 BIBLIOTHECA VINDOB. NAT. HIST. MUSEI	589516
	Mag. St. Dr. 111

34

J
4

589516 III

Mag. St. Dr.

J: ⁹Nov 1

EM:

Ex Bibliotheca
Capucina Lubatoviciana

COLLECTANEA
ASCETICA

EXERCITIIS SPIRITUALIBUS
S. IGNATII FUNDATORIS
SOCIETATIS JESU

ACCOMMODATA,

Secundum Praeceptum EX *Subartoria*

DOCTRINA SACRAE SCRIPTURAE, SS.
Patrum, aliorumque Divorum heroicis gestis,
ac selectioribus Historiis

DESUMPTA, *Vol. 2.*
Vol. 3.

AD

Declinandum à Malo Vitiorum; ad facien-
dum bonum Virtutum, tam Theologicarum, quam
Moralium, de quibus hic luculenter agitur,

EXCITANTIA,

CONCIONATORIBUS QUOQUE, EXHOR-
TATORIBUS, PIISQUE DISCURSIBUS

PERUTILIA,

PUBLICO USUI PROPOSITA,

AUTHORE

P. PETRO KWIATKOWSKI, Societatis JESU.

Cum Licentia Superiorum.

AUGUSTAE VINDELICORUM, & CRACOVIAE.

Sumptibus CHRISTOPHORI BARTL, Universitatis Cracoviensis Bibliopolae,
Anno MDCCXLI.

LADISLAUS ZOLTOWSKI,
PRÆPOSITUS PROVINCIALIS
SOC. JESU PER POLONIAM.

Um opus, quod inscribitur : Col-
lectanea Selecta Exercitiis Spiritua-
libus S. Ignatii Fundatoris Soc.
Jesu, accommodata Authore P.
Petro Kwiatkowski Soc. Jesu ali-
quot ejusdem Societatis Theologi
recognoverint, & in lucem edi
posse probaverint, potestate mihi factâ ab Admo-
dum Reverendo Patre nostro Francisco Retz So-
cietatis Nostræ Præposito Generali, facultatem
concedo; ut typis mandetur, si iis, ad quos perti-
net, ita videbitur. In cujus fidem, has Lite-
ras, manu mea firmatas, & sigillô munitas dedi. Cra-
coviæ die 22. Decembris 1736.

LADISLAUS ZOLTOWSKI mppr.

APPRO-

589516 III

Mag. Sr. Dr.

1867 K 16 St. Dr.

APPROBATIO CENSORIS.

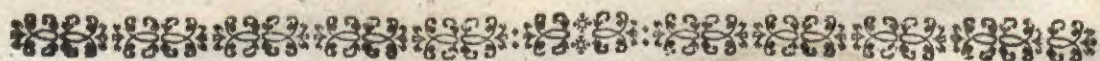
Collectanea hæc Moralia non tantum Divini Verbi Concionatoribus pro ornandis & locupletandis Concionibus, sed & aliarum Scientiarum Cultoribus in Augmentum Virtutum & pro norma Vitæ rectè instituendæ copiosissimas, utilissimasque ex Sacra Scriptura, SS. Patribus, probatisque Authoribus subministrant materias, quare luce publica omnino dignissima judico. Augustæ Vindelicorum 5. Junii 1741.

Imprimatur H. S.

Augustæ ex Vicariatu 5. Junii 1741.

JOANNES ADAMUS NIEBERLEIN,
SS. Theol. Doct. Episc. Dioc. Suffrag.
Eustet. Canon. Cath. Eccl. August. p. t.
Vicarius Generalis, mppr.

FRANCISCUS JOSEPHUS de HANDL,
SS. Theol. Licent. Rever. & Serenif. Princ.
& Episc. August. Consil. Eccl. Major. Pœ-
nit. ac Libr. Censor. nec non Infig. Eccl. ad
S. Mauritium Canon. & Parochus, mppr.

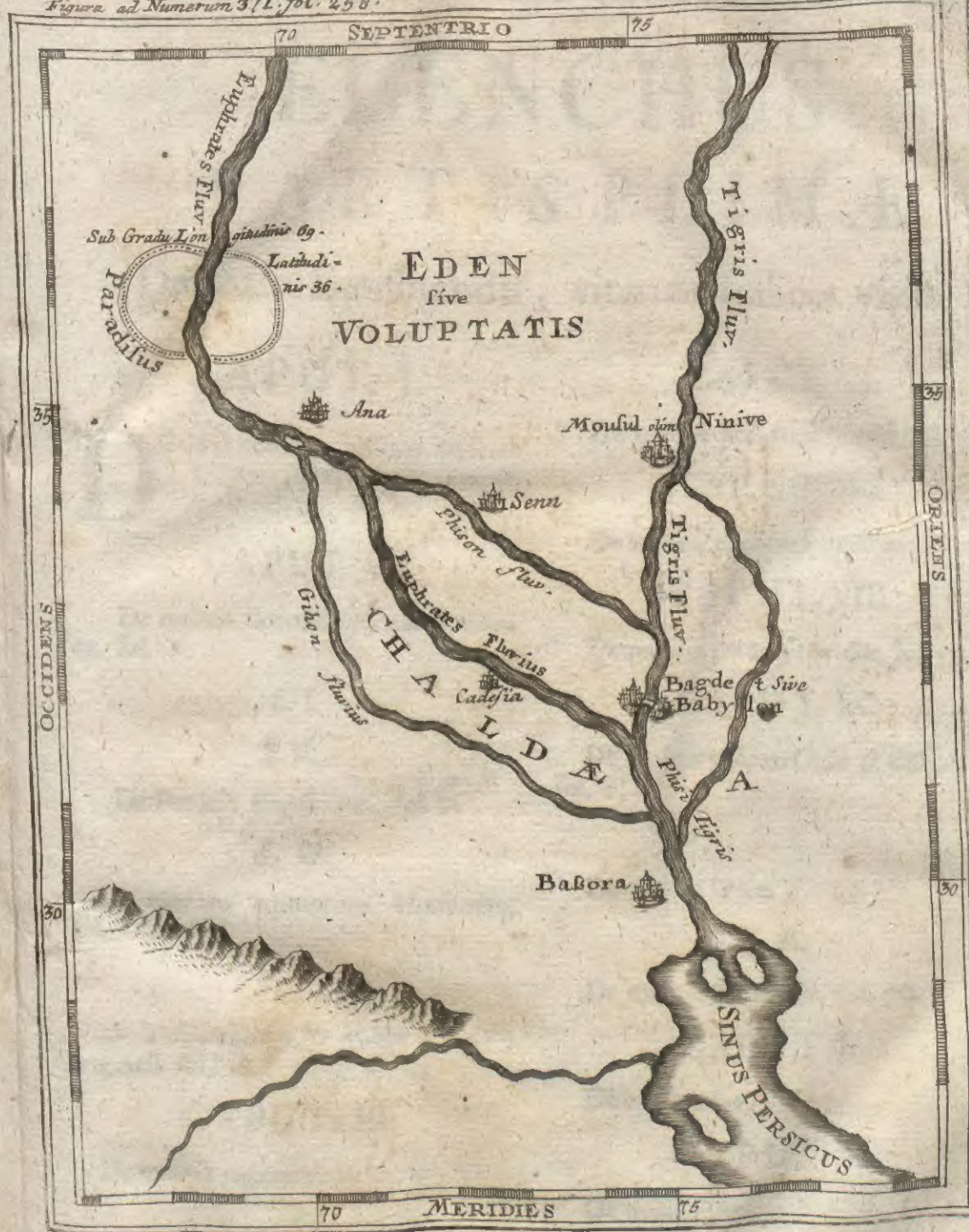

PROTESTATIO AUTHORIS.

Quæ narrantur in hoc Libro de Vita & Virtutibus, Sancti-
monia illustrium Personarum; & miracula, prophetias,
revelationes, aliæque hujusmodi sapiunt: humana dun-
taxat autoritate; non autem divina Catholicæ Romanæ Eccle-
siæ, & Apostolicæ Sedis nituntur; atque ita fides sit penes Au-
thores juxta Decretum Urbani VIII. 9. Junii Anno 1631.

ELEN.

Figura ad Numerum 371. fol. 258.

Thomas Beck Sculp. Aug. Vind.

ELENCHUS PARTIS PRIMÆ

De malo Declinando, vitandis scilicet vitiis.

CAPUT I.

DE Malorum, pessimo peccato
scilicet, quid sit? & quomo-
do dividatur. fol. 2.

CAPUT II.

De malitia horribili peccati morta-
lis, fol. 2.

§. I.

§. II.

De Peccato Angelorum, fol. 7.

§. III.

De peccato primorum Hominum,
fol. 11.

§. IV.

De Immunitate B. V. Mariæ à peccato
originali, fol. 18.

CAPUT III.

De malitia peccati venialis, fol. 22.

CAPUT IV.

Remedia contra quæcunque peccata,
fol. 31.

CAPUT V.

De malitia peccati superbiæ, fol. 32.
R. P. Kypiatkowski, S. J. Collectanea Ascetica.

CAPUT VI.

De malitia peccati Avaritiæ, fol. 37.

CAPUT VII.

De malitia peccati Luxuriæ, fol. 52.

CAPUT VIII.

De malitia peccati Invidiæ, fol. 59.

CAPUT IX.

De malitia peccati Gulæ & Ebrietatis,
fol. 66.

§. I.

De malitia Gulæ, fol. 66.

§. II.

De malitia Ebrietatis, fol. 70.

CAPUT X.

De malitia Iræ, fol. 75.

CAPUT XI.

De malitia peccati Acediæ, fol. 84.

CAPUT XII.

De malitia peccatorum prout oppo-
nuntur Virtutibus Cardinalibus, fol. 89.

§. I.

De malitia peccatorum & vitiorum
Pru-

Prudentiæ oppositorum fol. 89.

§. II.
De malitia peccatorum & vitiorum
Justitiæ oppositorum, fol. 91.

§. III.
De malitia peccatorum & vitiorum
Temperantiæ, & annexis illis virtutibus
oppositorum, fol. 107.

§. IV.
De vitiis Fortitudini, & annexis illi
virtutibus, oppositis, fol. 109.

§. V.
De malitia aliquorum peccatorum
Charitati, Justitiæ, aliisque virtutibus
oppositorum. Et hæc sunt Calumnia,
Detractio, Judicium temerarium, fol.
111.

CAPUT XIII.

De Morte, fol. 121.

§. I.
De Morte naturali sive communi bo-
nis & malis, fol. 121.

§. II.
De Morte Peccatorum, fol. 128.

§. III.
De Morte pretiosa Sanctorum, fol. 130.

CAPUT XIV.

De Judicio Dei, fol. 140.

§. I.
De Judicio Dei particulari, fol. 140.

§. II.
De Universali Dei Judicio, fol. 146.

CAPUT XV.

De Inferno, fol. 184.

CAPUT XVI.

De Purgatorio, fol. 192.

CACUT XVII.

De Pœnitentia, fol. 201.

PARTIS SECUNDÆ.

CAPUT I.

De Deo ter optimo Maximo, fol. 218.

§. I.
De Essentia Dei & Attributis, fol. 218.

§. II.
De omnipotentia Dei elucente in Mun-
di creatione, fol. 230. de opere secun-
dæ diei, fol. 246. de opere tertiæ diei,
fol. 247. de opere quartæ diei, fol. 249.
de opere quintæ diei, fol. 250. de opere
sextæ diei, fol. 252.

§. III.
De providentia Dei circa creaturas,
fol. 263.

§. IV.
De Sanctissima Trinitate, fol. 280.

§. V.
De Deo tanquam fine ultimo, fol. 297.

CAPUT II.

De Christo Salvatore, fol. 303.

§. I.
De Incarnatione Christi, fol. 303.

§. II.
De Nativitate Christi, fol. 312.

§. III.
De Circumcisione Domini, & Nomi-
nis JEsu ejusdem impositione, fol. 326.

§. IV.
De vita Christi ad Annum ætatis ejus-
dem trigésimum, fol. 330.

§. V.
De vita Christi ab anno ætatis 30mo
ad Passionem ejusdem, fol. 351.

§. VI.
De Passione Christi, fol. 379.

§. VII.

§. VII.

De Resurrectione Christi, fol. 390.

§. VIII.

De Ascensione Christi, fol. 395.

CAPUT III.

De Deipara Virgine.

§. I.

De Immaculata Conceptione Deipa-
ræ, fol. 399.

§. II.

De Nativitate Deiparæ, fol. 403.

§. III.

De Presentatione Deiparæ, fol. 407.

§. IV.

De Desponsatione Deiparæ, fol. 408.

§. V.

De Annuntiatione Deiparæ, fol. 412.

§. VI.

De Visitatione Deiparæ, fol. 420.

§. VII.

De Purificatione Deiparæ, fol. 427.

§. VIII.

De Doloribus Deiparæ, fol. 431.

§. IX.

De Assumptione Deiparæ, fol. 435.

§. X.

De Scapulari Deiparæ, fol. 440.

§. XI.

De Rosario Deiparæ, fol. 442.

§. XII.

De Sodalitate Deiparæ, fol. 446.

§. XIII.

Varia de Excellentia, gratiis, bene-
ficiis Deiparæ, fol. 448.

De virtutibus tam Theo-
logici, quàm Cardinali-
bus, & Moralibus.

CAPUT IV.

De Fide.

§. I.

Quid sit fides, & quæ sint credenda,
quo motivo, fol. 458.

§. II.

De fide propugnata, & propagata per
Sanctos Apostolos, fol. 469.

§. III.

De fide propugnata & propagata per
Sanctos Martyres, fol. 489.

§. IV.

De fide propugnata & propagata per
SS. Confessores, & alios viros Apostoli-
cos, fol. 507.

CAPUT V.

De Spe Theologica.

§. I.

Quid sit spes Theologica, quod sub-
jectum, objectum, proprietates &c. fol.
520.

§. II.

De variis effectibus, actibus, exem-
plis Spei Theologicæ, fol. 523.

CAPUT VI.

De Charitate Theologica.

§. I.

De Charitate Dei, fol. 527.

§. II.

De Charitate Proximi, fol. 535.

§. III.

De Zelopro Gloria Dei, & animarum
salute, fol. 540.

De virtutibus Cardinali-
bus & Moralibus.

CAPUT VII.

De Prudentia,

X 2

§. I.

§. I.
Quid sit Prudentia, qui illius effectus
&c. fol. 561.

§. II.
De Divisione, & Partibus Pruden-
tia, fol. 564.

§. III.
De His, quæ attribuntur Prudentia,
fol. 574.

CAPUT VIII.

De Justitia,

§. I.
Quid sit justitia, fol. 577.

§. II.
Quomodo dividatur justitia, fol. 578.

§. III.
De justitia Particulari, fol. 610.

CAPUT IX.

De Fortitudine.

§. I.
Quid sit Fortitudo, fol. 632.

§. II.
Fortitudinis affines Virtutes, fol. 637.

CAPUT X.

De Temperantia,

§. I.
Quid sit Temperantia, fol. 654.

§. II.
De Partibus Temperantia, fol. 662.

§. III.
De Virtutibus affinis Temperantia,
fol. 669.

CAPUT XI.

De fine ultimo & æterna Beatitudine
Hominis.

§. I.
De loco æternæ Beatitudinis fol. 699.

§. II.
De Beatitudine æterna, & dotibus
Corporis, ac oblectamenti sensuum, qui-
bus fruuntur in corporibus suis gloriosis
Beati in cælo, fol. 717.

§. III.
De Beatitudine æterna Sanctorum quo-
ad Animam, fol. 724.

DE-

**DECLINA A MALO,
ET FAC BONUM.** Psal. 36 v. 27.

**QUI ENIM VULT VI-
TAM DILIGERE, ET DIES
VIDERE BONOS &c.**

**DECLINET A MALO ET FA-
CIAT BONUM.** 1. Petri 3. v. 10. & II.

Hisce duobus præceptis universæ justitiæ lex, omnis virtu-
tis norma, & descriptio includitur. Istis veluti polis,
totius Christiani orbis ac vitæ tam temporalis quàm æternæ
felicitas & beatitudo vertitur; hoc ordinatissimo motu du-
cuntur dies boni, fortunatæ prodromi æternitatis; decli-
natur porro à malo, dum vitantur vitia; efficitur bonum,
cùm exercentur virtutes. Hæc duo jungenda secum necessa-
riò; ut prosperè in profectu spirituali, in tendentia ad perfe-
ctionem, atque ad finem ultimum, in vita Christiana, &
multò magis Religiosa procedatur. Quapropter prædicta
duo, in duabus Libri istius spiritualis partibus, tractanda as-
sumuntur. Sit itaque

A PARS I.

P A R S I.

De malo declinando, vitandis scilicet vitiis.

C A P U T I.

De malorum, pessimo peccato scilicet, Quid sit? & quomodo dividatur?

1. Peccatum quantum malum.

IN multis Scripturæ sacræ locis præcipue in Libro Judicium peccatum antonomastice malum vocatur in conspectu Domini perpetratum. Malum sane est, quod infinito Bono opponitur & quodammodo infinite malum, utpote offendens infinite dignum omni amore, honore, reverentia Deum ac supremum Regem & Dominum. Malum, quod innumera in mundum invexit mala, morbos, miseras, calamitates, mortem, purgatorii & inferni poenas, quæ licet ex le mala non sint; cum sint justitiæ divinæ instrumenta, pro malis tamen reputantur & sentiuntur ab hominibus. Malum peccatum, quod Angelus in horrenda deformavit monstra. Tantum malum peccatum, ut pro nullo malo temporali evitandum, pro nullo bono consequendo, etiam pro mille bonis lucrandis prudenter eligi possit. Est malum totius naturæ rationalis. Est malum proprium peccantis & violatio charitatis propriæ: est malum deviare faciens hominem à summo bono, à fine ultimo, impediens hominem à consecutione finis ultimi.

Quid sit Porro peccatum est transgressio legis, sive, ut ait Toletus, est voluntarius recessus à regula divina, per quam regulam intelligitur præceptum tam naturale & humanum, quam divinum; per recessum intelligitur actus (vel ejus amissio) qui sit non tantum voluntarius,

sed etiam liber, cum aliqua actuali advertentia malitiæ. Breviter Bellarminus peccatum dicit esse commissionem vel omissionem contra legem DEI, quæ est regula recte operandi. Alii dicunt conceptum definitivum & essentialem peccati in hoc stare, quod sit usus seu exercitium libertatis disforme dictamini conscientie proponenti regulam morum objectivam.

Juxta Bellarminum Cardinalem dividitur peccatum in Originale & Actuale. Actuale verb in Mortale ac Veniale. Peccatum Originale est peccatum Adæ in posteros illius per propagationem naturalem, ab ipso descendentes transfusum, moraliter manens in iisdem. Peccatum mortale est, quod ob sui gravitatem gratiam & amicitiam cum Deo dissolvit, poenamque æternam meretur. Dicitur Mortale, quia spiritualis vitæ principium, gratiam scilicet habitalem tollit, & mortem animæ adfert; &, quod juxta S. Augustinum, animam perimit uno quasi ictu. Veniale peccatum est, quod ob suam levitatem, gratiam & amicitiam non tollit, est fervorem charitatis aliquo modo minuat, & temporalem poenam mereatur. Dicitur Veniale; quia salvo vitæ spiritualis principio scilicet gratia, languorem animæ, facile curabilem infert, veniamque facile consequitur. Habitale peccatum est actio vel omissio peccaminosa, physice præterita, manens moraliter.

C A P U T II.

De malitia horribili peccati mortalis.

§. I.

3. Malitia peccati mortalis ostenditur

Peccatum mortale, cum illud sit, quo violatur præceptum divinum præcipiens aliquid aut prohibens sub amissione salutis & amicitie divinæ, & gratiæ,

quæ est vita spiritualis animæ, merito mortale dicitur.

Quanta illius sit malitia & turpitudine, cognoscere possumus ex odio, quo fertur Deus in

in illud. Sap. 14. *Odio est Deo impius, & impietas ejus.* Hoc odium est justissimum, & tam magnum, ut illud nullus intellectus creatus comprehendere possit. Cum enim DEUS amat infinitam bonitatem suam, odit infinito odio peccatum; uti malum directe oppositum, eidem bonitati. Hoc odium manifestat DEUS, dum peccantem mortaliter, privat infinito bono, se ipso scilicet & visione sui beatifica, eundemque ad poenas infinitas, æternas infernales condemnat. Insuper patet exinde malitia peccati, quod Deus, cum nihil odio habeat ex illis, quæ creavit, juxta illud Sap. 11. *Nihil odisti eorum, quæ fecisti, etsi videntur vitia horrida, solum autem peccatum, quod non creavit, habeat odio.* Patet quoque exinde odium DEI contra peccatum mortale, quod, juxta doctrinam D. Thomæ, & communem Theologorum, nulla pura creatura rationalis satisfacere DEO potest pro peccato mortali. Et sic licet omnes sancti Angeli assumant corpora humana, in illisque per mille miliones annorum & amplius, omnes poenas inferni, aliasque cogitabiles paterentur, justitiæ divinæ pro uno peccato mortali satisfacere non possent, nec posset id præstare etiam Beatissima Deipara, cum omnibus sanctis hominibus associata, etsi similes, in satisfactionem pro uno peccato mortali pateretur poenas.

Quare incarnatione Filii DEI opus fuerat, ut adæquate majestati divinæ pro offensa satisfaceret, uti Persona, dignitate æqualis Patri. Sicut non satisfaceret Regi terreno pro offensa aliqua v.g. alapa, nisi par eidem in dignitate. Exhibet odium DEI contra peccatum mortale acerbissima passio & mors Christi, quam subire voluit DEUS ad abolendam noxam peccati, juxta illud Prophetæ Isaïæ 53. v. 8. *Propter scelus populi mei percussit eum.*

4. Cur autem tanto odio habeat DEUS NB. Dum peccatum mortale, ratio prima est, ipsamet alicubi peccati cujusvis turpitudine ex natura ejusdem: ponuntur quodlibet enim peccatum ex sua essentia est ista litte- contra lumen rationis, cui non congruit. ræ q. d. qui Insuper intellectus judicat talem debere esse ponendæ, rerum ordinem, ut sensualitas subdita sit in ut sunt tellectui, intellectus autem voluntati divinæ, scriptæ. peccatum verò perturbat istum ordinem. Se his utuncunda ratio est istius odii; quia quodlibet tur præci- peccatum ita contrarium est DEO, sicut tempue Cor- nebræ luci; sicut mors vitæ. Quemadmo- nelius à dum ergo DEUS est summum bonum, pu- Lapide & rum bonum, omne bonum, infinitum bo- significant num; ita peccatum, quod est contrarium quasi di- huic bonitati, est summum malum, purum seret. per malum, infinitum malum, uti id probat illas scili- R.P. Kpiatkovski S.J. Collectanea Ascetica.

Vincentius Caraffa Peregr. 3. l. 2. Hæc verò cet expli- contrarietas, quæ est inter DEUM & peccatur alitum, in hoc consistit, quod, sicut Theolo- quis tex- gi cum S. Thoma docent, peccatum est a- tus. versio à DEO, & conversio ad creaturam, v.g. ad lucrum, ad voluptates, ad laudes humanas; contra quod conqueritur DEUS Jerem. 2. v. 12. *Obstupescite Cæli super hoc & porta ejus desolamini vehementer. Duo enim mala fecit populus meus: Mæ dereliquerunt fontem aqua viva, & foderunt sibi cisternas, cisternas dissipatas, quæ continere non valent aquas.* Neque hic tantum consistit malitia peccati, quod homo per illud, non quomodocumque avertit se à DEO, sed ita avertit, ut simul omnes spernat contemnat, & dishonoret ejus perfectiones. Spernit bonitatem & pulchritudinem DEI infinitam, cui præponit bonitatem & pulchritudinem creatam, Spernit omnipotentiam divinam, quam quodammodo adigit, ut contra suam voluntatem faciat, dicat, cogitet aliquid peccaminosi. Unde DEUS conqueritur Isa. 43. v. 24. *Servire me fecisti in peccatis tuis &c.* Infert quoque injuriam DEO, uti creatori peccans homo: quia vita sua & viribus, quas accepit per creationem à DEO, contra ipsummet DEUM utitur. Plus adhuc dicit S. Bernardus Serm. 3. de Resurr. Scilicet quod homo peccans committit in voto Deicidium: vult enim interimere aut sapientiam DEI, volendo, ne suum peccatum videat; aut justitiam volendo, ne puniat; aut omnipotentiam, ne possit punire; adeoque vult interimere Deum, qui sine sapientia, justitia, omnipotentia vivere non potest. O scelus horrendum!

Evidentius adhuc similes contemptus facit peccatum Deo Incarnato, uti docet S. Paulus ad Hebr. 10. v. 28. ubi de peccante ait: *Irritam quis faciens legem Moysi, sine ulla miseratione duobus vel tribus testibus moritur: Quanto magis putatis deteriora mereri supplicia, qui Filium Dei conculcaverit, & sanguinem testamenti pollutum duxerit, in quo sanctificatus est, & spiritu gratia contumeliam fecerit?* Talis est, qui peccat modo, in statu gratiæ post Incarnationem Filii DEI: hic enim conculcat sanguinem Filii DEI: spernit enim ejus doctrinam & præceptum, dumque in mente ejus per illuminationem, statuit se Christus dando consilium, ne abeat post voluptatem peccaminosam, ille spernens Christi doctrinam, perconculcatum eundem, tendit eò, quo illum effrenata propellat cupido, Imò omnes peccatores iterum crucifigunt Christum, uti dicit S. Paulus ad Hebr. 6. v. 6. *Rursum crucifigentes sibi metipsos Filium Dei.* Non tantum ideo, quia peccans facit hoc, propter quod Christus crucifixus est, & quod solvere plenè non potest, nisi mors Christi: sed etiam propter hoc, quia, qui

peccat, quodammodo in anima sua interimit Christum: ante peccatum enim vivit in illa Christus per suam gratiam divinam, & quodammodo vivificat animam ejus, efficiendo in illa actus supernaturales; movendo illam & sublevando ad finem supernaturalem, regendo illam simili modo, ac anima regit corpus: qua de causa dixit de se S. Paulus ad Galat. 2. 20. *Vivo autem jam non ego: vivit vero in me Christus*. Peccans verbò mortaliter, eodem momento, quo peccat, amittit gratiam DEI & jam non vivit in illo Christus; quare occidit quodammodo Christum in anima sua. Tanta est malitia peccati mortalis, ut eam propter has causas aliqui Theologorum censent esse simpliciter infinitam, et si alii eamdem vocent quodammodo infinitam hoc sensu, quod sit in superiori ordine quam sint omnia alia mala, quamvis numero infinita, uti sunt morbi, amissio honorum temporalium, infamia, mors & ipsa ex se tormenta inferni. Quare S. Edmundus Cantuariensis, maluisset in fornacem ardentem incidere quam in peccatum mortale. Imò SS. Martyres maluerunt exquisita pati tormenta, quam DEUM offendere.

Insuper dishonorat & contemnit peccans spiritum sanctum, cum ejus instinctus ad bonum spernit & rejicit. Deinde peccatum mortale est illa infelix conversio, qua homo ex amico DEI fit inimicus, ex Filio Dei filius diaboli, ex hærede regni Cælorum inferni mancipium: est rebellio creaturæ contra supremum principem, & cum hoste ipsius diabolo conjunctio: est contemptus voluntatis divinæ infinito honore & amore dignissimæ. Est illa animæ macula, quæ per viam satisfactionis, nullo lachrymarum Oceano, tota aternitate ex oculis poenitentium profluentibus deleri potest, nisi sanguine Filii DEI. Denique est illa animæ labe, quam æternæ inferorum flammæ (ah quam atroces!) nunquam, tot millionibus annorum excoquere poterunt, quæ tantam DEO displicentiam movet, ut nullam in suis suavissimis visceribus compassionem habeat, videndo creaturam suam perpetuis incendiis sine fine torqueri, cum nos unum canem, in igne ardentem ne quidem per unum quadrantem sine sensu doloris aspicere possimus. Plura P. Morawski in Palæstra.

6. Maxima quoque & ingentia damna infert peccatum mortale. Primum est, de quo damna, S. Paulus ad Rom. 6. 23. *Stipendia enim peccati mors*. Gratia autem DEI, vita æterna. Qui peccatum enim militat diabolo, stipendia accipiunt, ex P. Morawski mortem duplicem; temporalem quidem, qua corpus moritur, & æternam, qua moritur anima. Quod temporalis, corporis mors intravit in mundum per peccatum, patet id ex eodem Apostolo ad

Romanos 5. 12. *Propterea sicut per unum hominem peccatum in hunc mundum intravit & per peccatum mors, & ita in omnes homines mors pertransiit, in quo omnes peccaverunt*. Insu- Peccatum per, quod etiam DEUS subitaneâ morte peccatum mortale, cata puniverit, habemus multa tum in Scriptura sacra tum in Historia Ecclesiastica exempla. Egyptii cum suo Pharaone persequentes populum DEI, mari Rubro hausti sunt. Exod. 14. Murmurantes contra Moysen devoravit ignis. Numerorum 11. Alii quoque in deserto ab ignitis serpentibus interfec- ti. Numer. 25. Propter impura peccata cum Moabitibus 24. millia Israelitarum occisa, & duces illorum suspensi. Numer. 25. Israelitarum, quod nolent juxta DEI voluntatem pro terra promissa pugnare, sexcenta circiter millia mortua sunt. Num. 14.

Ex Historia Ecclesiastica constat Hero-Subitanea dem Regem Judæorum propter superbiam, morte ob quod superbiret, dum eum splendida veste indutum, tanquam Deum laudaret populus, Deo puni- brevi pediculari morbo periisse.

Eadem poena DEI consumpsit Arnulphum Cæsarem propter magna ejus scelera. Udonem Archi-Episcopum Magdeburgensem, propter illius impuritatem noctu raptum, ad quoddam templum perductum ex Decreto summi Judicis Christi S. Mauritius decollavit. Phocas impius Imperator, ab Heraclio debellatus ejusdem jussu, imprimis manibus & pedibus truncatus miserè periit. Nostrum Principem Poloniæ Popielum, qui a muricompotationibus & commestationibus erat bus condeditus, mures, qui in sepulchris Patruorum sumpti in ejus, ab illo veneno sublato, nati sunt, poenam exinde exercitibus instar erumpentes, non ob- peccati, stante igne, quo se, uxorem ac liberos circumdare jusserat, necaquâ, in qua diffugia quærebat, mordicus persecuti devorant, cum dictis personis uxore scilicet & duobus filiis, in turri Crusvicensi eundem affecuti.

Similis poena DEI accidit Hattoni Archi-Episcopo Moguntino, qui jusserat in uno horreo, multos pauperes congregatos, (quasi illi causam dedissent suo otio fami) comburi; sed mox scelestum poenam DEI exequentes per aquas etiam insecuti sunt mures, ac in turri, quæ inter aquas locata fuerat, affecuti devorant. Et licet DEUS sæpe non punit subita morte scelera, frequenter tamen abbreviat vitam scelestorum. Dicit enim Job 22. 16. *Iniqui sublati sunt ante tempus suum*. Sapiens quoque Prov. 10. 27. *Anni impiorum breviabuntur*. Et Apostolus 1. Cor. 15. *Stimulus mortis peccatum est*. Publica præcipue peccata, ob scandalum gravissima, de quo Matth. 18. & illud:

Quem

Quem mola collo appensa maris versaret in nudis Censeres miserum; sed magis ille miser Scandala qui præbet: namque illis ipse gravatus, Æternum in stygiis præcipitatur aquas

7. Secundus effectus peccati mortalis multo Peccatum peior est; mors scilicet animæ: per peccatum mortale enim mortale homo, eodem, quo peccat, momento perdit gratiam DEI sanctificantem, quæ vivit anima nostra in statu supernaturali grata DEO: quæ hominem facit Filium DEI, hæredem regni coelestis, estque hæc gratia, veluti anima animæ nostræ in ordine supernaturali, efficiendo in anima nostra omnia opera supernaturalia, sicut anima efficit in corpore opera naturalia. Quare dum per peccatum mortale pulsa recedit hæc gratia DEI, eo ipso moritur anima juxta illud Prophetæ Ezechiel. 18. *Anima, quæ peccaverit, ipsa morietur*. Imo per peccatum mortale ipsummet DEUM amittit homo, qui DEUS speciali modo in anima hominis in gratia DEI existentis manebat; DEUS autem est vita animæ nostræ: sicut anima est vita corporis, juxta doctrinam S. Augustini: Quod & Scriptura notat Deut. 30. *Ipsæ enim est vita tua*. Hoc damnum enarrat quoque Prophetæ Isai. 59. *Iniquitates vestra diviserunt inter vos & DEUM vestrum*. Quid autem hanc divisionem & separationem à DEO sequitur? Interitus juxta Psalmistam Psal. 72. 27. *Ecce, qui elongant se à te, peribunt*. Sicut ergo corpus animæ destitutum fit abominabile & foetidum cadaver; ita anima gratia DEI destituta, fit abominabilis DEO, totique curiæ celestis, & sicut cadaver, ne auram inficiat, sepelitur: ita in inferno sepelienda esset anima ad instar illius divitis, de quo Lucæ 16. *Mortuus est dives & sepultus in inferno*.

Quæ spiritualia Ex hac spirituali morte animæ, sequuntur inestimabilia damna: nam eodem statim momento perdit anima imprimis omnes virtutes supernaturales (excepta fide, quam solummodo amittit per infidelitatem: & spe, quæ amittitur per desperationem) perdit, inquam, charitatem supernaturalem amoris Dei & proximi, virtutem Religionis, Obedientiæ, Justitiæ, Fortitudinis, Mansuetudinis, Temperantiæ, & alias, quas DEUS in baptismo & in confessione infundit animæ, eamque veluti pretiosis gemmis exornat. Amittit insuper septem dona Spiritus sancti: amittit tutelam super se divinam & providentiam: quia per peccatum homo fit inimicus DEI.

Amittit illuminationes DEI in intellectu & bonos motus voluntatis: amittit participationem meritorum Christi: sit enim emortuum membrum, & abscissum à Christo velut à capite; ex quo defluebant in illud merita

Christi. Amittit adhuc participationem cum Ecclesia; bonis enim Ecclesiæ frui non potest, scilicet sacrificiorum, orationum, & aliorum meritorum, quæ sunt in Ecclesia, in confraternitatibus: uti emortuum membrum non participat bona viventis corporis. Insuper perdit omnia bona præterita, ante peccatum etiam in maxima copia congregata, juxta illud Ezech. 18. *Si avertit se justus à justitia sua & fecerit iniquitatem, omnes justitiæ ejus, quas fecerat, non recordabuntur*. Amittit quoque peccans mortaliter capacitatem merendi, quoniam fit inimicus DEI; quare omnia ejus bona opera, et si in pane & aqua junet; milliones in pia opera expendat &c, non sunt grata DEO, consequenter non meretur pro illis gratiam, de quo dicit S. Paulus 1. Cor. 13. 3. *Esi distribuero in cibos pauperum omnes facultates meas; & si tradidero corpus meum, ut ardam, charitatem autem non habuero, nihil mihi prodest*. Insuper peccans mortaliter amittit filialem hereditatem & jus ad regnum cælorum: quia amittit gratiam sanctificantem, quæ nos efficit filios DEI adoptivos, cum sit hæc gratia participatio naturæ divinæ. Denique amittit Societatem, defensionem, consolationem, & auxilium Angelorum, quæ illi solent dare hominibus justis, uti patuit in Abrahamo, Tobia, Daniele, Magdalena, Petro &c. dicit enim S. Basiliius Serm. 9. in Psal. 32. *Sicut sumus apes fugati, ita Angelos peccatum*.

8. Sed non minus malorum adfert peccatum mortale: nam, imo maculat turpissime Quæ mala animam, illamque abominabilem DEO, toti-infert peccatum mortale: quæ illi solent dare hominibus justis, uti patuit in Abrahamo, Tobia, Daniele, Magdalena, Petro &c. dicit enim S. Basiliius Serm. 9. in Psal. 32. *Sicut sumus apes fugati, ita Angelos peccatum*.

Deinde, qui peccat, invertit ordinem hunc, quem DEUS constituit in anima ipsius: talem enim fecit DEUS ordinem, ut sensitivus appetitus subjaceat intellectui nostro & voluntati, & sit infra illam, nostra verbò voluntas, ut sit sub divina; dum verò quispiam peccat, destruit hunc ordinem, & sensitivum suum appetitum supra intellectum & voluntatem divinam ponit, quare fit turpissimum monstrum, uti esset is, qui haberet caput sub pedibus & pedes supra caput. Hæc anima

A 3

tur-

turpitudine tanta est, ut non sit illi par in mundo, nec ullares tam fœda & fœdida invenitur, quàm peccatum mortale: quod ostendit DEUS aliquibus sanctis suis. S. Catharina Senensis vidit Angelum humana specie, nares sibi obturantem propter fœtorem personæ in peccato impudicitie permanentis. S. Francisca debuit avertere faciem propter intolerabilem fœtorem similis personæ. Hoc modo quoque tales personas dignoscebat S. Philippus Neri.

9. Præter hæc facit peccatum hominem si peccatum mille jumentis insipientibus; quodlibet efficit hominem peccatum est contra lumen rationis: quaminem in re, qui peccat, non regitur intellectu, sed ita se gerit sicut jumentum irrationabile præponendo res temporales æternis, & voluptatem voluntati divinæ; de quo Spiritus sanctus apud Prophetam Psal. 48. *Homo cum in honore esset, non intellexit, comparatus est jumentis insipientibus & similis factus est illis.* Sanctus Petrus quoque de peccatoribus dicit. 2. Petr. 3. 12. *Velut irrationalia pecora --- in corruptione sua peribunt.* Ideo peccatores in Scriptura sacra variis animalibus & jumentis assimilantur. Ita Herodes propter suam perversam astutiam vocatur vulpes Lucæ 13. Iracundus vocatur leo aut ursus. Thren. 3. v. 10. *Ursus insidians factus est mihi, leo in absconditis.* Ingrati appellantur genimina viperarum. Matth. 23. v. 33. Lucæ 3. v. 7. Impuri vocantur fœces, *sus lotus in volutabro luti.* 2. Petr. 2. David quoque in Psalmis suis peccatores vocat, equos & mulos, tauros pingues, basiliscum. Isaias vocat dracones & struthiones, Ezechiel scorpiones, Job tygrides, idque exinde; quia peccatores non reguntur ratione, & abeunt post suas concupiscentias ad instar animalium.

10. Insuper peccatum mortale hominem peccatum facit mancipium diaboli, imo dæmonem, mortale & pejorem adhuc ipso dæmone. Facit hominem mancipium dæmonis, uti docet S. Augustinus in Epist. ad Romanos: *Unusquisque peccando animam suam diabolo vendit, acceptamquam pretio dulcedine temporalis voluptatis.* S. Paulus quoque 2. Tim. 2. de peccatoribus dicit: v. 26. *à diabolo captivi tenentur ad ipsius voluntatem:* Quare diabolus peccatorem regit, & ducit, quo vult, & habendo jus in peccatorem procul dubio illum raperet in infernum, si misericordia DEI defendentis miserum, impediretur. Pejori, crudeliori servitute tenetur à peccato mortali peccator, quàm energumenus à diabolo; imo fietiam ab omnibus insisteretur, uti sentiunt S. Chrysost. Hom. 30. ad Populum, & S. Basilus Hom. 13. ad Baptis. Et ratio evidens esse videtur, licet enim omnes inferni dæmones obiderent hominem, eundem tor-

querent, imo etiam perimerent, si ille homo in gratia DEI existeret, salutem æternam, cum vita temporali ei eripere non possent, quam tamen eripere potest unum peccatum mortale, si homo impenitens illo gravatus, è vivis excederet. Et, quod majus est, homo in peccato mortali existens, est DEO ita abominabilis, ita turpis, sicut diabolus; quapropter Christus Judam appellavit dæmonem Joan. 6. 17. *Ex vobis unus diabolus est.* S. Joannes 1. Joan. 3. 8. dicit: *Qui facit peccatum, ex diabolo est.* Hinc ait S. Basilus Magnus: *Dæmon est peccatum.* Et S. Catharina Senensis dixit Pater æternus; quod peccator sit dæmon incarnatus. Quinimo, homo in peccato mortali existens pejor est dæmone, idque ideo: 1. Quia eo majus est peccatum, quo vilior ille, qui peccat, & dignior ille, contra quem peccat; sic si rusticus regem offenderet, major hæc esset offensa, quàm illa, quâ, etsi simili senator, eundem offenderet: cum itaque homo longe vilior est Angelo, offensa, quâ offendit Deum major est offensa, quàm illa, quâ offendit eum dæmon. 2. Angelus semel tantum peccavit, idque cogitatione solum superba, & tu forte non semel peccasti, non modo cogitatione, sed & facto. Ad hæc pro Angelo DEUS non est mortuus, non pavit illum corpore & sanguine suo, tibi vero hæc beneficia præstitit, adeoque tu pejor es dæmone.

His addendæ aliæ pœnæ peccati, uti 11. morbi, infamia, mors conscientie, qui Aliæ pœnæ sunt inferni portatilis, & ut dicit S. Bernardus: *næ peccati. Infernus anima rea conscientia*, horrendæ pœnæ inferni, purgatorium, de quibus infra. Sed maxima inter has pœnas obcecatio mentis, obduratio cordis seu voluntatis; quorum permissione sæpe DEUS punit peccatum mortale non dando homini gratiam efficacem & specialem, quâ destitutus peccator, ex peccato in peccatum labitur, jam non sentiendo mortem conscientie, obturando sibi aures animæ ad instinctus Spiritus sancti, & ad monita Patrum spiritualium. Hoc modo puniebat DEUS Pharaonem, Judam, & illos Gentiles Philolophos, quos; uti dicit S. Paulus Rom. 1. *Tradidit in reprobum sensum.* Quapropter de peccatoribus dicit Spiritus S. Sap. 2. *Excavavit eos malitia eorum.* Quare vide, quisquis in peccato mortali existis, aut facile ad peccatum te resolvis, vide, quàm malum sit relinquere te Dominum DEUM tuum. Times morbum vel mortem, & non times peccatum, per quod separatur anima tua à DEO tuo. Consummeris morore, dum pecuniam vel alia bona amittis & non curas, dum ingentem thesaurum gratiæ DEI peccatum tibi eripit? dum te privat regno cœlorum. Energumenus esse non vis, & vis, ut dæmon habitet in anima tua? Ser.

Servitutem Tartarorum horres & non horres servitutem diaboli & Tartari; cur tam despicias animam tuam? Querit S. Augustinus: *Quid in te peccavit anima tua?* Hic apponenda ea, quibus concludit sermonem suum in Palæstra idem P. Morawski. Qua audacia hæc nocte in peccato mortali quiescere præsumis? Quâ forte dæmones rapient à te animam tuam? Cur tam facile, tam frequenter peccas? Et quidem non in absentia sed in facie DEI omnia videntis, DEI, qui tibi nihil mali fecit; sed potius te tot bonis cumulavit; DEI, in quo sunt infinita motiva amoris; quite, dum peccas, in eodem instanti præcipitare in infernum potest. Et peccas abutendo ejus concursu, aliisque ejus beneficiis contra ipsum peccas, non ut placeas alteri DEO, sed ut placeas diabolo; peccas, non ut aquiras aliquod regnum temporale, sed ut amittas æternum. Si bellua, si ethnicus, si diabolus esses, forte aliquam excusationem posses prætere, nunc verbò cum credas filium DEI pro te mortuum esse, ne illum offendas, cum te DEUS tot minis à peccato absterreat, tot beneficiis ad se alliciat, ab quid ei judicanti respondebis? Heu misere animæ tuæ! Quid enim in te peccavit anima tua? Egestatem fugis, quæ te divitiis privat, & non fugis peccatum, quod te privat gratiâ DEI, virtutibus infusis, omnibus meritis per tot annos congregatis; ut, si infinitos gradus gratiæ haberes, si merita numero infinita, omnibus in uno instanti privaret; horres mortem, quæ te privat vita temporali ærumnosa, & non horres peccatum mortale, quod te privat jure ad vitam felicem, interminabilem? Demum febriculæ ardores uno die pati non potes; nec digitum igni admotum per aliquot momenta sustines, & toties peccando resolvis te ad habitandum in ardoribus sempiternis, in igne devorante? Et quid; si hoc peccatum quod committere vis, erit ultimum complementum mensuræ, quam tuis peccatis designavit divina providentia? Quid si post hoc peccatum te projiciet in æternum à facie sua DEUS, nec tibi gratiam efficacem ad penitentiam largietur, vide plura in Ambona Spiritus sancti die 2da solitudinis.

§. II.

De peccato Angelorum.

12. De peccato Angelorum in cœlo.

Qui stat, videat, ne cadat, spectando Angelos tantis à DEO donis ornatos tot talentis naturalibus, imo etiam spiritualibus, gratia supernaturali, habituali ditatos, at in bono stabilitos, itreparabili ruina cecidisse. Creati illi à DEO fuerant omnes in gratia habituali; dicit enim Ezechiel de Lucifero cap. 28. 14. *Tu Cherub*

extansus & protegens; & posui te in monte sancto DEI, in medio lapidum ignitorum ambulasti. Perfectus in viis tuis à die conditionis tuæ, donec inventa est iniquitas in te. Ex quo deducitur, quod Lucifer sit creatus in aliqua perfectione (quod similiter de aliis dicendum est Angelis) quam per peccatum amittit; hæc autem non fuit alia nisi gratia habitualis; quia hæc solum per peccatum amitti potuit: siquidem naturalia omnia in dæmonibus mansere integra, ut docet S. Dionysius, S. Augustinus Lib. 11. de Civit. DEI c. 13. *Æqualis felicitatis omnes Angeli, ab initio creati, & ita fuerunt, donec isti, qui mali sunt, ab illo bonitatis lumine sua voluntate ceciderint.* Et ratio ulterior est, tum quia primus homo creatus est in gratia habituali juxta scripturam, ergo & Angelus. Tum quia ex una parte in primo instanti creationis, omnibus Angelis fuit debita gratia habitualis, debita, inquam, ex vi decreti divini, quo Angeli ordinabantur ad finem supernaturalem consequendum, dependenter à donis & ex principiis supernaturalibus permanentibus. Ex altera parte nullum fuit impedimentum; cum saltem moraliter Angeli non poterant in hoc instanti peccasse, adeoque in instanti creationis gratia illis data supernaturalis; hæc enim debet esse in subiecto, cui est debita, si non excludatur à tali subiecto per peccatum. Ita ceciderunt Angeli, idque in cœlo Empyreo, & de cœlo Empyreo; docet enim S. Thomas Quæst. 102. Art. 4. Angelos fuisse creatos in cœlo Empyreo. Et ratio hujus est, quia consentaneum erat, ut suprema creatura creata ad hoc, ut aliis omnibus præsideret, supremo loco crearetur. Nec obstat, quod dicatur cum Suarez, Luciferum per hoc peccasse, quod in cœlo Empyreo sedem affectaverit, adeoque non in illo creatum fuisse. Respondetur enim non per hoc Luciferum peccasse, sed potius, quod ex inordinato affectu, erga suam pulchritudinem, & beatitudinem naturalem, contempserit supernaturalem per actum obedientie acquirendam, nolueritque ipsi DEO subesse.

13. Aliqui existimant primum peccatum Luciferi fuisse luxuriam spiritualem, quod potuit esse: tamen luxuria hæc ut distincta à superbiam proprie dicta non fuit primum peccatum, sed potius tale peccatum fuit ipsa superbiam proprie talis. Ratio primi est: quia Angelopotuit DEUS dare præceptum Angelis de moderando amore sui ipsius, quoad modum & intentionem ejusdem amoris; potuit etiam Angelus transgredi hoc præceptum, & tale peccatum fuisset primum; cum enim connaturaliter amor sui, sit prior aliis actibus voluntatis, & ex hoc actu communiter sequantur alii, si talis amor fuisset in Angelo, fuisset peccatum primum ejusdem. Ratio

Ratio secundi: Quia amor sui & complacentia in propria perfectione naturali, neque quoad substantiam, neque quoad intensionem sunt mala ex natura sua; quia id nullo fundamento asseritur; imo dilectionem sui esse bonam ex natura sua supponit assumptio hujus dilectionis pro mensura dilectionis proximi, per illud praeceptum divinum diliges proximum tuum sicut te ipsum. Neque etiam sunt mala ratione specialis praecepti divini prohibentis amorem sui sive quoad substantiam sive ad intensionem; quia hujus nullum fundamentum; imo videtur hoc praeceptum repugnare praecepto de dilectione proximi. Neque valet, si dicas, amorem sui non quoad substantiam, sed quoad intensionem sui esse malum intrinsece, & ex natura sua; ex eo quod impediatur amorem DEI. Non valet, inquam, tum quia amor sui intensus non impedit amorem appetitivum DEI: tum quia non semper est obligatio elicendi, adeoque neque non impediendi amorem DEI: adeoque amor sui intensus non potest esse universaliter malus ex eo, quod impediatur amorem DEI. Dictum est de luxuria spirituali, ut distincta à superbia: Si enim hæc fuit indistincta, fuit primum peccatum. Porro probabile est superbiam Angelorum fuisse simul luxuriam spiritalem: probabile enim est uno eodemque actu, & complacuisse sibi Angelos in pulchritudine intelligibili suæ substantiæ spiritualis, & appetiisse appetitu per modum desiderii excellentiam non habitam & sibi indebitam. Primum esset luxuria spiritualis juxta Scotum; secundum superbia, juxta S. Thomam. Ratio tertiæ, quod scilicet primum Angelorum peccatum, fuit ipsa superbia proprie talis, Eccli. 10. 15. dicitur: *Initium superbia hominis apostatare à DEO; quoniam ab eo, qui fecit illum, recessit cor ejus: quoniam initium omnis peccati est superbia. Si initium omnis peccati, & diaboli igitur est superbia.* 1. Tim. 3. v. 6. *Ne in superbiam elatus in judicium incidat diaboli.* S. Augustinus Lib. 2. de Civ. c. 6. idem sentit. S. Ambrosius Epist. 84. ad Deme. Sive in lapsus diaboli, sive in prævaricatione hominis initium peccati superbia est. D. Leo Serm. 4. de Coll. *Inventor ille auctorque peccati primum superbus, ut caderet, deinde invidus, ut noceret.*

14. Quaritur hic, in quonam sita fuerit superbia Angeli, seu quod objectum, & motivum nam sita ejus fuerit. R. 1. Probabiliter Luciferum fuit superbia peccasse superbia, non ex uno tantum motivo, sed ex pluribus; nec unico tantum affectu, sed multiplici, saltem virtualiter. Ex una enim parte, diabolus utpote sagacissimus potuit plura motiva apprehendere, illisque simul moveri. Ex altera parte hoc modo conciliantur diversi loci scripturarum,

& Patrum variorumque authorum sententiæ; ac magis relucet gravitas superbiæ dæmonia. R. 2do. Probabile est Luciferum sua superbia affectasse divinitatem & æqualitatem in natura cum DEO, sed solum affectu conditionato & inefficaci. Simul tamen per eundem actum affectu efficaci & absoluto affectasse aliud objectum. Ratio primi est; quia ex una parte potuit hoc velle: potuit enim habere hunc actum: si possibile esset, vellem esse DEUS: nam nihil obstat, quominus velit hoc. Si quid enim obstat, obstat id, quod Angelus non potest velle aliquid sibi impossibile, propositum ut tale, utpote sibi disconveniens & sui destructivum: Non potest quidem id velle affectu efficaci, potest tamen velle aliquid impossibile sub conditione; scilicet si id mihi esset possibile, & hoc modo non vult aliquid sui destructivum, siquidem per suppositionem hanc utramque rationem abstrahet ab objecto voluto. Et certe probabiliter diabolus habet hunc actum, quo ex odio DEI vult efficaciter & conditionate Deum non esse, aut suum actum punire non posse.

Ratio secundi; quia potuit v. g. tale objectum voluntatis illius efficacis, esse similitudo proportionalis; quia potuit in Angelo dari talis affectus: Vellem, si id possibile esset, esse æqualis DEO in natura, sed quia hoc impossibile est, volo ipsi aliquo modo similis esse quoad sufficientiam mihi metipsum ad beatam vitam: proindeque contemno beatitudinem supernaturalem, ad quam mihi non sum sufficiens. Volo item & esse similis quoad dominium supremum: ratione cuius nulli creaturæ imo nec ipsi DEO subijciatur per actuale imperium me gubernanti. Et de facto videtur hanc similitudinem affectasse, superbia enim Angeli explicatur à scriptura per affectum efficacem absolutum & electivum mediorum, ut constat ex Hiei. 14. v. 12. *Qui dicebas in corde tuo: In culum conscendam, super astra DEI exaltabo solium meum, sedebo in monte testamenti, in lateribus Aquilonis, Ascendam super altitudinem nubium, similis ero Altissimo. Verumtamen ad infernum detraheris, in profundum lacu.*

R. Tertiò. Probabile est, quod affectu efficaci affectaverit similitudinem proportionalem cum DEO, sive quoad sufficientiam sibi ad beatam vitam sive quoad dominium in creaturas & honores divinos ab ipsis capiendos sive quoad negationem subjectionis tam alteri Angelo quam ipsi DEO per actuale dominium se gubernanti. Ratio est, quia Scriptura & Patres superbiam Luciferi explicant, per ambitum & appetitum similitudinis cum DEO, atqui per hanc similitudinem, non potest intelligi similitudo omni-

15.

moda

moda & specifica; ergo intelligitur proportionalis, uti supra explicatur, cui explanationi videntur favere Patres. S. August. 1. 12. de Civ. c. 13. dum de diabolo dicit: *Cum vero causa miseria Angelorum malorum quaritur, ea merito occurrit, quod ab illo, qui summo est, averfi, ad se ipsos conversi sunt, qui non summe sunt.* Quod noluerit Lucifer subesse dominio DEI se actualiter gubernanti, videtur expressisse idem August. 1. 12. de Civ. Dei c. 13. dum de diabolo dicit: *Verum etiam ab initio suæ conditionis in veritate non stetit & suo recusans esse subditus creatori, & sua per superbiam velut propria potestate elatus.*

R. 4. Probabile etiam est, quod Lucifer sua superbia affectaverit inordinate beatitudinem supernaturalem, volendo excellentiorem hanc beatitudinem supernaturalem, aliis creaturis rationalibus, se, natura inferioribus: ceterum hic affectus fuit non nisi inefficax & conditionatus; talis tamen, ut simul fuerit conjunctus efficaci & absoluto contemptui talis beatitudinis. Primæ parti videtur suffragari S. Bernardus Serm. 17. super Cantica. Potuit contingere plenum sapientia & perfectum decore, homines præscire potuisse futuros, & profecturos in parem gloriam; sed si præcivit in DEO Verbo (id est per revelationem) absque dubio vidit, & in livore suo invidit, & molitus est habere subiectos, socios dedignatus. Inferiores sunt, inquit, inferioresque naturæ, non decet esse concives & in gloria æquales. Ratio secundi; quia non potuit esse efficax: siquidem facta revelatione de evehendis hominibus, sciebat impossibile esse, frustrari suo sine decretum divinum. Ratio tertiæ. Quia affectus inefficax beatitudinis supernaturalis excellentioris præ aliis potest stare cum absoluto contemptu ejusdem; potuit enim talis actus haberi: Vellem beatitudinem supernaturalem excellentiorem præ aliis creaturis rationabilibus; quia verò talem assecuturum me, despero, ideo contemno simpliciter omnem beatitudinem supernaturalem.

Notandum hic; unicuique actum superbiæ angelicæ potuisse complecti omnes superius dictos affectus, tam efficaces quam inefficaces. R. tandem. Etiam si Angelus potuerit peccare superbiā affectando inordinate Unionem hypostaticam: tamen nec ex scripturis, nec ex patribus habetur hujus sufficiens fundamentum, quod per talem affectum peccaverit. Ratio primi: quia potuit DEUS Angelo revelare unionem hypostaticam homini proxime creando, potuit Angelus ex hac revelatione cognoscere, dignitatem unionis hypostaticæ habentisque illam; potuit hanc ex nimia complacentia in propria excellentia affectare, ac potuit eam, invidere homini, in-

R. P. Kwiatkowski, S. J. Collectanea Ascetica.

dignari DEO, ob tale decretum illius. Ratio secundi: quia de revelatione non constat clarè ex Scripturis & Patribus. Advertendum hic. Si Angelis fuit revelata in via Incarnatio Christi, Angelum malum, per suum actum superbiæ, probabiliter appetiisse unionem hypostaticam, sed solum affectu inefficaci; efficaci verò contempsisse, invidisse homini, & subjectionem DEO homini detrectasse. Plura P. Miaskowski de Angel. & alii Scholastici.

Verisimile est Angelos malos (cum Angeli celerissimi sint & instantaneos habeant actus) statim prima die creationis suæ peccasse, ut censet P. Cornel. à Lap. illud Gen. 1. runt Angel. v. 4. expendens: *Et divisit lucem à tenebris, ideoque statim de celo trusus esse in infernum; quem DEUS statim post peccatum eorum quasi carcerem & eculeum, cum suo igne & sulphure, eis apparavit in centro terræ; unde allegorice Hugo 1. 1. de sacr. p. 1. & alii notant, primo die cum facta est lux, & à tenebris divisa, bonos Angelos fuisse in bono & gratia confirmatos; malos verò in malo, culpa sua obstinatos, eosque à bonis fuisse segregatos: & ita, quod agebatur in mundo sensibili, erat imago illorum, quæ in mundo intelligibili agebantur: imo S. Augustinus passim hunc sensum quasi literalem adfert, *Divisit lucem à tenebris*, id est, inquit, Angelos à dæmonibus. Verum hunc sensum censet esse allegoricum aut potius symbolicum P. Cornelius. Nec solus cecidit Lucifer, multos enim secum Angelos, uti in magnorum contingere ruina solet, traxit in præceps; De quo Apoc. 12. v. 3. *Eccæ draco magnus rufus, habens capita septem & cornua decem: & in capitibus ejus diademata septem.* v. 4. *Et cauda ejus trahebat tertiam partem stellarum cali, & misit eas in terram.* Hic per draconem magnum P. Cornel. à Lap. censet intelligi diabolum, magni enim, & majores præ cæteris animalibus solent esse dracones; & sic Plin. 1. 3. c. 14. memorat serpentem 120. pedes longum, qui balistis, instar urbis, fuit oppugnatus ac superatus: additque in India serpentes esse adeo magnos, ut integros tauros & cervos deglutiant. Dæmon vocatur serpens vel draco (draco enim idem est, quod serpens grandior & favior; unde vulgo dicitur: Serpens non fit draco, nisi serpentem devoret) tum quia primitus Evam serpentis specie decepit. Gen. 3. Licet ergo Alcazar per draconem accipiat totam dæmonum rempublicam; eo quod dicatur habere capita septem & cornua 10. tamen verius esse censet P. Cornel. per draconem, solum intelligi Luciferum dæmonum principem. Patet id primo: quia opponitur Michaeli, quasi dux duci, 2do, quia cæteri vocantur Angeli ejus: Nam v. 9. dicitur: *Proiectus est draco**

16.

Quando
pecca-

draco ille magnus &c. & Angeli ejus cum illo missi sunt, 3tio, quia v. 4. dicitur caudā suā traxisse tertiam partem stellarum, id est Angelorum, qui facti sunt dæmones.

17. Rufus dicitur; quia est homicida Joan. 8. 14. Nam primis parentibus ejusque posteris fuit causa mortis. 2. Quia per suos ministros, puta infideles & hæreticos, multos fideles affecit martyrio. 3. Color rufus, inquit Alcazar & Viegas significat fraudem & malitiam. 4. Scitum est enim serpentem inveniri rufo colore, qui cæteris est callidior: ac fortasse rufus idem est quod ignitus, ut alludat ad ignitos serpentes, qui immixti sunt in Judæos murmurantes. Num. 21. 6. Porro vivos esse subinde dracones, qui ignes evomerent, narrant Historici. Lestius in sua Scotia A. D. 1558. refert: apud Marchiam & Laudoviam draconem quemdam ignes vomuisse, quibus segetes & fruges incendebat: ac proinde populum coactum fuisse pervigilare, ut ignes istos extinguerent. Jam audi ex Patribus, draconis hujus scilicet diaboli indolem, sævitiam, fraudes, artes & arma. S. Isidor. de summo bono. *Dæmones*, inquit, *triplici acumine præscientia vigent; scilicet subtilitate naturæ, experientia temporum, revelatione superiorum potestatum &c.* S. Gregor. I. 33. moral. 14. Diabolus, inquit, dicitur jumentum, draco, & avis. Humanum genus tribus vitiis tentat, luxuriā, malitiā, & superbiā, in eis igitur, quos excitat ad luxuriā, jumentum est; in eis, quos ad nocendi malitiā inflammat, draco est, in illis, quos ad superbiā elevat, avis est: in iis, quos pariter luxuriā, malitiā, & superbiā polluit jumentum, draco, simul & avis existit:

De Lunatico à dæmone vexato.
Nunc patitur rapidum pauper Lunaticus ignem,

Nunc miser à gelida discriuiatur aqua.
Sic homines trahat modo dæmon, sed quid in orco.

De istis, quos pleno jure tenebit, aget?
Adjuvat hunc Christus, quem non potuere juvare

Discipuli, firmam qui haud habuere fidem.
Discamus nos ergo fidem erudiente Magistro Christo, multa potest firma patrare fides Juncta præci: fortem satanam jejunia pellunt Jejuni, contra tartara robur habent.

De dæmonio in synagoga sanato.
Agnoscat Dominum dæmon, sanctumque vocando,

Blanda loquens, prædam vult retinere suam;

Ast frustra; siquidem Dominus cognoverat artem:

Pulsus adulator; libera præda fuit.

Discamus fraudes hostis; blanditur, ut arte hac Imponat captis vincula tecta suis,

Alluditur hic, dum de dæmone sermo est, ad primum Luciferi peccatum superbiæ, ut docet Victorinus, quod dæmon, rebellans DEO, suā caudā, id est, post se, suadendo, & sollicitando traxit post se tertiam partem stellarum, id est, Angelorum: Unde ex hoc loco & similibus multi moderni Doctores Scholastici, inter quos Franc. Suarez 3. par. to. 2. Disp. 31. sect. 48. Ex his ergo probabiliter opinatur, Luciferi, & assecratorum ejus ambitionem in eo sitam fuisse, quod accepta à DEO revelatione, de futura unionem verbi cum humana natura, humanæ naturæ hanc dignitatem inviderit: videbat enim eam sibi proponi; quo circa illam sibi appetiit, & ita voluit fieri DEUS, non per essentiam (hoc enim sciebat esse impossibile) sed per unionem hypostaticam. Ideo enim persecutus est puerum masculum, quem peperit mulier, puta Christum, ob eumque in celo cum Michaële dimicavit, non armis materialibus, sed rationibus, ut hic dicitur, volens eum neci tradere.

Quod in hac allusione (alius enim est 18. sensus literalis primarius) dicitur Lucifer traxisse post se tertiam partem stellarum, id est, multi Angelorum, non arithmetice, sed vulgari-geli peccet accipiendum est: scilicet tertiam, id est, caverunt, magnam partem: Nam, non videtur præci- & celo se traxisse tertiam; inde enim sequeretur plures esse homines quam sint Angeli, & dæmones simul sumpti. Id sequi patet, quia soli homines beandi puta electi, suppleant hanc tertiam partem Angelorum lapsorum, eorumque ruinas adimplent; jam autem homines beandi, non sunt tertia pars, imo nec decima omnium hominum; nam longe plures homines damnantur, quam salvantur, nimirum ex 10. vix unus. Imò si credimus S. Chrysostomo, ex centum vix unus salvatur. Ergo homines salvi vix sunt decima pars, & secundum Chrysostomum vix centesima pars hominum. Quocirca, si homines beandi explent numerum tertiæ partis Angelorum, quæ lapsa est, daminandi non tantum duas reliquas angelorum partes, quæ perstiterunt, implebunt, sed etiam insuper septem, & secundum S. Chrysostomum 97. alias tantas. Hoc autem non videtur verum: nam S. Dionys. I. de cælesti Hierar. docet, angelos maximo esse numero & quasi innumerabiles, ac superare numerum rerum corporearum & hominum. Aut ergo dicendum est tertiam partem angelorum præciße, non cecidisse, aut si præciße tertia cecidit, in eam non tot præciße succedere homines beatos, quot ceciderunt angeli; quod posterius valde verisimile est. Cum enim dicitur homines succe-

dere in locum angelorum lapsorum, ut illo- rum ruinas sartiant, hoc genericè & indefinitè, non singulariter & definite accipien- dum est: nimirum, quod cœtus electorum ex hominibus, succedet in Cœtum Angelo- rum lapsorum, etsi ille, hōc sit minor, eum- que numero non adæquet: non verò quod singuli homines singulis angelis succedant, ac consequenter, tot sint homines salvandi, quot angeli labentes facti sunt dæmones.

19. Prælium S. Micha- elis contra Luciferum & e- jus ange- los.

Ante lapsum tamen è celo, contigit magnum illud prælium, de quo innuitur Apoc. 12. v. 7. *Et factum est prælium magnum in celo: Michaël & Angeli ejus præliabantur cum dracone: & draco pugnabat & Angeli ejus.* Historice hic alluditur, ad prælium Luciferi cum suis gestum cum Michaële, ejusque assecratis (uti habet Cornel. à Lap. hic) illud enim hic clarissime perstringitur. Tunc enim Lucifer cum suis, cœlo dejectus, ex angelo factus est diabolus; sed per hoc prælium symbolicè significatur bellum, quod Lucifer in dies gerit contra fideles in Ecclesia, eorumque tutelares angelos: prophetice verò, & genuine ad literam, significatur prælium, quod ille geret acerrimum, & ultimum in fine mundi contra sanctos: hoc enim proprie hic intenditur. Ita Beda, Haymo, Aretas Viegas, Ribera hic, & S. Greg. homilia 24. in Evang. & 32. Moral. 12. *Stellas, ait, de celo cadere, est, relictā, nonnullos spe cælestium illo duce, & ambitum gloria secularis inhiare.* Idque ita esse patet Dan. 12. v. 1. Tunc ergo præliabitur Michael cum suis Angelis contra Luciferum, ejusque dæmones, adjuvando, confortando Christianos, fortiores & constantiores, ut se, cum Elia & Henoch aperte, & gloriose apponant Antichristo, cum quo, & pro quo pugnabit Lucifer per blandiloquentiam, astutiam, fraudes, ficta miracula, hypocri- sim, minas, tormenta, cæterasque artes, & arma, quæ ipse Antichristo suggeret. Rursum, tunc præliabitur Michaël, defendendo suos hosce fideles in judicio DEI, præsertim post eorum mortem, contra accusato- res. S. Michaël rem diabolum. Ex hoc loco colligunt Do- Arch. An- gelus Prin- ceps fuit omnium Angelo- rum.

tores, S. Michaëlem fuisse Principem omni- um Angelorum, qui in DEI obsequio, ac consequenter in celo perstiterunt; sicut Lu- cifer princeps fuit omnium cadentium. Quocirca S. Michaël præfuit olim synago- gæ Judæorum, uti nunc præfuit Princeps Ecclesiæ Christianorum. Unde ab Ecclesia, in officio S. Michaëlis, vocatur Princeps cælestis exercitus. Rabuli (id est diaboli) victor & calcator, militiæ cælestis princeps, Paradisi præpositus. Ita Viegas, Ribera, Bellarminus, & alii, quos citat & sequitur Nicol. Serar, Cornel. à Lap.

R. P. Kpiatowski, S. J. Collectanea Ascetica.

Elapsu Angelorum nobis hominibus ex- citamentum ad vigilantiam, ne cadamus; errarunt tam cito tam illuminati Angeli, nos intellectui nostro non fidamus, ne erremus: è tam sublimi loco; tam securo ceciderunt Angeli in gratia creati, quid nobis, in lubri- co mundi ambulantiis fidendum? Lucifer à nullo impellebatur, ut caderet, imo gratia DEI retinebatur, nos inter tot peccandi oc- casiones, inter tot tentationes, inter tot ho- stes impellentes ad ruinam, cœlestes suppe- tias imploremus, imperfectum nostrum ag- noscamus, superbiā non efferamur; imo humiliemus nos sub potenti manu DEI, quæ tam fortiter tam nobilem percussit creaturam; à DEO illuminationes, gratias efficaces, au- xilia petamus, ne cum illa tertia parte stella- rum, caudā Luciferi, versutis scilicet ejus arti- bus, in perniciem trahamur.

§. III.

De peccato Primorum Hominum.

20. Describitur hoc peccatum Gen. 3. di- citurque v. 1. *Serpens erat callidior cunctis animantibus terra, quæ fecerat Dominus DEUS. Qui dixit ad mulierem: Cur præcepit vobis DEUS, ut non comederetis de omni ligno paradisi?*

Ex P. Cornel. hic per serpentem Cajeta- nus intelligit diabolum, qui tantum interna suggestionem tentavit Evam.

2. Cyrillus & Eugubinus putant dæmo- nem hic non verum serpentem, sed serpen- tis tantum speciem & formam induisse. Ve- rum omnes alii docent verum hunc fuisse ser- pentem; dicitur enim hic callidior fuisse non angelis sed animantibus, in quem, natura sua callidum & vafum, vaser diabolus con- gruè ingressus, in ejus ore, quasi in organo, certa ratione moto, vocem humanam effin- xit. Ita Chrysost. August. Procop.

Alii putant, inquit Magister sententia- rum, hunc diabolum fuisse Luciferum, qui primum Adam tentavit, & vicit; secun- dum, puta Christum tentavit, sed ab eo vi- ctus est, & in infernum relegatus. Aptè diabolus, in specie non alterius animalis, sed serpentis tentavit Adam. 1. Quia serpens natura est callidus. 2. Quia serpentis est repere, venenum diffun- dere, hominem interficere; hoc autem facit dæmon. 4. Quia serpens toto corpore terræ adhæret: ita Adam credendo serpenti, & diabolo totus brutus factus est, ut non- nisi

nisi bonis terræ inhiet. Unde S. Augu. docet, diabolus uti solere forma serpentum ad decipiendos homines. Quia ea decipit Adamum & Evam, ibique vidit hanc fraudem bene sibi successisse. Hujus serpentis aspectum non exhorruit Eva; quia Domina animalium certa erat, nullum sibi nocere posse. At, quomodo saltem loquentem non exhorruit? & Scivit quidem Eva (ignorantia enim repugnaret perfectæ scientiæ, quam habebat) serpentem naturaliter non posse loqui, admirata est ergo eum loquentem, & suspicata, id quod erat, altiori vi, scilicet divina, angelica aut diabolica, id fieri. Metus aberat, quia nondum peccarat, & sciebat, se DEO curæ esse. Ita S. Thom. 1. par. q. 9. 4. ar. 4. *Ita sapienti nihil est inopinabile. pueri & insipientes ad omnia quasi nova obstupescunt.*

21. Serpentem assumpsit Daemon & de variis serpentibus.

Hunc serpentem Eugubinus putat esse basiliscum, Delrio viperam, Pererius scytalem: sed nihil certi hac in re. Dixit deinde serpens: *Cur præcepit vobis Deus? Astutè conatus evertere finem præcepti, ut everteret & ipsum præceptum, quasi diceret: Non apparet iusta causa & ratio, cur DEUS vetuerit esum hujus arboris; ergo revera & serio illum non vetuit; sed quod dixit: Non comedetis, & eo joco & ludens dixi.* Antecedens probat serpens, ex ipsa utilitate arboris, dicens: Gen. 3. v. 5. *Scit enim DEUS, quod in quocunque die comederitis ex eo, aperientur oculi vestri: & eritis sicut Dii, scientes bonum & malum.* Gen. v. 2. *Cui respondet mulier: De fructu lignorum, quæ sunt in Paradiso, vescimur. v. 3. De fructu vero Ligni, quod est in medio Paradisi, præcepit nobis DEUS, ne comederemus, & ne tangeremus illud, ne forte moriamur.* Putat S. Ambrosius Evam ex odio & odio præcepti addidisse de suo, & ne tangeremus: itaque invidiosè exaggerasse duritiem præcepti: DEUS enim nec aspectum, nec tactum, sed esum tantum prohibuerat: Verum Eva adhuc integra & sancta, videtur potius ex Religione & reverentia Divini præcepti hoc dixisse. q. d. DEUS præcepit, ne hanc arborem tangeremus ad comedendum ex ea, ideoque Religionem nobis iniecit & metum, ut statuerimus ipsi nobiscum nulla ratione, nullo casu, illam vel levitè tangere, ut sic vel longissime abstinemus à comestione & violatione præcepti. *Ne forte moriamur.* DEUS absolute affirmarat, *moriemini*, mulier dubitat, diabolus negat, ut enim Evam nutantem videt, instat eam impellere, dicens: non moriemini. Ita Rupertus. Verum Eva erat adhuc integra, adeoque ex Religione præcepti addit, ne tangeremus, non ergo videtur dubitasse de pœna præcepto adjuncta. Vox ergo penè, id est fortè, Hebræis sæpè non est dubitantis sed asseverantis & confirmantis rem vel præceptum, tantumque in-

nuit dubium de futuro eventu, cum hic pen-det ex hominis futura actione libera. q. d. Ne forte comedamus, ideoque moriamur, si ergo comederimus, certo moriemur. Sic accipitur forte. Matth. 11. v. 23. & sæpè apud Prophetas. v. 4. *Dixit autem serpens ad mulierem: Nequaquam morie-moriemini.* Tentat hic serpens Evam removendo pœnam & promissis lætando. At nota hic quinque ejus splendida mendacia. 1. Non moriemini. 2. Aperientur oculi vestri. 3. Eritis sicut Dii. 4. Scientes bonum & malum. 5. Scit DEUS hæc omnia esse vera, & me non mentiri. q. d. Cum DEUS hæc sciat, vosque amet, non est verisimile, eum vos arbore tam proficua privare voluisse. Itaque vel joco illam tantum prohibuit, vel sub hoc ejus præcepto aliquid mysterii latet, quod necdum scietis, scitis autem, cum ex ea comedetis. Ita S. Augustinus Libr. 11. de Gen.

Dicit ulterius serpens: v. 5. *Scit enim DEUS, quod in quocunque die comederitis, ex eo, aperientur oculi vestri: & eritis sicut Dii, scientes bonum & malum.* Ex hoc, quod dicit, aperientur oculi vestri. Putant aliqui apud Abulensem in cap. 13. Adam & Evam non habuisse oculos apertos, donec comederunt pomum vetitum. Verum hoc repugnat felicitati statû innocentie. Dico ergo, oculus hic mentis non corporis intelligitur; nam, ut ait Aristoteles 1. Ethic. Intellectus est quidam oculus, præsertim, quia oculus ac visus maxime cæteris sensibus infer-vit, & intellectui ad cognitionem: ex visis enim oriuntur memoria, ex membra experientia, ex experientia ars. Itaque sensus est, q. d. Adeo clari ingenii & perspicacis intelligentie efficiemini, ut videamini vobis prius cæci fuisse. Ita Rupert. 1. 3. de Trinit. Eritis sicut Dii, non essentia, hoc enim est impossibile, sed similitudine quadam sapientie omnis scientie, ut sequitur.

Quæres. Quodnam fuerit primum Evæ peccatum? Varii sunt sensus; alii putant, quod dubitaverit dicendo forte, alii, quod addendo, to tangeremus. & Ergo & dico, primum Evæ uti & Adæ postea peccatum erat superbia. Patet hoc Eccl. 10. v. 14. Tob. 4. v. 14. Idque indicant hic Hebræi & septuaginta. v. 6. Nimirum Eva & Adam audientes. Eritis sicut Dii, scientes bonum & malum, invitati sunt ad suam excellentiam intuendam, nimis amandam, augendam, & extollendam, ac ita ad se ipsos conversi intumuerunt, ita, ut à DEO recesserit cor eorum, & tandem omniscientiam quamdamque Divinitatis æqualitatem appetierint, ut fecit Lucifer; unde hoc illis objecit DEUS, dicens Gen. 3. v. 22. *Ecce Adam quasi*

quasi unus ex nobis. Ita S. Ambros. p. 4. in Luc. S. Ignatius, Chrysost. August. 1. 11. de Genes. & 1. 14. de Civit. cap. 13. ubi docet, amorem excellentie ita innatum, & intentum esse in natura rationali integræ & perfectæ, ut hic amor, quasi primus sit in hominè, qui hominem incitet ad alia quævis prosequenda hoc fine, ut excellat, & S. Bernard. Ambros. inquit, scilicet diabolus, & homo affectarunt altitudinem, ille potentie, iste scientie.

Quam omniscientiam appetit Eva.

Dico 2do. Hæc superba appetentia omniscientie Divinæ videtur in eis sita fuisse, quod appetierint, ut ait scriptura, scire bonum & malum, ut scilicet per se ipsos ac virtute naturæ suæ & ingenii possint in omnibus se dirigere discernendo & eligendo, quod bonum est, atque cavendo, quod malum est, itaque se possent dirigere sua scientia, suo per se marte suis viribus ad benè, beatèque vivendum atque plenam felicitatem consequendam; quasi Dii quidam essent, qui à nemine, ne à DEO quidem dirigi vel adjuvari deberent; uti fecit Lucifer. Ita S. Thomas 2. 2. q. 163. Licet enim speculative sciret Adam se à DEO pendere & illuminari debere, aliterque fieri non posse, tamen practice per superbiam ita se gessit, ita hanc omniscientie & Divinitatis similitudinem appetit, ac si revera sine DEO, per se, suasque vires ea potiri posset; superbia enim sensum intumescens excæcat & dementat mentem.

Evæ 5. Peccata.

Dico 3tio. Ex hac superbia mox secuta est impatience & indignatio animi indignantis se, hoc præcepto stringi, & pomum tam nobili arceri; deinde curiositas, mox concupiscentia gulæ, ut dicitur Gen. 3. v. 6. denique error in intellectu, credidit enim tam Eva quam Adam verbis serpentis promittentis omniscientiam & immortalitatem, si ex arbore vetita comederent, indeque tandem profiliit ad integram inobedientiam, & præcepti transgressionem, puta ad realem comestionem.

23.

Dico 4. Non tantum Eva, sed & Adam superbia excæcatus, credidit verbis serpentis, eritis sicut Dii, scientes bonum, & malum, ideoque fidem amisit. Prior pars patet, quia hoc illi DEUS improperat, dicens: Ecce Adam quasi unus ex nobis, hæc enim verba ironice significant, quid Adam ex gustato pomum, juxta serpentis promissa speraverit, nec tamen sit consecutus. Unde Adamum à serpente per Evam serpentis promissa referentem esse deceptum, ejusque verbis fidem habuisse docent S. Ignatius, Hilar. Ambros. August. & alii, unde patet & pars posterior conclusionis, hoc enim ipso, quod Adam credidit diabolo promittenti ex pomum

vetito divinam omniscientiam, quodque non moreretur, averlus est, & discredidit DEO comminanti & dicenti: *In quacunque die comederis, morte morieris.* Fuit infidelis, ergo non tantum gratiam, sed & fidem in DEUM amisit. Ita August. 1. 1. contra Julian.

Dices, Quomodo ergo Apostolus 1. Tim. 2. dicit, Adam non fuisse seductum, sed Evam? & Quia Eva seducta fuit à serpente volente eam seducere, ut ederet pomum; Adam verò non à serpente deceptus, sed tantum illectus fuit ab Uxore, quæ eum non intendebat decipere, de quo plura Cornel. in 1. Tim. 2. 12. Dixerat serpens: eritis sicut Dii, scientes bonum & malum. DEI enim prima perfectio homini appetibilis, & imitabilis, est scientia. Ratio est; quia hominis naturalis operatio est ratiozinari discurre, intelligere, qua à bestiis & saxis homo distinguitur. Hinc Solon interrogatus, quid esset dives indoctus, respondit: Est ovis habens aureum vellus. Et sicut sensus gaudet objecto suo sensibili; sic intellectus gaudet scibili & scientia, æquè ac voluntas bono & virtute. Verum in Adamo uti & in multis ejus posteris, nimis hic fuit sciendi amor. Dicit ulterius Scriptura Gen. 3. v. 6. *Vidit igitur mulier, quod bonum esset lignum ad vescendum, & pulchrum oculis, aspectuque delectabile: & tulit de fructu illius & comedit.* Prius viderat Eva, sed sine concupiscentia comedendi, jam post tentationem videt illud ad concupiscendum & comedendum: vidit ergo, id est curiosius, & cum voluptate illecebrosa illud intuita est ac morosè consideravit. Ex to igitur patet, Evam Curiosam post verba serpentis, non ante peccasse. Autas oculos diS Bernardum degrad. humil. in 1mo. Quid rum quam est curiositas. *Serva O Eva commissum, expecta periculosa.* Ita promissum, cave prohibitum, ne perdas concessum. Quid tuam mortem tam intente intueris? Quid eò tam crebro vagantia lumina jactas? Quid spectare libet, quod manducare non licet. Oculos, inquis, tendo, non manum, non est interdictum, ne videam, sed ne comedam. Hoc et si culpa non est, culpæ tamen indicium est; te enim intenta ad aliud in cor tuum serpens illabitur, blandè loquitur, blanditiis rationem, mendaciis timorem compescit. Nequaquam, inquis, morieris. Auget curam, dum incitat gulam, acuit curiositatem, dum suggerit cupiditatem, offert tandem prohibitum & aufert concessum, portigit pomum, & surripit Paradisum, haurit virus peritura, & perituros paritura. *Deditque viro suo, Eva scilicet narrans ei, quæcunque diabolus promiserat, ac jubens eum securum esse à metus mortis, cum eam, quæ comederat, superstitem videret, ita citò decepta, citò decipit virum, Adam enim hisce auditis in su-*

biam elatus, appetensque omniscientiam, conjugii concessit, & comedit ex ligno vitæ. Sic à muliere factum est initium peccati & per illam omnes morimur. Ezech. 25. v. 33. Addit S. Augustinus l. 14. Civit. 11. Adamum, eo quod non esset expertus DEI se veritatem, putasse veniale esse hoc suum peccatum, facileque se illius veniam à DEO impetraturum.

24. Discant hinc viri, mulieres esse periculum. Morale, lascivias, & suave venenum cum suis ne viri se concupiscentiis, quibus se & viros perdunt, quantur illis ergo se viriliter opponant & resistent. Ita fecit Satorius Hunnerici Regis procurator, qui ad Arianismum sollicitatus abnuvit. Mox uxor timens familiæ everisionem, adductis liberis ad genua mariti advolvitur, perque omnia sacra obtestatur, misereatur sui, & pendens à lacte matris filiolarum, aliorumque pignorum; DEUM condonaturum, quod invitatus ipse fecerit, cum alii id ipsum fecerint voluntarii. Tum ipse cum S. Job illi respondit: Tanquam una de insipientibus mulieribus loqueris. Uxor discessit, Satorius spoliatus omnibus, ex multis suppliciis debilitatus, mendicus demum relinquitur. Testis est Victor Uticensis.

Octo peccata Adæ.

Et comedit, Adam scilicet, cuius notat hic octo peccata Perieris, primum fuit superbia, 2. Nimius amor placendi uxori suæ, 3. Curiositas, 4. Inerudititas, quasi DEUS mortem figurativè vel comminatorie, non verò absolute intentasset, violanti legem. 5. Præsumptio, quasi hæc violatio legis tantum esset leve & veniale peccatum. 6. Gula, 7. Inobedientia, 8. Excusatio, de qua S. Augustinus. Si Adam, inquit, se non excusasset, à Paradiso non exulasset, ac consequenter de ligno vitæ comidisset. Verum contraria sententia est verior, Adam enim, mox ut peccavit, ante omnem sui excusationem incurrit absolutam sententiam mortis. Nam c. 2. v. 17. Ea lata fuit absolute. In quocunque enim, inquit, die comideris ex eo, morte morieris, & ut in hoc versu Cornelius, morte morieris, id est, mortis certò sententiam & necessitatem incurres. Nota minatur hic DEUS Adæ inobedienti mortem, non tantum corporis & temporalem, sed & animæ spirituales & æternam. Adam ergo peccans, quoad corpus mox mortis necessitatem, quoad animam verò actu & re ipsa mortem incurrit. Hinc patet mortem homini in hoc statu, in quo à DEO conditus est, non naturalem esse, sed pœmodo hominis peccati, ut definit Concilium Milevini non tantum C. 1. & docet S. Augustinus de pec. l. 1. Licet enim spectando naturam & elementa contraria, ex quibus compositus est homo, mori debuisset, fuissetque mortalis, tamen

spectando DEI decretum opem & conservationem, si non peccasset, mori non potuisset, fuissetque immortalis. Unde Magister Sententiarum in 2dum Dist. 19. docet, in Paradiso hominem habuisse posse non mori, quia poterat homo non peccare, & ita non mori in cœlo habiturum, non posse mori quia ibi per gloriam & dotem impassibilitatis erit moriendi impossibilitas; in hac vita post lapsum habere posse mori, & non posse non mori, quia in eo est moriendi necessitas. Ad mortem ergo damnati nascimur.

Ad illud: & comedit. Hebræa & LXX. addunt secum, sc. Eva sicum dedit viro, ut secum Quis grana velceretur. Videtur ergo Eva bis co-vituisse, semel sola, secundo cum Adamo, cavit autem ad esum pelliceret & in esu se sociam dam præberet, unde LXX. & comederunt, Chal. Eva, dæus comedit (sc. Adam) cum ea. Quæres quis gravius peccavit, Adam an Eva? Respondet S. Thomas 2. 2. q. 163. art. 4. Si peccatum in se spectes, gravius peccasse Evam, tum quia prior peccavit, tum quia Adamum ad peccandum induxit, itaque se & ipsum & nos omnes perdidit. Si tamen circumstantiam personæ spectes, gravius peccasse Adamum, tum quia perfectior erat, & prudentior quam Eva, tum quia Adam immediate à DEO acceperat hoc præceptum; Eva verò mediatè tantum: sc. per Adamum.

Gen. 3. v. 7. Et aperti sunt oculi amborum: cumque cognovissent se esse nudos, convolverunt folia ficus, & fecerunt sibi perizomata. Aperti sunt oculi amborum, q. d. gratiæ, & iustitiæ originalis tegumento spoliati, adverterunt suam nuditatem, confusionem & verecundiam, ex eò, quod sentirent in se motus concupiscentiæ, rebelles rationi, præsertim libidinis ad invicem. 3. Quantum bonum iustitiæ originalis amiserunt, in quantum peccatum & mala ceciderunt. 4. Cognoverunt DEUM Deique sententiam esse veracem, serpentem verò & dæmonem esse mendacem in promissis sibi factis. Ita S. Chrysost. Rupert. S. August. fecerunt sibi perizomata, id est, cingula ad ventrem putumbaria, ut sc. tegerent partes inhonestas: Fecerunt cætero enim corpore manserunt nudi, sicut Adam & dam ait DEO, v. 10. Uti faciunt jam Brasiliæ Eva sibi Cafres alique Indi. Putat S. Irenæus l. 3. eos post peccatum hæc fecisse in signum poenitentiae, & catu periquasi cilicium sibi aptasse, nam folia ficus zomata, pungunt & stimulant.

Ad mortem primi fuerant, peccando Parentes. Ad vitam primi, flendo fuere duces: Quos sumus in mortem, miseri, peccando secuti,

Hos nobis non sit non grave flendo sequi.

Cum

Cum audissent vocem, puta terribilem strepitum & fragorem, ex concussione arborum à DEO excitatarum, nam quasi ad vestigia DEI venientis à longe & per arbores gradientis, arbores concutiebantur. Porro agnovit Adam hanc esse DEI vocem, quia jam antea cum DEO collocutus est. 2. Quia hæc vox erat ingens & terribilis dignaque DEO. Apparuit hic DEUS aut potius Angelus vice DEI quasi homo & hominis specie deambulans in Paradiso. Abscondit se Adam in medio ligni Paradisi, id est, lignorum, puta inter arbores densissimas Paradisi, est Enallage. Nota hic cum Pererio 5. peccati fructus & effectus. Imus est quod aperti sunt oculi. 2. Est nuditas, 3. Pudor & confusio. 4. Est vermis conscientie. 5. Est pavor & metus Divini iudicii. Verè S. Bernardus in peccato, inquit, transit iucunditas non reditura & manet anxietas non resolutura, econtra in labore virtutum, quod durum est & triste abit, quod suave & lætum est, manet. Gen. 3. v. 9. Vocavitque DEUS Adam & dixit ei: Ubi es? q. d. in alio loco te O Adam reliqui, in alio te invenio, gloria te vestieram, nunc nudum te video & latebras quarentem, unde hoc tibi? cur fugis? cur erubescis? cur lates? cur pavas? Num adstat, qui te accuset? Ubi jam sunt tam magnifica serpentis promissa? Ubi illa tua mentis tranquillitas? Ubi tanta illa bonorum omnium possessio, malorumque omnium vacuitas? S. Ambros. Ubi es ergo? Non in quo loco, quæro, sed in quo statu? quo te deduxerunt peccata tua, ut fugias DEUM, quem antea quærebas. v. 10. qui ait: vocem tuam audiivi in Paradiso & timui, eò quod nudus essem, & abscondi me. Timui, id est, erubui, & verecundatus sum in conspectum tuum venire, & id est, ideo abscondi me. Sic timor sapie sumitur pro pudore, adeoque timor vel metus reverentiæ, vocatur ipse pudor & reverentia. v. 12. dicitque Adam: Mulier, quam dedisti mihi sociam, dedit mihi de ligno & comedi. Iustus in principio accusator est sui; nobis Adam, jam post peccatum concupiscentia & superbia & sui amore plenus præit quærare excusationes in peccatis: deinde culpam in uxorem se pellicientem; quin & in ipsum DEUM, qui talem dedit uxorem, derivat.

Excusationes in peccatis non proficiunt.

26. Dixit deinde DEUS ad serpentem v. 15. Inimicitias ponam inter te & mulierem, & seminum tuum & semen illius; ipsa conteret caput tuum, & tu insidiaberis calcaneo ejus. Quia enim DEUS hominem ob peccatum dominio in bestias privavit, hinc serpentis homini cepit esse noxius, & homo cepit esse serpenticida, cum ante peccatum nec antipathia, nec horror esset inter hominem &

serpentem. Tradit Aristoteles salivam hominis cruciare serpentem, & si tangat fauces, (quibus Evam tentavit) eum occidere. Ipsa conteret caput tuum. 3plex est hic lectio. 1ma est codicum Hebræorum, qui habent ipsum sc. semen conteret caput tuum, & ita legit S. Leo & Lipomanus. 2da est ipse (sc. homo vel Christus) conteret caput tuum. 3tia est ipsa conteret caput tuum, ita Biblia Romana & Latina fere omnia legunt, cum S. August. Chrysost. Ambros. Gregorius, Beda & aliis, nullam ex his tribus lectionibus esse reiiciendam censet P. Cornel. à Lap. hic. 1mo. Omnes sunt veræ; nam cum DEUS hic opponat quasi antagonistas, mulierem cum suo semine, serpenti cum suo semine, consequenter vult dicere mulierem cum suo semine serpentis caput contrituram, sicut econtrario serpens tam mulieris, quam seminis, ejus calcaneo insidiatur. Nota 2do. Hæc tam serpenti quam diabolo, qui fuit quasi motor & anima serpentis, ad literam competunt; hæc enim antipathia odium, horror & bellum ad literam post peccatum esse cepit, inter serpentes & homines, tam viros, quam foeminas, ut jam experientia patet. Imò Rupertus l. 5. cap. 2. Specialem & notandam adfert experientiam; scilicet, quod caput serpentis difficile gladiis, vectibus & malleis ita conteri possit, ut totum corpus enecetur, si tamen mulier planta nuda dentem serpentis præverit, & capute ejus præserit, statim cum capite totum corpus planè interire.

Rursus hæc ipsa magis Christo & Beatissimæ Virgini contra diabolum pugnanti etiam ad literam conveniunt, mulier enim est Eva, quæ diabolum contrivit, quando peccatum contrevit. Vel potius Mulier est Beata MARIA Evæ Filia, semen ejus est JESUS Christus, & Christiani, serpens est diabolus; semen ejus sunt infideles omnesque impii. Ergo B. MARIA contrivit serpentem: quia illa semper fuit gratia plena, & gloriosa victrix diabolum, omnesque hæreses (quæ caput Beatissima sunt serpentis) in universo mundo contrivit, cunctas ut canit Ecclesia. Christus verò, perfectissimus Hæreses mecum, ejusque caput & machinationes quomodo contrivit, dum virtute propria, in cruce, contrivit. diabolo regnum omne & spoliū ademit; atque à Christo tam Eva poenitens, quam MARIA innocens, nos quoque omnes virtutem conterendi diabolum, ejusque semen (id est suggestiones, impios homines) accepimus. Hoc enim est, quod dicitur Psal. 90. Super aspidem & basilicum ambulabis. Et Luc. 10. Ecce dedi vobis potestatem calcandi super serpentes. Ita Augustin. Beda, Rupert. & alii passim. Tropologicè S. Gregorius caput, inquit, serpentis conterimus, Caput cum initia tentationis à corde extirpamus, & serpentis tum

27.

Beatissimæ

ma Virgo

caput ser-

initium tum ille insidiatur calcaneo nostro, quia extentatio- tremum vitæ nostræ arctius oppugnat; hac nis, calca- de causa sancti fini suo timuerunt, tumque neus finis ferventi DEO servierunt. Ita S. Hilarion vitæ. Ante mortem timens agit sibi: septuaginta annis mortem Domino servivisti & mori times? Arsenius, in bono da, inquit, Domine, ut vel nunc incipiam motus ve- bene vivere. S. Franciscus sub mortem ait: locior sit, fratres usque nunc parum profecimus, incipiamus nunc servire DEO, redeamus ad humilitatis & novitatis primordia. Dixit & fecit teste S. Bonaventura in ejus vita S. Antonius. Hodie, inquit, vos religionum institutum corripuisse arbitramini, & Barlaam ad Josaphat cogita quotidie, te hodie coepisse servire DEO, te hodie finitum. Agatho sancte vixerat & tamen dicebat: Mortem horreo, quia alia sunt judicia DEI, alia hominum. Mystice quoque hic mulier Ecclesiam significat, serpens diabolum.

28. **Pœna Evæ & Adam.** Gen. 3. v. 16. DEUS Mulieri quoque dixit: multiplicabo ærumnas tuas, & conceptus tuos: in dolore paries filios, & sub viri potestate eris, & ipse dominabitur tui. Multiplicari hic dicuntur ærumnæ & conceptus, id est, ærumnæ conceptuum, est enim hendiadis frequens Hebræis, qualis est ista Poëtæ, aurum frænósque momordit, id est, frænós aureos momordit. Sub viri potestate eris, non ut olim sponte libens mira suavitæte & concordia, sed sæpe in vita cum summa molestia & repugnantia. Accepit enim hic vir potestatem uxorem coercendi & puniendi. Ita Molina.

V. 17. Ada vero dixit: quia audisti vocem uxoris tuæ, & comedi de ligno, ex quo præceperam tibi, ne comederes, maledicta terra in opere tuo: in laboribus comedes ex ea cunctis diebus vitæ tuæ. Nota cum Procopio, Abulensi, Pererio, terram hic maledictam non absolute, sed in opere tuo; quia scilicet tibi O Adam illam laboranti & sudanti paucos dabit fructus, imò sæpè spinas. 2. Licet ante peccatum terra naturaliter spinas quoque & tribulos germinasset, illud tamen ipsum factum est pœna hominis peccantis, qui ex Paradisi fructibus vixisset sine labore, jam autem laborans, ut victum sibi paret, spinas sæpe & carduos metit. Adde per peccatum hoc Adæ terræ prima bonitas & fertilitas impedita & imminuta videtur, adeoque crebriores & pluribus in locis jam germinat tribulos & spinas, quam ante peccatum germinabat. Spinæ & tribulos germinabit tibi: & comedes herbam terræ, q. d. non delicias & fructus Paradisi &c. sed simplices herbas terræ comedes, tum temperantiæ, tum poenitentiae causa. Hebræi enim herbas terræ vocant vulgares & viles; herbas, quibus bruta æquæ ac homo vescuntur. Nimirum per peccatum

factus est sicut equus & mulus, ergo eodem homo cum ipsis cibo vescatur oportet.

Gen. 3. v. 19. In sudore vultus tui vesceris pane, donec revertaris in terram, de qua sumptus es, quia pulvis es & in pulverem reverteris. LXX. Quia terra es & in terram redibis. Moraliter quid est homo? Audi gentiles: Imo homo est fortunæ lusus, inconstantia imago, corruptionis speculum, dicit Aristoteles. 2do Homo est mancipium mortis, viator transiens, 3tio pila, quæ ludit DEUS. Plautus. 4to est corpus imbellicum, fragile, ad omnem fortunæ contumeliam projectum ait Seneca. 5to Est corruptionis vinculum, viva mors, sensitivum cadaver, inquit Trismegist. 6. est simulacrum & tenuis umbra, inquit Sophocles. 7. Est umbræ somnium, inquit Pindarus. 8. Est exul & incolamiseri mundi, ut dixit quidam Philosophus.

Quis est homo, audi fideles Sapientes & Prophetas. 1. Homo est sperma fortidum, sacculus stercorum, esca vermium. Inquit S. Bernard. 2. Homo est ludibrium DEI, inquit Zeno Imper. 3. Est stilla situlæ, momentum stateræ, gutta roris antelucani & foenum, flos, nihilum, & mane ut ait Isai. c. 40. v. 6. 15. 17. 22. 4to est universa vanitas, est nuntius præcurrens & navis pertransiens, est avis transvolans, est sagitta transmissa, est fumus, est spuma gracilis, est hospes unius diei, Sapiens, s. 7. Homo natus de muliere brevi vivens tempore. Job 14. Disce ergo O Homo tam te ipsum, quam mundum contemnere.

Gen. 3. v. 22. & ait: (DEUS sc.) Ecce Adam quasi unus ex nobis factus est, sciens bonum & malum: nunc ergo ne forte mittat manum suam, & sumat etiam de ligno vitæ & comedat, & vivat in æternum. Est hic ironia, & sarcasmus ait P. Corn. à Lap. q. d. voluit Adam nobis per esum pomi fieri similis, enim factus est dissimilis, voluit facere bonum & malum, & in quale ignorantia barathrum corruit. Ita Gennad. Theod. Rupert. sunt hæc verba DEI Patris non ad Angelos, sed ad Filium & Spiritum S. Nunc ergo supple: cavendum est, vel expellendus est ex Paradiso, est Apostrope. V. 23. Et emisit eum Dominus de Paradiso voluptatis, ut operaretur terram, de qua sumptus est. Et emisit, Hebraice ejecit, expulit eum, LXX. addunt & collocavit eum in Regione seu in conspectu Paradisi, sc. ut ejus aspectu, bonum amissum assidue lugeret, & assidue poeniteret. Nota emisit DEUS Adam per Angelum, qui eum vel manu eduxit, ut Raphael Tobiam, vel abripuit, ut rapuit Habacuc ex Judæa in Babylonem. Ita S. August. & Abulen. qui addit Angelum à Paradiso Adamum transfuisse in Hebron, ubi creatus fuerat, vixit, & postea sepultus est. Quæres, quæ die hoc sit factum? Abu-

Abulensi putat, Adamum peccasse & expulsum esse ex Paradiso altero die à creatione sua, id est Sabbato. Verum communiter Patres S. Iren. Epich: Ephrem: & alii apud Perenium, tradunt Adamum eodem die quo creatus est, peccasse, & Paradiso ejectum esse scilicet Fer. 6. immò sub eandem horam, qua Christus in cruce mortuus est. Huic sententiæ favet series scripturæ, nam ex v. 8. patet, hæc contigisse post meridiem, remittente æstu, & leni aura flante. Favet & invidia diaboli, quæ non permisit diu Adamum stare, Favet & perfectio naturæ, in qua conditus est Adam, per quam ipse uti & Angelus statim se resolvit, & alterutram partem elegit. Denique, si diu in Paradiso fuisset, utique de arbore vitæ comedisset. Addunt S. Ephrem: & alii, Adamum creatum esse hora nona matutina, & Paradiso expulsum esse hora 3tia pomeridiana.

30. **Adamum & homines ar-Paradiso** V. 24. Ejecitque Adam, & collocavit ante Paradisum voluptatis Cherubim, & flammeum gladium atque versatilem ad custodiendam viam ligni vitæ.

Quæres, qui sint Cherubim, quis gladius? Cherubin, Varii variè explicant. Verum dico, ut Cornelius, hæc omnia propriè, ut sonant, accipienda esse, nimirum, quod Angeli ex ordine Cherubim positi sunt ante Paradisum, ut ejus aditu prohiberent, tum Adam & homines, tum etiam demones, ne scilicet ipsi Paradisum ingressi, fructum arboris vitæ deciperent, quem hominibus offerent, pollicentes illis immortalitatem, ut hac ratione eos ad sui amorem & cultum pellicerent. Ita S. Chrysost. Augustin. Rupert. & alii. Nota, Cherubim potius quam alii Angelis hæc cura demandata; quia Cherubim sunt vigilantissimi & perfectissimi, unde & à scientia vocantur Cherubim. Ideoque apertissimi sunt vindices omniscientiæ DEI, quam ambiebat Adam. Hinc patet Angelos quoque superiores mitti in terram. Nota 2do. Videntur hi Cherubim fuisse forma humana induti; nam habent & vibrant flammeum gladium, & in omnes partes versatilem, ut eos feriant eo, qui Paradisum ingredi volent. Nota 3tio. Per flammeum gladium in Hebræo esse flammam gladii: unde incertum est, an gladius hic fuerit flamma habens formam & speciem gladii, an verò revera fuerit gladius, sed igne candens, fulgurans, & quasi flammam vomens. Nota 4to. Ablatus est & cessavit hic gladius, uti & Cherubim, quando & Paradisus desuit, puta in diluvio. Allegoricè S. Ambrosius ad illud Psal. 115. Retribue servo tuo, vivifica me, & Rupertus l. 3. c. 32. hic gladius est ignis purgatorii, quem ante Paradisum cœlestem morientibus, necdum in hac vita

R. P. Kriakowski S. J. Collectanea Asctica.

plene purgatis posuit DEUS. Ex dictis patet peccatum Adæ, si primam & propriam speciem peccati spectes, non fuisse omnium gravissimum, fuit enim inobedientia legis positivæ DEI, hæc autem gravior est blasphemia, odium DEI, obstinata impoenitentia &c. Quare gravius peccarunt Arius, Lutherus, Judas, & alii, quam Adam. Si tamen damna ex hoc peccato spectes, fuit Adæ peccatum omnium gravissimum, per hoc enim ipse se actualiter etiam peccando, & omnes suos posteros perdidit; adeoque quicumque damnantur propter hoc peccatum vel immediate vel mediate damnantur. Et hac ratione hoc peccatum dici potest irremissibile; quia in omnes posteros ejus, culpa & pœna transit, nec id remitti aut impediri ullo modo potest.

Porro peccatum originale est peccatum 3. Adæ in posteros illius per propagationem naturalem ab ipso descendentes transfusum, peccatum moraliter manens in iisdem. Quod hoc in quo peccatum originale detur, est de fide contra constituit. Pelagium. Et patet id ex Job 14. v. 4. Psal. 50. v. 7. ad Romanos 5. v. 12. & Concilio Arausicano, q. c. 2. Trident. Sess. 6. can. 2. S. August. l. de peccato originali. Transfunditur verò peccatum originale per hoc in posteros, quod Adam fuerit institutus caput morale omnium nostrum, in ordine ad merendam vel demerendam nobis justitiam originalem, & quod defacto Adam peccaverit. Ratio est; quia ex una parte potest Adam tale caput institui, poterantque voluntates posterorum alligari voluntati ipsius Adæ, ita, ut quod ille vellet, posterius illius velle censerentur, sicut tutores institui solent &c. Ex altera parte, si dicatur esse tale caput, omnia salvantur quæcunque ex Patribus & si de nota sunt. Notandum 1mo. constitutus Adam caput, ratione pacti seu decreti Divini, quod fuit tale: volo, ut Adam abstinere ab usu fructus de arbore scientiæ boni & mali, cui præcepto meo, si obtemperaverit, & ipse perseverabit in justitia originali & eadem propagabitur in ipsius posteros; quod si transgressus fuerit hoc præceptum, hanc ipsam justitiam, & sibi perdet & posteris. Not. 2. Hoc pactum intimatum fuit & intimari debuit Adamo, alias non potuisset obligari. Not. 3. In hoc pacto intervenisse consensum Adam interpretativum vel virtutalem. Not. 4. Ratione hujus pacti peccatum originale ipsi quidem Physice, posteris moraliter fuisse voluntarium. Nota tandem ad transfusionem peccati Adæ in posteros requiri, utis, in quem transfunditur, procedat ab Adamo, per propagationem naturalem, & hic descensus est conditio sine qua non. De peccato originali dicit S. Paulus Rom. 5. 12. Propterea sicut per unum hominem

minem peccatum in hunc mundum intravit, & per peccatum mors, & ita in omnes homines mors pertransiit, in quo omnes peccaverunt. Propterea, id est, ut magis declarem charitatem Christi in homines, propterea cum dico secundum Adam, cumque propter charitatem & beneficia in homines collata magis nostrum esse Parentem quam fuerit Adam, cum hic mortis, Christus verò vitæ sit auctor filiis suis omnibus. Sicut per unum hominem peccatum in hunc mundum intravit. Deest altera similitudinis seu collationis pars, eaque supplenda est hoc modo: Ita per unum hominem, puta Christum, fuit iustitia in mundum ingressa & per iustitiam vita. Itaque vita in omnes pertransiit, in quo omnes iustificati, & vivificati sunt, quicunque ex Christo per baptismum & gratiam renati sunt, hæc enim supplenda patet ex v. 15. & sequenti. Quæ-

An, si sola Eva peccasset, esset omnis homo peccator? Respondet Anselmus, non esse Evam sed Adamum. Hunc enim Paulus opponit Christo, licet enim prima Eva peccasset, tamen Adam primaria fuit causa uti generationis, ita & peccati originale, ejusque propagationis: quia in iusto tanquam in capite constituta fuit nostra innocentia & iustitia originalis. Unde valde verisimilis est sententia eorum, qui sustinent Adamo non peccante, licet Eva peccaret, non transfundendum fuisse peccatum originale. Ita l. 2. q. 81. art. 5. sentiunt multi cum D. Thoma. Licet aliqui contrarium sentiant probabiliter, dicentes: sub Adamo etiam Evam accipi: erant enim Adam & Eva caro una, & quasi una Persona, unde videtur consequi, quod tam sola Eva peccante, quam solo Adamo, peccatum originale ex ea contraxissent omnes ejus posterii. Favet huic sententiæ posteriori illud Ecclesiastici 25. 33. *A muliere factum est initium peccati, & per illam omnes morimur.*

Peccatum intravit. Nota, 1. Apostolus dicit peccatum intrasse, & per peccatum mortem, adeoque per peccatum non intelligit mortem, quod est causa mortis.

2. Quia Apostolus ait peccatum intrasse per Adam, sicut iustitia intravit per Christum, atqui iustitia in mundum per Christum intravit, non imitatione nec in solo effectu, sed proprie per se, perque propagationem & communicationem Christi; ergo pari modo peccatum intravit in mundum per Adamum, 3tio Apostolus docet omnes homines peccasse in Adamo, ergo & infantes, hi autem nullum possunt habere peccatum actuale, ergo habent originale propagatum ex Adamo. Idem sensit Concilium Millevitanum, licet particulare, approbatum tamen ab Innocentio I. Et decretum idem re-

novavit iisdem verbis Trident. Sess. 5. Can. 5. *Es per peccatum mors.* Errat ergo Seneca & cum eo Philosophi, quorum hæc est communis sententia: *Mors homini Natura est non pena.* Imò verò mors homini pena est non natura, ut hic docet Apostolus. In quo omnes peccaverunt. in quo supple non peccato sed uno homine. Ita S. Augustinus lib. 1. de peccato. Quia, inquit, omnes homines fuerunt ille unus homo scilicet Adam, quod intellige non formaliter, sed originaliter radicaliter, seminaliter & repræsentative.

§. IV.

De Immunitate B. M. V. à peccato originali.

Beatissima Deipara immunis omnino fuit à peccato originali & sine labe ejusdem concepta. Ratio est: quia ma Virgo Ecclesia in iis, quæ pertinent ad religionem MARIA & mores, nequit approbare falsum, & immunis prohibere verum, nequit item cultum superstitiosum declarare esse pium, ad illumque fideles hortari, indulgentiis etiam ad id concessis. Atqui foret, si Beatissima concepta fuisset in originali peccato. Siquidem per Alexandrum VII. approbavit sententiam de immaculata conceptione; opposita sententiæ propugnationem, priorisque oppugnationem prohibuit, cultum ad immaculatam conceptionem pium esse declaravit, qui tamen esset superstitiosus, siquidem à Laetantio lib. 4. institutionum c. 28. Superstitio definitur esse cultus falsi. Religio verò cultus veri.

Accedunt aliæ rationes. Titulo Mater-Existentis DEI B. Virgo fuit immunis à peccato ti primo veniali, ergo multo magis ab originali, quod Mariano majus est, pejus est: veniale enim non ex-P. Kwiat tinguat charitatem, non constituit inimicum kicuei, DEI. Plus est Beatissimæ collatum gratiæ quam aliis omnibus. Ut habet S. Thomas 3. part. q. 27. Sed aliis concessa est gratia immunitatis ab omni peccato, ut Angelis, item Adamo & Evæ, cum fuerint creati in iustitia originali, ergo multo magis Beatissimæ collata hæc gratia.

Deinde aut DEUS voluit, sed non potuit immunitatem à peccato originali præstare Beatissimæ: aut potuit quidem, sed non voluit. Neutrum dicitur: primum enim potentiam DEI extenuat, secundum bonitatem, & pietatem erga Matrem dedecet.

Possibile hoc fuit facere DEO, decuit id Matrem DEI. Potuit enim DEUS vel in peccato cum Adamo Beatissimam non in-

cludere, vel in instanti conceptionis gratiam sanctificantem infundere, quæ esset in peccato impossibilis, vel in ipso conceptionis instanti condonare peccatum originale. Cum igitur potuit hoc facere, voluit, decuit id Matrem DEI, ergo & fecit. Dignitas naturæ Angelicæ & humanæ ad sui decentiam postulabat, ut iustitia originali in sua prima creatione ornaretur; ergo longe magis dignitas id Matris DEI postulavit. Post primum instans conceptionis, ut concedunt adversarii, augebatur continuo gratia Deiparæ, fuit in continuo actu amoris DEI, ergo & in primo instanti non fuit hoc privilegio defraudata. Juxta Gersonem, S. Bernardin. Senensem tom. 2. Ser. 51. juxta Petrum Dam. Suarez, Salaz. B. Virgo in primo Conceptionis instanti DEUM clare vidit, at visio est impossibilis cum peccato.

Beatissima Virgo in primo instanti conceptionis suæ Deum clare vidit.

Matris DEI & Servorum DEI infinitum est discrimen, ut ait Damasce. Orat. 1. Si ergo S. Joanni Baptistæ, Jeremiæ, datum, ut in utero Matrum suarum sanctificarentur, Matri DEI debuit dari plus, scilicet, ut sine originali conciperetur.

Ad Christum suscipiendum major in Beatissima requirebatur integritas animi, quam corporis, cum illa animi potior sit: ergo si ob decentiam Matris DEI perpetua debuit esse ejus virginitas corporis, multo magis debuit esse perpetua integritas animi. Hinc Ambrosius: Virgo erat non solum corpore sed & mente. Nolunt Adversarii diutius mansisse Beatissimam in peccato originali & fuisse demonis mancipium quam per instans primum, si ergo indecorum fuit diutius esse quam per instans, quomodo decorum fuit, fuisse vel per instans. S. Anselmi argumentum est, Angelos bonos aliis peccantibus à peccato servavit DEUS, & Matrem suam futuram ab aliorum peccatis exortem servare non potuit? Juxta eundem B. Virgo debuit ea puritate nitere, qua sub DEO major nequit intelligi, sed negata puritate Conceptionis B. Virginis, talis illa non esset, major enim esset puritas Angelica nullo peccato contaminata.

Favet Immaculatæ Conceptioni B. M. V. Ecclesia, dum ejus Conceptionem vocat sanctam; eodem enim officio Divino colit Nativitatem & Conceptionem B. Virginis, Concilium Trid. sess. 1. declarat, non esse suæ intentionis comprehendere in hoc Decreto Beatam & Immaculatam Virginem. Ubi de peccato originali agitur. P. Lancicius O. pusc. Spir. XI. c. 13. pag. 49. scripit in hæc verba. Annò 1599. legi & descripsi ex Actis originalibus Concilii Tridentini, quæ R. P. Kpiatowski S. J. Collectanea Ascetica.

asservabantur in Castro Angeli Romano & cum expressa licentia Clementis VIII. fuerunt R. P. de Arubal Professori Theologiæ in Collegio Romano; & mihi ejus locio ad aliquot horas exhibita à Cardinali Cæseo ex aliquot decadibus Episcoporum deputatorum ad tractandum de hoc puncto Conceptionis B. V. M. omnes asseruisse illam esse Conceptam sine peccato originali, solos quinque contrarium dixisse. Postea in alia sessione fuisse conclusum, ut tandem determinaretur à Concilio Trident. illam esse Conceptam sine peccato originali; sed ob justissimas preces aliquot Episcoporum & Theologorum S. Dominici, qui illi Concilio aderant, rogantium, ne hac vice propter notam, quæ inureretur Ordini S. Dominici hoc decreto, illud ederet, & suspenderet, & in aliud tempus illud rejiceret. Concilium superleddit, decretum illud non evulgavit hanc solam ob causam. Ita habetur in actis illius Concilii, quæ diligentissime legi, & hæc tunc descripti. Hactenus ille.

Favet scriptis, Bullis, Decretis Immaculatæ Conceptioni B. M. V. Summi Pontifices, ut testatur Marratus in libro de Pontificibus Marianis. Adrianus IV. Innocentius VII. Alexander V. Sixtus IV. Innocentius VIII. Adrianus VI. Leo X. Clemens Deiparæ VII. Julius III. Paulus IV. Paulus V. Gregorius XIII. Gregorius XV. Alexander Pontifex VII. Innocentius XI. Officium de Immaculata Conceptione B. V. MARIE approbans. Favet plurimi Patres, qui enumerantur in Instanti Mariano. Favet tota Societas JESU. Favet celebres Orbis Academiae. Favent Parisiensis, Coloniaensis, Mogunti- DD. Aca- na, Valentina, Viennensis, Pragensis, demia. Vilnensis. S. Thomas Doctor Angelicus in 1. Distin. 44. 91. art. 3. ad 3. dicit: Puritas intenditur per recessum à contrario, & ideo potest aliquid creatum inveniri, quo nihil purius creatis, si nulla contagione peccati inquinatum sit. Et talis fuit puritas B. Virginis, quæ à peccato originali & actuali immunis fuit. Idem S. Doctor uti refert à Busto, & P. Dunin de Immac. Concept. conc. 3. post mortem apparuit Fantino Episcopo Pictaviensi, dum legeret 3tiam partem summæ Theol. dixitque: scias Domine Episcope, quod, quando talem opinionem (de Conceptione B. V.) posui, solum habui respectum ad Divinum statutum, quo Beatissima MARIA peccatum originale contrahere debuerat, nisi per Filium suum fuisset præservata, sed DEI Filius Matrem suam ab originali macula præservavit. S. Brigitta DEI Genitricem in hæc verba sibi locutam testatur: Veritas est, quod ego concepta fui sine peccato originali: quia sicut filius meus & ego nunquam peccavimus: ita nullum conjugium fuit.

suit, quod honestius esset, quam illud, de quo processit.

Joannes Duns Scotus, ob doctissima præsertim & victoriosissima certamina pro Innocentia B. Virginis habita Doctoris subtilis titulo ab Academiis Oxoniensi, Parisiensi, Coloniensi, & à Legatis Sedis Apostolicæ donatus: omnium ferè consensu maximus Immaculatæ Conceptionis B. V. vindex, cum Parisiis Aulam disputationi designatam, in qua etiam jam infederant Sedis Apostolicæ Legati, ingrederetur, cernens marmoream Virginis statuat januam impositam, in genua procidit dicens: Dignare me laudare te Virgo sacrata; Da mihi virtutem contra hostes tuos, cui protinus marmor caput inflexit, servaturque hucusque hæc statua capite demisso, salutantis & annuentis more. In illa porro disputatione ducenta argumenta posita contra Immaculatam Conceptionem Virginis, ita ex nunc repetiit, quasi Angelus suggereret, ita dissolvit, quasi Angelus responderet. Ut refert Hugo Cavellus in vita Scoti. Pineda, Ruiz, Lerna, Bonaventura, P. Ginell in admirandis Jansenii p. 197. Joannes Baptista Agnen. Cyrenæus Cardinalis Rospi gliosi Aulicus, sola vi memoriæ (hebetudine enim oculorum laborabat) eruta ex his vocibus: Ave Maria gratia plena Dominus Tecum, composuit anagrammata centum, inter quæ illa ponuntur. Deipara inventa sum ergo immaculata. Tota sine macula Adam, pure genuinavi. Ita Eva! secunda malum ignorat primæ. Ergo sine macula à vita; nam DEUM parit. Tu ergo immaculata, nam Deipara venis. I. Regum Patrona & Diva, immaculata es. Te puram sine macula genitam adoravi.

34. Leopoldus I. Imperator pro conservatione officii parvi de Immaculata Conceptione Deiparæ apud Innocentium XI. institit, ut nulli nisi in melius subjaceat emendationi, pro quo zelo pro honore Beatissimæ speciali Deiparæ Epistola illi Pontifex gratias egit A. D. 1678. præcipue & hanc devotionem laudavit, in illoque Officio hoc poni jussit de Beatissima. *Qua in riis ostendit, Adam non peccavit.* Infans femella 10. menses nata, cum à materno penderet ubere, interrogata à quopiam, num Virgo Beatissima Concepta fuerit sine peccato? Caput ad quærentem convertit & elata voce immunem affirmavit. P. Nierembergii lib. de Concept B. V. M.

Mortuus Annò Domini 1424. Festo Nativitatis B. Virginis Minorellæ, quod est oppidum late Con-Barcinonensis Agri, Franciscus Muletus Baccalaureus ibidem, Collegiatæ Canoniprofitetur, cus à quodam Francisco Planes diabolo sub humana forma instigante, ac Muleto calumniam affingente, ipso in Templo Princi-

pe, pugione confossus, & interfectus est; sed vix per aliquot horas exanimis jacuit, cum denud B. Virginis ope revocatus ad vitam, ac multis audientibus; quorum testimonies publicæ auctoritate exceptæ sunt, distincta voce asseruit, se, dum viveret tenuisse opinionem B. Virginem fuisse cum macula conceptam & pertinacius propugnasse & propagasse. Hinc permittente DEO violenta se morte sublatum Sicarii manu, cui nullam offensionis causam dedisset; seque ad DEI Tribunal, inque maximum salutis discrimen adductum fuisse ob eam pertinaciam, quam non sine multorum scandalo præfulerat, Sed B. Virginis favore, quam alias singulariter colebat, ad vitam rediisse, brevi tamen intra novem videlicet horas denuo se moriturum, accitòque Sacerdote, qui ei olim à confessionibus erat, confessus & absolutus est. Exin homines omnes ad piam sententiam tenendam hortatus est. Jusculum à piis feminis oblatum respuit, paulò post iterum se moriturum, eo tantum sine vitam recepisse, ut publica, eaque præfente confessione præteritæ contumaciæ scelus elueret, & inaudito hæcenus testimonio piæ sententiæ veritatem confirmaret. Dicta à se hora obiit, corpus solemni ritu in sublimi collocatum est. Sicarius furca eadem luit, ferries miraculi in tabulis depicta. Hæc historia à contrariæ sententiæ assertoribus sæpe in dubium vocata publica auctoritate stabilita est, idque Anno 1484. 1525. 1610. 1653. & passim extat. Habet eam Torres lib. 2. c. 4. Tenas Episcopus Tortosæ in Conc. Serranus Vega. Cæterum hoc unum affirmo, ait P. Honoratus Faber (qui sub nomine Hugonis Suffilini latet) nullam hæcenus, exceptis, quæ in sacris codicibus continentur, historiam à me lectam fuisse, quæ majorem auctoritatem & fidem præferat. P. Lochner in Bibl. tom. 3. pap. 543. num. 62.

In officio Bernardini de Bustis approbata à Xisto IV. in 3tio die octavæ Conceptionis lect. 4. sic habetur. Legitur in quodam B. Dominici opusculo, quod, dum regularis esset Canonicus in Episcopatu Tolosano, contra Hæreticos quosdam disputando contendit: qui multas veritati contrarias conclusiones asserbant. Inter alias autem opiniones hanc populo prædicabant. Beatam scilicet Virginem non fuisse ab originali vitio præservatam. Cum verbò B. Dominicus se non posse veritatem illis persuadere conspiceret, taliter cum eis convenit: ut suas pariter conclusiones in ardenti fornace deponerent, quæ autem ignis ardore non deficerent, veridicæ putarentur. Deposuere igitur hæretici suas in medio ignis conclusiones, inter alia multa dicentes: Originali macula con-

35. S. Dominicus Immaculatam Conceptionem B. V. defendit & igne probat.

contaminata fuit Virgo MARIA. In contrarium verbò B. Dominicus affirmavit: statim verbò falsas hæreticorum conclusiones vorax flamma consumpsit, Beati verbò Dominici verissima dicta, in medio ardentis flammæ, sine ulla peritus læsione, nullòque in illis ignis apparente indicio per tres continuo dies præstitere. Hanc historiam præter antiqua Breviaria teste Vincentio Justiniano Antistite ex Ordine Prædicatorum, in additionibus ad vitam B. Ludovici Bertrandi: item præter monumenta antiquissima in Archivis Urbis Barcinonæ, asserata constantur plurimi fide dignissimi, ut Petrus Larnensis in historia Albigensum c. 7. quamvis in novis editionibus abrafasit. Salmer. in Epistola ad Rom. Canisius lib. 1. de Deip. cap. 7. & alii plurimi.

S. Norbertus Religiosissimus Præmonstratensium Parens cum suis Canonicis Regularibus vestitum nigrum præscribere constituit, apprensus Deipara injunxit, ut ordinem suum in venerationem Conceptionis Virginis institueret, eique habitum candidum, ad purissimi conceptus candorem demonstrandum attribueret. Unde ordo hic confirmatus à Callisto II. fuit sub nomine Ordinis Conceptionis B. Virginis de Præmonstrato. Bernardinus de Leon. Mendo & alii. In Hispania quodam vespere orta immani tempestate, inter varia fulmina & grandines, cælum lapidem dejecit, ita micantem, ut plures alliceret ad videndum & explorandum, ac reperta sunt literæ incisæ hoc sensu, *Salve MARIA Virgo & Mater DEI Concepta sine peccato originali.* In Relation. Hisp. Anno 1665.

36. Anno 1635. Adolescens Nobilis Romanam appulsus peccatis contaminatus audit Concionatorem Soc. JESU, die Immaculatæ Conceptæ Virgini sacro modum adferentem domandis spurcis cogitationibus opportunum: nempe recitationem devotam salutationis Angelicæ in honorem sine labe Conceptæ Mariæ cum Epiphonemate: Sanctissima Virgo dono tibi oculos meos, aures, os, manus, & cor meum; juva me, ut nunquam offendam DEUM ac Te præsidium meum. Cum fuero tentatus, statuo ad te suspirare ac dicere: Sanctissima Virgo sum tentatus, succurre Domine. Ego sum JESU ac Mariæ, quibus me donavi. His auditis Romæ abiit, & 4to post anno rediit, dixit Confessario, quod, ex quo illud Consilium Concionatoris amplexus fuerit, adeò sensit se adjutum in foedis insultibus, ut videretur sibi graviolem in hæc tentatione noxam, nec posse quidem admittere, P. Nadaui in Annal. Marian.

Nicolaus Kalinowski in captivitatem Scythicam abductus, cum inde evasisset, & per desertam veloci passu in Patriam se reciperet, conspexit ingentem colubum (Potoz dicitur & talium feraces sunt Ukrainæ campi) raptum puellum in escam suo genimini viperarum deferentem. Qui ubi profugum aspexit Kalinovium, projecto infante pleno impetu in eundem fertur. Perclusus Kalinovius obviam arborem insiluit, Beatissimam invocavit. Immaculata Virgo, quæ infernalis draconis Tuo in conceptu caput contrivisti, opitukare mihi. Rem miram! ad vocem trepidi, festinus alter paris magnitudinis accurrit coluber, priorémque invadens conficit, præda autem infantulus ad arborem Kalinovii bajulam adrepens porrecta ab eodem sibi manu elevatus liber cum suo sospitatore evasit. P. Bielicki in Festo Concept. B. V. M. ex monumentis Domus Kalinovianæ. P. Jacobum Laynium S. J. febris aggredi solita dicturum ad Patres Concilii Tridentini pro Immaculata Conceptione B. V. M. invasit, sed perorare orsum, & horarum spatio quatuor Apologiam continuantem, ita prodigiosè deferuit, ut non amplius rediret. P. Ribadeneira, P. Barry.

Orosius in Epistola ad Heliodorum, coram DEO, inquit, novi, & in veritate comperi, quod nulla mulier in partu periclitatur, cum devotè gratia Mariæ imploratur & die Conceptionis ejus celebratur. Balinghem in Calend. Mariano 8. Decemb.

Multi lethalibus morbis depositi, scheidula his inscripta (teste Nierembergii) in Conceptione sua Virgo Immaculata fuisse, ora pro nobis Parrem, cujus Filium peperisti, pie devorata, ad sanitatem illico rediisse dicuntur. Expertum id saluberrimè Cardinalem Rapaciolum extremè stranguria laborantem & à Medicis derelictum testatur Cardinalis Spondrati in Innocentia vindicata. Ubi plura lege.

37. Pictor quidam in partibus Flandriæ celebris, quotiescunque dæmonem pingeret exquisitis coloribus turpitudinem ejus exaggerabat, quod indignè ferens hostis genius, per somnum cum pictore expostulavit; & ni desisteret, gravia mala comminatus est; sed bonus Apelles, in majores animos erectus, & odio diaboli vehementiore accensus, post dies aliquot, in porticu cujusdam Ecclesiæ effigiem Deiparæ adumbrare jussus, ut immaculatè conceptam exprimeret, & odio concepto faceret satis, conformiter Scripturæ Mysterium hoc intimanti; Ipsa conteret caput Tuum; subtus pedes imaginis in forma serpentis diabolum nigris coloribus

terrimum efformare perrexit; sed nondum opus absolverat, cum violentus turbo, ab hoste concitatus, everso tabulato pictorem, deorsum precipitare intendit. Quo ille percussus, ubi Beatissimam invocat, manu e picta imagine protensa (mirum dictu) is dentatus, illæsus servatus est. P. Ant. Dauroutius Soc. Jesu p. s. Flor. Exem. In Ukrainæ campis traditur spectari adhuc pervetusti rudera palatii, cujus professor in eam opum excreverat copiam, ut substructos augustæ ædis fornices divitibus cumulis impleverit; quorum ope in liberiolem vitam prolapsus subitaneum fatum in poenam retulit, & ultore DEO, nulli in posterum habitandum ob portentosa terribilia ibidem stabulantia palatium reliquit. Quorum nescius Polonus Eques Petrus Zbigniew, nescio, qua ex causa, ea regione errabundus inclinante die intra mœnia se, commode acturus noctem, recepit. Sed vix pedem intulit, habuit illico obvios horribiles gigantes ignitis flabris armatos decumano assultu se aggredientes, à quibus, producta è sinu derepente Immacu-

lata Conceptionis icone, feliciter abactis, audit: *Evasisti, quod hunc clypeum objeceris; comitare nos; junxit se igitur illis comitem, assumpta imagine, & libello Officium de Immaculata Conceptione continente, cumque per anfractus latebrosos cellariorum ducitur, providus suo ab iisdem reditui, lacerata è libello chartarum fragmina, vestigiorum loco, in semitam sparserat, ad thesauros deductus, & jussus sumere quantum cuperet, ubi omnes capaces peras opibus infarsit, subito ab evanescentibus genis mediis in umbris deseritur. Territus & eam in partem, unde se venisse arbitrabatur, conversus, vidit stellarum instar scintillantia lumina per terram coruscare, quæ secutus citra errorem evalit, chartas verbò illas laceras, quarum illustri ductu velut Ariadnæ filo adjutus erat, ex Officio Immaculata Conceptionis fuisse advertit. M. S. dignissimi Polon. P. Josephus Bogucki Testim. seu Epigrammate 74. ubi plura possunt videri. Plura de Immaculata Conceptione Deiparæ infra numer. 538. & seqq.*

C A P U T III.

De malitia peccati venialis.

38. Peccati venialis gravis levitas & malitia,

Peccatum veniale est, quo transgredimur præceptum DEI, quod præcipit aliquid, aut prohibet sub poena temporali, v.g. Mendacium joculosum. Dicitur quoque leve peccatum peccantis venialiter, sed & hæc levitas sua non caret gravitate & malitia; leve quidem est peccatum veniale comparative ad mortale: veluti 30. v.g. libræ plumbi leve pondus habent respectu centenariorum, at non leve in seipso, eumque, quis illas ferret, gravat, procedentem in via impediunt; simile quid præstat in profectu spiritali levitas & malitia venialis peccati. Leve est, & tamen tantum malum est, ut, si homini rationis compoti omnes thesauri, omnia bona mundi istius offerrentur, ut committeret veniale peccatum, ad hoc se rationabiliter resolvere non deberet: hæc enim omnia bona comparata cum bono DEI, quod est honor & gloria, cujus gloriæ (de qua Isaia 48. v. 11. dicitur, *gloriam meam alteri non dabo*) & honoris ab homine peccante venialiter patitur detrimentum, nullius momenti sunt. Quod si verbò intentarentur homini minæ tormentorum, quæ unquam omnes à Mundo condito excogitarunt Tyranni, imò etiam inferni tormenta, nisi peccatum veniale aliquod committeret, joculosum v.g. diceret mendacium, nec ad evitandum tantum malum, mentiri etiam jocose, ac sine ullo cujusquam

damno, deberet: Malum enim illorum tormentorum propriè malum non est, imò cum merito à Martyribus fuit susceptum: Offensa autem DEI omni amore, honore dignissimi, utpote DEI infinitæ dignitatis, bonitatis, intrinsecè in se mala est, omnibus malis, seu incommodis temporalibus præponderat. Considera itaque ac detestare levem peccati venialis gravitatem & malitiam. Peccatum veniale est malum in se, est malum & toti generi humarum. Est malum in se ob suam turpitudinem, quam etiam gentiles, naturali lumine prælucente, adverterunt. Hinc dicebat seneca: *et scirent homines ignoraturos, & Deum ignosciturum, tamen peccare nollem ob peccati turpitudinem.* Aristoteles 3. Ethic. Melius est mori, inquit, quam facere aliquid contra bonum virtutis. P. Cornel. à Lap. in Sen. c. 39. v. 9.

Circa Annum Domini 222. Chao Lievam Imperator Chinenfis morti proximus, Filium Imperii hæredem Colao commendans: si consiliis tuis, inquit, non acquiescet filius meus, eum de folio dejice, & tu ipse regna: mox ad filium conversus: Fili mi, ait, peccatum, quamvis leve tibi videatur, cave, commiseris, sola virtus mortales subjugat. Hist. Chinenf. P. Couplet &c.

Si omnes omnino creaturæ DEO gratæ, in inferis ad diem judicii ardeant, pro uno verbo

39.

De malitia peccati venialis.

verbo otioso prolato, hoc cruciatu condigno, non satisfaciunt saltem pro præsentis providentia. Hinc liquet, majus esse malum, verbo frustra enuntiato DEUM lædere quam sit bonum cruciatus etiam inferni pro DEO sustinere. Levène putares factum illius sponsæ, quæ à vili statu à Rege in sponsam, & consortium Regni adlecta esset, si eo die, quo ad desponsationem, & Regni possessionem introducenda esset, in carcerem archissimum detruderetur, duris cruciatibus exagitanda. Similiter de sponsa Christi anima sancta quidem, sed peccato veniali infecta, quæ aliàs in Regnum coeli introducenda certo est, dum in carcere purgatorii retineretur, discurrendum. *Ovis perditus.* Medit. Similiter quid censeret ille, cui alicujus Patris perspecta esset prudentia, rerum notitia, bonitas, clementia, si videret filium aliàs eidem dilectum, jussu ejusdem Patris carceri mancipari, exquisitis tormentis cruciari, hæreditate, longiori etiam tempore arceri, censetne, inquam, levem culpam dictum filium commississe. Similiter quid censendum, levissime est culpa, pro qua Pater æternus, infinite sapiens, infinite bonus, clemens, misericors, omniscius, è filiis adoptivis quempiam sibi dilectum, in carcere purgatorii inter horrenda tormenta detinet, julto tempore ab hæreditate cœlesti arcet, donec ad novissimum quadrantem justitiæ ejus satisfaciatur.

S. Paulus ad Ephes. 4. v. 30. dicit: *Noli te contristare Spiritum S. DEI.* Judicio S. Basilii peccata venialia contristant Spiritum sanctum: præcludunt igitur aditum excellentibus DEI auxiliis, per quæ eveherentur homines spirituales ad altissimos perfectionis gradus, inter quos non postremus est, passionum dominium, quod, non omnes etiam eximios sanctos habuisse, res gestæ eorum, quas legimus, demonstrant, eo, quod quidam vehementer & usque ad indignationem senserunt injurias sibi illatas (et si aliis magnis virtutibus essent illustrissimi) quod tamen in dominio passionum non reperitur: exultant enim, dum injuriis afficiuntur, easque expetunt, & summi loco beneficii habent. P. Lanc. Opusc. Spirit. 4. num. 159. S. Bernardus *Si quis dicat, inquit, non est magnum, si maneam in peccato veniali, hac est impenitentia & blasphemia in Spiritum sanctum.* Cum igitur Spiritus sanctus sit consolator optimus, & dulcissimum quiddam in DEO, cur contristatur, cur amore quodam à peccante venialiter repletur.

40.

Majore censura notat peccata venialia, plena deliberatione commissa S. Cyprian. Martyr: *Non pertinet ad Te Domine, nec de tuis est, quare non diligit: nec diligit Te, qui resciens (hoc est cum plena deliberatione) of-*

fendit. Quo circa dictum fuit S. Brigittæ à Divina Justitia, Scierit peccans venit in manus diaboli. P. Lanc. Opusc. 3. de 4. num. 31.

S. Catharina Senensis ob levem in oratione distractionem, acriter à Christo reprehensa, adeò erubuit, ut diceret: Malle se coram toto mundo confundi, quam similem castigationem & confusionem iterum subire. Cornel. à Lap. in Joan. 15. v. 2.

Noster Alphonsus Rodriguez Coad. dum illi Christus cum aliis sanctis apparuit, deslenti sua peccata, dumque illum S. Franciscus interrogasset, cur gerneret. Respondit, cur non fleam; quandoquidem unum veniale peccatum contra DEUM commissum meretur, ut tota vita defleatur. P. Lanc. de pecc. via 5.

S. Ansel. de Similit. c. 109. *Plange igitur suprà O anima misera, quia te plangunt cœli, quia te plangunt Angeli, quia te plangunt omnes Sancti, te plangunt lacryma Pauli, te plangunt gutta sanguinea Christi Domini; quia peccasti, & mali illius, quod commisti, penitentiam non egisti.* P. Drexel. in rogo damnat. c. 14. §. 2.

Davidem virum secundum Cor DEI ob relationem animi venialem (ut colligitur ex 3. Peccata Reg. 15. v. 5.) punivit DEUS pestilentia, venialia in ejus subditos permitta, quæ extincta sunt sunt præla 70. millia virorum, ut ait S. Ambros. Eze. generi humani Regem adeò sanctum; de quo dictum mano, 4. Reg. 18. v. 5. *In Domino DEO Israel speravit: post eum non fuit similis ei de cunctis Regibus Juda, sed neque in his, qui ante eum fuerunt. Et adbasit Domino & non recessit à vestigiis ejus: ob venialem vanitatem, quam commisit in ostentandis thesauris suis. Legatis Regis Babyfonis, statim DEUS indignatus misit ad eum Prophetam Isaia, qui dixit illi 4. Reg. 20. v. 17. Audi Sermonem Domini, ecce dies venient, & auferentur omnia, quæ sunt in domo tua.* Et factum id, cum Nabuchodonosor, Rex Babyfonis expugnavit Israel, de quo 4. Reg. 24. v. 11. Ananias & Saphiræ peccatum, de quibus Actor. 5. Juxta pleròsque Doctores non excessit metas venialis peccati, & tamen pro illo morte puniti fuere. D. Augustinus Serm. 41. de Sanctis dicit: venialia nostrum decus exterminant, & animam inquinant, eamque veluti quibusdam pustulis, & quasi horrenda scabie deformem faciunt, ut illam in conspectu Sponsi cœlestis vix, aut cum grandi confusione venire permittant. Petrus Damianus memorie prodidit Religiosum quemdam, quod in solitis sibi precibus ad solemne illud carmen *Gloria Patri &c.* capitis inclinationem negligeret, marmoreæ colu-

columnæ fuisse alligatum, cum cujus ingenti pondere centies interdum, totidem vicibus noctu, ad profundissimam totius corporis inclinationem continuo cogebatur, quo supplicii genere, tantum se affligi referebat, ut gravius tormentum apud inferos vix crederet.

S. Ignatius, dum in quosdam e Nostros ad januam colloquenter incidisset, iussit illos acervum lapidum in proximo situm ad summam ædium contignationem sine cunctatione transferre. Optimum quemdam e Patribus senem, quod remoto socio, gravem alioquin Matronam adiit, ex simplicitate magis quam dolo delinquentem, coactis aliquot in unum Patribus, tandem in se flagellis animadvertere iussit, quamdiu, orsi à quinquagesimo singuli psalmum unum recitarent. Testis ex P. Ribadeneira. Idem S. Pater, dum illi relatum fuisset, quod Laynius, vir tantus, concionans ad D. Jacobum in Urbe, jecisset verba, quibus aliquorum Principum vitia, quamvis subobscurè tangi, & perstringi videbantur, ad portam statim redeuntem hac interrogatione excepit: velletne in societate perseverare? quam interrogationem admiratus Laynius, dum id sibi fixum constanter esse animo respondisset, iussit illum D. P. quod minus caute locutus occasionem suspicandi, atque obloquendi dedisset, publicam subire verberationem. S. Franciscus Borgia, aliquos magni generis & spei Juvenes e Societate dimisit ob aliquos ramos decerptos in vinea, non sine cujusdam pervicaciæ nota, P. Krosnow. part. I. Colloc. 8.

Noster Joannes Carera excitabatur ab Angelo; & quia semel illi non obtemperavit, propter hoc per multos dies illum excitatorem non habuit, & non nisi magnis ab illo precibus revocatus, officium suum reassumpsit Angelus.

S. Franciscus dicebat: sufficit demoni unum capillum ex nobis habere, ex quo funem conficiat. S. Theresia monstratus locus in inferno, qui illi erat paratus, si in quoddam veniale peccatum incidisset, propter quod subtrahita illi fuisset gratia, qua subtrahita incidisset in mortale.

42. Multum quoque nocent hominibus peccata venialia, quia disponunt eos ad mortalia. Ideo cum in hac vita omnino ab illis disponunt veri esse non possumus, saltem procurandum est, ne multis eorum speciebus foedemur, & paucissimas habeamus dispositiones ad peccata mortalia. Quod disponunt venialia ad mortalia docet S. Thomas 1. 2. q. 105, art. 1, & 2. Sic accidens potest esse di-

positio ad formam substantialem, ita & peccatum veniale ad mortale. S. August. Serm. 88, de Temp. Dum homines negligenter despiciunt peccata sua, quia parva sunt, crescentibus minutis peccatis, adduntur etiam crimina, & cumulum faciunt & demergunt. De S. Petro notat Anselmus: quod prius dixerit nescio, quid dicis? postea non novi hominem, tum coepit jurare, anathematizare. Ità vix aliquis repente malus graviter efficitur; sed per minores noxas devenit ad majores, donec in maximas etiam prolatur. Timet quis mortem per peccatum mortale animæ, timeat dispositiones ad eandem, quæ, quanto plures, tantò majori miseram animam exponunt periculo. Etiam non adulta peccata, si multa sint, valde maculant animam, spiritualis profectus avidam & veluti agonizare compellunt. Ideo monet S. Gregor. 3. p. Pastor. c. 34. Admonendi sunt, qui quamvis in minimis, sed tamen frequenter cadunt, ut nequaquam confiderent, qualia, sed quanta committunt. Facta enim sua, si despiciunt timere, dum pensant, debent formidare, cum numerant. Hoc autem maxime curandum est Sacerdotibus & Religiosis, quos DEUS in statu digniore collocavit. Nam ut ait S. Bernardus Serm. de Trip. Custo. Quo nitidiores manus, eo gravius quivis minor navus in eis offendit; & sicut pretiosam vestem exigua quævis macula turpius decolorat; nobis ad immunditiam minima quælibet inobedientia sufficit, nec jam navus est, sed gravius macula, si in actionibus nostris vel minorum residet negligentia mandatorum.

Magis illuminati à DEO, magis etiam 43. minora delicta cavere debent, magis præ a-Magis illi DEO displicent, si lumine à DEO sibi luminati, collato minus recte utantur, quapropter magis gravius etiam à DEO puniuntur. Dan. 4. nora e. v. 27. Nabuchodonosor Rex dixit: Nonne tiam peccata hac est magna Babylon, quam ego adificavi in catacave Domum Regni in robore fortitudinis meæ, & re debent, in gloria decoris mei? Cūque adhuc sermo esset in ore Regis, vox de celo ruit: Tibi dicitur Nabuchodonosor Rex: regnum tuum transibit à te, & ab hominibus ejicient te, & cum bestiis, & feris erit habitatio tua: sanum quasi bos comedes. Quod expendens R. P. Oliva Strom. l. 11. p. 423. Minimum, inquit, sane crimen de urbe gloriarì; sed stipatum Prophetis Principem, post receptos ex clibano pueros, post visum in igne DEUM, post visiones & somnia in crimina relabi etiam minima, facinus est, nullo satis expiandum supplicio. Hinc est, quod Petrus cum Domino de cruce & contumeliis suis differenti dixisset. Absit à re Domine, confestim audivit à Domino, vade post me Satana, scandalum mihi. Mirantur plerique ex Interpretibus tantam erga dilectissimum Discipulum austeri-

steritatem &c. Ego verò non miror post claves satanam appellatum, dedecuit enim post immisam à Patre Divinitatis scientiam in Petri pectus, erumpere à Petri ore pavidum illud absit &c. Extra me rapior, quoties in mentem mihi venit Aaron post conflatum ex inauribus vitulum, nec à Moysè reprehensum, nec à DEO vel levi affectum supplicio, cum tamen ipse ad aquam contradictionis, reus modicæ fidei, & sagillatus à DEO vehementissime sit, & à Regione lactis, & mellis exclusus. An levior dubitatione, idoli fabricatio? sane longè gravissima iniquitatum erectio idoli, verum aderat coram saxo DEUS, aderat virga tantorum parens portentorum, aderat Divinum oraculum, quo edoctus fuerat largissimas è rupe aquas erupturas. Ergo ubi tanta abundaverat gratia, superabundavit & delictum, crevitque facinorum immanitas, vicinia donorum, & affluentia gratiarum. Plura ibi. R. P. Oliva.

Numeror. 20. v. 10, dixit Moyses: Audite rebelles & increduli: num de petra hac vobis aquam poterimus ejicere. -- v. 12. Dixitque Dominus ad Moysen & Aaron: Quia non credidistis mihi, ut sanctificaretis me coram filiis Israel, non introduceris hos populos in terram, quam dabo eis. Hoc considerans S. Ephrem de vitio ling. ait: plurimis licet signis atque miraculis claruisset Moyses, ubi modice lingua lapsus expers terræ promissionis extitit. Magnum & horrendum mare viam ei præcludere non potuit, sed verbum unicum, inique ab eo prolutum, velut murus aliquis illi obstitit, ne ulterius progredi posset. Hinc Didac. Nyssenus quoque. Hæsitatio, inquit Moyses tam male habuit DEUM, ut hæc illi cum magno stomacho diceret, Non introducatis &c. Ità Moyses specialiter à DEO illuminatus, cujus illud etiam faciei mirabile lumen fuerat, dum deliquit, gravius id apprehendit DEUS, quam si rudior aliquis de vulgo populi deliquisset.

44. Peccatum deliberatum pulchre explicat Etiam S. Theresia in itinere perfectionis c. 41. Hoc parva peccatum præcogitatum, & magnà cum deliberatione factum videtur, tanquam si peccans tanquam diceret: Domino, quamvis tibi displicet, nimagna est bilominus id ipsum committam. Jam tum scio sent fugi- id te videre & novi id te nolle, tamen meam potius voluntatem & appetitum sequi, quam tuam volo. Et hujusmodi casum, parvum quid esse, dicere quis audebit? Equidem non levem culpam id esse reputo, sed magnam, & valde quidem magnam. Merito ergo S. Bernardus Serm. I. in contrav. Pauli. Disce, inquit, Fratres justum judicem DEUM, non modo quid fiat, sed quomodo fiat considerare; & cavere deinceps, ne quis parva reputet, quamlibet parva, si scienter delinquere convincatur. Nemo dicat R. P. Kpiarkowski, S. J. Collectanea Asctica.

in corde suo: levia sunt ista, non curo corrigere: non est magna, si in his maneam venialibus, minimisque peccatis. Hac enim dilectissimi impenitentia; hac blasphemia in Spiritum sanctum, hac blasphemia irremissibilis. Non sumus ergo è numero istorum, sed potius tales simus, quales describit DEUS ipse S. Brigittam instruens, l. 1. c. 14. l. 1. c. 36. Sunt, inquit, qui plus timent peccare, & offendere voluntatem meam, quam de aliqua pena, magisque cruciantur in æternam poenā intolerabili, quam me provocarent scienter ad iram. Tu nullum peccatum, puta leve, nullum negligendum. Tales imitantur servos DEI ferventes. Nam ut scribit S. Diadochus L. de perf. c. 27. Anima, si ardorem ex cupiditate mundi collectum studiose restrinxerit, etiam valde parva errata pro gravissimis ducit. Merito, quia ut ait S. Hieron. Sane nescimus, an possimus aliquod peccatum leve dicere, quod in Dei contemptum admittitur. Maxime si plena deliberatione admittatur, non ex mera inconsideratione & surreptione. Quis enim servat filium, inquit P. Claudius olim noster Præpositus Generalis, dicentem: Revere diligo Patrem, sed citra lethalia vulnera & mortem, quidquid illi injuriarum & molestiarum inferre poterò, faciam omnia sine respectu ullo, & liberrime; nec tantillum curo, magis an minus illi placeam; modo me hæreditate non privet vel morte puniat. Ne in gravia venialia labamur, optimum remedium est, non contemnere parva & levia, & ea magni facere, hoc est toto conatu vitare. Quia ut ait S. Gregorius 3. part. Pal. c. 14. Qui peccata minima stert, ac devitare negligit, à statu justitie non quidem derepente, sed partibus totus cadit, unum enim peccatum disponit ad aliud, & sensim ad pejora fit progressus. Consideramus inquit S. Chrysost. l. 87. in Matth. Si minimum quidam ac importuneris, reprehensus est à quopiam; responder alius, nihil esse id mali; Quid enim est risus? aut quid, inquam, mali ex risu sequitur? Ortus amen est ex immoderato paulisper visu scurrilicis, à scurrilicis turpilium, à turpilium operatio turpis profecta est. Sic à minimis ad maxima gradatim diabolus ducit. Plura P. Lanc. Opusc. Spirit. X. de indicibus profectus in Spiritu.

45. Quod si in peccatum etiam veniale quis lapsus sit, statim culpam aboleat dolore, a-Peccata more DEI, actibus contritionis, & cessat-venialia tione à similibus peccatis. Hortatur ad id S. quanto-Bernard. Cor. inquit, si parum, ut nihilcius demorari intra se patiat malum, nec modicum lenda, moquidem offendiculum tolerabile reputet, aut in ra in illis conscientia sua, aut in aliena. Qua in re S. non tra-August. Nautas jubet imitari. Quoniam, in-henda, quit, angustas rimulas, aqua insudat navicula nostra, ne impleatur sentina, & cymba mergatur, non cessetur à Nautis, ambulans manus.

Et quotidie, quod Nautae faciunt, exhauriantur sentina. Censebat enim recte S. August. per multa venialia non expiata, deveniri ad mortalia, & sic animam, veluti navem mergi, unde de venialibus: *Quid interest ad naufragium, utrum uno grandi fluctu navis operiatur & obruatur, an paulatim subrepens aqua insentinam, & per negligentiam derelicta atque contempta impleat navem, atque submergat.* Quid autem, inquit S. Gregor. I. 2. c. 1. in 2. Reg. *quotidie non exhaurit, quod delinquit, etsi minima peccata sint, qua contigerint, paulatim anima repletur, ea ergo quotidie evacuare conentur.* Et quod peius est, ut ait S. Thomas 2. 2. q. 186. art. 9. ad 3. *Frequentia peccati (venialis) dispositively inducit ad contemptum* (qui sit peccatum mortale, de tali enim contemptu disputat) *juxta illud: Impius cum in profundum venerit, contemnit.* Non tantum aperta venialia peccata quam citissime expianda, sed etiam diligentissime advertendum, an etiam illa, quae reputamus, non esse peccata, re ipsa tamen non sint. Hinc Rex Propheta Psal. 18. v. 13, *Ab occultis meis munda me.* Hostis, quo occultior, eo periculosior. S. August. in quodam sermone. Illa magis sunt noxia, quae non existimantur peccata; nullum enim malum facilius decipit, quam quod non intelligitur malum esse. S. Isidor. I. 12. Ethym. docet, quemdam serpentem nomine Ditam tantae esse exiguitatis, ut cum calcatur, non videatur, ejus tamen tam praesens venenum esse, ut prius extinguat quam sentiat. In multis peccatis excutimus, quod patet ex reprehensione Angelorum, id est Episcoporum Apoc. 2. & 3. sed praesertim Angelo Laodicio, cui dicitur Apoc. 3. v. 17. *Dicis, quod dives sum & locupletatus & nullius egeo, & nescis, quia tu es miser & miserabilis & pauper (non habens charitatem) & caecus (in rebus agendis imprudens) & nudus (carens nuptiali veste bonorum operum)* Salomon Ecclesiastae 9. v. 1. *Nescit homo, utrum amore an odio dignus sit, sed omnia in futurum servantur incerta.* Non negligenda igitur peccata, quae videntur levia, si enim negligantur, evadunt multa & gravia, Ecclesiastici 19. v. 1. *Qui spernit modica, paulatim decidet.* S. Gregor. *Sic curare parva negligimus, insensibiliter seducti audenter etiam majora perpetramus.* Expianda igitur confessione, contritione &c. Illud Isa. 43. v. 26, *Narra, si quid habes, ut justificeris.* Septuaginta vertunt. *Dic tu prius peccata tua, ut justificeris.* S. Franciscus ex S. August. in Sentent. *Si te excusas, inquit, DEUS te accusat, & sic excusas, DEUS te excusat.*

Cornel. à Lapide,

46. Peccata venialia

Notandum hic omnia venialia (prout omnia venialia complectuntur tam venialia ex deliberatione, quam venialia ex surreptione) sive distributive, sive col-

lective sumpta, neque toto, neque longiori vitae tempore posse moraliter vitari, sine quanto specialissima gratia, & privilegio singulari, tempore & extraordinario, estque probabilius tale possumus privilegium, nulli unquam sanctorum, praevitare. ter Beatissimam concessum esse; possunt tamen longiori vitae tempore sine privilegio singulari vitari sola venialia, ex deliberatione commissa. *Primum punctum* hic est de vitandis toto vitae tempore venialibus collectivae acceptis, *adum* de iisdem vitandis toto vitae tempore distributive acceptis, *tertium* de vitandis iis longo tempore. *Primum* quod soli Beatissimae id concessum. *Secundum* de commissis venialibus ex deliberatione. *Primum* probatur ex Tridentino, quod Sess. 6. can. 23. dicit: *Si quis dixerit posse in tota vita peccata omnia etiam venialia vitari; nisi ex speciali DEI privilegio, quemadmodum de B. Virgine tenet Ecclesia, anathema sit.*

Et Ratio est; quia in vitandis omnibus venialibus toto vitae tempore est tanta difficultas, ut non sit prudenter sperabile eam superandam ab homine etiam justo, & instructo auxiliis gratiae ordinariis, in qua difficultate consistit moralis ista impossibilitas. Tum quia nunquam vi ordinariis auxiliorum superatur dicta difficultas; nunquam enim cum ordinariis auxiliis evitavit quis omnia venialia, Ecclesiastae 7. v. 21. *Non est enim homo justus in terra, qui faciat bonum & non peccet.* Prima Joan. 1. v. 8. *Si dixerimus, quoniam peccatum non habemus, ipsi nos seducimus & veritas in nobis non est.* Juxta Cornel. à Lap. hic Hugo, Dionysius & alii, passim accipiunt peccatum veniale, & infra dicit. Per peccatum ergo accipe actuale praecipue veniale quia in illud crebro cadunt homines etiam iustitia, ut parvo & vix ullo tempore omni veniali careant; sicque de eo dici potest in praesenti, quod *peccatum habemus*, id est, peccavimus saepe venialiter. Ita explicat, & definit Conc. Milev. can. 6. Trid. sess. 6. can. 23. S. Bernard. S. Hieron. S. Greg. S. Basil. &c. Succenturiatur S. Jacobus dicens, c. 3. 2. *In multis offendimus omnes.* Tum quia est impedimentum, ut vitentur omnia venialia dicto modo. Pro statu enim naturae lapsae etiam in homine iusto habente auxilia ordinaria gratiae, datur fomes peccati & rebellio concupiscentiae. Haec autem sunt impedimentum inamovibile ab homine & moraliter incomponibile cum evitacione omnium venialium per totam vitam. Sunt impedimentum, quatenus ex vi hujus rebellionis exsurgunt motus rationi repugnantes inclinantes ad sensibilia, qui motus impediunt vitacionem omnium venialium, similiter ac pondus in una Jance positum, ne pondus aliud, in altera positum, deorsum descendat: est rebellio inamovibile impe-

impedimentum; in nullo homine, praeter Beatissimam, ligatur, fomes etiam in nemine extinguitur, praeter Beatissimam. Est impedimentum incomponibile. Licet enim tentatio gravis sine gratia, tentatio gravis cum ordinaria gratia vinci possunt; tentationes tamen una quasi serie sibi succedentes, etiam cum auxilio ordinario non possunt ita vinci, ut saltem leviter & ex surreptione homo alicui aliquando in tota vita non succumbat; ipsa enim molestia, in assidua vigilantia supra se & tedium, est necessitas moralis, aliquando labendi ex surreptione.

Probatur *adum*. Non possunt moraliter vitari omnia collectivae venialia per totam vitam, ut modo probatum; ergo nec distributive. Consequentia probatur. Tunc non possunt vitari omnia distributive, quando ex tota collectione venialium aliqua divisim ab aliis vitari non possunt, sed eo ipso, quod non possunt collectivae &c. non possunt divisim. Ergo &c. Major certa: non posse enim servari divisim, est non posse distributive; sicut aliquos homines non currere, est non currere omnes distributive. Minor probatur: Quia ea, quae successive vitari debent, in tantum non possunt vitari omnia collectivae, in quantum non possunt divisim: ut patet in observacione totius collectivae legis: in abstinentia à cibo per longum tempus. Ete contra possunt fieri collectivae, si possunt singula divisim, sed venialia omnia debent vitari successive: ergo in tantum non possunt vitari collectivae, in quantum divisim.

Probatur *tertium*. Imo Auctoritate scripturarum paulo superius adductarum, quae probant, non posse omnia venialia vitari sine speciali privilegio sive toto, sive longo vitae tempore. *2do* probatur ratione. Quia fomes peccati & rebellionis concupiscentiae inducunt impossibilitatem moralem non succumbendi saltem ex surreptione tam per totam vitam quam per longum vitae tempus, pro quo sit impossibile non succumbere ex surreptione.

Probatur *quartum*. Scilicet, quod habuerit privilegium Beatissima non peccandi venialiter, etiam ex surreptione, ex Tridentino superius adducto. Quod verò id alii sancti non habuerint, censet S. August. I. de natura & gratia c. 36. ubi affirmat: Quod si omnes sanctos & sanctas cum hic viverent, congregare possemus & interrogare, utrum essent sine peccato, una voce clamarent: Si dixerimus, quod peccatum non habemus, ipsi nos seducimus, cum quo tamen stat, quod ad aliquam certae speciei, ac incerta, ac determinata materia, vitanda venialia, datum quibusdam sanctis fuit privilegium v.g. R. P. Kwiatkowski, S. J. Collectanea Ascectica,

S. Joanni Baptistae non delinquendi lingua. Castissimo purissimae Virginis Sponsio non delinquere contra castitatem. Itidem S. Benedicto post volutationem in spinis, S. Thomae Aquinati, postquam ab Angelis praecinctus fuit cingulo castitatis.

Probatur *quintum*. Tum quia multi sancti longo tempore non peccarunt venialiter deliberate; nec tamen constat ex Scriptura, & Patribus de privilegio speciali illis dato. Tum quia ad mortalia longo tempore vitanda, sufficiunt auxilia gratiae ordinaria. Ergo & ad venialia ex deliberatione, non major est enim difficultas in his, quam in illis vitandis.

Hoc ipsum probatur exemplis, quae adducit P. Lanc. Opusc. Spir. 3. de IV. F. sive Plurimi IV. viis ad perfectionem. Excelluit hac in re noster Joannes Berchmannus, qui toto deliberate quinquennio, quo in societate nostra vixit, longo vitae nunquam veniale leve peccatum deliberate tempore admisit, aut ullam societatis regulam violavit, uti scribit in ejus vita Rector ejus & Confessarius P. Virgilius Ceparius. Cardinalis Bellarminus non multo ante mortem sincere de se confessus est, se tota vita sua (quae fuit annorum 79.) nunquam deliberate peccasse, uti scribit in ejus vita. P. Jacobus Fulgat. De S. Chrysostomo scribit ex Sophronio Baronius, illum post susceptum baptismum, nunquam esse mentitum. Ex supra scriptis Authoribus de Bellarmino, ex ipsiusmet confessione, illum etiam in puerili aetate nunquam fuisse mentitum. S. Gregorius Nyssenus refert, S. Ephrem morti vicinum de se dixisse: *In omni vita mea sermo stultus non est egressus de labiis meis, in omni vita mea neminem maledictis affecti; & omnino nullo cum homine Christiano contendi.* De nostro S. S. Stanislai Stanislao Kostka publice eo mortuo testatus est P. Alphonsus Ruiz ejus Confessarius, nocentia. *se totius vita Stanislai peccata in Confessione audivisse, ab eo nulum mortale peccatum esse commissum, & venialia valde pauca.* Estque in processu pro Canonizatione S. Stanislai iurejurando confirmatum. De Patre Bernardino Realino testatus est ejus Confessarius P. Annibal Vitalis, quod per ultimos 15. annos vitae suae nullo voluntario peccato Deum offendit; idque iurejurando confirmavit examinatus juridice in processu pro Canonizatione P. Realini facto Auctoritate Sedis Apostolicae. Et ego sancte affirmare possum (ait P. Lancicus) me plurimas Personas in Societate nostra & in variis Monasteriis Romanis Monialium novisse & nosse, quarum confessiones hebdomadarias per multos menses, imò annos audiendo vix aliquod peccatum veniale toto anno invenerim, & scio certo eas nihil celasse mihi, quod esset materia absolutionis Sacramentalis. Merito D z ergo

ergo sanctus Ambrosius de peccatis venialibus differens illos perstringit, qui peccatis suis solatia praeferebant, sine peccatis frequentibus hominem putant esse non posse. P. Nadasi dierum memorabilem die 20. Septembris refert, quod P. Joannes Baptista Cecottus Italus ætatis 84. annorum, Societatis 68. in Societate nunquam meminisse, se vel veniam noxam deliberato studio commississe.

48. Non obstat autem huic Doctrinæ locus Justus ille Proverbiorum cap. 24. v. 16. *Septies cadet Justus & resurget, impii autem corruent. Imo. Quia in Bibliis Sedis Apostolicæ correctis non additur illud, quod nonnulli addunt in die, quasi esset, septies in die cadet Justus.* Et ita legit Author Catenæ Græcorum Cassi. Coll. 2.2. (imò S. Gregorius 1.6. in 1. Reg. c. 15. uti à Cornelio à Lapide paulo superius citatur in alia pag. Coll. 2. ab initio) & nonnulli Codices manuscripti, ex quo colligunt nonnulli, Justum ordinariè, non posse se cohibere per unum diem, quin in aliquod peccatum veniale, imò in septem, id est, plura labatur. Verum *To in die delendum est, ait Cornell;* nec enim est in Hebræo nec in LXX. & vulgata Romana cæterisque impressis. Unde Justos, præcipuè cautiore, & puritatis conscientie Studiosos, posse aliquo tempore esse puros ab omni peccato veniali, docet S. Augustinus 1.2. de pecc. & Franciscus Suarez to. 3. de gratia lib. 9. cap. 8. qui tamen negat hoc tempus esse longum.

Rursum, Justos aliquos valde perfectos, qui toti student puritati & sanctitati, posse totâ deinceps vitâ vivere sine peccato veniali planè voluntario, & deliberato, docet ibidem Suarez n. 21. idque videntur fecisse Apostoli post receptum Spiritum S. die Pentec. Ponit deinde Cornelius à Lapide hic in Prov. alia exempla.

2do. Dicit P. Lancicius, neque in antiquis Bibliorum editionibus, nec in Græcis, nec Hebræis illud in die positum est in ipso contextu Scripturæ, sed in margine, in quadam editione Parisiensi, & Antverpiensi. 3tid. Quia, ne etiam in margine hoc amplius poneretur, & his similia vocabula, severè vetuit Sedes Apostolica, ut patet ex fine præfationis positæ, initio Bibliorum Sixti V. & Clementis VIII. autoritate recognitorum. 4to. Quia, etiam si illud in die esset in ipso textu Scripturæ, nil nobis noceret; quia, etsi S. Gregorius more suo moralizando locum illum moraliter applicet ad peccata Justorum, tamen, ut ex verbis antecedentibus & consequentibus apparet, sermo ibi est non de lapsu Justorum in peccata, sed in ærumnas & calamitates: de quibus solis bene ad literam

locus iste exponitur à S. Augustino, & à bonis Interpretibus Isid. Clareo, Janenio, Vatablo, Salaz, Pineda, Lorino: Estio hic. Quocirca ipsi hæretici in omnibus versionibus suis habent illud in die. Et præcipuè Commentatores illorum hunc locum explicant de malis poenæ Tremellius, Junius, Paræus, Piscator.

In omni quidem loco, sed maxime in loco Sancto, in Religione, nec subsistere debent peccata etiam venialia; imò in Sancto loco sanctitas manere debet. Matth. 24. v. 15. Dicit Christus: *Cum videritis abominationem desolationis, qua dicta est à Daniele Propheta stantem in loco Sancto, qui legit, intelligat.* Ista res consideratione digna, si in loco Sancto abominatio desolationis, sive, ut Interpretatur Cornelius à Lapide, desolatio abominabilis consistat; si consistat Hierosolymæ, ubi Christus, juxta Imaginationem S. Patris nostri subsistens, ad vexillum suum vocat, conducit. Non adeò mirum esset, si Babylone, ubi Lucifer in sublimi ignita fumosa Cathedra residens ad se & sua signa vocat & allicit, sed quod in loco sacro hæc abominabilis desolatio, mirandum, hæc desolatio, maximam traxit post se ruinam, quam evitare fugâ, monet suos Christus v. 16. *Tunc qui in Judæa sunt, fugiant in montes.* Per dictam abominationem desolationis, etsi alii intelligant exercitus Romanorum, qui sanctam Urbem ad desolationem deducturierant; alii tamen per dictam abominationem intelligi existimant peccata Zelotarum, qui in sacro Hierosolymæ templo, pro libertate zelantes, insolenter fundebant sanguinem, inter seipsos certantes, etsi tam grande illis immineret bellum; peccata quoque Sacerdotum, aliorumque Spiritualium in illo sacro loco peccantium. S. Marcus c. 13. v. 14. dum eandem desolationem describit, addit, *videritis abominationem desolationis stantem, ubi non debet.* Ita sanè, in loco sacro nulla abominatio cujusvis peccati, sed maxime mortalis, locum standi debet habere. Religiosæ Domus, loci sacri nomine & privilegii gaudentes, maxime ab hac desolatione immunes esse debent.

Sicut in loco bene à sole illuminato magis humanis oculis patet quævis etiam minima turpitudine; etiam atomi inter solares radios advertuntur, ita in Domibus Religiosis, quas Nomen JESU solis instar lucidissimi illuminat, etiam atomi peccatorum perspicacioribus oculis conspiciuntur. Vulgus populi, quod ibi cernit, id sibi faciendum putat, Religiosis præcipuè Personis convenit illud Romani Satyrici Juvenalis. *Omne enim vitium, tantò conspectius in se, crimen habet, quanto, qui peccat, major habetur. Vamun-*

mundo à scandalis; uti dicitur Matth. 18. v. 7. *Væ, inquam, mundanis, sed multò majus Religiosis, quorum vita pro Regula vitæ à plerisque etiam mundanis assumitur, qui Religiosi ex vi status sui ad DEUM ducere, non aversionem ab eodem facere tenentur; quam dabunt in Judicio DEI rationem pro tot animabus, quas scandaloso suo exemplo ad interitum pertraxerunt.* Væ quidem & illis, qui se trahi permiserunt, qui scandalizati sunt, sed majus scandalizanti, de quo Marci 18. v. 7. *Væ homini illi, per quem scandalum venit.* Scandalum hic Cornelius accipit tam activum quam passivum, utrique væ, magis tamen primo.

50. 2. Machab. 3. Enarratur, qualis poena obigit Heliodoro, loci sacri invasore, qui ararium Templi spoliare pecuniis confutuerat, jussu Regis Asiæ Seleuci. v. 23. *Heliodorus autem, quod decreverat, perficiebat eodem loco ipse cum satellitibus circa ararium præfens. Sed Spiritus Omnipotentis Dei magnam fecit suæ ostensionis evidentiam; ita, ut omnes, qui ausi fuerant parere ei, videntes Dei virtute, in dissolutionem & formidinem converterentur.* Apparuit enim illis quidam equus terribilem habens sessorem, optimis operimentis adornatus: isque cum impetu Heliodoro priores calcasset, qui autem ei sedebat, videbatur arma habere aurea. Alii etiam apparuerunt duo Juvenses, virtutis decori optimi gloriam, speciosique amictu, qui circumferebant eum, & ex utraque parte flagellabant, sine intermissione, multis plagis verberantes. Subito autem Heliodorus concidit in terram, eumque multa caligine circumfusus rapuerunt, atque in sella gestatoria positum ejecerunt. Et is, qui cum multis cursoribus & satellitibus prædictum ingressus est ararium, portabatur nullo sibi auxilio ferente, manifestè à DEI cognita virtute: & illa quidem per Divinam virtutem jacebat mutus, atque omni spe & salute privatus. Tunc vero ex amicis Heliodori quidam rogabant confestim Oniam, ut invocaret Altissimum, ut vitam donaret ei, qui in ultimo Spiritu erat constitutus. Considerans autem summus Sacerdos, ne forte Rex suspicaretur, malitiam aliquam ex Judæis circa Heliodorum consummatam, obtulit pro salute viri Hostiam salutarem. Cumque summus Sacerdos exoraret, iidem Juvenses eisdem vestibus amicti, astantes Heliodoro, dixerunt: *Onia Sacerdoti gratias age: nam propter eum Dominus tibi vitam donavit. Tu autem à DEO flagellatus nuntia omnibus magnalia DEI, & potestatem.* Et his dictis non comparuerunt. Heliodorus autem, Hostiam DEO oblata, & votis magnis præmissis ei, qui vivere illi concessit, & Onia gratias agens recepto exercitu, repedabat ad Regem.

Ita Heliodorus, qui in loco sacro, etsi

nondum factus, mente jam tamen & resolutione peccaverat, confestim ibidem punitus, cui loco monetæ numerosas plagas reportans. Ejectus è loco sacro, in quo peccaverat, uti illo indignus, ille ignominiam reportavit, locus sacer in honore remansit, fidelesque v. 30. *Dominum benedicebant, quia magnificavit locum suum.* Magis Regem quam DEUM reverebatur Heliodorus, & DEI potestate ac virtute humiliatus melior plagis evasit, Deumque didicit honorare. Humana potentia illi dare opem nequivit, dum omnipotentis Dextera illum percussit.

Occasione ejecti è loco sacro Heliodori Vocatio venit in memoriam quidam è Societate JE-nem sper-SU dimissus. Is Anno Domini 1680. dum nentis ej-Tribunalis Regni Poloniæ Assessorem ageret, et si five di-tanta repentini morbi vi correptus est circa missi è So-mediam noctem, ut succedente die sit ex-cietate JE-tinctus. Habuit illam gratiam à Divina bo-fu poena nitate illo articulo, ut reatum suum agnosce-ejectionis tet, ac deploraret, vocato è nostris Con-& mors. fessario, pluribusque circumstantibus, tri-plicem magno animi sensu emisit vocem. 1mo. O! mors, si tui non oblivisceremur! 2do. Horrendum DEI Judicium mi Pater timeo. 3tio. Sanctam Matrem Societatem deserui! Hæc ad vomitum redii: & ecce Justo DEI Ju-dicio per vomitum pereor. Agnosco, & accepto poenam. Septem annos vixit in Religio-ne, & observatum est, septies iterato vio-lentissimo vomitu extinctum esse. P. Dre-cos in Breviar. Asc. Part. 2. pag. 57.

Nec sufficit, ut in loco sacro non stet ini-quitas, sed necesse est, ut maneat sanctitas, sicut in quopiam Principis Palatio non suffi-cit, ut inibi nihil tale reperiat, quod Do-mini vel aliorum offendere possit oculos, sed requiritur, ut sit conveniens Majestati Prin-cipis in ædibus hinc magnificis ornatus præ-tiosorum stromatum argenteriarum, Lectorum, Sellarum, Mensarum &c. apparatus: si-mili modo in Domo Religiosa, in Domo Domini, in loco DEO consecrato opus est, ut sit omnimodarum virtutum splendor, decus & ornamentum; ut appareat quoque Domicilium sibi vixisse ibidem sanctitatem.

Regius Psaltes Psal. 92. v. 1. alloquitur DEUM: *Domum tuam decet sanctitudo in longirudinem dierum.* Sic profecto in Do-mo Domini sanctitas, non per modum tran-seuntis hospitem, pro una alterave die agere debet, sed inquilinam & Domesticam DEI, in longitudinem dierum, quæ longitudo ad ultimum vitæ terminum protendi debet. Re-ligiosorum vita non pro una alterave die san-cta esse debet, sed omnibus diebus vitæ suæ.

Ita vivere voluit P. Melchior de Vene-
gas Indianus, de quo 19. Julii, qui hebdo-
madæ dies ita sibi disposuit, ut qualibet die
in aliqua se exerceat virtute. Sic Dominica
die excitabat in se frequenter desiderium vi-
dendi DEUM. Feria 2da. Odium peccati
& contritionis sinceræ actus eliciebat. Fe-
ria 3tia. Gratias agebat DEO pro universis
beneficiis, & actus gratitudinis faciebat.
Feria 4ta. Actus amoris DEI variis ad
DEUM affectus ejaculabatur. Feria 5ta.
Passionem Christi devote recolbat, imi-
tando ejusdem, jam orationem, jam mor-
tificationem, jam humilitatem, aliasque
virtutes. Per etiam Feriam & Sabbatum e-
xercebat se in actu conformitatis cum volun-
tate Divina; hæc enim virtus multas alias
continet in se virtutes; hæc est brevissima
ad perfectionem via, uti solidè integrò libro
probat R. P. Caspar Druzicki. Ita prædi-
ctus P. Melchior quotidianum in profectu
Spirituali & sanctitate faciebat profectum, de
illo scriptum: *Quavis festa illi, non feriata
dies.*

In juven- Joannes Berchmans, Religionis nostræ
tute sta- sanctæ & intaminatæ vitæ juvenis dicere so-
tim cre- lebat: *Nisi ego sanctus evadam, dum juvenis
scendum sum, nunquam ero.* Daturque ratio: quia
virtutibus. Juvenilis hominum ætas verno tempore simi-
milis, quo, si arbusculæ, herbæ, segetes
non crescunt, nec germinant, haud spes est,
ut desideratos æstate fructus adferant. Ita
P. Dreco statim in Juventute, si in sanctitate & virtu-
in Breviar. tibus non crescant homines, si in sancta Ter-
Ascet. p. 3. ra, cui benedixit Dominus, non proficiunt,
Sabb. post in provectioni ætate, solidiorum virtutum
Dom. 14. fructus edituri, minus sperantur,
à Pentec.

S. Laurentius tantum quinque annos na-
tus, etiam Orphanus sæpe se flagris, cædebat
usque ad sanguinem, qui tamen sanguis è
pannis lineis divinitus evanescibat, ne il-
lum nutritrix adverteret: quem è throno suo
coram Angelis laudare visus & auditus est
Christus. Qui morti vicinus patientis Chri-
sti historiam legi sibi jussit, saxo pectus ver-
berans. Qui immortalis Imagini Christi
crucifixi caput illi suum suaviter inclinantis.
Ann. Cælest. 30. Decembris.

Quas fugiunt pueri, retines tu, corpore pla-
gas.

O Divine, viris annuerande Puer;
Sed quid plura loquar? dedit Ipse encomia
Christus:

A magni Regis vox fuit ista throno.

Pater David Locher Societatis JESU, qui
Anno 1650. è vivis excessit, intensis preci-
bus postulavit à DEO, ut, si vivendum es-
set in hoc mundo, sanctè viveret, unde di-

cere solitus erat: aut mori, aut in sanctum
evadere. Utinam & nos diligenter curemus,
ut benè non tam secundum carnem vivamus,
quàm secundum Spiritum, juxta doctrinam
Apostoli ad Romanos 8vo. *Si autem Spiritu
facta carnis mortificaveritis, vivetis.*

Isaia 6. v. 3. Magna voce laudabant
DEUM Seraphim dicentes: Sanctus, San-
ctus, Sanctus. Sed cur isti sancti Spiritus
alia potius attributa DEI non prædicant, cur
potius non dicunt Omnipotens, Omnipotens,
Omnipotens; aut omniscius &c. Re-
spondet S. Ambrosius l. 3. de Spiritu c. 18.
*Nihil pretiosius invenimus, quo DEUM nomi-
nare possimus, nisi ut sanctum appellemus.* Spe-
cialis igitur DEI laus ex ejusdem sanctitate:
sic Seraphim laudabant DEUM in Cælis, si-
mus nos quoque imitatores illorum in terris,
laudemus DEUM non solum sanctitatem e-
jus prædicando, sed etiam pro posse nostro
imitando, firma retinendo memoria illa
Domini verba populi fidei dicta: *Levit.*
11. 44. Sancti estote, quia ego Sanctus sum.
Advertit S. Epiph. lib. 3. Hæc. 29. Beatissi-
ma ex Divina ordinatione non conferebat
Baptismum, ex quo sanctificationem reci-
piunt homines, non regebat mundum poli-
tico Imperio, sed tantum voluisse DEUM,
ut esset sancta; hoc quoque expendens Nyf-
sen. in eum sensum ratiocinatur. Hinc patet
beatitudinem mortalis vitæ, qua supra om-
nes gaudebat Beatissima, non in dignitati-
bus officiorum, non in titulis honorum, non
in authoritate Domini, sed in ipsa gra-
tia DEI, amicitia DEI, & in sanctitate
consistere. Similiter terrestri Cæli Religio-
nis scilicet beatitas, non in dignitatibus, non
in præminentis, sed in sanctitate vitæ con-
sistit.

Prov. 30. dicit Sapiens, *Tria sunt, qua
benè gradiuntur, & quartum, quod incedit fe-
liciter:* enarratque statim, quæ sint illæ res.
*Leo fortissimus bestiarum, ad nullius pavebit
occursum: gallus succinctus lumbos, & aries:
neque est rex, qui resistat illi.* Cornel. à Lap.
hic, dicit quartum animal esse regem, cui
nemo resistit, non verò quod arietem non resi-
stat rex, sensumque esse q. d. & Rex, nec
est, qui resistat ei, ipsi scilicet Regi. In
prædictis verbis Sacre Scripturæ observat
quoque ingeniosè Salomus Viennen. decide
primis tribus, quod gradiantur benè, de
quarto verò, quod incedit feliciter, an non
hæc bene, & feliciter idem sunt, ac censet
hæc esse diversa, adfertque hanc inter illa
differentiam: *Omne, quod feliciter incedit, non
semper benè incedit.* Idque ipsum explicat:
*Illæ benè incidunt, quæ ambulant sanctè, &
justè, illæ incidunt feliciter, quæ in hac vita
habent prosperitatem suam.* Religiosi homi-
nes,

52.

Ex Nyffe-
no Dom.
12. post
Pentec.
Pet. 1.

nes, non tam id curare debent, ut ad illos
in hoc sæculo dicatur. *Prospere procede &
regna.* Sed ut incedant sanctè & justè. Per
illa tria animalia intelligit Nyssen Sanctos
DEI. Per Leonem, inquit, gallum, arie-
tem intelliguntur Sancti, qui pugnant ut Leo-
nes, vigilant ut galli, mactati sunt ut arietes
pro DEO. Simili modo Religiosi homines
in hoc sanctitatem suam constituere debent,
ut instar leonum. contramundum, carnem,
diabolum fortiter, & audacter decertent,
ut instar gallorum vigiles sint, nocte hac, de
qua S. Ambrosius nox, sæculum, ut sint ad
diversos instinctus, ad occasiones, in qui-
bus obsequium aliquod possint præstare
DEO, servi vigilantes, ut arietem instar &
agnorum parati sint etiam lanienam pati pro
DEO, vel saltem, si non de morte res erit,

ut etsi superflua eorum, per hos, qui pro il-
lis pervigilant, cum aliquo etiam cutis de-
trimento & dolore abscondantur, patienter
id ferant, coram tondentibus se obmate-
scant, Christum velut Agnum præ oculis
pro exemplari habendo.

Domine JESU Agnus DEI, qui tollis
peccata mundi, tolle de Regno tuo scanda-
la, tolle abominationem desolationis in lo-
co sancto, in Domibus tuo nomine conse-
cratis, nec nominetur in illis hæc abomina-
tio, esto in illis *Lucerna Agnus*, illumina
illas gratis tuis, esto *Lucerna* pedibus no-
stris, ut isto dirigente nos Lumine. In San-
ctitate & Justitia coram Te ambulemus, omni-
bus diebus vita nostra.

CAPUT IV.

Remedia contra quæcunque peccata.

53.
Ex Palz.
R. P. Mo-
rawski
Oratio.

Primum est oratio; ad quam subito recur-
rendum est insurgente aliqua tentatio-
ne, antequam cor occupet, invo-
cando opem DEI, B. Virginis, & S. Patroni,
qui in opposita virtute floruit. Hujusmodi
orationes sunt: *DEUS in adjutorium meum
intende. Domine saluum me fac, pereor. Do-
mine vim patior, responde pro me. MA-
RIA sis mihi propitia. MARIA opitulare.
Mater misericordia monstra te esse Matrem &c.*
Hæ vocantur orationes ejaculatoriæ, hæ de
longè arcent hostem animæ velut jacula, ac
propè accedere non sinunt.

Memoria
præsentia
DEI.

2dum remedium est, habere frequenter
memoriam præsentia DEI & Angeli Custo-
dis, atque occurrente prava suggestione,
seipsum arguere, dicendo: *Ego ne in oculis Dei
Judicis, omnia videntis, & Angeli mei Custo-
dis hæc cogitabo? hæc faciam? O Domine ma-
lo mori, quàm sadari.* Et sane in oculis etiam
hominis Judicis quis committeret peccatum,
si sciret se pro illo mox capite plectendum.
Quis coram Rege summæ Majestatis aliquid
inhonesti, aliquid vituperio digni scienter
perpetraret.

54.
Recorda-
tio Christi
patientis.

3tium remedium est, Premente aliqua
tentatione recordari Christi patientis, ejus-
que amoris seipsum vincere, dicendo: *Amor
meus crucifixus est, & ego voluptati operam da-
bo! O bone JESU intra vulnera Tua absconde
me, non decet sub spinoso capite membrum esse
delicatum.* Ita suadet Apostolus, ut cogi-
tatione Christi Passi armemur. 1. Petri 4.
In Christi Passione facile contra quævis pec-
cata inveniuntur remedia. Contre super-

biam, v. g. Contemplatio Christi spreti, il-
lusi, conculcati &c. inculcando sibi, quid
superbis pulvis & cinis? Contra iram Chri-
sti mansuetudinis, qui tanquam ovis du-
ctus est ad occisionem, tanquam Agnus co-
ram tondentibus se obmutuit &c.

Remedium 4tum, est tempore tentatio-
nis devotè aspiciere Imaginem B. Virginis, vel Deiparæ.
eam sibi in memoriam revocare, atque ejus
amore protestare se nolle consentire tentatio-
ni. *Propter te, amore Tui, O Pretiosissima
Pavens, Domina mea, non cogitabo, non di-
cam, non faciam.* Ita sub nomine suo mili-
tantem protegit, hæc castrorum acies ordinata
ignea nequissimi inimici tela retundit, qui
vel invocato nomine MARIE vertitur in fu-
gam, cujus Regina potenti dexterâ non se-
mel contra eam fuit ejus potentia, imò pede
illius contritum caput hujus infernalis serpen-
tis.

5tum Remedium, meditatio Novissi-
morum, nempe Mortis, Judicii extremi,
Inferni, Cæli, juxta illud Eccli. 7. *Memo-
rare Novissima tua, & in æternum non pecca-
bis.* Cogitandum v. g. de morte, quis scit,
an per hoc peccatum, quò tentor, si illud
commiserò, non accelerabo mihi mortem?
quis scit, an peccati hujus poena, & stipen-
dium non erit mors? si contra DEUM vi-
vam, an ab illo merito non privabor vita,
qua contra illum abusus sum? Quis scit, an
hoc peccato non implebo mensuram pecca-
torum meorum, ultra quam non patietur
me vivere DEUS, qui toties mihi pepercit,
& ego bonitate ejus abusus sum, erone ideo
malus, quia ille bonus, & summè bonus,
imò

imò summum omne bonum est. *De Judici-
cio.* Quid dicam, dum in Tribunali illo tre-
mendo DEI comparebo, à quo nulla eva-
sio, exceptio, appellatio? Quid sum mi-
ser tunc dicturus? an respondebo unum pro
mille, quis patrocinator mihi? Quid re-
spondebo, dum omnia opera mea, verba,
imò abditissimæ cogitationes patebunt, &
pro illis danda erit ratio. *De Inferno.* Quis
poterit habitare in igne devorante, in ardo-
ribus sempiternis? Egone illos sustinebo in
æternum, qui nec modico momento digi-
tum candelæ admotum sustinere valeo?

6um Remedium est, Fuga otii, quod
est pulvinar diaboli, & origo omnium vi-
tiorum. Nihil agendo otiosi, malè agere
discunt, telis inimici expositi, ad quæ re-
tundenda, languidi, enerves, otio effici-
untur; lucra illos fugiunt, per quæ cæli
thesauros lucrari possent, elabatur tempus,
quo possent operati salutem, & felicem pro-
mereri æternitatem.

7um Remedium, Fuga solationum, lo-
Fuga sola-
corum, aliarumque occasionum peccati;
tiolum pe-
nam, qui amat periculum, in illo peribit. In
riculola-
his periculosis locis, & occasionibus sæpe
rum, incauti, domi pasti sunt, capti sunt. Mu-
scarum instar inhaerunt melli, quo & pe-
rierunt retenti.

8um Remedium est; Usus frequens, &
Usus fre-
quens Sa-
ctæ. Et hoc enim divino epulo robur su-
cramento-
mit ad vincendum anima; & de hoc Sacra-
mento dicit Pfalter. Psal. 22. *Parasti in con-
spectu meo mensam adversus eos, qui tribulant
me.* Modo sincere sint poenitentes, & non
irridentes, & ad mensam sanctissimam San-
cti accedant, ne, contrarium facientes, Iu-
diciu sibi manducant, & bibant.

9um Remedium est, Dum aliqua tenta-
tio infestat, elicere actum amoris DEI super moris Dei
omnia, talis enim actus stare non potest super om-
nem peccato, adeoque illud impedit. Qui nia.
enim amat DEUM super omnia, amat etiam
supra illud apparens bonum, & volupta-
tem, quæ illum allicit ad peccandum, adeo-
que illam contemnit, & summum bonum,
quod amat, præeligit.

10um Remedium est, Examen parti-
culare instituere, ita, ut mane propositum
facto vitandi tale, vel tale peccatum, cir-
ca meridiem & vespere te reflectas, quoties
in hoc peccatum lapsus sis, moxque poeni-
tentiam ipse tibi imponas, & propositum
renoves, tamdiu in eo persistendo, quam-
diu vitium non extirpaveris. Generale quo-
que examen non negligendum, hoc instar
speculi erit, quod respiciens maculas deli-
ctorum tuorum deterges, quid sit in te inor-
dinati adverte, & compones. Hoc exa-
men quinque puncta complectitur. In primo
beneficia DEI, quæ recepisti, tam in ordi-
ne naturæ, quam gratiæ tibi in mentem re-
voca, ut te excites ad debitam gratitudinem,
& pro illis humillimam gratiarum actionem,
cognita enim beneficia arcebunt te, ne in ali-
quo contra tantum Benefactorem delinquas.
In 2o puncto pete lumen à DEO, ut cog-
noscas peccata tua, cognita detesteris, &
toto ac contrito corde de illis doleas. In
puncto tertio percurrere ordine omnes actio-
nes tuas totius diei, imò considera etiam
verba & cogitationes. In 4to puncto exci-
ta te cordialissimum dolorem de peccatis
vitæ totius, & præsertim præsentis diei. In
5to puncto fac firmissimum emendationis,
& non peccandi amplius propositum.

Examen
particula-
re.

CAPUT V.

De malitia peccati Superbiæ.

56. Superbia est appetitus inordinatus pro-
priæ excellentiæ: mortalis ex genere
suo, si sit consummata & perfecta, id
est, si quis ita excellere appetat, ut DEO,
Superioribus, eorumque legibus subjici nolit.
Imperfecta tamen, qua quis subjici non re-
nuens iis, quibus debet, & in suo tantum
affectu sese magnificat, est tantum veniale.
Plura Busenbaum & Casistæ.

Præsumptio. Filia seu species superbiæ sunt tres. 1.
Præsumptio sive præsentia, quæ juxta S.
Thomam 2. 2. q. 130. est, qua quis aggredi-

tur aliquid, vel paratus est aggredi, quod
est supra vires, quas habet. Inter vires ta-
men numeranda sunt auxilia, quæ habentur
ab aliis. 2. *Ambitio.* Quæ, juxta D. Tho-
mam ibid. q. 131. est, quando expetitur ho-
nor, aut, qui non debet expeti, aut major
quam propria excellentia mereatur, aut sic-
ut non debet. 3. *Inanis sive vana gloria & Vana glo-*
ria. juxta D. Thomam 2. 2. q. 132. est, dum ex-
petitur laus, sive de simulata excellentia, si-
ve non apponendo ullum finem debitum.
Notat, Cornel. à Lap. in 1. ad Cor. 4. v. 8.
quod S. Thomas existimat S. Paulum, dum
dicit

De malitia Superbiæ.

dicit v. 8. *Jam saturati estis, jam divites fa-
cti estis; sine nobis regnatis: & utinam regne-
tis, ut & nos vobiscum regnemus.* Tangere 4.
species Superbiæ. 1. Est: Cum quis bo-
num, quod habet, non à DEO, sed à se ha-
bere se putat, hanc tangit, cum ait: v. 7.
Quid gloriaris, quasi non acceperis? iisdem
verbis tangit adam, cum quis bonum, quod
habet, suis meritis adscribit. 3. Cum quis
jactat se habere, quod non habet, hanc tan-
git, cum ait: *Jam saturati estis &c.* 4a.
Cum quis alios despiciat, vultque haberi sin-
gularis, hanc tangit, cum ait: *Sine nobis re-
gnatis.* Scilicet sine nostro auxilio omnibus
DEI donis vos excellere putatis O Corinthii,
& magis O Magistri inter discipulos, quasi
comparato Regno summam dignitatem
vobis vindicatis, nobis exclusis &c. Super-
bia Phariseorum reprehenditur Matth. 23.

Cæcus Amor proprius, quem stulta superbia
ducit,

Errat, dum magnos non videt ante viros;
Qui meritis alios præcedunt, primi in honore,
Deberent primum jure tenere locum.
Qui fastu exposuit se oculis primum ipse
videndum?

Se exposuit linguis, exposuitque jocis.

Superbia
radix ma-
lorum. Quantum malum sit superbia, patet ex
Apostolo 1. ad Timoth. 6. v. 10. *Radix e-*
nim omnium malorum est cupiditas. Aliqui
putant cupiditatem hic generalissimè accipi,
illam scilicet, qua quisque appetit aliquid am-
plius sive honoris, sive opum, sive volup-
tatum, sive vindictæ, quam ipsi conveniat.
Verum hæc expositio, ait P. Cornel. hic, est
præter mentem Apostoli: patet ex Græco,
ubi, pro cupiditas, est amor & cupiditas
argenti, sive avaritia propriè dicta, ita expli-
cant Ambros. Chrysost. Theoph. & passim
alii. Hæc ergo avaritia est radix omnium
malorum, non quasi omnia peccata, quæ
in individuo nunquam facta sunt ab ullo ho-
mine & Angelo, manaverint ex avaritia, hoc
enim falsum est. Sed quod omnis generis
mala & peccata ex avaritia nasci soleant, &
sæpè nata sint; vox enim omnium distribu-
tivè accipitur non pro singulis generum, sed
pro generibus singulorum. Eodem sensu
superbia dici posset radix omnium malorum,
sic etiam vulgò dicimus, humilitatem esse
radicem omnium bonorum, orationem esse
radicem omnium virtutum; quia, qui has
virtutes habet, per eas alias omnes sibi com-
parare potest, & sæpè actu sibi comparat.

Superbia
initium
omnis
peccati.

Aliter, sed subtilius respondet S. Tho-
mas 1. 2. q. 48. art. 1. Scilicet superbiæ dici
initium omnis peccati ordine intentionis,
avaritiam verò dici radicem omnis peccati
ordine executionis; quia avaritia suppeditat
R. P. Kwiatkowski, S. J. *Collectanea Ascetica.*

modum & instrumentum, scilicet pecuni-
am, cui omnia obediunt ad implendum &
exequendum omne peccatum, quod super-
bus animo suo concipit, & destinat patrare.
Hoc sæpe verum est, ait Cornel. non tamen
semper, sæpe enim fit, ut avaritia tam ordi-
ne intentionis, quam executionis præcedat
superbiæ, sitque radix omnis peccati, adeo-
que ipsius superbiæ, uti sæpe videmus pau-
peres & humiles, cum ditescunt, propter o-
pes incipere insolescere & superbi; prior
ergo explicatio planior, plenior, & soli-
dior esse videtur.

Eccli. 10. v. 14. *Initium superbiæ homi-*
nis, apostatare à DEO: quoniam ab eo, qui
fecit illum, recessit cor ejus, quoniam initium
omnis peccati est superbia. D. Bernard. *Initi-*
um omnis peccati superbia, qua tam velociter
ipsum quoque, fideiibus cunctis clarius mican-
tem, æterna caligine obtenebravit Luciferum.

DEO & hominibus odibilis est superbus. 57.
Eccli. 25. v. 1. &c. dicit Sapiens: *In tribus Superbiæ*
placitum est Spiritui meo, qua sunt probata co-
ram DEO & hominibus: concordia fratrum homini-
& amor proximorum, & vir & mulier bene sibi bus facit
consentientes. Tres species odivit anima mea, & odibilem
aggravor valde anima illorum; pauperem su-
perbum: divitem mendacem: senem satum &
insensatum. Et superius c. 10. v. 7. *Odibilis*
coram DEO est & hominibus superbia.

Ab hominibus etiam contemptui habetur Superbia
superbus, qui ipsemet æstimator est sui. compara-
Comparatur variis contemptibilibus, uti ratur con-
Pavoni, qui elegans pennis pedibus defor- temptibili-
mis est, cui datum Lemma: *Fæda regis, pul-*
chrisque superbit. Ostentat superbus, tan-
quam sua, quæ potius DEI dona sunt, &
turpes progressus suos, fæda vitia occultat.
Adumbrantur superbi fumo Psal. 36. v. 20.
Quemadmodum fumus deficiunt. Fumus
ascendendo deficit, inquit Magnus Grego-
rius 1. 1. Reg. & se dilatando evanescit. *Isaiæ*
14. v. 31. Prostrata est Philistæa omnis, ab
Aquilone enim fumus veniet. & non est qui effu-
gies agmen ejus. R. P. Paulus Oliva Strom.
1. 16. Quis unquam prostratam vidit urbem
fumo? & tamen Philistæa Aquilonis fumo
prostratur. Si per fumum superbiæ ex-
citantem intelligamus, facile prostratam
fumo Philistæam agnoscemus, superbia
enim deprimit. *Isaias hic v. 14. v. 11. De-*
tracta est ad inferos superbia tua. Fumo non
segetes corripuntur, sed Urbes, nec pars
tantum, sed prostrata est Philistæa omnis,
latius enim serpit fumus superbiæ, quam ig-
nis libidinis; ab Aquilone fumus; tepor-
enim parens est superbiæ, idè enim super-
biæ primogenitus Lucifer de se dicebat: *Se-*
debo in monte testamenti, in lateribus Aquil-
onis.

Vana gloriola. Isaie 14. 13. Fumo quoque comparatur filia superbiae vana gloria.

Opera Ut fumus vacuas citius quo surgit in auras, bona non Hoccitius sparsus, se amplificando perit. ostentant. Sic & vana hominis dum gloria fertur in alda ex vana gloria.

Vanescit, leviter cum per inane volat, Vanos vana notant (quos inflat Gloria) verba; Mercetque Mercator noscitur ipse sua.

Ad vitandam vanam gloriam, etiam bona opera, uti eleemosyna, oratio, jejuni-um non ostentanda. Matth. 7.

Tres classes, Dominus nobis, monstrando bonorum, Omnes laudi hominum vult oculisque tegi.

Est oculus nequam, est assuetus praedo rapi-nae;

Theauri exposito, nos spoliare potest. Ne aspiciat visus me hominis, sed sint mea gesta

Ad laudem, gustum, sint placitumque Dei.

Comparatur superbus campana, cui adscriptum: *Ludibrium ventis*. Sicut enim sonus campana inter ventorum lufus evanescit, sic laudes superbi; convenit quoque superbis illud Psal. 9. v. 8. *Perit memoria eorum cum sonitu*. Assimilatus superbus e-quo ab Antisthene, qui olim Platonis superbi- am notare vellet, forte in pompa equum hinnientem, frementemque aspiciens ad Platonem versus aiebat: Tu profecto, meo iudicio, praeciores fuisses equus. Assimilantur ambitiosi hydropicis, aut tympanide laborantibus, tumefactis, qui in magno vitae periculo versantur. Hinc de ambicio- lo.

Non mirum, qui plura petens, plusquam ex- pedit, ambit;

Si immodicis votis rumpitur ipse suis; Sic inflata crepant nimio distenta tumore: Nam popularis eis aura nocere solet,

Simile quoque illud:

-Frangit DEUS omne superbum; Magna cadunt, inflata crepant, tumefacta premuntur.

Assimilatur Ambitosus pigraeo, ve- stem gigantis ambientem & affectanti. Ad quem dicitur:

Temajora petens, vanum cur quæris hono- rem?

Probrum quæsitus sic tibi honorerit.

Pigraeo haud servit vestis spatiosa Gigantis. Non, pueri, capient Herculis arma manus.

Comparatur quoque Ambitosus homini evanidam umbram captanti, quæ illum fugit.

Quid petis & sequeris fugitivum indignus ho- norem;

Quo magis hunc sequeris tu, hoc magis ille fugit.

Est honor humani, est imitator corporis um- bra;

Hæc instans corpus, deproperando fugit. Hoc fugiens sequitur: sic magni nominis um- bra,

Sichonor instantes, se removendo fugit.

Presumptuosi cadunt, dum alta petunt, hinc fabulosis Phaetonti & Icaro cadentibus assimilari possunt. Hinc ad præsumptuo- sum dicitur:

Quid supra proprias vires temerarius audes, O Phaeton magnis passibus alta petens? Icare fictitiis incassum extolleris alis: Turpius ut fractis viribus inde cadas,

Aut potius Simoni Mago assimilari po- test præsumptuosus. Simon ille filium DEI in Conc. se jactans, dum actu in sublime volare co- de S. An- pit, oratione S. Petri præsentis celerius præ- ton. 1654- volante, magus ille in terram protinus ca- dens pedes confregit. Cur non caput, cur non crepat medius? Nam, qui habet pedes ad ambulandum, affectans alas ad volan- dum, justum est, ut alas, insuper & pedes amittat. Quod eleganter S. Maximus asserit: *Ut, qui paulo ante volare tentaverat, jubito ambulare non posset: & qui pennas assumpserat, plantas amitteret.*

Ambitosus nequiter humiliat se, ut e- mineat; servi personam interdum assumit, ut dominetur; suamque scenam splendide o- stentet. Hinc ad Ambitosum S. Petrus Da- miani Ep. 20. l. 1. Ep. inquit, *Cunctis sub- jectus obtemperat, ut cunctis in dignitate præ- cellas, & ambitio dominationis juri te man- cipat servitutis.*

Invehitur quoque in superbum D. Ber- nardus illud Matth. 7. v. 5. perpendens: *Hypocrita ejice primum trabem de oculo tuo, & sic videbis ejicere festucam de oculo fratris tui. Quæris quam trabem? An non grandis & grossa trabes est superbia, qua te putas esse aliquid, cum nihil sis.*

Malitia superbiae colligi quoque potest ex poenis gravissimis, quas rectissimo suo iudicio DEUS infligit superbis. Quod ad- verterunt ipsi quoque naturali luminationis Eth-

Ethnici: Seneca in Hercule Furen. ait: *Se- quitur superbos victor à tergo DEUS*. Subita- neam quoque superbiorum ruinam describit: idem in Thyel. Act. 3. *Quem dies vidit veniens superbum; hunc dies vidit fugiens jacentem.*

Cornel. hic,

Actorum 12. v. 21. Describit S. Lucas Herodis superbiam: *Statuto autem die Hero- des vestitus veste regia, sedit pro tribunali & concionabatur ad eos.*

Statuto die. Syrus legit celebri die, erat enim dies 2dus ludorum pro salute Cæsaris ait Josephus. Illo ergo die Herodes in ma- gnificientia regia sedit pro tribunali, ut Tyrio- rum & Sidoniorum causam & postulatio- nem cognosceret, deque eis ad libitum sta- tueret, unde & concionabatur ad eos, Ty- rios scilicet & Sidonios, vestitus veste regia. Vestis autem Regia complectitur Purpuram, Sceptrum, & Coronam, hæc enim Regni, æque ac judiciariæ potestatis sunt Symbola, porro hæc Agrippæ vestis erat ex argento mirabili opere contexta, ait Josephus, quæ radiis solis percussa divinum fulgorem emit- tebat. Gestabat ergo Purpuram, Coro- nam auream & Sceptrum. Quare modum & modestiam vestitus excessit superbus He- rodes, ansamque dedit Tyriis & Sidoniis supplicibus, adulantibus ei acclamandi, dan- dique divinos honores. Ita Isid. Pelus. Quocirca sapienter Justinus Imperator mo- riens Tyberium Successorem monuit dicens: *Ne te in errorem ducat vestis splendor, ecce DEUS, qui benefecit tibi, hunc habitum dedit tibi, non ego: honora illum; ut tu quoque ho- noreris ab eo.* Equè sapienter S. Bernardus l. 2. de Consider. ad Eugenium c. 12. eum monens, ne ex Monacho factus Pontifex in tanto culmine sibi applaudat: *Magnus, in- quit, cui præsens felicitas, si arripit, non irri- fit. Hac enim incautus ad disciplinam relaxan- dam est, quod ignis ad ceram, quod solis ra- dius ad nivem vel glaciem.* Herodi itaque po- pulus acclamabat: *Dei voces & non hominis.* v. 22. quasi dicerent, Agrippæ Regis vesti- um fulgor, & orationis Majestas ita nos perstringit, ut videamur Deum videre & au- dire, non hominem. Acclamatio hæc orta à Tyriis & Sidoniis, etiam ad Cæsareenses prorepsit. Vide hic quantum malum sit adulatio; quæ ex rege fecit Deum, ideoque ex homine cadaver, ipsa enim Regem occi- dit. Hinc præclare Curtius l. 8. Perniciosa adulatio perpetuum Regum malum est, quo- rum opes assentatio sæpius quam hostis ever- tit. Quantum ad Herodem v. 23. *Conse- crat autem percussit eum Angelus Domini, ed quod non dedisset bonorum DEO.* Videtur hic Angelus fuisse bonus, licet noster Lorinus putet malum. Percussit, id est, plaga let- R. P. K. Wiaskowski, S. J. Collegii A. S. C. tica.

hali illum ferit. Plaga hæc fuit dolor visce- rum & tormina, ait Josephus; item corporis putrefactio & foetor, inde enim vermes ebullierunt. Sic avus ejus Herodes infanti- cida; qui sanctos Innocentes occidit, à pe- diculis consumptus interiit. Addit Jose- phus bubonem visum super caput Herodis quasi calamitatis nuntium. Percussus sic, ed quod non dedisset honorem DEO, id est, ed quod non defendisset honorem DEI, sed eum sibi arrogasset, consentiendo infaniae, as- sentationi, & acclamationi populi. Nar- rat hanc Herodis punitionem S. Lucas occa- sione occisionis S. Jacobi, & incarcerationis Petri: hæc enim duo illius in Christum & Ecclesiam scelera meruerunt ejus excacatio- nem & prolapsum in hanc idololatriam, ob quam à Deo morte punitus est. Sic Alexan- der Magnus occisus est à suis, quod vellet ab eis adorari ut Deus, uti Hermolaus quidam ex conjuratis ei exprobat apud Curt. l. 8. Sic Nabuchodonosor, qui in Statua aurea à se erecta Dan. 3. adorari voluit, à Deo mutatus est in bestiam Dan. 4. 28. Sic Antiochus Epiphanes, qui ex fastu Deum terrenum se putabat, percussus dolore viscerum, & à vermibus corrosus, æquè ut hic Herodes in- teriit. 2. Mach. 9. 12. Nota, peccavit Herodes tacendo, sic enim tacite assensus est tacite acclamationi, debebat enim populum graviter reprehendere, quod DEO hanc tam insignem injuriam intulisset. Uti fecerunt S. Paulus & Barnabas: *Et consumptus à ver- mibus expiravit.*

Sic superbos dejicit, sideratque DEUS. Per vermes accipe pediculos, qui à corpore putido & foetido per singula membra ebul- liunt, de quo morbo, vide Galenum. Ad- dit S. Chrysostomus hom. 26. in Epist. ad Hebr. quod crepuit, & effusa sunt viscera ejus. Eodem morbo phthiriasi scilicet, id est, morbo pediculari, periit Maximia- nus in Imperio & persecutione Diocletiani Socius. Julianus Apostata, Nestorius, Cal- vinus teste Bolefco in ejus vita. Præclare Drogo Cardinalis inquit: *Quid veste nitida gloriaris? subter te sternetur tinea, & operi- mentum tuum vermis est.* Hæc Cornelius à Lapide.

Carol. Sigon. l. 1. de Occident. Imper. 60. A. D. 297. ex Nicephoro l. 7. c. 20. refert. Diocletianus Imperator post triumphum de Persis actum, felicitate sublatum tanquam Deum se adorari voluit, sed divinis plagis expetitus, toto primum corpore tumorem ingentem concepit, quo deinde variè disru- pto ita lentè emarcuit, ut blasphemæ ejus & Diocle- tianus su- impialingua, quæ iniquitatem in altum evo- luerat, intra fauces ipsas vermium vim, proferret, qui ex ore illius prorepentes for- trat.

E 2

tore

tore pessimo locum habitationis replebant, postremo verò more canis quàm maximè latrans sceleratam animam exhalavit cum quadam violentia. P. Stengel, de Judic. Tom. 3. c. 3. n. 4.

P. Caspar Santius, qui ante Sacerdotium 30. annis humaniora docuit, post Sacerdotium 12. annis oculatus testis enarravit Patri Nierembergio, hic verò in Manuali Principum c. 2. §. 6. Superbi cujusdam nobilis cadaver cum ferretur ad templum magno apparatu, tempestas tanta exorta est, ut omnibus dilapsis cadaver in platea fuerit relictum; ne verò tempestas duraret diutius, duo, tresve de pauperum turba viri illud funibus tumbæ injectis ad templum, atque Sacellum ejusdem superbi nobilis apparatè instructum pertraxere. Demisso in sepulchrum cadavere, fulmen in Sacellum ex se penetrans, quidquid illic splendorum insignium, ac pompæ fuit, combussit, tum in sepulchrum descendit, ac superbi illius nobilis cadaver in cineres redegit. Tranquillata jam tempestate, cum ad sepulchrum descendere nemo auderet, descendit P. Caspar, & superbi illius cadaveris loco nil nisi cineres vidit. Hic exclamandum cum Sapiente. Ecclesiastici 10. v. 9. *Quid superbiis terra & cinis?*

Angelus vestibus superbi assumptis eundem humiliat.

Lepidum est, quod S. Antonius p. 2. lit. 3. c. 2. Narrat de quodam tyranno, qui eradi de libris imperavit ex MARIE Cantico: *Dispersit superbos mente cordis sui, deposuit potentes de sede, & exaltavit humiles*, quod de sua sede posse deponi negaret; cum semel post balneum, inquit, vestes illius Angelus ipsum referens induisset, ac demum cum aulicis venisset, ille verò laceras vilēsque fumere coactus, illuc reversus in aulicos diras & minas jactaret, pro stolido habitus ad Angelum deductus est, qui verus Princeps habebatur: à quo, postquam cum aulicis effusè risissent, in penetrale admissus, deque modestia monitus, proprias vestes induit, ac deinceps in honore, tanquam legitimus Princeps habitus est. P. Cornel. à Lap. in Lucæ 1. v. 9. Ita cætera vitia, ut advertit S. Gregorius, DEO auferunt pauperes & ignobiles, sed superbia aufert illi potentes nobiles, & divites. Unde in montibus Gelboe Saul & Jonatas interfecti sunt 2. Reg. in Princ. Perald. de Superbia p. 469.

61. Superbia permissone lapsus punita.

Refert Cardinalis de Berulle. Mulier quædam illustris in actionibus suis compositissima, & quæ tanto affectu in puritatem ferebatur, ut diceret aliquando se rogare DEUM, ut illam præservet ab omni genere peccatorum, excepto peccato impuritatis: nam contra hoc dicebat se habere tam gran-

dem horrorem, ut ipsa per se posset illud cavere; sed DEUS, qui superbi resistit, eosque humiliat, & humiles exaltat, permittit eam labi in peccatum contra castitatem. Ex Conc. Gall.

Virgo superba cecidit.

Exemplum memorabile recenset B. Petrus Damian, Ep. 15. (in alia editione 36.) Quidam, ait, Clericus, audax & bellicosus suo fastu & armis magnus evasit, ideoque de prædiis quibusdam litem habuit cum alio viro potente, quam prælio decidere statuit, utrinque ergo cohortes in aciem educuntur: Clericus ante prælium adiens templum, audiensque Missam, cum legeretur Matth. 23. v. 12. *Qui se exaltat, humiliabitur &c.* insolenter dixit, imo blasphemavit: *hac sententia falsa est in me, si enim ego me humiliassem, nunquam tam magnus evasissem*, mox inito prælio, cum equus ejus sitibundus ad aquam vicinam illo invito procurreret, ipseque scutum in equum impingeret, ut illum in aciem revocaret, ecce ibi gladius hostilis os ejus blasphemum, fulminis more transfixit, eumque occidit; ut superbum humiliaret & sterneret, veramque esse Christi sententiam ostenderet. Corn. à Lap. in c. 23. v. 12. in Matth. Qui P. Cornel. in Levit 13. v. 16. Sic inquit tropologice: Expedi homini, ut eo munere privetur, ob quod lepra superbiæ obscuratur. Unde S. Benedictus in regula jubet: Ut si Monachus arte aliqua vel officio extollitur, inde avellatur, & alteri mancipetur.

Sed hominum supergressa modum Alphonfi X. Castellæ Regis superba mens proflabat. Scintilla illa Astronomum, dicunturque e-
62. inflat. tiam nunc quædam Astronomiæ tabulæ, illius nomine Alphonfi, quæ tamen in arte, nec tam potens erat, ut ejus humeris cœlum Atlas auderet credere, absque periculo ruinæ: verum cerebro tantum suo arrogabat, ut diceret, si DEO additisset cœlum componenti, & suis cœlis scribenti periodos, meliori consilio docturum fuisse, quo pacto suum illi laborem ordinatius digereret & proportionibus mutuis convenientius aptaret. Non potuit aliud, præter stultitiam, ab hujus capite offensi cœli, in quod posuerat os suum, arcere fulmina. Ejus ergo insaniam DEUS misertus potius quàm iratus curavit; detraxitque homini coronam de capite, ut ex frontis vena tanquam stulto sanando sanguis mitteretur. Docuit illum cœli motus, non potuisse ab illo melius designari, qui regni motus & eversionem nullis suis Astronomiæ regulis & politicis calculis emendare, & restituere potuisset. Domo pulsus ipsomet à filio, exul in terra aliena vivere coactus. P. Barthol. in Characteri hominis literati Parte 12. p. 260. ex Roderico Sancto Hisp.

Hispan. Hist. 1. 4. c. 5. Isaia 10. v. 33. *Ecce Dominator Dominus exercituum confringet lagunculam in terrore.* Id est Sennacherib blasphemum & superbum, cujus exercitum confregit Angelus cæcis una nocte 180. millibus militum. Ex Blanc. in Psal. 2. v. 9. Nota in Hebræo id, quod lagunculam significat gloriam.

Aggravantia ali-
qua mali-
tiam su-
perbiæ.

Præter dicta de malitia superbiæ accedunt eandem aggravantia, quæ Peraldus de superbiæ p. 469. tradit. Scilicet superbiæ maximum peccatum vocatur Psal. 18. 14. *Et emundabor à delicto maximo*, id est, superbiæ, dicit Glossa. Isaia 27. *Va corona superbiæ.* Superbiæ turris est Babel, de qua Genes 11. Culmen ejus attingit cœlum, quia etiam cœlestes & spirituales viros. S. Gregor. Superbiæ natione cœlestis, cœlestes appetit mentes. Job 40. Diabolus sub umbra dormit, superbiæ enim quasi mons est Soli Justitiæ oppositus, lumen gratiæ repellens, unde umbram facit diabolo. Superbus dicitur sedere in cathedra pestilentiæ Psal. 1. v. 1. & superbiæ vocatur pestilentia, ubi Glossa dicit. Pestilentia est morbus latè pervagatus omnes, aut penè omnes involvens, & subditur. Hic est amor dominandi, quo vix caret aliquis. Superbus dicitur manum suam osculari Job 31. v. 27. *Si osculatus sum manum meam ore meo, quæ est iniquitas maxima.* Glossa. Manum suam ore suo osculatur, qui, quod facit, laudat. Hugo de S. Victore; *Superbiæ aufert mihi DEUM, invidia proximum, ira me ipsum.*

63. Remedia contra superbiæ.

Remedia contra superbiæ possunt esse, unum considerare, quod multi nobis in multis antecellunt, & præponendi sunt. Qui eloquentia superbit, consideret Tullium, qui 22. millibus stipatus obambulabat Romam; Demetrio Phalerio Græcia 360. erexit statuas. Dionem eodem secum curru Trajanus vexit. Tu te venditas Orpheum, si auditores numeres bis mille; Beato interrim Venturino ex Lombardino 30. millia Romam evocante ad suas conciones; ac B. Bertholdo à Minorum Familia Ratisbonæ 60. millia auditorum censente. Vincentius Ferrerius 10. millia publicas poenitentes se-

cum trahit. Antonius Paduanus & Bernardinus Senenf. ipsas popinas ac ludorum domos dissolutissimas in poenitentia scholas converterunt.

Qui superbit de militari gloria, cogitet Manlium Capitolinum & Scipionem 17. annos natos, demersuisse palmas. Guericus Abbas hortatur nos ad humilitatem Serm. 1. de Purif. *Utinam nos haberemus humilitatem in peccatis nostris, quam verè habuerunt sancti in virtutibus suis.*

2dum Remedium, memoria & meditatio mortis. Ita Salomon in omni gloria sua Sap. 7. v. 1. dicebat: *Sum quidem & ego mortalis homo similis omnibus*, & Antiochus humiliatus & percussus à DEO; *Justum est*, inquit, *subditum esse DEO, & mortalem non paria DEO sentire* 2. Mach. 9. v. 12. Ægyptii cadaver ligneum in convivio circumferebant dicentes: *In hunc intuens pota & oblecta se talis post mortem futurus teste Herod. 1. 3. P. Cornel. à Lap. in Actor. c. 14. v. 14.*

3tium Sapè cogitare, quod superbus sit contemptibilis hominibus & DEO odibilis, qui *superbis resistit, humilibus autem dat gratiam.* Jacob. 3. v. 6.

4tium Frequenter sibi imperfectiones & peccata ob oculos ponere, ob quæ dignus omni contemptu.

5tium proponere sibi ob oculos perfectiones Sanctorum, & cum illis se ipsum comparando confundi.

6tium Meditari de humilitate Christi conculcati, consputi, latroni postpositi, atque nobis dicentis: *Discite à me, quia mitis sum, & humilis corde.*

7tium. De se suisque factis nihil ad laudem vel vituperium dicere, quia interdum etiam per vituperium occultè intenditur laus; & oblatam laudem statim DEO offerre.

8tium Remedium. Laudem & honorem apud solum DEUM quaerere, apud quem solum est laus vera, æterna inamissibilis, imò est infinita; cum sit ipse DEUS juxta Regii Vatis: *Apud te laus mea DEUS*, Ps. 21. v. 26. & *Laus mea Dominus*, Ps. 114. v. 14.

CAPUT VI. De malitia peccati Avaritiæ.

64. Quid sit Avaritia?

Avaritia est inordinatus appetitus temporalium. Bufenb. Vocatur etiam avaritia illiberalitas, estque mixta ex excessu affectionis in divitias, nimirum in eas amorem habens, & desiderium, & ex

defectu in largiendo. Solet etiam interdum sumi Avaritia pro nimia acceptione v. g. aliena surripiendo, rapiendo, retinendo &c. Javell.

Est ipsa ex genere suo venialis. Cum verbè excrevit, ut ejus causa divinas leges prævaricari non dubites, sit mortalis. Prodigalitas quæ opponitur avaritiæ, & consistit in defectu conservandi, & excessu erogandi, est ex genere suo venialis, levior quàm avaritia, quia minus abit à virtute liberalitatis. Interim mortalis sit, si uxori & liberis pauperies creetur, si quis se impotentem reddat ad solvenda debita, si profundat bona Ecclesiastica piis causis obnoxia. Less. l. 2. c. 4. & 8.

Et hæc prodigalitas mixta ex defectu affectionis erga divitias, habens erga illas minorem sollicitudinem quàm deberet, & ex excessu largitionis plus debito divitias largiendo. Plura vide in Aristot. 4. Eth. c. 1. in D. Thom. 2. 2. Q. 181. art. 4. & Q. 119. art. 1. Hinc de Prodigio dicitur:

Utilis haud fluvius ripis qui non tenet undas;
Et nimio madidos vortice potat agros:
Sic operam perdit frustra, sic prodigus errat;
Dum extra virtutis littora fundit opes.

2. ad eundem:
Prodige ludibrium, damnum pro laude re-
portas;

Quam magno hæc pretio, dum tua per-
dis, emis.

Filiæ Avaritiæ sunt: 1. *Obduratio* cordis (contra misericordiam) egenis & pauperibus non compatiendo, eos objurando &c.

2. *Inquietudo* cordis, hoc est, vehemens & inordinata applicatio mentis ad acquirendas vel conservandas divitias cum inani & vano timore, ne non acquirantur.

3. *Violentia*; mortalis est, quando est injusta & circa materiam gravem.

4. *Fallacia* sive dolus in verbis.

5. *Fraus* sive dolus in facto.

6. *Proditio*, quæ est deceptio contra fidem datam aut debitam in damnum illius. Contingitque ferè tripliciter. 1. Circa personas. 2. Circa res. 3. Circa secretum, Busenbaum.

Avaritia est radix omnium malorum, uti dictum supra num. 56.

66. *Avaritiæ malitia.* Quam avaritia sit fordida & homine indigna, audi etiam Philosophos id docentes: Bion dicebat, avaritiam esse omnis improbitatis Metropolim Laert. l. 4. Curius Romanus rapas comedens repudiavit aurum faminitum dicens: *Malle se, pecuniam, etiamque*

habentes regere, quàm ab ea regi, Valer. Max. l. 4. c. 3. Democritus avaritiam judicabat esse miseriorem extrema paupertate; majores enim cupiditates indigentias quoque majores faciunt. Plato ad avarum: *O improbe, dixit, ne possessioni augenda studeas, sed minuenda cupiditati*. Lycurgus opes & avaritiam Spartâ expulit. Unde Sparta 600. annis in Græcia primas tenuit, & legum æquitate & gloria. Deinde Oraculum Theopompo Regi prædixit: *Pecuniarum amor Spartam perdet*. Et ita evenit. Jugurtha de Roma dixit: *O Urbem venalem, & cito perituram, si emptorem invenerit*. Alphonsus ministros suos avaros vocabat Harpias Aulæ suæ. Denique S. Hieronymus dicere solebat: *Avaro tam illa, qua habet, quàm qua non habet, deesse*. Quin & hoc Stoicorum fuit dogma: Virum bonum esse divitem, & sapientis esse omnia. Unde & Chilon dicebat: *Hominum bonitatem probari auro, perinde ac aurum probatur Lydio lapide*. S. Bernardus dixit: *Avarus terrena esurit ut mendicus, fidelis contemnit ut dominus*. P. Cornel. à Lap. in Ep. ad Hebr. 13 v. 5. Divitiæ cruentant corda instar spinarum. Vide de semine cadente inter spinas. Lucæ 8.

Divitiæ spinæ, quam plurima corda cruentant;

Subtili graviter vulnere sæpè nocent.
Dum nimio affectu, dum cæca mente tenentur,

Illæ incautorum corda tenere solent.

Avaritia abominabilem facit hominem; mysticè enim hydropicus est dives avarus, qui, quo magis abundat, eo magis sitit, ait S. August. l. 2. Quæst. Evang. 9. 29. Avaritia ergo & cupiditas qualibet mystica est hydrops. Tum quia aquea est & fluxa, tum quia sitim accendit, juxta illud Ovid.

Quo plus sunt potæ, plus sitiuntur aquæ.

Cupiditas enim & avaritia indulgendo accenditur, resistendo extinguitur, ita S. August. l. c. Tum quia hydropici sunt anhelitu foetido, ait glossa; ob putidas & foetiditas aquas, quibus turgent, sic & cupiditas foeditatem suæ cupiditatis ore, vultu, totoque corpore exhalant. Cornel. à Lap. in Lucæ 14. v. 4. Hæc Avaro servit similitudo:

Est similis prorsus sitibundo dives avarus:
Ut sitibundus aquas, haurit avarus opes.
Est damnosa sitis mortalibus, utraque torquens:

Hæc animi morbum; corporis illa notat.

Accedit ad hanc sitim avari, etiam fames sive insatiabilis esuries, qua dum appetit opes

opes avarus, ipse tamen illas sibi negat, de quo Sarbies: l. 2. Od. 6. Auri stulta fames ipsa sibi negat, quidquid omnibus abstulit.

66. *Fames avarorum.*

Similes avari corvis Chinesibus capiētibuscibus pisces, quibus tamen ipsi non fruuntur, de quibus Cassin. Hist. Parab. l. 6. Sinarum Mandarinini habent prægrandes corvos, horum colla nodo ita laxato constringunt, ut nequaquam interclusa respiratione cibos tamen deglutire non valeant. Ita è caveis dimissi, sese admirabili solertia in aquas immergunt, pisciculos minutos ore conceptos domum deferunt. Hi quidem aves corvi non spontè patiuntur esuriem, sed ad illam alienâ industria adiunguntur, avari autem ipsi sese ultro gutture tenent, ultro mortificant, sed sine merito; martyres mundi cœlo excluduntur. Hinc ad avarum:

Quam miser ô martyr mundi cenferis avarē:
Te siti & esurie dira cupido premit.
Quid te mortificas, angis, frustra que laboras.
Pauper avarē, tuas alter habebit opes.
Nemo tui gratè memor, insensate manebit,
Et meritò, cum sis tu immemor ipse tui.

Auro præcipuè inhiant avari, hujus insatiabili ardente cupiditate, uti ignis nunquam dicit, sufficit, ita & illi, juxta illud:

Pectus avarē tuum rapidus depascitur ignis;
Tu siquidem, nunquam dicis, ut ille, latis.

Ignis quidem expurgat aurum, avarus verbò sua sorditè inficit, estque juxta Senecam: *Congesto pauper in auro*. Matth. 23. reprehenditur avaritia Phariseorum viduarum domos comedentium.

Sunt similes igni, qui defensore carentes Invadit viduas, cuncta vorando domos.

Hinc igni fatuo meritò assimilantur avari, Qui furit & velox ipse, furendo perit. Sic sic in vacuas substantia vertitur auras, Festinata malis, quæ fuit aucta modis.

Pauperes facit avaritia.

Pauper fuit ille in dioecesi Cantuariensi miser dives, qui, dum a PP. Franciscanis, morbo affectus, inviseretur, video vos, inquit, defatigatos, ite, refocillatione utimini, postea vos invitabo. Digressis illis, iussit sibi porrigi in orbe argenteo auri, argenteique copiam, quò visò exhilaratus, capit aurum ori ingerere, deglutire etiam. Cum id spectaret famulus, existimans in phrenesim incidisse herum, alios vocat; sed dum illi accurrunt, jam mortuum divitem miserum inveniunt, absque coöperimento, so-

Pecuniam deglutientes suffocantur.

lis aureis tectum. Unde tanta avari, auro haud satiati, ingluvies in spectantibus magnam movit avaritiæ nauseam: Utinam etiam in aliis audientibus, vel legentibus similem præstet effectum. P. K. Wiattkiew. in Annal. 1278.

Similis isti alter ille dives mendicus, de quo Joan. Nider, & ex illo P. Stengel Tom. 3. c. 2. n. 4. tradit. Constantiæ accidisse, ut quidam, collectis multis nummis argenteis, rogavit in commune valetudinarium admitti, atque inter pauperes ali, impetravitque, ac maluit carere delitiis, quàm divitiis. Itaque, ut nummis parceret, pulmentis atque olusculis victitavit, tandem mortem sibi in foribus esse advertens, ne aliis nummos relinqueret, de farina avenæ pulmentum sibi parari impatientissimè clamabat: parato ferculo nummos, quos absconderat, loco frustulorum panis sparsit in pulmentum, quasi panem tereret, usus ferculo, non sine permittentis pœna numinis; nam ubi arrepto cochleari avidissimè argenteam offam cepit ori inferre, illico suffocatus est.

Matth. 6. v. 24. dicit Christus: *Non potestis Deo servire & Mammonæ*. Non di- Avari ser-
cit, non potestis habere opes & Deum, u- vi, imo-
trumque enim habuit Abraham, Isaac Jacob, manci-
David, multique Sancti, qui divitiis non pium divi-
affixere cor; quia iis usi sunt ad sua opera, tiarum,
sed non potestis Deo servire & Mammonæ: qui enim servit Mammonæ, servus est opum; quare eas non regit, ut dominus, sed ab eis regitur, quasi mancipium, ut omnes labores & dolores suscipiat, quos cupido opum illi suggerit. Quæ sanè dura & miserabilis est hæc servitus. Servire ergo Deo, regnare est. Verè S. Bernardus Serm. 2. in Cant. Avarus, ait, terrena esurit ut mendicus; fidelis contemnit ut dominus. Igitur imperat aut servit regina pecunia cuique: Imperat avaro, servit liberali, & quid est aurum & argentum, nisi terra rubra & alba, ait S. Bernard. Opponit Deum Mammonæ appositè: quia Mammona sive Plutus vel Pluto (græcè enim Plutos vocantur divitiæ) qui & Dis dicebatur à Gentilibus, colebaturque quasi divitiarum Deus. Avari ergo Deus est Mammon, sive Pluto, qui eum secum ad inferos (ibi enim est regnum & regia Plutonis) deducet. Audi S. Augustin. l. 4. de civit. c. 21. Gentiles commendabant se Deo pecunia; ut pecuniosi essent, Deo Æsculapio, & filio ejus Argentino, ut haberent auream arcamque pecuniam. Causa, cur pecunia facta sit Dea, est ejus potentia & imperium, nam, ut ait Ecclesiastes. c. 10. v. 19. *Pecunia obediunt omnia*. Pecunia enim comparantur dignitates, epulæ, vestes, &c. & quid non? Osee c. 12. v. 8.

Verumtamen dives effectus sum, inveni idolum mihi. Hinc & Juvenalis Sat. 1. *Inter nos, inquit, sacratissima divitiarum majestas.* P. Cornel. à Lap. in Matth. 6. 24.

Quanta ignominia dum is, qui posset filius Dei fieri, mavult esse servus divitiarum, & Plutonis mancipium. Hinc ad avarum dicitur:

Te dominum reputas, O dives sordide, cum sis

Harum mancipium, quas malè stringis, opum.

Psal. 1. cum David vocat viros divitiarum quosdam, animadvertit S. Ambros. de Nabuchod. c. 14. Ut, inquit, ostendat eos non possessores divitiarum, sed à suis divitiis possideri. Sen. Epist. 119. de avaris dicit: Sic divitias habent, quomodo habere dicimur febrim, cum illa nos habet. S. Cyprian Epist. de Avar. Nec intelligit miser speciosa sibi esse supplicia, & vincula aurò se alligatum teneri, & possideri magis, quam possidere divitias. Poëta Græcus dicit avaros vivere vitam mulorum, qui auream sarcinam ferunt, & scenum edunt. Ex Mystagogo Cræsollii l. 4. de divite. avaro dilatante horrea vide Lucæ 12.

Horrea dilatans, durum cor stulte coarctans,
Viscera pauperibus claudis avare tua:
Frustra hanc o dives, spevana pascis iniquè,
Quam repetent animam, nocte sequente tuam.

Ah melius tu dives in hunc periture fuisses,
Qui in cunctos dives, tempus in omne Deum.

Claudian. l. 2. Stil. Matrem scelerum appellat avaritiam:

-- Hæc scelerum mater quæ semper habendo Plus sitiens patulis rimatur faucibus aurum.

68. Avaritia mater scelerum, Mater scelerum non immerito avaritia nuncupatur: multa enim scelera ex avaritia oriuntur; non solum privatarum domuum, sed etiam integrorum regnorum avaritia statum perturbat. Hinc Poper. l. 3. Ep. 13. Auro pulsa fides, auro venalia jura, Aurum lex sequitur, mox sine lege pudor.

Auro etiam fortissima expugnantur fortissima, quod expertus est Philippus Rex, Alexandri Magni Pater, qui, dum quoddam Castellum expugnare nequiret, auro oneratum asinum ad portam ejus misit, circa quem, dum morantur vigilæ, cum aurum rapiunt, vigilans ad occasionem Philippus capit Castellum. Patritius Senensis de regno & Regis institutione. Benè Emman. Thesaurus Ferro invictos auro vinces.

Cognati etiam sanguinis interdum fit crudeliter prodiga avaritia; uti in Pharsalico bello advertit Lucanus. l. 3. v. 748.

Impulit amentes, aurique cupidine cæcos,
Ire super gladios, supraque cadavera Patrum,
Et cæcos calcare dives.

Antonius Balinghem. in Zoopæd. tit. Avaritiæ Hospitalitas tradit: E Martia Polonorum victimæ gente non nemo fuit Patria Poltoviensis, cui filius & vita militaris placuit: castra igitur secutus, parentes, pluribus annis à domo paterna absuit; post hac seu prædis, seu stipendiis insigniter ditatus, post liminio domum redire statuit, ut suas opes cum Parentibus communes faceret. sed qui à diuturni temporis absentia magnam in vultu mutationem induxerat, neque noscebat suos redux, neque noscebatur. Jam in conspectu urbis patriæ erat, cum obviam habuit mulierem incognitam, ex negotio in rus egressam, quam interrogavit, an tales actales (& nominavit suos parentes, descripsitque) adhuc in vivis essent, si forte illos novisset? Respondit mulier: Et novi; quia illorum sum filia, & superstites sunt, recteque valent. Ad quod lætitiâ plenus miles: Et ego illorum sum filius, proinde tuus frater. Cum in ambiguo staret illa, & intonsumentum, quasi dubitans, curiosiore aspectu consideraret, miles ex equo desiliens, in brachio signum, à natura & matre impressum, domesticisque dudum familiare, ostendit. Læta soror gratulatur redditum, multisque quæstionibus fatigatum fratrem, tandem bonis avibus jubet pergere ad parentes, dum peracto illa foris negotio revertetur. Ita in diversam viam progrediuntur, illa ad pagum, iste ad parentes. Ubi domum venit miles, à parentibus non agnitus hospitium nihilominus petiit; neque negatum est: erat quippe hospitium publicum. Et libuit militi ad augendum crastinum gaudium sub peregrini nomine latere. Jubeat tamen parari cenam lautioiorem, ad quam utrumque parentem invitavit. Edunt splendide, bibunt largiter, lætatur filius se apud genitores ignotum hospitari. Ibat jam commessatio in seram noctem, & militis oculi itinere vinoque fatigati connivebant in somnum. Removeatur mensa, surgitur; sed antequam miles se in lectum projicit, sarcinulam profert, quam admodum gravem ignotus adhuc parentibus diligenter asservendam tradit; ita secum cubitum concedit. Hucusque omnia læta. Filio altum dormiente, primas egit curiositas: aperient parentes sarcinulam, reperiunt aurum esse, quicquid rum delinitus est; vident auri summam esse grandem, et avaritiæ cæci, ne depositum repetere initium, hospitem necare statuunt. Dormiebat jam somnum suum filius divitiarum, cum in exitu

exitum ejus consultarent parentes; mulier viro audacior, cultro manum armat, & intrepida mater intrat in cubile, filiumque jam diu, nunquam suavius sopitum, ferro trucidat. Mox corpus adhuc palpitans de lecto detrahitur, effusaque humo, clam sepelitur. Vix lucem claram expectare potuit absens soror, cum adhuc rubente cælo ad urbem advolavit, fratris alloquendi desiderio flagrans: pulsat januam, aperitur; prima vox fuit: *Et ubinam est frater?* Mirantur parentes quæstionis novitatem; instat illa: ajunt illam deliria loqui, enarrat, quomodo illi obviam factus est: describit personam &c. Dixisses fulmine percussos, ita ad hunc sermonem filia expalluerunt, obstupueruntque infelices parentes, tacti enim conscientia exhorrescentes, capillos de capite evulserunt, inconsolabilibus lamentis, domum, urbem, cælum impleverunt; & quamvis judicis penam meruissent, ipsi tamen intemperis agitati carnificem prævenerunt. Tota igitur illa die pater in tristitia, inedia, ac desperatione transacta, nocte proxima è publico civitatis patibulo se suspendit. Mater autem eodem, quo pridie filii fauces jugulaverat cultro, etiam suum guttur dissecuit. Filia inter tria cadavera, aurum, cupiditatem & divitias detestante. Contigit hæc tragædia Anno Christi 1618. 15. Maji. P. Stengel. Tom. 3. c. 7. n. f. Nonne mater tantorum scelerum avaritia, S. Spiridion Episcopus serpentem in aurum, & vicissim aurum in serpentem orando in horto vertit. Ann. Cæle. 12. Dec.

Aurum in serpentem, serpentem vertis in aurum.

Fortè metallo & in hoc esse venena, probans.

Heu velut à facie colubri fugiamus amorem Auri, in quo cupidis multa pericla latent,

69. Arcula aurea, Avaritia assimilari potest illi arcule aureæ, de qua Rhodiginus l. 8. c. 12. Apud Babyloniam, inquit, in Apollinis templo auream miræ venustatis arculam inventam fuisse legimus, ex qua discissa vis pestilentis aëris adeo se affudit, ut non eos modo, qui aderant, sed longè latèque grassata Parthos etiam afflavit. Huic itaque pesti sive pestiferæ aureæ arcule assimilari potest avaritia, quæ non tantum privatas domos, sed res publicas quoque & regna corripit & corrumpit.

Similes avari fluvio ex multis fontibus, fluvialis congregato inundationem quamdam & colluviem scelerum continenti, humiliores præcipue agros invadenti, & rapienti. Audi S. Basilium Hom. 7. in divites avaros: *Velut flumina, inquit, ex parvis rivis R. P. Kriaskowski S. J. Collectanea Ascetica.*

cis excurrentia, deinde paulatim incrementum intollerabile in processu accipientis impetu demum violento, quicquid objicitur, ad se trahunt; sic & ii, qui in magnam evebuntur potestatem, ex eo, quod jam aliquos oppresserunt, ad majora continuo facinora, majoresque injurias progrediuntur. Potentia incrementum fit illis sceleris majoris occasio. Ex P. Cornel. in 1. Reg. 33. Ferdinandus seu Antonius de Padua à summo Pontifice arca testamenti vocatus, mortui avari divitis cor non in pectore, sed in cista illius fuisse demonstravit. Ann. Cæle. 13. Jun.

Arca es, thesauros sapientia summa recondit In te, mirando munere Dive, suos. O dilecte Deo cordis tibi claustra patebant, Quod miser ad fluxas junxit avarus opes.

1ma Tim. 6. v. 10. dicit Apostolus gentium: Radix enim omnium malorum est cupiditas, quam quidam appetentes erraverunt à fide, & inferuerunt se doloribus multis.

Moraliter S. Ambrosius l. de Cain & Abel (quem citat hic P. Cornel. à Lap.) Avaritia, inquit, quo plura abstuleris, eo magis inopem se esse credit; omnibus invida, sibi vilis, in summis divitiis inops, affectu extenuat, quod sensu abundat, nullus rapiendi modus, ubi nulla mensura cupiendi, elementa concutit, mare sulcat, terram effodit, calum votis fatigat, nec sereno grata nec nubilo, condemnat provenus annuos, fatique terrarum arguit. Sic Bias inquit, studium pecunia est Metropolis omnis malitia. Sic & Ecclesiasticus c. 10. v. 9. Avaro autem nihil est scelestius --- v. 10. hic enim & animam suam venalem habet. Extirpa igitur cupiditatem, ait Augustinus serm. 12. de Verb. Domini secundum Matth. & planta charitatem, sicut enim radix omnium malorum est cupiditas; ita radix omnium bonorum est charitas. Quam quidam appetentes erraverunt in fide. notat P. Cornel. Relativum quam non refert cupiditatem, sed pecuniam; hæc enim appetitur; non autem ipsa cupiditas. Ecce quam omnium malorum radix est cupiditas, cum ad apostasiam, hæresim &c. ducat; avarus enim, qui tantum præsentia bona quaerit, per fas & nefas negligit Deum & Divina, adeoque tandem non credit bona superesse futuri sæculi, itaque religionem omnem ac fidem contemnit. Inferuerunt se doloribus multis. Amorem enim pecuniae instat spinæ mentem hominis transpungit & vulnerat aculeatis curis, vigiliis, angoribus, laboribus &c. 2do melius ex hebræo dolores multos interpretabimur peccata & scelera multa, quæ infidelitatem & avaritiam sequuntur: ita per opes & avaritiam corruptos esse Romanos docet Juvenalis, & ex eo S. Augustin. Epist. 5. ad Marcell.

Servabat castas humilis fortuna latinas.
Quondam nec vitis contingi parva sinebant
Tecta, labor, somnique breves & vellere
Tusco
Vexata duræque manus ac proximus urbi
Hannibal, & stantes collina in turri mariti,
Nunc patimur longæ pacis mala; sævior ar-
mis
Luxuria incubuit, victumque ulciscitur or-
bem,
Nullum crimen abest, facinusque libidinis;
ex quo
Paupertas Romana perit.

3tio. planissime accipiemus, ait P. Cornel. hic, quosvis dolores sive puros, sive cum peccato conjunctos, qui avaros, præcipue in infidelitatem prolapsos, consequi solent; uti sunt infamia, angor conscientie, damna rerum temporalium, ac tandem metus gehennæ, periculum & reatus, qui est dolor dolorum. Quapropter inquit Prosper l. 2. de vita contempl. c. 13. ei, qui militat Deo, fugiendæ sunt divitiæ, quas, qui habent, sine labore non quarunt, sine difficultate non inveniunt, sine dolore non perdunt; Et Chrysolog. Serm. 29. Cupiditas, inquit, sævus hostis, amando lædit, nudat ditando, etiam captivat aspectum, fidem frangit, violat affectum, vulnerat charitatem, turbat quietem, adimit innocentiam, docet furtum, suadet fraudem, imperat latrocinium.

70. Numer. 22. Non poterat impetrare à Balaam Rex Balac, ut malediceret exercitui Israelis, donec legati dicerent verba Regis sui: *Paratus sum honorare te, & quicquid voluerit dabo tibi*; seu ut legit Oleaster, *disarete*, tum jumentum contendit, urbeque egreditur, & ecce stricto gladio Angelus prohibet asinam, quid hoc? Ambrosius lib. 9. in Luc. c. 19. Asina Angelum Dei vidit, quem homo videre non potuit. Angelum non videt, quia regio muneris intentus erat. Cædit asinam impatiens Prophetam, illa edit vocem v. 28. *Quid feci tibi? cur percussima?* S. Augustinus Num. Balaam nullum signum admirationis ostendit videns asinam loquentem. Cur non obstupuit, & de facultate loquendi asinam non interrogavit? &c. tanta cupiditate ferebatur, ut nec tanti momenti miraculo terreretur. Observat ulterius Augustin. dicentem Prophetam. Utinam haberem gladium, ut interficerem te, cui asina jam mitius v. 30. *Nonne animal tuum sum?* quasi diceret, si me interimis, tibi incommodas, agetur quidem de mea pelle, sed & de tuo marisupio, pellem ego perdam, tu asinam, cui si aliam suffeceris, multi nummi expendendi sunt, tunc verberibus & cade superfedere cepit.

Marci 14 v. 4. dicebat Judas, *Uti quid perditio ista unguenti facta est?* poterat unguentum istud venundari plus quam trecentis denariis, & dari pauperibus. S. Chrysostomus ait, de quolibet numero centenario decimam partem sibi arrogabat, sive (ut ait Jacobus de Voragine) omnium, quæ Christo dabantur, decimam partem furabatur. Unde ut S. Chrysost. in glos. ordin. apud Lyran. Quod perdidit in effusione unguenti, voluit recompenare in venditione Magistri. Propter avaritiam populus Dei Israeliticus in idolatriam degeneraverat, teste Chrysost. Serm. 29. Aurum Judaicum populum sic captivavit affectu, specie sic decepit, ut hoc Deum esse crederent; ut Deum verum, Deum tot beneficiis cognitum denegarent. Hinc S. Chrysost. Vesana divitiarum cupiditas est morbus insanabilis, formæ, quæ nunquam extinguitur, bestia incurabilis, mare innumeris ventis agitata. Philip. 43.

Jacobi 5. v. 1. *Agite nunc divites, plorate ululantes in miseriis vestris, quia advenient vobis.* S. Jacobus in fine capituli præcedentis tam varia xavit divitum culpam, puta avaritiam, & poenæ, insolentem exultationem, hic eandem reprimenda &c. mit assignando poenam, scilicet miseriis ei obventuras, unde c. præcedenti hortatus est eos ad luctum, & ploratum, hic perurget; sicut enim faber, dum ferrum tundit, donec illud ad arbitrium suum flectat & firmet, ita concionator diu multumque tundere debet dura, & vitiosa hominum corda. Per divites accipe hic philodivites, id est, divitiarum cupidos, qui enim cor non habent divitiis affixum, sed coelo, ii, licet divites sint censu, pauperes tamen sunt spiritu, vocat autem divites, quia divites solent esse philodivites: divitiæ enim sunt viscosæ, sibi que cor possidentes illigant, ut sæpe eas cupiat per fas & nefas. Unde illud: dives, aut iniquus, aut iniqui hæres: Nam ut ait Ecclesiasticus c. 11. v. 11. *Si dives fueris, non eris immunis à delicto.* Et Christus Luc. 6. v. 24. *Va tamen, va vobis divitibus, quia habetis consolationem vestram.* Ubi ponderanda est particula causalis quia juxta illud Epuloni dictum: *Fili recordare, quia recepisti bona in vita tua.* Porro v. illud ploratum sciens, à Christo & scriptura divitibus intentatum, non tantum est futuræ, sed & præsentis vitæ. Quod explicat S. Cyprian. lib. 2. Ep. 2. *Hos inter divitias suas trepidos cogitationis incerta sollicitudo disruiat. Non cibis securos, somnisque contingit, suspirat ille in convivio, bibit licet gemmâ, vigilat in pluma, nec intelligit miser speciosa sibi esse supplicia, auro se alligatum teneri, & possideri magis quam possidere divitias.* Consentaneè S. Ambrosius de Nabuch. c. 14. Bene, inquit, viros divitiarum appellavit David Ps. 75. v. 6. *Non divitias virotum, ut ostendat*

dat eos non possessores divitiarum esse, sed à suis divitiis possideri. Acute observat S. Gregor. expendens verba illius divitis, Luc. 12. v. 17. *Quid faciam, quia non habeo, quo congregem fructus meos?* O angustia, inquit Greg. l. 15. Moral. 11. *Ex satietate nata de ubertate agri angustiat animus avari.* Concludat S. Aug. num. 9. in Joan. O homo, qui laboras amando avaritiam, cum labore amatur, quod amas, sine labore amatur Deus. Plorate ululantes, Syrus plorat & ululat. Ululare proprie est lutorum & canum, cum rabida fame cruciantur, unde transfertur ad summas in extrema clade complorationes & ululatus, quales esse solent faminarum, cum hostis urbem capit, omniæque ferro & igne vastat. q. d. O divites crudeles more lutorum fame rabidorum ululate, quia cum Titus vastabit Judæam, & magis cum Deus detruet vos in tartara, extremâ inopia, dolore, & quasi lupina, & canina fame, & siti cruciabimini. Ita Hugo. Poetæ quoque fingunt Tantalum, quasi schema avari, & avaritiæ, apud inferos siti torqueri & fame, de quo Virgil. 6. Æneid.

Epulæque ante ora paratæ,
Regifico luxu, furiarum maxima juxta
Accubat, & manibus prohibet contingere
mensas.

2do. Ululate divites in tanta clade, sicut pueri & feminae ululant in communi urbis, domusque ruina, quia vixistis: ut mulieres habentes cor affixum, puta terræ & luto. Unde S. Chrysost. hom. 25. in Matth. Nihil, ait, mulierosius quam vinci ab avaritia. Quocirca censet Beda, moneri hic divites, ut stetibus & eleemosynis inferorum supplicia redimant. In miseriis vestris, quæ advenient vobis. Scilicet à vindice Deo tum in hoc sæculo, tum in futuro. Symbolicè, Hugo rectè agit, dicitur: quæ advenient, quia miseria poenæ venit ad miseriam culpæ, ut simul conjungantur. Et quamdiu durat culpa, duret & poena, quia verò in inferno culpa perennis erit, erit sic etiam poena.

72.

Jacob. 5. v. 2. *Divitia vestra putrefactæ sunt, & vestimenta vestra à tineis comestæ sunt.* Hæc est justa causa luctus & ploratus, divites avari malunt sua frumenta, vina, panes, carnes &c. putrescere, quam ea dare pauperibus, ab illisque emere celestes & æternas opes. Quocirca Chrysost. hom. 15. in Joan. monet, ut opes fugaces per manus pauperum in celum, quasi asylum transmittamus. *Et vestimenta vestra à tineis comestæ sunt*, quibus pauperes tegere debetis, proinde in die judicii sceleratam vestram avaritiam accusabunt & damnabunt. R. P. Kwiatskowski S. J. Collatorum Ascetica.

Verè dicat fidelis illud Marci Antonii: *Hoc Tineas, habeo, quodcumque dedi.* Teste Seneca l. 6. de quæ herbæ beneficiis. Porro tineas à vestimentis ar- fugant. cent herbæ odoriferæ illis appositæ, ut levandula, rosmarinus, mentha, aut amaræ, ut absinthium, & olei amurea decocta. Ita mysticam tineam, & cariem, id est, corruptionem animæ, quæ fit per otium & avaritiam, arcent odorata virtutum opera, & amara cordis mortificatio, & oleata charitatis & misericordiæ exercitia.

Moraliter nota, sicuti Eleemosyna Eleemosynarios efficit divites, uti patet ex vita sua ditat, B. Joan. Eleemosynarii & ex S. Chrysostom. & avaritia hom. 33. ad pop. cuius hic est titulus. Quod depauper- Eleemosyna sit ars omnium quaestuosissima, rat. ita ex adverso immisericordia & avaritia avarum, licet divitem, depauperat, adeo, ut opus ejus seipsas instar tineæ consumant: sicut feruntur pennæ Aquilæ, si pennis aliarum avium misceantur, eas vorare & consumere. Solet enim DEUS segetes, fruges & opes avarorum immixtis locustis hostibus disperdere, juxta illud Prov. 11. v. 26. *Qui abscondit frumenta, maledicetur in populis: benedictio autem super caput vendentium.* Ita Joann. Moschus in Prato Spirituali c. 85. narrat in Monasterio Abbatis Theodosii triticum omne fuisse corruptum, eo, quod Monachi consuetam & statutam à Theodosio eleemosynam ob annonæ caritatem pauperibus subtraxissent, ac pro 500. modis, quos de more daturi erant pauperibus, quinque millia modiorum perdidisse.

Noster Delrio to. 2. mag. l. 3. p. 1. q. 7. ex Petro Bissajo narrat, Suevum quemdam opulentum instante caritate annonæ commisse omne frumentum, ut caro venderet, cumque pauperis illud solito pretio nollet vendere, pauperem illi diras imprecatum; atque illico visos fuisse nigros boves (utique demones erant specie boum) in horreo, qui omne frumentum absumperunt. Memorabile est, quod scribit Sigebertus, & ex eo Baron. ann. 605. Omnia edulia navis cujusdam fuisse conversa in saxa, eo, quod nauclerus pauperi petenti eleemosynam dixisset: se in navi nihil nisi lapides habere, ac pauper ei diras precatus, optasset omnia verti in lapides. In Troade cum antea cuivis permitteretur salem tragaxum auferre gratis, mox, ut Lyfimachus inde salarium tributum exigi mandavit, ibi postea salis nihil visum est; admiratur id Lyfimachus, tributum re. Athenæus misit continuoque sal rursus exstitit. l. 3.

Jac. 5. v. 3. *Aurum & argentum vestrum aruginavit: & arugo eorum in testimonium vobis erit, & manducabit carnes vestras, sicut ignis.* Theaurizastis vobis iram in novissimis diebus. F. bu.

Aurum quomodo æruginem contrahit. Nota aurum & argentum veram æruginem contrahere, id enim docet S. Jacobus hic & Baruch c. 6. & 23. licet non ita facile, sicut alia metalla. Deinde cætera metalla sensim ex se eiciunt sordes, & quasi sæces, quæ causant æruginem; aurum verb, si purum sit, nihil sordium eicit; aliunde tamen æruginem contrahit, puta ex terra aut loco humido, viscoso, mucido, majorem æquè ac quavis alia res contrahit atque ex calce vitriolo, aqua forti corrosionem & vitium, quasi æruginem patitur, ut experientia constat. Denique aurum, sæpe non est purum, seu aurichalco aliæve remistum, & tunc æruginem contrahere omnes consentiunt. Imo, qui cudunt auream monetam, auro miscent æs, ut illud colliget, idque ea proportionem, ut 11. Partes sint auri, duodecima sit æris. Et arugo eorum in testimonium vobis (Syrus contra vos) erit q. d. ærugo in DEI Tribunalis testis erit vestræ crudelitatis & avaritiæ, tacitequæ vos accusabit, & damnationis reos petaget; quod aurum vestrum malueritis corrumpi, quam in pauperes expendere. Præclare Senec. l. 2. de ira c. 33. Avaritia, inquit, iterum sub terrâ refert, quæ malè egerat. Præclarè S. Basiliius hom. 2. in divites avaros. Grandis profectò insaniæ primum in metallis aurum latitans omni diligentia in lucem proferre, ac ex humo recludere, deinde semel effossum, rursum in terra occultare. Nam quicumque hoc facis, profectò & cor simul fodere videris. Dicitur enim. Matth. 6. 21. Ubi thesaurus tuus, ibi & cor tuum. Verissimum est illud S. Hieron. Avaro tam deest, quod habet, quam quod non habet. Et illud Sen. ep. 108. Desunt inopia multa, avaritia omnia. In nullo avarus bonus est, & in se pessimus. & Ovid. 1. Fast.

Creverunt & opes & opum furiosa cupido, Et cum possideant plurima, plura petunt.

Sapienter itaque Sen. l. 2. de Benef. c. 27. Eo majora cupimus, quo majora venerunt. Multoque concitator est avaritia in magnarum opum congestu collocata: ut flammæ infinite acrior vis est, quo ex majore incendio emicuit. Manducabit carnes vestras sicut ignis, q. d. quia vos ex avaritia permisistis æruginem manducare aurum, hinc pariter ærugo manducabit carnes vestras in gehennâ, namper quæ peccat quis, per hæc & torquetur. Sap. 11. v. 17. Manducabit, inquam, non physice, sed moraliter, quia ejus demerito ac propter illam ardebitis in igne gehennæ; ita tamen, ut eo non consumamini: ærugo enim erat causa, cum ignis gehennæ manducet, id est, urat & cruciet carnes vestras. Hoc est quod ait Isai. c. 50. v. 11. Ecce vos omnes accendentes ignem accendi flammis am-

bulare in lumine ignis vestri, & in flammis, quas succendistis.

Ita Gregor. Turon. de Glor. Martyrum 74. c. 106. narrat, ex sepulchro cujusdam formi. In igne avaræ avaræ audita lamenta & vocem dicentem, reo torse in igne aureo torqueri, eoque aperto Paquatur rochum vidisse aurum liquefactum cum sulphure in os defunctæ infundi. Alii dicunt Aliis avaræ pecuniam in sartagine liquefecisse, rum liquefactum in os defuncti infudisse, dicentes cum clausum in more horribili: Aurum fristi, aurum bibe. os infundit. Causa est, quod juste & condignè ignis avaritæ punitur igne gehennæ, & ignis cupiditatis igne conflagrationis. Avaritia enim ait S. Basiliius hom. 15. de Avar. Malum est, quod stare nescit, aut quiescere, sed ignis naturalis simile. Triplici ergo igne ardet avarus: primo cupiditatis. Secundo curarum & sollicitudinum ardentium ad opes parandas & augendas. Tertio Gehennæ. Huc spectant exempla avarorum, qui auro suo puniti, vel occisi sunt. Parthi casu Crasso aurum in os occisi infuderunt æquè ac Regina Scytharum Thomyrin in os Cyriacæ dicentis: Aurum fristi, aurum bibe. Idem fecit Mithridates Aquilio Romano duci. Eodem supplicio Sigismundus Imperator multavit Philippum Florentinum Ducem suum contra Venetos, quod in Hungariam re infecta auro corruptus rediisset. Ita Sabellius Enneade 9. l. 9. Memorabile est, quod scribit Haitonus Armenus de Tarta. c. 26. A. D. 1258. Caliphas Babylonis Rex turrim habebat refertam auro, argento & variis lapidibus pretiosis atque obfusione cinctus, ne thesauros attingeret, suos contempsit milites evocare. Verum expugnata demum urbe captus & vinculis constrictus in ipsam illam turrim omni prorsus subducto cibo inclusus est, ea insuper objurigatione increpitus. Inunc & famem depelle thesauris istis, quostam avidè fristi. Paulo post fame enectus, inter aurum & gemmas miserandum in modum exspiravit.

Ad Ephes. 5. v. 5. dicit Apostolus: Hoc enim scitote, intelligentes: quod omnis formicator, aut immundus, aut avarus, quod est idolorum servitus, non habet hereditatem in Regno Christi, & DEI. Quæres, quænam hic vitis celo intelligatur avaritia? primo S. Hier. hic v. 3. excludit. intelligit inexplabilem cupiditatem non pecuniæ sed voluptatum carnalium; quia avaritia ponitur hic ab Apostolo inter libidines, hæc est idolorum servitus: quia obsecrus suæ amariæ servit ut idolo. Verum planius secunda Chrysost. Theoph. Cypr. qui pro avaris, vertit fraudator & alii, imo ipse Hiero. huc tandem hoc versu inclinat. Hi, inquam, propriè accipiunt avaritiam pro immodica cupiditate opum, quæ per fas & nefas

fas avarus illas accumulatur: sumitur enim hic avaritia in actu completo, tuncque est peccatum mortale & excludit à Regno DEI, ut hic ait Apostolus, eamque distinguit à libidine, & illam solam vocat idolorum servitutem. Et similimodo eam distinguit à libidine Coloss. 3. v. 5. Quæres 2do, cur avaritia præ reliquis vitiis dicitur idolorum servitus, id est, idololatria.

Primo: Quia omnem spem vitæ & victus ponunt in suis opibus: ergo sunt idololatri. Idem enim est DEUS cuique, à quo vitam sperant. Secundo, quia sicut idololatri colunt imagines aureas, argentæas, ita avari colunt signatas suas effigies auri & argenti: unde pulchre Theophilactus, quod David, inquit, Psal. 113. dixit: simulacra gentium argentum & aurum; hæc magna sapientia invenit Paulus dicens: Argentum & aurum sunt simulacra & idola avarorum. 3tio. Quia hæc avaritia inexplabilis, & cum cæteræ cupiditates ipso usu sedentur v.g. Cupiditas gulæ satiatur cibo & potu &c. avaritia tamen sola nullis opibus sedatur.

Crescit amor nummi, quantum ipsa pecunia crescit.

Unde Avaritia totum cor & mentem hominis absorbet; noctes facit illi insomnes, fatigat corpus. Avarus suas opes habet pro DEO, de illis cogitat assidue. Unde Chrysost. Sicut enim idololatra veneratur idola, nec ea præ reverentia tangere audent, ita avarus pecunias quasi idolum veneratur, nec eas audet contingere, sed in tantum earum aspectu dilatat. Idem hom. 64. in Matth. Sicut idolum lapideum templis, sic avari aurum claustris & vestibus sepeliunt. Magna sane est pena avarorum, hæreditate in Regno Christi & DEI; Ut dicit Apostolus, excludi.

76. Anno D. 1275. Petrus Brosius, S. Ludovici primò Chyrurgus, Philippo audaci avari Sancti filio ita se in gratiam insinuaverat, ut turbat Resumum in ejus animum tenere imperium gnum tanvideretur. A Philippo primo cubiculo Prædem & ipsectus animo avidissimo administrationem se de vita deturbatur.

Anno D. 1275. Petrus Brosius, S. Ludovici primò Chyrurgus, Philippo audaci avari Sancti filio ita se in gratiam insinuaverat, ut turbat Resumum in ejus animum tenere imperium gnum tanvideretur. A Philippo primo cubiculo Prædem & ipsectus animo avidissimo administrationem se de vita deturbatur. omnium capeffivit; duobus præcipue intentus, ut avaritiam per omne nefas, ut mos servilibus animis, impleter, tum, ne quis alter in gratiam Regis irreperet. Donec ceceles agebat Philippus; nihil illi erat pertimescendum, sed postquam Mariam Brabantiam duxit, & blanditiis Uxoris emollitus esset, sensim metuere coepit Brosius, ne uni succumberet foemina, qui tot viros depulerat. Metum ejusmodi accendebat odium, cum Regina, quæ sive Regi miserata, sive indignans in uno capite ali tot scelera ejus crimina Regi deferebat intrepide, Brosius

itaque de sua salute sollicitus in Regiæ perniciem incumbit; cum privignis volens illam comittere; quare sparguntur voces per emissarios Brosii, quibus Regiæ in eos odium declaratur; eam cum familiaribus conqueri & deplorare miseriam suam frustra se nupisse Regi, nisi Regem pariat, se fore pro dimidiata Uxore, quæ primis liberis clientibus procreet, sane filio suo (nam unum pepererat) ex Rege genito debere Imperium, non aliis, quos Philippus privatus & subditus genuisset. Sparsis his rumoribus Ludovico Regiæ proles maximo suam fulturus potentiam venenum propinat Brosius. Statim improvisa mors, certaque indicia venenati morbo stomachi resolutio, convulsiones atroces, mox in cadavere punctis lividis cutis maculata & corruptio viscerum. Nec de occultando flagitio laborabat Brosius, modo author lateret. Primum itaque suspicionem in Reginam movet, deinde adornatis testibus illam accusat rapi in quæstionem postulans, qui ministrasset ægroto; Insuper Brosius ita animum Regis implicuit, ut opinio veneni in unam Reginam inclinaret. In iis angustiis Rex audit Nivellæ in Flandria unam esse in Cenobio Virginum. (Begvinnas vocant) quæ occulta exprimeret & nuntiaret futura; ad eam consulendam Petrum Bajocensem Episcopum & Matthæum Abbatem S. Dionysii legat. At Episcopus Brosio affinis occupat primus ad Virginem ire, rogatque; postquam audit Patricidæ nomen, neid socio proferat, petit; ita advenienti Abbati nihil certi dictum, & Regi renuntiavit Episcopus se reum & consentiente virgine accepisse, nec eum prodi sine flagitio posse, Rex indignatus alios legatos mittit, sed virgo tacito patricida immunem ab eo scelere Reginam affirmat. Robertus Artesius postquam ab Alphonsò discessit, audit Regem soluto exercitu rediisse in Franciam & causas accuratius sciscitans, comperit, comeatus penuria tantum Exercitum defecisse corrupta pabula &c. Quare Brosium proditoris accusat, quod, cum Hispanis communicasset consilia & perdidisset Exercitum: Verum, cum testes ad convincendum defuerunt, emergebat reus periculo & in nova crimina consurgebat, nisi casus aut provisor casuum justissimus DEUS argumenta criminis subministrasset. Quidam Nuntius Meloduni morbo correptus Abbatem accersit, eique Epistolam tradit, quam uni Regi, ut obsignata erat, deferret, tum vitam morte subita claudit. Præstitit rem Abbas, Rex literam resignatam Consiliariis legit, ne de ea re scitum est aliud, nisi quod Brosii sigillum præferret, ipse statim apprehensus pauloque post necatus suspendio. P. Brosius in Histor. Franc.

77.

A. D. 1320. Petrus Remus Caroli Pulchri Quæstor primarius peculatus damnatus ad patibulum missus est ob arrogantiam & immensas opes, vulgo exotus, nam in bonis numerabat duodecies centena librarum millia, immensas iis temporibus opes, quæ Regem æquarent. Suspendus itaque Remus ad furcas Monfalconias, quas novas ipse nuper extruxerat, quartus eo sæculo, qui pecunia ditatus publicæ poenas dedit, nec aliorum supplicio abstinentiam didicit. Adeo cupiditas visco ineluctabili animos implicat, sed & guttura laqueo. Idem ibidem.

Avaritia Elusa.

Porrexit quispiam Leoni X. Pontifici libellum, quem de auro è quavis materia conficiendo non sine eruditionis furo conscripserat; donum Pontifex non aspernatus benevola manu admisit; cum autem Aurifex insigne aliquod munus expectaret, amplam & vacuum crumenam obtulit Pontifex, ut aurum, ex qua placet materia, confectum illi imponeret ingeniosus Artifex. P. Drexel. in Aurif. part. 3. c. 2.

Avarus & ambitio-
sus.

Anno Mundi 3850. Antiochus vitam finivisse censetur ab aliquibus in bello Partus lapidithico; initio tamen 2di Machabæorum scribitur obrepura refectum in templo Nannæ fuisse lapidibus obrutum à sacerdotibus, dum sperat se in uxorem ducturum Deam illam, & ingentes pecunias dotis nomine accepturum. Non addit quidem scriptura eum Antiochum fuisse Sidetem, sed multi de eo interpretantur eandem, cum mors ejus eidem plane tempore congruit, nec alius Antiochus hoc tempore ostendi potest. P. Salian. in Ann. Mundi.

Avaritia à pauperi-
bus extor-
quens pu-
nita.

Cayri templum Turcicum hoc sumptu exstructum, Assanus Bassa nomen suum orbis extorbi vulgaturus, structurâ absque suo sumptu, quens pu-proclamari jussit, constituisse se ingens Deo templum condere, ut verò hoc opus succederet, omnibus liberalissimam stipem erogatum iri edixit. Confluxit ingens ex Ægypto pauperum copia, horum singulos ex atrio in atrium per aliqua angusta ostiola transmitti fecit; singulis deinde vestes novæ, & indusia oblata receptis veteribus, tunc ingens egenorum ploratus ridente interim Bassa editus est. Vestimenta illa pauperum in unum congesta cumulum igne consumpta sunt, tantaque è busto pecuniæ vis collecta, ut tam magnifico ædificio sufficeret. Hac de re certior factus Imperator Turcarum Imbraim Bassam ad Assanum misit cum literis nigro holoserico obvolutis postulans sibi caput ipsiusmet Assani mitti; deditque illud infelix, cum negandi non daretur potestas. P. Drexel. in Prodomo Æterni: &c.

Anno Domini 1613. Ex Philippinis infulis scripto nostri prodiderunt Patres in Re-Avarus & fidentia Spiritus S. & Carigana commoran-xigua fa-tes: ibi Indigenam quempiam multo auro, tatur a- & mancipiis opulentum, ab amico pietatis qua in illa cultore admonitum, ut deposita avaritiâ submer- tandem Deo se dederet, adjiciente: Memi- sus, neris, quod in concione audivimus, quo- modo Deus peccatores punit, quos diluvio quondam perdidit, respondit ille: Aurum habeo, quo scalam fabricabo ita sublimem, ut, si mundus iterum aquis involvatur, ad ætheream regionem possem ascendere. At non multo post, cum rivulum pertransiret, in parvulas lapsus aquas interiit. P. Faber in Auctua, circa Dom. 8. post Pent.

Semiramis Orientis Regina, quam cum Auro, è se- Cyro præcipue Alexander admiratus fertur, pulchro, in monumento suo, quod sibi extrui cura- doctina. vit, inscriptionem ejusmodi exsculpi jussit. Quicumque ex Regibus pecuniæ penuriam fenserit, conditorio recluso, sumat inde, quidquid visum fuerit. Idipsum cum perle- gisset Darius, ut qui auri fuerit avidior, se- pulchrum jussit recludi, sed in eo pecuniam quidem nullam invenit, in eam autem scrip- turam incidit: Ni malus vir fores & pecu- niâ prorsus inexplabilis non utique mortuo- rum loculos moveres. Cælius Rhodiginus l. 23. c. 5.

Constantinus Magnus Ablavium, inter Avarus in Aulicos suos Principem, virum, qui avarè frustra di- colligebat aurum, aliquando affatus, hasta, scissus, quam in manu tenebat, feretri figuram in terra describendo dixit: Orbis opes universas habeas, non majorem post funus locum possi- debis. Si tamen tantum terræ spatii sis occu- paturus. Prophetice plane dixerat: Nam Ablavius frustratim dissectus non habuit, quod tumulo daret. P. Drexel. in Prodro- c. 1.

Narrat Cedrenus rem specialem. Pesca- tor quidam advertit in sinu Persico unionem unum ex iis, quos pectines vocant eum unionem, cum notabiliter crevisset & radios splendoris fulguris instar ejacularetur canis quidam Marinus eum splendorem adamavit, Piscator voluit pectinem instrumento quo- dam deprædari, sed frustra, abducente pec- tinem cane in profundum, nunciavit id Pi- scator Regi Persarum, is adjunxit Piscatori viros adjuutores. Advertit Piscator tempus, quo canis abscesserat, quare Piscator statim sese infundum injecit, pectinem cum unionem arripuit, sursum enatavit, pectinem cum u- nione aliis tradidit, interim superveniens ca- nis Piscatorem illum devoravit. Unio ad Regem delatus, qui eo delectatus filios Piscatoris magnis donis affectit. Eum unio- nem

hem, ut emeret Justinianus Magnus 100. auri libras barbaris misit, sed illum vendere recularunt. P. le Blanc. in Psal. 118. v. 127.

79. Avarus si-
lis etiam
nocet.

Adhuc senex incurvus baculo innixus quærit lucrum, & audit avaritiam dicentem: Consule in posterum. In quod posterum? S. Aug. to. 10. tra. de avar. ser. de diver. c. 8. Idem to. 10. l. 50. hom. 48. Cur providus filiorum existis? cur rapis, qui post te ne maneant, nescis, & tibi perpetuam poenam acquiris, & filiis tuis dolorem dimittis? di- cit enim sapientissimus Salomon: Qui con- gregat aliena, relinquit filiis dolorem, & rursum dicitur in Psal. Verumtamen in ima- gine pertransit homo, vanè conturbat, & the- saurizat, & ignorat, cui congregat. Quid thesaurizas avarè, quod nescis? quid auri, argentique pondere delectaris, & condis? quid imaginem regis servas in solidis, & ima- ginem Conditoris in hominibus detesta- ris &c. tom. 8. in Psal. 90. Conc. 3. Si avari sumus, vitæ æternæ avari esse debe- mus, & talem vitam desiderare, quæ non habeat finem. Ecce ubi extendatur avari- tia nostra. Argentum vis sine fine? vitam æternam desidera sine fine. Non vis, ut habeat finem possessio tua? vitam æternam quære.

Avaritia
damnosa
ipsimet
avaro.

Novissime cum jam obsidiō Sui fatigasset Gallos Camillus, mille pondo auri reces- sum suum venditantes, idque ipsum per in- solentiam cum ad iniqua pondera addito adhuc gladio, vix victis increpant, sub- to aggressus à tergo, adeo cecidit, ut om- nia incendiorum vestigia Gallici sanguinis inundatione deleverit. Florus Rom. l. 1. c. 13.

Saxo quidam egressus de navi tempestate maris detentus, fameque affectus, collum torque, & manus annulis oneratas ferens, obvium habuit in littore Turingum quem- dam, à quo interrogatus, Quid sibi vellet istud pretiosum onus. R. Dum fame peri- clitor, hoc delector. Tum Turingus auri cu- pidine motus emere illa vult, quantitatem pretii rogat, Saxo respondet: Nullum mi- hi in pretio discrimen, quidquid dabis, ac- cipiam. Turingus ergo terram in sinu ve- latam tradit Saxoni, ille vicissim sine ulla disceptatione aurum Turingo: Redeunt ad suos ambo læti, Turingus laudatur, Saxo in- crepatur. Interim Saxo inquit: Me sequi- mini, meam amentiam utilem visuri: hi è navi prodeunt, sequuntur duces suum, qui terram suam, quam in sinu habebat, tenuis- sime per agros sparsit, ibique exercitum col- locavit, posteaque causam belli habuit, de- fendendo terram auro proprio emptam; hoc successum mox Saxones universam Turingiam

possedere. Vidihindus Saxo de rebus Sa- xon. l. 1.

Lugdunensis incolæ vini mercator, ut lucra augeret, aquam vino miscebat, at- que non parum hac arte locupletatus est: hic trajiciens Ararum fluvium marsupium penes se pecunia impletum habebat, atque id è pelle hirsuta confectum, Milvus ad pi- los, animal aliquod esse ratus, advolat, & exportat, mox cum sibi prædam nil prodesse sentiret, præcipitat in fluvium. Gregor. Tu- ron. caus. Sic qui aquâ peccaverat, aquâ punitus est.

Apud Japones, ut scribit S. Xaverius, 80. furta sunt rarissima, quippe etsi levissima Avaritiæ capite plectuntur, & grassatores proscrip- tio publica privato cuilibet addicit necan- poenium; dos. P. Barthol. in vita S. Xaverii l. 3.

Ad S. Dominicum Abbatem missi, & Furum furtim à servis absconditi pisces versu sunt in fraus de- serpentes. Ann. Coel. 22. Janu. testis.

Tecta licet servet fraus muta silentia piscis
Simplicitas tamen hanc prodere sancta
potest.
Nonque tenet longâ serpentis cauda quietem
Detecto tandem noscitur illa dolo.

Anno Domini 1562. fures foramen in Fores su- foribus templi B. M. Virginis Iroslavia ex- res ca- ciderunt, Ecclesiam intrarunt, imaginem piunt, spoliarunt, at dum unus illorum dicto fo- ramine exire vellet, fores collum ejus com- pressere ita, ut egredi nullo modo posset, & aliis exitum præcluderet, mane depre- hensi poenitentes tamen vita donati sunt. P. Kwiekiew. in Mari gratiarum.

Fur quidam paganus recenter sepul- Fur à tum sancti Helii Episc. Lugdunensis corpus mortui dum vellet ornatu spoliare, à corpore Di- captus, vi captus & detentus est. Judicatus ca- pite damnatus, sed misericors Sanctus no- luit reum ad mortem dimittere, donec sen- tentia à iudice relaxaretur, & spes vitæ reo daretur. Gregor. Turon. de Glor. Confess. cap. 63. Tilman. Collat. sacr. l. 5. cap. 58.

Vilna ut Metropolis Litvanæ est, sic Furem in ea Divo sacra Joanni Ecclesia Parochia- mortui lum eminet matrix. Religioni Societatis ut capere vo- in perpetuum data, sic in Academicum sa- lunt, crata cultum, sub tempora Jagellonis erecta mirabiliter purgata fuit. Multi in ea multo- rum hominum, utpote per aliquot sæcula adaucti viscebantur fornices, pleni à tanto ævo tot, ut apparebit, damnatorum, quot ejus- dorum cadaverum. Post annos circiter pos- sessionis nostræ 30. circa annum Domini 1600.

1600. cum quidam e civibus Vilnensibus pramaturum obiisset fato, solitumque in Parochialibus more in nostrum templum, ad nostrum sacellum (ubi nunc maxima Congregatio sub titulo Annuntiationis B. V. M. extat) sepulturae destinatum, adductum fuisset, pridie ad vesperam corpus hi, qui nocte vigilabant ut noctuae, ut alienae vel infidiarentur vitae, vel ut acquirenda ex alieno incumberent praedae, quia antecedente pretiosissimos observarunt in mortui manibus annulos, non tam indigentiae quam furacilitate proponunt avaritiae, sed quod per se exequi metuebant, per alium voti compotes fieri destinabant. Eadem depositio concubina nocte, dum adolescens ejusdem pro tunc Ecclesiae Sacellanus, nescio cur in plateam processisset, ab hisce captus praedonibus, sub poena amittendae cogitur vitae, ut ex demortui civis manu annulares detrahat praedas: quam in rem per fenestram sacelli demissus, assistentibus in fenestra frontispicio praedonibus, ut puer coactus, visis horrendi facinoris authoribus animosior, facriligum exequi minimè trepidaret ausum, sceleris autores iidemque spectatores & mortem minantur, & hortantur animosè puerum, ut ad apertam demortui accedat intrepidè tumbam. Paret trepidus jam ipse demortuo similior, sed cogitur. O ferale spectaculum, vix incedit, accedit tamen, manum defuncti arripit, sed ubi annulum detrahare audet, vi retrahitur, ut vivum ipse cadaver: illico erigitur de feretro mortuus, de mortuo jam vivus, dum se injuriari sensit, ferale in clamat voce, ac patriam intonat dialecto: *Bracia potepieny ratuycie mnie*, id est, *Frater damnati accurrens defensori meo*. Nec mora, etiam mortuis non defunt vindictae, totum ingenti fragore inhorruit templum, subterranei mortuorum sarcophagi, aperto tumulorum sinu, ferale referant hiatus, velut militantium ordine procedunt, e suo cinere rediviva copiosa mortuorum spectra accurrunt, cum vago per templum puer discurrent, fremunt, cum interea fugientibus ex summitate fenestrae praedonibus, praeda in templo remanet puer, utque aliquantum suae miser succurreret vitae, à tot hostibus quot redivivis discerpendus, chorum quemdam circa columnam, quem advertit non clausum, ascendit, vix jam non emortuus puer ab intus se occlusit: insequuntur fugientem mortui, quod ubi trepidus advertit, quod contra se stat tacitus cinis, prope emortuus est; ast ubi viva cadavera semel steterunt, insistere fugienti non desinunt. Dum enim eminentiorem locum illum evasisse advertunt, eartervatim obsidere pegma, omnes tandem, omnes ad tumulos & fornices quisque suos currere, eosque à pavimento Ecclesiae ad usque humanitatem chori

gradatim disponere, tandem ipsi per congestum tumbarum acervum raptare, ac in altum eluctari coepere. Quid mente volvere adolescens miser, nisi quod in tristem praedam, & horrendam lanienam avernibus harpiis cederet. Verum Divina clementia terrere tragico spectaculo, non ultimo supplicio juvenem contenta trepidanti submittit arma, dum instinctum immittit, ut invocatis sacrificis JESU & MARIAE nominibus, manu efformatam crucem opponat pro clypeo; quo facto, velut arcana vi reclusi (qui jam jam summitatem chori transcendebant) horrendo fragore omnes ruere, tumbarum congeriem disjici, ac infernales gradibus dejici invadentes. Sensit nimirum infernus triumphale crucis trophaeum, quod olim portas ferreas & vestes contriverat ferreos. Advertens id jam propior morti quam vitae adolescens toties salutiferum signum crucis opponit, quoties mortuorum cadavera vitam ei ereptura, tumbarum congeriem & ascensum moliantur, totiesque stygii hostes cum feralibus, quas struebant, ruebant scalis, duravitque horrenda lucta, quousque feralis obsidionis non abruptisset pertinaciam fuetus de noctis medio galli cantus, quo audito, ubi quisque steterat in eodem ruens occubuit loco adjacentem corpori retinens tumbam. Diescente in lucem sole, dum solito tempore aperitur templum, ingens e foetidis cadaveribus foetor, acervus jacentium sine ordine advertitur mortuorum. Quidnam rei esset, indagatur. Invenitur semivivus puer, feriem in longum producens, quae cum ipso de nocte acta erant, & quod hi omnes, qui in tumulis, in damnati succursum accurrerant, ex ejusmet succulantis supplicatias voce, simili damnatorum additi sunt poenae, asseverabat; brevi calida ex terrore tanto correptus febre eadem e vivis excessit hebdomade. Templum interim à Divinis vacuum claudi debuit, donec à tertris inferni repurgatum affectis pristino restitueretur decori. Satis laboris erat per semiduas septimanas in evehendis post suburbanam Ecclesiam S. Stephani ad sylvulam semiputridis cadaveribus, in suas utcumque inclusis tumbas; Cum verbò ad fornices descensum, evacuati de toto plurimi inveniebantur; Patrum Societatis JESU, ut, & in minima Congregatione, fornices ex integro vifecati, paucibantur clausi, & intacti; in media Congregatione duo remansere corpora, in ceteris plerumque unum, vel nullum; Ex historiis Collegii Academici Vilnensis in libro in 4to compacto. P. Adamus Naramo Wski in facie rerum Sarmaticarum lib. 1. c. 3. prov. &c.

S. Satyr Martyr idolum flatu, & signo crucis confregit, Ann. Coel. 12. Janu.

Sic

Vis, Cru- Sic tumefacta ruunt, vacuasque feruntur in-
cis, auras,

Ut solet urgenti turbine pluma rapi.

Corruit inflatum monstrum, crux deprimi-
t illud,

Et Christi, in praeceptis, Spiritus oris,
agit,

81. In Suevia fur mortui jam efferendi subit
Furam mor- tumbam, cadaver verbò ipsum in angulum
tuo fuga- abiecit, ut furari liberius valeret: cumque
tur. alii putarent se mortuum efferre, vivum ex-
tulerunt, qui dum se in tumba movet, om-
nes à se terrore illo fugat. Inde egressus fur,
cum dilapsis omnibus se videret impune pos-
se furtis vacare, videt repente in angulo ab-
jectum cadaver se movere; quo viso fur
territus, dum per domum & publicam pla-
team fugit, omnibus inspectantibus, cum
cadaver, ut erat involutum, tam citato cur-
su insequitur, ut extra urbem uterque egres-
sus nullo deinceps vestigio ac indicio potue-
rit deprehendi. Pater Schombek Tom. 3.
Nor. P. Lobner Bibl. Tom. 3. pag. 599.

Furem an- Anno 1629. Quidam Nigrita in Libu
seres reti- noctu furatus imaginem pueri JESU; cum
nent. jam prodiret cum illa, obviam habuit anse-
rum gregem; hi impetum in furem facientes
moribus eum detinuit, pars avolvit ad
coenobii campanam, quam quidam pulsantes,
quidam verbò horrendè grauitantes excitaverunt
incolas, qui furem deprehenderunt. Nierem-
berg. Hist. natur. l. 6. c. 10. P. Lobner ib.
pag. 199.

Furem In quodam Templo Beatissimae fortum
campanae tentanti cuidam ejusdem Beatissimae, seu S.
produnt. Joannis Bapt. Imago, quam spoliare mo-
niti volebat, tergum vertit, altero idem
moliente, campanae omnes sponte sonantes,
furem prodiderunt. P. Nadasi. In Ann. Coel.
19. Septemb.

Furum Amasis adhuc privatus multa furtis com-
poena ab- missis, ab illisque, qui reposcebant suam pecu-
ipso olim- niam, saepe adducebatur ad oracula, à qui-
fure con- bus saepe convictus, saepe absolutus; factus
stituta. postea Rex Aegypti, quicumque eum Dii
furti absolvisent, horum templa curae non
habuit, nec eos coluit, tanquam nihil me-
rerentur, qui falsa responsa redderent, hos
autem, qui eum verè dixerant furem, tan-
quam verè Deos coluit. Praeterea hanc le-
gem apud Aegyptios condidit, ut quotan-
nis unusquisque apud praesidem cujusque lo-
ci demonstraret, unde viveret, quod qui
non fecisset, aut demonstrare vitæ suae ratio-
nem justam non potuisset, hunc morte mul-
tandum decrevit. P. Pontan. Hist.
num. 39.

R. P. Kwiatskowski, S. J. Collegii Avaritiae.

82. A. D. 1653. Ordinem S. Dominici in-
gressus est quidam, animo monasterium spo-
liandi; quod virus, dum intra se fovet oc-
casionem sceleris praestolando, quadam no-
bis plagia- te, dum profundior somnum dormiret, emenda-
tus. unus de fratribus monasterii illius accurrit, tus.
atque Religiosum illum, ut adeat quanto-
cuius priorem, monet, proripit ille se, &
egressus e cubiculo fratres omnes in currito-
rio modestè stantes conspiciat; tum Prior,
qui in capite illius conventus stabat, inquit.
Heus tu! qua ratione ausus es ingredi has
aedes sacras, & praesertim iniquo animo;
nonne tu jam fuisti in Religione PP. Bernar-
dinorum, atque in illo coenobio clam multa
surripuisti, inde pulsus Ordinem S. Franci-
sci professus es; atque eodem ejectus ob
idem crimen, tum huc intraisti, non poenit-
tendi, sed novi furti patrandi gratia; quā
quidem in malitia acriter perseveras oblitus
Divinae bonitatis, & infelicis status animae
tuae, propter hanc ergo crimina, scapulas
subterne dignae castigationi: quod dum fe-
cisset, virga in illum expedita sunt satis acer-
bae, cum totius tergi laniatione; cum igitur
indutus stetit, ait Prior: vade ad cu-
biculum atque ubi campanae vocem evocantis
ad preces matutinas audieris, te in cubiculo
meo siste, illo discedente visio disparuit.
Venit itaque assignato tempore ad cubiculum
Prioris, requisitus: quid vellet? Respon-
dit, mandatum mihi Pater imposuisti, ut
tibi me sisterem. Inquit Prior, & quando id
imposui tibi? Resp. hodierna nocte. Prior
mania correptum putans, risit, inquit: somnia narras. Tum ille: egregia sane sunt
ista somnia, quae plurimum sanguinem ex
me extorserunt. Tandem prior exhi-
bit, inquit, tergum, quod dum il-
le fecisset, & laniena concisum dum
vidisset, prudenti dissimulatione usus,
ad matutinum cantandum illum abire jubet,
quo finito convocat maturiores Patres atque
accito illo malo fratre, ex ordine jubet te-
xere historiam, dixit ille omnia, quibus fi-
nitis conclusum est, ut ex ordine proscri-
beretur. Et quoniam Natalia Domini im-
minebant, petiit improbus ille, ut sibi lice-
ret commorari intra septa Monasterii, ut
ajebat, gratia pietatis. Optimi Patres pe-
titioni illius annuerunt: ecce verò die S. Ste-
phani, dum mense omnes accumbunt, nebu-
lo ille cubacula religiosorum referat, singu-
los damno afficit, excepto priore, cujus se-
ram aperire frustra conatus est; cistam quo-
que Rosarii referat, inde clanculum subducit
torquem sexcentos aureos pendentem & alia
magni valoris clenodia; quibus peractis fu-
ga se subtrahit. Cum furtum deprehensum,
missus ad comprehendendum frater: ultra Cras-
nostra-

nostriam comprehensus est fur, qui, cum vidisset sibi imminere manus, cultrum egit in pectus, sed non lethale vulnus accepit, comprehensus, iterum cultrum in se egit, sed nec hoc vulnus lethale fuit. Crasnostaviam tandem ductus, & ibi compedibus vincitus est. Verum antequam se cubitum contulisset Religiosus, retulit omnem historiam P. Severino Karwat Soc. JESU, qui in eodem hospitio pernoctabat, qui etiam author fuit, ut illi scelesto manus vincirentur pro nocte. Somno igitur cum omnes sopiti fuissent, fur ille hypocausto egressus per atrium oberrare cepit, atque in aurigam impiegit; quem evigilans auriga apprehendit, & excitatis reddit. Mane cum fure benigne agere coeperunt Patres, spem libertatis facientes: Hortati sunt, ut conscientiam expurgaret: tum ille gratias agens veniam ab illis petere cepit: inquiens: si mihi manus non ligassetis, hac nocte vos omnes mactare staturam; exinde conscientiam Presbytero ex Ordine sancti Augustini Eremit. aperuit, atque Lublinum advenit, quem finem fecisset huic tragediæ, ignoratur. P. Jaczynski in Manuscript. Bibl. Sandomir.

83. Anno 1380. Henricus V. Angliæ Rex Avaritia et si festinum iter ageret cum exercitu, dum rapax punit. audisset de templo raptum esse valculum, quo sacrosanctus Christianorum cibus conservatur, jussit exercitum totum eo loci subsistere, nec se inde movit, quo festinabat tantopere, donec repertus sacrilegus, redditum vas & de reo sumptum esset supplicium. P. Buff. in Hist. Franciæ.

Rapina Anno Domini 1535. sub Henrico VIII. præcipue à novis occupata reformatibus & vastata Ecclesiæ. 376. Monasteria: Addit Sanderus de Rege sticorum Henrico, quod ei ex bonis Ecclesiasticis ad bonorum, centum viginti millia aureorum annui censum dicitur: sus acceperunt, in suppellestili verò & rebus mobilibus ad 40000. (ex quo conjici potest, dicit Sanderus) quid triennio post accesserit, cum universa simul Monasteria totius Regni evertit. Post tantam tamen rapinam (ut advertit dictus Sanderus) Henricus Rex ita egere cepit, ut octavo post mense nonnullas Provincias ad arma usque compulerit ob gravissimas novorum tributorum exactiones. Addit insuper, quin ille solus, ut ex actis Regum Angliæ, Annalibusque constat, plura tributa & vestigia civibus suis imposuit, quam omnes simul Reges per 500. ante annos fecerant. Plura vide in P. Beccani Controversi.

Agnoscat ipse Lutherus in Colloq. Symptomaticis: *Experientia constat eor., qui in Ecclesiastica bona involarunt, tandem ad mendicantem redactos esse, quod declarat Festus à simili-*

tudine Aquilæ ex sacrificio, quod Jovi paratum erat, partem carnis assæ furtim arripientis cum carbone ignito ac in nidum deferentis, totumque nidum cum implumibus Pullis delentis. Ast utinam ipse met Lutherus suis perversis dogmatibus non sufflasset, doloso insipultus cineri concupiscentiæ ad Ecclesiasticas opes in Principibus Christianis latentis, scyntillas, ex quibus deinde ortum incendium tot populos infernalibus flammis involvit.

Grande spectaculum Lucas Stupecki, de Ravitarum stemmate exhibuit orbi, qui non Nobilis aliter vivere noverat, nisi ex alieno: de suo Polonus habere putavit, quod emunxit è vicino: Fi. ob rapinas nitimos colonos expilabat, alienos premebat subditos, & quæ è proximis potuit aulis, obsidetur violenter evehebat, ubique raptum agebat aliisque monitus toties à suis, cum nec temperaret ab injuriis, nec melius providebat, ret conscientia Divina urgente vindicta, quæ non tam punire quam corrigere suevit, à malo genio obsessus est, qui nec unius horæ intermisso spatio, diu noctuque miserum verberibus ac divulgatione scelerum illius torquebat. Nullus præ horrore tormentorumque aspectu subsistere poterat, ubicunque perpetua hæc substitit carnificina. Quærebant misero amici medelam. per accitum Joannem Kasimirski Chetmensensem Præpositum, exorcistam, jejuniis afflictionibusque in hanc rem corpus macerantem, id ratum effecere, quod præfente prædicto Præposito seviræ tortor infernalis in miserum non est ausus, minatus tamen est se in alio id compensaturum, quod ad tempus non potuit in Luca. Dicto fatali brevi respondit eventus: Quia filium duodennem puerum in altum furni foramen, quo accensus sursum elucebatur ignis, nemine conscio capite intrusit, reaccensus pro more in furno ignis, ingenti singulos affecit fectore, accurrunt ergo omnes, rei causam sciscitantes, reperiunt alie inhaerentem furno puerum, quem nullatenus extrahere possunt; sed factis DEO precibus plurimorum; consensu non vivum extrahunt, sed diffisse in corpore laceratum; testa capitis per medium rupta, nec satis erat poenæ, exorcistæ adstites gehennalis Charon, luto, lapidibus, excrementis &c. perfundebat. Interim lucidioribus intervallis, sacerdos persuasum ibat Lucæ, ut causam sui cruciatus amoveret, & quæ aliena essent, redderet. Assensit sic libenter Lucæ, vocatisque ad se injuriatis, cum quæ illorum essent, in partem segregasset, vix de bonis justè propriis ex tanto boum, ovium, equorum numero sibi remansuras duas vaccas, idque macilentas, boum unum, & 5. oves, cum conspexisset iterum boni facti poenitens, quod se ad incitas redigendum putaret, si cuique, quod suum est, redderet, affectos convitiis

illis homines, & minis, qui pro recuperandis suis advocati venerant, ex aula expulsi, sequestrata armenta, suis iterum caulis includi jussit. Indignabundus exorcista ab illo ex nunc excessit; successit ad suum caco-dæmon his senis postmodum annis ingentibus tortum cruciatibus eousque afflixit, quoad munitus Sacramentis Lucas animam non efflavit. Vixit 18. Junii Anno Domini 1471. uxori moriens præcepit, aliena ut restitueret. Cadaver mortui in æde PP. Prædicatorum Sandomiriæ humatum, grandè ejulatù strepitumque nocturnu edebat, tam horribilem, ut Monasterium cum Ecclesia concuti, ardereque videretur. Finitimi accolæ incendio flagrare putantes Ecclesiam accurrebant, sed clausas Ecclesiæ valvas postquam invenissent, per rimas exploraturi, quid ageretur, viderant è tumulto Lucæ igneam sursum erumpere columnam cum ingenti quasi incendio. PP. cantando de nocte officio Divino præ timore prohibebantur ab ingressu; tandem umbra ejus coegit ædituum appositis grandibus minis adire uxorem & filios, ut male parta sine mora restituerent. Sed apud hos nihil effecit, quibus videbatur commodius alienis vivere, quam mortui è tormentis animam liberare. Gesta hæc sunt sub Casimiro IV. Dlugossus. P. Naramowski in facie rerum Sarmaticarum. l. 1. c. 4. pag. 115, &c.

85. Anno Mundi 1528. Cambyfes Persarum Rex aliquot expeditiones suscepit minus feliciter; cum Thebas ventum esset, elegit de exercitu suo 50. circiter millia, quibus præcepit, ut Ammonios diriperent, deinde oraculum Jovis incenderent; cumque inter Casim, & Amonios pervenissent ingestis austro flante magnis arenæ molibus obruti periere. P. Salian, in Annal. mundi. In Sandomiriensi Palatinatu vir, ut notæ altioris sic dignitatis non postremæ (prætereo nomen, quod dignum est) duos, quos habuit filios, sic sevit, ut eos imò attolleret; non satis æquæ opes, quibus inhiabat, colligebat; vi, quæ potuit, quæ sic non potuit, astu diripiebat. Dum his intentus curis, inique auget sortem, fors mortis cecidit super eum, vel qui aliena rapiebat subito terris ereptus, orco pro rapina redditus. Vidua consors, post fata mariti pro anima ejus iusta persolvit, hospites, quos præfentes habuit in vicina sua aula mensæ funebri adhibuit; quam dum instruunt famuli, dapésque è culina efferunt, ecce illis recenter tumultatus aula dominus, in lata area è diametro trilinei sub frondosa tilia subsidens compareret, inopino isti tenentur spectaculo, & quæ vident consorti viduæ & hospitibus deferunt: hi primum curiosi per fenestram indagant: sed quod affirmarunt famuli, vidit R. P. Kwiaskowski, S. J. Collegiæ Aſceticæ.

derunt cum consorte omnes trepidi: exinde, quid agere debeant, ex se vicissim consilium petunt, tum defunctus uxorem & filios acciri jubet; sed hi renuunt venire, præsertim mulier, quæ minima horret, trepidat, Sacerdotum tamen inducitur monitis, ut pareret jussui, nec paveret, prodit tandem hæc tremula stipantibus filiis, & nonnullis Religiosis sistit se defuncto, qui ignescentes in filios horride desigens oculos, tristi primum ejulatu, articulata demum voce inclamat: O filii! infelix æternum perii, dum propter vos inique coacervavi, vitam & salutem amissi, ut vos conspicuos orbi redderem, me ipsum damnatum reddidi. Ah infelix Pater! sic pereunt, qui sic avidè & injustè colligunt.

Tandem quem meruit, inspectantibus omnibus, hiantem terram, subito orcum petiit. P. Iębyński in Hist. P. Karamowski in facie rerum Sarm. p. 119.

Anno Domini 1226. Splendidus quidam Raptoris ordinis Equestris homo, sed violentus & ra-violenta pax, cum ægrotaret, admonitus, ut ad mors. Dei clementiam confugiens animæ suæ consulere, negavit, sibi veniæ locum relictum esse, jam enim divino judicio traditum se esse demonum potestati. Nec mora, audiuntur à circumstantibus verberum, & percussionum strepitus, apparent in corpore ægroti fædi livores, & vibices, inter hæc ille, nullam vocem edens, ter infelicem animam exhalavit. Cromer.

1um Remedium contra avaritiam par- 86. vè etiam cupiditates habendi comprimendæ, Remedia ne scintillarum instar, sufflata à spiritu maligno, in grande erumpant incendium. contra avaritiam.

2um Remedium, non magni pendere opes, quas videmus, aquæ instar diffuere è manibus, dominos mutare, corrumpi, vaneſcere, sed potius æstimandæ, quarendæ cælestes divitiæ, perennaturæ, per exercitium virtutum.

3um Remedium, contra eundem habendi, retinendi cupiditati, desistendum ab avidè, quæ vendis, expendendæ etiam contra inclinationem in pauperes pecuniæ &c.

4um Remedium Christus pauper, qui non habuit, ubi caput reclinaret, alique imitatores Christi spontanei pauperes præ oculis ponendi.

5um Remedium, frequentius cogitare, nos ex hac vita, citius quam existimamus, discessuros, nihil nosciscum accepturos.

6um Remedium considerandum, quod, quod plura habuerimus, eo maiorem ex illis rationem coram iudice DEO daturi sumus.

7um Expendendum, quod cor no-

strum nulla re creata satari plenè, & contentum esse potest.

8um. Mens, animus, desideria ad coelestia dirigenda, ut non vacet terrena cupidius quærere, illis occupari, illa diligere

CAPUT VII.

De malitia peccati luxuriæ.

87.
Quid sit
luxuria.

Luxuria latius sumitur pro quolibet excessu in usu earum rerum, quæ pertinent ad corporis cultum seu voluptatem. Strictè sumitur pro excessu in re venerea. à P. Bufenbaum sic definitur: Est appetitus inordinatus veneriorum, quorum usus ex natura sua institutus, sit ad conservationem generis humani, quod est magnum bonum hominum, & externum Dei, proinde, qui abutitur eo, lædit Deum & homines. Filiæ luxuriæ ab eodem numerantur octo, 4. ex parte intellectus, & quatuor ex parte voluntatis.

1. Cæcitas mentis, cum quis adeo est addictus turpitudini, ut de coelestibus non cogitet.

2. Præcipitatio, quæ quis in eadem causa sine consilio operatur.

3. Inconsideratio, quando in modo delinquit, inconsideratè agens, quæ statum vel personam dedecet.

4. Inconstancia, quando quis ex eodem voluptatum affectu à primis propositis mox deficit.

5. Amor sui inordinatus, talis enim homo ob voluptates seipsum finem suarum actionum facit.

6. Odium DEI: Lascivus enim solet à rebus divinis abhorre, imò ab ipso Deo, tanquam peccatorum vindice.

7. Affectus præsentis sæculi: amor enim voluptatum carnalium ita animum afficit, ut subinde etiam beatitudini æternæ paratus esset renuntiare, si præsentibus frui semper permitteretur.

8. Horror futuri sæculi, quando voluptatibus immerfus mortem inordinatè timet, & de ea nolens cogitare vitam illicitis mediis propagare studet &c.

Magna sanè luxuriæ turpitudine est, quæ multa secum scelera trahere solet.

Joannis 4. v. 29. Samaritana, postquam illi Christus dixit luxuriæ peccatum, ait: *Vide & videte hominem, qui dixit mihi omnia, quæcunque feci.* In luxuria nimirum omnia turpitudine, latent vitia. P. Petrus Cottonus Soc. Jesu malitia, ingressus templum Massiliense vidit Clericum facie bufonis horrendum; interrogavit, quid hoc monstri esset, sed interrogati hoc non cernentes, responderunt sacerdotem esse, is postea impoenitens periit.

Anno Domini 1611. Equestris ordinis Adulter vir in Germania, cum patrato adulterio domum vespere rediret, faciem dæmonis præmonis se ferre visus est: à familia clamoribus, fugâ, præferebat. & detestatione exceptus, etiam pecudes deterruit, imò sacerdotem in foribus sedentem perterrefecit, qui in templum illo viso fugerat; postea tamen poenitentia peractâ ad pristinam speciem reversus est. P. Hartung. Phil. 2. Mantichora (si Feltæ credimus) apud Indos fera est, cui omnium belluarum ferissus Mantas inest, nec unquam ab humana manu tichoræ si-manuelfcit. Triplex ei ordo dentium peccatimilis, natim coeuntium, corpus & magnitudo leonis, auriculæ & facies humana, oculi cæsi Luxuria & ardentes, cauda scorpionis bifida, missi-li aculeo armata, color sanguineus, vox diumvifistulæ non absimilis, celeritas cervi. Libitorum, do plerumque nulla cicuratur arte, triplicidentium ordine instructa, quo corporis fame, & animi bona commoluit, feritas leonis, facies hominis, inter omnia enim vitia humanissimum videtur vox fistulæ.

Fistula dulce canit volucrum dum decipit auceps &c. Drex. in Niceta l. 1. c. 12. Sicut fur clausam domum expilaturus, in fenestrellam, quam ipse intrare nequit, puerum immitit, ut ei fores aperiat, ita diabolus prius cogitationes tenues, insensibiles affectus &c. immitit. P. Drexel. in Niceta. S. Remigius Remensis Præsul pronuntiavit: demptis parvulis propter carnis vitium pauci salvantur. Ib. l. 3.

Non tantum Palatia Regum, sed & pauperum tuguria libidinis ignibus ardent. Ob quæ inferi vitium luxuriæ urbs Sichemorum evertitur. luxuria, Gen.

Gen. 34. è Benniamitis 28. millia; ex Israelitis 40. & amplius millia cadunt. Judith. 20. 3. Reg. c. 12. Sapientissimus mortalium sit culter idolorum. Dan. 13. Senes Susanitzæ lapidantur. Numer. 23. 24. millia fornicantis populi in Moab plaga una perimuntur. Romæ olim merito veneris & Libitinæ templa conjuncta fuere, multos enim in anima & corpore occidit Venus.

1. Reg. 15. Laudatur Rex Hebræus Aza, quod inverecundam idoli statuam, simulacrum turpissimum combusserit & submerserit torrente cineres. Merito sane; post fatuum ignem etiam cinis delendus, ne sub hoc dolofo cinere aliqua remaneat scintilla gravissimum causatura incendium. Ita Rex Hebræus honesti amans fuerat, quantus pudor, si Christianus turpibus simulacris, imaginibus deleatur. P. Drexel. ibid. Hinc ad lascivus redarguitur.

In lascivum qui turpibus imaginibus deleatur. Multiplici, lascive domum, quid imagine replens? Luxuria ponis signa scelestæ tuæ, Prodis imaginibus fœdis, quod sordida mentis, Artibus his subsunt interiora, tuæ Ars placet, ars, inquis, sed non hæc, quæ exprimit illa, Ars tua mixta malis, ars nequit esse bona. Fallit imago te, propria deluderis arte, Ars tua, fraus tua, quam depereundo, peris.

89. Dan. 3. Miraculum erat tres pueros in camino ignis Babylonici non arsisse. v. 49. Angelus Domini descendit cum Azaria & sociis ejus in fornacem & excussit flammam ignis de fornace; Non arserunt illi in igne, quia illi seculo non ingesserunt, non mirentur, qui in igne ardent, qui se illos inter occasiones libidinis immittunt. Qui amant periculum, pereunt. Bartholomæus Pisanus l. de gestis rebus D. Francisci Assynatis refert, Franciscus in vitium libidinis accerrimè invehens, auditorem habuit inter ceteros Fridericum 2dum Imperatorem, qui suum hunc Ecclesiastem vocavit ad mensam; à mensa ductus est in cubiculum, ubi proterva mulier ingressum improbis verborum lenociniis excepit. S. Franciscus extin-accensos camini ignes properans iisque semel gult igni ingerens: Huc, inquit, adesto, hic loquerebus ignes, mur. Erubuit petulans procacitas, mox ergo mulier arripuit fugam exemplo castimoniz insperato percussa. P. Drex. in Daniel. c. 9. Sic triumphalis ignis fuit Francisci, post tantam obtentam de seipso victoriam.

S. Chrysol. Ser. 1. in illa verba Matth. 15. De filio prodigo vivendo luxuriose. Mortalis

Luxuriosa vita mors est.

est ista vita, quia moritur virtutibus, qui vitio vivit; sepelitur fame, perit gloria, qui manet turpitudini, crescit infamia. & Serm. 2. in illa verba: Surgam & ibo ad Patrem meum; Facebat, qui dixit, surgam, intellexit lapsum, sensit ruinam, jacere se turpis luxuriæ, sensit in lubrico, & ideo exclamat, surgam &c. Qua spe, qua fiducia? apud Patrem non intercedit extraneus, intus est in Patris pectore, ipse, qui intervenit, & exorat affectus.

Idem D. Chrysol. Serm. 127. de S. Jo. De libidine Bapt. in illa Matth. verba 14. 11. Et ne nata allatum est caput ejus in disco & datum est Puellæ crudelitas. la. Audistis Fratres, quanta sit nata de voluptate crudelitas, de libidine impietas &c. convivium in homicidium commutatur; organa tragediam personant sæcularem; intrat bestia non puella, quærit amputare non saltare: discurret fera, non femina, spargit jubar per cervicem non capillos, membra dilatat anfractibus sævitæ. Crescit augmentis, sit grandis crudelitate non corpore &c. Festivitatum gaudia sint cauta, &c. nataliumque vestrorum solemnitas teneat in exultatione mensuram, epulis nostris intersit Christus, in facie prandeatur Authoris &c. Luxus absistat, fugetur effusio, Saltatricum pestis, lenocinia cantorum, voluptatum fomenta. Ventris onera, naufragia mentium, cum Herodiadis conviviis abscondantur.

Idem S. Chrysol. Serm. 155. in eos, qui Obscena spectacula frequentant; Nonne isti spectacula amiserunt imaginem DEI, similitudinem damnosa. perdidit Christi, exuerunt indumentum, qui se simulacrorum formis sacrileges formaverunt. Sed dicet aliquis, non sunt sacrilegiorum studia, vota sunt hæc jocorum, & hoc esse Nativitatis lætitiæ, non venustatis errorem; esse hoc anni principium, non gentilitatis offensam. Erras homo, non sunt hæc ludicra, sunt crimina. Quis de impietate ludit? de sacrilegio quis jocat? piaculum quis dicit risum? &c. imaginem DEI portare nolunt, quis idoli portare personam voluerit? quis joci voluerit cum diabolo, non poterit gaudere cum Christo. Nemo cum serpente securus ludit, nemo cum diabolo jocatur impunè.

Genuitque Ada Jubal &c. Gen. 4. R. P. 90. Oliva Ada & Sella uxores duæ Lamech. Ada Luxuria genuit: Jubal Patrem canentium, Cythara & voluptas Sella genuit Tubalcain, malleatorem & feras fontes æris & ferri &c. scis hinc credo eodem crudelitate Parente, cytharæ voluptatem & feritatem ferri, communique domicilio, usos Matrem & Venerem. Non ergo Patres familias G 3 leve

leve flagitium putent delicias in filiis, non enim cruore abstinere, qui voluptatem sinit.

Luxus & luxuria cognata vitia. Quæ. 16. Omnis, qui dimittit uxorem suam, & aliam ducit, mæchatur: Homo quidem erat Dives, & induebatur purpura, R. P. Oliva Strom. l. 13. p. 140.

Statim cum in Mammonam iniquitatis Christus invecus esset, definit adulterium &c. Quo repudio verbis paucissimis expedito divitis Epulonis historiam exponit. Sane hoc loco divitias malorum omnium radicem ostendit, ex qua Mæchia tanquam primogenita pullulat luxuria secum trahens crapulam, crudelitatem, & vestium luxum, & arte nullo fere confinio inter se dirimuntur luxuria & luxus, opibus innascitur lascivia, in ipso quoque Davidis corde separari nequiverunt divitiæ & vitia &c.

Flamma libidinis pernicio-la. S. Ambros. lib. 1. de David. Samson valde libidinis fortis leonem suffocavit, sed amorem suum suffocare non potuit. Vincula solvit hostium, sed suarum non solvit hexus cupiditatum. Messes incendit alienas, sed unius ipse mulieris accensus igniculo, messis suæ virtutis amisit. S. Chrysost. hom. 62. in Gen. Magis miror, inquit, Josephum in hoc igne penitus illasum, quam tres pueros in fornace Babylonica incombustos.

Libido excacat. S. Ambros. l. de Joseph c. 2. Ille Dominus fuit, qui amantis non excepit faces, qui lenocinantis vincula non sensit, quem nulla mortis formido perterruit, qui maluit liber criminis mori, quam criminosa potentia eligere consortium. Idem S. Ambrosius l. 5. in Lucam c. 4. refert de quodam Theotimo, cum ille gravi oculorum morbo laboraret, eique usus uxoris à medico esset prohibitus; ne cæcus fieret, sibi non potuit temperare, sed in ipso æstu ferventis cupiditatis, & consuetudinis apparatu, vale, inquit, vale amicum lumen. P. Leblanc in Psal. 22. v. 5.

Luxuria vitiorum omnium abominabilissima. Lucæ 15. 13. Dissipavit substantiam suam vivendo luxuriose, filius prodigus. v. 18. Pater, peccavi in celum, & coram te. Quid est; abominabile peccasse se in celum poenitens prodigus dixit: Titus Bostiensis ait: Præ omnibus malis plurimum me inculant insanæ libidines. Plura Nyssen, Sabb. post Dom. 3. Quadrag. Peri. V.

Luxuria Deo odibilis. Denullo peccato legitur, inquit S. Hieronymus dixisse DEUM, quod panituit se esse hominem, nisi de peccato carnis, pro quo totum mundum diluvio delevit. Plura P. Drexel. P. 1. P. 74. S. Gregorius M. in 1. Reg. 15. expol. 16. Non parcas ei (Amalech) & non concupiscas ipsum aliquid, sed interfice à viro-

que ad mulierem, & parvulum & lactentem, & bovem & asinum &c. Quis est hic, qui parcat Amalech, nisi qui aut in cogitatione aut in ore, aut in carne, lasciviz aliquid tenet. Dicit itaque non parcas &c. quia de tam nequissimo vitio, nihil accendi debet in mente, nihil permitti ardere in opere. Dicat ergo, non parcas ei, ut omnes libidinis motus, omnes obscenæ locutiones prorsus perimantur in corpore: dicit ergo, non concupiscas ipsum aliquid, ut penitus eradicetur à corpore. Invehitur hic in obscenas locutiones S. Doctor, hæ enim multorum scelerum incentiva sunt sunt turpitudine, eloquentis linguam, & audientis aures inquinans. Hinc ad loquentem verba obscena dicitur:

Arrisisse nimis, fortentia verba palato.
Quæ versare tuo læpius ore placet.
Non bene de rebus, non te sentire putabo,
Quando tibi putres complacere dapes.

Perstringit quoque Salvianus l. 4. luxuriosos. Evangelia legunt & impudici sunt, Apostolos audiunt & inebriantur, Christum sequuntur & rapiunt, vitam improbam agunt & probam legem se habere dicunt.

Ingentia damna infert generi humano luxuria; Corpus, opes, animam, ingenium, multa damna, virtutes debilitat, perdit, necat, immma impedit, inflat, aufert. Juvenis quidam, cui fert, Mundus nomen, qui Paulinam pudicam Matronam ad inhonestam sollicitavit, ejus pudicitiam ut expugnaret, 20000. Philippicorum spondit. Demosthenes Laidi pro hoste, 10. millia drachmarum stipulanti respondit: Tanti panitere nos emo.

In fabulis est olim Jove iudice voluptas & dolor litigarunt, neque illa huic, neque hic illi in ullo cessurus videbatur; Ad quos Jupiter bene est, inquit, ita vos componam, ut dirimi nequeatis. Atque ita dissidentes adamantino & inenodabili vinculo colligavit, velut fugitivos fervos, ut neuter neutrum possit effugere, inde nusquam non simul sunt. S. Ambrosius voluptatem inducit in modum hunc, facundam: Ille apud me primus, qui omnium perditissimus, ille meus est, qui suus non est, ille mihi gravior, qui sibi nequior. Luxuria senem effecit Salomonem, hic 3. Reg. 11. dicitur adamasse mulieres, cum jam senex esset, cum tamen tantum vixerit annis 52. Nimirum quia sua libidine vires adhuc juveniles enervavit, sicque senium ante tempus sibi acceleravit. P. Faber in Auctuar. Luxuria exhaurit substantiam, Prov. 29. v. 3. dicitur: Qui autem amat sortem, perdet substantiam, quod in eodem Salomone patet; qui tantas suas divitias adeo in suas concu-

bias,

binas, & uxores prodegit, ut populo interabile jugum censuum & tributorum imponeretur.

92. Luxuria crudelis.

S. Chrysost. Serm. 174. Quid peteret luxuria nisi castitatis interitum, pudicitia necem. Non occides, non mæchaberis, non furtum facies. Exod. 20. Quare lascivia in medio furti & homicidii? Respondet Tertull. l. de Pudic. inter duos apices facinorum, eminentissimos confedit mæchia. Herodes dixit Salatricæ, Quid vis? licet dimidium Regni, dabo Marci 6. D. Fulgentius. Culmine Regni contempto, caput Joannis petivit, plus odiens eum, qui interdixit incestum, quam diligens eum, qui promiserat Regnum.

Luxuriosos DEUS conterit. Ecclæ. 12. v. 5. Excelsa quoque timebunt, & formidabunt in via, florebit amygdalus: (Amygdalus prima omnium arborum floret, & sæpe perit ob gelu, est symbolum amantium delicias) impinguabitur locusta (id est cicada, quæ figurat voluptuosos in voluptatum pratis saltantes) & dissipabitur capparitis voluptas, ut legit Schirvodus, Aviditas ut Arias, Concupiscentia ut Pagninus. Plinius l. 13. c. 23. agens de capparitis, monet: Cavenda ejus genera peregrina, siquidem Arabicum pestilens, Africanum gingivis inimicum &c. omnis voluptas, quæ extra DEUM, peregrina est; Dissipabitur capparitis. Cajetanus vertit, frangetur. Vatablus extinguitur, Campensis perit. Exod. 32. v. 20. Arripient (Moyses) vitulum, quem fecerant, combussit (scil. in massam redegit) & contrivit usque ad pulverem, quem sparsit in aquam, & dedit ex eo potum filiis Israel. Hic vitulus typus divitis voluptuosi. Punit DEUS tum in hac vita, tum maxime in futura luxuriosos.

93. DEUS vaflamma nudum corpus allambens, ardebit diutius modis ves purpuratus: in proprio adipe fixa libidines puni pebullient, & inter sartagine & flammis miserrata luxurilia corpora cremabuntur.

Libidinis fixæ in inferno.

Petrus Abbas Cluniacensis, l. 1. mirac. refert apud castrum Lizymachum in pago Picavensi situm, fuisse Presbyterum, qui creditum sibi populum, non solum, ut decet, non curabat, sed etiam fordibus moribus graviter scandalizabat. Oppressum gravi morbo invisit Prior vicini Monasterii, & ecce horribiliter inclamat æger irruente in se duos Leones hians rictu ad se devorandum. Procuumbente ad orationem Priore discurrunt Leones, sed post horæ circiter spatium terribilius inclamavit æger. En ignis de celo ut torrens inundans descendit jam jam me consumpturus. Iterum orante Priore evanuit ignis. Ægrotus autem inter loquen-

dum cum Priore subito obmutuit, velutin extasim raptus. Post multum noctis spatium ad se rediens & miserabiliter ingemiscens ait: Ad judicium æternum raptus sum, & heu miser æterna morte damnatus, traditus sum horrendis tortoribus. Ecce ecce ignitam adferant sartagine ad me frizandum. Conatus est Prior hominem reducere ad spem veniæ, & dolorem de peccatis, sed ille, cessa, inquit, cessa; frustra sumus, ne putes me insanum, scio, scio, quid loquor, dumque hæc loqueretur, guta invisibilis ignis de sartagine illa exiliens excidit super manum ejus, totamque usque ad ossa vidente Priore consumpsit. Tum ille acri cum gemitu: En ait; indubia rei probatio. Ecce jam infernales Ministri sartagine propius adferunt, ut me in illam injiciant. His dictis obmutuit & reflexa cervice extinctus est infelix, salutari nobis relicto timore, ne incidamus in sartagine, in qua, ut ait Hieronymus, velut supra Cyprianus, fixæ libidines in proprio adipe bulliunt. P. Drecos. in Breviario Ascet. Part. 4. p. 173.

94. Joannes Moschus Eviratus in Prato Spir. c. 32. Cujus liber est tantæ authoritatis, ut Luxuriæ in ipsa quoque septima Synodo citetur, Palæ-ladium adducit testem, qui à Navarcho ipso, litatis pecuni hoc contigit, rem audivit narrari, is na horricum aliis Navarchis, & navibus à portu solabilis. vit Constantinopolim; par omnium erat conditio, tempestas &c. impar navigatio. Nam ubi jam oranes in altum promoverant naves, coactus est ipse cum sua navi consistere, nihil venti, labor nautarum, ars Navarchi profuere; stetit navis tanquam rupes, versabantur omnes in magno metu, tristitia; quare ope humana destitutus ad divinam se contulit Navarchus, pluribus diebus oravit, ad quem orantem vox delapsa è celo: Mitte foras MARIAM & bene navigabis. Dum cogitat, quænam illa MARIA, & ecce iterum vox mitte foras MARIAM, & salvi eritis. Exclamat gubernator illico MARIA O MARIA, Nesciebat enim quæ, & ubi illa esset MARIA. Jacebat quædam obscuri nominis scæmina in angulo extremo navis, quæ se citari existimans, quid fieri vellet Dominus navis, interrogavit: jussit illam Navarchus ad se venire, & semotis arbitris ita compellavit. Vide MARIA me peccatorem, non est numerus scelerum meorum, non potest ea pati DEUS, eorum gravitas tanta est, ut navim non sinat progredi. Nimirum, ego sum onus illud, propter cujus flagitia vos omnes estis perituri, Dixit id cum tanto animi sensu, ut exemplo ista mulier, in se descendens altum ingemisceret, diceretque. O mi Navarche tace de tuis: Ego, ego sum vere peccatrix. Tum Navarchus: Quæ, inquit, putas peccata esse, qui-

quibus iram Dei in te concitasti? vix mihi, ait mulier, non est ullum genus peccati, quo non sum inquinata, meo merito, mea culpa in hoc periculum venisti, una perpetravi, quod omnes luitis: & ne me ficto hæc animo loqui existimetis: Maritum ego habui, ex quo duos filios peperit, quorum unus cum ad 9. alter ad 5. ætatis annos venissent, conjux mortuus est. Ego vidua, cum sine viro es- senon vellem, in vicinum mihi militem oculos conieci, is me ita totam coëgit, ut eum non ambita omnibus modis ambirem, in- titutu, salutatione, ex qua infamiam metuens, ejus non aula sum domum introire, tandem amoris impatiens, ad eum meos familiares mittere statui, nuptiasque ejus flagitavi; Hæc mulier, postquam ejus potiundi spem sibi præcidi inauduit, præ amore insanit, nec cibum nec potus sapit &c. Varios modos excogitavit, quibus sibi sponsum faceret, mox demone suggerente ex vidua facta Medea, suos enim sibi ante charissimos filios veneno sustulit, cum summo licet dolore mortem il- lorum spectavit. Occiso utroque filio data occasione ultro militem allocuta: Scis te à me amari, eaque propter nuptias tuas expe- titi, & ut agnoscas te amari vehementer, ec- ce filios meos, quos solos intellexi matri- monio nostro obstat, ex oculis removi, Nec illibenter, ut noris, illis me privavi, quia ex te alios spero; quem, ut iterum no- ris, quanti faciam, ecce, ut unum haberem, duos interemi: da te igitur mihi, cui te vi- des sanguine meo esse chariorem. Sed miles ut agnovit illam tam crudele facinus commi- sisse, jam multo magis furiam videns averfa- batur, & cum juramento protestatus est, se nunquam in conjugium ejus consensurum; censebat enim, non aliam fore, quam in proprios filios exstiteret, quovis verbo, quo- vis acerbiori aspectu occasionem latrocinii accepturam. Repudiata igitur, ne Magistra- tui, scelere patefacto, objiceretur, fugit. Quare mulier easum, ait Navarcho, age me- cum, quod lubet, merui perdita omnibus modis perire: Navarchus tamen vir pru- dens noluit præcipitanter agere, illamque in aquas spargere, sed certius rem explora- turus, inquit: ecce ego in scapham descen- dam, si me absente navis progredi cœperit, manifestum erit, meis eam peccatis atten- tam. Dixit, in scaphamque se dimisit, sed nihil promovit. Fixissime & navis & sca- pha stetit, reversus ergo in navim ad mulie- rem ait: Nunc & tu in cymbam egredere. Vix in eam mulier demissa est, cum statim scapha, tanquam vertiginem passa, se quin- quies in gyrum circumvertens, velut tanti oneris impatiens sponte subsidit, & cum mu- liere videri desiit. Navis autem tanta veloci- tate cucurrit, ut tribus diebus ac dimidio na- vigatio fuerit peracta, quæ quindecim die-

bus alioquin indiguisset, Deo moras com- pensante. P. Stengel in exemplis l. 2. c. 3.

Anno Domini 745, S. Bonifacius in li- teris suis ad Regem Anglorum Mercio- Adultera- runa (qui uxori non commanebat, sed a-pena, liis mulieribus) datis, expressit poenam apud gentes Saxones, quæ adulteras pu- niebant; aliquando jubeant, ut adultera se ipsam suspenderet; aliquando igne com- burebant, aliquando congregatæ mulieres adulteram per pagos ducebant percutientes, cultris pungebant, aliæ aliis cruciandam tra- debant, donec enecaretur. Baron.

Anno mundi 3870. Cato censorius Fa- E senatu minum Consularem notatæ ejus libidine Romano senatu amovit. Ita Fœmininus vir inter Ro- motus li- manos Patres indignus loco censebatur. P. bidinofus, Salian. in Annalibus.

Anno Mundi 3172, Romæ Pompilia Ve- Virginum stalis, polluta libidine, per torum traducta, castarum in specu subterraneo viva defossa est, com- honor, plices flagitii publicè verberati. Ibidem, impudica- rum poena horrenda.

Refert Dela Vega, l. 4. c. 3. quod in urbe Regia Corco apud Peruanos olim ethni- cos fuit Monasterium virginum mille quin- gentarum, quibus nulli fas erat loqui, nisi Coyæ, id est Regina, cui cum filiarum sua- rum comitatu permixtus erat in has ædes aditus; summo in honore habebantur istæ filie Solis (uti vocabantur) qui Deus supremus in illa regione colebatur; si quæ autem in tanto numero in luxuriæ nefas la- beretur, viva defodiebatur in terram, ama- sius suspensio necabatur; eadem poena affi- ciebant rei uxores, ejus liberos, servos, pa- rentes, omnesque urbis, quam incolebant, cives, ne demptis quidem infantibus mam- mæ applicitis, urbem à fundamentis ever- tebant.

Nobilis quidam de Remonto (ut refert P. Engelgr. Dom. 15. post. Pent. in luce E- vang.) invenit suam uxorem cum quodam juvene in cubiculo, adegitque infeliciem, ut propriis manibus ad laqueum illum suspenderet; dumque expiravit, occlusit illam in eodem cubiculo, relicto solum exiguo lu- mine, cum frusto panis, & vitro aquæ, ut diutius illud cadaver respiceret. Quanta erat illius afflictio, videre illud cadaver vermibus scatere & corrodere, decidere tabidam car- nem, sentire horrendum foetorem, quali- bet hora moriebatur illa infelix, donec vitam finiret, prius ipsa facta cadaver quam mor- tua. Sed magis horrenda spectacula repre- sentabuntur in inferno præcipue lascivis. P. Carolus Rosignol. in veritatibus æter. doct. 6.

In-

96. Invenjuntur interdum adeo impudentes animæ, quibus non satis peccare in privato, nisi & publico orbis theatro suum scelus ex- maritum ponant. In quadam urbe Aquitanie Bassia- deferit, po- na, & Primitivus conjuges, divitiis insignes diutius sibi bene commanebant; at Bas- siana in vitia sensum flecti cœpit, cum inho- nesta inclinatione cuidam militi adhæsisset, hinc populo fabula esse cœpit, simulque Pri- mitivus maritus joci & risu expositus, qui tamen militi illi Mennæ strenuo & audaci op- ponere se non est ausus. Volebat infidam conjugem parentibus reddere, at illi impro- bam mercem semel expositam recipere nolue- runt. Evenit tamen, licet malitia Bassianæ, ut Primitivus solitudine liberaretur; hæc enim persuaserat Mennæ, ut in regionem longinquam, ubi non nocerentur, consu- gerent, ibique in speciem conjugum vive- rent. Datum executioni inhonestum condi- ctum: nec fugitivos infecutus Primitivus, etsi Bassiana non modici pretii suppellectilem avexisset; hoc etiam detrimentum inter lucra reposuit mala conjugis liberatus maritus. In Hispaniam se contulerunt profugi, ac in Portugalliam usque penetrarunt, ubi post moram anni unius Bassiana sparsit inter adve- nas Gallos rumorem, se Bassianam obisse, procuravitque dolosa mulier authenticas at- testationes, quæ ad maritum Primitivum de- ferrentur. Magna animi exhilaratione hæc nova, quæ vera esse putabat, recepit Primi- tivus, secundas nuptias latus celebravit, 4. aut 5. annos in bono convictu cum nova conjugis transegit, ex illaque aliquot liberos suscepit. At verbò Menna ille miles, cum 3. annis cum Bassiana mansisset, eadem reli- ctâ militiæ Hispanicæ nomen dedit. Bassia- na verbò, cum tandem formæ illius ros emar- cuisset, spreta, abjecta, paupertate pressa, præ fame ferè moriens revocavit sibi in me- moriam opulentiam mariti Primitivi domum, pacatum & dulce hominis ingenium, fecit resolutionem illius prodigi filii, totaque per- agratâ Hispaniâ in miseris, quæ potest susti- nere, mendicando vivens famina, venit tandem in regionem suam, & urbem, ubi, ut erat macie confecta, non agnita. Mul- tum pudoris, confusionis concoquendum illi erat, antequam in notitiam suorum con- sanguineorum devenisset; primo phantasma aliquod credita, & potius è tumulto, quam ex Hispania rediisse. Maxime tamen Primi- tivus maritus ad rei novitatem attonitus se in- felicem arbitrabatur; cui chara conjux relin- quenda erat propter hanc perditam, infamem, quam magis timebat, quam mortem. Illa nova conjux, existimans se adeo dishono- ratam, sparsos vellebat capillos. Persua- debant consanguinei Bassianæ misero Primi- tivo recipiendam poenitentem conjugem, mi- sericordiam illi præstandam, indissolubile

R. P. Kwiakowski, S. J. Collectanea Ascetica.

fuisse primum vinculum: at ille protestaba- tur se potius mori malle, quam secundam conjugem deserere, & primam recipere. At consanguinei Bassianæ fecerunt recursum, ut cogeretur ad suscipiendam priorem conjugem Primitivus: defendens se ille, cum ab aliquo accepisset consilium, contra Bassianam Pro- cessum instituit velut contra adulteram: nec illa negare crimen poterat; Judices itaque sol- vunt nodum gordium, sequentes rigorem justitiæ ad extremum supplicium ream rele- gant, quo peracto cum vita Bassianæ solu- tum prius matrimonium, confirmatum legiti- mum secundum, legitimi filii bona fide sus- cepti. Ita emundatus Primitivi honor in seculari sanguine scelestæ: tranquillitas familiæ secu- ta. Quis non videt in hac historia opus vin- dicis manus Dei, & tam longinquo ad luen- das poenas deducens adulteram. Ita sagittæ factum, justitiæ divinæ infallibiliter reos tangunt. Jo- an. Petrus Camus Episc. de Bellei scilicet Bellicen. Hist. Parab. Dec. 4. Hist. 2. Gal- licè tradita.

Primum remedium contra luxuriæ & 97. tentationes impuras est: Fugiendæ occasio- Remedia nes, conversationes periculose, amicitia contra lu- nocivæ, otium. xuriæ, & tentatio- nes impu- ras.

Otia tollas periere cupidinis arcus.

2dum remedium custodiendi diligenter sensus, præsertim oculi, lingua, manus; sunt enim fenestrae, per quas mors intrat.

3tium Subtrahendum fomentum libidi- nis nimius cibus & potus.

4tium Adhibenda mortificatio corporis, jejunia, flagellationes, vigiliæ &c.

5tium Utendum frequenti Communio- ne, ut purissimo corpore Christi corpora nostra sanctificentur.

6tium Juvat plurimum devotio ad Ma- trem purissimam, à qua virtus continentie sæpe petenda est, & totam eadem mane & vespere protestatio facienda, quod, quid- quid contra Angelicam puritatem acciderit, id præter & contra nostram voluntatem futu- rum sit; idque ex amore ipsius.

7mo Occurrente tentatione mentem il- lico alio vertere, vel conferendo se ad ali- quid serio agendum, vel recurriendo ad Chri- stum Crucifixum, vivaciter depingendo si- bi in imaginatione imaginem ejusdem, con- siderando ejus in cruce pendentis caput spi- nis coronatum, spinas per supercilia trans- euntes, sanguinem per faciem lividam, confusam, consputam, defluentem, os tu-

H

mesatum, erumpentes & Christi corpore, & quinque præcipue vulneribus rivos cruoris, quibus totum Christi Corpus cruentatum, perfusum, & dicendo intra se, hæc pro me patitur Christus & ego voluptati operam dabo? Decetne sub spinoso capite membrum latere delicatum? Recurrendum etiam ad Angelum Custodem, ad B. Virginem his verbis: *Virgo purissima, per immaculatam conceptionem tuam mundo cor meum ab omni impuritate, in nomina Patris, & Filii & Spiritus S. P. Morawski in Pale. c. 2.*

Ad Sab-
nianum
Ep. 48.
gum. Revocare sibi in memoriam reprobationes, quibus luxuriosos reprehendunt Scriptura & Patres. v. g. Divus Hieronymus illud adducens Jeremiæ 3, v. 3. *Frons mulieris meretricis facta est tibi, noluisse erubescere. Convertere miser ad Dominum, ut ad te Dominus convertatur, age penitentiam, ut & ipse penitentiam agat super omnibus, quæ locutus est malis, ut faceret tibi.*

gnum Remed. Labor. Gen. 39. *Accidit quadam die, ut intraret Joseph domum, & operis quidpiam absque arbitrio faceret, & illa (Putipharis Uxor) apprehensa lacrima vestimentis ejus dicebat: Dormi mecum. R. P. Oliva hic. Si artes pudoris percelleret, nunquam Josephum provocasset in scelus, cum eum labor securum faciebat à lapsu. Spatiabatur David post soporem segnis, cum deperiit Bethsabeam. Jacebat in stragulis Amnon, & confidebat in canopeo Holofernes, cum ambo capti sunt à libidine &c. Vix dabis,*

qui defudet, & lasciviat &c. Haud pudoris liliis adscribi potest, non laborant, neque nent. Quid ergo faciebat Joseph? *Opus suum*, at id in questione est, multum Haldæo debemus, unde elucet, quid ageret Joseph, cum palmam retulit de urtica intentperantia. Ingressus est in domum, ut investigaret Scripturas rationis suæ &c. Audis? suum exequabatur domi munus adolescens, non alienis intenderis muneribus &c. implebat, quod erat Oeconomi &c. Et forte pallium abiecit, ut doceret nihil pudicitia tam consensu, quam inopiam. In smaragdo scortatus accumbebat Holofernes. Judas annulatus peccavit & armillatus: Vidit foraminam David à Salaxia domus regis. Nunquam nudi violavere pudorem Adam & Eva,

romum Mortis memoria. Sanctus Bernardus Serm. 7. de tent. *Si te luxuria tentat, sibi ad peccatum incitat, objice tibi memoriam mortis.* Seneca ad Lucillum: *Libidinis incendium continebis, si te mortuum cogitaveris.* Ita fanè opprimit & extinguit libidinis incendium grave & frigidum sepulchrale mortis inarmor. Haud luxuriabit, qui adverterit imminere sibi mortis falcem. Hinc ad luxuriosum:

Luxuriant segetes sed posthac falce metuntur.
Mors te falce sua luxuriose metet;
Falcem tempus edax mortis vult jungere falci:

Quam Divina ultrix, urget utramque manus.

98.
Quid sit
invidia?

Invidia est tristitia de alterius bono, prout illud est diminutivum propriæ excellentiæ, ita, ut hæc directè sit contra charitatem: Hæc enim gaudet de bono proximi, quod invidia destructum optat, vel non destructum dolet. Est hæc ex genere suo mortalis, & gravissima quidem, atque in Spiritum S. si sit de ipsa gratia & auxilio DEI.

Filiæ invidiæ similiter ex genere suo mortales sunt, ac numerantur hæc: 1. Odium proximi. 2. detractio, 3. gaudium in malis proximi. 4. susurratio, quæ est oblocutio mala de proximo ad tollendam amicitiam cum aliis illius; quam proinde susurro restituere tenetur, & iterum reconciliare non secus ac detractor famam. Si tristitia sit de bono alterius, in quantum ex eo tibi vel aliis times nocumentum (v. g. inimicus tuus est evectus ad officium, ut tibi facilius possit nocere) non est invidia, sed timor, qui per se non est peccatum, sed timor, nisi sit inordinatus. Si tristitia sit ex eo, quod nobis desit bonum, quod alter habet, ita tamen, ut illud alteri non discipias, non est invidia, sed æmulation seu zelus, qui, si est circa bonum honestum, est laudabilis; si autem circa temporalia interdum est veniale; ut si bonum dolenti sit improprium, quale esset, si rusticus doleret se non esse Regem. Si tristitia est ex bono alterius, in quantum ille est indignus, non est invidia, sed indignatio; quæ non est peccatum. Erit tamen & quidem mortale, si vel DEI Providentiam arguat (estque blasphemia) vel si ita afficiat, ut ducat homines ad malum imitandum. Si doleas, quod alter tibi æqualis, vel non multum inæqualis in excellentia crescat, ita, ut te fiat superior, & ipsum incrementum excellentiæ apprehendas ut tibi malum, est propriè dicta invidia: Invidus enim dicitur, quod non sit videns, quia bona alterius sine tristitia videre non potest; & sic peccare solent. 1. Ambitiosi. 2. Pusillanimes. 3. Senes respectu Juvenum &c. P. Busenbaum ex Laym. &c. l. 1. c. 3. dub. 4.

Invidiæ
propriæ
tata.

Genesis 37. vers. 4. *Videntes autem Fratres ejus (Josephi) quod à parte plus cunctis Filiis amaretur, oderunt eum, nec poterant ei quidquam pacificè loqui.* Est hic locus moralis illustris de invidia (ait P. Cornel. hic) 1. R. P. Kviarkowski, S. J. *Collectanea Ascetica.*

CA-

CAPUT VIII.

De malitia peccati Invidiæ.

Invidia similis est ophtalmiæ, quæ rebus valde splendidis læditur, sic enim invidia aliorum bonis virtute & gloria acerbatur. Unde Aristoteles rogatus: *Quid est invidia?* Respondit: *Est antagonista fortunatorum, ad. Quamto magis crescit virtus & gloria, tanto etiam magis crescit invidia.* Unde Themistocles, cum esset adolescens, dicebat & dolebat: se nullum adhuc facius fecisse. Quia, inquit, adhuc nemo mihi invidet. 3tio. Invidia ipsammet invidentem lædit, sicut rubigo rem, cui adhæret, sicut vipera dicitur ventrem matris rodere. Unde Horatius:

Invidia sicuti non invenete Tyranni,
Tormentum majus - - - - -

Hinc Evagoras invidos dicebat esse infeliciores aliis hominibus, imò duplo magis miseros, ad quod alii tantum propriis malis cruciantur, invidi insuper etiam alienis bonis torquentur. 4to. Invidia facit clariorem ipsum, cui invidet, ita Fratres Josephi suam invidiam fecerunt illum clariorem. 5to Gregor. l. 1. moralium in illud Job c. 5. vers. 2. *Parvulum occidit invidia*, docet invidum pusilli esse animi, ingenii vilis & abjecti, ipse prodit suam paupertatem, quod enim videt, hoc non habet, & vehementer concupiscit. 6to. Invidia & corpus exedit, & consumit, hinc dicit sapiens: Prov. 14. *Puredo ostium invidia.* 7. S. Basilii Serm. de invidia, docet: *Efficacissimum remedium esse contemptum gloriæ, & omnium bonorum temporalium, utpote fluxorum & caducorum, atque amorem & desiderium bonorum æternorum: opes enim & honores plerumque conciliant homini hominum invidiam.* 8vo. Cato Senior ait, eos, qui fortuna moderatè sobrièque utuntur, minime peti invidia; non enim, inquit, nobis, sed bonis, quæ nos circumstant, invident homines; Cleobolus rogatus à quodam, quam præcipue cavenda sunt: Respondit: *Amicorum quidem invidiam, inimicorum autem infidias.*

Numeror. 16. v. 1. *Ece autem Corè & Dathan & Abiron - - surrexerunt contra Moysen, alique Filiorum Israel.* 270. surrexerunt contra Moysen non tam principatum ejus ambientes, quam sacerdotio Aaronis invidiam.

99.

Magnos

invadit

invidia.

invi-

invidentes, quasi illud iniquè à se utpote primogenitis (primogenitis enim in lege naturæ competeat sacerdotium) ablatum esse, & in solum Aaronem à Moyse fratre translatum: maximè Core, qui erat primogenitus Isaac; Hinc & iussit litem hanc dirimi, thuribus adolendo thymiam, quod utique sacerdotii erat. Moraliter hinc discant illi, qui in Repub. vel in Ecclesia ad honores evehuntur, se multorum invidiæ, & æmulationi obijci, eamque modestè ferant, ac superent. Ita Scipio Africanus, Gracho cum suis contra eum clamante, interficiendum esse tyrannum, merito, inquit, patriæ bellum facientes, me prius sublatum volunt, Roma enim Scipione incolumi cadere non potest, neque vivere Scipio Romæ eversâ. Nimirum alta petunt venti, feriuntque summos fulmina montes; hinc suadebat Cato, ut potentes parcè suâ potentiâ uterentur, sic enim eam diuturnam habituros, & invidiam vel evasuros, vel restricturos. P. Cornet. hic.

Anno Domini 1515. In Indiis jam planditiones inter Indum & promontorium Cori & Malacam, & regna Armuzæ obtinuerat Albuquerque, sed ab invidis attris depictus coloribus apud Emanuelem Lusitanæ Regem, quasi totius Indiæ Orientalis affectaret imperium; quare alium in locum ipsius destinavit Rex, qui Indiis præficeret. Egrè id primo, sed libenter postea tulit Albuquerque; quare sepositis curis publicis mortis suæ meditationem, & præparamenta magno animo aggressus est. In Annal. P. Kwiatkiewicz.

Alexandrum Magnum victorem orbis vicit invidia, in solemnem enim convivio orta inter ebrios, rerum à Philippo gestarum mentione præferre, patri se ipsum, rerumque suarum magnitudinem colo tenus efferre cœgit, assentiente majore convivarum parte, & dum unus à senibus Clytus, fiducia amicitiæ regiæ memoriam Philippi tueretur, laudaretque ejus res gestas, adeò regem offendit, ut telo à satellite rapto eundem in convivio trucidaverit. Sed mox, dum isto placata furore ira deferbuit, pigere Alexandrum facti cœpit, sensim dissolutus in lachrymas, & gemitus, in se ipsum stimulatus irâ, telum ærtens suum punivisset scelus, ni amici intervenissent. Justin.

A.D. 1259. Theodorus Orientis Imperator fatis cessit, relicto uno minorenni filio successore, cui assignatus tutor vilis conditionis Muzalon. Excusabat ille quidem hoc officium, sed pollicitis etiam juramento firmatis, de sui defensione persuasus, tandem suscepit id munus, at non diu illud gessit, nam à potentibus invidis trucidatus est. Ex Annal.

Anno Mundi 3664. per invidiam Romæ pulsus Camillus, sed mox sequenti anno cum honore revocatus Gallos vicit. Anno Mundi 1867. Scipio Africanus malevolâ privatorum invidiâ in jus vocatus, damnatus in exilium abiit. Damnatus quoque simili causâ agente invidia Scipio Asiaticus, bona ejus divendita, mox tamen in Asiam legatus, pecuniis à Repub. auctus, discessit. P. Sallian, in Annal. Anno Mundi 3851. Hannibali revocato in patriam (qui tot annis manserat in hostico) non diu ibidem commorari licuit, inveteratis enim invidorum odiis inde exactus, protectionem Antiochi Regis querere coactus est, quam & invenit, P. Sallian.

Joannis 11. v. 48. Si dimittimus eum, sic (scilicet Christum) omnes credent in eum, & venient Romani, & tollent nostrum locum & gentem. Vide hic invidiæ genium, & effectum ipsa condignum. Pontifices volentes Christi gloriam obscurare, eam magis illustrent dicendo: Omnes credent in eum, cur ergo vos quoque in eum non creditis? & venient Romani & tollent (vastabunt, transferent nos alio) locum nostrum & gentem. S. August. Timebant, ne, si omnes in Christum crederent, nemo maneret, qui contra Romanos civitatem, templumque defenderet. Temporalia ergo perdere timuerunt, & vitam æternam non cogitaverunt, ac sic utrumque amiserunt.

De Judæis invidis dicentibus: Quid animam nostram tollis, dic si tu es Christus? Joannis 10.

Ipsa sibi grandis facta est versutia tortor, Auctorem torquet, discruciatque suum. Nolentes in re, ad speciem illi scire volentes

Qui nolunt factis credere, verba volunt. Invidia cæcos, quos non miracula movebant. Nec surdos, quamvis optima verba morvent.

Matthæ. 20. 24. de illis fratribus volentibus assidere Christo dicitur: Ex audientes decem, indignati sunt de duobus fratribus. Jacobo scilicet & Joanne. Indignati sunt, non tam vitio & ambitioni Jacobi & Joannis, quam quod per eam metuebant illis postponi; ambiebant enim & ipsi primas in regno Christi. Sic indignantur; rixantur, ringuntque canes aliâs amici, dum idem os mordere satagunt juxta illud:

Dum canis os rodit, socium, quem diligit, odit.

Ve.

Verum hujus rei exemplum est in Pompejo & Julio Cæsare, qui sua imperii Romani ambitione Rempub. & se ipsos perdiderunt, de quibus Lucanus l. 1. Pharsalia.

Nec quemquam jam ferre potest Cæsare priorem Pompejusque parem

Nimirum ambitio parit invidiam, invidia iram & indignationem in eum, qui eundem honorem ambit, ne eum sibi præripiat. Hinc verum est illud S. Job. c. 5. v. 2. Parvulum occidit invidia. Porro efficax invidiæ remedium suggerit S. Basilus. Item de invidia, ut nihil rerum humanarum magni, aut supra naturam æstimemus, non opes, non gloriam &c.

1. ad Cor. c. 13. v. 4. dicit Apostolus, Charitas non amulatur. Cornelius à Lapide non invidet, quia charitas non respicit meum & tuum, sed quæ Dei sunt: nam, ut ait S. Gregor. Hom. 5. in Evang. Quidquid in hoc mundo concupiscimus, hoc proximo invidemus, videtur enim nobis decedere, quod alteri accedit. Hanc ob causam charitas friget, ubi cupiditas viget: econtra cum fraterna charitas regnat, tunc cupiditas exulat: Nam, ut ait S. August. l. 3. de Doctr. Christ. Cap. 10. Quantò magis regnum cupiditatis destruitur, tantò charitatis augetur.

Lucæ 4. v. 24. dicit Christus: Amen dico vobis, quia nemo Prophetæ acceptus est in patria sua. S. Chrysost. Christus, ait, apud suos Nazarenos abstinuerat à miraculis, ne eos provocaret ad invidiam, nam, ut ait S. Ambros. Aspernator est Deus invidorum, quia, ut ait Glossa: Prope naturale est civis civibus invidere, nec virtutem considerant, sed fragilem recordantur infantiam: Verè Chrysolog. serm. 40. in fine. Inter suos posse, ait, morsus est, adustus est inter cives eminere proximos, proximorum urit gloriam, propinquo propinqui, si honorem debeant, computant servitutem. P. Cornelius hic. Pigra est non semel invidia, nec ultra socios ac vicinos progreditur. Luna solis æmula noctis decus, quantò longius abest à sole, tantò largius illuminatur. Artifex semper invenit, quod opponat artifici. Seneca de brev. vitæ c. 15. in vicino versatur invidia, simplicius longè posita miramur. Sapiens Ecclesiastæ 4. v. 4. Contemplatus sum omnes labores hominum, & industrias animadverti patere invidia proximi. Non Ægyptio invidet Scythæ, aut Britanno Indus æmulatur, unusquisque gentis suæ hominibus. Matth. 2. 2. Magitrogant: Ubi est, qui natus est Rex Judæorum. Herodes verò dixit v. 8. Ite, & interrogate diligenter de puero, ut & ego veniens adorem

eum. Ita Chaldæi Dominum venerantur, Judæi parvulum contemnunt. D. Maxim. Hom. 4. in Epiph. Judæus Deum suum refugit, paganus inquit, Gentilis stellam Christi videt & venit, Judæus Christum videt & invidet. Plura P. Emman. de Nazareth, in Josue c. 2. v. 10. §. 32.

S. Chrysolog. serm. 48. Invidia delictorum venenum, criminum virus, peccatorum malarum venenum, origo vitiorum: hanc qui non viderit, bona videt, hanc qui nescierit, mala nescit, hanc qui fugerit, vivit. Idem S. Chrysolog. serm. 101. de filio prodigo, de fratre filii prodigi. Erat, inquit, filius ejus senior in agro, indignatus est; Erat in agro terram percolens, se desertans duritiam solvit cespitis, perdurat affectum, sentes eradicat & gramina, stimulos invidiæ non evellit: sic in segete cupiditatis fructum zeli colligit & livoris, quem venire ad fratrem vocat ratio naturæ, hunc pervenire zelus non finit, livor non patitur introire. Invidia malum vetustum, prima labes, antiquum virus sæculorum, venenum, causa funeris. Hæc in principio ipsum Angelum ejecit & deiecit à cælo, hæc de paradyso hominem &c. seniore fratre à domo &c. Hæc Abrahæ progeniem, populum sanctitatis ad auctoris sui cædem, ad mortem sui Salvatoris armavit. Invidia intestinus hostis, non carnis quatit muros, non elidit septa membrorum, sed in ipsam cordis arietat aciem, & antequam viscera sentiant, ipsam dominam corporis prædo capit & adducit inclusam. Et quid mirum fratres! fecit invidia, fecit, ut mundi tota esset angusta fratribus latitudo, namque ipsa Cain junioris erexit in mortem. Idem S. Chrysolog. serm. 5. de filio seniore, per quem Judæi cum populum intelligit, cum per prodigum intellexerit gentilem. Venit Judæus ad domum Patris, id est, ad Ecclesiam, stat foris per invidiam, audit Davidicam cytharam personare; audit ex concentu Prophetico symphoniam, ex populorum vario concentu choros audit, & introire non vult, per invidiam stans foris pasci debet virtutibus.

Idem S. Chrysolog. super illa verba: Veni invidiam nit inimicus ejus, & super seminavit zizania: aliorum ut quid? ut periret Dominica messis. Et hoc damna apud lucrum quid pertinebat inimici? nisi quod petit, invidiæ spiritus hominum damnum suum computat fructum, & quod perierit hominibus, hoc se existimat acquisivisse. Idem serm. 122. in illa verba Lucæ 10. Mitte Lazarum. Ut video, quod agit dives, non ex novelli doloris, sed livoris antiqui, & cælo magis accenditur quam gehenna; Dixerat enim paulo ante, mitte Lazarum. Quo? ad infernum de gremio, de folio sublimi ad profundissimum chaos: Adhuc divitem malitia

litia non deserit, quem jam possidet poena, qui non se ad Lazarum duci postulat, sed ad se Lazarum vult adduci.

Idem S. Doctor serm. 173. Omnia quidem vitia ad suorum semper intendunt & profiliunt læsionem, sed suos semper amplius invidia consumit, invidia suorum semper carnifex extitit; Quis ibi malorum finis, ubi alterius bonum poena est, ubi cruciatus est aliena felicitas: Malum multiplex; quot sunt prosperitates hominum, tot tormenta sunt invidorum. Invidia cœlum tentat, ibi enim diabolus fecit ex Angelo; vastat populos, namque Judæos, si dicis est, si capit sermo, fecit esse Deicidas, Deicidas dicimus, non quo pervenit, sed quo facinus hoc tendit.

102. Invidia diabolica. 1. Reg. 18. v. 10. Post diem autem alterum, invasit spiritus Dei malus Saul. & propheta-
bat in medio domus sue; David autem psallebat manu sua, sicut per singulos dies. Tenebaturque Saul lanceam, & misit eam putans, quod confingere posset David cum pariete; & declinavit David à facie ejus. Moraliter discite hic, ait P. Cornel. à Lap. diabolicum esse scelus invidiam, ac invidos possideri ac torqueri à diabolo, uti contigit Sauli. Invidia enim propria est diabolo, unde invidia diaboli intravit mors in orbem terrarum. Sap. 2. David autem psallebat manu sua Psalterium aut cytharam pulsando, ut malum spiritum à Saule abigeret, sed frustra, quia Saule persistente in sua invidia & odio Davidis, persistit in eo pariter spiritus malus. Fecit invidia Saulem ingratum, ferum & barbarum. Audi S. Chrysost. Homilia de David: Per illum vicit Rex, & Principatum obtinuit, & quam reposuit gratiam? etiam Rex à suo capite detractam coronam David capiti imposuisset, nunquam parem retulisset gratiam, sed ampliorem debuisset. Idem Chrysost. (quem citat P. Cornel. à Lap. in 1. ad Philip. 18.) Invidia, inquit, pestiferum malum, hominem in diaboli conditionem, atque in demonem immanissimum convertit. Nota hic invidiæ conditionem. Aristoteles interrogatus, quid esset invidia, respondit: Est Antagonista fortunatorum. Ex adverso A-
tius vir nobilis & sapiens, cum coram Frederico Rege differeret Physici, quod præcipue conferret oculorum perspicacitati, alii fœniculi esum, alii vitri esum; at ego, inquit, invidiam ajo: Hæc enim est, quæ facit, ut quis alienis in rebus cernat acutum. P. Cornel. in 1. ad Philip. v. 18. Dolores inferni circumdederunt me. Psal. 17. D. August. legit dolores invidiæ. D. Bernard. serm. 54. in Cant: Diabolus in penam suam locum in ære medium inter cælum & terram fortis est, ut videat & invidet, ipsaque invidia torquetur, id est, ut videat iustos.

Invidia
dæmones
etiam &
damnatos
torquet.

Invidet Satan sed hominibus, socio jam nemini: tu verò homo, cum sis hominibus invidens, odium adversum genus naturamque communem exeres, quod ne Satan quidem facit. S. Chrysost. Tom. 1. Hom. 46. in c. 21. Genes. S. Aug. de Discipl. Christia. c. 7. sed non loquar de invidis, avertat enim Deus hanc pestem ab animis omnium hominum, ne dum Christianorum vitium diabolicum, quo solus diabolus reus est & inextinguibiliter reus.

Apoc. 20. v. 10. Cruciantur die ac nocte in sæcula sæculorum. Die ac nocte, id est, semper; Damnatis enim in gehenna nunquam est dies, ait P. Cornel. à Lap. hic. Aliter Alcazar: ipse enim diem refert ad Beatorum claritatem, noctem ad inferorum tenebras, ex utroque enim gravissimum tormentum ad damnatos redundat; neque enim solum illos torquet propria sortis miseræ obscuritas, sed etiam rabies & furor ex suorum adversariorum claritate. P. Cornel. à Lap. in 1. Petr. 2. 1. in illa verba: Deponentes igitur omnem malitiam & omnem dolum & simulationem & invidiam, citat S. Basil. dicentem, Invidia est proprium diaboli peccatum: diabolus enim invidit in cœlo Christi humanitati unionem hypostaticam sibi à Deo revelatam; in terra verò invidit Adæ, & posteris ejus gloriam cœlestem, de qua ipse per peccatum exciderat.

S. August. serm. 13. de temp. Hæc, ait, 103. est, qua Angelum à cælo projecit, hominem de Invidia Paradiso exulavit, Abelem occidit, contra plurima Joseph fratres armavit, Daniele in lacum leoscælera pa-
num misit, caput nostrum cruci affixit, & Judæum suspendio sustulit. De illa S. Basilus: tima dam-
Fugiamus, inquit, fratres intollerabile malum, na caulat, serpentis id præceptum, diaboli inventum, inimici satio &c. Denique omnes virtutis species in vicina vitiorum nomina convertunt (invidi) nusquam calumniâ rebus laudatis deficiente. Dum Christus hydropicum sanavit Luc. 14. invidiæ malignus humor invasit Phariseos, de quibus,

Dum miser à Christo sanatur hydropicus, humor
Scribarum invidiæ pessima corda tenet.
Sumunt inde mali multis nocitura venena
Sanatura bonos unde medela venit.
Sic ex flore nocens desumit aranea virus
Ex quo dulce trahit sedula nectar apis.

Ad Philip. 1. v. 17. dicit Apostolus: Quidam autem ex contentione Christum annuntiant non sincere: existimantes pressuram se exci-
tare vinculis meis. P. Cornelius hic q. d. non Paulum pura intentione prædicant Christum sed fœtè, interimere fraudulenter, contentiosè, & periculosè, volunt.

nimirum, ut sua prædicatione magis concitent Neronem contra me, quasi omnis hujus prædicationis authorem, ut Nero in vinculis magis me premet, affligat, interimat, ut nimirum me interempto illi soli prædicent, omnes post se discipulos abducant, & ita quasi Doctores triumphent. Ita Chrysost. Theoph. Verè dixisset Paulus quod Socrates. Non Nero, non Romani, sed sola, qua tot viros præstantissimos, me quoque occidit invidia.

Invidia
fatale-
tum.

Invidia fe-
ris crude-
rior.

Assyriorum Rex teste Xenophonte Gobriam ad venationem secum duxit, ac oblatum sub tempore venationis ursum idem Rex telo petiit sed casso; Gobrias certissimo jaculo feram prostravit. Invidiam Rex dissimulavit, venientem pariter leonem sagitta Regis non læsit, Gobriæ tetigit. Hic Rex lanceam satelliti eripit, eaque transfigit Gobriam, P. Drex. in Davide. Dum invidia ducti Satrapæ Darii Regis Daniele accusarunt, ac Decretum Regis, ut ad leones damnaretur, extorserunt: Rex importunis eorum instantiis annuens dicebat. Deus tuus, quem colis semper, ille liberabit te. Foveat itaque impositus Daniel, Rex ipse ostium speluncæ obturatum sigillo munivit, & Satrapas propriis sigillis munire jussit. Majus enim periculum Danieli imminere ab invidis, quam à leonibus putabat. S. Chrysost. Tom. 5. Hom. 44. ad popul. Invidi peiores feris, demonibus autem pares, fortè verè peiores & istis. Alanus de planctu naturæ: Invidia quod monstrosius monstrum: hæc est erroris cæcitate abyssus, humanæ mentis infernus, invidi arboribus intus à vermibus & putredine exesis similes, insperatè cadunt. P. Drex. in Daniel. c. 18.

Invidia Regium fratrem occidit. Occidit Cambyfes Rex Persarum fratrem Semeridem non regni æmulatione, sed mera invidia. Attraxerat frater Æthiopicum arcum, ipso Rege & regio comitatu aliquando validius, & peperit juveni fortissimo laceratorem robur invidiam apud fratrem, invidia exitium. Sabell. l. 4. c. 2.

Ephesii Hermedotum in exilium eiecerunt, causamque rogati dixerunt, quod virtute & moribus reliquos cives anteiret. Greg. VII. Papa ob insignes virtutes odio habitus Salerni in exilio moriturus dixit: Dilexi justitiam, & odii iniquitatem, propterea in exilio morior. P. Faber in August. Conc. de S. Steph.

104. Invidus ejus salvationem sperandam, qui parum boni quivis alio facit, & benefactis aliorum favet, quam ille peccatore; qui & multa invidet, Plato de odio. & scelera-
tor, Invidia præchrè annotavit, licet Paganus. Neminem hominum esse, qui de hoc scelere gloriatur.

Gen. 1. v. 26. dicit Deus: Faciamus hominem ad imaginem & similitudinem nostram. imaginem Arguit hic locus hominum superbiam, qui Dei denolunt sibi similem habere. Numquid ma-
jor est Deo, qui sui similem non solum patitur, sed facit. Oleaster in hunc locum, Quando diabolus capit homines aliis vitiis, Capit ho-
aliquam delectationis escam illis objicit, sed mines sine invidos miseros capit sine esca, quia invidia esca. dolor est & amaritudo. Job. 5. v. 14. legitur:

Per diem incurrunt tenebras, & quasi in nocte sic Invidi cæ-
palpabunt in meridie. Ubi dicit S. Greg. ci. Mens invidi, cum de alieno bono affligitur, de radio lucis obscuratur. Sicut ærugo ferrum, Invidia ita invidia illam ipsam animam, in qua est, ipsummet interimit & consumit. Et sicut viperas, invidum ajunt, dilacerato & dirupto illo ipso materno torquet, utero, in quo conceptæ sunt, nasci, ita & invidiæ natura illam ipsam animam, à qua concepta est, & consumit & perdit. Aug. Tom. 10. serm. 83. Invidus fugere non valebit, ubicunque fuerit, adversarius suus secum est hostis in pectore semper inclusus. S. Aug. 16. Scribit P. Frater Van. Hom. Ordin. Eremit. Conc. 17. Quando in aula Darii Regis duo versarentur fideles ejus aulici, quibus in prompti obsequii mercedem volens gratiam exhibere, ab iisdem exquisivit, ut quis eorum proponeret, quodnam sibi cuperet impertiti beneficium; hæc tamen adjuncta conditione, quod primo eligenti unum duntaxat, alteri duplum tribueret. v. g. si primus mille aureos sibi numerandos optasset, alter duo millia reciperet. Cumque hi intellecta regis mente inter se diu fuissent altercati, quisnam prior suum aperiret desiderium, tandem unus in hæc verba prorupit: Ego O Rex exoptulo, ut mihi mox dexter erua-
tur oculi. Obstupescit Rex, quænam cum invaderet dementia? Cui ipse: Hoc summo mihi est solatio ac gaudio, me coelitem tantum futurum & adhuc potentem insuere inimicum meum utroque orbatum oculo. O cæca invidia! Timon maxime invidus erat, Invidiæ omnibus invidebat, actiones omnium arro-
bat, hominum vestigia vitans, soli Al-
folatium cibi adolefcenti familiaris. Rogatus cau-
fam, hanc assignabat. Hic adolefens Athe-
malis. niensibus suo tempore ingens conflabit ma-
lum. Timonis Epitaphium ad mare hoc fuit.

Hic sum post vitam miseramque inopemque sepultus.
Nomen non quaras, Dii lector te male præ-
dant.

Timonibus orbis plenus. P. Drex. in Jo-
seph. c. 2. §. 1.

Describit imo depingit invidiam vividis coloribus Ovid. l. 1. Metamorph.

Pe-

Turpitu- Pectora felle virent, lingua est suffusa vene-
do invi- no:
dia. Ritus abest nisi quem vivi movere dolores:
Nec fruitur somno vigilantibus excita curis.

105. Anno Domini 1509. Ludovicus Roma-
Invidia nus oculus testis in libro Hodeporico de
ambitiosa Persia c. 2. & 3. Ubi describit insignem ci-
oculis or- vitatem Ormuz (cujus Soldanus erat Ma-
bat fratres, hometanus) rediit in patriam ex peregrin-
parentes, natione hoc anno: scribit is se magnam par-
tem spectasse, & in hujusmodi tragoediam
tasque pa- incidisse. Soldanus Ormuziæ Mahometanus
trat cædes, pro tunc erat, cujus felicitati & opibus ac-
cesserunt liberi 11. masculi omnes, sed filius
natu minimus inter tot mundi delicias illi spi-
na fuit, cum ab omnibus passim pro fatuo
haberetur; nam maximus natu filius uti hæ-
res, matri patrique in deliciis fuit, sed in odio
populi ac totius civitatis: Quanto enim ma-
jori indulgentia educatus, tanto prouior eva-
sit in vitia. Qualem ergo volebant, habe-
bant: voluptatibus deditum, crudelem, su-
perbum; diabolus catenatus dicebatur: *dia-*
bolus, inquam, ob nequitiæ catenatus,
quia illi defuit suprema potestas, qua sola
ligabatur, accessit superbiæ ambitio, am-
bitioni invidia, quæ à S. Cypriano radix om-
nium malorum, fons cladum, seminarium
delictorum, materia culparum esse dicitur.
Diabolus ergo ille catenatus catenam illam,
scilicet potestatem diutius ferre recusans, ex-
cutere cogitabat, ac contra fratres se munire,
statuitque una strage & patrem & matrem tol-
lere. Quare captata noctis somnique occa-
sione stricto pugione per cubicula, imò sin-
gulorum lectos obiit: & patri primo mox,
& matri, novem deinde cæteris fratribus o-
culos effodit, solum decimum è fratribus na-
tu minimum stoliditatis opinio ab hac imma-
nitate exemit. Viginti duos oculos in una
patina cruentatos sicis ipse imò gaudentibus
oculis aspexit. Ita crudelissimè excæcatos
orbitem ejulabili quæstu lamentantes in u-
num conclave conduxit, & subito igne vivos
concremavit. Ad tam barbarum facinus
quasi excusso veterno, & stupore abjecto
frater minimus solus superstes è Regia profi-
liens, & per publicas undique plateas con-
cursans, ac demum ad asylum fani confugiens
altissima contentissimaque voce clamavit:
Juia! &c. O Deus quam impius est frater
meus, qui cruenta manu sceptrum invasit,
regnumque violenta successione injustus hæ-
res, nefarius successor occupavit. Sic o-
culos sibi adscivit invidia, de qua Ovid. 2.
Metam.

Vixque tenet lachrymas, quia nil miserabile
cernit,

Ælianus l. 12. variat. Hist. c. 16. Per-
diccam oderat Alexander, quod esset bellico-
sus, Lyfimachum, quod imperatoris artis
peritus, Seleucum, quod forti animo esset,
Antigoni verò liberalitas eum offendeat, &
Attali imperatoria dignitas, & Ptolomæi
prosperitas. Et verò ille diabolus catena-
tus tanquam rabidus canis à catena solutus,
cum didicit eam eadem in notitiam vulgi pro-
diisse, non cunctandum ratus, armis, quæ
jam paraverat, occupavit regnum injustus
hæres, quod, ut magis firmaret, ulterius
fulciendum interitu eorum, quos patri seive-
rat fidissimos; Duos è Presbyteri Joannis re-
gione bonis Christianis parentibus oriundos
egregios viros, sed fortè in bello captos ha-
buerat in aula sua pater ejus, hos ob dexter-
tatem in rebus agendis, ac fidelitatem haud
secus quam filios suos dilexerat. Hos non
solum magnis officiis, sed etiam arcibus mu-
nitissimis præfecit. Mutata jam dudum e-
rant his captis nomina Christiana, Maho-
met unus, Cain alter in aula appellabatur.
Istos ergo parricida, ni ejiceret, se è regno
ejectum iri existimabat, ac fraude potius,
quam vi rem tentandam ratus. Alterum, cui
Mahomet nomen, ad se venire jussit, ve-
nientem interrogavit, an pro Soldano ag-
nosceret eum, cum quo loqueretur, affir-
mantis manum blandissimè apprehendit, ho-
noribus variis ornavit, plures cum agris fun-
dis pollicitus, si Collegam suum alterum
Christianum Cain vulgo vocari solitum in-
terimeret. Spreta tanta spe Mahomet nega-
vit hæc se acturum. Triginta, inquit, an-
nis ô Soldane cum Collega meo vixi, idem
nobis natale solum, una læta atque tristia
experti sumus, & bellua tygris essem, si hæc
perpetrassem. Tyrannus tanquam si re me-
lius ponderata, nullo præterea mandato aut
petitione oneratum dimisit. Hoc dimisso
alterum advocavit pari arte aggreduendo. Et
haud diutius laboravit. Cainus enim cedens
authoritati, ac tot promissis emollitus, an
tot recentissimis exemplis lanienæ fractus,
promisit porrecta dextera, se crudelissimi
mandati alter Cain in fratre ministrum fore.
Nec diu moratus ex aula discedens illico ar-
ma induit futuræ scenæ idonea, ædesque so-
cii benevolus trucidator adivit. Proclive
erat Mahometo, quod res erat, suspicari;
nam & adventus intempestivus, & tyranni
prior machinatio & vultus ipse Caini ali-
quid vel ausi vel ausuri viro prudentissimo
perspicue prodiderunt, quam rem cogitaret.
Quocirca velut subito excandescens manum
capulo acinacis admoveat, procurrensque
iracundè obviam; O proditor impie, inquit,
ô Paries dealbate, ô subæratum aurum, &
perfidie Achates, non jam Achates excla-
mat, Patere tua consilia non sentis? negare
non

tion potes, in fronte tua lego &c. deserta
Christi pietate transisti ad mores Mahome-
tanos, sed adeo ego te præveniam, ut an-
tequam occidas innocentem nocens, ipse
occidaris. His percussus subito Cainus,
quod jam illi palam esset, veteri amico
haud tegendum existimavit. Quare extemplò
in genua procubuit, atque gladium vaginâ
eductum abiecit ante pedes illius, cumque
cervicem ipse suam nudasset; Feri, inquit,
domine, & meo me gladio verbera, hominem
omnium, quosque mortales vivunt, ingra-
tissimum.

Nihil aliud expectabat Cainus, quam
ferrum & fatum: sed melior Mahometus,
Ersi, inquit, necari dignus es &c. tamen do-
no vitam, do veniam, surge. At ne sine
omni vulnere abeas, dicam, quem tu vo-
lueris vulnerare, illum nempe, quem ty-
rannus in eadem causa compellavit, jul-
sitque tibi vim inferre, & abi ad illum, &
simula te, quod mandarat, perfecisse, meque
dic ferro tuo cecidisse, cætera mihi per-
mitte. Abiit Cain, tyrannusque retulit, se
ipsius mandato paruisse, Mahometum vi-
xisse, quod ubi ille audivit, jam contra u-
num pugnare longè facilius duxit, astu ta-
men vim occultavit, ad complexum illius
cucurrit, sed inter amplectendum inopinan-
tem pugione percussit. Perlatus est illico
hujus cædis rumor ad Mahometum, qui
rem non diutius distulit; sed armis raptim
instructus ad palatium properavit. Ibique
tot funeribus, funere ipsius etiam Parricidæ
cumulatis, & se hoste, & regnum tyran-
nis liberavit. Fraude uti noluit, virtute
vicit. Igitur tanquam primæ admissionis
Aulicus audientia non petita ad Soldanum
intrepide ingressus est. Tyrannus eo viso
excandescens: Ergo, inquit, tu canis, &
filius canis adhuc aurâ velceris? Cui Maho-
metus: In gratiis tuis vivo, inquit, & quia
cane deterior es, ego nunc te ipsum neci de-
dam. Corripiunt utrinque ferrum, & acer-
rimè dimicant; post diuturnam pugnam ce-
cidit, qui meruit, parentibusque suis infer-
rias tulit truculentus filius. Paucos itaque
dies in solio sedit, qui ad illud per tot scelera
evaserat. Hoc facinore in conclavi patra-
to victor Mahometus militem collegit, po-
puloque convocato ad concionem, occisi

tyranni historiam omnem explicatè narra-
vit, miro plausu exceptus. Eadem mens
fuit procerum, qui omnes Mahometum
Soldanum esse jusserunt. Ille quasi accep-
tasset honorem, milite munitus turbas om-
nes regni composuit, & mira celeritate in-
tra 10. dies omnia tranquilla reddidit. Qui-
bus elapsis, tam proceribus quam populo
universo convocatis statum regni exposuit;
tandem Regis filium natu minimum super-
stitem produxit: ad hunc, non ad se regnum
pertinere dicens, non jam fatuum, sed
Dei (qui, quæ stulta sunt, eligit) suffra-
gio coronandum. Itaque coronam de suo
capite detractam juveni imposuit: qua tan-
ta fidelitate effecit, ut non solum Amicus
Dei à cunctis appellaretur, sed etiam ut
cum summa Christiani nominis æstimatione
atque incremento haberetur pro urbis &
totius regni gubernatore, donec regius puer
ex ephebis excederet, & per ætatem ipse
regnaret. Hæc initia fuerunt in Armuziam Providen-
Christianam Religionem introducendi, quæ tia DEI
velut fundamenta jecit divina Providentia, mirabilis,
super quibus postea Pater Caspar Berzæus
Soc. JESU reliquam Ecclesiæ structuram æ-
dificavit. P. Stengelius in Exemplis l. 2. c.
4.

1um Remedium contra invidiam. Ho- 106.
nore, laudem, cæteraque bona tempora. Remedia
lian non magnifacere, sed potius bona vilio- contra in-
ris ordinis, fluxa, caduca, transitoria exi- vidiam, &
stimare, æterna verò bona æstimare, ama- odium,
re, desiderare.

2um. Ea frequenter considerare, quæ
ad fratrum amorem excitare possunt; qua-
lia sunt: quod omnes sumus Dei imagine in-
signiti, omnes Christi sanguine tincti, om-
nes ad eandem hæreditatem vocati, omnes
ejusdem mensæ divinæ participes &c.

3um. Expendere damna invidiæ, quæ
ipsummet invidum tristitia consumit, om-
nibus gravem, diabolo similem, imò pejo-
rem, ut supra dictum, facit.

4um. Considerandum, quod in celo
non erit invidia, etsi non æqualis omnino
omnium erit gloria, sed major, vel pro-
tione meritorum.

Dolus do-
losis no-
cet.

Invidi
ambitiosi
pena.

CAPUT IX.

De malitia peccati Gulæ & Ebrietatis.

§. I.

De malitia Gula.

107.
Quid sit
gula.

Gula est inordinatus appetitus cibi & potus, opponiturque abstinencia, & committitur 5. modis. 1. Si edas ante tempus. 2. Si nimis exquisita. 3. Si plus justo. 4. Si voraciter. 5. Nimis exquisitè præparata. Gula ex genere suo est peccatum tantum veniale, quia nullus horum modorum repugnat præceptis charitati DEI & proximi. P. Busenbaum. l. 1. c. 3. d. 5. a. 1. Strictius sumpta gula est, quatenus versatur inordinate circa cibum tantum. Plura de gula D. Thom. 2. 2. q. 148.

Ex genere quoque suo venialia sunt, quæ filie gula dicuntur, nimirum ex parte animæ. 1. Hebetudo mentis seu stupiditas nata ex crapula. v. g. ut non possit orare. 2. Inepta lætitia. 3. Multiloquium. 4. Scurrilitas. Ex parte corporis immunditia, vomitus, seminis effusio, quæ ultima, si voluntaria sit, mortale est. Explicationem dictorum vide apud P. Busenb. ibid. Gulosus breviter describitur Juven. Sat. 1.

Sunt quibus in solo vivendi causa palato est.

Gulosorum descriptio: 10. Rhetoric. Quidquid, inquit, avium & gula illos quam nocet.

Et Socrates, Alii, ait, vivunt, ut comedant, ego comedo, ut vivam. Senec. 10. Rhetoric. Quidquid, inquit, avium & gula illos quam nocet. Quidquid ferarum discunt, nostris sepelitur ventribus. Quere nunc, cur subito moriamur? quia moribus vivimus. Et rursum: Cor habet in ventre gulosus, lascivus in libidine, cupidus in lucro. Et rursum Hipocrates in Aphorismis docet, crassa & obesa corpora, quæ crescendi mensuram impleverunt, nisi ablatione sanguinis minuantur, in paralytum & pessima morborum genera erumpere, non animi in uno statu manere naturam corporum, sed aut crescere aut decrescere, non posse vivere aliis, nisi crescendo capax sit. Et Galenus ait: Quorum vita & ars saginata est, nec vivere posse diu, nec sanos esse animasque ita nimio sanguine & adipibus quasi luto involutas, nihil tenue, nihil celeste, sed semper de carnalibus eructare, & ventris ingluviem cogitare. Hugo Victorinus: Superfluum nimis, inquit, quidam in suis præparandis cibis adhibent studium, infusa decoctionum fruxuram & condimentorum genera excogitantes, secundum consuetudinem prægnantium desiderantes, ita, ut eis defudant coquorum artes. Ipsi videntur colere ventrem tanquam Deum. Hinc de gulosis.

Dum naturafatis, gula non satis est mihi, dicit:

Ignis consumit fervida more dapes
Naturæ, quod habet domus, est satis, haud
satis illi.

Vix satis est hoc, quod terra, quod æ-
quor habet.

Pluraque longinquis specialia poscit ab oris;
His onerat mensas, his queratque sta-
tum,

Quem suis author habet. Franguntur sacula
luxu:

Magnaque sub tanto pondere regna ruunt.
Et illud:

Vix satis est natura gula, ars non sufficit una,
Sæpe etenim plures distinet arte cocos

Exquisita sibi nimium vult illa parati
Luxurians lapidis, desipit ipsa gula. 108.

Quot sumptus in conviviis innumeris il-
laudabiliter consumpsit gula, qui ad gloriam consum-
Dei, ad bonum Republicæ insumi laudabi-
liter potuissent. Vitellius in suo convivio 7. præcipue
millia avium, duo millia piscium apposuit. in convi-
vio Getæ Imperatoris convivio tot fuere mil-
lia, quot in alphabeto literæ, & tot in quo-
vis missu fercula, quot sub illa litera pisces,
& aves numerantur. Ptolomæus Ægypti
Rex mille conviviis apposuit convivium millies
mutatis ferculis & vasibus autem. Carolus V.
Madriti Francisco I. Regi Galliarum appa-
vit mensam in triplici missu, in quorum pri-
mo viscebantur 100. lanceæ argenteæ solis ce-
rebellis avium referta. in 2do & 3tio missu
totidem etiam cerebellis avium instructa. At
Cornel. à Lap. in Ecclesiæ refert, primos paren-
tes pane & aqua victitasse, memores, quod
unius esu pomi paradysum prædegerent.

Gula Adamum paradysum expulit; gula quot ma-
mundum cataclysmo merxit. In diebus Noe
la causa-
erant comedentes & bibentes. Matth. 24. Gu-
vit.
la Sodomiam incineravit: hæc erat iniquitas
Sodomæ saturitas panis. Ezech. 16. v. 49.
Gula 23. millia Israelitarum perdidit, dum
sedet populus manducare & bibere, & surre-
xerunt ludere. Seneca ad Salvianum Epist. 9.
Procul sint à conviviis tuis phasides, turtu-
res &c. quibus amplissima patrimonia avo-
Turpitu-
lant. De Bonoso vinoso imperatore testatur
do gula.
Vopiscus: Natus est, non ut vivat, sed ut
bibat. Aristoteles refert de pisce, qui Asi-
nus dicitur, quod cor habeat in ventre, tales
illi, qui in ventrem crediderunt. Divitem il-
lum Epulonem, qui dicebat animæ suæ: Re-
quiesce, comede, epulare. Lucæ 12. con-
siderans D. Basilii exclamat: O verba stul-
tissima: nam si porcinam habuisses animam, quid
aliud enuntiare potuisses.

Ad

Dæmon
excitat gu-
lam.

Ad Macedonium Anachoretam teste Ra-
dero nostro in vita Sancti adducta fuit mu-
liercula triginta quotidie galinas absumere so-
lita, quam ille dum à gastrimargico dæmo-
ne liberasset, ne dimidiam posthac die inte-
gro absumere potuit. P. Hartung Philip. 16.
Domin. Quinquag. Ab infernali forte genio
exacerbatur appetitus illorum, de quibus
Rhodiginus l. 7. c. 11. Theagenes Thasius
Athleta taurum vorabat solus. Milo Cro-
toniates carniarum minas 20. panis totidem,
vini choas tres exsiccat. Camblera Ly-
dorum rex in id vorandi studium evectus, ut
nocte quadam uxorem quoque consumpserit,
cumque summo mane illius manum in
ore comperisset, semel jugulavit. Rhod.
S. Amatus Presbyter è Moniali, quæ in
pomo sine superioris permissione comesto
dæmonem comederat, eundem eiecit. Ann.
cælest. 13. Septembr.

Dum malus in malo Genius se intrudit in
escam;
Te ut malus ejicitur, Dive movente, ci-
bus.

109. Levitici 1. Dum sibi DEUS jussit offer-
Deus spe-
re turtures & pullos columbarum, vesicas
cialiter gu-
gutturis earum avium jubeat abjici. v. 16.
lam jodit. Vesicas vero gutturis & plumas projiciet prope al-
tars. Tropologice P. Cyrill. l. 16. de Ado-
rat. fol. 324. & Ribera, per vesicam gutturis
accipiunt ventris ingluviem, cibi enim vo-
luptas non sentitur nisi in ore, & in hac ve-
sica gutturis, cum eam transit cibum, transit
& voluptas. Unde Philoxenus optabat sibi
Philoxe-
nus optat
collum & guttur gruis, ut longius & diutius
sibi col-
cibi voluptatem sentiret, ad illum, eique
lum gruis, similem gulosum dici posset:

Esse gulam voluere brevem tenuemve Poëtæ
Cur tibi sit quovis tempore longa gula?
Hellus baccharis, seu victima nata macello
Inter continuas non saturate dapes.

Fuere quoque gulæ mancipia Lucullus,
qui in singulas, easque quotidianas cenas
quinque millia philippeorum absumpsit.
Drexel, celo. l. 1. Vitellius patinam ha-
buit, quam ob immensam amplitudinem,
clypeum Minervæ dictitavit, illa sexcenties
H. S. (scilicet sexcenties centena millia fester-
tiorum, sestertia enim singula continent mil-
le sestertios) taxata est, in hac scarorum je-
cinora, phasianorum & pavorum cerebella,
murænarum lactes, ab usque pari Carpa-
thio, fretoque Hispaniæ petitz.

Gulosus
& ebrio-
sus in cor-
pus suum
peccat.
P. Cornelius à Lap. in illa verba 1. Cor.
6. 18. Qui autem fornicatur in corpus suum,
peccat, dicit, quod gulosus quoque & ebrio-
sus in corpus suum peccat: quia illud stigma-
peccant.
R. P. Kwiakowski, S. J. Collectanea Ascetica.

tibus, vomitu, aliisque sordibus sæpe de-
decorat, illiusque vires & calorem natu-
ralem debilitat, lædit & obruit, unde sub
fornicatione hic gula & ebrietas quasi illi affi-
nis, imò mater intelligi potest.

Osee 9. v. 6. dicit Propheta: Memphis Gula se-
peliet eos. Memphis interpretatur ex ore pelis,
nimietas cibi & potus ex oris vitio occasio-
nem habens, sepeliet. D. Hieron. Qui lu-
xuriatur vivens mortuus est. Vita sepul-
chrum est ebrietas. Sepultura ista quasi sub-
mersio spiritualis est; in aqua scilicet sepeliri,
submergi est. De ebrio quoque dicitur som-
no, vinoque sepultus.

1. Reg. 22. 18. Conversusque Doëque Idum Gula san-
mans, irruit in Sacerdotes, & trucidavit in die guine pa-
illa 85. Viros vestros Ephod lineo. Nobis au-
tem civitatem sacerdotum percussit in ore gladii.
R. P. Oliva Strom. l. 3. p. 234. Tot Sacer-
dotes Domini victimæ cecidere Davidici
gutturis, non quidem tantæ stragis præfago
Propheta; tamen ne unus eluriret venter
mactari debuere Pontifices 85. Erravi, ne
forte crederes id evenisse Davide non modo
inscio sed ne quidem præfagiente excidium
tantum. Audi Davidem ipsum consolantem,
Abiathar filium Achimelech super fu-
nere parentis optimi; Ibid. 22. Scribam in
die illa, quod cum ibi esset Doëque Idumans,
procul dubio annuntiaret Sauli: Ego sum reus
omnium animarum Patris tui. Audin? scie-
bat delatorem latere &c. Quis jam miretur
divendita ab Esau primogenita pro esculen-
to, quando David tot Sacerdotum suppli-
cio quinque panes fermentare non horruit
&c. Non equidem tantæ temeritatis reus
sum, ut supparem Davidi Jezabelem (quæ
sitiendo vineam Naboth sanguinem illius fu-
dit) quos scio animo & integritate dissimilli-
mos; verum quamvis hæc illo sceleratione
proposito fuerit, fuit tamen hæc ille, sangui-
nis profusior, felicius sane innocentia, sed
supplicis funeribusque infelicior.

Axioma est viri sapientis, esto nonnul-
lis videatur paradoxum. Pene omnes homi-
nes mori gula. Nam plerique omnes sæpe cidit.
excedunt in cibo vel potu præsertim in con-
viviis, festis & recreationibus. P. Cornel.
à Lap. in Ecclesiæ. v. 34. 4. Reg. 25. Na-
buzardan Princeps militiæ servus Regis Ba-
bylonis venit in Jerusalem & succendit Do-
mum Domini, & Domum Regis, omnem-
que Domum combussit igne.

70. Nabuzardanem vertunt Archimagi-
rum seu Principem Coquorum. Unde S.
Gregor. p. 3. Pastor. Admon. 10. Nabuzarda-
ni nomine gulam accipit. Princeps co-
quorum destruxit Jerusalem. Princeps nam-
que coquorum venter est; muri autem Jeru-
salem

salet virtutes sunt animæ. Ex Mundo Symbol.

Gula ipsa gulosum punit. Ficus non sat sapiunt, nisi glacie & nive frigeant, quo cibi condimento dum avidius fruitur Pompejus Columna Neapolitanus Prorex, in complexu Augustini Niphi extinctus est. Plin. l. 19. c. 4. Heu prodigia ventris: si nives illi glaciem potant, penasque montium in voluptatem gulæ vertunt. Aliquorum vita nihil aliud esse videtur, quam Ingerere; digerere & egerere. P. Faber in Auctuar. in Fest. SS. Innocent.

Gula occidit. Iucundum est, quod in vita S. Francisci. An. de Paula tradunt Acta Sanctorum Henscheni tonella pida Aprilis. Donatus fuit prædicto sancto scis mira: piscis delicatior sed jam extinctus, Trutam biliter, vocat, ille donatum projecit in fontem, quem prodigiose ex petra eliquerat, & qui eius, resu- continuo innumeris morbidis sedularis est. scitatus.

Mox piscis redivivus comparuit, & varia corporis agitatione se librans gaudium de recepta vita testatus est, suscitatori verbò suam familiarem se exhibuit, ut vocatus nomine Antonellæ illico advolans, se mulcendum præbuerit, pastumque de manu sancti sumere consueverit. Advertit hoc Sacerdos & vicinacitate, atque Antonellam nomine, & panis fragmentis ad se allicitam apprehendit, sustulit, domum detulit & in cenam coxit. Non latuit DEO revelante Franciscum, à Sacerdote commissum furtum, unum ergo è fratribus confestim expedit, qui Trutam repeteret. Negavit ille factum, & convitiis oneravit fratrem. Sed Franciscus iterum insistit, ut Truta jam macata & in cenam elixa (qua dicendi formula admonuit hominem, innotuisse furtum) restitueretur sine mora, aliàs caro ipsi solvenda. Indignatus ille arripuit coctum jam piscem, atque ad pedes missi fratris projecit tanto impetu, ut in plures dissilierit particulas, quas frater sollicitè collatas detulit ad sanctum. Is quasi vivam allocutus Trutam, O mea, agebat, Antonella, quomodo tam male accepta es, hoc scilicet lupri habes, quod tam vorax fueris. Nisi objecta fragmenta appetisses gulosa, nihil simile tibi contigisset: Cupiditas edendite prodidit. Deinceps sis cautior: tunc autem in nomine Domini vitam recipias pristinam. His dictis particulas acceptas à fratre iniecit in concham fontis, & ecce mox concreverunt, & redivivam Trutam exhibuerunt; quæ huic illicve discurrendo & in altum exiliendo, atque multo familiorem se Sancto exhibendo testata est gratitudinem suam. Vixit, quamdiu Franciscus superstes fuit: eo defuncto & ipsa ea hora vivere desit. Sacerdos autem ille audito redivivæ Trutæ prodigio, supplex pedibus Sancti advolutus est; à quo peramanter acceptus illud solum audiit: Ex male partis nullum capi commodum. P. Drex-

cos in Brev. Ascet. P. III. p. 263. Sic pisces capiuntur esca & maculantur, ut cautiore sint homines, ne se capi escis in interitum permittant.

S. Vereburga Monasterii opulenti Abbatissa, ubi inauditi in Monasterii fundo se-stigata in getes anseribus sylvestribus voratas, & de-anteribus, vastatas, eas ad Monasterium congregare præcipit, Oeconomus jocum primo existimavit, sed ubi imperium serio sibi imponi videt, anseribus nomine Abbatissæ præcipit, ut ad Monasterium omnes sese recipiant, paruerunt illico anseres, & alas non explicando demissis capitibus, ac si de delicto dolentes, in lineam ordinatæ pedibus iter confecerunt. In Area Monasterii acclusæ noctem sine ullo strepitu egerunt: postmodum S. Abbatissa in conspectu sociorum reprehendit illarum voracitatem, & comminata est, quod eas fame castigare vellet, deinde sensim, quasi rigorem Justitiæ mitigando, ab omni illas poena absolvit, & liberas dimisit, illud Davidis ingeminando. Benedicite volucres Celi Domino. Avolarunt itaque alis plaudentes; sed postea unam sibi sociam deesse advertunt; unde turmatim ad Monasterium redeunt, jam curam illius requirentes; quod ubi Divino instinctu agnovit Vereburga, super facto inquit: dum ecce unus famulus fatetur, quod anserem occiderit, assaverit, comederit. Sed virgo ossa illius afferri præcipit, quibus vix signum S. Crucis superimpoluit, cum ecce ossa impingi, carnibus & plumis reindui, deinde animam vidit, illamque redivivam sociabus restituit. P. Rosignol. ex Bollandio 3. Febr.

S. Gregor Exposit. Moral. l. 30. c. 13. expendens illud Job c. 39. v. 6. Cui (Onagro) dedi in solitudine domum, & tabernacula ejus in terra saluginis. v. 7. Contemnit multitudinem Civitatis, clamorem exactoris non audit. Nonnulli hoc loco per exactorem intelligi ventrem volunt; ipse enim à nobis quoddam debitum exigit; quia quotidianum fructum sibi humani laboris impendi etiam per naturam quarit. Abstinentes igitur viri, qui hoc loco onagri vocabulo figurantur, dum violenta gula desideria reprimunt, quasi clamantis exactoris verba contemnunt &c. Quod non caro occidenda sed vitia carnis. Clamorem exactores non audit. Sermo namque hujus exactoris est necessaria postulatio naturæ; clamor verò ejus est, mensuram necessitatis transiens appetitus gulæ. Scriptum quippe est (Rom. 13.) Carnis curam ne feceritis in desideriis. Quæ igitur fieri in desiderio prohibetur, in necessitate conceditur: sed sæpe, dum incautè necessitati concedimus, desideriis deservimus. Nunquam verò dum desideris immoderatus obviare

III.

Gula clamor non audiendus

obviare nitimur, necessitatis miseria auge-mus. Adjutorem quippe habemus intentionis internæ, hunc hominem, quem exterius gestamus, & ipsi insunt motus lascivix, ipsi effectus suppetunt operationis bonæ, sæpe verò dum in illo hostem insequimur, etiam civem, quem diligimus, trucidamus, & sæpe, dum quasi concivi parci-mus, ad prælium hostem nutrimus, eisdem namque alimentis vitia superbiunt, quibus nutritæ virtutes vivunt, & cum virtus alitur, plerumque vires vitis augentur. Cum verò immensa continentia vitiorum vires extenuat, etiam virtus deficiens anhelat.

Gula irritamenta spernenda. Pompejo ægrotanti Medicus turdos præscripsit in cibo, ea anni tempestate, qua comparati non poterant, suggerente verò quodam, apud Lucullum ejusmodi raritatis assuetum inveniri posse: Itane, inquit, bat, Pompejus, nisi deliciis deditus esset Lucullus, nequaquam viveret Pompejus? Contemptoque Medico cibis parabilibus usus est. **Gula mortificanda.** S. Bernard. in Epist. Qui gulosus effectus est, vix aliter, quam morte mores mutabit. Innocent. de vilitate condit. humanæ. Gula Paradisum clausit, primogenita vendidit, suspendit pistorem, decollavit Baptistam, Nabuzardan Princeps Coquorum templum incendit, & Jerusalem totam evertit. Joan. Climac. q. 26. n. 37. ut apud eos, qui in saculo sunt, avaritia est radix omnium malorum; ita in Religione gula. Plura P. Drex-cos in Brev. Ascet. Fer. 5. post Cineres.

II2. Christus S. Brigitam instruens l. 4. Regula fræ- vel. c. 108. Ostendit mortificationem, qua no mortificationis sibi apprimere charam esse. Tres, inquit, sunt regenda, sancti, qui mihi præ cæteris placuerunt, Mater mea, Joann. Baptista, & Maria Magdal, isti tres sic habuerunt animam suam quasi Dominum, corpus verò quasi servum; In mensa certè servus non solet præponi Domino, nec ad arbitrium servi comedit Dominus, sed econtra. Nam sic diligitur corpus tantum propter animam, anima propter DEUM, DEUS propter seipsum. Ait S. Bernard. l. 2. prope init. Afellus marinus (teste P. Nicremb. Hist. nat. l. 1. c. 19.) cor in ventre habet, & angues in capite, quid mirum, si serpentina, venenatas, impuras cogitationes habeat in capite, qui afelli cor defossum habet in ventre. Ecclesiasticus c. 23. v. 6. Grat DEUM: Ausculta me ventris concupiscentias, & concubitus concupiscentia ne apprehendant me, & anima irreverenti & infrunita ne tradas me. Anima infrunita sive sine freno nihil scit negare gulæ suæ, anima verò DEO addita, divini amoris freno gulam coercet. P. Nadasi in monte Myrtæ & 10. Ethicorum etiam aliqui in freno tenere gulam sciverunt,

& sic circa A. D. 1024. Regnabat Ginecum in China, hic, cum inter dapes ferculum esset ex ostreis 28, quarum singulæ constabant mille nummis cupreis, re cognita, absit, inquit, ut complexu duorum paxillorum (utuntur Sinæ in comedendo scitè duobus paxillis ligneis, quibus ambabus manibus bolos ori ingerunt) in os gulosum ingeram 28000. Nummorum. P. Complet in Tab. Chron. Monarchiæ Sin. Merito reprehendendi Christiani, qui artem frændi gulam non callent. Hinc adhortatio ad frændam gulam;

Est vitium fat turpe gulæ, quod sæpe voracem

Vult hominem rapidis assimilare feris. Os homini sublime datum, est inclinat ad imum

Hoc gula ni valeas ponere frænagula.

II3. 1. ad Cor. 9. v. 27. dicit Apostolus: Castigo corpus meum & in servitutem redigo: ne forte, cum aliis prædicavero, ipse reprobus efficiar. P. Cornel. à Lap. hic. Ex hoc loco Apostoli patet, pugnam & luctum Christianam, tum in aliis conflictibus, tum maxime in carne subigenda & castiganda sitam esse. Hic enim est internus, & gravissimus noster hostis: à gula ergo debellanda Christiano incipiendum est: ea enim debellata facilius cætera vitia profigabit, ut Cassianus, alique docent. Hinc ergo patet pugili Christiano castigandum esse corpus per jejunia &c. hæcque castigatio, si sit discreta, viribus & valetudini attemperata, est aptissimum ad virtutem & perfectionem instrumentum, plenæque vitiorum victoria. ita D. Thom. 2. 2. q. 188. a. 7.

S. Ambros. ad Eccl. Vercel. Gloriatur autem dicens (Apostolus) castigo corpus meum & in servitutem redigo, ne cum aliis prædicaverim, ipse reprobus inveniar. Ergo qui non castigant corpus suum, & volunt prædicare aliis, ipsi reprobi habentur. Quæ istos Epicuros nova schola misit, qui voluptatem prædicent, delicias suadent &c.

S. Basilus de legen. Libr. Gentil. Est, inquit, corpus castigandum, ac fera cujusdam instar cohibendum. S. Chrysost. hic. Quare, inquit, castigo & in servitutem redigo? non dixit perdo & punio? non enim inimica caro est. Sed castigo & in servitutem redigo, quod Domini est non hostis; Magistri non inimici &c. S. Hieronymus ad Jovin. sub fin. l. 2. Cum multi acquiescunt, inquit, sententiæ tuæ (O Joviniane) indicium voluptatis est; & pro magna sapientia deputas, si plures porci post te currant, quos gehennæ succidio (vel ut alii legunt succendunt) dio)

dio) nutrias &c. Et epist. 14. ad Celantiam. Nam & vas electionis Paulus, dum castigat corpus suum, & in servitutem redigit, ne aliis prædicans ipse reprobus inveniatur, non ob solam, ut quidam imperiti putant, hoc facit castitatem: non enim huic tantummodo sed omnibus omnino virtutibus abstinentia opitulatur. Nota à viris prudentibus, in vitis Sanctorum, solenter observatum est, nullos pene sanctos miraculis & gestorum admirandorum gloria claruisse, nisi illos, qui jejuniis & vitæ austeritate excelluerunt, quique corpus affixerunt, vel ab hostibus & tyrannis tormentis & ærumnis afflicti fuerunt. Ceteros sanctos qui communem vitam egerunt, multum quidem sibi & Ecclesiæ profuisse, sed miracula aut rara aut nulla patrasse: P. Cornel. hic.

Pruritus, & aviditatem gulæ piè repressit quidam Archi-Episcopus; huic cum mensæ accumbenti appositæ fuissent ficus, quarum natura erat appetentior, unam, præ cupiditate cibi grati, oblitus benedictionis, quam aliàs solebat præmittere, arripuit jam jam ori immisurus, & comesturus, advertit terrorem suum, & cum corrigens. Dixit gulæ suæ, *Dominagula, nimium festinasti, & idè facite hanc penitentiam, hodie ficus non comedatis.* Insuper per integrum mensem sibi apponi iussit ficus, quas tamen nunquam attigit. Collet. Spec. Exempl. v. P. Lohner, in Bibl. tom. 3. p. 520.

Signum Filii DEI, Unde suspicio demoni, CHRISTUM esse Filium DEI? Videtis, quia jam non homini, sed Filium DEI credit, quem liberum à ventris conspexit servitute.

§. II.

De malitia ebrietatis.

114. Ebrietas, quid? **M**alitia ebrietatis plenè & perfectè in eo consistit, quod quis ob voluptatem & ingluviem, sciens volens, privet se usu rationis: non simpliciter, id quod fit in somno modo naturali instituto ab auctore naturæ, ad virium & imaginis DEI conservationem; sed violenter, & modo innaturali rationem perturbando, & DEI imaginem deturbando, in modum argenti bruti, ac simul insuper privando se proxima potestate utendi ratione ad omnem subitam necessitatem, ita com. DD. P. Busenb. Breviter ex S. Thom. 2. 2. q. 130. Ebrietas est vitium inclinans ad excessum in potando causâ voluptatis usque ad violentam usus rationis privationem.

Salomon dicebat Prov. 20. *Luxuriosa Ebrietas res vinum, & tumultuosa ebrietas.* Ad Ephel. 5. vitiorum *Nolite inebriari vino, in quo est luxuria. Ebrietas mater, tas fornicationum fons est,* ait, S. Chrysost. fons. *Ebrietas flagitiorum omnium mater, omnis luxuria fons. Naufragium castitatis.* S. Aug.

Ægyptio Eremicolæ demon promiserat omni posthac tentationum genere liberum fore, si vice simplici in unum ex tribus sceleribus consentiret, in homicidium scilicet, vel adulterium, vel ebrietatem. Stupidus Eremicola, ebrietatem prælegit, ex qua in adulterium, & ex hoc in mariti necem turpissimè est prolapsus. Erravit gravissimè, nam liber fuerat ad nullum ex dictis, aliisque delictis eligendum. Deuter. 32. v. 33. *Et Ebrietas draconum vinum eorum & venenum aspidum venenum insanabile, in quæ Ambr. I. de Elia c. 1. Pul. insanabile. chrè additur insanabile, multi enim reliquorum serpentum veneno sanantur, nemo ebrietate.* P. Hartung Philip. 41.

S. Greg. *Ebrietas est blandus demon, dulciter venenum, suave peccatum, quam qui habet, non se habet, quam qui facit, non facit peccatum, sed est totus peccatum.*

Abominabilis etiam gentilibus fuit ebrietas; hinc Claudius Tiberius Nero ob ebrietatem abominatus fuit Caldas Biberius Mero. In serie bilis, Imper. Rom. Solon adeo eam odio habuit, ut legem Græcis tulerit, qua potestatem illis dabat ebrium Regem occidendi. Diones bibonem quandam ad supplicium ductum liberavit, dicens: se ex illo poenas sumpturum; postea in foro in columna, ad quam solebant scelerati flagellari, speculum illi exposuit, in quo suam in ebrietate deformatam faciem spectaret. Cornel. à Lap. in Genes. c. 19. v. 1. de Lot.

115. Si ebrietas minus voluntaria in tot absurda hominem adegit, quid faciet voluntaria, Ebrietas S. Basilii hom. in Ebriet. *Quid quæso sunt quanta ebrii, quam gentium idola, oculos habent & perpetrat non vident.* S. Chrysost. hom. 57. ad pop. *scelerata. Ubi ebrietas, ibi diabolus, ibi turpia verba, ibi mala in saturitas, ibi damones choreas agunt.* Ebrietas insanum facit, hinc Seneca. *Ebrietas est inducit voluntaria insania.* Ebrietas iram DEI provocat. Isaia 5. *Va qui consurgitis mane ad ebrietatem festinando.* Quod maxime terreat bibones matutinos. Proverb. 23. *Cui va, cui rina &c. his qui commorantur in vino & student calicibus epotandis.* Jacuram facit fortunæ & vitæ, Eccl. 31. 34. *Propter crapulam multi obierunt, qui autem abstinentes est, adjiciet vicam.* Et c. 19. v. 1. *Operarius ebrius non locupletabitur.* Tollit erubescitiam in dictis, factis. Proprium hoc habet

habet, quod peccatorem constituat in periculo certo, & inevitabili damnationis æternæ, alii enim peccatores, si ingrat mors, poenitent; cum sint rationis compotes. & Sacramentis expiantur. Solus ebrius nec poenitentia nec sacramentorum est capax. Sic ait Paulus 1. Cor. 6. 10. & Gal. 5. 21. *Ebrii Regnum DEI non possidebunt.* Hinc de ebrietate formali scriptum.

In quoniam, vis scire, statu, sit summa ruina

Talis in extrema est ebrietate status.

Sit summè sceleratus homo tamen ille juvari

Et se commito corde juvare potest.

Si mors imminet rationis dum sit in usu

Et lachrymis, culpas ille abolere potest,

At bibo prostratus si morte instante prematur

Ille juvare animam, non valet ille, suam.

Sic cunctis dispositus, festina morte trahente

Æternum titubans aggredietur iter?

Ah! cadet infelix cadet æternæque ruina,

Amplius ex qua jam, surgere nemo potest.

Vis exempla? Lot, quem Sodoma non

visit, ebrius geminum commisit incastum;

Noe vir perfectus nudatus à Filio, Irrisus per

Dalilam Samson hostibus traditus est.

(Holoferni caput à Judith resectum est. Filii

Job, dum vinum bibunt, ruinâ domus oppressi sunt.)

Herodes inter pocula Joanni

Bapt. caput præcidi iussit. Dives Epulo

ob excessum in potu, post hanc vitam

nec guttam meruit bibere. Ait S. Chrysost.

Alexander ebrius Clytium occidit charissimum.

Sed & se Herculeo Scyphio Baltasar

temulentus eadem nocte à Cyro regno & vita

spoliatus. Cogitet ebrius eandem sibi à Deo

sententiam ferri. Mane Numerati & successi

sunt vitæ tuæ dies; brevi, & forte hac die,

&c. Thecl. Suspendus es, & inventus es

minus habens sobrietatis virtutis &c. Phares.

Divisus es; corpus tuum, quod ita saginasti,

dabitur vermibus, an demonibus in

ludibrium & tormentum &c. Plura vide

apud P. Cornel. in Gen. c. 19. v. 31.

1. Reg. 14. v. 15. dicebat Anna. *Ne re-*

putes ancillam tuam quasi anam de filiabus Be-

lial. De filiabus Belial, puta ebriam (ait

P. Cornel. hic) sceleratam & impiam. No-

ta, quod dicit S. Hieron. Quod omnes, qui

ebrietatem sectantur, Filii Belial vocantur.

Quam magnus ob ebrietatem fugatus

exercitus Benadad Regis Syriæ, de quo 3.

Reg. 20. v. 16. *Benadad autem bibebat temu-*

lentus in umbraculo suo & Reges triginta duo

cum eo, qui ad auxilium ejus venerant. Vide

ibid. *Victorem orbis, Alexandrum pro-*

stravit ebrietas, cum enim cerneret poculis

cum Prothea, quem ante provocaverat,

postea provocatus ab eodem egregie quidem

bibit, non tamen forte potuit sed poculo è

manibus elapso, dimisso in pulvinar decu-

buit, qua exire mortuus est. Plurimum bi-

bebat Alexander, ita, ut ob temulentiam

sæpius duos dies dormiret ac duas noctes,

Athenaus l. 10. c. 12. P. Lohner de Ebriet.

10. 3. p. 599.

postea provocatus ab eodem egregie quidem bibit, non tamen forte potuit sed poculo è manibus elapso, dimisso in pulvinar decubuit, qua exire mortuus est. Plurimum bibebat Alexander, ita, ut ob temulentiam sæpius duos dies dormiret ac duas noctes, Athenaus l. 10. c. 12. P. Lohner de Ebriet. 10. 3. p. 599.

Ad Ephel. 5. v. 18. dicit Apostolus: *Nolite inebriari vino, in quo est luxuria.* Pro Ebrietatis luxuria Græcè est *luxus lascivia*, qualis est mala eorum, qui assidue potant, & commesantur, ut penè semper sint temulenti, hi enim in omni crapula, spurcitia, impudicitia, & sordibus volutantur. S. Hieronymus. Epist. 83. ad Oecum. *Noe ad unius hora ebrietatem nudat femora sua, qua per sexcentos annos sobrietate contexerat.* Et superius, *Vinolentia scurratum est, & commessatorum, ventresque vero astuans, cito despumas in libidines.*

S. Ephrem. tr. de Tim. DEI tom. 3. *Qui corporis sui carnes delicate nutrit, concupiscentias malas pascit.* Plura Cornel. in dictum c. ad Ephel.

Refert Martin. Delrio. Tres Heliuones Ebrietas in Flandria quadam die in seram noctem demoni compotasse. Dumque diceret unus: agatraditus mus DEO gratias, jam satis est Baccho datum, alter dixit, imò potius diabolo, cui operamur; postea in lectos se conferunt, venit demon magni & atrocis viri specie, habitu venatorio, illumque audaciorem lecto abstrahit, ac duobus cocis parvulis tradit; jubet eundem insigi veru, & lento igne assari, quod factum est; tremantibus aliis; addiditque demon: pari vos digni estis supplicio, nec deest mihi voluntas, sed prohibeor vi majore. Disparuit denique, at ille in veru assatus remansit.

Athenaus l. 2. c. 1. refert. Quosdam Arabi gentinos ad eam insaniam fuisse redactos, demeruat ut jam temulenti, in medio mari se jactarent. in dam-bitrarentur; & quasi exorta tempestate oneribus navem sublevare satagentes; omnem suppellectilem defultorie per fenestras præcipitabant.

Tradit Joann. Benedictus in summ. peccat. l. 3. c. 8. Uxorem quamdam ad potantem maritum venisse, illumque in popina, ut aliquid in crumena relinqueret, monuisse, at pugno à marito excepta, dum dolore plena, & ira succensa revertitur, occurrunt liberi, petunt panem, sed illa impatiens eosdem cultro mactat; idem marito, dum intempesta nocte redisset, facit stertenti post crapulam, ipsa tandem judicio condemnata est. Utinam mariti vel sola cogitatione

tatione hunc cultum potaturi gutturi suo imponent. P. Engelg. in Fest. 1. Matth. 81.

Ebriosis cum sua non suppetant, ad aliena vertuntur. Hinc Corinthii teste Athenæo 1. 2. 78. Ebriosos, de quorum paupertate aliunde constabat, carnifici tempestivè necandos tradebant. Georgius Eduardi 4ti Regis Anglorum frater, Clarentiæ Comes, ob læsæ Majestatis crimen, mortem sibi eligere jussus, vas Malvatici elegit in eoque absorptus est. P. Hartung Philip. 40.

Item quidem Princeps cœtus non sponte, hoc naufragium passus est, sed alii sese ingurgitantes, usum rationis, & vitam sibi eripiunt, & dum hauriunt, velut naufragio ebrietate rapiuntur, hinc ebriosus assimilatur Piratæ:

Quid tibi post usum rationis restat ademptum

Ebrie? quem subito cœu latro, furvè rapis.

Ipsè tibi, bene te piratam dicere possum;
Qui hauritur rapido, post sua lucra mari.

Assimilatur quoque ebriosus ipsi mari, quod licet plurima intrant flumina, tamen illud non abundat, infatiabile est.

Est sinus est venter tibi, quem intrant flumina potuū

Guttur dico tuum, est, Helluo magne, fretum

Hauris assiduò multos variòsque liquores;
Nec satis ista, tuæ, tanta fluentia, siti.
Continuo bibere, est prorsus tibi vivere? mortis

Ad mare decurrens hæc tua vita fuit.
Vivere dulce tuum reputas, sed finis amarus;
Est mare quo properas. Ah mare triste, mori.

117. S. Chrysost. hom. 77. Quando melior ebriosus est asinus & canis, nam quodlibet horum animalium necessitatis terminum novit, nec ultro, quod est, progreditur, licet sint infanti, quicogant, Aristoteles 1. c. Ethicorum. Ebrius, non modo peior, sed decies millies deterior est bestia. In quanta illi monstra degenerant, qui luxu laborant, in illis vestiendis laborant provinciæ extera, in pascendis sylva nemora fluvii. P. Engel. in Festo S. Philippi.

In calamitatibus pericula implet. Eruditè præci pingebant navim hedera coronatam, in navis medio sedentem Bacchum inter potatores, tibicines, muscos &c. cum tamen nec malum haberet, nulli ei remiges, nulli remi gubernatores, nullus in proa tygris, Pantera in

puppi excubarent. Philostrate 1. 5. P. Drex. in Daniel. cap. 14. Tiberius Cæsar, Attilio Butæ viro Prætorio, cum is ad inopiam pertemulentiam redactus esset, dixit: Sero exporrectus es. Joel. 1. vociferatur Joel. Expergimini ebrii & desistite. D. Bernardus 1. de modo vivendi, c. 15. Nec aliud ebrietas, quam manifestissimus demon. Et qualis demon? posset dici ille, de quo Marci 6to. qui dicebat legio mihi nomen, quia multi sumus. Multa enim vitia una ebrietas comprehendit, mergit in interitum homines, sicut illa legio porcos, quos obsederat.

S. Aug. 10. 9. Serm. 33. meminit ea. Impellit sus stupendi, quem Filius Cyrilli Civis eb. ad enor. rius perpetravit, scilicet Matrem prægnantia scelestem oppressit, Sorores & Patrem occidit. 12.

Idem S. August. tom. 10. Serm. 232. So. Ebriosi in lent ebriosi ita se excusare, ut dicant: Perfo. excusabina potens me coegit, ut amplius bibam, & les. in convivio Regis, non potui aliud facere. Et infra. Etiam si ad hoc veniretur, ut tibi diceretur: Aut bibas, aut morieris, melius erat, ut caro tua sobria occideretur, quam per ebrietatem anima moreretur.

Idem S. August. de Discip. Christian. Impellere Dum inveheretur in ebrietate inter alia dixit: ad ebrietatem Humanus homo, imo belluinus amando talia, tem non qualia bellua. Idem S. August. post Trinit. licet. Serm. 1. qui alterum cogit, ut se plus, quam opus est bibendo inebriat, minus malum illi esset, si carnem ejus vulneraret gladio, quam animam per ebrietatem necaret.

Quidam haustu sanitatum se urgenti vicissim ingens frustum panis obtulit. Ede tu, inquit, ad sanitatem meam, & ego bibam ad tuam, tu hoc non potes nec ego illud. Engelgrav. Dom. 2. Epiph. 5. 4.

Claudius Pulcher Romanus, victores. 118. antea Istros in Manlii castris epulantes in Ebrietas vasit, dissipavit, ipse Rex Epulo equo vix vincit impositus, modo primum captum se esse exercitum exporrectus didicit. Flor. Rom. 1. 2. c. 10.

Anno Domini 1036. in Anglia dominatio Danorum extincta; quippe Haraldus Danos per præsidia distributos, exceptos conviviis, potosque liberalius trucidari jussit, unaque nocte per totam Angliam vino potius quam ferro extinctum est multorum imperium. P. Bussieres in Flosc.

Zenorem Constantinopolitanum Imperatorem ebrium, & absque rationis usu jactantem, post multos similes ab illo perpetratos actus, Ariadna uxor exolum habens, avi.

avito includi jussit vivum adhuc sepulchro, ubi exporrectus post ingentes luctus fame vitam finivit. Joan. 20. narrat. tom. 5.

Potator, Bonosus Minutulus Romanorum ty. amphora, rannus bibit, quantum nemo alius. Inde non homo scitum Aureliani dictum. Non ut viveret illum esse natum, sed ut biberet, quantumcunque tamen bibisset semper sobrius. Hunc, ubi ad laqueum coëgisset Probus Cæsar, jactatum militari joco: Amphoram pendere non hominem. Cælius Rhodig. 1. 29. c. 1.

Ebrietas scholasticos quoque invadit. Aeneas Sylvius 1. 1. Comment. refert Leonardus Fellechius nobilis Eques, cum in Lipsensem civitatem pervenisset, in qua Saxones liberales artes addiscunt; Confortinus suus, quidnam & quantum profecisset in studiis, quæsit. Tum homo, qui ipsum optime novit, optime inquit, se habet amicus tuus, nam inter 1500. qui adsumus scholares, hic unus bibendi palmam obtinet: neque ingrata se ille homo, nuntiasse putavit; est enim mos apud Saxones, dum conveniunt, hos primo loco ponere, qui plus addiderint, eumque ludum ad æquales haustus computationem vocant. P. Faber in Auctuar. Olim veteres tot exsiccabant cyathos in salutem amicorum bibentes, quot litteræ in ejus nomine continebantur. Unde Martialis.

Nevia sex cyathis, septem Justina bibatur.

Temperabant tamen vinum aqua Pexen. in Appar. Erud. p. 666. Sic gentiles sub mensura tamen bibebant, vinum aqua diluebant; At vix Christianis, qui sine mensura, & numero fortiori potu sese ingurgitant, & student calicibus epotandis; audiant Sapientem Prov. 23. v. 29. & 30. dicentem: Cui va? cujus Patri? va cui rixa? cui fovea? cui sine causa vulnera? cui suffusio oculorum? Nonne his, qui commorantur in vino, & student calicibus epotandis. Sed majus adhuc illis vix, qui non contenti uno scelere gaudent se esse scelestos, & jactant, nec satis habent turpi labi ruinâ, sed adhuc alios ad eandem trahunt, qui sunt limites illius, de quibus Sapiens Prov. c. 2. v. 14. Qui latantur, cum male fecerint, & exultant in rebus pessimis. In tales quoque invehitur merito S. August. to. 10. serm. 4. de verbis Apostoli. At si se aliquis vino ingurgitet, si bibat mensuras sine mensura, parum est, quia non invenit crimen, etiam viri fortis accipit nomen, tanto nequior, quanto subvitiò invidior.

119. S. Chrysologus serm. 124. in illud Luc. cæ 16. Et mitte Lazarum, ut intingat extremum digiti sui in aquam, & refrigeret lin. R. P. Kwiakowski S. J. Collectanea Ascetica.

quam meam. Sitis itaque guttam, qui vini lacus, cum pauper fuerit, effudit, & sitis extremi digiti credis gehenna flammam extinguere, qui mensuris per totam diem ebrietas non extinxit incendia &c. Ista gutta est, dives, qua te facis crudelē, ista gutta est, qua es Lazarus à te negata succavit: quia ad refrigerium pauperis & gutta sufficit & mica &c.

Idem Chrysost. de lingua divitis. Prima est in gehenna in cruciatu prævia, dux poenarum; quia ipsa interdixit misericordiam, cui datum fuerat, ut juberet.

Anno 1512. Colonia in comitiis man. Poenæ le. davit imperator Maximilianus, ut ebriosi ab gum in eb. aulis dimittantur, officiis ac muneribus moriosos. veantur, dimissi ad famulatum non admittantur. Inferioris verò sortis homines corporalibus poenis subiciantur.

Cardinalis Otto Episc. August. Anno Domini 1548. in synodo mandavit, ut ejusmodi potatores, qui festos dies, ac noctes in tabernis exigunt, post factam confessionem sacra Communione priventur &c. Refert P. Adamus Conzem Polit. 1. 6. c. 10. plura mandata inhibitoria.

Scribit Nauglerus vol. 2. Chronol. Geo. Poenam 36. Anno 1071. Vincentius Beluacensis in sumunt de Spec. 1. 25. c. 117. Divitem quemdam potatorem, dum in convivio indulgens genio, mures resupinata cervice federet, repente à muti. eundem bus ita circumvallatum fuisse, ut fugere non confu. petum, qui cum à famulis in vicinum mare proveheretur, mures eum insecuti, navem perrodere coeperunt, unde metu sub. mersionis rursus in terram depositus à muribus insequentibus invalus, & devoratus est.

Græci bibaces à Turcis, qui vinum non bibunt, & vites excindunt, victi, subacti, ejecti sunt. P. Faber in Auctuar. in festo S. Joan. Bapt.

Colonnellus quidam in bello Mantuano 1630. post plurimam collectam prædam mortuus est, prius condito testamento, ut exequias quam sumptuosissime sibi compararent, cætera regionis illius Ministri lasciendo, & luxuriando abligurent, nec finem prius facerent, quam omnia absumpissent. Executi sunt mentem graviter defuncti ducis comilitones; cumque nocte quadam vino & luxu maderent, ortus subito strepitus est, quasi innumera per gradus catenæ traherentur, donec ad compotantium conclave turba & horror pervenit. Cohorruere omnes, præcipue cum sponte janua re. K serata

ferata ingentem ante fores conclavis ignem, & inter ignis flammis quemque sibi ipsi exhibuit. Ex quo pavore turbatus conventus, alii paucis post diebus mortui, alii post menses aliquot, ita tamen, ut omnes intra anni unius spatium obierint; uno excepto, qui illius tragediæ testis fuit, narravitque ipse palam. P. Delrio l. 2. disquis. c. 5.

Ebriosum demon rapit. Narrat Cameracensis Episcopus: Cum tres combibones in taberna vino incaluisent, de alterius orbis arcanis differebant: cum unus illorum tanquam sacrificorum commenta exploderet illa, apparuit in humana statura demon, qui apud illum temulentum animam emit pro certo pretio, & vespere illam cum corpore simul accepit, dicens: Judicate o socii, si quis equum capistro ligatum emerit, nunquid & capistrum cum equo auferat sine venditoris injuria? P. Drex, in Phaetonte.

120. Remedia contra gulam & ebrietatem primum remedium præferbit Spiritus S. Prover. 23. Noli esse in convivio potatorum, nec in comessationibus eorum.

2. Expendere turpitudinem hujus vitii, quod hominem belluam facit, imò deteriore belluis, quæ naturam ultra satietatem non gravant.

3. Considerare incommoda, quæ ex hoc vitio proveniunt, qualia sunt, paupertas, multæ infirmitates, acceleratio mortis, rixæ, homicidia, luxuria, & alia.

4. Poenam sibi statuere pro hoc defectu commissio die aliqua jejunandi, cibumque pauperibus vel eleemosynam erogandi.

5. Remedium naturale contra ebrietatem præscribunt aliqui. P. Lohner to. 2. de ebriet. dicit, quod impediunt ebrietatem brassica & rapa cruda, amygdala amara, nux muscata. Affuit Druso medicus vini capacissimus, cum id admirarentur universi, deprehensum est amygdalas amaras præmandare quinque aut sex, quod agere prohibitum nec minimo suffecit potui. Cælius Rhodigin. l. 1. c. 13. lection. Anton. Ad avertebendam ebrietatem veteres lactucis utebantur, quoniam insita frigiditate retundit ebrietatem lactuca. Rhodig. l. 27. c. 28. Dulcia quoque ebrietatem repellunt, unde quidam melle illitum panem comedebant. Ibidem. Ebrius dicitur fieri statim sobrius potu aceti, vel aquæ cum aceto, vel esu placentularum cum melle. Sed maxime contra ebrietatem juvat herba illa, quam pro remedio ad servandam castitatem proponebat quidam nostris Patribus; scilicet timor Dei, hic præ oculis habendus in convivii & confessibus, vitandæ occasiones computationum, quod quidam ingeniosè insinuavit, dum in una parte vitri seu poculi expressit sculpta pocula, & in altera parte vitæ suis racemis vini onustas, supra pocula illa seu vitra sculpta data inscriptione: *Pocula vitæ*, quod si combinatur prodit hæc veritas: *Pocula vitæ*, hoc est, longè sis ab illis, & occasionibus, in quibus illa exhauriuntur.

CA-

CAPUT X.

De malitia peccati Iræ.

121. Ira qualis bona,

IRa justa non vituperio, sed laude digna est. Et talis erat illa Exodi 32. v. 27. *Occidas unusquisque fratrem, & amicum, & proximum suum.* Ecce quomodo Moyses mansuetissimus mortalium pro Deo severitatem & iram induit, ut paucorum poenâ Deum toti populo reconciliet; hæc est enim sancta ira, quæ irascitur peccato: Ira enim est cos virtutis, & mentem non habet, qui iram non habet. S. Greg. part. 7. Pastoral. c. 23. Ecce, inquit, Moyses per vitam omnium cum sua morte petivit paucorum vitam, gladio extinxit; intus ignibus amoris, foris accensus est zelo severitatis; utrobique legatus fortis, causam populi apud Deum precibus, causam Dei apud populum gladiis allegavit; intus amans divinitæ iræ supplicando obstitit, foris sapiens culpam feriendo consumpsit &c. In regimine ergo populi utrumque Moyses miscuit, ut nec disciplina deesset misericordiæ, nec misericordia disciplinæ. P. Cornel. à Lap. hic. Reg. 11. v. 6. *Insilivit Spiritus Dei in Saul, cum audisset verba hæc, & iratus est furor ejus nimis.* P. Cornel. à Lap. hic. Acuit Saul iram justam in Naas idololatram, & tyrannum tam indigna poscentem ab Israelitis Deo & sibi quasi Regi subditis, ut illa ipsi esset cos virtutis, eumque stimulare ad justam de eo vindictam, & subditorum defensionem, ad hoc enim opus erat animo heroico & excelso, præsertim in retam subita, cum nullum haberet militem, & hostis, tempusque angustum urgerent. Audi S. Basilium hom. 10. de ira. Ira, inquit, velut armis utamur: ideo Moyses omnium hominum mansuetissimus, vituli idololatriam damnans, Levitarum manus in cædem fratrum armavit. Quid Phinees justum reddidit?

Samuel autem Regem Amalec, nonne justa ira in medium trahens occidit? Sic itaque sit, ira sæpè numero bonarum actionum administra. Elias zelotes turpitudinis, sacerdotes justa indignatione in totius Israel utilitatem, ut morte mulcerentur, effecit. Quocirca S. Ambrosius l. 1. v. off. c. 21. Irascimini, ait, ubi culpa est, cui irasci debeatis; non potest enim fieri, ut non rerum indignitate moveamur: alioquin non virtus, sed lentitudo, & remissio judicatur.

R. R. Kwiatkowski S. J. Collectanea Ascetica.

Judicium supremi judicis ira meretur, Et cadit in causâ, quæ ratione caret. Irasci Paulus docuit, peccare vetando: Ira hominis qualis debeat esse notans: Irasci vitii, hæc est laudabilis ira; Hanc in judicio præmia justa manent.

Matth. 5. 22. dicit Christus, *Omnis, qui irascitur fratri suo, reus erit judicio.* Cornelius à Lap. hic *Irascitur*, Græca addunt temerè sine causa. S. Hierony. S. August. illud omittunt; subintelligitur tamen hoc, aut simile: agitur enim hic de ira illicita, quæ ira sit initium & gradus ad homicidium injustum & illicitum: alioquin enim ira justa de causa v. g. contra peccatum & peccatores concepta, est licita & laudabilis: adeo ira insita est à natura homini, ut sit eos virtutis & fortitudinis, ad eam contra vitia adversa quolibet acuendam. Denique ira nullum est peccatum, si assumatur ex zelo justitiæ, ad extirpanda scelera & scelestos, uti eam assumpsit Mathathias occidens legatum Antiochi, qui cogebat Judæos sacrificare idolis. 1. Machab. 2. 25.

Et Christus ejiciens ementes & vendentes è templo Joan. 2. 15. audi S. Chrysostomum in Psal. 4. ad illa: *Irascimini & nolite peccare.* licet, inquit, justè irasci, nam & Paulus Elymæ succensuit Actuum 13. 8. & Petrus Saphiræ Actu. 5. 9. sed & id non iram dixerim absolute, sed Philosophiam, curam, & œconomiam. Irascitur Pater filio, sed ejus curam gerens. S. Greg. Sciendum, inquit, est, quod alia ira, quam impatientia excitat, alia, quam zelus justitiæ format, illa ex vitio, hæc ex virtute generatur. quin & Aristoteles l. 3. Ethic. *ira*, ait, est cos fortitudinis, citatque illud Homer. *virtuti immitte furorem.* Joan. 11. v. 33. *Jesus videns eam plorantem* (Mariam Magda.) & Judæos, qui venerant cum ea plorantes, infremit spiritus, & turbavit se ipsum. P. Cornel. à Lap. hic. Ellicuit hic Christus affectum actumque fremitus, id est, indignationis &c. Ira, ait S. Basilus, est rationi adjutrix contra peccatum ceu miles apud ducem. Sicut canis pastori, sic rationi ira obediens, vitia quasi lupos allatrat & fugat, juxta illud Psal. 4. *Irascimini & nolite peccare.* De S. K 2 Ma-

Malachia Episcopo Hiberniæ sic scribit S. Bernardus in ejus vita. *Ira ejus in manu ejus vocata veniebat, exiens non erumpere, nutu non impetuferebatur. Non urebatur illa, sed utebatur.*

122. Interdum utrinque ira potest esse bona. Actor, 15. v. 39. *Facta est autem dissensio, ut ut discederent ab invicem, & Barnabas quidem assumpto Marco navigaret Cyprium.* Facta dissensio ex Græco Pagninus & Vatablus exacerbatio Tigurina acris disceptatio, alii iræ vel animi incitatio, sive primus iræ motus, primæque iræ motio. Ira utrinque bona esse potest, cum utraque pars legitima ratione movetur, & pro suo jure vel desiderio ardentem contendit & disceptat, uti hic fiebat, esto in excessum venialem facilis sit lapsus. Id factum est nutu Dei, ut Barnabas à Paulo divideretur, itaque separati diversis & pluribus evangelizarent, ait S. Chrysost. 2dò, ut Joannes cognomento Marcus, hac disceptatione, & severitate S. Pauli, notatus ignominia, suam culpam inconstantia & ignavia agnoscens, animosior & constantior evaderet, uti factum est, Unde S. Paulus eum resumpsit, charumque & fidum comitem habuit, ita idem S. Chrysost. Præclare S. Hierony. Apol. contra Ruffin. Nonne, inquit, Apostoli salvis inter se amicitias disenserunt, cum Paulus & Barnabas propter Joannem cognomento Marcum stomachati sunt, & separavit eos navigatio, quos Evangelium copulabat. Talis dissensio fuit inter Petrum & Paulum Galat. 2. inter S. Hieronymum & Augustinum, inter S. Chrysostomum & Epiphanium, inter S. Cornelium & Cyprianum circa baptismum hæreticorum non iterandum &c. P. Cornel. à Lap. hic hist. 15. *Iram*, inquit S. Chrysost. de laud. S. Paul. *providus creator nobis inseruit, ut dormientes atque resolutas animas ab inertia & desidia suscitaret.*

123. Quomodo irasci possumus, & non peccare. Ad Ephes. 4. v. 26. dicit quoque Apostolus: *Irascimini, & nolite peccare.* citans Psal. 4. 5. ubi eadem verba reperiuntur, *Irascimini si voluptati*, inquit Hefychius, 2. Theophylact. *Irascimini* scilicet vobis ipsis, peccatis & vitiis vestris ea per poenitentiam puniendo. 3. Si Prælati, alique Præpositi estis, vitiis subditorum delinquentium iram, id est, severitatem correctionis adhibete. Unde Eusebius in Cat. Gr. in l. 4. ad litteram vult hæc esse verba Davidis ad inclitos suos, ut vertit Hieron. scilicet ad Joab, aliosque duces & milites indignantes, & parantes se ad conflictum cum Absalone parricida, q. d. David: O Joab, vosque milites mei irascimini Absoloni, pugnate contra eum, sed cavete, ne ira vestra & vindicta modum justæ belli & pugne excedat, 4to,

optimè & maximè genuinè ait P. Corn. hic hoc Psal. 4. David loquitur hostibus suis, ne, si ira corripiantur, illam perficiant; sed illam metu Numinis divini & mortis compescant, ita Chrysost. Theod. hinc docent, iram, quæ rationem prævenit, non esse peccatum, 2dò iram, si ratione regatur, esse ceteram virtutis, ideo enim iræ passio data est homini, ut ardua aggrediatur & superet. 3. Reg. 17. 1. Elias auxiliatricem iram assumpsit, ut pro virtute certaret. *Vivis Dominus Deus Israel, in cujus conspectu sto, si eris annis hisros & pluvia, nisi juxta oris mei verba.* Ita erat Eliæ non impetus pro ratione, sed ratio pro impetu, irascebatur, inquit, sed à Dei conspectu non recedebat, armabat iracundiam contra malitiam, non averfabatur personam. Iræ (inquit Basil. Seleucen orat. 11.) pietatis auxiliatrice assumpta, vocem emisit, quæ celo legem siccitatis imposuit. *O ira pietatis plena,* 1. Reg. 20. 34. *Surrexit ergo Jonathan à mensa in ira furoris, & non comedit in die calendarum secunda panem.* Saul inique irascebatur in Davidem, Jonathan piè irascebatur in Patrem. Naucrates apud Stolzium c. 20. Iracundis simile quid accidere dixit, quod lucernis. Ardet lucerna, non ut exurat, sed ut tenebras fulgore depellat. Ergo Jonathan exarsit lucernæ ad instar, ut ratione Patrem frænaret, & Davidis æquitatem defenderet. P. Naxera in 3. Reg. 17. v. 1.

Ira rationalis multis prodesse solet. Psal. Ira ratio- 4. & Ephes. 4. v. 26. *Irascimini, & nolite nalis pro peccare.* S. Chrysost. hom. 11. in Matth. Qui deest mul- sine causa irascitur, reus erit, qui verò cum tis, causa, non erit reus: nam si ira non fuerit, nec doctrina proficit, nec judicia stant, nec crimina compescuntur. 1. Reg. 2. v. 2. Heli quod serio non puniit peccantes, graviter ipse punitus.

Non irasci ubi irascendum sit, nolle e. Non irasci mendare, peccatum est: plus verò irasci, interdum quàm irascendum sit, peccatum peccato ad-est peccare potest. D. Bernar. Eph. 69. tum.

Ira peccaminosa est inordinatus appeti- 124. tus vindictæ, quæ inordinatio secundum iram mala S. Thomam dupliciter fieri potest. 1. ex peccami- parte modi irascendi, ut v. g. si nimium in- nosa quid terius exardescas, vel exterius per signa ni- sit. mis patefacias, 2. ex parte objecti, ut si vindictam appetas plane injustam ob cau- sam, vel si iusto majorem, v. g. optando inimico mortem, quam non est meritis; vel exequendam propria autoritate; vel denique, licet vindicta justa sit, non tamen eam appetas ut justam, sed ut satiativam animi tui malevoli.

De

Quæ sunt
filiæ iræ.

De filiabus iræ, quæ partim sunt in cor- de, ut indignatio, & tumor mentis, partim in ore, ut clamor, blasphemia, contume- lia, maledictio, partim in opere, ut rixæ, pugna, seditiones, vulnera, diversimode loquendum est: nam 1. *Indignatio*, quæ est inordinatus affectus ex eo, quod quis repu- tet se indignè à tali tractari, communiter est veniale: imò si ex iusto rationis judicio pro- cedat, nullum est. Posset tamen esse mor- tale, si cresceret usque ad deliberatum odi- um & contemptum personæ gravem. 2. *Tu- mor mentis*, quo quis morosè excogitat di- versas vias vindictæ, hisque cogitationibus animum tumefacit, quale peccatum sit, judi- candum est ex qualitate vindictæ, quæ ex- cogitatur. 3. *Clamor*, cum iratus extollit vocem multa inordinatè & confusè effun- dens, est veniale communiter, nisi aliud ad- datur. 4. *Blasphemia* est mortale. 5. *Con- tumelia*, qua quis proximo malum aliquod objicit, cum intentione illum inhonorandi, est ex genere suo mortale. Dixi animo inhonorandi, nam humiliandi aliave ratione potest superior verbum aliquod aliis contumeliosum objicere &c. Contumelia etiam sit factio tum indistincta, ut si imaginem vel li- teras alterius conculces &c. tum directæ, ut si virum honestum fuisse cedas &c. huc spe- ctat sublatio, illusio & derisio, quando sit signis, ut naso rugato, labiis extensis &c. intendendo proximi confusionem, quæ, si sit gravis, vel saltem proximus ea graviter contristeretur, mortalia sunt &c. 6. *Male- dictio*, qua quis optat vel imprecatur alteri malum sub ratione mali, est ex genere suo mortale. 7. *Rixæ*, si modum non excedant, uti & leviculæ pugna, veniales sunt. secus si progrediantur ad seditiones, vulnera, caedes, suntque hæc communiter peccata ex parte incipientis rixæ: alter enim potest se defendere cum moderamine inculpatae tutelæ, P. Busenb. de ira l. 5. c. 3. dub. 6.

125. Iræ non obnoxia animalia, longæva iram vitam minuit. Deuter. 34. 7. *Moyse centum & viginti annorum erat, quando mortuus est; non caligavit oculus ejus, nec dentes illius mori sunt.* Hinc patet, Moysen non esse mortuum ex defectu virium vel ex morbo, sed tantum ex Dei jussu & voluntate. Adde ad sanitatem eum adjuvisse tum sobriam dietam, tum animi tranquillitatem, ortam ex mansuetudine Moyse. Nam, ut ait Hypocrates, animalia, quæ bile carent, longæva sunt & sana ac fortia in multam ætatem; quæ de causa cervi præ reliquis animalibus longævi & validi perdurant. Unde schola Salerni- tana.

Si vis incolumem, si vis te reddere sanum.
Curas tolle graves, irasci crede profanum.
Cornel. à Lap. hic.

S. Jacobus Epist. c. 1. v. 19. monet, *fit Ira præci- autem omnis homo velox ad audiendum, tar- pitat verba dus ad loquendum, & tardus ad iram.* Tar- facta, fa- dus ad iram, ut ira velox & prædominans non pientiam perdit. præveniat, secumque in præceptis trahat ratione & voluntatem, sed tardè eam velut pedi- sequa sequatur, nec nisi iusta aculeum suum exerat, ubi opus arduum iram tanquam co- tem exposcit. Jungit S. Jacobus tardo ad iram tardum ad loquendum, imò quasi sug- gerens remedium tardiloquentiæ, 2dò, quia, ut ait S. Gregor. 5. Moral. 30. Per iram sapientia perditur, ut, quid, quove ordi- ne agendum sit, omnino nesciatur, quia ni- mirum intelligentiæ lucem subtrahit, cum mentem permovendo confundit. Unde Athenodorus Philosophus abiens ultimum hoc monitum dedit Augusto Cæsari: Iratus nil dicas, aut facias, priusquam alphabe- tum integrum recitaveris, teste Plutar, in vi- ta Augusti. Sapientius S. Ambrosius Theo- dosio Imperatori, qui iræ, licet ex parte justa commotus Thessalonicenses jussu erat no- cari, præcepit, ut legem conderet, quæ etiam à se adjudicatos veteret plecti ante 30. diem à sententia elapsam. Deus lan- gnos habet pedes, sed ferreas manus: quia tardo ad vindictam pede progreditur, sed cum accedit, graviter punit, & tarditatem vindictæ gravitate poenæ compensat. Præ- clare S. Gregorius l. 1. Moral. c. 30. damna Damna iræ recensens. *Per iram*, inquit, *gratia vi- iracundiæ ra socialis amittitur, concordia rumpitur, lux veritatis amittitur, Spiritus Sancti splen- dor excluditur. Ira stimulus, accensum cor palpitat, corpus tremis, lingua se præpedit, facies ignescit, exasperantur oculi, & nequa- quam recognoscuntur amici.*

Jacob. c. 1. v. 20. *Ira enim viri iusti. Ira iustitia- tiam Dei non operatur. Tu autem domina- Dei inimi- tor virtutis cum tranquillitate iudicas, dicitur ca, ad Deum Sapien. 12. v. 18. Hinc Elias iratus cultoribus Baal vidit Deum in spe- cie, non turbinis, sed auræ lenis, quæ sym- bolum est mansuetudinis, animique placidi & sereni. 3. Reg. 19. 12. Nominat iustitiam præ aliis virtutibus, quia ira induit nomen & prætextum iustitiæ: Iratus enim putat, asse- ritque se justam sceleris & injuriæ sibi arro- gata ultionem deposcere. Ira ergo iustitiæ specie se velat & palliat. Ira bella concit- tat, quæ, quantum fieri potest, Regibus cavenda.*

Non placeat non bella geri caritura trium- phis

Quæ secum regnis summa pericla ferunt,
Viribus utendum Regni prudenter, & illa
Procuranda magis; quæ bona pacis ha-
bent:

K 3

Pa-

Pace virent, florent gentes; pax una triumphis

Innumeris potior; pax cupienda magis.
Reges humani non purpura sanguinis ornat;
Qui sunt illucis, prodigiturque modis.

126. Anno Domini 702. Justinianus exul, ira etiam dum Constantinopolim tenderet, recuperaturus imperium; ferè in tempestate maris state maris submergebatur; ac suadente quopiam amicorum, faceret votum in tanto periculo, si illud evaderet, se ultionem ex inimicis non sumpturum; sed irā fervens indignabundus respondit: Hic me Deus submergat, si alicui parcam. Annal.

Idem Justinianus II. ad privatam ultionem versus, quoties truncas nares emungebat, rapi ad supplicium jubebat ē Leontii partibus quempiam, quasi inimicorum cruore vulnus coalesceret; imo & in plures & in innoxios vindicta effusa: necati Heronatorum complures; tandemque nemini parcitum foret, nisi miseri Philippico Bardani in eos misso obtulissent imperium, quo arrepto, Justinianus cum Heraclio filio ab Heliapratore occisus est, cujus filios necaverat, uxore coquo Indo coacta nubere. Ita dum ultioni immoderate indulget divinæ vindictæ reus, se humanæ obnoxium præbet: furor enim cæcus, dum alienis malis invigilat, sua non præcavet. P. Buffieres in Flosc. Ita Justiniani iram ardentem, quam tempestate sua mare extinguere nequiverat, sanguis nocens ipsiusmet proprius extinxit. Hæc est impotenti irā ardentium infelicitas, ut, dum irā veluti igne abutuntur, multa etiam, quæ benè construxerant, inflagranti destruunt. Hinc illud.

Est iræ, veluti ignis, perniciosus abusus.
Ira structa diu, protinus igne ruunt.
Prioris amica manus multis quæ struxerat
annis
Ira momento debilitata cadunt.

Pulveri quoque pyrio assimilatur iracundus, qui occultam diu iram fovet interiorius, subito in magnum erumpit incendium; De quo illud

Ut pyrius pulvis rapido succensus ab igne
Dum ingentes moles diruit, ipse perit,
Sichomo cum nimia totus ferveret ab ira
Prosternens alios, stratus & ipse cadit.

Sic Valentinianus Imperator ira vehementiore succensus, obstructo vitali spiritu, efflavit animam. Eant nunc homines, mortemque fugiant, quam à se pariunt. Quid veneno opus aut ferro, si perimus spiritu ipso, quo vivimus. P. Buffieres in Flosc. Si

militer Wenceslaus Bohem. Rex Matthias Ungariæ vehementi impatentia extincti. Nimius quoque fuerat fervor illius, qui ex Lusitania in Indiam navigavit, spiritu magis iræ, quam ventis abreptus, ardensque vel inter undas, ut inimicum suum in India existentem interficeret. Interim tamen à Patre Arboreda Societ. nostræ habita concione de dilectione Proximi compunctus, ad saniorē mentem reductus est, ut habetur in 2. tom. Hist. Soc. nostræ apud Sacchinum, Anno Domini 1560. n. 273.

Benè igitur Ecclesiasticus c. 23. v. 22.
Anima calida quasi ignis ardens, non extinguetur, donec aliquid glutias.

De Dracone scribit Solinus c. 38. & 127. Plin. l. 8. c. 11. quod elephantem invadit ira irato & spiris involutum, ubi sanguinem ejus ebibit, in terram prosternat, verum à cadente bellua ipse opprimatur, & tunc diras & lamentabiles voces emittit, adeoque planctum ipsi sibi facit, qui plangere elephantem fecit. De hoc Michæas c. 1. ait. *Feciam plantum velut draconum.* hoc est miserabilem. P. Faber in Auct. in Fest. Innoç.

Galenus l. de cogn. & curandis animi Furentem morbis ait: se adhuc puero inspeçante hoc facit. minem quemdam voluisse clavi aperire impetuosè & festinanter fores; sed dum huc illuc verlando properanter frustrari se cerneret, ita excaudit, ut instar rabidi, clavem dentibus, fores pedibus invaderet, ac huc illuc cursaret, tandem scintillantibus oculis, ore tumente, in cœlum conversus superos ipsos execrationibus dirissimis lace-raret, nec tamen fores aperuit, quod pacatus facile effecisset. Quo exemplo ita detestari iram didicit Galenus, ut posthac nunquam visus est, etiam levissimā irā moveri.

Marchant. tr. 9. lect. 2. tradit. Cæsar Caligula cum spectaculum populo exhibere decrevisset, & eo ipso tempore, quo instrui debuerat, grandis in cœlo tempestas id disturbasset, adeo exarsit, ut ipse jovem convitiis lacefferet, & ad duellum provocans diceret: Aut tolle me, aut ego te. Deinde verò etiam militibus suis præcipere, ut sagittas cœlum versus ejacularentur, quæ tamen in populum recidentes non paucos laeserunt.

Plutarchus Melanthium dixisse scribit. Agit ira dira, sede mentem ubi expulit, Saul cum à Jonatha blandè & leniter corrigeretur, ne Davidem perderet. Quare morietur, quid fecit? arripit Saul lanceam, ut percuteret eum. 1. Reg. 20. 33. Quam

Quam à se erat alienus, qui in filium torquebat hastam. In filium morbi medicum insaniebat & more phrænetici delirabat. Naxera 1. Reg. 20. §. 44.

128. Levitici 2. *Nec quidquam fermenti & mellis adolebitur in sacrificio Domino.* Interpretes quidam: idcirco mellis usum Deus in sacrificium non admittit, quia apes illius confectrices mordaces sunt & aculeati. P. Krofno Dom. §. post Pasch.

Henschenius in vita S. Nicephori. 16. Febr. scribit. Venit in odium Sapricii sacerdotis Nicephorus; hic sapius tum per se, tum per internuntios dimitti sibi petierat, si quid peccasset, sed inexorabilis persistebat Sapricius. Postea capitur Sapricius, & pro Christo tormentis admovetur; ibat jam ad palmam martyrii, cum per viam ad genua ejus accidit Nicephorus, veniam petens, sed iterum repulsam passus est. Tandem Sapricius cervicem præbere jussus, mortem turpi vita redemit. Christi fide ejurata; quo viso se Christianum proclamavit Nicephorus, & coronam martyrii accipit.

Virtutes corruptæ. Nescitis, quia modicum fermentum totam massam corrumpit. Tertull. modicum fermenti universam desipit massam; impatentia virtutes. Impatentia virtutem fortitudinis corrumpit, dum se non valentem & pusillum efficit, Seneca. Pusilli hominis & miseri est repetere mordentem; ut mures & formicæ, ad quas, si manum admoveris, ora convertunt & ultra. Ille magnus est nobilis, qui more magnæ feræ latratus minorum canum securus exaudiat. P. Hartug. Philipp. XI.

129. Philippum Regem Macedoniæ laeserat mortaliter Pausanias, supervenit agonizanti Regi Alexander filius, & cædis authorem una adduxit, inque manum Philippi gladium committens, impulit ad Pausaniam occidendum, quo occiso exclamavit Philippus: Nunc libens morior, non inultus. De illo, similibusque vindictæ cupidis posset dici cum Ezech. c. 32. v. 27. *Descenderunt ad infernum cum armis suis, & posuerunt gladios suos sub capitibus suis.*

Hannibal Elephantem suum per Rhodanum fluvium traducere non valens, ut narrat Dec. 3. l. 1. t. Livi. vulnerari unum aliquem fecit, is autem, qui vulneraret, insilire mox in Rhodanum, & transire jussus, ut vindictæ ardoribus correptum elephantem ad sequendum provocaret, quod & cessit è voto; ita & demon per stygias

undas vindictæ cupidos trahit. Egyptii nunquam mare ingressi fuissent, nisi vindictæ rabie arsisent. Dixit inimicus: persequar & comprehendam, dividam spolia, implebitur anima mea: evaginabo gladium, interficiet eos manus mea. Exodi 15. 9. Sed mox dicitur v. 10. *Flavit spiritus, & operuit eos mare.* Polydus l. 7. narrat, quod Cambyfes contra Egyptios præliaturus, in prima acie collocavit illa animalia feles, crocodylos &c. quæ scivit ab Egyptiis pro deastris haberi; quo territi Egyptii petiere pacem, ne Deos læderent. Christiane petis Christianum, petis Christum, qui dicit, quod uni ex minimis meis fecistis, mihi fecistis. Apud Allobroges unus prædarius alterum vindictæ cupidus reconciliatione facta simulata Christum ejurare compulit, postea occidit. Sævit demon in animam, non in corpus, sæviunt bestię in corpus, non in animam, at homo vindictæ cupidus sævit in utrumque. P. Hartung. Philippi. 29.

Cæcus est ignis stimulatus ira,
Nec Regi curat patiturque frænos,
Haud timet mortem, cupit ire in ipsos
Obvius enses.
Sen. Med. Act. 1.

Unius Beana in Gallia, ampliarum opum & formæ elegantis virginis ambiebat. 130. Ira exera: duo nuptias, Ado scilicet & Irenio, at cum pla tragi-passus repulsam fuerit Irenio, quamquam honorifice parentes excusarunt repulsam, accensus irā Adonem, cui magis affecta fuerat, voluntati Parentum obtemperans domicella provocavit ad duellum, quod dum joco recularat Ado, ex insidiis eundem aggressus Irenio occidit. Acta in furias ob necem sponsi sui Beana futuri, vindictamque spirans literas sub nomine fratris sui Navalii commenta est, quibus Irenio provocabatur ad duellum, dumque stetit se ad locum determinatum, ipsamque Beana di-Duellum. Qui sui fratris assumptis vestibus & armis, cruentum consensu equo ad certamen erupit, ita virginis & timque non agnita in Irenionem plus quam horrendum muliebrem, stimulata furore, fecit impudum. tum; sed brevioris sclopeti globo per viscera trajecta, lethaliq; vulnere deficiens ex equo delapsa est. Tunc primum advertit sub alienis vestibus latentem Beanam Irenio, tumque ingenti dolore cordis affectus ex equo desiluit, juvare ac levare deficientem nititur, ab illa pugione per viscera transigitur & subito moritur, hic illud accidit Ovidii:

Quaslibet infirmas, adjuvat ira, manus,

Ip-

Ipsa quoque Beata apis instar, cui adscriptum:

--- Animamque in vulnere ponit, misera obiit.

Illud quoque non incongruè applicari potest eidem:

Illicitam spirans vindictam vulnerat ipse.

Vulnerat ah animam, discruciatque suam. Ah nocuit nocuisse aliis; nam sapius author, Vulneris à telis lædatur ipse suis.

Sic iram propriam punit, dum pungit, & ipsam

In tenui vitam vulnere ponit apis.

Tradit dictam historiam Ivan. Petrus Camus Episcopus Bellicensis in Hist. Parab. Dec. 1. Hist. 3. quas historias dicit ille veras esse, non fictas, sub fictis tamen nominibus propositas, ut parcat familiis.

Vir quidam agricola, dum in agro manipulis colligendis occuparetur, filium misit, qui nescio, quid domo asferret. Filius, ut ea fert ætas, vel in via cum æqualibus lusitans, vel fugitans laboris moras longiores traxit. Impatienter moram tulit Pater, tandem ex-candescere cepit, ac in filium redeuntem tardè, etsi sufficissent verba, aut alapa, glebam, ligna, lapides, & quidquid obvium furor præbuit, vi maxima coniecit, plúsque puero nocuit, quam fortè voluit, jaculis enimicto vitam abstulit: vixque filium stravit, mox damnavit, quod fecit, sibi que desperatissima cogitavit: tum filii cadavere, manipulis tumultuariè tecto, domum turbatus cucurrit, ac in horreum ingressus arrepto laqueo ex alta se trabe suspendit. Sedebat tunc à recenti partu in balneo uxor, infan-tulo ad ubera hærente, cui, cum verna rusticum curiosius observasset ex agro rever-sum, tristem scenam repente nuntiavit; exiliens illa horrore subito correpta è balneo protinus ad horreum advolavit, in tanta autem perturbatione prolis oblita, infantem neglexit, qui interea balnei aquis est suffocatus. Utrique ergo tragedia se exeruit, in horreo infelix mulier vidit maritum pendere, in balneo infantem extinctum; quare post intollerabiles plañctus rediit ad horreum, & ex eadem infelici trabe juxta pendulum maritum suspendit. Tot malorum causa in-justa ira fuit. P. Doultreman. c. 2. §. 7. in Pædag. Christ. P. Stengel. Exemplorum I. 2. c. 6. n. 11.

131. Italus quidam (Bodinus Mediolanen-Ira in ani-sem vocat) cum homine diu admodum fama & cor-militari in dissidium venerat: illud, cum pau-pore occi-latum glisceret, in odium excrevit capitale, dit.

quare offensus, ipse, & iudex, vindex, & carnifex esse voluit. Et eum modo non vulgari occidere: & licet singulis penè horis ejus necandi consilia agitabat, integros tamen 10. annos æstuantem in animo iram sustinuit: quot annis ad expugnandam Trojam opus fuit. Ubi insidiator vidit, apertam vim non succedere, ad artes conversus, primum enim jucundo vultu & comibus oculis aspe-xit transeuntem, mox etiam voce blanda sa-lutavit, urbano gestu sese illi videbatur sub-mittere, tandem alloquio ostendebat, se il-li totaliter conciliatum. Ergo tot blanditiis persuasus, tot captus illecebris, censuit hu-manitatem humanitate compensandam, jam-que sine metu illi obviam ivit. Quare dum in hunc modum amicitia vetus videretur co-aluisse, dum hosti creditur, optatissima illi occasio offertur verberandi, etenim inter hanc familiaritatem insidiator observata loci oportunitate ex improvviso, & nihil minus opinantem à tergo aggreditur, subiectoque pede retroactum humi prostermit, jacen-tique altero genu superincumbens, pu-gionem vaginà liberat, manūque in altum sublata, mortemque præsentem minitans, jam tandem vindicandi tempus adesse, me-minisse illum, quod ante decennium fece-rit, uno verbo moriendum illi esse. Ex-palluit ad hæc prostratus, ad ultimas pre-ces confugit, deprecabatur culpam, pro-mittebat omnem hujus injuriæ oblivionem, fidemque, & fidelitatem æternam spondere; audita hac oratione alter vultum mutavit, ni-hilque diu locutus (quasi exoratus mentem mutasset) tandem in hujusmodi verba illi respondit: Fateor, movit me pia ista depre-catio & vitam tibi dabo, sed tantum condi-tione: si Deo, si Divis, si sacris Sacramentis, si omnibus divinis beneficiis ad animarum salutem concessis renunciaveris, morieris, ni hac actu-rum feceris, Deo negato viver. Durissima hæc misero visa conditio, metu tamen mor-tis & vitæ amore passus est se vinci, sub cultro igitur constitutus hac formula superis valedixit. Ego N. Deo, & adeo Sanctis-simæ Trinitati, ego Christo in cruce passio, ego Angelis, Apostolis, Divisque omnibus, ego Baptismo, omnibusque Sacramentis à Christo institutis renuncio. Dixit & vixit; nam audita hac renunciatione scelestissimus homicida pugionem in pectus impressit, sup-plicemque confodiens ad orcum transmisit. Poterat hoc esse summum impietatis fasti-gium, sed invenit tartareum ingenium, quem adderet tantæ impietati colophonem, ausum est enim scelestum caput audacter gloriari & dicere: sibi adeo exoptatam ac suavem vin-dictam obtigisse, ut majorem sperare non potuisset, nec enim animant se illi solam ex corpore exturbasse, sed etiam abjuratone tam dira effecisse, ut recto itinere descende-

132

ret ad Acharontem. Hanc vindictam exco-gitavit ira seu odium, quod est ira invetera-ta. P. Stengel in Exemplis I. 2. c. 6. n. 23.

132. Quamvis severissima lex in Regno Gal-liæ impla-liarum contra duellantes lata fuisset, quæ duel-cabiles du-la prohibebantur sub poenis amissionis nobi-ellantium, litatis tam ipsorummet duellantium quàm posteritatis eorundem, demolitionis domo-rum & castrorum, privationis honestæ se-pulturæ in loco sacro; cum aliqui duellan-tium tracti fuissent per plateas publicas Pari-siis ad locum supplicii publici, nihilominus Baro de Bouteville spreto edicto legum & pœ-nis ipso festo Paschatis Anno Domini 1624. ausus est provocare in duellum comitem de Pontgibault devotioni intentum. Hoc non contentus idem Baro Anno Domini 1626. in duello occidit comitem de Torgny, deinde Anno Domini 1627. itidem in duello intere-mit Baronem de la Frete, quibus frequenta-tis duellis offensus Rex per universas Provin-cias regni quæri jussit dictum Baronem de Bouteville, qui securitati suæ prospiciens, in Flandriam ad Bruxellensem aulam se con-tulit una cum comite de Chapelles fido ami-co: cum Marchio de Beuveron volens ulcisci mortem consanguinei sui, comitis de Torgny, speransque simul se poenas regni evalu-rum, si extra regnum duellum committeret, Bruxellas profectus est, quod, dum in no-titiam Regis devenisset, scripsit Bruxellas ad Archiducissam, ne in subiectis sibi Provin-ciis pateretur committi singulare certamen in-ter præfatas personas; quæ annuus postula-to Regis invigilare suos jussit, ne permitte-rent illos sibi infensos inter se armis congre-di. Imò subordinavit aliquos, qui inter di-ctos adversarios conciliarent concordiam, quæ coaluit, præcipue curâ Spinolæ Mar-chionis, hac tamen brevi non contentus Marchio de Beuveron octo epistolas ad Marchionem de Bouteville, qui jam in Lo-tharingiam profectus fuerat, dedit, ut si pla-ceret, secum Parisiis singulari certamine de-cerneret. Quare rescripsit Baro de Boute-ville se cum illo decertaturum Parisiis, idque in loco publico la place Royale dicto, cum abolito offensæ, quam Archiducissa à Rege postularat, denegaretur. Delata ad Archi-ducissam intentione malevolorum, hac de-re certior illa facere Regem haud neglexit. Venit itaque dictus Baro Parisios, de suoque adventu monuit Marchionem, horam in-super certaminis post meridiem nonam desig-navit. Sed respondit Marchio, velle se ha-bere spectatorem solem dimicationis, quare in sequentem diem horamque tertiam pome-ridianam dilatum certamen. Circa horam adam 12. Maji in unam domum certaturi convenere, duobus utrinque amicis stipati. Cum deinde in illo conducto loco constitisset

R. P. Kwiatkowski, S. J. Coll. Banae Ascetica.

Baro de Bouteville contra Marchionem de Beuveron, item amici sectatores contra se vicissim, conseruere manus ipsi principales, in se impetum fecere, abjectis gladiis, collo utrinque apprehenso, in se pugiones vi-brando, non se tamen laferunt, sed utrin-que vitam sibi donarunt; amici verò repor-taverunt vulnera pro Principalibus, inter quos Marchio de Bussi, quem nec morbus, ut amico assisteret, retinuerat, lethaliter vul-neratus vitam in præsentia Presbyteri Reli-giosi finivit, impedito usu linguæ oculos in cœlum elevatos, manūque tenens compo-sitas. Transacta re Marchio de Beuveron in Angliam aufugit, cum prius obvium sibi Baronem de Bouteville monuisset adesse Re-gem Parisiis, quare consuleret sibi. Re-spondit Baro, adhuc dum ante certamen id sibi notum fuisse. Postquam in notitiam Re-gis tantum nefas devenisset, summopere ex-canduit, juravitque se velle, ut edictum su-um sortiatur effectum. Aufugerat quidem Baro de Bouteville & comes de Chapelles ex urbe Parisiensi, sed quæsti, capti, processu judicio condempnati, & licet multæ inter-venissent intercessiones, capite tamen plexi fuere. Prius quidem comes de Chapelles, cujus corpore viso Baro de Bouteville quæ-sivit, estne hoc corpus mei cognati? tum annuentibus: Oremus, inquit, pro eo, fle-xisque genibus oravit. Corpora defuncto-rum in sepulchro Montmorantiorum seputa. Scripserat quidem pro Barone uti con-sanguineo suo instantissimè Dux Montmo-rantius, ceterum responsum tulit post fata de-collatorum, in quo excurrit quidem Rex (ut patet ex annis Ludovicus XIII.) in laudes domus; enumerat merita, fateturque se Montmorantii consanguineum, ceterum di-cit se obligatum fuisse rationibus bonum commune concernentibus, ad rigorem justitiæ exercendum &c. Le Sieur de S. Lazare in Historijs tragicis Gallico idiomate editis.

Sæculo præterito in Gallia Princeps Gui. Justa Dei suus in duello occidit Luxium; à regente Re-ira & pœ-gina poena illi remissa, imò Vice-Rex in na in du-el-Provinciam ab eadem Regina designatus fuit, lantem, cui quo procul aula & conspectu Regis esset. Ibi homines plausibiliter exceptus, dum tormentario in pepercere, in scopum directo globo recreatur, ob fre-quentem explosionem incalcescente machina, ac tandem disrupta, monitus licet anteceden-ter periculi, lethaliter læsus, ne quidquam auxiliante, abscissione pedis, in quo abscin-dendo ipsemet Princeps juvabat Chirurgum, mortem subiit. Non defuere, qui crede-rent, procuratam velut miraculo necem; probabat altum esse judicium, insolens mor-tis genus, & recens crimen, velut propeto in ultionem Deo. Gramondus Hist. Gall. I. 1.

L

Re-

133. Remedium unum contra iram, impatientiam, odium &c. Cum te ira commoveris, ab omni verbo abstinere, aliud te peccatum conferendo, ne aliquid verbum contra iram, impatientiam excidat.

1. Aspice Christum crucifixum idam omnis patientiae, & mansuetudinis, qui ut dicitur 1. Petri 2. Cum pateretur, non comminabatur, qui pro crucifixoribus suis, dum illum actu crucifigerent, oravit: Pater ignosce illis &c. atque intra ejus vulnera tuas molestias, amaritudines deponere, ut tibi dulcescant amore sui Redemptoris.

3. In omni tua adversitate oculos mentis converte ad Dei voluntatem, sapientissimam, justissimam, benevolentissimam, a qua omnia adversa ad nos veniunt, dicendo: *Ite Pater, quia sic placitum est ante te.*

4. Vide tuos defectus majores, quos in te tollerat Deus, & alii, & quibus longe majorem poenam mereris, ac proinde in satisfactionem pro ipsis accepta adversitatem.

5. Considera damna, quae ex ira & impatientia proveniunt: nam ira non minuit dolorem, sed auget: & proinde vulnus conscientiae infligit, privaturque corona. Deinde hominem facit furem bestiam. Unde scriptum:

Dum furit iratus nec scit frenare furorem
Et ferit, & similis sit feriendo, ferat.

Deinde praescribit modum, quo Deus agere debeat, cum iracundo orante. *Dimitte nobis sicut & nos dimittimus.*

6. Remedium contra iram, offerre dona irato, ut fecit Abigail 1. Reg. 25. 29. humiliare se, rationes blandas proponere.

7. Gloriarum ultionis appetitus frenandus. Hinc Tertullian. l. de patientia. Hae, inquit, ulciscendi libido negotium curat aut gloriae, aut malitiae, sed gloria ubique vana est, & malitia Domino odiosa &c. Quem honorem libabimus Domino, si nobis arbitrium defensionis, id est ultionis, arrogaverimus. Post vindictam sequitur poenitentia, fuga, & reatus, ut pari modo plectamur. Si patientiae incubabo, non dolebo, si non dolebo, ulcisci non desiderabo. Cavendum maxime, ne sub praetextu justitiae palliet se privata ulciscendi cupido. Hinc scriptum:

Injustis mediis vindictam dum appetit ira;
Et haec justitiae, credite, falsa famas.

S. Paulus ad Rom. 12. v. 19. *Mibi vindicta; ego retribuam, dicit Dominus.* Citat hic Paulus Deuter. 32. v. 35. Vatablus vertit, meum est ulcisci q. d. Ego Deus sum omnium justissimus provisor, iudex, & vindex, cujus proprium munus est injurias ulcisci. Pulchre & acute S. Bernardus, mihi vindicta; & ego retribuam, dicit Dominus. Ita prorsus est, ipse retribuet, sed si ipsi vindictam serves, si non tollas ab eo iudicium, si non reddas retribuendis tibi mala, faciet iudicium; sed injuriam patienti: iniquitate judicabit, sed pro mansuetis terret. Et paulo ante, alioquin qui patientiam non servaverit, perdet justitiam, hoc est vitam perdet, hoc est, perdet animam suam.

8. Remedium, quoniam citissime iracundia coercenda, ad Ephes. 4. v. 26. dicit Iracundia Apostolus: *Sol non occidas super iracundiam coercendam.* Est proverbium ait P. Cornel. hic, da, ad aliam iram statim esse compescendam, nec enim mens verum ad literam permittit Apostolus, ut toto die tenda,

134. quis irae indulgeat, & se vindicet, modo sole occumbente illam deponat, sic enim per diem omnem vindictam machinari & perficere permetteret, sed, ut dixi, proverbium est, statim esse comprimendam iram, ne, ut sequitur, locum demus diabolo, primus ergo gradus irae domanda est, ut statim eam frenemus. 2. d. si haerit vel eruperit, ut saltem ante solis occasum, id est, statim, ut possumus, ad mentem & tranquillitatem redeamus. 3. do potest proprie accipi hic solis occasus q. d. si ira per diem menti inhaerit, & semper occurreret etiam invicta, saltem ante noctem eam excutite, ne noctu occurrat, & vos, vestramque quietem turbet, tum ne orationem nocturnam impediatur, tum ne, si noctu contingat, vos in morbum, aut mortem subito incidere, in ira aversione animi a proximo moriamini, itaque non audeatis comparere in tribunali Christi. Quae de causa in nonnullis Religionibus haec pia lex statuta est, ut, si quis alium per diem offenderit, non liceat illi nocturnae quieti se dare, nisi prius veniam ab eo, quem offenderit, petierit, illique reconciliatus sit. Ita S. Joann. Eleemosynarius Archiepisc. Alex. teste Leontio, cum quadam die, contra Nicetam Patricium iram licet iusta communis fuisset, ut se eidem ante vespertinam reconciliaret, ad Nicetam misit Presbyterum suum, qui ei diceret: *Sol jam est in occasu vir maxime venerande, quo stimulo compunctus Nicetas ad S. Joannem accurrit, & uterque ante solis occasum in mutuos venere amplexus.* Nota, iracundia non habitum, sed actum significat, iracundia quem vulgo exandescitiam vocamus. Non quid? dicit iram, quia haec naturalis est passio, sed iracundiam, haec enim significat irae excessum

cessum & effervescentiam. Dicit ulterius Apostolus v. 27. *Nolite locum dare diabolo,* quod sit, dum fovetur ira & similes diaboli fetus, q. d. inquit Aecumenius, per iracundas cogitationes maxime nocturnas, ne foveatis & inflammetis iram vestram, ut locum detis diabolo, sed eas omnes ante noctem & solis occasum deponite. Nullum remedium contra iram, libidinem, aliasque passiones efficacius, quam mentem & phantasiam ad alia cogitanda cum vi quadam abstrahere, laetas alias & gratas cogitationes accerere, occupare se studiis, aliisque cogitationibus praesertim mortis, iudicii, inferni, coelestis gloriae, quae priores excludant, intendere, maxime noctu, si ex animi perturbatione quis dormire nequeat. P. Cornelius hic. Laudatur Clinias Philosophus Pythagoreus ab Aeliano l. 4. var. Itip. c. 23. Is, si quando in iram esset delapsus, confestim priusquam invaderetur ab ira, chordis adaptatis cytharam pulsavit: interrogatus autem, ob quam causam id faceret, quoniam, inquit, mitigor animo. Elephantes capti difficile edomantur, si vinculis constringuntur, magis feroces fiunt, neque delinuntur cibariis illecebris, quod si tamen Indi instrumento musico, quod Santapsm vocant, vernaculam cantilenam eis accinant, tum aures arriunt & sensum mitefcunt, cibumque objectum accipiunt. Aelian l. 12. de animal. c. 44. Profuit etiam B. Columbino, qui cum quadam orexi domum reversus, dum prandium paratum non offendit, vehementer exarsit iracundia: conjux, ut, dum parabat cibos, virum placaret, obtulit librum parum delibandum, at ille commotior prandii non legendi tempus esse murmurans, librum abiecit. Mox tamen resumpsit & lecturus aliquid in vitam Mariae Aegyptiacae incidit; dum ergo legens pergit, non modo iram sedavit, sed historiarum dulcedine captus, statuit deinceps in Dei impensiore cultu, & vitae castimonia, quam & conjugii perluasit & ipse DEO vitam totam vorit agere. Apostolus ad Roman. ait: *Dare locum ira.* S. Basilii interrogatus 244. quærit, quid est dare locum iræ. & non resistere malo. D. Anselm. ille dat locum iræ, qui iram superbientem humiliter fugiendo declinat. Ex P. Fabio in Auct. in Roga,

Ira maxime dat locum & aditum diabolo, ipse enim iracundis cogitationibus facillime & occultissime se insinuat, easque injuriam aggravando magis fuscitat, & sua suggestione ac consilio vindictæ quasi folle accendit, ad hæc spiritus & sanguinem com-

movet, ut bilem inflammet, adeoque rationem & iudicium hominis irati turbat, ut iratus vindictam, non vindictam sed justitiam esse putet, ideoque in illam quasi justitiam profiliat, neque videat pericula & peccata, in quæ se conjicit, sed quasi furens & amens in convitia, verbera, & caedes feratur. Unde S. Gregor. in iram ita stomachari incipit: *Irascor ira, damoni intrus condito.* Denique Anselmus symbolice: Cor, inquit, nostrum duas habet valvas cupiditatis & timoris, has claude, & hostis in illud non intrabit, sicque non dabis locum diabolo. P. Cornel. à Lap. in Eph. 427.

9. Remedium considerate, quod ira ipsi irato noceat. Narrat Henricus Magnus Confessor. Dist. 9. Exempl. 94. de viro quodam opere ipso irato lenito, qui inimico supplici conciliari reculebrata. Dumque quidam sacerdos ante aram Christi illam officii lectionem inchoasset: Parce ei Domine, visa est imago avulsis à cruce manibus aures sibi occludere, horrendum illud intonans: Non pepercit, non parcam,

10. Remedium. Proponere sibi ob oculos præmum, quod manet à Deo vincentem iram. Hinc S. Pater Ignatius sæpe repetebat: *Vince te ipsum.* dicebatque cuidam à natura impetuoso: Frater anime te, ut vincas te ipsum, & duplicatam referes mercedem supra illos, qui ex mitioris naturæ temperamento non habent, quod vincant. In compend. vitæ collectæ Venetiis.

11. Remedium. Non apprehendenda tantopere offensæ. Hinc Tacit: ann. l. 4. c. 3. n. 9. Quæ sprete exolefcunt, si irascere agnita videntur.

12. Remedium. Iræ mora. Hinc quidam: Ne fræna animo per mitte calenti. Da spatium tenuemque moram, mala cuncta ministrat

Impetus.

Et Ovid.

Sed nunquam dederis spatiosum tempus in iram

Sæpe simulatas ira morata facit,
Idem.

Ut fragilis glacies interit ira mora,

13. Remedium. Recordatio clementiae & misericordiae Dei, quæ nobis, qui iustissimam toties provocavimus iram, parcat.

CAPUT XI.

De malitia peccati Acediæ.

136.
Quid sit
acedia,
quæ ejus
filia?

Acedia five animi tœdium potest ex D. Thoma 2. 2. q. 35. a. 2. dupliciter usurpari. 1. Generaliter pro omni animi remissione in exercitio virtutum, eo quod labor aliquis sit adjunctus. 2. Particulariter pro tristitia & tœdio de divina amicitia, eo quod per virtutum exercitia laboriosa servari debeat, & sic amicitiam illam non curat. Acedia accepta primo modo tum demum est peccatum mortale, cum ideo committitur opus vestitum sub mortali. Acedia accepta 2do modo ex se est mortale: quia repugnat charitati Dei. Ex quo de filiabus acediæ quoque facile judicari potest, quæ sunt sequentes. 1mo Malitia, quæ quis odio habet bona spiritualia, & vellet ea non esse, vel implevisse id, quod tehebatur, aut quæ contemnit Dei beneficium v. g. desiderando non fuisse natum aut agnovisse Christum &c. est autem ex genere suo mortale. 2. Pusillanimitas & desperatio de salute, quæ mortale quoque est. 3. Rancor, quo ei sunt fastidium, qui ad spiritualia adducunt. 4. Torpor, cum bona sunt non cum debito fervore. 5. Evagatio mentis, quæ quis in exercitio spiritualium evagatur circa illicita sive per cogitationem, & dicitur curiositas, sive per locutionem, & dicitur verbositas; sive per inquietudinem, & dicitur inquietudo, quæ communiter sunt venialia.

Acedia,
teporum
de prove-
niat.

Facile homo etiam sanctus & perfectus à primo fervore tepescit. 1. Quia anima est mobilis. 2. Quia difficile est tot defectibus & tentationibus, quot dies occurrunt, resistere. 3. Quia gratia in nobis est quasi in loco alieno non naturali, unde natura nostra, nisi vis continua adhibeatur, ad se & naturalia sua desideria redit. 4. Quia habemus innatam concupiscentiam, quæ gratiæ & bono semper reluctatur, contra quam pugnare, & quasi adverso flumine, imò fluctu remigare debemus. Mirabile est dictum S. Bernardi Epl. 69. ad Richard. Abbat. Multo facilius, ait, reperias multos seculares converti ad bonum, quam unum quempiam de Religiosis transire ad melius. Rara avis in terris est, qui gradu, quem in Religione foris semel attigerit, vel parum ascendat. Et S. Bonaventuræ: Vidi multos, qui à seculo transeuntes ad Religionem profecerint, vitæque mutarint, vix vidi, qui in Religio-

ne post Novitiatum ferventiores & perfectiores evaserint. P. Cornel. in Apoc. 2. 4.

137.
138.
139.
140.
141.
142.
143.
144.
145.
146.
147.
148.
149.
150.
151.
152.
153.
154.
155.
156.
157.
158.
159.
160.
161.
162.
163.
164.
165.
166.
167.
168.
169.
170.
171.
172.
173.
174.
175.
176.
177.
178.
179.
180.
181.
182.
183.
184.
185.
186.
187.
188.
189.
190.
191.
192.
193.
194.
195.
196.
197.
198.
199.
200.
201.
202.
203.
204.
205.
206.
207.
208.
209.
210.
211.
212.
213.
214.
215.
216.
217.
218.
219.
220.
221.
222.
223.
224.
225.
226.
227.
228.
229.
230.
231.
232.
233.
234.
235.
236.
237.
238.
239.
240.
241.
242.
243.
244.
245.
246.
247.
248.
249.
250.
251.
252.
253.
254.
255.
256.
257.
258.
259.
260.
261.
262.
263.
264.
265.
266.
267.
268.
269.
270.
271.
272.
273.
274.
275.
276.
277.
278.
279.
280.
281.
282.
283.
284.
285.
286.
287.
288.
289.
290.
291.
292.
293.
294.
295.
296.
297.
298.
299.
300.
301.
302.
303.
304.
305.
306.
307.
308.
309.
310.
311.
312.
313.
314.
315.
316.
317.
318.
319.
320.
321.
322.
323.
324.
325.
326.
327.
328.
329.
330.
331.
332.
333.
334.
335.
336.
337.
338.
339.
340.
341.
342.
343.
344.
345.
346.
347.
348.
349.
350.
351.
352.
353.
354.
355.
356.
357.
358.
359.
360.
361.
362.
363.
364.
365.
366.
367.
368.
369.
370.
371.
372.
373.
374.
375.
376.
377.
378.
379.
380.
381.
382.
383.
384.
385.
386.
387.
388.
389.
390.
391.
392.
393.
394.
395.
396.
397.
398.
399.
400.
401.
402.
403.
404.
405.
406.
407.
408.
409.
410.
411.
412.
413.
414.
415.
416.
417.
418.
419.
420.
421.
422.
423.
424.
425.
426.
427.
428.
429.
430.
431.
432.
433.
434.
435.
436.
437.
438.
439.
440.
441.
442.
443.
444.
445.
446.
447.
448.
449.
450.
451.
452.
453.
454.
455.
456.
457.
458.
459.
460.
461.
462.
463.
464.
465.
466.
467.
468.
469.
470.
471.
472.
473.
474.
475.
476.
477.
478.
479.
480.
481.
482.
483.
484.
485.
486.
487.
488.
489.
490.
491.
492.
493.
494.
495.
496.
497.
498.
499.
500.
501.
502.
503.
504.
505.
506.
507.
508.
509.
510.
511.
512.
513.
514.
515.
516.
517.
518.
519.
520.
521.
522.
523.
524.
525.
526.
527.
528.
529.
530.
531.
532.
533.
534.
535.
536.
537.
538.
539.
540.
541.
542.
543.
544.
545.
546.
547.
548.
549.
550.
551.
552.
553.
554.
555.
556.
557.
558.
559.
560.
561.
562.
563.
564.
565.
566.
567.
568.
569.
570.
571.
572.
573.
574.
575.
576.
577.
578.
579.
580.
581.
582.
583.
584.
585.
586.
587.
588.
589.
590.
591.
592.
593.
594.
595.
596.
597.
598.
599.
600.
601.
602.
603.
604.
605.
606.
607.
608.
609.
610.
611.
612.
613.
614.
615.
616.
617.
618.
619.
620.
621.
622.
623.
624.
625.
626.
627.
628.
629.
630.
631.
632.
633.
634.
635.
636.
637.
638.
639.
640.
641.
642.
643.
644.
645.
646.
647.
648.
649.
650.
651.
652.
653.
654.
655.
656.
657.
658.
659.
660.
661.
662.
663.
664.
665.
666.
667.
668.
669.
670.
671.
672.
673.
674.
675.
676.
677.
678.
679.
680.
681.
682.
683.
684.
685.
686.
687.
688.
689.
690.
691.
692.
693.
694.
695.
696.
697.
698.
699.
700.
701.
702.
703.
704.
705.
706.
707.
708.
709.
710.
711.
712.
713.
714.
715.
716.
717.
718.
719.
720.
721.
722.
723.
724.
725.
726.
727.
728.
729.
730.
731.
732.
733.
734.
735.
736.
737.
738.
739.
740.
741.
742.
743.
744.
745.
746.
747.
748.
749.
750.
751.
752.
753.
754.
755.
756.
757.
758.
759.
760.
761.
762.
763.
764.
765.
766.
767.
768.
769.
770.
771.
772.
773.
774.
775.
776.
777.
778.
779.
780.
781.
782.
783.
784.
785.
786.
787.
788.
789.
790.
791.
792.
793.
794.
795.
796.
797.
798.
799.
800.
801.
802.
803.
804.
805.
806.
807.
808.
809.
810.
811.
812.
813.
814.
815.
816.
817.
818.
819.
820.
821.
822.
823.
824.
825.
826.
827.
828.
829.
830.
831.
832.
833.
834.
835.
836.
837.
838.
839.
840.
841.
842.
843.
844.
845.
846.
847.
848.
849.
850.
851.
852.
853.
854.
855.
856.
857.
858.
859.
860.
861.
862.
863.
864.
865.
866.
867.
868.
869.
870.
871.
872.
873.
874.
875.
876.
877.
878.
879.
880.
881.
882.
883.
884.
885.
886.
887.
888.
889.
890.
891.
892.
893.
894.
895.
896.
897.
898.
899.
900.
901.
902.
903.
904.
905.
906.
907.
908.
909.
910.
911.
912.
913.
914.
915.
916.
917.
918.
919.
920.
921.
922.
923.
924.
925.
926.
927.
928.
929.
930.
931.
932.
933.
934.
935.
936.
937.
938.
939.
940.
941.
942.
943.
944.
945.
946.
947.
948.
949.
950.
951.
952.
953.
954.
955.
956.
957.
958.
959.
960.
961.
962.
963.
964.
965.
966.
967.
968.
969.
970.
971.
972.
973.
974.
975.
976.
977.
978.
979.
980.
981.
982.
983.
984.
985.
986.
987.
988.
989.
990.
991.
992.
993.
994.
995.
996.
997.
998.
999.
1000.

bus sunt peiores. Unde Rupertus, hæc virgini superbienti accommodans sic explicat: q. d. Utinam potius corrupta esses & humilis. Hinc S. August. l. 14. de civit. c. 13. audeo, ait, dicere superbis esse utile cadere in aliquod apertum manifestumque peccatum, unde sibi displiceant, qui jam sibi placendo ceciderant. Subdit exempla Petri &c. & Sapiens ait Proverb. 16. v. 18. Contritionem præcedit superbia, & ante ruinam exaltatur spiritus. Idem S. August. l. 1. de Civ. c. 28. docet Deum à barbaris Romam, aliisque urbes vastantibus permisisse violari virgines Christianas, vel quia ipsæ superbiæ erant, vel quia periculum erat, ne ob castitatem &c. superbiarent. 2do. & genuinè tepidus est, qui inter virtutes & vitia fluctuat; quique ex virtute quidem vivere & peccata vitare vellet, sed certamen cum vitiis & virtutis laborem refugit. Ita Haymo, Ansel. &c.

138.
Tepor
quomodo
peior frigore.

Unde nota: licet in se peius sit esse frigidum & in frigore degere, quam tepidum & ad frigus tendere, sicut peius est scienter peccare ex libertate, quam ignoranter ex tepore & concupiscentia (hoc enim est esse tepidum, illud esse frigidum) tamen tepor hic damnatur præ frigore, diciturque optabilius esse, ut Episcopus Laodicensis sit frigidus quam tepidus: quia tepor primo periculosior sit frigore, tum ob majorem oblivionem & socordiam, ex qua non advertit suum periculum, sed securus in eo quiescit, & obdormit, tum ob periculum derelictionis à Deo, Deus enim, qui est ignis consumens, & vult sibi à Seraphinis ministrari, hunc teporem odit, & tepido gratiam suam subtrahit, finitque illum altum dormire & ita labi & ruere in barathrum. Peccatum ergo tepidi in se levius quidem est, sed periculosius, ideoque dicit ei hic Christus: utinam frigidus aut calidus esses. Glossa: non optat, ait, eum frigidum simpliciter, sed talem, de quo major spes habeatur, Christus ergo hic Episcopo Laodicensi, omnibusque Prælati, & fidelibus præsertim Religiosis ostendit, quantum sit in tepore periculum, & in quam periculo ac ad lapsum & ruinam proclivi statu versentur tepidi, qui disciplinæ & vitæ perfectioris studium refugiant, in eoque languent & quasi nauseant. Tepor ergo hic damnatur non tantum, quia contrarius est stomacho, ac instar aquæ tepidæ quasi vomitum provocat Deo, sed etiam quia diminutum quoddam est imperfectum, torpidum. Deinde hic tepor per accidens peior est frigore, quia conjunctus est, & oriari solet ex magna prædilectione, superbia, presumptione & contemptu Dei, rerumque divinarum, hoc est enim, quod subdit: quia dicitis quod divi sumus. Nota 2. hunc Episco-

pum Laodicensem per hunc teporem à charitate excidisse & re ipsa cecidisse in peccatum mortale, & tetendisse ad plenum frigus, id est ad spontaneam peccandi licentiam & malitiam, ac consequenter ad amissionem fidei. Hoc ita esse liquet. Tum quia vocatur pauper, nudus, cæcus, & miserabilis, tum quia suadetur ei, ut emat aurum ignitum, id est charitatem, ita docent Beda, Richard. S. Greg. & alii. Nota 3. non malè tamen hunc locum accommodari tepido in charitate existenti, imò de eo intelligere videtur. Lyranus. Nam, ut docet S. Greg. 3. p. Pastor. Admon. 35. majus periculum est in tepido quam in frigido, id est, qui adhuc in peccatis est, conversionis fiduciam non amittit, qui vero post conversionem tepuit, simul spem, quæ erat, de peccatore subtrahit.

Dices: Quomodo de eo dici potest: Utinam calidus esset aut frigidus. Bz. Bonum Quomodo videtur esse hoc desiderium & permissio, quo do optare scilicet optat quis aut permittit, ut aliquis scilicet tepidus obfirmatus in socordia, & proximus dis, torruinæ labatur in peccata aliqua graviora & pidis lapsum, ut ex his lapsus suos oognoscat, se, tum, riorque & planè corrigatur & salvetur, uti docet S. August. 14. Civit. 13. verbis paulo citatis; nam nisi hoc fiat, manebit socors, & labetur in peccata mortalia occulta, eaque negliget, itaque incurret periculum damnationis. Talis ergo in majori periculo versatur, quam qui est in mortali peccato manifestato, quod ipse agnoscit. Unde satius & optabilius est talem labi in peccatum mortale manifestum, ex quo mox resiliat ferventior, quam hætere in sua socordia tam periculosa & damnosa, utpote ex qua in longè graviora labetur, ac insensibili, & irrevocabili casu profundius in gehennam ruet, uti superius in tepido, qui in peccatum mortale lapsus est, ostendi. Moraliter discite hic, quantum malum sit tepor, & acedia. S. Chrysost. de acedia: radix desperationis est ignavia & non solum radix, sed est nutrix ejus & mater, nam sicut vestimentum & tunicam generat & nutrit, ita ignavia non solum ex se desperationem gignit, sed alit & fovet. S. Bernardus: Fugienda est otiositas, mater nugarum, nociva virtutis. Plato de Rep. Pestis mortalibus est ignavia. Sen. opusc. 30. Generosos animos labor nutrit. Aristot. Desperat ac diffidit omnis ignavus, quoniam omnia peritescit, at fortis contra. Est enim fidentis animi audere. Idem l. 10. de animalibus. Nullum aut, ens naturale natum est otiosum. Vi de quæ calid sunt veloces, elementa activa, animalia operosa. Themistocles vocavit pigritiam vivi hominis sepulturam. Ex P. Cornel. à Lap. in Apoc. c. 3. v. 16.

140. Lucæ 15. *Majus gaudium erit in celo su-*
Motiva ad per uno peccatore penitentiam agente quam su-
fugiendam per 99. iustos. S. Gregor. exprimit de iustis
 illis, qui desidiōse se habent. Plus amatur
 ager, qui post spinas & tribulos fructus
 uberes reddit, quam ille, qui tribulos nun-
 quam tulit, sed semper sterilis extitit. Matth.
 8. Dixerunt dæmones Domino: si ejicis nos
 hinc, ingrem porcorum mitte nos. Por-
 ci sunt, qui nihil faciunt, nisi voluptati ser-
 viunt. Job. 40. dæmon dicitur indormire
 in secreto calami, calamus, qui vacuus est,
 significat hominem vacantem & otiosum.
 Gratia Spiritus S. est sicut ignis, qui non po-
 test esse otiosus, deficit enim esse, si desinit
 agere, sic gratia Dei, quandoque amittitur,
 quia homo ex ea non operatur, unde super
 illud Joan. 13. Qui non diligit me, sermonem
 meum non servat. Greg. Nunquam est a-
 mor Dei otiosus, operatur enim magna, si
 est, si autem operari renuit, amor non est.
 Isaïæ 40. Qui sperant in Domino, mutant
 fortitudinem, assumunt pennas ut aquilæ, &
 non deficient. Ex Peraldo de aced. p. 488.
 Jeremias 4. 1. Si reverteris Israel, ad me con-
 vertere. Quod hunc ex Oforio habet sensum:
 Si ad Deum tibi revertendum, redi serid, ex
 animo fervido; melius est enim nihil face-
 re, quam ita frigide facere, ut nihil efficias.
 Ex Nyssen. Dom. 15. Perio 5. In Mona-
 sterio, ubi erat S. Dorotheus, senex quidam
 vidit Angelum thurificantem omnes, qui ora-
 tionem absoluebant diligenter in oratorio,
 imò etiam illorum locos, qui tunc aberant
 ex obedientia, illorum verb, qui ex negli-
 gentia aberant, præteribat. P. Roderius
 tract. 1, c. 1.

Matth. 9. v. 6. & 7. dixit Iesus ad eum,
 quem sanavit paralyticum: Surge, tolle le-
 ctum tuum, & vade in domum tuam. Exsur-
 xit, & abiit in domum suam. Cornel. à Lap-
 dum respicit hunc paralyticum, in sensu tro-
 pologico dicit, quodlibet delictum est para-
 lysis & præcipue voluptas carnis, ex illaque
 proveniens tepiditas, pigrina in obsequio
 Dei. Per portitores, qui attulerunt ad Chri-
 stum dictum paralyticum, intelligit Concio-
 natores, Confessarios, qui in sensu morali
 juvant, excitant pigros ad surgendum, ad
 promptius Deo serviendum. Varias deinde
 facit analogias paralysos cum tepiditate spiri-
 tūs. Sicut paralytis provenit ex infrigida-
 tione venarum, in quibus crassi humores im-
 pediunt vitales spiritus in suis operationibus,
 uti docet Galenus; Ita tepor spiritus, ma-
 ligni humores mentis impediunt activitatem
 animæ, ne se exercent per actus virtutum,
 & salutem suam, obsequia simul præstando
 Deo operetur. Tunc quoque accidit in ho-
 mine paralytis, dum in illo est prædominium
 phlegmatis aut melancholice. Similiter pa-

ralysis animæ provenit ex phlegmate fluida-
 rum carnis voluptatum aut etiam ex melan-
 cholicis cogitationibus & affectibus. Para-
 lysis corporis sanant aut saltem minuunt res
 calidæ: haud absimili modo paralytis animæ
 sanat amor Dei, agitatio laboris spiritualis,
 frequentior excitatio fervoris spiritūs; nam
 ut ait Cassianus: experimento probatum
 est acedie impugnationem non declinando
 fugiendam, sed resistendo superandam, ex
 P. Cornel. hic. Refert P. Drecos in Bre-
 viar. Asc. fer. 3. post Dom. 1. Advent. Ve-
 nisse olim ex fratribus Religiosis quempiam
 ad Achillem Abbatem, qui frater conquere-
 batur contra tepiditatem spiritus, quæ illum
 in cubiculo faciebat pigrum & torpentem.
 Respondit senex: *Quia necdum vidisti (sci-*
licet per meditationem) requiem, quam
speramus, neque tormenta, quæ timeamus. Ad-
 diditque, si enim hæc serid sperares, etsi
 cella tua esset plena vermibus ad collum us-
 que tuum, tu nihilominus inter hos vermes
 perseverares sine tepiditate. Ecclesiastici 6.
 v. 25. 26. hortatur Sapiens, ut benevole
 servitutem sapientiæ ineamus: *Injice pedem*
tuum in compedes illius & in torques illius collum
tuum -- & ne acedieris in vinculis ejus. For-
 tunata profecto laudabilis ac utilis hæc sa-
 pientiæ servitus; etsi impallesendum esset
 pro gloria Dei scholasticis laboribus, etsi ve-
 lut vinctum compedibus affixum esse loco,
 opus esset, minus est, *injecit pedem tuum in*
compedes illius, injice in torques illius collum
tuum; cum hæc sint generosæ cervicis orna-
menta, non onera. Nec tamen in fervore spi-
 ritus religiosi hæc subeundo sapientiæ onera
 tepescendum. *Ne acedieris in vinulis ejus.*
 Matth. 8. Ille devotus & addictus Christo
 Centurio humiliter expetiit, ut dignaretur
 Christus servum ejus paralyticum sanare:
Puer meus jacet in domo paralyticus & male tor-
quetur. Potestne aliquis *venetorqueri*? Re-
 spondet Peraldo de acedia p. 488. posse.
Qui torquetur laborando, bene torquetur, sed
qui torquetur quiescendo, male torquetur. Ita
 sanè, qui in servitio Dei laborando angus-
 tiatur & quodammodo torquetur, bene
 torquetur, qui verb jacet similis paralyti-
 co, qui piger est in obsequio Dei, male
 torquetur, quia subit molestias sine merito,
 infructuosum sibi laborem propter suam
 desidiam efficit. Excitat desides & som-
 nolentos in obsequio Dei S. Augustinus
 exemplo solis: *Indecens est Christiano, si so-*
lis radius illum inveniat in lecto, posset enim
dicere sol, si potestatem loquendi haberet,
amplius laboravi heri quam tu, & tamen
cum jam surrexerim, tu dormis. A for-
 tiori: Sol justitiæ Christus ad Religiosos
 maxime sub nomine suo militantes dicere
 posset. Ego pro salute tua tot obivi labo-
 res, dum mortalis vitæ cursum peragerem, ob-

Excita-
 menta ad
 excutien-
 dam te-
 piditatem &
 ad fervo-
 rem spiri-
 tus.

obivi ad fationem, ad sudorem, & tu in
 servitio meo & salute tua procuranda piger
 es? ego vigilo pro bono animæ tuæ, tu
 verb in obsequiis meis & laboribus pro æter-
 na requie peragendis dormitas & stertis.
 Dum alii vigilantiores ad me laudandum sur-
 rexerint, dum velut sydera in orationibus,
 meditationibus à me illuminati clarescerent,
 & fervore spiritus, ac amore meo accende-
 rentur. Tu ubi eras, cum me laudarent *astra*
matutina & jubilarent omnes filii Dei. Job.
 38. Illi paralytici, de quo Matthæi 9.
 dum dixit Christus: *Surge, surrexit ad vo-*
cem Domini velociter & ulterius juxta man-
datum Domini abiit in domum suam. quæ
 verba perpendens S. Gregorius in sensu tro-
 pologico: *Quid est ergo, inquit, dicere tolle*
gratum tuum & vade in domum tuam, id
est, porta tentationes carnis, in quibus habemus
jacuisti ac revertere ad conscientiam tuam,
ut videas, quæ fecisti. Vocat S. Doctor
 conscientiam domum, sicut enim domus
 solet claudi vel aperi, ita conscientia cu-
 jusque juxta beneplacitum illam habentis
 clauditur vel aperitur non nisi in die judicii
 omnibus palam aperienda. Domus, ut
 sit munda, sæpius expurgari debet, simili-
 ter & conscientia per poenitentiam frequen-
 ter expurganda. Conscientia cujusque do-
 mus, crebrius ergo introspectienda ab illo,
 cujus est, an aliquid in ea non inveniat
 inordinati, quod corrigatur, vel etiam cor-
 ruptum ejiciatur. Extra domum suam quis-
 quam vagus exul errat, sibi dictum à Do-
 ctore existimet: *Vade in domum tuam, id*
est, revertere ad conscientiam tuam. Cog-
 nosce te ipsum, revertere, ut videas, quæ fe-
 cisti, in te ipsum, in actiones tuas & mo-
 res tuos censorium converte oculum. Et
 sicut ille paralyticus, ita & nobis è tepore
 surgendum, nec standum, sed eundem,
 vivaciter è virtute in virtutem, in domum
 Domini, in domum æternitatis suæ pro-
 grediendum in fervore spiritus. Iste verb
 fervor spiritus in hoc consistit juxta S. Ba-
 silium in regul. brevior. Resp. 258. 1. Ut
 in te bona perficienda sit tota intentio ani-
 mi seu applicatio. 2. Ut sit magnum de-
 siderium bene agendi. 3. Ut sit assidui-
 tas & continuatio, intuitu cujus nullum de-
 bitum amoris proximi aut alicujus virtutis
 amittatur. In S. Wenceslai vestigiis nudis
 pedibus hyeme nivi impressis pedisequi in-
 calecebant. Ann. Cælest. 24. Septembr.

Ultima Dive tui si sic vestigia fervent
 O quantus fervor cordis amantis erat!
 Wenceslai trahas me post te, currere vellem.
 Fervoris cupiens principis esse comes.

141.
 Excitatio
 ad fervens

Ad alacritatem in Dei obsequio excitat
 nos Apostolus ad Rom. 12. v. 11. quod

debeamus esse sollicitudine non pigri: spiritus Dei obse-
 rantes: Domino servientes. O si brevita-
 tis vitæ nostræ rationem haberemus, age-
 remus, quod agendum est, instanter ope-
 raremur, velocius ad finem nostrum pro-
 grederemur. Hinc S. Mechtildis, ut in
 ejus vita traditur, intellexit aliquando ex
 revelatione. Si scirent homines, quàm
 multum qualibet die mereri possent, suamve
 augere coronam, si scirent, quàm breve &
 pretiosum tempus vitæ, multum lætarentur
 spiritu, dum evigilarent, & Deo magnas
 agerent gratias, quod illis ea illuxit dies,
 quæ tam magnos thesauros per totam æter-
 nitatem duraturos acquirere possent. Ne-
 que metuendum est, ne continuus in ob-
 sequio Dei labor enervet vires, obsit vale-
 tudini: enumerantur enim in anno dierum
 memorabilium à P. Nadasid illi, qui multa
 pro gloria Dei egerunt, laborarunt mul-
 tum, & tamen diu vixerunt. P. Didacus
 de Torrez, Rubius, Hispanus, de quo 13.
 April. annorum 91. aut 92. Senex in Pe-
 senes la-
 ruana Provincia absque lectisternio capie-
 bat somnum, quotidie & frequenter usque diu vive-
 ad effusionem sanguinis faciebat disciplinam, bant.
 quotidie gestabat cilicium, bis in hebdoma-
 da præter solita Ecclesiæ jejunia jejunabat.
 Ad mundandam domum scopis in ultima se-
 neclute vix subsistens pedibus inter primos
 comparebat. P. Nicolaus Longobardus,
 de quo 1. Septembris 98. ætatis suæ recen-
 sens annos Pequini in China manebat, 58.
 annis continuò se pro gloria Dei exercebat.
 Nullum laborem, nullum periculum in ne-
 gtorio animarum recusabat; nullo unquam
 condimento ad cibum usus est, quotidie se
 flagellabat, lectisternio etiam hyeme, quæ
 acris solet esse Pequini, nullo utebatur,
 contentus tela aliqua tenui asserem tegere.
 Hoc fatis functo tantum ejusdem habebat
 pretium Imperator Chinenis, ut miserit
 300. talos, nummos, seu 300. aureos, ut
 honestè illius sepultura perageretur, jussit,
 epitaphium illius cum elogio Chincis cha-
 racteribus inscribi. Petrus de Wega Co-
 adjutor Lusitanus, de quo 1. Febr. 91. an-
 norum senex totus in laboribus sexagesimo
 anno ætatis suæ consulto artem futuriæ di-
 dicit, ne in ulteriori ætate otia retur: præ-
 dixerat se in lecto non decubiturum nisi ul-
 timo vitæ suæ die, idque implevit, nam
 quarta parte horæ ante mortem in lecto de-
 cubuit & occubuit magna sanctitatis de se
 opinione relicta. Joannes Laporus Italus,
 de quo 6. die Septembris, exemplum fra-
 trum Coadjutorum, admirandam in labo-
 ribus assiduitatem cum temperantia in cibo
 & potu conjunxit, & ut ibi traditur, mi-
 nimum edebat & comedeat, plurimum la-
 borabat, in his tamen laboribus protraxit
 vitam ad annum ætatis suæ 107. Insi-
 mus

mus igitur & nos heroicis fervidorum fervorum Dei vestigiis; excitati quoque illo Boetii.

Ite nunc fortes ubi celsa magni ducis exempli via.

142. Remedia 1. & excitamentum ad excutiendam tepiditatem, acediam & pigritiam mentis est meditatio novissimorum. Legitur in vitis Patrum l. 5. Monachus quidam, qui negligenter vixerat, ægrotans raptus fuit ad iudicium & invenit matrem suam jam mortuam cum his, qui iudicabantur, illa autem, ut vidit eum, obstupuit, & dixit illi: Quid est hoc fili? & tu in hunc locum condemnationis iussus es venire, ubi sunt sermones tui, quos loquebaris dicens: *Volo salvare animam meam.* Confusus ille & rediens ad se inclusit se poenitens & plorans suam negligentiam: cumque multi eum rogarent, ut a nimio fletu temperaret, ne se læderet, noluit consolari dicens: Si imperium matris meæ sustinere non potui, quomodo Christi & sanctorum eius Angelorum adversum me confusionem poterò in die iudicii sustinere? Alius senex vidit quemdam ridentem, & dixit ei: Coram celi & terræ Domino totius vitæ nostræ rationem reddituri sumus, & tu rides? P. Cornel. à Lap. in Deut. c. 36. v. 31.

2dum Remedium contra teporem crebro & assiduo ac præsertim initio septimane mensis & anni, æquè ac in majoribus festis, homo spiritum suum languiscentem suscitare ac pristina sua vota ac proposita renovare debet. Cogita, inquit S. Bernardus Epist. 91. in scala Jacob. *Angelos omnes vel ascendere vel descendere, neminem stare. Et tu ergo si non proficis, desicis, & ubi incipis nolle fieri melior, desinis esse bonus.*

Unde Psal. 83. dicitur. *Abiit de virtute in virtutem.* & Proverb. 4. *Iussorum semita quasi lux splendens procedit & crescit usque ad perfectam diem.* Speciatim autem Episcopum non debere tepescere (quod & aliis accommodari potest) in concionando, si pauci aut nulli convertuntur, docet S. Chrysost. hom. 1. de Lazaro. 1. exemplo fontium, qui semper scaturiunt, licet nemo inde hauriat. 2. exemplo Jeremiæ c. 2. v. 7. qui irrisus à Judæis, jubetur tamen illis concionari. 3. exemplo Christi, qui Judam licet obstinatum, monuit. 4. qui boni sunt, saltem sunt meliores, & qui jam non convertuntur, forte postea convertentur. P. Cornel. in Apoc. 2. v. 4.

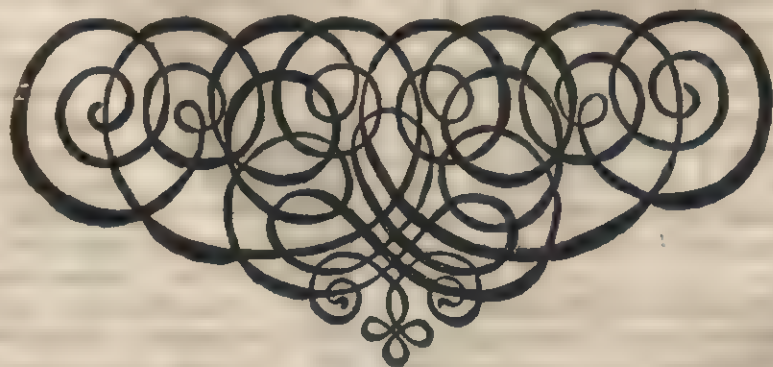
3tium Remed. Considera amorem Dei erga nos, & tot beneficia, quibus nos obstringit continuò ad hoc, ut ei ferventer serviamus.

4tum Remed. Considerare immensum gloriæ pondus, quod tam facile per opera ferventia promereri possumus, & quod promerendi post mortem tempus non erit amplius.

5tum. Considerare tot exempla Sanctorum tum in hac vita, tum in cælo Deum ferventer laudantium.

6tum. Considerare finem vocationis nostræ, qui non est alius, nisi laudare Deum, eique servire.

7tum. Considerare malitiam tepiditatis, quæ ipsa opera bona reddit mala, & nauseam tantam Deo movet, ut dicat in Apocal. *Ultimam calidus vel frigidus esses; sed quia tepidus es, incipiam te evomere ex ore.* P. Morawski in Palz. c. 2.

CA-

CAPUT XII.

De malitia peccatorum prout opponuntur virtutibus Cardinalibus.

§. I.

De malitia peccatorum & vitiorum Prudentia oppositorum.

143. Prudentia opposita vitia. Juxta Javellum Ord. Præd. in Ethica. opposita prudentiæ vitia sunt: *Tarditas ingenii*, quæ opponitur solertiæ. *Indocilitas*, quæ opponitur docilitati. *Oblivio*, quæ opponitur memoriæ. *Ignavia* ratiocinandi rationi. *Hebetudo* mentis intelligentiæ. *Incircumspectio* circumspectioni. *Incautio* cautioni. Efficaciæ præcepti opponuntur 4. *Ambiguitas* est contraria determinatæ certitudini. *Fatuitas* contraria suasioni. *Malignitas* benignitati. *Inconstantia* constantiæ. Bonitati actionis opponuntur improvidentia, negligentia, somnolentia, fuga laboris.

Horum multi naturales videntur defectus absque culpa illorum, qui eos patiuntur, dum tamen corrigi possunt, nec corriguntur, etiam graviter culpabiles esse possunt, multaque mala asferre. Sic delinquit, qui tardus ingenio, naturæ vitium sedulitate, labore corrigere non curat, cum possit, qui se non stimulat aliorum exemplo, nec aliorum stimulo movetur, pigriores etiam equi, dum stimulantur, competenter procedunt. Hinc datur stimulus tardo:

Gloria calcar habet, per quod vel tarda moventur

Et finem attingunt sic stimulatæ suum. Laudis aut poenæ stimulis vel segne movendum

Ingenium, ut cursum conveniente, suum, Fine coronando peragat: procedit honeste, Tardius ingenium, si quod acumen habet.

Indocilitas. Similiter indociles etsi non adeo, ut alii doceri possunt. Delinquent tamen etiam graviter, si hæc, quæ ad salutem illorum sunt necessaria, addiscere negligunt, aut ultro refugiunt, laborem subire nolentes. Hinc doctrina datur indocili:

Te indocilem reputans, dicis non posse doceri;

In non posse tamen, sic puto nolle latet. A. P. Kwiatkowski, S.J. Collectanea Asiatice.

Sed velis. in varias formantur saxa figuras; Et lapidem tenuis gutta cavare potest.

Oblivio quoque culpabilis esse potest. Oblivio, si quis Dei & divinarum obliviscatur: si obliviscatur illorum, ad quæ obligatur ratione status sui agenda. Hinc oblivio proponitur exercendæ memoriæ ars.

Hoc contra vitium tum crebra reflexio mentis Tum posita ante oculos signa notæque juvant.

Et sic perficitur sociam naturæ per artem: In quibus illa prior deficit, ista valet.

Ignavia ratiocinandi reprehensionem Ignavia, meretur, dum ad ea, quæ etsi cum aliqua difficultate efficere potest, pigritat, & talento, quod habet, propter suam pigritiam non utitur, malens legni uti quiete, quam aliquid lucrari. Hinc assimilatur diviti avaro:

Est probrum, ratione frui, (quæ præditus extat)

Si rationalis, si bene nescit homo. Est genio similis torpens ignavus avaro: Frustramque suas servat & addit opes.

Hebetata mens exacuenda illa Ecclesiasticæ doctrinæ. Eccle. 10. v. 10. *Si recusum fuerit ferrum, & hoc non ut prius, sed hebetatum fuerit, multo labore exacuatur, & post industriam sequetur sapientia.* Sic etiam multo labore exacuenda, excolenda hebetata mens. Aget quoque, si negligatur, nil fructuosi feret, sed spinas & tribulos, ac inutiles herbas. Huic neglecto agro assimilatur hebes anima.

Est ager, est animus, quantum ex se est fertilis ille

Si tamen haud colitur, nil feret ipse boni

Sic caret ob legnem neglectum floribus hortus

Et vacuus fructu sic sterile scit ager.

Incircumspectio magnorum malorum, errorum causa esse solet, sic errat in perplexitate speculatio. 144. M

tate viarum in omnes partes haud obvertens oculos viator, ad summumque non pertingit terminum. Artifex incircumspecte agens non raro, dum finit opus, destruit. Similia damna accidunt in via spiritali; in bene ceptis salutaribus operibus, si desit circumspectio. Hinc circumspectionem negligenti illa ob oculos proponitur admonitio.

Omnia sunt oculo vigili lustranda pericla
Ipsaque mors una parte venire potest.
Per tenuem rimam, quando contemnitur,
amplis

Obruitur tandem maxima navis aquis.
Sapius angusta fossa ingruit hostis, & ingens
Urbs de uno capitur, non bene clausa,
loco.

Incautio. Incautio periculosa est, dum ad impedimenta, quae intento fini obstat possent, non attendit, dum cæco modo in actionibus proceditur, nec, quid possit contingere mali, prævídetur. Hinc incautus monetur.

Circumstant varii, valido nos agmine casus;
Cumque uno grandis saepe ruina venit,
Non bene non succedet opus, si obstacula
longa

Obstant serie, præpediantque viam.
Hæc removenda prius procul omnibus; at-
atque fuganda.

Sunt mala; ne possint illa nocere bonis:
Namque bonum sibi vult, & vendicat in-
tegra causa:

Haud bonum opus, quando sunt mala
mixta bonis

Ambiguitas. Efficacie præcepti opponuntur quatuor.
1. *Ambiguitas* præcepti, dum ita scilicet aliquid mandatur, ut is, cui mandatur, non satis intelligat, quanam sit mens præcipientis, qui ipsemet dubitat, an conveniat in istis circumstantiis præceptum. Hinc sic præcipiens taxatur:

Præcipis & dubitas? dubiæ committere forti
Quid juvat, incassum, te simul atque
tuos

Dirigis ambiguus; cæcus vis ducere cæcum,
Ipsum, qui ducit, non titubare decet.

145. **2. Fatuitas.** est contraria persuasioni efficaci, quod exequetur præceptum is, cui præcipitur: Hinc talis mandans arguitur:

Vis, simul & non vis homini præcepta se-
rendo

Quem non facturum, non tua iussa pu-
tas.

Præcipis, ergo vis; non vis dum præcipis isti
Et sic iussa tua hæc, non bene sana probas,

3. *Malignitas* imperantis opponitur benignitati, dum bona licet non satis, bene tas, dum durè & asperè præcipiuntur, aggravaturque præcepti onus, quod describitur.

Imperiis obstare bonis solet ille malignus
Qui venit à duro præcipiente modus.
Dum subito vires alioqui ferre valentes,
Obruit ac frangit præcipientis onus.

4. *Inconstantia* imperantis opponitur constantiæ. Hæc inconstantia maximè per-
turbat imperata exequi volentem, dum, velstantia, quod incipit relinquere, & aliud inchoare cogitur; ac ita multiplicatur labor diversorum multiplicatione mandatorum. Hinc reprehenditur sic imperans;

Nunc hoc nunc aliud mandans, confundis
agentem
Si nescis quid vis, ergo nec ille sciet.
Ipse tibi haud constans, dum contradicis,
inani
Ex iussu nil fit, de nihiloque nihil.

Bonitati actionis opponitur. 1. *Improvidentia* opponitur providentiæ, ne quid dentia, desit. Omnes prudentes homines, dum opus aliquod magni præcipue momenti agrediuntur, prævident necessaria; sic milites provident sibi tempestivè arma tam defensiva quam offensiva, prævident annonam &c. Similiter in remotiores orbis partes navigaturi. Et certè non armatus miles, annonam carens imprudentiæ suæ impunitate deberet, si ab armato hoste impeditus occumberet, aut fame periret. Similis illis esset is, cui in longinqua navigatione annona deficeret. Hinc ad neglectorem competentis provisionis dictum.

Angeris, & te nunc provisio sprete fatigat
Contemptum contra te, modo tempus
agit.

Non providisti, dubitans nunc quid sit agen-
dum

Cernis ut angoris, tu author es ipse tui.

Si faciendæ provisiones, ut pro tempore sit, quanto magis ut pro æternitate; angit neglectus provisionis temporalium, quanto magis anget æternorum.

2dò. *Negligentia* opponitur diligentiæ. Quam multa bona cepta depravat negligentia, dum aut ad finem competentem propter pigritiam, & lenta molimina non perducitur opus vel tarde perducitur, quod exactè perfici poterat, propter negligentiam perfectoriè peractum non lucrolum sed exosum sit. Ita sanè.

Et

Et bene cepta ruunt, hæc dum quis negligit
author

Tardus agens, damni saepe fit ipse sui.
Hoc vitium celsas paulatim destruit arces
Hoc urbes vitio, nil operante ruunt.
Exagitantur sermonibus hominum ne-
gligentes operarii, quanto magis maledicti,
qui opus Domini faciunt fraudulenter, seu
ut alii legunt negligentem.

Somnolentia. 3tiò. *Somnolentia* opponitur vigilantia. Propter hanc somnolentiam interdum.

Torpida in æternam clauduntur lumina noctem

Sic saturæ virgines clausæ ad perpetuam lucem janua infelici nocte intra tenebras exteriores manserunt. Somno dedito Syllæ muliebris manus vitam eripuit. Excitatur igitur de periculosa quiete somnolentus.

Stertis, opus cum te vocat; expergiscere tandem

In ceptis siquidem te vigilare decet.
Ergo vide somnumque gravem, qui te obruit ipse

Ocyus ex oculis excute segnis agens.

Fuga laboris.

4tò. *Fuga laboris* opponitur sollicitudini. Contingit non raro, ut unam difficultatem fugiens, velut in hostes, incldat in plures, fugit laborem, quem tollerare posset, & intollerabili obruitur. Hinc revocatur fugitivus.

Siccine sic factus labor insuperabilis hostis,
Quem tu, captato tempore, pigre fugis.
Sed fugit atque perit simul irrevocabile tempus

Commoditasque fugit te, meritumque fugit.

S. Formerus moriturus audivit vocem:
Satis est, quod laborasti, metas nunc, quod seminasti. Annus Cæle, 3. Dec.

Felix cui patuit magnorum meta laborum,
Inque labore suo, qui audiit ipse: satis
Voce Dei monitus; qui gaudens messe perenni

De propriis potuit se satiare satis.
Laborandum pro gloria Dei.

§. II.

De malitia peccatorum & vitiorum Justitiæ oppositorum.

146.

Injustitia justitiæ opponitur; quare quot modis dicitur justitia, tot modis dicitur injustitia scilicet Legalis, Communica-
R. P. Krivakowski, S. J. *Collectanea Ascetica*.

tiva, & Distributiva &c. Religioni duo vitiorum genera opponuntur; alterum per excessum circumstantiarum debitum, ut *superstitio*; alterum per defectum, ut *irreligiositas*. Quid est superstitio: juxta D. Superstitionem, 2. 2. Q. 92. est vitium, quod tunc, inclinatur ad indebitè usurpandum divinum cultum: scilicet vel dum creaturæ cultus divinus tribuitur; vel dum Creatori indebito modo præstatur. Tribui potest creaturæ tribus modis. 1. spectando solum creaturæ gloriam, & hæc est idololatria. 2. Procurando ex creatura instructionem & cognitionem naturaliter incognoscibilem, & hoc superstitionis genus dicitur *Divinatio*. 3. Procurando ex creatura Divina bona sive corporis sive animi per mediatio, non ordinaria, quæ proinde à solo Deo expectari deberent, & hæc dicitur: *Observatio vanarum observantiarum*.

Irreligiositas juxta D. Thomam 2. 2. Q. 97. est, quæ circa materiam seu objectum Religionis ita versatur, ut ex propria ratione peculiariter illam quasi vilipendat, quare videtur illam averfari, atque adeo, quasi non sitas, attingere, & exterius dicitur vitium contrarium Religioni per defectum. Hujus autem quatuor sunt genera. 1. Tentatio Dei & Perjurium, quibus Deus ipse despicitur. Sacriligium & Simonia, quibus res sacræ pertinentes ad divinum cultum irreverenter tractantur.

Tentatio Dei est, per quam ex dubitatione de aliqua perfectione divina aliquid agitur experiendi causâ, utrum Deus habeat illam perfectionem nec ne. Potest autem hæc dubitatio esse vel expressa, vel interpretativa & implicita, cum quis etsi non dubitet de perfectione Divina, agit tamen id, quod ex natura sua videtur ordinari ad sumendam experientiam de perfectione divina, v. g. dum quis neglectis mediis à divina providentia constitutis aliquid agit expectans effectum à solo Deo nulla rationabili causa ad id movente.

Perjurium est, quo, vel cum veritatis, Perjurium vel cum defectu earum circumstantiarum, juratur, quas Theologi ad juramenti retitudinem docent requiri.

Sacriligium est violatio seu irreverentia rei sacræ, ut sacra est, violatur autem res sacra ut sacra est, dum quid agitur repugnans illi divino cultui, ad quem res est destinata. Pro triplici autem rerum sacrarum genere, nempe Personarum, rerum, locorum, triplex est genus sacrilegiorum. *Simonia* est voluntaria & deliberata emptio vel venditio rei spiritualis, aut alicujus quod est rei spirituali annexum.

M 2

Li.

147. *Liberalitati opposita sunt Avaritia, & prodigalitas, de quibus supra dictum. Magnificientia opponitur Parvificientia & Apirocalia. Parvificientia delinquit per defectum impendendo minores sumptus ad opera magnifica, quam expedit, diciturque indecora parsimonia. Apirocalia est vitium per excessum in sumptibus. Affabilitati opponitur Adulatio & Litigium. Adulatio excedit in delectando verbis vel factis in communi conversatione, quod multis modis contingere potest. Cum laudantur res male; vel cum delectatio in verbis adhibetur, sola intentione delectandi, nullo fine honesto, & qui ita delectat, dicitur Placidus. Vel cum delectatio adhibetur ratione lucri, & ita delectans vocatur Blandus. Litigium deficit a medio affabilitatis, estque vitium, quo quis contrariatur eis, quibus convivit, neque veretur eos contristare non ex defectu amoris: quia talis contradictio pertineret ad discordiam, sed tantum quia non curat contristare. Plura vide in Arist. 4. Eth. 16. in D. Thoma 2. 2. Q. 115. 116. Veracitati opponitur mendacium, simulatio, jactantia, ironia. Mendacium est vitium, quo quis significat verbis, se vel alio modo se habere, quam revera se habeant. Simulatio est vitium, quod ipsum, quod de mendacio dictum, factis indicatur, requiritur autem tam ad rationem mendacii voluntas denuntiandi & significandi falsum. Jactantia est vitium, quo quis peculiariter, circa se ipsam excedit, majora de se verbis enuntiando. Arrogantia est, si id ipsum satisfiat. Suntque hæc vitia species quædam mendacii. Hypocrixis est simulatio illa, quæ quis simulat personam alterius, ut cum peccator simulat personam justæ. Ironia est vitium, quo quis a veritate deficit minora de se verbis enuntians. Dissimulatio dicitur, si idem factis significet. Plura Arist. 4. Eth. c. 7. S. Thomas 2. 2. Q. 110. Urbanitati opponitur scurrilitas, est vitium illorum, qui sibi modum in ridiculis non adhibent, vincunturque cupiditate ridicula dicendi, quare, ut risum moveant, nec sibi parcunt nec aliis, taliæque in se ac alios dicunt, qualia honesti hominis aures non ferunt. Rusticitas est vitium illorum, qui nec ipsi quidquam festivè dicere queunt, & iis, qui dicunt, stomachantur. Vocanturque agrestes & insulsi. Plura Arist. 1. 4. Eth. c. 8.*

148. Ad Rom. i. v. 22. 23. describit S. Paulus stultitiam & malitiam colentium idola v. 22. dicentes enim, se esse sapientes, stulti facti sunt. v. 23. Et mutaverunt gloriam incorruptibilis Dei in similitudinem imaginis corruptibilis, hominis, & volucrum, & quadrupedum, & serpentium. In similitudinem hominis id est imaginem hominis non naturalem, sed arte-

factam, q. d. Idola pro Deo coluerunt hi Sophi. Ita Chrysost. Theoph.

Ubi nota. Multi Gentiles putabant ipsa idola lignea & lapidea esse Deos, aliqui tamen sapientiores, uti Philosophi, sciebant illa idola non esse Deos, sed tantum in idolis ipsis Deos representari: verum tamen omnes, tam hi, quam illi, non Deum verum in idolo, quasi in imagine, ut vult Calvinus, sed ipsa idola uti Deum & Numen aliquod adorant, & adoranda crediderunt, idque, quia putabant idolum esse corpus Dei, aut esse simulacrum Dei, Deumque similem esse idolo, & similia habere membra, & sedem Dei, cui quasi naturaliter adhereret & præsens esset Deus. Denique omnes censebant, idolum habere aliquid Numinis, ut cum illucirent, ad Deum se ire putarent, ait Cicero de natura Deorum, idque, quia videbant idolum loqui & oracula dare. Excipe hic paucos Gentilium sapientissimos, qui idola colebant non ex animo, sed metu legum suarum, & ut populum in officio metu Deorum retinerent, ut testatur ibidem Cic. Peccarunt ergo 1. quia dæmonem quasi animam idoli pro Deo coluerunt, eumque non Deum, sed dæmonem esse, ex consiliis &c. agnoscere potuerunt. 2. quia ipsa idola quasi aliquid essent Dei, adorant, placant, invocant; hoc enim, quidquid negat Calvinus, clarissimum est ex Psalmo 113. Baruch. 6. & Sapi. 14. Idem expresse docent Patres Tertul. Cajet. & Justin. &c. qui passim ridet Gentiles, qui idola colebant. Nihil ergo idolo cum imagine Christianorum, quæ nihil habet Numinis, sed eundam rationem imaginis, quæ est representare suum Prototypum, ut docet S. Basil. Nota licet Catharinus de Socratis & Platonis salute bene speret & existimet, tamen Xenophon & Plato docent Socratem diis Græcorum sacrificasse, & inter alia Gallum Æsculapio sic Plato eisdem colendos censuit, quod sex Gentium ita juberet & testatur Euseb. l. 13. sic & Seneca sacrificia laudat, non quasi diis placita sed quia legibus iusta, ut testatur S. Aug. 1. 6. de Civ. c. 10. Denique Trismegistus dæmonum simulacra colenda esse docet, ut bene faciant, inquit S. August. 1. de Civ. 8. c. 23. Eadem colenda esse ob metum legum politicarum docet Cic. 1. 1. de nativ. Deor. En quo labitur humana etiam si docta infirmitas & cecitas, si Deum deserat & a Deo deferatur, ut merito in eos hic ita detonet Apostolus.

Volucrum: nam aves, serpentes, & felles, crocodyllos, imò alia, porcos & herbas, quin & ster culium, cloacinam, pestem, febrem, aliæque his absurdiora veteres pro diis coluisse docet S. August. de Civ. c. 12.

c. 12. l. 4. &c. Unde Juvenalis Sat. pen. ridet Ægyptios.

O sanitas gentes quibus hæc nascuntur in hortis,

Numina.

Cornel. in Ep. ad Rom. 1. 23.

Quid idolum, quid simulacrum. Nota. Falluntur, & fallunt, Henricus, Stephanus & Joan. sculptilia in lexicis suis, idolum apud scriptores Ecclesiasticos vocari omne simulacrum, numen aliquod representans, quod honore & cultu dignatur. Non enim omne simulacrum vel imago numinis alicujuslibet est idolum, sed tantum numinis falsi. Ità Cypr. Arbanasi. Tertullianus. Fraus ergo illa novantium cavenda, qui idolum cum imagine confundunt, ut cum idola in scripturis vetantur, inde concludunt omnes imagines vetari. Vide Bellarmi. l. 2. Imag. c. 510. ubi solidè demonstrat, quod idolum sit similitudo rei falsæ, imago verò rei veræ. P. Cornel. à Lap. in 1mo Cor. 8vo.

Idolothytis, hoc est idolo alicui immolatis, puta carnibus, pane, vino &c. quando vesci liceat, quando non. Vide Cornel. in 1. Cor. 8. statim à principio & in c. 10. v. 21.

Revocantur idololatra ad Deum.

O homo quem proprii signavit lumine vultus.

Sensibus instruxit tum ratione Deus.

Intensate tuum cur non cognoscis honorem,

Et similem stultis te facis ipse feris?

Tu terrâ, gemmis, auro pretiosior; herbis

Et plantis potior; celsior mente feris:

Sub pedibus subjecta tuis hæc omnia; sed tu

Cur homo te vili, cur homo subdis humo?

Mentibus Angelicis paulo minor, ah! cur adoras

Plantas, faxa, feras, cur veneraris aves,

Factorum cognosce tuum, te subde libenter

Illius imperio, te regat ipse Deus.

149. Quam sit perniciosum divinatorum studium sciendi, quæ scire non expedit, & hoc modo, quo scire non expedit. Quam falsa divinitatis & scientiæ spe delusi primi in paradyso parentes demonstrant, qui, dum multa scirent, ut plura, eaque modo indebito scire vellent, desipere coeperunt; multa quidem potest divinatoribus prædicere, aut edicere dæmon, quæ occulta & incognita hominibus, illi naturaliter cognita sunt, multa prædicere futura necessaria à causis necessariis provenientia etiam futura à libertate humana dependentia, quæ assequitur conjecturaliter, non pro certo. Talia enim dum prædicat, curat simul, & variis modis disponit ad hoc & adducit homines, ut hæc, quæ il-

le prædixit, faciant, adducit & seducit miseros, quare ab ipsius dolosis artibus maxime cavendum. Hinc datur divinatori admonitio:

Stulte quid infano gestis te pascere vento,

Et pateris cupiens abdita scire, famem.

Hæc homines inflans scelerata scientia perdit,

Spiritus inferni, hac arte, magister alit.

Nonne tot media ordinaria à divina providentia ordinata, quibus homo ad honestis vastos suos fines uti potest, ut quid per varias naturæ observationes extraordinariis uti desiderat, servantiæ & medicinæ locò sumit, quod illi nocivum rum malivenum est; Hinc monetur:

Quid bona, quid profunt mediis quæ sita nefandis!

In finem è mediis hisce venena fluunt,

Corporis aut animi bona, quid prodesse valebunt,

Quæ non de summi munere sumpta boni?

Tentatores Dei tentatori illi, qui Christi Deum in deserto tentavit, similes, simili re-tentatione digni & poena, non impunè tionis Dei quis tentaret aliquem è Principibus terræ, quanto magis non impunè tentabit cæli, terræque Regem & Dominum, hinc tentator redarguitur:

Quid solitum rerum cursum spernendo vagaris,

Ac supra sphaeram, tu petis alta tuam;

Consumens ignis Deus est, tentator adures

Pennas, atque tuus fastus ad ima ruet.

Quam grave sit peccatum perjurii, quo scilicet abutitur quis nomine Dei, vide D. 150.

Thomam in opusc. 7. ubi inter cætera ait: De malitiam Juramento confitemur, quod prima veritas perjurium non est nisi in Deo: in hoc autem sit reverentia DEO, unde lex jubet, ne quis juret per idola, sed per Deum. Perjurus ergo facit injuriam Deo, sibi & omnibus hominibus. Primo Deo: quia cum jurare per Deum nihil aliud sit, nisi invocare ejus testimonium, cum juras falsum, aut credis Deum nescire verum, & sic ponis ignominiam in Deo, cum tamen omnia nuda & aperta sint oculis ejus: aut quod diligit mendacium, cum tamen dicat Pfalter Ps. 5. v. 7. perdes omnes, qui loquantur mendacium. aut derogat potentia, quasi non possit perjurium convincere, aut punire. 2do, facit injuriam sibi, quia obligat se iudicio Dei, nihil enim est aliud dicere, Per Deum ita est, nisi Deus puniat me, si non est ita. 3. injuriatur aliis hominibus, nulla enim inter aliquos societas durare potest, nisi credant sibi

invicem, dubia autem juramentis confirmantur, & omnis controversia finis est juramentum. Hebr. 6. 16.

Pœna
perjurii.

Hinc gravissimè punivit Deus perjuros. Israellem ob perjurium Saulis, quo contra fidem datam à Josue occidit Gabaonitas: unde eis traditi sunt posteri Saulis, qui ab eis crucifixi sunt, itaque lues cessavit. 2. Reg. 21. Ita ob perjurium Sedecie Regis Jerusalem, totaque Judæa eversa est. 4. Reg. 24. & 25. Et Ezech. 17. Porro blasphemum Deus lapidari jussit. Levit. 24. Nota quoque est pœna blasphemi Senacherib. 4. Reg. 19. Paulus quoque blasphemos tradidit Satanæ. 1. Tim. 13. P. Corn. Deut. 5. 11. Gentiles etiam odio habuerunt perjurium. Alexander Magnus cum Lampfacum diruere decrevisset, obvium habuit Anaximenem, Philosophum suum; suspicatus id, quod erat, Alexander exclamavit: Juro me, non facturum, quod petet Anaximenes. Quo audito Philosophus inquit: Peto, ut Lampfacum diruas; Alexander, ne perjurii reus esset, exercitum removit. P. Hartung. Phil. 16. Diabolus cum per mendacium homines seducat, non tamen legimus, quod ipse juramentum mendacio addat, ut possit melius seducere, sicut faciunt illi, qui pejerant. Peraldus de Perjur. Marci 6. *Contristatus est Rex (scilicet Herodes) propter jurandum.* S. Ambros. 1. 3. de Virg. Non immerito Dominus in Evangelio jubet, non esse jurandum, ne sit juramentum causa perjurii. Jacobi cap. 5. v. 12. dicitur: *Ante omnia autem fratres mei nolite jurare, neque per cælum, neque per terram, neque aliud quodcunque juramentum. Sit autem sermo vester: Est, est; Non, non.* Ante omnia autem, ut attendatis, præ cæteris, ut vigiletis, ne surgat vobis consuetudo jurandi. Eccl. 23. v. 9. *Juratori non assuescat os tuum, multi enim casus in illa.* Ambr. ad Pl. 1. 8. Homo, qui per consuetudinem jurandi potest in perjurium labi, bene prohibetur jurare. Tantò enim longius erit à perjurio, quanto erit longe à jurando. Anton. Mendoza in Panegyri. Mor. de S. Joan. Bapt.

151.

Perjurii
pœna.

Zachariæ 5. à vers. 3. Zacharias vidit volumen volans, vicanos longum cubitos, 10. latum, in quo consignata erant perjuriorum supplicia. *Hac est maledictio, quæ egreditur super faciem omnis terræ: quia omnis fur, sicut ibi scriptum est, judicabitur: & omnis jurans, ex hoc similiter judicabitur.* Furi perjurus jungitur: quia omnis perjurus fur, imò plus quam trifur; quia Deo veritatem & justitiam, proximo famam, Christiano homini splendorem, sibi quoque vitam & salutem luturatur.

Ecclesiastici 25. v. 12. *Vix multum jurans implebitur iniquitate, & non discedet à domo illius plaga.* Syrus habet, vir jurator, acquirat delicta & non auferetur à domo ejus colaphizatio. Est juxta Tyana (ita Philostr. lib. 1. c. 4. de Apolon.) aqua Jovi sacrata, quam indigenæ inextinguibilem vocant, hanc juris & juramenti fidem servantibus aspectu placidam & dulcem esse perhibent, perjuri verò, insidis palam adversantur: Epota enim oculos, pedesque ac manus pejerantis invadit, pustulis, ac vesicis totum corpus inquinans. P. Hartung. Phil. 46. *Ælianus lib. 12. variat. Hist. re- Ex Patre fert.* Cleomenem Spartanum jurasse Archonidi, si voti compos fieret se omnia cum ejus in Pfal, capite transacturum: rerum potius, caput Archonidi præcidi jussit, & vasi pleno melis imponi: quoties autem aliquis agere institisset, oculos in utram conjiciebat, dicens: se datam fidem non fallere: se enim cum Archonidis capite consilium agere. Sed lege Herodotum 1. 6. videbis enim cum insanum perisse, & gladio se ipsum milerè discepsisse. A suris enim incipiens sese detruncavit, in longitudinem discindens carnes; è tibiis ad femora processit, à femore ad coxarum vertebrae atque illa, quousque pervenit ad uterum, in quo rescindendo, exjuravit.

Elphredus, qui contra Estanum Angliæ Regem conspiraverat Romæ, ad altare S. Petri præsentem Joanne Pontifice jurans, ut à se suspicionem illam everteret, repente corruit, & post triduum mortuus est, ut tradit Vincentius Bellovacen. 1. 24. c. 63.

Promptior fuit pœna Goduini in eadem Anglia, is cum Alfredum Eduardi Regis fratrem necasset, & cum ipso Rege, cujus erat socer, in convivio canans dixisset: Si unquam Rex quidquam in necem fratris tui, aut in te machinatus sum, peto, ut Dei nutu istud panis frustum illico me strangulet. Id ubi sumpsit, præclusis faucibus suffocatus est. Teste Polidoro, Virgilio 1. 8. Hist. Angl.

Thomas Phasell. 1. 3. prioris dec. de rebus Siculis ex Diodoro Sicul. lib. 11. & Macrobi. lib. 5. Saturnal. tradunt apud Siculos Palicorum lacum seu craterem esse Religiosum, qui assiduam scatiginem turbulentarum, seu sulphurearum aquarum ad tres cubitos in altum eiecit: & non aliter, quam subjectis ignibus ebullit olla, prope templum verò palicis diis dicatum fuisse, eò cum quis juraturus accedebat, si fideliter jurabat, discedebat illæsus; si infideliter, mox in lacum, crateremque vel lapsus exspirabat, vel luminibus saltem captus condemnabatur in litem. Quis Lysandrum Lacædemonium non detestetur, qui

ut ait Plutarchus in Apophth. Laconici, veritatem nihilo meliorem esse mendacio assensens, sed utriusque dignitatem & pretium usu definiri.

Sanctam legem tulit S. Rex Gallie Ludovicus IX. ut ii, qui irreverenter nomen Domini, tum Sanctorum ejus in juramentis, imprecationibus usurparent, in fronte stigmata illis inurerentur: intercedentibus pro quopiam Proceribus respondit zelus pro honore divino Rex; Ego ipse eadem stigmata fronti meæ imprimi facerem, si ista perniciofa consuetudo per id posset è regno meo exterminari. Ann. A. D. 1255. Ad perjurum.

Ad causam pro teste Deum dum poscis inquam,

Optas fautorem criminis esse tui.

Ah scelus horrendum! sed qui pro teste vocatur,

Mox ultor veniet criminis ille tui.

152.
Malitia
sacilegii
& pœna.

Quantam furtum illud sacrilegum Achan, cujus furti materia quadringentorum aureorum non excedebat pretium, displicentiam attulit Deo, & publicis rebus calamitatem, videre est Josue cap. 7. ubi quoque patet quam cupida avidaque & effrenis sit avaritia, adeoque quam Josue facilius fuerit sistere solem & lunam, quam cohibere avaritiam. Audi S. Ambros. lib. 2. Offic. c. 26. *JESUS naves, inquit, qui potuit solem sistere, ne procederet, avaritiam hominum non potuit sistere, ne serperet.* Ad vocem ejus sol stetit, avaritia non stetit. Sole igitur stante confecit Jesus triumphum, avaritia procedente penè amisit victoriam. Ad istum Achan sacrilegum dixit Josue: *Quia turbasti nos, exsurret te Dominus in die hac.* Lapidavitque eum omnis Israel: & cuncta, quæ illius erant igne consumpta sunt. Josue 7. v. 25. Quæres quomodo Hebræi lapidarent sacrilegum Achan, cum eum Deus v. 15. jussit igne comburi velut anathema. S. Corn. à Lap. lapidatum fuisse & combustum, dum illi enim rogus struitur, populus sceleri & scelesto indignans, ac placandi Numinis avidus à lapidibus manus continere non potuit. Licet noster Serarius censeat Achan prius vivum combustum, deinde cineres ejus lapidibus obrutos fuisse. Unde sequitur, quæ illius erant, igne consumpta sunt; cuncta scilicet boves &c. quin & filii & filie, addit P. Cornelius & uxorem (licet id neget Abulensis) hæc enim cum marito censetur esse una caro. Moraliter discite hanc quam acriter Deus vindicare solet sacrilegia, sic Heliodorus (de quo hic supra n. 50.) templi pecuniam auferre satagens, ab Angelis flagellatus; vix precibus Oniæ Pontificis morte evasit.

1. Machab. 3. 26. lege horrendam Antiochi Epiphanis sacrilegi mortem. 2. Mach. 9. v. 5. &c.

Leo, Constantini Copronymi filius, Religiosus quidem Imperator, & pius ab initio, verum ubi coronam Ecclesiæ à Mauritio donatam gestasset, carbunculi morbo percussus, ardenti febre tandem extinctus est, teste Zonara tom. 3. Petrus Arragonum Rex Tarraconensem Ecclesiam invadens, à S. Tecla, ejus protectrice sibi apparente, alapa percussus sensim contabuit, ac moriens, facti poenitens jussit Tarraconensem Episcopum in pristinas possessiones restitui. Ita habet vita S. Teclæ Corn. à Lap. in Josue, c. 7. v. 21. 25.

Cæsar Baron. ex Ann. Hisp. A. D. 1286. recenset Carolum Siciliæ, & Philippum Francorum Reges bellum fecisse Petro Regi Arragonum, in eoque bello Gerundam cepisse, ibi milites victoriam insolentes, vi templis illata; aut si sunt sacrilegis manibus D. Narcissi Patroni & Tutelaris illius urbis sacrum tumulum invadere, & ut spolia legerent, diripere; sed non impunè violantur mortui præsertim Sancti. Igitur è D. Narcissi sepulchro repente eruperunt tota muscarum examina, magnitudinis & formæ antehac inaudita, ut & aspectu terrent & morlu; nam muscæ magno impetu in obvios milites undique furiosissime involantes; eos venenatis aculeis ita convulnerant, ut intra paucos dies hominum plusquam 40000. equorum plusquam 24000. ea pestis absumpserit. Quin etiam ipse Petrus Arag. Rex in Epist. ad Sanctum Castellæ Regem data; scripsit ad 40000. perisse, neque ita multo post Rex ipse Gallie mortuus est Pepiniani. Joan. Zahn Ord. Præmonstr. in mundi Oeconomia de insectis, in alijs.

Ad sacrilegium. A. 1020. 1021. Sacilego quid sacra Dei conamine tollis.

Et divina gravi crimine spernis homo?

Fulmina justa time divi violator honoris?

Ne tandem feriant illa rebelle caput, penii

Simoniam dicta à Simone Mago 1. de quo 153. Actor 8. v. 18. *Cum vidisset autem Simon, quia Simoniam per impositionem manuum Apostolorum daretur malitia. Spiritus S., ostulit eis pecuniam v. 19. dicens: Date & mihi hanc potestatem; ut, cumcunque imposerero manus, accipiat Spiritus S. Petrus autem dixit ad eum. v. 20. Pecunia tua tecum sit in perditionem, quoniam donum Dei existimasti pecunia possideri.*

Cum vidisset, rectè hinc infert S. Chrysostomus visibili signo, puta; ignearum linguarum, ignis, columbæ, aut quo simili tunc in fideles confirmatos descendisse Spiritum S.

unde & visibiles, id est, sensibiles ejus effectus emanabant, ut, quod loquerentur variis linguis, quod prophetarent, psallerent, concionarentur, supra captum humanum quasi entibus alio Spiritus S. acti & impulsu. Quocirca Simon Magus pecunia voluit id ipsum emere ab Apostolis; scilicet ut non tantum ipse reciperet Spiritum S. sed ut & aliis eum communicare, imo vendere posset, longe utique majori tum pecuniae, tum honoris & gloriae pretio. Ita Oecum. Hinc sequitur Simonem saltem implicite (forte etiam explicite) ambivisse & voluisse emere Episcopatum, quia solum Episcoporum est imponere manus, & hac impositione conferre Spiritum Sanctum in Sacramento Confirmationis & Ordinis; hanc autem potestatem conferendi Spiritum emere volebat Simon. Bellarm. l. 4. de notis Ecclesiae c. 14. *Constat aut ex Act. 8. Simonem Episcopalem auctoritatem ambivisse, & data pecunia emere voluisse &c.* Entibi primum (ait P. Corn. à Lap. hic) post promulgatum Evangelium (nam ante illud Simoniaci fuerunt, Balaam Numeror. 22. v. 16. & Giezi 4. Reg. 5. 10. Et Jafon emens ab Antiocho Pontificatum 2. Mach. 4. c. 8. pariter Annas & Caiphas eundem redimentes à Romanis) Simonis parentem, à quo vocantur Simoniani vel Simoniaci. Nota Simonia proprie est peccatum contra Spiritum Sanctum. Hinc Petrus Damian. refert Epist. 5. cap. 7. Simoniacum quemdam scelus suum parvi pendens, ipsum prouuntiare Doxologiam SS. Trinitatis. *Gloria Patri & Filio & Spiritui Sancto*, nequit se dicere & Spiritui Sancto, sed tantum *Gloria Patri & Filio*, etiam si secundo & tertio iterando conatus fuisset addere & Spiritui Sancto, sed frustra, nam ut subjicit Damianus, merito Spiritum Sanctum, dum emit, amisit, ut qui exclusus erat ab anima, procul etiam consequenter esset à lingua. Henricus II. Imperator A. D. 1047. ob Simonis laborem à Spiritu Sancto desertus, professus est se toto triduo daemones infestos vidisse flammam in se per fistulam jaculantes, adeo pertinacem, ut noster ignis in comparatione illius jocus putetur, & nihil calere: sed liberatum fuisse à juvene semiustulato, scilicet à S. Laurentio, cujus Ecclesiam restaurarat. Baronius An. 1047. Simoniam autem commiserat, adhuc Patre superstite, dum sacerdos quidam ei obtulit fistulam argenteam (e quali ejaculari aquam pueris mos est) cum obligatione, ut, cum olim Rex fieret, danti fistulam Episcopatum conferat, & complevit ille Simoniam, Episcopatum illi sacerdoti offerendo. Ibid. apud Baron. A. D. 1047.

Maledixit hic Petrus Simoni ex zelo justitiae non vindictae, tanquam iudex vindicetque sceleris, puta Simonis, ad ceterorum exem-

plum & terrorem. Magis tamen minando, quam feriendo id dicit: nam ad poenitentiam illum hortatur. Alioqui enim si absoluta & efficax fuisset hac sententia Petri non autem comminatoria, utique subito occidisset Simonem, eumque misisset in tartara. Uti occidit Ananiam & Saphiram c. 5. qui tamen longe minus peccarant, quam Simon. Sed voluit Deus servare Simonem ad majores S. Petri cum eo Romae coram Nerone agones & triumphos. Addit Beda ex Glossa hac verba Petri, non tam esse imprecationem, quam Prophetiam & praedictionem, quod scilicet, Simon in hoc suo scelere, aliisque esset periturus & damnandus, esto ex officio suo hortetur eum ad poenitentiam v. 22. Sic maledixit Psaltes impiis Ps. 68. deleantur de libro viventium; Porro maledixit Petrus non tantum Simoni, sed & ejus pecuniae, non quia pecunia est: sic enim est Dei creatura & consequenter res bona, sed quatenus pretium erat Simonis & sceleris materia: sic enim pecunia haec erat impia, & sacrilega, dignaque perire aequè & impius & sacrilegus nundinator Simon. Simon ergo volebat emere Spiritum Sanctum, ut eum aliis venderet, puta dona & gratias Spiritus Sancti, non tam gratum facientes, quam gratis datas. haec enim ostentationem, gloriam & quæstum apud homines pariunt, quales sunt: loqui linguis, prophetare, morbos curare &c. Ita Urbanus II. qui anno 1099. contra Simoniam scripsit Epistolam Decretalem, quâ inter alia docet, Simoniam esse sumere vel vendere beneficium Ecclesiasticum, aut aliam rem sacram, eò quod Simon idem hic faceret. P. Corn. à Lap. c. 7. Act. v. 18. 19. & 20. *Simoniaci*.

Superbia hujus Simonis Magi patet quoque ex Act. c. 8. v. 9. ubi dicitur: *Vir autem quidam nomine Simon, qui ante fuerat in civitate Magus, seducens gentem Samaria dicens se esse aliquem magnum.* Dicebat se magnum, puta Prophetam vel Angelum, aut semideum, imò Deum & Dei Filium. Unde S. Hieron. in c. 42. S. Matth. ait, Simonem hunc in tantam prorupisse superbiam, ut diceret: *Ego sum sermo Dei, ego sum speciosus, ego Paracletus, ego Omnipotens, ego omnia Dei.* & S. August. l. de haer. c. 1. ait, eum se vocasse Christum & Jovem, id est, Messiam Judaeorum & Jovem gentium, ut ab utrisque haberetur Deus. Addit S. August. Dixerat, inquit, se in monte Sina legem Moysi in Persona Patris dedisse Judaeis: tempore Tiberii in Filii persona putativo apparuisse; postea se in linguis igneis Spiritum Sanctum super Apostolos venisse, Christum autem, nec venisse, nec à Judaeis quidquam petulisse. Ubi adverte quædam ex his dixisse post auditum Evangelium, & susceptum Baptisma, nam ante illud nesciebat utpote Judaeus & Samari-

154.

ta, imò nec audierat nomen Paracleti, aut verbi, vel sermonis Dei, sed utrumque didicerat à Philippo & Apostolis Evangelizantibus, à quibus baptizatus, factus est apostata & haereticus, imò haereticus & primus, unde à S. Ignatio vocatur *primogenitus Satanae*, & ab aliis inter haereticos primo loco collocatur. Illo ergo glorietur Lutherus, Calvinus, ceterique haereticus, qui ab eorum dogmata hauserunt, ut ostendit P. Cornel. in 1. Tim. 4. v. 1. Hinc à priscis haereticis, Simonis asseclis, puta Marco, Menandro, Basilide, Carpocratianis, Gnosticis, cultam fuisse magiam. Iren. l. 1. c. 8. tradidit: aequè ac à modernis nostris eadem laudatur & defenditur. Sane & Lutherus haereticum sui saeculi Pater & Princeps, de Missa angulari, Saxonicè scripto, palam profectur, sibi notum, & familiarem esse magiam spiritum, seque cum eo plus, quam modicum salis comidisse, P. Cornel. in Act. c. 8. v. 9.

Lutherus modicum salis cum daemone comedit.

155.

Simon Magus volans ad terram aliditur.

Idem Simon Magus Romae decipiebat Romanos, pro Deo ab iisdem habitus, sed detegebant fraudes ejus Apostoli, præcipue Petrus. Appromiserat iste Magus, se volucris instar coelos petiturum, quod, dum daemone operâ præstaret, effusa ad spectaculum Romæ, D. Petrus oratione facta imperavit daemonebus, ut Simonem volentem præcipitem in terram darent, non tamen occiderent, solummodo claudum risui populi exponerent, quo falsitates illius palam fierent. Quod factum fuisse ab omnibus Scriptoribus tam Graecis, quam Latinis memoriae proditum est, Baron. circa An. 66. Matth. 10. v. 8. dicit Christus: *Infirmos curate, mortuos suscite, leprosos mundate, daemones ejcite: Gratis accepistis, gratis date.* Quo præcepto excludit Christus per to gratis accepistis occasionem superbiae, ait S. Chrysost. cum sciant se hanc potestatem non à se, sed à Deo gratis sine suo merito accepisse, sicut to gratis date excludit occasionem avaritiæ & Simonis, ne scilicet miracula sua accepto pretio vendant. Rursum jubentur esse liberales in exercenda hac potestate, utpote quam gratis à Deo sine labore & merito acceperunt, hoc sine, ut ipsi liberaliter eam in aliorum utilitatem expendant: quæ enim gratis accepimus, & copiose ea libenter elargimur, instar fontium, &c. q. d. donum illud sanandi, mortuos suscitandi &c. tale, & tantum est, ut illud non potueritis vestro labore vel industria assequi, sed gratis à Deo datum, ac proinde gratis eo uti debetis, ut non tantum illud pretio non vendatis, sed nec munera pro eo oblata accipiat, uti Eliseus curans Naaman, ejus munera respuit. Giezi ea accipiens punitus 4. Reg. 5. 16. quocirca peccassent Apostoli Christique præceptum violassent, si ob-

ta, imò nec audierat nomen Paracleti, aut verbi, vel sermonis Dei, sed utrumque didicerat à Philippo & Apostolis Evangelizantibus, à quibus baptizatus, factus est apostata & haereticus, imò haereticus & primus, unde à S. Ignatio vocatur *primogenitus Satanae*, & ab aliis inter haereticos primo loco collocatur. Illo ergo glorietur Lutherus, Calvinus, ceterique haereticus, qui ab eorum dogmata hauserunt, ut ostendit P. Cornel. in 1. Tim. 4. v. 1. Hinc à priscis haereticis, Simonis asseclis, puta Marco, Menandro, Basilide, Carpocratianis, Gnosticis, cultam fuisse magiam. Iren. l. 1. c. 8. tradidit: aequè ac à modernis nostris eadem laudatur & defenditur. Sane & Lutherus haereticum sui saeculi Pater & Princeps, de Missa angulari, Saxonicè scripto, palam profectur, sibi notum, & familiarem esse magiam spiritum, seque cum eo plus, quam modicum salis comidisse, P. Cornel. in Act. c. 8. v. 9.

Nota: causa præcisâ, cur Apostoli gratis scientiis dare debeant charismata sibi à Deo data, naturalis non est hæc, quod illa à Deo gratis accepta à Deo acceperint: qui enim scientiam naturalem vel artem cepta veniunt à Deo accepisset, uti accepit Beseleel di potest. opifex tabernaculi Exod. 31. hic utique posset eam vendere, aliosque eandem accepto pretio docere, uti faciunt alii artium magistri.

Causa ergo præcisâ hæc, quod hic res talis sit, tamque sublimis, ut non possit humana industria haberi, sed solo Dei munere gratis accipienda sit, eò quod sit divina: ideoque omne pretium longe superans, & transcendens, & hoc significat *gratis accepistis*. Significat Quare velle eam pretio æstimare, & vendere, re, est eam, velut profanam indignè tractare, ac à Deo, à quo ipsa suam sanctitatem habet, indignam, vilitatem & injuriam facere, ideoque est scelus Simonis & sacrilegium. Hinc patet hoc præceptum non esse juris positivi puta divini, sed esse juris naturæ, præsertim, quia Christus in novo testamento nulla sanxit nova præcepta positiva, nisi fidei & Sacramentorum, uti passim docent Theologi ex S. Thoma 1. 2. 9. 100. art. 3. ex 9. 107. art. 2. & 3.

Dices ergo pariter, qui rem sacram cum Rem sacra re sacra permutat, est Simoniacus jure naturæ & divino: quia non dat eam gratis, sacra committit id Adrianus. Quodlibet. 9. ad 4. mutari li. Sed, & negando, consequens. Gratis, cet: non enim dare hic est, dare sine pretio vel mercede, est simo, de temporali, ut colligitur ex consequentia. *Nolite possidere aurum, &c.* Res autem sacra non habent pretium temporale, hoc autem non exigitur, quando res sacra cum alia sacra commutatur. Ita S. Hieron. Chrysost. & alii vide Less. tr. de Simon. dub. 3.

Hoc Christi præceptum imitentur viri Religiosi, & Apostolici. Verum est illud Chilonis apud Laert. l. 1. *Aurum cotibus exploratur, mentes hominum auro.* Et illud Tullii l. 2. Offic. *Homines maxime admirantur eum, qui pecuniâ non movetur, imò eam ut venenosum serpentem averfatur & fugit.* Quocirca S. Antonius ingenti auri massa in itinere conspecta, magnitudinem admiratus radiant-

N

tis

R. P. Kwiaskowski, S. J. Collectanea Ascetica.

tis metalli, rapido cursu, quasi quoddam vitaret incendium, ad montem usque perrexit. Pecunia quoties offerebatur S. Vincentio Ferrerio, per castella prædicanti vetabat à sociis suis accipi. S. Franciscus teste S. Bonaventura in ejus vita c. 7. Pecunia, ait, servus Dei nihil aliud est, quam diabolus & coluber venenosus. Ex P. Cornel. à Lap. in Matth. c. 10. v. 8.

In Simoniacos.
Siccine sunt sacra in pretio, venduntur, emuntur.

Quæ pretio Christi sanguinis emptæ prius?
Liberæ vult firmo retinere Ecclesiæ jure:

Nec sua vult pretio mundi onerare bona.
Non decet iste domum Domini mercatus iniquum

Hos mercatores magna flagella manent.

Alluditur ad ementes & vendentes in templo à Christo flagellatos.

156.
Adulatio-
nis mali-
tia.

1. Thessal. 2. v. 5. dicit Apostolus: *Næque enim aliquando fuimus in sermone adulationis.* P. Corn. à Lap. hic. Adulationem non tulerunt Gentiles in suis, quanto magis Christiani ferre non debent, maxime in Apostolo. Bion interrogatus, quod esset animal omnium maxime noxium? si de feris inquit, percunctaris, tyrannus, si de mitibus, adulator. Diogenes Aristippum vocabat regium canem, quod Dionysio Siciliæ tyranno adularetur. Constantinus Imperator tantus fuit spadonum & adulatorum hostis, ut eos tinea & forices pallatii appellaret. Testis Niceph. l. 8. c. 54. Sigismundus Imperator adulatori alapam dedit, dicentique: Cur me cedis, respondit Imperator: Cur me mordet adulator? Testis Æneas Sylv. l. 2. de gestis Alphonsi. Plura P. Cornel. hic.

Non dandæ aures adulatoribus, ne suavis illorum vocibus incautus allectus & retentus auditor ad pericula cæcus fiat. Hinc in Theat. Polit. dicitur.

Vincit adulator blando sermone Sirenes
Aures si claudas, instar Ulyssis eris.

Assentantium turba ad potentes concurrat, sicut ad lacum solent, quem exhauriunt, & turbant. Jupiter ex inanibus hominum faventium votis ad tantam lapsus est infamiam, ut Deum se appellari permiserit. Natalis Comes Mythol. p. 101.

Si dixeris: æstuo, sudat adulator. Seneca. Adulatores muscis similes, quibus ad potum advolantibus adscriptum: Alieno vivere natura. Dulce venenum, dulcis proditio in principatu & Rep. adulatio, quam adeo in Cleri-

cis sacra Concilia damnantur, ut in Concilio Carthaginen. dicitur, Clericus, qui adulationibus & proditiōibus vacare deprehenditur, degradetur ab officio. Tholosanus l. 8. c. 7. Tribunianus Gallus cum filio suo Volusiano simul periit, is pro symbolo habuit. *Nemo amicus idem & adulator.*

Ad Caphareum promontorium pacificum videtur esse mare, cum tamen in illo maximum latet naufragii periculum; de quo Propert. l. 3. Eth.

Saxa triumphales fregere Capharea puppes.

Tertullianus de anima c. 52. vis est ista navigiis, cum longè à Caphareis saxis, nullis depugnata turbinibus, nullis quasi decumanis, adulante statu, lambente cursu, lætante comitatu, intestino repente impulsu cum tota securitate desidunt, simile in adulatione periculum. P. Bartol. De laudis blandimento quàm optimè dici posse existimo, ait P. Bartol. in Geogr. morali. quod Aristippus Philosophus de odoriferis unguentis pronuntiavit. Ita Athenis magna copia vendebantur ad delicias fœdorum libidine juvenum, volabilem maxime, jubarum factum irrigandum, unde illorum usus viris gravibus summe indecens, Philosophis res monstro similissima, Aristippo ne ex sensu quidem nota. Cæterum accidit, ut illi fortè myrothecium offerretur, cujus fragrantia adeo captus est, tantumque sibi roboris ac vigoris sensit suppeditari, ut non sine magna indignatione contra nitidulos & cerussatos seminares stomachari cœperit. (Seneca de beneficiis l. 7. c. 23.) *Male, inquit, istis effaminatis eveniat, qui rem tam bellam infamaverunt.* Et ego meliore causa male illis auguror, qui rem tam suavem & odoram, cujusmodi laus est, infamaverunt, quæ, cum tantæ virtutis sit, ut animos nobiles, ac generosos ad eximia quævis atque ardua virtutis facinora aggredienda possit admirabiliter corroborare, citantur isti ea ad infame adulationis ministerium ab utroque vitiis servire coegerunt. Seneca l. 2. de ira. animi.

Assurgit spiritus, si laudatur, & in spem sui bonam adducitur. In Sicilia fons esse dicitur, immobilis aquarum stagno veluti mortuus, quamdiu aut silentium ibi est, aut voces sine consonantia, at ubi fistula insonuerit, reviviscit mortuus ille (Solin. c. 11.) *exultabundus ad cantum elevatur, & quasi miratur dulcedinem vocis, ultra margines intumescit.* Illud certè verissimum dulci illa laudis Echo, quæ meritorum sono respondet, spiritus excitati, & totum sanguinis florem in pectore succendi, ad maximos quosque labores suscitari; Apud Romanos sacrilegus ille Arellius (Plin. l. 35. c. 10.) nobilissimam picturæ artem in contemptum atque odium ad-

157.

Adulatio
laudem,
quæ ex se
bona est,
depravat.

duxit, qui Dearum imagines sub amasiarum suarum vultibus proponebat: ita qui alios lucrigratia laudant, mendacio veritatis vultum imponunt, & efficiunt, ut illorum vitia credantur esse virtutes, una species adulationis, quæ est subtilior, quod magis animo duplex, quæ nebulam magnorum hominum oculis obtendit; Itaque cum sit in eo tota posita, ne quid artificii ostendat, tota tamen merissimum est artificium. Bene id notavit Stoicus, peracutus observator & anathomista vitiorum, in illo tam amplo & pleno morbidorum hospitali, quod ejus ætate Romæ erat (Quæstion. natur. l. 4. præem.) alius dicit, ille adulatione clam utetur parce, alius ex aperto palam rusticitate simulata, quasi simplicitas illa non ars sit. Ex P. Bartol. Geogr. Moral. XVIII.

158.
Adulato-
res bono
publico
perniciosi
puniendi.

Qui semper corrumpunt Reges ac tyrannos, nempe adulatores, ab omnibus exiguntur, puniunturque, ut qui non in unum calicem leebale venenum mittunt, sed in fontem publicis scamentem. Plutarch. l. 16. quasi diceret: illi, qui adulantur privatis, poculum unum veneno iniiciunt, at, qui principibus assentantur, toxicum in fontes publicos mittunt.

Actorum 12. v. 21. Herodes vestitus veste regia sedit pro tribunali, & concionabatur ad eos: populus autem acclamabat: Dei voces & non hominis. Chrysost. hom. 27. in Acta Tom. 86. statim ultio invasit illum non propter Petrum, sed propter magniloquentiam. Alterum observat S. Doctor: *Si illi clamarent, quid ad hunc? quia accepit vocem, & quia dignum se adulatione putavit.* quod autem statim ibi punitus fuerit Herodes, ait ibidem Scriptura Act. 12. v. 23. *Confestim autem percussit eum Angelus Domini, eo quod non dedisset honorem Deo, consumptus à vermibus expiravit.* R. P. Oliva Tom. 3. Conc. 25. §. 380.

Adulato-
res inimi-
ci Regum.

Quinam Regum propriè inimici sunt, ubi nam & in quibus castris, arcibus degunt? in palatiis ipsorum & Regum. Probatur ex Historicis Politicis, sanctis. Hi adulatores non sunt de vulgi trivio, non prædicatorii, non nautæ, sed aulici. Matth. 10. v. 36. *Inimici hominis domestici ejus.* Id perpendens S. Bernardin. Senen. Nihil Principi perniciosius esse potest, quàm domesticus inimicus, hujusmodi autem sunt adulatores.

S. Gregorius Magnus, officiis politicis in maximis mundi aulis, Constantinopoli scilicet & Romæ perfunctus, post supremum Ecclesiæ caput adulatores publicos Regum inimicos appellat. *Tantò magis hostes credendi sunt, quanto magis laudibus adulantur.* S. Aug. *Duos sunt genera inimicorum, persequentium, & adulantium, sed plus persequitur inimicus, & adulans, sed plus persequitur inimicus.* R. P. Kriakowski, S. J. Collectanea Ascetica.

qua adulatoris quàm manus persecutoris. Synesius, qui, postquam prudentissimè gubernavit regnum, pari zelo gubernavit Ecclesiam, Arcadio Imperatori scripsit: *Sola quippe adulatio, ne quicquam vigilantibus sacculis, in ima usque conclavia sensim penetrat, & imperium depradatur.* Bibliorum suorum textum (scilicet Taciti) audiant Politici. *Adulatio perpetuum malum Regum, quorum opes sapiens assentatio quàm hostis evertit.* In hunc Cornelii Taciti textum commentans alius Cornelius judicio meliori, usque rerum magis experiens illo: *Et quidem Reges abundant rebus omnibus, in illis excepta veritate.* Quid Neronem castissimè educatum crudelem fecit? Adulatio. Quid Cæsarem contra patriam rebellare fecit? Adulatio. Curtius. *Regum sapiens ab assentatoribus quàm ab hostibus everti solet.* Mariana in Commentar. Osee. *Vide hic ut magis adulatio quàm hostis Reges & Principes perdat.* Magnopere timendi adulatores intestini, quibus liber patet aditus, linguis velut clavibus deauratis. Proverb. 30. v. 28. *Stellio manibus nititur, & moratur in adibus Regis.* Hi stelliones sive aranei sunt adulatores, primò tenuissimè in aliquo palatii angulo tela conficiunt, dein rete, tandem capiunt muscas, ut comedant. His quadrat, quod Proverb. 29. v. 5. *Homo, qui blandis, fistisque sermonibus loquitur amico suo, rete expandit gressibus ejus.* Jacob 4to suo filio benedictionem largitus ab his eam auspiciatus est verbis: *Gene. c. 9. v. 8. Juda te laudabunt fratres tui.* Judas multa vituperio digna habuit, quare laudandus foret? Quia Judas obtinuit sceptrum, estque benedictio sive fatalitas Regum, quod, quidquid egerint, aut non egerint, laudentur. *Te laudabunt:* Saul spolia Amalecitarum Deo consecrata sibi usurpavit. *Te laudabunt.* David bona Miphiboset erronea suspitione motus Sibæ famulo addidit. *Te laudabunt.* Salomon in domum saltus Libani, minus potentum domus, miserorumque casas evertit. *Te laudabunt.* Roboam ita populum tributis oppressit, ut totum regnum lachrymis subditorum innataret. *Te laudabunt.* Quinam etiam, dum intus gemunt, tamen Domino ore applaudunt. Autoritatem suam adeo prostituit Nero cytharædos inter & histriones, in publicum prodeundo theatrum ludicras gestulationes &c. exhibuit; spectarunt id status, milites &c. & plauserunt. Et inter ceteros, quod singulariter observat Tacitus. *Et moriens Burrus & laudans.* Burrus præceptor olim ejusdem Neronis, cum Seneca iste fuit Afranius Burrus. O Burro, cur saltem tristi facie & silentio Neronem tuum votum advertere non sinis? *Et moriens Burrus & laudans.* Comparantur adulatores Chamaeleonti, item umbræ, item speculo, quod cum ridente ridet, cum fiente flet, etsi nec

159.

gaudeat, nec doleat. S. Augustinus illos assimilat uni Echo: *Jucundum ac volupe, cum clamantibus respondens sylvam, & acceptas voces numerosiori percussu reddunt.* Et sic: dicit Rex Bellum. Quid respondet Echo? Bellum, Bellum, Bellum; dicit Pax, respondet Pax, Pax, Pax; dicit Tributa; respondet Tributa, Tributa, Tributa.

Psalmum *Miserere mei Deus* (Pl. 50. v. 3.) non solum ad suam deplorandam miseriam composuit David ut peccator, sed ut Rex. Hoc sensu dixit: Tibi soli peccavi. Quare dixit Tibi soli & non aliis? Quia solus Deus per Nathanem ejus peccatum reprehendit, nemo aulicorum inventus. Hoc sensit Hefychius. *Quoniam reliquis omnibus ei, tanquam Regi indulgentibus; solus Deus misit Nathan & nefarium scelus reprehendit.* Hinc ipse desolationem sui agnoscens clamat Psal. 11. v. 2. *Salvum me fac Domine, quoniam defecit Sanctus: quoniam diminuta sunt veritates à filiis hominum.* q. d. Salva metu, o Domine! succurre mihi sicut Deus, jam enim inter homines ne unum quidem invenio istius virtutis & animi, ut veritatem mihi dicat. *Filios hominum* David phrasi Scripturæ homines stemmata illustres significat, quales sunt, qui Regibus à lateribus assistunt. Sunt igitur inimici Regum adulatores, quomodo igitur illis benefacere Reges debent? &c. Amandando illos ex aula, aversionem illis ostendendo; hoc enim pacto bene illis sit; nam à malo avocantur, &c. Vel mitius remedium, adulatores audire, sed adulationibus non moveri. P. Viera Fer. 6. post Ciner. 165. Ulyssip. in Capella regia.

160. Adulator candidus esse non potest,

Camalzo viridi super ramo, viridi colore imbuitur.

Hæc quoque in opposito comperta est axe volucris,

Quæ præter ventos pabula nulla capit. Una colore carens, omnes trahit una colores.

Candorem tantum, dissimulare nequit. Sic & adulator vento nutritus in omnem se vertit speciem; Candidus esse nequit. Entman. Thesau. in 4to p. 449.

Alexander Magnus Philosophum quemdam, quo antea familiariter utebatur, à suo consortio hac una de causa removit: Si enim, inquit, mala, quæ facio, non intelligit, insipiens est, si intelligit & non arguit, est malevolus, utroque nomine dignus, qui à regia familiaritate plane arceatur. Lohner. To. 4. tit. Adula.

D. Chrysologus Sermo. XVII. in illa verba demonis. *Quid mihi & tibi Fili Dei Sum.*

mi. Credit infelix, ut eum, quem tentatione vincere, quem muneribus nequit inflectere, possit adulatione pulsare. Tam efficax ad vincendos homines telum adulationem esse existimat. Ad Adulatorem.

Pingis adulator pulchro scelerata colore
Et condis dulci dira venena malo.
Sed color ipse tuus fictum te prodit amicum
Authorique suo, testis venena nocent.

Ad adulatorem placidum.

Delectat placidus contextens suavia verba
In filo linguæ, dum placet ille, capit.

In adulatorem blandum.

Suaviter emungis turgentem blande crumenam
Sed labor ingenium dedecet iste virum.

Josue 2. v. 4. Rahab illa, quæ abscondit exploratores populi Dei, dicebat: *Fateor, Mendacii venerunt ad me, sed nesciebam unde essent.* v. 5. *malitia.* cūque porta clauderetur intus, & illi pariter exierunt, nescio quo abierunt; persequimini cito & comprehenditis eos. Mentitur vafra mulier, ait P. Cornel. hic. Calvinus hoc vitio illi tribuit, sed ita, ut virtuti hospitalitatis admittum ei non fuerit ad culpam imputatum, sed hic est error in Deum blasphemus. Facit enim Deum, quasi cæcum, qui 161. sinat sibi velari, obducique oculos, ut vi- Rahab tium non videat, aut, qui vitia non censeat quomodo esse vitia, neque ea vitio vertat. Fuit tamen mendacium hoc, non perniciosum sed officium comiciosum, ideoque veniale, præsertim in famina rudi & pagana; quæ sibi persuadebat Mentiri mendacium hoc casu esse licitum, imò honestum, utpote necessarium ad salvandos hospitales. Nec mirum. Cum olim Plato, Origenes, S. Hieronymus, Chrysostomus, Theodorus, Theophylactus, Cassianus alique plures tam Christiani quam Gentiles confuerint mendacium subinde esse licitum, illoque utendum esse quasi helleboro. Dices. Hoc mendacium erat in exitum suæ gentis, quam prodebat Hebræis hostibus: ergo erat perniciosum, &c. Mendacium hoc fuisse quidem damnosum Chananeis & Jerichontinis; tamen quia Rahab Dei instinctu certo sciebat illos ob sua scelera à Deo esse proscriptos, & exitio addictos, adeoque Hebræis cum suis possessionibus deditos, non debuit illa, nec potuit, nisi improbe patrocinarî causæ injustæ, belloque justo & pio Hebræorum adversari ac Deo ipsi reluctari. Quin verò, ut Deo obediret, cordata admodum fide & pietate, mortis discrimini fortissime, & sanctissime se objecit, adeo, ut merito eam laudet Apostolus Hebr. 11. 31. & operibus hæc justificatam esse

esse asserit S. Jacobus c. 2. 26. Quare ipsa illuminata, tactaque à Deo à libidine sua per poenitentiam, & castitatis propositum ad Deum sese convertit, factaque est Hebræa & Sancta. Porro S. Augustinus l. contra mendac. c. 15. Quod scriptum est, inquit, Deum benefecisse cum Hebræis obstetricibus, & cum Rahab Jerichontina meretrice, non ideo factum est, quia mensitæ sunt; sed quia in homines Dei misericordes fuerunt. Non est itaque in eis remunerata fallacia, sed benevolentia: benignitas mentis, non iniquitas mentientis.

Ad Galat. 2. 11. Cum autem venisset Cephas Antiochiam, in faciem ei vestiti, quia reprehensibilis erat. Restiti in faciem, id est, ut vulgo dicimus, in os, in harbam; aperte, palam, Petro restiti, idque, ut hac ratione scandalum ejus publicum publica correptione emendaretur. Ita August. Ambros. Beda & alii passim, *Quia reprehensibilis erat.* Queritur, an verè reprehensibilis & reprehensus fuerit Petrus à Paulo. Acris hac de re multos per annos fuit dissertatio inter S. Hieronymum & S. Augustinum: ut patet ex Epistolis utriusque tom. 1. Operum Augustini Epist. 8. 9. & sequ. Negant Hieronymus, Chrysostomus, Theophilus, Baron. putantque tantum utrumque simulatam fuisse reprehensionem. Petrus scilicet, qui Hierosolymis cum Judæis judicè vixerat idque licitè, veniens Antiochiam cum Gentilibus gentiliter vixit, sed superveniens Judæis à Jacobo Hierosolymam Antiochiam missis, ne illos offenderet, utpote primos & primarios in fide & Ecclesia Christi, ut dicitur v. 9. à Gentibus ad Judæos se subduxit; simul ut daret occasionem Paulo, Gentium Apostolo se reprehendendi; atque ipsi cedens ipso facto doceret Judæos, non esse amplius judaizandum. E contrario S. Augustinus asserit: Petrum verè fuisse reprehensibilem & reprehensum à Paulo; id enim verba clare significant. Hinc 2do inter Hieronymum & Augustinum orta est questio de simulatione & mendacio. Hieronymus enim asserit licere interdum simulare; instar Petri hic. Negat Augustinus Petrum simulasse, docetque nunquam licere mentiri aut simulare, præsertim in negotio fidei & Religionis; Sed in hac 2da questione non videntur Hieronymus & Augustinus (ait P. Cornelius hic) satis se intellexisse, non enim dixit Hieronymus Petrum mentitum esse, aut simulasse judaismum exterius, quem interius in corde detestaretur, uti Hieronymum videtur intellexisse Augustinum, cum in eum tam acriter insurgit, quasi diceret Petrum licitè judaismum simulasse, sic enim cuilibet fidei licita esset fallæ fidei, hæreseosque professio, qui est error in fide; sed tantum docet Hieronymus, ut & Chrysostomus non veram, sed

simulatam fuisse reprehensionem Petri à Paulo, ex composito exim utriusque consensu, Paulum reprehendisse Petrum, incaute non simulationis, sed dissimulationis jam dictæ, Petrumque reprehensionem hæc admisisse ex composito, ut Petro in speciem reprehensio, judaizantes verè reprehenderentur, & cum Petro agnoscerent, non esse judaizandum; quod licitum esse, non negat Augustinus, negat tamen ita accidisse, cum ex ejus sententia vera, non simulata fuerit hæc reprehensio. Quare malè ex hoc loco Cassianus Coll. 17. c. 17. usque ad 25. Origenes, Erasmus & alii apud Sixtum Senensem l. 5. Annot. 105. putant licere subinde mentiri. Hic enim jam certus est error, damnatus ab Innocentio III. tit. de usuris c. super ebo. Imò ab Ecclesiastico c. 7. v. 14. Noli, inquit, velle mentiri omne mendacium. Et contra eundem directè scribit Augustinus l. de mendacio, & l. contra mendac. Neque est, quòd quis objiciat Hieronymo & Chrysostomo hic, quia illi, ut dixi, non mendacium in Petro, sed facti, puta reprehensionem & simulationem, vel occultam tantum compositionem admittunt & exculant, hæc enim subinde licita est, ut patet in stratagematibus militum, quibus hostes, fugam simulando, in latentes insidias impellunt. P. Cornel. à Lap. hic.

Dico ergo, ait idem P. Cornel. in hoc 163. Petri facto, fuit aliquod peccatum, non est. Simulationis in fide, ut quidam temerè asseruerunt, tione sed in facto, incaute videlicet simulationis & quomodo professionis judaismi; quodque scandalum peccavit daret gentibus, ut secum judaizarent subdu- Petrus, cendo scilicet se à gentibus; quibus hæcenus convixerat, & ad Judæos advenientes subito transiens, cum eisque judicè vivens. Unde gentes jure opinari poterant; judaismum tam sibi, quam illi esse necessarium ad salutem, & Christianos obligare. licet enim necdum mortifera essent lex & ceremoniarum veteres, servarique possent ad legem suavitè & cum honore sepeliendam; & Judæorum animos ad Christi fidem alliciendos; erant tamen mortuæ & insuper mortifera, si quis eas servaret, putans, vel ita se gerens, quasi ad illas teneretur, & quasi lex vetus Christianos obligaret. Petrus autem, licet hoc non putaret, ita tamen incaute se gessit, ut gentibus hæc suspicandi justam occasionem dederit, Patet, quia id clare 2do & 3to hic docet Paulus, & inquit, restiti, quia reprehensibilis erat. Et v. 14. Cum vidissem, quòd non velle ambulare ad veritatem Evangelii, dixi Cepha: quomodo Gentes cogis judaizare. tua scilicet simulatione; & ut græcè, hypocrisis, quæ omnia Petrum peccasse evincunt, vel (quod ablit) mentitur Paulus, ait S. August. Epi. 8. 9. & 19. ad Hieronymum. Greg. Hom. 18. in Ezech. Ambros. & passim latini moder-

dermi & veteres. Dico 2do. hoc tamen peccatum Petri leve fuit & veniale, aut materialiter tantum ex inconsideratione nimirum, vel defectu luminis vel prudentie: putabat enim bona fide Petrus, se Judæorum, quorum haereticus fuerat Doctor & Apostolus, offensio- nem cavere debere potius, quam Gentium, & Gentes id ipsum scire, aut facile cogitare posse; sed in hac sua opinione erravit Petrus, licet enim Spiritus S. in Apostolos descendens in Pentecoste eos deinceps confirmaverit in prudentia & gratia, ut evitarent omnia pec- cata mortalia: non tamen, ut omnia venia- lia effugerint. Nota uti in verbis, ita & in factis esse mendacium v. g. si quis exterius ge- rat se ut amicum vel probum, cum sit inimicus & improbus, quod proprie dicitur hy- pocrisis. Sic si quis Christianus Romæ gesta- ret pileum flavum, mentiretur se esse Judæ- um. Ubi tamen adverte cum Cajetano fa- cta facilius, quam verba excusantur à menda- cio. Ratio est, quia verba proprie & expre- se sunt signa conceptuum mentis, & ad illos significandos sunt instituta, facta non item, sed latius patiuntur interpretationem: unde si milites metum & fugam simulant, ut ho- stem pelliciant in insidias, non est proprie hypocrisis vel mendacium. Eset tamen mendacium, si id ipsum verbo enuntiarent dicentes: nos fugimus, quia timemus ve- strum, & hostes, robur. Ubi nota 2. hanc regulam: Cum in facto aliquo iusta est cau- sa veritatem tegendi, & dissimulandi, nulla in eo est hypocrisis vel mendacium. Sic in hoc facto & dissimulatione sua Petrus ex par- te iustam habuit causam, scilicet metum, ne offenderet Judæos; abducere enim se à Gen- tibus, & accedere ad Judæos, non est abso- lutè dicere: Ego sum Judæus & judaizo, sed dicere: ego malo Judæis servire & adhære- re, quam Gentibus; huius enim rei iustam habeo causam, scilicet quod sum Apostolus, & Doctor Judæorum potius, quam Gen- tium. Dico ex parte aliqua: nam omni ex parte & in totum non fuit hac causa iusta; de- bebat enim Petrus ita curare Judæos, ut ta- men non negligere Gentes, nec offenderet: erat enim tam Judæorum, quam Gentium Rector & Pastor. Unde ex parte, quod scilicet Gentes offenderet, peccavit Petrus ex inconsideratione, & venialiter: vix enim potest humanæ mentis infirmitas in rebus per- plexis omnes circumstantias ita considerare & librare, ut non aliquando cæcutiat, eligatque id, quod sibi videtur respectu unius, non considerans id malum esse ex parte alterius. P. Cornel. à Lap. in c. a. ad Galat. VII.

164. In menda- cio an possit dispensare Deus. Genes. 27. v. 19. dixitque Jacob ego sum primogenitus tuus Esau &c. Commisitne hic mendacium Jacob, variæ sunt sententiæ, si- militer peccavitne an non? Gabriel in 3. dispensare Dist. 38. & Aliaco censent, non licere qui-

dem mentiri per se, licere tamen dispensante Deo; sed communis Doctorum cum S. Au- gust. mendacium natura sua esse malum, ac consequenter in eo à Deo dispensari non pos- se. Est enim mendacium per se contra na- turam & virtutem veritatis, unde sacra Scrip- tura omne omnino prohibet mendacium Eccl. 7. 14. adeoque per dispensationem Dei à peccato excusari non posset Jacob, cum nec Deus in mendacio dispensare pos- sit. S. August. censet, hic esse figuratam lo- cutionem. Verum dicit P. Cornel. à Lap. hic Jacob an videtur Jacob matris impulsu, & veste, & menda- factis, & verbis mentiri, non tantum jus, cum sed & personam Esau; vult enim Patri dili- genti personam Esau omnibus modis persua- dere, se esse Esau. Ita S. Chrys. Lyran. Ca- peronam jetan. Lipom. Peverius & alii. Addit P. Cor- nel. licet hac verba amphibologica, & subti- li aliqua subintelligentia excusari ac verificari possent, tamen eam non videtur habuisse Ja- cob, qui non tam subtilis erat, nec talia, tantaque versabat animo, sed simplex erat, rectus & candidus, atque in hoc negotio præcipiendi fratri benedictionem per dolum & fraudem matri simpliciter obedit, fe- citque, quidquid illa suggerit, unde & à patre vocatur fraudulentus, v. 35. Dicit ta- men P. Cornel. mendacium hoc Jacob non fuisse perniciosum, nec injurium alicui, sed officiosum fuit, ac consequenter veniale tan- tum peccatum: erant enim ei ex Dei dono debita jura primogenituræ, ac proinde ea præcipiendo Esau per dolum nullam illi fe- cit Jacob injuriam, sed rem suam sibi vin- dicabat. Ita Tostat. Lipoman. Cajetan. Adde, forte ex ignorantia invincibili puta- bat tam mater quam Jacob id, quod puta- vit Origen. Cassian. & S. Chrysost. scilicet licere sibi tali casu & necessitate mentiri. Dices mysterium fuit hoc: quia Jacob in- duens vestes & personam Esau &c. signifi- cabat Christum, qui nostra peccata suscep- pit. Rursum significabat Gentes surrogan- das esse Judæis. Resp. mysterium hoc fuit ex parte Dei & Spiritus S. qui intendebat hoc allegoricè significare, sed mendacium fuit ex parte Jacobi, nec enim veritas falsi- tate niti potest, sed situm esse in facto Ja- cob, quo se Patri exhibuit, itaque se gessit, ac si esset Esau, facta enim sæpè à mendacio excusari possunt, ubi verba non possunt. Verba enim definite & determinatè rem & mentem loquentis significant, facta autem confusè tantum & indeterminatè, unde à mente facientis, huc illucque recti, determi- nari & ad hoc illudque significandum dirigi possunt. Sic Comedi in comediis sine men- dacio varias personas Regum & Principum representant, aguntque ea, quæ ipsi egerunt, perinde ac si ipsi essent Reges & Principes. P. Cornel. in Genes. c. 27. v. 19.

Spe-

Menda- cium leve Speciale sibi P. Riccius Soc. Jesu Nan- ciani conculcavit nomen veracitatis profes- sione; cum enim cuidam bono seni conque- reretur Pater, nihil sibi temporis superesse ob- tam frequentes salutationes. Nescis retulit senex Regni morem, ad eludendum hanc im- portunitatem; constituitur ad januam famu- lus, qui respondeat te domi non esse, quod vultu Riccius abhorrens, prius mihi centu- plicato accrescat jactura temporis & quietis, quam ut verbo factove mentiar, vetat enim id lex Christiana. Quo effato perstrictus ille virtutis Nancianæ Coripheus, urbemque totam ejus implevit admiratione; Audire ergo deinceps Riccius Magister, qui non mentitur, & domus illius advenarum do- mus, qui non mentiuntur, & quæ ille do- cebat, erant certissimæ fidei; si enim, aje- bant, ad redimendam importunitatem mo- lestiæ intollerabilis sibi, nec leve, & inno- cens mendacium permittit, quanto minus de Deo, de anima, de futuris post mor- tem penis &c. P. Bartol. Histor. Asiat. par. 3. Tullio teste l. 2. de divin. Id lucri habet mendax, quod etiam verum dicenti non creditur.

165. Menda- cium etiam Ethnicis odio ha- bitum.

Guevara in Horol. Principum l. 2. c. 55. adfert duorum insignium Imperatorum ex- empla. Trajanus Imper. filium Decebal Regis Dacorum à se devicti ob eam solam causam noluit restituere patrio regno, quod mendacem deprehendisset adolescentem, nec ullis senatorum. Principum intercessionibus à Sententiâ dimoveri potuit. Maximo quip- pe, inquebat, summihi, tum Genitrici mea Roma dedecori foret, si, cum Roma veritatis sit mater, mendaciorum filius regna daret.

Aurelius Imper. ob eandem rationem Commodum filium privavit jure successio- nis in imperio, transulitque in natu mino- rem, nimirum humilis, parvique animi & ser- vile vitium est mendacium. ut notavit Ma- ximianus, Plura P. Drews. par. 3. n. 70.

Noxium mendaci- bus & aliis.

Anaxerxes mendacis linguam tribus cla- vis transigi mandabat.

August. Imper. cum Ægyptium Epa- minondam captum in triumphum duxisset, audissetque virum illum nunquam alicujus mendacii fuisse deprehensum, libertate do- navit.

Athenais Philosophi Atheniensis filia (post mortem patris, qui illi centum solos aureos assignaverat cum elogio suffecturam illi fortunam suam) Constantinopolim se contulit, ibidem, dum cordi esset Theo- dossi Caesaris sorori Pulcheriæ, facta est conjux Theodosii Imperatoris, sed mirabi- li eventu jactata fuit hac procella, Habuit

Cæsar à quopiam elegantioris decoris po- mum, hoc uxori Athenai seu Eudociæ mit- tit, illa nihil mali intendens donat illud Pau- lino viro erudito, Paulinus denuò Cæsari, At ille offensus callidè ab ea pomum requi- rit, illa dicit se edisse, hinc major suspicio, Imperator Paulinum occidit, illam à se ab- legat. Just. Lips. in monitis & exemplis po- liticis c. 5. Ita unum malum tot mala pepe- rit.

Monet Apostolus ad Ephes. 4. v. 25. Menda- Deponentes mendacium, loquimini veritatem cium hu- unusquisque cum proximo suo: quoniam sumus mano ge- invicem membra. loquimini &c. proximo suo. neri per- ut proximum non fallatis, non decipiatis, sed nicio sum. fideliter præstetis, quod illi promissistis; Quo- niam sumus invicem membra, q. d. unum membrum non mentitur alteri; non deci- pit &c. manus non decipit pedem, sed sin- cerè juvat; universim hic Paulus cuique ho- mini veritatem præcipit, & mendacium in- terdicat, quam doctrinam ita primis sæculis imbiberunt Christiani, ut scribat Justinus Martyr Apolog. 2. Christianos malle mori, quam vel semel mentiri. P. Cornel. à Lap. in Eph. 4. v. 25. Anselmus Episcopus men- tiri Christianos non posse existimabat, di- cebatque, nunquid non Christiani sunt, quomodo ergo mentiri possunt? 2da April. in ejus vita. Et sanè non modò Christia- nis, sed toto generi humano nocivum est mendacium, qualis esset inter homines or- do, quales contractus admissio mendacio, quomodo unus alterum intelligeret. Quid turbavit progressum turris Babel, nisi con- fusio & quasi mendacium ac deceptio lin- guarum, dum uno petente lateres, alter præbuit commentum &c.

1. Cor. 15. v. 49. Igitur sicut portavimus imaginem terreni (Adami) portemus & Mendax imaginem celestis. quæ verba expendens Do- gestat in- ctor Angelicus. Qui loquitur, inquit, men- se imagi- dacium, diaboli figuram gerit & imaginem, nem dia- bolicenim mendax est ab initio. Reliqua pec- cata Deus odit, mendacium cum menda- Menda- cibus perdit. Psal. 5. v. 7. Odisti omnes, ces perdit qui operantur iniquitatem, perdes omnes, qui Deus. loquuntur mendacium. S. Augustinus super hæc verba dicit: Merito perditur menti- ens, quia declinat ab eo, quod est ad id, quod non est.

Tam grave est mendacium, ut juxta do- Mentiri- ctrinam ejusdem S. August. l. de mendacio, non licet non liceat mentiri pro ullius boni causa, nec etiam pro pro ullius salute æterna, nec pro toto mun- do. rogemus igitur cum Salomone Proverb. do con- 30. v. 7. Dum rogavi te, ne deneges mihi an- servando. tequam moriar: v. 8. Vanitatem & verba men- dacia longè fac à me. Plura circa mendac. P. Hat-

scopulum veniunt, sed à polygo subito capiuntur. *Ælian. l. 1. var. hist.* Hypocrita similis Protheo Histronis, qui, ut dicit S. Basilus, in theatro personam sustinet alienam. S. Hieronymus assimilat hypocritam arbori instructuosa, Christi imperio arefacta, de qua Hieron. nihil invenit in ea, nisi folia tantum, jactationem legis & ornamenta verborum. Plura P. Baëza T. 3. l. 13. c. 1. in Evang.

170. Sophonia 1. 8. *Vistabo super Principes & super filios Regis, & super omnes, qui indurati sunt veste peregrina.* Ubi visitare, è sacri sermonis usu, est punire, severitatem expromere: per vestem autem peregrinam Rupertus intelligit hypocritism. In Apocal. D. Joannis symbolicè distribuuntur hypocritæ, pallidi equi effigie, in quo mors inequitet, ut volunt Hugo Cardin. Richardus à S. Victore, alique, pallidumque volunt dictum horridiorem, exhaustum, debilitatum non satum & nitentem ob labores, quos sustinent in simulanda sanctitate. P. Cressol. p. 558.

Antonius Panormitanus l. 2. c. 9. de rebus gestis Alphonsi, & Æneas Sylvius de ejusdem dictis tradunt: Antonius quidam Ordinis Eremitarum nobilitatus, post mortem hypocrita per summos cruciatus animam exhalavit inter blasphemias. Hic 4. dies & noctes perpetuè jejunare ferebatur, à custodibus observatus, nihil edens aut bibens Italiam, Siciliam, Hispaniam impleverat famam Sanctitatis, Angelos illi quotidie ministrare opinabantur. Verum ipsi intus in cella erant candelæ, exterius quidem candelæ, sed in quibusdam fistulæ cannarum continebantur, farinâ infartæ, quæ ex contritis phasianorum & caponum carnibus saccharo ac aromatibus immixtis, condiebantur; ajunt & cingulum gestasse fistulatum, plenum necitare, quod hypocriticum vocant. his epulis clanculum vesciebatur: cumque renuntiaretur Alphonsi Regi Arragoniæ & Neapolis, eundem hypocritam vermiculis & acerbissimo mortis genere absumptum, dixisse fertur: Propterea Deum in hypocritas tantopere favere, quodd, cum homines decipiunt, interponant Deum ipsum tanquam sceleris mediatorem.

171. S. Maximus de illo Lucæ 14. vestem nuptialem non habente. Hom. in Vig. Nativ. Domini. Poterat minus displicuisse forsitan, si in consortium justorum minimè se dedisset. Propterea ergo sublati manibus & pedibus in tenebras exteriores expellitur, non solum, quod peccator erat, sed quia, cum peccator esset, sanctitatis sibi meritum vindicabat.

Brixia quidam hæreticorum propter specialem vitæ austeritatem pro S. Joanne Baptista etiam post mortem habitus, quo cognito inquisitor jussit ossa humo erui, igneque cremari, sed ecce demones extracta è flammis ossa in aëra sustulere, ad quod spectaculum tumultuari contra Episcopum populus, incusare, quodd, S. virum comburi mandaret, condolere mortuo, qui vivus cremati meruerat. At Episcopus contra malignos spiritus postulavit è celo suppetias, sacrificium Missæ celebravit, in quo, dum corpus Christi elevarer, clamore replevere aëra avernales genii. O Guidet & Lacha, defendimus te, quousque potuimus, verum major nobis supervenit, amplius non valemus, in ignemque ossa dimisere, quæ mox in cineres redacta sunt. P. Kwiatkiew. in Anna. Anno 1233.

Ad Hypocritam:

Personam simulas aliam, virtutis in ore
Est species scelerum, in corde venena latent.
Sed veluti à folis tenuis nix solvitur æstu,
Decidet extremo, sic tua larva, die.

Scurrilitas descripta numero 147. non 172. modica interdum in conversationibus hominum causat mala, oriuntur ex illa non raris malitiis. rixæ, fraterna charitas, dum inconsultis jocos vexatur & perstringitur, læditur, ipsemet scurra sese vilipendio & contemptui exponit, Hinc de illo:

Dum excitat ad nimium risum, verbisque jocosis
Ridiculis nescit, ponere scurra modum,
Quid nisi se risu se dignum denotat esse,
Et stultus risu nescitur ipse suo.

Rusticitatis vitium, quod urbanitati Rusticitatis quoque sicut & scurrilitas opponitur, diverso tamen modo, descriptum supra Num. 147. sociali vitæ incommodum est, & aversiones charitati contrarias excitare potest; ipsumque sic rusticum à civili conversatione excludit; Hinc illi suadet.

Suavibus immodicum, verbis dissolve rigorem
Mens homines hilares, fronsque serena decet,
Incutit horrorem & cœlum, quod nubila condunt,
Et nimio tristis, frigore bruma nocet.

Jactantia descripta Num. 147. ipsimet Jactantia jactabundo nocere solet, & verbis illius minus creditur, quæ ex nimio sui affectu & amore procedere censentur. Hinc arguitur:

I. Au-

1. Aucupium peragis laudem captando loquela;
Sed celeri penna, te magis illa fugit
Propria sunt veluti pellentia verbera verba,
Veræque semper laus, ista flagella, timet.
2. Quæres? cur hominis proprio laus foret in ore
Corrumpit proprius viscera laudis amor.

Arrogantia vitium,

Arrogantia descripta Num. 147. ipsummet arrogantem risui & contemptui spectantium proponit. Hinc arguitur:

Frustra humeros vibras, ac infas ora, statuas,
Inde homo, prorsus non additur ulna, tuæ.
Ponemodum elata menti; tibi namque suprema
Mensuram, hæc quæ te colliget, urna dabit.

§. III.

De malitia peccatorum & vitiorum Temperantiæ, & annexis illi virtutibus, oppositorum.

173. **V**itia temperantiæ & annexis illi virtutibus, opposita sunt: Stupor, intemperantia, gula, ebrietas, luxuria, impudicitia, incontinentia, ira, lenitas nimia, crudelitas, feritas, lenitudo, superbia, abjectio animi, curiositas, negligentia, ludi superfluitas, austeritas, superfluitas ornatus, mollietates.
Stupor sive insensibilitas est vitium temperantiæ oppositum per defectum, si quis sicut non oportet, quando non oportet, repudiat delectationes operationibus necessariis ad vitam requisitis: Vide Arist. 2. Eth. c. 3. D. Thom. 2. 2. q. 142. Hinc excitatur isto stupore affectus:

Abjice hæc prorsus, quæ vitæ humana requirit,
Angelus haud es, qui in corpore vivis, homo,
Dum nimis affectas vana ratione stuporem,
Ex hoc ut stupidus non habeas, cave.

Intemperantia vitium,

Intemperantia est vitium secundum excessum oppositum temperantiæ, inclinatumque ad delectationes carnis, vel ubi non oportet, vel quando non oportet, vel plus quam oportet, & hoc vitium, tanquam genus tres species comprehendit, scilicet gulam, ebrietatem, & luxuriam, de quibus vide Arist. 3. Ethic. c. 10. D. Thomam 2. 2. q. 142. & superius vide sub suis titulis. Hic intemperanti in genere datur instructio: R. P. Kwiatkowski, S. J. Collectanea Ascetica.

Non sine delectu sunt delectantia quævis
Sumenda; & quæ sunt dulcia sapè nocent.

Spectat apis volitando locos & tempora servat,
Nec mel de quovis provida flore legit.

Impudicitia est vitium, quod inclinatur ad turpes contactus. De hoc vitio vide supra, ubi de lux. Num. 87.

Incontinentia largè sumitur, cum cedit Incontinentia impulsui cujusvis passionis, add. Incontinentia, ut opponitur continentia. Plus tam malitia, men turpitudinis habet in continentia concupiscentia, quam ira: quia motus iræ habet speciem aliquam rationis, quia offert se vindictæ menti specie justitiæ, motus autem concupiscentiæ totus est secundum sensum, totus carni serviens. Plura vide apud Arist. 7. Eth. & D. Thom. 2. 2. q. 156. Ira dicitur tum una ex passionibus, tum vi. Incontinentia oppositum mansuetudini per excessum. Inclinatur autem hoc vitium ad appetendam vindictam inordinatam. Plura supra, ubi de ira Num. 121.

Lenitas nimia mansuetudini opponitur Lenitas, per defectum, cum quis, ob quæ oportet, & quando, & in quos oportet, non irascitur. Vide D. Thom. 2. 2. q. 158. Hinc de nimio mansuetudo dictum:

Deficiet justus, nimium mansuetus in ira, & Defectu calidi, justus iniquus erit.
Nam frustra gladium, quem illi natura paravit,
Justitiæ munus dissimulando geret.

Crudelitas clementiæ opponitur per excessum. Est autem crudelitas, atrocitas animi in exigendis poenis. Supponit crudelitas litia potestatem puniendi & causam. D. Thom. 2. 2. q. 159. crudelis redarguitur:

Barbaries nimius rigor est, qui durius urget,
Penas quam rectus jure requirit amor.
Sat prostrasse leo reputat; cur homo magis instas?
Et submissum vis ense ferire caput?

Sævitia seu feritas est, cum quis vel nulla culpa supposita, vel ea supposita in pu. Sævitia niendo excedit atrociter modum, non tamen seu feritas, ut culpam ulciscatur, quam quoddam instar feræ alicujus delectetur, ipso cruciatu & læsione hominis. Javell. Hinc acrius arguitur sævus,

Tene lævæ feræ, angaudens sanguine tygris
Progenit sævæ, nutrierantve feræ?
Non satis est lævisse semel, repetita palato
Vulnera sic sapiunt? nec dente moras.

O 2

In

In plagis placuit? placuit per viscera pasci?
Crudelis nimium, crudus & iste cibis.
Sic gemitus hominum; tua sunt solatia; plagis.
Siccine in humano ludere pelle lubet?

Lentitudo.

Lentitudo clementiae opponitur per defectum, ea inconsulte poenam mitigat vel omnino remittit, etiam cum bonum delinquentis & exemplum aliorum aliud requirit; Hinc *Lentulus* stimulat:

Qui sine prudenti poenam ratione remittis
Visque nocere aliis, visque nocere tibi.
Fit mala sit bonitas languens; aliisque remissa,
Ut te ipsum cruciet *Lentule* poena manet.

De superbia actum superius n. §6. Sec.
Abjectio *Abjectio* sui inordinata, seu dejectio anime *Pusillanimitas* dici potest, quae etiam *Pusillanimitas* dici potest, vitium est, quatenus inclinatur ad sui abjectionem, cum ea redundat in injuriam status vel officii, in quo quis est, vel talenti, quo est praeditus, aut in eorum incommodum, quibus prodesse potest, vel debet; opponitur humilitati per defectum, juxta *S. Thomam* 2. 2. q. 133. *Pusillanimitas* est; quae quis refugit ea, quae facultatem suam non excedunt, & honorem, ac gloriam, contra quam recta ratio praescribit. Erigitur *Pusillanimitas* animus:

Aggravat ipse suum, dum obstacula fingit honoris,
Si quod debet, & hoc ferre recusat onus,
Corde *Pusillanimitas* jam tandem cresce virili;
E minimis sunt, e puerisque viri.

Negligentia studiorum.

Negligentia studiorum inclinatur ad omissionem discendi id, quod discere vel scire quis debet. Vide supra inter vitia opposita prudentiae. Et hic excitatur negligens:

Peccans ignorans, nescis, quod scire teneris.
Ignorans peccans jungit utrumque malum,
Ex utroque potes casus tu ignave vocari;
Dignus in utroque es crimine, cede peti.

Ludi superfluitas.

Ludi superfluitas vitium est oppositum *Eutrapeliae* per excessum, cum quis in ludis ac jocis immoderatus se gerit, quam conveniat regulam rectae rationis. *D. Thom.* 2. 2. q. 168. Revocatur à ludo plus aequo illi deditus:

Vita tua est ludus; sed tandem seria tracta
Ludere mors nescit, quae tibi forte venit.
Muhorum annorum puer, ah! jam desere ludum.
Ut tandem inveniat, te *Libitina* virum.

Austeritas opponitur *Eutrapeliae*; se- *Austeritas* cundum defectum, ut accidit, cum quis ta-
eget ea animi remissione, quae sit per ludum, nec admittit eam ex austeritate animi, aut ex eadem molestum se aliis exhibet honestos eorum ludos respiciens. *Arist.* 4. *Eth.* c. 8. Invitatur ad ludum *Austerus*:

Ipse *Cato* duro nonnunquam gaudia vultu *Lucan.*
Admisit, curis grande levando caput.
Et tu *Austere* tuis miscebis gaudia curis,
Ut melius peragas seria, lude parum;
Ut nervo assiduo contractus deficit arcus;
Sic frangunt animum cura gravisque labor.

Curiositas est generatim superflua cura & diligentia circa res inutiles vel qualitatem earum. *Curiositas* Curiositas non necessariam, proprie curiositas est, vitium studiositati oppositum per excessum, inclinatur ad affectum & studium inordinatum cognoscendi, ut cognoscendi; cum scilicet cognitio aut modus illam acquirendi non est conveniens rectae rationi, consideratis rei, personae & ipsius officii circumstantiis. Multa pericula ex curiositate proveniunt, leguntur interdum ex curiositate libri, e quibus deinde vel superstitionis, vel haereseos, vel impurorum affectuum hauritur venenum. Ex curiositate in videndo per fenestras oculorum non raro mors intrat animae, interdum & corporis, ut patet ex tot historiis. Intercesserant *Cajo* viro nobili aut militari inimicitiae in saeculo cum alio quodam, quem fors fausta alio abduxit; post aliquod tempus utcumque sopitis potius, quam restinctis irarum ignibus, *Cajus* afflante Deo visum costum quemdam sacrum cogitat & re ipsa init. Tyrocinio posito, aliquot annos in religiosa familia exigit, homo in speciem animi malus, sacris deinde ordinibus inauguratur & de more *Sacra* obit. Contigit autem, ut inter sacra operandum, *Lutetia* in templo, quod ad plateam Regiam est, cum non satis oculos custodiret, astantem sacrificio pacis, in clattris sacrae arae circumductis, deprehenderet *Cajus* illum ipsum, cum quo in saeculo inimicitiae illi intercesserant; Et transfixus per eum conspectum in ipsa ara concepit dolorem, mox pariturs iniquitatem; reaccenso enim validissimo igne odiorum, cum primum ex altari excessit, & sacras vestes deposuit, *Cajus* nihil non movit, ut, ubinam suus ille hostis degebat, compertum haberet. Id ubi rescivit secularibus vestibus & armis clam acquisitis, abjecta religiosa veste ad hostem adit, quem stupore defixit, condicens duellum. Ex curiositate *Cajus*, tamen enim & ipse militaris homo erat, tamen provocationem ad duellum certamen ab homine sacro, cui paulo ante horrendum sacrificium adfuerat, exhorrescebat. Pro dum, usu

usu tamen crudelissimo furiosissimo nec *Christiano*, saeculi, & torrente moris humani in illius conditionis hominibus, provocationem admittit & in campum progressus, dimicansque cum *Cajo*, ab eodem *Cajo* confoditur, & vita simul corporis animaeque in lethali culpa stratus, privatur. *Theophil.* *Raymu.* in prat. spirit. §. 19. *P. Lochner* in *Bibl. To.* 3. n. 157.

Curiositas affinitas muscis.

Assimilantur curiosi muscis omnia rimantibus. *Plautus* *Aet.* 2. sect. 3. ait, musca est pater meus, nihil potest clam haberi illum, nec sacrum nec profanum, quin adsit ibi illico. *S. Franciscus*, si quem videret otiosum & vagum, eum fratrem muscam vocabat. Sic vagantur otiosi curiosae muscae, sed etiam misere pereunt. Quomodo curiositas praevit magnis sceleribus, vide historiam tragicam supra n. 68.

Curiositas Caelitibus etiam exosa.

Ad preces *S. Aidani*, *Angeli* templum edificare visi, ab opere cessare ob curiositatem illius, qui eo introspexerat contra prohibitionem dicti *S. Aidani*. *An. Caelest.* *P. Nadaf.* 31. Janua. Revocatio à curiositate:

Cur caput in studio nostrum torquemus inani.

Hoc, interna perit, debilitata quies.
Sic primum nostri generis, sat multa sciendo,
Desipuit, cupiens pluscula scire, caput.
Ut turbant hominem immatura novalia veris,

Sic nova menti, non sat bene cocta, nocent.

Ornatus superfluitas.

Superfluitas ornatus vitium est inclinans ad excessum paritatis & simplicitati contrarium in exteriori apparatu. *Mollities* vero, non illa, quae luxuriae species est, sed quae opponitur paritati & simplicitati per defectum. Peccat quis hoc vitio, vel cum praeter decorem in cultu & rerum suarum est negligentior, vel cum vilitatis cultum refert ad malum finem, ut vanam gloriam captandam. Dictorum vitiorum reprehensio.

Vermis homo infans, vermisque labore superbis.

Haud veram laudem, continet iste labor,
Sed tuus exigitur; vera pro laude labora:
Propria te virtus comat, & orniet homo,
Ah tegumenta tibi, copioso à verme dantur

Olim cogēris vermibus esse labor.
Nec tamen ornatum statui, quem poscit honestas

Contemnas; virtus haec bene tecta nitet,
Palliat haud raro fastum vel sordida vestis,
Vanaque laus & per pallia scissa patet.

Alluditur hic ad illud, quod quidam Philosophus alteri lacero pallio induto, sicque Philosophiam suam ostentanti dixit: Per scissuram pallii inanitatem tuam conspicio.

§. IV.

De vitiis fortitudini, & annexis illi virtutibus, oppositis.

Fortitudo respectu timoris moderati habet duo opposita, per excessum Timiditatem, per defectum Intimiditatem.

Timiditas est, cum quis timet, quod Timiditas non oportet, aut sicut non oportet, aut tas. quando non oportet, quae timiditas opponitur fortitudini, quatenus circa res acerbas est. Animatio timidi:

Non timenda times, pueros imitatus, inanis
Quos agitat terror, quos levis umbra fugat,
Sic pavida metuunt prostantia spectra volucres,
Sic fugit, ut folium, quod ferit aura, lepus.

Intimiditas est, cum quis non timet, quando timendum, aut quae timenda. Modestas. Intimiditas ramen intimidat:

Non contemnendum reputes quemcunque timorem
Custodit prudens maxima regna metus.
Tu licet *Herculeis* sis pollens viribus, erras
Aequē si metuas omnia, sique nihil.
Romanos trepido *Judaei* corde timebant;
Qui tamen ultorem non timere Deum.
Principis stabilire malis perversa volebat
Gens regni, at potius diruit illa statum. *Joan. 11.*
Innocens Christo voluere nocere nocentes
Artibus versutis; sed nocuere sibi.
Dum subitam Christo struxerunt morte ruinam,
Aeternum nobis est stabilita salus.
Quam bonus est Dominus, turbans inventa malorum
Quam bona de mediis elicit ille malis.

Fortitudo quatenus circa audacias versatur, habet secundum defectum oppositam ignaviam, secundum excessum audaciam nimiam seu temeritatem.

Ignavia hoc loco est, quae est species Ignavia, quaedam timiditatis, quae quis contra rationem rectam timet labores, eosque refugit, quos

quos subire oporteret, seu cum non audet, quod debet, & quando debet. Taliter ignavo datur stimulus:

Cur fugis (hoc tantum velox) ignave, laborem?

Qua fugis, hac sequitur te, graviorque labor.

Angis te frustra, frustra fugiendo fatigas: Non levis in multis est labor ipsa fuga.

Audacia nimia seu Temeritas est, cum quis temere audet, & aggreditur, quod non debet, aut sicut non debet, aut quando non debet. Plura circa hac vitia vide in Arist. 2. Ethic. c. 7. in D. Thom. 2. 2. q. 126. & 127. Cohibitio temerarii,

Non debet temere procedens fortis haberi, In freno se ipsum, qui retinere nequit. In praecepta, ferox sic, duro dente, tenendo Freno perit, quando praecipitatur equus

177. Magnanimitati opponuntur tria vitia secundum excessum praesumptio, ambitio, inanis gloria, secundum defectum pusillanimitas, De his vide supra.

Insensibilitas. Patientiae opponuntur insensibilitas & impatientia. Insensibilitas est, quando quis neque suis, neque alienis malis tangitur: opponitur, inquam, patientiae per defectum; & humanitati, & amicitiae & vitae politicae incongruum hoc vitium est. Datur motum insensibili:

Pigritia est animal tardum, nullisque moveri Dicitur a plagis, nulla timere mala. Ne similis fias animali, Dure, videndum; Qui tua non sentis, non aliena mala. Si non vis populo piger, insensatus haberi Te omnibus instructum sensibus esse proba.

Impatientia. Impatientia contraria est patientiae per excessum, cum quis nimium dolet, aut etiam ex dolore a recto discedit. Mitigatur impatiens:

Non sani est hominis crebro nimiumque dolere.

Omnibus infans ne videare, vide Dum furis impatiens nimis, a rectoque recedis,

Erras nec recte te, ipse valere, probas.

Perseverantiae pertinacia opponitur per excessum. Inconstantia est mollities per defectum.

Pertinacia. Pertinacia est, dum quis perseverat & firmus manet in proposito, sive sentiendi sive

agendi cum non oportet, vel plus quam oportet. Suadetur pertinaci moderamen iudicii proprii:

1. Non potes a proprio sensu, gestisque moveri.

Virtutem similem truncus habere potest. Vertice qui minor est, qui ipsi radicibus haerens

Nativum nimio stringit amore solum, Te quem non movit scindendo securis acuta. Fatalis tamen hunc eruet inde, ligo.

2. Es duri capitis rigida cervice retenti Sensibus ullis te flectere nemo potest. Sed metuas! calu graviore dura teruntur.

Flectere quod nequeunt, frangere multa queunt.

Inconstantia est, dum quis ab incepta Inconstante bona defuit, tardio diuturni temporis. Arguitur inconstans:

Pellere quando loco te multa adversa nequebant

Decrepitus potuit pellere falce senex. Tempus edax rerum, ne te consumat, abhorres.

Consumas potius tu bene tempus edax.

Mollities est illa inconstantia, qua quis ob alia incommoda desistit a bona actione, praesertim ob privationem delectationis. Multorum malorum hoc vitium causa esse solet, multa bona opera omittuntur, negligentia corrumpuntur, qualiscunque jam bonis operibus data opera perditur. Statuant sibi delicati praeculculos tot Christianos Hereses, qui pro Deo tanta passi sunt, constanter tolleraverunt pericula, spreverunt pueriles metus, imo etiam saeculi hereses, ut honestum attingant finem, per ardua etiam media ire non aspernantur. Proponuntur delicato incommoda:

Fortia quot vani turbastis cepta timores: Per vos in celere mens male sana fugam

Mens agitur mollis: solet hinc & grande perire

In medio, dum non continuatur opus. Deliciae molles, plures corrumpitis actus; Illos dum facitis sine carere bono.

Saepe, ah levibus pereunt ingentia causas:

Dum refugit firmum mens retinere locum.

§. V.

De Calumniae & Detraht. malitia.

§. V.

De malitia aliquorum peccatorum Charitatis, Justitiae, aliisque virtutibus oppositorum. Ex hac sunt Calumnia, Detrahtio, Iudicium temerarium.

178. Calumniae malitia.

Calumnia est falsi criminis alicui imposita enarratio. Quantum malum sit vexinde patet, quod vera crimina alicujus modo indebito enarrare peccatum sit, uti infra videbimus, quanto magis falsa alicui crimina appingere. Calumniatrix lingua gladio acuto magis nocet. Hinc Theatrides, dum cote gladium acueret, rogatus a quopiam, num esset acutus, Respondit acutior calumnia, indicans calumniam rem esse nocentissimam. P. Cornel. a Lapid. in Levit. 19. Calumnia olim Dea esse censebatur apud Athenienses, quae alio nomine diabolus vocabatur, diabolus enim est pater calumniae. Calumniae imaginem, a quodam pictore, calumnia quoque laesus Apelles expressit, obtulitque Ptolomaeo Praefecto Alexandriae. In hac imagine expressa fuit calumnia cum suo comitatu, spectabatur ibi credulitas, grandibus auribus Midiae similibus instructa manum porrigens appropinquanti calumniae. Latera credulitatis stipabant ignorantia & suspicio. Calumnia ipsa depicta fuerat specie formosa foeminae, iracundia conturbata, quae sinistra faciem praeferebat, dextra infantem parvulum, qui implorabat opem de celo. Praecedebat illam invidia, cum suis sequacibus, impostura, & adulatione. Jam autem in tali distantia, quae permittebat adhuc objecta discernere, viscebatur veritas illuc quasi tendens, ubi erat calumnia. Veritatem sequebatur dolor. Sic calumnia comitem habet credulitatem, quae plerumque procedit ex ignorantia & suspicione &c. Morery in Dictionar. Gal. tit. Calum.

Calumniatori mors gravis incubat.

In monte Politiano civium quidam complures dies praeter omnem vim naturae trahens miseram animam, cum nullum inveniret salvissimae mortis finem, intelligens id supplicium sibi divinitus immisum, acciri jubet ultro plures, Bellarmini etiam patrem, quibus intermortuis singultibus hac palam profutetur. Ego miser ac perditus is fui, qui habitu hominis Jesuitae ementito ad infamiam Patribus constandam, ut cogerentur monte Politiano exire, quod pro dolor accidit, quasi unus ex illis, furtim noctu meretricis domum ingressus sum, unde iniqua in Patres infamia dissipata est, & propter hoc immane facinus evidenter sentio Deum esse, qui tanto in agone, ut videtis, detinet me. Jam igitur vobis coram omnibus

aperio indignissimum scelus meum, & obtestor, ut Deum pro me precemini, ut tantam injuriam mihi condonare velit, damnum ac detrimentum, quod ego excessu illorum Patrum universae huic civitati peperii. Hae rite contestatus, non multo post, omnibus admittantibus tanquam solutis, quae ad id tenerent, vinculis, a vita migravit. Addit author historiae P. Franciscus Sachinus se rem totam testibus subscriptam vidisse; revocati cum honore Patres Societatis, Sachinus Anno D. 1563. n. 25.

Gentiles etiam detestabantur & puniebant calumniatores. Magnesi Daphitum Calumniator esset. Inde Proverbium, cave a puniti. thorace. Patric. Senen. de Regno & Regis instit. l. 4. Antiochiam gravis terra motus concussit quoad 60000. hominum millia puniente Deo calumniatores innocentes Gregorii Episcopi petiere. Evagr. l. 6. cap. 8. 9. Anno Christi 587.

Anno Domini 626. Ariovaldus Dux Taurinen, postea Longobardorum Rex, quamvis Arianus, favebat Ecclesiae, magnumque ei habebat reverentiam, hujus conjux erat Gundiberga Catholica, cui multum Rex deferebat ad reparandam injuriam, cui calumnia irrogata est a non nemine ex Dynastis Longobardis nomine Adalulpho, qui insolenter praesumpsit Reginae de amore loqui, quae indignata eum in facie conspuat. Temerarius proditor majorem timens poenam, nisi Regem praecuparet, illico accessum petiit, rem magni momenti propositurus, quae moram non pateretur, & de Regno ac vita Regis ageretur, admissus ad alloquium aiebat: quod a triduo Regina continuo ageret cum Tasone Gubernatore Hetruiae, eum amaret, & simul concluderint, quod illi nubere velit, postquam Regem maritum veneno sustulerint; Nequam homo ita colorabat accusationem, pluribus falsitatibus aliquid veritatis admiscens, ut Rex vivaci passione, atque zelotypia obrutus, & obcaecatus duos accusatos illico rapi jufferit, Regiam quidem in arce quadam claudi, ubi triennio delituit, sed patefacta innocentia Reginae calumniator capite plexus est, Gundiberga vero mox honori suo & dignitati restituta fuit, quam postea Rex in majore habuit aestimatione, P. Wietrowski in Hist. de Ariana Har.

An. D. 843. A Joanne Sede Patriarchali deposito, & fratre illius Arlabero mulier quaedam persuasa calumniam S. Methodio Patriarchae imposuit coram Augusto, quasi impudicum cum illa habuisset negotium, re vulgata non modice erubescere Orthodoxi,

tripudiabant hæretici. Quare S. Methodius, ne sui ratione paterentur fideles, palam coram iudicibus naturalem impotentiam ad id criminis demonstravit. Adacta tormentis ad fatendam veritatem mulier prodidit calumniatores, quos precibus ab extremo supplicio liberavit Methodius hac illis imposita poena, ut quolibet anno ardentis facies manibus tenentes solemni aliquo festo, è templo Deiparæ in Blachernis egressi, usque ad templum Sophiæ egredierentur. Cuiusmodi Baron.

An. D. 763. Anna Sanctimonialis iussu Copronymi Imperat. è Monasterio extracta, cum in cultu sanctorum imaginum perstitisset, nudata, flagellis caesa, carceri mancipata. Huic imposuerat calumniam habiti impudici cum Stephano commercii, ejusdem ancilla muneribus corrupta; at poenam Dei experta, cum enim nuptui tradita fuisset, duosque peperisset gemellos, hi noctu ore suo ubera illius arripita mirum in modum morsu consumpserunt, matrique mortem intulerunt, ac ipsi extincti sunt. Acta Steph. Mart. Baron. Gnevossus Dalevicius gente Stregomius Succamerarius Cracovien. Reginam sanctissimam Hedvigim Jagellonis conjugem inhonesti commercii cum Guiljelmo Austriaco habiti insinulaverat, qua de re satisfecit Regi Regina jurejurando. Cæterum in Gnevossium iudicium in conventu Villicensi institutum, ubi accusatus, & cum non probasset damnatus, ex decreto mentitum se esse, clara voce, & latratu super scamnum edito professus est, Cromerus in Chroni.

In Moscovia contra calumniatores in causa criminali hic modus inventus. Primus accusator chordis cæditur, at hoc persistente in sua delatione, cæditur accusatus, is verb, si triplicem chordarum poenam tolleraverit, negando crimen (quod frequentissime contingit) accusator reus calumniæ acerrimè chordis castigatur, chordarum flagellis, quæ ferreis interdum filis intextæ sunt (vulgo Knut) diu nocturne exercentur, diciturque à proceribus illius gentis insolentiam alio modo nequaquam coerceri posse. Steph. Westawski.

Sicut autem calumniari perniciosum est, ita calumnias patienter ferre multum laudabile est. Et sic Aristippus de quodam se calumniantem dixit: Illius est malè loqui, meum est benè audire.

S. Theodora poenitens iniustam sibi factissimam injustissimamque calumniam sine ulla excusatione (puta, quod de nullius alterius agebatur præiudicio) ad mortem usque forti silentio tolleravit. Hinc de illa.

Quo magis atra diu concludunt nubila solent. Clarior hoc, nec non gratior ille venit. Sic tua testis diu virtus, quæ in nube latebat. Gratiore orbi nunc splendidiore nitet.

Detraçtio est alienæ famæ injusta violatio vel denigratio. Differt à calumnia, Detraçtio quæ est injusta honoris diminutio. 1. Ob-
jecto: quia contumeliâ honor, detraçtione autem fama læditur, quæ est opinio seu existimatio de alterius excellentia, honor autem est testificatio alienæ excellentiæ animo concepta. 2. Differt modo: quia contumeliâ instar rapinæ fit aperte contra præsentem: detraçtio ut plurimum instar furti occultè, & contra absentem. Unde licet contumeliâ detraçtione gravior sit, est tamen detraçtio peccatum mortale ex genere suo, & sic ex parvitate materiæ aut indeliberatione fieri possit veniale. Ratio: quia gravius est furto, quod est mortale, cum lædat proximi famam, quæ est majus bonum quam opes. Detraçtio alia est directa, & formalis, quæ fit ex intentione famam lædendi. Alia indirecta, & materialis tantum, quæ fit ex levitate & loquacitate aliqua. Plura vide apud P. Busenbaum l. 3. tr. 6. c. 1. D. 2do.

Jacobi 4. 11. Nolite detrahere alterutrum fratres. Qui detrahit fratri, aut qui iudicat fratrem suum, detrahit legem, & iudicat legem; si autem iudicas legem: non es factor legis, sed iudex. De detraçtione S. Hieronymus Epist. ad Celantiam. Tantæque huius mali libido mentes hominum invadit, ut etiam, qui procul ab aliis vitiis recesserunt, in istud tamen quasi extremum diaboli laqueum incidant.

Fit autem detraçtio quadrupliciter, 1. mod. Fallum crimen alteri impingendo, (& hæc est calumnia, de qua supra) 2. mod. Verum nimis exaggerando. 3. mod. Occultum prodendo. 4. mod. Benefactum malè interpretando, vel extenuando vel frigide laudando. 5. mod. Reticendo virtutes & laudes, cum eas deberet pandere, & recitare, malum & hoc crimen, quia aufert famam, quæ est melior opibus, unde majus furto & propius homicidio, imò ipsum manans ex odio est spirituale homicidium ait S. Petrus apud Clementem Epi. 1. ad Jacob. quia scilicet occidit animam tam dicentis, quam audientis, si consentiat, quin & ejus, cui detrahitur, si eum vicissim ad odium, & detraçtionem concitet.

Hinc detraçtor dicitur odibilis & abominabilis Deo Prov. 6. v. 16. & 17. Rom. 1. 30. 1. mod. Quia lædit non tantum charitatem sed & justitiam. 2. mod. Quia legem Dei id vetentem contemnit, lex enim Dei est.

est. Nolite iudicare & non iudicabimini. Matth. 17. Et Moyses Leviti. 19. 16. Non eris criminator, nec susurro in populis. Et Sapientis Proverb. 4. 24. Remove à te os pravum, & detrahentia labia sint procul à te. 3. Quia nemo est sine peccato, dum ergo quis alterius peccatum iudicat, hoc ipso, suum, ipse condemnat. Adde, detraçtor ordinem pervertit, debet prius sua vitia carpere & emendare. Merito ergo queritur S. Augustin. Serm. 207. de temp. Maxima, inquit, pars generis humani indiscreto iudicio ad reprehendendum prompta & parata esse probatur, cum tamen non ita se velit ab aliis iudicari, quomodo vult alios iudicare. S. Bernard. Serm. de trip. custod. Linguam detraçtoris vocat viperam, & lanceam, quæ tres penetrat ictu uno, gladius equidem anceps, imò triceps est lingua detraçtoris. S. Chrysost. Hom. 3. ad populum ait, vitandum esse detraçtorem perinde ac vitatum stercora commoventes, qui nil nisi foetores excitant, juxta illud Sapientis: Sepi aures tuas spinis, linguam nequam noli audire. Eccle. 28. v. 28. Qui detrahit, &c. iudicat legem & consequenter ipsum Legislatorem Deum iudicat, id est, arguit & condemnat. Ita Oecum. sed quo sensu? & genuinè quod detraçtor iudicat legem, cum alicui detrahit ob opera virtutis lege Evangelii sancita aut consultata, eaque in probum & irrisorem vertit, quod tunc frequens erat, uti & nunc est, ut dum fratrem pietati studentem vocat hypocritam, dum patienter probra tollerantem vocat ignavum, dum silentem vocat vecordem, dum modestum vocat idiotam & simplicem, dum sua omnia dantem pauperibus vocat prodigum &c. hoc enim ipso opera virtutis & sanctitatis, quæ lex commendat, condemnat. Ita Lyran. Hugo &c. Quocirca sapienter monet S. Bernard. Serm. 40. in Cant. Excusa intentionem, si opus non potes, puta ignorantiam, puta subreptionem, puta calum, quod si omnem omnino dissimulationem rei certitudo recusat, suade nihilominus ipse tibi & dicito apud te metipsum, nimis fuit vehemens tentatio, quid de me illa fecisset, si accepisset in me similiter potestatem.

181. Judicium temerarium vitandum & detraçtio. Jacobi 4. 13. Tu autem quis es, qui iudicas proximum? Quis, id est, qualis, quam temerarius & audax es, qui, cum sis vilis homuncio, similibus & sæpe iisdem peccatis obnoxius audeas tamen de iis fratrem iudicare & Dei de eo iudicium usurpare. Moraliter nota hic, quam vitanda sit detraçtio & iudicium temerarium proximi. Matth. 7. Nolite iudicare & non iudicabimini, nolite condemnare & non condemnabimini, dicit Christus. Abbati Isaac, qui quemdam peccantem iudicaverat dicens: Ubi iudicaveris, ibi iudicaberis. R. P. Krivskowski, S. J. Collectanea Ascetica.

bes, ut mittam fratrem illum culpabilem, quem addixisti? Mox Isaac: Peccavi, inquit, ignosce mihi. Cui Angelus: Surge, ignosce tibi Deus, sed de cætero vide, ne iudices quemquam, priusquam Deus iudicet eum. In vitis fratrum l. 5. libel. 9no.

Memorable est exemplum, quod scribit Anastasius Sinaita, & Baron A. C. 500. Quidam frater negligenter in Religione vixit, cui morituro, nec mortem perhorrescenti quidam Patrum dixit. Frater scimus te summa negligentia hæcenus vixisse, unde ergo tibi hæc tanta securitas? Cui ille, ita est, negligentissimè vixi, sed Angeli Dei hac ipsa hora peccatorum meorum ad me chirographum attulerunt, cum ille agnosceret illa peccata, dixit: Maximè, inquit, agnosco, sed ex quo renuntiavi sculo, nec iudicari quemquam nec ab ullo mihi factam injuriam meminisse volui; igitur Domini verba ad me, quoque pertinere opto, & oro, qui dixit: Nolite iudicare & non iudicabimini. Et dimittite & dimittetur vobis; quæ postquam Angelis dixi, chirographum peccatorum meorum considerunt, & inde nunc summa cum lætitia & securitate proficiscor ad Dominum. Hoc ubi Pater ille narravit cæteris, æger in pace Spiritum Deo reddidit. P. Cornel. à Lap. in Jacobi c. 4. v. 11, & 13.

Num. 12. v. 8. Quare ergo non timuistis detrahere servo meo Moysi? v. 10. Et ecce Maria apparuit candens lepra quasi nix. Vide hic lepram esse poenam rebellium & murmurantium contra Prælatos. Audi S. Ephrem loquentem de morbo linguæ. Ex terrima, inquit, Mariæ Prophetissæ lepra docemur, quam grave & detestabile vitium sit obreçtatio, ex illa carnis corruptione patefactum est, quomodo hominis detraçtoris corrumpitur animus. S. Chrysostom. Homilia in Psal. 100. Grave malum est detraçtio, turbulentus demon, nec unquam hominem pacatum reddens. Ex ea odia pullulant, jurgia constantur, dissidia ortum trahunt, suspiciones malæ procreantur, sine ulla causa hostem reddunt, qui paulo ante amicus erat. Universas domos subvertit &c. S. Hieronym. ad Ruf. Nulli, ait, unquam omnino detrahas, nec aliorum vituperatione laudabilem te videri velis, magisque vitam tuam ordinare discas quam alienam carpere. S. Joannes Eleemosynarius Patriarcha Alexandriæ etiam publicè peccantes taxari vetabat. Nam fieri, inquit, potest, ut peccatum poenitendo deleverint. Iniquum est autem id ab homine pertinaciter expugnari, quod à Deo clementer est condonatum. Ecclel. 10. Si mordeat, inquit, serpens in silentio, nil minus habet, qui

qui occulte detrahit. DetraCTOR, & libens auditor uterque diabolus portat in lingua, ait S. Bernard. Horat. in Serm.

- - Absentem qui rodit amicum,
Fingere qui non visa potest, Commissa ta-
cere

Qui nequit, hic niger est, hunc tu Romane
caveto.

Cornel. à Lap. in Numer. 1. v. 8.

1. Joan. 3. v. 15. *Omnis, qui odit fra-
trem suum, homicida est.* Alexander Papa
Epist. 3. sic legit, *Omnis, qui detrahit fra-
tri suo, homicida est, & omnis homicida
non habet partem in regno Dei, nam, ut
ait Dionysius hic, triplex est homicidium,
1. Corporale, quod tollit esse naturæ, 2do.
Detractionis, quod tollit esse famæ, occi-
ditque civiliter. 3. Odii.* P. Cornel. hic.

182.
Detra-
ctio-
nes
non con-
temnen-
da.

3. Joan. v. 10. *Propter hoc si venero,
commonebo ejus opera, qua facit, verbis ma-
lignis garruens in nos.* Nota lenitatem S. Jo-
annis in corripiendo, & castigando. *Ver-
bis malignis garruens in nos.* Quia verba ma-
la facit in nos, calumnias mihi injiciens,
detrahens, infamans me, appositi calum-
nias Diotrephes despiciens vocat garritum.
Seneca de remed. fort. Male, inquit, de
te opinantur homines, sed mali, moverer,
si male de me M. Cato, si Lælius sapiens,
si alter Cato, si duo Scipiones ita loqueren-
tur: nunc malis displicere laudari est. Non
potest ullam auctoritatem habere sententia,
ubi, qui damnandus est, damnat, male de te
loquuntur, bene nesciunt loqui. Faciunt,
non quod mereor, sed quod solent, qui-
busdam enim canibus sic innatum est, ut
non pro feritate sed pro consuetudine la-
trent. Socrates admiranti cuidam, cur ni-
hil in eum commoveretur, à quo conviciis
petebatur; *Mibi, inquit, non maledicis,
quandoquidem ea, qua dicis, mihi non ad-
sunt.* P. Cornel. in 3. S. Joan. 1. v. 10.

Psal. 38. v. 2. *Posui ori meo custo-
diam, cum confisteret peccator adversum me.*
Bellarm. Nunquam est majus periculum de-
linquendi per linguam, quam cum ab ali-
quo detractore vel calumniam faciente pro-
vocamur, ideò dicit Propheta: *Posui, id
est, tunc maxime os meum, cum aliquis
me irritavit convicio, detractione &c. sed
quæ hæc custodia? in sequenti statim versu
exprimitur: Obmutui, & humiliatus sum, &
filii à bonis, id est, abstinui etiam à justa
defensione, & dolor meus renovatus est &c.*
Id est, quia dolueram ex passione mea, sed
dolor meus renovatus est ex compassione
fratris, quem vidi tam graviter ægrotare, ut
medicina correptionis nihil illi profutura vi-
deretur, Bellarm. lib. 1.

Dat monitum eloquentibus Thesaurib.
in elogiis p. 442.

Vera quidem narra, sed non narra omnia vera
Vel lauda Domini facta, vel illa tace.

DetraCTORi servit illud, quod Horatius DetraCTOR
Satyr. 1.

- - Dum modorifum,
Excutiat sibi, non hic cuiquam parcat amico;

Sic isti gaudent aliorum dolore, ignominia
tument, quam aliis inferunt: Bonarotæ ar-
tem æmulantur (si tamen is fuit) qui vi-
vum hominem suffixit in crucem, ut ex-
pressus Christum pingeret morientem; aut
Neronem, qui Romam succendit, ut ex pa-
tria miserabiliter & crudeliter ardente Trojæ
canendæ exemplum fumeret.

P. Henricus Henriquez Lusitanus magnæ 183.
vir famæ, quam dum quidam obtrectator DetraCTOR
lædere voluit, ejus os invisibili manu carnis res puniti
frusto obturatum est, De quo Wierus-
zowski 6. Febr.

Quisquis amat dictis alienam rodere famam,
Quis sis? te monstrant carnea frusta ca-
nem.

Eccles. 29. v. 30. *Attende ne foris la-
bris in lingua (per præcipationem cho-
leræ) & cadas in conspectu inimicorum infi-
dantium tibi, ut sit casus tuus insanabilis in
mortem.*

Paulinus in vita S. Ambrosii memorat
Donatum Presbyterum S. Ambrosio jam vi-
ta functo detrahentem, subito percussum
vulnere gravi, delatum ad lectulum ibi ma-
ledicam animam exhalasse. Ac subdit, idem
contigisse Mauro Episcopo eidem detrahen-
ti. Et S. Gregor. 1. 4. Dialog. cap. 51.
narrat Sanctimoniale procacis linguæ post
mortem apparuisse semivivam, & dimidia ex
parte concrematam; Denique in detracto-
res sæpè Deus demones immisit, ut qui dæ-
monem in lingua maledica gerebant, eun-
dem toto corpore, quasi suum possessorem
& herum circumferrent. Hinc P. Cornel. à
Lap. hic.

Proximus ille Deo est, qui scit ratione tacere,
Rumores fuge, ne incipias novus author ha-
beri.

Nam nulli tacuisse nocet, nocet esse locutum.
P. Cornel. in Eccles. 29. v. 30.

P. Martinus Smigletius Polonus Hæreti-
corum in publicis disputationibus semper vi-
ctor, à nobili tamen juvene diffamatus,
quòd aliquando victus foret ab hæreticis, cum-

cumque probrum juramentis, invocatione
dæmonum, ac sui devotione confirmaret,
sensit obrectator juvenis, guttur sibi con-
stringi, angiat suffocari, cumque malo præ-
senti exemptus, in eadem infamia persisteret
execrandam efflavit animam, P. Wieruszow,
26. Julii.

184. Roman. 14. 3. *Is, qui manducat, non
Judicio- manducantem non spernat: & qui non mandu-
rum teme- cat, manducantem non judicat: Deus enim il-
rariorum lam assumpsit.* Probat hic Apostolus caven-
malitia, dum esse judicium temerarium 4. rationi-
bus. 1ma hoc versu. Dominus enim illum
sibi assumpsit, non est ergo tuum, illum
Judicium judicare. 2da v. 5. quia in rebus diapho-
temera- ris servanda est regula hæc: Unusquisque
rium fu- in suo sensu abundet. 3tia est v. 6. Quia
giendum. tam is, qui manducat, quam qui non man-
ducatur, Domino id facit, quare uterque lau-
dandus, 4ta est v. 10. Quia omnium est ju-
dex Christus, non ergo nostrum est invi-
cem judicare: si enim hoc facimus, Chri-
sto judicium suum præcipimus, P. Cornel.
hic.

Condolendum criminibus alterius, non
judicantis censura tenenda, dicit enim S.
Gregorius Hom. 34. in Evang. Vera justi-
tia compassionem habet, falsa verò dedig-
nationem. Et S. Chrysost. Perfecta chari-
tas alis aureis, quos complectitur, vitiate-
git. P. Lancic. de Prof. in virt. c. 1. n. 57.

Malè ju- Origenes in c. 7. Rom. Hoc crimen nef-
dicant cio, si vel justos vel electos relinquit. Vi-
etiam bo- dit Heli summus Pontifex Annam fientem &
ni, judicavit. 1. Reg. 1. v. 14. astimavit ergo
illam temulentam.

Judicium Maria Magdalena fuit peccatrix, om-
temera- nibus infesta dæmonibus, Luciferi super-
tium aliis biæ, Asmodeo luxuriæ, Beelzebub invidiæ,
crimini- mammona avaritiæ, legione iracundiæ; de-
bus gra- terior tamen Magdalena temerarius judex
vius. Phariseus fuit: gravius peccavit judicando
Magdalenam peccatricem, quæ jam erat
justa, gravius, inquam, peccavit judican-
do quam illa delinquendo, Chrysost. Serm.
49. Periculosiores morbi prius curantur,
Christus prius curavit Phariseum, quam
Magdalenam, prius dixit: Simon habeo ti-
bi aliquid dicere quam Magdalena. Vade in
pace. Unde Chrysolog. Christus ad illam
phrænesim insanam Pharisei primam curan-
dam venit, ubi magis nota sæviebat infir-
mitas. Judex temerarius in judicium Dei
involat, constituit enim Deus diem, quo
judicet, at is Deum prævenit, Regalia Dei
usurpat. *Nolite ante tempus judicare,* dicit
Apostolus, Chrysost. in Epist. ad Tim. Hom.
2. Noli præcipere Christi judicis ordinem;
R. P. Kwiatskowski, S. J. Collectanea Ascetica.

illius est munus ista discutere non tuum
Et rursum, ne rapias dignitatem unigeniti
illi judicii sedes servata est, P. Hartung Phi-
lip. 60.

Temerarii judices gravius judicantur in Temera-
divino judicio. Pl. 118. v. 154. ait Psal. rii judices
tes: *Judica judicium meum, & redime me.* gravius
Considerat Ambrosius, quòd de judicio ve- judicantur
lit tempestivè judicari David. *Redime me:* in divino
quod dum adhuc redemptionis tempus est, judicio,
judica me, alioquin de me actum erit. Ad-
dit Psaltes. *Miserere tua multa Domi-
ne.* Quod itidem perpendens Ambrosius
quia dixerat: *Judica judicium meum,* ideò
subtexuit miserationes Domini, nimirum
multas esse, grave est enim de alio judi-
care.

Phariseus incepit orationem à Gloria, Propter
Publicanus à Confiteor. Non tam placue. temera-
runt omnia Pharisei bona opera, quam dis- rium judi-
plicuerunt illa quatuor verba, *Velut etiam cium ho-
hie Publicanus.* minis ac-
celeratur

Si quis vidisset Abrahamum volentem judicium
occidere filium, dixisset, furit iste senex Dei,
Exodi 32. v. 28. *Fecerunt filii Levi juxta
sermonem Moysi, cecideruntque in die illa qua-
si 23000.* Et ait Moyses, *Consecratis man- cant teme-
nus vestras hodie Domino &c.* Quis videns, è, facile
filios in parentes, fratres in sorores sævien- errant,
tes non diceret, parricidæ sunt, & tamen
fuerunt innocentes. O judex temerarie! ego
te per diem novissimum obsecro &c. Noli
ante tempus judicare, P. Hartung. Philip.
60.

In se potius vertenda esset reflexio, quam 185.
in alios curiosè oculi convertendi. Hora- Judicium
tius etiam 1. 1. Sat. 3, reprehendit quem temera-
dam; rium ca-
vendum
Cur in amicorum vitis tam cernis acutum, intentio
Cum tua pervideas oculis malè lippus inun- excusan-
ctis. da.

Christus ipse jam morti proximus, cum
immanissimum facinus eorum, qui se inter-
ficiabant, negare non posset, excusavit ma-
litiæ appellans ignorantiam. Vide histo-
riam supra n. 181. positam, S. Chrysost.
Quis quicquid se illud unicum, nolo judicare,
impetravit; jam obtemperavit legi, quod si
te tanta judicandi libido stimulat: vis judi-
care, tua judica. Vitalius Abbas, qui mul-
tas meretrices convertit, cum è domo cu-
jusdam egrediretur, vir quidam fornicarius
eandem ingressus, validam illi impexit ala-
pam dicens: *Usquequo pessime illudor
Christi non emendas te ab his nequitis tuis?*
Cui humiliter Vitalius: *Crede mihi, reci-*
P 2 pies

pies à me suo tempore, ut tota Alexandria colligatur ad clamores tuos. Paulò post vir sanctus in cella sua mortuus est, nemine confcio, damon autem in specie nigerri- mi Æthiopis tam gravem impetit colaphum impuro illi detractori, ut in terram corruer- ret, ac foedè spumare coeperit. Adiecit au- tem hæc verba: *Suscipe alapam, quam tibi misit Vitalius Abbas.* Fuit autem tam vehe- mens fragor alapæ, & ejulatus cæsi, quem simul spiritus malignus infedit, graviterque torquebat, ut longè latèque sparsus clamor totam urbem concitaret. Miser autem con- vicciator fassus injuriam Sancto illatam, po- nitens ad ejus cellam, pro liberatione pro- perabat cum infinita hominum multitudine. Ad contactum cellæ mox spiritus ma- lus excessit. Vitalius autem flexis genibus, orantis specie inventus est exanimis, in pa- vimento legebantur hæc verba digito in- scripta: *Viri Alexandrini nolite ante tempus judicare, quoadusque veniat Dominus.* In vi- tis PP. c. 23. apud Rosweid. P. Drews in Breviar. p. 222. p. 86. Matth. 7. v. 1. *No- lite judicare, ut non judicemini.* S. Augusti- nus de Serm. Domini in monte l. 2. c. 18. inquit, hoc loco nihil aliud nobis præcipi, nisi ut ea facta, quæ, dubium est, quo ani- mo fiant, in meliorem partem interpretemur, quod enim scriptum est, *ex fructibus eorum cognoscetis eos*, de manifestis dictum est, quæ non possunt bono animo fieri, si- cut sunt blasphemix &c. & si quæ sunt alia, de quibus nobis judicare permittitur.

186. Clodius accusat Mæchos, Catilina Cethe- gos. S. Chrysostomus Hom. 1. de David. Plerumque vulgus hominum ex suo animo de aliis judicat. Unde quia Saul erat homo truculentus, impossibile putabat, quòd sibi David pepercisset, idè dixit: *Numquid vox tua hac est fili mi David.* 1. Reg. 26. Horatius scripsit de Mennio, In- continentem, impudicos, palam perstringe- bat, cumque aliquis illum itidem perstrin- geret: An te ignoras? &c. Ego met mihi par- co. S. Bernardus: si opus non potes, ex- cusa intentionem, puta casum, puta igno- rantiam, puta subreptionem.

Lucæ 16. 24. *Misti Lazarum, ut in- tingat extremum digiti sui in aquam, & re- frigeret linguam meam, quia crucior in hac flamma.* Itane est parcus in quærenda ope, in flagitando remedio, S. Augustinus Ser- mo. 227. Gregor. Hom. 40. hic respon- dent; Petit guttam, qui negavit micam, cum ipse tam avarus semper sordidus fuerit, Lazarum & Abraham sui similes esse existi- mat. Dæmon Christum primò gulâ, dein- de ostentatione regnorum, tandem fortissi- mam, ut putabat, machinam admovit va-

nam gloriam, superbiam, volendo, ut se è pinnaculo mitteret deorsum. Cur admo- vit hanc machinam, &c. Eusebius Emisse- nus. Nittitur eos, quos tentat, ad excelsa ducere, & in altum elevare, ut sicut ipse elevatus cecidit, sic & alios exaltando rue- re faciat.

Actor. 13. v. 11. Cum vellet conver- tere Elimam, D. Paulus cecavit dicens: *Ec- ce nunc manus Domini super te, & eris ca- cus, & confestim cecidit in eum caligo.* Cur usus hoc remedio S. Paulus? &c. D. Chrysostomus: *Remedium, quo sibi visus red- ditus est, adhibuit & Mago.* Postquam Cain occidit Abelem, dicebat Gen. 4. 14. *Om- nis, qui invenerit me, occidet me.* D. Chry- sost. Hom. 1. de David & Saul. plerum- que vulgus hominum ex suo animo de aliis judicat velut, qui sæpè inebriatur, haud fa- cile credere possit, esse quempiam homi- nem sobriè, frugaliterque viventem. Qui scortis indulget, etiam pudicè viventes ha- bet pro incontinentibus. Velut è contra, qui à vitio liber est, is quoque ad suspi- candum vitium segnior esse consuevit. Jo- an. 9. 2. *Rabbi, quis peccavit, hic, aut pa- rentes ejus.* Theophil. imprudentiæ nomi- ne hanc interrogationem notavit. Apparet interrogatio frigidior, quomodo enim pec- casset, priusquam nasceretur. Gen. 44. 12. *Invenit scyphum in sacco Benjamin.* Erat Ben- jamin filius Rachelis, ceteri Lix, hi ergo, cum scyphum in sacco Benjamin viderunt, dixerunt: Filius Rachel, quæ furata est ido- la & ea negavit. Refert S. Ephrem Hom. de Joseph, tanquam dixissent: *Quam se probat & prodit filium Rachelis &c.* Cur Joseph fratres sub custodia retinuit, non viso Benjamin? Respondet Theodoretus Q. 100. in Gen. Cum Benjamin non vi- deret, suspicatus est tale quiddam in eum perpetrâsse, quale in se commiserant annis superioribus Tob. 8. v. 11. *Factum est cir- ca pullos tantum accersiri jussit Raguel ser- vos suos, & abierunt cum eo pariter, ut so- derent sepulchrum.* Quorsum sepulchrum, ut inferrent Tobiam, Tobiam illum, qui cum Sara filia Raguelis septies nupta ora- vit. *Instanter orabant simul, & hunc Raguel sine causâ accuratiore disquisitione terræ mandat, & inter mortuôs numerat?* Fe- cit pro more hominum, præcipit judi- cium Nissen. Dom. 5. Quadr. Fer. 5.

Judicium non facile in malam creduli- tatem flexendum. Marci 10. 17. *Magister non faci- bone, quid faciam, ut vitam æternam possi- le in ma- deam?* Cui Christus severius. *Quid me di- cis bonum?* Hoc est, nolo dicas bonum, dulcitatem quem nescis, scito prius, quis sis, & cum flexen- Deum verum cognoveris, amplector, ut dup- di-

dicas bonum. Et Christus dixit: Nolo di- cas bonum, quem nescis, quanto magis di- ctum sibi existiment judicantes. Nolo di- cas malum, quem nescis.

Lucæ 1. v. 20. *Ecce eris tacens & non poteris loqui.* D. Chrysol. Serm. 83. Ange- lus venerabiliter non credenti pernam signi tantum dedit non perfidix. Nam cautela est, tardè de Deo humilia credere, tardius contumeliosa credere.

Jonæ 1. 11. *Quid faciemus tibi, & ces- sabis mare à nobis?* Intuere barbarorum ho- minum æquitatem, non enim statim, ut agnoverunt Jonam esse authorem turbinis, & tempestatis maris, agrestibus in ipsum moribus ferebantur. Cæterum blandè & mansuetè interrogant, nec audent morti ad- judicare. Adam ubi es? Abulen. Quæst. 647. in cap. 13. Genes. Hoc fuit ad in- struendum nos, qualiter in causis proceda- mus, nam si Deus, qui omnia novit, voluit adhuc ad puniendum habere confessio- nem delinquentium, quanto magis hoc fa- cere debent homines, qui decipi possunt. Nissen. Sabb. post Dom. 3. Quadr. Fer. 1.

187. Non judicandum temerè de aliena con- scientia. Job. 1. v. 5. *Ne forte peccaverint filii mei, & benedixerint Deo in cordibus suis.* Quia verò de alienis cordibus judicare te- merè non debemus, in Sancti hujus veris verbis agnoscimus. Unde benè per Paulum dicitur, 1. Cor. 4. v. 5. *Nolite ante tempus judicare, quoadusque veniat Dominus: qui il- luminabit abscondita tenebrarum, & manife- stabit consilia cordium.* Quisquis enim in cognitione à rectitudine exorbitat, in tene- bris peccat. Nos ergo tanto minus debe- mus aliena corda audacter reprehendere, quanto scimus, quia visu nostro non pos- sumus alienæ cogitationis tenebras illustra- re. S. Gregor. l. 1. cap. 5. in cap. 1. Job.

Judicat sine judicio, qui facile condem- nat actiones alienas. Romanorum Censo- rum officium non duravit, nisi quinque an- nis & postea tribus, & tandem sex mensi- bus, & quamvis etiam maximâ pollerent autoritate; tamen illam non potuerunt ex- ercere in Vestales, Præfectos, Pontifices, Consules. S. Hieronymus in illud: Noli es- se nimis justus. Si quem rigidum & tru- cem ad varia fratrum peccata conspexeris, benè scito, plus justum esse, quam justum est; nam inhumana justitia est, si fragilita- ti humanæ non ignoscas. Joan. Clim. in scala lib. de Præd. peccare nos demones urgent, aut cum non peccaverimus, judi- care peccantes, P. Matth. Raderus. Virid. par. 2. fol. 165. recenset. Stylita Edeffe-

nus in flore ætatis cum fratre suo natu ma- jore eremum quamdam in confinibus Ba- byloniæ incolebat. Hunc cum vidisset quo- dam vespere in certo loco violenter detine- ri immobilem; signo autem crucis facto magno saltu avolare, dumque actutum ac- curreret, quid rei ageretur visurus, in fossa ingentem auri copiam reperit; brevique o- ratione præmissa, pallio rejecto, se onera- vit auro, quanto potuit. Hoc thesauro re- perto, ad urbem se contulit, fundum emit, Ecclesiam, Monasterium, hospitale extru- xit; cunctis ritè dispositis eremum lætus re- petiit, in via verò se ipso amplior factus, ita secum discurrebat: Meus frater bonus quidem est sacculus, sed sibi tantum utilis. Hæc dum animo versaret, continuo Ange- lus, qui pluribus annis cum utroque fami- liariter ageret, è dumetis profluit, vultuque Radamantum & Minoem præferens, cum quo judicem egerat; ut reum condemnavit. Tu ne sic de tuo fratre sentias? Scito ex parte Dei, saltum; quo frater tuus aurum vilipendens resiliit omnibus tuis elemosy- nis, & structuris anteferris. Ne autem tua temeritas, imprimis sit, illud judicium per annos 49. innixus grandi columnæ lues, eoque tempore, mea fratrisque præsentia privatus eris. His dictis evanuit, nec nisi post dicti temporis penitentiam comparuit. P. Juglar. Con. 19. Quadrag.

P. Jacobus seu Didacus de Gozman Pa- tre comite de Bailen natus cum societatem ingredi statueret, à Joanne Avila inter alia hoc documenti accepit, ut de veteris illius Mo- nachii apophtegmate repeteret secum illud: *Ego judicari veni, non judicare, quid ad te, tu me sequere.* Moriturus hilarè dicebat: *Eamus oamus Domine, latatus sum in his, qua dicta sunt mihi &c.* Et pulsando pectus identidem, in subilibus, aiebat, *vestris com- pungimini.* P. Nadasi An. Dier. memor. 8. Maji.

Dum Christus dicebat in cena se fore 188. ab uno è Discipulis tradendum, esto signa Judicia te- proditoris manifestaverit, asserens, cum si- metaria, mul cum ipso in eodem epulari calino, esto suspicio. Petrus ad signa attenderit, tamen adhuc su- nes vitan- spendebat judicium, quis est, de quo di- cit? D. Augustinus. *Signum vidis, & pecca- tum non credidit.*

Daniel 13. 48. Dicebant Danieli Senes; *Veni & sede in medio nostrum, & indica no- bis, quia tibi Deus dedit honorem senectutis.* R. P. Oliva Strom. l. 11. p. 428. Utrum plus miser ignoro, Daniele arguentem se- nes, an senes judicium suum rescindentes ad vocem adolescentis. Non stupeo vel Ba- bylone Susannas floruisse, quando populo P 3 hu-

hujusmodi iudices praeferant, qui secures suas submittere non dubitarent vel pueris. Joan. 19. v. 22. *Quod scripsi, scripsi.* vox autem ista, vox est Pilati; quae sanè innocentius tunc lata est; quam nunc foret insculpta. Nam tunc quidem sonuit, ut Christo titulum tueretur, nunc verò personaret passim in subfelliis, ut Christi membris & decorum, monilia, & robur & spiritum ipsum eriperet. Quod scripsi, scripsi. An Deus tu es, qui errare nequiveris scribendo? & tamen Deus scriptam in Ninivitas sententiam capitis, vulgatamque, si more nostro loquamur, expunxit &c. Vel Saul ipse Regum iniquissimus, ubi Davidis probitatem intellexit 1. Reg. 26. dixit. *Peccavi, revertere fili mi David, apparet enim, quod stultè egerim & ignoraverim multa nimis.* Elther 8. §. Felix aura, in qua licuit feminis in Regis auribus sueclamare: *Obsecro, ut novis Epistolis, veteres Aman litera, insidiatoris & hostis Iudaorum corrigantur.* Procurret securitatis flumen, ad litus usque supplicii, non quod mare sitiat, sed quod illud flumen ferri coepit. Memineris Jordanem retroconversum esse, ne arcam obrueret. Furor est, ideò favere, quod faveris, imò mella distillare debes, quod fel in innocentem effuderis.

189.
Judicia
humana
fallibilia.

Merito non adeò humano fidendum iudicio, cum illud fallibile sit. Joan. 9. 2. *Rabbi, quis peccavit, hic, aut Parentes ejus, ut caecus nasceretur.* Respondit Jesus: *Neque hic peccavit, neque Parentes ejus: sed ut manifestentur opera Dei in illo.* R. P. Oliva differt. super Evang. Quadrages. Nox odium oppressit; at cur nocte ejus non astra, sed cometas affingit. Cæcutit, ergo peccavit: Noli ergo damnare cæcutientem; nam tunc arcules obstruimus, cum inanes eas esse non patimur, argumentum gemmarum delitescens in forulis feræ sunt. 3. Reg. 14. v. 1. *Egrotavit Abia filius Jeroboam. dixitque Jeroboam uxori suae: Surge, & commuta habitum, ne cognoscas, quod sis uxor Jeroboam: & vade in Silo, ubi est Achias Prophetæ &c.* Purpuram exiit, ut pudorem abjiceret, incommutata sese ædibus proripit Regina; sola esse non optat Regina, quæ sola est, verum finximus in Regina scelus, quo ipsa non obstringitur: Nam obedientia est, quæ lascivia reputatur; non cupidus enim lascivens domo depulsi sed filius moriturus, viri jussu iter arripit &c. 2. Reg. 11. 8. *secutusque est eum cibus regius;* immerenti à Rege patina exhibita aut grandis fortis, versura est, aut grandis spoliū præludium. Nunquam Magnatum humanitas sine fenore est, alit te cibo suo; de tuo, ipse quoque aut viciavit aut vivet. Hactenus verò luscit libido in pelvi & patina; dantur jam literæ

ad Joabum à Davide, quibus neci Urias designatur. Ibid. v. 14. *Scripsit David Epistolam ad Joab, misitque per manum Uriæ. Proh facinus! sui funeris Urias tabellarius est; & eo stylo flagitium David delineavit, quo Psalmos inciderat.* - Rursum quis non miretur mitiorem esse Davidem gladiò, quam stylo, illo Saulis sibi præcidit, hoc Uriam confodit. - Jacebit in suo sanguine redditus Joab litteris Urias, ne forte de suo crimine rubere vates cogatur. Et abscedamus ab ædibus David, in quibus omnia olim sacra nunc suspecta. - Adeò mens nostra nec prospera quidem de vate divinare potest, quamvis blandiatur & palcat. Hic etiam considerandum, quod Urias iniquè morti destinatus, existimabatur fortè à Joabo, crimen aliquod perpetrassè, cum à tam sancto Rege tanto expositus fuerit periculo, cum tamen innocentissimus fuerit. De Judith, Uri nonne videtur femina, quam sinaragdis mitrisque rubere vides in purpura? Et sanè si nudata Bethsabea arsit in stagno adulsitque Prophetam, quæ futuræ sunt mulieris faces in tanto fulgore - cum tamen Judith in tanto exteriori fulgore splendore Sanctorum destituta non fuerit, imò Divino arserit amore.

1. Reg. 1. v. 10. *Cum esset Anna amaro animo, oravit ad Dominum sensu largiter, & votum vovit; æstimavit eam Heli temulentam, dixitque ei: Usquequo ebria eris? Ergo lachrymis inebriamur? Tu verò senex cur tam malignè feminam carpis orantem, qui tam insulse, patiens filiorum spectas adulteria? Lucæ 7. 39. Hic si esset Prophetæ, sciverit utique, quæ & qualis est mulier &c.* 1. Paral. 22. 14. dicebat David. *Ecce ego in paupertate mea præparavi impensas domus Domini auri talenta 100. mill. & argenti mille millia talentorum.* Quis non avaritiæ Davidem accusasset, si pestilentia, auri, bellique occasione conflictatis rerum inopia familiis non subveniret, sed aurum æræque arario inferret. Verum holocaustum damnales &c. Notanda non tenacitas Principis sed Religio.

In vita S. Udalrici celeberrimi Augusti 190. ni Episcopi edita in lucem Augustæ ante Martini Lutheri tempora habetur. D. Udalricus ex itinere aliquando ad Rhenum perquam inlatus, incidit in comitem, qui famam sanctam, civitatis ejus permotus ad suam arcem Udalricum invitavit; dum petitioni illius annuisset Antistes, res prorsus stupenda accidit. Jusserat comes epulum splendidissimum apparari, sed D. Udalrico frustra fuerunt omnia apparta, nihil pretiosorum attigit. Ecce sub ipsa convivii initia introducta est in triclinium miserandi vultus femina, emacia-

ata, pallida, ossæ, de cujus collo humanum caput, idque tabidum catena revinctum pependit. Hoc tam triste mulieris spectum, in extremo triclinii angulo cum canibus prandere, atque hordeaceo pane & aqua contentum esse cogebatur. Quare S. Antistes omnibus rebus omisissis interrogavit Dominum domus, quænam esset ærumnosa illa? Conticuerunt omnes ad hanc interrogationem; nec Comes statim respondit, sed cogitabundus hæsit, ubi verò satis iræ & verborum collegisse sibi visus respondit: Femina hæc à primis incunabulis, aliter enutrita nempe, è primæ nobilitatis domo oriunda, sed aliter vixit, quænam optimi Parentes docuerunt: siquidem è castissima educatione in putidam mæcham degeneravit. Atque ut me clarius intelligas, hæc uxor mea fuit, sed per adulterium esse desuit, eapropter eam anno jam solido in hunc, quem vides, modum castigo, ut dediscant ceteri &c. Porro Cuculus meus fuit equestris ordinis homo cætera nobilis, hoc autem crimine, & stemmatis sui infamia, & domus mæchæ ignominia factus, cujus proinde sceleratum ac à cervice resectum caput è collo amassæ pendulum nocte dièque feci. Atque hoc clementiæ mæchæ est, torquatam feci, quam oportuit esse crematam. Hæc contentiosus perorantem, quo sensu accepit innocens conjux. Postquam audiit D. Udalricus, Deoque suggerente intellexit innocentem, rogavit imprimis comitem, ut, quæ apposta erant, omnia juberet auferri, non enim sibi famem ad mortalem cibum dixit, ubi animarum negotiis posset satiari. Ablatis cibis D. Antistes, audientia sibi apud comitem conciliata; factaque præfatione de feditate adulterii, ad quam præfationem penè exanimis concidit mulier, sed mox sibi restituta, dum causæ suæ Patronum D. Præfulem advertit. Is itaque exposuit, quam gravis est conjugii zelus, & quam in gravia incendia erumpat. Quam facile sit errare in iudicio, dum cæcus amor præcipitat judicantem. Commendavit misericordiam dicta confirmans illo Joan. 8. 7. *Qui sine peccato est vestrum, primus in illam lapidem mittat.* Addidit, quam nos optaremus nostra peccata à Deo clementer iudicari, quam decipiantur hominum iudicia, quam multi innocentes perierunt. Ad hæc comes omnem vim probationis promens deprehendisse se eos dixit aliquando una colloquentes. Quare iterum exhortari coepit Antistes. Nescis peccatum esse, dubitare de proximi virtute, etiam si quis in neutram partem per assensum dependet, siquidem non nitatur sufficienti causa: quanto iniquius judicare plenè & deliberatè aliquid mali de altero sine sufficienti causa, & quidem tam funestum malum, ne quidem judicare, sed ad poenam procedere. Estne

causa sufficiens condemnandi, locutio cum femina? Quis prudenter infert ex colloquio adulterium. Te ipsum appello, nunquid enim non sæpius es cum femina locutus, ideò debuit te uxor tua ut adulterum repudiare? si vita hominis à tam levi conjectura pendeat, millies occidi meruisti. Præterquam, quod ad aliquem iudicio condemnandum (S. Thom. 2. 2. q. 60. art. 3.) ad poenam certitudo requiratur, per idoneorum testium probationem, quod quia tu neglexisti, reus innocentem damnasti, neque jam illa est adultera, sed tu homicida. Itaque uxorem à poena absolve, tu poenitentiam age. Sed non facile in contrarium flectuntur Principes ob superbiam, qua se putant, errare non posse. Quare cum Udalricus Comitem iterum non posset corrigere, prodigio rem transegit. Ita ergo silentem allocutus: Quandoquidem sermonibus nihil proficimus, visne errorem tuum agnoscere, si hoc, toto jam anno emortuum, atque effatum caput, quod uxori tuæ catenis alligasti, innocentiam suam loquendo ediderit testatam? Quid hic exciperet comes? Spondidit. Sponsione facta D. Udalricus cum suis Sacerdotibus ferventissimam orationem instituit, obsecrando Deum, ne ad honorem nominis sui, ac populi circumstantis bonum (erant 40. in loco præsentis) antiqua renovare miracula dedignaretur. Nec diu distulit servum suum exaudire Deus, sed per amputati capitis putrem jam linguam ejusmodi vocem edidit: *Ego cum hac femina non peccavi.* Attoniti omnes ad istas voces; sed D. Udalricus etiam cadaver occisi jussit adferri, quod sub patibulo sepultum, exhumatum est, allatum in triclinium, caput ad pedes cadaveris projectum. Sed o potentiam Dei nemine manus adhibente sponte sua à pedibus ad cervicem caput accessit, illique ita repente coaluit, ut homo 12. menses mortuus, illico reviviscens, surrexerit, Comitem in hæc verba compellavit. Domine Comes innocentissimam & integerrimam conjugem tuam injustè judicasti, & indigno supplicio crudeliter affixisti, nihil illa unquam in te peccavit, sed tu in illam. Dicit vix potest, qui tunc sensus adstantium, quæ gratulationes, quæ Dei laudes. Rediit tunc afflictissimæ dominæ color, rediit anismus. Quam uberimè lachrymans, ad genua ejus procidit Comes, veniam suppliciter petita, cum honore in talamum suscepit. Habita est postea non solum in veneratione ob innocentiam, sed etiam pro sancta ob patientiam. Siluit enim toto anno, tam duriter tractata, Patientia neque unquam innocentiam suam obtendit, Comiti neque viri injurias accusavit, ut hoc ipsum insignis, pro majori miraculo existimatum, quod mu-

mulier insigni familia oriunda, delicate educata, tanta toleraverit, quam quod mortuus ad vitam revocatus sit. Nobilem autem illum, nunquam ob illatam sibi injuriam questum (quod in altera vita iusti iudicii divini arcana inspexerit) D. Udalricus eum secum Augustam perduxit, ubi in æde B. MARIÆ, Numini ejusque Matri gratias agendis, servivit, custodemque templi egit. Post obitum autem S. Pontificis Udalrici ad sepulchrum illius reliquum vitæ, adhuc 27. annis prolongatæ, & in omni pietatis genere exercitæ, dedicavit. P. Stengelius Tom. 3. c. 34. n. 2.

Exjudicio temerario plurimæ cædes.

Anno D. 1266. Ludovico Severo Borussiae Duci, Comiti Palatino Rheni, Otho nis filio, Patri Ludovici Imperatoris Maria Landgraviæ, Hassiæ & Thuringiæ filia in matrimonium fuit data virgo æquæ moribus ac sanguine nobilis, neque minus ob pudicitiam, quam ob formam pretiosa. Fuit id initio lætum & felix matrimonium, mansissetque tale, si ipse Ludovicus domi manere potuisset. Inestabant tunc Rhenum prædones, ut neque itinera tuta essent, neque coloni. Inierunt igitur civitates Rheni fœdus cum Ludovico, qui vires suas illuc adtulit & contra latrones fortiter fecit, alios occidit, alios in fugam egit, Rhenanis tranquillitatem reddidit. In aliud bellum Ludovicus iturus Mariam novam nuptam Werderæ, quæ nunc Donaverda dicitur, ut tantisper cum Elisabetha Siciliæ Regina tempus jucundius traderet. Dum Princeps domo absens ad Rhenum militat, Maria Werderæ, pro occasione binas literas exaravit, unas ad Ludovicum, alteras ad Ruchonem, Comitem Sylvestrem, & quia rudis tabellarius legere inscriptionem non poterat, literas ad maritum rubrâ ad Comitem nigrâ cerâ signatas, hoc ipso discrimine dignoscendas tradidit. Illæ ad conjugem familiaritatis, istæ ad comitem humanitatis testes fuerunt. Malæ nuntius erat memoriæ, nec amplius recordabatur, utram utri epistolam tradi oporteret, itaque ordinem literarum invertit, & Ruchoni inscriptas Ludovico porrexit, & e contra. Hæc fuit scintilla, cui in focum pravissimæ imaginationis incidenti variarum cogitationum stramen Ludovicus injecit, moderari affectus, & frænari judicia negligens, offensus maxime, quæ se præteriret & ad Ruchonem scriberet, quare impetum iræ iudicium rationis præoccupante literas referat, perturbato animo legit, sensum earum non satis assequitur, illico deteriora subesse, & se lupum auribus tenere ratus. Unde tanto pertinacius prætextu justitiæ expetit ultionem, & ut S. Gregor. ait: Omne, quod furor suggerit, rectum putat. Quæ de causa in di-

vinis libris iratus stultus vocatur, & ira dicitur in sinu stulti requiescere. Quare itam primò in ipsum tabellarium concepit, qui contrarium Principe datore dignum se sperabat reportaturum, jussu Principis illico trucidatur. Quo interempto majore furore accensus Ludovicus, meditatione suppliciorum plenus, relictis ducibus, militibus, castris, omnibus negotiis sopitis publicis, maximis itineribus Donaverdam advolat, vindictæque imminens, præter omnium expectationem uxori infestus adest. Obviam accurrunt omnes, sed aspectu iracundia accensi vultus terrentur, trepidant famuli, obstupescit conjux, miratur Regina soror Principis attonita, quid insauti frater adferat. Dum summa expectatione universi attendunt, quem exitum tam dirus aspectus habiturus esset, ecce obvium arcis Præfectum per satellitem ex improviso mandata vita exturbari, postea corripitur uxorem jubet, verbis eandem mordacibus perstringit, fidem violatam conqueritur. Quid illi cum Ruchone negotii, quærit? inauditaque innoxia uxore, in iudicando temerarius, in damnando injustus, spretis conjugis innocentis lachrymis, excusationibus, sororis Reginæ, ad pedes fratris jacentis precibus, orabat hæc ducem, ne tam præcipiti ira in cædem rueret infantis, vindicem suppliciorum, exequi jubet imperium, qui Principem foeminam infontem gladio percutit, & sacrum caput à cervicibus amputat, insuper Ludovicus Holiciam Brennebergiam, nobilem è Gynæceo Virginem, tanquam consciam pugione trajicit, tandem aulæ præsidem clarissimam & innocentissimam Matronam ex alta turris arce precipitem deturbari imperat.

Quinque funeribus iræ litatis furor indignantis Ludovici resedit, Rucho Principis cæde monitus Provincia excessit, suam & Mariæ cæse innocentiam, lachrymis, verbis, & tabulis contestatus causam omnibus probavit. Non probavit etiam causam suam Ludovicus, quem ajunt prima statim nocte, quæ cædem secuta, tantis curarum fluctibus agitata, uti non solum somnum capere non posset, sed urgentibus Mariæ manibus adeo exagitaretur, ut juvenili decoraque coma (sextum enim & vigesimum agebat annum) barbæque florente se cubitum contulisset, per noctem ita incandescit, ut senem septuagenarium mane referret. Itaque postquam ira mente decelerat, magnitudinem facinoris fera astimatione perpexit, sanguinéque uxoris cruentus, vehementer erubuit; Ergo funere ad S. Crucis Werderæ peracto Dux Romam, ut ægro animo medicinam quæreret, profectus, facinus apud Pontificem Alexandrum IV. edi-

Ira furens multas cædes innocentium patravit.

edidit, pacemque Numinis & delicti veniam exoravit, Cisterciensium Cœnobium condidit, prædiis & annuo victu auxit. Armebekius. Andr. Presbyter, P. Stengel de judic. To. 2. c. 36. n. 2.

Dicto Principi posset accommodari illud, quod reposuit Nazianzenus Juliano. Julianus apostata ille in Apologeticum Nazianzenus: *Legi, intellexi, damnavi*. Cui Nazianzenus: *Legisti, non intellexisti, damnavisti*. P. D'Oultreman in amore increato.

An. D. 1528. Basileæ civis quidam cætera honestus & locuples Christoph. Bommartner uxorem suam ex re levissima suspensam de adulterio habuit, quod in famuli sui indusio ligulas sericas invenerit, quas suas esse noverat. Adit uxorem, ira atque indignatione commotus, extorquet vi ab ea, ut fateretur cum famulo rem habuisse, si id faciat, promittit impunitatem, secus præsentem mortem minatur. Illa fatetur,

quod non fecerat, mox fugit ad sororem; amicorum interventu reconciliatur marito, sed ille altera die obligatis domesticis primum gravidam uxorem confodit, inde filiam vix quadrimam interemit, mox epistolam scripsit ad senatum, & ter invocato nomine JESU, e summa ædium suarum parte se precipitem dedit fractis cervicibus. Epistola illa continebat, quid, & quo animo fecisset. Porro de eo licet mortuo grave est sumptum supplicium, & corpus ejus fractis cruribus sublimi rotæ impositum. Superius in Chron. P. Stengel ibid. num. 6to.

Fames illa universalis, quæ regna afflixit, una ultio fuit unius Josephi missi in vincula sine ulla culpæ probatione. Author Imperfecti. homi. 25. in Matth. Tomo 28. *In unius pueri vindictam totus mundus fame flagellatus est. Joseph enim, quasi adulter accusatus est, castitatis custos fidelis*. R. P. Oliva. Concion. To. 3. n. 88.

CAPUT XIII.

De Morte.

Cum jam de peccatorum malitia, ut illa declinemus, multis egimus, de poenis peccatorum, ut eadem magis fugiamus, agendum est. Et verb dum Apostolus ad Rom. 6. 23. dicat: *Stipendia peccati, mors*. De hac ergo mercede sive poena peccati sit

§. I.

De morte naturali sive communi bonis & malis.

191. DE morte naturali loquor, quæ jam corruptæ adhæret naturæ, introducta per peccatum. De quo Apostolus ad Rom. 5. 12. *Propterea sicut per unum hominem peccatum in hunc mundum intravit, & per peccatum mors, & ita in omnes homines mors pertransiit, in quo omnes peccaverunt*. Ita per peccatum mors intravit. Peccatum est causa mortis. Errat ergo Seneca & cum eo Philosophi, quorum hæc est communis sententia: *Mors homini natura est, non poena*. Imò verb mors homini poena est, non natura, ut hic docet Apostolus, & Sapiens c. 2. v. 23. *Deus, inquit, creavit hominem inextinguibilem, id est, immortalem & incorruptibilem*. Ex græco id est immortalitati vel ad immortalitatem, ut scilicet esset immortalis, si Deo obedire vellet, & R. P. Krivakowski, S. J. Collectanea Ascetica.

in sua innocentia permanere. *Insidia autem diaboli peccatum intravit, & per peccatum mors in orbem terrarum*. Verum hic & alibi docent Scripturæ peccatum Adæ causam esse mortis ipsius & omnium posterorum, ac consequenter omnium quoque æternitatem hujus vitæ. *In quo omnes peccaverunt*. In quo supple non peccato, sed uno homine. Ita S. Augustinus l. 1. de peccat. Quia, inquit, *omnes homines fuerunt ille unus homo scilicet Adam, quod intellige non formaliter, sed materialiter, originaliter, radicaliter, & representative*.

Nota hic primò, sicut in peccato actuali actus peccati transit, & relinquit post se originale peccatum, scilicet maculam in partem animæ, quæ non est quid physicum, sed actuale moralis quædam turpitudine, & quasi nota, & infamia ex peccato admisso, relicta scilicet moraliter averse a Deo, ex qua homo moraliter averse & Dei hostis, Deusque illi offensus, ex qua denominatur peccator, estque reus coram Deo, iræque Dei obnoxius, & poena dignus. Sicut qui offendit Regem, etiam post actum offensæ manet reus, dignus poena, nisi Rex ipsi dimittat. Ita originale peccatum partim actuale est, scilicet est actus inobedientiæ Adam, quo pomum vetitum comedit, partim verb est habituale, scilicet est macula cuique homini propria, quam quisque nascendo contrahit

ex Adami illo primo peccato. Nota 2da. Actus ille inobedientiae Adami jam dictus partim personalis fuit, & proprius, ac inherens ipsi Adamo, & hic est ei remissus per poenitentiam, ut dicitur Sapientiae 10. Partim generalis fuit & communis totius naturae humanae, omniumque Adae posterorum, hi enim eo actu, Adamo actualiter peccante, in eo quasi fonte, capite, & seminario contenti & quasi conclusi originaliter idem peccatum commiserunt, quod enim Adam egit, & comedit, nos censetur egisse & comedis: quia voluntas nostra posita fuit à Deo summo omnium Dominum in voluntate Adami tanquam communis omnium parentis. Sic ergo Adam peccans, omnes nos eodem peccato infecit. Et sic peccatum originale voluntarium nobis est voluntate aliena; dicitur tamen proprium, quia Adae voluntas censetur esse nostra & propria. Nota 3^{ia}. Hic actus Adae non qua personalis, sed qua toti hominum generi communis, scilicet quatenus eodem actu nos originaliter, cum nondum essemus, peccavimus in Adamo & per Adamum, causa est, ut, cum ex Adam nascimur, avari à Deo & maculati ac peccatores nascamur. Nota 4^a. Aliud est in Adamo peccare, aliud est peccatum Adami in omnes pertransire, sive omnes ex Adamo peccatum contrahere, illud enim actuale fuit, hoc verò habituale est, & cuique proprium & inherens peccatum. Cum ergo ait Paulus, in quo scilicet Adamo omnes peccaverunt, sensus est, quod actus ille Adami, quo ipse peccavit, omnibus imputetur & censetur omnium fuisse proprius, indeque fit, ut quilibet Adae filius necessitatem peccati huius ex Adamo una cum natura sua trahat, & necessarii cum nascitur, peccator nascitur, nisi à Deo gratia & misericordia praeveniat. P. Cornel. à Lapid. in c. 5. ad Roman. v. 12.

Idem scribens in illud S. Pauli 1. Cor. 15. v. 59. *Stimulus autem mortis peccatum.* Stimulus, per quem scilicet mors nobis praecipue nocet & pungit: sicut enim scorpius, licet parvus sit, per aculeum pungit & interficit, ita mors per peccatum occidit (ita Theoph.) quae sine peccato nihil poterat. Rursum mors per peccatum, & per peccati conscientiam, quasi stimulum, nos stimulat & pungit dicens animae: merito moreris, merito pateris, quia peccasti.

192. Quomodo mors in paradiso non conficisset? Si homo in iustitia sua originali persistisset, in paradiso impedivisset mortalitatem ejus (ut scilicet non moreretur) arbor victoriam. Sed quaeres primò. Quam sit haec arbor vitae. & dico 1mo. De fide est fuisse hanc veram arborem (de qua Gen. 2. no vitae.

v. 9. *Produxit Dominus Deus de humo arboris lignum pulchrum visu & ad vescendum suavitatis: lignum etiam vitae in medio paradisi.* Haec enim ab Hebraeis vocatur lignum, hocque exigit simplex & historica narratio Moysis. Ita omnes veteres contra Origenem, & Eugu-binum, qui putant arborem vitae symbolice fuisse. Dico 2°. Dicitur arbor vitae, non quod signum esset vitae à Deo Adamo concessae, ut vult Antopaeus: sed vitae, id est, ex vivifica causa vitae vitam conservans & prorogans, quia scilicet haec arbor comedentis vitam longissime protenderet, eamque à morbis & senio immunem, sanam, & quietam tueretur. Vide Piererium & Vales. 1mo ergo haec arbor vitam fecisset longevam. 2. valentem, robustam. 3. constantem absque morbo & senio. 4. letam & hilarem.

Dico 3°. Fuit haec vis & virtus huic arbori non supernaturalis, idè post Adae peccatum illi ablata non est, ut volunt S. Bonavent. & Gabriel in 2. disp. 19. sed illi fuit naturalis, uti est vis medendi in aliis fructibus & arboribus, inde enim à natura sua nativaeque videtur arbor vitae, idèque post peccatum mansit huic arbori haec virtus, eaque de causa, ab ea & paradiso exclusus est Adam, postquam peccavit, Gen. 3. v. 22. Ita D. Thom. Hugo & Peter.

In paradiso ergo nihil hominem in innocentia permanentem ledere, aut corrumpere potuisset. Nam contra actionem elementorum, & consumptionem humidi radicalis habuisset lignum vitae, quod humidum illud planè restaurasset, contra violentiam demonum, habuisset homo custodiam Angelicam, contra impetum ferarum, habuisset perfectum in eas dominium, contra vim hominum habuisset paradisum, si enim quis alium ledere voluisset, iustitia excludisset, & mox paradiso fuisset expulsus, uti Adae contigit, contra infectionem aeris habuisset aurae temperiem convenientissimam, contra herbas venenatas, contra flammam, aliisque, quae eum casu ledere vel opprimere potuissent, habuisset plenam in omnibus prudentiam, & providentiam, cuncta cavendi, quam si non adhibuisset, jam non innocens, sed imprudens, temerarius & nocens fuisset, & ita ledi potuisset, denique Dei tutela undique eum vallasset & protexisset à noxiis.

Quaeres 2da. Quam ratione haec arbor vitam homini prorogasset? Multi putant fructum arboris vitae semel gustatum & comestum, immortalitatem allaturum fuisse. Si vitae procut enim, inquit, lignum scientiae boni & mali fuit arbor mortis, sic è contratio arbori vitam.

bor vitae fuit praemium obedientiae; quod homines à mortali statu ad immortalitatem transtulisset. Unde Bellarm. de gratia 1. mi. hominis c. 18. censet homines ex hac arbore vitae tantum comesturos fuisse tunc, cum proximè transferendi essent ex hac vita ad statum gloriae. huic sententiae favet S. Chrysost. & alii, quos citat & sequitur Abulensis. Dico 1mo. Probabilius est, hunc fructum, semel gustatum, prorogaturum quidem fuisse homini vitam ad longum tempus, non tamen eum absolute immortalitatem facturum fuisse. Ratio est, quia huic fructui naturalis fuit haec vis finita, ac proinde continua actione caloris naturalis in homine tandem erat consumenda. Rursum fructus hic uti & alius quivis erat corruptibilis natura sua, non ergo facere poterat hominem omnino incorruptibilem, sed tantum iterato comestu, ulterius semper & ulterius vitam homini prorogasset. Ita sentit Scotus, Durandus & Peter. Cornel. Dico 2do. Fructus arboris vitae vires integras homini reparasset. Primò humorem naturalem primogenitum, aut eo meliorem suggerendo. 2do. Calorem naturalem, continua actione & pugna cum aliis cibis (quibus ordinariè usus, etiam tunc fuisset homo, ut docet S. Augustinus l. 13. Civit. c. 20.) refractum, aciendo. &c. Unde si statis temporibus licet raris ex hac arbore comedisset homo, nec mortem, nec senium incurrisset.

Aeternum
Hebraeis
quid.

Quaeres 3^a. Qualis fuerit haec aeternitas, quam attulisset eius ligni vitae, an absoluta, an restricta? Ludovicus Molina censet fuisse absolutam. Quia, inquit, hoc lignum semper restituit hominem pristino vigori. Verum melius Scotus, Valesius, & Cajetan. censent fuisse restrictam, non absolutam: quia videlicet hoc lignum prorogasset homini vitam & vigorem ad aliquot annorum millia, donec Deus illum transtulisset in caelum, quae aeternitas quaedam est. Hebraei enim *Olam*, id est, aeternum vocant, ex vulgi usu, tempus longissimum, cuius finis ab homine non videtur, non tamen potuisset hoc lignum prorogare homini vitam absolute in omnem aeternitatem. Ratio est: quia omne corpus mixtum, cum constet elementis contrariis & inter se pugnantibus, natura sua est corruptibile: lignum autem hoc lapidissimum & pulcherrimum erat corpus mixtum &c. sicut quercus etiam, si sint durissima, sensim tamen intereunt.

Dices: Fructus arboris vitae restituit semper per calorem naturalem & humidum radicalem pristino suo vigori: ergo homini vitam semper & in omnem aeternitatem prorogaret. R. P. Krivokoni, S. J. Collatione Aeternae.

re potuisset, si suis temporibus ex eo comedisset homo. &c. To semper in antecedente debet sumi restrictè nimirum semper, quamdiu scilicet durasset integra vis & vigor arboris vitae, ea enim senescente & perente senescebat pariter & perisset homo. Verum Deus hoc senium & mortem praevenisset, transferendo hominem in caelum & vitam aeternam. Cum ergo Deus nolisset hominem in paradiso vivere absolute in aeternum, sed tantum ad longum tempus, videtur, pariter & arbori vitae indidisse vim prorogandi vitam non absolute in aeternum, sed tantum ad longum tempus, ita docet Scotus cum suis. Denique ex hac arbore vitae fabulati sunt Poetae, sinxeruntque suum nectar, Ambrosiam, Nepenthes, Moly, quasi cibos Deorum, qui eos faciant immortales juvenes, semper laetos & beatos. Nota, Adamum non gustasse de hoc fructu vitae: nam paulò post creationem suam peccavit & à paradiso expulsus est, ut patet c. 3. v. 22. Cornel. à Lapid. in 2. Gen. v. 9.

Dictum erat Adamo Genes. 2. v. 17. 194. *De ligno autem scientiae boni & mali ne comedis.* In quocunque enim die comederis, morte morieris. Ne comedas LXX. vertunt, ne comedatis. scilicet vos o Adam & Eva, quam peccaverisimile est, ante hoc praeceptum esse conditam, ut docet S. Gregor. l. 35. Moral. licet postea ejus conditio enarretur, tam enim Adae quam Evae datum est hoc primum orbis praeceptum: *Morte morieris*, id est, mortis certae sententiam, & necessitatem incurres. Nota, minatur hic Deus Adae inobedienti mortem non tantum corporis & temporalem, sed & animae spiritualem & aeternam in gehenna, eamque certam & infallibilem, hoc enim significat haec geminatio *Morte morieris*; id est, certissimo morieris. Adam ergo peccans, quoad corpus mox mortis necessitatem, quoad animam verò actu & re ipsa mortem incurrit, modo naturalis. Hinc patet, mortem homini in hoc statu, quo à Deo conditus est, non naturalem esse, sed esse poenam peccati; uti definit Concilium Milevitanum c. 1. & docet S. August. l. 1. de peccatis. Licet enim spectando naturam, & elementa contraria &c. quibus compositus est homo, mori debuisset, fuisset mortalis; tamen spectando Dei Decretum, opem & conservationem, si non peccasset, mori non potuisset, fuissetque immortalis. Unde Magister sententiarum in 2do d^o Quæst. 19. docet, in paradiso hominem habuisse posse non mori, quia poterat homo non peccare, & ita non mori: in caelo habiturum non posse mori, quia ibi per gloriam & dotem impassibilitatis erit moriendi impossibilitas, in hac vita post lap-

lapsus habere posse mori, & non posse non mori; quia jam in eo est morienti necessitas. Ad mortem ergo nascimur damnati, memento homo, quia morte morieris, idque brevi. Narrat historia, quod Xerxes cum suo exercitu terram, classibus mare sterne- ret, ex loco edito omnem hanc multitudi- nem contemplans ingemuerit, & fleverit dictans: Ex hisce omnibus, nemo post cen- sum annos superstes erit. Quare appositè & eleganter Barlaam apud Josaphat mortem comparat unicorni, qui hominem assidue insequitur; fugit ille & fugiens in scrobem incidit, casuque amplectitur arborem, quam rodebant duo mures, in ima scrobe erat dra- co igneus, homini devorando inhians, vi- debat hæc homo, sed stolidè modico melli, quod ex arbore stillabat, incubans periculi omnis obliviscitur, assequitur eum unicor- nis, arbor à muribus eroditur, ruit illa, & homo à dracone arripitur & devoratur. Scrobs est mundus, arbor est vita, duo mures inferni, mellis gutta est mundi vo- luptas. Ita Damasc. c. 12. Hist. P. Cornel. à Lap. in Gen. 2. v. 17.

Mortis
articulus
quodvis
vitæ mo-
mentum,

Hinc Christianopoliticus P. Scribani. p. 481. Quotidie morimur, nam singulis ho- ris pars aliqua vitæ demitur, & cum cresci- mus, decrescimus, ac momenta ipsa cum morte dividimus. Seneca in Hercule furen- te: Sic gens hominum fertur rapidis obviam sa- tis, incerta suis. Quidam alloquitur mor- tem: parce venturis, tibi mors paramur, si licet segnis, properamus ipsi. 20. annis Al- clypeus frater Pompeii mare sulcavit, tan- dem aqua putei exigui merlus vita est fun- ctus. Martial. l. 1. Epigr.

Non est, crede mihi sapientis, dicere vivam.
Sera nimis vita est crastina, vive hodie.

Majolus in fine colloquii 23. Cajetæ ta- le fuit scriptum epitaphium. Sylvius Pal- ladius, ut moriens viveret, vixit ut moritu- rus. S. Basil. Orat. de morte. Quid ex- spectas tempus, quò incertum est ac cogi- tationum tuarum Dominus sit futurus. Ex P. Juglar. Conc. 26. Quadrag.

Mortis Matth. 24. v. 42. Vigilate ergo, quia dies incertus, quæ hora Dominus vester venturus sit: ta & judi- quod vigilantes assidue cogitate mortem ef- ci tam se certam, diem verò mortis incertum, idem particula- dico de die judicii, tum particularis, tum ris quam universalis, nam ut ait. S. Hieron. in c. 2. Joelis. Quod in die judicii futurum est omni- bus, hoc in singulis die mortis impletur. Et S. August. Epist. 80. In quo quemque sta- tu, inquit, suus novissimus dies, in hoc eum comprehendet mundi novissimus dies,

quoniam qualis in die isto quisque moritur, talis in die isto judicabitur. Porro causa, cur Deus voluerit hunc diem nobis esse in- certum, est, ut hæc incertitudo nobis assi- duè sit acer stimulus ad omne virtutis stu- dium. Idcirco diabolus, ut hunc incerti- tudinis stimulum hominibus eripiat, eum per partes concidit & elidit, & singulis per- suadet, vitam saltem unius anni, atque eo finito sequentes & ita deinceps sine fine. Sin- gulis annis hoc ingerit, tu rectè vales, id- circo hoc anno non morieris &c. Quare hoc diaboli principium eligendum, & ini- tio cujusque anni, imò diei dicendum: Vi- ta tibi brevis est, mors certa, dies mortis in- certa: ut ergo incerta te non præoccupet, certam quotidie expecta, tibi que dicito: tu hoc anno, hoc die fortè morieris, sic ergo vive quasi quotidie moriturus, hoc documentum suis dabat S. Antonius teste S. Athanasio. Barlaam quoque ita docuit suum Josaphatum. Hodie, inquit, te vi- tam religiosam inchoasse cogita, hodie quo- que finitum, ita Damasc. in Hist. S. Hieron. Sic verè, ait, quasi quotidie mori- turus, si estude quasi semper victurus. Quin & Poëta:

Omnem crede diem tibi illuxisse supremum,
Cornel. in Matth. 24. 42.

Quæritur, an ii, qui vivi inveniuntur in 195. die judicii, vivi rapiuntur obviam Christo, Omnes ita, ut sine morte fiant immortales & glorio- morientur si? Afferit hoc Justinus Quæst. 109, & Au- etiam ii, gust. l. 2. de peccat. merit. Cajet. hi enim qui vivunt putant omnes, qui in fine mundi inveniunt in die ju- tur vivi, excipiendos esse à communi lege judicii. mortis, & hos esse vivos illos, de quibus dicitur in symbolo, quod Christus judica- turus est vivos & mortuos. sed debili fun- damento nititur hæc exceptio à lege mortis planè universalis, unde postea re melius dis- cussa, retractans suam sententiam S. August. 20. de Civit. c. 20. docet, omnes omnino homines morituros & resurrecturos. Idem docet Ambrosius, D. Thom. & alij jam pas- sim. Qui ergo in die judicii reperientur, illi morientur in aere & rapti, ait S. August. & Ambros. vel potius ut D. Thomas & Oecumenius in terra, qui locus est morien- tium, antequam rapiantur. Resurgent enim omnes canente tuba, ut ait Paulus 1. Cor. 15. v. 52. Dices: qui sunt ergo viri il- li, quos Christus in symbolo dicitur judi- caturus? &c. Sunt illi, qui vivi & supersti- tes in die judicii reperientur, hi enim bre- vissimo & paucissimo tempore morien- tur (ut commune debitum naturæ & pec- cati originalis, cui omnes obstringimur, persolvant) nam statim à morte resurgent. Unde censentur non tam mortui, quam vi- vi, sicut Christus Lazarum, quem mox

resuscitatus erat, non mortuum esse sed vivere & dormire dixit Joan. 11. v. 11. Hinc Apostolus nec meminit mortis eorum, nec resurrectionis, sed vivos nominavit, ita, ut eorum mors non videatur esse mors, sed transitus ad vitam meliorem & æternam.

Dicitur ergo Christus judex vivorum & mortuorum, id est, omnium hominum tam eorum, qui vixerunt, & mortui sunt, quam eorum, qui vivent adveniente Christo in judicium, alioquin enim in ipso judicio nul- li erunt mortui, sed omnes vivi, solos vi- vos propriè judicabit Christus. Id ita pa- tet esse ex eo, quod Paulus 1. Cor. 15. v. 51. dissentit asserit. Omnes resurgemus, & eo- dem capite v. 22. Sicut in Adam omnes mo- riuntur, ita & in Christo omnes vivificabuntur. P. Cornel. à Lap. in 1. Thess. 4. v. 16.

Statutum
homi-
bus semel
mori.

Confirmatur de morte omnium ad Hæbr. 9. v. 27. statutum est hominibus semel mori: statum est, nimirum fixo, immobili & in- dispensabili decreto Dei; nam ut ait Ecce- lasticus c. 14. v. 12. Testamentum enim hu- jus mundi morte morietur. Ita singulis Pa- tribus, qui 900. annis vixerunt, additur: Es mortuus est. Gen. 1. Pinxit Apelles, in- quit Plinius, Alexandrum magnum tenen- tem fulgur manu, quasi qui celerimè suo imperio penetravit ab ortu in occasum, sed rursus celerimè disparuit, nimirum, ut de eo canit Juvenalis:

Unus Pellæo juveni non sufficit orbis,
Sarcophago contentus erit.

Refert Petrus Alphon. Mortuo Alexan- dro plures invenisse Philosophos, è quibus unus dixit. Hæc totius terra spatiositas Ale- xandro non sufficit: nunc trium quatuorve ul- narum spatium ipsi sufficit. Aiebat alius: Hæ- ri potuit Alexander à morte multos liberare, hodie se ipsum non potest. Alius. Hæc Ale- xander terram oppressit, hodie à terra oppri- mitur. P. Cornel. à Lap. in Hæbr. 9. v. 27.

196.
Mors
æquat
Regibus
pauperes.

Ludovicus XI. Franciæ Rex aliquando aulam suam lustraturus, culinam fortè in- gressus, unicum puerum veru girantem vi- dit. Rogat Rex, Cujas sit? Qui vocetur? Dixit se ex Aquitania Stephanum. Quæ- rit Rex, quid lucratur suo servitio? Redit: Æquè multum ac ipse Rex (quem sibi lo- quentem non agnovit) Quomodo? ait Rex: Respondit puer, quia habeo sustenta- tionem æquè ac ille. Placuit ea responsio Regi, fecitque puerum brevi suum cubi- cularium. Petrus Matthæus in vita. Tho- mach, de insign. Hero. l. 3. cap. 21. tradit, magnus Regni Galliarum Marechallus & Mi- nister statûs Ludovicus Scipio alludendo

ad Tatinii factum, jussit pingi in horto inambulantem mortem, summa papaverum capita excutientem bacillo Ita sanè Mag- nates hujus mundi, etiam illis mors imminet, dormiunt, dormiunt viri divitiarum som- num, cum interim mors illos humilioribus æquat, nec florem illorum ætatis, opum, de- liciarum prospiciens.

Hinc lilium, regina florum depictum cum lemmate: Impediunt nec regna mori. Additumque epigraphe:

Suppositum caleat moriens flos regius orbem
Nec florem impediunt subdita regna mori.
P. Labbe.

Non profuere obstacula contra mortem dicto Ludovico XI. Galliar. Regi, qui va- letudine inclinante varii statûs hominibus aureos montes pollicebatur prolongandæ causa vitæ, deinde se arcu munitæ, quasi mortem fugiens, inclusit. Justus Lips. c. 3. dixitque: O mors, quam amara est memoria tua homini pacem habenti in substantia sua. Weber. fon. 27. l. 6. P. Labbe in quodam epitaphio expressit: Sta viator & lege, ars artium est, scire mori, pauci scimus, quod omnes facimus. Item in quodam Poëmate p. 214.

— Mors tela irridet & arma.
Et telis armisque caret: datur ultima vitæ
Linea, quam nulli fas est excedere Regi.
Et Regum limes punctum est — Tu te ergo
minorem
Crede Deo consistere potest, ex pulvere regos,
Et cinerem me pene vides. &c.

Diogenes ab Alexandro interrogatus, cur tam avidè ossa mortuorum intueretur? Redit Ossa Patris tui quæro, sed inter plebejos manes non discerno. Hinc aliquis duas calvarias pinxit, unam inter sceptrum, alte- ram inter ligones addito lemmate: discer- ne. Vivimus impares; pares obimus, quem triumphi extulerant, cinis aquas & urna. Sar- biev. l. 20. 16.

Hinc discendum, ne inter honores, opes, voluptates & apparentias mundi hujus su- perbiamus, æquè ut pauperrimus quisque in pulverem & terram resolvendi.

Ad Hæbr. 2. v. 15. dicit Apostolus, Ut liberaret eos, qui timore mortis per totam vi- tam obnoxii erant servituti. Quæ verba per- pendens Cornel. à Lap. dicit: Servitutem, horribilis inquit, vocat mortem & horrorem mortis, Christi quotidie menti & oculis obversantis; hic enim metus & horror, omnes homines, quasi servos opprimebat, mirisque angori- bus

197.
Mors na-
turaliter
horribilis
Christi
gratia fit
suavis.

bus cruciabat, idque partim ex eo, quod mors in se sit horribilis, & ut ait Aristoteles. Omnium terribilium huius vitæ terribilissimum, partim & magis ex eo, quod homines nescirent, quo post mortem essent deventuri. Imò, cum ante Christum plerique essent impii, & putarent, vel certe suspicarentur animam esse immortalem, nihil aliud post hanc vitam quam æternam mortem & tormenta gehennæ expectare poterant. Ita Adrianus Imperator moriturus, inquit Spartianus in ejus vita, animæ suæ hoc carmine occinuit: *Animula, vagula, blandula, hospes comesque corporis, quæ nunc abibis in loca pallidula, rigida, nudula? nec, ut soles, dabis jocos.* Ita Aristoteles moriturus anxius dixisse fertur: *Nudus in hunc mundum veni, miser vixi, dubius morior, quo venturus sim, nescio, attamen Ens Entium, causa causarum miserere mei.* q. d. Apostolus: Christus liberavit homines ab horrore, & angore mortis, effecitque, ut homines, qui antea mortem horrebant, quasi æternæ mortis exordium, & quasi servi captivi mortis, metu tenebantur, nunc per Christum à peccato & morte liberati, fidentes & alacres accedant ad mortem, tanquam ad ærumnam terminum, & melioris vitæ exordium, ut dicant: Vita mihi est in tædio, mors in desiderio; cupio dissolvi & esse cum Christo, mihi vivere Christus est, & mori lucrum. Ita Theoph. Oecum. & alii. Est hic locus moralis, quod Christiani mortem horrere non debeant, vide Chrysost. in Moral. Hom. 4. Dic mihi, inquit, quid sibi volunt lampades istæ (in funere) tam splendida, nonne sicut Athletæ mortuos comitantur, Quid etiam hymni? Nonne, ut Deum glorificemus, & ei gratias agamus, quod jam coronatæ discedentem, quod à laboribus liberavit, quod à timore liberatum apud se habet, nonne propter hoc hymni, nonne propter hoc psalmodia? omnia ista gaudientium sunt. Et infra: Si quis ergo lamentatrices istas conduxerit, per multum tempus cum ab Ecclesia arcebo quasi idololatram. Christiani enim adhuc ex ritu gentili consueverant adhibere lamentatrices, quæ omnium flentem, & complorationem moverent, hoc ergo vetat Chrysostomus. Scripsit & S. Cyprianus tractatum de immortalitate, in quo docet Christianis mortem non esse timendam, sed appetendam, accipe pauca à multis. Quid, ait, est in mundo & vita hac nisi pugna cum ira, gula, libidine. Hinc gratulatur Sapiens. Sapientia 4. raptum esse justum, ne malitia mutaret intellectum ejus. Hinc Angelus quemdam mori timentem alloquens & increpans ait: *Pati timetis, exire non vultis, quid faciam vobis?* Si domus minaretur ruinam, nonne ex ea migraretis? si navis in procella periclitaretur, nonne ad portum

Aristoteles moriturus invocatur Ens Entium

confugeres? Mundus hic senescit & ruinam minatur, quin migras ad Patrem? ubi te charorum turba expectat, de tua salute secura, de tua sollicita est. Ex P. Cornel.

P. Antonius Padilius Soc. Jesu non minus illustris sanctitate in Religione quam fuerat nobilitate in mundo, morti vicinus insolide trepidationis signa dedit. Cumque ex circumstantibus quidam interrogaret, an aliquis culpæ mortuum sentiret, cohorruit ager & exclamavit. Jesu bone quantum Peccatum monstrum hoc esset Religiosus & peccatum mortale & lethale! & tamen metum non deposuit, imò Religiosum illustre quædam persona miraretur, ipsum sic timere divinum judicium. Et quid strum, reponerat, timerem, si hoc non timeam? sed crevit paulo post salutari timore concussus Dominus, quando ei revelavit, quod eadem nocte esset cantaturus Matutinum in coelo, tunc demum serenior subjunxit. Lætatus sum in his, quæ dicta sunt mihi, in do-Pretiosa mum Domini ibimus. Ludovicus de Pom-mors, te in vita P. Alvarez. c. 20. P. Drexels in Breviar. Asc. Par. IV. p. 19.

S. Guido Berthildum quemdam agonizantem, ob conscientia stimulos valde anxium, ut sibi redderetur, impetravit; ut peccata confiteretur, juvit. Annus celestis 31. Martii.

Ne dubie miserum, vexent in morte procellæ

Mentem, cor, sensus, dirige Dive meos, Et benedic pro tunc perplexo, quando superemam

Prosequar è vivis, morte trahente viam,

S. Josepho Poëtæ morienti Sancti omnes & Sanctæ Dei, quos carmine celebrat, adfuerunt. Ann. Celest. 3. April.

O sacer & superis multum dilecte Poëta Affectu tenero, quem mea musa canit, Adhuc cum reliquis Vates divine Patronis, Dum veniet vitæ scena suprema mea.

Ad mortem semper parati esse debemus, 198. instar militum, expectantium confectum, Mortes cujus tamen diem, aut horam nesciunt, mo-subitaneæ, vere nos debent tot exempla subitanæ mortis, quæ etiam prosperis, etiam latis misceri solent. Narrat Plinius duas feminas Romanas præ gaudio exspirasse, cum filios lætitia, quos in clade ad Trasymenum lacum accepta cecidisse putarent, ex inopinato sospites & quasi red vivos viderunt. Polycratam quoque, cum omnes virtutibus ejus applauderent, lætitia exanimatam scribit Plutarchus. Chilon in olympico certamine victorem & coronatum filium ample-

xans

xans exultantem animam efflavit. Diogenes Rhodius, cum duos (vel tres ut Gellius) filios Athletas eadem die vincere & victores coronari vidisset, populusque gratulabundus certatim jaceret in eos flores, in manibus filiorum præ exultatione halitum cum vita ultimum emisit, teste Tullio in Quæst. Tusc. & Gellio in noctibus atticis. Philistion Nicæus Poëta comicus Socrati coævus nimio risu vitam finivit: Unde illud: *Risu emori.* P. Cornel. in Lucæ 1. v. 47. Fabius cum lacte hausto pile mortem obiit. Henricus secundus Rex Galliarum 1559. in ludis, triumphis, dum Parisiis filie nuptias celebravit, in equestri certamine pars fracta lanceæ per illius oculum ea vi adaucta est, ut expulserit animam. Alphonsus Joannis secundus Lusitani Regis filius Anno 1401. annum agens 16. splendidissimi ingenij & fortunæ Isabellam Hispaniarum Regis filiam duxit uxorem, cujus dos erat paternorum regnorum hæreditas. Celebrabantur nuptiarum apparatu ingenti, ludi exhibiti &c. sed vix septem menses elapsi, cum Alphonsus ad ripam Tagi fluminis juveniliter exultans, excurrit equo, & lethali plaga obtrito capite datur in terram, in piscatoriam casam delatus in stramentitia culcitra moritur. Accurrit Rex adolescens Pater, & miserandum videt spectaculum. Quidam somniavit leonis faucibus se necatum; posthac adit templum, in cujus vestibulo videt leonem fauceum hiantem rictu; hic ille somnum non sine risu damnans: Et en, inquit, hic leo est, qui me hac nocte laceravit, cum dicto manum in faxeas fauces immittit, cum à latente ibi scorpione lethalem ictum accepit. Simili fato perit adolescens Hylas, quem in faxeæ ursæ faucibus itidem scorpio mordit. Quid memorem puerum stiriæ è tecto in subeuntis caput decedente occisum. Quem Martialis l. 4. Epist. 18. desilevit.

In jugulum pueri, qui rorrida templa subibat

Decidit, hyberno prægravis unda, gelu. Cumque peregrisset miseri crudelia fata.

Tabuit in calido vulnere mucro tener.

Hæc P. Drexelius in Prodomo æternitatis c. 1. Phlemon vetus comædiarum scriptor, fabulæ partem, quam recens fecerat, in scena recitabat, cumque jam in tertio actu jucundiora moveret, imber repentinus in sequentem diem opus differri coëgit. Convenerat altera die ingens multitudo, avida finis fabulæ; expectatur auctor cum tædio, tandem missi, qui invitarent tam longo desideratum, inveneruntque jacentem, librum tenentem manu, sed jam mortuum, P. Drexell. ibidem. Narrant religiosæ vitæ virum subita morte occupatum

reperitum esse in musæo, eo quidem corporis habitu, ut digium servaret intentum sacris Bibliis & illarum paginæ, in qua Sapiens cap. 4. Præmonet. Justus, si morte præoccupatus fuerit, in refrigerio erit. P. Drex. in Prod. c. 3. §. 15.

Sifara dux militiæ & Isboethus Saulis filius dum suaviter meridianatur, ad judicium rapiuntur. Ammon ad fratris Absolonis mentem trucidatur. Dux Frisonum Ratholdus à Wulfrano Præfule Christianis sacris eruditus fonte lustrali tingendus quæsit, ubi nam plures è suis majoribus crederentur esse, in paradiso, an in tartaro? dum responsum fuisset, in inferno; pedem aquis subducens, quibus tingendus erat, dixit: satius est, ut plures quam pauciores sequar: ab hoc dicto die tertia fato subitaneo raptus ad judicem. Philæmon vidit asinum ficus mensæ paratas devorantem, mox tanto diffuxit risu, ut inter cachinnos lachrymas fatales aspiciat. Puer Thracius in Hebro fluvio, postquam glaciasset, lussit, cujus rupta glacies caput præsecuit, cadaver sub undas misit. Infans in utero matris fulmine percussus obiit, matre tamen Martia superstiti. P. Drexell. in Tribunali Christi. l. 1. mo. cap. 3.

Martianus Tryzna Procancellarius Litvanicæ, insigni familia Sapichanæ tangente natus à Vladislao IV. in Coadjutorem Abrahamo Woyna Præfule Vilnensi designatus erat, sed aliter cælo visum, nam priusquam Woyna moreretur, Martianus cælo maturus. Huic in infirmitate posito somnium ejusmodi obiectum: Somniavit sepulchri sui miram magnificentiam plurimis titulis conspicuam, in cujus extrema periodo fuit M. Menise. M. cum excuteret somni rationem & duplici M. moriendum sibi esse in mense Martio colligebat, comparavit igitur excessus sui pro mense Martio rationes, verum cum supervixisse se vidit Martio, mortis meditationem in sequentem annum transtulit. Interim Majo adveniente circa plenilunium vitæ excessit. P. Rachael Jaczynski in manuscriptis. Camillus primo Consulatus sui die obiit. Crassus in senatu perorans ultimam & orationis & vitæ finivit periodum. Horolog. Princip. l. 1. c. 34.

Æschylum apud paludem Meotidem dormientem, occidit, caveam aquila cum lepore, quem venatores, ad decipiendum alios lepores eidem caveæ incluserant, subito sapiens ac in frontem illius demittens. Horolog. Princ. l. 1. c. 41. Eboerent. de morte p. 433. scribit. testudinem demissam fuisse ab aquila. Quis numeret subitaneas mortes in tot bellis, plurimi ibidem sperant, coronas victoribus debitas, spolia ex hoste, interim ip-

ipsi sunt mortis spoliū. In una olim Hierosolymorum urbe per omne tempus obsidionis mortui aut cæsi decies centena millia. Punicum bellum secundum, in solis Hispania, Italia, Sicilia, supra quindecies centena millia non totis 17. annis consumpsit. Bellum Civile Cæsaris & Pompeji ad trecenta hominum millia glutivit. Unus Cæsar undecies centena & nonaginta duo millia hominum in præliis à se occisa fatetur. P. Drexel. in Gymnas. Patient. §. 1. cap. 5. n. 2.

Imò in Scriptura sacra 2. Pat. 14. Exercitus Zaræ Æthiops continebat decies centena millia & curus trecentos & tamen tantus exercitus uno prælio prostratus est; dicitur enim v. 13. & tuerunt Æthiopes usque ad internationem. Imò in civili bello populi Dei, quod describitur 2. Paral. 13. in uno conflictu, in quo tribus Juda & Benjamin, vicit decem alias Tribus v. 17. Cæsarum vulnerati ex Israel quingenta millia virorum fortium. In aliis bellis, omnium gentium & sæculorum quot subita morte è vivis sublatis mortales, quis computabit? Utinam sanè illi, quibus bella geri placet & adest legitima potestas, parciores essent humani sanguinis, nec committerent tot populos periculo, non modò amittendæ, non suo tempore vitæ, sed etiã condemnationis æternæ, ne contra illos clamet ad Deum innocens sanguis postulatque vindictam, uti contigit An. D. 1651. Bari, ubi visa feralis Processio mortuorum à templo in templum procedens unanimi ploratu, ultionem sanguinis sui innocentis à Deo injuriarum vindice efflagitans. Hanc Processionem Berestecensis funesta Cosacis clades secuta, sed & hanc cladem ac Processionem aliæ quoque funestæ præcesserunt Historiæ. vide apud Kochowski in Clim. P. Naramowski in facie rerum Sarmat. l. 1. c. 4. n. 122. In his subitis casibus poterant esse mortes jam bonæ jam malæ, prout quemque vel in statu gratiæ, vel in statu peccati mortalis mors deprehendit. Hinc discendum, cum nesciamus, ubi & quando expectat nos mors, nos illam semper & ubique expectemus; firmus parati ad illam & iudicium Dei, non rejiciamus seria in crastinum, quod est incertum, prout ille fecit, qui literas sibi commodè redditas, in quibus dabatur illi salutare monitum, ut ab hoste sibi imminente caveret, commensationibus, compositionibus vacans, non legit dicens: *Seria in crastinum*. Et ab hoste subito advolante oppressus est. Ita quotidie vivamus, ut si forte mors ingrueret, non sit nobis necesse petere inducias cum illo Chrysacrio, de quo P. Drexel. in Prodr. æternit. c. 3. §. 13. miserabiliter clamante: *Inducias inducias*

vel usque mane, quibus tamen non impetratis, expiravit.

§. II.

De morte Peccatorum.

De morte peccatorum Regius Vates enuntiat Psalm. 33. v. 22. *Mors peccatorum pessima*. Quidni sit pessima, cum peccator sit mors æterna, cum sit mors animæ, quorum pessimo modo enim anima immortalis cum sit, tamamen mori possit, eleganter explicuit S. Augustinus l. 3. de Civit. Dei. c. 1.

Mors animæ sit, cum animam deserit Deus, sicut corporis, cum id deserit anima. Ergo utriusque rei, id est, totius hominis mors est, cum anima à Deo deserta deserit corpus, ita enim neque ex Deo vivit ipsa, neque corpus ex ipsa. Consentaneè Cyrillus Alexandrinus Orat. de exitu animæ, *mors propria est*, non quæ animam dirimit à corpore, sed quæ animam à Deo separat, Deus vita est, à quo quis disjungitur, perit. S. Gregor. l. 4. Mir. c. 17. in Scriptura ait, mors carnis dicitur umbra mortis: quia sicut vera mors est, qua anima separatur à Deo, ita umbra mortis est, qua caro separatur ab anima. Denique peccatum generat formidabilem illam æternæ damnationis mortem, de qua S. Augustinus l. 6. de Civit. c. ultim. Si anima in penis vivit æternis, mors illa æterna potius dicenda est, quàm vita: nulla quippe major est, & peior mors, quàm ubi non moritur mors. Mors enim corporis morietur post consummationem sæculi hujus. Hinc Thesaurus: *Æterna sanctio*, ut omnia pereant damnata quæ nata: post omnium mortes mors ipsa morietur. Peccatori gravissima mors contingit, dum illum à deliciis, à carne, cui nimum adhæsit, avellit, uti solet evenire, dum dens, cui adhuc caro adhæret, nec undequaque decarnatus, maxima violentia evellitur: illa separatio, illa avulsio, maximum homini adfert dolorem. Gravissima peccatori mors, dum opes, honores per illam amittit, lucris spiritualibus & operibus, quæ illum in viam æternitatis sequerentur, destitutus. Hinc Virgilius quoque non sine dolore scripsisse sibi met ipsi dicitur Epitaphium.

Pastor, Arator, Eques, pavi, colui, superavi.
Capras, rura, hostes, fronde, ligone,
manu.

De capris pastis, de rure sato, hoste subacto

Nec lac nec segetes nulla trophæa tuli.

Pro-

Professus est itideti suum dolorem Saladinus Asia, Syria, atque Egypti Sultanus, qui jussit moriens, ut interior lineus amictus ejus, quo indui solebat, hastæ impo- situs per castra portaretur, clamante eo magna voce, qui ferret; Saladinum Asia homi- torem ex totius Asia Syria atque Egypti opibus, hoc solum linteum secum referre. Annal. Dolendum sanè, quod tam multi mortalium æternum infelici morte moriantur. Hinc S. Bernardus Serm. 28. *Planxit*, inquit, meritis David super particida fili- o (puta Abialone) cui perpetuò sciret obstruendum exitum mole criminum. Hinc Saulem adjungens: Et quidem inquit, resur- gent, sed non ad vitam, ut vivi in morte infelicius moriantur. P. Drexel in Davide cap. 28.

201.
Exempla
peccato-
rum pes-
simamorte
morienti-
um.

Refert V. Beda l. 9. Histor. Angl. Au- licum Cœnredi Regis, qui aulicus peni- tentiam differebat, vidisse tandem unum li- bellum parvum, per duos venustos eph- ebos allatum, in illo, quidquid unquam bo- ni fecit, scriptum fuerat: alterum grandem librum, in quo ejus vitia continebantur al- latum per demonem; in quo ille scelera sua legit, ac postea demones allocuti illos ephēbos dixerunt: hic noster est, facite: tum ephēbi responderunt, non negamus, ve- ster est, quo vultis, ducite, hac visione per- territus miser, ait: actum est de me, perii, patet inferi, jamjam eo abripiar, sicque in- felix obiit. P. Drexel. in Trib. Chr. l. 1. c. 9.

Heliogabalus licet morti sponte sibi in- ferendæ parasset funes sericos, gladios au- reos, venena in gemmis, quibus se occide- ret, si vis urgeret, altissimam turrim sub- stratis aureis, gemmatisque tabulis, in quos se præcipitaret (dicebat enim mortem suam pretiosam esse debere, ut diceretur nemo sic periisse) nihil tamen ista valuerunt, nam præventus ab insidiatoribus, cum non ha- beret, quo fugeret, in latrinam se demersit, tractus postea sordidissime per plateas. Lam- prid. Herold. Sabell. P. Faber in Aug. in festo S. Michaelis. Ita non gemmæ, non aurum, quæ quis sibi in vita accumulat, pretiosam mortem faciunt, sed his omnibus mundi divitiis pretiosior Dei gratia.

Toleti in Hispania nobilis adolescens sta- tum religiosum, ad quem se vocari sentie- bat non obscuris indicis, commutavit cum pingui beneficio Ecclesiastico, brevi à vita scandalosa factus infamis, ab ipso Deo me- ruit non diu tolerari. Repentino morbo ad extrema deductum visitat Ecclesiastes Tole- tanus, & periculi officii sui humaniter admonet. At ille negat tantam esse ne- R. P. Kpiankowski, S. J. Collectanea Ascetica.

cessitatem; facturum se in tempore, quod sua salus inquireret, medicus instat, pau- casque horas vitæ superesse denuntiat. Ur- getigitur magis Ecclesiastes, sed idem, quod ante reportat responsum. Jam medicus vix unam superesse horam declarat, sed frustra. Ergo Ecclesiastes cum aliis presentibus in genua procumbit, ut Deo supplices sanio- rem ægro mentem impetrent, in quem fi- nem Ecclesiastes, arcepta Christi è cruce pendens effigie, Psalmum de profundis or- ditur, jamque ad illa verba venerat: *Fiant aures tuæ intendentes in vocem deprecationis meæ*. Cum ecce tibi lignea imago, tota præsentium corona inspectante, brachia ad crucem fixa resolvit, & utraque manu au- res obsecrans formidabilem hanc vocem edi- dit: *Quia vocavi te, & venisti, ego quoque* 201. *in interitu tuo videbo*. Fulmen hoc fuit, quod Vocatio- ubi ab imagine jactum est, animam infelici nemisper- elisit. Zehentner in Promont. l. 4. §. 2. P. nentem Drexels in Brev. Ascet. Part. IV. §. 186. Christus non audit

Anglus quidam Cavalier bonæ notæ, de quo in historiis Societatis Bart. Ingl. l. 4. regnante Elisabetha, cum esset lagacis in- genii, & doctrinæ magnæ, audisset discer- sum P. Guilelmi Veston Soc. Jesu, abjecit hæresim, noluitque amplius alteri fidei ad- hære, nisi Catholicæ, verum, cum esset multum dives, timuit, ne, si se declararet Catholicum contra prohibitionem Reginæ privaretur divitiis; astutum modum adinve- nit: scilicet publicè ostendere se hæreticum, ut retineret bona temporalia & intus esse Catholicum; ut cœlestia acquireret. Et quia in morte jam necessariò rejicienda esset hæresis palam, putavit ulterius hunc mo- dum esse sibi securum, quem excogitavit sa- pientia mundi. Ut sim salvus non requiri- tur vita bonæ, modò sit mors bona, quod mihi facile erit, si semper penes me retine- ro confessarium, qui me absolvet in ulti- mo morbo ab omnibus peccatis, & si fortè non potero confessionem facere, in morte sufficit una percussio peccatoris ad absolutio- nem. Ita discurrebat, & quia duo habe- bat palatia, in quibus diversis vicibus ha- bitabat, unum in urbe, alterum in villa urbi proxima, in utraque harum domuum retinebat sacerdotem Catholicum. Persua- dendo igitur sibi se habere salutem in mani- bus suis, ita voluit decipere Deum, & ra- pere paradysum cum bono latrone, mo- nuit illum P. Veston, quod erraret, dice- batque mortem posse venire subitanè & insperatam, nonne potest venire mors, dum tu dormis & te suffocare catharo, nonne potes statim tam maligna febris affici, ut in- cidas in amentiam, lethargum, aut apople- xiam, qua itaque prudentia differs ad ex- tremam penitentiam? Non est consilium con- R

tra Dominum, hæc in articulo mortis confessio est ultimum remedium; & nescio ne ultima remedia sæpè esse inefficacia; quàm multi etiam hic in Anglia similis opinionis, etiam præfente sacerdote, malè mortui. Nihilominus iste Cavalier maluit damno suo id experiri; quàm credere veritati. Quare stulta fiducia ex una domo in aliam proficiscens sanus, morbo aliquo lethali subito correptus in terra debuit deponi, confestim famuli ad advocandum unum, qui erat in proximo, sacerdotem festinarunt. Sed Deus ita mensuravit vim morbi, ut priusquam accurreret festinans consulto sacerdos, ille exspiraverit in publico diversorio, ad quod illatus fuerat, P. Rosignolius in veritatibus æternit. Doctr. 4.

§. III.

De morte pretiosa Sanctorum.

203.
Pretiosa
Sancto-
rum mors.

GNarus rerum æstimator, vir secundum cor Dei David, multum æstimat mortem Sanctorum. Psalmo 115. v. 15. *Pretiosa in conspectu Domini mors Sanctorum ejus.* Oculi humani falli possunt, frequenter vili pendunt æstimanda, & magni pendunt ea, quæ nullius momenti sunt, at mortem Sanctorum pretiosam esse in conspectu Domini, cujus oculi nunquam falli possunt, advertit specialiter à Deo illuminatus Rex Propheta. Pretiosa Sanctorum mors, cum finem imponat miseris vitæ istius, communem etiam mortem æstimabant exinde Getæ, quod miseris vitæ finiret. Hinc illis mos erat in nativitate filiorum flere, quod humanæ conditionis exponerentur miseris, in morte autem ridere, quod illas finierint; quanto majoris habent gaudii causam Sancti in morte, dum vident non solum finiri illis calamitosæ vitæ istius miseria, sed etiam stravam spem habent mox inchoandæ felicitatis æternæ. Pretiosa mors Sanctorum, cum sit porta ad æternam beatitudinem, similis illis 12. portis, de quibus Apocalip. 21. v. 21. *Et 12. portæ, 12. margaritæ sunt, per singulas: & singula portæ erant ex singulis margaritis.* per quam portam aditus patet Sanctis ad hæreditatem regni coelestis irrevocabili jure possidendam. Romani olim bene meritorum de patria corpora porta triumphali, quæ non nisi victores urbem ingrediebantur, efferebant, magni æstimabatur hæc porta. At verò quanto magis æstimanda porta hæc, mors scilicet Sanctorum, per quam illi tanquam victores mundi, & triumphatores transeunt, ut immarcescibilem regni coelestis coronam apprehendant, & æternæ beatitudinis gloriam obtineant. Ad hanc anhelabat gloriam

Apostolus Gentium Paulus, dum diceret 2. Timoth. 4. v. 6. *Tempus resolutionis meæ instat.* Tempus hoc vocat tempus mortis, mors enim non est interitus, sed resolutio hominis, quia scilicet per illam corpus terræ quasi matri, anima Deo, quasi Patri redditur, qui in resurrectione illa conjungetur, & in æternum colligabit, & glorificabiturque, sunt hæc verba Pauli, inquit, Augustinus in Psal. 31. *exultantis magis ad mortis præsentiam, & ad coronam anhelantis quàm timentis, & se ipsum cruciantis.* Ita Martyres audito mortis nuntio exultarunt & jubilarunt, P. Cornel. à Lap. hic.

Mors in Scriptura vocatur somnus, uti Mori & mortui dormientes. Ita 1. Thessal. 4. v. somnus. 12. *Nolumus autem vos ignorare fratres de dormientibus, ut non contristemini, sicut ceteri, qui spem non habent.* Vocatur autem Scriptura mortuos dormientes, ob spem resurrectionis, unde pia fuit, & est Christianorum consuetudo dicendi de mortuo, obdormivit in Domino. Ita Christus de Lazaro loquitur: *Lazarus amicus noster dormit,* Joan. 11. P. Cornel. à Lap. in 1. Thessal. 4. v. 12. Somnus est mortis imago. unde Poeta:

Stulte quid est somnus gelidæ nisi mortis imago.

Somnus nos mortis admonet, ut advertit Tertullianus 1. de anima. *Etiā per imaginem mortis fidem initiatis, discis mori & vivere, discis vigilare, dum dormis.* Et Seneca Epist. 50. *Dic mihi dormituro, potes non expergisci, potes non dormire amplius dic experrecto, Dic exeunti, potes non reverti, dic redeunti potes non exire.* At somnus mortis quàm optabilis est Sanctis, quo requiescent à laboribus suis, post quem sperant se felici resurrectionis surrecturos. Non sicut illi divites, qui dormierunt, & nihil in manibus suis invenerunt, sed beati dormiunt somnum, ex quo ad hæreditatem regni coelestis plenè possidendam excitabuntur juxta illud Psalmo 126. v. 2. *Cum dederis dilectis tuis somnum: ecce hæreditas Domini.*

Joannis 9. 4. *Venit nox, quando nemo potest operari.* Tropologicè P. Cornel. hic. Mors Cuique homini tempus vitæ est dies ad operandum & merendum gloriam sempiternam: nox verò est mors ejusdem, quare, qui sapit, sequatur consilium sapientis. *Quodcumque potest manus tua instanter operari.* Sic & Philosophi & Poætæ vitam vocarunt diem, noctem autem mortem, Musænius interrogatus, quis optimè extremum diem clauderet? respondit, qui semper postremum vi-

205.
Mors bona tam à bonis quàm à malis desideratur.

te diem sibi instare præposuerit. Ita Maximus Serm. 36. secundus Philosophus interrogatus ab Adriano Imperatore. Quid esset mors? Respondit, Æternus somnus, dissolutio divitum, corporum pavor. Ita Laert. hinc illud:

In æternam clauduntur lumina noctem.

Quocirca Messodanus vir sanctissimus jam senex, cum ab amico in crastinum vocaretur ad convivium. *Cum me vocat in crastinum,* inquit: qui à multis annis crastinum non habui, sed mortis adventum in singulos dies expectavi, uti cuique fidei & Religioso faciendum esse monuit S. Antonius. Sanctorum quoque mors nox; at nox numerosis virtutum eorumdem stellis illustris, quas stellas numera, si potes. De sanctis illud dici potest. Isaie 9. 2. *Abitantibus in regione umbra mortis, lux orta est eis:* quod perpendens R. P. Oliva stro. 1. 15. p. 44. Felices umbræ, lucis patentes, expectanda mortis umbræ, dici mater. Illæ tenebræ cor illuminant, quotquot vermes scatent de cadavere, tot stellæ micant in mente intuentium. Hoc fatetur David, cum ait Psal. 138. v. 11. *Nox illuminatio mea in deliciis meis.* Ita sanè mors Sanctorum nox, quam felici æternitatis dies sequitur, sequitur lumen gloriæ, lux perpetua. Nox hæc mundi vanitates nobis detegit, virtutum stellas demonstrat.

Carolus Rex Siciliae, cum in ultimis esset, hæc locutus est: O vanas hominum cogitationes, ah miseri honoribus delectamur, aurum acervamus & negligimus cælum. Ubi nunc vires imperii mei? eadem me necessitas involvit, quæ vilissimum mendicabulum. E tot millibus famulorum, clientum, adulatorum, ne quidem unus est, qui comes ite velit, aut possit ad Dei tribunal. Lucius Marineus de Rep. Hisp. l. 18. P. Drexellius in Prodr. æternit. c. 3. §. 26. Rex quoque David moriturus, à Deo specialiter illuminatus, non coacervationem divitiarum, non quæstionem deliciarum, & honoris Rogum, sed servitium Dei commendat, 1. Paral. 28. v. 9. *Tu autem Salomon fili mi, scito Deum patris tui, & servito ei corde perfetto, & animo voluntario: omnia enim scrutatur corda Dominus, & universas mentium cogitationes intelligit: Si qua-fieris eum, invenies: si autem dereliqueris eum, projiciet te in æternum.*

Pretiosa Sanctorum mors, quam non modò Sancti, sed etiam mali desiderant. Ita Balaam Numerorum 23. 10. dicebat: *Moriatur anima mea morte justorum & fiat novissima mea horum similia.* P. Cornel. hic R. P. Kwiakowski, S. J. Collectanea Ascetica.

Moriatur anima, id est, ego: anima verò pro homine quasi pars pro toto sumitur per Synecdochen: sic etiam sumitur à Samphone, cum ait: *Moriatur anima mea cum Philisthin.* anima enim in se mori nequit, sed tamen homini & corpori mori quasi videtur, cum ab eo separatur, sic dicitur 1. Machab. 2. 38. *Percusserunt mille animas,* id est, mille homines. Castra Israel hic vocantur castra justorum à potiori & digniori parte, licet in illis sint plures impii quàm justi; simili modo Ecclesia dicitur sancta, licet in ea plures sint impii, sensus ergo est quasi diceret Balaam: utinam mihi contingat mori, tam læta, & felici morte, quali fideles & justi Israelitæ moriuntur, scientes se ad meliorem vitam scilicet ad beatam immortalitatem transire. Omnes ergo, mali etiam, bonam mortem appetunt, sed bonam vitam fugiunt, quia bene mori felicitas est, sed bene vivere laboriosum est; unum tamen sine alio non conceditur, æternitas à morte pendet, hæc à vita bona vel mala, periisse semel æternum est. Vir quidam Princeps hæreticus, aut potius politicus, bonæ tamen indolis & ingenii rogatus, quid de Catholicis & Calvinistis sentiret, utrorum fides verior esset? Respondit argutè, se malle vivere cum Calvinistis, sed mori cum Catholicis; quod horum sit mors lætior & securior, illorum sit vita licentiosior & voluptuosior. Verum sanius & suæ saluti congruentius dixisset: Quandoquidem malo mori cum Catholicis, malo & cum eis vivere; bona enim mors à bona vita pendet, & impossibile est, eum, qui hæreticè & malè vivit, bene & feliciter mori: prudentius ergo sibi quævis dixisset Balaam: *Vivat anima mea vita justorum,* ut moriatur morte justorum. Lamachus Centurio militem erroris admissi increpabat, cumque ille culpam agnosceret & diceret: *se deinceps nil tale admissurum,* respondit: *In bello non licet bis peccare.* Ita Plutarchos in Lacon, At in morte non licet vel semel peccare. Iphicrates apud eundem ajebat. Turpissimam esse Imperatoris vocem: *Non putabam:* Christiano imprudens & stulta est vox. Non putaram tanti interesse inter bonam & malam vitam & mortem, non putaram ab ea tantam pendere æternitatem. Symbolicè mors justorum est mortificatio passionum, quam acquirunt per contemplationem & vitam coelestem. Pulchrè S. Bernardus: *Moriatur anima mea morte justorum,* ut nulla jam illaqueet fraus, nulla oblectet iniquitas, bona mors, quæ vitam non aufert, sed transfert in meliorem. Triplex est mors, inquit Hugo Card. *Natura, culpa, & gratia.* in prima moritur caro, in 2da anima, in tertia totus homo. Prima separat animam à carne. Secunda dividit gratiam à

mente. Tertia sejungit hominem à curis sæculi. Prima est omnium, 2da malorum, 3tia est bonorum. Mortui prima morte sepiuntur in mundo. Secundi in inferno cum epulone. Terti in celo cum Lazaro. De prima dicitur Ecclesiastici 41. O mors quam amara est memoria tua. De 2da Psal. 33. Mors peccatorum pessima. De 3tia. Moriatur anima mea morte iustorum.

Sancti desiderabant mortem.

Desiderabant etiam Sancti mortem bonam, S. Paulus ad Philipp. 1. v. 23. *Conarior autem à duobus, desiderium habens dissolvi & esse cum Christo.* Cornel. à Lap. hic moraliter. Plerique Sancti dissolutionem hanc desiderarunt, illudque desiderium nobis commendarunt, laudare solebat S. Augustinus illam sententiam S. Ambrosii morituri, qua suis flentibus ac rogantibus, ut à Deo longiorem posceret vitam, respondit: *Non sic vixi, ut pudeat me inter vos vivere, sed nec mori timeo, quia bonum Dominum habemus.* Cujusdam quoque inquit Possidonius Coepiscopi & familiarissimi amici sui in extremis vitæ, de talibus frequentissime referebat (Augustinus) dictum, ad quem, cum visitandum jam morti propinquantem ventitasset, & ille manus gestu, se à sæculo exiturum significaret, atque ei à se esset responsum, adhuc cum Ecclesiæ necessarium vivere posse; illum, ne putaretur hujus vitæ teneri cupiditate respondisse: Si nunquam; bene; si aliquando, quare non modo. Porro tres sunt causas, quæ S. Paulum, & alios Sanctos incitarunt ad desiderium hoc, ut cuperent dissolvi, quas persequitur D. Ambrosius l. de bono mortis & Cypr. de mortalitate. Tria enim sunt vincula, quæ nos hic ligant & premunt, unum est ærumnarum corporis, 2dum concupiscentiæ & peccatorum, 3tium terræ rerumque terrenarum. Hæc omnia mors absolvit facitque nos impassibiles, immo peccabiles, coelestes & divinos. Prima ergo causa, quæ facit nos optare hanc dissolutionem, sunt morbi & ærumnæ hujus vitæ, ex enim tantæ sunt, ut disputet S. Augustinus l. 13. Civit. An hæc vita potius mors dicenda sit quam vita. 2da hujus desiderii causa est tum concupiscentia, cum qua perennem & multiplicem luctum gerunt omnes Sancti, tum periculum peccandi mortaliter &c. Dices. Charitas inclinat semper ad majus & majus sui incrementum & ad accumulandum majora semper merita & præmia, hæc autem non per brevem sed per longam vitam acquiruntur. & ita est, sed tamen si in una lance ponas spem hujus augmenti meritorum, & charitatis, in altera verbò ponas periculum peccandi mortaliter, hæc illi longè præponderabit, idem suo modo & proportionem censent Sancti de

peccatis venialibus. 3tia hujus desiderii causa, eaque potissima est, ut ad æternam illam, beatamque vitam transeamus, simusque cum Christo & Sanctis; Unde solam hanc desiderii sui causam exprimit hic Apostolus. Hanc causam perurget S. Cyprianus: *Magnus nos illic charorum numerus expectat patrum, fratrum, filiorum, frequens nos turba & copiosa desideras, jam de sua immortalitate secuta, & adhuc de nostra salute sollicita, ad horum conspectum, & complexum venire, quantæ & nobis, & illis in communi latitia est.* S. Gregor. l. 1. dialog. cap. 2. refert Marcelum à morte suscitatum à S. Fortunato Episcopo Tudertino, ingemuisse ac dixisse: *O quid fecisti, & quid fecisti.* P. Cornel. à Lap. in cap. 1. ad Philipp. v. 23.

S. Hilariion puer penè existens, incidit in latrones, qui ad eum conversi, quid, in Mortem quiunt, faceres, si latrones ad te venirent? Sancti non quibus ille respondit: *Nudus latrones non timeant, met.* Et illi certe ajunt occidi potes, possum, imò illi inquit, possum & ideo latrones non timeo, sultant & quia mori paratus sum. P. Cornel. in Actor. exultant c. 19. v. 15. Insultat morti Paulus 1. Cor. in morte. 15. v. 55. *Ubi est mors victoria tua, ubi est mors stimulus tuus.* Citat Paulus Osæ cap. 13. 14. *Ero mortua, O mors, morsus tuus ero inferne.* Apostolus hic immutavit verba non sensum, eodem recidit versio LXX. cum nostra ad Hebr. Osæ 13. sensus ergo est, Ubi est mors victoria tua, & stimulus tuus, quo soles homines occidere, eisque dominari, q. d. perit, contractus est à Christo, qui est mors tua, o mors, & morsu suo te, O inferne, disruptit. Ubi adverte hoc ceptum est impleri cum Christus resurrexit & animas Sanctorum è limbo reduxit, sicque ex inferis quasi morsu hanc partem abstulit. Ita Ansel. August. perfecte autem implebitur in communi resurrectione, ut hic docet Apostolus. S. Franciscus, cum gravissimis arderet corporis doloribus, nulum aliud fomentum habebat, cum & ipse divinas laudes caneret, & alios canentes audiret, cumque objurgaretur ab Helia dicente: Illud tempus extremum poenitentiae dandum non gaudio &c. *Non licere sibi aliud facere, cum sciret, se brevi cum DEO fore.*

Sanctus Bernard. Sermo. 26. in Cantic. Loquens de morte fratris sui Gerardi, qui animam agens in illam Psalms vocem eruperat. *Laudate DEUM in celis, laudate eum in excelsis,* sic ait: *Jam tibi frater mi, nocte adhuc media die sebat, nox sicut dies illuminabitur. Accitus sum ego ad id miraculi, videre exultantem in morte, hominem, insultantem morti, ubi est mors victoria tua? ubi est mors stimulus tuus? Jam non est stimulus sed júbilus, jam cantando moritur homo, & moriendo can-*

141.

141. P. Cornel. à Lap. in 1. Corinth. 15. v. 55. Non timebat mortem Job, imò ex illa spem felicitis æternitatis desumebat, cum diceret c. 29. v. 18. *In nidulo meo moriar, & sicut Phoenix multiplicabo dies meos.* Cur meos? Dies hujus vitæ non sunt dies nostri, haberemus eos in nostra potestate, & esset in nostra potestate eos augere: sed sunt in potestate tot Tyrannorum, quot sunt miserie vitæ. Soli dies æternitatis sunt nostri; sed si sunt dies æternitatis, quomodo multiplicabuntur, cum æternitas non admittat multiplicationem & augmentum. 2. Æternitas DEI crescere non potest, hominum potest; quia licet finem non habeat, habet principium, neque crescere potest à parte post, in qua parte fuit, sed à parte ante, à qua incipit, atque hoc modo, quantum vitæ detrahatur, tantum æternitati superadditur, atque adeò mors juveni auget æternitatem à parte ante, DEUS loquens Abraham de gloria filiorum suorum posteritate, nunc eos pulveri, nunc stellis comparavit, ut eos doceret (ait Philo) quod eo pacto evaderent stellæ, si in cineres resolverentur, P. Vieira in exeq. Domicillæ de Ataide 1649.

207. Apocalypsis 14. 13. Vox de celo audita, quam justus est scribere S. Joannes. *Beati mortui, qui in Domino moriuntur.* Beati mortui. S. Cyprianus suos adhortans, ad res gloriosas patientiam, l. Mortalitat. *Quanta præstio sublimitas inter ruinas humani generis stare?* Quæres, qui nam mortui in Domino; & ad literam LXX. mortui ample sumunt, scilicet tam pro mortuis in præsentem, quam in futurum, quam in præterito, ut significet tam morientes, quam morituros, quam defunctos jam mortuos, sic enim Hebræi sæpe ampliant tempora suorum verborum, ut sub præterito intelligant præsens, & futurum & viceversa. Porro, ut quis moriatur in Domino, vivere debet in Domino, id est in DEI gratia & voluntate, ferè enim bonam vitam bona mors, & malam vitam mala mors sequitur, ut ait Augustinus. Sicut ergo Romæ mori non potest, qui Romæ non vixit, sic, qui in DEO non vixit, in DEO mori non poterit & contra, qui cum DEO conjunctus vixit, in DEO etiam morietur. Hinc bene quispiam:

Ut tibi mors felix contingat vivere discere,
Ut felix possis vivere, discere mori.

Et S. Augustinus de Discip. Christian. c. 12. *Mori malè times, & malè vivere non times? corrige malè vivere, time malè mori, sed noli timere, non potest malè mori, qui bene vixit, Christianus es, fidei oculum intende, contigit mori inopem illum, & deferri ab Angelis in Sinum Abraham, quid*

proderat Diviti sepulchrum marmoreum, sitienti apud inferos? Quid oberant pauperi panni cum sanie ulcerum ejus requiescenti in sinu Abraham, modò elige mortem &c.

Moraliter innuit hic S. Joannes mortem beatam, & perfectam eorum esse, qui in Domino, id est in Domini Dei commemoratione, inchoatione, amore, ideoque in actu charitatis animam efflant: quod proinde omnibus desiderandum, & re ipsa faciendum est. Ita mortuus est S. Augustinus, recitans cum lachrymis psalmos poenitentiales, in actu contritionis, qui est actus amoris DEI, Teste Possidonio in ejus vita. S. Thomas Aquinas elevatis in cælum oculis & manibus, alta voce pronuncians illa Cant. 7. v. 11. *Verbaultimo à se explicata, Veni dilecte mi, egrediamur in Agrum, moriens in cælum evolavit, S. Ludovicus fixis in cælum oculis, ardenti spe & amore suspirans: Introibo in domum tuam Domine, adorabo ad templum sanctum tuum, & confitebor nomini sancto tuo, Spiritum DEO, & cælo reddidit.*

B. Petrus Cælestinus dicto: Laudet Dominum omnis spiritus, immortalis est. S. Franciscus Xaverius, manu tenens, crebroque exosculans Christum crucifixum ac ingeminans. *JESU Cordis mei:* in cor ejus spiritum suum deposuit. Beatiores sunt, qui non tantum in actu, sed ex actu & vi amoris DEI moriuntur. Ita mortua est B. Virgo ex languore & desiderio videndi Christum, Ita & amore mortua B. Magdalena, S. Franciscus, S. Catharina Senensis, S. Borromæus, noster S. Stanislaus Kostka. Dicitur ulterius Apocalyp. 14. 13. *Amodo jam dicit spiritus, ut requiescant à laboribus suis. Ut requiescant (perpetam Beza quoniam requiescunt) à laboribus suis. Amodo id est ex nunc, & deinceps in æternum. Puta à tempore mortis, illico requiescunt, & requiescent in omne ævum.* Ita Ambrosius, Haymo, Beda, qui diciturque ad mortem oportet laborare, certare, pati, post mortem dicitur: *Quid dedit dilectis suis somnum, ecce hæc dicit Domini.* Obijciunt hæretici, si justi omnes mox à morte requiescunt à laboribus: ergo nulli eunt ad purgatorium ejusque cruciatus; & Negando consequentiam. Nam primo quod dicitur hic justos requiescere à laboribus, intellige hujus vitæ, quos scilicet exantillarunt, in mortificatione passionum, in observatione Divinæ legis, & in persecutionum tolerantia. Hi enim mox à morte ab eis requiescunt, sed siquid adhuc labis habeant, illud detegendum est in purgatorio. Adde, eos in purgatorio requiescere in certa spe salutis & gloriæ æternæ brevi affuturæ, quæ cum aderit, re ipsa in æternam requiem introibunt. 2do Turrianus & ex eo Franciscus Suarez.

R 3

3tia

3tia. parte tract. de poenitentia disput. 43. censent S. Joannem hic loqui tantum de perfectis justis, qui nulla labe culpæ etiam veniali, nulloque poenæ reatu pro culpa lenda obstricti sunt & puri prorsus sunt & liberi. Hi enim cum nullum habeant debitum mox in æternam requiem introibunt. Plura P. Cornel. in 14. Apocal. v. 13.

208.
Mors jucunda.

Plato Cœnobiarcha, teste Theodoro lato animo expectabat mortem. Ad sepulchrum suum, cui erat inhumandus, se deferri voluit. Et hæc est, inquit, laborum meorum meta, hic terminus. Morte jam instante funebre carmen canere cepit his verbis. Resurgent mortui & exsurgent, qui sunt in monumentis, & lætabuntur, qui sunt in terra. D. Antonius Florentinus Præsul de Antonio Paduano commemorat: hic dum se illi Christus sub mortem visendum præbisset, cum lætitia animi hymnum: O gloriosa Domina cantabat. Curtius libr. 7. c. 24. refert de Sogdianorum captivis triginta nobilissimis: hi ad Alexandrum Macedonem adducti, ut per interpretem cognoverunt, jussu Regis ad supplicium se trahi carmen lætantium modo canere tripudiis & corporis motu gaudium animi ostentare ceperunt. Rex miratus revocari eos jubet, causam lætitiæ querit. Illi si ab alio necarentur tristes se morituros respondent, nunc tanti Regis jussu cadere, honestam sibi mortem videri, quam & carminibus sui moris, lætitiæque celebrarent. Quanto majori exultant gaudio Sancti, qui in Domino moriuntur, qui ex decreto summi Regis ad feliciorum vitam transeunt. P. Drexellius in Christo moriente c. 1. Ælianus tradit l. 5. variat. histor. cap. 6. Calanus Sophista Indus cum Alexandro, Macedonibus, insuper & vitæ multum valedixisset, in pulcherrimo Babylonis suburbio, pyram e lignis odoratis constructam conscendit, mediaque strue lignorum stetit, coronatus fulgente, quem ipse adorabat, sole. Quo facto signum Macedonibus dedit, ut pyram accenderent. Ardenter rogo, flammis involutus, Calanus constitit immotus, neque ante collapsus est, quam exspirasset. Alexander obstupescens viri animum, dixisse fertur: A Calano potentiores hostes debellatos quam à se. Nam Alexander cum Petro, Taxilla, Dario, Calanus verò cum labore & morte decertavit. P. Drexell. in Prodromo æternit. Quam fortiori animo Christi heroes rogos, aliæque tormenta affulgentes sibi Solis justitiæ gratia sustinuerunt.

Apoph- Sanctæ fuerunt mortes antiquorum Patrum triarcharum, sancta monita suis relinquentium, ut Josephi Patriarchæ Genes. 50. v. 25. Moyse Deuterom. 31. & 32. Josue c.

24. Davidis 2. Regum. 22. & 23. Elisei 4. Regum 13. Mathat. Machab. 2. S. Basilii moriens suos ad se confluentes doctrina sacra instruxit, dicensque: *In manus tuas Domine commendo spiritum meum.* Sancte obiit. S. Augustinus moriens. *Non est mirum, inquit, quod cadunt ligna & lapides, & mortales moriuntur.* S. Chrysostomus ante mortem plurima passus, moriens dixit: *Gloria tibi Domine de rebus omnibus*; uti refert Niceph. S. Fulgentius acerrimo morbo correptus, *Domine, inquit, da mihi modò patientiam, & postea indulgentiam.* S. Hilariion teste S. Hieronymo moriens dicebat: *Egredere, quid times? anima mea? quid dubitas? septuaginta propè annis servivi tibi Christo & mori times?* S. Bernardus moriens: *Hæc tria, ait, in vita servavi, quæ vobis commendo.* 1mo. Minus sensui meo, quam alterius credidi. 2do. Læsus de lædente vindictam non expetivi. 3tio. Nemini scandalum facere volui, & si quando incidit, sedavi, ut potui. S. Gerardus S. Bernardi frater, moriens ait: *Laudate Dominum de talis, laudate Dominum de excelsis.* Ferdinandus Castellæ Rex moriens: *Domine, inquit, regnum, quod à te accepi, tibi restituo, colloca me quæso in æterna luce.* Carolus Siciliæ Rex moriens; *O vanus inquit, hominum cogitationes, quid mihi jam regnum prodest, quam præstaret jam pauperem fuisse non Regem.* P. Cornel. à Lap. in Gen. cap. 50. v. 25. P. Suarez moriturus dicebat: *Non putabam, tam suave mori.* S. Dominicus dicebat: *Occurrite Sancti Dei &c. V. Berchmans regulas, imaginem Crucifixi & coronam tenens dicebat: Hæc tria mihi charissima, cum his moriar.* Quidam in Gallia Narbonensi dicebat: *Quid prodest Pindarum legisse.* Philip. 3tius Hispaniarum Rex dicebat; *Utinam in aliquo religiosa domus angulo vitam traduxissem.* Noster Joannes à Campis moriturus dicebat: *O si scires quantum in morte solatium Beatissima in vita culta.* P. Laniccius de morte, abst. à peccatis, parte 3tia de morte. abst. à pecc.

Diocletiani & Maximiniani ævo invicti martyres Ursus & Victor cum 60. so. Mortes ciis, quilibet caput suum à cervicibus restando certum viæ spatium manibus suis gestavit. Surius. Tomo 5. S. Benedictus Benedictum. diſſinorum Patriarcha animam DEO stans reddidit. Lippello. 21. Mart. P. Drexell. in Prodr. æternit. cap. 3. S. Jonas S. Dionysii Discipulus capite plexus, caput suum per tria miliaria portavit. P. Nadasl in anno cœlest. die 22. Septembr. De quo:

Consilium manibus portans operatur & ultro, Proque Deo Martyr devovet ipse caput.

Al.

Mors
lix S. F
cis.

210
Mors
verè R
giz.

Alluditur ad illud operata consilio manuum, S. Elipius Martyr, simulacris Gentilium contractis, relictum gladio caput utraque manu ad montem usque, ubi sepeliendus erat, deportavit. P. Nadas in anno coelesti die 16. Octob. De quo Martyre,

Effert ipse suum funus de morte triumphans.
Fert caput, & morte est fortior ipse sua.

S. Justus novennis parvulus, prophetiae ac elemosynae Spiritu plenus, praecisum suum Christi causae caput ipse elevans, & per fratrem ac patrem matri mittens agebat: Ut amoris erga se mei hoc pignus habeat: quod si mei tenetur desiderio, studeat sequi me in paradiso jam degentem. P. Nadas in Anno coelesti die 18. Octobr. De quo Martyre,

Ludere nunc, divine puer, num eludere mortem
Sic placet? & lusus sit tibi sphaera, caput?
Per patris, fratrisque manus sic matris amor
Colludis? nosti vincere, plaude puer.
Nam capitis lusus praeluserat iste coronae
Justitiae, Numen quam tibi Juste dedit.

P. Severinus Boëtius Poeta, Philosophus, qui relictum suum caput sanctum, ipsemet, usque ad templum delatum, arae imposuit, & interrogatus, à quonam fuerit percussus, respondit: Ab impiis. P. Nadas in Anno coelesti die 23. Octobr. De quo Martyre.

Verfando manibus caput, o divine Poëta
Pergis, nec titubant morte premente pedes.
Scande supercoeli Parnassum latus honoris.
Hoc insigne caput, laurea summa manet.

Morte-
lix S. Felix Martyr, dum ad supplicium
ducitur, alta voce dixit: Virginitatem custodi, Evangelia servavi, veritatem praedicavi, nunc recto cervicem Deo victima.
Baron. To. 2. anno 302. P. Drexell. in Prodr. aeternit. c. 3.

S. Dionysius Areopagita jam capitis damnatus dixit: Ultimum verbum Domini mei in cruce, sit & mihi ultimum in hac luce. Pater in manus tuas commendo Spiritum. P. Drexell. in tribun. Christi l. 1. c. 3.

210.
Mortes
verè Re-
giz.
S. Ludovicus IX. Galliarum Rex moriturus, inter alia sub ultimam lucem dixit illud Psal. 5. Ego autem in multitudine misericordiae tuae introibo in domum tuam, adorabo ad templum sanctum tuum, in timore tuo Domine deduc me in justitiam

tuam. P. Drexell. in tribun. Christi l. 1. c. 10. Anno Christi 1136. Ludovicus Crassus Rex Galliarum cum annis 30. regno praefuisset, anno aetatis suae 60. post largissimam in templa & pauperes erogatam elemosynam, exhomologesim saepius iteravit, Eucharistiam suscepit, quibus omnibus peractis taperem sterni, eumque in crucis formam cinere perspetgi, & in illo se collocari voluit, ac in hoc situ judicem suum operiri. P. Drexellius ibidem.

Ferdinandus Castellae & Legionis Rex Catholicus & pudicus A. D. 1065. uti refert Lucas Tudensis, & ex eo Baronius deficiens ab Episcopis, & viris Religiosis, uti voluit, delatus est ad Ecclesiam, cultu regio ibi fixis genibus ad altare ait: Tua est potestas Domine, tuum est regnum, regnum, quod te donante accepi, & quamdiu tuae placuit Majestati, rexi, ecce reddo tibi tantum animam, devoragine ipsius mundi ereptam, ut ipsam ad te suscipias, deprecor, & haec dicens exiit regalem chlamidem, qua induebatur corpus, deposuit & gemmatam coronam, qua caput ambiebat; atque cum lachrymis solo prostratus, pro delictorum venia Dominum attentius exorabat. Tunc ab Episcopis accepta poenitentiae, extremae unctionis Sacramento perunctus, induitur cilicio pro ornamento regali, & aspergitur cinere pro aureo diademate, cui vitali in poenitentia permanenti, coram praedicto altari, duobus diebus à Deo vivere datum est, sequenti autem die, quae erat Joannis Evangelistae, inter manus Pontificum caelo tradidit spiritum.

A. C. 1065. Carolus V. Imperator diu ante mortem administratione Reipub. se spontè submovit, & cum in filium, jam validum ævi, & animi curas contulisset, secessit in Hispaniam, & in S. Justi Monasterio se abdidit cum 12. duntaxat familiaribus, interdixit autem aliter se, quam Carolum appellari. Sarcophagum cum suppellectili funebri sibi construi fecit, quem secum deportari clanculum, quocunque iret, jussit, putabant alii ibi latere thesaurum, alii libros &c. Ille verbò subticendo, quid esset in rei cujusdam sibi omnium charissimae usum, id secum deferri dicebat, sic assidue mortem ante oculos sibi proposuit. De hoc refert P. Fami. Strada Doc. 1. T. 7. Carolus V. Imperator fratri Ferdinando imperium Philippo filio Hispaniae regnum resignavit, & hoc tempore, quo posset imperare, destitit, suo etiam supervixit funeri, quod solemne adhuc vivens apparari mandavit, ceremonias vidit, exequias ac carmen funebre cantavit, ad extremum, faciem, quam accensam gestabat, Sacerdoti

tradidit, dicens: Ego te vitæ ac necis arbitro oro, ut quemadmodum oblatum hunc cereum à me Sacerdos recepit, ita animam meam tu suscipias. Hujus Caroli V. avus Maximilianus I. testamento cavet, ut exanimatum corpus suum, rudi linteo involutum, sarcophago, quem quadriennio ante mortem sibi parari curarat, imponeretur, naribus, ore, auribus viva calce oppletis. Cur hoc. Voluit monumentum illud assidue in oculis habere, quod diceret: Maximiliane cogita mori, quid te dilatas & extendis? quem tot regna non capiunt, locus iste capiet. Sed cur non aromatibus, sed calce conditi vis? Ut citius redeam in terram, ex qua sum sumptus. Memento homo, quia pulvis es, & in pulverem reverteris. Ita Justus Lipsius, Cornel. à Lap. in c. 23. Numerorum. v. 10.

211.
Leta
mors.

Pelagius Græcus interpres l. 2. n. 52. refert senem Religiosum in Scythia morbo fatali confectum; cum non pauci lectulum morientis cingerent, senex oculos insolito modo circumvolvens, semel iterumque risit, quærentibus, mirantibusque cur rideret, respondit triplicem ob causam risisse. Ego, inquit, risi, quia vos timetis mortem omnibus communem nemini non subeundam. Deinde risi, quia cum mortem timeatis, nihilominus vos parum sollicitè paretis ad mortem. Risisti. Quandoquidem vos plorare cerno, quos letari conveniret, cum ego nunc à laboribus transeam ad requiem. His dictis obiit, P. Drexell, in Tribunal. Christi l. 1. c. 10.

Eccles. 48. v. 27. dicitur de Ezechia Rege. In diebus ipsis retro rediit sol, & addidit Regi vitam. Spiritu magno vidit ultima & consolatus est lugentes in Sion. Utinam nos quoque spiritu magno, spiritu principali confirmati & gratia Dei pleni videamus ultima, nobisque & aliis consolationem adferamus.

Mors
generosa.

P. Henricus Morus Anglus, in Anglia, in odium fidei, morti destinatus, se etiam ipse victimam obtulit, acceptoque Nuntio succlamavit flagranter: Veni mi JESU dulcissime, ut devictus tibi, à te nulla æternitate avellat. Venite vincula, crates, tormenta, lamenta mortis venite. JESU amare placetis; In loco supplicii cum dixisset: In manus tuas Domine commendo spiritum meum, pectus in signum animi de peccatis dolentis percussit, simulque subducto carro pendit, & mox quadrifariam in partes carnificatus est. P. Nadasi in anno dier. memor. Ima Februarii.

S. Petrus Ballidus moriturus, cum qui. Mors laudam dixisset: *Sorsum corda*. Respondit: Ita Jam ibi est. Dum illi denuntiaturum esset, ex revelatione eundem recta ad cælum iturum, respondit: *Gloria Patri, & Filio &c.* P. Nadasi ibidem 27. Octobr.

Ignatius de Rassinghem Coadjutor Bel. Mors ex ga licet ex illustrissima Isenglineniorum co-obedientum familia natus, & linguæ latinæ non ignarus, elegit abjectus esse in domo Dei. Mortuus ante supremam paucis horis, pro felici exitu benedictionem, atque ut sic dicam, obedienter moriendi facultatem supplex petivit, eaque obtenta, obedientem animam dedit. Ibid. 7. Decemb. Petrus Monerius Gallus Scholasticus Soc. JESU in mortis proximæ termino dæmonem sibi adstantem suspexit, & quærit, an esset aliquid, quod sibi objiceret, innuit dæmon, se nihil habere, P. Wieruszowski die 28. Maji.

P. Franciscus Cardosus Lusitanus dum Mors bea vocatur à Sacrario ad Missam celebrandam, reperitur mortuus, portecto in apertum librum (Biblia erant) digito, impressa ibi verba hæc monstrante: *Beati mortui, qui in Domino moriuntur.*

Nec dubitare licet mortem venisse beatam, Demonstrata jubent, Biblia ferre fidem. P. Wieruszowski die 20. 7bris.

P. Franciscus Soboya Hispanus, præerat primò Curie Marescallus Filii S. Francis. ejusdemque Ducis ac Domini exemplo Societatem impetravit. In ejus exequiis, cum cerei pro eo condendo 24. horis arsisent, è cera (ut patuit ponderantibus) ne unica quidem uncia defuit, ex quantitate retenta, quam prius necdum accensi habuerunt. Inde piaturum non es progressus ad ignem, Qui parit ceræ parit & ille tibi, P. Wieruszowski die 3. Novem.

Ludovicus Cortesius Jurisconsultus Patavianus in funus suum 50. Musicos conduxit, à 12. virginibus veste viridi ornatis se ferri jussit, flere testamento prohibuit. Weber Fin. 27. §. 17.

B. Albertus Magnus Magister D. Thomæ ultimo vitæ triennio Philosophiæ & Theologiæ oblitus repente meliorem Philosophiam reperit, quando tumultum quotidie, ut specularetur, adiit. Ann. Cæle. 13. Novemb.

Doctrinæ subito extremis oblitus in annis Sis licet ò Doctor magne, memento mori,

Et

Et studuit, didicique mori: Est ars ista suprema;
Et consummata est ars, bene scire mori.

Mortis S. Gertrudi virgini, ultro data etiam ma-
bonæ affe- nu, mortem ac æternitatem felicem pro-
curatio. misit è sinu MARIE JESUS, P. Nadasi in
Anno Cæle. 17. Martii.

Non, non, terribilem lucram cum morte timebis.

Fert tibi suppetias diva suprema manus.
Scire mori Illa triumphalem referat tibi dextera portam.
ars magna. Nec non ad Superos indicat illa viam.

Memoria Non obliviscitur homo lucri tempora-
mortis lis, quanto magis oblivisci non deberet lucri
quia ne- spiritualis, quod provenit ex morte, ejus-
cessat. que memoria, ad Philipp. 1. v. 21. dicebat
212. Apostolus: *Mihi verò vivere Christus est, & mori lucrum.* Cornel. à Lap. hic *Mori lucrum.* Primò simpliciter q. d. Mors est lucrum beatitudinis, mortem ergo non timeo, quia, si occidar, lucrabor vitam æternam præsensque fruam Christo. Ita Chrysost. Ambros. D. Thom. 2dò. Exponitur hoc: *mori*, id est, mortis meæ lucrum est scilicet Christus, idem qui est & vita mea, Christus inquam, id est, fructus & conjunctio Christi. Ad hoc mortis & Christi lucrum anhelabat S. Ignatius. *Rogo vos*, inquit ad Romanos, *ne erga me intempestive benevolis sitis, finite me bestiarum escam esse, per quas Deum assequi licet.* S. Chrysost. in Moral. Hom. 3. docet, Christianos non debere fugere fideles mortuos, eo quod mortui sunt, quia eis mors lucrum est vitæ melioris, sed lugendos esse & adjuvandos, si in aliquibus peccatis mortui sunt. Apud Indos Orientales est quædam gens, apud quam mortuorum ossa loco aureorum nummorum conservabantur. Similiter mortis memoria pretiosa & inter lucra reputanda ac retinenda in memoria velut in scrinio. Possunt excitare memoriam ossa illa, quibus plenus erat campus Ezechielis 37. v. 1. *Qua acceperunt ossa ad ossa v. 7.* In quo resurrectio mortuorum notatur, nos quoque memores simus, quod accedamus ad hæc, eritque quisque tanquam osex ossibus istis, sed spes felicitis resurrectionis post mortem nobis in lucro, illaque gaudeamus.

Teste Joanne Climaco Gra. 6to. Homo Religiosus & solitarius ad extrema perductus, hora una jacuit quasi extra se, dum tamen ad se rediit, petiit, ut ab illo abscederent, quibus egressis tugurii aditum lapidibus obstruxit, relicto uno foramine exiguo, per quod illi esca suppeditaretur, in hac austeritate 12. annis vixit lachrymabundus sedendo, præter panem & aquam R. P. Kwiatkowski, S. J. Collectanea Asierica.

Memoria
mortis ar-
cet pecca-
um.

nihil degustavit, tandem sub vitæ finem, dum accolæ rupto pariete ad illum accurrerint, petierintque aliquod monitum, dixit: Nemo, qui revera mortis memoriam agnovit, peccare unquam poterit. P. Drex, in Prod. æternit. c. 3. §. 36.

S. Germanus Episcopus miraculis clarus, qui mortis semper, maxime cum ad lectum iret, memor erat, Moysis instar visus est, radiis, velut cornibus relucere. Ann. Cæle. 28. Maji.

Quam pretiosa fuit quam illustris mors tua
Præful
Cornutis radiis clara coronâ probat.
Nos quoque si memores essemus mortis, adef-
let
Hæc nobis felix, & bona vita foret.

S. Bertulphus è feretro suo, pulsu edito, significabat, si quæ clades populo iminebat. Ann. Cælestis 6. Februarii.

Mortales vigilate, sonat vox mortua tumbæ
Indormire malis, nos vetat iste sonus
Si vox ista simul nobis resonaret in ante,
Possemus celeri damna præire fugâ.

S. Ida vidua tumbam, quam sibi præparaverat, elemosynis quotidie bis implevit, easque pro felici ad mortem præparatione in egenos è tumba distribuit. P. Nadasi in Anno Cæle. die 4. Septembris. Ad illam:

Nascoris Christo, moriens vitæque perenni
Vives; nam panis, fit tibi tumba domus.
Uberrate domus Dei satiaberis Ida
Mensura in cælis te copiosa manet.

S. Chrysost. *Considera mihi*, inquit, *Dei providentiam, non ipsum (Adamum) primum mori permisit, sed hoc, ejus filium (Abel) pati, ut ante oculos tabescens filii corpus, intuitus & marcescens magnam ex hoc aspectu Philosophiæ disciplinam lumeret.* Actorum 20. v. 9. Sedens autem quidam adolescens, nomine Eutychus super fenestram, cum mergeretur somno gravi, disputante diu Paulo, ductus somno cecidit de tertio cænaculo deorsum, & sublatus est mortuus (Hic adolescens suscitatus fuit à S. Paulo) Concionabatur tunc D. Paulus, sed dum hic calus contigit, sermonem finivit. Quare? Dat rationem S. Chrysostomus Hom. 43 in Act. Apost. *Causa pro Doctore sum.* S. Bernard. Serm. 3. de tentat. Si te luxuria tentat, si libido ad peccatum incitat, obijce tibi memoriam mortis. Seneca ad Lucillum I libidinis incendium continebis, si te moriturum cogitaveris.

S

Mor-

213.
Mortis
memoria
pernecef-
aria,

Mortis memoria res est tam necessaria, ut ea non minus, quam pane cibario egeamus. Psal. 108. 11. dicit David: Cinerem tanquam panem manducabam. Balduinus ibi cinerem &c. id est, memoria infirmitatis & conditionis meae, qua memini me cinerem & pulverem esse, panis mihi est, refectio mea est. Oramus. *Panem nostrum quotidianum da nobis hodie.* Mar. 6. Augustinus id perpendens: Competenter ergo oramus panem nostrum quotidianum dari nobis hodie, quia crastinus dies, quod pariat, ignoramus. Ita cum pane quotidiano, quotidie memoria mortis utendum est nobis. Plura Didacus Nissenus Serm. 1. Period. 2. die Cinerum.

Doctor Mellissus optabat duplici morte mori: morte iustorum, & morte Angelorum. Prior mors fit moriendo cupiditatibus quoad voluntatem. Altera fit moriendo terrenis imaginibus, quantum ad intellectum. Bona mors, quae vitam non aufert, sed transfert in melius. P. Kwiatkiewicz in *Face Ascetica* p. 69. Mors etiam patitur plerisque melioris vitae mater est, ut mors Isabella Imperatricis Sancto Francisco Borgia. Plato dicebat, ut Hieronymus scribit, omnem Sapientium vitam seu Philosophiam esse meditationem mortis. S. Rembertus Archiepiscopus Bremensis dicebat, Primam Philosophiae definitionem esse meditationem mortis. Plura P. Lancicius de mortis abstinentia, a peccatis par. tertia. Considerat Pererius, quod Dominus mortem Adamo comminatus est, non infernum: memoria enim mortis acrior est. Mortis seria consideratio & memoria magnus est ad perfectionem, & contemptum terrenorum stimulus. S. Hieronymus. Facile contemnit omnia, qui se cogitat morituum. David, dum illalata esset aqua de cisterna Bethlehem, dicebat: Num sanguinem hominum istorum bibam, S. Ambrosius supra hoc: Suavitatem bibendi aqua habere non poterat, quae proposito mortis horrore constabat. P. Andreas Zea prima Quadragesimalis jejunii die benedictum cinerem asservabat, & in eo mortis memoriam continuò fovebat, in eoque cinere ita religiosum fervorem servavit, ut non plurimis tantum virtutum exemplis, sed miraculis etiam claresceret. Et de illo 1ma Januarii meminit P. Nadasi. Plura Krosnowski in *Viat. par. 1. Alloc. 10.* Severus Imperator loculum sibi funebrem parari iussit, cui se interdum includens eundem alloquebatur. O locule, virum capies, quem orbis non capit. Orator extemp. p. 2. c. 8. In coronationibus Imperatorum mos fuerat, ut ipso coronationis die egregius sepulchrorum fabricator tres lapides Alabastrum, Jaspidem & Porphyrum asserret in-

clamans. Elige Augustissime Caesar, ex quo me tumulum fabricare velis. Adeò etiam mundi Principes mortis memoriam habere curarunt. Ibid. Majolus Episcopus Vulturanenensis ut ipse testatur To. 1. Coll. 23. vix Ephebum egressus in tantam se futuræ mortis cogitationem erexerat, ut depictas ad omnia conclavis sui latera mortis imagines appenderet, ut hoc aspectu magis ad coelestia animaretur. Hanc 1ma imagini Epigraphen adjunxerat. Vivens semper morere, ut mortuus semper vivas. Alteri imagini hunc versiculum addiderat:

Ne moriari opus est, mortem prævertere morte.

3tio. Ut omnium voluptatum, divitiarum, honorum contemptum hanc gnomen habebat. Semina nequitiae languidiora facit. Plura P. Le Blanc in Psal. 7. v. 14.

Hæc est conclusio, quæ ex hæcenus præmissis sequi debet, mors sancta specialiter Praxis autem, ut concludas vitam in bona forma, sanctæ hæc dum vivis, præmittenda sunt. 1mo. moriendi Nullum grave peccatum etiam ad breve ex palæstra tempus patiari in anima, sed quamprimum pietatis illud per confessionem dele, nec unquam P. Morarte ad somnum conferas non præmissio actu contritionis. Quis enim scit, an hac nocte non repetent à te animam tuam? hæc verò, si in statu peccati mortalis è corpore discesserit, ubi erit? 2do. Assuesce vivendo resistere tentationibus, & sæpe elice actus fidei, spei, charitatis, ut sic habitu contracto facilius eos elicias in illa debilitate corporis ac doloribus morbi lethalis. 3. Nulli rei in hoc mundo nimis afficiare, sed potius ad patriam coelestem sapienter aspira, sic enim suaviter & sine dolore animi morieris, quia ut ait Gregorius. Cum dolore amittitur, quidquid cum amore possidetur. De anima sic in affectibus suis mortificata dicit Sapiens, quod ridebit in die novissimo. Talis fuit Maria Aegniacensis, quæ ingeminas Alleluja, Alleluja, exspiravit. Tales illi Angelici Adolescentes è Societate nostra B. Aloysius Gonzaga & Joannes Berchmans, qui nuntio mortis accepto, latissimi decantarunt. Te Deum laudamus. *Latus sum in his, quæ dicta sunt mihi, in domum Domini ibimus.* 4. Cum prævisa jacula minus feriunt, frequenter mortis recordare, ejusque successum DEO sæpe commenda. Hoc autem fieri potest imprimis in Sacro, dum per Sacra Hostiæ fractionem representatur mors Christi Domini, ubi petes ab ipso, ne te in tua morte permittat à se in æternum separari. Deinde in meridie, cum signum datur ad orandum, tunc enim in unione mortis Christi, in manus Domini spi-

spiritum tuum, in suo è corpore egressu, commendabis. Postremo dum te ad lectum confers, recordaberis sepulchri, in quo requies tua erit. 5to. Beatissimæ Virgini ac sanctis Patronis supplica sapius, ut tibi in illo supremo conflictu suppetias ferant, sunt, qui singulis diebus invocant sanctos Patronos in Congregatione dari solitos, quorum nomina ad hunc finem habent conscripta, ad instar Litaniarum. Alii pro singulis diei horis, cum Alphonso Rodriguez distribuunt Patronos, quamlibet horam, ex quibus aliqua erit suprema hoc sacro præsidio tempestivè muniendo. Et hæc est præparatio ad mortem remota.

215.
Præpara-
tio ad
mortem
proxima.

Observanda morte jam instante. 1mo. Intellecto mortis periculo quamprimum pete Sacramenta poenitentiae, Eucharistiæ, ac etiam, si tantum est periculum, extremæ unctionis, nec non applicationem Indulgentiarum. Cum majori enim fructu sumuntur Sacramenta ab homine, rationis usu, & integris viribus adhuc pollente. Juvat verò cum Sacerdote pactum facere, ut te sensibus destitutum in supremo articulo vitæ absolvat. 2do. Si cui facienda est restitutio, famæ, honoris, pecuniæ, fiat adhuc te vivente, si fieri potest, alioquin ut quamprimum post mortem tuam fiat, efficaciter provide. 3. Condone ex amore Christi mansuetissimi omnes injurias, & offensas tuis inimicis, ut Deus tibi peccata condonet. 4. Pete veniam publicè pro defectibus à tuis Superioribus imò etiam æqualibus. 5. Si dispositio bonorum facienda est, fiat, ut monet S. August. dum sapiens es, dum tuus es. Deinde fiat in statu gratiæ, ut sic tuæ elemosynæ sint meritorie vitæ æternæ, vel si facta est in statu peccati mortalis, post confessionem ratificetur. Fiat verò ad Dei gloriam majorem, & secundum ipsius voluntatem, ita, ut etiam Christus in suis pauperibus instituatur hæres à te, qui tuam sibi transcripsit hereditatem. 6. Si Superior es, monitum aliquod pium tuis relinque, quod tunc cordi audientium altius figi solet. Ita S. Ludovicus Rex Galliarum moribundus filio suo dicebat, apud Surium: Filium, in eam rem ante omnia incumbe, ne unquam peccatum mortiferum committas. S. Antonius Magnus apud eundem Surium hæc verba suprema ad fratres dixit: Ad Jesum suspirate & hoc sanctissimum Nomen vestris figite mentibus. 7. Curet sibi infirmus prælegi Passionem Domini nostri, item historiam Beatissimæ Virgini & aliorum Sanctorum, præcipue sui status, ordinis, ut exemplo pretiosæ in conspectu Domini mortis Sanctorum discat mori, plurimum autem ad hoc conducet liber, cui titulus: *Pretiosa R. P. Kwiatkowski, S. J. Collectanea Ascetica.*

morientium occupationes, à P. Joanne Nadasi Soc. Jesu editus. 8. Suadet ibidem hic author cap. 8. ut moribundus faciat has intentiones pro sua morte. Volo mori: quia amo Deum: & ideò volo illi ita statuenti obedire. Volo mori: ut nunquam deinceps Deum offendam. Volo mori: ut Deum coram videam, & perfectius amem cum Beata Virgine & SS. Patronis, ad quos aspiro. Volo mori: ut imiter Jesum & Mariam morientes. Volo mori: ut mortem stipendium peccati accipiam, penasque dem pro peccatis meis. Volo mori: ut immoler Deo, cui me tot modis debeo. Volo mori: ut vivam in celo in æternum. 9no. Armetur æger in hoc supremo conflictu instrumentis pietatis, imagine Crucifixi, sacris Reliquiis & imaginibus Sanctorum, quas identidem adoret, & osculetur. Item cereo benedicto, quem manibus tenens, agat Deo gratias, quod se vocaverit in admirabile lumen suum. Tu illuminas lucernam meam, Domine illumina tenebras meas, illumina oculos meos, ne unquam obdormiam in morte, ne quando dicat inimicus meus, prævalui adversus eum. Dum aqua lustrali aspergitur, dicatur: *Exurgat Deus & dissipentur inimici ejus & fugiant qui oderunt eum à facie ejus.* Ita Joannes Berchmans moribundus Crucifixum, coronam regulas manans nu tenens dicebat: *Hæc sunt arma mea, & mors, his armatus obiit.* Romæ 3. Augusti 1621. ætatis suæ 22. cum magna opinione sanctitatis.

10mo. Faciat moribundus has vel similes protestationes: *Protestor, quod morior verus Catholicus, in fide, spe, charitate in Deum. Protestor, quod mori volo mancipium JESU & Maria; Protestor, quod ex nunc, & pro reliquo vita tempore nolo consentire ulli tentationi demonis. Confirmo fidem datam Deo in baptismo, & abrenuntio mundo, carni & satana, meque tibi conjungo Christo in tempore & æternitate. Protestor, quod libenter accepto omnem divinam dispositionem tam circa animam, quam circa corpus post mortem.*

11mo. Breviter eliciat actus virtutum, præsertim fidei, spei, charitatis, contritio. 216. Actus virtutum moribundus eliciat. *Credo Domine, spero Domine, amo Domine. Credo & spero videre bona Domini in terra viventium. Deus meus misericordia mea. In medio umbra mortis non timebo mala; quoniam tu mecum es. Cupio dissolvi, & esse cum Christo: Mihi vivere Christus est, & mori lucrare. Edux de custodia animam meam, ad confitendum tibi, me expectant iusti, donec retribuas mihi.* Ita dicebat moribundus sanctus Franciscus.

S 2

Huc

Huc spectant, quæ sequuntur ex Soliloquiis S. Augustini. *Ostende te mihi consolator meus. Videam te lumen oculorum meorum. Veni gaudium spiritus mei. Videam te letitia cordis mei. Amplectar te bonum, sine quo nihil bonum. Fruar te Optimo, sine quo nihil optimum c. 1. O vita, cui omnia vivunt, vita, qua es mea vita, per quam vivo, sine qua morior, vita vitalis, dulcis & amabilis, ubi quaso es, ubi quaso es? Ubi te inveniam, ut in me deficiam, & in te subsistam. Eja Domine moriar, ut te videam; videam, ut hic moriar. Mori desidero, ut videam Christum, vivere renuo, ut vivam cum Christo. Ibidem. O lux, sine qua tenebra, illuminare huic caco, qui in tenebris, & in umbra mortis sedet: & dirige pedes ejus in viam pacis cap. 4. O clavis David aperi mihi ostium luminis tui, ut ingrediar & videam te cap. 7. Adjuva Domine creaturam tuam. Non pereat in malitia, quod operata est bonitas tua cap. 11. Scio Domine & confiteor me indignum, ut intrem sub testum tuum, ne confundas in te sperantem servum tuum cap. 23. O fons vite, vena aquarum viventium, quando veniam ad aquas dulcedinis tue de terra deserta invia & iniquosa cap. 30. O dies praelata, & pulchra, nes-*

ciens vesperum non habens occasum, in qua audiam; Intra in gaudium Domini tui: ubierit omne bonum, & non erit aliquod malum: Ubi eris, quidquid voles, & non erit, quidquid noles. Veni Domine & noli tardare, veni Domine JESU, & visita me, in pace veni, & educ vinctum de carcere &c. Vide plura cap. 35. & 36.

Ultimo colloquatur itidem moribundus cum JESU & Maria per breves orationes ejaculatorias. JESUS MARIA amores mei, patiar, moriar, amore vestri. O JESU esto mihi JESUS & Salvator, JESU agonizans, morti tuæ mortem meam unio, JESU pro me mortue, mors tua sit vita mea, O bone JESU exaudi me, intra vulnera tua absconde me & ne permittas me separari à te. Domine JESU suscipe spiritum meum. Tu es Christus, Filius DEI vivi, Dominus meus, & Deus meus. MARIA Mater gratiæ, Mater misericordiæ, monstra te esse Matrem. Eja Advocata nostra, illos tuos misericordes oculos ad nos converte, & JESUM benedictum fructum ventris tui nobis post hoc exilium ostende. Mater DEI memento mei, O MARIA sis mihi propitia.

CAPUT XIV.

De Judicio DEI.

§. I.

De Judicio Dei Particulari.

217. **D**um de poenis peccatorum agimus, non incongruum erit, si etiam de re judicii, in quo hæ poenæ ulterius particulari, inquam, imprimis judicio, quod modo peragitur, est primum tribunal Dei sequiturque immediate mortem, agatur.

Post mortem cujusque particulare judicium Christus peragit vel per se, vel potius per Angelos, nam si per se id faceret, cum singulis horis, & sæpe momentis plurimi per orbem moriantur, deberet simul ad varia loca descendere, seque multoties replicare. Quare Bartholom. Sibylla in Specul. peregrin. Quæst. Dec. 1. c. 2. 99. censet Christum hoc particulare judicium cujusque committere Angelo Custodi ejusdem, ut deinde eum pro meritis vel ad cælum vel ad purgatorium, vel ad infernum deducat, aut demoni deducendum tradat: hoc enim ad Angeli custodiam pertinere videtur, ejusque esse finis & clausula. Alii censent hoc

judicium ab ipso Christo manente in cælo empyreo fieri per mentalem Christi locutionem, sicut Angelus ad Angelum licet remotissimum mentaliter loquitur. P. Cornel. & Lap. in Act. c. 7. v. 58. Alibi P. Cornel. perpendens illa verba S. Petri Act. 10. *Et præcepit nobis predicare populo, & testificari, quia ipse est, qui constitutus est ab eo iudex vivorum & mortuorum.* hoc habet potestas judiciaria, debita est humanitati Christi ob unionem cum verbo. Loquitur S. Petrus primario de judicio universali. Secundario de particulari, hoc enim universali annexum & subordinatum est. Christus enim particulatim singulos homines judicat, dum moriuntur, non quod singulorum animæ deferantur in cælum, Christo Judici judicandæ sistantur, ut velle videtur S. Augustinus de vanitate sæculi cap. 1. S. Chrysostomus Hom. 46. ad populum & S. Bernardus in meditat. cap. 2. Nec enim decet peccatores in cælum elevari, non etiam quod Christus personaliter in terram descendat, ut quemque morientem judicet, uti videtur velle Innocentius III. l. 2. de Cont. mundi cap. 43. Sic enim Christus quolibet momento deberet de cælo in terram, imò & in varia terræ loca simul descendere. sed quod ani-

animæ defuncti statim post mortem intellectualiter loquatur, eique sua facta repræsentet, ac pro meritis & de meritis cujusque sententiam quasi iudex dicet & proferat. Sicut enim Angelus in Oriente potest loqui alteri Angelo, qui est in Occidente, per mentalem locutionem, ita Christus gloriosus in cælo mentaliter potest loqui animæ existenti in terris. Ita Franciscus Suarez par. 3. To. 2. Disp. 52. sectio. 2. Licet nonnulli sentiant, Christum particulare cujusque judicium peragere per Angelum ejus custodem, ut dictum supra. Nota. Hanc potestatem judiciariam habuit Christus in actu primo à primo instanti conceptionis suæ, & unionis cum verbo. Ex tunc enim habuit jus & potestatem judicandi omnes, æque ac dominium universi & creaturarum omnium, sed usum, & exercitium hujus potestatis accepit in resurrectione; tunc enim accepit gloriam regnantis, statum dominantis, dum enim viveret, habuit statum se humiliantis, & patientis, merentis, & morientis. Hæc Cornel.

218. Idem P. Cornel. in 1. Cor. 3. v. 14. *Si cujus opus arserit, detrimentum patietur: ipse autem salvus erit: sic tamen quasi per ignem.* Petes primò. Cur hæc ita permiscet Apostolus, ut mistim loquatur de utroque judicio & utroque igne? Causa est: quia sicut unum idemque erit utrumque judicium, puta universale & particulare, ita quasi unus idemque ignis purgatorii est, & conflagrationis, hic enim mundum, ille homines purgat, & ignis purgatorii ad ignem conflagrationis, quasi ad universale mundi purgatorium, tanquam pars ad totum ordinatur, in eumque desinet, & fortè commutabitur, & idem numero ignis, qui jam est purgatorii, purgatorio desinente & finiente in fine mundi fiat ignis conflagrationis. Petes 2dò.

Quomodo judicio particulari applicari poterit, quod ait Apostolus. v. 13. *Quia in igne revelabitur: & uniuscujusque opus quale sit, ignis probabit.* Quis ignis assistet Christo Judici in judicio particulari, ut probet & declaret, puniat & purget cujusque opera? R. Christo assistet in judicio particulari ignis: quia Christo Judici ad manum paratus est, ut probet, puniat, & purget cujusque opera. Nota. Examen particulare tribuit Apostolus igni purgatorii per Protopopejam quasi ignis hic esset assessor Judicis Christi. Nota 2dò. Sicuti dum Prophetæ & Christus typum cum antitypo commiscunt, mistimque loquuntur v. g. de Salomone & Christo; de excidio urbis & orbis, quædam quæ magis uni puta typo, quædam quæ magis alteri puta antitypo, conveniunt, commemorant. Ita facit & Paulus hic: nam quod ait: *Dies Domini in igne revelabitur.*

magis convenit igni conflagrationis mundi, quod verò addit. *Et uniuscujusque opus quale sit, ignis probabit, & ipse salvus erit, sic tamen quasi per ignem,* magis convenit igni purgatorii. Sensus ergo totius hujus loci est, quia dicit Apostolus: Vide ô Apollo, videte Magistri, videte ô Corinthii, quid doceatis, quid discatis an scenum, an stipulam, an vana, an ventosa, an curiosa, an terrena, quia ignis purgatorii Christo Judici, quasi explorator assistens, probabit cujusque opus, & doctrinam, statim post mortem in judicio particulari: & consequenter ignis conflagrationis mundi, in quem desinet ignis purgatorii, in judicio universali declarabit opus cujusque igne purgatorii probatum, & purgatum esse, ut in judicio hoc coram toto mundo appareat, adeoque si quod opus necdum plenè probatum sit igne purgatorii, id ipsum igne conflagrationis mundi probabitur, & purgabitur, erit enim hæc ultima mundi proba v. 15. *Ipse autem salvus erit: sic tamen quasi per ignem.* Vult Apostolus hac similitudine ostendere igne puniendos esse DD. qui fidei Christi vana & curiosa superædificant. Nota. Quasi signum est veritatis non similitudinis ut & Joan. 1. v. 14. *Vidimus gloriam ejus gloriam quasi unigeniti à Patre,* id est, vidimus eam gloriam Christi, quæ decebat verè Unigenitum Patris. Hæc ex Patre Cornel.

Idem Cornel. in Jacobi 5. v. 9. ubi dicitur: *Ecce iudex ante januam stat.* Christus eulari judicio ante januam assistit, id est, imminet brevicio de penique veniet ad judicium tam particulare quam universale, quo vestram patientiam laudabit & coronabit, persequentium verbò tyrannidem damnabit & puniet: nam ex judicio particulari, quod citò veniet, pendet sententia cujusque in judicio universali. Ita S. August. Epist. 80. ad Hesich. in quo quemque invenerit suus novissimus dies, in hoc eum comprehendet mundi novissimus dies, talis in die illo judicabitur. Unde concludit. *Vigilare debet quisque Christianus, ne imparatum inveniat eum Domini adventus; imparatum autem inveniet ille dies, quem imparatum invenit sua vita hujus ultimus dies.* Moraliter cum tentamur à concupiscentia ad peccatum, cogitemus; ecce iudex ante januam assistit, Iudex inquam, qui acerrimus est peccati vindex S. Augustin. *Sic igitur super custodiam meam stat, sicut si omnium oblitus sis, & mihi soli intendere velis.*

Lucæ 21. Christus dicit: *Amen dico vobis: 219. bis, quia non præteribit generatio hæc, donec Judicii omnia fiant.* Difficilis locus. Per generationem sumitur sæculum: ordinariè enim que in die ætas hominis non excedit sæculum. Gen. 11. mortis, *Affligent eos quadringentis annis, generatio.* Ex P. S. 3. na Vieira.

Con. Dom. 1. *ne qta revertetur hac.* Ubi clarè patet, quòd pro sæculo sumitur generatio. Quomodo ergo omnia complebuntur, intra unum sæculum seu generationem, non præteribit generatio, jam 17. sæcula elapsa, & necdum omnia videntur completa. Ita dixit veritas æterna, & ita impletum in sæculo isto, & implebitur in futuris; nullus enim homo in hoc sæculo vixit, qui suum iudicii diem in eodem non fuerit expertus. Mortui hodie habent suum iudicii diem, hodie: mortui heri, eundem habuerunt heri &c. Habetur quidem hæc expositio pro nova, sed ego illam pro genuina, adæquata non mea sed ipsius Christi habeo: Sicut enim ex S. Matth. c. 24. v. 44. constat, quidquid Christus in hoc discursu de iudicio dixerat, totum diei mortis applicavit, illos, quibus loquebatur, adhortando, ut ad illud se præpararent illi, quibus divinus Magister loquebatur, quando dixit: Amen dico vobis, erant Apostoli eodem sæculo morituri & mortui. Sed dicetur: Christus ante diem iudicii signa in sole, luna &c. prædixit, ut eodem sæculo, & aliis subsecutis nihil horum visum. Non præteribit generatio hac, donec omnia fiant. Hic patebit, quid sit ly omne seu omnia dici iudicia, scilicet sunt ratio vitæ transactæ, à Christo exigenda, & excipienda, Sententia pro meritis ferenda, cælum & infernus ad quemcunque horum locorum devenit iudicatus, reliqua omnia sunt accidentia, circumstantiæ, & iudicii universalis apparatus, & non de substantia ejusdem à iudiciis particularibus distincta, de hac substantia illòque iudicii particularis omni Christus est locutus; & quia illa substantia illudque omne à iudiciis particularibus, quæ in morte cuiusque exorientur, non distinguitur, hinc omnia eodem sæculo implenda asseruit, prout fœdera facta & completa fuerunt. Iudicia particularia singulorum in morte facta sunt eadem, quæ in iudicio universali publicabuntur, & iudicium peragitur, non quando promulgatur sententia, sed quando fertur.

- Enim verò ad tollendum dubium ipsum auscultemus Christum Joan. 5. v. 28. 29. Omnes, qui in monumentis sunt, audiens filium Dei: & procedent, qui bona fecerunt in resurrectionem vita, qui verò mala egerunt in resurrectionem iudicii. Et idem tempus quando futurum sit, declarando Christus inquit: quòd veniet & jam est. Venit hora & nunc est. Quomodo est, si venit, si mille septingenti anni jam elapsi sunt, & dies iudicii nondum venit, quomodo est? Admirabiliter ad literam S. Hieronymus in Joel c. 2. Quia quod in die iudicii futurum est omnibus, singulis in die mortis completur. S. Hesichius Episcopus Hierosol. de iis in qui-

bus res futuri iudicii, cum illis temporis præsentis, contrariari sibi, aut æquivocari videntur, consuluit Augustinum, qui respondit idem, quod dixerat Hieronymus, sed verbis terminisque valde propriis illum Christi textum apud S. Marcum allegat Marci 13. v. 37. Quod autem vobis dico, omnibus dico, interrogans, quare Christus & prædicat omnibus, quòd solos in die iudicii victuros concernit? His verbis divinis sibi respondet: Tunc enim unicuique veniet dies ille, cum venerit ei dies, ut talis hinc exeat, qualis iudicandus est in die illo. Ibidem explicat se sanctus Augustinus. In quo quemcunque statu inveneris suis novissimus dies, in hoc eum comprehendat mundi novissimus dies, quoniam qualis in die isto quisque moritur, talis in die illo iudicabitur. Novissimus dies in duos novissimos dies dividitur, in novissimum mundi, & in novissimum vitæ. Novissimum diem respicimus tanquam terribile aliquid & tremendum, sed longè absens, sicut serpentes in arenis Lybiæ & crocodylos in Nilo, sed fallimur, propè est dies novissimus, dies nostræ mortis. Vallis Josaphat non solum Hierosolymis, sed & Ulyssipone: campus vester lectus vester est vallis Josaphat.

Iudicii particularis circumstantiæ magis 220. horrendæ quàm universalis, quia iudicium, iudicii quod in hora mortis peragitur, est idem, particulari aliud, quòd finale. Descendendo nunc ris circum ad iudicii utriusque circumstantias, casu quo stant iustæ finales, magis nobis terribiles, & tre magis mendæ videntur, dico vos etiam in hac ima horrendæ ginatione decipi, multò rigidiores, ma- quàm unigisque timendæ erunt diei iudicii præsentis, versalis, & moderni circumstantiæ, quàm illæ futuræ in die illo. In die illo extremi iudicii finietur mundus, et in morte etiam nobis finietur, 1. Cor. 7. v. 31. S. Paulus ait: Præterit enim figura huius mundi. Non mundum, sed figuras ejus transire ait Apostolus, scilicet homines; mundus ipse velut theatrum manet. Alludit Apostolus ad Spiritus S. oraculum Ecclesiast. 1. v. 4. Generatio præterit, generatio advenit, terra autem in æternum stat. At S. Joannes non solum nos mundi amatores, sed etiam eundem mundum transire affirmat, 1. Joan. 2. v. 4. Et mundus transiet & concupiscentia ejus. Age, si stabilis est, quomodo transit? Num S. Paulus & S. Joannes contrariantur sibi? absit, sed idem diversis terminis exprimaunt, quòd nos in hoc mundo viventes transimus non permanentes. Et mundus transiet; non sibi transit, sed nobis. Interrogate mortuos, num mundus vel aliquid de mundo illis supersit. Si nāvigabant, jam iis transit mare, si terram colebant, jam iis finit terra, si negotiabantur, jam finita sunt illis commercia. Si

Si statum Ecclesiasticum aut sæcularem regabant, jam illis transierunt virgæ, tribunalia, mitræ, coronæ &c. Nec pro summis Pontificibus nec pro Regibus &c. jam est mundus. Sicut mundus est pro nascituris nondum existentibus: pari ratione idem jam amplius non est pro nobis mortuis, quia jam amplius non sumus. Ex dictis patet quotidie alicui esse finem mundi, imò magis solatii expertus est ille finis mundi, qui in morte contingit, præ illo ultimo. Seneca, Solatium est grande cum universo unariapi. Seneca supra caput suum locutus, de die enim iudicii nullam notitiam habuit. Deferere palatia, possessiones &c. Dolor iuxta Amos 5. v. 11. Domus quadro lapide adificabitur, & non habitabit in eis: vineas plantabitis amantissimas, & non bibetis vinum earum, hæc proinde deferuntur in morte, ac in die iudicii, imò non cum tanto dolore videntur deferri in die iudicii, non enim in consummatione mundi tanguntur dolore, quòd alii labore eorum fruuntur; sicut torquebatur ille dives, ut colligo ex illa interrogatione Lucæ 11. v. 31. Et qua parasti, cujus erant? Jam illi in consummatione mundi scient, quòd illorum inimici, illi, qui lites illis moverant, illis extorquebant &c. his non fruuntur. Gravis est in morte separatio ab amicis, consanguineis &c. 1. Reg. 15. v. 32. dicebat Agag. Sicine separat amara mors? Sanè amara, hac tamen amaritudine mors in die iudicii carebit, licet enim erit mors, non erit separatio, omnes tunc ibunt juncti, sine mutua & reciproca consolatione. Nunc mors gravis ratione debitorum, dispositionis domus, jam autem in fine mundi & morte cessabunt debita, non erit cura de funeralibus.

221. Etiam ratione circumstantiarum terribilior dies mortis. Triplex Christi adventus, primus in Incarnatione, 2dus in die iudicii universalis, 3tius in die mortis cuiusque. Porro, ne doctrina de tertio adventu nova & exotica videatur, sacram Scripturam audiamus, S. Jacob, Epist. 5. v. 8. & 9. dicit: Quoniam adventus Domini appropinquavit. Nolite ingemiscere fratres, ut iudicemini. Ecce judex ante januam assistit. Hæc Apostolus, ut à jurgiis, litibus avocaret fideles; S. Paulus 2. ad Timo. 4. v. 6. & 8. Reposita est mihi corona justitiæ, cum prius dixerit: tempus resolutionis meæ instat. Mundus, quo Christus veniet, variè explicatur. P. Suarez putat, non in Persona Christum venturum, sed modo intellectuali, eaque forma, ut moriens clarè se iudicatum, & à Christo iudicatum agnoscat. Contra Innocentius III. dixit, quòd in Persona. Et videtur hic modus probabilior, ait P. Vieira, quia conformior Scripturæ, quæ in proprio sensu sumi debet, Lucæ 12. v. 36. 37. &c. quin-

quies Christus repetit se venturum. Neque rationes authoris et si eximii Patris Suarez convincunt. Nam non est inconveniens, ut Christus in assiduo versetur motu, veniendo ad iudicandum mortuos, sine inconvenienti enim & incommodo in Eucharistia, tanquam viatico venit ad moribundos. Circumstantia diem iudicii horribilem factura est solis obscuratio, luna in sanguinem conversio, stellarum casus &c. quamvis enim illa signa prima fronte apprehensa grandem incutiant terrorem, debite tamen in se suisque effectibus, considerata pacandis & consolandis potius animis, quàm eisdem agentis erunt idonea, Psal. 75. v. 9. Terra tremuit & quievit. Cum exurgeret in iudicium Deus. Dicit in præterito Prophetata de futuro more Prophetarum. Multò terribilius iudicium particulare, quòd signa illa non præcedunt; signa enim præcedunt iudicium universale, ut homines disponantur ad illud, illi, qui tunc moriuntur, benè moriantur utpote benè dispositi, ac signis illis præmoniti, nos verò arriente nobis sole ac mundo moriemur. Arbitramur inopinatè solum illos mori, qui peste, naufragio pereunt. Sed omnes inopinatè moriuntur, quis est tam senex, ut non aliquot adhuc annos sibi promittat, quis infirmus, qui non saltem aliquot dies &c. Quanto feliciores qui moriuntur cum mundo, qui longè ante mortem signa videbant &c.

Lucæ 21. v. 26. Arrescentibus hominibus præ timore & expectatione, qua supervenient universo orbi. Id est, homines attoniti erunt, & aridi præ timore & expectatione, quidnam in die iudicii futurum sit. Attoniti, quia nemo ad aliquid aliud attendet, nec cogitare audebit; Aridi per extremam abstinentiam, & jejunium, non nisi operibus poenitentiae dediti. Quare nos similiter non agimus? Dicitur, quia signa non videmus, imò magis deberemus nos disponere ad diem nostrum iudicii, qui cras, hodie, imò hac hora esse potest. Si illi Nivitæ idque etiam cum Sardanapalo Rege audito Jonæ 3tio v. 4. Adhuc quadraginta dies & Ninive subvertetur, tantam egerunt poenitentiam, quid si unicus illis dies fuisset, nos nec unius diei habemus certitudinem, Calvarie unius cujusdam inopinatò mortui veracem audite sententiam.

Fleres, si scires, unum tua tempora mensem. Rides cum non sit forsitan una dies.

222. Theologi circa numerum salvandorum controversantes duas faciunt distinctiones, Quia ad unam omnes huius mundi homines tam fide-dextram les, quàm infideles considerando, Alte- qui ad sinistram solos Orthodoxos. In prima certum stram statplu- bunt in

die iudicii. plures homines damnatum iri. Qua enim & de numero mortuus S. Bernardus 60. millia hominum mortua leguntur, ex quibus 4. tantum salvati. De Catholicis multi Scripturæ sanctorum & textus innuere videntur, quod medietas sit salvanda. Matth. 24. v. 40. *Unus assumetur, & alter relinquetur.*

Matth. 24. v. 2. *Quinque ex eis erant sancti, & quinque prudentes.* In hac parabola Christus propriè & ad litteram de die iudicii loquebatur, sed de iudicio Catholicorum particulariter. Hinc omnes cum lampadibus accensis, quibus lumen fidei erat, significantur. Universalis iudicii signa Christus nobis prædixit; at quod signum potest esse ad dextram ne vel sinistram obventurus est nobis locus, ad hoc cognoscendum divina Sapientia celebrem nobis locum subministrat. Eccles. 11. v. 3. *Si cecideris lignum ad Austrum, aut ad Aquilonem, in quocunque loco cecideris, ibi eris.* Arbor ista quilibet nostrum, per austrum dextra, per aquilonem sinistra denotatur; si enim homo ad ortum solis faciem obvertat, illi erit auster à dextris, aquilo à sinistris, de Christo dicitur Oriens nomen ejus, & ad has non nisi partes cadere potest. Et unde agnoscetur arbor excisa nondum, inquamnam partem casura sit? S. Bernardus. *Quo vero casura sit arbor, si scire volueris, ramos ejus attende; unde major est copia ramorum & copiosior, inde casuram ne dubites.* Proinde quilibet animam suam, vitam suam, & opera, quæ arboris sunt rami, attende confidenter, perpende fructus, si in se videt fructus poenitentiae, virtutum &c. non dubitet casurum se ad dextram, si contra vitia prægravant, casurum ad sinistram. Dices, diabolus dicet vobis dissimilitudinem esse inter arborem & hominem, arborem enim consolidata inclinationem non admittit, homo tamen etiam maximè ad sinistram inclinatus, seria poenitentia, quacunque hora potest se inclinare ad dextram, ita est, & quandoque esse potest, ut addit S. Bernardus. *Si tamen sit fuerit excisa.* Verum in die iudicii clarè patebit, eadem confidentia seu præsumptione tentatos, quotquot in inferno agunt, Catholicos illuc pervenisse. Quare notandum, quod dicit S. Petrus 2. Petr. 1. v. 10. *Satagite, ut per bona opera certam vestram vocationem & electionem faciat: hac enim facientes, non peccabitis aliquando.* Vide P. Cornel. hunc locum pertractantem. Jam omnibus ad memoriam revocandum Luca 3. v. 9. *Jam securis ad radicem arboris posita est.* Quilibet dies, & quolibet hora est unus ictus, quem mors impingit vitæ. Porro qui delicatam vitam agunt, considerent, quod grossioribus arboribus sternendis multi requirantur ictus, tenebrioribus verò sufficiat unus. P. Vieira.

Vigilandum nobis est, cum nesciamus. 223. diem neque horam, interdum præter omnem diem suam expectationem ad illud peremptorium Dei totie citati sunt, & ad comparandum particulariter sonaliter compulsi, qui minus expectabant, citationes minus timebant.

Anno D. 1059. Meginherus Abbas conemptoriz. tra potentiorum Burchardum Episcopum Halberstadensem, qui Monasterii bona illi occuparat, agere nequens, misit ad Episcopum, qui diceret: Præparemus nos ad iudicium Dei, in quo non potentior, sed justior causa triumphat; brevique ille Abbas mortuus est: ejus morte consternatus Episcopus, causæ suæ haud fidens, poenitentiam instituit, bona Monasterio restitui præcepit, ad iudicium tamen Dei comparere peremptoriè debuit. Lambert. Baron.

An. D. 1312. Castellæ & Legionis Rex de Saracenis victor, 24. annorum ætatis suæ Princeps, ad iudicium Dei peremptoriè citatus, è vivis discessit: nam, cum Bonavodius, vir illustris occisus fuisset, ex suspicionem duobus fratribus impositum fuit homicidii crimen; non satisque auditi capite damnati ad iudicium Dei appellarunt, assignato etiam trigésimo à sui obitu die, pro qua ad Dei iudicium Regem citarunt; at non obstante hac appellatione, è rupibus præcipitati sunt; Rex dicta non satis perpendens, illa ipsa trigésima die, dum à prandiis ad somnum concessit, morte sopitus ibidem in lecto inventus est. P. Kwiatkiewicz in Annal.

In Germaniæ vicina Gothia Joannes Turso iudex dicta sententiâ quendam capite plecti iusserat innocentem. Ille dum non proficerent excusationes, in genua procumbens, inquit. Injustè morior, sed te iudex inique, in jus voco, ut hac hora pro capite dicas ad Dei tribunal. Surdo Nænia. Vix autem insons carnicis manu obrunctus est, cum & ipse iudex velut fulmine ictus, ab equo corruit exanimis. Olaus Magnus. l. 14. histor. Aquilon. P. Drexel. in tribunali Christi l. 2. c. 3. §. 2.

Rem mirabilem narrat Cluniacensis Abbas Petrus l. 2. Mirac. cap. 8. de Matiscono Comite divini iudicii oblito, vitæ licentiosæ. Cum iste Comes solemnè die, Matisconæ in suo palatio confedisset, hominibus diversæ ordinis adstantibus, repente ignotus eques audacissimè ingressus ad eum pervenit, quem etiam ad secretius colloquium evocans, sequi se non rogavit, sed imperavit. Comes occulta vi tractus, surrexit & volens nolens ad domus ostium secutus est. Hinc equum jam paratum iussus ascendere, non potuit non parere, vix equi habenas comprehendit, & continuo in auram unacum altero equite abreptus est. Hic comes ingenti clamore urbem ad spectaculum excivit, plurimi comitem, dum oculorum acies sequi potuit, spectarunt: Clamabat quidem comes, succurrite cives, succurrite, sed frustra. P. Drexel. in tribunali Christi l. 2. c. 8.

224. S. Euphrasia cum tremore moriens saltem unum annum à Deo poenitendi causā petebat. Caninius quidam adeo futuro iudicio licet humano perterritus fuit, ut capilli ejus nocte una cani facti sint. Hinc illud:

O nox quam longas, quæ facis una senem.

Faciem magnificam Augusti dum quispian intueri non auderet, interrogatus, cur id faceret? & lumen an fulmen oculorum tuorum ferre non valeo. Si Philippi II. Hispaniæ Regis contra duos intolerantioris vitæ aulicos obtutus tam gravis fuit, tamque eos terrefecit, ut unum rationis usu, alterum vita privaverit, teste Strada Decad. 1. quid dicendum de obtutu Regis supremi iudicii Christi. Cyprianus sancta vita illustris, martyrio illustrior cervicem suam pro Christo victimam sub gladium mittit, & tamen iudicem, coram quo compariturus est, timet ac cum dolore inclamat. Væ mihi cum veniam ad iudicem, dicebat David Psal. 43. *Confusio faciei meæ cooperuit me à voce exprobrantis.* Quid dicit peccator, cum illi ingratitudinem exprobrabit Deus. Plura P. Szykiew. in ove perditâ.

B. Joanna Princeps Lusitanæ innocentissima, post exactam in Monasterio sanctissimè vitam, cum in extrema hora trepidaret, Monialis illi familiarissima: Ergo ne ait: ô Domina tuam de Deo confidentiam amittis, & quasi desperata loqueris? Cui illa: Charissima soror, non despero de Deo, neque de illius infinita misericordia, benè tamen dico tibi, hoc non est ad domum Regis Patris ire, sed ante tribunal Dei tremendum. P. Engelgr. in festo Assumptio. De juvene quodam refert S. Vincentius Ferrerius Serm. de Coron. fœdis amoribus nimium inquinato, quod nocte quadam se coram tribunali divino, ad reddendas vitæ suæ rationes, presentandum mox esse somniaverit, adeoque exhorruerit, ut sequenti diluculo omnes capilli capitis ejus omnino incaluisse sunt deprehensi. P. Georgius Colibrant Belgæ, adhuc vivus & sospes, visus est à quodam juvene divino tribunali astare, qui juvenis Duaci juris studiosus ad illud:

R. P. Kwiatkowski, S. J. Collectanea Ascetica.

lud raptatus, audiit hæc primò. *Horrendum est incidere in manus Dei viventis.* deinde consilium ei datum, ut de negotio evadendi iudicii divini hunc consuleret, quem aditatem conspexerat, isque fuit P. Georgius, mane itaque ad templum involans hætenus sibi ignotum cognovit Georgium, & conscientiam eidem penitus aperuit, P. Wieruszowski 2. Novemb.

In vita sancti Francisci Salesii traditur Examinis l. 4. quod, cum coram Clemente VIII. Romani subiturus erat Romæ examen pro Episcopatu Genevensi, adfuerit etiam quidam animatus Hispanus, vir doctus similiter examinatus Episcopus. Qui ubi vidit Majestatem Pontificiam, pandum, & gravissimum tot Cardinalium, Episcoporum, Generalium Ordinum, ac Doctorum confessum, ita extimuit, ut deliquium passus, debuerit efferri, solari eum voluit Pontifex significando expeditas jam illi esse litteras pro Episcopatu, sed nunquam se collegit & paulò post in hospitio suo mortuus est metu exanimis illius. P. Drexel. in Breviar. Ascet. par. 4. §. 59. Quid nos, quando comparandum erit coram tribunali Christi pro examine, quid, inquam, agemus, quantus tremor est futurus?

Parisiis, in conobio S. Francisci Assisiatum Religiosus tyro in lethali morbo ad extremum deductus est, cumque jam lucra mortis instaret, æger horrendum exclamans: *Me miserum, inquit, quanto satius fuisset ta Christi, nunquam nasci, quam ita mori.* Paulò post libram ait, obsecro fideliter tracta, Ma, San. Mox adjunxit, appone aliquid de Domini t. Jesu tormentis & cruciatibus. Somnia hæc visa. Non multò post vociferatus est, nunc benè habet. Mirabantur alii, quærebant, postquam ad se rediit juvenis, quid esset? Quibus ille, vidi, ait, quam exactas Deus rationes posceret, de occultis etiam cogitationibus, de otiosis etiam verbis, denique minutissimis quibusque noxis, ad libellam omnia examinantur, ideoque cum cerne rem promerita mea peccatis longè pauciora esse, & libram mihi minimè favere, institi rogare, ut de Christi meritis aliquid apponeretur. Hoc impetrato, animum resumpsit, & bono loco rem esse pronuntiavit. His dictis vitæ excessit. Chron. S. Fran. p. 3. l. 4. c. 35. P. Drexel. in tribunali Christi l. 2. cap. 6. In particulari iudicio filius S. Brigittæ Carolus specialiter defensus fuit, quod iudicium revelatum fuit matri ejus Brigittæ l. 7. Revel. cap. 15. in quo iudicio dicebat Beatissima: hic homo dum vixit, me ut matrem amavit, illud sæpius expendens, quanto me Deus honore dignatus est, hinc tantus in ejus pectore in me amor exarsit, ut paratus fuerit potius æternis ignibus

bus torqueri, quam permittere, ut aliquid honori meo demeretur &c. P. Drexel. ibid. l. 7. cap. 8.

Tradit Cæsarius, quod quidam Andreas Romanus, vitæ licentiosus, in iudicio particulari monstrans vulnera, quæ pro Christo exceperat, ajens: Hoc omne corpus pro te impendi, tormentis plura obiecturus membra, si plura mihi fuissent corpora, intercedente Matre Judicis aliisque Sanctis obtinuit, ut sententia iudicii in aliud tempus differretur, ad corpus redire iussus; En adsum vestro bono, dixit idem Andreas, ut certiori fide, & ardentioribus studiis Divino vos tribunali præparetis. Dixit, & in feretro se componens, è vita denuo discessit. P. Drexel. in tribunali Christi l. 2. c. 10.

§. II.

De Universali Dei Iudicio.

226. Antecedentia iudicii Dei universale.

Josue 10. v. 13. *Stetit itaque Sol in medio cali, & non festinavit occumbere spatio unius diei.* Anagogicè Rupertus in hac statione ait, est figura iudicii extremi, quando enim Christus iudicaturus adveniet, tunc stante sole longus erit dies, donec ulciscetur se de inimicis suis. *Juxta est*, ait Sophonias c. 1. *dies Domini magnus &c. dies ira dies illa tribulationis, & angustia, dies calamitatis & miseria.* Imò post diem iudicii cessabit omnis cœlorum motus, ac sol, luna, stellæ consistent, eodem loco in æternum, uti docent Theologi, P. Cornelius à Lap. in Josue c. 10. v. 13.

Ante diem iudicii Sol bulationem dierum illorum, sol obscurabitur, & obscurabitur, luna non dabit lumen suum, & stellæ cadent, luna non dabit lumen suum, & stellæ cadent, luna non dabit lumen suum, & stellæ cadent.

Matth. 24. v. 29. *Statim autem post tribulationem dierum illorum, sol obscurabitur, & obscurabitur, luna non dabit lumen suum, & stellæ cadent, luna non dabit lumen suum, & stellæ cadent.* Et tunc parebit signum Filii hominis in cœlo: & tunc plangens omnes tribus terra, & videbunt Filium hominis venientem in nubibus cali cum virtute multa & majestate. Transiit Christus ab excidio urbis ad excidium orbis, illiusque signa prævia, ex quibus cognoscatur instare, assignat. Ubi nota cum S. Hieronymo, Chrysost. Theoph. Euthym. & aliis, Christum, ut discipulos suos, eorumque posteros, expectatione adventus sui, & diei iudicii suspensos teneat, ad eumque se assidue comparare stimulet, ac ita loqui, quasi statim post excidium urbis foret excidium orbis, idque alio, quam intelligebant Apostoli sensu, illoque verb, tunc quia licet tot jam anni fluxerint ab excidio Jerusalem, ac plures fluent usque ad finem

mundi, tamen hoc tempus, licet nobis, qui angustis brevis ævi & vitæ terminis claudimur, longissimum videatur, cum æternitate tamen Dei, qui verus est temporum mensur, comparatum, valde modicum est, & instar momenti, ita respondet S. Petrus Epist. 2. c. 3. v. 8. & 9. *Unus dies apud Dominum sicut mille anni &c.* Hac de causa Prophetæ & Apostoli tempus legis Evangelicæ vocant *Novissimum* & horam novissimam. ita patet 1. Joan. 2. 18. & Cor. 10. 11. & Jacobi 5. 8. Ea de causa Aggæus c. 2. v. 4. ait, modicum fore tempus usque ad Christum, cum tamen ab Aggæo ad Christum fluxerint 517. anni, tum quia statim post hanc urbis tribulationem sequetur orbis tribulatio, cujus illa fuit typus & præludium; eo, quod nulla insignis & antonomastica Judæorum tribulatio media intercesserit, & intercedet inter tribulationem urbis & tribulationem orbis. *Sol obscurabitur.* Nota, hoc signum & sequentia non fore post generalem resurrectionem, uti censent S. Hieronymus, & Chrysostomus. sed ante eam, ut patet ex Luca cap. 21. 26. ex Joele c. 2. v. 31. Jam quoad sensum S. Augustinus Epist. 80. ad Hesych. Sol, ait, id est, Ecclesia obscurabitur: quia tanta tribulatione & tentatione, quanta erit in fine mundi, multi cadent à fide & gratia, qui videbantur esse illustres firmique ut Sol & stellæ. Hic sensus allegoricè probus est, & appositus. Sed hæc planè ad litteram, uti sonant, accipienda esse, patet ex Luca & idipsum docent passim Patres & interpretes.

Quæres. Unde tanta manebit Solis sub diem iudicii & finem mundi obscuratio, &c. S. Hieronym. Chrysost. Theophil. ex eo, quod tanta erit corporis Christi gloriosi claritas, ut solem obscuret. Verum, ut dixi, hæc signa fore ante communem resurrectionem & consequenter ante Christi adventum ad iudicium, &c. ergo solem obscurandum esse ex eo, quod Deus subducendo Soli concursum suum, non quidem lumen, sed vim illuminandi, radiosque suos spargendi illi adimet, quo fiet, ut in Sole sit lux, in terra verò meræ tenebræ, uti fecit in Passione Christi, ut ejus indignitatem ostenderet. Rursus Deus inducto fumo, & nube densissima, Solem obumbrabit, fortè etiam ad hoc accedent extraordinariæ & miraculosæ eclipses, ut colligitur ex I. actantio. Et luna non dabit lumen suum. Sole enim obscurato necesse est, & lunam obscurari, utpote quæ à Sole suum lumen haurit. *Et virtutes cœlorum commovebuntur.* Origenes, Virtutes S. Chrysostomus & alii per virtutes intelligunt 7mum Angelorum Chorum, quod tantum attoniti ad tantas mutationes stupebant. Huc accedit Franciscus Suarez 3. par.

par. Quæst. 59. art. 6. disp. 56. sect. 3. Virtutes cœlorum ait, sunt Angeli, qui magna vi cœlum gyrant, & movent, hi commovebuntur, quia ipsi quasi Ministri divini justitiæ, & vindictæ in impiis mutant ordinem & modum solitum movendi cœlos, quæ de causa omnia inferiora miscebuntur, ac sursum deorsum ibunt. Verum simplicius per virtutes accipias ipsa sidera, eorumque influentias, sive vires influendi in hæc inferiora, quia dicit, in fine mundi astra cœli maxima & validissima mutantur suos motus, aspectus influentias, itaque omnia in terris perturbabuntur, ut terra insolitis motibus quassetur, mare exundet, aer nubibus, cometis, fulgetris, tonitruis, aliisque tempestatibus ita concutiat, ut omnia everti videantur. Denique planissimè per virtutes cœlorum accipias polos, & cardines, qui sunt quasi robor fortitudinis & armamenta cœlorum, quia dicit: cœli omnes in fine mundi concutientur, & è suis polis & cardinibus evelentur, ut deorsum ruere videantur, idque, ut hominibus impiis terrorem injiciant, ac Christi irati indignationem representent. Hoc enim facere Deo est facile & terrori illius diei impiorumque & mundi excidio congruum. P. Cornel. à Lap. in Matth. 24. v. 29. De his signis vide etiam in Apocalypsi c. 6. 8. 9. 16. Ibidem c. 6. v. 12. dicit S. Joannes. *Et vidi cum apparuisset sigillum 6mum: & ecce terra motus magnus factus est, & Sol factus est niger tanquam sanguis ciliicinus: & luna tota facta est sicut sanguis.* Transiit hic Joannes ad tempora novissima & ad finem mundi. Id patet ex ipsis illius verbis, quæ propriè nulli alteri competere possunt, præsertim si quis ea conferat cum verbis Christi Matth. 24. v. 29. Hic dicitur: *Sol factus est niger*, ibi dicitur: *Sol obscurabitur.* Ibi dicitur: *luna non dabit lumen suum.* hic dicitur: *Luna facta est sicut sanguis.* hic dicitur v. 14. *Cœlum recessit sicut liber involutus,* ibi virtutes cœlorum commovebuntur. Nota. Aliqua signa extrema iudicii inchoanda esse ante Antichristum, aliqua eaque majora post Antichristum. Per hæc signa præmonet Deus mundum, ut agat penitentiam. Sic enim fecit in excidio Jerosolymæ & aliarum urbium & regnorum: Judæos enim impios per Maïam, Joelem &c. per 100. annos præmonuit de futuro excidio per Chaldæos. Idem fecit in diluvio, dedit enim orbem centum annos ad penitentiam, in quibus fabricabat arcam Noë. Quidni idem faciat in ultimo orbis excidio, cum non aquæ sed ignis diluvio totus obruetur & conflabit.

Sol niger luna sanguinea.

228. Series plagarum sig-

Itaque ante Antichristum inundabit in orbe impietas & impii, quibus Deus miseretur. R. P. Kmiarski, S. J. Collectanea Ascetica.

nabitur excidium, ideoque signa hæc illi præ-norum an-via, plagasque ejus præ-nuntias immittere te diem ju-incipiet, puta insolitos terræ motus, maris dicii, fremitus & exundationes, fulgetra & tonitrua, eclipses, obscuraciones Solis, lunæ, & stellarum, ut cœlum, terra, mare & aer in impios fremere eisque necem & interitum minari videantur, ex quibus consequetur fames, pestilentia & bella, quæ Christus tum fore prædixit, Sed contemnent ea impii: itaque plagas magis addet Deus. Superveniet Antichristus, qui erit caput & culmen impietatis, quocirca Deus aciora in eum & impios ejus affecit supplicia è cœlo vibrabit adigens eos in tartara. Inde in impios cæteros, totumque orbem deserviet, eique mala extrema ac inter ea Solis, lunæ & stellarum plenam obscuracionem inducet, ac tandem diem ultimum orbi afferet per ignem conflagrationis, tumque ipse Christus descendet de cœlo, & veniet ad iudicium; ita tamen, ut post Antichristi ejusque affecit stragem, & plagas impiorum Deus aliquod tempus quietis daturus est orbi, quo Christiani in persecutione Antichristi lapsi, Judæi, omnesque gentes tot plagis percussæ respirare, Deo reconciliari, justificari & salvari possint. Quo tempore mundani homines, sicut pueri amota virga, ad ingenium redibunt, nubent & nubentur, epulabuntur, uti in diebus Noë fecerunt, donec insperato Deus mundi finem inducat, Christumque iudicem mittat. Uti Christus prædixit Matth. 24. v. 17. & Joan. Apocal. 13. & Daniel. c. 12. v. 12. Beatus, inquit, qui expectat & pervenit usque ad dies 1335. id est, qui vivet post tempora & mortem Antichristi.

Addit S. Joannes Apocalyp. 6. v. 14. Montes, & omnis mons, & insula de locis suis mota insulae mo-sunt. Hoc propriè, & ut verba sonant, ac-tæ delo-cipiendum. Si enim stellæ de cœlo cadent, co-& cœlum recedet sicut liber involutus, quid mirum, si in terra montes & insulae de locis suis moveantur. Erit enim in die illa horribili quasi obitus mundi, totiusque universi inversio & eversio, ut omnia inversè, sursum deorsum antrosum retrorsum pessum-eant. Sic L. Martio inquit Plin. l. 2. c. 82. Montes & Sexto Julio Consulibus in agro Mutinen- inter se si duo montes inter se concurrerunt, crepi-conflitu maximo affultantes, recedentesque inter gunt, eos flamma fumoque in cœlum exeunte, in-terdiu spectante è via Emilia magna equi-tum Romanorum, familiarumque & viatorum multitudine. Eo concursu villæ omnes elisæ. Sub Tyberii Cæsaris principatu terræ motu 12. Asiæ urbes prostrate una nocte. Memorabile est quod scribit Gregorius Turonen. l. 4. c. 30. Castrum Taur-edunum in Gallia inquit, situm in monte su-

pra Rhodanum, auditus est verò per dies amplius 60. mugitus edere mons, donec tandem mirabiliter scissus, ab alio sibi vicino monte, cum universo castro omnibusque incolis in Rhodanum præceps rueret, Accidit id imperante Justiniano. Ex dictis Scripturæ verbis. *Omnis mons &c.* Aliqui opinanter in fine mundi montes deprimendos in valles,isque æquandos, ut terra sit planè rotunda, qualis creata est die primo mundi. Quid hac de re futurum sit, docebit experientia finisque mundi. Nam pro adversa sententia facit, quòd montes & insulæ non parum faciant ad decorem & varietatem universi: unde non primò mundi rudis & informis, sed tertio die, quo terra formata & adornata est, à Deo producta. Hac sunt ex P. Cornel. in Apocal. cap. 6. v. 12. 14.

229. Matth. 24. post illa verba v. 29. *Solob-*
Cruz *scurabitur &c.* dicitur v. 30. *Tunc parebit*
Christi *signum Filii hominis in celo: & tunc plangent*
apparebit, *omnes tribus terra: & videbunt Filium homi-*
Planctus *nis venientem in nubibus celi cum virtute mag-*
magnus, *na & maiestate.* Quæres. Quodnam est signum Filii hominis, id est, Christi Incarnati? &c. Est crux, hæc enim est signum; quia ipsa est vexillum Christi, & causa victoriæ fidelium; infidelium verò & impiorum olim fuit scandalum, sed eorum in die iudicii erit condemnatio, tormentum. Ita S. Hieronymus, Chrysost. Hilarius Maldonatus & S. Leo. S. Augustinus fusi. Causæ, cur crux apparebit, tres sunt. Prima, ut significetur Christum sibi per crucem hanc gloriam & potestatem judicariam meruisse. Secunda, ut indicetur, Christum pro salute omnium fuisse crucifixum. Tertia, ut ostendatur, omnes Christi crucifixi cultores exaltandos in celum. Ex hoc, ergo Christi dicto valde probabile est ipsissimam Christi crucem in die iudicii apparituram in celo ad consolationem Sanctorum, qui per illam salvati fuere, ideòque Christo crucifixo se per patientiam & mortificationem conformare studuerunt ad condemnationem & exprobrationem impiorum, qui Christi crucem aspernati, illique ingrati, voluptates suas cruci & mortificationi antetulere. ita censet S. Chrysostomus.

Idem prædixit Sybilla l. 6. Carm. dum de cruce ita canit:

O lignum felix, in quo Deus ipse pependit,
Necte terra capit, sed celi tæta videbis,
Cum renovata Dei facies ignita micabit.

Contrarium tamen censet S. Anselmus in Ecclesiasticum, Abulen. & Janfen. Hic scilicet in die iudicii non comparituram veram

Christi crucem, sed signum sive imaginem crucis in aëre ab Angelis formatum & pictum, ac favet vox signum. Porro Chrysostomus & Augustinus docent: hoc crucis vexillum ab Angelis deferendum ante conspectum Christi iudicis, descendens ad iudicium quasi trophæum victoriæ. Insuper noster Salmeron, credunt, inquit, Doctores Ecclesiæ, cum cruce etiam columnam, flagella, spineam coronam, clavos, spongiam lanceam, & reliqua passionis instrumenta ob causas jam dictas apparitura in die iudicii. Unde D. Thomas opusculo 2. c. 244. asserit, quòd veniente Domino ad iudicium signum crucis & alia Passionis indicia demonstrabuntur. Hoc probabile est, at non certum, quia nusquam expressum. *Et tunc plangent omnes tribus terra.* id est, multi ex omnibus tribubus, scilicet omnes reprobi, & damnandi plangent, quòd salutem suam, quæ Christo tam caro stetit, ut crucifigi debuerit, neglexerint: Electi enim gaudebunt & jubilabunt, quòd per crucem se salvatos & beatos videant. Audi plangentem, imò horrescentem S. Bernardum Serm. 16. in Cant. *Paveo gehennam.* Planctus *Paveo iudicis vultum ipsi quoque tremendam S. Bernardi Angelicis potestatibus. Contremisco ab irapedi-*
rentis, à facie furoris ejus; à fragore ruentis mundi, à conflagratione elementorum, à tempestate valida, à voce archangel, & à verbo aspero. Contremisco à dentibus bestia infernalis, & à ventre inferi; à rugientibus præparatis ad escam, horreo vermem rodentem & ignem torrentem, fumum & vaporem & sulphur, & spiritum procellarum, horreo tenbras exteriores. Unde ingemiscens subjicit. *Quis dabit capiti meo aquam, & oculis meis fontem lachrymarum, ut praveniam stetitum, & fridorem dentium, & manuum pedumque dura vincula, & pondus carcerum prementium, stringentium, ardentium, nec consummentium. Heu mater mea, ut quid me genuisti filium doloris, filium amaritudinis, indignationis, & plorationis aeternæ. Cur exceptus genibus, cur latus uberibus, natus in combustionem, & cibum ignis? Agitur hic ad literam de excidio orbis, quare Alcázarii explicatio symbolica, & ingeniosa est accommodatio non literalis explanatio. *Et videbunt in nubibus celi &c.* Causæ sunt, 1. ma. Ut nubes temperet extremam claritatem corporis Christi, quæ alioqui oculos reprobos excæcasset. 2da. Quia nubes est symbolum arcane divinitatis. 3. Quia nubes sedes est æque ac vehiculum & umbraculum gloriæ Christi. *Cum virtute multa & maiestate.* Lucas cum potestate magna, sicut enim Christus in primo adventu venit in magna infirmitate, vilitate, sic eadem meruit, ut in secundo veniat cum magno robore, gloria & maiestate, robur ejus*

apparebit in eo, quod ipso iubente omnes mortui à morte resurgent in momento, quod omnes homines, Angeli & demones ipsum ut DEUM, Dominum & Judicem suum suspicient, & venerabuntur. Majestas apparebit in immenso corporis splendore, Angelorum multitudine decore, in nubis coruscantis amictu, item in præviis tubis, tonitribus, fulguribus, terræ motibus, Ex Cornel.

230. Dicitur ulterius Matth. 24. v. 31. *Et*
Tuba An- *mittet Angelos suos cum tuba & voce magna: &*
geli canet *congregabunt electos ejus à quatuor ventis, à*
mortui re- *summis colorum usque terminos eorum.* Est
surgent. *hic hysteron, proteron, seu inversus ordo; nam prius Christus mittet Angelos, cum tuba, imò tubis multis, toto orbe personantes, ut omnes mortuos è sepulchris ad vitam evocent, & ad iudicium citent. Canent enim hac tuba angeli plurimi singulorum mortuorum pulveres colligent, ex eisque speciem humani corporis efformabunt, quod deinde organizabit, & animabit DEUS. Vide 1. Theil. 15. A quatuor ventis, id est, à quatuor, sive ab omnibus mundi plagis, à quibus totidem venti spirant. A summis colorum &c. S. Marcus habet à summo terra usque ad summum celi. Possunt hic extrema celi accipi proprie, quia dicit, angeli congregabunt electos, ubicunque sint, sive in celo sive in terra: nam corpora Patriarcharum, qui cum Christo resurrexerunt, sunt in celo. Unde de celo descendunt in vallem Josaphat tempore iudicii extremi P. Cornel. à Lap. in c. 24. v. 31. Describit ulterius S. Joannes in Apocalypsi signa præcedentia iudicium Dei.*

Plaga 1ma
mundi.

Apocal. 8. v. 6. & 7. *Angeli, qui habebant*
7. *tubas, præparaverunt se, ut tuba canerent. Præ-*
paraverunt se accipiendo tubas suas, easque ori admovendo v. 7. *Et primus Angelus tuba cecinit, & facta est grandis & ignis, mysta in sanguine, & missum est in terram, & tertia pars terra combusta est, & tertia pars arborum con-*
cremata est, & omne sanum viride combustum est. Quæres. Quinam sunt hi 7. Angeli, & quanam eorum tubæ & plagæ, præsertim prima hæc, 12. & dico cum Irenæo l. 4. c. 50. & Laetantius l. 7. c. 15. Areta & Ribera hæc omnia ut sonant ad literam esse accipienda, hæc enim signa & hæc plagæ literaliter præcurrerent, saltem inchoatè ante Antichristum. Continentur enim 7. Sigillo, cujus resignatio & explicatio præstet resignationem, & explicationem libri signati, qui continet futura sub Antichristo & delaceps usque ad iudicium, & finem mundi, idque ad hoc, ut Deus per hæc plagas terreat, & puniat impios, fidelium persecutores, & hoc est, quod prædicat Christus Lucæ 21. 11. *Terrorisque de celo, & signa magna erunt.* Illa enim signa, quæ Christus paucis & generatim complexus est, S. Joannes hic particulatim ex ordi-

ne explicat, & enarrat ad literam, ergo grandis & ignis sunt fulmina, & exhalationes ignis, ac lapides grandinis, his miscebitur sanguis, sive pluvia sanguinea, hanc enim sæpius accidisse narrat Plinius l. 2. cap. 26. Porro pluvia, sanguis semper celestis iræ fuit indicium, & instantis vindictæ prænuntia, uti hic sanguinea, est: nam prosternitur & crematur 3da pars germinum, arborum. Nota, alludit S. Joannes ad plagas Ægypti, quæ similes erant, & typus fuerant harum ultimarum totius orbis, uti docet & asseverat S. Irenæus l. 4. c. 50. Et Laetantius l. 7. c. 15. Et missum est (sci. Tertia licet totum hoc aggregatum grandis, ignis & pars terræ, sanguis inter se commista, ita quasi unum combusta quoddam compositum) in terram. Et tertia pars terræ combusta est. Tertiā hanc partem terræ, arborum, germinum accipe non conjunctim & simul in eodem loco sed mystim & partim, scilicet, ut alia in Hispania, alia in Italia, alia aliis locis & Provinciis combusta & vastata sint, scilicet illa & illis locis, in quibus erant pessimi incolæ & maximi persecutores fidelium (hæ enim sunt illorum plagæ non fidelium & iustorum) ita ut omnibus computatis, quæ sparsim vastata sunt, tertia pars terræ arborum & germinum, quæ in toto orbe tunc erunt, hæc prima plaga & strage disperdatur, comburatur. *Et omne sanum viride.* Omnis herba alludit ad eam plagam Ægypti Exodi 9. 15. Ubi nota majorem fore hanc Apocalypseos stragem, tum quia in ipsa non excipitur triticum & far, tum quia in ea additur, etiam tertiā arborum partem, hæc grandine fuisse prostratam.

Apocalyp. 8. v. 8. *Et secundus Angelus* 231.
tuba cecinit: & tanquam mons magnus ignis ar-
dens missus est in mare, & facta est tertia pars nevis in maris sanguis. Planissime & simplicissime mare præ Ribera per montem igneum accipit ingentem capitatur, globum ardentem & igneum, quem mittet Angelus in mare, eoque affabit, & com- Plaga 2da; buret tam naves, quam pisces, puta tertiā cunda, navium, & piscium partem, non enim homines navigantes sed pisces sunt creaturæ & animalia, quæ habent animas in mari, quod proprie piscibus convenit. Unde Sybilla.

Et trepidi cuncti morientur in æquore pisces,
Nec sulcabit aquas jam pondere navis onusta.

v. 9. *Et mortua est tertia pars creaturæ*
eorum, quæ habebant animas in mari, & tertia pars navium interijt. Supradictus mons ardens erit ingens massa pinguis materiam in aëre concreta & accensa, quæ instar montis ardentis ruet in mare, quo fiet, ut tertia pars maris vertatur in sanguinem, & tertia pars piscium moriatur, & tertia pars navium intereat.

Verisimile est hanc massam primo in sublimi & initio lapsus instar montis ardentis conjunctim apparituram oculis hominum, deinde in progressu spargendam in varias partes, ut variis locis mare inficiat. Jam quod per hanc plagam tertia pars maris facta sit sanguis, spectat tum ad stragem piscium, hi enim extra suum elementum, puta extra aquam, in sanguine vivere nequeunt, tum ad horrorem impiis incutiendum, dum videbunt & terram per plagam primam, & mare per hanc plagam secundam cruentari, ut terra, & mare videantur repræsentare impiorum, tum culpam præsertim homicidia & eadem Martyrum tum poenam; dum suo cruore innuunt tantam fore impiorum occisionem, ut rivi sanguinis eorum terram & mare cruentent, eaque saltem quoad superficiei in sanguinem convertant.

Stella facula absinthium, Plaga 3^a mundi.

Apocalyp. 8. v. 10. *Et tertius Angelus tuba cecinit: & cecidit de celo stella magna ardens tanquam facula, & cecidit in tertiam partem fluminum, & in fontes aquarum.* Proprie stella hæc erit non celestis sed aërea puta cometa, stella ardens, aut simile meteoroni, quæ de celo cadet, suoque casu dissiliens, comminuta dividetur in multas faculas seu exhalationes, quæ in varios fontes & flumina incidentes eos inficient. Vocatur hæc stella (ut supra) absinthium, quia amaricabit aquas, idque in poenam sceleratæ voluptatis, ac præsertim gulæ & crapulæ impiorum, ut qui biberunt vina dulcissima & lapidissima, jam bibant absinthium, eoque crucientur & enecentur.

V. 11. *Et nomen stella dicitur absinthium: & facta est tertia pars aquarum in absinthium: & multi hominum mortui sunt de aquis, quia amara facta sunt.* Nota, sicut absinthium oculos corporis exacuit, ita hoc aquarum absinthium oculos cordis in fine orbis ad poenitentiam aperiet, inquit Aretas. *Et multi hominum mortui sunt.* Hinc patet, amaritatem hanc fuisse excessivam ac proinde venenosam & lethiferam, alioquin amarities moderata sana est, corpusque à pulchritudine conservat, ut patet in absinthite, id est in cerevisia & vino absinthiaco. Axioma quoque Medicorum est. *Omnia dulcia stomacho inimica amara ergo amica.*

232. Plaga quarta. Obscuratio luminis celestium.

V. 12. *Et quartus Angelus tuba cecinit: & percussa est tertia pars solis, & tertia pars lune, & tertia pars stellarum, ita ut obscuraretur tertia pars eorum, & diei non luceret tertia pars, & noctis similiter.* Planissime Ribera hæc ad litteram, ut sonant, accipit, verè enim in fine mundi obscurabitur sol, luna & stellæ, ut audivimus Apocalyp. 6. 12. ita ut diei non luceat eorum tertia pars, id est, ut

dies æque ac nox tertia parte fiat obscurior solito, non autem, quod tertia temporis, puta diei ac noctis parte, sol, luna & stellæ plene obscurabuntur; & duabus tantum reliquis temporis partibus luceant, ut aliqui imaginantur.

Apocalyp. 9. v. 1. *Et quintus Angelus tuba cecinit: & vidi stellam de celo cecidisse in terram* 5^a Plaga & data est ei clavis putei abyssi. V. 2. *Et aperuit locustæ puteum abyssi: & ascendit fumus putei sicut fumus fornacis magna: & obscuratus est sol & aëres interfecti de fumo putei.* V. 3. *& de fumo putei exierunt locustæ in terram, & data est illis potestas, sicut habent scorpiones terra.* Varii sunt sensus Interpretum circa istas locustas, aliqui per illas intelligunt hæreticos, aliqui exercitus barbarorum. Planissimus & aptissimus sensus est, ait P. Cornelius à Lap. hic (quod etiam probabile esse censet Ribera) & hæc proprie sicut sonant, accipias, locustæ ergo hæc erunt demones, qui speciem & formam locustarum induent, sed novam & monstrosam utpote ex variis animalibus; puta leone, scorpione, equo & homine commistam & confarminatam. Probationes multas hujus sententiæ vide in fonte apud Cornel. cui ad hanc expositionem accedit sententia nostri P. Lessii l. 3. de perfectionibus Divinis c. 15. ubi censet hæc locustas, non tantum speciem & apparentiam locustarum habituras, sed veras & animatas fore locustas, licet peregrinas & monstrosas; virtute enim Divina, profundissimus hiatus forte usque ad inferos (paulo post ingens hiatus, quo omnes impii absorbeantur in tartara, eo usque aperietur) alicubi in terra vel in montibus pandetur, unde quasi ex puteo abyssi & profundissimo immensa vis fumi exibat. Jam durante isto fumo facile erit virtute Divina procreari peregrinum genus locustarum, pungentium, & virulentarum, quod ex fumo prodeat & omnia longè latèque occupet. Simili modo in Ægypto infinitam vim murium 1. Reg. 8. Quod ad formæ earum attinet, non opus est, ut facies earum planè sint similis faciei humanæ, aut ejusdem magnitudinis, sufficit esse rudem similitudinem, qualis repetitur in simiis. Idem sentiendum de capillis seu cirris earum & dentibus, & probatur hæc sententia in fonte pluribus, quare uti valde literalis ita valde probabilis est, ait P. Cornelius, cui tamen adde locustas hæc dirigendas & implendas fore ab Abaddon demone (de quo infra) ejusque locis. Nam hæc invadent in herbas & germina, uti solent locustæ, sed homines, eosque duntaxat, qui non habent signum DEI in frontibus suis, ut ait S. Joannes v. 4. Hoc autem signum & eo signatos, quia discernere nequeunt locustas, nec pungere appetunt nisi impellantur à demonibus, quo circa, quæ de locustis hic di-

dicuntur, demonibus quoque earum motibus competunt. Sicut quæ Genes. 3. dicuntur de serpente tentante Evam partim serpenti, & potius demoni serpentem possidenti, per eumque loquenti conveniunt, singulas ergo locustarum proprietates, quas S. Joannes hic eis tribuit, demonibus accomodemus. V. 3. *Data est illis potestas, sicut habent potestatem scorpiones terra.*

233. Locustæ hæc comparantur caudis scorpionum & serpentum, tum ob virus, tum ob aculeum, quo pungunt & cruciant. Tum quia scorpiones insidiantur homini eumque occultè feriunt. Simili modo locustæ hæc erunt virulentæ, & insidiatrices. Porro demones, quos significant locustæ, rectè comparantur scorpionibus. Est enim scorpions animalculum ex genere insectorum, habens cornua exterius, instar cancri, quibus prædant amplectens & stringens; mox spiculum, quod in cauda gerit, refectit, eoque hostem & prædam pungens, venenum instillat, quo illum conficit & enecat. De scorpione tradit Plinius l. 11. c. 27. Scorpions est primò, Pestis importuna veneni serpentum, nisi quoddam graviore supplicio, lenta per triduum morte conficiunt. Secundo. Est naturæ admodum iracundæ. 3. Reliqua insecta aculeos intus recondunt, scorpions spiculum extertum semper gerit. 4to. Hoc malum Africæ volucree etiam invenitur. 5to. Homini isto putatur esse remedio ipsorum cinis, potus in vino. 6to. In Scotia interimunt etiam fures. 7mo. Putant scorpiones in totum nullis nocere, quibus non sit sanguis. Quæ singula significant animal hoc esse insignis malitiæ, feritatis, vindictæ, & noxæ, qualis per omnia est demon. 1mo, ergo hi demones in fine mundi, specie locustarum, & instar scorpionum caudati erunt, caudæque suæ spiculo pungent homines, ita ut non statim enecent homines, sed lento supplicio per menses, ut dicitur v. 10. diserutient. 2do magis sævient in eos, qui ardent concupiscentiis mulierum. 3tio erunt pleni irarum. 4. Ex obliquo incautos percutient. 5to. Erunt volucres, sed magis nocebunt iis, qui instar suum abdomini ventri servierunt. 7mo. Remedium erit ipsorum cinis, si nimirum peccatores memores cineris & mortis, humiliant se, compungantur, poenitentiam agant, Deoque reconcilientur. 8. Nulli nocebunt pio & spirituali sed tantum impiis, qui volutantur in carne & sanguine, quique sanguinem Sanctorum effuderunt.

Locustæ demones Apocalyp. 9. v. 4. *Et præceptum est illis, ne laderent fructum terræ, neque omne viride, neque omnem arborem, nisi tantum homines,*

qui non habent signum Dei in frontibus suis. 5. *Et datum est illis, ne occiderent eos; sed ut cruciarent mensibus quinque: & cruciatus eorum, ut cruciatus scorpionis, cum percutit hominem.* 6. *Et in diebus illis quarent homines mortem, & non invenient eam: & desiderabunt mori & fugiat mors ab eis.* Et præceptum est illis, ne laderent fructum. Hic patet locustas has non fore proprie dictas, harum enim noxa est in herbis, sed fore demones, qui instar scorpionum, nulli nisi habenti sanguinem, hoc est, homini impio nocebunt, quia dicit: hæc locustæ non erunt aliis similes, herbivoræ sed carnivoræ. Porro non permittet Deus, ut omnem suam vim, & virus exerant, sic enim enecarent omnes mortales, sed tantum ut eos, qui non habent signum Dei, de quo cap. 7. Apoc. v. 3. crucient per 5. menses, si enim plaga hæc diutius duraret, desperarent homines, ac se ipsos interimerent, unde ait versu 6to. *Quarent homines mortem, & non invenient eam: tantus enim erit eorum cruciatus, ut mortem optent, & tamen mori non possint, uti sit, cum quis haurit lentum & non satis efficax venenum, quod non statim interimit, sed ita cruciat, ut homo nec vivere nec mori possit.*

V. 7. *Et similitudines locustarum similes equis parati in prælium: & super capita earum tanquam corona similes auro: & facies similes earum tanquam facies hominum.* Nota, de equis homines hi similes erunt. 1mo, Magnis locominibus quoad alas & pedes. 2do. Equis &c. quoad formam, magnitudinem, audaciam, & usum bellicum, quin & locusta pedibus suis insistentibus habet similitudinem equi, est enim loricata, & habet pennas pro aculeis, atque volat saltando & saltat volando. ita Pineda in Job. 39. 20. 3tio Hominibus quoad loricam. 4. Mulieribus quoad faciem, capillos, & coronas aureas. 5to. Leonibus quoad dentes. 6to. Scorpionibus quoad caudam & aculeum. v. 8. *Et habebant capillos sicut capillos mulierum, & dentes earum sicut dentes leonum erant.* Tripliciter hi demones cruciabunt homines 1mo. Pungendo aculeo caudæ instar scorpionis, 2do Mordendo dentibus ut leones, leonini autem dentis morsus venenatus est, unde, ut ait Plinius lib. 8. c. 16. ajens de leone. *Ex omni vulnere, sive dente, sive ungue impresso ater fluit sanguis.* 3tio. Terrendo homines, & percellendo tum visu horribilium monstrorum, tum auditu, dum audient eorum sonitum, quasi currum equestrium. Apoc. 9. v. 9. *Et habebant loricam, sicut loricam curreas, & vox alarum earum, sicut vox currum, equorum multorum currentium in bellum.* Est in India animal, quod corium habet instar lorice compactum, quocirca ab

ab Hispanis Armadillus vocatur. Atque Rhinoceros suam habet lorica, eamque durissimam, sic & locustæ suam videntur habere lorica, sed hæ diabolicæ longè majorem & duriorem habebunt. Et vox earum &c. Vocem vocat stridorem, quem alarum concussione edunt locustæ. Apoc. 9. v. 10. Et habebant caudas similes scorpionum, & aculei erant in caudis earum: & potestas earum nocere hominibus mensibus quinque & habebant super se. 11. Regem Angelum abyss, cui nomen Hebraicè Abaddon, Græcè autem Apollyon, latine habens nomen exterminans. 12. Væ unum abiit, & ecce veniunt adhuc duo v. post hæc.

Locusta ait Salomon Prov. 30. 27. Regem non habet, sed hæ infernales habent, & habebunt, quoad durabit hic mundus, & hominum vita in terra, cum quibus pugnant Hebraicè Abaddon, idem est quod perditio, Græcè Apollyon, latine exterminans, non est in græco ut patet, scripsit enim Joannes Græcè non latine. Stomachatur Valla interpretem hoc de suo addidisse textui. Verum temerè, nil enim de suo addidit sed tantum græcam vocem in latinam transtulit (quod est interpretis munus) ut latini æquè ac Græci intelligerent quid sit Apollyon.

Angeli nomina non habent.

Notat S. Gregorius Homil. 34. in Evangelium. Angelos ex se non habere nomina (Angeli enim non ex nomine sed ex specie & visione se invicem internoscunt & compellant) sed ea fortiter ex ministerio, quod apud homines obeunt, idem est de malis Angelis. Væ unum plaga una puta sit isti Angeli, nimirum locustarum, de quibus jam dixi. Abiit & ecce veniunt adhuc duo v. puta plaga 6ti & 7mi Angeli.

235. Sexta plaga exercitus equestris.

Apoc. 9. v. 13. Et datus Angelus suba cœlis; & audiui vocem unam ex quatuor cornibus altaris aurei, quod est ante oculos Dei. 14. Dicentem Gero Angelo, qui habebat tubam: Solve quatuor Angelos, qui alligati sunt in flumine magno Euphrate. Quæres? quæ, qualis, & per quos fiet hæc plaga. varæ sunt hæc in re interpretum sententiæ. P. Cornelius dicit, optimè Ribera plagam hanc propriè, ut verba sonant, accipit, putatque fore innumerum exercitum ferorum hominum & militum, qui in fine mundi puniet & occidet homines impios scilicet 3tiam illorum partem. Angelus ergo bonus tuba canens solvet quatuor Angelos. Quos & quales? non nulli putant bonos esse, verum patet hos quatuor Angelos esse malos, nam hi soli ligantur non boni. Hi ergo sunt præcipui quatuor demones, qui, quasi præ sunt quatuor orbis partibus, ligati autem

sunt in Passione Christi, ne tantum noceant hominibus, quantum ante. Hi in fine mundi rursum solventur, ut grassentur, punianturque impii. Porro hi demones ligati sunt in Euphrate, hic enim locus ad hoc est congruus. Imo. Quia Euphrates alluit Babylonem. Babylon autem typus est regni diaboli & impiorum. 2do. Quia Euphrates alio respectu typus est baptismi, per Euphratem enim Abraham transit ad terram promissam, indeque Hæbræus, id est, transiens vel transammanus est dictus. Fortè etiam 3tio ait Andreas, quia inde nascitur vel exiturus est Antichristus. Porro licet hi Archidæmones ligati sunt, habent tamen suos velut emissarios canes ubique, qui homines tentant & divexant, ut experientia constat. Pari modo Asmodæus libidinum Rex ligatus à Raphael in deserto Egypti Tob. 8. 3. suos tamen per orbem demones, quasi ganeones, & cupidines emittit. Sic Lucifer religatus in inferno suos ubique habet emissarios, quin & ipse solvetur tempore Antichristi, ut patet c. 10. v. 2. & 3. Quæres. quomodo & quibus Quibus funibus ligentur demones? 2. Eos certo lo-vinculis co ligari, cum in illo per decretum & poligantur testatè divinam vel Angelicam detinentur demones, ut se loco movere eoque egredi nequeant, hoc autem fieri potest tribus modis. Imo. Si Deus illis subtrahat concursum divinum, qui necessarius est ad motum & gressum, simulque conservet semper illos, in suo ubi sive situ & modo existendi in illo loco, cui vult illos affigere. 2do. Moraliter si impediatur, ne egrediantur, v. g. minando eis acriores pœnas, si egrediantur, atque puniendo eos, si egrediantur & compellendo eos regredi: sic Asmodæo certa eremi Egypti portio, extra quam ne ad passum pedis egredi illi liceat, à Raphael est designata & præscripta. 3tio Physicè omnino & naturaliter, si imprimat eis modum aut qualitatem aliquam determinativam, vel unitivam loco, v. g. impetum vel vim permanentem: similem enim vim, sed transcurrentem videmus corporibus in lapidibus imprimi, qua in altum levantur, dum eo ja ciuntur, sicut ergo homo robustus alium minus fortem certo loco violenter retinere potest per vim ei impressam, ita & Angelus dæmonem, similem enim vim, licet non corporalem, sed spiritualement potest spiritus superior & potentior spiritui inferiori & minus potenti imprimere, atque defæcto vim hanc dæmonibus imprimunt Angeli, cum eos ex certo loco v. g. ex corporibus obsessis energumenorum violenter expellunt, & extrudunt. Cur enim Deus non possit vim similem, & non transeuntem, ut illa est, sed diutius permanentem producere? magis enim vim mirabilem inferni

igni addidit, qua non tantum detinet, sed agit in animas damnatorum, ipsosque demones, eosque urit & cruciat. Hoc est quod ait S. Petrus 2. Petri 2. 4. Si enim Deus Angelis peccantibus non pepercit, sed rudentibus inferni detractos in tartarum tradidit cruciandos. Ubi nota ex Græco vocem rudentibus non referri ad detractos, qui enim rudentes Angelos detraherent coelo? sed ad vocem tradidit q. d. tradidit eos Deus & mancipavit carceri & igni infernali, illicque eos in perpetuum devinxit, & quasi quibusdam rudentibus vel ut græca habent catenis caliginis alligavit. Sic enim explicat S. Judas in sua Epistola v. 6, dicens: Angelos, qui non servaverunt suum Principatum, vinculis æternis sub caligine reſervavit. Alia ratione ligantur, id est, ligari se sinunt demones à magis, cum ipsi ex conventionem & pacto eos, vel volentes vel à superiore demone coactos, in annulis includunt, ut qui annulos gestant, demones sibi familiares & obsequentes habeant. Nocere tamen nequit dæmon nisi volenti. S. Augustinus Serm. 197. de temp. Cani illum ligato assimilat: qui latrare potest, sollicitare potest, mordere omnino non potest nisi volentem.

236. Apocalyp. 9. v. 15. Et soluti sunt 4. Solvuntur Angeli, qui parati erant in horam, & diem. 4. Angeli & mensem & annum, ut occiderent 3tiam & nocent. partem hominum. 3tiam partem hominum. Non signatorum, sed puta impiorum, & improborum v. 16. Et numerus equestris exercitus vicies milies deus millia. Ita legit S. Hieronymus, Aretas & alii; id est, duæ myriades myriadum, id est, ducenti miliones, ingens & immanis erit hic exercitus equestris, qualis nunquam visus est in orbe, ex quo nonnulli conjiciunt pedestrem exercitum, qui equestri jungi, eumque numero longè superare solet, fore longè majorem & quasi innumerum, verum sic exercitus hic nimis foret & penè immensus, quem Provincia nulla alere potest, utpote qui majorem partem hominum, qui in orbe sunt, ac plurimos impios, quos Deus hoc exercitu punire volet, ipse complectitur. Cum ergo peditatus hic non meminerit S. Joannes, videtur is nullus vel exiguus fore, sed penè totus equestris, qualis est tartarorum. Celebratur omnium ore multitudo exercitus Xerxis, qui quinque annorum apparatu millionem hominum in aciem contra Græcos eduxit, quem numerum, ut Valerius & ex eo S. Hieronymus testantur, de alta prospectans specula flevisse fertur, quod ex tanta multitudine nemo post 100 annos superfuturus esset, igitur ipse pontibus maria conjunxit. At non montem continenti abscondit, teste Plinio l. 4. c. 16. Verum quid hæc ad tantas Apocalypicos copias, Xerxes. R. P. Kwiatkowski, S. J. Collectanea Ascetica.

ex eduxit unum millionem hominum, hic ducenti miliones educendi sunt. Quocirca nonnullis incredibilis videtur hic numerus, cum in toto orbe vix eis videantur esse ducenti miliones hominum. Sed errant, nam in solo regno Chinesis numerantur 250. miliones hominum, uti docet noster P. Nicolaus Trigautius in expeditione Sinarum, ex quibus ista pars puta 50. miliones potest esse militum, adde totidem ex Æthiopia, Æthiopum enim mira est soboles & copia, adde totidem ex Tartaria & totidem ex India, habebis 200. miliones. Junge, plurimos tunc fore homines, plerique enim erunt carnales. Posset etiam quis suspicari bonam exercitus hujus partem fore dæmonum, qui induti specie & forma non locustarum, ut illi præcedentis tubæ v. 3. sed hominum & equitum impios affligent & castigabunt; nam duces eorum erunt quatuor Archidæmones, ut pater v. 14. qui v. 15. dicuntur occisuri, scilicet tam per se, quam per suos socios, puta demones, tertiam partem hominum. Et de his ad literam verificari poterit, quod dicitur v. 17. infra Capita equorum &c. Et illud v. 19. Cauda eorum similes serpentibus &c. Denique si 200. miliones, hi tantum essent hominum, utique continerent majorem partem hominum impiorum (pauci enim erunt tunc pii & justi) qui puniendi erunt hac plaga, non autem punient alios. Hæc enim plaga, uti & cæteræ, immitetur in impios, tertiam partem eorum absumet. Unde videtur potius partem hujus numeri fore dæmonum, alioquin enim impii punirentur per homines æquè, vel magis impios, & multo plures essent carnifices, quam rei puniendi, aut carnifices ipsi impunè evaderent. Opinatur Ribera hunc exercitum fore 10. illorum Regum, qui ante Antichristum Babylonem evertent, verum hoc minus esse probabile ostendit P. Cornelius in Apocal. c. 17. v. 6. Verisimilius dici possit, hunc exercitum præparatum viam Antichristi ac fore ipsius Antichristi jam inchoantis & invalescentis.

Apocalyp. 9. v. 17. Et ita vidi equos in visione: & qui sedebant super eos, habebant loricas igneas, & hyacinthinas, & sulphureas, & capita eorum erant tanquam capitea ledum: & de ore eorum procedit ignis & fumus, & sulphur. Hosce enim colores aut certè tunicas talium colorum lorice suis hi equites inducent, tum ornatu, tum terroris causâ, ut percellant hostes, ut faciunt Belgæ &c. Per equos quoque equites ipsos metonymicè intellige. Significat per Hyperbolen formidabiles fore equos, & equites instar leonum, ut fumos naribus essent, videanturque ignes, sulphur, & flamas.

mas spirare. Rursus equites spirabant ignem, fumum & sulphur, id est, incendia & omnimodam vastitatem orbi afferent suis minacibus verbis & imperiis. 3tio Proprie significantur hic bombardæ militum & ignis pulveris sulphurei, dum enim milites jaculantur, ita admovent ori instrumentum, ut ore ignem & fumum sulphureum emitte-
tere videantur. Et hoc modo objecta sunt animo S. Joannis in visione. Ita P. Lessius l. 13. de perfectio. Divit. c. 18. Adde, si bona hujus exercitus pars sit demonum, de ipsis hæc ad litteram, ut sonant, accipi posse, dicit P. Cornel. hic. Idem dicendum de caudis serpentum, de quibus mox v. 19.

v. 18. Et ab his tribus plagis occisa est tertia pars hominum de igne & de fumo & sulphure, qua procedebant de ore eorum v. 19. Potestas enim eorum in ore ipsorum est & in caudis eorum. Nam cauda eorum similes serpentibus, habentes capita: & in his nocent. Patet hæc non ad litteram (ait P. Cornel.) sed symbolicè accipi debere, æquè ac capita leonum, & ignem, sulphurque de ore egrediens; nulli enim equi habent caudas serpentum, aut capita in caudis. Caudæ ergo hæc capitæ significant gladios militares, qui instar caudarum retro exstant, & capulos instar capitis habent, describunt enim arma eorum, bombardas scilicet per ignem, fumum, & sulphur & gladios per caudas capitatas. Aut certe per caudas intellige pedisequos & ministros militum, qui plerumque sunt pessimi, & instar serpentium occulte nocent incendiis, furtis, venenis, aliisque modis. Ita P. Lessius l. 2.

Multi im-
pii plagis
non mo-
ventur.

v. 20. Et ceteri homines, qui non sunt occisi in his plagis, neque penitentiam egerunt de operibus manuum suarum, ut non adorarent demonia &c. q. d. ceteri homines, cum tot trages & funera viderent, nequidem tunc compuncti ad mentem redierunt, nec ad tantas sociorum plagas respuerunt. Mira ergo tunc erit obduratio impiorum, similis fuit Pharaonis. Exod. 7. Causæ ejus erunt varæ. 1ma. Assuetudo peccandi, unde ingens concupiscentiæ vis, ad quam videmus ebriosos à vino, luxuriosos à Venere non abstinere, etiam si præsentem & certam pestem, imò mortem sibi imminere videant. 2da. Infidelitas; quia non credent has plagas à Deo infligi, sed fato, vel mundi quodam morbo, & senectutis quasi vitio evenire, uti fenderunt Stoici, & nunc Politici. 3tia. Quia solutus erit diabolus tunc, qui omnes, ultimasque suas vires exerceat, unde impiorum tunc quasi animas & corpora possidebit. 4. Quia plagæ hæc concitabunt in eis utpote impiis bilem & impatientiam; unde blasphemabunt Deum ve-

lut autorem plagarum; quod tot, tantæque illis infligat, ut ait S. Joan. c. 16. v. 9. Ut non adorarent demonia. Hinc patet in fine mundi renascenturam idololatriam, sed eam evertet postea veniens Antichristus, voluit enim ipse solus coli sicut Deus, sicut prædixit Daniel, c. 11. 36.

Apoc. 10. v. 1. Et vidi alium Angelum 238. fortem descendentem de celo amictum nube, & iris in capite ejus, & facies ejus erat ut Sol, & pedes ejus tanquam columna ignis: v. 2. & habebat in manu sua libellum apertum: & posuit pedem suum dextrum super mare, sinistrum autem super terram. v. 3. Et clamavit voce magna, quemadmodum cum leo rugit. Et cum clamasset, locuta sunt 7. tonitrua voces suas, ego scripturus eram: & audi-
vi vocem de celo dicentem mihi: Signa, qua locuta sunt 7. tonitrua: & nobis ea scribere. v. 5. Et Angelus, quem vidi stantem super mare & super terram, levavit manum suam ad celum. v. 6. & juravit per viventem in sacula saculorum, qui creavit celum, & ea, qua in eo sunt; & terram, & ea, qua in ea sunt: & mare, & ea, qua in eo sunt: Quia tempus non erit amplius. Notat P. Cornel. in synopsi hujus capituli, quod hæc spectant novissima tempora, inferuntur ergo hic, ut homines, qui tunc, tot plagis sex tubarum à Deo per Angelos moniti nolent poenitere, vehementius redarguantur & urgeantur. Unde jurat Angelus, quia tempus non erit amplius. Locuta sunt 7. tonitrua voces suas. Hæ voces quasi echo respondent clamori Angeli. Est ergo hæc Echoheptaphona sive 7. vocum. Porro hæc voces tonantes, & hæc tonitrua vocalia significant magnitudinem calamitatum futurarum in fine mundi, quo circa articulatae erant hæc voces, nam eas intelligebat, & intellectas scribere volebat S. Joannes. Quapropter tonitrua hæc articulata non sunt realia, nec realiter existent in fine mundi, sed per visionem tantum ostensa sunt S. Joanni æquè ac Angelus clamans, & jurans, ut per ea repræsentaret horrida fulmina & tonitrua, quæ revera plurima erunt in fine mundi, esto non erunt articulata, ut portendant & quasi inchoent extremas & novissimas orbis plagas. In S. Brigittæ revelationibus l. 6. c. 10. refertur: illam, dum rogaretur, quid significarent 7. tonitrua, quæ Joannes asserit se audisse c. 10. Apoc. respondisse divina revelatione se dixisse 7. illa tonitrua esse comminationes persecutoribus Ecclesiæ e celo intentatas. Nota hic gravitatem & pondus juramenti ob Tempus rei, quam juramento hoc confirmat ris præ-
Angelus, scilicet temporis jam finiendi præ-tium. Moraliter nota hic tempus præsentis vitæ esse pretiosissimum, ac propterea ejus maximam habendam esse rationem. 1mo. Quia

Quia brevis est. 2do. Quia tempus, cum præterierit, est irrevocabile. 3tio. Quia ab hoc brevi tempore, & quasi momento pendet tota æternitas. Rursus quia quovis temporis instanti infinita æternitatis gloria comparari, & in immensum augeri potest. 4to. Quia tempus hoc est in nostra potestate & arbitrio: datum est enim nobis à Deo ad bonè operandum. 5to. Quia post hoc tempus non habemus aliud tempus, in quo negligentiam in priori admissam corrigere & compensare possimus, & miliones hominum in inferno, qui sero sapiunt Phryges. 6to. Quia brevi Deus hoc tempus nobis auferet & in æternitatem nos transferet.

239. Inter alia signa imminentiis judicii universalis erit quoque Romæ, & Romani imperii interitus, erit enim signum præsentis jam Antichristi, describit id S. Joannes Apoc. 17. ut & sequent.

Apocal. 17. v. 1. Et venit unus de 7. Angelis, qui habebant 7. phialas, & locutus est mecum, dicens: Veni ostendam tibi damnationem meretricis magna: qua sedet super aquas multas. Meretricis magna puta Babylonis uti explicat v. 5. Quæres, quænam intelligatur hic Babylon: varæ sunt authorum responsiones. P. Cornel. à Lap. hic dicit: Babylon. hic & C. sequi. est Roma, non Christiana, qualis nunc est, sed infidelis & pagana, qualis fuit tempore S. Joannis qualisque rursus erit tempore Antichristi. Probat hæc sententia 1mo. Quia Roma Ethnica est civitas magna, qua habet regnum super Reges terra, hanc autem esse mulierem, puta Babylonem, ait Joan. v. ult. quæque habet montes septem, uti de eadem ait v. 9. hoc enim nulli alteri nisi Romæ competit. 2do. Quia Joannes asserit Babylonis nomen hic non propriè sed mysticè sumendum, ait enim v. 5. *Mysterium: Babylon magna*: ergo significat florentissimam & vitiosissimam urbem, quæ Christianos persecuta est, uti olim Babylon Judæos, talis autem est Roma Ethnica. 3tio. Quia Roma & Romani Imperatores acerrimè tempore S. Joannis & deinceps per 300. annos non tantum Romæ, sed toto orbe oppugnaverunt Ecclesiam, ut eam exterminarent, unde nulli alteri nisi Romæ competit illud v. 6. *Et vidi mulierem ebriam de sanguine Sanctorum, & de sanguine Martyrum*. 4. Quia pariter hac de causa à S. Petro Epist. 1. c. 5. v. 13. Roma vocatur Babylon, id est, confusus errorum, vitiorum & tyrannorum, *salvate vos*, inquit, *Ecclesia, qua est in Babylone* (id est Romæ) ait Beda, S. Thom. S. Hieronym. & alii coelestia. Eadem de causa Roma, & Romani Imperatores à S. Paulo 2. Thess. 2. v. 7. vocantur *mysterium*. R. P. Kviatskowski, S. J. *Collectanea Ascetica*.

rium iniquitatis, ubi & addit Romam & Romanum Imperatorem duraturum usque ad Antichristum atque adeò signum advenientia vel potius præsentis Antichristi fore Romani Imperii ruinam. Hæc sententia 1mo est S. Hieronymi in illud Isaia 14. attrita est Civitas vanitatis. 2. Tertull. l. contra Judæos. 3. S. Augustini 18. Civ. 2. 4. Viegas, Ribera, Sixtus Senen. Bellarm. l. 2. Alcazar. Apoc. 13. p. 670. lit. D. ubi pro hac sententia citat plusquam 20. Authores. Idem censet Thomas Bozius de signis Eccl. l. 24. c. 6. Franciscus Suarez 3. p. 10. 20. disp. 59. sect. 2. Hi omnes per Babylonem interpretantur hic Romam infidelem & ethnicam, qualis fuit tempore Joannis, qualis rursus erit in fine mundi. Obijciunt Hæretici, Roma est Babylon: ergo Romana Ecclesia cum suo Pontifice est Babylon. Nego Consequentiam, dicòque esse absurdam; æquè ac fallacem, aliud est enim Roma urbs, aliud Romana Ecclesia. Rursus aliud est Roma Ethnica, aliud Roma Christiana. S. Joannes loquitur de Roma Ethnica, qualis erat suo tempore. Est ergo manifestus paralogismus hæreticorum, ac insignis fraus & fallacia, dum ipsi ea, quæ de Roma prisca Pagana à S. Joanne & S. Petro dicuntur, detorqueant ad Romanam Ecclesiam aut ad Romam, quæ nunc est sancta, DEO dilecta, Mater pietatis, Magistra sanctitatis. hæc sub finem mundi deferens fidem, pietatem, Christum, Pontificem, rursus erit Babylon, idque permittet DEUS, ut Urbem ab Ecclesia, Romam à Cathedra S. Petri feceramus, utque Romani non urbis suæ Majestati, nec meritis suis, sed Christi, Petrique gratiæ tribuant, quod ipsi sedem Pontificiam & Ecclesiæ Metropolim obtineant.

Dices: Quomodo Roma in fine mundi ad pristinas opes & gloriam, æquè ac ad Ethnicismum redibit, & Modus, quo id fiet, quemodò nos latet, soli que DEO præcognitus est: Vane tamen modis id fieri poterit v. g. si Ethnica, & ethnica, cui aliquis occupet Imperium Romanum, Romæque Senatores gentiles, ac dignitatem pristinam instituat, uti fecit Julianus Apostata. Rursus si Romam commigrent Ethnici plures, nobiles & potentes, qui sensim numero & viribus crescant. 3. Si magi aliqui & Politici Romanos primores pervertant &c. S. Benedictus prædixit Romam non evertendam scilicet à Totila & suo saculo, ut colligitur ex verbis S. Gregorii l. 2. Dial. 15. Porro superbum æternitatis & consequenter Deitatis nomen Romæ à Gentilibus Scriptoribus utpote adulteribus datum est, ut vocaretur Roma æterna, Roma Dea. Fateor tamen æternam dici posse, hoc sensu, quia usque ad finem mundi durabit, sed tempore Antichristi evertetur.

Qua

Qua sedet super aquas multas. Id est, præfidelis populus (sic enim explicat Joannes v. 15.) qui instar aquæ dilabuntur, & sibi invicem succedunt. Alludit ad veteris Babylonis situm in confluxu Tygris & Euphratis, quorum fluviorum erat quasi domina.

Apocal. 17. v. 3. *Et abstulit me in spiritu in desertum. Et vidi mulierem sedentem super bestiam coccineam, plenam nominibus blasphemiam, habentem capita 7. & cornua 10. De eadem meretrice dicit S. Joannes. Et mulier erat circumdata, purpura & coccino, & inaurata auro, & lapide pretioso & margaritis, habens poculum aureum in manu sua, plenum abominatione & immunditia fornicationis ejus: v. 5. Et in fronte ejus nomen scriptum: Mysterium: Babylon magna, mater fornicationum & abominationum terra.* Sub nomine isto alludit S. Joannes ad lupanar & fornices, in quibus cellæ meretricum nomine inscribebantur, & dicit Tertull. de pudicitia, & clarius Seneca Controv. 1. *Meretrix, ait, vocata es, in communi loco sterissi, superpositus est cella tuæ titulus.* Porro si plane impudens aut famosa esset meretrix, non tantum in cella sed in fronte nomen & elogium scriptum præferebat. Docet idem Seneca l. 2. *Nomen, inquit, tuum pependit in fronte, pretia stupori accepisti, & manus, quæ dies datura esset sacra, capturas tulit.* Talis hic à Joanne inducitur Babylon, quæ publicè fornicata est, & in fornicationibus, id est, idololatriis suis gloriata. Gestat ergo hæc meretrix nomen suum mysticum in fronte (sicut Aaron gestabat in fronte nomen Dei) quo significatur eam publicè profiteri & jactare se esse cultricem Jovis & Deorum, ideòque Christum & Christianos illis obstitentes persequi usque ad necem, ut sequitur. *Mysterium hoc non est nomen mulieris, ut putavit Pandonius, sed à S. Joanne quasi per parenthesin interjicitur, ut excitet advertentiam nostram, utque meminerimus nomen mulieris, quod sequitur, non esse illius proprium, sed figuratum & mysticè exponendum, unde versu 7. vocat Sacramentum mulieris, id est, quod typicè significet mulier, Sic & cap. 11. de Jerusalem dixit, quæ spiritualiter vocatur Sodomia, P. Cornel. à Lap. hic.*

Apocalyp. 17. v. 12. *Et decem cornua, quæ vidisti, decem Reges sunt: qui regnum nondum acceperunt, sed potestatem tanquam Reges una hora accipient post bestiam.* Planè & genuinè Anselmus, Ansbertus, Haymo, Richard, Ribera, Viegas per decem cornua accipiunt 10. Reges, qui erunt in orbe sub finem mundi, quasi orbis domini, cum venerit Antichristus, qui Romæ & Romano

imperio erunt subiecti, aut certe ex eo prodibunt, & invidentes Romæ tantas opes & gloriam ejus jugum excutient, tamque invadent, vastabunt, & concrebunt. Ex hisce tres Antichristus bello superabit, mox reliqui septem illi se subdent, unusque omnium Rex & Monarcha evadet, uti patet ex hoc versu & ex v. 16. juncto Daniel 7. v. 14. Est communis Patrum & interpretum sensus & traditus, uti ait S. Hieronymus, Daniel. 7. Hinc patet hos 10. Reges diversos fore ab illis 7. qui per 7. cornua representati sunt v. 9. illi enim tempore præcedent Antichristum, hi autem 10. erunt tempore Antichristi. Unde dicuntur nondum potestatem accepisse, sed illam acceptari post bestiam una hora, id est, brevissimo tempore. Post bestiam alii legunt cum bestia. Utrumque verum scilicet post bestiam, quia eam sequentur cum bestia, quia illi parebunt, ita Ribera. Romæ ergo & Romani imperii interitus signum erit non prævium sed simultaneum, non adventantis sed præsentis Antichristi. Jungo Romam cum Romano imperio, quia Roma in fine mundi erit, uti olim fuit, dives & potens, unde in fine capitis ait S. Joannes. *Civitas magna, quæ habet regnum super Reges terræ.* Ergo illa tunc obtinebit imperium. Hoc autem Romæ imperium cæsis jam & subjugatis 10. Regibus ab Antichristo erit valde attenuatum & diminutum, ac ruinæ proximum.

Hic ergo futurus videtur ordo & censeatur (ait Cornelius ad v. 17. c. 17. Apocal.) rei gerendæ: Antichristus sensim vi-
interitus
ribus, numero crescens debellavit tres Reges Antichristi
ex 10. qui tunc erunt in orbe, mox reliqui, sti.
omnesque gentes percussit ad eum legationes mittent, eique se subdent, ut fecerunt Alexandro Magno, devicto Dario, unde ipse statim tunc factus est Monarcha. Antichristus deinde omne virus suum in Christum & Christianos exerens, & imperium formans, & propagans Romam, tum quia imperii fuit eritque æmula, tum quia sedes fuit Pontificum Christi obsideri & everti curabit, remque committet decem Regibus, id est, aliquot ex iis, qui potentiores, & Romæ viciniore erunt, cæteris vero faventibus ei, & pecunia ac comæatu, aliisque modis adjuvantibus; nec enim opus erit pro una urbe excindenda exercitus 10. Regum, id est, totius mundi congregare; nec etiam tempus Antichristi regni (quod erit trium annorum annorum cum medio) tam longas moras patietur, ut ex extremo Oriente, uti dicitur cap. 16. & 14. Reges ad eum veniant in Armagedon, & inde pergant ad evertendam Romam, mox revertantur in Armagedon. Hæc enim plures annos requirunt. Aliquot ergo Reges Romæ viciniore eam evertent & comburent. Hosce de-

deinde evocabit in Armagedon, uti jam evocarat illos ex Oriente c. 6. 14. aliasque gentes ex quatuor plagis terræ unacum Gog & Magog. Hi ergo omnes ad Antichristum in Judæam convenient, ut Christi & Christianorum nomen ubique deleant, & ritque exercitus illorum innumerabilis. Mox Christus omnes congregatos conficiet, & occidet, igne de cælo in eos immisso, ut dicitur cap. 20. 9. Antichristum verò ejusque Pseudopphetam vivum deturbabit in tartara. Hæc ita esse patebit, si quis simul consideret c. 16. v. 14. & 16. Ubi convocantur Reges trans Euphratem ab ortu Solis ad diem magnum Dei in Armagedon, & cap. 14. v. 14. ubi de 10. Regibus dicitur: quod potestatem suam tradent bestiæ, id est, Antichristo, quodque pro eo pugnant contra Christum & Christianos, sed Christus devinct & debellabit eos. Hi, inquit, cum agno pugnant, & agnos vincet eos. Et cap. 19. 11. & 18. ubi Christus cum suo cœlitum exercitu prodit debellans & occidens eos, ibi enim inter alia avibus cœli dicitur: *Venite & congregamini ad canam magnam Dei, ut manducetis carnes Regum, & carnes tribunorum, & carnes fortium &c. &c. v. 19. Et vidi bestiam, & Reges terra (nimirum decem jam dictos) & exercitus eorum congregatos ad faciendum prælium cum illo, qui sedebat in equo, id est, cum Christo.* Mox subdit bestiam, id est, Antichristum cum suo Pseudoppheta baptum ad tartara, cæteros verò occisos, nimirum eo modo quem describit c. 20. 7. 8. & 9. ubi de Satana soluto post mille annos ait. *Et seducet gentes, quæ sunt super 4. angulos terræ Gog & Magog & congregabit eos in prælium, quorum numerus est sicut corvina maris, & ascenderunt super latitudinem terræ, & circumierunt castra Sanctorum, & civitatem dilectam (Jerusalem) & descendit ignis à Deo de cælo & devoravit eos.* Hinc patet non esse histerologiam in hoc Babylonis excidio, sed S. Joannem hæc omnia ritè ordine quæque suo collocasse. Ex dictis colligitur, Romam evertendam esse, non initio, sed potius sub finem Antichristi. Hic enim prius Reges & Principes Romæ, & Romano imperio subiectos debellabit, sibi que subjiciet, & ita extenuato jam Romano imperio Romam ipsam, quæ fuerat imperii caput, adoriatur & evertet, quæ eversa ruet pariter omninoque concidet Romanum imperium. Mox sequitur prælium Gog & Magog, eorumque & Antichristi strages, deinde dies judicii & resurrectio ac gloria electorum, quæ ordine hic recenset Joannes, ita ut in gloria & felicitate cœlestis Jerusalem Apocalypsum claudat.

Porro an Pontifex Romanus Romæ ab Antichristo occupata & vastata sedem in An Ro-
aliam urbem & Provinciam translaturus sit, manus aut transferre possit, est quæstio, multi enim Pontifex ex eo, quod S. Petrus cathedram & Pontificatum Antiochiæ transfudit Romam, cum aliò trans-
de eo faciendo nullum Christi decretum ex-ferendus, stes, censent, quod Pontificatus à Petro collocatus sit Romæ juris esse humani, non divini, ideòque Pontificem gravi de causa (ut si Turca, quod Deus avertat, acciperet Romam) consentientibus Cardinalibus & Episcopis posse Pontificatum à Roma in aliam urbem & Provinciam transferre. Ita censet Soto in 4. Dist. 24. Waldensis & alii, quos citat & sequitur Alphonsus Mendoza. Licet contrarium, scilicet Papatum Romanum esse juris divini, eò quod Christus jussit Petro ibi illum collocare, ac proinde non posse à Pontifice sine revelatione divina in aliam urbem transferri, censent ita Driedo, Fureer. S. Antonius 3. par. scholast. tract. 22. c. 4. §. 1. &c. Verum quidquid sit de jure & possibili existimo defecto nunquam id futurum, uti hætenus nunquam factum est, ut Pontificatus aliò Roma transferatur (nam & cum Pontifices sederunt Avenione per 70. annos, erant, & vocabantur Pontifices Romani non Avenionenses) Primò. Quia tempore Antichristi in omnibus urbibus, & Provinciis erit generalis persecutio Pontificis, & fidelium, ac proinde inutile foret, sedem Roma transferre aliò, cum ibidem persecutionem non evaderet Pontifex, sed magis in eam incurreret. 2do. Quia S. Petrus sedet in ardentissima persecutione Neronis, idem constanter fecerunt ejus successores, omnes per 300. annos, in decem gravissimis persecutionibus usque ad tempora Constantini. 3tio. Quia brevis erit persecutio Antichristi, scilicet trium annorum cum dimidio; ac instabit dies judicii, pro tempore autem tam modico non erit opere pretium mutare Sedem. 4. Quia Romanum Pontificem tempore Antichristi fore Petrum Romanum, eique successurum extremum judicium, habet Prophetia S. Malachie. Poterit tamen Pontifex urgente persecutione urbisque excidio profugere extra Romam, seque in aliis locis & urbibus abdere, ut fecit S. Sylvester in monte Soracte & alii plures post eum.

Prophetiæ de decem Regibus consona est ea, quæ de totidem penè Regibus prædixit S. Franciscus de Paula Fundator Ordinis Minimorum: ipse enim in variis Epistolis, quas ad verbum Hispanice recitat P. Lucas Montoya in Chronicis ejusdem Ord. 13. August. ad Simonem de Limeria U 3 Do-

Dominum Montalti, quæ etiamnum ibidem affervatur; sic ait: Ex te (ô Simon) descendet Fundator novæ Religionis, quæ tres habebit partes, una erit equitum armatorum. 2da Sacerdotum. 3tia, Hospitalariorum. Erit hæc Religio omnium ultima, magnum fructum adferet Ecclesiæ & extinguet maledictam Mahometis sectam, quia & hæreses omnes, ut fiat unum ovile, & unus Pastor. In toto mundo non erunt nisi 12. Reges, unus Imperator, & unus Pontifex & pauci Principes, qui omnes erunt Sancti. Idem in aliis Epistolis hunc ordinem vocat Cruciferorum, eo quod in vexillis suis præferent imaginem crucis vel Christi crucifixi, pro quo pugnabunt, cuique subijcient tam Machometanos quam hæreticos, & pravos Christianos. Atque hæc omnia sibi à Deo revelata, & certò eventura asseverat S. Franciscus de Paula. Refert id P. Cornel. à Lap. in Apocal. cap. 17. v. 17.

243. In variis Apocalypsis locis, ait S. Joannes de Antichristo, assimilatur Pardo, Apoc. 13. v. 2. *Et bestiam, quam vidi, similis erat Pardo, & pedes ejus sicut pedes ursi, & os ejus sicut & leonis. Et dedit illi draco virtutem suam, & potestatem magnam.* Hic advertit P. Cornelius à Lap. Pardus primo maculosus est. 2do. crudelis & sanguinarius, 3tio. velocissimus, talis erit & Antichristus scilicet & maculatus omnibus sceleribus & versatilis in omnes fraudes & dolos. 2do. Plurimorum homicida, & parricida; occidet enim Henoch atavum suum, à quo ipse prognatus est, 3tio Instar fulminis pervadet orbem eumque sibi subiget: indeque sibi ingentem triumphum, plaulum & gloriam conciliabit, cujus symbolum est ocellata & speciosa pellis pardis. *Pedes ejus sicut pedes ursi*, scilicet fortissimi & aptissimi ad conculcandum fideles & Sanctos. *Os ejus sicut os leonis.* Os puta oris forma rictus & rugitus leoninus, id est, superbus, immanis, terrorem & horrorem incutiens fidelibus eosque discerpens & dilanians. Hæc bestia similis est visioni Danielis. c. 7. *Et dedit illi draco potestatem magnam.* Imo auctoritatem & majestatem. 2do. licentiam & facultatem omnimodè persequendi fideles, 3tio. decipiendi artes, vires, & efficacitatem. 4to. potestatem faciendi ficta miracula, præstigias, per arcanorum revelationem, per adumbratam mortui suscitationem. v. 3. *Simulabit se à morte mortem: & plaga mortis ejus curata est. Et resurgere.* admirata est universa terra post bestiam. Unum de capitibus intellige ipsum Antichristum, qui bestia septiceps est, simulque ejus primum est præcipuum; nam v. 12. Dicuntur homines adorasse bestiam, cujus curata

est plaga: adorabunt autem Antichristum; non autem aliquem alium de Regibus. Finget ergo Antichristus plagam lethalem, & incurabilem, ex eaque se mortuum simulabit, ac triduo transacto, inopinato se omnibus redivivum sistet, & ostendet, ut scilicet hac ratione imitetur Christum tertia die à morte resurgentem. Ita Beda, Primasius & alii. Nota. Plagam hanc Antichristi revera non fore mortiferam, talis videtur hominibus tantum, non autem talis re ipsa erit, vel si revera erit incurabilis, id tantum erit respectu artis & opis humanæ; demoni enim totum corpus nostrum pervadenti, viresque herbarum & pharmacorum penetranti curabilis erit, ac proinde ejus curatio nec vim creati agentis (qualis est Angelus & demon) transcendet, nec miraculum erit, Deus enim clavem & potentiam miraculorum sibi reservavit. v. 6. *Et aperuit os suum Antichristus in blasphemias ad Deum, & tabernaculum stus blasphemus, & eos, qui in celo habitant.* Antichristus ergo 1. blasphemabit Deum, erit enim Atheus. Atheus tollitque omnem Deum & Numen, ut ipse solus pro Deo colatur. 2do ejus tabernaculum & templum. 3tio. Sanctos omnes Cœlites & Beatos. Hinc patet Antichristi præcursores esse ejusque spiritu agi nostros novantes, qui templorum & Sanctorum venerationem oppugnant & abolere conantur; hoc enim, quod ipsi inchoant, perficiet Antichristus. Antichristus ergo Rex orbis haberi volet, ac prædicabit se verum Christum esse, mundi Servatorem, Christum verò nostrum dicet impostorem fuisset, quare & mortuum se & à mortuis resurgentem simulabit, ac post tres annos & dimidio ex monte Oliveti, ex quo Christus in cœlum ascendit, pariter & ipse in cœlum conscendere tentabit, sed ibi à Christo conficietur, & deicietur in tartara. Ita ex Daniele & Apocal. docent S. Hieronymus, Richard. Anselmus, S. Thomas, & S. Gregor. 30. Moral. 3. v. 7. *Et datum illi bellum facere cum Sanctis, & vincere eos. Et data est illi potestas in omnem tribum & populum, & linguam & gentem.* Hinc patet, Antichristum ita sensum suum dilataturum imperium, ut tandem fiat orbis Monarcha, illudque non aliis, quam terræ finibus terminetur. Ita Joseph à Costa l. 2. de temp. noviss. c. 9.

Apocal. 13. v. 16. *Et faciet omnes pusillos, & magnos, divites, & pauperes, & liberos, & servos habere characterem in dextera manu sua, aut in frontibus suis.* Sicut nos characterem? 244. Antichristi signum crucis, ait Ambrosius. Ita Antichristus faciet omnes suum signum quasi characterem gestare. Putant nonnulli, quod Antichristus suis notam certam fronti aut manui inuret, aut alio modo imprimet

vel affiget. Sic enim milites signabantur stigmatibus in manu uti ex codice Justiniani & S. August. Chrysostomo docet Lipsius. Quin & Vegetius l. 1. cap. 8. & l. 2. c. 5. *Puncturis, aut in cute punctis scribuntur milites.* Ita Ariani cohebant Orthodoxos à Sacerdotibus Arianis rebaptizari, & hujus rei chirographum eis deinde tradebant. Simili forte modo ait P. Cornel. character hic Antichristi in charta excudetur & singulis dabitur, ut illum affigant fronti, vel manui, hoc enim facillimum & expeditissimum erit in tanto Antichristianorum numero. Porro nulli licere aliquid emere, nisi habeat tale signum, idem est, quod igni & aqua interdicere, atque ab omni hominum commercio & contubernio, quasi detestabiles arcere utpote perversæ & pestiferæ fidei ac Religionis. Itaque credibile est zelatores Antichristianos, eosque, qui præ cæteris gratiam Antichristi aucupantur, suis sibi incisuros, vel inustros characterem, alios verò eum, vel impressum in charta vel insculptum in medallis, in fronte aut manu gesturos. Sic Antichristi prodromus Diocletianus atrox dedit edictum, ne quis quidquam Christianis venderet, nisi prius thura Diis adolevisset. Quæres. Quisnam erit character Antichristi, Alcazar putat fore ipsum nomen, vel numerum nominis bestie. Verum v. 17. hæc tria distinguuntur scilicet character, nomen, & numerus. Verissimilius ergo ait P. Cornel. Primasius & Ansbertus (qui asserit hoc sibi à Deo esse revelatum) censent characterem Antichristi hoc characterem per compendium expressum.

Character Antichristi.

Ubi litera P. & Rho græcum, cui respondet R. Latinum, duæ literæ transversæ faciunt X. chi græcum respondens Ch. latino, tertia linea recta inter duas transversas media, est I. jota græcum respondens I. latino, quæ sunt tres initiales literæ nominis græci Christos, id est Christus; Antichristus verò vocabit se Christum & Messiam. Id ita esse patet, quia versu 17. vocatur character nominis ejus, ergo character hoc nomen ejus per compendium exprimitur in figura jam dicta. 2do. Quia Constantinus hanc notam & characterem Christi jam dictam in labaro castris præferbat, eoque vicit Maxentium aliosque hostes, ergo verosimile est idem facturum Antichristum, qui erat Rex potentissimus, & Constantino gloriosior, erit enim ille simia Christi & Christianorum Imperatorum, voléque haberi & nominari ut Christum.

245. Antichristi numerus 666. v. 17. *Et ne quis possit emere, aut vendere, nisi qui habet characterem aut nomen bestie, aut numerum nominis ejus, puta numerum 666.*

rum 666, qui ex certis literis græcis significatur X. 600. & 60. & 6. simul junctis componitur. v. 18. *Hic sapientia est. Qui habet intellectum, comparet numerum bestie. Numerus enim hominis est: & numerus ejus sexcenti sexaginta sex.* hic est sapientia q. d. Sapite, advertite vos, qui vivetis tempore Antichristi, videbitisque nomen & numerum nominis arithmetice efficere 666. Numerus enim hominis est primo planè & genuinè q. d. Numerus hic nominis est cujusdam particularis & certi hominis, puta Antichristi, ne quis putet, eum non fore hominem, sed bestiam, aut demonem, uti putavit S. Hypolitus tract. de consumm. sæculi. Ad literam ait P. Cornel. nomen proprium Antichristi eas literas continebit, quæ arithmetice acceptæ præcisè facient numerum 666. Ita passim Patres & interpretes, qui proinde aut conjectando aut potius exempli causâ varia asserunt nomina, quæ hunc numerum adæquant. Varii variè deinde asserunt nomina, verum adhuc plura asseri possunt, sed cum nulla extet revelatio, quæ certum Antichristi nomen explicet, temerarium est definire, quodnam ex omnibus tevera futurum sit. Præsertim cum S. Joannes studio illud subtraheret. Ideo ergo tantum hunc nominis numerum 666. adfert, ut cum natus & nominatus fuerit Antichristus, omnes ex hoc numero nomini ejus respondente, illudque adæquatè & ex aliis signis, tum hoc capite & præcedenti à S. Joanne, tum à Daniele c. 7. & 11. tum à Paulo 2. Thess. 2. allatis colligant illum esse Antichristum. Ita Sybilla l. 5. Oracul. Per numeros nomina multorum Imperatorum præcinit v. g. de Tiberio. *Post tempora longa Imperium trahet cuidam, cui primo valebit litera ter centum.* T. enim in græcis notat 300. Deinde simili modo Sybilla l. 1. Oracul. prædixit nomen Christi literis suis expressurum numerum 888. hunc enim exprimit nomen Numerus JESUS, in græco enim *Ἰησοῦς*, notat 10. nominis 8. & 200. 0. 70. v. 400. & 200. quæ si simul juncta faciunt 888. Ubi adverte Christi nomen continere 888. Antichristi verò 666. quia octonarius symbolum est perfectionis, consummationis, & felicitatis æternæ (præsertim si ter iteretur 888) quam præstat JESUS; Antichristus verò felicitatem hanc prædetendit, promittet, & ad illam aspirabit, sed non pertinet nec eam, sed ejus tantum umbram ut fucum tantum exhibebit suisque præstabit. Senarius enim hominis creati imperfecti & corruptibilis & peccatoris est symbolum. Sexto enim die creatus est homo, Senarius itaque est numerus creati hominis.

246. Ex hoc capite ac præcedenti & sequenti liquet, quàm acris omnimoda futura sit persecutio Antichristi. Nam imo. Diabolus acerrima ex-persecutio.

lentissimus, ejus enim thesauros extollit Daniel c. 2. v. 43. Anselm. in Elucidar. per thesauros hos intelligit omnem pecuniam, quæ in mari, vel in terræ visceribus occulta delitescit: hanc enim per dæmonem Antichristo prodendam esse. Per Judæos sensim crescet Antichristus eritque Rex. Addit Franciscus Suarez, Ribera, aliique multi, quod incipiet regnare in Babylone, id enim videtur significare Zacharias c. 5. v. ult. Propagabit regnum suum tum armis, tum doli & fraudibus ac prosperabitur, facietque, quæcunque volet, ita, ut de decem Regibus, inter quos tunc erit divisum Romæ mundique imperium, tres profiget, mox cæteri septem perterriti sponte se ei subditi sint, Apoc. 13. 7. Sic Antichristus fiet Monarcha non tantum Romani imperii, ut loquitur Chrysostomus, aut Provinciarum Asiæ, Africæ & Europæ, in quibus fides & Ecclesia diutius vixit, sed, ut videtur, etiam Indiarum & totius orbis, inquit Hieronymus. & cap. 11. Daniel & August. l. 20. de Civit. c. 11. partim enim per se, partim per suos Duces & Ministros orbem lustrabit & subiget. Sedem Monarchiæ suæ figet Antichristus Hierosolymis, ibique in templo à se instaurato sedebit & adorabitur ut Deus, idque per annos tres cum dimidio, ibique Eliam & Henoch contra Antichristum docentes & prædicantes, aliosque Christianos occidet. Apocal. 11. 8. Corpora Eliæ & Henoch Hierosolymæ jacebunt in plateis insepulta per tres dies cum dimidio, post quos reviviscunt & resurgent, mox audietur vox de celo dicens: Ascendite huc, & statim Elias & Henoch tota urbe spectante ascendent in celum; ut patet Apocal. 19. 20. Quod enim Antichristus non amplius, quam 30. dies regnabit post mortem Eliæ, & Henoch, colligitur ex Apocal. 11. 3.

Elias & Henoch occiduntur & resurgunt. Vide plura infra Nro. 251.

Antichristi mores quales,

Quæres 2. Quales mores erunt Antichristi? 1. Erunt hypocrita, simulant se Moysis zelatorem, ut Judæos alliciat & decipiat, totus erit politicus, ut Apostolus 2. Thessal. 2. 2do. Erunt gloriæ cupidissimus, adepto imperio volet coli ut Deus, uti audivimus v. 4. 3tio. Impudens erit, ait Daniel, Atheus & blasphemus in Deum & Sanctos, ut patet Apocal. 13. v. 6. 4to. Erunt tyranni crudelissimus maxime in Christianos, ut patet Apocal. 13. v. 10. 5to. Totus erit in libidinibus & concupiscentiis fornicarum, ut ait Daniel cap. 11. v. 38. Unde Judæi inter alia terrena bona etiam uxorum multitudinem ab hoc suo Messia expectant. 6to. Erunt magus, habebitque dæmonem Maozim nomine, ut inquit Daniel c. 2. v. 8. ita familiarem, ut vix alicui bonæ inspirationi, custodiæ An-

gelicæ, aut divinæ gratiæ daturus sit locum, imò vix unum opus bonum moraliter sit effecturus, hoc enim significat hic v. 3. Apostolus, adeò ergo scelestus erit Antichristus, ut in eo, inquit Irenæus l. 5. c. 29. futura sit recapitulatio universæ iniquitatis & omnis doli, in eumque confluat omnis virtus apostatica.

Docebit Antichristus 1mo. Jesum non Qualis fuisse Messiam, nec Filium Dei, nec doctrinam minimum Salvatorem, ejus religionem, Sacramenta fuisse superstitionem, ideò enim dicitur Antichristus 1. Joan. 2. v. 23. 2do. Se esse Messiam Judæis persuadebit, unde initio docebit circumcisionem & legem Moysis servandam esse, ut ita Judæos ad se trahat. Joannis 5to. 45. 3tio. Factus Monarcha legem Moysis, quin & naturæ legem abiciet, & Deum verum, à quo data est, negabit, negabit poenam aut præmium in altera vita, negabit cælum, infernum, & animæ immortalitatem; hæc enim negant Athei. Hinc 4to. fiet, ut gula, libidini, & scelestis, quæ suæ gloriæ & imperio non obstabunt, amplissimam det licentiam. 5to. Sibi dicari templa ac fieri sacrificia imperabit, volet enim coli ut Deus. 6to. Characterem suum volet gestari, de quo supra Nro. 244.

Persecutio, qua persequetur Antichristus Ecclesiam, tanta erit, quanta non fuit ab origine mundi. Matth. 24. 21. 2do. Gog & Magog, qui erunt exercitus Antichristi innumerabilis quasi arena maris, venient in prælium contra Sanctos, Apocal. 10. v. 7. & Ezech. 38. 3tio. Hæc persecutio tum temporalis erit in corpora tum potius spiritualis in animas, sataget enim omnibus viribus Antichristus, ut avertat omnes à Dei cultu & fide, nempe coget negare Jesum esse Christum Dei Filium, deferere Missas & omnes ritus Christianos (Daniel. 12. v. 2.) negare Deum, & colere Antichristum. 4to. Major pars fidelium cadet & cedit Antichristo, Apoc. 17. v. 7. Ita, ut in errorem inducantur (si fieri potest) etiam electi Matth. 24. eritque quasi generalis apostasia & defectio. Non tamen Ecclesia, fides & Religio deficiet sub Antichristo, ut vult Sotus in 4. Distin. 46. hoc enim dici non potest, sed manebit in paucis, qui in locis abditis Sacrificia, & Sacra celebrabunt, & propter hos, ait Christus, breviabuntur dies persecutionis Antichristi. Erunt tunc illustrissimi Martyres Apoc. 13. 10. quia non tam contra homines, quam contra dæmonem omnes suas vires exerentem certabunt. Denique post tres annos cum medio Antichristus vivus absorbebitur in infernum, tuncque simul ignis

nis descendet de celo, & comburet Gog & Magog, omnesque Antichristi milites & Ministros, cessabit persecutio, & dabuntur lapsi, ut poeniteant, ad minimum 45. dies. Denique Christus veniet ad judicium, omnesque resurgent. Daniel. 12.

Qui intelligentur per Gog & Magog.

Sed quæritur adhuc: Qui erunt Ministri exercitus Antichristi, milites. 2. Erunt Gog & Magog, ut patet Apocalyp. 20. v. 7. Quæres ulterius. Qui sint Gog & Magog? Judæi fabulantur esse gentes Scythicas, quæ latent intra montes Caspios & venient cum Antichristo contra Messiam, sed ab eo cadentur in Palæstina, 2do. Latentius libro 7mo. cap. 24. putat prælium Gog & Magog futurum mille annis post resurrectionem & mortem Antichristi. Idem censuit Tertulius Justinianus & alii Chiliastræ. Omnis aliorum opinionibus pro responsione nota ex Augustino, Areta, Primasio, Ruperto, Anselmo, & aliis passim Gog & Magog futuros tempore Antichristi, unde Ezechiel ait: eos fore tempore novissimo, ut patet Apocal. 20. v. 7mo & 2do. Dico ergo prælium Gog esse prælium Antichristi contra Ecclesiam, eisque novissimam persecutionem, ita S. Augustinus & alii. 2do. Gog videtur esse ipse Antichristus, vel certè primarius ejus Rex & bellidux; Magog erit exercitus ejus: quia Ezechiel semper Gog vocat Principem, Magog verò vocat terram & gentem. 3tio. Gog dicitur à Magog, quia Princeps erit gentis Magog. 4to. Exercitus Antichristi dicitur Magog: quia constabit Scythis, Turcis, Tartaris, vel quia barbarus erit & crudelis, instar Scythiarum: Nam Magog esse Scythas colligitur ex Genesi 10. Ubi filius Japhet vocatur Magog, à quo inhabitata, & nominata Scythiam docet Joseph. lib. 1. Antiqu. 11. & Hieronymus in quæstionibus hæbraicis in Gen. Unde & focii Gog, quos hic nominat Ezechiel scilicet Gomer, Thogorma, Mosoch, Thubal, filii sunt vel nepotes Japhet, à quibus aliæ gentes nomen sunt sortitæ. Ut Thubal sunt Hispani, Thogorma Phryges, Mosoch Capadoces. Hinc rursum Ezechiel c. 38. v. 15. dicit Gog & Magog venturum ex Aquilone, in Aquilone autem habitant Scythæ & Tartari, & hi fuerunt milites Tamberlanis, qui quasi Antichristus innumerabili suo exercitu omnia vastavit. Et licet Apoc. 20. 7. dicitur, quod Satanas seducet omnes gentes, quæ sunt super quatuor angulos terræ, non tamen Gog & Magog sunt gentes ex qualibet plaga terræ: sensus enim S. Joannis est: Satanas seducet omnes gentes, quin etiam Gog & Magog, videntur enim Gog & Magog fore Reges & gentes maxime feræ & fortissimæ ex illis septem Regibus, qui, R. P. Kwiatkowski, S. J. Collectanea Asierica,

ut dixi, sponte se subdunt Antichristo. 5to. Exercitus Antichristi erit maximus, de quo supra ex Apocalypsi numero 236. 6to. Exercitus Gog & Magog venient ad Antichristum in Jerusalem, ut in ea, totaque Judæa Christianos deleant, non tamen verisimile est Christianos habituros militaria castra sub Antichristo potentissimo, quibus collatis signis cum Antichristo totòque ejus exercitu consignant. Unde subdit S. Joannes, quod juxta Hierosolymam de celo pugnabit contra Antichristianos hos Christus, omnes disperdet in loco, qui inde hæbraicè dicitur Armageddon, Apocal. 16. q. d. plenum excidium. Sic enim dicit Apocal. 20. v. 9. & descendit ignis à DEO de celo, & devorabit eos (Gog & Magog) Idem docet Ezechiel cap. 38. v. 22. cum ait: Et judicabo (puniam) eum (Gog) peste, & sanguine, & imbre vehementi, & lapidibus immensis: ignem & sulphur pluam super exercitum ejus, & super populos multos, qui sunt cum eo. Addit Ezechiel, tanta fore castrorum spolia, ut foco sufficere possint toti Israel ad 7. annos, tunc simul cum eis Antichristus rapiatur ad tartara. Apocalypsis 20. 11. Denique Daniel c. 12. cum numerasset dies Regni ejus 1290. addit, beatus qui pervenit ad dies 1335. id est, ad 45. tum diem à cæde Antichristi Gog & Magog, non quod tunc sit dies judicii, imò Ezechiel videtur dicere adhuc 7. annos ante finem mundi, c. 39. v. 9. 14. 15. Unde Sibylla lib. 3. Oraculor. docet post mortem Antichristi fornicam viduam regnaturam, quæ aurum, argentum, æs, ferrum in mare projiciet, tuncque secuturum finem mundi & diem judicii. Hæc ex P. Cornelio à Lapide in 2da Thessal. 2. v. 11.

Communis Patrum sententia est Henoch Elias & Eliam translatus esse in Paradisum, ut tempore Antichristi redeant & contra ipsum pro certabunt Christo decertent, ideòque ab Antichristo contra occidentur in Jerusalem, sed tertio die pub. Antichristicè resurgent & ascendent in celum, ut itum, dicitur Apoc. 11. v. 2. & 12. Id ipsum docet Ecclesiasticus c. 44. v. 16. Henoch, inquit, placuit Deo & translatus est in paradysum, ut det gentibus poenitentiam; licet enim to in paradiso non sit in græco, est tamen in omnibus codicibus latinis. Non ergo probabile tantum est, ut quidam temere dixerunt secuti nonnullos Judæos, sed planè certum ac ex communi sacre Scripturæ Patrum & Ecclesiæ sensu Eliam & Henoch non esse mortuos sed vivos raptos esse in paradysum rediturosque sub finem mundi. P. Cornel. à Lap. in Hæbr. 11. v. 5. De Elia & Henoch dicitur Apocal. 11. v. 3. Et dabo duobus testibus meis, & prophetabunt diebus mille ducentis sexaginta, amissi X 2 fac.

sacris. Et dabo (scilicet officium prophetandi, & simul cum eo spiritum, animos, ardorem, os & sapientiam, cui nemo resistere possit) duobus testibus & prophetabunt, id est, ut prophetent, sic enim sapē vocula & cum futuro ponitur pro ut, sicut fit Psalmo 50. v. 20. *Benigne fac Domine in bona voluntate tua Sion, & adificentur*, id est, ut adificentur) *muris tui Jerusalem*. Jam prophetabunt, id est, docebunt, evangelizabunt, disputabunt contra Antichristum, ejusque propugnatores; atque ut fidem dictis suis adstruant, etiam verē prophetabunt, id est, futura prædicent, aliāque miracula patrabunt; hæc enim omnia pertinent ad prophetiam, & in Scriptura significantur per prophetare. *duobus testibus*, etiam aliqui per hos duos testes non singulares viros, sed duo genera testium intelligunt, alii hæc de temporibus jam præteritis exponunt, tamen communis sententia aliorum est, ait P. Cornelius, hæc ad ultima mundi & Antichristi tempora pertinere, ac duos hic testes singulares designari, qui pro Christo contra Antichristum sint decertaturi, unum fore Eliam sentiunt omnes, unde & de eo cecinit Sybilla l. 2. Tunc quoque celesti curru deventus inibit terras de celo Thesbites, idque docet Malachias c. 4. v. 5. Ecclesiasticus c. 48. 9. & 10. Et Christus Matth. 17. 10. de altero nonnulli dubitant. Verum ceteri omnes una voce asserunt socium Eliæ fore Henoch, constat enim Moysen esse mortuum, Henoch verò non esse mortuum, sed raptum à Deo Gen. 5. 24. & ad Hæbreos 11. 5. Idque ut *des gentibus penitentiam*. Ita censent Ambrosius, Aretas, Haymo & ceteri, quos citat & sequitur Franciscus Suarez 3. part. tomo 2do, disp. 55. Sect. 2da.

249. Et prophetabunt diebus 1260. hoc est, Prædicatio mensibus 42. ita omnes orthodoxi, dies hic duo Eliæ & veri & proprii intelligi debent, quia hi dies sunt iidem cum 42. mensibus. Nota, designari hic tempus, quo contra Antichristum prophetabunt Elias & Henoch, quod enim superius Apoc. 15. v. 2. nominavit 42. menses, hic vocat 1260. dies, ut indicet Eliam & Henoch in illis mensibus non tantum diebus festis sed omnibus omnino & singulis diebus prædicaturos: ad hoc enim urgebit eos tum Ecclesiæ necessitas, tum Antichristi impius zelus, tum incensus eorum amor in Christum & Christianos, qui illos faciet instar Pauli infatigabiles & igneos. Ribera hos dies 1260. non planè eosdem esse cum mensibus 42. sive cum annis tribus & dimidio, sed deficere in 18. diebus, quibus verisimile est Antichristum Eliæ & Henoch supervicturum, ut integrè regnet tribus annis cum dimidio, ut prædi-

xit Daniel, sive 42. mensibus, ut prædixit Joann. v. 2do. nam tres anni cum dimidio præcisè continent dies 1278. ergo in 1260. desiderantur dies 18. ut idem tempus expleant. Hic calculus subtilis est & solidus, Alcazar tamen non improbabili ter censet idem prorsus tempus significari per 1260. dies, quod significatur 42. mensibus & tribus annis cum dimidio, nam Græci, Hæbrei & Chaldæi communiter cuilibet mensi dabant 30. dies, jam multiplica 42. qui est numerus mensium Antichristi, per 30. habebis dies 1260. Sed verius & certius est, ait P. Cornelius, prædicaturos Eliam & Henoch præcisè per 1260. dies, uti hic ait Joannes, Antichristum verò ut Monarcham regnaturum menses 42. scilicet Julianos, qui tunc Romæ & in Græcia (ubi vixit Joannes) erant usitati, hoc est, tres annos Julianos cura dimidio, uti asseruit Daniel. Jam tres Juliani cum dimidio faciunt dies 1278. sed paulò ulterius Monarchia Antichristi excurret scilicet adhuc per 12. dies, ita, ut præcisè duret 1290. uti expressè asserit Daniel. cap. 12. 11. Verum hos dies 12. quasi minutias numeri integri neglexit hic Joannes, tantumque expressit integros menses 42. uti fecit & Daniel, cum numerat annos tres cum dimidio, verius ergo dixit Ribera. Nota ex Chrono tali annorum Monarchiæ Antichristi, ut prædicationis Eliæ & Henoch. Verisimile est, inquit Suarez disput. 55. Secti. 5. Eliam & Henoch venturos, postquam Antichristus jam Monarcha rerum omnium potitus fuerit. Dices: quomodo poterunt tam brevi tempore post universum mundum prædicare. 32. Imò. Non oportet, ut ubique doceant, sed præcipuè illa circuibunt loca, in quibus vel Antichristus ipse vel potentiores ejus Ministri versabuntur. Deinde non est credendum Eliam & Henoch semper simul incessuros, sed verisimilius est eos seorsim diversas regiones peragraturos, donec divino nutu in eum locum conveniant, ubi simul truncidandi sunt. Non solum verbo sed & scriptis consolaturos, & confirmaturos fidelium animos, quos etiam plures eriget fama virtutis eorum & potentiae adversus Antichristum. Dices 2do. Quomodo Antichristus, qui capitali odio eos prosequetur, non statim occidet ipsos, sed permittet, quod contra se prædicent 42. mensibus? 32. id fiet partim, quia Deus tutabitur, partim propter admirandam eorum virtutem & potentiam, cui nullus prævalere poterit, nam ignis de ore eorum exibat & devorabit inimicos ejus, ut dicitur ver. 5. Exacto verò prædicationis tempore sibi à Deo præstituto cessabunt facere miracula & tum Antichristus occidet eos. Denique ex verbis S. Joannis colligitur, eos subito & inopin-

250.

Miracula
Eliæ &
Henoch.

nato mundo apparituros. Quomodo venturi sint, an per aëra visibilibus transferendi in curru, igne, vel in nube, nec Scriptura, nec Patres dicunt. Porro ex paradiso egredientur vel per aërem dimissi incipient in Regionibus illis vicinis prædicare, itaque pergent Regiones peragrande, donec Hierosolymam ad ipsam Antichristum perveniant.

Apoc. 11. v. 4. *Hi sunt duo olivæ, & duo candelabra in conspectu Domini terra stantes*. Sensus est, quia dicit: Hi duo scilicet Elias & Henoch instar duarum olivarum, id est, oleatum sunt succulenti, pingues & fertiles bonorum operum, quia multum fructum adferent in conversione Judæorum. Alludit ad duos Cherubinos, quos ex ligno olivarum fabricavit Salomon 3. Reg. 6. 32. Et duo candelabra: quia dicit: Hi duo quasi candelabra Christum, qui est rerum lumen, præferent toti mundo & ostendent. Apocal. 11. v. 5. *Si quis voluerit eos nocere, ignis exiet de ore eorum: & devorabit inimicos eorum: & si quis voluerit eos ledere, sic oportet eum occidi*. Eos nocere pro eis est græcismus, id est, injuriam inferre. Ignis exiet de ore eorum. Hoc erit primum miraculum, vel potius miraculi genus (illud enim facient crebro) quod patrabunt Elias & Henoch. Alludit ad zelum & ignem Eliæ 4. Reg. 1. 10. qui devorabat milites. Videbatur enim Elias non tam præcibus quam imperio, puta ore suo, jubendo ignem de celo devocare & in hostes Dei demittere: ac consequenter ignis hic de ore ipsius exire, & prodire videbatur. Idem faciet in fine mundi, evocato enim de celo igne Elias & Henoch Antichristianos, qui eos volent capere, perdet. Mystice ignis hic significat libertatem, fervorem, audaciam & efficaciam prædicandi Eliæ & Henoch; ita, ut liberè in faciem dicant Antichristo: Tu non es Christus sed Antichristus. v. 6. *Hi habent potestatem claudendi calum, ne pluas diebus prophetia ipsorum: & potestatem habent super aquas convertendi eas in sanguinem, & percussere terram: omni plaga quotiescunque voluerint*. Hoc erit 2dum miraculum, quod facient Elias & Henoch tempore Antichristi, ut prophetia & imperio suo pluviam prohibeant, & ita sterilitatem, pestem Antichristianis accersant. Et potestatem 3dæ in sanguinem. 3tium hoc erit miraculum Eliæ & Henoch (idem fecit Moyses Exodi 7. 20.) dicit ergo potestatem illis certantibus contra Antichristum dandum similem illi, quæ data est Moyse certanti contra Pharaonem Antichristi præcurso rem, unde subdit: *Et percussere terram omni plaga quotiescunque voluerint*. 4tum erit hoc Eliæ & Henoch miraculum non simplex sed mul-

tipler, multa enim, imò omnia in se complectitur. Erunt ergo planè thaumaturgi, ut ad libitum celo, terræ, aëti, ventis, fulminibus &c. imperent; indeque plagas quaslibet in impios evocent.

Apocal. 11. v. 7. *Et cum finierint testimonium suum: bestia, qua ascendit de aby-* 251. *so, faciet adversus eos bellum & vincet illos & illorum occidet eos*. Finient hoc testimonium post cum Antichristo, dies 1260. uti dixit veru 3tio, eosque christo, ergo erunt invincibiles imò omnes & omnia Mors, re- vincent suo igne & plagis, sed peracto suo succre- tio, officio & temporis spatio, à Deo sibi de- as- creto sinent se vinci & occidi, ut morte & martyrio obfignent suum de veritate & Chri- sto testimonium. Bestia, qua ascendit de aby- so scilicet Antichristus, quia saevus erit & ferus ut bestia non terrena sed infernalis quasi ascenderet ex abyso, demones enim per eum agent. Ita communiter interpre- tes: Antichristus enim per suos Ministros occidet Eliam & Henoch, ideoque erit par- ticida, occidet enim parentem suum puta Henoch, ab Henoch verò descendit Noe omnesque homines post diluvium, ac con- sequenter & Antichristus. v. 8. *Et corpora eorum jacebunt in plateis civitatis magna, qua vocatur spiritualiter Sodoma & Egyptus, ubi & Dominus eorum crucifixus est*. Hoc erit in Jerusalem, ubi enim Dominus Eliæ & Henoch puta Christus crucifixus est. v. 9. *Et videbunt de tribubus & populis & linguis & gentibus corpora eorum per tres dies & dimidium: & corpora eorum non sinent poni in monumentis*. Et videbunt &c. erunt enim populorum & gentium ex omni ratione confusus in Jerusalem; quando Antichristus Monarcha orbis in ea residebit. Jacebunt corpora eorum sic & tamdiu insepulta, nec enim Antichristus sinet ea sepeliri, ut eis insultet, & quasi victor de eis triumphet; sed eis exactis cum gloria resurgent: instabuntur ergo resurgentem Christum Dominum. Apocal. 11. v. 10. *Et habitabunt terram gaudebunt super illos, & jucundabuntur: & munera mittent invicem, quoniam hi duo Prophetae cruciaverunt eos, qui habitabant super terram*. v. 11. *Et post dies tres & dimidium, spiritus vita à Deo intravit in eos. Et steterunt super pedes suos, & timor magnus cecidit super eos, qui viderunt eos. Spiritus vita, id est, anima vivificans, hinc patet, quod Elias & Henoch occisi ab Antichristo post tres dies cum dimidio publicè omnibus Antichristi asseclis ex toto orbe ed. confluentibus inspectantibus resurgent, voxque de celo delabatur dicens eis: *Ascendite hic*. v. 12. *Et audierunt vocem magnam de celo dicentem eis. Ascendite hic. Et ascenderunt in calum in nube & viderunt illos inimici eorum*. Mox itaque coram omnibus*

Creatore omnis creatura odio habet offendentem. Plura mundus Symb.

297. **Judicis Christi adventus terribilis.** Matth. 24. v. 27. dicitur. *Sicut enim fulgur exit ab Oriente, & paret in Occidente: ita erit & adventus Filii hominis.* quia ventus fulguris instar, cum Filius hominis in secundo adventu suo redibit ad judicium suum, ut Sanctos beat, impios condemnet, non occulte sed publice toti mundo gloriosus ut Judex omnium velut fulgur apparebit in summa maiestate & gloria, qua omnium oculos perstringet & in se convertet, ut nemo de eo, quin sit Messias & mundi Salvator, dubitare possit, qui dicit adventus, id est, reditus meus ad judicium instar fulguris erit. 1mo. subitus, 2do. inexpectatus, 3tio. omnibus manifestus, 4to. gloriosus, 5to. efficax, ut nemo ei resistere valeat, 6to. non in terra sed in aere sicut est fulguris. P. Cornelius hic.

De S. Ceadda Episcopo Angl. scribit V. Beda l. 4. Historiar. Angl. cap. 3. eum fulgurante ac tonante caelo solitum recordari diei judicii, confugere ad Ecclesiam, nec prius ab oratione cessare, quam ipsa tempestas desineret; dicebat enim, leo rugit, quis non pavebit. Beatae Lugardi apparuit Christus ad instar fulguris adeo coruscantis, ut nisi mox iterum subtraheret illius aspectus, ferri nullo modo ab ea potuisset. apud Surium 16. Julii. Nobis quoque fulmina, fulgura judicii divini & Judicis, qui instar fulguris veniet, excitent memoriam. S. Mutius, cum per quietem ostensum sibi scelerum suorum indicem & judicem vidisset, e latrone Sanctus esse, a divinis Coelitis edoctus aliorum Magister factus, Annus Coelest. 25. Maji.

Mutius, Sczevolan non tantum, quantum tu, praestitit aulum: Scis praedatricem vincere Dive, manum: O felix latro, non sentis judicis iram, Supplicis, en non vult, ille ferire caput.

Matth. 24. v. 28. dicit Christus. *Ubiunque fuerit corpus, illic congregabuntur & aquila.* Post Metaphoram fulguris subicit Christus parabolam aquilae, tum quia aquila fulgure non tangitur, sic electi non tangentur fulmine sententiae & maledictionis, qua Christus in die judicii impios damnabit ad tartara, tum ne Apostoli putarent gloriosum Christi adventum instar fulguris transitorium dicerentque, quid ergo ex eo nobis proemii accidet? Occurrit Christus se quidem omnibus appariturum ut fulgur, sed cum electis permaniturum, eosque gloria sua pasturum sicut aquila pascitur corpore quasi praeda & esca sua.

Cadaveri se comparat Christus, ut notet suam mortem, per quam nobis gloriam meruit corpori quoque redivo, ut notet gloriosam suam resurrectionem, quae electos suos pascet & beabit. Unde S. Hilarius ex hoc loco colligit, judicium Christi universae tremi lole futurum eo loco, ubi Christi cadaver pendit in cruce ac sepultum est, puta pro modo capite Jerosolymam in valle Josaphat, uti docet tam cet Joel. c. 3. v. 2. Ratio est: quia congruum multos est, ut Christus judicet ibi omnes, ubi pro omnibus ibi inique judicatus est; conspicitur ejus majestas, ubi antea visa est ejus abjectio & humilitas, ut ibi descendat de caelo, unde ad caelum ascendit, & sic totum opus salutis nostrae eodem loco, quo inceptum & provectum est, compleatur & terminetur. P. Cornelius a Lapide in Matth. 24. v. 28.

At verò quomodo omnium hominum tantus numerus illo loco poterit comprehendere? Varii interpretes censent varia. P. Vieira in Conc. Dom. 1. Adventus 1650, respondet. Existimo bonos cum suis corporibus gloriosis non indigere magno loco ratione dotis subtilitatis, quotquot in judicio inventi fuerint beati, tantillo spatio, quantum ego stando occupo, circumscribi poterunt & contineri. Malos etiam vallis illa capere poterit sicut arca Noe tot animalia Matth. 24. v. 37. *Sicut in diebus Noe, ita erit in consummatione saeculi.* Ex solis judicii signis homines timore & stupore contrahendos textus innuit Luca 21. v. 26. *Atrescentibus hominibus praetimore.* Comprehenduntur hac valle illi Alexandri magni, Julii, Augusti &c. quos orbis capere non poterat. Ad separationem in die judicii intelligendam cum Propheta Zacharia supponendum est, quod omnes stabunt ordinatè divisi Zachar. 12. 12. *Et plangent terra: familia & familia seorsim: familia domus David seorsim, & mulieres eorum seorsim &c.* Ab hac parte stabunt summi Pontifices, ab altera Imperatores, ab hac parte Reges, ab altera Episcopi &c. hoc ordine omnibus secundum locum & gradum, quem in hac obtinuerunt vita, separatis segregatio incipiet, 2do. pro statu futuro & aeternum duraturo: Haerzai Reges fuerunt triplicis classis Reges, 1ma 12. tribuum, 2da Regum Juda quam 3tia Regum Israel. In regimine 12. tribuum stricte fuerunt Reges tres, ex his Saul damnatus, David dicabatur salvatus, de Salomone incertum. In regno Juda tur. ex Regibus 20. salvati 5. damnati 15. In regno Israel fuerunt Reges, unde viginti omnes damnati, certe non Dei culpa sed sua, videant Principes, quam periculosus status illorum.

Ad

298. **Judicis Christi adventus terribilis.** Ad Hebraeos. 1. v. 6. ait Apostolus: *Et cum iterum introducet primogenitum in orbem terra, dicit. Et adorent eum omnes Angeli Dei.* Loquitur hic Apostolus de Christo, non ut Deo, sed ut homine. Eumque ut hominem tam primo quam secundo in orbem inductum significat. Ergo aptissime primo inductus est Christus homo in orbem per Incarnationem passibilis & mortalis, iterum verò sive 2do per resurrectionem à morte gloriosus & impassibilis fuit. Vel potius inducit iterum, id est, inducit Deus Pater Christum in die judicii tanquam Judicem, ut judicet orbem. Tunc enim Pater quasi inaugurabit Filium, eumque mittet re ipsa in possessionem totius orbis terrarum, nam hic versiculus, ut mox dicam, sumptus est ex Ps. 96. qui ait de extremo judicio & maiestate Christi Judicis. Dicit &c. Passim censent hanc sententiam sumptam esse ex Psal. 96. v. 8. ubi S. Hieronymus ex Hebr. vertit: *Et adorent eum omnes Dei.* Clarius veritas, ait Cornelius. Adorent eum omnes Angeli. Nota, Psal. 96. quem hic citat Apostolus, describi, & quasi ad vivum depingi tam judicium extremum quam regnum & maiestatem Christi venientis ad judicium cum nubibus, igne, terrae motu, & fulminibus eum praecedentibus, unde sic oritur, *Dominus regnavit, id est, Messias sive Christus olim in terra humilis, pauper &c. in die judicii toti mundo conspicuus apparebit, qua de causa, Exultet terra, laetentur insulae multae, omnes fideles & electi.* Nubes & caligo in circuitu ejus, id est, Christus cum nube & in nube fulgida & gloriosa confidens peraget judicium. Ignis (conflagrationis mundi) ante ipsum praecedet. Illuxerunt fulgura ejus (cum tonitruis, quasi tubis Judicis maiestatem praeventia) orbi terrae, montes sicut cera fluxerunt à facie Domini, à facie Domini omnis terra (scilicet concuti & confluere videbitur, in hac commotione terrae, sive validissimo terrae motu &c.) *Confundantur (à Christo Judice condemnentur) omnes qui adorant sculptilia, & qui gloriantur in simulacris suis.* Adorant eum omnes Angeli ejus, auditis & laetata est Sion, id est, Ecclesia Sanctorum & electorum. Ex adoratione ergo Angelorum colligit Paulus, Christum Angelis esse praestantiorum, esseque Deum ac Dei Filium. Apoc. 14. 14. *Et vidi, & ecce nubem candidam: & iaper nubem sedentem similem Filio hominis, habentem in capite suo coronam auream, & in manu sua falcem acutam.* Et vidi &c. scilicet Christum Regem, & Judicem, qui se debet in judicio in nube candida, ut indicet candorem ejus, atque in judicio nullum facis & praetextibus fore locum, sed omnia manifesta & sincera futura. Habet falcem

R. P. Kwiakowski, S. J. Collectanea Aeterna.

acutam, quia venit demersurus universum mundum; illique finem impositurus, ita Andr. Unde Matth. 13. v. 39. dicitur messis, id est messis, consummatio saeculi est, P. Cornelius hic. Apocal. 1. v. 4. *Gratia vobis & pax ab eo, qui est, & qui erat, & qui venturus est.* Nota, To venturus propriè competit Filio; Filius enim propriè venturus est & judicaturus orbem (unde Patres ex hoc loco contra Arrianos probant, Filium verè & propriè esse Deum Tota Trinitas hic tamen attribuitur Deo in communis in jumeni & consequenter tam Patri & Spiritui dicio judicio quam Filio, quia tota Trinitas ve-cabit per nict, ut judicium peragat, judicetque mundum non per se sed per hominem Christum, hominem, P. Cornel. hic. Apocal. 1. v. 7. *Ecce venit cum nubibus & videbit eum omnis oculus, & qui eum pupugerunt. Et plangent se super eum omnes tribus terrae: Etiam Amen.* In nubibus q. d. citò veniet Christus ad judicium. Qui eum pupugerunt, puta, qui eum crucifixerunt. Unde videtur, quod in Christo Judice veniente ad judicium extremum videbantur crucifixionis insignia & vulnera, id est, aperturæ manuum, pedum, lateris, sed gloria & splendentia, uti notat S. Ignatius, S. Hieronymus, S. Chrysostomus, Suarez 3. par. quest. 59. art. 6. Disput. 17. Secti. 7. *Et plangent se super eum omnes tribus terrae,* quia scilicet Christo non obedierunt, ideo damnabuntur plurimi ex quibet tribu, hinc plangent. *Etiam Amen.* q. d. omnino ita erit. vel Amen Amen. P. Cornelius hic.

Historia Orientalis author Neotericus 299. refert Rex Elenahan vir mitissimus inter venandum fortè invenit infantulam, nuper à Christi matre inclementer projectam, nudam omnino formosam alioquin, nisi à capite ad quàm tere calcem horribili lepra & putore affectam, ad ejus conspectum aulici aliqui exhorruere, aversoque vultu proripere se inde parabant, nisi Rex illis frustra dissuadentibus puellam humò suis ipse manibus sustulisset, eam deinde medicorum curae commisit. At illi, nisi alterius infantis sanguine sanari à lepra posse, negarunt, quod, cum ceteri refugerent, ipse Rex primogeniti sui venis sic cruorem prodigè promi jussit, ut infans ex sanguine paucis post diebus interierit. Sic sanguine filii emundatam puellam Rex in filiam adoptavit, heredem regni scripsit, eamque consanguineo suo aulicorum Principi despondit. Illa verò, o scelus! pudore sexus calcato, maxime autem Regis subulco, bubulco, & id genus ceteris se prostituit subinde Regis iram verita, ad vicinum Principem juratum sui Patris hostem transfugit, multum Regis rebus detrimenti attulit; verum

rūm intercepta aliquando à Regiis Ministris catenis vineta, & in custodiam abducta est: & mox de capite ejus quæri cepit; & quidem eam illam mortis uno ore iudices conclamârunt, variisque varia supplicii genera proponentibus, patibulum propter latrocinia, rotas ob cædes; incendium ob adulteria, discerptionem ab equis ob majestatis contemptum. Unus tamen in eam inexpectatam tulit sententiam, ut scilicet Regi susteretur, ejusque vultum fixis aliquantulum oculis intueri juberetur. Atque illi assensus est Rex, ipsam ergo coram adstantem increpare instituit, ejus flagitia, dedecora exprobravit. Cerneret infelicem puellam pudore & poenitudine interim suffundendi, lachrymari, suspirare &c. tum jussu vultum tollere, & iudicem, Patrēque suum intueri, vix oculos ejus placide fulgurantes aspexit: ut ejus cor dolore, & horrore findi, atque ipsa contabescere, ac sensibus paulatim destitui visa est. P. D'Oultreman in amore increato l. 4. cap. 3. Sect. 10. Optimè figuram animæ nostræ Deo pro tot beneficiis præcipue redemptionis ingræ horrendum suo tempore judicandæ adumbrat scelerata puella, quomodo in die judicii obtutum Christi Judicis hæc sponsa ejus tot sceleribus coinquinata feret?

Sponsa
Christi
animæ no-
stræ figura.

Christi
Crucifixi
aspectus
horribilis.

A. D. 1532. In Regno Peruano, sive in Peruvia, cum Indianorum quispiam effigiem Christi Crucifixi secum deferret, narratum Principi adesse in Peruvia quempiam Christianum, qui secum Christianorum Deum adeo victoris ibidem celebrem haberet. Vocatus itaque ad Principem Christianus, dum ostendisset Crucifixi simulacrum, conspecto illo Regulus, istene, inquit, Deus, cujus ope vincerent Hispani? satis est hæc miseri hominis species non Dei, ac cum blasphemia expuit in faciem Crucifixi: reddidit effigiem Christiano; & ecce dicta Crucifixi effigies è parte dextra in sinistram caput vertit, illumque Regulum ac ejus comitatum respexit, quod advertentes Ethnici in terram lapsi sunt. Regulus verb, cum post trium horarum spatium ad usum sensuum redisset, extruxit sacellum propter Crucifixum, quæsitque, quomodo colendus esset, ipsemet ad quemdam è nostris Patribus venit, ac edoctus fidei mysteria, sacris undis ablutus, ibidem sanctæ morte vitam coronavit. P. Kwiatkiewicz in Annal. P. Nieremberg. de affectu & amore erga Jesum c. 20. si tam terribilis fuit Christi Crucifixi aspectus, quanto terribilior erit, dum ad judicium veniet in majestate ut Rex & Judex supremus.

Ad ortum & famam solam nati Christi tremuit ille terrificus Herodes Rex; quanto

magis in die judicii trepidabunt coram ipso Judice etiam Reges & Principes terræ? Sensit & expendit hoc Lotharius, potentissimus Francorum Rex, qui cum in acuta febri decumberet, morti proximus sæpè hæc verba repetebat. Vah quid putatis, quam magnus est ille Rex celestis, qui lenta morte sic affligit terrenos Reges. Corozett de dictis & factis memor. Pie igitur, ait S. Augustinus Serm. 30. de tempore, timeant Reges ad Patris dexteram jam sedentem, quem Rex impius timuit adhuc Matris ubera lambentem.

Quam horribile sit extremum Dei iudicium, audi Hieronymum Epist. 1. ad Heliodorum. Judicaturus Domino lugubre Dei unimundus immugiet; Tribus ad Tribum pervasale cetera ferient; potentissimi quondam Reges quam horrendo latere palpabunt; exhibebitur cum rendum. sorore sua Venere tunc ignitus Jupiter, aderit & cum suis stultus Plato discipulis, Aristotelis argumenta non proderunt: tunc tursticanus & pauper exultabis & ridebis & dices: Ecce Crucifixus Deus meus: ecce Judex, qui obvolutus pannis in præsepio vagit &c. Apocalyp. 6. v. 15. Et Reges terræ, & Principes, & Tribuni, & divites, & fortes, & omnis servus, & liber, absconderunt se in speluncis & in petris montium. v. 16. Et dicunt montibus & petris: Cadite super nos, & abscondite nos à facie sedentis super thronum & ab ira agni. v. 17. Quoniam venit dies magnus ira ipsorum: & quis poterit stare? Agitur hic de omni homine cujusunque conditionis impio scilicet Agnum & Deum, id est, Christum Judicem formidante. Acutè conjicit Leo Magnus, quam formidabilis sit futura potentia irati agni, ex illius lenitate & mansuetudine. Serm. 1mo de Pass. Domini. Ego sum, inquit (Joan. 18. v. 5.) ad ejus vocem turba prosternitur impiorum, quid jam poterit majestas ejus judicatura, cujus hoc potuit humilitas judicanda. Et Gregor. l. 17. Moral. cap. 21. Quis ejus iram toleret, cujus & ipsa non potuit mansuetudo tolerari? Porro tantus erit pavor, tantisque pudor damnandorum coram Christo Judice, qui ita percellat, & turbabit conscientiam ipsorum, ut optent obrui tegique montibus, imò esse in inferno potius quam in valle Josaphat coram Christo irato. S. Basilii merito existimat acerbissimum inferorum cruciatum ultricibus inferorum flammis inultum damnatis pudore isto & confessione longè leviozem ac tolerabiliorem esse. Ponderans enim acerrimam illam increpationem Lucæ 12. v. 20. Stulte, hæc nocte animam tuam repotunt à te: quæ autem parasti, cujus erunt? sic ait Hom. contra divites avaros. Superas æternam penam irrisio ista stulticia.

Quo-

Quomodo judicabit Christus in universo judicio vivos & mortuos, vide supra bit Christum numerum 195.

Apocalyp. 20. v. 11. dicit S. Joannes. Et vidi mortuos magnos, & pusillos, stantes in conspectu throni, & libri aperti sunt. Per quomodo magnos & pusillos intelliguntur hic tum parvi ætate, statura, tum potius dignitate & gradu. Et libri aperti sunt: S. Hieronymus l. in Daniel. 7. docet in judicio duos apertendos esse libros, unum Dei, qui continet in se bona cujusque opera, alterum demonis, qui continet mala. Verum dicit P. Cornel. genuinè hos libros esse illos, in quibus cujusque opera bona vel mala conscripta sunt, & ex iis quisque judicetur, de iis enim subdit: Judicari sunt mortui ex his, quæ scripta erant in libris secundum opera ipsorum. Libri enim hi sunt conscientie & memorie singulorum, in quibus quasi libris descripta sunt cujusque facta, tam bona quam mala. Rursus licet hi libri in se interirent, puta memorie hominum obliscerentur suorum facinorum, iidem tamen servantur in divina scientia & memoria, in qua similiter tam opera quam conscientie singulorum consignatæ, & descriptæ sunt. Hi ergo libri in hominibus sunt conscientie, in Deo scientia & cognitio factorum cujusque. Hoc est, quod ait Apostolus Rom. 2do, v. 15. Gentes, quæ carent lege Dei scripta, ostendunt opus legis scriptum in cordibus suis, testimonium reddente illis conscientia ipsorum, & inter se invicem cogitationibus accusantibus, aut etiam defendentibus in die, cum judicabit Deus occulta hominum. Ita passim Interpretes & Franciscus Suarez 3. par. q. 59. art. 6. disp. 57. Sect. 9. Porro aperiet Deus in die judicii hosce libros, tum singulis suos proprios scilicet conscientie & memorie cujusque obijciendo sua facta, tum omnibus aperiet aliorum omnium libros & conscientias, sive per locutionem mentalem nimirum per divinam revelationem ex sua omniscientia cuique indendo & suggerendo quid quisque alius fecerit, quomodo Prophetæ per Dei revelationem & inspirationem futura præviderunt: sive Deo simul & semel elevante omnium hominum phantasiam & intellectum, illisque vires & lumen supernaturale præbente & concurrente supernaturaliter cum quocunque, ut videat facta cujusque in alterius conscientia & memoria quasi descripta. Simile enim est in Angelis & animabus separatis, dum enim hi invicem secum loquuntur, faciunt naturaliter, ut is, cui loquuntur, videat cogitata & volita sua, hoc ipso quo volunt illum ea scribere: hoc enim ipso fit eorum conceptus & cogitatio alias secreta objectum proportionatum intellectui audientis, ut na-

turaliter ab eo sentiri & cognosci possit, sic ergo Deus per hanc elevationem mentis cujusque faciet, ut potentia intellectus cujusque proportionata sit & sufficiens ad omnia illa objecta puta ad facta singulorum hominum, saltem successivo tempore sed brevissimo cognoscenda. Quomodo Eliseus alique Sancti elevati à Deo viderunt absentia. Quod enim hæc cujusque examinatio in die judicii non sit facienda per localem locutionem, patet, quia hac ratione judicium ad multos mentes & annos protraheretur, Cornel. à Lap. hic,

1. ad Cor. 6. v. 3. Nescitis quoniam Angelos judicabimus? quanto magis secularia? In die universalis hic Patres propriè Angelos intelligunt, & agitur hic de judicio universali. dicitur Chrysost. Theodor. Ambros. Anselm. catuntur Hinc sequitur judicandos esse non tantum Angelos homines, sed etiam Angelos bonos & malos (de malis hunc locum accipiunt Chrysost. Theodor. Theoph. Anselmus) Est mali etiam enim una Ecclesia Angelorum & hominum à sanctis unumque caput & Judex Christus. hoc homini etiam pertinet ad publicam gloriam divinæ justitiæ & ad laudem Angelorum. Sequi stolis & tur 2do. Quod Christus & Sancti non improprie sed judicio propriè dicto (tali enim stolis judicabant secularia Corinthii) judicabunt Religiosos, sua potestate & autoritate Angelos & homines bonos quidem judicio approbationis, malos verbò propriè judicio condemnationis & exprobrationis, quod scilicet illi, cum homines essent, in corpore fragili Dei cultum amplexi sunt, quod illi, cum essent incorporei & puri spiritus, facere noluerunt, ait Theoph. Theod. Hæc res demonibus, quod illis insultabunt sancti homines, superbissimis maxima & molestissima poena erit, ut pulchrè docet Franciscus Suarez 3. par. quæst. 59 disp. 57. Sectio. 8. Adde Apostolos & viros Apostolicos Judici Christo proximos fore, P. Cornelius à Lapide hic,

Matth. 19. 28. Jesus autem dixit illis: Amen dico vobis, quod vos, qui secuti estis me, in regeneratione cum sederitis Filius hominis in sede majestatis sue, sedebitis & vos super sedes duodecim, judicantes duodecim tribus Israel. Sedebitis & vos super sedes 12. &c. Richardus, Viato. tractatu de potentia judicaria, Maldonatus & nonnulli alii putant hæc à Christo promitti solis 12. Apostolis. Verum melius alii passim censent, uti dicit P. Cornelius hic, hæc promitti etiam Apostolorum sequacibus & posteris & Religiosis, qui omnia relinquentes Christum & Apostolos regnum Dei evangelizantes proximè sequuntur. Ponitur ergo hic numerus definitus pro indefinito scilicet 12. pro omnibus, Y 3 Chri-

Christus enim loquitur 12. Apostolis, sed ita, ut in eis eorum affectus alloquatur: qui enim parem cum Apostolis suscipiunt laborem, parem cum eis merentur honorem. Christus ergo sedes has judicarias promittit eis, qui relinquunt omnia & ipsum evangelizantem sequuntur, hoc autem faciunt Religiosi, præsertim qui animarum lucro se dedicant. Unde S. Bernardus Sermonem de ingratitudine Apostolicam, ait, omnes nos vitam professi sumus. Hinc Nazianzen. Orati. 1. in Julian. ostendit Monachorum esse sedere super thronos, idem disertè docet Origenes, S. Augustinus, Cyrill, S. Hieronymus. S. Gregorius 10. Moral. c. 17. Abulen. S. Bernard, Probat id S. Augustin. in Psal. 86. Nam si 12. tantum sella ibi futurae sint, non erit, ubi sedeant ibi decimus tertius Paulus Apostolus & non erit, quomodo judicet, qui tamen judicaturum se dixit non homines modo sed & Angelos. Non solum ergo, inquit, illi 12. & Apostolus Paulus, sed quotquot judicaturi sunt propter significationem universitatis, ad sedes 12. pertinent. Similiter probat S. Bernardus Serm. de S. Benedicto, ubi inter alia nemo ait, putet 12. tantum Apostolos tunc esse judicatos, sicut nec 12. sola sunt Tribus Israel judicandæ, alioquin Tribus Levi, quæ tertia decima est, injudicata recedet. Idem fusè demonstrat S. Thomas tract. de retrahentibus à Religione cap. 6. & 7. ubi docet, hanc sessionem promissam esse pauperati Evangelicæ, indeque convincit, quàm sublimis, & quàm grata Deo sit hæc paupertas, sed quæ præ aliis virtutibus hoc judicariæ potestatis culmen mereatur. Causam dat S. Gregor. 16. Moral. 20. ubi interpretans illud Job. 38. Judicium pauperibus tribuit, quia inquit, quanto huic mundo magna humilitate despecti sunt; tanto tunc acceptis sedibus majore culmine potestatis excrescunt.

262.
Religiosi
judica-
bunt.

Religiosi quoque judicabunt. Dignum est enim 1mo, ut Religiosi, qui superiores mundo vixerunt, de mundo judicent. 2do. Ut qui in mundo quasi aquilæ celestium bonorum aspectu & despectu terrestrium cæteros transcenderunt, cæterorum sint iudices & Principes. 3tio. Ut qui Doctores fuerunt mundi, mundum examinent, & judicent. 4to. Ut qui fatui judicati sunt à mundo, mundum fatuum judicent, eumque fatuitatis arguant & condemnent. Sap. 5. 4. Quocirca meritò hanc illorum excellentiam admiratur S. Bernard. Serm. 8. in Psalm. Qui habitat. Porro gloriosa hæc sessio judicaria coram toto mundo, imò de toto mundo à Christo promittitur singulis illis, qui relictis omnibus Christum pauperem pauperes ferventi & perfectæ (ita S. Augu-

stin. & Gregorius, unde ex eis S. Antonius & Franciscus Suarez 3. parte. q. 59. Disp. 57. Sect. 4. negant hoc præmium dandum Religiosis imperfectis, sed tantum perfectis, idque meritò imitatione secuti fuerunt, ejusque Evangelium & Regnum propagarunt: Cum enim ut ait S. Bernardus in illud: *Ecce nos reliquimus omnia*, nimirum meritò hoc esse à Christo institutum, ut pro laboribus sessio, pro contemptu celsitudo tantæ potestatis redderetur. Judicantes 12. tribus Israel, judicantes inquam, non tantum collatione vestri cum impiis, uti exponit S. Hiero, Chrysost. Euthym, & eleganter author imperfecti, quomodo Regina austri & Ninivæ dicuntur in die judicii condemnaturi Judæos, scilicet pro facto & exemplo: eò quòd prædicante Jonâ poenitentiam egerunt; cum Judæi prædicante Christo poenitere noluerunt, Matth. 12. v. 40. & 41. Nec etiam approbatione sententiæ Christi duntaxat, quomodo omnes Sancti judicabunt; approbabit enim justam Christi sententiam, sed multò honorificentius & gloriosius, quasi regni cælestis primores & Principes & iudices & quasi assessores Christi Judicis, cum & in suis thronis consistentes sicut Cardinales cum Papa propriè judicabunt & sententiam ferent eandem quam Christus, quæ probos cælo, improbos inferno adjudicabunt, arguentes & increpantes eos, qui suam doctrinam vitæque sanctæ exemplum neglexerunt, & probantes laudantesque eos, qui utrumque coluerint, & imitando expresserint, illos enim decet hæc judicii aureola, Mald. Suarez & alii 12. tribus Israel non quasi Apostoli virique Apostolici in die judicii judicaturi sunt solos Judæos, uti exponunt Theophilactus & Euthymius, sed quòd sub 12. tribubus omnes gentes intelligat. Nota. Gentes infideles propriè non pertinent ad 12. tribus Israel utpote fideles, quare tacitè hac infidelium omissione hic significatur, ipsos in die judicii non fore judicandos: *Quia qui non credit, jam judicatus est*. Joan. 3. 18, quod intellige de judicio dubii examinis, hoc enim solo judicabuntur fideles, alioquin infideles quoque in die judicii comparituros & similiter judicandos esse, ac cuique pro demeritis majorem vel minorem in gehenna poenam decernendam esse, apud omnes in confesso est, ut patet ex Joel. 3. v. 2. & Matth. 25. 32. P. Cornelius in Marc. 19. ver. 28.

Matth. 25. 31. Cum autem venerit Filius hominis in majestate sua, & omnes Angeli cum eo, tunc sedebit super sedem majestatis sue, tremor: Sedebit quasi Judex omnium in splendida do, & gloriosa nube. Hinc Christus graphicè depingit ideam, & formam judicii extremi, ut illud omnes menti suæ imprimant, & ex

ex ejus recordatione ad vitæ puritatem se continuo excitent: Porro sedebit Christus in aère juxta Jerusalem supra vallem Josaphat, quæ adjacet monti Oliveti. Majestas Christi Judicis elucebit 1mo in prævio horrifonæ tubæ Archangeli clangore, qui tam sonorus erit, ut per totum orbem audiatur, 2do in præviis tonitribus, procellis, terræ motibus juxta Psal. 96. 3. 3tio, quòd Christus apparebit in corpore glorioso, ac magis radiante quàm Sol, juxta illud Isaia 24. 23. *Erubescet luna, & confunderetur sol cum regnaverit Dominus exercituum*. In sensu mystico, nam alius est illius loci sensus literalis. 4to, quòd veniet cum nubibus ac sedebit Judex in nube gloriosa, 5to, quòd de cælo descendet stipatus innumeris Angelorum omnium legionibus. 6to, quòd ante eum stabunt judicandi omnes Imperatores, Pontifices, Reges &c. omnesque omnino homines & gentes. 7. quòd eos judicabit non ut alienos subditos, uti faciunt gubernatores Regum, sed ut proprios servos; sunt enim servi Christi etiam qua homo est Christus jure unionis hypostaticæ cum verbo ac jure meriti juxta illud Apostoli ad Philip. 2. *Humiliavit semetipsum &c.* Homines verò Christi servi sunt proprio jure redemptionis. *Et omnes Angeli cum eo*. Ergo nec unus Angelus manebit tunc in cælo; Christum verò honoris causâ quasi famuli comitabuntur; Quocirca unus ex eis Christo præferet crucem, quasi insigne triumphi & Regni ut patet cap. 24. v. 10.

Angeli
compare-
judicii in
corpori-
bus splen-
didis.

Porro probabile est Angelos tunc asumpturos corpora ex aère condensato in il-
bunt in die-
lisque splen-
didi. qui im-
probi eos non viderent, neque ex-
ternam illius majestatem ille Angelorum ex-
ercitus auget, quam describere vult hic
Christus. Ita Suarez tomo 2. disp. 57. Cum
ergo innumerabilis sit Angelorum multitu-
do, tunc longè latèque supremas aëris regio-
nes undique per multa millia miliarum us-
que ad cælos ipsos replebunt & immensi ex-
ercitus speciem præbeunt. Hæc ergo ma-
jestas & gloria Christi ad gaudium electo-
rum, & terrorem reproborum. Valde etiam
credibile est demones quoque in corpori-
bus assumptis, sed tetræ, horridis & terri-
ficis apparituros: vel quia alioquin ab im-
piis videri non possent. Vel quia pertinet
ad Christi, qua homo est & Judex, glo-
riam & impiorum confusionem, ut videan-
tur. Ita noster Lessius l. 13. de perfectione,
Divinit. cap. 22. hac ratione fiet, ait au-
thor imperfecti, ut etiam mali ipsum con-
fiteantur inviti, & qui contempserunt eum
in humilitate, agnoscant in potestate. Matth.
25. v. 32. *Et congregabuntur ad eum omnes
gentes, & separabit eos ab invicem, sicut Pa-*

stor segregat oves ab hædis. Omnes homi-
nes, id est, omnes homines à primo Adam
prognati usque ad ultimum, etiam parvuli,
& infantes, licet de infantium causa & sen-
tentia hic propriè non agatur, sed tantum
de adultorum, si suis bonis vel malis ope-
ribus cælum vel infernum promeriti sint.
Quocirca erunt tunc plurimi milliones ho-
minum, quos omnes vallis Josaphat non
capiet, quare tunc Deus montem Oliva-
rum aliisque complanabit, ut locus sit, qui
capiat tot hominum myriades: reprobi e-
nim omnes in terra consistent, Sancti ve-
rò præsertim illustres & Apostoli ac viri Re-
ligiosi & Apostolici in aère attollentur: imò
Christo Judici assidebunt. Matth. 19. v.
28. P. Cornel. in Matth. cap. 25. v. 31.

Porro parvulos comparituros in die ju-
dicii, licet id neget Durandus, valde pro-
babile est, ait P. Cornel. 1mo. Quia Chri-
stus omnium omnino hominum erit Judex, baptismo
ergo & parvulorum. 2do. Quia parvuli deesse-
runt, ac adulti resurgent in virum perfectum, ade-
ut ait Apostolus Ephes. 4. 13. hoc est, in-
tate & statura virili. 3tio. Quia multi ex judicii,
infantibus per baptismum & martyrium ef-
fecti sunt Sancti & Martyres, uti fuerunt
infantes occisi ab Herode, hi ergo cum adul-
tis audient à Christo: *Venite benedicti Patris
mei &c.* 4to. Quia infantes mortui in pec-
cato originali per tot millia annorum ubi-
vis gentium erunt plurimi, adeò, ut Les-
sius de perfect. Divin. c. 22. num. 143. pu-
tet numerum eorum fore mille milliones, hi
autem abscondi non poterunt, sed in terra
resurgentes comparebunt, videbuntque om-
nes secum resurgere ac judicari à Christo.
Quare hi quoque segregati ab aliis suam à
Christo sententiam accipient mediam scilicet
inter adultos & reprobos, nam nec dam-
nabuntur ad ignem gehennæ, ut adulti re-
probi, nec adjudicabuntur cælo, P. Cor-
nel. hic.

Quidnam fiet de parvulis sine baptismo Manebunt
decedentibus; variæ sunt Authorum senten-
tiæ. Aliqui Patrum (quos citat P. Sali-
nus de timore Dei l. 5. c. 10.) scilicet S. hoc mun-
Gregor. l. 9. Moral. cap. 7. S. August. Serm. do.
14. de verbis Apost. S. Fulgentius censent,
parvulos non baptizatos æternis poenis ad-
dicendos cum reliquis reprobis. At, in-
quit P. Saliatus, prædictis Patrum senten-
tiis & alii Patres opponi possunt, & ipsa
ratio, nam Innocentius III. apertè defi-
nit (Majores s; sed adhuc de baptismo &
ejus effectu) poenam peccati Originalis ef-
se carere visione Dei, actualis verò esse ge-
hennæ perpetuæ cruciatus. S. Gregorius Na-
zianz. in Orat. ad S. Lavacrum de his in-
fantibus ajens, inquit, eos nec cælesti glo-
ria

ria nec supplicio à justo Judice affectum iri &c. Ubinam verò locorum post diem judicii mansuri sint dicti parvuli, varias quoque videre licet sententias apud P. Cornel. à Lap. in Epist. 2da. S. Petri cap. 3. v. 13. ceteroqui ait ipse, probabile est eos in terram vitam commodam acturos, nam limbus puerorum illorum corpora non capiet, erunt enim facile mille milliones parvulorum, qui toto orbe per tot sæcula sine baptismo mortui sunt. Adde, tot corpora naturaliter ibi esse non posse sine morore & poena sensus (quem tamen communiter adiungunt Theologi) hanc enim causarent loci obscuritas, conclusio, depressio, squalor, angustia &c. Vide Lessium de attributis Divinis l. 13. cap. 23. ubi ex S. Thoma, Scoto, Marsilio, aliisque Scholasticis docet, parvulos hosce comparituros à in judicio universali excepturos poenam damni, sed perficiendos in intellectu, voluntate, aliisque naturæ facultatibus (erit enim tunc communis totius naturæ renovatio & restauratio). ut contenti & læti in omnem æternitatem concorditer & amice vivant, ac Deum ament & laudent, quod se à peccato actuali & gehenna præservarit, tantisque naturæ donis ornaverit, ut res creatas, ac præsertim animæ suæ excellentiam æquæ ac Angelorum contemplari valeant, indeque Creatorem admirari & glorificare, alioquin enim essent otiosi per omnem æternitatem, nec enim credendum est, Deum tot milliones animarum velle esse semper in otio, & quasi frustra in orbe. Si enim, ut passim docent Doctores in 2. Disti. 33. quos citat & sequitur Gabr. Vasquez, l. 2. disp. 134. c. 3. parvuli Deo ita providente non sentiant mororem ob amissionem regni celestis, eo quod illud sua culpa non amiserint, cur non credamus, eos in communi totius mundi institutione pariter perficiendos in ordine bonorum naturalium, ut Deum cognoscere, amare, laudare valeant, & ita vitam quietam & jucundam agant. Hac Lessius, eaque multis rationibus confirmat, quæ si veræ sunt, quis locus parvulis istis aptior erit, quam terra? utpote in qua coelos, solem, astra, mare, ceteraque creata intueri & contemplari poterunt, ex iis Deum amare, laudare, puta amore naturali. Porro Guillelmus Parisiensis apud Dionysium Cartus in 4. Distinct. 47. asserit, viros sapientissimos censere, quod post diem judicii & conflagrationem mundi terra rursus floribus, gemmis, arboribus, fontibus, aliisque similibus ornamentis sit vestienda, tum ad ejus mundique decorem, tum ad Sanctorum oblectationem, tum ad parvulorum sine baptismo defunctorum, qui in ea degent, recreationem. Idem censent Catharinus hic, Picus, Mirand. Abulen.

in c. 25. S. Matth. Serarius in Judith c. 16. Audi Anselmum in Elucidario. Terra; inquit; quæ in gremio suo corpus Domini confovit, tota erit ut paradysus; & quia Sanctorum sanguine est irrigata, odoriteris floribus, rosas, violas immarcescibiles erit perpetuo decorata, alii tamen, ut Oecumenius, id ipsum negant. Notandum habetur de parvulis in Florent. Concil. 1439. ad finem, inter decreta Synodi, tom. 4. p. 446. Diffinimus &c. &c. *Illorum autem animas, qui in actuali mortali peccato vel solo originali decedunt, mox in infernum descendere, penis tamen disparibus puniendas &c.* Non videtur tamen hic Concilium definire, quid cum parvulis dictis fiet post diem iudicii. In infernum quoque parvuli sine baptismo morientes descendunt; sed in illum, qui dicitur limbus, ubi nihil patiuntur, aliàs si in infernum damnatorum descenderent, ibidemque torquerentur, punirentur paribus penis quoad substantiam, cum tamen Concilium dicat disparibus penis puniendas. Plura P. Cornel. l. 3. c. 2, Petr. 3. 12.

Matth. 25. v. 34. Tunc dicit Rex his, 265.
qui a dextris ejus erant: Venite benedicāi Pa- Judicium
tris mei, possidete paratum vobis regnum a con- Dei in
stitutione mundi. Nota. judicium Dei ex- momento
tremum non peragetur in instanti sive in mo- non fiet.
mento temporis, sicut peragetur generalis
omnium resurrectio, 1. Cor. 15. 5. sed ali-
quanto tempore durabit. Nam primo fiet
singulorum examen, & conscientiarum a-
pertio, qua Christus cuique hominum sua
& aliorum hominum facta per illuminatio-
nem internam patefaciet, & revelabit, ac
sententiam cuique suam pro meritis dicta-
bit, faciētiq; ut omnes videant eam in sin-
gulis esse æquissimam, nec ullum tergiversa-
tioni & exceptioni dari locum, uti osten-
di Apoc. 20. 12. ac fusè docet hic Abulen.
Fiet enim, ait S. Aug. l. 2. v. de Civitate
c. 14. virtute divina, ut cuique opera sua vel
mala vel bona in memoriam revocentur. &
mentis intuitu mira celeritate cernantur. &
accuset conscientia conscientiam.

Hæc enim fient in tempore sed perbre. Sententia
vi. Deinde generalem in omnes Sanctos Dei Judi-
voce sensibili, ut videtur, proferet Chri- eis horri-
stus æternæ felicitatis sententiam dicendo: bilis im-
Venite benedixisti Patri mei. Mox in repro- probis, de-
bos æternæ damnationis fulmen detonabit, siderata
dicens: *Ite maledixi in ignem æternum &c.* beatiss.
Possidete &c. hæredes quidem Dei, o cohæ-
redes verbò Christi Rom. 8vo. Qui quantæ
gloriæ; ait Chrysostomus, quantæ beatitu-
dinis hæc verba sunt, nec dicit accipite, sed
hæreditate, quasi propria, quasi vestra. quæ
vobis à principio debebantur. *Paratum vo-
bis regnum à constitutione mundi.* Regnum,
pu.

Miseri-
cordia
opera
corpora-
lia & spiri-
tualia.

puta cœlum empyreum, omniâque ejus bona, uti sunt visio, & fruitio Dei, societas Angelorum & beatorum, dotes animæ & corporis, copia omnium non humanorum sed divinorum, O quam suavis beatis accidet hæc vox Christi. *Esurivi enim, & dedistis mihi manducare: sitivi & dedistis mihi bibere: hospes eram, & collegistis me &c.* Nota. Christus hic unam speciem bonorum operum, quibus Sancti æternam gloriam illis à Christo in judicio decretam meruerunt, ponit pro toto genere: tantum enim adfert opera misericordiæ, tum quia illa sunt quasi naturalia, & ubique sunt obvia, & ad communitatem maximè pertinent: plurimi enim ubique sunt miseri, tum quia ab illis nemo se facile excusare potest, tum ut ea nobis velut utilissima ad impetrandam Dei misericordiam commendet, ait S. August. Serm. 39. Audi S. Basilium Concil. 4. de elem. Esurientis est, air, panis ille, quem tu apud te detines, nudi vestis illa, quam in cella tibi servas; discalceati calceus ille, qui domi tuæ putredine corrumpitur, egeni argentum, quod humi defossum habes. Itaque tot injuria afficis, quot tuis rebus, quos licet non juvas. Porro non dubium est, quin alii propter alias virtutes & peccata majoris momenti sint salvandi vel damnandi. Nam multi vix possunt opera misericordiæ exercere ut pauperes, pueri Religiosi, qui tamen majora præstant ut paupertatem Evangelicam, castitatem, obedientiam, contemplationem, conversionem animarum, ob quæ majora à Christo præmia consequentur, juxta illud cap. 5. v. 9: *Beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnum cœlorum.* Quocirca Christus non videtur hæc sensibili voce prolaturus, uti profert ipsam sententiam salutis, vel damnationis, sed spiritali instinctu, cui care-re velabit & dictabit. Ita Franciscus Lucas Lessius l. c. Hinc patet, electos à Christo propter bona opera eligi & adjudicari cœlo: ergo bona opera merentur cœlum, & cœlestem gloriam. Porro sex sunt præcipua corporalis misericordiæ opera, quæ Christus hic recenset, scilicet. Esurientes cibare, sitientes potare, peregrinos hospitio recipere, nudos vestire, infirmos visitare, captivos solari & redimere, quibus adde septimum sepelire mortuos in Tobia commendatum. Totidem sunt spiritualia, quæ sub corporalibus hic intelligit Christus; illa verò tanto corporalibus præstant, quanto spiritus præstat corpori. Quæ sunt: peccantes corrigere, ignorantes docere, dubitantibus rectè consulere, pro salute proximi Deum orare, consolari mœstos, ferre patienter injurias, offensas dimittere. Excelluit in operibus misericordiæ S. Gregorius, qui proinde nunc Angelum nunc Chri-

R. P. Kwiatkowski, S. J. Collectanea Ascetica.

stum ipsum forma pauperis & peregrini hospitio & mensa excipere meruit; ut refert Joannes Diacon. in vita l. 2. c. 22. S. Ludovicus Rex Franciæ in Festis & vigiliis sua manu cibum porrigebat ducentis pauperibus, eisque die Sabathi pedes lavabat, quotidie verò adhibebat mensæ suæ tres tenes pauperes, ac subinde eorum reliquias ipsè comedebat, cùmque nonnulli objicerent, hoc dedecere Majestatem Regiam, respondebat. Ego in pauperibus revereor Christum, qui dixit; quod uni ex minimis meis fecistis, mihi fecistis. Addebaturque pauperes coelum sibi comparant per patientiam, divites verò per elemosynam, & reverentiam, qua pauperes ut membra Christi amant & venerantur, ita habet ejus vita apud Surium 25. Aug. Ex hac sententia: Quod uni ex minimis meis fecistis, mihi fecistis, quam citabat sanctus Franciscus, suosque hortabatur ad liberè petendam elemosynam; quo circa ipse in festis præcipuis mendicare solebat, dicens: In sanctis pauperibus illud Psalms impleri Psal. 77. 25. Panem Angelorum manducavit homo: Illum verò panem Angelicum esse dicebat, quem pro DEI petittum amore & beatis suggerentibus angelis pro illius charitate datum, S. Paupertas colligit ostiatum. Ita S. Bonaventura, & alii in ejus vita. P. Cornel. à Lap. in Matth. 25. v. 40.

S. Philaretus ex rustico in egenos libera-
li ad summa eveQus, etiã in consulatu mo-
res nonnisi in melius mutavit, ut magis se ab-
jiceret. Erat thesaurus pauperum. Ulti-
ma ejus vox, & testamentum morientis fuit.
Estote misericordes. Annus cœlestis 1ma
Decembris.

Felix ad magnos, quem virtus duxit ho-
nora.
Cunctanti firmos subministrando gra-
dus.
Dignus qui regeret populum, dum dives ege-
nis
In morte & vita noverat esse Pater.

Matth. 25. v. 41. *Tunc dicit & his, qui 266.*
à sinistris erunt: Discedite à me maledicti in Sententia
ignem æternum, qui paratus est diabolo & improbis
Angelo ejus. Vox discedite, significat po-
enam damni, quæ est privatio gloriæ cele-
stis in æternum, vox verbò in ignem, si-
gnificat poenam sensus scilicet conrematio-
nem. Ignis verbò inferni non tantum cor-
pora damnatorum, sed & animas jugiter
adurit. De hoc igne inferni tractabitur fu-
sius infra, ubi de inferno. v. 42. Esurivi
enim & non dedistis mihi manducare: sitivi
& non dedistis mihi potum: hospes eram &c.
To enim dat causam, cur damnentur ad ig-
nem paratum diabolo; quodd scilicet, ut
Z ait

ait Euthymius, imitati sunt immisericordem, inhumanum diabolum. Damnantur hi ob omnia opera misericordiae, tum quia ad hanc obligatur quisque, cum videt proximum in extrema vel gravi necessitate constitutum, quod saepe occurrit, tum quia neglexerunt alia peccata eleemosynis expiare. Unde S. Augustinus asserit, nonnullos sine eleemosynis non posse salvari. Jam si tanta poena mulctatur, qui non dedisse convincitur, ait S. Gregorius. *Quanta poena ferendus est, qui redarguitur abstulisse aliena. Qui uxorem alterius violavit, qui famam vel vitam alteri abstulit, qui Deum & Sanctos blasphemavit.* Disce hinc quanti faciendi sunt viles & pauperes, praesertim Sancti Religiosi & Apostolici, quos suos quasi suum peculium vocat hic Christus. Quocirca sanctus Franciscus quondam e suis detrahentem cuidam mendaci dicentemque, quod forte interius voluntate esset dives & mente superbus, acriter castigavit, iussitque, ut nudus flexis genibus ab eo veniam peteret, causam addidit: *Non tam in pauperem, inquit, fili mi, quam in Christum peccasti, etenim in paupere tanquam in speculo Christus omnibus obicitur.* Ita Wading. in Annal. Min. Anno 1225. Cornel. à Lap. hic.

In iudicio Dei turbamur. *Psalm. 45. v. 3. Propterea non timebimus, dum turbabitur terra & transferentur montes in cor maris.* Bellarm. Possunt haec omnia figurate intelligi, ut per terram intelligantur homines terreni, per montes vero non solum terreni, sed etiam potentes & superbi, quales erant Reges, magni Ecclesiae inimici: per mare vero amaritudo tribulationis, & poenarum, quibus in novissima die involventur omnes impii. *Psalm. 74. v. 8. Hunc humiliat, & hunc exaltat: quia calix in manu Domini vini meri plenus mixto.* Et inclinavit ex hoc in hoc: verumtamen saex ejus non est exinanita: bibent omnes peccatores terrae. Bellarm. quia calix &c. id est, quia in potestate Dei est iustitia vindicativa, quae dum peccatores superbois punit, simul exaltat justos & humiles. Porro calix vini meri dicitur iustitia vindicativa in Scripturis passim, *Isaia 51. Jerem. 25. Thren. 4 &c. Psalm. 10. Ignis & sulphur & spiritus procellarum pars calicis eorum, & inclinavit ex hoc in hoc.* Id est, jam Deus propinavit multis hunc calicem, ex hoc ore in hoc os transulit ad varias gentes: punit Sodomitas, Chaldaeos, Aegyptios & alios, verumtamen saex ejus non est exinanita, id est, adhuc remanet gravissima pars iustitiae vindicativae, quae servatur in diem ultimi iudicii; & tunc ex ea bibent &c. tunc enim non erit amplius locus misericordiae, sed omnes, qui peccatores in ea die inveniuntur, cogentur bibere faeces calicis irae Domini.

D. Chrysologus Serm. 77. in illa ver. *Quantum ba: Et ecce terrae motus factus est magnus, contrescit terra tremuit, cum suorum Dominus remiscet, surget ad veniam, quemadmodum contrescit terra in die miscet, cum noxiorum surgit ad poenam iudicii.* dicente Propheta *Psalm. 75. Terra tremuit & quievit, cum resurget in iudicium Deus.*

Apocal. 1mo v. 16. De simili Filio hominis scilicet Christo. *Et de ore ejus gladius.* Sententia utraque parte acutus procedebat. Per gladium Christi Ambrosius accipit fideles, qui in fine mundi in die pugnant. Primasius, Haymo, Rictremo Dardardus, & alii accipiunt verbum Dei. Ve-judicium quia Joannes, hoc verbum intellexit per instar gladium vocem aquarum multarum, hinc melius dicitur, per gladium hunc Christi ait P. Cornelius hic accipiemus sententiam condemnationis, ipsamque condemnationem & punitionem aeternam, qua Christus impios in die iudicii efficacissime & dirissime feriet, adigetque in gehennam, seu in mortem secundam. Ita Lyranus, Beda, Ribera, & alii. Probat ex cap. 2. v. 12. *Hac dicit: qui habet romphaeam utraque parte acutam.* & v. 16. *Pugnabo cum illis in gladio oris mei.* &c. v. 19. *Ex ore ejus procedit gladius ex utraque parte acutus: ut in ipso percussat gentes.* ait enim de strage gentium infidelium & hostilium, quam Christus faciet in fine mundi. Sic Joannes Bohemus de gentili ritu in Asia scribit, Principem, cum primum accepto diademate inauguratur, dicere solitum: *Oris mei sermo de caetero gladius meus erit.* Sic Rex Hungariae cum inauguratur, insidens equo gladium fulgentem vibrat, ac circumducit per 4. mundi plagas, quasi protestans se eo contra quoslibet Regni hostes quaquaversum depugnaturum. Gladius enim à clade dicitur quasi cladius, quod cladem inferat hostibus, ait Varro. Quam horrendus itaque iustitiae divinae & sententiae ultimatae gladius contra impios, quos ad gehennae perpetuos carceres propellet, cum quanto dolore ferent separationem aeternam impii à beatis olim suis hic in terris consanguineis, amicis, dum videbunt illos in libertatem filiorum Dei prodire, se inferni tormentis mancipari, dum apprehendent illos aeternis fructuos delictis, se aeternis cruciandos poenis. Describit ulterius S. Joannes executionem decreti à iustissimo Iudice Deo homine latum. *Matth. 25. v. 46. Et ibunt hi in supplicium aeternum: iusti autem in vitam aeternam.* Quia Deum aeternum gravissime offenderunt; peccatum vero mortale, quia Deo immenso est injurium, in se habet malitiam infinitam, meretur ergo supplicium infinitum; Verum quia infinitum intensivè dari nequit, nec ab homine sustineri, hinc dabitur reprobis poena infinita extensivè, quae scilicet extendatur

tur per omnia saecula saeculorum. *In vitam aeternam.* Nominem vitae aeternae omnem famitatem, omne robur, omnem honorem, omnem gloriam, omnem satietatem, omnem voluptatem, omne gaudium, omnem bonorum omnium affluentiam accipe; haec enim gustant viventes in vera vita, nam qui in fame, siti, morbo, ignominia, dolore vivunt, non tam vivunt, quam moriuntur assidue. P. Cornel. à Lap. hic.

Separatio iustorum ab impiis in die iudicii *Matth. 13.*

Ampla sagena manet praesens Ecclesia Christi,

Sunt homines pisces, vita caduca mare, Dum varii generis pisces, nunc congregat in se.

Continet illa bonos, continet illa malos.

Sed veniet suprema dies, quae cuncta patebunt; Prodentur clara monstra scelestae die.

Angelicæ mentes discernent hos bene pisces. Conservando bonos, ejiciendo malos.

268. Cum post decretoriam Christi Iudicis De aeterni. sententiam aeterni supplicii & vitae aeternae mentionem fecerit Evangelista Matthaeus, competenter hic & nobis de aeternitate agendum erit.

Eccle. 12. v. 5. dicit Sapientia, *Ibit homo in domum aeternitatis suae.* Et quenam haec domus est? Non in hac transitoria vita mortali haberi potest, cum dicat Apostolus *Hebr. 13. 14. Non enim habemus hic manentem civitatem.* Ubi ergo locorum est? Respondet Rex Propheta *Psalm. 48. v. 12. Relinquent alienis divitias suas: Et sepulchra eorum domus iborum in aeternum.* Sepulchrum ergo domus nostra est, nec prodibimus unquam ex hac domo in hunc mundum nisi vocati ad diem extremi iudicii, quare aliquo modo posset dici sepulchrum domus aeternitatis. Verumtamen non est proprie domus nostrae aeternitatis sepulchrum, nam in hac domo non manet post mortem totus homo, sed nonnisi pars illius scilicet corpus, insuper ad hanc domum non ibimus, sed importabimur. Alia itaque est domus aeternitatis, ad quam ibit homo, domus ista est aut coelum aut infernus; nam ad unam harum domuum post mortem ibit anima, post extremum vero iudicium etiam corpus scilicet jam totus homo. De inferno homo abiectus à Deo poterit dicere: *Infernus domus mea est.* Job. 12. 13. Jam autem ad electos dicit Christus. *Joan. 14. v. 2. In domo Patris mei mansiones multa sunt.* O quam diversae sunt istae domus. Coelum est locus felix aggregationis omnium bonorum. R. P. Kwiński, S. J. Collectanea Ascetica.

Infernus vero infelix locus aggregationis omnium malorum, in alterutra harum domuum in aeternum manendum est: non datur enim tertia domus. Ambae autem haec domus sunt domus aeternitatis nostrae. At vero quidnam est haec aeternitas? Respondet Boetius, quod sit infinita vitae tota simul possessio. Dionysius vero respondet, aeternitatem esse ævum ævorum, quod non interit, sed eodem modo semper se habet. sed haec aeternitas humano est semper incomprehensibilis intellectu, sed tantum divino, Deus enim, cum infinitus ipse sit, ipse quoque aeternitatem in se comprehendit, totamque videt, nos vero solum ex parte eandem cognoscimus, & per annos infinitos eandem numeramus. Igitur ita debemus cognoscere aeternitatem, quasi haberet annos infinitos. Elabantur itaque ex aeternitate tot anni, imò tot annorum millia, imò milliones, quot sunt in arboribus mundi totius folia, quot arenae maris, quot guttae Oceani, quot atomi aeris, quot stellae cœli, nihil tamen de aeternitate demptum est. Aut concipiamus mente tantum arenae montem, quantus est totus mundus; creet vero Deus unam aviculam, quae post mille millia annorum unam non nisi ex illo monte in alium orbem transferat, donec integrum transfulerit montem, quot pertransirent saecula, & tamen haec res sortiretur finem, non sortiretur aeternitas, sed post translatum hunc montem maneret in integro.

Tanta ergo, tam longa aeternitas nos 269. manet aut in coelo, aut in inferno, tamdiu In nostra vivendum nobis erit aut affluendo in omni potestate felicitate, deliciis, videndo Deum, ejusque est obtinere gaudendo, & manendo in societate aut felicitate Angelorum & hominum beatorum, aut cum ardendo in ardoribus sempiternis, in congratulatio tubetio demonum, Deum in aeternum Dei aeternitatis blasphemantium, manendo in omnimodis aeternitatem tormentis, tædiis, tristitiis. Elige itaque, aut nostra quam placet, aeternitatis domum, in qua malitia in-neas, Deus enim tuæ id electioni reliquit, felicem, sic enim ait Jerem. 21. v. 8. *Ecce ego do coram vobis viam vitam, & viam mortis.* Hinc sapiens dicit: *Ibit homo in domum aeternitatis suae, non trahitur scilicet per vim, sed sua sponte ibit, quo volet.* Itaque si aberrabit à domo felicitatis aeternitatis, non potest incusare Deum, qui, ut ait Apostolus, *omnes vult salvos fieri.* Quare non modo nos ducit ad coelum per suam doctrinam, praeccepta, consilia, sed etiam per continuas illustrationes, inspirationes supernaturales, ostendendo nobis, quae sunt sequenda, quae sunt fugienda, insuper reliquit nobis in sancta Ecclesia sua merita, ut per haec acquiramus gratiam, per quam certum jus, privilegium

In ipſis bonis operibus faciendis juvat nos Deus.

legium acquireremus. Quapropter meritò dicit Dominus Iſaia 5. v. 4. Quid debui ultra facere vineæ meæ & non feci. Et licet exigit à nobis Deus bona opera, ut cœlum lucemur, ad hæc tamen ſemper nobis ſubminiſtrat prævenientes, excitantes, ſubſequentes, adjuvantes gratias, imò ipſemet nobiſcum efficit bona opera, dummodo cooperemur, ei non reſiſtamus, hinc meritò inquit Apoſtolus ad Hebr. 2do. *Quomodo effugiemus, ſi tantam neglexerimus ſalutem.* & ad quemlibet Deus dicit illud Oſea 13. *Perditio tua ex te.* Tanta nihilominus eſt cæcitas & malitia hominum, ut licet eos Deus trahat ad cœlum, illi ſe potiùs præcipitant in apertas fauces inferni. O quàm multi multos ſubeunt labores pro condemnatione ſua, de quibus dici poteſt illud Jerem. 2mo. *Ut iniquè agerent, laboraverunt.* Etſi illis medietas horum laborum ſufficeret ad obtinendam beatam æternitatem: contra quod conqueritur Sapiens cap. 1mo v. 13. *Deus mortem non fecit.* v. 16. *Impii verò manibus & verbis accerſerunt illam.* At quam

Quæ via ducens ad felici-
atem?
Via mandatorum.

via ad domum feliciſ æternitatis progredien-
dum nobis eſt? jure merito per omnia ſæ-
cula laborandum & patiendum nobis eſſet
pro illa. Dixit quondam dæmon per ener-
gumenum, ſi Deus erigeret columnam à ter-
ra ad cœlum pertingentem, cui infixæ eſſent
acutiſſimæ novaculae, & ego aſſumerem hu-
manam carnem, luctarer & niterer per cæ-
ſuras & vulnera etiam per multa annorum
millia in cœlum hac mediante columna eva-
dere. Sed non exigit à nobis Deus, ut in
craticula cum Laurentio uramur, & cum
S. Joanne ſerventi oleo torqueamur, ut ori
noſtro inſtar S. Clementis Ancyrani lique-
factum plumbum infundatur, non requirit,
ut in pane & aqua quotidie jejunemus cum
Eremitis, noctes & dies vigilemus, non
exigit, inquam, hæc à nobis Deus, licet
his digna eſſet æternitas, ſed tantum vult,
ut ſervemus mandata juxta illud, quod dixit
adoleſcentibus. Matth. 19. & Luc. 10. In
via illorum ambulemus, & ita intremus do-
mum feliciſ æternitatis.

270. Semita re-
cta & ſe-
curæ ad
domum
feliciſ
æternita-
tis.

Et hæc eſt trita & regia via, qua om-
nes ire debemus in domum feliciſ æterni-
tatis, ſcilicet per amorem Dei, & obſer-
vationem præceptorum ejus, eſt hæc via
lata ſed incuſſionibus latronum inimicorum
obnoxia, oſtendit nobis Chriſtus alias ad
diſertam æternitatem ſemitas, in Evangelio
ſcilicet designatas, quæ conſiſtunt etiam in
obſervatione conſiliorum Chriſti, nimirum
paupertatis, caſtitaſ, obedientiæ, abne-
gationis ſui ipſius, quibus ſemitis tendunt
homines perfecti ad cœlum. Sic enim dicit
Matth. 7. Luc. 13. *Intrate per anguſtā por-
tam.* Matth. 7mo. *Arcta via, quæ ducit ad
vitam.* Verum eſt, quòd ſit hæc via arcta,

Semita
conſilio-
rum.

ſed brevis & ſecura, de qua Spiritus San-
ctus Proverb. 4. v. 11. *Ducam te per ſemi-
tas aqutatis: quas cum ingreſſus fueris, non
arctabuntur grefſus tui, & currens non habebis
offendiculum.* Plura P. Morawski in Am-
bon. Spirit. 1. p. 42. Dicebat David Pſal.
76. *Cogitavi dies antiquos: & annos æternos in
mente habui.* Similiter & nos cogitemus
æterna, perpendamus brevitatem vitæ no-
ſtræ. Tamdiu vixi, & quid eſt hæc vita
mea comparata ad æternitatem, quæ ſequi-
tur, etſi adhuc viverem inſtar Mathuſalis
prope mille annos, quid hæc eſſet reſpe-
ctu millionum & millionum annorum, quos
conſumit æternitas, eſt hoc inſtar æternæ
diei, quæ præteriit. Dicamus cum Job.
cap. 16. v. 23. *Ecce breves anni tranſeunt, æternitas
& ſemitam, per quam non revertar, ambulo.* mente
Poſſumus fateri cum Jacob. Gen. 47 v. 9. *Dies
peregrinationis meæ parvi, & mali.* Dum
itaque pauci ſunt dies vitæ noſtræ, cur il-
los in vanum conſumimus? Inſuper hi dies
noſtri numerati, menſurati ſunt à Deo, &
terminus eorum designatus, nec eundem
protrahere in noſtra conſiſtit poteſtate.
Pſal. 38. v. 6. *Ecce menſurabiles poſuiſti dies
meos.* Ergo utendum nobis bene modico
tempore, ſeſtinentes in via, quæ ducit ad
Patriam. Plura P. Morawski ibid. S. Lud-
wina quemdam adoleſcentem inſolentem
juſſit in molli lecto immotum jacere, quod
cum ille leve eſſe putaret, & poſtmodum
grave expertus eſt, dicit illa Sancta, una
hora in molli lecto jacere grave fuit, & per
totam æternitatem pœnas quomodo ſeres?
S. Joſaphat Regis filius à S. Baſilamo do-
lo ſancto, ac vera æternitatis explicatione
Patrem convertit, regnum cum tremo com-
mutavit. Annus cœleſtis 27. Novembris.
De quo.

Ducitur ad cœli regnum vitamque peren-
nem.

Captivus ſacro per pia verba dolo
Princeps; quam hauſit divino munere vi-
tam.

Inſpirando ſuo ſit Pater ipſe Patri.

Zeuxes interrogatus, quare tamdiu
quampiam imaginem pingeret? & diu pin-
go, quia æternitati pingo. Thomas Mo-
rus vir undequaquam exaſſimus, dum
uxor Aloyſia in carcere exiſtenti ſuaderet,
ut Regio Decreto iniquo pareret, audiit hæc
Morus, & quot annis ergo, inquit, me
ſuperſtitem futurum cenſes? O mi optime
marite, ait; facile 20. annis & amplius,
ad quæ ſubjungens Morus: hoc igitur, in-
quit, agis, ut æternitatem totam vicenis an-
nis commutem. ſi aliquot millia annorum
dixiſſes, aliquid dixiſſes. P. Drexelius in ro-
go damnatorum, cap. 12. §. 2do.

Olym-

Olympius Monachus in ſtriſſiſſima ca-
væ inſtar cella reſidens interrogatus, quo-
modo illi hoc grave non eſſet? Reſpondit:
Æternitatem conſideranti nihil grave eſt.
Platonis annus 15. annorum millia contine-
bat. Annus dictus mundanus 36. millia,
ſed etſi ita eſſet, quid hoc eſſet in compa-
ratione æternitatis. S. Auguſtinus interro-
gatus, quid ſit æternitas? Reſpondit, æter-
nitas in verbo 4. ſyllabis conſtat, in re ſine
fine eſt. Quære Cainum, Judam, quotam
partem æternitatis abſolvit? Reſpondebit.
Nullam.

Alexander Macedo dixit aliquando: Ego
me metior non æternitatis ſpatio, ſed peren-
nitatis. Curt. 1. 9. cap. 12. Æternitatis me-
ad æquali-
tatem
deducit.

moti ad æqualitatem, modetiā hominem
alta ſapientem deducit, Eccleſ. 17. *Omnia
flumina inſtant in mare & mare non redundat.*
R. P. Oliva 1. 10. ſtom. p. 276. Mare,
niſi fallor, æternitas eſt, quæ nec detu-
met, nec intumet, ſive illi flumina exareſ-
cant, ſive in illam ſeſe exonerent, in qua
quivis latex nomen perdit. Felicitas tamdiu
felicitas appellatur, & eſt, quamdiu æter-
nitas non recogitur, quodſi in illam in-
ſuat, nihil eſt, tribulatio &c.

Æternita-
tis memo-
ria ſaluta-
ris.

Æternitatis memoria quàm ſit ſalutaris,
patet in exemplo: Alexander Pontifex mi-
ſeri flagitioſo omnem medelam reſpuenti an-
nulum ſuum tradidit, ea lege geſtandum,
ut quoties eum aſpiceret, imminentis mor-
tis, unde pendet æternitas, recordaretur.
Vix paucis diebus geſtârât & ſupplex ad
Alexandri pedes ſe abjecit, atque omni ve-
neno ejeſto, in novum hominem reforma-
tus eſt. Philoſophus quidam in extremis
conſtitutus, cum rogatus fuiſſet, ut ſaluta-
re monitum relinqueret, calamum, quia
loqui non poterat, arripens, duo O O.
pinxit, quod licet variè variè interpretati
ſunt, rectiſſimè tamen memoriam dupli-
cis æternitatis miſeræ ſcilicet & feliciſ ſigni-
ficare dicuntur. P. Chriſtophoro Caro Soc.
Jeſu Chriſtus apparens hæc pauca verba
volvere aſſiduò hortatus eſt: O æternum,
ô momentaneum, ô longum, ô breve. S.
Therēſia, cum horam indicari auდიſſet, di-
cere ſolebat, jam una hora micior ſum
Patriæ & æternitati. P. Lochner, tomo. 4.
titulo. Æternitas.

A vita
temporali
pendet
æternitas.

Ezech. 1. v. 16. *Rota in medio rota:*
& quæ fuerunt iſtæ duæ rotæ? una tempo-
ris, altera æternitatis, ait S. Ambroſ. *Ro-
ta in medio rota velut vita intra vitam, quod
in hac vita corporis vita volvatur uſus æterna.*
Rota temporis modica, æternitatis maxima,
& tamen hæc includitur in illa, & tempo-
ris rota revolvit rotam æternitatis, nam qua-

lis eſt cujuſque vita temporis, talis erit
æternitatis, inquit Sanctus. P. Vieira in
Serm. de exſpectatione partus 1640.

Aulicus familiariffimus Caroli quinti dum Æternita-
illum inviſeret dictus Imperator, quæreret-
tis potiùs
que peramicè, numquid à ſe ea hora ſibi quàm
præſtari cuperet, rogavit, ut ſibi vitam ad temporis
duas, treſve horas prorogaret. Dum re-
ratio ha-
ſpondiſſet Imperator, ſua id in poteſtate ſi-
benda.
tum non eſſe, tunc aulicus plorans, ejulans,
que inquit: Heu me miſerum! heu me in-
ſanum! qui tot annos ejus obſequio perdi-
di, qui mihi hoc præſtare non poſſit, & in
ejus obſequio tam parvus fui, qui vitam
hanc momentaneam poſſit æternitatis ac-
ceſſione cumulare. P. Hannotel in ſtultit.
mundi cap. 5. §. 4to.

Joannis ſto 29. *Et procedent, qui bona* 271.
fecerunt, in reſurrectionem vitæ: qui vero ma- Judicii di-
la egerunt, in reſurrectionem judicii. In re-
vini medi-
ſurrectionem vitæ beatæ & æternæ. In reſur-
tatio quàm
rectionem judicii, id eſt, condemnationis & utilis.
gehennæ. q. d. ii reſurgent ad gloriā, ma-
li ad gehennam. Objicit hic Chriſtus Ju-
dæis ſibi incredulis & rebellibus ſuam pote-
ſtatem judiciariam, ut ejus metu illos ter-
reat. Nulla enim terribilior res eſt, & ef-
ficacior ad permovendos hominum animos,
ut agant poenitentiam, vitam ſanctam in-
ſtituant, quàm viva repræſentatio judicii ex-
tremi. Quocirca Chriſtus aſcendens in cœ-
lum per Angelos juſſit Apoſtolos prædica-
re ſuum ad judicium adventum, Act. 1.
11. idedque eundem Paulus Areopagitis in-
culcavit, ac inter alios S. Dionyſium con-
vertit. Act. 13. 31. *In omnibus operibus
tuis memorare noviffima tua, & in æternum
non peccabis.* Eccleſ. 7. 40. *Hoc cogita, ſtu-
de ſanctitati, vive æternitati.* Cornel. à Lap.
In Joan. 5. 29. Act. 17. 31. *Id quòd
ſtatuit Deus diem, in quo judicaturus eſt or-
bem in aqutate, in viro, in quo ſtatuit, fidem
præbens omnibus, ſuſcitans eum à mortuis, ſta-
tuit diem, in quo judicaturus eſt.* Idem præ-
dicavit Paulus Felici. Act. 24. v. 23. &
Petrus Cornelio. Act. 10. v. 42. ut ni-
mirum in eum Redemptorem credant, eique
obediant, quem Judicem exſpectant. Idem
crebrò prædicet Concionator, magis enim
minæ quàm blanditiæ & promiſſiones fe-
riunt dura peccatorum corda. Refert P. Cor-
nelius. Fuit in Belgio inſignis potens Con-
cionator, qui in omnibus concionibus mul-
tis, efficacibusque verbis populo refrica-
bat & inculcabat memoriam judicii, mo-
tusque animorum vehementes ciebat, &
multos convertebat. *Et viro, in quo ſta-
tuit, Pagnin & Tigur. per eum virum, per
quem decreverat, puta per Chriſtum.* Hinc Chriſtus
patet Chriſtum ſecundum humanitatem, erit Jdex
quaqua homo.

qua homo est & vir, non qua Deus, fore judicem; decet enim hominum judicem esse hominem, ut ab iis videri & audiri possit. Unde Concil. Ephesin. c. 31. in fine. In eo, inquit, qui forinsecus apparebit, & ab omnibus, qui judicandi sunt, palam cernetur divinam naturam occulte latitans, judicium

Sanctissimi-
ma Trinitas
Sanctissima Trinitas in illo die ventura sit, tas tota ad ut judicium peragat, judicetque mundum judicium non per se, sed per hominem Christum, P. veniet Cornelius in Apocalyp. 1. v. 4.

Judicii divi-
vini stili-
lo (Paulo) de justitia, & castitate, & de mulus effi-
judicio futuro, tremefactus Felix respondit: caciter
Quod nunc attinet, vade: tempore autem oppor-
tuno accersam te. De judicio futuro. Hunc
stimulum, qui acerrimus est, impuro & in-
justo praefidi adhibet Paulus, ut ad poenitentiam eum adigat, & ad justitiam, ca-
stitatem, & vitamque Christianam tra-
ducat, aut saltem, ut frangum ejus cupiditati injiciat, ne tam gravia, ac solebat, com-
mittere. Neve in gratiam Judaeorum con-
tra justitiam se innocentem condemnaret, memor judicem suum fore Deum & Chri-
stum, qui justitias judicabit, Psal. 74. v. 3. & S. Paulus, 1. Cor. 3. v. 13. & cap. 4. v. 1. Qui autem judicat me, Dominus est. Discant Concionatores & Confessarii hoc divini judicii pungere stimulo, & frangere dura impiorum corda. Ita eodem illa pun-
git Moyses Deut. 1. 17. David Psal. 74. v. 7. Salomon Ecclef. cap. 4. 7. Ecclesi. cap. 7. v. 79. Machabaei l. 2. cap. 7. & Cy-
prianus l. 4. Epistola 9na ad Florentium. Habes tu literas meas & ego tuas, in die ju-
dicii ante tribunal Christi utraque recitabuntur. Sic & noster P. Edmundus Campianus Ang-
liae Athleta & Martyr, in l. 10. Rat. Ve-
niet, inquit, Elisabetha dies ille, ille dies, qui tibi liquido commonstrabit, utri te dilexe-
runt Societas Jesu, an Lutherani, P. Corne-
lius à Lap. in Actor. 24. 26.

272. Exodi 28. v. 33. Describitur vestis Pon-
tificis, quæ erat hyacinthina, per quam de-
notatur conversatio coelestis, per titinnabu-
la doctrina coelestis, per mala punica uni-
tas fidei & concordia in bonis moribus. Sic
S. Thom. l. 2. q. 102. art. 5. ad 10. ex-
plicat symbolicè vestes Pontificis. Per hæc
titinnabula videtur intelligere tubam novis-
simam S. Gregorius Nyssenus: Origenes
quoque homil. 9. ait, Pontificem habere hæc
titinnabula in extremitate vestis, ut extre-
mis temporibus & in fine mundi nunquam
sileat memorare novissima.

Non uten-
dum nunc cii
Retinendum memoriâ, quod dies judi-
cium nunc cii manifestabit abscondita, quare scelerum
larva sce-

prætextus non querendi, hi quantumvis serum;
subtiles detrahentur latvæ instar in die judi- aliâs in die
cii. Dum efferetur ad funus magna pom- judicii
pâ Britannici juvenis corpus, visebatur cum ma-
quasi vivum gratissimam faciem præbens, jori pudo-
interim coorta tempestas imbrium adeo, ut re detra-
in foro depositum corpus fuerit, sed appa- hetur,
ruit terribile, vultus niger, rubidis fœde ma- quando
culis conspersus, horribili prorsus aspectu. manifesta-
Unde tota Roma tam subitæ mutationis hor- buntur
rore turbata, cepit tam manifestis sceleris abscondi-
notis indubitabilem Neronis fallaciam non ta.
sine execratione divulgare, qui Britanni-
cum fratrem suum funestissimi veneni vio-
lencia (à Locusta famosissima venefica præ-
parati & velut inter regni thesauros serva-
ti) peremptum, gypsi pigmento incru-
stari curasset, sperans nefando sceleri talem
colorem posse oblini. Depingunt, depingunt
nunc scelesti sua crimina speciosis fortunæ co-
loribus, sed illa horrendi judicii divini tempe-
stas excutiet colores, detegat universo mun-
do cujusque delicta. Plura P. Lugovskii in
Reflex. Moral. p. 100. ex Tacito lib. 13.

Brevis judicii divini descriptio sit clau- Judicii
sula, ut firmitus hic processus judicii divi- divini
ni figatur memoriâ, ejusque
signorum
brevis de-
scriptio.

Judicii signis Dominus nos præmonet istis.
Ut nunc ad Patris confugiamus opem. scriptio.

Nunc Pater est Christus, tunc Judex fiet, &
omnes

Discutiet causas, judiciumque feret.
Demonstrant mæsto sol, stellæ, Cynthia,
vultu.

Quod tristis rerum tunc erit ille status.
Nubes Virgo tuit, nubes gratissima venit,
De qua ut ros, mundi motus amore Deus.

In mundum veniet Judex in nube secundo.

Sed jam ceu Judex fulmina justa feret.

Adventus fuerat de coelo primus amoris:

Justitiæ pro tunc ille secundus erit.

Hunc tuba terribilis spatiosum sparget in or-
bem

Istæque pervadet clausa sepulchra sonus.
Ah sonus hic semper si in nostra mente so-
naret.

Consona ad imperium Numinis illa foret.

Judex immensa cum Majestate sedebit

(Crimina tunc quovis cuncta vidente
sua)

Decretum statuet, per quod jam jure peren-
ni

De electis Domini, quisque beatus erit:

At miser æternum, quivis damnatus ad ig-
nem.

Qui facit ingentem perpetuumque ro-
gum.

Judicium ô homines cur nos non afficit
istud

Vitæque cur miseris tam scelerata placet?
Sed

Sed si fortè parum nos commovet ille re-
motus

Terminus, ah moveat nostra suprema
dies.

Quæ prope jam nobis festinis passibus instans
Judicium miseris particulare feret.

273. 4to Regum 23. 29. In diebus illis ascen-
dit Pharaon Nechao Rex Egypti contra Re-
gem Assyriorum ad flumen Euphratem, & abiit
Jofias Rex in occursum ejus: & occisus est in
Mageddo. Occurrit Pharaoni Nechao,
id est, claudio Jofias, quia transeundum
Pharaoni erat per Judæam metuens, ne Ju-
dæam invaderet, & spoliaret, ac licet Pha-
rao assereret se nihil contra Jofiam & Ju-
dæam moliri, tamen Jofias illi non credens,
instruxit contra eum aciem, in qua dum au-
daciùs, & incautiùs præliatur, à sagittariis
confixus occubuit. Porro Abulensis om-
ninò à culpa excusat Jofiam, quod verere-
tur Pharaonem, Scriptura tamen 2. Paral.
35. 22. innuit eum aliqua temeritate pec-
casse, licet enim non tenebatur Pharaoni
credere, debebat tamen prius Deum con-
sultare, antequam bellum tam anceps & pe-
riculosum aggrediretur. Ita Cajetan. Ideo-
que permisit Deus eum succumbere & oc-
cidi. Porro mirabile fuit judicium Dei,
quod permisit Regem tam pium in justa,
piæque Israelis defensione occidi. Nam oc-
ciso Jofia interit tota Israelis spes, ac Reg-
num Davidis & Judæ excisum est. Nimi-
rum judicia Dei abyssus multa. Voluit
Deus tollere Jofiam, ne videret mala gen-
tis suæ scilicet excidium Regni & templi ob
peccata Judæorum jam decretum. Simili mo-
do permisit Deus S. Ludovicum Regem
Galliarum volentem recuperare terram san-
ctam à Saracenis capi &c. P. Cornel. à Lap.
hic.

Joan. 9. v. 39. Et dixit Jesus: in judi-
cium ego in hunc mundum veni: ut qui non
vident, videant, & qui vident, cæci fiant.
In judicium, id est, ad condemnationem,
ait Cyril. Theophil. Leoné, ut scilicet super-
bos & mundanos Phariseos, qui sibi vi-
dentur videre & sapere, cæcitatibus arguam &
condemnem. Melius alii accipiunt judi-
cium non condemnationis, sed examinis
& discretionis, quia dicit: ego incarnatus
sum & veni in terram, ut discernam, &
separem credentes ab incredulis, bonos à
malis nimirum ut humiles, qui in ignoran-
tia Dei & salutis vivebant instar hominum cæci
illuminationem, superbos verò mihi crede-
re nolentes, uti sunt Pharisei superbia sua
excæcari permittam, ac excæcatos excæca-
tis arguam & refutem, ita S. Augustinus.

Possit 2do judicium hic significare arca-
num Dei consilium, sed justo ejus judicio

statutum, & fixum, quo Deus effecit, ut
Gentiles Deum ignorantes, ideoque cæci
lumen fidei Christi viderent, illud humili-
ter & avidè susceperent. Scribæ verò, Pha-
risæi, & mundi Sapientes sua scientia inflati
per infidelitatem excæcarentur, Christique
fidem, lucem repellerent. Humilitas ergo
gentes insipientes se Christo subdentes fide
Christi illuminavit. Superbia verò Scribas
sapientes, Christum repellentes infidelitate
excæcavit. Ita Cyrillus vel potius Clito-
væus. Hoc est, quod exclamat Aposto-
lus, Roman. 11. O altitudo divitiarum &c.
Nimirum judicia Dei abyssus multa juxta
Psal. 357. Judicia tua abyssus multa. Cau-
sam præmisit ibidem Apostolus v. 25. di-
cens: Cæcitas ex parte contigit in Israel, do-
nec plenitudo gentium intraret. Porro Theo-
dor. in Catena hæc ad Paulum & Judam
adaptat. Paulus enim ex cæco videns, Ju-
das autem ex vidente cæcus factus est. Ubi
nota. To. Ut, propterea, idcirco, ideo &c.
apud Joannem sæpe non causam sed effectum
vel consecutionem significare, non enim hac
causa, & hoc sine venit Christus, ut Scri-
bæ excæcarentur, sed cæcitas eorum ex ad-
ventu & prædicatione ejus consecuta est,
non per actionem Christi, sed per ipsorum
superbiam, & culpam. Ita Cyrillus, Chry-
sost. & alii, P. Cornel. in Joan. 9. 39.

Si bona suscepimus de manu Domini, ma-
li cur non suscipiamus? Job. 2. v. 10. Mi-
re prosperantur homines, quod Deus justos castiget. rantur, &
Cato olim dicebat videns Pompejum pro-
boni quare stratum in Pharsalica pugna. In rebus divinis affligun-
multum esse caliginis. S. August. in Psal. 91. tur.
v. 6. Nimis profunda facta sunt cogitationes Judicia
sua. Revera fratres mei nullum mare tam Dei abyf-
profundum, quam cogitationes Dei, ut
mali floreant, & boni laborent. Jerem. 12.
v. 1. Justus quidem tu es Domine, si dispu-
rem tecum: verumtamen justa loquar ad te:
Quare via impiorum prosperatur. Psal. 72. 2.
Mei autem penè moti sunt pedes: penè effusi
sunt gressus mei? Quia zelavi super iniquos,
pacem peccatorum videns. Zelavi, id est, in-
terprete Augustino. Attendi peccatores, vi-
di illos habere pacem fluxam temporalem,
Maximè proborum querimoniam. Quare via
impiorum prosperatur, Turca vincit, hæ-
retici vincunt &c. Job. 21. 7. Quare ergo
impii vivunt, sublevati sunt, confortatique di-
vitiis. Habacuc prope exoptulat hoc mo-
do c. 1. v. 13. Quare respicis super iniqua
agentes, & taces devorante impio justiorem se?
S. August. l. 10. de Civit. c. 2. Nescimus,
quo judicio Dei bonus ille pauper, malus
ille sit dives &c. In vinculis gemit Baptista,
in deliciis tripudiat Herodes? Ratio aliqua
potest dari. Desperatis ægrotis omnia con-
ceduntur, boves ante macellum saginantur,
ob.

obesi amana pascua pererrant. Nimis profundæ factæ sunt cogitationes tuæ. B. Cardin. Damian. Noli itaque hujus vitæ felicitatem pravis hominibus invidere, sed condole, imò, quia ipsi non dolent, ingemisce, qui nimirum velut bruta animalia ad macellum edendo properant. Anastasius Nicenus q. 17. in sacra Script. narrat discipulum cujusdam Anachoretæ urbem ingredientem vidisse ingenti apparatu cujusdam Principis efferti funus, reversum postea in desertum reperisse suum Magistrum ab Hæna devoratum, cepit itaque propemodum iudicio cum Deo contendere, & habuit revelationem, quod ille Princeps, cum fuerit scelestus, habuit tamen quamdam virtutem, hanc illi Deus hoc funere in hoc mundo compensavit, & pro sceleribus condemnatus est: Anachoreta etiam habuit quoddam vitium, adeoque DEUS illud hac morte punivit, ut illud expiaret, & salvus esset. Nihil mihi videtur infelicitis eo, cui nihil unquam evenit adversi. Seneca c. 3. & 4. S. Ambrosius Mediolanensis Antistes Romam profecturus Tusciæ quoddam oppidum fortè pertransiens, à viro opulen-

to invitatus, tractatus &c. dùmque illi omnia fausta pro hac humanitate precaretur: ille dixit: Nihil sibi unquam adversi in vita accidisse. Tum Sanctus: Surgite quanto cyus, hinc fugiamus, quia Dominus non est in loco isto, festinate filii, ne vos hic ultio divina apprehendat. Vix S. Præsul pedem cum suis extulerat, cum tota repente domus corruit, ac divitem illum infelici ruina, corpore & anima obrivit. Surius in ejus vita. S. August. in Psal. 91. v. 7. Boni laborant, quia flagellantur ut filii, mali exultant, quia damnantur ut alieni. S. Gregorius Episc. 9. c. 39. Abel non suspicor, qui Cain non habuerit. Gen. 27. Priusquam Isaac benedictionem filio suo Jacob impertiretur, dixit illi v. 21. *Accede huc, ut tangam te fili mi, & probem, utrum tu sis filius meus Esau, an non.* Peracutè hæc Philippus Abbas exponit, non prius constare an filius sit, quam illum tangat, nam tangere est affigere, juxta illud Job. Manus Domini tetigit me. I. 6. Revelat. c. 53. D. Theresiæ Beatissima dixit: Ego nullam horam sine tribulatione cordis transivi in terris. P. Engelgr. in festo S. Jacobi Minor.

CAPUT XV.

De Inferno.

274.
De inferno.
Quando creatus infernus.

Quando creatus est infernus? Ludovicus Molina putat, 3tio die mundi creatum esse, sed verius est, ait P. Cornel. in Gen. 1. v. 4. Infernum creatum esse prima die mundi, nam cum Angeli celerissimi sint, & instantaneos habent actus, omnino verisimile est, eos primo die, non diu post creationem suam peccasse, ideoque statim de cælo trusos esse in infernum, quem Deus statim post peccatum eorum, quasi carcerem & euleum cum suo igne & sulphure eis apparavit in centro terræ. Primo ergo die sicut Deus lucem à tenebris, ita Angelos à demonibus, gratiam à peccato, gloriam à poena, cælum ab inferno divisit. Unde allegoricè Hugo l. 1. de Sacram. p. 1. c. 10. & alii notant. Primo die, cum facta est lux, & à tenebris divisa, bonos Angelos fuisse in bono & in gratia confirmatos, malos vero in malo, eosque à bonis fuisse segregatos, & ita quod agebatur in mundo sensibili, erat imago illorum, quæ in mundo intelligibili agebantur. Imò S. Augustinus passim hunc sensum quasi literalem adfert, divisit lucem à tenebris, id est, inquit: Angelos à demonibus.

Deuter. 32. v. 22. dicit Deus. *Ignis succensus est à furore meo, & ardebit usque ad*

inferni novissima: devorabitque terram cum germine suo & montium fundamenta combures. q. d. ultio iræ & indignationis meæ in eos parata est, & exardescet instar ignis adeo, ut ad inferni novissima pertingat, est Metaphora & Hyperbole ait P. Cornel. à Lap. hic, quæ verbis sequentibus explicatur, ita videlicet, *ut devoret terram cum germine suo,* scilicet ut ima & profundissima terræ, & montium loca consumat, & in sterilitatem vertat, hanc enim sterilitatem sæpè comminatus est, & sæpè infixit Deus Hebræis ob eorum peccata. Allegoricè Procopius, Rupertus, Rab. & Gregor. 18. Moral. 13. per ignem hunc accipiunt ignem inferni & damnatorum. Ubi nota imò, hunc ignem dici jam succensum, tum quia jam exstat ab origine mundi. Matth. 25. 41. Isaia 30. 33. tum quia in Dei præsentia, & prædestinatione præparatus est, ut suo tempore exurat peccatores & reprobos. 2do, ignem hunc succensum dici in furore Domini, quia author illius est furor Domini, id est, voluntas & firmum propositum puniendi impios modo horribili & inaudito, qualem suggerere solet furor. Ira enim & furor in Furor Deo non sunt passiones, quales in nobis, qualis in nimia tamen & efficacissima, atque omnipotens

tens infligendi poenas æternas. Itaque cum ejus effectus omnem furorē æquet, & etiam superet, meritò furor dicitur. 3tio, quod ignis hic ardebit usque ad inferni novissima, q. d. ille, qui non solum hic in terra corripiet & involvet impios (cum Dominus judicabit orbem) sed etiam in inferno & in ima terræ voragine in omnem æternitatem ardebit. 4to, quod ignis hic devorabit terram, id est, universum terræ solum & superficiem. 5to, quod ignis hic montium fundamenta altissime demersa comburet, tum quia metalla, gemmas, omnesque opes in visceribus terræ contentas absumet, tum quia mixta omnia vi sua dissolvit, & in sua primordia, ac simplicia principia rediget, hoc est, quod canit Psaltes Pl. 96. v. 6. *Montes sicut cera fluxerunt à facie Domini.* Scimus ingenti ardore saxa liquari, & instar torrentis ignei è montibus per plana decurrere, talis erit ignis hic; hunc cogita, dum peccas.

275. Math. 8. 12. *Ibi erit fletus & stridor*
In inferno *dentium.* Hac phrasi significatur summus in
stridor gehenna damnatorum cruciatus, scilicet per
dentium, fletum summus dolor, per stridorem summus
fletus horror, qui enim horrendè torquentur & cruciantur, hi oculis flent, voce ejulant, dentibus strident. Quæres: an verè damnati in gehenna resumpto in die judicii corpore flebunt & lachrymas fundent? Affirmat Maldonatus, melius alii negant, ait P. Cornelius, tum quia ignis gehennæ ardentissimus lachrymas, si quæ essent, combiberet, & illico exsiccaret, tum quia ad æternas has lachrymas infinita flumina non sufficerent, tum quia eadem semper corpora sine nutrimento, mutatione & excretionis fecum vel lachrymarum in æterno igne à Deo integra conservabuntur, alioquin enim seorsim totum corpus, imò infinita corpora in lachrymas resolvi deberent. Per fletum ergo & lachrymas hic cataphrasticos singultus, gemitus, ejulatus, omnesque complorantium gestus & lamenta, quæ fletui conjungi solent, intellige. Quæres 2. an in gehenna verè erit stridor dentium. Respondetur affirmativè. Stridor enim oritur ex acerbitate & horrore poenarum, qui enim in eculo torquentur, dentibus strident, eosque inter se collidunt. Addunt aliqui in gehenna stridorem esse ex summo frigore, ex eo enim propriè oritur stridor: Est enim Jansenius & alii negent in gehenna esse frigus, sed esse merum summumque ignem, tamen multi contrarium opinantur, scilicet ibi quoque esse summum frigus, illoque cruciari & uri damnatos. Juxta illud Job 24. 19. *Ad nimium calorem transeat ab aquis nivium & usque ad inferos peccatum illius.* Ita Beda, Lyran, D. Thomas ibidem S. Augustinus de

R. P. Kpiarkowski, S. J. *Collectanea Ascetica.*

triplici habitu. cap. 2do. & S. Hieronym. in cap. 10. Matth.

Matth. 25. v. 41. *Tunc dicit Christus & Inferni his, qui à sinistris erunt: Discedite à me poenæ ledisti in ignem æternum, qui paratus est diaboli & Angelis ejus.* Vox ergo discedite sensus, significat poenam damni, quæ est in privatione gloriæ celestis in æternum. Vox vero in ignem significat poenam sensus, scilicet concremationem, ignis enim inferni non tantum corpora damnatorum, sed & animas jugiter adurit, & tamen nunquam illa comburit & consumit. Porro poena hæc gravissima ablegari enim à Deo, Christo, cælo, Sanctis, omnique bono sine ulla spe redeundi ingens est tormentum; adeo, ut S. Chrysostomus Parænesi 1. ad Theodorum lapsum censet privationem visionis Dei magis torquere damnatos quam ignem gehennæ, licet alii aliter sentiant. In ignem.

Ergo in inferno verus est ignis, isque longè acrior, & alterius materiæ & conditionis, quam sit noster, uti docent S. Ambrosius, in c. 14. Lucæ. S. Hieronymus in cap. 65. & 66. Isaia. S. Damascenus lib. 4. Porro hic ignis aliter sulphure, quod idem numero Deus conservabit in æternum, ut jugiter ardeat & impios urat. *Æternum.* Erat ergo Origenes, qui poenas inferni cessaturas & impios ex eis post annum Platonis error circa cum, id est, post aliquot annorum milidamnatos. lia liberandos censuit; significatur enim hæc æternitas poenarum in gehenna, ita Beda, Theoph. & alii passim. Ingens hæc erit poena, quæ damnatos adiget ad desperationem, furorem, & rabiem ad blasphemandum Deum, parentes, socios, & omnes creaturas. *Diabolo.* Qua ratione ignis gehennæ corporeus urat, & cruciat damnoquomodo nes, qui sunt spiritus incorporei, velut impatiuntur strumentum Dei, ad hoc ab illo aptatum, ignem, & elevatum, disputant Scholastici, varii varios modos assignant. Vide Franciscum Suarez l. 8. de Angelis c. 12. n. 2. & sequenti, ubi docet ex S. Basilio ignem gehennæ non lucere, sed torquere non per solam imaginationem & apprehensionem falsam, nec per solam actionem intentionalem, sed per realem & Physicam efficientiam, qua demonibus imprimit qualitatem spirituale doloris, quæ qualis sit hæc, concipere non possumus, nec enim potest eis imprimere calorem sensibilem, hujus enim spiritus non sunt capaces. Jam autem quomodo hic ignis uret corpora hominum, & non comburet, censet Lactantius l. 7. cap. 21. Idem ait divinus ignis, una eademque vi & potentia & cremabit impios, & recreabit, & quantum è corporibus absumet, tantum reponet, ac sibi ipse æternum pabulum subministrabit: quod Poëtæ in vulturem Titii A a tran-

transfulerunt; ita sine ullo reviviscuntium corporum detrimento aduret tantum ac sensu doloris afficiet. Facilius & verius alii censent, corpora damnatorum Deo conservante in igne manere incorruptibilia, ita, ut nullae partes consumantur, quae reparari debeant, sed omnes in igne omnino eadem jugiter ardentes perseverent in aeternum, sicut asbestus lapis, indeque confecta tela in igne ardet, sed nullam sui partem deperdit. Acerbitatem huius supplicii graphice depingit author de spiritu & anima apud S. Augustinum, Tom. 3. c. 56. Quapropter, inquit, mors sine morte, finis sine fine, defectus sine defectu; quia & mors semper vivet, & finis semper incipit; & defectus deficere nesciet, mors perimet & non extinguet &c. Audi S. Cyprian. Sermon. de Ascens. Domini sub finem. Incorruptibiles flammæ, inquit, nudum corpus allambent, ardebit purpuratus dives, & in proprio adipe fixæ libidines bullient, & inter flagines & flammæ miserabilia corpora cre-

In inferno
fixæ libi-
dines bul-
lient.

276. Quomodo animæ
patiantur
ignem inferni.

Anima humana uti non est corporea, ita propriè nulla membra habet, malè itaque sensit Tertul. animam esse corpoream, suam habere figuram, & membra corporis, ita, ut interior homo respondeat exteriori, sed hoc falsum est. At de sensu, & sensatione est probabile. Anima enim rationalis, cum simul sit sensitiva, habet in se radicem sensus & sensationis v. g. tactus, ut calorem, ignem, ustionem, ejusque dolorem sentiat, quam sensationem licet naturaliter sine corpore exercere non possit, supernaturaliter tamen potest Deus in anima separata hunc sensum & sensationem educere, ejus enim radicem & inchoationem habet & retinet in se anima, ita censent jam multi subtiles Philosophi, eaque ratione facile explicant, quomodo ignis agat in animam, & favet ratio; quia tota sensatio est in anima. Cum enim oculo videmus, aure audimus, manu tangimus, ipsa visio, auditio, & tactus, perceptio non est in oculo, aure, manu, sed in anima. Non est enim corpus, sed anima est, quæ per oculum videt, per aures audit, sentitque per manum, cur ergo anima separata à corpore eadem sensationes per Dei virtutem elicere, & recipere non possit? licet enim oculus, auris, manus sit organum & conditio requisita, ut naturaliter fiat sensatio, supernaturaliter tamen eam Deus supplere potest, sicut supplere potest præsentiam & approximationem objecti, ut quis oculo corporeo videat per murum ea, quæ in cubiculo clauso geruntur, vellea, quæ remotè sunt in India, uti S. Anselmo, aliisque Sanctis con-

cessum legimus, P. Cornel. à Lap. in 2. Corinth. 4. 16.

Tartarus, & in plurali tartara dicuntur Infernus ex Græco à tartareo tremore frigoris, tartarus ergo significat locum frigoris maximi, unde dicitur ita ex Hesiodo Plutarchus, sicut ergo in-tur, fernus dicitur gehenna ab igne, & ardore, ita idem dicitur tartarus à frigore & gelu, juxta illud suprâ citatum n. 275. Job. 24. 19. quod de inferno explicat Beda, Lyranus, S. Thomas & alii. Idem significat stridor dentium, de quo Christus Matth. 23. 30. & 41. Stridor enim hic oritur ex frigore, Unde Beda l. 5. Historiæ Anglicæ refert S. Diethelmum vidisse animas in purgatorio salire ab ignibus ad nives. Tartarus transiliunt ergo est locus interiorum profundus, de ab ignibus quo Lucretius:

Tartarus horrificos eructans faucibus æstus, rio.
P. Cornel. à Lap. in 2. Petri. 2. 4.

Apocalyp. 14. 20. Et calcatus est lacus 277.
extra civitatem, & exivit sanguis de lacu usque ad franos equorum per stadia mille sexcenta. Cornel. à Lap. hic. Potest hic locus propriè accipi de capacitate totius inferni, q. d. Impiorum in fine mundi sanguis & cadavera decurrent & spargentur per totam capacitatem inferni; infernus enim in longum (uti & in latum & in profundum quaquaversum) extenditur ad 1600. stadia, id est, ad ducenta milliaria Italica, scilicet Polonica 56. Confirmatur hæc sententia: quia S. Joannes hic infernum vocat lacum iræ Dei magnum, est ergo ingens valde & magnus, ut Deo, iræque Dei aliquatenus respondeat & commensuretur. Rursum diserte eidem assignat stadia 1600. quæ cum propriè accipere possimus, cur ea aliò torquemus. 2do. Quia idcirco infernus in Scriptura & à Patribus vocatur abyssus, quia est profundissimus & maximus, ut videatur esse ex Græco sine fundo. 3tio. Quia ex visionibus constat amplissimas esse gehennæ flammæ, tales enim tantæque vidit S. Furseus, & S. Diethelmus apud V. Bedam l. 5. Histor. Angl. cap. 13. 4to. Quia valde verisimile est in inferno demones habituros corpora ignita, tum ut ipsi magis puniantur, tum ut horribili sua specie plagis & tormentis corporeis magis puniant damnatos. Infernus ergo maximus sit oportet, utpote qui capiet millenos miliones non solum hominum damnatorum, sed & demonum corporatorum, contra Dæmones tamen sentit Lessius l. 13. de Perfect. in inferno Divinit c. 24. ubi primò docet infernum erunt corpora, non esse aliud nisi stagnum ignis & sulphurati. Apoc. 20. 15. 2do. hoc stagnum esse in medio terræ, ita, ut centrum stagni, cen-

centrum inferni, & centrum terræ sit unum idemque sulphureo illo stagno circa centrum se in orbem colligente, quocirca stagnum hoc habere murum spissimum & impermeabilem, qui omnem evadendi spem damnatis adimet: ambitur enim spissitudine terræ, quæ à centro ad superficiem plus quam mille leucas continet, quis hujusmodi murum perfodiat, & penetret. 3tio. Civitatem inferni esse circiter unius leucæ seu quatuor milliarii Italici: Ratio illius est; quia damnati in inferno non insistent pedibus, nec huc illucque discurrent, sed colligentur in cumulum instar carbonum vel lignorum ardentium, ut Scriptura indicat. Jam etiam singulis corporibus damnatorum demus 6. pedes quadratos (qui abunde sufficunt) tamen una leuca cubicata seu cubice multiplicata capere poterit plus quam octingenta millia millionum corporum, cum tamen certum videatur, facta subductione non futuros centies mille miliones. Addit deinde verum inquit, quia ibi quoque ingens stagnum erit ignis & sulphuris, & demones omnes ignitis corporibus includentur, fortasse erit capaciore. Sit ergo diameter duarum leucarum, seu octo milliarii Italici, tunc superficies concava terræ ambiens infernum erit 6. leucarum, unde facile poterit civitas inferni continere stagnum, cujus profunditas sit undique unius mediæ leucæ, quanta vix usquam est profunditas maris, & supererit adhuc mediæ leucæ vacua inter concavam superficiem terræ & superficiem stagni, hæc ipse probabiliter & eruditè. Alii autem aliter supputant, pluresque damnatorum miliones fore censent.

278.

Insuper esto locus iste capiendis corporibus damnatorum constipatis sufficeret, tamen multò illis majorem esse censent 1mo. Ut magnitudo incendii immanis & quasi immensæ solo aspectu horribili percellat damnatos, quò enim majus est incendium, eò majori nos horrore concuti in hac vita sentimus. 2. Quia in incendiis hisce corpora damnatorum constipata volutabuntur, & jam in altum conscendere, jam in abyssum mergi, jam ad latera quaquaversum latissimè gyrari & raptari videantur, ut ibidem conscendere & descendere vidit animas S. Diethelmus jam citatus. Hoc insinuat S. Joannes dicens: *Es fumus tormentorum ascendit in sacula saculorum.* Sic enim non parum augebitur horror & cruciatus reproborum. 3tio. Quia in inferno variae variorum criminum sunt poenæ, variae carnicinæ, varia tormentorum genera, instrumenta, & loca, ut patet ex visione V. Bedæ jam citata, & ex multis energumenorum testimoniis, qui

R. P. Kriakowski, S. J. Collectanea Asiatice.

adjurati id ipsum confessi sunt. Inter alia nostri PP. Hispani oculati testes hæc Romam perscripserunt; quæ in literas annuas anni 1604. Collegii Huertensis Provinciae Tolet. Dæmon relata sunt, scilicet dæmonem per energumenam concionem sibi à DEO imperatam tur de tor habuisse, ad circumfusam multitudinem, qua mentis va- ejus peccata coarguebat, ac inter alia dice- riis infer- bat: Me ex cœli vertice ad haratrum de- je- ni, cit peccatum, & vos ullum in terrâ locum tutum existimabitis? Eundem igitur vobis erit, nisi caveatis, cum inferis Satanis ad sulphur, ad ignem, ad pontem, ad castellum, ad fluvium, ad rotundam domum, quibus verbis utique varia tormentorum & loca & genera in gehenna significabat. Unde liquet corpora damnatorum non ita esse constipata, ut omnia in unum quasi fascem colligata sint, sed potius ita, ut varios fasciculos constituent variis locis, catastris & eculeis dispositos, qui pro dæmonum libitu & Dei vindicta subinde solvantur, ut reprobi ab una catastra in alteram rapiuntur, iterum deinde colligentur, ut in ollam vulcaniam mergantur, est enim ibi poenarum omnigenarum maxima varietas & multitudo, & ab una in alteram damnati quasi in orbem ire coguntur, ut semper supplicia illis innovari, aliisque & nova intaurari videantur, ut ergo seorsim disponi & torqueri possint eorum corpora, ingenti spatio est opus, uti fatetur P. Lessius loco jam citato, ubi ad hoc requiritur centum leucas & amplius. Moraliter discite hic quàm horridus sit infernus, & in illo poena reproborum, 1mo. quia sunt botri iræ Dei, qui ab eo quasi furente calcantur in torculari gehennæ. 2do. quia jactantur in lacu igneo quaquaversum per stadia 1600. cogita formacem igneam flammæ conglobantem & ejaculantem quaquaversum per 200. milliaria, & in eo corpora damnatorum volutari, nuncque ascendere, nuncque descendere, nunc gyrari in omnem partem, idque nocte & die per omnia sæcula, per omnem æternitatem. Ecce hoc est infer- Culinæ igitur nus. Refert Climacus gr. 4. se in Monasterio vidisse fratrem quendam cocum, qui memorat à Deo jugiter donum lachrymandi obtinuisse, qui rogatus, quomodo hoc obtinisset? Respondit: ex ignis cylindri, quem continuo cerno, aspectu vasti ignis inferni incendia animo verso, quæ consideratio uberes ex oculis lachrymas ejicit. Exempla & visiones hac de re horribiles S. Gregor. l. 4. Dial. c. 30. recenset, ubi Theodorici Regis jactum in ollam Vulcaniam recenset, & c. 36. & 43. & Damascenus c. 30. Nota. Etiam est Udonis Episcopi monitio celestis. Udo, Udo, cessa à ludo, lulum satis Udo, cumque non cessaret, ejusdem judicium, decollatio, & condemnatio secuta.

A 2 2

Ful,

Fulgofus l. 4. c. 12. S. Antonin. & alii. P.
Cornel. à Lap. in c. 14. 20. Apocalyp.

279. Apocalyp. 19. 20. *Vivi missi suus hi duo in stagnum ignis ardentis sulphure.* Ex hoc loco & c. 20. 9. & c. 21. v. 8. liquet apud inferos verum esse sulphur, ut communiter docent DD. Est enim sulphur materia aptissima & fomentum ignis, atque suo fœtore, acrendine penam ignis adauget. Est, inquam, in gehenna sulphur non aliud & aliud sibi succedens, sed idem semper numero permanens, & constans, uti idem numero semper sibi constans est ignis. Cornel. hic. & c. 20. v. 15. Ignis ergo gehennæ sulphureus, unde ejus typus & præambulum fuit ignis sulphureus, quo conflavit Sodoma & Gomorra. Gen. 19. de quibus proinde ait S. Judas, *Quod ignis æterni panam sustinentes facti sunt exemplum orbi.* Hic enim ignis aptissimus est punitioni improborum, odorem habet terribilium, qui fœtori peccatorum puniendo congruit. Hac de causa immensa vis sulphuris partim ardentis partim non ardentis sub terra latet, ut liquet ex thermis & montibus ardentibus, qui sulphur olent. Ipsa quoque fulmina, quæ iræ divinæ sunt tymbola, igne sulphureo constant, & sulphur olent. Itaque totum gehennæ stagnum (de quo Apocalyp. 20. v. 15. *Es qui non inventus est in libro vitæ scriptus, missus est in stagnum ignis*) cum omnibus corporibus damnatorum horrendè ardebit, erique tota illa iniquorum congeries ardens quasi victima Deo & holocaustum pro peccato. Ad hæc impii præsertim, qui graviter peccaverunt, uti Antichristus, in profundum hujus stagni projicientur, & quasi sepelientur. Sic dives Epulo dicitur sepultus in inferno. Lucæ 16. ita, ut nullum illis possit extrinsecus accedere refrigerium, nec respirare aut clamare possint, clamor enim in magnis tormentis hujus vitæ solet aliquod doloris adferre levamen. P. Cornel. in Apoc. 20. 15.

Ignis in- Ignis illius devorantis tam horrenda de-
ferni in- flagratio est, ut S. Furseus ad ejus sibi per
gens des- vium duntaxat oblatus memoriam continuo
gratio, toto corpore hyeme etiam perfrigida gutta-

Pena
damni in
Inferno
graviſſi-

ti non vident? Quanto gravius erit dampnatis, dum non modo omni carebunt solatio, verum in tormentis lumen gloriæ non videbunt, sed vasta inferorum incendia. Actor. 20. 38. Qui valedicebant abeunti Paulo fideles, erant dolentes maxime in verbo, quod dixerat, quoniam amplius faciem ejus non essent visuri. Quantum exinde damnatorum dolor, dum certò sciunt, nunquam se faciem Dei visuros.

De illo igne Babylonico, quo accensa In inferno
erat fornax, in quam immissi tres pueri, di- nullus ju-
citur Daniel, 3. 47. *Et effundebatur flamma bilis*
super fornacem cubitis 49. Ignis hic inferna- sed æterni
lis ignis typus est. Numerus 50. jubileum tas pœna-
designat, ignis verb inferni tantus est, ut rum.
jubilæi gratiam nunquam attingat. P. Dre-
xel. de æternis. considerat. ima.

Felix Faber l. 2. de rebus Suevicis ait, Auditus
thermas reperiri in montibus, in quibus tam tormen-
ta erat collisio, sonum varium, & murmur tum in in-
edentium aquarum, ut qui illuc valetudinem ferro.
curaturi conveniunt, se primo thermarum
ingressu certum symphonix genus & instru-
menta musica audire imaginentur, sed affi-
duo fragore adeo aures illis obtunduntur,
ut musica initio suavissima, imaginationis
diuturna in fastidium & cruciatum abeat; ii
verb, qui tympanum sibi aut sonorum ma-
gis instrumentum imaginati sunt, penè in-
saniant ob molestissimum assiduè obturban-
tem strepitum; quid de strepitu, ululatu, in-
conditis clamoribus in inferno dicendum?
P. Drexelius de æternitate. Consider 2da.

Joan. i. 6. *Si quis in me non manserit, Inferni mitteretur foras sicut palme & arescet, & col-pena ligent eum, & in ignem mittent, & ardet. semper Semper in presenti de Inferni igne dici po-durat, test & ardet. Elapsi mille anni & ardet, ela-bentur decem millia annorum & ardet &c.*
S. August. unum de duobus palmiti con-gruit, aut vitis, aut ignis, si in vite non est, in igne erit, ut ergo in igne non sit, in vite sit. P. Drexelius ibidem, Consider. 9na.

Messenii lubterraneum carcerem habuerunt. 280
tetrimum, cujus horrorem, ut mitigari titulo velarent, vocarunt thesaurum; il- carcer
luc reus fune demissus inhumani saxo clau- tetrimum.
batur, illuc detrusi squallore, foetore cada-
verum necabantur. De hoc carcere verè
dici poterat. *Hic mortui vivos occidunt.* Mor-
tuorum enim cadavera illic vivos foetore ene-
cabant. Apud Persas carcer erat, ad quem
accessus facillimus, egressus difficillimus, aut
nullus, vocabatur Lethe seu obliuio. Ab
quàm horridus carcer inferni, ubi verè ob-
liuionis terra. P. Drexel; ibidem Confid.
9. Ezechiel. 20. 47. *Et dices saltui meridia-*

Inferni
flamma
inextin-
guibilis.

no: *Audi verbum Domini :- hac dicit Domi-
nus Deus: Ecce ego succendam in te ignem, &
comburem in te omne lignum vivide, & om-
ne lignum aridum: non extinguetur flamma
succensionis: & comburetur in ea omnis species
ab Austro usque ad Aquilonem. v. 40. & vi-
debit universa caro, quia ego Dominus suc-
cendi eam, nec extinguetur. 5. Gregorius
postquam enumerasset, quid amici Dei pal-
si sunt, subdit: Cogito, qualiter Deus in
futuro cruciabit, quos reprobat, qui ta-
re affigit, quos amat, si cum intimis ami-
cis sic agitur tempore gratiæ, quid hostibus
fiet tempore iustitiæ & vindictæ? P. Dre-
xel. in Rogo damnat. c. 2. §. 4. Nero te-
ste Tacito l. 15. Christianos materiæ ad ac-
cendendum apta illitos nocturni instar lu-
minis in hortis suis accendebat. Quid hoc
ad inferni incendium.*

Inferni fle- Narrat Petrus Reginaldus homini reli-
tus, giosissimo damnatum apparuisse plorantem,
qui illi interroganti, cur fletet, respondit.
Ego damnatusque ceteri nihil adeo acerbè de-
ploramus, quàm vitæ tempus inter flagitia
perditum. P. Drexel. in Rogo damnat. cap.
3. §. 2do. S. Bernardus Serm. 16. in Cant.
Quis dabit capiti meo aquam, & oculis meis
fontem lacrymarum, ut præviam fletibus fle-
tor, rum. D. Bonaventura ausus est dicere, si
vel unius damnati cadaver in orbe hoc no-
stro statueretur, orbem totum inficeret.
Mezentius tyrannus Thyrræus Rex mortuo
homini, jamque tabescenti, vivum alliga-
bat, dum, vivus adstricti cadaveris putore
extingueretur. Hoc describit Virgilius l. 8.
Æneidos.

Et sanie taboque fluentes
Complexu in misero longa sic morte ne-
bat.
P. Drexel. ibidem c. 3. §. 3.

Inferni ignis. In Japonia Carolus Spinola Soc. Jesu
nisi urit cum aliis lento igne 25. palmorum spatio à
non con- corporibus martyrum dissito cremabantur,
sumit. vincula verò non ferrea erant, sed vimine-
nea, quibus ad speciem tantum ligati erant
crudelissimo astu dæmonis, qui eo specta-
bat, ut Christi athletæ, dolore compulsi,
facillimè ruptis vinculis igne se expedire
possent; hoc autem indicio Christum eju-
râsse censeretur, quisquis se eo igne expedi-
visset. P. Drexelius ibidem c. 6. §. 1. atami-
ci Dei perseverârunt constanter stantes pro
Deo, inimici autem Dei in inferno; etsi se
vellent ex ignitis expedire vinculis, nulla-
tenus possunt vel poterunt.

4. Si Salamandra in ignibus vivit, & notissimi Siciliae montes tota diuturnitate tem-

poris atque vetustate usque nunc & deinceps flammis æstuant &c. Satis idonei testes sunt non omne, quod ardet, absumi &c. His docemur, quæ ratione hominum sempiterni supplicio punitorum corpora & in igne animam non amittant & sine detrimento ardeant, & sine interitu doleant &c. S. Prosper, continuus gemitus, pœnalis sensus dolor summus, cruciatus æternus, torquent animas, neque extorquent, puniunt corpora, neque finiunt. Dum ille Doctor Parisiensis in funere suo dixerat, Justo Dei judicio accusatus, judicatus, condemnatus sum, hoc Brunonem cum sociis exegit urbe, hoc in avia nemora expulit, hæc Carthusianæ familiæ origo. P. Drexel. l. 6. §. 2.

Christus concionis unica Epitologo Mar- 281.
ci c. 9. v. 43. 45. & 47. ter idem repetiit. In inferno
Vermis eorum non moritur. loquitur autem damnato-
de damnatis ex v. 42. *Esi scandalizaveris re- rum ver-*
manus tua, abscide illam: bonum est tibi debi-
lem introire in vitam, quam duas manus ha-
bentem ire in gehennam, in ignem inextingui-
bilem, ubi vermis eorum non moritur. Scan-
dalizantibus alios hoc Christus inculcat, &
trina repetitione quasi certos facit vermem
eorum in inferno non moriturum. P. Cor-
nel. à Lap. hic ad v. 43. *Vermis eorum non*
moriur, & ignis non extinguitur. Citat. Isaia
c. 66. 24. *Damnati enim in gehenna* cru-
ciantur horrendis vermibus & ignibus pet-
petuis. Quocirca 3tio Christus hanc senten-
tiam repetit, & ut terribiles hosce vermes
& ignes nobis inculcat, ut eorum horrore
scandalum & peccatum omne fugiamus.
Geni. 27: v. 34. dicitur: *Auditis Esau sermo-*
nibus Patris, irrugit clamore magno: & con-
servatus air: Benedic etiam & mihi, Pater
mi. Adeò præreptam sibi à fratre benedictio-
nem indigne tulit, ut irrugiret Esau. quid
damnati benedictione Dei carentes, imò ma-
ledicti dicent, quam irrugient clamore mag-
no. P. Drexel. in Rogo damnat. c. 7. §. 2.
Quàm meritò dicere poterunt damnati illud
Sapient. §. 4. *Nos insensati vitam illorum asti-*
mabamus insaniam, & finem illorum sine ho-
nore. Ecce quomodo computati sunt inter fi-
lios Dei, & inter Sanctos fors illorum est. v.
9. transferunt omnia illa tanquam umbra. v.
13. *In malignitate autem nostra consumpti su-*
mus. v. 14. *Talia dixerunt in inferno hi, qui*
peccaverunt. Cato Censorius eos, qui em-
pturi erant agros, monere solitus est. *vic-*
derent ante omnia, num bonos habituri es-
sent vicinos. Virgil. Eclog. 1. *Inferni vi-*
cinia hor-
ribilis.

Mantua vix miserae nimium vicina Cremonae.

Ah in inferni Cremona quam horrificum
auditur vx, quam maligni undique inter se
vicissim mordent vicini, non tamen con-
sumuntur.

sumuntur. P. Drexel. in Rogo damnat. Carcer in-c. 8. Rex Daniæ Christiannus 1522. à prisca Religione Catholica defecit, tribus deinde ætissimus. regnis ob crudelitatem exactus, miserè tandem perpetuis vinculis addictus & An. D. 1532. tanquam indomita bellua in clathratam caveam coniectus, nec ante mortem inde liberatus est. Marcus Arthusiorum Episcopus, eloquentia, sanctisque moribus ornatus, Martyr patientissimus impio Juliano imperante imo pueris, ut aciculis compungeretur, expositus, dein melle perunctus caveæ inclusus æstuante sole sub dio suspensus, crabronibus, vespis, culicibus &c. expositus, ut diu se mori sentiret. Sed quid hi carceres ad inferni carcerem. S. Hieronym. ad Pont. & Oec. An putamus fratres, quod jocando Prophetæ prædicent, ridendo loquantur Apostoli, Christus infantiliter comminetur? Josi non sunt, ubi supplicia intercedunt. P. Drexel. in Rogo damnat. cap. 8. §. 5.

282. Quiescentem in strato molli quempiam Inferni le-juvenem occuparat insomnium, clauderebat oculos & utrinque huc & illuc se vertebat, nusquam tamen inveniebat quietem, aut levamen tædio, mirabatur prolixitatem noctis, putabat defecisse cursum siderum, quod tam tardè moverentur. Interea haud dubium, quod tutelaris Angelus susurrat illi in aurem; Heus tu, ait, quid ageres, si quis violentus constrictum te hic teneret uno die? quid si altero, quid si tertio? & quid animi tibi esset ad tollerandum? Scito verò apud inferos in mediis ignibus sterni cubile, in quo si semel inclinatus fueris (& certe meruisti) si fueris reclinatus, non surges unquam, tenebris vigil & insomniis, vincus catena nunquam solvenda, subtus erit tineæ, desuper vermes: mutare latus non dabitur, nec respirium inter flammæ liberum erit; vix vix insensato mihi (exclamat conterritus ille) si hoc negligo. Proslit ergo de lectulo, & quemadmodum is, qui publici criminis reus est, quærit latebras & effugium vindictæ; ita iste prævertit fugam infernum, ingressus enim Religionem permodici temporis pœnitentiam beatæ æternitati se afferuit. P. Lauxmin in Theologia Eccles. c. 3. q. 1. n. 10.

Inferni In theatro vitæ humanæ verbo infernus horrenda narratur historia. E Magnatibus quispiam supplicia Dominus, vel potius Tyrannus de Sulmona adeo aggravabat suos subditos, ut melius tractaret canes, quàm illos. Accidit, ut quidam è subditis percuteret ejus canem venaticum, qui lamentabili voce ejulans ad iram movit Dominum, hic subditum arcto includi iussit carceri, in quo humano auxilio destitutus, dæmonem advocavit, qui

illum è carcere extraxit. Elapsis tribus diebus custos carceris audita miserabili voce & gemitu accurrit ad carcerem, videt in illo illum incarcerationum, faciem ad instar carbonis habentem, vestem illius nigram sicut pix, quæsit, quomodo è clauso carcere evasit, & illum iterum intravit, ille non respondendo ad quæsitum, dixit: se aliquid novi & magnoperè necessarii velle dicere Domino; adductus itaque ad Dominum, Venio, inquit, nuntius ex inferno, ad quem raptus fueram, ut viderem inferni tormenta, dixit, quomodo à dæmone fuerat extractus, qualia conspexit inferni tormenta, horrendas scilicet specus, ignitas fornaces, quomodo vidit duos Principes igne coronatos, collo catenas ferentes &c. Vidit spirituales, ignitis indutos pluvialibus, sedentes in thronis dignitatis, mercatores, quibus caro erat detracta ad viscera plena laceris, mulieres impudicas, quas mordebant serpentes, frustratim carnes illarum lacerantes. Interea, dixit se etiam vidisse quemdam Dominum, quem & specificavit, benè notum suo Domino, qui plenus foetidis pustulis, flamma purpurea circumdatus, iussit illum incarcerationum ad se accedere, ac ingemiscens, horribili voce dixit. Vide in hac horribili tenebrosa specie sellam igneam præparatam tuo domino de Sulmona, si non mutaverit mores, ut autem tibi det fidem, revocet sibi in memoriam quoddam secretum consilium & tractatum, quem habuimus nobiscum in bello, de quo tractatu solùm nos ambo scivimus. His dictis obmutuit ille damnatus, cum verò ille incarcerationum vellet tangere ejus vestimentum, quod videbatur esse purpureum, vetuit ille, exclamans, tangi, ne adureretur, unus verò illius halitus sic me deformavit, uti vides; Auditis his ab incarcerationum cepit ille Dominus de Sulmona tremere, pallere, deliquitum pati, liberatus incarcerationum, à nemine ex domesticis cognitus assidua consummebatur melancholia, & alios eadem afficiebat, enarrans, quæ vidisset, dixitque se nihil magis curaturum, quàm ut possit evadere pœnas inferni. Huic visioni credebant aliqui, alii eandem risu excipiebant phantasiâ, melancholiam esse afferentes. P. Carol. Rosignol. in veritatibus æter. doct. 6.

P. Engelgr. Dom. 15. post Pentecost. 283. in luce Evang. narrat: Nobilis quidam de Piemonte invenit suam uxorem cum quodam juvene, adegitque infelicem, ut prociis peccatis manibus ad laqueum illum suspendere ret &c. Vide eand. histor. suprâ, ubi de ingens adulterio n. 95. Teste B. Hamberto qui tormentum damnatus factus est, infernum sui inferni esse memoriam peccatorum, detrimentum regni æterni pro evanida voluptate, temporis

poris malè perdit in vanis occupationibus, cum tamen per quadrantem temporis facta confessione potuisset obtinere salutem. P. Rosignolius de veritatibus æter. doct. 6.

Inferni Optimum Chrysostomi dictum, nemo pœnæ tum eorum, qui gehennam ob oculos habent, in corpore, incident in infernum. S. Antonius Paduanus sèpius sibi vivam inferni imaginem representabat. Erit in inferno oculorum pœna, dum videbunt damnati horrenda spectra dæmonum, aurium, dum audient inconditos clamores, gemitus, ejulatus, exprobrationes. Antonius ille insignis dæmonum triumphator deficiebat præ timore, cum audiret dæmonum rugitus, ululatus &c. quomodo terrebuntur iisdem damnati quotidiano horum auditu. Affligetur damnatorum odoratus foetore teterrimo. Unius damnati halitus, teste Mendoza, cuiuspiam Religioso apparentis, tantum foetuit, ut præ illo foetore Religiosus ille statim, post illum verò plures alii mori debuerant, claustrumque illud à nemine unquam potuit habitari. Plus asserit Bonaventura, dum dicit, quod unius damnati corpus foetidum ex inferno extractum & in superficie terræ positum foetore, quem exhalaret, sufficeret ad universum peste inficiendum, quantus foetor erit in inferno è tot corporibus damnatorum. Affligetur gustus damnatorum, ut patet ex Epulone, qui cæterorum cruciatuum quasi oblitus siti soli sedandæ stillam aquæ rogavit. Zeno Imperator in sepulchro inclusus, ut famis tormento mederetur, suas vorabat carnes, sorbebatque sanguinem, quid facient in infernali sepulchro clausi damnati? In sensu tactus sentient ingentia tormenta ab igne præcipue ardentissimo gehennæ, una hora, ait Thomas Kempensis, erit ibi gravior, quàm hic centum anni in amarissima pœnitentia. Cruciabuntur memoria damnatorum recordatione bonorum amissorum, futurorum malorum in tota æternitate. Si mille ponat quis gehennas, nihil tale dicet, quod est à beata gloria excidisse, ait Chrysostomus. Apud Humbertum apparens illi quispiam damnatus suum dolorem tali Epiphonemate conclusit: Transis messis (puta bonorum operum) finita est aestas (tot scilicet mediorum & commoditatum ad salutem obtinendam) & nos salvati non sumus. Intellectus tormentum erit, solum hoc iudicii lance perpendere, momentaneum, quod præterit, & æternum, quod durat & cruciat &c.

Æternitas comparatur sphaeræ, & bene, hæc licet puncto planum tangit, tota tamen sui mole illud gravat, pariter æternitas licet semper novo nunc & nunc cruciet damnatum, nihilominus tota infinita annorum & sæculorum mole misero, quem torquet, incumbit. Benè Eusebius, etiam in præsentis sentiunt consequentium tormenta sæculorum. Heliogabalo intollerabile visum per 4. horas semper assistere comædiis debere. Fulconi nox una longissima, ac intollerabilis credita, quam uni incumbens lateri in lecto licet molli decubuit. hæc tria cum S. Theresia cogita. Æternitas, semper, nunquam. Grande in æternitate voluntati tormentum volens, quod nunquam erit, noles, quod nunquam non erit, juxta S. Gregor. Nihil tam pœnale quàm semper velle, quod futurum est nunquam, & semper nolle, quod nunquam futurum non est. Proverb. 14. *Purredo ossium invidia*, hæc torquebuntur damnati scientes coronari in cœlis beatos, expendendum, quod dictum Loto, Gen. 19. *Salva animam tuam*. Ex collect. quibus titulus Ovis perditæ.

Apocal. 14. v. 11. *Et fumus tormentorum eorum ascendet in sarcula sæculorum*. Fumus ignis sine fumo, id est, ignis gehennæ & pœnæ reproborum. Est Metonymia ait P. Cornel. à Lap. hic, ponitur enim effectus pro causa, scilicet fumus pro igne; nam in inferno non videtur esse fumus, vel ignis fumans: quia ibi nihil est corruptibile vel resolubile, sed omnia constantia sunt & solida, puta idem numero semperque sibi constans ignis sulphureus. Quocirca damnatus quidam apparens suo amico, qui ei preces suas offerebat, respondit: Sine pœnitentia sunt iudicia Dei in inferno. Dum rotat astra polus, dum pulsât littora pontus, pro criminibus meis puniar, si totus mihi mundus remedia exquireret, æterna tamen & innumera pœnarum genera patiar. v. 18. *Vindemia botros vinea terra*. Cornel. hic sicut per messem & triticum tum hic tum Matth. 3. 12. significantur electi, ita per vindemiam & botros significantur reprobi, quia calicem iræ Dei replebunt, ab eo calcandi extra civitatem, id est, extra Ecclesiam vel extra cœlum, in lacu infernali. Quanta ibi oppressio, quanta pressura harum gentium, in infernum detrusarum,

CAPUT XVI.

De Purgatorio.

284.
Purgato-
rium

Matth. 12. 32. *Et quicumque dixerit verbum contra Filium hominis, remittetur ei: quicumque dixerit contra Spiritum Sanctum, non remittetur ei, neque in hoc saeculo, neque in futuro.* Hic primo damnatur Origenes lapsis omnibus poenitentiam, veniam, & salutem concedens post hanc vitam: dicebat enim, post magnum Platonis annum omnia restituenda fore in integrum; ut & Judas salvetur, & Lucifer cum daemonibus caelo restitatur. 2do. S. Aug. 21. l. Civit. 24. S. Gregor. l. 4. dialog. 49. Isidorus, Beda, Bernard. & alii apud Bellarminum l. 2. de purgatorio c. 4. Ex hoc loco evincunt esse purgatorium post hanc vitam, vanum enim & otiosum esset dicere: non remittetur ei neque in hoc saeculo, neque in futuro, si in futuro nullum peccatum remittitur. Porro mortalia peccata in purgatorio expiantur quoad poenam duntaxat, venialia autem quoad culpam & quoad poenam. P. Cornel. hic.

1. Cor. 3. v. 15. *Si cuius opus arserit, detrimentum patietur: ipse autem salvus erit: sic tamen quasi per ignem.* Quaeres, quis hic ignis? de eo enim hic tria dicit Apostolus: 1mo, Quod dies Domini in igne revelabitur. 2do, Quod cujusque opus probabit. 3tio, Quod edificantes lignum, scenum &c. per illum transibunt, salvi erunt sic tamen quasi per ignem. Citatis variis sententiis in hac materia P. Cornel. ait, Dico ergo 1mo. Certum est hunc locum intelligi de igne purgatorii. Ita Concil. Trident. Florent. Ambros. Theoph. S. Thomas & passim PP. Graeci & Latini, estque haec traditio & sensus communis Ecclesiae & DD. licet verba in particulari alii aliter explicent & purgatorio adaptant. Dices: si Concil. Florent. intelligit hunc locum de igne purgatorio, ergo de fide est de illo intelligi debere & consequenter de fide est non tantum esse purgatorium, sed in eo igne animas purgari. R. Nego consequentiam; quia licet PP. Latini in Florentino Concilio ita intelligant, & certum est esse ignem purgatorium, noluerunt tamen definire, quasi de fide est ignem, sed tantum esse purgatorium, idque ne Graecos offenderent, qui concedebant quidem purgatorium, negabant tamen in eo esse ignem, sed dicebant

locum esse obscurum, & laborum plenum.

Dico 2do, Ignis, de quo hic ait proprie Apostolus, est ignis conflagrationis mundi, patet; quia erit in die Domini, id est, in die iudicii, hic autem dies passim in Scriptura describitur per ignem, quo conflagrabit mundus, ut Psal. 96. *Ignis ante eum procedet.* 2. ad Thess. 1. dicitur Iudex Christus revelandus in flamma ignis, idem dicit Joel c. 2. v. 3. & S. Petrus Ep. 2. c. 3. & Ecclesia canit: *qui venturus est judicare vivos & mortuos, & saeculum per ignem.* Hic enim ignis simul erit conflagrationis mundi & simul probatorius & purgatorius eorum, qui tunc vivent. Ita passim Theologi. Sensus ergo totius hujus loci est q. d. Apostolus: Vide o Apollo, videte o Magistri, videte o Corinthii, quid doceatis, quid discatis, an coenum, an stipulam, an vana, an ventosa, an curiosa, an terrena. Quia ignis purgatorii Christo Iudici quasi explorator assistens probabit cujusque opus & doctrinam statim post mortem in iudicio particulari & consequenter ignis conflagrationis mundi, in quem desinet ignis purgatorii, in iudicio universalis declarabit opus cujusque purgatorii probatum & purgatum esse, ut in iudicio hoc coram toto mundo compareat. Adeoque si quod opus nudum plene probatum sit igne purgatorii, id ipsum igne conflagrationis mundi probabitur & purgabitur, erit enim haec ultima mundi proba. v. 15. *Ipse autem salvus erit: sic tamen quasi per ignem.* Vult Apostolus hac similitudine ostendere, igne puniendos esse DD. qui fidei Christi vana & curiosa superaedificant. Nota. Signum hoc quasi signum est veritatis non similitudinis, ut & Joan. 1. v. 14. *Vidimus gloriam ejus, gloriam quasi unigeniti a Patre*, id est, vidimus eam gloriam Christi, quae de decorebat verè Unigenitum Patris. Et alibi saepe. Nota 2do. Ignem purgatorii multi volunt esse eundem cum igne inferni, cui vicinum est purgatorium, sed ab illo differentem, quod hic aeternus est, ille temporalis. Ex quibus prudenter concludit S. Chrysost. hom. 5. de poenitentia. *Poenitentia tempus, inquit, nunc est, praecipue poenitentia panem, praecipue faciem ejus in confessione.*

De Purgatorio.

ne, rogum peccatorum extinguamus, non jam verbis sed lacrymis. Cornel. hic.

285.
Baptizari

1. Cor. 15. 29. *Quid facient, qui baptizantur pro mortuis, si omnino mortui non resurgunt.* P. Cornel. hic baptizantur scilicet, id est, cet. Metaphorice baptismo poenae, afflictio-mortificatio, lacrymarum, precum, ut suffragentur pro mortuis, ut à baptismo in purgatorio liberentur. Sic etiam Iudaei baptizantur pro defunctis, ut patet 2. Mach. 12. 43. Et ex modernis illorum ritibus, hic sensus optime cohaeret cum sequentibus, hoc sensu saepe alibi baptismus accipitur, ut Marci 10. 38. Lucæ 12. 50. Psal. 316. Passim enim in Scriptura aqua & fluctus significant tribulationes, & afflictiones. Aliorum varias interpretationes fuse prosequitur Bellarm. l. 1. de purga. c. 4. Et Suarez 3. p. q. 56. Illaque omnes ferè referuntur ad baptismum proprie dictum, ex quibus D. Thomas sic explicat, baptizantur pro mortuis, id est, pro peccatis abluendis, quae sunt opera mortua. 2. Mach. 12. Misit Judas sacrificium pro defunctis. At Calvinista dicunt libros Machabæorum non esse Canonicos, sed ferè 1300. annis censebantur Canonici, ut constat ex Concil. Carthaginensi 3tio, cui interfuit S. August. & subscripsit cum reliquis hujus Concilii definitionibus. *Canonica Scriptura sunt ha. Genesis, Exodus, 2. libri Machabæorum.* Can. 47. S. August. l. de cura pro mortuis agenda. c. 1. In Machabæorum libris legimus oblatum pro mortuis sacrificium, sed si nusquam in Scripturis veteribus legitur, non parva est universae Ecclesiae, quae in hac consuetudine claret, autoritas, ubi in precibus Sacerdotis, quae Deo ad ejus Altare funduntur, locum suum habet etiam commendatio defunctorum. Non potuit certe tantus Doctor ignorare consuetudinem in universa Ecclesia receptam. Illa verba Matth. 5. 26. *Amen dico tibi, non exies inde, donec reddas novissimum quadrante.* perpendens S. Hieronymus. Hoc est, quod dicit: Non egredieris de carcere, donec etiam illa minuta peccata persolvas.

Christus
in purga-
torio pra-
dicabit

1. Petri 3tio. 19. *Et his, qui in carcere erant, spiritibus veniens predicavit.* Noster Turrianus l. 4. & alibi (nec aliud voluisse videtur S. August. 12. Gen. ad litt. 33.) censent Christum praedicasse animabus in purgatorio detentis, eisque evangelizasse primum sui jubilaeum, ac contulisse illis indulgentiam plenariam liberando omnes à poenis, idque Christum fecisse valde probabile est, ait P. Cornel. Magis tamen proprie & genuinè Christus praedicavit animabus Patrum in limbo detentis.

R. P. Kwiatkowski, S. J. Collectanea Asctica.

Apocalyp. 5. 13. *Et omnem creaturam, Animam qua in caelo est, & super terram, & sub terra purgatorii audiendi dicentes: Sedenti in throno & Agno be-laudant neditio, honor &c.* Et sub terra. Haec sunt Deum, animae existentes in purgatorio, illae enim, dicet in poenis sint, amant tamen & laudant Deum & Agnum, à quo brevi sperant liberationem, salutem & gloriam. Ita Franc. Suarez, Ribera, & alii passim.

Memorable est & terribile, quod scribit S. Brigitta l. 4. Revel. c. 7. in purgatorio tertium & superiorem esse locum, ubi nulla alia est poena nisi desiderium perveniendi ad Deum, ejusque visionem beatificam. Atque ibi hoc desiderio torqueri eos, qui in hac vita non habuerunt perfectum desiderium perveniendi ad Dei praesentiam, ejusque visione fruendi. Similis loci in purgatorio meminit Beda l. 5. hystor. c. 13. & S. Gregor. l. 4. dialog. Bellarm. l. 2. de purgat. est enim quaedam indignitas & quasi vilipensio tantae visionis & gloriae Dei, quod non ferventer à fidelibus & Sanctis desideretur, & signum, quod ejus opes & gaudia non satis considerent, ponderent, & penetrent, uti patet, P. Cornel. à Lap. in Lucæ 12. 36.

An. D. 1490. in Polonia Cracoviae in Ignis purgatorii Conventu Patrum Dominicanorum orans gatorii quispiam ex dictis PP. audijt vocem in purgatorio, cum inquisivisset, cujusnam vox ibi-acerbis? dem audiretur, rescivit fratris cujusdam fuisse, qui negligentius pro non nemine suorum oraverat, animam ibidem ignem purgatorii pati. Cum verò Pater quaereret, quantum etiam intensus esset iste ignis purgatorii? Respondit: terrenum ignem respectu ignis purgatorii esse ventum refrigerantem, adjecitque fidem dictis, cum guttam unam ex oculis depromptam manui ejus insperserit, ex nunc enim ille sacerdos prae dolore mortui instar corruit, vixque resocillatus est, Bzovius. P. Kwiatkiewicz in Annalibus.

De Domo Eyzenreich vidua primum, Epur-gamox confors Albrichti Stanislai Radziwil torio diff. Principis, Cancellarii M. D. L. cum om-cilis renia, quoad vixerat, optime disposuisset, demptio, mortalitati debitum, quod contraxerat, pro-vecta exsolvere debuit. Postquam ergo optime disposita obiit, Princeps maritus ex-ter centum millibus (quae in parato viva conjux variis industriis collegerat) centum millia in ipsa Missarum sacrificia expendemat. Sed quae videbantur esse supererogatoria e-genti animae erant exigua: exacto enim obi-tus sui anno medio, idque sereno die in Olycensi palatio superstiti marito comparet demortua, lacrymis prius maritale cor lan-cinans, quam voce, ejulare coepit, quae

videbatur egere, querula demum: O Princeps marite ait: Siccine tuum stringit peccus cita oblivio? Ego lugeo, tu morori non ades, ego patior, tu me pati pateris; egi tibi viventi, quæ potui, tu mihi mortuæ dum subvenire potes, non vis? Onerata tua bona quanto sudore emundavi, nosti, tu me è loco supplicii emundare nescis, quanta tibi in paratis collegi, non ignoras, & ignarus (quomodo crucior) vivis. Eane est maritalis amoris tessera, recordare & quam in thalamo fovisti, in tumultu patienti fave, stupuit ad hæc attonitus Princeps & quem corde preffit dolorem, expressit verbis. Dixit, quanta pro anima illius expendit; addidit, quod tot pro illa uti pro confundatrice Sacrificia peracta tria scilicet à quolibet Sacerdote Societatis Jesu, ad hæc illa, omnia, quæ dicis, peracta esse scio, sed non omnia justo Dei judicio mihi applicata: tria mihi ex his solum ivere in suffragium sacra. Cantatum unum, duo lecta, tot verò reliqua sacrorum millia, quæ proximè sunt dicta, celsère aliis, miserere ergo, succurre mihi ut potes, & poteris, si velis, novis me libera sacrificiis, & nunc vale. His dictis evanuit, P. Naramowski in facie rerum Sarmat. pag. 318. ex M. S.

S. Gertrudi virgini dixerunt ordines Angelorum, quod una amans anima pro vivis & defunctis plus possit impetrare quàm 12. millia non amantium. Annus Cæl. 29. 7bris.

O quantum divinus amor generosus agendo:
Plurima pro multis efficit unus amor.

287. Purgatorii diuturnitas,

Bellar. Cardin. de gemitu columbæ l. 2. c. 9. ait, purgatorii poenas ultra 10. aut 20. annos extendi & ultra 100. & 1000. annos prorogari posse, non dubium est. Ibidem ex quibusdam revelationibus (quas omni fide dignas esse egregiè probat) docet animas nonnullas ad extremum usque judicii diem in purgatorio cruciandas. Et potest ulterius probari ex recepta totius Ecclesiæ consuetudine, quæ pro illis, quicentum vel ducentis abhinc annis mortui sunt, anniversarias preces & Missas offerre non omittat, nec ullus præfigitur ab Ecclesia ternus, ultra quem hæc anniversaria sacra extendi non velit. Et si Deus posset intra brevius tempus poenas sumere de animabus, nihilominus parum hoc apprehenderent stupidi mortales. In purgatorio detinebuntur aliqui ad diem judicii. Et constat ex revelatione S. Ludgardi, cui Innocentius III. Papa recens defunctus apparuit asserens se in purgatorio futurum ad diem judicii, nisi pro eo ab Ecclesia orationes fierent, P. Kraf-

zewski in Curru gratiæ. Med. 1. dici 7. Obiit autem iste Innocentius An. D. 1226.

S. Maria Ogniacensis, dum aliquando Animæ templum intraret, vidit plurimas manus ex-poscunt tentas ad se, dictumque illi fuit à Domino, opem. animas purgatorii à illa implorare opem. Obiit hæc Sancta A. D. 1213. P. Kwiatkiewicz in Annal.

Albrichtus Stanislaus Princeps Radzi-Militum Wil. Cancell. M. D. L. cum morbo cor. animæ repletus præfens instanti consilio adeste non poscunt posset, suo patriæ adfuit vexillo, quod suppetias, dum in hostem animosè irruit, ruit infeliberatè ceter, excisum, nullo, qui domino suo clavisibiliter dem referret, superstitè. Inter hæc, dum gratias domi ad focum ignarus rerum erat Cancellarius, ecce unus ex comilitonibus occisis comparet in conclavi, & ne dominum interturbaret orantem, silet, lignaque foco semel & iterum adjicit, advertit hæc Princeps & mirabundus, quandonam reversus fuisset, quomodo ejus vexillum substitisset, querit. Respondet defunctus, omnes eos esse ab hoste occisos, & quod maximum, omnes Dei misericordis clementiæ brevi salvandos, ut ergo opem ferat illis, orat, Nec cunctanter promittit Princeps, inquit tamen ultra, quod futurum foret signum eorum è purgantibus flammis eliberationis? Respondet defunctus: Jube Princeps post absoluta conductorum Sacerdotum sacrificia, & datas copiose elemosynas, in proximo hoc aula piscari stagno, si immersum aquis rete extrahi non poterit, signum erit egere nos pluribus; quæ cum dixisset, evanuit, effunditur ergo largæ munificentiæ Princeps in opera misericordis, quæ in instanti facere potuit, sine mora fecit. His expletis jubet semel & tertio immissa stagno extrahi retia, sed alto inhaerebant nondum rupto obice. Itaque postquam iteratis vicibus largius quàm antea suffragaretur defunctis, extractum fuit sine omni obice rete, utque pio Principi defuncti comilitones certa expectata libertatis suæ darent indicia, in aere catervatim cum suo apparuerunt labaro, non minùs splendidi quàm fronte læti, suo liberatori ferentes gratias, quas & ille exhibuit & illi experti sunt. Nunquam coelites ingrati sunt, si quid è terris recipiunt, mira gratitudine solvunt. P. Naramowski in facie Rer. Sarmaticarum. pag. 324.

S. Birstamus orans pro defunctis, cum diceret: *Requiescant in pace. vocem Amen* de sepulchris dicentium audivit. Ann. Cælest. 25. Febr.

Di-

Dive refrigerio fundis pia vota tuorum.

Concludit vivâ, quæ pia, voce cohors. Vivet & in rigidis, vox libera grata, sepulchris,

Atque memor, nunquam desinet esse tui.

288. Animæ purgatorii juvanda.

Incitamenta ad liberandas è purgatorio animas esse possunt 1. Infinita Dei excellentia, bonitas, dignitas, perfectio, honor, gloria, quæ propagatur ab animabus, postquam è purgatorio exiverint. 2. Innumera in nos beneficia Dei, pro quibus maximè nomine nostro possunt gratias agere animæ purgatorii coelitis annuatim. 3. Innumera nostra peccata, pro quibus aliquomodo satisfacere possumus eliberando animas, quæ glorificent Deum ad compensandas nostras in Deum contumelias. 4. Quia per hanc liberationem rem gratissimam Christo præstamus, juxta illud Matth. 25. *Amen dico vobis, quædum fecistis uni ex fratribus meis minimis, mihi fecistis.* Maximi meriti actus est, juxta illud Matth. 25. *Tunc dicet his, qui à dextris ejus erunt - - sursum enim, & dedistis mihi manducare - - sicut enim, & dedistis mihi bibere - - in carcere eram & venistis ad me.* Qui eliberat animam de purgatorio, non fructulum panis elargitur esurienti, sed panem Angelorum, coelestesque epulas donat, non aquæ calicem sitienti, sed ipsum fontem aquæ salientis in vitam æternam. Non captivum visitat, sed ex igneo ergastulo purgatorii in libertatem filiorum Dei animam transcribit. Orare animas purgatorii pro illis, qui eas juvant, est propria sententia & probabilis, ut docet Suarez l. 1. de Orat. c. 11. Hinc in quadam visione ostensa B. Brigittæ (ut author est Carthusianus) legitur, auditam ei fuisse animarum vocem maximam dicentem. O Domine Deus, da de tua incomprehensibili potestate unicuique centesimam remunerationem in mundo his, qui suis suffragiis nos juvant ac elevat in lucem tuæ veritatis. Sed licet hæc essent incerta, at non est dubium, ubi ad coelum jam pervenerint, benefactores suos quàm studiosissimè Deo commendare. Gratissimi quoque erunt animarum eliberatarum Angeli Custodes, amici, familiares, propinqui, imò & omnes Sancti, novorum civium lætantes accessu tum adiutorio ad propagandam majorem Dei gloriam.

S. Thomas in Supp. 3. p. 9. 71. art. 5. ad 2dum. *Magis acceptatur suffragium pro mortuo quàm pro vivo.* Quia magis indiget, cum non possit sibi auxiliari, sicut vivus potest. Notat S. Dyon. Areopagit. de Eccl. Hierarch. c. 7. pag. 5. Orationem nostram hæc non prodesse vivis, tum quia non possunt à Deo convenienter concedi, quæ per R. P. Kwiatkowski, S. J. Collectanea Ascetica.

tunt, tum quia peccata illorum impediunt. Uti exemplum adducit 1. Reg. 15. & 16. Ubi legitur sanctissimus Propheta Samuel frustra orationes & lachrymas fuisse pro impio Saule, jam autem nunquam potest hoc impedimentum occurrere in oratione pro fidelibus defunctis.

Bellar. lib. 2. de purgat. Non est incredibile, inquit, etiam animas in purgatorio Animæ pro nobis orare; quia dives in inferno (Lupurgatorii cæ 16.) orabat pro fratribus suis. Addit tamen Bellarminus, quamquam hæc verum etiam ra sint, superfluum videtur ab illis ordinari nos juvent petere, quia non possunt ordinari cognoscere, quid agamus. Suarez verò l. 1. c. 10. pro nobis, de Orat. putat non esse incredibile animabus manifestari per suos vel nostros Angelos. Addit deinde Bellarminus: hic orandi modus non videtur necessarius; quia devotio ad animas in purgatorio magis ostenditur illis suffragando per opera satisfactoria & orando pro illis, & hoc est satis, ut ipsæ moveantur ad orandum pro nobis, quando & quomodo poterunt juxta divinam ordinationem. Et sic si Rex aliquis in tormentis esset, facilius ab eo aliquid impetrare possem ferendo opem, quàm ad eum supplex accedendo implorando gratiam. Nota. Quamvis animæ in particulari nesciant nostras necessitates, tamen generatim orare possunt, ut suis benefactoribus misereatur: hic enim est actus charitatis & gratitudinis (ut ait Suarez) cur ergo illum non possunt exercere illæ animæ, concluditque is Doctor: Nos hinc habere sufficiens fundamentum, ut possimus benefacere animabus eo fine, ut orationes earum percipiamus.

289. Possimus etiam excitari ad juvandas animas textibus sacræ Scripturæ, quos refert P. Lohner tom. 1. titul. Misericordia erga defunctos. 2di Reg. 1. Doleo super te frater mi Jonatha decore nimis. Judith 7. v. 20. Tu quia pius es, miserere nostri. 2. Cor. 8. 14. Vestra abundantia illorum inopiam suppleat: ut illorum abundantia sit vestræ inopiæ supplementum. Prov. 6. 3. Discurre, festina: suscita amicum tuum: Ne dederis somnum oculis tuis, nec dormitent palpebræ tuæ. Thren. 2. 19. Leva ad Deum manus tuas pro anima parvulorum tuorum, qui defecerunt in fame. Job. 19. 22. Quare persequimini me quasi Deus relinquo in tormentis sine ope & solatione & carnibus meis (id est divitiis à me relictis) saturamini? Uti Guilielmus Parisien. interpretatur Eccli. 3. 27. Cor durum malè habebit in novissimo. Psal. 30. 13. Oblivioni datus sum tanquam mortuus à corde, quia perit memoria cum sonitu (scilicet Bb 2 cam-

campanarum & flentium cum sepultura sua) Genes. 42. Merito hac patimur, quia peccavimus in fratrem nostrum videntes angustiam animæ illius, dum deprecaretur nos, & non audivimus. Sap. 5. 1. Stabant iusti in magna constantia adversus eos, qui se angustia verunt & abstulerunt labores (seu divitias eorum) Eccli. 7. 37. Mortuo non prohibeas gratiam. Eliás a S. Theresia l. 3. c. 38. cum S. Lydwina post 17. annorum morbos Angelus apparuisset & optionem dedisset, an celum ingredi, an verò diutius vivere, & defunctis succurrere velit. Respondit illa, malle se usque ad diem iudicii perseverare, cui mox Angelus nomine Dei promisit liberationem omnium animarum, quas novisset & consanguineorum usque ad nonum gradum. Item quod

Mortificatio pro defunctis proficua. 17. annos in morbo hoc adhuc consumens purgatorium visitatura, & quot petent animas liberata esset. Cum quidam homo plebejus quoties per cimiterium transisset, animas Deo commendaret, hæ post mortem ipsius summa cum solennitate visæ sunt in templo exequias celebrasse. in spec. extemp. dist. 3.

Quidam vir pius vidit in agone 10000. Sanctos ad se venientes, qui dicebant se per ipsum liberatos fuisse, atque ad eum punte consolandum venisse. Binellus de statu animarum. Qui unam animam juvat aut liberat, omnibus animabus in purgatorio existentibus solatium causet, nam omnes de solatio uni animæ præstito velut de suo gaudent & gratulantur. teste Richardo de S. Victore. Vix aliud est remedium efficacius ad quidvis pro se & aliis impetrandum, quam orare pro animabus aliisque modis eas juvare: quia ipsa tam excellens misericordia potenter perorat & quidvis impetrat S. Chrysostomo teste. Nec existimandum, quod consultius est orare pro peccatoribus utpote in periculo æternæ salutis constitutis, ut censuit olim Bertrandus Dominicanus, sed facile opinionem mutavit, dum à quapiam anima apparente errorem suum dedocuit. Certe vel hoc unum sufficere poterit ad dictam opinionem evellendam, quod is, qui animas ea intentione liberat, ut ipsæ postea in cælis pro peccatorum conversione intercedant, efficacius longè peccatoribus auxilium præstat. S. Hieronymus dicebat animas, quæ sunt in purgatorio, pro quibus Sacerdos orat, interium tormentum non sustinere, dum Missa celebratur. Bernardus de Busto. S. 13. Sauri pisces, cum eorum unus in nassam incidit, posteriorem sui partem è nassa extendunt, si verò captus caput de nassa porrigat, reliquorum aliquis caudam porrigit, quam captus arripens similiter extrahitur. Elephantis quando profundam fossam tran-

Consultius orare pro animabus quam pro peccatoribus.

sire volunt, eorum unus in illam descendit & pontem quodammodo facit reliquis, per quem, ubi transierunt, eundem postea unanimi consensu extrahunt. Aelianus ibid.

Maxima spes illi evadendi purgatorium, 290. qui opera sua satisfactoria pro peccatis suis Spem potest offerre animabus, pro tam enim insigni & test habet herico charitatis actu Deus meritis animarum evadendum per motus, vel tantam contritionem illi di purgationem mittit, ut unacum culpis universis unitorum iustitiam remittatur & poena, vel ita disponet, vans autem indulgentiam is consequatur. Hic bene mas. considerandus ille Scripturæ locus Lucæ 6. 38. Date & dabitur vobis, & sequitur statim: mensuram bonam & confertam & coactam, & superfluentem dabit in sinum vestrum. Adde, in super non solum poenas purgatorii, sed etiam inferni evitare quis potest, propter illum exitum actum fieri enim potest, ut harum intercessionem commotus Deus ea subinde illis, qui animas sic juvant, gratiarum auxilia immittat, sine quibus nunquam vel peccata lethalia evasissent, vel debitam pro commissis peccatis poenitentiam egissent, ac proinde non pervenissent ad eorum. Quare sanctissimi viri Tob. 4. v. 9. sequendum consilium, quomodo poteris, ita esto misericors. v. 10. Præmium enim tibi bonum thesaurizas in die necessitatis. Econtra verò illis, qui in animas sunt immisericordes, timenda illa Scripturæ verba Jac. 2. 13. Iudicium sine misericordia illi, qui non fecit misericordiam. Objectioni satisfiat. Potest manifestum videri cuipiam nos nullum satisfactionis fructum per opera nostra satisfactoria nobis ipsis acquirere, quando hæc eadem opera, prout satisfactoria sunt, pro animabus in purgatorio offerimus, & sic eadem pecuniâ, qua amicorum meorum debita dissolvi, mea debita solvere non possum &c. Videtur ergo præpostera misericordia, & contra ordinem charitatem, quæ sibi primum, deinde proximo beneficiendum suadet.

Respondetur 1mo gratis concessio, quod nihil omnino pro peccatis nostris satisfacimus (quod falsum omnino est) dico tamen hoc incommodum per alia commoda compensari, tali enim actu charitatis & misericordiae ingentes meritorum thesauros cumulamur tota æternitate possidendos, licet ergo temporale damnum incurro, nihil hoc faciendum respectu lucris tam ingentis. Sicut minima acicula punctiuncula malum appellari non posset, si quis illam tolerando totius mundi obtineret imperium &c. Respondetur 2do, quod hæc poena, quæ in purgatorio manerent, per pium indulgentiarum usum evitari possunt, & licet eadem pecuniâ, quæ pro amico debitum dis-

dissolvens debita mea non dissolvo, fieri tamen potest, ut is, cui debitor maneo, viso hoc actu charitatis & aliorum amicorum interveniente intercessione illud debitum mihi remittat. Sed utroque hoc responso prætermisso dico, nos offerendo actiones nostras pro animabus purgatorii non minus sed plus pro peccatis nostris vel satisfacere, vel facere id, quod plus valeat ad ipsas poenas peccatis nostris debitas, quam si omnem satisfactionis fructum, qui ex operibus nostris provenire posset, nobis ipsis solis reservaremus. Deinde per illum actum misericordiae erga animas etiam pro meis peccatis satisfaciam, quod probatur 1mo. Dicitur actus non solum est meritorius sed excellenter meritorius, ergo etiam est non solum satisfactorius, sed excellenter satisfactorius. Ratio desumitur ex illa doctrina, quam tradit Gabriel Vasquez To. 4. in 3. p. q. 94. ar. 1. dub. 5. n. 2. Quia si in operibus meritoriis concedimus condignitatem ad vitam æternam & ad augmentum gloriæ, cur non etiam ad poenæ remissionem, cum remissio poenæ temporalis ordinetur ad consecutionem gloriæ. Præterea Victoria, Soto, Ledesma, docent omnia opera bona eo gradu satisfactoria esse, quo sunt & meritoria, cum ergo dictus actus sit excellenter meritorius, est & excellenter satisfactorius, 2do dicit Coninek de satisf. Theologi omnes communiter concedunt per actum amoris etiam cum summa delectatione elicito posse aliquem satisfacere pro poenis sibi debitis. Unde de Magdalena Lucæ 9. Remittuntur ei peccata multa: quoniam dilexit multum. Et Prov. c. 10. v. 12. Univerfa delicta operis charitatis. Ergo ille charitatis actus propter amorem Dei, ut Dei gloria per animas promoveatur, qui non sine difficultate aliqua, & labore elici solet, delet peccata, & est excellenter satisfactorius. 3. Est hic actus præstantissimus amoris actus in proximum. Jam autem S. Petrus 1. Petri 4. v. 8. hortatur: Ante omnia mutuum in vobismet ipsis charitatem habentes, quia charitas operit multitudinem peccatorum. 4. Quia contritio est actus satisfactionis pro peccatis, atqui ille actus potest esse contritio, si quis considerans sua peccata, angitur de læso Dei honore, & ad illum reparandum vult liberare animas de purgatorio, quæ loco illius eum honorent in gloria cælesti. 5. Hic actus juxta intrinsecam suam naturam est actus misericordiae, idque excellentis. Jam autem de uno actu misericordiae scilicet elemosynæ dicitur Tob. 12. Ipsa est (elemosyna) qua purgat peccata, & facit invenire misericordiam, & vitam æternam. P. Franciscus Grandinerus Angelus, quidquid arduum occurrerat, ope animarum in purgatorio degentium fultus op-

timo successu prosequatur; circa hoc P. Wieruszowski die 8. Jan.

O amor in populos! cruciantur in ignibus, umbræ.
Attamen haud miseras, se miserando probant,
Ipsa enim violens animas, quæ flamma perurit
Allucet nostris visibus, estque Pharos,

Poenitens quidam è purgatorio redux nostro Patri Augustino de Spinola mortificationis amanti viri aurum obtulit, ut debita creditoribus non exsoluta redderet, quorum nomina & quantitatem porrexit in scheda.

Discite mortales donat sua debita Numen.
Ait homini semper restituenda manent.
Et licet sit Dominus (qualem testatur amorem)
Plus damnum servi quam facit ipse suum,
Idem. die 4. Februar.

S. Chrysostomus in Moral. docet Christianos non debere lugere fideles mortuos, Modijue quod mortui sunt, quia mors eis lucrum vandi animæ est & vitæ melioris, sed lugendos esse & adjuvandos, si in aliquibus peccatis mortui sunt, quomodo quæ ratione peccantes adhortemur, & alios, ut pro illis orent, pauperibusque indefinenter pro illis elemosynam demus. Et infra ab Apostolis sancitum est, ut in celebratione venerandorum mysteriorum memoria fiat eorum, qui hinc discesserunt. P. Cornel. à Lap. in Epist. ad Philip. p. 1. 28. Ad juvandas animas ante ad juvante omnia status gratiæ curandus, quamdiu das animas enim homo in peccato mortali vitam transcurandus ducit, nihil Deo gratum facit, nihil pro se status gratiæ peccatis satisfacit, nullum sibi meritum ex opere meritorio comparare poterit, emortuum membrum nihil utile Domino suo operatur. Hinc S. Paulus 1. ad Cor. 13. Si distribuero in cibos pauperum omnes facultates meas, & si tradidero corpus meum, ita, ut ardeam, charitatem autem (Deique gratiam & amicitiam) non habuero, nihil mihi prodest. Profunt quidem animabus preces illæ, quas Dei famuli ob acceptas à peccatore elemosynas pro animabus offerunt, sed nihil existenti in peccato mortali ad meritum. Et si accidit subinde ex sua immensa misericordia Deus viros operibus misericordiae deditos in maximis peccatis existentes ad poenitentiam perducit, illorum tamen opera, quæ ante poenitentiam facta sunt, nec ad sua, nec ad aliena peccata expianda, nec ad incrementum gloriæ quidquam conducunt. Media, quæ maxime B b 3 ani-

animabus profunt, sunt oratio, jejunium, eleemosyna. Orationem pro defunctis à temporibus Apostolorum usurpat Ecclesia; brevem orationem & fidelium animarum &c. ad finem singularum horarum injunxit Sacerdotibus. S. Augustinus Confess. l. 9. c. 12. posuit orationem pro matris suae anima, ad quam juvandum alios etiam excitat. *Inspira Domine Deus meus, inspira servis tuis fratribus meis, & quotquot haec legerint, meminerint ad Altare tuum Monica famula tua, ut quod illa à me poscit, extremum uberius illi praestetur in multorum orationibus.* Et meritis illas, quae ad altare funduntur, preces exposcit Augustinus: nam inter omnia orationum genera maxime excellit sacrificium Missae, etiam si à Sacerdote in peccato mortali existente celebretur, dat rationem S. Chrysost. in 2. ad Thim. 1. Quia non hanc (sacram oblationem) sanctificant homines, sed Christus, qui ante eam sacraverat.

292. Jejunium pro animabus purgatorii. 1. Reg. ult. v. 6. *Mortuus ergo Saul, & tres filii ejus - v. 11. Quod cum audissent habitatores Jabes Galaad - v. 12. Ambulaverunt tota nocte & egerunt cadaver Saul, & cadavera filiorum ejus - & sepelierunt in nomine Jabes, & jejunaverunt septem diebus.* En tibi hic consuetudinem jejunandi pro defunctis longè antiquissimam, licet antiquatam cupiunt haeretici ventres pingues, qui jejunare non possunt vel delicatulis grave est, ut saltem bolum lapidum sibi subtrahant, qui quo magis sapit, eo magis, si non gustatur, pietatem nutrit. Temperent sibi à lusu spectaculis,

Mortificationes.

Palato vicina lingua haec aliquatenus coercenda silentio, paciscendum scdus cum oculis, ne vana curiosa videant, jejunium juvat animas, vide infra num. 295. Restat actus excellentissimus mortificationis, quo etiam aegerrimi uti possunt. Injuriam fortè accepisti vel te accepisse existimas, hanc ob amorem Christi ex intimo corde remitte, per hunc actum egregie pro tuis & aliorum peccatis satisfacis. Ita S. Aug. Serm. 42. de Sanct. cum suassisset orationes, jejunia, eleemosynas, addit: *& praecipue per indulgentiam eorum, qui nos peccant, assidue redimantur peccata nostra.* Huic actui remissionis Christus jubilaeum plenarium indubitatim annectit, Luca 6. v. 37. *Dimittite, & dimittimini.* Scitum clarè Matth. 6. 14. *Si autem dimiseritis peccata eorum, dimittet & vobis Pater caelestis delicta vestra.* Hanc indulgentiam animabus applicare licebit, hoc opus eximium charitatis prodest animabus, ut patet in Historia apud Ostorium in auctore additione, Conc. fer. 6ta post Cineres.

Filius unigenitus nobilis cujusdam viduae per summam injuriam interfectus occubuit; homicida, ne interficeretur, latibula petiit, haec licet fida satis putaret, tamen & viduae & Magistratui patefacta sunt. Jamque Magistratus ad reum capiendum in viam se dederat, at piissima vidua per expeditos nuntios homicidam de Magistratus adventu tempestive monendum providit, praeterea, quò citius se periculo subduceret, pecuniam, equumque filii sui ejus manu interfecti stupenda prorsus charitate donavit. His peractis ad preces occisi filii fundendas pro anima in cubiculum se recepit. Cum ecce ibi filius magna gloria conspicuus matri apparet, eique significat, se per excellentissimum illud charitatis opus interfecto-ri suo ab ipsa exhibitum statim ereptum fuisse ex purgatorii flammis, quas per plures annos ob peccata sua sustinere debuisset.

At non solum ea, quae facimus bona, Mala sed etiam illa, quae toleramus mala, pro nostris & aliorum peccatis offerre possumus jacturam sive valetudinis, sive fortunarum, sive angores animi, si haec libenter ex amore pro Christo suscipimus, aut salutem aliquo modo patienter toleramus. S. Aug. Si permittente Deo multis tribulationibus affligimur, si maritus, uxor, filius moritur. Si substantia auferatur tanquam boni filii, gratias agamus. Ita peccata ipsa in hoc saeculo purgantur, ut in futuro ille ignis purgatorius aut non inveniat, aut certe parum inveniat, quod exurat. Mortificatio sanat animam. Vide infra n. 295.

Eleemosyna multum valet ad satisfaciendum pro peccatis propriis. At si haec Eleemosyna pro animabus offeratur, duplex illis adveniat beneficium. primum ex ipsius eleemosynae collatione; adum per preces, quas fundunt illi pro iis, pro quibus data est aliaque eorum bona opera. Mortuus est tibi filius, quæris, quomodo defunctum juvare possis, quam paraveras illi hereditatem, hanc in alios filios Dei, adeoque cohæredes filii tui distribue, & filio hereditatem contulisti, ostende nunc te non minus animam filii amare quam corpus, si vixisset. Audi Ambrosium de fide Resur. circa initium. Solve pauperi, quod debetur hæredi; non perdidisti hæredem, si adjuves cohæredem - pro successore corruptibili habebis successorem bonorum immortalium, similiter de aliis dilectis olim juvandis discurrendum. Ad alios juvandos juvat imaginari, dum pulsatur pauper domum, dum lamentabili voce exposcit eleemosynam, hunc pulsatum, hanc vocem esse vocem miserandam animarum purgatorii. Suggestur ex S. Aug. consilium, ut ad lectum collocetur

pixi-

pidula, cui qualibet die aliquem obolum lectum petiturus in eleemosynam pro animabus erogandam injiciat, potest id praecipue fieri post examen vespertinum, multaque proportionata pro peccatis pixidula injicienda.

Liberalem in dandis eleemosynis pro animabus juvat exercitus animarum. Juvatis, quae de eleemosynis dicta sunt, apponere historiam. Duo Duces varia pugna inter se conflegebant, quorum alter vocabatur Eusebius Sardiniae Dux, alter Ostorgius Dux Siciliae. Erat autem Eusebio summum studium circa defunctos in celebratione Missarum, in largitionibus eleemosynarum, in decimis omnium rerum suarum solvendis. Praeterea unam civitatem suarum, quam abundantior habebat, Deo & liberandis fidelium animabus constituit, neque inde aliquid in suum usum accipiebat: ibi pauperum maximam turbam reficiebat & vestiebat. Missarum verbò celebritas passim per Ecclesias fiebat, unde & hanc urbem civitatem Dei vocabat. Ostorgius urbem hanc insidiis aggressus cepit; quod ubi Eusebius audivit, ita graviter ferebat, ut diceret: se malle dimidium regni amittere quam hanc civitatem Dei. Exercitu verbò advocato hostem insequitur. Interea deputati custodes castrorum ex eminentiore loco circumquaque perlustrabant omnia. Tum ecce Albatorum acies militum à longe apparuit. Custodes plurimam nivei exercitus aciem in niveis equis cum niveis vexillorum signis, & candida armatura adventantem advertunt, statimque Principi nuntiare intendunt. At ille inter spem metumque capto consilio à Primatibus suis idoneos viros praemittit, qui percunctarentur eos, pacificine, an hostes adveniant. Legatis illi respondent, nos de familia summi Regis sumus & nunc domino vestro ad debellandum hostem venimus adjuvatores fidelissimi. Eusebius his alisque auditis contra 60. hostium millia securus procedit, praecessit enim ille Albatorum exercitus, qui 40. millia (ut videbatur) duxit in aciem contra Ostorgium. Ostorgius pavescens nimirum praesertim cum graves in illum minas adderent, rogabat pacem, promittens temeritatis suae quamcunque vellent satisfactionem. Pax conclusa. Ostorgius dupliciter restituit omnia, atque insuper se cum suis omnibus Eusebio tradidit. Tum candidus exercitus allocutus Eusebium (subtilius qui essent ciscitantem) Nos, inquit, sumus defunctorum animarum, quas tuis beneficiis & eleemosynis aeterna requie donasti. Satage, ut & alii multi per te redimendi adhuc in pace requiescant, qui tibi unacum liberatis indulgentiam & gratiam ipsius Judicis aeterni exposcant. His dictis, itinere, quo venerant, visi sunt redire.

Haec ex relatione Domini Abbatis Majoris, qui in conventionem horum duorum Principum captivus fuit adductus. Hanc etiam mirabilem historiam recitat Pinellus de altera vita. l. 1. c. 28. & alii. In ipsa quoque historia Sardiniae reperitur. Utinam illi, qui insanas expensas quotidie faciunt in numerosas famulorum, equorum, canum etiam turbas, pro animabus purgatorii illas facerent.

Indulgentiis animabus applicabilibus juvanda purgatorii animarum, docet Praepositus Indulgentis tract. de indulg. q. 14. dub. 10. & est tuis animarum communissima Theologorum doctrina, quòd purgatorii quando datur indulgentia applicanda pro defunctis, non sit necesse eum, qui opus praescriptum exequitur, esse in gratia, sed sufficere, ut anima, cui promerenda est indulgentia, sit in gratia, & Diana. p. 5. tract. 12. Resol. 38. Unde ait ille: nemo excusatur, qui indulgentiam defunctis applicabilem illis non applicat, nam & iusti & peccatores illam obtinere possunt.

Media duo specialia juvandi animas. 1. Media Ut offeramus Deo pro animarum refrigerio duo species, quidquid unquam vel patienter passuri sumus mali vel facturi boni, sive cogitationi, sive verbo, sive opere, te planè nullas. excepta, de qua nobis est liberum disponere. Secundum medium. At potestne aliquid plus dari, cum omnia data sint? Excogitavit aliquid plus ingeniosus amor, ut praeter dicta, quae passuri vel acturi sumus, ut easdem animas omnium suffragiorum, quae unquam pro nobis in hac vita vel post hanc vitam fient hæredes, ex asse scribamus. Ita P. Hernandus Monsoyus (ut scribit P. Joannes Rho in variis virtutum historiis l. 1. c. 2. §. 3.) secum reputans post fata non sibi amplius integrum fore in egenissimas humanarum operis animas in purgatorio detentas opportuna conferre beneficia, novo ausu, pioque ingenio legi fraudem facere conatus est. Nam quidquid sibi vita functo sive in precibus, sive in sacrificiis, sive in quocunque genere juvamentorum obventurum erat, proprio chirographo in poenarum purgatoriarum socios sui planè incurius totum ex asse transtulit, invenitque homo acutè pius modum, quo steriles meritorum flammæ sibi faceret esse frugiferas. Notat autem P. Jacobus Munderfordus in tract. de miseric. fidelibus defunctis exhibenda cap. 15. pro quolibet ex nostris illa ipsa hebdomada, qua moritur, duo sacrorum, & totidem rosariorum millia dicantur, ea scilicet, quae pro defunctis extra Provinciam dicuntur praeter suffragia in sua Provincia, domo, pro se facta. Nota. Potest cautela gratia haec quasi conditionata clau-

clausula addi, dum offeruntur supra dicta pro animabus. *Quantum divina voluntati consentaneum est, ceditque ad maiorem Dei gloriam, offero pro animabus &c. hac hac &c. Hac, inquam, omnia ad dictum finem offero, quantum è maiore Dei gloria, divinaque voluntatis beneplacito à me fieri potest.*

295. Actus complectens plures alios pro fidelibus defunctis. Volo hac facere, *Ut animas charissimorum meorum fratrum in gratiam plurimum, quas in purgatorio patiuntur, per deum, quantum possum, subletem, gloriamque celestis possessionem illis accelerem. Ut excellentissimæ divinæ Majestatis honorem, gloriæque maximum augmentum procurem. Ut benefactori meo liberalissimo gratissimum obsequium, & gratiarum actionis genus reponam. Ut honorem divinum, quem per innumera peccata mea læsi, & violavi, meliore modo, quo possum, reparem, & restituam. Ut denique Christo ipsi ejusque Sanctissimæ Matri, S. Josepho, Sanctis NN. & omnibus Sanctis obsequium longè acceptissimum præstem. Ecce mi Deus animarum amator zelosissime & tenerrime offero tibi hodie pro refrigerio animarum, vel talis animæ in purgatorio, non solum omnia bona opera, quæ hodie facturus sum, vel ab alio quovis pro me hodie fient, sed & omnia, quæ ullo unquam tempore facturus sum opera bona, vel quæ ullo unquam vitæ meæ totius tempore ab ullo alio pro me fient, & omnia & singula suffragia, quæ post mortem meam pro anima mea ullo unquam tempore offerrentur, quantum hoc ex maiore tua gloria, divinæque tuæ voluntatis beneplacito à me fieri potest, accipe, o dulcissime Jesu! exigam hanc oblationem meam, quam pro animabus tibi dilectissimis facio, & omni possibili affectu ex corde facere desidero. Plura vide de juvandis animabus purgatoriis in tract. de misericordia fidelibus defunctis exhibenda, auctore P. Jacobo Munfordo Anglo Soc. Jesu, Leodii 1647. edito.*

S. Ramberto Episcopo Sacerdos olim jejuniis defunctus dixit se cruciari, quod salutis suæ juvatur negligens, parum gravis, sæpe otiosus, olim mihi cibo & potioni deditus fuisset in vita, si nus tempeberandum se tamen, si pro eo jejunaret quod tantum dies pane, sale, aqua, contentus, id cum servans, fecit, postea ille liber per aliam gratias egit, ac Episcopo celestem gloriam revelavit. P. Nadasi in Ann. Coelest. die 4. Februa.

P. Hieronymus Carvalius Lusitanus cum Beatissimæ mortis aliquando formidaret purgatorium, in purgatorio, Beatissimam illi dixisse: Metum gatorio deponeret, se enim non solum in hac vita, sed etiam in purgatorio gementium Advocatum esse. Dicitur Pater adeo paupertatis amans erat, ut in ejus veste numerati essent 90. Centones. P. Nadasi in Ann. dier. memorab. 24. Octob.

De Achillis hasta vulgatum est eam vul. Mortificationis & sanandi vim habuisse, hoc de tio sanat mortificatione persanctè affirmari potest, animam, quod dum nos vulneret in corpore, sanat in anima, ne illa tanta tormenta in purgatorio, quanta passura fuerat, aliàs patiat.

Defunctorum cum vivis amica expositio.

Ignibus urgemur, flammis torquemur amici, Non tamen iste movet corda remota dolor.

Eheu nos desiderio flagramur, ad illum (Qui Deus est) fontem, torquet acerba sitis:

Non tamen è nostris non invenitur amicis, Qui è Salvatoris fonte propinet aquas.

Non urget cognatus amor, matrumque patrumque

Vel fratrum, non ah! non pius urget amor.

Omnia nos dedimus bona, tu hæres dives in illis

Non das è multis impie, pauca bonis, Ah feriant lachrymæ nostræ nunc peccus, ut illæ

Non sint post animæ pondera justa tuæ,

CA-

CAPUT XVII.

De Pœnitentia.

Cum de peccatis in genere & speciebus de malitia eorum, de pœnis, quibus peccata divina puniuntur, actum fuerit, restat agendum, quomodo delenda sint peccata, ad quod dum omnino necessaria sit pœnitentia, de hac exactius agendum erit.

296. Pœnitentiam pro peccatis ita describit S. Gregor. Hom. 34. in Evangel. Pœnitentiam agere est perpetrata mala plangere, & plangenda non perpetrare. S. Aug. verò Serm. 7. de temp. ita eandem describit. Pœnitentiam est, quæ certam non facit, nisi odium peccati & amor Dei; quando sic pœnitet, ut tibi amarum fiat in animo, quod ante dulce fuit in vita.

Hinc patet, ad pœnitentiam has requiri conditiones, 1ma Est agnoscere suum peccatum, & ita David agnoscebat, dum diceret: Iniquitatem meam ego cognosco & peccatum meum contra me est semper. 2da. Est odio prosequi, detestari, abominari peccatum, de illoque dolere, ut fecere Petrus & Magdalena. Sciendum tamen absque exteriori planctu potest esse vera pœnitentia, dummodo sit interior in corde, & in voluntate dolor, quod sit, dum peccatum alicui displicet, ita, ut vellet se nunquam peccasse, etsi amaritudinem & dolorem non sentiret in corpore. 3tia est, ut pœnitens firmiter statuatur emendationem, velitque efficaciter emendare vitam, quemadmodum monet Propheta Ezech. 18. Projicite à vobis omnes pravitationes vestras. 4ta conditio est ex institutione Christi ad pœnitentiam necessaria sincera plena peccatorum confessio coram Sacerdote facta. 5ta est, pati pœnam, subire pœnitentiam, seu satisfactionem pro peccatis implere. Inde patet non quamlibet pœnitentiam placere Deo. Egit pœnitentiam Judas, confessus est peccatum, restituit, quod acceperat, & tamen mala fuit illius pœnitentia, non petiit enim sicut Petrus remissionem peccati sui. Egit pœnitentiam Antiochus, sed malè: siquidem non habuit efficacem emendandi propositum. Multi egerunt pœnitentiam pro peccatis, reverunt, & nihilominus condemnati sunt, quia non integrè confessi sunt.

Proprietates verò veræ pœnitentiæ sunt, 1ma. Non debet differri pœnitentia, præsertim ad mortem. Ita monet Spiritus S. R. P. Kwiakowski, S. J. Collectanea Ascetica.

Eccli. 17. v. 26. Ne demorèris in errore impiorum, ante mortem confitere. Hic est impiorum error differre pœnitentiam usque ad mortem. Nemo est, maxime etiam impius, qui vellet ad infernum ire, quilibet dicit, agam pœnitentiam, si quærat: quando? Respondebit proxima solemnitas, corde tamen intelligit in morte, ut si confitetur, facit id tantum superficialiter, sine sufficienti expressione peccatorum, circumstantiarum. Sed multum errat talis homo, tribus enim falsis nititur principiis. 1mum. quod confitebitur in mortis articulo, 2dum. quod bene confitebitur, 3tium. quod, dum bene confitebitur, in illo articulo salvus erit. At verò 1mum fundamentum incertum est, qualis enim erit confessio, dum mors subitanè insperatè ingruet. 2dum quoque fundamentum incertum, cum morte instante bene confiteri valde difficile sit; necesse est enim, ut bene in memoriam revocentur peccata, in illa autem infirmitate, doloribus, angoribus quomodo id perficiatur. Ad bonam confessionem requiritur sincerus dolor de peccatis, & propositum emendationis; quomodo autem hæc eliciat peccator, in ejus corde toto vitæ tempore radicata peccata, quomodo sperare potest in morte Dei gratiam efficacem, quam multoties in vita contempsit. Est misericors Deus, & tamen tot Gentiles, Turcas, Hæreticos, malos Christianos destruxit ad infernum. Misericors est, sed simul & justus. Dulcis & rectus Dominus. Psalm. 24. v. 8. 3tium quoque fundamentum debile est. Dato enim, quod quis sic differens pœnitentiam ad mortem bene confiteatur peccata sua cum debito dolore &c. Quis tamen sponsor, quod si aliquanto tempore supervixerit, si tentationibus dæmonum, qui sunt optimè gnari illius inclinationum, qui in illo articulo maxime illum impetent, resistet, si non succumbet illorum tentationibus, quibus toties succumbere assuevit. Incerta igitur hæc fundamenta.

Audiamus potius Spiritum S. monentem omnes Jerem. 13. v. 16. Date Domino Deo vestro gloriam, antequam contenebescat, & antequam offendant pedes vestri ad montes caliginosos. Danda gloria Deo, antequam contenebescat, non expectanda mors, in qua nemo potest operari, in qua ob-

297. Pœnitentiæ proprietates.

obscurabitur intellectus lumen, adeoque non bene repræsentabit bonitatem Dei, malitiam peccati consequenter, non adeo excitabit voluntatem ad sinceram poenitentiam; Ad hæc in nostra migratione hinc ad vitam alteram superandi erunt *montes caliginosi*, scilicet tot difficultates ad faciendam bene poenitentiam, imus mons morbi, dolores, angores, indispositio capitis. 2us Debilitas virium ad peragenda opera etiam naturalia, quanto magis supernaturalia. 3tus Cura valetudinis, dispositio bonorum, medicamentorum usus. 4tus Mali habitus passionum, quæ communiter tunc solent concitari ad iracundiam, moerorem, timorem. In his montibus caliginosis latent prædones infestissimi, demones scilicet, qui erumpent ex insidiis ad deprædandam miseram animam, quam difficile superabuntur isti montes, quam multi ex illis in profundum inferni præcipitabuntur. Quare nunc, dum sani sumus, superemus has difficultates, eradicemus malos habitus, compescamus passionum, non fidamus temerè nostris viribus, ne in nos cadat illa censura Job. 24. v. 23.

Exempla *multa exstant exempla male morientium, qui differebant poenitentiam.* Tradit P. Caraffa in Peregr. 3. l. 1. c. 6. Quemdam, qui male vixit in morbo extremo, monitum ab amicis ad agendam poenitentiam, respondisse. Quid mihi proderit poenitentia, jam condemnatus sum, Christus Crucifixus illi apparuit dicens: Ego pro te mortuus sum, major est misericordia mea, quam peccata tua, age poenitentiam, & ego miserebor tui. Sed ille iterum repetiit, magnus peccator sum, quid mihi proderit poenitentia, condemnatus sum. Dixit iterum Christus: Ego pro te passus, condemnare te nolo, tantum modo fac poenitentiam. Sed dum neque his verbis emollitum fuit cor ejus, Christus depromptum de latere suo sanguinem projecit in faciem illius, dicendo: Sanguis hic erit mihi testimonium in extremo iudicio, quod nolueris habere meam misericordiam. Alter male vivendo sperabat se dicturum in morte hæc solummodo verba: *Deus propitius esto mihi*, & se per hæc verba salvandum, sed illum fefellit spes, quodam enim tempore, dum equo insidens per pontem pergeret, perterrefactus autem equo cum illo in prætereuntem fluvium laberetur, locum illorum verborum: *Deus propitius esto mihi*, dixit: Daemon rapiat omnia, & animam & corpus, sicque misere haustus flumine interiit. P. Caraffa.

298.
2da Proprietas poenitentiae.

Altera proprietas poenitentiae est, ut, licet non possit esse plenè satisfactoria, & æqualis peccatis, siquidem cum S. Thoma

docent Theologi, nullam puram creaturam posse satisfacere Deo pro uno peccato mortali, in quantum est offensa Dei, nihilominus sit æqualis peccatis poenitentia hoc sensu, quo majora fuerunt peccata, major quoque pro illis sit poenitentia. Ita docet Cyprian, Sermon de lapsis. *Quam magna deliquimus, tam granditer desicamus.* Poenitentia crimine minor non sit. Imò monet Propheta Baruch 4. v. 28. *Sicut enim fuit sensus vester, ut erraretis à Deo: decies tantum iterum convertentes requiratis eum.* Hortatur quoque Isaias c. 31. v. 6. *Convertimini sicut in profundum recesseratis filii Israel.* Quibus verbis significat Propheta, peccantes non modò elongare se à Deo, sed in quoddam abire profundum. Sicut etiam de illis alius Propheta dicit Osee 9. 9. *Profundè peccaverunt.* Profundè sanè peccant hi, qui non ex ignorantia, subreptione, sed ex malitia consultò peccant. Profundè peccant, qui exultant in rebus pessimis, de peccatis se jactant. Sicut de quopiam peccatore ait Spiritus S. Prov. 18. v. 3. *Impius, cum in profundum venerit peccatorum, contemnit: sed sequitur eum ignominia & opprobrium.* Denique pessimi illi profundè peccantes, de quibus dici potest illud, quod de Pharaone cum suis Aegyptiis dictum est Exodi 15. v. 5. *Descenderunt in profundum quasi lapis.* Tales hi sunt, qui sæpius in peccatum labuntur ex habitu, qui tanquam lapide pressi è profundo emergere nolunt. Quod si verò poenitentiam cum gratia Dei egerint peccatores, in idem profundum projiciet Deus peccata eorum, juxta illud Michæ 7. v. 19. *Projiciet in profundum maris omnia peccata nostra.* Quam longam & arduam poenitentiam egerint pii homines pro peccatis suis. S. Petrus continuò flebat, adeò, ut de us in genis ejus exprimerentur lachrymarum decidentium vestigia. S. Magdalena 30. annos propè Massiliam in quadam abdita specu in maxima severitatis mortificatione peccata sua desiendo transegit. Eandem imitata est Maria Aegyptiaca, quæ 47. annos in deserto rigidam agebat poenitentiam. Otto III. Imperator injunctam sibi poenitentiam à S. Romualdo, pro homicidio scilicet, nudis pedibus peregrinationem ad montem Garganum instituendo & alias mortificationes peregit.

S. Torilleus audito tertio galli suis repente humeris insidentis cantu antiquas turpitudines deseruit, 40. annos sub dio in jejuniis & variis mortificationibus transegit. An. Cælest. 16. Mart.

Qui peccans torpet, somno gravatur iniquo, Surgit, dum vigilans acriter urget avis. Errantem revocans peccati noctis ab umbris, Significat trina, gratia, voce, diem.

Ter-

299. Tertia vera poenitentiae proprietas est, ut sit continua aut saltem per frequens, per proprietas totam vitam, ita docet S. Aug. Epist. 108. ad Seleucian. *Poenitentia bonorum & humilitatis, ut sit lumen parva quotidiana, in qua peccata tundimus, dicentes: dimitte nobis debita nostra.* Habemus exemplum Regium Davidis, qui etsi habuerit revelationem dimissum sibi esse contrito peccatum, nihilominus dicebat Psal. 50. *Peccatum meum contra me est semper. Amplius lava me ab iniquitate mea, & à peccato meo munda me. Lavabo per singulas noctes lectum meum, & stratum meum lachrymis rigabo.* Et nos quomodo cessabimus ab actibus poenitentiae, cum non simus viri secundum cor Dei.

4ta Proprietas poenitentiae.

Quarta proprietas poenitentiae est, quòd debeat esse constans & fortis contra relapsum, nam uti loquitur Sapiens. Eccli. 35. v. 3. *Depræcatio pro peccatis est recedere ab injustitia.* Quare poenitens diligenter vitare debet occasiones peccandi, & dicere cum Psalte Regio, Psal. 17. 24. *Et ero immaculatus cum eo, observabo me ab iniquitate mea.* Proximè ergo occasiones peccandi, in quibus scilicet frequenter quis peccavit, habetque jam hac in parte experientiam, omnino vitandæ sunt, eò si haberet quis causam utilem aut honestam illas non vitandi, & qui illas vitare nollit, et si posset, incapax absolutionis esset juxta institutionem Innocentii XI. qui contrariam aliquot Theologorum doctrinam condemnavit A. D. 1679. Remotiores verò peccandi occasiones, etsi non sub tam stricta obligatione vitandæ sunt, perfectè tamen poenitentia jubet illas vitare. Porro tentaret Deum, qui se spontè graviter peccandi periculo occasionum malè se committeret. de talibus dicit David Psal. 77. v. 41. *Conversi sunt, & tentaverunt Deum: & sanctum Israel exacerbaverunt.* Debet ergo poenitens circumspicere causas lapsus sui, illasque vitare juxta monitum Apostoli 1. Cor. 10. v. 12. *Qui se existimat stare, videat, ne cadat.* Causas verò has nostri lapsus P. Paulus Segneri supra dicta verba in Manna 14. Januar. numerat 4. interiores, 4. iidem exteriores. 1ma. Interior lapsus causa debilis visus, propter quem sæpè exi impingunt, per quod intelligitur indeliberatio, & inconsideratio istius, quod acturi sumus. 2da Causa debilitas virium, quapropter pueri & senes sæpè labuntur, per quod intelligitur socordia in peragendis operibus, 3tia Causa crassities, quare crassi propter pondus corporis facile labuntur, per quod intelligitur nimia corpori indulgentia, commoditatum usus, & nimia quæsitio. 4ta Causa præproperus incessus fidendo viribus suis, quapropter tales cespitant, impingunt, per A. P. Kviatkoviki S. J. Collectanea Ascetica.

quod intelligitur præsumptio, aut nimia sui fiducia. Exterior verò lapsus causa 1ma lubrica via, per quam quis graditur, per quod intelliguntur periculose occasiones, quibus se aliquis committit. 2da Causa sunt casses, laquei latenter structi, quare frequenter volucres in illos incidunt: per hoc autem intelliguntur tentationes diaboli. 3tia Causa est, dum aliquem alii propellunt, per hoc autem intelliguntur malæ persuasiones, aut mala exempla amicorum. 4ta Causa quoniam nimium, dum quis illud tolerat, hac enim de causa sub onere cadit, per hoc autem intelligitur duratio in aliquo peccato, quæ incitat hominem ad aliud peccatum, uti ait Proph. Isai. 24. v. 20. *Gravabit eum iniquitas sua, & corrumpet, & non adjiciet, ne resurgat.* Hæc igitur causæ labendi diligenter poenitenti vitandæ.

Dat insuper hoc salutare monitum poenitentibus Apostolus Eph. 4. v. 27. *Noli dare locum diabolo.* Nam quemadmodò diabolo, dum nemo prudens permittit accessum ad domum suam draconi pestilenti, aut lupo ad ovile, vel furi ad gazophilacium, in quo aurum conservat, ita non dandus accessus ad cor damoni. Quinam verò dant locum diabolo? Non ii, qui liberè eidem aperiunt fores cordis; siquidem hi jam se illi subdunt, sed illi, qui eum propius accedere permittunt, qui auscultant ejus suggestiones instar Evæ, scilicet qui otio sunt dediti, custodiam sensuum negligunt, passionum iræ, amoris, timoris &c. tempestivè non comprimunt. Non dant autem illi locum diabolo, qui semper habent mentem occupatam bonis cogitationibus; videns autem occupatum & intentum aliis demon, etsi intret per oculos, & aures, retrocedit. Quare quamprimum advertis pulsantem ad cor tentationem, nihil illi responde, sed statim aliò mentem verte, cogita de 4. novissimis, de æternitate, de Christo Crucifixo, aut saltem de aliquo urgenti negotio, non intrabit enim demon ad sit munitum cor. Plura P. Morawski in Amb. die 4. Lecti. 2.

Veteris testamenti purificatio Symbolum 300. erat poenitentiae, qua puritatem animi recuperamus. Præclare Nazian. Orat. 6. Nihil aliud Deus purus tanto in pretio habet, catio hæc ac puritatem. S. Ambrosius l. 2. de poenitentia, qualis esse Facilius, ait, inveniri, qui innocentiam servare debeat, rint, quam qui congruè egerint poenitentiam. Si quæras, quam ergo congruam Ambrosius vocat poenitentiam? Respondet ibidem: *Renunciandum saculo est, somno ipsi minus indulgendum, quam natura postulat, se ipsum homo abneget, sicut quemdam adolescentem fabula servum post amorem meretricios* C c 2.

pe-

pergre professum, & abolito amore regressum, postea veteri occurrisse dilecta, quæ, ubi non interpellatam se mirata, putaverat non recognitam, rursus occurrens dixerit: ego sum; responderit illi, sed ego non sum ego. Unde bene Dominus ait: Qui vult venire post me, abneget semetipsum, & collat crucem suam, & sequatur me.

Pœnitentia olim quàm se- vera.

Quàm rigida, longa, duraque fuerit olim in pane & aqua per plures annos peccatorum pœnitentia, liquet ex pœnitentia Romano, & ex Canonibus pœnitentialibus S. Basilii, S. Gregor. Nyssæ, Bedæ, Rabani &c. Denique apud Hispanos ægri & moribundi pœnitentiam agebant induendo habitum monasticum, & tonsuram suscipiendo, quæ ceremonia proferebatur Monasticon, unde si convalescerent, in Monasterio totam vitam degere debebant, nec ad sæculum redire poterant, ut patet ex Concilio Toletano 12. c. 2. Idque magno posteritatis exemplo fecit Wamba Rex Hispaniæ sub anno Christi 674. ut patet ex Mariana, & Baron. Anno Domini 680. Hac de causa Pœnitentiarii Pontificii Romæ virgam manu gestant; tum quia sunt Judices Apostolici in tribunali conscientiæ. Judici enim virga recta quasi index rectitudinis & justitiæ præfertur, juxta illud de Christo: Virga directionis, virga Regni tui. Psal. 44. 7. Tum quia in gravioribus, publicisque delictis præcipuè habentibus annexam excommunicationem olim Pœnitentiarii recitantes Psalmum *Miserere* reum virga verberabant, itaque absolvebant, uti & nunc in solemnibus ab excommunicatione absolutione fit. Ita S. Anno Archiepiscopus Colonien. Henricum XII. Imperatorem pœnitentem durissimis verberum plagis affixit. A. D. 1056. ut habet ejus vita apud Surium 4. Decemb. Hicque usus præcipuè valuit circa A. C. 1040. tempore B. Damiani, ut patet ex pluribus ejus epistolis, ac ex vita S. Dominici loricati, ubi 100. annorum pœnitentiam fieri ait vigesies recitando totum Psalterium cum continua flagellatione, unum enim Psalterium tale conficere quinque annos pœnitentiæ. Ita Henricus II. Angliæ Rex, quia occasionem dederat cædis S. Thomæ (uti habet ejus vita) Cantuariensis Archiepiscopi, pœnitens nudis pedibus venit ad sepulchrum S. Thomæ, ac in loco cædis ejusdem prostratus in terram apud pedes Episcoporum scelus suum cum lachrymis confessus, scapulas nudavit, ab eisque quinquies flagellationem suscepit, à singulis verbis Monachis, qui numero erant 80. tres disciplinæ ictus subiit sub A. C. 1170. Quid vos delicati ad hæc? quo abiit pœnitentia? Audiamus quid de S. Paula scribat S. Hieronymus in ejus Epitaphi.

Lectuli strata non habuit, sed super durissimam humum stratis ciliis quiescebat, si tamen illa quies dicenda est, quæ jugibus planè orationibus dies, noctesque jungebat illud implens de Psalterio, lavabo per singulas noctes lectum meum &c. ita levia peccata plangebant, ut illam gravissimorum criminum crederes ream; cumque à nobis crebrius moneretur, ut parceret oculis; & eos servaret Evangelica lectioni, agebat: Turpanda est facies, quam contra Dei præceptum purpurisso, & cerussa, & stibio sapè depinxit, affligendum corpus, quod multis vacavit delictis, longus visus compensandus est fletu. P. Cornel. à Lap. in Matth. 4. v. 17. S. Pelagia pœnitens, opibus in pauperes dispersis, leram, at severam pœnitentiam egit. An. Cœl. 8. 8bris. Supra aquas lachrymarum Spiritus fertur Spiritus Dominus, Guilielmus Pepinus Dei ferebatur super aquas.

In pelagum lachrymando Pelagia migrat amarum;

Grande voluptatis quæ prius æquor erat.

Hanc Metamorphosin perficit Spiritus ille, Qui pennis sacri textit amoris aquas.

S. Gregor. in Joan. Hom. 34. Ecce ipsa 307. divina misericordia pollicetur, dicens Lucæ Qualis 19. Gaudium erit in celo super uno peccatore pœnitentiam agente, & tamen per Prophetiam esse de Dominus dicit: quia quacunque die justus peccaverit, ut caverit, omnes justitiæ ejus in oblivione erunt sit digna coram me. Pensamus, si possumus, dispensa- & Deotionem superna pietatis, quæ stantibus, si ceci-derint, minatur pœnam, lapsis verbò, ut surgere appetant, promittit misericordiam, illos terret, ne præsument in bonis, illos refovet, ne desperent in malis. Justus es, iram pertimesce, ne corruas; peccator es, præsume de misericordia, ut resurgas. Cum deinde narrasset S. Doctor quemdam Victorinum, seu Emilianum, qui in sæculo adhuc inter rerum opulentiam, in qua plerumque regnat carnis culpæ, in quodam facinore lapsus est, religionem deinde ingressus, sanctam vitam egit, magnam mortificationem adhibuit, ad orationes secretiora quæsiit &c. cum aliquando noctu egressus esset ex Monasterio, Abbas illum lento pede secutus, & vidit in secreto montis prostratum orantem, expectare voluit, quando surgetet, ut ipsam quoque longanimitatem orationis exploraret, cum subito cœlitus lux emissa super eum fusa est, qui in oratione prostratus jacebat, tantæque se in loco illo claritas sparsit, ut tota pars regionis illius ex eadem luce candesceret, quam Abbas ut vidit, intremuit & fugit. Cumque frater domum redisset, requirere eum studuit Abbas, quid factum esset? At ille primò occultare voluit

illam lucem, sed deprehensus ab Abbate fassus est illam lucem de celo descendisse, imò etiam addidit se audisse vocem. Dimissum est tibi peccatum tuum. Hic S. Doctor discurre, quòd longè fuit inferior iste peccator meritis quàm Saulus, hic tamen vocem de celo audivit: Quid me persequeris? Ille, Dimissum est tibi peccatum tuum. Daturque discrimen S. Doctor, quia Saulus propter superbiam vocem increpationis, iste verò propter humilitatem vocem consolationis audit: hunc, quia humilitas straverat, divina pietas erigebat, illum, quia superbia exexerat, divina severitas humiliabat. Paulus non habebat, quod lugeret, postquam in Christum credidit, & tamen priora deiebat dicens 1. Cor. 15. 9. Non sum dignus vocari Apostolus, quia persecutus sum Ecclesiam Dei. S. Ambros. 1. 5. in S. Luc. S. Francisca centies pectus pugnis quotidie contundebat, cor ad dolorem pro peccatis & amorem Dei sic provocans. P. Nadasi in Ann. Cœl. 9. Mart.

Pœnitentia etiam pro præteritis.

Pœnitentia frequenter.

302. Pœnitentia filii prodigi ostendit qualis etiam non sit esse debeat.

De filio prodigo Lucæ 15. nota parabola, qui luxuriose vivendo portionem à Patre acceptam ex integro perdidit, ad maximam egestatem devenit, filiquis porcorum pasci necessum habuit, in illo sanè spectabatur peccatoris malitia, & miseria, at in redeunte ad Patrem, vera & verè pœnitentis imago, de illo Lucæ 15. v. 17. In se autem reversus, dixit: Quanti mercenarii in domo Patris mei abundant panibus, ego autem hic fame prece. P. Cornel. à Lap. hic. In se reversus Syrus ad animam suam, id est, ad cor, ad mentem rediens, & sapere incipiens. Interlinearis, tenè in se revertitur, qui à se recessit, fuerat enim quasi extra se, & mente captus, sed vexatio dedit intellectum, & fames docuit sapere, Operarii servi & qui pro mercede diuturna in domo Patris mei abundant panibus, imò & carnibus, & obsonio. Ego autem, qui sum filius, hic fame prece, vix filiquis ventrem impleo. Sic Deus solet voluptariis voluptates adimere, famem, morbos &c. immittere, ut ad cor redeant, ex quanta felicitate ad quantam miseriam prolapsi. Hujus prodigi filii exemplo discite illud. Præcipitis consilii affecta pœnitentia. Mali principii malus finis. Et illud: Ne à pudendo vincaris hoste, voluptates spolia abeunte; voluptas est causa malorum. Mystice mercenarii sunt, qui spe bonorum temporalium Deo & virtuti serviunt, servi sunt, qui timore pœnarum, filii, qui ex filiali amore Deo obsequuntur. Sublimius Glossa. Mercatorii sunt, qui future mercedis intuitu dignè operari satagunt, qui abundant panibus, id est, quotidianis supernæ gratiæ reficiuntur alimentis, servus ergo est, qui timore pœnæ temperat

à vitis, mercenarius, qui spe & desiderio regni cœlorum, filius, qui amore boni Patris, v. 18. Surgam, & ibo ad Patrem meum, & dicam ei: Pater, peccavi in celum, & coram te. Surgam ait Interlinearis, quia me jacere cognovi; prolapsus enim sum ad vitia & idola. Pulchrè ait, surgam, inquit S. Hieronymus Epist. 146. Patre quippe absente non steterat, peccatorum jacere, justorum stare est. Et dicam ei: Pater, peccavi in celum, & coram te. Hæc prima est Confessio, inquit Ambrosius, apud authoritatem naturæ, præfulem misericordiæ, arbitrium culpæ: sed et si Deus novit omnia, vocem tamen tuæ confessionis expectat, quia allevat pondus erroris, quisquis ipse se onerat, & accusationis excludit invdiam, qui accusatorem prævenit confitendo. Frustrà autem velis occultare, quem nihil fallas, & sine periculo prodas, quod scias esse jam cognitum. Porro Deus justè ac congruè à peccatore exigit peccati confessionem. Tum quia reus se humiliare, & reatum suum fateri debet, si ab eo velit absolvi. Tum quia sicut stomachus crudis cibis vel humoribus plenus vomitione purgandus, sic & animus vitiosis noxiis plenus confessione expiandus. Tum quia DEI Majestas læsa, quasi satisfactionem, reparationem honoris sui exigit. Peccavi in celum, id est, peccavi gravissimè, ita, ut peccata mea clament quasi vindictam in celum, aut per hebraismum, in celum, id est, in Deum, qui in cœlis habitat, & quem quasi cœli Regem & Præsidentem hebræi nomine cœli significant. 3tio. propriè in celum, quia à Deo vocatus in celum, cœloque destinatus terram prætulit celo, carnem spiritui. 4to. Peccavi in celum, quia celum est mihi patria, quam prodegi & perdidit. 5to. Peccavi in celum, id est, in Angelos cæterosque cœlites, in quibus quasi celo Deus residet, ait Interlinearis, Sic & August. quæst. Evang. 1. 2. 6to. S. Ambrosius, quia cœlestia bona dissipavi. Et coram te; quia solus es spectator omnium, ait S. Chrysostomus, à quo nec in corde mendata abscondi possunt. Rursum coram te, id est, te vidente & spectante v. 19. Jam non sum dignus vocari filius tuus: fac me sicut unum de mercenariis tuis. Non sum dignus vocari filius tuus, qui servus malui esse idolorum, ait S. Hieronymus, & vitiorum, fac me sicut unum de mercenariis tuis. q. d. fac me unum de infimis fidelibus, v. g. pœnitentibus publicis. Olim enim qui pœni-Olim tentiam publicam agebant, non miscebantur publicam cæteris fidelibus in Ecclesia, sed ad ejus pœnitentibus jacebant genu flexi, & supplices, omnium orationes & veniam flagitantes, quæ non lem egit S. Fabiola teste S. Hieronymo in miscellan. ejus Epist. ep. 30. Quis hoc crederet, inquit, tunc, quit, tis.

quit, ut post mortem secundi maris sacum indueret, & errorem publicè fateretur, & tota urbe spectante Romana - - staret in ordine penitentium, Episcopo, Presbyteris, & omni populo collachrymantibus &c. Porro hæc verba, ait S. Augustinus, sunt penitentiam meditantis (filii prodigi) nendum agentis; non enim jam dicit Patri, sed diciturum se promittit, cum venerit. Denique sicut fumus præcedit incendium, sic flammam fidei & charitatis præcedit peccatorum confessio, ait Primasius. Quare sicut fumus vi ignis illius flammescit, sic confessio vi contritionis exardescit & in charitatis flammam transit. v. 20. Et surgens venit ad Patrem suum. Cum autem adhuc longè esset, vidit illum Pater ipse, & misericordis motus est, & accurrens cecidit super eum, & osculatus est eum. Cum adhuc longè esset, Antequam penitentiam animo conceptam verbis exprimeret & opere expleret, prævenit eum Pater. Ubi nota miram Dei in peccatores penitentes clementiam & condonandi celeritatem, quia Deus hominum penitentiam sua misericordia & benignitate antevertere solet, ait Titus & Nyssen. Vidit illum lacerum, squalidum, plorantem &c. Et misericordia motus est. Græcè significantius intimis visceribus commotus est, ac de filii miseria quasi de sua intimè condoluit. Accurrens præ nimio gaudio, ait Euthym, non expectavit, ut ille adesset, sed prior occurrit, neque id utcunque, sed accurrit, ut appareat amoris vehementia. Cecidit &c. Et osculatus est eum. S. Chrysost, osculatus os, inquit, per quod emissa de corde confessio penitentis exierat, amplexus, & oscula signa sunt tum veniæ & reconciliationis, tum singularis amoris & benevolentie, tum gaudii & exultationis, quo Deus & Angeli mirificè gaudent super uno peccatore penitentiam agente. Hoc enim demonstrare hic vult Christus, ut jam sæpius monui, v. 21. Dixit quo illi filius: Pater, peccavi in cælum & terram te, jam non sum dignus vocari filius tuus. Cupit per gratiam fieri, qua fatetur se indignum esse per meritum, ait Interlinearis. Porro omittit hic To. fac me unum è mercenariis tuis, quia sicut Pater ex amore & gaudio verbum ejus interruperat dicens: cito proferte stolam &c. sive quia amplexus, & osculum Patris ei hoc desiderium excusserunt, & filiationis spem dederunt; Titus tamen censet eum hoc dixisse, sed à Luca omissum esse quasi ex dictis sat cognitum. v. 22. Dixit autem Pater ad servos suos: cito proferte stolam primam, & induite illum, & date annulum in manus ejus, & calceamenta in pedes ejus. v. 23. Et adducite vitulum saginatum & occidite, & manducemus, & epulemur. Servi sunt Angeli vel Sacerdo-

tes, ait Theophilactus, vel prædicatores, ut vult S. Augustinus, hi autem sunt servi & administri reconciliationis cum DEO. Stola primam, id est, pristinam, qua ante abitum uti solebat in domo Patris, quæ erat vestis pretiosa, & usque ad talos demissa, quam in domo Patris reliquerat viatoris habitum assumens. Annulum aureum, qui index est hominis liberi, & divitis vel nobilis aequè ac calceamentum; servi enim incedebant sine calceis nudi pedes, liberi vero calceati. Vitulum saginatum, Græcè vitulum illum scilicet singularem, quem saginari jussit in festum, & epulum aliquod lolemne, quale nunc occurrat. Porro hæc omnia, stola prima, annulus, & calcei, & vitulus saginatus significant 1. gaudium Patris, id est, Dei & Angelorum exultationem de peccatore penitente & converso. 2do. Peccatorem in eundem aut etiam meliorem quàm ante peccatum habuerat statum à Deo clementissimo restitui. Possunt tamen sigillatim singula ita adaptari cum S. Aug. Hierony. Beda, ut per stolam primam accipiamus non innocentiam, hæc enim ac virginitas semel amissa nulla Dei potentia reparabilis est, sed pristinam gratiam ac charitatem. Unde Interlinearis stolam primam interpretatur vestem Spiritus Sancti, quæ nos certificat de immortalitate hereditatis habenda. S. Ambrosius amictum sapientie, S. August. dignitatem, quam amisit Adam. Per annulum accipe imaginem Dei expressam, quam vasi in variis virtutibus collocant; Per calceamenta in pedibus significatur promptitudo, & cursus ad actus virtutum præsertim ad prædicationem Evangelii. Penitentes enim maxime sicut aliorum penitentiam & salutem. Ita S. Hierony. Ambros. Beda, & August. Vitulus saginatus est Christus, tum in Eucharistia justos aequè ac peccatores post penitentiam carne sua pascens, & saginans. Ita Interlinearis. Christus, inquit, est vitulus saginatus, id est, opprobriis satiat, præcepit Pater eum adduci, id est, prædicari, & occidi, id est, ejus mortem insinuari, tunc enim cuique occiditur, cum credit occisum. Et manducemus & epulemur. Deus, inquit Euthym. edere dicitur ad lætitiæ commutationem; Nulla enim, ait S. Hieronymus Ep. 146. potest esse jucunditas nisi Patre nobiscum celebrante convivium. Patria autem cibus, ait Beda, est salus nostra. Hanc parabola de filio prodigo quisque penitens facile sibi applicare potest. Plura videntur, 300.

304. a. Timoth. 2. 24. Servum autem Domini non oportet litigare: sed mansuetum esse ad Quomodo omnes, docibilem, patientem. v. 25. Cum deus modestia corripientem eos, qui resistunt veritati, dat penitentiam: nequando Deus det illis penitentiam ad tentiam.

cog-

cognoscendam veritatem. Nequando Deus det illis penitentiam. P. Cornel. à Lap. hic. Non dat Deus penitentiam, fidem, charitatem eo modo, quo puero datur pomum, aut militi equus, penitentia enim non est instar pomi & equi; sed est actus liber voluntatis, qui ab alio dari propriè non potest, sed ab ipsa voluntate libera elici debet. Dicitur ergo Deus dare penitentiam, & alias virtutes, quia sua gratia excitat, & impellit liberum arbitrium, ut ipsum sponte sua ex se ipso cooperante gratia Dei penitentia aliarumque virtutum actus eliciat. Hinc nota 2do. Neminem à peccatis posse resurgere, & agere penitentiam, nisi Deus id illi dederit, & sua gratia ad hoc eum excitarit. Unde S. August. Enchiridii. c. 82. Non solum, inquit, cum agitur penitentia, verum etiam, ut agatur, Dei misericordia necessaria est, alioquin non diceret Apostolus de quibusdam. Ne forte det illis Deus penitentiam.

Penitentia mare crystallinum.

Apoc. 4. v. 6. vidit S. Joannes in conspectu sedis tanquam mare vitreum simile crystallino. Dionysius Carthus. Mare vitreum, inquit, est penitentia: quia penitentia est mare ob amaritudinem & copiam lachrymarum, simile crystallino ob firmitatem propositi de peccatis deinceps cavendis & vita nova ineunda. P. Cornel. hic.

Penitentia in statuenda non ob temporalia.

1. Reg. 15. v. 24. dicebat Saul: Peccavi, quia pravaricatus sum sermonem Domini, & verba tua, timens populum, & obediens voci eorum. Cur tamen penitenti non dictum sicut Davidi: Transiit Dominus peccatum tuum. Nimirum respondet P. Salianus, non ingemuit à se offensum tam bonum Dominum, sed timuit duntaxat poenam, vel illum ad penitentiam deduxit timor pudoris & ignominie publicæ, si forte Samuel, uti privatim coeperat, eum coram Senioribus populi argueret, & regno excidisse diceret, eo testimonio, ut erat summa in populo autoritatis, eundem ab ipso averteret. Hinc illud v. 25. Sed nunc porta quasi peccatum meum.

Penitentia in regnum restituit.

Anno mundi 3471. speciali Dei beneficio recuperavit sanitatem & regnum Nabuchodonosor expleto septennio penitentia. De qua Dan. 4. v. 31. Ego Nabuchodonosor oculos meos ad cælum levavi, & sensus meus redditus est mihi: & Altissimo benedixi, & viventem in sempiternum laudavi, & glorificavi. Quæ ipsa oculorum in cælum elevatio speciali Dei gratia profluxit. Moraliter Tertull. de penit. in fin. ex hoc loco hortatur peccatores ad penitentiam, dicens: Mutæ animæ medicinas sibi divinitus attributas agnoscunt, cervus sagittâ transi-

xus, ut ferrum & irrevocabiles moras de vulnere expellat, scit sibi dictamno medendum, hirundo, si excæcaverit pullos, novit illos oculare rursus de sua chelidonia. Peccator restituendo sibi institutam à Deo exhomologesim sciens, præteribit illam, quæ Babylonium Regem in regna restituit? P. Salian.

Ninivitarum ad Deum conversi veniam obtinuerunt. Hinc discendum, quantum possit penitentia, quæ tantis peccatoribus misericordiam conciliavit. Præclare S. Bernard. Serm. de S. Andr. penitentiam vocat. Ultricem visiorum, altricem virtutum. Idem Serm. 71. in Cant. Cibus ejus (Christi) penitentia mea, & cibus ejus salus mea, cibus ego ipse, mandor, cum arguor, glazior, cum institutor, decoquor, cum immutor, digovor, cum transformor, unior, cum confirmor.

A. D. 1341. In partibus Orientis Didymotichi vir quidam suspectam sibi de peccato uxorem occidere voluit, ni innocentiam suam candentis ferri nudis manibus tractatione demonstraret: hæc ad Episcopum consilii gratia confugit, qui cognita mulieris culpa jussit eandem dictum ferrum tractare, cum jam penitentiam egisset, præstitit id mulier, virique furorem sedavit. Prohibitus est nihilominus postea modus probandæ innocentie. P. Kwiatkiewicz. in An. Cœl.

A. D. 1253. Usurarium quemdam monachum Philippus Minorita, ut ageret penitentiam, sed ille surdas aures præbuit, impenitentiaque è vivis discessit, interim in suo non morbum incidit Philippus ac subito exclamavit: Non possum modo, quando poteram, dare. Interrogatus quidnam designarent verba, respondit se vidisse animam usurarii illius ad infernum per demones ferri, quæ à se sed tardè postulabat opem. Idem. S. Margarita, penitens viso inter lignorum struem sui lenonis cadavere, ad quod canis ductu pervenerat, fecerates antiquas pluribus lachrymis abluir, Crucifixo amplexu adhærens, ab illo rogata: Quid vis? Respondit: Nihil aliud præter te, Domine. An. Cœle. 22. Februa.

Tristem post nocuos ignes adverte favillam, Fœtidus en inter mortua ligna focus. Hic, hic, Diva videns sceleris quàm fœda voluptas. Dirigit in solum fervida vota Deum.

S. Petrus de Alcantara mirabili Sancto-Felix perum visione confortatus migravit ad Domum penitentia, num ætatis suæ An. 63. quem eodem momento in cælum ferri B. Theresia procul inde

de distans vidit, cum postea apparens dixit. O felix poenitentia! quae tantam mihi promeruit gloriam. Breviarium Rom.

Sine poenitentia non discendum est vitam.

A. D. 430. S. Augustinus migravit in coelum, cum 76. annos vitae, muneris verb Episcopalis Hippone. 30. peregrisset. Dicere solebat, neminem, etsi esset sanctissimus, sine poenitentia ex hoc mundo migrare debere. Ipse Psalmos poenitentiales cum lachrymis decumbens recitabat. Adstitit integris viribus morienti Possidonius, qui id scripsit, dicitque: sacrificium fecimus pro illo, ipsum sepelivimus. Unde patet, quam ab antiquo usus fuit sacrificium Missae pro defunctis offerendi. Baron.

Poenitentia. Scribit Lorinus oculatus testis, quem-tes vagire-dam ulurarium confessarios mutasse, tandem in unum conobitam, qui illum absol- vit, incidisse. Postea insperate confessa- rius ad illum aegrotum vocabatur à duobus Ephebis, venit cum socio, videtque ambu- lantem, tunc joco se delusum esse conque- ritur, at ille, qui mortuus jam fuerat, di- xit: Propter te condemnatus sum, debebis esse particeps poenae, qui fuisti culpae. Mox immani hiatu terra panditur, quo ille una- cum confessario absorbetur, socio prae- ter- rore vix vivente. P. Hartung, Philip. 52.

Pro gravi- bus pec- catis gra- vis poenit- entia. A. D. 867. Nicolaus summus Pontifex cuidam Cumaro, qui tres filios suos occi- derat, assignavit poenitentiam, eamque scri- pto ad Episcopum Ronolardum expressit, ut tribus annis ante fores oraret, & per 4. annos non nisi concioni interesset, at per hos 7. annos à sumptione Sanctissimae Eu- charistiae abstinere, carnibus ad mortem usque non vesceretur, nec vinum biberet 7. annis, nisi diebus festis, postea verb per 5. annos tribus non nisi vicibus in hebdo- mada vinum posset bibere, ita, ut 12. ani- ni poenitentiae explerentur. Additurque concessum illi fuisse usum calceorum, sed tantum ad hoc iter, inunctum tamen po- stea, ut tribus annis nudis pedibus incede- ret. Baron.

In Constantinopolitano Concilio sub Adriano II. in actione 2da admissi poeniten- tes Episcopi, poenitentia illis assignata fuit, ut feria 4ta & 6ta jejunarent, usque ad fe- stum Nativitatis Christi (inchoatum au- tem Concilium erat 5. gbris.) ut qualibet die 50. vicibus genua flecterent, centies quotidie Kyrie eleison dicerent: etiam cen- ties Domine peccavi. Centies item Do- mine ignosce mihi peccatori ac Psalmum 50. & 37.

Poeniten- tia onera ferenda. S. Chrysologus Serm. 168. in illa ver- ba. Ipse autem Joannes habebat vestimentum

de pilis Camelorum. Accepit tortuosissimi pi- los animantis, nihil habentis recti, nihil gra- tia, nihil decoris. - - - tali poenitentia Ma- gister indui debuit vestimento, ut qui à recti detorserant disciplina, ut deformes se totis for- mis dederant peccatorum magnis poenitentia sarcinis subderentur, adjicerentur duris satis- factionis angoribus &c. Mel silvestre edebat, & adjicitur mellis cibus, ut amara poenitentia, dulcis misericordia temperaret.

Matth. 3. 8. Facite ergo fructum dignum poenitentia. Docet Baptista modum & me- Poeniten- dium evadendi futuram iram, esse praesen- tem poenitentiam, sed dignam, id est, ve digni- ram, seriam, & condignam, q. d. facite ergo fructus dignos poenitentiae, non simu- latis & fictis, non externos, non tales

quales, sed veros, internos, & dignos, qui scilicet verè poenitentem decent, ac se- riam poenitentiam indicant atque ex animo verè poenitenti proficiuntur, ut sunt la- chrymae, detestatio, & punitio peccato- rum, ac vitae; morumque seria conversio. Adde dignam poenitentiam esse cum men- sura doloris & poenae, respondet mensurae voluptatis, & culpae, & crescente culpa crescat & poena, & gravitas hujus illius quantitati respondeat. Longè enim gra- viorem poenitentiam facere debet adulter, quam fur, & homicida, quam adulter, & parricida, quam homicida. Unde singu- lis peccatis poenitentiae ex aequo decretae & admensae sunt in Canonibus poenitentiali- bus. Ex aequo intelligere respectu criminum, & hominum, non Dei, qui est immensus & infinitus &c. Denique dignos poeniten- tia fructus facit, qui conversus tanto stu- dio servit veritati, quanto antea servivit va- nitati, & diabolo, & tam ardentem amat Deum, quam antea amavit carnem & mun- dum juxta Apostolum Rom. 6. 19. Ita fiet illud S. Gregorii, Plerumque gravior est Deo fervens post culpam vita, quam securita- te torpens innocentia. P. Cornel. à Lap. hic. Luca 7mo. 50. Magdalene poeniten- ti dixit Christus: Fides tua te salvam fecit: Fructus vade in pace. q. d. Vade secura, tranquill- poenitens- la, lata, & felix, quae hactenus ob con- tia: pax-

scientiam scelerum fuisti dolens, moesta, anxia, sollicita, infelix, peccata enim praeterita tibi amplius non nocebunt, ait Euthym, nec conscientiam tuam amplius remorde- bunt, & lancinabunt, hic est fructus poenitentiae, remissionis peccatorum, con- scientiae à peccatis purgatae, justae & san- ctae, scilicet pax, serenitas, hilaritas, & gaudium Spiritus Sancti, quod omnia mun- di gaudia longè superat & transcendit, jux- ta illud justificati ex fide pacem habeamus Rom 5. Simile Philipp. 4. 7. Prov. 15. 15. Secura mens quasi jugè convivium. Plura P. Com

P. Cornel. à Lap. hic. Non tantum ipsi poenitenti de sua poenitentia gaudium, sed etiam Angelo, & aliis hominibus. Magis de peccatore converso, quam de stanto ju- sto gaudium fit in coelo, quia & Dux in praelio plus eum militem diligit, qui post fugam reversus hostem fortiter premit, quam illum, qui nunquam terga praebuit, & nun- quam fortiter aliquid gessit. Sic agricola illam amplius terram amat, quae post spi- nas uberes fruges profert, quam eam, quae nunquam spinas habuit, & nunquam fer- tilem messem producit. S. Gregor. Mag. in Evang. hom. 24.

307. Poeniten- tia poenam Dei aver- tit. A. D. 396. Miles quidam revelatio- nem habuit, igne de coelo aut ex aere de- mittendo perituram Constantinopolim, ma- nifestavit id Episcopo, Episcopus populo, qui ad planctum & poenitentiam versus est, venit designata dies & ecce vespere ab O- rientali plaga apparere coepit ignea nubes, quae principio parva, deinde late deducta supra urbem constitit. Saluti suae consu- lentes, ad templum confugientes, capere illud non potuit, brevi tamen quasi lachry- mis poenitentialibus restingeretur nubes il- la ignea, evanescere coepit, respiravitque populus, sed mox audiit futuro Sabbati die caluram urbem quasi incipiendo ab Impera- tore Arcadio, omnes, ne unico residuo, urbe exivere, nemine domum suam clau- dente: dumque cum dolore dilectas do- mos respiciunt, Dei misericordiam imploran- tes vident aliquem fumum ex urbe erumpe- re, quo viso exclamarunt omnes ad Deum, mox cessavit periculum, in integro urbs comparuit, ad quam Deo persolventes gra- tias redire terrore illo humiliati incolae. Hae S. Aug. de excidio Urbis c. 6. vide & Ba- ron.

Poeniten- tia ad thronum evehit. Vladislav Lothicus Princeps Poloniae cum licentiosius, quam decebat Regem, viveret, & sui milites bona nobilitatis at- que Ecclesiam direptionibus assidue vexa- rent; Proceres post tot admonitiones fa- ctas, tandem in majori Polonia conventu habito regnum illi tunc absenti abrogarunt, Wenceslavumque Bohemum Regem inaugu- rarunt, quapropter Lothicus non regni so- lum sed & patrimonio spoliatus seposita tan- tiusper cura recuperandi regni, insidias ad- versariorum declinans, in Hungariam in- deque Romam privati habitu profectus, Deum sibi reconciliare prius volens, quam homines, duriore poenitentia liberalioris vi- tae noxas expiabat, deinde reversus in Hun- gariam apud Amadæum Hungariae Palati- num aliquot annis hospitabatur, occasio- nem praestolando repetendi regni, mortuo- que Wenceslao Rege facilius regno apud R. P. Kriakowski, S. J. Collectanea Ascetica.

Polonos, dominatum Bohemorum perta- sos potitus est, comitiis deinde Cracoviam indictis An. D. 1320. cum uxore Hedwi- gi in Basilica Cracoviensi (accedente sum- mi Pontificis consensu) quem petierant Po- loni existimantes malo ominè coronatum fuisse Præmislaum absque consensu Roma- ni Pontificis translatis Gnesna Cracoviam regis insigniis Primus Poloniae Regum Cra- coviae coronatus est, Starowolski.

Facta est, inquit sacra Scriptura Gen. Poeniten- 7. pluvia super terram 40. diebus. Quae- tiam pec- rit S. Chrysostomus l. 1. de Prov. Cur il- catoris lam pluviam non immiserit in momento & Deus ex- respondet: Voluit bonus Deus praebere oc- spectionem poenitendi.

P. Balthasar Pinna Hispanus in Peru Pro- Poeniten- vinciam admirabili suavitate rexit, dicun- tiam pro- tur ad ejus manum aves volasse. In se ip- sium emendabat, si quid in fratribus emendan- dum intermisit.

Corrigat ergo suum Pastor si gressus abierat, Et facilis docilem corriget ille gregem. P. Wierusz. die 29. Julii.

R. P. Oliva differt. Dom. Pasch. Id 308. causae fuisse dixerim, cur Moyses non ever- Poeniten- terit vitulum, sed exusserit, tritumque ca- tia vera licibus immiscuerit, ut hausto spes nulla nescit, superesset, resumenda damna: jam diffi- damna- taque figura Exodi 32. 20. Arripiensque que recidi- vitulum quem fecerat, combussit, & contrivit vos. usque ad pulverem, quem sparsit in aquam, & dedit ex eo potum filiis Israel. Perit ita vi- tulus ut Pharaon &c. Ut verb profligati criminis esse debet interitus sine reparatio- ne, ita recti debet esse tenacissima mens.

Jerem. 1. 11. Quid tu vides Jeremias? Virgam vigilantem ego video. ita Hebr. Vir- gam ex amygdalo celeriter florente video. Cur Israelitas non rubo cedit sed amygdalo, quid flori commune cum vulnere? Ni- mirum cito floret amygdalus, sed cito de- florescit, pruina non raro floribus exussis, odit Dominus festinatam animae reparatio- nem, quam non oblietaturam praevidet David ciei. Bellaturus contra Gigantem David saxo uti maluit quam hasta, constantiae bie- roglyphicum lapis est, quo Goliath interci- dit, nullumque non scelus occumbet. Id fuisse causae dixerim, cur Abraham Mambre ilicem non inunxerit, aut saltem titulo non consecraverit, insculpti à se vixi Numinis characteribus, cum Jacob cervical suum erexerit in titulum oleo insuper insperso, ut patefacti sibi coeli memoriam posteris trans- mitteret, nimirum arbor illa, hoc saxum erat; viret illa, mox aret, ac proinde de- D d dica-

dicari non debet, lapis verò soliditatem suam artibus, pruinisque objicit nescius demutari. *Tulit lapidem, quem supposuerat capiti suo, & erexit in titulum, fundens oleum desuper.* Gen. 28. 18. Imò duplex hic circumstantiæ argumentum elucet, & in saxo firmitas, & in oleo perennitas adumbratur, nunquam enim olea foliis viduatur. Job. 14. 1. *Homo natus de muliere, brevi vivens tempore, repletur multis miseriis. Qui quasi flos egreditur, & coneritur, & fugit velut umbra, & nunquam in eodem statu permunit.* Et dignum ducis super hujusmodi aperire oculos tuos. Brevior præfatione narratio, nam quasi miseria multas commemoraturus, unam luget inconstantiam.

Pœnitentia. Pœnitentes, pœnitentes, pœnitentes, si tamen estis pœnitentes, & non estis irridentes, mutate vitam. S. Aug. hom. 40. vitæ mutatio. Si pœnitens es, pœnitet te, si non pœnitentia con- ter, pœnitens non es. Si ergo pœnitet, cur fuit. facis, quod male fecisti? si fecisse pœnitet, noli facere, si adhuc facies, certe non es pœnitens. Ibid.

309. Psal. 59. v. 5. *Ostendisti populo tuo ducem, potasti nos vino compunctionis.* Bellarm. Ad pœnitentiam. Id est, occasione hujus flagelli fecisti, ut Deus duceret rediremur ad cor, & bibamus calicem amari- puniendo, rum & salubrem sanctæ compunctionis. In verbo ostendisti insinuat benignitas Dei, qui tribulationes nobis non tam immittit quam ostendit, ut terreat, non ut noceat, unde multo sunt minores, quam carnalibus videantur: ideo dicit Apostolus 2. Corinth. 4. *Momentaneum hoc & leve tribulationis nostræ.* In verbo autem potasti insinuat eadem benignitas Dei, qui donum saluberrimum pœnitentiæ non ostendit, sed intra nos, atque adeo in imum cordis insundit &c.

Pœnitentiales lacrymæ. Constantinus Episc. Martyrem dum iriderent mortuum duos insolentes, videntem lumen oculorum amisere, & flendo pœnitentia ducti recepere. Ann. Cœl. 29. Januarius.

Non impune levis comitatur funera risus, Scit celeri vindex hunc pede poena sequi. Sæpe oculos rectæ depravant gaudia mentis.

Quos vix clarificat pura doloris aqua,

Tolenses A. D. 1552. Tolenses apostatæ facti, & quæ urbs primo diluculo Christiano statæ, gravissime fuit totidem Ethnicis, neminem Christiani puniti, facti pœnitentes, cumque Tolenses non dubitarent tam cœlesti facti ultores fore Lusitanos cum Rege Geiloli arma sociarunt, sed occupatis

Lusitanis ipsemet Deus prævenit atroci poena in Tolenses, iratum mox cœlum, terramque senserunt inimicam, aquas antea saluberrimas infecit dirus & pestilens sapor, secuta est fames & ex illa ingens mortalium strages, quam non edidisset Rex Geilolani, cujus metu Christum abnegarant. At illi ad has plagas saxi duriores in malo obstinati steterunt. Bernardinum Sosam interim belli finis, quod instituerat, dimisit liberum ad festinandam super scelestos ultionem. Modicæ fuerant Lusitanorum vires, nisi causa hæc, & bellum Dei foret, cui æquæ primum est paucitate, & multitudine vincere, hac Dei fiducia erecti classem in-eunt. Tolenses tamen urbem qua natura qua arte munitam, possidentes haud formidabant Lusitanorum vim, qui dum in insulam de navibus prodire, obtulerunt pacem Tolensibus, si ad Deum converterentur, & ad Regem Lusitani felicitatem. Responderunt superbe nec Regem Lusitanorum cordi sibi esse, neque Christianorum Deum, dolere se potius & erubescere, quod fuerint aliquando Christiani. Loqui desierant, cum elevavit Deus manum suam, ietum vibrans auditu terribilem, qualem si describunt, quos non ejus modò atrox sonus, sed ipsum quoque præfens spectaculum perculit: ferebatur enim tunc dies, ex templo nubibus obductus, tam densis involutus tenebris, ut nox media videretur. Mons editissimus non ab urbe milliari repentino verticis hiatus densa fumi volumina eructavit crebris mixta flammarum jaculis, quorum variis color terrorem augebat. Inde ingens saxorum & pumicum vomitus, sed multo infestior cinerum testæ adeo gravavit, ut tota urbe corruerent, una ab hac clade velut prodigio immuni domuncula olim Patribus nostris habitata. Jam subterranei mugitus frequentes, & multo gravior his terræ motus montem pulsans, Tolum sustinentem de militum manibus arma excussit, accessit à ventis procella tam vehemens, ut arbores & domus evelleret. Tolum ergo igne dum cœlum fulminat, diffitum inde 4. leucis oppidum perbellè munitum obruit intumescens lacuna, & conclusarum terra aquarum subbulliens immensa restagnatione oppidum operuit eodemque tempore cadens rupes è montis cadentis excussa vertice in illud decidit, non dissimili fragore ac si fulminum in reos struem jacularetur cœlum, cineris altissimi copia, non solum in plano opplevit fossas, quibus interclusæ fuerant in urbem Tolum semitæ, verum etiam palorum extantes cuspides sepelivit, ac ne dubium esset, manu Dei hæc geri, tertio, 4. tove milliari à monte distantes pagos Christianorum, in fide constantes, ne color quidem cineris afflavit:

vit & tres dies, totidemque noctes tenuit elementorum in impios pugna, & magum illorum numerum peremit, pars tamen potissima in Sylvas se abdidit. Spectare id magno solatio Lusitani, dumque tempestas delavuit, prodit è sylvis ad urbem tuendam barbarus, sed Lusitanis in montem, in quo fossas & calles complanavit cinis, non fuit difficile evadere, magnam & marte ancipiti pugnatum, adurbis muros barbaris pro vita & urbe desperatè pugnantibus, sed per cinerum cumulos occupata est, tantem dilapsisque fuga incolis civitas in solitudinem redacta, cæci hostium complures: de Sosæ militibus nec unus desideratus. Certa fide habetur Xaverium & in Moluco visum de expeditione deliberantibus, adesse suaforem & adversus Tolum militibus pugnae hortatorem, etsi constet à Molucis milliaria circiter mille abfuisse, quod non sine divino factum miraculo. In Regem deinde Geiloli incentorem Apostasiæ arma moverunt Lusitani, hic obsidione trimestri cum arcæ caput, sed hausto veneno victoris manum, & poenam scelesto debitam effugit. Restituta re Tolipublica de Religione ceptum agi ad hoc è Moluco accurrit Pater Beira per sylvas, veluti erraticas oves quæsiturus barbaros, quos pœnitentes benigne suscepit, multi prodeunt è latebris famelici, crimen confitentur, reducentur ad Ecclesiam, restaurandæ urbi dant operam, templo imprimis resurgendo manum admovent, simulacra deturbant, uni eorum evertendo & comminuendo diem integrum & noctem universus populus insumpsit (adeo operosa in construendo idolo fuerat iniquitas) tanta erat monstrum idoli moles, in augustissimæ Triados conspecta probrum dimidiato tritocope trunci unius basi imposito, Vicissim quoque divina bonitas se respicientes in gratiam suscipere monstravit: nam exinde ager ex sicco & sterili ferax, aquæ ex noxiis potui idoneæ. Hinc multa Ethnicorum conversiones, fuit, ut una hebdomade milliæ 15. baptismo tingerentur, à P. Beira fuit, ut una die ad 5. milliæ. Dum infestis cœlitus prodigiosi supplicii fama vicinas insulas attigit, missis nunciis plurimum rogabant, vellet Beira ad illos transmitti, velle enim se Christianis adjungi, sed dum ipse Beira insula vix sufficeret, Molucensibus insulis 4. nostros excolendæ illi Colonie accivit, ap-pullosque destinavit 4. Regibus idolorum cultoribus, ad baptizandos illorum populos, quibus tuto committebatur baptismus utpote ab omni Machometanorum contagione liberis, ceterum tamen si unquam alio sub cœlo barbaris. P. Bartol. par. 2. Asiaticæ Hist. l. 7.

310.

Ecclesiastici 5. 8. *Non tardes converti ad R. P. Krivakowski, S. J. Collectanea Ascetica.*

Dominum, & ne differas de die in diem. Subito Pœnitentia enim venit ira illius, & in tempore vindictæ non disperdet te. Vide ne hac animadversione percutiatur, ut qui dum vivus & sanus oblivisceris Dei, in morte & tui & ipsius obliviscaris August. Acerrimè tunc hostis instabit, tot victoriis animosior, quot tu peccatis debilior. Quæ peccatorum malitia velle malum esse, quia Deus bonus est. Sera pœnitentia præcipue in articulo mortis admodum difficilis non uno ex capite, imprimis ex morbi molestia, ex præteritæ sceleratæ vitæ memoria &c. S. Basilii Orat. 4. de pœnit. Quid expectas, ut te febris ad pœnitentiam vocet, cum nequæ salutaria verba amplius proloqui, nequæ quidquam accipere poteris, cum in ipso capite morbus inhabitet? Puer ille. 4. Reg. 4. v. 19. Solis radiis percussus aliud loqui vel agere non potuit, sed conquerebatur. *Caput meum doleo, caput meum doleo.* Infirma & Pœnitentiarum laude digna modo primum in morbo in infirmitate, quia offert Deo partem vitæ in infirmiore, cum vix jam peccandi facultas m sit. Ita, S. Aug. Serm. 31. de tempore. Pœnitentia, quæ ab infirmo petitur, infirma est, pœnitentia, quæ à moriente petitur, timeo, ne ipsa moriatur Eccl. 17. 27. *Confiteberis vivens, vivus & sanus confiteberis, & laudabis Deum, & gloriaberis in miserationibus illius v. 28. Quam magna misericordia Domini, & propitiatio illius convertentibus ad se.*

1. Reg. 6. 6. *Quare aggravatis corda vestra. Pœnitentia, sicut aggravavit Egyptus, & Pharaonia non cor suum.* S. Gregor. hic Expos. 13. Cor differenda namque ut Egyptus & Pharaon aggravat, præcipue qui jam cognitione sacri eloquii vulnera peccatorum suorum intelligit, & tamen per timorem meliorationem vitæ, per amaritudinem pœnitentiæ ad vera futuræ vitæ gaudia animum non intendit.

Baron. A. D. 9. 18. Anastasio Imperatore Pœnitentia tori orientis sub mortem spectandum se prætiam diffinit simulacrum visu horribile viri, qui li-rentis hominibus manu tenens, truci sonu vocis in hunc cida est modum Imperatorem increpando est allocutus. En ob tuam improbitatem 14. tibi vitæ annos deleo. Paulò post Anastasius inter tonitrua fulmine iectus, S. August. S. 16. in Matth. Ipsa res est, quæ multos occidit, dum dicunt cras, cras. S. Ambrosius. l. de Elia & jejun. c. 22. *Quousque ad delectationes, quousque ad commensationes, dum differis gratiam, mors appropinquat.*

Illi, qui latronis in fine vitæ pœnitentia allegant exemplum, audiant Euseb. Emisen. hom. de 13. Latrone. Ille nec salutis tempora sciens distulit, nec Religionem ante, nec Christum scivit, ergo etiam ex hoc in extremo placuit Deo, quia ad consequendam

dam fidem non fuit extrema hora illa, sed prima. Plura vide apud Baezam. l. Comm. in Evang. Hist. l. 3. c. 9. §. 6. P. Pellegr. c. 1. in Matth. Prad. 1.

Poenitentia sera non secura Dan. 4. v. 24. Dicit Propheta, *Peccata tua Elemosinis redime, & forsitan ignoscet delictis tuis.* S. Salvian: Epil. Massilien. hoc ipsum, quod dicit, forsitan spem indicat non fiduciam pollicetur. Ex quo intelligi potest quam difficile jam in supremis positi peccatores ad perfectam indulgentiam pervenire possint, quando Propheta, qui suadet propitiationem Dei inquirendam, promittere tamen non ausus est promerendam, dat consilium de actu, & tamen dubitat de effectu, hortatorem agendi, non impetrandi facit.

Poenitentia sera mi- Refert. P. Josephus Juvencius contigisse in Germania sceleratus quidam Spirituales secundum carnem vivens dum gravi correptus fuisset morbo, voluit aliquem e nostris advocari confessarium; at concubina sibi metuens, ne suavis nostrorum relegaretur, dissuasit misero confessionem spe sanitatis, quam forte pollicebantur medici deluso. Acquievit suasioni impij æger, at graviore pressus morbo vix illud *misere mei Deus* effatus expiravit. Nota quidem fuit scelerata defuncti vita, spe tamen salutis ejus ex ultimis ejusdem verbis percepta, apparabatur funus, cum ergo quod in laudem dicitur, deesset muto marmori commissum elogium. Epithaphium scilicet exstructum magnifice in illo expressa stectens defuncti imago, cui adjecta fuerunt illa verba marmori incisa, ac deaurata. *Misere mei Deus.* At ecce paulo post disparuerunt mirabiliter expunctæ literæ, solumque quinque priores erant residuæ scilicet *Miser.* Iterum advocato artifice & pictore reparata inscriptio, at iterum crastino die, solum priores 5. characteres inventi. *Miser.* quare jam non laboratum amplius permittit manere miseriam defuncti, qui male vixit, enarrantes literæ, quibus post hac A. D. 1609. vilus juvenis quidam sæculo addictus auditaque explicatione valedixit mundo, religiosam vitam professus. Vide plura supra n. 202.

311. Exempla vera & heroica poenitentia. Toti Ecclesie imò & mundo exemplar poenitentia Maria Magdalena: Maria hebraice significat amarum mare, talis fuit Magdalena in lachrymas amoris & poenitentia diffuens, vocata Magdalena à Castello Gallilee Magdalum, cujus videtur esse Magdalena Domina vel jure hæreditario, vel quod Magdali Domino nupsisset, author Commentarii in Marcum apud S. Hierony. c. 15. v. 30. Magdalenam vocat viduam, ergo censet illam fuisse conjuga-

tam. Sic & Jansen: Francisc. Lucas & alij. Alioqui Magdalenam prosapia fuisse Judæam oriundam è Bethania æquæ ac Lazarum & Martham satis significat Joan. c. 12. Audi Adrihomium in descrip. Terræ S. p. 141. n. 66. *Magdalum* Mariæ Magdalene Castrum -- vocatum autem Magdalum à turribus & munitionibus, quibus magnifice erat munitum. Unde Hierony. Ep. 16. ob Mariæ Magdalene sedulitatem ac fidei ardorem eam Magdalenen, hoc est, turritam rectè vocatam asserit. Magdalena ergo hebraice primo idem est quod turrita vel turrigera à radice *migdal*, id est, turris, fuit enim illa procera & excelso corpore & magis animo juxta illud Cant. 4. Sicut turris David collum tuum. 2do Magdalena idem est quod magnifica, ait Orig. tr. 35. in Matth. Magdalena enim mire ad culmen gratia exaltata est à Christo. 3tio Magdalena, ait Pagninus, idem est, quod vexillo insignita aut vexillum ducens & elevans, Magdalena enim erexit vexillum poenitentia fervoris & dilectionis Christi, æquæ ac vite contemplativæ, juxta illud Cant. 2. 4. Ordinavit in me charitatem, hoc vexillum plurimi Secuti. 4. Magdalena, ait Pagninus, id est, quod educata, nutrita, scilicet verbis Christi tam internis quam externis ad omnem virtutem & sanctimoniam.

De illa Lucæ 8. 2. *Maria, quæ vocatur Magdalene, de qua septem demonia exierant.* Hoc est, ex illa septem vitia capitalia Christus expulerat, scilicet superbiam, gulam, avaritiam, luxuriam, iram, invidiam, & acediam, ait Beda, Theoph. ac S. Gregorius hom. 33. Rectè sed mystice. Nam ad literam hic veri demones intelliguntur, hi enim sunt spiritus maligni, atqui hi dicuntur proprie exire, ac ut Marcus ait, ejici. Ita S. Ambros. Euthymius & alij. hic videtur ergo Magdalena ob sua scelera à 7. demonibus fuisse possessa, ac à Christo inter alios demoniacos liberata, de peccatis suis pœnituisse ac venia ab eo impetrata indivulsè ei adhæsisse, jam non à demone, sed à Deo possessa, factaque templum Spiritus Sancti, ita Rossien & alij. Septem præcisè vel septem, id est, multa, septenarius enim est symbolum multitudinis & universalitatis. P. Cornel. à Lap. in Lucæ c. 8. v. 2.

312. Lucæ 7. v. 37. *Et ecce mulier, quæ erat in civitate peccatrix, ut cognovit, quod accubisset in Domo Pharisæi, attulit alabastrum, unguenti.* Queritur hic, an eadem sit mulier & quæ Matth. 26. 7. Et Joan. 12. 3. non tres Christum unxit? Sive, an una fuerit Mag. Magdalena, an duæ, vel tres. S. Chrysostomus uxor opinatur fuisse duas, Origenes, Theoph. Euthymius in c. 26. Matth. opinantur fuisse tres.

tres. Cornelius à Lap. dicit: unam eandem, quæ fuisse mulierem scilicet Mariam Magdalenam Sororem Marthæ. Probatur primo Communi sensu fidelium. 2do, quia Joannes c. 11. v. 2. de ea ait *Maria* (Soror Marthæ & Lazari ut dixit v. 1.) *autem erat, quæ unxit Dominum unguento, & extersit pedes ejus capillis suis.* Ubi planè alludit ad hanc Lucæ unctionem, ac unam duntaxat mulierem, Christum unguentem significat, si enim plures fuissent, non satis ex unctione eam designasset. *Maria autem erat, quæ unxit Dominum.* Quæ erat in civitate peccatrix. Verisimile Toletus & alij censent hanc civitatem fuisse Nain.

Magdalenam fuit proprie peccatrix. Peccatrix nonnulli recentiores, ut Magdalenam honestent, censent eam non fuisse impudicam sed vanam, comptam & pomposam, quæ proinde scandalum esset & illecebra luxuriæ, ideòque vocari peccatricem. Verum hi quantum consulunt honori Magdalene, tantum detrahunt gratia Christi, ac poenitentia Magdalene, quæ eam ex peccatrice adeò Sanctam effecit. Peccatrix enim antonomastice dicitur, quod & ipsa graviter peccare soleret, & alios ad seculum peccandum allicere. Peccatrix ergo idem est, quod meretrix, non publicè omnibus plebeis exposita, sed quæ plures privatos Nobiles haberet amatores & assecclas. Unde meretricem illam vocat S. Augustinus. S. Hieronymus S. Ambros. S. Chrysost. & alij, quos citat & sequitur Cornel. à Lap. Nimirum permisit eam Deus volutari in foribus luxuriæ, ut in ea depuranda vim gratia suæ ostenderet. Nec hoc de honore decerpit Magdalena, nam quod majora fuerunt ejus crimina, eò major illius poenitentia, voluit enim Deus Magdalenam statuere omnibus peccatoribus vivum exemplar poenitentia, ne quis ob enormitatem scelerum de venia desperet, nec magis de immensa ejus misericordia confidat, veniam speret, memor S. Pauli dicentis 1. Timoth. 1. 15. *Christus JESUS venit in hunc mundum peccatores salvos facere.* Verè S. Gregor. Plerumque, ait, *gratior est Deo servens post culpam vitam, quam securitate torpens innocentia.* Hinc magnum quidem est beneficium innocentia, quo quem præservat à peccato, sed major Deigratia est poenitentia & remissio peccatorum, eoque major, quod peccata majora sunt, quia hæc remissio datur magis indigno, ideòque major illi sit gratia, ut docet S. Thomas. Quocirca peccatores, dum seriò poenitent, heroica patrant, quibus innocentes justos superant &c. ut patet in Maria Aegyptiaca: S. Pelagia, & alia. Plura Cornel. à Lap. in Lucæ 7. v. 37.

313. Lucæ 7. v. 47. Dicebat JESUS, *Remittuntur ei peccata multa, quoniam dilexit multum.* Quando

Remittuntur ei peccata multa, quoniam dilexit multum. Quando Magdalene remissa fuerunt peccata remissa fuerunt? Cum scilicet perfectum de peccatis decesserunt Magdalene conceptis, ex vicibus deinde hæc signa lotionis, perfusionis, osculationis, & unctionis pedum Christi edidit: hoc enim significat græcum in præterito remissa sunt. Ratio est; quia Magdalena, quæ à Deo facta est exemplar poenitentia, eo per validam gratiam illuminante ipsam & impellente perfectum concepit dolorem, ex amore Dei super omnia manantem. Hic Dei amor, & de peccatis dolor eam excitavit ad edenda publica hæc poenitentia signa sine ullo pudore & verecundia in publico Simonis convivio. Itaque antequam Christus diceret; *remittuntur ei peccata*, jam vi contritionis perfectæ, & charitate formata remissa erant ei peccata. Noster tamen interpretes probabile ait P. Cornel. vertit *Remittuntur* in præterito eodem sensu, quod sacerdos in Sacramento poenitentia peccatorem poenitentem etiam perfectè contritum ideo jam justificatum à peccatis absolvit, dicitque: *Ego te absolvo*, quia scilicet, quantum est ex parte sua, eum absolvit, esto vi contritionis jam est absolutus, absolutio enim est tam efficaç, ut si quod inveniret in poenite peccatum, illud plane tolleret & absolveret. Adde, idem peccatum posse sæpius condonari, maxime, si poenitens ex humilitate & dolore illud sæpius confiteatur. S. Gregor. hom. 33. ita exponit: *Remittuntur ei peccata multa, quia dilexit multum.* q. d. incendit plane peccati rubiginem, quia ardet valide per amoris ignem: tantò namque amplius peccati rubigo absumitur, quantò peccatoris cor magno charitatis igne concrematur. Nota Minus diligentius minus remittitur, intellige secundum rationem & ordinem remissionis à Deo statutum, qui ordo habet, ut unum peccatum mortale etiam minimum sine aliis remitti nequeat, sed quodcumque unum dimittitur, cætera omnia remittuntur quoad culpam, sed secundum gradum dilectionis plus poenæ minusve, magis vel minus diligenti remittatur. Plura P. Cornel. à Lap. in Lucæ 7. 47.

Actor. 8. 1. *Facta est autem in die illa persecutio magna in Ecclesia.* Multi censent hoc S. Magdalene tempore S. Magdalenam cum sorore S. Marthæ, fratre Lazaro, Maximo, Marcella, & filiam ad Josepho ab Arimathia (qui deinde in Brivenit, sit taniam trajecit ibique Christum prædicans, Apostola, in pace quievit) à Judæis navi sine remis & velis impositos Dei ductu Massiliam appulisse, ibique Christi fidem propagasse. Ita ex actis S. Magdalene, & Histor. Vaticana Baron to. 1. P. Cornel. hic,

Joan. 20. 18. *Venit Maria Magdalene annuntians discipulis: Quia vidi Dominum.* En Magdalena hic à Christo fit Apostola: unde ipsa post resurrectionem Christi à Judæis pulsa in exilium & Massiliam appulsa ibidem incolarum fuit Apostola; meruit hoc incenso suo in Christum amore, fide, constantia, per quam ipsa sola Apostolis remanentibus ante solis ortum ejus sepulchrum adiit, & indefessa apud illud permansit, donec Jesum suum videret. Cornel. hic.

Ibidem poenitentiam agit, annos 86. in specu S. Mariæ Magdalene ab angelis peregrisset. Retulit Diva Eliæ in quadam apparitione, uti cum appulisset Massiliam hominibusque venerationi esset, in hanc specum miraculose delata, ibidem grandem bubali instar draconem lacertis circumdatum invenit, sed vi divina venenosa illa bestia inde abacta, locusque ille expurgatus fuit opera S. Michaelis Archangeli, qui dixit Magdalene, illam tot annis in ea specu victuram, quot vixerat Christus in terris, factaque Christi mentione usus de illo verbis. *Amor noster & tuus.* Ad refrigerium Divæ fons exiit. In aditu specus crux Crystallic instar splendida eminebat nativitat, Passionisque Christi referens mysteria. Ibidem angelorum concentus aliquoties audit quotidie, Salvator vero 110. vicibus illi ea specie, quæ in monte Thabor apparebat, apprensus, magno eandem replevit gaudio Kwiatkiewicz in Annalibus. Ibidem arduissimam agebat poenitentiam, etsi sciret remissa sibi esse peccata, de illa quispiam - Cujus totum vivere flere fuit. De eadem Petrarcha narrat.

Hic inclusa libens longis vestita Capillis; Veste carens alia, ter denos passa Decembres. Dicitur non fracta gelu, non victa pavore.

S. Gregor. hom. 33. in Evang. de illa. Cujus enim vel saxum pectus illa hujus peccatricis lachrymæ ad exemplum poenitentia non emolliant? Mihi cogitanti de Mariæ Magdalene poenitentia flere magis libet, quam aliquid dicere.

S. Mariæ Magdalene cor igneum totum toti corpori lucem affundens S. Mechtildis vidit. An Coles. Unde habuit corpus splendorem? Hæmmeus ignem perpetuum in puro corde fovebat amor. S. Mechtildi conspecta tot decorata gemmis, quot olim peccatis fuerit maculata. An. Cælest.

Pro noxis lachrymis deletis sunt tibi gemmæ, Sic Deus ex maculis efficit astra tuis, Cui pelagi gemmis, lachrymis, cœlestis adornas, Regis sacros Diva Mariæ pedes.

Alluditur hic ad illud Thren. 2. 13. *Magna est enim velut mare contritio tua.* Describitur deinde Poëtice ejus contritio, & dilectio.

Importuna licet convivis Magdalis addit; Opportuna, ut opem sentiat, ipsa venit. Accubant alii lautis ad pocula mensis, Ad Domini recubat Magdalis ipsa pedes. Abluit hos lachrymis, his dulcia oscula figens. Summo incessanter parcat illa bono. Ejus quæ multum dilexit, multa remissa Crimina, delevit quæ copiosus amor; Multi plicata suis terst peccata capillis, Dum abstergit Domini flensque dolensque pedes.

S. Julianus cognomento hospes, venatione in abdita sylvæ abductus, cervum in sequebatur, quo dum jam non procul abesset, cum sagitta icturus, convertit se repente fera, atque inusitato prodigio instar asinæ Balaam loqui cepit, eique patricidium prædixit, quippe disertis verbis significavit fore, ut parentes aliquando ipse suos perimeret. Perculit vox juvenem, quare, utid vitæ fugit à Patria exul ultroneus, sed non potuit diu indoles latere, in Principis cujusdam aula ita se advena probavit, ut in militiam, & mox in bellicum promoveretur; quo in munere ita se gessit, ut hostem arte, Principem virtute caperet, à quo multis opibus auctus prædivitem viduam in conjugem duxit. Interea solliciti parentes, omnibus in terris illum quaesierunt, nec destiterunt, donec ad arcem uxoris ejus, in qua ille manebat, pervenerunt. Nurus sola domi erat, marito ad alium locum ex negotio profecto. Excepit tantos hospites gratissimè, lautissimè, & ut nihil honoris ommitteret, in suo, sui que mariti lecto ambos collocavit. Paulo diutius in sequentem diem quiescebant fatigati ex via parentes, nurus ad templum intempe se contulit, & ea ibi versante maritus ejus domum reversus, recta cubiculum adiit, conjugem salutaturus, & ecce inexpectata res se illi offert, reperit in suo lecto duos cubantes, suspicatur uxorem in adulterio deprehensam, zeloque exardescens stringit ferrum, & utrumque momento confodit, sinitque in sanguine & lecto volutari: neque ultra inspicere, quem peremerit, è domo in publicum evolat, omnibus injuriam uxoris, & vindictam suam prædicaturus. Vix pedem extra edes posuerat, cum illi è templo redux obviam conjux venit. Expalluit ejus intuitu, & adhuc distans, sciendi aviditate, clamoribus quam ante dicebat, in publico interrogavit. Equisnam igitur in thalamo domi suæ cubaret, cui illa, lætanti voce & gestu indicavit, parentes ejus peregrè advenisse, quos censuit.

Illius Dominam Sanctior urit Amor; Dum liquefit flammis, in vas formatur honoris

Plasmatrix opus hoc est operata manus.

Ad vocem Nathan Prophetæ velut è somno evigilavit Rex David, peccatorum suorum tenebras advertit ac gratia Dei intus mota Regiæ vente contrito corde dixit 2. Reg. 12. v. Davidis. 13. *Peccavi Domino. Dixitque Nathan ad David: Dominus quoque transiit peccatum tuum.* Prosequuntur laudibus poenitentem Davidem Patres. D. Ambros. Apolog. 1. David c. 4. *Peccavit David, quod solent Reges, sed poenitentiam gessit, flevit, ingenuit, quod non solent Reges.* Dixerat quoque Saul, dixeratque Judas, peccavi, cur tamen veniam non adepti? Respondet D. Augustinus. *In simili voce, quam sensus humanus audiebat, dissimilis sensus erat, quod oculus Divinus discernebat.* S. Ambrosius confessus ingemuit culpæ dolore, & Dominum dolor intimi movit affectus, P. Sorianus. &c.

Anno. D. 309. Theodosius Imperator suorum præcipue Ruffini sualu in Thessalonicensis tumultuosos, plus quam æquitas postulabat, animadvertit; pluraque sibi indulsit, furiosus Imperatoris miles, nam festo quodam indiscriminatim nocentium ac innocentium hospitem etiam ac præcipue notæ hominum 7. millia trucidavit. Offendit violentior actus Episcopos, imprimisque Ambrosium, qui per generosas literas poenitentia monuit Imperatorem, qui multum de sua noxa anxius Mediolanum venit, sed in templum ab Ambrosio Episcopo non admissus, donec publicam ageret poenitentiam. Allegavit poenitens Princeps Davidis exemplum, responsumque ab Ambrosio retulit: Secutus es peccantem, sequere poenitentem. Peracta publica poenitentia dum ultra crates præter Laicorum morem moraretur in templo, auditus Ambrosii monitum. Purpuram facere Imperatores non Sacerdotes: obtemperavit monitis pius Princeps, ignorantiam suam excusans. De illo P. Buffieres in Flosculis. Delictum emendavit poenitentia Theodosius, tanto Sanctior, quanto illustrior, quippe infrequentior poenitens Princeps quam peccans, & raro queis omnia licent, seipsos accusant, damnantque.

A. D. 1047. Godefridus Lotharingæ Princeps dux offensus Imperatori ratione adempti sibi digna, principatus civitatem Virdunensem in Francia, quasi sacro suo victimam, redegit in cineres; ubi sacra etiam Deiparæ ædes igne consumpta est. Id piaculi loco sibi ducens Godefridus, seriam Principe dignam poenitentiam egit, nam flagellans se pallam mandavit,

suit eo honore efficiendus, ut illis & lectum concederet; fulmine percussus dixisset, heroici alioquin animi virum explicari non potest, quanto dolore tam tristem casum luxerit, agnoscensque se duplicis patricidii reum, gravitatem peccati ac misericordiam Dei perpendens, statuit crudelitatis peccatum misericordia delere. Itaque opibus omnibus in pauperes dispersis, relictis titulis, officiis cum uxore sua ad eum fluvii locum migravit, in quo plurimi trajicientes solebant periclitari, fluvium illum quidam Nilum fuisse scribunt, atque hæc, quæ narrant, in ægypto contigisse affirmant; Ad ripam igitur Nilii casam piscatoriam edificarunt, in qua advenas omnes exciperent, cibis famelicis, potu sitibundos, ac lecto lapsos, ægros deinde herbulis, & nescio quibus medicamentis recrearent, gratisque per fluvium transveharent transire cupientes, dum in illis charitatis officiis perseveraverunt precibus Divinis aliisque operibus pietatis sibi nutrem placantes & patricidium expiantes. Tandem quidam lepra fœdum in modum coopertus, medio & hyeme & nocte ex adversa ripa fluminis auditus est miserabiliter vociferari: perire se frigore, neminem esse, à quo in ulteriorem portum translatus foveatur. Nunquam charitas dormit, quocirca ad hanc vocem Julianus illico se è lecto erigens, conjuge quoque sequente ad Cymbalum advolavit, fluvioque trajecto rigentem pauperculum, ac vix præ nimio frigore stare valentem, ulnis exceptum impoluit in lintrem atque in lares suos transiecit calorem quoque excitato facie & vires illi restituit, appositum cibo neque satis habuit hæc fecisse, sed insuper lectum illi suum, uxorisque suæ apparavit, & ipse humi cubans in necessitates hospitis tam malè valentis vigilavit. Paulum temporis quieverat leprosus cum coepit carbunculi instar fulgere, ac rursus splendore conclave totum perfundere. In hac luce & ipse jam, velut roseus juvenis resurgens, cælum ascendens venisse se dixit, ut illi significaret remissum esse peccatum ipsius. Paulo post Julianus & conjux pia morte defuncti, ab eo in cælo excepti sunt, quem quia hospitem in terris habuerunt, hospitem nomen jure meruerunt. Petrus in Catal. 15. c. 56. P. Stengelius To. 4. c. 36. n. 8.

S. Thais à S. Paphnutio conversa, quidquid opum lascivo lucro collegerat, in arbis medio in cumulum congegit, & combussit, jejunans nec oculos nec manus sursum tollere, nec Deum nominare ausa, dicebatque: Qui plasmasti me miserere mei, An. Cælest. 8. Octobris.

Noxia dum innocuo consumitur igne suppellex,

davit, magnam pecuniæ vim ad extruendum templum obtulit ipsemet instar mancipii, circa laterum & muri opus suam operam impendit. Sigebert, Baron.

Pœnitentia Jacobus pœnitens, qui 40. annis in erecta speciem miraculis mirandus fuit, post multas vi-
lis Jacobi etorias victus in horrendum carnis & homicidii scelus prolapsus, tandem pœnitens toto decennio inter ossa in mortuali Crypta vivus se seplivit, miraculis iterum illustris. An. Coelest. 28. Januar.

Tunc quaterdenis annis illæsus ab igne,
Inferni flamma, & sanguine tinctus eras?
Damno Dive tuo, nobis scintilla cavenda
Quam lepidus cinis aut cana favilla-
tegit.

Pœnitentia S. Constantinum Episc. mortuum dum
stiles la- iriderent duo, videndo, in pœnam lumen
ehrymæ oculorum amisere, quod deinde flendo, pœ-
visum re- nitentiâ ducti, recipere. An. Coelest. 29.
stituunt. Januar.

Non impunè levis comitatur funera risus:
Scit celeri vindex, hunc, pede, pœna se-
qui.

Sæpe oculos rectæ, depravant gaudia, mentis,
Quos vix clarificat pura doloris aqua.

S. Raynero ereptos per frequentes pœ-
nitentiæ lachrymas oculos per miraculum
reddidit Deus, Ann. Coelest. 16. Junii.

Reddis pro lachrymis oculos ex corde do-
lenti.

Quos flenti cœli verus ademit Amor,
Pro guttis fonte, ô Fons bonitatis, & omni
Lætitiæ solidæ causa suprema Deus.

Finis Partis Primæ.

O. A. M. D. G.

COL-

COLLECTANEORUM ASCETICORUM

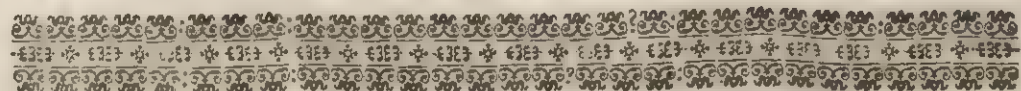
PARS SECUNDA

DECLINA A MALO,
ET FAC BONUM. Psal. 36. v. 27.

QUI ENIM VULT VI-
TAM DILIGERE, ET DIES
VIDERE BONOS &c.

DECLINET A MALO ET FA-
CIAT BONUM. I. Petri 3. v. 10. & II.

PArte priore de declinando malo, peccatis scilicet, tam in communi quàm in particulari, eorùmque pœnis actum est; nunc de prosequendo bono; de exercitio bonorum operum per varios actus virtutum tam Theologicarum quàm Cardinalium seu Moralium, per quos ad finem ultimum objectivum DEUM scilicet nostrum gloriosissimum, ac formalem beatitudinem scilicet æternam in visione DEI ac gaudio ex hac visione consistentem tendendum nobis est, insistendo Christi, Beatissimæ, aliorùmque Sanctorum vestigiis. Sit igitur

CAPUT I. DE DEO TER OPTIMO MAXIMO.

De Essentia DEI & Attributis.

316.
Essentia
Dei qua-
lis?

DEUS est ens increatum, ens sibi, & omnibus extra se sufficientissimum adesse, ens in omni genere perfectissimum, pelagus omnis esse perfectionis & bonitatis, summum & supremum bonum &c. Nec attenditur in presenti explicatione Dei ad prædicata primo essentialia Dei, ejusque conceptum definitivum: sed intelligitur nomine Dei id, cui convenit conceptus Soli Deo proprius, cum eoque convertibilis. Intelligitur item complexum hujusmodi prædicatorum. Plura de Deo ejusque essentia vide in tractatu de Deo. P. Miaskowski, & in tractatu de fine ultimo Disp. 2. pag. 141.

Dei boni-
tasim-
mensa
summa.

Cornelius à Lapide expendens illud Jacobi 1. ver. 13. *Ipsæ autem neminem tentat.* Causa est, quod Deus per essentiam bonus, ipsaque bonitas, cui repugnat omne malum, omnisque malitia, bonum enim idem est quod perfectum, & bonitas rei ejus est perfectio. Porro bonitas Dei est triplex: 1mo. Naturalis. 2do. Moralis puta virtus & sanctitas. 3tio. Bonitas beneficentiae, ut suum bonum aliis communicet. Bonitas naturalis in Deo, ut recte docet P. Lessius lib. 7. de Attrib. Dei cap. 1. est excellentia naturæ divinæ, per quam habet perfectionem omnem in toto genere entis ideoque infinitam & immensam, cum creaturæ à Deo perfectionem accipiant limitatam ad certam speciem. Deus verb omnium specierum & generum bonitatem & perfectionem continet perfectissime vel formaliter vel eminenter. Unde hæc bonitas Dei complectitur sanctitatem & benignitatem, aliæque divinæ attributa, quatenus ad naturæ divinæ perfectionem spectant. Cogita infinitam lucem, infinitam sapientiam, infinitam pulchritudinem, infinitam dulcedinem, infinitum gaudium, infinitas opes, infinitam Majestatem, infinitam puritatem, infinitum amorem &c. Hæc omnia continet bonitas divina tanquam infinitum bonorum omnium pelagus, à quo omnia bonum, quod habent, participant.

Ubi nota. Deum hanc omnimodam bonitatem habere modo eminentissimo, nimirum non accessoriam per multas & diversas formas & qualitates, sed intimam & essentialem per unam simplicissimam & eminentissimam formam, nempe per essentiam suam. Quocirca Deus sine quantitate magnus est, sine qualitate bonus, sine numero infinitus, sine figura formosus, sine tempore æternus, sine loco immensus, sine extensione diffusus, sine multiplicitate perfectus, sine situ altissimus, sine habitu sanctissimus. In ipso ergo est omnis amoris illicium, omnis desiderii consummatio, omnis sanctitatis apex, omnis motionis terminus, omnis appetitus satietas. 2do ab hac Dei bonitate omnes Angeli, homines & creaturæ suam omnem bonitatem emendicant & hauriunt; Deus enim, inquit S. Dionysius de divinis nominibus cap. 13. est superperfectus, quia scilicet ita plenus & superplenus est omnibus bonis, ut sicut fons inexhaustus exuberet & redundet perpetua & inaccessibili largitione donorum in omnes creaturas. Pertingens, ait S. Dionysius, ad omnia pariter & super omnia indefectibilibus largitionibus & nunquam finiendis operationibus. Unde patet Deum esse bonum & perfectum, quia est author omnis perfectionis, naturalis & supernaturalis in rebus omnibus, à summis & ipsi vicinissimis usque ad extrema à prima substantia separata usque ad infimam materiam & ipsius radium pertingere ad omnia; idque non semel tantum, sed assidue & indefinenter.

Jacobi 1. ver. 3. *Si quis autem vestrum indiget sapientia, postulet à Deo, qui dat omnibus affluentem &c.* Cornelius à Lapide hic. Hæc dos est propria Deo, ut det omnibus omnia & à nemine quidquam recipiat. Unde Deus nonnullis à dando dicitur aut potius agnoscitur: hoc est, quod ait Psaltes Deus à Psalmo 15. 2. *Dixi Domino: Deus meus es dando in tu, quoniam bonorum meorum non egēs.* Deus finitè pro-
317.
enim est quasi pelagus omnium bonorum, pendet ad redundans & exastuans, quod in omnia se commicina sese largissime diffundit; Verè Thomianicus Anglicus Deus, ait, dat 1mo liberali-
318.
dum.

317.

ter, non vendit sicut multi. 2do, dat generaliter non uni sed omnibus. 3tio, dat abundanter &c. Erubescat ergo humana pigritia. Plus paratus est Deus dare quam nos accipere, ait idem ex S. Augustino. Propria ergo natura & indoles Dei est dare, ut docet S. Thom. lib. 1mo contra gentes cap. 39. ubi ait liberalitatem esse virtutem maxime propriam Dei, quia solus se communicat quasi fons bonitatis. Dat affluenter. Unde nota. In Deo est infinita propensio & amor se communicandi, quæ provenit ex infinita perfectione & plenitudine essentia suæ, quæ tanta est, ut in alios se effundere gestiat & quantumcunque aliis impertiat, nihil ipse de sua plenitudine amittat. Hinc 1mo ab intra propendet naturaliter & intime ad communicationem sui infinitam, sicut res create corporeæ propendent, ut generent sibi simile. 2do, ab extra propendet, ut infinitè se, suæque bona communicet creaturis, præsertim rationalibus, puta Angelis & hominibus. Nam, ut ait Nazianzenus, sicut in rebus sensibilibus est sol, ita in intelligibilibus est Deus, sicut ergo sol ubique radios suos spargit, ut omnia illuminet, calefaciat, vivificet, fecundet, ita Deus radios beneficentia suæ in omnes & omnia præsertim in Angelos & homines spargit, ut illos luce sapientiæ suæ illuminet, indeque sui amore inflammet, vitæque gratia & gloria vivificet, ut & ipsi aliis eandem impertiant. Rursum in justificatione & sanctificatione cujusque Deus non tam se animæ communicat per gratiam, charitatem & virtutes, sed etiam per se ipsum, re enim ipsa dat Spiritum Sanctum & cum eo ceteras personas divinas, juxta illa. *Charitas Dei diffusa est in cordibus nostris per Spiritum Sanctum, qui datus est nobis.* Rom. 5. v. 5. & si quis diligit me, sermonem meum servabit, & Pater meus diligit eum, & ad eum veniemus, & mansionem apud eum faciemus. Joan. 14. v. 23. Quocirca hac sui communicatione justum ad se elevat, in se transformatur, facitque divinum, præsertim eos, qui se dedunt totos Deo, illique vacant.

318.
Dei mun-
ificentia
plus dat
quam ro-
gatur.

Nota 2do. Hæc beneficentia Dei largitas & affluentia ingens est & admiranda ex 5. capitibus, ut recte notat P. Lessius lib. 9. de Attributis divinis cap. 4. 1mum est majestas amantis & largientis &c. 2dum est conditio eorum, in quos se effundit, qui si naturam spectes, sunt homines infirmi inter creaturas rationales, si qualitatem animæ consideres, sunt peccatores, inimici, superbi, ingrati, carnales, inepti ad omne bonum, proni ad omne malum. Si corporis, sunt mortales, morbidi &c. ut R. P. Kwiatkowski, S. J. Collectanea Ascetica.

merito exclamat Psaltes Psal. 8. *Quid est homo, quod memos es ejus &c.* 3tium est bonum ingens & multiplex, quod illis partim confert, partim offert. Homini enim dedit animam rationalem, gratiam, promissionem gloriæ, Angelorum custodiam, totam mundi machinam, denique Unigenitum suum, quum est finis, ob quem confert, qui est, ut homini bene sit non Deo, quum est modus, quo se communicat & effundit, qui est multiplex. 1mus est, quod se communicat nobis, non tanquam servis, sed tanquam filiis, quos instituit suos heredes & coheredes Christi. 2dus, quod benignitatis divinæ ingenium sit demittere se ad infima, curare infirma, colligere abjecta, attollere humilia, & ubi major est inopia, ibi magis opes suas erogare &c. 3tius, quod sese communicet prius, antequam rogetur, uti patet in omnibus gratiis prævenientibus, quodque eis moveat nos ad postulandum subsequentes. Rursum quod rogatus plus det, quam rogetur, juxta id, quod orans proficitur Ecclesiæ. *Deus, qui abundantia pietatis tuæ merita supplicum excedis & vota.* Et S. Ambrosius in Lucæ 23. v. 42. recte advertit, latronem in cruce tantum petiisse, *Domine, memento mei, dum veneris in regnum tuum.* Christum verb longè plus ei præstitisse dicendo v. 43. *Hodie mecum eris in paradiso.* Nam uberior est, inquit, gratia quam precatio, semper enim Dominus plus tribuit quam rogatur. Ita Ezechias petiit à Deo sanitatem, & Deus cum illa adjecit ei 15. annos vitæ & victoriam miraculosam cæcis 185. millibus Assyriorum. Isaïæ 38. Salomon petiit sapientiam, sed Deus cum illa dedit illi ingentes opes & gloriam. 3. Regum 3. David petiit Filium, sed Deus præstitit illi Messiam, illum enim ei promissit, fecitque ex eo nasci. 2do Regum 7. v. 12. & Psal. 88. v. 4. 4tus, quod sua dona conferat sæpè in eos ingratos, impios, reprobos, juxta illud Christi. *Diligite inimicos vestros, benedicite his, qui oderunt vos &c. ut sitis filii Patris vestri, qui in cælis est: qui solem suum oriri facit super bonos & malos: & pluit super justos & injustos.* Matth. 5. v. 44. Moraliter discamus hinc 1mo liberales esse in Imitanda Deum liberaliter ei serviendo, cum ipse tam liberalitas sit liberalis in nos, quia vicissim liberalio- in nos drem in nos jugiter experiemur, certat enim vna, ipse nobiscum, & cum sit liberalissimus, non patitur se liberalitate nostra vinci. Præclare Nazianzenus Orat. de amore Pauper. *Nihil, ait, tam divinum homo habet quam de aliis bene mereri, fac calamitoso sis Deus Dei misericordiam imitando.* 2do. Cum Deo in se nihil reddere possimus, reddamus ei id ipsum in sua imagine, puta in proximis nostris, ut in eos liberaliter sapientiam, Ec 2 gra-

gratiam, ceterisque bona, quæ à Deo accepimus; effundamus. Ideo enim ille nobis dedit, tanto plura daturus, quod plus in alios effundemus. Sicut fontes, quod plus effluunt, eò plus affluunt, ita Doctor, Concionator, Eleemosynarius, quod plus dat proximo, eò plus recipià Deo. Imitemur Deum, ut petenti simplum demus duplum. Cornel. à Lap. in Jac. i. v. 5.

319. Exodi 3. v. 14. dicit Deus ad Moy-
De nomi-
seu. *Ego sum qui sum.* P. Cornel. à Lap.
ibus Dei, hic. Nota. Deus non eget nomine pro-
prio, tum quia unus est, tum quia infalli-
bilis est; Unde Attalus Martyr per contem-
ptum rogatus à tyranno, quod nomen ha-
beret Deus: Respondit: *Qui plures sunt, non
minibus discernuntur, qui autem unus est, non
indiget nomine.* Vide ergo hie dignationem
Dei, qui ad nomen nostrum uti &
colluquium se demittit. *Ego sum qui sum.*
Hebraice est. *Ero qui ero.* Ego ero, sup-
ple vobiscum, in hac tribulatione, vos eam
liberans, qui ero deinceps semper vobiscum
in omni vestra afflictione: ita P. Salomon
& Burgen. sed hoc arctius est & frigidum,
Deus dicit Dico ergo *ero qui ero*, id est, *sum qui sum.*
ego sum unde & LXX. vertunt. *Ego sum ille Ens,*
qui sum quod S. Justinus putat dici ad differentiam
quo sensu? idolorum. q. d. Idololatæ colunt idola, id
est, Deos, qui non sunt, ego vero sum
ille Ens, id est, verè existens Deus, quem
vos o Hebræi colitis; sed & hoc arctius
est. Unde dico 2do. sensus est: Ego sum
qui sum. q. d. Ego Deus nomen proprium
me ab aliis discriminans non habeo, sed
quod generalissimum est *Ens* mihi est pro-
prium. Primo quia ego sum involucrum
totius Entis, quodque in aliis certis distin-
ctum est gradibus, à me eum universali fon-
te dimanat. To ergo Ego sum qui sum
significat essentie pelagus immensum & in-
terminum, ait Nyssenus & S. Bernardus lib.
5. de consid. ad Eugen. *Deus*, inquit, est
quod est, id est, est suum ipsius & omnium
aliarum rerum esse ipse sibi ipse omnibus est, per
hoc quodammodo solus est. Et Plato Deus
est, qui universitatem rerum omnium com-
pletur. 2do. *Sum, qui sum*, id est, sum
immutabilis, constans & stabilis. 3tio.
Sum qui sum, id est, sum æternus, sum
qui sum in præsentia, ubi consuetudo, con-
tinuatio, aut perduratio & constantia rei
significatur. Thales teste Laërtio in ejus
vita rogatus, quid esset Deus? respondit:
quod principio & fine caret. Hac de causa
apud Ægyptios hieroglyphicum Dei erat
circulus. *Deus*, inquit S. Dionysius cap.
5. de divinis nominibus, est *ayum avorum*
& *Rex saculorum.*

De nobis dicitur Psal. 101. v. 12.
Dies mei sicut umbra declinaverunt. 2di Re-

gum 14. v. 14. *Omnes morimur, & quæ-
si aqua dilabimur de Deo vero.* Psal. 101.
v. 11. *Tu autem idem ipse es, & anni tui
non deficient.* ibid. v. 13. *Tu æternus Domi-
ne in æternum permanes &c.*

S. Thomas 1. 2. q. 12. ibique 320.
Theologi distinguunt hæc tria, æternitas, ævum
tem, ævum & tempus hoc modo. 1mo. quid? quid
quod tempus sit mensura durationis homi-
num & rerum corruptibilium. 2mo. quid? quid
mensura durationis Angelorum. 3to. quid? quid
verò sit duratio propria DEO. 2do. quid? quid
tempus habeat principium & finem, ævum
habeat principium sed non finem, æternitas
nec principium nec finem habeat. 3tio.
quid tempus sit mensura rerum earum, quæ
actu corrumpuntur, & intereunt; ævum
sit mensura rerum incorruptibilium, quæ ta-
men absolute desinere & interire possunt,
æternitas autem sit Dei, qui desinere, va-
riari, aut mutari nequit. 4to. quid? quid
tempus habeat successionem, æternitas perma-
nentiam, ævum partim successionem, partim
permanentiam. Licet enim Angelus
naturaliter in suo ævo semper sit stabilis
tamen continuè à Deo pendet & influxu
jugiter continuato à Deo sustentatur, quem
Deus singulis momentis subtrahere potest
& si eum subtraheret, Angelus, æquè ac
creatura quævis alia statim evanesceret.

4to. *Ego sum qui sum.* S. Hieronymus in c.
3. ad Ephes. id est, ego solus sum, quia solus
à me ipso habeo esse, cetera vero ex se, ex
natura sua non sunt, sed ex voluntate mea
habent esse &c. 5to. *Ego sum qui sum*, quia
quidquid in me est, non est accidens, sed
est meum esse, siue idem cum mea essentia,
bonitas enim; sapientia, potentia mea sunt
idem cum essentia mea. Unde S. Bernardus
lib. 5. ad Eugenium. *Deus amat ut
charitas, novit ut veritas &c.*

6to. *Sum qui sum*, id est, sum purissi-
mus, simplicissimus. 7mo. *Sum qui sum*,
id est, habeo esse universalissimum, illimi-
tatum, & infinitum, nam cum habeam esse
à me, non potuit mihi determinari ipsum
esse; hinc sum ipsum esse subsistens, in-
comprehensibile, innominabile, infinitum.
8vo. *Sum qui sum*, id est, sum causa om-
nis esse, quod res create participant, nam
quod ex se & per se est tale, hoc est cau-
sa eorum, quæ sunt talia per participatio-
nem. Ex eo ergo esse Dei increato & im-
mense sequitur, posse omnia. Hoc est,
quod canit Boëtius libro 3. de consol. Metr.
6.

O qui perpetua mundum ratione gubernas
Terrarum cælique sator, qui tempus ab ævo
Ite jubes, stabilisq; manes, das cuncta moveri.
Quem

Quem non extensa populi finge causam
Materie fluctantis opus verum insita summi
Forma boni livore carens, ita mihi.

9no. *Ego sum qui sum*, id est, annus sum,
qui habeo esse ex me. Recte ergo dixit Job.
cap. 23. *Ipse solus est.*

321. Proprium creatura-
rum no-
men Non
sum.
Nota. Sicut nomen DEI est esse, ita e-
contra creaturæ nomen est non esse, ut si
rogetur homo, sapiens, Angelus, quis est
qui vocaris? respondere possit & debeat me-
um nomen est non esse. Ego docor non
sum; idque primò, quia omnes res create
priusquam crearetur, habuit æternum non
esse. 2do. si corruptibilis est, habebit rur-
sum æternum non esse; si incorruptibilis est,
ut est Angelus, potest semper habere non esse,
quia ipse esse est in potestate DEI libere
eum conservantis & potentis omni motien-
tò illud annihilare. 3tio. quia ad id est va-
riabilis ac proinde admixtum habet non
esse: in omni enim mutatione ratio quædam
ipsius non esse includitur.

4to. quia qualibet res create, ait Plato,
plus habet non entis quam entis v. g. homo
tantum habet esse hominis, sed habet non
esse Cæli, terre, Angeli &c. Itaque homo
habet tantum unum esse & innumera non es-
se. Quam sapiens est, qui se & suum non
esse cognoscit. Ita S. Joannes Baptista ro-
gatus. Es tu Christus? es tu Propheta? re-
spondit, non sum. Jaculant se homines & vo-
lunt esse, quod non sunt; dicuntque: Ego
sum dives, Nobilis, sapiens, qui verò hu-
miles sunt & sapientes, qui se & Deum co-
gnoscunt, dicunt, Deus est bonus, Deus est
dives, est sapiens, & sanctus, ego non sum;
& per hoc meretur Divinæ sapientiæ boni-
tatis, sanctitatis, omnisque boni & esse par-
ticipes fieri. Hanc Dei notionem ab He-
bræis, ut videtur, hausertunt & cognove-
runt gentiles. Refert Eusebius, in Templis
Ægyptiorum illud Dei emblemata inscriptum
fuisse: *Ego sum, quod fuit, quod est, quod-
que futurum est, velum meum nemo un-
quam revelavit, &c.*

322.
Decem
Nomina
Dei.

Exodi 6to. v. 1. *Locutusque est Do-
minus ad Moysen dicens: Ego Dominus. v. 3.
Qui apparui Abraham, Isaac, & Jacob, in
Deo omnipotente, & nomen meum Adonai
non indicavi eis.* Notat S. Hieron. epist. 13. ad
Marcellam, apud Hebræos decem esse
nomina Dei: 1mum. Hebraice *El*, id est,
fortis. 2dum. *Eloha*, quod Deum, qua
providentem, gubernantem, judicantem ac
vindictantem significat. 3tium est *Elohim*,
quod est plurale nominis *Eloha*. 4tum est
Sabbaoth, id est, Dominus exercituum hoc
non est Nomen sed cognomen Dei; unde

semper cum alio Dei nomine conjungitur,
dicitur enim *Adonai Sabbaoth*, id est, Do-
minus virtutum vel exercituum; 5tum est
Eliou, id est, excelsus Gen. 14. v. 22.
Triplicem porro celsitudinem ac sublimita-
tem veneramus in Deo, primam *Entis*, quia
Deus est primum & summum Ens; 2dam
Causalis, quia Deus est prima causa, à
qua omnes ceteræ cause dependunt, 3tiam
Perfectionis, quia Deus est summa & infinita
perfectio. 6tum nomen est *Je ho va he*, id
est, sum qui sum, vel qui est. Unde Ex-
odi 3. dicitur, *qui est, misit me, & summi est
Adonai*, id est, Dominus, 8vum est *ja*, Halleluja
quod est abbreviatum *Jehova*, sonatque in
Halleluja. Halleluja enim est compositum
ex Hallelu, id est, laudate & *ja*, id est,
Deum. 9vum est *Saddai*, id est, munificus, li-
beralis, omnipotens, 10mum est Tetragra-
maton & ineffabile, quod vulgo *Jehova*
pronuntiatur, & 11mum est *Shema*, id est,
audite.

Queritur hic 1mo. Cur nomen tetra-
gramaton à ceteris & S. Hieronymo. Cur non
vocetur ineffabile, à Theodoro indicibile, men Jeho-
& à Damasceno ineloquibile. Putant ali-
qui, hoc nomen verè fuisse ineffabile, eò tur infalli-
quod solis consonantibus constet, cateabile,
quis vocalibus sine quibus literas conso-
nantes pronuntiare, & effari non possumus.
Verum hoc est improbabile, nam Deus sic
nomen hoc suum pronuntiavit, cum illud
revelavit & effatus est coram Moysè. Ru-
sus Moyses illud ipsum effatus est coram
Israelitis & coram Pharaone, ipseque Pha-
rao sapius hoc nomen à Moysè prolatum
respondendò repetiit. Denique frustra hoc
nomen 4. literis distingueretur, nisi illæ sua
tacita haberent puncta sive vocales, ut illis
legi & effari posset. proinde ut sit in aliis no-
minibus Dei, hominum, & Angelorum.

Dico ergo. Hoc nomen dici ineffabile,
eò quod ab Hebræis haberetur Sacratissi-
mum, & summè venerabile tanquam no-
men Dei, primum, proprium, & essen-
tiale, quod esset fundamentum & radix alio-
rum omnium nominum Dei, eò quod hoc
nomen significat ipsam immensam essentiam,
& Majestatem Dei incomprehensibilem, &
ineffabilem, & à qua cetera omnia ema-
nant. Hinc ergo factum est, ut Hebræi re-
ligionis & reverentiæ causa nomen Dei effari,
& pronuntiare non auderent. Excipe sa-
cerdotes sive Pontifices, qui in sacris, puta
in sacrificiis & in solemnibus benedictione po-
puli, & maxime ingressum Sancta Sancto-
rum illud pronuntiabant, ait. Philo I. de
vita Moysis. Unde & Josephus ait: sibi
hoc nomen eloqui nocuum nec fas esse. Cum
ergo

ergo in scriptura legentibus hoc nomen occurreret, Hebraei pro eo legebant Adonai (quod est trisyllabum) vel si cum Adonai occurreret, pro eo legebant Elohim.

Hinc factum est, ut Massoretæ, qui biblis hebraicis puncta sive vocales subiecerant, nomini tetragrammati subiecerunt puncta aliena hominis Adonai (uti 4. rationibus demonstrat Bellarminus.) Nota. Etiam Christus & Apostoli, quoties citant scripturam Hebraicam, in qua habetur nomen Tetragrammaton, pro eo nomen Dominus scilicet Adonai substituit. Unde factum est, ut Judæi ignorent, quomodo illud nomen pronuntiandum sit, sive quomodo illud pronuntiaverint Deus, Moyses, & sacerdotes, traduntque, ultimum sacerdotem qui hoc nomen Dei pronuntiavit, fuisse Simonem justum, qui Christum in templo in vulnas accepit, postea à nemine hoc nomen pronuntiandum esse, seque ignorare, quomodo pronuntiari debeat, sed cum venerit Messias, ab eo edocendos esse veram ipsius pronuntiationem, ita ipsi. Ob hanc hujus nominis reverentiam & religionem summus Pontifex illud in Tiara sua in lamina aurea gestabat, quod Alexander Magnus occurens Jaddo Pontifici procumbens humi reverenter adoravit, teste Josepho. Hinc etiam Lucanus agens de Deo Judæorum ait: *Incerti Judæi Dei*, quod scilicet Deum incognitum coleret, cujus nomen nesciret. Vide hic quanta Hebræis olim fuerit reverentia nominis Divini, quod multi Christiani per juramenta temeraria passim nominando profanant, quin & moderni Judæi nunquam audent jurare expresse per nomen tetragrammaton, sed hac formula per illud jurant: idque raro, & non nisi adacti *juro per jod he va & jod* (quæ sunt 4. literæ nominis tetragrammati) quod juramentum apud eos summum & Sacrosanctum habetur. Sic Gentilibus non licebat nomen falsi sui Dei Demogorgonis nominare, quod si quis fecisset, numerus, vel potius demon se offensum per terræ tremorem ostendebat, uti testatur Lucanus l. 6. Verissimum est hoc nomen pronuntiandum esse *jive* vel *jehove*, id est, *est* vel *erit*. Probat, Quia id nomen est idem cum eo, quod sibi imposuit Deus. Exo. c. 3. 14. dicens: *sic dices filiis Israel: Qui est, misit me ad vos*. Atqui qui est Hebraicè, dicitur *je* vel *jive* vel *jehova*, ergo idem est nomen Tetragrammaton. Plura expresse in fonte, apud Cornel. à Lap.

Quomodo pronuntian- dum No- men tetra- gramma- ton,

324. Quid si- gnificet Je- heva vel Jehova.

ficat nomen *qui est*, quod idem est cum nomine Tetragrammato. Jehova ergo, ait Masius, idem est, quod qui, ab æterno existens, ipseque sibi essentia est, & à quo pender rerum omnium essentia. Notat Vilalpandus in c. 28. Ezech. Nomen *Jehere* vel *Jehova* significare essentiam Dei in se sive ad intra: sicut *Adonai* significat eandem ratione operum ad extra; hæc de causa utrumque hoc nomen conjungere solent Prophetæ. Hæc, dicit Dominus Deus, Hebraicè *Adonai Jehova*, *Jehova*, id est, Deus, scilicet Dei in se Magistæ. *Adonai*, id est, Dominus ac sustentator omnium, quæ creavit.

Rogabit, an nomen tetragrammaton significet essentiam Dei, sicut est in 1.º Scotus & Gabriel in. 1. sent. dist. 22. censent, quod homines præsertim docti, & acuti possint cognoscere Deum in se, sicut est, ac consequenter possint ei imponere nomen significans eum, sicut est, ac tale esse nomen tetragrammaton, quod proinde proprium, essentiale & adequatum sit Deo. Verum melius D. Thom. 1. par. q. 13. censet homini in hac vita esse impossibile Deum in se cognoscere & nominare. Ratio est: quis in hac vita nemo potest Deum cognoscere intuitivè, ergo nemo potest eum cognoscere in se sicut est, plene & perfecte. &c.

Quæritur 2.º. quid symbolicè hoc Nomen Jehova significet, adeoque cur sit tetragrammaton? Respondent Hebræi, hoc Nomen significari Sanctissimam Trinitatem, simulque Verbi Incarnationem, instar hujus nominis tetragrammati plerique alia SSissimam Gentem quadriliterum nomen Deo indiderunt, sic Græci Theos, Latini Deus, Germani Gott, Galli Dieu, Hispani Dios &c. Similiter Persæ, Arabes, Assyrii, Turcæ &c. Denique omnes hæc literæ. Nominis tetragrammati sunt Hebræis literæ quiescentes, ad innuendum, quod in Deo solo vera & solida quies, ipsaque æterna felicitas, ac beatitudo consistit, & quiescit. Ipse enim est Alpha & Omega, principium & finis, ipse est centrum cordis nostri, ipse est facies & gaudium omnium Angelorum & Beatorum. Allegoricè Jehova Redemptor Israelis, ex Ægypto fuit typus Jesu, qui fuit Redemptor mundi à captivitate & tyrannide Diaboli. Hinc nomen Jesu in Jehova continebatur & representabatur, & hoc illius erat quasi ænigma, ipsumque Nomen Jesu est quasi declaratio Nominis Jehova. Hinc rursus Nomen Jesu sanctius & venerabilius est Nomine Jehova, ut ex Abulensi demonstrat P. Cornelius à Lap. Philip. 2. viv. apud eundem P. Cornelium vide plura in Exod. 6. v. 3.

An No- men Jehe- va signifi- cet essen- tiam Dei sicut est in se.

Jehova symbolicè exprimit Trinitatem & Incarnationem.

Joan-

325. Joannis 4to. v. 24. *Spiritus est Deus*: & eos, qui adorant eum, in Spiritu & veritate oportet adorare. P. Cornelius hic, Deus est purissimus & verissimus Spiritus, ergo non nisi adoratione in Spiritu & veritate delectatur, hinc spirituali mente, spirituali amore, & devotione colendus & adorandus est. Hinc patet contra Anthropomorphitas, contra Ter. libro 3. contra Praxeam, Item contra Lactantium de ira Dei. Deum nulum licet tenuissimum habere corpus, sed purissimum esse spiritum, ideoque purissimo spiritu adorandum.

Falsum ergo est illud Tertuliani axioma: *Quod incorporeale est, nihil est*. Sed videntur hi duo abusi voce corporis ac per illud non aliud quam solidam substantiam intellexisse, estò sit composita. Audi S. Augustinum hæc verba Dei explicantem lib. de Spec. c. 1. *Spiritus est Deus &c. Spiritus incomprehensibilis, incorporeus, immutabilis, incircumscriptus, ubique totus, nunquam divisus*. Idem per umbram viderunt Philosophi, quorum definitiones Dei recentet Minutius Felix in Octavio. Nimirum, quid est Deus? Respondet Pithagoras: *Deus est animus per universam rerum naturam commens, ex quo etiam animalium omnium vita capitur*. Xenophanes: *Deus est infinitum omne cum mente*, Aristoteles: *Deus est mens, qua cuncta gubernat*. Zeno: *Deus est una mundi Providentia*. Cleanthes: *Deus est animus & ratio mundi*. Unde Virgilius

Spiritus intus adest totumque infusa per artus Mens agit atque molem & magno se corpore mis- set.

Chrysippus. *Deus est vis Divina rationalis natura & satum verum*. Aristoteles. *Deus est, cujus essentia & majestas comprehendere non potest*. Solon à Sicilia Rege Hierone rogatus, quid Deus esset, primum unum, tum duos, tum tres ad considerandum poposcit dies, ac demum respondit. *Quo magis Deum cogito, minus intelligo*. S. Augustinus lib. 2. de Ord. ait: *Deum melius sciri nesciendo*. P. Kraus in Quæst. moral. At cognitio Philosophorum, quam habuerunt de Deo, sine fide non sufficiebat ad salutem. Nam S. Paulus ad Hebræos. 11. cum dixisset, v. 5. *Fide Henoch translatus est, ne videret mortem*. addit v. 6. *Sine fide autem impossibile est placere Deo*. *Credere enim oportet accedentem ad Deum, quia est, & inquirentibus se remuneratorem sit*. Probat itaque S. Paulus Henoch translatus esse propter fidem hac ratione: Henoch translatus est, quia placuit Deo; atqui non potuit placere Deo, nisi per fidem: Ergo per fidem translatus est. Probat autem Minorem syllogismi sic. Ut quis ad Deum accedat uti oportet, eumque ritè co-

Deus est remun- rator bo- norum.

lat, & ita illi placeat, debet credere quia, id est, quod est Deus & quod se inquirentibus sit remunerator, si enim quis Atheus aut Politicus putet Deum non curare res humanas, non punire malos, nec præmiare bonos, & remunerari, hic negliget Deum, nec curabit ad Deum accedere, eumque colere. Ergo ut Henoch & quivis alius accedat ad Deum, eique placeat, necesse est, ut fidem habeat, qua in Deum judicem, vindicem, & Re- Naturalis remuneratorem credat. Dices: ut quis accedat Deo ad Deum, eumque colat, sufficit ad salutem gnitio sine naturalis Dei cognitio, qua Philosophi co- fide non gnoverunt Deum esse & esse vindicem bono- rum & malorum: Ergo non est opus fide, salutem.

Resp. Negando Antecedens. Naturalis enim cognitio tantum docet amandum & colendum Deum esse tanquam authorem naturæ, & bonorum naturalium, illaque tantum ab eo esse speranda & petenda. Deus autem vult amari & coli ab hominibus non tantum ut author bonorum naturalium, sed etiam supernaturalium & æternorum post hanc vitam, nec alia ratione ad illum illiusque favorem & amicitiam accedere, illique placere, & grati esse possumus. Unde sæpe bona naturalia Deus in hac vita negat justis & amicis suis, eaque confert improbis & inimicis suis, ut nimirum doceat homines non illa præsentia, utpote vilia, caduca & exilia, sed spiritualia & æterna, utpote Deo digna, à Deo esse petenda. Deumque velle hæc, non verb illa primario & præcipue à se peti; ad hoc autem opus est fide. Sola enim fides dicit nobis Deum esse authorem non solum naturæ, sed etiam gratiæ & gloriæ æternæ: hæc enim sunt bona supernaturalia sive res sperandæ, & non apparentes, quarum argumentum est fides, ut v. 1. docuit Apostolus. Hinc ergo rectè concludit Paulus ad justificationem, ut scilicet simus amici Dei, Deoque placeamus, requiri fidem sive cognitionem supernaturalem & divinam. Nota. Deinde ad justificationem & Dei amicitiam, qua illi placeamus, non tantum hæc duo, scilicet quod Deus sit, & quod remunerator sit, sed plura alia credenda sunt, ut Deum esse trinum & unum, Christum incarnatum & crucifixum, esse se peccati tum originalis, tum cujusvis actualis expiatorem, animam esse immortalem, Apostolus tamen tantum hæc duo jam dicta recenset, non quasi hæc duo sola sufficiant, sed quia hæc duo requiruntur vel maxime ad spem excitandam, ut Hebræi & quilibet alius fortiter virtutis labores & agones obeat & sustineat, inquit Theodor. Nota denique to Remuneratorem. Inde enim contra Novantes rectè colligimus merita bonorum operum, quibus mercedem Deus sit daturus: hoc enim significat to Remuneratorem & clarius

gracè

gracæ mercedis retributor; Merces enim ad merita essentialia ordinem includit, ut scilicet omnis merces meritorum sit merces, & omnia merita mercedis sint merita. Plura P. Cornel in Hebr. IT, v. 6.

326. Actorum 17, v. 26. De Deo dicitur. *Fe-*
citque ex uno omne genus hominum inhabitare
super universam faciem terra, definiens statuta
tempora, & terminos habitationis eorum, v.
gnitionem. 27. Quarere Deum, si forte attulerint eum, ut
creatura-
rum, inveniant, quamvis non longe sit ab unoquoque
nostrum. Quarere Deum q. d. (ait P. Cor-
nel hic.) Hoc sine homines ita distribuit &
moderatur per tempora & loca Deus, ut eum
investigent & querant, cognoscant, ament
& colant: facile enim ex creaturis cognosci
potest Creator. Mundus enim est quasi ani-
mal, cujus spiritus & velut anima est Deus,
& phlegma sunt fontes & flumina, proles
sunt arbores, herbe, flores, animalia, ho-
mines, quæ omnia vivificat, vegetat, fo-
vet, alitque Deus. Unde facile ex iis inve-
niri & cognosci potest.

Si forte attulerint eum, Græcè palpent
eum, sicut cæcus in tenebris palpando præ-
tentat iter & locum. Ita Pagnin. Vatabl. &
alii. Significatur hic Deum à nobis in hac vita
videri & clarè cognosci non posse, nosque
quasi cæcos palpandi vestigia Dei puta crea-
turas ad ejus notitiam pervenire. Licet Deus
sit lux, tamen sibi soli est lux, quæ omnia
clarissime perspicit, nobis verò est lux tran-
scendens & inaccessibilis. Tiberius Cæsar
ita lucidos habebat oculos, ut in tenebris
per eorum lucem videret omnia vicina, ait
Sueton, in ejus vita: at longè lucidiores ocu-
los habet Deus, omnia ergo videns à nemine
videtur. Sensus ergo est: si forte homines
Deum attulerint non tactu corporeo sed me-
taphorico & mentali, hoc est, si mente at-
tingant, inveniant & cognoscant Deum, ut
eum venerentur, ament & invocent: cogno-
scant, inquam, ex ejus operatione & pro-
ductione frugum, rerumque omnium. Si-
cut enim cæcus, si in sylvis densissimis vel
in domo plenissima rerum sit, si vel levi-
ter se commoveat, in arbores, parietes, res-
ve alias impinget, sic ubique homini occur-
sat imò incurat Deus. Quis enim si penitus
suum corpus ejusque organa inspiciat, tot
tamque varia, si suam animam, ejus poten-
tias, sensus & actiones, si suum esse tam
mirum & multiplex consideret &c. non in-
telligat illicò esse numen intra se, quod fa-
bricam hanc instar horologii ordinavit, tueri
tur, moderetur. Non longe est ab unoquoque
nostrum Deus, q. d. Sicut mare non longè est
à piscibus, quia pisces ex eo & in eo gene-
rantur, aluntur & vivunt, illudque sentiunt,

ita Deus non longè est à nobis; quia in eo
& ex eo quasi mari omnium bonorum hau-
rimus vitam, motum, & omnia, ex quo fa-
cilè est illum attrectare & cognoscere.

Et ita attrectabat & cognoscebat ille, Inter feras
de quo Balthasar Fernandez in libro, cui educatus,
titulus Expeditiones Lusitanorum in novum in Insula
orbem. Circa annum (inquit) salutis homini-
1597. Navis Lusitana vi tempestatis ad unam bus vacua
è delertis insulis, quæ ultra caput bonæ spei agnoscebat
versus australem plagam Oceano interjacet, Deum
applicuit, ibique juvenem viginti circiter
annorum ab infantia inter feras illius loci
educatum reperit; omnis loquelæ & con-
suetudinis prorsus expertem. Hic ubi ali-
quot mensium studio artem loquendi didi-
cit, mentis suæ ratiocinia, quæ à primo
rationis usu de mira rerum creaturarum dis-
positione ac qualitatibus apud se formabat,
aperire cepit. Nimirum quoties maximum
coeli lumen (solem ita vocabat) statis
temporibus emergere de sub Oceano adver-
teret, toties sibi unius supremi rerum mun-
dialium Gubernatoris imaginem sibi ob
oculos existimabat. Quoties serenis nocti-
bus innumeram siderum congeriem effulge-
re cerneret, toties micantes supremæ cujus-
piam Majestatis scintillas radiare putabat.
Æstus maris quoties jam assurgere, jam sub-
sidere supremi alicujus Numinis potentiam,
cujus nutu & arbitrio cuncta hæc fierent,
intueri se dicebat &c. Abductus inde à Lu-
sitaniis, cum post brevem paucorum anno-
rum moram inter homines exactam, sive de-
pravatos illorum mores non ferens, sive de-
siderio prioris vitæ, cui ab ineunte ætate
assueverat, in suam profugit insulam asse-
rens: Longè clarius sibi notitiam veri Dei,
ipsam aspectabilem rerum mundialium va-
rietatem prædicare, quàm omnes illos, quos
unquam audierat Doctores; verbique divi-
ni præcones. P. Gengell, in Evers. Atheis-
mi tr. I, c. 4. pag. 27.

Act. 17, v. 28. In ipso enim & vivi-
mus, & movemur, & sumus: sicut & quidam In Deo
nostrorum Poetarum dixerunt: Ipsius enim & mus quor-
genus sumus. In ipso enim vivimus, movemur, modo.
& sumus. P. Cornel. à Lap. hic, non quasi
Dei substantia sumus, ejusque sumus pars, uti
quidam stolidè imaginati sunt, ait S. Cyrill.
l. 9. S. August. l. 4. de Gene. ad lit. sed
Imò in ipso, id est, per ipsum, ait S. Cy-
rill. Probat enim Paulus Deum dare omni-
bus vitam, inspirationem, quod in ipso,
id est, per ipsum vivamus, moveamur, &
sumus. Ergo sumus in ipso, tanquam cau-
sa efficiente, & conservante, hoc est, con-
tinuò quasi creante: Conservatio enim est
continuatio operationis, & continua crea-
tio. Deus enim conservat animam, vitam,
mo-

motum, sensum, & essentiam nostram, ea
semper in nos influendo, sicut primitus ea
creavit, perinde ac sol suos radios confer-
vat, jugiter eos emanans & produciens.
2do. Concomitanter sumus in ipso tanquam
in continente & loco divino. Prope est,
ait Seneca Epi. 41. à te Deus; & cum est, in-
tus est, sacer intra nos Spiritus sedet. Deus
enim sicut est ævum ævorum, ita & ipa-
tium & locus locorum, sine quo nullus lo-
cus est, & esse potest: sicut enim omne
esse manat ab essentia Dei, & omne tem-
pus, omnisque duratio manat ab æternita-
te Dei; ita & omne spatium, omnisque lo-
cus manat ab immensitate Dei, uti eruditè
docet noster Lessius libr. de Attrib. Divinis
ajens de immensitate Dei. Deus ergo est
quasi mare quoddam immensum, per infini-
ta spatia extensum, in quo mundus & om-
nia, quæ in eo sunt, innatant, quasi spon-
gia in Oceano, ait S. August. l. 7. Conf.
cap. 5. Doctè & eleganter S. Gregor. im-
mensitatem Dei describit l. 2. Moral. quest. 8.
Et Minutius Felix in Octavio respondens
Gentilibus objicientibus Christianos Deum
colere, quem non videbant. Imò inquit,
ex hoc Deum credimus, quod eum senti-
re possumus, videre non possumus, in ope-
ribus enim ejus, & in mundi omnibus vir-
tutem ejus semper præsentem aspicimus,
cum tonat, fulgurat, fulminat, serenat.
In Deo ergo quasi in æthere infinito vivi-
mus, & movemur, intra illum stamus, &
habitamus: ille nos penetrat sua essentia &
substantia, penetrat totum corpus & to-
tam animam, extra illum exire non possumus,
quia ubique est; & quia est immu-
tabilis, ubi semel est, semper est.

Immen-
tas Dei.

In Deo vi-
vamus.

3tio. In Deo vivimus tanquam in cir-
culo & rota nos ambiente, unde Empedo-
cles: Deus, ait, est circulus; cujus centrum
est ubique, circumferentia nusquam. 4to.
Vivimus in Deo juridicè, id est, in Dei do-
minio & jurisdictione vivimus, eoque cin-
gimur, ut ejus jus & manus evadere non
possimus, juxta illud Ps. 138. v. 7. Quo-
ibo à spiritu tuo? &c. significat ergo hæc
præpositio in nos intimè à Deo pendere,
Deumque esse quasi animam & vitam no-
stram, juxta illud S. Augustini Serm. 18.
de Verb. Apost. Vita corporis anima est, vi-
ta anima Deus est. Magis ergo pendemus
à Deo, quàm radii à sole, lumen à luce,
calor ab igne, respiratio ab halitu &c. Si
enim ille manum retrahat, illicò res omnis
cadit in nihilum, unde à Deo per creatio-
nem educata est. Et hæc est causa, cur ma-
gis Deum quàm nos ipsos, id est, vitam &
animam nostram diligere debeamus; quia
scilicet à Deo quasi à fontali principio ma-
gis pendemus, nos, totumque universum,
R. P. Kpiarkowski, S. J. Collectanea Ascetica.

cujus nos sumus pars, quàm à nobis ipsis.
Ita D. Thomas & Scholas. 2. 2. q. 26.
Art. 3.

Moraliter To in ipso vivimus significat
1mo. nos ex vita & anima nostra facili gra-
du ascendere ad Deum. 2do. to in ipso sig-
nificat Deum in manu sua habere nostram
vitam, nostrum halitum, nostrum esse, ac
consequenter nostram gratiam ac gloriam,
nostram felicitatem, & damnationem æter-
nam. In manibus tuis fortes mea. Ps. 30. v.
16. Hoc est quod Daniel intonat Baltha-
sari Regi interitum ei denuntians: Deos, in-
quit, argenteos & aureos &c. laudasti: Por-
ro Deum, qui habet statum tuum in manu sua
& omnes vias tuas, non glorificasti. Dan. 5.
23. Rursum in Deo, id est, Dei mente,
sapientia, voluntate, cura, & providen-
tia vivimus, movemur & sumus; hinc illi
continuo grati esse debemus. Hinc S. Au-
gustinus in Soliloq. c. 18. Omni momento,
inquit, me tibi obligas Domine, dum omni
momento mihi tua magna beneficia præstas. Si-
cut ergo nulla est hora vel punctum in omni vi-
ta mea, quo tuo beneficio non utar: sic nullum
debet esse momentum, quo te non habeam an-
te oculos in mea memoria, & te non diligam
ex omni fortitudine mea. Quocirca Deus si-
cut est centrum animæ nostræ: ita debet
esse & centrum omnium cogitationum, in-
tentionum, & actionum nostrarum. Hæc
physicè de esse naturali, quo naturaliter vi-
vimus, movemur, & sumus in Deo.

Mythicè hæc veriora sunt in esse & gra-
du supernaturali. Supernaturaliter enim in Mysticè
Deo vivimus per gratiam, movemur per quomodo
charitatem, aliisque virtutes, sumus per sumus in
summam unionem cum Deo; quæ divina Deo & ip-
sorum naturæ facti, sumus nova & su-se in nobis
pernaturalis creatura. Nam per justificatio- per gra-
nem novo modo fit præsens Deus in anima tiam,
justi, adeò, ut, si per impossibile prius in
ea non fuisset per essentiam, præsentiam &
potentiam, illicò virtute gratiæ & justitiæ
fieret præsens per essentiam, præsentiam, &
potentiam, ut ex D. Thoma. Suarez, ali-
isque Scholasticis ostendit P. Cornel. in
Osee 1. 10. In te ergo, o Domine! vivi-
mus, movemur, & sumus. In te, hoc est,
in tua memoria, intellectu & voluntate sem-
per vivimus, Tu de nobis semper memo-
raris, cogitas, disponis & ordinas, da, ut
vicissim in memoria, intellectu, & volun-
tate nostra semper vivas, ut nihil nisi te
memoremur, sapiamus, velimus, amemus,
ut te magis & magis in dies vestigando cog-
noscamus & diligamus.

Atque ex his collige & metire, quan-
ta sit bonitas & beneficentia divina tum præ-
F f bonitas, divina,

lens, tum potius futura, quantaque sint bona, quæ Deus in cœlis præparavit. Hinc pulchrè S. Eucherius Epi. ad Valer. *Cum Deus in hac vita tam præclara justis pariter & injustis eribuat, qualia sunt putanda, qua justis reservat? Consideremus; qui tanta dedit, quanta restituet? qui tam magnus est in donis, quam magnus erit in præmiis, si tam inastimabilis est munerantis benignitas, qua illa remunerantis? Ineffabilia sunt, quæ præparavit Deus his, qui diligunt eum; Quam magnarependet bonis, qui tam magna largitur ingratis?*

In ipso vivimus, movemur & sumus. Aët. 17. v. 28. Hæc tria quasi antistrophia respondent, & confirmant tria, quæ homines à Deo accipere dixit Paulus v. 25. dum ait: *cum ipse det omnibus vitam, & inspirationem, & omnia.* q. d. Deus dat nobis vitam: quia in ipso vivimus; dat respirationem: quia in ipso movemur; ipsa enim respiratio est motus; est enim continua inspiratio & exspiratio aëris. Rursum, respiratio conjuncta est cum motu, quæ enim habent vim motivam, respirant, unde & dum fortius se movent, magis respirant. Ipse denique dat omnia; præter vitam enim & motum multa alia habemus à Deo.

In Deo vivimus non formaliter, ut formaliter, sed effectivè. Nota. In Deo vivimus non formaliter, ut formaliter, sed effectivè, nonnulli censuerunt, ac hæretici & Apollinariani Christo homini adimebant mentem & animam, dicentes, ejus vice fungi divinitatem. Rursum nonnulli Scholastici censuerunt vitam, quæ consistit in visione Dei, fieri per solum divinitatis vel luminis gloriæ illapsam in animam, ita, ut ipsa nihil agat, nec activè eliciat actum visionis beatificæ, sed merè passivè se habeat eum duntaxat recipiendo. Hæc enim & Philosophiæ & Theologiæ repugnant: quæ docet, actus vitales, qualis est visio, intellectio, amor &c., essentialem ordinem dicere ad animam viventis, in quo sunt, ita, ut ab ea vitaliter manare & produci debeant, alioqui non actus vitales erunt, sed mortuæ qualitates & actiones: in hoc enim actus vitalis à non vitali secernitur; quod ille à principio intrinseco vitaliter procedat, hic non.

Deus concurrit ad omnes actiones. Nota 2. To in quo movemur: inde enim patet Deum immediatè concurrere ad omnem motum nostrum, æquè ac ad omnem operationem causæ secundæ, ideòque rectè ex eo concludit Apostolus; Deum non longè abesse à nobis, sed ubique esse præsentem; quia scilicet ubique immediatè non tantum nos, sed & motus, actionesque nostras omnes contingit, iisque cooperatur; adeo, ut sine ejus concursu & cooperatione nec minimum motum producere

possemus. Ita passim contra Duran. in 2. Dist. 1. 9. §. (ubi docet Deum tantum dare & conservare vim motivam, non verò concurrere ad ipsum motum) docent Scholastici cum S. Thoma 1. par. q. 18. Art. 4. ad 1. Omnis enim res pendet & manat à Deo, ergo & actio, est enim ipsa res & ens quoddam.

Sicut & quidam vestrorum Poëtarum (Syrus Sapientum: Poëtæ enim Gentilium erant Quomodo Sapientes & quasi Prophetæ) dixerunt: do sumus Ipsius enim & genus sumus. Aët. 17. v. 28. genus Virgilius ex Platone *Æneid.* 6. Dei?

Spiritus intus alit, totamque infusa per artus
Mens agitat molem, & magno se corpore miscet.
Inde hominum pecudumque genus vitæque volantum. Lucan. l. 2.
Jupiter est quodcumque vides, quodcumque movetur, Rursum
Jovis omnia plena.

Similia habet Aratus, de quo mox. *Ipsius enim & genus sumus.* Sunt verba Arati in Phænomenis. Aratus fuit Poëta antiquus & celebris Antiocho Regi in deliciis à Roma condita An. 478. patria Solensis, non multum à Tharso ac proinde Pauli ferè concivis, præclare scripsit de stellis, & de signis cœlestibus, unde versus ejus in latinum transtulit Cicero, inter quos.

A Jove principium quem nunquam mittimus ipsi.

In fatum, Plena verò Jovis omnia quidem compita. Omnes verò hominum cœtus, plenum verò mare. Et portus ubique autem indigemus Jove. Hujus etenim genus sumus. Quod hemistichium brevitas causâ tantum citat Paulus, & quia illud sufficit ad confirmandum, quod dixerat, *in illo vivimus, movemur & sumus.* Moraliter exemplo Pauli discite Ethnicorum sententias Christiano Concionatori raro & sobriè citandas esse, de quo multa noster Lorinus hic, Genus, id est, opus sent.

Gabr. Vasquez & ex eo Sanchez, genus sumunt non pro prole, sed pro opere. q. d. sumus opus & creatura Dei, unde Clemens Alexand. Ipsius genus sumus, inquit, scilicet creatione. Verum alii passim genus accipiunt pro progenie & sobole. Sic Græci Poëtæ vocant Heroes à Deo genitos, à Deo nutritos & divinos. Homo ergo est genus Dei, quia creatus est ad imaginem & similitudinem Dei, quasi Dei proles & filius, qui proinde ejus essentiam participat præ cæteris creaturis, summumque entis gradum puta naturam rationalem. Longè excellen-

tius & perfectius sumus genus, id est, filii Dei per gratiam, quæ adoptamur in filios Dei, imò sumus divinæ consortes naturæ, ut ait S. Petrus 2da Epi. c. 1. 4. Unde S. Gregor. 20. Moral. c. 16. & Beda. Genus, inquit, sumus Dei, non quia de substantia Dei parsque ipsius, sed quia per spiritum illius, & voluntariè per adoptionem recreati: nam in justificatione non tantum qualitas aliqua, puta gratia & charitas, sed ipsissimus Spiritus S. ac tota Sanctissima Trinitas nobis datur, quæ nos substantialiter sibi unit & quasi in se transformat, ut sumus ejus congeneres, & concorpores, ideòque unum genus cum eo, imò unus spiritus, ut dicitur 1. Cor. 6. 17.

Porro ex eo, quod sumus Dei genus, rectè confirmat suum dictum Apostolus, quod in ipso vivamus, moveamur, & sumus, utpote qui ita sumus Dei, ut ei, ejusque substantiæ intimè sumus uniti, ab eaque toti penetremur, & possideamur, ac consequenter quod Deus à nobis non sit remotus & ignotus, ut Athenenses putabant, sed cognitus & vicinus; non tantum loco, sed & cognatione ac substantia; quia nos sumus de genere & stirpe Dei quasi ejus soboles & propago.

Aratus enim, ut patet ex versibus ejus paulò ante citatis, ita dicit nos esse genus Dei, ut ille quaquaversum omnia (puta macrocosmum & multò magis microcosmum, id est, homines) se suoque Numine, id est, substantia, præsentia, operatione, beneficentia continua impleat & compleat, omnesque eo indigemus, utamur, & fruamur perpetim: dum scilicet in eo vivimus, movemur & sumus, ut explicat Apostolus. Deus enim velut anima mundi, quæ se per eum totum diffundit, in eoque homines quasi filios ex se ipsa & in se ipsa producit: sicut mare in se, & ex se producit pisces, ita, ut instar piscium, in Dei & Deitatis Oceano vivamus, natemur, moveamur & sumus. Quare licet in hominibus & animalibus filii à parentibus suis sint separati, in Deo tamen & loco & operatione cum eo sunt conjuncti, eò quod ipse sit immensus, omniaque impleat, penetret, & occupet. Hinc rursum, licet homo semel genitus à Patre ab eo amplius non generetur, in Deo tamen secus est: ab eo enim pendemus, ut radius à sole. Ita ergo sumus genus Dei, ut ipse nos quasi assidue generet conservando, & jugiter influendo in nos vitam, motum, omnique esse nostrum. Denique rectè probat Aratus Deo nos omnes indigere ex eo, quod ejus genus, id est, propago & filii sumus, filii enim indigent ope Patris &c. Et hic sensus est genuinus, ut patet intuitu Aratum.

A. P. Kwiatkowski, S. J. *Collectanea Ascetica*,

Hinc veteres Philosophi & Poëtæ ut Orpheus in hymnis, Varro & Philo dicunt, Deus est Deum creaturis esse Patrem & Matrem, ni-mirum ex Græco Matri Patrem & Patri Mater. 1mo. quia sicut homo à patre & matre accipit suum esse, & bona omnia, sic multò magis eadem ipse & qualibet alia creatura accipit à Deo. 2do: quia Deus est Pater per productionem & creationem universorum, universorum est & mater per beneficentiam, quæ cuncta creat, conservat, pascit, gubernat. Unde Deus Pater, cui attribuitur creatio, est Pater, Spiritus Sanctus, cui attribuitur bonitas, est quasi mater omnium. 3tio. valdè appositè Verbum caro factum est: Deitas enim est quasi Pater; Humanitas in Christo est quasi mater nostra. Ideo enim Deus factus est homo, ut qui erat Pater, esset nobis & Mater, de quo P. Cornel. in 1. Jla. c. 11. Moraliter discite hic quanta sit nobilitas animarum, quod sit cœlestis divina proles & propago Dei ac proinde indignum esse, si illa ad brutas cupiditates se projiciat, quare debere illam divinam, cœlestem vitam agere &c. ut Deum Patrem suum imitetur, ad eumque redeat. Quare quod Aratus hic, dixerunt Poëtæ cæteri nimirum animam hominis esse divinæ particulam auræ, Manilius l. 4.

An dubium est habitare Deum sub pectore nostro,
In cœlumque redire animas, cœloque venire.

Juven. Satyr. 15.
Sensum à cœlesti demissum traximus arce.

2. Cor. 1. 3. *Benedictus Deus & Pater Deus Patris nostri Jesu Christi, Pater misericordiarum & Deus totius consolationis.* Doctè cordia. S. Bernardus Sermo. 5. de Nativ. Domini. *Restè, inquit, non Pater judiciorum vel ultionum dicitur, sed Pater misericordiarum: non modo quod Pater videatur miseri potius quam indignari, & quemadmodum Pater filiorum misereatur sumentium se: sed eò magis quod misereando, causam & originem sumat ex proprio, judicandi & ulciscendi magis de nostro (ex nostris scilicet peccatis) Unus est Dei Filius unum verbum, sed miseria nostra multiplex, non modo magnam misericordiam sed multitudinem quarit miserationum.* Nota, To Pater misericordiarum attribuit Apostolus Deo Patri non Filio, ait enim: *Benedictus Deus & Pater Domini nostri Jesu Christi.* P. Cornel. hic,

Nota. Deus ab Hebræis, Græcè, latinis vocatur Pater, & maxime Pater spirituum vel animarum: quia harum nec homo, nec Angelus potest esse Pater vel creator, Ff 2 sed

sed solus Deus. P. Cornel. ad Hebr. 12. v. 9. expendens illud *magis temperabimus Patri spiritum & vivemus.*

1. Petr. 1. v. 17. *Et si Patrem invocatis eum, qui sine acceptione personarum iudicat &c.*

P. Cornel. hic. Nota Patrem vocat Deum, qui communis est tribus Personis Patri, Filio & Spiritui Sancto, hic enim est Pater, id est, Creator, Consecrator, Provisor, sic Christus in oratione Dominica nos ita orate & ordiri iussit, *Pater noster, qui es in celis.* Matth. 6. v. 9. ex quo loco perperam contendit Calvinus & Calvinistæ Deum à nobis invocandum esse duntaxat nomine Patris, non verò SS. Trinitatis dicendo: *Sancta Trinitas unus Deus, miserere nobis.* unde ipsi nomen Sanctissimæ Trinitatis è suis Calendaris, precibus, litanis expunxerunt. Perperam inquam, nam Christus iussit nos baptizare invocando Sanctissimam Trinitatem. *Ego te baptizo in nomine Patris & Filii & Spiritus Sancti.* Hinc SS. Trinitatem invocat S. Dionys. de Myst. Theo. c. 1. S. August. l. ait de Trin. Non sine causa viri sapientes Calvinum insinularunt Arianismum, iudaismi; si enim non licet invocare Filium, Spiritum Sanctum, SS. Trinitatem: ergo Filius non est Deus, nec Spiritus Sanctus, nec SS. Trinitas. Quicunque enim est verus Deus, hunc, uti adorare, sed & invocare, non tantum possumus sed debemus. Nota 2. Solus Filius qua homo erit personalis Iudex iudicans omnes homines, Pater tamen & Spiritus Sanctus erunt quoque Iudices, quia iudicabunt per Christum hominem, sicut Rex iudicat per suum Praetorem. Ita S. Augustinus tract. 21. Vide Franc. Suarez 3. p. quæst. 57. art. 1.

Quo sensu nomen Patris usurpatur in oratione Domini-
ca.

331.
Ubi Deus habitat?

Deuterono. 33. v. 27. *Habitaculum ejus sursum, & subter brachia sempiterna.* P. Cornel. hic. *Habitaculum ejus sursum*, quia Deus habitat in se, suæque æternitate, item in coelo empyreo, ubi suam majestatem & gloriam Sanctis exhibet. Hebr. *Habitaculum Dei est antiquitas*, id est, æternitas, ait Cajetan. *Et subter brachia sempiterna.* q. d. O Israel Deus auxiliator tuus licet habitet sursum, non tamen inferiora & res humanas tuasque negligit, sed eas curat, regit, & providet, quia sub coelo habet potentiam suam brachia sempiterna, infatigabilia & omnipotentia, quibus mundum, omnesque res mundi complectitur, stringit, movet, dirigit, protegit, & gubernat. *Morale.* Ascende ergo o anima, quæ hic cum culicibus & pulicibus, cum gleba & luto luctaris, extende te; ascende ad ascensionem coeli ad Deum tuum, qui habitat in altissimis montibus æternitatis, ibi posita dispice & vide, quam modica sint, quæ hic te sui vel

cupiditate alliciunt, vel terrore percellunt, vide quàm exilia & fragilia sunt omnia, quæ terræ puncto continentur. &c. unum ergo summum & immensum bonum ambi, cætera parvi æstima &c. æterna cogita.

Actor. 7. v. 48. *Sed non Excelsus in manufactis habitat, sicut Propheta dicit. q. d. Deus propriè non eget, nec habitat in domibus, puta in templis manufactis fabricarum, ipse enim est Hebraicè Elion, id est, Excelsus & Altissimus, qui non tantum terram, sed & celos omnes sua majestate & gloria æquè ac situ & immensitate transcendit, ideòque ubique est, & ubique latrà colendus.* Notat Stephanus Judæos, qui Deum templo suo delectari, eique quasi affixum putabant, unde putabant se esse invictos; Deum enim nunquam passurum domum suam capi & possideri à Chaldæis. Hinc Hierem. cap. 7. v. 4. templi Dei excidium prædicenti exclamabant. *Templum Domini, Templum Domini, Templum Domini est.* Dicit ergo Stephanus, ne insoleatis vestro templo, ejusque ritibus Judaicis, quasi illi perpetui sint futuri, neve despiciatis Christum & Ecclesiam quasi adhuc carentem templo, nam suo tempore non unum ut vos sed plurima & augustissima habebit templa. Deus enim propriè non habitat in templo, ut vos putatis, sed formaliter habitat in se ipso, suæque divinitate, immensitate, participativè verò & effectivè per operationem habitat in toto mundo, præsertim verò in mentibus fidelibus & sanctis, quales nunc habent Christiani non Judæi, sicut Propheta dicit Isaiæ cap. 66. P. Cornel. hic. Si quæras, ubi Deus exstitit, antequam mundum condidit? Respondet Tertullianus lib. contra Praxeam cap. 1. *Ante omnia erat Deus solus & ipse sibi & mundus & locus & omnia.* Nec incongruè de exstitit antequam mundum condidit? *Ubi Deus?*

Ad quæstionem quoque, ubi est Deus? respondit quispiam nervosè. Intra te, nisi nequam sis: à peccatoribus enim ille longè est. Quamquam & in peccatoribus est per vindictam, qui in justis est per gratiam. P. Joan Kraus in quæsti. Moral.

Attributum Divinum in stricta acceptione est perfectio divina absoluta necessaria communis toti Trinitati secundum modum nostrum concipiendi resultans ex conceptu primo essentiali Dei significata adjectivè sive per modum adjacentis. Nota 1mo. Per perfectionem non intelligitur elaboratio

boratio sed prædicatum intrinsecum ex se prudenter æstimabile & appetibile. 2do. Dicitur perfectio necessaria, ut excludantur prædicata libera Dei, quæ non sunt necessariò ex essentia. 3tio. Dicitur absoluta, ut excludantur prædicata relativa, quæ sunt subsistentiæ, subsistentia autem non potest venire nomine attributi. 4to. Dicitur communis toti Trinitati, sicut enim essentia est communis, ita & attributa, quæ profuunt necessariò ex essentia. 5to. Dicitur ex modo nostro concipiendi &c. Nominis enim attributorum veniunt perfectiones, ex vi enim nominis attributum est, quod attribuitur alteri in suo esse constituto, non est verò quid realiter consequens, quia inter essentiam & attributum nulla intercedit distinctio realis aut objectiva. 6to. Dicitur *Adjectivè*, Perfectiones enim, quæ sunt de linea substantiæ & quæ significantur substantivè, qualia sunt substantia, spiritus, communiter excluduntur à ratione attributi &c.

Attributa ergo Dei sunt. 1um. Infinitudo, quod scilicet Deus sit infinitus, illimitatus in perfectione, quod careat termino perfectionis in omni genere. Hæc infinitudo est prædicatum transcendens omnia attributa, est prædicatum negativum quoad dici, quoad rem positivum, cum negat negativum scilicet finem & terminum, qui est negatio ulterioris perfectionis. 2dum. Simplicitas Dei, quod scilicet Deus careat omni compositione, ens enim, quod dicit compositionem, defectuosum est, unaquæque enim pars dicit carentiam perfectionis alterius compartis. 3tium. Quod Deus sit actus purus, excludit enim omnem potentialitatem tam objectivam sive Logicam, quia excludit indifferentiam ad existere vel non existere, est enim ex ratione entis à se determinatus ad existendum, quam potentiam subjectivam, quia excludit perfectibilitatem & complebitatem sui, per actum ulteriorem aliis non esset perfectissimus, non haberet enim omnem perfectionem per identitatem, non haberet enim perfectionem actus ulterioris, per quem esset complebilis. 4tum. Immobilitas Dei, ex ratione enim actus puri sequitur immutabilitas, quia sequitur, quod Deo repugnat sive de novo esse sive perfectionem aliquam acquirere aut perdere, quod est immutabilitas. 5tum. Omnipotentia, quod scilicet Deus sit talis ens, quod in sua virtute contineat omne id, quicquid extra Deum est, possibile est enim perfectionis infinitæ, quale non esset, si non contineret in sua virtute quicquid est possibile. Jam autem eo ipso, quod Deus sit Omnipotens, debet esse liber, quia potest non solum ex nihilo producere effectus,

sed etiam illos in nihilo relinquere, si enim non posset, eo ipso non esset Omnipotens. Quodsi autem est liber, debet esse intellectivus, cum actus primus proximus libertatis includat cognitionem. Debet etiam esse vivens, cum liberum & intellectivum dicit formaliter rationem viventis.

6tum est Unicitas Dei, quod scilicet Deus sit ens unicum, aliàs non esset perfectissimum, posset enim concipi illò perfectius, illud scilicet, quod esset unicum, conveniret enim illi specialis perfectio, quæ non conveniret realiter multiplici, conveniret scilicet omnibus præstare. Nota. per unicitatem non intelligitur hic unitas transcendentalis, qualem dicit quodvis ens, sed unitatem singularitatis, vi cuius Deus ita est unus, ut non sit dabile ens illi quoad naturam, simile stat verò hæc unicitas in Deo cum Trinitate Personarum, cum in Deo sit una essentia. 7mum Attributum Dei est Immenitas. Porro immensum esse Deum est Deum ex sua entitate esse formaliter & ultimato determinatum ad coexistendum quibusque spatiis possibilibus absque mutatione. Est autem perfectio simpliciter simplex esse Deum sic determinatum: quia talis determinatio præstat hoc, ut Deus operetur modo præstantissimo, scilicet per perfectissimam sui applicationem; hic verò modus est præstantissimus, facit enim, ut causa, si aliunde esset debilis, tantò melius agat; quò minus distat.

Advertendum hic 1mo. Immenitatem prout hæc est attributum analogicè correspondere præsentia seu ubicationi creaturarum, absolute non respectivæ. Absoluta est adæquatè intrinseca creaturæ, respectiva extrinseca. Advertendum 2do. ultra immensitatem Deo adæquatè intrinsecam admittendam esse semiextrinsecam seu Ubiquitatem, vi cuius Deus coexistit omni loco reali, absoluta enim immenitas est, vi cuius Deus est determinatus ad coexistendum quibuscunque spatiis possibilibus, si existant. Advert. 3tio. Deum pluribus modis generaliter existere in creaturis. 1mo. per essentiam. 2do. per præsentiam. 3tio. per potentiam, seu ut dicunt, per illapsum; speciali autem modo inest justis per gratiam, Beatissime inerat per inhabitationem &c. Advert. 4to. Deus existit in loco reali illum formaliter se ipso implens & omnia corpora, licet simul nullo loco extrinseco terminetur.

8tum Attributum Dei æternitas. Deum esse æternum est esse ex sua entitate formaliter & ultimato determinatum ad existendum semper & in omni tempore, quod scilicet

333.

Ubiquitas Dei,

332.

Attributa Dei quæ?

boratio

quitur tum ex immutabilitate Dei tum extratione entis necessariò existentis. Adverte hic competere æternitati Dei illam Boëtii lib. 5. de Consol. Philos. definitionem, æternitas est interminabilis vitæ tota simul & perfecta possessio. Dicitur tota simul, Deus enim vi indivisibilissimæ suæ entitatis est determinatus ad coexistendum omni tempore creato & creabili; unde in Deo nihil est præteritum, nihil futurum sed unicum nunc semper stans, ut loquitur Augustinus. Non competit hæc definitio æternitati creatæ, quia hæc, si daretur, non esset tota simul, sed haberet partes sibi succedentes. Plura vide in Theologia Scholastica P. Miaskowski in Tracta. de Deo.

§. II.

De Omnipotentia Dei elucete in Mundi creatione.

334. **De mundi creatione.** **Gen. I. ver. 1. In principio creavit Deus Cælum & terram.** Cornel à Lap. hic, **In principio.** 1mo. S. Augustin. Ambrosius, & Basilius in principio inquirunt, id est, in Filio; per Filium enim quasi per ideam & sapientiam Patris omnia esse creata, docet Apostolus ad Coloss. 1mo. v. 16. Verum hæc est expositio Mystica, & Symbolica. 2do. Idem & Concilium Lateranense cap. Firmiter. In principio inquirunt, id est, in primordio sive initio non æternitatis, non ævi, sed temporis & mundi, quando nimirum simul cum mundo coepit mundi duratio, puta temporis &c. Nota. Deum creasse Cælum & terram non in tempore, sed in initio temporis, id est, in primo temporis momento, puta in primo mundi instanti. 3tio & simplicissime in principio, id est, ante omnia, ita, ut Deus nihil creaverit prius, vel ante Cælum & terram. Hunc sensum adfert quoque S. Augustinus, uterque hic sensus genuinus est & literalis.

Creavit propriè scilicet ex nihilo, ex nulla materia præexistente. Ita illa Mater Machabæorum lib. 2. cap. 7. **Peto nate, ut aspicias in Cælum & terram &c. quia ex nihilo fecit illa Deus.** 2do. **Creavit,** id est, solus (ut ait Isaias cap. 43. v. 24.) per se, suamque omnipotentiam. 3tio. **Creavit Cælum,** non quòd illo indigeret, sed quia bonus est, & quia hac ratione Deus voluit bonitatem suam mundo communicare. Unde Augustinus. Cælum & terra clamant Domine, ut amemus te,

Tripliciter considerandæ sunt creaturæ. 1mo. considerando, quid sint? Ex se scilicet nihil & ad nihilum tendunt, 2do. quòd

sint ex dono Creatoris, bonæ, pulchræ, stabiles & æternæ, itaque opificis sui imitentur stabilitatem. 3tio. quòd illis Deus utatur ad hominum punitionem & præmiationem. Hinc audimus omnem creaturam hæc tria nobis inclamantem **Accipe. Redde. Fuge.** Accipe beneficium, Redde debitum, Fuge supplicium. Prima vox est famulantis, 2da admonentis, 3tia comminantis. Nota. plici creaturam creasse Cælum & terram jubendo & turarum dicendo: Fiat Cælum & terra, ut expresse contemnetur 4. Esdræ. 6. verbo inquit Domini platione. Cæli firmati sunt. Unde infert S. Basilius, qua potestate, arte, libertate Deus fecit hunc mundum, eadem potest plures & alios creare, annihilare; Mundus enim respectu Dei est quasi stilla similæ & quasi guttatoris, ut dicitur Isaiæ 40. v. 11. Sapientia. 11. v. 23. Hinc & Deus dicitur tribus digitis appendere molem terræ, Causæ creationis Causæ mundi & creaturarum puta Cæli & terræ creationis scilicet materialis est nihilum, formalis est mundi. forma Cæli & terræ, efficiens est Deus, Finalis est bonum, non Dei sed nostrum. Deus enim, qui in se ipso per totam suam æternitatem fuerat beatissimus, creaturis nullo modo beatior effectus est, sed per eas volebat se effundere in creaturas & hominem, sicut mare redundas se ipsum in litus effundit.

Cælum & terram. Maximè probabile est per cælum hic intelligi primum & summum scilicet Empyreum, quod Paulus vocat Cælum tertium. David Cælum Cæli, quod Empyreum sedes est Beatorum, ut passim omnes docent contra Eugubinum. Primo itaque die Deus ex cælis tantum creavit Cælum Empyreum, illudque omni suo decore ornavit & perfecit. Probatur hæc sententia; quia firmamentum, id est, cælum 8vum & orbes vicini non tantum ornati, sed re ipsa facti & creati sunt 2do die (ut patet versu. 6.) ergo non primo. Cælum ergo primo die creatum, non est aliud, quam Empyreum. Est hæc sententia P. Clementis, Theodreti, Bedæ, Magistri sententiarum, Molinæ, & aliorum, adeò, ut hanc sententiam S. Bonaventura asserat esse communior; Catharinus verò verissimam. **Et terram** puta globum terræ cum abyssò, ut sequitur, id est, aquarum mole terræ infusa & superfusa, seque porrigente usque ad cælum Empyreum. Hæc ergo tria primò omnium creata sunt, scilicet cælum Empyreum, terra, & abyssus, id est, aquarum moles omnia occupans à cælo Empyreo usque ad terram, ex qua abyssò sive aqua partim extenuata, partim densata, atque solidata facti sunt cæli omnes sive firmamentum die secundo, & omnia astra die quarto; Est hæc sententia S. Petri & Clementis. S. Basilii, V. Bedæ, Molinæ 1. p. tit. de opere. 6. die,

dier. proinde ac aliorum plurium. Et ratio est; quia inter Empyreum & terram non fuit vacuum, hoc enim inane fuisset ingens & immane atque contra naturam. Fuit ergo inter Empyreum & terram corpus aliquod, aqua scilicet velut Moyses ait, abyssus, id est, sine fundo aqua impenetrabilis immensa, ut testè infert Beda & alii.

336. **Quando & ubi creati sunt Angeli.** **Quæres.** Ubi & quando creati sunt Angeli? Putarunt aliqui eos creatos esse ante mundum, ita Origines, Basilius, Nazianzenus, Ambrosius, Hieronymus, Hilarius. Alii putant eos creatos post mundum. Ita Acatius & Gennadius in catena. Verum dicit P. Cornelius illos simul cum mundo in principio temporis esse conditos, idque in cælo Empyreo, sunt enim ejus cives & incolæ. Ita S. Augustinus, Gregorius, Rupertus, Beda, Magister, & Scholastici, imò Concilium Lateranense sub Innocentio III. Firma, inquit, fide credendum est Deum ab initio temporis simul utramque de nihilo condidisse creaturam spiritualem & corpoream, Angelicam & mundanam. Quæ verba licet D. Thomas & aliqui alii putent aliter accipi posse, scilicet quasi obiter dicta de Angelis, propriè verò dicta contra Origenem, qui censuit animas creatas esse ante corpora: tamen nimis diserta & clara videntur, quam ut alio torqueri possint unde videtur hæc nostra sententia, ait P. Cornelius, jam non tantum esse probabilis, sed & certa de fide, hoc enim asserit & definit ipsum Concilium. Nota. Moyses non meminit creationis Angelorum, quia scribebat rudibus & crassis Judæis, iisque ad idololatriam pronis, qui faciliè Angelos pro diis coluissent. Tacitè tamen eos insinuat cap. 2. v. 1. **Perfecti igitur sunt cæli & omnis ornatus eorum.** Ornatus enim cælorum sunt stellæ, & Angeli.

Angeli boni in cælo pugnant contra malos. Dux bonorum Michael.

Apocalypsis. 12. v. 7. **Et factum est prælium magnum in cælo: Michael & Angeli ejus præliabantur cum Dracone.** P. Cornel à Lapide dicit historicè hic alludi ad prælium Luciferi cum suis gestum contra Michaellem, ejusque assclas in cælo, illud enim hic clarissime perstringitur, sed per hoc prælium symbolicè significatur bellum, quod Lucifer in dies agit contra fideles in Ecclesia, eorumque tutelares Angelos: prophetice verò & genuinè ad literam significatur prælium, quod ipse geret acerrimum & ultimum in fine mundi contra Sanctos. Tunc ergo præliabitur Michael defendendo suos hocce fideles in judicio Dei, præsertim post eorum mortem contra accusatorem Diabolum.

S. Michael Dux omnium. Ex hoc loco colligunt Doctores, ait P. Cornelius, S. Michaellem fuisse & esse Prin-

cipem omnium Angelorum, qui in Dei obsequio ac consequenter in cælo perstiterunt, gelorum. sicut Lucifer fuit Princeps omnium cadentium. S. Basilius, Homilia de Angelis. **Tibi & Michael Duci supremorum spirituum, qui dignitate & honoribus cæteris omnibus prælati es supremis spiritibus, tibi, inquam, supplico.**

337. **Tres sunt Hierarchiæ Angelorum.** In prima sunt 1mo. **Angeli,** qui sunt ideæ, imagines benigntatis, pieratis Divinæ, qua Deus creaturas suas fovet, protegit &c. 2do. **Archangeli,** qui sunt imagines Majestatis, auctoritatis, gravitatis Divinæ, qua Deus omnia cum potestate operatur, 3tio. **Virtutes** sunt imagines virtutis, efficacitatisque Divinæ, qua Deus potest omnia, quæ nobis miracula sunt, efficere facillimè. In 2da Hierarchia 1mo. **Principatus,** sunt imagines originis Divinæ, qua Deus est principium omnis entitatis, rerumque origo omnium, omnium Primus & Princeps, hanc perfectionem Dei se ipsis repræsentant Principatus, 2do. **Potestates** imagines omnipotentia Dei ad omnia possibilia se extendentis. 3tio. **Dominationes** sunt imagines absoluti Domini Dei, eminentis, alti. &c. Itaque Deus creavit Dominationes, quæ Deum esse Dominatorem, absolutumque Dominum clamant non voce sed entitate ac esse. In 3tia Hierarchia sunt 1mo. **Throni,** sunt imagines justitiæ, æquitatisque Dei repræsentantes entitatem suam judicis, Decreta Dei esse justissima, immutabilia &c. 2do. **Cherubini** sunt imagines sapientiæ Dei repræsentantes Divinæ cognitionis ac scientiæ omnimodam plenitudinem &c. qua Deus omnia novit & plenissime intuetur 3tio. **Seraphini** sunt imagines charitatis Dei; repræsentant enim, quantum creaturæ fas est, quomodo se ipsum Deus & omnia alia in se ac propter se ac ipso se amat. Itaque Seraphini sunt amores Dei creati, tot modis Deum ignitissime amantes ipsi sunt, ardentesque, quot ipsi sunt: Substantia enim eorum amor est Dei, eo quidem sensu, quo Bernardus libro de consid. non dubitavit dicere, Seraphini sunt id, quò amant Deum. Sic enim conditi sunt, ut sint amans substantia & amor substantialis. Ex P. Druzicki Exercit. par. 11.

In 1mam ad Coloss. cap. 16. Cornelius à Lapide dicit Dominationes, id est, Dominantes. Principatus, id est, Principes & principatum tenentes. Potestates, id est, potentes & potestate præditi. Abstracta ponuntur pro concretis. Idem in 1mam ad Ephes. 2. Non explicat, quid Potestates, quid Virtutes, sed dicit fore, ut in cælo videamus. S. Gregorius Homil. 24. in Evangel. ut in Festo S. Michaelis ordinem Angelorum describens ponit Angelos, Archangelos,

los, Virtutes, Potestates, Principatus, Dominationes, Thronos, Cherubim, atque Seraphim.

338. De Angelis præcipue ex scriptura notis.

Post Christum, ejusque Matrem in omnibus creaturis Dei major nemo surrexit in donis gratiæ Michael, qui etiam in naturæ donis ipso Christo & ejus Matre major est. 2do. Idem non tantum Angelis, atque Archangelis, sed omnibus omnino omnium Angelicarum Hierarchiarum spiritibus major est, atque maximus & supremus, in hoc conditus, ut sit supremus Dei, ac in specie Verbi Incarnati amator atque societatis seraphicæ caput. 3to. Idem est Zelator ferventissimus Dignitatis Dei, 4to. Exercitus Angelici Prædux, Ecclesiæ Angelicæ caput. 5to. Primus Verbi Incarnati Confessor, Pro-pugnator. 6to. Primus Luciferi caput con-changeli trivit. 7mo. Ecclesiæ Christi Dux, Præses, Excelsior. 8vo. Omnium Sanctorum Antia beneficiorum Custodum, hominum, Urbium, Regnorum, &c. qui rerum species, cælos &c. moderantur, supremus moderator. 9mo. Ecclesiæ DEI signifer, qui etiam temporibus Antichristi venturus est præliari pro populo DEI juxta prædictionem Danielis. Idem in die judicii signum Crucis sive illius veræ, in qua Christus pendit, sive ad instar ejus efformatæ præferet, & eodem Diabolum cum Angelis, hominibusque affectis in puteum abyssi præcipitabit. 10mo. Idem omnium animarum in Domino decedentium exceptor est. Idem omnium in Christo morientium præcipue sibi addictorum extremo agoni præest, Amator amatorum JESU & Mariæ &c. P. Druzbicki in Fasci. Exercit. Ille nos dijudicaturus dicitur nomine Christi, Tantæ est misericordiæ, ut de illo Theodoretus, Nulla earum virtutum, quæ super cælos sunt, vult populum nostrum alicujus boni compotem fieri propter multa videlicet scelera nisi solus Michael &c. Eo tempore, quo omnes alii Angeli detestabantur populum Dei, ipse unus proterit & in libertatem vindicavit eundem.

S. Michael Judex in causa animarum à Deo constitutus, cum sententiam ferret de summo Pontifice Jesu sive Josua filio Josedei, quem malus Dæmon multorum criminum accusabat, Nempe quod in Pontificali munere admodum negligens & remissus extitisset, neque operam dedisset, ut populus legem Divinam doceretur, veritatemque cum infidelibus matrimonia non impedivisset, quia suosmet ea fratres filiosque contrahere permisisset; Sanctus Michael benigno Josuam vultu aspexit, diabolumque abegit, noxarum ei à Deo remissionem impetravit, eamque ante mutationem, ut vir Sanctus evaserit, Angelumque eundem Dei nomi-

ne sibi pollicentem audiverit fore, ut si in bonis ceptis constanter perseveraret, plurimos ad sui custodiam Angelos acciperet. Zachar. 2. & 3. Vide Cornel. Riber. Sanctum. Maldon. & alios. Item Salian, Annal ubi de hoc Josua ait. P. Nieremberg. lib. de Amore erga B. V. cap. 6.

Refert Divus Anselmus triplici Dæmonis insultu Osbertum sui Ordinis Religiosum impetum, & defensum à S. Michael. 1mus fuit de peccatis ante baptismum. Responsum: illa per ingressum in Religionem remissa. 2tus de peccatis in Religione commissis. Responsum: illa per obedientiæ opera, per diuturnam molestæ ægritudinis tolerantiam deleta.

In montem æternitatis, in montem Oreb iter ducturi S. Michaelis opem invocemus. B. Oringa virgo (ut refert Bollandus noster in ejus vita 10. Januarii. c. 2.) ad Garganum montem, ut D. Michaeli, in quem singulari affectu ferebatur, venerabunda vota sua deferret, tendens, obvium habuit monstrum, quod ferali incurfu in eam irrere parabat, sed cum illa ad Divum Michaellem supplex recurisset, illico auxilantes duo equites toti candidi à cœlesti aula submissi sunt, qui atrum illum equitem in fugam egerunt. S. Henricus Imperator dum judici sistendus omnia opera sua bona & mala in lance pensitari cerneret, bonis porro præponderantibus Sanctus Michael Archangelus malignos hostes arcut, & fugavit. Baron. A. D. 1087. P. Engelgr. in Festo S. Michaelis.

Seraphicus Franciscus 40. dies præter Quadragesimam in honorem S. Michaelis inedia se maceravit. A. C. 1000. Ottho III. Imperator Romanorum teste Petro Damiano Romæ in Apuliæ Montem Garganum ad ædem Sancti Michaelis nudis pedibus contendit (sunt 50. millia Germanica) idque suasu Sancti Romualdi, ut crimen paulò ante commissum hac corporis afflictatione expiaret P. Drexel, in Horolog. Hora 12. Noctis.

Anno Domini 1282. Lithuani JazWingis juncti Poloniam disento alia expeditione Lescio nigro vastaverant, prædamque magnam abegerant, ac illa onusti revertabantur, cum Lescus sed nonnisi millibus suorum stipatus, persecutus eosdem ac duplo majorem hostis exercitum animadvertens, intra spem & metum, longo itinere sessus somno opprimitur, in quo ab Archangelo Michael sponione certæ victo-

Libra judicii.

riæ excitatus hostem aggreditur, ac felicissime ne uno suorum amisso invalores alienorum profligat 13. Odrobris JazWingorum reliquis penitus deletis. Cromer. Canes ipsi, qui captivos pro tunc sequebantur Polonos, fervente pugna ferocissimos hostes morsu invadebant, quasi Dominorum injuriam, quos injuste, ac canina ut dicitur Polonice causa, hostes aggressi fuerant, vindicarent. Starowolski. In gratiarum actionem pro hac victoria Lescus Lublini Collegiatam extruxit Ecclesiam.

339. Sanctus Michael stigmata Sancto Francisco impressisse censetur. Aliqui existimant ipsum Christum in propria Persona Sancto Francisco apparuisse, cum tamen Doctissimi quique Theologi Seraphim, Christum crucifixum representantem fuisse tradant. Ita præter alios sentit P. Nicolaus Serarius (in c. 1. Josue q. 45.) ubi ait: Quis verò iste Seraphim? Quis, cui se ipsum in ætissimæ charitatis ara positum representandi, sacrasque suas plagas in sacris membris conformandi vim & auctoritatem imponere dignatus est Dominus noster Jesus Christus? Quis nisi Sanctus Michael, quem è cœlestibus mentibus præcipue venerari solebat ipse sanctus, quem, eo ipso, quod sibi tunc indixerat, & jejuniis & solitudine, & diurnis nocturnisque precibus colebat. Idem sentit quoad impressionem stigmatum Sancto Francisco per Sanctum Michaellem P. Blasius Viegas in 12. Apocal. c. Secti. 18. Carolus Stengel. de Sancto Michael c. 37.

S. Michael in periculo juvat. Sanat.

Fuit celebre Constantinopoli Templum dictum Michaelium; de quo Nieremb. lib. 7. cap. 50. Nullus gravi quopiam casu, aut ineluctabili periculo, aut ægritudine incognita, morbo denique incurabili circumventus, qui ibi Deum orans imploraverit, non facile opem, & auxilium invenit. Stengel. Tempore Michaelis Imperatoris & Theodoræ ejus Matris (inquit Pantaleon) erat vir quidam nomine Marcianus, qui à teneris unguiculis fuerat cerifer venerandi hujus templi. Carolus Stengel.

P. Cornelius à Lapide in Daniel 6. v. 2. dicit non esse diversa Angelorum officia assistere & ministrare, solent enim, qui ministrant, astare Domino. Ita Gabriel, qui est ex assistentibus, est & ex ministrantibus. Missus ad Beatissimam. Ita Michael Angelorum & consequenter Seraphinorum Deo assistentium est primus, Ministrat & pugnatur pro Ecclesia.

S. Michael unus tantum.

Porro quod vir doctus scripsit duos esse Michaelis unum Seraphinum victorem Luciferi, alterum Archangelum custodem Ecclesie. R. P. Kwiatkowski, S. J. Collectanea Ascetica.

ecclesiæ, novum est & hæcenus inauditum ac sine autoritate æquæ ac necessitate assertum. Hæc ad verbum Cornel. in Danielis cap. 10. v. 13.

Communis quidem opinio tribuit Luciferi præ omnibus Angelis naturæ præstantiam, sic Origen. Gregor. Isidor. Bernar. &c. Probabile tamen Luciferi esse naturæ superiorem S. Michaellem.

Cherub vocatur ab Ezechiele Lucifer. Tu Cherub extensus, & protegens. Ezechielis 28. v. 14. At superioris ordinis Michael Seraph appellatur, & Daniel 10. dicitur, Michael unus de Principibus primis. Væ mundo à scandalis Matthæi 18. Michael homines scandali molitores adversus fideles potentissime trucidat, licet Michael hominum naturam ardentissimo affectu prosequitur, in scandalosos tamen hostiliter insurgit, Josue aciem adversus hostes dirigenti visus est Michael stricto gladio, eumque animavit, ut manum conlanceret cap. 5. de quo Pantal. Jesu Nave aciem dirigenti contra adversarios visus est Michael stricto gladio & hortatus est, Pantal. V. Diac. Ad Gedeonem solaris instar radii venit, & ab ipso tanquam Divinus & cœlestis Angelus est adoratus, & eum cum trecentis solis animavit adversus maximè impiam & infinitam Madianitarum multitudinem. Idem inquit 185. millia execrandi & impii Sennacherib Regis Assyriorum in uno momento (de quo 4. Regum 19.) noctu morte affecti, & ab ejus tyrannide liberavit pium Regem Ezechiam cum civitate Jerusalem.

2. Thesal. 1. v. 8. Tunc revelabitur ille iniquus, quem Dominus Jesus interficiet spiritu oris sui. Divus Thomas censet, quod Michael interfector est Antichristum in monte Oliveti, unde Christus in cœlum ascendit. P. Anton. Mendoza in paneg. Mir. de S. Michael. Ad, S. Michaellem devota precitio.

Militiæ Princeps Cœlestis Duxque supreme Dum veniet lustris hora suprema meis Adsis Dive, mei ductor certaminis, oro, Ne me Tartareus vinciat ille Draco, Quem tu, belligero felix certamine, victor Fecisti in celerem protinus ire fugam.

Sanctus Gabriel an sit supremus omnium Angelorum, vide amplum discursum in De S. Gabriel libello Caroli Stengelii, ubi dicit cap. 2 p. bridge. 18. in Ecclesia Militante præfertur Michael, quia Princeps Deo & supremus omnium protector constitutus est, sicut olim custos erat Synagoga Hebræorum. In Ecclesia verbò triumphante Gabriel primatu antecedit. Et G g qui-

quidem Michaellem non esse omnium Cœlestium spirituum supremum verba ipsiusmet Gabrielis apertissime indicant, cum dixit Danielis 10. *Michael unus de Principibus primis venit in adiutorium meum.* Ecce non ait primum, sed unum de primis. Ad hoc tamen responderi potest. Non ait *primum* sed per ly *unus* non excludit primum. Certè sicut unus de primis potest dici etiam 2dus, 3tius, 4tus, &c. quare etiam primus non potest dici unus de primis? Dicit supra author pag. 14. Cæterum Gabrielem supremum inter omnes Beatos spiritus esse, nonnulli docuere. ut author est Sanctus Thomas 3. p. q. 3. Quidam dicunt Gabrielem esse de supremo ordine Angelorum, propter quod Gregorius dicit, Summum Angelum venire dignum fuerat, qui summum omnium nuntiabat. Tuenturque ex professo hanc sententiam Cardinalis Vingnerius & Cœlestin, &c. Advertendum hic quòd & D. Thomas & S. Gregor. non dicant summum etiam Seraphinorum sed Angelorum, cum quo stare potest, quòd S. Michael sit supremus Seraphinorum, uti etiam ipse Author Stengel. in libello de S. Michaelè videbatur sensisse, proponendo 3tiam sententiam, Etsi juxta S. Gregor. summum Angelorum venire dignum fuerat, qui summum omnium nuntiabat scilicet Mysterium Incarnationis, multò magis videtur fuisse summum Michaellem, qui hoc summum mysterium in cœlo specialiter propugnabat contra Luciferum. Addit deinde dictus Carolus Stengel p. 25. his interim non obstantibus ea mihi sententia videtur, quæ Gabrielem, non omnium primum, primo tamen proximum, & ex suprema Hierarchia, atque adeò Seraphinorum Ordine & 7. assistantibus Angelis constituit, quod probat P. Blasius Viegas. in c. 12. Apoc. §. 18. & recipit Nicolaus Serar. in c. 5. Josue Qu. 45. Putant Cassianus & Gregorius l. 17. Moral Gabrielem habuisse tutelam populi Hebræi, qui fuit in captivitate apparuit Daniel. de quo Dan. 10. *Ecco vir vestitus lineis & renes ejus accincti auro obrizæ.* Porro aurum obrizum dictum putat Isidorus, quia obradiat splendore suo, quòd sit optimi coloris. Plinius Aurum inquit, quòd magis arsit, eò magis proficit ad bonitatem, aurique experimentum ignis est, ut simili colore rubeat ut ignis, atque hoc obrizum vocant. Hæc Carol. Stengel.

Sancto Elesbaan Regi Æthiopiæ pu-
gnanti & S. Gabrielis nomen ter invocanti
adfuit idem Archangelus ; cujus ope victor
rex coronam Hierosolymam pro gratiarum
actione misit. Annus cælestis 27. Octobr.

Fortibus, ut loquitur dictum commune, cre-
antur

Fortes, cum forti Rex duce fortis eras
Hanc, diadema tibi geminasti, dando cora-
nam

Laureum humus tibi dat, datque perennem
Polus.

Raphael collocandus in suprema Hierarchia, imò & in supremo ejus ordine, qui est De Seraphinorum: hoc liquido videtur conclusum ex variis sacrae scripturae locis, ubi 7. illi assistentes Angeli omnium supremi toties tanquam Reliquorum principes appellantur. *Ego enim sum*, inquit, *Raphael Angelus, unus ex septem, qui astamus ante Dominum.* Tob. 12. v. 15. Clemens Alexandrinus hos septem Angelos appellat septem primogenitos Principes. Cum ergo hi septem sunt Seraphim, unusque eorum sit Raphael, plane consentaneum est cum existimare ex supremo ordine supremae Hierarchiae, hoc est, è Seraphinis, uti probat P. Blasius Viegas. Duo tantum huic sententiae obstant. Unum est, quòd Michael, Gabriel Raphael nominentur Angeli sive Archangeli, non Seraphini, Alterum, quòd missi legantur, quod munus ad infimam Hierarchiam pertinere docent communiter Theologi cum Divo Dionysio. Verum priorem nobis scrupulum eximit D. Gregorius, cum docet: Angelum nomen esse officii non naturae. Est enim Angelus Graecè idem, quod Nuntius, quare Seraphim cum mittuntur, Angeli sunt, hoc est, Nuntii, imò & Archangeli, hoc est, Principes Nuntii. Posteriorem eximit Paulus Hebr. 1. v. 14. ubi universè de Angelis pronuntiat. *Nonne omnes sunt administratores spiritus*; additque, *in ministerium missi*, adeoque etiam Seraphini mittuntur. Si enim Dei Filius non per Angelum, sed per se ipsum immediatè missus à patre fuit, & legatus ad homines, cur tantum Seraphim tribuimus, ut nunquam ad homines venerint. Quare non est, cur propter legationis officium Michael, Gabrielem ex Seraphinorum thronis deturbemus. Carol. Stengel. Ibidem enumerat 9. Angelorum munera. 1. Deo humillimè adstare, ejus expectantiam nutum. 2. Hominum preces divinae bonitati offerre. 3. benè agentibus adesse, 4. ad opera bona bortari. 5. docere homines. 6. demones propulsare. 7. à pluribus periculis homines liberare. 8. cum ad Dei gloriam & animarum salutem facere intelligunt, opes etiam, honestas nuptias &c. procurare. 9. interdum etiam nos tentant, sed modo quo Deus, qui intentator malorum est, Plura idem Stengel ex Nicol Serario in 12. Tob. à q. 1. ad 14. Ex Catal. Petri de Natalibus, P. Anton. Dauroultius to. 2. c. 3. Catechismi historici. Dum quidam Aurelianensis ad S. Jacobum peregrinetur, Angelo Raphaeli, quem in devotione habet, quem

quem ducem & custodem audierat, se specialiter commendavit. Cum autem in via errasset, & appropinquans cuidam sylvæ prædones supervenientes conspiceret, festinare coepit iter, ut eos evaderet. Et cum aliquatenus præcessisset, quidam se illi quasi comitem viæ conjunxit, & causam tantæ festinationis quæsit, cui cum causam exposuisset, & hostes se insequentes ostendisset, ille eum hortari coepit, ne timeret: quia eum sine læsione ad rectam viam educeret. Et cum loqueretur, supervenerant ad fluvium: Cumque ille nec pontem, nec navem ad transeundum conspiceret, nec viam transvādendi sciret, adhuc magis timuit, & se à commite deceptum putavit. Et ecce cum prædonibus irruentibus omni destitutus auxilio se Angelo Raphaeli commendasset, subito ex alia parte fluminis cum socio se translatum vidit, & hostes circa flumen mirantes dimisit, subitoque illi comes ille disparuit, sicque viam profecutus est. Cum autem iterum rediens ad locum illum appropinquans in eosdem hostes irruere dubitaret, gravi sopore subito depressus sub arbore dormitavit. Cum in somnis comes ille, qui eum transflumen evexerat, apparuit, seque esse Raphaelem Archangelum, cui se commendaret, asseruit, qui eum in via custodierat, & utique ad domum salvum ducere intendebat. Evigilans ille se ad unam dietam propè civitatem suam reperit, & salvus rediens B. Archangelo gratias egit. Carol. Stengel c. 7.

S. Raphael
sanat.

Idem P. Dauroultius to. 2. c. 3. tit. 38.
ex dicto Petro de natalibus. Circa A.D. 1315.
Juvenis egregius. Ordin. Prædicat. ingressus
est in conventum Derbeiz Insulæ Anglicanæ,
qui morbo laborabat, sed tamen hoc fratri-
bus non revelavit. Aded autem ipsa ægri-
tudinē opprimebatur, ut sæpius in terram
cadens trium horarum spatio circiter deti-
neretur: Quare completo anno noluerunt
eum Fratres ad professionem admittere, qui
nihilominus ei faventes ad conventum cer-
tum eum ablegarunt, ubi cum dicto morbo
multum more solito vexaretur, quidam è
fratribus sortem ejus miserans pro eo ad De-
um preces fundit, cui dormienti Raphael
Angelus apparuit, eique dixit, quod si fra-
ter ille voveret se continenter victurum, &
per totam vitam feria 2da. in honorem An-
gelorum jejunaturum, pristinam sanitatem re-
ciperet, addens insuper se à Domino Deo
ejus sanandi causa missum esse, & Raphael-
em Archangelum nominari. Quæ præcepta
illico frater ille Novitio laboranti deservit, qui
ubi votum emisit, eadem die sanitatem a-
deptus est, & convaluit viso scilicet Ange-
lo, qui ipsum elevavit, ac perfecte sanum
nuntiavit admonens, ut promissa adimple-
ret, quæ si omitteret, illico in morbum in-
deret.

R. P. Kwiaskowski, S. J. Collectanea Ascetica.

cideret: statimque ille sanatus est & ex illo die morbum minimè passus, qui postea vota professionis enuntians inde bonus & pius, gratusque omnibus religionis fratribus evasit: Carol. Stengel. Hinc invocatur S. Raphael.

O medicina Dei defectus, vulnera, mor-
bos

Corporis ac animæ te peto tolle meæ,
Atque viatorum specialis Dive Patrone,
Ad superos nostras dirige quæso vias.

Exodi 23. v. 20. Ecce ego mittam Ange- 342.
lum meum, qui præcedat te, & custodiat in De S. An-
via, & introducat in locum quem paravi. P. gelo Cu-
Cornel. hic genuinè Angelus hic verus fuit, stode,
& merus Angelus, præles nimirum exerci-
tus Hebræorum. Ille enim præibat eis viam
in columna nubis per diem & ignis per no-
ctem. Ille etiam nomine Dei præcipiebat
Moyfi & Hebræis, ille denique puniebat
rebelles. Hunc Angelum probabile est fuisse
Michaelē. Qui Daniel. 10. v. ult. vo-
catur Princeps populi Israel: hic enim olim
præerat synagogæ Judæorum, uti nunc præest
Ecclesiæ Christiānorum. *Et custodiat in via.*
Notā hic nomen Angeli Custodis totius po-
puli, ejusque s. officia. 1. mum. Præcedet
te. 2. Custodiet in via. 3. Introducet in
locum, quem præparavi, puta in Chanaan.
4. Non dimittet, cū peccaveris, q. d. si
pecces, punit te. s. *Et nomen meum in eo.*
Eadem applicari possunt Angelo Custodi
cujusque hominis. Exempla custodi Angeli
angelorum tam ex veteri quàm ex novo te-
stam. vide compendiosè apud Corn. in fon-
te hoc versu 20. v. 21. *Observa eum, & au-
di vocem ejus, nec contemnendum putes: quia
non dimittet, cū peccaveris, & est nomen
meum in illo. Nec contemnendum putes.* He-
braicè nec eum ad amaritudinem provocas,
vel ne amarus sis, inobediens, & rebellis in
eum. *Est & nomen meum in illo.* q. d. An-
gelus hic nomen meum, personam; autho-
ritatem, & voluntatem præfert. Unde
Chaldæus vertit, Quoniam in Nomine meo
est velum illius.

Actorum 10. v. 3. de Cornelio dicitur. *Is vidit in visu manifestè, quasi hora diei nona, Angelum Dei introeuntem ad se.* Lyranus & Dionysius probabiliter opinantur hunc Angelum fuisse Custodem Cornelii, Angeli enim Custodis officium est curare sui clientis catechesin, baptismum & salutem. Quare falsum est, quod censuit Origenes Homil. 6. in Matth. Angelum Custodem incipere custodire clientem suum à tempore baptismi: nam & infideles, non baptizati habent Custodem Angelum, qui eos à peccatis arceat, & ad virtutes, præsertim

G g 2

fidem

fidem, & baptismum deducat, uti habet communis Theologorum sententia. Cornel. à Lap. hic.

Angelus Actorum 12. v. 15. dum Petrus liberatus fuit carcere, & puella Rhode eum cuilibet affignatus. *est.* P. Cornel. hic. Hinc liquet communem tunc fuisse fidelium opinionem, quod quilibet à Deo haberet sibi deputatum Angelum Custodem, uti ex hoc loco evincit S. Chrysost. Homilia de Ascensione. Quod nota contra Hæreticos nostri temporis, qui id negant, ac perperam pro Angelo accipiunt nuntium, à Petro missum, unde & Isidorus Clarus vertit *Nuntium*. Aut per Angelum impertinenter & contortè accipiunt visionem Angelicam Petro vel aliis de Petro factam. *Æquè* insulsè Calvinus lib. 1. Instit. cap. 14. n. 7. respondet hunc Angelum fuisse datum custodem Petro tempore carceris duntaxat, non per omnem vitam. Quis eum viderat? cui Petrus eum ostendebat? tu nihil admittis, nec credendum censes, nisi in sacra Scriptura expressum, ubi hoc scriptum vel expressum legisti?

Angeli al- Nota Angelos sabinde induere speciem sumunt & personam suorum clientum similiumve speciem hominum, ut eorum res curent & negotia hominum. peragant, sic fuit Raphael comes imò dux Tobie. Tob. 7. v. 18. sic cum tribus pueris in fornacem Babylonicam descendit Angelus similis Filio Dei puta Christo. Dan. 3. v. 2. Celebre est in Annalib. Histor. miraculum Pasqualis Vivas, qui Mauros in prælio visus est profigere, cum tamen ipse prælio non interesset, sed sacrificio Missæ: Nimirum Angelus ejus personam suscepit, & ejus vice pugnavit, & vicit; Ita audiente te devotè Sacrum Angelus negotia tua peragit melius quàm tu. Sic sanctus Placidus, cum mergeretur aquis, vidit sanctum Benedictum altantem, & ex aquis educentem, teste S. Gregor. lib. 1. dialo. Sic S. Nicolaus absens apparuit Navitis se invocantibus in tempestate. Sic S. Antonius de Padua existens in Italia visus est in Lusitania Patrem suum calumnia & morte liberans. Sic S. Franciscus absens apparuit fratribus in curru igneo; hæc omnia facta sunt per Angelos, qui simulacrum & speciem illorum Sanctorum efformarunt, aliisque repræsentarunt, uti docet Tyræus lib. 2. cap. 10. præsertim quia ipsi, qui exhibentur, plerumque se exhiberi ignorant. Unde liquet eos non replicari, nec animam à corpore egredi, ut alibi appareat, ut nonnulli putarunt. Sic sanctus Ignatius Fundator Societatis nostræ Romæ existens apparuit Coloniz R. P. Leonardo Lesselio, qui seniorum erat superior, sic S. Franciscus Xa-

verius in navi existens apparuit in scapha, vi tempestatis à navi avulsa, eamque cum vectoribus ad navem reduxit, utique per Angelum. Ita habet vita & processus Canonizationis eorundem. Mirabile est in Prato spiritali apud Moschum c. 207. de puella Alexandrina depauperata, ex fornicatione victum quærente, quæ tandem facti poenitens baptismum poscens, cum nemo ejus vellet esse Patrinus & sponsor, Angeli aulicorum quorundam formam assumptos, sponsores se pro ea præbuerunt. Simile est in vita S. Stephani I. Regis Hungariæ. Cum enim Conradus Imperator ei bellum moveret, jamque exercitus procederet, Angeli nuntiorum specie literas detulerunt quasi à Conrado scriptas, quibus jubebat suos pedem retro ferre, domumque redire.

Matthæi 18. v. 10. *Videte, ne contem-* 343. *natis unum ex his pusillis: Dico enim vobis, Singuli quia Angeli eorum in celis semper vident faciem Patris mei, qui in celis est.* P. Cornel. habent hic ex hoc loco & ex Gen. 48. v. 16. Custodes & ex Actorum 12. v. 15. ac ex communi Angelos Patrum traditione Doctores docent, Christianos omnes, imò homines omnes habere Angelum ad sui custodiam ab ortu usque ad mortem à Deo deputatum. Audi S. Hieron. *Magna dignitas animarum, ut unaquaq; habeat ab ortu natiuitatis sue in custodiam sui Angelum delegatum.* Idem docent cæteri præfati & Neotherici Doctores, quos citat Suarez l. 6. de Angelis. c. 17. n. 3. & seq. Idem ibid. docet Angelos singulorum hominum Custodes ordinariè esse ex nono & infimo ordine, qui communi nomine Angelorum nuncupatur; nonnullis tamen Personis eximiiis, vel dignitate vel publico officio, ut Apostolis, Prophetis, Patriarchis, Pontificibus, Episcopis, Regibus, custodes dari ex octavo ordine, qui Archangelorum dicitur. Hinc B. Virginis Custos fuit Gabriel, excipio Christum, qui Angelo non indiguit, cum Humanitatis ejus sufficiens custos fuit Divinitas, habuit tamen ad manum plures Angelos Christum, quibus, quasi ministris, ad usus quoslibet uti poterat, ita Suar.

Cautè hic legendus est Origenes, qui Origenis dicit Angelos Custodes subinde in custodia error circ- hac per negligentiam peccare, ideoque privari quandoque visione Dei. Hic enim est los. error: Angeli enim omnes sunt beati, ideoq; immutabiles & impeccabiles, ad beatitudinis enim rationem pertinet ejus constantia, continuatio & perennitas. Beatitudo enim, uti eam definit Boëtius, *est status omnium Beatitudo bonorum aggregatione perfectus, ingens autem quid? bonum est beatitudinis constantia, certitudo,*

Angelo- rum mu- do, & securitas. Porro actiones & munia Angelorum Custodum sunt imo. pericula tam corporis quàm animæ avertere, 2do. suum clientem illuminare, illustrare, 3tio. coercere demonem, si pravos cogitationes suggerat, aut peccandi occasiones afferat. 4. ejus orationes Deo offerre, 5. pro eo orare. 6. si peccet eum corripere, 7. morienti assistere eumque ad ultimam lucem confortare. 8. post mortem animam in cælum deducere, vel si purgatione indigeat, ad purgatorium comitari, ibique subinde eam consolari. vide Suar. l. c. c. 19. Vi- ctorell. de custodia Ang. lib. 4. ubi censet summum Pontificem summos Angelos scilicet Michaellem, & Gabrielem habere custodes. Moraliter discite hic 1. magnam esse dignitatem animarum, ut ait S. Hieronymus, utpote quæ Angelos habent custodes; magnam vicissim esse dignationem Dei, qui nobis tam nobiles assignat pedagogos. Quare Bernardus monet: *In quovis diversorio, in quovis angulo Angelo tuo reverentiam habe.* Tunc audeas illo præsentem, quod vident ne non audeas? Rursum cum Angeli fatigant nos illuminare, purgare, perscrutare, par est, ut eis obsequentes ad magnam sanctitatem & perfectionem totis viribus contendamus. Quare omnem immunditiam carnis & spiritus, ac præsertim superbiam & lites, procul à nobis ablegemus. Denique cum Angelis nostris crebrè in spiritu conversemur & colloquamur. *Semper vident faciem Patris*, id est, essentiam Dei fulgidam Angeli semper vident, clarè sine velo quasi facie ad faciem. Facies ergo Dei est decor & fulgor ipsius divinitatis clarè se manifestans & videndum exhibens Angelis, itaque beatos illos efficiens, alioqui Deus propriè, uti non habet corpus, sic nec habet faciem. *Qui in celis est.* Notant S. Gregor. 2. Moral. c. 2. & S. Bernard. Serm. 5. de Dedic. Eccl. Angelos etiam, cum cælo exeunt, semper videre faciem Dei: quia Deus est ubique, beati itaque ubicunque sunt, in cælis esse dicuntur, ubi enim est Dei visio & gloria, ibi est cælum & paradisus. Unde S. Gregor. Quid enim de his, quæ scienda sunt, nesciunt, qui scientem omnia sciunt; Non ergo revocantur à custodia humilium ex desiderio redeundi ad Deum: quia à Deo nunquam distrahuntur, nec abeunt, sed ubique eum præsentem habent & vident, ac propter Deum & in Deo omnia agunt, & parvos illos custodiunt.

344. De Ange- lo Custo- de Episte- tus sub no- mine Genii, Epictetus quoque l. 1. Diff. c. 14. Pro- curatorem, inquit, unicunque addidit Genium cuiusque, eumque illi custodiendum non tradidit, & tali quidem, qui nec dormiat nec decipiatur. Cum igitur fores clauseri-

tis, & conclave tenebrosum effeceritis, cave, ne unquam dicatis vos esse solos, neque enim estis, sed Deus intus est, vester Genius intus est. Aristoteles inter alia scripsit: An nescis, quod teste Hermogene duo sunt spiritus, qui te custodiunt, quorum unus stat ad dexteram & alius ad sinistram, custodientes, & scientes opera tua, & referentes factori tuo, quidquid feceris? hoc solum in veritate, debet te à Alexander retrahere ab omni inhonesto opere. P. Lohner Bibli. tom. 3. de Angelis.

S. Isidoro Agricola pietati & orationi in templo vacante S. Angelus Custos illius aratro interea terram secabat, pascebat mulos, & lupos à gregibus arcebat. In vita P. Lohner ibid. S. Joanni Gualberto morienti apparens visibiliter Angelus Custos, interrogatus de nomine respondit: Benignus monitis Dei, indicavit benignitatem, quam de cælo attulerat.

Juvenis quidam Constantinopolitanus Angelus Falco dictus, ut refert Ximenius Patriarcha Hierosolym l. 3. c. 3. de natura Angel, eo non mentem custodem, ut voto facto nunquam menti defendit, retur, etiam in periculo vitæ. Contigit, ut alium quemdam clam occideret: Nesciebatur homicida: Falco tamen ex levibus conjecturis tractus est ad judicem. Evadere poterat fortiter negando, nemo enim erat, qui sufficienter probaret. Memor tamen voti sui ultro confessus est homicidium, ideoque gladio addictus. Cum expectaret fatalem ictum, ingeniem concepit fiduciam in præsentem ope sancti sui Custodis. Nec delusus est; Angelus enim lictorem minaci vultu absterxit, ne ferire posset. Submissus alter, & 3tius, qui exequeretur sententiam, sed neutri plus licuit quàm priori. Ergo consanguineus quidam occisi consentiente iudice furibundus stringit ensen in Falconem, verum & is minaci vultu Angeli territus non solum abstinuit à cæde, sed reo veniam liberaliter dedit. Falco, ut pro recenti beneficio Deo & Angelo ejus solidè gratum se præberet, mores, statumque vitæ mutavit, religionem ingressus, P. Drews in Breviat. Asc. Par. 4. p. 120.

Ad Angelum Custodem P. Peter Saytel.

Infantem puerum, juvenemque virumque senemque Dignaris studio pervigilante sequi. Perge igitur tutela vigil nec desere clavum Dum portum teneat salva cava sum. Ad eundem alius.

Assignate mihi divinitus Angele Custos
A teneris curam qui geris ipse mei.
Qui plusquam Patris, matrisque me amore
fovebas

Noctes atque dies invigilando mihi;
Quilapsus, morbos, pestes, & mille pe-
ricula

A me avertisti, tu amplius esto mihi
Instructor, Monitor, Rector, Dux, Do-
ctor & Author

Ad sectanda bona, ac ad fugienda mala
Corporis & animæ: reliquam tu dirige vitam,
Illi ut mors felix terminus esse queat.

Merege, meque doce, custodi, protege,
serva,

Ingrato toties, supplico, parce mihi,
Te benefactorem agnosco, gratesque repen-
do

Méque patrocinio tum mea reddo tuo.
Suscipe me miserum dumque ultima venerit
hora,

In plasmatrices me peto redde manus.

345. Variade *Genesis 32. v. 1. Jacob quoque abiit iti-
nere quo caperat: fueruntque ei obviam Ange-
li.* variis An-
gelis, li Dei. Cornel. à Lap. hic. Duas Angelo-
rum acies vidit. Unus Angelus fuit Præses
Mesopotamæ, qui cum suis Jacobum ad
confinia Chananæ deduxit: ibi occurrit ei
Præses Chananæ cum sua acie Angelorum

Jacobum *sibi subditorum, ut eum per Chananæam
securè ad Patrem perduceret, & ab Esau
aliisque ei infensis tueretur, & protegeret.
Vide Dei & Angelorum erga suos provi-
dentiam. Sicut ergo Elisæus 4. Regum 6.
v. 17. vallatus ab hostibus vidit Angelorum
acies sibi in auxilium & tutelam occurrere,
ita & Jacob hic contra Esau, aliisque hos-
tes Angelorum præsidio cingitur, ut discat
nec Esau nec quempiam hostium timere.
Ita Abulen. Putat Diodorus Tharsensis An-
gelum Præsidem secundæ aciei fuisse S. Mi-
chaelem.*

Tres An- *Genesis 18. de Abrahamo dicitur v. 2.
geli ve- Cúmque elevarisset oculos, apparuerunt ei tres
niunt ad viri stantes prope eum: quos cum vidisset, cu-
Abraham- currit in occursum eorum de ostio tabernaculi,
mum. & adoravit in terram. v. 3. Et dixit: Do-
mine, si inveni gratiam in oculistuis, ne tran-
seas servum tuum. v. 4. sed asseram pauculum
aqua, & lavate pedes vestros, & requiescite
sub arbore. Cornelius à Lapide hic. Con-
cilium Smirnense Can. 14. vult medium ho-
rum trium fuisse Filium Dei, sed fuit hoc
Conciliabulum Arrianorum, uti fusè docet
Baronius. A. C. 367. Nota 1mo. hostes
viros fuisse Angelos. Paulus enim ad He-
bræos 13. v. 2. & Moyses cap. seq. v. 1.
vocat eos Angelos. ita S. Augustinus & alii
passim. Nota 2do. Unus trium scilicet me-
dius apparebat cæteris illustrior, quia erat*

superior Angelus, unde ipse solus ferè hic
loquitur, vocaturque Dominus. Hebræi
apud Lyranum & Tostatum putant hunc
medium fuisse Michaellem, qui à dextris
habuerat Gabrielem, à sinistris Raphaellem,
quos duos deinde misit ad evertendam So-
domam, & ad Loth ex ea educendum.
Hinc unum hunc medium Abraham alloqui-
tur, audit & adorat. Apud Eucherium
alii tres Angelos putant significare Christum
cum Moysè & Elia, 3tio. Abraham in pri-
mo horum trium occursum putavit omnes
tres esse homines hospites, quare eorum pe-
des lavit &c. ita S. Chrysost. & Ambros.
Dices. Quomodo ergo v. 2. dicitur eos
adorasse? Respondeo adoravit eos proster-
nens se ad terram, civilem & Orientalibus
consuetam reverentiam eis exhibuit: simili
modo adoravit filios Heth. 23. 7. 4to.
Abraham cum hisce tribus agendo sensim ex
sermone, splendore, majestate, aliisque
signis, atque ex Dei instinctu agnovit eos
non esse homines sed Angelos legatos Dei
imò Dei vicem & personam gerere, maxi-
mè medium, qui in persona Dei loquitur,
vocaturque semper Jehova, & quasi Deus
excidium intenter Sodomæ. v. 20. unde ut
talem omnino reverenter compellat, hono-
rat, & pro Sodoma precatur Abraham. ita
S. Augustinus. 5to. Hi tres symbolicè sig-
nificabant Sanctissimam Trinitatem, & me-
dius significabat essentiam Divinam tribus
Personis communem. Ita S. Ambrosius, Eu-
sebius, Cyrillus. Unde Abraham tres vi-
dit, & unum adoravit, ut canit Ecclesia.

Hinc sequitur quòd Abraham hos Ange-
los Deique legatos 1mo adoravit dulcia, 2do,
agnoscens repræsentare Deum & Sanctissi-
mam Trinitatem in eis repræsentatam ado-
ravit latria, ut docet S. Augustinus, qui
enim hic apparet & loquitur cum Abraham
semper vocatur Jehova, quod est nomen
proprium Dei cui debetur latria.

Quæres hic. Quale corpus assumunt An- *346.
geli, & quomodo? Respondeo 1mo. An- Quale
geli non possunt sibi unire aliquod corpus corpus ac-
substantialiter sive unione hypostatica, quia sumunt
hoc solius est divinæ virtutis, 2do. Pos- Angel.
sunt Angeli corpora assumere sibi ea acci-
dentaliter uniendo, eaque movendo, ac si
essent viva, 3tio. Etsi Angeli possint ca-
davera recens defuncta ita assumere ac mo-
vere, ac si verè viverent, uti subinde fa-
ciunt demones, communiter tamen sibi
corpus effingunt ex circumstante aère ad-
missis crassioribus exhalationibus, qui-
busdam obscurioribus, quibusdam lucidio-
ribus, sic ut utraque inter se commisceant &
condensent, ut solida corpora, veròque
colores & figuras membrorum humanorum
ita*

ita, ut oculis veritas discerni nequeat: id ex
eo patet, quòd hæc corpora disparentibus
Angelis mox in aërem & vaporem dissol-
vantur, ita Vasquez, 1ma. p. disp. 184.
Hinc sequitur 1mo. in hujusmodi corpori-
bus non esse veros colores sed apparentes,
quales in nubibus cernuntur. 2do. Ange-
lum in tali corpore non posse exercere ullas
actiones vitales communes animantibus,
quales sunt videre, comedere &c. quia ad
has, ut sint vitales, requiritur corpus vi-
vum & animatum, Angelus autem non po-
test corpus animare, potest tamen has ope-
rationes ita imitari, ut à nobis non possint
apprehendi esse falsæ, fictæ. 3tio. Talia
corpora non esse verè densa & solida, sicut
alia corpora, sed apparere talia resistente An-
gelo. Infert hinc Vasquez, hæc corpora
non habere veram molliem aut duritiem
& consequenter 2do nos palpando posse
sentire, ea non esse verè humana corpora,
idque probat ex illo Lucæ. 24. v. 39. *Pal-
pate & videte: quia spiritus carnem, & ossa
non habet.* sed hic locus non convincit, uti
ibi dicit P. Cornelius, sola enim palpatio
non sufficiebat ad dignoscendum, sed juncta
aliis circumstantiis, sicut ergo cætera cor-
poris accidentia, ita & molliem & duri-
tiem corporis humani, magis, minusque in
hac, illaque corporis parte resistendo, in tali
corpore exhibere potest Angelus, ita, ut
ab homine internosci nequeat, sicut enim
manum, digitum possumus modo rigidum,
modo mollem & flexibilem exhibere, pro-
ut anima per spiritus, nervos, & musculos
vult resistere, & sicut echinus sive porcel-
lus hortensis suos aculeos potest instar spi-
narum exerere aut remittere, ita potest &
Angelus. Id ita esse patet; nam Angeli se
tangi permiserunt, dum Abraham eis lava-
ret pedes, ut patet v. 5. & cum manum
Loth apprehenderunt, eumque eduxerunt
ex Sodomis. cap. 19. v. 16.

347. *Angelo-
rum pug-
na pro
hominibus
alique
favores.*
Pugnârunt Angeli pro hominibus non
semel. Contra Chananæos pro Josue cap.
10. v. 14. Pro Davide contra Philistiim
2do Regum. 5. v. 24. Contra Pharaonem
pro Moysè. Exodi 14. v. 24. Pro Barac
contra Sisaram. Judicum. 5. v. 20. Pro Ju-
da Machabæo contra Lyfiam. 2. Machab.
11. v. 8.

Anno Domini 1665. Ufores gens
Tartarica Orientis imperium invasere
600000. bellatorum, quibus ad resistendum
impar Constantinus Ducas Imperator, per
orationes, corporisque afflictiones sup-
petias è celo postulavit; adfuit periclitanti
pio Cæsari celestis militia, nam conspe-
xere Ufores grandem exercitum, qui ho-
minibus constare videbatur, revera Angeli-
cus fuit, qui Uforum aggressus exercitum
admodò concussit, ut nullus manserit militum

immunis à vulnere, multi pestilentia, mul-
ti fame interièrè, reliqui trans Danubium,
unde venerant, sese contulerunt, alii ad
Ducam Imperatorem reversi, colonias sibi
concedi petière, his in Macedonia conces-
sis, fidele Imperatori præstabant obsequium,
à quo deinde digni etiam ad senatoriam
dignitatem evehebantur, Baron, ex Con-
fin. Zonar.

2. Machabæorum. 11. Apparuit Ange-
lus præcedens Machabæos in veste candi-
da armis aureis, hastam vibrans. Circa
annum Domini 1136. ante oppugnationem
Nacii tempore belli Pomeranici hoc specia-
le notat Cromerus. Boleslaus Crivostus
Dux Poloniæ in Pomeranos & Prussos mo-
turus, exercitum prope Cruswiciam con-
vocaverat, & ecce cum jam signa versus
hostem moveri deberent clara die, inspe-
dante omni exercitu apparuit in culmine
Basilicæ Cruswicensis formosus juvenis,
candida veste refulgens, cunctisque stupen-
tibus desiliit, & ante signa progressus est,
secutus tantum Ducem exercitus plenus bo-
næ spei, ubi ad Nacium Pomeranorum si-
ve Cassubiorum tunc urbem, natura lo-
ci, artèque munitam ventum, juvenis ille
malum aureum, quod manu gestabat, ad-
versus urbem projecit, subitoque disparuit.
His auspiciis oppugnare nostri Nacium;
petière Nacenses spatium 15. dierum pro
induciis, impetraruntque. Venerunt in
subsidiu Prussi, sed victi magna clade af-
fecti ad 27. millia cæsa. Nacium per dedi-
tionem acceptum. Cromer. Nota Cruswi-
cia à Nekl distat milliaribus communibus
Germanicis ferè 12. Hostium castra evert-
erunt Angeli. Eccles. 48. v. 22.

Pro amicis sese opposuerunt. 2. Regum.
6. v. 16. & 17. Orantes animarunt. Judi-
cum. 13. v. 6. Castos amant & propug-
nant. Judith. 13. v. 30. Susannam castissi-
mam defendit Angelus. Daniel. 13. v. 56.
Vastitatem cohibet. Apocal. 7. v. 3. Su-
perbiam Herodis punit. Actos. 12. v. 23.
Ægrotos Angeli sanant. Joan. 5. v. 4. Fa-
tigatos reficiunt. 3. Reg. 19. v. 7. Afflictos
solantur. Gen. 21. v. 17. Plura de illis vi-
de apud P. Drexel. in horologio præcipuè
horis noctis. Melitò Monacho apparuit
Angelus nomen ejus aureis literis scriptum
eidem ostendens. eodem die obiit Melius.
Gregor. lib. 4. Moral. 125.

348. *Quatuor classes sunt, quibus Angeli ma-
ximè se additos exhibent. 1ma Virginitum num quæ-
& castorum, 2da. Eleemofynariorum tuorclaf-
3tia. Religiosorum, & quotquot mundi il-les, quibus
lecebras aspernantur. 4ta. Eorum, qui mi-
serias & calamitates patienter perferunt favent
amore Angeli.*

Castis fa-
vent An-
geli.

amore Dei. Ratio primi: quia casti pro-
pius accedunt ad Angelos (Matth. 19.)
Sunt sicut Angeli Dei. Sancta Cæcilia dice-
bat: Habeo custodem corporis mei Ange-
lum. S. Thomæ Aquinati, qui impudi-
cam titione fugaverat, Angeli mox in som-
nis lumbos cingulo, id est, signo edomitæ
concupiscentiæ constrinxerunt. Sodomitæ
castigati non per alios nisi per Angelos,
turpitudinem enim illa præcipue repugnat natu-
ræ Angelicæ. Adolescens quispiam in
Diocesi Ultrajectensi ad sanctum Angelum
devotus, castitatis cultor, mala societate
pertrahente ad eam domum intraverat, in
ti, arcens qua parum aberat, quin thesaurum pudici-
eundem tiam amitteret, at desertis tamen (nox enim
ab impu- ingruerat) sociis, cum domum revertitur,
dicitia, ac periculum, quo elapsus est, perpendit,
ecce obviam illi juvenem inusitati decoris
& claritatis, qui accedens alapam illi infli-
xit tanto impetu, ut in terram concideret,
dicens: Vel tandem disce perverfas socie-
tates desugere; & repente disparuit. Ag-
novit facile monitorem adolescens, Ange-
lòque Custodi gratias egit, cautior abhinc
effectus. Ita alapam impexit Angelus, ut
cato castigata ab Angelo erudiret spiritum.

Eleemo-
synarios
amant
Angeli.

Ratio 2di: quia, ut habetur Genesis 18.
Abraham in egenos liberalis, hospitalis, An-
gelos hospites habuit. Tobias magnus Ele-
mosynarius magnos favores Angeli exper-
tus. Tobie 1mo. atque hoc consilium filio
reliquit, ne unquam pauperibus eleemosy-
nam juxta facultates suas elargiri prætermi-
teret. Refert Joannes Diac. de S. Grego-
rio in vita ipsius, qui, cum pro duodecim
pauperibus instruxisset convivium, Ange-
lum inter eos accumbere conspicatus est;
qui ad sanctum Gregorium scito (inquit)
usque adeo placere Deo benignam hanc vo-
luntatem tuam erga pauperes, ut ejus in-
tuitu elegerit te in Pastorem universalem to-
tius Ecclesiæ Christianæ, & ecce me, qui
missus sum, ut animam tuam usque ad ul-
timum vitæ halitum custodiam polliceârque,
omnia te, me mediatore, à Deo consecu-
turum esse, quæ cor, & anima tua po-
poscerit. Verum chariores adhuc Angelis,
qui impendunt eleemosynas spirituales, sub-
levando miseras & necessitates animæ, quæ
in finitis partibus (ut cum divo Thoma lo-
quar) corporis conditionem præcellit.
Hinc beatus Laurentius Justinianus Patri-
archa Venetus censet multum rigidius judi-
catum iri eos, qui intermittunt opera mise-
ricordiæ spiritualia, quam qui corporalia,
& subjicit: quisquis hæc legit, oculos ape-
riat animæ, & observet. Sancto Ambro-
sio prædicanti legitur additisse Angelus, qui
verba suggereret. Ratio 3ti. Gen. 32. Pa-
triarchæ Jacob, qui paternam domum de-
seruerat, apparuerunt Angeli in somno per

scalam ascendentes & descendentes. Gut-
lacus moriturus fassus est, se, ex quo ere-
miticam vitam suscepit, ad illam diem ma-
ne & vespere frui solitum præsentia Ange-
li. Surius 14. April. Legimus in vitis Pa-
trum (Pratum lib. 1. cap. 4.) senem
quemdam ac sanctum virum conspexisse An-
gelos hilari ac sereno vultu adstantes, sic Spiritualia
ubi Monachi sermonem miscebant de rebus colloquia
spiritualibus, si autem de rebus vanis & inu-
tilibus loquerentur, recedentes indignan-
tesque, & succedentes in locum eorum a-
tros demones, qui sub specie spurcorum
animalium circumeuntes, impuras cogita-
tiones eorum mentibus adhalabant. Rur-
sus quamprimum refumerent mentionem
Dei, & Sanctorum virtutum reverti soli-
tos Custodes Angelos & fugatis immundis
spiritibus abluere Angelica manu omnes ma-
culas, quas incauti fratres ex commercio in-
fernalium bestiarum conceperant.

Ratio quarti. Quod patientes chari An-
gelis. Danielis, 3tio. Pueri in Camino ignis amant
angustiati propter Deum ab Angelo liberati, Angeli.
multipliciter solatio affecti. Danielis 6to.
Daniel in lacu leonum constitutus dicit. *De-
us meus misit Angelum suum, qui conclusit ora
Leonum, & non nocuerunt mihi, quia coram
eo justitia inventa est in me.*

Angelorum auxilium nobis per necessari-
um. Adeo nostra natura depravata per pec-
cata, ut nisi Creator Deus peculiari cum au-
xilio sublevasset eandem, defecisset; juvat hanc nobis
nos igitur subsidio Angelorum. Sophronius pernece-
Patriarcha Hierosolymitanus in Prato spiri-
tuali (qui liber apud Concilium Nicenum
secundum in maxima æstimatione fuit) re-
fert de Abbate Theodosio. Hic Abbas an-
tequam ordiretur vitam solitariam, vidit ho-
minem miræ specie, cujus facies multis par-
tibus candorem solis superabat, qui dextra
apprehensum deduxit in Theatrum quoddam
amplissimum ad dimicandum, qui circum-
specto vidit ab una parte multitudinem ho-
minum, qui albis induti erant, ab altera exer-
citum non minorem inductum nigris, &
interea vir quidam inusitate magnitudinis
procurrit, cujus horrendus vertex nubes su-
perabat, mox juvenis seu Angelus custos
(hunc quippe fuisse crediderim) qui prin-
cipio apparuerat Theodosio, inquit, hoc cum
Antagonista tibi in præsens pugnandum est.
Tum pavere Theodosius cepit, deprecari-
que certamen cum tanto homine, cujus unum
ictum levissimum, si omnium hominum vi-
res conflarentur, non evaderent. At de-
ficientem animavit Angelus, victoriam &
coronam appromisit, ut primum itaque cer-
tamen auspiciatus fuit Theodosius, nobilissi-
mus istius contentionis Juxta anteillum ste-
tit.

tit, & coronam imposuit. Tunc universa
illa atrorum spectatorum acies tremendo &
ululando disparuerunt. Abbas Moyses cum
tentationibus gravibus urgeretur ac tartarei
hostis impetu gravaretur, monstrante Isidoro
conjectis in Occidentem oculis infinitam
multitudinem diabolorum aspexit, contur-
barique cepit horrendo spectaculo, sed Isi-
dorus abbas jussit illum ad orientem respice-
re, & vidit vastum Angelorum exercitum,
ut milites Christi in spiritualibus præliis tue-
rentur. Simillima profecto visio alteri illi
Prophætæ Eliseo, qui ad defensionem suam
contra Regem Syriæ (qui demones deno-
tat) accelerare vidit de monte equos &
currus igneos. 4. Regum. 6. v. 17. *Et ape-
ruit Dominus oculos pueri, & vidit: & ecce
mons plenus equorum, & currum igneorum in
circuitu Elisei.*

Tanta vis Angelorum, ut docet Sanctus
Thom. 1. p. q. 110 art. 1. ut unus Angelus suffi-
ciat ad gubernandum omnes creaturas cor-
porales, ac materiales totius mundi. 2. Paral.
23. unus Angelus unica nocte totum exerci-
tum Regis Assyriorum Sennacherib occidit.
Ne hominibus noceant demones, manus
ipsis ligantur ab Angelis custodibus, testis
hujus rei Tobias junior, Tob. 3.

Angeli ve-
locissimi.

Sapientis-
simi.

Velocissimi sunt Angeli, frustra sagitta-
rum, fulminum motui illorum motus com-
pararetur. Dan. 3. quantæ velocitate Ha-
bacuc Prophetam transtulit Angelus. An-
gelus in motu suo minime rebus corporalibus
impediuntur. Angeli sapientissimi sunt, pro-
fundè enim cognoscunt universam naturam
creaturarum omnium. Cognoscunt certò
objecta necessaria, essentias, proprietates
rerum. Cognoscunt omnes actiones no-
stras, quæ imperio voluntatis extrorsum
prodeunt, & in intellectu apparent tanquam
in lucidissimo speculo; possunt assimilari
speculis. Exod. 33. quæ, quidquid in templo
erat, repræsentabant. Revelat eis Deus co-
gitationes nostras, ut nos melius dirigere
possint. Suntergo velocissimi, sapientissi-
mi ad nostrum auxilium. Voluntas & desi-
derium in illis nobis subveniendi est maxi-
mum. De his meritis David Psal. 103.
*Qui facis Angelos tuos spiritus: & ministros tuos
ignem urentem.* Ardent amore nostri. Gen.

Cur Deus
fert nobis
auxilium
per Ange-
los.

28. Sed cur Deus nobis fert auxilium per
Angelos, cum possit per seipsum? Respon-
det Sanctus Bonaventura, ut peculiare spe-
cimen daret suæ omnipotentiae, ut glorifice-
tur Deus non solum in se ipso, sed etiam in
personis servorum suorum. Nec dedecet
Angelos hoc ministerium, aliud enim est
ministerium, quod cum servitute & subje-
ctione impenditur (quale non est Angelo-
rum) aliud, quod connotat Præfidentiam &
R. P. Kpiatowski, S. J. Collectanea Ascetica.

gubernationem quandam. Verba ergo Sal-
vatoris Lucæ. 22. v. 27. *Quis major est, qui
recumbit, an qui ministrat?* referuntur ad pri-
mum ministerium. Sicut economi ad au-
las Principum non amittunt auctoritatem,
quod infimis quibusque aulicis necessaria
provident.

Maxima nobis præstant beneficia Angeli. 350.
Deterrent nos à malo. Numer. 22. Balaa. Beneficia
mo cum ad maledicendum populo Dei per-
geret, obstitit Angelus, terruit primò as-
gelorum, nam ejus, deinde ipsum allocutus. v. 32.
*Cur tertio verberas asinam tuam? Ego veni, ut
adverser tibi, quia perversa est via tua, mihi-
que contraria: Et nisi asina declinasset à via,
dans locum resistenti, te occidisset, ut illa vi-
veret.* Ita Angelus custos noster nostras vi-
as iniquitatis impedit, deducit nos habena
cogitationis ad angustum transitum inevita-
bilis mortis. Refertur libro Judicum c. 2.
Angelum Domini visibiliter coram Israelitis
apparentem graviter eos reprehendisse, ex-
probrasseque præterita beneficia, quomo-
do eos eduxit de Ægypto, induxit in ter-
ram sanctam. v. 2. *Et noluit audire (in-
quit) vocem meam cur hoc fecistis? &c. v.
4. Cùmque loqueretur Angelus Domini hæc
verba ad omnes filios Israel, elevaverunt vocem
suam, & fleverunt.*

Surius. 11. Octob. narrat de sancto Ja-
cobo Germano Ordinis sancti Dominici,
quem diabolus perpetuo divexabat, & ver-
beribus onerare solebat, quoties frequen-
taret orationem, sed abscedente demone
mox Angelus præstò erat, suavissimè sola-
batur ad perseverantiam hortabatur. *Ser-
ve Dei, esto fidelis usque ad mortem, exspe-
cta Dominum, viriliter age & confortetur
cor tuum: ingentia sunt enim, quæ tibi pro
parvo labore, atque certamine præmia propo-
nuntur.* Invitant nos Angeli ad poeniten-
tiam. In hujus rei figuram jussit Deus in
veteri testamento construi Propitiatorium,
quod tegebatur ab Angelis. Cancellarius
Parisiensis in illa liberatione Petri septem
actus considerat, quos in hominis quoque
alicujus visitatione Angelus exercere solet.
*Adstat, fulget, pulsat, jubet surgere veloci-
ter, solvit à catenis, educit ex carcere, libe-
tum relinquit.* Teste Lyrano Angelico mi-
nisterio factum, quod corvi Eliæ panem
apparent. Panem illum subcinericium
confectum fuisse manibus Angelorum col-
ligit cum alijs Doctores sanctus Augusti-
nus lib. 2. cap. 19. de Mirabil. Manna in
deserto, quod appellari solet panis Ange-
lorum, Lyranus cum alijs Doctores cen-
set compositum fuisse manibus Angelorum.
Angelus aquam movebat sanantem in pisci-
na probatica.

Modi, quibus familiares nobis possunt reddere Angelos, possunt colligi ex S. Bernardo Sermone. 3. de Angelis. Habeto familiares Angelos, fratres mei, & frequentate eos sedula cogitatione, & devota oratione, faciendum id, quod illis placet. sunt enim plurima, quae his placent, & quae nobis invenire delectant, ut est sobrietas, castitas, attamen super omnia haec unitatem & pacem à nobis exigunt Angeli pacis. Plura de Angelis vide in libello P. Albertini Soc. Jesu Theologi de S. Angelo Custode.

351. **Nomina propriè Angeli non habent.** Angeli propriè nomina non habent. Hinc Judicum 13. v. 16. *Et nesciebat Manus, quod Angelus Domini esset.* v. 17. *Dixitque ad eum: Quod est tibi nomen, ut, si sermo tuus fuisset expletus, honoremus te.* v. 18. *Cui ille respondit: Cur quavis nomen meum, quod est mirabile.* Quares. Cur Angelus hic ait nomen suum esse peile, id est, admirabile? Respondeo 1mo. quia Angeli, cum sint puri spiritus, non habent nomina vocalia, sed mentalia & spiritualia, quae hominibus sunt incognita & nova, ideoque admirabilia. Loquuntur enim Angeli sibi invicem & se mutuo compellant, appellantesque per signa spiritualia (puta per conceptus mentis, quos ei, cui loqui volunt, ostendunt, & patefaciunt) Quare Angeli dum apparent & nomina assumunt, ut vocentur Michael, Gabriel, Raphael, non ea assumunt, quasi ea sint ipsis propria, quibus ab ipsis vocentur & compellentur, sed ut per ea innotescant hominibus, eisque suggerant nomen, quo ab ipsis vocari & invocari possint &c. 2do. Nomen Angeli est admirabile significatione, quia significat Angeli naturam, & dotes praesertim gratiae & gloriae, quae hominum captum superant; ideoque eis sunt admirabilia. Hic Angelus probabile juxta Serarium, quod fuit Michael. Plura P. Cornel. hic.

Angelo-
rum no-
mina. Apocal. 1. v. 4. *Gratia vobis, & pax ab eo, qui est, & qui erat, & qui venturus est; & à septem spiritibus, qui in conspectu throni ejus sunt.* Nicolaus Serarius in Tobiae 12. v. 15. tradit aliquos horum septem spirituum nomina ita recensere scilicet Michael, Gabriel, Raphael, Uriel (qui nominatur lib. 3. & 4. Esdrae) Sealtiel (quem colligunt ex Gen. 16.) Jehudiel (quem colligunt ex Exod. 13.) Barachiel (quem colligunt ex Gene. 18.) sed ultima quatuor nomina incerta sunt, sola enim tria prima agnoscit & collit Ecclesia, uti asserit Concilium Romanum, cui praefuit Zacharias Pontifex. Hoc intellige (ait P. Cornelius hic) quod Ecclesia plura Angelorum nomina non agnoscat, licet quae ex

Scriptura Canonica aut Ecclesiastica traditione certa sint. nam aliqui Urielis nomen admittunt uti S. Ambrosius, Isidorus, Albertus Magnus &c. Zacharias ergo tantum damnat magica & conficta Angelorum nomina, quae ab Adalberto haeretico, & ut videtur mago, in Concilio illo producebantur. Unde sanctus Bonifacius in eo exclamavit illa demonum non Angelorum esse nomina. Porro nomina septem Angelorum jam recensita divinitus fuisse revelata beato Amadæo viro sancto miraculis & prophetiis illustri, habetur in Chronicis Ecclesiae S. Mariae Angelorum, idque contigisse sub annum 1460. Notat S. Gregorius homilia 34. in Evang. Angelos ex se non habere nomina (Angeli enim non ex nomine, sed ex specie & visione se invicem internoscunt & compellant) sed ea sortiri ex ministerio, quod apud homines obeunt. Idem est de malis Angelis.

Historia Societatis lib. 11. num. 66. Joannem Careram Angelus excitabat ad surgendum, magnamque cum eo familiaritatem ducebat, quamquam hanc excitandi consuetudinem Angelus aliquanto tempore intermisit, quod excitatus à se languore victus non è cubili protinus surrexit; rediit deinde in familiaritatem, & hanc consuetudinem Angelus, placatus à suo cliente multis precibus.

B. Francisca Romana pluribus ante Angelum mortem annis praesentem semper habuit Angelum ita lucida facie, ut non egeret alio lumine ad opera noctibus exercenda. P. nocte Lauxmin. in Theol. Eccl. c. 26. q. 3. n. supplet. 10. Anno 1440. S. Francisca obiit, cui apparuerat Christus, mortemque praedixerat. Haec cum Angelo frequenter conversabatur, à quo & alapam aliquando acciperat ob minus cautum verbum. Ann. Eccl. bo. verborum. B. Gerardi Franciscani orantis vices in parandis pro fratribus cibis supplevit Angelus. Ann. circa A. D. 1345.

Praesse Angelos elementis & certis creaturis, patet ex Apoc. 16. v. 5. *Et audiivi Angelum aquarum dicentem &c.* ac singula elementa habere suum Angelum praesidem. P. Corn. hic. Si enim aquae habent suum Angelum praesidem, cur non pari jure habeat suum & terra, & aer, Deus enim haec inferiora 4. Angelis distribuit, ut ipsi singulorum eorum curam gerant. Ita docet Orig. S. August. l. 83. Quæst. q. 79. ubi ait: Unaquæque res visibilis in hoc mundo habet Angelicam potestatem sibi praepositam. S. Thom. 1. par. q. 110. art. 1. Vasquez 1. par. to. 2. Disp. 245. n. 6.

Apoc.

Animalibus.

Apoc. 14. Angelus exivit, qui habebat potestatem supra ignem. Et summum S. Augustini, Orig. Nazian. Thomae Aquin. &c. Patrum sententia est res omnes corporeas gubernari manibus Angelorum. Juxta D. Thomam quælibet animalium species proprium postulat Angelum, cujus opera ab interitu praeservetur. vide Molinam 1. p. q. 110. par. 1.

Angeli praesunt Provinciis.

Praesunt Provinciis, ut habetur in Scriptura de Principe regni Persarum, qui restitit alteri Angelo: Angeli Jacob domum suam repetenti praesto erant. Gene. 32. 2. *Castra Dei sunt haec.* Hebraei tenent, ut refert Tostatus & Lyranus, fuisse Angelos Custodes Regionis Syriae & Chanaan, quam Jacob peragrabat. Praesunt exercitibus, civitatibus & castellis, hoc enim sensu Tostatus explicat locum Isai. 62. v. 6. *Super muros tuos Jerusalem constitui custodes, tota die & nocte in perpetuum non tacebunt.* Balduino Regi, cum exercitus ejus angustis viarum conclusus, adeoque in periculo esset, ne deprehens ab hostibus interitioni darentur, ducem quemdam incognitum illi apparuisse scribunt, qui apprehenso vexillo per aliam viam universam agmen deduxit Hierosolymam. Baron. Tom. 12. An. 1144. 2. Machab. 11. Praecessit contra hostem populum Dei Angelus. Praesunt templis. Docet Josephus l. 2. c. 12. Hieron. q. 8. Paulus prius, quam Hierosolyma subverteretur, auditas fuisse voces Angelorum, qui ad custodiam templi adhibiti erant dicentium: *Migremus hinc.* Ad haec cuilibet Monasterio seu Collegio Angelus aliquis Custos tribuitur, qui religionem istius familiae curam gerat, juxta sententiam D. Thomae 1. p. q. 113. aliorumque DD. Imò etiam arbitratur Tostatus singulis familiis maxime, si caput ipsarum persona iusta sit.

Homini-
bus singulis.

Praeterea unicuique homini Deus assignavit suum Angelum Custodem, sic praeter Theol. omnes Patres signanter Basilii, Hieron. in c. 8. Marci, Gregor. Nazian. Origin. in S. Joan. Bapt. Chrysost. Hom. 60. in Marc. Beatissima etiam Angelum Custodem habuisse censetur, imò V. Maria de Jesu in vita Beatissimae mille Angelos ad ejus destinatos obsequium tradit. Christus tamen non habuit Angelum Custodem, quia, ut Theologi loquuntur, non solum fuit viator, sed etiam comprehensor, ut qui faciem Patris aeterni perpetuo contemplabatur. tum quia non eguit, plenus enim erat scientia & gratia. Omnes insuper Angeli ministrabant illi. Plura P. Albertinus S. J. Theologus in libello de S. Angelo Custode.

R. P. Krivakowski, S. J. Collectanea Ascetica.

Et quidni obsequerentur Christo Angeli, qui caput illorum fuit, qui pro illis etiam mortuus est. Ad Hebr. 2. 9. dicit Apostolus: *Eum autem, qui modico, quam Angelis minoratus est, videmus Jesum propter passionem mortis, gloria & honore coronatum, ut gratia Dei pro omnibus gustaret mortem.* Cornel. à Lap. hic. Nota To propter passionem non significat Christum per passionem vel in passione minoratum esse: propter enim hic non materiam vel subiectum, sed causam finalem significat, hanc enim clarè significat, dum subdit: *ut gratia Dei pro omnibus gustaret mortem.* gratia Dei, id est, gratuita Dei misericordia. q. d. Minoratus est Christus in natiuitate, quia natus est homo passibilis, mortis & cruci destinatus, non ex necessitate, non ex merito hominum vel Angelorum, multò minus ex culpa sua, sed ex pura Dei misericordia & gratia, qua voluit Deus Patrem eum talem nasci, ut pro omnibus mori, omnesque sua morte redimere posset. Nota 2. Christus pro omnibus omnino etiam Angelis mortuus est, non quasi Angelos redimeret, sed quod Angelos hominibus reconciliaret, eorumque laetitiam & gloriam auxerit, dum sedes eorum, ex quibus lapsi erant demones, per homines restauravit & replevit. Ita S. Ambros. Theodor.

Nota. Christus qua homo est caput Christum non tantum hominum, sed & Angelorum. est caput Coloss. 1. 16. unde nonnulli Theologi cum etiam Angelorum, sed & Angelos suam gratiam & gloriam Christo, Christique meritis acceptam etiam ferre. Hinc S. Bernard. Serm. 22. in Cant. illis gratias. *Qui erexit, inquit, hominem lapsum, dedit tiam, Angelo stanti, ne caderet, sic illum de captivitate eruens, sicut hunc de captivitate defendens; & bacratione fuit utrique redemptio solvens illum, & servans istum.* Cornel. à Lap. in 1. Petr. 1. v. 12.

Angeli censentur in die iudicii in corporibus splendidis apparituri. Matth. 25. v. corporibus apparituri. *Cum autem venerit Filius hominis in majestate sua, & omnes Angeli cum eo, tunc se-rebunt in debis super sedem majestatis sua.* Cornel. à die iudicii Lap. hic. Ergo nec unus Angelus manebit tunc in caelo; Christum honoris causa, quasi famuli comitabuntur; quocirca unus ex eis Christo praferet crucem quasi insignem triumphi & regni, ut patet c. 24. 20. Porro probabile est Angelos tunc assumptos corpora ex aere condensato, in illisque splendidis gloriosè apparituros, alias improbi eos non viderent; neque externam illius majestatem ille Angelorum exercitus auget, quam describere hic vult Christus. ita Suar. to. 2. disp. 57. Cum ergo innumerabilis sit Angelorum multitudo, tunc

H h 2

longè, latèque supremas aëris regiones undique per multa millia milliarum usque ad cœlos ipsos replebunt, & immensi exercitus speciem præbebunt. Hæc erit majestas, & gloria Christi ad gaudium electorum, & terrorem reproborum. Unde etiam credibile est demones quoque in corporibus assumptis, sed tetræ, horridis, & terrificis apparituros, vel quia aliqui ab impiis videri non possent, vel quia pertinet ad Christum qua homo est & iudex gloriam, & impiorum confusionem, ut videantur, ita noster Lessius l. 13. de perfect. divinis c. 22. Hac ratione fiet, ait author imperfecti, ut etiam mali ipsum consueantur inviti, & qui contempserunt eum in humilitate, agnoscant in potestate.

354. De creatione Angelorum hic in fine sermonis de Angelis aliqua adhuc occurrunt dicenda. Ad Titum 1. v. 1. dicit Apostolus. *Paulus servus Dei, Apostolus autem Christi secundum fidem electorum Dei, & agnitionem veritatis, qua secundum pietatem est, v. 2. in spem vitam æternam, quam promissit, qui non mentitur, Deus, ante tempora secularia.* Cornel. à Lap. hic. Quæres. Cui Deus promissit ab æterno hanc vitam? Respondet Chrysostomus. *Promissit, id est, dare decrevit, proposuit, prædestinavit apud se in sua mente divina dare fidelibus suis vitam æternam.* Idem enim dicit hic, quod 2. Timoth. 1. v. 9. *Data est nobis in Christo Jesu &c.* Data, id est, decreta sive prædestinata est, quod enim nobis dari decretum est, idipsum nobis quasi promissum est promissione non personali, sed reali, sive quantum est ex parte Dei, quæ danda decernitur & promittitur.

Quæres 2do. Quæ vocentur hic tempora secularia? R. Per tempora æterna S. Hieron. intelligit sæcula & æternitates, quæ mundi creationem præcesserunt, in quibus Angeli vixerunt, Deumque laudârunt, insinuatque Angelos fuisse creatos ante mundum, suamque ante mundum habuisse æternitatem, id est, ævum. Verum hoc Hieronymus non tam sua, quam ex Origenis, ut solet, dicit sententia. Origenes enim ita sensit, & post eum multi PP. Græci. sed contrarium certum est. Ita enim definit Concilium Lateranen sub Innocentio III. c. 1. *Creator, inquit, omnium invisibilium spiritualium & corporalium, sua omnipotenti virtute simul ab initio temporis, utramque de nihilo condidit creaturam spiritualem & corporalem, Angelicam videlicet & mundanam.* Ubi nota, licet mens fuerit Concilii damnare sententiam eam Origenis, qui primò à Deo fuisse creatos Angelos & animas, deinde ob peccata eorum creatas esse corpo-

ra, quibus quasi carceribus includerentur tamen simul clarè docet Angelos simul cum mundo corporeo creatos esse, nec etiam clarioribus verbis id dici aut doceri posset, nam hoc dogma planè evertit fundamentum sententiæ Origenis, & ad eam evertendam statuitur & proponitur à Concilio. Dices. Nulla alia sunt aut fuerunt tempora, quia ante mundum nullum fuit tempus, adeoque nihil fuit nisi Deus, Deique æternitas.

Respondeo. à parte rei sive re ipsa nihil Tempus fuit præter Deum, fuit tamen tempus imaginarium, quod mente concipimus & fingimus ante mundum Deo coexistisse, in quo mundi Deus poterat & hunc mundum, & alios creatos infinitos longè citius creare, quam defacto nem. creavit.

Instabis. Hoc tempus concipimus quasi Deo coæternum, id autem negat Augustinus & S. Paulus hic. Qui dicit, Deum vitam æternam promississe ante hæc tempora æterna, si ante, ergo non sunt coæterna Deo. Respondeo, hæc tempora imaginaria, quæ concipimus, ante mundum Deo coexistisse, confusè quidem concipimus quasi Deo coæterna, non autem distinctè & particulatim: quia sic concipimus illa quasi Deo posteriora: distinctè enim concipimus partes hujus temporis definitas, ita, ut una pars illarum aliam habeat se priorem, & hæc rursus alteram & alteram se priorem, idque in infinitum, nec enim in mente nostra & conceptu possumus devenire per hæc partes temporis gradatim superascendendo ad initium, vel ad ipsa primordia æternitatis, cum illa uti infinite ita & in sui principio sit infinita, adeoque uti sine, ita & principio careat, & hoc modo ante tempora hæc æterna particularia, quæ mente divisim & distinctè concipimus, antecedit semper ipsa Dei æternitas. q. d. Apostolus, ante omne tempus, ante quamlibet temporis partem, quam definitè concipere possumus, in æternitate Deo coexistisse. Deus promissit, id est, decrevit, siquæ fidelibus vitam æternam puta ab omni æternitate. Hic sensus videtur esse ex mente & sensu Apostoli. Plura vide Cornel. hic.

Cum dixerimus de creatione Angelorum, dicendum ulterius de creatione aliarum creaturarum suo tempore & ordine. Gen. 1. *1. Tunc erat inanis & vacua, & tenebra erant super faciem abyssi: & spiritus Dei ferebatur super aquas.* Cornel. à Lap. hic. *terra erat inanis & vacua.* Quia terra erat vacua hominibus & jumentis, rursus erat vacua plantis, animalibus, fluminibus, fontibus, montibus, arboribus metallis &c. LXX.

LXX. vertunt *terra erat invisibilis & incomposita.* Erat enim terra cum aquarum abyssisibi superfusa quasi chaos quoddam inane, de quo Ovid.

Unus erat toto naturæ vultus in orbe
Quem dixere chaos, rudis indigestaque moles
Nec quidquam nisi pondus iners congestaque
eodem
Non bene junctarum discordia semina rerum,

Quæres. Cur Deus cœlum & terram creans primo die illa simul non plenè & perfectè exornavit. R. 1ma causa est ejus sanctissima voluntas: congruentia est, quòd natura (cujus conditor est Deus) ab imperfectis ad perfectà procedat. 2da est, ne, si omnia perfectà à principio legerentur, in creata putarentur, in quo S. Ambros. *Tenebra erant super faciem abyssi*, puta super aquas, & molem aquarum, quæ quasi abyssus terram operiebat, porro faciem Hebræi vocant, superficiem tam extimam quam intimam. q. d. Tota terræ & abyssus nihil omnino habebat lucis. *Spiritus Dei ferebatur super aquas*, id est, Angelus, ut Cajetanus, Hebræi, ventus à Deo excitatur, optimè & plenissimè Spiritus Dei est Spiritus S. à Deo Patre & Filio procedens, suæque vi, præsentia & potentia ventum & auram calidam aspirans aquis. Ita S. Hieron. Basil. & penè omnes alii Patres, qui hinc probant divinitatem Spiritus Sancti, ferebatur non motu ait S. Aug. aut loco, sed omnia superante potentia (sicut superfertur rebus fabricandis voluntas & idea artificis, ait S. August.) cum aura calida, quam à se spargebat, aquis quasi incubabat Spiritus S. eisque vim prolificam indebat, ut reptilia, volatilia, pisces, & germina imò cœli omnes ex aquis producerentur. Hinc Ecclesia in benedictione fontium Spiritui S. accinit: *Tu super aquas fotturus eas ferebaris &c.* Et Marius Victor.

Et sacer extensis impendens Spiritus undis,
Altrices animabat aquas dans semina rerum.

Allegoricè hic significatur Spiritus Sanctus aquis quasi incubans, iisque nos parturiens & regenerans, inquit S. Hierony. Epi. 83. Hunc spiritum aquis incubantem, omniaque vegetantem Plato dixit esse animam mundi. Unde Virgil. *Æneid. 6.*

Spiritus intus alit totamque infusa per artus
Mens agit moles, & magno se corpore miscet.

356. Genes. 1. v. 3. *Dixitque Deus: Fiat lux. Et facta est lux.* Dixitque Deus verbo non oris sed mentis, eoque non notionali sed

essentia & communi tribus personis. Dixit ergo, id est, in mente concepit, voluit, determinavit, imperavit efficaciter, atque imperando re ipsa effecit, & produxit Deus, puta ipsa Sanctissima Trinitas, lucem, Dei enim velle, est facere, inquit S. Athan. Serm. 4. appropriatur tamen vox Filio. Unde alibi sæpè dicit Scriptura per Filium scilicet quasi verbum & ideam omnia esse condita, quia nimirum ipse Filius notionale & propriè dictum est verbum, ac consequenter ipsi appropriatur sapientia, ars, idea, sicut Patri potentia, Spiritui S. bonitas attribuitur. Denique dixit hoc Deus post creatum cœlum, terram & abyssum, sed durante adhuc eodem ipso die, qui primus erat mundi. *Fiat lux.* Nota, in Genesi & creatione mundi ante omnia formatam esse lucem: quia lux est qualitas nob. 1ma, latissima, commodissima, efficacissima, & potissima, sine qua omnia creata & creanda mansissent invisibilia.

Quæres. Quanam fuerit hæc lux? R. Variæ sunt sententiæ. Catharinus putat fuisse solem lucidissimum. Sed sol quarto die productus, 2. S. Basil. Hom. 6. Hexam. Theodor. & Nazan. putavit solam lucis qualitatem sine subiecto fuisse creatam, 3tio. & optimè Beda, Hugo Magister, S. Thom. S. Bonaven. Lyran. Abul. putant lucem hanc fuisse corpus lucidum sive cœli aut potius abyssi lucidam partem, quæque in circuli aut columnæ speciem conformata orbi præfulserit, quæque fuerit instar materiæ, ex qua postmodum in partes distincta, ac divisa, adaucta & velut in igneos globos fabricata, sol, luna & stellæ factæ fuerunt; Unde S. Thomas ait: hanc lucem fuisse ipsum solem adhuc informem & imperfectum, idem asserit Pererius, & alii. Ubi nota lucem hanc propriè non fuisse creatam, quia Deus 1mo. die creavit omnem materiam primam, eamque substravit formæ aquarum abyssi; & ex illa deinde hanc lucem, aliasque formas, tam essentielles quam accidentales eduxit: sicut modò omnes formæ naturales educantur à potentia materiæ. Deus ergo propriè primo die tantum creavit omnia creanda, reliquis verò 5. diebus non creavit, sed creata formavit & exornavit. Itaque videtur Deus lucem producturum, ex aquis abyssi condensasse instar Crystalli, corpus aliquod orbiculare, eique lucem hanc indidisse. Nota 2. Hoc lucidum corpus primo mundi triduo scilicet antiquam 4to. die crearetur sol, ab Angelo motum fuisse ex Oriente in Occidentem, atque eodem modo & tempore, quo sol, scilicet 24. horis utrumque cœli hemisphærium circumgyrasse, & illuminasse, uniformiter difformiter, uti nunc facit sol, Lux enim hæc

primos tres mundi dies suo motu descripsit ac distinxit, sicut ceteros deinde sol suo motu descripsit & in dies describit ac distinguit. Tropologicè Apostolus, 2. Cor. 4. v. 6. *Deus, inquit, qui dixit de tenebris lumen splendescere, ipse illuxit in cordibus nostris, q. d. Uti Deus olim in Genesi produxit de tenebris lucem, ita nunc ex infidelibus nos fideles fecit, fideique luce collustravit.* Rursum lux primo creata, significat rectam mentis intentionem, quæ omnia nostra opera præire & dirigere debet, ait Hugo Victorin. *Et vidit Deus lucem quod esset bona: & divisit lucem à tenebris. Et vidit Deus lucem, quod esset bona.* Vidit, id est, videre & cognoscere nos fecit, inquit S. Hieronymus, 2do. clariùs & simplicius per Ethopæiam à Moysè Deus inducitur hic humano more quasi artifex, qui peracto opere illud contemplatur, videtque illud pulchrum & elegans, idque hoc fine, ut contra Manichæos sciamus à Deo nihil mali sed omnia bona esse producta.

Bona Hæbreum? Tob. significat omne bonum, pulchrum jucundum, utile, & commodum. Lux enim orbi est jucundissima, æquè ac utilissima. *Et divisit lucem à tenebris.* Divisit, 1. loco: nam dum hic est jucundissima lux & dies, apud Antipodes est nox & tenebræ. 2do. tempore: nam in eodem Hemisphærio vicissim ac diverso tempore sibi succedunt lux & tenebræ, nox & dies. 3tio. causa: nam alia est causa lucis, scilicet corpus lucidum; alia tenebrarum, scilicet corpus opacum. 2dum hic maxime spectat Moyses.

Inferus quando creatus? Quæres. Quando creatus est inferus. Ludovicus Molina putat 3tio. die creatum esse, sed verius est (ait P. Cornelius) creatum esse hoc loco primo scilicet die: Nam cum Angeli celerrimi sint, & instantaneos habeant actus, omnino verissimile est eis primo die non diu post creationem suam peccasse, ideoque statim de cælo trusos esse, plura supra. Num. 274.

Dies & nox. Gene. 1. v. 5. *Appellavitque lucem Diem, & tenebras noctem; factumque est vespere & mane, dies unus.* Cum cætera omnia creata sunt in nostro hemisphærio, etiam & lux, verius est primo quasi mane creatum fuisse mundum, tumque fuisse tenebras in orbe & abyssu, quo tempore Spiritus Domini ferebatur super aquas, ut patet v. 2. Deinde paulo post, v. 5. post sex horas sub meridiem (tenebræ enim æquæ ac lux occuparunt & diviserunt primum diem) creatam fuisse lucem in medio cæli vel totius abyssi. *Dies unus. unus, id est, primus.* Hæbræi enim utuntur sæpe cardinalibus pro ordinalibus. Fuit hæc 1ma. dies Dominica, nam 7ma. ab ea fuit Sabbatum, Nota.

jam erroneum est dicere omnia in uno die esse producta. Dices. Eccl. 18. v. 1 dicitur *Qui vivit in æternum, creavit omnia simul.* ergo non successive per 6. dies. R. vox simul referenda est non ad creavit, sed ad omnia, q. d. Creavit Deus omnia simul, id est, omnia pariter nullo excepto, nihil est, nihil extitit, quod non creaverit Deus. Unde pro simul in Græco est vox significans communiter.

De Opere Secunda Diei.

Genesis. 1mo. versu. 6to. *Dixit quoque Deus: Fiat firmamentum in medio aquarum: & dividat aquas ab aquis.* Firmamentum one firma: Hæbræa vox, quæ significat distendere, extendere & distendendo firmare, ac solidare rem aliquam, quæ prius fluida erat & rara, est enim firmamentum quasi murus in medio aquarum, id est, inter duas aquas superas scilicet & inferas interjectus, easque ab invicem dispelcens & coercens.

Quæres. Quodnam sit hoc firmamentum Firmamentum & quæ aquæ super firmamentum? Respondent. Firmamentum esse cælum stellatum, quid? & omnesque orbes cælestes illi vicinos tam in aquæ inferiores quam superiores usque ad cælum supra firmamentum, imò firmamentum non quidem significat, sed tamen per quandam concomitantiam & situs connexionem extendit se & complectitur etiam aërem vicinum, à cælo in terram expansum, & suo loco quasi firmamentum. Ignem quoque si quis elementaris (nam multi Philosophi hunc ignem negant) supra aërem sit. Ecce hic Deus disponit & firmat suam abyssum aquarum: pars enim hujus aquæ tanquam materiæ aptissima ad transmutationem. (aqua enim nec nimis densa nec nimis rara, unde facile in quodvis commutatur) conversa est, & solidata in cælos & aërem, pars subtilior & nobilior supra cælos remansit, pars crassior subtilior firmamentum in varia flumina & Maria divisa est.

Itaque super cælos omnes, adeoque supra primum mobile (hæc enim omnia complectitur firmamentum) proximè sub cælo Empyreo sunt veræ & naturales aquæ, Ridet hoc Calvinus, sed infulsè. Nam hæc sententia probatur 1mo. quia alibi, ubi hæc aquæ superæ nominantur, distinguuntur à nubibus, pluvia, & grandine, atque primo loco inter alia creata supra nubes, supra cælum ponuntur, ut patet Danielis. 3tio. v. 60. Psal. 148. v. 4. 2do. quia hæc est Communis Patrum sententia, Philonis, Josephi, S. Basilii, Ambrosii, Procopii, Chrysostomi, Rupertii, Hilarii, Bedæ, Augustini lib.

lib. 2do. de civitate. cap. ultimo. Molinæ, & multorum aliorum. Dices. Deus initio nihil fecit contra naturam, contra naturam autem est aquas esse supra cælum. Respondendo negando minorem. Aquis enim illis attenuatis, subtilibus, & specie ab aqua nostra differentibus ille locus est naturalis. Id enim ait S. Augustinus lib. 26. contra Faustum, cuius rei est naturale, quod ille fecerit, à quo est omnis modus, numerus, & ordo naturæ. Pari modo ille ait lib. 2do. de Civit. cap. ultim. Deus in homine phlegma posuit non in imo sed in summo, scilicet in capite, sicut aquas has posuit in summo, scilicet supra cælos: Sic & terra licet gravissima sit, in mundi tamen medio quasi pila pendet & à Deo conservatur.

Ad quid aquæ supra cælos? Quæres 2do. Ad quid aquæ supra cælos sint? Varii variè Respondent. Censet P. Cornelius voluisse Deum has aquas supra cælos collocare (ex aquis enim his facti sunt cæli) tum ad ornatum universi, tum ut matrix hæc creationis index extaret, quam supra se cæli semper intuentur. Fortè etiam ad voluptatem sanctorum existentium in cælo Empyreo, ut aquis hisce crystallinis & variegatis oculos illorum pascant, aquæ enim omnis formæ decoris, coloris, & ornatus sunt capacissima, ut patet in Iride. Insuper ad hoc, ut sicut aqua hic aëri nostro, ita aquæ illæ subservirent ætheri, qui est in cælo Empyreo. Verosimile enim est cælum Empyreum non esse solidum instar ferri (alioquin enim, si naturam spectes, sancti ibi quasi in muro compacti essent) sed habere suum aërem & ætherem, omni rerum specie ornatum, per quem Beati omnia sentiunt, respirant, & moventur. Denique multa mirari voluit nos Deus, non scrutari, & major est hujus scriptura auctoritas, ait S. Augustinus quam omnis ingenii humani capacitas.

Moraliter firmamentum est firmitas & constantia animæ in Deo & cælis defixæ, quæ constanter sustinet aquas superas, id est, prosperitates & inferas, id est, adversitates. Gen. 1. v. 7. *Et fecit Deus firmamentum, divisitque aquas, quæ erant sub firmamento ab his, quæ erant super firmamentum. Et factum est ita. v. 8. Vocavitque Deus firmamentum, cælum: & factum est vespere & mane, dies secundus.* Cælum Latine à Celando, id est, occultando dicitur, vel ut Sanctus Ambrosius, dicitur cælum quasi cælatum, id est, depictum variis stellis.

De Opere Tertia Diei.

Gen. 1. v. 9. *Dixit vero Deus: Congregentur aquæ, quæ sub cælo sunt, in locum*

unum: & appareat arida. Et factum est ita. De creatione. Quomodo hoc sit factum? sup. one Terræ pono aquam, quæ exterius apparet, multò aquæ, minorem esse terræ, uti clarè demonstrat Alexander Picolomineus libr. de hac re edito. Jam respondeo & dico 1mo. Terra & aqua unum globum efficiunt, est hæc communis sententia Mathematicorum, Molinæ, Pererii, S. Hieronymi in Psal. 32. S. Chrysost. Homil. 9. ad popul. Et patet 1mo ex Ecclipsi lunæ, quæ fit ex terra inter solem & lunam interjecta, hæc enim Ecclipsis umbram dat tantum unius globi, non autem duorum: ergo terra & mare, quorum hæc est umbra, non duo sed unus est globus. 2. Quia quælibet guttæ aquæ & quælibet partes terræ ubique per eandem lineam rectam eodem modo & via descendunt ad unum centrum: ergo idem habent. 3. Quia littora & insulæ aquis eminent, imò insulæ plures in aqua natant. 4to. Idem patet ex Scriptura Psal. 23. v. 2. *Ipsæ super maria fundavit eam.* (terram)

Dico 2do. Congregatæ sunt aquæ hoc tertio die. Primò, quia fecit Deus, ut aqua dulcis fluminum & fontium (quæ videtur esse densitas aquæ naturalis) magna parte fieret densior congestis in illam simul exhalationibus terrestribus & adustis, quibus mare fieret salum, tum ne computresceret, tum ut haberet nutrimentum pro piscibus, tum ut facilius naves sustineret. Sic ergo Deus hoc tertio die fecit mare salum, illudque quotidie conservat additione similium exhalationum, quæ à terra vi solis & astrorum educuntur, & in mare demittuntur.

2do. fecit Deus hoc tertio die cavitates sub ipsa terra maximas, uti experientiâ deprehensum est, easque implevit maxima aquarum copia, quæ proinde à multis dicitur baratrum vel abyssus, & per varios meatus cum mari conjungitur, putaturque esse matrix & origo omnium fontium, & fluminum, utpote quibus per venas, quarum terra est plenissima, aquam quasi sanguinem impertit. Cujus indicium est, quod ubique quis fodiat, ibi ferè semper inveniat aquam, ut patet in puteis. Hinc rursus S. Basilii hic homilia 4ta. Ambrosius lib. 2. cap. 2. & 3. Hieron. in cap. 3. Habacuc, docent omnia flumina, omnesque aquarum confluxus Oceano tandem uniri. Quia & mare Caspium, quod omnino separatum videtur per meatus subterraneos uniri Oceano Arctico, ideoque salum esse docet S. Basilii, Strabo, Plinius, & Dionysius, quidquid dicit Aristoteles & Ptolemæus. Dico 3tio. Dicuntur aquæ congregatæ in unum locum, id est, in locum separatum in terra, ut ea fieret arida & habitabilis. 2do. propriè in unum locum, quia, sicut jam

jam dixi, omnes aquæ uniuntur Oceano, & huic abyſſo, quæ partim eſt ſub terra, partim eſt illi contigua in terra, quæ eſt ipſum mare. Porrò aquæ illæ, quæ initio terram operiebant, non erant profundæ, quare facile in Oceanum & abyſſum hanc profundam recludi potuerunt: ergo non eſt neceſſe dicere partem aquarum à vento, ut vult Abulenſis, aut à ſole, ut vult Eugubinus, ſiccata eſſe. Notat Theodoretus in Pſal. 103. Mare furens, non tam littoribus, quibus penè æquale eſt, quàm Dei juſſu quaſi fræno coerceri, alioqui ſæpe omnia perumperet & obrueret, uti fecit initio mundi. Hinc Deus dicitur poſuiſſe mari terminum ſuum, quem transgredi non poſſit, ubi contundat tumentes fluctus ſuos. Pſal. 103. v. 9. Job 38. v. 7. Vide plura apud P. Cornel. hic.

359. *Genesis 1mo. v. 11. Et ait: Germineſ De creati- terra herbam viventem & facientem ſemen, & one herba- lignum pomiferum faciens fructum juxta genus rum, arbo- ſuum, cujus ſemen in ſemetipſo ſit ſuper terram. rum.* *Et factum eſt ita.* Germineſ terra herbam non activè producendo, uti vult Cajetanus, ſed materiam tantum miniſtrando, tunc enim in prima rerum creatione Deus ſe ſolo activè efficienter, idque ſubito produxit omnia germina & plantas, eaſque juſtæ & perfectæ magnitudinis, uti docet S. Thomas. 1. p. q. 70. Jam autem terra ad germina etiam effectivè concurrat, præſertim ſi ſemine ſit imbuta: terra enim per ſemen pyri producit pyrum, per ſemen pomi pomum, ſe ipſa verò ſine ſemine, ſi pluvia irrigetur & à ſole caleſcat, producit gramina. *Et lignum pomi ferum*, id eſt, arborem pomiferum pomum, ergo ponitur pro, quovis arborum fructu. *Cujus ſemen in ſemetipſo ſit*, quod ſimilem ſibi vim gignendi habeat, per ſemen, quod habet in ſeipſo, puta quod habet in ſuo fructu, vel folio, vel radice, vel ramis. Nam multæ plantæ non habent ſemen propriè dictum, ut patet in ſalice, croco, ulmis, populis &c. ſed hæc habent aliquid loco ſeminis, ſcilicet in ipſis radicibus vim quamdam propagativam. Ita S. Ambro. Baſil. idque hoc ſine, ut, cum plantæ individua intereant, maneat in ſemine & fructu, quem ex ſe propagant, ac ita quamdam quaſi immortalitatem & æternitatem, quam naturaliter ambiunt, conſequantur, ut ſcilicet ſemper ſint, & ſemper perdurent in ſua propagine.

Genesis 1mo. v. 12. Et protulit terra herbam viventem, & facientem ſemen ſuum &c. Protulit terra. Hinc patet, hoc tertio die terram non tantum virtutem producendi plantarum accepiſſe, ut videtur velle S. Auguſtinus, ſed illo ipſo, quo Deus juſſit, momento terram actu omnes plantarum ſpecies, eaſque adultas, multas etiam cum fructu

mature produxiſſe: Dei enim perfectæ ſunt opera. Ita Ambroſ. Baſil. Ex dictis ſequitur hoc die tertio etiam Paradifum eſſe plantatum, ornatumque mira arborum varietate & pulchritudine, de quo infra. N. 370. Nota hoc die tertio terram quoque produxiſſe herbas venenatas, item roſas cum ſpinis, hæc enim quaſi connaturales roſæ eiſque congenitæ ſunt. Negat hoc poſterius de roſa S. Baſil. Homil. 5. & Ambr. lib. 3. Prius negat Beda, Rupertus &c. putantque, quod ante hominis lapſum terra nihil noxium, puta nullam herbam venenatam, non ſpinas, non tribulos, imò nec arborem ſterilem protulerit, hæc enim poſt peccatum, in ejus poenam cenſent eſſe producta, verum contrarium docet S. Ambroſius, & S. Baſilius, idque verius eſt, tum quia quæ homini venenata ſunt, aliis rebus proſunt, & utilia ſunt aliis animalibus, ut ibidem docet S. Ambroſius. Sic enim citata, quæ homini eſt noxia, vaccis eſt in deliciis. Tum quia Deus ante peccatum Adæ per 6. Creationis dies omnes omnino rerum ſpecies produxit, ſcilicet univerſum perfectum. Quare idem dico de lupis, ſcorpis, aliſque animalibus noxiis, ſcilicet ea producta cum aliis innoxiiſ, nihil tamen illorum nocere potuiſſet homini, ſi in innocentia permanſiſſet, quæ innocentia conjunctam habebat & exigebat ab homine prudentiam, ut ſcilicet cautè tractaret roſas, ne in ſpinas impingeret, ruſum ne irritaret feras contra ſe, alioqui enim ſua culpa & imprudentia ac proinde jam non innocens ſed nocens ab eis læſus fuiſſet. Quæres. Quo anni tempore mundus à Deo ſit conditus? Aliqui putant illum creatum eſſe tempore æthumnali, ſed verius cenſet P. Mundus Cornel. à Lap. hic creatum eſſe in æquino- creatus ctio verno. Imo, quia id docent paſſim omnes Patres, quos vide apud Molinam & Perer. quin & Poëtæ, ut Virg. lib. 2. Georg. loquens de prima naſcentis mundi origine,

Non alios prima creſcentis origine mundi Illuxiſſe dies, aliumve habuiſſe tenorem Crediderim: ver illud erat, ver magnus agebat Orbis, & hybernis parcebant flatibus Euri.

2do, quia pulcherrimum eſt veris tempus, 3tio, quia id ipſum deſinit Concilium Palæſtinum. A. C. 198. quod licet ſit particulare ac proinde deſinitiones ejus non ſunt de fide, ſunt tamen magnæ autoritatis. Quin & Concilium hoc hanc ſuam ſententiam probat ex verbo *germineſ*, in vere enim terra germinare incipit. Addit idem Concilium, primum diem mundi fuiſſe 24. Martii, quo die etiam Incarnatus, & paſſus eſt Chriſtus (velut exactiores Chronologi) reſurrexit. Ruſum certum eſt hunc diem fuiſſe Dominicum, quanquam eo anno, quo Incarnatus eſt

eſt Chriſtus, 25. Martii incidit, non in Dominicum ſed in feriam ſextam. FERIA enim ſexta tam Incarnatum quàm paſſum eſſe Chriſtum, natum verò & reſurrexiſſe die Dominica ex Athanaſio, Auguſtino docet Franciſcus Suar. 3. p. qu. 35. Nota. ſub hoc tempus in pluribus mundi partibus fructus ſunt maturi & fortè tunc in paradifo plurimi fuere maturi.

Mysticè aſcende hic anima à ſpecie creature ad pulchritudinem Creatoris, tibi que dicito: Si ita rubent roſæ, candent lilia, vernant prata, ſi ita rutilat aurum, nitet argentum &c. quantus debet eſſe decor illius, qui hæc omnia creavit &c. Noli cum cane Æſopico umbram carnis ſequi, ut carnem, iplam amittas.

De Opere Quarta Diei.

360. *Genesis 1mo. v. 13. Et factum eſt vespere & mane, dies tertius. v. 14. Dixit autem Deus: Fiant luminaria in firmamento celi, & dividant diem ac noctem, & sint in signa & tempora, & dies & annos. Fiant luminaria in Firmamento.* Quæres. Quomodo hoc eſt factum. Nota 1mo Firmamentum hic non tantum ſignificare octavum cælum ſtellarum, ſed ſumi pro expansione omnium orbium celeſtium. Nota. 2do. licet Plato aſſerat, & S. Auguſtinus, Eucher. cap. 58. dubitet, an ſol, luna & aſtra ſint animata & utantur ratione & conſequenter an aliquando beanda ſint cum hominibus & Angelis, tamen certum eſt nec cælus eſſe rationales, nec aſtra, nec enim cælus & aſtra habent corpus organicum. Ruſum motus eorum circularis perpetuus & naturalis arguit principium eorum motus, puta naturam, non eſſe liberam nec rationalem, ſed inanimatam & plenè determinatam. Ita S. Hieron. in Iſaiæ. 45. & paſſim Patres & Philoſophi. Nunc dico: Deus hoc die quarto partem unam cælorum rarefecit, ut condenſaret aliam ſcilicet lucidam illam, quæ primo die creata eſt & dicta eſt lux. v. 2. in eamque ita condenſatam expulſa cælorum formâ, novam formam ſolis, lune, & ſtellarum induxit. Molina, & alii probabiliter putant, quod in reſurrectione Deus producat alium ſolem, qui habeat aliam formam etiam ſubſtantialem, utpote qui naturaliter ſeptuplum plus lucis habiturus ſit quàm habeat hic noſter, ut ait Iſaias, cap. 30. v. 26. Ruſum hoc die 4to. Planetarum orbis diviſit in ſuas partes ſive circulos excentricos, concentricos, epicyclos, ſi quæ ſunt hujusmodi, nam Ariſtoteles hæc omnia negat. *Dividant diem ac noctem q. d. quod discriminent diem ac noctem.* *Et sint in signa & tempora & dies.* In R. P. Kviarkowski, S. J. Collectanea Ascetica,

ſigna non prognostica Astrologiæ judiciariæ, Astrologi hanc enim damnat ſcriptura Iſaiæ. 12. v. 25. *gia judicii Jerem. 10. v. 2.* Licet enim aſtra influendo aria damcorporum diſpoſitionem & complexionem nata. immutent, indeque animam eodem inclinent, non tamen eam neceſſitant. Eſto enim, quod anima corporis complexionem ſæpè imitetur, unde cholericos experimur eſſe iracundos, ſanguineos eſſe benignos, melancholicos ſuſpicaces, timidos, puſillanimes, & invidos, ſlegmaticos pigros, voluntas tamen maximè per gratiam adjuta & corpori & paſſionibus hiſce dominatur. Unde multos cholericos videmus manufectos, & melancholicos benignos, magnanimos. Sapiens ergo dominabitur aſtris. Itaque ſol, & luna Cujus rei ſint in ſigna ſcilicet prognostica pluviae, ſe- ſigna ſol renitatis, gelu, ventorum. 2do. ſint in ſi. & luna, gna ſerendi, plantandi &c. 3tio. & pro- Similis priè ſint in ſigna dierum, menſium, & an- hendiadis norum, ut ſit hendiadis in ſigna & tempora, frænum id eſt, in ſigna temporanea vel in ſigna tem- momordit porum. In ſigna & dies, id eſt, in ſigna & aurum, dierum &c. Nota per tempora intelligi hic id eſt, fræ- ver, æſtatem, hyemem, & æthumnium, nos aureos Item tempora ſicca, humida, morbida, ho- &c. rum enim ſunt ſigna & cauſa ſol & luna, In dies & annos q. d. ut ſol, luna & ſtellæ ſint indices dierum omnium naturalium, artificia- lium, feſtorum, criticorum, forenſium &c. Annorum quoque lunarium, ſolarium, criti- corum, de quibus Cenſurinus & Macrobi. ita S. Baſil.

Genesis 1mo. v. 16. Fecitque Deus duo luminaria magna: luminare majus, ut præſtaret diem: & luminare minus, ut præſtaret noctem: & stellæ. Cornelius hic *Fecitque duo luminaria magna.* Solem & lunam, licet enim do- luna omnibus aſtris excepto Mercurio ſit minor, tamen quia citima eſt & viciniſſima terræ, hinc videtur omnibus aliis eſſe major, æquè ac ſol. Ruſum luna majori quàm aliæ ſtellæ pollet efficacia & virtute agendi in hæc inferiora. Ita Chryſoſt. hic. Hom. 6. Perer. Chriſtoph. Clavius in ſphæram cap. 1mo. ubi docet, terram in ſe continere lunæ magnitudinem, ita, ut luna tantum ſit trigefima nona pars terræ.

Et ſtellas. Ut ſimul unacum luna nocti præſint, eamque illuminent. Pſal. 135. v. 7. Docent Aſtronomi miram eſſe altitudinem ac conſequenter magnitudinem orbium celeſtium & ſtellarum, ita, ut terra, quæ eſt centrum mundi, ſit reſpectu eorum inſtar puncti, perinde ut omnes opes, bona, & gaudia terrena ſint quaſi punctum reſpectu celeſtium, ſequè habent uti gutta ad totum mare. Nam primò docent ſolem in ſe continere totam quantitatem terræ centies & ſexagies, eumque à terra diſtare 4000000.

Solis cur-
sus, distan-
tia à terra

Vastitas
Empyreï.

Tempus
quàm ve-
lox.

Lapis mo-
laris
quàm diu
caderet à
firmamen-
to ad ter-
ram.

Stellarum
variae
magnitu-
dines.

4000000. miliar. & amplius, unde sequi-
tur tantam esse peripheriam & vastitatem
orbis solaris, ut sol 24. horis suum circu-
lum peragens una hora percurrat 1140000.
milliaria, quod tantundem est, ac si terræ
ambitum & gyrum circumcurreret quinquagies. 2do. docent terram à concavo firmamenti sive cœli octavi & stellati distare 80000000. cum medio miliar. Spissitudinem verò firmamenti esse eandem scilicet 80. millionum miliarium. Quanta ergo debet esse spissitudo cœli Empyreï? Unde 3tio docent quodlibet punctum æquinoctialis, & quamvis stellam in æquinoctiali positam singulis horis consistere 42. milliones miliarium, & insuper tertiam partem millionis. Longè velocius est nonum cœlum, ac magis decimum, quod putant esse primum mobile. Cogita verò, quàm velox est tempus. Est enim tempus tam velox, quàm est motus primi mobilis, cuius est mensura tempus: ergo longè velocius fertur quàm globus tormento ejaculatus, hic enim globus egeret quadraginta diebus, ut totum terræ ambitum obiret, quem stella obit bis millies. Hinc S. Ambrosius. Tu dormis, & tempus tuum ambulat. In-
de quarto deducitur, si lapis molaris inciperet cadere à convexo firmamenti versus terram, opus haberet nonaginta annis, ut terram attingeret, etiam si singulis horis descenderet ad ducenta miliaria. 5to. docent nullam stellam esse in firmamento, quæ non decies octies sit major toto orbe terræ, quia verò ex Ptolomæi & Alphragarii sententia stellas omnes dividunt in sex magnitudinum differentias. Stellæ, inquit, summæ & primæ magnitudinis sunt 17. quarum quælibet major est tota terra centies & septies. Secundæ magnitudinis sunt 45. quarum quælibet major est terra nonagies. Tertiæ magnitudinis 208. quarum quælibet major est 72. vicibus. Quartæ magnitudinis 264. quarum quælibet major est terra 54. Quintæ magnitudinis sunt 217. quarum quælibet major est terra 35. Sextæ & infimæ magnitudinis sunt 249. quarum quælibet major est terra 18.

6to ex dictis deducunt, quod si bis mille annis viveres & quotidie directè in altum ascenderes ad 100. miliaria, idque continub post bis mille annos necdum pervenires ad concavum firmamenti. Denique post quatuor & plura annorum millia tantundem quotidie ascendens non pervenires à convexo firmamenti ad cœlum Empyreum. Hæc & plura docet P. Christoph. Clavius in sphaera. Si ergo in stella aliqua, & multò magis, si in cœlo Empyreico consisteremus, & dispiceremus hunc terræ globum, an non exclamaremus? hoc est pun-

ctum, cui inbiant filii Adæ quasi formicæ, hoc est punctum, quod inter mortales ferro & igne dividitur. O quàm angusti sunt mortalium termini! O quàm angusti sunt mortalium animi! O Israel quàm magna est domus Dei & ingens locus possessionis ejus. Despice ergo punctum hoc & suspice cœli ambitum. Quidquid hic vides, exiguum est & breve, immensa & æterna cogita. Pauper ergo es, cœlum cogita, infirmaris? sustine, sic itur ad astra. Ita S. Symphorianus Adolescens, cum sub Aureliano Imperatore ad Martyrium raperetur, mater eum hisce verbis animavit. Nate, nate, memento æternæ vitæ, cœlum suspice, & ibi regnantem intueri, tibi enim vita non eripitur, sed mutatur in melius. Quibus verbis ille accensus datis fortiter carnifici cervicibus Martyr in cœlum evolavit. Ita præterito sæculo Matrona illa generosa fidei causâ in Anglia damnata ad mortem horrendam, ut scilicet saxo acuto incubans, supernè imposito gravi pondere premere-
tur, dum vita ei & anima exprimeretur, aliis horrentibus illa læta cygnæum canens. Tam brevis, inquit, via est, qua ducit ad cœlum. Post sex horas super solem & lunam evehar, astra pedibus premam, Empyreum inibo.

Ita S. Vincentius mente in cœlum se librans vicit, imò tunc omnia Daciani tormenta, cumque in equo sublimatus, ab eo per ludibrium rogaretur, ubinam esset? In sublimi, inquit, unde se potestate terrena Cœli in-
tumentem altior despicio &c. Igitur dum intuitu sustulerat, faces, prunas, toto corpore dilatentur cerato, constanter exciperet, ait: Frustra martyria fatigavis Daciane, non potes tam horrenda excogitare tormenta, quàm ipse paratus sum sustinere; Carcer, ungula, candentes lamina, morsque ipsa ludus, locusque Christianis sunt non tormentum. Cœlum enim cogitant.

Ita S. Apronianus cum ad Sisinnium Martyrem vocem cœlitus missam audisset: Venite benedicti Patris mei, percipite regnum vobis à constitutione mundi paratum; baptismum petiit, eademque die Martyr factus est, qua & Christianus.

De Opere Quinta diei.

Gen. 1. v. 20. Dixit etiam Deus: Pro-
ducant aqua reptile anima viventis, & De crea-
volatilis super terram sub firmamento cœli. tione
Quæres, an aves ex aqua sint factæ? & avium,
cum Cornelio à Lapide. Communis S. Hieronimi,
Augustini, Cyrilli, & aliorum
Patrum (præter Rupertum) quos citat
Petrus, sententia est tam aves quàm pis-
ces

est ex aqua quasi materia esse productas, hoc enim clare docet tam nostra versio, quàm LXX. & Chalæica. Hinc Philo aves vocat piscium cognatas. Dices: aves & pisces sunt omnino dispares & dissimiles: ergo tantum pisces ex aqua facti esse videntur. & negando antecedens; nam magna & avium & piscium cognatio, ut rectè docet S. Ambrosius libro 1. Hexam. cap. 14. 1mo. quia aqua & aer sunt cognata elementa, utrumque diaphanum, humidum, molle, subtile, agibile. 2do. quia tam piscibus quàm avibus inest agilitas & levitas, quod enim avibus sunt alæ, hoc piscibus sunt pennæ, & squammæ; hinc tam aves quàm pisces non habent vesicam, nec lac, nec mammas, ne volatum aut natationem impediunt. 3tio. Similis utriusque est motus. Rursum tam aves quàm pisces cauda iter suum dirigunt, ita, ut ab iis & nominatim à milvo navigandi artem homines didicisse videantur, inquit Plin. lib. 10. cap. 10. 4to. Multæ aves sunt aquatiles. Denique respondet S. Augustinus lib. 3. de Genes. S. Thomas 1. p. q. 71. pisces factos esse ex aqua densiori, aves verò ex subtiliori, quæ ad aërem accedit, vel in vaporem & nubem est versa, sunt enim aves temperamenti magis aërei quàm aquei. Producant hebraicè usque su, id est, ebulliant & scaturiant in magna copia, est hoc verbum proprium piscibus, & ranis, eorumque fecunditatem significat. Reptile anima viventis. Reptilia vocat pisces, quia non habent pedes, & ventre incubant aquis, quasi repentes & navigantes. Ad pisces referuntur amphibie uti sunt sibi, lutræ, hippopotami, quæ licet pedes habeant, illis tamen non gradiuntur, dum sunt in aquis, sed illis utuntur natando pro remigiis.

Cete
grandia.

v. 21. Creavitque Deus Cete grandia, & omnem animam viventem atque motabilem, quam produxerant aqua in species suas, & omne volatile secundum genus suum. Et vidit Deus quod esset bonum. Cete hebraicè vocatur tannicim, quod significat dracones & omnia ingentia animalia tam terrestria quàm aquatica, uti sunt balenæ, quæ sunt quasi dracones aquatici. Nota To Cete grandia, cum enim super aquas dorsum efferunt, ingentis insulæ speciem exhibent, inquit S. Basil. & Theodor. Et omnem animam viventem atque motabilem. Atque hic significat id est q. d. Creavit Deus omne animal vivens in aquis, quod scilicet habet in se principium motus, puta animam, quæ se suoque motu movere potest, ideoque vocatur motabile.

v. 22. Benedixitque eis dicens: Crescite & multiplicamini, & replete aquas maris: R. B. Kwiakowski, S. J. Collectanea Ascetica,

quæque multiplicentur super terram. Dei dicere est benefacere. Benefecit autem Deus eo ipso avibus & piscibus, quod tribuit eis appetitum, viam, & potentiam generandi sibi simile, & cum non possint ipsa in se individua manere semper, sed moriantur, maneat saltem in prolibus, & ita quasi æternitatem quamdam habeant. Omnis enim res appetit sui conservationem & æternitatem, unde explicans subdit Crescite non magnitudine (hanc enim iustam in sui creatione accepere) sed ut Hebr. po ru, id est, fructificare sive proliferare, ut numero multiplicemini, & vos o pisces replete aquas, major est enim fœtura piscium, quàm avium, & avium major est quàm animalium terrestrium. Quia, ut ait Aristoteles, humor, quo abundant pisces, naturam habet ad effingendum efformandumque habiliorem quàm terra. Adde pisces & aves generare per ova, quæ facilius in matrice multiplicantur quàm fœtus, quos utero gestant terrestria. Unde avibus & piscibus benedixisse Deus legitur, non autem terrestribus: licet, ut rectè advertit S. Augustinus, quod in uno expressum est, in alio æquè simili subintelligi debet. Homini verò legitur Deus benedixisse, tum quia homo est dominus omnium animalium, tum quia homo per omnes terræ Provincias disseminandus erat, cum cætera animalia alia alias terras non sustineant. Dices. Phoenix avis est unica in mundo: ergo in ea non est verum to Crescite & multiplicamini, & Phoenix existere multi veterum non tam ex certa scientia quàm ex communi rumore asseruerunt; verum posteriores Philosophi & Physici, qui de avibus exactè scripserunt, inter quos ultimus & exactissimus est Ulysses Aldrovandus, Phoenixem pro fabula habent, eumque non existere nec unquam extitisse multis demonstrant. Phoenix ergo avis est non vera sed symbolica. P. Cornel. à Lap. hic, addit verò in cap. Gene. 7. v. 2. scribens, quod Aldrovandus, alique probant, Phoenixem, cum non fuerit in arca, nullum esse in mundo, quia Scriptura hic docet ex singulis animalibus fuisse in arcam; Phoenix verò unus & solus esse dicitur in mundo. Videtur ergo Phoenix esse fabula fortè inde orta, quod Egyptii Heliopoli solem quasi avem orientem & occidentem pinxerint, hunc fecerunt & finxerunt esse Phoenixem, cum tantum esset symbolum & Hieroglyphicum solis, qui quasi Phoenix solus est in mundo. Huic conjecturæ favet, quod veteres teste. Laetantio & Claudiano Phoenixem dixerunt esse avem, quæ sole oriente dulcissimè caneret, eumque prona veneretur. Coniungentes addunt Phoenixem non esse unum,

unum, sed plures, nec seipsum resuscitare, sed more communi generari, quare alium ponunt Phœnicem ab eo, qui à veteribus ponitur quasi symbolum & typus resurrectionis, & tales Phœnices se habere Abyssini, alique jactant. Conimbricenses ita, alique consentiunt nullum esse talem Phœnicem, qui unicus sit, quique moriens renascatur, qualem veteres descriperunt. Nisi ergo quæstio sit de nomine, dicendum est Phœnicem non esse, nec fuisse in mundo.

De Opere Sexta Diei.

363. **S**exta dies dedit incolae terræ, sicut quinta dedit incolae aquæ & aëri. Igni vero nullæ incolæ sunt dati, nam nec Salamandram, nec aliud animal in igne vivere aut durare posse docet Galenus l. 3. de temper. & Dioscorides lib. 2. cap. 56. ubi Matthiolus ait se idipsum expertum esse, ac multas Salamandras in ignem conjecisse, quæ brevi consumptæ sunt. Sic Pyrausta sive Lamprides, quæ paulò majores sunt muscis, tantum ad breve tempus vivunt in igne. Nam in fornacibus, æriis nascuntur in Cypro, in iisque per ignem saliant & ambulant, & mox à flamma avolantes emoriuntur. Uti testatur Aristoteles lib. 5. Hist. Animal. cap. 19.

Genes. 1mo. v. 24. *Dixit quoque Deus: Producat terra animam viventem in genere suo, jumenta, & reptilia, & bestias terræ secundum species suas. Factumque est ita. Producat terra animam viventem*, id est, animalia viventia, est Synecdoche. Rursum producat terra non tanquam causa efficiens (hæc enim fuit solus Deus) sed tanquam causa materialis. q. d. exoriantur, emanent exsurgant, prodeant animalia ex terra.

Quæres. An omnes omnino animalium terrestrium species, quæ perfectæ sunt & homogeneæ, id est, quæ per commixtionem maris & feminæ ex una tantum specie nasci possunt, hoc die sunt creatæ, &c. Affirmativè. Ita passim docent Interpretes & Scholastici. Et ratio est: quia hoc requirebat perfectio universi, Deus enim hisce sex diebus perfectè hoc universum condidit & exornavit. Atque hinc dicitur 7mo die cessasse scilicet à novarum specierum productione. Dico 2do. Consequenter hoc 6to die omnes bestię venenatæ & sibi invicem inimicæ cum hac inimicitia & Antipathia creatæ sunt, hæc enim Antipathia est illis naturalis. Itaque ante peccatum Adæ natura lupi erat inimica ovi, eique necem intulisset, Dei tamen providentia cavisset, ne id fieret ante speciem satis propagatam, ut illa non intercederet. Ita D. Thomas

1. p. quæst. 96. & ratio est: tum ut universum omnibus rerum generibus esset integrum, tum ut illis elucesceret aliorum bonitas, tum quia ipsa ad medicinam & alios usus necessaria sunt, sic ex vipera fit theriaca. Dico 3tio. Minuta animalia, quæ ex sudore, exhalatione, aut putrefactione nascuntur, ut pulices, mures, alique vermiculi, non fuerunt hoc sexto die creatæ formaliter sed potentialiter & quasi in seminali ratione; quia scilicet hæc animalia eo die creatæ sunt, ex quorum certa affectione hæc naturaliter erant exortura. Ita S. August. lib. 3. de Gen. ad lit. cap. 14. licet contrarium docere videatur S. Basil. hic Homil. 7. Certè pulices & similes vermes tunc creari contrarium fuisset felicissimo innocentie statui. Dico 4to. Nec Hybrides, puta animalia, quæ ex congressu diversarum specierum generantur, ut mulus ex equa & asino &c. hæc, inquam, non necesse est dicere hoc die 6to esse creatæ, atque defacto tunc non omnia hæc esse creatæ, certum est. Ita Rupertus, Molina, & alii. Ratio est: tum quia in Africa in dies novæ oriuntur monstrorum species, & plures deinceps orientur & oriri possunt ex nova & nova aliarum & aliarum specierum animalium commixtione. Tum quia hæc commixtio est præter naturam & adulterina, unde vetita fuit Judæis Levit. 19. v. 19. Tum quia hæc animalia sufficienter censentur esse creatæ, quando aliæ species creatæ sunt, ex quarum commixtione postea erant nascitura.

Tropologicè opus creationis sex die. Justificationis significat opus justificationis hominis, 1mo ergo die creatur lux, id est, infunditur peccatori illuminatio, quæ videat turpitudinem peccati & periculum sui status ac in æternitatis. 2do die fit firmamentum, id est, inducitur peccatori timor Dei & judicii, qui dividit aquas supernas, id est, appetitum rationalem ab inferis scilicet appetitu sensitivo, ut licet sensu concupiscat terrena, spiritu tamen feratur in celestia. 3tio terra, id est, homo coopertus, aqua, id est, concupiscentia tegitur, ut licet eam habeat, non tamen obruatur, & sentiat, nec consentiat, inde fert germina virtutum. 4to die sol, id est, inditur homini charitas, & luna, id est, fides illustris, & Hesperus, id est, spes, & Saturnus, id est, temperantia, & Jupiter, id est, justitia, & Mars, id est, fortitudo, & Mercurius, id est, prudentia cum aliis astris, id est, virtutibus. 5to & 6to die sunt animantes 1mo pisces, id est, homines boni, sed imperfectissimi, quia curis sæculi immergi. 2do jumenta, id est, homines perfectiores, qui in terra vivunt spiritualiter. 3tio aves, id est, homines

Quæ ex putri nascuntur quando creatæ?

Hybrides quid?

mines perfectissimi, qui omnia contemnentes toto affectu quasi aves in cælum evolant. ita ex Eucher Origen.

364. **Gen. 1. v. 26. Et ait: (Deus) Faciamus hominem ad imaginem & similitudinem nostram: & præsit piscibus maris, & volatilibus cæli, & bestis universæ terræ, omnique reptili, quod movetur in terra. Faciamus &c.** Nota hic Sanctissimæ Trinitatis Mystrium, hisce enim verbis alloquitur Deus Pater non Angelos, quasi illis jubeat, ut ipsi fabricent corpus humanum, & animam sensitivam, sibi quæ solum reservet fabricam animæ rationalis, ut voluit Plato in Timæo & Philo in opif. 6. dier. ac Judæi, hoc enim ut impium detestantur S. Basilus, Chrysostomus, Augustinus &c. Nam Deus non per Angelos, sed per se tam corpus quam animam hominis creavit, ut patet cap. 2. v. 7. & 21. Unde non ait hic facite sed *faciamus*, ad imaginem non vestram o Angeli sed nostram. Alloquitur ergo hic Deus Pater suum Filium & Spiritum Sanctum quasi collegas suos ejusdem secum naturæ, potentie, & operationis, Ita S. Basilus, Rupertus & alii. Imò Concilium Smyrnense apud Hilarium lib. de synodis dicit anathema iis, qui aliter hunc locum explicant. Nota 2do. Excellentiam hominis: Deus enim de hominis tanquam rei magnæ creatione deliberat & consultat: dicens: *Faciamus hominem*. ita Rupertus. Est enim homo prima mundi increati, id est, Sanctissimæ Trinitatis imago, & ejus infinitæ artis & sapientiæ testimonium & opus perfectissimum, creati vero mundi homo est finis, compendium, & nexus: omnes enim rerum spiritualium & corporalium gradus in se habet & necit homo, ideoque est & vocatur Microcosmus, atque à Platone vocatur horizon universi. 2do. quia per Christum hominem omnes pariter creaturæ, quæ in homine quasi in Microcosmo continentur, erant Deificandæ, vide ergo quanta est hominis dignitas. 3tio. quia propter hominem, & cum homine uti mundus est conditus, ita & in resurrectione renovabitur. 4to. Summum fidei Mystrium scilicet Sanctissimæ Trinitatis & individuae unitatis primum in generatione hominis reſeratum est, quod postea in ejusdem hominis regeneratione, puta in baptismo, aperte declarandum & profitendum erat; nam ex verbo *faciamus & nostram* Trinitatem significant, unitatem verbò indicant illa verba dixit Deus, fecit Deus. 5to. Animalia plantæ &c. ex terra generatæ, at solus Deus corpus hominis figuravit, illicque animam rationalem à se ex nihilo creatam indidit. 6to. Homo factus est à Deo rector & princeps omnium animalium, totiusque mundi quasi rex. 7mo. Assignavit Deus homini ad

habitandum Paradisum copia rerum instrumentum. 8vo. Creavit Deus hominem tanta integritate animi & innocentia prædium, ut & mens subiecta esset Deo & sensus rationi. 9no. Adam congrua singulis animantibus nomina imposuit tanquam rex & Dominus. Unde apparèt ejus summa scientia & sapientia. 10. Corpus habuit immortale, ut scilicet si Deo pareret, longissimo ævo in terris actò ex vita terrena ad coelestem & sempiternam mortis, malo rumque expers traduceretur. 11mo. Deus dono prophetiæ hominem insignivit, cum dixit: Hoc nunc os ex ossibus meis. 12mo. Deus sæpè cum specie humana homini apparebat, eumque familiariter alloquebatur. Nota 3tio. Deus Palatium hoc mundi omnibus rebus, quæ ad usum, oblectationem & scientiam erant, opportuna instruxit, ac demum in illud sic adornatum creatum induxit hominem quasi, qui omnium esset vertex, finis & Dominus. Rectè ergo S. Bernar. Serm. 1mo. Quid, inquit, homini primo deerat, quem misericordia custodiebat, docebat veritas, regebat justitia pax fovebat?

Quæres. In quo sita est hæc imago Dei? expressa in homine? Nota primò imaginem hic sumi pro exemplari q. d. Faciamus hominem ad exemplar nostrum, ut quasi imago nos quasi suum exemplar referat & representet. Imago hæc non est verbum divinum sive Filius, qui est imago Patris, uti aliqui apud Lipomanum explicant, sed est ipsa essentia Divina, ipseque Deus unus & trinus. Potest tamen 2do. imago hic propriè accipi, ut sit Hebraismus q. d. Faciamus hominem ad imaginem, id est, ut sit imago nostri, quasi sui exemplaris. Nota 2do. imaginem hic multi à similitudine distinguunt. Verum dico non distingui, esseque hendiadyn q. d. Ad imaginem & similitudinem, id est, ad imaginem similitudinis, ut habetur Sapientiæ 2. v. 24. hoc est ad imaginem similem vel simillimam. Hinc scriptura nomina hæc promiscuè usurpat, modò unum, modò alterum, modò utrumque, ut jam hominem dicat esse factum ad imaginem Dei Gen. 9. v. 6. Modò ad similitudinem Dei Gen. 1. v. 1. modò ad imaginem & similitudinem, ut hic.

Lucas Jesu & Mariæ pingebat imagines, Annus coelestis 18. Octobr.

Pictor erat Lucæ Jesu pictorque Mariæ, Quos in mente sibi, cordeque pinxit amor. Moribus & vita sanctis expressit utrumque, Sic fuit & pictor, sic & imago fuit.

Dive, meos, medio primi viventis, amores
Pinge, meum sic cor fiet imago Dei.

Nota 3tio. pro *Imaginem* hebraicè est tselem, quod significat umbram sive adumbrationem &c. Deus enim solidam & constantem habet essentiam, homo verò umbraticam & evanidam, & hoc est, quod Psalm. 38. dicitur *Universa vanitas omnis homo vivens. Verumtamen in imagine* (ex hebre. instar umbræ) *pertransit homo*. Nota 4to. Homo non est imago Dei ut Deus est, id est, quoad attributa propria Dei (nec enim homo est omnipotens, immensus, æternus, omniscius uti est Deus), sed solum quoad attributa communia, quæ scilicet ille communicat intellectualem creaturæ. Nota 5to. Hæc imago Dei non est in solo viro, ut vult Theodoretus, sed & in Angelo & femina, ut fuse docet S. Augustinus, Basil. Nunc

365.

Dico 1mo. Hæc imago Dei sita est in mente hominis sive in eo, quod homo in summo rerum sit gradu, in quo Deus est & Angelus, puta, quod homo sit naturæ intelligentis, per rationem enim mentem & intellectum homo maximè refert Deum illique præ aliis creaturis simillimus est. Ex hac natura rationali 6. eximæ hominis dotes & proprietates consequuntur, in quarum modò una, modò altera Patres subinde hanc Dei imaginem collocant, scilicet ut partialiter & incompletè incorporea sit & individua, uti est ipse Deus, in hoc collocat imaginem Dei S. Augustinus. 2da. quod sit æterna & immortalis, in hoc Origenes. 3tia. quod sit memoria, intellectu, & voluntate prædita, in hoc Damascenus. 4ta. quod sit liberi arbitrii, in hoc Ambrosius. 5ta. quod capax sapientiæ, virtutis, gratiæ, beatitudinis, visionis Dei, omnisque boni. Unde in hac capacitate imaginem Dei collocat Nyssenus. 6ta. quod cunctis animalibus præsit & dominetur, in hoc collocat S. Basilius. Adde 7. Homo intelligendo sit quasi omnia. Aristot., quia omnium rerum simulacra & phantasmata mente sua efformat, & comprehendere potest. 8. Rursum homo est finis omnium creaturarum uti earundem finis est Deus. 9. sicut anima est tota in toto corpore, & tota in qualibet eius parte, ita Deus in mundo. 10. & perfectissime sicut Deus Pater per intellectum se cognoscendo producit Verbum, puta Filium, & eum amando producit Spiritum sanctum, ita homo intelligendo se producit in mente sua verbum intelligibile sui ipsius expressivum, sibi quæ simile, atque inde procedit in voluntate ejusdem amor, sic enim homo clarè representat Sanctissimam Tri-

Generatio
in Divinis.

nitatem. Hæc ergo imago Dei homini est naturalis, quæ peccato perdi non potuit. Imò naturæ ipsi ita intime & indelebiliter, ut perdi non possit, nisi perdatur & natura, ita contra Originem docet S. Augustinus lib. 2. Retract. uti retractat id, quod dixerat lib. 6. de Gen. ad lit. cap. 27. scilicet Adamum peccando imaginem Dei perdidisse, quod ait Augustinus, ut verum sit, sic accipiendum est, non quasi in Adamo peccante nulla remanserit imago Dei, sed quod illa per peccatum tam deformis effecta fuerit, ut reformatione indigeret. Impia ergo & stolidi sententia Mathiæ Illyrici Lutherani, quod imago Dei in homine per peccatum ita sit corrupta, ut homo substantialiter sit transformatus in vivam & substantialem imaginem Diaboli, hanc enim esse ipsum peccatum originale, ipse cum suis mordicus tueretur.

Dico 2do. Altera quoque in homine est imago Dei, scilicet supernaturalis, quæ sita est in gratia & justificatione hominis, quia ipse Divinæ sit consors naturæ, quæque in gloria & vita æterna firmabitur & perficietur, gratia enim est anima animæ, ait S. Augustin. In hac gratia conditum esse Adamum, eamque etiam hic ad literam intelligi imaginem Dei, patet ad Colos. 3. Ita passim Patres. Hæc imago à voluntate hominis pendet, eaque peccante deperdita est, sed per gratiam & justificationem reparatur, & reformatur. Unde Apostolus ad Ephel. 4. v. 23. *Renovamini autem, inquit, spiritu mentis vestra.* Ubi nota, Adæ in primo instanti suæ creationis cum gratia infusus simul fuisse omnes virtutes Theologicas & morales, tum datam illi esse justitiam originalem, quæ præter habitus virtutum jam dictos erat assistentia & manutentio Dei assidua, qua fiebat, ut motus omnes, appetitus inordinati, sive concupiscentiæ rationem prævenientes impedirentur; utque appetibus rationi, ratio Deo in omnibus subderetur. Itaque homo in omnibus interna pace, rectitudine, & sanctitate frueatur. Unde de nulla re inordinatam tristitiam, iram, concupiscentiam, aliâve turbidam passionem concepisset, atque hanc justitiam & integritatem Adam, si non peccasset, in posteros transfudisset. De justitia originali vide Molin, Perer &c.

Dico 3tio. In corpore hominis propriè non est imago Dei, scilicet supernaturalis, sed tamen in illo relucet quodam modo & resplendet; quia scilicet corpus hominis est imago mentis, recta enim statura & vultus in coelum erectus indicat animum corporis Rectorem cœlesti satum origine, Deoque similem æternitatis & Divinitatis capacem, super-

superna spectare & ambire debere. Si enim tanti virtutis, quanti margaritæ. Si tale est corpus, qualem decet esse animam. Ita S. August. lib. 6. de Gen. Cœlo ergo nato, cœlo creati sumus, hic finis, hic scopus noster est. Hinc ergo nobis æquè ac S. Bernardo perennis sit stimulus ad vitam puram & sanctam. Bernarde, dic, quare hic? cur cœlum suspicis, cur animam rationalem & immortalem accepisti. Dico 4to. In cæteris creaturis non est imago Dei, sed quoddam quasi vestigium Dei Deum representans, sicut effectus causam suam representat, Divina enim sapientiâ conditæ sunt & conservantur.

In cæteris
creaturis
vestigium
tantum
Dei.

Moraliter voluit Deus omnia esse hominis & hominem Dei; quàm arcto vinculo homo Deo obstrictus, Homo enim gestat Dei imaginem, ut filius Patris. 2do. ut natiuitatem Domini. 3tio. ut Miles sui Ducis. 4to. ut Dispensator bonorum Domini.

Matthæi 22. Detributo dando Cæsari ubi Christus dixit: Reddite ergo quæ sunt cæsaris cæsari & quæ sunt Dei Deo.

Cæsaris expressos nummos insignit imago, O homo! viva intelucet imago Dei. Cæsari, ut ipsi conveniens, dum redditur Icon,

O homo! imago Dei, te quoque redde Deo.

Abdita cæsareos nummos æraria condunt. Splendida cum superis, te occultet aula Dei.

367.
Quale do-
minum
homo ha-
bet in cre-
aturis.

Gen. 1mo. v. 26. De homine dicitur: *Et præstis piscibus maris &c.* Hebraicè præstare sive dominentur tam Adam quàm Eva, eorumque posteris. Est ergo homo animal imperio natum, inquit, S. Basilius. Nota 1mo. Homo in statu innocentie perfectum habuit imperium in omnia animalia, idque partim ex prudentia & scientia naturali, quia sciebat, quomodo domanda, cicuranda &c. partim ex peculiari Providentia Dei, qui per Angelum animalium omnium phantasmam & corpus flexisset ad nutum, voluntatem, & imperium hominis. Porro hoc dominium index est magnæ dignitatis hominis. Hinc S. Ambrosius lib. 6. hex. *Videbatur Elephantis nil habere natura procerius, atque robustius, nihil terribilius Leone, nihil savius Tygride, verum hac serviant homini.* Adverte, in statu innocentie obedientia animalium fuisset quasi Politica, debuisset enim illa imperium hominis sensu aliquo percipere, ut ei obedirent. Denique tunc homo homini quoque dominatus fuisset, dominatione non servili, sed civili; qualis est inter Angelos.

Sic enim Parentes filios, mariti uxores, principes subditos rexissent. Ita S. August. lib. 19. de Civit. cap. 14. Nota. 2do. Mansit in homine hoc dominium post peccatum, ut patet Gen. 9. v. 1. Hinc jure naturæ, ut docet Aristoteles lib. 1. Polit. cuique homini licita est sylvestrium animalium venatio æquè ac piscium piscatio, verum per peccatum multum diminutum est hoc dominium, idque, ut notat Hugo, maximè circa animalia extremè maxima, scilicet ut Leones, & minima ut culices, pulices &c. illud tamen recuperarunt quidam viri Sanctissimi, qui ad innocentiam primævam quàm maximè accesserunt. Uti Noe in omnia animalia arce, Eliseus in urfos, Daniel in Leones, Paulus in viperam, S. Franciscus in pisces, & aves, quibus concionabatur, imperium obtinuit. Tropologicè homo præest piscibus, quando dominatur gulæ & libidini: avibus, cum dominatur ambitioni, reptilibus, cum dominatur avaritiæ, feris, cum dominatur iræ, ita Origin. Chryl. Euche.

Gen. 1mo. v. 28. *Benedixitque eis Deus, & ait: Crescite, & multiplicamini, & replete terram, & subicite eam, & dominamini piscibus maris & volatilibus cæli, & universis animalibus, quæ moventur super terram. Crescite & multiplicamini.* Ex hisce verbis liquet Adamum & Evam in ætate & statura perfectæ, adque ad generandum apta putari juvenili aut virili conditos esse.

Volunt hæretici hic singulis hominibus Crescite & præcipi à Deo generationem, ulumque multiplicare matrimonii, sed si ita est, ergo Christum camini bene Dominum (ut alios viros sanctissimos tamēdico ceam) primum hujus legis violatorem est non peragant oportet. Et sanè, si quod hic est præceptum, id non singulis hominibus, sed primum, soli speciei, id est, omnibus hominibus in communi datur, ne sinant speciem humanam intermori. Ita D. Thomas. Verum dico nullum hic esse præceptum, idem enim dixit Deus piscibus v. 22. quibus utique legem non tulit. Tantum ergo hic Deus benedixit homini, ut patet ex ipsis ejus verbis, hoc est usum matrimonii inter homines probat, eisque virtutem & fecunditatem indit &c. Ita S. Chryl. Rupert.

Et replete terram. Hujus rei symbolo, inquit, S. Augustinus. trac. 9. in Joannem, quatuor mundi plagæ per sui literas initiales in nomine Adam Græcè continentur. Adam enim, si initiales exponas, idem est, quod Anatholi. Disis, Arctos, Mesimbria, id est, Oriens, Occidens, Septentrio, Meridies, ut significaretur ex Adamo nascituros homines, qui quatuor mundi partes inco-

incolerent, & replerent. *Subjicite eam.* Expulsis vel domitis cunctis feris eam inhabitare, & colite, ejusque decore, & fructibus vos pascite & frui mini.

368. Gen. 1mo. v. 29. *Dixitque Deus: Ecce Carnibus dedi vobis omnem herbam asserentem semen suante dilu. per terram, & universa ligna quae habent in vium ab semetipsis sementem generis sui; ut sint vobis stinebant in escam.* Ecce dedi, id est, do. Hebraei enim homines, utuntur praeterito pro praesenti, quo carent. Hinc communior Patrum & Doctorum (excepto Cajetano, Victorio, Soto, quos citat Perer. to. 2.) sententia est, homines usque ad diluvium in cibo ita frugales fuisse, ut herbis & fructibus vescerentur, carnibus verb æquæ ac vino abstinere, idque non ob aliquod expressum Dei præceptum, sed ob religionem quamdam inde natam, quod necdum Deus carniū & vini usum expressè & differtè concessisset, ut patet Gen. 9. v. 3. & 21. Hæc ecce simplex Patrum frugalitas vitam eis non minuit, sed auxit, vixerunt enim tunc ad nongentos annos. Hic Boetius lib. 2. *Felix nimirum prior ætas contenta fidelibus arvis, nec meriti præsida luxu. Felicia quæ secula solebat jejunia solvere glande, & Ovidius lib. 1. Metam. de priscis Patribus ita canit,*

— — — — — Fraga legebant.
Cornaque & in duris barentia mōra rubetis,
Et quæ deciderant patula Jovis arbore glandes.

Mundo
pulchritu-
do.

Gen. 1. v. 31. *Viditque Deus cuncta, quæ fecerat: & erant valde bona. Et factum est vespere & mane dies sextus.* Nota, mira est mundi rerumque creaturarum pulchritudo. 1mo. ob rerum varietatem, aliæ enim sunt incorporeæ, ut Angeli, aliæ corporeæ, aliæ partim corporeæ partim incorporeæ. &c. Jam quanta est hominum varietas, forma, vultu, lingua, studiis, institutis &c. 2do. ex rerum ordine & amplissima dispositione, nobiliores enim summum mundi tenent locum, ignobiles infimum, mediæ medium, eæque per superiores aguntur, 3tio. ob rerum pulchritudinem, nihil enim uspiam est, nihilque factum à Deo, quod non in mundo contineatur, ad eumque pertineat. 4to. ob partium in se omnium arctam, miramque connexionem. 5to. ob rerum inter se discordem concordiam, obque earum Sympathiam & Antipathiam, inter herbas, animalia, liquores &c. 6to. ob miram rerum omnium tum inter se, tum cum toto mundo proportionem; hæc enim similis est proportioni & pulchritudini humani corporis, quæ ex concinna membrorum omnium compositione consurgit. 7mo. Ob Divinam, optimamque mundi administrationem, idque 1mo. quod Deus singulis rebus etiam vilissimis necessaria liberalis-

simè comparavit, 2do. quod singulas etiam ratione & sensu carentes ad finem suum dirigat, ut clarè patet in avibus, quæ nidos sibi construunt; in motu solis, cælorum, ventorum &c. 3tio. quod singulas ita temperet, ut sibi non sint exitio, sed salutis & ornamento. 4to. quod singula publicum bonum privato præferant, ut cum corpus grave ascendit sursum, ut vacuum impediatur, 8vo. quod omnes res mundi ad hominis utilitatem compositæ sint, aliæ enim pertinent ad vitæ humanæ necessitates, commoditates &c. aliæ sunt morborum remedia & sanitatis præsidia, multæ ad exemplum & imitationem sunt propositæ, omnes conducunt ad scientiam rerum, & maxime ad Dei notitiam, amorem, & religionem concipiendam.

9no. quod mala omnia Deus ordinet ad bonum, mala enim poenæ ordinat ad castiganda mala culpæ. Mala culpæ absolute mala & peccata sunt, tanta est tamen Dei bonitas, sapientia & potentia, ut ea ordinet ad bonum vel clementiæ vel misericordiæ suæ ex condonando vel Justitiæ & vindictæ suæ puniendo ea poenæ præsentibus & æternis. Ita Pererius.

De formatione Adami agitur. Gen. 2. 369.
v. 7. *Formavit igitur Dominus Deus hominem de limo terræ, & inspiravit in faciem ejus spiraculum vitæ, & factus est homo in animam tuam viventem.* Chaldaeus paraphrastice vertit. *Factus est homo in animam loquentem.* quia loquela æquæ ac ratio propria est homini. Redit hic Moyses ad opus 6tæ diei, ut formationem hominis luculentius explicet. Moyses hic 7. hominis causas assignat. Efficiens est Deus, materia est limus terræ aqua mixta, unde & cadaver hominis in terram & aquam quasi in elementa sua resolvitur. Forma est spiraculum vitæ. Exemplar est Deus, Dei enim imago est homo. Finis est, ut sit anima vivens, id est, res & animal vivens. Nota 2do. Hebræa ad verbum sic habent. *Plasmavit Deus hominem pulverem vel lutum de terra.* unde videtur, quod Deus prius corpus hominis in modum statuæ de limo terræ vel per se vel per Angelos (ut insinuat S. August. & ex eo D. Thom. 1. p. q. 9. 1. ad 1.) efformavit, ut plastæ fungunt homines luteos & hoc est, quod ait Job cap. 10. v. 19. *Memento: quod sicut lutum feceris me.* Deinde Deus in hunc hominem lutum sensum induxit dispositiones carnis & corporis humani ac denique simul cum ultima dispositione induxit formas heterogeneas singularem partium corporis, simulque cum illis infudit creando, & creavit infundendo animam rationalem, itaque factus est homo perfectus, corporis huma-

humano & animæ rationali constans. Ita Chrysost. hic Hom. 12.

Idque solus Deus per se effecit. unde S. Basil. Ambros. & Cyrill. docent, quod homo sit conditus à sola Sanctissima Trinitate sine alio adjutore, & contrariam sententiam appellant Judaicum errorem. Nota 3tio. pro limo terræ hebraicè est pulverem de terra. LXX. *pulverem accipiens de terra.* sed hunc pulverem, inquit Tertullianus, Deus addito optimo liquore in limem & quasi argillam coagulavit, pulvis enim aridus inidoneus est ad plasmandum; pulvis ergo hic humectatus erat, ideoque limus. Rursum Adama (ex quo formatus & dictus est Adam) significat terram rubram. Unde ex terra rubra, quæ est in agro Damasceno, non urbis Damasci, sed agri cujusdam ita dicti, qui est juxta Hebron, creatum esse Adamum multorum est traditio, id enim tradunt Hebræi, & ex eis S. Hieron. Lyran. Abul. & alii, ubi & vallem lachrymarum assignant juxta Hebron, in qua ferunt Adamum 100. annis plorasse mortem Abelis, confirmant id ex Josue cap. 14. v. 15. *Nomen Hebron ante vocabatur Cariath Arbe: Adam maximus ibi inter Enacim situs est.* Verum genuinus hujus loci sensus longè alius est, ait P. Cornel. Adam enim non fuit Gigantea, sed iuxta statura, aliis enim fuisset ipse monstrum hominis. Moraliter rectè Jeremias (& nos cum eo) cap. 18. mittitur à Deo in domum figuli ad contemplandum sui matricem & originem, scilicet lutum, ut humilietur, utque discat & doceat omnes homines esse in manu Dei, sicut lutum est in manu figuli. Nota 4to. Spiraculum vitæ vocatur non Spiritus Sanctus, uti voluit Philastrius, cujus errorem refutat S. Augustinus, sed ipsa anima rationalis, quæ in homine est simul vegetativa & sensitiva. Pro vitæ hebraicè est vitatum: quia rationalis anima homini tribuit triplicem vitam, scilicet plantarum, brutorum, & Angelorum. Dicitur spiraculum vitæ, quia ad vitam ita est necessaria respiratio, ut ne ad momentum quidem sine ea vivere possimus, inquit Galenus.

Nota 5to. Ex hoc loco patet animam rationalem non educi ex materia, non etiam ex traduce, id est, non generari nec propagari ex anima parentis, ut lux spargit & propagat lucem, sicuti putavit Tertullianus, & dubitavit S. Augustin. lib. 7. de Gen. ad lit. c. 1. Certum enim est, ut docet S. Hieron. omnesque alii Patres (estq. sensus hic Ecclesiæ) animam non ab Angelis, ut voluerunt Seleuciani, sed extrinsecus à solo Deo creari & infundi homini. Putarunt animam nostram esse partem di-

Re P. Kpiatkovski, S. J. Colleanea Ascetica.

vinæ substantiæ, quasi dicatur Deus hic insufflasse, id est, partem sui statim spiritus & animæ homini communicasse, sed hæc est vetus hæresis & error Poëtarum, qui animam dicunt esse divina particulam aëra & divinitatis. Ita sentit Epictetus Sen. Gicer. Insufflavit ergo, id est, statim spiritum & animam quasi effectum omnipotentiae suæ de nihilo in homine creavit Deus. Hinc S. Chrysost. Ambros. August. & alii animam rationalem ita definiunt: Anima est Deiforme spiraculum vitæ.

De Paradiso, in quo Adam creatus, habetur Gen. 2. v. 8. *Plantaverat autem Dominus Deus Paradisum voluptatis à principio: in unde di-* 370.
quo posuit hominem, quem formaverat. catur? ubi fuerit?

Plantaverat. Cornelius hic, id est, plantatis, arboribus, omnibusque deliciis à se creatis instruxerat & adornaverat. Paradisus est vox Persica, ait Pollux, aut potius hebræa *Pardes*, quæ significat locum voluptatis. A principio scilicet die 3tio mundi, LXX. vertunt ad Orientem. Unde patet, quod respectu Judææ Paradisus fuerit ad Orientem. Hinc S. Chrysost. Damasc. & alii docent Christianos orare vertendo faciem ad Orientem, ut recordentur Oratur ad Paradisi, ex quo per peccatum expulsi sunt, Orientem. atque anhelent ad cœlestem paradisum, cujus ille terrestris typus & imago fuit.

Quæritur 1mo. Ubi fuit Paradisus? Circa hoc varias variorum citat sententias Cornel. à Lip. Ipse responder, Paradisus videtur fuisse circa Mesopotamiam & Armeniam, tum quia hæ regiones in Scriptura vocantur Orientales, tum quia homines ejæti à Paradiso primùm has regiones incolere coeperunt, tam ante diluvium, ut patet ex Cain, qui habitavit in Eden. Gen. 4. v. 16. quàm post diluvium, quasi sitas prope Paradisum. Tum quia ibi est Paradisus, ubi est Euphrates & Tigris, ut patet hic v. 14. Atqui sunt in Mesopotamia & Armenia, tum quia hæ regiones sunt amantissimæ, tum quia Paradisus non adeo diffusus videtur à Judæa, nam tradunt Patres Adamum Paradiso ejæctum, peragratis aliquot locis venisse in Judæam, ibique mortuum ac sepultum in monte, qui à po-Adamin steris, quod ibi caput primi hominis con-monte tineretur, Calvaria mons fuerit appellatus, Calvaria in quo Christus Crucifixus Adæ peccatum sepultus. luit, & expiavit. Ita tradunt S. Basil. Cyprian. Athanas. & alii passim uno excepto & repugnante S. Hieronymo. Nota. Non constat, quinam fluvii sunt Phison & Geon, eos tamen exstare satis liquet ex Ecclesiastici cap. 24. Rursum non constat, an hæc flumina oriantur ex flumine Paradisi.

K k

an

an verò flumen Paradisi in 4. flumina in-
fluat, vel in ea se dividat. Paradisus ergo
videtur esse eo loco, quo confluunt Euphra-
tes & Tigris, ab eo enim influxu dividun-
tur & discriminantur in hæc 4. flumina,
Sursum enim sunt Euphrates & Tigris,
deorsum verò sunt Phasitigris sive Phison,
quodd enim hi fluvii, postquam convene-
runt, rursus dividantur, clarè patet ex ex-
actioribus tabulis Geographicis. Nota, Sub
tempora Moysis hæc 4. flumina Paradisi
fuisse planè divisa, patet ex eo, quod ipse
illa 4. quasi separata & vulgò nota descri-
bit, eaque Judæis proponit, ut ipsi ex illis,
quo loco fuerit Paradisus, cognoscant.

Paradisus
fuit in
terra,

Nota 2do. Etiam si non constet, quo
præcisè loco fuerit Paradisus, tamen cer-
tum est de fide, Paradisum fuisse locum
corporeum situm in aliqua parte terræ, ver-
sus Orientem, ut habent LXX. Rursus
certum est, locum fuisse amœnissimum &
temperatissimum, idque partim ex se,
suoque situ naturali, partim ex speciali Dei
Providentia, locum, inquam, tum homi-
num tum cæterorum animantium. Negat
hoc ultimum Damascenus & D. Thomas
& Abulen: putant enim ipsi in Paradiso
nulla animalia quadrupedia, sed solos ho-
mines futuros fuisse. Abulensis tamen ad
Paradisum admittit quoque aves ad melo-
diam, & pisces in fluminibus. Verum
contrarium alii docent passim cum S. Ba-
silio, & Augustino, animalium enim va-
rietas & pulchritudo magnam homini vo-
luptatem in Paradiso afferebat. Rursus
constat serpentem fuisse in Paradiso.

371:
Paradisus
sub quo
gradu
longitudi-
nis & la-
titudinis.

P. Henricus Scherer in Atlante novo
Geogr. natural. assignat probabiliter Paradi-
so locum in suis tabulis ad gradum latitudi-
nis circiter 36. longitudinis 96. fundamen-
tum desumit ex textu sacræ Scripturæ Gen.
2. v. 10. *Et fluvius egrediebatur de loco vo-
luptatis (sive de terra Eden) ad irrigan-
dum Paradisum, qui inde in 4. capita dividi-
tur.* Hic supponitur fluvius egressus è lo-
co voluptatis sive terra Eden, & postea
ingressus Paradisum ad irrigandum illum,
fluvium hunc censet esse Euphratem, hic
enim solus in Armenia exortus, & Meso-
potamiam regionem nobilissimam trans-
gressus priusquam ad mare (teste Eccle-
siastico cap. 24.) delabitur, in 4. capita,
hoc est, brachia dividitur in regno Baby-
loniæ sive Chaldææ, ad oculum patet ex
præsentī figura, & ex tabulis Jansonii, Wit-
hii, Samsonis, aliorumque insignium Geo-
graphorum: tria namque brachia integra
suppetit solus Euphrates, quartum verò ha-
bet cum Tigri commune, quod modo ap-
pellatur Tigris & olim vocabatur Phisi-

tigris, atque hoc ipsum nomen Phisi v.
Phasi Tigris ad mare & sinum Persicum re-
tinet; unde quartum brachium est Gehon
sive Gihon, hoc enim, ut vult facer tex-
tus, circuit Æthiopiam, non illam quidem
Africæ sed Arabiæ desertæ, quam teste Cor-
nelio à Lap. hoc nomine appellat sacra
Scriptura.

Nota ulterius ex P. Scherer verosimi-
lius ex dictis, Euphratis divisionem in 4.
capita accidisse non in paradiso, sed paulò
post post egressum è paradiso, quod satis indi-
cat particula Scripturæ *inde*, quæ denotat
elongationem aliquam fluminis egressi à pa-
radiso jam irrigato. Locus itaque paradi-
si, ut ex dictis conficitur, est in confiniis
Mesopotamiæ, Syriæ, Babylonis, Æthio-
piæ, Arabiæ, distatque ab urbe Hieroso-
lymæ circiter milliaribus Germanicis me-
diocribus 85. plura circa hæc vide apud
eundem P. Scherer.

Quæres. An locus & paradisi amœnitas
adhuc supersint? Respondet P. Cornel. in
Gen. cap. 2. v. 6. Certum est locum su-
peresse de amœnitate, incertum est asserunt
S. Justin. S. Augustin. S. Thomas & alii,
quos citat Viegas. censent enim hi peculia-
ri Dei providentia tempore Noe à diluvio
servatum, intactumque esse paradisum, eò
quod hic sit innocentie locus, in quo etiam-
num sanctissime & quietissime vivant Elias
& Henoch, ita omnes Patres citati. Ad-
dit Irenæus lib. 5. cap. 5. in hoc paradiso
terrestri omnes animas post mortem usque
ad diem iudicii detineri, ut tunc in cælum
eant, videantque Deum. Sed hic error Ar-
menorum damnatus in Concilio Florenti-
no. Alii & fortè probabilius censent ad
diluvium usque extitisse paradisum in pri-
mæva sua amœnitate; nam cum Deus ex-
pulsit ex eò Adamum, posuit ante eum
Cherubim ad eum custodiendum. Rursus
Henoch raptus dicitur ad paradisum non
cælestem sed terrestrem. Eccles. 44. v. 19.
Verum in diluvio Noe censent iidem para-
disum quoque obrutum, idque satis indicat
Moyses cap. 7. v. 19. Adde, quod nus-
quam jam Paradisus inveniri possit, cum
tamen tota terra præsertim circa Meso-
potamiam & Armeniam planè sit cognita. Ita
censet Oleaster, Peterius, Franc. Suarez.
3. p. q. 59. art. 6. disp. 55. sect. 1. & alii.
Aquæ enim diluvii per annum integrum tan-
ta vi recurrentes, & ut Moyses ait, eun-
tes & redeuntes omnes arbores, domos,
urbes, quin & colles straverunt, totamque
ferè terræ superficiem dimoverunt, ergo
& paradisi formam & decorem subverte-
runt.

Quæ-

Ubi Elias
& He-
noch.

Quæres. 2do. Ubi jam sunt Henoch &
Elias? Respondet P. Cornelius in Gen. cap.
5. v. 24. Communiter docent Patres, eos
versari in Paradiso. Verum dico Henoch
ante diluvium translatus esse in Paradisum,
post diluvium verò, quo inundatus & sub-
latus videtur Paradisus, degit in loco aliquo
amæno, quem Deus illi sive in aère sive in
terra præparavit, ad quem post diluvium
raptus est Elias, ibi ergo simul agunt vitam
quasi beatam, immunem à concupiscentia
& nostris ærumnis in altissima Dei contem-
platione. 2do. eos sine cibo vivere censet
Epiphanius, Hieron. S. Augustinus verò hæc
de re dubitat, aitque, vel sine cibo vivere
vel certè vivere sicut Adam vixit in Paradi-
so, scilicet ex ligno vitæ, ideoque nec mor-
bo, nec senectute deficere.

372.
Quenam
arbor vitæ
in Paradi-
so,

Deligno vitæ ait scriptura Gen. 2. v. 9.
*Produxitque Dominus Deus de humo omne li-
gnum pulchrum visu, & ad vescendum suave:
Lignum etiam vitæ in medio Paradisi, lignum-
que scientiæ boni & mali.* Lignum etiam vi-
tæ, puta, ait P. Cornel. arborem vitæ.
Quæres. Quenam fuerit & qualis hæc arbor?
Dico 1mo, de fide est fuisse hanc veram
arborem; hæc enim à Hebræis vocatur li-
gnum, hocque exigit simplex & historica
narratio Moysis. Ita omnes veteres contra
Origenem & Eugub. qui putant arborem vi-
tæ symbolicam fuisse. Dico 2do. Dicitur
arbor vitæ, id est, vivifica causa vitæ vi-
tam conservans & prorogans, quia scilicet
hæc arbor comedentis vitam longissimè pro-
tendebat, eamque à morbis & senio immu-
nem, sanam & quietam tuebatur. 1mo.
Ergo hæc arbor vitam fecisset longævam.
2do. valentem, robustam. 3tio. constan-
tem absque morte, senio. 4to. letam &
hilem. Dico 3tio. Fuit hæc vis & vir-
tus huic arbori non supernaturalis, ideoque
post Adæ peccatum illi ablata, ut volunt
S. Bonaventura & Gabr. sed illi fuit natu-
ralis, ut est vis medendi in aliis fructibus
& arboribus, inde enim à natura sua nati-
væque vi dicitur arbor vitæ, ideoque post
peccatum Adæ mansit huic arbori hæc vir-
tus, eaque de causa ab ea & Paradiso ex-
clusus est Adam, postquam peccavit, ut pa-
tet cap. 3. v. 22. Ita D. Thom. Hugo, &
Peter. In Paradiso ergo nihil hominem in
innocentia permanentem ledere aut cor-
rumpere potuisset; nam contra actionem
elementorum & consumptionem humidi
radicalis habuisset lignum vitæ, quod humi-
dum illud planè restaurasset, contra vio-
lentiam dæmonum habuisset custodiam
Angelicam, contra impetum ferarum habui-
set perfectum in eas dominium, contra vim
hominum habuisset Paradisum, si enim quis
alium ledere voluisset, iustitia excidisset &
R. P. Kwiński, S. J. Collectanea Asctica.

mox Paradiso fuisset expulsus, uti Adæ
contigit. Contra infectionem aëris habui-
set auræ temperiem convenientissimam, con-
tra herbas venenatas, contra flammæ ali-
que, quæ eum casu ledere vel opprimere
potuissent, habuisset plenam in omnibus
prudentiam, & providentiam cuncta ca-
vendi, quam si non adhibuisset, jam non
innocens sed imprudens, temerarius, & no-
cens fuisset, itaque ledi potuisset. Deni-
que Dei tutela eum undique vallasset & pro-
texisset à noxiis.

Quæres 2do. Qua ratione hæc arbor vi-
tam homini prorogasset? Multi putant fru-
ctum arboris vitæ semel gustatum & co-
mestum comedenti immortalitatem attulisse.
Sicut enim, inquit, lignum scientiæ boni
& mali fuit arbor mortis, sic contrariò ar-
bor vitæ præmium obedientiæ, quod ho-
mines à mortali statu ad immortalitatem
transferret. Unde Bellarm. de Gratia 1. mi.
hominis cap. 18 censet, homines ex hac
arbore vitæ tantum comesturos fuisse tunc,
cum proximè transferendi essent ex hac vita
ad statum gloriæ. Huic sententiæ favet S.
Chrysost. & alii, quos citat & sequitur
Abulensis.

Dico 1mo. Probabilius est hunc fru-
ctum semel gustatum prorogaturum qui-
dem fuisse homini vitam ad longum tempus
non tamen eum absolute immortalē fa-
cturum fuisse. Ratio est: quia huic fructui
naturalis fuit hæc vis, eratque finita, ac
proinde continua actione caloris naturalis
in homine tandem erat consumenda. Rur-
sus fructus hic uti & alius erat corruptibilis
naturæ suæ, non ergo facere poterat homi-
nem omnino incorruptibilem, sed tantum
iterato comestus ulterius semper & ulterius
vitam homini prorogasset. Ita sentit Scotus,
Durandus.

Dico 2do. Fructus arboris vitæ vites
integras homini reparabat. 1mo. humorem
naturalem primigenium aut eo meliorem
suggerendo. 2do. Calorem naturalem con-
tinua actione & pugna cum aliis cibis (qui-
bus ordinariè usus etiam tunc fuisset homo,
ut docet S. August. lib. 7. de civ. cap. 20.)
refractum aciendo, roborando &c. Deni-
que ex hac arbore vitæ fabulati sunt Poetæ,
sinkeruntque suum nectar, Ambrosiam,
nepenthes, & moly quasi cibos Deorum,
qui eos faciant immortales juvenes semper
laetos & beatos. Nota 2do. Adamum non
gustasse de hoc ligno vitæ, nam paulò post
creationem suam peccavit, & Paradiso ex-
pulsus est.

Lignum scientiæ boni & mali. Quæres.
Quale fuerit hoc lignum, id est, arbor?
Kk 2 Dico

373.

Qualis fuit Dico 1mo. cum Patre Cornelio, Probabilior sci-entia est sententia Ruperti, Tostati, Pererii entia boni per anticipationem hic vocari arborem scientia boni & mali, quae postea ita vocata est, eo quod serpens homini, si inde ederet, promiserit licet falso & mendaciter hanc scientiam. Dico 2do. Probabilior est non postea, sed nunc vocatam esse ab ipso Deo hanc arborem, arborem scientiae boni & mali. Tum quia Deus uti arborem vitae ita & hanc arborem suo nomine vocavit & Adamo designavit. Tum quia hoc nomine videtur serpens decessisse Evam. Unde Dico 3tio. Lignum scientiae boni & mali ita à Deo vocari videtur tum ab ipsa destinatione Dei, tum ab eventu secuto, quem Deus praeviderat. Destinaverat enim Deus ad exercendam hominis obedientiam & huius arboris usum vetare, & si homo obediens ea abstineret iustitiam & felicitatem ei augere & conservare, sin inobediens inde comederet, eum morte mulcere, per hanc ergo arborem didicit, & scivit homo per experientiam id, quod ante tantum sciebat per speculationem, scilicet quid intersit inter obedientiam & inobedientiam, inter bonum & malum, ideoque hanc arbor vocata est scientiae boni & mali. Dico 4to. Theodoretus, Procop. & alii probabiliter putant hanc arborem fuisse ficum. Nam statim ab eius esu nudum se videns Adam ex foliis ficis vestem sibi confuit, ut dicitur cap. 3. v. 7. Alii putant fuisse malum seu pomum; nam Cantic. 8. v. 5. dicitur, sub arbore Malo fuscitavi te, sed nomen mali commune est ad omnes fructus, qui molliori sunt cortice, unde ficus quoque est malum. Verum in hac re nihil certi asseri potest.

In Paradiso. Quaes. Quid homo ageret in Paradiso, si non peccasset? Respondeo ex Gen. 1. v. laborandum colligitur, quod in illo voluptatis licet loco non otaretur; dicit enim sacra scriptura. Tulit ergo Dominus Deus hominem & posuit eum in paradiso voluptatis, ut operaretur & custodiret illum. Hinc ex cap. 3. v. 21. patet, Adamum non in sed extra Paradisum fuisse creatum. In Hebron multi eum creatum fuisse putant, indeque à Deo eodem die per Angelum translatum esse in Paradisum, ut sciret Paradisi se non filium, sed colonum esse gratuito à Deo constitutum, utque Paradisum non naturae suae, sed gratiae Dei tribueret. Unde & ob peccatum ab eo expulsus est. Est haec sententia Sancti Ambrosii, Ruperti, Abulensis. Eva verb videtur condita in Paradiso, v. 21. Ut operaretur non ad victum comparandum, sed ad honestum exercitium, voluptatem & experientiam, ita, ut nec fatigaretur, nec otio tabesceret. Ita S. Chrysost. Nota hic agri-

Adam ex- tra Para- disum cre- atus.

culturae imò antiquitatem, cepit enim cum homine. 2do. Dignitatem, tum quia à Deo fuit instituta, & praecepta Adam, tum quia eam exercuerunt Adam, Abel, & multi alii Patriarchae. 3tio. Innocentiam, quod pra aliis artibus homini innocenti in Paradiso sit commendata tanquam nulli injuria, omnibus proficua. Unde Virg. 2. Geor.

Hanc olim vitam veteres coluere Sabini
Hanc Remus & Frater -
Aureus hanc vitam in terris Saturnus agebat.

Moraliter docuit nos hic Deus, quod Morale tota vitae nostrae ratio in agricultura qua de cultura posita sit, sicut enim inter creaturas animae, solae arbores fructiferae & semina egent hominis opera & industria, ita homo eget sui ipsius custodia & cultura. Hoc indicavit Deus homini, cum posuit eum, ut operaretur. Ager ergo est anima, plantae fructiferae sunt sobrietas, castitas, charitas, aliaeque virtutes, Lolium & Lianza cuique eradicanda, quae sunt gula, luxuria, ira &c. Agricola est homo, imber est gratia Dei, quae menti bonos satus, id est, sanctas illuminationes, illuminationes instillat. Sicut ergo agricola laborat in ferendo &c, ita & iusti, qui seminant in lachrymis opera poenitentiae, patientiae ac laborum in exultatione metent. Rursum sicut sator longanimitate expectat messem, ita & iusti. Unde Ecclesiastici 6. v. 19. Quasi is, qui arat & seminat, accedat ad sapientiam &c.

Et custodiret illum tum à feris, quae extra Paradisum erant, inquit S. Basilus, & August. tum ab ipsis animalibus, quae erant in Paradiso, ne ejus decorem & amenitatem laderent, aut inquinarent.

Gen. 2. v. 19. Formatis igitur, Dominus Deus, de humo cunctis animantibus terra, & universis volatilibus caeli, adduxit ea ad Adam, ut videret, quid vocaret ea: Omne enim, quod vocavit Adam anima viventis, ipsum est nomen ejus. To volatilibus refer ad formatis non autem ad to de humo, volatilia enim ex aqua formata, ut dictum. Gen. 1mo. v. 20. Adduxit ea ad Adam non per visionem intellectualem, ut vult Cajetanus, sed realiter, idque per Angelos vel per affectum & impulsus Phantasiae. Ipsum est nomen ejus, ipsius naturae conveniens est nomen q. d. Adam singulis convenientia indidit nomina, quae singulorum naturam exprimerent. Ita Eusebius. Porro Nomina haec erant Hebraica, haec enim lingua Adamo erat indita, ut patet v. 23. Vide hic sapientiam Adae, qua singulorum animalium naturam norat, eisque congrua indebat nomina. Vide & usum

usum Domini ejus in animalia, eis enim quasi sibi subditis, suoque peculio nomen imponit. Pisces non adduxit Deus ad Adam, quia pisces naturaliter extra aquam vivere nequeunt, unde eis hic Adam nomina non imposuit, sed haec postea eis indita sunt.

374. De creati- one Evae. Gen. v. 20. - - - Ada vero non inveniebatur adjutor similis ejus. v. 21. Immisit ergo Dominus Deus soporem in Adam: cumque obdormisset, tulit unam de costis ejus, & replevit carnem pro ea. Tantus fuit hic somnus & ad hoc inditus, ne sentiret costam sibi detrahi, ac ita exhorresceret, & doleret, simul verb cum hoc somno raptus fuit Adam in extasim mentis, qua mens ejus non solum naturali modo soluta & liberata erat à corporis & sensuum functionibus, sed & Divinitus ita elevabatur, ut videret ea, quae agebantur & spiritu Prophetico cognosceret, Mysterium per ea significatum videret, in quam mentis oculis costam sibi eximi & ex ea Evam formari atque per hoc significari matrimonium tum suum naturale cum Eva tum Mysticum Christi cum Ecclesia, hoc enim significant verba Adae v. 23. & S. Pauli ad Ephes. 5. v. 32. Ita S. Augustinus lib. 9. de Gen. ad lit. cap. 19. & S. Bernardus Serm. 2. de Septuages. Fuit ergo Adam Propheta & extaticus. Nota, Adam à Deo accepit scientiam infusam omnium rerum naturalium, atque ex ea singulis nomina imposuit, non tamen accepit cognitionem futurorum contingentium, nec arcanorum cordis, nec numerum individuum, ut sciret v. g. quot essent oves, quot Leones &c. in mundo. Pari modo accepit Adam infusam sibi fidem & cognitionem rerum supernaturalium, puta Sanctissimae Trinitatis, Incarnationis Christi (non tamen sui lapsus futuri) ruinae etiam Angelorum. Rursum omnium agendorum, & fugiendorum prudentiam infusam accepit. Denique summum contemplationis Dei & Angelorum gradum adeptus, Ita ex S. Augustino, Gregorio, Pererius. Allegorice Sanctus Augustinus in Sent. Sent. 328. Dormit, inquit, Adam, ut fiat Eva, moritur Christus, ut fiat Ecclesia; Dormiente Adam fit Eva de latere, moriente Christo lancea perforatur latus, ut supersint Sacramenta, quibus formetur Ecclesia.

Adam habuit scientiam infusam, fidem.

Tulit unam de costis ejus. Nota, 1mo. contra Cajetanum non parabolicè haec dici sed propriè, ut sonant. Ita docent Patres & Interpretes passim. Dices: ergo Adam monstrosus erat ante hanc costam sublatam, vel certe post eam ablata remansit mancus, & sua costà mutilus. Respondet Catharinus Deum cum carne aliam costam restituisse Adamo. Verum quia differtè dicit Moyses Tulit unam de costis ejus & replevit non

costam sed replevit carnem pro ea. Hinc 2do. melius Divus Thomas & alii Respondent, haec costa Adae ut privatae Personae superflua erat, eadem tamen illi necessaria fuit, quatenus ipse caput erat naturae & seminarii omnium hominum, ex quo tam Eva quam ceteri homines producerentur. Eva enim non poterat produci, ut proles per se, Deus ergo statuit, ut ex costa Adae produceretur ob causam mox dicendam. Dico 2do. Deus videtur cum costa & carnem adhaerentem costae ex Adamo sustulisse, ait enim ipse Adam v. 23. Hoc nunc os ex ossibus meis, & caro de carne mea: ergo Eva non tantum ex Adae osse & costa, sed etiam ex carne, costae adhaerente formata est. Dico 3tio. ex costa hac carnosa, quasi fundamento Deus admiscendo illi aliam materiam vel per creationem, ut vult Divus Thomas, vel potius ex terra & aëre circumstante (nam post primam veram creationem 6. dierum Deus nullam materiae partem de novo produxit) mirabili artificio mulierem efformavit, sicuti è luto formavit Adamum.

Gen. 2. v. 22. Et edificavit Dominus Deus costam, quam tulerat de Adam, in mulierem: & adduxit eam ad Adam. v. 23. Dixitque Adam: Hoc nunc os ex ossibus meis, & caro de carne mea: haec vocabitur Virago, quoniam de viro sumpta est. Hinc videtur colligi, quod Deus costam hanc in alium locum ab Adamo dormiente parum separatam tulerit, ibique ex ea Evam edificaverit, eamque scientia & gratia repleverit, sicuti repleverat Adamum, ibique cum Eva collocutus sit. Deinde experfecto Adamo, Evam ad eum quasi ad sponsum adduxerit, ut matrimonio indissolubili illos, id est, unum & unam copularet, omnemque polygamiam aequè ac divortium tolleret. Unde Adam quasi admirans sibi costam auferri & ex ea Evam formari vidisset, exclamavit, dicens: Hoc nunc os ex ossibus meis, q. d. Haec Eva facta est ex uno ossium meorum, ut sit mihi sponsa charissima & conjunctissima. Causa, cur ex latere & costa Adae facta sit Eva, fuit, ut doceret nos Deus, quantus debeat esse amor conjugum, & quam sanctum arctum & indissolubile debeat esse matrimonium, scilicet conjuges utriusque quasi unum sunt os & unum corpus, ita unam quasi debere habere animam & voluntatem, ut una quasi utriusque sit anima, non in duobus corporibus, sed in uno eodemque corpore in duas partes dissecto. Audi sanctum Thomam. 1. p. q. 82. art. 3. Conveniens, inquit, fuit mulierem formari ex costa viri 1mo. quidem ad significandum, quod inter virum & mulierem debeat esse socialis conjunctio, neque enim mulier debet

debet dominari in virum, & ideo non est formata de capite, neque debet à viro despici tanquam serviliter subiecta, & ideo non est formata de pedibus. 2do. propter Sacramentum, quia de latere Christi dormientis in cruce fluxerunt Sacramenta, id est, sanguis & aqua, quibus est Ecclesia instituta. Adde, voluit Deus in productione Adæ & Evæ initiare suam generationem & spirationem æternam, sicut enim ab æterno generavit Filium & ex Filio spiravit Spiritum sanctum, ita in tempore produxit Adam ad imaginem suam, itaque eum quasi Filium genuit, atque ex eo produxit Evam, quæ esset amor Adæ, sicut Spiritus sanctus est amor Dei. Denique Evam in Paradiso conditam esse docet S. Basil. Ambros. D. Thom. Perer. & alii & favet hic historia & series scripturæ. Adam ergo statim à creatione sua videtur translatus fuisse in Paradisum & paulo post ex ejus costa formata est Eva. Unde & Moyses mox post hanc translationem Adæ subnectit formationem Evæ ab Adamo. Ergo errat Catharinus, qui Evam non sexto sed septimo die productam asserit. Errat & Cajetanus, qui Adam & Evam eodem temporis instanti simul esse productos censet. Nota. Patet Adamum hebraicè fuisse locutum, nam virago non significat naturam, neque sexum, sed virtutem & animum virilem in muliere.

Eva condita est in Paradiso.

376. Quales inter conjuges debet esse amor, Amor in- colligitur ex Genesis. 2. v. 24. *Quamobrem ter conjugum relinquit homo Patrem suum, & adhaerbit uxori suæ: & erunt duo in carne una.* Verba sunt non Moysis, ut vult Calvinus, sed Adæ vel potius Dei, qui Adæ verba confirmat, ex iisque matrimonii legem elicit, eamque decreto suo sancit, Deo enim hæc verba tribuit Christus Matth. 19. v. 5. Hæc ergo conjugii lex est & societas, ut si res exigat, conjux conjugis causa Patrem & matrem deferere teneatur, quod intellige de cohabitatione & consortio vitæ, nam in pari casu famis aut alterius similis necessitatis potius Patri & matri quasi Authoribus vitæ quam conjugi est subveniendum, ut docet D. Thomas 2. 2. quæst. 26. art. 11. ad 1. Memorabile est exemplum Fœminarum Lacedæmoniarum, quæ captivos viros liberaverunt mutatis vestibus, ipsæque in captivorum locum se subjecerunt.

Exemplum amoris conjugum.

In statu innocen- Nota, non esse verum id, quod asserit Nyssenus (si tamen ipse author est) & Datis gene- mase. & Euthym. in innocentie statu nullam rarentur naturam fuisse sexuum commixtionem, sed homines. modo quodam Angelico procreandos fuisse homines; nam hic expressè dicitur, quod *erunt duo in carne una*, quod Apostolus de commixtione explicat. 1. Cor. 6. v. 16.

Unde sanctus Augustinus sententiam suam retractabat, lib. 1. retract. cap. 10. idque communiter sequuntur jam DD. Errat ergo Faber Stapulen. qui somniat, aitque, quod, si Adam non peccasset, ex se sine forma similem sibi masculum peperisset. Et Almericus, qui in eo statu nullam futuram fuisse sexus differentiam optinatus est. Rursum sanctus Thomas. 1. 2. p. q. 98. art. 2. putat, in statu innocentie salva corporis integritate, quæ virginitas dicitur, futurum fuisse conceptum & partum, sed ut rectè notat Pererius, id ipsum etiam pugnat cum hoc loco & cum natura generationis humanæ. Similis ergo tunc fuisset generatio, qualis jam est dempta tamen concupiscentia; unde virginitas tunc non fuisset, quia nec virtus fuisset eo statu. Est enim jam virginitas virtus, quia concupiscentiam libidinis refrænat, atqui tunc nulla fuisset concupiscentia & libido frænanda. Hinc probabiliter censet Pererius eo statu tot nalcituras fuisse fœminas, quot mares, omnes enim matrimonium inijissent, idque singulare, id est, unus & una juxta id, quod Deus hic instituit. Gen. 2. v. 25. *Erant autem uterque nudus Adam scilicet & uxor ejus: & non erubescabant.* Quia in statu innocentie nulla erat libido, nulla concupiscentia, ex hac enim oritur pudor & erubescencia. Ita S. August. Perperam. Isidorus Clarius putat Adamo & Evæ pro veste fuisse Divinum quendam splendorem, quali sanctam Agnetem aliasque virgines ad lupanar ductas & denudatas obtexit Deus, aut quali obteget corpora Sanctorum in resurrectione, hoc enim gratis fingitur & frustra, ubi enim nullus est pudor, nulla concupiscentia, nullum frigus, ibi nulla opus est veste, aut luce. Denique pulchrè Perer. præf. in lib. septem 5. septem excellentias status innocentie re- censeat. 1ma. erat plena sapientia. 2da. Grati- tudine & amicitia Dei. 3tia. Justitia originalis. 4. immortalitas & impassibilitas animæ & corporis non intrinseca, qualis est in corporibus gloriosis Beatorum, sed extrinseca proveniens scilicet partim ex protectione Dei, partim ex prudentia hominis, quæ à nocivis sibi cavisset, atque hæc erant in ipso homine, tria verb reliqua extra hominem videlicet 5. habitatio in Paradiso, & ejus arboris vitæ. 6ta. specialis Dei cura circa hominem, unde sequebatur. 7ma. quod scilicet homo non potuisset concupiscere, nec venialiter peccare, ait D. Thom. nec errare, nec decipi, sed de rebus incertis judicium vel suspendisset vel dubium formasset. Hæc intellige de statu plenæ & perfectæ innocentie, in quo conditus est Adam, ut scilicet immunis esset ab omni malo tam culpæ quam pænæ & miseriæ, alioqui enim si eum in semiplenam innocentiam transferri

& cadere permisisset Deus, potuisset ipse peccare venialiter, item errare & decipi, ut rectè docet Scotus, de qua re vide Franc. Arætinum in Gen. p. 450. Econtrario per Christum major nobis est reddita gratia, quam data sit Adamo, ideoque septem jam habemus virtutes, quæ non fuissent in statu innocentie. 1ma. est Virginitas. 2da. Patientia. 3tia. Pœnitentia. 4ta. Martyrium. 5ta. Jejunium, abstinencia atque carnis mortificatio. 6ta. Paupertas & obedientia Religiosa. 7ma. Eleemosyna & misericordia: Nulli enim tunc fuissent pauperes vel miseri, quibus jam abundamus & in eos misericordiam exercemus. Denique major & efficacior homini jam lapso data gratia, quam data fuerit Adæ, ut patet in Martyribus, aliisque illustribus sanctis, unde & major jam est merendi facultas tum ratione majoris gratiæ tum ratione difficultatis operis: licet in statu innocentie major fuerit merendi facultas ratione promptitudinis, Voluntas enim tunc plenè recta hæc habens passionum virtuti contrarias pro naturæ & gratiæ impetu ad virtutes rapta fuisset, ac ita multos intensos & heroicos virtutum omnium actus eliciuisset. Hæc ex P. Cornel à Lap. hic.

§. III.

De Providentia Dei circa creaturas.

376. Hæc est bonitas Teroptimi Maximi Dei nostri, ac Domini supremi universi, ut cum tot tam diversas produxerit creaturas, easdem continuè conservet, regat, protegat, alat, mirabili Providentia foveat. Providentiam Dei ita describit Boëtius: *Providentia est series causarum, rerumque in mente Dei, qua omnia suis nectit ordinibus, miris, artibusque sed arcanis nodis.* in eundem commentando Cornel. Deus, inquit, per congruos suæ Providentiæ modos, quos in thesauris sapientiæ suæ reconditos habet, facit, ut omnes rerum, temporumque successus invicem appositè nectantur, ac veluti anfulæ sibi invicem inferantur, & catenam elegantem efficiant, Plura P. Vieira in Conc. de cætenis S. Petri. Romæ A. D. 1674.

S. Modestus dum baptizaretur super caput ejus columna radians è coelo descendere visa, qui à suis cohæredibus in Ægyptum venditus alter Joseph, & ibi septem annis exul servus Dominum convertit. Postea in Palæstina Patriarcha miraculis inclitus, venditores olim suos lautè habuit. An. Cæl. 18. Decem.

Innocui renovas in te miracula Joseph. Virtutum specimen te dat in orbe Deus Venderis, & dominum suadendo Modelle lucraris. His, benè, Dive, tibi qui nocuere, facis.

P. Cor. à Lap. in Luc. c. 13. v. 4. dum ait de illis 18. quos Jerosolymæ Turris Siloe oppressit & occidit sua ruina, dicit: quod licet casu fortuito factum sit, si causas 2das spectes, tamen si causam 1mam scilicet Deum attendas, certa Providentia Dei volentis homines punire & ceteros tertere id factum est, Deo enim nil est fortuitum, sed omnia certa & prævisa sunt, ut nihil in regno Providentiæ ejus liceat fortunæ aut temeritati, ait Boëtius. Deus ergo hos casus ordinat ad hominum punitionem & correptionem, ut cæteri videntes sibi vicinos ruina turris aliòve modo subito, improvise occidi metuant, ne sibi simile quid contingat, ideoque de peccatis pœniteant, & se se Deo reconcilient, ne in peccatis suis casu aliquo opprimantur & damnentur ad gehennam. Hoc est, quod Deus asserit per prophetam Amos. c. 3. 6. *Non est malum in civitate, quod Dominus non fecerit.* Idem per umbram viderunt Poëtæ & Philosophi, unde Virgil. 1. Ænei.

- O qui res hominumque Deumque Æternis regis imperiis & fulmine terres.

Et Plutarchus in moralibus veluti, inquit, si quis cæcus in quempiam incidit, illum cæcum appellat, qui non vitaverit; sic nos fortunam facimus cæcam, in quam nostra Fortuna pte incidimus cecitate. Nam ipsa fortuna Fortunans fortunans, quæ non est alia quam ipse Deus, Dei Pro- Deique providentia, occultissima est. Hic videntia, apertè indicat Christus illos 18. oppressos fuisse peccatores, etsi non maximos, qui erant in Jerusalem. Ita interlinearis. *Ostendit*, ait Chrysostom. *hosce 18. statutos cæcis in exemplum & terrorem, punitur quidem quisque ob propria crimina, sed sit hoc aliis salutis materia, scilicet ut flagellato pestilente, stultus sapiensior fiat.*

Actorum 1. v. 7. *Dixit autem eis: (Jesus) Non est vestrum nosse tempora vel momenta, qua Pater posuit in sua potestate.* P. Cornel. à Lap. hic moraliter Deus regnorum, rerumque omnium vicissitudines, exordia, media & fines peragit suis mome- Providentis & opportuno tempore. Opportunitas tia Dei enim rei gerendæ magnum affert tum mo- componit mentum & pondus, tum facilitatem, tum rerum oca- decorum. Quod si ea desit, Deus procu- casiones. rat, ut adsit per congruos providentiæ suæ modos. Quocirca Boëtius L. 4. de consol.

Fatum
quid?

sol. prosa. 6. Providentiam docet esse se-
riem causarum, rerumque in mente Dei,
quæ omnia suis necesse ordinibus. Veteres
fatum appellavere. Stoici enim fatum di-
xere esse præcedentium causarum, succeden-
tiumque perplexionem quamdam & initar
catenæ connexionem, verum quia hoc ut-
pote indeclinabile & inevitabile necessitatem
inferre, & libertatem voluntati hominis &
Angeli adimere censuerunt, hinc merito im-
pii imò & fatui sunt, qui fatum vel fando usur-
pant. Audi S. Augusti. tr. 37. in Joan. O
si cor tuum non esset fatuum, non crederes fa-
tum.

Exemplo suo docet nos Deus, ut op-
portunè omnia agamus, & occasiones rei
benè gerendæ studiosè captemus, nec efflu-
re sinamus, nam, ut ait Cato:

Occasio Fronte capillata est à tergo occasio calva,
boni cap- Ut cum transierit eam apprehendere ne-
tanda. queas, Et Ovid.

Temporibus medicina valet: data tempore
profunt
Et data, non apto tempore, vina no-
cent,

Phocylidis monitum fuit. *Occasioni ob-
tempera & noli spirare contra ventos.* Veget.
l. 3. de milit. *Occasio in bello amplius solet
juvare quam virtus.* Egregiè Plin. l. 15.
Morus, ait, novissima omnium germinat,
& tamen parit inter primas, ita qui tempus
idoneum operiuntur rei conficiendæ, etiam si
serius cœperunt, tamen maturius confi-
ciunt. Idem l. 6. & 10. Apes peragunt opus
suum non statis diebus, sed quoties coeli
commoditas invitat, ita suo quæque tem-
pore capienda est occasio. Verè Sapiens
Prov. 25. 11. *Mala aurea in lectis argenteis,
qui loquitur verbum in tempore suo.* Chri-
stianus ergo hæc sibi aptet, ut lucra cœ-
lestia augeat.

377. Dei Providentiæ & voluntati acquies-
cendum in omnibus. Jacobi 4. 13. *Tu au-
tem quis es, qui judicas proximum? Ecce nunc
& volun- qui dicis: Hodie, aut crastino ibimus in il-
tati suas lam civitatem, & faciemus ibi quidem annum,
volunta- & mercabimur, & lucrum faciemus.* v. 14.
tes sub- Qui ignoratis, quid erit in crastino, v. 15.
mittunt Quæ est enim vita vestra? vapor est ad modum
Christiani cum parens, & deinceps exterminatur. Pro
imò & in- eo ut dicatis: Si Dominus voluerit, & si vi-
fideles. xerimus, faciemus hoc aut illud. Hic multa
P. Cornel. de incertitudine, brevitate, va-
nitate vitæ nostræ, quam juxta Dei bene-
placitum, providentiam, dispositionem di-
rigere debemus. Pro eo ut dicatis (refer
hæc superius ad v. 13.) *Ecce nunc qui di-*

citis &c. q. d. Vos vestras actiones & lu-
cra ita disponitis, quasi à nullo pendeatis,
ideoque dicitis: Ibimus mercabimur, lu-
crum faciemus, cum cogitare deberetis vi-
tam, omnesque actus vestros pendere à nu-
tu Dei, ideoque addere & dicere (*Si Do-
minus voluerit*) ut hoc dicto Dei providen-
tiam consiteamini, revereamini, invocetis,
vestraque omnia humili, totoque corde sub-
datis. Ita suis decretis & propositis adde-
re solent non tantum Christiani, sed & Ju-
dæi, Gentiles & Saraceni. Christiani ex
doctrina S. Jacobi hic, S. Pauli. 1. Cor. 4.
19. *Veniam, inquit, ad vos cito, si Domi-
nus voluerit, & c. 16. 7. Spero enim aliquan-
tulum temporis mansurum apud vos, si Domi-
nus permiserit.* Hæc ergo Christiana, hæc
Paulina vox. Faciam id Deo permittente,
si Dominus permiserit &c. Judæi, ut Ju-
das Machabæus: Sicut fuerit voluntas in
cælo, sic fiat. 1. Mach. 3. 6. Quicunque
ergo cupit facere aliquid feliciter, dicat
prius: Volente Deo, si Deus voluerit.
Vide Brissonium in formulis l. 1. ubi osten-
dit has voces fuisse familiares Augusto, Ci-
ceroni, Catoni &c. Si dii volent: diis vo-
lentibus. Saraceni & Turcæ toti à Dei vo-
luntate, quasi à fato pendent, ideoque in
pericula cæci ruunt. Aguntur enim hoc di-
lemate: Aut Deus statuit me hoc prælio
mori aut non, si statuit, non possum eva-
dere, si non statuit, ergo non moriar:
nullum enim bonum vel malum cuiquam
evenire potest, nisi volente & immittente
Deo. Sed paralogizant: Deus enim multa
non statuit, nisi prævisa hominum libera
actione, dispositione, merito, vel demer-
ito. Sic non statuit, ut moriaris in præ-
lio, nisi illi te ingesseris, sed hanc argu-
tiam Turcæ non capiunt. Quocirca Soly-
mannus Imperator, cum filium haberet re-
fractarium, & regimen turbantem, ac qui-
dam de Principibus consilium daret, ut il-
lum quasi perniciosum Reip. è medio tolle-
ret, illic illi Principi caput coram se præ-
cidi jussit, eo quod non addidisset: *Si ita
Deo placuerit.* nam postea ejus consilium
secutus filium interfecit. Ita refert P. Sal-
mer. hic. Et si vixerimus, ait contra super-
bos, sibi que præfidentes, nec Deo inniten-
tes, his jubet addi: *Et si vixerimus.* Ut me-
mores fragilitatis suæ & mortalitatis cristas
ponant, ac à Deo se, suæque pendere
consteantur. Nam alioqui fideles in omni
sua deliberatione & proposito idipsum ta-
cité subintelligunt. Qui verb. religiosiores
sunt & modestiores, idipsum expresse ad-
dunt exemplo Angeli, qui ad Abraham
ait: Revertens veniam ad te, tempore isto,
vitâ comite. Gen. 18. 10. Idipsum mo-
nere & repræsentare voluerunt Gentiles,
quando tres Parcae vitâ nequique nostrâ præ-
sides

Ides excogitarunt, quarum una colum ge-
stabat lanâ obvolutum; altera sensim filâ &
lanâ deducebat, colôque agglomerabat.
3tia denique cum fato destinatum aderat tem-
poris momentum, repente stamina secabat,
vitamque præcedebat, juxta illud Poetæ:

Parce
symbo-
lum item
fati.

Clotho colum retinet, Lachesis net & Atro-
pos occat.

Voluerunt LXX. sapientissimi viri (ut
doctè observat Agellus) Parcarum fabulas
corrige, ad veramque sententiam tradu-
cere. Asserebant Poetæ spacia vitæ cuique
vel fato obtingere, aut sorte sua temerè eve-
nire, unde Parcarum unam Lachesis, hoc
est, fortionem appellabant. Hoc menda-
cium refutarunt LXX. & fortionem omnem
in manu Dei esse dixerunt (illud Psalmi
30. 16. *In manibus tuis tempora mea*, red-
dendo, *in manibus tuis sortes mea*) ab eo
vitæ spacia mortalibus tribui, ab eo propa-
gari, ab illo denique pro æterno suo con-
silio arbitraturque finiri, licet sortito, &
quasi temerè hominibus hæc accidere vi-
deantur: quia latentes in abdito Deitatis
pectore tantæ varietatis causas investigare
non possumus. 3tia demum parca voca-
batur Atropos, id est, inexorabilis: quia
fatalis illa moriendi necessitas, ubi adest
instant præstitutum, nullo modo flecti, aut
immutari potest. Semper ergo extremum
diem debemus metuere, quem nunquam
possumus prævidere, ait S. Gregor. juxta
illud:

Omnem crede diem tibi diluxisse supremum
Præmonuit omnes Christus dicens: *Vi-
gilate itaque, quia nescitis diem neque horam.*
Matth. 25. 12.

378. In adversis præcipue velut tene-
bris nobis etiam non advertentibus pro-
videntia Dei ducere solet. Ecce Joan-
es non alibi quam in Pathmo accipit à
Deo suam Apocalypsim. Ita Jacob, cum
eum persequeretur Esau, vidit Deum in
Bethel. Gen. 28. & 32. Moyses fugiens
Pharaonem conspexit Deum in rubo ar-
dente. Exod. 3. Ezechiel captus in Baby-
lone cum in curru Cherubico c. 1. Stephe-
nus in lapidatione vidit Jesum stantem à
dextris virtutis Dei. Act. 7. Rectè provi-
dentia Dei post nos esse describitur, quia
cum ipsam non cernimus, ipsa tamen nos
cernit, semperque ante oculos habet, tue-
tur & protegit. Ita Origen. & S. Hieron.
Plura Cornel. in illud S. Joannes Apoc. 1.
v. 10. *Audi vi post me vocem magnam tan-
quam tubæ.* Elector Saxonie Fridericus II.
cum in Magdeburgensem Præfulem parabat
arma, ab exploratoribus renuntiaturum est,
R. P. Kwiatskowski, S. J. *Collectanea Ascetica.*

Episcopum Magdeburgi nil armorum cogi-
tare, quietissimum esse, hanc unam ex ejus
ore vocem exceptam: se causam suam tra-
dere agendam Deo, qui pro servo suo sum-
pturus esset arma: ubi hoc Fridericus au-
divit, alius, inquit, meo loco infaniet &
bellum inferat illi, qui sui patrocinium &
belli Summam Deo addixit. P. Drexel. in
Josu. c. 5. §. 3. Attamen humana provi-
dentia divinæ non adversatur, sed famula-
tur. R. P. Oliva de Jacobo, qui rediens di-
na divi- in patriam, timensque fratrem Esau in tur-
næ non mas disposuit suos, ut si una invaderetur, adver-
sa- alteri esset locus refugii. Et his ita consti-
tutis ad Deum tandem confugit per preces.
Discant Superiores divinæ providentiæ hu-
manam providentiam non adversari, sed
famulari, si tamen homo, postquam om-
nia sapienter disposuit, ab ea rei exitum ex-
spectet.

Mens hominis nimias curas vanosque ti-
mores

Tolle suos, ornat, potat, alitque Deus;
Providet alitibus pastum, tum lilia vellit.

Nōne tui curam, pauper, habebit, homo?
Se dedit ingenti nostri commotus amore,
Se dedit is nobis, & sua nōne dabit?

Intuere, & mirare, & celebra miram Mira Dei
Dei providentiam per adversa ducentis He-
providen- braos 38. annis, quo tempore imò. Nun-
tia in He- quam eis manna, nec aqua defecit. 2. Co-
braos in lumina nobis semper viam præavit. 3. nun-
deserto. quam vestimenta vel calceamenta eorum de-
trita sunt, imò cum parvulis crescentibus
crescebant & ipsa: non enim vestes mutâ-
runt vel innovârunt in deserto. 4to. hic
de cælo acceperunt coturnices, & aquam
de petra, omniæque portenta, quæ deinceps
in Numeris enarrantur, hic contigerunt. 5.
In hoc deserto Sinai omnes egressi ex Ægy-
pto videlicet plusquam 600. millia ob mur-
mur perierunt & mortua sunt. Qui deser-
tum hoc accuratè lustrârunt, tradunt esse 1.
solitudinem amplissimam, extenditur enim
à monte Sin usque ad Cades Barne per iter
11. dierum. 2. esse inviam & inaquosam.
3. sterilem, inarabilem, 4. hominibus æquè
ac bestiis inhabitatam. 5. carere herbis &
arboribus, hinc inde tamen illas habet, ut
patet Num. 10. v. 31. 6to. esse asperam
præruptis rupibus & montibus. 7. esse
siccissimam & ardentissimam ob solis æstum.
8. in ea assidue luctandum esse cum tena-
cissimo sabulo, quod præaltum, & vesti-
giis cedens ingressum vehementer impedit,
& moratur. Per hoc tamen desertum He-
braei etiam parvuli, Deo Duce, commo-
dè per 38. annos ambulârunt. Vide Adri-
hom. Bochar. & alios. item P. Cornel. à
Lap. in Numer. 10. v. 12. Sic etiamnum
L I Deus

Deus alit tot pauperes opifices, qui numerosam habent prolem & familiam, ad quam alendam quotidianus illorum labor & incrum exile nullo modo sufficit: praesertim quia saepe male valent, aut si sani sunt, non inveniunt, quod operentur & lucrentur: quod velut certum divinae providentiae argumentum admiratur & celebrat S. Chrysostomus. Fac enim computum, ac rationes subduc tam lucrum quam expensum, invenies longè plus eos expendisse, quam lucrati sint. P. Cornel. à Lap. in Matth. 6. 32. Specialis divina providentia eluxit Joan. 6. dum Christus multiplicatis panibus pavit 5000. hominum.

379. Christum hac in re imitati sunt S. Dominicus & Franciscus: cum enim in Capitula Dei vultu generali Ordinis Minorum nihil esset edulii, pleni fide dixerunt: *Eamus & omnipotentem deprecemur Deum, qui 5000. hominum praeter mulieres & pueros in deserto satiat; neque enim nunc minoris est potentia aut misericordia, ut de ejus desperemus bonitate.* Perstiterunt igitur in oratione, donec de divina eis constitit voluntate. Hora igitur prandii iussit S. Franciscus fratres in refectorio discumbere, quod dum faciunt, viderunt ingredi in triclinium 20. adolescentes egregios, succinctos & expeditos ad serviendum, qui & ministrarunt panem, vinum, & omne genus obsonii necessarium recumbentibus numero quingentis. Finito verò prandio, inclinato capite, & salutatis fratribus bini, suo ordine exiverunt de refectorio, admirantibus fratribus & Deum laudantibus pro tanta in suos cura & providentia. Ita Annales Minorum Lucæ Vadingi A. C. 1219. num. 11.

Providet
Deus ci-
bos fratri-
bus S.
Francisci
per 20.
juvenes.

S. Petrus de Alcantara specialem circa se Dei providentiam expertus est: cum enim noctu iter ageret, densa nive cadente dirutam domum sine tecto ingressus est, eique nix in aëre pendula pro tecto fuit. Brevi. Rom.

Mirum! ne feriat tempestas, te ipsa tegendo
Candide vir niveo vellere bruma tegit;
De nive fit tectum; nix muri conficit arcus:

Cum nive protector te tegit hæc Deus,

Idem S. Petrus adhuc 15. annorum, ad Religiosum S. Francisci tyrocinium per calcatum sicco pede fluvium appulit. Ann. Coele. in Octobri.

Quam magis es felix proprio tu dive Patrono

Per fluidas sicco dum pede curris aquas,
Idque sequens Jesum; sic currens promptior amne,

Eterna portum Petre salutis adis:

Sic desiderio ardenti huc, promptoque recessis,

Ut multa, non, hoc obruat amnis aqua.

Idem S. Petrus somnum non nisi stans aut sedens, aut genibus nixus admisit. Ann. Coelest.

Stans vigil obdormis; tum oras flecensque tacensque,

Inque ipsa requie sit tibi Dive labor,

S. Theresia edocta à Deo, quod Petri nomine nihil quisquam peteret, quin protinus audiretur. Idem apparuit S. Theresiae dixitque: O felix penitentia, quæ tantam mihi promeruit gloriam, Breviar. Rom.

Orans Petre, ab amico Numine justa petebas,
Quando tuæ tribuit cuncta petita precii,

S. Dominicus ad S. Sixtum cum do-
mi nihil esset cibi, iussit fratres mensæ ac-
cumbere, illique benedixit, & ecce ingressi duo Angeli specie elegantium juvenum, & singulis fratribus (erant enim 100.) singulos candidissimos panes apposuerunt, unus à dextris, & alter à sinistris, & submissis capitibus disparuerunt. Ita habet vita S. Dominici l. 3. c. 4. P. Corn. à Lap. in Joan. 6. 11. Unde S. Franciscus non aliud suis dabat viaticum, quam illud Psal. 54. 23. *Jaeta super Dominum curam tuam & ipse te enutriet.* Cornel. à Lap. in Matth. 6. 32. Magna quoque Dei Providentia S. Franciscus apparuit erga S. Franciscum, cum 5000. cisterciensium fratrum convenissent Assisium nulla facta fratribus provisione, hanc enim fieri prohibuerat mirabiliter Sanctus, illud Psal. 54. v. 23. *proferens aluntur.* *Jaeta super Dominum curam tuam & ipse te enutriet.* & ecce plurimi currus è finitimis locis, annonæ onusti, quasi ex condito convenere, quæ divina provisio abundè fratribus sufficit. P. Kwiatkowski, in An. 1217.

P. Oliverius Manaræus Belga ætatis suæ Providentiam Dei
91. Ann. dum esset Laureti Rector Beatissimæ Matris intercessione Providentiam Dei nostros expertus est, ubi, licet nonnisi quinque alit. panes perexigui domi essent, attamen 65. locii singuli in mensa panes singulos reperire, quos nullus mortalium ad mensam detulerit. P. Nadaf. in Anno Dier. memor. 28. Novemb. Michael Sarte Gallus Coadjutor Soc. Jesu cum pedes 20. milliaria curreret, jamque à fame & labore deliquium pateretur, candidissimum panem in via reperit, cum genibus flexus obsonii aliquid postulare, de quo
O bene provisos qui Christi tramite currunt,
Obvius his panis, vel comes ire solet.
P. Wieruszowski. die 23. Janu.

In

In Æthiopia Abassinorum P. Oviedus Patriarcha in exilium cum quibusdam Christianis missus & ad summam rerum omnium penuriam redactus ad orationem confugit, Deus illico fluvium proximum exsiccat, & tantam piscium copiam obtulit, ut non in præsentem modò necessitatem sumpserint, sed in consequentes etiam Dies referant, tunc ad primum alveum fluvius rediit. impletum illud Psal. 36. 25. Non vidi justum derelictum, nec semen ejus quærens panem. P. Le Blanc. in Psal. 80. 16.

Petrus Urteaga Hispanus, in summa Collegii penuria dum supplicat, reperit purissimo tritico impleta horrea. de quo:

Multa penum vacuum subito dum copia replet

Verba precum semen verba fuere seges.

Alluditur ad Lucæ 9. v. 11. *Semen est verbum Dei.* P. Wieruszowski, die 30. Decemb.

380. Refert Lyræus l. 2. Trifagi Mari. Religiosus ex sacro Ordine Capucinorum in Provincia veneta functus officio Guardiani & Magistri Tyronum, facultatem sibi impetravit Lauretanam domum Beatissimæ invisendi; dumque se commississet itineri, triduum progressus in sylva aberrare cepit; jamque, etsi brumali tempore, sub arbore pernoctare statuit: at frater junior socius, perspecta infirmitate lenis, cepit viciniam & accolæ clamore accire; sed frustra, donec palpando in tenebris parietem offendit. Advocato itaque socio ad portam deveniunt, eâ pulsata ostiario denuntiant, pauperes duos Capucinos, viâ aberrantes petere hospitium. Respondet ille se ad Dominam postulata relaturum; mox adfuit Oeconomus cum duobus ephebis facces præferentibus, & adventum gratulatus hospitibus, in aulam ad Dominam humanissime invitavit. Introducti in medio conclavi, mensæ humili, ac viridi tapetio instratæ, quam bina ex argento candelabra illustrabant, reperiunt Dominam, & nescio quas chartas pervolutantem. Visus peregrinis illa, blandè arridere, adventum gratulari, ac itineris adeò molesti causam inquirere; ubi audiit eos ad Lauretanam domum tendere, iussit eos ab Oeconomo in internum cubiculum deduci, & competenter refici. Nocte illa commodè, lauteque traducta, summo mane Oeconomus adeunt, quærentes opportunitatem valedicendi Dominæ, sed ante abitum ab eodem ad jentaculum deducti, quo sumpto, ad Dominam admittuntur; quam non minus modesta quadam gravitate, quam insigni majestate conspicuam reperiunt eodem.

dem situ, quo pridie. Gratias prolixas exordientis, interrupt illa sermonem, de variis sibi devotioribus Ascetis inquirendo accuratius, & eorum commeratione visa est non parum recreari. mox literas majori chartæ involutas tradidit Lauretum deferendas, quibus acceptis, læti discessere. Vix passus 50. processerunt, cum, nescio quo desiderio cognoscendi hominis, cui tradendæ essent literæ, exterius involucrum evolunt, sed non modò inscriptionem nullam, verum nec obsignatas deprehendunt. Quare iter relegere, & de defectu Dominam monere statuunt; sed ô rem admirandam! nec palatium ullum, nec aliquod ejus vestigium reperiunt. Ergo literas inspiciunt, easque ad se datas advertit Pater; sic autem habebat Epistola: *Venerande Pater agnita tua in me voluntate, utpote, qua ferri te in adem meam Lauretanam liquido prospexi, cum tibi deficerent omnia, sine quibus hac vita non ducitur, ego deesse nolui: sicut nec unquam, ubi tempus aut ratio postulaverit, defutura sum.* Subscriptio. Maria Virgo. Contigit hoc intra annum Christi 1618. & 1625. Epistola deinde summo honore habita, etiam miraculis claruit. P. Drews in Breviar. Par. IV. p. 94.

Petrus Bastus Lusitanus cum ad Deiparæ Providentium peregrinè proficiscitur, ab eadem tia Dei & prandium ac cenam accipit, ac locum qui Deiparæ eti destinatum. Cum à demonibus horribiliter infestatur, videt Deiparam ad suos, amplexum lacertos extendentem. Cum idem Bastus peteret in virginitate conservari, videt ex Eucharistia lilium prorumperere, & in se porrigi. De quo.

Debit innocua morum micuisse pruina:
Lilia quem pascunt, candidus agnus erat,

Bastus cum aliis Tyronibus iter agens, obvios habuit, Matronam illustrem & virum ætate conspicuum, qui illis cenam præbuerunt, rogati quinam essent, dixerunt: *Nos fundavimus societatem & videri desierunt.* De quo.

Sollicitudo mei non me vel cura tenebit.
Hi fundatores sunt & ubique favent.

Ex Eucharistia radius emicuit, qui me- Ab Eucharistia
moriā acerbissimorum contra se verborum charistia
penitus absterfit Basto. Sic medica contra castitas
linguas Eucharistia. De quo. injuriarum
oblivio,

Est contra dentes panis medicina pretervos:
Vindictæ rabidam decutit ille famem.
P. Wieruszowski. Die 13. Martii,

L 1 2

Ro.

381. Refert P. Nicolaus Lancicius Opus. 12. Providen-
tia Dei & Bernardinus Realinus, habuit aliquando Fra-
Deipara tres 4. in vinea ejusdem Collegii strenue la-
in nostros borantes, Antonium, Petrum, Ascanium
pro gloria & Augustinum, dignique visi sunt ipsi, ta-
Dei la- les operarii, qui non vulgari mensa refice-
borantes. rentur; institit igitur suplex apud Beatissi-
mam Virginem, ut ipsa servis suis diurnam
annonam suppeditare dignaretur, & lassos
reficere, & ecce sub tempus prandii adfue-
runt elegantes 5. juvenes, magnam exqui-
sitorum ferculorum copiam adferentes. Ap-
portarunt pro prandio hedulos duos affos,
tres affos porcellos, columbas aliquot cum
jusculeo delicato, tortam valde dulcem, 4.
placentas rotundas, ex condensato lacte,
butyro & saccharo confectas, quas Itali
graffiolas vocant, frustra aliquot regiae, ut
vocant, pastae, solita longe saporis, glo-
bulos item e saccharo varios, & magnos,
intus loco coriandri habentes quiddam
odoriferi instar musci, attulerunt insuper
multos panes triticeos candidissimos, & tria
genera vini exquisiti, nunquam in ea civi-
tate visi, ollam praeterea grandem menestreae,
ut appellant, plenam lacti similem, saporis
plane celestis ex ignota materia cocta. Pro
cena insuper attulerunt alii juvenes; Angeli
unam in solatam seu lactucam, cum malis
citrinis. Quae omnia Fratres illi in Processu
Canonizationis P. Bernardini Realini jure-
jurando testati sunt. En quam liberale epu-
lum providit Deus & Maria strenuis in vi-
nea operariis, nunquid paream se exhibebit

Liberali- in deludantes in vinea spiritali. Ex me-
tas religio- morato Exemplo refert P. Lancicius: Hinc
sa com- superiores possunt discere, quomodo, & si
mendatur parcius possunt imitari charitatem Dei, sine
superiori- praedicio parsimoniae, & paupertatis reli-
bus. giosae, non tam solius necessitatis habendo
rationem, sed etiam decoris, & iustae
ac honestae consolationis, atque recreationis
religiosae suorum subditorum, quando
quidem Deus ipse, summus perfectionis &
paupertatis nostrae amator, tam liberalem
pro prandio & cena servis suis praebuit an-
nonam Angelicis manibus paratam & ap-
portatam. Quod ut efficacius persuadeat,
adducit n. 39. varia alia exempla, inter alia,
quod Alphonso Rodriguez notae sanctitatis
coadjutori societatis nostrae, revelavit De-
us, ob defectum spei & paritatem Recto-
ris (cui id ipsum Deus significari voluit)
vineam Collegii destruendam à Dæmoni-
bus, prout revera contigit: vidit Alphonsus,
nube densa adducta supra vineam, eam
multa grandine penitus destruxisse, ut scribi-
tur in ejus vita P. Drews. in Brevi. Asc.
P. III. p. 309.

Circa liberalem verò Rectorem mirabi-
lis Dei enituit providentia, P. Barnabas de

Vecchia Italus, sui corporis carnifex, sociis
tamen Rector mitissimus, sibi spina, aliis
Rosa. De quo:

Ipsa tibi spina & sociis rosa; fundis hyme-
tum

Debit ex spina, promicuisse rosa,

Idem Rector dum exhaustam in paupe-
res arcam clauderet, visa se illi columba in-
ferre, ex qua aperta iterum evolavit, ple-
namque nummis reliquit. De quo:

Res mira, auratum parturit ales ovum.

P. Wieruszowski, die 19. Augusti.

An. Domini 850. Fames Germaniam 382.
& Galliam affligebat, cum vir quidam ex Providen-
Grabsfelden in sylvis degens, proprium fili- tia Dei.
um in escam mactare destinaverit, jamque
eundem repugnanti Matri eripuerat, ac in
locum remotum, ne mater mortem Filii
spectaret, eundem abduxerat. Et ecce
cum jam ferro jugulum intenderet, aliqua-
tenus tamen deliberaret; advertit duos lu-
pos cervam vorantes: illis igitur fugatis, car-
nes cervae, fami sedandae, corripuit, divi-
namque adoravit providentiam. Siegb. Ba-
ronius.

Heribertus Rosweyda I. 1. de vita &
verbo Seniorum die 14. April. refert S.
Frontonium sub Antonino imperatore anno
ejus imperii 13tio. in Aegypto, cum mun-
dum execratus in solitudinem profugere vel-
let, instar magnetis 70. fratres secum tra-
xisset. Quibus persuasit, ut nihil secum, nisi
minuta olerum semina, & palas, sarculos-
que deferrent, usus illis verbis Domini
Matth. 63. Nolite ergo solliciti esse dicentes,
quid manducabimus, ita moti adhortatione
70. illi relicto cenobio, omnibus rebus neces-
sariis instructo, loca inculta & aspera adie-
runt: ad hos expugnandos variae ex orco
cohortes confluerunt; objecerunt illis asperi-
tatem vitae, idque perpetuae, propolue-
runt delicias &c. Itaque esuritione tristes
subiit poenitentia, & post liminio ad capas
atque alia prospexere; jamque in apertas
murmurationes ceperunt erumpere. Cur
Frontonius huc nos eduxit &c. an non illi,
qui sunt in urbibus, boni esse possunt? Au-
diens illorum murmur Frontonius, verbis
ponderosis illorum rationes frivolas excu-
sit, ad fiduciam in Deum excitavit. In-
terim optimum Numen, ut diffidentes emen-
daret, Frontonii fiduciam firmaret, illo ipso
tempore, quo de victu nimium solliciti
erant, Angelum misit ad copiosum quem-
dam hominem, quatrivium nocte dives le-
cto suo accubabat, nihilque minus quam de liber-

liberalitate somniabat, cum Angelus illum
compellat. Tu ille splendidus es epulo, qui
unus plus gula consumis quam alii 10. at
servi mei in dura solitudine, in labore aspe-
ro, neque panem habent, quo sustententur?
ad quid tibi dedit divitias divina liberalitas,
nisi ut sis liberalis, expergiscere miser, ex
omnibus, quae habes, servis Dei sportulam
mitte; haec exequere; si neglexeris, scito te
superos iratos, si feceris debito es habitu-
rum. Terruerunt illum haec verba, citius
solito stratum deseruit, convocatis servis,
amicis somnum an visum nocturnum expo-
suit, quæsit viam ad illos eremicolas; sed
nemo, etiam ex illis, qui senecta erant æ-
tate, novit locum, ubi in editissimo monte
Frontonius latebat. Putasset quis jam ab-
solutum obligatione divitem, itaque sepo-
sita cura securus dormiit; sed non quievit
Deus; adest iterum Angelus nec jam miti-
bus verbis, sed severis urget torpentem ad
feriam mandati executionem, verbis addit
verbera, ictibus confirmat sermonem, ne
denud somnium se fecisse existimet. Ergo
se proripit, consilium non rogat, sed flagi-
tat à convocatis, locum inquiri jubet. Ver-
bis vim lachrymarum addiderunt, lachrymas
autem non de nihilo cadere ostendebant non-
dum obductae cicatrices, ab Angelo per-
cutiente inscriptae: multum agitata quæstio,
nescientibus cunctis, nec viam consulendi
invenientibus; unus divina luce perfusus
suggerit consilium: sunt tibi cameli 70. his
onera impone, & quidquid ad vitam ser-
vorum Dei sustentandam necessarium est, è
elitellis suspende, tum id facito, quod olim
Philistaei, juxta consilium sacerdotum, 1.
Reg. 6. v. 10. pari pacto tu camelos ciba-
riis onera, quodsi divina haec est voluntas,
ut ascetæ illis alantur, camelos remittet;
alioquin qui te flagellavit dumtaxat, ut mo-
neret, ut puniat, occidet. Dixit & per-
sumpsit; omnibus sententia probata. Nec
mora educuntur animalia, quorum 5. dor-
sis foenum, avena alligata, reliqui 65. varii
generis humano cibo onerati. Liberè per-
missa ire animalia, sine ductore, nec sine
singultu patris familias emissi. Direxit An-
gelus animalia, rectissimam viam tendebant ad
cenobium Eremicolarum; 4to. die labore
& inedia patientissime toleratis, eò adve-
niunt, atque ante fores præ lassitudine
non jam steterunt, sed procubuerunt. Fron-
tonius Abbas, non procul ab ostio claustrum
degens, Janitor etiam & Antistes, occulto
monitu de fenestra prospexit, viditque
divinae Providentiae liberalitatem, indicavit
visa fratribus; & dixit: Ubi sunt diffiden-
tiae, ubi murmurationes vestrae, en præ-
sentem nobis Dominum & Patrem. Exo-
nerati cameli; lætissime accepta dona Dei
in laudes divinas effusi Eremicolarum. Quo.

niam autem plus attulerant, quam necesse
erat; modico assuetis noluit S. Frontonius
dare occasionem cupiditatis habendi. Quare
die insecuto, camelos iterum media parte
omnium rerum, quas opportarant, eulogi-
as ad proprium dominum dimisit. Interim
Dominus expectabat sollicitè camelos: Octa-
vus dies erat cum ad Dominum, quo vicini
confluxerant ad divitem, ejus dolorem so-
laturi; & ecce auditur imprimis sonus cam-
panulae, quæ erat alligata collo primi came-
li; tandem & ipsi comparent, lætissime ex-
cipiuntur, paratur convivium reliquæ om-
nium cibariorum, quas attulerant, in pau-
peres distribuuntur. Ex illo deinde anno
quotannis usque ad mortem S. Frontonii,
tempore, quo camelos primo miserat, dili-
gentissime annotato, Dives ille ad D. Fron-
tonii monasterium eosdem sine Duce misit,
qui more solito redibant incolumes, P. Sten-
gel, de Judiciis divin. T. 1. c. 9.

P. Petrus Canisius dum æger cibos aver-
saretur, petiit minister cubiculi, dicere vel- 383.
let, quo cibi desiderio teneretur. aviculam Providen-
tandem nominavit: prodit in forum Oeco- tia Dei
nomus, sed diligenter quæsitam non inve-
nicit; cum ecce ad vespertam, aperta fene-
stra cubiculi avis divinitus immissa, se nullo strato
negotio capiendam, tantum non ultro de-
dit. P. Math. Raderus L. 3. de vita Petri
Canisii P. Stengel. To. 1. c. 19. n. 8. de qua
avicula P. Biderman L. 1. Epig.

Illa ter illa quater per inane cubile vagata
Ambiit humanas cæna futura manus.
De eadem avicula Poëta
Nusquam alibi nidum maluit esse sibi

Non potuit tumulto nobiliore frui.

Quibusdam in locis, ubi victus est pe- Aves faci-
nuria, Deus providit sylvestres quasdam le dant se
aves, adeo stolidas, ut capi se ultro permit- capiendas
tant, hujusmodi repertæ sunt ab Americo Ve- famelicis,
spatio in insula quadam australi ultra æqui-
noctialem Africæ, quæ tanta copia navigi-
um oppleverant, ut manibus se compre-
hendi, nullo negotio permiserint. Majol.
to. 1. Canic. Col. -6. Vestit & ornat nos
Deus pennis avium; legimus passim Indos,
Brasiles, & similes barbaras nationes e va-
riorum avium pennis, varii coloris specio-
sissimis, subligacula, & coronas sibi con-
texere; illisque velut vestitu honoratissimo
gaudere, ac triumphare. In Norvegia ho. Aves mul-
tologi vicem aves supplent, cum totis tri- to uti ser-
bus mensibus sol non videatur, neque cre- vientes,
puscula aut dilucula agnosci possint: corni-
ces enim conticescunt interdiu, deinde ca-
nentes, consuetos solis occasus indicant;
L. 1. 3 atque

atque ita accolæ horas eundi cubitum intelligunt, Majolus ib. Aliæ aves navigantibus magnetis loco sunt teste Plinio l. 6. c. 22. In mari Taprobanae, syderum nulla observatio, septentrio non cernitur; sed volucres secum vehunt, emittentes sæpius, meatumque earum, terras petentium comitantur. Præter hæc vitis Sanctis mirasæpe obsequia exhibebant aves, S. Franciscum mane stato tempore ad preces cantu excitabat falco: si Sanctus infirmabatur, tardius solito clamans, ut infirmo parceret, in ejus vita S. Bonave, P. Faber, in Auc.

Providentia Dei et pullis corvorum invocantibus eum. Psal. 146. Et pullis corvorum invocantibus eum. Succurrit scilicet providentia Divina, amin cor. S. Chrysof. Serm. in Eliam Proph. Expositis enim ad aerem, utpote à parentibus neglectis, obvolitant animalcula quædam divina providentia suppeditata, quæ captantes illi crescunt & aluntur.

Providentia Dei. Alianus l. 17. c. 37. de animalibus. Messores sub ardenti sole laborantes, unum per aviculam ad vicinum fontem pro haurienda aqua expeditur, hic propè fontem adventit aquilam, à grandi serpente obvolutam, quare subventurus aquilæ falce serpentem dissecuit, aquilamque liberavit; rediit itaque ad socios & aquam attulit, quam copiose hauserunt alii, ille post alios, dum labiis poculum admovisset, aquila, quæ circumvolabat, ita in poculum involavit, ut aqua effunderetur. Tunc rusticus: Hanc cinea, inquit, gratiam conservatori tuo refers? cumque hæc locutus, in siti ad alios se obverterit, vidit ex venenata portione fodales suos palpitantes animam efflare; serpens enim, ut conjicere licebat, veneno fontem infecerat. Itaque redemptionis præmium ei, qui se conservasset, aquila cum pari salute compenavit P. Stengel to. 1. c. 22. n. 6.

384. P. Stengel to. 1. c. 23. n. 1. ait se sequentem historiam audivisse à quodam è nostris candidissimæ mentis sacerdote & se vocatum ne, qui exposcebat prius à P. Stengelio, ad religionem sibi molestus esset in inquirenda persona, nem etiam de qua esset dicenda historia; dixit tamen neglecto illam Personam esse de societate; unde P. Stengelio orta suspicio, de se ipso illuminationis juvenem id narrasse sub tacito nomine. Adolescentem liberat scens erat in Germania, non obscuris natalibus oriundus, neque opibus destitutus, huic parentes scholam adeunti rerum necessariorum nihil deesse patiebantur; sed nec luxu diffuere sinebant. Bonis artibus & pietate instructus, eum de religioso statu amplectendo deliberasset, tandem ad ingrediendum societatem animum adjecit, idque factum se constituit. Sed ut est mens hominum, præcipue juvenum in vitia flecti faci-

lis, conversationibus non necessariis dedito, pietas desipuit, cultus corporis, vestium apparatus &c. complacere: Jam demiserat de studio literarum & pietatis; neque latebat hæc mutatio parentum vigilantiam: igitur non dormiendum rati, filium unice amatum ad alias Athenas migrare jubent, cum loco & vitia deserturum sperantes, & ut severitate terrorem injicerent, viatici exiguitate puniunt. Viam igitur pedes & solus ingressus, qua prominet Hercyniæ confinis Rhætia sylvæ: in illo itinere, die destitutus, per invia multa, per tesqua densa, per paludosa, cæca illum nox duxit, donec tandem per raritatem arborum conspexit, nescio unde, lumen quoddam allucere, radiisque ducentibus ad mapalia pervenit, in quibus existimavit pastores habitare. Adit, pulsat ad ostium; cum lumine progressa anus, ubi juvenem vidit, miserta periclitantis, illico facessere jussit, & alio propere; juvenis inhumanitatem rusticæ Bau-cidis interpretatus, impensius rogare instituit, ut admitteretur, sed anus commiseratione mota, edisserit, non esse mapalia pastorum, sed inanimissimorum latronum receptacula: cum bona sua fortuna nunc ab-sunt, aurigæ insidiantes; quem eorum unus in pago proximo exploravit hac nocte transiturum: Dixit hæc anus & flens juveni manum simul ac panem dedit, lachrymis testata dictorum veritatem, utque periculum declinaret, in illosque non incideret, semitam monstravit, in diversum à latronibus ducentem, Viam igitur volare potius, quam ambulare cepit, sed miser citius in illos latrones adhuc occisum aurigam terræ obruentes incidit, qui ex templo juveni manus injecere. Frustra ille elabi, frustra innocentiam, inopiam, adolescentiam obtendere conabatur. Ibi mox prædonum unus, qui cæteris videbatur immanior, mutato sermone, fictitiæque lingua & syllabis, præpropere pronuntians, cæteros adhortabatur, ut pecunia, vestibusque detractis contenti, vitam tam teneræ ætati donarent, cui alius mollem animum & insulam misericordiam exprobrans dicebat: proditorem se dimissuros, si vivum dimitterent. Tertii consilium placuit suadentis, ut in vacuum de curru dolium dejiceretur, cui velut caveæ inclusa præda tantisper sineretur vivere donec cæna repleti, ad eum cum ludo & voluptate, ad plures mittendum revertere-tur. Hæc, dum sua lingua dicerent, intelligi se ab adolescente non putabant, at ille, inter æquales, dudum sic joculari didicerat: omnia proinde intelligebat, igitur impositus dolio occlusus, ad sua latibula digressis latronibus, adolescens dolium illud vivum sibi sepulchrum credit. Variè secum ratiocinatur juvenis, mortem aliquam atrocissimam

timet

timet ab illis, quibus cruore est in desiderio; homicidia in voluptate; angitur variè, dum ante actam vitam, finemque prope venturum perpendit, secum ipse lamentatur. Venit in memoriam ille versiculus, quem pridem jussus erat mandare memoriæ Eccl. 8. 17. Non judices contra judicem: quoniam secundum quod justum est, judicat. Cur igitur hanc calamitatem meam justam esse putem? Lusi, sed permissa est adolescentibus honesta relaxatio, potavi sed semper citra ebrietatem, multa puellis donavi, sed mea erant, sed non memini limites honesti me transiisse. At tandem videre cepit fundamentum totius calamitatis: nam recordatus, se à Deo vocatum ad societatem Jesu, applicataque ad aratrum manu retrocessisse, itaque illico in has voces prorupit. Ah video, Deus, quid in me plectas, contempsi te, hinc reus sum, tua sunt illa Proverb. 1. v. 24. Quia vocavi & renuistis: extendi manum meam, & non fuit, qui aspiceret. Desperxisti omne consilium meum, & increpationes meas neglexisti. Ego quoque in interitum vestro ridebo, & subannabo, cum vobis id, quod timebatis, advenerit. Suscipiam igitur quod merui, & qui religiosè nolui vivere, saltem conabor mori religiosè, peccatæque, quæ lachrymis nequeo delere, delebo sanguine. Hæc dicenti venit in mentem, non ita ad extremum omnia deducta esse, ut Deo non superstit modus succurrendi; Daniel de lacu leonum; Jonas è ventre ceti, tres Pueri è camino ignis liberati &c. moxque Voto se obstrinxit in proximo societatis domicilio, si ferale illud claustrum, manusque sanguinarias evasisset, petiturum, ut in album sociorum reciperetur, addiditque illud Prophætæ Jonæ 2. v. 10. Quacunque vovi, reddam pro salute Domino. Voverat, & extemplo serenitas menti reddita. Erat tunc non sine luna cælum, & per os cupæ radii clariore in captum incidebant, ea dolii apertura pro fenestra usus ad luporum accurrentium ululatum excitatus prospexit, ubi novus eum horror invasit; nam cum plures vidit lupos, dolium undique circumcunctes, & naribus hæriolantes, quid intus esset, cenam nimirum famelici ex odore indagabant. Ibi demum cepit juveni carcer esse charus, cujus effractores nolebat esse lupos; sed ecce Dei misericordiam; dum lupi circa dolium susque deque vagantur, casu ne dicam an divina manu unus luporum, appendiculæ summitatem per os vasis immergit, eaque faciem adeo ipsam intus prospectantis leniter demulsit, uti seu natura seu bonus potius Genius suggestit: extemplo juvenis palpum utraque manu arripit, caudamque lupi vel adversis pilis intro ad se trahit, ante interitum suum ultimò lusus; lupus ubi se captum sen-

sit, primò horrendum cepit ululare, ad quam vocem cæteri omnes in fugam se se dederunt, deinde conari institit, an se posset è vinculis liberare, lepidum erat certamen, hinc lupi trahentis, inde quàm maxima vi poterat adolescentis retinentis; bestia itaque tanto impetu ferebatur, ut dolium ipsum, una cum suo incola post se ad abruptum aliquem saxosumque locum raperet, Ridebat intus vector, mirabaturque tam citò è cupa rhædam esse factam, & ex victima aurigam. At ubi acto per præceps, & lupo & dolio impactoque indentidem in scopulos, ac tandem etiam rupto solutoque vase, se in auras editum vidit, lupum manu misit, quilibetate recepta, ne respiciens quidem dis-fugit, adolescens verbò, in pedes & spem evadendi erectus, per invia & avia inde se quàm citissime proripuit, inter currendum Deum laudans. Nullus è dolio Diogenes, tam utiliter philosophatus est. Hæc nox, inquit, mentem meam illuminavit, vivam, & ut tibi vivam, Domine, mundo moriar, Dieque reddita aliò quàm prius iter instituit, nam ad proximum societatis Collegium profectus, admitti in tyrocinium flagitavit, admissus est & in religione constanter vivens Deo, pro tam mirabili vocatione, numquam satis se posse gratum esse agnovit. Dicant, qui volunt hanc historiam esse fabulam, sed qui norunt quàm mirabilis sit Deus in Sanctis suis, aliud sentient. Nam propè simillimam historiam proximè describit Richeomus de Tristano, quem Vincentius Theodosius & Lazarus reppererunt in sylva sub ingenti quercu, solo indusio tectum, terræ porrectum, & instar eorum, qui rotæ supplicio afficiuntur, palis aliquot alligatum, ac lupum manu tenentem, qui eum cum aliis quatuor devoraturus erat, nisi divinitus ereptus fuisset; alligarunt eum latrones, antequam mundo nuntium remississet.

Gothefridus Viterbiensis Conradi 3ⁱⁱ & 385. Friderici 1^{mi} Notarius scripsit Chronicum Providentiæ universale, quod appellavit Pantheon, opus tamen Dei partim prosa, partim ligata oratione scriptum, ipsi Urbano III. summo Pontifici documentum, unde non modica illi autoritas tum in accedit, scribit infra scriptam historiam principis Chron. par. 17. eandem refert Luisius Conbus prius tarinus in diversis exemplis virtutum & vitiis depressis tiorum pag. 116. Martin. Crusius in An-postea 03 nel, Suevia. l. 6. p. 2. rectis,

Conradus II. imperator fuit Princeps admodum sapiens, juris civilis peritus, variis victoriis clarus, Christianæ religioni addictus, justitiæ tam tenax, ut nulli pacis violatori, ac rebellionem molienti veniam daret. Hoc itaque regnante, comes quidam Lupol-

Lupoldus nomine (Luisius Contarinus Lam-poldum Palatinum de Bavaria, Martinus Crusius Dipoldum comitem Calvensem sue-vam nominat) rebus aliquamdiu pacatis cepit consilia turbulenta agitare, quæ ubi vidit emanasse, mortem certam ab Imperatore metuens, fuga sibi censuit consulendum. Inter homines Cæsari cupientes placere nusquam habitandum censuit: itaque ad feras in remotam ab hominibus sylvam nigram seu Hercyniam non procul à Castro Calva se recipit. ibi in tuguriolo, quod tumultuario opere excitavit; aut, ut alii volunt, in molendino vacuo cum uxore solus latitavit, iram numinis pariter placans, & devitans Imperatoris. Texerat jam aliquamdiu Lupoldum latebra sua, sed quid semper tectum manet? Delectabatur Imperator venatione, aliquando igitur feras ardentius persecutus dispersis alio atque alio sociis, viam, & se amisit, itaque, qualicuit, exitum quaesivit; tandem per densas arbores, sub initium noctis ad illam ipsam casam delatus est, in qua Lupoldus præsidium suum credidit constitutum. Vivendi ratio in comite atque in uxore ejus penè vultum mutat, ita, ut ab Imperatore non agnosceretur: ipsa etiam barba in sylvis sylvescebat. Ita incognitus cognito Imperatori ruris solatia pro sua tenuitate subministravit. At ea ipsa nocte, qua Cæsar apud eos hospitabatur, uxor comitis filium peperit, quo genito, pariter vox una vagientis, ac altera è cælo ad aures Cæsaris accidit his verbis. O Imperator infans iste erit tibi gener & hæres, eaque vox ad tertiam vicem repetita fuit. Indomitas hæc verba curas in mente Imperatoris excitarunt. Ergone hic erit meus hæres? bona mea huic rustico tradentur &c. Itaque quod Herodi olim furor suggestit, idem Conrado invidia: quare prima luce inde se proripiens, quam primum in suos incidit, duobus severe mandavit, ut mapale non ita procul distitum quærent, natum præterita nocte puerum occiderent, & cor illius ad se referrent. Eunt inviti percussores, infantem in sinu matris jacentem inveniunt, paucis, quid facere jussi sunt, exponunt. Quis tunc sensus parentum ad hunc nuntium &c. hæcne gratia hospiti &c. Post lamenta ultimum haud dubie osculum infanti impressere parentes, Molliti ipsi tantæ crudelitatis executores, sed ut sit; metu Imperatoris non ausi sunt esse clementes in innocentem, veriti, ne aliis submissis, & puerum inventuris ipsi periclitarentur. Abripitur itaque infans, cui nullus præter Deum auxiliator: cum fletet, movebat, risu precabatur, motu brachiorum videbatur concionari, sed nihil distinctius fuit, quam forma faciei, quoties aspiciabant puerum satellites, animus illis varia-

batur, tandem unus illorum ait: Vultui natura inscripsit indolem, nefas est interficere tantam venustatem, ego manus meas hoc sanguine non inquinabo. Nec ego, inquit, alter: consultant, quid faciendum, placuit tandem puerum arbori imponere, intra ramos in orbem diffusos, quare cum canes secum habebant acquisito lepori cor extrahunt, tepidumque referunt Imperatori, in signum peracti facinoris, laudati de fidelitate, accipiunt præmium simulata crudelitatis. Interim puer expositus fame periturus, ploratu alios accivit. Dux quippe in aula clarissimus (Ducem Alemanniæ Ernestum 2dum vocat Crusius) eodem loco errans, expositi infantis auditit ejulatum, eundemque invenit, domum portavit. Erat illi sterilis uxor, qua ejusmodi filium sibi optante ait; Quid si natura neget, Deus hunc nobis filium dedisset? Enim verò ait Dux, quid si de tenatum singas? Placet feminae consilium, intempesta nocte surgit de lecto Dux, nuntiat Ducissam, peperisse, fama volat, fit concursus, gratulatio &c. Nomen filio inditur Henrici. Hic 18tum jam ætatis annum agebat, cum posita prætexta ad paludamentum aptatur. Eo tempore ducem Ravensburgi invisit Imperator, quis sit? Cum indoles, forma, statura &c, oculos ejus rapiebant, dicit Dux ipse esse suum filium; oritur Cæsari suspicio, quo pacto, tam annosæ sterilitatis mater hunc filium peperisset; malo genio semper deteriora suggerente, tum alia ex aliis connectens fictitium esse illum filium censuit; tandem suspicatus est, hunc ipsum esse filium, quem occidi mandavit; metuens ergo sceptro, vel incertæ statuit suspitioni obsequendum, puerumque tollendum: quare laudat puerum, laudatum à parente petit inter aulicos proceres educandum; obtendit Dux teneram ætatem, adhuc exactius addiscendarum literarum necessitatem; sed frustra, itaque urgenti Imperatori traditur adolescens. Aberat tunc Aquisgranum 7. dierum itinere ab Imperatore, eò sua manu Cæsar exarat literas, quibus Imperatrici mandat, ut accepta epistola, latorem ejus illico jubeat interfici. Literas in hunc modum compositas Henrico tradit, portat ille nescius, & exultabundus mortis suæ compendium, properat, plaudit hanc legationem sibi obtigisse. In via aliquatenus divertit ad quemdam sacerdotem (Spiritem Decanum vocant) excipit & tractat perquam humaniter illum sacerdos, & à mensa surgentem, & in Scamno lassitudine victum decumbentem, dormire sinit. è per dormientis literæ conspectui sese exeruere, ibi curiositas sacerdotem incendit, sciendi quid novi illis literis portaretur, clam educit illas, legit funestum decretum, lectæ attonito elabuntur è manibus, condolet &c. mox

mox in illis literis, quæ nocuissent, rasis, eorumque loco scitè reposuit. Cum videris hunc puerum o Regina, statim da ei filiam nostram in uxorem, sicut diligis vitam tuam: has sic emendatas literas, scitè iterum clausas, in Juvenis dormientis saccum reposuit. Orto die Henricus gratis hospiti actis abietum parabat, cui sacerdos iter lætum precatus obsequia obtulit, etiam atque etiam obtestans, ne sui oblivisceretur, si rex fieret: excepit hoc dictum cum risu Henricus tantquam joco prolatum. Aquisgrani Imperatrix lectam Epistolam filiae tradit, aulæ proceribus & denique Curia ostendit. Respondent omnes, ipsam egregiam juvenis formam, instar Epistolæ esse, verba, mores, gestus, generosæ mentis argumentum præferre; etsi hæc deessent, tamen cæsaris voluntati tam serie satisfaciendum esset. Fit extemplo ingens apparatus, & ante solis occasum extemporales nuptiæ.

Postera luce, altera à cæsare adfuit, quibus scire se velle scripsit, num ea, quæ in præcedentibus mandarata facta sint. Rescripsit Imperatrix: difficile quidem sibi accidisse, ut tantis temporis angustiis circumscripta, nuptias filiae cum Henrico adornaret, mandatis tamen Imperatoris ac adeo severæ auctoritati, & se & omnes actutum parendum judicasse. Legit & obstupuit cæsar, atque illico se in viam dedit, & quam festinantissime Aquisgranum profectus obviam habuit Imperatricem ac Filiam, quæ sponsum, imò jam Generum Imperatori manductum præsentavit. Ibi certamen in pectore Imperatoris extitit, quale nunquam ante in vita sua est expertus, hinc ira, inde clementia, hinc furor, inde ratio, hinc vindicandi libido, inde divinæ Providentiæ modus, colluctabantur. Tremuit ad hunc aspectum juvenis, expalluit recens Nupta consternata & ipsa Imperatrix, omnes se putabant interituros. Vicit tamen ratio, peroravit natura, prævaluit Deus. Mutato itaque vultu cæsar, jam & omni ira depulsa Imperatricis novisque Nuptis ardens dixit: Verè Deus Tu terribilis es, & quis resistet tibi? Addidit Imperatrix, unum id me angit & pacem habere non sinit, incerta prolapia origo, si scivero me habere generum stirpis antiquæ, beatam me existimo. Adigitur Dux ipse, eventus prosperitate, adiguntur duo satellites, ad verum sua sponte prodendum: fatentur, quæ egerunt, vocatur è sylva comes, qui cum ipse ad supplicium se citari putavit, filium invenit cæsaris generum factum. Martinus Crusius in Annali. sueviæ l. 6. par. 2. ex quorumdam sententia confirmat, quod Luisius Contarinus scribit, etiam factum Imperii successorem; quod, etsi aliis alium Henricum. R. P. Kpiatowski, S. J. Collectanea Aetetica.

cum successorem nominantibus non conveniat, tamen aptè potest ad mores trahi. In loco, ubi comes delituit, Monachis extructum templum & Domus, quæ Hirsburgia appellatur, notissimum hodieque in Wirtenbergia monasterium. P. Stengel, de Judic. divi. to. 1. c. 28.

Circa A. D. 1383. ut refert Ludovi. 386. Richeom in Peregr. Lauret C. 145. Histo. Mirabilis ria, à Majoribus tradita contigit, regnante Dei Pro-in Gallia Carolo III. Maxima pars nobili-videntia tatis Gallicæ in Hungaricum regnum illud circa ca- contra irruptiones Turcarum defensione abiit, pti-um inter quos nobilis vegeto corpore, ægrè Gallum è obtenta ab uxore discedendi potestate, sele Turcia illuc contulerat, divisique annuli partem ab transla- uxore in symbolum accepit, altera medie-tum. tate eidem relicta, is plurima, & raræ for-titudinis documenta in bello hoc edidit, ve-rum toto ferè exercitu Christiano fuso ab hoste, peccatis Christianorum armato, ille quoque inter ceteros, in Turciam captivus abductus, ibidemque septennium integrum variis molestiis subjacuit, cum frequenter venum iret, & varios fortiretur dominos, qui omnes, uti hominem senem, & inuti-lem, ac de lytro desperantem, dedigna-bantur. Evoluta septennio incidit in ma-nus cujusdam crudelis heri, qui videns se spe lucri, quod captivus pro sua redem-ptione promittebat frustrari, statuit eum ex hac vita tollere, executione cuidam ser-vo demandata, quod nobilis intelligens, constituit se ad mortem parare; sed ad di-vinum, ubi humanum deficeret, auxilium prius se contulit, commendavitque se S. Juliano, cui semper devotus fuerat, addito voto, se illi sacellum ædificaturum, si ejus precibus, divina ope ex his angustiis eripe-retur; quo facto, obdormivit, & post paululum exspectatus, cum se putaret ad-huc in ergastulo degere, ecce solum catenâ servili, & in medio cujusdam sylvæ se esse deprehendit. Primo aspectu arbi-tratus est somnium esse, & adhuc pristino se carcere teneri: demum probè in consili-um advocatis sensibus, cum cælum ter-ramque aspiceret, tandem se precibus San-cti in quoddam Turciæ desertum transla-tum existimavit. Deinde huc illuc respi-ciens aliquot puellas pecora pascentes ad-vertit, quas idiome Turcio appellans rogavit, quanam illa sylva esset, illæ pu-tantes hominem loqui Latine vel Anglice dixerunt Gallicè, nescite se, quid vellet. Quod cum audiret, cepit multo magis dubitare, ne somniaret. Quarit Gallicè, quanam est hæc sylva? Illæ verò Baque-ville ajunt, quæ sui juris erat, quam milles venando peragravit, tandem advertit se in Normandia Castello suo proximum esse. M m statim.

statimque eo contendit. Recta jam Castellum petebat, cum maximam Nobilium turbam sensim se eodem conferre vidit. Portarium adiens, se dixit colloquium Dominæ optare, cui Janitor: Quid enim vis? Magni ponderis negotia mihi cum illa communicanda sunt, respondit senex. Et ille: Difficillimum id erit, nam benedictionem matrimonialem jamjam susceptura ad missam se audiendam parat. Stupefactus Dominus, amplius colloquium urfit, agrè retulit postulata ad Dominam Janitor, quæ, ut verè pia Matrona, & studiis eleemosynæ apprimè dedita, quæ jam maritum septennio luxerat, omniumque suorum judicio & consilio quasi adacta ad 2das nuptias pergebat, putans Eremitam eleemosynam petere, præfectum domus jussit largam elargiri, & si quid speciale vellet, id ad se referret. Abiit Oeconomus, elque coronatum aureum obtulit. Cui senex, Eleemosynam haud peto, sed obsecro, ut Dominam, antequam ad sacrum pergat, alloqui liceat. abiit præfectus, retulit &c. addens: Quis scit, si fortè de morte aut testamento mariti tui Domini nostri aliquid certi apporet? Assentitur, illa descendit, & seorsum juxta fenestram quamdam se collocat. Bonus senex lento gradu incedens, per mediam transit aream, omnibus cum admiratione spectantibus, macilentum, canum, capillo malè pexo, more Turcio, longa lyntesi vestitum. Veniens verò in Matronæ conspectum profundè se prius inclinans, ad eam ait: Dominæ ex Turcia recens advenio, novi ibi aliquando hominem, qui se Dominum in Baqueville appellabat, vesterque, ut modo intelligo, Maritus, & hujus loci Dominus fuit, enarravitque, quomodo captus, quomodo literas scripsit sed frustra &c. Cui illa: Ah bone vir septimus jam discessus ejus agitur annus, ex quo neque literas neque tantum ullum ab eo accepi, adeoque credimus eum obiisse, si enim scivissemus eum vivere, sumptui in redimendo non parceremus: dictisque lachrymas addidit ac subjunxit. Nihilne præterea de eo habes? Nam sine causa te mihi loqui voluisse minime teor. Respondit ille: Quid si eum tibi exhiberem, putasne, agnosceres? Cumque eam vidisset colorem mutasse familiari colloquio usus, dixit: Amica mea nunquid cognoscis Baqueville maritum tuum, & hoc dimidium annuli nostri amoris mutui symbolum. Ipsa pignus aspiciens, & hominem cominus intuita, agnovit mox vultum, & vocem mariti, tum lacrymabunda eum amplexans exclamat: O Domine ac marite mi, inter hæc decidit in animæ deliquium, quam ipse debilis, ut poterat, sustentabat. Magister aulae cæterique mi-

nistri, qui in altera atrii parte consistebant, nihilque horum audierant visis his amplexibus protinus accurrerunt, Dominumque suum agnoverunt. Nec mora toto castro fama percubuit, tam insperati nuntii, & nuptias non novus sponsus, sed antiquus maritus celebravit. P. Stengel. de Judic. divinis T. 2. c. 28. n. 2.

Ynca Garcillasso de la Vega, l. 1. r. Hist. Peruanæ c. 8. Cum Petrus Serranus non procul à Peruano regno naufragium fecisset, in desertam insulam ejectus, in qua nec aquam, nec lignum, nec quidquam primum vidit; unde vitam sustentare posset; tandem piscibus in littore repertis, & studiis ex mari exeuntibus pro cibo, ac sanguine testudinum pro potu, donec pluviam aquam conchis eorum exciperet, usus est. Silicibus deinde diu quæsitis ignem excitat, & ex marina alga, & rejectaneis quicquid, piscium ossibus aliisque fovet. Post menses aliquot consumptis vestibus nudus pluvias, solis maximos ardores magna cum difficultate tolerat, in eoque martyrio tres totos annos extrahit, cum naves veritè naufragium, fumo excitato, frustra invitarentur ad eum locum. Pili toto corpore increverunt, adeo, ut instar uris apparerent hirsutus, & capilli barbaque infra zonam dependerent. Cum tres anni in hac solitudine effluxissent, ad illam tandem insulam naufragus unus sub vespertum appulit, quem ut Serranus aspexit, dæmonem esse credidit; quod & de Serrano, villis horrido credebatur naufragus; sed Christianorum signis editis, calamitatem suam simul deplorare coeperunt; tum necessitate magistra, unitis animis, fratrum instar vivebant, partim igni tuendo alternas vigiliis instituentes, partim annonæ quærendæ mutuam operam commodantes. Quis crederet cum his incommodis luctantes à mutua amicitia divelli posse? ea tamen est hominum miseria, ut diu vivere inter se concordare non potuerint, sed orta contentione, parum absuit, quin manus sibi inferrent. Causa rixæ fuit in quærendo cibo, aliisque laboribus, cum onus in socium uterque re-funderet, adeoque verbis acerbioribus acerbata est contentio, ut in summa auxilii mutui necessitate se ab invicem separarint. Eos tamen postea ipsa necessitas conjunxit, & per totos 4. annos in insula tenuit, donec Nauclerus illam penè insulam radens animadvertens fumo misit, qui eos ad se adducerent. In Germaniam ad Imperatorem Petrus Serranus ductus est, quod totus hirsutus esset, illi Imperator dono dedit 4. milia ducatorum aureorum, & quingentos, sed dum Lamapam petit, illa pecunia positurus, in itinere est mortuus. P. Le Blanc.

in Psal. 61. v. 5. Quomodo Providentia Dei mirabiliter senem in navi abreptum, tempestate, & pluribus septimanis in mari jactatum, jejunum ad portum deduxit baptizandum, vide Cornel. à Lap. in Isai. 42. v. 2.

388. Ex Richeomo. Sacerdos quidam cum Providentia Dei in-ret, nivis adactus necessitate, dum in alpi-ter serpen-bus errabundus mitiorem à ventis & nivites & dra-bus vallem reperire sperans desiliisset; ne-que reducem quaquaversus exitum reperisset, neque unde desiliat, propter altitudinem ascendere potuisset, sub excelsam & propendentem rupem sese moriturus con-jecit. Noctu, ut erat luna plena, vidit serpentum diversa genera, qui ad ejus cavernam tendebant nive super reptantes; ex-territus hoc visu, munivit se signo sanctæ crucis, non naturales enim credidit serpen-tes; causam enim assequi non potuit, quare cogarentur tali tempestate prodire & in nivibus volutari, consideravit tamen, quo illi tenderent, quid agerent, advenitque, quod iidem serpentes recta versus lapidem speluncæ suæ vicinam tenderent, eundemq; lamberent; timuit ne se devorarent &c. At ubi illi lapidem aliquamdiu linxissent, regressi eadem, qua venerunt, via. Deo itaque egit gratias; absque cibo diem sequentem transiens; 2da & 3tia nocte, hora eadem reversi serpentes fecerunt similiter, & abierunt; tunc demum credidit naturales esse serpentes, sed mirabatur, quidnam ita lapidem lingerent. Jam penè viribus destituito incidit cogitatio, quod forte animalia illa ostenderent, quid sibi faciendum esset; tum ad lapidem accedens cepit eundem similiter lambere: & ecce res stupenda! inter lingendum ita fuit viribus restitutus, quasi cibo refectus fuisset. Tali itaque modo sub rupe tota hyeme latitans, contra frigus & famem se defendebat, donec in fine Aprilis, nive soluta perviis jam factis alpibus, quosdam audiret in vicino colloquentes, illisque se comitem præbuit ad peregrinationem suam complendam. P. Stengel. de Jud. to. 2. c. 20. n. 3.

Beatissima frangat erat quidam victor; hic ingressus rupes, montes, præcipitia ligna suæ arti congrua quærens, erravit, noctem ibidem egit. at incipiente crepusculo dum procederet, in specum draconum incidit, votum ad Beatissimam fecit, ab illis illæsus fuit per medium annum cum illis manendo, & escæ loco saluginem per parietes speluncæ de-fluentem (ut dracones factitare vidit) lambendo vitam sustentavit. Dum verò sol Equatorem attingeret, dum dracones ca-

lorem sentientes evolarent, ille secundi caudâ apprehensâ fortiter manibus, cum eodem simul in aëra evolavit, dimissâque caudâ, ac manumisso dracone, constitit jam securus avolantibus draconibus in terra; post-hac ad urbem reversus omnia narravit, ac in honorem liberatricis suæ Beatissimæ casulam ad sacrificii usum comparavit, in qua tota historia artificiosè acu erat depicta, duobus post annis, dum optimam vitam vixisset, mortuus est. Cylatus in Hist. Germ. P. Kircher in mundo subterraneo l. 8. de animalibus. p. 100.

389. Nobilis quidam Germanus A. C. 1617. Româ perscripsit sub illud tempus non mi-rabile magis quàm jucundum in urbe con-tigisse. Erat Romæ par conjugum, quibus ca-paue-annonæ caritate ad summam inopiam re-res mag-dactis fame pereundum fuisset, nisi per as nam illis alienum inducias cum morte fecissent, sed stipem consumpto mutuo rediit fames, quam as elargiens, alienum fecerat graviolem, sed creditorim-primis longè fuit gravissimus, is enim, dum illi pro constituto die solutum non fuisset, in jus miserum maritum vocavit, qui per judicis sententiam carceri mancipatus fuit, cujus uxor, in paupere domo residua, undique circumcurfabat, ut alicubi contraheret debitum, in mariti redemptionem; satis exiguum fuit illud debitum vix duorum aureorum; cum circuevit, nescio, cui nebuloni innotuit, & quod fortè intellexerat virum illius in custodiam datum; eo absente ad ædes afflictæ accessit, intempe-sta nocte filius tenebrarum fores vehementer pulsavit, experrecta mulier surrexit, per fenestram quæsit, quis esset, si quid haberet necessari ad claram lucem crastinam differret, non esse suæ honestati conveniens, si admitteretur importunus hospes viro absente, sed nebulo flammam minatur, ni aperiat: quare mulier metu adacta aperit, sollicitatur, sed mortem se potius subitutam, quàm sceleri consensuram profertur. Et vicit adulterum casta, sed prædonem non superavit, qui mandavit, ut quidquid domi pecuniarum, vestium &c. haberet, apportaret, alias flammam tecto injiciendas minabatur, quare misera mulier jam etiam duos illos aureos, quos pro redimendo marito mutuos acceperat, promittit, sed avarus, viso auro, magis sitit aurum, ex-stimans, plus adhuc auri apud illam late-re, consilium ejus necandæ capit, ut ea occisa omnes latebras excutere posset: quoniam autem consultissimum illi videbatur, eam laqueo strangulare, & vocem viam intercludere, ne clamans audiretur, laqueum ab illa petit. Respondet illa nullum in tota domo esse, nisi quo asinus in stabulo reli-garetur, & clementius quàm igne peritu-

Beatissima frangat erat quidam victor; hic ingressus rupes, montes, præcipitia ligna suæ arti congrua quærens, erravit, noctem ibidem egit. at incipiente crepusculo dum procederet, in specum draconum incidit, votum ad Beatissimam fecit, ab illis illæsus fuit per medium annum cum illis manendo, & escæ loco saluginem per parietes speluncæ de-fluentem (ut dracones factitare vidit) lambendo vitam sustentavit. Dum verò sol Equatorem attingeret, dum dracones ca-

R. P. Kriakowski, S. J. Collectanea Asctica.

ra, ipsa carnifici suo viam ad propriam perniciem monstrat. Ventum est ad stabulum; ibi dum sicarius funem implicationi nodo impeditum resolvit, videt femina clavam ligneam, tundendo asino, parieti acclinatam, subitque mentem cogitatio, quid si necem meam antevertam, & homini, qui mihi parat exitum, primo offeram, fas est vim vi repellere, & si mihi non creditur, praestat perire publica autoritate quam crudelitate privata, nec plura deliberans, impetu quodam naturae clavam arripit, nocturnumque latronem fune detrahendo occupatum à tergo adoritur, atque uno ictu in terram prostermit, altero verò fulmine superaddito exanimat; cadaver extra domum tractum in proxima via abjicit. Vix orta luce surgit mulier, creditorem adit, disunctoque duorum aureorum debito maritum carcere liberat: interim occurrunt alii super alios, qui ad visendum cadaver confluerant, nuntiant eadem factam, hominem trucidatum jacere in via, sanguisque è gemina plaga manantis vestigia ad illorum lares tendere. Fatetur uxor marito, se istius facinoris esse auctorem; hinc novus metus, novus luctus, sed mox in gaudium transitorius: nam dum undique ad cadaver spectandum accurritur, adfuerunt etiam, qui vultum occisi curiosius contemplantes, deprehenderunt manifestis signis, illum ipsum fuisse facinorosissimum latronem, in cujus proscripti caput 100. aurei à Magistratu erant promissi. Defertur res ad urbis gubernatorem, inquiritur in mulierem, cedis patratricem, decernitur eam 100. aureos meruisse, qui proinde illi etiam numerati sunt, iis & debito se se exsolvit, & quod supererat, ad vitae necessaria impendit. Quam verè Deus est qui (Job. 5. v. 15.) *salvum facit egenum à gladio, & de manu violenti pauperem.* P. Stengel to. 3. c. 13. n. 6.

390. Ottho III. Imperator, in tractatione latrunculorum, nulli secundus, provocavit ad hunc lusum Erenfridum comitem Palacae nuptias tinum Rheni, pactique sunt inter se, ut per lusum victus omnia praestare teneretur in gratiam victoris, quaecunque is à victo postulare: lusum inchoaturus Erenfridus, devotè ad Deum suspiravit. Votis annuit Numen, manumque illius ita direxit, ut ter victor evaserit. Admirabundus Ottho exclamat: Isti ictus & motus latrunculorum non sunt tui sed divinae Providentiae, quae vult, ut ego adimpleam aliquam petitionem tuam: Pete, quod desideras, inquit Ottho, ego promptus petita adimplebo. Tunc Erenfridus rubore suffusus petiit, ut sibi victori det Imperator in consortem vitae Matildem sororem suam. Ottho primum nimis au-

dax postulatam censuit; ceterum Imperatoris verbi memor postulatam annuit, & Theophaniam Imperatricem matrem suam, & Consiliarios imperii ad ipsum approbandum inflexit. & celebratae sunt nuptiae. Patuit autem non joco, non ludo, sed Dei dispositione id matrimonium fuisse celebratum imò ex eo; quod, cum sponsus hic sponsae suae obtulerit fasciculum florum, quem illa in Ecclesia S. Medardi altari superimposuit, Deus longissimo tempore fasciculum illum florere & viridem conservare fecit, 2do patuit, quod Deus ratificaverit hoc matrimonium, benedixitque illi in prole, quae fuit tres filii & 7. filiae, quarum 6. Deo se in Monasteriis dedicarunt, 7ma fuit Richzza mater Casimiri I. Regis Poloniae. P. Rosignolius ex Daniele Papembroch.

Machometus Granatae Rex fratrem suum Latrunculum Abulem Hejex ob tentatam ab eo seditionem diu captivum detinuerat, morti vi-regnum cinus, ne idem filium expelleret, unum è lucrat. ministris ad sumendum de eo in carcere supplicium mittit. Is eo profectus Abulem latrunculis ludentem invenit, & Regis exposito mandato, ad supplicium sese parare jubet. Abul itaque id saltem impetravit, ut coeptum ludum finire sibi liceret. Vix coeperat, ecce subitus advolat nuntius, dicens Machometum esse mortuum, & in ejus locum ab universis populo Granatensi Abulem Hejex Regem esse electum. Demoet. Ridens p. 42.

Suantocopius Bohemiae & Moraviae Providentiae Rex ab Amulpho Imperatore ingenti praetia Dei à victo, cum aegre vivus evasisset, tandem ad montis cujusdam pedem, depositis transitoria armis, & relicto equo, loca invia & solitaria petiit, in quibus aliquamdiu vagatus, li ducit ad vitam pomis agrestibus, & radicibus sustentans, tandem ad tres Eremitas pervenit, & ab iis in consortium receptus, reliquum vitae curriculum in summa paupertate transiegit, nec interea cuiquam, quisnam esset, aperuit. Tandem jam morti vicinus socios suos ita affatus dicitur: Bohemiae & Moraviae Rex sum seipotius fui, utramque vitam Regis & privati hominis degustavi, hoc sanctè vobis affirmo, nullam regni fortunam eremi tranquillitati praeferebam; quamdiu Deo visum fuit, beatè apud vos vixi, at omne illud tempus, quod in regno transegi, mors potius mihi quam vita videtur. Tympius in speculo Principum libro II.

A. D. 518. In suosmet anticos, quos constantes in fide orthodoxa noverat, ver-Providentia Dei in-
tit iram Anastasius Imperator, trucidabat in-nocentes

conservat; innocentes. Jamque Justinum & Justinianum extremo afficiendos supplicio carceri mandaverat, cum in somnis hac voce monitus fuit. Nihil mali inferas Justino & Justiniano, ambo enim suo tempore Deo servient, quare aliis occisis illos liberos dimitti praecipit. Aliam item visionem nocturnam habuit idem Anastasius. Vir quidam terribilis librum manu tenens illi apparuit, dixitque: Ecce 14. annos deleo vitam tuam propter malam fidem tuam. Vocavit Proclum ethnicum vatem Anastasius, qui sibi somnium illud exponeret; qui simpliciter dixit brevi eundem moriturum casarem, ad quod ille exhorruit, nec latus unquam esse potuit. Habuit quoque aliquod vaticinium, se igne periturum, quare plures fontes salientium aquarum in suo extruxit Palatio, minime tamen illi profuere, nam horrendo tonitru fulgoribusque ortis, è cubiculo ad cubiculum ex palatio ad palatium fugitivus, vindictam Dei non effugit, fulmine enim ictus occubuit. Baron.

Providentia Dei circa moribundum. A. D. 1638. In China senex quidam dum praestolatur baptismum, filium morbo lethali prostratum advertit; inclinatusque ad aures moribundi intensa voce inclamat: Tanisper ait, o fili, sustine, crastinum exspecta, aderit nobis Pater (Rudomina Lithinnus vir verè Apostolicus) qui te baptismo expiatum transmittet in vitam immortalem &c. tanquam reviviscens puer ad has voces, omnino genitor, crastinum & Patrem & baptismum ab eo, vitamque beatam praestolabor. Adest postero die Pater, puerum baptizat, & post horae quadrantem oculos claudit puero morienti. P. Bartol. in Historia Asiatica.

Providentia Dei circa puerum naufragum. A. D. 1634. in Chinis fuit Parens & mater, qui tempore famis desperato victu charum filiolum in amnem miserè, ipsique eum secuti praecipites, sed hi fluvio obruti perire, puer innatans aquis receptus, traditus Patribus baptizatus, unice charus eisdem vixit. In his angustiis P. Vagnonius curavit Nosocomium recipiendis infantibus projectis, primam operi suggestit impensam com meatu, quem ad suam & sociorum sustentationem Macao accepit, hinc domum conduxit, in quam 50. statim requisitos infantes intulit, nec diu erant requirendi, mox enim res urbem pervasit, & ultro ad eum certatim ferebantur, mirabantur ethnici charitatem tantam: suppetias etiam sumptu tulere nobiles Christianae matronae, non solum lachrymas ex commiseratione, sed etiam capitis ornamenta, gemmas, in suppetias dabant, P. Bartol. ib.

Circa A. D. 1638. in Chinis P. Fabro Providentiae Provinciae pagos peragranti occurrat Dei currit mulier 115. aetatis suae annos sibi circa motamers, quae petiit ab illo moriendi facultatem, hac peracta confessione, ex quo in casam rediit, posttridie mortua est. Idem incidit, dum Jambiensis percurreret pagos, in hominem stomacho tenus immersum aquis languentem, dumque ex comitibus quaerit, quis ille esset, respondent esse insignem multorum criminum reum, iis aquis damnatum, ossa illi prius, obtritibus & cruribus contracta, post semianimem in saxo & amni compositum, famis, doloris incommodis, ac lenta morti exposuerunt. Ad hac Faber in caelum suspiciens, & eam petens à Deo dari sibi animam, aquam intrat, & de Deo, aeterna salute &c. cum illo agit, quae audiens reque fidem sanctam amplexus baptizatus ab illo est, statimque à Fabri discessu mortuus est. P. Bartol. ibid.

Adamannus Abbas apud Surium 9. Jun. 392. c. 24. refert specialem historiam. Ad S. Providentiae Columbam Presbyterum venit quidam pauper, qui uxorem ac parvulos, unde nesciens cibaret, non habebat; Vir beatus petentem miser, miseratus ait: Mille homuncio tolle de sylva contulum vicina, & ad me citius defer, attulit ille materiam, quam Sanctus excipiens in veru exacuit, illudque propria manu benedicens dixit. Hoc veru diligenter custodi, quod, ut credo, nec homini nec pecori nocere poterit, exceptis feris, bestiis & piscibus; & quamdiu talem habueris sudem, nunquam in domo tua cervinae carnis cibatio deerit abundans, quod audiens miser, latus domum revertitur, veruque in remotis terrarum infixo locis, quae sylvestres frequentabant ferae; & vicina transacta nocte mane primo pergit, ac in veru mirae magnitudinis cervum incidisse reperit transmissum, sic qualibet die aut cervum, aut aliquam sylvestrem in illo veru reperiebat bestiam, referta quoque tota de cervinis carnibus domo vicinis superflua vendebat. Uxor tamen ejus imprudens locuta marito: Tolle de terra veru, nam si in eo homines aut etiam pecora perierint, tu & ipse & ego, cum liberis nostris, aut occidemur; aut captivi ducemur. Restitit primò iniqua consulenti uxori, tandem consentit attulitque veru domum, quod dum ibi alicubi collocavit, mox domesticus ejus incidens canis in eo interiit, Urfit sua postulata uxor apud maritum, proli etiam periculum imprudenter metuens, quare maritus acceptum veru in densioribus infixit dumis, ut putabat, ubi à nullo posset animali offendi, sed postera reversus die capream in eo cecidisse & perisse reperit. M m 3 In-

Inde quoque illud removens in flumine juxta ripam sub aquis abscondit; quod alia revisitans die piscem efocen miræ magnitudinis in eo transfixum reperit, quem vix domum solus reportare poterat. Extrinsecus deinde in superiore domus parte illud infixit, in quo corvus, volatus impetu lapsus disperiit. Tandem fatuæ uxoris motus consilio, veru accepit in pluresque concidit partes, ac in ignem coniecit, quare brevi iterum mendicare coactus est, ac serb deflevit vitæ suæ instrumentum. P. Faber in Fest. S. Annæ.

Providentia Dei in Ostendæ. Narrat Hondius accidisse in obsidione Cum mulier quædam in flumine conservare pannos lavaret tormento bellico occisa to infante est dorsi spinâ sic abruptâ, ut infans vivus & innoxius in arenam deciderit, qui ad Infantem Isabellam delatus ejus jussu & sumptibus educatus est. P. Le Blanc, in Pl. 114. 6.

Providentia Dei melita discalceatus (de quo Frater Josephus specialis Pueri Jesu quotannis pauperibus apparare convivium, mirabiliter illi, Deo elemosynâs providente, contingebat, ut aliquando jam termino imminente vix aliquid haberet, pro tempore tamen omnia suppeditavit Deus. Dum esset in itinere prædictus Frater Franciscus, advertit apud rusticum arantem in agro unum bobus præpinguem, quare pro futuro convivio apud eum bovem illum emit, pretium solvit, datâ interim potestate, ut bove uteretur ad præfixum terminum. Abiit Pater, cum rusticus simplicitatem illius irridere, ne quidquam de reducendo in tempore bove uti promiserat cogitare. Venit terminus, desiderabatur bos; jam frater, qui curam culinæ habebat, Franciscum urgebat deesse bovem; jam præcidebantur portiones, interim ipso pervigilio Nativitatis bos præpinguis advenit agnitus à Francisco idem esse, quare jussu illius maectatus, distributus, occurrit anhelus rusticus, conqueritur, sed frustra, tandem culpam suam agnoscit, dicitque hunc bovem, aliâs mansuetum, illo tamen die, cum prodissset cum illo in campum, subito complutum versus se propripuisse. Apud quemdam mercatorem Franciscus habebat depositum elemosynatum, sed cum illas expendisset, apud eundem contraxit debitum mille ducatorum, nec territus hoc debito adhuc majus augebat: facta à quibusdam mercatori reflexio, cur homini non possessionato tantum crederet, unde illi solveret? quare recusavit mutuum mercator Matthæus. Franciscus etiam apud alium Rodericum Nonnez æquè liberaliter,

ac à primo omnia accepit, sed apud Matthæum nihil amplius videbatur in taberna, benedictio Dei subtrahita, nulla prosperitas, nulla in domesticis sanitas, quare iterum ad Franciscum venit, dixitque, ut more solito pro mutuo ad se rediret, se deinceps & suâ fore in Pueri Jesu potestate, id ubi factum, & lucrati iterum mercator coepit, & pauperum procurator acceptis largissimis elemosynis intra mensem debitum omne dissolvit, adeo, ut adhuc centum coronatorum Summa superesset, P. Stengel, to. 1. cap. 20.

Sancto Patri nostro Ignatio malevolus 393. quidam atrocem Romæ impegerat calum-Providentiam, quasi Compluti, Venetiis & Paritia Dei siis de hæresi, aliisque criminibus non so- sanctum lum accusatus, sed etiam publica authori- Ignatium tate condemnatus fuisset, fugâ verò sese eri- à calumpniisset imminenti supplicio. Non satis fuit nia defen- calumniatori id in vulgus sparsisse, etiam dit. ad Gubernatorem urbis detulit, idque interposito juramento; Non facile fuisset Ignatio è tam diffitis locis authentica innocentia suæ testimonia conquirere, nisi divina Providentia in tempore subvenisset. Commodissimè accidit ipsius Paterna dispositione, ut eodem tempore, quo hæc gerebantur, è prædictis tribus locis, in urbem diversorum suorum, negotiorum causâ convenerint iidem iudices, qui nuper accusatum ibi Ignatium ab omni suspitione criminis juridicè absolverant. Ergo qui in Hispania, Gallia & Venetiis fuerunt iudices, libenter tunc in primo mundi tribunali innocentia egerunt testes & Ignatius singulari Providentia divina se obligatum intellexit. P. Bartol. in vita l. 6. Stat igitur firmum illud Psalmi. 36. v. 25. Junior fui, etenim senui, & non vidi justum derelictum.

B. Henrico Susoni in quadam Aposto-Providentia Dei lica expeditione, cum nimium fessus progredi amplius non posset, suppeditavit difello vina Providentia mansuetissimum & pul- equum cherrimum equum, qui freno & sela in-suppedi- structus è sylva, cursu ad eum contendit, tat. atque ante virum Dei constitit, quasi invitans ad conscendendum, ubi ad pagum quemdam devotum est, dimisit equum, qui celerrimè se subduxit, nec resciri potuit, cujus fuisset; sic suaviter equitat, quem Dei gratia portat. P. DreWs in Brevi. Ascet. Par. IV. p. 101.

Cum Joannes Parmensis Minister Ge-Providentia Dei à telis muro adamantino descendit. neralis Ord. Min. visitaret ultramontanarum Provincias; contigit, ut brumali tempore, demones mediis in sylvis, nox errabundum oppri- ipsi obleret, confugit ergo ad preces cum locis quantur. & ecce audiunt pulsari campanam, cujus sonum secuti, pervenerunt ad vicinam quam-

quamdam Abbatiam. Pulsato ostio pro- currunt illic quasi è condito Monachi, hospites humanissimè excipiunt, ducunt ad ignem, lavant pedes, vestimenta exsiccant, apponunt cenam, omnem denique faciunt commoditatem. Prima vigilia audita campanâ, qua Monachi ad laudes divinas convocantur, surrexit Generalis, cum ipsis perrexit ad chorum relictis locis somno oppressis. Et ecce Hebdomadarius non dicto Domine labia mea aperies, ex abrupto incipit, ab illo versu Pl. 35. v. 13. Ibi ceciderunt, qui operantur iniquitatem. Chorus respondit: ex eodem Psalmo Expulsi sunt, nec potuerunt stare, quod 2do & tertio iterarunt; suspicatus id, quod erat, Generalis, præcepit in virtute Passionis Christi & nominis ejus, ut edicerent, quinam essent. Respondit, qui Abbatis locum tenebat se esse Angelos tenebrarum missos ex divino præcepto ad preces Matris Dei & illius vexilliferi Patris vestri, ad ministrandum ipsi & sociis ea nocte. His dictis totum evanuit. Generalis autem cum sociis se deprehenderunt in abstrusissimo antro. Vading in AnnaL Ord. Min. A. D. 1248. P. DreWs, ibid. p. 102.

394. Parisiis in Bibliotheca S. Genevesæ est Providentia Dei visitat. cubilium repletum variis raritatibus antiquitatis, ubi reperitur aliquod receptaculum literarum hospitalitatis, quas Christiani portabant in via, ut reciperentur à Christianis illius Regionis, in quo receptaculo inscriptæ erant voces: In Deo vivas. Diarium sapientum Gall. 24. Julii. 1692.

Ida piissima mulier de Bononia degens Providentia Dei protegit, evehit, inspirat. in Gallia colludebat cum Filiolis suis, qui se subtus vestem ejus abscondebant, super- venit ex venatione maritus, querit, quid sub vestis lacinia absconditum teneret: Respondit. Hic subtus latent absconditi tres grandei principes. Unus Dux, unus Rex, & unus Comes, quo dicto filios redoperuit: subriit Eustachius ejus Maritus, sed Deus jocum eventum verum reddidit, nam primus ex illis filiis Godefridus creatus fuit Dux di Lorena; 2dus Balduinus evasit Rex Hierosolymitanus. 3tius Eustachius fuit postea Comes Bononiæ. P. Rosignol. ex Augustino Olduino Soc. Jesu. Vit. Pontif. in Nicol. V. & Pio. II. & ex Fulgof. l. 1. c. 3.

S. Philemon dum sagittis undique im-Providentia Dei à telis muro adamantino descendit. peteretur, pro Christo, se muro adamantino munitum dixit: orante enim illo, omnia tela irrita concidebant, eodem illaso, Ann. Cæl. 14. Dec.

Non metuis ferrum, superi te adamante tuentur.
Dive sub invicto tegmine tutus eris

Possumus ex isto pretioso tegmine scire, Vitæ tui servi, quam pretiosa, Deus.

Andreas Caderius narrat: Dolæ apud Se-Providentia Dei quanos, non ita pridem, cum sæva pestis tia Dei à grassaretur, rusticum, quodd pestem con- peste mi- traxisset, ab Hero domo exactum, erran- rabiliter tem præ lassitudine, projecisse se sub una liberat, arbore. Ibi cum jaceret, proficiens è vicino sepe anguis, involat in pannum luis pestil- lentis, quem rusticus collo nudo, tetrum ac diro succo refertum præferebat, exsug- gitque penitus abdita luem. Discussio ad eum suctum sopore, rusticus non absque horrore assurgit, miratus se sanum ac peste prorsus liberum, serpentem verò in suis oculis hausti veneni virus non ferentem emori mox conspicatur. Theoph. Rayn. in Prato spir. S. 3. P. Lohner Bib. to. 3. p. 551.

A. D. 1117. In Italia 40. diebus terra Providen- motus duravit, in Longabardia plures do- tia Dei mus in ruinam lapsæ, unusque grandis pa- unum præ- gus, in alium locum terræ motu trajectus, aliis con- quod omnes accolæ loci illius spectarunt servat. Mediolani verò cum Primores sub turri quadam agitabant consilia audita vox quem- dam illorum evocans, qui dum moras nece- ret, persona etiam quadam apparuit, impera- vitque, ut quantocys exiret ille, quod dum fecit, illicò turris corruit, ac omnes illos obruit: Agnovit verò providentiam circa se Dei ille, qui liber evasit, Baron.

P. Guilelmus vestonius, dum oraret in A Provi- carcere, ac suas ærummas proponeret, vi- dentia Dei sum est filium è cælo instar lucidi radii por- depende- rigi cum hac voce. Hoc ego te filo suspen- mus. sum habeo. è Providentia mea tecum sum ego, nec Te deferam. P. Nadaß in an. Diet. mem. 9. April. S. Felici intra angustias parietum latenti, telas aranear contra Persecutores struxere. Ann. Cæl. 14. Jan.

Fabula narratur quod fortè sopore retento Aureum, at in somno, reteprehendit opes.
Divina, sed, Dive, manu, pretiosior auro
Per subtile, tibi, vita tenetur, opus.

Joannes Avila sacerdos dum aliquando Non mun- Cordubensibus Ecclesiasticis ostendit exi- di fortunæ guum Bibliorum volumen, quod ei sem- sed Dei per erat ad manus, incidensque in eam Providen- Christi sententiam Matth. 6. v. 33. Quæ- tia fiden- rise ergo primum Regnum Dei & justitiam dum. ejus: & hac omnia (utique tempora- lia) adjicientur vobis. asseruit se ei sententiæ lincolam subduxisse, atque ejus veritatis securum fidentemque Christi promisso nun- quam

quam caruisse necessariis subsidiis. Et mihi aliquando dixit (ait P. Lohner tom. 3. p. 140.) si Genuensis Mercator aliquis opulentus idem illi polliceretur, fidemque chirographo firmatam ad manus traderet, se omnibus necessitatibus ejus provisorum, secutum sine dubio fore, neque de re ulla sollicitum, quanto potiori jure aiebat sibi fidendum verbis & promissis Christi, quæ fallere & transire non possunt. Vita, p. 2. §. 3.

Audiant qui idolo fantastice mundi fortune fidunt, eamque adorant derelicto Domino, illud Isaia 65. v. 10. *Et erunt campes in caulas gregum, & vallis Abor in cubile armentorum populo meo, qui requieverunt me. v. 11. Et vos, qui dereliquistis Dominum, qui obliti estis montem sanctum meum, qui ponitis fortuna mensam, & libatis super eam v. 12. numerabo vos in gladio, & omnes in cade corrueitis.*

§. IV.

De SS. Trinitate.

395. **S**anctissime Trinitatis mysterium expressit SS. Trinitatis my-
Christus Matth. 28. v. 19. *Eu-
nitatis my- docete omnes Gentes, baptizate eos in Nomine
sterium Patris, & Filii, & Spiritus Sancti.* Corn. à
quomodo Lap. hic. Hinc ex Ecclesie traditione con-
expressum stat hanc esse formam baptismi. Ego te ba-
in scriptu- ptizo in nomine Patris & Filii & Spiritus
ra, Sancti, in qua fidem SS. Trinitatis & unius
Deitatis dicendo in Nomine & non in nomi-
nibus, clarè protestemur. In Nomine
enim idem est, quod appellato & invocato
nomine & per consequens divinitate & vir-
tute trium Personarum, quæ sunt in una
eademque Deitate, scilicet Patris & Filii
& Spiritus Sancti. Hoc significatur in Græco,
in Nomine hoc est invocando Nomen Patris
& Filii & Spiritus Sancti, ut per baptismum
animam à peccatis abluit & sanctificet per
gratiam. Ita S. Hiero. *Nomen Trinitatis, ait,
unus Deus est, ut quorum sit una Divinitas, una
sit largitio.* Et Euthym. c. 4. *Unum Nomen
Trium, inquit, denotat unam Sanctam Tri-
nitatis naturam.* Hinc S. Ildo. l. 7. Etym.
c. 4.

Erymon Trinitas appellatur, inquit, quod fiat
SS. Trini- totum unum ex quibusdam tribus quasi
tatis, Trinitas, ut memoria, intelligentia, & vo-
luntas, in quibus mens habet in se quam-
dam imaginem Divinæ Trinitatis, nam cum
tria sint, unum sunt, Et. S. Bonaventura.
in l. Dist. 24. Trinitas dicitur, inquit, quasi
ter unitas, vel trium unitas, unde contra
Arrianos, Macedonianos, Nestorianos, ali-

osque Hæreticos, liquet Filium esse verum
Deum & homoussion Patri æquè ac Spi-
ritum S. uti passim docent S. Athan. Hilari.
Augustin. Ambrosi. & ceteri. Hinc ergo A-
postoli acceperunt tubam Evangelii, ait S.
Leo Ep. 81. & prædicandi officium. Hinc
moraliter discit, Discipuli & Apostoli Chri-
sti imò ipsius Christi, opus Divinum esse,
docere & convertere omnes gentes etiam
rudes, rusticas, & barbaras. Unde S. Greg.
hom. 12. in Ezech. Nullum, ait, omnipo-
tenti Deo tale est sacrificium, quale est ze-
lus animarum. Celebre est illud Magni Dio-
nyssi Areopag. omnium Divinorum Divinis-
simum est cooperari Deo in conversione er-
rantium peccatorum. De mittente ad mes-
sem vide Lucæ, 10.

Zelus ani-
marum
quanti
momenti.

Sunt populi fegetes, se inclinando paratæ,
Ut subeant justas, ad pia lucra, manus,
Non desint, non ergo manus poscentibus
arvis,
Ut Dominus fructum noster habere
queat.
Qui simul est fundi Dominum, quem spon-
te redemit
Summis impensis, sanguinis ipse sui.

Dicit itaque verbis *entes &c.* clarissi-
mè exprimit Christus mysterium SS. Trini-
tatis, quod Moyses in veteri testamento
obscure adumbravit, ne Judæi rudes tres
Personas crederent tres esse Deos, acita plu-
res Deos more suo crederent. Dicit autem
Moyses Deut. 6. v. 4. *Audi Israel, Domi-
nus Deus noster Dominus unus est.* P. Corn.
à Lap. hic. Macrobius 1. Saturnal. 23.
docet, quod Adad summus erat Assyriorum
Deus, cui etiam Deam Atargatim uxorem
assignabant. Per Adad solem (quem quia
solus & unus est in mundo, qui omnium
viventium est causa & quasi Pater Deum
esse putaverunt) per Atargatim terram in-
telligentes, quod ex his duobus omnia pro-
creentur. Ratio, cur Deus unus est. 1. Quia
Deus est ens simplicissimus æquè ac abso-
lutissimus, & perfectissimus; ergo unum,
si enim essent duo Dii, unus haberet ali-
quid perfectionis, quod non haberet alius,
ac consequenter aliquid perfectionis utri-
que deesset, ergo neuter esset, absolute per-
fectissimus, ergo neuter esset Deus. Deus
enim omnium rerum perfectiones in se con-
sinet. 2. Quia si essent duo Dii, unus alie-
rius limitaret potestatem, sicut dum duo
sunt consules, Deus autem est infinitus, &
illimitatæ virtutis, qui integrum, non divi-
sum imperium habet, ergo unus est, non
Duo. 3. Quia si essent duo Dii, haberent
duas & diversas voluntates, ergo possent
velle contraria, ex quo bellum inter ipsos,
& magna perturbatio in orbis regimine conse-

consequeretur. 4. Quia est Monarcha Mun-
di. Unus ergo Deus, una fides, unum ba-
ptisma, quod axioma non tantum est fide-
lium, sed & infidelium Philosophorum,
Oratorum, Poëtarum, Hæreticorum, &
Machometanorum, quorum hoc est sym-
bolum. *Non est Deus nisi unus, & Macho-
met Apostolus ejus.* Ita D. Thomas & Scho-
lastici.

Trinitatis
mysteri-
um apud
Judæos, &
Incarnati-
oniam.

Nota. In Hebræo innuitur etiam Myste-
rium Trinitatis & Incarnationis. sic enim
habet. *Audi Israel, Dominus Deus noster,
Deus unus est.* Idem innuitur ab Isaia c. 6.
3. ubi se raptum clamat. Sanctus, Sanctus,
Sanctus, Dominus Deus exercituum, quod
veteres Rabbini ut R. Simeon Filius Joas
sic exponunt, *Sanctus* inquit, hic est Pa-
ter, *Sanctus*, hic est Filius, *Sanctus*, hic
est Spiritus Sanctus teste Galatino. l. 2. c. 2.
additque eos sanxisse ad minimum bis in die
scilicet oriente & occidente sole, tam illa
Isaia vel potius Seraphim verba, quam hæc
Moyses à quolibet Judæo quotidie recitentur,
quod apud eos ad sua usque tempora
perseverasse ait. Nimirum ut ita Personarum
Trinitatem cum Divinæ essentia unitate
profiterentur: nam nomen Deus, ter repe-
titum, æquè ut Sanctus apud Isaia signifi-
cat tres personas. 2dum verbò *To, noster*
significat verbum assumplisse carnem no-
stram; nobisque natum & nobis datum esse
Emmanuellem. Qua ratione etiam David
dixit Psal. 68. Benedicat nos Deus, Deus
noster, benedicat nos Deus. Ab Hebræis
hoc mysterium acceperunt Ægyptii, apud
quos hoc Serapidis oraculum ad Thulem
Regem extat, apud Suidam in voce Thulis,
Primum Deus, deinde verbum, tum Spi-
ritus cum illis, illa autem congenita, & in
unum coenuntia.

396.
SS. Trini-
tatis quo-
modo ac-
comoda-
tur Ex-
per-
in.

Romanorum 11. 36. *Quoniam ex ipso,
& per ipsum, & in ipso sunt omnia: ipsi glo-
ria in sæcula. Amen.* P. Corn. à Lap. hic.
Ex ipso scilicet ut primo effectore omnia esse
acceperunt. Per ipsum quasi directorem om-
nia disponuntur, diriguntur, perficiuntur.
In ipso, hoc est, ejus virtute omnia conser-
vantur, durant, operantur. Ex Græco, in
ipsum omnia respiciunt & tendunt. Nota.
licet hæc tria conveniunt Deo, id est, tri-
bus Personis SS. Trinitatis, tamen ut docet
S. August. l. 1. Trin. c. 6. & ex eo passim
DD. præpositio ex appropriatur Patri, eum-
que insinuat tanquam primum omnium
principium à quo omnia promanant, &
à quo omnis potestas, actio & effectio pro-
fluit. Per verò appropriatur Filio, quia per
significat originem à Patre & sapientiam,
per quam facta sunt omnia. In denique ap-
propriatur Spiritui Sancto, utpote cui attri-
buitur.

buitur bonitas, amor, unio. Est enim Spi-
ritus S. amor notionalis Patris & Filii, est-
que ipse in sanctissima Trinitate quasi finis,
à quo ad aliam personam non fit progressus.
Denique cum dicitur *ipsi Gloria* significatur
unitas Essentia, ut Athan. Hilari. August.
Greg. &c. Ex ipso ergo Deo sunt omnia,
scilicet, quæ habent verum esse, ait D.
Thom. Peccata autem non habent verum
esse, sed potius ab eo deficiunt, unde non
sunt ex Deo. Hæc enim est ratio formalis
peccati, quod sit defectus à bono, & con-
sequenter ab esse: Quidquid tamen materiæ
& entitatis est, id totum est ex Deo, ita
D. Thom. *Ipsi gloria.* Hinc ex Apostolorum
institutione & usu, ut docet Basilus l. de
Spiritu S. c. 7. 27. 28. & ex eo Baronius
tom. 3. A. C. 325. cepit à tempore Apo-
stolorum hæc doxologia SS. Trinitatis Chri-
stianis mente, & ore frequentata. Gloria
Patri & Filio & Spiritui S. Cui, ut habet
Concilium Valense, c. 5. Concilium Nice-
num addidit. Sicut & erat in principio &
nunc & semper, & in sæcula sæculorum,
Amen. Etiam Psalmis addendi Gloria Pa-
tri. &c. fuit mos antiquus etiam ante S.
Hieron. ut dixi ex S. Basilio. Quin &
Cassian. c. 8. l. 1. testis est suo tempore in
occidente post Psalmos quasi ex usu veteri
totum populum conclamare solitum: Gloria
Patri & Filio, & Spiritui S. Notat P.
Cornel. à Lap. in Rom. 8. 34. Dixerat A-
postolus v. 26. de Spiritu S. quod adjuvet
infirmam nostram, & postulat pro nobis
gemitibus inenarrabilibus. Dixerat quoque de
Patre v. 32. quod proprium Filium tradide-
rit pro nobis, supererat ipse Filius, de ipso
ergo hic dicit, quod mortuus sit; quod-
que interpellat pro nobis q. d. Tota ergo
SS. Trinitas nos fideles suos impensè amat,
fovet, tuetur. Quid ergo timeamus? quem
metuamus accusatorem, dum tales habemus
Patronos, qui nos, nostraque sedulo curant
ac efficiunt, ut nobis omnia cooperentur in
bonum.

Joan. 14. 23. Respondit Jesus &, dixit
(Judæ Thadæo) si quis diligit me, sermonem
meum servabit, & Pater meus diligit eum, &
ad eum veniemus, & mansionem apud eum
faciemus. Cornel. à Lap. hic. Hinc discit
Deum non tantum dare justo gratiam su-
am, sed etiam se ipsum, ita, ut realiter
Deus Pater, Filius, & Spiritus S. in anima
justi, quasi in templo suo inhabitent, eam-
que sua præsentia ornent, suisque donis cu-
mulent, uti fuse ostendit idem P. Corn.
in Osee 1. v. 10. Tropologicè. Venit ad
tres animæ potentias, quas ad sui imagi-
nem creavit, ut eas inhabitet, in eisque sui
imaginem concupiscentiis depravatam reformet,
renovet, & perficiat. Patri appro-
priatur
Nn

Gloria Pa-
tri &c.
origo.

Tota SS.
Trinitas
est pro
nobis.

priatur memoria, quia ipse ex fecunda memoria omnes res concipiens, produxit verbum, genuitque Filium. Filio appropriatur intellectus, quia ipse per intellectionem genitus est quasi verbum mentis, idea, imago, & exemplar rerum omnium. Spiritui S. appropriatur voluntas, quia ipse procedit per actum voluntatis; puta amoris Patris & Filii, quasi utriusque amor & nexus. Pater ergo reformat memoriam, dum ex ea delet species rerum vanarum, turpium, ac infert species rerum Divinarum, ut non recorderetur nisi Dei, ejusque cultus, amoris, pietatis, ceterarumque virtutum. Filius reformat intellectum, ut non cogitet nisi ea, quae sunt salutis & sanctitatis. Spiritus S. reformat voluntatem, ut eadem amet & ambiat Deum. Quo circa anima sancta cogitant jugiter se esse templum SS. Trinitatis juxta illud 1. Corinth. 6. *Vos estis templum Dei vivi*, ergo in conspectu tantae Majestatis digne ambulet, ut ei jugiter serviat fide, spe, charitate.

In veteri templo tria erant vasa, altare ad Deo adolendum, Thimiama, Candelabrum 7. lucernis lucens & mensa panum propositionis. Sit pariter in anima Sancta altare orationis, sanctas laudes & pia desideria ad Deum exhalans. Sit candelabrum 7. domus Spiritus S. praefulgens, sit denique mensa beneficentiae & charitatis. Tunc in illa fiet illud Apoc. 21. 3. *Ecce tabernaculum Dei cum hominibus*. Vide S. Bernar. Ser. 27. in Cant. ubi docet animam Sanctam esse coelum, in quo coruscat sol charitatis, luna continentiae, & astra cetera virtutum.

397. SS. Trinitatis personae tres testes Christi in caelo.

1. Joan. 5. 7. *Quoniam tres sunt, qui testimonium dant in caelo: Pater, verbum, & Spiritus Sanctus: & hi tres unum sunt*. P. Corn. a Lap. hic. *Tres sunt testimonium aequae sanguinis, & Spiritus de Christo allatum* plenius hic S. Joannes explicat & confirmat. Unde *To Quoniam* partim probat id, quod dixit v. 5. scilicet Jesum esse Filium Dei, partim probat id, quod dixit v. 6. scilicet Spiritum testificari, quod Christus est verus Deus. id enim hic confirmat ex eo, quod Spiritus S. sit unus ex tribus testibus, qui in caelo testimonium perhibent Christo. *Tres sunt, qui testimonium in caelo dant* (de caelo) *Pater &c. sunt*. Notat S. Hiero. in Praef. ad Can. Hae ab infidelibus Arrianis (unde & moderni Arriani in Transylvania propter haec verba totam S. Joannis Epistolam rejiciunt) fuisse abrafa a nonnullis Graecis codicibus. Quo circa non legit haec Syrus, Clem. Alex. Beda. Oecum. & nonnulli alii. Jam tamen constanter haec legunt Biblia latina & correctiora Graeca, multique veterum, ut S. Athan. Aug.

Hiero. Cypria. Concilium Lateran. cui interfuerunt Graeci & alii, quos citat Bellar. l. 1. de Christo c. 6. & alii. Certum ergo est haec esse legenda, esseque canonicam scripturam, ac proinde ex iis recte confirmari mysterium SS. Trinitatis & Divinitatis Christi & Spiritus S. contra Arrianos & Macedonianos. Sensus ergo est q. d. omnes tres Personae SS. Trinitatis & in caelo & de caelo tum Angelis tum maxime hominibus (hoc enim intendit hic proprie S. Joan) testimonium perhibent Christo, quod scilicet ille sit verus Messias, Dei filius, nimirum Pater eum in baptismo & transfiguratione Christi Matth. 3. 17. & c. 17. publice proclamavit. Hic est filius meus dilectus, ipsum audite. Rursum cum super Christum rogantem, ut se clarificaret, e caelo intonuit. *Et clarificavi, & iterum clarificabo*. Joan. 12. v. 28. Similiter & Spiritus S. dum descendit in Christum in specie columbae & effudit sese in Apostolos, ceterosque Christianos in die Pentecostes, idque ex Christi praedictione, promissione, & missione. Unde idem Spiritus S. per ora Apostolorum non aliud fere quam Christum praedixit. Filius etiam saepissime dixit, docuitque ac miraculis probavit se Messiam & Dei filium, ut patet ex toto Evangelio S. Joannis. Sic pariter tres Christi testes sunt in terra, scilicet Spiritus, aqua, & sanguis, ut sequitur, idem mutuo inter se consentiunt caeli & terra testes, ac consequenter eis omnimoda fides est adhibenda quasi testibus Divinis omni exceptione majoribus, & quia coelum & terra, totus, inquam, Mundus in hoc Christi testimonio conspirare videatur, alludit S. Joan. ad illud Evangelii sui c. 8. 16. denique tres testes producit, quia scriptum est in ore duorum aut trium testimonium stabit omne verbum. Deuto. 29. 15. *Et hi tres unum sunt*, uti natura, essentia Divina, ita pariter intellectu, locutione & testimonio de Christo: haec enim omnia in SS. Trinitate essentialiter unum, idemque sunt. Ethym. Panophaeo p. 1. tit. T. p. 143. Pro tres legit tria indeque ostendit tres personas in Divinis revera esse tria personae, sed unum essentialiter. Idem multis ante Joannem saeculis dicit Serapius, qui Aegypti Regi nomine Thuli postulanti, quis eo fortior esset, respondit: Principio Deus, tum sermo, & Spiritus illis. Additur aequa haec sunt & tendentia in unum. Plura vide apud Corn. a Lap. in 1. Joan. 5. v. 8.

Idem. P. Corn. expendens illud Acto. 2. v. 4. *repleti sunt omnes spiritu S.* Queres. Spiritus quis, & qualis, & quantus est Spiritus S. Sanctus? & dico 1. Spiritus S. vocatur tertia Persona SS. Trinitatis, quam spirant & producant spirando Pater & Filius. Sicut homo spirando producit flatum, ita Pater per flatum producit Spiritum S. ipse ergo est Spiritus & Anhelitus Patris & Filii. Aut potius sicut anima ex intellectione rei amabilis spirat & producit ejusdem amorem. Ita Pater per verbum spirat Spiritum S. ergo Spiritus Sanctus est, & dicitur amor, est & dicitur amor castus, & Sanctus, spiratus & productus a Patre & Filio, amor enim est quasi Spiritus, quem exspirat affectus. Unde & apud amantes homines languent.

De SS. Trinitate quomodo Pater generat Filium, & Patrem & Filium producant Spiritum S.

Hinc de sapientia, cujus fons est Spiritus S. ait sapiens c. 7. 25. *Vapor est enim virtutis Dei, & emanatio quadam est claritatis omnipotentis Dei sincera*. Nota, hic Spiritus non est extrinsecus Deo, ab eoque emissus & effatus, sed intrinsicus & substantialis: est enim hic Spiritus non creatura, sed vere & proprie Deus, & tertia Persona SS. Trinitatis in eadem numero Deitatis cum Patre & filio subsistens, ab illisque ab aeterno naturali emanatione spiratus, & productus, ideoque utrique consubstantialis, coaeternus & per omnia aequalis. Dico 2. sicut filius procedit ab intellectu & intellectione Patris, qua se Pater intelligit & comprehendit, quasi hujus intellectionis terminus adaequatus, & verbum consubstantiale, ideoque genitus & Filius, sic Spiritus S. procedit a voluntate & dilectione, qua se invicem Pater & Filius infinite diligunt, quasi hujus dilectionis terminus adaequatus & amor substantialis, ideoque Spiritus S. spiratus non genitus. Est communis haec est sententia Patrum. Pater & Filius diligendo se invicem producant Spiritum S. ait Franc. Suarez de Deo trino & uno l. 1. c. 2. Spiritus Sanctus ergo ex vi processionis suae est amor notionalis primus, & increatus, immensus, Divinus, & ipse Deus, ac proinde hunc amorem nobis communicat, dum se ipsum cum charitate creata, quam nobis infundit, nobis communicat juxta illud Apostoli. Rom. 5. *Charitas Dei diffusa est in cordibus nostris per Spiritum S. qui datus est nobis*. Hic verum est illud Philosophi. Deus est circulus, qui incipiens in se definit in se ipsum. Incipiens enim in Patre generare filium definit in Spiritum S. qui idem est cum Patre & Filio. Deus enim charitas est, qui manet in charitate, in Deo manet, & Deus in eo. 1. Joan. 4. 16. Deus ergo charitas est ei, cui charus ante omnia est Deus. Hinc S. August. l. 6. de Trin. c. 5. Spiritum S. vocat unitatem, charitatem & sanctitatem Patris & Filii. Et S. Bernar. serm. de Pent. ait. Spiritum S. procedere tanquam firmissimum & indissolubile vinculum Trinitatis. Hinc Dico 3. Spiritus S. est primum & increatum donum Patris & Filii, in quo suam essentiam

am cum omnibus Divinis attributis ei donant, ut eandem nobis donare & communicare possit. Ita S. Aug. l. 4. de Trin. c. 2. *Spiritus S. ait. donum Dei esse, est ex Patre*. (Filiisque) *procedere*. Idem l. 5. c. 15. quia, ait, Spiritus sic ab aeterno procedebat, ut posset donari, jam donum erat, antequam esset, cui donaretur. Aliter enim intelligitur, cum dicitur donum, aliter cum dicitur donatum, nam donum potest esse, & antequam detur, donatum autem nisi datum fuerit, nullo modo potest dici donatum. Vide D. Tho. & Scholasticos l. 1. p. q. 38. Audi S. Basilium l. 5. contra Eunomium sub finem. *Spiritus, inquit, imago filii, dictus est & Dei Spiritus & verbum spiritus oris, & bonus spiritus, & rectus & principalis, & Spiritus potentia & Dominus & Deus, dictus est Dei Spiritus, sicut etiam ipsum verbum*. Ubi nota Spiritus S. improprie per catachresin Spiritum dici imaginem & verbum, quia scilicet Patri & Filio dicitur etiam, a quibus procedit, est similis, licet ex vi processionis suae formaliter non procedat, ut similis, hoc enim est proprium generationis, ut filii, qui proinde solus proprie est imago & verbum Patris, ac proinde ejus character, splendor, & pulchritudo. Pulchritudo enim nihil est aliud nisi summi boni splendor in verbo ac per verbum in creaturis refulgens.

Dico 4. te ipsa & physice nobis donari. 399. personam Spiritus S. cum gratia ac charitate, Spiritus S. consequenter quoque Patrem & Filium. Id realiter, patet ex Joan. 14. 23. *Si quis diligit me, physice in sermonem meum servabit, & Pater meus dilectionem per eum, & ad eum veniemus, & mansioem datur juxta apud eum faciemus*. Ergo mansio Dei & scilicet, des, Templum, ac Thronus Dei & SS. Trinitatis est anima justae, ac proinde proprie magisque intimae est in ea praesens Deus, quam est in rebus creatis per essentiam, praesentiam, & potentiam: imo si per impossibile Deus non esset in anima per essentiam, praesentiam & potentiam, per justitiam & gratiam inciperet ibi esse realiter praesens, inquit Suarez loco mox citando: sicut incipit esse corpus Christi sub speciebus panis per verba consecrationis, & sicut Deitas verbi coepit esse praesens humanitati Christi, cum eam sibi hypostatice univit; adeo, ut si ante non fuisset in ea praesens, per hanc unionem hypostaticam coepisset in ea realiter existeret & esse praesens, coepit enim ibi esse praesens hypostatice, id est personaliter; sic & hic. Est enim hic summa Dei unio inter Deum, & animam Sanctam, qua nulla creatura purae potest dari major. Nam ut ait S. Petrus, per eam sumus consortes Divinae naturae, sicut ergo Beatis realiter est praesens Deus, cum iis suam praesentiam ostendit, eamque

fruendam & possidendam communicat, sic & est in anima sancta, ac proinde mox in ea suam gratiam, charitatem, aliaque dona Divina diffundit, & communicat, uti sol, ubi oritur, mox suam lucem, radios & colorem spargit. Posita ergo ultima dispositione ad iustitiam v. g. contritione, statim subintrat in animam Deus & SS. Trinitas, ac deinde eidem suam charitatem & gratiam communicat, hoc significat *To manifestum* apud eum faciemus. Ita S. Bonav. in 1. Dist. 14. Sotus. D. Tho. 1. p. q. 43. ar. 3. & 6. Grego. de valentia, Valquez & fusé Fran. Suarez l. 12. de Deo trino & uno c. 5. ubi & aliam rationem moralem adjungit, scilicet hanc: Plena, inquit, amicitia exigit præsentiam amici, iustitia autem & charitas est amicitia Dei plena, ergo Deus animæ Sanctæ quasi amico suo est præsens, in eaque habitat quasi in Templo suo; ut anima eum præsentem colat, amet, & veneretur. Quocirca S. Basil. homil. de S. Spiritu. qui quasi anima illos vivificat, & agit ad omne bonum. Dico 5. Omnibus quidem iustis dari Spiritum S. sed tamen non dici mitti ad quemlibet, nisi quando proficit in aliquem novum actum, vel novum statum gratiæ, ut puta, cum aliquis proficit in gratiam miraculorum aut Prophetiæ, vel in hoc, quod ex fervore charitatis exponit se Martyrio, aut abrenuntiat his, quæ possidet, aut quodcumque opus arduum aggreditur, ait D. Tho. 1. p. q. 43. ar. 6. ad 2. sic in Pentecoste missus est ad Apostolos, quia contulit illis excellentiam Divinorum donorum omnium. Idem significat *To repleti sunt*, ita nimirum, ut eum, quo pleni erant, quasi superfluentem in alios effunderent. Præclare Richardus de S. Victore de missione Spiritus Sancti tres in eo gradus ponit & distinguit, nimirum S. Spiritus infusionem, Diffusionem, & effusionem. Infusio est, cum suam gratiam animæ infundit, etiam si eam non impleat, & sicut dum vinum vasi infunditur usque ad vasis dimidium. Diffusio, quando per totam animam diffunditur, ita, ut nullam ejus partem vacuum relinquit. Effusio, quando ita illam replet, ut superfluat, eamque in alios diffundat. Et sic Apostoli hic aliaque fideles in actis dicuntur repleti Spiritu S. Invocemus ergo hunc S. Spiritum, dicamusque cum Poëta Christiano imò cum S. Ecclesia. *Aura potens amor omnipotens spirabile numen* amborum (Patris & Filii) communi amor cœli aurea flamma, Sancte veni Sanctis accendi ardoribus orbem. O Divum flamen nostris te mentibus affa. Spiritus Sanctus vocatur Spiritus non solum ratione & modi procedendi, quia scilicet spiratus ut Spiritus, sed etiam ratione efficaciæ & efficientiæ, essentia, quia subtilis

Infusio
diffusio &
effusio Spi-
ritus S.
quid?

Cur vo-
catur Spi-
ritus S.

est, penetrans, efficax ut Spiritus. Additur *Sanctus*, quia purissimus & Sanctissimus est, omnisque sanctitatis creatæ fons & causa.

Corn. à Lap. in Luc. 2. v. 35. Spiritus S. dicitur in scriptura adventare in ali-Spiritus S. quem non tantum per gratiam gratum fo-quomodo ventem sed etiam per gratiam gratis datam in homi-v. g. per prophetiam uti hic dicitur esse in nes adve-Simeone sic c. 1. v. 35. dicitur Spiritus S. niat. superventurus in B. Virginem, ut concipiat Filium, statque Mater Dei, quæ est gratia data. Joan. 3. v. 8. Spiritus ubi vult spirat: & vocem ejus audis, sed nescis, unde veniat, aut quò vadat; sic est omnis, qui natus est ex Spi-Spiritus ritu. Corn. à Lap. hic. Ludit Christus ana-ubi vult logicè in voce Spiritus, prius enim per Spi-Spiritus ritum accipit ventum, deinde accipit insum Spiritum S. quia ventus index est & symbolum Spiritus Sancti, ut patet actorum. 21. ubi Spiritus S. per speciem venti valdi descendit in Apostolos. S. Aug. Nazian. S. Ambros. Grego. & alii, quos citat & sequitur Toletus, per Spiritum accipiunt Spiritum S. q. d. Spiritus S. ubi vult, spirat, & quibus vult, aspirat suos fidei penitentia & gratiæ impulsus, & vocem ejus audis per prædicationem meam, meorumque prædicatorum, ait S. Aug. Beda. Ruper. aut vocem, id est, ejus efficaciam & effectum sentis, ait Ammon. sed nescis, unde veniat, aut quò vadat q. d. Nescis quomodo in hominem introeat, & quomodo redeat, ait Alcuinus & Beda, quia natura invisibilis est. Rursum nescis, quomodo credentes ad fidem introducat, & quomodo fideles ad spem, charitatem, aliasque virtutes, ait Ammon. Ad hæc nescis, quomodo homines in Filios Dei generet & ad Regnum Dei conducit Denique nescis, quomodo animam hominis immutet, renovet, sanctificet, nescis, ad quantam perfectionem ducat nascentem ex se, ait Glossa. &c. Tropologicè hinc discere cuilibet ambiendos, consulendos, & sequendos Spiritus S. instinctus Unde Aristoteles l. 7. Moralium. *Hic, inquit, qui moventur per instinctum Divinum, non expedit consiliari secundum rationem humanam, sed quod sequantur interiorem instinctum; quia moventur à meliori principio.* Melius S. Tho. 1. 2. q. 68. ar. 2. ad 3. Ille ait, cujus scientiæ & potestati omnia subsunt, sua monitione à stultitia & ignorantia, & hebetudine & duritia & cæteris hujusmodi tutos nos reddit, quando per ipsius dona ejus instinctum sequimur perfecte. Rursum S. Greg. l. 2. Dial. c. 21. Prophetiæ Spiritus, inquit, Prophetarum mentes non semper irradiat, quia, sicut de Spiritu S. scriptum est, *ubi vult, spirat.* Probat id exemplo Nathan. 2. Reg. 7. & Elisei 4. Regum 4.

Joan.

Joan. 4. 14. *Aqua, quam ego dabo ei, fiet in eo fons aqua salientis in vitam æternam.* Hoc est paradoxum Christi, ut cum aqua defiliat deorsum, hic ejus fons exiliat sursum: magnus hic & mirus saltus & immensa vis Spiritus S. quæ terrea & plumbea corda facit exilire è terra in cœlum, è gratia ad gloriam, è carne ad spiritum, à tempore ad æternitatem, à dæmone ad Deum. Fidelibus ergo dicitur *sursum corda*, atque hoc certum est signum inhabitantis gratiæ & Spiritus S. si mente in cœlis versemur, si cœlestia loquamur, & operemur, dicamusque cum Paulo, Nostra conversatio in cœlis est. Phil. 3. Hac de causa Christus de cœlo in terram defiliit, ut nos è terra exilire faceret in cœlum juxta illud: Ecce iste venit saliens in montibus transiliens colles. Cant. 2. 8. Ita saliebat in cœlum S. Maria Ogniacensis, quæ cum Christo, Beatissima, S. Joanne, Angelis, Apostolis conversabatur, adeoque singulos habitu, & voce dignoscebat, uti nos vicinos dignoscimus. Ita Card. de Vitruv. in vita l. 2. P. Cornelius hic.

401.
S. Spiritus
Magister
et effu-
sionem

Ubi Deus est Magister, ibi citò discitur, quod docetur, ait S. Leo Serm. de Pent. Audi S. August. in Ep. 1. S. Joan. 11. 3. *Sonus verborum nostrorum aures percussit, Magister intus est.* Et mox: *Omnibus locutus sum, sed quibus nuntio illa intus non loquitur, quos Spiritus S. non docet, indoliti redeunt.* Magisteria forissecus adjutoria sunt quadam, & admonitiones, cathedram in cœlo habet, qui corda docet. P. Corn. à Lap. in illa verba Joan. 6. 45. Et erunt omnes docibiles Dei, S. Antonius Episcopus primus literas Spiritu S. Magistro didicit. Ann. cœlest. 12. Febr.

O dilecte Deo, tantò erudiente Magistro, Grandia doctrinæ sunt documenta tuæ, Quidni concipias, digito monstrante Paternæ Dextræ, doctrinæ quæ tibi dona dedit.

Cur Spi-
ritus S. da-
ritus post
mortem
Christi?

Joan. 7. 39. *Nondum enim erat Spiritus datus, quia Jesus nondum erat glorificatus.* Quæres, Cur ante ascensionem Christi Spiritus S. non fuit datus visibiliter & copiosè uti post eam in Pentecoste? R. S. Leo Serm. 2. de Pent. ut hæc donatio & effusio Spiritus S. cognosceretur esse fructus Passionis Christi, ejusque ascensionis, sive triumphi. Solent enim Reges, cum regnum ineunt, vel triumphum de victis hostibus agunt, aurum & argentum copiosè in populum spargere, publicæ lætitiæ & gratulationis causâ. Sic Christus regnum cœlestè iniens, ibique triumphans mox in Pentecoste in suos fideles copiam gratiarum ef-

fudit, juxta illud Actor. 2. 33. *Dextera igitur Dei exaltatus, & promissione Spiritus S. accepta à Patre, effudit hunc, quem vos videtis & auditis.* Unde rectè S. Leo l. c. *Domini ascensio*, inquit, dandi Spiritus erat ratio. Tunc ergo flumina gratiarum in fideles non paucos imò plurimos de cœlo fluxerunt, imò pluerunt. Inde enim manarunt tot millia Martyrum, Virginum, Pontificum, &c. P. Corn. à Lap. hic.

Joan. 14. 16. *Ego rogabo Patrem, & Spiritus S. alium Paracletum dabit vobis, ut maneat vo-quomodo biscum in æternum.* Alium Paracletum P. Paracletus, Corn. hic. Alium scilicet à me: hinc patet, quod Christus quoque fuerit Apostolorum, aliorumque fidelium Paracletus, id est, imo, Advocatus, Intercessor, Orator, juxta illud Pauli: *Advocatum habemus &c.* 2. Exhortator, Incitator, Impulsor, ut veritè Syrus, sed abiens Christus alium misit Paracletum, scilicet Spiritum S. qui in his tribus Christo successit. Ipse enim imò est Advocatus fidelium, quia *postulat pro nobis gemitibus inenarrabilibus*. Rom. 8. 26. Spiritus S. ergo est Exhortator & Consolator, quæ duo maxime spectat Christus. Spiritus S. est Adhortator, Excitator, Impulsor, quia Apostolos excitabat ad ardua pro Deo capeffenda opera, 2do. Consolator, quia eos in adversis, ærumnis &c. consolabatur & roborabat. Et maneat vobiscum in æternum. Ex hac promissione Christi fit, ut Spiritus S. semper maneat in Eccle-Spiritus S. sia, ac fidelibus assistat, ut Paracletus, id manet in est, Consolator in afflictionibus, & Impul- æternum sor ad quælibet etiam heroica virtutum ope- in Eccle- ra. v. 17. *Spiritum veritatis.* Planissime Spi- fia. ritus S. est Spiritus veritatis, quia omnis est Spiritus S. veritatis auctor, ac solus puræ & integræ quomodo veritatis est Doctor & Largitor, qui docet Spiritus nos omnes veritates ad salutem necessarias, veritatis, liberatque ab omnibus erroribus. Sic enim explicat Christus dicens c. 16. *Cum autem venerit ille Spiritus, Spiritus veritatis docebit vos omnem veritatem.* (Sic Isa. 11. 2. Idem Spiritus vocatur sapientiæ, consilii, pietatis, fortitudinis, quia nobis inspirat has virtutes) omnem, inquam, veritatem, sed maxime Evangelicam. Spiritus ergo veritatis opponitur spiritui mundi, qui mendax est, errans & fallax. Unde subdit Christus, *quem mundus non potest accipere.* Hinc S. Aug. de gratia novi testamenti docet Spiritum S. esse animam Ecclesiæ, Spiritus S. ait, est Patris & Filii amor, & connexio, ad ipsum pertinet societas, qua efficiuntur unum, corpus hominis multis constat membris, & vegetat omnia membra &c. ita Spiritus S. membra corporis Christi, quod est Ecclesia, continet & vegetat. *Quem mundus non potest accipere.* Mundus, id est, ho- mines

mines mundani, qui cupiditatibus terrenis, scilicet opibus, deliciis, honoribus inhiant, non sunt capaces Spiritus S. quia hic totus est Spiritualis, Cœlestis, Divinus, nam, ut ait Apostolus Rom. 8. prudentia carnis inimica est Deo. Unde S. Basil. lib. de Spiritu S. sic, inquit, in speculo impurgato rerum imagines recipi, viderique nequeunt, sic homo illustrationes Spiritus S. recipere non potest, nisi peccatum & carnis affectum abiciat. v. 17. Vos autem cognoscetis eum (scientes ejus vim, efficaciam, doctrinam, sanctitatem, vitam celestem & divinam) quia apud vos manebit, & in vobis erit. Iple enim sui præsentiam in vobis suam vim, gratiam, operationem divinam exeret, quo fiet, ut eum cognoscatis, cognitum ametis, amatum alijs aspiretis. Audi S. Bernar. inter S. parvos Ser. 20. Spiritus S. procedit, spirat, inhabitat, replet. Procedere dicitur duobus modis? Unde & quo? Unde à Patre & Filio. Quo? ad creaturam. Procedendo prædestinat, spirando vocat, quos prædestinavit, inhabitando justificat, quos vocavit, replendo accumulatur meritis, quos justificavit, glorificando dicitur præmiis, quos accumulavit meritis. Plura Corn. hic.

De effectibus Spiritus S. vide Joan. 16.
Spiritus est ignis; tenebras hic in orbe fu-
gavit

Peccati, Christum clarificando suum.
Effeetus varios sic Spiritus efficit idem.
Sicut dispositos invenit ignis, agit.

402. Joan. 14. v. 25. *Hæc locutus sum vobis, apud vos manens.* v. 26. *Paracletus autem Spiritus S. quem mittet Pater in nomine meo, ille vos docebit omnia, & suggeret vobis omnia, quacunque dixerero vobis.* F. Corn. à Lap. Ita hæc dispungenda cum Romanis, Græcis, Syris, Arabicis, ut to *apud* vos manens referatur ad Christum, qui præcessit, non ad Paracletum, q. d. Hæc quæcunque ex ore meo audistis, quæ locutus sum vobis, dum apud vos manerem, vosque docerem, sed scio multa ex iis non capi, siue propter vestram ruditatem, siue propter rerum dictarum subtilitatem & novitatem, faciam ergo, ut Pater mittat vobis Spiritum S. quasi Paracletum, id est, Instructorem & Consolatorem, qui hæc & quæ dixi vobis, in memoriam reducat, explicet, quique vos de meo abitu mortuos consolabitur & roborabit, ut eam tristitiam superetis. Id Apostolis præstitisse Spiritum S. patet Act. 1. 2. Audi Chrysostomum. *Frequenter cum Paracletum vocat propter eorum tristitiam.* & Glossa. Cum sit consolari Trinitatis, ad Spiritum S. tamen pertinet, quia in Scriptura bonitatis, per quam nos Deus consolatur, nomine designatur. *Quem Pa-*

ter mittet in nomine meo, id est, per me, nomen
ait Cyrillus, quia Spiritus S. à Patre & Fi- Paracleti?
lio procedit, quare Pater cum Filio vel Quomo-
per Filium uti spirat, sic & mittit Spiritum do Spiritus S. mil-
S. In nomine meo, id est, propter me & tus S. mil-
merita mea. Deinde in nomine meo, id est, fus non
pro me, meo loco, ut meum opus, quod Filius.
ego coëpi, prosequatur, ut mea negotia
tractet, ut meam fidem, doctrinam disse-
minet per omnes gentes. Ita Maldon, To-
let, & alii. Ille vos docebit omnia, quæ sci-
licer mysteria mei adventus & Incarnatio-
nis pertinent, omnia quæ ad Ecclesiæ in-
structionem, foundationem, stabilitatem sunt
necessaria. S. Greg. hom. 30. Nisi Spiritus
S. cordi adsit audientis, otiosus est sermo Do-
ctoris. Et suggeret. Græcè in memoriam
revocabit. Ita Ambr. August. & alii. Un-
de ex hoc loco notat August. externam vo-
cem Apostoli vel prædicatoris non suffice-
re ad rei prædicatæ intellectum vel assen-
sum, sed Spiritu S. opus esse, qui mentem
interius illuminet ad ea intelligendum, &
voluntatem inclinet ad eadem amplecten-
dum. Idem docent omnes DD. Orthodo-
xi, ac Concilium Trid.

Joan. 16. 13. *Cum autem venerit ille Spiritus veritatis, docebit vos omnem veritatem, non enim loquetur à semetipso: sed quaecunque audiet, loquetur, & quæ ventura sunt, annuntiabit vobis. non enim loquetur à semetipso.* hoc est, non sine meo & Patris arbitrio, quia non ex semet est, sed ex Patre & me est, & quod subsistit, & loquitur, à Patre & me illi est, ait Dydim. l. de Spir. S. igitur to à semetipso Christus explicat per Antitetum dicens, sed quæ audiet, loquetur. Alludit ad homines, qui dicuntur loqui à semetipso, cum quid fabulantur & fingunt. Loqui ergo à semetipso est fingere, fallere, menüri, quod facere nequit Spiritus S. Rursus voluit Christus docere originem veritatis æquè ac Spiritus S. *Quia quæ audiet, id est, quæ ab æterno audit, audit & audiet semper, sive cum essentia divina haurit, tam à Patre quàm à Filio, hæc loquetur.* Simili modo superius Christus dixit sapè se non ex se ipso loqui, sed ea, quæ audit à Patre, Patri enim convenit auctoritas originis, uti essentiae sic & scientiae. Audi S. August. tr. 99. *Audire illi si re est, si re verò esse.* Ab illo, à quo procedit, illi est essentia, scientia, & audientia, semper audit Spiritus S. quia semper scit. *Quæ ventura &c. q. d. Spiritus S. docebit vos omnem veritatem, quæ vos & vestrum negotium concernit, non tantum præteritam & præsentem, sed & futuram, ac proinde vos non tantum Apostolos & Evangelistas sed & Prophetas constituet, indendo vobis donum Prophetiae.* Hoc

Hoc enim habuisse Apostolos patet, Act. 17. 28. & 20. 29. & 21. 11. Imò Apocalypsis S. Joannis ferè est continua Prophetia. Decebat enim Apostolos p̄scis Prophetis non esse inferiores, sed superiores, P. Cornel. hic,

403.
Spiritus S. in variis
us da-
tur.

Joan. 20. 22. *Hæc cum dixisset, insus-
flavit: & dixit eis: Accipite Spiritum S.* Cur
insufflavit. R. P. Corn. hic, ut significaret
naturam Spiritus S. illumque æque à se ac
à Patre spirari ac procedere. Sicut enim ho-
mo insufflando in aliquem ex ore suo hali-
tum sive spiritum suum corporeum alteri im-
mittit, sic Pater & Filius spirando produ-
cunt Spiritum S. eique suum Spiritum & Di-
vinitatem communicant, Spiritus S. ergo
est quasi status divinus procedens ex spira-
tione Patris & Filii. ita S. August. tr. 127.
Cyrill. Beda & alii. Porro insufflatio hæc
Christi non fuit Spiritus S. q. d. accipite
hanc insufflationem, quæ est Spiritus S. sed
fuit ejus signum, q. d. accipite in hac insus-
flatione, sive per hanc insufflationem, ut
per signum & causam instrumentalem do-
num Spiritus S. *Accipite spiritum S.* No-
ta. Apostoli jam acceperant in baptismo &
sancta Synaxi Spiritum S. erantque justi &
sancti, ejus verb plenitudinem ex Christi
promissione accepturi erant in Pentecoste,
ut per eam gentes ad Christum converte-
rent; tunc enim Spiritus S. visibiliter in eos
per linguas igneas descendens, eos omni-
bus donis, & præsertim efficacia prædi-
candi cumulavit. Hic ergo Christus Apo-
stolis Spiritum S. quem jam habebant, dat
ad alium usum & effectum, quem necdum
habebant scilicet ad remittendum peccata.
Accipite ergo Spiritum S. hoc est, accipi-
te potestatem remittendi per Spiritum S.
peccata. Ita Theoph. Euthy. Rupe. Id
facit, ut significet se ad hoc venisse juxta
illud Isa. 27. 9. Et iste omnis fructus, ut
auferatur peccatum, & se æque ac Patrem
date Spiritum S. Hinc patet Spiritum S.
dari non tantum per gratiam gratum fa-
cientem, sed etiam per gratiam gratis da-
tam, qualis est potestas remittendi peccata,
quæ datur sacerdotibus etiam in peccato mor-
tali existentibus, dum ordinantur. Nam
Spiritus S. est primarius auctor, qui in Sa-
cramento operatur, & per illud peccata
remittit, etiam si ejus Minister sit impius.
Plura hic, P. Cornelius.

Spiritus S. post Christum qua-
si incarna-
tus in
linguis ig-
neis.

S. Gregor. Nazian. & ejus interpres Ni-
cetas orat. 44. ait. Cum Filius corpore sen-
sibili & conspicuo nobiscum consuetudinem
habuisset, cum Christus ad ea, quæ Deo
conveniebant, reversus esset, suæque gloriæ
restitutus, Spiritum ad nos post Christum
descendere oportebat, ut testimonium Chri-

Ita perhiberet, ejusque coepta compleret. Qua de causa plura & praeclariora gessit, quam ipse Christus. Christum enim decebat in humilitate carnis & passionis redemptionem nostram peragere, qua peracta congruebat, ut Spiritus S. per miracula, praedicationem Evangelii, conversionem & subjectionem omnium gentium toto orbe celebraret & glorificaret. Spiritus ergo S. quasi alter Christus, non jam mortalis sed immortalis & gloriosus eos implevit sapientia, robore, zelo, virtute miraculorum, omnique charismate coelesti. Cornel. à Lap. in argumento ante Acta Apostolorum.

Actor. 1. v. 4. *Præcepit eis, ab Hieroso-* *Cur Hiero-*
lymis, ne discederent. Quæres. Cur Hiero- *rosolymis*
stus Hierosolymis, non alibi miserit Spiritum *missus*
S. & una causa fuit, quia in Jerusalem *Spiritus?*
 fuit passus, decebat ergo, ut, ubi Chri-
 stus passus fuit ignominiam, ibi lubiret &
 gloriam: nam Spiritus S. fuit Christi glo-
 ria, eumque in Judæa & toto orbe cle-
 bravit, ut nos doceret pati ignominiam,
 ipse certa, quoddam Deus verus sit in
 gloriam, 2da. quia in Jerusalem Christus
 docuit Apostolos, fundavit Ecclesiam,
 ibidem ergo venit Spiritus S. ut hæc om-
 nia promoveret & confirmaret. 3tia. ut Spi-
 ritus S. significaret se abolito Judaismo (cu-
 jus erat Metropolis Jerusalem.) instituere
 Christianismum. In Pentecoste enim Apo-
 stoli pleni Spiritu S. ceperunt novam le-
 gem promulgare, hæc autem promulga-
 tio, ut omnes Judæi possent discere, anti-
 quam esse legem veterem. Nota. Spiritus
 S. est donum & dos propria novi te-
 stamenti; illius enim est pignus promif-
 sum, illo proinde caruit vetus testamen-
 tum, puta lex Moysis, synagoga & Judæi,
 utpote duri, terrestres, & carnales. Si qui
 verò illum habuerunt; ut Elias, Moyses,
 David, illi fuerunt filii novi potius testa-
 menti quàm veteris. Hinc illud prædixe-
 runt & promiserunt Prophetæ Ezechiel, c.
 36, v. 26. *Dabo vobis cor novum, & spiri-*
tum novum. &c. Et Jere. c. 31. 33. *Dabo le-*
gem meam in visceribus eorum. Plura Corn.
 nic.

Actors i. v. §. *Baptizabimini Spiritu S.* 404.
non post multos hos dies. Corn. hic. Aposto. Spiritus S.
lis baptizantibus Spiritus S. in fideles non visibiliter
tantum invisibiliter sed visibiliter in specie descende-
ignis &c. descendebat, uti primitus in ip. bat-tem-
somet descendebat in Pentecoste. Ita S. pore bap-
Chrys. Beda & alii. Porro missionem Spi-ritus S. Christi
ritus S. Christus vocat baptismum; quia stianorum
baptismus primo significat remissionem pec- Spiritus S.
catorum & affectionum, quam Apostolis misso cur
contulit, & in dies confert Spiritus S. Si dicitur ba-
ptismus,

cut enim aqua in baptismo corpus tangens cor abluit, ut ait S. August. omnēque peccatum ab eo extergit, ita Spiritus S. in Pentecoste cor, mentēque Apostolorum ab omni peccato, vitio & cupiditate terrena abluit & expurgavit.

Spiritus S. elogia.

Act. 2. 2. *Factus est repente de caelo sonus, tanquam adveniens Spiritus vehemens, & replevit totam domum, ubi erant sedentes.* S. Chrysost. Hom. 2. Spiritus S. lugentium consolatio, mastrudinis depositio, mentis requies, sapientia communicatio, prudentia inventio, praesentia illustratio. Hoc Propheta illustrantur, Reges inunguntur, Sacerdotes ordmantur, Doctores declarantur, Ecclesia sanctificantur &c. Spiritus vehementis Græcè violenti. Hic ergo Spiritus non fuit Spiritus S. sed ventus vehemens, representans vehementiam, efficaciam, & impetum Spiritus S. adveniens in Apostolos, quo eos facturus erat efficaces, validos ad subjugandum totum orbem.

Ventus Hierosolymis representat Spiritum S.

Spiritus S. in variis signis apparuit.

Nota, Spiritus S. variè in variis figuris pro varietate operationum & significationum apparuit. Nam primò apparuit in Christi baptismo in specie columbæ ad significandam innocentiam & fecunditatem bonorum operum, quæ Christo & baptizatis facienda suggerit, 2do. in transfiguratione apparuit tanquam nubes resplendens, ad significandam pluviam doctrinæ, quam tradit, & protectionem fidelium. 3. in cœnaculo à Christo fuit datus tanquam aspiratio ad significandam spiritualem vitam. Unde discipulis insufflans Christus dixit: *Accipite Spiritum S. quorum remisistis peccata, remittentur eis.* Joan. 20. v. 22. & 23. 4. in Pentecoste datus est in specie tum ignis, quia instar ignis mentes illustrat, illuminat, accendit, & ad res cœlestes elevat, tum Spiritus vehementis ad significandam efficaciam Prædicationis Apostolorum, eis inditam à Spiritu S. Ita S. Tho. 1. p. q. 43. art. 7. ad 6. Moraliter S. Chrysost. de Spiritu S. in fine to 3. *Da mihi, ait, navim vacuum, gubernatorem, nautas, funes, anchoras, omnia disposita, & nusquam esse spiritum venti: nonne tardat omnis, quantuscunque est apparatus, si desit operatio spiritus? Ita fieri solet, licet sit ampla sermonis suppellex, & mens profunda, & eloquentia, & intelligentia, si non adsit spiritus, qui vim suppediat, otiosa sunt omnia, & replevit (sonus venti non ventus) totam domum, ut significaret incolas domus implendos Spiritu S. v. 3. *Et apparuerunt illis dispersitæ linguæ tanquam ignis, seditque supra singulos.* Dispersitæ, id est, distributæ per singulos, ita ut suam quisque haberet particularem linguam capiti suo insidentem li-*

Sine Spiritu S. inef-

Lingua ignea significabant Spiritum S. ejusque dona.

Nota, Voluit Spiritus S. hoc visibili signo se quasi visibilem exhibere & visibiliter illabi Apostolis. Causam dat Nazian. ejusque interpret Nicetas, Nam, inquit, cum Filius corpore visibili nobiscum consuetudinem habuisset, par erat, ut Spiritus quoque corporatiter appareret. Sicut ergo Christus incarnatus est, ut nos doceret ore proprio viam veritatis, ita post Christum quasi incarnatus est Spiritus S. in linguis igneis, ut illis imbueret Apostolos & fideles. Plura Cornel. hic.

Quæres. Cur specie linguæ Apostolis in-

Quæres. Cur specie linguæ Apostolis in-

Quæres. Cur specie linguæ Apostolis in-

Digestio prima in ore.

Nazian. orat. 44. de Pente. per linguam censet significari cognationem & vinculum, quod est inter Filium & Spiritum S. 3tia sicut lingua discernit sapes, & distinguit dulce ab amaro &c. Ita Spiritus S. mentem illuminans facit eam distinguere res cœlestes & æternas à terrenis & caducis, ut illas eligamus, has contemnamus. 4ta. quia lingua multum juvat ad digestionem; nam cum dentibus cibum dividit, masticat & quasi in chylum vertit. Unde Physici docent primam digestionem fieri in ore, 2dam in stomacho, ac proinde sanum, & perutile esse, ut cibus benè masticeatur prius in ore, antequam in stomachum trajiciatur. Ita Spiritus S. facit, ut per meditationem quasi linguam nominemus, & masticeamus verba Dei, & ita ea in mentem trajiciamus, nobisque incorporemus. 5ta. quia lingua est homini membrum vel utilissimum, vel maxime noxium; nam ut dicitur Prov. 18. *Mors & vitæ in manu linguæ* &c. S. Jacobus c. 3. 8. *Inquietum malum* &c. quare opus est Spiritu S. qui linguam domet, regat, sanctificet. Juxta illud Prov. 16. *Hominis est animam præparare, & Domini gubernare linguam.* Spiritus S. enim docet pauca loqui cum discretione, & multa operari cum fervore, ac jugiter laudare Deum, in hoc enim perfectio vitæ spiritualis consistit.

Quæres 2. Cur linguæ hæc fuere igneæ?

Resp. 1mo. quia Deus, ac præsertim Spiritus S. est amor subtilissimus, efficacissimus, potentissimus, agillimus. Ergo Symbolum ejus est ignis juxta Deut. 4. 24. *Deustaus ignis consumens est.* Rursum sicut lex vetus data fuit in monte Sinai per ignem. Exod. 19. 16. Ita decebat novam dari. 2do. quia sicut Spiritus auctoravit Prophetas per ignem, ita multò magis decebat, ut auctoraret & Apostolos. De Prophetis liquet Isa. 6. 6. ubi tacta labia Prophetæ carbone ignito. De Elia Eccl. 48. 1. *Surrexit Elias quasi ignis, &c.* Quo circa Christus idipsum prædixit, Luc. 12. 49. *Ignem veni mittere in terram, & quid volo, nisi ut accendatur.* Hinc & Spiritus S. representatus fuit in columna ignis & nubis Exo. 13. 21. 3tio. ut significaret legem Christi, quam mox promulgaturus erat, esse legem ignis, id est, charitatis & zeli. Juxta illud Deut. 33. 2. *In dextera ejus ignea lex.* 4to. ut significaret effectum, quem Spiritus S. operaturus erat in animis Apostolorum, ceterorumque Fidelium, scilicet quod in illis timorem, torporem, concupiscentias & vitia consumeret. Hic ignis ait S. Chrys. hom. 4. mundi peccata quasi Sylvam exussit. 5to. Cyril. Hierosol. ignis, ait, portendit tribulationem magnam & multiplicem, quam passuri erant Apostoli & Fideles, sed superaturi per ignem amoris Divini, quem idcirco hic eis indidit Spiritus S. 6to. ignis significat acre examen R. P. Kviakowski, S. J. Collectanea Ascetica.

& lumen, quod menti suggerit Spiritus S. qui, ut ait S. Bern. serm. 2. de Pent. nec minimam paleam intra cordis, quod possidet, habitaculum patitur residere, sed statim igne subtilissimæ circumspectionis exurit. Denique S. August. serm. 185. de temp. *Ipsè Spiritus S. inquit, Apostolos suos viva lucis fonte perfudit, ut ipsi postmodum universum mundum tanquam 12. radii ac totidem lampades veritatis illuminarent.* Plura Corn. hic.

Epigrammata de Missionē & Donis Spiritus sancti.

I.

Dum gemitus inter sacros ex tædia mille
Arens disponit se duodena cohors,
Explicata diu per tot suspiria, corda,
Ignis conlumens urit amore Deus,

II.

Quid, petis, ignitæ linguæ ceu signa loquuntur?
Ignem in Divorum cordibus esse probant.
Quem nutrit Divinus amor: pro cordis habetur
Flammigeri in Divis, indice lingua micans.

III.

Nunquam in terreno sic est Deus orbe locutus,
Quam dum in tot linguis Spiritus unus adest.
Multiplices linguæ haud teris prodesse valent,
Has nisi de cœlo Spiritus unus agat,

IV.

Maxima cur, Quæris, cupiat nunc lumina Virgo.
Summa inter summum sidera fidus erat.
Ut majora, magis replentur solis ab igne Sidera,
sic magis hoc sidus adimplet amor.

Act. 2. 14. *Et repleti sunt omnes Spiritu S. & ceperunt loqui variis linguis, prout Spiritus S. dabat eloqui illis.* Qui antea habebant Incarnationis S. jam ejus plenitudinem acceptionis acceperunt, ait S. Leo Ser. 3. in Pent. Porro non parum omnes acceperunt gratiam, quisque scilicet Spiritus S. licet pro suo tum officio & gradu, tum dispositione & capacitate. Capacitas autem ad recipiendum dona majora est major dispositio & præparatio; ut major humilitas, majus eorum

rum desiderium, spes oratio &c. Præclarè S. August. ser. 185. de temp. *Ecce iterum humanis Divina miscetur, id est, Vicarius Successor Redemptoris, ut beneficia, qua Salvator inchoavit, peculiari Spiritus S. virtute consummet, & quod ille redemit, ipse sanctificet, quod ille acquisivit, iste custodiat.* Ubi Nota. S. August. Spiritum S. vocat Vicarium, id est, Successorem Christi. Spiritus S. enim voluit descendere in mundum, ut imitaretur Verbi, puta Christi descensum, ejusque acta & cæpta impleat. Quocirca descensus Spiritus S. in Apostolos similis fuit descensui Christi in mundum, puta Incarnationis. 1mo. quoad substantiam, sicut enim Verbi substantia descendit in carnem, sic Spiritus S. substantialiter descendit in Apostolos. 2do. quoad modum. Sicut enim modus Incarnationis fuit unio Hypostatica, sic Hypostasis Spiritus S. unita fuit Apostolis modo quodam simili. Unde sicut Verbum in carne fuit, sicut ignis in carbone, ideoque illud carboni ignito assimilant. S. Cyril. Damasc. & alii. Ita pariter Spiritus S. fuit quasi ignis insidens Apostolis. Ignis enim quoad splendorem representat Verbum, quod est sapientia, lux & splendor Patris, ignis vero quoad calorem representat Spiritum S. qui est calor, id est, amor Patris & Filii. Linguae vero representabant carnem, quæ sunt pars carnis nobilissima, ac connexionem habent cum pulmone & corde, ex quo omnis Spiritus, sanguis & vita carnis oritur. 3tio. quoad causam, tamen enim descensus Spiritus S. quam Christi causa fuit amor immensus & Divinus, quo ipse quasi Deus & summum bonum cupivit hominibus benefacere, illis se summo modo adeoque substantialiter & personaliter communicare & donare. 4to. quoad proprietates, sicut enim humanæ naturæ proprietates in Christo attribuantur Deo & Verbo, & vice versa per communicationem idiomatum, qua Deus dicitur natus, elusisse, fuisse, passus, mortuus &c. Quia scilicet humana natura, quam assumpsit, nata fuit &c. Ac vicissim hic homo dicitur esse Deus omnipotens, immortalis, æternus. Quia scilicet persona Verbi, cui juncta est humanitas, est Deus omnipotens, immortalis, æternus &c. Ita pariter est quædam communicatio idiomatum inter Spiritum S. & Apostolos, per quam Apostoli dicuntur effecti Divini, spirituales, sancti ob Spiritum Divinum & sanctum, quem receperunt. Ac vicissim Spiritus S. dicitur Apostolus, multilinguis, Propheticus, Doctor, Prædicator, quia tales effecit Apostolos, adeoque per eorum ora & linguas locutus, docuit, & prædicavit. 5to. quoad fructus & effectus, sicut enim Verbum Incarnatum purgavit nos à peccatis, illuminavit & gratiam donavit, perfecit, beavit, & ad gloriam æternam perduxit. Ita pariter

Communicatio
idioma-
tum in
Divinis,

purgat, illuminat, perficit, beat nos Spiritus S. Plura Corn. à Lap. hic.

Act. 2. 15. *Non enim, sicut vos astimatis, hi ebrii sunt, cum sit hora diei tertia.* Spiritus S. tia ab ortu solis Judæis erat dies 12, horarum, descendit quas in 4. partes dividebant, nimirum 1am, in Apost. 3tiam, 6tam, 9nam. Cuique ternas horas, hora 9. assignantes, in Meridie erat 6ta, quæ teste Plutarcho apud omnes ferè gentes solet esse tempus & hora prandii. Hinc patet Spiritum S. descendisse in Apostolos tempore matutino, puta hora ab ortu solis tertia. Idque 1mo. quia eo tempore homines post somnum vigiles, & ante cibum jejuni, solent esse aptiores ad recipiendos Dei illapsus. 2do. quia ob eandem causam etiam auditores aptiores erant ad hoc mysterium percipiendum. 3tio. illa hora apud Judæos erat orationi destinata, ait Beda, uti & nunc est apud Christianos; quocirca hac hora solent celebrari Missæ. 4to. quia hora 3tia, scilicet finiente crucifixus est Christus, ait S. Marcus c. 15. 25. qui proinde eadem hora implevit, quod in vita promisit, & in cruce promeruit scilicet missionem Spiritus S. ait S. Cyril. can. 17. Symbolicè Hugo, Hora, ait, tertia significat dari Orbi tertiam legem: Prima enim fuit lex naturæ, 2da Moysis, 3tia Christi. Corn. à Lap. hic.

Act. 9. 20. *Et continuè in synagoga prædicabat Jesum, quoniam hic est filius Dei.* Vis Spiritus S. patet Paulum illo triduo, quo cæcus mansit Damasci, à Christo fuisse edoctum, & accepisse sapientiam insulam & intelligentiam Scripturarum de Christo; illic enim cepit illum prædicare, & cum Judæis doctissimis disputare, eosque vincere. Hæc enim est vis & energia Spiritus S. de qua præclarè S. Greg. hom. 30. in Evang. *Ecce aperti sunt, inquit, oculi fidei, David, Amos, Danielelem, Petrum, Paulum, Matthæum intueor, & S. iste Spiritus quantus sit artifex, considerare volo, sed in ipsa mea consideratione deficio.* Implet namque Citharedum puerum (puta Davidem) & Psalmistam facit. Implet pastorem Armentariorum Sycomoros vellicantem & Prophetam facit, implet abstinentem puerum, & Judicem senium facit. Implet piscatorem & prædicatorem facit, implet persecutorem & Doctorem Gentium facit. Implet Publicanum & Evangelistam facit. O qualis artifex iste est Spiritus, nulla ad docendum mora agit, in omne, quod voluerit; mox enim, ut tetigerit mentem, docet, solumque tetigisse, docuisse est. P. Corn. hic.

Rom. 8. 9. *Charitas Dei diffusa est in cordibus nostris per Spiritum S. qui datus est nobis.* Non solum hinc patet in justificatione non tantum gratiam Spiritus S. sed & ipsum Spiritum S. quasi & Spiritus pri-

S. nobis
infunditur.

primum Dei donum nobis dari, non solum enim Spiritus S. inhabitat, licet enim antea in anima ipse fuerit per essentiam, potentiam, præsentiam, datur tamen rursum animæ, dum illa justificatur, ut sit in ea novo modo scilicet quasi in templo suo, eamque per charitatem sanctificet, faciatque participem sui amoris, est enim ipse primus, & increatus Amor. P. Corn. hic.

408.
Spiritus
timoris
quis?

Adoptio
gratiæ &
collatio
curap-
proprietur
Spiri-
tui S.

Rom. 8. 15. *Non enim accepistis Spiritum servitutis iterum in timore, sed accepistis Spiritum adoptionis filiorum, in quo clamamus Abba (Pater).* Quæres. Quis sit hic Spiritus timoris? Est lex, ait S. August. 2do. & planius est Spiritus S. inquit Anselmus, qui Judæis dedit legem timoris quasi servis, nobis autem dat Spiritum Amoris, gratiam & veniam quasi filiis. 3tio. & planissime, Spiritus timoris est Spiritus servilis, quem acceperunt Judæi, ut quasi servi legi obedirent. Spiritum adoptionis, id est, charitatem & gratiam Spiritus S. vel potius ipsummet Spiritum S. per quem adoptati sumus in filios Dei. In quo. Per quem Spiritum clamamus non voce sed filiali fiducia Abba, id est, Pater. Nota hic gratiam & adoptionem, ejusque operationes & affectus, licet communes sint SS. Trinitati, appropriari tamen Spiritui S. quia Spiritus S. procedit per voluntatem & amorem, ac primus & notionalis amor est: alioqui re ipsa, sicut seipsum, & communicat justis Spiritus S. sic & Pater & Filius, eosque SS. Trinitas sibi in filios adoptat, in hisque habitat. Hoc est enim, quod dicitur Joannis. 14. 23. *Ad eum veniemus & mansionem apud eum faciemus.*

Testimo-
nium Spi-
ritus S. de
nobis
quale?

V. 16. *Ipse enim Spiritus testimonium reddit Spiritui nostro, quod sumus Filii Dei.* Spiritus S. ait S. Bernar. Sermon. 2. in Pent. *Donat anima 1. pignus salutis, scilicet testimonium, quod filius Dei sit. 2. Robur vite, ut in laboribus, vigiliis & in omnibus observantiis delectabiliter procedas. 3. Scientia lumen, ut cum omnia benefeceris, te servum inutilem putes, & quidquid in Te boni inveneris, illi tribuas, à quo omne bonum est.* Nota hoc testimonium Spiritus S. non esse certum certitudine fidei, ut volunt hæretici, hoc enim damnat Concil. Trid. & Apost. 1. Cor. 4. Nec etiam certum est certitudine infallibili, ut volunt Catharini, & Cajetanus, sed tantum certum est certitudine conjecturali, quæ tamen certitudo cum sanctitate crescit, adeo, ut Andr. Viega, & eos secutus Pererius, putent aliquos viros valde sanctos, quibus Spiritus S. quos valde crebros & clarescentes, & efficaces in se experiuntur, habere certitudinem, non quidem infallibilem, ita ut audent dicere se esse in gratia Dei, sed talem & tantam, quæ omnem metum & formidinem

R. P. Kpiatowski, S. J. Colleanea Ascetica,

nem oppositi excludat, non solum ab affectu & fiducia, sed etiam ab effectu & persuasione, ita, ut tales tam certò sciant se esse in gratia Dei, quam certò scimus & credimus Constantinopolim esse ex eo, quod passim omnes dicunt illam Urbem esse & existere. Dices. Testimonium hoc est à Spiritu S. ergo est omnino certum. Resp. In se quidem est certum, in nobis tamen non esse certum; quia non sumus certi omnino illud esse à Spiritu S. non autem à diabolo. Unde 1. Joan. 4. 1. dicitur: *Probate Spiritus, si ex Deo sint.* Experientia enim docet, plurimos hic falli, nam Hæretici omnes jactant Spiritum S. qui tamen contraria docent & credunt, nec tamen Spiritus sanctus contraria præsertim erronea & hæretica docet, vel inspirat. Apostolus ergo hic per hoc testimonium Spiritus sancti non vult inducere fidem specialem justitiæ, cujusque fidelis, sed tantum vult corroborare spem nostram: spes autem non exigit sui objecti plenam certitudinem, sed potius cum incertitudine & timore illud amittendi conjuncta est. P. Corn. hic.

Quæres. Quodnam est hoc testimonium? Inter alios optimè respondet sanctus Testimonium Chrysostomus & Toletus, Testimonium hoc est clamorem, de quo locutus est Apostolus Titus S. v. præcedente, dum enim clamamus filiali affectu Abba, Pater, per Spiritum sanctum ipse clamor noster est Spiritus sanctus Auctor hujus clamoris, nobiscum testatur, ut habet Græcus, Spiritui, id est, menti nostræ nos esse Filios Dei, maxime si accedat pia vita, mundi contemptus, Cælestium desiderium, innocentia, pax conscientie, libenter audire de Deo & cogitare, rebusque salutis, zelus Honoris Dei, & salutis animarum, pro Deo multa pati, ac præsertim sicut Cajetanus solenter annotavit, quis in se hæc duo sentiat, 1mo. amorem Dei ad promptè obediendum Spiritui sancti. 2do. continuam Dei gubernationem quasi paternam, qua se ad bona opera dirigat & à peccatis gravioribus custodiat. Addit. 3tio. S. Gregor. 1. 1. Dial. 1. humilitatem, si illa cum aliis virtutibus jungetur. Addit. 4to. S. Basilii, odium ingens peccati, ac zelum ad illud in se & in aliis extirpandum. Ex hisce signis & testimoniis oritur in anima nostra certitudo conjecturalis justitiæ, & sanctitatis nostræ, quæ nobis sufficere debet; nec alia querenda est: Deus enim vult spem nostram mixtam esse formidine, nosque sollicitos ac suspensos tenere, ut securitate non torpescamus, sed cum metu & tremore vigilanter & studiosè nostram salutem operemur. Unde pulchrè S. Greg. Ep. 186. quæ est l. 6. 22. *Ad Gregorium Cubicularium Augustæ, petentem sibi dari plenam certitudinem (qualem pollicentur Novantes nostri) & revelationem de re-*

409.
Testimo-
nium Spi-
ritus S. de
nobis
quale?
Certitudo
conjectu-
ralis justi-
tiæ & san-
ctitatis
cur nobis
sufficere
debeat?

missione peccatorum suorum, ita rescribit: *Quod verò dulcedo tua in suis Epistolis subjunxit, importunam se mihi existere quosque scribam mihi esse revelatum, quia peccata tua, dimissa sunt, rem difficilem, etiam & inutilem postulasti. Difficilem quidem, quia indignus sum, cui revelatio debeat fieri, inutilem verò, quia securus de peccatis tuis fieri non debet, nisi cum jam in die vita tua ultimo plangere eadem peccata tua minime valebis. Quia dies quosque veniat suspecta semper, ac semper trepida, meruere culpas debes, atque eas quotidianis fletibus levare.* Deinde idipsum S. Pauli exemplo confirmat dicens: *Certe Paulus Apostolus jam ad tertium Caelum ascenderat, in paradysum quoque ductus fuerat, arcana verba audierat, quae homini loqui non licet, & tamen adhuc trepidans dicebat: castiga corpus meum & in servitutem subicio, ne forte aliis pradicans ipse reprobus efficiar. Adhuc timet, qui jam ad Caelum ducitur & jam illud non vult, qui adhuc in terra conversatur?* Deinde causam hujus incertitudinis addit dum ait. *Perpende dulcissima filia; quia mater negligentia solet esse securitas: habere ergo in hac vita non debes securitatem, per quam negligens reddaris. Scriptum est enim: Beatus vir qui semper est pavidus. Et rursum scriptum est: Servite Domino in timore &c.*

410. Rom. 8. 26. *Similiter autem & Spiritus S. adjuvat infirmitatem nostram: nam quid oremus, sicut oportet, nescimus, sed ipse Spiritus postulat in nobis gemitibus inenarrabilibus.* Queritur gemitum, hic, quo pertinet similiter. Resp. pertinet ad robur, auxilium & scientiam bene orandi.

omnes effectus & dona Spiritus sancti, quae toto hoc capite recensuit Apostolus. Jam ulterius dicit, quod praeterea Spiritus sanctus adjuvet nostram infirmitatem, quam patimur, q. d. Dixi haec Spiritum sanctum varia in nobis operari, ac praesertim facere, ut gemamus, & suspiremus ad gloriam coelestem. Jam dico eundem Spiritum sicut jam dicta in nobis operatur, ita similiter in nobis operari robur & auxilium, quo adjuvet infirmitatem nostram. Rursum To & hic idem est quod praeter vel insuper q. d. Spiritus sanctus praeter gemitum, spem & patientiam, quae in nobis operatur, insuper etiam adjuvat in hoc gemitu infirmitatem nostram, ut scilicet magna alacritate & fortitudine toleremus infirmitates animae & corporis, vitaeque hujus corruptibilis, propter quas gemimus & suspiramus ad Coelum, utque eas constanter superemus maxime per orationem, docet enim nos Spiritus Sanctus quid orare, & à quibus infirmitatibus liberari, à quibus non liberari, sed in illis confortari petere & orare debeamus.

Spiritus S. Quares. Quomodo Spiritus sanctus quomodo postulat pro nobis? Resp. genuine ait P. Corn. postulat Spiritus Sanctus postulat, id est, desideria amicorum suorum, eorumque gemitus inenarra-

biles in confessione SS. Trinitatis quasi *Paragemitibus* clatus, id est, advocatus noster exponit, magna instantia, magno pondere & magna auctoritate. Ita Nazian. ora. 2. de fidel. D. Tho. 3. p. q. 21. ar. 4. Exponit autem Spiritus sanctus haec vota, & hos gemitus nostros SS. Trinitati, hoc ipso, quo illa per intellectionem Divinam cognoscit, & intellectu ea proloquitur cum affectu & amore coram Sanctissima Trinitate. Licet enim intellectio haec & locutio essentialis sit, & tribus personis communis, attribuitur tamen, cum nuda est vel sola, vel Spiritus S. cum jungitur amor, & ex eo promanat, uti hic fit.

Charitas enim, amor, & gratia attribuentur Spiritui S. uti sapientia attribuitur Filio, potentia Patri. Vide S. Tho. & DD. 1. p. q. 37. & 38. *Gemitibus inenarrabilibus.* Varii varie explicant, proprie & gemini hi gemitus, quos in nobis excitat & excitatos proponit SS. Trinitati ipse Spiritus S. dicuntur inenarrabiles, quia major est affectus interior charitatis, suscitans illos gemitus omnino externo sermone; ideo, ut cum viri sancti effari & sapere eloqui non possint, maxime dum coelestem gloriam ejusque perfectissimam pacem flagrantissimo gemitu desiderant. Sic Apostolus tadio exili. 1. Rom. 7. 24. *Infulx ego homo, qui me liberabit de corpore mortis hujus, & ex desiderio coeli, Philip. 1. 23. desiderium habens cupio dissolvi, & esse cum Christo.* Ex dictis patet hos gemitus inenarrabiles in nobis esse subjective, in Spiritu S. verò esse eos partim effective, quia eos efficit in nobis, partim objective, quia eos ipse sibi totique SS. Trinitati objicit & proponit, dum postulat pro nobis. Rursum ex hoc loco discendum & efficaciam orationis, non in verbis, sed gemitu, affectu, desiderio, orationibus jaculatoriis, & suspiriis ignitis consistere, P. Corn. hic.

Ephes. 4. 30. *Nolite contristare Spiritum S. Dei: in quo signati estis in die redemptionis.* Nolite contristare, id est, nolite offendere Spiritum S. verbis obscenis & quovis peccato, ait Hieron. Notat P. Corn. In Spiritum S. non cadit tristitia, ira, aut ulla passio, dicitur tamen contristari, dum offenditur, cum se & suam gratiam ab anima subtrahit, dum punnit turpia & mala loquentem vel agentem. Homo ergo obscenus, quantum est ex sua parte, contristat Spiritum S. quia dat causam quae nota est contristare, quaeque ex se contristat Angelos & sanctos, quod autem Spiritum S. non contristet, non est ex defectu causae sed ex perfectione Spiritus S. qui imperturbabilis est. Ita Theoph. & alii, *In quo signati estis in die redemptionis*, id est, in die, quo baptizati estis, baptismum enim facti estis participes redemptionis Christi, illoque die

Quomodo & per quos contristet Spiritus S.

redempti estis à servitute peccati & diaboli: Oecumen & Adamus.

411. Spiritus S. non eodem modo dictatur. 2. Timot. 3. 16. *Omnis Scriptura divina inspirata utilis est ad docendum, ad arguendum, ad erudiendum in justitia.* Elegantiùs Graecè dicitur S. Scriptura à Deo inspirata q. d. non suo instinctu judicii, uti prophani Philosophi & Historici sua conscripserunt, sed Spiritu S. inspirati locuti sunt & scripserunt sancti Dei homines 2. Petri 1. Notat hinc, P. Corn. S. scriptura dicitur verbum Dei, & Spiritus S. Propheta verò & alii Scriptores Hagiographi vocantur calami & instrumenta S. Spiritus inspirantis & dictantis S. scripturam. Nota 2. Spiritum S. non eodem modo dictasse omnes sacras literas: Nam legem & Prophetas ad verbum revelavit, & dictavit Moysi & Prophetis. Historias verò & morales exhortationes, quas ante vel visu vel auditu, vel lectione, vel meditatione didicerant ipsi scriptores Hagiographi, non fuit necesse inspirari aut dictari à Spiritu S. utpote cum ipsas scirent & callerent ipsi scriptores sic. S. Joan. c. 19. 35. dicit se scribere, quae vidit. S. Lucas verò c. 1. 2. dicit se scribere Evangelium, quod audivit, & traditione accepit ab Apostolis. Dicitur tamen Spiritus S. illam eis dictasse. 1. quia scribentibus adstitit, ne vel in puncto à veritate aberrerent. 2. quia eos excitavit & suggerit Spiritus S. ut haec potius scriberent quam illa, Conceptum ergo & memoriam eorum, quae scribant, non eis ingessit Spiritu S. sed inspiravit, ut hunc potius conceptum quam illum scriberent. 3. quia omnes illorum conceptus & sententias ordinavit, direxitque & digessit Spiritus S. Hoc enim est propriè librum aliquem concinnare, & conscribere, & hac ratione propriè sacrorum librorum author dicitur esse Spiritus S. Et hoc est, quod S. Grego. in praef. in Job. c. 2. ipsum Job sua gesta non sua sed altiore Spiritus S. manu, sensu, & ductu scripsisse, ideoque de iis, non quasi de suis, sed quasi de alienis gestis loquitur. Not. 3. Ex eo, quod à Deo inspiratae sunt S. literae, colligit S. Chryl. eas profundas & Divinos habere sensus, ac proinde eas non cuivis esse obvias & claras sed arcana multa continere. Et profundum, in quo magna aquarum copia latet. in qua & agnus (humilis) naret & elephas (superbus) mergatur, inquit S. Gregorius. Ep. ad Leandrum.

Ad Gal. 5. 22. *Fructus autem Spiritus est charitas, gaudium, pax, patientia, benignitas, longanimitas.* Opponit operibus carnis, id est, concupiscentiae fructus, id est, opera Spiritus, quae scilicet à Spiritu gratiae procedunt, quaeque Spiritus S. per suam gratiam in ho-

bis parit & producit, ut iis Dei regnum mereamur & consequamur, à quo opera carnis suos operantes excludunt. Nota hos fructus esse habitus vel potius actus (fructus enim actum & opus significat) diversissimos variarum vel virtutum, vel proprietatum & effectuum, quos virtutes in anima pariunt, uti est gaudium, pax &c. 2do. non omnes fructus Spiritus hic numerantur, (omnes enim virtutes sunt fructus Spiritus, & gratiae ipsius Spiritus S.) sed tantum ne aliqui, vulgo magis conspicui & operibus carnis oppositi. Unde 3tio. Notat Ansel. & Theophil. primum fructum Spiritus poni charitatem: quia primus & nobilissimus Charitas est, ac ceterorum Parens, reliqui eum sequentes, charitatis sunt fructus. Gaudium, quod oritur ex conscientia serena, purgata à peccatis & animi perturbationibus. Secura enim mens est quasi iuge convivium. Et Cypria. voluptatem vicisse voluptas est maxima, neque enim ulla major est victoria quam quae à cupiditatibus refertur. Econtrario fructus carnis est tristitia, dolor. S. Chrysost. hom. 13. in Acta Apostolorum. Impura voluptas similis est voluptati, quae afficiuntur scabiosi, cum se scalpunt, huic enim voluptati, quae brevis est, succedit longior dolor & molestia. Pax, in qua Pax tranquilla mens nullis passionibus perturbatur, ait Hieron. Haec pax tantum est bonum, ut exuperet omnem sensum, ait Apost. Phil. 4. 7. *Patientia*, ut pacem habeas & cum Patientia aliis serves, patientia est opus, & ut adversa quaevis & maxime mores aliorum tibi difformes, fastuosos, cholericos &c. patienter feras. Benignitas, suavis & benignus affectus, ut in loquendo vel respondendo, benefaciendo benignum te ostendas, potest enim quis esse beneficus, & bonus, qui tamen non sit benignus, cujus modus agendi rudior, asperior &c. contra quae militat benignitas, & naturam & conversationem rectat ad comitatem, civilitatem, haec magnum est indicium sanctitatis & Spiritus Sancti, qui suavis est &c. Bonitas est bonus & benevolus animus ad benefaciendum proximo: bonitas ergo idem est, quod beneficentia, quam Zeno ita definit, ait Hieron. *Bonitas est virtus, quae prodest &c.* Si vis habere Spiritum Christi, benefac, omnibus, nemini malefac.

v. 23. *Mansuetudo, fides, modestia, continentia, castitas.* Adversus hujusmodi non est lex. Mansuetudo. Mansuetus: ait Ansel. dicitur quasi manu assuetus, tractabilis, duabilis, flexibilis tractari, duci, pati, facere, ferre assuetus. Opponitur irae & animositati, quae nihil vult pati, nullius jugum aut mores ferre, sed statim sese vindicare imò pro verbis verbera reddere. Fides est virtus

Theologica, ait Hiero. quæ hæresi opponitur, qua credimus omnia &c. 2do. & aptius Ansel. *Fides*, inquit, est fidelitas & veracitas in promissis, quæ opponitur fraudi & mendacio. Spiritus enim Sanctus, ut dicitur sapientie 7. 23. est stabilis, certus, securus. 3tio. non improbabili credulitas dici potest, quia facile quis & simpliciter proximo credit, non suspicatur fallere. Sic enim 1.

Modestia. Cor. 3. Charitas omnia credit &c. *Modestia* virtus est, quæ modum ponit, & moderatur omnes actiones exteriores, scilicet incessum, vestitum, sermonem, risum, lulum, ac totum hominem exterius recte componit, provenitque ex interna mentis & passionum moderatione. Nam, ut ait Ambros. Off. 18. Ex actibus exterioribus homo cordis nostri absconditus aut levior, aut iactantior, aut turbidior, aut gravior, aut constantior & purior & maturior asimatur. Et Eccl. 19. 27. Amittis corporis, & risus dentium, & ingressus hominis enuntiant de eo. **Continentia** à nimio cibo & potu, id est, temperantia, ut vertit Vatablus. 2do. ut Ansel. continentia à venere & libidine. 3tio. & melius continentia juxta Aristot. generalis est virtus aut potius complexio virtutum, qua continens vitiorum omnes illecebras, & tentationes frænat & cohibet. Nota. Græca hic & alibi decurtata sunt, in Græco enim deest patientia, modestia castitas. *Adversus huiusmodi non est lex, nulla est lex, quæ hos fructus Spiritus, & eorum observatores, arguat, condemnet.*

412. Hæbr. 8. 10. Quia hoc est testamentum, quod disponam Domui Israel post dies illos, dicit Dominus: Dabo leges meas in mentes eorum, & in corde eorum superscribam eas, & ero eis in Deum, & ipsi erunt mihi in populum. Notand. cum Comm. sicut vetus testamentum in monte Sinai, ita novum in Sion in Pentecoste promulgatum est, in veteri lex scripta in tabulis lapideis, in novo in tabulis cordis, quia per Christum gratia & charitas diffusa est in cordibus nostris. id est, in libera voluntate nostra, per gratiam prævenientem, comitantem, & sanctificantem. Non ergo tollitur hic liberum arbitrium, ut vult Calvinus, sed omnino præsupponitur in voluntate libera, & quia fædus hoc, uti & quodvis aliud requirit conditionem ex parte nostra, scilicet, ut obediamus Deo vocanti, & gratiæ ejus cooperemur, justitiam sectemur, & in ea perseveremus, si hereditatem coeli adipisci volumus. Dabo leges, quas novo suo testamento promissit nobis Deus est Spiritus S. & lex gratiæ & charitatis, menti aspirata & inscripta. Unde S. Aug. de Spiritu & cit. c. 21. Quæ, ait, sunt alia leges à Deo scripta in cordibus, nisi ipsa præsentia Spiritus S. Contram fædere ve-

teri res scripta in tabulis non erat res pro-Spiritus S. missa, sed conditio fæderis. Nota. lic. S. improprie Basil. putet etiam Spiritum S. dici posse potest dici verbum, tamen id improprie dicitur P. verbum. Cornel. in Joan. 1. v. 1.

1. Joan. 4. v. 7. Charissimi, diligamus nos invicem: quia charitas ex Deo est. Corn. à Lap. hic. Nota charitas ex Deo est. 1mo. Quia charitas essentialis increata promanant naturaliter ex ipsa essentia Divina, sicut calor ab igne imò charitas est ipsa essentia Divina. 2do. quia charitas notionalis est Spiritus S. hic enim quasi amor notionalis procedit ex Patre & Filio per actum amoris, quo se invicem infinito amore diligunt. Ita hunc locum intelligit Hugo & Magist. Senten. in 1. Dist. 31. 3tio. Charitas creata est ex Deo, quia est bonum summum & nobilissimum Dei, juxta illud Rom. 9. 5. Charitas Dei diffusa est in cordibus nostris &c. non quasi charitas, qua diligimus Deum, sit ipse Deus, qui est charitas increata, charitatem creatam, qua eum diligamus, inspiret & in nobis accendat, sicut lumen illuminans producit lumen illuminatum, ait S. August. 12. Confes. 15. & hoc proprie intendit hic S. Joan. quo tacite simul significat hoc donum non esse nostrarum virium sed assidua prece postulandum à Deo, ait S. Aug. de gratia & libero arbitrio c. 18.

2. Petr. 1. 4. Per quem (Christum) maxima & pretiosa nobis promissa donavit: ut per hac efficiamini Divina consortes natura. Spiritus S. Ex communicatione ipsiusmet personæ Spiritus S. & Divinitatis sequitur animæ summæ cum eo elevatio, & quasi Deificatio, ac consequenter adoptio perfectissima & Divinissima, & scilicet non tantum per gratiam, sed & per substantiam Divinam. Unde S. Basil. hom. de Spiritu S. ait Sanctos propter inhabitantem Spiritum S. esse Deos, dictum enim est illis à Deo. Ego dixi: Dii estis & filii excelsi omnes. Indeque probat Spiritum S. esse Deum. Necessè est enim, inquit, Divinum esse Spiritum & ex Deo esse, qui Dii Divinitatis est causa. Jam sicut prioris adoptionis, quæ fit per gratiam, causa formalis est ipsa gratia, ita hujus 2dæ adoptionis, quæ fit per communicationem ipsius Spiritus S. causa formalis est ipse Spiritus S. animam justæ inhabitans, medium verò dispositio & vinculum est ipsa gratia. Sicut unio hypostatica est medium & vinculum, quo humanitas unitur Verbo, sed hac dissimilitudine, quod hoc vinculum in Christo non sit aliqua qualitas, sed modus duntaxat substantialis, hic verò in adoptione nostra sit qualitas & forma realis, puta, charitas, & gratia, quæ natura sua poscit hanc personalem Spiritus Sancti communica-

Spiritus S. est amor notionalis.

Spiritus S. charitatem nostram creatam accendit.

Spiritus S. quomodo communicatur animæ eamque elevat.

cationem, eamque secum affert descendere descendente ipso Spiritu Sancto, quod sanè mirè ejus in homines familiaritatem & benevolentiam demonstrat, ideòque jugi laude, meditatione & gratiarum actione. Quocirca gratia sanctificans est quasi causa formalis hujus communicationis Spiritus Sancti, quia illum poscit, illique indivulsè conjungitur, sicut calor in igne est quasi causa formalis splendoris, qui ex eo resultat. Et sic gratia justificans est causa formalis, uti justificationis nostræ & adoptionis omniæque complectitur & secum adducit. Plura Cor. hic.

Spiritus S. Licentioso cuidam Juveni ægrotanti misericorditer apparuit Deus in forma manducantem ex-jeffuosi viri dicens: Pater sum sed te filii habet pecum degenerem abscio. 2da. nocte Chri-ator de-itus Dominus cruentatus cum insignibus passionis dicens Jesus sum servator olim tuus, nunc Judex, simul manum pectori immisit, & sanguine è vulnere desumpto eundem in vultum ægri jaciens dixit: erubescere, inquit, vel sic, & tesseram damnationis cape. Sub hæc æger in desperationem abiit. At erexit miserum Frater, & ut noxis expiatis ad amorem Spiritum S. se verteret, suavit. 3tia. igitur nocte apparuit illi Spiritus Sanctus, in persona pleni authoritate viri placidi (qualem humero insidens columba probabat; qualem S. Bernard. Serm. 1. in Pentecost. describit, dulcissimum quiddam in Deo est Spiritus Sanctus, benignitas Dei & idem ipse Deus.) scelerum veniam & mortem felicem denuntiavit. P. Engelgra. die 1. Pentec.

413. **SS. Trinitatis professio libera- rat à periculo.** Tradit Raderus tempore Mauricii Cæsaris Constantinopoli, magus quidam bonum quendam puerum conduxit, ut illum pessima arte imbueret, & diabolo dedicaret: horum nescius puer servit illi, & ecce quadam die ante occasum conscendit equum, similiter puerum alterum equum conscendere iussit, ignotis itaque viis pervenerunt ad quoddam palatium, in illo humaniter excepti. Domino pueri curulis proposita ad sedendum, puer ad obsequia Domini stabat, de quo interrogavit dæmon, hic autem quis est, respondit, fore illum servum interrogantis. At nequaquam inquit puer, famulus sum Dei omnipotentis Patris & filii & Spiritus S. his à puero dictis omnia evanuerunt, magus quoque ille periit, puer equo conscenso rediit. Hic deinde cuidam magno elemosynario servit, cum quo dum esset in templo imago Christi ad puerum convertebatur, avertebatur autem ab illo pueri Domino, qui dum fieret, causamque illius aversionis inquireret, audiit ex imagine vocem. Tu quidem multa bona operatus es, sed puer iste plus mihi præstitit.

S. Thom. Aquinas p. 1. q. 31. Multa Gentiles inveniuntur à gentilibus Philosophis dicta de aliqui Trinitate Personarum &c. Et quis unquam quid sensum in animum induceret usque eo Platonis ejus ferint de que sequacium ingenium evolasse, ut illa SS. Trinitas S. Joannis verba. In principio erat Verbum, & Verbum erat apud Deum & Deus erat Verbum (in quibus verbis distinctio Trinitatis traditur, ut dicit S. Thomas citat.) suis in libris exarata posteris reliquerint, nisi D. Augustini l. 7. Confes. c. 9. confirmaret auctoritas, qui hæc se in illis legisse asseverat usque ad illa verba & tenebra eam non comprehenderunt. Mercurius Trismegistus in libro, qui dicitur Pimander, hanc sententiam protulit Dia. 4. Monas genuit Monadem, & in se suum reflexit ardorem. Hinc P. Kircherus solide deducit. J. 5. interpretationis obelisci Pampliani, ubi agit de hieroglyphicis Ægyptiacis Mercurium, ideo quod Deum trinum assereret dictum Trismegistum seu ter maximum.

SS. Trinitatis imago elucet in sole & Similitudo, speculo; dum speculum soli opponitur, apparet in illo sol, si speculum deflectatur in Trinitatis parietem, itidem in illo exprimitur sol. Primus sol, qui apparet in cælo, lucem habet à se ipso, 2dus in speculo à primo, tertius à primo & 2do, & hi tres soles unum sunt. D. Cyrillus in sole Patrem generantem, in radio Filium genitum, in calore Spiritum S. ab utroque procedentem cognoscit, à Grammaticis etiam similitudo petitur. Ego, Tu, ille, unus idemque homo diversa ratione esse potest. S. August. l. 11. de Civit. c. 28. sicut Deus Pater, Deus Filius, Deus Spiritus S. non tres Dei sed unus Deus habens tres personas, ita & anima, est intellectus, & anima voluntas, & anima memoria, non tres animæ tres habent dignitates seu facultates. D. Ambros. Ser. de dignitate Nat. human. anima quamdam SS. Trinitatis habet imaginem, quia sicut Deus est, vivit, & sapit, ita anima &c.

Attamen D. Thom. p. 1. q. 32. Impossibile est, ait, per rationem naturalem tatis mysterii ad cognitionem Trinitatis pervenire. S. Amsterium brof. l. 1. de fide. Mihi impossibile est humano generationis Divinæ scire secretum, mens naturali deficit, vox silet. S. August. Ser. 1. SS. Trin. intellectu nescio & liberè me nescire profiteor, in hoc incomprehensibilis Christianus sum, quia unum Deum in Tri-nitate profiteor. S. Bernard. Ser. 76. in Cant. fidenter dixerim æternam beatamque Trinitatem, quam non intelligo, credo & fide teneo, quod non capio mente.

Ludovicus de Angelis l. 6. de vita & laud. S. Aug. c. 5. de corde S. Augustini SS. Trinitatis refert, singulis quoque annis in festo SS. Trinitatis.

Trinitatis, cum missa canitur & cor super altare ponitur, mox omnibus intuitibus se cor movere incipit quasi piscis in aqua, & sic inolevit ex institutis Romanorum Pontificum, quod semper in festo ejus canitur præfatio de SS. Trinitate, De eodem corde Jordanus de Saxon Ser. 249. Cor istius Doctoris inclyti uno crystallo inclusum quoties SS. Trinitas coram eo nominabatur, vel liber ejus de Trinitate expandebatur, cor ipsum quasi vitaliter & intellectualiter exultabat, cujus simile de nullo alio Sancto dicitur. Addit Romæus nunquam in Ecclesiam, ubi cor S. P. N. Augustini erat, ingressum fuisse hominem hæreticum, vel enim in his moriebatur vel in limine cadebat &c. Moveatur in adorationem, laudem SS. Trinitatis cor nostrum, dum dicimus, Gloria Patri &c. brevis oratio sed quæ compendio breviori contineat, quidquid cælo terrisque sacrum, adorabile Divinum. P. Gonçalvus Sylveira Martyr illustris compertus est uno die salutasse decies millies SS. Trinitatem, S. Ægidius audito nomine SS. Trinitatis in extasim rapiebatur. Sæpius per affectus fidei, spei, charitatis &c. SS. Trinitatem nobis præsentem sistamus. Nec est, quod hæc mysterii profunditas aut immensa illa Majestas deterreat S. Cyril. Hierosol. Cath. 6. Nunquid quia totum fluvium ebibere nequeo, id, quod mihi commodum est, sub mensura non hauriam? alii varia Rosaria in honorem SS. Trinitatis composuerunt uti in majoribus globulis Pater & Ave. in minoribus Sanctus Sanctus Sanctus Dominus Deus Sabaoth omnis terra gloria ejus. &c. 2dus modus Benedicamus Patrem & Filium cum S. Spiritu, laudemus & superexaltemus eum in sæcula. In minoribus Gloria Patri. &c. S. Augustini erat affectus. O beata Trinitas in omnibus, per omnia, & ubique meminerim tui, intelligam Te, diligam Te, &c. Plura P. Engelgr. in Festo SS. Trinit.

Vladislai Skoraszewski Vexilif. Posna, devotioni ad SS. Trin. animitus addictus liberorum suorum teneras centies inflectebat, fronte terram tangere quotidie mane & vespere urgebat in honorem Dei unius in Trinitate, ipse uti vivebat assidue devotioni deditus actibusque amoris Dei, ita sanctè obiit, cum Te Deum laudamus recitasset P. Kowalicki in Conc. de SS. Trinitate.

P. Caspar Barzeus disputabat sic cum quodam Aristotelico, quem juxta Peripatetica dogmata sic pressit, ut non solum agnosceret contra naturam non fore Deum Trinum esse, sed fassus esset esse. Percontatus Caspar: Deone sit bonum necne se in-

telligere? Respondit juxta Aristotelem, in hoc esse Dei felicitatem. Atqui Caspar replicat, intellectus imago est aliqua, quam mentis vocamus verbum? fassus est; atque illud perfectius, pro intelligentis perfectione. Omnino ait perfectius. Ergo in Deo, Caspar premit, qui intelligens, immensus est, intellectus immensus erit. Immensa respondet, Intellectus ergo, imago & verbum erit infinitum. Concessit Dialecticè sequi. Ergo illud verbum Deus erit: Deus enim est, quidquid infinitum est; Namque quod in homine mentis verbum accidens sit, propter angustam & imbecilem intelligendi vim; in Deo propter infinitam intelligendi facultatem, substantia erit æqualis Patri, se ipsum comprehendenti funditus & exactè. Avarè de Creatore cogitamus, si producendi vim, quæ creatis perfectio est, ipsi negaremus, ita ex generantis & geniti discretionem, Caspar duas demonstravit Personas. Inde hominem necessario de lapsu fulciit. Ubinam Pater sine claritate erit? Ubi conspectio pulcherrimæ rei sine affectu? Ubi Filius optimus, à Patre optimo non amatus? Igitur amor in Deo est & quia non accidens sed subsistens, Deus utique, Convictus tandem Serapionis ratione concessit, non contra rationem, solum supra esse Trinitatis venerationem, P. Nierember. Par. 1. l. 1. Theopolitia c. 4.

A. D. 1508. Ingenti terræ motu Puteolos, & una Sibyllæ Cumeæ antrum eversum fuisse, tradit post Blasium Vigenium Joannes Boucher; in hujus verò ruinis reperta fuit ipsius, ut creditur, Sibyllæ imago aenea, cubo insitens, Dexterâ coronam ex triplici spirâ in se per 13, flexus redeunte, contextam, tenebat sinistra librum apertum cum hac inscriptione: Impossibile possibile. Quæ certè sanctissimæ Trinitatis majestatem, ceteraque attributa pulcherrimè adumbrant. P. D'oltreman in amore Inscr. l. 3. c. 1. §. 1.

A. D. 1307. S. Clara de monte Falco in Umbria vitam finivit, in cujus corde inventæ fuerunt tres spherulæ, pondere, mole sibi æquales in triangulum dispositæ; & unaquæque illarum tantum ponderis habuit, quantum omnes, in quo figura representabatur Sanctissimæ Trinitatis; adeo fuerunt illæ spherulæ duræ, ut nullo instrumento comminui possent. P. Kwiatkiewicz in Annal.

A. D. 1557. Abest Göt leucas ad se. Nova continentionem 80. Basainum arx Lusitano. lonia SS. rum. huic 12mo ferè milliario vicina Jana. Trinitatis Distabat hinc 3tio milliari sylvâ, in qua deturbato templum ad ripam fluvii materia & arte ad triplici mirandum, nempe totum, sculptis e maridolo. moribus constructum, ad canonem Archi-recto-

tectiones. Prostrabat ibi simulacrum triceps, cui fuerat dicatum; fiebant eò ingentes ex Canara, Cambaja &c. concursus populi, ad exsolvenda vota, quorum lautè provenitu Brachmanum patella ungebatur. Mòdum P. Gonzalus Rodriguez S. J. invenit, quo gentem impiam suo inde nido exturbaret; Pecuniâ regi sibi à Proroge attributa sylvam emit, & jacentiâ circa plana culturæ neglectu obsoleta. Ergo illuc parvam initio ducit coloniam Neophytorum, suam cuiquæ assignat agri partem colendam, Annus abierat, & quingentos jam ager censabat Colonos; qui aucto in dies numero, brevi ad tria millia perigerunt, omnes Indi pauperes, laboriosi, otiosum ibi passus nullum. Providerat quoque ad spirituale culturam necessaria, stata assignavit tempora, quibus seorsivè pueri, seorsim famina, seorsim viri convenirent, Christiana quoque doctrina instruerentur. Jam templum, de quo indicatum, planè in solitudinem redactum, arcebat inde Christianorum recentium fervida pietas, tandem templum Pater suæ pacificè relictum potestati simulacro purgavit, & laxatis illius spatiis Deo uni & trino consecravit, pagumque insignivit Trinitatis nomenclatione. Hæc facilitate Rodriguez eremum vastam, in frequentiam Christianorum mutavit, quos expolivit omni genere virtutum, stupentibus etiam Ethnicis, quos ad videndum trahere novitas. Fuit aliud religiæ induitrix inventum, pagos Bazannæ & Tanæ obibat mercaturæ specie, emebatque infantes, quos illa barbaries fas putat vendere, sive educationis fastidio, sive egestate mota Mauris aliis vendendos. Ætas pretium illis ponit; non itabit plures in cunis vagiens, quam hic apud nos hædus aniculus, hos multos Rodriguez emit, emit quoque vili pretio multos membris & morbis captos, eò libentius, quòd citius in meliorem vitam transire sperabantur, sebatque non raro, ut salutari lavacro in beatam transirent immortalitatem, P. Bartol. Par. 2. Asiaticæ Histories.

§. V.

De Deo tanquam fine ultimo.

416. Postquam de Deo ter optimo maximo, ejusque attributis, de admiranda in creatione universi omnipotentia, de benignissima ejusdem circa res omnes creatas, quas continuo conservat, fovet, providentia, de Personis Sanctissimæ Trinitatis egerimus, ejusque infinitam bonitatem, dignitatem agnovimus, hoc summum, omne immensum infinitum bonum nos trahat necesse est, A. P. Kwiatkowski, S. J. Collectanea Ascetica.

ad illud tanquam ad ultimum finem tendendum nobis est, Christi, Beatissimæ, Sanctorumque insistenti vestigiis, per actus bonorum operum, tam Theologicarum quam moralium virtutum, omnibus viribus & potentiis nostris. Creati sumus, ut Dominum Deum nostrum laudemus glorificemus, timeamus, amemus, & tandem ipsi serviendo illi salvi simus. Proverb. 16. 4.

Omnia propter semetipsum operatus est Dominus, sed specialiter creaturam rationalem. Dum ejus gratiâ ratione præditi sumus, summi boni nostri continuo memoriâ recordemur, de illo intellectu cogitemus, voluntate illud ardentissimè amemus; omni amore, honore, reverentiâ dignissimum, pro gloria illius omnia operemur juxta doctrinam Apostoli 1. Cor. 10. 31. Sive ergo manducatis, sive bibitis, sive aliud quid facitis: omnia in gloriam Dei facite. Ad Creatorem tendamus, nam in creaturis plenam, perfectam requiem animabus nostris non inveniemus, uti expertus inter alios Rolandus decus Academiæ Bononiensis, postea Ordinis Prædicatorum; hic in illustri domo, in divitiis, deliciis educatus, cum bonis mundi fruere, vacaret omnimodis oblectamenti, ac vellet quapiam die plenè satiare appetitum deliciis, totum matutinum tempus impendit audiendis musicis instrumentis, meridianum convivio, vespertinum ludis variis, tandem defatigatus, nec satius illis mundi gaudiis, sensit se melancholia oppleri, variarum cogitationum agitari æstu; inter alias; hæc si post consumptam in deliciis diem adeo tristis inveniretur, qualem in mundo contentationem cordis sperare posset. Ah cor meum, inquit, non est creatum ad gaudia terræ, sed ad gaudia cæli: quare vix finita inter varias cogitationes nocte, manè confestim proripuit se, nec plenè ornatus, ad conventum Patrum Prædicatorum ecurrit, Capitularium intravit, & nemine salutato, ad pedes sese Superioris B. Reginaldi prostravit, ardentissimè susceptionem ad Religionem expetiit; ille quoque ex instinctu divino ferventibus illius annuens precibus, nec ex peccato (donec adferretur) novo religionis habitu, sibi metipsi proprium detractum, illi imposuit scapulare: quo tempore contigit celebre miraculum, nam campana parva Capitularii, vix in Conventu ipso exaudiri solita, tantum sonum edidit, ut per totam Bononiensem urbem audiretur, quo sono excitata magna populi multitudo curiositate ducta ad Conventum accurrit, attentaque miraculo, avidè spectavit Doctorem, qui modò primum immerfus erat deliciis, & tam subito emerfit, & religiosum suscepit institutum; multi quoque exemplo illius tracti, Religioni prædictæ nomen de-

Deus plena contenta-
tio cordis.

dere. P. Carol. Rosignol. in veritatibus æter. Doctrina 1. Deo sincerè, fideliter serviendum: quantumcunque servierimus, *servi inutiles sumus* Lucæ. 17.

Non laudes servus speciales ille meretur
Qui facit hoc, ad quod lege tenetur opus,
O! Deus ecce ego sum, sum servus inutilis ille,
Qui nec id, ad quod me lex tua stringit, ago.

417. Si servi mundi nutum Dominorum suorum observant, in actionibus suis illos re-
ces magna mercedem, ad illos in necessitatibus refugunt, quanto magis servi Dei per omnes actiones suas & obsequia collimare debent ad illum, à quo protectionem & mercedem infallibilem, modò fideliter serviant, expectare debent, imò ipse illorum merces magna nimis sicut Abrahami, cui Gen. 15. 1. dictum: *Noli timere Abram, ego protector tuus sum, & merces tua magna nimis. Ego protector tuus* Hebraicè *Ego clypeus tuus*, ego scutum tuum, Sic protexit Deus Davidem Psal. 5. 13. *Domine ut scuto bona voluntatis tua coronasti nos.* Notum est apud Alciatum Emblemata militis, qui scutum, quo omnium hostium tela receperat, cymbam fecit, qua fluvium pedibus impermeabilem trajecit, indeque clypeum osculatus. *Hic dixit, verus & solus amicus fuit. Cum premeretve solo, cum premeretve solo.*

Et merces tua magna nimis. q. d. Quia tam piè & fortiter egisti, o Abraham! & quia respuisti mercedem vilem Regis Sodomorum c. 14. 22. hac de causa ego tuæ fidei, patientiæ, fortitudini, obedientiæ &c. Mercedem rependam magnam nimis, quæ tuos labores longe exsuperet. S. Chrysost. Ambros. Cajet. Nota hic mercedis nomen contra hæreticos, ubi enim est merces, ibi est meritum bonorum operum, quod hanc mercedem meretur. Merces hæc imò est temporaria, puta, multitudo & amplitudo familiarum. 2do. est spiritualis & æterna q. d. Ego o Abraham ero merces tua objectiva &c. Idem canit David Psal. 15. *Dominus pars hereditatis meæ* Psal. 72. *Quid mihi est in celo, &c.* Et S. Thomas Aquinas, cum Neapoli orans audiret à Christo Crucifixo. *Bene scripsisti de me Thoma, quia ergo eris merces tua?* Respondit. *Non alia, quam tu Domine.* Mentuntur ergo impii, qui dicunt Malach. 3. 14. *Vanus est, qui servit Deo.* Ex Cornel. in Gen. c. 15. 1. Duobus Dominis non serviendum, sed uni Deo, Matth. 6.

Facta tribus Dominis communis Roma peribat.
Sic amor in scisso corde perire solet.

Cor hominis regnum, Dominis servire duobus,

Idque statu salvo ac integritate nequit:
Integra sic navis contemnit tuta procellas;
Quæ tamen in pelagi vortice scissa perit.

1. Petri 5. v. 7. *Omni sollicitudinem in Deo vestram proficientes in eum, quoniam ipsi cura omnis sollicitudo est de vobis.* Psal. 54. v. 23. *Facta super Dolorem curam tuam, & ipse te enutriet: & non dabit in aeternum fluctuationem justo.* ad quem locum Theodoretus ait, Gubernatorem habeas Deum & res tuæ ab illius providentia pendeant, nam hoc modo inconcussus manebis & immutabilis, quod apta similitudine D. Chrysost. Hom. 79. super. c. 21. Math. confirmat, etenim si eos, qui sua despiciunt & nostræ curæ se committunt, omni cura liberamus, quanto magis Deus, &c. Incessanter Deus conservat nos, incessanter laudandus. Diane seu veneris stella manè coruscans vocatur Phosphorus, vespere solem consequens, vespertus. unde lemma: vespere & manè, vel. Eoi, occiduique comes. Huic stellæ similes Deum semper laudantes. Psal. 118. *Vespere, & mane, & meridie narrabo & annuntiabo: & exaudiet vocem meam.* D. Augustin: in hunc locum, *vespere Dominus in cruce, mane in resurrectione, meridie in ascensione.* Et narrabo vespere patientiam morientis, annuntiabo mane vitam resurgentis, orabo, ut exaudias meridie sedens ad dexteram Patris. Ex mundo Symb. de. Plan. C. XI. Psal. 26. 3. *Si consistent adversum me castra, non timebit cor meum.* S. August. in hunc locum, *Protegitur Imperator sentatis, & non timer, protegitur à mortalibus mortalis & securus est, protegitur mortalis ab immortalibus, & trepidabit?* Ex mundo Sym. p. 403.

Ad Dei providentiam recurendum, in illa optimum reclinatorium.

Psal. 26. 10. Quoniam Pater meus & Mater mea dereliquerunt Davidem. 1. quando Samuel venit in Bethel in Domum Parentum Davidis, illi alios ad ungendum in Regem exponebant eo neglecto. 2. Dereliquerunt, dum deserunt esse in vita. 3. Dum enim Saul persequeretur. *Assumpsit me, Arabs vertit hospitio excepit me, Petavius me desolatum, & ab omnibus desertum Dei excepit sinus.* Nota hic, Sæpe Deus pueros expositos mirabiliter suscepit & enutrivit, Sic disponente Deo Moyses enutritus à filia Pharaonis. Ælian. Varier. Hist. Pulcherriam Thebanorum legem recitat, qua eis erat cautum, ne quem puerum exponerent, sed si illis alendis essent impares, statim à materno partu ad Magistratum cum ipsis fasciis

418. Ad Dei Providentiam recurendum.

fasciis afferrent, qui acceptum alicui traderet levi pretio, ut bona fide infantem aleret, atque adultum, servi & servæ loco haberet. *Pater meus & Mater mea* Tropologicè potest sumi, id est, diabolus & malitia ejus. ita Origen. quemadmodum Paulus per Evangelium Galatas genuit, sic & malos per malitiam diabolus generat. 2. Pater & Mater, diabolus & impiorum societas. Ita S. August. Beda. Hugo. 3. Pater & Mater Adam & Eva inducendo peccatum Originale. ita Dionys. 4. Pater & Mater mundus & caro. Ita Thomas Angl. S. Bernard. Assumpsit nos Deus. 1. naturam nostram assumendo. Ita Dionys. 2. in curam & protectionem uti Ismaelem. Psal. 88. 14. Dominus est assumptio S. Hieron. legit protectio nostra.

Cum Athelstanus Rex Angliæ, amisso gladio in certamine ab hostibus penè cingeretur. S. Odo porrectis in celum manibus vidit gladium cæleste munus regiæ vaginæ illapsum divinitus, quo factum est, ut è tanto periculo eriperetur, sicut tradit Eduardus Maibew in Natal. SS. Congr. Angl. Ord. S. Bened. P. Le Blanc. in Psal. 88. 35. Daniel, 3. dicebat Nabuchodonosor de illo Angelo, qui in igne Babylonico associavit se tribus pueris. v. 92. *Et species quartæ similis Filio Dei.* Ubi agnovit, ubi vidit Filium Dei? Respondet D. Hyppolytus Mart. tom. 3. Biblio. Quomodo barbarus cognovit speciem qti similem esse Filio Dei? Nempe, quia non hominis sed Dei erat tribulatus juvare in tali rerum desperatione. Dicebat ille: Hominem non habeo. Sed tu habes Hominem Deum. 1. Cor. 15. 28. *Qui subiecit sibi omnia, ut sit Deus omnia in omnibus.* Cornel. à Lap. hic, ut scilicet Deus sit omnium potentatem habens, vel ostendens; velut Deus in electis sit omnia, id est, vice rerum omnium, scilicet, ut sit ipse nostra vita, salus, virtus, copia, gloria, honor, pax, omnia bona & finis ac faciatis omnium desideriorum nostrorum; ita Anselm. Sic in omnibus, tunc per omnia, dominabitur Deus. Omnia que sibi & suæ gratiæ subijciat. Apposuit S. Hieronym. Epist. ad Amand. *Quod, inquit, Apostolus ait, ut Deus omnia in omnibus, hoc sensu accipiendum est. Dominus atque salvator noster nunc omnia non est in omnibus, sed pars in singulis v. g. in Salomone sapientia, in Davide bonitas; in Job patientia; in Daniele cognitio futurorum; in Petro fides; in Phinees & Paulo Zelus; in Joanne virginitas, in cæteris cætera. Cum autem rerum omnium finis adveniret, tunc omnia in omnibus erit: ut singuli Sanctorum omnes virtutes habeant, ut sit Christus totus in cunctis.* Porro qua ratione & modo Deus sit futurus, omnia in omnibus Beatis, rectè declaratur per similitudinem.

R. P. Kriakowski, S. J. Collectanea Ascetica.

litudines. Prima est, sicut aliquot Guttæ aquæ infusæ dolio vini potentissimi illicò à vino absorbentur, & incorporantur, ita & Beati omnes per visionem & amorem in Deo quasi se perdunt, ut à Deo quasi summo bono, summè amato absorberi, & incorporari videantur.

2da. est lucis solaris, sicut enim lux solis totum occupat aerem, ut aer non jam aer sed lux esse videatur; ita & Deus lumine gloriæ ita replebit Beatos, ut non tam homines, quàm Idii quidam esse videantur. 3tia. est ferri accens, ac igniti &c. 4. Sicut ingens vas saccari vel mellis infusum in modicam pulvem illam non tantum melleam, sed quasi mel, & saccarum efficit; ita Deus sua dulcedine adeò dulcorat & inebriat beatos, ut videantur esse ipsa dulcedo, Deus enim est pelagus dulcedinis.

Appositum dat exemplum Dorotheus 419. Doctr. 6. sicut, inquit, in circulo lineæ, à Deo est circumferentia ductæ ad centrum, quo magis accedunt ad centrum, eo magis accedunt dilectionis ad se invicem, quò verò magis recedunt & elongantur à centro, eo magis recedunt à se invicem. Ita pariter, quò quis magis accedit ad amorem Dei & Christi, eo magis accedit ad amorem proximi & è converso: Deus enim est centrum mundi quæ ac cordis, & amoris nostri, in Deo ergo omnis proximorum amor unitur. Sicut ad centrum universi omnia gravia per rectas lineas tendunt, ita nobis tanquam ad centrum & finem nostrum, per rectas bonæ intentionis, ac bonorum operum lineas tendendum est. Dum Samson quasi suis viribus gloriam attribueret, Judicum 15. 16. *In maxilla asini, in mandibula pulli asinarum delevi eos, & percussi viros, mox ea correptus est siti, ut diceret. v. 18. &c. Si morior, correxitque stylum. Tu dedisti in manu servi tui salutem hanc maximam atque victoriam & miraculosè à Deo potatus est.* 1. Paralip 29. v. 11. David dicit: *Tua est Domine magnificencia, & potentia, & gloria atque victoria: & tibi laus: Cuncta enim, qua in celo sunt, & in terra sua sunt: tuum Domine regnum, & tu es super omnes principes.* v. 12. *Tua divitia & tua est gloria.* Ad Gal. 6. v. 3. *Si quis existimat se aliquid esse, cum nihil sit, ipse se seducit.* P. Drexel. in Tob. par. 2. c. 2.

Exodi. 15. 2. dicit Moyses. *Fortitudo mea & laus mea Dominus, est factus est mihi in salutem: iste Deus meus, & glorificabo eum: Deus patris mei, & exaltabo eum: (Deus fortitudo mea) non formalis sed causalis, id est, fortificans me, est Dominus Moraliter nota. Deum assidue laudare debemus.* P p a tum

tum lingua, tum mente, tum moribus; adeoque vita nostra non aliud esse debet quam continua Dei laus. 1mo. quia Deus est immensa & infinita maiestas, pulchritudo &c. 2. Quia innumera beneficia in nos contulit, & in dies confert. 3. Quia omnes creaturæ irrationales, sua pulchritudine, ordine & numero testantur Creatoris suigloriam, hominesque ad eum cognoscendum & laudandum inflammant. Coeli enarrant gloriam Dei &c. 4to. quia hoc est opus piorum, estque nobilissimum.

Nota. Magis vitâ pia, quam voce, puta charitate, humilitate, puritate, confessione suæ infirmitatis &c. laudatur Deus. S. August. in Psal. 34. v. 28. *Suggero, ait, remedium, unde tota die laudes Deum, si vis, Quidquid egeris, bene age, & laudasti Deum.* Hæc est ergo lætitia & perfectio Christiani, in omnibus tam adversis, quam prosperis. (*Et exultabo eum*) eum altissimum palam confitebor, & quantum potero, prædico. Nota. Deus est altissimus, imo. altitudine substantiæ, quia omnes essentias rerum in immensum transcendit, easque omnes eminenter in se continet. 2do. altitudine scientiæ: hæc enim in Deo est incomprehensibilis Rom. 11. v. 33. O altitudo divitiarum sapientiæ & scientiæ Dei &c. 3. altitudine potestatis: Quia omnia, quæcunque voluit, fecit in coelo & in terra. 4to. altitudine maiestatis, & dominationis. 5. altitudine habitationis, quia habitat in coelo empyreo, quasi throno gloriæ suæ, ubi eum celebrant omnes Angeli & Beati. P. Cornel. à Lap. hic.

420. Dei memoria in verbis, scriptis actiones habenda. 1. Esdræ. 1. 2. *Hæc dicit Cyrus Rex Persarum: Omnia regna terræ dedis mihi Dominus Deus Celi, & ipse præcepit mihi, ut ædificarem ei domum in Jerusalem, quæ est in Judæa v. 3. Quis est de vobis in universo populo ejus? Sit Deus illius cum ipso.* R. P. Paulus Oliva de Cyro Rege c. 24. Suas Cyrus leges à Dei nomine auspicatur, nec eum pudet, in tabulis, edictisque Regiis meminisse Numinis, quamvis se illi nondum plenè subiecisset. Quam nos damnandi essemus, si & Deum coleremus, & nos divini nominis puderet &c. Mihi Cyrus videtur præluisse Bernardo, nam ut ei illæ non poterant sapere paginæ, quæ Jesum non sonarent, ita cuivis Cyrus periodo Dei nomen innectit &c. Adeste equites, qui Dei mentionem nobilitatis vestræ dehoneſtamentum esse dicitis &c. 1. Reg. 17. 45. *Dixit autem David ad Philistæum: Tu ad me venis cum gladio & hasta: ego autem venio ad te, in nomine Domini exercituum.* Non ampullas projicit, quas alius in stagna &

Maria inflasset, ut vim suam, suumque robur Goliz approbaret; Dei se nomine lorica vitæ, non pudet, heu non pudet militem, suppressâ à se rerum gestarum gloria, unum Dei nomen ostentare. Sacerdotes verò jactare passim, & genus & proavos. Sæpe à Deo nos leviora absterrent, non item à mundo Exod. 4. 3. *Versa est in colubrum (Virga) ita ut fugeret Moyses.* R. P. Oliva Dissert. Dom. Palm. A Deo Moyses abscedit? non abscedit, sed aufugit. Et quare fugit vates à Numine? serpens ereplerat. Et quot dracones, colubrosque Moyses in deserto perpexerat? Exod. 7. 10. *Tulitque Aaron virgam coram Pharaone & servis ejus, quæ versa est in colubrum.* Nemo expalluit, nemo suam stationem deseruit. Nimirum nihil ita ludicrum est, quo numen negligi non possit, etiam à Prophetis. Nihil ergo ita expavescendum, quo à Regibus abstrahi, abducique valeamus. Et quamvis Moyses innocenter à cæcitate proripuit, de nobis id & scribi & credi æquissimè potest. Doleo inter trophæa, triumphosque Davidis unum tantum jacere Philistæum obruncatum pro Arca, & prostare Philistæorum cæsa corpora 200. pro Michol. Et quidem, cum in Goliath rotabat fundam, temeritatis arguebatur, cum verò progredere in hostium centurias, nemo musitavit, bellabat enim non pro Arca sed pro puella. 3. Reg. 10. 1. *Sed & Regina Saba, audita fama Salomonis in Nomine Domini, venit tentare eum in agnigmatibus.* v. 2. *Et ingressa in Jerusalem multo cum comitatu & divitiis &c.* Sapientiæ quanta sitis infemina, quæ aurum dederit, ut hauriat oracula. Adit ad Jesum Nicodemus, quem sapienter non dubitabat Salomone. De Salomonis Philosophia Saba subdubitabat, de Christi Theologia Nicodemus non ambigit. Joan. 3. 2. *Scimus, quia à Deo venisti Magister.* Quo ergo apparatu, quibus muneribus, quo comitatu fores intravit? Laternæ atratus fuligine ædes intravit, ut nimirum à Diogene homo, ita à Nicodemo Deus laternâ exquiratur. En ut ad Regis sapientiam aurigentur palam Regiæ. Notu verò Dei sapientiâ à Principibus exquiratur. Tanta est Numinis vilitas, tantus contemptus rerum illarum, quæ Deum concernunt. 1. Regum. 23. 1. *Ecce Philistiim oppugnant Ceilam & diripiunt areas. v. 5. Abiit ergo David, & viri ejus in Ceilam, & pugnatis adversum Philistæos.* Quod armamentaria, ærariæque exhauriuntur, ut oppidulum recuperetur; si verò fidei hostes propellendi sint, vox una omnium, Rogo, habet me excusatum. Si Dominus opus habet aſello, nemo illum mittit, nisi ab Apostolis moneatur Lucæ 14. 18. Si verò quadrigis ambitio vehi optet, præstò sunt solis jugales,

1. Joan.

421. 1. Joan. 4. v. 8. *Qui non diligit, non Deus charitatis est: quoniam Deus charitas est.* veritas est su præcedente dixit S. Joannes. *Omnis qui diligit, ex Deo natus est, & cognoscit Deum.* Nunc id ipsum probat à contrario, quodd, qui non diligit, non novit Deum, cujus rationem subdit *Quoniam Deus charitas est, q. d. Qui non diligit Deum & proximum, etiam si speculativè noscat Deum, practicè tamen, id est, experimentaliter & sapidè non novit Deum.* Sicut mellis saporem & dulcedinem nemo novit per experientiam & saporem, nisi qui gustat & sapit: sicut enim sapor sapiendo, ita amor amando practicè cognoscitur, gustatur, & sapitur. *Quoniam Deus charitas est* tum formalis & increata, eaque vel essentialis vel notionalis, tum causalis, idque per omnia genera causarum. In Deo enim, Deique essentia ob summam perfectionem & simplicitatem nulla sunt accidentia, sed quæ in nobis sunt accidentia, in Deo idem sunt cum essentia. uti sapientia, bonitas, amor, potentia, sunt ipsa essentia divina: sicut contra Gilbertum definit Concilium Remense. Porro est Deus charitas tum in abstracto, tum in concreto, quia tum est summa dilectio, tum summè diligens, ideoque vicissim à nobis summè diligendus & reſamandus, ad illum tanquam ad finem nostrum ultimum per actus dilectionis practicæ omnia operando, ex amore illius collimandum. q. d. Deus est charitas, quia summè nos dilexit, cujus charitatis evidentissimum dedit indicium, cum pro nobis salvandis misit Unigenitum suum Filium. Hoc propriè intendit S. Joannes, ita enim se explicat v. sequen. Rursum S. Chrysost. Serm. de fide, spe, & charitate docet nihil cum charitate posse comparari, cum ipsa sit Deus, qui est incomparabilis. Hinc Patres inferunt charitatem cæteras omnes virtutes imperare, & complecti, illas enim imperat & compeſcitur Deus. Plura Cornel. hic & 1. Cor. 13. 1.

1. Joan. 4. 9. *In hoc apperuit charitas Dei in nobis, quoniam Filium suum Unigenitum misit Deus in mundum, ut vivamus per eum.* Hic declarat S. Joannes, cur dixerit *Deus charitas est*, quia scilicet Deus immensam suam charitatem in nos declaravit mittendo Christum in carne pro salute nostra, ut hac ratione nos ad se redamandum, si multæ legem & modum redamandi quasi in viva idea & exemplari præſcriberet, ut in sequentibus explicat S. Joannes. Alludit ad illud Evangelii c. 3. 19. Sic Deus dilexit mundum &c. Ecce ait S. Augustinus, quomodo possemus eum diligere, nisi prior ille diligeret, si pigri eramus ad amandum, non simus ad redamandum.

v. 10. *In hoc est charitas: non quasi nos Diligens dilexerit Deus, sed quoniam ipse prior dilexit nos, & misit Filium suum propitiationem cum ille pro peccatis nostris.* Hic ergo eandem charitatem ponderat & exaggerat, quodd Deus xit nos. nullo obsequio nostro provocatus, imò multis à nobis offensis prior dilexit nos, ut ad se reductos salvaret. Vide hic quam elevata sunt viæ Dei à viis hominum, homines enim, si quis illos contemnat, vexet, vel levi injuria afficiat, averſantur, imò odio prosequuntur afficientem, ac par pari, imò majorem vindictam illi irrogare cogitant, at Deus ab hominibus contemptus, offensus &c. dilatat erga eos viscera charitatis, charitate cum eorum odio certat &c. Dei ergo propria est beneficentia & charitas in inimicos & hostes, ex hostibus & maximis peccatoribus efficit magnos Sanctos, uti ex Saulo fecit Paulum, ex peccatrice Magdalena speculum penitentiae & sanctitatis, ex latrone præconem suum in cruce. Id ipsum celebrat & admiratur Paulus 1. Timoth. 1. 15. Hanc Dei & Christi in se charitatem imitatus Paulus Judæos, licet juratos suos hostes omni modo Christo lucrifacere satagit, simili modo Magdalena, ut amorem amoris rependeret, sua omnia, seque ipsam devovit Christo, hanc Dei charitatem nobis quoque imitandam hic proponit S. Joannes, unde subdit v. 11. *Charissimi, si sic Deus dilexit nos: & nos debemus alterutrum diligere.* Nota. Si non est dubitantis nec conditionale, sed asseverantis. Simili modo ait Christus: *Si, id est, quia ego lavi pedes vestros &c.* Joan. 13. 14. Nota 2. Solerter ex illo Antecedente, *Si sic Deus dilexit nos*, non infert S. Joannes. Ergo & sic nos debemus Deum diligere: hoc enim est impossibile, ut scilicet Deum amemus, sicut ipse amavit nos, nec enim amorem Dei æquare vel ex minima parte possumus, sed infert & nos debemus alterutrum diligere, q. d. cum non possumus amoris divino par pari reddere, saltem diligamus invicem pro modulo nostro: quod enim proximo facimus, Deus sibi factum æstimat Matth. 25, 40. idque tum quia proximus est imago Dei, tum quia nullius nostrum indigens sibi substituit proximum, ut in eum egentem amorem nostrum erga Deum expromamus, amando & succurrendo ei propter Deum. Jussit igitur & sanxit hunc proximi amorem enixè Deus, quia homo homini est similior. Si ergo Deus adeo dissimilis dilexit tamen hominem, quanto magis homo hominem sibi congenerem & per omnia similem diligere debet, ita Oecumenius. Porro si Christus ita dilexit nos, ut pro nobis animam poneret, multo magis nos debemus pro proximorum salute animam ponere, Praxim unam hujusce

P p 3

jusce

jusce rei quotidie obviam assignat Abbas Pastor in vitis PP. l. 5. c. 17. n. 10. Non est, inquit, aliquid majus dilectione, etiam ut ponat quis animam suam pro proximo suo. Nam si quis audiens sermonem tristem certet & sustineat, ac non reconstruet, vel etiam si lasus in re aliqua patienter tulerit non retribuens contristanti, atque ladenti se eo modo, hujusmodi homo animam suam ponit pro proximo suo.

422. 1. Timoth. 2. 4. Qui (Salvator noster Deus ut supra) omnes homines vult sal-
do vult vni fieri, & ad agnitionem veritatis venire. Deus om-
nes salvos fieri.

Deus hoc velit, cum omnia, quaecunque vult, faciat, sequitur facturum esse Deum, ut omnes salventur. Rursum Deus multos vult damnare, non ergo eos, ac per consequens non ergo omnes salvare vult. Inter alios respondet P. Cornelius à Lap. hic. Dico ergo Deus vult, id est, sincerè cupit & ex animo desiderat omnes homines salvos fieri, ideoque omnibus dedit Christum Redemptorem, & per eum gratiam, Sacramenta & alia omnia media ad salutem necessaria suppeditavit, quantum est ex parte sua, ut si qui pereant, non Dei prædestinatione, & voluntate, sed sua culpa & malitia pereant, hæc ergo voluntas Dei non tantum est signi sed etiam beneplaciti, non tamen completa, consequens, & totaliter, sed incompleta, antecedens & tantum efficax ex parte Dei. Ubi nota ex Damasceno l. 2. de fide c. 29. Voluntas Dei una est, quæ scilicet antecedit omnem prævisionem bonorum vel malorum operum hominis, quæque tantum manet ex Deo & Dei in homines benevolentia, altera est consequens, quæ prævisis bonis vel malis operibus hominis vult eum completè & efficaciter salvare voluntate non consequente (hac enim impios, prævisa illorum impietate, damnare vult, non salvare) sed antecedente ante prævisionem scilicet formalis impenitentia, sive mortis alicujus in peccato, quantum est ex parte sua serio, & ex animo cupit, optat Deus omnium salutem, omnesque eo vocat & ad eam sufficientia dat media. Verum, ut hæc voluntas fiat completa & efficax, id est, ut efficaciter fortiaur effectum, salutem scilicet à Deo volitam, debet accedere conditio à Deo requisita ex parte hominis, ejus scilicet cooperatio, nimirum, ut homo mediis à Deo ad salutem præscriptis utatur, eamque per bona opera mereatur. Ita Damasc. 2. Fid. c. 29. Oecumen. Ambros. Hieron. imò & S. August. de Spiritu & litt. c. 33. Et hoc confirmat S. Petrus Epi. 2. c. 3. v. 9. Deus, inquit, patienter agit propter vos, nolens aliquos perire, sed

Prædestinatione Dei nemo perit.

Voluntas Dei beneplaciti duplex.

omnes ad penitentiam reverti. Et Ezech. c. 18. v. 23. Numquid voluntatis mea est mors impij, dicit Dominus, & non ut convertatur à viis suis, & vivat. Matth. 11. Venite ad me omnes &c. Non veni vocare justos sed peccatores. Hic enim est finis Incarnationis, & totius Oeconomiae Christi, ut scilicet omnes homines invitaret ad salutem, non superficialiter, non vocaliter, non simulate, sed serio & ex intimo animi sui desiderio, hac, inquam, de causa tantos labores &c. & ipsam crucis mortem subiit, ut si qui pereant, magno Christi dolore, ac contra ipsius voluntatem, suæque negligentia pereant, Ita suadet pietas & amor Christi, ut hæc & plura de redemptione ejus sentiamus. Unde pulchrè S. Ambros. Vult enim Deus omnes salvos fieri, sed si accedant ad eum: non enim sic vult, ut nolentes salventur, sed vult eos salvare, si & ipsi velint. Denique ut alios taceam, id disertè docet S. Clemens Romanus l. 2. Const. Apost. c. 58. quasi ab Apostolis acceptum & sententiam verissimam. Deum scilicet à mundi exordio voluisse omnes homines salvare, omnesque ad penitentiam & salutem vocasse per suos Prophetas, aliosque viros justos, & subdit. Nos ergo &c. ex ore D. N. J. Christi audivimus & perfectè scientes didicimus, quæ sit voluntas Dei bona placens & perfectæ, quæ nobis per Jesum Christum declarata, ut nullus ignoret. Dices. Quomodo ergo Matth. 20. 28. & alibi dicitur, quod Filius hominis venit dare animam suam non pro omnibus, sed pro multis. R. pro multis, id est, pro omnibus, omnes enim sunt multi, vult enim dicere, non ad paucos se extendere hoc beneficium Christi, sed ad multos, puta ad omnium hominum, qui sunt, fuerunt, & erunt, multitudinem. Ita sæpè alibi per multos intelliguntur omnes.

Circa illum adhuc textum suo loco 2. Petr. 3. 9. Patienter agit &c. ut supra, notat P. Cornelios. Hinc patet Deum velle omnium salutem & nolle alicujus damnationem, ac proinde neminem reprobare ante prævisa ejus demerita & mortem in peccato, quæ voluntas in Deo non tantum est signi, ut aliqui censuerunt, sed etiam beneplaciti, ut solidè probat Gabr. Vasquez. 1. p. q. 19. Disp. 83. c. 2. Prophetæ enim passim clamant, nolle, imò dolere, & irasci peccatoribus, quod se perditum eant. Hoc est, quod clamat Paulus, Deus vult omnes salvos fieri. 1. Tim. 2. 4. Et Christus: Non est voluntas, ait, ante Patrem vestrum, ut pereat unus ex pusillis istis. Matth. 18. 14. Facessat ergo impia Calvini vox in c. 9. ad Rom. v. 17. & 18. Deus impios destinavit creare, ut damnaret.

Au-

Audiat ipse S. Clementem. S. Ambros. & citantur textus eorundem supra positi. Hinc pariter liquet error eorum, qui censebant Christum non pro omnibus esse passum, sed tantum pro prædestinatis. Ita senserunt olim Prædestinatiani Arnobius, Faustus &c. & moderni nonnulli. verum contrarium docet S. Petrus hic, S. Paulus & passim tota Scriptura & Patres omnes. Hactenus de Deo prout finis noster ultimus, qui vult omnes salvos fieri, quod & nobis cum

gratia illius curandum est, qui creati sumus, ut Deum laudemus, amemus, timeamus, eique serviendo, tandem & ipsi gratia illius salvi fiamus. Fertur in nos Deus per tot gratias, beneficia, misericordias, feramur & nos in Deum per actus amoris, fidei, spei, timoris, reverentiæ, gratitudinis, aliarumque virtutum, sic curramus, ut finem nostrum assequamur, & in reliquo repositam coronam justitiæ.

CAPUT II.

De Christo Salvatore.

§. I.

De Incarnatione Christi.

423. Incarnationis mysterium quando contigit.

Anno Mundi 4051. Urbis condita 751. August. Imper. 42do eo processit divinus erga homines amor, ut Deum speciali titulo in terras deduxerit, ubi habitu inventus ut homo. Primum Deo hospitanti in tertis receptaculum uteris Virginis, omnibus mundi Palatiis, Gazophilaciis felicior, in quo absconditum fuit Incarnationis mysterium. Hæc præcipue prodigia notat in hoc mysterio P. Salianus 1mo. Quod corpus in utero Matris figuratum est ac animæ unitum uno eodemque temporis momento. 2. Quod Divinitas animæ & corpori seorsim juncta est, simulque pars utraque concursu materno unita. 3. Totum parentis alterius concursum Trinitas Sanctissima, & nominatim Spiritus S. immensa sua potestate supplevit. 4. Quod hæc conceptio sicut & partus Matris virginitatem non minuit sed sacrauit. 5. Quod in tantillo infante fuit plenus rationis usus, & sapientia, quanta postea in viro fuit. 6. Divina illa anima eodem instanti lumine gloriæ perfusa. 7. Quod tunc quoque eadem anima in gratiarum actionem effusa, pro tot, tantisque beneficiis sese in mortem Patri pro humano genere obtulit. Aditum tanto mysterio patefecit Archangelus Gabriel, qui olim idem pronuntiavit ante 536. annos Danieli. Fuit ille supremi ordinis Angelus: summum enim Angelum venire dignum fuerat, inquit Gregor. qui summum omnium nuntiabat: Contigit hæc Annuntiatio die 25. Martii. 9. mensibus ante Nativitatem. Ita S. Augustinus cum antiquis Martyrologiis. Item S. Gregorius in libro Sacramentorum &c. in eandem diem 25. Martii refertur Passio Christi & mors, uti multorum latè Doctorem

constat sententia, vulgatum ait V. Beda. l. de temporum traditione c. 25. 25. Martii contigisse quoque censetur victoria S. Michaelis Angeli de dracone, Adami creatio & lapsus, mors, & sepultura, cædes innocentis Abelis; immolatio Isaac ab Abrahamo, Israelitarum transitus per mare rubrum. Vide Acta Sanctorum collecta à Bolando. Henschem. Papembroch.

Describit S. Joannes in suo Evang. c. 1. 424. v. 14. Incarnationis mysterium. Et verbum Incarnationis caro factum est, & habitavit in nobis: & vidimus gloriam ejus, gloriam quasi Unigeniti à Patre plenam gratia & veritatis. Sic ad verbum habent rhes. Perficus, Syrus, Ægyptius, Ethiopicus. Arabicus verò. Et Verbum factum est corpus. Caro ergo hic est corpus humanum, indeque homo. Hinc Apollinaris hæresiarcha negabat Verbum assumpsisse animam humanam & mentem, ejus enim loco asseverabat, esse mentem Verbi divini, ipsamque ejus divinitatem. Ita refert S. August. hæc. 55. verum hæc est hæresis. Fides enim docet Verbum assumpsisse uti veram carnem humanam, sic & veram animam rationalem ac proinde habere duas naturas integras & impermixtas, scilicet divinam & humanam, ac consequenter habere duas voluntates, & duplicem mentem, divinam & humanam, ita, ut hæc duæ naturæ cum suis potentiis subsistant in una persona verbi, in qua persona facta est hæc unio, non autem in natura, ut contra Nestoriorum definit Concilium Ephesinum, & contra Eutychetem Concilium Chalcedonense. Ex hac autem unitate Personæ sequitur 1. ut Theologi docent, communicatio idiomatum utriusque naturæ, ut in Christo, quidquid competit humanitati, & homini, id ipsum dicatur & prædicetur de divinitate & Deo, ac viceversa v. g. verè dicimus, hunc hominem (Jesum) esse Deum, esse omnipotentem & creatorem, fuisse ab æterno, atque vice versa Deum sive Filium Dei verè passum.

passum, crucifixum, mortuum; quia scilicet una eademque persona divina est in Christo Deo & homine, qui hæc omnia subiit, licet secundum duas & diversas naturas: actiones enim & passiones sunt suppositorum sive personarum, in quacunque natura illæ subsistant.

Audi S. August. in Dial. 65. qui ad Oros. q. 4. *Verbum caro factum est, non carne mutatum, ut non desisteret esse, quod erat.* Assumpsit enim carnem, non se convertit in carnem. Carnem istam à parte totum hominem intelligimus, id est, carnem & animam rationalem &c. Sequitur 2do. quod Verbum factum est caro, non eo modo, quo aqua fit vinum, aut sicut cibus fit caro nostra, dum in eam convertitur: nec rursus eo modo, quo aurum fit statua, scilicet accedente ad auri materiam forma accidentaria statuae: sed simili modo, quo anima & caro iuncta fiunt unus homo. Ita S. Athanas. in Symbolo. Unus, inquit, non confusione substantiæ, sed unitate personæ: nam sicut anima rationalis & caro unus est homo; ita Deus & homo unus est Christus; sed homo unus est essentialiter; Christus vero unus est personaliter. Aut eo modo, quo homo accedente veste fit vestitus, scilicet ut Verbo accesserit nova substantia, quasi vestis: sed substantialis, non accidentalis: substantia enim carnis & naturæ vestivit se Filius Dei, eamque substantialiter in eadem hypostasi Verbi sibi copulavit, intinque univit. Caro ergo hic, uti & passim in Scriptura per Synecdochen Hebræis familiaris, significat totum hominem, q. d. Verbum factum est caro, id est, Filius Dei factus est homo, simili modo potuisset S. Joannes dicere: Verbum Dei factum est anima, id est, homo animatus & vivus, maluit tamen dicere: potius caro quam anima, ut ostenderet, quantum Dei benignitas, nostri amore, pro nobis sese exinaniverit, scilicet quod Deus factus sit caro vilissima & infima, ut nos ex carne per concupiscentiam & peccatum corruptissima fieremus quasi Dii, Filii Dei, ipsique Deo consanguinei. Ita S. Cyril, S. Chrysost. & alii.

425. Nunc singula verba ad incudem revoce-
Singula mus & penitus expendamus. Et hæc vocula
verba ver- necesse hanc sententiam præcedentibus, partim
sus illius Et historicè, partim causaliter. Historicè q. d.
Verbum illud divinum, cujus generationem
&c. ex- enarravi, quodque dixi fuisse apud Deum,
pendun- imò fuisse Deum ipsum, per quem omnia fa-
tur. cta & creata sunt, ideòque ipsum fuisse, esse
que vitam rerum omnium; hoc Verbum, in-
quam, in tempore à Deo statuto factum est
caro, dum in B. Virgine carnem nostram as-

sumpsit, & nono post mense ex ea natus est; ac Jesu nomen accepit, ut to & capiatur pro id, circa, ideo, hæc de causa q. d. verbum factum est caro, id est, Filius Dei factus est homo, hæc de causa, ut filios hominum ex sanguinibus & carne in peccato natos expiaret, & filios Dei efficeret, uti præcessit. S. Chrys. Factus est, inquit, Filius hominis dilectissimus Filius Dei, ut filios hominum faceret filios Dei. Verbum. Græcè *ὁ λόγος*, id est, illud verbum, scilicet æternum & divinum, de quo hucusque fuit sermo. Verbum, inquam, manens verbum, manens in sua deitate, hypostasi, maiestate & gloria divina factum est caro, id est, homo, hoc est, assumpsit & induit humanam naturam. Audi S. Cyrill. in Concil. Ephes. Nomen carnis intelligi debet totus homo, ut cum dicitur: Videbit omnis caro salutare Dei. Atque eodem quoque modo accipitur nonnunquam anima, ut, in 70. animabus descenderunt Patres in Ægyptum. Quoties ergo carnem factum esse verbum dicitur, hominem intelligamus ex anima ex corpore factum. Idem habet Concilium Tolet. 1stum. Caro, id est, homo. Opponit verbo carnem, quasi summo imum, beato miserum, & tamen ad talem carnem demittere se dignatum est verbum Dei nostri amore. Verbum ergo factum est caro, id est, homo, dum hominem assumpsit, hominem, inquam existentem, & non subsistentem. Naturam enim hominis existentem assumpsit, at non personam hominis, quia hoc est impossibile. Verbum ergo assumens essentiam & existentiam, non assumpsit ejus subsistentiam, sed essentiam & existentiam hominis, eo ipso temporis instanti, quo à Spiritu S. formata & facta est, præveniens, ne per se subsisteret, velut persona, eandem sibi in unitate suæ divinæ personæ conjunxit, fecitque, ut in eadem subsisteret. Quare humanitas Christi non in se, sed in persona Verbi subsistit. Factum est. Non quod verbum mutatum sit in carnem, uti volebat Apollinaris teste S. August. hæres. 55. nec vice versa, quod caro mutata sit in Verbum. Quia, ut ait S. Chrysost. Longè ab illa immortalis naturæ est transmutatio, qui enim caro fiat Deus, id est, quomodo creatura fiat Creator? Nec 3tio. quod ex carne & verbo seu duabus partibus conflata sit 3tia natura, sicut ex carne & anima conflatur & componitur homo, uti volebat Eutyches. cujus error damnatus est in Concilio Chalcedon. Nec 4to. quod Verbum factum sit caro, id est, homo subsistens, quasi non solum naturam, sed & personam assumpserit, ut volebat Nestorius, quasi invento homine virtutibus prædito illi se adjunxerit. Verbum, ait Theoph. Sicut Prophetis adjungit se Spiritus S. Tobia Raphael Angelus, sed quod carnem, id est, naturam hominis suæ hypostasi uni-

univerit, feceritque, ut in ea subsisteret Homo Jesus, in qua subsisteret Deus Verbum, sive Deus Filius. Porro Verbum non per imaginationem, & apparentiam & phantasmaduntaxat, ut volebant Manichæi, sed re ipsa & in rei veritate factum est caro, id est, homo, factum, inquam, non à se solo, sed à tota SS. Trinitate. Tota enim SS. Trinitas fuit causa efficiens incarnationis Verbi, sed ita, ut ipsa non ad Patrem & Spiritum S. sed ad solum Verbum sive Filium, hypostaticè terminaretur solusque Filius fieret homo. Verbum ergo carne vestitum fuit quasi sol nube vestitus, aut sicut ignis ferrum sibi uniens & igniens, aut sicut ignitus carbo, ait Cyril. Unde ejus typus & Symbolum est carbunculus, uti dicit P. Cornel. in Apoc. 21. 29. Idem plura de Verbi incarnatione dicit in 1. Joan. 11. Ad illa, Et manus nostra contrectaverunt.

426. Verbum
incar.
quomodo
habitavit
in nobis.

Et habitavit in nobis, Græcè. Tentorium, vel habitaculum fixit in nobis, id est, inter nos ad modicum tempus, quasi hospes & peregrinus in terra aliena: erit enim ipse civis, incolæ & Dominus cœli ac paradisi, juxta illud Jeremias. 14. 8. *Quare quasi colonus factus es in terra, & quasi viator declinans ad manendum?* Christus ergo suo exemplo voluit docere Christianos terram illis esse quasi hospitium, patriam vero esse cœlum. Paulò aliter S. Chrysost. & Cyril. In nobis, inquit, id est, in natura nostra, puta in humanitate, quam assumpsit, ut nos redimeret. Causam dat S. Chrysost. Deus Verbum, inquit sibi sanctum templum construxit, ac per illud ex cœlis descendit agenda vita rationem ad vitam nostram introduxit. Causa ergo fuit hæc, ut cœlestem vitæ rationem ex cœlis adferret, illamque homines doceret. Et vidimus gloriam ejus, Græcè spectavimus quasi mirum novumque spectaculum, ut scilicet Verbum carne velatum in ea gloriam Deitatis suæ ostenderet, per miracula, per virtutes heroicas, per sapientiam & doctrinam divinam.

Gloriam quasi unigeniti à Patre. Sensus est, quasi diceret: Vidimus Christi gloriam talem & tantam, qualis & quanta decebat unigenitum Dei Filium, cui scilicet, ut ait S. Basilus, Deus Pater omnem gloriam, omnem substantiam dedit, sicut solent parentes filiis suis unigenitis relinquere omnem suam hereditatem. Hanc Christi gloriam vidit S. Joannes cum sociis in transfiguratione in monte Thabor, in gloriosa illius Resurrectione, Ascensione, in missione Spiritus S. in cœlesti & divina ejus doctrina, in vita miraculis. Ergo vox quasi non similitudinem, sed veritatem denotat. Ita S. Chrysost. Verbum quasi, inquit, hoc loco non similitudinis est, neque parabolæ, sed confirmationis & definitionis certissimæ, q. d. Vidimus gloriam. R. P. Kviaskovski, S. J. Collectanea Ascetica.

riam, qualem deceat & credibile sit habere Unigenitum & dilectissimum omnium Dei Filium. Et Euthym. Gloriam, non qualis est SS. Beatorum vel Angelorum, sed gloriam verè Unigeniti. Nam hic dictio jos (tanquam) idem significat quod verè. Porro Gloria Deitatis Christi per carnem assumptam, quasi per velum transparuit & emicuit, ait Euthym. A Patre. refer ad Unigeniti: hic enim unicè genitus prodiit à Patre. Unde S. Cyril. Quamvis ergo Verbum caro factum sit, non tamen infirmitate carnis superatum est, nec de præca maiestate atque omnipotentia decidit, quoniam homo factum est. Vidimus enim, inquit, gloriam Christi, à Deo sublimiorem creaturarum gloria; ut mentis quisque compos, huius alii, quam Unigenito Dei Filio convenire illum fateretur.

Plenum gratia & veritatis. Erasmus & Cajetan, hæc jungunt sequentibus, referuntque ad Joannem Baptistam, non ad Christum, de quo sermo præcessit. Verum hæc disjunctio, versio, expositio est contra omnes PP. & contra perpetuum Ecclesiæ consensum, ac contra dispositionem Codicum Græcorum, Latinorum, Syrorum, Arabicorum &c. qui constanter, post to veritatis, ponunt punctum Plenum gratia. Non enim gloriam potestatis aut claritatis vidimus, ait S. Bern. serm. 6. in vigil. Nativ. sed gloriam paternæ pietatis, gloriam gratiæ, de qua Apostolus, in laudem gloriæ gratiæ suæ. Ephes. 1. Veritatis. Aptè veritatem jungit gratiæ, ut ait S. Bernardus serm. 74. in Cant. Amara est veritas sine condimento gratiæ, sicut absque veritatis frano levis & nesciens motum plerumque & insolens ipsa devotio. Ergo licet B. Virgo, & S. Stephanus, & alii dicantur pleni gratia præ cæteris hominibus, tamen respectu Christianon fuerunt pleni, Christus enim est quasi mare & Oceanus gratiarum, quod in omnes fideles, Apostolos, Martyres, Confessores, Virgines, rivos gratiarum emanat. B. Virgo verò & S. Stephanus & alii sancti sunt quasi fontes, qui ex Christo quasi ex mari aquam gratiæ hauriunt, eamque quasi rivi vel fontes pleni eructant. Hoc est, quod ait Apostolus Colos. 2. 9. & Ephes. 4. 7. Et inferius c. 3. 34. Filio autem non ad mensuram Deus dedit Spiritum. Plura P. Cornel. in Joan. c. 1. v. 1.

Matth. 1. v. 23. Ecce Virgo in utero habebit, & pariet Filium: & vocabunt nomen ejus Incarnatus Emanuel, quod est interpretatum nobiscum Deus. onis myst, Et ecce, vox est excitans ad attentionem, considerationem, admirationem. q. d. Ecce o An-pientes in geli, o homines universi videte & admiramini rem novam, unde Jeremias, idem obitu- pē rapit. pēscens exclamat c. 31. 22. Creavit Dominus novum super terram: semina circumdabit virum. Q9 Pri-

Primus Persarum Rex Cyrus teste Xenophonte, nihil admirabatur, suosque docebat, nihil admirari: hoc enim esse magni animi & regii omnia quasi sub se posita despicere, ut parva & minora se. Et Seneca Dicebat: Sapientem nihil mirari: quia terris altior cuncta se despicit. At in Divinis omnia sunt admiranda: quia magna, imò maxima, præsertim hoc Emmanuelis mysterium; quod est magnum pietatis Sacramentum, ut ait Apostolus 1. Tim. 3. 10. Idem stupenda, & ad miranda pietas magni Dei, qui per viscera misericordiae suae visitavit nos oriens ex alto. Ecce ergo Verbum infans, Puer sapiens, Deus homo, ait S. Bernard. Docent Theologi, virique contemplativi, hoc mysterium nos variis modis posse considerare & meditari. Ut per modum compassionis, gaudii, gratiarum actionis, amoris, imitationis, sed sublimissimè per modum stuporis, ut quasi stupentes & attoniti, jugiter stemus ad tantam Dei nostri dignationem, quā ad nos terræ vermiculus descendere, & vermis nobiscum fieri dignatus est; idque non propter se, sed propter nos, ut homines velut vermes sibi uniret, faceretque Deos; ita stupebat illud B. Virgo, S. Bernard, S. Paulus, S. Franciscus &c. *Emmanuel.* Id est, nobiscum Deus significat Verbi incarnationem, & omnem ejus in carne Oeconomiam. Ita S. Chrysost. quia per eam propriè & physicè nobiscum fuit Deus per carnem & conversationem. Ethicè verò per reconciliationem & gratiam. Dices. Quomodo nomen Iesus idem est, quod Emmanuel, ut innuit hic S. Matthæus, Resp. Tertullian. hic contra Judæos, idem esse non sono sed sensu. Esse enim nobiscum Deum (quod significat Emmanuel) idem est, quod esse Iesum, id est, Salvatorem, nec enim aliud à Deo potuit nobis esse Salvator. Tropologicè notandum nobiscum est Deus non tantum per essentiam, præsentiam, & potentiam, sed etiam per incarnationem propriè & realiter quasi frater conversans nobiscum. 2do. est nobiscum, quasi caput cum membris. 3tio. Idem jam incarnatus in Eucharistia quasi cibus sua carne nos pascens. Hæc physicè, 4to. Ethicè Christus est cum Ecclesia, quasi sponsus, hanc sponsam sustentans, protegens, ornans, fidelis ergo, in quavis difficultate labore &c. in vocet Emmanuelem, P. Cornel. à Lap. hic.

428. *Lucæ 1. 35. Et respondens Angelus dixit ei (Mariæ) Spiritus S. superveniet in te, & virtus Altissimi obumbrabit tibi. Ideoque & quod nascetur ex te Sanctum, vocabitur Filius Dei.* Nota 1. Incarnatio terminata est ad solam Verbi sive Filii Dei Personam; hic enim solus incarnatus est, & homo factus, non Pater, non Spiritus S. Hanc tamen incarnationem efficienter operata est tota SS. Trinitas, non solus Filius: quia opera ab extra toti Trinitati

sunt Communia. Appropriatur tamen hic opus Incarnationis Spiritui S. 1mo. quia hoc opus fuit Sanctissimum. 2do. quia opera nostræ redemptionis & Summæ bonitatis Dei appropriantur Spiritui sancto, eo quod ipse procedat ut amor notionalis Patris & Filii. Sicut sapientia appropriatur Filio, quasi Verbo; Omnipotentia Patri, quasi principio & Fonti. Ita S. August. c. 40. Enchir. Porro Spiritus S. fuit opifex humanitatis Christi, quia eam efformavit, organizavit, disposuit & animavit; at ejus pater dici nequit: Quia ex sua substantia nihil illi contulit, aut communicavit, ut docet S. August. Enchir. c. 28.

Porro Virginem virtute Dei posse concipere & parere demonstrat S. Cyril. ac r. Gentiles his rationibus convincit. *Qui dicitis projectos lapides in homines mutari quomodo virginem parere posse negatis? Qui ex Jovis cerebro natam filiam fabulamini, quomodo ex utero Virginis nasci aliquem impossibile dicitis esse.* &c. Judæos verò his rationibus constringit. *Stenrilis erat Sara, & deficientibus jam mulieribus præternaturam peperit, aut utrumque nega, aut utrumque concede, idem enim Deus utrumque operatus est.* Addit. Deus, qui virgam aridam Moysis in vivum animal, puta in serpentem, convertit, cur non possit ex viva Virgine vivum hominem producere Deus? ex viro scilicet Adamo virgine formavit virginem foeminam scilicet Evam, cur pariter non possit ex foemina Virgine formare virum virginem, Eva ex solo viro genita est. Reddidit igitur Maria gratiæ hujus mutuum officium & non ex viro, sed ex ipsa sola, impollutè ex Spiritu S. virtutèque Dei peperit. Denique Deus Adamum vivum ex sicco pulvere formavit, cur non possit ex viva Virgine virum efformare, plus enim est Virgo quam pulvis.

Superveniet (Arabicus descendet) in te. Ad hoc, ut Christi conceptio & Christus ipse sanctus sit, non tantum ex vi unionis hypostaticæ cum Verbo, sed etiam ex vi talis & tam divinæ Conceptionis, quod scilicet conceptus sit non ex homine, vel angelo, sed ex Spiritu S. id provenit.

Quare Christus ex vi talis conceptionis non fuit Filius Adæ, ut ex eo peccatum originale contraheret, sed erat purissimus & sanctissimus. Et hæc est præcipua causa, ut scilicet Christus sine peccato originali purus, sanctusque nasceretur, utpote Filius Virginis non Adæ, quam dat S. August. l. 1. de Nupt. & Conc. c. 12. Unde doctè colligit S. Anselmus l. de Conc. Virg. c. 11. quod si quis homo ex sola foemina sine opere viri per miraculum nasceretur, non contraheret peccatum originale, ex eo, quod non sit Filius Adæ, nec

nec ab eo per vim seminalem procedat. Denique S. Bernard. Serm. 2. super missus est. *Deum, inquit, hujusmodi decebat natus, quā non nisi de virgine nasceretur. Talis congrebat virgini parvus, ut non pareret nisi Deum. Et virtus altissimi obumbrabit tibi.* Virtus, id est, fortitudo, robur, & omnipotentia Dei ad opus incarnationis Verbi tam difficile & arduum, perficiendum, quod nulla potentia, aut vi naturæ vel Angeli potentissimi effici potest. Rursum non incongruè Euthym. & Maldon. *Virtus altissimi, inquit, est Spiritus S. qui potenter opera sancta Dei perficit.*

429. *Obumbrabit.* Obumbrationis hujus metaphoram variè & appositè explicant PP. S. Gregor. l. 33. Moral. Obumbrabit, id est, umbram efficiet vel producet in te. q. d. Verbum Dei in te assumet corpus, quod erit quasi umbra Deitatis. S. Ambros. in pr. 118. ser. 5. per umbram accipit vitam præsentem & mortalem, quam Christo dedit Spiritus S. hæc enim est quasi umbra veræ vitæ & æternitatis. Deinde idem S. Ambros. Beda, S. Gregor. 3. Mar. c. 3. S. August. To obumbrabit sic explicant. q. d. Gratia Spiritus S. velut umbra refrigerans, carnalis concupiscentiæ calorem, te o virgo in Conceptione Christi proteget, ut sine concupiscentia, ex purissima charitate, concipias Christum. Theoph. Græcum obumbrare accipit, pro extrema pictura lineamenta ducere. q. d. Virtus Dei in te o Virgo Corporis Christi lineamenta describet, & perficiet. Sicut facit pictor in homine, quem depingit. Pictores enim ab umbra quasi naturali corporis effigie didicerunt idipsum pingere. Sicut ergo ex umbra veluti pictura agnoscitur corpus; sic ex humanitate Christi velut umbra agnoscimus ejus divinitatem, ait Nyssen. orat. de Chr. Nativ. S. Bern. Serm. 4. super missus est. *Obumbrabit tibi:* quia res nimirum in Sacramento erat, & quod sola per se Trinitas in sola virgine voluit operari, soli datum est nosse, cui soli datum est experiri. Euseb. l. 14. de Demonstr. c. 8. *Obumbrasti, ait, ut Principes hujus sæculi, ipsa de Spiritu S. & sancta virgine conceptio lateret, Sanctum vocabitur.* Id est, revera erit, ut jure vocari possit & debeat. To Sanctum referendum ad nascetur. q. d. Iesus Filius tuus ex ipsa nativitate, id est, conceptione sua, ejusque vi erit Sanctus & Filius Dei. Qui enim de Spiritu S. concipitur, Sanctissimus sit, oportet, ideoque Filius Dei. Ita Beda, & alii. Sanctum, id est, Sanctus. Unde Arabicus, quoniam ex te natus sanctos est. Dicit tamen Sanctum, tum, ut significet Filium hunc non futurum merum hominem & malculum; sed super hominem, futurum quoque Deum.

Ita S. Gregor. S. Leo. S. August. Tum, R. P. Kviarkovski, S. J. Collectanea Ascetica,

ut indicet Iesum fore sanctum, sanctitate omnino perfectum & connaturali ob unionem hypostaticam, ait Suar. 3. Parte. Disp. 8. sect. 1. hoc est, fore Sanctum Sanctorum, id est, Sanctissimum, imò ipsam sanctitatem, per excellentiam q. d. Iesus, qui ex te nascetur, erit Sanctissimus, imò ipsa sanctitas. Porro humanitas Christi Sanctissima pariter est, non tantum propter gratiam habitualement eximiam illi infusam, sed & per ipsam Deitatem illi hypostaticè unitam, uti docent Suar. Valsq. & alii. 3. par. q. 7. *Filius Dei* per naturam, qui & fideles omnes, sanctosque facturus est Filios Dei per gratiam. Unde S. Bernar. Serm. 1. in Vigil. Nativitatis. Quare, inquit, Filius Dei factus est homo, nisi ut homines faceret Filios Dei. Sic & S. Anselmus. Cur Deus homo. V. 36. *Et ecce Elisabeth cognata tua, & ipsa concepit filium in senectute sua:* Confirmat Angelus miraculum nascituri Iesu ex Virgine & Spiritu S. simili miraculo Joannis concepti ex Elisabetha sterili. v. 37. *Quia non erit impossibile apud Deum omne verbum.* Est hebraismus non omne Verbum, id est, nullum verbum, hoc est, nulla res, quantumvis gravis, difficilis & homini incredibilis; vel ut alii nullum verbum, id est, nullum promissum. q. d. Deus facere potest omnia, quæ promissit; quia omnipotens est, ac proinde ea re ipsa præstabit, quia fidelis est. Dicit Verbum: quia Deo tam facile est facere, quàm nobis loqui verbum, & quia solo verbo dixit & facta sunt omnia. *Siquidem apud Deum.* ait S. Bernard Serm. 4. *Nec verbum disidet ab intentione, quia veritas est, nec factum a verbo quia virtus est, nec modus a facto, quia sapientia est.* Deus ergo ait S. August. l. 5. de Civ. c. 10. art. 26. contra Faustum c. 5. *Omnia potest præter ea, quæ posse, non potentia, sed impotentia est, quæque si posset, non esset omnipotens, qualia sunt mori, fallere, peccare, errare, scire, tacuisse hic Angelus ayidè expectans responsum & consensum virginis.* Unde ait S. Bernard. *Consensum hunc expectare Adamum, Abraham, David, aliosque Prophetas & Patriarchas sollicitos de adventu Messia & salute hominum.*

Additque. *Hoc totus mundus tuis genibus provolutus expectat; Nec immerito, quando ex ore tuo pendet consolatio miserorum, redemptio captivorum, liberatio damnatorum, salus denique universorum filiorum Adam, totius generis tui.* Da virgo responsum festinanter, O Domina responde verbum, quod terra, quod inferi, quod expectant & Superi; ipse quoque omnium Rex & Dominus, quantum concupivit decorem tuum, tantum desiderat & responsionis assensum; in qua nimirum proposuit salvare mundum.

Lucæ 2. v. 38. *Dixit autem Maria: Ecce ancilla Domini, fiat mihi secundum verbum tuum.* Et discessit ab ea Angelus. Nota humiliter, do Incar-

natio facta ad verba consensu Virginis.

litate, obedientiam, modestiam, charitatem, resignationem Virginis, nam ab Angelo salutata Mater Dei, ejus se ancillam, non Matrem nuncupat. Hinc S. Guilelmus Dux Aquitanie, conversus à S. Bernardo, factusque eremita & eremitarum Parens, ex hoc B. Virginis dicto colligebat, quod quanto quis altius contemplando in Deum attollitur, eique sit vicinior, tanto magis suam parvitatem perspicit & despicit; & hoc ex inductione Sanctorum probat: Unde Abraham, inquiens, post divina familiaritatis fastidium se pulverem favebat. Moyses post rubi miraculum impeditioris lingua se protestabatur. Isaias post concentus Seraphici auditum tripudium pollutum se labiis afferebat. Job etiam post auditum divinum in favilla & cinere sese reprehendit &c. Denique S. Bernardus 4. Serm. in illud Apoc. 12. *Signum magnum: Meritum*, ait, *falsa est omnium Domina, qua se omnium exhibebat ancillam. Fiat.* Hæc vox tum assentientis, ait Beda, tum optantis, desiderantis, orantis & obsecrantis, ut Messias incarnetur, itaque homines redimat, & salvet, hoc enim ardentissime desiderabat, & obsecrabat B. Virgo. Ita S. Ambrosius, Euthymus, *Secundum Verbum tuum*. Ut concipiam & pariam Verbum Dei Patris. Audi S. Bernard. Serm. 4. Super Missus est. Fiat mihi de verbo secundum verbum tuum: Verbum, quod erat in principio apud Deum, fiat caro de carne mea, secundum verbum tuum: fiat, obsecro, mihi verbum, non prolatum, quod transeat, sed conceptum, quod maneat, carne videlicet indutum, non aere: Fiat mihi, non tantum audibile auribus, sed visibile oculis, palpabile manibus, gestabile humeris &c.

431. Quæres, Quo temporis puncto præcise Filius Dei sit incarnatus in B. Virgine? Consent alii tunc, dum diceret Angelus *gratia plena*: alii tunc, dum diceret Dominus tecum; sed hæc vera esse nequeunt, quia Angelus post hæc verba subdit, *Ecce concipies in utero, & paries Filium*. Dico ergo, Verbum incarnatum, mox ut B. Virgo Angelo illud annuntianti assensum præbuit, ad hoc enim ille mittebatur, non enim decebat Christum concipi invita & nesciente Virgine Matre, sed sciente & consentiente. Mox ergo ut illa dixit, *Ecce ancilla Domini, fiat mihi secundum verbum tuum*, atque hæc verba finiit Spiritus Sanctus, ex purissimis Virginis sanguinibus, corpus Christi formavit, & eodem instanti illud perfecte organizavit, animavit, & Verbo sive Personæ Filii Dei, hypostaticè univit, sicut mox ut sacerdos consecrans dixit: *Hoc est corpus meum*, vi horum verborum panis transubstantiatur in corpus Christi. Unde non sensim, sed simul in eodem instanti à Spiritu S. 1. formatum est corpus Christi

2. perfecte organizatum. 3. animatum. 4. omni gratia & gloria in anima repletum. 5. hypostaticè assumptum à Persona Verbi. 6. Christus incarnatus immensas egit gratias Deo pro tot in humanitatem suam collatis beneficiis & donis, eique pro salute hominum se obtulit in victimam ad mortem & crucem, juxta illud Hebr. 10. 7. *Ecce venio &c.* Ita S. Ambrosius, Mald. & alii. *Hoc est, quod natura miratur, reveretur, Angelus, veretur homo, stupefecit cælum, extremis terra, exhorret infernus*, ait B. Petrus Dam. Serm. de Annunt. Nam, ut ait S. Bernard. Serm. 1. in Virg. Nativ. Angelus nuntiat, virtus obumbrat, supervenit Spiritus, Virgo credit, fide concipit, Virgo parturit (hominem Deum) Virgo permanet. Porro B. Virgo in hac conceptione Filii Dei eximium accepit gratiæ augmentum, & perfectam satisfactionem, nec de hoc sine temeritate dubitari potest, ait Suar. 3. par. Disp. 1. sect. 4. Causam dat S. Ber. To. 1. Concl. 61. art. 1. c. 12. „ Quod Deus, inquit, generet Deum, nulla requirebatur in Deo dispositio, cum ei ex natura conveniret, ut per viam naturæ intellectus produceret Verbum per omnia sibi æquale; sed quod femina conciperet & pareret Deum, est & fuit miraculum; oportuit enim, ut sic dicam, feminam elevari ad quandam æqualitatem divinam per quandam quasi infinitatem perfectionum & gratiarum, quam æqualitatem creatura nunquam experta est. Unde, ut credo, ad illam abyssum imperscrutabilem omnium charismatum Spiritus S. quæ in B. Virginem descenderunt in hora divinæ perfectionis, intellectus humanus vel Angelicus nunquam potuerunt attingere. Subdit aliam deinde causam, quod scilicet esse Matrem Dei sit dignitas quædam infinita, quæ sibi proportionatam gratiam requirit. „ Ex his, inquit, colligi potest Virginem B. in Conceptionis Filii DEI consensu plus meruisse, quam omnes creaturas tam Angelos quam homines, in cunctis actibus, motibus, & cogitationibus suis; nempe omnes, qui meruerunt, nihil aliud potuerunt mereri, nisi secundum varios status & gradus gloriam sempiternam; hæc autem Virgo in illo admirando consensu meruit totalem fomitibus extinctionem, dominium & primatum totius orbis, plenitudinem omnium gratiarum, omnium virtutum, omnium donorum, omnium beatitudinum, omnium fructuum Spiritus S. cunctarum scientiarum, interpretationes sermonum, spiritus Prophetiæ, discretionum, spirituum, operationes virtutum. Meruit fecunditatem in virginitate, mater-

ternitatem Filii Dei meruit, quod sit stella maris, porta cæli, & super omnia. „ Quod Regina misericordiæ nuncupetur, ac talis nominis consequatur effectum. Unde merito Proverb. ult. de ipsa B. Virgine Salomon ait: *Multa Filia congregaverunt divitias, tu supergressa es universas*.

Imò S. Antonius 4. par. tit. 15. c. 17. §. 1. suspicatur Beatam Virginem in conceptione Filii Dei vidisse Dei essentiam, utpote quam in se recipiebat, uti S. August. S. Thomas & alii dicunt, eamque vidisse S. Paulum in raptu. & certè si Paulus illam vidit, multo magis eam vidit B. Virgo. Idem opinatur Rupertus Cant. 5. Dionys. Carthus. 1. Bernard. & hodie multi magni Theologi. Denique Damasc. Anselmus tradunt B. Virginem in Conceptione Verbi accepisse claram revelationem suæ prædestinationis, & exaltationis futuræ super omnes Angelorum choros.

Et discessit ab illa Angelus. Porro B. Virgo revelavit nonnullis Angelum Gabrielem non statim discessisse, sed secum mansisse per 9. horas, obstupefactum Verbi in Virgine incarnatione, ac Verbum incarnatum adorasse, illique omne obsequium obtulisse & re ipsa exhibuisse. Videtur S. Scripturæ indicasse his verbis. *Et discessit Angelus ab ea*. eum rei novitate & magnitudine obstupefactum sic hæsisse, ut avelli nequireret, donec tandem re exigente, quodammodo tamen invitatus à loco discessit. Verum hæc, uti pie dicuntur, ita certam non habent fidem, ait P. Cornel. Denique creditur Gabriel flexis genibus salutasse Virginem, atque hoc situ, toto legationis suæ tempore permanisse, tum ut Verbum incarnatum adoraret: quocirca S. Margaritha Hungariæ Regis filia, & S. Maria Ogniacensis quoties salutationem Angelicam recitabant, toties ante imaginem Virginis Deiparæ genua flectebant. Plura P. Cornel. hic.

432. Incarnationis opus majus quam creationis mundi.

Lucæ 1. 49. *Quia fecit mihi magna, qui potens est*. Magna Græcè magnalia. Incarnationis enim Verbi majus est opus quam creationis mundi: Quocirca B. Virgo utpote Mater Dei, major est omnibus Angelis, omnibus hominibus, omnibusque creaturis simul sumptis. Audi & Hugonem Cardin. 12. magnalia Virginis enarrantem. Imò, inquit, fuit in utero Matris sanctificatio. 2. Angeli salutatio. 3. gratiæ plenitudo. 4. Filii conceptio. 5. fecunda Virginitas. 6. honorata Virginitas. 7. honorata humilitas. 8. obedientiæ promptitudo. 9. fidei devotio. 10. prudens verecundia. 11.

verecunda prudentia. 12. dominium cæli. Vide D. Thomam 1. par. q. 25. art. 6. ubi docet Deum meliora opera posse facere exceptis tribus: scilicet Incarnatione Verbi, Maternitate Dei & Beatitudine hominis, quæ in Dei visione consistit, his enim nihil melius, nec majus Deus facere potest, quia Deo ipso nil potest esse majus & melius. A. S. Cyrillo Beatissima vocatur *Forma Dei* (utique formosissima) *Margarita orbis terrarum*, à Damalceno, *animatum Dei simulacrum*, à S. Bernardo Serm. 2. in Pent. *Negotium salutarum, ad quod respiciunt, & qui in cælo habitant, & qui in inferno, & nati eorum, & qui nascuntur ab illis*. P. Cornel. hic. Idem in 1. Petr. l. 20. dat causas, quare tam serò in Incarnatione venit Christus, *Novissimis temporibus*. puta post 4. ferè annorum millia elapsa à creatione mundi, imò causa est dignitas & majestas Christi, quam præire, & præfigurare debebant Moyses, omnesque Patriarchæ, Prophætæ, ac legis Cæremoniæ. 2da. Ut quò tardius, eò avidius susceperetur. Clemens Alexandr. docet Christum sua Incarnatione & adventu terram (quin & infernum, cum post mortem eo descendit) in cælum commutasse.

1. Joan. 1. 1. *Quod fuit ab initio, quod audivimus, quod vidimus oculis nostris, quod perspeximus, & manus nostra contraxerunt de verbo vita*. q. d. Verbum incarnatum non tantum audivimus auribus & oculis vidimus, sed & ipsis manibus palpavimus & contraximus, illud verè ergo incarnatum firmissimè credite, amate, & adorete. Præclare S. Augustin. Serm. 52. de diversis. *Homo, ait, sequendus non erat, qui videri poterat; Deus sequendus erat, qui videri non poterat. Ut ergo exhiberetur homini, & qui ab homine videretur, & quem homo sequeretur, Deus factus est homo*. Idem in Pl. 33. *Ne dedignaretur homo imitari hominem humilem, Deus factus est humilis, ut vel sic superbia generis humani non dedignaretur sequi vestigia Dei. Quod perspeximus*. Græcè quod oculis intuiti, quod admirati sumus, unde To *perspeximus* ad oculos non tantum corporis, sed & phantasie & mentis pertinet, hæc soli Christi divinitatem perspexerunt Apostoli, eam colligentes ex Christi doctrina, sanctitate, miraculis &c. ita Dydimus. Notat P. Cornelius. Verbum, cum sit subtilissimus spiritus, in se videri oculis nequit, unde carnem assumpsit, ut per eam videri, & audiri possit. Per carnem ergo visum & auditum est, perinde ac Rex videretur per purpuram, sol transparet per nubem, ignis per ferrum ignitum, candela ardens per laternam, anima per carnem, substantia per sua accidentia, Angelus per

corpus assumptum. Verbum enim humanitate tectum & vestitum fuit, quasi purpura, nube, ferro, laterna &c. Omnibus enim unionibus hisce similis fuit unio Verbi cum humanitate, sed illis longe perfectior; omnes enim jam dictæ uniones, excepta animæ cum carne & corpore sunt accidentales, aut locales, qualis est unio ignis cum ferro, Verbi verò unio cum humanitate est substantialis, qualis est animæ cum corpore. Unde S. Athan. in symb. Sicut anima rationalis & caro unus est homo, ita Deus & homo unus est Christus; sed hoc discrimen est, quod anima carni uniatur essentialiter, ita quod cum illa faciat unum compositum essentialē, unamque essentiam hominis. at verò Verbum cum carne non unitur essentialiter; non enim informat carnem, ut facit anima, nec cum ea unam constituit essentiam; utpote cum in Christo maneat essentia divina planè distincta & disunita ab essentia humana, sed unitur illi hypostaticè, sive personaliter: nam in eadem persona Verbi subsistit humanitas æquè ac divinitas. Simili modo in Eucharistia videtur Christus, ejusque Deitas & humanitas abscondita per species panis & vini, hæ enim sunt species non panis, utpote qui jam desit, sed corporis Christi. Unde de ea verè dixit S. Chrysost. hom. 60. ad pop. *Ecce cum (Christum) vides ipsum, tangis ipsum, ipsum manducas.*

433. Nota. Joannes tot verbis inculcat & exaggerat Verbi Incarnationem & apparitionem in carne tribus de causis juxta Cornelium. 1^a ut contra Basilidem illo ævo docentem Christum assumpsisse carnem apparentem & phantasticam, non veram, ac proinde non verè esse crucifixum, sed in imagine duntaxat, doceret Christum veram & realem carnem assumpsisse; in eaque realiter passum, realiter nos redemisse, & sanctificasse. 2^a da, ut fideles in fide Incarnationis plenè confirmet, infidelibus verò ejus fidem persuadeat, petito argumento à tribus sensibus, qui fidelissimi & perspicacissimi habentur, tales enim sunt visus, auditus & tactus. 3^a ut ostendat Verbi dignationem, & Apostolorum dignitatem. Hac de causa Verbum caro factum est, ut inaccessibile fieret tactile, ait Nazian. Orat. 38. indeque cognoscibile. Dei enim utpote Spiritus effigiem in mente nobis efformare non possumus, ut ergo eum concipere, invocare, imò cernere, alloqui, & tangere possemus, factus est homo. Hic ergo Deus, qui olim in Deitate tantum erat Pater, per humanitatem assumptam factus est hominibus quasi Mater, idè ex Græco quasi Patri Mater, non tantum ob 4. modos & causas, quos recenset Cornelius

Athor. 17. v. 2. & 29. sed etiam, tum quia Deus tanquam Sponsus humanitatem matrem nostram, quasi sponsam perenni conjugio arctissime copulavit, assumpsit, & induit, idque representatum est per matrimonium Adæ cum Eva, de quo dictum est Gene. 2. 14. *Et erunt duo in carne una.* per humanitatem ergo nos, nostramque naturam sibi despondit, ut nobis esset Mater, qui prius fuerat Pater, itaque fideliter ad eum accederemus, solent enim filii timentes Patris severitatem adire matrem, & per eam impetrare id, quod volunt à Patre; tenerior enim & matris amor in filium, quam Patris. Tum quia sicut mater suum infantem continuo lactat, fovet, & sensim in virum educat, ita Christus per 34. annos magnis & continuis laboribus, doloribus præsertim in Passione nos concepit, parturit, efformavit.

Porro ut immensitatem beneficii Incarnationis Verbi aliqua ratione concipiamus ⁴³⁴ In Incarnat. & ponderemus, S. Joannes 4. ejus circumstantias expendendas suggerit & proponit, circumnimirum, *Quis, Quid, Cui, Cur, Imò, Quantè.* Quisnam ille, qui carnem nostram induit, imò assumpsit? Est Verbum, quod fuit ab initio, est Verbum æternum, est Deus Omnipotens, Creator cæli & terræ, Rex Regum & Dominus Dominantium. Verbum ecce æternum, per quod facta sunt omnia, fit caro, fit homo. Et vocabitur nomen ejus, ait Isaias, Emmanuel, id est, nobiscum Deus, admirabilis, consiliarius, Deus fortis, Princeps pacis, Pater futuri sæculi, magni consilii Angelus, quæ omnia expenduntur Isai. 9. 6. Hoc est, quod canit Ecclesia: *Per incarnati Verbi mysterium &c. amorem rapiamur.* 2do, Quid sit Deus in Incarnatione? Fit caro, id est, homo. Caro, ait S. Augustin. *se cataverat, caro te sanat: Carnalis enim anima facta erat consentiendo affectibus carnalibus, inde fuerat cordis oculus cæcatus.* Nam caro hominis est præ cæteris animalibus misera, mille morbis & ærumnis subiecta, hanc assumpsit Verbum; eò se inclinavit illa Majestas, ut Cherubinos, Seraphinos &c. præteriens descenderet in imam hanc miseriarum vallem, & carnem, eamque sibi arctissimo unionis hypostaticæ vinculo copularet. 3^{io}, Cui Verbum factum est caro? Homini peccatori & vilissimo instar vermiculi: Parvulus enim natus est nobis, & Filius datus est nobis. Christus ergo non assumpsit hominem propter se, quia egeret, aut delectaretur illa humanitate, quam assumpsit, sed propter nos. Ultimatus ergo terminus Incarnationis sumus nos. Ideo enim natus est in carne corporaliter, ut in ignem nostram nasceretur spiritualiter. Hinc canit Eccle-

sia in symbolo Concilii Nicæni. *Qui propter nos homines, & propter nostram salutem descendit de Cælis.* S. Anselmus l. 2. Cur Deus homo. c. 20. Quid, ait, misericordius intelligi vellet, quam quod peccatori æternis tormentis deputato, & unde se redimeret non habenti, Deus Pater dicit: Accipe Unigenitum meum, & da pro te. Ipse Filius: Tolle me & redime te. Celebratur Atheniensium Dux Codrus, qui orto cum Spartanis bello, cum respondisset Oraculum illos posse vincere, quorum dux perisset, deposita ducali trabea vilem militis vestem induit, itaque hostium castraadiens, illic jurgio eos in suam eadem instigavit, ac moriens, sua morte victoriam, vitam, & libertatem suis peperit. Sed quid Codrus ad Christum, quid homo est ad Deum, qui carnem induens nos sua morte ab æterna morte & gehenna liberavit, ac regni coelestis & æternæ gloriæ hæredes effecit. 4to, Cur Verbum factum est homo? Ut hominem inferno, morte, peccato, omnique miseria corporis & animæ liberaret. Verbum enim nihil sibi acquisivit, nisi extinctionem, opprobria, paupertatem, dolores, mortem & crucem, ut per ea nobis beneficeret. *Natus est Christus in carne, ut nos nasceremur in spiritu,* ait S. Gregor. Nazian. Natus est in tempore, ut tu nascereris in æternitate, natus est in stabulo, ut tu nascereris in cælo. Quocirca Clemens Alexand. Adhuc, ad Gentes ait, Christum in sua Incarnatione terram in cælum mutasse, & ex hominibus Angelos, imò Deos fecisse. Hoc est, quod ait S. Joan. c. 1. 12. *Dedit eis potestatem filios Dei fieri.* Et Verbum caro factum est &c. q. d. Ideo Verbum caro factum est, ut homines faceret filios Dei. Vide ergo immensitatem hujus beneficii. Deus hic de cælo non pluit manna, sed totum cælum quasi dirumpens, omnes Deitatis suæ thesauros, & viscera misericordiæ suæ, imò totum se, quantus quantus est, in omnibus suis donis & gratiis in terram effudit. Hoc est, quod optabat Isai. c. 45. 8. *Rorate cæli desuper, & nubes pluunt justum: aperiatur terra & germinet Salvatorem.* S. Bernard. Serm. 1. de Epiphania. *Quid ita pietate plenum quàm quod Dei Verbum propter nos factum sit sanum, quando enim se minorem fecit in humanitate, tanto majorem exhibuit in bonitate: & quando pro me vilior, tanto mihi charior.* Quare ut hoc manna immensum è cælo depluens excipiamus, pandamus totum cor, &c. Imitemur B. Virginem &c. Sic & S. Bernardus in hoc mysterio se ipsum superat, totusque melleus est & divinus.

Christus se totum tibi, tu te totum da Christo. Christus tibi natus est, Verbum tibi incarnatum est; Deus tibi humanatus

est; tu vicissim nascere Christo, Verbo te inferre, Deo te desponde, imò trade & redde.

Nota. Christus qua Deus & Verbum est ⁴³⁵ lux formalis increata, qua homo est lux Christus creata, quia plenus sapientia, gratia & gloria, est etiam lux causalis, quia causa est ante Incarnationem sapientie, gratie & gloriæ. Unde S. nationem Joan. in Evang. c. 1. Christum, qua homo quàm est, vocat lucem: quia illuminat omnem post, hominem venientem in hunc mundum, non tantum dans illis naturale rationis (uti explicat Origenes & Cyrillus) sed etiam & potius dans eis lumen supernaturale fidei, & sapientie. Unde à Malach. c. 42. vocatur *Sol justitie.* Deliravit autem Manichæus, cum solem istum materiale censuit esse Christum teste S. August. tr. 34. in Joan. Luxit ergo Christus maximè post Incarnationem, fuit tamen lux etiam ante eam à mundi exordio: Nam sicut sol antequam horizontem ascendat, aliquos auroræ radios præmittit, quibus mundum illuminat; sic & Christus. ita S. August. tr. 1. in Joan. Hoc est, quod ait Christus, ego sum lux mundi. Joan. 8. Et Simeon de illo. Lumen ad revelationem gentium. Luca 2. 32. Pulchrè S. August. hom. 43. inter 50. Idèd ait, venit Christus illuminator, quia diabolus fuerat excæcator. Hanc lucem Christus suis fidelibus præsertim viris Apostolicis communicat, adèd, ut & ipsi sint lux mundi, ut Christus ipse ait Matth. 5. *Vos estis lux mundi. Sic luceat lux vestra coram hominibus.* Idem de Joanne Bapt. *Ille erat lucerna ardens & lucens.* Joan. 8. v. 35. Et Paulus ad Ephes. c. 5. 8. *Eratis aliquando tenebra, nunc autem lux in Domino.* Plura Cornel. in 1. Joan. 1. 5.

Ros allabentis fulguris vi non modo concrevit in unionem, sed & ipse unio cælerius Jove tonante paritur ait Elian. l. 10. c. 13. Id S. Gregor. Thaum. applicat Incarnationi Christi. Fulgur enim esse virtutem Spiritus Sancti, rorem esse purissimum sanguinem Deiparæ Virg. unionem corpus Christi, unde Sedulius l. 2.

Uterumque puellæ.
Sidereum mox implet onus, rerumque Creator,
Nascendi sub lege fuit: stupet innuba ten-
los
Virgo sinus; gaudetque suum paritura Paren-
tem.

Simili modo effulgurante in mente Spiritu-
santos, id est, pia & coelestis cogitatio, coalescit in unionem vitæ & virtutis religiosæ.
Cornel. in Apoc. 21. 21.

Non-

Nonnulli ē Gentilibus fuerunt, qui Deum hominem factum judicarunt, unicum humanarum miserationum antidotum, atque id maxime optarunt, ut eo doctore morum genus frueretur humanum. Hoc votum occupavit Platonem, qui in suis legibus ait: *Mensura rerum omnium non homo, sed Deus est, maxime verò, si Deus fiat homo.* Idem rogatus, quamdiu ejus legibus esset acquiescendum, *Donec*, inquit, *aliquis sacratior homine, in terris appareat, qui fontem omnibus veritatis aperiat, quem denique sequantur omnes.* Idem sensus Sapientiorum commendavit narrationem de Hercule, in qua Filium Dei exemplum agendi, patiendique archetypati sunt. P. Nierenbergius in Theopolitico par. 2. l. 2. c. 25. Sic incarnationem Dei exoptabant Gentiles; ardentissime desiderabant per tot secula Patres; nos cum nobis natum esse sciamus ex fide, quantis eundem nos salvatorem nostrum affectibus prosequi par est. Igitur ut supremum nostrum regem & Dominum veneremur, eidem fideliter serviamus, summum bonum cordialissime amemus, Redemptori Benefactori grati simus, ut tandem fructu redemptionis in æternum frui possimus.

§. II.

De Nativitate Christi.

436. Describitur orbis Christo nascente.

Nativitatem Christi descripturus Sanctus Lucas descriptionem orbis prius enarrat. Lucæ 2, v. 1. *Factum est autem in diebus illis, exiit edictum à Cesare Augusto, ut describeretur universus orbis.* Describebatur juxta Syrum universus populus possessionis seu Domini ejus, scilicet Augusto & Romanis subiectus; nam teste Suetonio Augustus Gothis, Armeniis, & Indis non imperabat. Facta est hæc descriptio, tum, ut constaret numerus hominum Augusto subiectus, tum ad vectigal colligendum, quod in ærarium Romanum tot bellis exhaustum inferretur. Singuli enim capitis sui censum dabant. Caesar hic proprio nomine vocatus fuit Octavianus sive Octavius, Julii Cæsaris ex sorore nepos, qui primus Romæ Monarcha Imperium ejus mirifice auxit, & illustravit, unde Augusti nomen adeptus est teste Plinio lib. 3. Regnavit in summa pace, amplitudine, majestate, unde illud Augusto felicior, Trajano melior. Porro hæc descriptio ab Augusto facta est, cum plenam haberet pacem in toto orbe, ideoque Janum 3tio. clausisset, quæ omnia facta sunt dirigente Deo, ut significaret jam Deum nasci, qui pacem toti orbi afferat. Ita Beda.

Beatissima virga

Hæc de causa Augusto Cæsari Virgo Deipara infantem, ulnis gestans apparuit

in Capitolio, cum jam ipse oraculo edo. Augusto. Etus Apollinis natum esse puerum Hebræum, qui idolorum oraculis silentium indixisset, eidem in Capitolio aram erexit hoc titulo. *Ara primogeniti Dei.* Quo circa Constantinus Magnus templum erexit in memoriam Dei genitricis Mariæ, quod etiam nunc extat & vulgo *Ara Cæli* nuncupatur, *Ara Cæli.* ubi & locus visionis Augusti ostenditur. Ita ex aliis Baron. in apparatu Annal. Rursum Romæ tempore Augusti, sub quo natus est Christus, fons olei largissimus ē terra profluxit, locus etiam nunc Romæ ostenditur in Ecclesia Sanctæ Mariæ Transiberina. Quo signo nativitas Christi declarata, ut censet Orosius, lib. 6. cap. 20. Christus enim unctus interpretatur, quia nos unxit, ungitque oleo gratiæ & lætitiæ per totum diem vitæ & mortalitatis nostræ.

Olei fons.

Quæres. Quæ anno imperii Augusti natus est Christus? Respondeo. Variæ sunt de hac Chronologorum & Doctorum sententiæ, quarum una censet natum Anno 42. Juliano, qui fuit 42. Augusti, Herodis 38. Urbis conditæ 751. Olymp. 194. An. 2dus. Ita Clemens Alexand. Baron. Sallian. & alii, & sic habet Martyrologium Romanum die 25. Decembris, quod sequitur Cornel à Lap. vide apud illum plura hic.

Lucæ 2, v. 2. *Hæc descriptio prima facta est à Praside Syria Cyrino.* Prima scilicet Generalis, contigit in toto orbe jam pacato; nam aliæ particulares fuere priores. Hinc sequitur descriptionem & censum hunc non fuisse lustralem & quinquennalem, sed novum & universale, v. 3. *Et ibant omnes, ut profiterentur singuli in suam civitatem.* illam scilicet, quæ familiæ ipsorum erat caput, uti Bethlehem erat caput familiæ Davidis, ex qua natus est Joseph & Christus, quia in Bethlehem natus & educatus erat David. Judæi enim suam gentem & Rempublicam in 12. Tribus, hæc deinde in singulas familias, quæ suum habebant caput, diviserant, ideoque hanc illorum divisionem apud eos in censu hoc secuti sunt Romani: nimirum omnia hæc fiebant Deo dirigente, ut ex hac descriptione toti orbi liqueret, Christum recens natum in Bethlehem esse prognatum de Tribu Juda ex stirpe Davidis, ipsumque esse Messiam, uti Prophetæ prædixerant, etiam hoc non intenderet imò nesciret Augustus, ejusque Præses Cyrinus. Ut profiterentur scilicet subjectionem Cæsari quasi exteri & armis Romanorum subacti. Porro Orosius lib. 6. cap. ult. ex hac descriptione colligit, Christum fuisse Civem Romanum, ut quasi tacite innueret Christianos omnes Romano Pontifici & Ecclesiæ subditi debere. Christus, inquit, dicendus Civis Romanus.

civis Romanus.

manus census professione Romani. Symbolicè descriptione hac significabatur Christum jam natum venisse, ut nos à servitute diaboli liberaret, universum mundum sibi subderet non vi armorum, sed efficacia gratiæ, quæ de causa Augustus quoque nomen Domini reculavit teste Orosio & aliis. Rursum Sanctus Gregorius homilia 8va. in Evan. *Quid est, quod ait, nascituro Domino mundus describitur, nisi quod hoc aperte monstratur quia ille apparebat in carne, qui electos suos adscriberet in æternitate.* Hinc patet Christum descriptum fuisse non statim à nativitate, sed octavo die, postquam circumcissus est, in circumcissione enim more communi inditum illi nomen Jesus, quod astantibus Bethlehemitis, qui erant de stirpe David, in tabulas publicas, quas Cyrius ad Augustum transmissit, relatum est, scilicet Jesum Mariæ Filium natum in Bethlehem prognatum esse ex David, ita Justinus.

437.

Lucæ 2, v. 4. *Ascendit autem & Joseph à Galilæa de Civitate Nazareth in Judæam in civitatem David, quæ vocatur Bethlehem: id quod esset de domo & familia David.* v. 5. *Ut profiteretur cum Maria desponsata sibi uxore prægnante.* v. 6. *Factum est autem, cum esset ibi, impleti sunt dies, ut pareret.* v. 7. *& peperit Filium suum primogenitum, & pannis eum involvit, & reclinavit eum in præsepio: quia non erat eis locus in diversorio.* Nota, respectu Nazareth Bethlehem erat ultra Jerusalem, Bethlehem distat Hierosolyma duarum horarum itinere, à Nazareth autem in Bethlehem iter erat tridui & amplius, quod Beata Virgo prægnans & partui proxima confecit pedes. *Factum est, ut pareret.* Impleti scilicet 9. menses à conceptu, peperit enim non ex lassitudine itineris, sed naturaliter, quare cum Christus conceptus est 25. Martii, sequitur eum natum esse 25. Decembris, inter utrumque enim intercedunt 9. menses. Natus est Christus paulo post solstitium hyemale, cum crescere incipiunt dies. Joannes post æstivum, quia, ut ipse ait, *Illud oportet crescere, me autem minui.* Ita S. Augustin. *Et peperit &c.* Naturaliter uti aliæ Matres, fuit ergo illa verè & naturaliter Mater Christi & consequenter Dei, Christus enim est Deus. Porro Beata Virgo magis fuit Mater Christi quam aliæ Matres, quia ab ea accepit Christus omnem suam substantiam, quam alii non à sola Matre, sed etiam à Patre accipiunt, ac consequenter amor inter Christum & Matrem longè fuit major quam sit inter alias Matres, & Filios, adeoque amor, qui inter Patrem & Matrem dividitur, in Virgine unitus & collectus fuit, quia ipsa tam Matris quam Patris vicem subit. 2do. sicut ipsa concepit, ita & peperit manens Virgo ac

Distantia inter Nazareth & Bethlehem.

Quando Christus natus.

consequenter Christus natus ē clauso Matris utero, eumque nascens penetravit, sicut radii solis penetrant vitrum. Hinc 3tio. Beata Virgo sicut concepit sine concupiscentia, ita peperit sine dolore, sine lassitudine, sine secundinarum fluxu, & illuvie, aliisque foribus partus, sine obstetrice, ita Patres passim. Fuit ergo Virgo tota alacris & vegeta atque in filii amorem & contemplationem absorpta, utpote quæ in singula momenta illum expectaret nascentem videre & amplecti gestiret. Ita Patres & Doctores, vide Suarez. Porro Christum natum esse die Dominica, quæ prima fuit dies mundi, ac consequenter feria sexta fuisse conceptum, sicut & passum ex sexta Synodo, Sophronio, Ruperto, & aliis docet Suarez 3. p. q. 35. Barradius & alii, licet noster Sallianus Christum natum velit feria sexta, conceptum feria 4ta. Beata Virgo ipsa Festi Nativitatis Christi nocte revelavit S. Brigittæ, ut ipsa refert lib. 7. revel. cap. 22. *Peperi, ait, sicut nunc vidisti flexis genibus orando sola in stabulo, peperit enim eum cum tanta exultatione & lætitia anima, quod non sensi aliquod gravamen, quando ipse exibat de corpore meo, nec dolorem aliquem sed statim involvi eum panniculis mundis, quos diu ante præparaveram.* Quærent aliqui, quis primus Christum nascentem locus exceperit? Barradius censet fuisse terram, ut nos Christus humilitatem doceret: Alii censent primo exceptum Brachiis & ulnis Matris, idque cum summo ejus gaudio & lætitia. Pientius & sublimius Franciscus Suarez opinatur, Christum mox, ut natus est, ab Angelis in brachia Matris Sanctissimæ & amantissimæ fuisse depositum, idem insinuat Nyssen & Geometra, hic enim erat illi locus decentissimus, & tam Matri quam Filio exoptatissimus, inde illa ipsum reclinavit in præsepio. Denique S. Brigitta lib. 8. Revel. cap. 24. insinuat, Christum nascentem sponte sua venisse in manus Virginis Matris dulcissimæ & hoc valde probabiliter & pie credi potest. Porro noster S. Ribadeheira in festo Nativitatis. Tradunt, inquit, Beatam Virginem, mox ut videt Christum in lucem editum, admirantem Deum humanatum ac ad carnem infantile humiliatum, coram eo in terram se prostravisse, atque hisce verbis eum profundissima reverentia ac cordis Jubilo eum salutasse. *Exoptatus ades Deus meus & Filius meus, non dubitans se ab eo licet infante intelligi, sicque eum adorasse osculando pedes illi, quasi Deo, manus quasi Domino & faciem quasi Filio, mox arctissime eum pectori suo admovisse, ulnisque strinxisse.* 5to. Christus nascens more aliorum infantum, ait S. Bernardus Serm. 4. de Nativ. vagiit & lachrymatus est, tum ut inciperet peccata nostra lugere, & desinere, tum ut aliis infantibus

R

bus se conformaret. Rursum Christus jam natus hanc lachrymas ac seipsum, totamque vitam, mortem & crucem Deo in holocaustum pro salute obtulit, ut docet Apostolus, Hebr. 10. v. 7. & cap. 5. v. 7. To. Angeli omnes Christum Deum ac Dominum suum in terra nascentem comitati sunt, obstupuerunt, adorarunt. Hoc significat Apost. Hebr. 1. v. 6, ut ibidem explicat Chrysost. & alii. Unde tunc praesepeium & stabulum fuit quasi verum in coelum Empyreum, utpote plenum Angelis. Fuit hoc opus Incarnationis & Nativitatis Angelis prius inopinabile & quasi incredibile, utpote opus summum propriumque Divinae potentiae, sapientiae, iustitiae, & Clementiae, superans omnem hominum & Angelorum intellectum, uti ostendit P. Cornel. in Math. 1. v. 20. Hoc est, quod ait Apostolus 1ma. ad Timoth. 3. v. 16. Et David Psal. 17. Inclinauit, ait, oculos & descendit, Hoc est Verbum abbreviatum, quod fecit Dominus Isaia 10. v. 23. Rom. 9. v. 28.

438. Moraliter. Causa, cur Christus homo Cur Deus fieri, nascique voluit in terra, fuisse multae. homo.

1ma. ut nos in carne patiens & moriens a peccatis & gehenna redimeret. Rursum ut nos doceret exemplo magis quam verbo vitam salutis, daretque perfectae sanctitatis, omniumque virtutum exemplar. Philip. 2. v. 6. Dedit ergo ideam hic summae humilitatis, descendit enim quasi e summo majestatis suae throno in imam abiectionis vallem, exiit quasi paludamentum gloriae suae, & induit saccum carnis nostrae, 2da, quia Christus nobis consanguineus & Frater, imò caro & sanguis noster fieri voluit, ut quasi carneus cum carneis, homo cum hominibus, par cum pari ageret. Unde S. Bern. Serm. 3. super Missus est. *Studeamus, inquit, effici sicut parvulus iste, discamus ab ipso, quia mitis est & humilis corde, ne magnus Deus sine causa factus sit homo parvus, ne gratis mortuus &c.*

3tia. Christus carnis nostrae parvitas, erumnas, famem, sitim, crucem suscepit non propter se, sed propter nos, ut hoc efficacissimo amoris sui stimulo corda hominum pungeret, compungeret, eosque ad se redamandum stimularet. Audi S. Ambros. *Ille igitur parvulus, ille infansculus fuit, ut tu vir possis esse perfectus, ille involutus pannis, ut tu mortis laqueis sis absolutus, ille in praesepeibus, ut tu in altaribus, ille in terris, ut tu in Caelis &c.* Ex his pie concludit: *Meum ergo paupertas illius patrimonium est & infirmitas Domini mea virtus &c.* Plus igitur Domine Iesu injuriis tuis debeo, quod redemptus sum, quam operibus, quod creatus sum.

4ta. Depressit se in terram & carnem, ut nos eveheret in coelum. Ideo, ait Sanctus Anselmus, *Deus factus est homo, ut homo fieret Deus.* Non poteramus Deum, qui est purissimus & increatus Spiritus, mente concipere & colere. Vestivit ergo se Deus carne nostra, ut eum concipere; imò oculis cernere, auribus loquentem audire, & eo perfrui possemus, ait Cyrillus Cath. 12. Atque haec inter primas fuit Incarnationis Christi causa, quam Ecclesia in praefatione Missae de Nativitate decantat. *Quia per Incarnationis Verbi mysterium &c.* Christus enim Incarnatus est objectum laetitiae, charitatis, gratitudinis, omniumque virtutum. Quocirca jugis nostra conversatio, sermo, & cogitatio debet esse cum Verbo Incarnato, ita cum eo semper versati sunt Beata Virgo, & Joseph. Hac de causa S. Paula, S. Eustachius & plurimae Matronae & Principes cum S. Hieronymo migrarunt in Bethlehem, ut ibi jugiter Christum nascentem & reclinatum in praesepeio intuerentur. Ita S. Bernardus, cum de eo ait, ait autem frequenter, totus melleus amore liquefcit, seque superat nec tam ut homo quam ut Angelus loquitur. Ita S. Franciscus cum nato Christo disuaviabatur ac dulcissime concionans ingeminebat: Amemus parvulum de Bethlehem.

Primogenitum & Unigenitum. Primogenitus est, qui primo gignitur, etiam si nemo alius post illum gignatur, talis enim gaudet privilegiis, & iuribus primogeniturae.

Et pannis cum involvit. Vilibus & pauperibus, sed honestis & mundis. Tropologicam causam dat Nyssenus de Nativ. Christi. Pannis, inquit, *constringitur, qui peccatorum nostrorum vincula.* (& pelleas tunicas, ait S. Bernardus Serm. 28. in Cantica) in se suscepit.

Et reclinavit eum in praesepeio. Quæritur, 439. Qualis fuit locus nativitatis Christi? Omnis Christus variis variorum opinionibus, quas recenset in spelunca Barradii, & alii. Nota, locum nativitat. Christi propriè non fuisse stabulum Domus rusticanae, ut aliqui imaginantur, sed fuisse speluncam excisam ex rupe ad extremam & Orientalem partem urbis Bethlehem, uti docent oculati testes S. Hieronymus Epist. 18. ad Marsell. Brocard, Adrichomius. An spelunca hæc sita fuerit in Urbe, an foris ad muros urbis, variant Authores. Addit Beda è petra hujus speluncae per miraculum ob Christum in illa natum perennem scaturire fontem, illumque usque ad sua tempora perdurasse, atque totam speluncam à Christianis marmore incrustatam esse ac grandi Ecclesia superaedificata ornata

tam. Porro in hac spelunca fuisse praesepe ligneum commune & notum omnibus pastotibus liquet ex hoc, quod ex eo sibi ab Angelo indicato Pastores mox locum nativitatis Christi cognoverunt, & ad illum se contulerunt. Praesepe hoc Romam deinde translatum est ac in Basilica S. Mariae Majoris conditum ibidem religiosè visitur, & colitur. Deinde Christus collocatus fuit in praesepeio duabus de causis. 1ma. quod in tota spelunca non esset commodior & decentior Christo locus, quam praesepeium, ut in eius læno recumberet tener Christus. Posterior, ut in rigore Hyemis (erat enim finis Decembris) Christus habitu bovis & asini calefceret; ad praesepe enim hoc alligatum fuisse bovem & asinum, traditio est, hincque est communis fidelium sensus & de illis Ecclesia intelligit illud Habacuc. 3. v. 2. juxta LXX. *In medio duorum animalium cognoscetis, ac iisdem appropriat illud Isaia 1. v. 3. Cognovit bos possessorem suum, & asinus praesepe Domini sui.* ut explicant ibidem S. Chrysost. Hieron. Nazianz. Cyrillus, Paulinus, Prudentius & alii apud Baron. Exemplo Christi in spelunca nati multae matres sanctorum eos in stabulo pepererunt, uti & Mater S. Francisci, S. Ignatii Fundatoris Societatis Jesu. Moraliter Christiani omnes crebro considerent, & intueantur Christum in praesepeio, ut advertant, quis & quantus sit ille, quid faciat, pro quibus, & cur faciat. Quis enim non attonitus stupeat, si profundè hunc puerum inspicat, eumque roget. Quis tu o Parvule, eumque audiat respondentem ex Isaia cap. 9. v. 6. *Parvulus natus est nobis, & Filius datus est nobis, & factus est principatus super humerum ejus: & vocabitur nomen ejus admirabilis, consiliarius, Deus, fortis, Pater futuri saeculi, Princeps pacis.* Dicat idipsum tibi David Psal. 47. *Magnus Dominus & laudabilis nimis.* Dicat Gentilium Sibylla, dicatque ex ea Virgil. Eccl. 4.

Ultima Cumæ venit jam catminis ætas Magnus ab integro sæclorum nascitur ordo Jam nova progenies cœlo demittitur alto Cara Deum soboles magnum Patris incrementum incipe parve puer tisu cognoscere matrem Te duce sique manent secleris vestigia nostri Irrita, perpetua solvent formidine terras, Addit hanc auream esse ætatem Christo, Quo ferrea primum Desinet ac toto surget gens aurea mundo.

Denique Christus natus est carne, ut nos renasceremur spiritu, imò ut ipse per spiritum nascatur in nobis. Audi Innocentium III. Sermone 3. *Sicut tres in Christo substantias fides Catholica profertur Divinitas.* R. P. Kwiatkowski, S. J. Collectanea Ascetica, com.

tem, Carnem, Spiritum, ita tres in ipso naturas Scriptura sacra testatur Divinam ex Patre, carnalem ex Matre, spirituales in mente. Ex Patre nascitur semper, de Matre natus est semel, in mente nascitur sap. Porro hoc fit per ardentia, efficacia & crebra per Christum desideria & suspiria. Unde subdit Innocentius, *Christus concipitur per affectum, nascitur per effectum, nutritur per profectum.*

Quia non erat eis locus in diversorio. Ita legendum eis in plurali scilicet Mariæ & Josepho. ita Latina & Græca, Syrus, Arabicus. Hic causam dat, cur B. Virgo peperit in spelunca, & Christum non in lecto, sed in praesepeio reclinavit, quia scilicet omnia loca jam in hospitio præoccupata erant accurrente turba ditiorum ad communem censum. Verosimile est enim in urbe parva Bethlehem unum tantum fuisse diversorium (ut hic innuit Lucas) ad quod hospites omnes & adventæ diverterent, quod proinde affluente turba facile impletur, ut plures non caperet, sed prævisione & providentia id factum est, ut summae humilitatis, & paupertatis nobis daret exemplum. Porro Christus ex humilitate se abscondens manifestatus & glorificatus fuit à Deo per stellam vocante Magos, per Angelos missos ad Pastores, per idola everfa, per circulos solis & parelios, perque alia miracula, quæ recenset Orosius lib. 6. cap. 20. & fufius Baronius Tomo I. Annal.

Lucæ. 2. v. 8. Et pastores erant in regione eadem vigilantes, & custodientes vigiliam noctis super gregem suum. In regione eadem, puta in campis vicinis Bethlehem. S. Christum Hieron. Epist. 27. Brocard, Adrichom. & adorantibus, alii in descriptione terræ sanctæ asserunt, fuisse locum eundem, in quo Jacob pavit greges suos, Gen. 26. v. 21. qui inde dictus est Turris Eder, eo quod pascuis pro gregibus alendis abundet. Hic ergo Angeli Christo nato cecinerunt Gloria in excelsis Deo, quæ de causa S. Helena ibidem templum ædificavit in honorem SS. Angelorum, adeoque medio in agro sacellum erectum est in tantæ rei memoriam. Distat à Bethlehem fere mille passibus. Sic & Haymo. Distat, ait, Turris gregis à Bethlehem uno milliaro, in quo etiam hodie trium pastorum corpora requiescunt. Christum natum 25. Decembris communis est Ecclesiæ & omnium sæculorum traditio, non in 7bri (ut voluit Scaliger dicens, In Decembri omnia gelu rigere, quare tunc non pascuntur in campis oves) nam in regionibus calidis, qualis est Palæstina, etiam in hyeme greges degunt & pascuntur in agris & campis

compascuis, five sub dio five sub mapalibus ad hoc comparatis, qualia in Turre Eder ob vicina pascua erecta fuisse non est dubium, ut scilicet oves ad ea tempore congruo statim exirent. Sic in Italia & agro Romano pascuntur pecudes & pecora tota hyeme.

Et custodientes vigilias noctis super gregem suum. Custodientes, scilicet per 4. noctis vigilias excubantes, ut greges suos custodirent, ne a lupis vel furibus raperentur. Hinc colligitur Christum natum esse nocte, puta post mediam noctem, cum jam inciperet dies 27. Decembris.

Idque mystice (nam alius literalis ejus loci sensus est) sapientia 18. v. 14. *Cum quietum, inquit, silentium contineret omnia, & nox in suo cursu medium iter haberet.* v. 15. *Omnipotens sermo tuus de caelo a regalibus sedibus -- in mediam exterminii terram profudit,* idque ad hoc, ut significaretur, quod Christus quasi Sol veritatis & justitiae illucesceret his, qui in tenebris & in umbra mortis sedebant, ait S. August. Hac de causa Ecclesia in festo Nativitatis Christi post mediam noctem Missas celebrat. In hujus rei memoriam eodem loco postea aedificata fuit Ecclesia trium Pastorum (tot enim fuisse Pastores, quot & Magos docet etiam S. Bernardus Sermon. 6. de Nativitate Domini) Divinae Nativitatis conscriptorum monumenta continens, ait Beda de locis sacris cap. 8. Hi enim Pastores per Angelum vocati ad Christum, eo viso & adorado per ejus gratiam eximii evasere Sancti. Vide Baron. Annal. Christi & Suarez. 3. p. q. 36. Disp. 14. Sect. 2. Porro congruum rationi erat, ut tres duntaxat Pastores Verbum Patris Spiritus Sancti ope caro factum primi hominum adorarent, ut ipsi adoratores existerent Sanctissimae Trinitatis, illiusque mysterium suo numero repraesentarent, uti postea fecere tres Magi. v. 9. *Et ecce Angelus Domini stetit juxta illos, & claritas Dei circumfulsit illos, & timuerunt timore magno.* Angelus in corpore assumpto, ut significaret Deum corpus assumptum se reddidisse, ait Titus. Porro Toletus, Franc. Luc. & alii censent Angelum hunc fuisse Gabrielem, hic enim & B. Virgini & Zachariae apparuit, fuitque totius hujus negotii Incarnationis Verbi Administrator. *Stetit juxta illos.* Quia hi Pastores erant Judaei, & fideles vocantur per Angelum (Judaeis enim saepe apparebant Angeli) Magi vero, quia Gentiles & Astrologi, vocantur per stellam. Vide S. Gregor. hom. 10. in Evang.

441. Quaes. Cur Angelus primò Pastoribus, Cur Pa- non Scribis, non civibus, non opificibus stores pri-

apparuerit. Respon. Euthym. & 4. dat causas. mi vocati 1ma. quòd omnia hic in Christi praesepio ad Christum spirent paupertatem, & humiles magis placuerant Deo, quàm superbi, divites, & increduli Scribae & Pharisei juxta illud Christi Matth. 11. v. 25. *Confitebor tibi Pater &c.* Unde Theophilactus hic Doctos, ait, per indoctos vicit, divites per pauperes, per piscatores piscatus est orbem. 2da. quia hi Pastores veterum Patriarcharum vitam sectabantur scilicet innocentissimam arrium agriculturam, vel potius pastoritiam, quam exercuerant Abel, Abraham, Isaac, Jacob, Joseph, Moyses, fueruntque pastores ovium, quibus proinde velut innocentibus & Sanctis saepe Deus per Angelos apparuit. Ita S. Ambros. *Nec mirum, si Christi gratiam ante scire meruit innocentia, quàm potestas, & prius cognoscere veritatem simplex rusticus, quàm superba dominatio.* 3tia. quia Christus futurus erat Pastor populi juxta illud: *Ego sum Pastor bonus.* Joan. 10. 4ta. ut significaretur pastoribus rationalium ovium puta hominum & fidelium primum divina mysteria à Deo revelari, ut ipsi deinde eadem suas oves, id est, plebem sibi commissam doceant. 5ta. addit author de Mirabilibus, quia Christus erat Agnus pro salute mundi offerendus. Congratè ergo ipse primò pastoribus ovium apparet. Tropologicè Christus se revelat & communicat iis, qui suis actionibus & cogitationibus quasi pastores invigilant, & solatur eos, qui suam non habent consolationem. Ita S. Bernard. Ser. 5. de Nativitate. Non consolatur, inquit, Christi infantia garrulos, non consolantur Christi lachrymae cachinnantes, non consolantur panni ejus ambulantes in stolis, non consolantur praesepio & stabulum amantes primas cathedras in synagogis, sed aequanimiter fortè universam hanc consolationem expectantibus in silentio Dominum, lugentibus pannosa, pauperibus cedere videbuntur. Ceterum audiant, quòd & ipsi quoque Angeli non alios consolantur.

Et claritas Dei (lux, splendor mirus non tam humanus quàm divinus) circumfulsit illos. Arabicus. Gloria Dei orta est super illos. Ubique enim Deus in Scriptura gloriam suam manifestavit per coelestem lucem & fulgorem. Itaque fulgor hic non fuit sidereus, sed augustior, qui esset index majestatis Domini, cujus Angelus erat legatus. Porro S. Ambros. Sermon. 10. Nativitatis Christi die solem putat novo quodam fulsisse splendore, & ad ortum festinasse, si enim sol obscuratur, cum Christus moritur, necesse est illum splendidius solito lucere, cum nascitur.

Tropologicè S. Gregor. hom. 8. *Quid, inquit, est, quòd vigilantibus Pastoribus Angelus apparet, eisque Dei claritas circumfulget? nisi quòd ipsi praeter ceteris sublimia merentur, qui fidelibus gregibus praesse solent scilicet divina dumque ipsi pie super gregem vigilant, divina super eos gratia largius convulcat.* Idem lib. 7. Epist. 32. *Lux gregis flamma est Pastoris.* Et timuerunt timore magno. sacro horrore & reverentia perculsi sunt tum propter visionis & splendoris novitatem, ait Euthym. tum ob Angeli coelestis majestatem, quae homines ita percellit, ut ferè exanimantur. Hinc discite signum Angeli boni esse primò terre, deinde consolari. Unde subdit. *Nolite timere &c.*

Lucæ 2. v. 12. *Et hoc vobis signum: invenientem infantem pannis involutum, & positum in praesepio.* Signum, ut ab aliis recens natis secernatis & dignoscatis. Hoc signum dat Angelus, ne pastores putent Messiam suum quasi Regem Judaeorum requirendum in Regia Herodis, similive palatio, uti Judaei putant. Hic enim primus Christi adventus fuit humilitatis, sicut secundus ad judicium erit majestatis. Signum ergo Verbi Incarnati & abbreviati est fasciarum & praesepii humilitas, hanc enim efficaciter nascendo, vivendo, & moriendo in summa abiectione docere nos voluit Christus. Nam, ut ait S. Bernard. Sermon. 1. de Nativitate. *quid magis indignum, quid detestandum amplius, quid gravius puniendum, quàm ut videns Deum celi parvulum factum, ultra apponatur homo magnificare se super terram? Intolerabilis impudentia est, ut ubi se exinanivit majestas, vermiculus insectetur, & intumescat.*

v. 13. *Et subito facta est cum Angelo multitudo militia coelestis laudantium Deum & dicentium.* Angeli sunt militia coelestis, qui potentissime pro Deo contra daemones & impios pugnant. Unde vocatur Deus Sabaoth, id est, exercituum scilicet Coelestium & Angelorum. Sic Jacob, qui fuit typus Christi, fugiens Esau vidit copiam Angelorum sibi auxiliantium. Unde dixit *Castra Dei haec.* Gen. 22. Rursum si ob creationem mundi laudarent Deum astra matutina, & jubilarent omnes Filii Dei, id est, omnes Angeli, ut ait Job cap. 38. v. 7. *quantò magis idem fecerunt ob Incarnationem & Nativitatem Verbi.* v. 14. *Gloria in altissimis Deo, & in terra pax hominibus bona voluntatis.* In altissimis, alii passim in excelsis legunt. Haec verba accipi possunt tum assertivè subaudiendo est, tum optativè subaudiendo sit. Assertivè quod Gloria jam in caelo est Deo, & in terra est pax, quia omnes Coelites in caelo glorificant Dei misericordiam, sapientiam, si-

delitatem, quòd Christum promissum dedit, hinc in terra est pax: quia Christus, Rex pacificus natus, ut homines Deo reconciliet. Ita Tolet. Maldon. Optativè quod Gloria sit in altissimis Deo, id est, laudetur & glorificetur Deus in caelo; omnes Coelites glorificent eum, quòd Christum miserit in terram, ut in ea incarnatus hominibus pacem, id est, reconciliationem, gratiam, salutem, omni-que bona afferat. Laudent ergo Deum caelum & terra; quia natus est Christus, qui est gloria Dei, gaudium Angelorum, pax hominum. Ita Bernard. & alii. Sunt enim haec voces Angelorum partim laudantium, partim congratulantium Deo & hominibus, partim optantium gloriam hanc & pacem in Nativitate Christi inchoatam in ejus vita & morte perfici. Et in terra pax. hominum cum Deo, cui nos Christus reconciliavit, imò carnem nostram sibi hypostatice univit, ac consequenter pax, id est, tranquillitas mentis & conscientiae ac 3tio pax & concordia cum aliis hominibus. Porro pax Hebraeis omne bonum, omnem prosperitatem, & felicitatem significat. Hinc aliqui Pax, inquit, est Christus jam natus. *Ipse enim est pax nostra, qui fecit utraque unum.* Ephes. 2. v. 14. Simile Coloss. 1. v. 19.

Bona voluntatis. Diversimodè exponi potest. imò referendo illud ad hominibus, & eos determinet, quod pax sit hominibus, at non omnibus, sed iis, qui sunt bona voluntatis. Ita S. Ambrosius, hoc est, qui suscipiunt Christum, ait Beda. 2do S. Leo Sermone de Nativitate. Pax, ait, sit hominibus, quae scilicet faciat eos esse bonae voluntatis, ut nimirum suam voluntatem legi Dei, & voluntati per omnia subiciant. Verum melius Nyssen. Theoph. Euthym. ex Graeco hunc dant sensum quod pax sit hominibus, hominibus inquam, quos Deus hac gratia, & bona voluntate, id est, benevolentia & amore suo gratis sine hominum merito dignatur & prosequitur, ut scilicet det eis Salvatorem & reconciliatorem talem, per pacem inter se & homines acinter caelum & terram, puta inter Coelites & terrigenas, constituit. Moraliter dicitur hic quàm Deus humilitate delectetur, & humiles exaltet, Christus ecce nocte nascens abscondit se in praesepio, at Deus glorificat illum per Angelos. Audi S. Augustinum. Sic voluit nasci excelsus humilis, ut in ipsa humilitate ostenderet majestatem Lucæ 2do. v. 15. *Et factum est, ut discesserunt ab eis Angeli in caelum: pastores loquebantur ad invicem: evanescamus usque herblebem, & videamus hoc verbum, quod factum est, quod Dominus ostendit nobis.* Hoc verbum, id est, hanc rem tam miram & novam, puta Verbum

Incarnatum & Messiam natum. Unde Beda symbolicè. Quod enim videre non poteramus, dum erat Verbum, videamus factum, quia caro est; sic & S. Ambrosius, ac Haymo. est Metonymia familiaris sacre Scripturæ, qua verbum ponitur pro re significata per verbum, ut cap. 1. non erit impossibile apud Deum omne verbum, id est, omnis res. 2. Reg. 1. v. 4. *Quod est verbum (id est res) quod factum est?* Certum est Angelum loquentem exterius Pastoribus, multo magis interius illuminasse mentem eorum, ut cognoscerent Christum esse Deum ac Redemptorem mundi, ideoque eos excitasse, ut eum adorarent, colerent, amarent, quod & fecerunt v. 16. *Et venerunt festinantes: & invenerunt Mariam, & Joseph, & Infantem positum in praesepe.* v. 17. *Videntes autem cognoverunt de Verbo, quod dictum erat illis de puero hoc.* scilicet cognoverunt, veram esse rem, verè scilicet natum esse Christum. v. 18. *Et omnes, qui audierunt, mirati sunt: & de his, quæ dicta erant à Pastoribus ad ipsos.* v. 19. *Maria autem conservabat omnia verba hæc, conferens in corde suo.* scilicet conferens & comparans dicta & visa Pastorum de Angelis concinentibus gloriam cum iis, quæ ipsa in se experta erat, puta cum Annuntiatione Gabrielis oraculo Elisabethæ & Zachariæ, cæterisque, quæ ipsa de Christo nato videbat & in se senserat. Idque imo, ut videns utrinque magnam concordiam, omnia scilicet inter se optimè convenire, magis firmaretur in fide, scilicet Unigenitum DEI Filium ex se natum, 2do. ut jucunda contemplatione harum rerum inter se adeo consentientium animum pasceret, 3tio. ut ea deinde suo tempore Apostolis præsertim Lucæ hæc scripturo panderet. Conferebat quoque ea, quæ cernebat summæ humilitatis cum illis, quæ noverat summæ majestatis; stabulum cum coelo, præsepe cum throno Dei, animalia cum Seraphinis. Plura Cornel à Lap. in Lucæ. cap. 2.

442.

Adventum Magorum ad natum Christum describit S. Matth. cap. 2. v. 1. & seq. *Cum ergo natus esset Jesus in Bethlehem Juda in diebus Herodis Regis, ecce Magi ab Oriente venerunt Hierosolymam.* Juda ita legendum cum Romanis & Græcis non *Juda*, multo minus *Judæa*, Juda vocabatur tribus Juda. Addit hoc S. Matthæus ad distinctionem alterius Bethlehem, quæ erat in Galiliæ in tribu Zabulon, de quo Josue, 18. v. 25. Ita S. Hieron. Porro Herodes hic fuit cognomento Afcalonita & magnus gente Idumæus, quem Senatus Romanus commendatione Antonii primum subactæ Idumææ Regem creavit teste Josepho lib. 14. Antiquit. cap. 16. & lib. 20.

cap. 8. Nota. Aliquot fuerunt Herodes, de quibus Cornel in Act. cap. 1. v. 1. *Ecce Magi &c.* Magi est nomen usitatum apud Persas (unde Evangelium Persicum hoc loco habet Magusan, hoc est, Magi sapientes, Astrologi) significant sapientes & Philosophos. Magia ergo hæc naturalis Astrologica licita & bona fuit, sed ex Astrologorum abusu tam nomen quam res in vitium abiit, æquè ac astrologia Judiciaria. *Venerunt Hierosolymam.* Tum quia Magi Regem Judæorum, ut urbe Regia quærendum censebant, ita S. Leo. Tum quia Hierosolymis erant Pontifices & Scribæ & legis Doctores, qui ex oraculis Prophetarum scire poterant, ubi & quando nasceretur Christus, uti defacto hic responderunt eum nasciturum in Bethlehem. Prudenter enim Magi, licet stellam haberent, voluerunt etiam illos adire quasi animatos Dei interpretes, ideoque stellam in anima ibi se subduxit, ut cogeret Magos adire Scribas, vult enim Deus homines per homines & Doctores à se statutos viam salutis educeri. *Ab Oriente* Græcè ab Orientibus quasi ex diversis Orientis Regionibus vel Provinciis venerint hi Magi. Nota. Saba, Madian, & Ephra filii Abraham ex Cetura datis muneribus separati sunt à Patre Abraham, ac Isaac filio Saræ hærede suo, hinc ab eo discesserunt ad plagam Orientalem, fuerintque incolæ Arabiæ felicis, Gen. 25. v. 6. unde in Scriptura vocantur *Filii Orientis*, quocirca Epiphanius in fine Panarii ait, Magos hos fuisse successores Abraham Patris credentium, ex Cetura habitantes in partibus Arabiæ Magodiæ Regionis.

Quætes. Ex qua Regione fuere Magi? 443. Clemens Alex. S. Leo, & alii censent fuisse Persas, verum obstat distantia nimia; Persaphania enim ferè 300. leucis distat à Judæa. Verum est Dromedariis, qui quotidie 40. leucas decurrunt, potuisset hoc iter perfici intra 13. dies, verum à cursoribus, non à Regibus. Alii putant fuisse Chaldæos, alii Mesopotamos, alii ex Indis, unumque Magis fuisse Regem Calecuti. Verosimile tamen est fuisse Arabes Orientales, ait P. Cornelius hic, Unde Cornel. Tacitus lib. 5. Hist. ait, Judæam ab Oriente habere Arabiam. Probatũque id: quia ita censent S. Justinus, Tertullianus, Cyprian, Epiphanius & alii, quos citant & sequuntur Lucas, Barbra Suarez. 2do. quia id propriè respondet vaticinio Isaïæ, qui cap. 60. v. 6. prædicat Sabæos, Madian, & Ephra (hi enim sunt Arabes) venturos ad Christum cum muneribus, & sic videtur vaticinium hoc Isaïæ intelligere Ecclesia, cum id ipsum assidue recitat in Officio Epiphaniæ, id quoque planè respondet illi oraculo Psalmo 71.

Re-

Reges Tharsis & Insulæ munera offerent: Reges Arabum & Saba dona adducent. 3tio. quia Arabia est vicinior Judææ quàm Chaldæa, Persia, India, &c. 4to. quia Magorum horum typus fuit Regina Saba, quæ ex Arabia cum suis muneribus venit ad Salomonem, qui fuit Christi imago. 5. Reg. 10. & licet Regina hæc dicitur venisse ex Æthiopia, tamen Æthiopia hæc non fuit Abyssina, sed pars Arabiæ; nam venerat ex Æthiopia Orientali, non Occidentali. Hinc rursus verosimile est unum vel alterum Magorum fuisse nigrum sive Æthiopem, tum quia vulgò ita omnes sentiunt, tum quia ex Æthiopia venisse dicitur Regina Saba, tum denique, quia Psal. 71. v. 10. dicitur, *Reges Arabum & Saba dona adducent.* v. 9. *Coram illo procident Æthiopes.* Magi vocantur Reges Tharsis. v. 9. id est, maris rubri 5to. id patet ex donis, quæ Magi Christo obtulerunt. Nam Arabia abundat aurò, thure, myrrhâ, hinc vocatur felix. Unde Virgilius.

— — — Solis est thurea virga Sabæis.

& Georg. 2.

India mittit ebur, molles sua thura Sabæi.

In hac Arabia quoque myrrhæ & aromatum tanta est ubertas, ut non alia ligna sint in usu, quàm odorata, ne ad ignem quidem parandum, ait Plin. lib. 12. cap. 17. Ibidem tantum est aurum, ut gentis suppellex auro, argenti que splendeat, imò in Saba Æthiopiæ vincula reorum sunt ex auro, Mela, lib. 5. cap. 11. 6to. quia vaticinium Balaam de hac Magorum stella editum fuit in Moab, quæ erat in Arabia, ut docet S. Hieron. Communis fidelium vox Magos hos fuisse Reges, id est, Regulos sive Principes, idque (licet id irrideat Calvinus) disertè tradunt S. Cypri. S. Basil. S. Chrysost. S. Hieron. S. Hilar. &c. quos citat & sequitur hic Baron. Barrad. Maldon. S. Matthæus tamen illos non vocat Reges, sed Magos; quia ex stella Christum agnoscere Magorum fuit, non Regum. Rursus eos numero tres fuisse secundum tria munerum genera, puta Aurum, Thus, & Myrrham, quæ Christo obtulerunt, docent. S. August. Sermon. 29. & 33. S. Leo lib. 1. Ad hæc author operis imperfecti in Matth. apud S. Chrysostomum assentit, post Christi resurrectionem S. Thomam Apostolum adiisse Provinciam horum Magorum, eosque baptizasse, & fecisse sibi socios prædicationis. Insuper V. Beda in Collect. ita illos nominat & depingit. *Primus dicitur fuisse Melchior senex & canus prolixâ barbâ & capillis.* hic aurum obtulit Regi Domino. 2dus *Caspar juvenis imberbis, rubicundus, thure,* quasi Deo oblatione digna Deum honoravit, 3tius. *Fuscus integrè barbatus per myrrham Filium*

hominis moriturum professus est. Alii opinantur Magos singulos terna munera, puta aurum, thus, & myrrham Christo obtulisse, ut eum profiterentur esse Regem Deum & moriturum pro salute hominum, idque verosimilius est, fieri tamen potuit, ut primus plus auri, secundus plus thuris, 3tius plus myrrhæ obtulerit, & hoc videtur voluisse Beda. Denique Magos hosce Christum prædicantes ab idololatriis occisos, & martyrii lauream adeptos, ac seipsos quasi aurum, thus, & myrrham in holocaustum obtulisse Christo tradunt nonnulli. Ex Arabia felice corpora eorum translata sunt Constantinopolim, inde Mediolanum, Mediolano (cum illud à Friderico Barboza evertetur) Coloniam, ubi hodie magno hominum concursu & Religione coluntur.

Matth. 2. v. 2. *Dicentes: ubi est, qui natus est Rex Judæorum? vidimus enim stellam ejus in Oriente, & venimus adorare eum.* Qui natus est Rex Judæorum. Nota hic, & mirate magnanimitatem Magorum, qua in urbe Regia alium Regem quærunt, nec timeant iras & vires Herodis Deo confisi. To-

444. Magorum magnanimitas.

natus dupliciter accipi potest. Imò. Materialiter q. d. qui natus est, ut sit vel fiat Rex Judæorum. 2do. Formaliter q. d. qui natus est Rex, qui natura aut nativitate si ve naturalis est Rex Judæorum, ut Christus opponatur Herodi, qui fuit intrusus Rex à Romanis. Utrumque verum est. Tum quia Christo ob unionem hypostaticam debebatur regnum omne non solum Judææ, sed totius mundi, tum quia Christus descendens quasi Primogenitus ex David & Salomone jure primo geniturae hæres & successor erat regni eorumdem. ita Maldonatus & alii. *Rex Judæorum.* Autonomastice puta Messias sive Christus. Unde iis auditis Herodes congregans Scribas sciscitabatur ab eis, ubi Christus nasceretur; Christi enim index erat stella, de qua Magi subdunt *Vidimus enim stellam ejus.* q. d. natus est Rex Judæorum imò eorum, quia eum nobis indicavit stella eorum. Quætes. Quomodo Magi visâ stellâ ex ea cognoverunt natum esse Christum? Nota. Nulla stella potuit ostendere & significare Magis ortum Christi ex Virgine, ejusque mores, miracula, & facta singula, præsertim supernaturalia, ut transfigurationem, resurrectionem &c. Tum quia nulla res naturalis, qualis est stella, significat partum supernaturalem, qualis est partus Virginis, resurrectio &c. Tum quia Christus est Dominus stellarum, uti & rerum omnium: ergo illis subdi non debet sed potius illas sibi subdere. Ad quæstionem respondendum Priscillianistæ stellam hanc esse fatum Christi, ut sicut fatum significat imò

determinat res futuras, sic stella hæc significavit & determinavit Christum, sed hos rectè refutat S. Gregor, dicens, *Dum Puer non ad stellam, sed stella ad Puerum cucurrit, si dici liceat non stella fatum Pueri, sed fatum stella is, qui apparuit, Puer fuit.* Dico ergo, Magos cognovisse Christum natum ex stellæ indicio imò, quia id prophetabat Balaam Numerorum 24. v. 17. *Orietur, inquit, stella ex Jacob.* Magi autem fuerunt posteri vel successores Balaam. Sensus ergo est q. d. *Ubinam est, qui natus est Rex Judæorum? vidimus enim stellam ejus, quem scilicet ex vaticinio Balaam & Sibyllæ, indicio stellæ designandum omnes hæc ænus expectavimus & jam eā visā natum credimus, Sibyllæ enim Erythræa hoc extat oraculum lib. 8. oracul. Sibyl.*

Divinamque Magi stellam coluere recentem Monstratisque Dei præcepta servantibus infans
Est in præsepi.

Ita ex Balaam & Sibylla Magos cognovisse stellam hanc esse indicem Christi censent S. Basil. S. Hieron. S. Leo. S. Cypr. 2do. & potius id cognoverunt ex instinctu & revelatione Divina. Magi enim secretiori Divini Numinis afflatu instincti hanc quasi cœli linguam, ait S. August. Serm. 2. de Epiph. loquentem (natum esse in Judæa Christum) audiverunt, eamque usque ad Bethlehem, & ad cunas Christi profecuti sunt, nam, ut ait S. Leo. Serm. 4. de Epiph. *Dedit (Deus) aspicientibus intellectum, qui præstavit signum (stellæ) & quod fecit intelligi, fecit inquiri, & se inveniendum obtulit requisitus.* Tanta enim claritas & majestas fuit stellæ, ut divinam esse, ac divinum quid portendere Magi intelligerent, scilicet Deum Incarnatum esse, uti eis suggerebat Spiritus Sanctus. Denique vultus Christi puerilis Divinus cœlestis lucis radium evibrabat, qui oculos & magis mentem Magorum seriebat & illustrabat, ut agnoscerent infantem hunc non esse merum hominem.

445. Quæres. Qualis & quanta fuerit hæc Stella du-stella? an communis, uti cæteræ, an propria & ab aliis diversa? Imò. Author de Magos qualis, rabil. S. Scripturæ. lib. 3. qui extat to. 3. S. August. censet hanc stellam fuisse Spiritum S. qui sicut per columbam descendit in Christum, sic per stellam direxit Magos. 2do. Origen. Theophil. S. Chrysost. & Maldon. putant stellam hanc fuisse Angelum, quia scilicet Angelus fuit motor & quasi auriga stellæ. 3tio. alii opinantur fuisse verum fidus. 4to. alii Cometam. Verum respondet Cornel. Nova & inusitata fuit hæc

stella planè differens à cæteris, eadque susperans 9. privilegiis & quasi portentis ad hoc ab Angelis efformata, ut Magos raperet ad sui admirationem, illique ipsam novum quid & Divinum prælagire cognoscerent. 1mo. hæc stella producta ipsa nocte Nativitatis Christi, nova ergo fuit, & nunquam antea visa, nec postea. Ita S. August. lib. 2. contra Faustum cap. 5. 2do. Materiā, in hac enim stella fuit aërea, in cæteris verbè est cœlestis. 3tio. Locò, cæteræ stellæ in cœlo, hæc verbè fuit in aëre, præibat enim Magis viam ex Arabia in Judæam. 4to. Motu, quia aliæ habent circumlarem, illa rectum. 5to. Tempore, cæteræ nocte duntaxat fulgent, hæc aequè die ac noctu. 6to. Duratione, quia cæteræ perpetuæ sunt, illa temporanea, tantum enim 13. dies duravit, 7mo. Magnitudine, cæteræ enim majores sunt terræ & lunæ, hæc minor, major tamen apparebat, quia citima erat terræ. 8vo. Varietate, quia aliquando se occultabat, uti fecit in Jerusalem, cum euntibus Magis ibat, cum quiescentibus quiescebat. 9no. Fulgore, quo cæteras omnes stellas vincebat. De illa S. Leo. *In regione Orientis stella nova claritatis apparuit, quæ illustrior cæteris, pulchriorque sideribus in se insistentium oculis, animisque converteret, ut confestim adverteretur non esse otiosum, quod tam insolitum videbatur.* Fuit ergo hæc stella novum Meteorum ab Angelis ex aëre efformatum, & luce ingenti informatum, & motum ab Angelo perinde ac columna ignis & nubes in deserto. Ita S. Chrysost. S. Fulgen. S. Basil. S. Thom. 3. p. qu. 36. art. 7. ibique Suarez & alii. Allegoricè Christus est stella splendida & matutina, unde S. Ambros. in Lucæ cap. 2. l. 2. Christum, inquit, est stella, orientur enim stella ex Jacob, & exurgit homo ex Israel. Rursus stella maris, id est, mundi procellosi, quæ viam nobis per illud ostendit, est B. Virgo. Hinc S. Bernard. Respice stellam, voca Mariam. Tropologicè stella hominis fidelis 1mo. est fides. 2do. prudentia. 3tio. præcepta. 4to. consilia Evangelica. 5to. S. inspirationes à Deo homini immisæ, vocat ergo te Deus ad sanctitatem heroicam, ad virtutem, statum perfectiorem, ostendit tibi stellam, quæ iter præeat in cœlum, illam intueri, illam sequere, ne stella hæc vocationis Divinæ à te visa, sed neglecta in die iudicii coram Deo te accuset, & condemnet. Audi S. Gregor. *Ecce vocat (nos Deus) per se, vocat per Angelos, vocat per Patres, vocat per Prophetas, vocat per Apostolos, vocat per Pastores, vocat etiam per nos, vocat per miracula, vocat plerumque per flagella, vocat aliquando per hujus mundi prospera, vocat aliquando per adversa, nemo contemnat, ne-*

dum vocatus excusat, cum volueris invitare, non valeat &c.

Vidimus stellam ejus in Oriente. Alii to in Oriente referunt ad to vidimus q. d. Nos in Oriente existentes stellam hanc vidimus in Occidente accubantem Judæam. Alii. To in Oriente melius referunt ad stellam q. d. nos existentes in Oriente vidimus ibidem stellam degentem in Oriente. utrumque probabile.

446. An stella comitata sit Magos?

Quæres. An stella hæc fixa manserit, Reteritque in Oriente, an verbè inde Magos assidue comitata fuerit usque in Judæam? Nonnulli probabiliter censent, eam hæcisse fixam in Oriente. Ita Clarius, Barrad. &c. Ex adverso stellam hanc comitam esse Magos usque in Judæam censent S. Chrysost. S. Leo. D. Thom. Suarez. Maldon. Abulen. & alii. S. Chrysost. Serm. 158. dicens, *Ambulante Mago stella ambulat, sedente stat, dormiente excubat, estque hic communis fidelium sensus.* Et ratio est: quia iter ex Arabia in Judæam prolixum est, incertum, difficile, ut igitur Magi ad illud animarentur, necesse fuit, ut stella quasi dux iter præiret. Unde Ecclesia in hymno Ecclesiastico canit: *Ibant Magi, quam viderant stellam sequentes præviam.* Utramque sententiam probabilem esse dicit Cornel. post seque conciliari dicendo, quod stella, quæ in Oriente luce fulserat, clarissima teste S. Ignatio Epist. 14. cum deinde eos comitata est, ut viam præiret, obiecta fuit nube, minusque fulserit, ita, ut solis penè Magis fuerit conspicua, ne si alii homines & gentes eam viderent, ita coruscantem & iter præeuntem ad Magos concurrerent eoque magno agmine sequerentur in Judæam, ac ita Herodem & Judæos concitarent contra Christum, ut eum perderent. Quod aliqui alii præter Magos stellam viderunt, est probabile; stella enim magna erat clara & visibilis Magis, cur non & aliis? quia Deus volebat toti mundo Christum patefacere, sed pauci vel nulli stellam cum Magis secuti sunt, tum quia ejus mysterium ignorabant, tum quia curis domesticis occupabantur. Hinc discet, quàm necessaria est gratia potens & efficax ad querendum Christum; de qua Christus Joannis 6to. v. 44. *Nemo, ait, potest venire ad me, nisi Pater meus traxerit eum.* Sic in Passione Christi Eclipsis solis visa est Athenis à S. Dionysio Areopagita, quæ de causa ipsè conversus est à S. Paulo, cum ipse ab eo causam didicit, scilicet quod eadem die & hora crucifixus & mortuus est Christus. Addit Franc. Suarez, quod stella, quæ in progressu erat terræ vicina, tantum lucebat in locis, quæ vicina erant Magis per diem, R. P. Krivakowski, S. J. Collectanea Ascetica.

noctu verbè elevabatur, minusque erat conspicua, ut ait Niceph. lib. 1. hist. cap. 13. Denique appositè Magi vocantur per stellam, quia ipsi erant Astrologi, unde scire poterant stellam hanc non esse communem, sed prodigiosam & Divinum quid portendere, quocirca illi ex hoc sidere siderum Conditorum & Dominum, cui sidera omnia famulantur, jam notum agnovère. Quocirca S. August. Serm. 2. de Epiph. qui est sermo 10. de tempore. Illi erant (Magi) primitiæ Gentium; nos populi Gentium, nobis hoc lingua nuntiavit Apostolorum, stella istis tanquam lingua cœlorum, & nobis iidem Apostoli tanquam alii cœli enarraverunt gloriam Dei. Matth. 2. v. 3. *Audiam autem Herodes Rex, turbatus est, & omnis Hierosolyma cum illo.* Herodes turbatur, quia se regnum Judæorum, nato jam ejus legitimo Rege Messia perditurum metuebat, quasi Messias cum esset regno deturbaturus. Quid mirum, si nascente pietate turbatur impietas, ait S. Augustin. Turbatur Hierosolyma, tum quia multi erant faventes Herodi, tum quia Scribæ & Pontifices suis vacantes commodis, iisque indormientes non cogitabant de adventu Messie, tum quia cæteris vitiis suis additi metuebant Messiam, ne illos castigaret. Sed ait S. Fulgentius Serm. 1. de Epiph. *Rex iste non venit Reges pugnando superare, sed moriendo mirabiliter subjugare.* Porro Herodes, quia Idumæus in alienum Judææ regnum per fraudem irrepserat, hinc, ut illud retineret, legitimos regni hæredes ad unum omnes, partim dolo, partim aperta vi occidit, adeoque in universos seviit, qui in regno sibi assicurando obicem posaturi videbantur. Imò ergo occidit Hyrcanum legitimum regni hæredem & Pontificem, mox Aristobulum Hyrcani Nepotem. 3tio. Mariamnam Hyrcani filiam & suam uxorem, Mariamnis matrem, suos ex Mariamne filios, item Antipatrum ex alia uxore filium, idque ex metu amittendi regnum, ideoque in angoribus miserabilem & crudelissimam egit vitam. Atque hæc fuit causa, cur tot innocentes parvulos occiderit, ut scilicet inter eos Christum Judææ Regem jam natum interimeret.

Matth. 2. v. 4. Et congregans (Herodes) omnes Principes Sacerdotum, & Scribas Populi, sciscitabatur ab eis, ubi Christus bethlehem nasceretur. v. 5. At illi dixerunt ei: in Bethlehem Judææ: Sic enim scriptum est per Prophetam (Michæam cap. 5. v. 2.) v. 6. *Et tu Bethlehem terra Juda, nequaquam minima es in Principibus Juda: ex te enim exiet Dux, qui regat populum meum Israel.* Nota triplicem hic esse S. Matthæi cum Michæa antilogiam, 1ma est, quod Matthæus no-

447.

Cur in Be-

bas Populi,

ubi Christus

bethlehem

nasceretur.

v. 5. At illi

dixerunt ei:

in Be-

natus est

Christus.

minat Bethlehem, cum Michæas eam vocet Ephraïm. Respondetur. Bethlehem erat binomina, à conditoribus enim dicta est Bethlehem, & Ephraïm, quia Ephraïm fuit Pater Bethlehem. 1. Paral. 4. v. 4. Et Ephraïm hebraicè idem est quod frugifer, idem significat Bethlehem, id est, *Domus panis*. Causa literalis, cur Christus nasci voluerit in Bethlehem, fuit, ut haberetur Filius Davidis, qui natus fuit in Bethlehem illi promissus quasi futurus Messias. Moralis, ut doceret nos humilitatem. 2da Antilogia, quod pro nequaquam minima est, ut habet Matthæus, Michæas, dicat contrarium scilicet parvulus, id est, minimus est. Respondetur, apud Michæam tacite adversativam particulam ex nexu Sermonis intelligi q. d. Minima quidem es ô Bethlehem, si muros, si cives, si ædificia, si celebritatem spectes, sed tamen nequaquam minima es, si Principes à te datos, & in te natos, & nascituros spectes, ex te enim natus est David, nascetur Christus, 3tia, pro in principibus Michæas habet in millibus. Respondetur, Hebræum Eleph & Principem & mille significat, sed eodem hic redit utraque versio, nam in Principibus idem est, quod inter Principes, scilicet urbes Juda, vel etiam homines. In millibus idem est, quod inter civitates, quæ continent multa hominum millia, ideoque sunt Principes, & ipse suos habent Principes.

Matth. 2. v. 7. Tunc Herodes clam vocatis Magis, diligenter didicit ab eis tempus stellæ, quæ apparuit eis. v. 8. Et mittens eos in Bethlehem, dixit: *Itē & interrogate diligenter de Puerō: & cum inveneritis, renuntiate mihi, ut & ego veniens adorem eum.* Vulpina fuit Herodis fraus, ut enim Magos sibi redderet obsequentes & fidos, fingit se velle Christum adorare, cum eum jugulare cogitaret. Sic Antonius Caracalla, ut solus imperaret, Getam fratrem consortem imperii A. G. 214. in sinu matris occidit, utque scelus pietate mitigaret, fratrem inter Divos retulit dicens: *Sit divus, non sit vivus.* Ita Spart. in vita Getæ. Simili modo Herodes ait Magis se Christum adoraturum ut Deum, sed anima destinat se eum ut hominem occisurum.

v. 9. Qui cum audissent Regem, abierunt. Et ecce stella, quam viderant in Oriente, antecedebat eos, usque dum veniens staret supra, ubi erat Puer. Hinc patet, quod stella in Oriente majore splenduerit fulgore, deinde fulgorem hunc temperavit ac in Jerusalem planè eum occultavit, tum ut Magos coegeret adire Pontifices & Scribas ad querendum, ubi nasceretur Christus, tum quia Herodes caterique affectu indigni erant, qui

eam viderent, nam ea abusi fuissent ad querendum & occidendum Christum. Descendentibus verò è Jerusalem Magis rursum stella apparuit, & primæ claritate præfulsit, ut Christum, qui lux imò sol est mundi, suo fulgore indicaret, certumque locum, puta stabulum, in quo ipse natus degabat, demonstraret, ne Magi frustra per domos querendo oberrarent.

v. 10. Videntes autem stellam gavisi sunt gaudio magno valde. v. 11. Et intrantes domum, invenerunt Puerum cum Maria Matre ejus, & procidentibus adoraverunt eum: & aperitis thesauris suis obtulerunt ei munera, aurum, thus, & myrrham. Putant aliqui Christum, cum turba peracto censu recessisset, translatum fuisse in honestam aliquam domum, ibique adoratum à Magis, quia hic dicitur *Intrantes domum*. Ita Epiphanius, Maldon, Fran. Lucas & alii. verum alii passim censent domum hic vocari locum, puta stabulum, in quo natus erat Christus; Hebræi enim quemlibet locum, in quo quis degit, vocant domum. Sic Psal. 103. v. 17. dicitur *Herodii domus* (id est nidus) *dux est eorum*, scilicet voluctum & avium. Cum enim census ab Augusto toti populo indictus per multos dies imò septimanas & menses ageretur, per singulos dies affluente alia & alia divitum censendorum turba, B. Mariæ & Christo utpote pauperibus nullus erat locus in diversorio usque ad diem 13. ab ortu suo: idque ordinavit Deus tum ad probandam constantiam Magorum, tum ut eos, cæterosque doceret Christi regnum situm esse in paupertate, humilitate, contemptu mundi, non in opibus &c. Ita S. Augustin. Sermon. 1. & 2. in Epiph. Justin. S. Chrysost. Bernard. S. Thomas 3. p. qu. 36. & ibidem Franciscus Suarez Sect. 4. qui addit. Constat, inquit, in stabulo mansisse Christum & B. Virginem utpote puerperam usque ad Purificationem. Utramque sententiam conciliabis, si dicas in Bethlehem utpote urbe parvula unum duntaxat fuisse hospitium publicum pro adventis, cujus appendix fuerit stabulum pro illorum equis & jumentis; quare Magos dici ingressos domum sive diversorium, quia ingressi sunt stabulum diversorii. Huic sententiæ favet, quod ait Lucas, & non erat eis locus in diversorio, uno scilicet communi cum pluribus, & invenerunt infantem positum in præsepio, uno scilicet illius hospitii & stabuli, ita conciliat Cornelius.

Josephi hic nulla fit mentio. vel abfuit; abijtque ad aliqua comparanda, vel sub nomine Mariæ Conjugis suæ intelligitur. Non dubium est, Magos cum B. Virgine per se Arabicè & quia B. Virgo dono

linguarum pollebat) vel per interpretem Hebraicè fuisse locutos, ab eaque didicisse modum conceptionis, partus, & nativitatis Christi, ideoque Christum ut Deum, Deique Filium adorasse, dona obtulisse, sed majora ab illo in mente munera accepisse, puta illuminationes & consolationes, ardorem Cœlestes &c. Pro auro ergo acceperunt augmentum gratiæ & amoris ardentis, pro thure donum orationis & devotionis, pro myrrha studium puræ & incorruptæ vitæ.

Et procidentibus adoraverunt eum. Erasmus censet Magos non cognovisse Christum esse Deum, verum contrarium censent Patres & Interpretes scilicet Magos instinctu Dei agnovisse Christi Divinitatem, eamque patria adorasse, ideoque & thus, quod soli Deo debetur, obtulisse. Ita S. Irenæus lib. 3. c. 10. S. Leo. S. Fulgent. &c. Hinc dies hic à Græcis vocatur Epiphania & Theophania, id est, Dei apparitio, quo Christus eo die Magis declaratus sit esse Deus ac ut Deus ab eis adoratus. Et apertis thesauris suis obtulerunt ei munera (patria & domestica) aurum, thus, & myrrham. Horum enim est ferax Arabia teste Ezechi. c. 27. v. 22. Plinio lib. 12. c. 14. ex qua veniebant Magi. Nam vetus Arabum & Orientalium erat mos, Regem vel Principem non adire nisi cum munere quasi hic vœtigalis honor Regi debitus, ut patet Gen. 43. v. 11. 1. Regum. 10. v. 21. Unde seneca Epistola 17. Reges Persæ, ait, non potest quisquam salutare sine munere. Porro Dei lex est Exodi. 23. Non apparebis in conspectu meo vacuus. S. Bernard. in sentent. censet, Magos obtulisse B. Virgini & Christo aurum; ut eorum paupertati succurrerent, myrrham ad consolidanda infantilia Christi membra, thus ad stabuli fetorem abigendum. Hic sensus est humilior & ad literæ corticem, nam passim sublimius Patres docent Magos illuminatos à Spiritu Sancto obtulisse aurum Christo quasi Regi, Thus quasi Deo & summo Sacerdoti ac Pontifici, myrrham quasi homini pro generis humani redemptione morituro; myrrham enim condiuntur mortuorum corpora, ut mancant incorrupta. Ita S. Leo Ser. 1. Thus, ait, Deo, myrrham homini, aurum offerunt Regi, similiter S. Ambrosius. Juvenecus.

Thus, aurum, myrrham Regique hominique Deoque Dona ferunt.

Beda in Collectaneis asserit, Primum è Magis nomine Melchiorem Christo donasse aurum, 2dum Nomine Casparem thus, 3tium Nomine Balthasarem myrrham. Verum alii melius censent, singulos ternæ hæc dona Christo obtulisse, singuli enim hæc dona

R. P. Kwiarkowski, S. J. Collectanea Asseica

protestabantur fidem suam in Christum. Ita Juvenecus, Ambrosius. Gregorius & alii

Allegoricè hæc tria munera notant Christum, qui Deo Patri seipsum in Cruce obtulit ut aurum, dum ex aurea charitate seipsum immolavit; ac ut myrrham amarissimæ passionis, doloris & tormentorum ut thus summæ submissionis, Religionis, venerationis & Patriæ. Unde eadem feria 6ta, qua Christus se obtulit in Cruce, magi quoque tria munera Christo obtulerunt, Traditio enim est Christum natum die dominico, 13. ergo dies cadet in Feriam 6tam. Ita Suarez, 3. p. q. 36. Rursum Christus Sanctissimæ Trinitati tria obtulit dona, puta suam carnem, animam, & Divinitatem æquæ ac Christiani eidem offerunt actus fidei, spei, charitatis. Tropologicè imò. Aurum est charitas, item sapientia, thus est oratio & devotio, myrrha mortificatio. Hinc Cant. 5. v. 14. de Christo sponso ait sponsa: *manus ejus cornatiles aurea plena hyacinthis* q. d. Opera Christi adeo perfecta erant, ac si torno essent elaborata, Bona opera, ait S. Bernardus, sunt semina eternitatis & eternæ gloriæ. Zeuxes pictor celeberrimus morosè pingebat, rogatus caulam dedit. *Pingo eternitatem.* Ita & tu fidelis operare &c.

Porro thus orationem denotare & myrrham mortificationem patet ex Cant. c. 4. v. 7. *Vadam ad montem myrrha & ad collem thuris.* S. Gregorius in c. 3. Cant. *Sanctæ animæ quasi thuribulum cor suum Deo facit.* Rursum aurum est voluntaria paupertas, unde Apostolus *tanquam nihil habentes & omnia possidentes.* 2. Cor. 6. v. 20. Thus est obedientia, quia homo suam voluntatem & intellectum, imò totum seipsum Deo quasi thus in holocaustum offert. Myrrha est jejunium, carnis mortificatio, & quæ inde nascitur castitas, quo circa multi hic tria Religionis vota mysticè notari censent. Insuper tribus hæc donis denotantur tria bonorum operum genera, scilicet Eleemosyna, oratio, & jejunium, ad quæ omnium virtutum opera referuntur. Anagogicè S. Maximus Hom. 3. de Epiph. censet auro designari redemptionem hominum, thure Christianam Religionem, myrrhâ resurrectionem.

v. 12. Et responso accepto in somnis, ne redirent ad Herodem, per aliam viam reversi sunt in Regionem suam. Responso, id est, oraculo, Cyrillus Monachus in vita S. Theod. narrat, Magos fugientes Herodem, publicas vias & publica hospitia declinasse, ac in montibus & speluncis hospitatos esse. Tropologicè Herodes est diabolus, mundus, & caro, via ad eum est voluptas & cupiditas, qui ergo ab eo ad Christum transeunt, per aliam

Devotio
ad Chri-
stum na-
tum S.

Francisci.
Mercato-
ris invi-
tauit tres
pauperes.

Rex nati-
vitas fe-
stum cele-
brat inter
duos Re-
ges.

Devotio
ad Chri-
stum na-
tum.

Nostri er-
ga Chri-
stum par-
vulum de-
votio.

Affectus
erga Chri-
stum na-
tus.

deret, latabatur, quod in illo imaginem
quandam Christi nascentis videret. P. Faber
die Nativit.

De Mercatore Valentino narrat S. Vin-
centius Ferrerius in more hunc habuisse, ut
quotannis die natali Christi Salvatoris tres
pauperes ad prandium invitaret. Nempe
Matrem cum puero & senem quempiam
grandævum, idque in honorem Jesu Mariæ,
& Joseph istam autem viri benignissimi cha-
ritatem ac pietatem adeo superis placuisse,
ut gratiam relaturi ipsi morienti omnes tres
adjuverint, promiserintque, quos domo sua
toties recepisset, ab iis vicissim in suam do-
mum (Cœli Beatam Patriam) prope diem
ipsum admittendum esse P. Nieremberg de
amore in B. Virginem cap. 23. in fine.

Mirata est Anglia Eduardum Regem
suum Festum transeisse Nativitatis Christi
inter Joannem Franciæ & Davidem Scotiæ
Reges se in bello captos, ut ait Hector. Boet.
Hist. Scot. l. 15. Sed longe admirabilior est
Christus in medio duorum animalium, per
duo illa animalia intelligit duos populos
Nempe Hebraicum & Gentilem S. Hieron.
illis enim hinc & inde cingentibus agnitus
est Salvator P. Le Blanc, in Psal. 7. v. 8.

Thomas Zamoyski Tarnovia Matre
Zamoyscis genitus dum sibi (qui ad celebrandas nupti-
as juvenis accesserat incorruptus) Filius na-
tus fuisset ex Catharina Ducissa in Ostrog,
vix natum manibus sublatum eundem Fili-
um & nec dum panniculis involutum, fœno,
ad limen interioris cubiculi posito, & ad ex-
cipiendum infantem parato reposuit dicens:
Disce fili, quod Redemptor tuus in mundum
adveniens non aliud stratum habuerit, quam
fœnum, tum adveniente die baptismi pau-
peres in Patris assumptis. P. Raph. Janczyn-
ski in M. S.

P. Michael Gubernus Hispanus incredi-
bili amore tenebatur erga infantem Jesum,
cujus in cubiculo effigiem habebat semper,
eamque sæpe lachrymis irrigabat. Ab illo
agebat se suas discere conciones & omnia.
Bibliothecam ingredienti apparuit aliquan-
do, ut credunt, Infans Deus, & cum Mi-
chael illi diceret sibi esse prohibitum jam de
illius Infantiæ Mysteriis meditari. Respon-
dit Parvulus: *i, & pete veniam, ut agere me-
cum possis*, ixit, petiit, impetravit, & illum
postea cum Jesu tractasse dulcissime fama
fuit. P. Nadasi in An. diar. memor. 28.
Decem.

Christus Author pacis Imo,

Hactenus innumeris orbis quassatus ab ar-
mis
Continuè motu per fera bella fremit

Dormit nunc in carne Deus, cessate tumul-
tus

Regem Virgineo, Matre fovente, sinu.
2do. Currando celeres Pastores cuncta relin-
quunt,

Namque satis, satis his unicus agnus erit,
Qui pretium mundi superante est vellere Di-
ves

Qui ipse Pater, summus Pastor & agnus
adest.

3tio. Ecce in carne Deus terreno gratior orbi
Ut veniet, brumâ cuncta tenente venit,
Est Deus, est ignis consumens, currite, quo-
rum

Languida, continuo frigore, corda ri-
gent,

4to. Nasceris in vili stabulo, Fortissime Re-
gem

Et Præsep, tuus Rex, animalo, thro-
nus:

Ut miser haud capiat de majestate timorem,
Sed currat velox, huc, animalis homo.

§. III.

De Circumcisione Domini & No-
minis JESU eidem impositione.

Circumcisionem Christi tacite significat S. 453.
Lucas, cum dicit c. 2. v. 20. *Postquam* Cur Chri-
consummati sunt dies octo, ut circumcideretur Iesus cir-
puer: *Vocatum est nomen ejus Jesus, quod vo-* cum-
catum est ab Angelo priusquam in utero concipi-
peretur. Ideo autem non expresse significat
circumcisionem fuisse Christum, ut annuat il-
lum liberum & sponte non ex obligatione
fuisse circumciscum, tum quia ipse erat Deus
authorque legis, qui lege circumcisionis à
se lata non tenebatur, tum quia non com-
muni hominum generatione, qui de peccati
traduce prognati in iniquitatibus concipiun-
tur, ait Beda, sed de Spiritu Sancto erat
conceptus & natus, quare Christus in cir-
cumcisione magis se humiliavit quam in Na-
tuitate, in hac enim accepit formam homi-
nis, in illa verò formam peccatoris. Vo-
luit tamen sponte circumcisci 7. de causis,
quas de S. August. Beda, & aliis recenset
S. Thom. 3. p. q. 37. ar. 1. 1mo, inquit,
ut ostenderet veritatem carnis humanæ con-
tra Manichæum, qui dixit eum habuisse cor-
pus Phantasticum; & contra Apollinarium,
qui dixit corpus Christi esse Divinitati con-
substantialit, & contra Valen. qui dixit
Christum Corpus de Cœlo attulisse. 2do.
Ut approbaret circumcisionem, quam olim
Deus instituerat, 3tio. Ut comprobaret se
esse de genere Abraham, qui circumcisionis
mandatum acceperat in signum fidei, quam
de ipso acceperat. 4to. Ut Judæis excusati-
onem tolleretur, ne eum reciperent, si esset in-
circum-

circumciscus. 5to. ut obedientiæ virtutem
nobis, suo exemplo commendaret. 6to. ut
in similitudinem carnis peccati missus ad
Rom. 8. remedium, quo caro peccati con-
sueverat mundari, non respueret. 7mo. ut
legis onus in se sustinens alios à legis onere li-
beraret juxta Gal. 4. Misit Deus filium suum
factum sub lege, ut eos, qui sub lege erant, re-
dimeret, hucusque S. Thomas. 8vam cau-
sam addit S. Leo Serm. 2. de Nativitate. Ut
per eam diabolo occultaretur. 9nam dat S.
August. Serm. 9. de Nativ. ut carnali circum-
cisione sublata spiritualem substitueret, quæ
consistit in vitiorum & concupiscentiarum
mortificatione & refectione. Denique sua
circumcisione Christus inchoavit passionem
suam, per quam factus est orbis Redemptor,
& Salvator. Unde in illa impositum est ei
nomen JESUS, quia Christus infirmitates no-
stras sanavit illas suscipiendo & pro iis. Deo
satisfaciendo, itaque merendo, ut omnes
animi, corporisque aggritudines, omnes
passiones, tentationes, tristitias, afflictiones,
sanato possit, ac revera sanet vel in hac vita
vel in futura. Laboras ergo timore, irâ,
scrupulis, acedia, vanâ gloriâ, dolore, pau-
perate, Jesum invoca & eum senties conso-
latorem & Salvatorem. Porro Christus cir-
cumciscus fuit in ipsa spelunca, in quæ natus
est, à quopiam sacerdote vel Levita, majore
reque dolore sensit, quam ceteri Infantes,
quia ipse utebatur ratione, qua carent ceteri,
& delicatioris & vivacioris fuit tactus quam
alii.

Vocatum est nomen ejus JESUS. Porro
JESUS est Salvator in actu perfecto: quia non
tantum ipse salvavit homines, sed etiam Apo-
stolis, similibusque vim salvandis alios attri-
buit & hoc innuit nomen Josue, vel ut Hebræi
dicunt Jehosua, quod idem est cum nomine
JESUS, etque conjugationis hiplil, quæ actio-
nem puta salvationem perfectam significat.
Meminerint ergo fideles se esse filios JESU ac
proinde eum in salute animarum procuran-
da imitari debere. Nota. voluit Deus Chri-
stum circumcisci ac ita speciem peccatoris as-
sumere, sed mox, ut eam abstergeret, indit illi
nomen JESUS, id est Salvator, qui peccatis
omnibus mediat. Sic voluit Christum nasci
in stabulo quasi pauperem, sed per stellam,
Reges, Angelos eum glorificavit. Quod ergo
magis Christus se humiliavit, eo magis illum
Deus Pater exaltavit. Idem faciet tibi o
Christiane. Plura P. Cornel. hic.

De sancto Christi præputio quomodo
Calcatæ in æde SS. Cornelii & Cypriani asser-
vetur & pars Antverpiæ; qualis devotio fide-
lium ibidem & quæ indulgentiæ intuitu hujus
sacri præputii concessæ, quæ miracula à Deo
per illud patrata. Vide acta SS. Auth. P. Bo-
lando. 1. Janua.

Christi
præpu-
tium ubi.

In Indiis puer quidem ethnicus jam to-
tus aquis hauriebatur, videns hoc Christianus 454.
6 puer, inquit, in voca JESU nomen, JESUS no-
cavit, & mox aquæ marmoris instar sub pe-
dibus ejus facta sunt, per illas inambulans in-
littus exivit. Doctor Gentium 209. vicibus
nomen JESU, Christi verò 401. expersit,
memor illius de se dicti. Vas electionis fa-
ctus est mihi iste, ut portet nomen meum co-
ram gentibus. S. Joannes dilectus JESU Di-
scipulus 250. scripsit.

Henricus Suso JESU nomen pectori in-
sculpsit, digitales erant literæ, quæ ad motum
cordis movebantur; subinde inter dolorem
deficientem, & cœlo lapsum nomen JESU auris
gemmisque rutilans recreavit. S. Bernardi-
nus Sermone 40. ar. 2. v. 4. Affirmat tantam
vim suavissimo nomini JESU inesse, ut homi-
ni in extrema lucta, ad veram contritionem
illum excitando salutem adferat. Hugo
Card. in c. 2. Apoc. à quingentis annis vati-
cinatus est. In cœlesti gloria ab ipso JESU
omnes dicemur Jesuitæ. Plura Engelg.
de Circumcis.

Achatius adhuc dum Gentilis Romani JESU no-
exercit. Prænerius, qui prius ab ho-
men vi-
stibus bis in fugam actus fuerat, ab Angelo torio-
edoctus, ut relicta Idolorum imploratione sum.
Christum JESUM in prælio invocaret, paruit,
& unicum exercitum suo sublato in cœlum cla-
more salutare nomen JESU invocavit, sicque
impetu in hostem facto cum 16000. suorum
hostem, qui 100000. ducebat exercitum,
in fugam compulit, unde mox ad fidem con-
versus cum 10000. suorum Martyrii coro-
nam recepit, ut in ejus Actis 22. Julii. Surius,
P. Faber in Conc. de Circumcis.

A. D. 1594. Beglerbegus Græciæ,
omen de bello contra Christianos sumpturus
11. aut 14. annorum sexcentos elegit pueros,
illósque bifariam divisos certamen inter se
committere jussit, injunxitque uni parti, ut
nomen JESUS, alteri, ut Alla Alla proclama-
ret, post commissamque pugnam, illi, qui
nomen JESU proclamabant, evasere victores.
P. Kwiatkiewicz in Anual.

Malabarum Regulus (in India Orienta-
li) qui olim Xaverium, qui ad illas venit
oras, multum amavit, cum cognovisset à Re-
ge Bisnaga sex armatorum millia ad se oppri-
mendum mitti, valde territus, (quod suæ
cœpiæ vix mille armatorum explebant) ad S.
Franciscum Xaverium tum Coulani agentem
rogatum misit, ut pro se preces ad Deum fun-
deret, porrigeretque, si quid præsidii habe-
ret, Franciscus vexillum misit, in quo Sacro-
sanctum JESU nomen pictum fulgebat, ad-
mo-

monens, ut ante exercitum id ferri juberet, omnesque ex animo salutare illud ac triumphale nomen in auxilium invocare. Haud barbarus abnuit iussa, necessitate scilicet, qua nulla vis ad persuadendum potentior, adhortante, unica ea fretrus spe, in aciem ausus prodire, bis nobilem ex hoste victoriam tulit, & post hæc miser in morbum præcipitatus, in avita superstitione occubuit, malo suo confirmans, eam sapè mentis perviciaciam esse, quam nec beneficiorum summorum gratia, nec prodigiorum experimenta doment. P. Sacchin. Hist. Soc. p. 2. l. 3. p. 104.

JESUS est proprium nomen. JESUS est proprium nomen Verbi Incarnati, puta hujus nominis Verbo Hypostatice uniti, dicitur JESUS Hebraicè Jehosua & contrahit Jescua, id est, Salvator, quia, ut prædixit Gabriel Archangelus *ipse populus saluum faciet à peccatis eorum.* Christus verò nomen est officii & dignitatis, JESUS enim Hebraicè cognominatur Messias, Græcè Christos Latine unctus, quia à Deo Patre unctus & consecratus est in Summum Orbis Pontificem, Regem, Legislatorem, Prophetam & Doctorem. Cornel. à Lap. in Argumento in S. Matth. JESUS Christus heri & hodie & ipse in sæcula. Hebr. 1. v. 8. Divi Augustini (Auctore Ludolpho Saxone) hæc sunt verba. *Differunt nomen JESUS & Christus, JESUS est nomen proprium, Christus commune. Nomen Christi est nomen gratia, JESUS gloria, ut enim per gratiam baptismalem à Christo dicuntur Christiani, sic in celesti gloria à JESU dicuntur Jesuitæ.* P. Stanihurstus in Tesseræ, 31 Julii.

455. Nomen JESU sanctius nomine Jehova. Cornelius à Lapide in illud Lucæ 1. v. 49. *Fecit mihi magna, qui potens est & sanctum nomen ejus.* notat, quod nonnulli per sanctum nomen Dei, accipiunt nomen JESU, hoc enim sanctius & venerabilius est nomine Jehova, ut rectè probat Abulensis q. 7. in 20. c. Exodi, quem citat & sequitur Cornel. in Numeron. c. 13. v. 17. Nam istud nomen JESU est proprium Verbi Incarnati, ut docet S. Augustinus tra. 3. in primam Epist. S. Joan. to. 9. ideoque alia omnia Christi nomina, quæ plurima & præstantissima Scriptura ei attribuit, in se complectitur, significat enim totam Incarnationis Dominicæ Oeconomiam (in qua præ cæteris operibus omnia attributa Dei elucet) bonaque omnia, quæ inde nobis sive in animo, sive in corpore, tum in hac vita, tum in futura per omnem æternitatem obveniunt. Vide S. Bernard. Serm. 17. in Cantica, ubi ait: Veteres JESU inanimibus nominibus gloriosos esse, nec enim veram salutem præstitisse, sed adumbrasse, hanc enim præstitit JESUS noster. Fusè explicat sanctus Bernardus dicto loco illud ad Philip. 2. v. 9. *Propter quod exaltavit illum, & donavit illi nomen, quod est super omne nomen.* Omnia, in-

quit, nomina Dei aut pietatis gratiam, aut potentiam majestatis sonant. Nomen potentia est Emmanuel, nomen pietatis est JESUS. Rursum, Propheta inquit, vocabitur nomen ejus admirabilis, Consiliarius, Deus, fortis. Et Serm. 2. de Circumcis. cum multa recensisset Christi nomina, subtexuit Magna quidem Nomina, sed ubi est nomen, quod est super omne nomen Nomen JESU, in quo omne genuflectitur? Fortassis in his omnibus unum illud invenies, sed expressum quodam modo & effusum. JESU nomen præstantius est ipso nomine Jehova, Jehova enim significat eum, qui est, JESUS verò eum, qui salvat, vivificat, justificat &c. JESU nomen venerantur ipsæ Sibyllæ apud Paganos. Erythræa Sibylla de fine mundi quædam carmina conscripsit, ex quorum primis literis hujusmodi verba eruantur: JESUS Christus Dei Filius, Salvator, Crux. Extant hæc carmina lib. 8. Orac. Sibyl. Plura vide apud P. le Blanc in Psal. 8. v. 4.

Ad Philip. 2. v. 9. Dicit Apostolus de Christo. *Propter quod Deus exaltavit illum, & donavit illi nomen, quod est super omne nomen.* Notat hic Cornelius, nomen JESU esse supra omne nomen, quia nomen JESU est nomen proprium Verbi Incarnati, sive hujus hominis, qui est Filius Dei, nomen proprium est JESUS, ut docet S. August. tr. 1. Ep. 1. Joan. to. 9. Significat ergo nomen JESU totam Incarnationis Oeconomiam, in qua præ cæteris operibus à Deo creatis aut factis, relucens & concurrunt Dei Sapientia, potentia, bonitas, majestas omniæque Dei attributa. Non benè, inquiebat ille, conveniunt, nec in una sedemorantur majestas & amor, hæc tamen in Incarnatione optimè conveniunt. Quid enim est JESUS, nisi summa majestas & lummus amor, à quo salus, gratia, gloria, & bona omnia tum in animo, tum in corpore, tum in hac vita, tum in futura illa & beata per omnem æternitatem nobis eveniunt.

Hinc sequitur, ait P. Cornelius, Nomen JESU esse majus, sanctius, venerabilius quàm Nomen Dei tetragrammatum Judæis & ineffabile, quod vulgò dicitur Jehova, & abso- lute quàm sit nomen Dei, ut eruditè probat Abulensis. q. 9. in c. 20. Exodi. Et ratio Dei fundamentalis est; quia Deus significat Deum, qua Dominus & Creator est, sicut ergo majus fuit beneficium & opus redemptionis, quàm creationis, ita majus est nomen JESU sive Redemptoris, quàm nomen Dei sive creatoris. Unde canit Ecclesia in benedictione Cerei Paschalis ex S. Gregorio in pastoral. *Nihil nasci profuit, nisi redimi profuisset.* Adde, nomen Dei Redemptoris includere nomen Dei Creatoris, non contra, redemptio enim præsupponit creationem, non contra; quod

ut clarius videas, accipe has antitheses. Jehova significat eum, qui est, reque idem est cum eo nomine, quò se Deus nominat. Exodi 3. *Ego sum, qui sum.* JESUS significat eum, qui Creator est, & perditos salvat, justificat, vivificat, ac beatos facit. Jehova est fons, & principium Entis, JESUS fons est & principium gratia, gloriæ, & salutis. Jehova fuit debellator & contritor Pharaonis & Egypti, JESUS contritor est diaboli & inferni. Jehova Judæorum & veteris testamenti est legislator, JESUS Christianorum & novi testamenti est legislator, Jehova Hebræos per mare rubrum duxit, JESUS per sanguinem suum, quo baptizatur, deducit nos in cælum &c. Unde infort Abulensis paulò ante q. 7. *Majus peccatum esse assumere nomen JESU in vanum, quàm istud nomen Deus, additque novam rationem; quia Ecclesia communis & laudabilis consuetudo magis honorat istud nomen JESU, quàm nomen Deus. Unde audito nomine JESU devoti fideles caput inclinant &c.* Hinc sequitur nomen JESU cum sit proprium & adequatum Verbi Incarnati, omnia alia Christi nomina complecti & transcendere, ut sit nomen super omne nomen.

Nomen JESU.
Oleum.
Lux.
Medicina.

Moraliter S. Bernard. Serm. 17. in Cant. *Oleum, inquit, lucet, pascit, ungit, fovet ignem, nutrit carnem, lenit dolorem, lux cibus medicina, vide idem nunc & de sponsi nomine. Lucet prædicatum, pascit cogitatum, invocatum lenit & ungit. Nectantur lux est nomen JESU sed est & cibus. Aridus est omnis cibus, si non oleo isto perfunditur. Sed est & medicina, tristatur aliquis nostrum, veniat in cor JESUS, & inde saliet in nos, & ecce extortum nominis lumen, nubilum omne diffugit, redit serenum. Labitur quis in crimen, currit insuper ad laqueum mortis desperando, nonne si invocet nomen vitæ, confestim respirabit ad vitam? Nihil ita iræ impetum cohibet, superbia tumorem sedat, sanat livoris vulnus, restringit luxuriae fluxum, extinguit libidinis flammam, sicut temperat avaritiæ, ac totius indecori fugat pruriginem. Siquidem cum nomino JESUM, hominem mihi propono mitem, & humilem corde, benignum, sobrium, castum, misericordem, & omni denique honestate ac sanctitate conspicuum, eundemque ipsum Deum omnipotentem, qui suo me & exemplo sanet, & roborat adjutorio, hæc omnia simul mihi sonant, cum insonuerit JESUS.*

Ad Philip. 2. v. 10. *Ut in nomine JESU omne genua flectatur caelestium, terrestrium, & infernorum.* Id est, ut omnes genua curvando JESU nomen, id est, JESUM adorent. Hinc patet eadem adoratione, quæ adoratur Verbum sive Filius Dei, adorandum etiam esse hunc hominem, qui simul est Deus & homo. R. P. Kapiatowski, S. J. Collectanea Asiatica.

Nam cum adoramus Verbum Incarnatum, coadoramus pariter humanitatem & omnia, quæ Verbo inexistunt. Ita Theod. Ambr. & alii. Porro dupliciter potest coli nomen JESU. Prior modus est, si mens feratur non in nomen, sed in Christum nomine representatum, & tunc propriè & primariò colitur Christus æquè ac honor imaginis ut imaginis fertur in prototypum. Posterior, ipsum nomen reveremur in se ob respectum tamen, quem habet ad rem nominatam, sic enim aliquis illi honor debet. Potest enim res, quæ ad religiosum alicujus cultum refertur, aliquo etiam modo ipsamet coli propter id, ad quod refertur, vel quod representat, sic enim osculamur ipsas imagines Christi, & sanctorum, eò quod sunt ipsorum imagines. Ita S. Thomas opusc. 60. c. 6. Franc. Suarez 3. p. q. 25. art. 4. sect. 6. Ubi hanc adorationem vocat respectivam & veneratorem, hoc est, venerationem, quam huic nomini æquè ac imaginis exhibemus per capitis inclinationem, osculum, aliudve externum venerationis signum, licet Gabr. Vasquez lib. 2. de Adorat. Disp. 8. cap. 3. censet, imagines & nomen JESU Imagines non nisi cum exemplari & re nominata adorari, hoc est tantum coadorari, non autem JESU quo separatim adorari & coli. Ratio ejus est: modo quia imagines sunt in se res inanimes; ergo dorati adorationis incapaces. Hoc verum est de possum, adoratione propriè dicta, non de cultu venerationis paulò ante descripto, & à Pontificibus & Conciliis sancito, nam ut ait Catharinus in c. 4. Epist. ad Rom. *Extat iustissimum Pontificis Decretum, quò mandatur, ut ad hoc nomen JESU omnes inclinent caput.* Vide & pia Gregorii verba hac de re apud Serarium in c. 2. Josue q. 15. quibus statuit, ut ad nomen JESU omnes flectant genua cordis sui, quod vel capitis inclinatione flectitur. Nota. Antequam JESUS nasceretur, nomen JESU prædixerunt Patriarchæ, Prophetae, & Sibyllæ, Jacob Gen. 49. v. 18. *Salutare (Salvatorem) tuum expectabo Domine.* Habac. 3. v. 18. *Ego autem in Domino gaudebo: & exultabo in Deo Jesu meo.* Idem Prophetarum Sibyllæ. Sibyllæ Erythrææ verbum primæ literæ hæc verba reddunt. JESUS Christus Filius Dei Salvator Crux, qui versus extat in fine Sibyllinarum Oraculorum to. 2. Bibliot. SS. Patrum. Cornel. hic.

Reverendum, amabile, & desiderabile men æstimandum nomen JESU, nam hoc solo constat nomine mandum, nostra fides. De illo Apostolus Act. 4. ver. 12. *Nec enim aliud nomen est sub cælo datum hominibus, in quo oporteat nos salvos fieri.* Cornel. hic.

S. Ignatius Episcopus sapè in suspitiis habuit illud. Amor meus crucifixus est. In ejus quoque corde repertum nomen JESU, Ann. Cæli. 1. Febr.

JESU quo-

modo co-

lendum.

Nomen

Jesu quo-

modo co-

lendum.

Nomen

Jesu quo-

modo co-

lendum.

Nomen

Jesu quo-

modo co-

lendum.

Lingua index cordis dum motu fertur eodem,

Signat, ubi Divi sit crucifixus amor.
Scilicet in medio cordis, cor sessio amoris
Hoc illi placuit figere corde locum.

497. S. Chrysost. Hom. 4. de laudibus S. Pauli.
Nomen Ii. Si Jesum invocet Nazarenum, velut ab igne
Jesu pellit repente diffugit demon. Prudentius in Apo-
demones, theos contra Judæos

Torquetur Apollo
Nomine percussus Christi; nec fulmina verbi
Ferre potest, agitant miserum tot verbera lin-
guæ,

Quot laudata Dei resonant miracula Christi.
Ratio est: quia à Jesu victus & prostra-
tus est demon, Jesum ergo & crucem ejus
horret, sicut canis horret baculum, quo
percussus est.

Quomo- 1. Corinth. 12. v. 3. Et nemo potest di-
do nemo cere, Dominus Jesus, nisi in Spiritu S. Non
potest di- negat hic Apostolus infideles cum solo con-
care Jesu cursu Dei generali posse proferre Nomen
nisi in Spi- Jesu, aut de eo posse habere cogitationem
ritu San- aliquomodo bonam, sed tantum neminem
cto, absque gratia Christi & Spiritu S. posse per
veram fidem & fidum affectum serio & ex
corde invocare Dominum Jesum, aut co-
gitare aliquid de illo, quod in suo ordine
& gradu ad remissionem peccatorum, gra-
tiam, finem supernaturalem, & beatitudi-
nem æternam conferat & disponat, q. d.
Hæc dona adeo non sunt vestra o Corinthi-
thii, sed Spiritu S. ut nec Jesum agnosce-
re & invocare ex vobismet ipsis possitis,
sed agnitio hæc & invocatio Spiritu S. do-
num, P. Cornel. hic,

S. Ignatius Dormientem S. Ignatium Soc. Jesu Fun-
nomine dorem voluit demon strangulare Romæ,
Jesu doe- A. C. 1541. ac guttur ejus quasi manu in-
monem jecta præfocare conatus est, sed postquam
superat, S. Ignatius, licet cum magna difficultate no-
men Jesu elocutus est, diaboli conatus re-
pulsus est. P. Arshdekin.

Præ amo- Duodenni virguncule nobili genere sed
re Jesu nobiliori virtute magno videndi Christum
virguncu- amore flagranti obtulit eundem Beatissima,
la mori- à quo interrogata num se diligeret. Etiam
tur, affirmavit plusquam corpus meum. Et
quanto amplius? inquisivit Christus: plus
quam, ait ipsa, cor meum. Adjecit par-
vulus Jesus, sed quanto amplius corde tuo
me diligis? Non habeo, inquit virgo, quod
amplius loquar, ipsummet cor meum tibi re-
spondeat, quod continuo præ amore scis-
sum est, Matérque amabilis cum Filio san-
ctato hanc animam, inter Angelorum sua-
vissimos concentus secum cœlis intulerunt,

Insolens musica simul atque domesticos ad-
vertit, accurrunt, attonitique mortuam re-
perere & cor disruptum atreus undique lite-
ris circumscriptum, his scilicet: Diligo te
plusquam me, quia tu creasti, redemisti
dotasti me. P. Nierember, de amore & af-
fectu erga Jesum.

S. Maria in maximo dolore ac tremo- Nomen
ne moribundo Religioso merorem in dul- Jesu tristi-
cissimam lætitiā convertit, dato illi con- tiā affecto
silio, ut nomen Jesu centies pronuntiaret, adfert so-
P. Nadaſi in An. Cœl. 16. Janua. latium.

P. Theodoricus Canisius Belga de Pe-
tri Canisii fratris sui morte nuntium acci-
piens, adeo veluti apoplexia dirigit, ut
omni memoria, scientiæque destitutus nec
legere, nec scribere, nec suum nomen scri-
re posset exceptis his tantum nominibus
Jesum & Maria, idque per octo annos,
id est, ad mortem, quæ nomina omni lin-
guæ usu destitutus ingeminare sæpe solitus
fuit. P. Wieruszowski. 27. 7bris.

§. IV.

De vita Christi ad annum æta-
tis ejusdem trigésimum.

Oblatio Christi in templo (P. Sallianus) 458.
quadragésimo die à Nativitate ejusdem Oblatio
peracta, satisfactum duplici legi, alteri de Christi
offerendis Deo primogenitis & s. s. clorum templo,
pre io redimendis, alteri cui satisfactum à
Beatissima Matre, de Purificatione, quæ
pulchra ut luna, maculas habuit non veras,
sed apparentes. Describit hanc oblatio-
nem Christi S. Lucas c. 2. v. 25. & seq.

Ecce homo erat in Jerusalem, cui nomen
Simeon, & homo iste justus, & timoratus,
expectans consolationem Israel, & Spiritus
Sanctus erat in eo. Multi censent Simeonem
fuisse Sacerdotem, ideoque benedixisse Ma-
riæ & Joseph. v. 34. Ita Lyran. Dionys.
Toletus. S. Epiph. & alii, licet eum fuisse
laicum non sacerdotem opinetur Theophi-
lactus, Euthym., Barradius, ac benedi-
xisse Mariæ non ut sacerdotem, sed ut se-
nem, Spiritus Sanctus erat in eo tum san-
ctificans, tum prophetiæ, ut patet ex se-
quentibus v. 26. & responsum acceperat à Spi-
ritu S. non visurum se mortem, nisi prius vi-
deret Christum Domini. Quare Simeoni huic
eximium datum privilegium, scilicet ut an-
te mortem videret Christum natum, qua
in se omnes Patriarchas & Prophetas super-
avit. Hinc liquet Simeonem fuisse singu-
laris sanctitatis, sanctique desiderii & zeli,
quo assidue aspirabat, orabatque pro ad-
ven-

ventu Messia, ideoque eum videre meruit.
v. 27. Et venit in Spiritum in templum. Et
cum induerent Puerum Jesum Parentes ejus,
ut facerent secundum consuetudinem legis pro-
ro. Venit in Spiritu scilicet instinctu Spi-
ritus Sancti. Hinc discere Deum Sanctorum
mentem & gressum dirigere, ut occurrat il-
lis res bona, quare assidue nobis pro hac
directione præsertim ingressuris iter oran-
dum, dicendum cum Psalm. Vias tuas Do-
mine demonstra mihi.

v. 28. Et ipse accepit eum in ulnas suas,
& benedixit eum, & dixit v. 29. Nunc di-
mittis servum tuum Domine, secundum verbum
tuum in pace. Olor sive cygnus jamjam
moriturus suavissime canit, ita Simeon ca-
nitie sancta candidus jam moriturus cyg-
neum & suavissimum edit hic cantum.
Audi Martialem de cygno.

Dulcia, defecta, modulatur carmina, lin-
gua
Cantator cygnus funeris ipse sui.

Sic Sapientum postrema dicta & scripta
maximè mellea sunt scilicet per ætatem ma-
turecente eloquentia. Nunc dimittis &c.
q. d. O Domine jam anitans meus omni
re, quam videre cupiebam, satiatus est,
vidi enim Christum, quem unice amplecti
desiderabam, quare libens dissolvere vincu-
lis corporis, ut ad pacem & quietem, ad
Patres in limbum eam; sic in pace mori
optabat Tobias c. 3. v. 6. & Abrah. Gen.
15. v. 15.

v. 30. Quia viderunt oculi mei salutare
tuum Salutare ex Græco LXX. reddunt
pro hebræo Jescua, id est, salus, Salus
autem metonymicè Salvatorem significat,
quem & Simeon hic intelligit. v. 31. Quod
parasti ante faciem omnium populorum, v. 32.
Lumen ad revelationem gentium, & gloriam
plebis tuae Israel. Est appositio q. d. Salu-
tare tuum, id est, Salvatorem dedisti Chri-
stum, & parasti hoc sine, ut ipse sit lumen
ad revelationem, id est, illuminationem
gentium. Hac de causa in Missa præsertim
in Festo Purificationis candelas benedicimus,
& accendimus, ac gestamus imo. ut prosi-
teamur Christum esse lumen ad revelatio-
nem gentium. 2do. precamur, ut ipse nobis
suam lucem gratiæ in hac vita, & lætitiæ
ac gloriæ in altera communicet, qua de
causa moribundis hæc candelæ accensæ in
manus dantur. Et gloriam plebis tuae Israel.
q. d. Christus sicut est lux gentium cæca-
rum, sic est gloria Israelis, id est, Judæo-
rum. Viceversa Christus sicut gloria quo-
que gentium & lux Israelis, quia gentibus
magnum decus, Israelitis magnam terum
divinarum cognitionem attulit, tamen gen-
R. P. Kapiakowski, S. J. Collectanea Ascetica.

tibus potius lucem attulisse, quia hæc erant
in tenebris infidelitatis, gloriam verò Israe-
litis fidelibus. Idque imo. quia ex eorum
gente utpote Patribus eorum à Deo pro-
missus carnem assumpsit, hic enim est mag-
nus honor, de quo gloriari possunt Judæi.
2do. quia Christus in Judæa vixit, & mor-
tuus est, vixit autem cum magna doctri-
næ, sanctitatis, & miraculorum gloria. 3tio.
quia in Judæa Ecclesiam suam primò funda-
vit. 4to. quia in Judæa à morte resurrexit,
& gloriose in cœlum ascendit, Spiritum S.
misit, 5to. quia Apostolos omnes elegit ex
Judæis, 6to. quia Judæos in se credentes
magnis virtutibus, donis, & gratiis cumu-
lavit. Plura Cornel. hic.

Luc. 2. v. 34. Et benedixit illis Simeon,
& dixit ad Mariam Matrem ejus. Ecce po-
situs est hic in ruinam, & in resurrectionem mul-
torum ex Israel: & in signum, cui contradi-
cetur. Benedixit, id est, benè precatus est. Christus
hic positus est hic in ruinam (Græcè casum, quomodo
ita Arabicus) & in resurrectionem multorum in ruinam
in Israel. Alludit ad illud Isaïæ c. 8. v. 14. & in resur-
rectionem. In lapidem autem offensionis, & nem.
in petram scandali, duabus domibus Israel.
Ecce hoc fuit Dei consilium, quo posuit
Christum lapidem angularem Ecclesiæ, qui
indirectè esset in ruinam, directè in resur-
rectionem multorum in Israel. Per ruinam
enim significatur exilium Judæorum Christo
rebellium, per resurrectionem salus in eum
credentium, quia rebelles corruerunt à fide
in perfidiam, ab obedientia in rebellionem,
à cognitione Dei & Scripturæ in cecitatem
& obscurationem, à spe salutis in despera-
tionem, à cœlo ad gehennam. Credentes
verò in Christum à peccatis, in quibus ja-
cebant, à Christi gratia erecti surrexerunt
in novam vitam virtutis & gratiæ, exspe-
ctantes spem gloriæ. Ita S. August. Beda,
Toletus & alii. Addit Nyssenus per ruinam
accipi excidium Judææ & Jerusalem per Ti-
tum.

In signum, cui contradicetur. Græcè in
signum contradictionis, ut vertunt Syrus
& Arabicus. Quæres. Quodnam hoc sig- Signum
num? Varii variè respondent. Cornel. à cui cop-
Lap. dicit: planissime alludit hic Simeon ad traditur,
illud Isaïæ 8. v. 18. Ecce ego & pueri mei, quod
quos dedit Dominus in signum & in por-
tentum Israel, vide ibi dicta. Signum ergo
sive portentum vocatur mira, nova, & læ-
culo inaudita Christi ex Virgine generatio,
ejusque crelestis & divina doctrina, vita,
mors, resurrectio, miracula, quibus clarè
significabat, & ostendebat se esse Messiam,
Salvatorem mundi, ac Deum per se exhi-
buisse mundo Christi redemptionem & fa-
T t a lu.

lutem à Prophetis promissam, huic signo Christi non tantum Judæi & gentes linguâ, sed & mali Christiani vitâ impia contradicunt. Ita Origen, & Janſen. Cornel. Plura de oblatione Christi vide n. 565. &c.

459. Fuga in Ægyptum. Peracta solennitate oblationis Christi in Templo redire in Nazareth Sancti Parentes, & ecce ibidem, vel adhuc dum essent in itinere. Matth. 2. v. 13. Angelus Domini apparuit in somnis Joseph dicens: Surge, & accipe Puerum, & Matrem ejus, & fuge in Ægyptum. v. 13. Qui (Joseph) conſurgens accepit Puerum, & Matrem ejus nocte & secessit in Ægyptum. Notant Athanas. l. de Incarnat. Euseb. corruisse in Ægypto idola, demonesque ex fanis profuisse, dum in Ægyptum illatus fuit Salvator. Refert Adrichomius fuisse alicubi in Ægypto hortulum, balsami, qui irroratur à fonte parvo uberissime tamen fluente, in quo fama est saepe lotum à B. Virgine Puerum Jesum; Mansit ad obitum usque Herodis in Ægypto Christus, ad cujus Parentumque ejus persecutionem advertens Chrysost. hom. 8. docet, Deum Christi atque Christianorum vitam quasi coronam ex adversis & prosperis pulchre contexere & variegare, quippe S. Joseph incidit in turbationem, sed adfuit repente Angelus suspensionem solvens, subsecuta est lata adoratio Magorum, sed hanc excepit persecutio Herodis, & fuga in Ægyptum, non dubium, ait P. Cornel. hic multos Ægyptiorum visa sanctitate B. Virginis & Josephi atque ex crebra cum eis conversatione Deum verum cognovisse, coluisse, & amasse. Martyrologium reditum Christi ex Ægypto conſignat die 7. Januar. annum ab itu, alij 3. tum, alij, alij 7. assignant.

Post reditum Christi ex Ægypto habitavit Christus in civitate Nazareth, ut patet ex v. 23. Unde dictus fuit Christus Nazarenus controvertitur. Conciliat P. Cornel. sententias dicens, Christum Nazarenum dici, si literam hujus nominis spectes, à consecratione, sanctitate, corona, alludere tamen ad germen, florem.

Infanticidium Innocentium. De Infanticidio ab Herode perpetrato dicitur Matth. 2. v. 16. Tunc Herodes videns, quoniam illusus esset à Magis, iratus est valde, & mittens occidit omnes pueros, qui erant in Bethleem, & in omnibus finibus ejus. Ita ut notat S. Chrys. in extingui bilis est ira, quam Regni zelus accendit. us fera vulnerata, quidquid oculis occurrit, tanquam autorem vulneris dilaniat.

Quando. Quo præcise anno contigerit hoc infanticidium, variant authores. P. Cornel. existimat 15. to. mense à Nativitate Christi, alij cum P. Saliario citius accidisse censent. Illa verba à bimatu & infra variam habent expli-

cationem. Horum vult esse sensum P. Cornel. q. d. Herodes Infantes necavit à bimatu id est, qui duorum erant annorum & infra, id est, eos, qui nec dum attingerant biennium, sed unius erant anni. P. Saliario. Herodes occidit pueros, qui intra biennium nati erant, sive illi natu majores Christo essent sive minores, nimirum ad cautelam, ne quo malo elaboretur is, quem ille perdere volebat. Censetur veniam occidendi infantes impetrasse ab Augusto Herodes, quæ venia non parum esset culpanda in Augusto. Opinantur nonnulli ex Apocal. 14. v. 1. Infantes ab Herode occisos fuisse numero 144. millia, tot enim ibidem visa sunt à Joanne. Verum S. Joannes (ut advertit Cornel.) loquitur de Virginibus, qui Antichristi libidini & persecutioni ad mortem usque resistent. Verosimilius est, quod habent Abyssini in suo Missæ Canone infantes ab Herode occisos fuisse 14. millia. Ita noster Salmeron, Genebrardus.

Exoptent alij felicem vivere vitam.

Mors vobis felix & pretiosa fuit, Sanguine cum proprio lachrymas fudistis amaras

Pro Christo, cujus dulce refudit amor. In Cælis nectar, quod vos satiavit, & omnes Absterſit lachrymas gaudia dando Deus.

Impetrate mihi, ut dignus sim munere Christi Innocuâ vitâ vivere, morte mori.

Notat P. Cornel. in v. 2. Matth. Hos infantes ab Herode in odium Christi occisos, verè esse Martyres, ac ut tales ab Ecclesia coli, idque commune est omnibus infantibus, qui in odium fidei trucidantur, ex gratuita & liberali Dei ordinatione, unde sequitur Martyrium ex opere operato justificare, ac idem operari, quod operatur baptismus, ita passim Patres, & Doctores in 4. tum. dist. 4. Hinc Doctores tres classes Martyrum statuunt. 1. ma. eorum qui opere ac voluntate sunt Martyres, quales sunt adulti, qui voluntarie mortem à Tyranno pro Christo illatam suscipiunt. 2. da. eorum, qui solo opere sunt Martyres, quales sunt infantes, qui pro Christo occiduntur. 3. tia. eorum, qui sola voluntate, ut qui optant Martyrium, uti optabat S. Franciscus, & ideò profectus fuit ad Saladinum Ægypti, sed hic videns eum virum Sanctum noluit illum occidere, unde caruit ipse realis Martyrii laurea. Necem Innocentium nocentissimi Herodis & scelestissimi Herodis mors, justâ eandem mors.

Infantes dum in odium fidei occiduntur, sunt verè Martyres. Quod præcise anno contigerit hoc infanticidium, variant authores. P. Cornel. existimat 15. to. mense à Nativitate Christi, alij cum P. Saliario citius accidisse censent. Illa verba à bimatu & infra variam habent expli-

nis debita, colici dolores tandem pungebant, vermibus scatebat, fetore gravissimo diffuebat, tandem ætatis suæ anno 7. mo. Regni, ex quo Rex à Romanis declaratus fuit 40. mo. turpissimam totque sceleribus depravatam animam efflavit. Plura de illo P. Saliarius in Annal.

460. Christus duodenis docet in Templo. An. Christi 12. mus. Hoc anno Christus discipulum licet ageret non Doctorem in Templo, interrogando docebat, ita, ut mirarentur. Inventus à Parentibus in Templo, de quo Lucæ. 2. v. 46. Post triduum invenerunt eum in Templo. P. Cornel. à Lap. hic post triduum non absolutum sed inchoatum, hoc est, tertio die ab ejus amissione. Notat P. Saliarius esse morem hujus Evangelistæ elapsum tempus pro ineunte sumere v. g. post quam consummati sunt dies octo, id est, octavo die. Totum hoc triduum (P. Cornel.) Jesus egit partim orando, partim audiendo Doctores, eisque respondendo in Templo, cibum à Doctores sapientiam ejus mirantibus accepit invitatus, licet alij, quibus favet D. Thom. 2. 2. q. 187. putent, eum ostiatim mendicando victitasse. Sedentem in medio Doctorem. P. Cornel. Est Hebraismus, id est, inter Doctores, sed humilior loco quasi discipulum de Messia adventu Christum Doctores interrogasse omnino est verosimile. Lucæ. 2. v. 44. Existimantes autem eum esse in comitatu. P. Barradius 10. 1. 10. 14. Existit, inquit, hoc loco dubium, num hac existimatione Virgo sit decepta, fuit enim existimatio falsa, existimabant Christum esse in comitatu, at ille Jerosolymis erat in Templo. Deceptam arbitratur Cordubensis, at Major Lucæ. 2. mihi, inquit, altius rimanti visum est ablo-

num à vera pietate admittere ullum errorem etiam speculativum in Dei genitricem cadere. Hanc sententiam sequitur Suarez. 3. p. q. 34. Disp. 18. In eam, ob eam quam Magnæ Matri debeo pietatem & honorem, discedo, & ex statu innocentie petitio argumentò confirmo. Communis opinio est D. Thom. 1. p. q. 94. art. 4. D. Bonavent. &c. primos Parentes statu innocentie permanente non potuisse decipi, idque docet D. Augustin. lib. 3. de lib. arbit. c. 18. his verbis. Approbare vera pro falsis non est natura instituti hominis, sed poena damnati &c. Quomodo igitur existimavit Beatissima falsò, esse Christum in comitatu? Id existimasse Deiparam fateor, id est, sine assensu firmo, & judicio aberrante à veritate, hoc ex probabilibus conjecturis & rationibus collegisse verosimile est esse incomitatu (is enim erat Christi mos, ut cum vicinis & notis saepe moraretur) hoc verbò non est decipi, sed verè judicare, non enim decipitur, qui pro-

pabilibus rationibus ductus probabiliter aliquid existimat absque firmo assensu.

v. 50. Et ipsi non intellexerunt. Barrad. Quomodo Beatus. Triplex est horum verborum sensus, do Beatus. Non intellexerunt, hoc est, Doctores &c. hic tamen Barradio non probatur. non intellexit, hoc est, alter ex ipsis, hoc est, Joseph non intellexit. 3. tius. Deipara & Joseph non intellexerunt Christi verba. Nunquid non intellexit Deipara Christum appellare Patrem Deum? intellexit quidem tunc Patrem Deum, at non intellexit tunc in quibusdam rebus Patris, illa ætate oportet Christum esse, maxime, quoniam amore inflammata toto cordis impetu in Christum sublata est, nec satis, quod ille diceret, advertit. Dubitabis hoc loco, num in Virgine intemerata aliqua ignorantia sit concedenda? Paucis respondeo, ignorantiam decipientem à Virgine sapientissima abuisse, ignorantiam verò, quam puræ negationis appellant, aliquam illi tribuere necesse est, siquidem non cognoscebat omnia, ut est exploratum, ignorantiam tamen privativam illi minimè tribuimus, siquidem scientia nunquam caruit, quam præcellentissimus ejus status postulabat, ita, ut privata aliqua scientia, quæ inesse illi deberet, dici posset. Siverò non intellexit hoc loco Christi verba, non fuit illa inscitia privativa, sed negativa tantummodo, non enim debuit illa intelligere. Plura P. Barradius hic.

Dum dixit Christus Lucæ. 2. v. 49. 461. Quid est, quoddam quærebatis, nesciebatis, quia in his, qua Patris mei sunt, oportet me esse? Hæc verba sunt Christi instruentis, consolantis, & se excusantis.

Actiones suas Theandricas, quas scilicet Actiones habebat ut homo Deus, sive ut Redemptor, Christi sive quasi Christi proprias; quæ à S. Dionys. Theandricæ lib. de Div. Nom. Theandricæ, id est, Dei quæ? viriles nuncupantur, vocat hic Christus actiones Dei Patris, Patri eas attribuit, non sibi. Imo. quia propter has à Patre missus erat in mundum. 2. do. quia à Patre habebat suam divinitatem, hæc autem opera præcipue erant Divinitatis. 3. tio. quia eas faciebat ex præcepto Patris. Notat P. Cornel. Humana Christus nam naturam in Christo licet in se præcise quomodo sumpta subdita esset Matri, tamen quia ele. subdita vata erat à Deo ad Hypostasim VERBI, unum Parenti. erat cum Deo, puta una Persona, hinc ex. bus, emptæ fuit ab obedientia Matris, Christus tamen, ut nobis daret summæ humilitatis & obedientie exemplar, ultro subdit se Matri & S. Josepho, de quo versu, § 1. Erat subditus illis. Hinc S. Bernardus Serm. 1. super missus est cum admiratione exclamat, Erat sub-

subditus eis, quis? quibus? Deus hominibus
- Erubescere superbe cinis, Deus se humiliat
& tu te exaltas? Deus se hominibus subdit
& tu dominari gestiens hominibus, tuo te
præponis auctori? quoties enim hominibus
præesse desidero, toties Deum meum præ-
re contendo. Advertit hic P. Cornelius.
Multa egit, multa dixit Christus per 30. an-
nos, sed hæc omnia hac gnomo conclusit
Lucas. *Et erat subditus illis.* Præclarum elo-
gium Religiosi est. Tota vita fuit Superiori-
bus suis obediens & subiectus. Veterum sen-
tentia est, ait idem, Christum Josepho sub-
ditum fuisse in exercenda arte fabrilis lignaria,
congruum enim erat, ut fabilem cum Patre
putativo exerceret, qui mundi est cum na-
turali Patre fabricator. Sapientia, gratia

Quomo-
do Chri-
stus profi-
ciebat sa-
pientia.

proficere Christus dicitur Lucæ. 2. v. 52.
*Proficiebat sapientia, & aetate, & gratia a-
ciebat sapientia.* Quomodo Christus
proficiebat in his, variæ sunt Doctorum opi-
nationes. Cornel. à Lap. hic censet, quod
dicatur Christus proficere sapientia & gratia
1mo. in opinione hominum ac sapientie &
ostensione externa, 2do. propriè crevit Chri-
stus sapientia experimentalis, quæ non erat
infusa à primo instanti conceptionis, ipse
enim usu multa expertus majorem acquisivit
experientiam. 3tio. & propriè etiam Christus
non creverit sapientia & gratia habituali,
crevit tamen actuali & practica. Huc acce-
dit expositio Toleti, nomine sapientie &
gratie, inquit, non intelligitur ipse habitus
gratie & sapientie, sed opera ipsa, & ver-
ba sapientia & gratiosa, quæ ab interna sa-
pientia & gratia procedunt, & sic dicitur
Ecclesiastæ 10. v. 12. *Verba oris sapientis
gratia*, id est, gratiosa. Addit hic Corneli-
us, non sufficit placere hominibus, quia
hoc sæpe fictum & simulatum est, nec soli
Deo, quia hoc privatum & secretum est,
sed Deo & hominibus, ut gratiam, qua Deo
placemus, etiam hominibus ostendamus, &
ita eos ad eandem alliciamus; Deo enim de-
bemus conscientiam, proximis famam, ait S.
Bernardus.

Ad Christum duodennem in Templo.

Sponte scholam pietatis adis puer, hancque
docebis

Doctrinæ Templum grande palæstra
tuæ,

Dogmata mirantur pueri, discuntque petunt-
que

Bis pueri, Puero hoc erudiente, senes,

Discere sit senibus quædam à Juniore volu-
ptas

Delectat doctos erudiendo Puero.

Ab qui plura sua norant de lege Magistri.

Ignorant puerum, qui docet, esse Deum.

De Christo subdito Parentibus.
Subditur imperiis hominum sponteque mi-
nistret
Numen in exigua, sponte manendo,
domo.
At nos, nos homines miseri quam subdimur
ægrè
Imperiis hominum, Imperiisque Dei.

De Christo proficiente.
Gratia, cum tenera ætate, ac sapientia cre-
scit
Cœlestis pueri, crescit & ipse Puero
Ludit terrarum sapientia, ludit in orbe.
Propter amorem hominum sit Deus ecce
Puero.

Alluditur
ad illud
de sapien-
tia Prover.
8. v. 31.
Ludens in
orbe ter-
rarum.

De eo, quod videatur Christus artem
fabilem unicum S. Josepho exercuisse, cum
de illo dicatur Marci. 6. *Nōne hic est Faber.*

Artem fabilem peragendo Conditor orbis
Ædificat populum, sic operando, suum
Tractandum manibus sacris ipse libenter
Detse (inversa etenim dicitur arbor)
homo.

Illi, qui Sanctum Josephum valde se-
nem duxisse Beatissimam existimant, mor-
tuum censent Anno Christi 13tio. alii etiam
moriēte Christo vixisse crediderunt, nec
tamen id posterius Doctores probabile ju-
dicarunt, quin potius hoc ipso, quod Vir-
go ex Cruce conjugi commendata non fuit,
sed Joanni, probabilius colligunt illum jam
in vivis non extitisse. Media ergo senten-
tia est, non tam citò mortuum, non tamen
ad annum Christi 30mum, pervenisse; Quod
innuptiis Galizæ illius nulla fiat mentio,
incertus igitur annus mortis ejus. Juxta
Martyrologium Romanum dicendum, illum
in Martio obiisse. De hoc S. Josepho Em-
manuel Thesaurus *Virgini vir, virgini virgo*
- *Ille servat (Christus) hic servit & alto-
rem suum, alumnūque alit, Orant alii numen,
hic cogit, nam Patris vota, imperia sunt. Mor-
talibus imperat Puero, Puero Mater, Matri
sponsus.* In Actis Sanctorum à Bollandi,
Henschem. Papembrochio collectis 19. Mar-
tii S. Josephus dicitur Beatissimæ Deiparæ
fuisse Patruus. Ibidem narratur, quod Eli-
sabeth Silvevoorts sanctimonialis miserrimè
affecta morbo calculi, & morti à medicis
adjudicata, cum fiduciam in Sanctum Jo-
sephum collocasset, intendissetque, quan-
tum poterat devotionis affectum. A. C.
1649. suis & suorum perfusa lachrymis in-
ter cruciatus intolerabiles & Sociarum su-
stinentium manus genuflexa coram imagine
Divi, tantum lapidem emisit, quantum
ovum vix maximæ gallinæ parturiunt.
Ibid. §. 10.

Digni-

S. Josephi Dignitas magna S. Josephi patet ex ver-
magna di- bis S. Matth. cap. 1. v. 16. *Jacob autem ge-
gnitas, fuit natus fuit Joseph virum Maria, de qua natus est Je-
sus, qui vocatur Christus.* Cornel. à Lap. no-
tat hic, quod Joseph fuit verus & legitimus
Christi Pater ea ratione, qua dicitur, ac per
Joseph, non per B. Mariam Christus fuit hæ-
res sceptor & solii Davidis, prout Deus Da-
vidi promiserat. 2. Regum. 7. v. 11. Psal.
88. v. 131. & Rursum 3. Reg. 9. v. 5. Sce-
ptum ergo Juda non tantum ex Dei pro-
missione & donatione, sed & hereditario
successionis jure per Joseph devenit ad Jesum
Christum. Si enim jure communi in hære-
ditatem Parentum succedunt filii, qui dun-
taxat per publicam famam censentur filii,
item illi, qui à Parentibus adoptantur, quan-
tò magis Christus successit Josepho Patri suo
utpote natus ex ejus conjuge virtute & dono
Spiritus Sancti, quare sicut Josephus habe-
bat in Christum jus Paternum, puta omnia
jura, quæ habent Filii respectu Parentum ac
consequenter jus quoque Regni Judaici post
mortem Josephi.

Per Joseph
Christus
successit
in Regnum
Juda.

Nota To Joseph virum Maria, id est,
Marium Mariæ. Arabicus sponsum Mariæ,
ex eo enim collige S. Josephum habuisse jura
veri sponsi in Virginem ac consequenter eum
jure, verèque vocari Patrem Christi, uti do-
cet Franc. Lucas. Suar. 2. p. q. 29. disp. 8.
sect. 1. & seq. & indicat S. Augustinus.
Probat id 1mo. quia Christus fuit fructus
conjugii Josephi, & Mariæ, natus enim in
utriusque conjugio, utrique jure adscriben-
dus est tanquam Patri & Matri. Ratio à
priori est: quia Joseph per conjugium corpo-
ris B. Virginis quasi Dominus effectus est:
ergo & fructus corporis B. Virginis, puta
Christus ad Josephum pertinuit uti metalla
nata in agro ad Dominum agri pertinent.
Quod enim in agro meo nascitur, meum est,
ait Juris consultus. Dices. Hæc proles, puta,
Christus natus est ex Conjugio Joseph cum
Maria non naturaliter, sed supernaturaliter,
puta virtute non Josephi sed Spiritus
Sancti fecundantis Virginem: ergo illa Jo-
sepho attribui nequit. Respondeo negando
consequentiam: Proles enim, quæ conjugio
legitimo nascitur, conjugum est, undecun-
que & quomodocunque nascatur, sicut se-
ges nata in agro meo sterili supernaturaliter
mea est, sicut ergo Christus verè B. Virginis
est filius, etiam si ex ea naturaliter natus non
sit, sed miraculose, sic & idem jure conju-
gii est Josephi Filius, etiam si è conjugio
non naturaliter sed supernaturaliter & mira-
culose sit genitus. 2do. quia vir & uxor per
conjugium fiunt unum & quasi una Persona
civilis, quare omnia habent communia eti-
am proles legitimè natus (excipio enim
proles natus ex adulterio, hæc enim adulterum

habent patrem, ejusque sunt) Ergo Chri-
stus Deiparæ Filius fuit quoque Filius Jo-
sephi, qui erat conjux, ideoque omnium
ejus bonorum confors & particeps. Ita
Franc. Suarez. l. c. q. 29. Joseph ergo ma-
gis fuit Pater Christi quam Pater adoptans sit
fili adoptati.

Confidera, quanta Josephi præ omni-
bus hominibus fuit dignitas, prærogativa, Dignitas
officium, ex his, quæ subjungo: 1mo. S. Josephi
Joseph fuit maritus B. Virginis, ac Pater præ om-
Christi, uti jam ostendi, fuit ergo ille ca-
put & superior tam B. Virginis quam Chri-
sti ut homo est. Hinc 2do. singularis fuit
amor & reverentia tam B. Virginis, quam
Christi erga Josephum. S. Gregor. Nazian
orat. 11. Gorgonia Sororis suæ maritum ejus-
que excellentiam hoc uno titulo indicat, &
celebrat, quod Gorgonia fuerit vir. *Vultus*
ait, *uno verbo Virum describam, virilius, id
est, Gorgonia, nec enim scio, quid amplius di-
cere necesse sit.* Idem dicas de S. Joseph vir
fuit Maria. 3tio. Ministerium & officium
Josephi fuit Nobilissimum, quia attigit or-
dinem unionis hypostaticæ Verbi cum carne
nostra, uti & maternitas B. Virginis. Joseph
enim omnes suos labores & actiones proxi-
mè circa Christi Personam exercebat. Audi
Franc. Suarez. 3. p. q. 29. Disp. 8. Sect. 1.
Quædam, ait, Ministeria præcisè pertinent
ad ordinem gratiæ gratum facientis, & in
hoc supremum fastigium tenent Apostoli,
ideoque indiguerunt pluribus auxiliis gratiæ
(præsertim gratis datæ & sapientiæ) quam
cæteri. Alia verò sunt ministeria, quæ at-
tingunt Ordinem Unionis Hypostaticæ, qui
ex suo genere perfectior est, ut patet in ma-
ternitate Dei in B. Virgine & in hoc ordine
est ministerium S. Josephi, quod proinde
priorem excedit. 4to. Joseph per familiarem
& continuam cum Christo & B. Virgine
conversationem factus est secretorum Divi-
norum particeps & summarum utriusque
virtutum quotidianus inspector & imitator.
5to. Joseph fuit eximia sanctitatis ac eximiis
gratiæ & naturæ dotibus à Deo instructus,
adeoque illo sæculo non fuit vir sanctior aut
dignior, cui Mater Dei desponsaretur. Un-
de Franc. Suarez. 3. p. q. 29. Disp. 8. Sect. 1.
probabiliter opinatur Josephum in gratia &
gloria antecellere Apostolos & Joannem
Baptistam, quia ejus officium illorum offi-
ciis præcallebat, plus enim est esse Patrem
& Rectorem Christi, quam præconem &
præcursores ejusdem. Addit Josephum,
cum duxit B. Virginem, fuisse ætate matura
non juvenili nec Senili, eumque vita fun-
ctum esse ante mortem Christi & Beatæ Vir-
ginis, unde in passione Christi nulla Josephi
fit mentio. Denique eum post mortem cum
Christo cum cæteris Patriarchis surrexisse,
de

de quibus Matth. 27. v. 52. His omnibus ille eminebat. Porro nostri Barradius & Ribadeneira in Festo S. Josephi eum eminentis sanctitatis fuisse docti, solideque probant. 1mo. Ex ejus officio, quia ipse fuit Pater Christi & Sponsus B. Virginis, inter sponfos autem solet esse æqualitas, id est, proportio, ut sit matrimonium congruum & commodum: ergo pro omnibus Joseph accessit ad sanctitatem B. Virginis. Unde Patres censent Joseph fuisse Virginem & sua Virginitate quasi meruisse, ut sit conjux B. Virginis Dei-paræ. Audi S. Hieron. contra Helvid. *Tu dicis Mariam Virginem non permansisse, ego mihi plus vendico, etiam Joseph Virginem fuisse per Mariam, ut ex Virginali conjugio, virgo filius nasceretur.* 2do, quia Beata Virgo unica salutatione Elisabeth sanctificavit Joannem Baptistam, quantum sanctitatis affuit Josepho tot annorum conversatione, alloquio, 3tio, quia Joseph quotidie videns & audiens Christum, divinæque ejus verba, gestus & Spiritus hauriens, mirè incendebatur ejus amore & reverentia. 4to, quia omnes Josephi actiones erant circa Verbum Incarnatum, ideoque Cælestes & Divinæ. Quo-circa B. Theresia mira devotione colebat S. Josephum, asserens se per intercessionem ejus multa & magna imò omnia, quæ habebat, à Deo impetrasse. Denique sanctum Joseph sanctificatum fuisse in utero Matris censet Gerlon. Hom. de Nativ. & 3. p. Alphabeti 59. lib. 2. ubi ait, idipsum asseri in officio Hierosolymitano, & Jacobus de Valentia scribens supra *Magnificat*. Simile donum attribuitur S. Jacobo, Dominico &c. Sed tantum donum exceptionis à communi peccati & nativitatibus maculatæ lege privilegium nulli dandum est, nisi de eo constet ex Sacra Scriptura vel traditione. Jam autem nil tale constat de ullo nisi de Jeremia. Jerem. c. 15. & de S. Joanne Baptista. Luc. 1. v. 44. Ita Barradius lib. 7. & Franc. Suar. 1. p. 9. 27. Excepto Christo ex vi suæ conceptionis, quia conceptus est de Spiritu sancto, item B. Virgine, uti habet traditio Ecclesiæ. Potuit Deus pluribus hoc privilegium dare, sed an defecto dederit, nescimus. Sanè si post B. Virginem ex recensitis alicui dedit, S. Josepho ejus sponso idipsum non negasse videtur.

S. Joseph virgo.

An S. Joseph sanctificatus in utero Matris.

464.

Bernardinus de Bustis 4. p. Serm. 13. Beatus Joseph fuisse sufficiens absque dubio ad totius mundi regimen, quia fuit à Deo electus ad regimen Filii sui. Isidorus de Isidoro la 3. p. c. 22. S. Josephum Cherubino Paraditum custodienti assimilavit. Reminiscere quoque Virginem Paradisi typo signatam & Jesum lignum esse vitæ, cur non Joseph Cherubim asseverandus est?

D. Hieron. in Hist. de Ortu B. Virginis inquit, Pontifex ad consulendum Deum de more accessit, nec mora cunctis audientibus de Oraculo & propitiatorii loco vox facta est requirendum esse, cui Virgo desponsari deberet, cum de domo & familia David nuptu habiles virgas suas ad altare allaturos esse prædixit, & cujusque virgula florem germinasset, & ejus cacumine Spiritus Domini specie columbæ consedisset, dum esse, cui virgo desponsari deberet. Eventus oraculo respondit, in virga germinante S. Josephi Spiritus S. resedit. Quidam sanctum Josephum supra omnes Apostolos, & Angelorum choros etiam cum corpore glorioso constituent, ut videlicet ordine, quo Matth. 1. JESUS, MARIA, JOSEPH in celesti gloria sedeant & perfectione beatitudinis fruantur, Suri, sect. 2. P. Engelgr. de S. Joseph.

S. Joseph sponsus Beatissimæ Mariæ.

Asserunt Doctores Christum Angelum Custodem non habuisse, Lusitanus tamen Josephi encomiastes & doctus & pius affirmat, Deum dignissimum Christo assignasse Custodem Josephum, qui Angelos purissimos referret, totumque cœlestis Regis ageret solitium. Ant. Mendoza in paneg. de S. Josepho. Ad S. Josephum.

S. Joseph quasi Angelus Custos Christi.

In summum crevisse virum te magne fate-mur

Joseph, nam Superum munere crevit honor.

Auge, tuus, tanta, ut terreno nullus in orbe,

Aut Pater, aut sponsus par tibi Dive fuit.

Felix virgineo mansisti fœdere sponsus, Affinem Christo Te tua sponsa facit.

Antequam de Baptismo Christi dicatur, dicendum prius, quisnam fuerit ejus Baptista & præcurzor. Hic sanè fuit Joannes Baptista, de cujus conceptione innuit S. Lucas c. 1. v. 24. Concepit Elisabeth uxor ejus, scilicet concepit Zachariæ uxor Filium Joannem Baptistam. Porro concepit hunc Elisabeth sub diem 24. Sept. qua die multæ Christianorum Ecclesiæ celebrant conceptionem S. Joannis. Natus verò est Joannes 24. Junii. Hinc sequitur Joannem conceptum sub æquinoctium autumnale, natum verò sub solstitium æstivum, post quod dies decrescunt. Christum ex adverso conceptum sub æquinoctium vernali, natum verò sub solstitium hybernale, post quod dies accrescunt, quia, ut aiebat Joannes. Joan. 3. v. 30. *Illum oportet crescere, me autem minui*, uti solenter advertit S. Augustinus. 14. in Joan. de qua Nativitate Joannis ait S. Lucas c. 1. v. 57. *Elisabeth autem impletum est tempus pariendi, & peperit Filium.* Tunc enim quotannis 24. Junii ejus unius natalem com-

465. Baptizatur Christus à Joanne Baptista & quis nam sit hic Baptista.

communi omnium gaudio celebrat Ecclesia. Pariter & Christi, in cæteris enim Sanctis celebrat diem non natalem, sed fatalem, quo ex misera vita ad beatam migrarunt. Pulchrè describit conceptionem & nativitatem S. Augustinus Serm. 3. de S. Joanne Baptista. *Denique ubi tota corporis sedata est querela, & in toto facti sunt sine querela.* (Parentes scilicet Joannis) *vox steriliis ingit, reviviscit senectus, si des concepit, parit castitas, nascitur major homine, par Angelis, cubaculis, Præco Christi, Arcanum Patris, Filiis Nuntius, signifer superni Regis, peccatorum venia, Iudæorum correctio, vocatio gentium, & ut proprie dicam, legis & gratia fibula, quæ diploidem Summi Sacerdotis sancto Patri jungebat in corpore.* Impositum nato nomen Joannes, quod prædictum fuerat ab Angelo. Luc. 2. v. 13. *Vocabis nomen ejus Joannem.* Sed cur Joannem? Respondeo; quia Joannes, ait Maldonatus, idem est ex Hebraico, quod *Gratiosus*, vel ut Pagninus *Domini donum*, vel *Misericordia*, vel ut Isidorus, *Domini gratia*. Fuit Joannes quasi filius Charitum, filius inquam gratiarum, in quo scilicet expoliendo, ornando, & condecorando omnes charites, omnes gratiæ Dei conspirasse videntur. De illo v. 15. *Erit enim magnus coram Domino.* Multi, ait Theophilactus, magni dicuntur, sed coram hominibus, qui parvi parva magni æstimant, at Joannes magnus fuit coram Domino, qui Magnus magna ponderat. Magnus fuit 1mo. Sanctificatione in utero matris. 2do. Profundissima humilitate. 3tio. Castitate eximiâ. 4to. Poenitentia exemplari. 5to. Zelo Seraphico. 6to. Vita tota, quæ non tam humana fuit, quàm Angelica adeò, ut Joannes à Judæis & scribis putaretur esse Messias. 7mo. Prophetia sublimi. 8vo. Vita Eremitica. 9no. Officio Prædicatoris. 10. Martyrio Nobilissimo. Viginti octo privilegia Joanni concessa enumerat hic noster Barradius. De illo ibid v. 15. *Vinum & siceram non bibet.* Siceram significat omne id, quod inebriare potest, uti vertit S. Hieron. Levit. 10. v. 9. *Vino & siceram abstinere proprium erat Nazæorum*, qualis ex hoc loco per totam vitam fuisse videtur Joannes v. 15. *Et Spiritu sancto replebitur adhuc ex utero Matris sue.* Syrus Spiritu sanctitatis. Repletus fuit hoc Spiritu, quando, ut ait Glossa, intrante Virgine exultavit in utero Genitricis, & præcursoris officium, quoad potuit, implevit. Fuit ergo Joannes prius Spiritu sancto renatus, quàm ex matre natus.

Joannes nomen quid significat.

Magnus coram Domino.

An Joannes in utero sanctificatus.

Quæres? An Joannes verè & realiter in utero à peccato originali sit purgatus, & justificatus? Negat S. Augustinus Epistola 57. ad Dardan. & S. Hieron. in c. 1. Jeremias, ajunt enim ipsi Joannem æquè ac Jeremiam dici in utero sanctificatos non reipsa, R. P. Kpiaskowski, S. J. Collegium Asceticum.

sed secundum Dei prædestinationem duntaxat; quia scilicet ad sanctitatem futuram à Deo erant destinati, ut idem hic dicatur de Joanne, quod Apostol. de se ait. Gal. 1. *Qui me segregavit ab utero Matris meæ.* Ratio S. Augustini est: Quia renasci præsupponit nasci, atqui Joannes in utero existens necdum erat natus: ergo non potuit tunc renasci reipsa, sed tantum secundum Dei prædestinationem. Verum contraria est communis sententia Patrum S. Athanasii, Cypr. Cyril. Ambr. Greg. Bernard. quos citat & sequitur Toletus, Barradius & alii passim. Probr. 1mo, Quia clarissimè hic promittit Joanni Angelus dicens Luc. 1. v. 15. *Et Spiritu sancto replebitur adhuc ex utero matris sue.* 2do. Quia Joannes ad salutationem B. Virginis in utero credidit in Christum, eum adoravit, dilexit, & præ gaudio exiliit. Ad rationem S. Augustini Respondeo. Hominem, ut per gratiam renasci possit, censeri natum, quando conceptus in utero à Deo animam & vitam accepit: tum enim uti nascitur cum peccato originali, ita & per gratiam ab eo expiari & renasci potest, imò & baptizari, ut patet, si infans manum vel pedem foras emittat, qui aqua ablui possit, ut habet praxis Ecclesiæ.

Luc. 1. v. 17. de eodem S. Joanne. *Et ipse præcedet ante illum (Christum) in Spiritu & virtute Elia.* In Spiritu & virtute, id est, in Spiritu virtutis, id est, roboris & efficacitatis q. d. Sicut Elias excelluit & excelsit in fine mundi Spiritu robusto & efficaci certandi contra Antichristum, ut Judæos, cæterosque convertat ad Christum, sic prorsus excelsit eodem Spiritu potenti Joannes, ut per suam prædicationem, & vitæ exemplum Judæos moveat ad poenitentiam, itaque eos disponat ad Christi baptismum & gratiam. Nota. Spiritus virtutis Joannis fuit similis Eliæ. 1mo. in vitæ austeritate. 2do. uterque debebat in solitudine, eratque Eremita. 3tio, in paupertate, mundique contemptu. 4to, & aptius in zelo, libertate, & ardore prædicandi.

Lucæ 1. v. 41. *Factum est, ut audire salutationem Maria Elisabeth, exultavit infans in utero.* Nota cum S. Ambrosio salutationem & vocem Mariæ prius audivit Elisabeth, sed vim, spiritum, efficaciam salutationis prius sensit Joannes, utpote Matre sua dignior, & nobilior, ad hunc enim velut futurum Christi Præcursores maxime dirigebatur hæc salutio Virginis, imò Christi, nam, ut solenter advertit Origenes, Christus in ventre latens hanc ei salutationem suggessit, ex Theophil. Vox, ait, Virginis vox erat Incarnati in ea Dei. Et Euthym. Christus, inquit, locutus est per os Matris sue, Joannes autem audivit per aures matris sue & agnito supernaturaliter Domino sua exultatione illum prædicavit. Porro Joannes.

466. Joannes similis Eliæ.

Joannes exultans in utero Matris fecit eam pariter exultare. Nam ex exultatione Joannis suggerente Spiritu sancto agnovit Elisabetha B. Virginem concepisse Christum, adeoque eam ut Matrem Dei resalutavit & venerata est. Sanctus Joannes Baptista necdum natus à necdum nato Salvatore visitatus, sanctificatus. Ann. Coel. 24. Junii.

Præcurfor Lucerna fuit, quæ luxit & arsit,
Quod tamen illius lumen & ignis erat?
Justitiæ sol per purissima viscera Matris
Ceu per Crystallum flammea dona tulit.

Saltus Joannis an rationalis.

Quæritur ergo hic, an hæc Joannis infantis exultatio fuerit motus naturalis, an animalis, an rationalis? Sive an Joannes exilierit cum sensu, usque rationis & propriè dicta lætitia? An verò motu corporis duntaxat? quo modo in utero Rebbece movebatur & collidebantur Jacob & Esau non intelligentes, quid hoc sibi vellet. Gen. 25. v. 22. Calvinus censet naturalem fuisse duntaxat hunc motum, naturale enim est, inquit, ut dum Mater, quæ gaudio gestit, infans quoque in utero moveatur, & quasi exiliat. Verum contrarium sentiunt omnes Patres & Doctores orthodoxi. Unde S. August. Epist. 57. & Euth. q. 3. opinatur supernaturalem fuisse hunc saltum Joannis, sed sine usurationis, alii verò omnes passim saltui Joannis addunt usum rationis. Ita Orig. S. Ambr. Theoph. Euth. Chrysof. Maxim. Bernard. Chrysol. Denique id docet Ecclesia, cum in Festo S. Joannis de eo canit.

Ventris obstruso recubans cubili,
Senferas Regem thalamo manentem.
Hinc parens, nati meritis, uterque
Abdita pandit

Merita enim præsupponunt usum rationis, libertatis, & virtutis. Hi omnes igitur asserunt hunc saltum Joannis non tantum fuisse supernaturalem, sed & usu rationis pollentem ac ex vero animi gaudio procedentem, idque patet ex versu 44. ubi ait Elisabeth. *Exultavit in gaudio infans in utero meo.* Syrus. in gaudio magno.

Acceleratus ergo fuit Joanni semestri in utero Matris usus rationis, ut Deo revelante Christum in utero Virginis Incarnatum agnosceret, adoraret, diligeret, eique corporis gestu & saltu reverentiam exhiberet, eodemque Virginem salutantem resalutaret. 2do. Joannes nunc accepit donum Prophetiæ de Christo, uti Patres jam citati docent. 3tio. Joannes eodem instanti purgatus est à peccato originali. 4to. Accepit gratiam non qualem qualem, sed eximiam, quæ Præcurfor Christi mox futurum decebat, gratiam

inquam, cum omnibus virtutibus infusus. Hoc enim prædixit Angelus dicens. v. 15. *Spiritu sancto replebitur abduces utero Matris suæ.* Quæres, an hic usus rationis continuò An duravit & perseveravit in Joanne? Negant vit hic nonnulli censentes, quod solum eo usque usus ratio-
ravit, quousque præfens fuit Christus & Beatis-
tissima, sed non est verisimile Joannem ex-
tinuò in tra uterum privatum fuisse dono, quod ha-
Joanne. buit in utero: ergo usum hunc rationis ha-
buit deinceps continuò & sempiternus. Ita Tole-
tus, & Suarez. 3. p. q. 27. Disp. 4. sect. 7.
Quod idem longè potiori ratione de B. Virgi-
ne asserendum docet. Moraliter discite hic, Quam ef-
ficax utilis & efficax est salutatio & precatio sicax San-
ctorum, & præsertim B. Virginis, utpo-
te quæ unico salutationis verbo tam Joannem intercel-
lunt quam Elisabetham Spiritu sancto replevit, sio.
omnibus donis cumulavit. Sancti enim &
super omnes B. Virgo pleni sunt Spiritu igneo
charitatis, quare eum oculis, ore, vultu,
expirant, & adstantibus inspirant. Quare
qui alios spirituales efficere satagit, ipse prius
Spiritu Divino se impleat. Plura P. Cornel.
in Lucam.

Lucæ 1. v. 80. De S. Joanne dicitur. 467.
*Puer autem crescebat, & confortabatur spiritu: Joannes
& erat in desertis usque in diem ostensionis suæ in puer se
Israel.* q. d. Joannes sicut crescebat corpore, confortatur
sic & spiritu, ejusque robore, quia Spiritus sanctus
sanctus eum in dies majori sapientiâ, gratiâ,
fortitudine imbuebat. Hinc colligitur Joannem
à puero concessisse in desertum, ibique
continuò mansisse usque ad annum 30umum,
quo coepit se ostendere populo, illique prædi-
care poenitentiam, & fidem in Christum. Ba-
ronius in Apparatu Annal. ex Petro Alex. in
Regalis Eccles. c. 3. quas probavit 6. Syno-
dus & ex Nicephoro l. 1. Hist. c. 14. ac Ced-
renus in Compend. Hist. censet hunc Joannis
secessum & fugam in desertum contigisse cau-
sa & timore infanticidii Herodis. de quo dixit
Matth. 2. v. 16. Licet enim Joannes finibus
Bethleheim, ubi Infantes occisi sunt, non
continetur, tamen ad illum ob famam mi-
ræ illius Nativitatis, cum in omnium ore esset
illud. *Quis putas, puer iste erit?* Metum quo-
que & iram suam extendit Herodes, metuens
enim, ne ipse esset Rex Judæorum à magis
quæsitus, puta Messias, jussit illum occidi.
Quare Joannes, ut eadem Herodis effugeret,
bimulus à Matre abductus est in desertum,
ibique in spelunca delituit. Addit Cedrenus
Matrem Joannis post 40. dies in eadem spe-
lunca diem obiisse, ac Angelum Joannis edu-
candi curam suscepisse. Sic & Nicephorus,
Imò Petrus Alex. addit, Zachariam Patrem
jussum ab Herode occidi inter templum & al-
tare, eò quod Joannem filium neci & infanti-
cidio ejus subduxisset. Causa ergo secessus
Joannis in desertum fuit metus infanticidii
He-

Herodis, cui plures & potiores causæ ex parte Dei & Joannis accesserunt. 1mo. ut in deserto fugeret occasiones peccandi, quas suggerit conversatio cum hominibus: Unde de illo Ecclesia canit. Antra deserti &c. in Breviar. 2do. ut liberius Judæorum vitia reprehenderet, neminem reveritus, ut-
pote neminem cognoscens, sed quasi Ange-
lus de cælo lapsus cælestia prædicans, ita,
ut Prædicator poenitentiae futurus, illius prius
daret exemplum & liberius Auditores ab il-
lecebris mundi avocaret. 3tio. ut cum
Deo & Angelis assidue conversans Ange-
licè viveret, juxta illud. *Ecco ego mitto An-
gelum meum, & præparabit viam ante faciem
meam.* Malach. 3. v. 1. Joannes enim in
deserto à mundo semotus vacabat orationi,
jejuniò, contemplationi. Ita S. Chrysof.
Origen, 4to. ut Joannes Christo esset te-
stis & index omni exceptione major, in
deserto enim à nullo hominum doceri po-
tuit, sed à solo Deo & Angelis. Joannes
ergo in deserto fuit Calicola. Tum quia
pro domo & tecto habuit cælum, tum quia
assidue cælum contemplans mente in cælis
versabatur, & Cælitum vitam æmulaba-
tur. Audi Nazianz. de isto Joanne.

Melle famem agresti repulit vilique locusta,
Texitque Cameli
Membra pilis, habuitque domum versatile
cælum,
Atque in humo dura corpus dabat ille so-
pori.

Quocirca Patres passim S. Joannem vo-
lunt Principem vitæ Monasticæ, ejusdem
Dux fuit Christus, uti ostendit Cornel.
Matth. 4. v. 1.

468.
Joannes
prædicat
in deserto.

Matth. 3. v. 1. *In diebus autem illis ve-
nit Joannes Baptista prædicans in deserto Ju-
dææ.* q. d. in tempore illo, scilicet, quo Chri-
stus Incarnatus & natus vitam egit inter ho-
mines. Nam hæc contigerunt anno 15. Ti-
berii, ut ait Lucas c. 3. v. 11. cum Joan-
nes & Christus agerent annum ætatis 30umum.
Transit ergo Matthæus à pueritia Christi ad
virilem ejus ætatem, in qua coepit prædi-
cationis & redemptionis munus. Porro
Christus delituit (& artem fabrilem exer-
cuit cum Josepho Patre) per annos 19.
ut insigne humilitatis orbi daret exemplum,
coepit ergo prædicare anno 30mo, ut se
Judæorum moribus & legibus conformaret,
apud Judæos enim nemini munia Doctoris,
aut Sacerdotis obire licebat ante annum æta-
tis 30umum, ut tradunt Hebræi & colligi-
tur 1. Paralip. 23. v. 3. Hinc & Joannes
eodem anno 30mo, sed paulò ante Christum
coepit prædicare. Tantas humilitatis Chri-
sti latebras admirans S. Bernardus Serm. 1.
de Epiph. exclamat. *O humilitas virtus Chri-
sti.* R. P. Kwiatskowski, S. J. Collectanea Ascetica.

sti quantum confundis superbiam nostram vani-
tatis &c. Quid timeret ab inani gloria, qui
est verè gloria Patris? utique timebat, sed
non sibi, nobis timebat ab illa, quibus noverat
esse timendum &c.

In deserto, non culto & habitato quasi
Joannes in domo paterna, quæ in Mon-
tanis Judææ erat, commodè habitavit, uti
volunt nostri delicati Novantes & Deserto-
res. Nam Isaias vaticinans de Joannis de-
serto illud propriè accipit pro eremo, ut
patet ex circumstantiis. Idem evincit asper
Joannis à pilis Camelorum vestitus, &
cilicium, ac esca sylvestris, scilicet locustæ
& mel sylvestre, ita passim Patres Græci,
& Latini. Causa fuit, ut Joannes velut
Moylis & Eliæ æmulus ac Christi Præcur-
for in deserto ab hominum inquinamenti
remotus cum Deo & Angelis conversaretur,
ab eisque magnæ virtutis & spiritus vim hau-
raret, cui proinde Christum ostendenti om-
nes crederent, & ejus prædicatione com-
puncti poenitentiam agerent. Unde Patres
crebrò S. Joannem vocant Principem Mo-
nachorum, & Anachoretarum, ut S. Hieron.
Chrysof. Theophil. Hinc Joannes
in deserto cum Angelis angelicè vivens,
æstimatus fuit Angelus, 1mo à Malach. c.
3. à Christo Matth. 11. v. 10. vocatur An-
gelus. Symbolicè S. Joannes prædicans in
deserto significabat Evangelium præcipuè
fore publicandum non in Jerusalem & Ju-
dæa, sed in solitudine & deserta gentium
multitudine. Ita S. Hieron. in c. 40. Isaiæ.
Tropologicè S. Joannes suò exemplò do-
cuit viros Apostolicos & Prædicatores fu-
turos prius secedere ab hominum tumultu
& in secreto vacare orationi, & meditatio-
ni, ut in ea magnam vim spiritus cælitus
hauriant; quam deinde prædicando in Au-
ditores effundant. Porro hoc desertum Ju-
dææ fuit juxta Jordanem, eratque celeberrimum
tum copiâ aquarum ad baptizandum,
tum habitatione & miraculis Prophetarum,
ac virorum Religiosorum, qui in libris Re-
gum Filii Prophetarum, id est, Discipuli
Eliæ, Elisei, & similia vocantur. Matth.
3. v. 2. *Et dicens: Poenitentiam agite: ap-
propinquavit enim regnum cælorum.* Ideo Jo-
annes ivit in desertum, ut ibi poenitentiam
& vitam austeram agens congruus fieret
Præco poenitentiae, utpote qui illam prius
doceret exemplò, quam verbò. Hoc fuit Joannis
thema, hæc Summa prædicationis Bapti-Summa
stæ: *Poenitentiam agite*, quia tunc penè omnes prædica-
nes erant peccatores, vivebantque in suis tione po-
concupiscentiis, & vitiis. Porro poeni-
tentia non tantum est morum emendatio agite,
& novæ vitæ inchoatio, ut volunt hæc Poeni-
tentici, sed & veteris vitioſæ per dolorem de-
testatio, castigatio & destructio; nec enim tantum
Uu 2 no-emendatio

sed & castigatio. nova vita inchoari potest, nisi vetus destruat. Unde Glossa interlinearis sic exponit. q. d. punias quisque mala prioris vite, quia appropinquabit salus, quam perdidimus, & facultas redeundi, unde cecidimus. S. August. lib. 1. de Poenit. *Novam vitam*, inquit, *inchoare non potest, quem veteris non panisset.* Glossa, est autem poenitentia antea facta desistere & desinenda non committere. Poenitentia ergo dicitur quasi poenae tenentia. Unde liquet poenitentiam tria munera complecti, scilicet dolorem, novam vitam, & castigationem peccatorum, unde Deum placet. *Appropinquavit enim regnum caelorum.* quo scilicet Deus regnat in fidelibus in hac vita per gratiam, & in futura per gloriam, ipsosque facit Reges & regni sui aeterni participes. Regnum caelorum primus Joannes praedicavit, ait Glossa, quod nunquam Judaei audierant, ait S. Chrysost. & S. Hieron. Nota. Judaei expectabant regnum suum sub Rege Messia in terra opulenta & splendidum, quale fuit sub Salomone. Joannes ergo, & post eum Christus & Apostoli ordiuntur praedicationem à regno Messiae sed Coelesti.

469. Matth. 3. v. 3. *Hic est enim, qui dictus est per Isaiam Prophetam dicentem: Vox clamantis in deserto: Parate viam Domini: rectas facite semitas ejus.* Per Isaiam dicentem c. 40. v. 6. Sanctus Joannes fuit vox Dei. 1mo. Christum venturum pronuntians. 2do. eum jam natum demonstrans, & ad poenitentiam invitans, & ad Christi gratiam præparans. Per To. *Clamantis* fortitudo Prædicationis indicatur, ait Rabanus. Clamatur enim longè positis & surdis. Parate viam Domini, idem est, quod poenitentiam agite. q. d. Vias ô Judæi Regi complanate: hoc est, omnia amovete, quæ illum offendere vel dedecere possent, scilicet errores & peccata tollite per poenitentiam atque efficite, ut Christus ab omnibus & singulis expedite & capite recipiatur, ut scilicet singuli corda, mentesque suas ad Christi fidem & gratiam, omnemque sanctimoniam poenitendo se præparent.

Ioannie Matth. 3. v. 4. Ipse autem Joannes habebat vestimentum de pilis Camelorum, & zona[m] pelliceam circa lumbos suos. Esca autem ejus erat locusta & mel sylvestre. Vestimentum de pilis Camelorum. Non undulatum, quod vulgè Camelot vocant, ut vult Chytraeus & quirit. delicatè Novantes; qui in pulpitis splendè ornantur quasi sponsi Penelopes. Christus enim Joannem commendat ab asperitate vestitus; Matth. 11. v. 8. Joannes autem domos Herodis fugit ac secessit in desertum, ac caulam prætulit aule. Fuit ergo hæc ejus vestis vilis & aspera, hirsuta.

horrida, Eremitica, cilicina, idque, ut habitu ipso praeferret, & concionaretur humilitatem, mundi contemptum ac poenitentiam. Nimirum de virtute anima habitus corporis loquebatur, ait S. Chrysost. sic & ceteri Patres & Interpretes ac nominatim S. Anselmus, Euseb. & alii, qui ajunt, vestem S. Joannis fuisse cilicium Camelinum, in Syria enim copia est Camelorum, hoc enim domabat carnem in juventute Joannes. Hinc S. Aegidius primus è sociis S. Francisci rogatus, cur S. Joannes, qui nil peccaverat, tam austeram egisset vitam, & poenitentiam? Respondit. *Sicut carnes con-*
diuntur sale, ne putrescant, ita corpus Bapti-
sta conditum fuit poenitentia. S. Clara per
28. annos licet infirma cilicium è setis por-
cinis portavit. Et zonam pelliceam circa
bos suos. Prophetae imò omnes Judaei &
Syri longa utebantur veste, unde ne illa dif-
fluere, & gressum impediret, zona eam
cingebant pellicea, ut illa magis vestem ci-
licinam corpori apprimeret, ita magis car-
nem pungeret, & mortificaret. Sylla Pom-
pejum & Romanos Senatores monebat, ut
malè præcinctum puerum caverent, in illo
enim multos inesse Marios. Erat is Julius
Caesar, qui tum puer, sed postea vir Pom-
pejum, Senatum & Nobilitatem Romanam
oppressit. Esca autem ejus erat locusta &
mel sylvestre. Pro locusta Græcè est *Acrid-*
es, per quod imò. perperam accipit Be-
za pyra sylvestria. 2do. perperam quoque
alii accipiunt bellaria. 3tio. alii Novantes
cancros marinos. 4to. alii herbas vel arbo-
rum summitates, verum dicit Cornelius *A-*
crides sunt locustæ, uti vertit S. Hieron. Sy-
rus, & Arabicus. Locustas, comedi soli-
tas, ab Æthiopibus, Lybiis, Pardiis, ali-
isque Orientalibus docet Plinius l. II. cap.
29. & S. Hieron. Hoc verum esse, Joan-
nes quoque Baptista probat, hinc & locu-
sta, quia sal & quasi mundum animal in-
ter escas Judæis à Deo permissas ponitur
Lev. 11. v. 22. Nec id mirum, cum in
Historiis legamus Germanos milites bom-
byces frixeos comedisse, Italos mustellas,
Hispanos testudines, multi quoque hodie
edunt ostrea & conchilia etiam cruda, quæ
ex putredine procreantur, scimus. Porro
locustas Prisci manducabant vel elixas vel
tostas, vel in polinem redactas, imò sole
vel sale & fumo duratas in totum annum
servabant. De potu Joannis hic taceatur,
quia constat eum non nisi aquam bibisse,
in deserto enim nil aliud inveniebat. Un-
de Angelus de eo vinum & siceram non bi-
bet. Luc. 1. v. 15. Et mel sylvestre. Ge-
nuine S. Chrysost. & alii sentent hoc mel
esse agreste, ab agrestibus apibus, quæ in
arboribus aut lapidum scissuris mellificans
confectum, quod amari & ingrati saporis
esse

esse docent Euthym, Isidorus, Pellusiotæ.
Matth. 3. v. 9. Tunc exibat ad illum Hierosolymæ, & omnis Judææ & omnis regio circa Jordanem. Cum scilicet fama ejus sanctæ austere vitæ & prædicationis ardentis ubique vulgaretur, hac enim famâ Hierosolymitæ, & Judæi excitati ad eum accurrebant. Tanti apud omnes est sanctitas, & sanctitatis opinio, quare eâ excellant, qui populū ad vitæ mutationem inducere satagunt, oportet.

479. *Matth. 3. v. 6. Et baptizabantur ab eo in Jordane, confitentes peccata sua.* Ineptè Calvinus *To baptizabantur* interpretatur, docebantur baptismum poenitentiae. Baptizare enim non est docere, sed aquâ corpus abluerè, ut patet v. 13. Baptismus Joannis alius fuit à Baptismo Christi, ut contra hæreticos docet P. Cornelius in Act. Apostol. in c. 19. v. 2. Baptismus enim Christi ex opere operato omnia peccata delet, & gratiam, justitiâque confert, nil tale faciebat baptismus Joannis, sed tantum erat signum poenitentiae, & ad eam excitatio, per quam protestabantur se optare animam suam abluî à peccatis, sicut corpus aquâ abluébant. Erat ergo baptismus Joannis duntaxat protestatio poenitentiae, & præparatio ad baptismum Christi, ut eo justificarentur. Hinc erant confitentes peccata sua. Illa ergo Judæorum confessio tantum erat index poenitentiae & contritionis sive compunctionis æternæ, quæ si erat perfecta, proficiscens ex amore Dei super omnia, peccata abolebat & justificabat. Charitas enim operit multitudinem peccatorum. Jac. 5. Si autem erat contritio imperfecta, ut tamen foret attritio, manans ex timore poenarum, peccatum non tollebat, sed ad contritionem disponebat, & attritum excitabat, ut per contritionem justificaretur. v. 7. Videns autem multos Pharisæorum & Sadducæorum venientes ad baptismum suum dixit eis: Progenies viperarum, quis demonstravit vobis fugere à ventura ira? Progenies viperarum est Hebraismus, quasi diceret. Vos estis viperæ, aut viperis geniti, hoc est, pessimorum parentum filii venenati. Ita S. Hieron. Nota. Viperæ amant vinum, adeoque vino ebriæ capiuntur, ait Aristot. l. 8. Hist. animal. c. 4. Insuper in libidinem sunt profusæ, ideoque tot catulos generant. Aptè ergo S. Joannes per viperas taxavit Pharisæorum intemperantiam, gulam scilicet & luxuriam. S. Ambrosius censet in viperis notari prudentiam Pharisæorum, sub qua tamen virus latebat. Viperæ ad medicinam prosunt, Pharisæi quoque demptis erroribus docebant populum veram fidem, legem, & pietatem.

Ventura ira est non tam excidium Judæ quam ira Judicis Christi, quam ostendet impiis reprobandis in die judicii, acultio, & sententia damnationis, quam in eos proferet, ipsaque æterna damnatio, ut exprimit Christus Matth. 23. v. 33.

Matth. 3. v. 11. *Ego quidem baptizo vos in aqua in penitentiam : qui autem post me venerus est , fortior est me , cujus non sum dignus calceamenta portare : ipse vos baptizabit in Spiritu S. & igni.*

Populus ex san-ctitate vi-tæ, atque ex
fervore prædicationis, & ex baptismo su-
spicabatur Joannem esse Messiam, sive Chri-
stum, nullus enim cæterorum Prophetarum
usus est baptismo nisi Joannes. Joannes
ergo hanc suspicionem illis eximit, negatque
se esse Christum, sed Christi indicem se es-
se proficitur, suumque baptismum Christi
baptismo præcludere, ad eumque præpara-
re significat. *In Spiritu S. & igni.* Ita con-
stanter habent Græcus, Latinus, Syrus,
Arabicus, Persicus, Ægyptius, Æthio-
picus. Sensus est q. d. Baptista meus
baptismus est aqueus, Christi verb igneus,
quantò ergo ignis est efficacior aqua, tan-
tò baptismus Christi potentior est meo.
Hinc hæretici dicti Hermiani & Seleuciani
baptizabant suos non aqua, sed igne, te-
ste Augustino hæres. 59. *Quæres.* Quis hic
ignis? *Genuine Spiritu S. & igni*, hoc est
Spiritu S. igneo & igniente, Spiritus San-
ctus enim fideles à peccatis purgat, illumi-
nat, accendit, sursum ad cælum rapit, in-
timè sibi eos unit, & quasi ignis in se trans-
format; hæ enim sunt dotes ignis. Hinc
in primitiva Ecclesia sæpè Spiritus S. visi-
bili specie ignis descendebat in baptizatos,
& confirmatos, ut significaretur plena pur-
gatio peccatorum, item ignea charitas, ig-
neique sermones, quos inspirabat Spiritus S.
juxta illud Deutor. 4. v. 24. *Deus tuus ig-
nis consumens est.* Et illud Jerem. 23. v. 29.
Numquid non verba mea sunt sicut ignis?

Matth. 3. v. 13. *Tunc venit Jesus à Galilæa in Jordanem. ut baptizaretur ab eo. Tunc oportune scilicet, cum Joannes Christum prædicaret, sibi que præferret, cumque omnes excitaret ad pœnitentiam & baptizando præpararet ad gratiam à Christo accipientem, tunc, inquam, supervenit Christus, ut quem absentem commendarat, præsentem indicaret, & digito ostenderet. A Galilæa scilicet à Nazareth, ait Marcus c. i. v. 8. Patria sua, 30mò ætatis annò expletò, adiit Joannem, ut ab eo declararetur Messias, hoc est, orbis doctor & redemptor, utque hoc instituendi officium habito à Joanne testimonio inchoaret. In Jordanem, id est,*
Uu 3

Cur Joannes baptizavit.

ad Jordanem, puta, in Judæam, ut baptizaretur ab eo. Quæres. Quæ fuerunt causæ prædicationis & baptismi Joannis, & quare Christus à Joanne baptizari voluit? Respondet; multæ assignantur causæ, inter quas, prima, ut quia homo natus erat, omnem justitiam & humilitatem legis impleveret. 2. ut baptismate suo Joannis baptismum confirmaret. 3. ut Jordanis aquas sanctificans per descensionem columbæ Spiritus S. in lavacro credentium monstraret adventum. 4. Ut Christus Joanni auctoritatem adderet, ejusque baptismum probaret, ait Beda, itaque vicissim majoris auctoritatis testimonium ab eo acciperet. 5. ut Spiritus S. specie columbæ in Christum descenderet & Pater de cælo intonans: Hic est Filius meus dilectus &c. ipsi irrefragabile testimonium perhiberent. Ita S. Hieron. 6. ut Christus baptismum à Joanne accipiens suo exemplo omnes ad suum baptismum alliceret, & fructum ejus ostenderet, scilicet Spiritus S. donationem, & illapsum. 7. Christus peccata nostra suscepit, ergo tanquam reus & penitens Joanni se sistit, ut ab eo baptizatus, in se quasi lavat & abluat peccata nostra. 8. ut Christus, qui novam Christianorum Rempublicam condere decreverat, in quam nonnisi baptizati adscriberentur, esset & ipse Princeps baptizatus. Celebre est illud Catonis *Pater legem, quam ipse tulit*. 9. ut sicut Abraham olim veteris Synagogæ iussu Dei symbolum instituit. Sic Christus novæ Ecclesiæ novam tesseram daret, sanciretque baptismum. Quo circa S. Thomas. 3. p. q. 66. art. 2. censet Christum, dum baptizaretur, non verbis sed facto instituisse baptismi Sacramentum, ut esset omnium peccatorum lavacrum, nam tum apparuit tota Sanctissima Trinitas, quam in forma baptismi profitemur dicendo: Ego te baptizo in Nomine Patris & Filii & Spiritus S. Pater enim apparuit in voce, Filius in Jordane, Spiritus S. in forma columbæ. Verius tamen est Christum, dum baptizaretur, designasse tantum suum baptismum, ejusque materiam, scilicet aquam, cum verò paulò post, dum coepit prædicare publicè, instituisse, ut docet Suarez & alii plures. Quare non videtur eum instituisse, dum privatim & nocte venienti Nicodemo dixit. *Nisi quis renatus fuerit &c.* Joan. 3. v. 5. Publicum enim baptismi Sacramentum publicè fuit instituendum. Tropologicè. Christus docuit, quod ii, qui alios purificant, seipsos prius purificare debent. v. 14. *Joannes autem prohibebat eum, dicens: Ego à te deo baptizari, & tu venis ad me?* Agnovit Christum Joannes ex privato instinctu Dei, & revelatione, per quam Christum videns facietenus agnovit, quem ante 30. annos infantem latentem in utero Matris latens ipse per mentem & Spiritum

cognoverat. Luc. 1. v. 41. *Ego à te deo baptizari.* Hinc nonnulli colligunt baptismum ipse antepaulò post à Christo fuisse baptizatum, si baptizatus ab eodem baptizatus fuit B. Virgo, S. Petrus, Jacobus, Joannes, cæterique Apostoli, ut testatur Evodius, qui S. Petro in Cathedra Antiochena successit. Christum verò non decuit suo baptismum baptizari, quia ipse quasi Hierarcha baptismum instituit, quasi peccati remedium, suæque Ecclesiæ notam & characterem. Ita D. Thomas, Suarez & alii passim tractatu de Baptismo. Dici posset tamen Christum baptizasse Joannem Spiritu, id est, spiritualiter; quia majorem Spiritus copiam ei infudit, fecitque, ut in gratia & charitate valde proficeret. Ita manet dubium, an Joannes baptizatus fuerit à Christo, an non.

Matth. 3. v. 15. *Respondens autem Jesus dixit ei: Sine modo: sic enim decet nos implere omnem justitiam. Tunc dimisit eum. Sine modo: sic enim decet* (permitte me nunc baptizari à te) *nos implere omnem justitiam, scilicet me suscipiendo, te dando baptismum.* Alii q. d. Nos quotquot aliorum Magistris sumus, decet eos præire exemplo. Porro non solum Jesus recipiens, sed & Joannes conferens ei baptismum, implebat omnem justitiam. Tum quia contendens de humilitate & humili susceptione baptismi cum Christo, sinebat se ab eo vinci humilitate. Vincebat quasi Christum obedientiâ cedendo & obediendo ei. Sicut S. Dominicus volens dare dexteram S. Francisco, cum ille planè obstitisset & occuparet, sinistram ei dixit. *Tu me vincis humilitate, ego te vinco obedientiâ;* quia tibi cedo & obedio. Tum quia causa fuit, ut Christus à Sanctissima Trinitate declararetur esse Filius Dei, hoc enim factum est in baptismo. Verisimile quoque est Joannem in ipso baptismo Christum populò demonstrasse. Cum enim forma baptismi Joannis fuerit hæc aut similis: *Baptizo te in nomine ejus, qui venturus est vel crede in Messiam jam venturum* ut colligitur cap. 19. v. 4. videtur, quòd Christo veniente & baptismum recipiente dixerit: *Hic est Messias, quem venturum dixi,* quæ omnia erant sanctissima, ut merite quoque Joannes dicatur hic implese omnem justitiam. *Tunc dimisit eum,* id est, hoc auditò cessit Joannes Christo petenti baptismum, eumque baptizavit. Porro baptismum fuisse Christum die Dominico tradit S. August. Ser. 15. 4. licet Joannes Lucidus censet feria 6ta. Certum quasi ex traditione Christum baptismum esse die 6. Januar. eadem scilicet, qua ante 30. annos adoratus fuit à Magis, unde Ecclesia eodem die memoriam Baptismi Christi recolit. Quocirca Ætiopes die 6. Januar. non tantum se aquis aspergunt,

Christus baptizatur

gunt, sed & penitus mergunt. Tradit S. Epiphanius. heret. 51. 6. Januarii Nilum in vinum verti: & in multis locis id fieri, ut in fonte dicto Cybires, item in Gelsara. Cum igitur tres isti fontes vinoso sapore nunquam fluxerunt, nisi hoc die, manifestum sit, hoc miraculum non esse paratum nisi in memoriam vini ex aqua à Christo in Galilæa producti, ait noster Gretserus, qui cum S. Epiphanius, tradit Christum in vinum aquam vertisse in Cana 6. Januar. Addit Gretserus aquam Jordanis, postquam eam Christus contactu & baptismum suo consecravit, in corruptionis munere donatam esse.

Aquam valde turbidam Jordanis habet, sed salubrem, quæ in vase conservata nunquam corrumpitur. Rursum videtur Christus à Joanne non solum baptizatus & ablatus in capite, sed & in reliquo corpore, quia hic erat ritus Judæorum, Jesus ergo dignatus est se nudare coram Joanne, & hanc verecundiam, quam casti erubescunt, pro nobis subire, ut Adæ, nostramque nuditatem, verecundiamque peccato inductam suâ gratiâ velaret & vellet. De hoc Christi baptismo Epigramata.

Intrat Christus aquas, à quo tunc fonte salutus

Ipsæ, ut purificent, purificantur aquæ, Sepotius tingi reputat debere Joannes.

Verum, quod Christus præcipit, ille facit.

Immaculatus aquis his dum perfunditur, illis

Infundit vim, animam ut purificare queant.

Dum lucem mundi Crystallina continet unda.

Pulchrius in vitreis illa relucet aquis.

v. 16. *Baptizatus autem Jesus, confestim ascendit de aqua, & ecce aperti sunt ei cæli & vidit Spiritum Dei descendentem sicut columbam, & venientem super se.* Lucas c. 3. v. 21. addit. *Jesu baptizato, & brante, apertum est cælum: & descendit Spiritus Sanctus corporali specie sicut columba super ipsum.* Unde patet non vi baptismi Joannis, sed merito humilitatis & orationis Christi apertum esse cælum, & descendisse Spiritum S. super eum, orationibus enim insinuat se Spiritus S. *Et ecce aperti sunt ei cæli.* Marcus. *Vidit cælos apertos.* Vidit scilicet ipse Jesus. Non dubium, quin & Joannes id ipsum viderit, ac cæteri, qui aderant, utpote propter quos hæc fiebant. Aperti sunt cæli, tum ut indicaret Deus cælum per Christum omnibus aperiri, tum ut vis celestis baptismi innueretur, scilicet per eum homines carnales fieri spirituales, & celestes, ac per eum in cæ-

Quomodo cæli aperti sunt.

lum vocari & q. ali manu duci. Ita S. T. 63 mas. 3. p. q. 39. art. 5.

Quæres. Quomodo Christo aperti sunt cæli? Respondeo, cælorum soliditatem non fuisse realiter apertam & scissam (hoc enim naturaliter est impossibile, supernaturaliter superfluum) sed quod in suprema æris regione sensibiliter visus fuerit quidam hiatus, scilicet species aperturæ sensibilis, ex quo columba æquæ ac vox Patris de cælo in Christum labi videretur, ita scilicet, ut partes æris extremæ densiores viderentur, aer autem interjectus maneret rarus, nec videretur, sed appareret quasi hiatus lucidus sive vacuum quoddam & apertum radios vibrans in Christum, ex qua columba cum voce descendit in Christum; omnia enim hic sensibilia fuerunt. Addit noster Prado, aperti sunt cæli per fulgura, & coruscationes &c. Simili modo vidit S. Stephanus, dum lapidaretur, cælos apertos Actor. 7. v. 35. *Et vidit* (Syrus suspexit) *Spiritum Dei descendentem sicut columbam.* Quæres. Imo. An vera an vera & realis fuerit hæc columba, an verò species & similitudo columbæ. Veram in baptismo fuisse columbam censet S. Hieron. S. Animo Christum. D. Thomas. 3. p. q. 39. Salmeron & c. alii, idque probabile, æquæ tamen imò probabilius est non fuisse veram columbam, sed tantum speciem sive formam columbæ, ab Angelo formatam, agitaram, & motam, ut in Christum descenderet. Ratio est: quia id indicant omnes Evangelistæ. Matthæus ait sicut columbam, Marcustanquam columbam, Joan. c. 1. v. 32. quasi columbam. Lucas c. 3. corporali specie sicut columba. Erat ergo species & similitudo duntaxat, non veritas columbæ, nec enita verà columbæ opus hic erat. Ita censet S. Ambros. S. August. S. Chrysost. Suarez. 3. p. q. 39. art. 7. Instabis. Fuitne ergo hoc phantasma, & phantastica columba? Respondet: minime; fuit enim verum solidum corpus habens formam columbæ, ut docet S. Augustinus, non assumptum hypostaticè à Spiritu S. sicut humanitas Christi assumpta est à Verbo; uti sensisse videtur Tertullianus, sed tantum Spiritus Sancti index & symbolum, quia columba est avis simplicissima, mansuetissima, innocentissima, facundissima, amabilis. talis porrò est Spiritus S. Quæres 2do. cur Spiritus S. in Christum descendit specie columbæ, in Apostolos verò specie ignis, & linguarum ignearum Actor. 2. Respondet S. Chrysostomus; quia Christus venit in carnem & mundum mansuetus ut columba ad remittenda peccata & salvandos peccatores. 2do. quia co-representanda optimè representat Spiritum S. septuaginta 7. duplicem, sive 7. ejus dona, quæ Christo in-na Spiritus fudit, uti prædixit Isaias. c. 11. v. 2. *Et tu S. requi-*

requiescet super eum Spiritus Domini, Spiritus sapientiae, & intellectus, Spiritus consilii, & fortitudinis, Spiritus scientiae & pietatis, v. 3. Et replebit eum Spiritus timoris Domini. Hæc enim omnia appositè notantur per columbam. Nam ut explicat S. Thomas. 3. p. q. 39. art. 6. ad 4. 1. mo. columba secus fluentia aquarum moratur, in iisque quasi in speculo aspiciat accipitrem, eoque viso fugit, per quæ significatur donum sapientie. 2. do. columba meliora grana in cumulo seligit, ecce donum scientiæ, 3. tio. columba alienos pullos nutrit, ecce donum consilii. 4. to. columba non lacerat rostro, ecce donum intellectus. 5. to. columba caret felle & bile, ecce donum pietatis. 6. to. columba nidificat in petris, ecce donum fortitudinis. 7. mo. columba pro cantu edit genitum, ecce donum timoris, quo Christus & Sancti gemunt pro peccatis vel suis vel alienis vel utrisque. 3. tio. columba, quia est avis amabilis & gregalis, notat unionem & societatem fidelium in Ecclesia, quam efficit Spiritus Sanctus per baptismum Christi. Ita D. Thomas hic. Hac de causa Spiritus S. uti hic in Christum ita in Christianos insignes sæpe specie columbæ descendit, ac

Columba præsertim Doctores, Episcopos, & Pontifices Ecclesiæ auctoravit & quasi consecravit. S. Eleucadius columba in caput ejus advolante Episcopus Ravennatum ordinatus est, qui sanctè illustris migravit in cælum A. C. 115. Similiter designatus per columbam S. Aderitus itidem Ravennæ Episcopus. Similiter S. Marcellinus, S. Fabianus per columbam capiti incumbentem in Romanum Pontificem est electus. S. Gregorio libros scribente visus est Spiritus S. specie columbæ in aurem suggerere ea, quæ scriberet, supra S. Chrysostomi caput, dum in Presbyterum consecraretur, alba columba devolvit. Et venientem super se. Gracè super eum q. d. Joannes vidit Spiritum Sanctum specie columbæ descendentem super caput Jesu, illique insidentem. Insedit ergo columba hæc facta Christi vertici, eumque esse Messiam, Ecclesiæ Doctorem & Salvatorem toti orbi declaravit, & quasi promulgavit. Appositè, piæque S. Bernardus Serm. 1. de Epiph. Nec incongruè ad indicandum agnum Dei venit columba, quia nihil melius agno convenit quam columba. Quod agnus in animalibus, hoc columba in avibus est: summa utriusque innocentia, summa mansuetudo, summa simplicitas.

Quid sibi vult altè volitans Divina columba
Supra sacras cur, peto, fertur aquas.
Ecce benigna humilem, ac mansuetum respicit agnum,
Et super hoc humili Diva quiescit avis,

Matth. 3. v. 17. Et ecce vox de cælis dicens: Hic est Filius meus dilectus, in quo mihi Vox de complacui. Ex cælis apertis & coruicis lucido ad da columba delapsa est in caput Christi, dum Christum que in eo confidet, ex iisdem vox delapsa in baptis- est. Hic est Filius meus. Vox hæc symbolum mo. columbæ explicabat, columba verò ad Christum, cui ipsa insidebat, vocem ferri & terminari significabat, non ad Joannem vel quem alium. Utroque ergo signo opus fuit ad declarandum orbi Christum. Vox hæc in Persona Patris Angelorum opere efformata fuit ait Victor. Antiochen. Nota. Licet hæc omnia, puta cælorum apertio, formatio vocis, descensus columbæ, utpote opera ad extra, uti loquuntur Theologi, fuerint toti Sanctissimæ Trinitati communia, ut docet S. Augustinus Serm. 38. de Temp. tamen speciatim singulæ Personæ symbolis jam dictis representabantur. Hic est Filius. Gracè ille Filius Dei Patris, scilicet per Eminentiam, puta filius per naturam, non per adoptionem, uti sunt Angeli & homines Sancti, id eoque non est creatura, sed creator Deo Patri consubstantialis, uti definitum est in Concilio Nicæno, cæterisque sequentibus. Marcus & Lucas habent aliis verbis, sed eodem sensu. Tu es Filius meus. Et verisimile est ita dictum fuisse. Tum quia duo Evangelistæ in eo consentiunt, tum quia consonum erat, ut Jesu in cælum aspiciente, Patremque orante, ac Spiritu S. in eum descendente vox Patris quoque in eum dirigeretur. Ita Maldon. Franc. Luc. Dilectus. Gracè ille dilectus, id est, unice & summè dilectus, per quem cæteri diliguntur. In quo mihi complacui, ut habet Marcus & Lucas. quia tu solus, cum sis splendor gloriæ & figura substantiæ meæ. Hebr. 1. v. 3. singulariter & immensè ita mihi places, ut nihil in te displiceat. Præclare S. Leo Serm. de Transfiguratione. Hic est, ait, Filius meus, cui ex me & mecum esse sine tempore est, hic est Filius meus, quem à me non separat Deitas, non dividit potestas, non discernit æternitas.

Denique valdè probabile est, Christum hoc loco & tempore, cum baptizaretur in Jordane, hoc ipso instituisse sacrum baptismum, eique dedisse efficaciam justificandi; necessitatem tamen illius suscipiendi indixisse post mortem suam in Pentecoste. Ita disertè S. Thomas. 3. p. q. 26. ac id ipsum fusè probat noster Gabriel Vasquez. Patres etiam communiter docent, Christum suo baptismo aquas sanctificasse, & eas contactu corporis ejus vim regenerativam accepisse. Ita S. Hieron. S. Ambrosius, & alii. Quod ita intelligendum, non quòd aquæ acceperint physicam aliquam qualitatem, sed quia tunc illo facto ex intentione Christi sunt

sunt deputatæ ad sanctificandum, sicut enim aliquid instituitur verbis, ita etiam solo facto aliquid institui potest, atque etiam tunc formam baptismi institutam fuisse credibile est. Probatur 2. do. quia statim initio prædicationis suæ Christus per Discipulos baptizabat, ut patet Joan. 3. v. 4. Ergo jam baptismus ejus erat institutus, atqui non apparet, ubi commodius institutus quàm cum Christus contactu sanctissimæ carnis suæ aquam consecravit, & Trinitatis manifestatione formam designavit. Obligatio tamen hujus baptismi usque in Pentecoste cepit, cum fuit promulgata. Nam usque in illud tempus fuit in consilio, deinceps verò fuit in præcepto. Ratio est: quia in Pentecoste facta est promulgatio legis novæ, cujus initium est baptismus. Usque ad Pentecosten ergo obligavit lex vetus, & circumcisio, quæ tunc obligare desiit, cum successit ei lex nova promulgata Pentecoste. Act. 2. uti docet S. Augustinus, & pascimus Theologi. In Pentecoste enim omnia Mysteria Christi & Christianismi adimpleta sunt. Unde tunc lex nova obligare cepit, vetus verò obligare desiit, utpote quæ fuit tantum Typus novæ & Figura. Sicut umbra desiit præsentem veritatem & lumine. Plura P. Corn. Inc. 3. Matth.

474. S. Joannes Baptista in carcere mittit Discipulos suos ad Christum. Matth. 11. v. 1. Et factum est, cum con- summasset Jesus præcipiens 12. Discipulis suis, transit inde, ut doceret, & prædicaret Civitatibus eorum. v. 2. Joannes autem cum audisset in vinculis opera Christi, mittens duos de Discipulis suis. v. 3. ait illi: Tu es, qui venturus es, an alium expectamus? Transit inde separans scilicet se ab Apostolis Christus, quos seorsim misit Evangelizare, tum ut Christo viam pararent, prædicando & miracula patrando, tum ut ipsi sui, suæque virtutis periculum facerent in hac missione separati à Magistro, Joannes autem degebat in carcere, in quo eum incluserat Herodes, eò quòd ipse cum Herodiade adulterium reprehendisset, igitur paulo ante suam mortem & Martyrium Joannes misit hos Discipulos ad Christum annu 32. ætatis Christi, qui fuit annus prædicationis ejusdem 2. dus, cum jam Christus per doctrinam & miracula inclaresceret, ut ab eo discerent eum esse Messiam, id est, Christum, ac se mortuo ac occiso ad eum transirent, alioquin enim Schisma à Christo facere potuissent, præponentes Joannem velut Magistrum suum Christo. Nam majora eos sensit de suo Joanne quàm de Christo liquet. Matth. 9. v. 14. Tu es &c. ex his Joannis verbis Tertullianus & Justinus opinantur, Joannem dubitasse de Jesu, an ipse esset Messias sive Christus; sed perperam. Nam jam in baptismo Christi Joannes eum baptizans viderat Spiritum S. specie

columbæ descendentem, audierat vocem &c. Matth. 3. v. 17. quocirca Joannes clarissimum illi dederat testimonium, dicens: Ecce agnus Dei. Joan. 1. v. 29. Dico ergo: Joannes mittit discipulos, & rogar Jesum, an ipse sit ille, qui venturus est, an ipse sit Messias; non quòd de eo dubitaret, sed quòd morti vicinus Discipulos de eo dubitantes voluerit instrui, & ad Christum traduci. Ita S. Hilar. S. Chrysostomus, Rupert. & alii. Ubi nota prudentiam S. Joannis, ipse enim nomine suo interrogat Jesum, an ipse sit Christus, quia discipuli ex se non fuissent ausi hæc proponere Christo. Nimirum optimus est Medicus, qui; ut agrotum curet, se quoque fingit agrotare, & medicinam austeram sumit. Unde S. Paulus ait. Quis infirmatur & ego non infirmor? 2. Cor. 11. v. 29.

v. 4. Et respondens Jesus ait illis: Euntes renunciate Joanni, quæ audistis, & vidistis. Quæ audistis scilicet ab astantibus narrari miracula à me facta. Et vidistis, quæ scilicet præsentibus vobis feci, ut vestræ quæstioni non verbo sed facto responderem. Adde & beneficia Christi, hæc enim Christi miracula omnes infirmitates & infirmos sanabant. Moyses verò, licet miracula plura ediderit in 10. plagis Aegypti, tamen illis non sanavit, sed potius afflixit, & occidit Aegyptios, v. 5. Cæci vident, claudi ambulant, leprosi mundantur, surdi audiunt, mortui resurgunt, pauperes evangelizantur. Evangelizantur passivè sensus est q. d. Ego pauperibus Evangelizo, iisque prædico Evangelium, ipseque illud avidè recipiunt, pauperes enim sunt inopes in terra, sperant, ambiuntque opes cælestes, quas promittit Evangelium. Simpliciùs per pauperes accipias inopes, scilicet Apostolos, discipulos, & turbas, hisce enim prædicabat Christus, ut ostenderet animas pauperum coram Deo tam pretiosas esse quàm Divitum, ideòque Christum utrosque æquare in Evangelio. Ita S. Hieron. Vis ergo Christum imitari, pauperes doce, solare, juva. v. 6. Et beatus est, qui non fuerit scandalizatus in me. Qui scilicet non fuerit mea humili conversatione & abiectione offensus. Syrus, Felix ille, qui non impegerit in me. Tacite notat discipulos Joannis, qui eà offendeantur, & significat se eorum corda & mentis arcana perspicere. Ita S. Chrysostomus, S. Hieron. S. Gregor. hom. 6. in Evan. ait, infideles scandalizatos fuisse in Christo, cum post tot miracula morientem in Cruce viderunt.

Matth. 11. v. 7. Illis autem abeuntibus, 475. capit Jesus dicere ad turbas de Joanne: Quid Baptistam existis in desertum videre? Arundinem vento agitatam? Illis autem abeuntibus. Ne turba Christus putaret illum adulari Joanni, ejusque gratiam laudat, X

captare, ait S. Chrysoſt. Si coram ejus diſci-
pulis ipſum laudâſſet, ideo permittit eos prius
abire, deinde coram populo eum laudavit,
ut populus teſtimonio Joannis, quo teſtatus
erat ipſum eſſe Chriſtum, fidem adhiberet,
dum intelligit à Chriſto Joannem eſſe virum
Divinum, & quaſi Angelum de cœlo lapſum.
Arundinem vento agitâſſet. Græcè undantem
& fluitantem. Chriſtus removet ſuſpicio-
nem, quæ populo ex hac legatione Joannis
obrepere potuiſſet, ſcilicet Joannem mutâſſe
ſententiam ſuam de Jeſu, ut cum prius pu-
tarit eum eſſe Meſſiam, jam de eo dubitet,
ideoque Diſcipulos ad id, interrogatum ad
eum miſerit. q. d. neque putetis Judæi Joan-
nem aliter de me nunc ſentire quam ante ſen-
ſerit, Joannes enim non eſt arundo, quæ huc
illuc vento agitur, ut leviter aliquid aſſerat,
& deinde id ipſum revocet, ideoque Diſcipu-
los ſuos ad me miſit, ut ipſi re ipſa ex miracu-
lis videant teſtimonium ejus de me verum,
meque eſſe Meſſiam. Ita S. Chryſoſt. & alii.
Per arundinem ergo 1. mo. mentis inſtabilita-
tem. 2. Cum S. Chryſoſt. inde naſcentem
doctrinæ & prædicationis inconstantiam ac-
cipit. Arundo eſt, qui ob laudes hominum
pietatis officia colit, ſed ob irriſionem alio-
rum mox eadem omittit. Arundo eſt, qui
rumores hominum leviter credit, & ideo ob
contrarios rumores leviter diſcredit, & ſen-
tentiâ mutat. Arundo eſt, qui ob lauta
promiſſa doctrinam veram prædicat, ſed ob
aliorum minas eandem obicit, vel in du-
bium revocat. Tropologicè eſt homo le-
vis, varius, & jactabundus. 2. do. qui veri-
tate, virtute eſt vacuus. 3. tio. qui nullum
boni operis fructum edit. 4. to. qui fluxu
mundi, fluxisque ejus voluptatibus oblecta-
tur, & paſcitur, ſicut arundo; quia arundo
ſicca juxta aquas creſcit, & alitur. Audi Au-
thorem Imperfecti. Omnis homo carnalis,
vacuus in fide, levis in ſenſu, mollis in paſſio-
nibus, arundo eſt. S. Ambr. Arundines
fluvios amant, & nos labentia mundi, cadu-
cæque delectant.

v. 8. *Sed quid exiſtis videre? hominem
mollibus veſtibus? Ecce qui mollibus veſtiuntur,
in domibus Regum ſunt.* (Mollibus) veſtibus
addunt Græca, & Syrus, q. d. Joannes non
eſt mollis & delicatus &c. Deliciæ enim ad-
ultationis & falſitatis ſunt Magiſtræ, aſperitas
autem veritatis, & ſanctitatis eſt doctrix. Sic
S. Franciſcus, ait S. Bonaventura in ejus vita.
c. 5. veſtis horrebat molliem, aſperitatem
amabat, aſſerens propter hoc Joannem Bap-
tiſtam ore Divino eſſe laudatum. v. 9. *Sed
quid exiſtis videre? Prophetam? Etiam dico vo-
bis, & plus quam Prophetam.* Syrus Prophe-
tæ præſtantioſiorem. Objicies. Joannes ipſe ne-
gat ſe eſſe Prophetam Joan. 1. v. 21. Re-
ſpondeo, id dicit ex humilitate. Sed vero ſen-

ſu. Prophetæ enim propriè dicitur, qui fu-
tura prædicat, uti fecit Iſaias, Jeremias, Joan-
nes verò Chriſtum non futurum prædixit,
ſed præſentem oſtendit. Chriſti ergo index
potius fuit quam Prophetæ, ideoque Chriſtus
eum dicit plus quam Prophetam. 1. mo.
quia ita Chriſtum futurum prædixit, ut mox
eum digito demonſtravit, fuit ergo non ſo-
lum Prophetæ, ſed & demonſtrator Chriſti.
2. do. quia major fuit omnibus omnino Pro-
phetis, uti aſſerit Chriſtus, v. 11.

Matth. 11. v. 10. *Hic eſt enim, de quo
ſcriptum eſt: Ecce ego mitto Angelum meum
ante faciem tuam, qui præparabit viam tuam an-
te te.* Citat Chriſtus verba Malach. c. 3. v. 1.
Author Imperfecti, Mirabilis, ait, fuit, qui
humana naturâ Angelicam ſanctitatem trans-
greſſus eſt, & obtinuit, quod non habuit na-
tura, per gratiam Dei.

Matth. 11. v. 11. *Amen dico vobis, non
ſurrexit inter natos mulierum major Joanne
Baptiſta: qui autem minor eſt in Regno Cælo-
rum, major eſt illo.* Luc. 7. v. 27. *Non ſurrexit
major, ait, Prophetæ.* Unde Toletus ibidem
ex S. Ambroſio notat, Joannem majorem à
Chriſto dici non abſolutè, ſed Prophetam
duntaxat, quia Apoſtoli eo majores fuere,
vel certè ei omnino ſuppares. Verum ex To-
leto, Chriſtus intelligendum relinquit,
nullum alium Joanne eſſe majorem, quia Pro-
phetæ olim habebantur, & revera erant viri
Sanctiſſimi, inde Prophetæ vocati ſunt ſan-
cti quilibet, & Religioſi illi, qui in libris Re-
gum nuncupantur Filii Prophetarum. Quia
ergo nullus Prophetarum major fuit Joanne,
inde colligendum relinquit, neminem alium
illo fuiſſe majorem. Tacite ergo hic Chri-
ſtus Joannem vocat omnium maximum,
alioquin enim non rectè hinc concluderet,
Joannem eſſe plus quam Prophetam, quod
tamen probare intendit. Intellige hoc de
hominibus veteris Teſtamenti, præcedentis
ſcilicet ſæculi uſque ad Chriſtum, non ergo
hic Joannes comparatur cum Chriſto, Bea-
tiſſima & Sanctis Apoſtoliſ. Dices; Moy-
ſes fuit major Joanne, quia de Moyſe dicitur
Deutor. ultim. v. 10. *Et non ſurrexit ultra
Prophetæ in Iſrael ſicut Moyſes.* Reſpondeo,
ibidem additur, quem noſſet Dominus facie
ad faciem in omnibus ſignis & portentis, quæ
miſit per eum, ut faceret in terra Ægypti Pha-
raoni. q. d. Non fuit ſimilis Prophetæ Moyſi,
ſimilis, inquam, in iſto familiari Dei allo-
quio, ac potentia, qua tot plagis percuffit
Ægyptum, in aliis autem rebus Joannes ſimi-
lis, imò major fuit Moyſe, cæterisque Pro-
phetis. 1. mo. Quia Joannes in utero Matris
ſanctificatus prophetavit exultando nun-
tians Chriſtum. Ita S. Chryſoſt. 2. do. Quia
baptiſmum poenitentiae inſtituit & Chriſtum
bap-

476.

Quo ſen-
ſu Joanne
non ſur-
rexit ma-
jor.

baptizavit, 3. tio. Quia ipſe primus prædi-
cavit Regnum Cælorum, multosque conver-
tit, & in illud induxit, 4. to. Quia fuit Miſ-
ſus à Deo, ut eſſet Chriſti Præcurſor, quod
officium & dignitas omnia Prophetarum of-
ficia & dignitates longè transcendit. 5. to. à
Malachia comparatus eſt Angelis. 6. to.
Abundantior & ſublimior fuit Spiritus Pro-
phetiæ & geſta Joannis quam cæterorum Pro-
phetarum teſte S. Hieron. & Auguſt. Joannes
enim fuit quaſi continuum miraculum, in
conceptione, in nativitate, in vita Angelica,
Habet ergo Joannes lauream virginitatis,
Prophetiæ, Doctōratus, & Martyrii. De
illo S. Chryſolog. Serm. 27. Joannes Schola
virtutum, magiſterium vitæ, ſanctitatis for-
ma, norma juſtitiae, virginitatis ſpeculum,
pudicitiae titulus, poenitentiae via, peccato-
rum venia, fidei diſciplina, &c. *Qui autem
minor eſt in Regno Cælorum, major eſt illo.*
Joanne Baptiſta. 1. mo. minimus Beatus in
Cælo major, id eſt, Beatior, perfectior, ex-
cellentior & glorioſior eſt Joanne, utpote
adhuc mortali & viatore. Addit hoc Chri-
ſtus, ut acuat auditores ad proſequendam bea-
titudinem. Sanctus Ambroſius ſic explicat
q. d. Angelus minimus in Cælo major eſt
Joanne & quolibet ſancto, qui portat cor-
pus, quod corrumpitur & aggravat animam,
ait S. Auguſtinus. 2. do. magis propriè,
preſe, & nervosè dicas cum ſancto Chryſ.
Theophil. Euthym. Chriſtum ſe hic oppo-
nere, ac una parte ſe ſupponere, ſed alia ante-
ponere Joanni, quaſi diceret. Dixi, inter
natos mulierum non fuiſſe majorem Joanne
in veteri teſtamento, at ne putetis illum eſſe
maximum, eſſeque Meſſiam. Addo, Chri-
ſtum, qui Joanne eſt Junior, & in Schola ad-
huc minor, ipſo tamen eſſe majorem. Allu-
dit Chriſtus ad illud Joannis de ſe ipſo di-
ctum: Qui poſt me venturus eſt, ante me fa-
ctus eſt, id eſt, mihi prælatus & antepoſitus
eſt, velut me major. Symbolicè ſanctus
Caſarius Dial. 3. Minor, inquit, eſt Apoſto-
lorum Junior ſanctus Joannes Evangeliſta,
qui Joanne Baptiſta major eſt. Qui Apoſto-
lus & Evangeliſta ſuper pectus Chriſti recu-
buit. Plura P. Cornel. in Matth. c. 11.

De S. Joanne Baptiſta.
O vox clamantis quam digna ea laude pe-
renni
Æternum Verbum, quam tibi ſponte
dedit;
Angele, nemo ſurrexit te major, in orbe
Terræ de cunctis, qui ante fuere vitis.
At minor in cœlis, major fuit ille Joanne.
Quam noſtris rebus celiſior ille ſtatus!

477.
S. Joan-
nes Bapt.
In revelationibus S. Brigittæ tres perſo-
næ humanæ maximè placere Deo dicuntur:
Beatiffima Deipara, S. Joannes Baptiſta, &
R. P. Kviatkovski, S. J. Colleſtanea Aſetica.

S. Maria Magdalena. De iſto S. Joanne di-
cit Chriſtus. Joan. 3. v. 35. *Ille erat lucerna
ardens, & lucens.* Joanne non erat ipſa lux ex
ſe lucens (hæc enim erat ipſe Chriſtus Joan.
1. v. 9.) ſed erat lucerna, quæ lumine à Chri-
ſto accepto, in ſe Dei cognitione & amore
ardebat, aliis verbò exemplo ſanctitatis & fer-
vore prædicationis lucebat. Ita S. Cyril.
Euthym. Chriſtus ergo eſt ſol juſtitiae, Joan-
nes quaſi ſtella & luna à ſole illuminata. Mo-
raliter S. Bernardus Serm. de S. Joan. Bapt.
Docet SS. viros & prædicatores, in ſe ipſis
debere ardere charitate, & zelo, antequam
aliis prædicando luceant. Eſt enim, in-
quit, tantum lucere vanum, tantum ardere
parum, ardere & lucere perfectum. Et in-
ferius, ille erat lucerna ardens & lucens, non
ait lucens, & ardens, quia Joannis ex fervore
ſplendor non fervor prodiit ex ſplendore;
ſunt enim, qui non eo lucent, quia fervent,
ſed magis fervent, ut luceant, at iſti ſanè non
fervent charitatis Spiritu, ſed ſtudio vanitatis.
Ac mox triplicem in Joanne ardorem affi-
nans ſubjicit ardens enim erat in ſe ipſo vehe-
menti aſtutia converſationis, erga Chri-
ſtum intimo quodam & pleno fervore devo-
tionis: erga peccantes proximos conſtantia
libera increpationis. Talis fuit S. Athanaſ.
Unde S. Greg. Nazian. ipſum nuncupat ocu-
lum mundi, Prælatum Sacerdotum, firmam
fidei columnam &c. additque: Athanaſius
percutientibus erat Adamas (per invictam
patientiam) diſſidentibus magnes eſt ad ſe al-
liciens & inter ſe concilians. Talis quoque
fuit S. Baſilius, de quo idem Nazianzenus
Orat. 20. *Baſili vox, inquit, erat tonitru,*
quia vita ejus fuit fulgur. Quia vita fulgura-
bat, ideo voce tonabat.

inter tres
maximos
in terra
numera-
tur.

S. Joan.
Bapt. lu-
cerna ar-
dens & lu-
cens.

Marc. 6. v. 17. *Ipsenim Herodes miſit, Decolla-
re tenuit Joannem, & vincit eum in carcere pro-
pter Herodiadem uxorem Philippi fratris ſui, Bap-
tiſta, quia duxerat eam.* Hic Herodes fuit filius
Herodis Aſcalonitæ cognomento Antipas.
Vocat illum S. Marcus regem, quia ipſe in
ſua tetrarchia ſummus erat princeps, qualis
eſt rex in regno. v. 18. *Dicebat enim Joannes
Herodi: Non licet tibi habere uxorem fratris
tui.* v. 19. *Herodias autem inſidiabatur illi: &
volebat occidere eum, nec poterat.* v. 20. *Hero-
des enim metuebat Joannem, ſciens eum virum
juſtum & ſanctum: & cuſtodiebat eum, & au-
dito eo multa faciebat, & libenter eum audiebat.*
Initio ſola Herodias volebat occidere Joan-
nem, poſtea eadem Herodias perſuaſit id ma-
rito, malitioſo & ad ſævitiem præclivi, in-
ſenſoque Joanni ob crebras reprehentiones.
v. 21. *Et cum dies opportunus accidiſſet, Hero-
des natalis ſui cenam fecit principibus, & tri-
butis & primis Galilææ.* v. 22. *Cumque introiſ-
ſet filia ipſius Herodis, & ſalſâſſet, & placuiſſet
Herodi, ſimilique recumbentibus; rex ait puella.*
X x x
Pe-

Pete à me, quod vis, & dabo tibi. Filia Herodiadis ex priore marito Philippo, v. 23. Et juravit illi: Quia quidquid petieris, dabo tibi, licet dimidium regni mei. v. 24. Qua cum exisset, dixit matri suae: Quid petam? At illa dixit: Caput Joannis Baptista. v. 25. Cūque introisset statim cum festinatione ad regem, petivit dicens: Volo, ut protinus des mihi in disco Caput Joannis Baptista. Dices: Ergo Joannes Baptista non est martyr, quia Herodes occidit eum non ob fidem nec ob reprehensionem sui adulterii, sed ut placeret puellae saltatrici, & promisso suo illi facto satisfaceret. Resp. nego consequentiam; nam primò puella petiit Caput Joannis ex instinctu matris Herodiadis, quae Joannem sui adulterii castigatorem sic e medio tollere volebat. Herodias ergo quasi causa moralis per se occidit Joannem impellendo Herodem, ut illum decollaret, itaque illum martyrem fecit. 2do, Herodes illi assensit sciens malignum ejus animum. 3. Herodes quoque voluit Joannem occidere, ut disertè ait Matth. c. 14, v. 5. Fuit ergo Joannes victima castitatis.

478.
Causa
mortis S.
Joannis,

Porro causam sublimiorem praepoerae mortis S. Joannis ex parte Dei, & arcano ejus consilio assignat S. Greg. Nazian. Orat. 20. Quis, inquit, praecursor Iesu? Joannes, ut vox sermonis, & ut lucerna luminis, ante quem, & in virtute exiit, & ad inferos per Herodis furorem transmissus est, ut illic quoque mox venturum praedicaret. Idem Nazian. Orat. 39. docet, S. Joannem Spiritu prophetico praecognovisse suum hoc martyrium, ait enim: Ego à te baptizari debeo &c.

Marc. 6. v. 26. Et contristatus est rex propter jusjurandum, & propter simul discumbentes noluit eam contristare. Contristatus, id est, contristatum se finxit, inquit S. Hilarius & Hieron. & alii. Simplicius S. Chrysost. Euthym. Theophil. censent Herodem verè contristatum fuisse, ut habet Matthaeus, licet enim vellet Joannem occidere, tamen de tam crudeli, & sibi probrosa ejus nece doluit; quod scilicet prophetam tantum occideret in gratiam puellae saltantis. Propter jusjurandum. Neci Joannis Herodes praetendit suum juramentum filiae datum: quia licet sciret illud hoc casu, scilicet in petitione filiae tam indigna, iniqua & sacrilega, non obligare; tamen regale esse censebat, id coram primoribus non retractare juxta illud; Verbum regis, est rex. Ita iste mundanus. Sed; ut ait S. Isidorus. In malis promissis, rescindenda fides, impia promissa, quae scelere adimplentur. v. 27. Sed missa spiculatoris praecipit afferri caput ejus in disco. Et decollavit eum in carcere. Spiculator, id est, carnifex, quia carnifices erant milites & stipatores praetorum; gestantes spicula, unde dicti sunt spiculatores, ait Calep. Praecipit

caput afferri in disco, ut epulas crudelitatis & horrendo hoc spectaculo barbarus condiret. Et decollavit iste spiculator S. Joannem in carcere. Habet ergo Joannes laureas multas, 1mo. Doctoris. 2. Virginis. 3. Martyris. 4. Prohetae. 5. Eremitae. 6. Apostoli. 7. Praecursoris Judicis & Baptista Christi. Verè S. August. Serm. 36. de Sanctis; Joannes, ait, propter justitiam, perdidit vitam, sed lucratus est gloriam; quia plena & perfecta libertate maluit injusta sustinere, quam iusta non dicere. Occisum fuisse S. Joannem Salianus existimat valde probabiliter in fine anni aetatis Christi 32: puta in Decemb. Nonnulli congruè opinantur occisum 29. August. hoc enim die Ecclesia celebrat festum Decollationis. v. 28. Et attulit caput ejus in disco: & dedit illud puella, & puella dedit matri suae. Indignitatem hujus homicidii imò sacrilegii multis ostendit S. Chrysost. S. August. S. Ambr. l. 3. de Virg. ubi inter cetera, Cerne oculos in ipsa morte sceleris tui testes, avertentes conspectum deliciarum. Clauduntur lumina, non tam mortis necessitate quam horrore luxuria: os aureum illud ex sanguine, cujus sententiam ferre non poterat, conticescit & adhuc timetur. Insultasse Herodiadem praeciso capiti, atque acu discriminati Sanctissimam illam linguam perfricasse S. Hieron. in Russ. agens, tradit. Hac est fulvia in Ciceronem & Herodias in Joannem, quia veritatem non poterant audire, linguam veriloquam discriminati acu confoderunt. Quocirca iusta Dei vindicta in omnes delinxiit, nam Herodes victus fuit ab Areta; deinde in exilium cum Herodiade pulsus Lugdunum, tetrarchia, & bonis omnibus spoliatus à Cajo Caligula Imperatore, idque agente & accusante illum Agrippa fratre Herodiadis, uti narrat Joseph. l. 18. c. 10. Porro filiae saltatrici, dum supra congelatum flumen incederet, rupta glacie, caput per glaciem amputatum, in ipsa glacie saltavit. Flumen hoc Lucas Dexter vocat Sicorim Ilerdae, in Hispania, ubi exulabat secundò, post primum in Galii exilium.

Marc. 6. v. 29. Quo audito, discipuli ejus venerunt, & tulerunt corpus ejus: & posuerunt illud in monumento. S. Hieron. tradit corpus S. Joannis Baptista, sepultum in Sebaste, quae prius Samaria erat dicta, ubi pariter Eliseus & Abdias Prophetae sepulti sunt. Porro tanta miracula faciebat S. Joannes in Sebaste, ut Julianus Apostata jussit corpus ejus comburi; sed reliquias ejus clam suffurati sunt Christiani.

De revelatione capitis S. Joannis vide Historiam Ecclesiasticam l. 11. c. 28. Baron. & aliorum. Denique Zozomenus l. 7. c. 24. narrat Theodosium Imperatorem proficiscentem in bellum contra Eugenium Tyrannum,

S. Joannes
juvat
in bello.

num; adiisse templum S. Joannis, eique pro victoria supplicasse, quare demonem exiisse de templo, vociferantem. Tu me vinctus, tu meum exercitum posternas. Ita factum est. Plura Cornel. in c. 6. Marci.

A. D. 1344. Filius Cypriorum regis notabiliter profligavit Turcas ductu S. Joannis Baptista, qui ante tentorium regis apparuit, specie equitis album vexillum manu gestantis, cruce rubra insignium, pelle cameli cinctus, specie fulgida solis splendorem superante, pollicitusque est victoriam; quo promisso animati Christiani Turcas aggressi grandi clade affecerunt; post victoriam apparuit D. Praecursor iniquens; Ego sum, qui dixi (Joan. 1. 29.) Ecce agnus Dei &c. Ut verbò dignoscere possent occisos Christianos, hoc signum dedit: apud quem invenietis rotundum florem cum literis, Christianus iste vester est. P. Kwiatkiew. in Annal. Eccl.

B. Paula de Florentia vidit aliquando S. Joannem Baptistam, levà crucem gestantem, dextra manu Florentinis benedicentem, hinc victoriam praedixit iisdem, qui pro patrono, ducēque belli elegerunt sibi dictum magnum Christi Marefchallum, ibid. A. D. 1368. Perpiniani habitu peregrini apparuit Angelus, Petro de Alva, cum Lipanthea, Graeco caractere scripta, in qua fuit brachium cum manu S. Joannis Baptista, quae Petro tradidit. Cardinalis Albanus Legatus Pontificius igne probavit dictas reliquias, illarūque ab igne mansere ac miraculis claruere. P. Kwiatkiew. in Annal. 1325.

Petrus Corfinus morte sua reliquit insignes reliquias Ecclesiae Florentinae, scilicet S. Joannis Bapt. digitum, qui Antiochia fuerat acquisitus: ubi loci incolam agebat grandis Draco pro Deo habitus, cui quotannis homo in victimam offerebatur, cum verò filiam cujusdam Christiani fors attigisset, periculo filiae motus mæstus patens ad S. Joannem confugit, accessit ad manum illius, cujus per speciem osculantis digitum dentibus abscidit, filiaque, ut illum hianti ori draconis injiceret, tradidit, quo facto salva innocente mortuus est draco; digitus verò exemptus claruit miraculis P. Kwiatkiew. in Annal. 1403.

479.
Legatio
Judaeorum
ad S.
Joannem.

Baptismum à Christo susceptum secuta legatio juridice instituta à Pontificibus & magistratibus ad Joannem Baptistam in illud inquirebatur. Joan. 1. v. 19. Tu quis es? Causa hujus legationis fuit, quòd Pontifices viderent Joannem Angelicam ducere vitam in deserto; magno Spiritu praedicare. Existimarent itaque esse sui muneris quærere, quid esset, praesertim, quia ex translato à juda ad Herodem sceptro, & ex completis 70. hebdo-

madibus Danielis sciebant tempus Adventus Messiae; quare Joannem suspicabantur esse Messiam.

Legationem dictam aliquatenus Christi in deserto jejunium & tentatio praecesserat. Matth. 4. v. 1. Tunc Iesus ductus est in desertum à Spiritu, ut tentaretur à diabolo. P. Cornel. à Lap. hic, tunc, scilicet illic à baptismo Christi. Unde videtur Christus, eadem januarii, qua baptizatus est, actus fuisse à Spiritu, Spiritu, inquam, bono in deserto, eademque die finiente, & septima inchoante inchoasse jejunium 40. dierum, illudque finivisse 15. Febr. celeritimus enim ad omne opus bonum est Spiritus S. Author est Bucherius Franciscanus terrae sanctae sedulus explorator; etiamnum montem altissimum non procul à Jordane, montem Quadragesimae appellari; montis medium specus obtinet triplex, naturae artificio in rupe excisa. Prima rotunda, tres circiter passus circumferentia complectens; altera porticus in modum satis angusta, & obscura, 40. passus longa: tertia minor & quadrata, in hac, hodieque visuntur vestigia, capitis, humerorum, dorsi, & coxendicum sanctissimi corporis Christi, divinitus rupi impressa; ad has verò specus adrependum est ingenti & difficili conatu. P. D'Oultreman in Amore increato, l. 2. c. 1. sect. 3.

Voluit Christus tentari (P. Corn. hic) illic à baptismo, ut doceret baptizatos illic tentationibus resistere; ut Luciferum (qui nomine diaboli antonomastice hic vocatur) superarent; ut sua tentatione & exemplo nostras tentationes vinceret.

jejunavit Christus 40. dies & noctes. Quadragesimalis jejunii de-
ne ullo cibo, virtute non naturali, sed supernaturali jejunavit, ut se jejunio contra tentationes armaret & nos armare moneret. Ita Basil. hom. 1. de Jejun. ut Quadragesimale jejunium Christianis, ex Apostolica traditione servandum, inchoaret, & quodam modo consecraret. Ita S. Ignat. Epist. 7. & alii passim PP.

Institutum verò Quadragesimale jejunium, ut per hoc, quasi decimas dierum totius anni, Deo dependeremus. Ita S. Greg. Hom. 16. in Evang.

Matth. 4. v. 3. Et accedens tentator dixit ei (Christo) Si filius Dei es, dic, ut lapides isti panes fiant. Tentatur Christus in deserto.

P. Cornel. hic. Diabolus antonomastice vocatur tentator, quia inter tentatores est non solus sed praecipuus.

Errantergo, qui omnem tentationem à diabolo suscitari autumant. S. Chrysost. Hom. 74. in Act. *Multi absque diabolo peccant, non omnia ipse efficit, sed multa etiam sunt à sola nostra ignavia.* Advertit S. Greg. Hom. 16. in Evang. Christum triplici tentatione, gula scilicet, vanæ gloriæ, & avaritiæ tentatum: quia iisdem pullatus, victusque fuerat Adam.

Non est indignum Redemptori nostro, qui voluit tentari, qui venerat occidi. ait S. Greg. Hom. 16. in Evang.

Matth. 4. v. 9. *Assumpsit eum diabolus.* Verisimillimè, Christus à diabolo assumptus, id est, raptus in aëra, in pinnaculum templi. Ita, S. Hieron. Greg. & alii citati à Cornel. Notat Author Imperfecti, & ex eo S. Thom. quod licet diabolus sic Christum assumpserit, ut ab omnibus videretur; idque ut cum demone consuetudinem habere, & magus esse crederetur, Christum tamen, diabolo nesciente, sic egisse invisibiliter, ut à nemine conspiceretur. Constituto Christo in pinnaculo templi, dixit demon, v. 6. *Si Filius Dei es, mitte te deorsum.* Moraliter Cornel. Ita demon deorsum, id est, in tartara trahit, dum ad peccatum impellit. Unde Christus perverfis Judæis Joan. 8. *Vos de deorsum estis, ego de supernis sum.*

480. *Matth. 4. v. 8. Iterum assumpsit eum diabolus in montem excelsum valde: & ostendit ei omnia regna mundi, & gloriam eorum.* Quomodo diabolus ostendit omnia regna mundi Christo, disceptatur, apud P. Cornelium ab Authoribus. Author Imper. Euthym. cum D. Thoma 3. Par. q. 41. ar. 4. ajunt, ideo Demonem Christum in excelsum montem deduxisse, ut ex eo saltem confusè ejusque regni plagam, & situm ostenderet Christo, v. g. dicendo: Ibi sita est Africa, ibi Asia, ibi Italia &c. Verum quia ostendit demon non solum regna, sed & gloriam eorum. Adde ex Theophylacto & aliis demonem instar pictoris omnium regnorum imagines, in aëre variè à se condensato, per varias fulgoris solis refractiones, uti sit in iride, novo quodam modo representasse, & quasi pinxisse, fecisseque, ut per eas omnia, quæ in regnis erant, gloriosa, & splendida appaterent, & obicerentur oculis Christi. Nota hic, potentiam æquè ac artem demonis, qua sapè Christianis illudit, pingendo in phantasia illorum species magnificas, honorum, opum, deliciarum, quæ in rei veritate, vel parva sunt & nullæ, vel paræ & viles.

S. Lucas c. 4. v. 9. addit. *Ostendit illi omnia regna orbis terræ in momento temporis.* Hoc perpendens D. Ambr. *Non tam conspe-*

ctus celeritas indicatur, quam caduca fragilitas potestatis exprimitur, in momento enim cuncta illa præsereunt: & super bonorū sæculi abiit, antequam veneris: quid enim sæculi potest esse diuturnum, cum ipsa diuturna non sunt sæcula? Matth. 4. v. 9. *Hæc omnia tibi dabo, si cadens adoraveris me.* Ex Luc. 4. liquet demonem addidisse: *Quia mihi tradita sunt, & cui voto, do illa.* Unde patet eum finxisse se esse Filium Dei, ac ut talis cupivit adorari à Christo; ut scilicet Christus victus cupiditate regnandi illum adoraret.

Circa tentationes Christi notandum. Prima tentatio gula fuit concupiscentia carnis. 2. præcipationis fuit ostentationis, & superbiæ. 3. fuit avaritiæ pariter, & superbiæ, ut notat S. Ambrosius & Orig. Christus ergo suo exemplo & responso nos docuit primam tentationem carnis & famis superandam esse spe in Deum, Deique providentiam. Secundam superbiæ & præsumptionis vincendam esse timore Dei, 3tiam, avaritiæ & præsumptionis pellendam esse magnanimitate, & contemptu mundi. Moraliter, docet hic Christus hoc respondendum diabolo in tentatione avaritiæ & quavis alia. v. 10. *Dominum Deum tuum adorabis, & illi soli servies.* Matth. 4. v. 11. *Tunc reliquit eum diabolus: & ecce Angeli accesserunt & ministrabant ei.* Origines, & Abulensis putant demonem de uno vitio tentantem, semel perfectè ab alio victum, amplius eundem de illo non tentare; probabilius tamen putat esse Cornelius contrarium: Sic enim demon Antonium sæpè de eadem re, & S. Paulum eodem stimulo carnis sapius, diutius tentavit, ut patet, 1. Cor. 10.

Epigrammata

De tentatione Christi in deserto, & victoria ejusdem Christi.

1. Dum deserta petit Judæ Leo fævus in umbris

Ille se opponit, vultque nocere draco,
Sed frustra: spirans ignem Leo vicit, & hostis

Detexit fraudem: victus ab igne draco.

2. Virtutem Domini saxis oppugnat, averni Hostis, at in proprium saxa ruere caput,
Per lapides istos, virtus pretiosa probata,

Hostis detecta est fraus, patuere doli.

3. Qui cecidit summa cæli dejectus ab Arce,

Per suadet casum; cæca ruina placet

Hosti præcipiti, in quam, dum jam impellere

gestit

Immotum Dominum; spe cecidit ipsa sua.

4. Omnia demonstrat, quæ nullo jure te-

nebat;

Fallere versutus, non sua dando, volens

Sed sua prædonem mundi spes stulta fefellit:

Nam incidit in Dominum, cujus hic orbis

erat, Di-

Divinum demon demens optabat honorem;
Verum contemptum hinc ambitiosus habet.

Victor Christus, superato Lucifero, ad Joannem, qui jam legationem ad se missam à Judæis expederat, sese non esse Christum protestatus est, nunc illum, de quo absente Legatis testimonium dederat, præsentem populo ostendit. Joan. 1. v. 29. *Ecce Agnus Dei; quod perpendens D. Chrysost. Ed quiddam multi jam ipsam inquirebant, ideo præsentem ostendit dicens: Ecce hic est, de quo jam sermo habitus est.*

481.

Hic notat P. Cornel, quiddam nomen Jesus Græcè per anagramma postpositis literis idem est, quod, *Tu es ovis.* Auditis, quæ dixit de Christo Joannes, duo Joannis discipuli contulerunt se ad Christum, & quibus unus fuit Andreas, dictus ex Græco, à Græcis enim, quibus post Alexandrum Magnum subditi fuere Judæi, nomina accepere. Corn. à Lap. in c. 4. Matth. Andreas verò illic frater suum Simonem Petrum adduxit ad Jesum, nondum tamen factus fuit stabilis discipulus, sed ad retia rediit. Joan. 1. v. 45. *Invenit Philippus Nathanael, & dixit ei: Quem scripsit Moyses in lege, & Propheta, invenimus Jesum Filium Joseph à Nazareth.* v. 46. *Et dixit ei Nathanael: à Nazareth potest aliquid boni esse?* q. d. *A Galilæa Propheta non surgit: quomodo ergo o Philippe, & Nazareth natum censet Christum? præsertim quia Christus ex Juda & Davide nasciturus in Bethlehem prædicitur à Michæa c. 5. v. 2. v. 47. Vidit Jesus Nathanael, & dicit de eo: Ecce verè Israelita, in quo dolus non est.* v. 48. *Dicit ei Nathanael: Unde me nosti? Respondit Jesus & dixit ei: Priusquam te Philippus vocaret, cum esses sub ficu, vidi te.* Mystice S. Gregorius l. 18. Moral. c. 20. *Cum esses sub ficu, id est, sub umbra legis, vidi te, ut te transferrem ad vitam mei Evangelii.* v. 49. *Respondit ei Nathanael & ait: Rabbi, tu es Filius Dei, tu es Rex Israel: Filius Dei consubstantialis, ideoque Deus: hoc enim nudè verba sonant, ita S. Cyril, Aug. v. 50. Respondit Jesus, & dixit ei: Quia dixi tibi: Vidi te sub ficu, credis: majus his videbis.* v. 51. *Et dicit ei: Amen, amen dico vobis, videbitis cælum apertum, & Angelos Dei ascendentes supra apertum hominis.* Notat P. Cornelius Christum hac phrasi, & visione Angelorum ad se descendentium significare se non solum Israelitarum, & hominum, sed & cælorum & Angelorum esse Principem. Quando acciderit hæc visio, variè sunt sensus. Euthym. id opinatur factum in Ascensione Christi. P. Cornelius ait: Planities, simplicius, & pressius dice-

mus, peculiarem & publicam fuisse hanc visionem Angelorum viventium Christo propriè, ut verba sonant, factam, quando & ubi contigerit, non narrant Evangelistæ, uti & alia multa Christi Acta.

§. V.

De Vita Christi ab anno æt. 30 mo.
ad Passionem ejusdem.

AN. Christi 31. Hoc anno primum miraculum factum in Canæ nuptiis, de Deaqua quibus Joannis 2. In dictis nuptiis non S. in Canæ Joannem Evangelistam sponsum fuisse transnuptiis dunt S. Ign. Hier. Aug. eumque virginis versu in vi- propositum nunquam mutasse asserunt, ob num. quam tantopere fuit Christo dilectus. Verisimilius Baron. secutus Nicephorum censet, sponsum in his nuptiis fuisse Simonem Apostolum, qui à Cana hac cognominatus est Cananæus. Quod Christus invitatus ad Canæ nuptias venerit, assignantur causæ à P. Cornelio 1. ut consanguineis hunc deferret honorem. 2. ut daret exemplum humilitatis. 3. ut sponsum paupertati consuleret mutando aquam in vinum. 4. ut per hoc miraculum se Messiam Discipulis ostenderet. 5. ut nuptias approbaret, & sua præsentia sanctificaret. In illis nuptiis Joan. 2. v. 3. *Deficiente vino, dicit Mater Jesu ad eum: Vinum non habent.* Corn. à Lap. hic q. d. *Consule o Fili sponsum cognatorum tuorum verecundiæ, ne eorum invitatis confundantur &c.* Audi S. Bernard Sermon. 1. post Oct. Epiph. *Compassæ est enim eorum verecundia, sicut misericors, sicut benignissima. Quid de fonte pietatis procederet, nisi pietas? Quid, inquam, mirum, si pietatem exhibent viscera pietatis? Nonne qui pomum in manu sua tenuerit dimidia die, reliqua diei parte pomi servabit odorem? Quantum igitur viscera illa virtus pietatis affecit, in quibus 9. mensibus requievis? Nam & ante mentem replevit, quam ventrem, & cum processit ex utero, ab anima non recessit.*

v. 4. *Et dixit ei Jesus: Quid mihi, & tibi est mulier?* P. Corn. hic. Non vera fuit Christi reprehensio, cum non fuerit Matris culpa, reprehendere tamen ipsam videtur, ut non ipsam, sed nos doceret, in operibus Theandricis, sive in operibus divinis, ut parentes nihil habeant juris: ita, nec eorum affectibus & desideriis sed tantum Deo & charitati illa esse danda.

Non dixit Mater, sed mulier, tanquam Deus, dicit Euthymius. q. d. dicit Glossa. quid est commune Deitati meæ, & tibi matri secundum carnem? v. 4. *Nondum*

venit hora mea. qua scilicet opportunè hoc miraculum edam, volo expectare, donec vinum totaliter deficiat, ut clariùs miraculum appareat. ita S. Chryl. v. 5. dicit Mater ejus Ministris: Quodcumque jusserit vobis, facite. S. Gaudet. Non mandaret, ait, Mater, quodcumque jusserit vobis, facite; nisi Spiritu S. post partum plena facienda à Christo vini ex aqua universum ordinem praevidisset. S. Chryl. Et licet ita responderit, mater- nis tamen precibus obtemperavit. ut Matri honorem exhiberet, & non contumax videretur Matri; neve Genitricem tam multis praesentibus pudore afficeret. v. 6. Erant autem ibi lapidea hydria sex postea secundum purificationem Judaeorum. quae Pharisei juxta traditiones suas inter epulas saepe religionis causam manus lavabant, ut si quid immundi in mensa tetigissent, aqua ex hydiis sumpta expiarent, ait P. Corn. Per sex hydrias purificatorias mystice S. Bernardus 6. virtutes intelligit: quarum est prima compunctio. 2. confessio. 3. elemosynarum largitio. 4. remissio injuriarum, 5. afflictio corporis. 6. obedientia praceptorum. Circa Architrictim S. Gaudetius & ex eo Baronius, Nuptiae cum fierent apud Judaeos, unus e sacerdotibus dabatur, qui morem disciplinae legitimae, curamque pudoris ageret conjugalis, simul & convivii apparatus, ordinem, atque ministros dispenseret, unde Architrictim, id est, triclinum sive mensarum, & convivii praefectus dicebatur. Ad illa verba, v. 10. Et cum inebriati fuerint, notat P. Corn. id est, ex hilarati: ebrietas enim saepe in Scriptura vocatur liberalior potus mentem exhilarans, sed rationis usum non adimens; si enim convivia ebrii fuissent, utique illis aquam in vinum non mutasset: fovisset enim & auxisset illorum ebrietatem. Ad illa verò verba: Tunc id, quod deterius est, advertit idem. Hic est typus fallaciae mundi, qui initio res pretiosas oculis objicit, deinde sub illis deteriores & viles inducit. Primum fuit hoc miraculum sive absolute, sive primum publice factum; ait enim Maldonatus. Nihil vetare, si privata subinde fecisse prius miracula concedamus. Cur verò hoc voluerit esse primum, dat causam Corn. quia maxime congruum erat loco, tempori, & personis, per hoc enim statim innotuit cognatis civibus & Galilaeis. Celebratur Beatissima intercessio carmine.

1. Defectum pretiosa patens advertit, & ex nunc

Non patitur Mater, vina deesse siti: Praevenit tempus: nam nondum venerat hora;

Sic prompta in nostram maxima Mater operi.

O quantum pro mundi Diva salute laborat; Pro convivarum si anxia Virgo siti.

2. Quid fiet, rogitaq, ad summum saxea, Aqua puris, Imperio Domini vasa replentur aquis? Non mel, non vitreas Moyses divini or- tur in vi- num. das, Sed dabit ex istis optima vina petris.

Hoc anno Christi vult Baronius mulie- rem Haemorrhoidalem ex Caesarea profluvio sanguinis laborantem à Christo sanatam. De qua Marci 5. v. 25. Es mulier, quae erat in profluvio sanguinis annis 12. Haec mulier sanata à Christo, in memoriam tanti beneficii statuam illius indicem Caesarea crexit, è cuius basi nascens herba, cum Christi sim- bria tetigisset, morbis quibuslibet medebatur, teste Euseb. l. 7. Hist. c. 14. Ju- lianus Apostata statuam hanc dejecit, & sui effigiem collocavit, sed haec fulmine icta desiliit teste Zozom. Dicebat haec Haemo- roidala Marci 5. v. 28. Quia si vel vestimen- tum ejus tetigero, salva ero. P. Corn. Est hic exemplum & argumentum ad proban- dam vim SS. Reliquiarum, talis enim fuit simbra Christi, quae Haemorrhoidalem sana- vit: frustra quoque Calvinus vocat hanc mulie- rem superstitiosam, cum Christus non su- perstitioni ipsius, sed fidei sanitatem tribuit. v. 34. Filia, fides tua te salvam fecit: vade in pace. Rectè S. Hilarius. Sicut auctor na- tura dat magneti vim attrahendi ferrum, ita Christus dabat vesti sua vim sanandi ex fide tangentem. Tropologicè. Fluxus sanguinis sunt carnis & sanguinis delectationes, ait Beda, uti gulae, luxuriae &c. P. Corn. Has sanat caro Christi purissima in pia Eucha- risticæ sumptione.

Sanguineus miser duodenis fluxus ab annis, Exhaust vires, evacuavit opes: Tacta tamen fluida hunc repressit simbra, vestis

Ac extremus ei terminus illa fuit, Sanguineum morbum patiens, à sanguine passi

Salvatoris opem, tum medicinam habet. Extremam Christi signavit simbra vitam, In qua fudit opes sanguinis ille sui.

Anno Christi 32. ait P. Salianus, cir- cuibat Christus Galileam, docens in syna- gogis, & sanans omnem infirmitatem in po- pulo; Socrum Petri sanavit, de qua Matth. 8. v. 15. Et tetigit manum ejus, & dimisit eam febris, & surrexit, & ministrabat eis. Id perpendens S. Petrus Chrysologus Serm. 18. Videtis, quomodo dimisit febris, quem tenuerit Christus, ibi non fiat infirmitas, ubi auctor salutis assistit. Accessus illuc mortis nullus est, ubi vivificatoris ingressus est.

Di-

Dimittit subito febris, quae affligerat a- gram,

Quam dignatus Rex ipse tenere manu: Ut sit ad obsequium Domini, sanata re- surgit;

Servitius pensans dona recepta suis. Et quidni fugeret morbus, cum venit in illam.

Christus, qui est Medicus, tum medi- cina, domum.

Cum undique à multis turbis circum- funderetur Christus, iussit ire trans fretum; cum Scriba quidam se ipsi obtulit, ut eum quasi discipulus sequeretur, cui Dominus suam paupertatem declaravit, ut ille vitae religiosae sub Christo ducendae difficultatem aestimaret. Matth. 8. v. 20. dicit ei Jesus: Vulper foveas habent, & volucres caeli nidos: Filius autem hominis non habet, ubi caput re- clinet. P. Cor. hic q. d. Putas me conti- mode & laute vivere, falleris; nam ego ne quidem tantum habeo proprii, quantum aves & vulpes, S. Aug. de Quæst. Evan. Qu. 5. intelligitur hic, miraculis motus, Chri- stum ob instantiam sequi voluisse, quam signi- ficant aves, & obsequium discipuli finxisse, quae sicut vulpis nomine significata est. Et In- terlinearis ait: Elatio nidum fecit cor tuum. Hac Christi sententia S. Hieron. Epist. 1. ad Heliod. eum ad suam in Syriam eremum invitans extimulat: Filius hominis non ha- bet, ubi caput reclinet, & tu amplas porticus, rectorum spatia metiris, hereditatem expectas saecul. Christi cohaere esse non poteris. Matth. 8. v. 21. Alius autem de discipulis ejus ait il- li: Domine, permittite me primum ire, & se- pelire Patrem meum. P. Corn. hic Disci- pulus iste non fuit ex 12. Discipulis. v. 22. Jesus autem ait illi: Sequere me, & dimitte mortuos sepelire mortuos. S. Ambr. l. 7. in Lucæ c. 9. v. 59. Paterni funeris se- pultura prohibetur, ut intelligas humana postponenda divinis. S. Chryl. Quodsi nunc ad tam breve tempus propter sepeliendos paren- tes abesse à spiritualibus veticum est, perpende, quo supplicio digni sunt, qui semper ab iis, quae digna sunt Christo, rebus recedunt: quia vi- lia nimium & abjecta saecularium rerum ne- gotia necessariis anteponunt, nullo urgente. Simile habetur de alio Christum sequi vo- lente Lucæ 9. v. 61. Sequar te Domine, sed permittite mihi primum renuntiare his, quae do- mi sunt. Titus. q. d. Permittite mihi renun- tiare meis parentibus, ut ab eis consilium ca- piam, an te sequi debeam, neque: nam erat animo ancipiti, sed voluit id Christus permitti- tere, quia saepe parentes perfectioris vitae stu- dium non probant. Corn. à Lap. hic secutus S. Augustinum q. d. Permittite, id est, da mihi tempus, ut renuntiem rebus, quae domi sunt, de illisque disponam. v. 62. Ait ad il- lum Jesus: Nemo mittens manum suam ad ara- rum, & respiciens retro, aptus est regno Dei. tanquam agro Dei colendo, sic enim de- bet expleri metaphora arantis & aratri. P. Corn. à Lap. q. d. sicut ille, qui vult ara- re, si retrospiciat, ineptus est ad arandum: debet enim rectè ante se, ut arando rectos sulcos ducat arando non curvos respicere: ita, qui ad bona caduca, quae dimittit, re- spiciat, ineptus est, & indignus sequela mei, & regno Dei.

Vocatio ad Reli- gionem.

Ad voca- tionem prompti- tudo vo- cati acce- dat.

Itum est trans lacum, dum Domino dormiente excitata tempestas, excitato le- data fuit. De quo Matth. 8. v. 24. Et ecce motus magnus factus est in mari, ita ut navi- cula operiretur fluctibus, ipse vero dormiebat. Cur Christus concitavit hanc tempestatem, variae assignantur causae apud Cornel. inter- quas: ut ostenderet potentiam suam, ut ex- erceret discipulos ad perferendas persecu- tiones &c. Tropologicè. turbatio hae- maris, ait Chrysost. typus fuit futurarum in Ecclesia tentationum. Vita sine tenta- tione est quasi mare mortuum, ait Sen. Epist. 67. Tempestas ventorum & fluctuum est tentatio luxuriae, superbiae, gulae. Pulchrè docet S. Aug. Hom. 3. inter 17. Ad hae- D. Chrysolog. Serm. 20. Gubernatoris peri- ciam non probat tempestas serenâ, sed procel- losa tempestas: aura blandienti navim regis ul- timus haurit, in confusionem ventorum primi quæritur ars magistri. Suadetque P. Cor- nel. ut qui tentatione pulsatur, faciat id, quod faciunt nautae in tempestate, contra- hat vela voluptatum, onera peccatorum per confessionem ejiciat; sit sibi praesens. Por- ro cervical, in quo teste Marco, dormie- bat Christus, mystice est 1. bona conscien- tia, 2. resignatio in Dei voluntatem, Tro- pologicè Glossa. Dormit, inquit, Christus, cum negligentius agimus, & ideo tempestas: si vero fides resurgit, imperat ventis & flucti- bus. Audi S. Bernardum Serm. 9. in Psal. Qui habitat. Si sciat mundus, si fremat ma- lignus, si ipsa caro adversus spiritum concu- piscat, in te ego sperabo, quis enim speravit in eo & confusus est? Tropologicè. Quo- modo Christus imperet tentationibus anti- ma, docet S. Aug. Hom. 3. inter 17. Au- disti contram? ventus est. Fratus es? fluctus est. - audis convitio vindicari desideras? & ecce convitiatus es, & malo alieno cedens, se isti naufragium. Et quare hoc? quia dor- mit in te Christus. Quid est? dormit in te Christus? Oblitus es Christum, excita ergo Christum. Allegoricè, & anagogicè Beda, Navicula arbor est crucis. Matth. 8. v. 27. Poterunt homines mirari sunt dicentes: Qualis est hic, quia venti & mare obediunt ei. Tro- pologicè S. Aug. l. 6. Imitare ventos & ma- re, obtempera Creatori: sub iussione Christi mare audit & te surdus es? Huc servit

484. Tempe- stas maris dormiente Christo exorta, re- suscitate sedata.

Yy

Pa

R. P. Kviatkovski, S. J. Collectanea Ascetica.

Parent cuncta Deo, veni, pelagique procellæ.

Attueur illi stultæ resistit homo.

Dæmones
in porcos
ire per-
missi.

Cum venisset Christus in regionem Gerasenorum, obsessum à dæmone, qui vocatur legio. Lucæ. 8. 30. Legio sex millia continet, ac tot præcisè, in hoc homine fuisse dæmones censet S. Ambr. Hi expulsi ex homine, ut porcos ingrederentur, petierunt à Christo, & impetrarunt. Lucæ. 8. 33. *Exierunt ergo dæmonia ab homine, & intraverunt in porcos: & impetu abiit grex præcepit in stagnum* (Genesaret, quod est mare Tiberiadis) & suffocatus est. Petierunt dæmones mitti in porcos, tum, ut si non hominibus, animalibus tamen eorum nocerent. tum, ut Christo odium incolarum crearent, quod & evenit. Ita Euthym. Permissit verò id Christus, tum, ut suam potestatem in dæmones ostenderet, tum, ut Sadducæorum, qui negabant dæmones esse. Act. 23. 8. errorem convinceret. Gratus fuit vir ille liberatus à dæmone: nam Lucæ. 8. 39. dum illi dixit Christus, *Redi in domum tuam, & narra, quanta tibi fecit Deus. Et abiit per universam civitatem, prædicans, quanta illi fecisset Jesus.*

Sic homines porcis similes amat hospes a-
verni;

Inferni monstris, ista ferina sapit;

Ad mare procorum istorum grex fertur, &
haurit

Mors illos; illis mors fit amara, mare.

485.
De para-
lytico sa-
nato.

Matth. 9. v. 1. *Jesus venit in civitatem suam.* Hanc civitatem, alii putant esse Bethlehem, alii Nazareth, alii probabilius Capernaum, ubi Christus frequentius versatus est. v. 2. *Et ecce offerebant ei paralyticum jacen-tem in lecto. Et videns Jesus fidem illorum, dixit paralytico: Confide fili, remittuntur tibi peccata tua.* Magna fuit fides illorum offerentium paralyticum: hi enim cum non possent præturba inferre illum in domum ad Christum, portarunt eum in lectum. Lecta enim (ait Cornel.) domorum in Palæstina non sunt acuminata, sed plana, & longè planiora, quam in Italia, mox lectum aperuerunt, imò sublati tegulis frugerunt, & per fascias & funes ante Christum demisserunt.

Per ly eorum, S. Ambr. Hieron. intel-
ligit fidem offerentium. S. Chrysost. Theoph.
etiam ipsius paralytici. Porro fides hæc est
miraculorum, ait P. Cornel. quæ includit
certam fiduciam futuri miraculi & sanitatis à
Christo consequendæ. Prius paralytico Chri-
stus remisit peccata, sanavitque animam
quàm corpus: nam ob peccata morbo hoc
Deus illum afflixit. Ita S. Hieron. Theoph.
Hinc jure Canonico sancitum est, ut medi-

ci prius animæ quàm corporis salutem ægro-
ti procurent, ut patet C. Cum infirmi de Pœ-
nit. & Remiss. idque Romæ sanctè serva-
tur, ubi medici post tertium ægritudinis,
præsertim periculose, diem infirmo adesse
nequeunt, nisi infirmus illic sacramentali
confessione animam à peccatis expiet. P.
Cornel. in Matth. c. 9. nam ut ait S. Basil.
Reg. 55. Sæpè morbi sunt quedam peccato-
rum flagella, quibus nihil aliud agitur, nisi
ut vitam nostram in melius commutemus. Sa-
nationem paralytici. v. 8. *Videntes turba si-
muerunt, & glorificaverunt Deum.*

Redditur à Christo sanus demissus ab alto:

Namque humiles humilis Christus sanare
solet.

Cum magni Dominum pendens appenditur
æger,

Æstimat, hunc Dominus, plus melius-
que valet.

Ante tamen, quam sublevet ægri, justus ini-
quum

Judex vult scelerum, tollere Christus,
onus.

P. Cornel. pluribus rationibus, acediam
similem paralyti probat. Paralysis oritur ex
frigore & crassis humoribus in venis motum
spirituum vitalium impredientibus: ita acedia
ex spirituali frigore, & defectu charitatis:
Huic morbo spirituali præscribit Cassian. l.
10. remedium. *Experimento probatum, ace-
dia impugnationem non declinando fugiendam,
sed resistendo superandam.*

Brevi, post sanatum in anima & cor-
pore paralyticum Christus Matth. 9. v. 9. *Vidi hominem sedentem in telonio Matthæum nomine: Et ait illi. Sequere me. Et surgens se-
cutus est eum.* P. Cornel. hic. Telonium vo-
cabatur domus, in qua nautæ & merca-
tores solvebant vectigal, unde in ea sede-
bant Telonarii publicani, id est, vectiga-
lium redemptores, & exactores, qualis fuit
Matthæus, qui publica senatus, populique
Romani tributa & vectigalia à subditis pen-
denda certò constituto pretio redemerant,
illaque à præternavigantibus exigebant.
Porro publicanorum officium, etsi ex se ju-
stum sit; quia tamen illud sæpè obibant ho-
mines avaritiæ addicti, plus æquo extor-
quentes, apud Judæos publicani erant in-
fames, & quasi publici peccatores habeban-
tur. Mysticè to sedentem in telonio urget
pulchrè S. Petr. Chrysost. Serm. 29. *Sede-
bat utique, quia stare non poterat pondere cu-
piditatis oppressus, & ipsa fraudis conscientia
rotas incurvus. Aurum natura grave, gravi-
us sit avaritia - vehementius aggravat cor-
da quàm corpora.* Modum conversionis
sue ipsemet revelavit S. Matthæus S. Bri-
gittæ

Vocatio S.
Matthæi.

486.
Christus
suscitat
Jairi fili-
am.

gittæ oranti ad sepulchrum ejus. l. 1. Revel.
c. 129. *Voluntas mea talis erat eo tempore,
(telonii) quod neminem defraudare volui, sed
desiderabam invenire viam, qua separarem me
ab officio isto & toto corde adhaerere Deo
soli. Prædicante igitur amatori meo JESU
Christo tunc inflammabatur sicut ignis verbum
vocationis sua in corde meo, sic dulciter sa-
puerunt verba sua mihi, quod de divitiis & ho-
noribus non plus cogitabam quàm de paleis: imò
magis mihi sere placuit, & gaudere, quod De-
us monstantillum & tantum peccatorem voca-
re voluerit ad gratiam. Adhaereri quoque
Domino meo, verba ejus ardentius capi infi-
gere cordi meo, qua nocte & die, quasi ci-
bum suavissimum gustando cogitabam. Adver-
tit insignem humilitatem, & gratitudinem
erga Deum P. Cornelius D. Matthæi, No-
minat se Matth. v. 9. *Matthæum nomine,*
tum humilitatis studio, ut se publicanum
& peccatorem toti orbi confiteatur; tum
gratitudinis ergo, ut gratiam Christi depræ-
dicet; tacuit autem nomen suum, dum de
discumbente Christo, ac convivio excepto
cum multis ageret v. 10. *Discumbente eo in
domo* (non specificat cujus) *multi publica-
ni, & peccatores venientes discumbebant cum
Jesus.* Id liquet ex Luca c. 5. v. 29. ubi ait:
Et fecit ei convivium magnum Levi, (ita vo-
cabatur Matthæus, erat enim binominis,
ut alii multi Judæorum) *in domo sua.* Dum
dixit Christus. v. 13. *Non enim veni vocare
justos, sed peccatores:* Græca addunt *ad peni-
tentiam,* sicque habet Lucas & Arabicus hic;
alioquin enim etiam justos vocavit Chri-
stus, ut Nathanaelem &c. Id aliter intel-
ligunt S. Hilar. S. Hieron. Beda &c. scilicet
q. d. non veni vocare justos, eos scilicet,
qui superbe, sed falsè se existimant justos &
jactant, quales vos estis o Scribæ & Pha-
risæi.*

Sanatis ægris contulit se Christus ad
resuscitandum Jairi principis Synagogæ fili-
am, Marci. 5. v. 22. *Et venit quidam de Ar-
chisynagogis nomine Jairus, adorabat is Chri-
stum, ut habet S. Matth. c. 9. v. 18. proci-
dit ad pedes ejus.* Matth. 9. v. 18. *Domine filia
mea modò defuncta est: sed veni, impone ma-
nu tuam super eam, & vivet.* Matth. 9. v.
23. *Cum venisset Jesus in domum principis,
& vidisset tibicines & turbam tumultuantem,
dicebat: v. 24. Recedite: non est enim mortua
puella, sed dormit.* Mortua fuit puella, de
qua tamen Christus dixit: *dormit:* quia, ut
dicit S. Hieron. & Theoph. Deo & sibi, cui
omnia vivunt, non erat mortua. Porro ani-
ma hujus puellæ defunctæ, uti & animæ
aliorum, quos Christus & Sancti resuscita-
runt, non fuit judicata (P. Cornel.) sed
à Deo suspensum fuit ejus judicium, Matth.
9. v. 25. *Et cum ejecta esset turba, intravit* (cum
R.P. Kwiatkowski, S. J. Collectanea Ascetica.

puellæ parentibus, Petro, Jacobo, & Jo-
anni, ait Marcus) *& tenuit manum ejus. Et
surrexit puella.* Tropologicè S. Greg. 18.
Moral. c. 18. *Ejicenda est, ait, de corde
secularium curarum multitudo, ut anima
mortua resurgat.*

Proruit ad plantas Christi Pater, atque re-
surgit.

Erecta à Domini viva puella manu.

Dux vitæ Christus, qui sic à morte reducit;
Tendimus ad vitam, hoc nos præ-
eunte duce,

Sequitur miraculum Sanati à Christo Christus
ægri ad piscinam probaticam, 38. annis ægrum ad
decumbentis; de quo Joan. 5. Vocatur pi-
scinam seina Probatica; quia in illa oves quotidie, sanat.
manè & vespere Deo sacrandæ congrega-
bantur, & abluebantur, ita S. Hieron. &
alii. v. 4. *Angelus autem Domini descendebat
secundum tempus in piscinam: & movebatur
aqua.* Et qui prior descendisset in piscinam
post motionem aquæ, sanus fiebat à quacun-
que detinebatur infirmitate. Probabile est,
quod iste Angelus fuerit Raphael, qui dicitur
medicina vel medicus Dei. Porro motio
hæc Angeli juxta Cornel. non imprimebat
vim aliquam vel qualitatem physicam,
ad sanandos morbos, sed purè ideo mo-
vebatur, ut significaretur hanc vim sanandi
non provenire ab aquæ natura, sed à
motione Angeli, & jussu Dei. Tropo-
logica causa fuit, ut significaretur peccato-
rem, cum à Deo convertitur, & sanatur,
prius solere in conscientia variis motibus,
pudoris, spei &c. agitari, hisce enim Deus
eum ad penitentiam & contritionem com-
moveret, ut per eam sanetur, uti docet Con-
cil. Trid.

Joan. 5. v. 5. *Erat autem quidam homo ibi
(ad piscinam) triginta & octo annos habens,
in infirmitate.* Infirmitum hunc fuisse paralyti-
cum ait S. Chrysost. S. Ambr. Magnus, ait
S. August. de celo descendit medicus; quia
magnus in terra jacebat agrotus. v. 6. *Hunc
cum vidisset Jesus jacentem, & cognovisset, quia
jam multum tempus (infirmitatis) haberet,
dixit ei: Vis sanus fieri?*

Magnum, ait Cyrillus, misericordia
Christi est argumentum, non expectare semper
laborantium preces, sed sua misericordia præ-
venire.

v. 7. Respondit ille languidus: Domine;
hominem non habeo, ut cum turbata fuerit a-
qua, mittat me in piscinam: dum venio enim ego,
alius ante me descendit, v. 8. dicit ei Jesus:
Surge, tolle grabatum tuum & ambula &c.
Symbolicè S. August. Cum esses languidus,
Y y 2 porta-

portabat te proximus tuus, sanus factus es, porta proximum tuum - porta ergo eum, cum quo ambulas, ut ad eum pervenias, cum quo manere desideras. v. 14. Postea invenit eum Jesus in Templo, & dixit illi: Ecce sanus factus es: jam noli peccare, ne deterius tibi aliquid contingat. Hinc patet Deum sapè ægris morbum immittere propter eorum peccata, atque hunc defecto ob illa immisisse. Ita Cyril, S. Chrysost. Theoph. Additur: ne deterius tibi aliquid contingat, qui enim priori supplicio non est emendatus, ait Theoph. ad majora tormenta servatur, tanquam insensatus, & contemptor sive in præfenti vita, sive in futura, sive in utraque. Inquit Euthym, Pejor est morbo recidiva morbi.

Proficuæ fuerant, quas moverat Angelus, undæ,

Has intrans apto tempore sanus erat.

Sic nisi virtutem, de cælo sumat in ante,

Terræ, sumpta, hominem, nil medicina juvat.

Pluribus infelix, hominem, paralyticus, annis

Non habuit miserum, qui, hisce juvaret aquis,

Ah quantum fallax, hominum spes nixa favore

Continuas misero protrahit illa moras.

Sublevat hunc Christus momento, quem tot ab annis

Ullus non juvit, nonque levavit homo.

Manum aridam sanat Christus.

Altera die sabbati manum aridam hominis (cæmentarium fuisse tradit S. Hieron.) sanavit Christus, indeque invidia fremtentibus Phariseis ac violationem sabbati prætentibus dixit Matth. 12. v. 11. *Quis erit ex vobis homo, qui habeat ovem unam, & si ceciderit hac sabbatis in foveam, nonne tenebit, & levabit eam?* Unde colligere poterant, multo magis hominem in necessitate ægritudinis & alia constitutum esse juvandum. Superstitiosè observabant sabbata, quibus similis fuit ille Judæus in Anglia A. D. 1208, qui in cloacam lapsus sabbato ob diei religionem extrahi noluit, id videns loci comes Christianus, ne sequenti die Dominico eum extrahi permitteret, quare ille ibidem extinctus est; dicebat enim. *Sabbata sancta colo, de stercore surgere nolo.* Cui vicissim comes sabbata nostra quidem Salomon celebrabis ibidem. Cornel. à Lap. hic. Tropologicè. In Synagoga & congregatione Doctorum, manum dexteram habet aridam, qui eam ad Deum per orationem, ad proximum per misericordiam, ad se ipsum per bona opera non extendit, Ita S. Athan. Beda. Euthym.

Sabbata curabant Judæi, cum tamen illis Tunc hominum vitæ, cura minuta fuit;

Sed Christus, verum, scribis monstraverat illa,

Quæ misero pro tunc est reparata, manu. Sanatusque, manum protendens, ipse probavit,

Sanam doctrinam, Christe, fuisse tuam.

Secuta est deinceps electio 12. Apostolorum Matth. 10. v. 1. *Et convocatis 12. discipulis (Apostolis) suis, dedit eis potestatem spirituum immundorum, ut ejicerent eos, & curarent omnem languorem & infirmitatem.* P. Cornel. Elegit 12. Apostolos, id est, legatos suos primarios, quos misit cum plena potestate per totum orbem, ut Evangelium suum annuntiarent, alios quoque 72. vocavit, sed hos non Apostolos, sed discipulos nuncupavit; licet & hi à veteribus subinde Apostoli vocentur; ac revera tales fuerunt, licet cum minori potestate. Porro potestas Apostolorum in Ecclesia fuit maxima, longèque major quàm Episcoporum: Apostoli enim immediate à Christo missi sunt tanquam legati à latere cum absoluta potestate per totum orbem, ut ubique posset prædicare Evangelium, ac prædicationem miraculis firmare, 2. ubique fundare Ecclesias, scribere libros canonicos, 3. Instruere & ordinare sacerdotes, & Episcopos. Cæremonias etiam sacrificii, Eucharistiæ & Sacramentorum omnium. In hac trina potestate Apostoli erant æquales cum S. Petro, ei tamen suberant quasi capiti, & superiori suo. Causa, cur Christus 12. præcisè Apostolos elegerit, non plures, nec pauciores, est, ut ipsi responderent 12. Patriarchis, qui fuerunt filii Jacob: sicut enim hi Judæorum, ita illi omnium Christianorum fuerunt parentes ita. S. Aug. Hieron. Chrysost. Petrus Apostolorum vocatur primus, non ætate, nec vocatione: quia eo senior fuerat Andreas teste Epiph. Hæc, 51. priusque vocatus: Non dilectione, præ omnibus enim fuit dilectus S. Joannes Evangelista; superest ergo, ut sit primus excellentia & auctoritate. Petrus ergo (ut censet P. Cornel. hic) quasi Apostolorum primus & primas, poterat Apostolis præcipere, atque, fierarent in fide & moribus, corrigere. Ita S. Cypr. de unit. Ecclesiæ. *Primatus, inquit, Petro datur, ut una Christi Ecclesia, & cathædra una monstretur.* Elegit Christus inter Apostolos trinum par fratrum, scilicet Petrum & Andream, Jacobum & Joannem, Jacobum minorem & Judam.

De vocatione Apostolorum & agnis mittendis inter lupos.

1. A Verbo, per quod sunt omnia facta, vocantur

Infirmi; valida hos voce vocare placet. Cor.

Corruptum ut reparet primus qui condidit orbem

Eligit hæc, quæ sunt debiliora, Deus.

Sint infirma licet, sint instrumenta, perenne,

Numinis artificis sit bene dextera, opus.

Conditor è summa summus cognoscitur arte

Mundum qui infirmis consolidare potest.

2. Venator nostrarum animarum mira peregit

Agnos, in rapidos expediendo lupos;

Et tamen innocuis (verso tandem ordine rerum)

Agnis sunt facti præda petita lupi.

Electioem Apostolorum secutus sermo Christi in monte de octo Beatitudinibus planè Evangelicam doctrinam continens, ponitur hic sermo Matth. 5.

Beatitudines octo. 1. Beat. *Beati pauperes Spiritu: quoniam ipsorum est regnum celorum.*

Dives erat cælum, quod gratis pauper habebit,

Qui ratione Dei spernit & odit opes;

Pauperis, in pretio majori, conditor orbis

Ponit amorem, quàm has, quas amat orbis, opes,

2. *Beati mites: quoniam ipsi possidebunt terram.*

Nonne satus firmo, per prælia, jure teneatur

Tellus? & pacem non satis arma dabunt?

Non, non, sed peraget mitis tranquilla potestas

Per strepitum belli, quod violenta nequit.

3. *Beati qui lugent: quoniam ipsi consolabuntur.*

Ergone qui lugent, qui mæsto corde, Beati?

In lachrymis pretium grande doloris erit?

Ut gemmas, lachrymas pensat Deus, ac mala vertit

In bona, solamen tempore datque suo.

4. *Beati, qui esuriunt & sitiunt justiam: quoniam ipsi saturabuntur.*

Quando justitiam esuriunt, sitiuntque beati, Illis, quod justum est, dat miserendo Deus.

Dignaturque replere bonis hos esurientes

Et torrente poli dat relevare sitim.

5. *Beati misericordes: quoniam ipsi misericordiam consequentur.*

Felices, per quos homini miseratio facta est; Humanam tribunt, recipiuntque Dei.

Quamvis sit mensura eadem, pretiosior ista Reddita præstanti, quàm fuit illa data.

6. *Beati mundo corde: quoniam ipsi Deum videbunt.*

Mundo corde manent hi, quorum recta voluntas,

Quam nulla in vitium flectere causa potest.

Isti oculis Numen puris, rectisque videbunt; In quibus haud vitii visio læsa manet.

7. *Beati pacifici: quoniam filii Dei vocabuntur*

Qui facit in terra pacem, requiem inde tenebit

In cæli regno; filius ille Patris

Æterni, merito diu tum re esse meretur,

Filius, isto qui tempore pacis erat.

8. *Beati, qui persecutionem patiuntur propter justitiam: quoniam ipsorum est regnum celorum.*

Ter fortunati, qui ob recte facta, malorum Sustinere prius crimina, mente bona.

In terra oppresso, in cælis possessio firma est: Quo homo persequitur, suscipit holce,

Deus.

Post sermonem in monte sanavit Christus leprosum ac Centurionis puerum, de quo Centurio: Matth. 8. Porro, ut vertit Cornel. à Lap. nis puer hic, leprosus erat Judæus, Centurio vero sanatur, ethnicus, ex Romanorum legione dux 100. militum, is dixerat Matth. 8. v. 8. *Domine non sum dignus, ut intres sub tectum meum, sed tantum dic verbo, & sanabitur puer meus.* Dixit hoc primum Centurio per amicos Christo; cum Christus jam ad domum ejus accederet, ut ait Lucas 7. v. 6. deinde ipse accurrens ad Christum venientem, idem per se dixit, & protestatus est, ut ait hic Matthæus, illa verba hujus Centurionis Matth. 8. v. 9. *Et ego homo sum sub potestate constitutus, habens sub me milites. perpendens S. Bernardus Epist. 42. ait: Dicitur habens sub me milites præmisit: Homo sum sub potestate - præmissa siquidem est humilitas, ne altitudo præcipiet - Non erubuit super se potestatem, & superiori: ideo dignus, qui haberet & sub se milites, dedit prius honorem præpositis: ut jam à subditis justè susceperet. De hoc Centurione, dum dixit Christus 7. 10. Non inveni tantam fidem in Israël; intelligendum in communi populo à tempore prædicationis meæ: nam major sine dubio erat fides in B. Virgine &c. Ita P. Cornel.*

Centurio Christo submissum reddit honorem

Pro pueroque suo paupere poscit opem,

Y y 3

Censuit

Censuit haud dignum se, cuius testa subiret.
Christus; & in verbo sat putat esse sibi.
Obtinuit puero submissa voce salutem,
A Christo laudes obtinuitque sibi.
Est humilis miles; quam rara in milite vir-
tus;
Quantaque pro puero sollicitudo fuit;
Sed tamen, ipsius prae istis supereminet illa,
Quam Dominus laudans, extulit ipse,
fides.

Christus suscitavit
unicum Matris vi-
duæ,
Lucæ, 7. v. 11. *Ita Iesus in civitatem,
qua vocatur Naim. P. Cornel. hic, Naim sci-
licet pulchra, decora, delectabilis. Ita eti-
am in pulchris, delectabilibus saepe mors la-
tet, etiam pulchra, delicata morti, gustui, &
deliciis esse solent.*

v. 12. *Cum autem appropinquaret porta
civitatis, ecce defunctus efferebatur filius unicus
matris suæ. Efferebatur. Judæi enim sepul-
chra extra civitates habebant, similiter olim
Christiani vigente persecutione: data tamen
pace Ecclesiæ, cæmeteria in urbe juxta tem-
pla fore constituta & consecrata, idque
tum ut mortis memoria fidelibus objiceretur.
Sic Spartani ex lege Licurgi (qui hac
ratione juventutem volebat ad mortem
horrendam non timendam assuescere, teste
Plutarcho in Laconicis) in urbe suos sepe-
liebant. Tum ut fideles, ingressuri in tem-
plum pro fidelibus defunctis ibidem sepul-
tis orarent.*

v. 14. *Et accessit (Iesus) & tetigit lo-
culum (hi autem, qui portabant, steterunt)
Et ait: Adolescens, tibi dico: Surge. v. 15.
Et resedit qui erat mortuus, & cepit loqui. Et
dedit illum matri suæ.*

Materni effertur pretiosum pignus amoris,
Unica qui fuerat spes, columenque do-
mūs.

Filius, hunc lachrymis sequitur pia Mater
amaris:

Et Christi luctu cor movet illa suo.
Ad motum Domini cordis, tum verba mo-
vetur

Et surgit Domini voce trahente puer;
O Domine omnipotens mortis nostræ ex-
cute somnum:

Nos trahet post Te, ad Te nosque veni-
re, jube,

Suscitator Adolescente à morte corpo-
ris, suscitavit à morte animæ Peccatricem,
quæ fuit Maria Magdalena, uti probatur
fusus supra Numero. 312.

489.

Brevi post mulieris peccatricis conver-
sionem, ab alia muliere concionans Christus,
simul cum sanctissima Matre accepit en-

comium Luc. 11. v. 27. *Extollens vocem qua-
dam mulier de turba dixit illi: Beatus ventris: qui
te portavit, & ubera, qua suxisti.*

Cornel. à Lap. q. d. Adeo divinus bea-
tus est o JESU, ut propter te beata quoque sit
& Mater. Beatam dicit Matrem, non Pa-
trem, quia sexui suo favens similis filii se Ma-
trem fieri exoptabat. Adde, à Spiritu S. il-
lam excitatam fuisse, ut in hæc verba, quæ
Christum ex Matre Virgine sine Parte con-
ceptum significant, etiam si id ipsa nesciret,
nec intelligeret, prorumperet. v. 28. *At ille
(Iesus) dixit: Quinimò beati, qui audiunt
verbum Dei, & custodiunt illud. Quinimò
Græcè, imò potius. Non igitur negat Chri-
stus Matrem suam esse beatam, uti vult Cal-
vinus, sed tantum ait beatiore esse, qui ver-
bum Dei audiunt, & custodiunt, id est, ope-
re adimplent. Ratio à priori est: quia esse
Matrem Dei est præcisè gratia gratis data, &
externa duntaxat, non gratum faciens; sed
custodire verbum Dei est gratia interna &
gratum faciens. Audi S. Augustinum, Ma-
terna propinquitas nihil Maria profuisset, nisi
felicius Christum corde, quam carne gestasset.
Beatior ergo Maria percipiendo fidem Chri-
sti, quam concipiendo carnem Christi: non
caruit tamen Beatissima Virgo & hac gratia,
quæ beatiore reddit, juxta Christi effatum,
quæ omnia verba Filii in materno corde con-
servabat, illorumque facta custos æterna.*

Post hæc contigit illud Luc. 4. v. 29.
*Et ejecerunt illum (JESUM) extra civitatem:
& duxerunt illum usque ad supercilium montis--
ut precipitarent eum. v. 30. Ipse autem tran-
sivit per medium illorum, ibat. Maldonatus
censet Christum hic se fecisse invisibilem, alii
censent Christum illorum oculos vel phanta-
siam divertisse, vel illos stupefecisse, ac con-
tinuisse pedes & manus eorum. Ita Corn.*

Post hæc contigit Samaritanæ conver-
sio, quæ vocabatur Photina, de qua Joan. næ con-
4. v. 6. *Sedebat sic supra fontem. Id est, se- versio.
debat in humo, prout casus ferebat, uti sede-
re solent viatores. v. 7. Dixit illi Iesus: Da
mibi bibere. Prævenit sermone mulierem, ut
colloquio occasionem & initium præberet.
Porro ille, qui bibere quærebat, fidem mulieris si-
ciebat. ait S. August. Dixit ulterius Christus.
v. 10. *Si scires donum Dei, & quis est, qui di-
cit tibi: Da mibi bibere: tu forsitan petisses ab eo,
& dedisset tibi aquam vivam. P. Cornel. hic. Doctrina
Aqua viva vocatur doctrina Christi Evange- Christi
lica, ait Ammon. Item Spiritus S. ejusque qua viva.
gratia, quem Christus docens, suis afflat &
aspirat. Ita Cyril. Theoph. Dicitur aqua;
quia instar aquæ animam à peccato expurgat,
imò novam mundiciem animæ confert, 2.
Quia S. Spiritus, ejusque gratia æstus con-
cupi-**

cupiscentiæ refrigerat, omnesque animæ pas-
siones componit, & æquat. Hinc aqua di-
citur aqua, ait Varro.

Dicitur gratia S. Spiritus aqua viva, ut
ait Theoph. Est forma, qua vivitur secun-
dum Spiritum, adeoque gratia est, quasi ani-
ma animæ. 2. Quia Spiritus S. vitam suam
animæ poenitenti, & sanctæ communicat, 3.
Quia gratia cœlestis, quasi fons donorum &
virtutum, è cœlo à Spiritu S. scaturiens, eô-
dem, id est, æquè altè, ac est origo fontis,
puta in cœlum, ad Deum per bono opera &
merita exilire nos facit, juxta illud. v. 14.
*Aqua, quam ego dabo ei, fiet in eo fons aquæ
Jahentis in vitam æternam. S. August. Tropo-
logicè perpendens, illud. v. 13. Omnis, qui
bibit ex aqua hac, sitiet iterum. Aqua in puteo
est voluptas sæculi in profunditate tenebrosa,
quam hauriunt homines hydria cupiditatum:
hæ enim faciunt hominem semper sitire, quia
cupiditas est insatiabilis.*

v. 18. *Quinque enim viros habuisti, &
nunc, quem habes, non est tuus vir: hoc verè di-
xisti. Quinque viros scilicet legitimos ha-
buiisti, unum post alium. Ita S. Aug. Beda,
& alii passim, licet Chrysost. in Plal. 13. Pu-
tat, illos fuisse illegitimos & adulteros, ac
proinde à Christo hoc nomine taxari. Prior
sensus videtur germanior, ait P. Corn. Tunc
mulier. v. 19. *Domine, video, quia Propheta
estu. Unâ, ait Rupertus, eadèque confessio-
ne, & de se confessi est, quod erat, & de il-
lo, quod cum esse intelligere poterat. v. 27.
Continuè venerunt discipuli ejus: & mirabantur,
quia cum muliere loquebatur. Origen. S. Chrys.
&c. Opinantur discipulos fuisse miratos hu-
militatem Christi, quod dignaretur cum mu-
liere alienigena & paupere loqui. S. Cypr.
& alii dicunt insolitum fuisse Christo seorsim
loqui cum muliere, idque hoc fine, ut casti-
tatis & honestatis omnibus fidelibus, sed ma-
ximè Clericis, Religiosis daret exemplum.
Hæc Samaritana per alloquium & gratiam
Christi ex peccatrice facta est poenitens, &
sancta, imò præco Christi. De illa S. Amb.
Serm. 30. S. Chrysost. Venerat hauriendæ
aquæ gratiâ, & cum verum fontem invenisset,
contempsit alterum, & superna veniente gra-
tia Apostolico munere fungitur. Porro
Francisc. Bivarius narrat Samaritanam hanc
apud Carthaginem in Africa prædicasse Evan-
gelium Christi, idèque cum duobus filiis, ac
5. sororibus sub Nerone obiisse illustre marty-
rum. Cyrillus. durities Judæorum à Sama-
ritana facilitate (in credendo) arguitur.**

In puteo mulier lymphas, in corde profun-
dum

Scrutatur Christus crimina sicut aquas,
Illius sitit Christus, fons ipse salutem;
Ex hoc fonte illum fervidè & ipsa sitit,

Hauferat hæc mulier doctrinæ sacra fluentia,
Moxque humana, aliis hæc ministrat
aqua

Ad te Magne Deus; tum fons bonitatis &
omnis

Dulcoris cœli, est mea tota sitis.

Quam sit nociva mala conversatio, & dese-
renda docuit S. Landelinus, de quo in Anno
Cœl. 15. Junii. Hunc ex juvene Angelico ferè
diabolicum fecit mala societas, qui ubi mo-
rientem unum è sociis ferri vidit in infernum,
edoctus ab Angelo custode de malorum con-
versatione vitanda, ad mentem, poenitentiam,
sanctitatem vitæ, Deumque rediit. De quo
illud Epigr.

Angelico Juveni, quis sacras abstulit alas?

Ab socii & rapidus prorupit ademit amor.

Spiritus aut divus meliores addidit alas,

Sublimemque poli, fecit adire locum.

Anno Christi 33tio, quinque panibus 490.
beneficio Christi saturati 5000. homines; de Panes
quo Marci 6. eodem quoque anno 4000. ho- multipli-
minum saturavit Christus, de quo Matth. 15. cati.
Circa quod notat P. Corn. quod voluerit Dona Dei
Christus fragmenta colligi, tum in memo- grate
riam miraculi, tum ut nihil de donis ejus de- fuscipien-
periret, ut doceret nos esse frugi, & frugali- da.
ter Dei donis uti. Ex hoc Christi jussu in Re-
ligionibus nonnullis statutum est, ut post
mensam quisque micæ in lancem colligat.
Audi, quid narratur apud Surium 25. Nov.
Micæ de panum sectione decedentes singuli
diligenter colligebant, & ante sectionis finem
cum benedictione sumebant, finita sectione,
nec illas, nec cibum ullum quispiam capere
ausus erat. Has autem micæ sacrationes exi-
stimabant propter miraculum, quod sic se
habuit. Monacho moribundo, qui micæ
pro consuetudine non comedebat, cum bene-
valeret, sed sinebat à mensa cadere, demon
sacculum micarum plenum ostentavit, sæ-
pius terrens hominem, & signo S. Crucis se
manire cogens. Ex illo tempore magno stu-
dio micæ illæ colligebantur. Ibid. c. 17. nar-
ratur, micæ in cujusdam Religiosi illas dili-
genter colligentis manu in margaritas fuisse
conversas, quæ cuidam Ecclesiæ pro orna-
mento intextæ sunt. De panibus multiplica-
tis Epigr.

Millenis hominum, sic panis sufficit unus?

Christus, ut unum hominem pascere mille
potest,

Nos tractat Dominus sic, pro se sponte labo-
rem

Qui subiere, famem non patiturque pati.
Ex nihilo mundum, primo qui fecerat Au-
thor

Exiguo reficit millia lassa cibo.

Is qui multiplicat frumenti grana per agros,
Panem de facili multiplicare potest.

Petri confessio & primatus. In itinere circa Cæsaream Petrus edidit celebrem illam confessionem, ob quam promissit illi Dominus se illum facturum Petram Ecclesiæ, & claves regni Cælorum ei traditurum. Matth. 16. v. 18. *Et ego dico tibi, quia tu es Petrus, & super hanc petram adificabo Ecclesiam meam.* S. August. Tr. 27. in Joan. & l. 1. Retract. c. 1. *Super hanc petram.* Hoc est, inquit, super me ipsum, quia petra erat Christus 1. Cor. 10. 4. Quod avidè sequitur Calvinus l. 4. Instit. Verum ipsum Petrum dici hic petram reliqui omnes Patres conspirant, ait Corn. hic.

Primatus Petro datur, ut una Christi Ecclesia & Cathedra monstretur, non prævalitura portas inferi adversus Petrum dixit Christus. Quocirca S. Chrysost. Facilius, inquit, est solem extinguere, quam Ecclesiam obscurari. v. 19. dicit Christus Petro. *Et tibi dabo claves regni Cælorum.* Per claves hic significatur summa potestas tum Ordinis, tum Jurisdictionis in totam Ecclesiam Petro hic à Christo promissa: hoc enim sine traduntur claves Regibus, & Principibus: & ita claves explicat Christus in sequentibus dicens: *Quodcunque ligaveris super terram, erit ligatum & in cælis.* &c. Tropologicè claves notant industriam, dexteritatem & sapientiam regendi. Sic ars artium est regimen animarum.

491. Transfiguratio Christi.

Eundem Petrum cum duobus aliis discipulis præsentem esse in sua Transfiguratione voluit Christus. Transfigurationis seriem & ordinem, conciliando Evangelistas edidit P. Corn. in Matth. c. 17. v. 3. Primò Christus oravit, discipulis ex labore consensu montis & prolixitate orationis Christi somno gravatis, ac dormientibus transfiguratus est Christus. 2. accesserunt Moyses & Elias loquentes cum Christo de excessu (morte, crucis) quem completurus erat in Jerusalem. 3. Apostoli de somno hoc fulgore & sermone excitati viderunt gloriam Christi, cum eoque colloquentes Moysen & Eliam. 4. Finito hoc colloquio, cum signum daretur abitus, S. Petrus hac voluptate quasi ebrius, dolens eos parare abitum petiit fieri tria tabernacula, unum Christo, 2. Moysi, 3. Eliæ. 5. Supervenit nubes subducens Moysen & Eliam cum voce ad Christum: *Hic est Filius meus dilectus.* &c. Quibus terribi S. Petrus, Jacobus, & Joannes ceciderunt in terram; sed mox à Christo confortati, levantes oculos suos solum viderunt Jesum: interim Moyses ad limbum, Elias ad locum suum per Angelum, uti adductus, ita reductus est. Circa hanc transfigurationem

nem notanda: Assumpsit secum Christus Petrum, Jacobum (majorem) & Joannem, quoniam, ut ait S. Chrysost. *alii potiores erant*: Non congruebat enim tantum mysterium omnibus Apostolis statim ab initio propalari. Mysticè hi tres notant triplicis ordinis esse eos, quos Deus præ cæteris sua gloria dignatur. Petrus notat charitate ferventes; Joannes virgo notat virgines, Jacobus primus ex Apostolis martyr, notat patientes, & martyres. Mons, in quo facta fuit Transfiguratio, fuit Thabor, (non Libanus, ut vult Franciscus Lucas) præcipua cæli temperie saluberrimus; vineis, olivis, fructibus, arboribus, totus undique constitus. Transfiguratio non ita facta, ut tribus illis Apostolis ita ostenderet Christus suam gloriam, sicut sanctis in cælo: hæc enim oculis corporeis per omnem potentiam fieri nequit. Ita passim Patres. Nec Christus in transfiguratione mutavit vultus sui essentiam, aut formam, imò nec figuram & colorem, sed ut rectè ait Euthym, assumpsit ingentem splendorem quasi divinum instar solis, qui splendor faciei Christi, imò & manibus, & toti corpori realiter adhæsit: uti disertè docet S. Hieron. Epi. 61. ad Pammach. Hic splendor fuit dos claritatis, uti & cæteræ dotes debite corpori Christi, & animæ ejus, utpote beatæ, & Deo unitæ, idque toto tempore vitæ; sed tamen, ut pati posset Christus, & cum hominibus conversari, hæc claritas, cæteræque dotes toto reliquo ejus tempore repressæ fuerunt in beata Christi anima; ne ex ea per physicam, vel potius moralem emanationem in corpus sese diffunderet. Cur Christus transfigurari voluit, afferuntur causæ. 1. ut suam divinitatem probaret. 2. ut præmuniret Apostolos, ne caderent animo, cum illum visuri essent cruci affixum. 3. ut se hac forma judicem venturum cum potestate, & majestate indicaret. Ita S. Ephr. Cyril. &c.

Tropologicè voluit Christus hic typum dare transfigurationis animæ peccatis obfuscatæ, in lucem gratiæ, per quam Christo configuramur. Agnovit Petrus Moysen & Eliam maximè ex inspiratione divina, ita Tertul. & alii. Transfigurationem Christi accidisse noctu opinatur Toletus. Verissimiliter quoque alii putant Christum transfiguratum manè in aurora, idque 6. Augusti, quando hoc festum celebrat Ecclesia. Equè hic ac in baptismo Christi, symbolicè representata fuit SS. Trinitas: nam Spiritus S. apparuit in nube, Pater in voce, Filius in divino splendore & gloria. Ita Corn. De qua Transfiguratione Epigr.

1. Eter-

1. Eternæ lucis nobis in sole refulget
Spes, refrigerii spesque notata nive.
2. Non in vita arcta, tua non tentoria fagas.
Non hic instabiles construe Petre domos:
Possumus haud urbem in terris retinere manentem;
Sed nos in cælis mansio multa manet,
3. Si brevis in terris tibi Petre bonum esse videtur.
O quantum in ocelis gloria summa bonum
Si tanta in terræ suggestu gloria, quanta
In cæli folio gloria Regis erit?

492. Stater in ore piscis inventus.

Pretium variarum monetarum.

Matth. 17. v. 23. Cum venissent Capharnaum (Christus cum Discipulis) accesserunt, qui didrachma accipiebant. P. Corn. hic. Exactores exigebant istud didrachma Romanis, vel Herodi Agrippæ pendendum. Didrachma erat dimidium sicii, id est, duo regales Hispanici, sive duo julii Italici. Ad hoc tributum pendendum, etsi non teneretur Christus, juxta illud, quod dixit v. 25. *Ergo liberi sunt filii cum sua familia*, jure communi liberi sunt à tributis, ergo multò magis ego cum meis Discipulis; ego, inquam, qui Regis Regum, scilicet Dei sum Filius. Ita S. Chrysost. S. Hieron. & alii. v. 26. *Ut autem non scandalizemus eos, vade ad mare, & mitte hamum: & cum piscem, qui primus ascenderit, tolle: & aperto ore ejus invenies staterem.* scilicet siculum q. d. ne exactores offendantur, putentque nos Cæsaream Romanam quasi gentilem aspernari, ejus Imperium abnuere, & ita Judæos ad ei rebellandum concitare, uti fecit Judas Galileus. Pro aliis Apostolis, aut ex aliis oculis solum tributum, aut simplicitèr non solum, quòd non erant illi capita familiarum. Pro Petro tamen solvit Christus, quia Petrus domum & familiam habebat Capharnaï, ita Abuleni.

Quam bona, te piscante, pecunia Petre parata

Ad nutum Domini piscis in ore fuit,
Non sunt stringendi parç inter viscera nummi

Præstò ut pro Christo semper adesse queant.

Est bona, quæ in muto retinetur pisce moneta;

Sic pretium ut nummi verba silentis habent:

Ut cleudat populo os Christus, tum scandalatollat.

De piscis muti hæc ore tributa petit.

Tendebat Hierosolymâ Christus, cum in itinere Lucæ 17. v. 12. Occurrerunt ei 10. leprosi. R. P. Kriakowski, S. J. Collectanea Ascetica.

virii leprosi, qui steterunt à longè: leprosi enim non poterant ingredi urbes & oppida. Tropologicè. Lepra est concupiscentia, hæresis, & peccatum quodlibet, uni ostendit P. Corn. in Levitici c. 13. & 14. & Matth. 8. 2. His leprosis dixit Christus Luc. 17. 14. *Ite, ostendite vos sacerdotibus.* P. Corn. hic. Jussit adire sacerdotes, non ut ab illis sanarentur, sed ad honorem & observantiam ordinis sacerdotalis. Item quia lex jubebat leprosos, si sanarentur, ostendere se sacerdotibus, ut per eos restituerentur urbi, & templo, ac convictui hominum. Hi dum omnes sanati essent, & unus tantum gratitudinis ergo Christum adiit, dixit Christus v. 17. *Nónne 10. mandati sunt, & 9. ubi sunt?* Sic & hodie in aulis Principum multi officia & beneficia captantes sese humilant, ut ubi obtulerunt, ad suos quasi cum præda avolant, nec amplius comparent: quos proinde Alphonsus Aragonum Rex vultures aula nuncupabat, teste Panormitano. Malitiam in-Ingreditur gratitudinis graviter perstringit S. Bernardus damus Serm. 51. in Cantica. *Ingreditur inimica nostra. ea est anima, exinanitio meritum, virtutum dispersio.* & Serm. 7. *Peremptoria res est ingratitude hostis gratia, inimica salutis.* Arguuntur hi ingrati.

Nónne decem fuerant sanati munere Christi,
At solum ex illis unicus iste redit.

Ingrati sic lepra animi circumdedit orbem;
Ut decimum gratum vix reperire queas.
Largâ, sparsâ manu assiduo dum sumimus omnes

Corporis & animæ munera dante Deo.
Heu quis pro innumeris donis, quis gratus,
& illi

Quis saltem puro reddit amore vicem.
Ceu quòd impura magis nutrit, vel corpora potas

Ulceribus foedis hoc magis illa sentent.
Ingratas animas, sic quo Deus amplius auget

Donis, hoc magis has crimina spurca tenent.

Sanavit quoque Christus alium leprosum, cui silentium indixit. De quo.

Cum Dominus morbi absolvit, sanatusque leprosum

Cur ligat imperiis ora, tacere jubens?
Nos docet, ut laudes fugiamus, nostraque cupida,

Optemus, si quæ sunt benefacta, tegi.

Cum Christus venisset in templum, adducunt Scribæ & Pharisei ad illum, Joan. Mulierem 493. 8. v. 3. *Mulierem in adulterio deprehensam: deprehensam & statuerant eam in medio.* v. 4. *& dixerunt sam in* 22 *adulterio*

Christus
absolvit.

Magister, hanc mulier modò deprehensa est in adulterio. v. 9. in lege autem Moyses mandavit nobis hujusmodi lapidare. P. Corn. hic. Hanc adulteræ historiam non habent nec legunt S. Cyril. S. Chrysost. alique Græci Interpretes; legunt tamen eam omnes Latini; & Arabicus, ac legendam docet vulgata versio; quam probavit Triden. sess. 4. Unde patet illam esse Canonicam. v. 6. Hoc autem dicebant tentantes eum, ut possent accusare eum. JESUS autem inclinans se deorsum, digito scribebat in terra. P. Corn. à Lap. censet, quòd vellent circumvenire Christum. Si diceret lapidandam, cum apud populum traducerent: si non lapidandam, eum tanquam legi contrarium accusarent, potius verò putabant eum dicturum, lapidandam. Observandam sua mansuetudinis formam, ne populum favores amitteret; ait Rupertus, S. August. sed Dominus & in respondendo justitiam servavit, & à mansuetudine non recessit. Christus scribebat in terra, per quod alludit Christus ad illud Jerem. 17. v. 1. Peccatum Juda scriptum est stylo ferreo, in ungue adamantino, & ut ait S. Aug. S. Hieron. & alii magis propriè ad v. 13. Omnes, qui te derelinquunt, confundentur: recedentes à te in terra scribebuntur, quoniam dereliquerunt venam aquarum viventium Dominum. Quæres, Quidnam Christus scribebat in terra? Respondet P. Corn. à Lap. Hæc egit & scripsit Christus in atrio templi, quod erat lapidibus stratum; quare in illis non poterat characteres literarum describere, tantum digito circumducto delineare. Videtur autem delineasse aliquid, quod Scribis ruborem injiceret, aut eorum peccata argueret; nam hanc scripturam mox verbo explicans subdit, v. 7. Qui sine peccato est vestrum, primus in illum lapidem mittat, imò S. Hier. l. 2. contra Pelagium ait, JESUM in terra scripsisse eorum, qui accusabant, & omnium peccata mortaliū. Notandum, quòd JESUS sententiam suam non torqueret in iudices, sed contra Scribas, qui privato zelo contendebant, ut Christus iudicium adulteræ sibi usurparet, & juxta legem illam damnet, quod ipse meritò abnuit. Quare tacito monet Christus hic iudices, ut innocentem vitam agant, ac ita digni sint, qui nocentes damnent; ne eis populus oclamet: si hunc damnas, damna pariter te ipsum. v. 8. & iterum se inclinans scribebat in terra. S. Hieron. l. 2. contra Pelag. Dedit verecundia eorum clementissimus iudex spatium recedendi. v. 9. Audientes autem unus post unum exibant, incipientes à senioribus: Senes ergo primū exierunt. Quod ipsi plura haberent crimina, qui diu vixerant, ait Ambros. vel quia priores vim intellexerunt sententia quasi prudentiores. v. 9. Et remansit solus JESUS (cum Apostolis, & tur-

ba populi, in cuius medio stabat mulier) & mulier in medio stans. Relicti sunt duo, ait S. Aug. Misericordia & misericordia, nimirum, abyssus abyssum invocant. v. 10. Erigens autem se JESUS dixit ei: Mulier, ubi sunt, qui te accusabant? Nemo te condemnavit? v. 11. Qua dixit: Nemo Domine. Dixit autem JESUS: Nec ego te condemnabo: Vade, & jam amplius noli peccare. P. Corn. Sed Christus id apertè non dicit, ne Pharisei habeant, quod carpant.

De Scribis Christus Dominus scribendo triumphat, Ut pulvis digitum, sic ea turba, fugit Dum scribit Christus forsitan peccata notando, Diffugiunt Scribæ mox, fugiendo notam: Unus post unum, causam haud urgendo recedunt: Sic, quem composuit fraus, citò nexus abijt.

Marci 8. v. 22. Et veniunt Bethsaidam, & adducunt ei cæcum, hunc illuminavit Christus.

Expuit in clausos oculos Dominus, po- Cæci
luitque Christo
Sacras supra lumina lasa manus, illuminans
Arboribus similes homines, tunc cæcus in tur,
umbris
Advertit; sed non, non satis ille videt.
Sic quando truncos homines nos esse putamus,
Est, quòd sat bene nos non videamus,
nota,
At Christus homines cæcos salvare laborat,
Nonque semel miseris, porrigit ille manum.

Cum exiit JESUS de templo, vidit hominem cæcum à nativitate; luto illitis oculis ejus eundem illuminavit: quem cæcum animosè pro Christo disputantem Pharisei de templo ejecerunt, de quo Joan. 9. Mysticè cæcus à nativitate est genus humanum, Ad peccato originali occæcatum. ita S. Aug. & Beda. Rursum hic cæcus notat Gentiles in sua infidelitate natos, & occæcos, quos Christus illuminavit, ait Beda. v. 2. & interrogaverunt eum discipuli ejus: Rabbi, quis peccavit, hic, aut parentes ejus, ut cæcus nasceretur. P. Corn. hic. Interrogatio hæc processit ex rudis vulgi opinione, qua censet morbos penas esse peccatorum, qua in re errant, essi enim id læpè fiat, at non semper. Et ita Job, Tobias innocentes licet fuerunt, morbis afflicti fuere. v. 3. Respondit JESUS: Neque hic peccavit, neque parentes ejus. Non negat

gat hic Christus originali, & aliis actualibus peccatis cæcum & parentes ejus peccasse, sed negat eum ob hæc peccata præ aliis, qui eadem vel majora commiserunt, cæcitate damnatum. ita S. Aug. Chrys. &c. v. 6. Expuit in terram (Christus) & fecit luto ex spūto, & linxit luto super oculos ejus. Luto Christus sanavit, ut ostenderet, se non naturaliter, sed supernaturaliter per id, quod planè erat morbo contrarium, sanasse. Saliva sua Christus usus est, ait Cyrill. ut ostenderet, carnem suam quoque esse salutiferam, & vim medendi supernaturalem habere. Illuminatus jam cæcus inquirentibus Phariseis respondit v. 30. Mirabile est, quia vos nescitis, unde sit, & aperuit meos oculos: v. 31. Scimus autem, quomodo hoc verum, quòd peccatores Deus non audit? Respondetur apud P. Corn. hic. 1. Deus ordinariè peccatores non exaudit, peccatores, inquam, in peccato perseverantes, aliquando tamen illos exaudit, sed hoc rarum est. Id ita patet esse ex Scriptura Isa. 59. v. 1. Aggravata est auris ejus, ut non exaudiat. v. 2. Sed iniquitates vestrae diviserunt inter vos & Deum vestrum. 2. S. Aug. l. 3. de Bapt. contra Donatist. c. 20. respondet cæcum hunc hoc dixisse generaliter, cum adhuc esset catechumenus & necdum satis in fide instructus. Audi S. August. Hæc adhuc inunctus loquitur, nam & peccatores Deus exaudit: alioqui frustra Publicanus diceret: Deus propitius esto mihi peccatori; ex qua confessione meruit justificationem, sicut & cæcus ille illuminationem. Tandem professus est fidem ille cæcus v. 38. Credo Domine; Et procidens adoravit eum: quocirca vir sanctus, & Evangelicus evasit, De hoc cæco Epigr.

Qui de limo hominem primum formaverat olim,
Illustres oculos reddidit ille luto.
Viderat is cæcus, cæcutierantque videntes,
Nequitia, pravos obtenebrante viros;
Inquirunt verum, simul hoc reperire recusant;
Obvolvunt illud, nonque videre volunt,
Doctis demonstrat clarè miracula cæcus;
Invidi habent oculos, nec tamen illa vident.
Ab cæcis hominum mentes! quàm sæpè videre
Nolunt, quæ illorum sunt benefacta bono.

Duos quoque cæcos sanavit Christus, quibus silentium indixit. Matth. 20. de his Epigr.
Credentes cæcos sanavit Christus, at illos,
Mutos in laudes jusserat esse suas.
R. P. Kwiakowski, S. J. Collectanea Ascetica;

Non tamen imperio hoc constrictos se esse putarunt
In laudes Domini his ora resolvit amor.
Quod debetur honor renuenti, vidit uterque
Cæcus; & hunc grata voce secutus erat.
Sic fugientem honor insequitur comitatus amore:
Necnon cæcus amor, sic oculatus erat.
Vidit quem sequeretur amor, cæcusque ruebat
In laudes Domini prior ille sui.

Sub id tempus adiit Christum quidam 495. Legisperitus, quem docuit, allatà parabo-Samaritanæ la ejus, qui in latrones inciderat, miseris vulneribus erga proximos. de quo Lucæ 10. ratum à la. Notanda ex P. Cornelio. Hæc parabola tronibus sumpta à re; quæ sæpè tunc temporis concutit: tangebatur; ideoque vera historia, & res gestæ. v. 31. Accidit autem, ut sacerdos quidam descenderet eadem viâ: & viso illo præterivit. P. Corn. q. d. sacerdos horrore plagarum vulnerati percussus non tantum ad illum non accessit, sed retrorsum abiit. ita Titus, Theoph. Notat hic Christus humanitatem sacerdotum illius ævi, qui externas tantum caeremonias, victimas, & oblationes, quibus ipsi ditabantur, curantes, internam charitatem pessumdabant. ita Corn. Profert Christus exemplum Samaritani, ut ostendat non solum amicos, sed & inimicos (talibus enim erat Judæis Samaritanus) esse proximos nostros. Tropol. S. Gregor. 2. Moral. c. 8. In vino (ait) morsus distractionis, in oleo mollities pietatis: miscenda ergo lenitas cum acritate, ut vulnera animæ sanentur. Allegoricè homo est Adam lapsus, vulneratus, ac latrones sunt demones, Samaritanus, id est, custos, est Christus, vinum est sanguis Christi, quo vulnera nostra abluuntur; oleum est misericordia Christi, ita P. Corn. cum aliis. v. 36. Quis horum trium videtur tibi proximus fuisse illi, qui incidit in latrones? v. 37. At ille dixit: Qui fecit misericordiam in illum: Et ait illi JESUS: Vade, & tu fac similiter. Ut videlicet, inquit S. Augustinus l. 5. de Doctr. Christ. cum esse proximum intelligamus, cui vel exhibendum est officium misericordiae, si indiget, vel exhibendum esse, qui indigeret. Nullam autem exceptam esse, cui misericordia denegetur officium; quis non videat; quando ad inimicos usque porrectum est. Causam à priori dat Isidorus Pelus. l. 4. Epi. 123. proximitas enim naturæ æstimatur non virtute, substantiâ, non dignitate, compassione, non loco.

Proximus est meritò, quem commiseratio tangit,
Quique homini largam dat miserendo manum,
Z 1 2 Qui

Qui videt afflictum, atque benignè suble-
vat illum

Respectum, afflictus sentiet ipse, Dei.
Præbens dona manus, verum designat amo-
rem

Non promittendo plurima lingua lo-
quens.

496. Subdit S. Lucas c. 10. Christum in
Judæa iter habentem, hospitio exceptum à
apud Mar-
tham ho-
spitatur
Magdale-
na ad ejus
pedes ex-
cubatur.

Christum in
Judæa iter habentem, hospitio exceptum à
apud Mar-
tham ho-
spitatur
Magdale-
na ad ejus
pedes ex-
cubatur.

infelix anima per multa vagaris, ait S. Aug.
requiem quæris, & non invenis, ama unum,
in quo sunt omnia, & in eo læta, saturaque
requiesces. v. 42. Maria optimam partem
elegit, quæ non auferetur ab ea. P. Corn. hic
q. d. Tu ô Martha bonam partem elegisti;
sed Maria meliorem, ait S. August. Ecce
pars Martha non reprehenditur, ait Beda, sed
Maria laudatur. Aliam rationem symboli-
cam dat S. August. Serm. 27. Sed unde me-
liorem? quia tu circa multa, illa circa unum:
proponitur unum multis: non enim à multis u-
num; sed multa ab uno. Et inferius. Multa
sunt, quæ facta sunt; unus est, qui fecit.
Bona valde, quæ fecit; quanto melior ille, qui
fecit. Porro pars Mariæ, quam Christus
optimam vocat, est, relictis omnibus ter-
renis Christo assidere, soli Deo, rebusque
divinis vacare. ita P. Corn. Hinc noster S.
Suarez tract. de Orat. Ment. Optimum, in-
quit, partem elegit Maria, quia oratio men-
talis est quasi hujus vitæ beatitudo; ipsa enim
est, quasi inchoatio vitæ beatificæ.

Rectè hic sortem vocat Christus par-
tem; quia pars bona perfectæ vitæ est fors
Marthæ sive vitæ activa; sed melior est pars,
id est, fors Mariæ sive vitæ contemplativa.
At verò vitæ comprehendens simul actionem,
& contemplationem, non est pars, sed to-
tum, sive tota perfectio; atque hujus totius
respectu, unamquamque vocavit partem.
Mystam ergo vitam egit Christus, per no-
ctans in oratione, ac per diem prædicans.
Ita P. Cornel. Activa vitæ est, ait S. Greg.
l. 2. in Ezech. hom. 14. Panem esurienti
tribuere, verbo sapientiæ nescientem docere,
errantem corrigere. Contemplativa ve-
rò vitæ est, charitatem quidem Dei & pro-
ximî tota mente retinere, sed ab exteriori acti-
one quiescere &c. Vitæ contemplativa fa-
cit hominem toto mundo altiores, ut con-
versetur in coelis. Appositè Ecclesia hoc
Evangelium legit in festo Assumptionis B.
Mariæ, quia illa fuit officiosissima Christi
hospita, quia ipsa utrumque officium Mar-
thæ, & Magdalene implevit.

Epigramma.

De Sancta Magdalena.

Otia sectari, demissa sedendo, videtur
Magdalis, aut ejus multum operatur A-
mor.

Corpore decumbens, velut esset lassâ, qui-
escit;

Sublimi at supra sidera mente volat;

Dum à sollicita perstringitur illa sorore;

Ad Christi attendens verba sacrata tacet,

Non opus, ut pro se se defendendo loqua-
tur;

Æterni Verbi præstitit istud amor.

Illius

Illius est Christus pars, quæ omnia conti-
net in se:

Quam multum ex ista parte beata ma-
net.

497. Sub hoc tempus Christus inclinam
Mulierem mulierem crexit, de qua Lucæ. 13. v. 11.
inclinam- Tropologicè mulier hæc gerit typum animæ
tam erigit bonis terrenis inhiantis. S. Greg. hom. 31.
Christus. Recta quippe stat anima, cum superna deside-
rat, & nequaquam flectitur ad ima.

Erigitur mulier, quam multis morbus ab-
annis,

Contractam tenuit, jam benè recta va-
let.

Sic infirma licet, licet inclinata levantur
Si levat illorum pondera diva manus:

O Deus, ut non sim propensus ad infima
terre,

Cor, animam ad coelos eripe, quæso &
meam.

Occasione monitionis sibi factæ de He-
rodinis insidiis, Christus prædicit se occisum
iri, Hierosolymis; super ejus desolatione
lamentatur. Lucæ. 19. v. 41. Videns civita-
tem, flevis super illam, dicebatque. v. 42.
Quia si cognovisses & tu, & quidem in hac die
tua, quæ ad pacem tibi, nunc autem abscondi-
ta sunt ab oculis tuis. Dixit deinde Christus
de illa civitate v. 44. Ad terram prosterne-
re, & filios tuos, quæ in te sunt, & non re-
linquent in te lapidem super lapidem. P. Cor-
nel. hic id est, funditus destruent te: est
Hyperbole: neque enim Romani fuerunt
tam curiosi vel otiosi, ut nullum lapidem
super lapidem alium relinquerent. Hoc quo-
que ait S. Greg. 29. Ipsa jam ejus civitatis
transmigratio testatur quia dum nunc in eo
loco constructa est, ubi extra portam Do-
minus fuerat crucifixus, prior illa Jerusalem
funditus est everfa: mons enim Calvarie,
ait P. Cornel. modò situs est in medio no-
væ Jerusalem. Hæc tanta ruina novit
inde huic urbi regiæ, quod non cognove-
rit Christum. v. 44. Ed quod non cognoveris
tempus visitationis tuæ. Theoph. Visitationis
tuæ, hoc est, mei adventus, quando veni,
ut inviserem te, & salvarem. Tropologicè
hæc omnia, ait S. Gregorius. hom. 39. in
morte contingunt animæ, quæ voluptati-
bus carnis servit, tunc enim demones undi-
que eam cingunt, tentant, tunc omnis illa
lapidum, id est, cogitationum constructio
dissipabitur, ed quod non cognoverit tem-
pus visitationis suæ, quo eam Deus per
prædicatores, confessarios monuit, ut sa-
luti suæ consulere. De hac ruina scriptum.

1. Urbs Solymæ, Solymæ Domino urbs in-
grata, ruina

Tam celeri passu, jam tibi summa venit;

Undique protenso vallo cingeris ab hoste.
Civibus ingratis undique lætus erit.

Hoc lachrymæ Christi, hoc tibi tristitia ver-
ba loquuntur;

Hic fructus Dominum non benè nosse
tuum.

2. Magnificas Templi mirantur Discipuli
ædes:

Edocet hos Christus, quanta ruina ma-
net.

Hoc opus eximium, quod non mansurus in
illo

Sit lapis in lapide; Heu sic sua Templa
furor

Invadit Domini propter vos viva scelestæ
Templa; quibus prorsus saxea corda ma-
nent:

Quæ vestrum Dominum sic suscepistis ini-
quæ;

In caput hæc vestrum magna ruina
cadet.

Sanavit deinde Christus hydropicum, Hydropi-
de quo Lucæ. 14. Mysticè Hydropicus est cum sanat
dives avarus, qui, quod magis abundat, ed Christus.
magis sitit, ait August. Avaritia ergo &
cupiditas quælibet est hydrops mysticus
ait P. Cornel. 1. Quia fluxa est, 2. Quia
sitim accendit: 3. Hydrops inducit tumo-
rem. De ipso Hydropico.

Dum miser à Christo sanatur hydropicus;
humor

Scribarum, invidia pessima corde te-
net.

Sumunt inde mali, multis nocitura venena
Sanatura bonos, unde medela venit.

Sic ex flore nocens desumit aranea virus,
Ex quo dulce trahit sedula nectar apis.

Matth. 22. proponitur à Christo cele-
bris illa Parabola de invitatis ad nuptias, & Parabola
de non habente vestem nuptialem. Similis
est hæc Parabola Lucæ. 14. v. 16. de invi-
tatis ad cenam magnam; imò Maldonatus
lii Regis, putat illum esse eandem cum priore. S.
Gregor. S. Thom. putant aliam esse, vel
eandem bis, aliterque repetit; pluraque in
illis videntur esse diversa. In priori parabola
Matth. 22. Homo rex, est Deus Pater,
Filius regis sponsus est Filius Dei incarnatus.
sponsa Ecclesia, cum qua inchoatæ nuptiæ
in incarnatione; in celo consumabuntur per
gloriam. Ita S. Hilar. S. Chrysost. S. Gregor.
& alii citati à P. Cornel. Altilia, quæ re-
censentur in parabola non sunt alites sed
tauri & alia animalia, quæ saginantur dicta
abalendo; ita S. Gregor. Ager & villa, in
quam abiere invitati negligentes invitatio-
nem; sunt bona temporalia, quæ Judæos
à bonis celestibus avocarunt, ideoque illi
Dei servos Apostolos &c. imò ipsum Chri-
stum

stum occiderunt: quocirca Deus misit Vespasianum & Titum, qui Iudeos quasi homicidas perdidit. Exitus viarum idem sunt, quod via. Per vestem nuptialem non fides, ut volunt haeretici, sed charitas, mortumque probitas & sanctitas intelligitur, ita S. Hieron. S. Chrysost. & alii. Scopus Christi proprius & directus est, hac parabola significare, reprobatis Iudeis incredulis, vocandas esse ad fidem Gentes. Vox *amicus* significat Deum, hanc impiis dicturum, non ex odio condemnationis, sed *amicus* ex coelo iustitiae. Per vincula manibus & pedibus impossita significatur poena damnatorum. Hinc S. Gregor. hom. 28. *Tunc ligat pauperes, quos à bonis operibus ligavit culpa.* De tenebris idem ait: *Interiores tenebrae sunt caritatis cordis, exteriores tenebrae aeternae damnationis nox.* De non habente vestem nuptialem Epigr.

Pauperies aliis haud obstat, quo minus intrent.
Cur tamen huic vestem non habuisse nocet?

Interior cultus virtutis defuit illi,
Hoc habitu sacro dum caruit, periit.

Similis vel eadem parabola repetita Luc. 14. in qua per cenam magnam. 1. aliqui intelligunt Verbi incarnationem, 2. S. Cyrillus in Caten. Eucharistiam, 3. Genuine & ad literam, ait P. Cornel. cena canasatie hanc est batitudo & gloria celestis. *Cana* tas dulce magna, ut S. Gregor. *satietas dulcedinis aeternae* aeterna; nam, ut ait Glossa, post prandium cena restat, post cenam nullum convivium. Magna cena est, quia in illa Deus epulum est. Unde Euth. ait: Significatur ineffabilis Dei fruitio. De excusantibus S. Gregorius. hom. 36. *Dum dicit: rogo te, & tamen venire consemnit, humilitas sonat in voce, superbia in actione.* Idem ibid. per juga quinque boum, quinque sensus intelligit. Qui sensus recte quoque juga vocati sunt, quia in utroque lexu geminantur. Addit quoque. Quid per uxorem, nisi voluptas carnis accipitur. S. Augustinus de verbis Domini. *In villa empti dominatio notatur, ergo superbia castigatur, quia inventa superbia venire nolunt.*

A coelo retrahit fatuum, sua quemque voluptas:

Ad se divitiarum, deliciaeque trahunt,

Ad terrena trahunt magno molimine quinque

Sensus humani, ceu juga quinque boum.

Ah miser est homo pro terra, cenaque relinquens

Caelum; tum propter fluxa, caduca, Deum:

Ut gustans gustet falsi ludibria mundi
Aeternam coenam, tum bona, spernit homo.

Cum publicanos & peccatores recipere Christus, de more murmurabant Scribae & Pharisei; quare repressit eos Dominus tribus parabolis, de ove perditâ, dramcha, & filio prodigo perditis, quibus ostenditur, quantam curam Deus peccatorum habeat. P. Salius. Parabola ovis perditâ proponitur, Matth. 18. & Luc. 15. Per 99. oves multi accipiunt SS. Angelos, per ovem centesimam genus humanum. Ita S. Hilar. Theoph. & alii apud Cornel. in Matth. 18. v. 12. 2. Per oves accipi possunt soli homines, sed ita, ut illis applicetur tota parabola simul, q. d. sicut pastor querit ovem etiam unicam, & gaudet inventa ea; ita Christus quaesivit genus humanum, eoque reducto, gavisus est: simul tamen propriè & directè intendit significare suum optimi pastoris zelum, scilicet, quod si centum duntaxat essent homines, è quibus unus errasset, ipse 99. relicturus esset, ut unicam quæreretur. ita Maldon. 3tia hac parabola applicanda est pusillis, id est, pauperibus. Ita Cornel. Gaudium majus est habitu super 99. ovibus; nam, si eligendum illi esset, mallet unam perdere, quam 99. majus est tamen *actu* super una inventa: quia hac nova reductio novum ciet gaudium: tum quia pellit tristitiam ex unius perditione acceptam.

Errat ovis, dum pastoremque, gregemque relinquit,

Et querit rapidos præda parata lupos:
Currit in interitum, trepidansque per invia fertur;

Tristi balatu perditâ querit opem.

Audit hanc vocem, miserandam triste gementis;

Invenitque suam pastor & agnus, ovem.
Curam, queso, meae teneas animae optime Pastor;

Erravit; tamen est, est ovis illa, tua,

Eandem parabolam de ove tradit S. Lucas, cap. 15. ubi notat apud P. Cornel. S. Greg. Nyss. in Cat. Clementiam pastoris. Cum pastor invenisset ovem, non punivit, non duxit ad gregem urgendo, sed superponens humero & portans clementer annuenerat gregi. Quod tantum gaudium sit Deo & Angelis super uno poenitente, dat causam S. Greg. Plerumque gravior est Deo servens post culpam vita, quam securitate torpens innocentia.

Alteram parabolam de drachma perditâ proponit S. Lucas itidem c. 15. Drachma valet Julium sive Regalem Hispanicum. S. Greg. Nyss. per 10. drachmas intelligit 10. virtutes,

tutes; quarum nullam decet nobis deesse. ideoque sunt 10. instar decalogi. Lucerna est Verbum divinum.

Ad animam sub allegoria Drachmae.

O drachma est pretium divini sanguinis in te;
Cur in humum foedam lubrica sponte cadis?

Siccine deformas te, summi Regis imago;
Mundi quisquillas te maculare sinens?

In me Christe tuam efformes, queso, figuram

Sim bona sim plagis, cusa moneta tuis.

Idem S. Lucas, itidem. c. 15. proponit parabolam de filio prodigo, qui fuit adolescentior, per quem juxta P. Corn. hic significantur peccatores & meretrices: adolescentia enim liberior, stultior & ad luxum pronior. Substantia, quam sibi exposcebat adolescentior. Juxta S. Hieron. Aug. & alios est liberum arbitrium: quia per illud quisque liberè vivit, ut libet; ait S. Hieron. v. 13. *Adolescentior filius, pergeret profectus est in regionem longinquam, & ibi dissipavit substantiam, vivendo luxuriose.* S. Aug. l. 2. Qu. *Regio longinqua est oblivio Dei.* S. Hieron. Epi. 146. *Sciendum non locorum spatium, sed affectu nos esse cum Deo, aut à Deo discedere.* In regione longinqua prodigus filius v. 14. *Capit egere.* Mystice P. Corn. peccator laborat inopia omnium rerum naturalium, quia nulla re, nullo sensu, nulla animi vi rectè uti novit. Pulchrè quidam, ut advertit D. Hieron. voluptatis insatiabiles cupiditates descripsit.

Queritur in ludo ludus, deest hortus in horto.

Hinc D. Chrysost. Serm. 2. *Ecce quid faciat cupiditas ad censum præcepti, civem in peregrinum, filium in mercenarium, liberum in servum.* Ad tantam egestatem venit opulentus adolescens, ut de illo dicatur Luc. 15. v. 16. *Cupiebat implere ventrem suum de filiquis, quas porci manducabant.* Siliqua sunt inanes tabularum, pisorum, aliorumque leguminum folliculi, & involucra. S. Petrus Chrysost. Serm. 1. *Luxuria fames tortor opponitur, ut ibi altitè pena sapiat, ubi panalis reatus exarsit.* Quam crudele ministerium; quia neque convivit porcis, qui vivit porcis, miser, qui porcorum desit & esurit in saginam miser, qui squalentis cibi cupit, nec impetrat qualitatem. S. Aug. S. Hieron. S. Ambrosii, per siliquas intelligunt seculares & inanes scientias. Plenius, ait P. Cornelius, per siliquas accipias voluptates carnales, quae hominis appetitum non satiant sed inflant. v. 17. *In se autem reversus, filius pro-*

digus redit ad patrem. Interlinearis. Bene in se revertitur, quia à se recessit. v. 18. dicit: *Surgam & ibo ad patrem meum.* S. Petrus Chrysost. Serm. 1. *Est penes patrem dulcis conditio, libera servitus, absoluta custodia, timor latus, blanda ultio, paupertas dives, securia possessio.* Paulo post. *Hoc petit, quia, qui penes extraneum servam senserat libertatem, penes patrem credit sibi futuram liberam servitutem.* Poenitens dicebat filius. v. 18. *Peccavi in caelum.* P. Corn. hic, id est, peccavi gravissimè, ita, ut peccata mea clament quasi vindictam in caelum, aut per Hebraismum in caelum, id est, in Deum quem quasi celi Regem per caelum Hebraei significant. S. Hieron. *Peccaveras in caelum, qui Ierusalem caelestem reliqueras.* v. 20. *Cum autem adhuc longè esset, vidit illum pater ipsius.* Quia Deus suorum poenitentiam sua misericordia & benignitate solet antevertere, ait Timus. *Iussit pater propter istum filium v. 21. adferri stolam primam.* P. Cornel. *primam*, id est, pristinam, qua ante abitum uti solebat in domo patris. Porro stola, annulus, calcei &c. Significant. 1. Gaudium patris, id est, Dei & Angelorum de peccatore converso. 2. Peccatorem poenitentem in eundem aut meliorem, quam ante habuerat, statum à Deo restitui. Per indignationem senioris filii exprimitur, ait Euthym, quod tantam demonstrat Deus gratiam, ut ceteris invidiam movere possit. Invidia in tiam, ut ceteris invidiam movere possit. Sic quoque Theoph. S. Chrysost. alioquin justis non invident peccatoribus poenitentibus gratiam. P. Corn. hic. Indignatio hac & murmur senioris significat murmur & invidiam Phariseorum, qui se putabant justos & murmurabant, quod Christus peccatores reciperet. Senior, ait S. Ambr. dicitur, eo quod citò aliquis per invidiam confenscat: Porro invidia exedit & corrodit hominem. Scopus parabola, ait Theoph. est propter Phariseos obmurmurantes, quod peccatores susciperet, docere, quod etiam si justus sumus, non repellendi sunt peccatores, neque obmurmurandum, recipientes eos Deo.

Epigrammata

De filio prodigo.

Non importune bona sunt à patre petenda;
Scit melius nobis, quando ea danda bona.

Inter continuos lapsus, cecāsque ruinas

Ipse miser proprias dilapidavit opes.

Copia cum rerum, scelerumque efficit ege-

num.

Fecit porcorum participare dapes.

Ad qualem miserum mundi ludibria ducunt

Molles delicias, divitiarumque statum.

Resipiscencia filii prodigi.

Durius externi, quem aluit fortuna no-
verca,

Respexit patrem filius ille miser.

In patriam rediitque suam; susceptus a-
manter

Gratiam, & augustas indecepit opes.

O quantum præstat constans compunctio
cordis.

O quantum verè poenituisse juvat.

Invidus hæc tristi suscepit gaudia vultu.

Et natum est inter tot bona grande ma-
lum.

De filio prodigo vide etiam supra, N. 302.

501. Cum salvator æmulorum & invidiam
Parabola præcedenti parabola contudisset, altera pa-
villici ini-rabola de villico iniquitatis avaritiam arguit.
quitatis Lucæ. 16. Nomine villici intelligitur, æco-
Lucæ. 16. nomus, magister, vel præfectus Domus.
Avaritiam villæ administrator, dispensator. Moraliter S.
arguit, Chrysostr. in Cat. Erronea opinio est, pos-
sideri à nobis ut dominis res hujus vitæ, &
ut bona propria, sumus enim velut hospites
& advenæ, quibus nunc discedendum est,
& dispensatores alienorum, quare nobis vil-
lici humilitas & modestia assumenda est. Vil-
licus iste dicitur diffamatus, id est, accusa-
tus, unde diabolus idem est, quod accu-
sator; quia nos apud Deum accusat. Di-
citur, v. 6. Accipe cautionem tuam: & se-
de citò, & scribe. 501. q. d. apud P. Corn.
Syngrapham obligatoriam, quæ olim mihi
traditâ testaris, te hero meo debere 100.
cados olei, ecce tibi reddo, accipe ergo il-
lam, & lacera, ac pro ea scribe aliam, quæ
tantum fatearis, te debere 50. Dicitur
v. 8. Et laudavit Dominus villicum iniquita-
tis, quia prudenter fecisset. Dominus, id est,
herus villici. P. Corn. non Christus Domi-
nus, ut vult Erasmus. Laudavit autem
non factum, utpote injustum sed prudenti-
am, solertiam, industriam, ingenium vil-
lici; sicut dum ingeniosum facinus audimus,
damnamus scelus, laudamus ingenium. Di-
citur v. 8. Filii hujus sæculi prudentiores filiis
lucis, scilicet in temporalibus. Verè dixit
vir sapiens. In temporalibus sumus solones,
in spiritualibus Moriones, in terrenis lyn-
ces, in celestibus talpæ. S. Aug. l. 11. de
Gen. Prudentiores sunt filii hujus sæculi ad
consulendum sibi in posterum, quamvis
fraude, non jure. Dicitur v. 9. Facite vobis
amicos de mammona iniquitatis. Id est, de
opibus, ait Corn. quæ dicuntur mammona
iniquitatis. 1. quia sæpè per iniquitatis usu-
ras &c. acquiruntur. 2. dicuntur iniquitatis
sive iniquæ, id est, infidæ & fallaces per
Hebraismum. 3. quia sunt materialia, & ille-
cebræ fraudum, omnisque peccati, 4. Quia

iniqui illas solas putant esse divitiarum, nec
norunt divinas & celestes, ita S. August.
Porro Christus vocat opes mammonam
iniquitatis, id est, Plutum, qui à gentilibus
colebatur quasi Deus divitiarum. Per ami-
cos intelliguntur pauperes juxta Corn. hi
enim, si sancti sunt, & recepti in coelum,
eodem suis benefactores suis precibus, &
meritorum communicatione recipient, ita
S. August. l. 2. Qu.

Fluxæ divitiarum mundi mammona vocantur
Motivum nobis criminis esse solent.

Si tamen ex illis, nobis faciamus amicos,
In nostrum poterunt fructificare bo-
num.

Non semel ex ipsis facta est medicina ve-
nenis

Interdum ille res, quæ nocuerunt, ju-
vant.

Disputantem sub parabola villici ini-
quitatis, Christum de faciendi elemosynæ Historia
irridebant Pharisei, quare addit Christus Epulonem
historiam de divite & Epulone, ob inhuma-
nitatem in Lazarum mendicum inferni
supplicii addicto. Lucæ. 16. Sed queritur,
an sit vera hæc historia, an parabola? R.
P. Cornel. hic, esse veram historiam. 1.
Quia Christus eam non vocat parabolam,
uti facere solet in parabolis, sed narrat quasi
veram historiam. 2. Quia mendicus hic no-
minatur Lazarus, dives verò Epulo voca-
tur Nincusis, ut habet Hebræa traditio, ait
Euth. 3. Quia in honorem hujus Lazari,
quasi sancti & leprosum ac ulcerosum
patroni, plures vetustæ extant Ecclesiæ, ac
imprimis Romæ extra urbem & Portam An-
gelicam extat Ecclesiæ & hospitale S. Lazari
pro cura leprosum. 4. Quia ita censent
Iren. S. Chrysostr. S. Greg. & alii citati à P.
Corn. hic, licet Justinus, Theoph. Eucher,
contrarium sentiunt, dicuntque esse para-
bolam. Porro dives hic, videtur fuisse Ju-
deus, uti ex v. 24. & 31, ubi Moyses no-
minat & Abraham invocatur, colligit Euth.

v. 19. Induebatur purpura & bysso.
Purpura regum, & principum vestis. Bys-
sus genus lini candidissimi & mollissimi.
Audi S. Greg. hom. 40. in Evang. Et sunt
nonnulli, qui cultum subtilium, pretiosarum-
que vestium non putant esse peccatum; quod
si videlicet culpa non esset, nequa-
quam sermo Dei tam vigilanter exprimeret,
quod dives hic, qui torquebatur apud in-
feros, Byssus & purpura indutus fuisset.
Nemo enim vestimenta pretiosa, nisi ad in-
anem gloriam, querit, videlicet, ut ho-
norabiliter cæteris esse videatur. Et epula-
batur quotidie splendide. S. Greg. l. 1. Mor.
6. 4. docet convivium ferè sine culpa cele-
brari

brari non posse, penè enim semper epulas
comitatur voluptas, penè semper epulas lo-
quacitas sequitur, cumque venter reficitur,
lingua non refrænatur. v. 20. *Erant quidam
mendicis, nomine Lazarus.* S. Cyrillus in
Cat. ait: Refert traditio Judæorum, fuisse
temporis Lazarum quemdam Hieroso-
lymis, extrema pressum inopia, & infirmi-
tate - mendicus substantia pauperimus,
& virtute ditissimus.

v. 21. *Cæcis veniebant, & lambebant
ulcera ejus, nec verò ipse valebat eos abigere,*
adeo erat fractus viribus, ait S. Chrysostr.
v. 22. *Factum est autem, ut moveretur men-
dicus.* P. Corn. hic ex morbis & doloribus
ac rerum omnium inopia. Et portaretur (ani-
ma scilicet ejus) ab Angelis in sinum Ab-
rahæ. Nota. Epulo tum ob alia peccata,
tum maxime ob neglectum Lazari damna-
tus est. Lazaro enim in tam gravi neces-
sitate sub peccato mortali succurrere tene-
batur. S. Chrysostr. Hom. 2. de Laz. Non
quia dives fuerat, torquebatur, sed quia mis-
eris non fuit. S. Basil. Serm. 1. de jeju. *Ti-
me delicias, epulo enim ille non ob injustitiam,
sed ob mollem vitam ardet in inferno.* Osten-
dit Deus sinum Abraham epuloni, in eoque
Lazarum, juxta illud v. 23. *Elevans autem
oculos suos vidit Abraham à longè, &
Lazarum in sinu ejus.* S. Chrysostr. Conc. 1.
ait, ut non tantum natura suppliciorum,
sed etiam comparatione honoris illius in-
tollerabiliorem haberet cruciatum. v. 24.
*Et ipse (epulo) clamans dixit: Pater Ab-
rahæ, miserere mei, & mitte Lazarum, ut
intingat extremum digiti in aquam, ut refri-
geret linguam meam, quia crucior in hac flam-
ma.* Audi Chrysost. Serm. 124. Si te iam
possides totius ignis inferni, si te flamma infer-
ni complectitur, quare solius lingue astibus de-
sideras sublevari? Quia magis, inquit, lin-
gua ardet, & ardet, quia insultavit pauperi,
qua misericordiam denegavit. Aptè S. Au-
gust. Serm. 110. de temp. *Desideravit gut-
tam, à quo ille micam, & quantum dilexit
opulentiam, non invenit misericordiam; vo-
luit subveniri fratribus suis, semper vecors, se-
rò misericors, nihil omittens, quod postulavit,
accepit.* Quares. Quomodo anima epulo-
nis separata à corpore dicitur habere lin-
guam? R. P. Cornel. Christum loqui pa-
rabolicè de epulone, quasi corpus & mem-
bra haberet, cum tamen solâ animâ merus
sit in infernum; voluit enim Christus inte-
gra præmia & supplicia hominum, quæ
post diem judicii habituri sunt, ob oculos
ponere. v. 25. *Recordare, quia recepisti
bona in vita tua, & Lazarus similiter mala.*
Ad dicta Abraham verba exclamat S. Ber-
nardus: Expergiscimini ebrii & steti, terri-
bilis enim Deus in judiciis suis super filios
A. P. Kviakovskij, S. J. Collectanea Ascetica.

hominum. Hæcine cruciatum causa to-
ta, quod in hoc sæculo bona recepit? Ip-
sa planè. Dices, Damnati sunt in extre-
ma desperatione, odio Dei, & hominum,
quomodo ergo dives optat hic judicium eva-
dere fratres suos? cum dicit v. 27. *Rogo
ergo te, Pater, ut mittas eum in domum Pa-
tris mei.* v. 28. *Habeo enim 5. fratres, ut
testetur illis, ne & ipsi veniant in hunc locum
tormentorum.* R. Cornel. hic. Damnati
nullum virtutis tam naturalis quam super-
naturalis actum elicere volunt, aut valent
ex odio Dei, omnisque boni, possunt ta-
men velle aliquod bonum naturale, natura
enim eadem manet in damnatis. Respon-
det 2. Epulonem non tam fratribus, quam
sibi voluisse consulere, malum enim fratrum
æstimabat suum: nam damnatio fratrum
damnationem & tormenta ejus auxisset, ut-
pote qui eis epulationis fuerat occasio &
causa. Ita S. Greg. Lyr. & alii. Porro di-
ves iste, ait S. Amb. Serm. 9. Magister es-
se incipit, cum nec jam discendi tempus ha-
beat, nec docendi.

Epigramma.

De Epulone & Lazaro.

Micas poscit inops, est splendida fercula
dives.

Lingua hic blandorum lambitur, ille
canum.

Amborum exitus est dispar de dispare vita.
Ille sinum Patris, hic tartara dira petit.
Hunc nimium vexant, torquent tormenta
gehennæ.

Excipit aut illam non peritura quies.
Ah micam duro qui corde negabat egeno
Gutta ingentem vult exlaciare sitim.

Sollicitudo epulonis circa consanguí-
neos fera.

Mortua de vitis modicè vox excitat illum-
Doctorum, prodest si cui viva nihil.
Post mortem anxietas de vivis fratribus ur-
get.

Ah tenuisset eum sollicitudo sui
In vita: jam nunc frustra medicina para-
tur.
Serum est in mediis velle cavere ma-
lis.

Anno Christi 34. censetur Christus dis-
xisse parabolam de superbiante Phariseo, Parabola
& humiliante se Publicano, de quo Lucæ de Phari-
18. v. 11. *Phariseus stans, hæc apud se ora-
bat: Deus gratias ago tibi, quia non sum sicut Publicanus.*
ceteri hominum: raptores, injusti, adulteri
velut etiam hic Publicanus. P. Cornel. à Lap.
hic, stans. Judæi partim genuflexi ora-
bant, partim stantes, nec enim in templo
A a a

sedes erant ad sedendum, nisi soli Pontifici & Regi.

S. August. de verb. Dom. *Quid rogaverit Deum, quare in verbis ejus, nihil invenies, ascendit orare, noluit Deum rogare, sed se laudare. Gratias ago.* S. Aug. ibid. Serm. 36. *Non reprehenditur, quod Deo gratias agas, sed quia nihil sibi addi cupiebas. Non sum sicut ceteri.* S. August. diceret saltem, non sum sicut multi homines; quid est sicut ceteri homines, nisi omnes homines præter ipsum velut hic Publicanus, S. Aug. Ecce ex vicino Publicano major est Phariseo tumoris occasio. v. 13. *Publicanus à longe stans, nolebat nec oculos ad celum levare: sed percutiebat pectus suum, dicens: Deus propitijs esto mihi peccatori.* S. Chrysost. hom. de Davide & Saule. *Acceptit (publicanus) probum & abluit probum, agnovit peccata, & deposuit peccata; & criminum atque cufatio facta est illi criminum remissio. Percutiebat pectus.* S. August. Serm. 8. de Ver. Dom. Secun. Matth. *Tundere autem pectus, quid est nisi arguere, quod latet in pectore, & evidenti pulsu occultum cessigare peccatum.* v. 14. *Dico vobis, descendit hic justificatus in domum suam ab illo.* Euth. interpretatur. *Ab illo, id est, non illo.* S. Bernar. *Magna & rara virtus profectio est, ut magna licet operantem magnum se nescias.*

Enumerans merita, haud sine magno errore superbus.

Dum jactat proprium, dissipat ille, bonum.

Colligit aut humilis contritus maxima lucra

Ex temploque Dei munere dives abit, Et velut in libra, nimium dum extollitur ille

Hic plus demissè se appetiando valet,

Parabola
Patri-
familias vo-
cantis ad
vineam.

Proposuit deinde Christus parabolam operatorum conductorum ad colendam vineam, è quibus novissimi sunt primi in mercede & præmio. Matth. 20. *Sensum hujus parabolæ duplicem adferre.* P. Cornel hic. Primus. *Hæc parabola significatur, gentiles credentes in Christum præferendos esse Judæis, adus, quod hæc parabola Christus significare voluerit tam primos, id est, primo vocatos, quam novissimos, id est, ultimo vocatos, ad fidem & gratiam, puta tam Judæos, quam Christianos, Deo servientes eandem vitam æternam accepturos; nec obfore cuipiam, quod in fine mundi vel ætatis suæ sit vocatus, aut venerit ad vineam Ecclesiæ, vel animæ suæ excolendam, imò eum cæteris, qui venerunt ante vocati, sunt aut venerunt, fore præferendum in gloria cælesti, & gratiæ majori sibi à Deo col-*

latæ, majori labore, studio & fervore cooperaretur. Ita explicat S. Hieron. S. Chrysost. S. August. S. Thomas & alii citati à P. Cornel. Juxta hunc sensum per diem accipe mundi cursum, per horas accipe diversas mundi ætates ab Adamo ad Noe, à Noe ad Abraham &c. Undecimæ hora sit à Christo usque ad finem mundi. Ita S. Hilar. Greg.

Per murmur cum Theoph. Salmerone, Suarez &c. accipe admirationem sanctorum super his. Tropologicè est anima cuique colenda. Moraliter hic discendum nos vocatos, ut simus operarii in vinea, id est, anima & Ecclesia Christi. S. Bernardus se quotidie interrogabat: *Bernarde dic, quare hic.* S. Chrysost. *Sicut mercenarius totum diem circa Domini opus impendit, unam autem horam circa suum cibum, sic & nos omne tempus vitæ nostræ debemus impendere circa gloriam Dei, modicam autem partem circa usus nostros ter-*

Hic aliqua circa invidiam.

Invidia è proprii respectu nata laboris. Invidia
Quam malè, quando alios despiciat, illa corrupti
vides. *Qui potuerunt ferre dies, pondus & æstus, Invidi haud poterant; hi tolerare pares*
Quam circumspiciat nobis, est mente viden-
dum
Nemita à pravo sine gravata ruant.

Bonus fuit operarius in vinea Christi S. Theodoricus Metensis Episcopus, qui inspiciens nominatim literas Metensium Antistitum, quas Angelus Clementi primo Metensium Episcopo dicitur dedisse, alias auro, alias viliori metallo, pro merito scriptas, dixit se laboraturum, ut nomen suum, quod argento tantum notatum in illo albo viderat, literis aureis scribatur: & verè ita vixit, ut post mortem illius nomen ejus apparuerit aureis literis exaratum. Annus Cælest. 18. Julii. Ad quem.

Naturam poteras merito mutare Metalli,
Dum prius assidua fregeris arte tuam,
Quid non mirifici divino munere fultus
Efficit in terræ sanctior orbe labor.

Notandum hic, quod pro ratione diversorum meritum in terra, merces quoque diversa datur in celo.

Hoc anno Christo 34to accidisse cen- 304-
setur historia resuscitationis Lazari, quæ de Lazari
scribitur Joan. 11. ac post illam Concilium, in suscitatio
quo Calphas Pontifex prophetavit. Joan. 11. Joan. 11.
v. 1. dicitur. *Erat autem quidam languens Lazarus à Bethania, de Castello Maria, & Marthe.* P. Cor-

P. Cornel. hic, in quo scilicet ipsæ habitabant, ejusque erant non tam Domine, quam honoratiores incolæ ac Christi discipulæ & hospites. ita Theoph. & alii. Mystice Bethania idem est. 1. quod domus afflictionis, ut vertit Syrus. 2. quod domus obedientiæ, ut ait Pagnin. 3. quod domus exauditionis Domini. Dixerunt sorores v. 3. *Domine, ecce quem amas infirmatur.* D. August. & ex eo Beda. *Non dixerunt veni; amanti enim tantummodò nuntiandum fuit.* Tropologicè Rabanus; & ex eo Glossa. *Lazarus, inquit, est peccator, qui à Domino amatur: ipse enim non venit vocare justos, sed peccatores.* Dicit Christus v. 11. *Lazarus amicus noster dormit.* S. August. *Domino dormiebat, qui eum tanta facilitate excitavit de sepulchro; quanta tu, dormientem excitas ex lecto.* v. 17. *Venit itaque Jesus: & invenit eum 4. dies jam in monumento habentem.* P. Cornel. Tropologicè. *Quatriduanus est peccator, habens habitum peccandi.* Primus enim dies est, quo quis consensu voluntatis peccat, 2dus, quo quis peccatum opere consummat, 3tius, quo illud frequentat, 4tus, quo is habitus callum obducit.

Dicitur v. 33. *Jesus ergo, ut vidit eam (Mariam) plorantem, & Judæos, qui venerant cum ea, plorantes, infremuit spiritu, & turbavit se ipsum.* Fremitus hic, id est, indignatio, voce Christi expressa, erat in mortem & diabolium, cujus invidia mors intraverat in orbem terrarum, quæ tanti luctus & ploratus fuerat causa. Ita Cyrill. August. Beda. *Turbavit se ipsum.* S. Augustinus. *Quis eum posset, nisi ipse turbare.* Turbavit ergo se ipsum induens affectus doloris, iræ, & compassionis; eumque ostendens mutato vultu & voce præ dolore. v. 43. *Vox magna clamavit: (Jesus) Lazare veni foras.* Ut ostenderet vocem hanc habere vim magni & potentis imperii, quo à morte suscitabat. Unde Cyrillus. *Deo Dignum, & regium imperium est: Lazare veni foras.* Tropologicè magna vox Christi significat magnum impellum gratiæ excitantis, quæ opus est, ut peccator è consuetudine peccati, in qua sepultus est, ad gratiam, & novam vitam revocetur. Ita S. August. v. 44. *Et statim prodit, qui fuerat mortuus, ligatus manus & pedes instris.* Duplex hic miraculum. 1. Mortui suscitatio. 2. Quod mortuus suscitatus pedibus colligatus, directè ambularet. v. 44. *Dixit ei Jesus: Solvite eum, & sinite abire.* Jussit hoc Christus, ut Judæi Lazarum contrectantes manibus quasi palparent miraculum: Ita Chrysost. Theoph. Symbolicè P. Cornelius Christus peccatores in vinculis peccatorum ligatos mittit ad Apostolos, & sacerdotes; ut ab eis solvantur. P. Kriakowski, S. J. *Collectanea Ascetica,*

tur, & absolvantur. Ita Sanctus Augustinus, Beda &c.

Lazarus obdormit, se morte gravante, priusquam

Excitet hunc Christus, per sua verba fidem

Exstimulat, quam habeant vivam pro fratre sorores

Mortua nil unquam, nil operata fides,

Lazarus è tumulo, quæris, cur vocè trahatur?

Nam vocem vitæ, verbaque Christus habet.

Vox hominis non tam facile ex somno excitat, atque

A mortis somno vox veneranda Dei.

Appropinquante tempore præfinito à 305.
Patre, cruento sacrificio, dedit se in viam Matris s. liorum
Jerusalem versus cum discipulis Christus, liorum
eisque secreto enuntiavit, quæ sibi mala im- Zebedæi
mineant, quamvis præ stupore non intelli- petiti
gentibus illis, quæ dicebantur, ait P. Salian. non susce-
Cum Mater filiorum Zebedæi accessit ad il- pta. Matth.
lum postulans primas sedes in regno Christi 20.
pro filiis suis, quos illè viceversa docuit se-
ctari humilitatem. Excusat Matrem S. Hieron. *Postulat mater errore muliebri & pietatis affectu, nesciens, quid peteret.* Filios verbò excusat S. Chrysost. *Non turbetur quisquam si adeo imperfectos dicimus Apostolos fuisse, nondum enim mysterium crucis erat consummatum, nondum gratia Spiritus in corda ipsorum infusa.* Quæsit ex illis Christus, Matth. 20. v. 22. *Potestis bibere calicem, quem ego bibiturus sum? Passionem suam vocat hic calicem Christus; Quia Christus tam libenter & avidè passionem subivit ac si sitiens vini calicem epotasset.* Ita Chrysost. Euth. Theoph. *Dicunt ei: Possimus.* Videntur Joannes & Jacobus intellexisse significationem calicis, & tamen, uti ambitiosè petierunt primatum, ita temerè respondent, se calicem posse bibere, cum necdum id possent, sed postea potuerunt per gratiam Christi. Ita S. Chrysost. &c. v. 23. *Ait illis: Calicem quidem meum bibatis: sedere autem ad dextram meam vel sinistram non est meum dare vobis.* Est hoc oraculum Christi de Joannis & Jacobi passione. *Non est meum dare vobis.* Remigius, id est, superbis, quales vos estis, sed humilibus. P. Corn. Christus dicit id potius esse Patris; tum quia ut homo semper se Patri subiecit, & omnia in illum resignat, ipsique accepta refert, tum ut honesto titulo hosce repellat ambitiosos à se, primatum petentes. In ipso deinde itinere prope Jericho cæcum illuminavit Christus Matth. 20. v. 30. *Eccæ duo cæci.* Eadem est historia hæc cum ea, quam narrat Marcus c. 10. v. 46. utraque enim contigit egrediente Christo de Jericho. S. Gregor.

Gregor: hom. 12. in Evang. Jericho luna interpretatur; luna autem in sacro eloquio pro defectu carnis ponitur: quia cum mentis momentis decrevit, mortalitatis nostre defectum designat. Mystice Origen. per Jericho intelligitur mundus, in quem Christus descendit. Symbolice S. Greg. in Evan. hom. 2. *Cacum est genus humanum, sed tamen per Redemptoris sui praesentiam illuminatur.* v. 33. *Dicunt illi (caeci) Domine, ut aperiatur oculi nostri.* In hac verba S. Aug. Serm. 18. de Verb. Dom. Tota igitur vita est sanare oculus cordis, unde videtur Deus. v. 34. *Et secuti sunt eum.* S. Chrysost. Hi caeci sicut ante dationem fuerunt perseverantes, ita & post dationem non fuerunt ingrati.

Epigramma.

De caeco ad Jericho sanato.

Hunc caecum Christus sanavit, *Respice*, verbo,

Cum visum reliquis per sua facta dedit,
Voce sua clamat pauper *Miserere*, dolenter;

Et sentit Deus hanc, quod miserator amant.

Pro verbo verbum Salvator reddidit, in quo

Ex nunc est misero facta petita salus.

S. Petrus libenter caecitatem sustinuit, qui Mariam Deiparam & Aegyptiacam in Clara Valle pie laborantem, Monachorum sudorem abstergentem vidit, e morbo factus monocus, gratias Deo egit, quod hostium alterum amiserit, Ann. Coelestis, 14. Martii.

Sic humanum oculum velut hostem spernis? amicus

Respectus satis est, sat tibi Petre, Dei.

Conver-
sio Za-
chaei.

In ipso deinde oppido Jericho Zachaeum Christus convertit. Luc. 19. P. Corn. a Lap. hic, Zachaeus idem, quod purus, limpidus, justus. v. 2. *Fuit Princeps Publicanorum*, plures enim sub se habebat Publicanos vectigalium, quae Romani & Tiberius Caesar, invitis Judaeis, imposuerant, Zachaeus v. 3. *quarebat videre Jesum.* S. Chrysost. Hom. de Zachaeo, cupit nosse aspectu, quem intuitus fuerat sensu, videre facie, quem viderat mente. *Statura pusillus erat.* P. Corn. sed animo cellus. Parvi enim sunt magnanimi, teste Aristotele in Physic.

Major in exiguo regnabat corpore virtus.

v. 5. *Suspiciens Jesus vidit illum, & dixit ad eum: Zachaeus festinans descende: quia hodie in domo tua oportet me manere.* S. Ambros. Esto vocem Jesus invitantis non audierat, viderat tamen affectum. Titus, Zachaeus solam Jesu visionem desiderabat, sed qui novit plus facere, quam quaerimus, dedit illi super id, quod expectabat. S. Chrysost. de Zachaeo. *Promittit Christus, se ad ejus domum venturum, ejus desiderantis jam possederat animum.* v. 8. *Stans autem Zachaeus, dixit ad Dominum: Ecce dimidium bonorum meorum, Domine, do pauperibus.* Cornel. hic. Alterum ergo dimidium reservat non sibi, sed ut injuste fraudata aliis restituat, unde ad hoc efficac Zachaei propositum Christus quasi praemium subiecit. *Hodie salus domui huius facta est.* Ita S. Ambros. Beda. *Reddo.* S. Ambros. Alterum enim non sat, nec habet gratiam liberalitas, si injuria perseveret, quia non spolia, sed dona quaeruntur. Tropologicè S. Chrysost. Hom. 78. in Matth. docet, domum animae ornandam esse elemosyna, & justitia, uti ornavit Zachaeus, si Christum in ea hospitio excipere velimus. De Zachaeo.

Occupat ipse prior Dominus cor ima peccantis

Zachaei, quam subeat splendida testa domus.

Non poterat Christum praeturbata stante videre,

Corpore qui parvo, haud mente pusillus erat.

Sed vidit Dominus, traxitque videre volentem,

(Nam Deus de longè candida corda videt.)

Dimidium dat opum dives Zachaeus egenis,
Totum cor, animam, tradit at ille Deo.

Appropinquabat Hierosolymae, simulque 506.
Passioni suae Christus; venit Bethaniam festum
ria sexta vespere, ibique toto die Sabbati in convivio
permanens, qui tum incidit in diem 19. Martii. Ita P. Sallian. ibi illi cena data est in dalena
domo Simonis Leprosi, & Lazarus unus ungit.
erat ex discumbentibus; Martha ministrabat; Magdalena Christi pedes ungebat: cujus charitatem Christus contra Judam obloquentem defendit. Confluxerunt eo multi, ut Jesum viderent, & Lazarum nuper a mortuis excitatum; quem ideo Principes sacerdotum, invidia furentes, e vivis tollere cogitarent.

Matth. 26. v. 6. *Cum autem Jesus esset in Bethania in domo Simonis leprosi.* v. 7. *accessit ad eum mulier habens alabastrum unguentis pretiosi, & effudit super caput ipsius recumbens.*

in. *Alabastrum* P. Corn. Vas erat e alabastride sive oniche lapide, quem ad vasa unguentaria cavari docet Plin. l. 36. c. 8. quod optime unguenta incorrupta servet. *Effudit super caput ejus.* Dices. S. Joan. c. 12. v. 3. habet, unxit pedes ejus. P. Corn. Magdalena unxisse pedes Jesu, deinde totum vas effudisse super caput ejus: vas enim angustioris fregit, ut habet Marcus. Mystice. Unxit pedes, qui in vita activa proximis servit, caput verb. qui per contemplationem Deo adheret. Ita Orig. v. 8. *Videntes autem Discipuli indignati sunt, dicentes: Ut quid perdis hoc?* Dices. S. Joan. c. 12. ait solum Judam murmurasse. Respondet S. Aug. l. 2. de consensu Evang. c. 69. Judam fuisse incentorem hujus murmuris, qui alios Apostolos specie miserationis pauperum ad indignationem ex vero affectu misericordiae manantem excitavit, cum ipse fictus ex avaritia indignaretur, quod pretium hujus unguenti non in loculos suos, sed in Christi caput fuisset effusum. v. 8. *Ut qui perdis hoc?* v. 9. *Potuit enim istud venumdari multis (alibi Marci 13. 5. plus quam trecentis denariis, id est, julis seu regalibus) & dari pauperibus.* Excusat Christus Magdalenam v. 12. *Mittens enim unguentum hoc ad sepeliendum me fecit.* Potuit Christus excusare Magdalenam per excellentiam personae suae divinae, quae ab ea ungebatur, ob quam melius erat, & majoris meriti illi impendere pretium hujus unguenti, quam illo pauperes plurimos alere, ut docet Theoph. quod etiamnum locum habet, ait P. Corn. in ornatu templorum, altarium, vestium sacerdotum, &c. hoc enim fit in honorem Personae Christi ad provocandam aliorum erga eum devotionem & reverentiam, cum singularis aliqua necessitas pauperum non occurrat. v. 13. *Amen dico vobis, ubicumque predicatum fuerit hoc Evangelium in toto mundo, dicetur & quod hoc fecit in memoriam ejus.* scilicet Magdalene, non Christi, ait Cornel. ut patet ex Graeco, ubi in feminino ponitur. Circa eandem historiam notanda ex D. Joanne c. 12. v. 1. *Jesus ergo ante sex dies Pascha venit Bethaniam.* Symbolice Glossa ait, Deus sex diebus omnia fecit, sexta die hominem condidit, sexta mundi aetate eundem redimere voluit, sexta feria passus est, sexta hora crucifixus. v. 3. *Maria ergo accepit libram unguenti nardi pistici pretiosi.* Mystice S. August. Unguentum, quo Maria unxit Jesum, justitia fuit. Quares. Quanam est nardus pistica. P. Nardi pistici, hoc est, puri non misti, nec adulterati. Alii communissime nardi spicati, optima est enim nardus spicata. Moraliter dicendum, bona opera, quibus tanquam unguentis pretiosis ungimus Christum, debere esse spica-

ta, id est, sincera, solida. Hinc victimae Abel placuerunt Deo, quia optima. v. 3. *Et domus impleta est odore.* Mystice S. Aug. Mundus, ait, repletur bona fama pietatis & virtutis, qualem hic exercuit Maria, juxta illud Pauli, Christi bonus odor sumus. Quares. 2do, Cur Jesus Judae commisit loculos, cum sciret eum fore furem? P. Corn. Quia Judas aprior erat ad res temporales procurandas, quam ceteri Apostoli; furtum vero permisit, quia inde nata est occasio prodicionis, ac Passionis suae, quam ipse ambiebat. S. Bernard. l. 4. de Cons. 16. docet Christum hic Praelatos docere voluisse, ut rerum temporalium curam facile cuivis confidant, spiritualium vero dispensationem sibi reservent.

v. 9. *Cognovit ergo turba multa ex Judaeis, quia illis est: & venerunt non propter sub praesentia tantum, sed ut Lazarum viderent, quem suscitavit a mortuis.* S. Aug. Curiositas illos adduxit, non charitas. v. 10. *Cogitaverunt autem Principes sacerdotum, ut & Lazarum interficerent.* S. Aug. tr. 50. *O stulta cogitatio: & caeca savitia.* Dominus Christus, qui suscitare potuit mortuum, non possit occisum? Si aliud vobis videtur mortuus, aliud occisus, ecce Dominus utrumque fecit, & Lazarum mortuum, & seipsum suscitavit occisum.

Die 20. Martii anno aetatis 34. venit 507.
Jesus Hierosolymam, insidens asinae, cui Ingressus
cum ramis & canticis occurrit turba plurima, de quo Matth. 21. Ingressus Christus Hierosolymam non vehitur equo phalerato &c. ut faciunt Reges in suis ingressibus, sed asina, ut ostendat, ait P. Corn. 21.
hic, suum regnum esse alterius ordinis scilicet spirituale, ideoque mite, humile, quamquam in Judae asini sunt nostris meliores, & valentiores instar mulorum; unde filii Principum asinis inequant, ut patet Judic. 12. 14. v. 7. *Aduxerunt asinam & pulum & imposuerunt super eos vestimenta.* Hinc P. Corn. censet Christum tam asino quam pullo insedis non simul, sed successive, ut dixit Zachar. 9. 9. Franc. Lucas estimat, quod foris asina, utpote validiore sequente pullo, in civitatem pullo sequente asina vectus est. Praecipue vero mysterii causa his duobus jumentis uti voluit, ut significaret non solis illis, quibus promissus fuerat, scilicet Judaeis, sed toti se mundo, id est, duobus populis, quibus constat mundus, regnaturum. Judaeis Moisaicae legis jugo assuetis, quos asina, & gentibus sine Dei lege viventibus haecenus, quos pulus figuraret. Voluit Christus legalem hanc, A a a

sibi que insolitam pompam, & ingressum in Jerusalem adornare variis de causis. 1. ut daret regie sue potentie indicium aliquod & specimen. Ita S. Chrysostomus, & alii citati à P. Cornelio, 2. ut objiceret Phariseis, & Scribis in hoc regali ingressu se ipsum, quem agnoscere hoc facto possent & deberent, esse Messiam, utpote à Zacharia hoc loco promissum, & predictum, 3. ut responderet typo agni Paschalis, hic enim decimo die, mensis primi, solemnem pompam, inducebatur in montem, immolendus die 14ta. v. 8. *Plurima autem turba straverunt vestimenta sua in via: alii autem cadebant ramos de arboribus* (palmarum, olivarum, aliisque frutiferis, quibus mons Oliveti plenus est, ait S. Hieron.) & *sternebant in via.* Dicebant v. 9. *Hosanna Filio David.* Cornelius hic Hosanna significat *Salva quaso* vel *salva nunc.* Hosanna apprecatio salutis, prosperitatis, perinde ut apud nos in victoria est *io triumpho.* Acclamabat populus Hosanna non sibi, sed Christo Regi suo, illique precabatur salutem; indirecte tamen & consequenter sibi quoque eandem flagitabat; salus enim regis est salus populi, v. 10. *Cum intrasset Jesus Hierosolimam, commota est universa civitas dicens: Quis est hic?* P. Cornelius. Christus se hic ut regem gerens certum adiisset salutis periculum, nisi ipse vi sue divinitatis omnes obstupescisset, eosque quasi attonitos reddidisset, ut nemo in eum manus injicere auderet, ita nec de injiciendo cogitaret. Ita Abul. & alii. Ad hanc lætitiā, ait P. Sallianus, prævisam civitatis ruinam paterno affectu desievit Christus; ingressus deinde templum cæcos & claudos sanavit, & Scribas repugnantes de puerorum cantu repulit. Quibusdam Ethnicis Christum videre cupientibus futuram mortem, & ex ea securum fructum prædixit.

De triumphali Christi ingressu Hierosolimam.

Rex mundi peragens populo plaudente triumphum,

Præteritura fugit gaudia, calcat opes.
Omniscius vidit, funesti quanta theatri
Illum post plausus ultima scena manet.
Quam popularis erat non constans aura fa-
voris!

Prorsus post paucos est variata dies.
Nunc lætum populi Domino plaudentis Ho-
sanna
Ingratum paulo post Crucifige sonat.

108.
Ementes
& ven-
dentes à
templo

Die 21. Martii Feria 2da Matth. 21. v. 12. *Intravit in templum Dei, & eiciebat omnes vendentes & ementes in templo; & mensas numulariorum, & cathedras vendentium co-*

lumbas evertit. v. 13. *Et dixit eis, scriptum Christus est: Domus mea domus orationis vocabitur: eicit, vos autem fecistis illam speluncam latronum.* Notandum ex P. Cornelio, à Lap. hic, Per templum intelligitur hic non Sanctum, nec Sanctum Sanctorum, sed atrium templi; in illud enim intrabant laici oraturi, & spectaturi sacrificia, quæ fiebant in atrio Sacerdotum. Hoc autem atrium erat quasi populi templum: Christus enim non erat sacerdos Leviticus: quia non erat prognatus ex Levi & Aaron. Porro eos eiecit Christus à templo duabus ex causis. Una, quod non deceret res illas vendi in templo. Posterior erat avaritia & usura Sacerdotum; hi enim per suos famulos oves, hædos &c. vendebant carò iis, qui illa volebant offerre in templo; præsertim peregrè venientibus & pauperibus, à quibus ob dilationem solutionis lucrum per usuram extorquebant; unde à Christo vocantur latrones. Ita S. Chrysostomus, & alii. Deinde bis eiecit Christus ementes de templo, 1. initio prædicationis sue. Joan. 2. 14. 2do. sub finem ejusdem 4. diebus ante mortem. Ita S. Chrysostomus, S. Augustinus &c. Numularii, ex Græco Collybitæ, commutabant duntaxat pecuniam, ut verisimilius censetur. Tropologicè. Numularii sunt simoniaci, imò quivis peccatores, qui animam suam, quæ templum est Dei, suis luxuriis profanant. Ita S. Hieron. Orig. Mirum est, uni homini pauperi, qualis erat Christus, omnia sacerdotum lucra in templo subvertenti, nemini eorum restituisse. S. Hieron. censet hoc fuisse maximum Christi miraculum. Mysticè. Vendunt columbas, qui pecuniā vendunt gratiam Spiritus Sancti. Ita Orig. Tropologicè. Templum est domus Dei non confabulationis, non speculationis, non compositionis &c. Videant ergo, quàm à Christo flagellandi sunt, qui illud garriendo, circumspiciendo, lascivendo profanant. Audi Bedam in c. 2. Joannis. Quid ergo fratres mei, quid putamus, faceret Dominus, si rixis dissidentes, si fabulis vacantes, si risu dissolutos, vel alio quolibet scelere reperi-
ret irretitos, qui hostias, quæ sibi immolarentur, ementes in templo vidit, & eliminare festinavit.

In templum Christus cum venit & audiit ipse,

Quod numi in sacro detonare loco
Siccine de templo facta est spelunca latronum?
Dixit, & arripuit facta flagella manu,
Percussit nocivos, mensas evertit, & inde
Expulit audentes impia lucra sequi.
Quantis verberibus digni, qui templa sci-
entes

Christi, supremi Principis esse domos,

In

In quibus est præsens sacro corpore cin-
ctus
Audent in templis verba scelestia loqui?

Die 23. Martii Feria 4ta prænuñtiavit Christus se traditum fore Judæis, ut crucifigeretur. Hoc die Judas pactus cum Judæis pretio 30. argenteorum. Porro per argenteum P. Sallianus, Pererius & alii intelligunt siclum. P. Cornelius, in Matth. 26. 15. verisimilius putat intelligi duas drachmas atticæ, sive duos julios aut duos regales Hispanicos, adeoque argenteum fuisse dimidium sicli, & duplum denarii, venditumque Christum 30. argenteis, id est, 15. florinis Brabanticis.

109.
Decena
Domini.

Die 24. Martii Feria 5ta. Fuit ultima Coena Domini. Hujus diei acta describit P. Sallianus in hunc modum. Feria 5ta, quam Lucas vocat diem Azymorum, (quia ad ejus vespem incipiebat azymorum elus) & ne ambiguum esset, volens significare Lunam 14. Addit. *in qua necesse erat occidere pascha.* Misit Dominus ad parandum pascha, & cum agnum tanquam paterfamilias sacrificasset, eo mox assato discubuit, & 12. Apostoli cum illo. Post elum agni lavit pedes discipulorum, deinde instituit Eucharistiam. Hanc celebratam secuta coena communis, in qua Dominus prædicit, se ab uno eorum traditum iri Judæis. Ex quo colligitur buccellam intinctam à Judæ, embammam, non fuisse Eucharistiam. Cum autem Jesus se clarificatum iri diceret, discipuli id de ejus morte intelligentes, de successore & primatu inter se agere cœperunt: sed eam disputationem Dominus, proposita sua humilitate discussit. Secutus sermo postremus Christi ad discipulos, prædictio Petro trine negationis, oratio ad Patrem; in qua Patri Christus suos commendavit, quæ omnia cum ad horam ferè 10am tenuissent, hymno dicto in gratiarum actionem, abivit in montem Oliveti; & octo de suis, in villa Gethsemani relictis, tres secum duxit in montem; quibus orare jussis progressus ipse ad orationem.

Consummat Dominus legem, sumendo fi-
guram,

Victimam, pro nostra, ipse futurus ope.
Manducans agnum typicum, ponendus in
ara

Ipse, crucis, populis esca salutis erit.
Quis tamen hunc Agnum Domino immolat?
Ecce sacerdos

Id peragit, dulci vulnere, Divus Amor.

Circa acta hujus diei nota ex P. Cornelio à Lap. in c. 26. Matth. 26. v. 15. *At illis (Judas) Quid vultis mihi dare, & ego vobis enim tradam?* S. Hieron. *Infelix Judas*

*damnum, quod ex effusione unguentis se fecisse credebat, vult Magistri pretio compensare, nec certam tamen postulat summam, ut saltem lu-
sa videretur perditio; sed quasi vile tradens man-
cipium in potestate ementium posuit, quantum
vellent dare. Alii tamen autumant, licita-
tum fuisse Judam cum principibus de pretio.*

Matth. 26. v. 17. *Prima autem die Azymorum accesserunt discipuli ad Jesum dicentes: Ubi vis paremus tibi comedere Pascha?* Per 7. dies comedi solebant panes azymi, hoc est, puri, & non fermentati; quare hi dies vocabantur azymorum. Prima dies azymorum eadem erat cum die Paschatis, die 14. Mensis primi ad vespem, puta, in plenilunio mensis primi, dicti Nisan. Prima dies Azymorum, aliquando vocatur dies 14. mensis Nisan, aliquando 15. Nam vespere illa, qua Judæi celebrabant Phase, cum incipiebant dies & elus azymorum, secundum computum dierum naturalem pertinebat ad diem præcedentem scilicet 14. Secundum verbò computum sacrum, qui serviebat in festis, pertinebat ad diem sequentem, qui erat 15. Nisan, in cujus mensis plenilunio, quæ cadebat in æquinoctium vernum, vel illud proximè subsequabatur, Pascha celebratur. v. 19. *Et fecerunt Discipuli (Petrus & Joannes) Sicut constituit eis Jesus, & paraverunt pascha.* id est, agnum paschalem, macularunt, exco-
riarunt, assarunt. Porro agnus assandus referebat ideam Christi crucifixi: Nam, ut docet S. Justinus contra Tryph. perfodiebatur corpus agni verum, pedes verbò tam posteriores, qui pedum, quam priores, qui manuum sunt loco, distendebantur, divaricabanturque bacillis infixis in volas. Comedebatur agnus Paschalis à stantibus Judæis, ut significarent separatos ad iter, ac ex Ægypto proficisci in terram promissam, scilicet in Chanaan. Quæres. An Judas proditor interfuerit celebrationi Paschæ & Eucharistæ. Negant S. Hilarius. Theoph. & alii non pauci citati à P. Cornelio ad v. 20. Verum affirmant communiter alii Patres & DD. scilicet Origen, S. Chrysostomus, S. Ambr. &c. docetque S. Chrysostomus. Hom. 2. de prod. Jud. S. Augustinus in Psal. 10. quod in Judam post indignam communionem intravit satanas, eumque ad proditorem Christi perficiendam impulit.

v. 21. *Et edentibus illis dixit: (Jesus) Amen dico vobis, quia unus vestrum me traditurus est.* Matthæus id Christum dixisse narrat ante institutionem Eucharistæ. Lucas verbò c. 22. post institutionem: Sed Matthæus censendus est dixisse usum prolepsi, & anticipacione, licet Euth. & S. Augustinus bis id à Christo dictum putent, scilicet ante & post Eucharistiam.

Matth.

Matth. 26. v. 22. *Et contristati valde, cuperunt singuli dicere: Numquid ego sum Dominus? Summe enim dolebant Christum Dominum, Patrem, Magistrum eripi, & mori. Et Judas hoc dixit v. 25. Numquid ego sum? Ne si solus taceret, se ceteris Apostolis silentio suo proderet. Porro dixit hoc Judas, & fastu, & impudentia; ut scelus tegeret, & audacia, bonam conscientiam mentiretur, ait S. Hieron. Ait illi (Christus) tu dixisti. (quæ est modesta Judæorum responsio, qua confirmant, quod rogantur) Ita terminos nobis ac regulas tolerantia & oblivionis fixit injuriarum, ait S. Chrysost.*

In Judam. Dum totum Dominus servus se tradit in escam, Cogitat interea tradere servus Herum. Suscipit omne bonum, tamen haud satiatur avarus;

Atque sit misera discretiatur opum, Plus valet exiguum lucri, plus pondus ini-qui

Ingrato servo, quam valet omne bonum.

910.
Cena tri-plex.

Matth. 26. v. 26. *Cenantes autem eis accepit Jesus panem, & benedixit, ac fregit, deditque discipulis suis, & ait: Accipite, & comedite: Hoc est corpus meum.* Cenantes, id est, post cenam, ut habet Lucas & Paulus, agni paschalis scilicet, ut notat P. Corn. triplicem fuisse Christi cenam. Primam sacrum agni paschalis, 2dam, communem aliorum ciborum, 3tiam, sacerrimam, imò divinam, scilicet institutionem Eucharistiæ. Christus itaque ante Eucharistiæ coenavit agnum: quia decebat, ut typus agni præiret veritatem Eucharistiæ (licet Suarez censet cenam Eucharistiæ mediam inter cenam agni & usulem. Similiter censet P. Salian. ut supra. Jam verò ob reverentiam tanti Sacramenti Apostolica traditio habet, ait S. Aug. Epi. 128. ut Eucharistia non nisi à jejunis sumatur. Quare perperam & dolose hæretici, Eucharistiæ vocant cenam, esto primi Christiani aliquamdiu in cena exemplo Christi Eucharistiæ celebrarint, ut colligitur ex Paulo 1. Cor. 11. v. 25. Porro in locum & memoriam 2dæ cenæ usualis & communis, quam Paulus Dominicam vocat, successe apud Christianos olim *Agape*, id est, epulum omnibus commune, in signum & fomentum charitatis, sed post sumptam Eucharistiæ. Notat P. Corn. ex eo, quod Christus ait: *Accipite*, hoc est enim &c. Videri Christum unum panem accepisse, illumque inter consecrandum fregisse in 12. partes simulque singulis Apostolis unam distribuisse: quam quisque videtur manu accepisse. Unde & diu in Ecclesia Christiani Eucharistia in manus data fuit, ut patet ex Tertull. ex S. August. Serm. 244. Postea tamen periculi &

Agape
quid.

reverentiæ causâ in os data est Eucharistia. Christus benedixit, non Patrem, ut volunt hæretici, sed panem & vinum, ut expressè habet hic Paulus dicens: *Calix benedictionis, cui benedicimus, nonne communicatio sanguinis Christi est?* 1. Cor. 10. v. 16. Notandum, dum S. Lucas c. 22. v. 19. dicit, *Accepto panem gratias egit, & fregit, & dedit eis, dicens: Hoc est corpus meum, quod pro vobis datur: hoc facite in meam commemorationem.* His verbis: *Hoc facite in meam commemorationem*, dedit Apostolis, & ab eis ordinandis potestatem consecrandi, & transubstantiandi panem in corpus, vinum in sanguinem. Quare his verbis Christus Apostolos constituit & ordinavit sacerdotes, uti docet Concil. Trid. Sess. 22. c. 1.

Matth. 26. v. 27. *Et accipiens calicem Calix gratias egit: & dedit illis dicens: Bibite ex hoc tenebat omnes.* Notandum hoc præceptum bibendi, tantum uti omni tempore intellexit Ecclesia, tantum Apostolus pertinebat ad Apostolos, qui soli tunc prælo- lentes erant: quia Christus eos tunc consecra- bat sacerdotes, eisque jussit consecrare hoc Sacramentum sub utraque specie, & utram- que speciem sumere, ut perfectum sacrificium conficerent. Id ergo non mandavit laicis, quibus, cum non sacrificent, sed su- mant Eucharistiæ, ut Sacramentum, suffi- cit, ut illud sumant sub una specie: quia sub ea integrum sacrificii fructum, effectumque percipiunt: præsertim, quia in tanta multitu- dine laicorum communicantium facile calix effunderetur, quod magnæ esset irreverentiæ. Simili modo præceptum Christi dicentis: *Hoc facite in meam commemorationem*, qua parte consecrationem respicit, ad solos perti- net sacerdotes; ad laicos verò spectat solum quoad panis consecrati sumptionem: præ- ceptorum enim, cum plura miscentur, varie- tas limitanda est, & distribuenda juxta con- ditionem personarum, & mentem legislato- ris, qui, hic, est Christus, & interpret ejus Ecclesia. Nota. Matthæus & Marcus habent, *Hic est enim sanguis meus novi testamenti.* Lucas verb & Paulus 1. Cor. 11. 26. *Hic calix novum testamentum est, in meo sanguine.* Sed idem utriusque phrasîs est sensus. In forma consecrationis, qua utimur in sacrificio, ad- duntur hæc verba: *æterni testamenti, myste- rium fidei.* Quæ traditio esse accepta à S. Petro docet Leo ex Epist. ad Michaellem Im- per. c. 9.

Eucharistia non tantum est Sacramen- tum, sed & sacrificium, idque unicum novæ Eucharis- legis; quod veteribus omnibus successit; illa- que omnia eminenter in se continet; ideoque scilicet Christus dicitur sacerdos secundum ordinem Melchisedech, non Aaron, quia Aaron oves

& hædos, Melchisedech verb panem & vi- num obtulit. Eucharistia ergo 1. est holo- caustum. 2. victima pro peccato. 3. victi- ma pacifica. 4. sacrificium farreum, quod fu- se probat P. Cor. à Lap. in Matth. 26. 28. De institutione Eucharistiæ.

Quam pretiosa fuit, quam præstans ultima cœna,

In qua magne Deus, factus es ipse cibus Et potus. Quid jam quid possumus poscere ultra?

Est satis, est summum, perpetuumque bo- num.

Sed quid nos homines tanto reddemus amo- ri?

Candida celestis corda requirit amor.

v. 30. *Et hymno dicto* (id est, decantato, hymnus enim canitur ait S. Aug. in Psal. 77.) *exierunt in montem Olivæ.* Hymnum hunc Baronius & alii putant fuisse 7. Psalmos ex Halleluja conflatos, qui incipiunt à Psal. 118. *In exitu Israel de Ægypto, & finiuntur Pl. 118. Beati immaculati in via.*

v. 31. *Tunc dicit eis Jesus: Omnes vos scandalum patiemini in me in ista nocte.* Scan- dalum, id est, offensam & ruinam in pecca- tum pusillanimitatis, timiditatis, &c. S. Augu- stinum secuti Emm. Sa, Fran. Lucas & alii censent Apostolos in Christi captivitate de- fecisse à fide: huc accedit S. Ambr. Serm. 48. dicens: Petrum fidem perdidisse, verum Pe- trum non amisisse fidem, sed tantum peccasse contra fidei professionem, Theologi magni & multi jam docent, ait P. Cornel. à Lapid. Ratio est: quia hoc tantum dicunt Evange- listæ. Cur ergo majus crimen fingamus Pe- tro Apostolorum Principi? S. Cyril. l. 11. in Joan. c. 4. asserit, Petrum non ex timore, sed ex amore Christi eum negasse, quia scilicet optabat videre Christum & cum illo manere, quod illi non licuisset, si ejus se discipulum confessus fuisset. S. Ambr. in Luc. c. 22. ait Petrum non negasse Deum, sed hominem, q. d. Nescio hominem, quia scio Deum, quare cum idem Ambr. dicit Petrum perdidisse fi- dem, intelligendum fidei professionem: Pec- cavit ergo Petrus moraliter contra professio- nem fidei, negando se esse Christi discipulum, ideoque charitatem amisit, sed non fidem. Ita Maldon. Tolet. Bellarm. Illa Christi ver- ba, quæ dixit Discipulis, Luc. 22. 36. *Qui non habet (gladium) vendat tunicam suam & emat gladium, non sunt imperantis, sed præ- nuntiantis sibi & Apostolis acerrimam perse- cutionem, quæ tanta futura erat, ut cibus & gladius ad tutelam vitæ ipsorum comparanda esse viderentur homini, rem, rei que difficul- tatem humana prudentia æstimanti.* Ita S. Chrysost. Theoph. Mald. citati à P. Cornelio R. P. Kwiatkowski, S. J. *Collectanea Aferica,*

in c. 22. Luc. Palchre S. Ambr. *O Domine, cur me jubes emere gladium, qui ferire prohibes, nisi forte, ut paratus sit defensio, & videaris potius se vindicare, & noluisse.*

Secutus Christi exemplum in non vin- Vindi- dicando per se S. Sigfridus R. S. P. qui fuit Epi- genus exi- scopus Anglus, vir regio sanguine & doct- mium po- rina illustris; sponte se ad prædicandum in- tuisse vin- Suecia Christi doctrinam obtulit, exceptus dicare & ibidem à rege obviam prodeunte. Dum in- noluisse, stituendis Ecclesiis occuparetur, tres nepo- tes ab impiis occisos, & abscissis capitibus in stagnum projectos amisit, circa quod, dum aliqua die orans inambularet, vidit à longè tria lumina per aquas ad se deferri, quorum indicio urnam charissimorum nepotum capi- ta continentem in aquis invenit, quæ roseo sanguine adhuc perfusa cernens, dixit: *Vin- dicet Deus*, cui mox ex capitibus unum re- spondit: *Vindicabit*, alterum dixit: *Quando?* Tertium subjunxit. *In filios filiorum.* Idque illæ eorum, qui interfecerant, familiæ exper- tæ sunt. Ex Brev. Patr. Suec.

Id veluti velox, ad Suecos, Angelus, Anglus Difficiles superans per mare, nave, vias. Regius it sanguis, pro Christo Rege, para- tus

Fundi; aliquaque sui parte, minutus erat. Nam capita illius, chari posuere nepotes. Deposita trinum hoc unica tumba tulit, Ast homicidarum in seros vindicta nepotes Fluxerat, hanc justè retribuente Deo.

Joannis 13. v. 1. de Christo ait S. Joan. Deuter, *Cum dilexisset suos, qui erant in mundo, in finem 32. 37. dilexit eos.* P. Corn. hic. In finem dilexit Christus eos, scilicet in finem vitæ, usque ad mortem, dilexit Ita Cyril. S. August. & Rupert. five semper, suos in fi- ut explicat S. Chrysost. 2do. in finem scilicet nem. amoris & dilectionis q. d. Extremo amore, & summè dilexit eos. Symbolicè S. August. & Beda, qui per finem accipiunt Christum, Christus enim est finis legis. Rom. 10. 4. dilexit ergo suos in finem, id est, propter se, aut suam gloriam illis communicando. Dile- ctionis quoque Christi erga nos documen- tum sanctissima Eucharistia est in cibum tra- dita. Iste est panis, qui de coelo descendit, Joan. 6.

O gustus hominum! toto fere quæritur orbe. Quæ tandem vobis esca placere queat: Terra parens frugum, tum aer, pelagusque profundum Non poterit tales subministrare dapes, Quales dat coelum; ipse libens descendit in escam, Vitam in se retinens, atque bonum omne, cibus.

Bbb

Quam

Quam suavis Dominus noster ; gustemus
amantes ,
Qui servite hominum gustibus ipse cupir.

§ 12.
Lotione pe-
dum.

Hæc dum dixisset S. Joannes de Christo ,
lotionem pedum enarrat , quomodo Christus
ipse Dominus laverit discipulorum pedes.
Hæc lotio censetur præcessisse cenam Eucha-
ristiæ , cenam scilicet tertiam , post cenam
ergo agni , & post cenam communem lavit
Christus pedes : volebat enim hac lotione
ostendere , quanta puritate & humilitate ac-
cedendum sit ad Eucharistiam. Hanc lotio-
nem respiciens S. Augustinus tr. 56. *Quid mi-
rum* , ait , *si misit aquam in pelvem , unde lavaret
pedes discipulorum , qui in terram sanguinem su-
dit , quo immunditiam dilueret peccatorum.*
Juxta S. August. Bedam , Rupert. incepit
Christus lotionem à Petro. Tropologicè P.
Cornel. à Lap. indicat hic Christus visitatio-
nem & reformationem à capite in iis , qui
præsumunt , inchoandam esse. Origines tamen ,
Laetan. S. Chrysost. Theoph. opinantur
Christum primò omnium lavisse pedes Judæ ,
ut illum emolliret , & à scelere proditoris re-
vocaret , utque nobis daret exemplum amò-
ris inimicorum. v. 8. *Dixit ei Petrus : Non
lavabis mihi pedes in æternum.* Origenes accu-
sat Petrum proterviæ , audaciæ & inobedien-
tiæ : sed rectè excusat eum S. August. tr. 56.
Quod hæc ejus vox processerit , à summa fi-
de , reverentia , timore , humilitate & dile-
ctione. Mutavit tamen Petrus propositum ,
dum agnovit voluntatem Domini. Hinc S.
Basil. in Reg. Brev. Respon. 60. Rescinden-
dum est , quicquid præter præceptum Domi-
ni ante statutum est. Hoc aperte demonstrat
in Apostolo Petro , qui antestatuera : Non
lavabis mihi pedes in æternum , ubi verò af-
firmativè audivit Christum dixisse. v. 9.
Domine , non tantum pedes , sed & manus.

Dum Judæ plantas Salvator mundat in un-
dis ,

Hac virtute sua , quid velit ille , petis ?
Forfan ad interitum properantes ipse la-
vando

Præcipitis servi vult retinere pedes :
Sed dum is conculcat donum tam grande
scelestinus ,

Libertate sua , nequitiaque perit.
Ad Christum lavantem discipulorum
pedes ,

Siccine vitæ fons , ô fons æternæ salutis
Dignaris servis ipse lavare pedes ?
O ! homines , humilis cum nos fors deprimit ,
ex hoc

Fonte refrigerii sponte bibamus aquas ,

Petrus non permittit sibi lavari pedes , postea
mutat consilium.

Mutans consilium Petrus , ne plus sapiamus ,
Quam sit conveniens atque necesse , docet.
Ut cum Christo habeat partem , se tradit &
offert

Totum : nam pars hæc continet omne bo-
num.

Joan. 13. v. 23. *Erat ergo recumbens
unus ex discipulis ejus in sinu Jesu , quem diligebat* Joannes
Jesu. P. Corn. hic. Dicitur Joannes in sinu recumbit
Jesu recubuisse : quia veteres non affidebant in sinu Je-
mensæ , sed recumbebant bini , vel terni in sinu.
gulis lectulis mensalibus , ita , ut cubito dex-
tro innixi non tam sederent , quam jacerent
ad mensam , quo fiebat , ut secundus ad sini-
stram primi , proximè sequens , in ejus sinu
quasi jacere & recumbere videretur. *Quem
diligebat Jesus.* Non tantum amore amicitie
humanæ velut ætate , minimum , ut vult To-
letus , sed etiam amore charitatis ob virgini-
tatem & puritatem , modestiam , & mansue-
tudinem , morèsque suaves , & sanctos , qui-
bus ceteros antecellebat. Ita Cyril. S. Chryl.
S. Hieron. &c. Hinc tamen non sequitur , ait
P. Cornelius , Joannem absolute omnibus
Apostolis fuisse sanctiorem : Poterat enim
Petrus illo esse in charitate ardentior , ideò
que sanctior. Porro quòd Joannes in sinu
& supra pectus Jesu recubuit , non solum
fuit , præsentis amoris indicium , sed etiam
futuræ rei signum : quòd scilicet inde vocem
sumeret , quam postea cunctis sæculis inau-
ditam emitteret.

v. 27. *Et dixit ei (Judæ) Jesus : quod
facis , fac citius.* Id est , cito , ut vertit Syrus.
Hic tamen non præcipit Christus proditio-
nem , sed permittit.

Dum Christus alloquitur discipulos v.
33. *Filioli.* Notanda teneritudo affectus &
amoris Christi erga suos fideles & Apostolos :
non enim ait Fili , sed Filioli : materna ergo
viscera erga eos quasi infantes recens à se ge-
nitos ostendit. Rursus Filioli , quia Apostoli
adhuc parvuli erant in fide & amore Christi.
v. 34. dicit Christus : *Mandatum novum do
vobis : Ut diligatis invicem.* Cur novum ?
Resp. P. Cornelius. Novum ratione objecti
novi , & causæ diligendi : Christo enim , qui
est caput Ecclesiæ , incarnato facta est singu-
laris communicatio , & unio membrorum
Ecclesiæ tum inter se , tum cum Christo ca-
pite suo jam homogeneo , unio inquam , tum
per naturam humanam à Christo assumptam ,
tum per gratiam , quam ipse in nos seu caput
in membra infuit , tum maxime per Sacra-
mentum Eucharistiæ , hic recenter ab eo in-
stitutum : quæ unio fundamentum est & ra-
dix magis singularis & arctioris amoris Chri-
sti & Christianorum , majorisque obligatio-
nis

nis ad amandum se invicem : per hanc enim ,
arctè uniti sumus non tantum humanitati
Christi , sed & Deitati , totique SS. Trinita-
ti , & in ea , ac per eam nobis invicem. Re-
ctè advertit Toletus hoc Christi præceptum
non omnibus hominibus , sed solis Christia-
nis hie dari : Hi enim se invicem diligere de-
bent , non tantum tanquam proximos prop-
ter Deum , sed quasi fratres , & unius corpo-
ris Christi membra propter Christum. Amo-
ris Dei & proximi pulchrum exemplum dat
S. Dorotheus : Sicut lineæ à circumferentia
circuli ad centrum ductæ , quò magis ad cen-
trum accedunt , eò magis accedunt ad se ; sic
quò quis magis accedit ad Amorem Dei &
Christi , eò magis accedit ad amorem proxi-
mi.

§. VI.

De Passione Christi.

§ 13.
In horto
gesta.
Matth.
26.

Post ultimam cenam hortum petiit Chri-
stus Orationis gratiâ , erudiens nos , ait
S. Chryl. quietem , & tranquillitatem in ora-
tione diligenter appetere. In horto orsus
est passionem , ut expiaret peccatum Adæ ,
scilicet comestionem pomi vetiti in horto pa-
radisi commissam. P. Corn. in c. Matth. 26.

v. 37. *Et assumpto Petro , & duobus filiis
Zebedæ (Jacobo & Joanne) capis contristari ,
& mactus esse.* Relictis Gethsemani octo
Apostolis hos tres assumpsit , quia his maxi-
mè confidebat & hi tres paulò ante viderant
gloriam ejus transfigurationis in monte Tha-
bor. Porro Christus non tantum qua com-
prehensor , sed etiam qua viator , simul sum-
mè gaudebat & dolebat de passione ; dolebat
de ea secundum partem inferiorem animæ ;
quatenus passio hæcerat nociva naturæ : gau-
debat de ea secundum partem superiorem ,
quatenus ea erat à Deo volita & ordinata ad
hominum salutem. Tristitiæ Christi causa
fuit inter alias præcipua prævisio omnium
tormentorum , opprobriorum ; Peccata
quoque omnia omnium & singulorum ho-
minum , qui ab Adam fuerunt , sunt , &
erunt , affligebant Christum.

Tristitia hæc in Christo non erat neces-
saria , aut naturalis , & involuntaria , ita , ut
rationis & voluntatis usum præveniret : ut in
nobis sit , dum aliquid nobis molesti accidit ,
sed fuit omnino libera , & liberè à Christo
assumpta ; quòd Theologi dicunt in Christo
non fuisse passiones , sed pro passionibus. Tri-
statur in super Christus , ut sua tristitia , pa-
vore , & angore curaret nostram acediam ,
pusillanimitatem , metus , angores ,
R. P. Kwiakowski , S. J. *Collegium Ascetica.*

v. 39. *Progressus pusillum ; procidis in Christum
faciem suam , orans & dicens : Pater mi , si possi-
bile est , transeat à me calix iste.* Verumtamen
non sicut ego volo , sed sicut tu. P. Cornel. hic
Procidis , scilicet prono , & prostrato in ter-
ram corpore , faciem terræ affigens. Orans.
Christus qua homo verè & propriè orabat
Deum Patrem , imò se ipsum , qua Deus est ,
Locus orationis Christi illustratus à Christia-
nis , Ecclesia ibidem extructa , teste S. Hier.
Addit Beda tr. de loc. san. c. 6. Baron. An.
34. petram ipsam , in qua orans Christus fle-
xit genua , quasi mollem ceram illis cessisse ,
ac in se genuum Christi vestigia excepsisse ,
ipsūque lapidem in Ecclesia asservari. Ad-
jungit Baronius , etiam in imo vallis Josai-
phat , quam torrens Cedron præterfluit , in la-
pidibus pedum Christi vestigia remansisse ,
hactenusque lervata esse. *Transeat à me calix
iste.* P. Cornel. id est , prætereat calix in-
stantis mihi passionis , mortis. S. Catharina
Senens. teste Catharino in vita l. 2. c. 28. &
29. duas alias afferebat expositiones , easque
dicebat à Christo sibi revelatas à Ima. quòd
Christus sitiebat calicem passionis avidissi-
mè , ut amorem erga Patrem ostenderet , nos-
que redimeret , ideòque optabat accelerari ,
& absolvere hoc opus. 2da. Videbat Chri-
stus multos ingratos fore suæ passioni , man-
suros in peccatis ac damnandos ; hinc erat illi
summus dolor , & hunc vocat calicem. q. d.
Transeat à me calix iste , amove à me hunc
dolorem , & numerum damnandorum , fac ,
ut omnes salventur.

S. Bernardus Serm. 20. Super omnia
reddit amabilem te , mi Jesu bone , ca-
lix , quem bibisti , opus nostræ redemptionis
- - Multum quippe laboravit in eo Salva-
tor , nec in omni mundi fabrica tantum fati-
gationis author mundi assumpsit. Verum-
tamen non sicut ego volo , sed sicut tu. Hinc
patet contra Monotelitas , duas in Christo
fuisse voluntates , unam humanam alteram
divinam ; hic enim humanam subdit divinæ.
Imò humana Christi voluntas licet in se una ,
virtute tamen & operatione fuit quasi duplex
(P. Cornel.) scilicet una naturalis , qua fu-
giebat mortem ; altera rationis & libera , qua
subdens se voluntati Dei , mortem appetebat ,
ac juxta hanc dicebat. *Verumtamen &c.*
Moraliter S. Leo. Serm. 7. de passione. Hæc
vox (*Fiat voluntas tua*) capitis salus est totius
corporis ; hæc vox omnes fideles instruit ,
omnes confessores accendit , omnes Marty-
res coronavit : nam quis mundi odia , quis ten-
tationum turbines , quis posset persecutio-
num superare terrores , nisi Christus in omni-
bus & præ omnibus patiens , Patri diceret.
Fiat voluntas tua. Iteravit Christus oratio-
nem , ut doceret in afflictione subinde Deum
nos non exaudire in prima oratione , ut sapius
B b b 1

& ferventiùs oremus, Sequens Christum quantum se conformaverit cum Dei voluntate, ostendit sanctus Episcopus dictus *Quod vult Deus*, hic unâ cum Clero ab Hæreticis in naves fractas absque remigiis & velis impositus, Neapolim appulit, ibi exul, Annus Coele, 26. Octob.

Vult Deus intumitas convertite bella procellas

Contracta pelagi ludite classe minas,
Integra, tum virtus vobis, tum vita, manebis

Pro velis, malis stat bene, velle Dei.

§14.
Christi
captivitas
Matth.
26.

Matth. 26. v. 47. *Turbamulta*, quæ ad capiendum Christum missa dicitur, fuit cohors militum Romanorum, quæ continebat mille milites: nam D. Joannes c. 18. 12. *Cohors & tribunus*; Tribunus verb ex Græco, præfectus mille militum; insuper cohorti se junxerant satellites principum sacerdotum. v. 48. Judas traditor dicebat: *Quemcumque osculatus fuero, ipse est: tenete eum.* S. Marcus addit. *Et ducite eum.* Verebatur enim Judas, ne Christus se transformando, ait ex Origene S. Hieron. occultaret & effugeret, itaque 30. argenteis, qui illi à Judæis necdum erant traditi, sed tantum promissi, privaretur. v. 49. *Et confestim accedens ad Jesum, dixit: Ave Rabbi.* Et osculatus est eum. Non respuit Christus osculum, ut doceremur inimicos omnes eosque, quos scimus defævituros in nos esse, diligere, osculum ejus Dominus non respuit, ait S. Hilar. v. 50. *Dixitque illi Jesus: Amice, ad quid venisti?* Mirum fuit hoc Christi mansuetudinis & patientiæ exemplum, quo Judam furem; & proditorem tribus annis toleravit, nec Apostolatu aut procuratore privavit, quo facto docet nos injurias amore vindicandas esse. Prostravit Christus solo verbo ego sum Judam cum omnibus satellitibus in terram, ait S. Chrysost. resupinos in dorsum; eosque ut innuit S. Leo Serm. 1. de Pass. privavit virtute sentiente, & movente, ut se erigere non valerent. v. 51. *Et ecce unus ex his, qui erant cum Jesu, extendens manum, exemit gladium suum & percussit servum principis, sacerdotum amputavit auriculum quis.* Unus Petrus scilicet cæteris ferventior & animosior ut patet ex Joan. c. 18. Ita S. Chrysost. S. Hieron. Lucas addit Petrum prius petiisse à Christo licentiam dicendo, Luc. 22. v. 49. *Domine, si percutimus gladio, id est, si placet, gladio te defendimus: sed non expectato Christi responso ob imminens Christo captivitatis periculum ex ardore gladium strinxisse ait P. Cornel.* Gladium hunc fuisse cultum, quo in mactatione vel comestione usi fuerunt Apostoli, censet Toletus, cui favent S. Chrys. Theoph. Verum hunc gladium ensen fuisse diserte asserit Franc. Lucas; favet S. Cyrill.

S. August. & alii. & ita ostenditur hic gladius S. Petri Parisiis, habens speciem ensis. Maldonatus & alii colligunt, cæteros Apostolos videntes Petrum tam animosè depugnantem pro Christo ipsos quoque pro eodem voluisse certare, sed prohibitos à Christo, cum dixit Luc. 22. v. 51. *Sinite usquehuc. Noluit enim, ait Ambr. in 22. Luc. persecutorum vulnere defendi, qui voluit suo vulnere omnes sanare.* Unde emblema: *Ex vulnere salus.* quod propriè Christo competit. 1. Petr. 2. v. 20. *Cujus livore sanati estis.* ut ait S. Petrus, Fugam Apostolorum nonnulli putant ab omni culpa immunem fuisse, vel saltem levi culpæ obnoxiam, cum mente adhæserint Christo, prodesse verò non poterant. Alii putant illicitam fugam eorum, cum processerit ex diffidentia Potest tamen dici, quod illi non dubitabant Christum posse se defendere, sed putabant noluisse, sicut nec & se voluit defendere; nec etiam constabat, an vellet illos secum pati. P. Corn. in v. 31. existimat esse priorem sententiam veriore.

Marci 14. v. 51. *Adolescens autem quidam sequebatur eum amictus sindone super nudo: & tenuerunt eum.* P. Corn. hic. Sindon fuit genus vestis linæ, quæ facillè corpori aptari poterat, dorso eximi & injici, quis fuerit hic adolescens, incertum.

Luc. 22. v. 43. *Apparuit autem illi Angelus de celo confortans eum.* P. Corn. hic Apparuit Christo Angelus iste visibiliter in corpore, ut sua specie & voce oculos Christi & aures Christi pavidas confortaret. Quod Angelus hic fuerit Gabriel, ait Gabr. Vasquez, alii tamen, ut Franc. Lucas putant Angelum hunc fuisse Michaelem. *Confortans eum.* præmissa Christi laude & adoratione debita, ait Titus. Confortabat autem Christum exterius loquendo & proponendo illi Patris voluntatem, & gloriam, item fructum uberem tum Christo, tum hominibus, tum Angelis, ex passione sua proventurum: Nam non poterat interius in anima Christi operari, nec immutare immediatè Christi potentias: Unde, sicut exterius tantum à diabolo tentari potuit Christus, sic ab Angelo exterius tantum confortari; non tamen doceri, vel illuminari, ipse enim præ Angelis à primo instanti conceptionis suæ plenus erat sapientia & scientia, Ita Scholastici cum D. Thoma 3. par. q. 12. art. 4.

Luc. 22. v. 43. *Et factus in agonia, prolixius Sudor orabat.* v. 44. *Et factus est sudor ejus, sicut gutta sanguinis decurrentis in terram.* P. Cornel. hic. Nota, 1. quidam Codices olim nil habuerunt de hoc sudore Christi sanguineo teste S. Hilar. l. 10. de Trin. & Hieron. l. 2. contra Pelag. scilicet, ne Christo animi infirmitatem

Fuga Apostolorum an culpabilis.

§15.
Apparuit
Christo
Angeli in
horto.
Luc. 22.

mitatem & dolorem tribuerent, sed jam communiter omnes Codices Græci, Latini, Syri, Arabici idipsum habent, quare verum est, id esse legendum juxta definitionem Concilii Trid. sess. 4. 2. dicitur Christus sanguinem sudasse non improprie, uti explicat Euth. & Theoph. sed verè & propriè, quare To sicut non similitudinem, sed veritatem denotat, Ita S. Aug. Hieron. Hilar. & passim alii. Hinc S. Athanl. 6. ad Theo. qui est de beatitudine Filii Dei, anathema dicit eis, qui Christum negant sudasse verum sanguinem. Porro in vehementi angore hominem posse naturaliter sudare sanguinem docet Arist. l. 3. de Hist. animal. c. 19. Unde Cajetanus censet Christum sudasse sanguinem, eo quod jam exsudasset humorem; qui verti solet in sanguinem. Porro vox *sicut gutta* significat non purum fuisse sanguinem, sed mistum, quo scilicet sudor cum sanguine misceretur. Ita Suarez 3. par. q. 46. art. 8. Disp. 38. sect. 2. Nota 3. hunc sudorem sanguineum mansisse non tam ex tristitia & angore, quam ex actu fortitudinis & audaciæ, quocirca ex angore quidem, sed magis ex actu fortitudinis heroicè angori resistentis, naturaliter secutum fuit sanguinis profluvium in Christo, Ita P. Corn. hic.

Nota 4. causas morales & finales hujus sudoris fuisse plures, inter quas, ut acerbitatem amoris erga nos ostenderet: sicut enim vehementia ignis facit, ut in distillatione aqua ex rosis emanet; sic vehementia amoris fecit, ut à corpore Christi sanguis stillaret. 2. Christus hunc sanguinem ac seipsum cum sanguine in holocaustum & victimam obtulit. Vocalis est sanguis Christi teste Irenæo l. 5. c. 1. magisque loquitur & clamat, quam sanguis Abel. Hebr. 12. v. 24. Sanguis enim Abel clamat vindictam, sanguis verò Christi misericordiam. Symbolica causa fuit, ut significaret Christus de toto corpore suo, quod est Ecclesia, emanaturas passiones. S. Hilar. in Lucam. Transeat à me calix iste, id est, quomodo à me bibitur, ita ab his bibatur.

Factus est in agonia. S. Ambr. suscepit tristitiam meam, ut mihi suam lætitiā largiretur. S. Bernard. Quasi membris omnibus flevisse visus, quando factus est sudor illius sicut guttæ sanguinis. Iren. illud, *sicut gutta sanguinis*, legit, globi sanguinis. S. Bernardin. Senen. Appositè quidem quævis sanguinis guttula globus vocatur, ut ex forma virtus innuatur sanguinis pretiosissimi, etenim vel guttula toti orbi terrarum sufficiebat. Christo in horto accommodari potest illud ejus dictum Joannis 15. v. 5. *Ego sum vitis, vos palmites*, ut in Christo, præcipue in adversis maneamus.

Vivimus in Christo, qui est vitis, vita, salusque.

Nos sumus in vite hac palmitibus similes.

Et veluti palmes moritur de vite resectus, Ac posthac miserè sicus in igne perit; Sic nos à Christo, quando divellimur, ipsi, Inferni digni protinus igne sumus.

Matth. 26. v. 57. *At illi tenentes Jesum duxerunt ad Caipham Principem sacerdotum, ubi Scriba & Seniores convenerant.* ad Caipham prius duxerunt, quod fecerunt velcitur honoris causâ, ut seniores Annam venerarentur, vel quod Annas præ cæteris optaret, laboraret, ut Christus caperetur. Unde S. Cyrill. & alii putant in domo Annæ perfolutum Judæ pretium. Alapam accepisse censetur Christus in domo Caiphæ, accipit, quam videtur incussisse minister manu armata, ut adularetur Pontifici, quasi honoris ejus vindex. S. Cyrillus universam creaturam perhorruisse, puta, si sensum hujus rei habuerit, v. 59. *Principes autem sacerdotum, & omne Concilium, quarebant falsum testimonium contra Jesum, ut eum mortitarent.* S. Chrysost. habitum judicii & figuram insidiis prætexunt, scilicet, ut ait Victor. Antiochenus in c. 14. Marci. Insidias suas tribunalis schemate palliantes. v. 62. *Et surgens Princeps sacerdotum ait illi: Nihil respondes ad ea, quæ ipsi adversum te testificantur?* v. 63. *Jesus autem tacebat.* Tacebat, quod sciret, ait S. Hieron. quidquid tandem respondisset, torquendum ad calumniam, nam, ut ait S. Chrysost. *Figura ibi duntaxat judicii erat, ut autem ipsa latronum impetus.* v. 63. *Et Princeps sacerdotum ait illi: Adjuro te per Deum vivum, ut dicas nobis, si tu es Christus Filius Dei?* v. 64. *Dicit illi Jesus: Tu dixisti.* Cornelius hic. Respondit clarè se esse Christum, tum ut reverentiam nomini divino, per quod adjurabatur, ac simul Pontificiæ authoritati, à qua adjurabatur, honorem & obedientiam aliàs debitam deferret. 2do. ut hoc responso omnem illorum tolleret excusationem, ait Chrysost. ne scilicet ipsi apud homines & apud Deum in die judicii se excusare possent, cur in Christum non credidissent, eique dicere: Interrogavimus Christum juridicè in Concilio, num ille esset Christus, ipse verb tacuit, vel ambiguit respondit, quare non obligamur eum ut Christum recipere. v. 65. *Tunc Princeps sacerdotum scidis vestimenta sua, dicens: Blasphe-mavit.* Lacerabant Judæi vestem à mento usque ad cingulum in signum doloris & Conspui: indignationis. v. 67. *Tunc expuerunt in faciem ejus, & colapbis eum ceciderunt, alii autem palmis in faciem ejus dederunt.* v. 68. laphis ceciderunt.

Dicentes: Prophetiza nobis Christe, quiescit, qui te percussit. Colaphus est verber, quod pugno, seu manu contracta infligitur; alapa, quod manu explicata in maxillam impingitur. Titus Bostren. in c. 22. Lucæ. In faciem illam, quam fluctus maris reueriti sunt, quam sol in cruce videns radios occuluit, spuebant, cædebant &c. Hisce probis Christum afficiendum prædixit Sibylla Delphica, cujus carmina extant l. 1. Sibyl. Orac.

Tunc impius illi
Impinget colaphos, virosque sputa scelestis
Israel labiis, neque non & fellis amari
Apponent escam, potumque immitis acetæ.
Et l. 8.
Contundent alapis palmæ (pro crimina) Divum,
Felle fames ejus, sitis illudetur aceto,
Scindetur templi velum, mediumque diei
Nox tenebrosa tribus premet, admirabilis horis.
Et Sibylla Erithrea apud Lactantium. l. 4. c. 18.
Dabit in verbera innocens dorsum.

Nota. Postquam Caiphas in Concilio noctu Christum reum mortis proclamavit, illi tanquam blasphemus & damnato insultarunt per totam reliquam noctem, teste S. August. l. 3. de Conf. Evan.

517. Matth. 26. 69. *Petrus vero sedebat foris Petrus in atrio: & accessit ad eum una ancilla dicens: Christum es tu cum Jesu Galilæo eras. v. 70. At ille negavit coram omnibus dicens: Nescio quid dicis. S. Ambros. in c. 22. Lucæ. Ubivero negavit Jesum Petrus? in prætorio Judæorum, in societate impiorum. Beda in Marci c. 14. Quam nocivâ impiorum colloquia, Petrus ipse inter ministros Pontificum vel hominem se nosse negavit, quem inter Discipulos Dei Filium fuerat confessus. Quæres. Quoties Petrus negavit Christum? R. Dionys. Carth. Sexies. Cajetan septies. Verum communis S. Cyrilli, S. Ambr. S. Hieron. & aliorum sententia, Petrum ter duntaxat negasse, idque expressè prædixit Christus v. 34. *Ter me negabis.* Nec in domo Annæ negavit; hæc enim omnia in domo Caiphas contigere. Quod Petrus ore solo negavit, & peccavit graviter, interius tamen fidem servavit, censent S. Cyrill. S. Aug. de quo supra n. 511. Permissus est est Petrus labi, ut disceret lapsis compati, & omnium peccatorum misereri, atque ut suo exemplo omnibus peccatoribus daret exemplum. Ita S. Chrysost. hic, S. Leo, S. Greg. & alii.*

v. 71. *Exeunte autem illo januam vidit eum alia ancilla, & ait bis, qui erant ibi: Et hic erat cum Jesu Nazareno. v. 72. Et iterum negavit cum juramento. S. Gregor. Peccatum, quod poenitentia non deletur, mox suo pondere ad aliud trahit. P. Cornel. hic. Petrus negationi addidit juramentum, id est, perjurium. v. 74. Et continuo gallus cantavit. Addit Lucas c. 22. v. 61. Et conversus Dominus respexit Petrum. Et recordatus est Petrus verbi Domini, sicut dixerat: Quia priusquam cantet Gallus, ter me negabis. Respectus, quo Christus Petrum respexit, ait S. Ambros. fuit causa, ut Petrus, qui priorem galli cantum non adverterat, hunc posteriorem advertit. Respexit ergo, & respiciendo erexit Christus Petrum, ait S. Leo. Porro respexit Christus Petrum tum oculis mentis, obijciendo illi sceleratam peccati, ac stimulo ad poenitentiam, ita August. Beda, Ambros. tum oculis corporis. Symbolicè gallus à Deo unicuique data est sua conscientia, quæ, quoties quis peccat, ei exclamat, dicitque: Cur tantum scelus committis? cur Deum offendis? Hic clamor conscientie. Hic clamor conscientiam remordet, & excitat ad poenitentiam, quem qui audit, & exaudit, verè cum Petro compungitur. Ita Lauren. Justin. l. de Christi agone. c. 9. Notat S. Clemens S. Petri discipulus & successor, S. Petri adeo poenituisse Petrum, ut per totam de diebus inceptis vitam singulis noctibus audiens galli poenitentem cantum in genua procideret, amarasque funderet lachrymas, & peccati remissi à Deo iterum veniam flagitaret, teste Nicephoro. l. 2. c. 37. Denique lapsum hunc compensavit Petrus austerè usque ad mortem vivens, lupinos (pisa sunt amara) comedens, teste Greg. Nazian. Orat. de amore pauperum.*

S. Torellus audito tertio galli suis repente humeris insidentis cantu antiquas turpitudines deseruit. 40. annis sub dio in jejuniis & variis mortificationibus transegit, Annus Cæle. 16. Martii.

1. Qui peccans torpet, somnôque gravatur iniquo,
Surgit, dum vigilans acriter urget avis.
2. Errantem revocans peccati noctis, ab umbris
Significat trinâ, gratia, voce diem.

Matth. 27. v. 1. *Mane autem facta, concilium inierunt omnes Principes sacerdotum, & seniores populi adversus Jesum, ut eum morti traderent. Corn. hic. Itaque Caiphas, qui noctu cum paucis Christum examinabat, & damnarat, mane convocavit magnum, ple-*

plenumque Concilium, quod Sanhedrin vocatur, & 70. viris sive senatoribus constabat, ut ab eo toto Christus damnaretur, ac damnatus Pilato traderetur, ne Pilatus eum utpote à toto Concilio prædamnatum absolvere posset. Præclare S. Leo. Serm. 30. de Passi. Hoc mane vobis templum & altaria dixit, legem & Prophetas ademit, regnum & sacerdotium sustulit, in lucum æternum omnia festa convertit. v. 2. *Et vinctum adduxerunt eum, & tradiderunt Pontio Pilato præfidi.* Nam, ut ait S. Hieron. Judæi habebant hunc morem, ut quem ad judicassent morti, ligatum Judicem judicii traderent. Hic est Samson vincus à Dalila, Christus à Synagoga. Notandum, quod Judæi Christum, ut blasphemum damnarunt; blasphemum autem poena ex lege Levitici 24. 16. erat lapidatio, non crux, ut ergo Christum crucifigant, tradunt eum Pilato, ut is ex lege Romana, quæ rebelles & seditiosos cruci addicit, Christum quasi Cæsari rebellem crucifigant.

Judæi poenitentia vana.

Matth. 27. v. 4. *Dicebat Judas: Peccavi tradens sanguinem justum. At illi dixerunt: Quid ad nos? tu videris. v. 5. & projectis argenteis in templo, recessit: Et abiens laqueo se suspendit. P. Corn. hic. Judas vendens Christum Judæis non cogitabat, quod Christus ab eis occideretur, sed caperetur dumtaxat, & captus, vel eis satisfaceret, vel virtute sua è manibus eorum elaboretur, sed dum vidit damnatum ad mortem, culpam agnovit, poenitentia tamen ejus non fuit vera, cum ipse veniæ caruerit, sed coacta, desperabunda. S. Chrysost. Audite ista, audite, inquam, avari, versate animo, quid illi passus fuit; nam & pecuniam amisit, & scelus admisit, & animam perdidit, quod atrox avaritiæ tyrannis facere solet. v. 12. *Et dum accusaretur (Christus) à principibus sacerdotum & senioribus, nihil respondit. S. Ambr. in c. 23. Lucæ. Bene tacet, qui defensionem non indiget. Ambiant defendi, qui timent vinci. Quid timeret, qui non ambiret salutem? solus omnium suam prodit, ut acquirat omnium. S. Athan. Serm. de Passi. Magnum id certè, & mirificum in Salvatore, qui tacendo, & non respondendo tam efficax erat in persuadendo, ut judex ultro factiones, conspirationesque adversus eum initas & agnosceret, & confiteretur.**

Christus tacens, se non defendit.

Pilatus an verè voluerit dimittere Christum.

Quæres. An verè Pilatus voluerit dimittere Christum? Negat Rupertus, putatque Pilatum instar vulpis simulasse. Verum longe melius S. Augustinus, ceterique omnes censent Pilatum sincerè & seriò voluisse dimittere Jesum, videturque id sensit S. Petrus Actor. 3. 13. *Jesum negastis, ante faciem Pilati judicantis illo dimitti.* v. 19.

Sedente autem illo (Pilato) pro tribunali, misit ad eum uxorem ejus, dicens: Nihil tibi est justo illi. Multa enim passa sum hodie per visum (id est in somnis) propter eum. Somnia hæc, etsi ab aliis DD. censentur fuisse illi immissa à demone, tamen SS. Hilar. Hieron. Chrysost. August. censent immissa à Deo per Angelum bonum, idque 1. Ut Christus ab utroque sexu innocentie suæ ferret testimonium. 2. Quia hæc mulier videtur fuisse honesta & pia, salvatamque opinantur Chrysost. Theoph. Lucius Dexter vocat hanc uxorem Pilati Claudiam Proculam. Deinde Pilatum etiam ad fidem conversum innuit S. August. Serm. 3. de Epiph. Verum hæc valde ambigua. Symbolicè censet P. Cornel. Josephus enim l. 18. Antiq. c. 7. scribit Pilatum post aliquot annos à Vitellio præfide Syriæ Romam missum ad Cæsarem, ut coram illo ad crimina sibi à Judæis objecta responderet, quod dum facere non posset, omni honore privatus Viennam in Gallias relegatus, sua se transverberans manu, compendium malorum, mortis celeritate quaesivit. Ita Ado ejusdem Viennæ Episcopus ex Paulo Orosio. idem habent Euseb. Baron. & alii passim. Quod ergo S. August. Tertul. vocant Pilatum Christianum, intelligendum ait P. Cornel. fuisse Christi fautorem & defensorem.

Matth. 27. v. 24. *Lavit manus (Pilatus) coram populo, dicens: Innocens ego. Pilatus latus à sanguine justis hujus. Judaico. ulus vat manus est more, ait Origen. volens illos de Christi non coninnocentia non solum verbo sed etiam ipso conscientiam, facto placare. S. August. Serm. 118. Lavabit licet manus Pilatus, tamen sua facta non diluit, quamvis abstergere se putaverit justis sanguinem; eodem tamen sanguine mens ejus tenetur infecta: ipse enim occidit Christum, qui eum tradidit occidendum.*

v. 25. *Respondit universus populus dicens: Sanguis ejus super nos, & super filios nostros. Factum id; nam cum Titus obsideret Hierosolymam, cum ob famem turmatim egredierentur ex urbe Judæi, ipse quoque 500. vel plures crucifigi jussit: ut tandem locus crucibus deesset & corporibus cruce. Ait Joseph Penam Tationis.* l. 6. Beth. c. 12.

Matth. 27. v. 26. *Tunc dimisit illis Barabbas. Jesum autem flagellatum tradidit eis, ut crucifigeretur. S. Hieron. S. Paulin. & alii testantur, Christum, ut flagellaretur, adstrictum fuisse columnæ, quam Beda vocat marmoream, quæ deinde Romam translata in templo S. Prædixi visitur, est ea humilis, altitudinis trium palmorum, ne, si altior foret, flagellatores impedirent, ut Christum undique flagellare possent, S. Hieron. in Enchiridion.*

Epist. Paulæ. Ostendebatur illi columna Ecclesiæ, porticum sustinens, infecta cruore Domini, ad quam victus dicitur, & flagellatus: inde patet, aliam hanc columnam fuisse à priori, vultque Bosius columnam S. Braxedis non esse partem, sed integram. S. Hieron. verò loquitur de alia columna, ad quam prius flagellatus fuit Christus: bis enim eum fuisse flagellatum, indicat S. Chrysost. S. Magdalena de Pazzis sanctimonialis Florent. sanctitate, & revelationibus celebris, in extasi cognovit, Christum, à 30. paribus hominum, fuisse flagellatum. In vita illius par. 6. Nonnulli tradunt, insi-cta fuisse hac flagellatione 5000. verberum nam S. Brigittæ revelatum dicitur, Christo, tota passione, infecta fuisse vulnera 5475. verum numerus hic flagellorum incertus & varius à variis assignatur, ait P. Corn. Addit Paulus à Palatio traditum à gravissimis authoribus Christum flagellatum fuisse. 1. Spineis virgis, 2. chordis cum stimulis ferreis, 3. catenis aduncis. S. Brigitta tradit B. Virginem interfuisse flagellationi Christi. S. Thomas par. 3. qu. 46. ar. 5. quod per omnia passus fuerit Christus, ostendit. Passus est Christus in suis amicis eum deserentibus; in fama per blasphemias contra eum prolatas, in honore & gloria per irrisiones, & contumelias illi illatas, in rebus per hoc, quod etiam suis vestibus spoliatus est; in anima per tristitiam, tedium & timorem, in corpore per vulnera & flagella. Unde illud de Christo patiente.

Cernis ut in toto corpore sculptus amor

Exaggerat Cicero Action. 5. in Verrem, quod Gravius civem Romanum Verres flagellavit, nec ulla vox alia, inquit, ipsius mileri inter dolorem crepitumque plagarum audiebatur, nisi hæc. *Civis Romanus sum*: quanto magis ignominiosa fuit Christo flagellatio in conspectu numerosissimi populi denudatio, qui non solum fuit *civis Romanus*, sed Dominus universi.

Sententia à Pilato in Christum lata ex vetustis Annalibus excerpta, uti refert Adrichomius, pag. 163. fuit hæc. *Jesum Nazarenum, subversorem Gentis, contemptorem Cæsaris, & falsum Messiam, ut Majorum sua Gentis testimonio probatum est, ducis ad communis supplicii locum, ludibrio regie majestatis in medio duorum latronum crucifigis. I li-
-bor, expedi crucis.* Cæterum, ut refert P. Corn. in Matth. 27. 26. quod Pilatus rationem suæ gubernationis, de more cæsari Tiberio reddens, inter alia scribit, se Jesum crucifixisse, ob importunitatem Judæorum, cæteroqui eum fuisse virum Sanctum & Divinum, de quo Paulus Orosius. Audi Eu-

sebium in Chron. An. Chr. 38. Pilato, de Christianorum dogmate ad Tiberium referente, Tiberius retulit ad Senatum, ut inter cætera sacra reciperetur; verum cum ex consulto Patrum Christianos eliminari urbe placuisset, Tiberius per edictum accusatoribus Christianorum minatus est mortem.

Matth. 27. v. 28. *Exuentes (milites) eum (Christum) chlamydem coccineam circumdederunt ei* Lulum sibi Christum faci-tes, ait Orig. Hæc chlamys probabilis fuit eadem cum illa purpura apud Marcum & Joannem. *Matth. 27. v. 29. Et placentes coronam de spinis (milites) posuerunt super caput ejus, & arundinem in dextera ejus. Et genu flexo ante eum illudebant ei dicentes: Ave rex Judæorum.* Spinas hujus coronæ fuisse ex junco marino, cujus acumina sunt quasi spinæ longissimæ, & acutissimæ, censent Tolet, Perer, & alii. Ex rhamno illas fuisse contendit Bellonius. Cum corona spinea fuisse Christum crucifixum indicant omnes ejus picturæ, idem disertè docent Orig. Tertullianus. Revelavit B. Virgo acerbiter hujus coronæ S. Brigittæ 1. 1. revel. c. 10. Quo facto aptaverunt coronam de spinis capiti ejus, quæ tam vehementer reverendum caput filii mei pupugit, ut de sanguine fluente replerentur oculi ejus, obstruerentur aures, & barba tota de corrente sanguine deturparetur. S. Bernardus, de Passione tr. de hac corona. *Mille puncturis speciosum ejus caput devulneravit.* Tropologicè spinæ hæc nos docent carnem pun gere, & domare jejuniis, ciliciis, disciplinis, non enim decet sub capite spinis coronato membra esse delicata, ait S. Bernard. Hanc spineam coronam, veluti humilitatis mundique contemptus insigne, repræsentant sacerdotes & monachi tonsura sua, quam instar coronæ gestant in capite. Ita Beda 1. 1. Hist. Angl. German. Patriarch. Arundo, ait S. Ambr. in c. Arundo 22. Lucæ, comprehenditur manu Christi, ut Christi humana fragilitas jam non sicut arundo moveatur à vento, sed operibus Christi corroborata firmetur. Justa Dei vindicta factum est, ut paulò post, simili prorsus illusione, qua Christus per ludibrium rex Judæorum coronatus est, Agrippa rex Judæorum licet absens Alexandria illuderetur; nam ejusdam infani Carrabas dicti capiti, impositum à pueris papyraceum diadema, pro paludamento storea indutus, pro sceptro frustum arundinis datum. S. Wiæterpus, ostendo di. Ecce hoc v. Hercule virginis Christo: *Ecce homo*, illi more expallescens, Jesu carnificem ejusdam impuritatem esse dixit. Annus Cæle. 8. Apr.

Quam

Quam meruit poenam pro culpa humana voluptas

Hanc tenet, *Ecce homo*, hanc sustinet ipse Deus.

Speciet inhumanum facinus, rivosque cruoris

Speciet, & ex animo debeat omnis homo.

v. 31. *Et duxerunt eum (Jesum) ut crucifigerent.* Fatigatus Christus longis, crebrisque itineribus: nam absolvit passus minores sive gressus (minor passus sive gressus continet pedes duos cum dimidio, major sive geometricus duplus est, est mille passus majores faciunt milliæ Germanicum) à canacula in montem Oliveti 1500. inde ad domum Annæ totidem ferè passus, inde ad domum Caiphæ 333. inde ad domum Pilati 1000. Inde ad domum Herodis 350. inde reductus ad Pilatum. à Pilato ad montem Calvariæ gressus minores 1321. Ita Adrichom. in Descr. Jeros.

Crucis bajulatio.

Matth. 27. v. 32. *Invenierunt hominem nomine Simonem: hunc angariaverunt, ut tol-leret crucem ejus.* Traditio est, ait Pererius. Simonem hunc postea ad fidem Christi cum filiis esse conversum, unde Marcus addit eum fuisse patrem Alexandri & Ruffi, qui videntur fuisse celebres Christi discipuli. Christus primò portavit crucem suam, longam (ut ferunt) 15. pedes, latam octo. *Et bajulans sibi crucem, exivit in eum, qui dicitur Calvaria locum.* Non videtur tamen Christus ita portasse crucem cum Simone, uti pingitur, ut Christus priorem crucis partem, Simon posteriorem portaret; sed primò Christus totam bajulavit, postea cum Christus fuit defatigatus magnopere, Simon itidem totam portavit præeunte Christo, ita S. Augustinus, Ambr. Athan. & alii. Hic ordine historiæ intextenda, quæ supplet Lucas c. 23. 28. scilicet Christum, mulieribus piis, se sequentibus & lamentantibus dixisse, ut ferebant non super se, sed super filios suos. Inter has feminas, una fuit Berenice sive Veronicæ, vulgo *Veronica*, ait P. Cornel. in Matth. 27. 32. quæ sudarium Christo exhibens, ut faciem sudore & sanguine madentem abstergeret, ab eo illud recepit, cum impressa in eo ejusdem Christi effigie, ut habet Christiana traditio. Sudarium hoc Romanum translatus in Basilica S. Petri aservatur, & quotannis in Parasceve populo religiosè ostenditur, de eo, ejusque miraculis extat liber vetustus in archivo Bibliot. Vaticanæ.

520. Calvaria quid? Matth. 27.

Matth. 27. v. 33. *Et venerunt in locum, qui dicitur Golgotha, quod est Calvaria locus.* Quares. Unde dictus hic locus Calvariæ? Responsio communis Orig. Tertul. S. Athan. R. P. Kpiatkovski, S. J. *Collectanea Ascetica.*

S. August. & aliorum, quos citat hic Cornel. à Lap. (excepto S. Hieronymo) dictum esse ex eo, quod traditio sit in Golgotha sepultum esse Adamum, quem Christus ibidem sanguine suo è cruce manante redemerit. Huc facit, quod scribit Jacob. Orrobaita, Magister S. Ephrem, scilicet Noë ossa Adami religiosè in arcam suscepisse, ac post diluvium illa inter filios distribuisse, ipsique Sem, quem anteferebat cæteris filiis Adami Calvariam dedisse, & cum ea Judæam. Aliam causam magis literalem dat S. Hieron. Beda, & alii, scilicet Calvariam dici illum montem, eo quod in eo rei capite plecebantur post subactam Judæam à Romanis. Notat ex S. Hieron. S. August. Ser. 71. de tempore & alii, in hoc monte Abraham à Deo jussu immolare filium suum, Mons enim Moria, in quod contigit, vicinus est monti Calvariæ, adeoque uterque unus, idemque videtur mons, in duo juga, sive duos colles, scilicet Moria & Calvaria dissectus. v. 34. *Et dederunt ei vinum bibere cum felle mistum. Et cum gustasset, noluit bibere.* P. Corn. hic. Interim dum apparatur crux Christo, non nihil quiescenti propinatum est hoc vinum, quod de more reis tum ad levandam acerbam sitim, tum ad confortationem, ut robor ad ferenda dari solebat.

Notandum hanc Christi potionem aliam fuisse ab ea, quæ Christo jam crucifixo, porrecta, clamanti, *Sirio*. Vinum hoc cum felle Marcus vocat vinum myrrha, tum quia scilicet vino huic imposita erat myrrha cum felle, vel certè myrrha sola sine felle, ut myrrha ipsa sel dicatur ob amaritudinem: ita passim omnes PP. dempto Baronio, qui censet, vinum myrrhatum fuisse aromaticum sapore & odore suavissimum. v. 35. *Postquam autem crucifixerunt eum, dividerunt vestimenta ejus, sortem mittentes.* S. Hilar. 1. 10. de Trin. ait: Christum cruci clavis affixum & funibus alligatum fuisse; funes ostenduntur Romæ in templo S. Crucis. Addunt S. Irenæus, Justinus & alii in cruce fuisse supplicium; verum in cruce delicatior hæc structura videtur, ait Lipsius de Cru. nec Christus in cruce stetit, sed pependit. S. Brigitta 1. 1. Rev. c. 10. asserit unum pedem alteri suppositum cruci fuisse affixum duobus clavis, idque sibi revelasse B. Virginem. Nonnulli censent Christum crucifixum clavis non per volam manus, sed per carpum adactis, Carpus vocatur brachii extremitas, ubi est pulsus & ubi brachium jungitur manus; adactis, inquam, per carpum non directè, sed transversim, ita, ut per carpum adigerentur in manum, & clavi extremitas in extremam manus superficiem desineret, illamque cruci affigeret. Nudus Christus crucifixus

more

more Romano: imò multi DD. cum S. Ambrosio, & Bonaventura docent, ne verenda quidem habuisse testa & velata, licet putet Abulen. Dionysius, Carthusianus & Baronius, quod id inhonestum sit coram viris & feminis, sed, ait P. Cornelius, magis indecora passus est Christus, ita Gerson & Suar. Hinc Christi exemplum sequi volens S. Franciscus, in morte, nudum se in terra prostravit. Passim censent Christum in cruce humi prostratum fuisse crucifixum. Ita S. Anselmus, S. Laur. Justin. & alii. In cruce erecta fuisse crucifixum, docet S. Bonaventura. Lipsius & alii citati à P. Cornelio. Quæres, cur Christus potius crucifixus sit, quam lapidatus vel capite plexus. R. P. Cornelius. causa literalis, quod Judæi ex odio voluerunt eum morte summè infami tollere.

§21. *Causæ morales.* 1. ut sicut Adam & Eva peccarunt extendendo manus ad lignum vetitum; sic Christus peccatum hoc lueret extendendo manus ad lignum crucis. Ita S. Augustinus. &c. 2. ut pendens in aëre inter cælum & terram cœlites terrenis reconciliaret. Ita S. Ambrosius. Hinc S. Hieronimus, hic docet Christum in cruce, per 4. ejus coronas, quasi amplecti totum mundum, ejusque 4. plagas. 3. S. Anselmus. in Epi. ad Philip. c. 2. *Tam pessimam mortem Salvator elegit, ut omnem mortem occideret.* 4. S. Athanasius. de Incarn. Verbi. Dominus venit, ut diabolum præcipitaret, aëremque purificaret, & vitam ad cælum nobis inveniret. Crux composita dicitur fuisse ex lignis hoc carmine expressis:

Ligna crucis palma & cedrus, cupressus, oliva.

Quod citat Glossa in Clement. 1. de Summa Trin. Et corpus tenet alta cupressus. Et pars est oliva suprema. Christum crucifixum alloquitur S. Franciscus Salesius.

Aut amor, aut furor est, qui te bone Christiane peremit,

Est amor & furor est; hic meus, ille tuus.

Quando Christus crucifixus. Crucifixus Christus die 25. Martii, qua & conceptus olim fuit. Unde Ecclesia 25. Martii recolat memoriam S. Dismæ latronis. Crucifixus in æquinoctio verno; natus vero in solstitio hyberno. Crucifixus in meridie, S. Joannes enim ait: c. 19. v. 14. *Erat hora quasi sexta, scilicet ab ortu solis.* Dices, Marcus c. 15. 25. ait: *erat autem hora tertia: & crucifixerunt eum.* R. P. Cornelius. erat hora tertia non incipiens sed finiens, finis autem horæ tertiæ erat initium sextæ; hæc enim horæ olim apud Judæos & Romanos

ternas horas continebant. Eadem die creatum esse Adam, scilicet in æquinoctio verno, & eadem hora comedisse pomum vetitum, qua Christus in cruce moriens culpam expiavit, multi censent, inter quos Tertullianus. Ita fuit Christus crucifixus, ut facie ab Hierosolymis averfa (quasi qui ejus hostis indignus esset eam intueri: Sed revera, quasi impios Judæos reprobaturus & Gentiles electurus.) occidentem, puta Italiam & Romam spectaret. Inde Christiani ex Apostolorum institutione orant ad orientem, quasi Christi crucifixi faciem intuentes; hinc & templi eorum respiciunt orientem, in quibus imago Christi crucifixi occidentem respiciat. Intendendum hic ex Luca c. 23. 34. *Pater, dimitte illis: non enim sciunt, quid faciunt.* hoc primum est verbum inter 7. memorabilia, non enim sciunt, quid faciunt. Cornelius. in c. 27. Matth. quia nesciant esse Christum Filium Dei.

Habuit Christus tunicam inconsutilem, Christi hoc est totam textilem sine futura, quam tunicam inconsutilem Euth. censet à Matre B. Virgine Christo puero textam fuisse. Unde consequens esse videtur hanc tunicam cum Christo crevisse; hæc tunicam inconsutiles Treviris asservatur & visitur. Titulum crucis Christi, nemo Evangelistarum integrè, plenèque exprimit, sed ex omnibus inter se collatis, ait P. Cornelius. in Matth. 27. fuisse hunc: *Jesus Nazarenus, Rex Judæorum.* Noluit volentibus Judæis hunc titulum mutari Pilatus. Respondens. Joan. 19. v. 22. *Quod scripsi, scripsi.* Quare hic titulus fuit Christo summi honoris elogium: ostendit enim ejus non tantum innocentiam, sed & dignitatem; quod scilicet ille sit Christus mundi Redemptor. Extat titulus hic Romæ in Basilica S. Crucis in Jerusalem sed imperfectus & dimidiatus, in eo enim nil extat, nisi hoc: *Nazarenus*, scriptum literis Græcis & Latinis. De Cruce Christi S. Augustinus. tr. 31. in Joan. Ipsa crux, si attendas, tribunal fuit, in medio enim, iudice constituto, unus, qui credidit, liberatus, alius, qui insultavit, damnatus est.

Matth. 27. v. 42. dicebant Principes sacerdotum & scribæ: *Si rex Israel es, descende nunc de cruce, & credimus ei.* Nolebat tamen descendere, (ait P. Cornelius.) irritatus tot sannis, quia ex Patris præcepto mori debebat, ut nos à morte redimeret. *Et credimus ei.* S. Hieronimus. Fraudulenta promissio. Quid est plus descendere de cruce, viventem adhuc, an de sepulchro mortuum resurgere? Resurrexit, & non credidistis, ergo si etiam de Cruce descenderet, similiter non crederetis.

Latrones Christo improperebant.

v. 44. *Idipsum autem & latrones, qui crucifixi erant cum eo, improperebant ei.* Græci, ut Orig. Chrysost. Theoph. & alii probabiliter putant utrumque latronem initio Christum blasphemasse, sed alterum postea visa Christi patientia, tenebris, aliisque signis respuisse. Melius ait P. Cornelius. ceteri Latrones scilicet S. Ambr. S. Augustinus & alii censent per synecdochen numerum pluralem poni pro singulari. Latrones, id est, unus latronum, sic Luca. 23. v. 36. dicuntur milites obtulisse Christo acetum, id est, unus militum. Voluit enim Matthæus non tam personas latronum quam conditionem significare. Hic ordine historico texenda sunt dicta Christi ad Matrem, & ad Joannem: Quæ sic erant Joan. 19. v. 25. *Stabat autem, juxta crucem Jesu Mater ejus, & Soror Maris ejus Maria Cleopha, & Maria Magdalena.* v. 26. *cum vidisset ergo Jesus Matrem, & discipulum stantem, quem diligebat, dicit Matri suæ: Mulier, ecce filius tuus.* v. 27. *deinde dicit discipulo: Ecce Mater tua.* Et ex illa hora accepit eam discipulus in sua. Tantu dolor B. Virginis spectantis patientem filium in cruce, ut Martyrum dolorem superasse censetur. Sophronius apud S. Hieron. Quia mente passa est, plus quam Martyr fuit. Nimirum, & ejus dilectio amplius quam mors fortis fuit: quia mortem Christi suam fecit. S. Ildeph. Serm. 2. de Assumpt. Plus quam martyr fuit: quia in animo non minus amoris, quam mœoris fuit. S. Damascenus. l. 4. de Fide. c. 15. Virgo partus dolores, quos effugit pariens, illos tempore Passionis sustulit. S. Laur. Just. de Agon. Christi. c. 2. Clarissimum passionis Christi speculum effectum erat cor Virginis. Et c. 17. In corpore Filius, in mente erat Genitrix crucifixa. S. Brigitta l. 1. Rev. c. 10. Ex revelatione Beatissimæ Virginis describit ejus dolorem l. 4. c. 23. & 70. ubi inter alia dicit. Dolor Filii erat dolor meus, quia cor ejus erat cor meum. Quam constanter autem hos dolores tulit, audi Joannem Gersonem, qui scribens in Magnificat, B. Virginem stantem juxta crucem asserit habuisse altissimum actum obedientiæ, offerendo Filium Patri, & conformando se in acerbissima Filii morte: neque enim minori fortitudine prædita fuit quam Mater illa 7. Machabæorum, de qua. 2. Mach. 7. 20. *Supra modum autem Mater mirabilis & bonorum memoria digna, &c.*

Dum S. Matth. c. 27. v. 55. dicit mulieres stetit à longe, jam autem S. Joan. dicit c. 19. v. 25. *Stabant autem juxta crucem Jesu Mater ejus, & soror Matris ejus Maria, &c.* Resp. P. Cornelius. in Matth. 27. v. 55. *Juxta*, id est, ex adverso crucis, sed ita, ut non omnino propè, sed paulo remotius staret. R. P. Kwiakowski, S. J. Collectanea Ascetica.

rent: militum enim excubiæ, & populi circumstantis densitas non permittebant eas proximè ad crucem accedere: Ac edebant ergo ad crucem tam propè, quam poterant, ita, ut Jesum commodè videre, & audire possent.

Quæres. Quid de spasmu B. Virginis sentiendum? Resp. B. Virginem spasmus, id est, deliquium animi passam esse tradit S. Brigitta l. 1. Rev. c. 10. S. Bonaventura, S. Bernardus, citati à P. Cornelio, in Joannis 19. 25. Negant deliquium passam Maldon, Tolet, & alii; aitque P. Cornelius. Hæc sententia prior, & B. Virgine dignior videtur. Si quis tamen priorem sententiam sequi malit, dicat cum Salmer. l. 10. tr. 41. B. Virginem principio erecæ crucis ex doloris vehementia in terram corruisse, postea verò resumpto animo semper stetit. Rursum dicat, spasmus non eam à se alienasse, ut rationis esset impos, sed tantum mentem à sensibus abstraxisse, ut virium defectu in terram laberetur, idque factum ipsa non invita, sed permittente, ut suum erga Christum eximium amorem, indeque dolorem hominibus testaretur. Imò B. Virgo spectans in cruce pia Christi vulnera adeo confortata est, ut etiam ipsa pro salute mundi mori esset parata, ait S. Ambrosius. in c. 22. Luc. Commendavit Christus matrem Joanni (quod ipse describit c. 19.) quem eidem pro se in filium substituit. 1. ut Matri senescenti de cura & obsequio filii provideret. Ita S. Cyprus. vel quisquis Author de Beatissima. 2. ut virginem virgini commendaret. Pura purò commissæ est, ait Theoph. 3. Quia Joannes aliis discipulis fuga dilapsis cum Matre Christo usque ad mortem intrepidus adfuit. Joan. 19. 26. *Mulier ecce filius tuus.* Dicit Christus *Mulier* non *Mater*, ne nominando matrem ipsius animam majori dolore afficiat: Ne, ut canit Baptista Mantuanus,

Materna pium laceraret viscera Nomen.

Tum, ut Matrem ad fortitudinem excitet, & memorèque faciat se esse illam, de qua prædixerat Salom. Prov. 31. *Mulierem fortem quis inveniet?* B. Virgo enim, ut ait P. Cornelius, hic, amplius passa fuit quam Christus: Nam passio Christi desuit in morte Christi, tunc autem B. Virginis passio & compassio non desuit, sed crevit: nam corpus Christi mortuum ipsa excepit. Joan. 19. 27. *Et ex illa hora accepit eam discipulus in sua.* Nonnulli legunt in suam scilicet habitationem vel domum. alii volunt, in suam scilicet matrem, sed congruentius subintelligitur, ait P. Cornelius, in suam curam. Unde S. Augustinus. suscepit in sua, non prædia, quæ propria possidebat, sed officia, quæ propria dispensatione curabat.

Tenebræ in morte Christi. Matth. 27. v. 45. *A sexta autem hora tenebræ factæ sunt super universam terram, usque ad horam nonam.* P. Corn. hic. *Nonam*, id est, tertiam nostram pomeridianam. Durarunt hæc tenebræ per tres horas. Quæres. Unde oræ sunt istæ tenebræ. Respondent aliqui, ortas esse ex interpositione densarum nubium, inter solem & terram. Ita S. Chrysost. Theoph. Verum S. Dionys. Areopagita testis oculatus harum tenebrarum, Epi. 7. ad Polycarp. docet, eas ortas ex eclipsi solis, scilicet ex interpositione miraculosa lune inter terram & solem. Unde colligitur ex S. Dionysio, in hac eclipsi multa intervenisse miracula. Contigit in plenilunio, quando est luna remotissima à sole: eclipsi verò solis naturaliter non fit, nisi in conjunctione solis cum luna, novilunio scilicet. 2. fuit universalis per universum orbem.

524. Quomodo Christus à Patre reli- Matth. 27. v. 46. *Et circa horam nonam clamavit Iesus voce magna, dicens: Eli, Eli, Lamma sababani? hoc est: Deus meus, Deus meus, ut quid dereliquisti me?* P. Corn. hic. Porro Christus in cruce continuò orans moriturus recitavit Psal. 21. qui totus est de passione Christi, cujus initium. *Deus, Deus meus, respice in me, quare me dereliquisti.* &c. Recitavit verò hunc Psal. Christus, ut ostenderet, se esse illum ipsam, de quo Psalmus ille agit, scilicet Messiam, ut Scribæ & Pharisei scrutentur causam, & cognoscant, cur de cruce nolit descendere, vel liberari, esse hanc quòd ex Patris decreto moriendum illi erat in cruce pro salute hominum: hoc enim David Psalmo illo fore prædixit. Impiè ergo Calvinus ait. hæc esse Christi desperantis verba, debuisset enim, ait ille, Christum omnem Dei iram peccatis nostris debitam experiri, ac per consequens damnatorum poenas sentire, inter quas una est desperatio. Verum hæc blasphemia se ipsam elidit; si enim Christus in cruce desperavit, ergo peccavit peccato gravi, ergo iræ Dei non satisfecit, sed magis eam accendit. Igitur clamat Christus se desertum, eò quòd Pater eum à morte jam instante non eripiebat, nec consolatione ulla tam duram passionem in carne, & parte animæ inferiore mulcebat, sed eum doloribus & tormentis meritis cruciari permittebat, ut ostenderet, quàm acerrima illi sit in cruce mors. Ita S. Hieron. S. Chrysost. hoc erat quantum Christi verbum, post quod secutum est. *Et cum sitio* Joan. 19. v. 29. *Vas ergo erat positum aceto plenum. Illi autem spon-* **525.** *giam plenam aceto, hyssopo circumponentes, obulerunt ori ejus.* P. Corn. inc. 27. Matth. v. 49. *Judæi & milites, ut gratificarentur* **526.** *Judæis Christo infensis, pro vino dederunt ei acetum.* Unde queritur Christus Psal. 68. 22. *In sitim potaverunt me aceto.*

Circa conversionem latronis notat P. Latronis Cornel. à Lap. in c. 23. Joan. Porro conversus conversio est exterius per exempla virtutum, quæ in Joan. 27. Christo cernebat, eximie scilicet charitatis, qua illum pro inimicis orantem audiverat, patientiæ, fortitudinis, modestiæ &c. Ita Theoph. Euth. Interius per raram, & miraculosam ferè motionem & illustrationem, qua cognovit Christum esse innocentem, & altioris regni regem &c. Nonnulli hunc latronem vocant martyrem, ut Cypri. Arnoldus (quem alii Renaldum vocant) Abbas tr. 9. de 7. verbis in Biblioth. Patrum asserit, latronem hunc evectum in cælos Luciferi thronum occupasse S. Chrysost. hom. de Cruce & Latro. *Iste latro de ligno mercatur salutem, hic latro furatur celestem imperium, vim facit majestati.* S. Athan. Serm. de Paral. Tanquam latro crucifixus es ob bone, & repente Evangelista evasisti. A. S. Chrysostomo in Pasch. vocatur Propheta. de illo Sedulius carm. 5.

Abstulit ille suis cælorum regna rapinis.

Nomen illius Dismas. hoc enim nomine S. Dismæ latronis nonnulla facella, eidem erecta reperiuntur.

Matth. 27. v. 50. *Iesus autem iterum In Cruce clamans voce magna, emisit Spiritum.* P. Corn. hic. *Iterum.* Quia Iesus septies clamavit in cruce verba cygnæa scilicet, 1. *um* Lucæ 23. v. 34. *Pater dimitte illis: non enim sciunt, quid faciunt.* 2. ad latronem Lucæ 23. v. 43. *Hodie mecum eris in paradiso.* 3. ad Matrem Joan. 19. v. 26. *Mulier, ecce filius tuus, & ad Joannem v. 27. Ecce Mater tua.* 4. Matth. 27. v. 46. *Eli Eli lama sababani.* 5. Joan. 19. v. 28. *Sitio.* 6. Joan. 19. v. 30. *Consummatum est.* 7. Lucæ 23. v. 46. *Pater in manus tuas commendo Spiritum meum.*

Nota Christum voce magna clamasse, per miraculum: moribundis enim deficit vox, ut vix loqui queant: clamavit itaque per vires supernaturales, quas Deitas illi suggerbat, idque, ut significaret se utpote Deum, non coactum, sed liberè, ex libertate mori. *Emisit* (Arabius tradidit) *Spiritum* voluntariè, quod enim emittitur, voluntarium est, quod amittitur, necessarium. Ambros. S. Chrysost. hom. 84. inclinato capite, tradidit Spiritum, ut non necessitate, sed voluntate se mori ostenderet.

Matth. 27. v. 51. *Et ecce velum templi scissum est in duas partes à summo usque deorsum, & terra mota est, & petra scissa sunt.* P. Corn. hic. Duplex erat templi velum scissum, quod Sanctum erat quasi navis templi, id, quod sacerdotes quotidie

tidie ingrediebantur, & ante Sanctum Sanctorum, quod erat quasi chorus, & sanctissima pars templi. Putant aliqui, velum scissum fuisse ante Sanctum. Verum S. Leo, Cyril. Euth. quos citat & sequitur P. Corn. Velum ante Sanctum Sanctorum fuisse scissum. Scissionis causam literalem dat S. Cyril. Theoph. Euth. id factum esse, quasi templum lugens moriem Christi, qui erat Dominus & Deus ejus, vestem suam more Judæorum sciderit ob rei indignitatem. Mysticam dat Theoph. in Marci. 15. 38. *Velum templi scissum est per hoc manifestante Deo, quod gratia Spiritus è templo evolet, & quod Sancta Sanctorum omnibus conspicua & manifesta fiant.* *Et terra mota est.* P. Corn. Terra scilicet tota, fuit ergo hic terra motus universalis, maximus & vehementissimus, ita, ut totus terræ globus à centro suo convulsus contremuerit, & concussus sit. *Et petra scissa sunt.* 1. Golgotha, unde Cyrill. Hieros. Catech. 13. Hactenus Golgotha monstrat, ubi propter Christum petra scissa sunt. Allegoricè S. Hieron. Petra scissa sunt, id est, dura Gentilium corda sive petra. Tradit Euseb. l. 5. Præpar. Evan. c. 9. ex Plutarcho. Sub Tiberio apud Paxas insulam auditam vocem: *Magnus Pan mortuus est.* ideòque magnum fuisse ululatum, quod Eusebius interpretatur de Lucifero, quasi ille sit Pan, qui moriente Christo quasi mortuus sit, eò quòd Christus illi vires & quasi vitam ademerit. Alii tamen, ut Barradius, Pan inquit, est Christus; Pan enim Græca idem est quod omne. Christus autem, quia Deus est, omne bonum & omnia; juxta illud: *Deus meus & omnia;* hujus mortem deplorarunt demones, eò quòd per illam dominio suo in terram spoliati sunt.

Petra scissa sunt.

Magnus Pan mortuus est.

Monumenta aperta sunt.

Multa corpora sanctorum surrexerunt.

Velum templi scissum.

Matth. 27.

Matth. 27. v. 52. *Et monumenta aperta sunt, & multa corpora sanctorum, qui dormierunt, surrexerunt.* v. 53. *Et exeuntes de monumentis post resurrectionem ejus, venerunt in sanctam civitatem & apparuerunt multis.* P. Corn. hic. Monumenta aperta sunt statim à morte Christi; hoc enim insinuat hic Matth. idque decebat, ut significaretur id fieri vi Passionis Christi ac consequenter, eadem vi mortem esse superatam & vitam humano generi restitutam. Ita S. Hieron. & alii. Sed tamen ex monumentis non prodierunt Sancti hi, nec surrexerunt nisi post resurrectionem Christi, ut innuit Matth. v. 53. & Paulus Coloss. 1. 18. ubi Christum vocat primogenitum mortuorum, & primitias resurgentium: Christus enim sua morte tam sibi, quàm nobis meruit resurrectionem: par erat ergo, ut ipse devicta morte primus quasi mortis victor & triumphator resurgeret ac post eum & per eum

ceteri. Ita Orig. S. Hieron. Beda, Cornel. à Lap. hic. *Surrexerunt à morte, & sepulchro ad vitam.* Causa. 1. ut in illis Christus virtutem passionis ostenderet. Istos sanctos post resurrectionem rursus mortuos censent, Theoph. & alii, quos citat P. Corn. Verius alii censent, ait idem P. Corn. Sanctos hos non amplius esse mortuos sed surrexisse ad vitam immortalem. Ita Orig. S. Hieron. S. Thom. Beda &c. Verissimile est ait P. Corn. surrexisse eos Sanctos, qui peculiarem ad Christum relationem vel parentelæ, vel promissionis &c. habebant. Uti fuere Adam, Abraham, Isaac, Melchisedech, David. Evam cum Adamo surrexisse opinatur Franc. Lucas, *Venerunt in sanctam civitatem*, id est, in Jerusalem. An ascenderint aliqui cum Christo vide infra, ubi de Ascensione Christi. N. 532.

Joan. 19. 34. *Unus militum lancea latus ejus aperuit.* Fecit hoc subdubitan, an mortuus esset, ait Cyrill. Hic miles censetur Christi fuisse Longinus Romanus, præfidiarius in lancea Jerusalem. Hunc S. Nazian. in Trag. fuisse apertur, cæcum, idque ambobus oculis non vidisse, affirmat. Vulnus hoc Christo insiditum fuit in dextro latere, videturque totum Christi latus penetrasse, ut videlicet lancea hæc adacta per dextrum latus transierit per cor, atque cuspis ejus exierit per latus sinistrum ad papillam.

Et continuò exivit sanguis & aqua. Non prius sanguis, deinde aqua, ut vertit Nonnus, sed simul sanguis & aqua permixta tamen, ita, ut unum ab altero discerni posset, Naturaliter hoc fieri non poterat; quia sanguis in mortuo ex frigore condensatur, & congelascit, unde effluere nequit, ut docent Medici & S. Ambrosius in Lucæ. c. 23. Hoc factum est ad mysterium, non ad meritum, meritum enim in morte Christus consummavit.

Ad quod mysterium gr. Symbolicè; ut significaretur ex morte & latere Christi, quasi secundi Adæ dormientis Ecclesiam, quasi Evam sponfam Christi formatam esse. Cyrill. & Chrysost. censent, quod aqua significet baptismum, qui est principium Ecclesiæ. S. Ambr. Ex illo corpore defuncto vita manabat; aqua enim & sanguis exivit; illa, quæ diluat, iste qui redimat, quodque, ut ait Cyrill. & Chrysost. aqua significet baptismum, qui est principium Ecclesiæ; & sacramentorum cæterorum; sanguis verò representet Eucharistiam, quæ omnium sacramentorum finis est & complementum, ad quæ duo quasi ad principium & finem reliqua omnia sacramenta reducuntur. Hujus rei symbolo, in consecratione calicis Eucharistici miscendam esse vino aquam, ut re-

præsentetur, hæc est effusio sanguinis & aquæ ex latere Christi, docet S. Cypr. tra. de Pass.

Sepulchrum
Christi.

Matthæi. 27. v. 59. *Et accepto corpore, Joseph involvit illud in sindone munda.* hac de causa, & corpus Christi in missa, nonnisi in sindone collocatur mundissima, quod vulgò corporale vocatur, à corpore Christi, quod instar sepulchri in se continet, ait Paschas. Sepulchrum Christi describit Adrichomius in descriptione Hierosolymæ Num. 239. Sepulchrum Christi gloriosum, monumentum erat novum, octo pedes longum, quod à monte Calvarie 108. pedibus, à monte autem Sion passibus mille distabat in horto, monti Calvarie propinquo. Fuit sepulchrum Christi in horto, quia in horto paradisi peccarat Adam, ac mortis sententiam incurrerat. Hinc in horto passionem orsus est Christus, in horto consummavit, & sepultus est, ut sententiam hanc expiaret. Ita P. Corn. Dedit custodiam ad sepulchrum Domini Pilatus, Judæis id postulantes dicens. v. 65. *Habetis custodiam, ite, custodite, sicut scitis.* Custodiam scilicet militum.

Tropologicè P. Barradius. Ex hoc facto discamus pietatem, postquam Christi corpus ex altari in pectus velut novum sepulchrum excipimus, diligentem adhibeamus custodiam, ut in eo semper per gratiam maneat, vigilantes apponamus milites, hoc est, virtutes, quæ somnum, hoc est, ignaviam à nobis repellant, plus quàm ferro instrumento nos distringamus, hoc est, adamantino non peccandi decreto corpus muniamus. Quantum Dominicæ passionis memoria, ad scientiam Sanctorum conducat, hinc patet: Rogabat Deiparam enixè B. Veronica de Binasco, sibi ut literarum scientiam conferret, quo in monasterium admitti posset. Tres illi literas satis esse, ut disceret, respondit Deipara. Primam quidem coloris albi, alteram nigram, tertiam sanguineam, Prima munditiem cordis, 2da. humilitatem, tertia demum Passionis Christi memoriam designat, quæ tria elementa, si cordi inscribantur, nihil ultra requiri ad scientiam Sanctorum comparandam. Bolland. 13. Janu. P. D' Oultreman in Amore Increato. l. 1. c. 2. §. 4. Scientia desuper data solida; S. Joanni Chrysostomo S. Petrus & Joannes claves & librum ad intelligendas scripturas dedere. Annus celestis. 27. Janu. Ad S. Chrysost. Epigr.

Aurea & Herculeam superantia verba, catenam,
Dum profers, hominum ferrea corda ligas.
Gratia thesaurum tibi dat, de hoc vincula sumpta,
Deque tui pendet clavibus illa Petri.

S. Gregorio Nazianzeno Theologo dicto, Puritas & sapientia, Virginitas specie spectabiles mundum sibi in corde ipsius habitaculum fixere. Annus Celestis. 9. Maij. Quisquis vis sapiens, prudens, doctus, pius esse,

Omni munditiem tempore cordis amantem,
Munditiem cordis cœli sapientia poscit,
Assidue cupiens illius esse comes.

Christum Crucifixum scire magna & utilissima sapientia. S. Bonaventura Sancto Thomæ Aquinati scire volenti, unde idem Bonaventura tantum scientiæ hausisset, ex qua Bibliotheca? Crucifixum ostendit, Ad dictum S. Bonaventur.

Incarnata, tibi Doctor, sapientia, grandis
Bibliotheca fuit: maxima scire, Poli,
Hinc arcana datum est; Crucifixum scire valebas,
Tum omnia: Nam scire est omnia, scire Deum.

Stationes dicimus hodie loca 7. in quibus præcipue Christi amor patiens eluxit: nimirum Olivæ hortum, Annæ domum, Caiphæ domum, Pilati præsidis aedem, Herodis palatium, rursum ejusdem præsidis prætorium, demum Calvarie montem. P. D' Oultreman, l. 2. c. 3. §. 8.

§. VII.

De Resurrectione Christi.

Cum devoti sexus pietas indagaret sepulchrum Christum, redivivum invenit, orbique manifestavit.

Matthæi. 28. v. 1. *Vesperè autem sabbati, quæ lucebat in prima sabbati, venit Maria Magdalena, & altera Maria, videre sepulchrum.* Difficilis hic est antilogia, quomodo enim erat vespere sive vespere, si lux cæcebat; imò Marcus ait: *Orto jam sole.* S. Matth. 28. Hieronymus existimat has mulieres sæpius exiisse ad sepulchrum, scilicet vespere & mane. S. Ambrosius existimat alias fuisse mulieres, quæ exierant mane, alias, quæ vespere. P. Cornel. hic respondet vespere sive vespere sabbati esse noctem, quæ sequebatur sabbatum, quæ nox lucebat id est, terminatur & desinit in lucem in prima sabbati, id est, mane diei Dominicæ, quæ prima dies est post sabbatum. ita Nyssenus, S. Thomas & alii. Symbolicè S. Chrysologus Sem. de Resurr. *Transiit iuxta naturam tenebra, & tamen dicitur orto sole: quia eo die sol quasi Christo resurgens congratuatur, antelucanus fuit.*

De Resurrectione Christi.

fuit, & prius solito exortus est. Nota. Hæc fuit series Resurrectionis Christi. 1mo. Christus in Passione fuit 18. circiter horas. 2. Christus moriens hora tertia pomeridiana illico quoad animam descendit in infernum, corpus verò de cruce depositum, fuit lotum, & sindone involutum, ita, ut ante noctem sepultus sit. Quare fuit in inferno per 36. circiter horas, (in sepulchro verò 33.) tot enim sunt, si numeres tres horas residuas à tertia pomeridiana usque ad noctem feriæ sextæ, & horas 24. sabbati, ac 9. noctis Dominicæ. 3tio. Christus in limbo Patribus ostendit non tantum animam suam, sed & Deitatem ei conjunctam, eosque visione Divinitatis suæ beavit; tunc ergo infernus erat quasi cœlum. 4to. sub hora nonam noctis Dominicæ, Christus egressus de inferno, venit ad sepulchrum, ibique eis ostendit corpus suum, sanguinemque suum in flagellatione effusum, per iter ipsarum, item capillos evulsos &c. collegit per Angelos, vel ut alii, inter quos Suarez tertia parte tit. 1. v. 1. propria collectum, indidit venis corporis; corpusque anima introiens, sibi illud uniens animavit, glorificavit. 5to. multis Patribus corpus suum restituit, ut eos faceret participes suæ resurrectionis. 6to. Christus resurrexit, penetrans lapidem tegentem sepulchrum. 7mo. apparuit gloriosus B. Virgini Matri suæ, ei que ostendit Patriarchas, qui jam resurrexerant. Deinde apparuit Magdalene & aliis.

v. 2. *Et ecce terra motus factus est magnus.* ut eo significaretur, ait P. Cornel. potentia, gloria, & magnificentia Christi Resurgentis, quasi Dei. Symbolicè, Terra, quæ in Christi morte præ horrore intremuit, in ejus resurrectione præ gaudio quasi subsiliit, ac resurgenti congratulata applausit. v. 2. *Angelus enim Domini descendit de cælo: & accedens revolvit lapidem, & sedebat super eum.* Sedebat, non quasi sessus, sed ut ostenderet, 1. se esse, qui lapidem revolvisset. 2. ut mulieres placide suscipere & contra custodes tueretur &c. Symbolicas causas dat hic S. Thom. *Sedebat*, cui nulla lassitudo, ut fidei Doctor, ut resurrectionis magister: sedebat supra petram, ut soliditas sedentis daret fidelibus firmitatem. Nominat Crucifixum Angelus coram mulieribus, ut ostenderet se non erubescere, sed palam profiteri crucem & Crucifixum, seque ejus esse servum, eò quod ex Christum. ejusque affectis summo sit honori & gloriæ, quodque per crucem Christus non solos homines redemerit, sed & Angelos exhilaravit, imò eis gratiam & gloriam contulerit, uti censent graviores Theologi cum Franc. Suarez, v. 9. *Et ecce Jesus occurrit illis dicens: Ave te: illa autem accesserunt & genuerunt pedes*

ejus: & adoraverunt eum. v. 10. *Tunc ait illis Jesus: Nolite timere. Ite, nuntiate fratribus meis, ut eant in Galilæam, ibi me videbunt.* Christus jam gloriosus, mira benignitate ad dandum nobis humilitatis exemplum dignatur discipulos suos vocare fratres ad eorum consolationem, ut eos mæstos & dejectos in spem, animumque erigat.

Ordo Apparitionum Christi post Resurr. § 28. & de illis Epigr. Recenset hunc ordinem apparitionum Christi P. Cornel. à Lap. in Jussiones Christæ ipso die Resurrectionis, sexies hoc ordo si post dine apparuit. Primo Matri suæ sanctissimæ, ut docet S. Ambr. l. 6. de excellentia Creationem, Virg. Rupertus l. 7. S. Bonaventura & alii.

Cum victor Dominus multis apparuit; inter
Multos hos merito prima Maria fuit.
Maxima Mater, ut intellectus nos docet,
ut
Prima in amore fuit, prima in honore
fuit.
Reginam Matrem, Patrum præsentem senatu
Filius invisit, Rex, Dominusque Poli.
Summos victori plausus, magnæque Parenti
Latitæ exultans sacra corona dedit.

2do. Apparuit Magdalene apud sepulchrum Marci. 16. 9.

3tio. Eidem cum cæteris mulieribus Matthæi. 28. 9.

Sanctæ animæ ad lapidem Christi veniendo sepulchri

Affectus firmi, dant monumenta sui;
Dum sunt sollicitæ, illis quisnam grande revolvat

Saxum, jam amotum protinus esse vident,

Sic hominum, Deus ipse solet pia vota juvare,

Debilibusque suam viribus addit opem.
Magdalis ad Domini monumentum dum ipsa remansit,

Promeruit Dominum sola videre suum.

Sic specialis amor dignus potiore favore,

Non sinit affectu se superare Deus,

4to. Apparuit Petro, Lucæ. 24. 34.

Ante alios Dominus Petro se dando videntem;

Contritam cernens erigit ille Petram.

Hancque Petram victor vult esse perenne trophæum,

Quod nulla inferni vis superare, queat,

5to. Apparuit duobus discipulis euntibus in Emmaus.

Noster Amor Christus quàm se demittit? ut ipse

Dirigat errantes, sit peregrinus Amor.

Ut cum profectu sit iter speciosa triumpho,
Et currum linquens, eligit ire pedes,

Per-

Percurrit pressio in scripturis ardua passu,
Tardis directas constituendo vias.
Inque via, ne deficiant, dignatur amanter,
Hosce viatores pascere pane Poli.
Si prius illorum cor arsit, quantus ab esca
Hac modo in ipsorum cordibus ardet
amor?

Consumens Deus est ignis; dum verfor ad
ignem
Hunc, cor, Christe, peto, hōc ardeat igne
meum.

6to. Omnibus, puta 10. Apostolis, Tho-
mas enim aberat, apparuit Lucæ 24. 36.
Dum victor Dominus post bella cruenta tri-
umphat,

Vult in Discipulis tollere pace metum.
Et jam spe meliore velut post fata resur-
gunt,

Cum illis corda animat Spiritus ipse Dei.
Post diem Paschatis verò 1mo. apparuit 11.
Apostolis præsente jam Thoma ipsa Octa-
va Paschatis, Joan. 20. 26. quando Tho-
mas dixit: Dominus meus & Deus meus,

Vulnera ad ipsum cor Thomæ velut ora
perorant,
Ac illum Dominum nosse, Deūque
docent.

O! cognosco, meæ sunt hæc quoque signa fa-
luta,
Ex illis Dominum nosco, Deūque
meum.

2do. Apparuit septem Discipulis, inter quos
fuit Petrus & Joannes, piscantibus Joan.
21. 1.

Alluditur
ad illud
Job. 12.
Narra-
bunt pisces
maris;
quis igno-
rat, quod
omnia hæc
manus Do-
mini fece-
rit,
Enarrant pisces copiose rete replendo,
Quod benedicendo Christus adesse suis
Dignatur servis; hoc clara voce Joannes
Promulgat Petro, nec trahit iste moras,
Sed subito Domini magno succensus amore,
Ad Dominum in pelagus profilit ipse
suum
Elicitus ter de petra amor, resplenduit ardens;
Splendere ad vitreas, ut solet ignis aquas,
Ergo Petro proprias pascendas Christus a-
manti
Commendat, veluti pignus amoris, o-
ves.

3tio. Apparuit in monte Galilææ multis, imò
plūs quam quingentis fratribus, id est, fide-
libus. Matth. 28. 10. 1. Cor. 15. 6.

Alluditur
ad illud
Joan. 10.
Ego sum
ostium.
Per me si
quis intro-
ierit, sal-
vabitur: & dum ingrediuntur in has portas, mox inde
ingrediuntur,
& egre-
diuntur,
Vulneribus de quinque tuis sibi singula
poscunt
Centum ē quingentis optime Pastor, oves,
Hæc triumphales portas, intrando pusillus
Grex tuus, & requiem & pascua festus
habet

De Salvatoris quærendo fontibus undas
Hic sitiens poterit ille levare sitim,
Dum ingrediuntur in has portas, mox inde
perennem
In vitam mites egredientur oves.

Christus significare volens se vivere; servos,
Dignatur fratres ipse vocare suos.

In summo existens Victor redivivus honore,
Sic condescendit, sic favet ipse suis.

4to. Apparuit Jacobo fratri Domini. 1. Cor.
15.

Spectator redivivi sit, sociusque triumphi
Idem, qui Domino sanguine frater erat,
Atque voluntatem faciebat Patris, honore
Hoc dignus, duplici qui ratione fuit
Frater; quam felix fuerat, cui sorte se-
cunda

Bino respectu, contigit iste favor.
5to. Apparuit omnibus Apostolis, omni-
busque fidelibus in monte Oliveti ascen-
sus in cælum, Actor. 1. 9. de quo, ubi de
Ascensione Christi.

6to. Apparuit Saulo, cum eum fecit Pau-
lum. Actor. 9. qui dicit se abortivum. 1.
Cor. 15.

Ut natu minimos in maximo habere pa-
rentes
Cordis amore solent; sic ferè Paulus
erat,

(Qui minimum reliquis se & abortivum
esse putabat)

In tenero Christi cordis amore sui,
In Romano olim, celeberrimo in orbe se-
nato

Nomen abortivi, is, jure senator, erat
Sortitus, reliquis qui post accefferat. Ergo
Talis abortivus Paule senator eras.

Tēque triumphator Rex hoc dignatus ho-
nore est,
Participem cætus efficiendo sui.

Has apparitiones enumerat P. Cornelius,
additque, alias sæpius apparuit Christus,
sed illas ejus apparitiones subiecerunt E-
vangelistæ.

Celebris quoque illa Christi apparitio,
dum apparuit Christianis in monte Thabor,
ubi potestatem suam narravit, baptizare gen-
tes imperavit. Marci ultimo.

Est data Victori in cælo, terræque potestas
Summa Redemptoris jura triumphus
habet.

Omnia lege tenes, tanquam Rex Christe su-
premus.

Me imperio Princeps maxime reddo tuo.
Justitiā plectente Dei olim ulticibus omnis
Ob sua deletus crimina mundus aquis;
Baptizare jubens gentes, salvantibus undis,
Hunc mandat mundum, sed miserendo,
Deus.

His ablatus aquis, te fontem Christe, co-
rono

Laudibus; effundo cor, animūque tibi
In signum gratæ mentis; me. Tu amplius oro
Contritum munda sanguine Christe tuo
Hæc

& pascua
inveniet
Ego veni
in mundum
ut vitam
habeant, &
abundan-
tius ha-
beant, Ego
sum Pastor
bonus &c.
Alluditur
ad illud
Matth. 12.
Qui unque
enim fecit
volun-
tatem Pa-
tris mei
qui in cælis
est: ipse
meus est
frater &c.

Hæc apparitio dicitur 9na, poniturque
statim post illam factam piscantibus. Ex
S Luca circa apparitiones notandum. Lu-
cæ 24. 39. dicitur: Videte manus meas, &
pedes, quia ego ipse sum: Palpate, & videte:
quia spiritus carnem & ossa non habet, sicut
me videtis habere. Quæres. Qua ratione
corpus Christi (& Beatorum) post re-
surrectionem gloriosum, ideòque subtile,
& penetrabile, possit esse simul palpabile.
R. P. Cornelius à Lap. hic. Corpora glo-
riosa habent dotem subtilitatis, per quam
possunt non resistere alteri corpori, illudque
penetrare, habent 2do dotem, ut possint
non sentiri tactu, hæc tamen utraque dos
est illis libera, consequenter corpora glo-
riosa, cum volunt, sunt palpabilia, aut
non palpabilia, si enim velint resistere, &
sincerè se sentiri & contrectari, sunt palpa-
bilia, si alterutrum nolint, non sunt palpa-
bilia. Ita Suar. 3. par. Qu. 54. art. 3.

Quæres 2do. An revera discipuli post
resurrectionem palpârint, & tetigerint ma-
nus & pedes Christi perforatos? R. P. Corn.
nihil hac in re esse certi: quia Scriptura
hoc non enarrat, probabile tamen est ali-
quos palpasse & tetigisse, præsertim eos,
qui magis de resurrectione Christi dubi-
tabant.

v. 42. At illi obtulerunt ei (Christo)
partem piscis assi, & favum mellis. Tropo-
logice. Qui sic assantur tribulationibus pro
Deo, vera postea dulcedine satiabuntur.

Joannis 20. v. 14. Non sciebat (Magda-
lena) quia Jesus est. Cornel. à Lap. hic,
quia alia specie, scilicet hortulani illi appa-
rebant, uti euntibus in Emmaus specie pere-
grini. Gloriosa enim corpora possunt ap-
parere ea specie & forma, qua volunt,
idque faciunt non mutando ipsam vultus sui
figuram & formam, sed impediendo, ne
hæc vultus sui figura integras sui species,
sed refractas, dimidiatas, & distractas ad
oculum intuentis jaciatur.

v. 15. Et ego (Magdalena dicebat)
eum tollam. Quid si in atrio Principis sa-
cerdotum? Ego eum tollam. Quid si in
domo Pilati? Ego illum tollam: quia om-
nia vincit amor, qui omnia etiam impos-
sibilia sibi possibilia, imò facilia reputat.
Ita Orig. & S. Chrysost. licet S. Hieron.
hæc verba ignorantia & inconsiderationis
esse putet.

v. 17. Noli me tangere, dixit Christus
Magdalene, cum illi apparuit, & hæc di-
cens digitis frontem Magdalene tetigit, il-
lique eorum vestigia impressit. Hinc tra-
dit S. Sylvester apud Surium, in vita S.
Magdalene se vidisse A. D. 1497. caput D.
Magdalene grande valde, & totum undi-
R. P. Kriatkovski, S. J. Collectanea Ascetica.

que usque ad os denudatum; excepta ea
parte frontis, quam Salvator tetigit: ibi
enim pellis ad instar Æthiopissæ clare appa-
ret, & in pelle duæ fossæ duarum extre-
mitatum digitorum, & sub pelle caro ad
albedinem declinans.

v. 19. Ubi erant Discipuli congregati pro-
pter merum Judaorum: venit Jesus, & stetit Commu-
nis vita se-
gicè S. Bernard. Serm. de Ascensione. Fal-
ctanda, sin-
leris, inquam, Thoma sancte, falleris, si gularitas
videre Dominum speras, ab Apostolorum fugienda,
collegio separatus; Non amat veritas sin-
gulos, non ei diverforia placent, in medio
stat, id est, disciplina communi, commu-
ni vita, communibus studiis delectatur. v.
20. Et cum hoc dixisset, ostendit eis manus &
latus. Servavit Christus vulnerum cicatri-
ces imò in signum & trophæum victoriae,
ita S. Aug. 2. ad accendendum nostrum
amorem, ut Christum pro nobis vulnera-
tum imitemur, & redamemus, ac pro ipso
vicissim vulnera quælibet, mortemque ip-
sam libenter suscipiamus, ita S. Ambros. S.
Gregor. Porro speciali Dei miraculo fa-
ctum est, ut illa vulnerum foramina in Chri-
sto non impediunt, quo minus nervi & ar-
teriae continuae sint, optimeque dispositæ,
tum ad continendum sanguinem, tum ad
omnes actiones, & motus vitæ à Christo
obeundos, vide Suar. 3. par. qu. 44. art. 4.

v. 21. Dixit ergo eis (Jesus) iterum
Pax vobis. Sicut misit me Pater, & ego mi-
to vos. v. 22. Hæc cum dixisset, insufflavit:
& dixit eis: Accipite Spiritum S. v. 23.
Quorum remisistis peccata, remittuntur eis,
& quorum retinueritis, retenta sunt. Cur in-
sufflavit? R. P. Cornel. à Lap. hic, ut sig-
nificaret naturam Spiritus S. illumque æque
à se, & à Patre spirari & procedere, ita S.
Aug. Cyrill. & alii. Porro hæc sufflatio
Christi non fuit Spiritus S. sed fuit ejus sig-
num. Symbolicè hæc insufflatio represen-
tat peccatum esse quasi nubem atram, si-
cut enim hæc flante vento dissipatur, sic
sufflante Spiritu S. dissipatur omnis peccati
nebula. Notandum. Acceperunt jam in
baptismo Spiritum S. sed nunc Christus Spi-
ritum S. dat illis ad alium usum & effectum,
quem necdum habebant, scilicet ad remit-
tenda peccata. Accipite ergo Spiritum S.
hoc est, accipite potestatem remittendi per
Spiritum S. peccata. ita Theoph. Euth. Ru-
pert. Quorum remisistis peccata &c. De
fide est hunc locum intelligi de Sacramen-
to poenitentia, in quo sacerdos velut iudex
verè remittit non tantum penas, sed &
culpas peccatorum poenitentium, seseque
per confessionem accusantium. Circa hoc
Concil. Trid. sess. 14. Can. 3. Si quis dixe-
rit

Cicatrices
vulnerum
Christi.

rit verba illa Domini Salvatoris. Accipite Spiritum S. quorum remisistis peccata, remittentur eis, & quorum retinueritis, retenta sunt, non esse intelligenda de potestate remittendi & retinendi peccata in Sacramento penitentia; sicut Ecclesia Catholica ab initio semper intellexit, detorsit autem contra institutionem hujus Sacramenti, ad auctoritatem pradicandi Evangelium, anathema sit. Porro ex hoc ait P. Corn. quod Christus instituit tribunal hoc penitentia, consequenter hoc ipso confessionem Sacramentalem sanxit, & jure divino praecessit, alioquin enim frustra erexisset hoc tribunal,

Notandum. Licet Apostoli à Christo ordinati sunt sacerdotes ante passionem in ultima coena post institutam Eucharistiam, tamen tunc acceperunt solum potestatem consecrandi Eucharistiam; hic vero post resurrectionem Christi aliam ab eo accipiunt potestatem, scilicet remittendi peccata: sunt enim diversae hae potestates, & dividi, separique possunt.

§ 30. Circa incredulitatem S. Thomae sunt va-
S. Thomae rii sensus DD. S. Ambr. in Luc. c. ult. ex-
qualis fuit stimat fuisse incredulum circa modum re-
increduli- surrectionis. P. Corn. cum D. Augustino,
tas.

Orig. censet fuisse non solum incredulum circa modum, sed etiam circa ipsam resurrectionem. Joan. 20. v. 27. Dicit Thomae (Christus) infer digitum tuum huc, & vide manus meas, & affer manum tuam, & mitte in latus meum. P. Corn. existimat Christum praecipere Thomae, ut inferat digitum, cui praepeto Thomas obedivit; certa ergo res est, ait Toletus, & in confesso apud omnes Thomam vulnera Christi tetigisse: hoc enim jussit Christus, ut argumentum efficax resurrectionis suae non tantum Thomae, sed & fidelibus relinqueret. Porro digitus hic S. Thomae religiosè assertatur Romae in Basilica S. Crucis in Jerusalem. v. 28. Respondit Thomas, & dixit ei: Dominus meus, & Deus meus. Dixit hoc Thomas, ait P. Corn. non ante, sed post contactum Christi. Voce Dominus confessus est humanam Christi naturam, voce Deus divinam. Apparuit deinde Christus Petro & sex ejus sociis in captura piscium. Joan. 21. Iverunt enim piscatum, tum ut otium fugerent, tum ut relaxamentum animi caperent: est enim necessaria animi interdum relaxatio. Unde Cassianus Coll. 24. c. 21. ait, venatorem quempiam videnti S. Joannis causam, eum adisse, eumque invenisse perdicem manu demulcentem, quod cum ille miraretur, adduxit D. Joannes similitudinem de arcu, quem relaxatum juvenis tenebat, ne continua intensio vis ejus minueretur. Additque: Nec nostri

Christus
apparet
Discipulis
in captura
piscium.
Joan. 21.

animi te offendat o juvenis, tam parva, brevisque hae animi relaxatio, qui, nisi remissione quadam rigorem intensiois suae interdum releveret, & relaxaret, iremissio rigore lentescens, virtuti spiritus, cum necessitas poscit, obtemperare non poterit.

Joan. 21. 5. Dixit ergo eis Jesus: pueri numquid pulmentarium habetis? Pulmentarium ex Graeco obsonium, sive cibus, qui ad panem adhibetur, & cum pane comeditur. v. 11. Ascendit Simon Petrus, & traxit rete in terram, plenum magnis piscibus 153. Cur praecise 153? Causam literalem Pisces dat S. Hieron. in Ezech. c. 47. 9. quod totidem sunt species piscium; quasi ex singulis speciebus unum piscatus sit Petrus.

Frustra justitiae sole haud lucente laborant Discipuli, tetra nocte tenente mare: Sed tamen in verbo Verbi dum retia laxant, Mira per hoc verbum, mox sibi facta, vident;

Ambas naviculas numerosis piscibus implent: Et faciunt socios participare bonum; Sed simul est humilis captus per mira stupore

Petrus: tum Domini captus amore sui.

Joan. 21. v. 17. Ter Petrum Christus quaesivit. Amas me? S. Augustinus tr. 123. Redditur trina negationi trina confessio: ne minus amor lingua serviat quam timori, & plus vocis eliciat videatur mors imminens, quam vita praesens. Ter interrogavit Christus Petrum de amore, ter quoque dixit. v. 17. Pasce oves meas, ut indicet illum, triplici modo, quasi pabulo oves pascere debere, scilicet veritatis verbo, vitae exemplo, & temporalis subsidio. De quo vide S. Greg. Hom. 14. in Evan. Exinde, quod Dominus terna voce interrogaverit: Amas me? contristatus est Petrus; quia ex ter iterata interrogatione sibi videbatur Christo de amore suspectus: aut certe timebat, ne sibi contingeret, quod in Passione, & sicut tum negavit, sic & aliquando non amaret Christum, ita S. Chrysost. Theoph. Euth.

v. 21. Hunc ergo cum vidisset Petrus (scilicet Joannem) dixit Jesu: Domine hic autem quid? v. 22. Dicit ei Jesus: Sic eum volo manere, quid ad te. Ex hoc loco aliqui colligunt S. Joannem nondum obiisse. Verum dicit P. Corn. longe verius, & sibi certum S. Joannem Evang. naturali morte esse defunctum. Id enim passim tradunt PP. Iren. Tert. S. Hieron. S. Aug. S. Ambr. & alii.

Per dies 40. Christus mansit in terris Ubi Christus post resurrectionem. Cujus causa literalis; stus post quia hic numerus est perfectus, & sacer, resurrectionem

anteas- creberque in Scriptura: sacratus est enim
fionem jejunio Moysis, Eliae & Christi. Symbo-
moraba- lica causa est, quod quadragenarius nume-
tur, rus sit symbolum peregrinationis nostrae in hoc mundo. Unde 40. annis peregrinati sunt filii Israel in deserto. Ubi Christus versatus sit his diebus, curiosum est quaerere, ait P. Corn. Actor. 1. Probabiliter suspicatur aliqui, eum egisse cum Elia & Henoch in paradiso, sive illo primigenio. Gen. 2. 8. sive aliquo alio simili.

Comestio Actor. 1. v. 4. Et convescens, praecepit
Christi in eis &c. Porro significat Lucas hic, & Evan-
corpore gel. c. 24. v. 48. Christus paulo ante ascen-
glorioso sionem comedit & prandisse cum Apostolis,
qualis? idque docet. S. Hieron. S. August. tr. penult. in Joan.

Quaeres. Quae & qualis fuerit haec Christi comestio in ore, & corpore ejus jam glorioso?

Author de mirabilibus S. Scripturae censet fuisse comestionem non veram, sed apparentem, qualis fuit Raphaelis Tob. 12. v. 19.

P. Corn. à Lap. hic censet hanc comestionem non apparentem, sed tealem fuisse, & propriam: hic tamen cibus non fuit à Christo digestus, & in corpus ejus conversus. Ut vult Vallensis & Durandus, corpus enim gloriosum ali, & crescere, aut decrescere nequit; est enim impassibile & inalterabile.

Victori in Resurrectione Christo carmine laudatur.

1. Surgimus in plausus, erecti spebus am-
nis,

Dum in nostram Victor maxime surgis opem.

Summe Triumphator tua surgat gloria tecum,

Cum qua stet constans, stet, peto, nostra salus.

2. Educis Patres victos de carcere Victor; Hosque trahis nexu sanguinis inde tui,

Sic plaudens Patrum gratulantium de hoste triumphum

Cum Victore suo Rege Senatus agit.

3. Subtili durum penetratur corpore saxum, Attamen illasum corpus utrumque manet.

Intra, quaeso, mei, Victor penetralia cordis, Sacri interventu corporis integrum erit.

4. Terra triumphales Victori suscitet ignes, Fulgorem intendant lumina celsa Poli.

Attamen haec victrix splendentia lumina vincit

Lux, quam in glorioso corpore Victor habet.

R. P. Kwiakowski, S. J. Collectanea Asiatice.

5. Cur regnant agiles rediivo in corpore motus;

Quos nec distantes detinere loci?

Nam tot in ingrato passum orbe gravamina vicit;

Excelsitque fera, jam grave mortis onus.

6. Nulla potest adversa pati, dum in carne resurgit

Victor, qui voluit morte premente pati.

Plurima; sic nos, ut victricia signa sequamur,

Non pigeat Passi strenua gesta sequi.

7. Ingenti pretio constans, hac, orbe redempto,

Conditur in rigida gemmea Petra, petra;

Sed quando ingrato terrarum demitur orbi Haud armata potest hanc retinere manus.

8. Cum decorant nitidum splendentia sidera coelum,

Istis consuevit pulchrius esse notis.

Sic, cum signorum roseo fulgore resurgens (Qui fuit occisus) clarior Agnus adest.

9. Victoris nostri rediivi, quid sit agendum, Hos docet ex ipso tempore trina dies.

Nunc sint bella sacra; requies mors; inde triumphum

Ter fortunatum vita perennis aget,

10. Nocte suae penetrat benedictae viscera matris

Nascens; de mortis nocte resurgit humo:

Tutius, haud oculis fidens, meliusque sub umbris

His, obscura potest surgere nostra fides.

§. VIII.

De Ascensione Christi.

Actor. 1. v. 2. Assumptus est. P. Corn. § 32.
à Lap. hic, non ab Angelis, sed sua virtu- Ascensio
te, sed à se ipso, puta à sua Divinitate, per do- Christi,
tem agilitatis, humanitati gloriosae à se indi- quando
tam. Assumptus est ergo sursum, hoc est, & quo-
ascendit in coelum. modo fa-
facta?

Cur Christus tam cito ascendit in coelum, Act. 1.
vitamque hanc in terris solum 40. dies post resurrectionem ibidem versatus fuerit, variae assignantur causae, inter quas moralis: ut doceret nos non desiderare longam vitam, sed anhelare ad coelum, utque illud respiciamus. Annos virtutibus imple.

Actor. 1. v. 4. Et convescens praecepit eis &c. Ex hoc loco multi colligunt Christum paulo post peractum prandium, quod fieri solet in meridie, plena luce, & palam coram omnibus discipulis in coelum ascendisse. Ita S. Prosper. Sent. 103. dicitque. Vigor fidei D d d 2 Christi

Christianæ tribus temporibus initiatur, vespere, mane & meridie. Vespere enim Dominico in cruce, mane in resurrectione, meridie in ascensione. Unum ad patientiam occisi, aliud ad vitam resuscitati, tertium pertinet ad gloriam majestatis, in Patris dextera confidentis. v. 9. *Videntibus illis elevatus est: & nubes suscepit eum ab oculis eorum.* P. Ludovicus de Ponte oratione de ascensione, pie & probabiliter meditat; Christum abeuntem in cælum, ut majorem sui fidem, spem & amorem, & reverentiam discipulis imprimeret, dedisse eis osculandas suas manus, & pedes, ex quibus suavissimus odor fragabat. Non subito raptus est, ut Elias & Henoch, sed elevatus, & ut ait S. Lucas in Evang. c. 24. 50. *Elevatis manibus suis, benedixit eis.* v. 51. *& factum est, dum benediceret illis, recessit ab eis, & ferebatur in cælum.* Ex quibus verbis liquet ait P. Corn. in Acta, Christum elevasse manus, tum ut Deum oraret, & invocaret ad benedicendum Apostolis, tum, ut elevando & deprimendo vel certe transversim collocando manus, ut fecit Jacob. Gen. 48. Signum crucis efformaret, ut docet P. Gretserus l. 3. de cruce: per crucis enim meritum, omnem benedictionem nobis impetravit; unde mos in benedictionibus inoluit efformandi signum S. crucis. De fide est, Christum non tantum qua Deus est, sed etiam qua homo ascendisse ad solium Dei Patris, ibique ad dexteram ejus quasi Dominum cæli & terræ, Angelorum & hominum considerare, id enim docet Apostolus Coloss. 3. 1. Quia enim Christus, se in cruce infra omnes creaturas humiliavit; hinc & meruit super omnes exaltari. Phil. 2. 19. Christo per dotem subtilitatis cælos penetranti, quasi Domino, regique suo occurrit tota cælestis aula, omnesque omnino Angeli, uti docuit S. Cypr. Nyssenus & alii. Beda de locis sacris c. 7. testatur solemnitate hujus diei quotannis recurrentem, fuisse cælestibus prodigiis in eo loco, quo Christus ascendit, illustratam. Nam in die, ait, Ascensionis Dominicæ per annos singulos missa peracta validi flaminis procella de sursum venire consuevit, & omnes, qui in Ecclesia fuerint, in terram prosternere. Tota ibi ea nocte lucernæ ardent, ut non illustrari tantum, sed & ardere mons & supposita loca videantur.

333. Præcipui sanctorum cum Christo, ascendunt ad cælum.

Notat P. Corn. in Act. 1. v. 9. Præcipuos Sanctorum, qui cum Christo resurrexerunt, in corpore glorioso cum Christo ascendisse, quasi resurrectionis primitias, hoc est, quod ait Michæas c. 2. v. 13. *Ascendet enim pandens iter ante eos.* Quomodo resurrexerint sancti post mortem Christi. Vide n. 525.

Cum quanto plausu susceptus Christus

in cælo, ait S. Cypr. Serm. de Ascen. Nec linguis hominum, nec Angelorum, nec cujusquam acumine ingenii definiri posse, quæ Patris in reditu filii hilaritas fuit. Moraliter notandum. Christus coram Apostolis & discipulis ascendit, quasi oculos & cor eorum (utinam & nostrum) secum vehens in cælum, docens nos, ut cum Apostolis, oculis animi eum in astra sequamur, & mente in cælestibus habitemus, ipse enim est amor noster; ubi autem amor, ibi & oculus & cor.

Plausus cæli Christo ascendenti.

S. Leo Serm. 1. de Ascen. Christi ascensio nostra est provectio, & quod processit gloria capitis, eò spes vocatur & corporis. Dignis dilectissimi exultemus gaudiis, & pia gratiarum actione lætemur.

Act. 1. v. 9. *Videntibus illis elevatus est: & nubes suscepit eum ab oculis eorum.* Cajetanus hic putat nubem hanc non fuisse nubem, sed splendorem, quem Christi corpus ex se spargit. Abulen. Parad. 5. c. 9. existimat qualis, in hanc nubem fuisse Christo instar sedis & throni. P. Cornel. censet, quod nubes hæc fuerit vera, sed gloriosa, & eximia luce corulca, dit. ad hoc à Deo adducta vel producta, ut corpus Christi tegeret, & ab oculis Apostolorum eximeret, simulque suo fulgore, majestatem Ascendentis ostenderet. Ita Suar. 3. par. Disp. 52. Nota, Christus sensim ascendit eò usque, quod pertingeret poterat Apostolorum visus: deinde subduxit eum nubes ac mox illic per dotem agilitatis instar fulguris vibravit se in cælum Empyreum. Astronomi docent, terram distare à convavo firmamenti octoginta millionibus miliarium; spirititudinem verò firmamenti esse eandem, quanta ergo amplitudo cæli Empyrei, lidem docent lapidem molarem, si è firmamento caderet, casurum per 90. annos, antequam terram attingeret. Per. 4. millia annorum vix homo pervenire posset ad convexum firmamenti, etiam si quotidie recta ascendens conficeret centum miliaria, uti ostendit P. Corn. Gen. 1. in opere 4ta. Diei. Hæc omnia Christus penè in momento transmissit; facitque, ut animæ sanctæ post mortem eadem quasi in momento transmittant.

Cæli amplitudo.

Existimat Abulensis Para. 5. c. 34. Christum utpote gloriosum nullas induisse vestes, sed nudum semper, & solo splendore gloriæ indutum discipulis apparuisse. In veste rubra & purpurea Christum ascendisse censet Fredericus Naulea, in Cath. c. 36. probatque ex illo Isaïæ. 63. 2. *Quare ergo rubrum est indumentum tuum?* Verum quia Christus gloriam suam coram Apostolis penè abscondit, eamque tenuiter tantum ostendit, ut cum illis familiariter agere videri, & tangi posset, censet P. Cornel. eum in veste communi, qua in vi-

Vestibus Christi ascendit?

ta uti solebat, illis apparuisse; ut idem videtur esse, qui resurrexerat, non alius, ac in eadem ascendisse, ita tamen, ut ascendendo radios gloriæ suæ in eam transfunderet, eamque radiantem claritate partim candicante partim purpurascente efficeret: sic enim dos claritatis, & lucis Beatorum in cælo erit colorata, & varia; nam in Martyribus erit purpurea, in virginibus candida, in Doctolibus viridis, ait Soto in 4. Dist. 49. in fine.

334.

Act. 1. v. 10. *Cumque intuerentur in cælum euntem illam, ecce duo viri asteterunt juxta illos in vestibus albis.* v. 11. *qui & dixerunt: Viri Galilæi, quid statis aspicientes in cælum? Hic Jesus, qui assumptus est à vobis in cælum, sic veniet, quemadmodum vidistis eum euntem in cælum.* Duo viri, duo Angeli in assumpto corpore. Respiciabant cælum Apostoli oculis tam mentis, quam corporis, nos docentes intueri cælum simili aspectu. Ita S. Martinus jugiter aspicebat cælum, eaque nota à cæteris dignoscebatur, adeò, ut vulgo cognominaretur: suspex cæli. S. Pater Ignatius suspiciens cælum dicere solebat, quomodo sorderet mihi terra, cum cælum aspicio, Ribaden.

Tria hic Apostolis ingerunt Angeli, tribusque de causis illis apparuerunt. 1. Ut, quod discipuli oculis corporeis videre non poterant, scilicet Christum in cælum pervenientem, verbis suis docerent ac confirmarent. 2. ut Apostolos consolarentur. 3. ut significarent Christum ad immutabilem quemdam statum, & æternitatis consortium, ascendisse.

Miracula Ascensionis in monte Oliveti.

Ex monte Oliveti Christus ascendit: ibi enim inchoavit passionem; ibi pariter eundem decuit finire, & coronidem imponere passioni suæ & vitæ terrenæ. Nota tria continua miracula, quibus in monte Oliveti Deus illustravit Christi ascensum. 1. Christus huic monti petroso instar cere impressit, & impressa reliquit pedum suorum vestigia, quæ nulla ratione tot sæculis deleri potuerunt. Ibi etiamnum medios licet inter Turcas visuntur. Ita S. Hieron. in locis Hebr. Porro hæc Christi vestigia conversa fuerunt ad occidentem, & versus Catholicam ex Gentibus, Romanam spectant Ecclesiam. 2. Locus iste, ex quo Christus ascendit, nunquam se tegi, aut marmore paviri, ornarique est passus, semper excussis solo respiente; quæ manus humana adornandi studio tentabat apponere. Ut testatur S. Paulinus. 3. Eodem loco postea templum rotundum, & magnificentum in honorem ascensionis est erectum à S. Helena matre Constantini Imper. quod in se concludebat Christi vestigia, cujus tectum ea parte, qua Christi corpus ascendit, nunquam

conteggi & concamerari potuit. Ita S. Hier. Beda. Multi opinantur Antichristum in monte Oliveti demonum ope elevandum in altum, ut in cælum videatur conscendere; sed siderabit eum Christus, spiritusque oris sui interficiet. 2. Thess. 2. 8.

Mons Oliveti est juxta Jerusalem, Sabbati habens iter, ait P. Cornel. id est, distans à Jerusalem tantò spatio, quantum Judæis in Iter Sabbato licebat proficiscendo conficere, quod bati, multi censent duorum fuisse miliarium, miliarie est spatium mille passuum. Verum minus fuisse hoc iter liquet tum ex Josepho, qui l. 6. Belli c. 3. asserit Jerusalem à monte Oliveti distare stadiis 5. ab ejus verò culmine sex, stadium autem continet 125. passus: Quinque ergo stadia faciunt 625. passus. Tum ex S. Hieron. Epist. 151. ad Algas, qui iter Sabbati definit esse ambulationem bis mille pedum, ubi per pedes, non passus, ut volunt nonnulli, sed pedes, ut vox sonat, accipit. Jam 5. pedes faciunt passum, jam 2000 pedes fac. 400. passus. Quo die, quo mense ascendit Christus, non constat, communiior tamen sententia est, ait P. Cornel. S. August. 18. Civit. 8. ult. Tertull. Chrysost. Suarez &c. Christum ascendisse 5ta. Maii, misisse Spiritum S. 15ta. May.

Triumphanti in Ascensione Christo, carmine plauditur. 335.

1. Montis Oliveti susceptus culmine Victor, Oliva figit, Inde triumphali tendit ad astra via. num clementia Rementia.
2. Dum sacris pedibus terrenum deprimit orbem, Immenas superans Victor ad astra vias. Discamus miseri, quod nobis omnibus extet.
3. Nunquam Victoris nostri vestigia defunt, Dummodo eis hominum nemo deesse velit.
4. Utros terrenas tacitus descendit ad oras Christus, Æternum eloquium, sic quoque in orbe, ut rios, pluit.
5. At cum divinis donis repleverit orbem, In cælos iterum nube levante redit.
6. Ascendens Dominus, cur lentè fertur in Amor altum? meus pondus noster dusmeum, amor. Ut sequamur.
7. Construe virtutis templum sublime, via- tor, Formam, quam serves, quamque sequaris, habes; Hæc

Hæc impressa solo est, mundi structore vo-
lente;

Binæque structuræ planta relicta suæ.

7. Ingreditur mundum, terras tunc nocte te-
nente,

Ingreditur cœlos orbe tenente diem,
Sic, quando ingredimur nos vitam, nocte te-
nemur,

Nox siquidem præsens vita, futura dies,

De Sanctissima Eucharistia
tanquam amoris erga genus humanum
pignore à Christo in cœlis jam regnan-
te in terris relicta,

Epigrammata.

1. Est Deus in nobis, pascendo calescimus
illo.

Hoc nobis sacro vita calore datur,
Vivimus incolumes, in eo lumus, atque mo-
vemur,

Hic cibus, hic potus, certa medela, salus.
2. Hic immensa in magna est circuminfectio
cœna,

Divinæ Triadis; quàm reverenter, homo,
Te decet huic sacræ convivam accumbere
mensæ

Et commensalem te ipsius esse Dei.
3. Regalis mundo esurienti cœna parata est,
Christus, id est, Unctus, sub speciebus
adest;

Currite mortales, venientes excipit ipse
Dignos, acceptos gratia Regis habet.

4. Quæris, cur maneat Salvator in orbe ro-
tundo?

Nam protectionem fontibus optat opem
Optat, ut hic miseros, clypeus nos protegat
unus,

Hostis ne nobis arma nocere queant.
5. Cur vult Rex superum Pastoris munere fun-
gi?

Namque deest nunquam, quo benè pa-
scat oves,

Et donec veniat latitans lux illa suprema,
Agnis ille suis pascua læta dabit.

6. O Deus omnipotens, mihi tu Agnus, pa-
scua, Pastor

Crimina tolle, ciba me, satia, atque fove.

7. Quàm benè nos ducis, Dux atque viati-
cus ipse

Nobisque ad superos regia Christe vias.

8. Hoc, quid sit quæris, Deus est, ac omnia,
dico,

Omnimodum gustum, & continet omne
bonum.

9. Munde salutiferos fructus ex arbore vitæ

Manna
figura Eu-
charistiae.

Sumo, quæ ad extremum fructificare
diem.

Non cessat frondens, totusque quiesce sub
umbra

Ejus, te auxilio protegat ille suo.
10. Multiplices fructus de sacra collige men-
sa,

Nunquam divinus deficit iste cibus;
Fructificans arbor vitæ virtute perenni
Porriget assiduas hæc tibi monde dapes

11. Cur homo cisternas in mundo quæris
inanes,

Quæque tuam poterunt haud relevare fi-
tim.

Ah! bibis ex Lethe; fontem potius bibe vi-
vum,

Fons memorem Domini te facit iste tui.

12. Quàm me divinæ gratum decet esse Pa-
renti

Potum de proprio miscuit illa mihi:
Ejus primigenæ partes hic sanguinis extant;
Quas nato ut Mater contulit illa Deo.

13. Sub totis totus speciebus Christe locari,
Totus in exigua parte latere soles:

Sic tuus in nostros ingens se accommodat
usus;

Amplificat se sic, atque minorat amor.

14. Ex quo mortiferum desumit aranea vi-
rus

Ex hoc flore bonum mel bona sumit apis
Christus vivificans flos campi, sed tamen ex
hoc

Flore malis mors est, vitæ beata bonis.

15. Sum peccator homo; terræ de pulvere
pulvis;

Quid tibi cum minimo pulvere magne
Deus!

Sed dum vis, venio; quæro te, diligo, cor-
de

Conteror, & pedibus subdere me opto
tuis.

De sermone Christi post cœnam, Joan. 10.
Spemque, Fidemque, & Amorem dum facit
ultima verba

Post cœnam Christus suscitatur, atque do-
cens

Sic nos pro puncto vitæ debere supremo
Instructos istis actibus esse monet,

Quod punctum, quia nos latet, ex nunc esse
pariti

Debemus; siquidem, ut fur venit illa dies.

Cum jam de Christo, cujus vestigia sequi te-
nemur, ut finem nostrum attingamus, egeri-
mus, restat de sanctissima Matre ejus & no-
stra, cujus quoque imitanda nobis exempla,
agendum, Sit igitur

Cum jam de Christo, cujus vestigia sequi te-
nemur, ut finem nostrum attingamus, egeri-
mus, restat de sanctissima Matre ejus & no-
stra, cujus quoque imitanda nobis exempla,
agendum, Sit igitur

Cum jam de Christo, cujus vestigia sequi te-
nemur, ut finem nostrum attingamus, egeri-
mus, restat de sanctissima Matre ejus & no-
stra, cujus quoque imitanda nobis exempla,
agendum, Sit igitur

Cum jam de Christo, cujus vestigia sequi te-
nemur, ut finem nostrum attingamus, egeri-
mus, restat de sanctissima Matre ejus & no-
stra, cujus quoque imitanda nobis exempla,
agendum, Sit igitur

Cum jam de Christo, cujus vestigia sequi te-
nemur, ut finem nostrum attingamus, egeri-
mus, restat de sanctissima Matre ejus & no-
stra, cujus quoque imitanda nobis exempla,
agendum, Sit igitur

Cum jam de Christo, cujus vestigia sequi te-
nemur, ut finem nostrum attingamus, egeri-
mus, restat de sanctissima Matre ejus & no-
stra, cujus quoque imitanda nobis exempla,
agendum, Sit igitur

Cum jam de Christo, cujus vestigia sequi te-
nemur, ut finem nostrum attingamus, egeri-
mus, restat de sanctissima Matre ejus & no-
stra, cujus quoque imitanda nobis exempla,
agendum, Sit igitur

Cum jam de Christo, cujus vestigia sequi te-
nemur, ut finem nostrum attingamus, egeri-
mus, restat de sanctissima Matre ejus & no-
stra, cujus quoque imitanda nobis exempla,
agendum, Sit igitur

Cum jam de Christo, cujus vestigia sequi te-
nemur, ut finem nostrum attingamus, egeri-
mus, restat de sanctissima Matre ejus & no-
stra, cujus quoque imitanda nobis exempla,
agendum, Sit igitur

Cum jam de Christo, cujus vestigia sequi te-
nemur, ut finem nostrum attingamus, egeri-
mus, restat de sanctissima Matre ejus & no-
stra, cujus quoque imitanda nobis exempla,
agendum, Sit igitur

Cum jam de Christo, cujus vestigia sequi te-
nemur, ut finem nostrum attingamus, egeri-
mus, restat de sanctissima Matre ejus & no-
stra, cujus quoque imitanda nobis exempla,
agendum, Sit igitur

CAPUT III. DE DEIPARA VIRGINE

§. I.

De Immaculata Conceptione Deiparæ.

336.
S. Joachi-
mi & S.
Annæ di-
gnitas.

Anno mundi 4037. toti mundo
salutifera contigit immaculata
Beatissimæ Virginis Mariæ Ma-
tris Dei Conceptio. Concepta
ex Parentibus nobilibus, Joa-
chimo & Anna, viâ quidem communi, non
tamen sine aliquo miraculo: referunt enim
SS. Patres, S. Annam fuisse sterilem, & vi-
tam sine prole usque ad senectutem tradu-
xisse, & orationibus conceptionem Virginis
impetrasse, ut ad sumum miraculum, ait
Damasceus, via per miraculum sternere-
tur; quin & prænuntiatam parentibus con-
ceptionem, & nomen Mariæ credibile est,
ait P. Salianus. in Annal. Mundi. Non enim
negandum est Matri Dei ullum privilegium,
quod alicui servorum Dei erat concessum:
uti Isaac Samsoni, Samueli &c. Acce-
dunt & Patrum testimonia Epiphani, Da-
mascei &c. Noverinus in umbra Virginis.
Excur. 140. n. 130. proponit S. Joachi-
mo & Annæ gratiam fieri potuisse, ut ali-
qua particula, quæ ab animabus D. Joachim
& Annæ informabatur, in Eucharistia re-
periatur. P. Engelgr. in Festo S. Annæ.
Hoc sacrum Par alloquitur S. Damascenus.
O! castissimum parturiturum, ratione præ-
dicatorum, Joachim & Anna, O! par beatum
vobis omnis creatura obstricta est, per vos
enim donum omnium donorum præstantis-
simum creatori obtulit nempe castam ma-
trem, quæ sola creatore digna erat. Ex re-
velationibus S. Brigittæ tradit Marchantius
in Festo S. Annæ, à Deipara dictum fuisse,
nullum par conjugum extitisse sub illud
tempus in orbe purius Joachim & Anna.
De S. Joachimo & Anna scripsit l. 1. c. 7.
Cum primis quibusque & splendidissimis,
nobilissimisque genere connumerari. hinc
quodque ad S. Joachimum illa instituta allo-
cutio,

Magne Pater, Patrumque decus, tu prole
beatus,

Filiâ namque tua est, qua nequit esse
parens

Dignior aut major: cœlis hæc amplior ipsis:
Qui Deus est ingens, est tuus ille Nepos.

De S. Anna D. Hieron. vita Annæ sim-
plex ac recta apud Deum & apud homines ir-
reprehensibilis erat. Omnem substantiam,
trifariam divisit, unam partem templo, &
templi ministris impendebat; aliam peregrin-
is & pauperibus erogabat; tertiam suæ fa-
milie usibus reservabat. D. Damascenus hanc
confert cum prisca Anna. quæ Samuelem
per orationem ac promissionem generavit.
Orat. 1. Conceptionem Virginis Annæ nun-
tiavit Angelus; jam autem Franciscus Ma-
ronus, Serm. super Missus est, ait, hunc
Angelum fuisse S. Gabrielem, adfertque cau-
sam, quod major fuit connexio mysterii ge-
nerationis Sanctissimæ Matris cum mysterio
generationis Christi, quàm connexio myste-
rii generationis S. Joannis cum mysterio ge-
nerationis Christi: Si verò Gabriel Archan-
gelus prædixit generationem S. Joannis, ma-
gis erat conveniens, ut prædiceret genera-
tionem & nativitatem Beatissimæ Matris.
Pantaleon quoque apud Metaphrastem in
Orat. de S. Micha. asseverat Gabrielem S. An-
næ conceptionem Virginis nuntiasse. Alloqui-
tur quispiam S. Annam. Salve parens San-
ctissima, sacro beata conjugē, sacratione
filia, Nepote sacratissimo. Cuidam homini de-
voto ad Beatissimam & S. Annam apparuit
Beatissima, dixitque: Quidquid Matri meæ
Annæ reverentiæ impenderis, mihi dupli-
citer graturerit. Ex Anno Cœl. P. Nadasi
28. Julii. Ibidem narratur voluisse Turcas
nonnunquam templum titulo S. Annæ gau-
dens comburere, sed nullo conatu facere id
poterant,

poterant, quod considerans Turcarum non-nemo; dum quoque in quodam periculo opem D. Annæ expertus fuisset, cum tota sua domo baptismum suscepit. Pervetusta fuit ad S. Annam devotio Christianorum, quod inde etiam patet.

537. A. D. 1476. Jacobus Sprengerus Archiepiscopus Salisburgensis, in honorem Christi, Beatissimæ, & S. Annæ instituit confraternitatem S. Annæ, exigendo à fratribus, ut quilibet feria 3tia singuli ter Pater & Ave recitarent, quæ confraternitas instituta. 1. Colonia Agrippinæ; quæ deinde ad alias transiit regiones præcipuè in Poloniam introducta per Annam Reginam Poloniæ, & conjugem Stephani Bathoræ Regis Poloniæ, quam Confraternitatem præcipuè promoveant PP. Bernardini per Poloniam. Miechoviensis Ord. Prædic. in Discursibus super Litan. Lauret.

In Revelationibus sanctæ Brigittæ I. 6. c. 104. traditur, quod sancta Anna, cum quidam apparuisset personæ, confessa est se esse Dominam omnium fidelium in statu matrimonii constitutorum, ad illam itaque præcipuè status istius homines specialem habere deberent devotionem. Cuius quidam S. Annæ à Beatissima Deipara audivit: Ego soror tua sum, nos infernum, ne illum intres, ocludemus: quia Matrem meam honorasti. Ann. Cœlest. Hinc illud.

Annæ, ceu Matri tenero afficiamur amore,
Sic erit o Fratres nostra Maria soror.

S. Annam invitantes in Sicilia piscatores, magnam vim piscium, nomen S. Annæ in dorsis suis gestantium extraxerunt. Hinc illud ad S. Annam.

Quamvis sint muti, narrant tua munera, pisces,
Cum magno extollunt nomen honorem tuum.

S. Coletæ visa est S. Anna cum aureo vase, in quo reponerat preces omnes, quas in ejus facello Coleta fundebat. Hinc illud.

Lilia, purpureasve rosas, gemmasve, Coletæ,
Collectas nitido vase, vocabo preces?
Plurimus est, Divam connectens unio cœlo,
Quem gerit aurifero splendida concha sinu.

538. Præmissis Parentum Deiparæ encomiis, ad celebrandam Ejusdem immaculatam conceptionem redeamus, quod sit immaculata scilicet sine macula peccati originalis concepta Deipara, recepta per celeberrimas orbis Academias, tenet sententia, in cujus

favorem. 1617. Philippus 2us Hispaniarum rex, à Paulo V. impetravit Bullam, ne quis in publicis concionibus, aut actibus proponere aliquid aut docere possit contrarium purissimæ Virginis conceptioni; quare à sexta Octobris, qua hic nuntius in Hispaniam venit ad octavam Decemb. data solemnem lætitiæ in illo regno argumenta. P. Kwiatkowski in Instanti Mariano p. 82. Concilium Trid. sess. 1. declarat non esse suæ intentionis, comprehendere in hoc decreto Beatiss. Virginem, ubi de peccato originali agitur. Plura de immaculata conceptione videantur, ubi agitur de peccato originali Num. 32. hic plausus poetici immaculatæ conceptæ Virgini attendendi.

Carmen immaculatæ conceptæ Virgini Sacrum.

Judicium, causamque gravem, quam sæcula firmis

Mentibus insculpant hominum, divinaque mundo

Miranti decreta canam: Tu Virgo favere Inceptis dignare meis, causamque tueri.

Læserat injuste primorum ex culpa parentum

Jura Dei, sed jure simul spoliavit eosdem,
Quod pretium regni cœli, pignusque futurae
Continuit vitæ æternæ: mox justa vocavit
In jus divinum, tota cum gente, nocentes,
Ultrices Nemesis, poscens pro crimine pœnas.

Nec mora, sistuntur, veracem conscia testem

Mens agit, instigans inferni pessimus hostis
Gaudet, quod propriæ populos tot fraude ruinæ

Involvit: fertur decretum, unoque sub ictu,
Mortis stat genus humanum. Sed præscia tanta

Cladis summa Dei Bonitas, hac lege teneri

Matrem, haud vult Christi venturi, & labe carentem

Decernit: tum visa suos sic promere sensus:
Dum primo superans naturam gratia ab ortu

Angelicis concessa choris, Regina carebit
Illorum simili dono? majorne clientum
Quam Dominæ splendeat honor? Num parciior illi

Dextra erit excelsi Regis? primosque parentes

Dum primum videre diem, non umbra tenebat

Criminis ullius; quam maxima Mater habebit

Luminis æterni? Non, non, sed tota decora,
Tota hæc stella suum, præcedet lucida solem.

Inve-

Invenit suprema modum Sapiencia lege
Communi Matrem excludens, nolensque subesse

Isti oneri, reliquum voluit cui subdere vulgus.

Prodiit & Pietas, quam æternus Filius, erga

Venturam fovit grato sub pectore Matrem,
Et sic visa loqui: Quis, liber Filius ipse,
In cujus grato regnaret corde Parentis,
Verus amor sineret sanando vulnere tangi
Matrem, quam illæsam prorsus præstare valeret?

Aut comburenda paulo post conscius, urbis,
Vellet vel modico committere tempore, flammis?

Quis ferret gestare jugum, vinculisque teneri
Matrem, quam immunem potuisset prorsus, ab omni

Servitio præstare, feroque negare tyranno
Accessum? Taline Deus pietate carebit,
Et sinet hoc vulnus, morti quod sufficit ipsi,
Infligi Matri? Nocituri præscius ignis
Non, procul à tali Matrem remove periculo
Aut volet aut poterit? Tandem præstatne vel uno

Instanti, servam stygii mansisse tyranni,
Cœlestis Matrem Regis cum libera posset,
Esse, nec ullius delicti labe gravata?
Annuit omnipotens dictis, statuitque senatus

Ex toto pulchram, ac immunem à labe Mariam.

539.

Elegia

De immaculata conceptione Deiparæ sub Allegoria Arcæ immunis à naufragio diluvii. Et verb. Helychius to. 4. Biblioth. f. 603. Mariam Arcam Noe appellat. Illa erat animalium Arca, hac autem Arca vita &c. Illa ipsum Noe, hac vero spiritus Noe factorem portavit. Illa tres contignationes habebat; hac autem universum Trinitatis complementum. Hæc Helychius. S. verb. Bernardus Serm. 2. de Nativ. Arca Noe significavit. Arcam gratia excellentiam scilicet Maria - - - Illa supersequebatur aquis diluvii; ista non sensit ullius vitii naufragia.

Horrendam rerum faciem, funestaque, summis

Damna canam noxis terra maligna tuis.
In terram cœlum contraxit nubila frontem;

Non vanasque tainas intonare Poli;
Atque quater denis pluvia stillare diebus

Non cessat, tellus contumelatur aquis.
In celsos frustra fugiunt animalia montes;

Undique per nimias summa replentur aquas;

Nec datur ingentes fluctus superare natatu,
Vis lassos refugit debilitata pedes:

R. P. Kwiatkowski, S. J. Collectanea Ascetica.

Arboribus summis, summuum est hæere periculum,

Ex his unquigeras surripit unda feras,
Non, celeres possunt salvare volucra, pennæ

Aër, fessa, diu brachia ferre nequit.
Sic parvus mundus, tantorum causa malorum,

Quod confecit, opus sentit ipse suum:
Fusus in omne nefas, liquidis demergitur undis;

Quas fuiti flagrans impius, hausit aquas:
In cassum validis, hic fluctus viribus urget:
Mox lassas victrix comprimit unda manus.

E mediis extendit aquis, hic in aëra palmas,
Sed vacuas lucri retrahit inde manus.

Inque oculis, hic fert raptantia fata, suorum;

At serb illorum naufragus optat opem.
Obvius in undis, alter dum stringit amicum

Ad stygios fontes, associatus abijt.
In simul audaces tumulaverat unda nocentes

Lubrica, mortalis marmoris instar erat.
Attamen e mediis exurgens arca ruinis,
Et superans tumidas integra spectat aquas.

Victrix victrices dum comprimit illa procellas,

Fausto agit immensas omine tutas vias.
Urbibus, & summis instabant montibus undæ;

Institit ast ipsis libera navis aquis
Fortunata ratis, qua se Fortuna vehebat

Humani generis, qua stetit ipsa salus:
Urbes expugnant & celsa palatia fluctus;
Hæc tamen in undis inviolata manet.

Sed magis est infensa lues, quæ fusa per omnes,

Humanum toto stavit in orbe genus;
Cujus prima fuit funestæ cladis origo,

Malum consumens, illud, ab angue datum.

Hoc scelus ut grandis mundum circumdedit unda

Nulli fortunæ, quam superare licet;
Sola fuit felix, quæ clauserat Arca, salutis

Authorem, hæc tumidas integra scidit aquas;

Hostis dum stygius contra hant Acheronta movebat,

Illi nec tenuis noxia gutta fuit:
Contigit haud illi sentire pericula cladis,

Hanc celerè fugiunt ipsa pericula fuga.
Nec rapidi navem hanc possunt percellere venti:

Nam illam divinus Spiritus ipse regit,
Non, non, Scyllæ frustra latrante molossi;

Vos, illæsa manens, præterit ista ratis,
O! summe dilecta Deo Prætoria Navis,
Nec tibi Tartareus turbo nocere potest;

Qui Te præcipuè propter se condidit Author,
Præcipua propter se retinebat ope.

E e e Si

Si pretium, si pondus habebat Colchidis
 Argo,
 Quæ protinus fisco vellere dives erat
 O! quantum regale Tibi dat vellus hono-
 rem;
 Quæ tibi laus fructus, quod decus inde
 fuit?
 Tu manibus gestata Dei, Te tangere terra
 Non potuit, limo nec maculare suo,
 Tu pretio mundi, Tu numine plena fuisti,
 Quando dulce Tibi sit tuus Agnus onus,
 Dum Te diversi tollunt ad sidera fluctus
 Tutus & in cælis, hinc Tibi portus erit,
 Navali gaude, non marcescente coronâ
 Dum tangis portum sacra carina tuum.
 Ad Te confugimus, nos, tanquam Aræ,
 Arca tuere,
 Sitque salus mundi manere tuta tuo.
 Quot se mortales, vitæ obicere procellis,
 Tot subeunt tremulæ, summa pericla
 rates.
 Ut mea sit melior fors, O! fortissima Na-
 vis,
 Jungo me lateri cymba minuta tuo;
 Æternum maneam vinculus Tibi, Te reti-
 nente
 Mundi non superent me optima Navis
 aquæ.

ODE

Immaculatè conceptæ Virgini plau-
 dens.

Trophæa, Divæ, sæcula, Virginis,
 Donate cedris; sculpite marmor
 Serisque posteris legendos,
 Virgineos celebrate plausus.
 Nec vidit ætas, quæ modo ducitur
 Nec, quæ suam jam finit orbitam
 Sed nec videbit, quæ est futura,
 His similes viruisse laurus.
 Orci tyrannus, classica concinit:
 Modisque planè nititur omnibus
 Et quo dolo superavit orbem,
 Hoc Dominam superare mundi,
 Castrorum, at istum, vix acies venit
 In orbem, & hostis discutit agmina
 Caputque atrox duri tyranni;
 Conterit, ipsa tamen manendo
 Illæsa. Nulli contigit hactenus,
 Hostis dolosi vincula non pati;
 Vel unius mora minuti
 Servitii tolerasse pondus.
 At Virgo Mater, nescia ponderis
 Et vinculorum, nescia debiti
 Periculoque proximo omni
 Vel minimæ caruisse labis
 Censetur; hostis qui tenuit iugo
 Cunctos levi nunc conteritur pede,
 Artisque poenas fert dolosæ
 Innocuis caput ipse plantis,

Subdens coactus. Plaudite cœlium
 Post hunc triumphum Virginis, Ordines,
 Quæ tam potentem vicit hostem
 Vicit, & intemerata vicit.
 Puri, sacratæ, plaudite Spiritus
 Hymnos triumphæ, psallite Virgini;
 Magnum decus vestrum est Maria,
 Quæ vos regit immaculata Princeps.
 Quæ Agnum decoro vellere, candidum
 Sequuntur inter lilia Virgines
 Laudes perennes dent Mariæ,
 Quæ caruit maculæ nota omni.
 Regina, laudes dent Tibi Principes
 Regesque terræ, dent populi, Duces
 Splendore, majestate, vincis
 Omne decus, pretiumque mundi,
 Serenitatem nulla tuam regit
 Nubes; refulges splendida, posteris
 Non, umbra defectus nocere
 Ulla potest Tibi; *Tota puchra es.*
 Vincis nitore, & lilia candido
 Nec navus in te criminis ullius
 Exitit; ipse Rex supremus,
 Te manibus retinebat sacris.
 Te laudet orbis totus, & intimè
 Linguis beatam, prædicet omnibus;
 Gentisque Te colant amænis
 Laudibus, O! benedicta Mater.
 Te florida ætas, Te puerilibus
 Verbis honoret; Te juvenum chorus
 Festis celebret cantibus, Te
 Ore, viri recolant favente.
 Et Candidorum turba, Tibi, senum
 Majestuosus plausibus accinat
 Omnisque status gradusque & ætas
 Te macula caruisse, dicat.
 O! pulchritudo, quæ nequit ampliôr
 Sub sole & infra sidera concipi
 In omnibus purè creatis
 Pulchrior immaculata Virgo.
 O! pulchritudo, quam Omnipotens ipse *Rupertus.*
 Miratur Author, laudeque, quam afficit
 Decore, quæ antecellit orbem
 Eximium, quæ opus inter omnes
 Res est creatas, mirè oculos, suo
 Splendore summo Cœlituum petens,
 Quæ solis instar est refulgens
 Luciferas superatque stellas.
 Te pulchritudo lumina Gentium
 Spectent & orbis prædicet omnibus
 Linguis; in Te summo amore,
 Corda tui populi ferantur.

Epigrammata

De immaculata Conceptione Dei-
 paræ.

1. Pulchrior es cunctis Personis Virgo cre-
 atis,
 Te siquidem tantum pulchrior ipse Deus
2. Ec-

- Alluditur ad illud Luna sub pedibus ejus.
 Luna à ter-
 ra Ecli-
 psam pa-
 titur.
2. Eclipsim patitur cœlestis Cynthia, quando
 Illam telluris longior umbra ferit,
 Rectè igitur Virgo lunæ supereminet orbi:
 Nam maledicti illam non tegit umbra
 soli
 3. Læta fronte altos montes excedit Olym-
 pus,
 Excelsum illius non petit umbra caput,
 Mons supra montes extat celsissima virgo
 Nullæ umbræ & nubes hunc superare
 queunt.
 4. Fallitur, adjunctum sensus dum judicat
 esse
 Telluri cœlum; namque remota manet.
 Est nitidum, obscuræ nescit consortia terræ,
 Atræ nequit purum tangere terra po-
 lum
 5. Primævi recubans horti vigil anguis in
 herba
 Quid vult? vult puros ille ferire pedes,
 Virgo sed intacta est; versuto promptius
 hosti
 Herba contexto, conterit illa caput.
 6. Concipitur mediis, tumidi licet æquoris
 undis,
 At non se falsis unio jungit aquis.
 Nascentur in medio populi purissima mater,
 Ast illi vitium, nil populare nocet.
 7. Libera dum Virgo, reliquis instantibus,
 instans
 Primum, illi, simili lege fuisse grave
 Non decuit: Judex cum tanti noluit istam
 Virginem in instanti hoc, ponderis esse
 ream.
 8. Condita lux fuerat fulgens ab origine
 mundi,
 In qua de tenebris non datur ulla nota,
 Virgo lux, in qua peccati non fuit umbra:
 Nam ex hoc sol Christus lumine corpus
 habet.

§. II.

De Nativitate Deiparæ.

540. Nativitas Beatissi-
 mæ sub
 allegoria
 lucis pro-
 ponitur.

A Nno Mundi 4038. Mense à conceptione
 ne nono, in Septembri mense, nata
 Beatissima Virgo Maria, in oppido Naza-
 reth, Provinciæ Galilææ, in Judæa, regione
 Syriæ. Nativitatem Beatissimæ sub allego-
 ria lucis pulchrè proponit, ex eaque ad spi-
 ritualem excitat lætitiâ P. Vieira in Ame-
 rica A. D. 1657. de qua aliqua breviter.

De qua natus est Jesus. Matth. 1. Agi vide-
 tur in Evangelio potius de Nativitate Chri-
 sti, sed si benè advertitis, duplex est solis
 ortus. 1. mus diluculus, in quo lux solis ap-
 paret. 2. dus dum sol ipse supra terram
 R. P. Kwiakowski, S. J. *Collectanea Asctica.*

egreditur. Illustratur id ex Marci 16. v. 2.
 Mariæ; *Valdè manè unâ sabbatorum, veniunt
 ad monumentum, orto jam sole.* S. Lucas c.
 24. v. 1. *Valdè diluculo.* Quomodo valdè
 manè, si orto jam sole. S. Lyranus hic.
*Valdè manè, orto jam sole; sol enim potest
 oriri dupliciter, uno modo perfectè, quan-
 do primo egreditur, & apparet super ter-
 ram; alio modo, quando lux ejus incipit
 apparere, scilicet in aurora & sic accipitur
 hic ortus. Hodiernus dies, natam nobis
 demonstrat lucem, non ipsius solis egressum.
 Primo mundi die creavit Deus lucem. 4to,
 solem, S. Thom. Qu. 64. ar. 4. ad 2. In
 primo die creatus fuit sol informis in forma
 lucis. 4to, die creatus formatus fuit in for-
 ma solis. Duas ergo sol habet nativitas in
 se & in luce. Solest JESUS, lux Maria, in-
 quit Albertus Magnus. Christus natus, duos
 habet natales, unum in Bethlehem, alterum,
 quo natus est in Nazareth, unus, quo natus
 est in se, alter, quo natus est in Matre sua, de
 qua natus est JESUS. Si duæ sunt nativitates,
 lucis scilicet & solis. quæ lætiorem reddit
 diem, festiviusque venit celebranda? Pace so-
 lis dixerim, nativitatem lucis majore so-
 lemnitate dignam. Prima hujus causâ, præ-
 rogativarum excellentia, 2. quia est beni-
 gnior. 3. quia universalior. 4. quia ad
 succurrendum nobis promptior. Sed cum hæc
 lux & hic sol videantur esse extrema in-
 comparabilia; cum Christo nulla creatura,
 ne Mater quidem ejus comparari potest, an-
 tecedenter protestor in omnibus, quæ di-
 cturus sum, comparisonem procedere inter
 Christum velut solem Justitiæ, & Do-
 minam lucis velut Matrem misericordiæ. Et
 velut effectus lucis, ad primum suum refer-
 tur fontem, qui est sol; ita quidquid opera-
 tur Domina lucis in bonum nostrum, ab ipso
 Christo originem trahit, tanquam advoca-
 tæ, mediatrix. Ita hoc cum S. Bernardo
 pia supponit Theologia. Nil Deus nos ha-
 bere voluit, quod per manus Mariæ non
 transisset.*

1ma. causa, Prærogativarum præe-
 minentia. Dico itaque lucem præeminere
 soli, quia diem, qui est vita, & decus mun-
 di, non solis, sed lucis nativitas facit. S.
 Ambrosius, in Hexam. l. 1. c. 9. *Advertimus,
 quod lucis ortus antequam solis videatur aperire
 diem. Diem sol clarificat, lux facit. Dum
 nubes cœlum tegunt, radii solis non appa-
 rent, dies tamen est. Quid illum facit? Lux.
 Dies itaque est filius lucis. Jam erant dies
 nondum existente sole in principio mundi,
 ut patet ex Genes. 1. Ergo dies filius lucis
 & non solis, ut dicit S. Ambr. Illa lux divi-
 na lætum efficit diem, sol præstitit clario-
 rem. Excellens prærogativa Lucis præ sole.
 Notat S. Basiliius toto triduo, quo lux crea-
 ta*

ta erat in mundo, non fuisse adhuc oculos in mundo. Ut quid Deus creavit lucem: creavit illam pro oculis,

542.

Fiat lux. Et facta est lux & vidit Deus, quod esset bona. Lux ergo creata pro oculis Dei, sol pro oculis hominum & brutorum. Non derogo soli, ipse hoc disposuit. Apparuit ipse sol Christus in mundo in nativitate, quorumnam oculi illum viderunt? Hominum, & jumentorum, & ut natum viderent oculi hominum, per stellam Regibus, per Angelum, ut se inquirerent, mandavit Pastoribus. Oculi Dei hujus lucis celebrantur Natalem, illo triduo quolibet Persona sibi diem assignavit festivitatis. Ipsa est enim lux, quæ prima distinxit dierum nostrorum Trinitatem. Dixit Dionys. Areopagita. Oculi Patris celebrantur nativitatem lucis die primo. *Et vidit lucem, quod esset bona*, scilicet pro Filia. Oculi Filii celebrantur nativitatem lucis die 2do, & vidit lucem, quod esset bona, pro Matre. Oculi Spiritus Sancti celebrantur nativitatem lucis, tertio, & *vidit lucem quod esset bona* scilicet pro sponsa, 2da, Causa sive titulus, quare celebriorem esse oporteat natalem lucis. Lux benignior sole. Quia sol illuminat, sed etiam adurit, lux illuminat, sed sine læsione. Si vultis differentiam inter solem & ejus lucem, intuemini auroram, ex qua sol nascitur, quæ est risus cœli, respirium florum, harmonia avium. Sole orto & ascendente, tacent aves, campi siccantur. Christus est sol, sed sol justitiæ Malach. 4. 2. quid mirum, quod in sole reperiantur radii, & in justitia rigores. Sol justitiæ Urbes Pentapoleos in cineres redegit; lux verò Maria, solis radios reddit benignos. Natalis Christi, natalis S. Joannis Baptiste, mysteriis pleni fuere; à natali Christi dies incipiunt crescere, à natali S. Joannis dies incipiunt decrescere. Mysterium natalis Virginis; quia sol ex signo leonis transit ad signum Virginis, in diversis signis sol diversos sortitur effectus: in signo leonis, quia ferocis & cholericus hujus animalis naturam induit; effectus illius sunt, calores, siccitates malignæ, jam in Virginis signum transiens, incipit mansuescere. Idem accidit nostro soli, legite vetus Testamentum, & invenietis, Deum igne delevisse exercitum, exussisse civitates &c. nunc etsi sunt majora peccata, quare non sunt tanti Dei rigores? quia sol tunc erat in signo leonis, nunc transit ad signum Virginis. Prodigium fuit Exod. 3. v. 2. rubus ardens, & non combustus salva viriditate; per ignem in rubo Deum, per rubum Mariam intelligunt S. Hieron. S. Athan. In illo rubo non habebat ignis activitatem ad comburendum, habebat ad lucendum; jam Maria intensiores solis radios mitigavit, hinc splendent sed

non lædunt. Apoc. 12. Mulier amicta sole, luna sub pedibus ejus, stellæ in corona. Quod luna cum sole luceat, non mirum, sed quomodo possunt stellæ in corona splendere in præsentia solis? Hinc mutatus est sol, postquam mulierem vestivit, vel vestitus est ab illa. Vestis eum, & vestiris ab eo. Bernar. Maria mulier amicta sole, solis mitefcunt radii in isto signo Virginis versante sole, 3tius titulus solemnius celebrandi natalem Virginis. Quia lux universalior sole: sol enim unum mundi hemisphærium illuminat; lux ejus universum mundum, in altero enim hemisphærio lucet in luna, ubi nec sol nec luna lucet, illuminat cum stellis, extra tropicos extenditur; sol justitiæ Christus oritur timentibus se juxta Malach. 4. 2. *Orietur vobis timentibus nomen meum sol justitia.* Loquitur Propheta non de gratia redemptionis vel satisfaciencie: hæc enim universalis est & pro omnibus, sed de sanctificante, & efficit, à qua multi culpa sua excluduntur, & hic solem exoriturum non omnibus sed timentibus eum, oriturum asserit. Sol justitiæ illuminat solum hemisphærium timentium. Sed quomodo in eadem civitate sol justitiæ alios illuminat, alios non? Ita sicut in Ægypto tenebræ solos afficiebant Ægyptios: *Ubi cumque autem habitabant filii Israel, lux erat.* Lux quæ hodie nascitur, est universalis; Angeli Cant. 6. v. 9. de ea: *Quæ est ista, quæ progreditur quasi aurora con-surgens, pulchra ut luna, electa ut sol.* Innocentius III. Luna lucet in nocte, aurora in diluculo, sol de die, nox autem est culpa, diluculum poenitentia, dies gratia; hoc applicat Beatissima. Qui ergo jacet in nocte culpæ, respiciat lunam, deprecetur Mariam; qui surgit ad diluculum poenitentiae, respiciat auroram, respiciat Mariam. 4tus, titulus lætius celebrandi natalem Virginis; quia lux celerior, promptior solé in nostrum bonum; lux enim solem semper præcedit. Invitati sunt ad Canæ nuptias sol & luna, Christus scilicet & Maria. Joan. 2. 5. Christus dixit: *Nondum venit hora*; at jam venerat hora lucis. S. Ansel. dicit: Velocior quandoque salus memorato nomine Mariæ, quam invocato nomine Jesu. Dixit Sanctus *quandoque* ego vellem, quod dixisset *semper*: Numquid hujus dicti sufficientem habeo rationem? Attendite: Omnes viæ Christi & Mariæ ad hominum remedium tendebant, sed aliâ Christus rex, aliâ vehitur rheda regina Maria. Christi rheda sol. Psal. 18. 5. *In sole posuit tabernaculum suum.* Rheda Mariæ luna Apoc. 12. *Luna sub pedibus ejus.* Atqui rheda lunæ velocior: sol enim Zodiacum decurrit spatio anni, luna spatio 30. circiter dierum. Christus sibi elegit curram solis, & quid secutum? Apoc. 12. v. 14. *Data sunt*

funi mulieri ala duæ aquilæ magna, ut volaret. Ita Christus in curru solis currit passibus gigantis, Maria in curru lunæ volat alis aquilinis. Ita celeritatem quamvis magnam, qua nobis succurrit Christus, celeritas Mariæ antecedit. Numquid in vestris non prius litibus succurrit vobis advocatus? Christus est Judex, Maria Advocata. Hic affectus formentur ad lucem, hac luce comite ad eam pervenimus lucem, quam Deus inhabitat, & Apostolus inaccessibilem nuncupat 1. ad Tim. 6. 16. *Qui lucem habet inaccessibilem* hac enim luce, hodie nata, pervenit ad visionem solis, qui ex illa natus est. *De qua natus est Jesus.*

543.
In natali
Virginis
latantur
Angeli.

Quidni homines lætenter celebremus natalem Virginis, quem Angeli quoque lætantes celebrant. In revelationibus S. Brigittæ Serm. Angel. 2. Ipsos magis exultasse, quod te Deus creare voluerit, quam ex eo, quod ipsos creaverat. S. Antonin. par. 1. Hist. Tit. 14. refert. Quidam Anachoreta certo die auditus aëra personare festivis Angelorum cantibus, cumque precibus Deum exorasset, quid sibi vellet contentus, Revelatum illi est, Angelos hunc diem miro cum gaudio celebrare, quo illorum Regina nata; retulit id Pontifici Anachoreta, festum Beatissimæ Nativitatis institutum. Plura P. Engelgr. in Fest. Nativ. Beat.

Stellæ or-
do in ho-
norem na-
tæ Deipa-
ræ institu-
tus.

A. D. 1022. Robertus Franciæ rex in honorem B. Virginis, cui miræ addictus fuerat, instituit ipso nativitatis ejus die scilicet 8. Septemb. Ordinem, qui stellam in veste pro insigni gereret; ut ipsa sui regni ac præcipue nobilitatis ductrix esset, quare 30. Equitum è prima Nobilitate in eum ordinem adlegit, singulisque torquem aureum cum stella ad pectus dependente in collum iniecit. Jacob. Broukhus in Annal. Parisi. P. Busieres in Hist. Fran. Die Nativitatis Beatissimæ scilicet 8. Sept. templum illius nomine de *Lætitia* nuncupatum. P. Nadaui in Ann. Coele. 8. Sept. S. Maria de monte alto Messanz, die natali suo festis ignibus auguste celebrata fuit, cujus ibi templum, iterato monitu ejusdem & columbæ Spiritum templi rondendi circumvolantis, (ita ut prædixerat) indicio, ædificatum est, reginâ ipsa Constantia. primum lapidem jaciente, quando etiam una è puellis regis, quæ fidem Beatissimæ nuntio non adhibebat, utroque brachio exarscente respuit, & perlata ope Beatissimæ. Ibid.

A. D. 1600. Ludovicus Belli Vicarius à teneris B. Virginis cultui addictus, sed in ulteriori ætate gravissimis obnoxius sceleribus, gravi morbo decubuit, desperatusque à medicis ad Virginem Deiparam recurrit in

pervilio festi Nativitatis Beatissimæ, quæ eidem comparuit, facie ad severitatem composita, & vitam ei enormem, & post tot proposita non emendatam exprobrans addidit: quod nec modo illi crederet, siquidem per tot firma proposita datam Deo fidem violasset, quo dicto Beatissima disparuit, ille verò omni succursu destitutus confessorium è Soc. Jesu evocat, & generalem totius vitæ confessionem inchoat, sed invalescente morbo, & usum rationis perturbante, eam differre cogitur in crastinum. Interim dum totas vires exeret ad colligendos vitales Spiritus, de novo illi Beatissima visibilem se præbet, in dextra filium suum gestans, ad pedes verò Beatissimæ S. Ignatius supplex veniam infirmo orabat, sed Beatissima indignabunda vulnus lateris Filii manu sua clauderat. Exhorruit ad hæc infirmus, & licet audiret vehementissimam pro se S. Ignatii instantiam, & nihilominus Beatissima latus Christi obserabat. Tandem fidejussorem se facit S. Ignatius, spondet infirmum, serio vitam emendaturum, dammodo pristina restitueretur sanitati, & ad infirmum conversus querit, an verbo stare vellet; tum infirmus, Domina adimplebo fideliter, quidquid pro me promittit Sanctus iste meus Intercessor. tunc advertit, quomodo Beatissima manum in latus Christi intromitteret, & infirmum sanguine divino inungeret. Evanuit visio, at æger se repente ita sanum sensit, ut illico ad aras Virginis suis viribus ire posset, gratias persolaturus, deinde serio vitam correxit. Ex P. Dan. Bartol. Annalibus Marianis. P. Rosignolius. De nomine Mariæ dicit Idiota: Dedit tibi Maria tota Trinitas nomen, ut in nomine tuo omne genus hæctatur.

Carmen De Nativitate Deiparæ.

Nunc ostende stylo consinia lucis & umbræ
Noster Phæbe tuo, dum lunæ denotat
almum
Exorietur aurora diem. Tu sacra favebis,
(Colorum quæ summa tenens es clarior a-
stris)
Lumine Virgo tuo Phœbo lux prævia fies.
Abstulerat nox atra diem, nox omnibus an-
nis
Perdurans, ex quo supremus Conditor or-
bem
Produxit: cuncti tetrus erroris in umbris,
Quas atrox sparsit primorum culpa paren-
tum,
Errabant; Patrum contexerat umbra sena-
tum

E e e

Carcere

Carcere conclusum; sic, ut non posse daretur

Perpetuum spectare diem, nec lumine cœli Repleri. Et veluti semestris noctis in umbris. Expectat lucem cupidus Boreæ incola Puncti

Dum solem Capricornus habet spirasque videre

Sideris exoptat reduci; sed dum aurea redit,

Optatos aurora dies plaudente salutat Voce, suam post redeuntem tempora lucem; Sic tristi tandem nascuntur gaudia mundo Exoptata diu, dum prodit maxima Mater Æterni solis, splendens in Virginis ille Mox apparebit signo, Hæc aurora supremi Nuntia fit Regis, pingit quam sacra pudoris, Purpura Virginis, quam exornat splendor amoris.

O pretiosa tuum, nobis Aurora serenum

Redde diem: signa felicia sæcula mundo; Hora veni aurea; momentum in Te est hora salutis,

Mundi in Te pretium; liceat mihi vivere, felix

Momento hora tuo.

Et velut agrotus noctis circumdatus umbris Affixum lecto, febris quem urgere maligna

Pergit, moleste prolixas computat horas, Et tardum putat esse diem: sed quando refulgens

Nuntia solis adest aurora, salutat amanter, Et recipit latus, languenti lumen amicum, Sic mundus, quem sæva diu de nocte tenebat

Febris, suspexit cupidus Te aurora, perennem

Sperans Te monstrante diem, Tu prima dolenti

Virgo Parens solamen eras de Te exorturum

Expectat solem, noctis qui dissipet umbras, Ceum miser exoptat diuturno carcere pressus

Ut veniat præfixa dies, quæ prima retento, Det libertatem; celebris sic ordo piorum,

Fortia primævæ culpæ, quem vincla tenebant,

Quando cernit adesse diem, Te aurora, videndo

Laudet in adventu Regina tuo, Tibi laudes Affectu plaudente canit. Claresce perenni Lumine lux benedicta tuo, nostræque respelle

Fallibilis noctis tenebras: hoc lumine clari Æternum sine nube diem vivemus, & omne Nostrum Virgo Tibi lumen debebimus; hocque

Felices, dabimus laudes Tibi Virgo, perennes.

Elegia

Natam Deiparam salutans,

Nunc plausus, nunc vota, licet, nunc gaudia mille

Affectu tenero noster Apollo canit, Nascitur in mundi magnum decus, inque salutem

Illius certam regia Virgo venit: Nascitur & dulcem fert fructum Virga tenella;

Nascitur & sterili prodigiosa solo, Nunc Mater Regis regum nunc Filia regum

Natura attonita, ac orbe stupente venit, Filia Mater erit Patris, Dominique supremi Humani generis maxima Mater erit: Namque vel ipse Deus majorem condere Matrem

Non potuit, siquidem parturit illa Deum, Quo major nequit esse Deus, Nunc Mater in arcto,

Claudatur in cunis, amplior orbe, loco. Hæc quamvis tenui sub corpore gemma refulget

Ast ingens, pretio nascitur illa suo. Appretio speciosa mihi, Te, ac æstimo Gemma

Post summum, siquidem es, summa, vallore, bonum.

Delicium mundi, trahis ad Te corda tuorum, Ut magnes ad ferrea frustra trahit.

Cor nostrum, quamvis ferro sit durius ipso Fleste, ut Te pulchri Mater amoris amet.

In cunis dum mente tuis, hæremus, in illis Mater sancta, tuo munere, noster amor. Nascatur, maneat, nutri Tu Virgo, tenellum

Æternum, in cunis crescat ut ignis amor. Ad cunas Regina tuas provolvitur orbis

Maxima Te veniens hospes, hunc note colit, Atque tributis instar Domine feret ille superæ

Affectus, plausus, & pia vota dabit. Nata Matre Dei, nascuntur gaudia mundo;

Per Matrem hanc nos vult cuncta tenere Deus

Gaudia nascuntur, præstans spes fulget in herba,

Hæc spes post unum, nostra secunda Deum.

Non solum terræ plausus reperitur in oris; Quem summi Regis maxima nata tenes; Angelicus Te Virgo chorus plaudendo salutans,

Carmen, dulcifona voce, perenne canit, Sanctus Divorum Patrum perfunditur Ordo

Gaudio in optato Te veniente die, O! multum tanta benedicti prole Parentes,

Complet vestra, suo munere vota, Deus.

Quem

Quem vestris votis, partum tot lustra negarunt,

Proventu summo, reddidit una dies. Fortunata domus, regum non contigit Ausilis,

Sors similis, sorte es facta beata tua. Vive beata Parens, æternos vive per annos Totius mundi Filia nata bono;

Vive spei magnæ, sanctæ, sanctissima Mater

Et nobis veniat munere vita tuo.

O D E

Natæ Virgine plaudens,

Salve stelligeræ gloria Curie;

Salve Spirituum, quæ regis ordines

Regina Angelicos, unica maximi

Salve Filia Principis,

Tu parvæ similis (dum est nova) Cynthia,

Quæ terræ exiguo lumine proditur

Sed tunc stelligero, clara nitet polo,

Primi sideris ignibus.

Tu cœlum retinens splendida gratiæ,

Virtutisque simul sidera; Gentibus

Splendes dum retegant, intima, Te facra

Matris, nubila viscerum.

Tu fons es celebris, flumine limido;

Ex Te ceus fluvius ducet originem

Salvator, nismiam qui poterit sitim

Orbis tollere languidi.

Exoptata diu, stella maris venis;

Jaçtatus tumidi fluctibus æquoris

Te lucente sum, navita dirigens

Cursum, naufragium fugit.

Te Te stella oculis respicio, simul

Devoto gemitu Te Mariam voco

Splendens stella, Dei lumine Tu, meæ

Vitæ dirige femitas.

Tu mundo venias hospes amabilis;

Qui Te lætitiâ suscipit intima,

Tanquam præcipuum delicium suum,

Te humanum recipit genus.

Virgo nata, Tibi vocibus optimis

Hymnos dulcifonos Cœlicolæ canant,

Lætis Te excipiant Terrigenæ tui

Infans regia plausibus.

Instrumenta sonent omnia musicæ,

Laudes Virgo tuas; organa sua via

Cornu, pleetra, lyras & Citharas sonis

Inflet fama perennibus.

Infanti Domine, voce tenerrima

Omnes innocuæ pfallite virgines:

Et læto pueri, carmine, Virginis

Magno plaudite Nomini.

Hoc Nomen resonet regna per Asiæ,

Europæque plagas; abdita torridæ

Ingens fama tui Nomini, Africæ, &

Mundi regna novi petat.

In nos Virgo, velut splendida lumina E cunis oculos verte tenerrimos; Latantesque tuo Nomine subditos, Magnâ protege gratia.

Epigrammata

De Nativitate Deiparæ.

1. Quæris, Matre, Dei Mater, cur nascitur 544. Anna id est

Cum quæ cognatum Gratia nomen habet? Gratia, Non tantum natura potest producere partum;

Hinc præstans Ejus Gratia Mater erat.

2. Exoritur pleno rationis lumine fulgens Virgo Parens; veluti proxima stella præit

Æternam solem; nunquam fuit illa remota, Et sic semper ab hoc lumine lumen habet.

3. Dum terris oritur sol, primo fulget in ortu

Nec nascens, plena luce carere potest. Electa est ut sol mundo sanctissima Virgo,

Vel nascens, pleno lumine clara nitet.

4. Septimo adest Regina potens nata hospes in orbe

Mense, notat numero hoc, qualia dona September ferat.

Spiritus hanc sanctus ceu sponsam exornat mensis Astronomi;

Jam ornata in mundum, jam speciosa veni.

5. Virgo venit medians inter Libram atque Virginis Leonem;

Justas cœli iras, hæc duo signa notant, medium

Has retinet Virgo Mediatrix. Hæc tibi red-est inter signa Leonis & Libræ.

§. III.

De Præsentatione Deiparæ.

Anno mundi 4041. Expleto triennio B. 545. Virgo à Parentibus delata Hierosoly-Præsentam, & ibi ex voto Parentum oblata, vitam tio Beatificæ deinceps usque ad sponsalitia traduxit. Ex sima voto inquam Annæ Matris, ut tradit Greg. quando, Nyssen. Ibi in templo educabatur instar Sabi & cœ, muclis. P. Sallian. in Annal. mundi.

P. Morawski in suæ Palæstra Pietatis censet, quod Beatissima Virgo adhuc dum Beatissimula emiserit votum virginittis. P. Corn. ma votum à Lap. in Lucæ 1. v. 34. circa votum Beatissimæ notat hæc. Quod Beatissima emittit votum virginittis ante Annuntiationem Angelicam. docent S. August. Nyssen, Beda Bernard. quos etiam citat P. Canisius. Porro S. Augustinus, expendens illud Lucæ. 1. 34. Quoniam virum non cognosco. Quod profecto, ait, non diceret, nisi Deo virginem se ante

vovisset, sed quia hoc Israëlitarum mores adhuc recusant, desponsata est viro justo, non violenter ablaturus, sed contra violentos constituturo, quod illa jam voverat. Ex citatis Augustini verbis liquet, ait P. Corn. B. Virginem non tantum ante Annuntiationem Angeli, sed ante Desponsationem Josephi emisisse votum virginittatis; hoc enim decebat illam, quæ futura erat Mater Dei. Ipsa ergo Josepho votum suum declaravit, ac Josephus in voti observationem consensit, eamque promissit, antequam illi nuberet. Unde B. Virgo jam certa virtutis voti sui Josepho nupsit. Essentia enim Matrimonii consistit in potestate mutua corporum viri & uxoris, non autem in ejus usu, ut vult Calvinus. Porro Rupertus in Cant. 3. censet B. Virginem primam omnium Virginum votum Deo vovisse. Sic & Abulen. in Exod. c. 35. Viros aliquos, inquit, ut Eliam, Jeremiam, Eliseum, Essenos, virginittatem coluisse concedimus - - - Primam autem virginittatis votum fecisse Deiparam certissime novimus. Ipsa ergo admirandæ virginittatis vexillum extulit, ut reliquarum omnium Virginum Mater, Princeps ac Dux appellaretur.

Beatiffimæ Præsentationis festum antiquissimum, P. Franc. Turrianus Hispanus, Græcorum, reconditorumque authorum peritissimus speciem eruditionis exhibuit tunc, cum Pius V. festum Præsentationis B. Mariæ V. Breviario, seu minus passus esset inferi. Ille verò vetustissimis authoribus probavit Festi celebritatem, antiquissimam esse, inde illud celebrari 21. Novembris effecit, eadem postea, 21. Novembris obiit die, De quo P. Wieruszowski.

Diva gerat festos, quod præsentata, Novembres

Est Francisce, tuæ dexteritatis opus.
Inde triennalis tutor dicere Puellæ
Quæ sibi Te sextum senserat esse Pium.

Hieronym. de Sylva Coadjutor Lusitanus in Festo Præsentatæ Virginis, cui decennio se præsentaverat, dum in via communicare non posset, ingressus vacuum Virginis ædiculam ab Angelis accepit SS. Eucharistiam. de quo P. Wieruszowski. 14. Oct.

Isacidis quondam dapibus nutritus Eremus,
Manna suum rursum Sylva refecta, gerit.
Duxit Beatissima sanctissimam vitam in illo templo Hierosolymitano ad 14tum ætatis suæ annum, manebat inter virgines Princeps virgo, speculum virtutum, nondum matura annis matura virtutibus & meritis. De qua.

Orbis delictum, Divorum, magna, Parentum,

Spes, Superans multos trimula Virgo gradus,
Jam multis gradibus superasti cuncta creata,
Namque Dei oblatam Televat ipsa manus.

§. IV.

De Desponsatione Deiparæ.

ANNO mundi 4051. contigit Desponsatio Beatissimæ virginis cum Sanctissimo, Desponsatio & castissimo Joseph. Juxta communio-⁹⁴⁶ tior B. M. Theologorum sententiam fuit inter Beatissimam & S. Josephum matrimonium verum, Josepho quod dicitur ratum, verèque & licite contractum & sensu Beatissima in hoc matrimonium, cum matrimonio divinitus didicerit sponsum suum libenter in perpetuam castitatem consensurum. Hunc illos enim graves authores S. Hieron. S. Thomas, rum. vitam omnem virginem traduxisse affirmant. Licet Origen. Epiphani. S. Josephum viduum 80. annorum senem fuisse existimant: cum tamen illum ea ætate esse oportuerit, quæ probabilem faceret vulgo ex ea generationem, & vires, quæ ad tot peregrinationes obeundas, & ministeria Christo, pares essent, qualem ætatem censet fuisse P. Salianus in Annal. mundi, annorum 30. aut 40.

P. Cornel. à Lap. in c. 1. v. 16. Matth. ubi explicat illa verba: *Jacob autem genuit Joseph virum Mariæ.* Proponit quaesitum. ^{generatio} Quomodo ex genealogia Joseph hic colligitur genealogia Christi, cum Christus Mariæ Virginis, non autem Joseph fuerit filius? ^{generatio} præsertim, cum, ut videtur, B. Maria potuerit nubere viro, non suæ, sed alterius tribus, si-
cut Elisabeth cognata ejus, ideoque orta ex tribu Juda nupsit Zachariæ sacerdoti, ideoque oriundo ex tribu Levi. Respondetur. Formas quidem apud Judæos potuisse nubere viro alterius tribus, sed tamen ipsa deficiente prole mascula in hæreditatem Patris succedebant, & ne illa hæreditas per conjugium ad aliam tribum transiret, debuisset ex lege Numer. ult. v. 7. nubere viro ejusdem tribus & familiæ. Joachim autem Pater B. Virginis nullos habebat masculos, uti præsupponit hic S. Matthæus, quasi illi ævo sat perfectum & vulgatum, tum ex fama communi, tum ex tabulis genealogiarum, & matrimoniorum, quæ apud Judæos extabant exactissimæ. Quare B. Virgo debuit contribuli, & ejusdem familiæ viro nubere, puta Josepho, unde ejusdem genealogia pariter est genealogia B. Virginis, & consequenter Christi Domini. Instabis. Cur S. Matthæus retexit potius genus Josephi, quàm B. Mariæ: cum ex hac sola utpote virgine, natus est Christus. Resp. 1. Quia apud Judæos, aliasque gentes genealogia

Per Josephum
phum
sus succ
sit in R
gnum
da.

logia solet texi per Patres, & viros, non per matres, & feminas. 2do. Quia Joseph fuit verus & legitimus Christi Pater, ea ratione & modo, quem mox explicabo, ac per Joseph, non per B. Mariam Christus fuit hæres sceptri & solii Davidis, prout Deus Davidi promiserat. 2. Reg. 7. 11. Psal. 38. 131. Rursum Reg. 9. v. 5. Sceptrum ergo Juda non tantum ex Dei promissione & donatione, sed & hæreditario successione jure per Joseph devenit ad JEsum Christum.

Per Joseph. Si enim jure communi in hæreditatem Patrum JE-
pham JE-
tus lucces-
sit in Re-
gnum Ju-
da.
rentum luccedunt illi, qui duntaxat per publicam famam continentur filii, item illi, qui à Parentibus adoptantur; quanto magis Christus luccessit Josepho Patri suo utpote natus ex ejus conjugē, virtute & dono Spiritus Sancti. Quare sicut Josephus habebat in Christum jus Paternum, puta omnia jura, quæ habent patres in filios: Sic vicissim Christus habebat erga Josephum jus filiale, scilicet omnia jura, quæ habent Filii respectu Parentum, ac consequenter jus quoque Regni Judaici post mortem Josephi. unde Matth. 2. v. 2. ajunt Magi. *Ubi est, qui natus est rex Judæorum.* quod dum demonstrare vellet S. Matthæus, qui, ut ait S. Aug. præ cæteris Evangelistis regiam Christi dignitatem persequitur, idem illi fuit Genealogia Joseph texenda, non B. Virginis, utpote quæ viris superstitionibus (qualis erat Joseph) ex Davide & regibus prognatis regni hæres esse non poterat. Ita Franc. Lucas. Idem satis est probabile. Unde consequenter dicendum est, Josephi Patres & avos fuisse primogenitos, aut maximos natu, ut jus regni ad eos devolveretur, Deo scilicet ita ordinante, sicut idem ordinavit, ut Roboam, Asa, Josaphat, cæterique Davidis posteriusque ad Jechoniam essent prognati, ex illisque Christus nasceretur, itaque fieret solii Davidis legitimus successor & hæres. Huc enim ordinavit, apteque disposuit Deus omnes hæc generationes, uti & cætera omnia ad majorem scilicet Christi gloriam & regni jus, regiamque ejus dignitatem, idque Deo fuit per facile. Idem enim fecit in Joakim, Sedecia, aliisque impiis regibus, ergo multo magis in Christo: hoc est, quod dicitur Lucæ. 1. *Dabit ei Dominus sedem David Patris ejus.* & Gene. 49. v. 10. *Non auferetur sceptrum de Juda & dux de femore ejus, donec veniat, qui mittendus est,* puta Christus, qui sceptrum iniquæ per Herodem ablatum Judæ restituit, sitque rex Judæorum, imò regnum eorum evehat, & in longè sublimiorem statum commutet, ut ex corporali faciat spirituale, ex terrestri caeleste, ex temporali æternum. Ita Franciscus Lucas & alii qui protunde hæc scrutati sunt. Quare immerito nonnulli Theologi, ait P. Cornel. hanc

R. P. Kwiakowski, S. J. *Collectanea Asetica.*

de Christi hæreditario jure ad regnum Judææ sententiam rejiciunt.

Nota To Joseph virum Mariæ, id est, §47. Maritum Mariæ. Abrabicus sponsum Mariæ. Christus Ex eo enim collige S. Josephum habuisse jura jure fuit veri sponsi in Virginem, ac consequenter eum Filius Josephi, verèque vocari Patrem Christi, uti docet Fran. Lucas. Suar. 3. p. q. 29. disp. 8. sect. 1. & seq. & indicat S. Augustinus. Probatur id 1mo. Quia Christus fuit fructus conjugii Joseph, & Mariæ: natus enim in utriusque conjugio, utrique jure adscribendus est tanquam Patri & Matri. Ratio à priori est: quia Joseph per conjugium corporis B. Virginis quasi Dominus effectus est: ergo & fructus corporis B. Virginis, puta Christus ad Josephum pertinuit, uti metalla nata in agro ad Dominum agri pertinent: quod enim in agro meo nascitur, meum est, ait Jurisconsultus. Dices. Hæc proles, puta, Christus natus est ex Conjugio Josephi cum Maria non naturaliter, sed supernaturaliter, puta virtute non Josephi sed Spiritus Sancti sæcundantis Virginem: ergo illa Josepho attribui nequit. Respondeo negando consequentiam: Proles enim, quæ conjugio legitimo nascitur, conjugum est, undecunque & quomodocunque nascatur: sicut seges nata in agro meo sterili supernaturaliter mea est. Sicut ergo Christus verè B. Virginis est filius; etiam si ex ea naturaliter natus non sit, sed miraculosè, sic & idem jure conjugii est Josephi Filius, etiam si è conjugio non naturaliter, sed miraculosè sit genitus. &c. 2do. quia vir & uxor per conjugium sunt unum & quasi una Persona civilis, quare omnia habent communia, etiam proles legitimè natas (excipio enim proles natas ex adulterio, hæ enim adulterum habent patrem, ejusque sunt) Ergo Christus Deiparæ Filius fuit quoque Filius Josephi, qui erat conjux, idèque omnium bonorum ejus consors & particeps. Ita Franc. Suarez. l. c. q. 29. Joseph ergo magis fuit Pater Christi, quàm Pater adoptans sit filii adoptati. Hic enim tantum est Pater adoptivus, Joseph verò fuit Pater matrimonialis Christi &c. 3tio. quia Christus propriè pertinebat ad familiam Josephi. Una ergo in terris dignissima imò caelestis & divina fuit familia, in qua paterfamilias S. Joseph, materfamilias B. Virgo, Filius verò Christus. in hac ergo erant tres summæ & excellentissimæ totius mundi personæ. Christo debetur cultus adorationis & latræ, B. Virgini hyperdulæ, S. Josepho summæ dulæ.

Considera, quanta S. Josephi præ omnibus hominibus fuerit dignitas, prærogativa, S. Josephi officium. De his, quæ subjungo, ex P. Fff Cor.

Cornel. in Matth. c. 1. v. 16. Imo. S. Josephus fuit maritus B. Virginis, ac Pater Christi, uti jam ostendi, fuit ergo ille caput & superior tam B. Virginis, quam Christi ut homo est. Hinc 2do. singularis fuit amor & reverentia tam B. Virginis, quam Christi erga Josephum. S. Gregor. Nazian. orat. 11. Gorgoniae Sororis suae maritum ejusque excellentiam hoc uno titulo indicat & celebrat, quod Gorgoniae fuerit vir. Vultis, ait, uno verbo Virum describam? vir illius, id est, Gorgoniae, nec enim scio, quid amplius dicere necesse sit. Idem dicas, imò potius de S. Joseph. Scire vis, qualis, quantus fuerit Joseph? Vir fuit Deiparae. 3tio. Ministerium & officium Josephi fuit Nobilissimum, quia attigit ordinem unionis hypostaticae Verbi cum carne nostra, uti & maternitas B. Virginis. Joseph enim omnes suos labores & actiones proximè circa Christi Personam exercebat. Audi Franc. Suarez. 3. p. q. 29. Disp. 8. Sect. 1. Quadam, ait, Ministeria præcisè pertinent ad ordinem gratiae gratum facientis, & in hoc supremum fastigium tenent Apostoli, ideòque indiguerunt pluribus auxiliis gratiae (præsertim gratis datae & sapientiae) quam cæteri. Alia verò sunt ministeria, quae attingunt Ordinem Unionis Hypostaticae, qui ex suo genere perfectior est, ut patet in maternitate Dei in B. Virgine & in hoc ordine est ministerium S. Joseph, quod proinde priorem excedit. 4to. Joseph per familiarem & continuam cum Christo & B. Virgine conversationem factus est secretorum Divinorum particeps, & summarum utriusque virtutum, quotidianus inspector & imitator. 5to. Joseph fuit eximiae sanctitatis, ac eximiis gratiae & naturae dotibus à Deo instructus, ideòque eo saeculo non fuit vir sanctior, aut dignior, cui Mater Dei desponsaretur. Unde Franc. Suarez. 3. p. q. 29. Disp. 8. Sect. 1. probabiliter opinatur Josephum in gratia & gloria antecellere Apostolos, & Joannem Baptistam, quia ejus officium illorum officio præcellebat. Plus enim est esse Patrem & Rectorem Christi, quam præconem & præcursorem ejusdem. Additque Josephum, cum duxit B. Virginem, fuisse ætate matura non juvenili nec Senili, eumque vita functum esse ante mortem Christi & Beatæ Virginis. Unde in passione Christi nulla Josephi fit mentio. Denique eundem cum Christo, cum cæteris Patriarchis resurrexisse, de quibus dicitur Matth. 27. v. 52. *Multa corpora sanctorum, qui dormierant, surrexerunt.* His omnibus ille eminebat. Porro nostri Barradius & Ribadeneira in Festo S. Josephi eum eminentis sanctitatis fuisse doctè, solidèque probant. Imo. Ex ejus officio, quia ipse fuit Pater Christi & Sponsus B. Virginis, inter sponfos autem solet esse æqualitas, id est, pro-

portio, ut sit matrimonium congruum & commodum: ergo præ omnibus Joseph accessit ad sanctitatem B. Virginis. Unde Patres censent Josephum fuisse Virginem, & sua Virginitate quasi meruisse, ut sit conjux B. Virginis Deiparae.

Audi S. Hieron. contra Helvid. Tu dicis Mariam Virginem non permansisse, ego mihi plus vindico, etiam Joseph Virginem fuisse per Mariam, ut ex Virginali conjugio, virgo filius nasceretur. 2do. quia Beata Virgo unica salutatione sanctificavit Joannem Baptistam, quantum sanctitatis afflavit Josepho tot annorum conversatione, colloquio. 3tio. quia Joseph quotidie videns & audiens Christum, divinæque ejus verba, gestus & Spiritus hauriens, mirè incendebatur ejus amore & reverentiâ. 4to. quia omnes Josephi actiones erant circa Verbum Incarnatum, ideòque Cœlestes & Divinæ. Quocirca B. Theresia mira devotione colebat S. Josephum, asserens se per intercessionem S. Josephi, multa & magna imò omnia, quae habebat, à Deo impetrasse. Denique S. Joseph sanctificatus fuisse in utero Matris censet Gerlon. Hom. de Nativ. & 3. p. Alphabeti 59. lib. 2. ubi ait, id ipsum asseri in officio Hierosolymitano, & Jacobus de Valentia scribens in *Magnificat*. Simile donum attribuitur S. Jacobo, Dominico, sed hæc incerta, & tantum exceptionis à communi peccati & nativitatibus maculata lege privilegium nulli dandum est, nisi de eo constet ex Sacra Scriptura vel traditione. Jam autem nullum tale constat de ullo nisi de Jeremia hic. c. 1. 5. & de S. Joanne Baptista, Luc. 1. v. 44. Ita Barrad. lib. 7. & Franc. Suar. 1. p. q. 27. Excepto Christo vi suae conceptionis, quia conceptus est de Spiritu sancto, deinde B. Virgine, uti habet traditio Ecclesiæ. Potuit Deus hoc privilegium pluribus dare, sed an defacto dederit, nescimus. Sanè si post B. Virginem ex recensitis alicui dedit, S. Josepho ejus sponso id ipsum non negasse videtur.

Matth. 1. v. 18. *Cum esset desponsata Mater ejus Maria Joseph &c.* Quæres. Cur Cur B. V. Deus per B. Virginem voluit desponderi Joseph? Imò. Quia Joseph videtur proximus fuisse regni Davidis hæres, ut illud ab eo ad Christum, quasi à Patre ad Filium recto successione ordine, jurèque devolveretur, ut supra dictum. 2. Joseph fuit vir sanctissimus, dictusque Joseph, id est, auctus, magnisque Dei Donis, & virtutibus cumulatus. Ita S. Bernard. Hom. 2. super missus est. 3. Quia Joseph fuit vir sanctissimus, ut supra.

Quæres. An B. Virgo fuerit hic desponsata

An S. Josephus sanctificatus in utero matris

Fam. Mar. Joleph erat lum num

Qu. sep. lu. ter

lata Josepho per sola duntaxat Sponsalia, an verò etiam per matrimonium re ipsa contractum, & nuptias celebratas, & consequenter an Christus incarnatus & conceptus sit de virgine desponsata tantum, an etiam conjugata? nam ad Virginem sic desponsatam missus est Gabriel, Luc. 1. 27. quæ consentiens ejus nuntio illico concepit Christum. Multi censent B. Virginem tantum desponsatam fuisse per sponsalia, sive per verba de futuro, quibus tantum sit promissio matrimonii. Ita S. Hilar. hic, S. Basil. Abulen. &c. Verum melius alii censent, ait P. Cornel. B. Virginem desponsatam fuisse non solum per sponsalia, sed etiam per matrimonium, per verba de presenti & nuptias re ipsa contractas, probatque id P. Corn. adducitque pro hac sententia S. Hieron. Haym. S. Chrysost. S. Ambr. l. 2. in Lucam. Theoph.

Familia Symbolicè in hoc matrimonio, & familia Josephi cum Maria fuit imago sanctissimæ Trinitatis. Joseph enim representabat Patrem æternum, B. Virgo Spiritum S. quia ipsa fuit Sanctissima, & quia ex Spiritu S. conceperat, Christus seipsum, puta Filium Dei. Unde sicut in SS. Trinitate est una essentia Deitatis, in tribus Personis, sic hic unum erat matrimonium, & una anima perfecta è tribus Personis, Jesu, Maria & Joseph. Fuit ergo hæc familia quasi cælum quoddam terrenum, trium, non tam hominum, quam corporum Angelorum imò trium quasi Personarum divinarum Symbolicè; quare non dubium illam plenam fuisse Angelis ministrantibus.

Cur Jos. Matth. 1. v. 19. Joseph autem vir ejus, cum esset justus, & nollet eam traducere, voluit occultè dimittere eam. 1mo. S. Chrysost. hic, luit dimittere B. V. S. August. S. Justinus censent Josephum male suspicatum de B. Virgine, quòd ex alio viro conceperit, verum ait P. Corn. Absit hæc suspicio à viro tam probò, de virgine tam sancta. 2. Alii censent, ex reverentia Josephum voluisse dimittere B. Virginem, quòd se indignum censeret illà, quam Deus fecundasset. Ita Orig. S. Basil. Theoph. S. Bern. Id ipsum sibi asserit revelatum S. Brigitta l. 7. Revel. c. 25. Unde noster Salmeron id ipsum 13. rationibus confirmat. 3tio. Planè & genuinè P. Cornel. Joseph videns B. Virginem gravidam rei novitate fuit attonitus, & suspensus, varios animi motus, æstusque sentiebat, ex quibus sic ratiocinabatur: scio hanc Virginem esse sanctissimam, unde illam fidem mihi datam sefellisse non credo, est tamen gravis, scio, quod non ex me, ex quo nescio, an in itinere visitatura Elisabeth ab aliquo vim passa, an dormiens à Spiritu quodam illu-

R. P. Kwiatkowski, S. J. Collegii Aletici.

sa, an potius, quod ejus Sanctitas suadet, ab Angelo vel Deo ipso imprægnata. Si ita est, nolim ego detinere illam, quam Angelus vel Deus sibi ambit, indignus eam sum, quæ digna est Deo vel Angelo; quare eam illi resignabo & à me dimittam. Id permisit Deus, ut conceptus Virginis ex Spiritu S. tum à Josepho tum ab Angelo omnibus testatus fieret.

Dices. Cur Joseph non interrogavit B. Virginem, quid sibi velit uteri tumor, & Cur S. Jos. ex quo esset gravis? &c. Fuit hic quasi seph vir primus motus mentis Josephi, quem ex vedens gravidia tacuit, mox prævenerat fuit ab Angelo, qui pro Virgine despondit, eamque virginem excusavit dicens, eam concepisse ex Spiritu S. B. Virgo autem ex modestia noluit sivit, quid ultro secretum hoc divinum Josepho pandere, ne sua dona tanta, tam divina jactare mysterii? videretur: sed Deo, Deique providentiæ & curæ, cujus hoc totum opus erat, id ipsum resignavit, certissimè confidens, Deum suam innocentiam & famam tutaturum, & rem tantam opportunè vel patefacturum, uti paulò ante Elisabethæ cognatæ patefactum esse experta erat, vel directurum omnia ad majorem suam gloriam, & consequenter ad majorem conceptionis hujus honorem, & venerationem. Unde vide hic & mirare magnanimitatem, & magnanimam B. Virginis in Deum resignationem, & confidentiam, quæ omne hoc suspicionis sinistra, & infamiae periculum, metumque discussit. Quæ in re dedit exemplum æquanimitatis & constantiæ uxoris, quæ maritos habent zelotypos, æquè ac fiduciam in Deum, ut sperent, quòd Deus innocentiam & castitatem earum pandet, proteget, & celebrabit, ut hic fecit B. Virgini. Ita S. Hier. S. Ambros.

Nota. Joseph hic vocatur justus, id est; probus, utpote qui ex charitate vellet conjugis suæ famæ, imò & dignitati consulere; dum eam occultè dimittere cogitat, quæ se putat indignum. Censent S. Hieron. Theoph. An mariti lege veteri præceptum fuisse maritis, ut uxore teneantur res, si adulterium commisissent, tradere accusare rent, & apud judices accusarent, traderentque adulteras, puniendas, verum nullum locum, in quo hoc præceptum sit, ait P. Cornel. asserunt: nam locus ille Numeror. 5. 2. id tantum permittit, non autem præcipit.

Asserunt DD. Christum Angelum custodem non habuisse, quia fuit Dei Filius, cui encomia, spiritualia, ac temporalia pericula cederent. Lusitanus autem Josephi encomiastes, & doctus & pius, quòd Deus dignissimum Christo assignavit custodem Josephum, qui Angelos purissimos referret, totumque cælestis curiæ ageret satellitum. De Josepho

profari posset cum Tobia Tob. 12. Ille me duxit & reduxit sanum, duxit scilicet in Ægyptum & reduxit. P. Anton. Mendoza de S. Joseph. in Paneg. Moral.

Joseph ad D. Hieronymus in Historia de Ortu Virginis inquit. Pontifex traditurus nuptui B. Virginem consulendum Deum de more accessit, nec mora, cunctis audientibus de Oratorio & propitiatorii loco vox facta est requirendum esse, cui Virgo desponsari deberet, cunctos de domo & familia David nuptui habiles virgas suas ad altare allatos esse prædixit, & cujuscunque virgule florem germinasset, & in ejus cacumine Spiritus Domini specie columbæ confedisset, eum esse, cui Virgo desponsari deberet. Eventus oraculo respondit in virga germinante S. Josephi, Spiritus S. confedit. P. Engelgr. in Festo. Quidam S. Josephum supra omnes Apostolos, & Angelorum choros, etiam cum corpore gloriolo constituent, ut videlicet eo ordine, quo à Matthæo c. 1. *JESUS, MARIA, JOSEPH* recensentur, in cœlesti gloria sedeant, & perfectione beatitudinis fruantur. Suar. Sect. 2.

Bernardin. de Bustis 4. par. Serm. 13. Beatus Joseph ait, fuisset sufficiens absque dubio ad totius mundi regimen: quia fuit à Deo electus ad regimen Filii sui.

Epigrammata de S. Josepho.

1. In summum crevisse virum; te Magne fatemur
Joseph: nam Superum munere crevit honor.
- Auge, tuus tanta, ut terreno nullus in orbe,
Aut Pater aut sponfus par tibi Dive fuit.
2. Felix virgineo mansisti fœdere sponfus
Affinem Christo te tua Sponsa facit.

§. V.

De Annuntiatione Deipara.

550. Annun-
tiat Incar-
nationem
Christi
Virgini
Angelus
Gabriel.

Lucæ 1. v. 26. *Missus est Angelus Gabriel à Deo in civitatem Galilææ, cui nomen Nazareth.* Angelus Gabriel. Notat S. Hieron. *Gabriel*, id est, fortis, aut fortitudo Dei, præest præliis ac bellis fidelium, ut patet Daniel. 12. 13. & seqq. unde ipse hic mittitur nuntiaturus Christum, qui bellum acerrimum erat gesturus contra Luciferum, cæterosque demones, & homines impios. v. 27. *Ad Virginem desponsatam viro, cui nomen erat Joseph, de domo David, & nomen Virginis Maria.* Ad Virginem. Præclare S. Bernard. Serm. 1. de Assum. Nec in terris locus dignior uteri vaginalis templo,

in quo Filium Dei Maria suscepit, nec in cœlis regali solio, in quo Mariam Filius ejus sublimavit. *Nomen Maria.* Soror illa Mariæ Moysis transito mari rubro &merso Pharaone, dicta est Maria, quasi *Marajam*, unde? id est, magistra, & domina maris: sicut enim Moyses virorum, ita Maria fœminarum dux fuit in transitu maris rubri, unde & illis carmen epinicium præcinit Exod. 15. Porro hæc Maria typus fuit (ait Ambr. Exhort. ad Virg.) B. Virginis, quæ dicta est Maria, id est, Magistra & Domina maris hujus sæculi, ut per illud nos salvos ducat ad terram promissam, id est, cœlum. Unde R. Hecados apud Galat. 1. 7. 13. Messia Matrem, Dominam nuncupandam prædixit, & Mariam idem esse quod Dominam, docet Philo & S. Hieron. S. Epiph. & alii.

Lucæ 1. v. 28. *Et ingressus Angelus ad eam dixit: Ave gratia plena: Dominus tecum: Benedicta tu in mulieribus.* Ingressus scilicet Virginis cubiculum, per ostium aut fenestram penetrando: Angeli enim utpote purissimi spiritus parietes & omnia corpora penetrare possunt. *Ave*, id est, salve, gaude, lætare. *Gratia plena*, quod frigide ex Græco Tigurina & Novantes vertunt *Gratiosa*, Beza *Gratis dilecta*, putat enim ipse justos non habere inhærentem, & intrinsecam justitiam, sed tantum extrinsecam, quæ consistat in hoc, quod Deus eos, licet in se sint peccatores, ex sua tamen benevolentia habeat, reputetque justos, quæ est hæresis. Verum *Kexaritomeni* græcum respondet hebræo necheua vel muchana, quod propriè idem est, quod gratificata, gratia plena, gratiosa facta; Deus enim nihil gratum judicat, nisi quod revera gratum in se est: quare, cum quem justum, sibi gratum facit, eum revera gratiâ & justitia inhærente donat, & condecorat, quare *Kexaritomeni* idem est, quod gratia plena, uti vertit Syrus, Arabicus, S. Ambr. Beda, S. Aug. S. Hier. S. Bernard, & alii passim. Significat ergo hæc vox duo. 1. B. Virginem fuisse à Deo gratiâ donatam, idque plenè, & per excellentiam super alios justos & sanctos: nam hoc epithetum appropriatur soli B. Virgini, ut scilicet per gratiam hanc eminentem aptaretur, dignaque efficeretur, ut mox fieret Mater Dei. 2do. per gratiam hanc mirè placuisse Deo, ejusque omnibus Angelis, ac in eorum oculis planè amabilem, speciosam & gratiosam fuisse, adeò, ut eam Christus præ cæteris omnibus in Matrem suam eligeret, ita passim PP. quod alibi dicit Scriptura, invenit gratiam in oculis Domini.

Dices, Christus fuit plenior gratia, quam

quàm B. Virgo. Alii quoque Sancti dicuntur fuisse pleni Spiritu S. ut S. Stephanus. & illos plenos gratiâ dici, sed diversimodè: nam ut rectè dicit Maldonatus: Aquâ plenus est fons, plenus fluvius, pleni rivuli, etsi plus & purius in fonte quàm in fluvio, & in fluvio, quàm in rivulis est. Plenus Christus gratia tanquam fons, in quo & scaturit, & stagnat gratia, & in omnes homines, sicut ex capite in membra derivatur. Plena Christi Mater tanquam fluvius fonti proximus, qui etsi minus habet aquæ quàm fons, pleno tamen fuit alveo. Plenus Stephanus sed tanquam rivulus. Eleganter & piè, solideque D. Petr. Chrysol. Serm. 143. in hæc verba: *Hæc, inquit, est gratia, qua dedit cælis gloriam, terris Deum, fidem gentibus, finem vitiis, vitam ordinem, moribus disciplinam, hanc gratiam detulit Angelus, accepit Virgo salutem sæculis redditura.* Audi S. Aug. Serm. 18. de Sanct. *Impleta est (Maria) gratia, & Eva vacuata est culpa. Maledictio Eva in benedictionem mutatur Maria.* Vide Tolet. hic Annot. 67. ubi ostendit, B. Virginem plenam fuisse omni gratia tum gratum faciente, tum gratis data, idque tam in corpore, quàm in anima, carebat enim fomite concupiscentiæ, quare caro ejus planè subdita erat rationi, & spiritui, uti erat in Adamo in paradiso per justitiam originalem; quocirca addit, in ea naturam conspirasse cum gratia, illique per omnia cooperatam. Rursum B. Virginem in omnibus & singulis virtutibus eminuisse: sic enim decebat ornari & præparari eam, quæ fuerat futura Mater Dei. S. Hieron. Serm. de Assumptione. Bene, inquit, plena, quia cæteris per partes præstatur, Mariæ verò se tota infudit plenitudo gratiæ.

511. Porro B. Virgo ita plena fuit gratia, ut ei cooperando strenuè & assiduè ea augeri, pleniorque fieri mereretur. licet enim erat plena quoad præsentem capacitatem, ut haberet tantum gratiæ, quantum capere poterat, tamen huic gratiæ assiduè & strenuè per actus ferventes cooperans novum sibi parabat meritum, ac proinde novam capacitatem, & dispositionem ad novam gratiam consequendam, idque assiduè. Vide Franc. Suarez. Disp. l. 8. sect. 4. ubi ostendit, gratiam B. Virginis in primo Conceptionis instanti fuisse majorem gratiâ, quàm habuit supremus Angelus, qui uno actu vel duobus omnia sua merita consummavit, eoque plus meruit, quàm mille & mille homines mereantur per totam vitam. Quare B. Virgo primo hoc instanti amans, laudansque Deum intensissimè superavit amorem, & consequenter meritum supremi Angelii. Secunda verò operationis & amoris

sui instanti ex gratiæ augmento, quod priorum mo instanti merita erat, & re ipsa accepit. Beatiſſi- rat, gradus amoris, & consequenter meri- mæ. ti duplicavit. 3tio verò instanti eisdem duplicando meritum cum gratia quadruplicavit. 4to instanti pari quadruplicationis duplicatione, & progressu idem octuplicavit, & ita consequenter per singula amoris & operationis instantia gratiam acceptam continuo duplicando usque ad annum ætatis, quo mortua est, adeo gradus gratiæ & meriti adauxit, ut in iis omnes omnino homines & Angelos simul sumptos superavit. Quare illa unica gratior est Deo, quàm cæteri omnes. Deus ergo plus amat solam Deus plus B. Virginem quàm totam Ecclesiam, id est, amat Dei, quàm omnes homines & Angelos simul param sumptos. Hæc P. Franc. Suarez. Vide cir- quàm to- ca hoc S. Brigittæ Revel. l. 4. c. 108. tam Ec- Lucæ 1. v. 28. *Dominus tecum, lubaudi est. clesiam, potius quàm sit, dat causam, cur gratia sit plena; Quia scilicet Dominus cum ea est, eique assistit & præsto est singulari modo, ut in ea singulare Incarnationis Verbi opus operetur. Unde S. August. Serm. 18. de Sanct. Tecum Dominus, ait, in mente, te- Dominus cum in auxilio, tecum in ventre. Et S. Bernard, Serm. 3. super Missus est, *Ita neve- quomo- locior Angelo fuit Deus, ut festinantem nun- do? tium celerior ipse præveniret ad terras.* Et inferius docet, Deum esse in omnibus creaturis per efficaciam, in rationalibus per cognitionem, in bonis per amorem; ideoque cum illis esse per voluntatis concordiam: per hanc enim ipsi Deum sibi conjungunt. Deinde docet cum B. Virgine fuisse Dominum, id est, totam sanctissimam Trinitatem, unde ait: Nec tantum Dominus Filius tecum, quem carne tua induis, sed & Dominus Spiritus Sanctus, de quo concipis, & Dominus Pater, qui genuit, quem concipis. Denique S. Brigitta l. 1. Revel. c. 8. audivit B. Virginem sibi dicentem; Omnis laus filii laus mea est, & qui inhonorat eum, inhonorat me; quia sic ferventer dilexi eum, & ipse me, quod quasi unum cor ambo fuimus. Simili modo Deus ait Josue 1. v. 5. *Sicut fui cum Moyse, ita ero tecum.* Et Angelus ad Gedeonem, *Dominus tecum, virorum fortissime.* Jud. 6 v. 12. Simile Jerem. 1. 8. Actor. 18. 10. sed tanto excellentius Dominus fuit cum B. Virgine, quanto sublimius, potentius, & divinius in ea mysterium operatus est. Porro S. Thomas 3. par. qu. 3. art. 4. To *Dominus tecum* exponit per Conceptionem & Incarnationem Verbi, intellige mox faciendam, non verò jam factam. Simili modo S. Thomas loquitur, S. Petrus Alex. S. Aug. S. Hier. sed hi pariter exponendi sunt per futurum, non per præsens & per præteritum.*

Beatissi-
ma bene-
dicta in
mulieri-
bus,

Benedicta tu in mulieribus. Idem di-
ctum fuit Jabel, quæ occidit Sisaram Jud.
5. v. 24. & Judith, 16. v. 11. sed longè
excellentiùs idipsum hic dicitur B. Virgini,
quæ Jafelem, Judith, cæterasque virgines
& matronas mille benedictionibus, donis,
& gratiis superavit. Audi S. Petrum Chry-
sologum. *Verè benedicta, qua fuit major
celo, fortior terra, orbe latior, nam Deum,
quem mundus non capit, sola capit, porta-
vit eum, qui portat orbem, genuit genitorem
suum, nutrit omniū viventium nutritorem.*
In mulieribus. ut significet B. Virgini inesse,
quidquid est optimum in triplici mulierum
statu: hæ enim sunt virgines, sunt viduæ,
aut matrimonio junctæ. Sola B. Virgo
præ cunctis mulieribus virginitatem habuit
sine sterilitate, animi libertatem sine defectu
confortii: cum verè fuerit Joseph despon-
sata, & quod his majus est, absque vio-
latione virginei pudoris, prolis fecundita-
tem. Itaque è triplici statu foeminarum
quidquid mali repulit. Unde meritò Ange-
lus præ cunctis mulieribus eam prædicat be-
nedictam.

552.

Lucæ 1. v. 29. *Qua cùm audisset, turba-
ta est in sermone ejus, & cogitabat, qualis
esset ista salutatio.* *Turbata.* 1mo ex inso-
lita specie, fulgore, & majestate Angeli.
2. ex insolita ejus salutatione, unde cogi-
tabat &c. Audi S. Ambr. *Ad virilis sexus
speciem peregrinam turbatur aspectus Virginis.*
Licet enim B. Virgo assuevit visionibus,
& colloquiis Angelorum, nunquam tamen
viderat Angelum cum tanta majestate, nec
audiverat tam magnificè se salutantem. Por-
rò S. Brigitta in Serm. Angel. c. 16, insi-
nuat eam expavisse, quod metueret, ne
tam gloriosè salutans non Angelus esset sed
diabolus, volens sibi illudere. Porrò S.
Bern. Serm. 3. super missus est. *Turbata
est, ait, sed non perturbata, quod tur-
bata est, verecundiæ fuit, quod non per-
turbata, fortitudinis, quod tacuit & cogi-
tavit, prudentiæ.* *Turbata est, id est, ti-
muit, & sacro quodam horrore perfusa est
cum quadam corporis commotione, quæ
solet magnum animi timorem & horrorem
comitari.*

In Beatif-
sima non
passiones,
sed pro-
passiones
fuere,

Porrò hæc timoris turbatio non passio
fuit, sed propassio, scilicet voluntariè à B.
Virgine permissa & assumpta: Nullæ enim
passiones in B. Virgine dominari, imò nec
insurgere poterant, aut ejus rationem & li-
bertatem prævenire. Pollebat enim justi-
tia originali magis quàm Adam. ita Tolet.
Simili modo Christus instante Passione orans
in horto cepit pavere, tædere, scilicet li-
berè, non invitè & coactè. *Qualis, in se,
id est, quàm magnifica, augusta, superans
omniū hominum vires & merita ac pro-*

inde & sua. Ipsa enim; utpote humilli-
ma, longè diversa opinabatur. Rursum
Qualis scilicet in suo fine. q. d. Cogitabat
B. Virgo, quorsum tam honorificè saluta-
tur: tam magnificè enim Angelica salutatio
dirigebatur ad magnificum Incarnationis in
ipsa peragendæ mysterium, ne scilicet ipsa
æstimans se illo indignam, sese excusaret &
abnueret: sed sciens Deum se sufficientibus
ad illud gratiis, donisque adornasse, in il-
lud consentiret, & annueret: cùm ergo il-
la nesciret hunc finem, cogitabat & mira-
batur, cur tam splendide salutaretur ab An-
gelo: nihil tamen respondit, quia ut ait S.
Ambr. l. 1. Off. præ verecundia non resalu-
tavit, nec ullum responsum retulit; quia
pudor & stupor mentem absorbebant, lin-
guamque ligabant; & quia prudenter co-
gitabat, quid esset responsura, malens, ait
S. Bernard, Hom. 4. super missus est. humi-
liter non respondere, quàm temerè loqui,
quod nesciret.

v. 30. *Es ait Angelus ei: Ne timeas Ma-
riæ, invenisti enim gratiam apud Deum.* Pa-
vorem indeque nascentem pudorem Virgi-
nis abstergit Angelus per gratiam, id est,
favorem & benevolentiam, quam ait eam
invenisse in oculis Dei præ omnibus mulie-
ribus. 1mo. quòd eam ab æterno Dominus
præ cæteris omnibus sine merito, ex gra-
tuita dilectione, elegerit in Matrem su-
am, ex qua carnem assumeret. 2do. quòd
in tempore, mox ut concepta & nata fuit,
illam omni virtute & gratia ita exornavit,
ut in conspectu ejus planè grata, dignaque
appareat, quæ ab eo ametur & super om-
nes evehatur. *Invenisti* (Arabicus lucra-
ta es) ergo gratiam ob virtutes apud De-
um in eximio gradu Tibi infusas, easque
omnes quidem, sed præsertim tres. 1ma est
profundissima tua humilitas. 2da fuit An-
gelica virginitas: unde Venantius Fortuna-
tus de ea sic canit:

Virginitas felix, quæ partu est digna To-
nantis,

Quæ meruit Dominum progenere lu-
um.

3tia fuit ardentissima charitas, qua B. Vir-
go sollicita pro redemptione hominum &
adventu Messie assiduas & ferventes pro
utroque preces fundebat; ac utrumque idèd
impetravit, adeoque ipsa Mater Messie me-
ruit non ex condigno, sed ex congruo, sic
Scholastici passim docent B. Virginem me-
ruisse maternitatem Dei. Vide Suarez &
Vasquez. 3. part. qu. 2. Disp. 2. n. 2. &
seqq. qui docent B. Virginem de congruo,
non de condigno meruisse, ut esset Mater
Dei, non tamen meruisse ipsam Verbi in-
carnationem, hæc enim omne meritum an-
tecedit, ejusque est causa, principium, &
origo.

Lu:

553.
Beatissi-
ma verè
Mater
est divi-
nitatem
non ge-
nuit.

Regnu
Christi
quale

153.
Beatissi-
ma verè
Mater Dei
et di-
vinitatem
non ge-
nerat,

Luc. 1. v. 31. *Ecce concipies in utero, & paries filium, & vocabis nomen ejus Jesum.* Sy-
rusecce enim. Probat enim Angelus Mariam
invenisse gratiam apud eum, ex eo, quod
conceptura & paritura sit Jesum, id est,
Deum & hominem. Hinc refellitur 1mo.
Mnichæus dicens, Christum non veram
assumpsisse ex virgine carnem, sed phantasti-
cam: filius enim, qui concipitur in utero, &
paritur, verus est, non phantasticus. 2do.
Valentinus docens Christum à coelo attulisse
carnem, ac per B. Virginem transisse duntaxat,
sicut aqua transit per canalem. 3tio. Ne-
storius asserens B. Virginem non esse Ma-
trem Dei, eò quod non est mater divinitatis.
Cui rectè respondet S. Cyril. illam esse verè
matrem Dei, et si ejus divinitatem non genuerit,
sed humanitatem duntaxat: quia genuit
hunc hominem, scilicet Jesum, qui verè est
Deus; sicut pater verè dicitur pater filii, esto
non generet ejus animam, sed tantum car-
nem: quia generat hunc hominem, qui ani-
mâ aequè constat ac corpore,

v. 32. *Hic erit magnus & Filius Altissimi
vocabitur, & dabit illi Dominus Deus sedem Da-
vid patris ejus: & regnabit in domo Jacob in
æternum.* **v. 33.** *& regni ejus non erit finis.*
Magnus. Qui Filius Altissimi increbitur ap-
pellari; plane magnus, qui tam magnus
quàm Altissimus, quia & ipse Altissimus, ait
S. Bernard. Serm. 3. super missus. Joannes
Baptista fuit magnus homo duntaxat, at JE-
sus fuit magnus Deus & homo. Addit S.
Bernard. Hom. 3. est enim magnus, quia
magnificabit eum Deus in conspectu regum,
adeo, ut ad eum omnes reges, omnes
gentes serviant ei.

Regnum
Christi
quale?

Et regnabit in domo Jacob. Id est, in Ec-
clesia. Beda, Titus, & alii passim, sive in
populo fideli, qui olim nacente Christo fuit
populus Israel, seu filii & posteri Jacob, pu-
ta Ecclesia. Hoc regnum in Davide tempo-
rale fuit, sed in Christo spirituale, & æter-
num: nam eo Christus in fidelibus & sanctis
regnat hic per gratiam, & in coelo regnabit
per gloriam, ait S. Bern. Serm. 4. super Mis-
sus.

Potè hoc regnum Deus Christo dedit
quasi in actu primo in ipsa Christi incarnatio-
ne; in actu vero 2do hoc regnum Christi cœ-
pit Christo prædicante: deinde promotum
fuit per prædicationem Apostolorum; per-
fectum verò exiit post Christi Resurrectio-
nem, & Ascensionem, consummatum omni-
nò, & gloriosum erit post judicium generale
in coelo. Vide dicta Matth. 27. v. 11.

Tropologicè. S. Bern. cum præmissis.

set, quòd velint ei vitia dominari. **Et dico,**
non habeo regem nisi Dominum Jesum. Veni
ergo Domine, disperge illos in virtute tua, regna-
bis in me, quia Tu es ipse rex meus & Deus
meus, qui mandas salutem Jacob. **v. 34.** *Dixit
autem Maria ad Angelum: quomodo fiet istud,*
quoniam virum non cognosco. Quomodo.
Virgo ergo non dubitat de veritate Prophe-
tiæ, & promissi Angelici, uti blasphematur
Calvinus, qui eam incredulam fingit, sed de
modo sollicita, ne hic filii conceptus fieret
cum aliqua virginitatis & voti sui de ea emissi
jactura. Ita S. Ambr. S. August. S. Bern.
& passim alii. Disce hinc, quantum virgini-
tatis studium & amor fuerit in B. Virgine; Virginitas:
quia illa castitatem prætulit Angelico nuncio, tis preti-
um in
ait Nyssenus & virgo esse maluit, quàm ma-
ter Dei præcisè, ait S. Ansel. virginitas enim Beatissi-
in se est virtus Deo gratissima, maternitas ma.
præcisè non est. Dixi præcisè, nam alioqui Materni-
maternitas Dei est dignitas incomprehensibi-
lis (sicut & Deus ipse est incomprehensibilis) dignitas,
& abyssus gratiarum omnium. Ob hanc
enim B. Virgo dotata fuit plus, quàm Ange-
lica, virginitate, humilitate, charitate cæ-
terisque virtutibus, uti scilicet digna foret,
quæ fieret Mater Dei. Ita S. August. S. Thom.
& alii Theol. Quocirca Beda Hom. de Ann.
Virg. ait: Divino numine collatum est, ut
prima inter feminas Deo virginitatis munus
offerret. Et Alb. Magnus super missus. **v.**
84. *Beata Virgo, ait, est mater omnium in*
virginitate, quæ prima consilio, præcepto
vel exemplo virginitatis munus Deo obtulit,
per quod omnes virgines per imitationem
virtutis genuit: Ergo B. Virgo virginitatis,
votique de ea tacti studiosissima hoc propo-
nit, & quali opponit Angelo: certabat enim
in ea desiderium concipiendi Filium Dei cum
timore amittendi virginitatem, ideòque ob-
tinuit utrumque, ait Toletus. Sensus ergo est,
q. d. Ego planè credo promissis tuis Gabriel,
quæ mihi annuntias ex ore Dei. Certo ergo
credo, quod concipiam & pariam Jesum Fi-
lium Dei, sed dubito de modo, virum non
cognosco, quia feci votum virginitatis, du-
bito ergo, an salvo voto virginitatis, an solu-
to id fiet? si Deus velit in voto hoc dispensa-
re, velitque me operi conjugali operam dare,
et si hoc mihi durum sit, volenti tamen Deo
obediam; verum si Deus desiderium meum re-
quirat, candide profiteor me lumme optare
servare meam virginitatem, ipsi voto obla-
tam: hanc enim mentem ipse mihi inspiravit,
ipse inquam, qui est purissimus Spiritus,
ideòque primus virgo, ut ait Nazianz. Hoc
erit honorificum Dei Filio meo, si ex virgi-
ne nascatur: Scio enim Isaiam prædixisse: Ec-
ce virgo concipiet & pariet Emmanuel,
ac fortè Deus vult me esse hanc virginem, si
ita est, fiat, fiat. Unde ipsa mox audiens à Gab-
riele se parituram non ex viro, sed ex Spiritu
S.

Plura de
dignitate
materni-
tatis Dei.
Vide infra
n. 586.

S. illicò magno cordis jubilo applausit aitque. *Ecce ancilla Domini.* & hoc audire volebat Deus, ut illa per professionem virginitatis mereretur fieri mater Dei. Plura vide apud P. Cornel. à Lap. & supra n. 423. & seqq.

§§4.
Gabriel
nuntiat
aliis An-
nuntiatio-
nem.
Salutatio
Angelica
gratia
Deo.

Bernardinus de Buft. Serm. 2. de Annunt. tradit, quòd à virgine discedens Gabriel in limbum ad Patres se contulerit, incarnationem illis nuntiaturus.

In lingua B. Eustachii, *Ave Maria*, aureis literis inscriptum, in tumba repertum est Catal. SS. Cister. Navarinus. n. 1340. B. Ida inceptam salutationem Angelicam ob summam in ea complacentiam vix duorum dierum spatio finivit. Vitæ ejus. c. §1. Navarin. in umbra virg. n. 1336. Narrant hominem generosi sanguinis, sed vitæ profligatissimæ, latrociniis insuper infamem ejus, sibi consuetudinis inviolabilem legem dixisse, ut nullus iret dies, quo se Beatissimæ non commendasset Angelicæ salutatione. Quantula scintilla pietatis in vasto nequitie oceano? habuit is miræ & prolixæ fidelitatis famulum, qui ipsis 14. annis industriè illi servivit; is postea sanctissimi viri, in illo castro captivi, mandato, Jesu Christi nomine adactus, ut veritatem profiteretur, fassus est se dæmonem esse, idque in mandatis habuisse, ut, si quo die Herus salutandæ virginis consuetudinem omitteret, suffocatum abriperet ad impiorum carnificium. Jac. de Vora, & alii. P. Drexel. in Trismegisto de cultu. cœli. l. 2. c. 10. §. 2.

Salutatio
Angelica
peccatori
salutaris.

Puer non plus 10. annos natus audierat rem præclari meriti esse, si quis Virginem Matrem ante inchoatum quodlibet opus salutaret. Nunquam ergo ille quoquam egredi, non studiis, non lului vacare quàm his verbis Mariam alloqueretur. *Salve Mater misericordia.* Et certè, cum puer supremum vale teneræ vitæ suæ diceret moriens, adfuit toties salutata Virgo. *Ego sum, aiebat, illa ego sum, illa misericordia Mater, quam tu toties salutasti.* Ita officiolum ephebum Regina cœli aulæ suæ asseruit. S. R. I. Comes ab Oppersdorf in Libello Maria Mater agonizantium, ex Landspergio.

Beatissi-
ma magna
quia ma-
ter & hu-
milis,

V. Beda, in Luc. c. §. de Beatif. Fecit illi magna, nostis quæ? Magnum, quia virgo, magnum, quia mater, majus, quia utrumque, maximum, quia Dei Mater: sed majus, cum tanta sit, putat se nihil esse. S. Bernard. to. 2. Ser. §1. de Beatif. Sicut nulla post Filium Dei creatura, ad tantam ascendit gratiæ dignitatem, sic nec tantam descendit in abyssum humilitatis profundissimæ - & infra. Affuit illi aspectus suæ propriæ nobilitatis, eò quòd continuò habebat actualem relationem ad divinam majestatem, - non in congruè, locus

enim debet proportionari locato, unde abyssum illam divinæ majestatis, abyssus altera nihilitatis complere poterat, miramini id? causa in promptu est, non respexit in vanitates & insanias falsas. Cur tantopere placuit Deo humilitas Mariæ? Invenit enim in illa tantam humilitatem, quanta nunquam visa est in terris, scilicet humilitatem junctam plenitudini meriti, nam esse humilem sine merito est necessitatis, dicit Chrysost. esse humilem cum aliquo merito, est laudis, sed esse humilem in actuali possessione omnium meritòrum est miraculum, quali opus erat ad incarnationem Christi: quod miraculum apertè in Maria apparuit. Angelus dicit *Ave gratia plena.* Luc. 1. Illa protestatur se esse ancillam Domini, *Ecce ancilla Domini.* Cum maximo honore, magnitudine compatibilis est humilitas. Filius Dei fuit humilis, manendo Deus, & Maria humillima, omnium creaturarum manendo Mater Dei. Etsi maternitas Dei in Maria, & divinitas in Christo compatibilia fuerunt cum humilitate, possumus dicere, quòd sit aliqua in terris magnitudo, cum qua sit incompatibilis humilitas? P. Boure delue in Conc. Gal. de Annun.

Humiliras
cum mag-
nitudine
compati-
bilis.

S. Bernardus Hom. 4. super Missus. In sempiterno Dei Verbo facti sumus omnes, & Deiparæ ecce morimur, in tuo brevi responso sumus reficiendi, ut ad vitam revocemur. B. Amadeus Hom. 7. de Maria Virg. Sicut in Eva omnes moriuntur, ita etiam in Maria omnes reviviscantur &c. Cum in mundi die prima merum chaos esset, dixit Deus: fiat lux: & facta est lux. Ante assensum Mariæ, quid nisi chaos in mundo, errorum tenebræ &c. Dixit Maria fiat: & facta est lux: quia verbum Caro factum est, quod erat lux vera, quæ illuminat &c. Ante hoc verbum fiat, mundus incompletus fuit: quia capite, & rege suo visibili & homogeneo caruit, eique gradus aliquis Entis, Unio scilicet hypostatica defuit: Maria ergo addidit ultimum gradum in Christo. Plura P. Faber in Auduar.

Gratia plena. S. Chrysol. Serm. 143. §§5.
Hac est gratia, qua dedit cœlis gloriam, terris Deum, fidem Gentibus, finem vitiis, vitam ordinem, moribus disciplinam; hanc gratiam detulit Angelus, accepit Virgo salutem saculis redditura. Gratia plena, quia singulis gratia est se largita per partes, Mariæ verò simul se totam dedit gratiæ plenitudo &c. *Benedicta Tu. Benedicte decus matris & pertulit dignitatem &c. Verè benedicta, quæ fuit major cœlo, fortior terra, orbis latior; nam Deum, quem mundus non capit; sola capis &c. Idem S. Chrysol. Ne timeas Maria. Quid timeris? quæ securitatem verum concipit, parit gaudia saeculorum,*

Idem

Maria
mater vi-
ventium

B. Virgo
virginitas
temperantia
voluntas
cum
maternitate

§§6.
Mater a-
mabilis
fecunda
c. Dei
para.

Beati-
ma in-
nunti-
ne ob-
endo
quid
ruit?

Maria
mater vi-
ventium.

Idem Serm. 146. *Maria Mater vocatur.*
& quando *Maria non Mater?* Congregationes,
inquit, *aquarum* (Gen. 1.) appellavit *Maria*.
Nonne hac exeuntem populum de *Aegypto* con-
cepit uno utero, ut emergeret celestis in novam
creaturam renata progenies, juxta illud Apo-
stoli, Patres nostri omnes sub nube fuerunt,
& omnes mare transierunt, & omnes in
Moysè baptizati sunt, in nube & in mari. Di-
cens secundum verbum tuum, innuit quidem se
consentire, ut Mater Dei fiat, reservata ta-
men sibi sua virginitate, sicut ei prædixerat
Angelus, quasi alias non consensura, ut sentit
S. Bernardin. Senen. Serm. de Conc. nec non
S. Ansel. & S. Gregor. Nyssen. loquendo de
maternitate Dei præcisè. P. Faber in Auc.

B. Virgo
virginita-
tem suam
vult sal-
vare cum
maternita-
te.

§ 6.
Mater ad-
mirabilis
gaudet
diu Dei-
fara.

P. Jacobus Rhem vir fama, & opinione
sanctitatis notissimus, in sacrario sodalitatis
B. Virginis, quod ipse instituit, dum interef-
set decantandis virginis elogiis, quæ usur-
pantur in æde Lauretana, cupidus intelligere
ecquod eorum encomium præ aliis D.
Matri placeret, cum eo ventum esset, ut *Ma-*
ter admirabilis prædicaretur, repente specta-
bilis illi adtuit multo decora lumine, eoque
titulo se gloriari significavit. Tum ille ex an-
gulo, quem semper occupabat postremum,
prorumpit in medium, & exclamat, stupen-
tibus sodalibus, ut geminent tertio voces illas
Mater admirabilis, cognovisse se, quàm vir-
gini Matri gratum illud carmen. P. Raderus
in Bavaria pia.

At verò, quomodo non sit Mater admi-
rabilis, imò admirabilissima, quæ est Mater
Dei, Mater ejus, qui est Pater omnium crea-
turarum, Mater conditoris, Salvatoris &c.
Mater ejus, qui Deus est & homo, quæ Ma-
ter simul & Virgo. Mater sine doloribus
puerpera, Mater ejus Filii, quem voluit: quæ
cum sit Mater Dei, non renuit esse Mater
omnium peccatorum. Quid admirabilius?
Num, quod Deus generet Filium Deum, an
quod creatura generet Deum? Num quod
Deus generet Virgo; id quod aliter fieri non
poterat, an quod puella generet virgo? Num
quod Deus generet Filium suum ab æterno?
An quod Maria generet æternum in tempo-
re? Nam quod Deus generet illum, qui est,
ejusdem secum substantiæ, an quod Maria
generet eum, qui est unus cum eo substantiæ
P. Nierembergus in l. de Amore B. Virginis,
c. 16.

Beatissi-
ma in An-
nuntiatio-
ne obedi-
endo,
quid me-
ruit?

Proditur in Historia virorum illustrium
3ⁱⁱ ordinis S. Francisci homini imprimis san-
cto revelatum fuisse, Beatissimam Matrem
eo temporis articulo, Numini obediendo,
Angeloque credendo, plus meruisse, quàm
omnes Angelos Deo obsequentes: quàm in
luis certaminibus Martyres: quàm in tam
R. P. Kriethovskij, S. J. Collectanea Arcetiva.

multiplici corporum maceratione virgineâ-
que servata integritate Confessores omnes,
ac Virgines. P. Nieremb. ib. c. 18. Quæ
universa solidis subnixa sunt fundamentis,
Sanctorumque dictis, & rationi rectæ con-
sentaneè in medium proferuntur. Concil.
Cracoviense in Polon. celebratum, docet,
Quantum Christus Dominus Mariam ante-
cellit, tantum ab hac reliquos superari san-
ctos. P. Nieremb. ibid.

B. Petrus Damianus l. 6. Epi. 29. (aliis
Epi. 27.) scribit: Nevernensis (an Nivernen-
sis) Clericus, Virginis cultor eximius habuit
hanc felicitatem, ut illum, magnis morbi do-
loribus ad extrema deductum, inviserit cæli
Regina, germanam ipsi Matrem representa-
tura, adque pauperis lectuli caput consistens,
castissimis optima Mater filium suum blandi-
tiis demulserit, purissimumque pectus dete-
gens & nudans, sacri uberis, papilla lac ex-
promens ejus labiis instillaverit, & divinæ
virtutis antidoto protinus ille resumptis viri-
bus, ex infirmitate convaluerit. Addit verò
S. Doctor, constanti fama celebrari, in labris
ejusdem Clerici, virginis suæ vestigia qua-
dam reliqua observari potuisse. Ita Mater
misericordiæ Virgo Deipara, etiam homini-
bus monstrare se Matrem non dedignatur. S.
Raymundo Nonnato Cardinali Beatissima
coram sua imagine oranti dixit: Ego te in fi-
lium ab hac hora suscipio. Quare me Ma-
trem tuam poteris appellare. Annus Cælc.
14. Novemb.

Beatissi-
ma Matris
instar la-
ctat Cle-
ricum.

Non mundo sed nate Deo haud sine matre
fuisti,
Namque tua, ipsa, Dei maxima mater
erat.

Eidem Christus coronam spineam præ rosea
electam capiti imposuit. Ibid. Ad eundem.

Eligis è spinis felici sorte coronam,
Non cadet hæc capiti fixa corona tuo.

Eundem S. Raymundum Christus ipse divi-
no viatico recreavit. Annus Cælc. 14. No-
vemb.

Non, non deficiet; non exerrabit eundo;
Namque cibum Tibi se Dux dedit ipse
viæ.

Mariæ Annuntiata Florentina imago, à pi-
ctore cæpta, ab Angelo perfecta est.

Carmen de Annuntiatione Deiparæ.

Funestam canimus cladem, & de clade beni-
gnam

G g g

(Quod

(Quod dedit omnipotens afflictis dextra)
levamen.
Dum genus humanum in Paradiso culpa , re-
bellis
Involvit Capitis , iuste divina scelestos
Condemnat Nemesis mortales : Magna no-
centes
Pernicies sequitur , multi , cum turbida lu-
strant
Æquora , dum ventis concedunt vela se-
fundis ,
Ad stygias rapiuntur aquas : aliique furen-
tis
Victima facti sunt ignis , fonestas priusquam
Ignivomi , æternis flammis raperentur , aver-
ni.
Hos pestis furibunda trahit , cum sparserit
atrox
Per tenuous auras virus , vacuasque relinquit
Submoto cultore domos. Hos pallida Fa-
mes
Vexans , extenuat lassos , lentoque peremp-
tos ,
Supplicio tollit ; miseris dum terra negavit
Vel minimos fructus. Alios per prælia Ma-
jor
Demetit ense ferus ; maduerunt arva cruore :
Texerunt rubeos humana cadavera campos.
Ast alios quis mille modos , quibus una fati-
gat
Mors genus humanum , plenè describere ver-
bis
Quis valeat ? Quæris tantorum causa malo-
rum ,
Quæ tibi Munde fuit , quæ tantæ cladis ori-
go ?
Noveris : hæc homini mortali , ingentia ,
quamvis
Damna nocent ; æterna magis cruciant in æ-
verno ,
Quæ miseros torquent. Eheu quot millia
tanto
Interitu pereunt , reliqui , quos gratia vi-
ctrix
Servavit , virtusque simul , non strage te-
nentur ,
Sed tamen ad tempus , tetro sunt carcere
clausi.
Interea , nitidâ cœli prospexit ab arce
Omnipotens Genitor ; movit clementia
summi
Viscera sacra Patris. Miseris pænæ satis , in-
quit
Non satis offensi ; quantum jus postulat al-
tum :
Infinita etenim solum Persona valebit
Offensum placare Deum. Penetravit ean-
dem
Filius æterni mentem Patris , atque benigne
Hoc ait : Ergo hominis vestitus carne no-
centis
Ipse satisfaciam ; Divinus Spiritus inquit :

Virginis è puro formabo sanguine corpus
Salvatori hominum. Tunc omnia dicta pro-
bavit
Consensu divina Trias ; iussuque supremi
Patris terrenas Gabriel legatus in oras
Mittitur , assensum suafurus Virgine dignum,
Ut Mater velit esse Dei. Festinat in ima
Angelicus Princeps ; humanos format in ar-
tus
Aëreum corpus , specièmque assumit amæ-
nam
Eximii juvenis : tunc sacras intrat in ædes
Virginis : (hæc vatis divini Arcana legebat ,
Venturumque in carne Deum ; magnæque
Parentis
Ancilla optabat fieri) veniensque profundè
Attonitam Divam veneratus : Ave Maria ,
inquit ,
Plena es gratiâ , & est Dominus Tecum , at-
que supremi
Mater eris pretiosa Dei. Tunc mente re-
volvitur
Dicta sibi , quæritque modum castissima
Virgo.
Ne timeas , dixit , Mater tum Virgo mane-
bis ,
Tolle moras Virgo , populi , Terræque , Po-
lique
A te consensum expectant , tuo & orbis ab
ore
Tum ingens pendent opus , Tunc Virgo
præstitit illis
Angelicis verbis consensum ; ac maxima ;
summi
Facta Parens Verbi ; magnas , quod , in orbe
ruinas
Restaurans miseros homines à clade levavit,

Elegia

De Annuntiatione Deiparæ.

Quas laudes Tibi Virgo dabo ? Excellentia
planè
Infinita tua est. Qualia Matris honor
Verba ac applausus ; encomia quanta mere-
tur.
Nostra satis tenuis dicere lingua nequit.
Tu superas cunctos , divinæ jure , Parentis
Sacros Cœlituum , regia Virgo choros :
Ancillam Domini quando Te Virgo fateris ,
Reginæ & Dominæ Te comitatur ho-
nor :
Tu genus es Divum ; consanguineus Tibi
Virgo ,
Ceu Matri in primo sit Deus ipse gradu.
Solum , infra Numen , cœli Regina tenebis ,
Post Christum supra cuncta creata locum.
Nulla Tibi Virgo nocitura adversa timebis :
Non dissolvendo fœdere , juncta Deo ;
Vi cujus , pretiosa Parens sunt omnia mundi
Tanquam Reginæ subdita Regna Tibi.
Im-

Imperio Regina tuo me subdo libenter;
 Accedo immenso, gutta minuta, Mari,
 Suscipe me miserum Dominatrix summa cli-
 entem.
 Servus ero Dominæ, mancipiumque
 meum.
 Tu consolatrix, pretium dum sanguinis il-
 lud
 Sumpsit grande, tua ex Virgine carne,
 Deus.
 Quid referam Regina Tibi, pro munere
 tanto,
 Non meus exiguus sat tibi sanguis erit:
 Hunc ego reddo tamen, sit victimæ corpus
 honori
 Virgo tuo; Tu animam suscipe quæso
 meam.
 Mater sancta tui pretium sum sanguinis;
 ultro
 Attamen in Dominam Te eligo Virgo
 meam.
 Namque gubernandi sapientia summa re-
 tulget
 In Te; vilceribus se tegit illa tuis.
 Semper magna tuis servis clementia regnat,
 Semper submissos protegit illa suos.
 O! Mater pretiosa Tibi Clementia replet
 Viscera; quæ tervo, quæso, repande
 tuo.
 Nos humiles in eis Oriens invifat ab alto;
 Tu faustos tanto lumine redde dies.
 Ut lacteus infans teneram spem in Matræ
 reponit,
 Sic meæ ab uberibus spes mea Matris
 erit.
 Utque puer tutus Matris subsistit in ulnis;
 Sic tuta in manibus spes mea Virgo tuis.
 O! Mater dilecta, licet sum prodigus ille
 Filius; at Tu non desinis esse Patens
 Optima; me miserum materno suscipe vultu,
 Et benefactricem porrige Virgo manum.
 Porrige præcipue tunc, dum ultima vene-
 rit hora,
 Et monstra Matrem tunc mihi Tu esse
 meam.

O D E

Gratulatoria Annuntiatæ Virgini,

Mater plena Deo, quæ gratulantium
 Voces, quæ poterunt carmina gratiam
 Enarrare tuam; nostra satis loqui
 Sciret haud lingua valet tuam.
 Ancillam ipsa vocas Te, Dominæ, licet
 Fulges eximii Mater honoribus,
 Maternoque, venit jure Tibi, sacra
 Virgo, regia dignitas.
 Tu Virgo superans, unica Virgines,
 Quod Mater simules, Tu superas quoque
 Matres; quod simul es Virgo, simul Parens
 Summi Numinis inclita.
 R. P. K. Winkowski, S. J. Collectanea Ascetica.

Æterni Patris es, Tu pia Comparens;
 Communem retinent, dum tua, Filium
 Ullius macula nescia viscera
 Aut umbræ vitii ullius.
 Sponsus Virgo tuus, Spiritus est sacer,
 Dotis regna Tibi, nomine contulit,
 Ac quæ terraqueus globus & astrifer,
 Quæ in sphaera retinet Polus.
 Tu splendens (animas, quod Deus &
 regit)
 Cælum, quod retinet fulgida lumina
 Virtutum, superum mente volubile,
 Et motus minimos sequens.
 Mater perpetui Numinis, omnibus
 Mundi matribus es prole beator,
 Cunctorum Te hominum tota beatam
 amet,
 Et dicat generatio,
 Non infusa est virginitas tua,
 Tu fructum retines arbor amabilem
 Mundi, in quo miseri vivificans salus
 Culpæ vulnere saucii.
 Hoc fructu liceat Virgo tuo frui;
 Hoc in perpetuum vivere possumus,
 Gustato hic, teneat nos gravis omnium
 Mundi, nausea, dulcium
 Tu Mater veluti splendidus annulus
 Pulchram qui tenet virgineo sinu
 Gemmam; quam pretio, non valet asse-
 qui
 Orbis terreus integer.
 Tu præcella Parens, dextere opus Dei,
 Post Christum superans omnia, quæ suo
 Produxit placito Conditor, hæc tunc
 A mundo edita condito.
 Signet, perpetuo hic fulgidus annulus
 Signet, quæso, suo pondere cor meum,
 Ac in corde meo protinus exprimat,
 Quod sim mancipium tuum.
 Durum, Diva Parens, igne tenerrimo
 Flectat, quæso, meum cor tua charitas,
 Instar virginis sic erit utile,
 Cere pro placito Poli,

Epigrammata

De Annuntiatione Deiparæ,

1. Divinas miraris opes, tum dona, deco-
 rem,
 Quæ collecta simul, regia Virgo tenet?
 Templum est (ne mirare, Dei) atque pa-
 latium & ingens
 Æterni Regis viva Maria domus.
2. Virgo Deum ac hominem pura intra vi-
 scera clausit
 Virgineum tamen haud perdidit illa de-
 cus.
 Aptè prodiit hæc proles de Virgine; par-
 tus
 Prodigiōsus erat, prodigiōsa parens.
3. Quid

- Turbata est* 3. Quid sermone times, aut quid turbaris in isto,
in sermone Maria, Ingens, quod replet gratia summa, Mare.
 Mare, Consolator adest Tibi praeſto, Spiritus, id-
 que
 Ille ferebatur, qui super orbis aquas.
 Gabriel 4. Mittitur ad Divam, coeli de fortibus
 fortitudo unus;
 Dei. Auget qui celſo munere castra Dei.
 Ad Caſtrorum aciem, Legatus pertinet iſte,
 Hanc ille ad ſuperum ſpectare vota po-
 teſt.
 5. Turris non trepides, ac urbs fortiſſima
 mundi,
 (Ad quam conſugiunt, quos fera bella
 petunt)
 Dum tua ſupremus penetrat dux viſcera:
 namque
 Vult in praſidium Virgo venire tuum.
 6. Virginitas aliis praſtet de flore decorem;
 Matribus de fructu ſit quoque magnus
 honor;
 Tu Virgo collecta tenes haec, deque duo-
 bus
 His in Te praſtans Unio neſcit opus.
 7. Concipies de rore Poli puriſſima con-
 chas,
 Non venit e mundi, non Tibi noxa
 mari.
 Tu caelo cognata manes, dum ſanctior in
 Te
 Unio dat pretium, dat Tibi Virgo de-
 cus.
 8. Ne timeas ſummo ſupremi ſolis ab aſtu
 Virgo ſidereo clarior igne Poli.
 Ipſa Tibi omnipotens virtus Altissimi ob-
 umbrat,
 Hacce feres lumen nube tegente tuum.
 9. Non trepides, mundi conſiſtens navis
 in undis;
 Portum continges inviolata tuum
 Fortunata vehis Dominum, terraeque, maris-
 que,
 De caelo velis diva fiat Aura tuis.
 10. Exprimit in primo Verbo Angelus iſte
 ſalutans,
 Quod mundi de Te eſt Eva ſecunda
 ſalus.
 Dum retro relego iſtud Ave perpendo, quod
 omnis
 Juſtus per Te iterum eſt generatus homo.

§. VI.

De Viſitatione Deiparae.

557. *Luc.* 1. v. 39. dicit Evangeliſta: Ex-
 Deipara urgens autem Maria in diebus illis abiit in
 viſitat montana cum feſtinatione in civitatem Juda.
 Elilabeth. In diebus illis. Non ergo eodem die, ut in-
 ſinuat Theoph. S. Ambr. quo ſalutata ab

Angelo Filium Dei concepit & corporavit,
 abiit, ſed poſt duos vel tres dies: hos enim
 inſumpſit contemplando, gratias agendo,
 orando, & diſſuaviando cum Filio Dei in
 ſe jam incarnato. ita Franc. Lucas, Barra-
 dius & alii. Abiit. Cur? imo. ut Verbum
 in ſe conceptum aliis annuntiaret, ejusque
 gratiam eis inſpiraret: volebat enim Chri-
 ſtus in ea incarnatus illico inchoare officium
 Salvatoris, ad quod à Patre miſſus erat. 2.
 ut Joannem à peccato originali expiaret,
 eumque cum Eliſabetha matre Spiritu S. im-
 pleret. 3. ut Eliſabetha cognata ſua de
 concepto per miraculum Joanne gratulare-
 tur, eique gravidæ & ſeni ſerviret. ideoque
 manſit cum ea toto reliquo tempore, quo
 grvida fuit, puta menſibus tribus. ita Be-
 da & alii. 4. ut daret futuris ſaeculis inſig-
 ne humilitatis, & charitatis exemplum.
 Quia ipſa jam Mater Dei, & Regina mun-
 di effecta dignatur viſitare Eliſabetham, quæ
 ei potius ſervire debebat; ut & nos ſimi-
 liter ejus exemplo viles, pauperes, aliosque
 nobis inferiores libenter viſitare, ſalutare,
 eiſque inſervire & opitulari in animum in-
 ducamus. Quocirca exemplo & titulo Vi-
 ſitationis B. Virginis multæ Congregationes
 ad viſitandum pauperes, hoſpites, inſirmos,
 incarceratos &c. inſtitutæ ſunt, ac nuper
 hoc titulo Congregationem Religioſarum in-
 ſignium per totam Galliam, quæ agris ſer-
 viant, inſtituit S. Franc. de Sales Epico-
 pus Genevenſis, vir magnæ pietatis & zeli.
 Adſuiſſe S. Joſephum Viſitationi Eliſabe-
 thæ opinatur Janſenius, & alii, contrarium
 cenſet P. Cornel. In montana vel Hebron,
 ut volunt Baron. Tolet. & alii, vel Judææ,
 ut volunt Geographi terræ ſanctæ. Tropo-
 logicè, anima Deo plena, uti erat B.
 Virgo in montana aſcendit; id eſt, ad ar-
 dua virtutum enititur. ita S. Ambr. quo
 jam Deo plena ait, niſi in ſuperiora cum fe-
 ſtinatione aſcenderet. Cum feſtinatione.
 Græcè cum ſtudio, ſedulitate, agilitate, fe-
 ſtinatione: agilem enim facit actio, ſtre-
 nuum motus, fortem animus, robuſtum
 corpus. Cauſam primam feſtinationis dat
 S. Ambr. Feſtinavit, inquit, Virgo, ne ex-
 tra domum diutius in publico moraretur.
 Secundam adjicit, quia plena erat gaudio &
 Spiritu S. Neſcit, inquit, tarda molimina
 Spiritus S. gratia. 3tiam dat Origen. Quia
 Chriſtus in utero Virginis Joannem à pec-
 cato purgare feſtinabat. In civitatem Juda,
 id eſt in Jeruſalem, ait Albertus Magnus,
 & D. Bonaventura: ſed Jeruſalem, dum
 de ea agitur alibi, paſſim ſolet nominari.
 Adde Jeruſalem erat in tribu Benjamin, non
 in tribu Juda; melius ergo (ait Cornel.)
 Toletus, Baron. accipiunt Hebron, quæ
 civitas à Jeruſalem diſtat octo horis &c.
 Verſimile eſt prius Beatiffimam iſſe Hie-
 roſo-

roſolymam, utpote inſtante feſto Paſchæ:
 ibique in templo Deo gratias egiſſe, eique
 ſe, ſuumque Jeſum jam conceptum obſuliſ-
 ſe. ita Barrad. & alii. præſertim, quia ex
 Nazareth in Montana per Jeruſalem dire-
 ctum erat iter. Fuit ergo hoc Virginis iter
 facile quadridui, nam à Nazareth in Jeru-
 ſalem eſt iter tridui, puta iter 26. horarum.

Lucæ 1. v. 40. Et intravit (Beatiffi-
 ma) in domum Zachariae. & ſalutavit Eli-
 ſabeth. Salutavit, dicendo: Pax tecum: quia
 hæc erat uſitata Hebræis ſalutatio. Fecit
 hoc B. Virgo inſtinctu Dei, qui per Ange-
 lum ei ſuggeſſerat conceptionem Eliſabe-
 thæ ad hoc, ut tacite eam ſubmoneret, gra-
 tum fore Deo, ſi illam viſitaret, & ſalu-
 taret. Intendebat enim Deus per Eliſabe-
 tham, utpote matronam prudentem, gran-
 davam, & ſanctam orbi pandere Concep-
 tionem B. Virginis, arcanamque Verbi In-
 carnationem in ea factam, quaſi theſaurum
 latentem in viſceribus Virginis, omnibus illo
 indigentibus patefacere: hoc enim fecit Eli-
 ſabeth, cum dixit v. 43. Unde hoc mihi, ut
 veniat Mater Domini mei ad me? Vide S.
 Chryſoſt. Hom. 18. in Matth. ubi docet,
 ridiculos eſſe & ſuperbos, qui nolunt ſa-
 lutare prius, nec niſi ſalutati reſalutant: ſa-
 pientes verò, & humiles eſſe, qui prius ſa-
 lutant, idque 1. quia virtutis & humilita-
 tis officium anticipant, alterique eripiunt. 2.
 quia ſuperbiam domant tam propriam quam
 alienam. 3. ſimultates, lites, & odia tol-
 lunt.

In ſaluta-
 tione an-
 ticipatio
 glorioſa.

558.

Lucæ 1. v. 41. Et factum eſt, ut audi-
 vit ſalutationem Maria Eliſabeth, exultavit
 inſans in utero ejus: & repleta eſt Spiritu S.
 Eliſabeth. Moraliter diſce hic quàm utilis &
 efficax eſt ſalutatio Sanctorum, & præſer-
 tim B. Virginis, utpote quæ unico ſaluta-
 tionis verbo tam Joannem, quàm Eliſa-
 betham Spiritu S. replevit, omnibusque
 ejus donis cumulavit. Sanctorum non tan-
 tum verba, ſed & ipſi aſpectus ſpiritali gra-
 tia pleni ſunt, ait S. Chryſoſt. Hom. 3. ad
 Popul. Sancti enim, & ſuper omnes B. Vir-
 go pleni ſunt ſpiritu igneo charitatis; qua-
 re eum oculis, ore, vultu exſpirant, & a-
 ſtantibus inſpirant. Quare qui alios ſpiri-
 tuales efficere ſatagit, ipſe prius Spiritu di-
 vino ſe impleat.

Quàm ef-
 ficax San-
 ctorum in-
 terceſſio
 quàm ſalu-
 taris invo-
 catio.

S. Auſtberta Virgo, dum moreretur,
 omnes, qui in auxilium ejus vocabantur
 coelites, eo, quo vocabantur, ordine con-
 ſpexit, Ann. Coel. 10. Febr. Ad quam,

Cur tibi ſuppettas Superum fert ordo viri-
 tim,

Dum certamen in hoc cernit agone tuum?
 Cenſetur coeli ſpeciali dignus amore,
 Conſtans Coelituum, & ſpecialis amor.

S. Lazarus, eò quod ſacras imagines pin-
 geret, multa perpeſſus, in manibus candenti
 ferro uſtus, quibus divinitus ſanatis, eiſdem
 ad pingendas iterum Sanctorum imagines
 uſus eſt. Ann. Coel. 23. Febr.

Sacros Dive manu formaſti in imagine vul-
 tus;

Nunc facta e manibus torrida buſta
 tuis;

Quo tamen exurens ignis, magis egiſt in
 iſtas,

Hoc magis activas reddidit ille manus.

S. Bonſilius Mariæ ſervus divos coelites,
 Subvenite Sancti Dei canentes in morte ha-
 buit. Annus coeleſtis 8. Septemb.
 Invitant ſe ipſi Superi, quos Dive colebas,
 Ut ſolvant meritis ultima juſta tuis.

O! mea coelicolæ cum venerit hora ſu-
 prema,

Supetiis, ſupplex oro, venite meis.

Et repleta eſt Spiritu S. Eliſabeth, Spiri-
 tu Sancto, ſcilicet gratia Spiritus S. tum
 gratum faciente, tum gratis data; nam, quæ
 prius erat juſta & ſancta, ut patet v. 6. jam
 facta eſt longè juſtior, ac inſuper accepit
 donum Prophetiæ: cepit enim propheta-
 re, id eſt, revelare arcanam Verbi incar-
 nationem. Lucæ 1. v. 42. Et exclamavit
 voce magna, & dixit: Benedicta tu inter mu-
 lieres, & benedictus fructus ventris tui. Et be-
 nedictus fructus ventris tui. To & eſt cau-
 ſale, idemque valet quod quia. q. d. quia
 benedictus eſt fructus ventris tui, id eſt,
 Filius Dei, quem repente concepisti, &
 carne tua veſtiſti, ideo Tu quoque es be-
 nediſta: ſons enim omnium benediſtio-
 num & gratiarum, B. Virgini collatarum
 à Deo, eſt Maternitas Dei, quod ſcilicet
 ipſa Deum conceperit, & incarnarit. Eli-
 ſabeth ergo inſpirante Spiritu S. hic cog-
 novit, jam B. Virginem concepſſe, & in
 ea incarnatum eſſe Filium Dei, quod nullo
 alio indicio, & ſigno ſcire poterat. v. 43.
 Et unde hoc mihi, ut veniat Mater Domini
 mei ad me? Verba ſunt ſummæ humilitatis,
 quibus non hoc ſui meriti, ſed muneris fa-
 retur eſſe Divini, ait S. Ambr. Domini,
 id eſt, Dei, qui abſolute vocatur Domi-
 nus: quia Rex Regum, & Dominus Do-
 minantium. Hinc ergo 1. liquet jam Chri-
 ſti humanitatem in Chriſto fuiſſe animatam
 & unitam Verbo. 2. B. Virginem rectè vo-
 cari Deiparam non tantum Chriſtiparam, verè dici-
 uti volebat Neſtorius. ſicut contra illum de-
 tur Dei-
 finit Concilium Ephel. & tota Eccleſia. 3. para-
 in Chriſto eſſe duas naturas, ſcilicet huma-
 nam; hanc enim ſolam ei dare potuit Vir-
 go Mater, & divinam, quam illi ſolus com-
 municavit Pater, ſed unicam Perſonam, ſci-
 licet

Ggg 3

B. Virgo
humili-
ma, sed
& magna-
nima,

licet non humanam, sed divinam puta hy-
postasin Verbi. v. 46. *Et ait Maria: Mag-
nificat anima mea Dominum.* Hic ostendit
S. Bernard. B. Virginem, licet esset humil-
lima, in fine tamen promissionis sibi ab An-
gelo factae fuisse magnanimam: Facit enim
hoc in electis gratia Dei, ut eos nec humi-
litas faciat pusillanimes, nec magnanimi-
tas arrogantes.

Quomo- *Magnificat*, aliter magnificat hominem
do Deus Deus, ait P. Cornel. aliter homo Deum,
magnificat Deus magnificat hominem, quia cum mag-
hominem, num facit, dum magnis honoribus, opi-
& homo bus, gratis &c. præ cæteris extollit. Ho-
Deum, mo verò sic nequit magnificare: quia nihil
parvi vel magni ei addere potest. Magni-
ficare ergo Deum dicitur, cum ejus mag-
nitudinem, id est, majestatem, id est,
magnificam omnipotentiam, sanctitatem,
sapientiam, beneficentiam &c. laudat, &
prædicat. Sensus ergo est: q. d. Tu o
Elisabeth magnificas me; dum me magni-
fico titulo Matris Dei exornas, & magna-
lia Dei mihi à Deo collata celebras: at ego
magnifico & celebro Deum, qui me mag-
nam fecit, dum tam magnum mihi dedit
Filium. Hoc incarnationis Verbi opus om-
nium operum Dei fuit maximum, fuit enim
opus om- opus 1. summæ potentia unire Deum ho-
nium ma- mini, cælum terræ, spiritum carni. 2do,
ximum, summæ bonitatis, quæ Deus se totum, om-
niâque dona sua homini communicavit. 3.
summæ sapientia, quia hanc unionem fec-
cit in Persona divina, ut utrique naturæ,
humanæ scilicet & divinæ sua servaretur in-
tegritas. Hic ergo incipit Canticum B. Vir-
ginis, omnium Canticorum scilicet Moy-
sis, Deborah, Annæ, Ezechia, ac Trium-
phum præ- Puerorum &c. præstantissimum, utpote di-
stantissi- vino spiritu & exultatione plenissimum, ut
mum, à Verbo in utero Virginis jam concepto
& exultante compositum dictatumque videat-
ur. Quod proinde Ecclesia quotidie in
Officio Vesperarum usurpat, ut eodem De-
um summè celebret, & glorificet, eique
pro Verbo Incarnato, cæterisque donis ma-
ximas agat gratias, utque affectus devotio-
nis, pietatis, amoris, & exultationis, quos
dictando cœlitus hausit B. Virgo, hauriat
& ebibat.

559. Porro tres hujus Cantici Magnificat sunt
Magnifi- partes. 1ma à v. 46. usque ad v. 50. Vir-
cat Canti- go laudat Deum ex beneficiis propriis, si-
ci partes, bique uni à Deo præstitis, præsertim Con-
ceptionis Verbi, 2da à v. 50. ad 54. Laudat
Deum ob beneficia communia toti populo
ante Christi adventum præstita, maxime
autem alludit ad victorias contra Pharao-
nem & Chananeos Israël collatas. 3tia à
v. 54. usque ad 55. ad finem scilicet, ubi

redit ad beneficium hoc maximum Incar-
nationis Verbi Patribus promissum, sibi que
exhibitum. Tropologicè Origenes, Deus,
ait, magnificatur, quando ejus imago gran-
dis efficitur, cum scilicet anima ad Dei ima-
ginem facta, magnis humilitatis, charita-
tis, patientiæ, cæterarumque virtutum ope-
ribus, incrementis & meritis augetur. Glos-
sa verò, Deus, ait, magnificatur in nobis,
dum Christo per justitiam conformamur,
Theophil. animam Deum magnificare dicit,
cum homo heroica atque cœlestia opera
exequitur; S. Basil. in Psal. 33. v. 4. ad illa:
Magnificate Dominum mecum. Magnificat,
inquit, Dominum is, qui magno mentis pro-
posito, celsoque animo, & erecto pro pie-
tate tentationes tollerat &c. *Anima mea,*
q. d. Ego ex intimis animæ meæ penetra-
libus, facultatibus laudo, & glorifico
Deum.

Lucæ 1. v. 47. *Et exultavit Spiritus meus*
in Deo salutari meo. *Exultavit*, scil. ab ini-
tio Conceptionis, & Incarnationis Verbi in
me, & continuò exultat. *Exultatio*, ait
Cajet. est exundans lætitia, quæ scilicet in
signa externa, gestulationes, cantus jubi-
lationis modestè tamen, & graviter erumpit.
Sicut summum beneficium hic Conceptionis
Verbi B. Virgini fuit collatum; ita summa
ipsius de eo fuit exultatio, ut præ gaudio
spiritus ejus è corpore exilire, & in Deum
transilire videretur; sic fortè re ipsa exiliis-
set, ni Deus eum in corpore sua vi confer-
vasset. Sic enim ipsa postea moriens non
morbo, sed amore, gaudio, & desiderio vi-
dendi Filium suum mortua est, uti sentiunt
Suarez, Canis. à Castro, alique graves Theo-
logi. Narrat Plinius duas feminas Roma-
nas præ gaudio exspirasse, cum filios, quos
in clade ad Trasymenum lacum accepta ce-
cidisse putarunt, & inopinatè sospites, &
quasi redivos viderint. Polycratam quo-
que, cum omnes virtutibus ejus plauderent, nata læti-
tæ exanimatum, scribit Plutarchus, tiam.
Chilon filium in Olympiaco victorem, &
coronatum amplexans, exultantem animam
efflavit. vide plura supra n. 197. Quanto
potius B. Virgo longè majori gaudio per-
fusa exultantem, imò exilientem spiritum ef-
flasset, ni Deus illum sua potenti manu in
corpore continuisset. Porro hæc exultatio
non fuit transiens, sed instar habitus per-
duravit in Virgine per totam vitam, ait Al-
bertus, præsertim, quia ipsa assidue versaba-
tur & dissuaviabatur cum Jesu suo. Adj-
cit Albertus propter hanc continuam pos-
sessionem exultationis in Deum Deiparam
fuisse mundo, & huic mortali vitæ fundi-
tus supra omnes viatores mortuam; ita ut
vita ejus cum Christo in Deo abscondita
semper fuerit, & curiæ Angelicæ præsens,
in-

intra sanctuarium Dei habitaverit, atque
adeò, & excellentiori quidem modo, quam
Paulus, & quam ulla alia creatura potuerit
dicere: *Vivo autem, jam non ego: vivit verò*
in me Christus. Gal. 2. v. 20.

Spiritus
ab anima,
quo dif-
fert.

Spiritus meus, id est, anima, ita Euth.
& alii, quasi idem sit exultavit spiritus meus,
quod magnificat anima mea. Melius Tolet.
Benzonius & alii spiritum plus esse censent
quam animam, quare ipsi per animam in-
telligunt intellectum, per spiritum verò
voluntatem q. d. Totis tam intellectus quam
voluntatis meæ viribus magnifico Deum, in
eoque exulto. Simplicius, ait P. Cornel. per
animam accipias inferiorem partem animæ,
quæ naturalia respicit per spiritum supe-
riorem, quæ spiritualia, & divina spectat;
anima enim naturæ animam notat, Spiritus
verò mentem gratia imbutam, & im-
pulsam menti à spiritu S. inditum. Anima
ergo naturalis est, & naturalia considerat,
spiritus verò supernaturalia & cœlestia. Igi-
tur spiritus primò significat mentem, 2do.
Vehementem mentis impulsam, & fervorem
ad gaudium & jubilum. 3tio. hunc spiritum
aspiratum esse à spiritu S. Porro spiritus
ut superior trahit ad se animam & cor-
pus, ut & ipsa exultent juxta illud: *Cor*
meum & caro mea, exultaverunt in Deum vi-
vum. Psal. 83. v. 3. Cor enim suum gaudi-
um in carnem, totumque corpus diffundit;
sed primitus spiritus, sive mens suum gau-
dium animæ communicat, anima cordi, cor
corpori. *In Deo salutari meo.* Græce Salva-
tore meo. Porro græcum *Sotir* respondet
Hæbræo *Jescua*, id est, Jesus, id est, Sal-
vator, ipsaque salus causalis & formalis.
Unde hic veritas in Deo Jesu meo: *Meo*
proprie, imò, quia Jesus est meus filius,
2, quia idem est meus Salvator, tum quia
me præ cæteris ab omni peccato præserva-
vit, omnique gratia cumulavit; tum quia
fecit me salutis omnium hominum mediatri-
cem, ut ego omnium salvandorum salutis,
quasi causa sum & Mater. B. Joannes Ba-
ptista manus, qua Apologiam pro cul-
tu SS. imaginum scripserat, sibi fraude Leo-
nis Isaurici Imperatoris, iconoclastæ, am-
putatam, ac per B. Virginem miraculosè
restitutam advertens cecinit: *Et exultavit*
Spiritus meus in Deo salutari meo, & in Ma-
tre ejus, quia fecit mihi magna, qui potens est.
Uti ex Joanne Patriarcha Hierosol. narrat
noster Canisius l. 5. de Deip.

560.
Humilita-
tem Dei-
paræ quo-
modo De-
us respex-
it.

Lucæ. 1. v. 48. *Quia respexit humilita-*
tem ancilla sua: ecce enim ex hoc beatam me
dicent omnes generationes. Dat causam, cur
exultet in Deo Jesu suo: quia scilicet ipse
respexit, id est, benignis oculis aspexit, ap-
probavit, amavit, humilitatem Virginis,

in eaque sibi complacuit. *Respexit*, Audi S.
Augustinum hic. Benè ergo Maria in solam
humilitatem Dominum respexisse testatur,
quia divinitatis propitiationem, quam hu-
mana natura in primis parentibus per super-
biam perdidit, in Maria per humilitatem
recuperavit. *Humilitatem*. Græcè vilitatem
exiguitatem, abjectionem: hanc enim op-
ponit magnitudini Dei; *Excelsus enim Domi-*
nus humilia respicit: & alta à longè cognoscit.
Psal. 137. v. 6. Humilitas ergo hic proprie
vilitatem significat, non virtutem humilitatis,
superbiæ oppositam: sola enim inter Virtu-
tes humilitas seipsam ignorat; & qui se hu-
mitem esse jactat, superbus est, non hu-
milis, ita Theoph. Euth. Maldon. & alii.

2do. Tamen per humilitatem accipi
potest virtus ipsa humilitatis: propter hanc
enim B. Virginem Deus respexit, ac in Ma-
trem elegit. Humilitas enim agnoscit in se
virtutes. sit dona Dei, quare inter illas videt
quoque suam humilitatem, sed eam non
suis viribus, verum Dei gratiæ acceptam
refert. Ita Origen, Beda, Alber. & fuscè
Barth. S. Bernard. Hom. 1. super Missus est.
S. Ildeph. Serm. 2. de Assump. Sicut ergo hic
Beatissima agnoscit se electam in Dei Ma-
trem, quod longè majus erat, ita pariter
cognoscit se per humilitatem, Virginitatem,
cæterasque virtutes sibi à Deo inditas ad tan-
tam dignitatem fuisse dispositam, & con-
gruè ornatam. Humilis enim suam vilita-
tem, paupertatem, miseriam, imò suum ni-
hilum agnoscit, ac totum, quod est, & ha-
bet, adtribuit Deo, dicitque cum Psalmo,
Non nobis Domine, non nobis: sed no-
mini tuo da gloriam, Psal. 113. & cum
Paulo. Qui gloriatur, in Domino gloriatur
2. Cor. 10. v. 17. S. Chrysost. hom. 2. in
Psal. 50. Sacrificium maximum est humilitas,
qui enim peccando se Deo subducit, eidem
se per humilitatem subjicit, cum converti-
tur ad poenitentiam. Utramque ergo hu-
militatem Beatissima habuit in eminenti gra-
du. *Eccè enim ex hoc beatam me dicent* (Ara-
bijs dabant mihi beatitudinem) omnes ge-
nerationes. Probat B. Virgo Deum respexis-
se suam humilitatem, carissimè in ea assumen-
do ex effectu. Quia scilicet ob hanc Verbi in-
carnationem omnes omnium sæculorum ge-
nerationes eam ut Matrem Dei admirabun-
tur, venerabuntur, & beatam prædicabunt.
q. d. ait S. Augustinus hic. *Tu o Elisabeth de*
me dixi: Beata, quia credidisti, sed ego dico:
Ex hoc nunc (quo concepisti Dei Filium) *bea-*
tam me dicent omnes generationes. Hoc est,
quod Christo acclamavit mulier illa sapiens:
Beatus venter: qui te portavit, & ubera,
quæ suxisti, Lucæ. 11. v. 27. *Beata* Septu. B. Virgo
pliciter Beatissima beata, uti advertit Ger-
son in tr. 4. Not. 1. 1mo, beata: quia cre-
pupliciter
didit, ter.

didit. 2. quia gratia plena. 3. beata & benedicta, quia benedictus fructus ventris ejus. 4. quia fecit illi magna, qui potens est. 5. quia Mater Dei. 6. quia fecundata cum Virginitatis honore. 7. quia nec primam similem visa est, nec habere sequentem. Inter hos titulos præcipuus & fons cæterorum est, quod B. Virgo à Deo electa, & facta sit Mater Verbi incarnati. Omnes generationes. Omnia sæcula, omnes fideles futuri. Audi Hugonem Cardin. Omnes generationes, inquit, id est, omnes gentes scilicet Judæorum, & Gentilium, vitorum, & mulierum, divitum, & pauperum, hominum, & Angelorum, quia omnes per ipsam salutare beneficium acceperunt, homines reconciliationem, Angeli reparationem. Causam deinde subdit. Ex hoc ergo beatam te dicent, o B. Virgo; quia omnibus generationibus vitam, gratiam, & gloriam genuisti, mortuis vitam, peccatoribus gratiam, miseris gloriam. Prophetat hic Virgo, se ab omnibus sæculis beatam prædicandam, celebrandam, & invocandam. Prophetiæ hujus claritas ex eventu clara est; videmus enim B. Virginem ab omnibus nationibus & sæculis tot facellis, templis, festis, congregationibus, Religionibus, votis, supplicationibus Litanis &c. coli & celebrari, quod cæteri Sancti simul sumpti non obtinent. Imò soli B. Virgini tribuit cultum Hyperdulie, sicut Deo cultum Latræ, cæteris verò Sanctis culum Dulie. Vivat tuum decus, tua laus, tua gloria, quamdiu vivit Angelus, vivent homines, quamdiu vivit Christus, quamdiu Deus erit in omnia sæcula sæculorum.

561. *Lucæ. I. v. 49. Quia fecit mihi magna, qui potens est: & Sanctum nomen ejus.* Magna, Græcè magnalia. Incarnationis enim Verbi majus est opus, quam creationis mundi. Quocirca B. Virgo, utpote Mater Dei, major est omnibus Angelis, omnibus hominibus, omnibusque creaturis simul sumptis. Hugo Cardinalis enarrat 12. magnalia Virginis, quæ vide supra Num. 432.

Qui potens est. Est hoc unum de 10. nominibus Dei. Hoc addit B. Virgo, ait Titus, ne quis huic tanto mysterio fidem detrahat, quæ enim dicit, huc spectant. Nemo, si Virgo concepit, miretur nam qui id operatus est, omnipotens Deus est. In hoc ergo mysterio tota ratio facti, ut ait S. August. Epil. 3. Est potentia facientis, qui facit mirabilia magna solus. Huc spectat illa Historia, quæ narratur. à P. Nieszporkowicz Ordin. Eremitarum S. Pauli de Imagine Czesztochoviensi in libello, cui titulus, *Micæ mensæ regis &c.* Lublini in Polonia vitam nia civis quidam reliquit domi 4. annorum

puerum; ac alterum duorum annorum in restituit cunis, ille major natu quemadmodum videretur à Patre cultro vervecem mactari, similiter fratrem in cunis jacentem mactavit; postea videns mortuum, fugit in fornacem, seque cumulo lignorum fornaci impositum occultavit. Mater facti hujus nescia, domum redux in fornace ligna succendit, subitoque ex siccis lignis orto incendio suffocatus est puer. Serò advertens exanimatum jam puerum extraxit gembunda Mater ac mœore confecta, dum intrat hypocæustum, alterius filio deprehendit cadaver; supervenit interim maritus, & re non intellecta, existimans in causa esse necis puerorum uxorem, in ferventi ira eandem occidit, sed defervescente ira, videns oppletam cadaveribus domum opem Deiparæ implorat, supràque humanam planè erectus spem in tumbis ocellorum cadavera, satis longo itinere Czesztochoviam ducit. Tunc planè cum vespere decantarentur in Clarum Montem Czesztochoviensem advenit, cadavera ante Thaumaturgæ Virginis imaginem statuit, & ecce cum Verba illa ex Cantico magnificat canerentur. *Quia fecit mihi magna, qui potens est*, tanquam ex somno experrecti cum matre simul surgunt filii magna stipante redidivivos hominum frequentia. Accidit id Anno Domini Millesimo Quingentesimo Quadagesimo.

Et Sanctum nomen ejus. Ostendit Virgo, in se adimpletum esse illud promissum Angeli v. 37. *Spiritus S. superveniet in Te*, ideoque dicit, & Sanctum nomen ejus scilicet Spiritus S. q. d. quia Spiritus S. superveniet in me, & virtus altissimi obumbrabit mihi, beatam me dicent omnes generationes, illa enim duo me beaurunt & beatam effecerunt. Jam quoad sensum planius & plenius utrumque Virginis elogium referas ad utrumque, scilicet, tam ad incarnationem Verbi quam ad suam ad hoc præparationem, & sanctificationem; utraque enim fuit opus eximie, tam potentie, quam sanctitatis Dei, quia utraque peracta est ex superveniente in Virginem Spiritu Sancto, ad sanctificandum tam Christum, quam B. Virginem, juxta illud Angeli oraculum, *quod ex Te nascetur Sanctum, vocabitur Filius Dei*; Christus enim fuit Sanctus Sanctorum, id est, fons sanctitatis totum mundum sanctificans. Plura vide apud P. Cornel. hic.

562. *Lucæ. I. v. 50. Et misericordia ejus à progenie in progenies timentibus eum.* v. 51. *Fecit potentiam in brachio suo: dispersit superbos mente cordis sui.* Laudavit B. Virgo Dei potentiam, & misericordiam in pios, laudat quoque ejusdem severitatem & justitiam in impios, ipsum contemnentes. In brachio suo. Dei robur & potentia significatur

catur per manum, digitum, dextram, sed maxime per brachium; virorum enim vires resident, & se exerunt in brachiis & lacertis. *Dispersit superbos mente cordis sui.* q. d. Deus suo corde, id est, voluntate & decreto dispersit superbos, ita S. Aug. hic. verum ex Græco liquet, ait P. Corn. To sui referendum non esse ad cor Dei, sed ad cor superbiorum: Græcè enim est ipsorum, scilicet cordis, uti vertit Syrus & Arabicus. Alii significantius To sui referunt ad dispersit q. d. Deus superbos dispersit mente, id est, per mentem, aut ut Græcè est, per cogitationem cordis ipsorum: quia scilicet superba eorum consilia & machinationes in ipsorummet exitium torquet.

v. 52. *Deposuit potentes de sede, & exaltavit humiles.* Porro tum alias, tum sub tempus. nativitatis Deus deposuit potentes de sede. vide dicta de Nativitate. v. 53. *Esurientes implevit bonis: & divites dimisit inanes.* Sic esurientes Judæos manna de celo plente aluit per 40. annos, sic eos induxit in terram lacte & melle manantem, expulsi Chananæis, & fame tabescentibus.

563. *Suscipere quid in scriptura.*

v. 54. *Suscipit Israel puerum suum, & cordatus misericordia sua.* Suscipere in scriptura præsertim Psalmis, est amplissima significationis; significat enim assumere, manum porrigere, adjuvare, amplecti, erigere, defendere, promovere &c. Sensus ergo est, q. d. Deus populum Israeliticum, quem quasi puerum, id est, filium vel servum tenerè diligebat, jam quasi collapsum manu apprehendit, erexit, adjuvit, restituit, & in omni benevolentia & beneficentia genere persecutus est. *Recordatus misericordie sue.* Causa enim, cur Deus miserit Christum, fuit communis Israelis & totius generis humani morti, & gehennæ addicto miseria, cujus miserens Deus misit Christum, ut ab illa nos eriperet. Unde S. Leo causa, ait, reparationis nostræ non est, nisi misericordia Dei. Hujus dicitur Deus, quasi post liminio deletatus; quia post 4. Annorum millia, quibus videbatur misericordia Patribus promissæ oblitus, nunc ejus quasi recordatus illam re ipsa per Christum exhibuit: hæc enim misericordia non est alia, quam salus per Christum allata.

v. 55. *(Sicut locusus est ad Patres nostros) Abraham, & semini ejus in sæcula.* Hoc, sicut & cætera ad Abraham parenthesi intercipienda sunt, ut patet ex Græco & ex eo, quod subdit *semini*. alioqui enim, dicendum fuisset *ad semen* sicut dixerat ad Patres. Significat ergo Virgo misericordiam hanc, id est, salutem allatam per Christum à Deo, ac olim promissam fuisse Patribus R. P. Kwiakowski, S. J. *Collectanea Ascetica.*

ut Adæ, Abraham, David, & cæteris. q. d. Hæc Christi incarnatio non est res fortuita, sed ab æterno ad salutem totius mundi provisæ, & decreta. *Abraham & semini ejus.* Abraham est Dativi casus, ut patet ex Græco & ex To *semini*; hæc verba enim referenda sunt non ad Patres nostros, utpote parenthesi intercepta, sed ad To recordatus misericordie sue, olim ab eo Abraham, & semini, id est, posteris ejus Israelitis promissæ; Christus enim propriè Israelitis fuit promissus, ab eis tamen, utpote Christum repellentibus illam derivavit Deus ad Gentes. Abraham meminit, tum quia hic erat Patriarcha Israelis: tum quia hic fide excelluit, ideoque à Deo nuncupatus est Pater credentium, quocirca hoc semen, id est, posteris Abraham, intelligendi sunt non carnales, puta Judæi secundum carnem, ex Abraham prognati, sed spirituales, puta fideles, tum ex Gentibus, quam ex Judæis in Christum credentes: hi enim fidem Abraham, quasi Patris credentium imitantur. In *sæcula*, hæc vox referri potest, tum ad To *semini*, q. d. semini Abraham duraturo in sæcula, id est, in perpetuum, tum ad To *misericordia sua*, id est, salutis dandæ in sæcula, id est, in æternum.

Lucæ. I. v. 56. *Mansit autem Maria cum illa quasi mensibus tribus: & reversa est in domum suam.* Scilicet in Nazarath. Queritur hic, an B. Maria manserit usque ad nativitatem S. Joannis, illique adfuerit? Negant Theoph. Euthy. Janfen. Contrarium tamen æquè est probabile, idque probabilius, ait P. Cornel. idque plures sentiunt scilicet Origines. S. Ambros. Mald. & alii. Probat. 1. quia incivile esset immediate ante partum discedere, 2. quia in partu maxime Virginis præsentia ope & consolatione egebat Elisabetha, 3. quia Maria ideo mansit tribus mensibus, ut Joannem orbis miraculum cerneret, benediceret. Pro solvendis objectionibus, nota To *quasi*, significare hic non diminutionem, sed augmentum q. d. mansit circiter per tres menses, & paulò amplius. Adde, potuisse nasci Joannem in fine trium mensium, multæ enim proles nascuntur mense nono necdum expleto. 40. B. Virgo, ipsa hora partus se subduxit in cubiculum, orans pro felici partu, hoc enim vel simile decorum eam servasse, par est credere.

Carmen De Visitatione Deiparæ.

Infantem vincum, tum libertate solutam
Clamantis vocem noster Apollo, ligatis
Prosequitur verbis. Fugitivæ limina vitæ
H h h Trans-

Transgressus vix prima Puer, cum protinus
hoste
Cingitur ignifero; peccati vincla tenellum
Infantem stringunt; circumdedit undique
sævis
Nexibus anguis atrox, rigidoque in carcere
clausum
Prima reum tenuit, primorum culpa pa-
rentum.

Sentiit esse sui, talem, suprema, clientis
Cognati Regina statum; tum tacta dolore
Materni cordis, veluti fortissima, prom-
ptas
Suppetias Acies tulit, hostesque potenter
Contrivit; stygias vires, & monstra fuga-
vit

Infetni. Properè, tanquam festina sagitta
Advolat & feriens, transverberat ilia sævi
Serpentis: veluti quondam charissimus Al-
con

Victor l.
16. c. 8.

Filiolum evoluit de tecti nexibus anguis,
Infantem tenuem, non sic angustia strinxit,
Quando inter steriles, conclusus, viscera
Matris
Extiterat, quam dum primæ vincula culpæ
Circumdant miserum. Sed dum, fortissi-
mus Author

* Utero Libertatis adest, Acie circumdatus hostis
Virginis, Aufugit, & vinctus, peccati carcere pres-
sus
Acies ca-Libertate sua gaudet, tetræque relinquens
strorum Peccati tenebras, frui, quod gratia præ-
ordinata.

Lumine; progreditur lætus, quò publica
ducit

Lux, & in Authorem gratus, plaudendo
movetur;

Obsequiis Domini se monstrans esse para-
tum.

Fortunate Puer prodibis liber in orbem
Sors, alios quò dura trahit, nascique li-
gati

Peccato, atque reï mortis, de lege tenen-
tur

Communi, comitatur enim tunc ira no-
centes

Iusta Dei, sed Te sequitur, dum prodixit in
Orbem

Infans Gratia diva comes. Tu vadis ami-
cus

Numinis in mundum: Præcurfor dive præ-
ibis

Obice quòque carens: major Te nullus in
orbe

Surrexit: nam fama tui se nominis ingens
Diffudit, mundi plagas se sparsit in o-
mnes.

Fortunate Puer, videas, quo fonte, pe-
rennis

Profluxit fortuna Tibi; qua Matre bea-
tam

Incipias vitam? Quæ libertatis origo

Mira, tuæ, quæ causa fuit Tibi? Nonne
Maria?

Facta Tibi, veniens ad Te, Fons, Mater,
Origo.

Illi, Dive, tuum referas Præcurfor hono-
rem;

Detulit hæc Virgo immaculatum, detulit
ad Te

Agnum, quem populis monstrabis, Maxi-
mæ vatam

Redde Deo primas laudes, post redde se-
cundas

Divinæ Matri, benedictam Gentibus ore
Dulcisono dicas hanc: Nec non corda pio-
rum;

Ignifero inflamma, dilectæ Matris amore.

Elegia

De Visitatione Deiparæ.

Immensis Supèrum donis repleta Maria
Non poterat modico se retinere loco:

Et velut uberibus tumefactum flumen ab
undis,

Amplio in vicinos vortice currit agros;
Sic currens properat cœli Torrente redun-
dans;

Adferat ut miseris optima Mater opem;
Non retinent alacrem Divam perplexa via-
rum;

Sunt indefesso pervia quæque pedi:
Nunc montes, nunc ima petens, nunc ar-
dua calcans

Purpureas grato colligit ore rosas.
Gestat Virgo sinu pretiosum pignus a-
moris.

Et digne constans, ambulat illa, Deo.
O! liceat gestare Deum, Te Virgo se-
quendo

Per mundi magno, (Te Duce) corde
plagas.

O! tantum tribuas affectum, intra tua, quan-
tum

Plena Deo Mater, viscera fovit amor.
Felicem, cognata Tibi, Te, subdita dicit,
Quando intras humilem regia Virgo do-
mum:

Miratur, quod fessa licet, quod maxima,
servæ

Tu Domina, obsequiis ipsa parata ve-
nis.

O quantum, Virtus tua, dum montana pe-
tisti,

Constitit in cello tunc pretiosa gradu.
Quò Te Diva, magis, Virgo demittis pro-
funde,

Hoc magis assidua tendis in astra via,
Te sequar o Mater, tantæ vestigia cernens
Virtutis, rectas opto tenere vias,

Quo

Quo properas ductu, quo impulsu Virgo mo-
veris,

Dum tam longinquam suscipis ipsa vi-
am.

Te trahit eximius divini zelus honoris;
Purus cognati sanguinis urget amor.

Quis mihi, quis tribuat populorum ut cor-
da movere,

Possimque in laudes flectere Virgo tuas,
Ingens zelatrix animarum Virgo salutis,

Tu quoque curam animæ suscipe quæ-
so meæ.

Sanctifica me sancta Parens; nam Filius
omnis

Justitiæ tuus est fons & origo meæ,
Visitet, oro, tuum Mater pretiosa clien-
tem,

Te mediante, infans hospes in orbe,
Deus.

Tu cor Virgo meum cœli virtutibus orna;
Ut tanto fiat hospite digna domus.

ODE

Visitanti Deiparæ Elisabetham ap-
plaudens.

Pulchri, Diva, tui, Filia Principis
Gressus, quos Tibi amor, dirigit indi-
tus,

Ac urget rapidus zelus & incitat,
Quo ducit pietas sacra.

Felix terra, cui vestigia imprimi
Plantis Virgo sacris, has retine notas

Ornamenta tuæ sphaera, & onus leve,
At pondus pretio grave.

Virgo sacra tuis oscula figere
In plantis liceat; Te liceat sequi,
Virtutesque tuas, pro modulo meæ
Sortis terrigenæ assequi.

Elatos, tumidi flectite vertices,
Montes; hos pedibus subdite Virginis,
Virgo sit veluti mons supereminens,
Ipsis montibus arduis.

Lati Monticola cantibus hospitem
Quamvis simplicibus, prodite Virginem;
Discant continuò, tum repetant sonos
Hos, cuncti nemorum loci.

Hos sylva gement, & vaga concavis
Echo, quæ residet condita rupibus;
Lucos umbrigeros fama tuo sacro
Virgo Nomine repleat.

Jamjam perveniens fama per intimas
(Quod Virgo veniat) sparge sono do-
mos

Ut portæ pateant, ut pateant sacra
Sacra, limina, Virgini.

Divæ, Virgo, manus, maxima, Nu-
minis

Quæ collata Tibi munera, prædica
Illud præcipue, dulcisonis, tuum
Verbis, Magnificat canens.

R. P. Kviatskorski, S. J. Collectanea Ascetica.

Saltem Sanctæ senex, * gestibus indica, * Simeon
Quòd plaudenti animo sulcipes hospitem,

Et muto loqueris, cuncta silentio,
Quæ flagrans amor exigit.

Tu cognata, tuum Mater, amabile
Numen, dulcisonis sensibus excipe

Et fructuque tui collige maximo,
Matrem Numinis optimam.

Matris visceribus clausæ facer Puer
Plausus exiliens instrue, Virgini

Infantique Deo, plaude tenerrimæ
Præcurfor reverentia.

Epigrammata

De Visitatione Deiparæ.

1. Sunt velut Atlantes Divi; excellunt ve-
lut alti
Montes, astrigerum qui tetigere Po-
lum.

Mons Virgo, hos superans Montes, Altis-
simus ipse

Pura intra istius viscera Montis adest.
2. Quid sibi Virgo velit, celeris quæ nubis
ad instar

Per montes rigidos, per juga celsa vo-
lat?

Tanquam sol oriens terris Salvator in ista
Sese nube vehens, visitat ipse suos.

3. Ad currendam in summa viam exul-
tavit ut ingens

De cœloque Gigas Matre ferente Deus.
Hinc pede Præcurfor dum pulsât viscera
Matris,

Conformat Domino se Puer iste suo.

§. VII.

De Purificatione Deiparæ.

Lucæ, 2. v. 22. Postquam impleti sunt di-
ei purgationis ejus secundum legem Moysi,

tulerunt eum in Jerusalem, ut sifterent eum
Domino. Ejus, Mariæ, non Pueri, ut

patet ex Græco illum puerum Jesum. Est
quædam impuritas naturalis puerperæ in

partu, ex qua sequebatur legalis: lex enim
vetus ob sordes in partu jubebat puerpe-
ram, quasi impuram arceri templo, esse-

que quasi irregularem per 40. dies, donec
40mo die per ritum præscriptum lustra-

retur & purificaretur, itaque pura templum
ingrederetur. Queritur hic, an hæc im-

ingrederetur. Queritur hic, an hæc im-
punitas fuit in B. Virgine pariente Christum,

ut ab ea juxta legem purificari debuerit die
40mo. Affirmat S. Hieron. Epist. 22. ad

Eustoch. Idem asserit Abulen in Levit. c.
12. &c. Verum ceteri omnes constan-

ter, ait P. Corn. à Lap. hic, id negant:
partus enim Virginis fuit purissimus, quia

H h 2

565.

Beatissi-
ma purifi-
catione

non eguit;

sicut concepit Virgo sine viro, ex inoperatione Spiritus S. sic & peperit Virgo, claulo scilicet utero, ita ut Christus nascens eum non aperuerit, sed penetravit. Quare nullus in hoc partu potuit esse fluxus sanguinis, aut secundinarum. Adde, in ea nullus fuit sanguis superfluous, sed tantum, qui necessarius erat ad Christi conceptionem, & nutritionem. Quare sanguis, quo Christus alitus fuerat in utero, post partum non effluxit, sed ad ubera transiens ibidem in hac conversus, aluit, & lactavit Christum jam natum. Unde S. August. lib. de s. haer. c. 5. ait. Ubi sordes in Virgine Matre, ubi non est concubitus cum homine patre. Idem docent hic unanimiter Interpretes & Scholastici. Vide Suarez. 3. p. q. 36. Disp. 13. sect. 2. ar. 3. Unde valde probabiliter colligit Toletus B. Virginem nunquam passam fuisse menstrua. Ratio est: quia menstrua sunt poena peccati ac comites concupiscentiae, unde in statu innocentiae nulla fuissent menstrua. B. Virgo vero immunis fuit ab omni peccato & concupiscentia: ergo & à menstruis. Quare in Virgine nulla fuit impuritas, ob quam deberet purificari, ideoque lege purificationis non obligabatur, praesertim, quia lex ait: *Mulier si suscepro semine &c.* B. Virgo vero nullum suscepit semen, sed è Spiritu S. concepit. Denique partus Virginis fuit sanctissimus, quia peperit Sanctum Sanctorum. Voluit tamen purificari B. Virgo humilitatis studio, & ut ceteris puerperis se conformaret, ac ne eas scandalizaret, atque ut virginitatem suam, conceptumque de Spiritu S. celaret; sicut & Christus eisdem de causis voluit circumcidi. Tropologicè Purificatio animae est poenitentia, quam B. Virgo subivit, non pro peccatis suis, utpote quae nulla habebat, sed pro alienis, aequè ac Christus. Sacramentum tamen poenitentiae non suscepit, quia propria peccata, quae confitenda sunt, non habuit. Vide S. Chrysost. S. August. S. Ambros. de poenitentia.

B. Virgo Addit Corn. ad v. 24. Porro B. Virgo sicut quae sacra nullum omnino habuit peccatum, sic numenta suo sacramento ad illud expiandum indigescit? bat, suscepit tamen sacramentum baptismi, ut profiteretur Religionem Christianam. Item Confirmationem, fortè etiam extremam unctionem. In Proœmio quoque ante Epist. B. Virgo S. Petri refert P. Cornel. S. Evodius success. baptizata, for S. Petri in sede Antiochena in sua Epist. docet, Christum ex mulieribus solum baptizasse Virginem Matrem, ex Viris solum Petrum; à Petro vero baptizatos fuisse Andream, Jacobum, & Joannem, & ab iis ceteros.

§ 66. Festum Purificationis Beatissimæ institutum A. D. 544. pestem extinxit, P. Na-

dasi. 2. Febr. in Ann. Coele. Sub tempus Purificationis Deiparae s. Personae scil. Christi, Beatissima, Joseph, Simeon, Anna ascenderunt in templum, quædam est processio. Christus parvulus, Dux est parvulorum, Beatissima Virginum, S. Joseph conjugatorum, Anna viduarum, Simeon senum. Hoc festum hodiernum vocatur Græcè *Hypante*, obviatio, propterea quod Christus hodie Patri aeterno, & iterum quasi fortuito Simeon & Anna, Sancti duo senes, instigante Spiritu S. occurrerunt Christo in templum gestato. Quare decet nos quodque obviare Christo, obviaverunt Virgines cum lampadibus, nos quoque occurramus cum cereis, quare cerei cuique ordini distribuendi. 1. Teneræ ætati datur pro cereo obedientia 2. Virginibus humilitas 3. Conjugatis observatio mandatorum 4. Viduis exercitium in bonis operibus, 5. Senibus vigilantia.

Quid significant hi cerei? Imo, proponitur nobis lumen ante oculos, lumen ad revelationem Gentium, scilicet Christus Salvator. In memoriam itaque tanti benefactoris cereos gestamus. Rectè verò cereo dactenfo significatur Christus. In illo ignis, representat Deitatem. Cera, quæ à Virgineis volucris colligitur, corpus Christi operâ Spiritus S. è purissimo Virginis sanguine formatum, lineum filium animam Christi representat. Cereus, aliis lucem præbens consumitur Christus, dum lucem adfert Judæis, itidem in candelabro crucis pro nobis consumitur. Porro hic cereus manu apprehendi debet per applicationem meritorum Christi. 2. Cerei hi revocant nobis in memoriam cereum illum in baptismo acceptum, datus est porro, ut sciamus nos esse filios lucis. 1. Theol. 5. v. 5. *Omnēs enim vos filii lucis estis & filii diei: non sumus noctis, neque tenebrarum.* Veteres in die natali Regum accendebant lucernas ad eum ornandum, ut de Natali Herodis testatur Persius Sat. 5. Christiani in suo per baptismum regenerati natali reges facti sunt, ergo hodie datus cereus hoc in memoriam revocat. 3. gestamus cereos, ut proximis etiam lucem afferamus. Matth. 5. sic luceat lux vestra &c. Lucerna non uni homini servit, sed pluribus. Sic Christus in nobis accensus, vult etiam aliis impertiri lucem suam. 4. Cereus revocat in memoriam illum cereum, qui datur morituris; ignis maxime vitæ suæ amans resistit, quantum potest, ne extinguatur, est hac in parte similis morituro. Datur cereus morituris, ut lumen gratiæ, fidei & charitatis, in baptismo nostro accensum, conservare meminerimus. 5. Hodierni cerei representant cereos, qui nos ad sepulchrum comitabuntur. Comitantur cerei morituum usque

Festum purificationis Deiparae s. Personae scil. Christi, Beatissima, Joseph, Simeon, Anna ascenderunt in templum, quædam est processio. Christus parvulus, Dux est parvulorum, Beatissima Virginum, S. Joseph conjugatorum, Anna viduarum, Simeon senum. Hoc festum hodiernum vocatur Græcè *Hypante*, obviatio, propterea quod Christus hodie Patri aeterno, & iterum quasi fortuito Simeon & Anna, Sancti duo senes, instigante Spiritu S. occurrerunt Christo in templum gestato. Quare decet nos quodque obviare Christo, obviaverunt Virgines cum lampadibus, nos quoque occurramus cum cereis, quare cerei cuique ordini distribuendi. 1. Teneræ ætati datur pro cereo obedientia 2. Virginibus humilitas 3. Conjugatis observatio mandatorum 4. Viduis exercitium in bonis operibus, 5. Senibus vigilantia.

Candela diu lucet.

Purificationis festum videtur in Africa.

usque ad sepulchrum, eo sepulto extinguuntur, unaque cum illis omnis sepulti gloria, opulentia, splendor natalium honorum &c.

Proverb. 13. v. 9. *Lux justorum latificat: lucerna autem impiorum extinguetur.* Candela ex cera post extinctionem suavem, candela è sevo (quod adeps carnis est, inde opera carnis significat) terrum odorem relinquunt; ita boni bonum odorem, mali malum post mortem relinquunt. Plura P. Faber in Anctuar. in Fest. Purif.

Quod Deiparae placet, si Candela in ejus honorem accendantur, patet in illa Historia, quam refert Moschus in Prato Spir. & Tilman. Collat. Sacr. 1. 2. c. 21. Joannes Anachoreta, vir magni nominis, manebat circa villam Sochus 20. milliariibus distantem Hierosolymis, is abiens ex illo loco solebat ante imaginem Beatissimæ accendere candelam, petens ab eadem Beatissima, ut illam sui ergo honoris conservet, nec unquam vidit extingui, licet post 6. aliquando menses redibat, sed integram & ardentem reperiebat. Dignare me laudare Te Virgo sacrata, Viator sum, sic amore Dei Christi, & tui accende cor meum. S. Bernard. Serm. 7. Nobis illa purificatur, præbens exemplum poenitentibus, ut à commissis per poenitentiam purificemur.

A Romanis ethnicis quoddam luminarium festum solitum celebrari Februario mense in honorem Februi (alii Februae) sive Plutonis ac Proserpinæ, ut eos ad mitigationem concitarent sacrificuli, ut mitius defunctorum animas punirent. Hæc fabula. Sed Beatissima fert certam opem animabus Purgatorii. Gerson existimat die Assumptionis Beatissimæ omnes animas cum ea evolasse. Plura P. Mendoza in festo Purific. In Africa urbe Mazagan aliis Mafargar colitur imago Deiparae sub titulo de Victoria, quia illius ope in festo Purificationis Paulus Diaz duodecies centena millia Æthiopum fugavit. P. Scherer in Atlante novo in Geograph. Mari. p. 3.

Carmen

De oblatione Christi die Purificationis per manus Deiparae.

§ 67. Panditur extensum nostro super orbe theatrum,
In quo tam præstans tam scena stupenda
refulget
Actibus eximiis; merito hos ut cuncta creata
Spectent, mirentur, quæ mentis lumine
pollent.

Spectatur magnum, bini certamen Amoris,
Divini, humanique simul; parum obruit
ille

Immensis mundum donis; nam subjicit ipsi
Et terram, & quæ terra gerit, quæ viscera
condunt

Illius; natum pretiosis visibus aurum,
Argentum, æs, ferrum, stannum, tum cuncta
metalla,

Nec non diversos, quos confert fossile fructus;

Subdidit & caros, quos stricte saxa lapillos

Claudunt, & gemmas, quæ duris rupibus
insunt,

Ad nostras adjecit opes: Is frondibus amplos

Lucos, & latos, herbarum germinè, campos

Texit, & immensum admirandis piscibus æquor;

Flumina, stagna, lacus; variisque animalibus
amplos

Sylvas replevit; suspendit in aere turbam
Pennigeri populi; stellarum exercitus omnis

Suppetiis stat munde tuis: Sol, luna, planetae

Te reliqui faciunt illustrem. Ast majus
amoris

Est opus; Angelicas mentes natura levavit
Supra te, tamen hæc supremo Authore jubente

Custodes sunt munde tui: his amor addidit
alas,

Ut tibi sint prætor: sed nondum hæc cuncta
dedisse

Divinus contentus Amor, dignatur amantem

Delicium conferre suum; Nam Filius ipse
Æternus datus est tibi; quantum munus? in illo

Accipis omne bonum; cui saltem reddito
amorem.

Non tamen hæc cæcus perpendit munera
Mundus,

Nec, quæ sunt collata manu, nec quando
dabantur,

Occlusitque suum divino pectus Amori.
Postquam vidit id in Mundo Personam
creata

Prima, Dei Mater, totius nomine Mundi
Talia dona tulit, quæ grata Deo, atque
fuere

Digna Deo: Mundi pretium præstat in
ulnis

Virgineis, Pretiosa Patens nunc maxima
Mundi

In manibus Fortuna tuis, Tu munere tanto
Certa cum superis ipsis, Templumque ve-

tustum,

Quod stetit ingenti sumptu, Tu passibus intra
H h h 3 Sacra-

Sacratiss. Ex quo surrexit mole stupendam
Templum, vel tantum munus, vel victima
tanta
Contigit haud illi. Tu Patri, Mater amoris
Hunc fructum monstra; præstare Deo omnia
danti
Humanus quem possit amor, pro munere
tanto
Offer nunc in carne Deum. Quid gratius
illi,
Vel majus quid ferre potes? Par dona re-
ferri
Hæc per te fuerat Regi, Dominoque su-
premo:
Namque bonum hoc Virgo materno jure te-
nebas.

Elegia

De Oblatione Christi per manus Dei-
paræ die Purificationis.

Suscipe Sancte Pater Materni munus amoris,
Deque tuis gratè suscipe dona datis.
Suscipe, quod mundi pretium purissimum
ut aurum

Virgo per innocuas dat tibi pura manus,
Offerimas Mater per te munuscula nostra,
Hæc Tu cum tanto munere redde tuo.
Ignea Tu Æthra; Deus consumens ignis a-
moris;

Per te illi, quamvis frigida corda, da-
mus.

Nostra tuis merita in manibus; deponimus
illa,

Ut tua Tu auctori, da pia Virgo, Deo.
Offerimus nos verba, preces, suspiria,
voces

Verbo incarnato hæc Tu, peto, junge
tuo.

Ceu propria hæc Tu redde Deo, sic juncta
valebunt,

Et pretium dabit his, dans tua sacra ma-
nus.

Hoc dum Virgo decus maternis gestat in ulnis
Ac offert cum illo cor, animumque Patri,
Adfuerat senio, tum majestate decorus

Quidam, qui ex niveo crine colendus
erat.

Interna externo virtus candore notata
Ornavit Divi tempora sacra senis.

Hic fuerat Simeon, verum veteranus ado-
rans

Atque colens vera religione Deum.

Is, dum illustravit divinus spiritus illum,
Vidit, quod testum corpore Numen erat;
Vidit & in proprias hunc fructum Virginis
ulnas.

Ac ingens pretio, dulce recepit onus.

O! Puer educes, dixit, de carcere mun-
dum,

Jamque tuo plenè munere liber erit.

Tu Dominus templi, Tu Rex totius es orbis;
O Domine! en servus sum, en ego mag-
netuus.

Quid jam quid cupiam, vel quæram quid
plus in orbe

Nunc mea plena, Deus munere, vota
tuo.

O! satis, & multum sum felix dives: ava-
rus

Est nimium, cui non sufficit ipse Deus.

Nunc servum dimitte tuum, nunc maxime
Regum

Sat mihi, de mundo servus abibo tuus.

Fortunate senex, quantum es felicior illis

Patribus antiquis, qui caruere tui

Delicii intuitu. Tibi quem fert ultima vitæ

Portio, tot lustris, haud dedit ulla dies.

Dum fat devoti sensus, indulgit amori

Infantem Matri, reddidit ille Deum;

Prædixitque simul: subtile doloris acumen

Punget mox animam, Virgo sacrata, tu-
am.

Adferet ingratis infans Rex iste ruinam,

Huic scelerum poenas impia corda da-
bunt.

Casto Virgo sinu redeuntem suscipe Regem,

Gratius in nullo se locat ille throno.

Traha opus innocuis manibus, Tu Virgo
redempti

Mundi: nam magis his competit istud
onus.

Authorem nostræ Tu nutri Virgo salutis,

Vivat gens, Mater, munere nostra tuo.

Epigrammata

De Oblatione in Templo Christi &
Purificatione Deiparæ.

1. Imaculata animam cum puro consecrat
Ago

Virgo Parens; præstans victima amoris
adeft.

Hunc, quocunque ierit, Mater pretiosa se-
quetur,

Hostia bina est, hanc cremat at unus molat.
amor.

2. Quæris sacratos cur nunc accendimus
ignes?

Proditur obscura hoc lumine nostra fides.

Ut non erremus, fert Virgo lumen amicum,
Quo nostram ad superos dirigit illa viam.

3. In templo pretiosa Parens dum lampada
tradit

Æterno Patri, nos quoque corda damus.

Non tamen hæc illi à nobis obscura da-
buntur;

Quando lumen in his ignis amoris erit.

4. Ignibus accensis prompti Te Virgo se-
quemur,

Dum nobis tanto lumine clara præis:

Nam

Lucerna
Agnus in
Apoca-
lypsi.

Nam lucerna tuus, nos Agnus ducet ad astra,
Nostrum, hoc sub signo, quisque bea-
tus erit.

5. Excelsas humilis virtutis nube tegebas
Dotes; sed faciunt, regia Virgo, magis

Ceræ Majorum Te illustrem; accendimus &
nos

Majori laudi, lumina sacra, tuæ.

6. Quisquis sacratum, supplex accedis ad
ignem,

Visque sub hoc Matris lumine signa
sequi

Te innocuum, hanc niveam ceram tracta-
re necesse est,

Virginea est; puram postulat illa ma-
num.

7. Fixa licet fuerat semper, cecidisse vi-
detur

Stella, at in hoc casu nulla ruina fuit.

Stella maris Virgo; hæc semper purissima
mansit,

Nec noxam, de qua purificetur, habet.

8. Dum peccatrix Regina assumis ami-
cum,

Non tibi in obscura veste peribit honor.

Namque licet vulgi maneat incognita turbæ
Electo populo es, scit bene nota, tuo.

Plura vide, ubi de Oblatione Christi in
Templo. n. 458.

§. VIII.

De Doloribus Deiparæ.

168. De dolo-
ribus
Deiparæ.
Lucæ 2. v. 35. Tuam ipsius animam per-
transibit gladius. Quæres. Quisnam hic
gladius? 2. P. Cornel. à Lap. hic. Genui-
nè gladius hic est tormentorum Christo il-
latorum, aut contradictionis, cujus paulò
ante meminit: nam contradictio lingua-
rum in Scriptura dicitur gladius: ut Psal.
56. v. 5. Lingua eorum gladius acutus. &
Psal. 104. v. 18. Ferrum pertransit animam
ejus. Duplex ergo hic gladius, primus lin-
guæ & contradictionis. Audiens enim B.
Virgo probra, calumnias & blasphemias,
à Judæis jaci in Christum etiam crucifixum
mirè eisdem cruciatur, perinde ac si gla-
dius animam ejus transverberasset. 2. d. d.
gladius fuit ferri, puta clavorum, cætero-
rumque tormentorum, qui non tantum
Christi corpus, sed & animam pertransiit,
sicut cum quis uno gladio duos sibi vicinos
confodit uno ictu, ita, ut primum occidat,
secundum penetret & vulneret. Ita & hic
gladius Judæorum occidit Christum, Vir-
ginem autem Matrem intus penetravit,
vulneravit, & cruciavit. ita S. Aug. Epi.
19. ad Paul. Tolet. Barrad. & alii. Quan-
tus fuerit gladii hujus cruciatus & dolor,
æstimare licet cum Tolet. 1mo. ex Filio

patiente, quem plus quam se amabat Dei
para, quare magis doluit de illius Passio-
ne, quam si de sua propria doluisset; men-
sura enim doloris est amor. 2. ex tormen-
torum Christi atrocitate, & generalitate:
passus est enim atrocissima in omnibus sen-
sibus & membris, eadem passa est Virgo
per compassionem. 3. ex Personæ dignita-
te, quam profundè considerabat B. Virgo,
ideoque profundè de ejus tormentis crucia-
batur. 4. ex diuturnitate, solus enim Chri-
stus patiebatur derelictus ab Apostolis, An-
gelis, amicis, imò & Deo ipso; licet er-
go Beatissima illi astaret, & compatere-
tur; tamen dolor Matris novum, mag-
numque dolorem addebat Filio: dolebat
enim mirificè, quod Mater pro se doleret,
atque hic dolor vicissim à Christo in Ma-
trem reflectebatur: ipsa enim dolebat de suo
Christum dolore, dolere & affligi. 6. ex
horrendis calumniis & blasphemis, quas
continuo audiebat vibrari in Christum. 7.
ex continua Christi crucifixi præsentia &
intuitu. Quocirca DD. docent Beatissi-
mam esse Martyrem, imò plus quam Mar-
tyrem; quia gladius aliorum Martyrum
corpora, gladius verb Christi & B. Virgi-
nis animam pertransiit, quare sicut Chri-
stus patiundo magis cruciatus est, quam om-
nes Martyres, sic & Beatissima Christo com-
patiundo: adeoque hoc cruciatu & dolo-
re exanimata fuisset, nisi Deus per singula-
rem concursum eam in vita conservasset.
Sicut ergo S. Joannes Evangelista in fer-
ventis olei dolium immisus est Martyr, quia
hic cruciatus naturaliter illi mortem adu-
lisset, nisi Deus per miraculum eum in vi-
ta conservasset, sic & Beatissima. S. Il-
dephonsus Sermon. 2. de Assum. B. Virgo,
ait, plus quam Martyr fuit. S. Bernardinus
Senensis To. 2. Sermon. 50. art. 3. c. 2. Tan-
tus, inquit, erat dolor Virginis, quod si in
omnes creaturas divideretur, omnes subito
interirent. Tropologicè, vel potiùs sym-
bolicè. S. Bern. Sermon. 29. in Cant. per gla-
dium sive sagittam, & ut Arabicus vertit,
lanceam, accipe charitatem, quis ubi est
dolor, ibi est & amor, sine dolore enim
non vivitur in amore, nec sine amore vi-
vitur in dolore. Joan. 19. v. 25. Stabant
autem juxta crucem Jesu Mater ejus, & so-
ror Matris ejus. P. Corn. hic. Voluit hoc
Christus, tum ut magis pateretur Matris
dolentis aspectu, tum ut ipsa sibi compa-
tiendo perfectum patientiæ & charitatis no-
bis daret exemplar. Ecce hic impletur;
Tuam ipsius animam pertransibit gladius,
Stabat ergo corpore erecta, & excelsa, ani-
mo excelsior, spectans & admirans mag-
num hoc pietatis Sacramentum, scilicet De-
um in cruce. S. Hieron. Sermon. de Assum.
B. Virginem vocat plus quam Martyrem
quia

quia, inquit, mente passa est plus, quam Martyr, fuit nimirum & ejus dilectio amplius fortis, quam mors fuit, quia mortem Christi suam fecit. S. Bernard. in Lament. B. Mariæ. Nunc solvis Virgo cum Usura, quod in partu non habuisti in natura; dolorem pariendo Filium non sensisti, quem millies replicatum Filio moriente passa fuisti. Et S. Ildephon. *Plus quam Martyr fuit &c. parata enim stetit, si non deesset manus percussoris.* S. Mechtildis l. 1. Revel. c. 36. narrat Seraphinum quemdam salutasse Virginem ob amorem, quo Deum, inquit, præ omni creatura in terris dilexit: quia amor in Passione Unigeniti sui in ea tantum prævaluit, ut omnem hominum affectum penitus devinceret, & extingueret. quia omni creatura in morte Filii Dei dolente illa sola cum divinitate immobilis & gaudens, Filium suum pro mundi salute voluit immolari. Adrichomius in descriptione Hierosolymæ asserit, B. Virginem cum Joanne, Magdalena, cæterisque mulieribus firma mentis, fideique constantia stetisse 15. ulnis, quæ nunc 18. gradibus metiuntur, distantem à cruce Christi. S. Ambr. Serm. de Inst. Vir. Stabat non degeneri Mater spectaculo, quæ non metueret peremptorem. pendebat in cruce Filius, Mater se persecutoribus offerebat &c. Imò B. Virgo spectans in cruce pia Christi vulnera, adeo confortata est, ut etiam ipsa pro salute mundi mori esset parata, ait S. Ambr. in cap. 23. Lucæ, non enim fide, robore & ardore charitatis erat inferior Abrahamo, qui propria manu, Deo jubente, unicum suum Isaac immolare voluit. Gen. 22. Accedebat certa fides, & spes resurrectionis, quæ valde dolorem leniebat, & animum Virginis corroborabat: certò enim credebatur, Christum, uti prædixerat, resurrecturum. P. Corn. à Lap. in Joan. 6. 19. 25. Plura vide supra n. 522. 523.

¶ 69. Dixit Christus in cruce commendans B. Matri Joannem. Joan. 19. v. 26. *Mulier, ecce Filius tuus.* Quare Christus non dicit Pater meus, Pater meus, sed Deus meus. Item quare non dicit Mater: ecce Filius tuus? Respondet P. Vieira in Conc. de B. V. M. An. 1651. Nimirum Christus levatis in cælum oculis videbat, quod Patereum adeo derelictum morti tradidisset, ac si Pater non esset; Demissis in terram oculis videbat Matrem, quæ tam cordatè offerebat eum Deo, quasi non esset Mater, ita, ut (inquit Rupertus) si Deus voluisset, B. V. Maria propriis manibus suis Filium crucifixisset &c. Quod Patri dixit Christus, videbatur querela, & fuit elogium; & quod Matri dixit, videbatur asperitas, & erat encomium; ac si Filius Dei & Virginis di-

xisset: Noverit mundus tantam Patris mei esse integritatem, ut, cum Pater esset & Deus, me dereliquerit, quasi Pater non esset. Noverit mundus, tantam Matris meæ esse magnanimitatem, ut, cum sit Mater & mulier, me offerat quasi Mater non esset. Eximia cuidam cultrici ac famulæ significavit B. Virgo legationem Gabrielis Archangeli durasse ad horas aliquot; intereaque coelestem hunc nuntium sibi narrasse tristitiam, labores, passionem ac mortem, magnamque in ea derelictionem à Jesu, ex se nascituro, & ab ipso Patre æterno deservendo, sufferendam esse, eaque narratione magnopere se affectam consensisse, ut Mater fieret Filii, qui *Vir tantorum dolorum* futurus erat, quo illi afflicto adesset, atque ab omnibus relictum sola ne destitueret. P. Nierember. in libello de amore erga B. Virginem, c. 15.

Pro nobis Deipara offerebat Deo per B. Virgo petua, & severa jejunia, quibus Apostolus mortificatus, cæterisque fidelibus exemplo erat. Ipsemet Deo dicatæ Virgini Elisabethæ suum corporis vexandi indefessum studium declaravit. Dico tibi filia, quod nullum donum vel virtutem à Deo habui sine magno labore, continua oratione, ardenti desiderio, profunda devotione, & multa afflictione, excepta sanctificationis gratia. Et pro certo scias (nota bene Lector, & alta illud mente reponere) nullam gratiam in animam descendere, nisi per orationem & corporis afflictionem. S. Gregor. Turonen. similiter à B. Virgine doctus est, ex quo templum trimula ingressa fuerit, nunquam ipsam, aut cilicium posuisse aut in lecto cubasse. P. Nieremb. ibid. c. 15.

Sacerdos quidam Matrem dolorosam ita Qui B. consolabatur: Latere, quod sis simul Mater & Virgo; latere, quod gaudium ab Angelo nuntiatum mundo genuisti; latere, quod te omnis in cælo & in terra creaturæ collaudat. Hunc sacerdotem, morte ejus instante, sic vicissim consolabatur Deipara: Quid tristaris, qui me consolaberis dolentem: veni mecum hilariter in gaudium Filii mei. P. Kwiatkowski, in libello, cui titulus. Mare gratiarum.

S. Pater noster Ignatius quam addictus S. Ignatius fuit Dolorosæ Matri, testatus est per ejus Dolorosæ dolentis sub cruce imaginem, cum effigie Deiparæ Crucifixi, continuo in pectore gestatam à compati- primo conversionis suæ ad sanctiorem vitam tur imago die: retulitque P. Antonio Araozio, sæsem nem ejus per per illam à Deo miris modis adjutum gestat. esse. P. Nadasi in Annal. Mari. P. Drews. Sabb. sancto.

In

Beatissi-
ma in
Passione
Christi
fundit
sangui-
neas la-
chrymas.

In Passione Christi sanctissima Mater in tantum doluit, ut post copiosum lachrymarum flumen effusum in lachrymas fuerit soluta sanguineas, unum adscribit locum P. Nieremb. in citato supra libello c. 15. & Theophilacto autore pervetusto: Planxerat tantum Maria Virgo affligens se, ut oculi ejus ruberent, & palpebræ illius tumerent, jam corrosæ erant genæ illius rosæ, etiam lachrymæ sanguineæ de oculis ejus emanantur propter ætatem tam amarum, adeo, ut præter affectum sincerissimum debeamus quoque Virgini venarum suarum pro nobis sanguinem. Testari hoc quoque S. Martyrem Cecilium tradit Greg. Lopez de Madera, T. de monte sacro, & alii authores Hispani, qui scripserunt de inventione Reliquiarum montis sacri Granaten. P. Nieremb.

Statua
Beatissi-
mæ furem
capit.

Pragæ in Bohemia inter plures imagines miraculis illustres illa comprimis est *Deipara Dolorosa*, quæ in templo Patrum Conventualium conservatur, quæ manum furis, qui ad eam despoliandam de nocte in templo clam remanserat, dextra sua apprehensam eousque detinuit, dum res ad Magistratum delata est, tum enim Deipara furem à se dimissum Magistratui permisit, qui vitam ei non ademitt, manum tamen ejus illam sacrilegam, quam extenderat ad spoliandam Statuam, detruncavit. Pendet illa hodie ad murum è catena suspensa, & ab omnibus videri potest. P. Scherer in Atlante novo in Geographia Mariana. p. 60.

Carmen

De Doloribus Deiparæ.

Martyrium cordis subtileque vulnus amoris
Exprime nunc devote dolor, tristisque fo-
noro
Aquadu citharæ, ad gemitus pia corda cli-
entum
Noster Apollo move. Mœstissima Virgo
dolori
Materiem, vocemque dabis. Tu lugubre
carmen
Dispones, sensumque tuo formabis honori.
Ducitur intactum Numen vel criminis um-
bra,
Quod tumidæ plebis teretes strinxere ca-
tenæ,
Virgo tuum cor ducit amor per vincla do-
loris.
Dum stringit teneros violentis nexibus artus
Latronum scelerata manus, cor comprimit
illa
Adstantis Matris, favoque dolore cruentat.
Virgineum Christi corpus, cum sava fla-
gella
Atroci congesta manu, impulsuque potenti
Carnificum. Guttas cum Christus corpore
toto

R. P. Kwiatkowski, S. J. Collectanea Asiatica.

Sanguineas stillat, lachrymas hæc fundit a-
maras.

Nec solo innocuus fert corpore vulnera
Christus.

Verbanocent, & lingua ferit, dum lædit
honorem:

Et velut intenso ex arcu dimissa sagitta
Mordicus in tenera è longinquo carne pro-
fundum

Infligit vulnus; sic dum petiere sagittæ,
Linguae Christum, cor tenerum tetigere Pa-
rentis.

Quando gravem spinis Rex Christus ferre
coronam

Cogitur, ah! sentit, quam punctum lædit
honoris,

Cui pondus das munde tuum, & Regina
dolorem

Participat; penetrant afflicta viscera Matris
Spinæ, ac multiplici cor unum vulnere pun-
gunt.

Fert humero Christus peccandi pondus ini-
quum,

Ejusdem fert corde Parens immane doloris
Supplicium. Quis mente potest perpendere,
quantum

Cordi crux onus esse potest, crux maxima
quodvis

Tormentum superans, crux gestans ponde-
ra mundi.

Christi dilacerant corpus clavi impetu a-
dacti

Ingenti, affiguntque cruci; connectitur illis
Maternum, ligno fatali, in corde manebat
His crucifixa sacra Parens. E corpore
Christi

Fontes sanguinei erumpunt, cor innatat
illis

Matris, ceu navis rapidis agitata procellis:
Immenso tamen hæc est altior cymba do-
loris

Æquore; namque Dei regit illam summa
voluntas.

Elegia

Doloribus Deiparæ condolens.

Mente tuum recolens planctum mœstissima
Virgo,

Hunc in devoto corde fovere volo.

Nostra tuo Mater scindantur corda dolore,
Dum tibi se noster vult fociare dolor.

Virgo tuis nostras lachrymas adjungimus;
idque

Jungitur immenso gutta minuta mari.

Virgo, tuæ nostras lachrymas urgere va-
lebunt,

Ploratus socii, Matre dolente, sumus,

Nostra tuo luctu sic corda Maria moventur
Ut fluctuans lato, cymba relicta, mari.

Diva Parens, Nati morte afflictissima, menti
Spinæ & clavos imprime, quæso, meæ.

lii

Mu-

Munere Virgo tuo expendam, vis quanta
dolori

Sint mihi, sint magni, vulnera magna,
Dei.

Compatiar Tibi; Tu teneri concede doloris
Sensum, Virgo Parens; hoc pia corda
moue.

Nos tua, in adversis Mater, constantia
firmet,

Ceu navem in mediis anchora firmat aquis.
Tu velut in turbidis persistens petra procellis

In summis, magni es, tuta doloris, aquis.
Martyribus Regina tuis, tu plura tulisti;

Vulnera plus cruciant corde retenta tuo.
Cum Christo pateris, qui plus tulit ipse do-
loris,

Quam omnes martyrio, qui valere
mori.

Non sentit saxa defunctus Filius haste
Ictum, quem tenero Mater amara tenes

Corde tuo: Durum penetrans praeordia
ferrum.

Abditur hoc loco, ubi tela recondit a-
mor.

Sensisti, vulnus retinens in corde cruentum,
Quam, vel defunctis, ira scelesti nocet.

Maturum fructum, quem excoxerat ardor
amoris

De ligno, manibus collige Virgo tuis.
Spinas & clavos, veluti instrumenta salutis,

Te precor, in mæsto corde reconde meo.
Qui natus quondam Matris requievit in ulnis,

Mortuus in Matris dormit ille sinu.
Hæc, hæc, pro mundo, celo spectante sur-
premo

Offertur per te, victima sacra, Patri.
Fac in corde meo pro hoc corpore, Virgo,
sepulchrum

Id velut in dura, quæso, reconde, petrâ;
Hæc Christi, contrita tui, plagis, lachrymarum,

Nullo siccandas tempore scindat aquas.

ODE

Condolens planctui Deiparæ.

Eheu perennes jugiter Angeli

Pacis gemendo fundite lachrymas,

Præstareque intimum dolorem
Virgineo comitem dolori.

Cœlestis aula dulcisoni chori

Sonos amaro carmine reddite;

Vestraeque Reginae dolorem

Tristifono resonare cantu.

Mœstum, per orbis spargite terrei,

Plagas, Mariæ ceu Dominæ illius

Planctum, omniumque clientum

Cordibus ingenerate puris.

Hunc fama planctum regna per omnia

Et regiones spargere diffitas

Non cesset, & tuba sonora

Umbriferis resonare sylvis.

Sed quis Mariæ proferet intimum
Sensum doloris? quis teneri abdita

Tormenta cordis, quæ petebant

Immaculatam animam dolentia.

Ut in theatro, in vertice Golgothæ

Stat Virgo cunctis celsior Angelis,

Spectaculum terræ, poloque

Atque figura doloris. Illic

Dum saxa spectat vulnera Filii

Et defluentis humina sanguinis,

Genas, ceu gemmis sacras

Virgineis lachrymis decorat.

Audit sonantes in cruce malleos,

Ac imprimentes vulnera corpori,

Audit gementis verba Christi,

Illaque corde suo recondit.

O sancta Mater participem tui

Fac me doloris; cum Domino meo

Volo pati crucem libenter,

Dulce mori mihi sit per illam.

Ex corde toto compatior Tibi:

Compassionis martyrium pati

Opto, quoad mei doloris

Finiat hora, dies, suprema.

Epigrammata

De Doloribus Deiparæ.

1. Conditur à Christo, moriente extrema In manus
voluntas, tuas com-

Cuique suum ex æquo tradidit ille, Patri mendo
Spiritus æterno cessit, de Virgine corpus spiritum

Sumptum in virgineas reddidit ille manus, meum.

2. In se Virgo Parens retinet nunc mœsta
dolores,

Quos voluit Christus, morte premente,
pati

Nam Christus Verbum est, est Virgo flebilis Maria do-
echo, lens echo

Quæ repetit tristes hoc patiente sonos. Verbi.

3. Quid lachrymosa doles, quid mœsta tur-
turis instar

Sub crucis existens arbore, Virgo gemis?

Dum movet hos gemitus divinus Spiritus
in Te,

Respondes Sponso casta columba tuo.

4. Delicium mundi, in quo sunt solatia no-
stra,

Cur retines vultu tristitia signa tuo?

Dum solem Christum defunctum terra re-
condit.

Umbra tegit vultum Cynthia sacra tuum.

5. Jam lachrymarum oculi Tibi puro rore
madescent

Inconcussa tamen, maxima Virgo, ma-
nes.

Nam cœlum es nitidum, quod tunc solet esse
serenum,

Dum stillat rorem sole cadente suum.

6. Stas

te.

6. Stas fortis mulier, stas summo pressa do-
lore,

Hocque magis surgis, quod magis urget
onus.

Es palma exaltata in summo vertice montis

Quæ surgit melius, pondere pressa,
gravi.

7. Heu Heu! quod sacri pretiosa fluentia cru-
oris

Tendunt? quem cursus terminum habe-
re volunt.

8. Mystica Virgo rosa est, hanc undique
acumina stringunt

Spinatum, Christi tincta cruore rubet,

Et dives tanto cognoscitur illa colore,

9. Lilia respicias, advertes spicula quædam
Illorum in medio; hæc tincta colore

rubent.

Sol Virgo, niveo, pulchre candore reful-
gens,

Qui Christi interius, tela cruenta tenet.

10. Cui cœlum spectare placet, quam Vir-
go Leoni

Ac Libræ cœli, proxima nosse potest.

Crux Libræ est, Christus Leo, Diva Leoni

Et Libræ satis est proxima Virgo suæ.

§. IX.

De Assumptione Deiparæ

571. Anno Christi 580. Petri in Romana se-
de 140. Neronis 2do. Beatissima
Virgo Deipara die 15ta. Augusti ex Jerulalem
terrestri concessit ad cœlestem. licet enim in
Chronico Eusebii habetur Beatissimam as-
sumptam. A. C. 48. hoc tamen esse non po-
test, nam S. Dionysius, de divinus nomi-
nibus scribit se cum Hierotheo funeri Deipa-
ræ adfuisse, jam autem A. C. 48. necdum
viderat Paulum, ac proinde necdum erat
conversus; Paulus enim Athenas venit A. C.
52. Cedr. Baron. Epiph. Suarez. 3. par. q.
32. Canis. Christoph. à Castro consent B.
Virginem decississe anno Christi 58. ætatis
72. qui fuit à passione Christi 24. assump-
ptamque in cœlum. Atque hæc fuit causa,
cur Spiritus S. impulerit Paulum festinare
Hierosolymam, ut nimirum ante ejus obi-
tum eandem salutarer, eique suos agones
commendaret, putant tamen aliqui morienti
non adfuisse, alii suspicantur adfuisse &c.
Si enim verum est, quod tradit Juvenalis
Episcopus Damasci & alii ad illam ceteros
Apostolos ex toto orbe per miraculum tra-
ductos, convenisse, cur id uni Paulo vici-
no, Virginis amatissimo, denegemus, tam
R. P. Kriarkowski, S. J. Collectanea Ascetica.

enim Angelus Paulum è vinculis, quam Pe-
trum Actorum. 12. 7. & 8. eximere ad mo-
dicum tempus poterat, idque insensibiliter,
& mox reducere. licet enim Epiphani. Hær.
78. B. Virginem celebrans indicare videa-
tur illam non esse mortuam, sed instar He-
noch translatam, vel instar Eliæ curru igneo
vivam raptam in cœlum, tamen certum est
eam mortem obiisse & resurrexisse, ac de-
inde in cœlum assumptam, uti tradit Eccle-
sia. Porro ad obitum Virginis, mira Dei
providentia, convenerunt omnes Apostoli
toto orbe dispersi, ut tradit Damasc. Ju-
ven. & alii. Non ergo dubium est, quin om-
nes Apostoli toto orbe dispersi conven-
runt Hierosolymam ad Virginem, visitarint
pariter Paulum in vinculis jam agentem, &
mirifice sunt consolati narrando alternatim
suos labores, ac conversionem omnium gen-
tium. P. Corn. à Lap. in Act. c. 21. v. 17.

Amor divinus in Sanctis eximiis ita Deiparæ
crescit, ut languorem, & paulò post mor- mors ex
tem inducat, juxta illud sponsæ. Can. 2. amore di-
v. 5. Fulcite me floribus &c. Ita B. Virgo vino.
non ex morbo, sed ex amore & desiderio
fruenti Christo Filio suo, languens & an-
helans ad eum, animam in manus ejus ex-
piravit, ut docent Franc. Suar. Canisius, &
alii. P. Corn. in 1. Joan. 4. v. 16.

Petrus Damianus divinæ Matris amo-
rem cum aliorum amore conferens dicit
Serm. de Assump. Quemadmodum stellæ sunt
minores faculæ, & velut scintillæ ad solem,
ita Virginis divina charitas ad ceterorum
omnium Divorum charitatem, velut sol in-
ter minora sidera. Fortis ut mors dilectio.
Cant. 8. v. 6.

S. Bernardus expendens illud Actorum 572:
primo. Erant perseverantes unanimiter in ora Deiparæ
tione cum mulieribus, & Maria Matre Jesu, imago
quod ultimo loco Beatissima ponatur, cau- tum vul-
tam dat Serm. de Verb. Apost. Cum Maria, tus, tum
quantò major erat, humiliaret se non modo de morum
omnibus, sed & præ omnibus, merito facta est tum statu;
novissima prima, quæ, cum prima esset, em-ræ,
niam se novissimam faciebat. Hisce consonat
effigies B. Virginis, quam ex antiquis ima-
ginibus, & ex Epiphanio ita pingit Nice-
phorus. l. 2. c. 23. Mores autem, formæque
& statura ejus modus talis. (ut inquit Epi-
phanius) fuit. Erat in rebus omnibus honesta,
& gravis, paucæ admodum, eaque necessaria
loquens, ad audiendum facilis, & perquam
amabilis, honorem suum & venerationem om-
nibus exhibens, staturâ mediocri, quamvis
sine, qui eam aliquantulum mediocrem lon-
gitudinem excessisse docent, decenti dicendi li-
bertate adversus omnes homines usa est sine risu,
sine perturbatione, & sine iracundia maxime;
Iii 2 colore

colore fuit, triticum referente, capillo flavo, oculis acerbis subflavis, tanquam olea colore, pupillis in eis habens: supercilia erant ei inflexa, & decenter nigra, nasus longior, labia florida, & verborum suavitate plena: facies non rotunda, nec acuta, sed aliquantulo longior, manus simul & digiti longiores, erat denique fastus omnis expers, simplex, minimeque vultum fingens, nihil mollitiei secum trahens, sed humilitatem praeclenter colens; vestimentis, quae ipsa gestavit, coloris nativi contenta fuit, id quod etiamnum Sanctum capitis ejus velamen ostendit, & ut paucis dicam, in rebus ejus omnibus multa divinitus inerat gratia. P. Cornel. à Lap. in Act. c. 1. v. 14.

Deipara Dum corpus Beatissimae Deiparae A hosti licet postolicis manibus ex Sion ad sacrum Gethsuo manserit, sed animosus & invidiosus, irruens in sacrum grabatum, quo corpus sanctissimum deferebatur, voluit disturbare, sed mox ab scissione manuum, divinitus punitus, isque post actam poenitentiam, iterum sanatus fuit. Sim. Metphr. Tilmanus. Coll. Sacr. 1. 2. c. 31.

Assum- B. Joanni Menesio, (erat is e nobili Villae Regiae familia Ord. Min.) fuit divinitus indicata formula, quam reliquorum param nomine coelos subeunt Deiparae pronuntiavit S. Michael Archangelus: Quod Deo promissimus, antequam perficeret hunc mundum sensibilem, hoc etiam tibi modo promittimus o Maria. Hodie repetimus & renovamus, quod primo momento incarnationis Filii Dei protestabamur, in hac hora illud confirmamus, & Te o Maria pro Regina nostra accipimus, Coelorum Regnam Te nominamus, ad Te Regnam Angelorum incessabili voce clamamus. Tibi omnes Angeli, & Archangeli, ac universae Potestates; Tibi Principatus & Dominationes omnes obediant; Te Throni, Cherubim & Seraphim humili voce confiteantur, nos omnes Dominam Te nostram agnoscimus; omnes Te Matrem Dei nostri adoramus. P. Nieremb. de amore erga B. Virginem c. 20.

Deipara S. Brigitta indicavit Angelus, coelestes omnes Hierarchias, simul atque thronum sublimissimum & divino solio vicinissimum à Deo Mariae preparatum intuiti sunt, admiratas, ita in amorem ejus, & reverentiam exarsisse, ut Seraphini vehementius illam amarint, quam se ipsos, tamque sincero affectu, ut magis exultaverint ob singulares gratias & prerogativas, quibus eam Numen ditaturum erat, quam si ipsimet illam acceperint, plusque gaudii senserint ex eo, quod Deus Virginem crea-

turus erat, quam quod se (Angelos) creasset. Et sic (subjicit eo loci Angelus Deiparam alloquens) verè Deus cum Angelis, & Angelis cum Deo de Te, o Virgo creaturarum omnium dignissima, antequam creareris, infinitè congaulebas. S. Brigitta. Serm. Ang. c. 4. p. 338. P. Nieremb. ib. c. 8.

Apoc. 12. v. 1. Et signum magnum ap- Deipara paruit in caelo: mulier amicta sole, & luna sub pedibus ejus, & in capite ejus corona stellarum 12. P. Cornel. à Lap. hic per Mulierem intelligitur Ecclesia, maxime, quae erit pedibus sub finem mundi. 2. Alluditur etiam hic al- ejus cor- tera ex parte ad mysterium incarnationis natastel- Verbi, & ad partum Virginis, ejusque pro- lis. 11.

lem, Christum: quocirca, quidquid occlamet Erasmus, possunt hæc aptè, uti & alia, quæ alibi in Canticis & Verbis sapientialibus, de Ecclesia in sensu literali dicuntur, cum Ambr. Andr. Haymone & aliis ac S. August. 1. 4. de Sym. & S. Bernard. de B. Virg. accipi, præsertim, quia, ut ait Ambrosius, B. Virgo Mater est, imò Avia Ecclesiae, quia eam peperit, qui caput est & Pater Ecclesiae. Mulier amicta sole. S. Bernard. per solem accipit Christum, ubi hæc applicans Virgini. In 1. e. inquit, manet (sol Christus) & Tu in eo, & vestis eum, & vestis ab eo; vest. eum substantia carnis. & vestit ille Te gloria sua majestatis, vestis solem mube, & sole ipsa vestis. Luna sub pedibus ejus. Sicut luna est humanitas Christi, ita Luna est & Virgo Deipara; hæc enim est quasi Lucina Ecclesiae parturientis, ut de illa dici possit illud Virgilianum,

Castæ fave Lucina, tuus jam regnat Apollo.

2. Sicut Luna est super omnia pura, Deipara lucetque plena, ut ait Plin. ita & B. Virgo, luna ob 3. Luna cum puritate jungit fecunditatem; 7. analo- est enim parens rerum, unde in numismati- giis, bus Corneliae Augustæ, (ut refert Pierius Hier 24.) cum lunæ effigie in aliis hæc inscriptio apponitur: fecunditas. in aliis, pudicitia. Ita in B. Virgine junguntur, summa Virginitas, & summa Maternitas ac fecunditas, ut de Christo rectè dicatur:

Nec genitrice tua fecundior ulla parentum est, Tot bona per partum, quæ dedit una suum.

4. Sicut luna, ita & B. Virgo est & dicitur Regina cæli. 5. Sicut luna hic mulierem fulcit, sic B. Virgo Ecclesiam suis precibus, & meritis, quasi basis & columna fulcit, & sustentat. 6. Sicut luna benigno influxu plantas & animalia vegetat; ita B. Virgo suam opem implorantes, benignè com-

complectitur; fovet; est enim Mater misericordiae. 7. Sicut luna patitur Eclipsim, ita B. Virgo in Passione Christi dolorem.

Et in capite ejus corona stellarum 12. S. Bernard. Serm. de Virg. in hæc verba, per has stellas 12. accipit 12. prerogativas gratiarum, quibus præ cæteris coronatur B. Virgo; Nam 1mo, inquit, singularis fulgor refulget in Mariae generatione. 2. In Angelica Salutatione. 3. In Spiritus S. super-ventionem. 4. In Filii Dei inenarrabili conceptione. 5. Quod virginitatis primiceria. 6. Quod sine corruptione fecunda. 7. Quod sine gravamine gravida. 8. Quod sine dolore puerpera. 9. Est mansuetudo pudoris. 10. Devotio humilitatis. 11. Magnanimitas credulitatis. 12. Martyrium cordis.

774. S. Bernardus de Beatissima asserit, quod excedit gloriam omnium Beatorum, sicut circumferentia centrum. Primi auctores Cantici Salve Regina fuerunt Apostoli teste Julianiano Petro auctore vetusto in suo Chronico A. D. 964. Hymnus, ait, Salve Regina primi na Mater misericordiae, Græcè ab Apostolis compositus est, ex Græco in Latinum translatum est à sanctissimo viro Petro Episcopo compostellano.

Deipara Quanta sit Beatissimæ majestas & pulchritudo, cognovit Clericus, qui Deiparae devotissimus crebris eam precibus exorabat, ut sibi suam pulchritudinem ostendere dignaretur, quæ in scripturis sacris sæpius commendatur, ut est Cant. 4. Tota pulchra es amica mea; cujus piæ petitioni annuens Mater misericordiae, per Angelum si mandavit, quod tali hora sibi appareret; sed tamen sciret inconveniens & indignum esse, oculis, quibus eam videret, postea terrenum aliquid cernere. Cum autem responderet Clericus, se non curare, si post ejus visionem fieret cæcus; tamen Angelo disparente, cepit anxius cogitare; quia si visum penitus amitteret, mendicare de cætero operaretur, excogitavit igitur consilium uno oculo clauso, alterum tantum ad eam videndam aperire. Apparente autem sibi B. Virgine, tempore assignato, inestimabilem claritatem, & pulchritudinem vidit, & cupiens plenius illam videre, etiam oculum, quem tenuerat clausum, aperuit, sed visio tunc repente disparuit. Cum ergo oculo, quo illam viderat, esset orbatus, altero salvo manente, ipse lachrymans, quod oculo percipisset, se cepit arguere vehementer dicens: Utinam totus fuisset oculus, ut eam viderem plenius; cum verò Dominam nostram instantissime exoraret, ut se adhuc semel illi ostenderet: quia propterea etiam re-

siduam oculum libenter amitteret, piissima V. Maria illi apparuit & sua visione ineffabiliter consolata, & residuum sibi reservavit, & prius amissum restituit. P. Nieremb. in libello de Amore, B. Virg. c. 17. ex Joan. Herald.

Hungari Beatissimæ in cælum assum- Festum ptæ diem tacito proprio nomine diem Do- Assum- minæ suæ vocant, iidem non pronuntiant ptionis ipsam, nomen Matris Dei, sed Dominam ptionis Beatissi- eam vocant, si autem pronuntiant ejus no- men, statim flexis genibus, dimissis in ter- ram capitibus sese inclinant. P. Dauroulus, Die Assumptionis Beatissimæ, S. Stephanus Hungariæ rex suam Hungariam testamen- to Beatissimæ dedit. Eadem die Assumpti- onis Beatissimæ se ostendit eadem Deipara in veste aureis floribus perisignæ, quorum florum alius præ alio ed magis minus- ve oculos recreabat, quod major vel minor fuit orantium eo die amor, atque attentio. Sub pallium verb ejus quædam varii generis bestiola accurrebant, Symbola sub tuum præsidium confugientium. P. Nadasi. in Anno cæle.

Beatissimæ beneficium est, quoddam- nati infra meritum plectantur, cælitæ verò ultra meritum remunerentur, quæ, si, quod censebat Toletanus Præsul S. Hildephonus in orcum intrusis, accidentalem aliquam pænam tolleret, rationi atque multo opinor convenientius, novo quodam accidentali gaudio cumulari ab ipsa in cælis Beatos existimabimus. S. Hildephonus, to. 7. Bibl. PP. Serm. 1. de Assump. 466. lit. G. Totus, inquit, hodie mundus condigna jubilatione letatur, & gaudet, Tartarus tantummodo ululat, fremit, & submurmurat, quoniam gaudium & lætitia hujus diei, claustris infernalibus inclusis, aliquod adremedium & refrigerium præstat. Non audent, ut opinor, ministri Tartarei attingere suos captivos, quos recolunt redemptos, illius sanguine, qui pro mundi salute est dignatus nasci de Virgine. P. Nieremb. de Amore, B. Virg. c. 1.

Est pia & recepta Doctorum opinio, Assum- uni de Festivitatibus Deiparae / consecratis ptionis magis patere cæli portas, hocque privile- ptionis Beatissi- gium, omnium festivitatum principali seu ptionis maxime Assumptionis B. Virginis diei præcipue con- patent cæli, id non solum admittit opinionum pro- portæ patet abilitas, sed certum est. S. Petrus Damia- nus id asserit, & gravissimis exemplis con- firmat. P. Vieira. in Serm. funebri Domicel- læ de Ataide A. D. 1649. Calvinus licet no scri- hostis Ecclesiae hoc Beatissimæ Mariæ Vir- ptum Bea- gini scripsit elogium. Nunquam de me, ut in tiffimæ Domino confido, audietur, quasi averter Virgini Mariam, erga quam minus bene affici re- elogium, Iii 3 pro-

probatae mentis certum indicium. Calv. in Harmo. Evang. Et infra subdit, Quae supra omnes, quae Regina est omnium, quam Deus pra omnibus honoravit, cui similis non reperitur alia, quid non affecta, quod eminentissimam probet? Laurent, Beyerlink, in Theatr. vitae hum. Litera M. e.

Carmen

De Assumptione Deiparae.

575. Garrula Romanos, Grajos, Macedumque triumphos
Et quos Pellaeus juvenis tulit orbe subacto
Fama tace, majora canam, quae vidit uterque
Mundus & attonitus, spectans miracula, plausit,
Non mihi Pieriae carmen dictate Camenae,
Turba novena file, Tu Virgo sola triumphans,
Quae Angelicos moderare choros, quae sole refuiges,
Et stellis, mediumque tenes sublimis Olympum,
Lumen eris, sacrumque Tibi, moderabere carmen,
Plauserat, atroces spargens toto orbe triumphos
Immodicis Libitina modis, calcando coronas,
Reges, sceptrâ, Duces, clavos, populosque potentes:
Hac quoque Virgo parens Christi, tumultata ruina
Communi obsequitur legi; sed fortior Illa
Ex casu surgit lethi, victrixque triumphat
De pompis mors saeva tuis,
Dum placido mortis somno Regina quievit,
Ac animus divae repletus munere coeli
Invisit proprium corpus, junctusque tenaci
Nexu illi aeternum; cunctis tunc tota decora
Enituit Regina Poli. Non sic tua Phoebe
Aurea, purpureo facies distincta nitore
Clara micat, non sic radiarunt lumina coeli
Aut tu fulsisti speciosa Cynthia vultu;
Nec sic tota nitet splendentis Regia coeli,
Ut tuus effulset Dominatrix maxima vultus.
Eximios confer muliebris munde decores
Pompas, ornatus, & quidquid terra recon-
dit,
In pretio magnum, nitidum, totum hoc superavit
Vestitu Regina suo. Non, Curia supplex
Coelestis deerat: promptae accurrere cohortes
Spirituum coeli gratantum, ac agmine multo
Reginam cingere suam: processit ad astra

Coelestis Virgo; resonarunt classica & omnes

Angelici plausere chori; resonavit amena
Aula Poli; fulsere ignes; ac totus in armis
Constiterat coelorum Exercitus, atque salu-
tans

Obsequiis Regina tuis non deficit. Omnis
Praecessit pretiosa Parens Te turba clientum,
Quosque tuos sociavit amor. Nec ficta fe-
runtur

Hic simulacra Ducum; sed Gentes, maxima
Regna

Quae ferus injuste, crudeli lege tyrannus
Tartareus tenuit, jam libera munere Divae.

Praecessit series Patrum de sanguine ma-
gno

Virginis & Reges Atavi, tum longus A-
mantum

Ordo Coelestis Michael Dux adfuit Aulæ
Et Gabriel, qui missus Ave dedit; is quo-
que salve

Reginae deferre suae properavit, & omnes
Angelici venere chori resonavit Olympus
Ingenti plausu. Tunc maxima Virgo tri-
umphans

Coelorum suprema tenet, conscendit ad
ipsum

Ingens divinum solum. Dat Christus amo-
ris

Signa suae Matri; quam collocat altius omni
Ordine Coelituum: Confert divina coronam
Majestas, Divamque facit suprema tenere
Sceptra Poli; & totum, quod terrae conti-
net orbis,

Materno (reticendo nullo tempore) jure,
Audiit haec omnis coelorum curia & in-
quit:

Vivat in eximio, vivat Regina decore,
Tunc, Pater aeternus coelestia munera Divae
(Filia, quae est merito) confert, & nomi-
ne dotis

Thesaurus donat coeli. Quas gratia gem-
mas

Gloria, quos Divum retinet coelestis hono-
res

In Te concurrunt. Te Filius excipit omni
Affectu pietatis amans: offert Tibi partum
Tot meritis, necnon pretioso sanguine Re-
gnum

Dat Tibi supremum regimen; Tu jure Pa-
rentis

Sceptra tenes Mundi. Sanctus Te Spiritus
ipse

Ceu sponsam donis coelestibus ornat.
Gaude igitur nunc sorte tua pretiosa Ge-
nitrix

De Te exorti in carne Dei; Te totus ado-
rat

Ut propriam mundus Reginam, jam ergo
triumpha

Impera & aeternum regnando vive Maria.

Elegia

Elegia

De Assumptione Deiparae.

Protinus aethereas dum Mater fertur in oras,
Et nec posse datur dicere: Virgo vale.
Prosequitur gemebundas Amor, ceu natus,
& instans

Matris continuis vocibus urget opem.
Quo tendis pretiosa Parens? Sic orphanus
orbis

Delicio ingenti, Te spoliatus erit?
Non spernas dilecta tuos Genitrix, Amor
inquit

Humani Generis, tum sua vota canit.
Sed si queris Amor Matris bona, latuseunti
Plaudes: si rectus, si bonus esse velis.
Audiit haec praedictus Amor, sensumque
priorem

Mutans, exorsus sic pia Verba loqui:
Non Te Virgo moror, dum Te festina
supremi

Fata vocant; sorti carmine plaudo tuae.
Et mea res agitur magna: Fortuna Parentis,
Concernit Natum, munere dives ero.
Princeps Virgo tuo, mihi, dum à Te do-
na dabantur,

Sors tua fors, Mater, totis mea major
erit

Dum majestatem terrenus non capit orbis
Virgo tuam, capiant maxima Regna
Poli.

Suscipe, quem coeli Tibi Curia reddit ho-
norem

Angelicos inter progrediendo choros:
Jam solum conscende tuum, regimenque
supremum

Et terrae & summi suscipe Virgo Poli.
Te sacer excipiat Patrum Regina senatus,
Regibus & proavis maxima Mater eris.
Ordo Tibi Angelicus necnon Archan-
geli honores

Castâ tua mente, & corpore Virgo da-
bunt.

Jam sceptrum moderare tuum Princeps Tibi
cuncti

Subiecti, ut Dominâ, qui dominantur,
erunt:

Coeli virtutes, in plausu jure moveantur
Virgo tuos: harum Tu rege Diva cho-
ros.

Virtutum coeli Te expectat sacra corona,
At virtus cunctis his, tua major erit.

Jure Tibi Matris confertur summa potestas:
Ergo Potestates lege tenere potes.

Celsius Angelicis solum Regina tenebis,
(Qui Tibi se subdunt Te venerando)

Thronis.

Principibus coeli Princeps sapientia praebis,
Virgo Tibi, illorum se sociavit honor.

Tu superas Cherubim, coelesti lumine ful-
gens,

Quod dat virtuti Gratia, Virgo, tua,

Seraphicos superas flagrantis pectoris ignes,
Continuo sacer hos, hos Tibi nutrit
Amor.

In manibus Regina tuis, quae dona tenen-
tur,

In servos largo munere sparget tuos.
Nos oculis nos cernit piis suavissima Ma-
ter,

Clementer populum respice Virgo tuum.
Protege submissos, ingens Regina clientes
Et dextram miseris porrige, quaeso,

tuam.

Suscipe submissi populi pia vota precésque,
Tu Domina es; Dominâ nos quoque
turba sumus.

Excipe Diva sinu materno, ac viscera pande,
Tu Mater; Matris pignora chara su-
mus.

Tu nostrum Regina caput diademate cin-
ctum;

Nos hujus capitis subdita membra su-
mus.

Nos rege, nosque potens, petimus, defen-
de Maria,

Plebs tua, ut heredis, plebs miseranda
sumus.

ODE

Ad plausum triumphanti coeli Reginae
excitans.

Excelsa coeli personet intimis
Matrem salutans Regia plausibus,
Sacraeque, Divorum, alti olympi
Spirituum resonante voces.
Ad astra fertur sidere clarior
Regina quovis; pulchrior Angelis,
Vestita solis claro amicta
Lucigeris radiansque stellis.
Nomen sacrae dicite Virginis
Et laudis hymnos psallite coelites,
Piasque voces, læti in amplis
Coelituum resonante Regnis.
Coelestis adus Regia nutibus
Praesto Mariae, motibus intimis
Orbes Poli jam applaudite illi,
Vos regat ad placitum Maria,
Cursum potentem sistite sidera,
Aspectum in ista Virgine figite,
Defixaque ingente stupore
Vel tacito date more laudes.
Amplam coronam ne dote Virgini
Ambite Divae, vos, capus inclitum
Sol purpuram praestet, triumphi
Se Tibi luna nitens in arcum
Flectat. Triumphat maxima Virginum,
Vivas perennem continuò diem,
Et gratiae tuos clientes
Prosequere optima Virgo donis.

Epi-

Epigrammata

De morte & Assumptione Deiparæ.

1. Vulnere dum sponsi tacito cor sponsa
petisti,
In Te, ut mors fortis tela retorfit Amor.

Moritur in præsentia Apostolorum.
Scire mori fors prima Viris. *Lucan.*

2. Cum vitam extremo concludit sine Ma-
gistra,
Discipuli cupiunt hac duce scire mori.
3. Astra petit corpus nulla gravitate reten-
tum,
Namque hoc nec minimo pondere terra
gravat.

Pulveris aut maculæ Terræ nil hæsit in illo;
Nam pulchra & cœlis pulchrior illa fuit.

4. Suscipe cœlorum, Virgo pretiosa, coro-
nam,
Virtutis pretio convenit illa tuo,
Sceptra Poli, Terræque simul Regina tene-
bis,

Serviet imperio, bina corona, tuo.
5. Exornant gemmæ Regum diademata;
stellæ

Reginæ cœli gemmea ferta dabunt.

In capite 6. Stellarum duodena cohors quid vult sibi
ejus coro-
na stellâ-
rum 12.

Ad Regis
dexteram
veste in-
aurata,

7. Angelico Regina choro supereminet o-
mni,
Materno retinet jure suprema locum.
Dextram Virgo tenet Christi; nam proxi-
mus illi

Sanguine ceu Matri, proximus ille loco.

§. X.

De Scapulari Deiparæ.

576. *Isaïa. 61. v. 10. Gaudens gaudebo in Do-
mino, & exultabit anima mea in Deo meo:
quia induit me vestimentis salutis: & indu-
Amoris, mento iustitia circumdedit me, quasi sponsum
& salutis, decoratum coronâ, & quasi sponsam ornatum
monilibus suis. Gloriantur præcipue homi-
nes in pompa vestium, sed tres tantum sta-
tus hominum gloriari debent, imo. Chri-
stiani veste innocentie candida in baptismo
assumpta. 2. Religiosi sua veste religiosa.
3. Confratres montis Carmeli scapulari.
Ostendit hoc scapulare Beatissima. B. Si-
moni Stokh, dum prima vice illud ei dan-
do, dicebat. Accipe dilecte filium hoc ordi-
nis scapulare. Ecce signum salutis, fœderis
& pacis sempiterna &c.*

1. Ostenditur hoc scapulare tanquam
signum amoris &c. 2. Hoc scapulare signi-

ficat fœdus quoddam. 3. Operatur pro-
tectionem illius, sed exigit in his, qui illud
gestant, sanctas dispositiones. Non con-
temnendus hic vilis apparatus scapularis:
nam etiam Sacramentorum materia vilis est
v. g. aqua baptismi, sed quia elevata est à
Salvatore ad significandas res magnas, ha-
bet suam auctoritatem. Scapulare movet
cor illius, qui illud portat, ad devotionem
ad Beatissimam, & vicissim cor Beatissimæ
ad eundem. S. Bonaventura asserit, quod
sit Mariam induens, quisquis diligit eam.
Non est considerandum solum, sed prout
involvens tot merita Montis Carmeli, est
tinctum tot lachrymis istorum Religioso-
rum, tanto sanguine illorum Martyrum,
quorum meritorum participationem habent
Confratres. Genes. 3. posuit Deus arcum
in nubibus, dicitque, v. 13. Arcum meum
ponam in nubibus, & erit signum fœderis inter
me & inter terram. S. Bonaventura appellat
hunc arcum nubem reconciliationis. Sca-
pulare in cœlo Mariæ est signum fœderis il-
lius; & sicut nubes illa in se est vilis & ob-
scura, repleta vaporibus aqueis, & exhalationibus
terreis, dum tamen illuminatur à
sole, pulcherrimos refert colores, ita scapu-
lare est nubes continens exhalationes
precum, vapores lachrymarum Religioso-
rum Carmeli.

Scapulare signum salutis, scilicet,
quod hi, qui moriuntur cum hoc sacro ha-
bitu, non damnabuntur non tamen isti,
qui gestant hoc scapulare, erunt infallibili-
ter salvi; quomodocunque gestent, sed no-
tandæ res duæ, quod promissio non nisi in
illorum facta favorem, qui gestant scapula-
re, ut expedit, cum necessariis dispositioni-
bus. 2do. quod infallibilitas hujus pro-
missionis debet sumi hoc sensu, quod Bea-
tissima curam suam habebit horum, qui
gestant habitum, & procurabit illis modos
salutis, dummodo illi non obstant ultrò
huic gratiæ in suam perditionem. De ve-
stita Beatissimæ inquit Psalmista. Ps. 44.
v. 10. *Astitit Regina à dextris tuis in vestitu
deaurato: circumdata varietate.* Tres sunt hu-
jus textus versiones. alii dicunt circumdata
scutis, alii circumdata oculis. Ecce tres Bea-
tissimæ protectiones eorum, qui sunt af-
fecti scapulari, una nos ornat diversis gra-
tiis necessariis ad salutem, 2da. nos defen-
dit ab hostibus, 3tia. nos ducit viis salutis,
præcipue, ut moriamur in gratia.

Intremus in hunc discursum per pul-
cherrimum Oratoris dictum, qui factus
Consul, gratias agens pro consulari veste,
variis aureis, puta figuris, dixit de eadem
veste. Vestis hæc magis pietæ beneficiis tu-
is, quam auro, Applicatio ad scapulare &c.
De

De Beatissima Bernardin. Senen. In om-
nem gratiæ influxum benedictionem quam-
dam habet: quia genito Christo, qui est
fundamentum omnium gratiarum & illi do-
nato sanguine acquisivit ad hoc jus. Hinc
est, quod Theologi asserunt, quod Salva-
tor nullam gratiam præstet Christianis, nisi
per manus Deiparæ. Quid dicendum de il-
lis, qui singulari ejus protectione gaudent,
quos tanquam filios adoptatos sua veste or-
navit. 2. Scapulare est clypeus contra insul-
tus demonum. Richardus de S. Victore
perpendens illa verba: *Spiritus S. obumbrabit
tibi*, inquit, quod tanquam umbra parabatur
Ecclesiæ, & ipsa de se dicit. Sicut nebula texti
omnem terram, Scapulare umbra protegens
ab æstu inferni &c. 3. Beatissimæ respectus
multum conducit ad salutem, sive quia præ-
videndo horam mortis nostræ impetrat per-
severantiam in gratia, sive, quod dum præ-
videt juxta naturalem cursum non moritu-
rum Christianum in gratia, impetrat prolon-
gationem vitæ, & moram ad faciendam
pœnitiam, sive dum videt ultimam in morte
luctam, affert, ut felicem ejus successum
efficiat, unde Ecclesia orat. *Ora pro nobis
nun. & in hora mortis*, his protectionibus uti-
tur præcipue erga ferentes scapulare, multi
hac protectione defensi exultant dicentes:
Exultavit anima mea. Ad suscipienda sacra-
menta spectatur dispositio, ut fructuose sus-
cipiantur. Sacramentum Mariæ scapulare
hoc quoque exigit. Scapulare tanquam si-
gnum fœderis exigit tres dispositiones, quæ
constitunt in tribus colligationibus. 1. De-
votionis interioris cum exteriori. 2. Filii
cum Matre. 3. Timoris cum fiducia. Quan-
tum ad 1mum, non debet esse scapulare si-
cut vulgaris vestis, quæ totum decorem ab
extra præfert: pulchritudo scapularis con-
sistit in externa & interna devotione. Sicut
homo est totum physicum constans non so-
lum corpore sed etiam anima, ita scapulare
est totum morale constans spiritu devotionis
interno, & externa devotione. S. Ber-
nardus, fulgeat, inquit, in moribus Spiritus,
si hæc separabis scilicet internam devotionem
ab externa, tres res contingent. 1. contra
te ipsum. 2. contra Virginem. 3. contra
proximum. Contra te ipsum; quia scapu-
lare non erit proficuum ad tuam salutem:
quia S. Bernardus appellat fidem separatam
à charitate cadaver fidei, ita si devotio ex-
terio scapularis dividetur ab interiori, hoc
frustum panni, erit cadaver scapularis. Sca-
pulare exterius separatum ab interiori devo-
tione non solum non est utile Virgini, sed
etiam injuriosum gloriæ Virginis: homagi-
um enim Virginis consistit præcipue in cor-
de; negas autem illi hanc partem præcipua-
m subtrahendo devotionem internam.
Denique hoc scapulare separatum ab externa
R.P. Kriatkowski, S. J. Collectanea Ascetica.

devotione reddit scandalosam devotionem
exteriorem: dum enim vident homines,
Confratres libere viventes, sumunt occasio-
nem condemnandi Confraternium. Gestatur
habitus Virginis, vivatur castè &c.
2do. debemus jungere in corde nostro Fili-
um cum Matre, quoniam sunt arctè secum
colligati. Graviter hac in parte delinquitur,
si separatur Mater à Filio, quod tunc fit,
quando nos ita applicamus devotioni erga
Matrem, ut obliviscamur devotionis erga
Filium. Dum sumus observantes legum
scapularis, & transgressores præceptorum
Dei. Debemus conjungere has devotio-
nes. 1. Quia totum hoc, quod est obje-
ctum nostræ devotionis in Maria, fundatur
in Salvatore. 2. Quia quicquid nobis præ-
stat, in gratiam Filii præstat, quia honoramus
Filium in Matre.

Si Beatissima vidisset aliquem ex Cru-
cifixoribus Filii gestantem suum scapulare,
& protectionem ejus ambientem, nonne
illi merito diceret: O carnifex gestas hoc
scapulare, sed illud tingis sanguine Filii mei:
parce sanguini. Itaque jungamus hæc: si-
mus boni Christiani, ut simus boni Con-
fratres, 3tio. jungamus timorem confiden-
tiæ sive fiduciæ. Promittit Maria, quod
erunt salvi, qui gestant scapulare, sed est
tacita conditio; si ita gestent, ut decet & cum
debita dispositione. Beatissima quantum
ex parte sua promittit modos potentissi-
mos procurandæ nostræ salutis; sed nos
cum sumus liberi, debemus cooperari his
auxiliis, & ex culpa nostra erit, si hæc pro-
missio non fortietur effectum, dum resisti-
mus gratiæ, potest nos Christus etiam cum
scapulari damnare. Diaconus quidam Afri-
canus ad quemdam Christianum, qui fidem
negaverat, scripsit, quod conservaret ve-
stem albam illius, quam in baptismo acce-
perat ad confundendum illum in die judicii.
 Applicatio ad scapulare &c. Igitur dum vos
ad peccandum aliqua sollicitabit tentatio,
respicite hoc scapulare vestrum & dicite:
Ego sum Filius Mariæ, absit hoc à me &c.
Præsentabo & ego hanc vestem Jesu & Ma-
riæ, & dicam, quod dicebant fratres Jose-
phi. Vide, antunica filii tui sit. Respiciamus
ergo Mariam ut Matrem, & faciamus
actiones, quæ nobis adferant securitatem in
articulo mortis. Plura P. Biroat Ordin. Præ-
dic. in Concione Gallica de scapulari.

Quando Turcarum Imperator dono 578.
dat alicui aureum amiculum suis insignibus Vestis
ornatum, quasi pro aliqua salvaguardia Turca-
is, si eo indutus, in publico appareat, rum Im-
nemo unus ex toto exercitu lædere illum, peratoris,
vel in minimo audeat. Quinimò Turca mi-quantum in
lites ex equis desiliunt, & vestem illam honore
deo-habetur.
K k k

deosculantur, hominem honorant &c. Applicatio ad scapulare. P. Faber in Auctuar. in Festo S. Joan. Bapt.

Scapulare tunicae Joseph assimilatur, in-
fensu verò illi, fratres Josephi vocantur, qui-
bus ora obtulerunt. Alexander V. Cle-
mens VII. Paulus V. Gregor. XIII. & præ-
reliquis ac ante illos Joan. XXII. ait. San-
ctissima Virgo apparuit, ac fore revelavit
Pontificia, ad supremum Ecclesiae solium, utile eleva-
retur, cui tamen revelationi hanc conditio-
nem ac legem adjecit, ut ipse sacri sui scapu-
laris certitudinem firmaret, & roboraret
privilegia, quod scapulare ipsemet Ponti-
fex habitus sancti signum appellat. Plura
P. Vjeira in Conc. A. D. 1659.

Vestis
Impera-
toris de-
fendit.

Cum Machomet II. imperator Turca-
rum in Hungariam venisset, Christiani ex
oppido Kerschemit ei dono misere 600.
oves, 100. boves, 11. currus panibus onu-
stos, rogatusque ab eis est, ut velet homi-
nem mittere, qui praesidii loco adversus Tur-
cas equites se defenderet regis nomine, is
vicissim illis misit 300. ducatos, & vestem
auro intextam, quã ita se & sua servarunt.
Quoties enim turma equitum advenit, toties
praetor loci eam vestem, uti Machomet ius-
serat, induit, ac se illis in ea ostendit. Tunc
equites omnes equis descendentes togam il-
lam reverenter osculati sunt, ac aere suo
rogarunt, liceat sibi annonam emere, ac
illic nullius offensam pernoctare. P. Engelgr.
Dom. III. post Epi. Con. 3. P. Loner Tom.
3. p. 598.

§. XI.

De Rosario Deiparae.

179. Fuit in Brabantia Juvenis, qui ternis quoti-
die rosariis Deiparam honorabat, mortu-
tabat Rosarium ad iterum repente erigere, & vivere capit mor-
vitam re-
votatus.
tus, ac Religiosae sanctimoniali dicere, se
coram tremendo Christi tribunali accusa-
tum. 1. quod de bonis suis & agris sacer-
doti victimas detraxisset. 2. quod eum so-
dalibus quibusdam pisces Religiosorum fur-
to sublegisset. 3. denique quod fruges pau-
perum pereas cum venaticis canibus discor-
rendo destruxisset; ideoque, aiebat, futurum
fuisse, ut ad aeterna incendia raperetur, nisi
Beatissimae Virginis ope & opeta redire sibi
ad corpus licuisset agenda poenitentiae ergo.
Quidni impetretur quoque mors felix per
coronas, in quibus ter & sexagies rogatur,
ut roget pro nobis, nunc, & in hora mor-
tis nostrae. S. R. I. Comes ab Oppersdorf in
Libello cui titulus Maria Mater agonizantium,

Praxes recitandi Rosarii etsi sint multae, Deiparae
unica hic indicatur, quia Virgini gratissima favores in
(S. Mecht. Rev. l. 1. c. 72.) adeoque ab hora mor-
tis ipsomet S. Dominico commendata & tradita. tis in reci-
ta B. Alano è familia S. Dominici, viro ad-
modum Religioso, postea declaravit: est Rosarium
que ista, ut Psalterii partem sive quinquage-
nam primam recitemus in honorem incar-
nationis Christi. 2dam in honorem Domi-
nicae Passionis. 3tiam in honorem sanctissi-
mi sacramenti, aliorumque sacramentorum
institutionis, ac primam quidem ad impe-
trandam gratiam pietatis, sanctaeque vivendi,
2dam pro felici morte. ultimam, ut digne
honoremus corpus Christi, dignaeque per-
cipiamus sacramenta. Multa ad hæc mira
B. Virgo retulit, B. Alano, quæ Hispano
cuidam Cardinali evenere, qui Dominico
familiaris, modum ab eo, quem tradidi,
didicerat, diligentèrque observabat: narra-
bat enim Cardinalem hunc 150. ante obi-
tum suum diebus à se admonitum, ut ad
eum serid animum compararet, quod & fe-
cit. Sub ultimum morbum eò deductus, ut
nullo modo ad suscipiendum viaticum os
aperire posset, sed adfuit è caelis Mater
sanctissima, Virgineque manu sua clientis
sui labia disjungit, osque aperit, sensum-
que illi & vocis usum integerrimè restituit, at-
que ita sanctissimo Christi corpore pascus
est ager, fletu tam copioso, cum incredi-
bili solatio eousque perfusus, ut duo ejus
oculi totidem rivi esse viderentur. Cor verò
ejus (verba ipsa Virginis sanctissimae recito)
præ nimia contritione intus vehementissi-
mis agitabatur motibus, ut longius à cubili
ejus sonus cordis ipsius motionis pendere-
retur. Mira res, sic singulis filius ille
salutis aeternae nimis agitabatur, & suspi-
riis immensis præ peccatorum suorum con-
tritione, & amore Christi, & desiderio coe-
lestis Curiae, quod cor suum quasi vas ple-
num mero optimo & recenti est fractum
& contritum; sicque cum fracto, sanguine
cordis per os emissio, spiritum inter manus
filii mei assistentis efflavit, & ad gaudia
aeterna, ipso perducere pervenit. B. Ala-
nus de rupe redivivus par. 6. c. 40. P. Nie-
temberg. de amore B. Virg. c. 23.

Vir religiosissimae vitae è nudipede S. Beatissi-
Francisci Familia, loquens palam, paucis, ma in co-
inquietabat, retrò annis ex hac vita migra-
vit è societate quidam, cujus anima coeli
regna conscendens obviam habuit Deiparam,
Apostolorum principem & D. Joannem,
Sanctum denique Ignatium, gestabat vene-
randa Dei Mater, suis ipsa manibus coro-
nam, qua mox beatam illam animam hono-
ris ergo donavit. De quo autem locutus
fuisse petenti Archiepiscopo P. Michaeli
à fontibus nominavit, fuit is cultor Beatissi-
simae

simae specialis. P. Nadal. Anno dierum me-
morabilium. 10. Febr.

180.
Rosarii
promotio
distributio
numerosa.

P. Martinus de S. Dominico usum Ro-
sarii mirifice propagavit, plura jumenta Ro-
sariis onusta ibant eò, quò ibat ille, quæ
Rosaria ille in omnes partiebatur, & Para-
chis persuadebat, ut suis tabulam quamdam
relictam sepius perlegeret, in qua myste-
ria Rosarii annotarat, & perspicuis experi-
mentis viderat, hanc pietatem fuisse nobile
compendium ad egregiam populorum cul-
tionem. Idem 1. Maij.

S. Gertrudis honori Beatissimae recitans
150. salutationes Angelicas pro felici mor-
te vidit omnes illas in specie nummorum
aureorum pro articulo mortis à Beatissima
conservari. Ibid. 8. Sept.

Circa Annum Dom. 1222. (Abrah.
Bzovius in Annal.) Petrus quidam nobi-
lissima familia oriundus peccatis gravibus
implicatus desperans super fugiebat concio-
nes, curiositate tamen ductus venit ad con-
cionem S. Dominici, qui circa eum non
officia clientum, non turba famulorum
aspexit, sed tot circa eum terribiles ca-
codæmones exultantes, eum catenatum rap-
tantes, quot ille flagitiorum genera commi-
sisset. Fudit igitur ardentissimas pro eo
preces, post hæc vota cathedram ascendit,
atque ad populum dicere exorsus est, in
ea oratione iacturam animae, futuram poe-
nam, conscientiae carnificinam demonstra-
vit; sensit se percelli Petrus, adhuc tamen
non conversus, sermo ille velut in rupem
cecidit. Altera vice cum sua turba inferna-
li ingressus templum Petrus; quod cum ad-
vertisset D. Dominicus, interrupto sermo-
nis filo repente alta voce exclamavit: Chri-
ste prædulcis, & præpotens, perforce, ut
auditores mei ejus, qui modò in ædem tu-
am pedem intulit, miseram conditionem,
animi statum, periculumque pervideant,
nempe, quod ipse nuper viderat, tunc cu-
piebat etiam à populo videri, ut unius in
ruborem dati exemplo plures corrigeren-
tur. Audiit Christus orantem Domini-
cum, ac divina vi effecit, ut qui aderant
concioni, itidem intuerentur mille cacodæ-
monum spectra: hinc concitatus in popu-
lo tumultus horribilis vociferantium, fugi-
entium, perstreptantium. Obstupuit Pe-
trus ad hunc tumultum, & ex uno famu-
lorum tremefacto, curre alii palantes ac
disperfi recederent, quæsit, cui servus:
Facies me tua perturbat, quæ non meum
mibi herum & dominum, sed satanam re-
praesentat. Te erebus pro suo rapit, vincit,
Trium horarum spatio insolens illa forma,
formidolosaque species templum omne tur-
baverat. Cum Petrus ad se conversus, jam

R. P. Kwiaskowski, S. J. Collectanea Ascetica.

sui compos & similis, nondum medicinam
quaesiverat, incipiebat tamen sentire suum
morbum. Usus est occasione Dominicus;
nam postquam populum crucis signa ire-
rantem, anhelitumque trahentem à timore
recreavit, & ad plorantem sine modo Pe-
trum cum mandato & Rosario misit Fr. Ber-
nardum, is vice, ac nomine Dominici eum
affatus, detexit misero, quòd eum orcus,
quoquo se vertat, sequatur, populo id qui-
dem advertente, sed non illo, suavit, ut de
omnibus peccatis confiteretur, obtulit Ro-
sarium Deiparae, ut in ejus recitatione totus
occuparetur, nisi vellet, ut eum terra de-
hiscens absorberet. his Petrus petra quavis
durior emollitus Rosarium imprimis recita-
vit, ante imaginem Deiparae procubuit,
Rosario recitato liquefactus est in lachry-
mas, mollitus ad poenitentiam, illuminatus,
atque erectus in spem. Itaque ab oratione
surgens, illico ad D. Dominicum accur-
rit, atque totius antea vitæ scelera ex-
piavit. P. Stengelius in Exemplis l. 3. c. 5.
m. 1.

Henricus quidam Prælati coram ima-
gine Deiparae salutationes Angelicas reci-
tans audivit voces redarguentis: Quid me
salutas? Homo perditus es, & nisi vitam
emendaveris, citius peribis. Audiit & maturè
resipuit. P. Drews, in Breviar. Asc. P. IV.
p. 183.

Rosarium constans 150. salutationibus
simile est citharae David seu Psalterio con-
stante 150. Psalmis. Cithara Davidis à
Saul fugabat daemones, etiam Rosarium
ut paulo supra dictum, Apocal. 4. Senio-
res illi mittebant coronas ante thronum. V.
Beda, Deo scilicet tribuentes, quidquid ha-
bebant dignitatis. Rosarium inter alias de-
votiones, veluti inter flores Rosa Regina.
Festivitas Rosarii compendium omnium Fe-
stivitatum Christi & Beatissimae, in illo
enim omnia mysteria petraantur.

B. Alanus l. 1. c. 10 tradit. Fuit mag. Rex, qui
nus Rex quispiam sceleratus, ventris man-
cipium, ambitiosus; hic dum obiit, anima gestabat.
infelix ab agminibus daemonum de tam pin-
rediit ad
qui præda sibi applaudentium, sequentibus vitam &
duobus de longè tutelaribus genis, ad tri-
bunal Judicis adducta, cui assistebat S. Mi-
chael cum bilance in manu, cum unam lan-
cem innumera flagitia Regis praegravarent,
nec unius quidem boni operis contrapon-
dium inventum. Condemnatò igitur ob gra-
vissima peccata infelicissimò Regum, cum
in eo jam essent apparitores, ut animam in
inferno sepeliendam raperent; ecce ibi con-
spiciam, splendidibus radiis Dei Matrem
cum Rosario in manu. Rosarium, quod Rex
K k k 2 ille

ille dederat unicum Christiani hominis signum, quod ipse quidem recitabat nunquam, nunquam tamen e zona dimittebat. Imitabantur alii Regem, sed non solum lateri Rosarium appendebant, sed & recitabant. Hoc igitur Rosarium, prægrandibus globis conspicuum, postquam ipsa Mater misericordiae suis manibus in lancem alteram, bonis vacuam, imposuit, illico pondus huic impressit, ut inclinata, & in humum depressa, lancem alteram scelerum receptricem, velut leviculam in akum excussit; atque hic primum patuit veritas Jacobæi effecti Jac. 2. 13. *Misericordia superexaltat iudicium.* SS. Patrum & Expositorum semper fuit hic sensus, quod misericordia prævaleat iustitiæ, eaque sit superior. Sed videntur hæc verba non satis sensui accommodari, si misericordia superexaltat iustitiam, ergo iustitia superior est. Ob hanc difficultatem inventæ sunt infinitæ expositiones. Misericordia superexaltat iudicium sicut in statera una lux pondere aliquo depressa elevat alteram & adversam, ita misericordia elevat iudicium, inquit Cajetanus relatus ibidem à Cornel. Tum Mater Dei ad Regis animam conversa jam à damnationis sententia absolutam iussit eam ad corpus redire, meliusque vivere. Quod Virgo iussit, factum est illico, quippe tota regni nobilitate, quæ parentalibus funeris aderat, stupente, paulo ante defunctus Rex è sandapila jam vivus se erexit elevatis ad cælum manibus, magna voce clamans: *O benedictum sit Rosarium Virginis Maria, per quod sum liberatus à damnatione gehennæ.* refert B. Alanus. Consideratis adjunctis Historiæ videtur injusta fuisse sententia 1. ratione legum, Evangelii lex, beati, qui audiunt verbum Dei & custodiunt illud, servant scilicet mandata. Ille Rex non servavit. Sed respondendum sicut responsum illis: *Amice, non facio tibi injuriam,* Matth. 20. Tales extraordinarias gratias non per se, sed per B. Virginis manus dat nobis Deus. Unde S. Germanus. *Nullus enim est, qui salvus fiat à Sanctissima, nisi per Te; Nemo, qui liberatur à malis, nisi per Te; Nemo, cui misereatur gratia, nisi per Te.* Ita, ut quidquid est gratiarum, favorum, miserationum, ultra iustitiæ leges, imò in speciem contra illas, non per se ipsum, sed per sanctissimæ Virginis manus concedere Deus soleat. 2do, deinde contra legem naturalem videtur fuisse. Lex universalis non nisi unam vitam, unamque mortem homini concedit, ille vero iterum revocatus ad vitam. Hoc iterum in gratiam Mariæ factum, sicut resuscitatio Lazari. Vocata fuit ad resuscitationem Lazari Maria: Rationem dat S. Chrysologus Serm. 64. *Mittitur Martha ad Mariam, quia sine Maria nec sugari mors poterat, nec vita*

poterat reparari, veniat Maria, veniat mater, ni nominis bajula, ut videat homo Christum, virginis uteri habitasse secretum, quatenus prodeant ab inferis mortui, mortui exeat de sepulchris.

2da circumstantia ex parte rei fuit sceleratus, una fuit species pietatis, Rosarii è cingulo suspensi gestatio. sed, ut inquit Salvianus. *Magis damnable est malitia, quam titulus bonitatis accusat, videbatur esse hypocritis &c.* jam autem contra hypocritas Christus, non minus sexies in Evangelio vix ingeminat Matth. 23. *Va vobis hypocritæ.* Job. 8. *Spes hypocritæ peribit.*

Respondetur. Verum iusta fuit misericordia. Quare? quia ille maleficus; reus quidem, sed & Rex erat. Quid inde? Magnum pondus apud Deum habent bona Regum externa, etiam cum internarum defectu virtutum. Denuntiavit Deus per Eliam Prophetam Achabo poenam talionis pro nece Nabothi, cumque Achab scidit Exempurpuram, cilicio se induit, caput cinereplum b conspersit, et si non vera fuit illius poenitentia, tamen suspendio Deus sententiam, gumpro Quare? Quia Rex erat Achab, cujus ex-emplo poterant edificari subditi. 3. Reg. 21. Nonne vidisti (Eli) humiliatum Achab, non dixit humilem; humilitas enim intus est, humiliatio foris, & species humilitatis: similiter dicendum de nostro Rege, de quo Historicus: *Videntes universi Regem suum Rosarium portare, fecerunt & isti similiter, & quod majus est, illud orabant.* Rex David petiit Ps. 50. *Miserere mei Deus &c.* Et secundum multitudinem miserationum tuarum dele &c. Et quid Deo offerebat David pro tanta gratia. v. 15. *Doceto iniquos vias tuas, & impii ad te convertentur.* 3tio post latam sententiam reo condemnato quomodo data venia? 3e. in omnes universum regni sui Hebræos tulerat mortis sententiam Rex Assuerus. Nefas erat (Dan. 6.) mutari Regum Persiæ & Medorum Decretum, & tamen ad postulationem Estheris illud mutavit; quanto magis propter Mariam mutari sententiam: Esther idem est ac *Pulchra ut luna.* Cant. 6. proprius nempe Mariæ titulus. De Esthere. Esth. 2. Admavit eam Rex plusquam omnes mulieres. Ad Mariam Luc. 1. Benedictatu inter mulieres. De Esthere. Esth. 2. Invenit gratiam in conspectu illius. Mariæ dicit Angelus Lucæ 1. Invenisti gratiam apud Deum. Esther audire meruit Esth. 15. 13. Non morieris; non enim pro te hæc lex constituta est, id Beatissimæ accommodatur Esth. 15. 8. *Ipsa autem roseo colore vultum perfusa & gratis ac nitentibus oculis.* Cum in toto codice sacro non nisi semel huius vocis roseo usus reperitur, cur hunc peculiariter locum voluit esse insignem? 3e. Ne historiæ proprietas in hac etiam circumstantia suæ deesset allegoriæ, nosque intelligeremus colorem illum roseum, quo summo Judici magis placuit Patrona maxime in tam manifestam Rosarii significationem, novum fuisse, neque coloratum duntaxat sed legitimum titulum decretum revocandi, condemnatum absolvendi, ita, ut hanc extraordinariam gratiam obtinuit Beatissima non solum à Mater Regina, sed tanquam Rosarii sui Domina & Præfex roseo colore perfusa.

4to videntur secuta ex eodem processu condemnationis & absolutionis sententiæ. 3e. Non esse novum Deo ex iisdem causæ momentis duo contraria decernere, ut uno nempe poenam irroget, altero, ut tanquam misericors veniam indulgeat. Sed in hoc casu (cujusmodi unum solum habemus in historia sacra) Gen. 6. v. 7. *Videns autem Deus, quod multa malitia hominum esset in terra, & cuncta cogitatio cordis intenta esset ad malum omni tempore.* v. 6. *Pœnituit eum, quod hominem fecisset in terra.* Et tactus dolore cordis intrinsecus, v. 7. *Delebo, inquit, hominem, quem creavi, à facie terra, ab homine usque ad animantia, à reptili usque ad volucres celi &c.* Post huius executionem decreti ait Gen. 8. v. 21. *Nequaquam ultra maledicam terra propter homines; sensus enim & cogitatio humani cordis in malum prona sunt ab adolescentia sua.* Nota. Eadem pronitas in malum hominis incitamentum fuit ad delendum hominem, eadem ad parcendum. At rem profundius examinanti nihil paradoxo apparebit, eadem enim causæ, quæ divinam iustitiam iustissime movent ad sumendum supplicium, eadem divinam misericordiam movere possunt ad indulgendam veniam. Ut videamus, quam partem sibi isthic Rosarii Præfex Virgo vendicaverit, audiamus Deum paciscentem cum Noëmo. Gen. 9. v. 13. *Arcum meum ponam in nubibus, & eris signum fœderis inter me & inter terram.* Historicè significatur iris tribus constans coloribus, Allegoricè Virgo Maria significatur, quæ in se concepit divinum solem, atque ab hoc omnem gratiæ suæ decorem recepit. Ita sentiant S. Ephrem, S. Antonin. S. Bernard. Sen. specialiter verb hoc cadit in Virginem ut Rosarii Præfideam & inventricem, cujus mysteria in tribus iris coloribus representantur. in viridi nimis gaudiosa, in roseo dolorosa, gloriola in ceruleo. Gen. 9. v. 14. *Cumque obduxero nubibus cælum, apparebit arcus meus in nubibus.* v. 15. *Et recordabor fœderis mei vobiscum &c.* Non tamen exemplum hoc moveat quemquam, ut in peccatis vivat & moriatur, modò Rosarium recitet, illique ma-

le confidat. Tam rara misericordiæ prodigia admirationem, imò & terrorem, quam imitationem & fiduciam merentur: sint nobis incitamento gratulandi Virgini tam insignem potentiam. Peccatores ad poenitentiam habeant incitamentum, si tantum peccatorem impoententem juvit Virgo, quid si convertatur toto corde, eique pensum Rosarii devotè reddat.

Nota 2do. Quod tamen intentio Regis illius gestandi Rosarium fuerit recta, ait historia, volens familiam suam inducere ad orandum B. V. M. Rosarium. Ita seminabat quodammodo grana Rosarii. Et sicut Arbor Rosaria integra orbiculis veluti filo vite inter fructuum se confertis loco fructuum proferebat, ita in proferebat. finita fuere Rosaria, quæ à Rege illo unico progerminata, regnum replevere universum. Hæc de Rege &c. ex Concione P. Antonii Vieira de Rosario Serm. 5. Idem insignis Concionator etiam Romanus Serm. 3. de Rosario probat, quod sit auribus recitandum Rosarium, per aures intelligit orationem mentalem, quam præfert vocali. recitandum. Quantum à se differunt odor & virtus in rosum, in arbore folia & fructus, in mari concha & unio, ita vocalis à mentali oratio. oratio Mentalis est velut altare Thymiamatis, præfertur quod fuit interius proximum Sanctuario in vocali, templo Salomonis: Vocalis sicut altare, in quo mactabantur victimæ, quod erat in atrio juxta Origen. &c. S. Bernard. Serm. 4. de Annun. Suscipe Verbum in corde, & in utero ô Virgo, quia per aurem ingreditur in Te, quod nascetur ex Te. Verbum enim est, & via Verbi auris est, Plura circa hoc vide in dicta Concione.

Beatissima S. Michaelis bilancem, qua Rosarium bona & mala Jacobi cujusdam opera expondus pendebat, apposito dicta Deipara Rosario operibus accommodavit, Jacobum monitum corripit in bilance xit. P. Nadasi in Anno Cœle. 27. Sept. S. Michaelis. Marcus Antonius Italus Coadjutor fero-lis, cientem taurum imposito Deiparæ Rosario Vis Rosamansuecit. Hinc ad juvenem P. Wierus-xii, zowski 15. Jun.

Manusces juvenis, si mansuevisse juvenis Sub roseo poterat victima blanda jugo. Didacus Sabarias Hispanus Coadjutor Mauris prædam agentibus, Rosarium sinu exproptum, eo miraculo opposuit, ut aliqua formidine percussis transirent, trans-euntem non viderent. De quo idem 27. Junii.

Non tangit trux turba virum, pallétque, timetque, Etam missilibus, crede, fuisse globis.

P. Petrus Martinez Hispanus, cum de Rosario ad populum dicit, visus est spectante populo ingens cereus supra imaginem Deiparae ardere per totam Concionem. Idem 17. Jul.

P. Sebastianus à campo Sardus, ab Algeriis caeco carcere damnatus, monetur à Deipara multo lumine induta, ut concaptivos in fide Filii sui stabiliat. Huic captivo Deipara multa Rosaria & Coronas attulit, quæ distribueret captivis recitanda, De quo P. Wieruszo. 7. Augusti.

Quas recitent capti, captis dat Virgo coronas,

Hinc servi nequeunt, Algeris, esse tui, Hos proprio, Reges, serito Regina coronat,

Mancipium, nequeunt, Algeris, esse tuum. Hæc applicari possunt devotè recitantibus Rosaria, Coronas, hi non erunt, si benè vivant, inferni mancipia.

§. XII.

De Sodalitate Deiparae.

§ 84. Sodalitas Deiparae animat in morte, A. D. 1606. Justus Lipsius, facta generali confessione nostro P. Leonardo Lessio, dum intrepidus mortem expectaret, interrogatus de causa respondit: Quod Deiparae Sodalitati nomen dedit. Dixitque deinde: O Mater Dei, ad sis famulo tuo, cum tota aeternitate decertanti, nec me deseras in hac hora, à qua pendet aeterna anima mea salus. P. Engelgr. in Panth. Coele. de Assumpt. Beatiff.

A. D. 1594. Juvenis è Parthenone pietissimus astantibus, quos invitaverat ad agonem, Sodalibus sumpta Christi in cruce pendente effigie: *Credo, credo* ingeminabat; & posteaquam, *Non ita est, mentiris*, inclamasset ad dormonem, circumferebat manu crucem, eam in præsentem, quasi in hostem intentans, ubi verò à pugnam sedata respiravit, expiravit, cum diceret voce ultima. Quam bonum est B. Matri in ejus Sodalitio famulari. S. R. I. Comes ab Oppertstorf in libello: Maria Mater agonizantium,

Sodalis Deiparae officiosus, A. D. 1609. Olomutii adolescentulus ex primo Grammatices pulvere jam Parthenus, cum collapsis extremè viribus suprema in valetudine Officium Marianum in manus sumeret, oraturus, aiebat se, id utpote celo magis quam unquam vicinum omittere nolle, quod integris viribus semper hætenus recitasset, sed libellum aperienti, & jamjam lecturo & oraturo mors oculos clausit. Libellus tamen adeò adhuc perti-

nax inhaesit teneris digitis, ut se non sine ret extorqueri, quare cum domino sepultus est. Idem.

Sodalis Bizontinus moriens post Jesum & Mariam pro auxilio invocatos, crucem manu vibrans, inclamansque ter: *Victoria, victoria, victoria*, Angelos præcuntes, aiebat, se aspicere, quos & secutus; Qui Angelos sequitur, dum vivit, Angelos sequitur, dum moritur, qui demones, demones, Idem Praxi 12. ex Annis.

Alexander Bertius Italus Sodalis Collegii Florentini, adhuc quinquennis Christi patientis cruciatus sæpe meditari, ac de illis suaves habere sermones consuevit. A septimo ætatis suæ anno cepit gestare cilicium quoddam ex funiculis elaboratum, quod quia asperum illi minus videbatur, petiit Confessario, & obtinuit catenulam, qua infantiles adhuc stringebat artus. Vix novennis non in alienam juravit perniciem, sed major Hannibale Alexander ineunda Religionis fecit propositum. Decimum agebat annum, quo miris rerum divinarum deliciis affluere cepit. Aliquando enim inter duos Angelos consistere sibi videbatur, quibus à Deipara suæ integritatis servandæ cura demandabatur. Quandoque ipsa pretiosissima Parens eidem studentii assistere visa est, librorumque pagellas evolvere. Semel etiam egrotanti astare propè lectum, & flosculos ad temperandos febris ardores admove. Die ejusdem Virginis purificatæ, cum primum sacrosanctæ Eucharistiæ pabulo reficeretur, videbatur sibi habere cor in duas partes divisum, ac Jesum in medio ejus collocatum, quem exinde ea devotione in Sacramento latentem prosecutus est, ut à majori altari penè avelli nunquam potuerit, vulgò Ephebus SS. Sacramenti appellatus. Nihil illi gratius unquam fuit, quam de Maria loqui, audire, cogitare. Domo ex Oratorio redux congregatis in aula famulis & domesticis, primò ipsis libellum aliquem pium legebat, mox de rebus divinis diserebat cum tanto affectu, ut audientibus lachrymas moveret; eosdemque ibidem ad corporis flagellationem suo exemplo duceret. Morbo supremo correptus, frequenter de Christi Passione aut legere, aut differentes audire gestiebat, si quid amaræ medicinæ sumendum fuit, in illas prorumpere voces: *Obone Jesu, quam acerbius fuit calix tuus*. Die quodam, cum ex pia lectione quasi in somnum se vultu hilari composuisset, à matre questus, quid ageret, delicias, inquit, animæ meæ, Jesum & Mariam inter innumera Beatorum agmina loco celsissimo intuitus sum. Die altero repente ex contemplatione quadam

expectatus: An non, inquit, coram intuitumini Mariam Dei Matrem Dominam meam, meumque custodem Angelum, & Mariam Magdalenam de Pazzis (erat huic Beata adhuc vivens gratus admodum Alexander, & ab ea Angelus terrestris appellatus) tum ad hos conversus hospites multa cum illis loqui visus est. Demoni, qui se illi forma horrenda objecerat, Quid queris, inquit, bestia! facesse, testimonium conscientiae meæ, Deo favente bonum est. Demum præ nimia deliciarum celestium affluentia, quasi moræ impatiens, fractis jam viribus, è lecto se proripiendo, atque ingeminando. In cælum, in cælum: ac fixis in cælum oculis, sæpe sacra Jesu & Mariæ nomina invocans Florentiæ virtute florentissimus in Aprili A. D. 1608. ætatis suæ 15to. Ex libello Ital. cui Tit. Corona 12. florum, tum ex P. Lechnero l. 1. c. 10.

§ 85.

Stanislaus Zborowski Polonus Sodalis Collegii Ingolstadien. non minus natalium splendoribus in Polonia, quam virtutibus Ingolstadii, ubi studiis operam dabat, illustis, de quo ita scribit P. Caspar Lechnerus in Sodali Parthenio l. 1. c. 9. Modestia morum, animique submissione ea vixit, ut eum omnes in oculis, atque animis ferrent. Amabat familiaritatem inire cum iis, quos fortuna inferior à reliquorum consuetudine rejiciebat. Veste obsoletere libenter utebatur, & à Confessario sæpe adiigi debebat, ut pretiosiores vestes pro familiaris honore tuendo subinde indueret. Orandi studio, & conscientiae puritati impensè studebat, ut singulis hebdomadis culpas expiaret. Unde factum, ut pridie, quam de vita discederet, monitus, ut si quid animi sollicitum haberet, foras proderet, vix levem culpam repererit. Corporis edomandi multum studiosus fuit, ut ferè nihil in eo genere ab aliquo gereretur, cui non se locum præberet, ac multo jam tempore singulis Sabbatis à cena abstineret. Denique cum & genus & opes, & præclara indoles in maximam spem eum ducerent, ille magnanimo juvene dignissimum facinus aggressus est, cepitque supra humana ire. Jamque in eo erat, ut abdicatis iis, quæ nos imbelles animæ miramur, Deo se penitus in Religione manciparet, cum à Deo optimo ad stipendia potius accipiendâ quam promerenda evocatus, magno sui desiderio relicto, variolis suffocatus è vita abiit Ingolstadii A. D. 1615. P. MoraWski in Palæ. Piet.

Albertus Męcinski Sodalis Lublinensis & Posnaniensis illustrissimis Rosinis oriundus, prima statim ætate virtutibus vernare

cepit in Sodalitate Lublinen. ac præsertim amore in magnam Dei Matrem, quam unicuique necessitatum suarum asyllum appellabat, ultra solita Sodalibus pietatis opera solemne illi erat simulata somni quiete, lectoque tacito relicto, horas rerum celestium meditationi tribuere, ac moderatorum vigilantiam sanctè fallere. Hinc vultum ejusdem perpetuus virtutis comes colorabat verecundia, totum verò corpus modesta compositio. Inter sermones promebat sæpè ætus illos votorum, quos limphis restinguendos accenderant illustres Martyrum Japonensium triumpho, in coetu Sodalitatis celebrati. Deliberabat jam de proposito vitæ, cum subito mendiculi in platea vocem accipit illud Davidicum occidentis. *Nolite confidere in principibus in filiis hominum, in quibus non est salus*. Plal. 145. quo velut cestro percitus, Societati Jesu nomen dare in animum induxit, sed enim mentem hanc varia eripiebant illi lenocinia mundi, furores orci, per ædes, quas inhabitabat, toties obstreptantes, imò & matris, quæ alapa impressa constantiam adolescentis expugnare volebat, ad primum de pio vitæ proposito nuntium. Ergo Romam tandem à morte parentis advolat ad tyrocinium Societatis Jesu, pietatis in cælorum Reginam habens inter paucos eximius apparuit, novis iisque peraugustis exornare eam titulis. iconem illius ad ædes divæ Mariæ Majoris, eminus de genu venerari. Festa Mariana octiduana corporis afflictatione prævenire ac subsequi, in emaceratos frequentibus jejuniis artus savire, omnibus virtutibus excolere, capacissimam omnium mentem, primæ tunc Męcinii erant curæ. Ergo tanto pabulo auctæ, veteres Japonici incendii flammæ in apertum erupere incendium. Impetrata magno votorum ambitu à Præposito Generali Soc. Jesu Japonica missio, enavigata maria, tollerati apud Hollandos durissimi carceres, immensi viarum apex Japonia, ipsumque Nangazachium, terminalis vitæ ac laborum. Centies ibi & amplius magna aquæ copia in os supinatum, atque viscera heroi Europæo ingesta, iterumque admotis tabulis medullitus expressa. Septem deinde diebus omnibus vitæ præsidii destitutum, imò omnibus eneatum Japonicæ crudelitatis pœnis, furca & fovea aquis putidis stagnans præfocabat, donec tandem victorem spiritum exprimeret, expromeretque cælo. Sic Męcinius è vitæ naufragio aeternitatis fortunatas insulas attingit, cælumque in undis relucens per suam imaginationem, re ipsa beatus comprehensor obtinuit, magnus Palæstræ Marianæ heros, P. MoraWski in Palæst.

§. XIII.

Varia de excellentia, gratiis, beneficiis Deiparae.

586. **Merita Deiparae Quam magna,** Joannes Oforius to. 1. affirmat. Cum meriti radix gratia sit & charitas, Maria plus merebatur; cum Christum pannis involveret; quam Laurentius, cum pro Christo candentem craticulam toleraret. S. Bonaventura, S. Bernardin. & noster Canisius tradunt, pluribus Sanctis revelatum esse, quod B. Virgo integras ferè noctes orando & meditando traduxit. Verba S. Bernardini to. 2. Serm. 57. 2. 1. c. 2. Somnus, qui abyssat & sepelit in nobis rationis, & liberi arbitrii actus, & per consequens actum merendi, non credo, quod talia in Virgine operatus fuerit, sed anima ejus liberè, ac meritatorio actu, tunc tendebat in Deum.

Dignitas Maternitatis Dei & Privilegia, Immensa dignitas B. Virginis, talis enim est maternitas Dei, per quam Filius Dei ab ipsa suum esse & substantiam humanam, scilicet carnem, ossa, sanguinem &c. accepit, ita, ut eam coleret, amaret, revereretur quasi Matrem, eique ut Matri in omnibus obediret, jugiter compellens eam, Mater mea. Unde S. Bernard hom. super Missus est id admirans exclamat: *Utrumque stupor, utrimque miraculum, & quod Deus semina obtemperet, humilitas absque exemplo; & quod Deo femina principetur, Sublimitas sine socio.* Virgo enim Deipara habebat jus & maternam auctoritatem in Christum, uti habent aliae matres in suos filios, quos genuerunt; imò plus quam aliae Matres, quia ipsa fuit magis Mater Christi, quam aliae sint Matres filiorum ob rationem, quam mox adferam, quocirca S. Thom. 1. p. q. 25. ar. 6. docet, Deum non posse facere opus majus, quam sit Incarnatio Verbi & Maternitas B. Virginis quia ipsa est Mater Dei, quo nil majus concipi potest, unde Beda. *O Beatissima Virgo, inquit, in Te sola Rex ille dives & praedives exinanitus est.* Maternitas enim Dei est summa affinitas, consanguinitas & conjunctio cum Deo. Per eam ergo B. Virgo tam affinis & consanguinea est Deo, quam Mater filio, ex hac dignitate Maternitatis Dei sequuntur omnia dona & privilegia, tali unione & conjugio digna, quae scilicet talem humanitatem, sic exaltatam & Verbo unitam decebant; imò quae eam exaltarent, & Unione cum Verbo quasi dignam efficerent: sic pariter Deus. B. Virgini largitus est omnia charismata, & decora, quae talem Matrem Christi, & sponfam Dei decebant. Unde sic concludit. B. Virgo est Mater Dei; ergo ipsa longè excellentior est omnibus Angelis, & Seraphinis, & Cherubinibus. Mater Dei

est, ergo purissima & Sanctissima, adeò, ut sub Deo major paritas intelligi nequeat, ait S. Ansel. de Excell. Virg. Mater Dei est: ergo quidquid ulli sanctorum concessum est privilegii, hoc illa prae omnibus obtinet. P. Cornel. à Lap. in Matth. c. 1. Plura supra de Annaunt.

S. Bernardus, Serm. 1. in Domin. 1. Deipara post Oct. Epi. perpendens illud Joan. 2. v. 3. *Et deficiente vino dicit Mater Jesu ad eum: Nunc vitum non habent.* Compassa est enim eorum verecundia, sicut misericors, sicut benignissima. Quid de fonte pietatis procederet, nisi pietas? quid igitur mirum, quod pietatem exhibent viscera pietatis. nonne qui pomum in manu sua tenuerit dimidia die, reliqua diei parte pomi servabit odorem. Quantum igitur viscera illa virtus pietatis afficit, in quibus 9. mensibus requievit? nam & ante mentem replevit, quam ventrem, & cum processit ex utero, ab anima non recessit, P. Corn. in Joan. c. 2. 3.

S. Hermanno Josepho Deipara lapidem ostendit, sub quo pecuniam inveniret, quoties indigeret, cum ibi nihil aliud reperirent. Annus Coel. 4. Apr. Ad illum.

Fauste Dive moves lapidem, monstrante Maria:
Hic fructuosus erit, fructificansque lapis.
Est indeficiens thesaurus maxima Mater Gratiae, inexhaustum est Virgo Maria mare.

S. Albertus puer accepta à Deipara panis buccella totis 22. annis nil comedit, totis 20. annis nil bibit, 100. quotidie Ave, Mariae dixit, Annus Coel. 7. Apr.

Sufficit è manibus Matris buccella tot annis;
Unò quae posset vix satis esse die.
Ne mirare; Deum Virgo quae genuit, omnem,
Scitque levare famem, scitque levare sitim.

In Hispania post diligentem, sedulam Deiparae inquisitionem reperta sunt templorum Deiparae dicorum supra Octoginta millia Hispania vixque ibi colliculus aliquis insignior, amari- 80000.
nirque conspicitur, quem non facellum aliquod, aut adicula aliqua exornet & coronet, P. Nierembergus de Amore erga B. V. c. 10.

S. Franciscus Seraphicus incredibili amore erga templum S. Mariae de Portiuncula prae omnibus mundi locis afficiebatur; ibi san-

587.

In templo sanctitatis tyronem egit, ibi profecit, ibi consummavit apicem, illud suis filiis quam commendatissimum voluit, ibi mori petiit, illic ejus cor Angelicis manibus deportatum reconditum jacet S. R. I. Comes ab Oppenstorff. Prax. 7. n. 1. ex ejus Chron. Tradit quoque Dauroultius ex Chron. Fratrum Min. quod speciali affectu erga hoc templum Portiunculae ferebatur S. Franciscus, quod propè Affisum situm est, partim ex devotione erga Deiparam, sub cujus titulo erat hoc templum, partim ex observantia SS. Angelorum, quorum in hoc templo camentium exaudiebantur voces, ex quorum ipsemet etiam sanctus colloquio afficiebatur, solatio. Insuper templum istud jam pridem à Deo destinatum erat, ut in eo Religionem suam ordiretur Franciscus, & ideo templum illud Portiunculam vocavit Sanctus, quod futurum esset caput pusilli regis Fratrum Minorum. Quare magnopere exoptabat, ut omnibus venerationi esset quam maximae. Dum verò quapiam nocte orationi vacaret in sua mansiuncula templo proxima S. Franciscus revelatum sibi habuit, adesse in illo templo conspicuum Christum una cum Sanctissima Matre sua, magnaque SS. Angelorum frequentia, qua exhilaratus S. Franciscus contestim sese proripuit, contulitque illuc, ac dum templum ingressus fuerit, advertitque ineffabilem majestatem, auctoritatem, gloriam Filii Dei, procidit ante conspectum illius, ac, quam cum maxima submissione & pietate eundem adoravit. Dominus autem Jesus magna cum clementia vocatum illum monuit, ut peteret beneficium aliquod pro salute humana. Quare S. Franciscus patrocinio & intercessione Sanctissimae Deiparae, cujus opem imploraverat, expetiit à Domino, ut omnibus, qui templum illud ingressi, confessionem peccatorum suorum peragerent, plenariam omnium peccatorum indulgentiam largiretur.

Respondit Christus, hoc illi placere, mandavitque, ut conveniret Vicarium suum in terris summum scilicet Pontificem, illamque indulgentiam peteret, quare primo mane S. Franciscus contulit se Perusiam, ubi pro tunc commorabatur Honorius III. summus Pontifex, petiitque ab illo S. Franciscus, ut concederet id, quod Christo placebat; non visum primo fuit Pontifici, ut indulgeret id, quod expetebatur, scilicet tam liberam, amplam, perpetuamque indulgentiam; addiditque, Romanam sedem non solere tantam concedere indulgentiam. Resistenter quoque postulatis Cardinales afferentes, exinde neglectui habendas in posterum terrae sanctae, ac SS. Apopolorum Petri & Pauli indulgentias. Nihil omnibus tamen, postquam ex divina inspiratione com-

R. P. Kmiotkowski, S. J. Collectanea Ascetica.

gnovit Pontifex, sic Deo placitum fuisse, concessit illam amplam, perpetuamque indulgentiam, semel quolibet anno, pro die secunda Augusti, à vespere primae diei, in quam incidebat quoque dicti templi Dedicationis anniversarium, dum verò vellet dare pro dicta indulgentia eidem D. Francisco diploma summus Pontifex, respondit Sanctus sufficere verbotenus datam facultatem, sperans ipsummet Dominum glorificaturum dictam indulgentiam; & defacto ita evenit: nam undique magna frequentia populi confluebat pro illo festo D. Mariae de Portiuncula.

Scribit Vadingus sub. A. D. 1223. 1588. quod Seraphicus Pater obtentis à Pontifice Portiunculae literis, vocavit undique Episcopos Regionis illius, & prae paravit amplam, latam indulgentiam que pergulam, seu theatrum, ex qua circum. à 7. Episcopis populorum multitudinem Episcopi indulgentiam denuntiarent: statim ergo die conrabiliter gregatis in unum Franciscus, hortatus ab Episcopis suggestum ascendit, praemissisque gatur. salutari & ferventi sermone, rei seriem retulit concludens; coelitus & per summum Pontificem in perpetuum per singulos annos pro statim die concessam esse omnium peccatorum, poenitentibus & contritis, sacra confessione praemissa, indulgentiam. Audientes hoc Episcopi, indignati sunt dicentes: Frater Franciscus, licet, si D. Papa nobis mandet, satisfacere tuae voluntati quoad hoc, non est tamen ejus intentio, ut te sequi debeamus in eo, quod congruum non est, ideo denuntietur indulgentia tantum 10. annorum. surrexitque Episcopus Assisensis volens praedicare indulgentiam cum dicta limitatione, tamen aliter eloqui non poterat, quam S. Franciscus dixerat (addit. P. Węgrzynowicz Ord. S. Franc. strict. Obs. in Syllabo Mariano. n. 99. quod Episcopus, qui promulgare Bullam debebat ad certum tempus, non voluntarie pronuntiabat, in aeternum, in aeternum) quod alii agere tulerunt, & surrexerunt unus post alterum, omnes conantes corrigere, quae praecedentes dixerant, tamen Deo disponente quidpiam contrarium proloqui non poterant, non citra miraculum, quo facto constitit omnibus & de perpetuitate indulgentiae & solemnitate publicationis ejusdem P. Węgrzynowicz, ibid. Num. Margin. 307.

Excerptum à P. Basilio Rychlewicz Vi in Ord. S. Franc. strict. Obs. ex vita Sancti- indulgentia monialis S. Clarae, dictae Joanna Roderica, Portiunculae in Hispania circa A. D. 1650. mortuae. Haec cula- indum in festo indulgentiae de Portiuncula, mae à pur- ferventiùs exoraret Dominum, & specia- gatorio lius, forte pro animabus purgatorii depre- liberantur caretur, in extasim rapta vidit Seraphicum L 11 P. Fran-

P. Franciscum cum comite Venerab. Joanne Duns Scoto Doctore subtili acerrimo propugnatore. Immac. Concept. B. V. M. qui propterea videbatur pretiosum quoddam vexillum manibus tenere; in cujus una parte spectabatur imago Crucifixi, ex altera parte imago immaculatæ conceptæ B. V. M. quos ambos descendentes in purgatorium, etiam S. Virgo illa monialis, comitata est, ubi vidit plurimas animas à flammis illis liberari, propter intercessionem virtute hujus indulgentiæ de Portiuncula. P. Węgrzyn, ibid. n. 463.

In indulgentia Portiunculæ datur remissio peccatorum quoad culpam, & quoad poenam cuique verè poenitenti, & quod præcipuum seclulis aliis conditionibus apponi solitis in usu indulgentiarum, etiam Jubilæi, visitanti ipsam Ecclesiam Portiunculæ, aut per communicationem, vi Bullarum Pontificiarum, quancunque Ecclesiam S. Francisci. Habentur Bullæ approbationis & confirmationis Honorii III. Alexandri IV. Martini IV. Bonifacii VIII. Clementis V. Joannis XXII. Gregorii XI. Sixti IV. & V. Leonis III. Pauli III. Greg. XV. Urbani VIII. P. Węgrzyn, n. 133.

Contigit, ut aliquis temerarius juvenis derideret Peregrinos ad locum & indulgentiam Portiunculæ festinantes, oblatrandoque dixerit: eadem certitudine hanc indulgentiam credendam, qua videbat hirundinem prætervolantem se manu tenere: non prius dixit, quam celerissimo volatu, se illius manui, indomita volucris, credidit. ibid. n. 99.

Mense Januario rosas progerminarunt spinæ, quas Seraphicus Pater ex hortulo suo decerpens Assisio Romam ad summum Pontificem tulit, quibus visis Papa, evidensque miraculum advertens, veram & non fictam esse hanc indulgentiam, pro cuius confirmatione pauper supplicabat Franciscus, conclusit, publicarique illam demandavit quibusdam Episcopis, de quibus supra, ibid. n. 99.

Animæ purgatorii toties leguntur in Annalibus Ordinis clarum testimonium valori huic indulgentiæ perhibuisse, dum vi & virtute applicatæ illis indulgentiæ per amicos viventes à purgatorio liberatæ sunt ibid. n. 309.

S. Franciscus Assisius in Angelica Mariæ de Portiuncula æde inter muscos Angelos Mariam Reginam & Jesum Regem, quasi in cælo versabatur, ibi corpus ejusdem S. Francisci sepultum est ab Angelis, De quo,

Virginis Angelica consistens pauper in æde Franciscus, mundo regia dona petit; Et recipit plenos à cæli Rege favores, Regina validas instituente preces,

Ludovicus Bloisus, spec. c. 12. Citius 589. cælum cum terra perierit, quam illa, alii- quem servum se invocantem destituat. Circa Annum Christi 1415. secundo, tertio post Bossenorum, Hungarorumque cladem inter editum cadaverum acervum, inter ossa, subinde vocem exauditam fuisse, sanctissima Jesu Christi & Beatissimæ nomina resonantem; dum vocis locus inter ossa disquiritur, loquax inter cadavera caput invenitur, quod ubi sibi homines adesse novit, dixit: Christianus sum, & magnæ Matri semper addictus, inconfessus in hoc bello occubui, Magna Dea, in cujus tutela vitam degi, me æterni supplicii reum esse non patitur, hic me adhuc linguæ compositionem servavit, ut delicta fateri queam. Quapropter sacerdotem petiit, confessus, accepta absolutione & benedictione hoc caput subiecit, rogatus autem, qui tantum à Deo beneficii promeruisse? Respondit: peculiari ad Beatissimam devotione septena quotannis festa Beatissimæ se devotissime celebrasse, jejunio in pane duntaxat & aqua decorasse. Bonf. Dec. 3. l. 3. Majolus. Tit Contingentia.

Philippus Wolucki excelsi animi vir, cultor Deiparæ præcipuus, bellator eximus, Immaculatæ conceptionis Beatissimæ ad profusionem sanguinis defensor, dum noctu subito erumpentibus flammis illi surgenti festino cursu esset querenda incolumitas, oculo impexit in sepimenti acerbioris spinam, ita graviter, ut oculus suo loco motus, in genam destueret, dependens à nervis suis; hic Philippus plenus fiducia Beatissimæ auxilium implorare cepit, atque Czeſtochoviam iter dirigens venit Petricoviam, ibidem frequentem Judicum Tribunalitiorum coronam adiit, atque in hæc Verba locutus: Scio in hoc sacratissimo confessu non paucos numerari, qui virulentas linguas in B. Dei parentis honorem evibrant, (hæreticos notabat) ad quas compescendas huc veni. Spectate universi oculum meum, infelici casu loco motum, videte genæ inhaerentem, nulla vis medicorum pristino loco illum restituere potest, vado ergo Czeſtochoviam ad limina Dei Matris, plenus fiducia me recepturum oculum sanctissimæ ejus intercessione opitulante mihi, quibus dictis caput iter arripuit, atque in ædibus B. V. voto potitus est; voti compos factus, dum iter Petricoviam relegit, rursus Judices deputatos adit, atque affatur: videte, atque erubescite vestram improbitatem

bitatem hæretici, deblateratis adversus Beatissimam Dei parentem, insolenti lingua ejus honorem vellicatis, vidistis oculum meum dependentem à loco suo, videte jam loco inhaerentem, Beatissima Virgo absque originali nævo concepta hoc miraculum patravit: quid vos ad tam manifestum miraculum respondetis? Movit aliquos evidens beneficium B. Virginis, ut hæresim ejurent, Janczynski in manuscriptis Bibliot. Sandom. Meminit hujus historiæ etiam P. Młodzianowski. Conc. 1. Dom. 27. 4. Pent.

Deipara à suspensio liberat,

Dum Ludovicus XIII. obsideret Montalbanum captus explorator Sclarmundus acatholicus, & militari judicio ad furcam damnatus, à Patre tamen Langladao, Franciscano convertitur, at nihilominus ad supplicium trahitur. Votum ad Beatissimam nuncupat promittens se iterum ad Basilicam Montisferrati, si hac poena liberetur, non obstante tamen hac ejus devotione suspenditur, humeros toto corporis pondere accelerandæ mortis causa premebat tortor, cum fracto lunc reus in terram cadit, duplicatur iterum, consulto electus funis, iterum suspenditur, reus à tortore premitur, sed iterum in terram cadit, acclamatum à spectantibus Miraculum, ad Regem itur, qui negat se ultorem, ubi Deus parcat, reumque exolvendo voto dimittit. Gramondus. Hist. Gall. l. 10.

B. V. M. pestem extinguit.

S. Gregorius Magnus Angelos canentes Salve Regina audiat; & simul Angelum vidit cruentum gladium grassante peste in vaginam reconditum, in signum cessaturæ pestilentiae. Ad Deiparam

Ad nomen Regina tuum mors cessat amara, Justitiæ gladium condere Virgo vales. Tuque potes Mater miserorum Mater amoris

Iratum nobis conciliare Deum: Et Felix o magne Pater qui hæc cernis & audis Quod Tibi tum populis est datus iste favor.

190. Latronem in Cruce juvat B. V. M.

S. Damianus censet, quod idcirco respuit bonus latro, quia B. Virgo inter cruce Filii & latronis posita Filium pro latrone deprecabatur, hocque suo beneficio antiquum latronis beneficium recompensans, illud autem beneficium dicit S. Damianus fuisse, quod iste latro à latronibus, inter quos ipse fuit, Beatissimam defendit, dum illa fugeret in Ægyptum. S. Ambr. in Pl. 34. Tripudiabas draco, quod Apostolum subtraxeras Christo, plus amisisti, quam sustulisti: quia latronem vides in paradysum esse translatus: Nemo est, qui possit excludi, quando receptus est latro. P. Młodzianowski. Hom. de Pass.

R. P. Kwiatkowski, S. J. Collectanea Asctica,

Pro prædone, qui in honorem B. Virginis sæpe jejunare consueverat, in agone pro præposito B. Virginem flexis genibus veniam petiisse à Filio, nec nisi ea impetrata surrexisse, testis est Pelbartus l. 12. c. 2. 2. xis genibus orat. S. R. I. Gomes ab Oppertorf. Prax. 12. n. 5.

Scelestus quidam latronum princeps, cum viduam quampiam una cum filiabus labato jejunantem videret, atque id se eo confilio facere affirmarent, quod audissent Beatissimam Dei Matrem id facientibus à Filio impetrare, ut sincerè confessi feliciter morerentur, vovit & ipse sabbatum jejunium honori Virginis, elapsis inde annis pluribus captus & capite truncatus, mori tamen non poterat; confessionem, confessionem clamabat reſectum à trunco caput, Adest sacerdos, & caput trunco unit, rogatque rei causam & seriem. Tum verò caput: jam, aiebat, reſecto prorsus capite aderant demones, qui migrantem animam meam secum ablaturi erant, sed Virgo Mater mori me non permisit, priusquam sacramento poenitentiae antea vitæ scelera expiarem. Expiavit, & statim expiravit. Memento, quæso, quisquis mori cupis feliciter, ut diem sabbati jejunio, aut aliquopiam obsequio Mariano sanctifices. Quid Domini sodales facient, faciant cum talia fures? Commes. ibid. ex Pelbarto.

Ramirus Dynasta Hispanus, cum ab ingenti Maurorum multitudine obſessus, eorum effugere manus desperaret, filias duas, quas habebat, nolens Maurorum libidini relinquere, vocavit eas ad templum, & coram B. Virginis statua (quæ Hispanis de Atocha vocatur, asservaturque Madriti) interrogavit, an mallent Maurorum furori exponi, an verò manibus paternis Deiparæ sacrificium offerri? Sacrificium fieri prælegerunt, illicoque Pater, arrepto gladio utriusque caput amputavit. Exinde verò ipse cum pauculis suorum in Mauros moriturus erupit; verum aliter cælo visum est, vicit enim Ramirus, & ingenti clade prostravit Mauros, viſtorque ad templum reversus, Deo ac Deiparæ gratias relaturus utramque filiam vivam & obviam habuit. P. Scherer, in Atlante. Novo in Geogr. Mariana, p. 18.

Paucis ab urbe Constantinopolitana Deipara stadiis, antrum incoluit Joannes Madrinus, Eremitam magni nominis Eremita, hic secum tenuit defendit, parvam Deiparæ statuam, quam impensè sagittas colebat, & ad ejus pedes suas, aliorumque necessitates frequenter deponebat, non sine prodigiosis eventibus & gratiis; quas inde non solum Christiani sed & Turcæ reportabant: hæc audita stomachum moverunt Turcarum imperatori, unde misit, qui

LII 2

Eremit,

Eremitam occiderent: non latuit hoc Eremitam; quare cum non esset alius in humanis suæ defensionis locus, ad Beatissimam confugit, cujus statuum præsidii loco ante januam sui eremitorii collocavit. Supervenere impii satellites, sed visa statua, magno terrore perculsi re infecta redierunt, sed misa iterum ab Imperatore cohors, quæ Eremiticam igne & ferro persequeretur, iterum Eremita statuum ante januam collocavit, quæ sagittas magno numero in eum conjecit in hostes retorfit, eosque propriis armis vulneratos abire coegit. Ibid. p. 114.

591. Ducti fuerunt ad carceres tres fratres Deipara nobiles Turcæ, quorum major natu appropinquante die supplicii dixit aliis duobus. Turcas, Audivi à Christianis, quod Maria Mater Jesu Prophetæ omnibus succurrit; emittamus votum, quod futuri simus Christiani, si nos à morte liberat, præsertim cum etiam nostri Majores fuerint Christiani. Libenter uni alii consenserunt, simulque omnes tres fecerunt votum pluries hæc verba repetendo: O Maria Mater magni Prophetæ Jesu, liberate nos à morte & nos fitemus Christiani. Ex nunc ceciderunt catenæ ex manibus & pedibus eorum. In eodem carcere fuerunt alii 13. Turcæ rei mortis, nondum ad illam damnati, qui videndo tres fratres prodigiose liberos à vinculis, etiam illi exclamarunt: nos quoque fitemus Christiani, si fuerimus; ô Maria ope tua liberati à morte. His dictis vident carceris portam sua sponte apertam, per quam egressi per medios custodes profundo somno immerfos aufugerunt. Decem ex illis natione servi ierunt in Hungariam: Fratres tres, cum aliis Bosnensibus sociis, venerunt Macariam Reip. Venetæ, qui locus non multum distat Ragusâ sive Epidaurò. Fuga horum fuit iterum prodigiosa; quia in spatio non integræ noctis pedites per asperos montes, ignati viarum, imò ignati, quo pergerent, tantum itineris confecerunt, quantum intra tres dies eques mutando equos vix possit conficere. Prima Ecclesia, ad quam in statibus Christianis pervenire, fuit miraculosa B. Virginis Macariensis, ubi instructi de mysteriis fidei, baptisma susceperunt, provisumque illis quoad necessaria ad sustentationem à Generali Dalmatiæ Veneto. Hæc ex Literis, 3. Febr. A. D. 1725. datis Laureto; quæ à R. P. Rectore Collegii Ragusæ descripta, & Lauretum missa fuere. Contigit hæc captivorum liberatio in Traunck pago Bosniæ residentia Bassæ Bosnensis.

Deipara blasphemum punit. Heliopoli mimus quidam Gajanus nomine blasphemabat Beatissimam, nec ab apparente sibi ter B. Virgine admonitus resistit abscis. puit. Quarta vice dormienti illi apparuit

Beatissima, nihilque dicens, digito solo sione m signavit ejus manus & pedes. Evigilans invenit se truncatum manibus & pedibus; errorem agnovit. Moschus in Prato Spir. c. 47. Tilm. l. 2. c. 13.

P. Cornelius à Lapide in Levit. c. 24. Item blasphemos. v. 14. tanquam recentia, & bene sibi per spectatradit de Hollandis duobus militibus, quorum unus ad Urbem Halas statuum Deiparæ miraculosa celebrem blasphemans; ego, ait, meis manibus mulierculæ Halensi nasum abscindam, audiit Virgo, & procuravit, ut ei plumbea gladio ex urbe emissâ nasus auferretur. Nomen illi Joan. Zwikius, qui ob id etiam suis commilitonibus ludibrio fuit, dicentibus, ut eat Hallas & nasum suum requirat. Alter Sichemensem Virginem itidem deridens. Si Maria, inquit, hic miracula facit, illuminet meum equum, moxque equus illuminatus, ille verb exæcatus est.

Inter Aragoniæ regem Alphonsum & Deiparam Raymundum à S. Aegidio Comitem diuturna fuit disceptatio. Nullius facundia tam potens fuit, quæ gliscientes inimicitias sepeliret. Demum A. D. 1183. pax ita coaluit. Homo mechanicus opifex coram Præfule cæterisque sacerdotibus exposuit, à Deo imperatum sibi, monstraret divinæ Matris cum divino puero pictæ iconem, & una inscriptionem illam: Ecce agnus Dei, qui tollis peccata mundi, dona nobis pacem. itaque divinis jussis, se non potuisse non parere. ita hic caduceator, ita discordes animos movit, ut id etiam utriusque partis madentes oculi sint testati, dextris dederunt, & jurando sanciverunt pacem. P. Drexelius in Rosis de charitate proximi.

A. D. 1646. 5. Julii. Dæmon in forma equi Virginem rusticam Barbaram, filiam Joannis Lechi de villa Pelkinia lavantem linteamina, rapuit in aëra, os illi fortiter obturavit, quæ tamen vix spirans ad Beatissimam Jaroslaviensem suspiravit, & ecce sine noxa, circa occasum solis (cum rapta fuisset circa meridiem) à dæmone prope suum projecta est, invenit illam moestus parens, simulque cum illa grates Beatissimæ persolvit. S. Kwiatkiew. in Lib. cui Titul. Maregratiarum.

A. D. 1647. 30. Martii Domina quædam maledicens famulam, quod illi pisces non ad gustum paraverit, nec desistens, est monita à marito, vidit sibi apparentem dæmonem in forma terribilis viri, oculos igneos habentis, in capite cornua, ad manus accipitris ungues, pedes lupinos, qua visione illa perterrita deliquium passa. Maritus illam Thaumaturgæ Virgini Jaroslaviensi com-

commendavit, convaluitque, & melius linguam frænare didicit. Ibid.

192.

B. Aegydius poenitens Ord. Prædic. ad veram, rigidamque poenitentiam conversus, quamvis non desperaret, semper illum tamen sollicitum tenuit chirographum illud, quo se dæmoni olim devoverat, præcipue cum per 7. continuos annos à dæmonibus tam horrida specie infestaretur, ut diceret se milies malle caput sibi amputari, quam illa horribilia monstra videre. Ergo sub potentissimum Deiparæ auxilium confugiens perditus & pernox in ejus sacello humillimis precibus & uberibus lachrymis Dominam fatigabat, ut sibi adesset & Patrona & hostibus suis datum extorqueret chirographum, quadam nocte in ejusdem sacello tam infesti in hominem irruerunt dæmones, ut præ horrore, animique angustis ferè exanimis conciderit. Desiste, desiste, vociferabantur, ab importuna invocatione, aliàs te in frustra discerpemus: at Aegydius tantò ardentius clamabat. O Maria adesto mihi, & eripe me de faucibus hostium meorum. Et ecce videt per foramen fornacis decidere chirographum, dæmones verbò audit horrendo ululatu clamantes. O maledite Monache tua fiducia in hostem nostram viciit nos; hæc nobis maledictum chirographum tuum extorsit, ulciscemur tamen. Sub has voces sub specie teterrimorum draconum diffugerunt, ea rabie in se ipsos deservientes, ac si se discerpituri essent. Kochem. Hist. p. 3. P. Drews. in Breviar. Asc. Par. III. p. 227.

Tradit Vincentius Bellovacensis Spec. 1. 7. c. 102. Miles quidam existimabat vanum, inutileque esse nubere, cum tamen ipse libidini esset deditus. Is miles in Normandia venit in quoddam oppidum, vidensque quamdam formosam Virginem, famulo præcepit, ut illam ad peccandum cum Domino induceret. Non ausus famulus ipsam Virginem tentare, sed cum parentibus illius egit, 10. libras auri eis obtulit, Virgini autem pretiosas vestes, quibus illa sequi famulum illum nequam debuit. Venit ad hospitium, apparsa splendida cæna, dumque jam nox castitati ejus infesta immineret, fleuit virgo acerrimè, quæsit miles ille, cur fieret, quod nomen haberet? Respondit illa nomen meum Sanctum est, indigna licet, vocor Maria, à juventute mea crevi cum hoc animo, ut religiosa fierem, siccine verò infelix hodie virginitatem meam amittam, haccine die sabbati, Sanctissimæ Deiparæ Patronæ meæ sacræ, peccandum mihi est. Petiit interim per amorem Beatissimæ, ne saltem hac nocte peccet. Percussus postulato miles. Ergone hæc unâ hac vice

Deum offendere non vult, quem ego toties offendi, & adhuc per amorem Deiparæ obsecror? Nec mihi scelus agendum. Quare juravit eam in castitate se conservaturum, ac ad monasterium redacturum. Et reduxit crastina luce, dotem se illi daturum spondit, appromisitque se illam quotannis visitaturum. Interim brevi scilicet feria secunda, cum esset iracundus in quodam jurgio ab alio milite occisus est; dumque non compareret, nec dos ab eo appomissa daretur, Religiosæ verò illius monasterii molestæ essent. Virgini, ipsaque Abbatisa spe dotis frustrata ægrè ferret, apparuit illi Virgini Beatissima, dixitque: Ego sum Mater Jesu consolatrix tua, ac addidit, quod elapsa feria 2da. miles ille occisus fuerit, & quod salvus esset ideo, quia præ amore ejusdem Deiparæ à peccato sese continuit, præcepitque Virgini Deipara, ut Abbatisam moneret, quatenus curaret, ut corpus militis illius, quod non in sacro loco humo mandatum fuerat, in cæmeterio sepeliri curaret, signum autem loci, in quo sepultus est ille, esset os, cujus radix intra os sepulti sese infereret. Ast monita à Virgine Abbatisa dictis dare fidem renuit; sed apparuit Deipara secundo, expedititque Virginem ad Abbatisam, injungens, ut ad obtinendam fidem dictis peccatum quoddam ipsamet Abbatisa eidem ediceret, adderetque illud peccatum in confessione ab illa occultatum fuisse, quare hortaretur illam ad confitendum. Abbatisa justam monitionem advertens confessâ peccatum, funus militi illi apparavit. P. Mlodziano Wski. Con. 1. Dom. 4. post. Pent.

Rarum est, quod in Chronicis Ordin. 193. S. Francisci legimus de Alexandro Halensi, Propter qui vitæ fons est appellatus, fuitque Præ-amorem ceptor S. Bonaventuræ, & ut fertur S. Thome Deiparæ: istanto in Deiparam ferebatur affectu, petenti ut constitueret, nulli unquam se negaturum, nihil nequod nomine Deiparæ peteretur; quod gatur, ne cum intellexisset quidam Franciscanus, vi-Religionis dens eum Doctorem celeberrimum, cui nullus ingressus, lus par in Academia Parisiensis esset; ad eum accessit, & per S. Mariam, inquit ad eum, obsecro te, ut nobis accedat, is missum à Deo credidit hominem, & illico eum sequitur, sitque S. Francisci alumnus. Fusè rem dictam enarrat Wadingus to. 1. Annal. Min. ad. A. C. 1222. n. 6. P. Cornel. in Matth. c. 5. v. 42.

Carnoti sive Carnuti in Gallia est apud Statuam ad Carnotenses in magna veneratione statua huc ante B. Virginis prodigiosa, eaque antiquissima, Nativ. utpote proveniens à Druidibus (qui olim Christi, Gallis erant, quod Indis sunt hodie Brachis sub Tit. manes, & Persis Magi) hi namque habito pariturne
L 11 3 con-

Virg. ere. conventu, honores decrevere *Virgini Paritura*, unde & statuam consecerunt cum imposita corona, & filio in gremio, eamque cultui, ac venerationi populi centum ferè annos ante Christum natum in crypta proposuere, narranturque multa prodigia jam tunc ad hanc statuam facta. Rex ipse Carnotensium filium suum aquis suffocatum, factis ad hanc statuam votis, vivum recepit, unde & regnum illi legavit. Constitit hæc statuæ veneratio sub hoc titulo *Virginis Paritura*, donec Sancti Savinianus, & Potentianus primi Galliæ Apostoli à S. Petro in has partes submissi, rei veritatem Carnotenses docuere. Cryptæ hodie superstructa est insignis Basilica, cum 39. sacellis & Collegio Canoniorum 72. P. Scherer in Atlante novo in Geogra. Mariana. p. 23.

Statua Deiparæ. In Hispania in loco Huiscæ sive Osca colitur Beatissimæ statuæ cum titulo *de Salas* quia ex pago Salas ipsamet migravit Oscam, præbet & in templum B. Virgini dicuntur, in quo alia prior erat ejusdem B. Virginis statuæ, quæ novæ adventanti de nocte latus dextrum concessit & ipsa migravit in sinistram. P. Scherer ibid. p. 17.

Alexand. Vercellis in monte Pedemontii milites duo de fuga retracti, ad patibulum damnati, facta tamen alterutri gratia, cui jactus alexandro numero faveret majore, promittitur ergo tympanum, super quo prius fortunam expecturus Deiparæ *del Carmine* vulgo dictæ, toto corde gemituque supplex projicit utramque tesseram, at singulæ non exhibebant plus, quam unam unitatem; insequitur alter, quasi de victoria jam certus & inde lætus, sed hem! jactu infelici & prorsus insolito una tessera subsiluit in alteram, atque sic prostat in unica tantum unitas, ea propter postremus hic reus mortis judicatus, & patibulo suspensus; alter verò Deiparæ beneficium, vitamque in acceptis retulit. P. Scherer. 16. p. 46.

Deiparæ. Allersstoffs haud procul urbe Abens. statuæ in perga in colle amæno extat facellum elegans pauperum Deiparæ statuæ. illud hic mirabile est, quod ager facello vicinus, cujus omne frumentum in pauperum eleemosynam cedit, semper fertilis reperitur, etiam, quando ceteri agri vicini à grandine & tempestate vastantur, aut detrimentum aliud patiuntur, ibid. p. 63.

Frumentum pluit gratia Deiparæ. Murkirschii in Bavaria, munificentia Deiparæ in populum (qui templum in honorem ejus restauravit) elucet, illud notatu dignum est, quod ex constanti traditione habetur, tempore famis gravissimæ cœlum hic frumentum pluisse, quod pi-

stum in panem, & comestum, populo profuit, Ibid.

Martellus quidam, quem Imperator Constantinopolitanus, è plebeja conditione ad palatinum evexit, postea Alexium Imperatoris filium occidit & coronam sibi imposuit. Hanc injuriam Balduinus comes Flandriæ ulturus, Martellum provocavit ad bellum, & comparuit cum suo exercitu & imagine Deiparæ, more aliis etiam imperatoribus usitato: sed hæc relicto Martelli exercitu transiit ad castra Balduini, & una secum transtulit victoriam, coactus enim est Martellus fugere in urbem, quam Balduinus die 6mo. expugnavit, & Imperii orientalis coronam ab Innocentio, III. Pontif. Rom. accepit ib. p. 114.

Esmontii in Palatinatu Plocensi in Lithuania colitur imago B. Virginis cum fama miraculorum, gemmæ insculpta, & sigilli instar annulo inserti, quæ ab Episcopo A. D. 1660. in templum illata, & publicæ venerationi exposita est. ibid. p. 122.

In hac Vita Beatissimæ existenti se manifestabat & patefaciebat SS. Trinitas, adeo, ut in terris superstes divinam essentiam clare aspexerit, idque majori cum gloria, quam ipsi cœlites. P. Scherogius to. 3. vestig. 34. P. Nieremb. de Homo. B. Virg. c. 5.

Cum aliquando in quadam Domo Probationis Societatis nostræ Tyrones & Novitii, quorum nemo non singulari affectu Deiparam colebat, orationi vacarent, insignis aliquis Dei famulus Beatissimam Matrem, se in medios illos vidit immittere, singulisque divinum nectar è poculo, quod secum attulerat, propinare, Symbolum utique, clarumque documentum, dulcedinis illius, ac devotionis, quam ipsis una infunde-
bat SS. Trinitas. Deiparæ Novitios nostros nectare tractat.

Præcipuus cultor Deiparæ fuit S. Bernardus; pridie ante suum festum S. Gertrudi conspectus coronatus, laminis aureis in pectore, collo coopertus; quod erat aureæ charitatis, de qua multum dixerat, scripturæque indicium. Annus Cœle. 20. Aug.

1. JESUS flos Campi, roseus flos Virgo Maria.
2. Aurea cur ambit Tibi, tempora, Dive, corona?
- Aurea cur pectus lamina grande tegit?
- Hæc opera, Artificis, cujus sunt arte peracta?
- Igneus è cœlo hæc est operatus Amor.

Eximius

Deipara crucem Birbach rei divinæ cum pluribus aliis aderat, accidit verò id temporis, ut, dum sacrificans ad crucem sanguinem ad adorandum populo famulans, auream attolleret, sub calicis pede crucem auream conspiceret, eique adjunctam schedam his omnino verbis inscriptam: Crucem hanc defer ex parte mea amico meo militi de Birbach; quare sacro finito suggestum ascendit sacerdos, palamque rogat, nemone adsit hoc nomine? Eo intellecto hominem levocat, crucem Deiparæ nomine tradit, reique seriem omnem ei percenset. Accepit illam Walterus grato, lætæque animo, ac satis intelligens, quid se B. Mater monere vellet, crucem, mortificationemque Christi arctissime amplexus est, & monasticæ vitæ se addixit, Cæsius. l. 7. c. 39. P. Nierem. ibid. c. 22.

Poloni suscepto baptismo primam Gnesnæ ædificârunt Ecclesiam sub titulo Beatissimæ. Comment. Vincentii Kadlub.

Alphonse Rodriguez Coadjutor pia simplicitate dixit aliquando, O Mater Dei, si tantum me amares, quantum ego Te amo. Respondisse tunc ajunt Beatissimam. *Falleris mi Alphonse, nam ego te plus amo, quam tu me amas.* Aliàs. *Quam te amo Alphonse fili mi! ne time, ego rerum tuarum singularem curam & patrocinium habeo.* P. Nardasi in Anno Dier. memor. 31. Octob.

Juvenis quispiam amplæ fortunæ, eam prodigus dissipavit, & uni Principi divendit, postea rerum inopia pressus melancholia, & continuo conficiebatur mœore, vidit id quidam ejus villicus & opem se illi in his angustiis allaturum spondidit, si cum illo iter exiguum susciperet: annuit juvenis; igitur ingressi per noctem sylvam opacam: ubi villicus aliquo murmure demonem invocavit, eique juvenem afflictissimum commendat. Demon se in omnibus affuturum pollicetur, dummodo Deo abrenuntiet. Cohorruit ad hæc juvenis, sed à villico seductore dementatus consensit, ut saltem verbaliter aliquid proferret; protulit itaque *Abrenuntio*. Urget demon, ut etiam Beatissimam abneget, juvenis nullatenus consentire vult, urgetur ab illis, siquidem ad majus jam resolvit se peccatum, abnegando Deum, ad minus etiam se resolveret, sed dum fortissime reluctatur, demon disparuit. Ergo rebus infectis regrediuntur, & cum in itinere templum aliquod reperiunt, illud juvenis subintrat, & coram imagine Deiparæ Puerum Jesum gestantis sese prosternit, de commisso scelere plurimum dolet. Transibat bona sorte illac Princeps, cui bona sua juvenis vendiderat, & similiter templum ingressus vidit notum

sibi juvenem ingemiscere; ergo subducens se à latere columnæ, exitum gemituum illorum exspectavit, interea ponitens oculos in cœlum & Christum levare non audens, solius Beatissimæ opem implorat, tunc Beatissima pro illo supplicat inquit: *Miserere Fili mi.* Sed Puer Jesus tergum vertit, dicens: Se illum non curare; qui sibi abrenuntiavit, supplicavit iterum Beatissima: *Pietas Fili mi.* hic cecidit magis seductoris fraude quam sua sponte, sed Christus iterum faciem avertit. Ergo Beatissimæ statuæ, posito in altari Pueri Jesu, eidem se ad pedes adsternit, in hæc prorumpens verba: Rogo Fili mi, ut propter me remittas ei hoc peccatum. tum Jesus: *Mater,* inquit, *nunquam Tibi aliquid negare potui, ecce propter Te totum dimitto.* Quo audito juvenis, paulisper in gratiarum actionem protracta oratione, deinde è templo egreditur, quem paulo post sequitur Princeps ille, totius rei spectator; quare juvenem affectus inquit: Cur humidus oculos haberet? & illo in auram humidiorum causam rejiciente, Non, non, inquit Princeps, scio causam lachrymarum; & filiam illi suam in matrimonium obtulit, non solumque id, quod ab eo emerat, restituit, sed insuper dotem pinguem adjecit. Juvenis verò serio vitam emendavit. P. Rosignolius ex Cæsar. l. illustr. Mirac. & ex Henrico Gran. Germ.

Cornel. à Lap. in Prov. c. 8. 22. *Deus minus possedit me &c.* Consonant veteres Rabbini, ut R. Haccados apud Galatinum l. 7. c. ma à Ra-
1. *Ideo mundum Deus creavit, quia viderat binis celestibus Israel occidendam petram sine manibus, putrata & ta B. Virginem, ex qua Messias proditurus primus erat, juxta illud: Dominus possedit me in initio viarum suarum.* & c. 2. citat R. Onke-cata, los dicentem: Propter sapientiam creavit Deus cœlum & terram, hoc est, amore intemeratæ Virginis, quæ est mundi sapientia, creavit Deus cœlum & terram: vel amore Messias Filii sui, cui in divinis sapientia attribuitur. Non solum amore Virginis conditus est mundus, sed etiam sustentatus: ob scelera enim innumera, quæ mundani committunt, nullo pacto subsistere posset, nisi ipsa gloriosa Virgo cum sua misericordia, & clementia pro nobis orando sustineret. Et c. 4. docet Rabinos Matrem Messias vocare *primum hominem*: cujus proinde ceteri homines filii nuncupari possint. *Primum* intellige non creatione, & tempore, sed tum dignitate, tum fine & scopo, tum in prædestinatione, & decretis Dei. Unde S. Bernard. Serm. 1. in Salve Regina. De hac, inquit, & ob hanc & propter hanc omnis Scriptura facta est, propter hanc totus mundus factus est, & hæc gratia Dei

plena est, & per hanc homo redemptus est. Verbum Dei Caro factum, Deus humilis & homo sublimis.

Deipara S. Joannes Dei, fundator Religio-
miserico- rum, quos bonos fratres vocant, totam
die Mater vitam suam & vires operibus misericordiae
respicit impendit; is inter alios caeli favores meruit
oculis mi- & illum, quod, dum ante miraculosam
sericor- Deiparae imaginem Guadalupinam orans
dixit, pronuntiaret illa verba: Illos tuos miseri-
cordes oculos ad me converte, cortina ul-
tro reducta, serenissimo vultu illum digna-
ta sit caeli Regina. P. Drews. Brev. Par. 4.
pag. 35.

Deipara Clens quidam Beatissimae moriturus cui-
specialiter dam dixit: *O si nosset, quantum in morte*
juvat in *adferat solatium, Deiparam singulari studio*
morte, *coluisse.* P. Nadasi.

Beatissima Tuteloni Religioso pictori
suo, Metis suam imaginem pingenti, Ma-
gistra & Ministra affedit, colores ministra-
vit, juvit, imaginem perfecit. Pingit Te in
corde meo Domina mea. P. Nadasi Ann.
Coel. 27. Apr.

Deipara S. Mariae Sylvaducensis ope mirabili,
victorio- concepto voto, 11. nautae ducentos Pira-
tae vicerunt, cum nautae, nullo ictu irriti,
piratae vero nullum omnino nautarum vul-
nerarent, semper incassum jaculati. P. Na-
dasi, ibid. 12. Maji.

Petrus Bastus Lusitanus cum aliis tyro-
nibus iter agens obvius habuit Matronam
illustrem, virum aetate conspicuum, qui il-
lis coenam praeberunt, rogati quinam es-
sent, dixerunt: *Nos fundavimus Societatem,*
& videri desierunt. De hoc P. Wieruszo,
1. Mart.

Sollicitudo mei, non me vel cura tenebit
Hi fundatores sunt & ubique favent.
Cum a demonibus terribiliter infestatur,
videt Bastus Deiparam lacertos extenden-
tem. Ibid.

Beatissi- P. Martinus Gutierrez Hispanus mortis,
ma prote- quam illi intulerunt haeretici, a Deipara
git Socie- nuntium accepit. Visa ab illo aliquando
tatem, Deipara Societatem Jesu pallio protegere.
P. Wieruszo. de hoc 21. Febr.

Protegit aetherea si Virgo veste cohortes,
Quae de Loyola militem nomen habent,
Sic est tuta cohors, nam qui vibraverit ar-
cum,

Si socios feriet, te quoque Virgo ferit. &c.
Cerne precor, quicumque lates sub veste
Mariae.

Debes virgineae Virgo calere toga.

Deipara P. Gonçalvus Sylveira Lusitanus, illu-
ad conver- strissimo ortus sanguine, apud Monomo-
sionem in- tapan Missionarius Regi iconem Deiparae
fidelium obtulit, posteaque simillima iconi Deipara
juvat.

eidem Regi apparere solita est. ab eodem
Rege strangulatus Pater, & in Motetem am-
nem projectus, ex quo tempore crocodili
hujus amnis incolae mites effecti & non no-
civi per 60. annos. Mortuum Sylveirae
corpus candidissimum instar nivis repertum
est. Ad Gonçalvi cadaver multae mirandi,
& nuquam visi coloris aves convolarunt,
alternatimque mutatis quasi vigiliis cecine-
runt. In Sylveirae adhuc vivi manu acerba
poma dulcescebant, P. Wieruszo. 15. Mart.

P. Carolus a Lotharingia Princeps, E- 596-
piscopus Virdunensis & comes, dum medi- Deipara
tatur Societatem ingredi, daemon ex ener- ad Societ.
gumena vociferatus. *Quid ridiculam & in- Jesu*
eptam cogitationem haberes, vellereque in cor- promo-
vum nigrescere? Timere se tamen dixit, ne Ca- vet Prin-
rolus, quod medicabatur, perficeret, cum id cipem.
negotium Deipara pertractandum suscepit.
Hoc daemon, Hoc perpendens P. Wierus.

Hinc Loyolanos, qui corvos dicit alum-
nos

Ex orci niesto, nigra volavit avis.

Gregorius XV. Pontifex valedicens Ca-
rolo bene precatus est dicens: Proficiscere
ad eam sacrae militiae Societatem, Catholi-
ci nominis defensione, & haereticorum ex-
cidii clarissimam. Idem de Caroli consi-
lio ad Lotharingiae ducem scribit hominum
Angelorumque linguis digna deliberatio. P.
Wieruszo. 28. April.

P. Joannes de Castillo Hispanus, cum Deipara
dat osculum imagini Deiparae, mutuum ac- ex imagi-
cipit ab eadem. ne dat

Basia dat Divae, reddit quoque basia Diva
Hae Genitrix, infans illius ille fuit.
P. Wieruszo. 4. Maji.

P. Gabriel Vasia Hispanus Deiparae de- Deipara
votissimus, cum crebro illud ingemineret vult, ut
per diem: Monstra te esse Matrem, ac ali- memores
quando suspirii sui oblitus esset, ab eadem ejus sumus
Deipara tanquam immemor reprehenditur.
De quo P. Wieruszo. 11. Junii.

1. Quovis momento se vult praestare pa-
rentem,

Quovis momento vult veneranda coli.

2. Immemor arguitur, Divinae Vasia Matris,
Electum qui vas ejus honoris erat.

P. Carolus Scribanus Belga, quoties cu-
biculo egreditur, plantas Deiparae oscula-
tur. Idem 24. Junii.

S. Brunonis Carthusianorum Patriarchae Deipara
Ordo certus redditus est aeternam ei Mariae Officium
tutelam adfuturam, si ejusdem Officium recitanti-
quotidie recitaverit, Annus Coel. 6. Octob. bus dat
De quo illud, opem;

Of-

Officio meruit mundi Dominae Ordo fa-
vorem,

Tamque diu felix, quam officiosus erit.
Officium, obsequium, laudes praestare Ma-
riae.

Praestabit pulchri Mater amoris opem.

Deipara P. Petrus Faber primus a S. Ignatio e Pa-
oculos risiensi Academia Doctor vocatus, & ei-
miserico- dem socius factus, dum in Gandia oraret,
dixit con- allocuta est cum Deipara, & eum intuita,
vertit ad oculosque in pictura apertos, & elevatos
orantem. haec tenus habet, quos antea depressos ha-
buit. P. Wieruszo. 1. Augusti.

Deipara P. Julius Recupitus Italus hanc Profam,
docet vin- *Maria Mater gratia, Mater misericordia,*
cere tenta- *Tu nos ab hoste protege, & hora mortis sus-*
tiones. *cipe.* sapientissime recitabat, quam didicit a
quodam nostro Coadjutore, cui Deipara
apparuit, & ignarum legendi ipsamet do-
cuit, asseruitque per illas tentationes vinci
daemonis. Hoc perpendens P. Wieruszo.
8. Aug.

Ipsa doces Virgo, valeas quo more vocari,
Auxilium possis ut propere tuum.

Ergo memor venias, cum te tua metra ro-
gabunt.

Suntque pedes metris, accelerata veni.

Suarez P. Franciscus Suarez Hispanus gratiam
effert & gloriam Deiparae omni omnium prae-
specialiter stinatorum gratia & gloria majorem defen-
excellen- dit, & typo docuit; unde ei Deipara per
tiam Ma- P. Gutierrez gratias amplas agere iussit. De
riae, & ab quo P. Wieruszo.

Nil plausus, nil fama fori, quem Virgo re-
pendit.

Doctori: superat cuncta creata favor.

Suarez in aere sublimis reperitur, & ex
Crucifixo lumine prorumpente circumda-
tur. ad quem idem.

Jam scio, quae Suarez te Bibliotheca do-
cebat,

Quae Bonaventuram, te quoque tota
docet.

Suarez horam consuetae meditationis,
quam omnes scientias, tot annis acquisitas,
pluris habuit. Idem.

Hae plus hora tibi: Doctoris namque Ma-
gistra est

A te, quod discunt saecula, sola dedit.

Deipara P. Emmanuel Korbega Lusitanus cum
suum se- Deiparae templum in Brasilia propriis ipse
dat sui manibus construit, caelo nimis ardente &
Operarii.

terra sitiente post fufas ad Virginem preces
& ligni trunco fontem elicit. Idem 13. Oct.

P. Joannes Gueres Gallus, dum equuleo Beatissi-
pro fide torqueretur, ope Deiparae nullos ma facit
dolores sensit. Idem 24. Apr. non senti-
re dolo-
rem.

Nam Marianus amor potis est superare do-
lorem.

Nempe amor arma gerit, non gerit arma
dolor.

Roma narravit P. Kirchero P. Alphon- Deiparae
sus Dovalle, dum Roma negotiorum cau- imago a
sa versaretur, de mira quadam imagine in natura ex-
America Meridionali, apud Chilenes spe- pressa mi-
tabili. Locustae ad mare australe (vul- raculis ces-
go del Zur) dictus Arauco, ubi mons Sma- lebris.

ragdis, Turchesis, similibusque lapillis ita
refertus est, ut eminus se variorum hujus-
modi lapidum, nativo splendore depictum,
non sine intuentium voluptate, spectandum
praebat, in hujus montis concavo, ex cer-
to tamen & constituto loco imago B. V.
Mariae cum Filio in brachiis, tanta colo-
rum varietate depicta cernebatur, ut nemo
ferè id ludentis naturae opus esse persuadere
sibi posset, sed omnes apparitionem divi-
nam mordicus tenerent. Locus igitur cum
tempore mirum in modum frequentari coe-
pit, & fama dicti spectaculi ad Patres So-
cietatis ibi degentes pervenit, qui dum illuc
se contulissent, remque diligentius exami-
nassent, non miraculosam, at verè esse pro-
jectionem opticam in oculos fortuita lucis
& umbræ commixtione lapidum & colo-
rum proportionem expressam agnoverunt.
Ne tamen devotio populi erga Deiparam
impediretur, ad illum locum quotannis Pro-
cessionem solemnem, tanquam ad locum
devotioni Deiparae divina providentia de-
stinatum instituerunt. Quam devotionem
gratam fuisse Deo & Deiparae eventus do-
cuit: nam maximis paulatim prodigiis ita
clarere coepit, ut jam toto illo novo orbe
vix celebrior locus habeatur. P. Caspar Schot-
tus in Magia Paraestatica.

S. Joanni Damasceno, ob sacra de cul- Deipara
tu imaginum scripta, amputata, & in foro abscissam
palam suspensa manus, Beatissimae appa- manum
rentis illi ope restituta. Ann. Coel. 6. Maji, sanat,
Hinc ad Divum.

Intrepidè certas pro Divae Matris honore,
Nec dextrâ abreptâ te ad sua castra trahit
Hostis, Dive stylum exacue ad nova praelia;
vinces

Crede, potens fortis dat tibi Virgo
manum,

Mmm

De

DE VIRTUTIBUS

Tam Theologicis quam Cardinalibus & Moralibus.

IN hac parte secunda in illis sacrae Scripturae verbis: **Fac bonum**, fundata, cum jam de fine nostro ultimo, Deo scilicet Ter Optimo Maximo, ad quem actiones nostras dirigere debemus, Christi & Beatissimae Deiparae insistendo vestigiis egerimus, restat agendum de faciendo bono per exercitium variarum virtutum, spectando varios Sanctos, qui se strenue in iisdem propter Deum tanquam finem suum exercuerunt, ac feliciter ad finem suum cum Dei auxilio pervenerunt. Sit itaque

CAPUT IV. DE FIDE.

§. I.

Quid sit Fides, & quae sint credenda, quo motivo, &c.

197.
Quid sit
virtus &
quotu-
plex.
Quid
Theolo-
gica? quid
Moralis?

Praemitto, Philosophus definit virtutem vel per hoc, quod sit dispositio perfecti ad optimum, vel quod sit habitus secundum rectam rationem electivus. vel quod virtus sit, quae facit bonum, & opus ejus bonum. S. Augustinus definit virtutem, quod sit bona qualitas mentis, qua nemo male utitur. Virtus dividitur in *Theologicam*, quae est illa, quae Deum pro objecto respicit principaliter & directe. Et *Moralem*, quae mores hominis format, ponitque actum rectae rationi conformem. Utraque haec virtutis acceptio latior est, siquidem etiam virtutes morales v. g. obedientia, religio, Deum, respiciunt, e contra virtutes Theologicae mores etiam hominis formant, per easque ponuntur actus rectae rationi conformes. Utraque deinde virtus dividitur in *Habitualis*, quae est qualitas permanens, infusa, vel acquisita, dans simpliciter posse in ordine ad eliciendum actum virtuosum. Et

Actualem, quae est ipse actus virtuosus, seu actus rectae rationi conformis. Uterius virtus dividitur in *Supernaturalem*, quae est illa, quae excedit vires activas adequatas naturales, & passivas exigentiales. Et *Naturalem*, quae non excedit vires alterutras naturales. hoc est, vel non excedit vires adequatas activas naturales, vel saltem non excedit vires passivas exigentiales. Itaque *Virtus habitualis Theologica* est qualitas permanens à Deo infusa, completiva potentiae in ordine ad eliciendum actum virtuosum, respicientem Deum, sive aliquod praedicatum divinum pro objecto motivo formali directo & principali. *Virtus Theologica actualis* est ipse actus supernaturalis respiciens Deum, sive praedicatum aliquod divinum pro motivo formali directo & principali. *Virtus vero moralis* praesumpta (prout haec est species opposita & correlativa virtuti Theologicae) est habitus vel actus respiciens pro motivo formali & principali ho-

honestatem creatam vel actum respicientem tale motivum, in quo primo principaliter & directe venit honestas creata.

Virtutes
Theolo-
gicae tres.

Tres nonnisi dantur virtutes Theologicae in via, Fides, Spes, & Charitas; Tum quia Apostolus 1. Cor. 13. tot nonnisi numerat. v. 13. *Nunc autem manent Fides, Spes, Charitas, tria haec.* tum quia tot sunt virtutes Theologicae, quot motiva illarum formalia directe & separatim moventia haberi possunt, sed haec sunt tria. unum veracitas Dei, quae movet Fidem, 2dum bonitas Dei, quae nobis bonus est, quae movet spem, 3tium bonitas Dei, quae Deus ipse bonus est, quae movet Charitatem.

Ad infusionem virtutum Theologicarum requiritur dispositio praevia moralis per actus supernaturales meritorios, de congruo ejusdem infusionis requiri, inquam, in adultis puris hominibus, non solum ex ordinatione divina, sed etiam ex natura rei. De quo fusius tractat Theologia scholastica.

Quid Fi-
des Theo-
logica.

Nomine fidei aliquando intelligitur veracitas in dictis, unde qui hanc non habet, dicitur non habere fidem. Aliquando intelligitur fidelitas, sic Eccli. 27. v. 17. *Qui denudat arcana amici, fidem perdit.* Aliquando intelligitur ipsum objectum credendum, sic Apoc. 2. v. 13, dum dicitur, *Non negasti fidem meam.* Aliquando intelligitur conscientia, ipsiusque dictamen, sic Roman. 14. v. 23. *Quod non est ex fide, peccatum est.* sic dicuntur homines agere bona fide. Aliquando intelligitur fiducia seu spes obtinendi aliquid, sic Jacobi 1. v. 6. *Postulet autem in fide nihil habitans.* Haeretici per fidem intelligunt actum, quo credunt remissa sibi esse peccata, & se esse justificatos: quem actum Concilium Tridentinum vocat inanem fiduciam. Omnes haec acceptiones fidei sunt impropriae. In propria acceptione fides divina significat vel assensum alicui objecto propter autoritatem Dei loquentis, vel certe habitum infusum, elevativum potentiae naturalis ad assensum supernaturalem objecto. Plura de Fide vide apud Scholasticos Theologos.

198.

Ex iis, quae Fideles explicitè credere tenentur, quaedam necessariò credenda sunt *Quae fidei necessitate medii* seu finis, sine quibus etiam necessariò inculpabiliter ignoratis finis ultimus obtineri nequit. Alia *necessitate praeccepti*, sine quibus inculpabiliter omittis finis potest obtineri. Sanchez 2. Moral. c. 2. Azor, Valentia.

1mo. Necessaria necessitate medii sunt haec duo. 1. Explicitè credere Deum esse, & R. P. Kwiatskowski, S. J. *Collectanea Aethica*.

remuneratorem bonorum esse, juxta illud Apostoli ad Hebraeos. 11. v. 6. *Credere enim oportet accedentem ad Deum, quia est, & inquirentibus se remunerator sit.* Dixerat autem prius Apostolus v. 1. *Est autem fides sperandarum substantia rerum, argumentum non apparentium.* & v. 6. *immediatè. Sine fide autem impossibile est placere Deo.* Quod haec fides necessaria est, docet quoque Trident. Sess. 6. c. 8. 2. Post sufficientem Evangelii promulgationem credere explicitè, ut vult Molina, aut saltem implicitè, ut probabiliter quidam docent cum Koninck & Layman, Christum & sanctissimam Trinitatem. Vide Escob. ex 24. c. 9. n. 20. ubi ex Vasquez 1. 2. d. 126. c. 3. docet culpabilem ignorantiam horum mysteriorum, sive negligentiam illa discendi esse grave peccatum, distinctum ab eo, cujus est causa. Vide Dian. p. 3. t. 5. Resol. 47. & 48. Porro implicitè credere dicitur, qui credit aliquid explicitè, in quo alterum implicitè est. v. g. si credas, quod credit Ecclesia. Vide Schol. & Layman. tr. 1. c. 8.

2do. Necessitate praeccepti quivis fidelis sub mortali explicitè credere & scire crasso saltem modo & quoad substantiam tenetur haec. 1. Symbolum. 2. Orationem Dominicam. 3. Praeccepta Decalogi, & Ecclesiae. 4. Sacramenta maxime necessaria, ut Baptismum, Eucharistiam, & Poenitentiam, reliqua vero tunc, quando vult suscipere. Suar. Sanch. Filluc. n. 39. Quae omnia intellige, nisi impotentia aut invincibilis ignorantia excuset. P. Bufenbaum l. 2. t. 1. c. 1.

Obligat autem praecceptum Fidei inter-Quando num 1. Pueros inter fideles educatos, quando rationis usum perfecte consecuti myste-praeccepta fidei audiunt, apprehenduntque, quod tum fidei, illa credere sit res necessaria ad salutem; peccantque mortaliter omittendo. Sanch Bon. to. 2. d. 3. addens plurimos illos excusari inadvertentia aut invincibili ignorantia. 2. Adultos infideles, quando ratio incipit dicere res fidei sufficienter propositas esse, & contrariam sectam esse fallam. Sanch. l. 2. mor. c. 1. Kon. d. 4. T. M. 3. Quando urget tentatio contra fidem, quae aliter vinci nequit. Quod tamen non convenire scrupulis rectè monet Sanchez, quia hi avertendo mentem ad alia objecta, facilius superant. Et in his duobus casibus praecceptum obligat per se, insequentibus per accidens. 4. Quando tentatio urgens contra alias virtutes aliter superari nequit. 5. Quando facienda est professio fidei exterior, vel ex praeccepto eliciendus est actus alterius virtutis, v. g. spei, charitatis, poenitentiae, quae fidem supponat. Bon. q. 2. p. 2. Hic M m m 2 ad.

addit Hurtado contra Sanchez 6. in hora mortis.

599. Ad Hebræos 11. v. 1. dicit S. Paulus. *Fides est unica.* Est autem fides sperandarum substantiarum rerum, argumentum non apparentium. Dixit Apostolus in fine capitis præcedentis, iustum ex fide vivere & nos esse filios Dei, atque Hebræos pro fide Christi rapinam bonorum & opprobria pertulisse, sed quod per fidem cognoscerent, & sperarent meliorem substantiam & remunerationem in cælis, hoc fuisse profectum, ut Hebræos in fide Christi confirmet, ne ab ea vexationibus Judæorum fracti desciscant, primò ergo definit, vel describit, quid sit fides, 2dò ostendit, quanti illa apud Deum sit meriti. 3. narrat, quam magna & heroica opera præfci & Sancti per fidem effecerant. Ubi nota Apostolum non agere hic directe & ex professo de fide justificante, sed ait Apostolus de fide sustentante spem in tribulatione & persecutione. Hæc tamen fides sustentans spem, est etiam justificans, quia gratia & iustitiæ augmentum meretur, & impetrat, ut docuit Apostolus c. 10. v. 38. Quare perperam Hæretici distinguunt tripliciter fidem. 1. Historicam, 2. Miraculorum, 3. Justificantem, una enim eademque est fides, quæ hæc tria facit & operatur, ut solide docet Bellarminus l. 1. de Justif. c. 1. & 14. P. Cornel. hic. S. Hilarius ad Constantium Imperatorem: Periculosum nobis admodum, atque etiam miserabile est, tot nunc fides existere, quot voluntates, & tot nobis doctrinas, quot mores. Verè noster Frusius.

Una fides cum sit, quam nos docuere Patres,

Cur nunc tot fidibus luditur ista fides.

Fides fundamen-
tum spei, Substantia sive hypothesis hic, uti & c. 3. v. 14. idem est, quod substantia & existentia, q. d. fides facit, ut bona futura, quæ nondum existunt, certa habeamus, certòque futura credamus, & speremus, perinde ac si jam subsisterent, eaque coram nobis cerneremus, fides enim ea ipsa quasi præsentia & certissima oculis mentis subjicit, sicque per suam certitudinem quamdam substantiam dat rebus speratis, & futuris in intellectu & mente fidelium. unde explicans subdit Apostolus. Fides argumentum non apparentium, & v. 27. Ita Chrysost. Theoph. Theod. & Syrus. Rursum hac de causa substantia ab Hebræis vocatur quandoque *Maomad*, id est, status & statio: quia spem stare, & subsistere facit. unde Chrysostomus, Quoniam, inquit, ea, quæ sunt in spe, sine substantia esse putantur, fides enim tribuit substantiam. Resurrectio necdum facta est, & necdum est in sub-

stantia, sed fides facit eam subsistere in anima nostra. Et D. Thomas clarius allata etiam similitudine rem oculis subjicit. Res sperandæ sunt, inquit, sicut arbor in semine, virtute latens, & per fidem quodammodo jam existunt in nobis; sicut arborem modo quodam tenemus in semine. Dicit ergo Paulus: Cum vos o Hebræi ad fidem constantem in adversis hortor, nolo cui posita vos respicere ad bona præsentia, sed futura. & futura quia fidei officium est, ut futura bona quasi facit præcertissima menti offerat, & exhibeat, at sentia, que per ea sustentet spem, patientiam, omnesque virtutes in rebus afflictis, mercedem enim futuram, eamque immensam ita certò oculis mentis objicit, ac si jam cerneretur & adepta esset: per fidem ita à mente apprehenditur ac si jam subsisteret &c. *Sperandarum* Græca vox verti potest & *sperandarum* scilicet rerum, quæ sperantur, & *sperantium* scilicet hominum, qui sperant. Posteriori modo vertit, & intelligit passim S. Augustin. q. d. Paulus, fides in anima iusti credentis & sperantis est quasi basis, quæ eum sustentat, ut quasi despiciat bona terrena, speret, atque expectet cælestia: sed eodem redit sensus, sive veritas sperandarum, sive sperantium. *Argumentum*, id est, assensus, inquit D. Thomas, quo adhærescimus veritati: verum Græcè est elenchus, demonstratio, convictio, ut legit & vertit S. Augustin. l. 13. de Trinit. & Chrysost. hic. Sic Aristoteles scripsit librum de sophisticis elenchis, id est, de argumentis sophisticis, q. d. Apostolus. Fide convincimur ad credenda ea, quæ non videmus, quæ non apparent, perinde, ac si in clara luce illa cerneremus, tam certò enim ea nobis fides demonstrat, ac si in meridie cernerentur. Efficit enim fides, ut nihilo minus de futuris, atque à sensu remotis mysteriis obscurissimis non dubitemus, quasi vel oculis inspecta, vel ratione à nobis comprehensa forent. Ubi adverte, demonstrationem hanc, & evidentiam non esse in rebus ipsis, sed in Deo attestante: quia enim fidei non Deus dicit & revelat nos resurrecturos, & est in rebus cælo potituros, ideo id credo, tanquam certissimum & evidentissimum, non in se, sed in Deo, qui id revelat, & attestatur. Evidens enim est, verum esse & certissimum, quidquid Deus dicit & revelat. Unde S. Augustin. tr. 27. & 40. in Joan. Fides, inquit, est credere, quod non vides, cuius veritas & merces est videre, quod credidisti, & S. Gregor. hom. 26. in Evang. Fides, inquit, non habet meritum, cum humana ratio præbet experimentum. Hinc patet 1. Fidem non esse fiduciam vel spem, ut volunt hæretici: fiducia enim est in appetitu & voluntate, fides verbò est in intellectu, illud enim convincit, illique rem creditam &

& speratam exhibet & demonstrat. Patet 2do. hac clausula, fides est elenchus & demonstratio rerum non apparentium, fidem distinguunt à scientia, quæ est rerum apparentium & evidentium in se ipsis, tum ab opinione, suspitione, & dubitatione; hi enim dubii & incerti sunt assensus, fides autem est assensus certus, qui intellectum planè subigit, & convincit. Patet 3. propriè hanc esse fidei descriptionem, per duplicem fidei proprietatem, eamque præcipuam, quarum prior est, quod fides est basis & fundamentum spei, faciâtque in animo subsistere ea, quæ sunt futura. Posterior, quod faciat illum illis assentiri, quæ non intelligit, quæque suo lumine & ratione non comprehendit. Ubi nota, non negat hic Apostolus, fidem alias adhuc habere proprietates, aut eam extendere se quoque ad apparentia & existentia, itemque ad res non speratas; imò parimodo fidem hic describere potuisset. Fides est substantia rerum tam sperandarum, quam timendarum, estque argumentum tum apparentium, tum non apparentium: fide enim credimus infernum, quem timemus, non speramus, & mortem, quæ indies nobis apparet & cernitur: potest enim eadem res, puta Deus, Angeli, mors cognosci variis modis, nimirum, 1. demonstratione, 2do. sensu & experientia, 3. Fide, quia scilicet Deus ea revelavit. Fides ergo infernum, mortem, & iudicium, quæ non speramus, sed timemus utpote certo futura, menti quasi præsentia objicit & repræsentat; quia Deus, qui est prima veritas, quæ fallere nequit, hæc tria, fide credenda nobis proposuit. Sed hæc omisit Apostolus; quia non erant ad propositum ipsius; tantum enim gloriam cælestem futuram, & necdum apparentem Hebræis afflictis proponere intendebat, ut ejus fide, spe, & contemplatione eos animaret ad constantiam. P. Cornel. à Lap. hic.

600. Fides justificat, sed non sola, Lucæ 7. v. 50. Dixit autem ad mulierem (Jesum) fides autem tua, te salvam fecit. Fides non sola, ut volunt Novantes, salvum facit, & justificat, sed bonis poenitentiae operibus (qualia hic circa Christum exercuit Magdalena) à charitate formata: nam paulò ante Christus dilectioni ejus remissionem attribuit dicens: Remittuntur ei peccata multa, quia dilexit multum. Fides ergo hic intelligitur non nuda, sed per charitatem & contritionis actus, qui hic præcesserant, operans. P. Cornel. hic.

Lucæ 10. v. 42. Dicit Christus: Porro unum est necessarium. Maria optimam partem elegit, quæ non auferetur ab ea. Quæres, Quodnam sit hoc unum. Rspndent Lutherus, Melancthon, ceterique Novantes, hoc unum

esse fidem, sive audire Evangelium, illique credere: hoc enim tantum hic dicitur fecisse Magdalena v. 39. Censent enim ipsi fidem solam necessariam esse ad salutem. Crede, inquit, te per merita Christi salvandum, & infallibiliter salvaberis. Verum hæc fides est temeraria, falsa; nam illam habere possunt blasphemæ, fures, & latrones: præter fidem enim ad salutem necessaria est spes, charitas, & bona opera, ut patet Matth. 19. 17. 1. Corin. 13. & alibi passim. idque patet in ipsa Magdalena; quæ ita Verbum Domini audiebat, ut auditis obediret, illaque exequeretur per opera charitatis, humilitatis, & poenitentiae; ut patet c. 7. 43. & ex tota deinceps vita. Jam autem per illud unum potest intelligi cum Orthodoxis vel unum sibi genus, vel sublimius, unum hoc necessarium, est unius Dei ac salutis æternæ cognitio. Plura Cornel. hic.

Tradit P. Cornel. Can. 3. ante Epist. Pauli, quod Paulus sub fide non solam fidem, ut hæretici, sed spem, charitatem, omnemque gratiam à Christo manantem, quasi ramos in sua radice, & causa completur. Ita Concil. Trid. Sess. 6 c. 8. ut patet Rom. 12. 3. c. 14. Vult, & 2. Thess. 1. v. 11. ubi sic ait. Impleat (Deus) omnem voluntatem bonitatis, & opus fidei in virtute. Quis non videt hic Apostolum præter fidem opus fidei requirere; ergo rectè dicit, quod fides nos justificet, non sola (uti Lutherus addidit & pervertit) quod absit, ut sentires vas Electionis, ait S. August. L. de gratia, & libero arbitrio c. 7. Sed sicuti dicimus, hæc arbor me aluit, scilicet cum pomis & fructibus suis. Hic medicus me sanavit, scilicet per pharmaca & exercitia sua à se præscripta, quibus sanatus sum: Nam fides est quasi Doctor, indicans opera spei, poenitentiae, charitatis, quibus justificamur.

Ad Gal. 5. v. 6. dicit Apostolus. Nam in Christo Jesu neque circumcisio aliquid valet, sed fides, quæ per charitatem operatur, id est, fides non sola & in animis, neque otiosa, sed quæ charitate perficiatur, ut vertit Syrus, & in opera charitatis se diffundit; qualis fuit fides Magdalene poenitentis: nam fides quæ charitatem & opera non habet, fides est demonum, non Christianorum, ait Ansel. quod notent Novantes, qui soli fidei iustitiam arrogat. P. Cornel. ibid.

Jacobi 2. v. 17. Sic & fides, si non habeat opera, mortua est in semetipsa, quasi non habens animam ipsam dilectionem, qua vegetetur, & moveatur ad opera, ait Bernard. Epi. 42. Talis ergo fides est quasi cadaver inanime, ut ait idem Epi. 24. in Cant. & corpus mortuum, quod tamen verum

nem ne-
cessaria.

complectitur, quæ in oratione poscit S. Jacobus. 1. Fidem propriè dictam. 2. Fiduciam seu spem certam. 3. Credulitatem, & firmam persuasionem obtinendi, quod petimus. Huic triplici fidei opponitur hæsitatio, pariter triplex. 1ma. hæsitatio in fide, quæ est incredulitas, infidelitas, dubitans enim pertinaciter in fide est hæreticus. 2da. hæsitatio in fiducia, quæ est diffidentia vel desperatio. 3tia. hæsitatio est incredulitate, quæ est dubitatio, aut opinio, & persuasio non obtinendi id, quod petimus. Primò ergo S. Jacobus ad orationem, fidem propriè dictam, non tantum generalem de Dei omnipotentia, providentia, munificentia, veritate, paterna cura erga nos & amore, sed particularem, quodd scilicet id, quod petimus, dabit nobis, si id expediat: id ipsum enim ipse promissit, qui mentiri, fallere & falli nequit dicens: *Omnia, quacumque orantes petitis, credite, quod accipietis, & evenient vobis.* Marci. 11. v. 24. Matth. 21. v. 21. & alibi sæpe. Credimus enim fide divina Deum in promissis esse fidelem, ac proinde cum nobis id, quod in oratione petimus, daturum, qui id ipsum promissit, qui, uti seipsum negare nequit, ita nec promissa sua violare; hanc fidem passim exegit Christus ab eis, qui poscebant sanitatem, ut à cæcis Matth. 9. v. 28. *Creditis, inquit, quia hoc possum facere vobis?* cumque responderent, *Utiq; Domine.* audierunt: v. 29. *secundum fidem vestram fiat vobis.* v. 30. *Et aperti sunt oculi eorum.*

Dices. Ergo vera est fides specialis hæreticorum, qua se credunt justos prædestinatos & infallibiliter salvandos: cum enim petant à Deo justitiam, salutem, & gloriam, utique hæc à Deo assequuntur: Deus enim promissit se præstaturum, quidquid ab eo petimus. 2. Promissio hæc Dei non est absoluta, sed conditionata, si videlicet oremus & petamus eo modo, quo oportet puta, cum debita fide, humilitate, puritate, reverentia, devotione, perseverantia &c. Ignoramus autem, & incerti sumus, an hæc in oratione conditiones præstemus, ac proinde pariter incerti sumus, an justitiam & salutem, quam petimus, simus obtenturi. 2do. Fides hæc, ut docet S. Cyrill. Catech. 5. poscit, paritque fiduciam. Porro certitudo spei nequit esse tanta, quanta est fidei. Unde S. Chrysost. imò Apost. ad Hebr. 6. v. 18. fidem assimilat columnæ domum sustentanti; hæc enim sustentatio est fortissima: spem verò anchoræ, quæ navem in fluctibus sustentat, sed ita, ut eis jactetur & fluctuet. Sic enim & spes nostra inter fluctus timoris, & confidentiæ jactatur & fluctuat: Verum quò major est fides, eò majorem gignit spem, &c. 3. Sicut fides poscit,

Spei certitudo
nequit esse
tanta
quanta
fidei.

paritque spem & fiduciam, ita spes parit fidem, id est, credulitatem & persuasionem, ut accipiendi id, quod petimus. Sic fides subitur proinde sumitur pro credulitate, non divina & credulitate, sed humana & probabili, ut Rom. 14. v. 23. *Omne quod non est ex fide* (id est, ex credulitate, puta ex conscientia, quæ dicitur & credit hoc vel illud sibi licere, v. g. manducare idolotryta) *peccatum est.* q. d. quidquid facis contra dictamen & persuasionem conscientie, peccas, quò ergo major est spes in effectu, eò majorem gignit fidem & credulitatem obtinendi in intellectu. Plura P. Cornel. in Jac. c. 1. v. 6.

S. Gregorius Thaumaturgus, ut con-
dendo templo pararet locum, montem loco moveri, ac cedere coegit. Fratres, ut componeret, aquam litis causam siccavit, Annus Coele. 17. Novemb. De quo.

1. Fidis Dive Deo, & terra ad tua verba movetur.
- Amplior extenso sit tua monte fides.
2. Ut maneat constans in fratribus ignis amoris,
- Divus turbantes fœdera, perdit aquas.

Actorum. 3. v. 16. *Fides, quæ per eum* 604
est, *dedit integram sanitatem istam.* Fidei hic Fides tribuitur miraculosa sanatio, tanquam causa non primariæ, sed instrumentariæ: fides dicitur enim est causa applicans nobis merita Christi, per quæ sanamur: rursum fides est dispositio ad sanitatem mentis, & corporis, 3tio fides & invocatio est quasi causa impetratoria sanitatis, ipsa enim est oratio vel tacita, vel expressa, quæ sanitatem à Deo impetrat, unde & eam meretur non de condigno, sed de congruo; Causa ergo, physica principalis curationis claudi fuit Deus, instrumentalis S. Petrus, manu elevans & erigens claudum: causa verò moralis, puta meritoria principalis fuit Christus, ejusque merita, instrumentalis fuit fides S. Petri. *Fides, quæ per*, id est, in eum est, *dedit integram sanitatem*, id est, integritatem corporis & membrorum, puta pedum. Moralliter nota hic, 1. Sanctos sua miracula & doctes non sibi adscribere, sed Deo. 2do. Quanta sit virtus fidei excellentis, & heroicæ, hæc enim omnia, quæ credit & sperat, impetrat à Deo, juxta promissum Christi Marci. 1. v. 24. 3. Quantam fidem, spem, & amorem debeamus gerere erga Christum, quem Deus dedit nobis redemptorem, salvatorem &c. per quem nos benedixit omni benedictione spiritali in cœlestibus. P. Cornel. à Lap. in Actor. 3. v. 16.

Ad Roman. 14. v. 22. *Si fidem habes, pe-* Fides semper
nes te metipsum habere coram Deo. Cornel. à Lap. per con-
hic.

fitenda,
non tam-
men sem-
per pro-
fitenda.

hic. Fides hic idem est, quod persuasio certa, & securâ, *fidem ergo habes*, hoc est, in conscientia certus est, nihil apud Christianos, esse immundum legaliter, omnes escas etiam lege veteri veritas, eis esse permittas, ita S. Chrysost. Ambr. *Habe penes te metipsum*, q. d. Noli fidem istam jactare, illaque uti cum fratris scandalo. Fides enim confitenda est semper; non autem semper profiteri. Profiteri enim est sponte fidem publicare: Confiteri est respondere interrogatum, ait S. Cyr. Epi. 27. idem dico de fide, id est, persuasionem vel credulitatem conscientie, de qua propriè hic ait Apostolus.

Canon
veræ fidei
ab anti-
quitate,
& immu-
tabilitate.

Ad Galat. 1. v. 8. *Sed licet nos, aut Angelus de celo evangelizet vobis, præterquam quod evangelizavimus vobis, anathema sit.* Supple, si id fieri posset; nam de facto hoc est impossibile, Angeli enim, uti in beatitudine, ita in omni veritate confirmati sunt. Est hyperbole similis illi, 1. Cor. 13. si linguis hominum loquar & Angelorum: Hic est ergo Canon fidei, quem tradit hic Apostolus: Si novum dogma oriatur alicubi, examinetur, an concordet cum recepta, & antiqua Ecclesiæ Catholice fide; quam primitus prædicavit Paulus & Apostoli; quod, si inveniatur ab illa dissentire, habeatur hæreticum, & anathema. Hunc Canonem sequuntur Patres omnes. B. Irenæus 1. 3. c. 4. Si de aliqua modica questione disputatio orta fuerit, nonne oportebit in antiquissimas Ecclesias recurrere, & ab eis sumere de præfata questione, quod certum est, & liquidum. S. Hieron. Epist. Pammach. & Ocea. Quisquis assertor es novorum dogmatum, quæso te, ut parcas humanis auribus, parcas fidei, quæ Apostolico ore laudata est. Cur post 400. annos (dicamus nos, cur post 1500. annos à Luthero, à Calvine, à Menno) docere nos niteris, quod ante nescivimus usque in hanc diem? sine vestra ista doctrina Christianus orbis fuit. S. Joan. Damasc. quasi Leo rugiens contra Leonem Isaurum imperatorem iconoclastam. Orat. 2. de Imag. Audite, inquit, populi, tribus, linguæ, viri, mulieres, pueri, senes, adulescentes, infantes, Gens Christianorum sancta, si quis evangelizaverit vobis, præter id, quod Ecclesia Catholica à SS. Apostolis, à PP. atque Conciliis acceptum ad hunc usque diem servavit, eum ne audieritis &c. S. Aug. 1. 2. contra Cresc. c. 31. & 32. Non accipio, quod de baptizandis hæreticis B. Cyprianus sensit, quia hoc Ecclesia non accipit, pro qua B. Cyprianus sanguinem fudit, ita & reliqui PP. Estque ratio evidens; quia Ecclesia, ut ait Apostolus. 1. Timoth. 3. v. 15. Columna est & firmamentum veritatis. Querendum ex Luthero, Calvino & quovis alio Novatore, vel Ecclesia,

R. P. Krotakowski, S. J. Collectanea Asctica.

veraque fides perit; vel non? hæc enim duo necessariò connexa sunt, vera fides & vera Ecclesiæ, adeò, ut si vel in uno puncto v. g. Sanctos esse invocandos, à vera fide aberret Ecclesiæ, hæretica sit oportet, nec Ecclesiæ Dei, sed Satanæ; sicut privatus quisque, si vel unam hæresim tuetur, licet in cæteris articulis rectè credat, orthodoxus non est, sed hæreticus. Dico ergo oriente Calvino, vel perit Ecclesiæ, vel non? si perit, adeoque perit à tempore Gregorii Magni, ut ajunt Novantes. Ergo per 900. annos extincta fuit Ecclesiæ, ergo mundus per 900. annos vera fide, Ecclesiæ, Sacramentis, salute &c. caruit. Ergo Christus per 900. annos sponsam suam deseruit. Ergo adversus Ecclesiæ portæ inferi prævaluerunt. Si non perit Ecclesiæ, in vera fide natus, baptizatus, educatus est Calvinus, & à vera Ecclesiæ discessit, verè apostatavit ergo cum aliam Ecclesiæ instituit, apostaticam instituit. Præterquam quod evangelizavimus vobis. Inferunt Novantes, ergo Conciliorum decreta & Pontificum Canones sunt anathema, quia multa afferunt, quæ non habentur in Evangelio, & consequenter sunt præter Evangelium, & præterquam idem est, quod contrarium fidei, acceptæ & receptæ, qualia afferunt hæretici. Id patet, tum quia est certum, non Evangelium modò, sed & Paulum, plura scripsisse, & consequenter evangelizare potuisse, quam fecerit, ut patet 1. Cor. 12. v. 1. & 6. Tum, quia ita intelligunt dictum, præterquam Hieronymum, Ambrosi. Aug. Chrysost. Plura vide apud P. Cornel. à Lap. in c. 1. v. 8. ad Galatas.

Ad Ephes. 1. v. 11. *In quo etiam & nos* 604
forte vocati sumus, prædestinati secundum pro- Ex parte
positum ejus, qui operatur omnia secundum suam forte,
consilium voluntatis suæ. In quo referendum, ex parte
ad immediate præcedens in ipso scilicet Christi Dei ele- Dei ele-
cto. Sorte vocati sumus. Apostolus loquitur de vo-
tione vo-
tur hic de vocatione priam ad fidem & Christi-
cantur ho-
stianismum; ad hanc enim forte vocati sumus ad
mus, in Græco, fortiti sumus, hoc est, fidem.
sine merito vocati sumus, est enim meta-
phora ab aleatoribus, qui de lucro, aliâve re,
fortiuntur. Ex parte tamen Dei non fuit
fors, sed electio, sed destinatum propositum
nos vocandi, ut sequitur. Ita D. Ansel.
D. Thom. & passim Latini, cum S. August.
in Psal. 34. ubi ait, *Sorte id est, gratiâ,*
nam ubi fors est, non est electio, sed vo-
luntas Dei.

Hinc patet, totam prædestinationem, Prædesti-
primūque ejus effectum, hoc est, vocatio-
nem non ex bono usu liberi arbitrii, primam
sed ex mera voluntate Dei pendere; habitū gratiam
tamen hoc primo effectu cæteros, qui ex eo ex mera
Nnn con-

Devo- luntate, consequuntur, mereri possumus scilicet justificationem ex congruo, glorificationem ex condigno. *Secundum propositum ejus.* Hinc patet sortem jam dictam, id est, vocationem ad fidem & gratiam, licet nobis sit fors immerita & gratuita, in Deo tamen procedere ex proposito & decreto, non casuali, sed prudenti, adeoque ex consilio divino, quod hac de re habitum est in consistorio SS. Trinitatis, habet enim Deus rationes justissimas, licet nobis saepe ignotas, hos vocandi, non alios, v. g. cur Judaeos primo vocavit ante alias gentes, &c. Cur Romani praeter ceteris occidentalibus vocati sunt primi. Causa fuit, quia Roma fuit caput orbis; eo enim statim se contulit S. Petrus, & deinde Paulus, ut Romam quasi capite conversam fides per universum orbem facillime propagaretur. Plura P. Corn. hic.

In Christo non fuit fides. Ad Hebræos, 12. v. 2. *Aspicientes in auctorem fidei, & consummatorem Jesum &c.* Nota ex P. Cornelio hic. Christus non dicitur inceptor aut author fidei, quasi in Christo fuerit habitus, aut actus fidei: ille enim est obscurus, eumque elidebat in Christo clara visio beatifica & scientia infusa, Christus ergo non habuit fidem, sed quia viator habuit scientiam infusam; quia comprehensor, habuit visionem Dei, quae omnes Christi actiones beatificas, sicut scientia infusa, omnes alias Christi actiones, tam naturales, quam supernaturales, & meritorias dirigebat. Est tamen Christus inceptor sive auctor, & consummator fidei tum in se, tum in nobis. In se, quia Christus per scientiam infusam, tanquam per fidem suam credidit futura bona, certoque sibi promisit res sperandas, & non apparentes, quarum fides est substantia & argumentum, easque ipse primus in mundo clarè tum verbo, tum exemplo suo docuit, utpote qui pro fide tota vita sua laboravit praedicavit, passus sit. Rursum Christus est Consummator fidei, quia primus cursus fidei feliciter consummavit, resque speratas perfecte & consummate adeptus est, puta gloriam corporis, nominis famam &c. 2do non tantum in se, sed etiam in nobis est auctor & Consummator fidei, tum quia ipse primus objectum sive articulos fidei, quos credere debemus, nos docuit, tum quia sua gratia in nobis actum & habitum fidei inchoat, & producit, est enim fides gratia & donum Christi &c.

Fides operibus jungenda, ejus dotes. Jacobi, 2. v. 26. *Sicut enim corpus sine spiritu mortuum est, ita & fides sine operibus mortua est.* Sine spiritu, id est, habitu, ait P. Corn. hic, qui index ac fomes est animae, ac vitae indicium. Moraliter Thomas Anglicus: Nota, inquit, quod oportet nos habere fidem rectam, non fictam, 1. Ti-

moth, 1. Finis praecepti, ait, charitas de corde puro, & conscientia bona & fide non ficta, certam, non dubiam. c. 1. 6. Postulet in fide non habuitans. Matth. 14. v. 31. Modicæ fidei, quare dubitasti. Unam, non divisam. Ephes. 4. 5. Unus Dominus una fides, unum baptisma. Vivam, non mortuam. Haba. 2. 4. Justus autem in fide sua vivet. Magnam, non parvam. Matth. 5. 8. O mulier magna est fides tua. Fervidam, non tepidam, Matth. 17. 19. Si habueritis fidem, sicut granum sinapis. Operosam, non otiosam. Ut hic fides sine operibus otiosa est. Firmam, non infirmam. Colos. 2. 5. Videns vestrum ordinem, & firmamentum ejus, quæ Christi est fidei vestrae. Animosam, non timidam. Ephes. 6. In omnibus sumentes scutum fidei, perpetuam, non transitoriam. Tob. 2. 12. Filii Sanctorum sumus, & vitam illam expectamus, quam Deus daturus est iis, qui fidem suam nunquam mutant ab eo. Ex his liquet, ait P. Corn. quomodo conciliandus est S. Jacobus dicens: nos fide & operibus justificari, cum S. Paulus, qui asserit, nos ex fide, non ex operibus justificari. 1. Nam Jacobus per opera intelligit opera fidei; Paulus verò opera legis, & naturæ, seclusa fide & gratia Christi, ex quibus nos non justificari manifestum est. Porro Paulus sub fide comprehendit opera fidei, ex iisque nos justificari non negat, imò & asserit æquè ac Jacobus. Ut alia taceam, id ipsum plurimis exemplis confirmat, toto cap. 11. ad Hebr. ubi hæretica fidei Patrum facta enarrat, per quæ ipsi Dei, hominumque gratiam & gloriam meruerunt. Unde per Anadiplon v. 33. Gedeon, inquit, Barac, Samson, Jephthe, David, Samuel &c. per fidem vicerunt regna, operati sunt justitiam, adepti sunt repromissiones &c. Ita S. Augustin. de fide & opere, c. 14 ait, Paulum intelligere opera, quæ fidem præcedunt, Jacobum verò opera, quæ fidem sequuntur. Deinde per opera propriè intelligit Legalia, cum enim Judæi censerent se justificari ex circumcissione, & caeremoniis de lege Moisaica præscriptis, Paulus id ipsum confirmat, docetque hæc omnia sine fide & gratia Christi esse inefficacia, & inutilia ad justitiam, salutem, id ipsum patet Rom. 3. v. 28. ubi disertè ait. *Arbitramur justificari hominem per fidem sine operibus legis ac subdit An Judæorum Deus tantum? uti Judæi putabant, nonne & Gentium? imò & Gentium.* Idem liquet ex eo, quod Roman. c. 2. c. 3. c. 4. & Epist. ad Galatas, cum nominat opera legis, semper affert exemplum circumcissionis, quæ fuit præcipuum opus legale veteris legis. Jacobus verò, per opera intelligit, Evangelica & Christiana, quæ sunt ex fide & gratia Christi, ex quibus nos justificari, tam Paulus, quam fides docet.

Conciliatio Pauli & Jacobi qualis fides justificat, qualis non.

1. Petri.

605. Ecclesia regale sacerdotium, gens sancta, populus acquisitionis: ut Virtutes annuntietis ejus, qui de tenebris vos vocavit in admirabile lumen suum. Regale sacerdotium. Citat. Exodi. 19. 6. ubi Moyses Synagogam Judæorum vocat regnum sacerdotale, vel ut Hebraice Regnum sacerdotum. Simili enim modo Petrus & LXX. Verba Moysis eleganter & prudenter invertens, vocat Regale sacerdotium. Causa hujus inversionis, quia scilicet in Synagoga Judæorum regnum eminebat sacerdotio, in Ecclesia verò Christi sacerdotium eminet regno & regnum refertur ad sacerdotium, quasi temporale ad spirituale: unde Syrus vertit: Vos estis sacerdotium ad regnum, Ecclesia verò Christi est regnum non temporale, sed coeleste sacerdotale &c. hinc sacerdotes gestant in capite coronam, tum alias ob causas, tum ob regale sacerdotium novi testamenti, quod omnium rerum est perfectio, cujus index est circulus & corona. 2do. Non tantum Ecclesia, sed & singuli fideles sunt sacerdotale regnum, & regale sacerdotium, sive, ut vertit Chaldaeus Exod. 19. 6. Reges & sacerdotes, Reges, tum quia regunt sensus, passiones, &c. tum quia familiares sunt, imò filii Regis regum Christi, tum quia vocati sunt ad regnum coeleste, hinc baptizatorum olim capiti imponebatur corona quasi reges essent. Perinde ac fascia, qua frontes fidelium chrismate unctæ in Sacramento Confirmationis religantur, diadema regium representat. Ita disertè docet Severus Alex. S. Chrysost. S. Cyrill. Hieron. S. Greg. Nazian. Porro solebat corona hæc benedici ab Episcopo. Benedictionis forma extat in Rit. Bapt. Æthiopici apud Seve. Rursum hoc regnum & sacerdotium representat unctio, qua fideles inunguntur in Baptismo & Confirmatione. Audi Clem. III. Const. Apost. c. 15. Episcopus, ait, in baptismo caput ejus ungit, sicut olim ungebantur reges & sacerdotes, non quidem, quod, qui nunc baptizantur, etiam sacerdotes ordinentur, sed quod fiant à Christo Christiani, regale sacerdotium, gens sancta. Pari modo fideles sunt sacerdotes, mysticas & metaphoricæ laudum & virtutum hostias illi offerunt. Perperam ergo hinc hæretici colligunt omnes Christianos esse propriè sacerdotes, quales & reges (utrumque enim ait S. Petrus) Atqui reges sunt mystici & Metaphorici, non veri & proprii. Ergo & tales sunt sacerdotes. Itaque sacerdotale regnum Ecclesiæ inprimis cernitur in Episcopis & Episcopatu, hoc enim sacerdotium summa est omnium bonorum, quæ in hominibus consistunt. Epist. ad Smyrn. Idem Epist. ad Philadel. Cæsares ipsi Episcopo parent. Fusè id ipsum ostendit S. Chrysost. libris 6. quos de sacerdotio conscripsit. Maxime id ipsum & P. Kriaskowski, S. J. Collectanea Ascetica,

cernitur in summo Pontifice, cujus summa ac amplissima quæquaversus est potestas per totum orbem sese extendens: quia etiam regibus imperat, unde & Reges se ipsi supplices prosternunt. Hujus regni sacerdotalis insigne est cidaris sive tiara, quæ triplici corona redimitam capite gestat (unde vulgus regnum vocat) hæc enim significat regnum Christi plenum & summum, quod Pontifex quasi Christi Vicarius administrat. Triplex ergo corona significat eum triplici Triplex dominatu, id est, summa potestate prædicatorum. Rursum hac triade designatur omnis potestatis consummatio, plenæque Ecclesiæ Pontificis ci muneris perfectio. Non ergo mirentur cur? hæretici, si Pontifex regalem habeat purpuram, diadema, satellitium, opes, honores, adorationes, habet enim regale sacerdotium. Porro in tanto fastigio servat Pontifex decus humilitatis, vocans se servum servorum, singulisque se ipsa, ubi opus est, serviens, & commodis tam animæ, quam corporis cujusque consulens. Quare prodigium est instar illud *Servus servorum, dominum dominis dominantium.* Vos vocavit in admirabile lumen fidei scilicet & cognitionis Dei, prudentiæ, & virtutum. Alludit S. Petrus ad Isai. 9. 2. Populus, qui ambulabat in tenebris, vidit lucem magnam &c. & c. 6. 1. Surge illuminare Jerusalem. Porro hoc lumen vocat *admirabile*: tum quia mira de Deo, de SS. Trinitate, de Christo, de prædeterminatione, de vocatione gentium &c. mysteria revelat & ostendit. tum quia mira docet de Virtutum officiis, de perfectione castitatis, patientiæ, charitatis, obedientiæ, religionis, contemptus mundi, aliarumque virtutum, ex quibus omnibus clarescit gloria Christi. tum quia sancti per illud heroica & mira virtutum opera patrarunt, uti ostendit Paulus Hebr. 11. Unde mirus fuit amor in Petro, mirus amor crucis in Andrea, mira prædicandi vis in Paulo &c. Jam verò, quantum hoc lumen, & virtutes Christi, & ex eo Christianorum, superent omne lumen, omnesque virtutes Philosophorum. præter alios pulchrè docet S. Eucherius ad Vale. ubi multa Christi & Christianorum Axiomata, quæ Philosophis videntur paradoxa, Plura vide apud P. Corn. in 1. Petri, 2. v. 9.

Lumen fidei quam excellens.

Joan. 1. v. 5. *Et lux in tenebris lucet, & Fides & tenebra eam non comprehenderunt.* Nota ex Gratia P. Cornelio hic. In sacra scriptura, præcipue comparatur Joannem, Fides & Gratia Christi comparantur lucem, peccata verò tenebris ob multas appositæ analogias. Lux enim coelestis & verò nobilissima inter naturales est qualitas celestis, berrima, efficacissima, impassibilis purissima, quæ nullis fordibus, etiam illis immista, fœdari potest, afferens calorem, splendorem, lætitiā, faciens res omnes videri, vitam & N n n a vigo-

vigorem omnibus viventibus afferens, talis est Deus, Deique gratia. Contrarium est in peccatis, quorum proinde symbolum sunt tenebrae.

606. Laudabilia fuerunt Livonum & Teutonum gesta & opes. Hinc Russi, & Moserentium schi, Teutones, viros ferreos appellabant, Catholici at postquam à Catholicismo desciverunt, Lucam fidem theranaque dogmata A. D. 1527. amplecti sequuntur coeperunt, & pietatem simul ac religionem ex 4. elevarunt cum omnibus virtutibus exuerunt. *mentis.* Postea diversis plagis omnes passim afflicti sunt gravissime, adeo, ut omnia elementa in vindictam eorum conspirasse viderentur. Terra aliouin fertilissima fructus denegabat, lacus olim piscosi nullo piscis dederunt, aer olim saluberrimus in contagionem conversus. Igne & ferro Moschovitarum universam Derpatensem provinciam vastarunt. Alex. Gauguinus in Desc. Sarm. Europ.

Rebellem veram fidei Livoniam, luxuriosa vivendi libertate petulantem vicinus Moschoviarum princeps, dum invasit, facile expugnavit, potius provincia, præcipuos Eniferorum victos duces, & à fide defectionis antesignanos in Moschoviam abductos, cum variè torquet, inter alia interrogat: Eccc fidem Germanicam & Laticam deseruissent? Cur ordinis sui leges & statuta in nova Lutherana doctrina, morumque dogmata commutassent? Ad hæc cum illi distracto in diversa animo dissonè, nec ad mentem principis respondissent, subintulisse fertur dux Moschoviarum. Audito. Honorem, quem hæcenus Patriarchæ vestro Romano exhibere solebatis, mihi deinceps uti subditi Domino vestro testari tenebimini. Pontificis pedibus subjici, eosque osculari recusastis, in dorsum deinde nostrum (lingua Moschovitica crassius aliquid sonat) oscula vestra sub poma amittende vitæ converteretis, justissime id statim exequi traditur. Reperti non pauci, qui metu poenæ præstitere, quod iustum, qui verò turpe imperium pro innata sibi indole exhorrescentes facere recusarunt, supplicis ad mortem prævisi affecti, perimebantur. Ex Hist. Livon. & Distr. Residentiæ Dunebergenfis post An. 1530. P. Naratowski in facie rerum Sarmaticarum, p. 135.

Fidem Deo non servantes nec homini servant.

Boleslaus Poloniæ Princeps in Prussos, qui à fide Christiana defecerunt, bellum movit, demoliri illorum fana ac simulacra Deorum, & ipsosmet ad fidem Christianam compellere resistentes in servitute abducere statuit. Et certatim quidem omnes dabant nomina Christo, postquam tamen abiit Boleslaus, eadem nomina diabolo addixere, metu tamen Boleslai agitati ad eum-

dem legationem expedivere, qua, mansuros se in fide ipsius, non tamen in religione Christiana profitebantur, petebantque, ut paternas & avitas religiones retinere permittenterentur. Levius, quam par erat, religionem violatam ferre visus Boleslaus, cum ei de fide erga ipsum sua nihil mutaretur. Sed læsa maiestate divina nec humana maiestas & autoritas salva extitit. Prussi enim adventes impune sibi cessisse prima, impune cessura reliqua rati, etiam fidem Principis abnegant, Culmenem & Malovienem tractum, abactis optimis spoliis crudeliter vastant. Hinc contrarios, ipse suam superiorem conniventiam damnans Boleslaus arma movet. A. D. 1167. fratre Henrico comitante. Prussi, viribus suis diffusi, in impedita sylvis & paludibus loca sese cum pecoribus &c. contulere, dolos & insidias meditati. Erant in castris Boleslai, Prussi 4. perfugæ, non ignobiles, qui sic jam præbarant fidem suam Boleslao, ut iisdem ducibus & consultiis uteretur. hos Prussi magnis muneribus, itidem per transfugas missis, maioribus promissis ad prodicionem impulere. Magnam jam partem Brussia Poloni depopulati, in uliginosa loca, quæ in speciem herbida videbantur, pervenere, in quibus locis magnam vim hominum & pecudum illi perfugæ latitare dixerunt. Quapropter illuc Poloni se conferunt, sed vix dum, idque ægrè cum primo agmine Homicus Sandomienfis dux, ille Heros expeditione Hierosolymitana illustris, progressus esset, dictantibus perfugis perbreve jam difficultatem esse, signo dato subito Prussi erumpunt, Henricus occiditur, multi ex Polonis in grandi confusione, telis hostium eminus missis cadunt uliginoso solo, equites pariter & pedites hauriente, reliquas copias Boleslaus cum Mecislao nihil cunctati, ne fratris corpore recepto aut perquisito, sese subduxere. Martin. Cromerus. Episc. Varu.

In Yveria sive Georgia Persiæ vicina, regnabat Alexander, quem in suam protectionem ut clientem suscipere volens rex Persiæ Abas, metuens, ne Turci se submitteret, legatum ad eum misit, offerens suum patrocinium, suscepitque illud, cum recusare difficile esset, Alexander, utque firmitus Alexandrum devinceret sibi Persa, poposcit sibi dari in obsidem filium ejusdem Alexandri Constantinum. Pavit Alexander Constantinum expedivit ad Persam, qui eundem variis modis, & illicitis ad Machometismum attraxit, indignè id ferens Alexander, nec jam pro suo filio reputans Constantinum, alteri filio suo Davoud, in uxorem adlegit Catharinam Principem formæ, prudentiæ, virtutis eximie Virginem, cum qua Davoud genuit filium Tamaras Mirza dictum.

Am, quem poposcit iterum mitti sibi Persa, missus, sollicitatus à Persa ad machometismum, instar rupis inter tentationum procellas immotus permansit. Interea Persarum Rex inhians Georgiæ, accessito aliquando ad suum cubiculum Constantino, expositaque sermone blando sua erga illum benevola propensione proposuit eidem, quod injuriam passus sit, cum Pater Alexander minorem natu filium Davoud successorem throni sui destinaverit, postposito illo, etsi primogenito, quare si vellet, appromissit se accessitum Patrem ejus & fratrem cum 4000. exercitum, quasi ad aliquod opus bellicum, quos ille invitatos ad convivium occideret, uxorem fratris viduam ducturus in conjugem, cohortuit primo ad nefandum sermonem Constantinus, verum, qui Deo Creatori fidem non servaverat, facile cupidine regni habendi stimulatus, innatum amorem erga Patrem & fratrem abiecit, pollicitusque est, se patrurum scelus: quare advocati illi Georgiani Principes à Persa 4. millibus stipati, comparuere uti hospites, ab inconstanti Constantino excepti convivio, ac inter epulas trucidati sunt. at impune tantum nefas non abiit. Constantinus deinde circumventus insidiis merito interemptus est. Le Sieur de S. Lazare, in Hist. trag. Gallicæ editis.

607. Fides Christiana etiam ab infidelibus laudata. Circa fidem prodigia non exspectanda.

Seneca l. 10. Epist. testatur, Christianos sanctè vivere & hoc solum in illis reprehendi posse, quod nimis facile pro Deo suam vitam profundant. S. August. l. 22. de Civit. c. 8. Quisquis adhuc prodigia, ut credat, inquit, magnum ipse prodigium, qui mundo credente non credit, sed sunt hodie, qui tam impudenter peccant, ac si Deus præsens non esset, vivunt, ac si nulla æternitas, infernus &c. essent; bi ore credant, quod opere negant. S. Augustin. difficile est, ut malè vivat, qui bene credit. Idem S. August. Fides juxta Apostolum sine charitate esse potest, prodesse non potest. Idem hom. 26. super Evan. Ille verò credit, qui exercet operando, quod credit.

Spec. Exempl. tit. Confess. ex 26. Princeps quidam scelestissimus infernum commenta esse sacerdotum dicebat frustra contra nitente pia conjuge, dicebatque, nisi videro infernum, non credam, factum, strangulatus à domone, cadaver ejus in titonem mutatum, è manibus prodeuntem schedam vidit uxor, in qua exaratum erat. Jam scio, quod infernus sit. P. Hartung. Philipp. 23.

Infideles etiam habent fidem.

S. Gregorius l. 4. Dialog. Audenter dico, quia sine fide neque inidelis vivit; si eundem infidelem percunctari voluero, quem patrem, vel quam matrem habuerit, pro-

tinus respondet, illum, atque illam, quem si statim requiram, utrum videat, quando conceptus sit, vel viderit, quando natus fuerit, nil vel vidisse vel novisse faciebatur, & tamen quod non vidit, credit. Item si de suo utpote visibili corpore credunt, quod minime viderunt, cur invisibilia non creduntur?

Valens Imperator Arianis templum Catholicum destinarat, hoc crimen Principis ostia detestabatur Antistes Eusebius. Cæsar au-pandit, choritate Præfulis motus, statuit periculum sumere, utra demum videretur Religio vera, ac simul edixit, ut templum clauderetur, idque iisdem, quorum precibus iustitiam te parvisset, Arianorum precibus irrita ceciderunt, Eusebius ingenti fide illud profatus, Attollite portas principes vestras, & elevamini portæ æternales, Vix anit, cum subito ostia creperunt, patueruntque ades. P. Drexel, in Rosis de nde.

Juramenti Regis Galliæ formula ex ritu Fidei Catholice. Promitto futurum me pæthac Ec-clesie Catholice Apostolice & Romanæ zelus, protectorem; abacturum ditione mea hæ-gius, reticos, privilegia Ecclesiæ conservaturum, leges populis daturum ex æquo, Giamundus l. 1.

§. II.

De Fide propugnata, & propagata per sanctos Apostolos.

A. D. 44to accidit divisio Apostolorum, 608. qui, antequam in diversas orbis partes sese conterrerent, Symbolum sive Credo, Apostoli hoc est, 12. ndei Articulos composuerunt, & eorum ad singuli singulos proposuerunt, & protule propagarunt, de quibus agit etiam Corn. à Lap. in gaudam c. 21. Apoc. & accomodat ibidem 12. gem-tidem, mas, quæ in 12. fundamentis ecclesiæ Hierosolymæ relucebant, 12. Apostolis, & 12. Articulis ndei, atque, hæc 12. fundamenta significare tum 12. Apostolos, tum 22. Ar-12. gem-ticulos Symboli, ab illis compositos. Domæ Apo-12. Apostolis explicat Ribera, Viegas & calypsis alii; de 12. Articulis Glossa, & Alcazar. accomo-1mus Jaspis à Plinio, Epiphania, & dantur 12. aliis passim traditur esse viridis, etsi enim Apostolis, cereali, candidi, rubri coloris inveniantur & duode-viridis tamen præstantissimus. Jaspis in circimati-ipsa superficie terre invenitur, est gemma oculis ndei, antiquissima, sistit fluxum sanguinis, acco-modatur S. Petro & Articulo 1mo, Credo in Deum Patrem omnipotentem creatorem cæ-li & terræ. 2dus Jaspis, caruleus est, aureis punctis quasi stellis collucet, coeli speciem præfere, juxta Pierium apud veteres Nnn 3 mag-

magnæ fuit venerationi, liquidem per illum imperium & summum sacerdotium significabatur. Vitum acuit, ait Nyssenus, Galenus & Dioscorides dicunt, quod percussis à scorpione haustus hic lapis prodest; item valet contra intestinas exulcerationes: accommodatur S. Andreae & Articulo 2do. *Et in Jesum Christum Filium ejus unicum; Dominum nostrum.* 3tius Chalcedonius. Pro Chalcedonio, in Rationali erat carbunculus. Chalcedonium centent alii esse carbunculum, alii genus ambræ. P. Cornelius ait. Verius est, veterum Chalcedonium esse carbunculum. Congruit S. Jacobo fratri Domini & Articulo 3tio. *Qui conceptus est de Spiritu S. natus ex Maria Virgine.* 4tus Smaragdus, viriditate superat herbas. Ex smaragdo fiebant specula, unde Nero pugnas gladiatorum spectabat in smaragdo, in æris fodinis inveniri solet. Congruit S. Joanni & Articulo 4to. *Passus sub Pontio Pilato, crucifixus, mortuus, & sepultus est.* 5tus Sardionis inde, quod rubescat ut Sardius, candescat ut onyx, triplicem habet colorem: in triplici quasi circulo, in infima parte est niger, albus in media, in summa ruber, ita Plin. & Romani hac gemma ad sigilla utebantur. Congruit S. Philippo, & Articulo 5to. *Descendit ad inferos.* 6tus Sardius, vel Sardinus in Sardinia invenitur: colore similis est carni perspicua & pellucida, ita, ut caro humana in gemmam pellucidam & splendenter videatur conversa, ait Plin. l. 37. 6. vulneribus ferro inflicis & tumoribus medetur, ait Epiphanius, sanguinem sistit. Boeth. gaudium accendit, ita Abulen. feris terrorem incutit, ait Aretas. Congruit S. Bartholomæo & Articulo 6to. *Resurrexit à mortuis.* Hic articulus non jungendus 5to: nam resurrectio à descensu plane distincta & disparata est, ait P. Alcazar. 7mus Chrysolitus, valet contra asthma, & pectoris angustias, valet contra melancholiam, pusillanimitatem, de die videtur aureus, de nocte igneus. Congruit S. Matthæo & Articulo septimo. *Ascendit ad celos, sedet ad dextram Patris.* 8vus Beryllus coloris est puri maris, puta viridi diluto; cæteræ gemmæ venustiores vestitæ auro, Beryllus sine auro, & nudus purior. Beryllum tradunt excitare ad pugnam, inhibere catarrhos. Congruit S. Thomæ & Articulo 8vo. *Inde venturus est judicare vivos & mortuos.* 9vus Topazius. partim aurei erat coloris, partim viridis, est delicatissima gemma; quia sola nobilium gemmarum simam sentit, & usu atteritur, ait Plinius, mirè splendet & fulget, cum solis radiis verberatur, comprimit passiones, nominatim lunaticam phrenesim, iram, tristitiam. Congruit S. Jacobo Minori & Articulo 9no. *Credo in Spiritum S.* 10mus Chrysoprassus,

sanat infirmitatem aciei oculorum, ut firmiter in rem objectam figi posset. Congruit Judæ Thadæo & Articulo 10mo. *Sanctam Ecclesiam Catholicam, sanctorum communionem.* Chrysoprassus porraceum habet colorem, cum aureo splendore, eumque pertenebras magis ostendit. 11mus Hyacinthus. Veterum idem fuit, qui nunc vocatur Sapphirus, ait Rueus. cum sole colorem mutabat, durus erat, adamante tamen sculpebatur, difficile incalecebat, petti, & venenatis morbis medici potionem ex hyacinthis præscribebant. Hyacinthus dicitur corpus corroborare, lætitiâ conciliare. Congruit S. Simoni Chananæo & Articulo 11mo. *Remissionem peccatorum.* In Hyacintho color cæruleus ita subtilis & delicatus, ut evanescat, antequam satiet, ait Plin. 12mus Amethystus; hic violaceus est, purpureus, & roseus, sculptura facilis; Plutarchus ait, illum habere vim attrahendi sibi vicina. scribit Aniel. Boethius l. 2. de gem. Amethystum orientalem actione dealbari & quasi in adamantem verti posse; ita, ut perit gemmarum eum à vero adamante discernere vix queant. Congruit S. Mathiæ & Articulo 12mo. *Carnis resurrectionem & vitam æternam.* Hæc enim duo, cum eodem spectent, jungenda videntur, ait P. Cornelius in cap. 21. Apoc.

Quantum ad Divisionem.

IN hac divisione Principi Apostolorum Petro Regina, orbis urbium, Roma obtingit, ubi potius quam alibi ille Apostolicam sedem posuit, tum ut universalis in universali mundi urbe & compendio pateret Ecclesia, tum ut magis celebris demundi Dominis appareret victoria. Jam Romæ colebatur pro Deo Simon Magus, cum eò Petrus venerat, dumque fidem ibi Catholicam plantare coepisset, specialiter manus Domini benedixit Romano imperio. Variis deinde orbis regionibus labores suos impenderunt Apostoli. Joannes Minori Asiæ, ubi plures fundavit Ecclesias, habitavitque sæpius Ephesi, quo Deiparam curæ suæ commissam deduxit, uti testatur magnum Ephesinum Concilium. Jacobus frater Joannis decollatus Hierosolymis, qui fundata, ut volunt aliqui, Ecclesia in Hispania redierat Hierosolymam. Andreas verbo Dei Scythiam, Græciam, Macedoniam, Thessaliam, Bizaniam, Æthiopiam illustravit. Philippus superiorem Asiam evangelizando peragravit, & Hieropolin 37. annorum senex magnos perpeffus cruciatus sanctum finem obiit. Thomas Parthis, Indis, & Æthiopibus prædicavit Evangelium. Bartholomæus magnam Armeniam, Liconiam, Albanos, Indos, evangelizavit.

Matthæus in Æthiopiam missus fuerat. Jacobus Alphai frater Domini Hierosolymis mansit, ibidemque, cum diu egisset Episcopum, martyrium subiit. Simon Chananæus dictus zelotes, in Mesopotamiam ac Persiam pervenit. Judas Thadæus in Iudæa & Armenia fundavit Evangelium. Mathias multis templis in Judæa positus penetrauit in Æthiopiam. Baronius.

609. Depropagatione fidei per S. Petrum.

Privilegia S. Petro concessa.

Petrus Bethsaida in Galilæa natus, à Christo vocatus, factus est ab eo in Terra Vicarius, totiusque Ecclesiæ Pastor & Pontifex. Sanè Dionysius Areopagita de Div. Nom. c. 3. S. Petrum vocat supremam gloriam, ornamentum cælestis, summum capituli verticem, basim & columnam Theologorum fortissimam, & antiquissimam. Ex Christi promissis & donis Petro factis collige summam ejus auctoritatem, ac privilegia amplissima. Privilegia enim 12. uni S. Petro respectu totius Ecclesiæ (privata vide apud Bellarm. l. 1. de Romanis Pontifici. c. 17. & seqq.) à Christo concessa sunt hæc: 1. *Imum.* Quod à Christo creatus sit petra & fundamentum Ecclesiæ. Cum ergo (ait Christus) sim inviolabilis Petra &c. tamen tu quoque Petra es; quia mea virtute solidaris, ut quæ mihi potestate sunt propria, sint mihi tecum participatione communia, inquit S. Leo. Serm. 3. 2dum. Quod Petrus fuerit Caput, Superior, Rector, & judex omnium Apostolorum. Hinc & S. Evodius successor S. Petri in sede Antiochena docet Christum ex mulieribus solam Deiparam, ex viris solum Petrum, à Petro verbò baptizatos fuisse Andream, Jacobum, & Joannem, & ab iis cæteros. Et S. Epiphanius hæref. 51. Petrum, inquit, elegit, ut dux esset discipulorum. 3tium. Quod S. Petrus fuerit Hierarcha, quodque ab eo omnis ordo Hierarchicus, puta, omnium Episcoporum, sacerdotum, cæterorumque Ecclesiæ ministrorum ordinatio æquè ac jurisdictio descendat. Unde Innocentius I. Epist. ad Concil. Carthæ, quæ est 91. inter Epistolas S. Augustini. A quo (Petro) inquit, ipse Episcopatus, & tota auctoritas nominis hujus emerfit. Jul. I. Epist. 1. ad Orientales. B. Apostoli Petri sedes, nobis sacerdotalis, mater est dignitatis. 4tum. Quod Christus S. Petro ejusque successoribus promiserit & dederit assistentiam Spiritus Sancti ad regendam Ecclesiam, & ad docendam veram fidem, ut in ea errare non possit; sed quod ipse hæreticos damnet, tota Ecclesia pariter ut hæreticum damnet. 5tum. Quod Petrus & Pontifex quilibet Christi Personam & auctoritatem representet, sicut prorex representat Regem, Hinc & Petrus Christo in vita, zelo, propagatione fi-

dei, in morte & martyrio fuit persimilis, & conjunctissimus. Unde S. Greg. in Psal. 4. Poenit. Petro, inquit, ait Christus: Venio Romam iterum crucifigi, qui enim in se ipso jam pridem crucifixus fuerat, in Petro iterum se crucifigendum dicebat. 6tum. Quod S. Petrus ejusque successores Romani Pontifices toti Ecclesiæ præsent quasi Monarchæ, idèque faciant Ecclesiam unam, unumque Christi regnum & Monarchiam. 7tum. Quod jus & imperium Petri non tantum sublimius sed & amplius sit, quam quorumque Regum & Imperatorum; tum quia ad fideles per totum orbem dispersos se extendit; tum quia pertinet quoque ad infideles, ut eos Christo & Ecclesiæ aggregari curet; tum quia extendit se ad Indos & Barbaros; qui vivunt sine lege, sine Rege, sine Deo. Unde S. Prosper in carmine de ingratis,

Sedes Roma Petri, quæ pastoralis honoris, Facta caput mundo, quidquid non possidet armis.

Religione tenet. S. Cyrill. in Theof. Petro, ait, omnes jure divino caput inclinant, & primates mundi tanquam ipsi Domino Jesu obediunt. In literis Canonicis (quas formatas vocabant) ut latorem earundem testarentur esse orthodoxæ fidei, & communionis Catholicæ, inscribebant nomen Petri. 8tum. S. Petri jus & imperium non tantum in terram, sed & ad inferos & superos pertinet, nam non tantum hominibus terrigenis, sed & animabus in purgatorio cælum pandit, est enim claviger cœli, ejus enim claves accepit à Christo. Matth. 16. Unde Arator in fine Actuum Apostolorum,

Dignæque materies Petri, Paulique corona Cæsareas superare cainas, & in arce tyranni

Vincere, ne titulos parvus contingeret hostis. 9tum. S. Petri potestas propagatur in posteros, & cæteris deficientibus inconcussa perdurat hucusque, & durabit ad finem mundi. 10tum. S. Petri posteritas & dignitas superat potestatem Abraham, Moysis, Aaronis, Melchisedech, omniumque veterum Pontificum, Patriarcharum, & Prophetarum, iisque omnibus adumbrata, & præfigurata fuit. 11tum. S. Petrus per discipulos à se missos fundavit per totum orbem Ecclesias. Ita habuit à S. Petro Episcopos institutos Sicilia Pancratium, Marcanum, Beryllum, Capua Priscum, Neapolis Asprem, Tarracina Epaphroditum, Equicola populi Marcum. In Galliis Lemovicenses Burdigalenses, & Tholofani Martialem. Germania Eucharium, Egitum &c. Hispania Torquatium &c. ut patet

tet ex Martyro. S. Petrum quoque Bizantinis dedisse Episcopum, docet Agapetus Pontifex in literis, quæ recitantur in Synodo V. Acta, si Metaphrasto credamus, 29. Junii. Petrus Româ pulsus à Claudio Anno imperii ejus nono, navigavit in Africam & Carthagenensem erexit Ecclesiam, eique præfecit Crescentem Discipulum, inde Alexandriam concessit, erectaque Ecclesia Alexandrina, ibique Marco instituto Episcopo, ac Thebis Rufo Hierosolymam profectus est. Tradunt historici rerum Angliæ S. Petrum misisse in Angliam evangelizandi causâ Josephum ab Arimathia; alii ipsummet S. Petrum in Angliam profectum Anglos convertisse. Audi Innocentium I. Pontif. Epist. 1. Manifestum est, ait, in Italiam, Gallias, Hispanias, Africam & Siciliam, insulasque interjacentes, nullum hominum instituisse Ecclesias, nisi eas, quas venerabilis Apostolus Petrus, aut ejus successores, constituerunt sacerdotes. 12. m. denique S. Chrysost. hom. 32. in Epist. ad Romanos. Non ita, ait, cælum splendet, quando radios suos sol de se dimittit, sicut Romanorum urbs, duas illas lampades ubique terrarum effundens. Hinc rapietur Paulus, hinc Petrus. Considerate & horrete, quale spectaculum visura sit Roma, Paulum videlicet ex theca illa repente cum Petro resurgentem in occursum Domini sursum ferri. Porro effigiem Petri ex antiquissimis imaginibus ita pingit Nicephorus l. 2. c. 27. Petrus quidem haud crassa corporis statura fuit, sed quæ aliquanto esset erectior, facie subpallida & alba, admodum capitis & barbae crispæ & densæ, sed non adeo prominentes fuere, oculi quasi sanguine (quia assidue plorasse fertur) respersi, nigri, supercilia prope evulsa, nasus autem longior ille quidem non tamen in acumen desinens, sed pressus limbusque magis. Uxorem S. Petri martyrio laureatam tradit Clemens Alex. l. 7. Strom. traditur ex illa genuisse S. Petronillam, quæ ob speciem appetita in matrimonium à Flacco, mortem precibus à Deo impetravit, ne virginitatis decus perderet, cujus reliquias Romæ in Basilica S. Petri veneramur, ait P. Cornel.

Effigies S. Petri.

S. Petrus cum S. Paulo gloriosum Romæ obiit martyrium, eod quod Simonem Magum (qui Neroni ob magicas artes erat in deliciis) prostravisset, crucifixus capite deorsum, pedibus sursum, uti petierat in Vaticano A. D. 69. Neronis 13. die 29. Julii, cum Romæ sedisset annos 24. menses 5. dies 11. S. Augustinus Serm. 28. de Sanctis de illo. Nunc ad genua piscatoris stectum-
tur genua Imperatoris. S. Chrysost. Hom. Quod Christus sit Deus. Relictis omnibus,

ad sepulchra piscatoris & pellionis (Pauli, qui è pellibus faciebat tabernacula) currunt & Reges & præfides, & milites: & Constantinopoli Reges nostri magnam gratiam putant, si non propè Apostolos, sed si vel extra eorum vestibula corpora sua sepeliantur, sicutque piscatorum ostiarii Reges Plura P. Cornel. in Proemio ante Epist. Petri.

Epigrammata

De S. Petro.

1. Ut claudas, laxesque polum, cur Petre vocaris?
Artem laxandi retia nosse tuum est.
Scimus cælorum regnum simile esse lagenæ:
Hinc piscatori convenit iste labor.
2. In petra sacri latuit dum ignis amoris,
Elicet solida hunc, questio trina petra.
S. Petrus contrafactum S. Pauli nostri Ig-
natii pedem sanat.
3. Ne metuas divine Pater, quem pondere morbi
Affixum lecto, dira ruina tenet.
Fausto procedet Fundator, fabrica passu,
Namque tuam firmat Petra sacra basim.
S. Petrus dum dubitavit, in mari mergi cepit.
4. Cum dubia in fluxis, Petri mens fluctuat undis,
Nec stricto solidat fœdere firma fides.
Perplexum, rapidis hunc fluctibus ad se,
Atque sibi similem jungere poscit aqua:
Sed plasmaticis firmatus munere dextræ
In stabilem rursus vertitur ille petram.
In D. Petrum, Ecclesiæ Primatem, invenitur panegyris. Matthæi 16.

Ter inter-
rogat
Christus
Petrum de
amore.

5. Quam stabilis Petri laus est, quam gloria firma,
Quam Deus in solida construit ipse petra,
Sedes Romana in petra stabilita manebit:
Haud poterit vis hanc ulla movere locò
Hostis tartarei, frustra conatur avernus
Destruere hoc, Christus quod tenet ipse manu.
Dixerat Petrus Matth. 19. Ecce nos reliquimus omnia,

6. Sollicitus dum Petrus erat, quid, quæve dabuntur
A Domino, meritis præmia justa suis
Emerito servo, non vanam spem dedit ipse
Christus, quæ superat præteritura bona,
Pro omnibus in mundo, generoso corde relictis
(Quæ cæcus cæco mundus amore petit)
Judiciaria summa fuit collata potestas.
Sic magnus merita est, magna secutus honor.

Cap.

Causavit Domini, traxitque sequela, laborem
Hunc compensavit sessio & alta quies.

610.
De fide
propagata
per S.
Paulum.

Paulus nobili Judæorum prosapia ortus ex tribu Benjamin, natus Tarsi, id enim ipse affirmat Actor. 22. Ego sum vir Judæus natus in Tarsu Cilicia. Porro Tharsenses cenfebantur cives Romani, id est, privilegiis Romanorum fruebantur. Unde Paulus Act. 16. v. 37. & 22. v. 25. civem Romanum se esse proclamat. Si hominem Romanum, & indemnatum licet vobis flagellare? cumque diceret Tribunus v. 28. Ego multa summa civitatem (vel ut Græca habent civilitatem) hanc consecutus sum. Respondit Paulus v. 28. Ego autem & natus sum. Jus hoc civitatis Romanæ adepti sunt Tharsenses à Julio Cæsare, & ab Augusto, eod quod utriusque partes in bellis civilibus strenue adjuvissent.

Nobiliter & liberaliter educatus Paulus, & Græcis studiis excultus, Hierosolymam se contulit, ut sacris disciplinis à Gamaliele erudiretur, de quo Actor. 22. tantum autem in his profecit, ut Hieronymus vocet illum S. Scripturarum armarium. Fuit autem Paulus Phariseus, ut ipse profiteatur Actor. 26. v. 5. Jam verò insignis, magnanima, & heroica ejus indoles relucet in ardenti ejus zelo imo. pro Judaismo, deinde pro Christianismo. Quis enim postmodum in Evangelio toto orbe propagando animos & ignes Pauli æquavit? quis in laboribus plurimis? quis in carceribus abundantius &c. Quis, non dicam, moliri, sed & cogitare ausus fuit, quanta Paulus molitus est, fecit, & confecit?

Pauli
duellum
cum
Christo
& mi-
rabilis
ad
Apostola-
tum voca-
tio.

Illustis Pauli vocatio, & gratia imprimis in eo relucet, quod ipse à Christo immortalis à cælo vocatus sit, cum alii Apostoli in terra à mortali. Rursum, quod Christus cum Paulo quasi duellum inierit, eumque sui odio flagrantem in ipsa persecutione in terram prostraverit, vicerit, subegerit: de quo lege in Actis Apostolorum. Jam verò quanta fuerit Christi gratia, qua Paulum orbis Magistrum creavit. Mihi, inquit ipse Ephes. 3. v. 8. omnium Sanctorum minimo data est gratia hæc, in Gentibus evangelizare investigabiles divitias Christi. v. 9. Et illuminare omnes. Et 1. Timo. 2. v. 7. In quo positis sum ego Prædicator & Apostolus (veritatem dico, non mentior) Doctor gentium in fide, & veritate. Huic verò gratiæ quam strenue cooperatus est Paulus, quanta fide munus implevit? ipse dicit 1. Cor. 5. v. 10. Gratia Dei sum id, quod sum, & gratia ejus in me varua non fuit, sed abundantius illis omnibus laboravi: non ego autem, sed gratia Dei mecum. Porro quantos

Gentium & Evangelii causâ labores generose exantlavit, quanta pericula intrepidus adierit, quanta ludibria, ærumnas, plagas &c. sustinuerit, narrat ipse 1. Cor. 4. ulterius verò 2. Cor. 11. v. 23. In laboribus plurimis, in carceribus abundantius, in plagis supra modum &c. Eximia Pauli sapientia passim in epistolis ejus conspicua est, Pauli in ipsa enim continent medullam fidei, & religionis Christianæ; sanè de gratia, de prædestinatione, de Christi redemptione, de cipe clu-
tota ejus in carne oconomia, de matrimonio, nio & jure conjugum, de calibatu, & de venerab. Sacramento, de 9. ordinibus Angelorum, de muniis Episcoporum, sacerdotum &c. Christianam, & divinam ejus sapientiam intueamur, cujus præcellentiam & profunditatem satis ipse insinuat, cum Galat. 1. asseverat, se Evangelium non ab homine accepisse, & didicisse, sed per revelationem Jesu Christi. Rursum 2. Cor. 12. se raptum asserit in tertium cælum. Quis aquilæ hujus in cælo viam vel visu assequatur? Paulus ergo non in terrena, sed in cælesti schola eruditus, ibidem quasi creatus & consecratus est Magister Evangelii, Doctorque orbis. Paulum S. Dionysius Areopagita sapientiæ abyssum vocat, ab illoque altissima Sacramenta, suamque Ecclesiasticam pariter & cœlestem Hierarchiam se accepisse gloriatur. Audi S. Hier. Epi. 61. ad Pamma. Paulus vas electionis, tuba Evangelii, rugitus leonis nostri, flumen eloquentiæ Christianæ &c. Amplius dico, ait P. Cornel. Paulus Doctor fuit Petri, Doctor Apostolorum, & Doctor Angelorum, ut alia præteream, Paulus Petrum à recto tramite Christianæ libertatis deviantem, & nonnihil in Judaismo inclinantem revocavit & direxit, ait ipse ad Galat. 2. Cum venisset Cephas Antiochiam, in faciem ipsi restiti, quia reprehensibilis erat. Hinc Chrysostomus nunquam sinebat sibi Paulum à manibus elabi, sed assidue eum legebat. S. Augustinus Pauli lectione planè conversum se fatetur, ac omnium Novatorum errores à Paulo destructos, atque hæc fuit causa, cur præci hæretici Paulum, Paulique Epistolas proscriperint. Recentiores Novatores has aut nonnullas licet admittant, sed multum errant, dum illas non satis intelligunt, nec tamen in dubiis ad Ecclesiam recurrunt, habent enim illæ ad Ecclesiam recurrunt. Prævidit hoc & præmonuit S. Petrus S. Pauli Epi. 2. c. 3. v. 15. Charissimus, inquit, habent frater noster Paulus secundum datam sibi sapientiam scripsit vobis v. 16. sicut & in omnibus Epistolis - in quibus sunt quædam difficulta intellectu, quæ indocti, & instabiles depravant, sicut & cæteras scripturas ad suam ipsorum perditionem. Circa hæc plura vide in P. Cornel.

Ooo

Paul.

Pauli
labores.

R. P. Kwiatkowski, S. J. Collectanea Ascetica.

611.
Paulus
virtutum
speculum.

Paulus virtutum omnium illustre fuit exemplar, & speculum, quippe quicquid eas ex-actè Gentes omnes toto orbe dispersas docere deberet, non tam verbis, quam factis. Unde ipse, 2. Cor. 6. v. 4. *Exhibeamus nosmetipsos sicut Dei ministros, in multa patientia, in tribulationibus, in necessitatibus, in angustis, in plagis, in laboribus.* Et S. Chrysost. de illo. Paulus omnium virtutum fuit arca. Porro hæc virtutes in ejus Epistolis quasi in horto quodam deliciarum luculenter inferuit & expressit. Vis violam humilitatis? Ego, inquit, sum minimus Apostolorum. Vis myrrham poenitentiae? Castigo corpus meum. Vis juglandem temperantiae? Usque in hanc horam esurimus & sitimus. Vis lilia castitatis? Despondi vos uni viro Virginem castam exhibere Christo; hortandoque ad castitatem dicit: Volo, inquit, omnes homines esse sicut meipsum. Vis palmam contemptus mundi? Si adhuc hominibus placerem, servus Dei non essem. Vis amaranthum crucis? Mihi ab sit gloriari, nisi in cruce D. N. J. C. Vis rosam amoris Christi? Vivo ego, jam non ego, vivit verò in me Christus. Vis hyacinthum celestium cogitationum, & desideriorum? Nostra conversatio in cœlis est. Vis malograna-tum charitatis, accipe ac degusta, quis nos separabit à charitate Christi tribulatio? an angustia? &c. Hac charitate armatus Paulus, inquit Chrysostomus, Neronem, omnesque tyrannos, velut quosdam culices æstimabat, hac charitate, labores, pericula, cruciatus, mortem, mille supplicia, quasi ludum putabat puerorum.

Miremur jam Paulum Dei amore ab Oriente in Occidentem transvolasse. Miremur eum sua charitate totum mundum esse complexum. Miremur eum tot terras & maria oberrasse, nimirum consecratat ipse se Deo & amoris Christi, ideo illi omnes homines, totumque orbem offerre & ex hominibus imò brutis Angelos efficere, impensâ sudoris & sanguinis sui satagebat, ac velut ignis, ventrisque validissimus totum mundum percurrit, percurrendoque purgavit. Pectus ergo Pauli fuit tentorium Christi, Deum toto orbe ferens, & circumferens, ut docet S. Greg. I. 27. Mor. 8. Ibat ergo in Paulo, sic Romam Deus, ibat Christus, inde velut à capite, invalurus & debellaturus mundum. Hic amor coegit eum quasi Matrem os & verba mutare, alternis blandiendo, increpando, rogando, terrendo, consolando, & in omnes partes se, suosque ver-sando. *O insensati, inquit, Galata, & statim blandiens, Filioli, ait, mei, quos iterum par-turio, donec formetur Christus in vobis.* Ex di-

Efficacia
& fructus

ctis sequitur admirabilem in Paulo extitisse

agendi, dicendique efficaciam, qua homines, prædica- quò quò versum impelleret. Quid enim no- tionis S. Pauli. vi persuadeat tantus zelus, tam ignita chari- tas. Quidni Paulus sua ardenti charitate omnes sibi, Christoque devinciat? Magnes enim amoris est amor; efficacissimum philtum ut ameris, est ama. Disputante Paulo apud injustum & incestum præsidem Felicem de castitate, & judicio futuro treme- factus est præses, quantumvis impius & sce- lestus pariter & Festus. Actor 26. v. 24. *Insanis, inquit, Paulus: multa te litera ad in- saniam convertunt.* Cui Paulus. v. 25. *Non insanio optime Feste, sed veritatis & sobrieta- tis verba loquor.* Agrippa denique rex Actorum, 26. v. 28. *In modico, inquit, suades me Christianum fieri.* Cui Paulus; v. 29. *Opto apud Deum, & in modico, & in magno, non tantum te, sed etiam omnes, qui audiunt, hodie fieri tales, qualis & ego sum, exceptis vinculis his.* Audi Licaonios ad Pauli Evangelium, & vo- cem attonitos Actorum 14. v. 10. *Dissemi- les facti hominibus, descenderunt ad nos, v. 11. Et vocabant - Paulum Mercurium, quoniam ipse erat dux Verbi.* De S. Augustino ferunt hæc tria desiderasse. 1. Videre Christum in carne conversantem. 2. Cernere Romam in flore, & pristino imperii splendore trium- phantem. 3. Audire Paulum in sede & ca- thedra fulminantem, hæc de S. August. Ra- visius, Lipsius. Jam autem eadem energia in Paulo, prædicandi multis aliis capitibus illustrior evadit. Imò, si spectemus inculta novalia, barbaras, inquam, gentes, quas ille primo Evangelio subegit, sic inquit ipse. Rom. 15. v. 20. *Prædicavi Evangelium hoc, non ubi nominatus est Christus, ne super alienum fundamentum edificarem, sed sicut scriptum est: v. 21, Quibus non est annuntia- tum de eo, videbunt: & qui non audierunt, in- telligent.* 2do. Quod ipse fidem Christi amplissime prædicavit. Rom. 15. v. 18. *Non enim audio, aliquid loqui eorum, qua per me non efficit Christus in obedientiam Gen- tium, verbo & factis.* v. 19. *In virtute signorum, & prodigiorum, in virtute Spiritus sancti: ita, ut ab Ierusalem per circuitum usque ad Illy- ricum repleverim Evangelium Christi.* Inde Il- lyrico in Italiam, & Hispaniam pergens, easdem, aliasque Provincias Evangelizando peragravit. Imò verò S. Irenæus l. 3. c. 1. disertè asserit, Paulum una cum Petro Romæ evangelizasse, ac Romanam Ecclesiam fun- dasse. Denique tota Ecclesia Paulum, quasi suum totiusque orbis Doctorem colit & in- digitat, atque antonomastice Apostolum nominat. De S. Paulo Chrysost. in tantum vir- tute progressus est, ut vix 30. annorum spa- tio Romanos & Persas, & Parthos & Me- dos, & Indos & Scytas, & Æthiops & Sauromatas, & omne prorsus humanum ge- nus subjugum mitteret veritatis, 3tio. Ex Sa- pientia

pientia & spiritu vehementi, quo inflam- matus Paulus, ignes divinos ejaculabatur, eosque omnibus etiam potentibus, principi- bus & sapientibus mundi inspirabat, & ve- luti invitos accendebat, atque ad celestia ra- piebat. Sermo, inquit, 1. Cor. 2. v. 4. *no- ster non in persuasibilibus humana sapientia verbis, sed in ostensione Spiritus & Virtutis.* Plura vid. apud P. Cor. ante Epist. D. Pau- li.

612.
De Pauli
moribus
& virtuti-
bus.

S. Paulus, ceterique Apostoli adeò Virtutibus omnibus excelluerunt, adeò sin- gulas per actus heroicos exercuerunt, ut à Deo cunctis fidelibus per omnia sæcula posi- ti sint in perfectum earum exemplar & specu- lum, quod omnes pro viribus æmulari sata- gant. Paulus præ ceteris Apostolis, ex Lu- ca depingitur. S. Chryl. Hom. 11. in Genes. de Paulo. Flagro amore hujus viri, & prop- terea continuo versatur in ore & quasi in Ar- chetypum aliquod exemplar, ita in animam illius inspiciens obstupescit in hoc viro &c. quocirca Paulus per excellentiam & antono- mastiam vocatur Apostolus, ait S. August. l. 14. de Civ. c. 9. Invenimus, ait, Docto- rem Gentium in fide & veritate, qui & plus omnibus suis coapostolis laboravit &c.

Pauli vir-
tutes De-
um con-
cernentes.

Pauli virtutes, Deum concernentes fuere. 1ma dos & irtus singularis Dei ele- ctio, & vocatio, ejusque humillima agnitio, gratiarum actio, & admiratio. 2da. dos & virtus missio legitima. 1mo. Paulus imme- diatè à Christo per revelationem doctus est, didicitque Evangelium, ut ipse disertè asse- rit. Gal. 1. v. 12. 2do. Paulus evangelizatum iturus raptus est ad tertium cœlum, ibique didicit arcana verba, quæ non licet homini loqui. 2. Cor. 12. v. 2. 3tio. Nihilomi- nus instinctu Dei contulit suam doctrinam, & suum Evangelium cum S. Petro. 4to. Pau- lus, etsi à Deo electus Apostolus, tamen au- thoratus fuit ab Ecclesia. 3tia. dos & vir- tus fuit, præstans, potensque fides, etiam ad patranda miracula. 1. Paulus fide ex- celluit, nam quasi doctor eandem ubique, prædicavit, & propugnavit, contra Judæos, Philosophos, Oratores, Magos, Reges, & Tyrannos. Præclare S. Chryl. in c. 20. Matthæi explicans illud, At illi magis cla- mabant. Talis, inquit, est natura fidei, quanto magis veratur, tanto magis accendi- tur, virtus inde in periculis secura est; in se- curitate periclitatur, quid enim sic laxat vi- gorem fidei sicut longa tranquillitas. 2do. Paulus raptus in tertium cœlum vidit myste- ria, quæ fide credimus. 2. Cor. 12. v. 2. Quin & S. August. l. 13. de Trin. docet no- stram fidem suo modo, & videre & videri, in suis videlicet operibus & effectis. Sic rû- sum per opera heroica ingentem suam fidem R. P. Kwiatkowski, S. J. Collectanea Ascetica.

toti orbi exhibuit Paulus. Sapienter S. Ber- nardus in Cant. Serm. 24. Mors fidei, in- quit, est separatio charitatis, credis in Chri- stum, fac Christi opera; ut vivat fides tua, fidem tuam dilectio animet, actio probeat. 3. Paulus fidem suam, Prophetarum, & Apo- stolorum celebrat passim ac præsertim toto c. ad Hebr. 1. 13. 4to. Paulus pro fide im- mensos labores, pericula, verbera, carce- res, ac tandem mortem & Martyrium con- stanter sustinuit. 5to. Habuit Paulus fidem miraculorum, qua plurima supra naturam, omnemque vim creatam Angelorum & ho- minum miracula patravit, mortuos suscita- vit, de quo Actor. 19. &c.

4ta. Virtus fuit Pauli, invicta in Deum spes & fiducia de qua Rom. 8. 25. 2. Cor. 1. 6. & 9. Actor. 19. 30. Actor. 21. 13. 2. Tim. 1. 12. 5ta fuit eximius Dei, Christi que amor, de quo Rom. 5. 5. Philip. 1. 23. Rom. 8. 35. Philip. 1. 21. Gal. 2. 20. &c. 6. 14. & v. 17. 2. Cor. 13. 3. Eph. 3. 19. Nomen JESU Paulo erat in deliciis, hinc illud in paucis suis, parvisque Epistolis iterat 229. Christi verò. 401.

6ta. Fuit Pauli virtus. Profunda Dei reverentia & Religio, de quibus 1. Cor. 4. 3. Ephes. 6. 18. 19. Rom. 11. 33. 7ma fuit, ple- na voluntatis suæ cum divina conformitas, & in eam resignatio. De qua Rom. 12. 2. 1. Cor. 4. 3. 1. Cor. 9. 18. Ad Rom. 15. 9.

Pauli Virtutes ipsammet Paulum con- Pauli vir- cernentes fuere. 1ma. Pauli virtus patien- tutes circa tia, de qua. 2. Cor. 6. 4. tota vita erat pa- se ipsum, tiens, unde Chrysost. Videbis quam erat omni saxo durior, & ferrum atque ad aman- tem superans. Rom. 5. 3. Actor. 9. 15. 1. Cor. 4. 11. 2. Cor. 10. & 11. Philip. 1. 12. 2. Cor. 4. 8. 2. Cor. 12. 7. 2da Virtus Po- nitentia & jugis Mortificatio, de quibus. 1. Cor. 15. 9. 1. Tim. 1. 15. 1. Cor. 9. 27. 2. Cor. 4. 10. Ad Gal. 5. 24. Rom. 8. 13. 3ta Virtus. Humilitas, de qua Ephes. 3. 8. 1. Tim. 1. 14. Ephes. 4. 1. 1. Cor. 9. 22. 1. Cor. 15. 10. &c. 4. 7. & c. 1. 26. Gal. 1. 20. 1. Cor. 10. 13. 31. Rom. 14. 7. 2. Cor. 12. 11. 4ta Virtus Magnanimitas, & animi celsitudo, de qua 1. Tim. 1. 11. Rom. 11. 13. & 2. Cor. 3. 7. Actor. 24. 15. Actor. 26. 24. 29. Actor. 17. 22. Actor. 23. 3. Actor. 13. 10. & 16. 19. Act. 21. 13. Act. 13. 51. Docet Magnanimitatem Ephes. 6. 12. 13. 14. 5ta Pauli Virtus, Paupertas Evangelica, de qua 1. Cor. 4. 11. & 2. Cor. 27. & Philip. 4. 12. Actor. 20. 13. 34. 6ta. Sobrietas & castitas Evange- lica, de quibus Act. 21. 26. 1. Cor. 14. 7. 1. Cor. 9. 5. 15. 27. 7ma Pauli Virtus. Mo- destia, gravitas & comitas, de quibus Philip. 0002 3.

3. 17. c. 4. 5. 8. 1. Cor. 14. 40. 1. Theff. 2. 7. 8. Virtus. Studium proficiendi. Philip. 3. 12. Ephes. 4. 15. 25. Rom. 12. 11. 2. Petr. 1. 10. Tim. 1. 8. & toto c. 3. Tit. 1. 6. 2. Tim. 4. 13.

613. Virtutes S. Pauli proximum spectantes De S. Pauli fuerit. 1ma in defessa Evangelii prædicatio. 2da Virtus. 1mo. Paulus non alium prædicabat, nisi Jesus Christum & hunc crucifixum. 1. Cor. 2. 2. & Ephes. 3. 18. 2. Paulus prædicabat tantibus non humana sapientia, & eloquentia, sed magna efficacia & zelo, in ostensione Spiritus & Virtutis. 1. Cor. 2. 4. nam ut ipse ait, c. 4. 20. Non in Sermone est Verbum Dei, sed in Virtute. Hinc prædicabat gratis, non enim lucrum quærebat, sed animas. Gal. 1. 3. 2. Tim. 4. 1. Tertio Paulus studiosè catechizavit infideles & fideles, præsertim rudes & parvulos. Vide 1. Theff. 2. 7. 1. Cor. 3. 1. 4. Paulus suæ prædicationis & peregrinationis plures allegavit Barnabam, Silam, Lucam, Titum, Clementem &c. Porro Paulus fide & Ecclesia aliquo loco fundata, illico eidem aliquem sociis aut aliis dabat Episcopum, qui plantata à se rigaret & protraheret, ita Ephesii dedit Timotheum. Cretenfis Titum, Rheginis Stephanum. 5to Paulus adibat Metropoles, ut Corinthum in Achaja, Ephesum in Asia, Athenas in Græcia, Romam in Italia: His enim converfis reliquæ urbes & pagi eis subiecti facile convertuntur. Similiter S. Franciscus Xaverius faciebat. 6to. Paulus prima ubique jaciebat fidei & Ecclesiæ fundamenta. Rom. 15. 4. 20. Ipse verò ubique ingenti conatu primam glaciem perfringebat; Primus aratrum fidei in novale gentiliſſimi immittebat. 1. Cor. 4. 15. Hoc imitatus S. Franc. Xaverius, de quo P. Trigautius. Erat S. Franciscus Xaverius ex illis Imperatoribus, qui non modo nunquam plus militi suo imponebat, quam ipse sibi sumeret, sed qui, ut apud Lucanum Cato, dicere suis posset.

Pericula vestra Præteritis meo. Solebat enim ipse aliis ad difficillima quæque viam præmunire, & initia omnia, quæ ferè solent esse difficiliora, prælibare. 7. Paulus raptus in paradysum ibi arcana factorum disciplina, atque illinc ad obediendum fidei in omnibus gentibus vim sermonis accipiebat, unde totius propè orbis terrarum Pater extitit, ait Nyssenus. 8vo. Paulus prædicabat tum verbis tum magis precibus, & vitæ exemplo. Philip. 3. 17.

2da Pauli Virtus. Prudentia, rerum occasionibus prudenter captabat, de quo. Act. 23. 6. Prima cura ejus fuit in rebus salutis, 1. Cor. 9. 27. Personis se prudenter ac-

commodabat. Rom. 13. 1. Consonat S. Petrus Epist. 1. c. 2. 13. jubet Paulus orari pro regibus. 1. Tim. 2. 2. Eleemosynas prudenter colligebat distribuendas egenis, ne putaretur proprium lucrum quærere. 2. Cor. 8. 20. 3tia Virtus zelus. Pari Charitate complexus totum orbem. Act. 20. 16. 2. Cor. 11. 2. 4ta Pauli Virtus Compassio, de qua Gal. 4. 19. 2. Cor. 2. 8. Act. 20. 31. 2. Cor. 11. 29. & c. 12. 2. 2. Cor. 8. & 9. &c. 5ta Virtus Amor inimicorum, de quo Act. 13. & seq. 2. Cor. totum cap. 11. & 12. Rom. 12. 20. &c. 6ta Virtus Pauli Martyrium. 1. Paulus toto Apostolatus sui tempore fuit Martyr, longum enim in persecutionibus ærumnis, quas ipse recenset, 2. li. Cor. 11. obivit Martyrium. Philip. 2. 17. &c. 2do. Paulus laureæ Apostolatus sui imposuit coronidem martyrii securi in columna, quæ etiamnum juxta Romam ad aquas Salvias visitur, percussus. 3tio. Paulus Martyrii fidelibus fuit dux ita, ut multa centena fidelium millia eum animosè secuta, mortem non tam obierint quam ambierint. Porro Paulus moriens animam cælo, famam æternitati, fideles Ecclesiæ, corpus & sanguinem cum fide, Romæ transmissit, & consecravit, factusque, non tantum civis sed & Consul ac Imperator Romanus; ibidem arcem Imperii obtinuit, deturbatoque demonum, & gentilitatis cultu Christi crucis vexilla constituit; ut jam Roma Ethnica facta Christiana, Christo, non tantum suum, sed & totius orbis sibi subiecti caput submittat. Plura de Virtutibus S. Pauli. Vide apud P. Cor. à Lap. Ante Acta Apost. in effigie S. Pauli.

Nobilis fuit Pauli mors, & Martyrium. 1mo. quod illud constantissimè subierit sub Nerone, cujus crudelitas omnibus historiis celebratur. Rursus quod Romæ passus est in conspectu totius orbis, ad hoc quod cum B. Petro Apostolorum principe eodem die & anno occisus sit. 2do. Ex causa; passim enim veteres tradunt, Petrum & Paulum cum Simone Mago Romæ decertasse, ac de eo triumphasse, adeoque eum arte magica ad cælum evolantem suis precibus dejecisse, ita, ut sanguine ejus Nero, cui Simon ob magicas præstigas erat in deliciis, aspersus fuerit. Unde Suetonius in Nerone. c. 12. Narrans à Nerone in Theatro exhibitum spectaculum, quo Icarus hic describeretur volatus, Icarus primo statim conatu juxta cubiculum ejus decidit, ipsūque cruore respergit. Hac in causa in Petrum & Paulum, quasi Simonis sui Antagonistas, insensus Nero, eos ad necem persecutus est. Altera, & Paulo propria causa fuit, quam enarrat S. Chrysost. l. 1. adversus Vitup. Paulus, inquit, pellicem Neronis, quam ille de-

deperibat, cum induxisset fidei, ac Religionis Sacramenta suscipere, persuaserat uni, incastum illum, impurumque congressum declinare &c. 3tio. Quod Paulus præcisæ cervice pro sanguine lac profuderit, Symbolum utique innocentie & castitatis, pro qua tuenda moriebatur. Hujus rei certus testis est, S. Ambrosius Serm. 68. ubi inquit, Quid enim mirum, si abundat lac & nutritor Ecclesiæ, sicut ipse ad Corinthios ait: Lac vobis porum dedi. S. Chrysost. in princ. Apoc. Qualis locus tuum Pauli sanguinem excepit, qui lacteus apparuit, in ejus veste, qui te percussit, qui quidem sanguis barbaricum illius animam reddens melle dulciorem, ut ipse, una cum sociis ad fidem traduceretur, ita effecit.

614.

4to addit Martyrologium Romanum & alii, Paulum, cum duceretur ad mortem, tres milites apparitores convertisse, puta Longinum, Acestum, & Megistum. 5to. Quod resectum Pauli caput, tres in terra quasi saltus dedit, & quolibet è terra fontem elicit, unum lactei, alterum alterius saporis. 6. Quod Pauli sepulchrum totius orbis peregrinatione celebratur. Porro Chrysost. Pauli studiosissimus, asseverat, Paulum occubuisse ætatis suæ anno 68vo. & 36 à Passionis Christi. Prætereo, quod scribit Nicephorus l. 2. c. 36. Paulum tertio die, à Martyrio Neroni, ut illi prædixerat, apparuisse in visione, eique professum esse, non esse aliam viam ad salutem, quam fidem in Jesum Christum: ea visione mirè consternatum fuisse Neronem. Porro de loco sepulchri S. Pauli divinitus designato, deque Orientalibus corpus ejus asportare volentibus per tonitrua & fulgura deterritis. Vide S. Greg. l. 3. Epist. Denique locus Martyrii Pauli post eum nobilitatus, ut plurimi Martyres ibidem cæsi sint, jurèque Martyrium appellari potest. Ut alios taceam, ibidem Zeno dux cum decem millibus militum gloriosum pro Christo agonem & mortem obiit. Celebrat Ecclesia memoriam illorum in Martyrologio 9. Junii.

De miraculis S. Pauli.

Miraculis maximis & pluribus Paulus excelluit. Pauca ex illis recenset Lucas in Actis, sed multa ex illis verbo perstringit dicens Actorum 19. v. 11. Virtutesque non quaslibet faciebat Deus per manum Pauli: v. 12. ita, ut etiam super languidos deferrentur, à corpore ejus sudaria, & semicinctia. & recedebant ab eis languores, & Spiritus nequam egrediebantur. Addit Chrysost. hom. 8. in Epist. ad Rom Paulum sua umbra non tantum morbos æque ac Petrum depulisse, sed etiam mortuos suscitasse. Linguarum dono enituit Paulus, uti decuit Doctorem Gentium, unde ipse. 1. Cor. 14. v. 18. Gratias, inquit, ago Deo meo, quod omnium re-

strum lingua loquor. Prophetia Spiritus major fuit in Paulo; Christus enim ita frequenter illi apparuit, ut illi familiaris in quolibet casu occurreret, & assisteret; uti apparet, ex Actorum c. 18. 22. 23. & 27. Ob S. Pauli merita Melita insula, in qua hospitabatur, habet hoc privilegium, ut serpentes, scorpiones illuc sint innoxii, imò si aliunde inferantur illuc, animalia venenata venenum ponant; quin & glebæ ejusdem Insulæ contra venena antidotum præbeant.

Addit Alanus (opus Dial. 3. c. 28.) eos, quos nasci contingit in festo Conversionis S. Pauli, puta 25. Januarii, quæcumque Orbis pars eos in lucem proferat, non horrere, nec formidare angues, imò quod majus est, solâ salivâ horum moribus mederi. Idem asseverat, & ex certa experientia confirmat, vir egregie doctus Thomas Fazellus de rebus Siculis, Dec. 1. l. 1. c. 1. Plura de S. Paulo vide apud P. Cornel. in Præmio ante Epistolas ejusdem Sancti, Item in Actis Apostolorum.

Constans & antiquissima apud Rheginenses est traditio, hac ratione & miraculo S. Paulum Rheginenses convertisse. Navi, quæ Paulum vehebat Rhegium, appellente, ejus videndi causa ad litus concurrerunt Rheginenses, præsertim, ut in ea sua numina Castoris & Pollucis, quæ præferebat navis, venerarentur. Mox Paulus de more orsus illis prædicare Evangelium, tùm ab eis utpote idololatris non audiretur, postulavit, ut sibi prædicanti vel ad modicum aures accommodarent tantillo scilicet tempore, quantulo candela exigua arderet; & impetrato, candelulam accendit, affixitque columnæ, cui naves appellentes solebant alligari, cùmque statim absumpta candela evanesceret, illico per miraculum coepit ardere ipsa columna, quo portento compulsi & & compuncti Rheginenses, Paulum ut hominem divinum auscultantes, ab eo ad Christum traducti sunt, in hujus rei fidem & memoriam columna in Ecclesiam S. Pauli (quæ in littore erecta est) translata, honorifice supra altare majus reposta est, ubi miræ veneratione colitur, multisque miraculis coruscet, ut liquet & in hymno de ea Rheginensium typis vulgato, qui incipit: Ave columna nobilis. Elector & auro ditior, illaque Moysis ignea columna fortunator. P. Cornel. à Lap. in Actor. c. 28. v. 13. ubi plura etiam vide.

Epigrammata De S. Paulo.

1. Clarior è cæca confurgis Paule ruina Conversio
Quæ te prostravit, Te levat illa manus, S. Pauli,
O o o 3 Quam

Quam divus Amor formas te flexit in omnes,
Omnibus, arte ejus, Tu, omnia factus eras,

S. Paulus resecto capite lac è collo fudit, resectum ejus caput, Jesum ter inclamans, ter gemino saltu tres fontes divinitus fecit erumpere, Ann. Coele.

Ad S. Paulum cujus collum capite abscisso lac pro sanguine dedit.

2. Quod caput in populi vitam sudore fluebat,
Hoc moriens fontes fert salientis aquæ.
3. Dum nomen dulce os, collum lac fundit ab ictu,
Est signum, quod mors non sit amara tibi.

615. De Fide propagata per S. Andream Apostolum.

ANDREAS Apostolus Bethsaidæ natus, in Galilæa, frater Petri, discipulus Joannes Baptista, cum eum de Christo dicentem audisset: Ecce Agnus Dei, secutus Jesum, fratrem quoque suum Petrum ad eum perduxit, cum verò postea, una cum fratre in mari Galilææ piscaretur, ambo à prætereunte Christo Domino ante alios Apostolos vocati illis verbis. Matth. 4. v. 19. *Venite post me, faciam vos fieri piscatores hominum*, nullam interponentes moram, & relictis retibus secuti sunt eum. Post ejus passionem & resurrectionem Andreas cum in Scythiam Europæ, quæ ei provincia obtigerat, venisset, deinde Epirum & Thraciam peragrasset doctrina & miraculis innumerabiles homines ad Christum convertit. Postea Patras Achajæ profectus, in ea urbe plurimis ad veritatem evangelicam perductis, Ægeam Proconsulem veritati & prædicationi Evangelicæ resistentem, liberrimè increpavit. Tum Ægeas iratus Andream de Christo liberè prædicantem impia oratione interpellat, ac demum hortatur, ut sibi consulens diis velit immolare, cui Andreas, Ego omnipotenti Deo, qui unus & verus est, immolo quotidie, non taurorum carnes, nec hircorum sanguinem, sed immaculatum agnum in altari, cujus carnem, posteaquam omnis populus credentium manducavent, Agnus, qui sanctificatus est, integer perseverat & vivus. Quamobrem ira accensus Ægeas jubet eum in carcerem intrudi: unde populus Andream facilè liberasset, nisi ipse sedasset multitudinem, vehementissime orans, ne se ad optatissimam martyrii coronam properantem impedirent. Igitur paulò post in tribunal productum, cum Ægeas crucis extollentem mysteria, sibi que suam impietatem exprobrantem, diutius ferre non posset, in crucem tolli, & Christi mortem imitari jussit. Abductus Andreas ad locum martyrii, cum crucem vidisset, longè exclamare cepit. O bona crux, quæ deco-

rem ex membris Domini suscepisti, diu considerata, sollicitè amata, sine intermissione quaesita, & aliquando cupienti animo præparata, accipe me ab hominibus, & redde me magistro meo, ut per te me recipiat, qui per te me redemit. Itaque cruci affixus est; in qua biduum vivus pendens, & Christi fidem nunquam prædicare intermittens ad eum migravit, cujus mortis similitudinem concupiverat. Quæ omnia Præbyteri & Diaconi Achajæ, qui ejus passionem scripserunt, se ita, ut commemorata sunt, audisse, & vidisse testantur. Ejus ossa primum Constantino imperatore Constantinopolim, deinde Amalphim translata sunt. Caput, Pio II. Pontifice Romam allatum in Basilica S. Petri collocatum est, Ex Breviario Rom.

Andreas Græcè idem est quod Virilis, fortis, heros, Judæi enim plures, quia subiecti jam Alexandro magno, à Græcis Græcè didicerunt, & nomina Græca assumpserunt. Ita Pagninus & alii, Talis fuit Andreas, scilicet virilis & heroicus in prædicatione & passione. Prius fuerat unus è discipulis S. Joannis Baptiste, imò inter omnes primus, ait Gaudentius Brixienfis, & à S. Joanne missus ad Christum primus eum nosse cepit. Epiph. hæ. 51. eum Petro seniore esse putat; Beda juniorem. P. Cornel. in Matth. 10. 2. Ribera, Viegas, per Saphirum, inter gemmas Apocalyplicas intelligunt S. Andream; hic fuit celestis coloris, id est, profundæ lucis & sapientiæ, quam hausit à sole justitiæ Christo, quando à Joanne Baptista amandatus ad Christum, Joan. 1. 36. biduo apud eum mansit, & secreta ejus doctrinæ, vitæ, imbibit. 2do. aurei itellis, id est, ardentibus charitatis radiis effulsit, quando à Christo, quasi fideratus totus in ejus amorem exarsit. 3. Cæli speciem habuit; quia terrena contempsit. 4. Opacus fuit & densus, id est, fortis & solidus. 5. fuit sacerdos & Pontifex. 6. Achajensium, & aliarum gentium oculos luce & fide Christi illuminavit. 7. Melancholiam, aliosque morbos à se, suisque discipulis fugavit, crucem salutavit, & sustulit fortiter. Corn. à Lap. in Apoc. c. 21. 17. Venetiis sub tempus maximæ tempestatis Adriatici piscatori cuidam apparuerunt tres Personæ, navi illius consensa, ad templum S. Nicolai sese contulere, ostenderuntque eidem piscatori, plenum dæmonis navigium, quæ hanc tempestatem concitarunt; quare cum navigio simul illa monstra submerserunt Divi; jusseruntque piscatorem enarrare visionem urbi; cum verò ille responderet, sibi non dandam fidem, una illarum Personarum obtulit illi annulum dicens, se esse Marcum Evangelistam, 2dus fuit S. Nicolaus,

laus, 3tius S. Andreas, invenit itaque fidem piscator ac Divis actæ gratiæ. P. Kwiatkie. in Ann. A. 1332.

Æneas Sylvius, dum legatum ageret ad Alphonsum Regem Sylicie, vidit Salerni & Amalphi è sepulchro SS. Andree & Matthæi mirabiliter manna emanare. Ibid. An. 1455. S. Andreas ante suam mortem Crucis flagellatus etiam fuit, ut refert Jodocus. Dum Ægeam alloqueretur, dixit: Ego de tuo interitu doleo, non de mea passione. Ex Pio Capucino S. Andreas, in tres partes dividebat sibi diem, similiter noctem, 1. man partem diei consumebat in audienda doctrina sancti sui Joannis; alteram in ruminando eo, quod didicit. 3tiam in labore manuali vitando otium. Noctis verò primam partem dabat orationi, 2dam quieti, tertiam piscationi, Pepinus Ord. Prædic. in Cong.

E sepulchro D. Andree emanat aliquot unguentum cum odore nectareo, quæ emanatio fertilitatem sequentis anni designat. tanti odoris est illud unguentum, ut plura diversarum specierum in unum congregata existimentur, hoc unguentum medetur etiam ægris; Greg. Turen. l. 1. c. 3. Confirmat idem Baron. in suis Annotat. in Martyrolog. die 9. Maij. quo celebratur memoria translationis corporis ejusdem Sancti, dicitur. *De perenni miraculo scaturientis inde liquoris, medici ad curandos morbos, totus penè Christianus orbis est testis; in omnes enim regiones ex eo fonte fluxerunt vivi.* Ex Mansi Disc. 1.

Quaque die purum, dum Andreas immolat Agnum;

Quaque die sacras participatque dapes.
Inde crucem binis potis est tolerare diebus,
Tam valido vires fortificando cibo.

616. De propagata fide per S. Jacobum minorem.

JACOBUS Alphæi, qui & frater Domini. Gal. 1. v. 19. & à S. Marco c. 15. 40. Minor (sive ætate, sive vocatione, ut vult noster Lorinus, sive statuta, ut vult Fevar-dentius, sive quo alio respectu) cognominatus, fuit miræ sanctitatis & sapientiæ, id patet ex eo. Imo. quod vocatus fuerit frater Domini, tum quia cognatus erat Christo, similis moribus, formæ & vultu, teste S. Ignatio, Epi. 2. Quare necesse est, Jacobum fuisse eximia forma & pulchritudine, indeque sequitur Apostolis fuisse percharum. Addit Epiphani. hære. 58. à puero simul cum Christo fuisse educatum: hinc cognominatus est *Justus*. Hinc & nonnulli dicunt Jacobum instar Joannis Baptiste & Jeremiæ sanctificatum fuisse in utro Matris, ita S. Epiph. hære. 29. Hedesippus apud S. Hieronymum.

S. Anton. 3. par. Tit. 31. Certè Mater ejus Maria Jacobi sanctissima, è Jerusalem Verulas in Italiam translata, multis, magnisque claret miraculis, ut habet Martyrolog. Romanum die 25. Maij & Chronica Verulensium. 2do. Sicut Christus fuit minister circumcisionis; ut ait Apost. Rom. 15. v. 8. hoc est, solis prædicavit Judæis, tanquam genti fideli, sanctæ, à Deo electæ; ita & Jacobus quasi Christi frater, successor, & hæres. Porro institutus est Jacobus Episcopus Hierosolymitanus, à S. Petro, Joanne, & Jacobo fratribus, ait Anacletus Pontifex, idque postridie necis S. Stephani, ait Beda, ut scilicet libertate & increpatione S. Stephani exacerbatos Judæorum animos, sua benignitate, modestia, & mansuetudine leniret; idque ita præstitit, ut pacificè in ea quasi Episcopus præficeret. 3tio. S. Epiph. hæ. 78. asserit ejus cognomen vulgo *Oblis*, id est, murus, & præsidium, alii legunt *Ophias* ab Hebræo *Ophel*, id est, arx, turris cellissima. Talis fuit Jacobus, tutans & propugnans totam Ecclesiam, totumque Judæorum populum. Hinc ex frequenti & continua oratione non tantum genua habebat callosa, sed & frontem, utpote, quam ex profunda humilitate, reverentia terræ affigebat, teste S. Chrysost. hom. 3. in Matth.

Testatur S. Epiph. hæ. 78. S. Jacobum urgente magna siccitate, elevantem ad cælum manus, quasi alterum Moysen Deum precatum esse ac mox pluviam impetrasse. 4to. S. Jacobus erat Nazareus, unde vino, carne, animatis omnibus, oleo, fuit Nazareus; vestibus laneis, cæterisque deliciis abstinebat. Ita Euseb. Epiph. &c. Addit Epiph. hæ. 78. eum semper Virginem permanisse. 5to. S. Jacobus post Petrum fuit fidei, & Ecclesiæ columna, ut eum nuncupat Paulus Gal. 2. 9. 6to. S. Jacobus fuit proprius Judæorum Pastor; unde, ut sibi illos conciliaret, servavit legem Moysi, licet jam mortuam, sed necdum mortiferam. 7mo. Clemens Alexandrinus l. 7. Hypot, tradit, Christum post Ascensionem suam singularem quamdam cognitionem impertivisse S. Jacobo justo, Joanni & Petro, quam deinde illi cæteris Apostolis communicarint, hi 70. discipulis.

8vo. S. Jacobus erat vitæ adeò sublimis & exemplaris, ut videretur esse speculum, & imago cæli, vitæque celestis, & vultu, & moribus exprimebat Christum: hinc ad eum videndum post Ascensionem Christi certatim ex variis provinciis concurrebant fideles, ut in eo viderent Christum. Hinc etiam Judas proditorus Christum Judæis, osculi signum dedit eis, ut eo Christum agnoscerent,

icerent, ne pro eo Jacobum Christo simillimum comprehenderent. Verè Plato in Threteo, Deo, ait, nihil similius, quam cum ex hominibus aliquis iustissimus est, in hoc enim vera hominis præstantia versatur, 9mo. Tradunt multi veterum S. Jacobo concessum fuisse ingredi in Sancta Sanctorum; quod ex lege Levitici 16. 2. Hebr. 9. 7. soli Pontifici licebat, idque semel non nisi in anno, id est, die expiationis. Id S. Jacobo concessum tradunt S. Hieronymus, S. Epiph. & alii; etsi id multis viris doctis videatur incredibile; sed tanta est Patrum citatorum fides, ait P. Cornel. ut illi refragari non liceat: temperamento ita res eget, ut dicamus, ait ille, non passim & communiter id S. Jacobo fuisse concessum, sed raris duntaxat casibus, postulante necessitate aliqua.

Habebatur S. Jacobus non tantum à Christianis, sed etiam ab ipsis Judeis pro Pontifice, imò præferebatur illi. Hinc nonnulli, ut Salmeron, affirmant hanc fuisse causam martyrii, quod Arianus Pontifex, non ferens Pontificatus socium, & æmulum S. Jacobum, dolensque eum sibi à populo anteferri, eum citavit & apud suos legis Mosæ zelotas, rem capitis egerit. 10mo. S. Jacobus primus Missæ sacrificium solemniter celebravit, ut indicat ata Synodus de Consecr. Dist. 1. c. Jacobus ejusque celebrandi formam & ritum præscripsit. Extat etiam missa S. Jacobi, quam patet esse Jacobi ex consensu Doctorum & fidelium. 11mo. Jacobus interfuit primo Concilio Hierosolymitano, primusque post S. Petrum utpote Hierosolymæ, Episcopus sententiam dixit.

Mitra E- Gestabat in capite laminam auream, piscopalis quasi insignem tum Pontificatus quam Regni origo. Christi; hanc fuisse instar coronæ, tradit Polycrates apud Eusebium l. 5. Eandem gestasse alios Apostolos, indeque nunc Episcopos gestare mitram, pretiosam, eod quod regali fungantur Sacerdotio, tanquam Christi reges, & sacerdotes, censet Cardin. Baronius Ann. 34. 12mo. S. Jacobus pro Christo gloriosum obiit martyrium, quod graphice describit ex Clemente Alex. l. 2. Hist. c. 22. Euseb. ubi ait: Tandem adolescentes justum præcipientem fecerunt, dixeruntque inter se, Jacobum justum oportet obruere lapidibus. Et quoniam dejectus in præceps, non statim mortem obiit, sed vultu sursum sublato genibusque flexis dixit: Obsecro Domine Pater, da eis veniam, nesciunt enim, quid faciunt, ceperunt laxa in eum projicere; cumque lapidibus eum obruere pergerent, unus ex sacerdotibus voce emissâ contentius dixit: Quid agitis, justus pro vobis Deum deprecatur. Prosequitur

Injurie insignis remissio.

Eusebius. Attamen unus ex illis, qui fullo erat, arrepto veste, quo vestes solebat premere, in caput justi impexit. Ita vitam beatus felici martyrii cruciatu affectus, afflictusque amisit. Hæc Eusebius, dejectus autem erat ex pinna templi, in qua expressam & publicam Christi professionem inductus à Pharizæis ipsis faciebat. Plura de hoc S. Jacobo P. Cornel. à Lap. ante Epistolam S. Jacobi, hæc enim à pluribus magnæ auctoritatis DD. illi attribuitur. Attribuitur quoque huic S. ex Gemmis Apocalypsis Topazius, qui à Christo irradiatus, Christum moribus & vita referebat. Vitæ fuit adeo sanctæ, ut videretur esse imago vitæ celestis adeo, ut Josephus licet Judæus Antiquit. l. 20. c. 8. hanc unam excidii Hierosolymæ per Titum causam afferat, quod Jacobum hunc justum occiderit. P. Corn. à Lap. in Apoc. c. 21. v. 19. Ad S. Jacobum.

Proximus ut Fratri fueras Tu sanguine Christo,

Proximus orando, proximus esque loco. Post casum surgis, gravior tellure receptus. Atque repercussus promptior astra petis,

Quis, & qualis, & quantus fuerit S. JOANNES Apostolus, colligitur 1mo. ex ejus stirpe & cognatione; ipse enim præ Apostolis, cæterisque viris omnibus sanguine proximè attigit Christum, ejusque fuit consanguineus in 2do. vel 3^{io}. gradu. 2do. ex eo, quod inter Apostolos fuerit præcipuus & post Petrum quasi primus, imò Petri socius, ut patet Actor. 1. 13. 3^{io}. ex eo, quod inter 4. Cherubinos, representantes 4. Evangelistas, Ezech. 10. 1. S. Joannes comparetur aquilæ, eod quod mentis acie & volatu omnes transcendens ad ipsum Dei finum penetravit, indeque intonarit mysterium generationis Verbi dicens: In principio erat Verbum. 4to. quod unus ipse omnes sanctorum gradus, & laureas meruit, eosque heroicos & primos: Joannes enim ob excellentem animi puritatem fuit terrestris Angelus, Angelos superans; non natura, sed virtute illibatæ virginitatis. Ille fuit Patriarcha; quia longius cæteris vixit, idem fuit Apostolus, Episcopus, Hierarcha, Doctor, Evangelista, Propheta in Apocalypsi, Martyr. De lamina aurea, quam in fronte gestavit S. Joannes, quasi coronam Episcopatus insignem, tradit Polycrates apud Eusebium l. 5. Hist. c. 23. Aptè vocatus, est Joannes, id est, ex Hebræo, *Gratia Dei*, vel potius *misertus est Deus*, aut *gratiosus Deus*, perinde ac Baptista illi coævus, eadem de causa ab Angelo vocatus est Joannes, Joannis enim Baptiste gratias & dotes habuit Joannes Evangelista, & in super alias majores, quas

quas jam recensui: adeo, ut Christus inter hos duos Joannes, fuerit quasi sol inter Joannem & Lucinam. Baptista enim fuit præcursor, Evangelista pedissequus Christi. Fuit Joannes quasi Christi secretarius, hinc transfigurationi, orationi in horto, secretisque illius miraculis interfuit, supra pectus Domini in coena recubuit, & ex Christi pectore arcana divinæ sapientiæ, & gratiarum fluentia potavit. Porro quanta ex eo charitatis, relique incendia hauserit, patet ex gestis ejus non tantum in fundandis Ecclesiis quaquaversum, & etiam in curanda singulorum etiam perditorum salute. Narrat Eusebius ex Clemente Alex. l. 3. Hist. 23. S. Joannem Episcopo cuidam commendasse adolescentem quemdam, qui seductus à sociis tandem factus est princeps latronum. S. Joannes Reversus S. Joannes ad Episcopum. Age, inquit, o Episcope, depositum representa, principem, quod tibi ego planè & Christus commendavimus, Ecclesiæ teste, quam regis, juvenem illum repeto à te, & animam fratris. Cumque ille suspirans dixerit, eum mortuum esse, Deo scilicet, factumque principem latronum, His auditis Apostolus vestem continuo, quæ erat indutus, scidit, & cum ingenti gemitu feriens caput suum: Bonum te, inquit, custodem fratris animæ, dereliqui. Sed jam nunc mihi equus paratur & dux itineris. Et confestim ab ipsa Ecclesia ascendens, concitus properabat; cumque pervenisset ad locum, attinetur ab his latronibus, qui custodias observabant. At ille neque effugere, neque prorsus declinare usquam nitens ingenti tantum voce proclamabat. Quia ad hoc ipsum veni, adducite mihi principem vestrum: qui, cum venisset armatus, eminus cognito Joanne Apostolo pudore actus, in fugam vertitur, ille equo post illum admissio confestim insequitur fugientem, etiam ætatis oblitus, simul & clamans, quid fugis o Fili, Patrem tuum? quid fugis inermem senem? miser here, noli timere, habes adhuc spem vitæ. Ego Christo rationem reddam pro te, certè & mortem pro te libenter recipiam, sicut & Dominus excepit pro nobis, & pro tua anima dabo animam meam. Sta tantum, & crede mihi; quia Christus me misit. At ille audiens restitit, ac vultum demisit in terram post hoc arma projecit, tum deinde tremefactus flebat amarissime, & accedentis ad se senis, genibus provolutus, gemitibus, & ululatus, quibus poterat, satisfaciens, & uberrimis lachrymarum suarum fontibus iterum baptizatus, occultans solam dextram suam. Apostolus vero, jusjurandi sacramento, se ei à Salvatore impetraturum veniam pollicens, simulque genibus ejus provolutus, atque ipsam dexteram, ex cujus cædis conscientia torquebatur, tanquam

jam per poenitentiam purgatam, exosculans, ad Ecclesiam revocat, & indefinenter pro eo orationes profundens, & cum ipso pariter ducens crebra jejunia, indulgentiam à Deo, quam illi pollicitus fuerat, expetebat, sed & variis sermonum consolationibus, velut quibusdam precepcionibus, efferos & exterritos ejus animos mitigabat, nec prius destitit, quam eum in omnibus emendatum, etiam Ecclesiæ præficeret.

Ex quo Joannis exemplo discant Pastores, quantam cujusque curam gerere debeant, etiam revocandi à malo. Unde S. Chrysost. Theodoro lapso hoc Joannis factum proponens, hortansque ad poenitentiam, commendat, S. Joannis condescensum, & mansuetudinem & suavitatem illicem, quoniam prior cruentam dexteram osculatus est, hærens in amplexu adolescentis, & ea via reduxit ad amissam virtutem. Modus revocandi peccatores specialis est, quem hic usurpavit S. Joannes, nimirum summa commiseratio, humilitas, dilectio.

S. Chrysost. præfatione in S. Joan. ait: Angelos multa didicisse à S. Joanne, ac proinde ipsos etiam Cherubinos ac Seraphinos avidè eum, suum Evangelium, & Apocalypsim intonantem, audivisse. Ferunt aquilam (quod stemma & insigne est S. Joannis) illum pullum præ cæteris amare, cui corde suo incubavit: ita Christus plus amavit Joannem, cui pectore & corde incubuit. Addit Chrysost. 2^{dam} amoris causam, excellentem animi humilitatem & mansuetudinem, 3^{iam} indicat Theophilactus, Joannes, ait, innocentissimus, simplicissimus omnium erat, & idè diligebatur. Christus in cruce moriens, Joannem, quasi fratrem sibi substituit assignans ei Matrem. Ecce, inquit, Mater tua; unde & Joannes, quasi Virginis filius, curam tota vita egit, ejusque erat tutor, custos & provisor, ac cum ea Ephesi habitavit, ex cujus continua familiaritate, & colloquiis, quantæ celestium arcanorum lumina, quantos charitatis ignes, quanta virtutum omnium incrementa hauserit, cuilibet facile est conjicere. P. Corn. ante Epistol. S. Joannis. S. Joanni Chrysost. in monasterio degenti apparuit S. Petrus portigans illi claves, & S. Joannes tradens illi librum Evangelii, atque ita S. Petrus eum Pontificem, S. Joannes eum Doctorem & concionatorem celestem eum creavit, & auctoravit. Unde Chrysostomus, id est, os aureum cognominari meruit. P. Corn. à Lap. ante Evangelium S. Joannis. Adhuc datur hoc elogium S. Joanni Evangelistæ. fuit Cherub Dei, Benjamin Christi, Deiparæ adoptivus, Evangelistarum aquila, Apostolorum Mathusalem, Ppp lem,

618.

Peccatores revocandi modus, summa commiseratio, humilitas, dilectio.

Angeli discunt à Joanne.

Elogium S. Joannis Evangelistæ.

Mathusalem,

lem, sapientiæ abyssus, charitatis incendium, integritatis Smaragdus, Virgo sine labe, Martyr sine morte, Amiantus in igne, sol Ecclesiæ, deliciæ fidelium, Theologorum vertex, Prophetarum apex, cœli fulmen, orbis tonitru, Alpha & Omega scripturæ, secretarius Verbi æterni, Thesaurarius omnium ejus opum & gratiarum.

S. Joannes S. Gregorius Episcopus Neocæsar. confirmat Thaumaturgus dictus ob multitudinem miraculorum, dum Origenis errabundi fuerit discipulus, factusque Episcopus, fluctuaret de doctrina, adeo tunc controversa, deque doctrinæ modo ac methodo per somnium à B. Virgine ad sanctum hunc Joannem nostrum deductus fuit, qui ab illa ei datus præceptor, symbolum ei tradidit, cujus exordium est. *Unus est Deus*, quod celebrat ista Synodus Oecumenica, & tota Orientalis Ecclesia, quo symbolo pleraque divinitissima Evangelii & Fidei mysteria limpidissime explicat, & complectitur. Quocirca hoc symbolo omnem Gregorio nebulam abstergit, omnem fluctuationem sustulit, idem & nos ab illo identidem efflagitemus; nam & ille lachrymis, & precibus, libri signati, puta Apocalypseos, resignationem & declarationem à Deo impetravit. hoc est enim, quod ipse ait: c. 1. v. 3.

S. Gerardus S. Joannis Evangelistæ amantissimus, ejus die natus, religiosum institutum amplexus, sacris initiatus, mortuus post concionem, quam de S. Joanne ferventer dixit, & eum sibi diem supremum fore prædixit. Hinc ad S. Gerardum.

Gratia Te in vita comitatur Dive, beato
Concludit vitam, Gratia, sine tuam,

Ad S. Joannem Evangelistam.

Pectoris et Christi specialis gemma Joannes,
Ex Te ingens pretium, tum decus orbis habet.

619. De fide propagata à S. Thoma. Circa incredulitatem S. Thomæ à sunt varii sentus. S. Ambrosius in Luca. c. ult. existimat incredulum fuisse circa modum resurrectionis. P. Corn. cum D. Augustino, Origene censet, fuisse incredulum, non solum circa modum resurrectionis, sed etiam circa ipsam resurrectionem, Joan. 20. v. 27. Dicit Thoma: (Christus) *Infer digitum tuum huc, & vide manus meas, & assermanum tuam, & mitte in latus meum.* P. Corn. hic existimat Christum præcipere Thomæ, ut inferat digitum, cui præcepto Thomas obedivit, certa ergo res est, ait Tholetus, & in confesso apud omnes Thomam

vulnera Christi tetigisse: hoc enim jussit Christus, ut argumentum efficacis resurrectionis suæ non tantum Thomæ, sed & fidelibus relinqueret. Porro digitus hic religiosè asservatur Romæ in Basilica S. Crucis in Jerusalem.

v. 28. Respondit Thomas, & dixit ei: Dominus meus, & Deus meus. Dixit hoc Thomas, ait P. Cornel. non ante, ut vult Euthym. sed post contactum Christi. Voce Dominus confessus est humanam Christi naturam, voce Deus Divinam. Celebris fuit hæc confessio S. Thomæ, qua confitebatur Christum esse Deum & hominem. Celebris resolutio illius, etiam antea, qua se resolvebat mori cum Christo. Joan. 11. v. 16. Dixit ergo Thomas, qui dicitur Didymus: *Ecce ego & nos, & moriamur cum eo.* Thomas non fuit binominis (ait P. Cornel.) uti vult Nonnus. Sed Thomas idem est quod Græcè Didymus, Latine gemellus. Voluit commori Thomas, non Lazaro, ut volunt nonnulli, sed Christo, ut ait P. Cornel. hic.

A. D. 1501. Expedita in Indias orientales classis Lusitanica, cui Vascus Gamma, cum summo maris imperio, præfectus impositus. Quia tyrannum tributarium Emmanueli Lusitanæ regi fecit. Dum se Cocinum contulisset, ibi recepit legatos ab iis Christianis, qui non longè à Cocino Cranganorem habent Urbem; è vetustissima illorum stirpe, quos B. Thomas Apostolus Christo lucrificavit. Is Indiam provinciam sortitus in partitione orbis, in ea civitate Cranganore, multos convertit, inde ad Coromandelis regnum se contulit, ibique re Christiana bene gesta, perrexit ad Sinas, ubi haud penitenda collecta fruge, templisque ædificatis, Coromandelem rediit. Ejus regni caput est Meliapor urbs, quam Lusitani, honoris causa à Thoma denominarunt. In ea urbe sacram ædem extruere aggressus Apostolus, cum à demonum sacrificiis & à Sagamo rege prohiberetur, mirabile accidit. Inusitata magnitudinis truncum in littus ejecerat mare, cum rex cum in usum ædificii vehementer expeteret, sed ad eum movendum frustra complures elephantum admoti essent, Apostolus Regi conditionem tulisse fertur, si truncum illum sibi ad ædificandum vero Deo ædificium daret, nullis machinis se illum ad urbem attraherem, nullo mortalium adjutore. Cum rex per ludibrium annuisset, tum D. Thomas zonâ, quæ erat præcinctus, ad prominentem à caudice ramusculum annexa, signo tantum crucis facto, immanem stipitem facili ductu sequentem, universa ad spectaculum effusa civitate, in ipso pomerio statuit, ibique defixa

lapidea cruce vaticinatus est: cum ad eum lapidem usque pertingeret pelagus (qui eo tempore leucas ferè 10. ab urbe distabat) tunc divino jussu è remotissimis terris candidos homines ad eadem, quæ ipse instituisset, sacra instauranda venturos. Neque fefellit prædictio; siquidem sub Lusitanorum appulsum locus Oceano allui cepit, alii hoc miraculum Cranganore perperatum dicunt. In illis locis plantatam à S. Apostolo fidem conservarunt accolæ, etsi per Nestorianos postea corrupti, altaris mysteria religiosè venerantur. 40. dierum jejunium diligenter observant. Christi Domini, Sanctorumque festa ritè celebrant, Dominicam præcipuè in Albis, quod ea die incredulus antea Divus Dominum suum ac Deum suum præclara testificatione confessus sit. P. Petrus Maffe. Hist. Indic. l. 2.

620. Christiani S. Thomæ vocabantur, qui à D. Thomæ temporibus ab illo susceptam fidem conservarunt; etsi corruptam, culpa immani Orientalium Præsidum, qui ante annos ferè 800. usque ab Syria illuc navigarunt, ut à Sede Romana distractos Nestorio suo & Dioscoro funestarent, statis annis duos aut tres suos emissarios destinabant, à quibus Casenares, hoc est, ministri altaris consecrarentur, quamquam ad immensam navigationem non tam desiderio salutis alienæ acti, quam privata commoditatis studio. Est enim pauperes illi populi S. Thomæ, suos tamen in Christo Patres sic tenerè amant, ut ne propriis quidem ad eos alendos parcerent carnibus, ejus tenevitatis probè gnari optimi Præsules sibi minimè deerant, nec solum mulgendo sed & deglubendo saginati demum in propria remeabant. Hi Christiani millia 120. superabant. A. D. 1557. illic venerat Nestorianus hæreticus Cairo, Archiepiscopus præferens, hunc nostri ed deduxerunt, ut se victum fassus, scriptoque publico negavit se potestate legitima sacram Episcopum, proinde, quos in sacerdotes consecrarat, nihil à se accepisse potestatis, dehinc Goam missus, inde in Europam rationem sui redditurus, vulgata interim in Christianos S. Thomæ palinodia improbi, cum illic Cocinensis Episcopus cum Melchior Nunnio venisset, rem ed promoverunt, ut A. C. 1565. populi ejus universi cum recta fide, & Ecclesia Romana expectaretur universalis communio, quæ postea in regno Ediemper celebrata, cui coagmentandæ imposterum jussi sunt illis præesse è Societate Episcopi. P. Barol. part. 2. Asiat. Hist.

Etiam occidentalem Indiam S. S. Thomas non solum orientalem, sed etiam occidentalem Indiam Evangelii luce collustravit: tradit id P. Emmanuel Nogueira. P. Kwiarkowski, S. J. Collectanea Asiatice.

brega literis ex Brasilia datis A. D. 1552. Thomas Habent incolæ S. Thomæ notitiam, quem luce Evangelii nuncupant (mutato th in z dialecto gelii colpropria) imò & vestigia pedum ejus alicuiustravit, bi ostendunt, additque P. Nobrega, propriis oculis conspexisse 4. pedum & digitorum satis aliè impressa vestigia. Insuper tradit P. Nobrega Hist. Natur. l. 1. c. 2. ex certis testibus sibi constare, Tajacobæ apud Indos in Occidente vigere ejus Apostoli memoriam. Traditum quoque est in regionem Paraquarii seu Peraguensem venisse S. Thomam fluvio Ignazu illapsam, sanè crux marmorea in regno, & sanctissimæ Trinitatis confusa cognitio in Chiapa monstrant Christianitatis vestigia. P. D'Oultreman in amore increato l. 4. c. 3. sect. 10.

A. D. 1695. Noster Missionarius ex S. Thoma Casarea cum in Indias pervenisset Leano mas Idomira scripsit in literis. Certa apud Indos idolatras populos est traditio, illius oræ incolæ à S. pertinaces Thoma Apostolo, qui ibidem prædicabat in lapideas Evangelium, petiisse, ut fluvium magna statuas inferentem in planis damna aliò averteret, convertit, quare Sanctus in nomine sanctissimæ Trinitatis jussit dissilire rupem, confestimque scissa locum fluvio dedit. In iisdem terris S. Apostolus, ubi bonis se propitium præstitit; ita contumacibus, & fidem suscipere nolentibus severum, nam hos pertinaces idololatrias in lapideas convertit statuas, quæ hæcenus extant, varii status & sexus tali situ, gestuque corporis, qualem habuerunt tunc, dum illos poma Dei invasit, prout scilicet aut choreis, aut compositionibus, aut tangendis musicis instrumentis dabant operam. P. Kwiarkiew. in Ann. Eccl.

S. Thomas Apostolus Indiarum sagittis & hasta occisus. Ann. Cœle.

Vulnera Divetibi, Dominumque Deumque probarunt.

Tu loqueris Dominum, vulneribusque probas.

Quæ tibi pro clavis, celeres scripsere sagittæ,

Impressitque suo lancea lava stylo.

Portentofum planè & inauditum est, 621. quod tradit S. Athanasius primus Cæsareus. De fide gustanus Episcopus, creatus à S. Jacobo propagata Apostolo, de S. Petro, primo Bracarensi per S. Jacobo Episcopo condiscipulo suo, scilicet Petrum cobum hunc esse eundem cum Samuele filio Uriæ. Majorem Urias enim Propheta occisus à Joakim Rege Juda, sub tempus captivitatis Babylonice, teste Jeremia c. 26. 20. reliquit à S. Jacobo filium Samuelem, qui cum aliis Judæis resuscitavit niens in Hispaniam ibi mortuus & sepultus sepultum est, quem post sexcentos sepulture annos ante 600. P p p 2 S. Ja- annos,

S. Jacobus veniens in Hispaniam ē sepulchro suscitavit, nominavitque Petrum, ac primum Bracarē Episcopum creavit, qui deinde pro Christi fide martyrii lauream obtinuit, ita refert B. Caledonius Bracarē Episcopus, qui obiit A. C. 260. Vide Fran. Bivarium, commentantem in Chon. Lucæ Dextri ad Ann. C. 37. P. Cornel. in Marci c. 6. v. 16.

S. Jacobi Majoris elogia.

Act. 12. v. 2. dicitur de S. Jacobo hoc, *Occidit autem* (Herodes Agrippa) *Jacobum fratrem Joannis gladio*. P. Corn. à Lap. hic. Cur Jacobum præ cæteris Apostolis? & quia hic Jacobus Major frater Joannis erat unus de primariis tribus Apostolis, adeoque ē columnis Ecclesiæ. & quia, ut ait S. Chrysost. & Theoph. Jacobus hic quasi Boanerges, id est, filius tonitru, in prædicatione Evangelii erat igneus quasi fulmen, & Judæis terribilis, ac gravis quasi tonitru confutando Judæos, & judaismum, ideoque ab eis postulatus ad necem, 3tio, quia ex Hispania obita celebris, rerumque gestarum gloria clarus, oculos omnium in se convertebat, ac nominatim, quod duos famulos magos, Philetum & Hermogenem ad Christum convertisset, forte etiam Judæi, qui plurimi tunc in Hispania degebant, ejus prædicatione & gestis offensi literas ad suos Hierosolymitas dederant, ut Jacobum ē medio tollerent. Occidit autem Herodes Jacobum, tum ut Judæos magis sibi conciliaret, tum quia judaismi, quem S. Jacobus impugnabat, erat amantissimus. Occisus propè Pascha, festum tamen illius die 25. Julii celebratur, quia eo die translatus est ejus corpus Compostellam. Peregrinatio Compostellam celebrari cœpit A. D. 1220. teste S. Antonino percussus gladio, quia licet in veteri testamento vix legamus Judæos usos gladio, in pœnis reorum tamen, postquam in potestatem Romanorum venerunt, & more Romanorum usi sunt eorum Tetrarchæ & Reges, Unde & Herodes Antipas pater hujus Herodis gladio occidit S. Joannem Baptistam. Porro S. Jacobus vadens ad mortem suam accusatorem nomine Josiam sua constantia & sanctitate ita obstupescit, ut eum ad Christum converterit, Martyrēque effecerit. Ita Euseb. I. 1. Hist. c. 4. Addit S. Isidorus S. Jacobum eundem ad martyrium paralyticum suam opem implorantem membris & sanitati restituisse. Nota. S. Jacobi primagloria, quod primus omnium Apostolorum martyrium obierit: ex adverso S. Joannes frater ejus agmen Apostolorum claudit, & ultimus omnium defunctus est A. C. 101. 2da, quod cognatus fuerit Christi, 3tia, quod præ cæteris Apostolis electus & dilectus,

semper fuit virgo. 4ta, quia Christi amantissimus. Unde Lucæ 9. 54. cum Samaritæ Christum spreverint, dixit: Domine, vis, dicimus, ut ignis descendat de celo, & consumat eos. 5ta, quod B. Virgini charissimus fuerit, unde ipsa adhuc vivens Hierosolymæ eidem apparuit Cæsaraugustæ insistenti columnæ, jussitque ibidem oratorium sibi extrui, prædicens, illam Hispaniæ partem sibi fore devotissimam; quare S. Jacobus eidem sacellum omnium in orbe primum exadificavit. Ita referunt Ann. Hisp. 6ta, quod Hispaniam à Mauris & Saracenis liberavit, visibiliter præiens aciem Ramiri Regis, dum ille anno D. 834. cum innumeris Saracenis ē recenti victoria insolentibus, sibi insulantibus, monitu, & invocatione S. Jacobi conficiens, eos omnes vel cecidit, vel cœpit, & in fugam convertit; unde Hispani eum jugiter in bellis invocant, ejusque gratiam experiuntur. Quare in ejus honorem instituerunt ordinem militarem equitum S. Jacobi, qui cœpit sub Alphonso Rege Hispaniæ A. C. 1158. 7ma. S. Jacobo debet Hispania, quod à Christo hucusque in vera orthodoxa fide constans perstiterit, ut merito Reges ejus Catholici cognominentur, quodque fidem Christi per utrasque Indias latè propagavit. P. Cornel. in Act. 12. 2.

Anno D. 816. Sub id tempus in Hispania corpus S. Jacobi, quod Hierosolyma Jacobitarum Compostellum allatum fuerat, ac propter ventum. Gentiles occultatum, diu latuit (cum illi, qui conscii erant hujus thesauri absconditi, mortui fuissent) inventum fuit indicio flammæ, sæpius supra Divi corpus emicantis; hocce corpus multis claruit miraculis abhinc Deus liberare Hispaniam à Saracenis, Mahometanis cœpit. Annal. Eccl. Baron.

A. D. 985. In Hispaniam à Roderico comite advocati Arabes, igne Compostellam affixerunt, in incolas ferro sævierunt, templum tamen S. Jacobi attingere non ausi, qui morbo aliquo ita illos afflixit, ut omnes Arabes illo morbo perierint. Baron.

A. D. 1212. Maria Aragoniæ Regina Nomen S. ahceps, quod nomen imponeret filiolo Jacobi 12. candelas, quarum singulas nomine alio Regis, cujus ex Apostolis insignivit, accendi jussit, illius Apostoli nomen infanti imposuit, cujus candela diutissime arsisset; dum igitur S. Jacobi candela diutissime arsit, divi Jacobi nomen baptizato inditum, P. Kwiatkiew. in Annal.

A. D. 1230. Refert Tudensis, quàm strenuè Adelphonius Legionis Rex, occupata

pata Emerita urbe contra Maurorum Regem, à speciali fortitudine Rex virtutis appellatus, decertavit, eundemque vicit, dante suppetias celestes S. Jacobo cum candidato exercitu, qui Saracenos exdebat. Idem ibid.

Primus virginæ templi fundator in orbe, Purpuream meruit primus habere togam. Hunc primum ad cœli adlegit Regina senatum, Primò, virginæ facta corona manu,

622. De fide propagata per S. Philippum Apostolum.

Joannis 1. 43. dicit Evangelista de Christo: *Invenit Philippum*. P. Corn. à Lap. hic. Destinato consilio vadens ad eum locum, ubi erat Philippus: quia eum destinabat Apostolum. Et dicit ei Jesus: *Sequere me*. Hæc est prima vocatio exterior Christi, Petrus enim & Andreas prius vocati sunt interioribus: Philippo ergo hoc decus, & hæc laus, quod primus hominum à Christo dicente *Sequere me* exterior vocatus sit: & interiori huic obediens illico Christum secutus sit: quia ipse studiosus erat legis Moisaicæ & sollicitus de adventu Christi, ait Theophilactus: atque ut S. Chrysostomus in perscrutanda veritate diligentissimus. Cur sequeretur Christum, causam dat Theophilactus vim attractivam vocis Christi. Videtur enim, inquit, primum vox Domini animum illius stimulo quodam charitatis tevigasse: non enim simpliciter Salvatoris vox dicebatur, sed dignos statim flagrare faciebat intrinsecus ad amandum ipsum: sicut et Cleophas dixit. *Nonne cor nostrum ardens erat, cum loqueretur nobis in via*. Sic quaestus à Christo, & acquisitus Philippus, quaesivit & invenit Nathanael v. 45. *Invenit Philippus Nathanael*. Vehementer enim desiderans videre Christum Nathanael acquievit Philippo dicenti v. 46. *Dicit ei Philippus: veni, & vide*, venitque cum Philippo ad Jesum, eumque Christum esse agnovit, quare disciplinæ & sequelæ ejus se tradidit. P. Corn. hic. Gentiles Philippus ac Andreas perduxerunt ad Jesum, quia Gentiles primò venerant ad Philippum, de quo Joan. 12. 20. *Erant autem quidam Gentiles ex his, qui ascenderant, ut adorarent in die festo*. v. 22. *Venit Philippus, & dicit Andree: Andreas rursus, & Philippus dixerunt Jesu*. v. 23. *Jesu autem respondit eis dicens: Venit hora, ut clarificetur Filius hominis*. Corn. à Lap. q. d. Nolite Gentes accere à me, sed eos ad me adducite. In Scythia instanter 20. annis prædicavit Evangelium S. Philippus Apostolus. Cum tentus esset à Gentibus, & ductus ad statuam Martis, compellereturque ad sacrificandum exiit de sub base, in qua statua Martis sta-

bat, draco ingens, & percussit filium Pontificis, ac Tribunos duos, quorum officiales tenebant Apostolum in vinculis, infecit omnes statu, ægrotosque reddidit, tunc Sanctus suavit, ut si vellent recuperare sanitatem, & illos mortuos suscitari, ut Martis statuam everterent, ibique Christi crucem collocarent; tunc illi clamaverunt: recuperetur in nobis virtus & deiciamus Martem. Mox Apostolus in Christi nomine draconem in locum desertum, ubi non noceret hominibus, abire jussit, quod ille præstitit, tunc filium Pontificis, & tribunos suscitavit, ægros sanavit. Unde factum, ut omnes Philippum Deum esse existimantes adorarent, ipse autem occasione usus docuit illos mysteria fidei, ac multa millia baptizavit. Acta Sanctorum ab Henschenio & Papembrochio collecta die 1. Maji. S. Philippus Scytharum & Phrygum Apostolus, qui sibi à Christo ostendi Patrem petiit, pro Christo crucifixus. Ann. Cœle. 1. Maji.

Hæc, Ostende Patrem, quid vis tibi, voce Alluditur ad illud Christi in cruce: Pater in manus tuas commendo spiritum meum.

S. Hieronymus, & ex eo Pagninus, 623. Bartholomæus interpretatur Filius suspendentis aquas. P. Corn. à Lap. hic putat esse Hebraicum nomen Bartholomæi, idem per S. Bartholomæum esse, quod filius Tholmai, ut habet Syrus, vel Tholmei, Tholomai enim crebrum & priscum nomen erat Hebræis. S. Bartholomæus Apostolus Galilæus, cum Indiam citeriorem, quæ ei in orbis terrarum formatione ad prædicandum Jesu Christi Evangelium obvenerat, progressus esset, adventum Domini Jesu juxta S. Matthæi Evangelium illis Gentibus prædicavit, sed cum in illa Provincia plurimos ad Jesum Christum convertisset, multos labores, calamitatesque perpassus, venit in majorem Armeniam, ibi Polymium Regem & conjugem ejus, ac 12. civitates ad Christianam fidem perduxit, quæ res in eum magnam invidiam concitavit illius gentis sacerdotum: nam usque adeo Astryagem Polymii, Regis fratrem in Apostolum incenderunt, ut is vivo Bartholomæo pellem crudeliter detrahi jufferit, ac caput abscindi, quo in martyrio animam Deo reddidit. Ejus corpus Romam ab Orthono III. Imperatore in Tyberis insula in Ecclesia ejus nomine Deo dicata collocatum fuit. Ex Brev. Roma. S. Antoninus part. 1. tit. 6. c. 12. Dorotheus, quod Bartholomæus in Albano civitate

tate magnæ Armeniæ crucifixus est capite deorsum. Theodorus verò, quod fuit excoriat, ab aliis afferitur, quod fuerit decollatus: quæ ita possunt concordari. 1. excoriat, deinde crucifixus, demum nondum mortuus decapitatus est. Petrus de Natalibus Episcopus in suo Sanctorum Catalogo scribit, Bartholomæum Syrum fuisse. Regisque Syriæ ex Patre nepotem, solumque ex omnibus Apostolis nobilitate præclarum. idem sensisse videtur S. Vincentius, ille Prædicatorum lumen, ubi indicat, Apostolos altercantes, quis illorum videretur major. post Domin. 2. Serm. 2. in fine. Addit Sanchez Royaum de Dieu. l. 5. c. 10. illum se Christo adjunxisse in purpura, & habitu pretioso, mirantibusque Apostolis Salvatorem illi patrocinando dixisse: Fore aliquando tempus, ut non purpuram duntaxat, sed & pellem suo sanguine purpuratus exueret. Non tam dira à Poëtis ficta, quam hic facta sunt, cum Marfyam Satyrium lamentantur, Ovid. l. 6. Metamor.

Clamanti cutis est summos direpta per artus,
Nec quidquam nisi vulnus erat, cruor undique manat,
Detectique patent nervi, trepidæque sine ulla
Pelle micant venæ, salientia viscera posses,
Et pellucentes numerare in pectore fibras,
P. Engelgrave. in festo S. Barthol.

A. D. 1592. Echebar Magorum Rex abominatus Machometismum, advocavit nostros, fidem Christianam edoceri cupiens, cumque edoctus fuisset, eamque se suscipere notum fecisset, Vengelani eidem rebellârunt, hos tamen brevi compescuit. Ejusdem profapiæ fuisse olim, Christianus recensetur David Rex, qui se à sanguine D. Bartholomæi esse asseverabat. P. K. Wiatkiew. in Annal. Mira de S. Bartholomæo vide apud eundem A. D. 1696. in Supplemento.

S. Bartholomæi inconstantem in Aleobaciensi cenobio famam tercessio- esse, postquam è vivis Petrus Lusitanæ Rex decesserat, gelido corpore, & mox iis aromatis, quæ corruptionem vel impediunt, vel remorantur, fariendo; ad vivos iterum rediisse, advocatoque mox sacerdote suo confessorio, ubi crimen, quod per oblivionem vivo excidisset, ritè exposuit, & sacra absolutione expiavit, compositis iterum membris suaviter conquievissè, quod sibi ob intercessionem S. Bartholomæi, & ob justitiæ inviolatam semper observantiam obtigisse contestatus est. P. Niegembergius in Theopolis. p. 2. l. 3. c. 5.

Dum populum numerosum, & Regem viceris ipsum,
Debetur meritis purpura jure tuis.
Obtigit hæc, licet à turba contexta majorum,
Solvisti hanc propria Bartholomææ cute.
Sic Christum indutus Regem, hæc quæ non veterascit
Purpureâ illius, te induit, Dive, togâ.

Matth. 9. v. 9. *Jesus vidit hominem sedentem in telonio Matthæum nomine. Et ait illi: Sequere me. Et surgens secutus est eum.* S. Mat. P. Cornel. à Lap. hic. Mystice To sedentem in telonio urget S. Petrus Chrysologus Sermo 29. Sedebat utique, quia stare non poterat, pondere cupiditatis oppressus, & ipsa totus conscientia fraudis incurvus. *Matthæum nomine.* Nominat se Matthæus tum humilitatis studio, ut se Publicanum & peccatorem fuisse orbi confiteatur, tum gratitudinis ergo, ut eximiam erga se Christi gratiam prædicet. *Sequere me,* quem jam audisti in Capharnaïa celestem doctrinam prædicare, eamque multis confirmare miraculis, ac inprimis recenti paralytici sanatione. Vocat Matthæum, Vocat ad se Matthæum miraculorum jam famâ perdomitum, ait Chrysostomus. Vide hic dignationem Christi, quâ Matthæum Publicanum, ideoque apud Judæos infamem non tantum ad gratiam, sed ad familiam suam, intimamque amicitiam, & Apostolatium vocat. *Et surgens secutus est eum.* Nota hic efficaciam vocationis Christi, æquæ ac promptam Matthæi obedientiam. Sicut magnes trahit ad se ferrum, ambra paleas, sol vapores, sic Christus ad se Matthæum, atque hoc tractu suas ei virtutes communicavit, ac præcipue eximium Dei amorem, contemptum mundi, studium paupertatis, zelum animarum, ardorem prædicandi. Vide de gratia efficaci trahente Paulum Actor. 9. 6. Audi modum conversionis S. Matthæi, quem ipse revelavit S. Brigittæ ad sepulchrum ejus Revelat Malphi. l. 1. Revel. c. 125. *Voluntas mea S. Brigittæ talis erat eo tempore (telonii) quod nemi- nem defraudare volui, sed desiderabam invenire viam, qua separarem me ab officio isto, suam S. & toto corde adhererem Deo soli. Prædicante igitur amatore meo Jesu Christo, tum inflammabatur sicut ignis verbum vocationis suæ in corde meo. Sic dulciter sapuerunt verba sua mihi, quod de divitiis & honoribus non plus cogitabam, quam de paleis, imò mihi magis flere placuit, & gaudere, quod Deus meus tantillum & tantum peccatorem vocare voluit ad gratiam. Adharens quoque Domino meo, verbum ejus ardentius capi. insigere cordi meo, qua nocte & die quasi cibum suavissimum gustando cogitabam.*

v. 10. *Et factum est, discumbente eo in domo, ecce multi publicani, & peccatores venientes, discumbant cum Jesu, & discipulis ejus. In domo ipsius Matthæi, qui humilitatis studio de se silet, quod virtutis est, pro- dit, quod vitii, quod scilicet fuerit publicanus. Id patet ex Luca c. 5. 29. ubi ait Et fecit ei convivium magnum Levi (ita vocabatur quoque Matthæus, erat enim binomius, ut alii multi Judæorum) in domo sua.*

S. Matthæus ceteris Evangelistis in hoc præcellit, imò. quia omnium primus Evangelium edidit, hinc plenè cuncta & constanter, ait S. Chrysost. 2. quod regiam Christi dignitatem præ ceteris explicet. Ita S. August. Ruper. & alii. 3. quod divina revelatione sit inventum Evangelium ejus Hebræum, sub Zenone Imperatore, ad pectus S. Barnabæ. 4. quod S. Matthæus fuerit Æthiopie Apostolus, & virginitatis victima; occisus enim est ab Hirtaco rege, eò quod Iphigeniam regis filiam, quæ virginitatem Deo voverat, ipsi in uxorem dari nollet.

Matthæus Hebraicè idem est, quod donatus vel donum. Denique audi, quod S. Matthæus de se ipso revelavit S. Brigittæ oranti ad sepulchrum ejus in urbe Malphi. l. 1. Rev. c. 129. *Cum illud (Evangelium) scriberem, tantus divina inflammationis ardor perseverat mecum, quod si tacere voluissem, nullatenus præ ardore intenso potuissem.* P. Cornel. in Argum: ante ejus Evang.

S. Matthæus vocatur mirabiliter à Christo.

Mirum est; cum subito visus, pariterque vocatus

A Christo Matthæus divite pauper erat. Quod veluti Dominum famulus servusve secutus,

Nectere non audens hocce vocante moras.

Fortior est humilis, regnantum, quodque potenti

Ditior est pauper divite quodque Deus Omnipotens potuit Christus, voluitque benignus

Pressi Matthæi tollere pondus opum.

Matthæumque hominem, divina voce vocando,

Mox propè terrenum reddidit ille Deum.

S. Matthæus apud Parthos & Æthiopus draconibus imperavit; Regis filium à mortuis excitavit. Regem cum omni regia baptizavit, ac tandem ob persuasum Iphigenie regis filie votum Virginitatis, securi percussus, templo ab Iphigenia honoratus. Ann. Cœle,

Vidit ho-
minem
Dii estis.

Intentus fluidis lucris Matthæe sedebas
Ad peragrandam parans regna remota, pedes.

Nunc calca mundum, properanter curre;
labori

Ipsè Deus, sacro regia lucra dabit.
Virginei venit ad lucrum Tibi gemma pu-
doris,

Thesauro pretium sanguinis adde tui.

S. Simon Apostolus dictus Chananæus, 625. & Zelotes, ob præcipuum circa promovendam Dei gloriam zelum, qui patuit in tot pagatione Apostolicis ejus laboribus, dum Ægyptum, fidei à S. Africam, Mauritaniam animarum lucra quæ Simone renens peragravit, illum, asseverat Bassæus, 70. Apost. millia hominum convertisse, 70. mortuos ad vitam revocasse. Simon idem est, quod obediens. Hic factus planè obediens usque ad mortem, quam simul cum S. Juda Thaddæo, cum in Perfide convenissent, cum fidem in vastissimis illis Regionibus disseminassent, ut dicit brevium, gloriose obivit. Dictus est Chananæus, quia natus est in Cana Galilææ, imò Baronius, Nicephorus censent eum fuisse sponsum in nuptiis Canæ, ad quas vocatus fuit Christus. Joan. 2. Verum quia Cana Hebraicè significat zelum, hinc zelotes dictus est, ait S. Hieron. P. Cornel. à Lap. in Matth. 10. 4. Multis diebus sustinuisse tormenta tradit Hegesippus l. 3. c. 13. Serra sectus fuisse dicitur in Anno Cœl. Unde de illo.

Dividitur ferrâ corpus, at integra mens est;
Separat invictum nil ab amore Dei.

S. Judas Jacobi, scilicet frater Jacobi Minoris, qui frater Domini cognominatus est, scripsitque Epistolam Canonicam. Quoad etymon Judas Hebraicè idem est, quod confessio vel confessor, & laudator scilicet Dei, & Christi; nomen hoc accipisse videtur à Juda fortissimo & celeberrimo Filiorum Jacob. Gen. 49. 8. Idem æquè ac Frater ejus Simon cognominatus est Chananæus (quasi oriundus ex Cana Galilææ) hoc est, Zelotes, teste S. Hieron. eò quod zelavit pro Domino, ait Fulgen. Serm. 9. Unde hæc ejus amoris & zeli plena vox ad Christum recensetur à S. Joanne c. 14. v. 22. *Domine quid factum est, quia manifestatus es nobis te ipsum.* Hinc idem Judas cognominatus est Thaddæus & Lebbaeus id est, leoninus, ab Hebræo labi, id est, cor, qui vocatur ab Hebræo lep, id est, cor, quasi cordatus, seu animosus, qui à generositate & præsentia animi imperterritus. Cor enim sedes est & symbolum fortitudinis. Unde Aristomenus, qui totam Græciam stupefecerat, audaciæ miraculo post mortem dissectus, cor totum pilis hirsutum teste

De propa-
gatione
fidei à S.
Juda
Thaddæo

teste Plin. l. 11, c. 37. habuit. Rursum Lebbæus, id est, corculum, mirè enim benevolus, cordialis, amabilis, aut mirè sapiens & prudens: qui enim valde cauti erant & prudentes, vocabantur corculi, ait Plin. l. 7, c. 31. Unde scipio Naffica ob prudentiam bis consul, appellatus est corculum, ait Cicero Tusc. 1.

Lebbæum dici volunt à corde, id est, cordis cultorem: qui scilicet cordis puritati, sanctitati, & perfectioni unicè incubuerit, qua de causa Judas hic præ cæteris Apostolis S. Bernardo fuit in veneratione & deliciis. Auctor enim Epist. D. Bernardi narrat l. 5, c. 2. ipsum reliquias S. Judæ Hierosolymis ad se missas, mira devotione excepisse, adeoque moriturum jussisse, eas secum sepeliri, & pectori suo superponi. Nota. Judas Hebr. includit omnes literas nominis Tetragrammati Jehova, indeque ad nominis Jehova, utpote sacrosancti, & apud Hebræos ineffabilis reverentiam censent aliqui pro Juda vocatum esse affini nomine Thaddæum, sed hæc fabella ait P. Cornel. in Proœmio in Epist. S. Judæ. Constat enim nomen Judæ apud Judæos fuisse usitatissimum, adeoque à Deo laudatum. Græci in Martyrologio duos ponunt Thaddæos, unum Apostolum, secundum, qui fuerit ex LXX. discipulis. Verum alii nonnisi unum agnoscunt Thaddæum, scilicet Judam Apostolum ita, S. Hieron. V. Beda. S. Fulgentius, & Ecclesia Latina unum nonnisi Thaddæum in Martyrologio & Officio divino commemorat, juxta quos dicendum est, quod hic Judas sit ille Thaddæus, qui Abagarum regem Edeffæ & Edeffenos ad fidem convertit, uti fuse narrat Eusebius in Apoc. c. 21. 20. qui addit, hæc quadragesimo tertio Christi anno contigisse, atque Abagaro, aurum tum celatum tum rude offerenti respuisse illud Judam, & dixisse. *Sicut nostra prorsus dereliquimus, quomodo cupiemus aliena.* quæ sanè verba cor ejus purum, magnanimum & celeste significant, in Apoc. 21, 20. Niceph. l. 2, c. 4. describunt ejus. martyrium, quod obiit, postquam in Mesopotamia, Persia, Arabia, Idumæa prædicasset. P. Cornel. à Lap. in Proœm. ante Epist. ejusdem S. Judæ.

S. Judas Apostolus allata ad Abagarum regem Jesu imagine, celestem simul lucem in cubiculum regium, sanitatem corporis & animæ, attulit. De quo.

Venit in Edeffæ terras in imagine Christus,
Cujus viva, ferens Divus, imago fuit,
Lux mundi Christus, Judas quoque luce
refulgens,
Hæc umbram mortis fecit inire fugam

Auctor. 1. 23. *Et statuerunt duos, Joseph, qui vocabatur Barfabas, qui cognominatus est justus, & Mathiam.* P. Cornel. à Lap. propagata hic, Apostoli, cæterique fideles communi consensu nominarunt è toto numero duos excellentiores in fide, virtute, veraque Christi cognitione, eos deinde seorsum statuerunt, quasi Apostolatus candidatos, ut super utrumque jacerent sortem, quæ Apostolum designaret, hæc omnia facta sunt dirigente S. Petro. Porro uterque fuit ex LXX. discipulis, inquit Beda. Mathias Hebraicè idem, quod *Mattania*, id est, donum Dei vel donatus à Deo, unde Beda censet quod nomen ejus fuit omen, quod donandus esset Apostolatu.

v. 26. *Et dederunt sortes eis, & cecidit fors super Mathiam, & annumeratus est cum Sortes 11. Apostolis.* Quales fuerunt hæc sortes, varii sunt sensus authorum, S. Dionysius, quem sequitur S. Antonin. t. Par. Tit. 6. c. 1. censet fuisse radium demissum in Mathiam, sicut radio lucis demonstratus fuit Greg. Magnus Pont. & alii nonnulli. Dionys. Carth. Sanch. Turran. censent fuisse columbam cœlitus delapsam in Mathiam, sicut S. Fabianus illapso columbæ creatus est Pontifex. Verum dare, aut mittere sortes non hoc, sed longè aliud significat (dicit P. Cornel.) ut cuius patet ex communi terminorum significatione & usu, in sorte enim eventus est fortuitus, & à casu expectatur, ut is vincat, in quem fors, quasi felix alea ceciderit.

Dico ergo, ait P. Cornel. Apostolos misisse sortes propriè dictas, ut verba sonant, & sortem cecidisse super Mathiam. Porro quare & quomodo missæ sunt hæc sortes, incertum est. Nostri Lorinus & Mariana censent nomen Mathiæ uni chartæ, nomen Joseph alteri fuisse inscriptum, itaque utrumque injectum in urnam, ibique commixtum, ut cujus primum educeretur, is esset Apostolus, ac primò eductum fuisse nomen Mathiæ. Quæres, Qua conscientia Apostoli rem tantam commiserunt forti, idque casui & fortunæ? Respondent aliqui ex Glossa, id eos rectè fecisse, eò quod eligendi in dotibus externis essent pares. 2do. Apostoli secuti sunt exemplum S. Scripturæ, sic enim Saul forte creatus est rex, 1. Reg. 10. 20. quæ sortitio ad Saulem eligendum hoc modo contigisse censetur, (ait P. Sallianus in Annalibus mundi) Divisæ fuerant tribus, singularum trium nomina in chartulis æqualibus scripta; fuerunt chartulæ 13. complicatæ, hæc connectæ in sinum, vel urnam, quæ aptatæ in omnibus oculis puerulus aliquis innocens, jussus unicam ex omnibus schedulam educere, Benjaminiam

tribum eduxit. In tribu deinde Benjamin simili ratione familia Metri; in hac domus Cis, in eaque persona Saulis educta est. Sic forte deprehensus est Achan, Josue, 7. 45, &c.

3tio. Apostoli jecerunt hanc sortem licite: quia id fecerunt ex instinctu divino, quocirca Deus promittebat, se suam voluntatem per eam demonstraturum; & magis idoneum designaturum. Ita P. Lessius, l. 2. de Justitia. c. 43. dub. 9. v. 26. *Et cecidit fors super Mathiam.* Ex hac sorte Mathiam fuisse primum clericum; indeque clericos originem & nomen accepisse censet S. August. in Pl. 97. Clericus enim dicitur à sorte: quia sorte in sortem Domini adsciscitur. Moraliter. Triâ axiomata sancti Mathiæ recenset Clemeus Alex. 1. 1. 2. Strom. Oportet admirari præsentia; nimirum, ut admiremur opera Dei visibilia & ex illis ad invisibilia ascendamus. 2do. 1. 3. *Si electo vicinus peccavit, peccavit electus nam si se ita gessisset, ut juberet verbum & ratio, ejus vitam ita vicinus esset reverentius, ut non peccasset.* 3to. 1. 7. *Adversus carnem pugnandum; & in nullo prorsus voluptati ejus alibi concedendum, animam vero alendam sapientia pastibus, & scientia cibis, in majus semper augendam.* Sancto Mathiæ dat hoc elogium S. Antoninus. Fuit in lege Domini doctissimus; corpore mundus, animo prudens; in solvendis quæstionibus S. scripturæ acutus, in consilio providus, in sermone innoxione, expeditus, multorum signorum patrator, extensis in cœlum manibus martyr, Spiritum Deo reddidit. P. Cornel. In Macedonia prædicasse Evangelium existimatur: cum illi à Gentibus propinatum fuisset venenum, quo fidem ejus probare volebant; ille toxicatam potionem, quæ omnes visu privare solebat, bibit in nomine Jesu illæsus, & cum illa potio plus quam 250. excrasset, ille, singulis manus imponens, eos illuminavit. Corpus illius prævia visione stellæ rutilantis, fontis erumpentis, ceptum cum inscriptione. Acta sanctorum auctore P. Bolland. 24. Febr. S. Mathias cuidam negligenti sacerdoti ad vitandam desidiam cicatricem perpetuam in fronte inussit. Annus Cœl. 24. Febr.

Designans in fronte notam, dum Divus inurit,
Cœlesti tepidam suscitât igne fidem.

S. Mathiæ cum ossa laterent, stellæ, ac fontis indicio sunt reperta.

Mortales cineres, humilis, dum Dive recondit

Terra tuos, illos detegit ipse Polus:
R. P. Kmiarskowi, S. J. Collectanea Ascetica.

Hos etenim veluti signum celeste resurgens
De cœlo, vivo lumine flamma notat.

§. III.

De Fide propugnata & propagata per sanctos Martyres.

Inter 7. Diaconos electus est primarius S. Stephanus, quæ electio juxta P. Cornel. à Lap. non fuit ordinatio, nec institutio, aut creatio Diaconorum, hæc enim spectabat ad Apostolos, non ad populum, sed oblationis & præsentationis. Stephanus Græcum est nomen significans coronam: hoc insignis nomine Sanctus, primus & quasi princeps fuit Diaconorum: ille enim cæteris eminebat plenitudine gratiæ, fidei, & Spiritus, item vi disputandi & efficacia prædicandi, unde Lucianus, de inventione S. Stephani vocat eum Primicerium aliorum & Archidiaconum. Addit S. August. Sermon. 2. de Sanctis. S. Stephanum fuisse juvenem speciosum ac virginem, unde & faciem habuit Angeli, Auctor. 6. v. 15.

Auctor. 6. v. 5. *Et elegerunt Stephanum, virum plenum fide, & Spiritu S. P. Cornel. à Lap. hic, id est, robore fidei ad superandum, non tantum murmura pauperum, sed & lapides Judæorum.* Deinde fide, id est, excellentia fidei tantâ, ut etiam miracula patraret, quæ est fides miraculorum. *Et Spiritu Sancto,* puta 7. donis Spiritus S. omnibusque virtutibus & gratiis, tum gratum facientibus, tum gratis datis, ac præsertim charitate & zelo; unde Nicetas apud Metaphrastem ait de S. Stephano, quod magis ardebat charitate, quam omnes sancti sui temporis. v. 10. *Et non poterant resistere sapientia divinæ,* ait P. Cornel. quæ plenus erat Stephanus, hac enim eos convincebat & sacris scripturis, aliisque notis & signis demonstrabat Jesum Christum esse Messiam. v. 15. *Viderunt faciem ejus tanquam faciem Angeli;* contulit enim Deus Stephano novum, mirumque splendorem, & quasi radios corporis gloriosi, quales contulit Moyse, Exod. 34. & S. Antonio, S. Francisco, nostroque S. Ignatio. Auctor. 7. S. Stephanus suam causam agens doctè & fuse peroravit in Concilio, atque exordiens historias refricavit Abraham, Isaac, Jacob, Moysen, & Prophetarum, qui prænuntiaverunt Christum, quibus uti restiterunt præci Judæi, multosque ex illis occiderunt, ita nunc posteris eorum persequi Christum ejusque discipulos, liberè proclamavit, unde ingenti zelo, libertate, & Spiritu. v. 51, in eos

detonavit: *Dura*, inquit, *cervice*, & *incircumcisi cordibus*, & *auribus*, vos semper Spiritui S. resistitis, sicut & Patres vestri, ita & vos, vocavitque illos proditores & homicidas Christi; quocirca illi furentes, raptum lapidibus obruerunt. ille vero interitus oculis in caelos intentis, videns gloriam Dei & Jesu, Domine Jesu, inquit, suscipe Spiritum meum. Tropologicè, S. Fulgentius dicit S. Stephanum hic dare formam Concionatoribus & Prælati, ut vitia subditorum acriter insectentur, & tamen pro eis apud Deum intercedant. Dicebat S. Stephanus v. 51, ad Judæos. *Dura* *cervice*, Pulchrè S. Augustinus, Serm. 1. de Sanctis, Eja S. Stephane, dic aliquid Judæis, ut incipias lapidari & possis coronari, jaculare verba, & excipe saxa, dic aliquid de incircumcisis cordibus, & morieris lapidibus. v. 55. *Et intendens in caelum, vidit gloriam Dei*, & *filium hominis stantem à dextris Dei*. P. Cornel. hic. Lege cum Romanis & Græcis & dele virtutis. S. Chrysostomus censet S. Stephanum à principio suæ Concionis vidisse caelum apertum & gloriam Dei, Christi que, & inde faciem ejus visam lumine celesti radiantem instar Angeli. S. Greg. Nyssen. Orat. de S. Stephano ait, S. Stephanum vidisse ipsum lumen in lumine Dei, plena mentis comprehensione, atque Deum & Trinitatem. Cajetanus & alii censent Stephanum vidisse gloriam Dei, id est, claritatem quamdam corporalem, eximiam, & augustam, ita, ut Dei præsentiam testaretur: hanc enim vidit Stephanus oculis corporeis, dum eos in caelum intendit, æque ac iisdem vidit Jesum stantem à dextris Dei. Porro Stephanus naturalis oculorum acie pertingere non poterat ad caelum Empyreum, ibique videre Jesum in sua formâ, ergo vi divina confortatus & elevatus fuit ejus oculus & visus, ut Jesum integrum in sua specie & figura in coelo, imò super caelum empyreum stantem clarè & distinctè videret. Symbolicè S. Augustin. q. 88. super novum Test. docet Christum stare, ut Stephano stanti, patienti ipse quoque stans compatiatur, 2. stat Christus, ut insigne & jucundum hoc Stephani spectaculum & certamen spectet, eoque se oblectet; Nam, ut ait Apostolus, 1. Cor. 4. 9. *Specaculum* (Græcè theatrum) *facti sumus mundo, & Angelis, & hominibus*.

v. 57. *Ejicientes eum extra civitatem lapidabant*. P. Cornel. Porro S. Stephanus lapidatus est in valle Josaphat juxta torrentem Cedron: quia juxta aquas magna solet esse lapidum copia, ubi etiamnum locus S. Stephani sanguine consecratus magna veneratione colitur. R. P. Melchior ab Helmont Antverpien, Franciscanus, qui quater Hie-

rosolyman est peregrinatus, ait, signa & effigiem capitis & scapularum S. Stephani lapidi, dum expirans retrorsum caderet, impressa vidisse. Ibidem, ait P. Lorinus, ostendi lapidem, in quo B. Virgo cum S. Joanne, cum Stephano, toto lapidationis tempore ad Deum verba fuderunt. Præclare S. August. Serm. 9. de Sanctis. *Cum S. Stephanus Diaconus ab Apostolis ordinatus sit, ipsos Apostolos beata ac triumphali morte præcessit, ac sic, qui erat inferior ordine, primus factus est passio*.

Eodem anno 34. quo Christus passus est, Stephanus creatus est Diaconus post Pentecosten, ac paucis post mensibus martyrium obiit. S. Anton. par. 1. Baronius & alii passim censent, obiisse eum die 26. Decemb. idem testantur omnia martyrologia, & Patres in hom. de S. Steph. ideo enim Christus natus est in terra, ut Stephanus nasceretur & coronaretur in coelo, ut docet S. Fulgentius, S. August. Serm. 31. & 2. de Diversis, scribit, lapidem, qui cubitum S. Stephani ferierat, à quodam viro pio, qui ejus lapidationi præsens fuerat, delatum Anconam Italiæ urbem, multis miraculis claruisse. Ancona ex Græco cubitus dicitur; quia in ipso stentis se oræ cubito sita, ait Plin. l. 3. c. 13. Hujus lapidis accepti festivitatem à prisca temporibus celebrant die 3. Augusti, in quem postea diem incidit inventio S. Stephani.

Actorum. 7. v. 57. *Et testes deposuerunt vestimenta sua secus pedes Adolescentis, qui vocabatur Saulus*. P. Cornel. à Lap. hic, Saulus lapidationis fuit dux, quia indignè terebat Stephanum, cognatum & condiscipulum suum se, suæque schola defecisse, insuper eloquentiâ, sapientiâ & miraculis ab eo jam Christiano, superari videbat, quare lapidationis erat incentor. Ab ipso, ait, S. Aug. Serm. 1. de San. omnium lapidantium vestimenta servabantur, ut tanquam in manibus omnium ipse lapidare videretur.

v. 59. *Postis autem genibus, clamavit voce magna dicens: Domine, ne statuas illis hoc peccatum*. P. Cornel. S. Stephanus oravit pro se stans, pro hostibus vero genuflexit cur? Causam dat S. Augustin. Serm. 2. de San. Pro me stans oravi; quia pro me, qui rectè Deo servivi, orando & impetrando non laboravi; quia qui pro justo orat, non laborat, ideo pro se stans oravit. Ventum est, ut oraret pro Judæis, pro intersectoribus sanctorum Christi, pro lapidatoribus suis, attendit tam multam & magnam esse impietatem ipsorum, quæ difficilè donari posset, genuflexit & ait *Domine, ne statuas illis hoc peccatum*. Notan-

6. 8. Saulus dedit lapidationi S. Stephani

Notandum, non orat Stephanus, ut Deus peccatum, puta homicidium, Judæorum non æstimet peccatum; hoc enim impossibile & Deo injurium; quia tribuit illi perversum de peccato judicium, sed q. d. ne statuas culpam eorum ad poenam, sed poenam & culpam eis remitte. Notat S. Fulgentius Serm. 1. de S. Steph. arma, quibus contra Judæos pugnavit Stephanus, & vicit, fuisse charitatem, præsertim erga suos hostes & lapidatores. Notat P. Corn. efficacissimam esse orationem ardentem, quæ funditur pro inimicis, qualis fuit hæc S. Stephani, quia ipsa est actus difficillimæ & eminentissimæ charitatis. S. August. Serm. 1. de San. considerat efficaciam orationis S. Stephani, dicens, Si S. Stephanus non orasset, Ecclesia Paulum non haberet. Cardinalis de Vitri, in vita S. Mariæ Oigniacensis l. 2. c. 11. scribit eam in extasi cognovisse, S. Stephanum S. Pauli decollati animam excepisse, & Deo obtulisse. Narrat Baron. A. C. 418. ex Severo Episcopo, Majoricæ insulæ, reliquiis S. Stephani Majonam (quæ urbs est in Majoricæ) illatis, omnes Judæos, quorum numerus erat 540. per miraculum fuisse conversos, cum nimirum viderent suis faxis, quæ quotidie jaciebant in Christianos reliquias gestantes, & comitantes, neminem lædi, & Dei vindicta ignem coelitus in Synagogam suam immitteri.

Dicitur de S. Stephano v. 59. *Obdormivit in Domino*. P. Cornel. quasi mori & requiescere nequiret, nisi prius hostibus benè precatus veniam à Deo impetrasset. Nota S. Paulus Christianos morientes vocat dormientes. 1. Cor. 15. & 1. Thess. 5. Quia eorum mors non tam mors est quam somnus ob spem brevi futuræ resurrectionis. Miracula post mortem per sacra S. Stephani lipsana, & reliquias patrata, multa recenset S. August. l. 22. Civ. c. 8. & Hom. 7. de San. S. Clemens l. 8. Const. c. 33. scribit Apostolos sanxisse, ut quotannis dies martyrii S. Stephani publicè festus celebraretur. Actorum 8. 2. *Curaverunt autem Stephanum viri timorati*. P. Cornel. scilicet honorificè sepelierunt, ex quo loco rectè Baronius tradit, originem, ritumque funeris Christianorum. A. C. 415. inventæ sunt reliquie S. Stephani per revelationem Gamalielis apparentis Luciano presbytero. Continuum verò & perenne S. Stephani miraculum est, quod sanguis ejus concretus in vitrea ampulla, ex Africa Neapolim à S. Gaudio Episcopo delatus, & nunc in Ecclesia S. Gaudiosi repositus, quoties inter missarum solennia in altari exponitur, liquefcit, fluitque, ac si recens effusus esset. Testes oculati sunt cives Neapolitani. P. Cornel. à Lap. In Act. c. 8. 2. Ferunt S. Laurentii corpus R. P. Kwiatkowski, S. J. Collectanea Ascetica.

veniente S. Stephano per miraculum se commovisse, & advenienti hospiti locum cecidisse, illumque intra suum loculum suscepisse. Ita Pomponius Ugonius in Itat. Rom. Stat. 13. Unde illud.

1. Convenit in tumulto Laurus post fata Corona.
In sanctis vel post funera vivit amor.
Discite mortales, quos celus Spiritus inflat,
Parva, licet magnis sufficit urna viris.
2. Sunt lapides gemmæ; sit Divo purpura sanguis.
Vestis erat primi sic pretiosa Ducis.

Quid pro fide egerit S. Laurentius, describit S. Leo Papa in natali S. Laurentii. De fide Cum furor gentilium potestatum in electis propagata sima quæque Christi membra saviret, ac per S. Laurentium eos, qui ordinis erant sacerdotalis, impeteret, in Levitam Laurentium; qui non solum ministerio Sacramentorum, sed etiam dispensatione Ecclesiasticæ substantiæ præeminebat, persecutor efferebat duplicem sibi prædam ex unius viri comprehensione promittens, quem si fecisset sacræ pecuniæ traditorem, faceret etiam veræ Religionis exortem: armatur itaque gemina face homo pecuniæ cupidus, & veritatis inimicus, avaritiâ, ut rapiat aurum, impietate, ut rapiat Christum. Postulat sibi ab immaculato sacrarii Præfule opes Ecclesiasticas, quibus avidissimus inhiabat, inferri: cui Levita castissimus; ubi eas repositas haberet ostendens, numerosissimos Sanctorum pauperum obtulit greges &c. Fremat ergo prædo frustratus, & in odium Religionis, quæ talem divitiarum usum instituisset, ardescens direptione thesauri portiois aggreditur, apud quem nullam denariorum substantiam reperisset; ut illud depositum, quo sacratius erat dives, auferret. Renuntiare Christo Laurentium jubet; & solidissima illam Levitici animi fortitudinem diris parat urgere supplicii; quorum, ubi prima nil obtinent, vehementiora succedunt. Laceros artus, & multa verberum sectione confectos, subjecto præcipit igne torreri, ut per cratem ferream, quæ jam de fervore continuo vim in se haberet urendi, converforum altera mutatione membrorum fieret cruciatus vehementior, & poena productior. Nihil obtines, nihil proficis læva crudelitas; subtrahitur tormentis tuismateria mortalis: & Laurentio in caelos abeunte tu deficis flammis tuis. Superari charitas Christi flammâ non potuit; & segnior fuit ignis, qui foris ussit, quam qui intus accendit. &c. Ex Breviar.

Henricus 2us imperator A. C. 1047. ob Simonis labem à Spiritu S. desertus, profusus

fectus est se toto triduo demones infestos vidisse, flammam in se persistendam jaculantes adeo pertinacem, ut noster ignis in comparatione illius jocus putetur, & nihil cedere, sed liberatum fuisse à juvene semiustulato, scilicet à S. Laurentio, cujus Ecclesiam restaurarat. Baron. A. D. 1047. Corn. à Lap. in Act. Apost. c. 8. v. 18.

A. D. 190, extruxerat supra sepultum corpus S. Laurentii Pelagius Papatemplum, ubi dum Mansionarii quærent fodientes Divi sepulchrum, apertum est illud subito, nemo tamen illorum illud tangere ausus est: sed omnes, qui illud viderunt, ad decimam diem mortui sunt. S. Greg. l. 3. Epi. 30. Baron. P. Młodzianowski in Conci. hist. de S. Laurentio, asseverat se audivisse & legisse, S. Laurentium habere hoc à Deo privilegium, ut qualibet feria 6ta. in purgatorium descendat, unamque animam ad se olim devotam eliberet. De illo.

Sustinet exterius lentum Laurentius ignem,
Intus quem divus fortius ussit amor:
Accendat similes nos ignis amoris ad actus,
Qui stimulante Deo in cordibus est & agit.

630.
De fide
per S. A-
dalbertum
propa-
gata.

Boleslao Chrobrii dicto regnante in Polonia, martyrium subiit in Prussia S. Adalbertus: is illustri comitum sanguine ortus (è sanguine scilicet regio derivato: nam ut addit P. Dunin in Conc. de hoc sancto, pater S. Adalberti Slaunicus, comes Libicensis, sanguine erat junctus Henrico Regi Bohemiarum) Pragensis Episcopus, dum mores, in gente sua alienos à Religione Christiana cerneret, nihil proficientibus multiplicatis suis monitis, frustra operam impendi videns, Romam primum, ac deinde impetrato à Pontifice maximo commeatu, tentatis tamen iterum, an resipiscerent, Bohemis, in Hungariam ac deinde in Poloniam perrexit; acceptus honorifice à Primoribus Regni, & ipso Boleslao, eandem Poloniam, quam Hungaris in sacra instructione navavit operam, mortuo vero Rorberto Gnesnensi Archiepiscopo, magnis Principis precibus exoratus, eidem suffectus est, sed paulo post viso nocturno divinitus admonitus, ad Prussos peregrinationem ægrè dimittentibus illum Principibus instituit, relicto loco sui Gaudentio sive Radzino, Archiepiscopo, Hæc Crom. Episc. Varmien.

Thomas Treter custos & Canonicus Varmien. ex monumentis Archivi sedis Episcopalis Varmien. & traditionibus majorum refert de S. Adalberto, in Libro Cracoviae edito, 1685. hæc, quæ sequuntur.

Anno D. 997. in eam Prussiae partem appulit S. Adalbertus, quæ Sambia dicitur, quæque Luxeto tunc Sambiensium duci (quem vulgo patria lingua Konigeri vocabant) parebat. Primò Luxetum adiit petendo prædicandi facultatem, illique ipsi grandi oratione, ut Christo daret nomen, persuadere conatus est; sed frustra rationes commodi temporalis opponenti: Respondit nihilominus Luxetus, se ad KirWaidum (Ita Gentiles supremum sacrorum suorum Antistitem, penes quem summa esset potestas, vocabant) relaturum; interim in sua ditione, ubi velleret, commoraretur. Paulò post venit responsum, à KirWaido ad Luxetum, quo monuit, ne ullo modo concederet, vel prædicandi vel commorandi potestatem, inquit, se nosse, quorsum tendat ista novi crucifixi Dei prædicatio; ut scilicet Poloni perpetui Prussici nominis hostes, republica nostra perturbata, nos in perpetuam servitutem redigant: insuper submisit quosdam Waydelottos (erant hi sacrificuli gentiles) magnâ stipatos famulorum turba, ut S. Adalbertum etiam invitum expellerent. hòc percussus Luxetus, Divum è Prussia excedere jubet; qui gemebundus promittit se imperata facturum & in locum diversoril regreditur. Postero die summo mane parat iter, prius tamen missam sub dio celebrat, convenerant autem illuc non pauci ex agricolis, qui Divo, ejusque sociis, tanquam viris bonis ministrabant, & tunc abituris valedicere cupiebant. Et ecce ex improviso adsunt Waydelotti armatis stipati, strictis gladiis: caput Divo amputatur, corpus frustatum conciditur, cujus frusta sequenti die rustici, ut sepelirent, collegerunt. Et ecce divina vi venerandum Martyris corpus surgit integrum, sumit caput ante pectus, ac eà viâ, qua in Prussiam venerat, per terras, per aquas, præcedente lucida columna regreditur. Inde procedebat multis comitantibus 15. milliaria germanica, ac capellam quamdam, ruralem penes fluvium Rudanam, uno scilicet milliario Gedanò distantem, non procul à villa Prust sitam, nunc ad S. Adalberti nuncupatam: in illa capella fuit altare arcæ instar formatum, in illud igitur se, una cum capite, multis adstantibus, recondidit corpus, jacuitque ibidem carens omni hominum veneratione totos tres annos; quibus elapsis accidit, ut quidam vector Masovita Gedanò proficiscens, propè hanc capellam sub dio pernoctaret; cum ad eum venit S. Adalbertus, postulans, ut se Gnesnam in Poloniam veheret, iustumque pretium vecturæ, ubi eò perveniret, ab illo accipiendum promittit, indicatque locum, ubi corpus ejus erat reconditum. Annuat postulatæ vectori, corpus integrum, odorem spirans, ladicibus involvit, curru

curru imponit; proficiscitur; sed ecce in itinere cogitationem suscepit contra fidem Martyri datam, tam præclarum thesaurum in Masoviam ad suos devehendi. & cum viam, quæ Gnesnam ducit, præterisset, 4. dierum iter Masoviam versus frustra fecisse dicitur. Vespere autem quodam præter opinionem magnò cuidam pago Prussico in Pomelania se appropinquare, in eoque Prussicos agricolas computationes ac choreas agere advertit: quapropter, ne aliqua sacro corpori fieret irreverentia à barbaris, & ipse etiam aliquam non pateretur vexam, ali-quatenus de viâ in sylulam diverit, ibique viso in quercu cava loco, qui capiendò corpori sacro sufficeret, ibidem illud recondit; ipse interim ad villam pernoctandi gratiâ pergit, ibi dum oblata occasione cum sua hospita carnaliter peccasset, summo mane ad corpus Divi veniens, illud ita immobile invenit, ut ne digitum quidem illius movere potuerit; interim dum ibidem moram trahit, Prussi adveniunt, quid peregrinus in aliena ditione quærat, percunctantur, illo rem aperiante, corpus accipiunt, vinctorem vinculis tradunt: mox mandato Principis liberum dimittunt, qui cum Gnesnam venit, seriem rei gestæ Boleslao enarravit. Boleslaus itaque novitate rei motus ad Kongen seu Principem Prussorum mittit, postulans corpus Divi; qui respondit se habere illud corpus, si Boleslaus habet pecuniam. Nec mora, mittitur grandis pecunia, dumque ad locum ventum magna libra, in cujus alteram partem Divi corpus, in aliam partem magnum auri pondus à Borzywojo legato allatum ponitur; verum pondus illud ne tantillum movit Divi corpus. Dumque jam Borzywojus expeditionem pro majori pecunia meditatur, suggestit quispiam, ut eos, quos secum in comitatu ex Polonia adduxerat (erat verò magna multitudo hominum pietate erga Sanctum evocata) hortaretur, conferrent ad corpus redimendum, quantum quisque posset. Annuat votis devota plebs, dumque inops quædam vidua vacuæ lanci duos obolos imponit, ecce divina aliqua vi duo illi oboli pondere suo longè superarunt corpus Divi, quod videns Mislovus graviter ferebat hoc tam leve corporis pondus; quia tamen ita cum Polonorum Principe pæctus erat, corpus in Poloniam referendum tradit: Polonus tamen Orator indignabundi Principis animum liberali oblatione pecuniæ lenivit. Gnesnam corpus delatum, ipsum Boleslaum Principem magna populi corona circumfulsum obviam habuit. Hæc Thom. Treter.

Addit Dubravius Hist. l. 6. de S. Adalberto. Ad Pruthenos veniens, cum popu-

lum penitus rudem & indocilem videret, pecudes novos sibi in grege armentorum & pecu-audiant, dum quæsit audire. Atque rectum mira dictu contigit, ut starent erectis auribus boves & equi, asini, capræ, sues, & quasi benè per Adalbertum dicta sentirent, intelligerentque, aut illa capitum approbarent, Beyerlinck in Theatr. litera C. 101. d.

Bonifacius verò Hist. Ungar. l. 1. Decade 2. ait: Adalberti Pragensis Episcopi ob Christum occisi digitum, quo inter prædicandum usus sæpè fuerat, in Vandalum amnem projecerunt carnifices, projectum piscis absorbit, absorptus in facis speciem in ventre piscis illuxit; piscatores hoc edocti portento mira industria cooperunt piscem, & in exenterati ventre digitum facis more lucentem invenere. Ex Beyerlinck in Theatr. lit. D. 219. c.

Simile vide infra de digito S. Stanislai n. 692. Author coævus in M. S. c. 7. asserit S. Adalbertum 7. lanceis confossum. Plura de S. Adalberto vide in Actis Sanctorum collectis à P. Henschenio & P. Pampembrochio ad diem 23. April. ubi id quoque de illo reperitur, quòd etiam tunc, dum erat Episcopus, à Completorio usque ad Primam strictum servavit silentium, ac Brovio teste corpus ejus ab aquila 30. diebus custoditum fuit, quo nulla volucrum accedere potuit.

A. D. 997. S. Adalbertus in Prussia obiit martyrium die 23. Aprilis, de cujus martyrio revelationem habuere Religiosi Monasterii S. Benedicti, Nilus Abbas, Joannes Abbas, & quidam Presbyter, cui sacrificium Missæ celebranti Spiritus S. ad aurem dixit: invocaret orationem Adalberti Martyris ad obtinendam opem orbi afflicto. Petrus verò Damiani refert S. Adalberti martyrio accensum Bonifacium sanguine junctum Cæsari Ottoni ad subeundum pro Christianis fidem isto martyrium, quare obtenta à summo Pontifice ad id benedictione, Romæ (ubi vitam monasticam sanctè vivebat) consecratusque Archiepiscopus in septentrionales plagas se contulit, iter illud pedibus idque nudis peragebat, jejuniis corpus affligebat orationi intentus; dum verò jam frigidas terras intrasset, utebatur equo, cui dum nudipes insideret, adeo ferreis stapeis pedes illius grandi gelu agglutinati adhaerebant, ut calide aqua calefieri deberent, ut retraherentur. Cum ad Gentiles venit, tam audacter cum illis agebat, tanquam solum optaret martyrium; quod illi advertentes occidere eum nitebant, agentes, dum Adalbertus multa patrabat miracula, majus nobis attulit detrimentum: nam multæ gentes

D. Adalberti corpus libra imponitur.

631.
S. Adalbertum

Sclavonica post ejus necem ad fidem Christianam accelsere. Postea tamen à Russis martyrium perpeſſus fuit S. Bonifacius, Baron.

Hinc patet sanguinem Martyrum semen esse Christianorum, computarunt aliqui minimum 30. millia Martyrum in dies singulos anni recenſeri poſſe, qui collecti novem omnino miliones conſiciant. P. D'Oultreman in amor. incr. l. 1. c. 3. ſect. 6.

A. D. 1000. Otto III. Imper. cum revertetur ex viſitatione ſepulchri S. Adalberti Martyris, duas ejusdem Divi manus ſecum detulit ac Romæ in templo, quod in insula Tyberina in honorem hujus Sancti ædificavit, depoſuit. Ad idem templum idem Imperator corpus S. Bartholomæi Apoſtoli induxit, ad quam introductionem ædiſilius ſacræ nomen ex D. Adalberti in D. Bartholomæi Apoſtoli mutatum eſt, quaſi cederet primas priori Apoſtolo poſterior Adalbertus. Annal. Eccl. Baron.

S. Adalbertus Bohemiæ, Ungariæ, Poloniæ, Pruffiæ Apoſtolus lapidatus, 7. haſtis perſoſſus, Ann. Cœle. Vulnere dive cadis Præſul ſeptemplexiſta hæc. Mors etenim zelo non ſatis una tuo.

632. A. D. 1597. Taicoſama tyrannus contra Chriſtianos perſecutionem movit, in qua pagata per ſubierunt martyrium aliqui, Franciſcanorum, SS. Martyres Japonenſes Soc. JEſu & per alios.

De iſdem in Lectionibus Officii approbati hæc habentur. Taicoſama Japoniæ Imperatore in Chriſtianos ſæviente tres eſt Soc. JEſu Japonenſes, Paulus Miki, Joannes de Goto, Jacobus Kiſai fidem, quam ibi S. Franciſcus Xaverius magnis ſudoribus plantaverat, ipſi ſuo etiam ſanguine irrigarunt. Paulus claro genere ortus, ac tum profanis, tum ſacris literis excultus annum agebat tertium ac trigéſimum, jamque ſacerdotio initiandus, qua voce, qua ſcriptis libris plurimos eſt popularibus ſuis partim ab errore ad veritatem, partim à vitiiſ ad virtutem traduxerat. Joannes annos tantum undeviginti natus literarum ſtudiis ope-

ram dabat, ac divini legis elementa populo explicans, obeundis olim Evangelicis myſteriis proludebat. Jacobus 4to ſupra ſexageſimum anno jam expleto, quamquam & ipſe catechiſta, rem tamen etiam domeſticam curabat, humilitate & patientia ſingulari, quas ad virtutes quotidiana Chriſti patientis meditatione mirum in modum excitabatur. Ergo comprehenſi, atque extrema ſiniſtræ auris parte in Meaceni foro publicè mulctati, revinctis poſt tergum manibus, in vili plauſtro per vicos primum hujus, tum aliarum Japoniæ urbium ſexcentorum milliarum itinere terreſtri, quo ignominia & terror latius ſpargeretur, ſumma hyeme circumducuntur, præeunte liſtore, ac ſententiam crucis in eos ſcriptam præſentente: quod vetitam à tyranno Chriſti legem prædicâſſent. Sed dum illi ærumnas inter & ludibria læti ſemper atque alacres, quod verbis adſtruebant, exemplo quoque confirmarunt. Paulus verò etiam in Meaceni carcere duos eſt cuſtodibus, ſexque alios in Ozaceni, atque alicubi gubernatorem ipſum Chriſto adjunxiſſet; triumphus ille fidei, non probrum fuit, iratis palam Taicoſamæ Bonziis, quod homines iſtos per Japoniam circumveheret, ad Chriſti ſectam diſſeminandam ſcilicet, non extirpandam. Ex Lect. Off.

De S. Paulo Japonenſi, dum illum de cruce tanquam de cathedra prædicantem conſiderat, ait P. Petrus Sautel.

Regali crucis eſt folio moriturus, adeptam Prædicat & tactis Martyr & ore fidem, Nemo unquam cathedra meliori dicere, nemo

Dicere ſuggeſtu nobiliore poteſt.

De S. Joanne Goto hæc quoque notant dicta Acta Sanctorum. Patrem ſuum, qui venerat ultimo valedicturus filio, S. iſte Joannes in cruce jam pendens, cum advertiſſet, oblato illi Roſario ad permanendum in fide hortatus eſt. Pater quoque eundem filium ad obeundam pro Chriſto forti animo mortem excitabat, ac ipſe palam proteſtabatur ſe pariter eſſe paratum mori pro Chriſto. Juvenis ipſe S. Goto in cruce pendens, in cruce quoque pendentem juniorem adoleſcentulum Ludovicum, 11. vel 12. annos natum ad conſtantem pro fide mortem adhortabatur. Hæc Bollandus in priori vita n. 116. 117.

Venerat in locum martyrii, quod S. Febr. peractum eſt, cum Luſitanis Italus miles Joannes Baptiſta nomine: is pileo ſanguinem excepit Beatorum Pauli Miki, Petri Baptiſtæ (fuit iſ ſacerdos Franciſcanus) & aliorum, quem deinde in ſtigli ampulla humi condidit, ac poſt 9. meſes co-

coram Vicario Generali Epilcopi Chinæ præſentavit, liquidum, incorruptum, calentem, nihil mali odoris exbalantem, cum omnium admiratione. Acta Sanctorum collecta à P. Bollandi & P. Henſchemio S. Febr. Prima poſt agonem SS. Martyrum feria 6ta per noctem conſpecti ſunt in celo ad eam partem, qua pendebant Martyres, tres ingentes radii ac veluti igneæ columnæ, harum media, cum duabus horis fulſiſſet ſupra Eccleſiam Societatis noſtræ, conſtitit, ac diſſoluta eſt, in quem locum ea ſubſidere viſa columna, multæ conſpectæ ſcintillæ ſtellis ſimiles. Per longum temporis ſpatium qualibet feria 6ta circa locum martyrii multæ apparuerunt ſtellæ candelarum inſtat, quæ ad ritum ſupplicationum motæ ſubſidebant ad Noſocomium S. Lazari, quæ prima SS. Patrum Minorum ſedes fuit. Circa medium Martii itidem feria 6ta conſpecta ingens ignea columna, ea deinde in tres diviſa ac poſt duas horas, quæ media erat, ſupra ædem Societatis delata. Ibid.

Epigrammata

De SS. Martyribus.

1. Crux vos erexit Divi, hac mediante columna
Eſtis cœleſtes; hæc fit ad aſtra gradus.
2. Luce refulgentes quid ſignavere columna?
Divorum ſtabilem perhibere fidem.
3. Hæredes ex aſſe crucis Chriſti eſſe meretis,
Pertinet ad tantam lancea trina crucem.

633. A. D. 1613. B. Magdalena nobilis apud Japonenſes Martyr, rogo impoſita, cum ſulena Mar- quibus ad palum fuit alligata, ignis diſſolviſſet, prunas ardentes ſuis ipſa manibus generoſè colligens venerationis ergo capiti ſuperpoſuit, iſque velut roſarum ſerto ſe coronavit. P. D'Oultreman in amor. incr. l. 1. c. 2. ſect. 4.

Noſtri in Japonia perſecutionem pa-
A. D. 1617. In Japonia P. Joannes Baptiſta, audita mortis ſuæ ſententia, dixit ſocio ſuo Franciſcano, qui itidem à tribus hebdomadis martyrium à Deo experiit, tres in tota vita ſua fuiſſe ſibi lætiſſimos dies. Imam, qua ingreſſus eſt Religionem Societatis JEſu. 2dam, qua captus fuit, 3tiam, qua decretum mortis ſuæ audiit. P. Kwiatkiew. in Annal.

A. D. 1619. ſæviente in Chriſtianos per Japoniam perſecutione clam ibidem permaſit P. Leonardus Chimura, iſ carceri mancipatus, 20. ethniciſ in libertatem ſi-

litorum Dei aſſeruit; alligatus ad palum, dum lento igne ureretur, nullo edito doloris ſigno dicebat: uſtionem illam dulcem ſibi eſſe, imò ſolutis igne funibus ambabus manibus colligebat prunas, illisque roſarum inſtar ſe coronando dicebat; *Laudate Dominum omnes gentes.* Magna admiratione id ſpectabant, audiebantque ethnici, quorum non pauci Chriſto accelsere, Ibidem.

A. D. 1622. Xogioi Japonum Impe- P. Spinola rator igni mandari Chriſtianos præcepit, la igne inter quos fuit P. Carolus Spinola Soc. JE- torquetur, ſu, qui 20. annos vitæ in Japonia, laborum ſcilicet circa ſalutem animarum 16. quatuor in carcere exegit. Iſdem cum eo continebantur carceribus octo alii ex noſtra Societate; ex Ordine Prædicatorum octo, Franciſcani 4. Chriſtiani 30. aliis miſeriarum anguſtiis acceſſit tam ſtriſtus ergaſtuli locus, ut una perſona vix duos & ſemis palmos ſpatii obtineret, quare decumbere incarcerationis non licuit. Insuper locus iſte ventis, æſtui, frigori expoſitus fuit, has tamen anguſtias tum P. Spinola, tum cæteri magno animo ſuſtinebant pro Chriſto. Hoc quoque gaudebat ſolatio P. Spinola, quod celebrando Miſſam quotidie cœleſtibus diſtuleret deliciis. Antequam carceri mancipatus fuiſſet P. Spinola, Joſeph à cruce nomen aſſumpſerat, baptizaverat ſ. millia hominum, ac inter illòs infantem, dum contentam ſtrophiole aquam ſupra caput ipſius clam expreſſiſſet; brevique in meliorem vitam morte obita tranſiit infans. Al- lata mortis ſententiâ, quæ vivus igni deſtinabatur, præcentor aliis extitit Plalmi illius. *Laudate Dominum omnes gentes.* Alligatus itaque palo, 25. palmis ab igne remoto, eouſque adurebatur, cœlum intentis oculis reſpiciens, donec accenderentur veſtes, totuſque obvolutus fuit flammis, tunc in terram prolapſus ſpiritum in hoc holocauſto Deo obtulit: combuſti cum illo noſtri Sebaſtianus Chimura, Antonius Kinni, Ludovicus Gawayra, Gonſalvus Fuſai, Michael Xumpo, Petrus Sampo, Thomas Acaſo, ac capite plexus Joannes Kiucoga. His offerebatur vita, ſi Chriſtum vellent deſerere, at illis mors pro illo æſtimabilior fuit: conſtantèſque in fide audito decreto mortis, *Te Deum laudamus* cecinere. Ibid.

A. D. 1626. P. Caſpar de Caſtro reli- quos 8000. Chriſtianos confirmando in Japonia, non ſemel ſub mortis larva conſervavit vitam, nam interdum ſcenam mortui geſſit, ut pro deſuncto efferretur, ſicque vitam in longa morte ſcilicet 24. annis duxit, imitando Apoſtolum dicentem 1. Cor. 15. v. 31. *Quotidie morior per veſtram gloriam.* Ibid.

A. D.

A. D. 1627. Thomas Tzugi Soc. Jesu, qui 34. annis salu em animarum procurabat, igni traditus, in quo ferventi de Passione Christi sermone Japones & Lusitanos inflammabat, & oloris instar, dum moriturus cecinisset: Laudate Deum omnes gentes, vivere desit, visa è pectore scisso jam defuncti erumpere flamma, cœlumque lucendo petere. Ibidem.

A. D. 1623. Multa pro gloria Dei operatus est P. Hieronymus de Angelis; ille primus in magnas & Provincias & intra regna in extremis Japoniæ sita, tum ultra Japoniam in regionem, quæ Jezu vocatur, fidem Christianam introduxit. In regno Cami invenit mille Catholicos, & mox ad 10000. sacris undis ethnicos abluit. In urbe regia captus, carceri mandatus, in eodem 48. baptizavit. formatum contra illos mortis decretum, vi cujus unicum Simone Jempe Japonio igne combustus est. In regno Deva Didacus Carvalius Omuræ tribus horis lento igne consumptus est. Ibidem.

P Alber-
tus Mc-
cinski
aquator-
quetur.

A. D. 1643. cum nostræ Societatis Patres in Japoniam prædicandi Evangelii causâ appulissent, scilicet PP. Antonius Rubinus, Albertus McCinski Polonus, Didacus de Morales, Franciscus Marquez, Antonius Capetius, interrogatique essent, num Christum negare vellent? P. Rubinus uti Superior omnium nomine respondit: nos venimus prædicare Christum, non negare. Itaque omnes ad solita damnati tormenta, septem mensium carcere, septem dierum infusione intra viscera aquæ, ejusdemque violenta in torculari expressione capite ad terram obverso, suspensi cruciabantur semper repetito immani ad expressionem animæ supplicio. P. Kwiatkiew. in Annal.

634.
De fide
propagata
per S. Ca-
tharinam
virginem.

A. D. 307. Catharina Alexandrina virgo ætate florida, forma elegantissima, san- propagata guine regio orta, omnibus ethnicorum scientiis exulta, in palatio regum Alexandriæ tharinam mansit; postea fidem Christi amplexa, eundem sibi sponsum elegerat, cum Maximinus Imperator in Oriente ingenti apparatu sacrificabat diis, zelo divini honoris ducta ad sanum, ubi debebat Imperator, se contulit, quoddam dii Gentilium fuerint homines, ex Diodoro & Phutarcho ostendit: Christum esse verum Deum prædicavit; quo audito Imperator, respondendo impar, sub custodia eandem retineri mandavit, convocarique ex toto suo imperio præcipuos Philosophos, & Rhetores, qui tam eruditam virginem convincerent. Congregati 50. quorum primarius disputationem cum Catharina instituit, querens, qua fronte auderet tot Poëtis Deos colentibus contrave-

nire; at virgo ex eorundem Poëtarum scriptis ostendit Deos sceleratos fuisse, tum clavis ex Sibyllinis versibus, testimoniis adeo convicit Philosophum, ut obmutesceret: nec alii contra veritatem loqui fas sibi ducere; cumque decreto Maximini condemnarentur ad mortem, ad pedes virginis provoluti, Christianos se esse professi, ab illa instructi, crucis signo muniti, in igne vitam pro Christo posuere, quorum illæsa ab igne corpora spectantes Gentiles multi ad fidem Christi conversi sunt. Ad blanditias deinde conversus Maximinus, divisurum se cum Catharina imperium pollicebatur, si illa diis sacrificare vellet, at renuente favori virgine, mox ad minas versus, carceri eandem ad 12. dies includi iussit. Ubi dum lateret virgo ejus videndi desiderio mota Augusta, Porphyrii ducis militum opera illuc penetravit, ac post suavissima pariter, ac sanctissima Catharinæ colloquia Christo nomen dedit. idem Porphyrius cum 200. militibus præstitit. Proderuntque illi in publicum, Christianos se esse professi, cum interim per columbam in ergastulo aleret sponsam suam Christus. Terrere deinde tormentis statuit Catharinam Maximinus consilio cujusdam Præfetti Chursaladen dicti; 4. rotas gladii, acutisque ferramentis instructas construi mandavit, sed ab Angelo confractæ rotæ, ferientibus ethnicos ferreis frustis, unde populi clamor exortus est: *Magnus Deus Christianorum.* Evidentia adeo moverunt Augustam miracula, ut oblita periculi ad Imperatorem accurrerit, omninoque dimittendam innocentem virginem hortaretur, quo offensus Maximinus, relicta interim Catharina, rabiem in conjugem vertit, ac operculo cujusdam scrinii ubera illius comprimere, ac eoque raptari mandavit, donec penitus avellerentur, quæ tormenta patienter pro Christo tolerans, orationibusque Catharinæ commendans capite plexa est. Nec vinci se passus ausu muliebri Porphyrius bellidux Christianum & ipse se esse professus, iussu tyranni unicum locis militibus martyrii coronam reportavit. Tandem, quos ad Christum præmiserat, ipsa Catharina secuta, iussu Maximini capite plexa, lac pro sanguine è collo effudit. Ex Simeone Metaphrasto. A. D. 1359. B. Albertus Bessuntius, sæviente peste in illo loco, ubi illa grassabatur, iussu extrui templum S. Catharinæ, quo factò contagio desit, in istoque templo ipsemet sepultus est. P. Kwiatkiew. in Annal. S. Catharina à puritate dicta; Katara enim Græpuram significat. Juvenis quidam, insignis familiæ gente Britannus, præcipuam ad S. Catharinam devotionem habebat, è suo palatio prodire solitus ædiculam S. Catharinæ frequentabat. Hæc Diva quodam tempore dua-

duabus virginibus comitata illi apparuit, ad connubium invitavit eundem, annuentibus sociabus, illique ignorantibus, nec agnoscantibus Catharinam ostendentibus; quæ solum illi splendidissimum obtulit, ille quoque in protectionem & patrocinium ejus se commendavit. Tandem evanuit illa visio. Postquam omnia terrena fastidio illi esse cœpere; sensim tamen alii amoris se dedit, nupsit enim cuidam Virgini, itidem insigni; devotionem tamen ad S. Catharinam non neglebat, illam ædiculam frequentabat, quod uxor illius suspectum habens, agrè ferebat, quare ancillam submisit, ut specularetur, quid ibi ille ageret; ancilla, dum illum devotioni ad S. Catharinam esse deditum advertit, gavisa donum rediit, ac per jocum nuntiavit Domine, illum familiariter cum Catharina colloqui, quo Hera excalescens, maritum tedeuntem increpat, Catharinam improbat, ad hæc subridet maritus, sed hanc putatitiam injuriam fervida mulier ferre nequies se ipsam occidit; Maritus ad S. Catharinam recurrit, illam deprecatur, quæ placata uxorem illius revocavit ad vitam, quæ facta est ope Divæ Catharinæ serentam, & non damnatam hanc Divam postea melius colebat, maritumque ad cultum illius excitabat. P. Engelgrave in Festo S. Catharinæ. S. Catharina in throno visa aliquando fuit à S. Gertrude, 50. Oratoribus à se conversis, aurea sceptris tenentibus stipata. Annus Cœl. Marulus tradit 200. virorum millia conversa intuitu S. Catharinæ. Beyerlinck, Lit. M. 285.

S. Catharina capite plexa lac & sanguinem effudit, An. Cœl.

Dum tuæ multiplicem genuit sapientia partum,
Lac pro istis natis, quam benè, sanguis erat.

S. Catharina 12. diebus à columba in carcere pasta, ab ipso Jesu in constantia confirmata fuit.

Cœlestis sponsi fueras tu sponsa columba;
Nutrit te ut similem, dando columba cibum.

635.
De propa-
gatione
fidei per
S. Agne-
tem Virg.

A. D. 304. Decimum tertium agebat ætatis annum Agnes; cum nondum matura terræ, matura erat cœlo, Virgineo sanguine pro Christi honore effuso, purpurata martyri: hæc florens ætate virginitatis florem ex virgine nato Christo contecravit. Eximia forma, opibusque virgo allexit innocenter oculos filii Romani præsidis Sempronii, qui magnis muneribus missis eandem in vitæ sociam obtinere volebat. Verum jam se di-

gniori desponsatam respondit Agnes; sed præ alio digniorem se ostendere voluit juvenis, amplioribus adhuc muneribus missis. At frustra; inexpugnabile Virginis pectus donis non cessit. cognovit dolum & dona ferentem generosa virago. Nuntiata post hæc fuere parentibus Adolescentis dicta Agnetis, quare inquirere cœpit Præses, quisnam dignior esset ejus filio, cui ex adstantibus quispiam explicavit mysterium. A Christianis scilicet existimari digniorem esse, qui regnaret in cœlis, Christum; Quapropter jam tantum contemptricem deorum Agnetem, ad suum tribunal fecit citari, persistenti in proposito optionem dedit, aut conjugium cum filio, aut servitium dæ vestæ, cui Virgines dedicabantur, eligeret. At sprevit utrumque Virgo, quare ab irato Præside ad lupanar duci iussa, ut ibidem pudicitia jacturam pateretur: sed magna in Deum fiducia freta Virgo, habere se custodem castitatis suæ, qui potenti divina dextera se defenderet, asseveravit, nec spes fefellit in Deo confidentem, nam nudata vestibus subito excrecentibus crinibus indumenti instar honestè contestata, lumine deinde circumfusa, quod impudicorum juvenum adeo percellerat oculos, ut accedere non auderent, quod eleganter describit P. Petrus Sautel die 21. Jan.

Veste puellari nudatur amabilis Agnes,
Delibata oculis non tamen illa fuit.
Sponte sua natis tegitur pro veste capillis:
Vellere vestiri, debuit Agna, suo.

Vestem deinde Angelicam confectam manu à sponso suo Christo sibi submissam advertit, ac induit. Attamen excaecatus scelesto amore Præsidis filius, dum audet propius accedere, ab Angelo exanimatus est. Percussis dolore mortui filii parentibus exposuit causam Virgo. Ad preces deinde patris & matris, divina vi suscitavit defunctum, qui publicè proclamavit magnum & unicum Deum esse in cœlo, terra, mari &c. quem Christiani colunt. Ad tanta miracula attonitus præses, voluit liberam facere Virginem de facto poenitens, sed exilium metuens deposuit ad tempus officium substituto quodam Aspasio, qui magnum ignem accendi, in illumque projici Virginem jubet, at materialis ignis, arcente Deo vim illius, pepercit Virgini, in cujus medio tantum inter refrigerantem eorem, permansit incolumis, laudes liberatori Deo persolvens, oransque, & iussu Aspasii gladio in gutture lesa immaculatam sponso Christo animam reddit. S. Ambros. Post mortem deinde S. Agnes laureata apparuit cum Virginibus radiantibus & splendidissime vestitis, de quo S. Ambros. l. 5. Epi. 34. Alluditur ad illud de Virginibus Apoc. 14. v. 4. Sequuntur

R. P. Kwiatkowski, S. J. Collectanea Ascorica.

tur Agnum, quocunque ierit, P. Cornel, à Lap, hic

S. Agnes visa fuit S. Mechtildi ab altari venire cum thuribulo aureo gemmis distincto, cordis ejus, & verborum Dei amore ardentium Symbolo, Unde de hac Diva.

S. Gregorius in c. 3. Cantic.

Cedite odoriferæ fragrantia thura Sabæ, Cordis Virginei, vos superabit odor, S. Anima, Accendit quem divus Amor: Gratissima celo

quasi thuribulum cor suum Deo facit.

636. De fide per S. Margaritam propagata.

Munera, quæ ex puro corde venire solent, S. Margarita ex Antiochia Pifidiæ oriunda filia fuit Aedeli, qui fuit illis temporibus vel maxime insignis sacerdos idolorum, insigni Margaritæ pulchritudine captus Olibrius Præses Orientis, ita, ut eam uxorem ducere haberet in animo, deprehensam quod Christiana esset, & nullatenus blanditiis posset eam à Christo abducere, tormentis eandem est aggressus. Itaque Virgo sancta humi extensa, primò virgis immisericorditer cæsa est: deinde dum ira incaluisse Olibrius, ferreis etiam laminis conclusa, & clavis affixa, ferreis leniata est fuscinis, ac sic in carcerem ducta: ubi ipsa orante, repente magno motu excitato diabolum, suscepta formæ terribilis draconis illam incurfantis, signo crucis superavit, ac simul de celo à plagis omnino fuit curata. Sequenti die impius Præses ad se vocatæ, & in sententia persistenti jubet, ut nudatæ, lampadibus pectus uratur & latera, ac deinde de ligno deposita, in magnum lebetem aqua ferventi plenum vincta conjiciatur, ac sic suffocetur: unde cum nihilominus salva evasisset, cum ea, quæ explicari non potest, exultatione laudans Trinitatem, tandem ab impio Olibrio pronuntiata in eam capitis sententia, pulchræ decertationis suæ cursum peregit, Breviar. ex Surio.

Ex Marulo verò, l. 6. c. 16. tradit Beyerlinck Lit. B. 46. f. cum in exquisitis tormentis constans persisteret S. Margarita, confistereturque Christum, omnibus spectantibus, dum è cælis advolasset columba, auream coronam capiti ejusdem imposuit, quo miraculo, 4. millia ethnicorum conversa sunt ad Christum. Sanè competenter Margarita hæc in cælesti refulsit corona. Dictus Marulus l. 5. tradit, & ex eo Beyerlinck in Theat. Lit. D. 8. & simile Lit. M. 283. g. Dum S. Virgo post atroces cruciatus in carcerem intrusa fuisset, demon horribilis draconis specie apparens jam illam degluti-verat, sed cum illa signo se Crucis munisset, crepuit confestim draco, ex quo illa evasis in columbæ: quare potuit fortissima Vi-

rago illudens draconi uti Verbis Jeremiæ c. 51. v. 34. Absorbuit me quasi draco, replevit ventrem suum cænitidine mea, & ejecit me. hinc meritò perstringitur draco illo disticho.

Appetis hanc frustra, quæ cæli nata coronæ, Est superum Regis, non tua gemma, draco.

Additur locis citatis, quod dæmon iterum mutaverit scenam, assumptaque hominis specie, dolosi instar furis, huic cælesti insidiaretur Margaritæ, sed cum invaderet S. Virginem, ab ea victus est: hæc enim infernalis larva ab illa capillis apprehensa prostrata, ac terræ potenter allisa pedibus Virgineis conculcata, hinc benè possent illi aptari verba. Psal. 90. v. 13. Super aspidem & basiliscum ambulabis: & conculcabis leonem & draconem. Tradit quoque Lipomanus eandem in lebetis bullientis aquæ illasam mansisse, pretiosa profecto in hac concha inestimabilis, in integro perstitit Margarita. De hac sancta crucis signo fugante draconem.

Moyssis virga feros potuit superare dracones. Crux virga est, qua tu talia monstra fugas.

S. Potitus martyr 13. annorum, ut ait 637. Baronius, passus est sub Antonio Pio A. De fide C. 154. 1mo. Patris sui Hylæ minas & tormenta contempsit, eumque fusa ad Dominum prece convertit. 2do. Imperator iussit illum in carcerem recludi & 120. pondo & speciei ferri in collum ejus mitti, tunc dicebat: ad lia marty-juro te Imperator, adhuc alia 120. pondo ridauge. 3. in euleo suspensus est, atque lampadibus exustus. 4. Ungues illi detracti, tunc clamabat: Ubi sunt minæ tuæ Imperator: ecce superavit te Dominus noster JEsus Christus. 5. Imperator iratus iussit membra ejus secari, & canibus mitti, tunc dixit: corpus meum in potestate habes, sed animam attingere non potes, tunc videntes hæc, duo millia crediderunt in Christum. 6. Imperator iussit eum frigi in sartagine addito oleo, ipse autem rogabat, ut adaugerent amplius; quia magnum refrigerium in corpore sentiebat. 7. Imperator iussit clavum à capite usque deorsum in eo figi, sed prece obtinuit, ut ab eo liberaretur, & filiam Imperatoris conversam baptizavit. 8. Imperator iussit linguam ejus amputari, oculos ejus compungi, tunc incisâ linguâ S. Potitus psallebat dicens: Benedicam Dominum in omni tempore &c. tandem decollatus est, & visus est Spiritus ejus tanquam columba, hæc aliæque habet vitæ ejus ex M. S. Velferi P. Le

Martyr 13. annorum mirabilis patitur.

P. Le Blanc in Psal. 118. 107. De loquela mirabili istius S. Martyris.

Non truncata, licet mutilæ de vulnere linguæ
Cum roseo Juvenis sanguine Verba fluunt,
Profluit eloquium hoc de cælo roris ad instar,
Quod benè de tenui Nube rubente pluit.

Septennis Puer fert viriliter martyrium.

Prudentius stylo Poëtico, sed historica veritate scribit. Coram Asclepiade præfeto puerulus adhuc septennis, explosa ethnicorum idololatria Dei unitus essentiam & Christi divinitatem constanter asseruit, præfente Matre perseverans in Christi confessione, à carnificibus, primò manibus verberatus, virgis postea, cunctis flentibus, mater imperterrita vultu & serena fronte stetit, ipsi doloribus filii, tanquam triumpho gaudens. Inter tantos cruciatus viribus defectus parvulus exclamavit se sitire; sed Mater refrigerii loco verba adhibuit. Christianum cedere morti non debere, aquam vitæ in Christo sufficere &c. talibus Matris dictis animatus puerulus virili pectore stetit, strepentes virgas audivit, ictus excepit, dolores tulit, vulnera risit, tortoribus insultavit, tyrannum triumphavit. Itaque in rabiem actus Asclepiades, parvulum capite truncari jubet: tenebat tunc natum mater, fovebatque & sinu & amplexu victorem plagarum, undique sanguinem abstergens unico tantum osculo illi impresso valedixit P. Steng. To. 2. c. 43. n. 17.

S. Caterius presbyter Martyr, divina voce: Ego tecum ero, è latebris educus, excisis novacula pedum ac manuum unguibus, talis ferro trajectus, succensa sartagine, liquato plumbo, ignita galea cruciatus, à Christo & Angelis recreatus è perfosso latere aquam tum sanguinem, denique animam edidit, P. Nadañ. in Anno. Cæli. 8. Januarii.

S. Arcadius.

S. Arcadius lentè per singulas singulorum totius corporis membrorum conjuncturas dissectas concisus, ventre laniatus, gratias Deo agens, & cælum suspiciens aiebat: Manus tua Domine fecerunt me, da mihi intellectum, qui inter jacentia circa se sparsa corporis sui membra medius aiebat. O vos membra felicia! nunquam vos sic amavi in corpore, ut nunc vos videns avulsa, sic vos decuit ad tempus sejungi; ut tandem Regi nostro occurramus in gloria, & pro mortalibus membris, vos eadem mihi restituamini immortalia. Ad spectatores verò dicebat: Parum est hoc, o viri! hæc facile est R. P. Kriarkovski, S. J. Collectanea Asctica.

tolerare, qui novit de futura immortalitate cogitare Ibid. 12. Janu.

S. Prisca Martyr, quæ 13. annos nata, S. Priscæ, ferventi adipe delibuta, à leone ad pedes ejus abjecto honorata, à rogo illæsa, capite plexa fuit. Cujus cadaver ab aquilis custoditum. Annus Cæli. 18. Jan. Ad Divam.

Dum leo rex, aquilæque tibi regalia pendunt.

Quod cæleste Tibi sit diadema, notant, Discite virginei cœtus, (custodia monstrat)

Quam sint in pretio corpora casta Deo.

S. Martina Virgo, sæpius verberibus, 638. uncis, gladiis, ferventi adipe excarnificata, S. Martini à bestiis & igne illæsa, tortorum quosdam nam Martyres ad cælum præmisit: è cujus vulneribus lac & sanguis, odor & splendor, erupit. Ann. Cæli. 30. Januarii.

Tortores tormenta feras, superando, triumphi

Præmittis longo hæc ordine signa tui. Martyrii eximiam necunt Tibi Virgo coronam,

Candida purpureis lilia juncta rosis; Virgineos comitatur odor flores, & amœna Martyris innocuæ lux diadema decet.

S. Emilianum, in plumbi liquati ca-S. Emilianus, canentem Christus manu apprehendit, & liberavit. Ann. Cæli. 8. Feb.

Sic grave naufragium liquefacto mergere plumbo

Non potuit Te, dum summa levare manus

Te vult: de plumbi redivivus surge sepulchro,

Dum Te vivificans surgere vita jubet.

S. Simeon Episcopus 120. annorum senex, acerbissimos crucis dolores constanter tulit. Ann. Cæli. 14. Febr.

Dum veluti fructus maturus ab arbore pendes,

Ad gustum superum morte premente cadis.

Arbor erat crux, fructus Tu, quem, ut sole, tot annis

Ignis suo, cæli munere coxit Amor.

S. Nicephorus post craticulas & ignes S. Nicephorus, superatos minutatim concisus fuit. Ann. phorus, Cæli. 25. Febr.

Vim patitur cælum, violentus vir rapit illud, Illi angusta brevi tempore porta patet:

R r r 2 Est

* Pars Anima, Est acies Divus, cujus pars * dum tenet illam
Corporis arcto ibunt membra minuta loco.

S. Philemon, S. Philemon, è mimo nugatore marty-
tyr, protensa è cœlo manu baptizatus, qui
pro Christo, arbori alligatus, cum sagittis
peteretur, illarum alia hælerunt in aère, alia
aberrant, una in Ariani iudicis oculos rediit.
Philemon tamen, sanguine suo baptizatus
in cœlum abiit. Ann. Cœl. 8. Martii.

Mortis decetum, dum non suspendit ini-
quus
Judex, prodigiò, pendula tela manent.
Cum petit innocuum numerosis ira sagittis,
In caput hunc damnans, una retorta
cadit.

SS. 40. Martyres. SS. Martyres 40. hyemis tempore nu-
di sub aperto cœlo supra stagnum rigens per-
noctarunt, quos coronis è cœlo venienti-
bus coronandos vidit Janitor, factus &
ipse Martyr, unius illorum, qui à Christo
defecit, locum supplevit. Hi, fractis cru-
ribus, Meliton verò parvulus, in Matris
amplexibus, expiravere. Ann. Cœl. 9.
Martii.

Alluditur ad mare vitreum in Apoc. Spiritus Domini ferebatur super aquas. Ad Jani-
torem. Clarius in, summæ, gelidis circumdatus
undis,
Conspectu fedis lucet & ardet Amor.
Hoc contricta gelu, non fiet naufraga vir-
tus:
Spiritus has super est igneque vincit a-
quas.
Consummas cursum, quem non perfecerat
alter,
Certamenque bonum Tu benè Dive ge-
ris.

Ad puerum Mar- tyrem. Martyrio vitam maternis ponis in ulnis
Ceu lac maternum, fit Tibi dulce mori.
Dive Puer, mors læva viris censetur a-
mara,
Quam Tibi cœlesti nectare condit Amor

S. Petrus Diocletia- narius, qui fuit Diocletiani cubicu-
larius, pro Christo in craticula lento igne
assatus fuerat. Annus Cœl. 12. Martii.

Exterius lento Martyr consumitur igne,
Intus quem rapidè sanctior urit Amor.
Disceite vos Juvenes, Juvenes quibus auli-
ca vita,
Sanctus & in sævis ædibus esse potest.

S. Sabinus Princeps. S. Sabinus Princeps adeò crudeliter ex-
cruciat fuit, ut laniati frustatim caro in
terram decideret; ille interim æternitatis

tormenta timenda esse dicebat, Annus Cœl.
13. Martii.

Integer est animus Tibi scissò corpore, Prin-
ceps:

Æternæ poenæ Tememinisse juvat.
Temporis hæc lenit rectè perpensa dolo-
rem:

Ad poenam æternam fit dolor iste levis.

Ad viscera & medullas, flagris pro S. Menia-
Christo, cæsus, relictis digitis pro sanguine lac-
gus dedit. Ann. Cœl. 15. Martii.

Visceribusque Deum totis, cordisque me-
dullis

Divus, (vulnera sic ipsa loquuntur,)
amat.

S. Julianus martyr, diutissime passus S. Julia-
tormenta, tandem una cum serpentibus in
sacco inclusus, in mase demersus est. Ann.
Cœl. 16. Martii.

Siccine vipereæ Genti haud mors sufficit
una,

Nec satis immenso tollitur ira mari?
Serpentumque, marisque tuam Tibi Dive,
coronam

Exornant gemmæ, congeminando de-
cus.

S. Christophorus parvulus, octo an- S. Chri-
nos natus flagellatus, spinis coronatus, & stophorus
omnia Christi tormenta passus fuit: cui cru-
ci affixo, dum carnifex latus dextrum pete-
ret, dixit: si cor quaeris, alterum latus effo-
dias, & scruteris. An. Cœl. 23. Martii.

Dive Puer teneris annis, sed martyr adulte,
Corpore suscipiens dira flagella tuo.
Vulnera tum spinas, ætatis flore nitente,
Sic sequeris Dominum Tu Puer almae
tuum

S. Simon parvulus Tridentinus à Judæis S. Simon
acubus punctus, crucifixus morientis Chri- puer Tri-
sti victima factus est. Ann. Cœl. 24. Febr. dentinus.

Interitum scelerata manus Tibi construit;
at Tu

Virgineâ cerâ mollior, esse tuo
Conformis Christo poteris: nam viva fi-
gura

Formaris Domini, Dive puelle, tui.

S. Joans martyr, flagris, glaciè, præ- S. Joas
cisis digitis capitis cute abrafa, linguâ relectâ
cruciat in picem ardentem detrusus, &
cochlea totis ossibus contractus, per medi-
um sectus fuit. Ibid. 29. Martii.

Separat haud ferrum, glaciève extingit a-
morem

Separat haud ferrum, glaciève extingit a-
morem

Sacrum: tormentis, igne probatur a-
mor.

Difficile est nobis memori omnia mente te-
nere

Quæ Martyr toto corpore dira tulit.

S. Barachisio (qui frater Jonæ fuit)
plumbum liquefactum in palpebras & nares
infusum fuit, qui spinis, arundinibus lani-
atus, cochleis fractus, os bulliente pice reple-
tus. Ann. Cœl. 29. Martii.

Vos genus insigni ceu fratres fœdere jungit:
Vos virtus magni sanguinis esse pro-
bat.

Heroes divumque genus, par nobile fra-
trum,
Suscipiuntque Poli maxima regna patres.

639. S. Hermenegildus rex, cœlestis juve-
nis, à Rege Arriano Patre collo ac manibus
in carcere ferro vinctus, ipsa Paschatis no-
cte securi percussus, cerebro effuso inter can-
tus Angelicos ad regnum cœlorum deductus
est. Ann. Cœl. 13. April.

Innocuus (per Patrem) Agnus, dignusque
corona

Ferro, sacra Deo victima Dive cadis.
Transis de sterili spinis, tribulisque referto
Ad Patriæ Cœli ferule, dulce solum.

S. Ancratis Virgo. S. Ancratis Virgo laniato corpore, la-
cerato pectore, avulso jecore, adhuc super-
stes in carcere clausa est, donec ulceratum
corpus putresceret. Ann. 16. Apr.

Corpore Virgineo, sed planè corde virili,
Mirum, quod poterat, talia Virgo pati!
Viscera rumpuntur, perstat tamen integra
Virtus:

Nam in fragili patrat corpore magna
Deus.

S. Eleuterius. S. Eleuterius Episcopus, aeni, & co-
piofo igne candentis grabati tormentum ni-
hil sensit, divina voluptate perfusus, oleo
deinde ferventi infuso in sartagine, pice ac
adipe bulliente coctus & semper integer à
columba pastus fuit. 18. Apr.

Æreus atque rubens flammâ causante colo-
rem

Lectus, purpurei fit Tibi Dive loco
Strati, delicias fert, tanquam floridus esset,
Vult Deus è prunis protinus esse rosas.

S. Wernerus puer à Judæis. S. Wernerus puer triduo à Judæis ex-
cruciat & ad Christi exemplum crucifixus,
è cruce ad paradysum abiit, circa ejus in-

nocens cadaver accensis facibus parentavit ex crucia-
Cœlum. Ann. Cœl. 19. Apr. tus,

In signo vincis Christi, hoc præeunte trium-
pha.

Ipsa, Poli, festas, dat Tibi flamma, fa-
ces.

Dum crucis ad cœlum superas iter, idque
cruentum

Per postam is, rari quam tenere viri.

Georgius miles illustrissimus, lupino S. Geor-
pectore, laxum ingens, & horridam cul-
tris machinam fortiter perpassus est, in cal-
ce incolumis; in ferreis candentibusque
igne ocreis cucurrit lætus, dicens, Curte Ge-
orgi, ut apprehendas, sic enim curris, ut
non in cassum; mira deinde passus, à Chri-
sto coronatus, caput pro Christo per gla-
dium dedit. Ann. Cœl. 23. April.

Magni momenti lapis hic, nec inutile pon-
tus,

Thesaurum meriti hœc Dive reconde tui.
Iste lapis caros superat virtute lapillos,
Virtutis siquidem dat nonumenta tua,

S. Alexander toto corpore laceratus S. Alexan-
adeò, ut solutis costis intima corporis ac der,
viscerum panderentur. Ann. Cœl. 24. Apr.

Nomen Alexandri, non frustra Dive tu-
listi;

Viscera id, in lacero corpore, corque
probat,

Innocui, membris contractis, corporis in
Te

Integer est animus, nec violata fides

S. Marco Evangelistæ in carcere An- S. Marcus
gelus nomen in cœlestis libro vitæ signa-
tum ostendit. Cui ideo exultanti, & gratias
agenti Christus dixit: Pax Tibi Marce, quam
pacem altero die laqueo tractus & præfo-
catus reperit. Ann. Cœl. 23. Apr.

O! quam cœlestis jucunda scientia libri,
Quam sic ipsum se nascere magna quies.
Pax Tibi, quam nec mors feriens auferre
valebit.

Æternum felix pax Tibi Marce datur.

S. Anthimus præter alia igne canden- S. Anthi-
tibus sibilis talos transfixus super acutas te-
stulas volutus, rotæ alligatus, versatus,
ignitis lampadibus sensim adustus, &c, tan-
dem decollatus. Ibid. 27. Apr.

Attingis metam, ferrum licet obstat &
ignis.

Gressibus haud poterit ponere testa mō-
ram.

Fer caput ad coeli, seu victima sacra coronam,
Decurrit celeri, dum tua vita, rotâ.

S. Victor

S. Victor à fornace ardente, in qua tri-
duo jacuit, à veneno, quod bis bibit, illa-
sus, excacatus, cute exutus, à S. Stepha-
na, quæ duas è cælo coronas sibi & illi ferri
videbat, animatus, tandem illa duabus ar-
boribus discerpta, ille securi percussus est.
Ann. Cœl. 14. Maij.

Multiplici titulo Victor Tu Dive fuisti;
Ut gemmis, meritis, aucta corona, tuis
Laurigero hortatrix accessit Diva trium-
pha,
Arboribus palmas addidit illa suis.

S. Torpes.

S. Torpes è Neronis aula Martyr, qui
vitream Neroniani cœli machinam fregit
orando. Ibid. 17. Maij.

Quæ summum penetrat, submissa oratio,
cœlum

Illud confringit, quod sibi fingit homo.
Non faciunt hominem, terræ super orbe, bea-
tum,
Fallacis mundi, vitrea, fluxa bona.

S. Restitu-
tus,

S. Restitutus una cum filio duodenni
craticulæ impositus, bulliente oleo perfu-
sus, in accensa fornace, velut in horto, una
cum filio inambulavit. Ibid. 29. Maij.

Filius in tenera flagrans ætate, Paterve
Clarior est dubium; at magnus uterque
fuit.

S. Pelagius

S. Pelagius adolescentulus pulcherri-
mus, forficibus ferreis pro Christo præci-
tus Martyr. Ibid. 26. Jun.

O! Puer in tantis tormentis corde virili,
Quæ, ut solidum saxum, fert tua sacra
caro,

Integer est animus Tibi Martyr, & integra
virtus.

Dum scindit vitæ stamina, Parca, tuæ.

640.

S. Isaias
Propheta.

S. Isaias Propheta in duas partes pro
Deo ferra scissus. Ann. Cœl. 6. Julij.

Scindunt Te, duris dissecti cordibus: at Tu
Dive, Dei templi, sectus es inde lapis.

S. Faustus,

S. Faustus in cruce, 5. diebus vivus
torturam sustinens, tandem sagittis confos-
est. Ibid. 16. Julij.

In cruce persistis, Christo confusus amore,
Te in cute cœlestis Dive sagittat amor.

In cruce persistis patiando quinque diebus.
Sic recolens Christi vulnera quinquetui.

S. Christophorus, pluribus millibus S. Chri-
stophorus
conversis, virgis ferreis, ignita galea, fer-
venti oleo, sagittarum jactibus, exercitus,
priusquam capite minueretur, à Deo impe-
travit, ut locus ille, ubi humandus erat, à
peste, fame, igne, grandine esset immunis.
Ann. Cœl. 25. Julij.

Corporis fers toto Christum, fortissime
Martyr!

Ferreæ fers Domini, Dive, flagella,
Puer.

Pro sacra placuit galeam gestare coronâ,
Ista viret spinis; ignibus illa rubet.
Pro clavis celeres arcu mittente sagittas
Sustinuere manus, sustinere, pedes.
Cordibus Te nostris sepelimus Martyr, ab
igne

Nos defende, simul grandine, peste,
fame,

Pingitur grandi statura Christum ge-
stans, cum fuerit magnus prædicator por-
tans Christi nomen in Gentibus: tenet ma-
nibus baculum: nam is revirescebat, dum ille
prædicabat, aquis super eminere pingitur,
cum tribulationibus pro Christo superatis
superior fuerit, Morey in Di& Magno Gall,

Et Christum, & nomen Christi, portando
per orbem,

Pro Christo populos Religione tenes;
Et regis in Virga superando mille pericla.
Fis victor superans ardua sicut aquas.

Cum per stratum ardentibus prunis pa-S. Tibu-
vimentum signo cruci facto inambulare ntu-
dipes ajebat: prunæ mihi flores videntur.
Ann. Cœl. 11. August.

Martyris hesterni * vel nunc vestigia fer- * S. Luc-
vent, rentius.

Ignitum sequeris fervidus ipse ducem.
Fit via calcandi prunas, ignisque triumphi.
Quidquid conculcas, fit tibi Diverosa.

S. Basiliscus cum erubesceret, quod S. Basili-
plura pro cæsare quam pro Christo vulnera scus,
accepisset; Christus ei apparuit, ad pu-
gnamque admonuit; qui ferri soleatus, pe-
netrantibus plantas clavis; cum quadriga
cucurrit; & impetratis contra delubra ful-
minibus caput pro Christo dedit. An. Cœl.
22. Maij.

Certamen jam Dive bonum, cursumque, beato
Mortalis vitæ perface sine tuum,

Lubricus haud faller vestigia tractus Agonis,
Quæ cœli soleis igneus armat amor.
S. Caf-

S. Cassina-
na.

S. Cassianus à tyranno pueris, quos
docuerat, traditus laniandus, oculos, ca-
put, & corpus omne stylis acutissimis con-
fixus, per minuta, sed crebra vulnera mor-
tuus. Ibid. 13. Aug.

Exercet plagis, sic Te tua turba, Magi-
ster!

Sic in Te exacuit sic schola sæva sty-
lum.

Proficis his plagis, tantus Te promovet
actus.

Ut Tibi conveniat laurea jure Poli.

S. Agapi-
tus 15.

S. Agapitus 15. annorum adolescens,
ardentibus carbonibus coronatus, Deo sem-
per gratias agens aqua buliente in ventrem
infusa, maxillisque contractis, postquam
bestias ad pedes suos supplices vidit, caput
inter duas columnas dedit ferro. Ann. Cœl.
18. Aug.

Plurimus o generose Puer carbunculus or-
nat

Istam, quæ capiti facta corona tuo.
Non solum vivis carbonibus ignis adurit
Te, sed & adversans ignibus urit aqua.
Donavere feræ vitam; sed rapit illam
Ferrum; dicendum durius esse feris.

S. Sym-
phorianus

S. Symphorianus adolescens dira tor-
mentorum menta subiit, quem morientem animam
mater clamabat, ut os, & oculos elevaret
in cœlum, horæ unius negotium, illi æter-
nitatem esse dictitans. Ibid. 22. Aug.

In cœlo Nati, pulcherrima lumina figens,
Exemplar Mater matribus esse potes.

Nate Deo, patriam Tu matre Regente te-
nebis

Æternam, dabit hæc Hora suprema
diem.

SS. Hypa-
tus & An-
dreas.

SS. Hypatus & Andreas ob cultum SS.
Imaginum barba illita, atque incensa, & cu-
te capitis detracta jugulati. An. Cœl. 29. Aug.

Dum mundus rapidos in cœnibus excitat
ignes,

Se fatuum in fatuis ignibus esse probat,
Stulti pro Christo fulgebunt luce perenni:
At tenebræ mundi lumina facta manent.

S. Anice-
tus comes.

S. Anicetus comes martyr, etiam lin-
guâ avulsa locutus Deum laudavit, & non
læsus à plumbo liquefacto, cum viderit
Angelum secum in ollam plumbi descen-
dentem. Ann. Cœl. 2. Sept.

Ore Deum loquitur Divus, quamvis sine
lingua.

Officium linguæ cordis adimplet amor.

A candentis haud metuit pallore metalli,
Angelus è plumbo suffulit ignis onus.

S. Basilissa, 9. tantum annos nata ver- S. Basilissa
bera, ignes, bestias, divina virtute supera- novennis,
vit. Ibid. 3. Sept.

Hannibalem hac ætate, orbis miratur ad
aras

Offers tu qua Te victima sacra Deo.

S. Euphemia Virgo post atrocissima S. Euphe-
tormentorum genera, nec à ferris ferreis, nec à mia,
feris læsa, orans tandem uno feræ morfu obiit
Ibid. 16. Sept.

Plurima Te Libithina petit, per tela Vi-
rago,

Plurima defendens, tela retundit Amor.
Permittente Deo tandem dum faucibus hæ-
res,

Pro Deo ut electum Te eligit ille cibum.

S. Eustachius vir opibus, honoribus in- 641.
signis inter cervi prægrandis cornua, excel- S. Eusta-
sam atque fulgentem Christi è cruce pen- chius,
dentis imaginem vidit, ejusque voce ad im-
mortalitatis prædam invitatus, audiit, quan-
ta oportuit cum cum suis pro immortalitate
pati. Breviar. 20. Sept. Ann. Cœl.

Epigrammata

De S. Eustachio.

1. Venatum Eustachii pharetra munitus &
arcu

Prodiit ignarus, quid sibi fiet Amor.
Venatum Christi jaculis instructus & arcu

Prodiit, at gnarus, quid sibi fiet, Amor.
Arcus erat Christi fulgens crux, spicula
clavis

Meta fuit divi primus Amoris, Amor.
Hæsit ad occursum prior, at mox i&us ab
isto

Plaudenti dixit: sum Tibi præda, Deus.
Attigit, at jaculis divum quando hæsit Amo-
rem,

Et dixit plaudens, es mihi præda, Deus.

2. Ad Salvatoris properandum Dive flu-
entâ,

Dum tua venatus aucta labore fitis.

Curre, (salutis adest fons intra cornua
cervi)

Ut solet ad vivas currere cervus aquas.

Eustachius post varios mirabiles casus
unacum uxore & liberis in æneum, can-
dentemque taurum injectus martyr in cœ-
lum abiit. Ibid.

3. Justus utignitus sol, caelo fulget & ardet.
Solem circumdant Astra minora suum.
Scire cupis, sub quo fulgent hæc sydera si-
gno?
In Tauro æterna luce nitere volunt.

S. Fausta. S. Fausta capite terebrata, clavis toto
corpore confixa, & ignita sartagini im-
posita, voce de caelo veniente vocata ivit ad
beatitudinem. Ann. Cael. 20. Sept.

Fausta, tui Christi, patiendo vulnera, clavos,
Tota Crucis regno, corpore fixa manes
Hinc ultrò ad cœli diadema à Rege vocaris,
Patricipem regni Te cupit ipse sui.

S. Charitina. S. Charitina Virginis capiti impositæ
ardentes prunæ, pectori obelisci ignei, late-
ribus lampades ardentes admotæ. Hæc la-
pide ad collum alligato in mare projecta, so-
lutis ultrò vinculis libera, inambulavit pede
ficcò aquis; huic præparatam rotam igneam
disjecit Angelus; huic manuum, pedumque
ungues omnes evulsi, dentes excussi, hæc
tandem orando tormentis superior Deo Spi-
ritum reddidit. Ann. Cael. 5. Oct.

Multiplici fueras ô Virgo digna coronâ.
Plurima virtutis sunt documenta tua.
In Te præcipue paruit, quod fortia possit
In sexu fragili gesta patrare Deus.
Ceu rupes peristas gravibus jactata procellis,
Nec Tibi ferrum, nec flamma, nec un-
da nocent.

S. Justus novennis. S. Justus, novennis parvulus, prophe-
tæ, ac elemosinæ spiritu plenus, præcisum
Christi causa caput ipse elevans ac per Pa-
trem ac Fratrem Matri mittens aiebat: Ut
amoris erga se mei hoc pignus habeat: quod-
si, mei tenetur desiderio, studeat sequi me
in paradiso jam degentem. Ann. Cael.
18. Oct.

Ludere sic Divine Puer, num eludere mor-
tem
Perplacet? & lusus sit Tibi sphaera ca-
put?
Per Patris, Fratrisque manus sic Matris A-
mori
Colludis? Nosti vincere, plaude Puer.
Nam capitis lusus præluferat iste coronæ
Justitiæ; Numen quam Tibi Juste dedit.

S. Ursula. S. Ursula regia Virgo cum 11. milli-
bus Virginum exercitu, martyrium passa,
una sagitta in brachio, altera in corde fau-
ciata. Annus Cœlestis. 21. Oct.

Alluditur ad illud
Pone me
Forti in brachio, & in corde hæc signa-
cula ponit
Divinus, qui Te, Virgo, sagittat Amor.

Sic moreris, mors una Tibi ceu non satis
esset,
A bino sponsi vulnere sponsa tui.
2. Ursula tot stellis, ut constellatio fulges
Quot sociæ cœlum Te metuere duce.

S. Galation & Epistemium, conjuges,
Virgines repositas capitibus coronas vide-
runt, quas postea conciso virgis corpore
fixis sub unguis spinis, lingua, pedibus
manibus, capite pro Christo truncati, acce-
perunt. Ann. Cael. 5. Novemb.

Virgineam sponsi dum servavere, per illos
Truncatos manibus, capta corona Poli.
Truncati pedibus currebant sic, ut in illa
Meta stent, ubi jam summa, beata
quies.

S. Barlaam dexteram thure plenam, S. Barlaam
igni ea spe ab ethnicis admotam, ut igne am-
superata laxaretur, & in subiectum ignem
thus demitteret; quasi diis sacrificans, in
pugnum compressam, tandem, dum illa ab-
sumeretur, fortissimè tenuit. Ann. Cael.
19. Novemb.

Instituit pugnam dum tecum turba deo-
rum,
Hanc Tu vel pugno vincere, Dive, va-
les.

Scævola, vicisti, Tu sanctior, igne tyran-
nos,
Quem tulit haud errans, thura ferendo,
manus.

S. Clementi Papæ JESUS Agni specie
fontem elicit, Ann. Cael. Novemb.

Quam benè Clementi mansuetus convenit
Agnus,
Deque salutifero fonte ministrat aquas.

Idem S. Clemens multis millibus ad De-
um conversis anchoræ alligatus mari mer-
sus est, huic templum in ipso maris fundo Cœ-
lites posuere, ad quod euntibus Christianis,
aperto aquarum sinu, mare iter præbuit, &
parvulus, qui isthuc manserat, vivus ad
corpus illius repertus est, festo annuo Divi
recurrente, dicens; se ab eo curatum & pa-
stum quotidie splendide. Ibid. 23. Nov.

Dum Tyberine Pater vitreis requiescis in
undis,
Grande Tibi angelico munere surgit o-
pus;
In mediis Te servat aquis mare, præstat ho-
norem

Transmittens populos, & tribuendo vi-
am.
Qui Patrem in lymphis gessisti Dive, puelli.
In Mundi pelago sis Pater, oro, meus:
S. Bar-

S. Barbara. S. Barbara Virgo Martyr, à Patre suo
in turri inclusa, postea (ut tradit Marulus
l. 4.) ab eodem capite truncata, ac privi-
legio à Deo donata, ut ejus clientes absque
viatico non moriantur. Ann. Cael. 4. Dec.

Alauditur ad illud
Cant. 4.
v. 4. Sicut
turris Da-
vid col-
lum tu-
um.
Virgo tuum collum velut fortissima turris
Expugnat ferro, quam ferus ipse Pater.
Sed quando vero cedit hæc pro Numine
turris,
In solymæ æternæ possidet Urbe lo-
cum.
Et nos ad tantam, siquidem contendimus
urbem,
Nos refove sacro, nos, peto Virgo,
cibo

S. Athenodorus. S. Athenodorus inter duas columnas
extensus, facibusque ac uncinis ferreis in na-
res infixis, cruciatus fuit, ad quem plecten-
dum nemo ausus accedere, eò quod carni-
fici manus cum gladio excidisset, Sanctus
verò orans expiravit. Ann. Cael. 7. Dec.

Ante tuos, ô Dive, pedes cum supplice
gestu
Victa cadit, ferro confociata manus:
Vicisti patiendo libens tormenta malorum,
Victori et placuit, sponte cadendo
mori.

S. Eulalia 12 Anno-
rum. S. Eulalia 12. annos nata, ad certamen
abiit Angelis comitata, & in tyranni faciem
conspuit; simulacra conculcavit, tandem
per ignem martyrium consummavit. Ann.
Cael. 10. Dec.

Diva duodenni florens ætate Puella
Maturus superas dexterritate viros:
Confundis tumidi fastum per sputa tyranni,
His jaculis, animo concidit ille suo,
Martyrii ludis tu virgineæque corona
Ludum hunc cum læta morte flagrando
gerens.

SS. Victor-
icus &
Fulcianus. SS. Victoricus & Fulcianus inauribus,
& naribus sudibus ferreis cruciati; eorum
clavis ardentibus transfixa tempora, evulsi
oculi, ac tandem ipsi capite plexi fuere.
Ann. Cael. 11. Dec.

Siccine vos ferro populatur & igne tyran-
nus.
Detrimenda tamen maxima lucra ferent,
Tempora per ferrum æternam metuere co-
ronam.
Hoc ferrum vobis aurea secla feret.

S. Lucia. S. Lucia, cum nulla humana vi ad
locum infamen protrahi posset, resina, oleo,
&c. perfusa, ab igne circa se accenso illæsa,
gladio tandem transfixa est. Ibid. 13. Dec.
R. P. Krinski, S. J. Collectanea Asatica,

Ad vitium haud artes Divam flexere ne-
fandæ.

Perstitit immotus Virginitatis amor.
Ah! pudor ignifero motu, scelerata juven-
tus

Cur pateris vitiis ad loca fœda trahi?

S. Anastasia unacum aliis navi perfo- S. Anasta-
rata imposita, S. Theodoram in velis gu-
bernatricem habuit à cœlo, tandem in por-
tu tribus palis alligata combusta fuit. Ibid.
22. Decemb.

Tuta per æquoreas remis, velisque procel-
las

Æternæ, portum, Diva, salutis, adit,
Non tamen in lymphis; nam ut mors sit
clarior, illam

Splendidus ad vitreas ignis adurit aquas.

Præter ea quæ dicta sunt de iis, quæ 643.
nostri passus sunt in Japonia, hic cætera ad-
denda. Martyria
nostræ
Societatis
in variis
Regioni-
bus recen-
tiora.

P. Joannes Brebeuf Gallus, ab Iro-
quezis in nova Francia passus fuit hæc: præ-
cisæ illi manus; os lapidibus contusum, lin-
gua adusta, ad alas & ad renes candentes
admotæ secures, adjectus cingulus è pice ac-
census, labra discerpta: truncatus nasus, in
opprobrium baptismi aqua bulliente perfu-
sus; detracta de capite pellis: pedes ampu-
tati; caro à coxis ad ossa usque avulsa,
mandibula securi diffisa, dissectum pectus,
cor à barbaris devoratum. P. Wieruszko.
16. Mart.

P. Gabriel Lallemant Gallus præter ea, P. Lalle-
quæ P. Brebeuf passus fuit, insuper oculi man-
illi evulsi, & in locum eorum carbonem
accensi à barbaris Ituronibus impositi. Ibid.

V. P. Andreas Bobola Polonus, per V. P. Bobo-
Ukrainam Apostolus, à Cosacorum exer-
citu, immani crudelitate Religionis causa
interemptus. Describit ejus martyrium dictus
P. Wieruszowski. 16. Maij.

Gens Cosacus furibunda, ferox &c.

Opprimat infontem per vulnera mille Bo-
bolam,

Qui gentem studuit conciliare Deo.
Dilacerant ungues, dentesque, cutemque
recidunt,

Diffiduntque caput, dilaniantque genas.
Et nasum, labiumque secant, oculosque re-
vellunt;

Ac tandem immani rusticitate necant.
Tot patitur mortes unus, toleratque dolores,
Gens, quem tota necat, Gens quoque
martyr erat.

Sss

Absci-

Absciderit quod se de Christi corpore schisma.

Martyris in lacero corpore schisma probat.

Post mortem V. P. Bobolæ 106. miracula ab officio Luceorienti rite sunt examinata & probata.

Nostro-
rum 40.
martyri-
um. P. Ignatius Azevedus Lusitanus cum sociis 39. à Sorio pyrata hæretico ad Palam insulam fortunatam captus, variè cruciatus, demum in mare præceps datus Deiparæ imaginem è fluctibus elevabat, De quo P. Wieruszko.

Hæc tabula, quam nando tenet vel naufragus ibit

Ad fortunatos, perbenè nauta sinus.

Anno post necem patratam 46. cum socii in Paraquariam navigarent, & in eo ipso loco, ubi occisus est Azevedus cum aliis, anchoras jecissent, mille gaudiis perfusi, viderunt Oceani aquas sanguine tinctas, & manu haustas, purpureis guttis micuisse, De quibus Idem.

Ad terram properat Gens tunc electa beatam,
Azevede rubrum subicis ergo mare.

Idem mare sociorum gustu exploratum sentitur dulce. Idem 15. Julii.

P. Rudolphus Aquaviva Italus ad Mogrenses barbaros ire iussus, exinde ad Sallettas insulas navigavit. Ibidem primò ab ethnico sub genibus gladio vulneratus cecidit in genua & collum ad mortem explicuit. Cum quidam assereret Rudolphum etiam privata devotione non esse colendum, apparuit illi è cælo illustris Rudolphus, quæsiitque ab obtrektatore, an se nosset, cum respondisset, se non nosse, tum Rudolphus inquit: cur ergo ignotum lacessis? & disparuit. Socii in martyrio P. Rudolphi fuere P. Alphonsus Paciecus Hispanus, qui dum lanceis transfigeretur, orans dicebat: Christe, pro me lancea perfosse parce his. P. Petrus Berna Italus capite truncatus, quod cumulum fornicarum, quem barbari pro numine colebant, dissipasset, P. Franciscus Antonius Lusitanus eo die, quo occisus fuit, in sacro calice divinum sanguinem usque ad labium ebullientem vidit. Franciscus Ananea Lusitanus sagittis confossus, & fustibus contusus, instrumentaque mortis, sanguine ejus conspersa, idolo consecrata. P. Wieruszko. 15. Julii.

P. Stephanus Pongracz Hungarus à

Calvinista Bethleemo, antequam crudelissimè necaretur, prius digiti ejus, & delicatiora membra, bombardarum instrumentis (gallos vocant) sunt cruciata. Stephani cadaver in latrinam projectum dum extrahitur, miro odore fragat. De quo P. Wieruszko. 7. Sept.

Thurificat sacra membra Polus, litat æther amomum,
Pulcher olet, quamvis facibus unctus ager.

P. Carolus Spinola Italus in cavea ventis & solis ardoribus pervia diu maceratus, Spinola tandem Nangazachi in Japania lento igne combustus fuit, de quo P. Wieruszowski. 10. Septemb.

Et ventus, cœlique calor Te Spinola siccant,
Postea materies sic eris apta rogo.

Illustrissimâ ortus fuit familiâ, de quo Idem.

Qui trabeas, clavâsque Ducum, qui plena corusco
Lumine per proavos Spinola testâ geris.

Inter tot nitidos sis quamvis ortus honores,
Ast à Japonico clarior igne micat &c.

Con sanguinei Carolum, ut in flammis ligatus erat, monetæ & nummis expresserunt, De quo idem.

Aureus es martyr, facies præstantius aurum
Spinola, quod flammis excoquis ipse, tuis.

P. Julianus Nacaura princepe Japonum stirpe natus, ob fidem in scrobe fursum per arboribus pendit, & obiit. Ille fuit Nacaura, qui à Rege Bungî ad Gregorium XIII. Legatus obedientiam nomine Regni obtulit; redux in Japoniam societatem iniit. Ibidem 21. Octobr.

P. Joannes de Castillo Hispanus in Paraquaria fustibus verberatur, jaculis configitur, ense ter sauciatur, nudus fune per aquas & saxa raptatur, inter cruciatus clamat: *Sint hæc Dei amor*, post tot vulnera arbori in modum crucis appensus expirat à binis capiti allisis lapidibus. Ib. 17. Nov.

Leonardus Kimura Japon, ob fidem Kimura palo in Japania alligatus, combustis funibus liber manibus carbones sui rogi imponit capiti, P. Wieruszko. 28. Nov.

Flam.

Flammigero Kimura caput carbone coronas.

Clarior hac regum nulla corona nitet.

P. Campianus.

P. Edmundus Campianus Anglus ob fidem Catholicam in Anglia comprehensus, tunc, dum ejus causa in tribunali agitur, Judicis Alephichirotheca ultrò sanguine manat, nullo in manu vulnere apparente, P. Wieruszko. 1. Decem.

Ergo perinde puta quod qui malè judicat ille,
Jam potis est, dico, sanguinis esse reus.

Tameis Londinum dum enecatur, Campianus torpentibus undis immotus stat. Edmundus suspenditur & in 4. partes scinditur. Ibidem.

P. Vecchi.

P. Horatius Vecchi Italus apud Clicuranos in Indiis arbori alligatus, dissecto corpore, corde avulso, per quantam horæ partem Christum prædicavit,

1. Tu tamen ore fidem, Tu Christi sacra aueris.

Cor datisque heros vel sine corde patet.

2. Verbum vitæ illi est, quod proficiebat ab ore.

Ad cor sic poterat vel sine corde loqui.

P. Wieruszowski. 14. Decemb.

P. Vitus.

P. Andreas Vitus Anglus ad furcas & consuetam in Anglia lanienam damnatus, jam octogenarius dirò se in carcere. Oranti in carcere Vito, vox audita: *Hodie mecum eris.*

Quo Dismam vocat ore Tonans hoc Vite vocaris.

Carcer latronem, non tua facta, probant, Idem. 27. Decemb.

§. IV.

De Fide propugnata & propagata per SS. Confessores & alios Viros Apostolicos.

644.

Propugnabant & propagabant Orthodoxam fidem Sanctæ Ecclesiæ Catholicæ Romanæ SS. Doctores.

S. Gregorius Magnus.

S. Gregorius Magnus dum adhuc Legatum à summo Pontifice Pelagio ad Tiberium Constantinopolitanum imperatorem ageret, etiam illud effecit, quod Eutychium Patriarcham, qui scripserat contra veram, R.P. Kwiathkowski, S. J. Collectanea Ascetica.

ac tractabilem corporum resurrectionem, ita convicit, ut Eutychii librum imperator in ignem injiceret: quare Eutychius paulò post instante morte pellem suæ manus tenebat multis præsentibus dicens, confiteor, quis omnes in hac carne resurgemus. Idem S. Gregorius, jam summus Pontifex, Catholicam fidem multis locis labefactatam restituit: nam Donatistas in Africa, Arianos in Hispania, Agnoitas Alexandria ejecit, Pallium Syagrio Augustodunensi Episcopo dare noluit, nisi Neophytos hæreticos expelleret ex Gallia, Missis in Britanniam doctis & SS. Viris Augustino & aliis Monachis, insulam ad Jesu Christi fidem convertit. Ex Breviario. 12. Martii.

S. Ambrosius factus Episcopus Mediolanensis Catholicam fidem & disciplinam suam. Ecclesiasticam acerrimè defendit, multosque Arianos & alios hæreticos ad fidei veritatem convertit; in quibus clarissimum Ecclesiæ lumen S. Augustinum Jesu Christo peperit. Ex Breviario. 7. Dec. In ore S. Ambrosii, adhuc dum infantis apes mellificarunt. Ann. Cœl.

Mel sapit hoc, Puero, quod apes operantur in ore
Ex hoc, quod sapiet, sit nota, melle Puer,

S. Ambrosius oravit, ut discernerentur cadavera in bello occisorum Catholicorum, à cadaveribus hæreticorum; & factum vi divina, ut moverentur corpora Catholicorum, & obverterent se supina in cœlum; è contra cadavera Arianorum obverso in terram vultu jacerent. Ann. Cœl.

Te poscente Pater prostrata cadavera monstrant.

Ad quem quis spectet respiciendo locum;

Spectavere pii cœlos, ast hæresis orcum
Vertitur ad centrum corpore quisque suum.

S. Ambrosius in templum non nisi potentem Theodosium Cæsarem admisit. Ann. Cœl.

Dum superat Divus violenti Cæsaris iram,
Cogitur ad templi Cæsar adeste fores;
Et licet ad portas, alter velut Hannibal adsit,
Corde, Dei, reperit non trepidante,
Virum!

Sicque cruentatus præda Leo, ut agnus ad aras
Te duce mansuescens, ô bone Pastor adest.

SSS 2

Ambro:

Ambrosio ad concionem dicenti Ange-
lus ad aurem loquebatur, Ann. Coele. 7
Dec.

Quid tibi Dive novi denuntiat Angelus iste?
Menti arcana poli vult aperire tuæ.

S. Augu-
stinus,

S. Augustinus Hipponensis Episcopus
nullum finem fecit prædicandi Dei verbum,
nisi gravi morbo oppressus. Hæreticos per-
petuo infectatus & coram & scriptis, ac nul-
lo loco passus consistere. Africam à Ma-
nichæorum, Donatistarum, Pelagianorum,
aliorumque præterea hæreticorum errore
magna ex parte liberavit, tam multa piæ,
subtiliterque & copiose scripsit, ut Chri-
stianam doctrinam maxime illustrarit, quem
imprimis secuti sunt, qui postea Theolo-
gicam disciplinam via & ratione tradide-
runt. Ex Brev. 28. August. S. Augustinus
audita è celo voce: *Tolle, lege, tolle, lege,*
tulit, legit, quales regnum Dei possessuri non
sint; inde Pœnitentium, Doctorum, Epi-
scoporum & Religiosorum exemplar factus
est: In ultimo morbo septem Psalmos pœ-
nitentiales semper positos in conspectu, pro-
fusis lachrymis legebat, & agebatque: Nemi-
nem, quantumvis nullius sceleris conscius
sibi esset, committere debere, ut sine pœ-
nitentia migret ex vita. Annus Coele.

Quisquis es Augustinum delinquendo se-
cutus,

Quæ ille tulit Pauli dogmata *Tolle, lege.*
Innocuus quisquis tibi vivens esse videris,
Cum illo de culpis, morte premente,
dole.

S. Augustini cor in ara collocatum mirè
exultare conspectum est, dum Te Deum
laudamus caneretur, Ann. Coele.

Quæris, cur Æthna trepidat, cur terra mo-
vetur?

Internis fervens ignibus aer agit.

Sic Divi interius clausus cor spiritus urget

Deus ignis
confu-
mens est.

Admoto propius cœlitus igne Deo.
Idem S. Augustinus S. Gertrudi appa-
ruit, ambabus manibus cor suum amore
Dei vulneratum, offerens Deo in modum
rosæ pulcherrimæ, odore suo omnes cœli-
tes mirificè delectantis, Ann. Coel.

Cor rosæ, non spinis, jaculis, repletur a-
moris:

Ad paradisi hortum pertinet ista rosæ,

S. Hiero-
nymus,

Ad S. Hieronymum Presbyterum An-
thochenum tanquam ad Oraculum ex
omnibus terræ partibus divinæ Scripturæ
quæstiones explicandæ referebantur. Illum
Damascus Pontifex, illum S. Augustinus de
locis Scripturæ difficillimis sæpè consuluit

propter ejus singularem doctrinam. Idem
S. Hieronymus hæreticos acerrimis scriptis
exagitavit, piorum, & Catholicorum pa-
trocinium semper suscepit, &c. Ex Brev. 30.
Sept.

S. Hieronymus ab Angelis, quod Cice-
ronianus esset, flagellatus, Biblia vertit,
in specu saxo pectus verberavit, Ann. Coel.
30. Sept.

1. Siccine nec fluido facundus Tullius ore
Excusat studium, maxime Dive tuum?
Siccine pro parva referuntur verbera culpa,
Angelicæ vicibus tot repetita manu?
Obsecrans, vetitos, erebi tetro igne ca-
lentes,
Qui volvunt libros, quanta flagella ma-
nent?

2. Tunc gravi leviora teris tua crimina saxo.
Rupibus integris nostra terenda forent.
3. Grande tuum faciunt in vitæ codice no-
men
Versa, tuâ inscribi Biblia sacra manu.

S. Basilus Cappadox ob doctrinæ & S. Basilii
morum excellentiam Magni cognomen asse-
cutus, Cæsareæ Episcopus, cum prius in
Pontum accersitus, eam Provinciam à Chri-
stianis institutis aberrantem ad viam salutis
revocasset. Is Filium Patri consubstantiali-
tem esse imprimis defendit, ac Valentem
Imperatorem sibi iratum miraculis adeò fle-
xit, ut incumbentem ad voluntatem ejicien-
di ipsum in exilium à sententia discedere co-
gerit: nam & Valentis sella, in qua factu-
rus decretum de ejiciendo de civitate Ba-
silio sedere volebat, contracta est; & tri-
bus ab eo calamis adhibitis ad scribendam
exilii legem, nullus eorum reddidit atra-
mentum; & cum nihilominus in proposito
scribendi impium decretum persisteret, ip-
sius dextera dissolutis nervis tota contre-
muit, &c. Ex Breviario 14. Junii.

S. Joannes Chrysostomus Constantino-S. Chry-
sostomus
politani Episcopus, nitente Eudoxia im-
peratrice, cujus mores arguerat, in exilium
missus, in illo, incredibile est, & quanta ma-
la perpessus sit, & quàm multos ad Jesu
Christi fidem convertit. Ex Breviario 27.
Januarii. S. Chrysostomus aurei cordis,
orisque Patriarcha. Ann. Coele. 14. Sept.

Cum aurea verba suo fundit Chrysostomus
ore,
Torque polum, sacro fœdere, jungit hu-
mo.

S. Gregorius Nazianzenus Constantinop. S. Grego-
rius Na-
zianzenus
Episcopus ex singulari divinarum literarum Na-
scientia, Theologi nomen consecutus. Scri-
psit multa & soluta oratione, & versibus
mi-

mirabili pietate & eloquentia; quibus do-
ctorum hominum, Sanctorumque judicio
id affectus est, ut nihil in illis nisi ex veræ
pietatis, & Catholicæ religionis regula re-
periat, nemo quidquam jure vocare pos-
sit in dubium. Consubstantialitatis Filii
fuit acerrimus propugnator &c. Ex Bre-
viario 9. Maji.

S. Athana-
sius.

S. Athanasius Alexandrinus, Catholicæ
religionis propugnator acerrimus, Alexan-
dro Episcopo Alexandrino successit. ibi cum
Arii impietatem repressisset, tantum odium
Arianorum suscepit, ut ex eo tempore ei in-
sidias moliri nunquam destiterint &c. Ex
Breviario 2. Maji.

645.
S. Bene-
dictus
Abbas.

S. Benedictus Abbas, cum multi ad
eum quotidie discipuli convenirent, 12. Mo-
nasteria ædificavit, eaque sanctissimis legi-
bus communivit. postea Cassinum migra-
vit, ubi simulacrum Apollinis, qui adhuc
ibi colebatur, comminuit, aram evertit, &
lucos succendit, ibique S. Martini sacellum,
& S. Joannis ædiculam extruxit, oppida-
nos autem & incolas Christianis præceptis
imbuunt &c. Ex Breviario 21. Martii.

S. Domi-
nicus.

S. Dominicus splendore sanctitatis &
doctrinæ gentes ad Christianam pietatem
inflammabat per se & per sui ordinis fo-
cios. hujus autem ingenium & virtus maxi-
mè enituit in evertendis hæreticis, qui per-
niciosi erroribus Tolosates pervertere cona-
bantur &c. Ex Breviario Rom. 4. August.

S. Tho-
mas de
Aquino.

S. Thomas de Aquino 25. annos natus
Magister est appellatus, publicæque Philo-
sophos, ac Theologos summa cum laude
est interpretatus. Nullum fuit scriptorum
genus, in quibus non esset diligentissime
versatus. Scripta ejus & multitudine &
varietate & facilitate explicandi res diffi-
ciles adeò excellunt, ut ob eam causam etiam
nomen Doctoris Angelici jure sit adeptus.
Ex Breviario Rom. 7. Martii.

Pius V. in Bulla anno 2do sui Ponti-
ficatus edita huic S. Thomæ hoc attribuit:
Universam Ecclesiam illuminavit. S. Vin-
centius de illo: Arbitror B. Thomam spe-
cialiter à Deo missum pro universali mundi
illuminatione.

S. Thomas Aquinas Ecclesiæ Doctor
fœminam ardenti titione fugavit: ab An-
gelis lumbos sibi præcingi sensit: stellato
pectore ob puram intentionem apparuit.
Pingitur solem pectore gerens. Ann. Coele.
7. Martii.

1. Vincis avernanum semiusto stipite mon-
strum,

Quod vult virtutis funus obire tuæ.

Hercule prosperior, melioribus ignibus
hydram

Extinguis, fatuus quam perimebat amor

2. Justitiæ solem, dum aquilino spectat
Aquinas

Lumine, corde gerit, prædicat ore, simul
Pectore gestando solem; qui lucet & ardet,
Fulget doctrinæ, ardet amore Dei.

3. Pectore stellato fulgens intentio pura,
Cœlestem prorsus denotat esse virum.
Angelicus Doctor quod sit, sapientia mon-
strat,

Moribus Angelus est, Angelus ingenio.

S. Franciscus dimissis in omnes terræ par-
tes Fratribus ad prædicandum Christi Evan-
gelium ipse cupiens sibi aliquam dari marty-
rii occasionem, navigavit in Syriam, ubi
à Rege Soldano liberalissime tractatus, eum
nihil proficeret, rediit in Italiam, Ex Bre-
viar. 4. Octob.

S. Antonius Paduanus dicendi sapientia S. Anto-
ni-
& copia tantum profecit, tantamque sui nius Pa-
admirationem commovit, ut eum summus duanus.
Pontifex aliquando concionantem audiens
arcam testamenti appellaret. Imprimis ve-
rò hæreses summa vi profligavit, ideoque
perpetuus hæreticorum malleus est vocatus.
Ex Breviario 13. Jun.

S. Franciscus Salesius sacerdotio initia S. Fran-
ciscus Sa-
adeptus, ejus muneris partes adeò perfecte lesius.
explevit, ut, cum Granerius Episcopus
vindican-
dis ab hæresi Calviniana Chaballi-
censibus, aliisque Genevæ finitimis populis
divini verbi præconem destinaverit; quam
expeditionem alacri animo suscipiens asper-
rima quæque perpessus est, sæpè ab hære-
ticis conquisitus ad necem, variisque ca-
lumniis & insidiis vexatus: sed inter tot di-
scrimina & agones insuperabilis ejus con-
stantia semper enituit; 71. millia hæretico-
rum ad Catholicam fidem reduxisse dicitur,
inter quos multi nobilitate & doctrina in-
signes numerantur. Mortuo Granerio, qui
eum sibi coadjutorem decerni curaverat,
Episcopus consecratus, sanctitatis suæ ra-
dios circumquaque diffudit &c. Ex Brev.
29. Janu.

Annumeranda viris S. Theresia, quæ, S. There-
siam
cum SS. Martyrum acta perlegeret; adeò fia,
in ejus meditatione S. Spiritus ignis exarsit,
ut domo aufugiens in Africam trajiceret, ubi
vitam pro gloria Jesu Christi, & animarum
salute profunderet. A Patruo revocata,
ardens martyrii desiderium elemosynis, ali-
isque

isque piis operibus compensavit. Angelicis ditata virtutibus non modò propriam, sed publicam etiam salutem sollicita charitate curavit. Quare severiorem veterum Carmelitarum Regulam Deo affante & Pio IV. approbante primùm mulieribus, deinde viris observandam proposuit: effloruit in eo consilio omnipotens miserentis Dei benedictio; nam duo super triginta monasteria inops virgo potuit ædificare, omnibus humanis destituta auxiliis, quinimò adversantibus plerumque sæculi Principibus. Infidelium, & hæreticorum tenebras perpetuis dessebat lachrymis, atque ad placandam divinæ ultionis iram voluntarios proprii corporis cruciatus Deo pro eorum salute dicabat &c. Ex Brev. 15. Octob.

S. Vincentius Ferrerius Hispanus Ordin. Prædicatorum obtenta à Superioribus licentia verbum Dei prædicare, Judæorum perfidiam arguere, Saracenorum errores confutare tanta virtute & efficacia cepit, ut ingentem ipsorum infidelium multitudinem ad Christi fidem perduxerit, & multa Christianorum millia à peccatis ad poenitentiam, à vitiis ad virtutem revocaverit &c. Ex Brev. 5. April.

S. Petrus Chrysologus aurea eloquentia celeberrimus, jussu S. Leonis Papæ primi scripsit ad Chalcedonense Concilium adversus hæresim Eutychetis, respondit præterea ad Eutychetem ipsum, & alia Epistola, quæ eidem Concilio in novis editionibus præfixa est. Ex Brev. 4. Dec.

E ferro factæ Petrum strinxere catenæ,
At tua Petre homines aurea verbaligant.
Aurea doctrinæ, virtutis, Petre talenta
In te ceu solida, clausa fuere petra.

646. S. Ignatius Fundator Soc. Jesu, misso ad prædicandum Indis Evangelium S. Francisco Xaverio, aliisque in alias mundi plagas ad Religionem propagandam disseminatis, Ethnicæ superstitioni, hæresique bellum indixit, eo successu continuatum, ut constans fuerit omnium sensus etiam Pontificio confirmatus oraculo, Deum, sicut alios aliis temporibus S. viros, ita Lutherò, ejusdemque temporis hæreticis Ignatium, & institutam ab eo societatem objecisse. Sed imprimis inter Catholicos instaurare pietatem curæ fuit. Temporum nitor, Catechismi traditio; concionum ac Sacramentorum frequentia ab ipso incrementum accipere &c. Ex Brev. 31. Julii.

Nota. Merito dicitur, Deum Lutherò & aliis hæreticis Ignatium ac societatem objecisse. Lutherus enim natus A. D. 1483.

S. Ignatius natus A. D. 1491. Societas confirmata A. D. 1540. Lutherus mortuus A. D. 1545. S. Ignatius mortuus A. D. 1556. 31. Julii, ætatis suæ 65. Calvinus Canonicus Noviodunensis cepit disseminare errores A. D. 1538. mortuus A. D. 1564.

Præter dicta de S. Patre Ignatio, nota illa, quæ habentur in compendio vitæ il-natalis. lius, Venetiis 1680. typis evulgato & probatorum authorum citationibus munito, edito Viennæ Austriæ 1681. S. Ignatius Loyola Soc. Jesu Fundator natione Hispanus, Pater ejus Beltramus Dominus de Oñez & Loyola, iis Majoribus genitus, quibus ob relatam A. D. 1221. Betibensem victoriam, aliæque merita Castiliæ Rex Alphonsus in gentilitia insignia baltheum in aureo campo, & privilegium, quoad comitia, specialibus deinceps literis evocarentur à Regibus, præter alia concessit. Mater Marina Saéz de Lizana, septem fratrum, & trium sororum ultimus Ignatius; ad Incarnati Dei, & Beatissimæ venerationem in stabulo fuit genitus. Disceptantibus domesticis de ejus nomine, & in Beltrani nomen inclinantibus, neonatus prodigiosè dixit: (quod etiam tradit de Lacerda, Escobar, Mendoza To. 5. l. 12. in Evan. obser. 12.) *Ignatius est nomen meum.* Dum capta Pampelonenſi arce, quam defendendam susceperat Ignatius, confraeto saxorum fragmentis, tormenti globo excussis sinistro pede decumberet, ad ultimum jam agonem Sacramentis munitus, de media nocte, Veneris die, in Vigilia SS. Petri & Pauli, adstantem vidit Apostolorum Principem Petrum, à teneris in veneratione habitum, qui Sanatio admota manu fractum pedem restituit. S. Ignatius factus, salutante duce Manriquio, ac Martino Garzia, fratre natu majore, recu-Mundi fato, quem apparaverant, comitatu, factus, mulis dimissis cum mendico vestes commutavit; ex his vestibus de latrociniis suspectum esse mendicum, illachrymatus, se largitorem confessus est, postulatus ulterius, quis esset, rubore suffusus reposuit, ad respondendum primæ petitioni charitatis imperio, ad silendum de reliquis humilitatis legibus se obligari. Natura igneus eo se conferebat, unde amplius opprobrii quam panis reportaret mendicus. Osculabatur vulnera putrida, & sæpè emanantem ex illis purulentum sanguinem exsugebat. Vigiles illi præbens Beatissima fuit; illum instruens, animans, protectionem spondens. De Salvatore Jesu P. Gonzales factus est, non integrè se recordari, an vigiles, an quadragesies, quod apparuerit Ignatio, sub pulsu plerumque campanæ forma & habitu, quo 30. ætatis anno prædicabat. Aliquando per octo dies totus in Deo sine ul-

lo motus aut sensus indicio, mortuo similior, jam in sepulchrum destinabatur, nisi adstantium aliquis vix perceptibilem cordis palpitationem persensisset.

Exercitia spiritualia. Ad librum Exercitiorum S. Patris post Deum concurrat Maria; nam teste Ludovico de Ponte in vita Balth. Alvarez ipse Archangelus Michael personam quamdam edocuit, mitti se à Matre Dei, ad intimandum placere illi, ut dictis Exercitiis secundum Societatis consuetudinem operam suam collocaret. Hic liber unus Exercitiorum Bibliothecæ locò erat S. Carolo Borromeo; unde amplius quàm ex mundi totius libris se addiscere dicebat. Observabant domestici 7. horas, nocturno præcipuè tempore in oratione lachrymis manantem, flammam evibrantem, 4. aut 5. palmis à terra diu ad aëra elevatam.

647. Ignatii zelus animarum. Dum inaudit Ignatius adhuc in sæculo existens, & studiis dans operam Rectorem Academiae Parisiensis iniisse consilium, ad se virgis afficiendum (Professor enim quidam ex discipulorum suorum Ignatii alloquii, divino cultui nimium addictorum absentia subitatus ad hanc flagellationem stimularat) aulam ingressus, cordata oratione, ne tot animarum æternam salutem præpediret, ne hominem, qui Christum sequeretur, cæteros ad Deum adduceret, tam indignè contra justitiam castigaret, Rectoris Didaci Govea adeò movit animum, ut solum in lachrymas ad pedes advolutum injuriæ coram tota multitudine deprecatorem habuerit. S. Franciscum Xaverium adhuc secularem orationibus, obsequiis, irrisu tolerantiæ, & inter dictamina spiritus, eo maxime, Matth. 16. v. 26. *Quid enim prodest homini, si mundum universum lucretur, anima verò sua detrimentum patiatur, Deo genuit.*

Michael Navarrus (qui media vivendi sibi cum Xaverio eripi advertens stricto gladio necem sibi Ignatio illaturus erat) sub ictu ipso terribili de cælo voce: *Quo tuis miser, quid agis? obrigescens & tremens in genua provolutus veniam ab Ignatio postulavit.* Ad Beatissimam Virginem in monte Martyrum, medià leucà Parisiis distito, celebrante Fabro vota prima fecerunt primi nostri Patres, uti etiam ibidem sequens in ære testatur inscriptio. *D. O. M. Siste spectator, atque in hoc Martyrum sepulchro probati Ordinis cunas lege Societatis Jesu, quæ S. Ignatium Patrem agnoscit, Lutetiam Matrem anno salutis 1534. Augusti 15. hic nata est, cum Ignatius & socii vocis sub sacram synaxim religiosè receptis se Deo in perpetuum consecrarent, Ad Majorem Dei Gloriam.*

Non procul Romæ in ruinosa Ecclesiæ recessu Societatis initia Deo ardentè commendans clara visione, amabili vultu, conversum ad Filium æternum Patrem loquentem audit. *Volo, ut hunc in servum tuum suscipias.* Filium cruce oneratum immensa benignitate acceptantem aspexit, & converso vultu dicentem. *Volo, ut mihi servias,* cui cum se ac suos Ignatius commendaret distincta tunc ea verba excepit. *Ego vobis Romæ propitius ero.* Romæ novorum hominum famâ, alloquii, ut Hieronymus Horman Augustinianus scribit, in momento facies civitatis immutata est. Antiqua pietas primitivæ Ecclesiæ frequentatione confessionis & communionis renovari videbatur; replebantur ad audiendum verbum Dei non Ecclesiæ tantum, sed fora &c. Ignatius modico, mendicatoreque cibo post solis occasum sumpto, totis diebus prædicabat in foris; in Ecclesiis audiebat poenitentem & confitescentem. In signum divini Spiritus, sæpè sessiones dispartita flamma, linguæ instar capiti ejus excipiente, scribere animadversus Ignatius do. In colloquiis de Sanctorum gestis, quorum partem minorem, seu externas tantum actiones ab historicis conscriptas dolebat, divina voluntate in eas voces dilapsus est: Non mutaturum divitias divinæ bonitatis, animæ suæ præstitas, cum omnibus iis, quæ de Sanctis leguntur. Aliquando constricta gula propè suffocatus à demonibus Ignatius, ægrè pronuntiato Jesu nomine, liber, per aliquot dies loqui non potuit. Cenobio Barcellonæ ad religiosam disciplinam revocato, idè licentiosis, intercluso accessu, fustibus malè tractatus, & tandem per submissos duos Mauros morti destinatus, & ita, ne verbulo quidem reposito verberatus; ut pro mortuo haberetur, jumento impositus, devoti hominis pietate in domum receptus, in eas primùm voces erupit: *Ignosce illis Deus, imò ignosce mihi gravissimo peccatori; cumula dolores & penas: quia tu innocentissimus longè majora tulisti &c.*

648. Ad majorem Dei gloriam, ad majus Dei obsequium in Constitutionibus 188. in Exa-Ignatii mine 17. in Regulis 117. in Declarationibus 44. vicibus repetit Ignatius, ut meritò gloriæ Rotæ auditores scripserint, omnes cogitationes suas, omnia verba, omnes actiones referebat ad Deum, tanquam ad finem suum. Ex ejus scriptis haberi hoc velut symbolum, & lemma proprium continuo in ore fuisse; Ad Majorem Dei Gloriam. Hieronymo natali compendiosam ad perfectionem viam petenti reposuit, Multa & magna pati amore Christi. S. Theresia festo Corporis Christi die in extasi aspiciens Angelorum & Sanctorum solemnem processionem, ac ab eorum aliquo comitante ad la-

latus Deipara, sub pretioso conopæo sanctissimum Sacramentum deferri, ab Angelo edocta fuit, hoc honore donatum esse S. Ignatium de Loyola, in præmium inductæ ab eo in urbem S. Communionis frequentæ. Fratrem familiæ caput Ognatem usque comitantem, tota nocte in Ecclesia B. V. M. de Aranzazer secum detinuit, & inter ultimas lachrymas, & oscula id unum petiit, tenerimum nostræ Dominæ mancipium ut maneret. Defendendæ illius immaculatæ Conceptionis voto manu propria in librum inscripto se cum focis obstrinxit.

Maræ imaginem (Cæsaraugustæ nunc thesaurum) sub cruce sedentis, & gladio pectus transfixæ ad ultimum senium gestabat in corpore. Noctibus in tres partes distributis, Generalis Societatis, earum unam Deo, alteram gubernationis negotiis, 3tiam rosarium manu tenens inter laudes Deiparæ indormiens indulgebat. In manu Dei se reperire dicebat, quidquid in manibus hominum deficeret.

Dum in summa penuria 28. Patres aleret, alendis aliis 72. dispositiones faciebat: Scutis quinque pondere invalidis, fabricam auspicatus; sed etiam liberalem extra se Deum experiebatur: non semel enim oblata ei numerosa pecunia.

Intellecta oppositione gravissima, quam Siliceus Archiepiscopus Toletanus Societati fecerat, dixit Ignatius: Societatem juvenem Archiepiscopo seni supervicturam. Vaticinium probavit eventus demortuo Archiepiscopo, mox Societas Toleti eam ipsam in domum, quam in alios ille usus struxerat, inducta est. Uti materna viscera se amplius impendunt ægro, quam sano filio, ita, Polanco teste, in peccatores ferebatur Ignatius, totisque illos præcordiis amabat, Decumbenti coadjutori laico, cum ad certi generis edulium à medico præscriptum tres residuos julios toti domui non suffecturos dispensator ostenderet, expendantur, inquebat, pro ægroto, sani nos solo pane vitam tolerabimus. Ipse cibum & verba salutis ingerebat; musicæ peritos socios in solatium illorum immittebat. Parisiensem Doctorem eburneis in tabula globis ludentem, ad lulum invitatus ea lege, ut si perderet Ignatius, mensis unius decursu servum ageret; si Doctor vinceretur, in bonum animæ quidpiam ab Ignatio admitteret; imperitus licet ludi Ignatius, semper victor peritissimi, in virum sanctum eundem excoluit. Inter spiritus diæamina suis reliquit, dæmonem ad exteriora magis operari quam ad interiora, effectus ejus in apparentia sanctitatis, cum econtra Dei spi-

ritus operetur ad intra ad abnegationem propriæ voluntatis & mortificationem internam.

Lainio, post dictum ab eo sermonem, quo Cardinales in stuporem rapuerat, domesticæ mulæ curam imposuit. Laico, qui per totam Quadragesimam solo pane & aqua vixerat, ipso die Parasceves cibos ordinarios sumere imperavit.

Recolligebat se ipsum qualibet hora, sæpè repetebat: *Vincite ipsum*. Cuidam à natura impetuoso dicebat: Frater anima te, ut vincas te ipsum, & duplicatum referes meritum supra alios, qui ex mitioris naturæ temperamento non habent, quod vincant.

Ferdinandus I. inconsulto Ignatio nil cum Pontifice pertractabat. Cum Deo ardentem conferebat omnia Ignatius, tanta sui diffidentia, tanquam si soli agenda essent Deo, agebat tanta solertia tanquam à Deo sibi soli relictus fuisset. Ad negotia non mortuas passiones, iram præsertim, sed mortificatas requirebat. Corrigebat tam benigne, ut laudis potius, quam reprehensionis speciem præferrent verba. Neminem facile contra inclinationem functionibus adhibebat; quod violenta non durent diu.

Cum peteretur, verane esset fama communis, etiam à dæmonibus evulgata, adesse illi Archangelum aliquem ad custodiam, ut fulmine ictus erubuit, & obmutuit. Dæmon ipse aliquando dixit: tanta erat Ignatii humilitas, quanta est mea superbia. Marcellus II. historiæ peritissimus dicebat, se à temporibus Apostolorum hucusque de ne-Solatium mine legisse, qui tantos fructus ex opere à ex Socie-se fundato vidisset, quantos adhuc in vivis tate superstes Ignatius.

Gregorius XIII. dixit: Quotquot sunt ubique terrarum Societatis Jesu in hanc S. sedem & Catholicam religionem egregia merita, tot profecto habemus S. Ignatii Loyolæ miracula & argumenta sanctitatis. S. Ignatii post obitum ejusdem 12. à morte in vitam revocati, quos inter A. D. 1623. in Miedes Joannes Ximenes maligna febri extinctus, surgens circumstantibus enarravit, se ad divinum tribunal adductum, intercessionem S. Ignatii, cui se antea commendaverat, aliquod spatium vitæ impertrasse ad faciendas rationes, & emendandam animam suam, rigidissimèque procedi in illo justissimo tribunali, & magnum judicavi, quod hic ut parvum contemnitur.

Paulus III. Ignatium à Deo datum ad restaurationem Ecclesiæ inquiebat. Hic si tio apud quid mandasset exequi, jubebat Julius II. Summo Cu-

Cujus consilia, ut cælo lapsa recipiebat Joannes III. Lusitanæ Rex, & Julio in Pontificatu eum subrogari optabat. Hinc Tarraconense Concilium Atlantem ad orbem sanctitatis & doctrinæ humeris sustentandum spiritum salutis ab Ecclesia genitum contra hæresum hydram vocabat.

Canonizatio.

Pro Canonizatione ejus Ferdinandus II. Imperator, qui eum futurum ad tutelam & gloriam Germaniæ, Ludovicus XIII. Galliarum Rex, qui Ignatium electum à se in protectorem negotii ad regnum suum, ab hæreticis expugnandum, Bavariæ Dux, qui laborum, & periculorum contra rebelles Ecclesiæ bello Bohemico toleratorum, à Sede Petri non aliud præmium expectare quam Canonizationem Ignatii asseriebant, supplicarunt. Hæc ex dicto compendio videtur S. Ignatii.

S. Ignatii humilitas.

A. D. 1600. Mutinæ pertinax in energumena dæmon jamjam plures fatigaverat, sed ad sanctum Ignatii nomen excedere coactus est; cum Ignatium irrideret quidem, demum verbò clamaret: *S. Ignatius, S. Ignatius, S. Ignatius me ejicit*. ob suam humilitatem & potentiam, & ob singulare studium, quo se vivus ardebat in sanctissimam Virginem, S. R. I. Comes ab Oppertorff, in libell. cui tit. Mater agonizantium, ex Ribad. & Mass.

650. S. Ignatius prædicat fundandum Collegium.

Joannes Dzialynski Palatinus Culmenis, dum adhuc adolescens sub auspiciis Stanislai Zolkiewski militaret, in gravissimam infirmitatem incidit, cumque jam videretur omnibus ultimum spiritum agere, tali visione in spem recuperandæ valetudinis venit. Videbat se duci ad tribunal Judicis Dei, cum ecce apparuit ei S. Ignatius, atque his, qui eum judicio præsentabant, imperavit, ut eum ad vitam reducerent assensum voluntatem esse Dei, ut postmodum Collegium Societatis Jesu erigeret, quod postea Graudenti præstitit, P. Raph. Janczynski in M. S.

Urbano VIII. A. D. 1636. in Sanctorum fastos, quos vulgò Martyrologium vocant, placuit Ignatii nomen his ipsis verbis inferre, *S. Ignatii Confessoris, Fundatoris Societatis Jesu, sanctitate & miraculis clari, & Christiana religioni ubique dilatanda studiofissimi*. Pondera ubique scilicet per Africam, Americam, Asiam & Europam. obiit S. Pater A. D. 1556. 31. Jul. ætat. 65. postquam pro sociis 100. erexisset Collegia, 12. Provincias, P. Staniburfus 31. Jul.

Notandum. Vivente adhuc S. P. Ignatio, per omnes 4. mundi partes propagata R. P. Kviatkovski, S. J. Collectanea Africa,

fuit Societas Jesu, in Europa, Romæ, in urbe orbis capite, ipsemet sanctissime vixit & obiit. In Asiam ipse S. Franciscum Xavierum expedit. In Africam A. D. 1554. ab ipsomet missi PP. Oviedus, Nunnius & Carnerius in Abissinorum imperio Catholicam fidem propagabant, demum in Americam jussu ipsiusmet Ignatii discessere sex è nostris Patribus, qui in Brasilia A. D. 1549. ferum illum cicutabant populum, & ad Christum ducebant.

Notanda documenta quædam S. Patris Ignatii, quibusdam à se discedentibus, eaque petentibus data.

Hæc documenta suis Ignatius editi alumnis, Ut methodo parva commoda magna parent,

Nulli vel minimo quavis ratione repugnes; Cedere te potius, quam superare juvet. Obsequium studeas præstare per omnia cæcum,

Judiciumque libens subijce cuique tuum, Ne vitia inspicias aliena, & visa recondas, Sed propria inculpæ, atque parere velis, Quidquid agas, dicas, mediteris, prospice primum

Proximo, an expediat, complacéatque Deo.

Sit tua spiritui libertas semper, & illam, Nec persona potens, causa nec ulla gravet.

Ne facili jungas tibi consuetudine cunctos Spiritus & ratio quemlibet ante probent, Fac matutino, vespertinoque revolvat Hæc studio: & lectum dum petis, adde preces.

Occasione horum versuum nota & non Versus pii mireris Lector benevole à me quoque idem non sunt tidem, proprios vel alienos (quorum cito contra rationemli- sparsos versus, existimo namque non esse id bri spiri- contra rationem libri spiritualis, cum & isti tualis. libro, noto societati nostræ, de quo supra dictos versus deprompsi, titulus sit: *Thesaurus spiritualis, verum ac documentorum variorum, ad Societ. Jesu pertinentium*. Institit quoque vestigiis S. Patris, P. Krafzewski, nostræ Societatis insignis Theologus & Affecta in suis exercitiis spiritualibus, pias Reflexiones versibus exprimens. Vide Bibliothecam Patrum, & invenies plura piorum versuum millia, à Prudentio, Juvenco Aratore, aliisque solidæ pietatis & eruditionis viris composita. Iplemet S. Gregorius Nazianzenus 30. circiter sacrorum versuum millia scripsit, de quo Motery in Dictionario Magno Gallicè scripto. S. Paulum versatum fuisse in versibus etiam Gentilium Poëtarum patet ex Actis Apostolorum, ubi c. 17. v. T t t 28.

Charitas in proximum.

Interior operatio.

28. dicit *In ipso enim vivimus, movemur, & sumus*; sicut & quidam vestrorum Poetarum dixerunt: *Ipsi enim & genus sumus*. quæ verba: *Ipsi enim & genus sumus* sunt Arati Poëta; qui fuit Poëta antiquus & celebris Antiocho regi in deliciis, vixit circa annum ab Urbe condita 470. uti tradit Cornel. à Lap. quibus Verbis Poëta ulus est S. Paulus ad celebres scientiis Athenienses. Imò ex præcepto etiam Ecclesiæ Sacerdotes quotidie versibus loquuntur & orant, Ecclesiastici enim hymni versus sunt. Igitur non sunt contra rationem spiritualitatis versus, imò multum utiles esse possunt, si in illis Dei, Deiparæ, Sanctorum continentur laudes, vel erga eosdem pii affectus, si aliquam veritatem, doctrinam moralem, incitamenta ad virtutes, & ad odium vitiorum, ad declinandum à malo, ad faciendum bonum contineant. Imò si in Gentilium etiam versibus aliisque dictis doctrina aliqua bene instruens mores inveniat, possumus vindicare eandem tanquam ab iniqua & malæ fidei possessoribus, uti censet S. Augustinus de doctrina Christiana. Si Philosophi aliqua fortè vera & fidei nostræ accommoda dixerunt, non solum formidanda non sunt, sed etiam ab eis tanquam ab injustis possessoribus in usum nostrum vendicanda. Citat S. Doctorem Peraldus in Prologo. Versus pii suavius in animum influunt, affectus pios excitant, memoriam juvant, illique adhærent tenacius.

Prisci Patres tam pro suggestu, quam in scriptione historiarum profanas, Gentium mores sacris interuerunt. S. Augustinus de Civitate Dei 22. libros, quos suum partum agnoscit, & grande opus nominat, ita scribit, ut quidquid in Romana & Græca historia eruditum, elegans, memoratu dignum, illis aptissime inseruerit. Idem fecerunt Cyprianus, Basilus, & alii, Elegantiæ Priscæ velut Ægyptiorum vasa, sunt populo Dei accommodata. &c. P. Drexelius in Josepho c. 1.

651.

Hactenus de versibus, & eruditione profana actum, jam sint Epigrammata de S. Ignatio Societatis Jesu Fundatore.

In monte Serrato ad Aram Beatissimæ tota nocte excubans arma suspendit.

1. O castrorum Acies vigil en stat miles ad Aras,
Suscipe devotum, dat sua, seque Tibi.

Pretiosas vestes mendico tradit.

2. Munde meos lusisti actus; jam scena peracta est.
Eludam fraudes, tu mihi ludus eris,

Adhuc literarum rudis admirabilem Exercitiorum Spiritualium libellum componit.

3. Quantum proficias in sacra, Dive, Palæstra,
Sunt Exercitia, est optima vita, nota.

Grammaticam inter pueros discit.

4. Est Tibi Gymnasii pulvis pro Martis arena.
Sic cæli in puerum Te bene fingit Amor,

Vincula & verbera propter suum zelum; ad mortem penè perpeffus fuit.

5. Quæ generoso animo pro Mundo, Dive, ferebas,
Pro summo haud trepidas ardua ferre Deo.

Adjunxit sibi 9. socios Theologiæ gradibus insignes. In monte Martyrum, in Gallia fundamenta Ordinis jecit Ignatius.

6. An præcepta decem Mundi per regna, ferenda
Met decimus, recipis Numine dante, Pater?

Martyribus celebris mons est, in quo tuus alta
Fundamenta ordo, Te jaciente, tenet.
Conspicuum vult Te esse Deus mundo; tamen ille
Martyribus socium, vult quoque multa pati.

Ubique locerum Gymnasia ad erudendum tum in pietate, tum in literis Juventutem erigit.

7. Quid Loyolanis agitur, vis scire Palæstris?
Hic acuiunt Juvenes ad pia bella stylum,

Hæresi bellum indicit, ac divina Providentia Luthero, aliisque ejusdem temporis Hæreticis opponitur, Majorem Dei Gloriam semper in ore habuerat, eamque in omnibus quærebat.

8. Dux aciem dispone novam, tum classica toto
(Inspirante Deo,) fortior orbe canas,

Bella geres Domini, fociis comitatus; & arma,

Qui Te hosti opponit diriget ille, tua.
At quænam sacri, fuerit quæ tessera Belli?
Semper in ore, Dei Gloria Major erit.

Ignatius

Ignatii vultum celesti luce radiantem S. Philippus Nerius vidit, Sacramentorum, Concionum frequentia ab ipso incrementum accepit. Dicebat, quodd, si optio daretur, mallet beatitudinis incertus vivere & interim Deo servire, & proximorum salutem, quam certus ejusdem gloriæ, statim mori.

9. Ore Deum spiras Ignati, qui Deus ignis Est, & de vultu proditur ille tuo.
Illustras homines doctrina, accendis amore Divino; exemplis & pietate regis.
Virtutes plantas; celestia lucra per usum Sacramentorum multiplicare doces:
Est humana salus potior, quam gloria cæli,
Est Tibi, at his major, gloria Dive, Dei.

Ignatio oranti, crucis bajulus Jesus, ad Patris æterni commendationem dixit: *Ego vobis Roma propitius ero.*

10. Filius æternus victicia signa tenendo
Suscipit in socium, Patre volente, suum,
Te veterane miles Ignati, jam Caput Orbis Præsidium fiet maxima Romæ tuum.

S. Ignatius conspectus est igneo flagello cedens dæmonem.

11. Igniferis jaculis Orbem ferit igneus hostis,
Ignea de manibus fertque flagella tuis.

S. Ignatio in Regulis & Exercitiis spiritualibus condendis magistra Deipara adfuit.

12. Immaculata tua est tali, doctrina, Magistra
Omnis, quæ maculæ nescia prorsus erat.

In Ignatii tumultu stellæ visæ. Qui sæpe dicebat: *londet terra, dum cælum aspicio.*

13. Scintillant, quorum flagrabas vivus amore,
Nunc intra cineres corporis, astra, tui.

Ignatius magnis editus majoribus. Domestici de ejus nomine disceptantibus, ipse met Neonatus infans prodigiosè dixit: *Ignatius est nomen meum.*

14. Cur Puer ipse sibi nomen defumit ab igne?
Namque Domus magnæ lumen & Orbis erit.

Ignatius ad Incarnati Verbi, & Deiparæ venerationem in stabulo genitus.

15. A teneris socius Jesu Tu Dive fuisti,
Natus es in stabulo, natus & ille, fuit.
R. P. Kpiaskowski, S. J. Collectanea Ascetica.

Ignatius, naturâ Ignens, ea loca repetebat mendicus, unde amplius opprobrii quam panis reportaret, osculabatur ægrotorum vulnera putrida, & sæpe stillantem ex illis saniem exlugebat.

16. Pasceris opprobriis pro Christo, & vulnera gultas:
Sic Tibi pro Superis, hoc speciale sapit.

Govea Rector Academiæ Parisien, primò Ignatium virgis subicere vult, deinde rectè persuasus ad pedes Ignatii provolvitur, eundemque deprecatur.

17. Dum Te pro Christo ad virgas Loyola resolvit,
In cellas laurus hæc virtute Tibi,
Qui Te cum nimio contemptu sternere gestit,
Ante tuos victus sternitur ipse pedes.

Ignatius in signum divini Spiritus sæpe, dispartita flamma linguæ instar capiti ejus incumbente, scribere animadvertus est.

18. Ignea quid loquitur lingua? Hoc Ignatius iste,
Dignus Apostolicis Patribus esse Pater.

Ignatium tribus horis ante Aram immobilem ac elevatum in aëra, & celesti luce fulgentem Religiosæ S. Hieronymi conspexere.

19. Cur sursum rapitur flagrans Ignatius Ignis?
Cælicus; ut similem sublevar ignis, Amor.

S. Ignatium S. Theresia festo Corporis Christi vidit in extasi processionem peragentem, magna Angelorum, aliorumque Sanctorum comitante frequentia, Beatissima ad latus assistente, sanctissimum Sacramentum deferentem & edocta fuit ab Angelo, hoc honore donatum esse Ignatium, in præmium inductæ ab eo in orbem frequentæ S. Communionis.

20. Extulit Ignati Te, ad se cum laude ferendum
Christus, in hoc sacro tempore, primus honor.

Te petit inter tot cælestis, classica pompæ,
Quo tua Dive probat, præcipua acta Deus.

Tu promovisti vivens illius honorem,
Post mortem Tui, promovet ille, tuum.

Fratri ultimum valedicens inter lachrymas & oscula id unum petiit, tenerrimum Domine nostræ mancipium ut maneret.

T t t

21. Com-

21. Commendans Fratri Divinae Matris amore,
Quantum amat hanc Matrem, verba suprema probant.

Scutis quinque pondere invalidis, fabricam auspicatus, Deum in se liberalem experitur, non semel oblata pecunia.

22. Magno animo, exiguo censu incipe,
Fabrica surget;
Munificam apponet cum Deus ipse manum.

Lutetia: cum quidam pellicis amore teneretur neque ab illo Ignatius fasset ulla ratione hominem avellere, aliquando rescivit eum, extra oppidum iturum, ubi turpes ejus erant deliciae: in lacum igitur frigidissimum, qua transurus erat ille impudicus, sese conjicit Ignatius, corpore gelidis aquis immerso, capite tantum extans: cui inter alia dixit: Hic ego pro te tamdiu macerabor, donec iustissimum Dei furorem in te paratum avertam. Exterritus homo, & hoc tam insigni charitatis exemplo percussus, pedem refert, ac familiaritatem illam sceleratam discindit. Ex Thesuro Societatis.

23. Diximus, est veluti flagrans Ignatius ignis:
Attamen in mediis cur manet ignis aquis?
Scimus, quod flammæ sub fluctibus arte fovetur,

Nec facer, insidians ignis hic arte caret.
Ardet amote Dei, tum alienos suppressit ignes,
Ac lachrymarum undas commovet Ignis, aquis.
Excubat & friget Miles, piscator in undis,
Sed pro pisce hominem sic vigilando caput.
Ad portum sancta perducitur arte salutis,
Hic qui perniciem quaesivit ipse suam.

S. Franciscus Xaverius.

652. Vitæ austeritate ac sanctitate Aposto-
De Fide à lico muneri jam maturus, cum Joannes III. S. Franci-
Lusitanie rex allquot nascentis Societatis vi-
sco Xave-
ros à Paulo III. pro Indiis postulasset, S. Ignatii hortatu ab eodem Pontifice ad tantum opus cum Apostolici Nuntii potestate deligitur. Eo appulsus, illico variarum Gentium difficillimis & variis linguis divinitus instructus apparuit. Quin illum aliquando unico idiomate ad diversas Gentes concionantem, unaquæque sua lingua loquentem audiit. Provincias innumeras pedibus semper, & sæpe nudis peragravit, Fi-

dem Japonia, & sex aliis Regionibus invenit. Multa centena hominum millia ad Christum in Indiis convertit, magnosque principes, regesque complures sacro fonte expiavit. Et cum tant magna pro Deo ageret, ea erat humilitate, ut S. Ignatio tunc praeposito suo flexis genibus scriberet. Hunc dilatandi Evangelii ardorem, multitudinem, & excellentiam miraculorum Dominus roboravit &c. Ex Brev. Rom.

Ortum duxit Xaverius legitima serie à regibus Navarra, hos ei atavos assignant vetera ejus familiae monumenta, & jurisdice testatur Antonius Zapata Cardinalis, Patria illi Xaverium hoc majorum ipsis repensum præmium, ab annis inde trecentis amplius, materna familia tenuit hereditarium. Pater illi Joannes Jassus Regi suo Joanni III. à consiliis, Mater Maria Aspilqueta Xaveria, duplici appellatione, ex illustrissimis regni familiis, duabus, traducta. quod autem Xaveriana familia in matre desinebat, negloriosum tot sæculis cognomen cum ea moreretur, liberorum nonnullis est additum, quorum minimus natus Xaverius noster A. D. 1497. in lucem venit, proprium S. Xaverii Jassu cognomen alii tenuere &c. Badagi us juvat regnum Travancoris (quod in Christi jura suos concesserat) instinctu demonis invadere, bello hominibus penes Badagas numero, viribus, & res terrestres audacia meliores futura erat victoria, cum Xaverius multis cum lachrymis pro novo grege ad Deum fuisse precibus, Dei fiducia, animisque ab eo ingentibus armatus, de monte Badagis obviam desilire, qui explicatis jam signis, & digestis ordinibus per subiecta plana procedebant, at hic fronti se primi agminis opponens, in gradu consistere, ac objugare hostem verbis minacibus, terretque Dei præpotentis terribili nomine, ac jubere facesserent, & unde venerant, illuc redirent. Ad quæ tantus illos contripuit timor, ut velut syderati hæterent immobiles, sportisque in eum obtutibus stuprent, nec passum promoverent. Urgebant primos, loco uno fixos secundi, tertique manipuli, & moras increpabant, sed respondebatur, non fas ultra progredi, obstate sibi ignotam hominis speciem, veste nigra induti, humana majoris, staturæ præter modum excelssæ, cujus emicantem ex ore ardorem ferre non possent. Duces traxit prodigii rumor ad explorandam per se terroris causam, adfunt, vident, cohortescunt, retrò vi occulta se adigi sentiunt, & fuga magis præcipiti, quam decore receptu, in Bishagam exercitum reducunt. Secuti penes Xaverium fuerant e suis aliqui, vel comitaturi vel exploraturi, quo ille desinere, adeo incitatus currentis impetus, in Badagas,

dagas: ii Badagis verga vertentibus, anhelant recurrunt ad regem Travancoris, narrant distincte, quæ gesta &c. cum supervenienti Xaverio Rex occurrens post benevolos amplexus, actasque magnifice gratias hæc tandem intulit: *Mihi quidem Regi magno est nomen, tibi vero deinceps Patri Magno.* quo modestia viri sancti onerata est magis, quam ornata; cum Regis præsertim cæcitas, admirabilitate illa Xaverii capta, illam suspiceret ac veneraretur; ad agnoscendum verò & colendum illius authorem, nequaquam pertingeret: verum tanto illo, quo Princeps infelix excidit Dei dono, potiti sunt ex ejus populo plurimi, quos miraculi ejus magnitudo, veri Dei, & Religionis cultores effecit. P. Bartol. in Vita. l. 1. n. 41.

Xaverius
Magni
Patris
Nomen
obtinet.

Regem
Ulate mi-
rabili-
servat, im-
petrata
pluvia.

Ulate, in insula, quæ & ipsa ex 12. est, quibus Amboini nomen tribuitur, bellum tunc miserè ardebat, Regem arcebat diuturna obsidio, sollicitabat ad deditionem, haud quidem animi, sed aquæ penuria, quam avertis ab urbe fontium scarebris hostis induxerat. Cælo igitur astuosissimo siti urgente cives interibant. Quamobrem vilum Xaverio, primum hunc fausta necessitatis articulum occupare, ad asserendam Christo victoriam, ex obsidentium manibus cum æterna salute oblectorum, Confidentia humili erectus, in septa satagit clausorum admitti, Regi sistitur, opem offert, quæ egebat una; per eum, sibi liceret crucem erigere, securus autem à Deo præpotenti, quem eo venisset predicatum, etiam supra spem, annique ordinem, de cælo aquam expectaret. Verum suo ac populi, subiectarumque insularum sponderet nomine; beneficii accepti hanc fore gratiam, ut amplecteretur Christi legem, ejusque sacris initiaretur. Non sivit hic regem præsens periculum deliberare cunctantius, publica fide & regia omnia promissa conditione, quam Xaverius tulerat. Cruce ergo compacta grandi, quoad potuit affabra, in edito eam jubet Apostolus desigi, quam circumdedit turba puerorum, sceminarum, novitate rei, & expectatione futuræ eventus attoniti. Horum in oculis vlt sanctus projectus in genua, sudit ad Deum preces, exorando, ne velit miseris negare pluviam, constitutum id levi ejus nutu, & fore beneficii gratiam, populum animarum, quas ejus Filius largæ sanguinis sui pluvia emisset. Oranti mox cælum respondere, obduci aërem, nubes cogi, copiosissimis de cælo aquis ingenti omnium gaudio omnia natæ. Hostis, qui totum victoriæ cardinem in oblectorum siti verti credebatur, signa retrò ferre, & obsidionem magno suo pudore omittere. Post quæ Rex tanto eximio potius magnitudine persuasus, quam data

Crucem
Xaverius
ergit ad
producen-
dam plu-
viam.

fide melioribus aquis sacri fontis à Xaverio expiatus Christianorum numerum suo populo auxit. Ibid. l. 2.

Ex Japonia dedit literas S. Xaverius 653. in Indiam ad nostros, quibus summam in- Missiona-
structionis ad ministerium Apostolicum rios in-
complexus, Præcocibus juvandarum ani- struit, ad
marum desideriis ne nimium credant, nec ministeri-
moras inutiles putent, quas domandis se um Apo-
ipsis interim occupant; nec se propterea sa- stolicum,
tis munitos exultant, ut in medios infide-
lium cuneos se immittant, quod dulci flam-
ma superni ardoris vaporentur, cui tempe-
states & maria, vincula, mortes, pro ludo
sunt, nempe longinqua, nempe imaginaria,
imaginarie liquidem militie fortiter obeun-
dæ, virtutem sufficere imaginariam; sed,
cum ad rem venit, tunc deum intelli-
gitur, aliud esse, cære discrimina, & belli
simulacra, aliud bellum præsens, ipsaque
discrimina subire. Cogitent etiam atque etiam,
ubi soli duo, ignoto in orbe consti-
terint, ignari linguæ, medios inter barba-
ros, exosi, vexatique, absque diversorio,
ad quietem, iis se cogitationum perversa-
rum motibus impetendos, qui sibi nunquam
in mentem venissent, posse consurgere, ac si
nihil aliud futurum sibi paraverint, præter
illum calorem, semota frigora provocan-
tem; ita se destituendos animo, & viribus,
ut quantum ex Collegiis Indias optant; tan-
tum ex Indiis Collegia suspirent. Solida
itaque virtute maturè armentur, qualis hu-
milis, patientia, conjunctus cum Deo ani-
mus, puritas mentis, obedientia, præcipue
verò impugnatio suimet indefessa, & ex-
pugnatio, sciantque in magnis certis defectu-
ros, qui sibi vim facere, etiam in minimis
non norunt. Nec inducant in animum, mi-
hi uni attento, si Deus tam prolixè favet,
quantum infidelium animarum lucris insu-
danti daturus est? Imò noverint adituros se
in occasiones ancipites tam sui perdendi,
quàm alterius servandi faciles. Privatam
vitæ probitatem sæpius loci & exempli be-
neficium esse quàm propriæ virtutis; quare
illic ne esse cupiant, quo illos à se mode-
rator non destinat, sicut sibi met boni, si vo-
lunt aliis esse optimi, meminerint; inferis
teneri, etiam nonnullos, qui cælo permul-
tos induxerunt. Post hæc subdit, non esse
quod despondeant animum, sed vitiles po-
tius induant conatus ad ea præsidia, quæ si
absuerint, vanum est prorsus felices eventus
expectare. Exerceantur ad cognitionem
sui assidue, nec suam virtutem ex opinione
metiantur, quam de se forsitan aliis fecerunt;
nec velint munera aspera, quamvis pretio-
sa, à Moderatoribus extorquere, aut sui fi-
ducia quidpiam aggredi; sed in Deo reponant universa, cujus profusa largitas non
T t t 3 implet,

implet, nisi fuimet contemptores, & vacuos, nec enim patitur bonitatis suae ac potentiae decus homines sibi arrogare. Ibid. l. 3.

Baptizans Dum interdum sacro baptismate expiaret praecipue Mahometanos, insigne prorsus sui spectaculum ignorans exhibuit; tam **Gigantis** procera enim supra suam staturam eminebat, ut ab iis, qui erant in littore, scamno navis, in qua baptizabat, insistere videretur, cum autem huc, & illuc, sed eadem proceritate se moveret, existimatum id non humanitus fieri, exploratumque est diligentius; dixit enim pro testimonio Stephanus Ventura, curiosior indagator, ad hoc se in navim evasisse, vidisseque suis oculis, S. Patrem tabulato ut ceteros pedibus insistentem, se ipso tamen gigantis specie altiore, mox vero, peracto mysterio, in nativae mensurae staturam & modum redisse. Ibid. l. 4. n. 22.

654. A. D. 1552. Joanni III. Regi Lusitaniae, significavit Praefectus unius ex navibus, quae cum socias praevertisset & Rex, quod novi ex Indiis praefectum rogasset. Responditis. Rex serenissime, apporto ex India P. Magistrum Franciscum vivere; dum quidem is vivet, nihil ex India nisi faustum debet expectari: ejus enim merito Deus Indiam tuetur & fortunat. Ibid. l. 4.

Quotquot D. Xaverio nostrorum ex India & Europa venissent Epistolae, subscripta eorum excidebat ex eis chirographa, gestabatque secum, sicut amuleta SS. Hominum, venerandae, dulcisque memoriae. Nec mirum appressa pectori illorum nomina gestasse, quorum animo impressas gerebat imagines. Sed hanc nihilominus amantissimi Patris in suos charitatem comitabatur: a quo passu providentia sedula sapientissimi Rectoris agendi, laborandique actiones, & si qua in parvo eatenus Societatis corpulculo, pars male haberet, medicinam faceretur, amputaturus, si qua computruisset, & verò non paucos, etsi manu suspensa & sobria, sed forti, firmaque amputavit: quorum postea in Societate, ut quemquam reponeret, nullis precibus se secti passus est, ne Proregis quidem; & paucos praetulit instituto pares, multis, exemplo nocentioribus, quam utilibus numero. Haec ex vita & gestis S. Francisci Xaverii, edita Italice Romae à P. Daniele Bartolo, reddita Latine à Patre Ludovico Janino Lugduni 1666.

S. Franciscus Xaverius 33000. leucarum percurrit, propria manu plus quam duodecies centena millia baptizavit, supra 40000. idolorum delubra evertit, vaticinia 100000,

edidit, linguas 100. calluit; dimidii anni decursu, post mortem 29. mortuos suscitavit, vivus ipse mortuos 25. revocavit ad vitam. Machometano filium in mare delapsum, sexto abinde die, in navi, sinenavi restituit; voce unica satis ignem extinxit; solem quinque horarum spatio stetit, donec ex angusto freto cluarentur Lusitani.

A. D. 1552. brachium ejus emortuo corpori recisum mantile integrum sanguine replevit. Ad ejus sepulchrum tripalmaris cera 18. dies, noctesque continuò arsit; similiter arserunt lampades, aqua lustrali repletæ; eadem extinctæ ab ethnicis ipsæ suâ sponte ignem conceperunt. Haec ex compendio vitae Sancti impresso Viennæ Austriae, 1680.

Imposuit coronidem vitae suae pretiosissima morte S. Xaverius 20. Novemb. A. D. 1552. in Sanciano insula Chinarum, ad quas penetrandi, fidemque Christi inferendi, ardentissimo tenebatur desiderio. Absolverat is pro defuncto sacrificium missæ tum febri correptus, miseròque susceptus turgore, crucifixi effigiem manu tenens, 55. annos natus magnus meritis ultimum obiit agonem. Corpus ejus, etsi calci vivæ fuisset impositum, incorruptum tamen mansit, hæcenusque Goa in India manet; à Gregorio demum XV. A. D. 1621. Sanctorum Confessorum albo descriptus est. P. Kviat, Kiewicz, in Annal. Eccl.

Epigrammata De S. Francisco Xaverio.

S. Franc. Xaverii corpus per annos 655 plus quam centum incorruptum.

1. Dum remanet centum incorruptum corpus ab annis,
Virginæ nitet hic integritatis amor.

S. Xaverius in afflictione, amplius Domine amplius, in solatiis satis est Domine, satis est, dicebat.

2. Deliciis coeli, praefers patientiam, & ardens
Te tenet in terris ardua ferre, suis.

Ad sepulchrum Xaverii aqua infusa lampades ardebant, Ex Comp.

3. Sic tuus æquoreis ardebat zelus in undis,
Ardet ut in vitreis, lucidas ignis, aquis.
Utque inferorum, faciebas dive cor unum.
Sic unum præstant ignis & aqua focum.

S. Xa.

S. Xaverius unica voce satis ignem extinxit. Ex Comp.

4. Dicere, qui nunquam consuevit, sufficit, ignis,
Audiit ecce tuum se retinendo satis

S. Xaverius solem quinque horarum spatio stetit. Ex Comp.

5. Ceu sol Franciscus terrenum circuit Orbem,
Accendens hominum pectus amore Dei,
Vel potius solem superavit præpetæ cursu
Nanique ut Franciscus pergeret, ille stetit.
S. Francisci brachium recisum mantile integrum replevit sanguine; manus ejus Romanam relata. Ex Comp.

6. Quem optabat vivus, fundit post fata cruorem;
Imperio parens dat tibi Roma manum.
Ut benedicat, adhuc protendens, porrigit illam;
Sic capiti imposita est, Orbis, amica manus.
En alia retinet sibi Te Asia, Victor
Teque Europa aliâ possidet ille manu.

S. Xaverio aliquid patiente per Indiam, crucifixi effigies in patrio castro Xavier suadavit, deinde largius sub obitum, Ex Comp.

7. Pro Christo pateris violentos, Dive, labores,
Ipse suo Christus Teque labore juvat.

Francisco cancer marinus, quam excusit, maris procella crucem retulit.

8. Amplius optabas cruciari ac amplius, ipso,
Emersit necdum crux satiata mari.
Ergo crucem Tecum, Te Dive juvante feremus,

Cancer ad obsequium dum venit ipse tuum.

S. Xaverio Rex Travancoris, titulum dedit Magni Patris. Idem Xaverius Gigantis esse statura, dum baptizaret Machometanos, visus fuit.

9. Magni Baptistæ vestigia Xavier intrat;
Præcursor fuerat primus & iste sequens;
Dum multos populos salvantibus abluit undis,
Baptistæ meritò nomen habere potest.

S. Franciscus Xavier ortum duxit, à regibus Navaræ, legitima Serie. Bart. in Vita supra. Provincias innumeras pedibus semper, & sæpe nudis peragravit. Multa centena hominum millia in Indiis convertit, magnos

Principes, Regesque complures sacro fonte expiavit Breviar. Rom. 33000. leucarum percurrit; duodecies centena millia propria manu baptizavit. Mortuus 29. mortuos, vivus 25. suscitavit. Vixit annis circiter 55. Ex Comp.

Regius est animus, peragrat qui amplissima regna,
Et Christo Regi subjugat illa, suo.
Magnus Alexander non tot lustraverat oras;
Exiguo, pedibus, tempore regna, suis.
Quot subjecta habuit Franciscus; manibusque sacratis
Tot baptizavit, quot numerare foret.
Mortales, aliis; digito, labor atque molestum;
Nec sibi duxit in hoc esse labore satis.
Annos quot propriae vitae Franciscus habebat,
Vitæ defunctos tot fere restituit.

Sed jam Tractatui de virtute Fidei, magnus pro Fide Zelator, finem imponat. Et revocanda ultimò in mentem illa suavissima vincula, quæ in Fide Catholica tenebant Augustinum, ita de se loquentem lib. contra Epist. fundam. Tenet me in hac Fide consensus populum, atque gentium, tenet auctoritas miraculis inchoata, spe nutrita, charitate aucta, vetustate firmata; tenet ab ipsa Sede Petri Apostoli usque ad præsentem Episcopatum, successio. Addi potest cum P. Morawski. Tenet me in hac fide tanta Doctorum sapientia, tanta tot Religiosorum sanctitas, tanta tot millionum hominum pro hac fide tolerata martyria. Quæ omnia motiva credibilitatis in nulla secta reperiuntur, nisi in sola Romana Ecclesia, ut vel inde certissimum signum sit, Deum in ea sola, & per eam loqui.

Epigrammata de Fide.

1. Quamvis velatis oculis sit, non tamen errat,

Ad superos ducens unica nostra Fides;
Non errat, quam summa Dei sapientia ducit,
Hac superat calcans ardua quæque Duce,

2. Dum obiectum Tibi sunt non apparentia, frustra
Frustra hominum cupias, esse oculata fides.

Crede Deo, ductum illius secuta sequeris,
Ad cælum gressus dirigit ille tuos.

3. Juste Fide vivis, nec cælo vivere posses
Absque hac, sola tamen vivificare nequit.
Activam vult esse Fidem Deus & bona nostra
Vult opera; absque his, est mortua sola fides.

4. Omnia credo, Deus verax quæcunque revelas,
Nam, nec vis, nec Tu fallere quemque potes.

CA.

CAPUT V. DE SPE THEOLOGICA

§. I.

Quid sit Spes Theologica, quod subjectum, objectum, proprietates &c.

656.
Quid est
spes, quod
ejus ob-
jectum,
subjectum
&c.

Quæritur 1mo. Quid est spes proprie talis generice sumpta? R. Spes latissime sumpta est expectatio rei quæcunque. Sub ratione spei hoc modo acceptæ venit timor mali imminens, quem Cicero & Virgilius spem appellant. Spes actualis, proprie talis, ut sic, est desiderium efficax boni ardui, absens, possibilis & consequibilis, propositi ut talis, cum erectione animi adversus arduum fundata in propriis, vel alienis viribus. Explicatur. Dicitur *Desiderium*: spes enim non debet se habere per modum quietis in bono jam posseto, qualis quies habita per actum voluntatis gaudium dicitur, sed debet se habere per modum tendentiæ ad consecutionem boni. Dicitur *efficax desiderium*, pro distinctione à desiderio rei impossibili, quod est inefficax, & conditionatum. Dicitur *desiderium boni*; desiderium enim est de genere actuum voluntatis, quos prosecutionis vocamus, qualium actuum objectum debet esse bonum. Dicitur *boni ardui*, quia spes circa tale objectum esse debet, circa quod dari possit moraliter loquendo opposita spei desperatio, hæc autem non potest dari nisi circa bonum arduum. Dicitur *boni absens*: quia desiderium tale bonum essentialiter respicit. Dicitur *possibilis & consequibilis*: impossibile enim potius movet desperationem, vel certe desiderium inefficax sui. Porro per possibilitatem & consequibilitatem intelligitur possibilitas proxima, aut potius futurio rei. Dicitur *propositi ut talis*: objectum enim spei non necessario debet habere, enumeratas condiciones re ipsa sibi convenientes; sed sufficit, quod eas habeat, propositas per actus intellectus, ad actus spei prælucentes. Dicitur *cum erectione animi*, id de ratione spei esse, docet Tridentinum Sess. 6. c. 6. dicit enim: per spem erigi

peccatorem ad veniam consequendam. Docent item S. Thom. Bonav.

Quæritur 2do. Quodnam sit motivum formale spei Theologicæ? Nota, motivum formale spei Theologicæ debere esse aliquod spei Theologicæ prædicatum divinum, cum universaliter ratione virtutis Theologicæ habetur à motivo formali, quod sit prædicatum divinum. Certum etiam motivum formale spei Theologicæ debere esse bonitatem Dei respectivam, qua Deus est bonus nobis. Quia ex una parte actus prosecutivi motivum formale debet esse bonitas. Ex altera parte hæc debet esse respectiva. Quia bonitas absoluta diversæ Virtutis Theologicæ scilicet charitatis est motivum, 3^{tia} autem species bonitatis divinæ non datur. R. jam, sub conceptu bonitatis respectivæ ad actum spei Theologicæ movere fidelitatem Dei in promittendo, omnipotentiam potentem exequi promissa & promissionem divinam externam, tanquam motiva inadæquata, & particularia.

Quæritur 3. Quodnam sit objectum materiale spei Theologicæ? R. est omne bonum absens arduum, à Deo promissum. Præcipuum verò & principale objectum est Deus ut possidendus à nobis, seu beatitudo nostra tam formalis quam objectiva. Plura de his objectis vide apud Scholasticos Theologos.

Quæritur 4. Quænam sint proprietates spei Theologicæ. R. Proprietates esse supernaturalitatem, certitudinem & ineffabilitatem, libertatem, & necessitatem ejusdem actus ad salutem. Quod supernaturalitas ei conveniat, Ratio est: quia sine illa actus spei non potest esse meritorius vitæ æternæ. Quod certitudo conveniat eidem actui, ratio

ratio est: tum quia ad Hebr. 6. Spes dicitur anchora animæ cuta & firma: tum quia actus spei nititur motivo certo & infallibili, scilicet fidelitati divinæ promittenti. Quod conveniat libertas, ratio est, quia convenit illi ratio meriti. Convenit necessitas ad salutem, in adultis: Quia hi nec justificationem consequi sine actu spei possunt, nec possunt sine actu spei sua merita ordinare in finem beatitudinis.

Opposita
Spei,

Quæritur. 5to. Quænam sint opposita spei Theologicæ? R. Apposita spei Theologicæ esse Desperationem & Præsumptionem. Desperatio est dejectio animi & resistencia à conatu adhibendo pro consecutione boni ardui propter arduum & difficultatem talis consecutionis. Præsumptio est immoderata erectio animi circa consecutionem boni, quod vel simpliciter non est consequibile, vel non est consequibile tali & tali ratione. Spem Theologicam infusam tolli per desperationem mortaliter peccaminosam docetur in Theologica Scholastica; probabile etiam est tolli per præsumptionem, cum & hæc sit opposita spei.

Subjectum
Spei,

Quæritur. 6to. Quodnam sit subjectum spei Theologicæ. R. 1. Subjectum spei infusæ esse peccatores viatores, non desperabundos, nec præsumptuosos mortaliter, non esse verò damnatos. Ratio primi patet ex dictis. Ratio 2^{di} est, quia in damnatis cessat finis, ex quo unice spes infusa datur in viatoribus non desperabundis. Respondeo. 2. Habitum & actum spei dari in animabus Purgatorii, habitus enim per nihil excluditur, actus verò spei in tantum datur, in quantum illæ animæ sunt in continuo desiderio beatitudinis, tum erectione animi, quod eam per Deum consequentur.

R. 3^{tio}. in Beatis probabiliter non dari habitum & actum spei; quia non possunt desiderare bonum absens, arduum &c. neque enim possunt desiderare præcipuum objectum spei, scilicet Beatitudinem; quia hæc est præsens, neque bona minus præcipua, qualia sunt, resuscitatio & resurrectio corporum, aliæque similia, quia in horum consecutione non est ulla arduitas.

658.
De præ-
cepto a-
ctus Spei.

Per spem, quæ est 2da Virtus Theologica, intelligitur amor concupiscentiæ erga Deum, quo Deum & divina præ omnibus aliis concupiscibilibus nobis concupiscimus; ita, ut omnia potius parati simus perdere, quam Deum & divina. De hac quæritur, quando ejus præceptum obligat? R. 1mo. Probabile est præceptum spei obligare per se, cum primum homini rationis usum affecuto, Deus & beatitudo, tanquam

finis, ad quem tendere debet, sufficienter est propositus; ita, ut notabili tempore non differat. Ita Becar. Turrian. & ceteri communiter. Ratio est: quia sine actu spei nec justificari, nec in justitia divina persistere, nec moritorie operari possumus. Vid. Scholasticos. R. 2. Præceptum spei per accidens obligat. V. quando actus orationis, poenitentiae, charitatis, &c. in præcepto sunt, qui sine prævio actu spei exerceri non possunt. Filliucius tr. 12. Quando aliquis ita tentatur, ut periculum sit consensus, nisi animum spe erigat. Filliuc. Bonac. Bunsenbaum, l. 2. tr. 2.

Quæritur. Quo sensu Christus vocatur Spes nostra, de quo Apostolus 1. Timoth. itra quo 1. v. 1. Christi Jesu spei nostra. R. Chri sensu Christi vocatur spes nostra, id est, causa spei stus & nostræ, tum objectiva & materialis, spera-Sancti. mus enim Christi visionem & fruitionem beari, tum effectiva & meritoria, speramus enim per Christum ejusque gratiam, temptationum victoriam, periculorum, & omnium malorum aut tolerantiam, aut liberationem, ac denique salutem æternam, & hoc proprie intendit Apostolus. Ita Chrysost. Theoph. Tum finalis, quia finis spei nostræ, ac patientiæ & omnis virtutis est Christus. Adverte Christum per se & immediate esse spem nostram, quia à Deo bona jam dicta speramus. Sancti verò, & B. Virgo dicuntur spes nostra mediate, scilicet per Christum, quia speramus per eorum preces apud Christum impetrare bona, quæ petimus. P. Cornel. à Lap. hic.

Ad Hebr. 3. v. 6. Christus verò tanquam Filius in domo sua: quæ domus sumus nos, si fiduciam, & gloriam spei usque ad finem firmam retineamus. Quasi diceret. Christus tanquam filius præest Domui ejus scilicet Dei Patris, eamque ut Dominus administrat, cum in ea tantum fuerit Moyses famulus, præcessit enim v. 5. Et Moyses quidem fidelis erat in tota domo ejus tanquam famulus &c. Quæ domus sumus nos, scilicet quæ Ecclesia Dei sumus nos.

Si fiduciam &c. Nota 1. per fiduciam, fiducia Græcè est libertatem, per quam intelligit liquida & intrepidam fidei professionem, ut nec minis nec poenis à fide Christi avellamur. Nota 2. pro gloriam. Græcè est gloriationem spei, vocat gloriationem, qua in spe nostra firmi & animosi de eadem gloriamur, inquit Chrysost. ac si jam obtenta à nobis esset, spes enim futuræ mercedis facit nos constantes in fide, & vita humana, adeoque facit nos gloriari in mediis ærumnis & tormentis. Omnia hæc dicuntur ab Apostolo hoc fine, ut iis Hebræos

Uti in

R.P. Kwiakowski, S.J. Collectanea Ascetica,

in fide, & vita Christiana confirmet, ne ob tentationes, & Judaeorum persecutiones animo frangantur, sed gaudeant, quod brevi illa afflictione liberabuntur & recipient mercedem immensam in celo. Ubi nota Apostolum non qualemunque spem requirere à Christianis sed vegetam, fortem, exultantem & gloriantem. Hæc enim facit, ut Christianus omnia adversa generose superet, & evincat, adeoque in illis lætetur & gloriatur. P. Corn. hic.

659. Roman. 5. v. 5. *Spes autem non confundit: quia charitas Dei diffusa est in cordibus nostris per Spiritum Sanctum. Spes autem non confundit.* ex Græco, id est, non solet pudefacere; quia scilicet sperantem non frustratur, sed eum certò perducit ad affectionem rei speratæ à Deo; secus se habet spes fallax, quam collocamus in hominibus, quæ sæpè fallit, ideoque pudore afficit, ita Theoph. & Ansel. Quid enim sunt spes mortalium, nisi, ut agebat Plato, somnia vigilantium, aut potius desiderantium. Verè S. Augustin. in illud Psal. 30. Odisti observantes vanitates supervacue. Ego autem in Domino sperabo. Ego, inquit, qui non observo vanitatem, in Domino speravi. *Speras in pecunia, observas vanitatem; speras in honore & sublimitate aliqua potestatis humana, observas vanitatem; speras in aliquo amico potente, observas vanitatem; in his omnibus cum speras, aut tu exspiras & ea hic dimittis; aut cum vivis omnia pereunt & in spe tua deficiis &c.* Idem in Psal. 9num. *Sperent in te, qui noverunt nomen tuum.* Ne sperent, inquit, in his rebus, quæ voluntate temporis præterfluunt, nihil habentes nisi eris & fuit, quoniam quod in illis futurum est, cum venerit, fit statim præteritum, & quod expectatur cum cupiditate, amittitur cum dolore. In Dei autem natura non erit aliud, quasi nondum sit, aut fuit, quasi jam non sit, sed est tantum id, quod est, & ipsa est æternitas. Desinant ergo sperare & diligere temporalia, & se ad æternam spem conferant, qui cognoscunt nomen ejus, qui dixit: Ego sum, qui sum. S. Bernardus Serm. 32. in Cant. Quemcunque locum calcaverit pes vester, vester erit. Magna siquidem fides magna meretur, & quantumvis in bonis Domini fiduciam pedem porrexeris, eatenus possidebis.

Quia charitas Dei diffusa est. S. Augustin. de Spiritu & litera. c. 32. S. Bernard. Epist. 107. & passim DD. Scholastici imò Concilium quoque Tridentinum, sess. 6. c. 7. charitatem Dei hic intelligunt, non eam, quæ est in ipso Deo increata & æterna, sed eam, quæ est in nobis, à Deo creata,

& donata in tempore; quam scilicet Deus nobis infundit, ut eum diligamus, illa enim propriè diffundi & effundi dicitur. q. d. Paulus: Spes æternorum non confundit nos, quia charitatem habemus, qua Deum diligimus, sumusque Dei amici: Deus autem amicos suos in se sperantes non confundit, imò verò ipsis diligentibus se hæc sperata æterna bona præparavit; nam vocula enim dat causam præcedentium, cur scilicet spes non confundit. At plenissimus erit sensus, ait P. Corn. à Lap. hic, si charitatem Dei utramque accipias, scilicet creatam & incretam; & de utraque hunc locum explicat Orig. Theod. Oecum. & D. Thomas. q. d. Paulus, Charitas Dei increta effundit se per creatam charitatem, à se diffusam & effusam in cordibus nostris, ideoque spes, quam habemus in Deum, nos non confundet, nec pudefaciet, eo sensu, quem jam dedi. De contemnendis vanitatibus nec in illis spes collocanda præclare S. Leo de Pass. in fine. Magni nominis militiam, inquit, magnæ professionis suscipimus disciplinam: sectatores Christi à regia non decet discedere via; sed dignum est temporalibus non occupari ad æterna tendentes. Idem Serm. 1. de Refurr. Pro transactis habeantur, quæ maxima ex parte jam non sunt, & mens intentæ mansuris, ibi desiderium suum figat, ubi, quod offertur, æternum est, quocirca Ecclesia nos docet orare Deum: Ut eo Doctore & Duce sic transeamus per bona temporalia, ut non amittamus æterna. Chrysolog. Serm. 124. Quid stupemus? ubi sumus, quis est iste, qui nos eludit somnus? quæ est ista, quæ nos tenet oblivio lethalis? quare non celo mutamus terram? quare non caducis emimus æterna? quare non perituris manentia comparamus? Congruenter & Seneca Epist. 110. Quid miraris, quid stupes? Pompa est, ostenduntur ista res, non possidentur, & dum placent, transeunt; ad veras te potius converte divitias. Denique S. Bernard. in Medit. 2. clarè & nervosè, Dic mihi, ait, ubi sunt amatores mundi, qui ante pauca tempora nobiscum erant? Nihil ex eis remansit, nisi cineres, & vermes. Plura P. Corn. in 2. Petr. 3. v. 18 ubi addit, Si sapias ergo, optasque esse felix, vive veritati, vive immortalitati, vide æternitati.

1. Petr. 1. v. 3. *Benedictus Deus, & Pater Domini nostri Jesu Christi, qui se undum misericordiam suam magnam regeneravit nos in spem vivam.* Dicitur spes viva. Quia sperat vitam æternam, unde S. Hieronym. legit: in spem vitæ. Metonymicè ergo ponitur spes viva pro vita sperata, si ve pro re viva obtinenda per spem. Significanter autem dicit vivam, ut ostendat vitam præsentem esse mortalem & mortuam, nam,

Mundi
vanitates
non est
mandat

660

Spes
viva

nam, ut ait S. Gregorius: *Temporalis vita æterna vita comparata, mors est potius dicenda quam vita: ipse enim quotidianus defectus corruptionis quid est aliud, quam quædam prolixitas mortis.* 2do. Quia spes hæc non est fallax, sed verax & certa, ut, nisi per nos steterit, certò gloriam speratam simus adepturi, ait Beda. 3. Quia hæc spes semper vivit, donec ad rem speratam nos perducatur. 4. Spes dicitur viva, quia fidelium vitam sustentat, ut in mediis tribulationibus vivant læti, in vivâ spe gloriæ. Tibull. Credula vitam spes fovet & melius cras fore, semper ait. Vide S. Bernard. Serm. 7. in Psal. Qui habitat. In spe, ait, vivimus fratres, nec desicimus in tribulatione, quod in expectatione simus ineffabilem gaudiorum. 5. Spes dicitur viva, id est, vegeta, & vivens, qualis erat David Ps. 30. 1. In te Domine speravi, non confundar in æternum. 6. Spes viva, quia hominem excitat ad vivas & heroicas actiones virtutum, quibus gloriam speratam adipiscatur. Denique Clemens Alex. 1. Pedagog. c. 6. *Spem cenet vocari vivam, eo quod spes fidei dat vitam, ejusque quasi sit anima.* Ecclesia constat corpore scilicet fide, anima verbò spe; uti Christus constat carne & sanguine (sanguinem enim veteres putabant esse substantiam animæ) revera enim sanguis fidei est spes. Hac spe viva excelluit S. Martinus, cum Juliano Apostata exprobranti metum respondit. Ego signo crucis, non clypeo protectus aut galea hostium cuneos penetrabo securus. Et cum esset in morte, diabolo dixit: Quid aditas cruenta bestia, nihil in me funeste reperies. P. Corn. à Lap. hic.

Spes futu-
rorum bo-
norum
mater est
gaudii,

Ad Romanos 12. v. 12. dicit Apostolus. *Spe gaudentes.* celestium enim bonorum, quæ Deus promisit, expectatio & spes ingens parit gaudium, ita, ut quantumvis in gravi tribulatione Christianus gaudeat & exultet. Ita S. ille Abbas Apollo apud Palladium in Lausiaca c. 52. cum aliquem e suis tristem & pusillanimum videret: Tristetur, inquit, mundani, tristetur Judæi, tristetur peccatores, qui aliam spem non habent, nos verò, qui tanta spe celestis gloriæ digni habiti sumus, quomodo non perpetuò lætabimur. ita S. Athanasius de S. Antonio scribit: eum semper tam in prosperis quàm in adversis lætum fuisse, mentisque lætitiâ vultu prætulisse, atque ex ea agnitum ab ignotis fuisse. P. Corn. à Lap. hic.

§. II.

De variis effectibus, actibus, exemplis Spei Theologica.

661.
Spes eri-
git, mag-

Post tribulationes hujus sæculi, in quibus videntur consumpti electi, quasi sol re-
R. P. Kwiaskowski, S. J. Collectanea Ascetica.

pentè à tenebris erumpunt; eriguntur spe na efficitur auxilii divini & futurorum bonorum æternorum, dum temporalia mala & tribulationes patiuntur. Hinc S. Gregor. 1. 10. c. 12. in c. 11. Job. dum explicat illud: *miseriæ quoque oblivisceris, & quasi aquarum, quæ præterierunt, non recordaberis.*

Tunc Deus potissimum ad opem nobis Divina ferendam præstò est, cum omnia humana auxilia undique deficiunt auxilia. Job. 13. v. 15. *adsumt, Etiam si occiderit me, in ipso sperabo &c.* dum de Mortem ipsam pro fundamento spei posuit humilit; ubi jam homines juvare non possunt, manat Deus adjutor est. Psal. 26. v. 10. *Quoniam pater meus, & mater mea dereliquerunt me: Dominus autem assumpsit me.* Dum pater & mater derelinquunt, jam humana evidenter cessant auxilia, Dei verò incipiunt. Joan. 2. v. 4. *Nondum venit hora mea &c.* Expectabat Deus, donec humana auxilia deficerent. Joan. 5. v. 7. Ille ad piscinam jacens, qui jam hominem adiutorem non habuit, Deum invenit. Welusquez in Epist. ad Philippenses c. 1. v. 20. pag. 217.

Roman. 4. v. 18. de Abrahamo dicit Contra Apostolus. *Qui contra spem in spem credidit, spem in ut fieret Pater multarum gentium, secundum spem autem quod dictum est ei: sic erit semen tuum. Qui (Abraham) contra spem, (naturæ, & naturalis potentia generativæ) in spem, id est, in rem speratam gratia divina & promissionis credidit, quod scilicet fieret Pater multarum gentium.* Nota, sicut sperare desperata est sperare contra spem, sic & credere futura, quorum nulla est spes, est credere contra spem. quod scilicet seni Abraham & sterili nasceretur Isaac: quia idipsum promisit Deus. Ita Theoph. Ansel. Theodor. Adeo grata fuit Deo hæc fides, & spes in se, ut eam in Abrahamo, quasi in speculo, nobis imitandam hic proponit. Idque primò in rebus & articulis fidei, quæ nostrum captum, & naturam transcendunt. 2do. & magis ad mentem Apostoli in rebus arduis, & in gravi tentatione, & tribulatione, in persecutione, infamia, in morbis, morte, & martyrio in Apostolatu ad Indos &c. si quis naturalis suæ infirmitatis conscius trepidet, contra spem in spem credat, cogitet Deum daturum auxilia in tot exemplis. Hæc spes multis defuit, ideò humi repunt, nec ad magna assurgunt. Noster S. Ignatius dicebat: *Nescitis, quantas vires habeat spes in Deum, spes, quæ videtur, non est spes.* S. Xaverius una spe adeo armat se, ut in rebus difficillimis nihil timeret, nisi diffidentiam in Dei opem: hac spe invasit Indiam, tot operatus in aliis gentibus &c. S. Bernard. Serm. 15. in Psal. *Qui habitat. Sperate in eum omnis congregatio.* Uuu 2

zio populi, quomcunque enim locum calcaverit pes vester, vester erit: pes vester, utique spes vestra est, & quantumcunque illa processerit, obtrivebit. S. Augustin. in illud Psal. 102. quoniam secundum altitudinem cœli à terra corroboravit misericordiam suam super timentes se; secundum quid? secundum altitudinem cœli à terra. Quid dixit? Si quando cœlum potest ablegere à protectione terræ, aliquando poterit Deus non protegere timentes se. Attendite, cœlum ubique atque undique protegit terram, & nulla pars terræ est, quæ non cœlo protégatur. Peccant homines sub cœlo, faciunt omnia mala sub cœlo, cœlo tamen proteguntur & c. P. Cornel. hic.

De gaudio post tristitiam. Joan. 16. Gaudia post luctus, tanquam post nubila Phœbus
Adveniunt; tristis non solet esse polus
Semper: iustitiæ sol lustrat sæpius orbem
Lætior, ac iras temperat ipse suas.

662. Hebr. 6. v. 11. Cupimus autem unumquemque vestrum eandem ostentare sollicitudinis operum ad expletionem spei usque in finem. Ad bus robo- expletionem spei, id est, ut spes vestra plena sit, indiēsque augeatur. Ubi nota; spem & fiduciam salutis nasci & corroborari exercitio & studio bonorum operum. Quare, qui gehennam anxie formidat, exerceat se assidue in operibus bonis, ita crescat fiducia salutis, quæ omnem hunc metum aut excludet, aut valde diminuet. Nota To in finem referendum esse ad ostentare sollicitudinem, q. d. cupio, ut ostendatis hanc bonorum operum sollicitudinem in finem usque vitæ vestræ. Potest quoque referri ad expletionem spei, crescente enim sancta vita crescat & spes, & quantum illa, tantum hæc perficitur. v. 18. Qui confugimus ad tenendam propositam spem. v. 19. quam sicut anchoram habemus animæ tutam ac firmam, & incedentem usque ad interiora velaminis. Qui confugimus ad tenendam propositam spem. Confugimus est præteritum, non præsens: Pro ad tenendam, Græcè est apprehenderemus, ac firmissimè amplecteremur, nobisque adstringeremus hanc spei anchoram, ne sæculi turbines nos abriperent. ita Theoph. Ribera. Quam (spem) sicut anchoram habemus animæ tutam ac firmam. Notat Chrysost. fidem esse quasi columnam, vel fundamentum in terra jectum, quæ fides inter omnes res est solidissima, certissima, & firmissima. Spes verò, quæ fide quidam est incertior, certior est tamen omnibus humanis auxiliis, & spebus, esse quasi anchoram tutam & firmam: quia sicut firma anchora in mari navim inter fluctus, & ventos firmam, illasam, & inconcussam reti-

Spei anchora.

net, & conservat, ita spes inter tentationes, & omnes hujus sæculi agitationes animum firmat, & corroborat, ut solida stans in fide, studioque virtutis consistat, unde Syrus vertit: Quæ (spes) nobis est velut anchora, quæ retinet animam nostram, ne commoveatur. Ubi adverte: spes est velut anchora, sed hoc discrimine, quod anchora in profundo jacitur, spes verò in summo, scilicet in cœlo, Deoque ipso defigitur, hoc est, dicens: Et incedentem usque ad interiora velaminis. Nota. alludit Paulus ad templum Salomonis, cujus extima pars dicebatur Sanctum, intima Sanctum Sanctorum, quæ distincta erat per velum, sive velamen. Plura P. Cornel. hic.

Nota. Certitudo spei nequit esse tanta, Certitudo quanta est fidei, quod enim videt quis per Spei fidem divinam, quid sperat, ait Apostolus nor stotus ad Hebr. 6. 18. 19. fidem assimilat dei. columnæ domum sustentanti; hæc enim sustentatio est firmissima, spem verò anchoræ, quæ navim in fluctibus sustentat, sed ita, ut eis jactetur & fluctuet; sic enim & spes nostra inter fluctus timoris, & confidentiæ jactatur & fluctuat. Verum quod major est fides, eò majorem gignit spem; & quod major est spes, eò validior est oratio, certiusque postulata rem impetrat, uti fuit in S. Dominico, qui dictabat se nihil postulasse à Deo, quod non impetrasset, & S. Thomæ Aquinate, qui asserbat, se assecutum esse omne id, quod per intercessionem B. Virginis efflagitasset. Porro hæc fiducia oritur partim ex puritate, & sanctitate vitæ, puta ex libertate sanctæ & familiaris Deo conscientiæ, juxta illud 1. Joan. 3. v. 21. Si cor nostrum non reprehenderit nos, fiduciam habemus ad Deum; v. 22. & quid petierimus, accipiemus ab eo: quoniam mandata ejus custodimus, & ea, quæ sunt placita coram eo facimus. Et ita omnia obtinebat; partim & potius ex instinctu Dei, qui orantes animat, & quasi promittit se daturum id, ad quod petendum illos impellit & instigat. P. Cornel. à Lap. in Jacobi. 1. v. 6. ubi plura vide, tum de fide, tum de spe.

Matth. 8. v. 13. Dixit Jesus Centurioni 663. vade, & sicut credidisti, fiat tibi. Et sanatus est puer in illa hora. Magna fides magna meretur, quantum à Deo speras, tantum obtinebis. Quia Deus, cum sit liberalissimus ac fiducia, quam in Deo collocamus, valde honoretur, non patitur se fiducia vinci, sed eam superare destinat. Unde illud S. Bernardi Serm. 3. de Annon. Sola spes apud te Domine miserationis obtinet locum, nec oleum misericordiæ, nisi in vase fiduciæ ponis, P. Cornel. Ibid.

Ad

Deus facit omni-
potes qui
sperant
in eo.
Ad Philipp. 4. v. 13. dicit Apostolus. Omnia possum in eo, qui me confortat. Pro confortat Græcè est intus corroborat, validum ac robustum facit, suggerendo scilicet animæ, menti, voluntati, vires gratiæ suæ. Quantæ, inquit S. Bernardus, Serm. 85. in Cantica, fiduciæ vox. Omnia possum in eo, qui me confortat? Nihil omnipotentiam Verbi clariorem reddit, quam quod omnipotentes facit omnes, qui in se sperant. Denique omnia possibilia sunt credenti. P. Cornel. à Lap. hic.

Exempla
speranti-
um in
Deo, &
magna
operanti-
um.

Invieta fuit S. Pauli in Deum spes & confidentia, imò. Paulus in spem contra spem credidit, dum multa supra vires humanas, supra naturam multa conatus est, Deique invocatione perfecit. Vide Rom. 8. 31. 2do. Paulus hac spe superavit omnia naturæ non tantum difficilia sed & impossibilia. Vide Rom. 8. 31. 3tio. hac spe gloriabatur Paulus in persecutionibus Rom. 8. 3. 4to. Paulus non tantum sibi, sed & suis fidelibus in quibusvis afflictionibus speravit, & sperando obtinuit Dei opem, robur, & victoriam, hanc spem afflat Corinthiis 2. Cor. 1. 6. 5to. Paulus continua experientia, opis divinæ edoctus, securus erat in qualibet difficultate, de prospero rei eventu, & exitu. 2. Cor. 1. 9. Paulus secutus S. Cyprian. scribens, ad Demetr. Viget, ait, apud nos spei robur & firmitas fidei, & inter ipsas sæculi labentis ruinas erecta mens est, & immobilis virtus, & nunquam non lata patientia & de Deo suo anima securus: ita fecerunt sancti, ut Job c. 13. 15. Etiam si occiderit me, in ipso sperabo Jerem. c. 17. 7. Benedictus vir, qui confidit in Domino, & erit Dominus fiducia ejus. Th. 3. 25. Bonus est Dominus sperantibus in eum animæ quærenti illum. Psal. 31. 10. Sperantem in Domino misericordia circumdabit. 6to. Paulus hac spe audacter insiliit in quævis vitæ discrimina, uti Actorum. 21. 13. Quocirca hac spe sua & suorum pericula superavit, uti Actor. 27. 23. 7mo. certa spe expectabat gloriam celestem. 2. Tim. 1. 12. 4. 7. Idem dicit. 1. Cor. 2. v. 9. Scriptum est: Quod oculus non vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit, quæ præparavit Deus iis, qui diligunt illum. Scriptum hoc erat ab Isaia. Hæc Apostoli sententia olim S. Adrianum convertit: cum enim ille miles esset florenti ætate 28. annorum, videretque, tantam Martyrum Constantiani, interrogavit eos: quid pro tantis pænis expectatis? Responderunt illi, speramus bona illa, quæ nec oculus vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascenderunt, quæ præparavit, Deus diligentibus se. Hoc audito Adrianus subiit martyrium spectante, & incitante illum. S. Natali uxore sub Diocletiano cæsare, Ni-

comedix. A. D. 306. Refert Nicephorus, Constantinum Imperatorem vieto Licinio Constantinopolim venisse, eamque urbem dedere se illi noluisse: in primo assultu Constantinum 6. millia hominum perdidisse in 2do. tria, quo infelici successu dum angere- retur, convertissetque in cœlum oculos, vidit ex stellis ordinatas has in cœlo literas & sententiam Psal. 49. invoca me in die tribulationis: eruam te, & liberabo Te, & glorificabis me. Nota in vulgata his similia verba ponuntur Psal. 49. v. 15. Invoca me in die tribulationis: eruam te, & honorificabis me. Dumque obstupuerit ad hanc visionem, ac iterum oculos in cœlum direxerit, vidit iterum crucem formatam ex aliis stellis, & circa illam itidem ex stellis formatas voces: In hoc signo omnes hostes vinctes, Ex Pædagogo Gallicè scripto de Spe,

A. D. 1211. Cisterciensis Abbas, dum Catholicum ducem contra Albigenes amaret, respondit ille: Adhucne timidi cordis esse deberem? De Deo agitur, tota Ecclesia orat pro nobis, commissoque certamine, etsi uni Catholicorum contra 30. pugnandum fuisset, insignem dux ille fiducia in Deum armatus obtinuit victoriam. P. Kwiatkiewicz in Annal.

A. D. 1213. Invaluerunt deinde Albigenes, ad centum millia exercitus collegerunt, partes eorum tuebatur Petrus rex Aragoniæ & Comes Tolosæ; Catholicorum nec decem millia fuere, cum illis tamen Montfortius contra dictos Albigenes processit; ante conflictum arma sua in altari reposuit, illaque tanquam à Deo vim habitura recepit, nec fefellit spes in Domino sperantem: nam hostilem exercitum profligavit, in quo conficta, Rex etiam Aragoniæ occubuit. ad 20. millia hostium cæsa, & Catholicis unus nonnisi desideratus. Hæc victoria Aciei Castrorum ordinate, Deiparæ scilicet adscripta, nam conspexit Alanus miles eandem 170. lapides contra hæreticos projicientem, eosque conturbantem, Ibidem.

2. Mach. 15. v. 7. De Juda Machabæo dicitur: Machabaus autem semper confidebat cum omni spe auxilium sibi à Deo assuturum. v. 8. Et hortabatur suos, ne formidarent ad adventum nationum &c. v. 17. Exhortati itaque Juda sermonibus bonis valde, de quibus extolli posset impetus, & animi juvenum confortari, statuerunt dimicare, & confingere fortiter &c. v. 26. Judas verò, & qui cum eo erant, invocato Deo, per orationes congressi sunt: v. 27. manu quidem pugnantes, sed Dominum cordibus orantes, prostraverunt non minus 35. millia, præsentia Dei magnifice
Uuu 3 dele-

delectari. Ita Judas ille Machabæus, dum magnam spem in Deo habebat, magnam obtinuit victoriam; dum verò tantam non concepit spem in auxiliis divinis, sed vires humanas respiciebat, fortiter quidem pugnavit, sed occubuit. de quo. 1. Mach. 9. v. 7. Et vidit Judas, quod defluxit exercitus suus, & bellum perurgebat eum, & confractus est corde, quia non habebat tempus congregandi eos & dissolutus est. &c. v. 16. Et qui in sinistro cornu erant, viderunt, quod contritum est dextrum cornu, & secuti sunt post Judam, & eos, qui cum ipso erant, à tergo. v. 17. & ingravatum est pralium, & ceciderunt vulnerati multi ex his illis. v. 18. Et Judas cecidit, & ceteri fugerunt.

664.
Spes hu-
manæ
vanæ.

Spes humanæ in humanis auxiliis, viribus, divitiis, deliciis planè vanæ uti etiam patuit. A. D. 1491. Alphonsus Joannis II. Lusitanie regis filius annum agens 16tum, splendidissimi ingenii, & fortunæ Isabelam Hispaniarum Regis filiam duxit in conjugem, cujus dos erat, paternorum regnorum hæreditas: celebrabantur nuptiæ apparatu ingenti, ludi &c. exhibebantur, sed vix 7. menses elapsi, cum Alphonsus ad ripam Tagi fluminis juveniliter exultans, ex equo excutitur, & lethali plaga obruto capite datur ad terram, mox in piscatoriam calam; quæ vix duos cum illo decumbente aulicos, capere poterat, delatus, in stramenticia culcitra obiit. Ita in Serenissimo Juvene magnæ, imò ingentes humanæ spes in paupere casa, scintillæ instar extinctæ, P. Drexelius in Prodomo Æternitatis.

Multa interdum & magna, quasi insomnis imaginantur sibi homines, has & illas dispositiones faciunt vanæ mundi delusi spe, divitias, honores, tales & tales &c. in mente sibi fingunt, cum hæc interim somnii instar subito evanescent. Generalem notat esse V. Beda illam S. Jacobi sententiam. Jacobi. 4. v. 13. *Eccè nunc qui dicitis: Hodie aut crastino ibimus in illam civitatem, & faciemus ibi quidem annum, & mercabimur, & lucrum faciemus.* Quæ Jacobus taxat multorum stoliditatem, qui toti lucris, mundi-que negotiis intenti, diu se victuros existimant, ideòque pro arbitratu futura disponunt, quasi liberi, vitæque suæ & temporis Domini, nec putant hæc omnia pendere à Dei nutu, qui singulis celerem finem vitæ, certumque diem mortis præstituit, qui omnes has dispositiones & spes succidet. De quibus celebratur festivus ille apologus

Rustici, qui lactis amphoram portans ad forum tacite secum cogitabat; Tanti vendam lac meum; ex pretio emam gallinam; illa mihi generabit pullos, illos alam, & grandiores effectos vendam, ex pretio emam porcellum, quem impinguatum vendam, emamque vitulum; illum faginabo & vendam; quid tanto pretio faciam, emam equulum, cui filius meus inequitet; ac gestiens subsultare cœpit, ac exprimere speciem filii in equo exultantis; subsiliens amphoram ex capite excussit, & lac omne in terram ac cum lacte pariter omnes suas spes, conceptas & gaudia effudit. Ita hodie multi, magna sibi pollicentur, magna moliantur, auræ Aula velut Chamaleontes vivunt, spes altissimas sibi efformant, sed chimericas, quas vel morbus vel mors, vel intortunatus aliquis casus evertit, & in ipso saepe exordio perturbat nimirum: uti quispiam dixit.

Nescia mens hominum fati, mortisque futuræ.

Exemplum est divitis volentis extruere horrea Lucæ. 12. Cui dictum: v. 20. *Strutere, hac nocte animam tuam repetunt a te: quæ autem parasti, cujus erunt?*

Epigrammata

De Spe Theologica.

1. Cur trepidas hominum cor, dum te fluxa malorum
Fortiter assiduis fluctibus unda ferit?
Ne cade; Fide Deo; quamvis te lava procella
Exagitat, retinet te anchora sacra Spei.
2. Cur homo, cur fructus mundi sectaris inanes
Ut miser infidas Tantalus inter aquas?
Mundi spem dubiam sequeris, quæ fallit iniqua,
Ac alit opprobriis, spem, peto semper, ama,
Quæ te alit ut mater, divina spe satiare,
Tutus in illius, quæso, quiesce, sinu,
3. A Te temporis ac æterna bona omnia spero,
Spero Deum, pro illis Te quoque gratius amo:
Ex meritis mihi tum pretioso sanguine, manet
Gratia tum venia, ac gloria, Christo tuis.

CA-

CAPUT VI. DE CHARITATE THEOLOGICA

§. I.

De Charitate Dei.

665.
Quid cha-
ritas The-
ologica,
quod ejus
objectum?

Queritur 1mo. Quid sit Charitas Theologica? R. esse amabilem conjunctionem creaturæ rationalis cum Deo. **Q**ueritur 2do. Quod objectum formale ipsius R. Objectum formale charitatis Theologicæ esse bonitatem summam absolutam Dei, qua Deus in se bonus est, quæ bonitas complectitur omnes perfectiones divinas, quatenus perfectiones divinæ sunt. Ratio 1mi: quia charitatis, qua amicus amicum amat amore benevolentie, objectum formale est bonitas absoluta amici. Ratio 2di. quia Deus eatenus est in se bonus, quatenus est in se summè perfectus: est verò summè perfectus, quatenus dicit omnes perfectiones.

Queritur 3tio. Quodnam sit objectum materiale charitatis? R. Objectum materiale Cui præcipuum est Deus; minus præcipuum est creatura rationalis, capax beatitudinis. Objectum materiale, quod prosecutionis sunt omnia creata, non repugnantia bonitati divinæ. Objectum materiale. Quod aversionis sunt omnia peccata adversantia eidem bonitati. Ratio 1mi. quia Deus est illud subjectum, cui per charitatem volumus omne bonum propter illius summam bonitatem absolutam, & complacentiam in tali bonitate. Ratio 2di. quia creatura rationalis capax beatitudinis est subjectum, cui per charitatem debemus velle bona ipsius propter bonitatem absolutam. Ratio 3ti. quia creata non repugnantia divinæ bonitati possunt à charitate ordinari in gloriam extrinsecam Dei, in bonum item creaturæ rationalis, idque ex motivo ipsius charitatis. Ratio 4ti. quia

charitas ex suo motivo debet averfari omnia peccata, cum omnia repugnent summæ bonitati divinæ, utpote læsiva & offensiva ipsius summæ excellentiæ & dominii perfectissimi ac jurisjurisdictionis. Plura vide apud Theologos Scholasticos. Definitur quoque charitas Dei sic: Charitas Dei est amor amicitie, quo Deo benè volumus & omnia bona ipsi cupimus ob summam & infinitam ejus naturæ divinæ perfectionem.

Præceptum charitatis Dei præcipit Deum super omnia amandum, patet ex scripturis. Ratio est: Quia finis ultimus plus est diligendus, quam omnia media, quæ ad eum referuntur; non quidem intensivè (etsi enim hoc etiam deceat, non tamen est in præcepto) sed appetitivè, ita, ut nullam creaturam pluri facias, quam Deum, velisque potius omnia perdere, quam Deum offendere, & sic illi malè velle. S. Thom. 2. 2. q. 27. Ar. 3. Azor. Sanch. Becan. Plura vide apud Morales Theologos.

Quanta debeat esse dilectio Dei & Dilectio proximi, habetur Matth. 22. v. 37. *Ait illi Dei, qualis Jesus (uni ex Phariseis) Diliges Dominum & quanta, Deum tuum ex toto corde tuo, & in tota anima tua, & in tota mente tua, v. 38. hoc est maximum & primum mandatum.*

Moyles Deuter. 6. v. 5. & ex eo Marcus & Lucas addunt, *in tota fortitudine tua.* Syrus, & in tota virtute tua. Id est, ex toto conatu cordis, & mentis tuæ. Idem enim hic significant *cor, anima, mens.* Æthiopicus, *Ex tota virtute tua, & ex tota patientia tua. Persicus, ex tota nimietate mentis tuæ.*

Nota

Nota contra Calvinum & alios hereticos hoc Dei praeceptum cuius homini servatu esse possibile, non enim praecipitur hic totus & summus amor extensivè aut intensivè, sed tantum comparativè, finaliter & appetitivè. Diliges ergo Deum ex toto corde sive ex tota anima & mente, idem est, ac si dicat: Diliges Deum ex tota voluntate tua scilicet. 1mo. *Comparativè*, ut nullam partem amoris tui des idolo, aut rei cuiquam Deo contraria.

2de. *finaliter* & generatim velis esse Deum totum & ultimum omnium tuarum cogitationum, actionum, & amorum, ipsumque ut summum bonum & finem ultimum rebus omnibus praeferas & anteponas ac consequenter. 3tio. *Appetitivè*, ut nihil ita aestimes, tantòque loco & pretio habeas, quanto habes Deum; ac proinde, ut totum cor, id est, voluntatem applices, ut tota & omnia praecepta eius impleas, & per omnia obedias, etiam si propterea opes, honores, famam, amicitiam, vitamque ipsam perdere debeas. Unde quod hic dicitur ex toto corde, alibi dicitur ex corde integro & perfecto. Hinc illud toties iteratum: Cor ejus perfectum erat cum Deo: Incessit in omnibus mandatis Domini &c. 3. Reg. 14. 8. Hoc est, quod ait S. Bernardus de diligendo Deo, modus diligendi Deum est diligere sine modo; immensa enim Dei bonitas immensum meretur amorem, ut sine fine, modo, & mensura, quasi immensè diligatur.

Hoc est praeceptum magnum. Arabicus, hoc est mandatorum primum, maximum: maxima enim virtus, & virtutum omnium Regina est charitas. 1. Cor. 13. Quare charitas nobilior est religione: nobilior enim est diligere Deum ex toto corde, quam eidem offerre sacrificia, ceterosque religionis, aliarumque virtutum actus. Denique amor nobilissimus affectus & actus, qui praecellit timore, honore, ceterisque omnibus. P. Cornel. à Lap. hic.

666. Deuteron. 6. v. 5. *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota animatu, & ex tota fortitudine tua.* Est hoc praeceptum eminentissimum, & eminentissimae virtutis, scilicet charitatis praeceptum: sicut enim inter metalla eminet aurum, inter elementa ignis, inter coelos empyreum coelum, inter planetas sol, inter Angelos Seraphini, ita inter Virtutes eminet & praecellit charitas sive dilectio Dei & proximi: ea enim est aurum radiatissimum, quae coelestia eminus bona illustrat: ignis est coelestis, qui animos omnium circa se inflamat, empyreum coelum est, in quo habitat Deus & Beati, sol est, qui omnia illuminat, fecundat, &

vivificat. Seraphica virtus est, quae S. Franciscum, aliosque charitate flagrantem Seraphinos arduos effecit. Vis plura? Accipe 1mo. Charitas est velut Regina, ceteras virtutes regens & moderans. 2. est quasi mater alias virtutes alens, reficiens, roborans, sustinens, ait Laurentius Justinianus. 3. Charitas facit nos amicos, & filios Dei, ejusque haeredes & cohaeredes Christi. Hinc ait S. Joannes Epist. 1. c. 4. Omnis qui diligit, ex Deo natus est. 4. Sola charitas est, quae dividit oves ab haedis. 5. Charitas est quasi forma & anima virtutum, eisque vim merendi tribuit. 6. Charitas est vinculum perfectionis, Coloss. 3. 14. quod nos arctissime Christo, & proximis adstringit, unde ait Paulus: *Quis nos separabit a charitate Christi &c.* 7. Charitas est ignis inextinguibilis, qui omnia, etiam dura ut ferrum, vincit & superat: Nam omnia vincit amor; & fortis est ut mors dilectio. Triumphat de Deo amor, inquit S. Bernard. Charitas imperat irae, odio, timori, cupiditati, oculis, manibus, auribus &c. omniaque in Deum dirigit. 8. Charitas quasi aquila solem, puta Deum, irretortis oculis intuetur, & ad eum igneis alis, puta amore Dei & proximi evolat, dicit S. August.

Ex tota fortitudine tua. Hebraice, ex toto valde tuo, quod Chaldaeus refert ad bona externa, virtutemque, ex omni substantia tua vel ex omnibus divitiis tuis, S. Matthaeus verò, ut supra c. 22. v. 37. vertit, in tota mente tua. Diliges ergo Deum, ex omni valde tuo, id est, diliges Deum ex omni facultate, & possibilitate tua, & ut Vatablus vertit, *pro omni virili tuo.* Quaes, an & quomodo distinguantur haec tria, scilicet diliges Deum, ex toto corde, ex tota anima, & ex toto valde, id est, ex tota fortitudine vel ex totis viribus? Rabanus censet commendari his SS. Trinitatis fidem, quasi diligere ex toto corde sit diligere ex tota memoria, quae Patri adscribitur: ex tota anima sit ex toto intellectu, qui Filio datur, ex tota fortitudine sit ex tota voluntate, quae Spiritui sancto accommodatur. S. Augustinus per cor accipit cogitationes, per animam vitam, per mentem sive virtutem intellectum, quasi hic praecipiat Deus, ut haec omnia in illum, qui illa nobis contulit, referamus. S. Bernardus. Dilige Dominum Deum tuum toto & pleno cordis affectu; dilige tota rationis vigilantia, & circumspeditione; dilige ex tota virtute, ut nec mori, pro ejus amore pertimescas. Fortis enim est ut mors dilectio. 3tio. Simplicius haec tria secundum phrasim Hebraeam accipi possunt, ut unum idemque significant, tantum enim ad majorem energiam, & inculcationem sit haec trina repetitio. Sensus est ergo q. d.

Charitatis
8. dotes
charitas
est Regina
virtutum.

In amore
Dei cor
fortitudo
an distinguantur.

q. d. Diliges Deum ex tota voluntate, totòque ejus affectu & conatu. Hujus rei, & sensus genuini signum est, quod scriptura ex hisce tribus aliquando tria ponat, aliquando duo tantum, ut c. 10. v. 12.

Simile est. 4. Reg. 23. 3. aliquando addit 4tum videlicet ex tota mente tua, ut patet Luc. 10. 27. Idem ergo haec omnia significant, scilicet diliges Deum, ex toto corde, tota anima, & tota virtute, tota mente tua, id est, toto animo & affectu: ita scilicet, ut omnia Dei praecepta impleas & nullam amoris tui partem des idolo, vel rei cuiquam Deo contraria; quasi plures habeas Deos: Deus enim tuus unus est, ergo amor tuus in plures Deos non est partendus, sed unus Deus tibi amandus, unoque eo tibi fruendum est, ut ait S. August. l. 7. de Doctr. Christ. in quem proinde omnia tria refert: ita, ut generatim velis ipsum esse finem omnium tuarum cogitationum, actionum, & amorum; ut eo venire merearis, ubi continuo & intensissimo actu Deum in aeternum diligas; quae dilectio hic praestari non potest, sed praemis loco dabitur in coelis. Quare neque hic secundum literam praecipitur (est enim finis praecepti, qui ipso praecepto non praecipitur; sed tantum medium ad finem) sed tantum secundum sensum anagogicum insinuat, secundum quem sensum accipit haec verba S. Augustin. de Spir. & Lit. Ex dictis patet hoc praeceptum literaliter in hac vita impleri posse, possumus enim Deum diligere ex tota possibilitate nostra, seu quantum pro statu & infirmitate hujus vitae possibile est; & quia alioquin frustra praeciperetur nobis in hac vita; adeoque praeciperet Deus impossibilia, quae nemo praestare potest. Denique Josiam regem, ac similes implese hoc praeceptum, patet 4. Reg. 23. 25. Vide Bellarm. l. 2. de Monach. c. 13.

667.
Summus
amor Dei
praecipitur.

Hoc ergo praecepto exigitur ab homine totus & summus Dei amor non intensivè, sed tantum comparativè, finaliter, appetitivè: 1mo. *Comparativè*, ut scilicet ita cor & affectum des Deo, ut nullam ejus partem des demoni, aut peccato. Ita Welasquez l. 1. q. 109. art. 3. 2do. *Finaliter*, ut in genere Deum habeas quasi finem, omnium tuarum actionum, eumque ut summum bonum, & finem ultimum rebus omnibus praeferas; ut malis omnes res perdere, quin & vitam tuam, quam Deum, Deique gratiam. 3tio. *Appetitivè*, ut applices totum cor, id est, voluntatem tuam ad ejus legi per omnia obediendum; ut sanctae ejus voluntati te per omnia conformes, ac proinde diligas eum pleno amore non tantum concupiscentiae, sed etiam

amicitiae. Unde quod hic dicitur ex toto corde, alibi dicitur ex toto integro: nam in hoc dilectionis praecepto omnia particularia Deo praecepta virtute continentur, sicut conclusiones continentur in suis principiis. Tum quia amor Dei includit obedientiam Dei. Tum quia, sicut Deus est idea & speculum perfectissimum, in quo res perfectius apparent & videntur à Beatis, quam in se ipsis; ita quoque ipse est totum bonum, quod maxime est diligibile, & in eo est ordo diligibilium. Dilecto ergo ipso omnia diligemus, quae diligibilia sunt, inquit Abulensis; atque haec est causa, cur in charitate & dilectione Dei omnis hujus vitae perfectio tam Christiana, quam Moisaica consistat, ut docent PP. & DD. nam jejunia, vigiliae &c. non perfectio, sed perfectionis instrumenta sunt, inquit Abbas Moyses apud Cassianum.

Quantur 2do. Cur Deus diligendus sit Cur Deus ex toto corde? 1a. Causa à priori est 1ma diligendus quia Deus est creator, donator, & confer-toto cor-vator ipsius cordis, omniumque bonorum de-naturalium & supernaturalium, quae in corde, totòque homine sunt. Ergo par est, ut haec omnia ad eum redeant. 2da. quia cor est imago Dei creatoris, creavit enim cor, sive mentem ad imaginem & similitudinem suam; unde tribuit ei capacitatem quamdam infinitam, quae à nulla re creata, sed à solo Deo impleri potest. Cor parvum est, inquit Hugo. l. 3. de anima & magna cupit, vix ad unius milvi refectionem sufficere posset, & totus mundus illi non sufficit, & hoc est, quod ait S. Augustinus, fecisti nos Domine ad te, & inquietum est cor nostrum, donec requiescat in te. Deus ergo est centrum cordis, & amoris nostri, unde dicebat Abbas Antonius. Ego Deum amo, non timeo. 3tia. quia Deus uti principium, ita finis est hominis, omniumque creaturarum; omnes ergo eum ut talem toto corde & affectu prosequi & diligere debent. 4ta. quia Deus est summum, immensum, & increatum bonum, quod est fons omnis boni, quodque in se omnia bona tam creata, quam possibilia continet in gradu eminentissimo & perfectissimo: Ergo summe est amabilis, ergo ex toto corde amandus, cetera enim bona praeter Deum vana, & nihil sunt, ac proinde per se non sunt diligenda, sed tantum propter Deum. Omnis copia, qua Deus meus non est, egestas est. Merito per 30. annos B. Magdalena in horrida spelunca solo ejus amore dulcissime se pavit, ut jure canat de ea Petrarca,

Namque famem, frigus, durum quoque,
saxa, cubile
Dulcia fecit amor.

X x x

Dul-

R. P. Kwiatkowski, S. J. Collegium Aestheticum.

Dulcedo enim divini amoris, dum cor alicujus occupavit, facit, ut omnis mundi & carnis dulcedo amarescat, & amaritudo dulcescat. Id expertus S. Gregorius Nazianzenus, ita scribit ad Nemesium,

Namque tuum supera feriat si Christus ab arce

Pectus & in medio figat tibi corde sagittam; Sejunctim inspiciens utrumque oculatus a morem.

Quanto sit Domini stimulus mage dulcis, habebis

Perspectum &c.

Quis non amore liquefcit, si Deum pro se hominem factum, flagellatum, crucifixum &c. intueatur. Merito S. Augustinus. *Toto, inquit, vobis figatur in corde, qui pro vobis fixus est in cruce.* S. Catharina Senensis, amoris Christi sponsi sui vulnere fauciat, instanter ab eo petit, ut à se cor suum, & propriam voluntatem radicibus avelleret, ut tota transfret in ejus amorem, visa est sibi videre Christum, cor sibi è latere eximentem, & post aliquot dies aliud cor illustre afferentem, ac dicentem: *Ecce filia mea habeo pro corde tuo cor meum, exinde tota mutata, mirè amore Christi æstuavit.* Hoc ergo dilectionis præceptum infige animo, & omnia dura, omnes tentationes, omnes labores facile superabis, vitamque ages suavissimam æquè ac sanctissimam: Nam ut ait Petrus Ravennas: *Tenera militia est solo amore de omnibus vitiis reportare victoriam.* Quis enim, ait Paulus, nos separabit à charitate &c. Deus se totum dedit tibi, tu te totum da, imò redde Deo, P. Cornel. à Lap. in Deuter. 6. 5.

S. Philippi Neri à divino amore crescens cor majus in pectore spatium obtinuit. Annus Calæ. 26. Maji. In Breviario Romano additur. Tanto cor ejus æstuebat amore, ut, cum intra fines suos contineri

Alluditur non posset, illius sinum contractis atque calatis duabus costulis mirabiliter Dominus ampliaverit. Ad Sanctum.

Am mandatum tuum curret. Cum tibi divini vis cor dilatat amoris, cum dicitur: Scis mandatorum currere Dive viam, latæsti cor Heu liceat tua, Dive, sequi vestigia nobis, meum. Ac amplo semper quærere corde Deum. Psal. 118.

32. S. Joannes Evang. de seipso scripsit Jo. an. 13. v. 23. *Quem diligebat Jesus.* Non tantum amore amicitie, velut ætate minimum, ut vult Toletus, sed etiam amore charitatis, ob virginitatem & puritatem, modestiam, & mansuetudinem, moresque suaves, & sanctos. Ita Cyrill. Chrysost. Theoph. Euthy. S. Chrysost. Epist. ad Helio-

dorum. Hinc tamen non sequitur, ait P. Cornel. hic, Joannem absolute, omnibus Apostolis fuisse sanctiorem: poterat enim Petrus illo esse charitate ardentior, ideoque sanctior, sanctitas enim maxime in charitate consistit, illaque mensuratur, ut quanta sit charitas, tanta sit gratia, & sanctitas ejusque.

S. Paulus ad Rom. 8. v. 38. *Certus sum Charitas enim, quia neque mors, neque vita, neque Dei san- Angeli, neque principatus, neque virtutes, & tam parit neque instantia, neque futura, neque fortitudo.* v. 39. *Neque altitudo, neque profundum, neque creatura alia poterit nos separare, à charitate Dei, qua est in Christo Jesu Domino nostro.* Pro certus sum in Græco est, certam in Domino spem habeo, confido, ut legit Ambrosius, Hieron. Syrus, imò Erasmus, Beza, Vatablus. Significat ergo Paulus hisce verbis, ait S. August. de moribus Ecclesiæ c. 11. ejus potentiam & efficaciam charitatis, q. d. Nullus est terror, qui possit permovere hominem, qui charitate flagrat, ut Deum offendat, tamen ibidem docet S. Augustinus, charitatem posse amitti, & diligentissime esse servandam. Exclamat hic S. Chrysost. O animam furentem insania, sed quæ sobrietatem pariat, omnia, quæ in coelis, quæ in terra, quæ supra celos sunt, visibilia, & invisibilia præ amore Christi transcendens, nihil æstimabat, unum hoc metuebat, ne Christi dilectione excideret. Hac charitate Paulus ornatus, inquit Chrysostomus Hom. 2. de Laud. Pauli, tyrannos, ipsūque adeo Neronem velut quosdam culices æstimabat, hac mortem, cruciatum, & mille supplicia, ludum purabat esse puerorum. &c. Hac Mirabilis charitate succensus S. Tiburtius Martyr, ut Charitate habent ejus acta, ad Torquatum judicem suavitatis insultans dicebat. Applica eculeos, suaspense Christianos, damna, percutere, incende, universa denique supplicia adhibe. Si & Martyr exilium minaris, hoc philosophantibus est ribus totus mundus; si mortis supplicium, evadimus mundi carcerem; si ignes, majora his in cupiditatibus vincimus: decerne, quidquid libet, omnis nobis vilis est poena, ubi pura est conscientia. Tiburtium mox secuti Marcus, & Marcellinus fratres, cum pedes eorum clavis acutis stipiti confixi essent, psallebant, dicentes: Ecce quam bonum, & quam jucundum tam bene epulati sumus: qui modo cepimus esse fixi in amore Christi: Utinam o Judex sic nos esse permittas, quamdiu hujus corporis tegimur indumento. *Neque altitudo, neque profundum.* Id est, nulla prosperitas, nulla adversitas, nulla gloriosa & humilia, inquit Oecumen. & Tolet. 2do. S. Thomas: *Neque alti-*

titudo, id est, arcis, rupis, ex qua minaretur quis mihi præcipitium, neque profundum maris. 3tio. Theod. *Neque altitudo, neque profundum*, id est, nec coeli, nec inferi. q. d. etiam si promittas regnum celeste, etiam si gehennam mineris, Deum amanti ut separet illum à charitate, nihil tamen apud eum efficias, ait Chrysostomus. Est hyperbole, subintelligitur, si videlicet hoc promittere vel hoc minari tali conditione quis posset. Pulchre, subtiliter, & nervose hæc explicans S. Augustinus de Morib. Eccl. c. 11. to. 1. Nemo, inquit, nos se parabit à charitate Domini minitendo mortem, id ipsum enim, quod diligimus Deum, mori non potest, cum mors ipsa sit non diligere Deum. Nemo ab eo separat pollicendo vitam: nemo enim ab ipso fonte separat pollicendo aquam. Non separat Angelus, non enim est Angelus, cum inhaeremus Deo, nostra mente potentior. Non separat virtus, quæ potestatem habet in hoc mundo: nam toto mundo omnino sublimior est mens inhaerens Deo. Pergit Augustinus. non separant instantes molestiæ, hoc enim leviores illas sentimus, qui ei, unde nos separate moliantur, arctius inhaeremus. Non separat promissio futurorum, nam & quidquid boni futurum est, certius promittit Deus, & nihil est Deo ipso melius, qui jam bene sibi inhaerentibus præsens est. Non separat altitudo, neque profundum, quid enim mihi coelum polliceatur, ut à coeli fabricatore sejungar? Aut quid terreat infernus, ut Deum deseram, quem, si nunquam deseruissim, inferna necivissim. Postremo, quis me locus ab ejus charitate diveller, qui non ubique totus esset, si ullo contineretur loco? Ita resoluta, & solidata fuit præ aliis in amore Christi S. Agatha virginum heroina, quæ cum esset nobilissima, dignissima, honestissima, & pulcherrima, sprexit propter Deum & terrores, & blandimenta tyranni. P. Corn. hic.

569. Dicit Apostolus ad Ephes. 1. v. 5. *Qui Charitati annexuit Deus justitiam, amicitiam, filiationem Dei.* (Deus Pater) *prædestinavit nos in adoptionem filiorum per Jesum Christum.* &c. Notandum est, elegit nos, ut essemus sancti, & prædestinavit nos in adoptionem filiorum: nam sancti sunt filii Dei adoptivi, Apostolus tamen idem repetit, & inculcat: tum quia plenus erat recordatione dulcissima talis dilectionis & electionis Dei: tum quia hæc electio & prædestinatio, licet una sit, multa tamen involvit, quia per illam elegit Deus, & prædestinavit nos ad sanctitatem, ad suam amicitiam, ad suam filiationem, ad suam hæreditatem: nam formaliter aliud est esse sanctum, aliud esse Dei amicum, aliud esse filium Dei, potuissetque nos Deus eligere. R. P. Kwiakowski, S. J. Collectanea Ascetica.

gere ad sanctitatem, & tamen nosse nos sibi adoptare in filios, imò nosse nos evehere ad suam amicitiam. Quis enim est homo, quantumvis sanctus, qui sibi debere putet, ut Deus secum amicitiam ineat. Dei ergo clementiæ, gratiæ, & liberalitatis fuit, quod per gratiam, & charitatem simul & sanctos, & amicos & filios nos efficere voluerit, quodque hæc tria charitati indivulsi amexuit scilicet justitiam sive sanctitatem, amicitiam, & filiationem Dei. P. Cornel. hic. Adjunxit quoque Deus charitati patientiam; quia hæc est charitas Dei, & hoc est diligere Deum, si propter ipsum pa- Charitas tientis sis animo in adversis, & persecutio- patiens est nibus non perturbetur, sed patienter expectes liberationem, & coronam gloriæ à Christo judice. P. Corn. in illud 2. Thess. 3. v. 5. *Dominus autem dirigat corda vestra, in Charitate Dei, & patientia Christi.*

Ad Galatas. 2. v. 20. dicit S. Paulus. *Charitatis Vivo autem, jam non ego, vivit vero in me & amoris Christus.* Quod autem, nunc vivo in carne: proprietas in fide vivo filii Dei, qui dilexit me, & trates. Extases dedit semetipsum pro me. Præcesserat v. 19. *Amoris, Christo confixus sum cruci.* q. d. Ego per baptismum in Christo crucifixus, atque peccato & veteri vitæ, cartemoniis, ac legi, ut jam dixi, mortuus sum, indeque quasi ab arboris veteri resectus sum, ut arbori novæ crucis Christi, novus quasi ramus inferar; ab eaque vitam, & succum gratiæ sugam: ita, ut non tam ego, quam vivat in me Christus quia non lex, non natura, non concupiscentia, non voluntas propria, sed Christus ipse suæ gratiæ quasi animæ, & virtutum, quasi potentiarum moribus me agit ad omne bonum, & vitales virtutum actiones, ut Christi humilitas, fortitudo, sapientia, pax, aliæque virtutes in me vivant, & vigeant. Ita Chrysost. Ansel. Christus ergo in me orat, laborat, patitur, ita, ut Paulus non tam Paulus, quam Christus, & vicissim Christus in Paulum transformatus videatur. Talis enim quisque nostrum est, qualis est ejus dilectio, terram diligis, terra eris, Deum diligis, Deus eris. Ita S. Augustinus Amor enim transformat amantem in rem amatam, ut ait Dionys. unde & Osee c. 9. v. 10. *Facti sunt, ait, abominabiles sicut ea, qua dilexerunt.* Est metaphora vel Allegoria. Lex vetus est tanquam arbor vetus lex nova est crux, quasi arbor nova, ab ea præcisi sumus, ut huic inserti novam ab ea gratiæ vitam sugeremus. Nota hic amoris & charitatis proprietates. 1ma est, quam tradit S. Dionysius. *Amor est virtus, faciens unionem.* hanc significat hic Paulus, Christo confixus sum cruci. in Græco crucifixus sum Christo. 2da. mutua inhaesio, qua semutuo amant & redamant Deus & homo

homo. Cant. Dilectus meus mihi, & ego illi. hanc significat hic Paulus, cum dicit se in Christo, & Christum in se vivere; 3tia. cogitare assidue, & in oculis mentis habere Christum, & Deum. hanc significat Paulus per verba vivo, & vivit, utique vita rationali memoriae, intellectus, & voluntatis. 4ta. est *Extasis*. Extasis, dicit Dionysius de divinis nominibus c. 4. facit divinus amor, amatores suo statu dimovet & sui juris esse non finit, sed in ea, quae amat, penitus tranfert. Ideo & Paulus ille magnus cum divino amore flagraret, excessivè illius virtutis particeps factus, vivo, inquit, jam non ego, tanquam verus amator meritis excessum capiens. Extasis verbum transformavit in hominem, eumque crucifixum, ac habentem speciem peccatoris, quia nos peccatores eramus; rei que mortis, & crucis, hac extasis amoris Pauli cor in cor Christi dilatando transmutavit & Paulum in Christum quasi transformavit. De S. Paulo Chrysostomus hom. 23; in Epist. ad Rom. perpendens Verba *Vivo non ego* &c. Coritaque Christi erat cor Pauli, & paulò superius cor Pauli vocat cor orbis, datque rationem: corenim istud adeò fuit latum in se, ut suscepit & integras urbes; cor enim, inquit, meum dilatatum est. Verum tamen, ut ut latum fuerit, tamen saepe occupavit & præstitit illud, quae ipsum dilatabat dilectio. Notæ extases S. Dominici, dum corpus Christi elevarit in altum sublati, S. Francisci Ass. vulneribus Christi signati. Quam multi cruci Christi mente & corpore S. Andreas, S. Petrus, S. Philippus, S. Bartholomaeus, S. Sixtus Papa, S. Calliopius Pius Adolefcens, S. Verherus Puer, S. Julia Ancilla, in Japonia sub Tajcosama 6. Franciscani, 3. Nostri &c. *Qui dilexit me, & tradidit semetipsum pro me; se & me non vos vel vobis.* Ita enim loquitur 1. ex vehementia amoris, 2. Quia præ omnibus iudicabat se peccatis obnoxium, 3. Quia ut Chrysostomus, quisque Christo pro sua passione ac mortè gratias eas agere debet, ac si pro se solo passus fuisset; quia singulis, tantum profuit, quantum omnibus, & pro uno solo redimendo æquè mori debuisset Christus, Beatus, multumque felix, ait Hieron. qui vivente in se Christo per singulas cogitationes, & opera potest dicere: In fide vivo Filii Dei, qui dilexit me, & tradidit semetipsum pro me. Christus est totus tibi, tute totum da, imò redde Christo. P. Cornel. hic.

670. 1ma. Joan. 2. v. 15. Dicit S. Joannes: *Charitatis Qui autem servat verbum ejus, verè in hoc charitatis Dei perfecta est: & in hoc scimus, quomodo & ex gradu in ipso sumus. Qui autem servat verbum ejus (juxta, & mandata Dei) vivit in hoc cha-*

ritas Dei est perfecta. Perfectam charitatem vocat, quæ implet illud verbum sive legem charitatis. *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo &c.* Matth. 22. v. 37. Qui enim mandata Dei observat, diligit Deum ex toto corde, esto aliquando peccet venialiter, hoc enim in corruptione hujus vitæ est malum necessarium. Porro in hac perfectione charitatis, & vitæ Christianæ varii sunt gradus. Imus est, ita diligere Deum ex toto corde, ut nunquam offendas eum mortaliter. 2. ut nolis deliberatè offendere eum venialiter, etiamsi totum mundum possis lucrari. 3. Si amore Dei omni amore creaturæ renunties, totumque te mancipies Dei, cultui, & obsequio, ut faciunt Religiosi. 4tus. Si non aliud cogites, velis, & ames, quam Deum aut propter Deum, ut faciunt Beati in cælo. 3tium expressit S. Paulus Rom. 8. v. 35. *Quis nos separabit &c.*

S. Franciscus in opusc. 10. perfectionum. Perfectione perfecti Christiani est, quod cor suum ab omni humana & mundana creatura eradicet. *In hoc scimus, quoniam (quod) in ipso sumus.* S. August. addit, si in illo perfecti fuerimus atque explicat, q. d. si perfecte ei adhaereamus, eumque diligamus, ita, ut ejus amore etiam inimicos amemus. Sic quoque legit Dionysius, & alii nonnulli: Verum Romana & Græcapassim illa delent. Sensus ergo est, q. d. In hoc scimus, quod in eo sumus, si videlicet verbum ejus servemus. Effectus enim, & signum dilectionis, qua adhaeremus Deo, est observatio legis ipsius. Porro per charitatem sumus, & manemus in Deo & Deus in nobis ea ratione, qua amatum est in amante, & amans in te amata, magis enim anima est, ubi amat, quam ubi animat. Antistropa est hæc sententia Joannis illi Evangelii ejusdem. 14. v. 23. *Si quis diligit me, sermonem meum servabit &c. mansionem apud eum &c.* Diligentis ergo anima est quasi templum, in quo realiter inhabitat Pater & Filius & Spiritus Sanctus: Ubi nota S. Joannes delectari verbo manendi, illudque crebrò usurpare, ac per illud significare 1mo. Intimam conjunctionem, 2. moram permanentem, & perseverantiam. Juxta illud Christi Joannis 15. v. 4. *Manete in me: & ego in vobis.* 3. continuam præsentiam, amicam conversationem, mutuam familiaritatem, omniaque veræ amicitiae obsequia, & officia. P. Cornel. à Lap. hic.

1ma. Joan. 4. v. 7. *Charissimi, diligite, Charitas mus nos invicem: quia charitas ex Deo est, quomodo Nota: Charitas ex Deo est. 1mo. Quia charitas essentialis increata, promanet naturaliter ex ipsa essentia divina, sicut calor ab igne; imò charitas est ipsa essentia divina. 2.*

Quia charitas notionalis est Spiritus S. hic enim, quasi amor notionalis procedit ex Patre & Filio per actum amoris, quo se invicem infinito amore diligunt, ita hunc locum intelligit Hugo. 3. charitas creata est ex Deo; quia est donum summum, & nobilissimum Dei: juxta illud Rom. 5. v. 5. *Charitas Dei diffusa est in cordibus nostris.* Non quasi charitas, qua diligimus Deum, sit ipse Deus, sive Spiritus S. ut voluit Magister in 1. dist. 17. hic enim est exploratus error; sed quod Deus, qui est charitas increata, charitatem creatam, qua eum diligamus, inspiret, & in nobis accendat, sicut lumen illuminans producit lumen illuminatum, ait S. August. 12. Confess. 15. Et hoc propriè intendit hic S. Joannes, quo tacitè simul significat hoc donum non esse nostrarum virium, sed assidua prece postulandum à Deo, ait S. August. de gratia & libero arbitrio. c. 18. Rursum significat charitatem, quæ idem est, quod gratia; aut individua gratiæ comes esse virtutem, maxime divinam, quæ nos faciat consortes divinæ naturæ. 2. Petr. 1. v. 4. ideòque quasi Deos, quia Deus charitas est, ait Philo Carpathius in cap. 4. Cant. 4to. Charitas est ex Deo: quia Deus prior nos dilexit, 1. Joan. 4. v. 19. & amando nos ad redamandum accendit, præcipue, cum unigenitum suum dedit nobis: *Sic Deus dilexit &c.* Joan. 3. v. 16. 5to. Charitas ex Deo est, quia lege Dei sancita est, & crebrò unice commendata, totus enim Decalogus non est aliud quam lex charitatis Dei, & proximi, juxta Apost. Rom. 13. v. 9. Hinc sequitur, quod Deus in se sit charitas formalis, in nobis autem causalis, idque omni genere causæ, puta Materialis; quia ipse est objectum charitatis nostræ. Formalis, quia ipse ejusdem est exemplar, Efficiens, quia ipse eam in nobis producit. Finalis; quia ipse est finis noster & amoris nostri. Denique amor naturalis est à natura, carnalis à carne, mundanus à mundo, & supernaturalis puta charitas, nonnisi à Deo.

671. Quomodo Deus Charitas? v. 8. *Qui non diligit, non novit Deum: quoniam Deus charitas est.* Qui non diligit, non novit Deum. Versu præcedenti dixit S. Joannes: *Omnis, qui diligit, ex Deo natus est, & cognoscit Deum.* Nunc id ipsum probat à contrario, quod qui non diligit, non novit Deum, cujus rationem subdit. *Quoniam Deus charitas est, q. d. Qui non diligit Deum, & proximum, etsi speculativè noscat Deum, præcticè tamen, id est, experimentaliter, & sapide non novit Deum.* sicut mellis saporem & dulcedinem nemo novit per experientiam, & saporem, nisi qui illum gustat, & sapit: sicut enim sapor sapiendo, ita amor amando præcticè cognoscitur, gu-

statur, & sapitur. Quocirca, licet, ut advertit Didymus, & Cajet. potuisset S. Joannes pari modo dicere: Qui non est patient, non novit Deum, quia Deus patientia est; qui non est humilis, non novit Christum; quia Christus humilitas est &c. maluit tamen dicere, qui non diligit, non novit Deum, quia Deus charitas est, tum quia plenus charitate Dei & Christi, nonnisi illam spirat, in eaque deliciatur, tum quia charitas omnium donum & virtutum; ita & omnium Dei attributorum est princeps & regina. *Quoniam Deus charitas est,* tum formalis & increata, eaque vel essentialis vel notionalis; tum causalis, idque per omnia genera causarum, ut paulò ante dixi: in Deo enim, & Dei essentia ob summam perfectionem, & simplicitatem nulla sunt accidentia; sed quæ in nobis sunt accidentia, in Deo idem sunt cum essentia; uti sapientia, bonitas, amor, potentia, sunt ipsa essentia divina; sicut contra Gilbertum definit Concil. Remense. Porro Deus est charitas tum in abstracto, tum in concreto: quia tum est summa dilectio, tum summè diligens; ideòque vicissim summè à nobis diligendus, & redamandus, q. d. Deus est charitas; quia summè nos dilexit; cujus charitatis evidentissimum dedit indicium, cum pro nobis salvandis misit. Unigenitum suum Filium, hoc propriè intendit S. Joannes: ita enim se explicat versu sequen. Rursum S. Chrysost. Serm. de Fide, Spe, & Char. docet, nihil cum charitate posse comparari: cum ipsa sit Deus, qui est incomparabilis. Hinc PP. inferunt, charitatem ceteras omnes imperare virtutes & complecti, illes enim imperat, & completur Deus. Vide 1. Cor. 13. P. Cornel. in 1. Joan. 4. v. 8.

1. Joan. 4. 18. dicit S. Joannes. *Timor non est in charitate: sed perfecta charitas foras mittit timorem, quoniam perfectus panam habet, qui autem timet, non est perfectus in charitate. Timor non est in (id est cum) charitate, sed perfecta (S. Augustinus legit consummata) charitas foras mittit timorem.*

Quæres, Quis hic timor, quem pellit Charitas perfecta charitas? & est multiplex: est enim Dei mulgeneralis & illimitata S. Joannis sententia, triplicem unde ad quoslibet timores extendi potest, pellit: q. d. Charitas nihil omnino timet, est ex morem, pers timoris, libera, laxa, animosa & liberalis. Itaque imò (Vatablus) prodesperata & consternata conscientia lumitur. 2do. Timor hic est, quo anguntur recens converti, juxta illud, de reconciliato peccato noli esse sine metu. Eccli. 4. 5. 3tio. timor hic est servilis, quo servi & imperfecti metu pœnæ, non amore justitiæ faciunt

Timor filialis manet cum charitate.

mandata Domini. Hic timor, ait hic S. August. inducit charitatem, de illo ait Eccl. 1. 28. *Qui sine timore est, non poterit justificari.* Nam timor castus & filialis manet cum charitate, & quantum hæc crescit, tantum & ille: quod enim quis magis sanctus est, eo magis filiali amore, & timore timet, & reveretur Deum, cavetque, ne in minimo illum offendat. Hic enim timor est actus amoris, imò ipse timor est amor: quia enim amat, hinc timet displicere amato: hoc timore jubentur omnes Sancti timere Deum Pl. 33. 19. nam hic timor permanet in seculum seculi, Pl. 18. 10. 4to. timor hic accipi potest mundanus, quo quis timet parentes &c. & ne illos offendat, offendit Deum, 7to. timor hic accipi potest pro anxietate, & metu, quo scrupulosi & anxii formidolosè metuunt, ne suis scrupulis offendant Deum: scrupulos enim pellit perfecta charitas, hæc enim non est scrupulosa, sed libera, audax, & magnanima, juxta Rom. 8. 15. 6to. hic timor accipi potest poenæ & damnationis, hunc enim fugat charitas. Sancti enim solliciti sunt de præmio non adeò formidantes desupplicio, ait Prosper. semper tamen Sancti in hac vita spem mixtam habent timore, si non actuali, certè potentiali; quia non sunt certi de sua salute. Ita in morte S. Hilarion, Arsenius timebant. 7mo. timor hic accipi potest perfectorum, damnorum, infamiae &c. hunc pepulit Magdalena amore Christi. Sic SS. Martyres &c. 8vo. timor hic accipi potest initialis, quo quis ita timet culpam, ut etiam timeat poenam, hunc pellit charitas, sed duntaxat ex parte posteriore. Hos omnes timores pellit charitas. Ita hunc timorem pellebat S. Antonius, dum dicebat: *Ego jam non timeo, sed amo, quia perfecta charitas foras mittit timorem*, uti refertur in vitis Patrum l. 5. Et S. Pater noster Ignatius dictabat: Si sibi à Deo proponeretur optio, vel moriendi vel certò eundi in cælum, vel vivendi, & augendi Dei gloriam, sed cum incertitudine, & dubio salutis, se hoc posterius electurum? Quia, inquit, si ego ita Deum amo, ut amore ejus periculo salutis me exponam, utique ipse, qui amorem meum longè superat, nec eò se vinci patitur, periculum hoc omne in se suscipiet, illudque mihi asscurabit. Idem dicant & faciant, qui à Deo vocantur ad vitam activam, & Apostolatam, in qua vita varia occurrunt salutis pericula, sequantur, inquam, hanc Dei vocationem, quasi stellam cælestem, sciantque, eam sibi fore rectam viam ad cælum; imò securior rem vitæ abstractâ & contemplativâ. Ita S. Salvius jam defunctus, & cælum ingressurus audivit vocem: *Revertatur ad corpus,*

ad hoc Ecclesia mea est necessarius. Cumque ille ingemiscens responderet: Domine, si revertar, exponat periculo, & fortè nunquam huc redibo, audivit: Vade, ego ero custos tuus, teque securè huc reducam, uti narrat Gregor. Turon. l. 7. Hist. c. 1. *Quomodo timor poenam habet*, vulgò enim dicitur, Pejor est bello timor ipse belli. Timor enim magis affligit quàm res, quæ timetur. Sensus est, q. d. timor parit cruciatum animi, quo se ille cruciat, dum cogitat, & timet sibi impendens malum & poenam. Atqui charitas non habet poenam, & cruciatum, sed lætitiā, & voluptatem. Ubi enim est amor, ibi non est labor, sed sapor, ait Bernard. ergo charitas excludit timorem; timor enim arctat, & affligit, charitas verò dilatat, & lætificat cor. P. Cornel. in 1. Joan. 4. 18.

S. Theresia virgo tanto incendio divini amoris flagravat, ut meritò viderit Angelum ignito jaculo sibi præcordia transverberantem. Annus Cæl. 15. Octob.

Epigrammata De Charitate Dei.

1. Æternum, cæli purissimus ignis amoris
Vivet, nam summo pascitur ille Bono.
2. Virtutum quæ sceptrum tenet, quæ maxima habetur?
Illis se socians foedere regnat amor.
3. Non benè vestitus, comparens Regis in aula,
Fortunam, tum se, perdidit ille miser.
Unde, petis, solemniter erit mihi vestis ad aulam?
Protegit æternus, vestit, & ornat amor.
4. Dona movent homines, ad summi Regis amorem:
Hæc bona, sed bonitas his mihi major rursus erit.
5. Ultra quid volo præter Te Deus; omnia prorsus,
Quæ mea, quæ mundi sunt Tibi, corde volo.
Gaudeo, quod sis id, quod es, & tua sunt mihi cuncta.
Sunt bona lætitiæ, maxima causa, meæ.
6. O Deus oro tui jungat me nexus amoris,
Sic à Te nemo me remove sciet.
7. Quid mihi præter Te Deus est? appendat in una
Mundus, quæ reputat grandia lance, bona,
Omnibus his pluris, Te mi Deus æstimo, pendo,
Tūque meum, superans omnia, pondus amor.

8. Quan-

8. Quando Deus, quando Te toto cordis amabo
Affectu, vultum quando videbo tuum.
Tu Deus es solus votorum summa meorum,
Tu desiderii meta suprema mei.

§. II.

De Charitate Proximi.

672. CUM Christus respondisset Legis Doctori ad questionem, quod est mandatum magnum in lege, edisserendo primum de dilectione Dei addit, Matth. 22. v. 39. *Secundum autem simile est huic: Diliges proximum tuum, sicut te ipsum.* Syrus sicut animam tuam, id est, sicut te ipsum. Secundum ordinem non legislationis, multæ enim leges ante hoc à Deo latæ, sed dignitatis & perfectionis, licet longè impar & inferior. Imò, quod est de diligendo Deo, Deus enim longè magis diligendus est quàm omnes Angeli, homines, & creature universæ, sed post Deum inter res creatas præ omnibus diligendus est proximus. Simile in dilectione, & affectu, ejusque officiis, & actibus, sicut enim diligimus Deum, sic & proximum; imò ratio diligendi proximum est dilectio Dei: proximum enim diligimus propter Deum; quia scilicet jubet Deus, ut diligamus proximum tanquam sui imaginem. Omittit hic Christus dilectionem sui ipsius, hoc est, ut se ipsum quis amet; quia hæc omnibus insita est, & quasi naturalis, ut si habeas erga alios charitatem, illam primò in te ipsum exerceas. Qui enim sibi nequam, cui bonus? unde Christus illam hic præsupponit, imò dilectionem sui statuit ideam, & quasi mensuram dilectionis proximi, dicens: sicut te ipsum amas, & diligis. Unde S. Augustinus l. 1. de Doctr. Christ. c. 27. Non est hic, inquit, tui dilectio prætermissa, dicit enim, ut diligas proximum sicut te ipsum. Primò ergo diligendus est Deus super omnia ex toto corde. 2do. propria persona sicut anima & corpus, 3tio. proximus, quare cum ait: Diliges proximum tuum sicut te ipsum, To sicut non æqualitatem, sed similitudinem dilectionis significat; magis enim nos ipsos, quàm proximos amare debemus, sed tamen similia his, quæ nobis optamus, proximo præstare & optare debemus. Quibus addit, Hebræum *rea* propriè socium significare. Noster tamen vertit proximum; ut magnum cuique ingerat dilectionis stimulum: quia omnis homo, qui hic intelligitur, nobis est proximus, & conjunctissimus & quasi frater tum creatione & natura, quia ab eodem Deo Patre creatus est homo; tum recreatione; quia ab eodem Patre Christo

regeneratus est in baptismo; ejusque corpore & sanguine alitur in Eucharistia, cæterisque Sacramentis & gratiis, assidue æque ac alii pascitur. Jubet ergo Deum diligere ex toto corde, proximum verò non ex toto corde, sed sicut te ipsum. Ut scilicet primò non te solum diligas & proximum negligas, quod suadet amor proprius ex natura peccato corrupta nobis insitus, sed amorem, quo te diligis, ad proximum extendas. 2do. ut sicut te non fictè, nec frigidè, sed sincerè & ardenter diligis, sic pariter diligas & proximum, atque bona corporis, & animæ, quæ tibi optas, optes & proximo. Hoc est, quod dixit, sanxitque Christus c. 7. 12. Omnia, quæcunque vultis, ut faciant vobis homines, & vos facite illis, sive quod Tobias moriens mandavit filio c. 4. 16. Quod ab altero oderis fieri, vide, ne tu aliquando facias; ea enim est Regula dilectionis, ait S. August. de vera Relig. c. 46. Ut quæ homo vult sibi bona provenire, & proximo velit, & quæ sibi accidere mala non vult, & illi nolit. Non vis tibi eripi opes, vitam &c. nec tu illa aliis eripias. Vis eadem tibi dari, & conservari, tu quoque ea aliis dato, & conservato, P. Cornel. à Lap. in Matth. 22. v. 39.

Charitas proximi præcipit imò ordinem in eo diligendo. 2do. dilectionem Charitas inimicorum, 3. elemosynam, 4. correptionem fraternam. Deinde prohibet 1. quæ præ odium proximi. 2. scandalum, 3. ne injuria cipit. bellum, aliudve malum inferatur. Porro ordo servandus inter personas, quæ diliguntur, talis Ordine charitatis quisque tenetur post Deum diligere 1. se ipsum secundum bona spiritualia, 2do. proximum quoad eadem bona, 3. seipsum quoad bona temporalia, 4. proximum quoad eadem, 5. denique seipsum, & deinde proximum quoad bona externa. Ita Laym. l. 2. t. 2. c. 3. Plura vide apud Theologos Morales.

Ad Roman. 13. v. 9. dicit Apostolus. Qui pro: Nam: Non adulterabis: Non occides: Non furaberis: Non falsum testimonium dices: Non ligis, omni concupisces: & si quod est aliud mandatum, nem legem in hac verbo instauratur. Diliges proximum tuum, sicut te ipsum. Vides, ut hic recenset tantum præcepta 2dæ tabulæ, quæ proximum spectant, illaque omnia in uno dilectionis proximi præcepto concludi asseveret, eamque solum legem hic intelligit. S. Augustinus tamen l. 8. de Trin. c. 8. Qui diligit proximum, legem implevit, legem scilicet omnem tam primæ, quàm secundæ tabulæ, quia dilectio proximi includit, & præsupponit dilectionem Dei, ut sui causam & fontem. Proximus enim diligendus est pro-

Charitas
Dei, &
proximi in
figura
circuli.

propter Deum. Proximus ergo vera charitate diligere nequit, nisi simul, imò prius diligatur Deus. Pulchra circuli, & centri similitudine id ipsum declarat B. Dorotheus to. 3. Bibliothec. Patrum. Doctr. 6. in fine. Circulus, inquit, est mundus, centrum est Deus, lineæ à circumferentia ad centrum ductæ significant hominis varias affectiones, actiones, & amores; sicut ergo lineæ, quæ magis à circumferentia distant, magisque accedunt ad centrum, eò sibi invicem magis appropinquant, adeoque tandem in centro conveniunt; ita amor noster, quò magis à mundo, & carne avellitur, magisque ad Deum accedit, eò magis & ad proximum accedit, tandemque in Deo ipso unitur. Quò enim magis, inquit, à Dei dilectione recedimus, eò magis & à proximi amore distamus; quantum verò Dei charitati adhaeremus, tantum & proximi, quantumque proximo, tantum & Deo conjungimur. Et si quod est aliud mandatum, scilicet adæ tabulæ tangens proximum: omittit enim Paulus hic primum mandatum adæ tabulæ, scilicet honora patrem & matrem, idque facit, quia de honore parentibus, puta superioribus, quos ut parentes colere debemus, debito hactenus tractavit. In hoc verbo instauratur. S. Augustin. Epist. 29. legit, recapitulatur, id est, summam comprehendit. Diliges proximum tuum sicut te ipsum, citat Apostolus Levitici, 19. 18. ubi habetur. Diliges amicum tuum sicut te ipsum, è quo loco Judæi à contrario sensu colligebant, & inferebant: Ergo inimici odio habendi sunt, uti refert Christus Matth. 5. v. 43. Audistis, quia dictum est. Diliges proximum tuum, & odio habebis inimicum tuum. Verum illa collectio omnino est invalida. Nec enim consequentia valet, nec antecedens est verum, prout ipsi intelligebant: nam amicus non significat hic benevolum nobis, sed omnem proximum, id patet ex versione LXX. & ex Chaldo. qui vertit: Chabrach, id est, socrum tuum: sic & Hebræum *rea* non tantum amicum propriè dictum significat, sed & per Metaphoram Hebræis usitatum transfertur ad eum, qui nobiscum quavis ratione conjunctus est, sive cum quo nobis quidpiam intercedit negotii, talis autem est omnis homo: nam, ut minimum omnis homo, cuius alteri, communi ratione & similitudine Dei, amicus & conjunctus est. Uti & communi ex primo parente origine, communi redemptione, communi Ecclesia, communi gratia, charitate, ordinatione, & cursu ad vitam æternam. Ita August. Hieron. & Theoph. Nam dilectionem inimicorum præceptum esse Judæis, patet Exodi. 23. v. 4. Si occurreris bovi inimici tui, aut asino erranti, adduc ad eum. S. Si videris asinum edientem

Dilectio
inimico-
rum etiam
Judæis
præcepta,

te jacere sub onere, non pertransibis, sed sublevaris cum eo. Nota præceptum hoc. Diliges proximum tuum sicut te ipsum, explicatur per duo. Imò, per affirmativum Matth. 7. v. 12. Quacunque vultis, ut faciant vobis homines, & vos facite illis. 2do, per negativum Tob. 4. 16. Quod ab alio oderis fieri tibi, vide ne tu aliquando alteri facias. Unde patet To sicut non significare æqualitatem dilectionis (nam ordinata charitate magis se debet diligere quam proximum) sed similitudinem & formam q. d. ea officia charitatis exhibe proximo, & eo modo, quæ & quomodo tibi exhibes, & exhiberi cupis, maxime, ut ex charitate illum diligas sincero amore amicitie, non concupiscentie; ut scilicet velis proximo bonum honestum, utile, delectabile, non quia hoc tibi, sed quia hoc illi bonum est, & commodum. Sicut hæc eadem tibi bona cupis non propter alienum, sed propter tuum bonum, & commodum. Ita Cajet. sic accipitur To sicut Deuter. 18. 15. Joan. 17. 21. Malach. 3. 4. Ita P. Cornel. in Rom. 13. 9.

Quid illud
te ipsum.

Sed ubi illud scriptum est, quod supra citatur Matth. 5. v. 43. Audistis, quia dictum est. Diliges proximum tuum, & odio habebis inimicum tuum. Respondet P. Cornel. hic scilicet in Matth. 5. 43. Nimirum hoc odio habebis inimicum tuum dictum esse non à lege, sed à Scribis legem interpretantibus. Hi enim ex eo quod dicitur Levit. 19. 18. Diliges proximum, vel ut Noster vertit, ait P. Corn. amicum (Hebræum enim *rea* significat socium, amicum, proximum) tuum, inferebant. Ergo odio habebis inimicum tuum, per amicum autem, & proximum ipsi intelligebant proximum cognomine, & mente, puta Judæum, cæteræ verò gentes, præsertim Chananæ odio habendæ, qui manifestus est error. Quare Christus sensum hunc corrigit, legemque explicat, per amicum & proximum hic intelligi quemvis hominem etiam extraneum, gentilem & inimicum; omnes enim homines ad invicem proximi sumus in primo Patre Adamo; utpote ex eo progeniti, ideoque fratres, & in secundo Parente Christo, per quem regenerati, & quasi recreati sumus ad eandem Dei similitudinem, vocatique ad eandem Dei Patriis hereditatem in coelis. Ita S. Hieron. August. Theoph. & alii. P. Corn. in Matth. 5. 43.

4. Reg. 6. v. 20. Cùmque ingressi fuissent (cæcitate percussus ab Eliseo Syrus) in Samariam, dixit Eliseus: Domine aperi oculos proximorum, ut videant. Aperuitque Dominus oculos eorum, & viderunt se esse in medio Samæ-hottæ. v. 21. Dicitque Rex Israel ad Eliseum: cùm

cùm vidisset eos: Numquid percussiam eos, Pater mi? 22. At ille ait: Non percussies, neque enim capisti eos gladio, & arcu tuo, ut percussas: sed pone panem, & aquam coram eis, ut comedant & bibant, & vadant ad Dominum suum. Ita noluit Eliseus Syros esse hostes occidi à Rege Israel, sed benigne & laute tractari, ut eos charitate superaret, & ex inimicis amicos faceret, ut deinceps terram Israel non invaderent, nec prædarentur, quod & fecerunt victi ab Elisei tum potentia, tum potius amore. P. Cornel. hic.

Charitas
corporis
mystici
scilicet Ec-
clesiæ ani-
ma.

Notandum, quòd corporis politici, de quo S. Paulus Ephes. 4. 6. caput est Christus, corpus ipsum est Ecclesia; membra sunt singuli fideles, junctura est mutua fidelium unio, & communicatio, anima est fides & charitas, & spiritus vitales, & animales sunt gratiæ prævenientes & excitantes, quæ à cerebro, id est, Christo descendunt, & singulis membris, id est, fidelibus aspirantur. Hinc 2do licet Chrysost. & aliqui alii charitatem in hoc corpore ad aptent juncturæ, tamen alii juncturam accipiunt mutuam unionem, concordiam, communionem; charitatem verò censent animam hujus corporis, id est, Ecclesiæ, id enim clarè significant verba Apostoli Augmentum corporis facit in adificationem sui in charitate. Nec enim alia fingi potest hujus corporis, scilicet Ecclesiæ anima, quam fides & charitas; nec ulla pars in hoc corpore est nobilior quam charitas. Charitas ergo quasi anima facit nos crescere in Christo, ut hac crescente crescat totus homo in Christo, & in singulis hoc modo in fide & charitate crescentibus crescat totum Ecclesiæ corpus. Plura P. Cornel. hic.

Charitas
vinculum
perfectio-
nis.

Ad Coloss. 3. v. 14. commendat Apostolus stolum charitatem. Super omnia autem hæc charitatem habetis, quod est vinculum perfectionis. Vinculum perfectionis vel integritatis, id est, vinculum connectens, integrans, perficiens benignitatem, misericordiam, aliasque virtutes. Vel simplicissimè charitas est vinculum perfectionis, id est, virtutum jam dictarum, aliarumque dominium, in quibus perfectio, & integritas Christiana consistit. Nota. Loquitur hic Apostolus maxime de charitate proximi, hæc enim est vinculum misericordiæ &c. Charitas tamen in proximum nititur charitate in Deum, quasi causâ & objecto formali; propter Deum enim diligimus proximum. Unde secundò ratio & causa, cur charitas sit vinculum & unio, tum virtutum, tum animorum est illa, quam dat August. 1. 50. in Joan. Charitas, inquit, est tunica inconsutilis Christi, qua ad unum, scilicet R. P. Kpiackowski, S. J. Collegium Aſcetica,

Deum pervenit, & in unum omnes colligit: nulla enim virtus sola per se subsistere potest; sed aliarum opus habet auxilio. v. g. modestia, patientia, humilitate &c. P. Cornel. hic.

1. Petri 4. v. 8. dicit S. Petrus. Ante omnia autem mutuam in vobismetipsis charitatem habentes: Quia charitas operis multitudinem peccatorum. Ante omnia autem mutuam in vobismetipsis. Græcè inter vos, invos, dabilis puta mutuam in invicem, ait de charitate quam uti proximi, ut patet ex seq. charitatem continuam habentes. in Græco intensam, vehementem, celerem, liberalem, profusam, cordialem, & ex imo corde promanantem; talem enim habuit charitatem, habetque erga nos Christus, atque ex ea sanguinem, spiritum, vitamque pro nobis effudit; imò nobis in cibum dedit. Unde S. Bernard. Confanguinei, inquit, sumus in sanguine Christi. Talem charitatem habuit S. Paulus, de quo S. Chrysost. hom. 13. in 2. ad Cor. Cor. ait, Pauli dilatavit charitas, nihil latius sanguine corde Pauli, quod totum orbem completum est. Porro modum charitatis mutue præscribit S. Basil. Sermon. de inst. Monach. nimirum eum debere imitari Deum, & solem. Sicut igitur Deus (& sol) promiscuè omnibus lucem impertit, sic imitatores Dei &c. Quia charitas operis (Græcè operiet, hoc est, operire potest & solet) multitudinem, id est, universitatem peccata, peccatorum. sic dicitur Christus passus pro multis, id est, pro omnibus. Matth. 26. 30. Et quòd multi, id est, omnes resurgent in die judicii. Dan. 12. 2.

Quæres imò. Quanam hic intelligatur charitas? Respondet P. Corn. hic. Genuinè intellige charitatem fidelium. Ita August. Ambr. Prosper, & alii. Jam cùm duplex sit eorum charitas, una, qua diligunt Deum, alia, qua diligunt proximum, aliqui intelligunt hic charitatem, qua diligunt Deum; hæc enim operit, id est, tegit, & abolet peccatum per actum contritionis: contritio enim & dolor pro peccatis manans ex amore Dei super omnia, ideoque abolet omnia peccata mortalia, juxta illud Christi de Magdalena. Remissa sunt illi peccata multa, quia dilexit multum. Lucæ 7. 48. tum per actum martyrii, de quo hunc locum accipit Tertull. Simili modo actus dilectionis Dei super omnia extrudit omne peccatum mortale juxta illud Prov. 8. 17. Ego diligentes me diligo, uti passim docent Theologi: actus charitatis nequit consistere cum statu peccati. Vide Franc. Suarez. 3. p. to. 4. Disp. 9. q. 1. concl. 2. Verum alii magis propriè accipiunt charitatem non Dei, sed proximi, tum quia alludit, imò citat Prov. Y y y

Prov. 10. 12. ubi dicitur: *Odium suscitatur: & universa delicta operit charitas.* pro quo LXX. vertunt *Omnes autem non contentes operiet amicitia.*

Quæres 2do. Quæ & cujus delicta operit charitas? & Utraque, imò universa, ut ait Salomon & ex eo S. Petrus. Primò ergo charitas proximi operit peccata propria, hominèque Deo reconciliat: quia charitas proximi oritur ex charitate Dei, quæ omnia peccata abolet, hominèque sanctificat, amat enim proximum ex amore Dei, quæ omnia peccata abolet, hominèque sanctificat, amat enim proximum ex amore Dei, tanquam vivam ejus imaginem. Charitas, ait S. August. in Psal. 33. duos habet pedes. *Noli esse claudus. Qui sunt duo pedes? duo præcepta Dei & proximi &c.* Charitas ergo tegit & abolet peccata coram Deo tripliciter. 1. dispositivè, quia actus contritionis est ultima dispositio ad gratiam & justitiam, contritio enim est actus charitatis. 2do. formaliter, quia habitus charitatis & gratia formaliter justificat hominem. 3tio. meritorie, justificati enim actibus contritionis & charitatis merentur remissionem peccatorum. 2do. & genuinè charitas operit proximorum delicta, scilicet injurias (has enim significat Hebr. *Pescaim*, id est, prævaricationes Prov. 10. 12.) & offensas, quibus alii alios offendunt, & ad iram provocant: has enim operit charitas, tum in animo ejus, qui offensus est obliterando injurias, sicut apud Athenienses erat *lex oblivionis injuriarum*; tum in animo ejus, qui offendit, operit animositatem incitando eum ad redamationem, ut culpam agnoscat, seque offenso reconciliet; offensi enim charitas allicit charitatem offendentis, & vice versa; magnes est enim amoris amor. Sensus ergo genuinus hujus loci, q. d. mutuam charitatem colite: hæc enim, ubi animum occupavit, operit mutuas offensas. Hunc esse sensum patet 1mo. ex antecedentibus, & consequentibus, quæ omnia spectant charitatem mutuam. 2do. ex citato textu Prov. 10. 12. Jam ex hoc sensu generali varii deducuntur particulares, ut ait Clem. Alex. 2. Strom. Multis modis intelligitur charitas per mansuetudinem, per benignitatem, per tolerantiam, per invidiæ & æmulationis vacuitatem, per odii remotionem, per injuriæ oblivionem. Plura apud P. Corn. hic.

Quomodo charitas tegat peccata.

Quæres 3tio. Quomodo charitas tegat peccata. & 1mo. Charitas tegit, id est, abolet peccata, sicut aqua tegit ignem, dum eum obruit & extinguit. 2do. tegit, id est, involvit, palliat, ac palliando excusat injurias & peccata proximi; quem

modum docet S. Bernard. Serm. 40. in Cant. *Excusa, ait, intentionem, si opus non potes, puta ignorantiam, puta subreptionem, puta casum. Quod si omnem omnino dissimulationem rei certitudo recusat, suade nihilominus ipse tibi & dicito, vehementer nimis fuit tentatio: quid illa de me fecisset, si in me accepisset similiter potestatem.* Et Seneca l. 2. de ira. c. 30. *Naturam excutimus, voluntatemque facientium. Puer est? atati donetur -- mulier est? errat -- Lasus est? non est injuria pati, quod prius feceris. Judex est? plus illius credas sententia quam tua. -- Rex est? si nocentem punit, cede justitia, si innocentem, cede fortuna &c.* 3tio. & aptius charitas tegit peccata & injurias, sicut emplastrum tegit plagas & vulnera, eis medendo, eaque curando. Sic Deum tegere peccata quasi emplastro, ut ea sanet & curet, docet S. Augustin. in Psal. 31. 4to. charitas non sanat tantum vulnus & plagam animæ v. g. lites & inimicitias, sed eandem prorsus tegit, ita, ut post se nullum livorem, cicatricem, nullum dolorem, nullam memoriam relinquat. Tropologicè teguntur peccata. 1. dum vitam emendamus priora mala posterioribus bonis obtegendo, assumendo honestæ vitæ tegmen, ut præteritorum criminum ante oculos Dei turpitudine celetur, ait B. Petrus Damian. 2do. cum eorum reliquias, puta inclinationes, habitus pravos, mortificamus & extirpamus. ita S. Nazian. Moraliter discite, quanta sit vis charitatis, Charitas enim abolet omnes offensas, non tantum præteritas, ut jam dixi, sed etiam præsentis ac futuras, futuras quoque tegit: quia eas impedit, efficitque, ne committantur. Sic sapiens charitas inimicitias & inimicos concilians impedit illorum lites, rixas, pugnas, & cædes, quæ alioquin ex eis certo emanaturæ essent. sicut per vitrum nigrum omnia videntur nigra; sic per odium omnes actiones ejus, quem odimus. Sicut verò per album, lucidum, aureum omnia videntur lucida, ita per charitatem omnes actiones ejus, quem amamus, videntur lucidæ, gratæ & aureæ. Plura P. Corn. à Lap. hic.

2. Petr. 1. v. 7. commendat S. Petrus 676. Christianis. *In pietate autem amorem fratrum. Amoris; in amore autem fraternitatis charitas. In pietate amorem fraternitatis. Quia conditur Deo non placet pietas, nisi amore fratrum. Deus amoris non conditur, non placet, si sit expers benevolentiae, juxta illud: misericordiam volo & non sacrificium Matth. 9. 13. ubi significat Deus se magis coli & honorari amore fratrum, quam sacrificio.* In amore autem fraternitatis charitatem. Charitas enim est summa & culmen virtutum, quæ earum orbem & circulum jam recensitum perficit & co-

coronat, estque quasi gemma in annulo. Vult ergo S. Petrus amorem fraternum non merè esse fraternum, id est, manare ex nudo amore proximi, sed conditi & animari vera charitate Dei. Ut scilicet ex amore Dei amemus proximum quasi imaginem & participium Dei, adeoque in proximo amemus Deum, illique subveniamus propter Deum, ideoque non distinguamus in proximo qualitates, & condiciones, ut v. g. amemus cives non externos, cognatos non à cognitione remotos, amicos non inimicos: Deus enim inter hos non distinguit, sed omnibus se Deum exhibet pliendo super bonos & malos, benefaciendo justis & injustis.

Charitas Dei catena complectens 8. Virtutes. Hæc est ergo catena octo virtutum S. Petri, perfectè ornans Christianum, si nimirum Fidei jungatur virtus, virtuti scientiæ, scientiæ abstinencia, Abstinencia patientia, Patientia pietas, Pietas amor fraternus, Amori fraterno charitas. In his consistit summa & perfectio vitæ Christianæ. P. Corn. à Lap. hic.

Charitas discernit inter filios Dei & diaboli. 1. Joan. 3. v. 10. *In hoc manifesti sunt filii Dei, & filii diaboli. Omnis, qui non est justus, non est ex Deo; & qui non diligit fratrem suum. q. d. hisce duobus indicis manifeste secernas filios Dei à filiis diaboli, puta justos ab injustis. 1mo. qui non est justus, qui non facit justitiam. 2do. qui non diligit fratrem suum, puta proximum, præsertim Christianum, repete hic pariter, non est ex Deo, id est, non est filius Dei, sed diaboli, unde à contrario colligendum relinquit filium Dei esse. 1mo. qui facit justitiam. 2. qui diligit fratrem. Justitia hic generalis accipitur complectens omnem virtutem. Charitas præcipue discernit inter filios Dei & diaboli. Audi S. August. hic tr. 7. Dilectio sola discernit inter filios Dei, & filios diaboli. Signent se omnes signo crucis -- baptizentur omnes, intrent omnes Ecclesias, faciant parietes basilicarum, non discernuntur filii Dei à filiis diaboli nisi in charitate. S. Chrysostomus vocat charitatem omnium virtutum matrem. August. Serm. 13. omnium virtutum arcem. Prosper l. 3. de vita contem. c. 13. mortem criminum, vitam virtutum. P. Corn. hic.*

677. Christiana datum novum do vobis: Ut diligatis invicem, sicut dilexi vos, ut & vos diligatis invicem. Gentilibus Rectè advertit Toletus hoc Christi præceptum non omnibus hominibus, sed solis Christianis hic dari, hi enim se invicem diligere debent, non tantum quasi proximi propter Deum, sed quasi fratres, & unius corporis Christi membra propter Christum. R. P. Kviatskovski, S. J. Collectanea Asotica.

Hæc dilectio, ait Tertull. de patientia, est summum fidei sacramentum, id est, signum, & symbolum Christianorum: unde idem Tertull. Apologo. 39. ait: Gentiles admirantes hanc mutuam Christianorum dilectionem dicebant: Videte, quomodo Christiani se mutuo diligant; & ut unus pro altero mori sit paratus, ut ex uno Patre, & ex una matre nati esse videantur, quos nec lingua, nec natio, nec patria, nec consuetudo, nec natalis loci diversitas, dividit. Hæc est illa lex, ait Toletus, quam si servavimus, omnes, sicut non natio ulla beator est quam Christiana, & nulla foret illa fortior aut potentior.

S. Pachomius militans in exercitu Constantinii imperatoris, videns Christianorum charitatem, qua militibus cibum, potum, omniaque necessaria ultrà & gratis offerebant, à gentilismo conversus ad Christianismum, imò ad Monachismum, adeoque cœnobiticæ vitæ fundator & princeps evasit. *Sicut dilexi vos, ut & vos diligatis invicem, ut videlicet sicut ego, cum in forma Dei essem, vestri amore formam servi assumpsi, ut vos docerem, salvarem, bearem, sic & vos ad infima & aspera quodque vos demittatis, ut vobis invicem succurratis. Ego me dedi in cibum in Eucharistia, & vos proximos vestros pascite &c.*

v. 35. *In hoc cognoscent omnes, quia discipuli mei estis, si dilectionem habueritis ad invicem.* q. d. Schola mea est doctrina & disciplina dilectionis, si ergo me doctorem dilectionis audire & sequi, si discipuli mei esse, ac ut nistales cognosci cupitis, vos invicem diligite. Hoc ergo privilegium soli concessum est charitati: non enim miracula, non ingenium, non eloquentia, non robur, non quid aliud, sed sola dilectio facit nos Christi discipulos, ait Chrysost. ipse enim dilectionis est magister, ipse dux &c. Hinc dilectio proximi à S. Jacobo c. 2. v. 8. vocatur lex regalis. Similiter. Rom. 13. v. 8. tales fuerunt primi Christiani, de quibus Lucas ait: Actor. 4. 32. P. Corn. hic.

Dicit quoque Christus Joan. 15. v. 12. *Dilectio. Hoc est præceptum meum, ut diligatis invicem, sicut dilexi vos.* Sensus est, q. d. jussi vobis, Christiana ut præcepta mea servetis, inter quæ præceptorum est pium scitote hoc, ut diligatis invicem, sicut præcepum dilexi vos. 2do. jussi dicens: manete in dilectione mea, id est, pergite me diligere, in Christi eoque perseverate, illud autem facietis, si Antono: diligatis invicem, ac in proximos vestros masticet. beneficia, & officia charitatis, conferatis. Mihi enim nihil conferre potestis, sed si proximis contuleritis, ego mihi, quasi omnium parenti, collatum existimabo, unde Yyy 2 vocat,

vocat hoc *praeceptum meum*, alludit enim ad illud c. 13. v. 34. *mandatum novum do vobis &c.* Jubet ergo, ut ex sui amore ament & procurent omnium Gentium salutem, ac pro ea omnes dotes, & labores impendant, omnia pericula subeant; sic enim ipse dilexit eos, ceterosque homines, ut pro eis vitam impenderit. Hoc Christi exemplum secutus S. Eligius Noviodunensis Episcopus moriens A. D. 665, teste Sigeberto in Chron. hoc ultimum suis dedit monitum, si mihi amoris vicem rependerit, mandata praepotentis Dei servate, Jesum semper suspirate, praepcepta ejus vestris animis affigite, ejus nomen, ita ut ego, amate &c. P. Corn. à Lap. hic in Joan. 15. 12.

Amor no- I. Joann. 4. v. 11. *Charissimi, si sic Deus*
ster divi- *dilexit nos: & nos debemus alterutrum diligere.*
num 2- *Si non est dubitantis, nec conditionale, sed*
quare non asseverantis, & causale, idem valens quod,
potest, sed quia q. d. quia sic Deus dilexit nos. Simili
in amore modo ait Christus. *Si id est, quia ego lavi*
proximi *pedes vestras &c.* Joan. 13. 14. Dicit tamen
ostenden- Joannes, potius *si* quam *quia*, ad majus
dus. pondus & pathos, quasi admirans tantum
amore. Unde solenter ex illo antecedente
te si sic Deus dilexit nos, non infert: Ergo
sic nos debemus Deum diligere; hoc enim
est impossibile, ut scilicet Deum amemus
sicut ille dilexit nos, nec enim amorem Dei
aequare, vel ex minima parte possumus, sed
infert. Et nos debemus alterutrum diligere.
q. d. cum non possumus amori divino par
pari reddere, saltem diligamus invicem pro
modulo nostro: quod enim proximus facimus,
Deus sibi factum aestimat, Matth. 25.
40. idque tum quia proximus est imago Dei;
tum quia nullius nostrum indigens sibi sub
stituit proximum, ut in eum egentem amo
rem nostrum erga Deum expromamus, a
mando, & succurrendo illi propter Deum.
Justitiam igitur & sanxit hunc proximi amo
rem enim Deus: quia homo homini est si
milior: si enim Deus adeo dissimilis, dilexit
tamen hominem, quanto magis homo ho
minem sibi congenerem, & per omnia si
mitem. Ita Oecumen. &c. Verè S. August.
hic tr. 7. *Dilige, ait, & quod vis fac sive ta*
ceas, dilectione taceas; sive clames, dilectione
clamas, sive emendes, dilectione emendes, sive
parcas, dilectione parcas. Radix sit intus dile
ctionis, non potest de ista radice nisi bonum
existere. Porro si Christus ita dilexit nos, ut
pro nobis animam poneret, multò magis nos
debemus pro proximorum salute animam
ponere. Praxim unam hujusce rei quotidie
obviam assignat Abbas Pastor, in vitis Pa
trum l. 5. c. 17. n. 10. *non est, inquit, ali*
quid majus dilectione, etiam ut ponat quis ani
am suam pro proximo suo. Nam si quis audi
ens sermonem istum, ceciderit, & sustineat, ac

non contristet. Vel etiam si laesus in re aliqua
patienter tulerit, non retribuens contristanti,
atque ludenti se, eo modo hujusmodi homo
animam suam ponit pro proximo suo.

Roman. 12. v. 9. *Dilectio sine simulatione.* 678.
Odientes malum, adhaerentes bono. Dilectio
scilicet sit sine simulatione, id est, sin
cera sit & candida, unde de dilectione Chri
stianorum docet 1. eam debere esse sine
ram. 2. Talis erga proximum, ut peccata
eius odio habeamus, amplectamur virtutes,
3. ut sit fraterna quasi fratrum ex eodem
Patre genitorum. 4. sine superbia & fastu,
5. celeris & sedula, 6. Ardens & fervens.
7. Serviens Deigloriae, non propriis com
modis. Nota, sequentia omnia participia
usque ad finem capitis more Hebraeo, per
imperativum vel optativum exponenda sunt,
hoc modo. Odientes, Odiamus, vel odite
malum, adhaerentes, adhaeremus &c. P.
Cornel. in Rom. 12. 9.

1. Cor. 13. v. 4. *Charitas pascens est, Charitas*
benigna est: Charitas non amulatur, non agit varias im
perperam, non inflatur. Charitas pascens est, perat vir
benigna est. Ambrosius legit: charitas ma
gnanima est, jucunda est, in Graeco pro
pascens longanimis est. Nota, Charitas pa
tians est non formaliter, sed causaliter, quia
parit patientiam, & benignitatem: quia pa
tientia aequè ac benignitas non est actus
elicitus, sed imperatus à charitate. Pulchrè
Tertull. de patien. docet, nullam esse per
fectam virtutem, quae non habet comitem
patientiam, itaque in omnibus beatitudini
bus, quas Christus Matth. 5, enumerat, pa
tientiam quoque intelligendam esse. Et
c. 12. docet, thesaurum charitatis disciplinā
patientiae contineri; & ipsam charitatem à
patientia, quasi à magistra erudiri. Hinc
S. Augustin. de moribus Ecclesiae c. 15. For
titudinem sic definit. Fortitudo est, amor
omnia propter Deum facile sustinens, pari est amor
modo tres ceteras virtutes cardinales per propter
amorem definit, scilicet, illas esse varios Deum pa
amoris affectus. Omnis ergo virtus est amor
& charitas, puta actus charitatis non elici
tus, sed imperatus. Quia à charitate im
peratur, dirigitur, formatur, & perficitur.
Adde. Virtus per se est amor honesti. Non
amulatur, non invidet, quia charitas non re
spicit meum & tuum, sed quae Dei sunt,
nam ut ait S. Gregor. Hom. 5. in Evan.
Quidquid in hoc mundo concupiscimus, hoc
proximo invidemus: videtur enim nobis
decedere, quod alteri accedit, hanc ob
causam charitas friget, ubi cupiditas viget.
E contrario, cum charitas fraterna regnat,
tunc cupiditas exulat: Nam ut ait S. August.
l. 3. de Doctr. Christi. c. 10. Quando ma
gis regnum cupiditatis destruitur, tanto charita

Qualis de
beat esse
dilectio
inter Chri
stianos
etiam lai
cos.

Fortitudo
pari est amor
propter
Deum pa

tis augetur. Non agit perperam, perversè,
procaciter, malitiosè, quod alii vertunt,
non garrit. 2. Vatablus, non adulatur. 3.
Theoph. non est praepes, levis, temera
ria, stolidi, 4. Syrus, non est tumultuo
sa. 5. Optimè S. Chrysost. vertit. Chari
tas non est procax vel proterva, uti est a
mor carnalis procorum, amasiarum, &
meretricum. Sumpta est vox Latina per
peram à perperis fratribus, ait Erasmus, qui
& Ceropes sunt dicti, quorum procacia &
improbitas fabulis Poëtarum est nobilitata,
v. 5. Non est ambitiosa, non quarit, qua
sua sunt, non irritatur, non cogitat malum.
Non est ambitiosa. Chrysost. Theod. q. d.
pudeat charitas, quia nihil, nullumque de
cus ambit. Non cogitat malum. Id est, si
laceatur ab aliquo. Charitas non aestimat
injuriam, nec petit vindictam, sed diffimulat,
excusat, ignoscit, v. 6. Non gaudet super
iniquitate, congaudet autem veritati. Veritati,
non tam oris quam mentis, quam vitae, id
est, justitiae, q. d. Charitas, cum proxi
mos videt justè & rectè vivere, ac profice
re, non invidet, sed quasi de augmento
proprii profectus gaudet & hilarescit, ait ex
Greg. Anselmus. Veritas ergo hic est aequi
tas, probitas, justitia, v. 7. Omnia suffert
omnia credit, omnia sperat, omnia sustinet. Om
nia suffert, instar trabis, vel potius instar
palmæ, quæ sub onere erigitur. Omnia cre
dit, scilicet, quæ prudenter potest sine erro
ris periculo credere, faciliè aliis assentitur,
non est suspicax.

Ait ergo Paulus. Omnia suffert, omnia
credit, omnia sustinet. q. d. Charitas omnia
mala & injurias suffert, omnia meliora de
proximo credit, & sibi persuadet, omnia
bona de proximo sperat & ab eo mala verba
sustinet. Ita Chrysost. & Graeci. Et hic
sensus genuinus est, ait enim Apostolus toto
hoc loco de officiis Charitatis non erga De
um, sed erga proximum. Plura. P. Cor
nel. hic.

679.
Charitas
etiam ad
inimicos
extenden
da.
Præ
ceptum re
spectu
inimico
rum,
Matth. 5. v. 44. dicit Christus. Ego
autem dico vobis: Diligite inimicos vestros,
benefacite his, qui oderunt vos, & orate pro
persequentibus, & calumniantibus vos. Pro
persequentibus, (Graecus & Syrus qui vexant
vos cum militari insultu & violentia) & ca
lumniantibus vos. Graeca addunt, benedicite
illis, qui vobis maledicunt: ut Christus hic
praecipiat inimicos diligere corde, ore, & o
pere; corde, cum ait: diligite inimicos ve
stros. Ore, cum ait. benedicite illis, qui vobis
maledicunt. opere, cum addit. benefacite his,
qui oderunt vos. Praecipit ergo hic Chri
stus, ut inimicos non odiamus, sed amore
interno, sincerèque diligamus. 2do, ut
communis amoris signa externa, sive lo

quando & salutando, sive benedicendo eis
non negemus: peccatum enim esset, si ele
mosynam faciens omnibus pauperibus, qui
in urbe vel hospitali sunt, ab ea excludas
hunc vel hos, qui te lacerant; vel tui sunt
inimici. 3tio. ut inimicis in necessitate po
sitis succurramus, aequè ac facimus amicis.
Consulit autem, ut benivolè eos praeveniamus. Consilium
mus, verbis & beneficiis peculiaribus, ita respectu
que odium ipsorum vincamus, eosque non immico
bis devinciamus & amicemus, juxta illud rum.
Pauli. *Vince in bono malum.* Rom. 12. v. 21.
ubi plura hac de re. Hic apex charitatis Chri
stianæ, scilicet dilectio inimicorum vide
D. Thomam, & Scholasticos. 1. 2. q. 25.
ar. 8. & 9.

Novem gradus amoris inimicorum videtur. Græcus
de apud S. Chrysost. hom. 181. Primus est amoris
ne ipse injuriam ordiaris. 2. ne injuriam ac immico
ceptam eodem pacto propellas. 3. ne parum.
pari referas, sed quiescas. 4. ut etiam præ
beas te ad injuriam sustinendam. 5. ut eti
am ad majora te præbeas. 6. non odisse
eum, à quo ista perpeffus es. 7. etiam dili
gere lædentem. 8. beneficiis quoque eum
libenter afficere. 9. etiam Deum pro ad
versario deprecari. P. Cornel. in Matth. 5. 44.

Imitemur Davidem, de quo adi. Reg. Injuria
16. qui dum malediceretur à Semei, cogita
bat de peccatis suis, quibus id meritis erat, tantiam,
ideoque patienter id ipsum tulit. Ita S. remissio
Greg. 31. Moral. 17. Tunc, ait, illatam Cha
convitia bene toleramus, cum in secretis ritas exi
mantia ad mala perpetrata recurramus: & igit
majora nos meritis videamus. P. Cornel.
à Lap. hic. Matth. 6. v. 12. *Et dimittite nobis*
debita nostra: sicut & nos dimittimus debi
toribus nostris. Arabicus dimittite nobis pec
cata; & S. Lucas c. 11. v. 14. debita inter
pretatur peccata, peccatum enim est sum
mum debitorum ob summam injuriam, quam
irrogat Deus, quæ, quia est infinita, hinc
pro ea, ejusque debito nec homo, nec An
gelus ex vigore justitiae satisfacere potuit,
sed solus Christus, qui est Deus & homo.
Debita ergo hæc sunt culpe, quæ inducunt
reatum, sive obligationem poenæ, & ge
hennæ, hujus enim hominem constituunt
debitorem, dum peccat. Peccator ergo
debet animam damoni, morti, & inferno.
Deo autem mille, imò infinitas animas mor
tes, gehennas, si illas haberet, & sustinere
posset. Hinc PP. contra Pelagianos pro
bant, neminem esse sine peccato. Respon
debant Pelagian, justos orare ad dicere di
mitti nobis debita, non pro se, sed pro
proximis aliis, qui peccaverunt, aut si pro se
hoc dicant, dicere non ex veritate, sed hu
militate & modestia. Utrumque confutat
S. August. l. 7. de pecc. merit. c. 10. Nam
Y y y 3 non

non dicimus, dimitte aliis peccata aliena, sed dimitte nobis debita nostra, absit autem, ut coram Deo mentiamur, hæc enim non est humilitas, sed hypocrisis, & fictio. Et Concil. Millevit. II. c. 1. Anathema dicitur eis, qui verba Dominice orationis dimitte nobis debita nostra ita volunt à sanctis diei, ut humiliter, non veraciter id dicatur. Sicut & nos dimittimus debitoribus nostris. Scilicet debita, non pecunie, nec restitutionis famæ & honoris, sed injuriæ nobis illatæ, ita, ut propter eam non prosequamur eos odio, nec velimus vindictam privatam, nec etiam publicam, nisi quando bonum publicum aut recta ratio aliud postulat. To sicut non significat regulam vel mensuram, quam Deus in dimittendis peccatis sequatur: plura enim debemus, petimusque dimitti nobis à Deo: quam alii debent nobis, sed causam inductivam, quæ Deum moveat. Unde Lucas c. 11. v. 3. habet; *Dimitte nobis peccata nostra, siquidem & ipsi dimittimus omni debenti nobis.* Hæc enim est conditio, quam Deus à nobis requirit, qua posita facile dimittit, si verò ea desit, non dimittit, juxta illud quod sequitur Matth. 6. v. 14. *Si enim dimiseritis hominibus, peccata eorum &c.* Hoc est ergo quasi pactum cum peccatore: si dimittis, dimittito, si non dimittis, non dimitto. Sic legimus Sapientium excidisse martyria, cum enim in fide constans jam capite plectendus esset, jubereturque genua flectere, abnegavit, eo quod Nicephoro petenti veniam nollet condonare, qui proinde in ejus locum se substituens martyrii palmam ei eripuit. Surius. 9. Febr. Quocirca S. Joannes Eleemosynarius, ut Principem iram servantem ad reconciliationem adduceret, missam coram eo celebrans & canens, dimitte nobis debita nostra, illico siluit, idque studio, persecutus est Princeps sicut & nos dimittimus debitoribus nostris, tum Patriarcha ad eum conversus. Vide, ait, in quali terribili hora quid dicas Deo: Quoniam, sicut ego dimitto, ita & tu dimitte mihi: qua voce: quasi fulmine ictus Princeps. Quæcumque jussoris Domine, inquit, faciet servus tuus, illicoque inimico reconciliatus est, ita Leont. in ejus vita, c. 38. qui ergo nolunt proximis injuriam dimittere, mentiantur coram Deo. Censent aliqui hoc mendacium, quia fit Deo, esse grave peccatum. Unde aliqui nolentes dimittere recitando Pater noster, hanc petitionem omittunt, sed perperam & contra Christi institutum. Ita Cass. Col. 9. c. 22. & noster Salmeron, to. 5. tr. 11. ubi docet, illos eam recitando non peccare; quia id dicunt in persona Ecclesie, quæ debitoribus debita remittit, & quia per hoc incitantur ad remittendum, ac tacite gratiam postulant à Deo, quia id

ipsum faciant: igitur sicut & nos dimittimus, id est, sicut multi ex nobis suis debitoribus dimittunt; adde recitative hæc verba accipi tanquam formulam precandi à Christo præscriptam, ut ea moneamur dimittere nostris debitoribus. Insuper *Dimittimus*, id est, sicut debemus & optamus dimittere &c. Est ergo hic tacita oratio, qua petimus à Deo gratiam dimittendi injurias nobis illatas, ita explicat S. Franciscus. Denique si rigide accipiantur ista verba, mendacium sonant, sed, ut videtur, veniale duntaxat, nulli enim perniciosum est. Sicut ergo si quis in confessione, quæ sit sacerdoti, quasi Del vicario, dicat falsum in re parva, peccat venialiter, modo det materiam veram absolutionis, puta confiteatur peccata, quæ verè commisit. Ita in hoc casu videtur dicendum, talis enim omnes petitiones verè postulat à Deo, sed mentitur in unius circumstantia duntaxat. P. Cornel. à Lap. in Matth. 6. 12. S. Gualbertus fratris sui interfectori, deprehenso & supplici in crucifixi gratiam pepercit, ideoque ei crucifixus capite inclinato gratias egit, Ann. Coel. 12. Julii.

Parce peremptori, veniam concede peccatori, Ad S. Gualbertum.

Non, non, submissum plectitur ense caput.

Dum parces homini Christi devictus amore,

Reddes devictum, tunc Tibi, Deus, Deum.

De Rege faciente rationem cum servo, eidem remittenti, remittente & non remittenti non remittente. Matth. 13.

Dum veniam instanter prostratus debitor orat,

Indulget Dominus; gratia magna datur.

Gratia submissum sequitur; sed poena tuorem,

Justitiamque is, qui non misereatur, habet.

S. Paulus, Rom. 12. v. 21. hortatur. 680.

Noli vinci à malo; sed vince in bono malum. Injuriam à malo, scilicet ab injuria illata, & confestim oblivio est quenter à demone, qui injuriam hanc, & actus magni animi, injuriantem excitat, ut suam, ac tuam pariter conscientiam & pacem turbet. Rursum noli vinci à malo, à tua scilicet impatentia; nemo enim lædatur & vincitur, nisi à se ipso, ait Chrysost. nam, ut ait S. Ambros. l. 1. Offic. c. 30. Vindicare se non est actus fortitudinis, sed abjectionis & timiditatis; vincitur ab inimico, non vincit, qui se ipsum vindicat. Imò Arist. l. 4. Eth. c. 3. docet, magnanimum esse oblivisci injuriam.

juriam. Sicut enim, inquit, debilis stomachi est, cibum duriores non posse concoquere, ita pusillanimitas est, verbum duriusculum non posse sustinere. De Julio Cæsare Cicero, *Cæsar nil oblivisci potest, nisi injurias.* Quam longè ab hac virtute abest vulgus hominum, qui, ut dicere solebat Thom. Morus, beneficia pulveri, maleficia marmori insculpunt. Sed vince in bono malum. id est, malefacta beneficiis superpera, malitiam vince bonitate; tum ut per maleficia alterius beneficentia tua sit illustrior, tum ut vincas improbitatem ejus beneficiis, ut ex improbo probus, & bonus fiat, ex hoste amicus. Pulchrè de hac victoria disserit hic S. Chrysost. ubi docet, Vinci inimicum non talione sed patientia, contemptu, risu, Cleobulus unus è 7. Sapientibus Græcis dicebat; amicum tibi beneficio adjuuge, ut te impensius amet, inimicum verò sic tractabis, ut eum tibi aliquando amicum speres. Cautio tamen hic adhibenda erit, ut illorum infamiam, horum verò insidias vitemus. Narrat Ælianus l. 12. Quod Phocius innocentissimus damnatus ad mortem, & ad venenum hauriendum; cum licet venenum illi obtulisset, rogatus à propinquis, quidnam filio mandaret, respondit. Mando ei, ut obliviscatur potus hujus, quem nunc ab Atheniensibus oblatum bibo. Trajanus amicis culpantibus, quod nimis clemens esset, ait, talis sum imperator privatis; quales mihi imperatori privatos opto. Theodosius junior rogatus, cur neminem eorum, à quibus lædebat, supplicio afficeret. Respondit: *Ultimam mihi liceret & mortuos ad vitam reducere.* Ad privatas injurias oportet esse principem facilem ad ignoscendum, in eos verò, qui lædunt Rempublicam, esse severum. Augustus Cæsar Cinne machinanti sibi necem condonavit, aitque: Cinna, tibi iterum vitam do, prius hosti, nunc insidiatori ac parricidæ, eique consulatum obtulis. Vis exitum? Cinna habuit perpetuè amicissimum, solus fuit illi hæres, Sueton. in August. Scribit S. Basilus. Euclidi, quidam mortem minatus est, ac juravit, se eum occisurum; at ille contra juravit, se illum placaturum, ac ne animo hostili in se sit, effecturum. Egregiè Christiana illa virgo apud Taulerum Institut. c. 31. moriens rogata, quomodo ad tantam sanctitatem pervenisset? Respondit. 1mo. afflictiones meas nulli nisi Deo quæsta sum, & statim aut consolabar, aut confortabar à Domino. 2do. Corde semper fui liberalissimo, etsi quando opere non poteram, animo saltem dabam, atio. Iis, à quibus læsa fui, beneficium singulare rependi. Ecce hæc est voluntas Dei bona beneficiis, & perfecta, quam, à V. 2. hucusque complet & perficit Apostolus. S. P. Ig.

natus præcipue hac virtute excelluit, ac in formula orandi præscripsit, ut assidue pro Regibus, pro benefactoribus, ac præcipue pro inimicis societatis oraremus. Notum est de illo, eum Cardinales, aliosque sibi & societati inensos una visitatione ita immutasse, ut qui antea impugnatores, jam Patroni & nutritii ejus essent. P. Cornel. à Lap. in Rom. 12. v. 12.

Quidam frater negligenter in Religione vixit; cui morituro nec mortem perhorrescenti quidam Patrum dixit: Frater, scimus, te summa negligentia hucusque vixisse, unde ergo tibi hæc tanta securitas? Cui ille: Ita est, negligentissime vixi; sed Angelis Dei, hac ipsa hora, peccatorum meorum ad me chiographum attulerunt, cum ille agnosceret illa peccata, dixit: Maxime agnosco, sed ex quo renuntiavi sæculo, nec judicavi quemquam, nec ab ullo mihi factam injuriam meminisse volui; igitur Domini verba ad me quoque pertinere opto, & oro: qui dixit: Nolite judicare, & non judicabimini: & dimittere, & dimittetur vobis, quæ postquam Angelis dixi, chiographum peccatorum meorum conscidérunt, & inde nunc summa cum lætitia & securitate proficiscor ad Dominum. Hoc ubi Frater ille narravit Patribus, Domino in pace Spiritum reddidit. Hæc narrat S. Anastasius Sinæta Episc. Antioch. & Baron. A. D. 599. P. Cornel. à Lap. in Jacobi. 4. v. 13.

1ma Petr. 3. v. 9. *Non reddentes malum pro malo, nec maledictum pro maledicto, sed e contrario benedicientes: quia in hoc vocati estis, ut benedictionem hereditate possideatis.* Non reddentes malum pro malo. Non retaliantes injuriam injuriâ, convitium convitio, Non vetat hic Petrus justum judicium & justam vindictam; sed vel eam, quæ privata exercetur autoritate, vel non amore justitiæ, sed ulciscendi libidine aut odio infligitur. Ita Hesselius. S. Petro succinit S. Paulus. Non vosmetipsos defendentes &c. Præclare S. Chrysost. Hom. 18. in Matth. Nihil, ait, ita lædentes coërcet, ut patientia, modestiaque læsorum &c. Non extinguitur ignis igne, sed aqua, sic injuria & ira non extinguuntur ira talione, sed mansuetudine, humilitate, beneficiis. Inculcat hoc Petrus fidelibus, quia hic est apex virtutis: in injuriarum enim tolerantia & inimicorum amore consistit vitæ Christianæ perfectio. Sed e contrario benedicientes, q. d. malè precantibus benè precamini, vituperia laudibus, asperos sermones blandis, quin & maleficia beneficiis compenlat, ut jubet Christus Matth. 5. 44. Rationem dat S. Basilus in Reg. Brev. Resp. 176. quia maledici & malefici, sunt nobis occasio & cau-

Deus dimittit dimittenti injuriam.

Qui nolunt dimittere, an peccant: Et dimitte nobis &c.

681. Injuriarum remissio securitatem in morte facit.

sa heroica patientiæ, ideoque nos faciunt beatos, juxta illud Christi. Matth. 5. v. 11. *Beati eritis, cum maledixerint vobis homines.* Hoc sapiebat Religiosus ille, de quo in Apophth. n. 76. qui, quod majori afficiebatur injuria, & irrisione, eo magis gaudebat dicens: Isti sunt, qui nobis occasionem præbent ad profectum nostrum, qui autem beatificant nos, conturbant animas nostras, scriptum est enim: qui beatificant vos, ipsi decipiunt vos, fortè citatur illa scriptura Isaïæ. 9. v. 16. *Es erunt, qui beatificant populum istum, seducendo: & qui beatificantur precipitati.* Laudat Seneca l. 2. de ira. c. 33. dictum aulici, qui rogatus, quomodo rarissimam rem in aula consecutus esset senectutem? *injurias,* inquit, *accipiendo & gratias agendo.* P. Cornel. à Lap. in 1. Petr. 3. v. 9.

1. Joan. 2. v. 10. *Qui diligit fratrem suum, in lumine manet, & scandalum in eo non est. In lumine manet, fidei & amoris Christi, & scandalum in eo non est.* q. d. qui diligit, nusquam, offendit, nusquam impingit, scandalum ergo in eo, id est, offensus, vel offendiculum non est, sive activum, ut ait S. August. sive passivum, ut agit Glossa, diligens enim nulla re, nulla injuria, nullis moribus offendit vel offenditur, quia charitas patiens est, & benigna est, &c. *Non irritatur, non cogitat malum.* Omnia credit, omnia sustinet, 1. Cor. 13. v. 4. Hoc est, quod ait sapiens Prov. 15. v. 19. *Via justorum absque offendiculo.* Et Psaltes 118. v. 165. *Pax multa diligentibus legem tuam: & non est illis scandalum.* Dicunt enim sibi, offendit me frater, ira mihi suggerit eum meum esse inimicum, qui id fecerit ex mei odio & contemptu. At falso id suggerit, non credo iræ, quia odio cæca est, & suspicax & mendax, sed esto verax esset, verumque diceret, suspicax est & mendax; sed esto verax esset, verumque diceret, num ideo deseram charitatem, deseram tot bonos, deseram Deum & Christum? absit, sed vincam in bono malum, sequar Christum, pugnabo non contra fratrem, sed fratris morbum, iram ejus & malevolentiam charitatis fluminibus obruam, & extingam. S. August. Serm. 59. de Temp. *Plus diligendi sunt inimici, quam amici, qui enim inimici sunt, corpori adversantur, & anima præparant æternam præmiâ &c. amici vero carnis nostræ, nobis sua via suadere contendunt, quæ anima nostra præparant æternam mortem.* In eandem sententiam S. Basilus dicitque: quod inimicorum opera sit, ut beatitudinem illam assequamur: Beati estis, cum vos oderint homines &c. Rursum S. Augustinus Serm. 61. de Temp. Tot, ait, viri, tot mulieres, clerici, pueri, delicatæ puellæ, fam-

mas, & ignes, & bestias æquanimiter perturbant, & nos hominum convitia tolerare non posse. unde nescio, qua fronte, vel qua conscientia cum omnibus sanctis partem in eadem beatitudine habere desideramus, quorum exempla sequi in rebus minimis non acquiescimus. P. Corn. in 1. Joan. 2. v. 10. Ad charitatem quoque proximi pertinet correptio fraterna; de qua Matth. 18. Adhanc incitamentum.

Inter te ac ipsum, peccantem corripe fratrem,
Nec scelus infami in compita sparge cuba:
Non correptio, non, hæc sed corruptio famæ;
Non benè correctum crimine crimen erit.

Charitas proximi primum regno Chinenſi dedit Christianum, primus enim, qui in Sinarum regno fidem Christi suscepit, fuit 682.
Exempla
e fecerit hominum, is tamen videns charitatem, quam ipsi nostri præstiterent, ejectione à parentibus, legem Christianam sanctam esse agnoscens fidem etiam Christi suscepit. P. le Blanc, in Plal. 82. 4.

Cum in navigatione Indica fracta navi plerique in lembum adhaerentem insilissent, & propter periculum eversionis decretum esset, aliquot homines in mare eicere, & præter alios, etiam Casparem Ximenium fors tetigisset, Ferdinandus frater ipſius, junior dixit, non passurum se, ut Caspar ejiceretur, sed se potius vicarium caput offerre; atque adeo ne quicquam, urgente fratre, ut ipse, velut sorte destinatus, in aquas projiceretur, persuasit, ut ipse pro fratre hoc subiret periculum: sed quia à Deo roboratus, totum ferè diem, per 360. passuum millia, natando lembum secutus est, tandem placato mari, à vectoribus, iterum in lembum receptus est. Rh6. Hist. l. 4. c. 4. §. 15. P. Lohner to. 4. Tit. Amicitia.

Anno D. 626. In China Taicum rex Rex Pater
nate cepit, is, Colais dissuadentibus, ne Gymnasium militare adiret, ubi fortè ali-
quod subesse posset periculum, Respondit:
Ego hic imperium meum considero, sicut Pater quispiam familiam suam, subditos vero omnes sicut tenellos infantes ex me progenitos sinu meo complector, quid igitur pertimescam? Voluit omnia populo affatim esse ad vitam, dicebatque: Regno-
rum salus pendet à populo, hunc deglubere vel exhaurire, ut Rex abundet, tantumdem est, ac si quis suam ipsius carnem in frustra conscindat, ut ea ventrem impleat, ven-
ter

ter augetur, & corpus minuitur. 2dò imperii anno audierat Lihum clientem suum ægrotare, & morbo curando pilos barbæ redactos in pulverem; præscriptos à medico; Imperator itaque ex sua barba phar-macum parari jubet, & ægroto offerri, qui illo usus convalescit. P. Couplet, in Tabu. Chron. Imper. Sinarum.

Charitas
proximi
æstimatur
ab Ethni-
cis.

A. D. 1634. P. Vagnonius in magnis angustiis in China, curavit nosocomium, recipiendis infantibus projectis; primam operi suggestit impensam comiteus, quem ad suam & sociorum sustentationem Macca6 accepit, hinc domum conduxit, in quam 50. statim requisitos infantes intulit, nec diu erant requirendi; mox enim res urbem (Hianceum) pervasit, & ultro certatim ad eum ferebantur; mirabantur Ethnici charitatem tantam, suppetias etiam sumptu tulere. Nobiles Christianæ Matronæ, non solum lachrymas ex commiseratione, sed etiam capitis ornamenta, gemmas, in suppetias dabant. Multos post baptismum felicior vita suscepit, ingens hinc Christianæ legis, charitatis existimatio. P. Bartol. in Asiat. Hist. par. 3. l. 3.

Regia pro-
ximi cha-
ritas.

A. D. 1679. Imperator Sinarum Chamhi venationes impense amabat, cumque aliquando inter venandum procul à turba incidisset incognitus in senem, acerbè desistentem unicum filium, à Præfeto Tartaro vi abreptum, Princeps rei motus indignitate, senem jubet equo suo à tergo insidere, & ad ades raptoris properare, duarum leucarum erat iter, mox hominem criminis convictum, jubet coram proceribus, qui undequaque advenerant, capite plecti, & senem ipsum in ejus præfecturam succedere, addens, simili poena mulctandum, si in officio suo similiter deliquisset. P. Couplet, in Chron. Monar. Sin.

A. D. 455. Deogratias Episcopus Cartha. dum captivos Christianos inter se dividerent Vandali, quod potuit è templis argenti & auri colligere in redimerendos eosdem Romanos impendit, in duobus templis ægros captivos locavit de lectis & stramine eisdem providit, die noctuque illorum curam habuit, quo in opere misericordiae à Vandalis occisus fuit. Baron.

683.

A. D. 702. Emmeranus Episcopus Ratisb. opem laturus lapsis culpam in se suscepit, quam filia Principis Bavarie cum Sigibaldo (de quo extra matrimonium prolem suscepit) commiserat. Adductusque ad Lambertum fratrem inculpata, Episcopus, etsi jam innocentiam suam ostenderet, peteretque ut Romam iret, ibidemque cauit. P. Krzatkowski, S. J. Collectanea Ascetica.

sam diceret; tamen ira commotus Lambertus baculo innocentis pectus percussit, servisque excruciantum tradidit, qui illum digitis, oculis, naribus, auribus mutilarunt, Martyr verb, ne tristem quidem faciem ostendens, laudavit Deum, psalmosque recitavit. Pedes deinde, sic excarnificato, abscissi & lingua; petiit martyr, uti potuit ex secta lingua, aquam sibi ad levandam fistim porrigi, ast Vitalis presbyter, ac interpres ejus dixit plorando, melius ageret, si jam sibi mortem optaret quam refrigerium, cui Episcopus reposuit. Nemo ad mortem Mors non festinare debet, sed propter poenitentiam optanda ejus dilationem petere debet. Hujus Episcopi Ecclesia inter martyres mentionem tentia. cit. Baron.

S. Petrus de Nolasco (in cujus adhuc Charitas infantis dextera examen apum favum mel-erga cap-
lis construxerat) Religionem B. Mariæ de tivos S. Pe-
mercede captivorum cum Raymundo de tri de No-
Pennafort, & Jacobo 1mo rege Aragoniæ, lasco.
instituit. ex Breviar. De quo.

Assignate modum lachrymis, quos dira tyr- Alluditur
rannis ad nomen
Servitium, aut tetri carceris urget onus. Petri & ad
Dulcia namque Deus vestris miscebit a- illud. Psal.
maris, 80. v. 17.
Dum è firma educet, mel speciale De Petra
Petra. melle satu-
ravit eos.

S. Paulinus Episc. pro unico paup-
tis viduæ filio sponte captivus, hortulanus, S. Paulini,
quantus esset Regi divinitus ostensus per
quietem, cum Christianis captivis & donis
restitutus fuit. Annus Cæle.

Proximus alter tu, sicut te, diligis ipsum,
Nec majus pretium vis Tibi Dive, Tui.

S. Eduardus rex, virgo, conjux, à S. Eduardi
S. Petro in regem Angliæ inunctus, regis
humeris mendicum claudum, ut sanaretur,
templo intulit, ac Dei gratia sanavit Ann.
Cæle.

Pastores populi, reges: En Pastor & Ag-
nus,

Qui regi aurati velleris instar erat.
Est tibi, vestigiis Agni, Rex optime, ad
astra,

Estque tibi felix regia claude, via.

S. Franciscus de Sales Patavii æger, S. Srenif-
medicis corpus suum destinavit: post mor- ci Saleſii.
tem suam anatomizandum, ut egentibus e-
tiam post mortem corpore suo prodesset.
Hic intra unius ferme anni spatium 25. mil-
lia hæreticorum ad sanam doctrinam redu-
xit. Ann. Cæle.

Z z z

Es

Es multas lucratus oves, animamque paratus

Tradere pro populis, ô bone Pastor, eras.

Dum testamento donasti corpus egenis;
Sic in amore Dei victima totus eras.

S. Margaritæ Regi-
næ.

S. Margarita Regina Scotiæ, vidua, mane 9. infantulos pauperes flexis genibus cibo fovebat, interdiu una cum rege Malcholino conjuge suo 300. pauperibus ministrabat, Ann. Cæle.

Infantes miseros quæ pascens nutrit, eodem
Hæc simul in cælis dextra lobore struit
Regalem pro Te mensam Tu, hæc, Diva
frueris

Æternas Domino ministrante dapes.

Epigrammata

De charitate Proximi.

1. Regius est divinus Amor, procedere non vult,

Hunc nisi fraternus concipitur Amor.
2. Mutuum ut inter nos, vult, conserve-
mus amorem,

Christus: nam illius vivida membra sumus.

Noster Amor Christus, cunctis communis habetur,

Si volumus, nobis jungere corda potest.

3. Qualibus in cæli sublimia regna volandum

Pennis? quas binus sponte ministrat amor.

Prima est penna Dei dilectio; penna secunda

Proximi, erit, divâ lege statutus amor.

Quis mihi det pennas, Deus ad Te corde volabo,

Corque petam rapido, vectus amore, tuum.

O! trahere summe Deus me ad Te: instans Spiritus afflet

Me, desideriis sacra fiet aura meis.

Ad Te summe volabo Deus, tum in Te requiescam

Tuque mei voti, sis, peto, meta Deus.

§. III.

De Zelo pro gloria DEI, & animarum salute.

684.

Postquam de charitate Dei & proximi actum est, convenientissimum quod esse videtur, ut de zelo pro gloria

Dei, & animarum salute agatur. Sincerè enim amantium Deum est zelare pro gloria Dei, & Gloriam ejus majorem per additionem aliorum ad glorificandum DEUM promovere. Discipulorum enim Christi opus est, imò ipsius Christi opus divinum docere & convertere omnes Gentes, etiam rudes, rusticanas & barbaras. Excitans ad hoc S. Greg. hom. 12. in Ezech. Nullum, ait, omnipotenti Deo tale est sacrificium, quale est zelus animarum. Celebre est illud magni Dionysii Areopagite, Omnium divinarum divinarum divinissimum est cooperari Deo in conversione errantium, & reductione peccatorum ad ipsum. P. Corn. à Lap. in Matth. 28. 19. Sancto Lucæ Cafalio post concionem dicenti per omnia sæcula sæculorum, responderunt saxa: Amen, Amen, Ann. Cælestis. 2. Mart.

Amphion flexit rupes (ut fabula narrat)
Et potuit dulci saxa movere sono.
At loqueris sic Dive, petrae Tu, ut muta loquatur,
Et zelo plaudens det bona verba tuo.

Magni Deus æstimat zelum, cum quemque præmio prosequitur zelum & zelosum, est enim ipse zelotes & ignis consumens. Angeli quoque, inquit S. Ambrosius, in Psal. 118. sine zelo nihil sunt. Angelo Laodiciæ dicitur Apoc. 3. v. 15. Scio opera tua, quia tepidus es, & nec frigidus, nec calidus, incipiam te evomere ex ore meo. Zelus Dei, vita est. Zelum habuit Elias, & ideo raptus in cælum. Zelum habuit Matthias & ideo adeptus est gloriam, & imperium gentis suæ. Zelum habuit Moyses percutiens Ægyptum. Ex zelo clamat Rex David Psal. 118. v. 139. Tabescere me fecit zelus meus &c. Christus ex zelo, videns civitatem, flevit super eam. Zelum S. Stephani, vide Act. 6. & 7. Zelum Moyses præcepit Levitis. Exod. 32. 26. Ignem veni mittere in terram &c. Zelus hic necessarius est Prælato, hinc Deus in Ecclesia veteri præfecit Moysen, in nova Petrum & Paulum. Ob zelum in Republica veteri regem constituit Davidem dicentem, Psal. 68. Zelus domus tuæ comedit me. in nova, Constantinos, Theodosios, Bullionios zelo fidei ardentes, &c. Hunc zelum maxime acuit cogitatio æternitatis. Quis enim contra peccata non zelet, si cogitet illud. Momentaneum, quod delectat, æternum, quod cruciat. Quis pro felici æternitate sibi, aliisque asscuranda labores omnes non ambiat, hoc cogitent, hoc faciant Prælati & Sacerdotes, quos decet esse satores æternitatis. P. Cornel. in Deut. 33. 10.

Paulus charitate complexus est totum orbem,

Zelo S. orbem, elinque studuit Deo offerre, ait Pauli ma- S. Chrysost. hom. 1. de ejus Laud. Qui terra- xima dan- ram videlicet & mare, Graciam, simulque tur elogia. Barbariam, omnemque prorsus, quanta sub celo est, regionem, quasi volitans circumsivit: non simplici labore velut in vacuum itinera percurrens, sed peccatorum spinas pariter evellens, & verbum seminans ubique pietatis, fugans errores, virtutem reducens, ex hominibus Angelos faciens, quinimò ipsos homines, quasi ex demonibus in Angelos provehens. Pinxit Apelles Alexandrum Magnum fulgur manu tenentem, eò quod instar fulguris orbem pervaleret & subjugaret. S. Chrysost. hom. 2. de S. Paulo ait, quod celeritè ut fulgur orbem pertransiit, quod Alexandrum superavit, quia orbem subegit Verbo, non ferro. vide Actor. 28. v. 16. Ex hoc zelo plus cæteris laboravit Apostolis. 1. Cor. 15. v. 10. 2. Cor Pauli ita amplum erat, ut totus mundus illi videretur exiguus, audi S. Chrysost. hom. 32. in Epist. ad Rom. in Morali. cor illud adeò latum fuit, ut in se suscepit integras urbes, populos, & gentes. Cor itaque Christi erat cor Pauli, tabulæque Spiritus Sancti, atque charitatis volumen. 3. id. Paulus habebat zelum admirabilem animarum, hic enim illum impulit in tantos labores pro illis quotidie exanthlandos, omniæque vitæ discrimina animosè subeunda. 2. Cor. 11. v. 2. Zelo ergo videbatur esse Angelus, imò Seraphinus, nam, ut ait S. Ambrosius, in Psal. 118. Serm. 18. Angeli sine zelo nihil sunt, & substantiæ suæ amittunt prærogativam. Et paulo post, & quid mirum, si Angeli illum habent: ipse Deus Pater ait Zachariæ 1. v. 14. Zelatus sum Jerusalem & Sion zelo magno, quia Deus magnus, ideo & zelus magnus est. Dominus quoque Jesus ait Joan. 2. v. 17. Zelus domus tuæ comedit me. Ambr. Bonus zelus & utilis, præcipue in sacerdote, ne negligens, ne remissus sit (unde, vulgò dicitur: Qui non zelat, non amat) zelus Dei vita est. 4to, Paulus zelum exercuit in idola, demones, vitia, & vitiosos; illa extirpando, hos corrigendo secutus Christum, qui ait Lucæ 12. 49. Ignem veni mittere. 5to, Pauli, quasi hominis ignei sermo pariter erat igneus, instar Eliæ, de quo dicitur: surrexit Elias Propheta quasi ignis, & verbum ejus quasi facula ardebat, Eccl. 49. 1. Hoc ait Ambrosius Apostolicum illud aurum probatur. Celebrant Gentiles 12. labores Herculis; sed longè verius, & potiori jure celebrat S. Scriptura heroica gesta Samsonis, Davidis, Judæ, & Fratrum ejus Machabeorum. Verum hos omnes superavit Paulus, non corpora sed animas vinciens & vincens, non bruta, nec homines duntaxat, sed & demones subjugans, non unam gentem, sed totum orbem Christo subiciens. Paulus

R.P. Kwiatkowski, S. J. Collectanea Ascetica.

est verus Christi Hercules, verus Samson, verus David, verus Machabeus, qui non 12. sed mille trophæa crexit, mille triumphos peregit. Plura P. Corn. ante Acta Apost. in effigie S. Pauli, c. 3. Virt. 3.

S. Philogonius ex Causidico ad Episcopatum Dei nutu accersitus, fidei inter primos zelator & propugnator fuit eximius. Ann. Cæle. 20. Decem.

Linguis perverfi strepitum atque negotia mundi

Ut peragas causas jure vocante Dei,
In cæli meliore foro sis quæso Patronus,
Se patrocinio dat mea causa tuo.

Notandus zelus insignis Moysis & Levitarum pro gloria Dei contra idola, & Zelus pro idololatrias: Similis fuit, sed in modo dispar Zelus militum Christianorum, quos Julius insignis Moysis Levitarum adducere, cum enim eos invitaret, ut de manu sua manus acciperent, utque recedentes thuris grana quadam honoris gratia in focum conjicerent coram se & suis, qui ceremoniam hanc ut idolis factam, & Christianismi abjuracionem tacitam interpretabantur. Milites hi, mente Imperatoris & fraude, post factum comperta, fidentes Julianum adierunt, exclamaruntque: Non dona accepimus Imperator, sed morte damnati sumus, non honoris causa vocati, sed ignominia notati sumus. Da hoc beneficium militibus tuis, Christo nos macta atque obtrunca, cujus unius imperio subijcitur &c. Julianus ira accensus, invidensque illis martyrii gloriam eos exilio multavit. Rem fuisse narrat Nazian. Orat. 1. contra Julianum. Simili zelo Gedeon evertit altare Baal. Judic. 2. v. 31. Gedeonem imitatus est Wolfredas martyr Sueciæ, qui concionans ad populum, si, inquit, potens est Deus vester Tostan, se vindicet, & arrepta securi simulacrum in frustra concidit, quare ab altantibus mille confossus gladiis occubuit. Ita Cranc, Metrop. 1. 4. c. 8. P. Cornel. in Exod. 32. v. 26. Deuter. 33. v. 9. Qui (Levi scilicet Levitæ) dixit Patri suo, & Matri suæ: Nescio vos: & fratribus suis: Ignoro vos: & nescierunt filios suos. Hi custodierunt eloquium tuum, & pactum tuum servaverunt. q. d. Levi, id est, Levitæ in punitione idololatriarum; puta adorantium vitulum aureum Exod. 32. 28. non sunt miserti amicorum, & cognatorum, ac fratrum & filiorum suorum, sed occiderunt eos æquè ac alios, perinde ac si eos non novissent, non vidissent, nec aspexissent, ut habent Hebræa, putat Abulenſis To Patri & Matri hic addi per exaggerationem: nec enim ullum Levitam occidisse Patrem & Matrem, & quod

re tremantes &c. ab interiore parte angues sursum serpere spiris suis reorum pedes circumplexos, omnique ratione agentes, ut hos in hiatus detraherent, Carpus adversus illos indignans latabatur, quod sic periclitarentur; graviter tulit, quod nondum deciderent: interea vidit Dominum Jesum descendere, manu sua illos e periculo liberare, audivitque à Jesu jam manum extendens ad eos detrudendos. Extentâ jam manu percutite me, paratus sum enim hominum salutis causâ iterum mortem perpeti &c. Carpus itaque indiscretum suum zelum advertens, imposterum factus est cautior.

Dicebat Propheta Jeremias c. 1. v. 11. *Virgam vigilansem ego video.* R. P. Oliva. Placet zelus, sed instar oculi, qui ita excubat, ut interdum obdormiat. Locutus est autem Dominus ad Noë dicens: Egredere de arca, Gen. 8. R. P. Oliva. Videbat jam Noë exsiccatum mundum. *Et aperiens Noë testum arca, aspexit, viditque, quod exsiccata esset superficies terræ, nemo tamen ex arca profiliit.* Vel obedientiam demerare Noë, ductum suum non secuti; vel intellige excensionem in mundum, etiam cum expiatus est, tutam non esse, nisi Deus imperet.

Zelus discretus à se ipso incipiat,

S. Bernardus. Quamobrem, si sapias, concham te exhibebis, non canalem &c. concha enim id effundit, quod superfluit, Prov. 29. 11. Totum spiritum suum profert stultus, sapiens differt, & reservat in posterum. Misere animæ tuæ placens Deo. Eccli. 30. 24. Vos estis lux mundi. Matth. 5. S. August. tract. 4. in Joan. Lux, etsi per immunda transeat loca, non inquinatur. S. Thomas quidquid sciret, magis se oratione, quam humana industria & studio assecutum profitebatur. Sapi. 7. 7. Optavi, & datus est mihi sensus: & invocavi, & venit in me spiritus sapientiæ. S. Bernard. Serm. 57. & 58. in Cant. 2. 10. *Surge, prospera amica mea, & veni.* Dixerat autem sponsus paulo ante: Adjuro vos filia Jerusalem per capreas cervosque camporum, ne suscitetis, neque evigilare faciatis dilectam, quoadusque illa velit. Putasne, inquit Bernard. levitate aliqua sponsi id factum esse, & eum antea aliquid noluisse, quod postea voluerit? sed ad necessarias illas vicissitudines & mutationes, quas facere nos interdum oportet, alludere voluit, ut nimirum à somno & quiete orationis, & contemplationis ad actionis necessariæ laborem, proximi juvandi causâ alternatim transeamus.

689.

Zelus animarum perfectionem promovet, sed requirit & propriam. Clemens

Alexan. adfert similitudines. 1. Quod plus Zelus animarum è puteis hauritur, eo illa melior, limpidior est. 2. Culter usu nitescit, in vaperfectione diutius reconditus rubigine consumitur. nempro- 3. Ignis, dum multa adurit, magis ipse dimovet latatur. 4. Qui alios docet, ipse docetur. sed & re- Lucæ 6. 38. Date & dabitur vobis. Prov. quiit pro- 11. 28. Anima, quæ benedicit, impimpriat, guabitur. S. Paulus ad Philipenses Neophytos dicit, Gaudium meum & corona. Et de Thessalonicensibus. 1. Thess. 2. 20. Vos enim estis gloria nostra & gaudium. S. Ambros. in hunc locum. Manifestum est, quod perfectio Discipulorum gaudium & perfectio Magistri est. Nostra Religio, cum sit ad animarum juvamen instituta, dedit illi media Dominus ad hunc finem; non timendum igitur ire inter occasiones peccandi, dum Deus per Superiores jusserit, ut serviamus animabus. Dedit nobis Dominus media ad hunc finem. 1. num. Sancta vita, exemplum Christi, de quo S. Lucas, coepit Jesus facere & docere. Observa, prius Christus voluit 30. annis laborare, & facere, ut triennio doceret. S. Paulus 1. Cor. 4. 16. Imitatores mei estote, sicut & ego Christi. Conciones seriz fiant. Concionatores sanctitatis propriæ curam habeant; vani enim Concionatores similes histrionibus varias representantibus personas, pictoribus quoque, qui ipsi deformes, pulchras tamen pingunt imagines. S. Augustinus similes illos dicit terminis illis saxeis, qui in agris fixi digito, quæ eundum est, viatoribus monstrant, ipsi nihilominus fixi suo loco manent. Matth. 5. 19. Qui autem fecerit, & docuerit, hic magnus vocabitur in regno cælorum. S. Paulus 1. Cor. 2. 4. *Sermo meus, & prædicatio mea non in persuasibilibus humano sapientia verbis, sed in offensione spiritus & virtutis.* v. 5. *Ut fides vestra non sit in sapientia hominum, sed in virtute Dei.* 2. dum medium lucri animarum, Oratio. Jeremiæ 7. 16. Tu ergo noli orare pro populo, nec assumes pro eis laudem, & orationem, & non obstitas mihi. S. Hieron. in hunc locum ostendit, quod Sanctorum preces Dei iræ possint resistere. Ezech. 13 5. Non ascendistis ex adverso, neque opposuistis murum pro domo Israel. S. Hieron. ait. Quemadmodum murus inimicorum incursionem frangit, & impedit; ita Dei ira Sanctorum precibus frangitur. Exod. 32. 31. & 32. dixit Moyses: Aut dimitte illis hanc noxam, aut si non facis, dele me de libro, quem scripsisti. De quo Chrysost. Omnium, quæ fecit unquam Moyses operum, hoc fuit maximum & præstantissimum, Plura P. Rodericius. Parte 3. tr. 3.

Zelus animarum incitat, ut quis non solum

Zelus a
marum
etiam p
priæ an
mæ sal
taris,

690.
Zelus a
marum
inter tu
diores
paci
ardeat.

Concior
natores
quales esse
debent

lum hoc curet, ut ipse bonus sit, sed ut laboret, ut sint etiam & alii. Psal. 33. 4. *Magnificate Dominum mecum: & exaltemus nomen ejus in idipsum.* Paulb ante dixerat. Benedicam Dominum in omni tempore, laus ejus in ori meo. Cur primò solus, postea alios ad laudandum Deum invitat? Respondet D. Augustinus. Nolo solus magnificare Dominum, nolo solus amplecti. Docet S. Chrysof. Orat. 5. adversus Judæos. sapè una anima, quam lucrati fuerimus, potest innumerabilium peccatorum pondus abolere, animæque nostræ pretium in extrema die judicii fieri. S. Jacob. c. 5. v. 20. *Qui conversi fecit peccatorem ab errore viæ suæ, salvabit animam ejus à morte.* Beda, Hugo, Glossa & alii legunt, animam suam. Clarius Apostolus 1. Tim. 4. v. 16. *Attende tibi, & doctrina: Instà in illis. Hoc enim faciens, & se ipsum salvum facies, & eos, qui te audiunt.*

Zelus animarum
etiam pro
priori ani-
ma lulu-
tatis,

690.
Zelus ani-
marum,
inter ru-
dices
præcipuè
ardeat.

Fulgebunt justi, & tanquam scintillæ in arundinetis discurrent. Sap. 3. 7. R. P. Oliva Strom. l. 15. p. 348. Verè non magnus fulgor, quæ enim scintillæ lux? &c. Summa, si tamen in arundinetis discurrent &c. Scintilla in auro extinguitur, in purpura non flammam, sed fœtorem excitat, sulcat in arundinetis incendium, sanè splendendum &c. Arundines invadito, non opulentas plantas, sed frutices; quò aridiores, eò aptiores sunt homines concipiendæ flammæ. Vix aurum ignescit, vix argentum calet; quantis obsidetur carbonibus fulgens metallum &c. Aliorum ignibus relinque quercus Basi, & cedros Libani, tu tibi defumito arundines, quas in cineres poenitentia convertas. Etiam discurret in arundinetis scintilla opus est, si & arundini flammam parare, & sibi cupit parare splendorem. Non hæreat, postquam incenderit; alioquin quis splendor scintillæ in incendio &c. Matthæ. 2. v. 11. *Es apertis thesauris suis obtulerunt ei munera, aurum, thus, & myrrham.* R. P. Oliva Strom. l. 4. p. 350. Audin? debes easdem ingenii & fervoris tui gemmas effundere in oppidulo non minus, quàm Romæ &c. Despicias stabulum? Christum despicias. S. Chrysostomus optasset videre concionantem Paulum, ego Paulinum libenter vidissem rusticantem. O si spectasses eum in horto Regis, qui studio anetum & metam excolebat. Non ex ebore tantum Phidias sciebat facere simulacrum, ait Seneca. Sic sapiens virtutem, si licebit in divitiis, explicabit, si minus, in paupertate &c. Paulus non solum Dionysium ex Tribunali deduxit ad Cathedram, sed Onesimum fugitivum ita elaboravit in vinculis, ut ex mancipio Ephesiorum Episcopum effinxit. &c. Ezech. 4. v. 1. *Et tu fili hominis su-*

me sibi laterem, & ponas eum coram te: & describes in eo civitatem Jerusalem, Tu quidem vix de eo Corozaim, aut Canan Galilææ, oppidum, carbone ruditer designas, at Deus exactissimè depingi in eo jussit Hierosolymam. &c.

Verumtamen lugebat Samuel Saul, Zelus quoniam Dominum pernitebat, quod constituisse Saul super Israel. Quid enim est, jungendum quod lugeat, quem cernere dedignatur, nisi ducit quia & cum zelo rectitudinis sancti Doctores habent affectum magnæ charitatis Ipsa autem magnitudo charitatis ostenditur, quia pro rege regem plangere prohibetur. Quo ergo affectu electorum subditorum peccata plangunt, qui pro reiectis reprobis plangere tam affectuose didicerunt. S. Greg. Magnus in 1. Reg. 15. Expos. l. 6.

Quod profectò tunc verè nos agimus, Zelus animarum si vivendo, vel loquendo proximorum animarum mas lucramur. Si infirmos quoque cœlestis magnum regni gaudia prædicando in luperno amore lucrum roboremus, si protervos ac tumidos ge-obtinet. hennæ supplicia terribiliter insonando flectimus. S. Greg. Magnus. Epist. l. 2. Epist. 39. perpendens illud Lucæ 19. *Negotiamini, dum venio.*

Zelus absque scientia quo vehementius Zelus scientificus. irruit, eò gravius corrumpit S. Bernard. Serm. 4. de verbis Isaïæ.

Per se peragant Superiores, quæ ad 691. zelum, & salutem animarum pertinent & Zelus superiorum Etio tu populo in his, quæ qualis esse ad Deum pertinent. Job. 1. 5. Cumque debet in orbem transissent dies convivii, mittebat scilicet ad eos Job, & sanctificabat illos, surgens per se. que diluculo offerebat holocausta pro singulis; dicebat enim, ne fortè peccaverint filii mei, & benedixerint Deo in cordibus suis. S. Greg. l. 1. Moral. 6. Intuendum est, quanta Pater severitate potuit filiorum opera corrigere, qui tanta sollicitudine studuit corda mundare. Quid ad hæc Rectores fidelium dicunt, qui discipulorum suorum vel aperta opera nesciunt? Quid in sua excusatione cogitant, qui in commissis sibi, nec vulnera actionum curant? &c. Non hoc angebat Patrem, quod liberi his conviviis non modicam paternæ substantiæ partem consumpserunt &c. Hoc oeconomis reliquit: sed illum sollicitudo tenuit, ne fortè Deum offenderint. &c. S. Hieronym. Epist. 48. ad Sab. Oza Levites arcam Domini, quam portare ipse debuerat, quasi ruentem sustentare voluit, & percussus est. Observat S. Doctor obligationem impositam Levitis deferendi arcam humeris suis; unde

unde valde indecorum fuit Ozam committere ferocitati taurorum, quod ipse debuerat succollare. Matth. 28. Occurrit Iesus ipse Martis, doctrinamque de resurrectione ipse ore suo dedit, nec id muneris Angelo commisit. S. Hilarius (c. 31. in Matth.) Confestim Dominus mulieribus non per Angelum adhortans occurrit, ut nuntiatur discipulis resurrectionem non Angeli potius, quam Christi ore loquerentur.

Agit causam Claudii defuncti Seneca apud Augustum Caesarem, ut inter Deos referretur, sed negavit Augustus. Ille 30. Senatores occidit, 31. Equites trucidavit Messalinam conjugem suam strangulavit, cumque respondisset Claudius se de nece senatorum & Equitum parum admodum accepisse, de Messalina planè ignorare &c. Enim verò ideo mereri acerbissimum cruciatum, dicitur Seneca in persona Augusti in Ludic. in morte Claudii. Nescio, inquis, Dii tibi malè faciant, adeò istud turpius est, quod nescis, quam quod occidisti. S. Bruno Serm. 7. de Con. illas mulieres coram Salomone disceptantes, ambas arguit. Ambae male, ambae meretrices erant, quarum altera filium interfecerat, dormiens quippe oppressit eum; altera autem tam negligens & somnolenta fuit, ut desinu ejus, ipsa nesciente, filius subtrahi potuerat. Ex R. P. Olivæ Con. 30. tom. I.

Zelus, patientis
pœnas inferni pro
amico.

Extraordinarius enituit zelus S. Petroni, qui ad pœnas inferni pro amico sustinendas se resolvit; Quam gravis esset offensa Dei ostendit Christus S. Petrono; simulque quam graves pro illa sustinerent pœnas, non adeò pridem defuncti, & quales passuri erant aliqui etiam viventes; inter quos numeratus erat amicus aliquis Petroni, pro quo ille semel & iterum ferventes ad Christum preces fudit. Sed responsum retulit. Peccatorem illum non evasurum, nisi ipse, vel aliquis pro illo è viventibus per 60. horas præfatas pœnas sustinuerit in ordine ad obtinendam, pro dicto peccatore gratiam poenitendi. Post multas anxietates resolvit se ad id S. Petronus, obtinuitque precibus à quodam Joachimo, ut sibi illò honorum spatio assisteret, videretque, quid secum ageretur: adveniente deinde assignato tempore, post peractas orationes, cadaveri similis proruit in terram Petronus, ac huc illuc versans horribiliter oculos, terrorem astantibus incutiebat, post hac facies illius & pectus tetro livore obductum fuit, stridebat dentibus, & magno concutiebatur tremore, instar carbonis fumabat, calido aliquo vapore sudabat, uberes effundebar lacrymas; ex imo pectore dolo-

rosa emittebat suspiria, ad famam tanti prodigii accurrerant accolæ Senensis divitatis, inter quos ille ipse advenit, pro cuius sceleribus tanta patiebatur Petronus, mysteriū tamen ignarus fuit ille sceleratus, attamen recogitans illa tormenta amici contrebatur corde, majoribus pro suis peccatis se esse dignum agnoscens, ac ex illa perturbatione animi sex diebus infirmitate gravi tenebatur, interim Petronus, elapso tempore, postquam pœnas illas sustinisset, integris restitutus viribus dicto Joachimo, & alteri Columbino enarravit, se tormenta inferni similia, ac illi, qui in inferno torquebantur, persensisse; post triduum verò, uti sanctè vixit, ita in sancta morte finem vitæ imposuit. Ille verò poenitens à Joachimo edoctus mysterium, severam egit poenitentiam. Ex Actis Sanctorum à P. Papembrochio collectis. P. Drews in Breviar. Ascet. par. 4. pag. 170.

Enituit præcipue pro gloria Dei, & 692. animarum salute S. Stanislai Poloni Episcopi Cracoviensis zelus, qui orphanorum & miserabilium personarum patrem se gessit; aliquorum diæcesim ipsemet visitare solitus. Is Boleslaus regem Poloniae, qui se magnis flagitiis tum, contaminaverat, silentibus aliis ob metum S. Stanislai Episcopi, adiit, blandè monuit, Dei, Stanislai regis, in quo etiam minores nevi notantur, recordaretur. Excepit Rex Divum lus, convitiis, gravi supercilio monitorem respexit, in mores Stanislai severus censor animadvertit; sed dum in illo nihil vituperio dignum adverteret, cum aperta vi impugnare innocentem nequiret, ad dolos conversus est. Emerat Stanislaus pagum Petravinum, à Petro, sive Petrico, (qui vulgo Piotrovin dicitur) atque is Petricus, accepto pretio jam obierat, cum interim Stanislaus inter strepitum armorum, iuribus silentibus, Actorum publicorum munimentis de jure suo sibi, Ecclesiaeque, cui pagum adjungebat, non satis caverat. Ejus rei Boleslaus ab assentatoribus admonitus Petrici consanguineos subornavit, qui deinceps hæreditate sua in jus Stanislaum vocarent. Fortè tunc judicia in pratis inter Soleciam, & illum ipsum pagum Petravinum, sub papilionibus, ut tunc moris erat, peragebantur, cum Stanislaus in jus vocatus sedit se, ac, cum deficientibus aliis testibus careret, tridui dilatione petita, rem ingentem, contra Audacem regem, Deifre-tus fiducia, aggreditur; Petravinum tendit, vocabat supplicatione cum Clero ad Deum præmittitur, Episcopali pedo, detectum Petrici putre cadaver, tangit, exurgere Petrum à mortuis in nomine Patris & Filii, & Spiritus Sancti jubet. Nec mora, attollit se ille triennalis mortuus, surgit, stupente populo,

pulo, ad Regem ducitur, testimonium de vendito à se pago perhibet, Regem & alios inique Divum impetentes objurgat.

Hoc testimonio convictus Rex æquam sententiam fert. Data à Sancto potestate Petricus mortem eligit, preces Divi, se à purgatorio liberaturas implorat, ad sepulchrum revertitur, ibidem expirat. Non deterritus ea re Boleslaus à contaminatis moribus: Quapropter Stanislaus non segnius rem gessit, regem iterum admonuit, increpavit, anathematis fulmine percussit, interdicto urbem Cracoviensem, in qua rex degebat, subjecit, ut detestatione & convictio populi, qui sacris arcebat, ad saniorē mentem rediret. Sub hæc Divus cum paucis sacerdotum sacris, ad ædem S. Michaelis, in prærupta rupe super Vistulam sita operabatur. Quod ubi Regi innotuit, quadam die correptis armis, furens illuc stipatus satellitibus contendit, præmittit, qui Stanislaum, sacris operantem ab altari abstractum, in destinatam necem abducant, qui introgressi, subito fulgore percussu cadunt. Submittit rex moræ impatiens alios, quibus dum idem accidit, ipsemet rex ignaviam satellitibus exprobrans, stricto gladio in templum irruit, lethali ictu Divi caput ferit, ita, ut cadens Stanislaus cerebro parietem proximum resperlerit. Sic Bonus Pastor stando, regio coronatus vulnerare, vitam pro Deo martyrio conclusit, die 8. April. A. D. 1079. Vix triennio in Episcopatu exacto. Corpus Divi ab animatis scelere Principis satellitibus templo extractum, frustatim concisum, in 70. partes, in proximis pratis dissectum, ab aquilis spectandæ magnitudinis, ne à feris absumeretur, custoditum, lucernæ in aëre splendescere à quibusdam sunt visæ: biduo post corpus miraculosè coaluit; digitus deerat, sed & hunc in vicinam piscinam conjecit, à piscæque devoratum lucerna celestis demonstravit. Revelatio à quopiam habita, in multas partes, ad instar corporis S. Martyris, Republicæ Poloniae corpus disceptum iri. Fuerunt illi regii satellites sceleris administri, è quatuor ferè familiis equestribus scilicet Stremenii, Sreniavii, Druzinii & Jastrembecii. Post 170. annos cura Boleslai Ducis Poloniae, ac Cunegundæ conjugum, tum Prandotæ Episcopi, ab Innocentio quarto Assisi pro tunc degente in Martyrum numerum relatus, quæ canonizatio provocata & confirmata miraculo: Reinholdus enim Canonicus Ostiensis canonizationi Divi contrarius, à Divo insomnis, ne voluntati Divinæ resisteret, admonitus & sanatus, ipsemet causam tuebatur. Contigerat item, Deo ita volente, ut mortui adolescentis corpus à matre in templum, R. P. Krivinkowski, S. J. Collectanea Asatica.

ubi erat præsens Pontifex, inferretur, quare supplex petiit, idem Innocentius, ut factum suum novo miraculo confirmaret Deus. Nec mora, surrexit adolescens, cum ingenti spectantis populi lætitiâ.

Plura vide in Cromero, Breviario & in Actis Sanctorum Collectis ab Henshemio & Papembr.

A fama meritò, Tu Præsul, nomen habebas, Ad S. Stanislaum.

Ex gestis siquidem fit Tibi fama tuis.

1. Quando triennalem de mortis carcere Vincum

Solvis, Te sanctum veraque dicta probas

2. Magne Pater famam Rex perdit dando dolorem.

Filius ah Tibi rex iste doloris erat, Integer est animus tuus, integra Virtus, Corpus, id, in unum conveniendo probat.

Notandum Stanislaus Polonicè Stanislav significat. Fiat fama, Boleslaus à dolore & fama dicitur.

Hieronymus Rozrazowski Vladislavi- 693. ensis Episcopus qui successit in locum Episcopi, qui, cum pluribus annis Episcopus, cum illum Vladislaviensem retinisset convi- inspiratione cum Canonicis facta, uxorem scopi Vladislaviensem retinisset convi- duxit, Canonicis totique clero licentiam dislavien- faciendarum nuptiarum dedit, atque hæresis & alio- infecit totam Pomeraniam. Id Rozrazevium Epi- us (Rozrazowski) restaurare volens Ge- scopo- danum venit & pro majestate Episcopali rum. domum Parochi ingressus ibi constitit, atque accitis Consulibus Parochi loco officialem posuit, cui ut paterent, sicut Pastori, imperavit. Quos non tumultus excitavit illa Civitas, sed irritò conatu. Quem ut despiceret, Societatis homines in Parochi Domum induxit, atque prospiciens futuro Collegio à mensa Episcopali, prædium Gemlice, sumptum dedit, aliis locupletioribus pro mensa Episcopali emptis. P. Janzynski in M. S.

A. D. 1682. Princeps Ferdinandus Fürstenberg Episcopus Paderbornensis & Monasteriensis proprio sumpta 15. varias Missiones fundavit in Partibus septentrionalibus, & Germania, quas Societati Jesu commisit. P. Kwiatkie, in Annal.

A. D. 1439. Dum Abrahamus Shascius (Zbaski) faveret Bohemis hæreticis, sacerdotisque hæreticos domi suæ aleret, per quos virus in populum spargebat, Andreas Binius Episcopus Polnaniensis perculit eum. A a a anathe-

anathemate; verum, cum ea via nihil proficeret, viribus utendum ratus, coactos nongentos amplius equites, de propinquis & clientibus suis ad Sbofinum arcem duxit, darique sibi 4. sacerdotes Bohemos coegit, quos instaurato Posnanie judicio publice cremari fecit. Cromer.

Cum suasu hereticorum Procerum Sigismundus adus invitatus ad eorum sanum, Vilnae, jam descenderet, cumque curialis exercitus longo tractu praecessisset, Paulus Episcopus Vilnensis, regi obviam factus, freno equi apprehenso prolocutus est: Non est via, qua majores tui soliti fuerunt ad cultum divinum equitare, sed alia (monstravit Arcensem Ecclesiam Catholicam) relinquis Matrem, quae te genuit, & ad banc dignitatem exivit, & ad novercam pergis &c. His auditis Rex rediit retrò, & templum Catholicum ingressus est frendentibus in Episcopum proceribus dissidentibus. Ressel. in Paneg. P. KojaloWicz in Miscellaneis. P. Naramowski in facie rerum Sarmaticarum, pag 230.

Zelus S. Vincentii ferrierii. Circa A. D. 1403. S. Vincentius Ferrierius Ordin. Praedic. complures convertit haereticos, & Episcopum haereticum apud Lofros. Scholas Waldensium in Europa evertit: apud Allobroges 4. dioceses ab haereticis erroribus expurgavit, multosque Judaeos & Saracenos Christo lucratus est. Hispanice concionantem intelligebant Graeci Itali, Franci, tanquam illorum lingua loqueretur, Kwiatkiew. in Annal.

Zelus regius. A. D. 1516. Emmanuel Lusitaniae rex, complures Presbyteros bene provisos, in regnum Congi expedit, ubi ab Alphonso rege jam Catholico perhumaniter suscepti sunt. Ibid.

A. D. 1541. Joannes III. Lusitaniae rex, nollens, ut regnum ipsius latius pateret, quam Christi fides, petiit à summo Pontifice, & à S. Ignatio aliquos à Societate Jesu ad laborem Apostolicum mitti, missus itaque est ad hoc piissimum postulatam cum potestate Nuntius Apostolici S. Franciscus Xaverius. Ibid. De S. Francisco Xaverio vide supra, ubi de Fide ab eodem propagata agitur.

S. Ferdinandus 3. ius Castellae & Legionis rex propriis manibus ligna comburendis haereticis damnatis ad rogam advehebat. Ut hostem Saracenum, contra quem quotannis prosperè pugnabat, vinceret, se prius flagellabat. Sacrum viaticum, fune ad collum alligato, cum lachrymis suscepit.

Epigrammata de illo.

1. Lernaeam Alcides, flammis superaverat Hydram;
Iste labor fervens Hercule dignus erat.
Ex hydra haerecos, Tu Rex Sancte igne triumphas.
Est dignus manibus Principis iste labor.
2. Te prius, ante tuos hostes, vincendo, flagellas:
Scis, quod & ipsi saepius hostis homo.
3. Funiculo capitur divini Divus Amoris
Aggrediens longam, morte trahente, viam.

S. Joannes Franciscus Regis Soc. Jesu nobile genere natus in Gallia, eximia Sanctitatis à teneris annis indicia praeiit. In eo jam tum illuxere, mira morum innocentia, flagrans Orationis studium, pudor & modestia singularis, Societatem Jesu ingressus Tolosa anno aetatis 19no, humilitate, obediencia, charitate, odio sui, ceterisque vitae religiosa virtutibus excelluit. Absolutis studiis totum se procurandae animarum salutis penitus devovit. Asperos montes & ingentes Helviorum tractus glacie, nivibusque ferè perpetuis horridos, eorumque colonos incitiae, barbarie, intractabiles, suscepit excolendos, eo successu, ut innumerabiles homines aut Calviniana lue infectos, aut perditis moribus corruptos, ad Catholicam fidem, & ad Christianam pietatem traduxit. Campetribus missionibus hyberno tempore perfunctus revertebatur Anicium, ibique in nosocomiis & in carceribus, in privatis aedibus, in compitis ac templis, omne hominum genus, omnia omnibus factus, sublevabat. Pauperum greges corrogatis undique subsidiis, praesertim cum saeviret fames, multiplicato etiam non semel frumento sustentabat. Unde illi Pauperum Patris cognomen inditum fuit. In flagitiosis hominibus, & perditis, praecipue mulierculis, è vitiorum cano educendis, vix credibile est, quot probra, ludibriaque pertulerit, crecto semper & alacri vultu imperterritus, licet gladiis, jugulo saepe admotis, alapis ori impactis & fustibus corpori. Gravante peste infirmos, eo morbo laborantes sedulo invisens, ardentè reficiebat charitate. Erga alios blandus, & beneficus, in se ipse saeviebat acerrimè; aspersis ciliciis, ferreis catenis, cruentis flagellationibus; somnum breviter in nuda tabula humi carpens, semper abstemius, vilissimoque semper victitans cibo, & adeo tenui, ut arcendae morti potius, quam sustentandae vitae sufficeret.

Divino amore sic erat incensus, ut illum unum spirare, loqui, cogitare videretur. Rem

Rem divinam ea animi attentione, & vultus ardore faciebat, ut sacrum, quo efferebat, ignem etiam in adstantes diffunderet. Miraculis, aliisque donis supernaturalibus mirè claruit. Tandem vocatus ad praemia laborum, in Viennensis Diocesis pago, cui nomen est Lalovesus, correptus lethali morbo ex laboribus contracto, cum saeviret hyems frigidissima, coelestibus re-creatus illustrationibus ad aeterna gaudia invitatus spiritum Creatori reddidit. A. D. 1640. die 31. Decemb. vitae suae 44to. Ejus sepulchrum incredibili populorum per asperos montes undique confluentium concursu ob sanctitatis & miraculorum famam, quae maximè percrebescerebat, summa devotione est frequentatum, quibus omnibus permotus Clemens XI. Pontifex Max, Joannem Franciscum Beatorum fastis solemni ritu adscripsit 24. Maji, 1716. eadem die ejusdem celebrandae festivitati assignata ex Lectionibus approbatis. Idem Pontifex de eodem Beato ipsemet Orationem officii & Missae composuit. Eundem Divus Clemens XII. die 16. Junii SS. Trinitati sacro, solemni ritu SS. Confessorum catalogo adscripsit.

Epigrammata De S. Joanne Francisco

Circa datum à Sanctissimo elogium S. Joanni de mirabili charitate & invicta patientia.

Ad San-
tum.

1. Conveniunt bene res gestae cum nomine Regis,
Exemplis populi corda, animosque regis.
Dum tua pro Superis certans patientia vincit,
Regnans victorum more, triumphat Amor

S. Joannes adhuc infans daemonis opera sub lecto depositus, magna cum admiratione quarentium sub lecto incolumis repertus est.

2. Cum Puer innocuus stygium superaverat anguem,
Fortior in cunis Hercule Divus erat.

Sua persuasione induxit Joannes 30. illustres Matronas opibus potentes, ut singula singulis diebus cujusque mensis ordine recurrentibus captivos in carceribus alerent. Ex vita.

3. Quam bene coelestes in terris conficis annos,
Currunt pro miseris prosperitate dies:
R. P. Kwiatkowski, S. J. Collectanea Ascetica,

Tempora, fausta tuo labuntur munere Dive.
Fit carcer requies, lautitiaeque locus.

Magnus fuit Zelus P. Joannis Baptistae 699. Romani, qui in naufragio cum naufrago Judaeo pactus baptismum, si enataret in tabula quorum la, quam ipsemet naufragus P. Joannes traxerat Societate Jesu. Ipse vero absque tabula naufragus Judaeus, do prius feliciter litus attingit, ac paulo post zelus P. dum appulit ad litus Judaeus, eundem vi Joann. pacti cum magna spectantium admiratione, Baptistae baptizavit. P. Joannes Gonzalez videns item Joannem hominem sceleratum absque sacramentali annis poenitentia agonizare, obtulit inter missae Gonzales: sacrificium vitam propriam pro anima moribundi. Accepit Deus oblationem; nam peracto sacrificio, quasi certus acceptationis, dum morientem festinanter revisit, reperit ad mentem rediisse, & quod majus est, audit confitentem cum detestatione scelerum, cui impertita absolutione, dum laetus domum revertitur subito lethali morbo correptus animam charitate immo latam, in holocaustum offert. P. Krosnowski in Viat. Alloc. 10.

Omnium Scytharum ferocissimum genus est Nahaiensium, in quorum oram, dum Nahaii irrupissent Poloni, in potestatem eorum Scythae venit, una cum matre, puer, hunc accepit Nicolaus Sieniewski, magnus Regni Marchalis, ac volens scire, quid valeat ingenium Scythicum, literis polendum adhibuit, Romam misit, ubi adolescens Scythae, Philologico & Theologico cursu expedito, Societatem ingressus in Poloniam rediit; dictus hic erat P. Caspar Nahajus; is ad ducem Zaslaviensem se contulit; ubi imprimis ingratus hospes fuit, postea saepius cum ministris haereticis congressus verbis, fugiendi illis ex aula viam monstravit, ipsumque Ducem adduxit, ut fidem Catholicam amplecteretur. Ducis exemplo facile aliis Senatoribus persuasit in Volhynia, ut ministros & haesim ex sua aula proscriberent. Tandem multis defunctis laboribus Sandomiriae obiit. Ante mortem petiit, ne ullus Scytharum ad Societatem Jesu admitteretur, asseverans se tota vita, magnam lucram sustinuisse cum ferocissima natura Scythica, ad quam emolendam opus erat, ut quandoque cruda carne bubula vesceretur, alias quoque rationes dedit, sanè validas, ob quas praclusum aditum oporteret esse ad Societatem Scythis P. Raph. Jan. czynski in M. S. B. Cli. Sand.

P. Adamus Alexander Zborowski no. Zelus bili genere in Polonia natus à teneris adeo P. Zborowski Societati affectus; ut etiam Cracoviam studiorum gratia datus, noluerit alibi nisi in Patrem Collegio Societatis Jesu studere, imò intra ad bonam Aaaa 2 Colle.

Vitam
reducen-
tis.

Collegium manere. Romam à Patre mis-
sus ibidem Societatem ingressus in Patriam
rediit, factusque Sacerdos, illius ingressum
in Societatem non probantem Patrem in-
vixit: primo ingratus hospes, brevi tamen
piis colloquiis effecit prudens Filius, ut iis
commotus Pater suam vitam meliorem ege-
rit. Tandem Leopoli, Rectorem ibidem
agente Patre Adamo, sanctè magna cum
poenitudine obierit. P. Janczyn. in M. S.

Zelus in
Nuptiis.

P. Adrianus Radzimirski. fuerat Pa-
latino Masoviae, Patre natus, ad quem cum
diverterat ex itinere, fortunà accidit, ut tunc
celebrarentur nuptiae, sororis illius, eloca-
tae in matrimonium Raphaeli Lelczynski
acerrimo haereticis propugnatori, cum quo su-
pra mensam nobilissimam P. Adrianus in-
stituit colloquium, quod interruptum
volens Pater suus suavitè Filio, ut in grati-
am nuptialis laetitiae primus choreas duce-
ret. Assensit P. Adrianus, atque à mensa
furgens musicos conticiscere jubet, & ad
imaginem crucifixi versus patentissimam
concionem (fuit enim eximius orator) or-
sus supra illa verba: sponsa mea in forami-
nibus Petrae, atque omnes convivas, Patrem-
que suum in lachrymas inflexit, & multos
ab haeresi in viam veritatis reduxit, sed non
in sorore sua, Deo concilianda, quae ejura-
ta patria fide in Calvinismo mortua est. P.
Adrianus Sandomiriae magna parte Collegii
extracta in Domino obdormivit. P. Jancz.
in M. S.

696.
Zelus in
concio-
nando.

P. Jacobus Bosgravius Anglus, Socius
P. Campiani, à Rege Stephano Bathoræo
datis literis, ad Elisabetham Reginam An-
gliae, eliberatus; hic multis annis Mathe-
maticam docuit, & licet per equi carnif-
cinam convulsa ossa habuisset, ac linguae
Polonicae ignoratione laborasset, tamen
Polonicas conciones faciebat; scribebat sci-
licet in diversis chartis concionem Latinè,
tandem distractas illas chartas diversis Scho-
lasticis tradebat, petens, ut Latinum in Po-
lonicum idioma mutarent: tum ex collectis
chartulis concionem faciebat, cum qua
ibat ex Collegio Calistienfi, usque ad ul-
timum suburbii finem, ubi erat templum
SS. Trinitatis ad Nofocomium, ubi vetu-
lis predicabat Verbum Dei, à quo nullo
viarum incommodo avocari potuit, in con-
fessionibus excipiendis, quamdiu illi inte-
ger auditus erat, fuit accuratissimus, nemini
cedebat in suscipiendo labore &c. Tyrani-
cam illam feminam Elisabetham benefa-
tricem suam appellabat. P. Janczynski
in M. S.

P. Consalvus ad conciones frequenter
accedebat faciendas, in quibus amore Dei

ad instar carbonis exardescere, atque in
suavissimos cantus resolvebatur, unde opus
erat, ut in illo cantu ad cubiculum ex fug-
gestu deferretur. Ibid.

Cum Demetrius, Gregorio à Magna Zelus no-
Konczyce Mnizek associatus, ad recupe-
randum Moschovia imperium tenderet, ad-
junxere se zelo ducti P. Andreas Lovicius, schovia.
& P. Nicolaus Cyrowski, illorum opera
Demetrius, cum Moschovitici clavum im-
perii obtinuisset, Schisma ejuravit, atque
ad obedientiam summo Pontifici prastan-
dam missus fuit P. Andreas. Ibid.

P. Melchior Sulkowicz praeclarus fuit
concionator Cracoviae, Lublini, Leopoli:
hujus negotium fuit Cracoviae cum quo-
dam principe Senatore, qui innoxias fa-
mellas annulis missis suae impuritatis sub-
arrabat. Zelose contra eum P. Melchior
egit, quare aperte Patrem carpere cepit ille
Senator. His cognitis Pater concionem fe-
cit super illa verba Psalmi. Principes per-
secuti sunt me gratis, quod id circo fecit,
quia princeps ille Senator, libri inscripti
hoc titulo *Gratis* (qui erat famosus liber in
Societatem) patrocinium susceperat, unde
audita concione illa. Patris, & librum &
libidinem princeps reliquit. Ibid.

P. Edmundus Egerius, confessorius Zelus in
Henrici III. Galliarum Regis, in articulo Catechi-
zando.
mortis utrinque ad latus vidit adstare ingen-
tem numerum parvulorum, quos Christiani-
na olim doctrina imbuerat, qui toti alacres
aderant eum ad coelum deducturi. Hic
subiit pia curiositas Patris animum, ut ro-
garet Deum, num aliam fructum nullum
in animarum salute fecisset, cui Deus respon-
dit: eum insuper 40. millia haereticorum
convertisse. P. Barrii p. 3. c. 2. devot.
praxi s.

P. Thomae Darbispheo. S. J. Anglo,
cum post carceres causa fidei toleratos,
nutaret inter Carthusiam & Societatem Je-
su, complectendam, remque Deo per ora-
tionem commendaret, adfuit vir clausus
januis ingressus, dixitque: Tu quidem Car-
thusianus si eris, saluti tuae consulere, sed
ubi futurus est proximus? Sic ille societa-
tem inivit, atque in illa strenuè animarum
salutem promovit. P. Nadasi in Anno die-
rum Memorab. 6. Apr.

PP. Caspar Oforius & Antonius Ripa. Zelus
nisi à Cracovicis barbaris in Paraguaris oc-
cisi, post mortem in sacro missarum appa-
ratu Indis apparent, ac ut Christianam fi-
dem amplectantur, monent, utque socios
Missio-

Missionarios advocent, barbaris imperant.
P. Wieruszowski. 1. Apr.

Zelus ar-
dens.

P. Eduardus Hallus Anglus in Anglia
martyr; ejus solito more laniati, dum vi-
scera cremantur, rogus 16. dies etiam libe-
rali aqua extingui nequit.

Nempe viri pectus valido fragraverat
Aethna,
Cordis flamma suam visa fovere rogam.

P. Wierusz. 7. Apr. Additque in eo
campi loco, in quo extracta Eduardi visce-
ra jacuerunt, subito corona ex gramina, in-
star regii diadematis eviruit, diuque man-
sit. Unde idem.

Vincta jugum Christi tandem feret Anglia
victa,
Obsidionali martyr honore viret.

697.
Zelus pro
salute ani-
marum
Beatissi-
me pla-
cet.
Beatissima Deipara P. Bernardum Col-
nagum Italum, imposita ejus pectori manu
allocuta est. Labora, & indefessus pro sa-
lute peccatorum, & adducas ad me animas,
hoc enim obsequium pra reliquis omnibus
est mihi charissimum. Ibid. 22. Apr.

P. Martinus Tyrawski Polonus insi-
gnis per Polesiam missionarius fluvios sava-
hyeme collotenus trajicit, sacrum missae ap-
paratum, ne aquis humectetur, ferens in
capite. Hinc P. Wierusz. de illo.

Quantus amor populi! sylvas per & arva
vagatur,
Fitque aegris templum, mysta, per ar-
va, vagum.

Continuus per Sylvas Polesiae & cam-
pos Missionarius atrociores feras obedien-
tes habet. Replicatus in diversis locis Eu-
charistiam administrat. unde idem.

In Sacramento Christus fit multus & unus,
Haec, sacramenti dona, Minister habet.

A schismaticis ad mortem interceptus,
in eorum manibus evanescit. de illo idem.

Disparis levis umbra hosti, nullusque vi-
deris,
Atque aliquid magnum es, cum nihil
esse pates.

Zelus Mis-
sionarii
pretium
regium.

P. Petrus Paës Hispanus per 19. annos
in Aethiopia missionarius, tantae authori-
tatis vir, ut accepto mortis ejus nuntio Se-
quedus Aethiopum Sultanus pullam vestem
lachrymabundus induerit. Ad Petri tumu-
lum expansis in coelum manibus lachryma-

tur; inconsolabilis eadem die cibo abstinet.
Elogium istius Patris Paës, à Sequedo Sul-
tano tale datum fuit: Venerandus, inquit,
Pater Petrus Paës, perfectissimum proto-
typon poenitentiae & virtutis, Pater animae
nostrae, sol resplendentissimus, qui cinctus
clarissimis radiis veræ lucis, illuminavit Aethi-
opiam, & disjecit tenebras Eutychetis.
Postquam sol hic lucidissimus eclipsatus
est, & ab oculis nostris evanuit, pro læti-
tia successit in nobis mœror, pro gaudio
planctus; neque hic qualiscunque, sed qua-
lis Alexandria excepit obitum S. Marci &
Romae jacuram SS. Petri & Pauli Aposto-
lorum Christi. Sed quid hic verba facimus,
de præstantissimis Virtutibus hujus Aposto-
li, qui intus & foris, dictis, factisque ni-
hil nisi humilitatem spirabat, si charta hæc
amplitude coelum exæquaret, & atra-
mentum mare, omnino impar nobis vide-
retur, capiendæ vel minimæ partis bonita-
tis & fructus tanti Patris. Os fuit nostræ
benedictionis, noster Magister, noster A-
postolus, quantus, quantus est, laude di-
gnus est. P. Wieruszowski 20. Maij.

P. Lascius Polonus universum Craco-
viensem Senatum convertit ad fidem ortho-
doxam, obtinuit legem fieri, ne unquam Craco-
viæ haeretici ad Cracoviensem senatum admitti vi-
possent. Idem 23. Maij.

P. Caspar Eallo Lusitanus 35. millia Zelus spe-
Japonum baptismo expiavit, ignei marty-
rii sitientissimus, quo tamen caruit. Bon-
Japonia,
ziorum 60. monasteria vera religione imbuit,
de quo P. Wierusz. 25. Maij.

Claustra tot à falsa si Religione reduxit,
Claustorum poterat dicier esse Pater.

P. Petrus Dunin Polonus, nobilissi-
ma gente, zelosissimus inter Schismaticos Dunin
Ukrainenses missionarius, dum actu in Sa-
cramento poenitentiae Cofacum absolvit, à ritus,
sceleratis ad mortem capitur, & equis ab
iisdem Cofacis discerpitur.

Ardua non igitur cures super astra pede-
ster
Nobilis & velox approperebis eques.
Idem. 30. Junij.

Joannes Laskowski Polonus, Scho. Zelus
lascius supplicandos morte publica sequi scholasti-
solitus, & disciplinis sanguineis prosequi. ci socie-
P. Wierusz. 20. Julij.

P. Antonius Bellavia Italus puer adhuc Zelus in-
parvulus terram pede sapius concutit inter-
flore,
rogatus, cur id faceret, respondit, se ad al-
terum illum mundum, qui sub nobis esset,
Aaaa 3 iturum,

iturum, & postea in Brasiliam navigavit, & martyr occubuit. Idem 4. August.

Zelus fructuosus P. Adamus Krawarski Bohemus in Hungaria & Bohemia universim 32. millia hæreticorum convertit. P. Wieruszowski, de illo 30. August.

Tot fidei natos peperit, cœlumque replevit

Magnus Adam, magnus Gentibus iste Pater.

Expulsa à Pragensibus hæreticis Societate, Adamus sub Carbonarii veste curru carbonem vehens Pragam redit sapius, de quo idem.

Ac ubi divinus passim refrigerat ardor, Ipse ignis Doctor, carbōque Doctor erat.

Zelus P. Skarga. P. Petrus Skarga Polonus duorum regum, Stephani & Sigismundi Ecclesiastes celeberrimus, persuasit in libero regno, ne ad Reipublicæ Senatū admitterentur hæretici; post mortem in Episcopali habitu spectandum se præbuit, Claromontanæ æger Deiparæ candelam obtulit, quā ad finem consumpta, vivere desiit.

Hujus credideris sacrum celebrabile vitam
Mox ut finita est, supprimit Ara faces.
Idem 27. Septemb.

Zelus ardens in mari P. Nicolaus Pasqualis Hispanus in Æthiopiam navigans, hærente in arena navi, ad desertam excendit insulam, ut pluribus illuc eiectionis prodesse posset, quamvis navicula ad evadendum offerretur, unde cæteris fame, & celesti injuria eneectis, postremus vixit, De quo P. Wieruszowski. 11. Octob.

Ergo bonus pastor totum præmisit ovile,
Postea post proprium, lætior agmen iit.

698. **Zelus Bercei in Ormuzia.** Ormuzii cum ipso SS. Triadi sacro die pulpitu confensurus esset P. Caspar Berceus, tam saevo impetu quassata terra, ut sive terrore divini iudicii sive Deo impulsore palantes vociferarentur per compita; adesse fratres audire Apostolum (manet hoc Patribus nostris ibi nomen) ad hæc voces advolaverunt Janissari, Hebræi, Saraceni, Schismatici, Ethnici, quos ille pro ratione cujusque sectæ ad emendationem morum, errorum, admonuit. Hinc initium factum disputandi cum doctissimis Judæis, multorumque fuit de illo non sine fundamento existimatio, sapientiam in-

luctabilem adversus peritissimos linguæ, rursusque Hebraici, divinitus infusam illi fuisse, cum non constiterit illum literas Hebraicas in Europa, aut India didicisse. Contra Mauros quoque feliciter decertavit, Machometanum quendam (ratione uxoris & filiarum ejusdem Machometani insignium foeminarum, quæ baptismum suscipere cupiebant) publica disputatione vicit, qui in fugam præ pudore sequenti nocte se dedit, illæ mulieres baptizatae. Princeps quædam foemina, sapientia præstans, unius ex Arabiarum desertæ regulis & Mechæ præfecti ex fratre filia, quæ legato nupsit Imperatoris Persarum, Satamæ, eratque de Machometi prognata sanguine, clam familia & marito ad Berceum adit, baptismum poscit, docetur, fit Christiana. Quare matris furens Berceus & genti Lusitanæ omnia funera minatur, sed dum minas videt irritas, magnis itineribus Babylonem ad Satamam contendit, Lusitanorum aculat perfidiam; uxorem sibi ereptam &c. Nihil erat propius quam ut in quamlibet atrocissimam vindictam erumperet Satamas, homo superbus & pro Deo se gerens. Exarsit itaque impotentissime Satamas, iussitque Alvaro Noroniam Lusitano Ormuziensi præfecto nuntiari, aut uxorem restitueret, aut bellum pararet, simulque vicinos Ormuziæ regulos in armis esse iussit. Hinc Lusitani absque mora in consilium eunt, accitque inter militiæ præfectos Berceus, qui suo loco rogatus sententiam. Nolite, inquit, Sanctum dare canibus, nec traditis bestiis animas consistentes Deo. Hinc sumpto exordio tanta efficacia dixit, ut una totius Consilii esset vox: Dei causam esse, adfuturum ejus defensionem Deum, vitam sanguine huic causæ impendenda; sed dum prudenter differunt Lusitani, interim Regum Dominus Satamam mitigavit, secutum grandi apparatu Principis foemina baptismum, ejusque natalibus non impar conjugium. Non est arctatus Ormuzii finibus zelus Bercei; unde cum ille efferre pedem non posset, vicarias sui, ad reges longè remotos dat literas, ardentem illis supplicans & obtestans, ne pigeat, quot & quales placeret sectarum suarum doctissimos destinare Ormuzium, se Deo confisum, terrarum & cœli unico Domino palam illis facturum, quantis erroribus procul à vero, bonoque deviant, ac in æternum exitium ruent. Hoc illius vel invitamentum, vel provocatio pervenit ad Soltanum Babyloniarum, ad Imperatorem Æthiopum, & licet in Perside & Æthiopia non obtinuerat, quod petebat, alibi tamen obtinuit. Est ora Felicis Arabiarum Amani nomine, urbibus 4. insignis, quas primo veneno infecit Machometes, quæ dum ad eorum noti-

tiam pervenissent, quæ Ormuzii patrabat Berceus, ultro ad eum miserunt, ut se conferret ad tradendam illis Christianam doctrinam, quam se tam sanctè amplexuros spondebant, ut suæ hujus fidei pignus & obfides, legatos duos darent, quos petebant ab eo doceri & baptizari. Excepit legatos Berceus amantissime, sufficienter instructos baptizavit, sed ne illuc ipse iret, melior obedientia obtulit. Innumeris suis occupationibus, quas in procuranda animarum salute obibat Berceus, hunc modum ponebat, ut quot hebdomadis suum ferè sexies concionibus tempus daret. de illo D. Xaverius in Epistola ad Simonem Goia data. Concionatur P. Berceus singulari ardore pietatis, quoties pulpitu conscendit, templum lachrymis & singultibus replet. Interpellabant sæpius dicentem complorationes subitæ ac singultus populi universi, cogebaturque sistere, quoad iscalerum admissorum detumesceret dolor.

Ibat tentius laborum Ormuziensium Berceus annus, quibus, etsi perdifficilem coleret agrum, sic tamen excolebat, acsi nunquam inde esset abiturus, sed acceptis à Xaverio literis, quibus vocabatur in Indiam, inde in Japoniam promovendus.

Obedientia moderatur zelum. Obedientiæ motus Ormuzio, tum media nocte, cunctis clam ad navim cymba delatus est, & ante primam auroram Ormuzio solvit, latus illud Davidicum canens. Quoniam ipse liberavit me de laqueo venantium &c. Sed hic discessus Berceus, momento urbem implens, incredibile est, quanto more cunctos affecit, Regem, populum, ipsos infideles omnibus ferè notus. Festis enim diebus ad Christianos, liberos & adultos manè habebat conciones; de meridie ad mancipia & pueros, quos tintinnabulo colligebat, ipse per compita, ut fuerat à Xaverio edoctus. Diem Lunæ instituendis Ethnicis, diem Veneris Mauris dabat, Sabbatum Judæis, Christianam doctrinam tradebat quondie; urbem quot noctibus obibat, æris sono sopitos excitans ad Orationem pro defunctis. Hoc ex P. Bartolo posteriori parte Asiaticæ Hist. quam Latine reddidit P. Ludov. Janinus.

Zelot Confessio. Sciscitanti Sigismundo III. Poloniarum Regi ex Benedicto Woyna, Episcopo Vilenensi, quemnam in hæc confessionibus sibi delegisset? Respondit idem Antistes, Furum & latronum ducem, quorum me quoque unum ex illis agnosco: ad latus enim suum delegit Nicolaum Labunowski Soc. Jesu strenuum Operarium, qui educendis ad mortem reis eviscerata serviebat charitate, ut lucraretur codis animas, quas scelus

terris eripiebat. Ex Annis Coll. Vilen. P. Naramowski in facie rerum Sarm. 1. 1. c. 2.

De quodam S. Francisci Ordinis Religioso (Patre Alphonso de Roza) scribit Zelus Vaz Rodriguez noster, cum per multos annos in conversione Indorum laboriose actos in Hispaniam remigrasset, ut magis collectus se ad mortem, quam gravior ætas, vincinam indicabat, diserneret; verum quoties orationi insisteret, videre sibi videbatur Christum Jesum, in cruce fixum, & blanda quadam exhortatione dicentem: *Zelus semine in hac cruce reliquisti? namque jam quierem nem trahit in Indias,* & consolationem sectaris? Qua voce & visione permotus rediit sine mora in Indias ad animarum conversionem. P. Drews in Breviar. Alc. 12. Janu.

S. Franciscus Assisius anceps, an orationi, an prædicationi se dederet, cum se sum. Francisci plicem diceret, ad preces S. Clare confugit, à qua cum didicisset, Dei voluntatem esse, ut prædicationi potius se impenderet, continuo succinxit sese, & cum tanto fervore iter aggressus est, quasi facta manu super eum novam induisset virtutem de cœlo. P. Drews. ibid.

S. Birgittæ, manifestavit Dominus, Zelus ut habetur 1. 1. Revelat c. 1. & 30. & 1. 7. Christi c. 19. ubi ait: *si adhuc possibile esset (namarca antequam secundum præsentis decreta divina Christus moreretur pro peccatis nostris mortuus jam non moritur Rom. 6.) quod ego toties morerer, quos sunt anima in inferno, ita, ut pro quolibet eorum talem mortem iterum sustinerem, qualem nunc pro omnibus sustinui, adhuc corpus meum paratum esset subire hac omnia cum libenti voluntate, & perfectissima charitate.* P. Drews. ibid.

A. D. 1000. Ottho III. Imper. dum Zelus S. contestaretur suam benevolentiam S. Nilo, Nili circa hortareturque eundem, ut peteret, quid animam quid sibi placeret, ille manu Imperatoris Imperatoris admota nihil aliud, inquit, peto à te, nisi ris, salutem animæ tuæ, etsi Cæsares, nihilominus morieris & rationem omnium bonorum, malorumve gestorum Deo reddere teneberis; quod audiens Ottho perfundebatur lachrymis, suam coronam, in manibus S. Nili deponerebat, à Divo benedictionem efflagitans, qua obtenta suo institit iuveni. Baron.

S. Abrahamus Eremita, cum videret Zelus S. columbam à Dracone deglutiri, & rupto Abrahami, Draconis ventre illam exinde evolare fororem suam Mariam, quæ à via sancta ad foeditates seducta fuerat, militem induit, inter epulas

epulas convertit & à dæmone luxuriæ re-
duxit An. Cœl. Ad sanctum.

E-rantem revocas, gemebunda voce co-
lumbam,

Dive senex lachrymas, cor, gemitus-
que movens, !

Ad superos, pennis sacri rapietur amoris,
Et fiet cello Te duce sancta loco.

Zelus S. Vincentii. S. Vincentius Ferrerius Ord. Prædic.
ingentem infidelium multitudinem ad fidem
Christi perduxit, multa Christianorum mil-
lia à peccatis ad poenitentiam revocavit,
ægros plurimos sanavit, mortuos suscitavit.
Ex Brev.

Felix Vincenti, Tibi, tam speciosa corona
De populi lucris, atque salute data est:
Intrantem cœlum Te animarum millia cin-
gunt,

Cum ingenti tuus hic clade triumphus
erat

Virtutum numerosa est Te comitata caterva,
Miræque sunt pompam signa secuta
tuam,

Zelus S. Dominici Fundatoris. S. Dominicum fundatorem Ord. Præd.
una cum S. Francisco pro mundi emendati-
one se habere Maria dixit, ne mundus ful-
minaretur à Christo, in cujus S. Dominici
fronte radians stella cœlestem virum osten-
debat, qui singulis noctibus, imo. pro sua
salute. 2. pro existentibus in peccato mor-
tali. 3. pro animabus purgatorii se flagella-
bat. Ann. Cœl.

Epigrammata De S. Dominico.

1. Fulmina cur retines Dive? Es conjun-
ctus amore
Cœlo: stella tua id, fronte, retenta notat;

DE

2. Quam bene disponis plagas, animasque
juvando
Debellas carnem, nocte juvante, tuam.

S. Cajetanus propter assiduam salutis Zelus S.
proximorum curam venator animarum di-
ctus; orationem octo passim horas jugibus
lachrymis protraherebat. Corpus integras no-
ctes interdum verberibus affligerebat. Ex
Breviar.

Cur vigilat Divus, passimque orando tot
horis,

Insomnes noctes, cur vigilando trahit?
Nam venator erat solers multarum anima-
rum,

Et venatorem sic vigilare decet.

S. Ansgarii Galli primi Suecorum & Zelus S.
Gothorum Apostoli tantus fuit zelus & fan-
ctitas, ut eam Reges etiam honorarent. Ex
Breviario.

Quam flagrans fuerat zelus, qui accendit as-
more

Divino Arctoi, frigida regna Poli,
Ad pia existi, magno tua vota labore,
Suavibus Ansgarii regia corda modis.

S. Joannes Capistranus eruditione, vita
sanctitate, animarum zelo in bellis præcipue
celeberrimus Ann. Cœl. 23. Octob.

Vox fueras animans, vox ad pia bella Jo-
annes,
Doctrinâ zelo, tum pietate vocans.

DE VIRTUTIBUS

Cardinalibus & Moralibus.

Virtutes Cardinales dicuntur, quod sunt velut fon-
tes Virtutum Moralium; Prudentia intellectum,
Justitia voluntatem, Temperantia appetitum
concupiscibilem, Fortitudo verò irascibilem gu-
bernat. Bellarminus Cardinalis.

CAPUT VII. DE PRUDENTIA

§. I.

Quid sit Prudentia, qui illius effectus &c.

700.
Prudentia
quid? qui
illius effe-
ctus?

Definitio Prudentiæ, hæc tradi-
tur à S. Augustino: Prudentia
est rerum appetendarum & fu-
giendarum scientia. Ab Ari-
stotele 6. Ethic. c. 5. Prudentia
est recta ratio agendorum. Prudentia ergo
est regula & mensura virtutum omnium,
quæ sunt in voluntate, à qua ratio virtutis
& honesti in singulas derivatur, & descen-
dit. Illud enim est opus virtutis, quod
conforme est judicio, & dictamini pruden-
tiæ: Prudentiæ enim officium est præscri-
bere virtutibus modum, quidnam scilicet in
singulis functionibus sit rationi commensum,
non exorbitatum per excessum vel defectum,
quocirca perfecta prudentia tantum est in
viris probis, qui affectus habent domitos:
in aliis enim affectus sæpe mutant & perva-
runt judicium rationis & prudentiæ. Ita S.
Thomas. 2. 2. q. 49. Denique prudentia cir-
ca particularia verlatur, ut singula fiant con-
venienti loco, tempore, & modo.

Moraliter discere hic primam & princi-
palem esse virtutem Prudentiam. Præcla-
re Nazianzenus in Iambico. Malim, in-
quit, prudentia guttam, quam integrum se-
R. P. Krpiakowski, S. J. Collectanea Ascetica,

randioris forenna pelagus. Prudentia per-
fecta nihil in rebus humanis admiratur. De-
moc. apud Stob. Ser. 3.

Prudentiæ sunt 3. munia. Imo. Præ-
teritorum meminisse. 2. Agere præsentia,
3. tio. Cavere futura. Isoer. apud Stob. Ser. 3.
1. Prudentia te docet, ut in cunctis semper
idem sis, tam in prosperis quam in adver-
sis, sicut manus eadem est, sive in palmum
extendatur, sive in pugnum contrahatur.
Auctor Ser. ad Fratres in Erem. 10. 10. S.
August.

Accomodes te tempori, nec te in ali-
quibus mutes, sed potius aptes, ait Seneca.

Denique septem Græciæ sapientum hæc 7 Græciæ
fuerunt Gnomæ & præcepta sapientiæ. Bias sapientum,
ait: Veritas odium parit. Chilon. Nosce te
ipsum. Cleobulus. Ne quid nimis. Thules,
Spondes? noxa præsto est. Pittacus. Occa-
sione utere. Periander. Moderare iram. So-
lon. Nemo ante mortem beatus. Commen-
dat hanc virtutem Prudentiæ. 1. Petri. 4. v.
7. Effore itaque prudentes, & vigilate in Ora-
tione. Plura ibi. P. Cornelius à Lap. Et Chri-
B b b b

Præcepta
prudentiæ
sapientum,
B b b b

stus ipse. Matth. 10. v. 16. docet nos. *Estote ergo prudentes sicut serpentes, & simplices sicut columbae.* 1mo. Ut per prudentiam, ait S. Hieron. devitent insidias, per simplicitatem non faciant malum. Et serpentis prudentia ponitur in exemplum; quia toto corpore occultat caput, ut illud, in quo vita est, protegat; ita nos toto periculo corporis caput nostrum, qui Christus est; custodiamus, id est, fidem integram & incorruptam servare studeamus. 2do. Rabanus, solum etiam, ait, serpens eligere strictas rimas, per quas transiens veterem pellem exuat. Isid. Pelus. l. 1. Epi. 26. Serpens, ait, arte & versutia vetustatem exuit in arcta quadam & angusta rima sese comprimens, ac senium deponens. Vult igitur nos quoque per arctam viam, & afflictionem veterem hominem exuere, ac pro eo novum induere, qui ad ejus imaginem renovatur. 3. Prudentia serpentis est, ait Beda, quod unam aurem petrae opponit, alteram cauda claudit, ne audiat incantantes. Ita Christi discipulus contra diaboli & impiorum suggestiones claudat aures, cauda & terra, id est, meditatione finis, puta mortis, & sepulchri, sibi que dicat: Memento homo, quia pulvis es. 4. Serpens acutissime videt, unde adagium. *Serpentis oculus.* Sic Apostolus acuto mentis intuitu omnia perspicit, ut mala avertat & bona accersat. Plura P. Corn. hic. Tiara illa Pontificia, de qua Exod. 28. v. 39. Significabat etiam sapientiam & prudentiam eundem roborare & decorare; vera enim prudentia maximam adfert fortitudinem & gloriam; Unde Agesilaus in pugna ad Mantineam hortatus est Lacedaemonios, ut omittis reliquis in solum pugnarent Epaminondam, *Solos*, inquit, *prudentes esse fortes*, & illo necato facilem fore in reliquis victoriam, utpote factus: idque consilium exitus probavit. Epaminonda enim laeso instare coeperunt Lacedaemonii, cedere Thebani; ac moriens Epaminondas (quasi moriente Thebanorum prudentia, aequè ac fortitudine & gloria) suavit Thebanis, ut pacem cum hostibus faceret. ita Plutarch. in Laconicis. P. Cornel. in Exod. 28. 39.

Specialis in orbe Christiano sub jugum Christi subjiciendo & regendo prudentia Doctoris Gentium Pauli enituit. Is rerum occasiones prudenter captabat: unde captus à Judæis, cum videret iudices suos partim esse Phariseos, partim Sadduceos, exclamavit se esse Phariseum, itaque Phariseos in suam partem attraxit, qui eum contra Sadduceos tutati sunt. Actor. 23. v. 6. Rursum Pauli prima sui fuit cura in rebus salutis. 1. Cor. 9. v. 27. Adde sui cura & sanctitatis: est optima dispositio & via ad

curandum, & sanctificandum alios: Sic enim Mater, quò majores & meliores cibos comedit, & plus generat lactis, & melioris, quod infantibus impertiat. 2do. Paulus, ut Chrysost. de ejus Laudibus hom. 5. In verbis & Actibus fuit varius, & multiplex, non mutando sententiam, nec alter factus ex altero, sed ipse, quod erat, semper manendo, eorum, quæ dicta sunt, usum pro causarum opportunitate variabat. Similis fuit medico pro varia dispositione aegri mutanti remedia. 3tio. Paulus se prudenter personis accommodabat, ut cum Judæis videretur Judæus, cum Gentilibus gentilis. Omnibus, inquit, *omnia factus sum*, ut omnes salvos faciam, idem egregie imitatus est S. Xaverius. Hinc uterque prudenter studuit conciliare sibi Principes, & magistratus, laudando eorum officium, & politiā quasi à Deo institutam, ac jubendo, ut Christiani eis licet ethnicis, obedientiam, honoremque & tributum præstent. Rom. 13. &c. Consonat S. Petrus Epist. 1. c. 2. 13. Jubet Paulus orari pro regibus. 1. Tim. 2. 2. 4to. Paulus eleemosynas pro pauperibus Christianis, qui erant Hierosolymæ, per Timotheum & socios colligebat, ne quis suspicaretur eum pro se petere, aut aliquid in proprios usus convertere. 2. Cor. 8. 20. Ita & Franc. Xaverius. P. Caspari Berzeo mandat, ut eleemosynas sibi oblatas ad eleemosynarios amandet, multasque hujus causas, & utilitates assignat, quas recenset Tursell. in ejus vital. 6. c. 12. 5to. Paulus erat prudentissimus morborum animi medicus, cuique enim propria & congrua exhibebat pharmaca, quæ ex eo hausit, & accuratè descripsit S. Greg. tota par. 3. Pastoralis. ubi fusè docet, qua ratione admonendi viri, qua foeminae, qua laeti, qua tristes, qua verecundi, qua pigri. Plura P. Corn. in effigie Pauli ante acta Apost. c. 3. Virt. 2.

Franciscus Gandiæ dux IV. Joanne Borgia, & Joanna Aragonia Ferdinandi Catholici Neptæ genitus, post puerilem aetatem inter domesticos mira innocentia & pietate transactam, in aula primum Caroli V. Caesaris, mox in Catalauniæ administratione admirabilior fuit Christianæ virtutis & vitæ austerioris exemplis. Ad Granatense sepulchrum Isabellam imperatricem cum detulisset, in ejus vultu fœde commutato, mortalium omnium caducitatem relegendens, voto se adstrinxit rebus omnibus, cum primum liceret, abjectis, Regum Regi unice serviendi. Inde tantum virtutis incrementum fecit, ut inter tot negotiorum turbas, religiosæ perfectionis simillimam imaginem referens, miraculum Principum appellaretur. Mortuâ Eleonorâ de Castro

conjugæ, ingressus est Societatem Jesu, ut in ea lateret securius, & præcluderet dignitatibus aditum, interposita voti religione. Dignus quem & viri Principes complures in amplectendo severiori instituto fuerint secuti, & Carolus V. ipse, in abdicando Imperio, hortatorem sibi aut ducem extitisse, non diffiteretur. In eo arctioris vitæ studio Franciscus juniis, catenis ferreis, asperissimo cilicio, cruentis, longisque verberationibus, somno brevissimo corpus ad extremam usque maciem adegit; nullis præterea parcens laboribus ad sui victoriam & ad salutem animarum. Tot itaque instructus virtutibus à S. Ignatio primum Generalis Commissarius in Hispaniis, nec multo post Præpositus Generalis, tertius à societate universa, licet invitatus, eligitur. Quo in munere Principibus, ac summis Pontificibus prudentia & morum sanctitate apprimè charus; præter complura vel condita vel aucta ubique domicilia socios in regnum Poloniae, in Insulas Oceani, in Mexicanam & Peruanam provincias inivit; missis quoque in alias regiones Apostolicis viris, qui prædicatione, sudoribus, sanguine fidem Catholicam Romanam propagarunt. De se ita demissè sentiebat, ut peccatoris nomen sibi proprium faceret. Romanam purpuram à summis Pontificibus sæpius oblatam invicta humilitatis constantia recusavit.

Verrere sordes, emendicare victum ostiatum, agris ministrare in Nosocomiis, mundi ac sui contemptor, in deliciis habuit. Singulis diebus multas continenter horas frequenter 8. quandoque 10. dabat celestium contemplationi. Centies quotidie de genu Deum adorabat, nunquam à sacrificando abstinuit, prodebatque sese divinus, quo aestuabat ardor, ejus vultu, sacram hostiam offerentis, aut concionantis, interdum radiantè; Sanctissimum Christi corpus in Eucharistia latens, ubi asservaretur, instinctu celesti sentiebat Cardinali Alexandrino, ad conjungendum contra Turcas Christianos Principes Legato, comes additus à S. Pio V. arduum iter, fractis jam penè viribus suscepit ex obedientia, in qua & vitæ cursum, Romæ ut optaret, feliciter consummavit Anno ætatis 62do. salutis vero 1572. à S. Theresia, quæ ejus utebatur consiliis, vir Sanctus, à Gregorio XIII. fidelis administer appellatus; demum à Clemente X. pluribus, magnisque claris miraculis in sanctorum numerum adscriptus. Ex Breviario.

Audito, S. Franciscus Borgia, nebulonem quempiam ad remos damnatum, quod Francisci personam mentitus esset; R. P. Kwiatkowski, S. J. Collectanea Asctica.

Heu me felicem, inquit, si miser ille, quia pauculos dies peccatoris personam sibi sumpsit, tam atroci supplicio additus, quid me oportet expectare, qui tot annos revera peccatoris opera, & partes exerceo, quamvis religiosum veste & nomine profitear. P. D' Oultreman in Amore incre. l. 2. c. 5.

Omne tempus perire existimabat S. Borgia, quod non aut de Deo, aut ad Deum pertinentibus transigeretur. Obedientiam tutum appellabat navigium, quo tanquam per vitæ procellas, portum religiosi viri capiant, rideantque tempestates, & dies noctesque securi navigent. Literæ ab Ignatio datæ, cum reddite illi in Hispania essent, flexis genibus precabatur Deum, parendi facultatem largiretur iis, quæ mandarentur. Evocato Francisco à Lusitanie Regina, schedulam ostiarius attolit, cui ille: *Accoquo*, inquit, (cui tunc dabat operam) *veniam poscas, ticer, pareo*; ad hæc coquus: *Vade Pater*, at reditum matura; opus enim mihi adhuc operam tua. Regine itaque narra te coquo Domi operam dare, quo facilius missionem impetres. Eadem ille a-

Humilis nini simplicitate dicto audiens fuit, retulit- obedientia Francisci,

Septies oblatam sibi Cardinalitiam purpuram, toties constanti humilitate recusavit. P. Krafzewski. Medit. in Festo ipsius.

Illustrissima in Hispania fuit domus Borgia originem ducens ex Regibus Aragoniæ, & quæ habuerat legitimam prætensionem ad ejusdem Regni coronam. Morenii in dictionar Magno Hist. Gallicæ edito.

Epigrammata

De S. Franc. Borgia.

S. Franciscus adhuc dum Dux in sæculo, Bbbb a

703:

culo, interdum venationi indulgens; videndo volucres à natura feroces, ad manum redire dominorum; meditabatur, quod homo creatus à Deo rationalis, ad imaginem sui Creatoris, dum inani dilectione per varias vagatur Creaturas, ad Deum Creatorem, nutritorem, non redeat. Ex vita.

1. Quæ Te causa movet Dux, quæ Te ducit in agros?

Dum mortem volucres, Tu otia Dive fugis,

Accipiter prædam, Tu animæ fructum capis inde;

Ille manum repetit, Tu petis ipse Deum.

Aëris ille suo penetrat dum regna volatu,

Tu penetras regnum præpete mente, Poli,

S. Borgias viso formosissimæ olim Imperatricis Iabellæ corrupto enormiter cadavere mundi nauscam concipit. Ex vita.

2. Ah Metamorphosim! pulchri quàm fallit imago?

Dux objectum oculis, turpe cadaver, habet.

Et stupet attonitus, cernens, quod vivida quondam

Fluctuat in putridis naufraga forma genis.

Putè fluunt oculi, nares fastore redundant,

Auri utrique decor vermiculatus inest: Ah roseo quondam vermes pascuntur in ore,

Hæc illis porta, ad viscera pandit iter,

Ludunt, & tumido in vestitu, insecta vagantur;

Hæc tenet; hæc aulæ, fastida turba, locum.

In taline potens pertransit imagine Princeps!

Dux, mihi, dixit, abhinc munde, cadaver, eris.

S. Borgias de die 24. Vicibus ad mortem se preparabat. Ex vita.

3. Heu moreris, moreris, sed post tua facta superstes:

Hac vis arte sacros vivere Dive dies:

Mortis imago tuæ menti sic hæsit, ut illa Cor vigilans pulset, quolibet hora, tuum.

S. Borgias septies oblatam sibi Cardi-

nalitiam purpuram, constanti humilitate recusavit.

4. Ite procul radii breviter splendentis honoris,

Purpurei fulgor, quæso, coloris, abis:

Et dives, toties repetito tincta colore Fatalis tinea purpura dente perit,

S. Borgias orationi singulis diebus, 3. & quandoque 10. horas dabat. Ex vita.

Romani interdum Legatum Patris agebas, Sed cum Patre Poli, tu fere semper abis.

Sic Franciscæ frequens, oras, ut dicere possim,

Oratorem Te Principis esse Poli.

§. II.

De Divisione & Partibus Prudentia.

Prudentia juxta Javellum dividitur in particularem, & gubernativam. Gubernativa 4. habet species, scilicet Prudentiam militarem, æconomicam, Politicam regnativam, & Politicam simpliciter, quæ est in subditis circa bonum commune, quæ partes subjeptive dicuntur, de illisque prædicatur tanquam genus de speciebus.

Panditur istius virtutis summa potestas, Illa bonos reges, & pia regna regit.

Dirigit illa Duces, acies disponit & arma, Scitque triumphali, ducere bella, via.

Hæc subjectorum, cicuratur turba clientum,

Urbes ac amplas, dirigit illa domos.

Status militaris bonus est, utpote pro defensione Ecclesiæ, integritatis Patriæ, & Militiæ

jusque legum pernecessarius, dummodo in status bono

illo seretur bona militia, ac prudentia nus est.

Christiana regatur, quæ colligi potest ex doctrina S. Joannis Baptistæ. Lucæ. 3. v. 14.

Interrogabant autem eum (S. Joannem) & milites, dicentes: Quid faciemus & nos? Et ait illis: Neminem concutatis, neque calumniam faciatis, & contenti estote stipendiis vestris.

Milites. Partim sub Herode Antipæ, partim sub Præfecto templi, partim sub Pilato præside Romano. Hi audientes Joannem, detonantem contra vitia, & eisque gehennam minitantem conscii sibi rapinarum, aliorumque scelerum, quæ milites committere solent, voce Joannis compuncti æquæ ac publicani, ab eo poscunt remedium

dum Penitentia, vitæ honestæ, & salutis, quibus tria assignat Joannes, tribus virtutibus militum opposita, quorum primum est violentia, 2. dum calumnia, 3. tum rapina. Simili modo Aurelianus imperator æquum mantissimus, ait Volpiscus in ejus vita scribens ad Vicarium suum, si vis, inquit, tributus esse, imò si vis vivere, manus militum contine. Nemo pullum alienum rapiat, ovem nemo contingat, uvam nullus auferat, legerem nemo deterat: Oleum, sal, lignum, nemo exigit, annonæ sua contentus sit, de præda hostis, nonde provinciarum habeat &c. Stipendium in balteo, non in popina habeat &c. Alter alteri quasi servus obsequatur, à medicis gratis curentur, Atropicibus nihil dent, in hospitibus castè se agant, qui litem fecerit, vapulet. Tacite ergo insinuat Joannes positis hisce tribus conditionibus, licere militare & bellum esse licitum, uti docet S. Ambrosius Serm. 7. & S. Aug. l. 12. contra Faustum c. 74. Extat insignis libellus Ferrardi Diac. Carth. Qui floruit A. C. 500. ad Reginum Comitem, in quo militi imò duci militum, qualis erat Reginus, hæc 7. Innocentiæ dat præcepta. Prima, inquit, innocentia regula est, quam tenere inter actus debeas militares, ut nihil viribus tuis superbus assignes, sed omnia, quæ sapienter, aut fortiter, aut feliciter egeris, ad laudem referas potentissimi Creatoris. 2da regula innocentia est: Militariibus actibus occupator. Tu esto signifer disciplinæ sanctissimæ; Tu erige trophæum virtutis, intuendum jugiter ceteris, tu imitandus appare. 3tia Innocentiæ regula est, ut diligas Rempublicam sicut teipsum, charitate libera -- 4ta est. Deficiat temporibus administrationis tuæ peccantium synagoga, crescat electorum numerus. Gaude ad lucra Christi, dote in dispendiis. 6ta. Quidquid dixeris, gesseris, disposueris, ut Deo & hominibus placeas, & fervore charitatis mirabiliter iniquitatis frigus excludas. Noli esse multum justus, neque sapiens plusquàm necesse est. Considera ergo, quibus imperes, & quàm dura corda flectere cupias, ut modò minando, modò feriendo, modò veniam largiendo, nullatenus quidem remanere impunita militum peccata dimittas, neque tamen semper excelsibus eorum supplicia condigna retribuas, dicens tibi ipsi, noli esse multum justus. 7ma regula est. Pietas ad omnia utilis est, gubernationi Reip. securitati, saluti, concordia plus prospicitur, quando dux optimus amari eligit quàm timeri. Dux amabilis murus est patriæ -- & inferius, plus esto bonus, quàm severus: quia hæc est ducis optimi sola perfecta laus oblivisci semper injurias. P. Cornel. à Lap. in Lucæ. 3. v. 14.

Observavit dictam S. Joannis doctrinam, sæculi olim, & postea Christi miles S. Martinus, S. Martinus, Sabaria in Pannonia Pontif. natus, cum totum attigisset annum, in prudentia vitis parentibus ad Ecclesiam confugiens in etiam militum catechumenorum numerum adscribi voluit. Quindecim annos natus, in militiam profectus, primum in Constantii, deinde Juliani exercitu militavit. Qui, cum nihil haberet, præter arma, & vestimentum, quo tegebatur, Ambiani, pauperi ac nudo, ab eo petenti, ut Christi nomine sibi elemosynam tribueret, partem chlamidis dedit. Cui sequenti nocte Christus dimidiata illa veste indutus apparuit, hanc mittens vocem: Martinus Catechumenus hac me veste contexit. Decem & octo annos cum haberet, baptizatus est. Quare relicta militari vita, ad Hilarium Episcopum se contulit. Post factus Episcopus Turonensis, monasterium ædificavit, ubi cum 80. Monachis sanctissimè aliquamdiu vixit. Cum in gravem morbum incidisset, dicerentque discipuli: Cur nos Pater deseris? commotus illorum voce ita Deum orabat: Domine, si adhuc populus tuo sum necessarius, non recuso laborem. Sed cum illum, in ea vehementi febre, supinum orantem viderent discipuli, suppliciter ab eo petierunt, ut converso corpore tantisper, dum remitteret morbi vis, pronus conquireret. Quibus Martinus: Sinite me, inquit, cælum potius quàm terram aspicere, instante jam morte, viso humani generis hoste, quid, inquit, astas cruenta bestia, nihil in me funestè reperies, ea in voce unum & 80. annos natus animam Deo reddidit; quam Angelorum chorus excepit, eosque divinas canentes laudes multi, in primisque S. Severinus Colonienis Episcopus, audierunt. Ex Brev. Ad instar S. Martini cælum respici. Intentio endum, simplici bonæ intentionis oculo, bona for: nec in terrenis infigendus & immergendus manda. est oculus animæ, sed recta intentione dirigendus.

De hoc S. Martino audi Severum Sul. S. Martinum. Nemo unquam Martinum vidit nusquam iratum, nemo moerentem, nemo ridentem, per idem, unus, idemque semper coelestem quodammodo lætitiæ vultu præferens, extra naturam hominis videbatur. Tantam adversus omnes injurias patientiam assumpserat, ut cum esset summus sacerdos, impunè etiam ab infamis clericis læderetur, nec propter id eos, aut loco unquam amoverit, aut à sua charitate. Nunquam in illius ore, nisi Christus, nunquam in illius corde, nisi pietas, nisi pax, nisi misericordia inerat. Plurimque etiam pro eorum, qui obstrictiores illius videbantur, solebat flere peccatis. P. Cornel. à Lap. in Tit. 1.7.

S. Marti-
nus Sacer-
dotem
præfert
Regi.

Memorable exemplum S. Martini, qui, ut inquit Severus Sulpitius l. r. Dialo. c. 23. à Maximo tyranno feroce, & victoriis insolenti ad convivium invitatus cum minister pateram Regi obtulisset, ille eam S. Martino dari iussit, expectans & ambiens, ut ab ejus dextera eandem reciperet: sed vir Sanctus, ubi exhibuit pateram, presbytero suo pariter pauperi tradidit, nullum scilicet existimans digniorem, qui post eum biberet, nec integrum sibi fore, si aut Regem ipsum, aut qui proximi post eum erant presbytero prætulisset, quod factum Rex, omnesque, qui cum eo erant, ita admirati sunt, ut hoc ipsum eis, in quo contempti erant, placeret, perque totum palatium celebraretur, Martinum in Regis prandio id egisse, quod in infimorum judicum conviviis Episcoporum nemo fecisset. P. Corn. à Lap. in Jac. 2. 1.

706.

A. D. 375. D. Martinus ad Episcopatum Turonensem in Gallia erectus est, is aliquando negotia sua nonnulla tractaturus, in Aulam Valentiniani Cæsaris se contulit, at primum in conspectum Cæsaris, impediende aditum Ariana Imperatrice, non admissus, sed postquam Orationi, jejuniis, cinere se aspergens, ad 7mum diem institit, iussus ab Angelo in palatium Cæsaris ivit, ad quod facile à Janitoribus admissus, ad ipsummet penetravit principem, qui Janitoribus, quod Martinum admiserent, offensus, dum sella sua consurgere divum contemnens non dignatur, subortus repente sub sella miraculosus ignis adurens etiam, plus æquo gravem, ad debitam exhibitam Præfuli reverentiam excitavit principem, quare amplexus Præfulem dictus Cæsar, prius promissit postulanda, quam illa Præfui proposuisset. Baron.

Prudens
doctrina
S. Martini.

Fertur, D. Martinum aurigæ aliquando quærenti, an eâ vespere Lutetiam pervenire posset, prudenter & propheticè respondisse. Si festines, excludens; si lento passu procedas, Urbem hoc vespere ingredieris, Auriga indignabundus, tanquam irritus esset, currum incitatis equis agere cœpit, sed rota confecta Lutetia exclusus est, Beylerlinck V. Consilia.

Festina-
tio peri-
culosa
damno-
sa præfertim
injudicio.

Unde patet, quàm sit festinatio imprudens damnosa. Hinc Augustum Imperatorem Athenodorus docuit hoc monito, ut antequam quidquam statueret, contra reum prius 24. alphabeti literas recitaret. Unde idem Augustus, anulum in manu gestavit, in quo sculptus erat cancer marinus, qui utroque forcipe tenebat papilionem, præcipitantis typum, quo se ipsum

moneret, ne in judiciis præceps esset. Claud. Parad.

A. C. 559. S. Martinus vinculis solvit reum. In Gallia Chramnus, qui contra vinculis relictus à suis ad templum S. Martini fugit, ubi iussu Patris vinculis oneratus, ac sub custodia habitus fuit, inde, dum ad patrem duceretur, quoties S. Martinum invocaret, toties ex illo decidebant vincula; quod videns Pater, fecit illum liberum, quasi iussu D. Martini.

A. D. 560. Theodomirus, alio nomine Charraricus rex Sueonum, in Gallia & Hispania Arianus, auditis miraculis S. Martini, ejusque intercessione sanato filio suo Catholicam fidem amplexus est, quod brevi regis ad exemplum omnes subditi ejus Suevi præstiterunt Greg. Tur. Baron.

Refert Odo Abbas de translatione S. S. Martini. Cinxere obsidione Turonem nus ab Nortmanni duce Hastings; contra quos à S. hoste de Milite Martino incolæ loci expetere sup. fendit. petias, corpusque illius in loco, ubi maxime premebantur, opponebant hosti, ad S. Martini ejus oppositionem terga vertebant hostes, non sine castigatione abire permitti. In illo loco, ubi corpus constiterat, ad rei memoriam exedificatum templum, dictum: Sancti Martini Belli. Contigit hoc circa A. D. 845.

A. D. 853. Propter Nortmannorum sive Danorum in Gallias incursionem, D. Martini corpus, Turone Antifiodorum translatus fuit; ubi multis clarebat miraculis, intuitu cujus fideles multas oblationes offerebant, quarum partem sibi etiam dari prætendebant Sacerdotes Antifiodorenses, asseverantes, à suo quoque S. Germano S. Martini ibidem patrari miracula: convenerunt tandem cum Turonensibus. Locarunt leprosum ex integro, inter duos illos Sanctos, dicentes: Ex qua parte ager sanabitur, huic cula, sancto attribuendum erit miraculum, reliquerunt itaque agrum in templo, quem sequenti luce, ex ea parte, quæ S. Martinum respiciebat, invenerunt sanatum. Altera deinde nocte, eundem agrum, altera parte infecta obverterunt S. Martino, & iterum sanus factus est ager. Interpretatio inde facta, quod S. Germanus in domo sua S. Martinum hospitem honorare voluit, eique libenter cessit, juxta Ecclesiasticorum Canonum præscriptum: Ut Episcopus hospitem Episcopum suscipiendo eidem cedat, Baron.

Circa

S. Marti-
no equus
donatus
& cardo
redemptus

Circa A. D. 508. per Pictones, Turonem equus nescio quo itinere rex Clodovæus, SS. Martini ac Hilarii opem tam præsentem expertus, regis donis cumulavit Ecclesias, præcipue S. Martino, rem gratissimam, Bellator Bellatori equum Clodovæus dono obtulit, quo tamen cum diu carere non posset; missis centum nummis, quibus anathema novum redimeretur; ad quod immotus equus dum abduci non posset, centum aliis nummis ad primos adjunctis Clodovæus est secutus, quadrupede ob geminatum pretium Chariore, P. Bussieres in Hist. Franc.

De S. Martini Episcopi sacrificantis capite visus est globus igneus emicare, qui Sanctus dicebat: Sinite me cælum aspicere. De quo.

Cum Martinus adhuc terreno vixit in orbe,

Ambiit illius cœlica Sphæra caput.

Nam semper cælum sublimi mente gerebat,

Stelligerum cupiit sæpe videre polum.

Animam agens S. Martinus viso dæmone dixit: Quid adstas cruenta bestia, nihil in me funeste reperies. Ad Sanctum.

Qui juvenis tristem vicisti miles avernum,
Tartareum spernis nunc veterane camnem.

707.
Christi
miles quæ-
lis esse
debet.

Nota, Christianum esse militem Christi quasi ducis sui: quia tota vita sub vexillo crucis pugnare debet cum vitiis, & concupiscentiis ac demonibus. Rom. 7. 23. Gal. 1. 17. Job. 7. 1. Et Christus Matth. 11. Regnum, inquit, cælorum vim patitur, & violenti rapiunt illud. Pulchrè bellum hoc describit S. Augustinus 22. de Civi. c. 23. Hujus militiæ arma & panopliam describit Apostolus. Ephes. 6. 13. ejusque stipendium est vita æterna. Rom. 6. 23. Seneca Epist. 37. ad Lucillum, eum hortatur sumptis à re militari verbis. Promissisti, inquit, Virum bonum, sacramento ligatus es. Virum bonum, id est, fortem & bellicosum, hoc enim duci promittebant, cum milites audiverant. Idem sibi dicat Christianus. In baptismo authoratus es miles Christi, præbe Te fortem virum. Verum Episcopi, Pastores, & Doctores, ut docet hic Apostolus, peculiariter sunt & dicuntur milites Christi.

Pro quo nota. Militia per Catechesin Hebræis, omnem famulatum significat. Hinc Angeli, Cœli, Sydera, omnesque creature vocantur Dei milites; indeque dicitur Deus Sabaoth, id est, exercituum,

est Sabaoth unum ex 10. nominibus Dei, teste Hieronymo ad Marcellum. Magis propriè tamen Levitæ & Sacerdotes dicebantur milites Dei; unde Num. 4. v. 30. Levitæ dicuntur exire in militiam tabernaculi, æquè ac milites in castris suo ordine, ac stationibus excubabant, Deoque quasi duci, suo, deserviebant. Hinc mulieres in tabernaculo commorantes, ejusque ministerio addictæ vocabantur templi milites. Exod. 38. 8. ubi dicitur de mulieribus, quæ excubabant in ostio tabernaculi, Hebræicè Sabaoth Ašcer tšaben, id est, mulierum militantium, quæ militabant in ostio Tabernaculi. In primitiva præcipue Ecclesia Episcopi DD. Prædicatores erant milites, qui contra hæreticos, contra tyrannos, volentes opprimere Ecclesias, strenuè, ad mortem usque decertabant. Sic immortalis Athanasius, penè solus contra orbem universum Arianum per 46. annos heroicè decertavit, & triumphavit. Unde moraliter Chrysost. milita, inquit, bonam militiam, est enim & militia mala, de qua alio loco ait. Illi sub tyranno militant, nos æterno Regi militamus. Egregiè Basil. præfat. in Alcei: Ubi ergo Christus Rex? in cœlo, huc tuus, tibi o Christiane miles, dirigendus est cursus, obliviscere, quidquid hic in cœlis est. Miles non domos ædificat, non comparat agros, mercibus & lucro non studet: alimenta miles habet à rege, in plateis tabernaculum sibi ponit, cibum sola necessitas metitur, potio aqua, fomni, quantum natura requirit, itinera frequentia, itemque vigiliæ. P. Cornel. in 1. Tim. 1. 18.

Militia nil obest sanctitati, imò sanctitas juvat militiam, ut patuit in illa Historia, quæ reperitur in Historiis Hisp. In sanctitati, Hispania Garças Fernandez comes Castellæ habuit quemdam militem Antolinum pietati addictum, is ante fores templi, relicto equo & hastâ, pro more aliquot sacrificiis Missæ aderat, perstringebaturque, quasi metu ductus templum adierit, interim commissum prælium, visusque fuit Antolinus in fronte exercitus adeo fortiter dimicans, ut ipsemet unicus hostes fugaret, istaque illius dexteritate prævia, victoriam celebrem affecuti Christiani, adscriptumque id illi militi, præcipue cum equus illius & hasta sanguine tincta ante fores esset inventa. Dimicabat sanè Antolini speciem indutus Angelus. Vide Baron. circa A. D. 999.

Rectori populi Dei, Moyſi. Exod. 708. 18. v. 19. dat consilium Jethro. *Est tu populus in his, quæ ad Deum pertinent.* Hinc moraliter S. Gregor. docet, qualis debeat esse Rector. Sit Rector, inquit, internorum curam exteriorum occupatione non miscens.

Mulieres
quoque
miles
Christi.

Bona mi-
litia.

miscens, exteriorum providentiam interiorum occupatione non reliquens &c. S. August. q. 68. Docemur, inquit, hic à Jethro, nimis intentum humanis actionibus animum minus Deo vacare &c. P. Cornel. hic.

Rektorum Caveant Pastores & DD. æque ac vita sub- Principes, ne vitiorum exemplo populum dit's tra- inficiant; nam, ut ait Quintilianus. Decl. 3. biqur in Hæc est Superiorum conditio, ut quidquid exemplum faciunt, præcipere videantur, & perniciosissimus est malæ rei quisque auctor. Unde ait Claudianus. Paneg. 4. Honorii.

Componitur Orbis Regis ad exemplum, nec sic inflectere sensus Humanos edicta valent, ut vita regentis: Mobile mutatur semper cum Principe vulgus.

Altera ex parte, ut ait S. Gregor. Hom. 26. in Evan. Durum est, ut qui nescit tenere moderamina vitæ suæ, iudex fiat.

Rektor Exodi 32. v. 27. Jussit Moyses idolatras occidi. Occidat unus quisque fratrem & amicum, & proximum suum. Ecce quomodo Moyses mansuetissimus mortalium pro Deo severitatem & iram induit, ut paucorum poena Deum toti populo reconciliet: hæc est enim sancta ira, quæ irascitur peccato. Ira enim est cos virtutis, & mentem non habet, qui iram non habet. S. Gregor. par. 4. Pastor. Ecce, inquit, (Moyse) qui vitam omnium cum sua morte petivit, paucorum vitam gladio extinxit: intus ignibus amoris, foris accensus zelo severitatis, utrobique legatus fortis, causam populi apud Deum precibus, causam Dei apud populum gladiis allegavit: intus amans divina ira supplicando obstitit; foris sapiens, culpam feriendo consumpsit. &c. In regimine ergo populi utrumque Moyses miscuit, ut nec disciplina deesse misericordiam, nec misericordia disciplinam. Tropologicè S. Ambr. ad Romilum. Ille, ait, est verus Levita, Dei ultor & vindex, qui carnem, & passionem ac vitiorum corpus interimit, ut servet animam, ut jam non sit caro peccati sed Dei, quis enim magis frater & proximus est animæ quam caro. P. Corn. à Lap. hic.

Rektres Num. 7. v. 89. Cum ingrederetur Moyses tabernaculum suaderis, ut consuleres oraculum, audiebat vocem loquentis ad se de propitiatorio, quod erat super arcam testimonii, inter duos Cherubim, unde & loquebatur ei. Ut consuleres oraculum. Scilicet Dei sedentis in Sancto Sanctorum super propitiatorium. Hinc patet Moyse in dubiis semper patuisse accessum ad Sanctum Sanctorum; cum alias Pontifici tantum semel in anno aditus ad

Sanctum Sanctorum; nimirum in die expiationis: erat enim Moyses legislator & legatus assiduus Dei ad populum, unde Deus humana & sensibili voce, manante ex propitiatorio, cum Moyse loquebatur, uti hic dicitur, hac re significabat Deus, Principes, Prælatos & Pastores, ut bene populum regant, debere sæpe recurrere ad Deum per orationem, ut ab eo in dubiis edoceantur; ita enim Moyses recurabat ad oraculum, ut docet S. Gregor. Sic Minos legislator & rex Cretensum, 9. annis Jovis fuit collocutor, inquit Plato: hoc enim de illo slexerunt Gentiles.

Refert Plutarchus in convivio 7. Sapientum eos inter se quæsisse: Quis bonus ac beatus esset Princeps? Varia variis dicentibus, dixit ultimus Chilo. Optimè, qui nihil mortale, sed omnia immortalia meditat. Hoc didicit Moyses assidue versans cum Deo in tabernaculo. Ita Thomas Morus Angliæ Cancellarius, quotidie multum temporis orationi, prælectioni, & meditationi colloquens cum Deo tribuebat, adeoque cum negotium aliquod arduum tractandum erat, sumebat S. Synaxim, ut ex ea quasi ex oraculo dirigeretur, & corroboraretur ad rem illam. ritè & fideliter ex Dei lege, & mente perficiendam, testis est Staplet, in vita. P. Corn. à Lap. hic.

Quæres. Quid Symbolicè significet ignis 709. in rubo, de quo Exod. 3. 3. &c. Ignis in Symbolo rubo significat, qualis debeat esse Moyses, lum Re id est, Rektor populi, scilicet, quod debet Re at esse ignis per sapientiam, qua sciat populi ignis in lum docere & regere, & per charitatem & rubo. compassionem, qua norit necessitatibus populi subvenire &c. Rursum Rektor debet esse rubus ardens, id est, sapientiæ & charitati conjunctas habere spinas justitiæ & severitatis ad puniendum & castigandum errantes. P. Cornel. hic. Pastor Bonus qualis debeat esse Vide Joan. 10.

Ille bonus, qui ovium bona quarit, & auget, amando.

Qui cognoscit oves, pascit, alitque suas: Sed qui curat oves sola mercede retentus, Deferit has fugiens adveniente lupo. Imò ovium per eum substantia sæpe voratur.

Præclarus custos, sit lupo ipse, gregi. O Bone Pastor amo Te Christe, mihi bonum es omne, Tu ipse meus Pastor, potus & ipse cibus.

Reliquit Josue insigne continentia & Rektor paupertatis exemplum, fecitque illud mo- qualis est nimum Ecclesiastici. c. 32. v. 1. Rectorem se debeat posae-

non suum posuerunt? noli extolli: esto in illis quasi unus ex ipsis. v. 2. Curam illorum habe, & sit con- dum quæ- fide, & omni cura tua explicita recumbe: v. 3. Ut lateris propter illos, & ornamentum gratia accipias coronam. &c. Sanè S. Hieron. in Epist. S. Paulæ scribit, ipsam, cum Josue monumentum videret, demiratam fuisse, quod ipse possessionum omnium distributor sibi montosa & saxosa loca delegisset. Atque hac in re Josue fuit typus Jesu Christi, qui cum dives esset, & rex gloriæ, pro nobis minor, & pauperior fieri voluit, ut nos sua paupertate ditaret, & sua vilitate exaltaret. Ita Orig. Theod. & alii. Notent, & imitentur hoc Josue exemplum Principes, principumque Consiliarii, Præfecti, & Præsides, uti fecit Thomas Morus Angliæ Cancell. qui à prima ætate magnis in Rep. muneribus perfundus, cum familiam haberet amplam, tamen tota vitâ annum centum non auxit, ultra 70. aureos, ut narrant. Staplet, in ejus vita c. 3. & 8. P. Cornel. à Lap. in Josue. c. 19. v. 50.

S. Judas in Epist. sua, v. 3. dicit. Chæ- rissimi, omnem sollicitudinem faciens scribendi vobis de communi vestra salute. Moraliter discant Prælati à S. Juda, quantam omnium creditarum sibi animarum debeant habere curam, nimirum sollicitam adeo, ut ipse ait: omnem sollicitudinem, Sic & Paulus. 2. Cor. 11. v. 28. Præter illa, qua extrinsecus sunt, instantia mea quotidiana, sollicitudo omnium Ecclesiarum. Et Roman. 12. v. 8. & Hebr. 13. v. 17. Ipsi enim pervigilant quasi rationem de animabus vestris reddituri. Ubi S. Chrysost. Omnium, ait, quos regis, rationem redditurus es, tanto igni tuum subicis apus. Miror si potest salvari aliquis Rektorum. Et hom. 2. ad Epist. 2. ad Tim. Quantumvis illi honoris impendas, quantumlibet obsequii deferas, nihil his periculis referre par poteris; nam, si animam ponas, ipse amplius pro te facit: nam animam periculo æternæ mortis exponit. P. Cornel. in Jud. Epist. v. 3.

Pastores sollicitudinem debent circa gregem habere.

Rektorum qui salvantur?

Rektori imputatur culpa Collegii.

Apoc. 2. v. 4. Sed habeo adversum te, quod charitatem tuam primam reliquisti. Videtur ergo S. Timotheus, qui per 40. annos jam erat Episcopus Ephesi, non nihil in te puisse in prædicando verbo Dei, in labore convertendi Ephesios, partim ex pusillanimitate, partim ex prudentia humana &c. fuitque hoc ejus peccatum veniale. Sæpe enim Prælati magis peccant per remissionem, quæ specie prudentiæ obrepit, quam per imprudentiam, quæ sub specie zeli. Utrumque tamen vitium est, utrumque reprehenditur à Christo, prius in Episcopo Ephesino; posterus in Thyatirensi, inquit Alcazar. Monitus ergo hic à Christo per R. P. Kwiakowski, S. J. Collectanea Ascetica.

S. Joannem Timotheus, remissionem suam correxerat, & primum fervorem reassumpsit, fervidèque reprehendit cultores Dianæ, ideoque ab illis martyrio est affectus A. C. 109. die 24. Februarii.

Adde, hæc non dici soli Episcopo, sed & ejus Ecclesiæ Ephesinæ: Fideles enim Ephesii hic temporis arguuntur per suum Episcopum: utpote in quem ut pastorem & caput omnis Ecclesiæ culpa & reprehensio redundat, vulgò dicitur: Non est peccatum in Collegio, quod non faciat Rector. Moraliter notat hic adhuc P. Cornelius. Facile homo etiam Sanctus & perfectus à primo fervore tepescit. 1. mo. Quia animi est mobilis, mollis. 2. Quia difficile est tot difficultatibus, & tentationibus, quot in dies occurrunt, resistere. 3. Quia gratia in nobis est, quasi in loco alieno, non naturali: unde natura nostra, nisi vis continua adhibeatur, ad se, & naturalia sua desideria redit. 4. Quia habemus innatam concupiscentiam, quæ gratiæ, & bono sæpe reluctatur contra quam pugnare, & quasi adverso flumine imò fluctu remigrare debemus.

Tria Rektoris & Episcopi munia sunt. Rektoris

1. infideles & infirmos ad Christum trahere, & Episcopos allicere. 2. dum, probos dirigere, 3. tum, pi tria improbos castigare. hoc repræsentat pedum munia. Episcopale, sive virga eorum, pastoralis, quæ sursum curva est quasi uncus attrahens. in medio recta, in imo instar cuspidis acuminata, quæ tria carmine expressit Poëta.

Curva trahit, quos recta regit, pars infima punit.

P. Cornel. in Apoc. 2. 27.

Prælati Prælati soli comparantur Matth. 23. Sali comparantur, De quo.

Sal sunt Prælati, populum condire tenentur;

In fatuum caveant degenerare salem, Nequitiam bibere hos ut aquam non convenerit; iste

Solvitur in lympha sal, misereque perit. Nec solum populis sal sunt, sed foliis ad instar

Hos lucere aliis per bona facta decet. Sol nitet; ut Gentes illius luce regantur; Nec proprium sed mundi respicit ille bonum.

1. Reg. 11. v. 5. Et ecce Saul veniebat, 710. sequens boves de agro. Fuit ergo Saul arator, Pastores ait Abulensis, & licet jam foret rex creatus, populi ad solitam tamen agriculturam, cum alia Reges, regni negotia non occurrerent, rediit. Sic & David, postquam à Samuele inunctus esset Cccc in

in regem, rediit ad pascendum suas oves, unde v. 7. utrumque hunc bovem suum, quo arabat Saul, concidit in frustra. Erant ergo hi proprii ejus boves, non alieni ita Abul. Suar. & alii. Vide, & mirare hinc simplicitatem & modestiam priorum regum Saulis & Davidis, & agriculturæ dignitatem & præstantiam, utpote, quam olim reges & principes exercuerint. Sic Romulus, Remus, Fabrius, Romani Senatores & Principes, erant atatores & agricolæ. Audi Propertium l. 4.

Curia prætexto, quæ nunc nitet, alta, fenatu;
Pellitos habuit, rustica corda, Patres.
Buccina coquebat præficos ad Verba Quirites
Centum illi, in prato, sæpe Senatus erat.

Plinius l. 13. Hist. c. 3. Ipsorum, inquit, manibus Imperatorum colebantur agri, gaudente terra vomere laureato, & triumphali aratore. Causam dat S. Chrysostomus Hom. 15. in 2. ad Cor. Quod Deus primis parentibus agriculturam, ut necessariam artem, artemque innocentissimam, & præstantissimam indixerit juxta illud Gen. 2. 15. Posuit eum in paradiso voluptatis, ut operaretur &c. Philo l. de Joseph. Hoc est opinor, quod Poëta reges vocant Pastores populi, nam qui summus est in arte pecuaria, facile bonus rex evadet, pulcherrimo populi gregi, præpositus, approbata industria, in minori negotio. Clemens Alexan. l. Stromat. Moyses, inquit, oves pascit, ut qui ad principatum pastorem prius erudiretur. Et D. Ambrosius eleganter in idipsum notat l. 1. Epist. Ep. 4. Abraham, inquit, & Jacob, & postea Moyses & David pastores fuerunt, regalem quandam in hoc munere disciplinam induentes. P. Cornel. à Lap. in 1. Reg. 11. 5.

Jus regis
olim,
quale.

1. Reg. 8. v. 11. *Hoc est jus regis, qui imperaturus est vobis: Filios vestros tollet, & ponet in curribus suis, facietque sibi equites & præcursores quadrigarum suarum, &c. Quæres: An jus hoc justum, & æquum sit?* 1mo. S. Greg. l. 4. c. 2. & S. Thom. l. 3. de Regim. Prin. l. 2. c. 4. censent, hoc jus esse justum, non absolute, sed respectu hominum, adeo ad mala proclivium, ut non tam politicè, quàm despotice, & tyrannicè eos regi justum sit, ut hoc regimen sit jugum, eorum frænum & cupiditatis pena & castigatio.

2do. Alii plures censent jus hoc non esse justum, sed iniquè à Regibus usurpatum; iniquum enim est, ut rex filios subditorum, & filios à parentibus ad libitum abripiat; eoque sua faciat mancipia, ut eorum

agros & oliveta optima auferat, illaque det servis suis, ut servos, ancillas, asinos. & juvenes optimos heris adimat, eosque operi suo admoveat. Unde culpantur & morte puniuntur Achab, & Jezabel, quod vineam Naboth usurpaverint. 3. Reg. 20. 19.

Quare Deus hoc jus non sancit, nec approbat, sed tantum prædicat, ejusque acerbitatem proponit, & graphicè coram oculis Hebræorum depingit, ut eos à petitione regis absterreat & avellat. Describit ergo jus regale, non quale est apud fideles, sed quale est apud Ethnicos v. g. Chaldaeos, Turcas, Tartaros, ubi reges subditis utuntur, quasi servis & mancipiis, hoc enim jus sibi ipsis usurpant. Audi S. August. l. 4. de Civ. c. 4. Remota, inquit, justitia quid sunt regna nisi magna latrocinia: quia ipsa latrocinia quid sunt nisi parva regna; scitum est illud; Regum est dimidium totius, tyrannorum verò totum auferre Hebr. *Mispat*, id est, iudicium sive jus, significat non jus proprium, sed usurpatum, puta morem & consuetudinem licet iniquam, ut patet. Num. 7. 14. & 29. 6. & Exod. 21. 9. & alibi.

Denique nonnullos reges Israel hac regia potestate usos vel potius abusus esse; patet ex magnificentia currum, equorum & mensæ Salomonis, unde de tributis ab eo impositis questus apud Roboam ejus filium populus, ab eo pejus acceptus est; ideoque fecit Schisma. 3. Reg. 12. Porro verum, æquumque jus regis fidelibus imperatori describit Deus per Samuelem inferiori c. 10. 25. & per Moysen Deut. 17. ubi Verum sancit, quid Rex Deo, quid populo, quid & æquum sibi ipsi præstare debet. Vide S. Thom. jus regis. Bellarm. Lipsium, Scribanium & alios, qui de Principe Christiano scripserunt. Seneca Philol. l. 1. de Clem. c. 18. docet. Non civium servitutem regi traditam, sed tutelam, & c. 19. addit. Rempub. non esse principis sed principem esse Reipub. Hinc Homerus regem appellavit Pastorem populorum. Et Claudianus ad suum Honorium,

Tu civem, patrémque geras, tum consule cunctis,
Non tibi; tua te moveant sed publica damna.

P. Cornel. à Lap. in 1. Reg. 8. 11.

Laudat regalem legem S. Jacobus c. 2. 711. v. 8. *Si tamen legem perficis regalem secundum scripturas? Diliges proximum tuum sicut te ipsum? bene facis.* Proximi ergo dilectio est lex regalis, idque 1. Quia charitas est dilectio omni-

proximi omnium virtutum regina & princeps: lex ergo charitatis est regia & regalis, hoc est, eximia, splendida. 2do. hæc virtus ornat omnes homines, præsertim principes, reges, hi enim uti cæteris virtutibus, ita charitate maxime eminere debent. Hinc Christus constituturus S. Petrum principem Ecclesiæ, hanc unam charitatis virtutem, quasi conditionem necessariam ab illo postulavit dicens: *Simon Joannis, diligis me plus his?* Eoque respondente: *Eram Domine, tu scis, quia amo te.* Subjunct: *Pasce agnos meos.* Joann. 21. v. 15. 3tio. quia hæc est præcipua lex Christi Regis regum; quam impense & creberrimè commendavit, ut Joann. 15. 17. Hæc mando vobis, ut invicem diligatis. Et c. 13. 34. & Rom. 13. 8. Lex ergo charitatis regalis est; quia cæteras complectitur in se. 4to. Quia omnes obligat & extendit se ad omnes homines etiam inimicos, sicut ergo dicitur via regia, id est, communis, ita charitas &c. Unde per hanc viam omnes justi tendunt in coelum. 5to. quia lex Moysis fuit timoris, ideoque Servilis, Christi verò est amoris, ideoque regalis, amorem enim veteres pinxere undique coronis aureis cinctum quasi totum regalem. Denique lex charitatis est regalis; quia, ut ait S. Bernard. Serm. 83. in Cant. Amor, ubi venerit, omnes in se traducit, & captivat affectus quasi rex omnibus affectibus imperans. Moraliter lex regalis charitatis & Christi significat omnes Christianos, Christi subditos, eaque præditos esse reges, & habere animum regium, hoc est, amplum, præstantem, beneficium & munificum, in omnes & singulos, tam pauperes quàm divites, tam externos, quàm cives, tam benevolos, quàm malevolos amare, juvare &c. gestiant: arcum enim, & frigidum est cor privatorum, regum verò cor est amplum, liberale. Hoc est, quod ait S. Petrus, S. Jacobo concinens. *Vos genus electum, regale sacerdotium, gens sancta.* Quocirca Saul videns charitatem Davidis; quia sibi inimico pepercerat, eam accepit ut certum regni omnem. Nunc scio, inquit, quod certissime regnaturus sis & habiturus in manu tua regnum Israel 1. Reg. 24. v. 21.

Amor inimicorum maxime regius.

Deinde charitas regalis est, quia amantes facit reges, eisque coronas & diademata in coelis imponit. Maxime verò amor inimicorum facit animum regium, & excelsum; unde Didymus, Chrysost. & Eutym. in Psal. 4. asserunt ibidem, cum ait. v. 1. *In tribulatione dilatasti mihi*, postulare dilationem cordis & magnanimitatis donum ac latitudinem charitatis, qua etiam inimicos diligeret. Charitas ergo regalis est, quia omne bonum, omnem dignitatem, omnem eminentiam complectitur. Porus rex cæ-

ptus ab Alexandro, rogatusque, quomodo se tractari vellet? respondit: *Regio mors.* Rursumque interrogatus, an aliquid aliud vellet? respondit. Nihil. Nam in *regio mors insunt omnia*, inquit Plutarch. Orat. 1. de Fortuna Alexandri. Multò magis in regali Charitatis lege, & amore insunt omnia, quocirca si qua ingruit in nobis, vel cum proximis turba cupiditatum, litium, bellorum, illam dirimat, vincat, & triumphet charitas, quasi rex, lex & judex omnium, juxta illud Coloss. 3. 15. Super omnia autem hæc charitatem habete. P. Cornel. in Jacob. 2. 8.

Commendat Christus inimicorum amorem Matth. 5. v. 44. *Diligite inimicos vestros.* De quo,

Non magna est nimis ars, si fidus amicus ametur;
Nam bene amicis, vel barbara corda volunt;
Ast inimico homini, qui latus reddit amorem,
Grande, quod edocuit Christus, adimplet opus.
Diligo magne Deus, cunctos propter Te inimicos.
Parco ego, parco homini, Tu mihi parce Deus.

Benefacite his, qui oderunt vos. Matth. 5. v. 44.

Quam bonus est Dominus, vult, ut reddamus amorem
Illis, qui nobis probra molesta dabant.
Ergo bonum ducente Deo certamen habemus,
Quo poterit bonitas vincere nostra malum.

Orate pro persequentibus, & calumniantibus vos. Matth. 5. v. 44.

Persequitur nos hostis atrox, oremus & ex nunc
Hæc poterunt nostræ vincere bella preces.

Exodi. 14. v. 25. *Et subvertit rotas curuum (Dominus) ferebanturque in profundum.* Dixerunt ergo Ægyptii: *Fugiamus Israel: tus vita lem: Dominus enim pugnat pro eis contra nos.* brevis, Moraliter discite hic 1mo, quàm verum est illud sapientis. Eccli. 10. v. 11. *Omnis potentatus vita brevis, & maxime omnis tyrannidis vita brevis.* En tibi Pharaon à Moysè monitus, monitaque contemnens, oppressor Hebræorum post mensem unum vita & regno spoliatur. Julius Cæsar invalens imperii, post tri-

ennium in Curia à Senatoribus confossus occubuit. Cyrus à monarchia sua, puta à capta Babylone, triennium duntaxat regnavit, atque à Thamiri Scytharum regina cæsus, capiteque amputato ac in culeum sanguine plenum ab illa insultante injecto dividit: *Satia te Cyre sanguine, quem tantopere fisti.* Alexander Magnus sex annos tantum à cæso Dario ut Monarcha imperavit; quare Apelles pinxit eum quasi fulgur, quod uti subito apparet, ita subito disparet, 2do, quàm verum sit illud Poëtæ.

Ad generum Cereris (ad Plutonium in orcum) sine cæde & sanguine pauci Descendunt reges & sicca morte tyranni.

Tyrannorum mors violenta.

Excubatenim in tyrannos iusta Dei vindicta, ut qui alios vita & bonis spoliaverunt, iisdem ab aliis violentè spoliarentur. Ita supra dicti principes violenta morte sublatis, ita Diocletianus & Maximinus jurarunt, se Christianos omnino deleturos, aut imperium deposituros, quare cum Christianos delere non possent indignantes, eodem die, imperium deposuerunt, & paulo post Maximianus imperium recipere volens, à Constantino imperatore ad laqueum, Massiliæ, adductus est. Diocletianus tabe & putredine à Deo immixta consumptus est. Ita Aurelianus imperator, persecutor Christianorum post annum à rege Persarum captus, factusque est orbis ludibrium, Rex enim eo pro scabello utebatur, cum equum esset confecturus. Idem Bajazeti Turcarum tyranno fecit Tamberlanes rex Tartarorum. Ita Julianus Apostata, post biennium imperii, cælesti telo confossus, occubuit. Ita Valens Arianus Orthodoxorum persecutor in paludibus à Gothis in castra, ad quam victus confugerat, combustus est. Ita Anastasius hæreticus impiusque imperator à Deo fulmine percussus in tartara dejectus est; ita Nero, cum sibi manus præ debilitate inferre non posset, à suo Spadone interfecit, ita Decius, Maxentius, Domitianus, Otto, Galba, Vitellius, alique plurimi tyranni veluti, & violenta morte perierunt. 3tio, discite hinc vanitatem regnorum, & pompæ mundi, quid est vita humana? est comœdia, in qua unus personam regis, alius personam militis &c. agit; in morte finitur hæc comœdia, tum quisque suam personam, vestes, suos titulos ponit. Marcus Antonius, ut refert Seneca l. 6. de Benef. c. 3. cum alio fortunam suam, ad Cæsarem transire videret, & sibi nihil relictum, nisi jus mortis, dixit. *Hoc habeo, quocunque dedi.* Augustus ipse Cæsar, qui 52. annos in tanta felicitate & gloria regnavit, vocavit amicos, atque ab eis rogavit: *Satiusne belle personam meam egi? utique in imperio, quasi*

Vanitas regnorum mundi & pompæ mundi.

in comœdia, cumque illi annuerint, *Valete ergo, inquit, & plaudite,* atque reductis, cortinis animam exhalavit. Ubi jam curus, equites, & aquilæ Augusti, ubi pompa, ubi triumphus, ubi voluptates, ubi libidines? O quàm jam mallet Augustus nuncquàm fuisse Augustus, quàm mallet pauper fuisse rusticus Christianus. *Remanent in saculo,* inquit S. Ambrosius in Lucæ. 10. *quæ saculi sunt, sola virtus comes est defunctorum.* Quare ab impio in morte? Regna & opes, quæ parasti, cujus erunt? Respondebit. Heu non mea amplius erunt, sed aliorum. Quare à iusto, quæ parasti, cujus erunt? Respondebit: mea erunt in sempiternum: Opera enim illorum sequuntur illos. Caduca bona per virtutem, per pauperes, in cælum transiunt, ex temporaneis reddidi sempiterna. Audi denique Epitaphium Pharaonis: Ubi nunc, Pharaon, tua sceptrum, tui currus, tua castra, ubi tuus thronus, ubi tua vox, non cognosco Dominum. Ezechi. 29. v. 3. *Meus est fluvius & ego feci memetipsum.* Quomodo cecidisti Lucifer, qui mane oriebaris, merxisti infantes Hebræorum, nunc ipse mergeris, devorasti eos & nunc pisces vorant te, factus es esca corvis, & populus Æthiopum, sed hæc temporanea & exilia sunt, audi æterna, & in æternum luenda. Isaie. 14. v. 11. *Detrahta est ad inferos superbia tua.* Descendisti in profundum lacu, occurrent tibi gigantes, reges, & tyranni dicentes, & gratulantes: *Et tu vulneratus es sicut & nos, nostri similis effectus es.* Numquid iste est vir, qui conturbavit terram. Ecce jam solus es nudus & miserabilis, veni Pharaon, habita nobiscum cum igne devorante in ardoribus sempiternis. Audite hæc reges, audite principes.

Discite iustitiam moniti & non temnere Divos.

P. Cornel. in Exod. 14. 25.

Numerorum. 11. v. 11. *Et ait (Moy. 713. ses) ad Dominum. Cur afflixisti servum tuum? Regum quare non invenio gratiam coram te? & cur regimen imposuisti pondus universi populi huius super est splendor me? Pondus vocat onus & curam regendi didalectum populum, ei que de omnibus providendi, vitus.* Quare verè sapiens ille, *Rex bonus,* inquit, *servus est publicus.* Et Pompeius, magnam potentiam ambit in expertus, odit expertus. Seleucus Asia rex, teste Plutarcho, dicere solebat, si sciret vulgus, quàm laboriosum sit legere ac scribere solum tot epistolas, diadema ne humo quidem tollere dignaretur. Meminerunt Belgæ Caroli V. qui senescens onerum & curarum Reipub. pertæsus, cum Bruxellæ principatum Belgii in filium Philippum secundum transferret, lachrymans dixit:

dixit: O Fili! magnum tibi onus impono: Ego enim toto tempore principatus mei nunquam quadrantem horæ magnis curis & anxietatibus vacuum habui. Secedens ergo 4. ultimos vitæ annos sibi & Deo dedit. Adrianus Papa II. teste Petrarcha nullum supplicium majus de hoste poscebat, quàm ut Papa fieret. Pius V. Pontifex Sanctus dicere solebat: Cum essent religiosus, sperabam optimè de salute animæ meæ, Cardinalis factus extimui, nunc Pontifex creatus, penè despero. Idem sensit Clemens VIII. Non mirum ergo si S. Gregorius, Nicolaus I. Clemens III. Cælestinus V. & alii adeo Papatum fugerint. Lucianus ait, Mironis & Praxitelis colossos, fortis multò nitere ebore & auro, ad hæc fulmen aut tridentem dextrâ tenere, ut Jovem aut numen aliquod repræsentent, cum intus nihil apparet præter picem, clavos, araneas, mures, & sordes, atque talem esse principum vitam affirmat; quorum si strepitum & apparatus respicias, nihil felicius, nihil Deorum vitæ similis; si curas, suspiciones, odia contemplare, quibus intus discruciantur, nihil calamitosius. Merito ergo Antigonus rex ad filium insolentem. An ignoras, inquit, o fili, regnum nostrum non esse aliud, nisi splendidam servitutem. Principum ergo fors non invidenda, non ambienda; sed compassione digna est. Cornel. in Numer. 11. 11.

Mundi Regnorum quàm instabilis, status.

Videndum, quàm infelix & brevis fuit status & finis regni Babylonis, id est, infidelitatis, impietatis, & mundi, ubi nunc Ninive, ubi nunc Babylon? ubi Ecbatana, ubi Susa, ubi Memphis, ubi Sparta, ubi Gentilis Roma Orbis Domina? Corruit, & Romæ Roma sepulta est; nimirum Roma Christiana sepelivit & calcavit Romam ethnicam, & eandem calcabit in fine mundi. Vide quàm pompa omnis in fumum abeat, quàm gloria in ignominiam, opes in nihilum, plausus in planctum desinant: quàm luxus in luctum, deliciae in sordes, voluptates in tormenta vertantur, nimirum extrema gaudii luctus occupat: Sic transit gloria mundi. Babylon ex cælo in cœnum, ex cœno in orbem ruit. Ubi nunc ejus calix aureus, ubi vinum prostitutionis, quo inebriabat Gentes, ubi sceptrum, ubi cornua, ubi diademata 10. &c. Qui hæc legis, qui intelligis, qui sapis, cave illecebrosus & voluptuarius Babylonis calicem, fuge ejus mella, quæ in fella vertuntur; vide & despicere horum & dignitatum titulos, quos offert Mundus: quia nil, nisi puerorum crepundia, & bullæ sunt, imò fumo & bullis vaniores, & inaniore, vive ergo non Babylon, sed Ecclesiæ, vive non voluptati, sed virtuti, vive non mundo, sed Deo, vi-

ve non tempori, sed eternitati, P. Cornel. à Lap. in Apoc. 18. 24.

S. Furseus ab Angelis in cælos raptus, inde orbem hunc, perfidiæ, discordiæ, avaritiæ flammâ ardere vidit, Annus Cælestis, 16. Januarii, De quo.

Machina, cur Mundi fatuo consumitur igne?

Ipsa etenim illius fert alimenta foco. Spiritus inferni magis hæc incendia sufflat, Cedat ut ipsi ex hoc, victima tosta, rogo.

Dive beatus ades Tu, quem procul inde Ad S. Furseum remotum, leum, Quamvis visa nihil lædere flamma potest.

S. Antonius Magnus mundum plenum laqueis vidit, & quia humilis erat, eosdem evasit. Ann. Cælest. 17. Januarii.

Munde licet totus vitiosis ignibus ardes, Cur tamen his laquei, non perieret tui? Ferrea namque tibi sunt vincula, quæ vel in igne

Servorum mundi, ferrea corda tenent. Felix Antoni, fueras, qui illæsus ab igne, Ad S. Anton. Et mundi laquei non nocuere Tibi ton.

S. Joannes Meda ad illa S. Joannis verba: Mundus ba, Totus Mundus in maligno positus, sua immaginaria, ac seipsum fundando Deipare, ac gno possit. Sanctis omnibus Oratorio, ac Asceterio imbutus. pendit. Ann. Cæl. 26. Septemb.

Dicitur in quodam positus, miser, esse maligno

An positus totus Mundus in igne malo. Ad S. Joannem. Fabrica Dive tua hoc, tamen haud ardebit annem. ab igne. Meda. Præsto, id, quod replet gratia summa, Maria. Mare. mare.

Partes Potenciales Prudentiæ 714. sunt 108 Prudentiæ partes potenciales.

EUBULIA

Est habitus, qui circa rectam consultationem versatur.

SYNESIS

Quæ & perspicacia dicitur, est habitus qui inclinat ad rectè judicandum, juxta rationem naturalem.

GNOME

Est habitus, qui inclinat ad rectè judicandum juxta rationem naturalem, Si Cccc 3

Si quid posse velis, si rectos tendis in actus,
Ex his consilium partibus adde tibi;
Judicium hæc juxta leges formare docebunt:
Ut rectum legum munere fiat opus.
Quodsi defuerint leges, lumen rationis
Rebus in obscuris jam tibi præstet o-
pem.

Partes integrales Prudentiæ sunt,

MEMORIA

Est cognitio præteritorum,

Ætas præterita, est præsentis magna Ma-
gistra,
Hæc Reges rectè sceptrâ tenere, docet
Hæc populos, hæc regna regit, tum, quæ
ante fuere,
Nunc iterum fieri talia posse probat,

INTELLIGENTIA

Est cognitio præsentium, diciturque
mens, sensus, intellectus.

Non antiqua probes semper, nec sæpe, va-
lebunt
Hæc in præsentî, quæ valere prius,
Sunt pensanda tibi quævis momenta bono-
rum,
Utrum in currenti tempore pondus ha-
beat.

DOCILITAS

Est cognitio per alterius doctrinam.

Doctrinam perpende libens, dum tendis in
actum
Prudens, ex alio lumen habere cupit,
Sic à sole suum desumunt Sydera lumen.
Sic legit ex multis provida nectar, apis.

SOLERTIA

Est cognitio per propriam inventio-
nem, benè conjectando,

Colligit innumeros solers industria fructus:
Nam solet ingenii fertilis esse labor:
Gestit & è latebris arcanos promere sensus,
Et, quod non sensu, præpete mente vo-
lat.

PROVIDENTIA

Est ordinatio aptorum mediorum ad
finem.

Ut queat attingi magnorum metala laborum,
In mediis semper recta tenenda via.
Tunc tua se virtus rectos diffundet in
actus,
Quando per medium convenienter ages.

RATIO

Est cognitio per illationem unius ex
alio.

Quæ per discursus connexos exit in actum,
Faustos successus illa sequela trahit.

CIRCUMSPECTIO

Est accurata consideratio Circumstan-
tiarum.

Sicut in assiduo nostri sunt corporis usu;
Sic oculos mentis, vel magis esse decet.
Nam falli, nisi se partes reflectat in omnes,
Et nisi sit semper mens oculata, potest.

CAUTIO

Est provisio quædam, & machinatio
adversus mala contraria, quæ bonis consi-
liis obstatè possunt.

Frustra prævisum tentas attingere finem,
Ni mala, quæ retinent, te removere
scias,
Per dextramque fugare manum: Benè curri-
tur ullo
Compede veloces, non retinente, pedes.

§. III.

De his, quæ attribuuntur Pru- dentiæ.

Juxta Javellum 4. opera attribuuntur Pru-
dentiæ, scilicet. Benè consiliari de a-
gendis: Benè præcipere: Benè agere,
& Benè exequi, quæ consiliata, judicata
fuere.

CONSILIUM.

Quid sit Consilium rogitas? Est, dico, Se-
natus,

Constans virtutum, quas retulisse tibi
Non piguit, serie; hic vitis obstacula po-
nit;

Vel si irrepsit, quæ removenda
mala,

Cautio persuadet: Se Circumspectio ver-
fians

Dextræ communi prospicit ipsa bono.
Huc

Huc reliquæ veniunt; ac ut Respublica pos-
sit
Virtutes illam per sua vota juvant.
Qui sapis illius peragas è mente senatus,
Ut prudenter agas, & benè, quid
quid ages.

Consilium à Deo præcipue petendum
in agendis, ut benè fiant. Vertitur vitio
Consilium à Deo pe-
tendum.
Israelitis, qui Josue 9. 14. os Domini non
interrogant; quare discere in rebus dubiis
& arduis Deum consulere, ejusque lumen
implorare, ac viros doctos & religiosos,
præsertim confessarios & superiores, qui lo-
cum Dei tenent, adire & audire. Si sapi-
ergo nihil magni inchoato, nisi prius Deo
consulto, & propitiato. Ita Judas Macha-
bæus semper ante prælium legitur Deum in-
vocasse, ideoque ejus ope tot, tantasque
victorias obtinuisse excepto ultimo prælio,
in quo non legitur orasse, ideoque licet for-
titer pugnans occubuit. P. Cornel. à Lap. in
Josue 9. 14.

Isaia 30. v. 1. Si dicitur: *Va filii desertorum*
dicit Dominus (P. Cornel. à Lap. quia deser-
to & spreto Dei consilio fecerunt suam
voluntatem, & fugeruntque in Ægyptum)
ut faceretis consilium, & non ex me: & ordi-
nemini telam (id est, inchoaretis opus me
non inspirante) & non per spiritum meum,
ut adderetis peccatum super peccatum. v. 2.
Qui ambulatis, ut descendatis in Ægyptum -
habentes fiduciam in umbra Ægypti. v. 3.
Et eris vobis fortitudo Pharaonis in confusio-
nem, & fiducia umbra Ægypti in ignomini-
am: Ita humana auxilia, si desint divina,
imitantur umbram, quæ in nubilo vane-
scit.
Consilia
impiorum
Deus diffi-
pat.
Dissipat Dominus consilia principum im-
piorum, eaque in ipsorum caput retorquet,
idque per ipsosmet, quos ad suam impietate
pertrahere sunt conati: qui enim Deo
sunt infidi, etiam hominibus sunt infidi,
quare prudenter Theodorici rex Gotho-
rum Arianus licet, cum Diaconum quem-
dam orthodoxum diligeret, illeque, ut ma-
gis regi placeret, Arianus esset factus, mox
eum capite truncari jussit dicens: Si DEO
fidem non servasti, quomodo homini sin-
ceram servabis conscientiam. P. Cornel. à
Lap. in Numer. 23. 21.

Consilia bona non spernenda. Anno
Mundi 3562. ad tumultuantem Romæ ple-
bem, Menænius Agrippa celebratam illam
dixit orationem, in qua fabulam dissidii inter
humani corporis membra intexuit, quæ
contra ventrem conquerebantur, quod o-
tiosus & deses, laboris nihil susciperet. At
ostendit ille, quid ageret, quantum ex ipso,
res benè digerente, concoquente, vigorem
in alia membra dispensante esset emolumen-

ti. P. Sallianus in Annal. Per ven-
trem intelligebatur senatus, qui negotia di-
gerebat, consilia dabat &c.

Symbolicè Pineda in Job. 19. 19. N. 3. Consilia
Censet in 24. Senioribus, de quibus Apoc. bona non
4. qui sunt quasi Senatores, & Consiliarii spernenda
divinæ Sapientiæ notari, quales debeant es-
se principum Consiliarii nimirum 1. Ut ju-
giter adsint principi, princepsque nihil si-
ne eorum consilio agat, nam ut ait sapiens
Prov. 11. v. 14. *Ubi non est gubernator, po-
pulus corrumpet: Salus autem, ubi multa consilia.*
Peccavit hac in re Nero, qui nunquam sena-
tus Consilio usus est, imò eum oderat, hinc
miserè perit à senatu damnatus. Senatus
enim est mens ratio intelligentia Reip. ait,
Cicerò, imò ejusdem fundamentum. 2do.
Ut senes sint; senes enim experientia & pro-
videntia pollem. 3tio. Ut sint circums-
pecti vestimentis albis, ut scilicet candore
& sinceritate animi polleant. 4. Ut habe-
ant coronam in capite, id est, præditi sint
libertate, & animo regali, ideoque non ob-
sequantur cupiditatibus principum, sed li-
berè, quod rectum & æquum est, pronun-
tiant. Hinc Demetrius Phalereus, teste
Plutar. in Apophth. sapienter monuit Ptole-
mæum Philadelphum, ut libros eos legeret,
quibus docerentur reges, & Principes, quo-
modo debeant gubernare: Hi enim liberè
loquuntur, eaque dicunt, quæ nemo subin-
de regibus privatim dicere auderet. 5to.
Ut non sint proprii judicii, nimirum senio-
res procidebant, ante thronum, mittebant
coronas ante thronum. 6. Ut exactè ser-
vent secretum, sic enim hi Seniores versan-
tur circa librum signatum; nec quisquam e-
um referat, sed omnes eum Agno referan-
dum permittunt. Scribit Curtius l. 4. de
Consiliariis regum Persarum: Arcana regum
mira celant fide, non metus, non spes eli-
cit vocem, qua prodantur occulta. Vetus
disciplina regum silentium, vitæ periculo
sanxerat: Nec rem magnam sustineri cre-
dunt ab eo, cui tacere grave est. P. Cornel. à
Lap. in Apoc. 4. v. 4.

Non desunt tamen in aulis principum
Consiliarii, qui ad omnem ventum, auram-
que principis, se suaque consilia inflectant,
ut cum probo sint probi, cum improbo im-
probi. Notus fuit in Anglia consiliarius, malum
qui cum Maria Regina catholica erat ca-
tholicus, sangebatur se mirè devotum, & consiliori
pium. Et succedente Elisabetha, in fide he-
terodoxa, larvam detraxit, gessitque se ut
hæreticum, & catholicos persecutus est.
Talis quoque fuit Volsæus ille, qui Henri-
co VIII. ut ejus libidini assentiretur, repu-
dii Catharinæ uxoris, indeque omnium An-
glie malorum fuit causa, unde justo Dei ju-
dicio,

dicio, in ejusdem Henrici indignationem incidit, miserique perijt dicens: Quia magis studui placere Regi quam Deo, hinc justè Dei iram incurri & Regis gratiam amisi, uti refert Sanderus in Schism. Angl. Plura P. Corn. in 2. Reg. 18. v. 25. ubi de Archithophele.

PRÆCEPTUM.

716. Nos praecepta docent. Docti sint illa magistri.
Ducunt. Sit cauti mens oculata ducis.
Regula sunt actus. Sint ergo recta necesse est:
Ut rectum illorum munere fiat opus.

ACTIO.

Ut praecepta suum benè progrediantur in actum,
Sit prorsus magnæ dexteritatis Agens.
Instrumenta suis ars actibus apta requirit,
Ut benè praeceptis congruat artis opus.

EXECUTIO.

Omnibus est jungenda bonis constantia capis,
Ut finem teneant hæc bene capta suum.
Plangendum est, si, quæ navis superaverat æquor,
Hauritur tumidis jam propè littus aquis.

Ad Bonitatem Præcepti 4. requiruntur.

Imo. Determinata certitudo præcepti, quod illud conveniat.
Certa decent solidum, quæ, det præcepta Magistrum,
Hæc an convenient, quæ docet, ipse sciat.
Sic jaculator agit, dum dirigit arte sagittam,
Ad quem collimet, prævidet ipse scopum.

2do. Efficax persuasio, quod exequetur præceptum is, cui præcipitur.

Grande opus apta suæ moli subiecta requirit:
Hoc onus hoc homini, ferre quod ille queat,
Et velit imponas; nam prorsus non benè lassus,
Aut etiam invitis bobus aratur ager.

3tio. Benignitas in præcipiendo.

Est onus, est, præceptum homini, imponatur amanter,
Alleviet saltem hoc dando benigna manus.

Si quid in imperiis, est, præcipientis amarum,
Huic condimentum dulcia verba dabunt.

4to. Constantia in voluntate præcipientis.

Vis constanter Agens, ut agat? Constantia firmet,
Hunc tua; procedet, si stimuletur Agens,
Suavibus imperiis, præceptum promptus in actum
Illique obsequii gloria, calcar erit.

Ad Bonitatem operis seu Actionis imperatæ 4. quoque requiruntur.

Imo. Providentia, ne quid desit.

Ne structurus opus defectu quoque labores,
Prævideas; vanus nam foret iste labor.
Opportuna suæ, sic omnia tempore queunt
Formicæ, & volucres, quando operantur, apes.

2do. Vigilantia, quæ attendit, quomodo cedat opus.

Sæpius attenda, est facienda reflexio mentis.
Inceptum dum sit, num benè fiat opus.
Ipse Deus, proprium, quamvis errare nequiret,
Circumspectus opus, vidit & esse bonum.

3tio. Diligentia seu sedulitas, qua Agens inceptum opus deducit ad finem bonum.

Sedulitas, proprium deducit, suaviter urgens,
Per rectum medium, quod benè cepit opus.

Hæc addit stimulos, animus dum deficit, ipsa Tandem felici sine coronat opus.

4to. Sollicitudo, qua Agens non parat labori.

Sollicitudo, bonæ moderata est nuntia mentis,
Interius stimulos mens generosa tenet;
Pungitur, haudque potest plenè gaudere quiete,
Donec in integro conficiatur opus.

CA-

CAPUT VIII. DE JUSTITIA.

§. I.

Quid sit Justitia.

717. Justitia est Virtus, quæ unicuique tribuit, quod suum est.

Epigrammata De Justitia.

1. Justitiæ spectes æquali pondere Libram,
Virgineam illius quam, benè, dextra regit.
Hæc actus moderare tuos: de lege cuique
Quem jus concernit, reddere disce, suum.
2. Digna colo virtus medio consistit Olympo,
Assistens Libræ proxima Virgo suæ.
3. Miraris, manibus cur fulget Virginis ensis?
Non frustra gladium dextera iusta tenet.
Hunc utrinque tibi gladium demonstrat acutum;
Ex utraque etenim parte ferire potest.
4. Et Libram & gladium, fortissima Virgo tenendo
Vult non posse suas munera ferre, manus
5. Integra vel minimo corrupti munere non vult,
Si corrupta foret, non ea Virgo foret.

Justitia interdum etiam sumitur pro misericordia juxta illud: *Dispersit, dedit pauperibus: justitia ejus manet in sæculum sæculi.* P. Corn. in 2. Petr. 1. Sinæ per duos pueros justitiæ cum Misericordia connexionem exprimunt, quos diverso ornatu ad Tribunal Judicis locant. Fernandus Mendesi in suo Itinerario c. 103. refert, vidisse se ad Tribunal Judicis Chinesis, quem Chaem vocant, duos pueros, quorum unus ad dextram stabat 10. vel. 11. circiter annorum, terfo, densoque vestitu serico, cui opere phrygio rosæ aureæ erant inspersæ, collo triplici unionum monili cingebatur, manu ramum tenebat serico filo aureo & lapillis
R. P. Kwiakowski, S. J. Collectanea Ascetica.

pretiosis implexum &c. cubito innitebatur præsidis cathedræ, exprimebatque Misericordiam. Alter ad sinistram stabat, pari fere vestitu, brachium dextrum, liquato minio usque ad cubitum habens depictum, manusque strictum gladium, & veluti sanguine stillantem ostendebat. Hic puer Justitiam designabat, P. Le Blanc. in Plal. 32. v. 5. Deuter. 25. v. 15. *Pondus habebis justum & verum, & modius, æqualis & verus erit tibi: ut multo vivas tempore super terram, quam Dominus Deus tuus dederis tibi.* v. 16. *Abominatur enim Dominus omnem injustitiam.*

3. Reg. 20. v. 39. *Cum rex transisset, clamavit ad regem (Israëlis, Propheta incognitus) & ait: Servus tuus egressus est ad præliandum cominus: cumque fugisset vir unus, adduxit eum quidam ad me, & ait: Custodi virum istum, qui si lapsus fuerit, erit anima tua pro anima ejus, aut talentum argenti appendes.* v. 40. *Dum verò ego turbatus huc illicque me verterem, subito non comparuit. Et ait rex Israël ad eum: Hoc est judicium tuum, quod ipse decreveris.* v. 41. *At ille (Propheta) statim absternit pulverem de facie sua, & cognovit eum rex Israël, quod esset de Prophetis.* v. 42. *Qui ait ad eum: Hæc dicit Dominus: Quia dimisisti virum dignum morte de manu tua, erit anima tua pro anima ejus, & populus tuus pro populo ejus.* v. 43. *Reversus est igitur rex Israël in domum suam, audire contemnens, & furibundus venit in samariam. Quia dimisisti virum dignum morte.* Benadad regem Syriæ, qui reus erat mortis tum ob continuum odium & bellum contra Israelitas, tum præcipue ob blasphemiam, quæ dixit me esse Deum montium, non vallium, hoc enim Deum valde irritavit, ut patet v. 28. Ita Hebr. Ruper, Lyr. & alii. *Erit anima*
D d d d

tua pro anima ejus. Occideris pro Benadad, quem occidere debuisti. Et populus tuus pro populo ejus. Occidetur pro Syris Benadad subiectis, quos occidere debuit, ita re ipsa contigit, de quo eult. Est hoc exemplum neglectæ justitiæ, justæque vindictæ notandum, altæque infigendum mentibus regum & Judicum. Homicida es, quod hostem dimiseris, ait S. Chrysost. Reversus est itaque rex Abah. Addit Josephus l. 3. Antiq. c. 8. eum adeo indignatum, ut Prophetam incarcerationis, fuisse enim Michæam existimat, qui ab eo incarcerationis fuit, de quo eult. ita Hugo, Dionysius, & alii, P. Cornelius in 3. Reg. 20.

Justitia placat Deum.

Numer. 25. v. 8. dum Phinees justam vindictam sumpisset de impudicis scelestis, dicitur. Cessavitque plaga à filiis Israël. Memorant Annales Franciæ de S. Ludovico rege, quod cum ipse preces & Psalmos Davidis ad Deum conciperet, & aliquis, qui pro reo quodam capitalis criminis gratiam peteret, intervenisset, rexque quasi aliud agens annuisset, mox verò incidisset in eum versiculum Psal. 105. Beati, qui custodiunt Judicium, & faciunt justitiam in omni tempore, protinus revocari jussit eum, cui gratiam concesserat, eamque irritam fecit, memorabili edita justitia: Principem, qui potest punire crimen, nec punit, non minus coram Deo reum esse, quam si ipse perpetrasset, accipietis opus esse non sœvitia, justitiam facere. Ita est sanè, Nec, (ut inquit Seneca) pinguior mactari victima Deo potest, quam homo scelestus. Recteque dicitur, is, qui parit malis, nocet bonis, hac de causa ferunt Maximilianum I. Imperatorem loco destinata ad supplicia fontium, venerandum cum hoc solemniter dicto Salve justitia, præterire solitum. Justitia enim est basis & columen Reip. P. Cornelius à Lap. in Num. 25. 8. Actorum. 24. v. 25. Disputante autem illo (scilicet Paulo) de justitia, & castitate, & de judicio futuro, tremefactus Felix respondit: Quod nunc asinas, vade: tempore autem opportuno accersam te. Moraliter docet hic Paulus, judices & præfides debere esse continentes tam à venere quam ab avaritia, ne ob lucrum justitiam, ob cupiditatem castitatem, & conjugia evertant. Unde præci Romani mirè ab utraque se continuerunt, eaque ratione propagaverunt imperium, tamque amplum fecerunt, ut multis exemplis docet Valer. Max. l. 4. c. 3. P. Corn. hic.

Justa causa triumphat.

S. Basilium in columnæ igne specie vidit S. Ephrem, de quo S. Basilio, in exilium ejiciendo, decretum scripturæ Valentis Cæsaris laeta contracta, tribus calamis attra-

mentum negantibus, dextra dissolutis nervis, tota contremuit. An Coel. 14. Junii.

Zelans igniferæ persistis more columnæ,
Te in præceptis nullus turbo movere potest.
Corruit injustus Cæsar, tua causa triumphat,
Victor, Cæsarea, istas, trepidante manu.

§. II.

Quomodo dividatur Justitia?

Justitia dividitur in Generalem, seu Legalem genericè sumptam, & Particularem. Legalis genericè sumpta est, cujus justum (justum autem sive jus dicitur æqualitas unius cum altero) lege præscribitur, sive naturali, sive scripta, quod justum commune se habet respectu aliorum.

718. Divisio Justitiæ

Justitiæ Legalis genericè sumptæ

Species sunt, Religio, Pietas, Observantia, & Justitia Legalis specificè sumpta.

RELIGIO.

Religio juxta D. Thom. 2. 2. q. 81. & 82. inclinatur hominem ad debitum Deo cultum & honorem exhibendum tanquam omnium Creatori, & Domino.

A cunctis Regnis, Populis, reverentia, cultus
Sitque Tibi summus summe Creator, honor.
In summo pretio Te habeant per sæcula Gentes,
Exterique celebrent Te, interiusque colant.

Religionis actus sunt.

DEVOTIO, quo actu volumus promptè exequi ea omnia, quæ pertinent ad Dei obsequium.

Ad mandata Ducum non temnit classica miles,
Devotumque mori tradit ad arma caput.
Nutibus, obsequiis, promptus, dependet ab omni
Imperio Domini servus honoris amans.
Ad mandata Dei prompti magis esse tenemur,
Quæque Dei possit, gloria, cultus, honor.

ORA-

ORATIO

Est, qua à Deo aliquid petimus, Deum laudamus, corde & ore Deo colloquimur.

1. Fortunatus homo superis, Dominoque supremo,
Ore simulque potest, corde precando loqui:
Sic homini superos oratio more catenæ,
Celsaque demissa fydæ jungit humo.
2. Est Pater omnipotens justis sincerus amicus,
Qui petit, ut præstet munera, justa petat
3. Ne feriant nocuas superi per fulmina terras,
Iratum anticipent ignea tela Polum.
Sint jacula affectus, ut sphaeræ corda ferantur,
Sitque facer motor, sit jaculator Amor.

Ab amicis
justa petenda.

1. ad Thefal. s. v. 17. Hortatur ad Orationem Apostolus: Sine intermissione orate. Itaque Christianus assidue orare debet, nam, ut ait S. Ephr. tr. de Orat. Oratio est temperantia custodia, iracundia frantum, animi elati compressio, odii medicina, vultus legum, jurisque constitutio, regni potentia, trophaum atque vexillum belli, tutela pacis, virginis sigillum, fides nuptiarum, viatorum praesidium, dormientium custos, agricolarum fertilitas, navigantium salus, reorum patronum, marientium consolatio, latantium jucunditas, lugentium solamen, morientium sepultura. Et subdit exempla: Oratione Jonas Prophetæ balenam pro domo concessit, & Ezechiam ex portis mortis ad vitam reduxit, ipsique tribus pueris in Babylone flammam ignis in statum rois convertit. Deinde conclusit: Nulla est alia, in tota vita humana, pretiosior oratione possessio.

Quomodo orandum sine intermissione.

Orationi instandum Lucæ. 11.
Non negat in medio, pulsanti, noctis amicus,
Panem. Nec sua vult dona negare Deus.
Continuis precibus, tum digna voce petenti,
Qui petit, ille Deo, si sit amicus hominis.
O! quanta est bonitas erga me, gratia quanta?
Ut vel nocte petam, me excitat ipse Deus.

S. Rembertus Abbas dæmonem Fratrum suorum acta & orationes explorantem vidit; Novitium, ejus suggestiones non statim repellentem, medio fratrum furcâ ereptum, in orcum auferri aspexit, ipse verò ad cælum à tribus Angelis deferri visus frustra latrantibus dæmonibus. Ann. Coel. 7. Junii.

R. P. Kmiotowski, S. J. Collectanea Asienica.

Principis insidias tenebrarum Dive videbas
Contra artes validas, arma ferendo, preces.
Sed, laudes solitas, rapuit qui Numinis, illum
Constructa à lævo dæmone furca rapit.

Quomodo semper orare oporteat, audi Abbatem Lucium in vitis Patrum (Pelag. libel. 12. n. 9.) cum enim quidam fratres ad eum advenissent, requisivit illos senex, quid solitis manibus vestris operari? At illi responderunt, nos nihil manibus nostris operamur, sed secundum quid dicit Apostolus sine cessatione oramus. Quibus senex dixit: Non manducatis? at illi professi sunt etiam &c. dixitque eis, quando ergo comeditis, quis pro vobis orat? at illi contulerunt; similiter interrogavit: Quando dormitis &c. Dixit deinde eis, quomodo ipse jungeret orationi laborem, quomodo ex Venditis funiculis, acceptis 10. nummis, duos dabat pauperibus, reliquos consumebat, conclusitque: Quando ego comedo, aut dormio, tunc illi pro peccatis meis sine cessatione implent orationem meam. Ita in Vitis Patrum. l. 3. p. 531. P. Cornelius à Lap. in 1. ad Thefal. s. 17.

Commendat quoque continuam Orationem Apostolus: Ephes. 6. v. 18. Per omnem orationem, & obsecrationem orantes omni tempore in spiritu: & in ipso vigilantes in omni instantia, & obsecratione pro omnibus sanctis. Nota. Post arma & panopliam militis Christiani, dat illi copias auxiliares, scilicet Dei & Angelorum, unde per orationem, & obsecrationem jubet eas advocari: Oratione enim magis necessaria est militi Christiano, quam cætera arma. Hujus typus fuit Josue & Moyses, Josue militis pugnantis, Moyses sacerdotis orantis speciem refert, ut habetur Exod. 17. v. 11. Unde Nota 2. Conditiones requisitas in oratione hic explicat Apostolus. 1. requirit in oratione assiduitatem, diligentiam & frequentiam, cum dicit per omnem orationem, tunc per jugem, assiduam, unde explicans sub-

719.

dit, in omni instantia & obsecratione, ut scilicet, inquit Theoph. instanter oret & obsecret, cum fletu, genuflexione, tonsione pectoris. 2. ut Angel. obsecret Deum per omnia sacra & sancta v. g. per mortem, crucem, sanguinem Christi, utrumque enim significat obsecratio, scilicet, 1. mo. Orationem ex intimo animi sensu, qui lachrymis, aliisque externis signis declaretur, ita exponit Theoph. 2. ut Anselmus. significat obsecrationem, & quasi adjurationem per res sacras. Unde Nota 3. vult Apostolus, ut singuli Christiani orent & obsecrent non solum pro se, sed & pro omnibus sanctis.

Dddd a

id

id est, Christianis, & præsertim Apostolis, Prædicatoribus. Hinc populo maxime commendandum, ut orent pro propagatione, & propagatoribus Evangelii & infidelitatis extirpatione, & si hoc populo, quid Clericis faciendum est. Nota 4. vult, ut orent omni tempore. Hinc Euchitæ hæretici apud August. hæresi. 574 docuerunt, Christianum non debere laborare, nec aliud agere, quam ut semper oret, unde dicti sunt Euchitæ; sed hoc dogma illorum stolidum est & impossibile. 2do. Basil. in Jul. Mart.

Qui, inquit, semper bene agit, hic semper orat; per omnem enim virtutem Deo conjungimur, quod est officium Orationis. Orationem enim non est aliud quam mentis ad Deum elevatio, sive mentis cum Deo conjunctio. Inter alias autem virtutes maxime

Religiosa intentio est si videlicet omnia opera nostra, etiam fabulosa & manualia ad Dei gloriam referamus, ea scilicet faciendo eo fine, ut Deo placeamus. 3tio, & simplicissime vult Apostolus, ut Christiani orent omni tempore, id est, assidue, quantum per alia negotia licet, ita Ansel, & ut Augustin. omni tempore, scilicet orationi designato, sive ab Ecclesia, sive à propria devotione & consuetudine; hinc monet sapienter S. Basil. ut orationem sequatur lectio (& quodvis opus) lectioni, (& cuius operi) succedat Oratio. Nota 5. hæc oratio facienda est in spiritu, id est, conscientia munda, & fide integra, ait Ambros. Qui enim polluta mente orat, in carne orat. Nota 6. in oratione requirit Apostolus vigilantiam, & perseverantiam. Tali perseverantia oravit, & impetravit liberationem filie suæ à demone Mulier illa Chananæa, de qua Matth. 15. v. 27. Eodem modo & Anna oravit, & impetravit filium Samuelem. 1. Reg. 1. v. 15. P. Cornel. à Lap. in Ephes. 6. v. 18.

Similiter intelligenda illa verba Lucæ 18. v. 1. Oportet semper orare, & non deficere; dicit quoque Apostolus 2. Thess. 3. v. 10. Si quis non vult operari, nec manducet. Joan. 16. v. 23. Dicit Christus. Amen, amen dico vobis: Si quid petieritis Patrem in nomine meo, dabit vobis. Experimur multa multos petere à Deo, nec impetrare; quomodo ergo dicitur: dabit vobis? Respond. Causa, cur non impetrent, est, quod non petant ea, quæ petere oportet, vel ea ratione & modo, quo non oportet, uti docet S. Jacob. c. 4.

Aliæ contra affirmativæ enim propositiones in ditiones scriptura requirunt certas conditiones, quas Orationis, ipsa alibi explicat. Sic oratio & impetratio

requirit: 1mo. Humilitatem & reverentiam. 2. Contritionem de peccatis, ut orans sit amicus; vel serio cupiat esse amicus: ergo ut te audiat Deus, tu prius audi & adimple legem ipsius; fac prius voluntatem Dei, sic Deus faciet voluntatem tuam, & vota tua complebit, hoc est, quod ait Isai. 1. Non exaudiam, quia manus vestra plena sunt sanguine. 3. Requirit magnam fidem & spem, sive fiduciam impetrandi per merita Christi id, quod petimus, ut patet Jac. 1. Postulet in fide nihil habens. 4. Requirit perseverantiam, ut patet Lucæ 11. 7. & 8. Denique rectè notat S. August. hic tr. 73. Deum subinde negare id, quod petis, quia hoc magis expedit salutem nostram & gloriæ Dei: Deus ergo non exaudit nos ad voluntatem, sed ad salutem. Sic Paulum orantem liberari à stimulo carnis non exaudivit, quia hic illi utilior erat ad humilitatem & continuam cum eo luctam, & victoriam, unde audivit: Sufficit tibi gratia mea &c. P. Cornel. in Joan. 16. 23. ubi plura.

Idem in Jacob. 1. 5. Quatuor conditiones impetraturæ orationis proponit, scilicet, si petat pro se, necessaria ad salutem, pie, & perseveranter. Ex S. Thom. 2. 2. q. 83.

2. Thess. 3. v. 5. dicit Apostolus. Dominus autem dirigat corda vestra in charitate Dei, & patientia Christi. Optat Paulus illos dirigi in charitatem, & patientiam, quasi in rectam semitam ad salutem; multa enim sunt, quæ ab hac recta semita nos conantur abducere, inquit Chrysost. scilicet opes, vana gloria, afflictiones, tentationes, pericula. Nota. Quivis Christianus, qui salutis suæ curam habet, assidue Deum orare debet, ut se in omnibus ita protegat, excitet, dirigat, sicut novit salutem suam expedire, ut per illas vias ducat se, quæ peccati non habent scandalum, quibus prævidet Deus hominem non lapsurum in peccatum, sed in offensa pede per actus charitatis, & patientiæ recta iturum ad cælum. Hoc debet esse nostrum perpetuum votum, & assidua deprecatio, cum in illa salutis nostræ cardo versetur, ut scilicet Deus nobis eam viam, eum statum, eam auxiliorum mensuram conferat, cum qua novit nos certissime salvandos; rursum cum novit, nos opus, quod molimur, feliciter ad exitum perducuros. Felices, qui à Deo ita diriguntur, ut possint dicere: Dominus regit me, & nihil mihi deerit, ipse deducet velut ovem Joseph (me) de tali dicitur Psal. 1. Omnia quæcumque facit, prosperabuntur. P. Cornel. à Lap. hic.

Oratio Dominica specialiter æstimanda, de qua Matth. 6. O!

O! quantum in pretio summo debemus habere.

Quam nobis Dominus tradidit ipse precem?

Quæ æterno cœli Patri vox gravior illa, Quam Verbum omnipotens edidit, esse potest?

S. Berachius Abbas orando effecit, ut pusillus corpore Breffenenfium regulus post brevem somnum se corpore procero miratus sit. Ann. Cœl. 15. Febr.

Indormire solent propriis defectibus illi, Quos regnis, populis, invigilare decet, Sæpe tamen precibus Divorum surgere possunt, Ac augmen meriti, multiplicare sui.

S. Gumarus succisam arborem orando in integrum restituit suo loco illasam, ut hominis ob illam irati mentem componeret. Ann. Cœl. 11. Octob.

Ira de ligno fatuus surrexerat ignis, Sed ligno fursum, mox redeunte, cadit Erecta arbor & eversa, Te Dive jubente, Protinus ad lectum, sic rediere statum.

Oratio pro inimicis efficacissima. Efficacissima est oratio ardens, quæ funditur pro inimicis, qualis fuit S. Stephanus. Tum quia ipsa actus est difficillima & eminentissima charitatis. Tum quia Deus nobis circa illam consilium dedit, imò etiam imperavit. Matth. 5. v. 44. Tum quia injuria hæc propriè tangit hominem, si ergo is læsus jus & actionem suam contra lædentem remittat, imò oret, ut & Deus remittat, cogit quasi Deum ad remittendum: Deus enim homine longè clementior est & videri vult. P. Cornel. in Act. 7. 59.

Oratio melior in templo quam alibi. Actorum. 3. v. 1. Petrus autem, & Joannes ascendebant in templum ad horam Orationis nonam. Disce hic contra hæreticos meliorem esse orationem, quæ fit in templo, quam alibi, idque 5. ob causas.

1ma. Quod oratio in templo sit publica Dei invocatio, laus & adoratio, coram tota Ecclesia, ideoque major, & honorificentior Deo, quam quæ fit alibi solitarie. 2da. Quod in templo, quasi in domo sua habitat Deus, ac proinde ibi suam præsentiam exhibeat, & postulata exaudiat, uti precatus est Salomon. 3. Reg. 7. Deusque illi promisit ibidem c. 9. 3. Erunt oculi mei, & cor meum ibi cunctis diebus. 3tia. Quia in templo ob consociationem unius preces adjuvantur à precibus & merito omnium præsentium, ac præsertim sacerdotis, qui spectatim pro omnibus præsentibus sacrificat; sicut ergo unus nummus non habens ju-

stum pondus, si detur creditori, ab eo rejicitur, si verò multis aliis miscetur, acceptatur, transitque cum cæteris: Ita & oratio solitaria, si sit tepida, vaga, negligens, rejicitur à Deo; Sin verò multis aliis miscetur, acceptatur, transitque cum cæteris, earum vi, & quasi aliis attollitur, & in cælum ad Deum evolat. 4ta. Oratio facta in templo adjuvatur à Sanctis, quorum corpora ibi sepulta sunt. 5ta. Eadem dat aliis orandi exemplum, aliosque edificat. Quare fanatica est hæresis recenter exorta in Holandia, quæ damnat templa, & oratoria publica; cœtusque Fidelium & Ecclesiæ, & nonnisi in privatis cubiculis cogendos & celebrandos docet; ibique suos cogit & celebrat, nixa malè intellectis Christi, contra Phariseos, suæ devotionis ostentatores verbis. Matth. 6. v. 6. Tu autem cum oraveris intra in cubiculum tuum, & clauso ostio ora Patrem tuum in abscondito. Ut quid enim Deus jussit Moyse fabricare tam amplum habitaculum, & Salomoni tam augustum templum, promittens se, in eo ipsius & Fidelium preces exaudiri. 3. Reg. 8. & 9. nisi, quia volebat in eo publicè coli & adorari? Ut quid toties David, Christus, Petrus & Joannes hic ascenderunt in templum, nisi publicæ orationis causa. Ut quid à temporibus Constantiniani, pientissimi Imperatores, Reges, Pontifices, singulis sæculis edificarunt tot basilicas, nisi, ut in eis fideles turmatim adnati Deum unanimiter & propalam invocarent, & adorarent, & laudarent, juxta illud regii Psaltis. Confitebor tibi in Ecclesia magna, in populo gravi, id est, multo, imò plurimo, laudabo te. Et Psal. 21. 26. & 41. 6.

Quocirca Deus horribiliter ulcisci solet templorum violationem & eversionem. S. Greg. Nazianzenus Orat. 19. laudat Nonnam Matrem suam ita venerantem templa, ut in illis nunquam illius vox audita sit, quod silentio sancta honoravit, quod venerandæ mensæ nunquam terga obverterit, nec in divinum pavementum expuerit. Nam, ut rectè ait S. Augustinus, In oratorio, præter orandi & psallendi cultum penitus nihil agatur, ut nomini huic, & opera jugiter impensa concordent. Theodosius imperator adeo venerabatur templa, ut cum armis & diademate illa ingredi noluerit, sed utraque ad eorum fores deposuerit, dictitans, hanc reverentiam se debere illis locis, in quibus resplendet divinitas & majestas Domini. S. Martinus tanta reverentia & devotione venerabatur in templo, ut nunquam visus sit sedere, sed genuflexus semper, aut stans facie pavida & pallida, rogatus causam dixit: Non pavebo, non tremam sciens me hic stare coram Deo. Ita Severus in ejus vita. Quin & Abyssini omnes, etiam laici, quantum

D d d d

tumvis senes, in templo ex reverentia nunquam sedent, sed genuflectunt, vel certe stant, innixi scipionibus, si senes sint & infirmi. id asseveraverunt Romæ ipsi Abyssini. P. Cornel. in Act. 3. 1.

721. Gene. 24. v. 63. *Egressus fuerat ad meditandum in agro.* Meditabatur hic Isaac tum res naturales, uti motus, & cursus syderum, eorumque auctorem & motorem Deum. Ita Hebræi, Lyran, & Tosta. nam ut ait Periander: *Sapientis vita est meditatio; & docti cogitare est vivere.* Tum potius meditabatur Isaac res celestes & divinas. Ita S. Ambro. Unde Chaldaus vertit, exierat ad orandum. Hinc Alcuivius docet, Isaac hic fuisse typum Christi, qui vespere & noctu oraturus secessit in montem. Cornel. hic.

Oratio Lucæ. 10. v. 42. *Maria optimam partem elegit, quam non auferetur ab ea.* Porro hujus vitæ pars Mariæ, quam Christus optimam vocat beatitudinem, est relictis omnibus terrenis Christo assidere, soli Deo, rebusque divinis vacare Ita P. Cornel. Hinc noster. P. Suarez tr. de Orat. mentali. Optimam, inquit, partem elegit Maria: quia oratio mentalis est quasi hujus vitæ beatitudo, ipsa enim est, quasi inchoatio vitæ beatificæ.

JURAMENTUM

Est actus Religionis, in quo est invocatio tacita vel expressa Numinis divini, tanquam primæ & infallibilis veritatis in testem alicujus rei; hæc autem invocatio in eo consistit, quod jurans, quantum in se est, cupiat ac velit Deum id, quod jurat, testari, & manifestare (si & quando nimirum illi placuerit sive in hac vita, sive in altera) tanquam quod ab ipso Deo sit cognitum & verum. Ita communiter DD. S. Thom. 2. 2. q. 89. ar. 1. Bonac.

Si testem, præstare Deus dignatur in orbe, At simul est Judex, sit memor omnis homo.

Cum verbis est, est, non, non absolvere possis

Responsum, jurans cur tua verba probas, A superis, cælo, terra argumenta petendo? Eloquium hoc Christus reprobatur ipse tuum.

VOTUM

Est promissio facta Deo, deliberatè, de bono possibili, & meliore. S. Thom. 2. 2. q. 58. Layman l. 4. Unde patet, quod votum sit actus Patriæ soli Deo debitus: quare cum vovemus quiddam Sanctis, sensus

est voveri ea Deo in honorem simul Sancto- rum: Sicut templa & altaria ædificamus Deo, in eorumdem honorem. Plura P. Bufenbaum l. 3. tr. 2. c. 3.

Summo, vota Bono reflexa mente voven- do,

Promittas hæc, quæ sunt meliora, bona. Felix si Domino reddis promissa supremo; Munera plura dabit, tum meliora dabit,

ADORATIO.

O! utinam totus submissè mundus adoret Hunc, qui est omnimodo dignus honore, Deum.

SACRIFICIUM.

O! animalis homo de toto, victima fias, Te, ut summo Domino sacrificando, Deo.

OBLATIO.

Omnia dante Deo recipis, quidni omnia tradas?

Te illi da totum, qui tibi cuncta dedit,

De Religione, prout complectitur, varios Ordines Religiosorum.

Cum actum fuerit de Religione prout hæc est communis Legi Naturæ & scriptæ & legi gratiæ, in quibus reddebatur & redditur Deo debitus cultus, convenienter hic agendum videtur de Religione prout hæc complectitur varios Religiosorum ordines, in quibus specialiter, variisque modis colitur Deus.

Quæritur 1. Quæ sit natura status Religiosi? & Status Religionis est fidelium ad divinæ charitatis perfectionem tendentium, editis votis Paupertatis, Castitatis, & Obedientiæ stabilis in communi vivendi modus ab Ecclesia approbatus. Plura P. Bufenbaum. l. 4. c. 1.

Juxta S. Augustinum Religio dicta à religando, quasi hæc virtus sit, quæ tanquam vinculum Deo nos alligat, & religat, utpote creaturam suo Creatori. P. Cornel. à Lap. in Act. 2. v. 5. Alii Religionem putant dici à lege, puta à relegenda lege, sita enim est in observatione legis divinæ.

Religiosum nonnulli accipiunt strictè pro eo, qui studens perfectioni arctè per vota se Deo religavit, & obstrinxit: hunc enim

enim hodie vulgus Religiosum vocat, hujus enim proprium est silentium non colloquium, ait Gilbertus Abbas. Ita explicant Hugo & alii. Sanè Religiosorum horum, præ cæteris est frænare linguam, adeoque irreligiosus videtur, qui eam frænare nescit. Quamvis S. Jacobus c. 1. v. 26. dicens. *Si quis autem putat se Religiosum esse, non refrænans linguam suam, sed seducens cor suum, hujus vana est Religio,* generalius accipit nomen Religiosi, pro quovis fidei, qui Deum colit, ita primævi Christiani inter Gentes videbantur religiosi. P. Cornel. à Lap. hic. Primæ enim fideles professi erant obedientiam Apostolis, & S. Petro: voluit siquidem Deus in his primis dare primum & perfectum vitæ Christianæ modum, quem omnia, deinceps sæcula imitarentur. Egerunt ergo illi vitam religiosam, verique fuerunt religiosi; uti docet S. Hieron. & Cassian. l. 2. de Instit. ubi docet, Cœnobitarum institutum à tempore Apostolorum initium sumpsisse, idcirco à solitudine Monachi, à communitate Cœnobitæ sunt appellati. Inter hos autem principem & cæterorum magistrum extitisse S. Marcum Evangelistam in Ægypto; sicut in Æthiopia extitit S. Mattheus, qui Iphigeniam Regis filiam, cum sociabus in monasterio Deo consecravat. In Græcia S. Paulus, qui Theclam; Roma S. Clemens, qui Flaviam Domitillam, in Gallia S. Martha, quæ in cœnobio à se erecto cum aliis forminis Deo dicatis celestem vitam duxit. Idem liquet ex S. Dionysio Eccl. Hierar. c. 10. Ubi ritus consecrandi monachos suos, id est, Apostolorum ævo, usitatos describit. Hinc S. Chrysost. l. 3. contra vitup. vit. Monast. docet, institutum Religiosorum esse Apostolicum, sic & S. August. Euseb. Nota Esseni- ve Essæi ex Græco quasi *Sancti* appellati, ait Euseb. vel à Jesu quasi Jessæi, Jesuei, Jesuini, Jesuitæ. Ita Epiph. Hæc. 29. plura de istis Essæis P. Cornel. in Act. Apost. 5.

Essæi qui?

723. Religiosus vi votorum ad hæc obligatur. 1. mo ex voto Paupertatis obligatur, ut nihil habeat proprium; nomine autem proprii intelliguntur bona temporalia pretio æstimabilia, quorum dominium, vel certè facultatem disponendi liberam & independentem in perpetuum abdicavit. Conf. constat ex c. Non dicatis. 12. q. 1. c. Monachi. 2. mo ex voto Castitatis obligatur, ut nihil habeat proprium; nomine autem proprii intelliguntur bona temporalia pretio æstimabilia, quorum dominium, vel certè facultatem disponendi liberam & independentem in perpetuum abdicavit. Conf. constat ex c. Non dicatis. 12. q. 1. c. Monachi. 3. mo ex voto Obedientiæ obligatur, ut nihil habeat proprium; nomine autem proprii intelliguntur bona temporalia pretio æstimabilia, quorum dominium, vel certè facultatem disponendi liberam & independentem in perpetuum abdicavit. Conf. constat ex c. Non dicatis. 12. q. 1. c. Monachi.

Paupertas Spiritus in quo? Matth. 5. v. 3. dicit Christus: *Beati Pauperes spiritu: quoniam ipsorum est regnum cælorum.* Pauperes spiritu hic vocantur, qui carent bonis non naturæ, & gratiæ, sed fortunæ, & opum. Pauperes ergo hic proprie accipiuntur, opponuntur enim divitibus. Lucæ. 6. v. 24. *Va, inquit, vobis di-*

uitibus, quia habetis consolationem vestram. Divitiæ enim sunt causa superbiæ, gulæ, luxuriæ &c. quæ divites trahunt in gehennam. Beati ergo hic dicuntur pauperes, non omnes, nec qui inviti aut miserabili necessitate sunt pauperes, aut ex vana gloria, aut ex liberius philosophandi studio, ut Diogenes, Aristides, & Crates, qui magnum auri pondus projecit in mare dicens: *Abite malæ voluptates; mergo vos, ne mergar à vobis, sed spiritu, id est, laudabili voluntate, à Spiritu S. inspirata, & ad spiritualia bona tendenti, cum scilicet paupertas propter Deum & regnum cælorum spontè suscipitur, ut sit à Religiosis, aut certè patienter toleratur, uti sit à fidelibus, quando à persecutoribus, raptoribus, incendio, vel naufragio bonis spoliatur.* Ita S. Hieron. Porro paupertas hæc spiritus conjuncta est, & oritur ex humilitate, & contemptu opum & honorum. Hinc SS. Hilar. Aug. Chrysost. Ambr. per pauperes spiritu intelligunt humiles mente & voluntate. Unde S. Leo in festo SS. Omnium. *Quid humilitate sublimius? quid hæc paupertate locupletius? Radix ergo & basis beatitudinis, & perfectionis Evangelicæ est voluntaria paupertas, & humilitas, sicut radix omnis peccati est superbia & cupiditas.* Paupertatis spiritus sunt varii gradus, & species. Paupertas 1. mus. Gradus & summus est omnes opes, omnesque res caducas imitatione, & amore Christi relinquere, tam affectu interno, quam effectu, & opere externo. hic gradus est consilii, non præcepti. 2. dus est patienter ferre confiscationem bonorum propter Christum, & orthodoxam fidem, quod est genus quoddam Martyrii, hic gradus est præcepti, tenemur enim pro Christo & fide profundere non tantum opes, sed & sanguinem & vitam. 3. tius, tolerare patienter rapinam bonorum &c. aut aliam injustitiam. 4. tus, opibus à Deo datis non affici sed affectu eas relinquere, & paratum esse ad eas relinquendum, cum hoc erit Ad M. D. G. in hoc gradu fuit Abraham. 5. tus, est. Malle paucis esse contentum in loco, ubi servias Deo, quam alibi abundare. 6. tus, opes habere, sed eas erogare in pauperes & pios usus etiam subtrahendo tibi necessaria. 7. mus. Malle esse pauperem, quam per injustitiam, irreligionem, vel aliud scelus patiare divitias. Ex his gradibus 2. dus & 7. mus præcepti sunt. 1. mus verò 4. tus & 5. tus consilii. Denique 3. tius & 6. tus, nunc consilii sunt, nunc præcepti.

Quæres. Cur Christus inter Beatitudines Evangelicas primum locum assignat paupertati spiritus?

Respondeo. Ratio à priori prima est, quod

Paupertas quod hæc paupertas evertat, & opprimat spiritus cupiditatem, quæ est radix, & fons omnis cur primo peccati & mali. 1. Tim. 6. v. 10. 2da. Ratio est, quod hæc paupertas liberet hominem à mille distractionibus, curis, & solitudinibus, quas afferunt opes, opumque desiderium &c. Hinc sapienter S. Bernardus.

Noli amare bona, quæ possessa onerant, amata inquinant, amissa cruciant. 3tia. Quia hæc paupertas facit, ut homo amorem suum avocet ab omni re creata, eumque totum cum omni sua spe in Deo creatore desigat: in amore autem Dei pleno & perfecto consistit summa virtutis, veræque hujus vitæ beatitudo. Hisce de causis paupertatem hanc spiritus primus verbo & exemplo docuit Christus, deinde B. Virgo, mox Apostoli, item Essæi, imò primi Christiani, hos secuti viri Apostolici S. Antonius. S. Basilus, Paula &c. P. Cornel, in Matth. 5. 3.

724. Paupertas evangelica commendatur. Matth. 9. v. 20. Et dicit ei (scribæ) Jesus: Vulpes foveas habent, & volucres calididos: Filius autem hominis non habet, ubi caput reclinet. Hoc Christi exemplum imitentur Religiosi per professionem paupertatis, Deo se unientes, & ab ejus providentia alimoniam expectantes. Unde S. Franciscus ad eam suos adhortans. Evangelica hæc paupertas, ait, nostri Ordinis est fundamentum &c. quantum igitur fratres declinabunt à Paupertate, tantum mundus declinabit ab eis, ac quærent, & non invenient. Ex hoc ergo loco refellitur hæresis damnantium voluntariam paupertatem, quam profitentur Religiosi, cujus auctor fuerat quidam Desiderius Longobardus tempore Alexandri IV. Pontificis, & alii eodem tempore, ut Guilelmus, quos valide confutavit, S. Thomas, S. Bonaventura. Perperam tamen, ex adverso, ex hoc loco inferebant hæretici dicti Apostolici, paupertatem hanc omnibus Christianis esse necessariam ad salutem, teste S. Augustino. hæres. 40. Perperam quoque ex eodem loco concluderunt Vadiani sive Antropomorphitæ, ac Waldenses, sive pauperes de Lugduno, Episcopis & sacerdotibus non licere habere possessiones, sed eos debere ex elemosynis solis vivere: quia ex eis vixit Christus: Christus enim hoc fecit, & consuluit, ut perfectius, non autem præcepit, ut necessarium ad salutem. Unde hic error multis Conciliis & decretis refutatur. 12. qu. 1. 2. 3. 4. 5. Rursum ex hoc loco patet, paupertatem, ejusque vim & medullam in hoc consistere, ut quis nihil habeat proprii, nec ulli rei quasi propria afficiatur, sed affectum ab omni re propria liberum, soli Deo servet & resignet; cui non repugnat, imò conforme est, possidere in communem rem ad vitam necessariam. Un-

de Religiosi omnes præter Franciscanos ex Decreto Concilii Tridentini Sess. 25. c. 3. possunt habere bona etiam immobilia, in communi, ne cogantur mendicare, esseque solliciti de victu quotidie conquirendo, neve fidelibus sint graves & onerosi: Christus enim cum Apostolis habuit bona in communi, quorum receptor & dispensator erat Judas; ut patet Joan. 12. 6. Eadem habuere & haberi jussere Religionum fundatores sanctissimi & doctissimi, ut S. August. S. Basilus, S. Benedictus, S. Bernardus, S. Bruno &c. Vide D. Thom. 2. 2. q. 188. art. 7. Quin & Justinianus Imperator in Athen. Coll. 1. Const. 5. §. illud & Coll. 9. Const. 15. edidit legem, qua jubet, ut eorum bona, qui Monachi sunt, eo ipso ad monasteria pertineant. P. Cornel, hic.

Matth. 19. v. 21. Ait ei (Adolescenti) Jesus: Si vis perfectus esse, vade, vende quæ habes, & da pauperibus, & habebis thesaurum in celo. Est hoc Evangelicum, non præceptum, sed consilium, unde si vis. Hanc Christi vocem in missa legi audiens S. Antonius reliquit omnia Christumque nudum secutus est, ait S. Athanasius. Idem planè fecit S. Prosper.

Nota, Perfectio Christiana primò, & primariò consistit in charitate, in paupertate tamen & Consiliis Evangelicis à Christo collocatur tanquam in mediis & instrumentis appositis ad charitatem acquirendam. Vide D. Thom. 2. 2. q. 184. hanc perfectionem sectantur omnes Religiosi, qui omnia bona abdicant, ut nudum Christum nudi sequantur, non tamen omnes initio statim perfectionem hanc adipiscuntur, sed sensim eò tendunt, & assidue proficiendo, tandem ad eam perveniunt. Vade, vende omnia. Quæres, Cur paupertas est propria via & instrumentum perfectionis Evangelicæ? Respondet S. Bonaventura. Quia radix omnium malorum cupiditas; hæc igitur est fundamentum civitatis Babylonice, ex ea enim nascitur ambitio, gula, cæteraque vitia. Hanc cupiditatem succidit Christus per paupertatem. Paupertas ergo imo scindit, & tollit opes, honores, delicias, quæ sunt materia, & fomes omnium vitiorum, 2do. Paupertas parit Humilitatem, quæ est fundamentum sanctitatis. 3. Pauper spiritu, cum non habeat alias curas, totus studet virtutibus congregandis, quasi apis mellis suo. 4to. Quia perfectio consistit in charitate Dei & proximi, ad hanc autem dirigit paupertas, tollit enim meum & tuum, ex quo omnes lites & bella oriuntur inter proximos, ait Chrysost. Perfectio igitur consistit in eo, ut mens planè avellatur à rebus caducis & figatur in bono æterno.

Christi consilium de Paupertate.

Paupertas juvat ad perfectionem.

no, id est, Deo, quod præstat paupertas. Dices. Ad hoc sufficit omnia relinquere affectu, non re ipsa, & effectu, ut fecit Abraham. 2. cum S. Hieronymo contra Vigilantium, iste unus est gradus paupertatis, sed inferior, nam summus est relinquere etiam effectu. Tum quia hic dat totum, affectum & effectu. Tum quia non potest planè affectu relinquere, nisi & effectu: Sicut enim, qui cubans in lecto, vel sedens in sede, si quis secretò illum alliget sedem, nescit se ligatum, donec surgat: ita, qui habent opes, occultum habent affectum, quo eis colligantur, quem non sentiunt, nisi cum eas perdunt vel relinquunt. P. Cornel, à Lap. hic.

725. Paupertas sublimis in die Judicii. Matth. 19. v. 28. Jesus autem dixit illis: Amen dico vobis, quod vos, qui secuti estis me, in regeneratione cum sederit Filius hominis in sede majestatis suæ, sedebitis & vos super sedes duodecim judicantes duodecim tribus Israel. In regeneratione, id est, in baptismo &c. Christus ergo hæc sedes judicarias promittit eis, qui reliquerunt omnia, & ipsum Evangelizantem sequuntur. Hoc autem faciunt Religiosi, præsertim, qui animarum lucro se dedicant. Idem disertè docet S. August. Abulen. S. Gregor. &c. idem fusè demonstrat S. Thomas tr. de retrahentibus à Religione c. 6. & 7. ubi docet, hanc sessionem promissam esse paupertati Evangelicæ, indeque evincit, quàm sublimis & quàm grata Deo sit hæc paupertas, quæ præ aliis virtutibus hic judicariæ potestatis culmen mereatur, causam dat S. Greg. 26. Moral. 20. ubi interpretatur illud Job 36. Judicium pauperibus tribuit; quia, inquit, quantò huic mundo magna humilitate despecti sunt, tantò tunc acceptis sedibus majore culmine potestatis extrescunt: dignum est enim. 1. ut Religiosi, qui superiores mundo vixerunt, de mundo judicent, 2. ut qui in mundo quasi aquilæ, celestium bonorum aspectu & despectu terrestrium cæteros transcendunt, cæterorum sint judices, & principes. 3. ut qui Doctores fuerunt mundi, mundum examinent, & judicent, 4. ut qui facti judicati sunt à mundo, mundum fatum judicent, eumque fatuitatis arguant, & condemnent. Sap. 5. 4. Attamen S. Antonius & Suarez & S. August. Gregor. negant hoc præmium dandum Religiosis imperfectis, sed tantum perfectis, idque meritis. P. Cornel, à Lap. hic.

Paupertas Evangelicæ vis in quo? Tota Paupertatis Evangelicæ vis in eo sita est, ut nihil proprium & singulare habeatur, licet deinde sit aliquid commune, ex quo juxta formam Apostolicam dividatur singulis, prout cuique opus est: Apostoli enim cum fidelibus primis, qui erant in P. Kojakovski, S. J. Collectanea Ascetica.

sanctissimi & religiosissimi, possidebant bona in communi, quæ deinde singulis pro necessitate cujusque distribuebant, ut patet Act. 3. Hoc est, quod de Religiosis suæ ætatis ait S. Hieron. Epist. 22. Non licet dicere cuiquam, tunicam & sagum, textaque juncis strata non habeo; præfectus enim ita universa paritur, ut nemo quis postulet, nemo non habeat. Siquis verò coeperit ægrotare, transfertur ad exedram latiore, & tanto senum ministerio fovetur, ut nec delicias urbium, nec matris quærat affectum. Idem passim dicent Patres & Scholastici. Suar. 3. par. 9. 40. Art. 3. Disp. 28. Sect. 2. Bellar. P. Corn. in Joan. 12. 6.

Act. 3. v. 5. & ille (claudus) in-726. rendebat in eos, sperans se aliquid accepturum ab eis. v. 6. Petrus autem dixit: Argentum & aurum non est mihi: quod autem habeo, hoc tibi do: In nomine Jesu Christi Nazarenis surge & ambula. Apostoli pauperes erant censu, ideo divites erant sensu, spiritu, & fide, ut ait Jacobus. Jac. 2. 5. Audi Nazianz. Orat. 37. de Amore Paup. Adde pauperem videri sibi Petrus præscripsit, ut lupinis famem expelleret. Lupini sunt pila amara & agrestia. Præclare S. Ambr. in illud Psal. 118. 37. Portio mea Dominus. Cui, ait, portio Deus est totus natura possessor effectus, videlicet totus, quidam cum Domino, Dominus. Declarat id exemplo S. Petri, quia relictis omnibus sociatus est Dominum, ipse quoque naturæ Dominus esse meruit; nam claudus petenti elemosinam, quod habeo, tibi do, in nomine Jesu Christi surge & ambula. Ecce Petrus sub Christi nomine quasi unus Christus ac adeo omnium Dominus factus est, Legi vitas plurimorum, ait P. Cornel, à Lap. Sanctorum, & deprehendi eos solos excelluisse miraculorum copia, & pondere, qui excelluerunt paupertate, & austeritate vitæ quasi ejus merces & præmium congruè à Deo decretum fuerit donum miraculorum. Tales fuerunt S. Bernardus, S. Dominus, & tres Francisci, nimirum Assisius, de Paula, & Xaverius, qui pauperissimus in India 25. mortuos, ut alia taceam, suscitavit. Legi apud auctores graves S. Thomam Aquinatem, cum ad Innocentium IV. Pontificem venisset, coram quo fortè magna vis auri signati numerabatur, & ei Pontifex: Videsne Thoma, Ecclesiam non amplius sicut olim, cum inciperet dicere posse, aurum & argentum non habeo, modeste respondisse. Fatendum hic est Pater sancte, sed etiam Ecclesia modo non potest sicut primitiva ad claudum dicere, surge & ambula, sanus esto. Et tamen certum est Ecclesiam licitè & utiliter, imò necessariò possidere pecunias, prædia, uti doctè, contra Joan. Willeff demonstrat Bellarminus to. 1. l. 1. Eccc de

Vita communis primum Christianorum, Agrotorum cura.

Paupertas opes.

de Cler. c. 26. Verum Deus pro rerum & temporum exigentia ita sapientissime sua dona partiti est, ut Ecclesia primitus pauper, coruscet miraculis ad infidelium conversionem; iis vero conversis, miraculis amplius non indigens, opibus & donis fidelium suum jus & dignitatem tuetur. quin & nonnullis in ea Sanctis, eximii etiam Pontificibus praesertim paupertatis studio, gratiam miraculorum concessit, uti S. Martino, qui praeter alia tres mortuos ad vitam revocavit, & S. Greg. de quo Joannes Diac. 4. libris, iste Gregor. censu licet dives, Spiritu tamen fuit pauperrimus, adeoque suum patrimonium, quod erat amplissimum, ac factus Pontifex, omnes pontificatus redditus & opes in elemosynas profudit, quibus omnes pauperes Romae & per totam Italiam, & in terra sancta, aliisque provinciis verè pauperum pater aluit & sustentavit. P. Cornel. in Act. 3. 6.

727. **Cur primi Fideles amplexi paupertatem?** R. 1. Quia audierant à Christo & Apostolis illam esse primam & summam beatitudinem. Beati pauperes Spiritu, quia ipsorum est regnum caelorum, Matth. 5. Rursum Christus in paupertate constituit, perfectionem virtutis & vitae Christianae, non formaliter (perfectio enim huius vitae formaliter consistit in charitate, futura vero in visione & fruitione Dei,) sed casualiter, quia scilicet paupertas nudat nos amore rerum terrenarum, ut impleat amore Dei, rerumque caelestium. S. Hieronymus ad Nepotianum. Possideant opes sub Christo pauperes, quas sub locupletis diabolo non habuerant, & suspiret eos Ecclesia divites, quos tenuit mundus ante mendicos. Nepotianus noster aurum calcans schedulas consecratur, & sicut in carne sui contemptor est, & paupertate incedit ornatus, ita eorum anima investigat ornatum. Idem ad Rusticum Epist. 4. Sedare vestigia eorum, quos sacerdotium, & humiliores facit & pauperes; aut si perfecta desideras, exicum Abraham de patria, & cognatione tua & perge, quo nescis; si habes substantiam, vende, & da pauperibus: si non habes, grandi onere liberatus es, nudum Christum nudus sequere, durum grande difficile, sed magna pramia. 2da. Quia paupertas ex diametro opponitur & evertit cupiditatem, quae est radix omnis peccati, & mali; nam ex divitiis oriuntur vitia omnia, praesertim superbia, & fastus, ac gula & libido. 3tia. Quia paupertas liberat hominem mille distractionibus, & curis, facitque, ut sit liber, expeditus ad vacandum sapientiae, contemplationi, Evangelio & rebus divinis, unde S. Bernardus. Noli, inquit, amare (bona terrena), quia possessa onerant, am-

ta inquinant, amissa cruciant S. Chrysost. hom. 47. in Matth. si, inquit, intueri volueris animam hominis aurum amantis, invenies eam, ut vestimentum à 10. millibus vermium corrosum. Verum non talis est anima pauperis voluntarii, sed potius fulget ut aurum, lplendet ut gemma, efflorescit ut rosa. 4ta. Quia paupertatis merces & primum à Christo promissum, sunt opes caelestes immensae & aeternae: sicut ergo mercator sapit, qui aureo uno emit merces, quas postea 10. aureis divendit: Sic multo magis sapit Christianus, qui paupertate emit opes divinas: generosi enim, magnique animi est, nihil admirari praeter Deum, ait S. Cyprian. 5ta. Quia paupertas facit, ut homo totus Deo adhaereat, in eoque omnem spem & amorem colloquet: quocirca etiam Deus providentiae suae brachiis illum amplectitur, daturque non tantum omni gratia, sed & rebus omnibus ad vitam necessariis, S. Bernard. Sermon. 21. in Cant. Ergo avarus terrena appetit, ut mendicus, fidelis contemnit, ut Dominus, 6ta. Quia Christus Dominus, verbum & sapientia Patris aeterni, à caelis in terram venit, ut paupertatis pretium, & dignitatem non tantum verbo, sed & exemplo curet: quocirca pauperem elegit matrem, Patrem fabrum, nec in domo, sed in stabulo nati voluit, tota vita nil proprium possedit, discipulos & Apostolos instituit non divites. P. Corn. in Act. 4. 32.

728. **Quocirca Christum in paupertate secuti sunt SS. Petrus, Paulus, Apostoli & discipuli omnes, & posterioribus saeculis praetati & viri Apostolici.** S. Basilii, S. Nazianzenus, S. Chrysostomus, S. Martinus, S. Augustinus S. Gregorius &c. &c. Floruit hoc paupertatis studium in pace Ecclesiae sub Constantino magno. Sub idem tempus Gallicanus destinatus sponsus Constantiae & Constantini Magni gener ac Romanus Consul, relictis omnibus ad ostia Tiberina hospitale edificavit, in quo ipse pauper pauperibus & aegris serviebat. Qui deinde à Juliano apostata occisus paupertatis studium martyrii laurea coronavit. Idem studium paulo post excitavit, exemplo aequè ac verbo S. Paulinus, ex Consule Romano monasticen amplexus, inde creatus Episcopus Nolanus. Item S. Hieronymus quando cum Paula secessit in Bethlehemi, eoque traxit nobilitatem Romanam. Porro S. Paula ita paupertatis erat amans; ita omnia sua bona (quae erant amplissima & opulentissima) erogabat in pauperes, ut ne obolum sibi reliquerit, & in alieno syndone, uti optarat, sepulta est. Matrem secuta est filia, Eustochium & cetera, ac gener Pamphilius, qui ex Consule Romano factus Monachus, quem proinde mirè celebrat ejus incentor S. Hieronymus Epist. ad eundem de obitu Paulinae uxoris. Nunc omnes Christi Ecclesia Pamphilius loquuntur, miratur orbis pauperem, quem hucusque divitem nesciebat. Subdit deinde de Pamphili Xenodochio. Audio te Xenodochium in portu fecisse Romano, & virgam de arbore Abraham in Ausonio plantasse litore, Primus inter Monachos in prima urbe primum sequens Patriarcham. Hac moneo frater charissime, pietate, qua te diligo, ut non solum pecuniam sed & te ipsum Christo offeras hostiam viventem, sanctam, placentem Deo, & imiteris Filium hominis, qui non venit ministrari, sed ministrare; quantumcumque te dejeceris, Christo humilior non eris. Hos in paupertatis studio secutus est S. Benedictus, S. Bernardus, S. Dominicus, S. Franciscus, qui paupertatem ita adamavit, ut illam quasi sponsam sibi, suisque desponsarum. Unde rogatus saepe à fratribus, quanam virtus nos maxime Christo commendaret, gratosque faceret, cum jubilo respondit: Paupertas, haec est enim via salutis; humilitatis fomes, perfectionis radix, quae fructus nobilissimos, eosque multiplices producit, sed occultos, paucisque cognitos. Quocirca Romae ad sepulchrum SS. Petri, & Pauli cum lachrymis supplicans, ut se de paupertate instruere meruit eos videre, qui eum salutantes osculo dixerunt: F. Franciscus, quia hoc petis, quod Christus & Apostoli servarunt, certior te reddimus, tuum desiderium esse exaudiatum: En thesaurus S. paupertatis tibi, tuisque affectis perfecte conceditur, ac, quicumque eum capeissent, de regno beatitudinis erunt securi, & à Domino benedicti. Hinc idem dicebat: Pauper est typus Christi, qui propter nos egenus factus est, ut nos inopia divites efficeret: qui ergo pauperi maledicit, Christo maledicit. Ex adverso, pecunia servis Dei non est aliud, quam diabolus & coluber venenosus.

Ejus discipula S. Clara paupertatis amantissima cum Gregorius IX. ipsi suaderet, ut in ordinem possessiones admitteret, seque defacto ipsam à voto illi adverso absolvere, Respondit: Nolo Pater sancte, à Christi sequela in perpetuum absolvi.

729. **Denique tanta, tamque varia & illustria sunt paupertatis bona, ut eam ambierint gentiles quoque Philosophi & Principes.** Hinc S. Chrysost. l. 2. contra Vitup. vitae Monast. comparat pauperes cum opulentis regibus, Diogenem cum Alexandro, Platonem cum Dionysio, Socratem cum Archelao, docetque eos gloriosiores esse sua paupertate quam hos suis regnis, Seneca R. P. Kwiakowski, S. J. Collatinae Ascerica.

magnus paupertatis & frugalis vitae encomiastes Epi. 17. Si vis, inquit, vacare animo, aut pauper sis oportet, aut pauperi similis. Apuleius in Apot. Paupertas, inquit, est apud Gracos in Aristide justa, in Phocione benigna, Epaminonda strenua, in Socrate sapiens, in Homero diversa. Sed audi Aelianum breviter eorum heroica paupertatis facinora recensentem l. 11. variae Hist. c. Phocion. cum illi Alexander 100. talenta mitteret, interrogavit? Quam ob causam hoc mihi donat? Qui cum responderent; quoniam te solum ex omnibus Atheniensibus bonum, honestumque virum judicat. Sinat igitur, inquit, me talem esse. Ephialtes pauperrimus fuit, etsi verò amici ei 10. talenta dono darent; non accepit. Haec, inquiens, me cogerent, siquidem reverenter vos haberem, aliquid praeter jus concedere, sin minus vos observarem, ingratisimum videri. Haec Aelian. P. Corn. à Lap. in Act. 4. v. 32.

Licet in Christo non fuit ulla causa vendi, quae est in nobis, scilicet ad firmandam voluntatis inconstantiam, quae in Christiano nulla fuit, tamen multae aliae fuerunt. Paupertas, prima, ut Deo offerret nobilissimum religionis actum: hic autem est vovere, & vovistatem, tum, quo non tantum res, & actus, sed Obedientiam, & voluntas ipsa in totum Deo consecratur, ita, ut rem nec habere, nec velle possit: sicut plus est dare arborem cum fructibus, quam solos ejus fructus, ait S. Ansel. 2da. ut ipse perfectionis magister nobis ejusdem daret specimen, quia perfecta rerum abrenuntiatio non fit nisi per votum, per quod non tantum praesentia, sed & futura bona, quae habere quis posset, abdicantur. 3tia. Quia tria vota Religionis sunt tria praestantissima holocausta, Christus autem se, suaque in perfectissimum holocaustum Deo Patri obtulit, unde haec est ejus vox Psal. 21. 26. Vota mea, id est, promissa mea, ait tibi Basilii & Theodoret. reddam in conspectu sumentium eum. Hanc sententiam probabilissimam censet Franc. Suarez 3. par. q. 40. Dilp. 20. Saet. 2. & Salmeron. Videtur ergo Christus in instanti conceptionis suae se, ac omnia sua obtulisse ac vovisse Deo, praesertim per paupertatem, castitatem, & obedientiam: Nam homini obedientiam vovere non poterat, quia non habebat superiorem. P. Corn. in Act. 5. 2.

S. Ambros. l. 2. Off. c. 25. docet multis Paupertas rationibus beneficia pauperibus potius exhibenda esse quam divitibus. Imo, Quia um. Christus, inquit, docet ad epulas non eos, qui divites sunt, sed pauperes invitandos, Lucæ. 14. Tum quia divites rogari videntur, ut ipsi quoque nobis reddant, pauperes, quia nihil habent, quod restituant, cum Ecce 2 acce,

acceperunt, remuneratorem nobis faciunt Dominum, qui se pro paupere obligandum obtulit. Tum quia dives designatur beneficium, & pudet eum debitorem esse gratiae: quia etiam id, quod collatum est sibi, meritis suis arrogat. Auctor quoque imperfecti dicit. Si divitem, inquit, honoras propter personam illius, honoras eum: si autem pauperem honoras, propter personam Christi honoras. In paupere honoramus Christum quasi exemplar in sui imagine. Unde Chrysost. Sermon. 14. explicans illud Psalm. 140. Beatus qui intelligit super egenum & pauperem. Non dicit, inquit, qui videt, sed qui intelligit; arcana enim res est. & occultum mundo paupertatis pretium. Oremus fratres, ut ipse nobis intelligere intelligenda concedat, qui se intelligi pauperem sic demonstrat: quod ipse, qui celum regit, sit nudus in paupere; quod in esuriens esurias satietas rerum; quod sitiat in sitiente fons fontium: Beatus ille proinde confidens est, qui hoc intelligit, ut semper pauperes intelligat eorum necessitatibus occurrendo, eosque à necessitatibus eruendo. S. Bernd. Sermon. 1. de Virg. Nativ. Paupertas, inquit, non inveniebatur in caelis, porro in terris abundat hæc species, & nesciebat homo pretium ejus, hanc igitur Dei Filius concupiscens, descendit, ut camelum ligat sibi, & nobis quoque sua æstimatione faciat pretiosa. P. Cornel. à Lap. in 1. Jac. 2. 4.

Cur Deus elegit pauperes. Porro causæ, cur Deus ad fidem & regnum elegit pauperes potius quam divites, sunt variæ æque congruæ. 1ma. Quia id requirit apta distributio, ut qui carent terrestribus, abundant celestibus, & vice versa. Unde S. Hieron. Epi. 34. ad Jul. Difficile, inquit, imò impossibile est, ut presentibus quis, & futuris fruatur bonis, ut hic ventrem, & ibi mentem expleat; ut de deliciis transeat ad delicias, & in utroque sæculo primus sit, ut in coelo & terra appareat gloriosus. 2da. Quia divitiæ sunt fomites & illecebræ ambitionis, avaritiæ, gulæ, luxuriæ, omniumque vitiorum, quibus itur in gehennam, paupertas verbò suggerit materiam humilitatis, continentiae, modestiæ, sobrietatis, omniumque virtutum, quibus tenditur ad gloriam. Unde Christus Matth. 19. 24. Facilius est, inquit, camelum transire per foramen acus, quam divitem intrare in regnum caelorum. Sicut ergo camelus non nisi per miraculum transire potest per foramen acus, ita divites in regnum caelorum. 3tia. Quia pauperes contemptu mundi emunt à Deo coelum: Deus ergo eis sit debitor, unde Nazian.

Felix qui Christum fortunis omnibus emit. 4ta. Quia Deus vacuum requirit cor, ut

totum illud possideat; pauperum autem corda sunt vacua, divitum verbò plena divitiis æque ac vitiis: illa ergo capacia sunt fidei, gratiæ, & gloriæ. Imò etiam Seneca. Nemo alius, inquit, est Deo dignus, nisi qui opes contempsit. P. Cornel. in Jac. 2. 5.

Multi, qui confictari adversis videntur, beati sunt, plerique quamquam magnas per opes miserrimi, si illi gravem fortunam constanter tolerant, hi prospera inconsulte utantur. Tacit. Ann. 1. 8. c. 22. Num. 4.

Mundi Dominis securus ævum, verus pauper, ait, Lucan. 1. 8.

Fronibus ornabant, quæ nunc Capitolia gemmis, Pascebatque suas ipse Senator oves. Nec pudor in stipula placidam duxisse quietem, Nec fœnum capiti suppositum suo. Ovidius.

Pauper erat Curius cum reges vinceret armis

Pauper Fabricius, Pyrrhi cum spectaret aurum.

Claudian. Honori. Paneg.

Marcellus Asinio Pollione Proavo clarus, neque morum spernendus habebatur, nisi quod paupertatem præcipuum malorum credebat. Tacit. Ann. 1. 14.

Alexander adeo Diogenis paupertatem æstimavit, ut nihil censeret medium, inter obtinendum orbem & contemnendum. P. Buffieres in Flosc. Hist.

Apoc. 2. v. 9. Ad Angelum sive Episcopum Smyrnæ dicit Christus, in Epist. Joan. Scio tribulationem tuam, & paupertatem tuam, sed divites. Per paupertatem aliqui intelligunt paupertatem Spiritus, alii penuriam rerum temporalium. 3tio. & optimè per paupertatem accipe eam, ad quam adigebatur ex spoliatione & amissione suarum facultatum, hanc enim tunc fideles passos esse patet ex S. Paulo. Hebr. 10. 44. hæc enim paupertas jungitur tribulationi, id est, persecutioni, ergo ad eam spectat. Ita Richard. Primæ. &c.

Divites in Deo, Dei præsidio, providentia. Rursum divites es gratia & bonis spiritualibus, sic S. Jacob. c. 2. 5. ait. Divites in fide. & Eccl. 44. 6. homines divites in virtute. & 1. Timo. 6. 18. Divites in bonis operibus. Adde, divites est, qui est suis contentus. Verè Seneca. Epist. 2. Honesta, inquit, res est laeta paupertas. Et Epist. con-

Pretium paupertatis apud Gentiles.

18. Nemo est Deo dignus, quam qui opes contempsit. Quorum possessionem tibi non interdico, sed efficere volo, ut eas intrepidè possideas.

Denique pauper es in terra, sed dives in coelo; ibi enim multas habes repositas opes. Verè & prophetice S. Hieron. Historiam S. Pauli primi eremite pauperis & seminudi, vitam & mortem ita concludit: Libet in fine opusculi eos interrogare, qui sua patrimonialia ignorant, qui domos marioribus vestiunt, qui uno filo villarum insunt prædia: huic seni nudo, quid unquam defuit? Vos gemmâ bibitis, ille naturæ concavis manibus satisfacit. - cur & mortuos vestros auratis involvitis vestibus, cur ambitio inter luctus, lachrymasque non cessat? an cadavera divitum nisi in serico putrescere nesciunt? Obsecro, ut quicumque hoc legis, ut Hieronymi peccatoris memineras: cui si Dominus optionem daret, multo magis eligeret tunicam Pauli cum meritis ejus, quam regum purpuram cum peniis suis. P. Corn. in Apoc. 2. v. 9.

Paulus & Apostoli Christum pauperes secuti sunt, egeni in terris, in coelis divites, spirituales divitias credentibus largiebantur, ait S. Ambrosius, audierant enim à Christo Matth. 5. v. 3. Beati pauperes spiritu &c. unde & eidem dixerunt. Matth. 19. v. 27. Ecce nos reliquimus omnia &c. Hoc votum potentissimi voverant, ait S. Augustinus. Apostoli ergo fecerunt votum paupertatis, uti jam faciunt Religiosi, æque ac castitatis, & obedientiæ, uti ostendit P. Cornel. Actor. 1. 2. Ipsi enim fuerunt vitæ religiosæ & perfectæ, antistites, parentes, & choragi. Quin & S. Hieron. vitam Clericorum ita ex Apostolis pingit Nepotiano. Clericus, qui servit Ecclesiæ, interpretetur primò, vocabulum suum - Si enim clerici Græcè, sors Latine appellatur, proinde vocantur clerici: vel quia de sorte Domini sunt, vel quia ipse Dominus sors, id est, pars clericorum est. Qui autem ipse pars Domini est, vel Domini partem habet, talem se exhibere debet, ut & ipse possideat Dominum, & possideatur à Domino, non ab auro, aliæque creatura. 2do. Paulus vixit in fame, siti, nuditate, fatigatione. 1. Cor. 4. 11. 2. Cor. 11. 27. Et Philip. 4. 12. Verè S. Hieron. Affatim, inquit, dives est, qui cum Christo pauper est. 3. Paulus exemplo Christi pedes obivit multas, magnasque provincias. 4to. Paulus in tot, tantisque Evangelii laboribus noluit à fidelibus sumptus accipere, sed operatus est manibus suis scenofactoriam exercens, ut non tantum sibi, sed & suis omnibus victum pararet, quod sanè ad-

mirabilem ejus paupertatem, charitatem, & zelum liquidò demonstrat. Plura P. Cornel. in Effigie Pauli ante Acta Apost. c. 2. Virt. 5.

Baptista Fulgofus 1. 4. c. 4. & Cantipr. 1. 2. Apum. c. 10. narrant. Mechtildis filia Regis Scotia. 4. fratres numeravit: ex quibus unus dux, alter comes, 3tius Archiepiscopus, omnes divitiis abundantes; quibus paupertatem anteposuerunt; nam dux reliquit uxore, spretis mundi illecebris, exalavit. Comes vitæ seculari eremiticam prætulit. Archiepiscopus in Religionem Cisterciensem se abdidit; 4tus. superfuit natu minimus, nomine Alexander 16. annorum adolescens, hunc pater regni fecit successorem, Virgo 20. tunc annorum, fuerat Mechtildis, fratrem Alexandrum in hunc modum affata est: Alexander frater charissime, quid nunc ages? Fratres tui majores natu mundum, terramque deseruerunt, ut coelum acquirerent, regnum spreverunt mortale, ut regna perpetua possiderent, tibi ergo soli regnum relictum est, pro quo es, & celestem gloriam, & animam perditurus. Dictum hoc Alexandro adeo altè in pectus descendit, ut totus in lachrymas resolutus cum gemitu exclamavit: Heu! soror, quid mihi prodest, si non tantum regnum, sed universum mundum lucret; animæ verò meæ detrimentum patiar? Quid consilii mihi das? en paratum me habes, quidquid suaseris. Inter duo regna, unum breve est, alterum æternum - Duc, soror quocumque vis - Hæc fraterno consensu gavisula, mutatis vestibus, ne nosceretur e paternæ domo, comite Alexandro, profugit, longèque, ne quærì posset, recessit. Ibi Alexander sceptro natam manum; mulgendis vaccis admovit, factus casearius. Inde in Galliam profecti sunt, delatique ad Fonnii cenobium, ubi Cistercienses Deum colunt, ibi Alexander iterum mulgendis vaccis se addixit; in qua re operam suam Religiosis ita navavit, ut intra claustrum reciperetur, atque numero Fratrum, quos conversos vocant, adscriberetur. Interea piissima soror læta de illius firmo statu, persuasit eidem, ut etiam separati ad invicem solatio conversationis privarentur. Quare abiit Mechtildis in villam 9. miliaribus distantem, Lapon dictam, quo in loco habitabat sub tecto ex asseribus tumultuariè constructo, ventis pervio, neque rogata, neque coacta, vel munus vel stipem admittebat, solo labore manuum victitans, more eremicorum; magnis ibi vacabat mortificationibus; inter orandum ita sæpe numero sensibus abrepta fuit, ut neque micantia celo fulgetra cerneret. Tandem 9. annis ante mortem à militibus, qui

Eccc 3

eam

eam in Scotia viderant, agnita, in fugam se convertisset, nisi vi retenta fuisset. Virgo ante & post mortem miraculis clara, Ignotus similiter erat Alexander, dum contigit, ut venatum prodiret Dominus Hugo de Rumenni vir primæ nobilitatis: ibi apertum immanis magnitudinis canes excitaverunt, coeperuntque in campum prodire eò, ubi Alexander armenta pascebat: jam lassatus aper stabat, jam præliabatur & Hugo, ac ex equo descendens, stricto mucrone advolat, lethalem illi plagam impositurus; sed ubi ejus truculentiam vidit, formidine horrescens propius accedere non est ausus, quod ubi de propinquo vidit Alexander, extemplo accurrit, tortoque è manibus Hugonis ferro, magna generositate bestiam aggressus, interfecit. Eaque humi strata nobilis in oscula Alexandri ruit, ejusque animum admirans dixit: Undecunque veneris, neque vaccarum custodem te, neque in pago natum, aut rustici filium esse mihi unquam persuadebis. Inde suspicio nata, in de multæ conjecturæ ortæ, quæ Priori ejus causam dedere, ut morti propinquum obedientiæ vinculo obstringeret, edissereret, unde & quisnam esset, hac vi adactus prodidit se Mechthildis fratrem Regis Scotiæ filium. Post mortem pro sancto habebatur. Monachus quidam præcordiis periculose ulcerosis ad tumulum ejus, cum sanitatem flagitaret, ita precanti sese clarissima in luce sole ipso splendidior præbuit visendum Alexander, duplici corona insignis; quarum unam in capite, alteram in manu tenebat. Quæsit Monachus, quid significaret geminata corona? Cui Alexander corona capiti meo imposita, coronam indicat, quam communem cum Sanctis accepi, altera corona, quam in manu gero, illam coronam gloriamque tibi ostendit, qua decoratus sum ob regiam coronam, quam pro Christo contempsisti. Hæc cæteris nuntia, ut discant me imitari, & terrenis celestia anteferre: qui ne putent te somniasse ex hac hora sanus eris. Dixit hæc Alexander, & fuerat sanitati restitutus; narravit aliis, P. Stengelius de judiciis divinis, to. 3. c. 15, Num. 16.

Vi voto- Postquam actum est de voto Pauperum religiosorum Castitatis & Obedientiæ. Religiosus quid teneat? at se ab omni voluntaria delectatione vena, interna & externa, proindeque si quia Castitatis, contra castitatem peccet, duo peccata committit, luxuriæ & sacrilegii. Less. Laym. Bufenbaum l. 4. c. 1. de votis. Religiosus ex voto Obedientiæ obligatur ad omnia, quæ Superior præcipit secundum Regulas & Constitutiones ordinis sive directæ & ex-

presse, sive indirectæ & implicite, & quidem si præcipiat in virtute S. obedientiæ, in nomine Domini nostri Jesu Christi vel simili forma, tenetur obedire sub mortali: quia intendit obligare, quantum potest: sub veniali autem, si alia forma utatur: vel sub nullo, quod consuetudo in Societate Jesu, approbat. Sanch. l. 6. Moral. c. 1. Lessius tom. 2. tr. 41. d. 1. Laym. c. 9. Vide etiam circa hoc votum D. Thom. 2. 2. q. 104. Plura de Obedientiâ & Castitate vide infra. De Obedientiâ, n. 775. de Castitate, n. 822.

Non jacturam, sed lucrum existimare debent Parentes cum illa Anna Matre S. Religiosi muelis. 1. Reg. 1. dum ad suum servitium in Religionem eorum liberos vocat Deus. Hinc ad id eximie mellissus Doctor Bernardus Epist. 110. parentes alloquens, Si filium vestrum Deus facit & suum, quid vos perditis? fit de divite dicitur, de nobili generosior, clarior de illustri, & quod his omnibus majus est, Sanctus de peccatore. Quid tam regium, quam subditum Deo animum corporis sui esse rectorem? & quid tam sacerdotale quam vovere Domino conscientiam puram & immaculatam, pietatis hostiam de altari cordis offerre?

Tunc omnia jure tenebis, cum poteris rex esse tui. Claudius.

Præ omnibus autem, martyrium regale est sacerdotium; quia martyr regali animo se, suæque omnia, vitam & mortem Deo in holocaustum offert. Vita quoque religiosa lentum est martyrium; est Religio regale sacerdotium; quia in ea Religiosi se totos, quasi victimas spontaneas, imò quasi holocausta Deo offerunt. Ipse homo Dei nomine consecratus & devotus, in quantum mundo moritur, ut Deo vivat, sacrificium est, ait S. August. 10. Civitatis. c. 6. Et S. Gregorius l. 9. moralium, 31. Nos quippe ipsos, inquit, sacrificium Deo offerimus, cum vitam nostram divino cultui dedicamus. Sic & D. Thom. 2. 2. q. 186. ar. 7. docet, Religiosos esse holocausta: quia omnia sua Deo tradunt, nimirum opes per votum paupertatis, corpus per votum castitatis, voluntatem & judicium per votum obedientiæ. P. Cornel. à Lap. in illud 1. Petr. 2. v. 9. Vos autem genus electum, regale sacerdotium, gens sancta, populus acquisitionis: ut virtutes annuntietis ejus, qui de tenebris vos vocavit in admirabile lumen suum.

Apoc. 7. v. 16. Non esuriant, neque sitiant. Religiosi autem amplius, nec cadent super illos sol, nec illis a. forum dolo. sus. v. 17. Quoniam Agnus, qui in medio throni gignit, regit illos, & deducet eos ad vitæ fontes: aquarum: & absterget Deus omnem lacrymam, ab oculis eorum.

eorum. Agit hic ad literam S. Joannes de Beatis, quos Deus pascit in celo. Tropologicè tamen hæc appositè fidelibus in hac vita Deo in spiritu & veritate ex toto corde servientibus, ac præsertim Religiosis accommodari possunt. Hi enim inchoant celestem vitam, beatam: & angelicam. Unde 1. Deo quasi in templo jugiter assistunt, est enim religio quasi celum quoddam terrenum, ait Climacus. g. 4. Quamobrem à S. Bernardo ad fratres de monte Dei Religiosi vocantur Angeli terrestres & homines celestes: cor enim habent in terra, sed animum & mentem in celo. 2do, de his verè dici potest, quod religionis cultu & latria jugiter serviunt Deo: quia sese totos divino cultui dedicant, & consecrant: omnis enim illorum actus ex obedientia & voto procedunt & sunt actus religionis; 3tio, amicum & stolis albis, easque dealbaverunt in sanguine Agni, in ipso Religionis ingressu. Hic enim est instar baptismi, confert enim plenam peccatorum omnium remissionem, omnemque peccatam & culpam abolet. S. Hieron. S. Bernad. 4to. habent palmas in manibus: quia sæculum cum suis pompis reliquerunt, & vicerunt. Rursum in dies se, suosque affectus domant & vincunt. 5to, sunt in conspectu Agni; quia jugiter Christum, Christi quæ crucem præ oculis habent, suamque gratiam, vocationem &c. Christo accepta referunt. 6. Hi sunt, qui venerunt de tribulatione magna afflictæ & perturbatæ conscientiæ; rursum ex tribulatione, quam variam in mundo habuerunt. 7. Serviunt Deo die & nocte per assiduas meditationes, vigiliis &c. per continuos charitatis, aliarumque virtutum actus. 8. qui sedet super throno, habitat super illos: sunt enim ipsi in domo & familia Dei, Psal. 33. Oculi Domini super justos. 9. Non esuriunt, neque sitiunt; quia famem delectarum, sitim opum & honorum abdicarunt, & extinxerunt. 10. Agnus regit illos & deducit eos ad vitæ fontes: Agnus enim inter illos conversatur; vitales gratiarum fontes immitit. Plura P. Cornel. in Apoc. 7. 17.

733. Infelicitas Munda-
norum, felicitas Religio-
forum. S. Anselmus, uti refertur in ejus vita, raptus in extasin vidit fluvium immanem atque præcipientem, in quo sordes omnes, quæ ubique terrarum essent, confluerent, ita, ut nihil aquis illis turpius ac foedius fieri posset; quæ etiam, quidquid attingerent, raperent, ac devolverent, viros, foeminas, divites, inopes: quod ille spectaculum miratus ac miseratus, eum quæssisset, quibus illi rebus alerentur & quomodo viverent? Respondum est ei infelices illos eodem ipso cano, quo trahebantur, potari & delectari. Quin etiam adjecta est mysterii hujus interpretatio, torrentem illum esse ipsam

mundum, in quo cæci mortales suis divitiis, honoribus, & reliquis cupiditatibus involvantur; cumque adeo miseri sint, ut ne consistere quidem possint, ipsos tamen se beatos & fortunatos putare. Ductus est deinde in septum quoddam ampli & spatiosi claustrum, cujus omnes parietes argento obduci purissimo, mirum in modum nitebant; in medio pratum erat, & in eo herbulae, non ut vulgares istæ, sed omnes argenteæ, eæque tam virentes & molles, ut facile cederent insidenti, eoque surgente, per se rursus subrigerentur; aer autem placidus & amœnus; denique omnia adeo jucunda, & suavia, ut nihil amplius ad felicitatem optari posse videretur. Atque hoc indicatum est ei, esse religiosum statum: & sine dubio ejusmodi imagine docere voluit Deus, in mundo omnia esse foeda, incerta, mortifera & semper in præceps ruentia: contra verò in Religione omnia pulchra, omnia jucunda, denique omnia ut argentum candida & pretiosa P. Cornel. à Lap. in 1. Joan. 5. v. 19.

Immundus meretrix expertis o munde vocaris.

Deliciaeque tuæ, quid nisi foeda palus. Cur tamen insensati homines hæremus in illo?

Nec nobis coeli mansio cella placet?

Turris est status Religionis, & vita contemplativa, tum quia sicut turris ornamentum est urbis, sic Religio Ecclesiæ; tum quia turres dicuntur à tuendo, quod ad eas fugerent homines, & se tuerentur, ibique tuti essent ab incursu hostium; sic religio tuetur nos à demone, carne, & mundo; tum quia religiosus corde in celo fixus, quasi ex altissima turri omnia sub se quasi exilia respicit & despicit. Audi S. Chrysost. hom. 15. ad popu. Sicut è summo montis vertice prospectantibus omnia pusilla, ac non solum homines & arbores, sed etiam urbes integra, & magni exercitus formicarum instar super terram ire videntur: Sic qui animo erecto in celestibus quasi in sublimi commorantur, omnia humana, potentia, gloria, opes ita minuta & exigua apparent, ut ne digna quidem judicet, quibus hanc immortalis animi nobilitatem applicet. Audi S. Gregorium l. 1. Ep. 5. & 6. lugentem, quod è religioso factus sit Pontifex. Nihil, inquit, in hoc mundo appetens, nihil perimescens videbar mihi in quodam rerum vertice stare, ita, ut in me penè impletum viderem, quod pollicente Domino ex Propheta didicissem. Sustollam te super altitudines terra. Ilai. 58. v. 14. Super enim altitudinem terra sustollitur, qui & ipsa, qua alta & gloriosa præsentis videtur sæculi, per mentis despectum calcas; sed repente à

rerum vertice, tentationis hujus mundi turbine impulsus, ad timores, pavoresque corruis, quia etsi nihil timeo, eis tamen, qui mihi commissi sunt, formido. P. Cornel. à Lap. in Lucæ. 14. 28.

734. Religio-
sum Sta-
tum reges
ipsi æsti-
marunt fa-
cti reli-
giosi.

Multi Reges & Principes, quantum Religiosum statum æstimarunt, re ipsa dum facti essent religiosi, demonstrarunt. Circa A. D. 680. Bamba Hispaniæ rex, cum laude justitiæ & fortitudinis administrato regno, ut summum fastigium rebus præclaret gestis imponeret, sponte purpurâ exuta Monachum induit, ratus, ut erat, nullum esse majus regnum, quam sui, multoque gloriosius esse servire Deo, quam subditis. P. Buffieres in Flosce.

A. D. 1367. Petrus Aragoniæ rex Franciscanum induit, sanctam in illa religione vitam, à S. Ludovico contra tentationes confortatus egit annis 20.

A. D. 1319. Jacobus Aragoniæ regni hæres in comitiis regni onus deposuit in manus Alphonsi, ipse Ordinem Equitum Calatravæ suscepit, conjugemque Virginem Confanguineis remisit. P. Kwiatkiewicz in Ann.

A. D. 855. Lotharius Imperator regnis suis inter filios distributis, purpurâque Cæsarea deposita monachum induit in Pruniacensi monasterio, eodemque anno vitam conclusit. Baron. Plures alii diademata cum vita religiosa commutarunt, de quibus P. Platus de bona statu religioso l. 2. c. 26. Imperatores in Oriente Anastasius, Theodotius, Michael uterque, In occidentem Lotharius & Hugo, Tales è Regibus in Italia Rachisius & Pipinus, in Hispania Veremundus, Ramirus, in Anglia Sigebertus, Elteredus, Henredus, in Germania Carolomanus & alii: Regum ac Imperatorum filios, Duces ac Principes inferiores quis numeret? Sufficit referre dictum S. Aloysii Gonzagæ, qui spreto Cassillonis Marchionatu Societatem Jesu è consilio Deiparæ ingressus, tanti fecit abjectum esse in Domo Dei, ut Generali Mutio Vitelleseo (quod ipse postea in publica exhortatione retulit) palam dixerit: Si per unum tantum momentum in Societate Jesu esse debuissim, & per inferni poenas ad eam me pervenire oportuisset, elegissem eam Pater, ut in Societate essem.

Æstima-
tio status
Religiosi
in Pontifi-
ce,

Eugenius IV. moriturus (Anno D. 1447.) dicebat: O! Gabriel (nomen illius erat ante Papatum) quam magis salutare tibi fuisset, si neque Cardinalis, neque Papa fuisses, sed religiosam vitam duxisses. P. Kwiatkiewicz in Annal.

Commendat quoque id Religiosum statum, quod plurimi utriusque sexus, variorum conditionum homines, ut vitam in illo perpetuam degerent, elegerunt. In Ordine S. Benedicti juxta Arnoldum Wion recepta 37. millia monasteriorum habitatorum à Viris, & 15. millia à Sanctimonialibus. Ordo Eremitarum S. Augustini intra duo sæcula nimirum 1500. & 1600. facile ducenta monasteria, in una tantum America erexit. Aubertus Miræus Ordinis Præmonstratensium numeravit Abbatias mille, Præposituras 300. & cenobia Sanctimonialium 500. in Europa. In sola Europa recensentur monasteria Religiosorum. S. Francisci 926. ex quibus Conventualibus cedunt 111. Observantibus 276. Recollectis 128. Reformatis 147. Capucinis 274. Societatis Jesu A. D. 1679. Personæ per totum orbem numerabantur 17656. Ejusdem, Provinciæ in Europa fuerunt 26. in Asia 4. in America 5. Domus Professæ in Europa 20. in Asia 2. in America 1. Collegia in Europa 490. in Asia 22. in Africa 5. in America 60. Domus Probationis in Europa 43. in Asia 2. in America 3. Residentiæ in Europa 87. in Asia 47. in Africa 3. in America 27. Seminaria in Europa 78. in Asia 3. in America 7. Missiones in Europa 122. in Asia 5. in America 33.

Uno tempore Christianus orbis aluit 300000. Franciscanorum, imò ad decies centena millia illos ascendisse suo tempore tradit noster. Cornel. à Lap.

Petrus Cavenis Abbas, una die tribus Monachorum millibus Instituti sui vestem imposuit, ita narrat Sæculi illius Author apud Surium P. D' Oultreman in Amore Increato l. 1. c. 3. Sect. 10.

S. Felix de Vallois, qui Hugo antea dictus fuit, & regali Valesiorum familia factus voluit initiari, ut omnem Regni, à cuius successione non longè aberat, jure legis Salicæ spem sibi præcideret. Breviar. Rom.

Felix, ut non sit Rex, eligit esse Sacerdos: Hoc regale sibi judicat esse decus. Virtutis puræ potius quam lilia Regni Colligit, illa sibi nobiliora putans.

Compendium Antistitum ac Præfulum ex aliquibus Ordinibus Antiquioribus.

Ab A. D. 1494. usque ad Sæculum 15. ex Ordine S. Benedicti numerantur summi Pontifices 44. ex his Sancti 18. S. R. E. Cardinales 200. Archiepiscopi 1600. Episcopi ultra 4000. Ex Ordine Præmonstratensium S. Norberti A. D. 1130. numerantur

Ex Religio-
sis præla-
ti.

Archiepiscopi Pragenses 7. Episcopi longè plures. Ab Anno D. 395. ex Ordine Eremitarum S. Augustini numerantur Archiepiscopi 14. Episcopi plusquam 85.

Ab A. D. 1200. ex Ordine Prædicatorum usque ad tempora S. Antonini numerantur Pontifices Romani tres; addendus Benedictus XIII. Cardinales 30. Archiepiscopi & Episcopi 125. Ab A. D. 1220. Monologium S. Francisci novissimum ponit Pontifices Romanos 6. Cardinales 14. Archiepiscopos 160. Episcopos propè innumeros. Hæc P. Scherer in Geographia Ecclesiastica. pag. 229. 231.

735. De Voca-
tione ad
statum Re-
ligiosum.

Magna Dei gratia dum ad statum meliorem Apostolicum vocat. Agnovit id S. Paulus, dum dicit ad Galat. 1. v. 15. Cum autem placuit ei, qui me segregavit ex utero matris meæ, & vocavit per gratiam suam. v. 16. ut revelaret Filium suum in me, ut evangelizarem illum in Gentibus: continuo non acquievi carni & sanguini. Cum autem placuit ei. Ex Græco significatur hic benevolentia, amor & beneplacitum Dei, quo Deo complacevit in nobis, ut gratis & benevolè nos vocaret ad suam gratiam & salutem, hoc enim significat Hebræum Chapeti, unde subdit, qui me segregavit ex utero matris meæ. q. d. Deus, ante omne meum meritum, me necdum natum prædestinavit & prædestinatum segregavit, nascique fecit, ac natum vocavit me, ut revelaret Filium suum in me, id est, ut me, ad Christi & Evangelii agnitionem adduceret, & consequenter ad Apostolatam, ut evangelizarem Christum in Gentibus. Ita Ambr. Ansel. Theoph. Ut revelaret Filium suum in me. Vatablus & Hieronymus aptè vertunt, ut revelaret filium suum per me; Non acquievi carni & sanguini. q. d. Non adjunxi me ulli homini; non adhibui ad consilium consanguineos, vel ullum hominem, sed certò sciens me à Deo vocari & doceri, Deum unum Doctorem & Doctorem secutus sum. Ita Chrysost. Hieron. Theoph. Significant Synecdochicè hominem carne & sanguine constantem sic Matth. 16. Caro & sanguis non revelavit tibi, id est, nullus homo. q. d. Ab homine Evangelium non sum edoctus. Moraliter, hoc S. Pauli exemplum sequatur is, qui à Deo ad Apostolatam, ad Religionem, ad perfectionem Evangelicam, ad Heroica opera vocatur: ut non acquiescat carni, & sanguini, sed statim abeat ad id, ad quod vocari se sentit. Audiat S. Hieronymum ad Heliodorum: Quid facis in domo paterna delicare miles, ubi vallum, ubi fossa, ubi hyems alta sub pollibus? --- Ecce adversarius in pedore tuo Christum occidere conatur. Ecce donativum, quod militaturus acceperas, hostilia R. P. Kwiatkowski, S. J. Collectanea Asctica.

castra suspirant, licet parvulus ex collo pendeat nepos; licet sparso crine & scissis vestibus ubera, quibus te nutriet Mater, ostendas, licet in limine Pater jaceat: per calcatum perge patrem, fœcis oculis ad vexillum crucis evola, solum pietatis genus est in hac re esse crudelem. Et inferius. Facile rumpit hac vinula Amor Dei & gehenna timor. Idem ad Furiam viduam nobilissimam. Contristatur pater, sed latet ibi Christus, lugebit familia, sed Angeligrulabuntur. Audiat S. Bernardum Serm. Ecce nos reliquimus omnia, Quantos, ait, munda sapientia maledicta supplantat, & eis conceptum exstinguit spiritum, quem voluerat Dominus vehementer accendi? Noli, inquit, precipitanter agere, diu considera, magnum est, quod proponis; experire, quid possis, amicos consule, ne post factam panitere contingat. Ille sapientia mundi terrena, animalis, diabolica, inimica salutis, suffocatrix vitæ, mater cupiditatis, quæ solet Domino vomitum provocare, P. Corn. à Lap. hic.

Exodi. 16. v. 1. dicitur de populo Dei. Vocati à Profectique sunt de Elim, & venit omnis multitudo filiorum Israël in desertum Sin. Sin Hebraicè odium sonat, & symbolicè significat, quod, dum Deum vocantem in desertum sequimur, è mundo exeuntes grande odium in nos excitemus inimici, puta diaboli, & mundanorum hominum. Ita S. Hieron. ad Fabiolam. P. Cornel. à Lap. hic.

P. Joannes Francisci aiebat: Auditam sibi tyroni ad aures allapsam vocem hujusmodi: Joannes! si in societate perseveraveris, Vocatio salvare. Sin tua culpa ex ea dimissus fueris, ad Religionem damnabere. Quocirca in omnem ætatem onem æternè orabat socios, orate pro me, ne excitanda; dam vocatione. P. Nadasi. in Anno Dier. amanda. memor. 7. Januarii.

A. D. 1662. Sub id tempus claruit virtutibus in Italia Genus Antonius Julius Brignole; is in egenos 465. amplius auri libras expendit; quare vocabatur Thesaurarius Dei. Cum verbò diceretur illi, ut domus suæ respectum haberet, respondit: Si dederò pro Deo pauperibus, quousque mihi Deus dat, domus meæ Deus curam habebit. Missa sibi ex Hispania 40000. aureorum applicavit Xenodochiis; postea Societatem Jesu ingressus dixit: Si mihi totus hic mundus in unum ovum compactus cum omni sua gloria offerretur, eundem terræ alliderem, & potius in hoc statu à Deo electo perseverare eligerem. P. Kwiatkiewicz in Annal.

A. D. 1230. Religionem S. Dominici ingressus comes, Falchemburgus necessarium ffff

us Regis Galliarum, quem dum sororis ejus filius revocaret ad saeculum, matrisque suae ei dolorem exponeret, comes illi Christum in cruce, inter sanctissimam ejus matrem & S. Joannem Evangelistam monstrando dixit: En Christus, etsi gravem morem, Matris & dilecti Discipuli vidit, de cruce tamen non descendit, & ego de cruce religiosa descendam? Imò & tu imitator mei esto, dixit comes & ita factum est. P. Kwiatkiew, ibid.

Vocationi 3. Reg. 19. Transiens per agrum Eliseus, prompte as Eliseum in coetu 12. aratorum, quos obsequitur ipse erat unus, reperit, & v. 19. *Misit Eliseus, pallium suum super illum. v. 20. qui statim relictis bobus cucurrit post Eliam* --- tulit par boum & mactavit illud, & in atrio boum coxit carnes, & dedit populo, & comederunt. Abulensis advertit, nihil reliquum voluit sibi in saeculo, ut liber & expeditus transiret totus ad Dominum. Joan Hierosolymitanus Eliam etiam alios discipulos in monte Carmelli collegisse, & ad vitam religiosam instituisse, non levem hinc accipit probabilitatem. Et Abulensis censet, Eliam ab hoc tempore, quo in monte Carmelo coelitus ignem devocavit, eoque Baalitis prostravit, habitationem suam in eodem monte in memoriam tanti beneficii fixisse, atque ad eum illuc confluisse plures viros religiosos, qui se totos orationi, Deo &c. tradebant, quos post Christum imitati sunt, qui in eodem monte religiose Deum coleverunt (indeque, ut ait P. Cornel. à Lap. in 3. Reg. 18. v. 42.) orta est Carmelitarum religio. Unde 7. summi Pontifices Sixtus IV. Joannes XII. Julius III. Pius V. Gregorius XIII. Sixtus V. & Clemens VIII. in Bullis huic Ordini concessis, de Professoribus hujus sacri Instituti ita loquuntur. *Tanquam Religionis speculum & exemplar claritate fulgentes, sanctorumque Prophetarum Elia & Elisei & aliorum Patrum, qui montem S. Carmeli juxta Elia fontem habitaverunt successione hereditariam tenentes.* Unde Sixtus V. huic religioni concessit, ut Eliam & Eliseum tanquam suae institutionis patronos coleret dies festos in eorum honorem celebrando, propriaque officia in eorum memoriam recitando, quod & ipsa Religio studiose servat, & in ipso officio nomen & solemnitatem Patroni Eliae tribuit.

717. Vocationi divinae prompte parendum, de quo R. P. Oliva, Dionysius & Damaris divinae prompte parendum. ipsi sublellis Athenarum. Samaritana ad oram fontis cum hydriam, tum lasciviam abiecit. Pelagia, Thais, Antonius dilaudantur, quorum facta est in ictu oculi ad Christum traditio. Candacia Eunuchus &c.

thiops diluitur à Philippo horarius baptismi candidatus. Ecce aqua quis prohibet me baptizari. Dixit Philippus, si credis ex toto corde, licet. Non irrisit festinam Aethiopis cupiditatem, nec illum monuit, id genus consilia concoquenda per diu esse, verum neglectis clepsydriis, maturitatem cordis expendit, non temporis. Turbam non post annos & tempora, sed absoluta concione Petrus sacro fonte lustravit, & appositae sunt in die illa animae circiter tria milia. Idem Strom. l. 5. p. 463. Oves meae vocem meam audiunt -- & ego vitam aeternam do eis, & non peribunt in aeternum, vivit, quisquis obedit Deo, quare ergo cunctaris & haeres? Times, ut video, crucis angores, imò calamitatibus existeris, si parueris. Si audieris, inquit Exodi. 15. v. 26. vocem Domini Dei tui, cunctum languorem, quem posui in Aegypto, non inducam super te. Exodi. 19. v. 5. Si autem audieritis vocem meam, vos eritis mihi in regnum sacerdotale, & gens sancta. Gen. 22. 16. Quia non pepercisti filio tuo unigenito propter me, benedicam tibi, & multiplicabo semen tuum, sicut stellas caeli, & benedicentur in nomine tuo omnes fines terrae, quia obedisti voci meae. Josue 5. v. 4. Omnis populus, qui egressus est de Aegypto, belatores viri mortui sunt in deserto, --- qui non audierant vocem Domini. Deuter. 28. 15. Quodsi audire noleris vocem Domini Dei tui, maledictus eris in civitate, maledictus in agro maledictum horreum tuum, & venient super te omnes maledictiones istae, & persequentes apprehendent te, donec intereas. Joan. 11. v. 43. Lazare veni foras, & statim prodit. O humanae probum rebellionis. --

Circa A. D. 1218. S. Francisco accessit Vocationi Bernardus à Quintavalle ex hac occasione. Invitaverat is ad se S. Franciscum, cum quo dudum in eodem cubiculo noctem transigeret, consulto jussit accendi lampadem, ut posset videre, quid Divus noctu adurus esset; finxit deinde somnum; tum Franciscus è strato surrexit, elevatisque manibus lachrymabunda voce magno affectu repetebat. *Deus meus & omnia*, quibus verbis adeò ad amorem Dei accensus fuit Bernardus, ut admissionem à S. Francisco peteret, dumque instaret postulatis, jussit illum sanctus in templum audiendae missae gratia se conferre, & contulit se Bernardus, finitoque sacrificio, cum introspectisset Evangelium, incidit primò in illa verba: Matth. 19. v. 21. *Si vis perfectus esse, vende, vende quae habes, & da pauperibus &c.* 2do. in illa Lucæ. 9. v. 3. *Nihil tuleritis in via -- neque duas tunicas &c.* 3tio in illa: *Si quis vult post me venire abneget semetipsum &c.* Quare

Quare Religioni S. Francisci nomen dedit, sancteque in illa vixit. P. Kwiatkiewicz in Annal.

738. Casimirus Korsak, genere nobilis, antiquitate stirpis clarus, fulgentis honoribus in magno Ducatu Litvaniae Patris filius; postquam sedulo studio eruditae satis litavit Minervae, addixit se Bellonae. Hic post variarum cogitationum luctum, mundone, an Deo se totaliter addicturus esset, fortis instinctu movebatur, ut rusticam vitam ageret. Dum sic, quatiante animum remorsu dubius haeret, à suo, cui sub signa nomen dedit, ordinatur Colonello ad explorandas insidias appropinquantis hostis, pergit, sed cum assedis dum nihil periculi audit, noctem securè traducit. Verum cum adulta nox cursum agit impacatum, impacatus irruit hostis, clamatur ad arma: Casimirus in tenebris dum putat suam, rusticam apprehendit vestem, eamque induit, concurret generose ad Bellum, è vestigio movet hostem, benèque eundem, cum ferit, fugat, redud ad lucem dum se rusticis indutum centonibus spectat, ipse admirandus stupet; sed stupentem cordialis distrahit impulsus suggerens, nunquam melius triumphari posse; imò nunquam tutius eum salvari, nisi dum abjectus rusticum ageret quam militem. Fortis hic desuper instinctus omnia firmavit, quae caelum cordi impressit, itaque dispartitis equis, vestibus, suppellectili inter egenos, ceteris relictis sylvas petiit, quas proximas vidit, ibi herbis victitans, dum sibi, & saluti propriae vacat; adhuc, nondum quietè vivit, quod nondum pellenti ad vincula paret instinctui. Itaque sui victor, confectus macie vicinam ignotus petit villam, obsequia simplici villano dedicat, eoque alacrior suetos sustinet labores, quò delicatior magis ab illis abhorret indoles. Cum sic & acrem in obsequendo, in exequendo promptum & in operando non segnem advertit paterfamilias, hominem, quem de caelo lapsum sibi putabat, maximo premiari honore & munere nititur. Maximum ergo, quod domi habere potuit, ei offert, filiam scilicet in conjugem, ut hoc vinculo eundem, qui servum ageret, tenuitatis suae faceret heredem. Risit ad hæc, qui terrena despexit, & ne contemneret caelestia, sponsalia contempsit. Itaque nec hic irrequietus stitit animus, abjectiora explorare nititur, itaque ut alterum ageret Alexium, hereditariam petit villam, ubi soror ejus egit Dominam, incognitus, proprio subdito se offert in mancipium, non tantum laboriosissima agens, sed & abjectissima. Pro labore ad aulam saepius destinabatur, ubi ab aulicis tot ærumnas pertulit, quot ictus & flagella, verum his acerbis cruciatur. R. P. Kwiatkowski, S. J. *Collectanea Ascetica.*

batur, quoties villae dominam sororem suam intueri debuit, à qua non agnitus, tantum à sua domestica pertulit, quantum vix perferret ab externa. Cum sic seriae patientiae per septennium evidentiā prodit documenta, primum levi, graviore demum corripitur alteratione, acciri sacerdotem petit, sed, cum responsum esset, deesse illum, precibus apud patremfamilias evincit, ut is certam arripere viam, & sacerdotem, in quem publico tractu itinerantem, pro certo incideret, ad disponendum acciret; gerit petenti morem paterfamilias, obvium, ut ille praedixerat, advertit P. Dominicum Podolec, Societatis Jesu, qui de infirmo informatus, dum praepropere eundem accedit, Latine ab illo salutatur de nomine & cognomine, quasi pridem notus, qui primò ei fuit obvius. Post sacram igitur exhomologesim, exposito ager statu suo, quo modo vocanti ad infirma paruerit Deo, quae pateretur, quas caelitus expertus est consolationes, praedicere plura coepit, sacerdotemque obligare, ne à se abscederet, donec animam in manus sui traderet Salvatoris, mortemque brevi assuturam asseruit. Et ne, post fata, aliquo coleretur honore, Patrem precibus, imò gravissimis minis adjuravit, ipsam minatus mortem; si cui nomen suum, patriam, virtutesque propalaret, utque in cimiterio plebejo more sepeliretur, petit. Hæc dum mira suavitatis disposuit, suavis, simè obiit, miro fragrans odore, qui tanta caelis vixit virtute. Post ejus mortem, diu sacerdos siluit, quae debuit, donec mortis proximus ea, quae acta sunt cum demortuo Casimiro, in scriptis reliquit. P. Narimowski, in *Facie Rerum Sarmaticarum*, p. 313.

739. In quadam Galliae provincia sub gubernio Lugdunensium existente, ex nobilibus quispiam excellentis formae filiam habuit, quae multorum oculos in se vertit, sic scopuli in mari, etiam si navium ruinae & naufragii occasio sunt, innocui sunt; similiter formae hominum &c. Duo Juvenes nobiles diversarum provinciarum, affectu amicitiae prosequabantur dictam virginem; libenter id habuit Pater Virginis, quodque domum ejus frequentarent, quae honestis personis clausa non fuerat. At difficilis inter duos rivales concordia, Trophimus & Menelaus vocabantur concurrentes Evangelista Virgo, ad quam fiebat concutius. Hæc etsi indifferentiam affectus & amicitiae inter illos duos servare volebat, rem tamen experta difficilem, ut solet fieri in mari, etsi gubernator navis teneat rectè gubernaculum, attamen, nunc in hanc, nunc in illam partem inflecti, & propendere navis consuevit; Sic inter duos rivales contingebat. Ffff 1. Puel.

Puella. Trophimus, etsi injuste imaginabatur, quod Menelaus magis aestimabatur à Virgine; & revera major quædam fuit Sym-
pathia inter Menelaum & Evaristam. Exar-
sit itaque Trophimus ac instar fulminis nube
clausi, & strepentis in diras erupit; quare
ab illo abalienata animo Evarista, totum
in Menelaum vertit affectum; imò consul-
to eidem interdum ablandiebatur, ut æmu-
lum affligeret. Irritatus Trophimus vindi-
ctam sumere volens de Evarista, maledictis
eandem perstrinxit, bonamque illius repu-
tationem ferventioribus verbis obfuscabat.
Pupillam itaque oculi Evaristæ acriori lin-
gua tetigit, Menelaum quoque, qui ducere
volebat Evaristam, magnopere offendit, qua-
re vindictam suffragante adhuc Evarista spi-
ravit Menelaus, ejusque desiderio exarde-
scens ad duellum provocavit Trophimum,
eundemque occidit. Quare, justitiæ ma-
nus fugiens in Allobrogum montes se con-
tulit. Interim Trophimi parentes proces-
sum juris contra Menelaum instituerunt,
convictusque Menelaus, in effigie sui de-
collatus est, & omnia bona confiscata sunt.
Interim stante processu Evaristæ Pater mul-
tum affligitur, quod forma filie tantorum
malorum esset occasio, à vivis excessit.
Menelaus verò desperatas res suas cernens,
in exercitu Allobrogum Ducis arma tracta-
bat, memor tamen Evaristæ, per literas
eandem hortabatur, ut staret verbo, ac
existimabat Evarista se ad id teneri; postea
verò diverso consilio persuasa cum Sancti-
monialibus miscere colloquia cepit. Qua-
rum una prudens sanè Virgo, quid actum
fuerit ab Evarista, edocta, perpendensque,
quod calamitates, quæ in mundo contin-
gant, plures ad monasteria quam nuptias
compellant, in hunc modum Evaristam
allocuta est: Verum est, quod multum ob-
ligata sis Nobili, de quo mihi narraſti; cæ-
terum tamen, quid sunt homines, nisi stel-
læ minutæ comparatione solis Justitiæ, qui
est lux mundi, & lumen vitæ. Decerta-
vit pro honore tuo Menelaus contra illum,
qui tuam famam carpebat; at sponsus cœ-
lestis suscepit pro anima tua & salute æter-
na diversum duellum, contra mundum,
diabolum, infernum, & mortem pro te,
ut tibi vitam daret. Erat dives in sinu
Patris sui, & in cœli Domo, domo plena
opibus, & gloria, at pro te renunciavit his
omnibus, ut in terrâ duceret vitam pau-
perimam, ut te divitem faceret sua pau-
peritate. Menelaus factus est exul à patria,
at divinus Salvator à cœlo, in quo ab An-
gelis adorabatur, egressus, ut esset extrane-
us & peregrinus in terrâ; conversatus inter
homines, qui illum non cognoverunt, &
ita tractaverunt, ut in cruce mortuus sit. Quod-
si times ingrata esse homini, qui suam in-

teresse habens tuo permistum in actionem
injustam erupit, ad vindicandam injuriam
tibi factam; timeas magis ingrata esse Deo,
qui sine alio respectu, sed merè intuitu tuæ
solius felicitatis expositus est tantis dolori-
bus, & opprobriis. Recogita benè, quod
JESUS CHRISTUS mortuus propter tua pecca-
ta; justus pro te injusta, ut mortua pecca-
to vivas justitiæ. Considera seriò, quod
si JESUS CHRISTUS est mortuus pro nobis,
idèò mortuus est, ut hi, qui vivunt, non
vivant amplius sibi ipsis, sed illi, qui est
mortuus pro illis. Quod si occasiones cru-
enti martyrii non sunt ad præsens, ut illi
reddatur sanguis pro sanguine & vita pro
vita, en occasiones lenti martyrii, quod
est in cruce religiosa, offerunt se tibi, ut
reddas aliquomodo, quod debes illi, qui
te amavit eòsque, ut se ipsum daret in
mortem pro te, ille, qui est vera vita, &
author, & consummator nostræ fidei. Ejus-
modi discursus animatus gratiâ & benedi-
ctione cœlesti, qui ex virgineo ore prodijt,
adeò tetigit cor Evaristæ, ut excipiens, si-
cut expedit, tempus visitationis, conceperit
desiderium vitæ religiosæ, tum agnoscens,
quod Spiritus S. odit tarda molimina, ac
quod illi, qui egrediuntur de Pentapoli,
non debent respicere retrò, absque mora
Dei consilium secuta, admissiorem in illam
religiosam Domum expetiit & obtinuit.
Scriptis posthac Evaristæ ad Menelaum
literas, quibus hortabatur eundem, ut se
Evaristam sequeretur; qui his novis mira-
biliter consternatus, nulla habita dispositi-
one haud intelligebat sermonem divinum,
imò resolvit se extremâ audacia ipsemet in
persona redire in Franciam, comparuitque
in loco, quo effigies ejus capite plexa fuit,
quod & illi ipsi factum fuisset, si agnitus fuisset.
Aliquoties alloquebatur Evaristam, at illa
rupis instar in bono proposito stetit immota,
variis modis frivolas Menelai refutavit ratio-
nes. Nec tamen ita occulta fuere colloquia
Menelai cum Evarista, ut parentes occisi Tro-
phimi laterent, quare structæ illi insidiæ,
ut caperetur, parùmque abfuit, ut in manus
excubitorum incideret; evasit tamen elusis
eorum oculis vestitu muliebri assumpto;
quare deinceps vitæ suæ prospiciens in re-
gionem Allobrogum se contulit, in Itali-
am abiit ac dicitur à portu veneto in terram
sanctam solvisse, crediturque post reditum
religiosam vitam iniisse. Joannes Petrus
Camus Episc. Bellicen. Dec. 3. Hist. 1. ex
Gallico.

Rolandus decus Academiæ Bononien-
sis, postea Ordin. Præd. in illustri Domo, Vocatione
deliciis abundanti educatus, cum mundi divitiis
bonis fueretur, vacaretque variis oblectamen-
tis, dum die quapiam vellet plenè satiari ap-
petitum suum, variis deliciis totum matu-
ratum Rolandum

tinum tempus impendit audiendis musicis
instrumentis, meridianum convivio, ve-
spertinum ludis variis, tandem defatigatus,
nec satiatus illis mundi gaudiis sensit se me-
lancholia oppleri, diversis cogitationibus
agitari, his quoque inter alios: Si post con-
sumptam in deliciis diem adeò tristis inve-
nior, qualem in mundo contentationem
cordis mei sperare possum? Ah cor istud
meum non est creatum ad gaudia terræ, sed
ad gaudia cœli. Quare vix finita inter va-
rios cogitationum fluctus nocte, mane con-
festim sese proripuit, nec plenè ornatus ad
Conventum PP. Dominicanorum cucurrit,
ad congregatos pro tunc in Capitulo intra-
vit, & nemine salutato ad pedes se Super-
ioris B. Reginaldi prostravit, suscipi ad re-
ligionem ardentissime expetiit; ille quoque
ex instinctu divino ferventibus annuens præ-
cibus, nec expectato ut adferretur habitu,
sibimet ipsi proprium detractum scapulare
eidem imposuit. Quo tempore contigit cele-
bre miraculum: nam campanula, quæ pro
Capitulo convocare solita, quæ vix in
Conventu exaudiebatur, tantum sonum edi-
dit protunc, ut per totam Bononiensem ur-
bem exaudiretur: quo sono excitata magna
populi multitudo curiositate ducta accurrit
ad Conventum, attonitæque miraculo, dum
vidit Doctorem paulò ante immersum de-
liciis nunc religiosum statum amplecti. Mul-
ti illius exemplo tracti, religioso se addixe-
re instituto. P. Carol. Rosignolius in Veri-
tatibus æternis Doctr. 1.

Aulicum
Religio-
sum sta-
tum ex-
petit, &
obtinuit.

Theodobertus rex Galliarum habuit in aula
sua celebrem heroem dictum Florum, qui
primas tenuit in respectu Regis, propter au-
daciâ, dexteritatem &c. Hic Florus
magnis licet floreret honoribus & opibus,
nunquam tamen fuit in animo contentus,
sapius perpendebat mente, quid mihi dare
posset rex terrenus, si divitiis, honores
&c. hæc omnia fluxa sunt. Si tanta pro
Deo sustinuissem, quanta pro rege sustinui
in castris, quantum apud eum meruissem,
quantus evasissem Sanctus. Dum hæc co-
gitaret Florus, inaudit venisse in Gallias
Maurum Abbatem, quare ad eum se con-
tulit, illiusque quantum habuit opum, pro
construendo monasterio obtulit; filium in-
super suum unicum Bertulphum, ut eum
pro servitio Regis æterni formaret; ipse
quoque pia sua desideria Abbati exposuit.
Post hæc magis & magis in sæculo afficie-
batur tædio; tum à rege instantè missio-
nem expetiit afferens se Regi terreno florem
ætatis suæ dedisse, Regi æterno saltem re-
siduum consecrare velle, si ad alium Regem
terrenum transiret, posset illi suus Rex vi-
tio imputare, sed cum ad cœlestem transire
vellet, dignaretur Rex non ægrè id ferre.

Annuit piis postulatis ejus, illachrymans
Rex, exoptavitque scire diem, qua vestem
religiosam susceptorus esset; obtentæque ab-
eundi ab aula venia statim evolavit ad Mau-
rum; de die, qua accepturus erat vestem,
fecit Regem certiores, venitque pius Rex,
ac ad pedes S. Mauri se prostravit, singu-
los religiosos amplexus est. Venit deinde
Florus cum profunda inclinatione, baltheo
se solvit, ac vestem religiosam expetiit. Ro-
gavit deinde Abbas, ut dignaretur Rex ali-
quid à crinibus Flori abscindere, quod ille
præstitit, deinde alii Principes, Regis ad
exemplum moti, exemplo Flori alii Ma-
gnatibus sese ad obsequium Dei, aut filios su-
os Mauro tradebant. Vixit 12. annis in vi-
ta Religiosa Florus memor verborum Regis,
qui illi commendaverat, ut cum tanta dili-
gentia serviret Regi cœli, cum quanta regi
terreno. Ibid. Doctr. 8.

Domicella quæpiam ex primariis Hi-
spaniæ, nomine Catharina Sangoval, diu Vocationi
deliberavit de statu vitæ, tandem mundo Christi
adherere statuit, suas divitiis, formam, spinis co-
gerus respiciens, at sponsum alium habere non pa-
noluit, nisi aut Regem, aut regis prognat-
um sanguine, hæc dum quadam die per
cubiculum perambulat de honoribus, di-
vitiis, regis nuptiis cogitans, casu in effigi-
em Christi crucifixi, spinis coronati respexit,
legensque titulum, JESUS Nazarenus Rex Ju-
dæorum; sensit interius invitationem quam-
dam, ut illum coronatum, pro sponso sibi
eligeret, interiusque audivit vocem. Ecce
Rex, quem quæris, qui desiderat te habere
sponsam & præ omnibus aliis te diligit.
Hæc aliquatenus piis oculis Christi imagi-
nem intuens, consideransque ejus caput
spinis coronatum, cor lancea transfixum,
manus clavis affixas, omnia membra livi-
da, audiitque vocem jam aures corporeas
ferientem, & cor penetrantem: Tu me ita
habebis; cumque tremere ad hanc vocem
Catharina, nesciens unde veniret, vidit Chri-
stum appropinquantem, ac dicentem: Ego
sum, noli timere. Quare sibi reddita, in-
genua provoluta, Christo se obtulit invo-
cata pro teste Virgine Deipara. Exten-
ditque Christus dexteram manum ad Catha-
rinam, veluti in signum susceptionis castæ
sponsæ suæ, dicens: Hæc manus, in qua
maxima fortitudo reperitur, extendit se ad
te, ut per illam confirmata possis implere
voluntatem meam, & vincere tuos inimicos,
observans promissa itaque Catharina reli-
giosis omnibus honoribus, divitiis, aliquatenus
in sæculo ad instar sanctimonialis vixit, de-
inde Religionem S. Theresiæ professâ ex-
petiit dari sibi nomen, Catharinæ de JESU.
Ibidem Doctr. 11.

dedit, quantum cenobio & templo erigen-
dis opus erat Praefecti, ibidem templum
oppidi locupletavit annuo vectigali, ibi-
dem amplas aedes erexit, quas Societate de-
stinabat, sed cum Societati sedem isthuc si-
gere haud ē revideretur, eas ille Xenodo-
chio donavit, totus orandi studio, jejuniis
&c. intentus. Dum tyrocinio jam impe-
trato pedem pararet imponere, advocatus
est ad Collegium Beatorum. P. Nadasi.
ibidem. 12. Nov.

744. Marcus Purcleitnerus Coadiutor Ger-
manus, cum foris latomus esset, iterum &
Ad Socie- tatem vo- 3tio sibi visus ab homine ignoto capillis
carus ca- trahi ad Societatem, monerique eam susci-
pillis tra- peret Religionem. Addunt, compertum esse
hitur. illum in percipienda S. Eucharistia celesti
vilo recreatum esse, ibid. 16. Decem.

Formosiss- Joanna, Alphonsi IV. Portugalliae
sima vir- Principis filia prodigium formae erat, ita, ut
go Chris- certatim Europae Proceres illam in spon-
tum sam expetierint, imò multi, saltem in ima-
sponsum gine eam videre optarent, sed pictores fa-
praeligit, tebantur ingenuè, nulla artis industria Jo-
annae venustatem posse aequari: unus ta-
men pictorum ceteris melius imaginem ejus
confecit, & Ludovico, XI Galliae regi por-
rexit, qui flexis genibus Deo gratias egit,
quod tam formosam divinæ pulchritudinis
imaginem voluerit efformare: ergo majori
adhuc desiderio in sponsam obtinendā ac-
census, nuptias qua precibus qua minis à
fratre Virginis extorquere tentat; tunc Vir-
go fusa ad Deum precibus animosè respon-
dit, se nupturam Galliae Regi, si ea ipsa
hora viveret, & ecce brevi nuntius venit,
Ludovicum, dum nuptias appararet, obiisse.
Superveniunt deinde Legati, à Richardo.
3tio. Angliae rege, eam nomine Principis
sui pro sponsa expetentes, sed illa simili-
ter ad orationis scutum confugit, in qua
oratione dici sibi audit. Is, qui te in spon-
sam exoptat, ad aliam migravit vitam Un-
de iterum se nupturam Richardo promisit,
si eo tempore viveret. Sed brevi compertum
fuit, hunc quoque inter nuptiarum de-
sideria extinctum esse. Increbuit proinde
per Portugalliam rumor, Joannam fatalem
dotem sponsis secum ferre. His laqueis li-
berata, Deo se ad servandam in Religione
Virginitatem consecravit. Effigiei ejus Poë-
ta inscripsit sequens

Epigramma.

Joannae speciem picto Lodoicus in auro
Vidit, & 6 dignum numine, dixit, opus.
Multi illam Proceres, multi petiere Me-
narchae;
Omnibus his unum prae tulit illa Deum,

P. Rosignol. ex P. Daniele Papemb. 12.
Maij, & ex P. Engelg. in Festo S. Doroth.
in Caelo Empyr.

B. Joannes Capistranus Anno æt. suæ S. Capi-
30. vices obibat Ladislai Siciliae utriusque strani
Regis, & Domini urbis Perusianæ, is, dum vocatio
Perusinarum seditionem composuiturus ve- & mira-
nisset, ab illis in carcerem & catenas con- biliter rafa
jectus est; in quibus visibilem se ei præbuit
S. Fundator Seraphici Ordinis, adhortans
illum, ut mundi & fortunæ illius incon-
stantiam sperneret, & se Deo in sacra ejus
Religione dedicaret. Stabat fluctuans ani-
mo, post hanc visionem Joannes, tum ad
recitandum officium Beatissimæ Deiparæ se
contulit, quod dum prosequitur, dulci
correptus est somno, ex quo dum evigilat,
barbam, quam fovebat promissam, & quæ
illi grandem adstruebat majestatem, tonsam
& radicitus evulsam reperit, tangit verti-
cem capitis, & ecce, in eo coronam sacer-
dotalem perlentit, ergo omni perplexitate
animi abjecta, ut primum est ē carcere li-
beratus, recta ad portam Patrum Seraphici
Ordinis se contulit, & sacrum habitum impe-
travit. Miraculum enim illud perenne man-
sit, corona enim illa cœlitus rafa sic sem-
per permansit. Omnibus diebus vitæ ejus
novacula non ascendit super caput ejus. P.
Rosignolius ex Jacobo Biderm. & ex Jo-
anne Barber.

In Vocatione nutantem per aviculam In voca-
confirmat Deus in monasterio Certolæ. Re- tione nu-
ligiosam vitam erat amplexus nobilis & ma- tans, per
gnæ fortunæ adolescens, sed sensim tædio aviculam
victus nutare in proposito cepit; imò jam confirmat
reditum ad sæculum apud se decreverat.
Habebat is cum facultate Superioris pro-
pter distractionem aviculam carduelem,
quam, antequam in libertatem ipse se con-
ferret, ē cavea liberam dimisit, ut nativa
frueretur libertate, quā, quod sibi etiam
brevis frui licebit, plurimum sperabat. At
verò avicula continuo ad caveam suaspon-
te revolat, sed iterum illam ex illo carcere
utroneo liberare vult, fenestram aperit,
horti amenitatem præsentat, sed nec his
allecta avis, ad cellam & caveam redit.
Ergo ille quoque ad se rediens, clarèque
divinam assequens voluntatem, etiam sibi
in cella velut in cavea hærendum esse cen-
set: Sic enim secum est ratiocinatus. Infeli-
cem me, qui ratione præditus, cogor per-
severantiam in Religione ab irrationalibus
discere creaturis. P. Rosignol. ex Diony.
Carth.

Venerat in eam intemperiem morum 745.
& affectuum quispiam ē Societate, ut co- S. Ignatius
gitaret de illa deferenda, nec ullis Superio- in vocatio-
rum

one con- rum monitis, consiliis, aliisque remediis
firmat. poterat revocari à proposito. Misertus ho-
minis quidam ē Patribus, rogavit, ut vel
unum Pater & Ave paucis diebus in hono-
rem S. Patris Ignatii recitaret. Ægrè id
impetravit Pater; sed miser homo, tam exi-
guum pietatis pensum tam tepide, & ne-
gligenter absolvit, ut puniendus potius
quàm juvandus videretur, & hujus tam pro-
jectæ orationis fructum non exiguum sen-
sit, cepit enim angi animo, ut nullam
quietus partem admittens in hortulum do-
mesticum descenderit, & levandi animi gra-
tiā suspiriosus inambularet, & ecce conti-
nuò splendido lumine circum omnia propè
se coruscare videt, atque in medio luminis
adesse S. Ignatium, cujus aspectu percul-
sus, animoque totus immutatus ad pedes
ejus procidens. O Pater, inquit, tantum-
ne mihi confers gratia pro uno Pater & Ave.
Fili mi, respondit S. Pater: paucis ego con-
tentus sum, oculoque eum benignissimo in-
tuitus disparuit. Ille humi procumbens,
reliquum noctis prostratus inter lachrymas
largissimas exegit. Ubi diluxit, Superiorem
convenit, veniam petit & invenit, San-
ctæque deinceps vitam in religione egit se-
verus in se ipsum & disciplinæ obsequenti-
simus P. Pennequin. p. 3. lib. c. 21. P.
DreWs, Par. III. p. 144.

Vocati à Quidam salutis studio solitariè vivens,
stata soli- ab aliis fuit lautè habitus submissis cibis,
tudinis ad ubi vocem audit: Ave passe porce; adver-
Religio- tens igitur, ea voce suum otium & com-
nem. moda reprehendi, peregrinatus; iterum ve-
rò audit Salva pecus errans, anxius igitur,
quid faceret; cum nec solum nec peregrini-
um eum Deus vellet esse, statuit se obedi-
entiae subdere: Cum igitur in eremo ad Ab-
batem iret, is ei dixit: Salve fili obedientiæ
implens voluntatem Dei. Discip. in Prompt.
lit. O. ex 3.

Obedien-
tia Deo
placet.

Novitius
apparet
antequam
sit.

Maximilianus Grimaldus Italus visus
est à matre illustrissima femina in templo,
inter Societatis tyrones veste religiosa indu-
tus: cum tamen ille domi æger, necdum
ad Societatem admissus decumberet.

Si, non, spirat ubi, sed mens, ubi diligit,
extat.

Hic ubi mente fuit, corpore rite fuit.
P. Wieruszko. 2. Jan.

Vocatio-
nem deser-
tere volens
à puero Je-
su revoca-
tur.

Alphonfus de Soto Hispanus Coadju-
tor, ex Collegio admodum fugiens, à ca-
terevolens lestis venustatis puero in porta deterretur,
& detinetur, ut redeat. De quo P. Wierusz-
ko. 19. Jan.

Linquere qui tentat melioris lmina vitæ,
R. P. Kpiarkowski, S. J. Collectanea Ascetica.

Ne fugiat, puer hunc ore, minisque ve-
rat.

Ergo ne repetas Alphonsi crepundia mundi,
Conveniens monitor, sit Puer iste viro.

S. Aelredus pro tyrone, ē religiosa do- Vocatione
mo exitum quærente, oravit, & ille, ne nem deser-
per apertas quidem portas posuit exire; terevolens
cum diceret se à muro ferreo prohiberi, An- à muro
nus Cœlest. 12. Januarii. ferreo im-
peditur.

Ferrea conatum nocturnum siste voluntas,
Ferreus ecce Dei munere murus obest.
Ignitus quem struxit Amor: patet inde po-
tenti,

Spe armata, Divi, quid valere preces.

P. Joannes de Herrera Hisp. cum in- Vocatione
stinctu cœlesti ad Societatem urgeri adver- ad Religio-
teret, neque tamen se satis expediret, te- nem amo-
neriore, quàm in tali causa par erat, matris rem Ma-
amore devinctus, tum demum subactum si- tris vincit
bi animum sensit, quando ē pia quadam Amor Dei
Christi columnæ alligati effigie audire sibi
visus est, fortè Hispanica lingua: *Tu como
deie lamia. Et ego quomodo reliqui meam,*
adjecit Latine etiam hisce Verbis: *Faci-
am te in amorem magnum.* Societate inita per 4.
annos nihil cœlestis roris perferens sibi
visus corde arido ad divina, postea tamen
miro Dei amore se uri sentiebat, unde
promptus ad pericula omnia, proximi juvan-
di causa, totus divino quodam ardore in-
flammatus in divino amore crescebat usque
ad mortem. Moriturus dicebat: si mea me
Domina vocat, eamus. P. Nadasi, in An-
no Diet. mem. 19. Sept.

P. Martinus Pelez Hisp. à Jesu Puero puer ip- Vocatione
se Societatem Jesu ingredi iussus. De quo P. Puero Je-
Wieruszko. 9. Febr. su pueri,

Quæ Puer almè jubes, eur vin, non, ista ju-
bebas?

Fors Puero socius vult magis esse puer,

P. Jacobus Sancius Hisp. Gregorio 746.
XIII. charissimus in eligendo statu suo solici- Christus
tus ex Eucharistia luculentam vocem audit. ex Eucha-
Ego de societate nominis mei, ad quem P. ristia vo-
Wieruszko Wski. 19. Febr. eat ad Reli-
gionem,

Promptus ut Ignatii miles pia castra sequa-
ris,
Allicit annonā te Deus ipse sua.

Idem Sancius percepto Eucharistia Sa-
cramento Christum parvulum suū viscera in-
transantem vidit, & sic eum allocutus est: Do-
mine, Tu es verus Deus & homo, nec mi-
nor es, quàm sim ego, ergo extende Te
imple caput hoc meum, hæc brachia mea,
Gggg hoc

hoc corpus meum: tui sunt hi oculi mei, tuæ sunt hæ aures meæ, tuum hoc os meum, & manus & pedes; Tu in me loquere, in me ambula; Tu vive undique in me. Vivo itaque ego, jam non ego, vivit verò in me Christus. Ad quem P. Wieruszowski. *ibid.*

Quam veneranda iterum renovas mysteria Sanci,
Incarnat se se sub tua membra Deus.

Vocatio ab utero. P. Franc. Pavonus Italus, à Matre, dum portatur in utero, vagire & loqui auditur. de quo P. Wieruszowski.

1. Quis puer iste foret, de se vox ipsa prophetat,
Zacharides Latius, quod foret ille, jugis.
2. Cui loqueris facunde Puer, responsaque reddis?
Cum genitrix tenerum, te, tua portat onus?
Ex utero servum fors te Deus ipse vocabat.
Respondes proprio non malè surdus, Hero.

Pavonus ac natus est, statim in genua procubuit in cælum attollens oculos, ritu orantis, idque per quartam horæ partem. Hunc alloquitur P. Wieruszowski.

3. Molle genuflectis, palmasque ad sidera tollis,
Numinis orator, vix modo nate Puer.
Dumque genuflectis, mundum fulcire laboras,
Dumque levas palmas, vis super astra trahi.

Beatissima balbum fanat ut admittatur ad Societatem. P. Thomas Sanchez Hisp. ab impedita linguæ vinculo absolutus (ob quam balbum fanat ut admittatur ad Societatem, quæ à *Sancti fontis* nomine dicitur, illachrymatus, se non prius ab æde recessurum, quam Deipara balbam suam linguam expediret. Surrexit subito voti compos & in Societatem receptus. P. Wieruszowski 19. May.

Epigrammata

1. Hinc quisquis raucò malè Rhetor perstrepsis ore,
Ex hoc fonte tibi vena sonora fluat.
2. Quæ verbum peperit, tibi vocem Virgo ministrat.
Non poterat melior, Verba docere schola.
3. Balbutit, labioque frequens Sanchezius errat;
Quæ voces docuit promere, Mater erat.

Joannes Sevilla Coadjutor Hisp. ut ad Vocationem Societatem aditum impetraret, per tres à nis amor Collegii janua noctes hyeme non recessit, non frigit, Et si in tertia vigilia venerit, & ita invenendus. Beati sunt servi illi. Luca. 12.

Sic Evangelicum monstrat vigilantia servum.
Post triduum Domini testis Beatus adit. P. Wieruszowski. 20. May.

P. Ignatius Mendoza Hisp. Novitius, primæ Vocationis claritatis princeps, Philippi Hisp. Regis II. & III. apud Galliarum Regem, Venetos Legatus, tandem obscuro Religionis loco abditur. De quo P. Wieruszowski. 15. Aug.

Hunc ne lux mundi, nimis excœcaret & æstus,
Umbra pullatæ Religionis adit.

Indutus veste obsoleta dicebat se eo modo gaudere, ac si aurei Velleris investituram acciperet.

P. Severinus Bransensis Polonus, religiosus laboribus fractus, festusque annis Senecio, continuè Deum exorabat, ut in Societate perseveraret. De quo P. Wieruszowski. 18. Aug.

Nil meritis tribuit, non est securus & annis.
In portu exitium, navis onusta timet.

A suæcæ hæreticis Collegium Ravenne expilantibus senecio interemptus Religionis odio.

Viderat in vetulo, magnum Mars improbus hostem:
Scilicet hostis erat, vera Latina fides.

Idem Joannes Domyne Gallus 19. annorum Scholasticus, moritur. Cum quidam postero die erat dimittendus, & mortuum hunc Joannem amplexaretur, inquit. *O bone Adolescens, trahè me post te, mox disserteria correptus brevi religiois & piissimæ gentis moritur.* Idem. 23. Aug.

P. Christophorus Ferrerius Italus, dum in Patris testamento ad se misso legeret. Si verò Christophorus filius meus unicus in Religione non persisteret, illum bonorum meorum omnium hæredem constituo. Quod ille sic immutavit. Si verò P. Christophorus filius meus unicus, usque adeò esset demens, adeò ingratus Deo & impius, ut Religionem desereret, eo casu pronuntio eum indignum, qui mihi succedat & sit hæres.

Sic, ne, Ferrerium magnæ trahat aureus ultro,
Magnetem exhaeret, submovet ipse suum. Idem 29. August.

P. Jo-

Vocatio stabilita sanguine Christi

P. Joannes Magirus Germanus cum à primo spiritu deficeret, sic ad frugem rediit. Frater suus jam in Societate mortuus, spectandum se illi obtulit, haustumque è Christi (quem manu tenuit) latere sanguinem projiciens, inquit. *Vide, ne hic sanguis in cassum pro te sit effusus;* respuit itaque & postea in corpus suum sœvit crudelissimè.

Magirus est Elephas, divinum vidit ut ostium,
Bella movet, secum prælia dira movet. Idem 8. Sept.

Vocatio nis amor illustris fortis ut mors.

P. Jacobus Suarez Hisp. suaviter parentem suum delinivit, dum evaginato gladio eum vellet interimere, quod Societatem nollet deserere. Moniales Clarissæ, media nocte Collegio nuntiant supra testam incendium apparere. Rector, Minister, Janitor, cum nullum ignem suspiciunt, cubacula lustrant, ac orantem, à terræque sublimem nec non magna luce circumfusedum reperiunt Jacobum, quæ lux in aëre prorumpbat.

Quam res sacra, Domi, socium servare flagrantem,
Inflammare unus testis, forumque potest. Idem 1. Junii.

Vocatio medici ad medendum animabus.

P. Antonius Sardus, insignis Medicus, audiit sibi dici à Christo: *Veni post me, faciam te medicum animarum.* Et exinde Societatem amplexus est.

Nimirum, citius reliquorum vulnera curat,
Qui medicus propriis noscitur esse malis.

Sardi primò duæ filia, uxor deinde Religionem, tres filii Societatem, tandem ultimus Pater eandem amplexus est. P. Wieruszowski, 1. Junii.

Tota Domus moritur, mundo substracta maligno.
Non eget hinc medicò mortua turba Patre.
Hinc sequitur, linquitque lares, mundumque malignum.
At melius medicus commoriendo valet. Idem.

747.

Vocatio nem Reli- in contermina Lotharingæ provincia degens, cum Lucilla nobili Domicella Burseræ, vel gundia sponsalia contraxerat; interim cum ab illa ali- Principe Lotharingæ, qui in Hungariam ad obsequia bellica Imperatoris profectus erat, quàm fuerat, se contulit, gloriæ cupiditate tractus. At impatienter tulit elongationem. R. P. Kwiatkowski, S. J. *Collectanea Ascetica.*

diutius protractam Austremonis Lucilla; quare ad statum religiosum applicuit animum, ac per biennium ferè, non apparente Austremon ingressa fuit monasterium. Interim Austremon, magnam famam in rebus bellicis strenuè actis assecutus, cuidam ex Magnatibus Hungariæ ita complacuit, ut magnam spem nubendi filia ejus hæreditatæ conceperit: quare literis sparsis fictitium de morte sua rumorem Austremon; quo nuntio accepto Lucilla liberam se sua promissione existimans, statui religioso in Novitiatu inchoato se addixit. At verò vanas hominum spes! ille in Hungaria Dominus morte abreptus, spem quoque Austremonis confudit, hæreditatam Tutores alteri destinarunt. Austremon spe delusus ad Lucillam respexit, se brevi rediturum per literas monuit; quibus dum non daretur fides à Lucilla, jam fini probationis suæ religiosæ appropinquante, ipsemet personaliter comparuit. Restitit aliquatenus Lucilla, sed tandem hæc columna proposito & loco mota ad sæculum transferri se passa est. Quid agis Lucilla, magis arident & sapiunt cepæ Aegypti, quàm manna & deliciae Paradisi, &c. At, mira videbis lector, spectabis ardentem rubum, nec tamen combustum. Post contractum matrimonium, ipso nuptiarum die dum Choreæ vacat Austremon, & vespertinum apparatur convivium, evocatus ad excipiendum è Magnatibus quempiam ad scalas progreditur, sed ecce dum venerationem præstat hospiti, fallente pede ita prolabitur, ut læso lethalliter capite pro semimortuo asportetur & brevi, usum rationis perturbante vi morbi, inter nuptiales tædas extinguitur. Lucilla verò dum iterum in religiosam umbram post tantum luctum admitti exoptat, sive à consanguineis retenta, sive à sanctimonialibus repullam, aut obstaculum passa, sex & amplius menses in sæculo hæsit: Interim vir nobilis Decius, forma Lucillæ allectus nec ad ruinam Austremonis, obceccante cupidine attendens, instanter ejusdem expetiit nuptias, cujus votis restitit primò, idque strenuè Lucilla, persuasionibus tamen parentum, ac consanguineorum victa cessit tandem carni & sanguini, consensumque ad futurum matrimonium Decio præbuit, qui jam voti compos factus, ad apparandam nuptialem pompam sese accinxerat, sed, dum ascenso equo progreditur, idem equus calcaris & freni, ac disciplinæ impatiens è ripa in præterfluentem se simul cum Domino sessorè præcipitem dedit, excussumque sessorè ac stapede tractum aquis demum suffocatum in ripam extraxit. Horribili casu perculsa Lucilla, cognita voluntate Dei religiosam vitam ferventiùs expectat & amplexa est, quam nunquam amplius

Gggg 2

plus deseruit. In Austremone verò & Decio poenam Dei quis non advertat, Si enim Baltasar ob applicata usui profano vasa sacra vitam & regnum amisit, Si Heliodorus fuit castigatus per Angelos, quòd manus thesauris Ecclesie injecerit, quòd magis punit Deus homines propter templorum vivorum Deo consecratorum profanationem? Joan. Petrus Camus Episc. Bellicensis in Historia parab. Dec. 6, Hist. 5. in Gallico.

Vocationem spernentis mortem horrendam. vide supra num. 202.

748. Refert B. Petrus Damiani, in Epist. ad Vocationem reli-
giosam
spernentis
mors pe-
sima.

Domini. Ioric. Usitatum, Dei voluntate fuisse, Monti Vesuvio, ut ingentes flammæ evomeret, quando in vicinia aliquis improbus dives moriebatur. Accidit autem, ut inter ejusmodi incendia Abbati Desiderio demones aliquando apparerent, plurimam materiam igni alendo in Vesuvium convementes, interrogati, quid agerent; præstolamur, inquit, principem Caput Pandulphum, & Joannem Magistrum Militie Neapolitanæ. Misso nuntio compertum est, dictum principem Caput Pandulphum eodem tempore decessisse; Joannes autem Magister ab Abbate admonitus: Nunc respondit obviam ibo Imperatori (Otho II. erat.) porro post ejus adventum spondeo me sæculum deserturum. Verum, ante Imperatoris adventum 15. dies deseruit miserum mundus & vita. P. DreWs, in Brev. Ascet. 5. Januarii. Idem B. Petrus Damiani memorat Salernitanum principem, cum vidisset Vesuvium exundantem, dixisse, sceleratum aliquem divitem procul dubio proximè moriturum & ad infernum descensurum. Dixit, nec sibi cavit, eadem nocte in scelere interceptus est. P. DreWs, ibid.

Dimittens Religionem multa, & sæpe salutem amittit. Tene, quod habes. Apoc. 3. v. 11. R. P. Oliva id perpendens, Strom. 1. 8. p. 139. Inter Christi famulos adlectus es, cave, ne te tadeat vocationis tue, non enim eos deseret, quin deleraris à Deo -- Judas, cum desit esse Apostolus, apostata factus est, & cælo Iucifer non cecidit, nisi demon -- Leones in cavea Babylonis, quamdiu cum Daniele fuere, dedidicere furorem, vix sejuncti à Propheta, & feræ iterum fuerunt. Bombyx è serico non erumpit, nisi papilio -- Infelix papilio, quamdiu vermis esse non recusasti, sericum texuisti, ut tumere cœpisti, in decore operis tui, alas tibi addidisti, non ut volares, sed ut evanesceres -- factus es cum aliis, non ales, sed papilio, avium ludibrium & ludus agrarum. Felicius tecum

agebatur, dum vermis eras: vermis eras, sed bombyx, delicias alebaris quàm lusciniæ, ales evasisti, nunc tandem post alas repis. 4. Reg. 5. v. 12. Nunquid non meliores sunt Abana & Pharphar Fluvii Damasci omnibus aquis Israël, ut laver in eis & munder. Ita indignatus dixit Naaman Syrus, cum audisset à nuntio Elisei: Vade, & lavare septies in Jordane. Verum erravit. Quanquam Abana copiosior forte, & purior Jordane, deerat tamen illi virtus Prophetæ -- Noli dicere, etiam in sæculo lachrymarum orationis, & castitatis flumina decurrunt &c. 2. Regum. 15. v. 7. Dixit Absalon ad regem David: Vadam, & reddam vota mea, quæ vovi Domino in Hebron -- Noli eum Pater vi retinere & dixit: Vade in pace -- Abijt. Quid tum? Audi: Misit autem Absalon exploratores in universas tribus Israël dicens: Statim ut audieritis clangorem buccinæ, dicite: regnavit Absalom in Hebron -- Vota tua sunt votum regni. I miser, clamabitur ad buccinæ clangorem, regnavit Absalom; sed tuba non prophetat; pendebis è quercu, non sedebis in throno, tua te coma captivabit -- Limus non obfuit, cum ex eo primum formatus est Adam, ac cum in eundem Damascenum agrum ejectus est, spinas & tribulos ei peperit -- Corvus, qui, quamdiu in arca fuit, abhorruit à putredine carniū, vix emissus ex arca ad cadavera rediit. Audacius dicam, nec Noe viro integerrimo post moram in arca factam rediisse profuit. Et quidem cum primum ex arca egressus est, victimas obtulit. Gen. 8. 20. Edificavit autem Noë altare Domino -- Brevi Gen. 9. 20. Cœpitque Noë vit agricola exercere terram, & plantavit vineam, bibensque vinum inebriatus est, & nudatus in tabernaculo suo.

749. Virgo quedam nobilibus progenita parentibus Ordinem Benedictinarum est ingressa; sed ibi juvenis cujusdam familiaritatis, & frequentioribus cum illo ad portam recere volens confabulationibus, ad deserendum S. Cœlo tum est adducta, ergo ex condito, nocte Christi concubia, ad clandestinam properat portam, ubi crucifixi præteriens imaginem, ad tur & cuius pedes Beatissima Virgo dolorosa astanet. bat, hæc ad se Virginis Desparæ prolatas audiit voces: Quo properas infelix, cur propter damonis filium, meum abjicias. Sed illa ad hæc surda, cœptum prosequitur iter. Tum Christus de cruce descendens, illam insequitur, sed nec Christo persequente passum stitit, ergo insensus Salvator clavum è sua manu vibratum, genæ ejus impingit, & semivivâ relictâ, cruentè reascendit, una manu, ex qua clavum jaculatus fuerat, amplius sine clavo, non extensa. Dato ad ma-

matutinum signo, moniales aliæ voce celesti commonitæ, ut forori graviter vulneratæ opem ferrent, accurrunt & facie ejus linteo obvoluta misericordiam Dei implorant, clavum extrahunt è maxilla, sanguinem abstergunt, obligant, ac multis scelus suum lachrymis deplorantem, ante aram summam constituunt; choro integro somnum, Psalmum Regii Vatis, pœnitentiæ nobilem, intonante. Tanti est clavos mysticos, quibus sanctimonialis aut Religiosus Christo affigitur, perfidè revulsi. P. Engelgrave 5. Februarii in Festo SS. Martyrum Japonensium.

Vocationem non impedienda. Ad S. Brigide Virginis monasterium puella nobilis, sponsalia fugiens, se recipiebat, sed illam parens numero cinctus comitatu insequabatur, vidit id S. Brigida, & vix crucem in aère formavit, cum parens dictæ Virginis, & ejus affecta velut marmore durius obriguissent, in passu immoti subistere nullis stimulis, nullis verberibus quos impellere ad prosequendum iter volentes, unde manum omnipotentis agnoscens parens, amplius Sanctas filie intentiones impedire non est ausus. P. Rosignol. ex Joan. Boland.

Vocationem non parens damnatur. Proverb. 1. v. 24. Vocavi & renuistis, &c. ego quoque in interitu vestro videbo. Expertus est id nonnemo, de quo S. Antonius. 3. Par. tit. 24. c. 9. §. 7. Qui, cum se vocari sentiret à Deo ad Religionem S. Francisci, & propositum eam ingrediendi voto firmasset, postea mutato consilio factus est Canonicus. Post paucos menses incidit in morbum lethalem, monitus ergo à suis de anima per confessionem expianda respondit: Nihil esse opus, quoniam ostensum sibi esset se esse damnatum, quare ne amplius sibi essent molesti: quia non posset confiteri: Apparuit enim mihi, inquit, Dominus iratus dicens: Vocavi & renuisti, ideo vade ad penas inferni, quo dicto expiravit. P. DreWs, in Brev. Ascet. Fer. 2. post Dom. 9. à Pent.

Vocationis neglectæ penas. P. Nicolaus Lancicis in convictu Romanæ Seminarii A. D. 1602. juveni præstanti 18. annorum Spiritualia exercitia tradidit, quæ magna pietate obiit, confessus Generaliter, ante absolutionem petiit, an peccatum esset non exequi divinam vocationem. Pater ei respondit: cum sit consilium, non præceptum, posse sine peccato negligi, sed multos damnari non ob neglectum, sed ob peccata mortalia, in quibus Deus tales in sæculo morituros præviderat. Ita huic juveni contigit, profectus enim ad Academicam Maceratensem, ubi juri operam dedit, femine amore captus, à rivali jussus ab ea

abstinere, cum redit noctu, luna lucente, ab eo pugione confoditur. Confossus confessorium inclamat, sed antequam adesset, moritur vulneratus. P. Engelgr. Dom. 4. post Pascha. §. 5. P. Lohner, Bibl. to. 3. p. 548.

Huc quoque pertinet sequens Historia, quæ etiam N. 202. posita est.

A. D. 1680. Quidam Tribunalis Regni Poloniæ, Assessor, olim è Societate nostra dimissus, tanta repentini morbi vi correptus est circa mediam noctem, ut succedente die sit extinctus; Habuit illam gratitudinem à divina Bonitate illo articulo, ut reatum suum agnosceret ac deploraret vocato è nostris Confessario, pluribusque circumstantibus triplicem magno animi sensu emisit vocem. 1. O mors, si tui non oblivisceremur! 2. Horrendum Dei iudicium, mihi Pater timeo. 3. Sanctam Matrem Societatem deserui! Heu ad vomitum redii, & ecce iusto Dei iudicio vomitu pereor, agnosco & accepto penam. 7. Annos vixit in Religione, & observatum est septies iterato violentissimo vomitu extinctum esse. Ad omnes præsertim Religiosos & Ecclesiasticos pertinet istud Prælato Ecclesiæ Smyrnenis dictum Apoc. 2. Esto fidelis usque ad mortem, & dabo tibi coronam vitæ. P. DreWs, in Brev. Asc. Par. IV. p. 57.

Paulinus Cecottus Italus Coadjutor, Dimissus Reliquis S. Patris Ignatii multos morbos excoccuravit, dum tamen cæcum, Dimissus è Societate oculum tetigit, altero eoque sano illum privavit. P. Wierusz. 21. Janu.

P. Guilielmus de la Rongere Gallus, Vocatum Flexiam de ineunda Societate tractaturus, à Deo repurgens, nactus equitem viæ socium, fordiabilem, sed atra. Hic fortiter propositum dissuadebat, patuit fuisse, demonem. De quo P. Wierusz. 14. Oct.

Dissuadet quicumque tuos Loyola recessus, Qua sit stirpe, notat, Rongelianus Eques.

Bertrandus Monadolius Novitius jam parentes pervicerat, & se ad Societatem contulerat, cum importunus demon rigidum Societatis institutum objectans illi suggereret, & quid posset adeo severe 40. Annos, quibus adhuc victurus erat, tradere? Præ manibus illi erat vita S. Ignatii à Ribadeneira perbene conscripta, hunc ille librum in eo actu cogitationis fortè aperiens in l. 1. c. 6. incidit, ubi sub ipsum ferè capitis exordium illa legit verba: Ignatius Gggg 3 demo-

dæmoni 70. vitæ severioris annos objicienti respondens: Numquid tu mihi unius horæ spatium præstabis? Vitæ enim momenta non in tua, sed in Domini sunt potestate, anni laborum & penitentiarum quid sunt cum æternitate collati. Ita victum abegit, & fuit illa victoria non longè postea mortis præludium, P. Nadasi. in Anno Diet. mem. 30. Augu.

751. Psal. 131. v. 8. dicit Propheta: Surge Regula. Domine in requiem tuam, Tu & arca sanctificationis tuæ. Nota ad Arcæ custodiam duo giofarum Cherubim erant designati. Chaldaus legit, observatio. Tu & arca, in qua est lex tua. S. Chrysostomus totam arcæ sanctitatem ex literis sive tabulis divinæ legis in ea contentis asserit protulisse. Legum nostrarum S. Codicem, eadem quæ Moysis decalogum dextra Dei conscripsit testante Paulo V. Summo Pontifice. Habuit semper Religionis nostræ arcæ Cherubinos omni literatura eximios &c. viget in illa vigilans disciplinæ virga, adest celestis doctrinæ manna. Sed præcipua huius arcæ sanctitas ex conservatione Legis Regularum, hinc Gregor. (Ni fallor XIII.) peripetis constitutionum nostrarum statutis, coram Assistentibus dicebat: Si certò posset mihi constare quæpiam Societatis hominem omnes istas Leges, quas hic descriptis lego, inviolatè servasse, eum ego, si non viventem adhuc, certè mortuum ommissis scrutinis, & Inquisitionibus, quales processus requirunt Canonizationis, immediatè in Ecclesia Dei pronuntiarem Sanctum. SS. Aloysius, Stanislaus Krostka per quid ad tantam sanctitatem pervenerunt? Non faciebant extraordinarias mortificationes, cum Superiorum discretorum ductu regebantur, nisi per Regularum Societatis observationem? Ex. P. Krosnowski, Alloc. 6.

Lucæ. 16. v. 10. Qui fidelis est in minimis, & in majori fidelis erit. Bonus Famulus in minimis conservandis agnoscitur fidelis. Oeconomus, qui etiam ad obolum dat rationem. 4. Reg. 5. Naaman intimus Regis Syriæ leprosus ad Eliseum Prophetam sanari volens recurrit, dictum illi nomine Prophetæ: Vade & lavare septies in Jordane, & recipiet Sanitatem caro tua, atque mundaberis. Recusanti illi, prudentes servi dixerunt: Pater, etsi rem grandem dixisset tibi Propheta, certè facere debueras, quanto magis, quia nunc dixit tibi: lavare & mundaberis. Libro de Viris illustr. Cister. narratur: Monachus ob micæ panis post mensam in manu detentas penitentiam petit & micæ illius in gemmas convertuntur. Imperator Fridericus, sciens in Regulis Monachorum esse regulam penes se acum retinendi, illi Abbatem denegavit petenti, qui

ad postulationem Cæsaris tunc acu tænebat. Ex P. Roderici par. 3. tr. 6.

Juvenis quidam, Martius nomine, cum in montem Mariscum solitaria vitæ amore ductus abisset pedem suum catenæ ferreæ innexuit, hanc verò ad rupem affixit, ne longius posset vagari, quàm catenæ longitudo permetteret. Ad eum explorandum misit S. Benedictus unum ex suis, qui diceret illi: Si servus Dei es, non te teneat catenæ ferrea, sed catenæ Christi. His auditis illic Martius catenam solvit, solutus tamen longius non processit, quàm ante se catenâ extenderat. Lyraus de imit. Chr. l. 2. c. 7. Lohner, Bibl. to. 3. p. 545.

S. Stephanus Abbas Regulas à se conditas, appellabat chartam Charitatis, P. Nadasi in Anno Cœl. 13. Apr.

P. Joan. Yongus Hibernus constitutus, cum Theologica studia inchoaret, ut ad illa esset magis expeditus, de tanto illo Regularum observandarum rigore, confessorio etiam innuente non nihil remittere. Cum ecce in triduo renovationis votorum, vidit in suo cubiculo, parietes ac omnia, & particulatim etiam Regularum libellum lurido colore mucescere: cumque attonitus, mucorem & regularum pagellis vellet, nec posset abstergere, ideòque folium & libello avelleret, sanguinem inde erumpentem vidit, ac se moneri ratus decrevit ad amissum, summa contentione servare, quidquid ullo regulæ cujusque apice contineretur, nullo studiorum, aliòve obtentu ab ea mente abducendus. P. Nadasi in Anno Diet. mem. 19. Julii. Sed in fine supplementi.

D. Bernardus super illud Cant. 2. Tempus putationis advenit, dicit: Quis ita ad unguem omnia à se superflua reseccavit, ut vatione nihil se habere putet putatione dignum? & tum votata repullulant & effugata redeunt, & rursum reaccenduntur extincta & sopita denuò excitantur. Peraldus Ord. Præ. de Acedia p. Religione 488.

Renovamini in spiritu mentis vestra, & induite novum hominem. Ephes. 4. v. 13. R. P. Oliva Strom. l. 10. p. 337. Plerique se Renovatos, absolutæque virtutis putant, ideoque Renovationis nequaquam indigebus necessarii. Quid? Nonne statua Babylonica, grandis, dis & opulenta, tot metallorum fulgore, pretioque stabat; tot tamen inter opes, ista delituit, & sola ad excidium sufficit. Davidis quis pudorem vel tantillum vacillasse intellexit, seu in eremo procul à Patre degeret, seu in bello mixtus cataphractis adoriatur Goliath? exstitit tamen provectus vir

vir ætatis, qui adolescens penè congelatus excrevit.

Renovatio præcipue interiorum.

Gen. 6. v. 14. Mansiunculas in arca facies, & bitumine linies intrinsecus & extrinsecus. R. P. Oliva Strom. l. 10. p. 345. Linies illam lucaturam cum fluctibus, sed quia fieri potest, ut bitumen tibi ad omnia non suppetat, malo exteriora non liniri, quàm deesse interioribus, quo oblinantur. Ideo ab interioribus unctionem incipe. Colof. 3. 12. Induite ergo vos sicut electi Dei, sancti & dilecti viscera misericordiæ. En quomodo Paulus non vult, virtutum non cute, sed medulla vestiri. Ipsa vestis nostra, quæ extima nobis est, ex virtutum visceribus debet intexi. Et populus, qui creabitur, laudabit Dominum Psal. 101. R. P. Oliva Strom. l. 3. p. 299. Clamabat Apostolus: Renovamini spiritu mentis vestra, & terrebamur quasi tonitru duriora impetrantis, nunc verò difficiliora David, altioraque indicit. Non renovandum peccatus, sed recreandum, imò creandum. Et populus qui creabitur &c. Non facienda, assuendaque sunt vetera vel rudia confirmanda, verum innovandum est peccatus, ut nequelectis, deletisque characteribus humanæ pravitate seu prudentiæ, omnino omnibus abolitisque Adæ vestigiis ex nihilo subjecti novus Adam emergat. Hac de causa, saucius David inclamat: Cor mundum crea in me Deus. Nolo mundes, sed peto, ut mundum crees: Nam & putata repullulant & purgata fœdantur -- Sola Virtus, quæ omnino creatur nova improvisa, & nihil habens vetustatis, perdurabit nunquam infractione, nec temporis cessura, nec tepore. I. XX. legunt, & populus, qui creatus est, laudabit Dominum. Qui creabitur, tam citò in totum mutatus est, ut jam creatus appareat. Non paulatim sed illicet creati debet. Sic panis ad ultimam sacerdotis vocem, evanescit penitus & transubstantiatur in Corpus Christi -- Clama ergo, non sum ille. Vides in azymo, quod videbas, at ille non est ille, Christus est, non panis. Vivo ego jam non ego. Gal. 2. 20. Expoliantes veterem hominem cum actibus suis. Colof. 3. 9. R. P. Oliva Strom. l. 3. p. 280. Vestes non amamus nisi novas, & cariosas, ita mentem retinemus, ut malimus perire quàm renovari. Hydra enim verò est homo vetus, qui nisi penitus excindatur, amputatione progerminet, & detractione fecundetur -- Et Achab totum corpus inflexit, in opus penitentiae, citò tamen mens indomita, à cinere retraxit Regis frontem ad flores. Ni totus abiciatur vetus homo, cum prole pullulabit, vetè cordis iniquitas quàm hyeme putasti.

Renovatio ex toto

De rudi panno non jungendo veteri & de non infundendo vino novo, veteribus attribus. Matth. 9.

Commisura rudis panni, non convenit aptè.

Jam veteri vesti; scissio namque foret.

Sicque illi, quos jam consumpsit longa vetustas,

Non poterunt utres, vina tenere nova. Hæc proponendo, & nos magne docendo Magister,

Vis facere in nobis omnia, Christe, nova.

Ad Ephes. 4. v. 23. Renovamini in Spiritu mentis vestra & induimini novum hominem. S. August. tr. 30. in Joan. Quid est homo novus? à vetustate innovatus, frequens Ad quam rem innovatus? ad desideranda necessaria celestia; ad concupiscenda lempiterna, ad omnibus patriam, quæ sursum est. Colof. 3. 9. Expoliantes vos veterem hominem cum actibus suis. S. August. hic l. 24. contra Faust. c. 2. Renovatur autem nunc (homo) secundum interiorem hominem, ubi secundum sui Creatoris imaginem reformatur.

Psal. 80. v. 4. Buccinate in Neomenia tuba. Glossa illud Psalmi interpretata, quibusvis creaturis aurem vellicat: Laudate Deum in renovatione Mensis per gratiam. S. August. in Psal. 80. Præceptum erat, ut initio mensis tuba canerent & hoc usque nunc Judæi corporaliter faciunt, spiritualiter non intelligunt: Initium enim mensis nova luna est, nova luna nova vita est. Mundus Symb. p. 643. Lignum vitæ à Joanne Apoc. 22. 2. descriptum imitari oportet, quod erat afferens fructus 12. per menses singulos reddens fructus suos. Ad Gal. 4. 19. Filii mei, quos iterum parturio, donec formetur Christus in vobis. Chrysost. to. 5. hic. Corruptis enim imaginem, perdidistis generositatem, formam immutastis, opus est, ut renascamini atque resingamini. Mundus Symb. to. 2. p. 274.

2. Reg. 23. David in senectute propinquus morti impensas pro construenda Domini comparabat. Psal. 76. 11. ditio præcipue Senectæ excelsi. Abrahamo jam centenario diebus necessarium Gen. 17. 1. Abraham ambula coram sarra & me, & esto perfectus. Hortatur præcipue motus in Apostolus 2. Cor. 4. v. 16. Non desicimus: sine velo sed licet is, qui foris est, noster homo corrior, rampatur: samen is, qui intrus est, renovatur de die in diem: Et rationem addit dignam sensu Apostolico. v. 17. Id enim, quod in præfenti est momentaneum & leve tribulationis nostræ.

stra, supra modum in sublimitate aeternum gloria pondus operatur in nobis. Ita quidem Paulus, qui omnes etiam hortatur. Ephes. 4. Removamini Spiritu mentis vestrae. S. Bonaventura narrat S. Franciscum suum, jam, licet stigmatibus Domini sui insignem, & in Seraphicum Spiritum penè commutatum, nihilominus biennio ante mortem suam, novos ac omnino novitios labores resum- pisse, & tunc primum servitium divinum inchoasse. Nostri Ordinis historiae narrat P. Bartholomaeum Bustamantium magnis in Societate laboribus defunctum, illis, ac simul annis fractum, novos nihilominus labores novo Spiritus ardore susceptasse & exhaustasse, qui id aliquibus in illo jam mor- bido sene admirantibus memorabili respon- so satisfecit dicens: *Tempus breve est* (nimi- rum seni) *caelum autem adhuc procul, du- plicandus ergo est cursus.* Equi de via licet fessi, vicinitatem tamen sui hospitii senti- entes, velocius decurrunt. Ita probatum est illustres Dei servos, ad sacra acceden- tes, accedente sene, novos fervores in via Dei quaesivisse. P. Druzicki Provif. Sene. 3.

S. Gertrudi petenti pro se, ac suis so- dalibus novum annum dixit Dominus JE- sus: Renovamini in Spiritu mentis vestrae. deinde illi *Considerationem regula* commen- davit; addiditque se id facientibus Magi- strum fore, & de splendore divini cordis sui lumen ministraturum pollicitus est. Di- xitque, gratissimum tibi Xenium futurum, cogi- tationes de timore & amore Dei. S. verò Mech- tildi hoc die benedictionem novi Anni po- sciendi, benè precatus dixit Christus, ego sum ille, de quo scriptum est: Anni tui non deficient, & ut pro vita sua innovanda mitis esset ac humilis corde: ut auream cha- ritatis vestem indueret, atque ab otio & tepore, caveret, monuit. P. Nadasi in An- no Coel. 1. Janu.

754. Renovantur vota 1. Ad devotionis augmentum. 2. ad excitandam, qua Deo obstricti sunt, obligationis memoriam. 3. ad majorem studium in sua vocatione confirmationem. 4. par. Const. c. 4. §. 1. S. Franciscus Xaverius dicebat, vix ullum posse contra tentationes cacodæmonis ac carnis Religiosos efficacius habere medium, nullum scutum fortius ac impenetrabilius, quam trium votorum suorum, Paupertatis, Castitatis & Obedientiae renovationem. 6. c. 13. & 14. vitæ S. Fran. P. Roder. par. 2. tr. 2.

Ad Roman. 12. v. 2. dicit Apostolus, *Nolite conformari huic saeculo, sed reformamini in novitate sensus vestri. Nolite conformari huic saeculo.* Dixit Paulus de corporis

hostia, jam ait de animæ oblatione, cujus perfectio sita est in duobus. 1mo. ut se re- trahat à noxiis & maculantibus. 2do. ut se convertat ad ea, quibus proficit, & per- ficitur; unde de primo ait Apostolus: *No- lite conformari huic saeculo.* De 2do. refor- mamini in novitate sensus vestri: nam, ut ait S. August. l. 22. de Civ. c. 16. *Ubi re- formamur, ne conformemur huic saeculo, ibi conformamur Filio Dei.* Nota. Non ait: *Nolite uti saeculo*; hoc enim est impossibi- le, utendum enim est nobis cibo, potu, quiete, recreatione, hominibus, *sed nolite conformari.* in Græco. Ne configuremini, id est, ne figuram mundi induatis, ut tales fiat, qualis est mundus & mundani: scili- cet vani, superbi, ambitiosi, terrena tan- tum quærentes non coelestia. *Sed reformamini in novitate sensus vestri.* q. d. Figuram mundi fugite, & novam mentis formam assumite, abjicite figuram fragilem veteris & carnalis vitæ, atque novam & stabilem formam vitæ spiritualis induite. Significat figura saeculi inconstantiam, & apparen- tiam potius quam existentiam, & pro reformamini in Græco est transformamini, ut scilicet transeat ex veteri figura in no- vam formam. Nota 2. sicut vetustas in scriptura est peccatum Adæ & omnia ex eo secuta, tum peccata, tum poenæ & ærum- næ, uti concupiscentia, ignorantia, error. Ita ex adverso, novitas est remissio pecca- torum, gratia, charitas, alacritas, zelus, aliæ- que virtutes. Collos. 3. v. 9. *Nolite mem- viri invicem expoliantes vos veterem hominem cum actibus suis.* V. 10. *Et induentes novum, cum qui renovatur in agnitionem, secundum imaginem ejus, qui creavit illum.* Nota. Ve- tus homo est vitiatus, quatenus scilicet est infectus concupiscentia Adæ, hujus motus sunt actus concupiscentiæ, puta motus iræ, gula, superbiæ &c. Novus homo est idem homo, quatenus spiritu & gratia Christi renovatus est. Pulchrè describit. S. Bernar- dus hominem novum & veterem Serm. 30. inter parvos. Duo homines sunt, vetus & novus; ille terrenus, iste coelestis; illius ima- go vetustas, istius imago novitas: est au- tem triplex vetustas, & è contrario triplex novitas: est enim vetustas in corde, in ore in corpore; in quibus tribus modis pecca- mus, cogitatione, locutione & opere. In cor- de sunt carnalia desideria & secularia, id est, amor carnis, & amor saeculi: Similiter in ore est gemina vetustas, arrogantia, & de- rogatio, item gemina in corpore flagitia, & facinorosa: hæc omnia sunt imago veteris hominis, & hæc omnia renovanda sunt in nobis. Renovetur ergo cor à carnalibus Renova- desideris, & secularibus, ut exclusis illis in- troducatur amor Dei, & amor patriæ cœ- lestis, recedant ab ore arrogantia & deroga- tio

Descriptio hominis novi & veteris

gatio, & succedant pro iis vera peccato- rum confessio, & bona de proximis existi- matio; pro flagitiis & facinoribus; quæ vetustas est corporis, assumatur continen- tia & innocentia; ut scilicet contrariis vir- tutibus, contraria vitia depellantur.

Qui (novus homo) renovatur (de die in diem magis & magis semper renovandus est) in agnitionem. Refertur To in agniti- onem ad genitivum, qui sequitur ejus, qui creavit illum, id est, Dei. Renovatio ergo hæc in eo consistit, ut deponentes vitia & studentes virtutibus, in dies clarius Deum, Deique voluntatem cognoscamus, non spe- culativè sed practicè: quæ practica cogni- tio sita est in studio adimplendi sanctam Dei voluntatem, unde explicans subdit: *Secundum imaginem ejus, qui creavit illum.*

Nota hic imago potest sumi propriè, ut sit Hebraismus. q. d. secundum imaginem, id est, ut simus imagines exemplaris no- stri Dei. Not. 2. imago hæc in homine tum naturalis, quæ est sita in intellectu, & voluntate, & memoria; tum supernatura- lis, quæ sita est in gratia, fide, spe, & cha- ritate, quam in dies magis innovati & au- geri vult Apostolus, P. Corn. hic,

755. Renova- tio Spiritu faciend.

Ad Ephes. 4. v. 23. *Renovamini autem spiritu mentis vestrae.* v. 24. *& induite novum hominem, qui secundum Deum creatus est, in iustitia & sanctitate veritatis.* Renovamini Spiritu mentis vestra, id est, vivifica illa vi gratia & Spiritus, mentibus nostris indita, qua Spiritus S. nos regenerat in novis homi- nes Christianos, scilicet & Sanctos trans- format. Idem est, quod dicit, Roman. 12. 2. *Reformamini in novitate sensus vestri.* unde explicans subdit hic, *& induite novum hominem.* Ubi nota 1. Novum hominem intelligit Christum, ut Hieron. & Ansel. vel simplicius Adamum novè & recenter à Deo creatum, ut sequitur, in gratia, inno- centia & iustitia, quem per peccatum vete- rascentem renovavit Christus, & in primum novum hominem, ut à Deo creatus erat, restituit, nosque in baptismo & poeniten- tia, quasi veterem Adamum exuit, & no- vum rursus induit, cum primi Adæ inno- centiam & sanctitatem nobis reddidit.

Nota 2. Simili phrasi hic loquitur Apo- stolus de exuendo, induendo, uti Rom. 13. 14. Nota 3. Sicut Christum, sic & Adamum dicimur induere, Adamum inquam, non ut particularis erat persona, sed ut erat pa- tens & caput omnium posterorum: Sic enim novus homo creatus est, & novitatem gra- tiæ & sanctitatis accepit, non pro se tantum, sed etiam pro omnibus posteris; quam novi- R. P. Kriankovskij, S. J. Collectanea Ascetica.

tatem, & novum hominem; ad novos ho- mines transmissit, si non peccasset, sed eo peccante hic novus homo datus est Chri- sto, ut per Christum, quasi communem patrem, omnibus Christianis communica- retur. Hinc Christus Isaïæ. 9. vocatur, *Pater futuri (novi) saeculi,* & de eo canit Sibylla.

Jam nova progenies cœlo demittitur alto. Tu modo nascenti puero, quo ferrea, pri- mum

Desinet, & toto surget gens aurea (Chri- stianorum) mundo

Caste fave Lucina &c.

Nota 4. Renovamini, & induite signi- ficat nos, etiam si baptismo innovati, rege- nerati, & induti sumus, tamen in dies nos debere innovare, & induere novitatem, magis exuere veterem hominem, (id est, concupiscentiam) qui nobis ita innatus est & adhæret, ut in hac vita planè deponi, & omnino innovari non potest. Pulchrè etiam S. Hieron. hic. Induite novum hominem, id est, inquit, ut alio loco dicit, (Rom. 13.) induite vos Jesum Christum; iste quippe est novus homo, quo universi cre- dentes debemus indui, atque vestiri &c. Qui igitur conversationem ejus imitari po- test, & universas in se exprimere virtutes, ut sit manifestus, sicut ille fuit, mansuetus & humilis corde, & ponat animam suam pro amicis, ut ille posuit pro omnibus suis: verberatus non respondeat, maledictus non maledicat; sed vincat in humilitate su- perbiæ. Iste indutus est novum hominem, & dicere cum Apostolo potest: vivo autem jam non ego, vivit verò in me Christus. Qui secundum Deum creatus est q. d. induite novum hominem, qui ad Dei exemplar creatus est. Unde quaeritur, in quo sita est hæc imago Dei, in homine, de quo vide plura apud Corn. à Lap. hic.

Flavescent in senecta margaritæ, ru- gisque torpescunt; nec nisi juvenia constar- tisque torpescunt; nec nisi juvenia constar- tisque torpescunt. Ita senescentibus garitis & Religionibus aut religiosus torpescit & penè Religiosis necessaria.

evanescit primus ille vigor Spiritus, quod ut caveatur, renovatione frequenti opus est ut quisque cum S. Francisco jam emoriente gestiat ad novitatus humilitatis, & fervo- ris redire primordia. Simili enim modo ad pristinum colorem & quasi juventam rede- unt margaritæ, nimirum ut scribit Ansel. Boethius de Gemmis. 38. dempta euticu- la superiori; demitur autem Spiritu vitrio- li, aliis pulvere alabastris, & corallii albi. Idem fit, si columbis devorandæ præbean- tur, aut si oriza & fæle diu fricentur. Ma- culæ abolerentur rore Maij, qui foliis lactu- H h h h

cæ insidet, si per diem illi immorentur, aut eoperliniantur. P. Corn. à Lap. in Apoc. 2. 1.

Memorable est dictum S. Bernardi Epist. 96. & Richardi Abb. Multo facilius, ait, reperias multos seculares ad bonum, quam unum quempiam de religiosis transire ad melius. Rara avis in terris est, qui de gradu, quem in Religione fortè semel attigerit vel parum ascendat. Et S. Bonaventura. Vidi multos, qui à seculo transeuntes ad Religionem profecerant; vitamque mutarint; vix vidi, qui in Religione post novitiatum, ferventiores & perfectiores evaserint. Itaque contra teporem ejusque fontes crebro & assiduo ac præsertim initio septimanæ, mensis, & anni, æque ac in majoribus festis, homo Spiritum suum languiscentem suscitare ac pristina sua vota renovare debet. Cogita, inquit S. Bernad. Epi. 91. In Scala Angelos omnes vel ascendere, neminem stare, & tu ergo, si non proficis, deficis, & ubi incipis nolle fieri melior, desinis esse bonus. Unde Psalm. 83. dicitur: ibunt de virtute in virtutem & Proverb. 4. Justorum semita, quasi lux splendens procedit & crescit, usque ad perfectum diem. P. Corn. à Lap. Apoc. 2. 4.

Cum jam de Religione, quæ Justitiæ genericæ sumptæ prima species est, præcipue in statu Religioso, & ad eum requisitis egerimus, ad 2dam speciem Justitiæ redeundum nobis est. Sit itaque 2da hæc species Justitiæ.

PIETAS.

756. Pietas juxta D. Thomam 2. 2. q. 101. est virtus, per quam debitus cultus tribuitur illis, quorum beneficio post Deum subsistimus, & gubernamur, scilicet Parentibus, Patriæ, & qui cum parentibus sanguine, cum patria benevolentia vinculo sunt conjuncti.

Ex multis titulis cultum meruere Parentes, Quique, Parentum, nos, excoluere loco. Obsequium, cultum, verum reddamus honorem. His, per quos nobis dat bona multa, Deus.

Aliqua ad Pietatem spectantia vide infra ubi de Gratitude Num. 758.

OBSERVANTIA.

Observantia est virtus, per quam tribuimus cultum Personis in dignitate consti-

tutis, quæ vel actu gubernant nos, vel sunt aptæ ad gubernandum. Ita D. Thom. 2. 2. 9. 102. Spectat etiam ad hanc virtutum cultus, qui exhibetur Personæ excellentem virtutem habenti.

Observant meritò calorum Sydera, Docti, Deque suo, pretium, lumine Sydus habet.

Quidni suspiciant homines, hos quos sua virtus

Extulit, & fecit lumina digna Polo.

JUSTITIA LEGALIS

Specificè sumpta

Est virtus, quæ inclinat ad reddendum justum debitum Communitati, ut Communitas est. Hæc virtus alio nomine Justitia Politica dici potest, est hæc virtus propriè Partium Communitatis tribuens communitati jus suum, quod habet tempore necessitatis in bona partium.

Redde suum; quod jure sibi Respublica poscit,

Plus Patriæ debes, quam vel & ipse, tibi.

Spectandum commune bonum Respublica, primum

Privatis potior debet habere locum: Nam nisi se Commune bonum diffundat in omnes

Partes, haud poterit Partibus esse bene, Sic, dum plura vehens, succumbit navis in undis,

Singula perniciēs, interitusque manet.

EPIIKIA.

Huc pertinere videtur Epiikia, quæ est virtus, quæ in reddendo justo, & in actionibus cujuslibet virtutis, de quibus lata est lex, respicit ut regulam, non legem, sed intentionem Legislatoris: quare appellari solet correctio legis & interpretatio.

Est anima in quovis perfecto Corpore Legis

Legislatoris, mens bene sana sui; Istius mentis, ratio, respectus, habendus: Rectius è viva, regula Lege docet.

§. III.

De Justitia Particulari.

757. Justitia Particularis est virtus illa, per quam circa bonum Particularis Personæ versamur: hæc duplex est, alia Distributiva, alia Commutativa.

JUSTI-

JUSTITIA DISTRIBUTIVA.

Est virtus, quæ inter Particulares Personas, quæ sub aliqua communitate sunt, facit æqualitatem Geometricam, distribuendo bona communitatis, proportionatè secundum dignitatem Personæ. Sic Princeps distribuit communitatis bona, honores, officia &c. secundum dignitatem Personarum.

Principis est felix fors, dum partitur, amicis,

Nec sua dando potest, conciliare sibi. Exhibet eximium specimen virtutis, in armis,

Et Dux & miles, nec tamen iste labor Sit licet æqualis, de toto æqualia poscit Præmia; sed majus Dux generosus habet.

Si tamen in donis maneat proportio recta, Quisque sua ex æquo præmia jure tenet.

JUSTITIA COMMUTATIVA.

Est virtus, quæ facit æqualitatem Arithmeticam, seu juxta D. Thomam & alios Theologos, quæ respicit tantum pro tanto, pacto firmatum.

Hæc diversa licet Justitia jura requirit, Attamen ex æquo talia jura tenet. Sic variaz rerum species ponuntur in una Libra, æquale tamen pondus habere solent.

JUSTITIA VINDICATIVA.

Commutativæ Justitiæ species est Justitia Vindictiva: quia circa justum arithmeticum versatur, quatenus tantum infert damnum ei, qui intulit, quantum fuit damnum ab illo illatum. Porro Justitia Vindictiva est virtus, qua superiôr subditum debita & digna poena pro delictis punit. Talis Justitia reperitur in Principibus, Parentibus, Judicibus &c.

Justitia hæc vindex proorsus similis Medicinæ;

Illa animi morbos, corporis ista ferit. Fundit & hæc sanans, effundit & illa cruorem.

Sanguinis hæc servat, servat & illa domum.

R. P. Kmiotkowski, S. J. Collectanea Ascetica.

Excedens Medicina modum, vitiosa vocatur, Id de Justitia dicere jure licet.

JUSTITIÆ AFFINES

Virtutes sunt

Gratia sive Gratitude, Liberalitas, 758. Magnificentiā, Affabilitas, Veritas, Urbanitas, Vindicatio.

GRATIA

seu

GRATITUDO

Juxta D. Thomam 2. 2. q. 108. est Gratitude virtus, per quam convenienti aliquo modo à variis do compenatur gratiosum beneficium ac exhibita ceptum ab aliquo particulari, particulari beneficiū inquam; quia compensare beneficia à Deo & coribus accepta ad Religionem, à Parentibus ad suos, Pietatem pertinet.

Gratia confertur, debet quoque Gratia reddi.

Munus pendandum munere, parque pari. Officio saltem certandum: grata voluntas Per magni poterit, muneris esse loco.

2. Reg. 19. insignem gratitudinem exhibuit David Bertellai Galaaditæ de se optime merito. Cum is Octogenarius excusaret in Aula commorationem, filiis ejus præstitit gratiam, & moriturus iussit Salomonem filios Bertellai perpetuos habere convivias. Lombardi præcipue, Cremonenses, Mediolanenses & Placentini in fertili gleba, inter tres fluvios propè pagum Roveretam, novam urbem honoris & memorie ergo Alexandri III. Summi Pontificis, quam Alexandriam dixere, excitarunt: cumque urbs illa numerofo populo fuisset instructa, munitionibus firmata, primores urbis illius ad Alexandrum venerunt, urbem illam S. Petro ac illi dedicaverunt, pensionemque annuam ex illa se persolutores promiserunt. Baron.

Circa A. D. 1594. Aumontius vindicta Gratiæ cabat Regi Galliarum Henrico IV. Britannia erga am, Cordona arx 400. Hispanis propugna- Conservata, quæ diu Mareschalli vires & copias fretorem, git, tandem vi capta & eversa est. Vetue- rat Aumontius, ne cui Hispano, dum in arcem irrumpitur, parceretur. At ecce mox accidit, Anglum militem Hispano uni percipisse, illum occuluisse in tabernaculo: accersitus Anglus ab Aumontio haud inficiatur, affirmatque se olim in Belgio ab eodem Hispano captum & servatum, paratum- H h h h a que

que vitam ponere, ad servatorem tuendum. Virtutem militis admiratus Aumontius incolumem utrumque dimisit. P. Buffieres in Hist. Franciæ.

Erga Patrem spiritalem.

A. D. 1693. P. Antonius Brito Soc. Jesu, dum in Regno Siamensi commoraretur, filium Regis demon obsedit, tum sollicito circa filium Regi, ac Britonis consilium exposcenti, quid factu opus foret, suavit ille Ecclesiasticis exorcismis juvandum obsessum, modò religionem Catholicam susciperet, appromittente id rege, exorcizando sanavit principem, pulso malo hospite, Brito illumque Regis filium deinde baptizavit. Et verò pergente in propagatione veræ fidei P. Britone, tum à Polygamia, utpote lege Dei prohibita abducente, concubinæ regis offensæ, calumniam Patri Britoni impoluerit asseverantes ab eodem filium Regis magicis artibus restitutum sanitati. Dedit fidem crudelis rex mulierculis, iussitque eundem sacerdotem palo alligari, ac sagittis confici, verum filius ille regis baptizatus, Patrem suum in spiritu, proprii objectu corporis, à sagittis defendit, patremque Regem movit, ut tunc immunem à morte Britonem faceret; hunc tamen postea cum literis in eum locum destinavit, in quo è mandato Regis trucidaretur. Ex literis Indicis P. Kwiatkiewicz.

759. Refert Plin. l. 9. c. 8. quoddam sub Augusto Imperatore Lucrinum lacum inventus Delphinus pauperis cujusdam puerum è Bajano, Puteolos ad ludum literarium itantem, cum meridiano immorans appellatum eum Simonis nomine, fragmentis panis, quem ob id ferebat, allexisset, miro amore dilexit, pigeret referre, ni res Mæcenatis, multorumque esset literis mandata. Quocumque diei tempore inclamatus à puero, quamvis occultus atque abditus, ex imo advolabat, pastusque manu præbebat ascensuro dorsum, pennæ aculeos velut vagina condens, receptumque, Puteolos per magnum æquor in ludum ferebat, simili modo revehens, pluribus annis, donec morbo extincto puero, subinde ad consuetum locum ventitans, tristis & morenti similis ipse quoque, (quod nemo dubitaret) desiderio expiravit. Idem ex Apiano, qui speculo illi se interfuisse scribit, narrat Aulus Gellius l. 7. c. 8. additque Romam, omnemque Italiam confluisse, ut piscem adamati pueri vectorem spectaret. P. Casp. Schott. 2. par. Magiæ univers. de sono.

Asturum.

Narrat Albertus, dum aucupes aliquot Astures venarentur, in Sylva eminens prospiciunt Asturem avem in stipite, propè immobilem. Tunc mirati, quare non avo-

laret, comperiunt debilem, cæcam, gravi-que senio hebetatam, interim dum frondibus inumbrati juxta arborem sedent, alii duo Austres, juniores onusti præda & carnibus veniunt, quas minutatim concisas in os canæ illius volucris ingerunt. Credibile est sobolem fuisse. P. Causinus de avibus.

Ælian l. c. 22. scribit: Heracleas mulier, dum Ciconiæ fractum pedem curaverit, eamque aluerit, ac sanata emiserit, hæc sequenti anno cum Dominam suam perpexisset in campo, demisso atque humili volatu ad eam proximè profecta, in ejus sinu lapidem pretiosum evomuit. P. Causinus.

Sachora Babylonis rex, filium suum, Aquilam quem brevi post se regnaturum sperabat, imò ruit, timebat ex aliquo vaticinio, modo primum natum, è turri præcipitari mandaverat, dumque jam infans præcipitatus caderet, aquila, (quam mater ejusdem infantis à teneris aluerat,) illi brachia & alas, in aëre supposuit, sublatumque tulit trans mare; ac in horto Ægyptiorum Regis posuit, & ablata Patri coronâ caput infantis coronavit, qui brevi postea rex fuit. Ælian. l. 7. c. 19. seu l. 12. de animal. 21.

Aquila dum à quadam virgine apud urbem Seston educata fuisset, posteaque ab illa libero coelo domata fuisset, quotidie in vim gratitudinis aves adferebat Virgini, hanc cum mori contigisset, aquila flebili edita voce, in rogum ardentem, quo Virgo cremabatur, incidit ac cremata est. Patritius Senensis de Regno & Regis institut. l. 3.

Romæ Sabini canis à cadavere sui Domini occisi nullo modo abire voluit, & cum Dominus in Tiberim projiceretur, ille etiam in Tiberim profiliit, mortuique Domini cadaver extulit, cibum etiam sibi datum ad os mortui domini adtulit. Ibid. l. 3.

Ferunt hominem quemdam incidisse in venatores, qui cassibus habebant lupum, qui cum per jocum dicerent, se lupum missum futuros, si ipse fide juberet, se ea damna pensaturos; hominem id in se recepisse, ac lupum ita dimissum, armentum equarum nulla nota iniustarum satis magnum abegisse, atque in sponsoris istius stabulum deduxisse, sponso, recepta beneficii mercede, equas iniusto lupi signo, notasse. Strabo. l. 5. Causinus.

Certensem puerum draco, quem is tenerum tener aluerat, in solitudine à latronibus interceptum, audita voce ejus, liberavit.

ravit, latronibus occisus. Ælian. l. 10. c. 48. Causinus.

Serpentis & Leonis. Refert Tudeus l. 4. fuisse quemdam Venetiis divitem, Vitalem, qui casu quodam in foveam inciderat, in quo etiam, casu prolapsi leo & serpens degebant. Intendebat vocem Vitalis, ad ejusque sonum pauper quidam rusticus carbonarius venit, illum liberavit, cum illoque leonem & serpentem. Dimisit dives cum multis præmiis sponsonibus rusticum, interim leo rustico adtulit cervum juveniculum, serpens lapillum nobilem magni pretii; dives Vitalis in urbe, quasi non noscens suum benefactorem, rejecit, is ad judicium provocat, gemmam ostendit, quam illi serpens obtulerat, ducit ad foveam leonis, quem fera tantquam notum blandè salutatur, adeoque & à Vitali, premente judicio, certam summam in vim præmii accipit. Hanc historiam fusiùs vide apud P. Drexel. de Josepho. l. 7. §. 2.

Elephantus. In Pegis, Nierembergius refert l. 9. c. 92. elephantem profusus 15. dierum spatio lachrymis, & cibo rejecto Regis sui Annatenis in prælio cadentis mortem luxisse, vixque tandem à ministris, blanditiis ad cibum adductum fuisse. P. Massenius in speculo.

Cervi, equitauri. Ælian. l. 7. c. 56. Mithridates Ponticus cum somnum caperet, sui corporis custodiam committebat, cervo, equo, & tauro, quos mansuetos habebat. ii enim ad custodiam ejus dormientis advigilantes, si quis accederet, taurus mugitu, equus hinnitu, cervus sua voce propria, cum à somno excitabat. P. Massenius.

LIBERALITAS.

760. Juxta Aristotelem 4. Eth. c. 1. & S. Thomam 2. 2. q. 117. Liberalitas est maxima quædam virtus, duplicem inclinationem habens, alteram ad moderandum passionem circa divitias, alteram ad insumendas divitias; tum ad utilitatem propriam, tum ad utilitatem aliorum. Ad hanc virtutem pertinet honesta acceptio, ut habeat quis, unde aliis largiatur.

Tunc bene, se, humanos diffundit flumen in usus,

Cum bene de puris fontibus haurit aquas;

Imbre cadente tamen, dum alienis turget ab undis,

Pulchros cornoso vortice turpat agros.

Sic generosus homo, justè quas spargat egenis,

Puras è propriis fontibus edat opes.

Exodi. 39. v. 29. Fecerunt & laminam Liberales sacra venerationis de auro purissimo, scripse in Deum rursus in ea opere gemmario, sanctum Deo speciali mini. v. 43. Quæ postquam Moyses cuncta benedixit, vidit completa, benedixit eis. Benedixit eis, scilicet Moyses filiis Israël, qui tam liberamente sua obtulerunt Deo, & qui tam studiose operi tabernaculi insudabant obediētes promptissime voci Domini. Patet ex Hebræo. Tropologicè. Qui in anima sua tabernaculum Dei per humilitatem, charitatem, orationem, aliasque virtutes ædificant, eo completo benedicentur à Domino. Quia gratia & gloria cumulabuntur. Hinc cap. 11. v. 24. ait. Ecclesiasticus. Benedictio Dei in mercedem justis festinat & c. 39. v. 27. Benedictio illius quasi fluvius inundat, præsertim in die judicii cum suis electis dicat. Matth. 25. v. 44. Venite benedicti Patris mei, possidere paratum vobis regnum à constitutione mundi. v. 35. Esurivi enim, & dedistis mihi manducare: sitiivi, & dedistis mihi libere: hospes eram, & collegistis me. &c. P. Cornel. à Lap. in Exodi. 39. v. 29.

S. Gofwinus Abbas, cum unicum nummum pro itinere habuisset, eumque pauperi dedisset, toto illo itinere nunquam id genus nummus ipsi in sacculo defuit. An. Cæl. 9. Octo.

Non perdis, quod amore Dei largigis egeno,

Quod miser à Te habet, hoc Tu quoque dives habes.

Est indeficiens thesaurus, pauperis illa In quam deponis, Tu, tua dona, manus.

Otho II. Ecclesiæ Paderbornensi auream crucem dono dedit cum inscriptione.

Auri sexcentas crux hæc habet aurea libras.

Symbolum illius fuit: Pacem cum barbaris, cum viris bellum.

A. D. 1693. Romæ in templo S. Agnetis quispiam pro ciborio sive reconditorio Sanctissimæ Eucharistiæ 100000. scutorum Italicorum expendit. Sub id tempus Theresia Makowicka Castellana Camenensis, illustri in Polonia Dembiniorum genere orta, magnarum virtutum Matrona pro Monstratorio aureo expositioni Sanctissimæ Eucharistiæ accommodato, pretiosis vari coloris gemmis exornato. 100000. florenorum, & amplius, impendit. P. Kwiatkiewicz, in Annal. Si arch. H h h h 3 vete.

veteris testamenti manna, scilicet figuram Eucharistiae continens aureis intus laminis aliisque ornamentis non sine laude fuit ecohonestata; ab Hebraeis majus meretur encomium Christiana pietas, quae reconditoria Christi Corporis exornat pro illius gloria.

Ad Philippenfes. 4. v. 17. *Non quia quaro datum, sed requiro fructum abundantem in ratione vestra.* Nota. Ratio hic, uti & v. 15. computum significat, persistitque in metaphora librorum, computuum. Dicit ergo quemque Christianum, sibi talem rationum cum Deo ineundarum librum conficere, non ex charta, sed re ipsa, ipsisque factis (quae tum in nostra tum potius in Dei memoria conservantur,) in quo, quasi una parte scribat ea, quae in Dei honorem & obsequium expendit, puta actus virtutum praesertim eleemosynarum, q. d. dum tacite vos incito ad subveniendum egestati meae & Philippenfes, non mea, sed vestra lucra requiro, ut vos vobis ipsis magna eleemosynarum opera ac merita accumulatis, quae in codice rationum vestrarum cum Deo ineundarum scribere possitis, tanquam propter Deum expensa, quaeque Deo ipsi in ratione vestra, quasi credita vestra computata, ut ipse vobis haec rependat, & solvat aeterna mercede. Ita Cosmas Medicus, qui fuit magnorum Ducum Hetruriae primus, multa expendebat in pauperes, cumque quidam ex familiaribus eum nimis liberalem appellaret, respondit. *Se in libro, initarum cum Deo rationum dati & accepti nunquam poruisse e pervenire, ut, qua deberet Deo, solveret; namque quod plura dabat, eod plura recipiebat, semperque inveniebat se debitorem, Deum vero creditorem.* Didicerat hoc ex S. Nazianzeno, qui oratione, de amore pauperum ait. *Nunquam Dei liberalitatem & beneficentiam vinces, quamvis omnium tuarum facultatum jacturam feceris, quamvis te etiam facultatibus adjeceris. Nam hoc quodque ipsum accipere, est, Deum aliquid nobis dare.*

761. Matth. 5. v. 42. *Qui petit à te, da ei: Liberalitas propter Deum. & volenti mutuari à te, ne avertaris.* Graecè ne averferis. S. Augustin. ne averfatus fueris, scilicet mutuum à te postulantem. Vium laudatur hac sententia primà fronte non collibis, fructu. Quia, & vindictae, sed revera optimè cohaeret, sensus enim est q. d. Christus. Ego pro lege talionis & maleficientiae, surrogo & figo legem charitatis & beneficentiae. Quare, quicumque petit aliquid abs te, sive is amicus sit sive inimicus, qui te laesit & in maxillam percussit, vel palium abstulit aut aliter angariavit, da illi, quod petit, ac

si poscit à te mutuum, ne illum, ob injurias tibi illatas averferis, facièmq; tuam, ut fieri solet, ne avertas, sed benigne eum, ut proximum, excipe, & mutuum ei praebe, perinde, ac si nunquam te laesisset, & hunc esse sensum liquet ex *To non avertaris*, vel ut Graecè, ne averferis, & ex eo, quod habet Lucas c. 6. v. 30. *Omni autem petenti te, tribue. Additque, & qui auferit, quae sua sunt, ne repetas.* Unde patet hic agi de eo, qui tibi injurius fuit, tuque velut fur aut latro abstulit: huic enim concedere id, quod abstulit, & rapuit, non repetere, si ipse eo valde indigeat, praeccepti est (si enim non abstulisset, obligaris ei indigenti id ipsum dare pro eleemosyna) aliàs consilii est: eleemosyna enim sive illa fiat dando, sive mutuando id, quo proximis, etiamsi inimicus, qui nos laesit, indiget, praeccepti est, in extrema vel ejus necessitate, aliàs consilii est, sed utilissimi. Intellige, si habes, quod ex tuo illi des; nam aliena & praesertim Deo consecrata, ut sunt bona monasterii dare vel mutuare non licet sine venia superioris, ut docet S. Basilii in Regul. Brevior. Reg. 101. Praxim hujus praeccepti Christi nuper Romae docuit S. Philippus Neri, qui omni petenti dabat omne, quod poterat, solatium, consilium, & auxilium, ideò cuilibet cubiculum suum patere volebat. S. Joannes Eleemosynarius certare cum Deo liberalitate videbatur. Nolebat petentes examinari, an divites essent vel pauperes, an digni vel indigni, an multi vel pauci. Persuasum enim habeo, inquit, quod etiamsi totus mundus simul veniret Alexandriam egens beneficentia, hos Dei thesauros nequaquam in angustum redigeret. P. Corn. à Lap. hic.

S. Jordanus, eo, quo pauperem donarat baltheo, Crucifixum in templo ornatum vidit. Ann. Col. 13. Febr.

Splendida dum propter Christum ornamenta relinquis,

His Christus lumbos vult decorare suos, Cum se, hoc heroum signo, praecingit & ornat, Promptus ferre suam, vult tibi Christus opem.

Nicolaum illustri loco Patarae in Lycia natum, parentes à Deo impetrarunt. Cujus viri sanctitas, quanta futura esset, jam ab incunabulis apparuit; nam infans, cum reliquos dies lac nutritis frequens suget, 4ta & 6ta feria semel duntaxat, idque vespere sugebat: quam jejunii consuetudinem in reliqua vita semper tenuit. Adolescens parentibus orbatus facultates suas pauperibus distribuit. Cujus illud insigne est Christianae benedi-

benignitatis exemplum; quod cum ejus civis egens tres filias jam nobiles in matrimonio collocare non posset, earum pudicitiam prostituere cogitaret; re cognita Nicolaus noctu per fenestram tantum pecuniae in ejus domum injecit, quantum unius Virginis doti satis esset: quod cum iterum ac tertio fecisset, tres illae Virginines honestis viris in matrimonium datae sunt. Is Dei admonitu, Myram, quae Lyciae metropolis est, venit: quo tempore ejus urbis Episcopo mortuo provinciales Episcopi de successore deligendo consultabant. Itaque in ea deliberatione divinitus admoniti sunt, ut eum eligerent, qui postmodum primus in Ecclesiam ingrederetur, Nicolaus nomine. Qua observatione adhibita, in Ecclesiae janua deprehensus est Nicolaus, & summo omnium consensu Myrae Episcopus creatus. In Episcopatu Castitatem, quam semper coluerat, gravitatem, orationis assiduitatem, vigilias, abstinentiam, liberalitatem & hospitalitatem, in adhortando mansuetudinem, in reprehendendo severitatem, perpetuo adhibuit. Viduis & orphanis, pecunia, consilio, opera non defuit: oppressos adeò sublevavit, ut etiam tres tribunos, per calumniam à Constantino Augusto condemnatos, qui se propter famam ejus miraculorum, orationibus, longissime absenti commendabant, adhuc vivens, cum Imperatori, minaciter eum terrens, apparuisset, liberaverit. Propter fidem carcerem passus fuit. Concilio Niceno adfuit, in quo cum 318. Episcopis Ariam haereticam condemnavit. Non multo post instante morte, prospiciens in caelum, cum Angelos sibi occurrentes intueretur, illo Psalmo pronuntiato, In te Domine speravi, usque ad locum in manus tuas commendo Spiritum meum in caelestem patriam migravit. Ex Breviario.

Nicolaus I. Radivilius Palatinus Vilenfis, simul cum Jagellone Cracoviae baptizatus, tanto honore, S. Nicolaum prosequabatur, ut autoritate in familia polens, jussisset omnes primogenitos, S. Nicolai nomen assumere. Staro Wolski in Heroibus Poloniae.

Tradit S. Bonaventura in suo sermone de S. Nicolao. Duo juvenes opulenti contulerunt se Athenas, ut ibi darent operam studiis, & praecipue ducti desiderio videri S. Nicolaum, quem miraculis esse celebrem audierant; hi in itinere dum in quodam substituerant hospitio, paterfamilias, cum advertisset illos bene esse nummatos, avaritia ductus, utrumque crudeliter trucidavit, imò carnes etiam eorum in frusta scissas, salivit. Non latuit tantum scelus

S. Nicolaum; ab Angelo de hoc certiore factum; qui confestim in illo hospitio comparuit, patremfamilias tanti sceleris reum arguit, & facta ad Deum oratione sic maturos vitae restituit. Tanta autoritatis etiam apud Gentiles fuit S. Nicolaus, ut turmatim ad celebrandum nomen illius confluerent, uti tradit P. Anton. Mendoza, Faustus Episcopus Myrensis S. Nicolaus, visitabat suam Diocesim, in qua adhuc alicubi reperiebatur idololatria, quam ille evertere satagens, arborem quamdam, sub qua à congregatis ibi ethnicis colebatur Diana, succidi jussit, quo offensus daemon, quibusdam navigantibus Myram specie Dianae apparuit, ac unguentum quoddam tradidit, ad inungendos templi parietes, ex qua inunctione illi inflammarentur. At cognovit divinitus fraudem infernalis hostis S. Nicolaus, & detexit. Plura vide apud Pepinum Ordin. Praedicat. Theologum Parisi. & Concionatorem.

In Legenda hujus S. Nicolai traditur. Liberali. Grassante gravi fame in illa regione, ubi S. Nicolaus debebat, appulerunt ad portum onustae tritico naves, venit ad illos hospites Divus, petiitque, ut ex illo frumento subvenirent famelico populo, declarando illis, eos non minus habituros frumenti, cum Alexandriam, quò tendebant, pervenerint. Mirum accidit, nam licet vir sanctus ex qualibet navi 100. modios tritici acceperit populo distribuendos, nihilominus, quasi nihil acceptum fuisset, totidem mensurae Alexandriae inventae sunt, quot habebant, antequam Divo partem satis justam dedissent. Dat S. Nicolao testimonium Ecclesia in oratione, qua in festivitate ejus utitur, quanta patravit miracula. *Deus qui B. Nicolaum Pontificem innumereis decorasti miraculis.* De sepulchro S. Nicolai odoriferum aliquid emanabat unguentum, quo caeci, surdi, aliisque morbis obnoxii curabantur. S. Brigitta, dum ad sepulchrum ejusdem sancti oraret, apparuit ei Sanctus, dixitque Revel. l. 6. c. 103. quod illi hanc gratiam dederit Deus, ut corpus ejus post mortem similiter edebat ex se oleum sive unguentum, sicut rosa emittit odorem, uva dulcedinem. Durandus Episc. Revel. to. 2. edito Romae. 1628. Longobardorum historia, de hoc sancto dicit. *Nicolaus sol omnibus salutaris exorsus.* Ex verbis istis Divus Pater Nicolaus prodit Anagamma En juva dulcis Pater.

S. Nicolaus etiam infans, ne lac quidem gustavit, nisi vespere. Breviar. Rom.

Abstinet, etsi non ulla de lege tenetur, Innocentius, bino tempore, lacte Puer.

Tan-

Tanquam primitias (hæc per jejunia) laudis,
Ipse ex lactentis perficit ore Deus.

763. Circa Annum Mundi 3316. Tobias Liberalitas Tobia. magna & indefessa liberalitate suos juvabat. de quo Tob. 1. v. 2. *Viam veritatis non deseruit. v. 3. ita, ut omnia, qua habere poterat, quotidie concaptivis fratribus, qui erant ex ejus genere, impertiret.* Quare dedit illi Dominus gratiam in conspectu Salmanasar regis tantam, ut fieret regis dispensator, ab eoque magna dona acciperet, adeo, ut cum venisset in Rages civitatem Medorum 10. argenti talenta amico Gabelo dare potuerit. P. Salianus in Annal.

Nota Mathematicæ tor, pauperum pater erogatis suis opibus, triplex est s. auri pondo è cælo accepit pro egenis, objectum Ad quem Numerus, pondus & mensura. Rectis cælum oculis dum spectas Dive, Mathesi
Triplex objectum Dat Deus ipse tuæ.
In Messe est numerus, pretiosum pondus in auro,
Mensura in vini est, est bene justa, cado.

Liberalitas S. Aidani. Anno. D. 651. Osuvi rex fraude sui amici interemptus est. Iste rex Aidano Episcopo, qui pedes solebat incedere, equum cum omni regio apparatu dono dederat, quem equum Aidanus pauperi sibi occurrenti obtulit; cumque, id ægre ferret rex, diceretque, nonne apud me viles propter pauperes equi invenirentur? ego propter te talem equum elegi, ut illo ipsemet uteretur. Reposuit Episcopus, Ergone charior tibi equæ filius, quam filius Dei? Tum rex, cum ad prandium invitasset Episcopum, ad pedes ejus provolutus petiit veniam, appromittens se nihil dicturum judicaturumve, dum regias res filius Dei distribueret Aidanus. Baron.

Eugenii Papæ. Circa A. D. 1438. Eugenius IV. Pontifex dum illi sumptus ad sustentandos Græcos, qui venerant ad Concilium, deficeret, misit pignori dandam insulam Papalem ad 40000. aureorum, sed totidem etiam promittebantur à Florentinis, modo apud eosdem celebraretur Concilium; quod postea fuit propter poenitentiam Ferrariæ. P. Kwiatkiew. in Ann.

Gregorius XIII. Circa A. D. 1573. Gregorius XIII. fundavit una cum proventibus annuis multa Seminaria, non modò Romæ, sed etiam in Polonia, Lituania, Bohemia, Hungaria, Francia, in Indiis, aliisque remotioribus

partibus. Romæ Collegium Soc. Jesu. Item Collegium Germanicum, Anglicum. Item propter Scotos, Armenos, Judæos, Laureti fundavit Seminarium pro Juventute Anglicæ, in Lotharingia propter Scotos. P. Kwiatkiew. in Ann.

A. D. 1521. Leo X. Pontifex apoplexia tactus non sine suspitione veneni vivere desit: fuit præ omnibus antecessoribus suis liberalitate insignis, Peristromata aureis filis intexta ad facellum Pontificium comparavit, quæ 50000. aureorum constitere. Idem in Ann.

A. D. 459. Martinus quidam presbyter, dum pauperi stipem postulanti, vestem propriam, (qua se in angulo Ecclesiæ exuebat) obtulisset, mirabilis aliqua vestis aurea in illo metipso apparuit, cum stupore spectantium. Baron.

Justinianus Imperator, videns quamdam provectâ etate magnarumque opum Julianam, ipsemet in persona eandem convenit, petiitque ab illa aurum in subsidium publicum. Respondit illa, nondum mei proventus collecti sunt, verum postquam eos collegero, ostendam eosdem, sumesque de illis, quantum volueris. Convocatis deinde artificibus, totum aurum, quod habuit, in ornamentum templi S. Polieucti aptari jussit, diducto itaque in laminas auro obducti templi parietes. Tunc invitato Cæsari dixit. En aurum meum, quod collegi, accipe, quantum placet. Erubuit aliquantum prudens Imperator, laudavitque, id, quod homo accepturus erat, cessasse Deo, in eumque statum devenisse, ut inde illud extrahi non liceret. Attamen prudens mulier verecundia principis consuluit; quare ne vacuis manibus rediret, obtulit illi annulum cum gemma tanti pretii, quod aurum illud templo donatum æquaret. Obiit hæc Juliana A. D. 527. Baron.

A. D. 1315. Grassante in Germania fame, Joannes Bokius Decanus Bremensis in egenorum subsidium evacuavit horrea: sed ecce mirabilis Dei providentia eadem confestim replevit, ex quibus deinde hic Joannes alter Eleemosynarius majores largiebatur Eleemosynas. P. Kwiatkiew. in Ann.

S. Elisabeth Regina dandam in Eleemosynam pecuniam, ut interim lateret, in rosas vertit. Ann. Cæl. 4. Jul.

Thesaurum portans Princeps non publicat; inde Sub flore manet, tutior ille, rosa.

Dant

Dant pretium verbis superi, ex nunc namque stupendâ.
Dum loquitur, sanctâ conficit arte rosas.

Erga non polcentem regia. A. D. 1483. Ludovicus XI. Galliarum rex è vivis excessit, hujus liberalitatem celebrat Majolus Episc. 1. 1. Dierum Canicul. acceperat nimirum dono 10000. coronatorum Ludovicus, ex quo venari aliquid, ut mos est, volebant aulici: cum ergo ea pecunia exprompta esset in mensa, rex quo magis irritaret spem omnium, sic circumstantibus locutus: Quid? an non videor vobis rex opulentus? Ubi collocabimus tantam pecuniæ vim, donatitia est, donari eam vicissim convenit. Ubi nunc sunt amici &c. ad hanc vocem accurere permulti: tum rex cum vidisset aliquem maximè inbiantem, & jam oculis devorantem pecuniam, ad eum conversus: Amice, inquit, quid tu narras? Tum variis varia de officiis suis & obsequiis erga regem narrantibus, cum solus Cancellarius, qui adstabat, nihil petiit, imò professus est, sed benignitate regia ultra meritum suum accepisse &c. Hinc magis accensa spes aliorum, siquidem ille nihil ambiebat. Ad hunc modum, ubi satis lussisset rex, coegit Cancellarium, ut totam illam summam domum auferret, moxque versus ad ceteros jam mœstos: Vobis, inquit, erit alia expectanda occasio. Majolus.

A. D. 1367. Petrus Lusitanæ rex è vivis excessit, is adeo liberalitati fuit addictus, ut diceret, quod regno indignus esset, si die aliqua quampiam gratiam, aut beneficium alicui non præstaret. P. Kwiatkiew. in Annal.

Apud Marianam de rebus Hispanicis, tradunt aliqui, Alphonso regi Hispaniæ nomen datum, à perforata manu, eò quod, cum in regis Mauri aula sub tempus consiliorum somnum finxisset, plumbum liquatum explorationis causâ ei Maurus infuderit, ipse tamen Mariana censet hoc nomen illi inditum ex magna illius liberalitate. P. D. Oultremam in Amore incr. 1. 1. Sect. 5.

Liberalitas in bonum publicum Pauli V. A. D. 1609. Paulus V. amans boni communis aquæ canales, adhuc ab Augusto constructos, sed jam destructos restauravit, ac deinde ex Agro Bacciano per 10. amplius miliaria ad montem Janiculum, iisdem adduxit aquam, quam vocavit *Aquam Pantanum*, frumento & annona juvit Romam, expenditque in id 80000. aureorum. Insuper in Religiosos, in egenos, locosque pios supra millionem quingenta millia largitus est aureorum.

R. P. Kwiatkowski, S. J. Collectanea Aethiopia.

S. Carolus Borromæus una die 40. S. Caroli aureorum millia in pauperes erogavit, nec Borromæi minori pietate 20. millia aureorum, quæ sibi fuerunt legata, distribuit. Ex Breviar. Is S. Ignatii exercitia pro thesauro & pretioso Bibliothecæ compendio habuit, pannos cubiculi cortinas, vestesque ipsas in pauperes largitus est. Ad quem.

Purpurei tu gemma status celsissime Præsul, Unio præfulgens est Tibi sphaera Poli, Hunc urgeret emens, imò dans omnia prorsus, Colligis intra aliquot, maxima lucra, dies, Largaque, quod poterat, pietatis motibus ex nunc, Non neſtendo moras, est operata manus. Ah nocuit multis, nocuit differre parata: Cum vita, his rapuit crastina posse, dies.

S. Melania Junior, una cum piissimo conjuge, opes, solis Imperatoris opibus S. Melaniæ minores, in pauperes erogavit: ipsa extranæ, Romam, in maximis mortificationibus, pane arido victitans, ultro exul, in arca lignea, velut in tumba mirabiliter vixit. Annus Cæle. 31. Decemb. Ad quam.

Diva, tuo, multum es cælesti hærede beata, Jure tuas, pleno, Christus adivit opes. Ligneæ Te Arca recondit: Amant pretiosa latere, Es pretiosa latens gaza, decusque Poli.

S. Guntramus rex munificus ostensum S. Guntræ sibi thesaurum, iterum in pauperes effudit. mi. Ann. Cæl. 28. Mart.

Erui è terra, quem cæli claustra recondant Thesaurum: Sed quis talia dona feret Ad superas ædes? Miserrorum turba perenni, Tantas in cælo jure locabit opes.

S. Baldomarus, cum Fabrum Ferrati-Fabri Ferrum ageret, etiam instrumenta disperſit in pauperes. Ann. Cæle. 27. Febr.

Dum tua Dive Tibi cælum instrumenta recludunt, Sumæ fortunæ es Tu faber ipse tuæ, Te juvat ad cælum miserorum turba clientum. Portam instrumentis frangere turba potest.

S. Marciianus ob unam, qua induebatur, vestem pauperi datam, auræ de cælo, tur regum S. Communionem distribueret, dona-num cælo: tus est. Ann. Cæl. 10. Jan.

iii

i. Au-

1. Aurata divus resplendet veste sacerdos,
Dum sacras populo porrigit ipse dapes.
Unde venit modico pretium cum tempore
vesti?

Hanc Divi in miseros aureus ornat a-
mor.

2. Dat danti, Tibi Dive, Deus, Te vestit
& ornat.

Non poteris donis vincere Dive Deum.

765. Illustria liberalitatis exempla dederunt
etiam Gentiles, pudeat ab illis vinci Chri-
stianos. Laetius l. 6. c. 1. tradit, Dioge-
nem dicere solitum, manus non esse por-
rigendas amicis complicatis digitis, sed ex-
plicatis & liberalibus. Dionysius ad filium
ingressus, videns copiam vasorum aureo-
rum: *Non est in te, inquit, regius animus,*
qui his poculis, quæ à me tam multa accepisti,
neminem tibi amicum feceris. Plutarch. in
Regum Apoph. Alexander Magnus roga-
tus, ubinam suos thesauros haberet, ami-
cos ostendens ait. In his Scriptoriis. Idem
Petillo pro dote filiarum postulanti 10. Ta-
lenta, iussit dari 50. dicens: *Tibi quidem*
satis est tantum accipere, mihi verò non satis
est tantum dare. Ptolomæus Lagi Ægypti
rex teste Æliano dicebat: *Melius est ditare,*
quàm ditescere. P. Cornel. à Lap. in Jac. l. 5.

Anno Mundi 3993. redibat Romam
Pompejus Magnus (ordinatis Provinciis,
constitutis in Asia Regibus) inter erudito-
rum plausus, quos vicissim magnis profe-
quebatur largitionibus usq. Mithylinenses
Poetas, Rhodi Sophistas, Athenienses
Philosophos, quorum civitati ad ejusdem
restorationem 50. talenta largitus est. P.
Salianus in Annal.

A. D. 81. post obitum Vespasiani,
successit illi in Imperio Titus filius, qui a-
dèd fuit liberalis & beneficus, ut qualibet
die aliquod beneficium alicui præstiterit. Ac-
cidit aliqua die, ut nihil boni cuiquam se
præstittisse adverteret; quare dixit illud ce-
lebre: *Amici diem perdidimus.* hujus dicti
meminit S. Hieron. in Epist. ad Galat. c. 6.

Verùm Christiani heroës longè hac in-
re superarunt Gentiles. Nota est liberalitas, S.
Joannes Eleemosynarii Patriarchæ Alexan-
drini, qui experientia continua didicit, se,
cum duplum daret, quadruplum recipere.
P. Cornel. à Lap. in Jacob. l. 5. Hunc E-
leemosynarium S. Petrus in æternam cœli
mansionem inducere visus est. Ann. Coele.
23. Janu.

Clavibus ad superos portas Petre pange Jo-
anni,
Fraternus cœli regna. recludat Amos.

Pauperibus nunquam pietatis viscera clau-
sit,

Intima ei pateat Curia jure Poli.

A. D. 1589. Sixtus V. Pontif. mag. Liberalis
nā annona carissima, Romam premente, ad alios sibi
subveniendum populo 500000. aureorum parcos
expendit. Sibi parcos fuerat, nam etiam Sixtus V.
vestimentis resarcitis utebatur, paucis fercu-
lis, illisque non pretiosis fuerat contentus.
Sub tempus Bacchanaliorum exhiberi hone-
stas comœdias, ludos permisit. Attamen
iussit statim exponi varia suppliciorum in-
strumenta contra illos, qui etiam sub id
tempus aliquid pœna dignum auderent.
Quare sub illius Pontificatu non erant fu-
ribunda, ut dicunt, Bacchanalia. P.
Kwiatkiewicz in Annal.

MAGNIFICENTIA.

A Cicerone definitur magnificentia. Est
rerum magnarum & excelsum cum animi
766. Magnifi-
centia quid?
ampla quadam, & splendida propositione
agitatio, atque administratio: Unde non
magna solum concipere, sed exequi magni-
ficentia est propter finem honestum v. g.
templa, palatia &c. Hanc Aristoteles con-
cedit viris principibus.

Magnos magna decent animos; mens viro-
rum celsa.

Orbi quod faciat, grande requirit opus.
Principibus mens magna viris est jure te-
nenda,

Quæ magnas magnis usibus aptet opes.

Celebria fuerunt magnificentia opera
7. orbis miracula scilicet. 1. Ægypti Pyra-
mides. Obelisci. 2. Turris Pharia. 3. Muri
Babylonis. 4. Templum Dianæ Ephesiæ. 5.
Mausolæum ab Artēmisia Marito conjugi
extructum. 6. Colossus Solis apud Rhodi-
os. 7. Simulacrum Jovis Olympii, quod Phi-
dias Atheniensis sculptor fecit ex ebore. In-
ter Obeliscos omnium, quos Ægyptus pro-
tulit maximos, fuit ille, quem Rameses rex
Thebis erexerat annis ante Christum 1297.
Constantinus Magnus Imperator loco a-
vulsam, quem Constantinopoli destinaret
morte præventus, Alexandria reliquit An-
no post Christum 315. Constantius verò
Augustus Alexandria avectum, Romæ in
circo maximo constituit post Christum An-
no 341. hunc deinde temporum injuriā se-
pultum, eruit, & in campo Lateranensi ere-
xit Sixtus V. Pontif. Max. Anno post Chri-
stum 1585. quem tandem ab immemora-
bili tempore mutum reddidit eloquentem
Ferdinandus III. Imperator interprete Atha-
nasio Kircheri Soc. Jesu.

In

In hujus obelisci fabrica, 20. Millia
hominum, teste Plinio, dicuntur defuisse.
Et quoniam res erat periculosa, ne in sub-
lime elatus degravaretur tam enormi pon-
dere prolaberetur, summo in apice pro-
prium filium alligari iussit prædictus Rame-
ses rex, ut vel sic conservandi regii pueri
causa attentiores redderet Architectos. Ere-
ctus porro fuit Thebis, in templo Solis.
Georgius de Sæpibus in Museo Collegii Ro-
mari. pag. 11.

De sumptibus computandis, ad ædi-
ficandum. Luca, 14.

Omnibus exactum numeris qui gestit habere
Grande opus, is sumptus computet an-
te suos.

Ne si deficient sumptus, tam impròvidus
author,

Quam coeptum, populo fabula fiat,
opus.

Innumeras numeri defectus destruit, hujus,
(Nam frustra expensæ dilapidantur.) o-
pes.

Cleopæ rex Ægypti quantum sumptum
expendit ad extruendas Pyramides,
inde colligere licet: Faciebant opus Pyra-
midis hominum 10. myriades, (id est cen-
tum millia,) ternis mensibus singulæ, pro
raphano, cepis & aliis insumptam sum-
mam mille & sexcentorum talentorum tra-
dit Tholofanus de Rep. l. 2. c. 9. Tribus fer-
mè leucis distant Cairo Pyramides, quibus
tres magnitudine eminent, & structura mi-
rabili, una, eaque maxima, ad cujus summi-
tatem gradibus satis magnis 208. ascen-
ditur, altitudo illius pedum 520. latitudo
in quadro 682. P. Scherer in Geo. Politica
p. 739. In Peruvia extant plurima archite-
cturæ veteris opera, inter quæ palatium In-
garum sive regum Peruvianorum rotundum,
cum insigni fornice, quæ incumbit quadra-
tis, & tantæ molis lapidibus, ut teste Syfri-
do, unus illorum à 40. equis loco moveri
vix poterit, & quod æque mirandum, ejus-
modi lapides, absque calce, cemento aut
clathris ferreis, ita inter se connexi sunt, ut
vix conjuncturæ vestigium aliquod appareat.
Similis structura erat templum Soli dicatum,
forissecus jaspide, aliisque pretiosis lapi-
dibus exornatum; cujus parietes interiores
aureis laminis, densitate unius digiti con-
tecti, olim ab Hispanis denudati sunt. In
hoc templo Vestales ad aram & sacrificia
serviebant. Sed præcipue admiratione dig-
næ 4. viæ publicæ; illas Peruviani reges ex
Cuzco sede regni, ad 4. partes præcipuas Pe-
ruvii duxerunt per invia & avia, per mon-
tes & valles, per saxa & rupes, per sylvas
& flumina, strato lapide, & pontibus in-
R. P. Kwiatkowski, S. J. Collectanea Aethiopia.

numeris. Dux illarum præstabant, una ex
urbe jam dicta, ad urbem Quito, quæ ex-
tendebatur ad 500. leucas; altera, quæ ex ea-
dem urbe usque ad Chile, per mille leucas
progrediebatur, utraque lata 40. pedes, &
ad utrumque latus, erecto muro satis alto
custodita; cui interpositæ per intervallo,
varia columnæ, idolorum fana, & ad sin-
gulas octo vel 10. leucas, armamentarium
aliquod, ingenti apparatu militari, qui
30000. virorum armandis sufficiebat. P.
Scherer in Geographia Polit. pag. 840.

A. D. 1671. Escorialæ, nobilissimum 767.
Europæ ædificium Madriti in Hispania, per Magnifi-
pyrobolos in altum missos casu incensum est centia Es-
& exustum, in eo ædificio feruntur januæ curialis,
fuisse 14000. claves pondere æquabant cen-
tenarium. Laboratum in extructione annis
27. sumptus facti circa 20. milliones.

A. D. 1686. Ludovicus XIV. Galliarum Versalia:
rex Versaliam, urbem & palatium à se fun-
datum, variis condecoravit ornamentis.
Euram fluvium illuc derivavit, cum alve-
um flumini præparasset 25000. fossorum;
aliquot montes huic operi cedere, valles
nonnullæ complanatae. P. Kwiatkiewicz in
Ann.

Versalia olim mediocre castrum, nunc
princeps orbis palatium. Territorium Ver-
salis à natura sterile & ingratum; sed favo-
re Regis excolta natura fecundissimam se
exhibet, fructus varii generis terra produ-
cit. Voyages Historiques d'Europ.

Versailles, Versalia olim domus vena-
toria cum vivario & villa rurali, 4. ferè leu-
cis Gallicis remota, quam Ludovicus XIV.
in tantam magnificentiam & elegantiam e-
vexit, ut hoc in genere vix par aliquid ha-
beat hodie mundus universus; est ibi habi-
tatio splendidissima & amplissima, non tan-
tùm pro tota aula regia, sed etiam pro præ-
cipuis regni proceribus, & ministris;
quorum omnes stationes sunt artificiosus pi-
cturis & aulæ, superbè exornatæ; sunt i-
bidem porticus & ambulacra, horti & viri-
daria pulcherrima; fontes & aquæ salientes
cum suis statuis æreis ac marmoreis artificio-
sis sine numero: Sunt ibi animalia fera &
domestica, rara etiam plurima, & peregre-
rina, est & stabulum planè regium 500. e-
quorum capax, ut aded locus iste factus sit
ordinaria Regis Franciæ habitatio, quæ o-
lim erat Parisiis in palatio dicto Louvre, ali-
quibus Lupara. P. Henric. Scherer in Geog.
Polit. 676. pag.

Nero juxta Suetonium innumerabiles Neronis
domos civium demolitus est, ut illam stu-
Domus, pen-

pendam Domum suam erigeret, cujus tanta laxitas, ut triplices porticus milliaria haberent; intra domum, teste Plinio, Aedem Fortunæ inclusit, quæ ex lapide Phengite translucens, foribus clausis, claritatem dici intus haberet, de qua domo antiquum. Epigramma.

Roma Domus fiet, Vejos migrate Quirites,
Si non & Vejos occupat ista Domus.
Nunc hujus domus ne vestigia extant,
Jacob. Laurus in Desc. Romæ.

Domitianus in restaurationem capitolii Romani impendit 1200000, libras auri, id est, talenta auri 12000, Aureorum verò 144000000. Laurus ibid.

Pecquini Pecquinum Metropolis Chinenfis, ad Austrum, duobus muris cingitur, altis & fortibus, quorum ea est latitudo, ut facile currentes equos 12, capere possit. Pecquinum, olim dictum Cambalu; etiam his temporibus 10000, pontium numerat. P. Trigautius Christian, Exped. l. 4, c. 13.

Palatium Qui circa Palatium Salomonis laboraverunt Hierosolymis 165000, numerati sunt. P. Drexel, l. de Salom. c. 3. Juxta P. Salian. to. 3. Annal. Vet. Testam. non immerito dici potest, tria millia millionum auri impen-
Templum Salomonis pensa. Similiter P. Pineda addens tria millia millionum auri ex Hispanicis ducatis. P. Drexel, ib. c. 5.

Summa illorum omnium, qui extruendo Salomonis templo 7. annis operam dabant (juxta, 2. Paral. 2.) quadringenta millia mille nongenti. P. Drexel in Salom. c. 10. P. Pineda cum divinis libris calculum movens, populus, inquit, tantum ferri, æris, argenti, auri, contulit, ut id Hispanicæ monetæ efficiat 1208196000. ducatorum Hispanicorum, præter alia omnis summa sumptus in illud templum mille miliones longè excessit. P. Drexel ibid.

AMICITIA

live AFFABILITAS

768. Juxta Aristotelem 4. Eth. 6. & D. Thom. 2. 2. q. 114. est virtus, per quam quis iis, quibuscum vivit, variis officiis se charum præbet.

Officiis certans animorum victor habetur,
Illis affectus conciliatur Amor.

Ficta tamen refugit, subtilia vincula rumpit,

Quæ fortes animos, haud retinere, que-

Inter alios exemplum veræ & sinceræ Amicitia fuit David, de quo 1. Reg. 9. v. 1. Et dixit David: Putamus est aliquis qui remanserit à domo Saul, ut faciam cum eo misericordiam propter Jonatham? Ecce quàm fidus & constans in amicitia Jonathæ fuit David, utpote, qui non tantum vivo, sed & mortuo benefaciat, ditando ejus filium; Nam, ut ait Theodoretus, qui in hostes benignus erat, amicorum nunquam obliviscatur. Et, ut inquit Josephus; eorum, qui bene unquam ipsi fecissent, memor erat maxime. P. Corn. hic.

Joann. 11. v. 16. Dixit ergo Thomas, qui dicitur Didymus, ad discipulos: Eamus & nos, ut moriamur cum eo. Non Lazarus, ut voluit nonnulli, hoc enim insulsum videtur, sed Christo, qui paulò ante dixerat: Eamus ad eum. Thomas, ait Beda, præ omnibus sociis hortatur, ut eant, & moriantur cum illo, in quo magna ejus apparet Constantia. Et Interlinearis; Ecce verus amantium affectus, vel cum eo vivere, vel cum illo mori. Quales apud Gallos erant Soldarii, quorum lex erat & foris in bello, vel simul vincere, vel simul occumbere, teste Julio Cesare in Commentar. Quo videtur alluisse S. Paulus. 2. Cor. 7. 3. Porro quod Thomas ait, eamus, ut moriamur. q. d. Si imus cum Jesu, nobis cum eo moriendum est ob summa contra eum Judæorum odia. Si ergo ipse it, eamus & nos, quasi generosi ejus discipuli, animose moriamur. P. Corn. hic.

Ador. 2. v. 44. Omnesque, qui credebant, erant pariter, & habebant omnia communia. Habebant omnia communia. Mecum rum om-
enim & tuum est causa omnis discordiæ, aitia com-
S. Chrysost. Plato, formam Reip. perfectæ munia-
describens, deposeit, ut in illa omnia sint communia, etiam uxores, in quo fœde erravit. Uxor enim communitas repugnat legi naturæ, quæ sancit unam cum uno copulandam ad proles certitudinem, & debitam educationem. Primi ergo Christiani hoc sustulerunt, omniâque habuerunt communia præter uxores, ac proinde vixerunt quasi religiosi; imò religiose vitæ fundamenta ab eis jacta fuisse docent S. Hieron. l. de viris illustribus. S. August. S. Basil. Vidit hoc per umbram Pythagoras, cum auream hanc nomen edidit: Amicorum omnia communia, ex quo Diogenes colligebat, sapientis esse omnia, quæ in orbe sunt; hæc enim sunt Dei; cujus amicus est sapiens, testis est Seneca l. 7. de Benef. c. 12. Ex hoc ergo loco; quod primi Christiani haberent omnia communia, orta Cœnobita & Cœnobi-
ta. Porro hæc communicatio bonorum magnâ est virtutis & perfectionis compen-
dium

De Magnificentia & Amicitia

liter divisit. P. D' Oultreman l. 3. c. 4. Sect. 2.

Refert Ælianus, Menalippum Ado- Amicus al-
lescentem à Phalaride quapiam affectum in- ter ego,
juria, eundem perimere statuisse, remque ad amicum Charitonem detulisse, is timens Adolescenti dixit: id ipsum sibi delib-
beratum esse, itaque totum sibi negotium committeret, expetiit. Cum verò in ipso con-
nato à Satellitibus tyranni esset comprehen-
sus, & tormentis ad declarandos socios urgeretur, nec proderet, te cognita Menalippus Phalaridem adit, suum id esse faci-
nus, non Charitonis confitetur, miratus amicitia fortitudinem tyrannus, utrumque liberum exulare tamen jussit & bonorum suorum rebus frui. P. Salianus circa An-
num Mundi 3482.

A. M. 3527. refert Herodotus, regem Rex Æ-
gyptium victum à Cambyse, captivum gypti ma-
Pianimentum ductum, videntem, filiamq; asti-
suam ad servile adhibitam ministerium; Fi-
mat amilium suum tunc in collum injecto, ad sup-
plicium tractum, vultu tantum dejecto ob-
mutuisse; at viso amico jam grandævo, pro filiam,
tunc mendicante, ingentem ploratum edi-
disse. Causam à Cambyse rogatum, re-
spondisse. Priora illa mala majora fuisse
quàm ut illa desistere posset, amici autem mi-
seriam lachrymis & ejulatu fuisse dignam. P.
Salian. in Annal.

In Polonia fati functo Casimiro Ju-
sto Principe, Generalis Conventus Cra-
coviz instituitur, in quo Lescus Albus ad
principatum invitatus, hac tamen lege, ut
Govaricius ab aula relegaret, respondit ju-
stissimus Princeps, principatu potius quàm
fidelissimo Consiliario carere malle, licet
ipsemet Govaricius hortaretur Principem
magis sibi & posteris consuleret, ac prop-
ter se seniculum, & paucos, eosque incer-
tos vitæ annos acturum, principatum non
desereret, se etiam exilium pati paratum in
gratiam hujus principis, pro quo etiam vi-
tam ponere non formidaret. Movit adeo
ad clementiam proclivem Lesci animum, et
Govaricii suasio; ut illico se suscepturum,
principatum negaret. Quapropter inito i-
terum conventu Poloni Uladislau Lasko-
nogum Miecislai filium in principem eligunt;
Sed postea, dum Russos vicisset Lescus Al-
bus, magna ex hac Victoria virtutis & felici-
tatis opinio accessit Lesci, quare mortuo
tunc ferè Nicolao Palatino, velut amos
obice omnes conspirant, ut excluso Lasko-
nogo, Lescum accersant; invitatur itaque
ad Principatum Lescus, dissimulante hoc,
pacis & quietis amante Uladislao Lasko-
nogo A. D. 1206. ita conservando Govari-
cium

dium, imò ingens est charitatis mutua in-
centivum. 2. Quia amorem & affectum ave-
cat ab omnibus terrenis, eumque totum
transfert in Deum & res celestes: quo fit,
ut cœlo affixus, quasi aquila, pompas om-
nes & dignitates terræ, velut formicas alpi-
ciat, & despiciat, ac quasi rex omnibus e-
mineat, juxta illud ab Isaiâ promissum,
Sustollam te super altitudines terræ, & ci-
babo te hereditate Jacob patris tui. Hinc
Cœnobita nullum, licet potentem princi-
pem timeat, audacter tyrannis resistit. Ut
Elias resistit Achab, Nathan Davidi, Eli-
seus Joram, Moyses Pharaoni. 3. Parit
omnium meritum, & bonorum com-
municationem. Unde S. Basilus Constit.
Monast. c. 19. Communis, ait, est Deus,
communis pietatis mercatura, communis sa-
lus, communia certamina, communes labores,
communis prandia, & certaminum corona;
ubi multi unus, & unus non solus, sed in plu-
ribus. 4. Aufert materiam litium, cupidi-
tatum, vitiorum omnium, suggerit tem-
pus vacandi sibi & Deo, exercendi opera
pietatis fidei, spei, charitatis & virtutum
omnium. 5. Parit animi pacem, serenita-
tem, lætitiâ, & jubulum perpetuum, hæc
vita est inchoatio vitæ cœlestis, quam agunt
Beati in cœlo. Cornel. à Lap. hic.

769. Lepidus, Antonius, & Cæsar provin-
cias Imperii Romani partiti sunt, sed ante
omnia visum est inimicos tollere, ne lon-
ginquam expeditionem suscipientibus, à ter-
ra facerent detrimentum vel formidinem;
in proscriptionum verò catalogum suos quis-
que referebat inimicos, quo fiebat, ut ali-
quos, cuiusdam ipsorum amicos, aut etiam
consanguineos immani commutatione mor-
ti destinarent. Cæsar Ciceronem cessit An-
tonio; Antonius Cæsari L. Cæsarem avuncu-
lum suum, Lepidus Paulum fratrem cum
ceteris morti destinari passus est. Ita hæc
proscriptio Syllanâ fuit acerbior. Cicero
in primis Antonii gladio occubuit. Apianus
tradit præscriptos bonis publicatis Senato-
res 300. Equites Romanos 200. nec tamen
omnes occisi, cum non pauci ad sextum
Pompeium evaserunt. P. Salian. in Annal.
Anno Mundi 4011.

Amicitia vera.
Eudamidas quidam Corinthius, cum
amicos duos magnopere coluisset, moriens,
ex testamento uni illorum Arethem matrem
vetulam, alendam legavit; alteri Chari-
tæne filiam pauperculam, nuptui ab illo
cum dote tradendam. Riserunt non pauci
insolens testamentum. At Legatarii illi il-
lam legationem acceperunt, unus vetulam
illam matris loco habuit, alter 5. talenta,
quibus opes ejus omnes constabant, inter
proprium filium & illam amici filiam æqua-

cium amicum Iesus principatum non perdidit. Cromer. in Hist. Pol.

770.
Vera amicitia est iusti cum Deo.

1. Joan. 1. v. 3. *Societas nostra fit cum Patre & cum Filio eius Iesu Christo.* Societas ergo hæc est amicitia cum Deo; hanc enim veram intercedere inter animam sanctam & Deum; docet hic Joannes, ac consequenter ipsa continet omnes conditiones veræ amicitia, quas recenset Aristoteles & alii de Amicitia, puta reciprocum amorem, mutua colloquia, officia, gaudia, communicationem bonorum &c. quæ sanè mira & divina est animæ dignitas æquæ ac utilitas. Porro rectè Joannes Hesselius Doctor Lovaniensis, & ex eo noster Lorinus Societas, inquit, sive communio nostra, hæc cum Christo tam homine quàm Deo, est tanquam Domini & servus, Patris & Filii adoptivi, illuminantis & illuminati, iustificantis & iustificati, Regentis & subditi, dantis & accipientis, invocantis & exaudientis, donantis munera & gratias agentis, Beatificantis & beati. Plura P. Cornel. hic.

Vocavit nos quoque Christus amicos suos, fratres, sorores, matres, dixit eundem Deum suum & Deum nostrum. Hoc est, quod ait Paulus 2. Eph. 19. Estis cives Sanctorum & domestici Dei Et Joan. 3. 1. Plura Corn. à Lap. in 1. Joan. 1. 3.

Jacobi. 2. v. 23. *Credidit Abraham Deo, & reputatum est illi ad iustitiam.* & amicus Dei appellatus est. Nota. Licet omnes iusti sint & vocentur amici Dei, propriè tamen & quasi antonomastice hic titulus datur Abraham, ut ait Epiph. Hæc. 78. Quia mira Dei cum Abraham fuit familiaritas & amicitia, ut patet in Genesi à c. 12. usque ad 25. Hinc ei quasi singulari suo amico secreta sua revelavit Deus, uti excidium Sodomæ & Pentapolis. Ratio hujus amicitia fuit.

1ma. Quòd Abraham Deum mirè amans & colens, eum vocantem secutus, ex patria exiverit in Chanaan ubique quasi peregrinus; Sed civis celi & domesticus Dei vixerit. 2a. Quòd Dei voluntati se in omnibus conformaverit, ita S. Augustin. *Vera enim amicitia est idem velle & idem nolle.* ait Arist. 3tia. Quòd ardua & heroica virtutum opera ediderit, & sustinuerit. Sen. l. 1. de Prov. *Bonum virum Deus in deliciis non habet.* 4ta. Quia Deo erat similis, sicut enim Deus Filium pro salute mundi immolavit, sic & Abraham immolavit Isaac; similitudo enim est illex amoris & amicitia teste Arist. 5. Quia fuit beneficus in omnes; hoc autem Deo similes homines facit. 6. Quia conversatio ejus, erat in oculis cum

Deo & Angelis. 7. Quia fidem Dei propagavit. 8va. Quia insigni fuit in rebus omnibus & eventibus animi moderatione & æquitate; quia uti illa præcellit Deus, ita ea præditos, quasi amicos diligit. Iisdem de causis S. Joannes quasi alter Abraham novæ legis vocatur discipulus ille, quem diligebat Iesus, quin & Apostoli à Christo amici vocantur. Joan. 15. 15. Sapienter Aulici vocantur. Joan. 15. 15. Sicut enim Aulici ille, apud S. August. 8. Confess. c. 5. le-cta vita S. Antonii ad socium conversus: facile accipit, omnibus laboribus nostris quod ambimus pervenire? Quid querimus? cuius rei causa militamus, majore esse poterit spes nostra in palatio, quàm ut amici Imperatoris simus? & ibi, quid non fragile, plenumque periculis? & per quot pericula pervenitur ad grandius periculum? & quamdiu istud erit? Amicus autem Dei, si voluero, ecce nunc fio. Voluit & factus est. Porro inter Deum & justum non est amicitia rigida, quæ solum est inter æquales; Deus autem in immensum superat omnes homines, & alias creaturas; sed qualis esse potest & solet inter principem & subditum, inter patrem & filium, inter Creatorem & creaturam, quæ tota summa, dignatione & benevolentia Creatoris nititur, in eaque fundatur & subsistit. Et hoc sensu accipe illud S. Hieronymi in c. 2. Mich. *Amicitia paret aut accipit, aut facit, pares scilicet in officiis amicitia.* P. Cornel. à Lap. in Jacobi 2. 23.

1. Cor. 13. v. 2. *Et si habuero prophetiam, & noverim mysteria omnia, & omnem scientiam: & si habuero omnem fidem, ita ut montes transferam, charitatem autem non habuero, nihil sum.* Nihil sum, id est, nullus sum pretii & gratia coram Deo & in veritate, quia justus est aliquid coram Deo, reliqui homines iniusti in oculis & estimatione Dei sunt quasi nihil. q. d. Sine charitate nihil prodest, nihil facit amicitiam cum Deo, nihil est, quod conciliet homini iustitiam & salutem. Nec fides quidem maxima, & excellentissima, quæ montes transferat, qualis fuit in Gregorio Thaumaturgo, qui sua fide montem loco movit.

Nota, affectum sinceri amoris erga Deum, quò ad reconciliationem peccator poenitens aspirat, non esse, nec dici posse charitatem; charitatem enim hic & alibi sacra Scriptura vocat eminentissimam virtutem, fide & spe majorem, quæ nos Dei amicos facit. Dico ergo, nihil profunt bona opera peccatori poenitentis, nisi sequatur charitas, hinc enim ait eleemosynam non prodesse, Dispositio enim qua dispositio frustra est & nihil, nisi sequatur forma, ad quam disponit: opera ergo sine charitate nihil

Amicitia effectus & proprietates sunt ex Javello.

nihil sunt, id est, nullam iustitiam, aut salutem conferunt, & homo sine charitate, nihil est, scilicet secundum esse spirituale, quæ per generationem supernaturalem accipit esse supernaturale & divinum, fitque nova creatura, filius, & hæres Dei. Plura P. Corn. in 1. Cor. 13. v. 2.

Amicitia effectus & proprietates sunt.

Amicitia Effectus & Proprietates sunt ex Javello.

Benevolentia, qua volumus bene amico; *Conformitas voluntatum* sive indifferentia; est enim amicorum idem velle & nolle. *Delectatio*, qui affectus oritur ex presentia amici. *Bonorum communicatio*. *Mutua consuetudo*; quia amicitia unio est. *Juris conservatio*. *Similitudo*. Amicus enim verus intendit in se exprimere amici similitudinem. *Stabilitas*. Redditur autem amicitia stabilis conservatione juris & similitudinis.

VERITAS sive VERACITAS

Juxta Aristotelem 4. Ethic. 7. & D. Thomam 2. 2. q. 109. est virtus, per quam talem se quis exhibet alteri verbis & factis, qualis revera est.

Quando Rotæ internæ concordēs cum indicē currunt

Horarum, quod sit machina recta, notant. In quo conveniunt internis facta, loquelæ, Sensibus, ille quod est, sit nota, rectus homo.

Exodi 28. v. 30. *Pones autem in Rationali judicii Doctrinam, & Veritatem, quæ erunt in pectore Aaron, quando ingredietur coram Domino: & gestabit iudicium filiorum Israel in pectore suo, in conspectu Domini semper.* Ad usum Rationalis pertinent decantata illa *Urim, & Tummim*. Multi interpretes putabant hoc nihil aliud esse, nisi illos lapides; Sed existimandum potius cum Augustino, istas voces fuisse expressas in Rationali an metallo aliquo, quæ voces significant Doctrinam & Veritas, vel ut alii illuminationes, & Perfectiones. Fuit etiam Rationalis usus ad futura divinitus præcognoscenda: illo enim & Ephode indutus Pontifex revelationes habebat, non semper tamen, sed absque eo non. P. Salian. in Annal. Mundi. P. Cornel. à Lap. hic dicit: Mihi verosimilius videtur hæc duo nomina *Urim & Tummim*, id est, *Doctrina & Veritas* inscripta fuisse Rationali ita,

ut cum dicit Scriptura, pones in Rationali *Doctrinam & Veritatem*: sensus sit: inscribes in Rationali duo hæc nomina *Doctrina & Veritas*: sicut Tiaræ Pontificiæ inscripta fuerunt duo Verba *Sanctitas Domini*. Quæres. Cur *Urim & Tummim*, id est, *Doctrina & Veritas* inscripta fuere Rationali? Respondet P. Corn. à Lap. hic 1mo. Historica, & literalis causa fuit, ut per hoc sacerdotii dignitas commendaretur populo, quando Pontificem Rationali indutum edoceri à Deo de futuris eventis, & vice Dei oracula fundere cerneret. *Urim* autem non oraculum, sed index erat oraculi. Apud Ægyptios, inquit Ælianus l. 14. summus Sacerdos (qui & supremus erat iudex) gestabat collo appensam imaginem ex Sapphiro, quæ appellabatur *Veritas*: atque innuit Ælianus hanc veritatis effigiem in ipso Sapphiro fuisse impressam. 2da. allegorica causa fuit, ut Pontifex *Urim* gestans, & oracula fundens typus esset Christi summi Pontificis, & Prophetæ, per quem veritas facta est, & ad nos delata est à sinu Patris. Joannis 1. v. 17. & 18. Christi ergo & Christianorum pectus ornent veritas, quasi monile divinum, & speciosissimum. Nam, ut ait S. Augustinus Epi. 9. incomparabiliter pulchrior est Veritas Christianorum quàm Helena Græcorum; pro ista enim fortius Martyres nostri, adversus hanc Sodomam, quàm pro illa mille heroes adversus Trojam dimicaverunt. Est enim veritas quasi sol mundum illustrans.

Veritas sol mundum illustrans.

Pythagoras dixit, Veritatem post Deum esse colendam, utpote quæ homines Deo proximos facit, testis est Hieron. contra Rufin. 3tia. moralis causa fuit, ut sacerdos gestans *Urim & Tummim*, id est, illuminationem sive doctrinam & veritatem atque perfectionem, admoneretur jugiter sui officii, videlicet eum debere habere primò *Urim*, id est, illuminationem & doctrinam, tum studio, tum magis pietate & oratione acquisitam Deut. 17. 9. & Malach. 2. v. 7. Rursum *Urim*, id est, inflammationem & zelum, quo populum ad Dei legem & amorem accendat. *Urim* enim Hebraicè, & lucens & ignem lucentem significat. Unde Abraham dicitur eductus, dicitur de Ur, id est, de igne Chaldeorum. Hinc ab Hebræo Ur deducunt aliqui Latine *uro*, ignis enim illuminat, calefacit, & urit. Talis *Urim* erat Joannes Baptista: erat enim ille lucerna ardens & lucens. 1. eum debere habere *Tummim*, id est, veritatem, tum in corde, tum in ore, tum maxime in vita, puta integritatem & perfectionem vitæ, hanc enim significat *Tummim*. Plura vide apud P. Cornel. in Exod. 28. v. 30.

1. Reg.

Veritas sanctitas. 1. Reg. 14. v. 41. Dum Jonathas deliquerat, & Saul voluit indagare veritatem, Dixit Saul ad Dominum Deum Israel: - da sanctitatem. Cornel à Lap. hic. Da sanctitatem, id est, veritatem, id est, revela nobis sanctam veritatem, scilicet culpam esse in certa persona è populo. Quares. Cur veritas vocatur sanctitas. R. Quia sanctitas, ut ait S. Dionysius, est ipsa puritas, veritas autem est purissima, & sincerissima, ipsaque puritas & sinceritas. Unde de sapientia sive veritate æterna dicitur Sapient. 7. v. 26. Candor est lucis æterna, & speculum sine macula.

773. Joannis 3. v. 21. Qui autem facit veritatem, venit ad lucem, ut manifestentur opera ejus, quia in Deo sunt facta. Quia in Deo, (secundum Deum, Deique voluntatem & legem. Item per Dei directionem, lucem, gratiam, & opem) sunt facta. Veritatem intellige practicam, id est, quod verum, rectum, justum, æquum, & Deo gratum est. Sicut enim est veritas cordis & oris, sic est & operis, qua fit, ut opus honestum & sanctum respondeat & adæquetur regulæ suæ, puta verò judicio practico rationis & prudentiæ, sive justitiæ, virtuti, legi & voluntati Dei. Sic c. 8. v. 44. de Lucifero dicitur: ille in veritate, id est, in æquitate, justitia & sanctitate non stetit: Et sic Apostolus jubet nos facere veritatem, id est, id, quod verè bonum, sanctum, & Deo gratum est. Idem ingeminat Psalter Psal. 118. Sensus est q. d. Qui facit, id est, qui per Dei illuminationem, & gratiam proponit, & decernit facere veritatem, id est, quod verè bonum & sanctum est, venit ad lucem, id est, amplectitur meam doctrinam & fidem Christianam. Plura P. Cornel, in Joan. 3. v. 21.

Veritas triplex oris & operis. Joannis. 8. v. 44. dicitur de diabolo: in veritate non stetit, id est, non permansit. Rursum in veritate, id est, in officio suo, puta in eo, quod æquum, & justum erat, hoc enim passum apud Joannem, Davidem, & Salomonem significat veritas. Triplex enim est veritas. Cordis, oris, & operis. Cordis, quia cor, sive mens rectè rem concipit, & intelligit, sicut ipsa in se est. Hæc opponitur falsitati & errori. Veritas oris est, qua quis verè loquitur id, quod in corde sentit; hæc opponitur mendacio. Veritas operis est, qua quis operatur verè, id est, conformiter ad judicium rationis practicæ, sive qua quis operatur, quod verè in praxi juxta dictamen rectæ rationis faciendum esse judicat. Hæc opponitur iniquitati & peccato. atque hæc ipsa hic intelligitur. P. Cornel. à Lap. hic. Idem in Ephes. 4. v. 15. Veritatem oris subdividit, dicitque quod

hæc sit una assertoria, qua asserimus id, Fidelitas quod verum est; alterum promissoria, quæ species est fidelitas, qua præstamus, quod promissimus; utraque hæc veritas tam oris, quam mentis est quasi formalis. Veritas verò objectiva est, puta veritas doctrinæ & fidei, quæ doctrina & fides in se vera est, ut si illi assentiaris, eamque doceas, veritati assentiaris, & veritatem doceas. Vide ibi plura & in 3. Joan. 1. 3.

Quod veritas odium pariat, patet ex verbis Achab regis 3. Reg. 22. v. 8. Remansit vir unus per quem interrogare possumus Dominum: sed ego odi eum, quia non propheta mihi bonum, sed malum Michæas filius Jemla. Joannes XXII. interrogatus aliquando, quisnam esset veritati contrarius? sensum populi esse respondit: Quia populus sæpe laudat id, quod vituperio dignum est, quod cogitat, vanum est, quod dicit, falsum est, quod vituperat, bonum est. P. Kwiatkowski. A. D. 1334. quo dictus Pontifex piè obiit, post cujus mortem thesaurus, quem in sumptus sacri belli profusus erat, non modicus inventus est, scilicet amplius, quàm 18 100 000. aureorum insuper haud signati auri, 17000000.

Quantum æstimabatur priscis temporibus veritas, hinc patet. Chim Vam Imperator, dum una cum fratre suo, adole. joci obseculo, & ipse annorum 17. in horto se servanda oblectabat, decerptum ex arbore folium ad frontem applicans sui fratris, (ritum scilicet imitatus, quo admota fronti tabella creari solebant reguli) jocabundus dixit: Regni Tam regulum te creio. Hic Su ye unus Optimatum, rata est, inquit, ô Imperator, hæc creatio. Cumque ille joci gratia se fecisse id diceret, perseveravit sapiens ratam esse. Quid multa? Xo yu (Principi hoc nomen erat) regnum obtinuit, in quo illi 29. regulorum series successit. Scientiæ Sinicæ I. 2. p. 83.

Circa A. D. 309. Theodosius Imperator de S. Ambrosio dicebat: Serò incidi Theodosius in Magistrum veritatis, unum novi Ambrosio diu sum, quem Episcopum vocare licet. De non peccatum emendavit Theodosius, poenitentia, tantò sanctior, quantò illustrior, quippe infrequentior poenitens princeps, quàm peccans; & raro quis omnia licent, se ipsos accusant, damnantque.

In China exprobrabant contemptum Una brevitas Christianis angustam ipsorum scientiam, aegrè 4. folia implere (contracta præstat enim erat in pauca capita, ad adjuvandam Bibliomemo-

VINDICATIO

Juxta D. Thomam 2. 2. q. 108. est virtus, per quam honestè injurias ulciscimur, intentione removendi nocumenta.

Iste est innocuus, qui iusta vindicat arte Se, & removet siccis noxia quæque modis.

Hæc virtus pacata potest arcere furores, Conservare bonos, ponere fræna malis.

OBEDIENTIA

Juxta D. Thomam 2. 2. q. 104. est habitus, quo exequimur actus præceptos, quia præcepti sunt. 775.

Si quid præscribit faciendum iusta potestas; Unde, petis, meritum sic facientis, erit.

Dicitur inde, quod imperio ad peragenda movetur, Causa, homini, meritum, quæ movet, ipsa dabit.

S. Aichardus, dum opus obedientiæ devotè exequitur, coelestem vocem audit, ibunt sancti de virtute in virtutem. Ann. Cal. 15. Sept.

Egregiè Climachus obedientiam ita de Obedientiæ scribit Obedientiæ est spontanea mors, se-tiæ deserti; pulchrum voluntatis, vita curiositate captio, rens, securum periculum - tuta navigatio &c. P. Cornel, in Hebr. 5. 8.

Obedientiæ plena non est, cum quis huic prælato vult obedire, non illi; cum quis læta sibi & placentia amplectitur, non quis læta sibi & placentia amplectitur, non quis ingrata & displicentia, cum quis voluntatem superiori submittit, non judicium. Obedientiæ plena est, quæ ad omnia imperata & permissa à Deo dicit cum Psalte. Psal. 72. v. 23. ut jumentum factus sum apud te, P. Cornel, à Lap. in Apoc. 3. 2.

Notandæ in Abrahamo conditiones Obedientiæ & dotes perfectæ obedientiæ, 1. ma. est obedientiæ conditi- dire prompte & libenter. 2. Obedire sim- tiones & pliciter, quod tunc fit, cum judicium no- dotes, strum submittimus judicio superioris. Cre- de tibi salutare, quidquid monasterii præ- positus præceperit, nec de majorum sen- tentia judices, cujus officii est perfectè obe- dire & implere, quæ jussa sunt, dicente, Moysè: Audi Israel & tace, ait S. Hieron. ad Rust. & S. Gregorius. Nescit judicare, qui perfectè didicerit obedire. 3. est obe- dire hilariter. 4. obedire humiliter. 5. obedire Kkkk hilari-

Memoriam Catechumenorum) se autem de suis idolis montes voluminum numerare. At scire & pulchrè Christiani præstare veri 4. paginas, Bibliothecis mendaciorum cen- tum &c. P. Bartol, in Asiatica Hist. circa A. D. 1601.

Veracitas studium B. Joannis Cantii, B. Joannes Cantius, dum tertia vice Romam peteret (quam quatuor vicibus, pedes semel Hierosolimam invisit) à prædonibus jussus indicare pecuniam, obli- illius, quam occultius absconderat, eam solium, quam in promptu habuerat, illis tra- didit, recordatus deinde istius, quæ occul- tor fuerat, exclamavit. Nolo mentiri, ve- nit mihi in memoriam, quod non totius vos fecerim, conficiam, trado vobis residu- um, stupefacti virtute veracitatis latrones deprecanti Beatum meliori vitæ se addixe- re. Ex Vita.

Ad B. Cantium, Quo Romem hoc Solymam mentis cando- te, petebas. Ex pretio veri, discere Dive licet, Expendens aurum, rapit & lucratur ava- ros, Virtus, quæ Tibi erat, tam pretiosa comes.

FIDES
seu
FIDELITAS

774. Ad veracitatem revocatur, estque vir- tus ad exequendum opus promissum. Javel. Standum possidenti his, quæ fundantur in æquo: Et sibi constantem, convenit esse, vi- rum. Non bene verba sonant, sit non servetur in illis, Rebus seu factis inviolata fides.

URBANITAS
seu
FACETUDO

Juxta Aristotelem 4. Ethic. c. 4. & S. Thomam 2. 2. q. 101. ar. 2. est virtus, quæ concinnè & lepidè circa jocos versatur.

Sal sapida admixtus moderatè fercula red- dit.

Conviciusque sapit, quem saliere sales, Attamen in illis adsit moderamen, hone- stas,

Appositum tempus, conveniensque lo- cus.

R. P. Kwiatkowski, S. J. Collectanea Ascetica,

bilariter & constanter. 6. obedire indifferenter: Nihil gratius possumus Deo offerre quam, ut dicamusei cum Isaia. Posside nos. 7. Obedire perseveranter: Abraham enim tota vita peregrinatus est in Chanaan; ita Christus obedivit. Denique obedientia est perfecta abnegatio propriæ animæ & corporis, mors voluntaria, vita sine solitudine &c. P. Cornel, in Gene. 12. 2.

Obedientia Solon dicebat: Impera, ubi prius dicta gradus diceris parere; regi enim cum didiceris, scies ad imperare regere. Agaton dixit: Princeps meminerit 1. quod imperet hominibus 2. quod secundum leges 3. quod non semper imperabit, P. Cornel, in Deuter. 17. 20.

1. Reg. 15. v. 1. Et dixit Samuel ad Saul: Me misit Dominus, ut ungerem te in regem super populum ejus Israël: nunc ergo audi vocem Domini: Audi vocem Domini. Deus ter jussit delere omnino Amalec. 1. Exodi. 17. 12. 2do. Deuter. 25. 17. 3tio. hic, ut ostenderet, quam ex animo, & omnino id vellet fieri: quocirca gravis fuit culpa Saulis hoc Dei præceptum prævaricantis, ita Rupertus. Tropologicè. Rex & Regor, obediatur Deo, suisque superioribus, si velit sibi à subditis obediri; innuit To ergo q. d. Deus te fecit regem & rectorem, ergo Deo tuo gratus & obediens esto, ac rege juxta ejus voluntatem. Audi S. Bernard. Epi. 42. Ut securè præesse possitis, subesse & vos, si cui debetis, non dedignemini. Dedignatio quippe subjectionis, prælatione reddit indignum, videant in vobis subditi, quod redhibeant, S. Greg. I. 1. Dial. usui quidem, inquit, rectæ conservationis est, ut præesse non audeat, qui subesse non didicerit, nec obedientiam subditis imperet, quam prælati non novit exhibere. P. Cornel, in 1. Reg. 1.

776. **Obedientia** Gen. 17. v. 23. de Abrahamo. Et circumcidit carnem præputii eorum statim in ipsa die, sicut præceperat ei Deus. Statim ipsa die. Nota hic promptam obedientiam Abraham, totiusque familiæ in circumcidendo se. Qualis herus, tales servi, erant autem facile 400. S. Bernard. de Virt. Obed. Fidelis obediens nescit moras, fugit crastinum, ignorat tarditatem, præcipit præcipientem &c. S. Benedictus in Regul. Perfecta obedientia sua imperfecta relinquit. Ita Petrus, Andreas, Joannes, Jacobus continuo relicti omnibus secuti sunt eum, ita faciunt Angeli, de quibus Psal. 103. v. 4. Qui facit Angelos suos Spiritus & ministros suos ignem urentem, ita faciunt stellæ, quæ Baruch. 3. 37. vocata dixerunt. adsumus. Audi Ebraeos. Cyrus apud Xenophontem l. 4. laudat Chryseum militem, qui in prælio

gladium hosti jam incussurus, cum audiret conceptui cani, ictum non intulit, & rogatus, cur hosti pepercisset, respondit: Quia melius est imperatori parere, quam hostem interficere. Plura P. Cornel, in Gen. 17. 23.

S. Humberto sarcinas cruentus ursus obvis portavit jussus, Annus Cælest. 6. Septemb.

Naturam superans rabidus non murmurat ursus:

Nonque sibi ignotum ferre recusat onus.

Quos manet obsequii, quos gloria, murmurare dempto,

Vos onus edoceat ferre cruenta fera.

1. Reg. 15. v. 22. Et ait Samuel: Numquid vult Dominus holocausta, & non potius, ut obediatur voci Domini? melior est enim obedientia quam victimæ: & auscultare magis, quam offerre adipem arietum. Melior obedientia quam victimæ, q. d. Melius est facere, quod Deus jussit, ommissis victimis, quas non jussit, quam omisso eo, quod jussit, offerre victimas voluntarias, ut fecit Saul offerendo boves &c. quos jussit Dominus mactari in bello, non in templo immolari, illos enim execrabatur quasi anathemata.

Dices. Religio, cujus officium est mactare victimas Deo, præstantior est omnibus virtutibus moralibus: ergo etiam præstat obedientiæ: Religio enim maxime circa Deum versatur, illique debitum cultum, adorationem, ac sacrificium offert; obedientia verò versatur circa præcepta Dei, & superiorum, ac illa adimplet. Religio in se melior, majorque est Virtus quam obedientia, tamen dicitur melior; quia magis necessaria & in praxi præponenda Religioni: quod enim Deus jussit, hoc absolute faciendum est, eique obediendum: Actus verò Religionis, ut victimæ & sacrificia sunt liberi, quare obedientiæ cedant oportet; nam liberum debet cedere necessario, & consilium præcepto. Ita S. Greg. Theod. &c. Adde, licet ratione objecti Religio sit virtus præstantior, quam obedientia, tamen obedientia etiam liberè assumpta, præfertim continua & perpetua, uti fit in monasteriis, in multis præstat Religioni, imo. quia, ut ait S. Gregor. 35. Mora. 10. Per victimas aliena caro, per obedientiam voluntas propria mactatur. Quare, quantum voluntas hominis excellit boves & oves, tantum obedientia præcellit victimis. Unde S. Bernard. l. de Ordin. Tanto quisque Deum, inquit, citius placat, quanto ante oculos ejus repressa arbitrii

Obedientia melior quam victimæ.

Status Religiosus est holocaustum.

Obedientia alias virtutes adducit.

777. **Obedientia** Discant, inquit S. August. Serm. 63. de Diver. pueri subditi parentibus; quia Christiana præstat sto mundus subditur, & Christus tamen parentibus subditus fuit. S. Bernard. Serm. 1. super missus est. Erat subditus eis. Quis? quibus? Deus hominibus, nec tantum Mariæ, sed & Joseph, utrimque stupor, utrimque miraculum, & quod femina Deus obtemperat, humilitas sine exemplo, & quod femina principatur Deo, sublimitas sine loco. Et mox: Erubescere superbe cinis, Deus se humiliat, & tu te exaltas? Deus se hominibus subdit, & tu dominari gestiens hominibus tuo te præponis Authori? Voluit ergo Christus prima & continua sua vita per annos 30. suo facto nos docere perfectionem virtutis, & Religionis maxime sitam esse in obedientia; nam, ut docet Joannes XXII. Pontif. Extravag. Quorumdam de V. S. Paupertas magnum bonum est, majus integritas (castitas), sed maximum Obedientia. Quia prima rebus, secunda carni, tertia menti dominatur & animo. Idem docet S. August. & ex eo S. Thom. 2. 2. q. 40. a. 1. ubi docet austeritatem tantum esse adjumentum perfectionis.

R. P. Kpinski, S. J. Collectanea Asctica.

superbia gladio præcepti se immolat. 2do. quia per obedientias voluntas nostra conformatur voluntati divinæ, quæ est sanctissima, & norma ac regula omnis virtutis & sanctitatis, quare illi propriè competit id, quod Deus ait per Isaia. c. 61. v. 4. Vocaberis voluntas mea. De Sion, de Jerusalem, hæc dicta, ubi præcessit. v. 2. & Videbunt gentes justum tuum, & cuncti reges inclinum tuum; & vocabitur tibi nomen novum, quod os Domini nominabit. v. 3. & eris corona gloria in manu Domini, & diadema regni in manu Dei tui. v. 4. non vocaberis ultra derelicta; & terra tua non vocabitur amplius desolata; sed vocaberis voluntas mea in ea, & terra tua inhabitata: quia complacuit Domino in te. 3tio. quia obedientia facit voluntatem, quasi vivum & perenne Dei sacrificium, in victimis verò mortua animalium caro Deo offertur. Quocirca obedientia mysticum quidem, sed nobilissimum est holocaustum, quod totum hominem Deo devovet. Quocirca S. Thomas 2. 2. q. 186. art. 7. docet, statum Religiosum non aliud esse, quam holocaustum; ed quod omnia sua Deo tradat, & qui se huic statui dicat, is tum interiora, tum exteriora omnia Creatori suo obtulerit. Denique obedientia fidem, spem, charitatem, religionem, ceterasque virtutes secum adducit; uti rectè ostendit Hieronymus. Platus. l. 3. de bono status Religiosi. P. Cornel. à Lap. in 1. Reg. 15. 22.

Multa igitur dixit Christus per 30. annos, sed hæc omnia hac gnome concludit Lucas. Lucæ 2. 51. Et erat subditus illis. Præclarum elogium religiosi est, tota vita sua fuit superioribus suis obediens, & subditus. Ratio à priori est. 1ma. quia qui obedit superiori, obedit Deo: superior enim est vicarius Dei, juxta illud Christi: Qui vos audit, me audit, qui vos spernit, me spernit. Lucæ. 10. v. 16. Et S. Benedict. in Reg. Obedientia, ait, quæ majoribus debetur, Deo exhibetur. Et S. Bernard. de Præcept. & disp. Quem, inquit, pro Deo habemus, tanquam Deum in his, quæ aperte non sunt contra Deum, audire debemus. 2da. quod obedientia nobilissimas hominis potentias, scilicet voluntatem & judicium, Deo in holocaustum offerat, & mactet, dum eas abnegat, & superiori suo loco Dei designat. 3tia. quod obedientia omnia opera, quæ ex ea fiunt, faciat aurea, quo circa S. Franciscus, ait S. Bonaventura in vita ejus c. 6. Generalis cedens officio S. Franciscus Guardianum petit, ut ejus voluntati per se post omnia subiaceret; tam enim uberem asseverabat S. Obedientiæ fructum, ut eis, qui tum Obsequio ipsius colla submitterent, nihil temeritatis sine lucro transiret. 4ta. quod obedientia sit Mater virtutum omnium, unde S. Greg. 35. Moral. c. 10. sola, inquit, virtus est obedientia, quæ virtutes ceteras menti inserit, insertaque custodit. 5ta. quod Deus per superiores subditum obedientem certò & securè regat, rectaque dirigat ad portum salutis æternæ. Unde Climachus gt. 4. Obedientia, inquit, est perfecta abnegatio propriæ animæ &c. P. Cornel. à Lap. in Lucæ. 2. v. 51.

Joann. 13. 9. Dicit ei: (Christo) Domine, non tantum pedes sed & manus & caput. Petrus, ictus hac Christi comminatione, quasi fulmine, illic Christo obedit, ac plura, quam Christus postulat, offert, scilicet manus & caput. S. Basil. in Reg. brev. Reg. 233. ex hoc loco docet obedientiam ceteris virtutibus præferendam P. Cornel. hic.

Lucæ. 10. v. 16. Qui vos audit, me audit, & qui vos spernit, me spernit. Vos enim estis mei Apostoli, & legati, qui auctoritate Superioris legatum audit aut spernit, audit vel spernit regem, vel principem, qui eum legatum vel missum: legatus enim loquitur in persona regis legantis, eamque representat. Quocirca subditi in suis superioribus, Christum debent intueri, itaque ipsorum jussa & dicta excipere, ac si ex ore ipsius Christi prodirent. Audi S. Bernard. tr. de præc. & Disp. ipsum proinde, inquit, quem pro Deo habemus tanquam Deum in his, quæ aperte

778.

Obedientia Superiori quasi Deo exhibenda.

Kkkk 2

apertè non sunt contra Deum, audire debemus. P. Cornel. hic.

Obedien- Matth. 23. v. 3. *Omnia ergo, quacun-*
dum etiam *que dixerint vobis, servate & facite: secundum*
malis præ- *verò opera eorum nolite facere: Dicunt enim,*
latis iusta *& non faciunt. Quacunque dixerint vobis, (ex*
præcipientibus, *lege facienda) omnia, scilicet Moyfi & le-*
gi non contraria. Contrarium enim legi, di-
centi *honora patrem & matrem*, erat Corban,
ut docuit Christus c. 15. v. 4. Sic contrari-
um legi dicenti, *non pejerabis*, erat dogma e-
orundem dicentium, si quis per templum
vel altare juraret, non obligari juramento
&c. Monet ergo hic eum Christus, ut ea
omnia scribarum dogmata, legi non repug-
nantia, & jam vana & futilia ac proinde
non obligantia (lex enim, ut obliget, debet
præcipere rem honestam, & utilem, non
futilem, uti docent Jurisperiti & Theologi,
ac D. Thom. 1. 2. q. 95. art. 3.) uti erant
crebræ manuum, corporisque ablutiones,
purificationes, illa tamen servet, ad obe-
dientia cæcæ & simplicis meritum, & or-
dinis sacerdotalis & doctoralis reverentia
am. ita Franc. Lucas & alii licet, Maldona-
tus to omnia, ad sola illa, quæ à Moyse
in lege sunt præcepta, restringat, quæ cer-
tè hic Christus maxime intelligit. Unde Sy-
rus vertit, quæcunque dixerint vobis, ut
servetis, servate & peragite: *Dicunt* (præ-
cipiunt) *enim, & non faciunt*. q. d. benè do-
cent & jubent, sed malè vivunt; tum quia
legem violant, tum quia suos subditos
scandalizant suo exemplo, & ad violandam
pariter legem impellant. P. Cornel. à Lap-
hic.

Etiā eth- Tit. 3. v. 1. *Admone illos principibus,*
nicis prin- *& potestatibus subditos esse, dicto obedire, ad*
cipibus *omne opus bonum paratos esse.* Postquam
obedi- singulis hominum statibus Apostolus c. præ-
dum docet cedenti leges & monita dedit, hic com-
Paulus, munia omnibus dat, ac imprimis, ut obe-
diant principibus, & magistratibus laicis,
etiam ethnicis, tum ne eos contra Christia-
nam religionem irritent, sed potius sua obe-
dientia illos ad Christum pelliciant; tum,
ne pacem turbent, *Dicto obedire*, id est,
promptè, libenter ex animo obedire. *Ad om-*
ne opus bonum paratos esse. Loquitur de ope-
re non sponte suscepto, sed à principe aut
magistratu, de quo præcessit, præscripto,
ut quicquid ille boni faciendum jusserit, ad
id se promptos exhibeant Christiani. Si e-
nim quippiam mali operis juberet, Christia-
nus illi parere non potest. Plura P. Corn.
hic.

Ad Rom. 13. v. 1. *Omnis anima pote-*
statibus sublimioribus subdita sit: *Non est enim*
potestas nisi à Deo; qua autem sunt, à Deo

ordinata sunt. *Non est enim potestas nisi à*
Deo. q. d. Magistratus non à diabolo, non
à solo homine, sed à Deo, ejusque divina
ordinatione, ergo eis obediendum. Nota.
Potestas secularis est à Deo mediata, quia
natura & recta ratio, quæ à Deo est, dicitur,
& hominibus persuadet præficere Reip. Ma-
gistratus, à quibus regantur. Potestas verò
Ecclesiastica est immediata à Deo instituta,
quia Christus Petrum & Apostolos Eccle-
sia præfecit. Nota, 2do. Nero, Diocletia-
nus, Domitianus, alique similes, qui le-
gitimè creati sunt imperatores, licet tyran-
nicè imperarunt, tyranni tamen non fue-
runt, sed veri imperatores; ideòque pote-
statem à Deo acceperunt, cui proinde debe-
bant parere in conscientia, omnes etiam
Christiani, quamquam ipsi hac potestate,
contra Christianos, eos persequendo, &
occidendo abusi sunt. Plura circa hoc, vide
apud P. Cornel. hic.

Nota. Servis olim perforabantur aures, Servis
ut scirent se molesta herorum imperia excep-
turos, quæ quasi subula aurem perforarent, rābantur
Unde Chaldaus p. 39. illa verba Hebr. 10. aures.
5. *Corpus autem aprasti mihi*, vertit, *Aures*
autem ad auscultanda tua præcepta perso-
rasti mihi. Plura P. Corn. in Hebr. 10. 5.
De servis vigilantibus vide. Luca 1.

Ipsa trahit vigiles, regalis purpura noctes.
Quam potius servos nos vigilare decet.
Ad Domini nutum, nec non mandata su-
premi,
Qui haud dormit nostris invigilando
bonis.

Sunt prorsus vigiles felices atque beati,
His promptè Domini gratia sacra venit.

1. Petri. 1. v. 14. *Quasi filii obedientia,*
non configurati prioribus ignorantia vestra de-
fideriis. *Quasi filii obedientia.* Hæc pendunt
à præcedentibus. q. d. State succincti lum-
bos, id est, expediti & constantes ac sob-
rii, sperate futuram gloriam, uti decet fili-
os obedientia, id est, obediētes præcep-
tis Christi meis & Apostolorum, quales
vos estis, decet enim filios obedire parenti-
bus, S. Petrus ergo requirit à fidelibus non qua-
lem qualem, sed filialem ex filiali amore obe-
dientiam. Rursum filii obedientia vocan-
tur dediti, & planè addicti obedientia:
ut ex ea, quasi matre progeniti, planèque
obedientia indolem & naturam habuisse,
& imbibisse videantur. Insuper filii obe-
dientia quasi devoti & consecrati obedien-
tia, quomodo religiosi vocantur filii obe-
dientia; quia illi se devoverunt, ejusque vo-
tum Deo nuncuparunt, & tales fuerunt
primi Christiani, de quo Act. 5. 1. Sic
vocantur filii perditionis, incredulitatis &c.
id

id est, planè perdit, increduli. item Filii
iræ, id est, addicti vindictæ, Plura P. Cor-
nel. à Lap. hic.

Obedien-
tia Chari-
tatis quæ?

1. Petr. 1. v. 22. *Animas vestras castifi-*
cantes in obedientia charitatis, in fraternita-
tis amore, simplici ex corde invicem diligite
attentius. Omnibus hisce verbis non aliud
dicit, quàm casto, id est, puro amore fra-
ternitatem invicem impense diligite, servite, & o-
bedite; sed hujus dilectionis puritatem mul-
tis verbis exaggerat & repræsentat. Obe-
dientia charitatis, Græcè veritatis, primò ac-
cipi potest, fides & obedientia, qua cre-
dimus & obediunt Evangelio, quasi legi
veritatis, & charitatis. 2do. Obedientia
charitatis est obedientia filialis ex amore,
non servilis ex timore. 3tio. Obedientia
charitatis magis propriè & pertinenter ad
propositum S. Petri est obedientia & sub-
jectio, qua fidelis in omnibus subdit se legi,
dictamini & impulsui charitatis, ut, quid-
quid facit, faciat ex dicto & ductu charita-
tis, ac præsertim, quia quis per fraternam
charitatem fratri se subicit, & se accom-
dat, & consulere satagit, ejus nutus sequi-
tur, ejus commoda captat: ut idem sit o-
bedire charitati, quod per charitatem spiri-
tus servire invicem. Et subjecti invicem in ti-
more Christi. Ephes. 5. 21. Et ita se explicat
S. Petrus in eadem Epist. c. 2. v. 13. *Subjecti*
ergo estote omni humana creatura propter
Deum. Plura P. Cornel. hic & in citatis lo-
cis.

Obedien-
tia est tel-
lera veræ
fidei.

1. Petr. 2. v. 13. *Subjecti estote omni bu-*
mana creatura propter Deum: sive Regi, qua-
si præcellenti. P. Cornel. hic. Politicè dif-
fere hic signum & effectum veræ fidei, esse
humilitatem, subjectionem, obedientiam
subditorum erga magistratus, infidelitatis
verò & hæresis effectum esse, superbiam,
inobedientiam, rebellionem. Hæreticorum
enim axioma, imò primum principium est
suam sectam omnibus artibus ac præsertim
armis tuendam, & propagandam esse, &
ita Lutherus 100. millia rusticorum in Ger-
mania ad rebellionem concitavit. *Ibidem*
v. 18. servi subditi estote in omni timore Do-
minis, non tantum bonis & modestis, sed e-
tiam dyscolis. Dyscolis, id est, fastidiosis,
Græcè pravis, obliquis, tortuosis, sævis.
Moraliter, docet hic S. Petrus obedientiam
se extendere debere ad patientiam, eamque
complecti, sicut Christus eam extendit fa-
ctus obediens usque ad mortem, mortem
autem crucis. Perfectio ergo obedientia
est patientia, si videlicet patiatur humiliter
& hilariter superiorum suorum asperitatem,
reprehensiones. Thomas Cantimpr. l. 1. A-
pum. c. 25. p. 5. Narrat captivum quem-
dam dixisse hero gentili. *Ego stigmata Chri-*

Perfectio
obedien-
tia patienti-

sti in corde meo porto. Iratus herus eum oc-
cidit, martyremque fecit, ac in corde ejus
crucifixi Christi imaginem reperit. Quare
compunctus cum omnibus suis in Christum
credidit. P. Corn. hic.

1. Joan. 3. v. 24. *Et qui servat Manda-*
ta ejus, in illo manet, & ipse in eo. Vox ma-
net significat moram, & intimam conjun-
ctionem, & societatem. Manet ergo De-
us in obediente timo per mandatum & le-
gislationem: lex enim est, consequenter
legislator manet in subdito, qui ei obedit:
Sicut doctrina doctoris manet in discipulo,
qui eam audit & haurit, juxta illud *Ver-*
bum Dei manet in nobis. c. 2. v. 14. ac vi-
cissim subditus manet in lege & legislatore
per disciplinam & obedientiam, qua ei in-
hæret & obedit. 2. Per amorem, quoniam
mandata Dei custodit, Deum diligit, ac ab
eo diligitur. Unde manet in Deo, sicut a-
mans in amato: anima enim magis est, ubi
amat, quam ubi animat. Vicissim manet
in Deo; sicut amatum objectivè manet in
amante. Eodem modo Deus manet in eo,
scilicet tanquam amans, & tanquam res a-
mata. *Qui enim adhæret Domino, unus spi-*
ritus est. 1. Cor. 6. v. 17. 3tio. Diligens &
obediens manet in Deo per clientelam; vi-
cissim Deus manet in diligente per patroci-
nium & directionem, quasi ejus tutor & cu-
stos, juxta illud. Psal. 9. 1. *Qui habitat in*
adjutorio etc. Unde Syrus vertit, qui servat
præceptum ejus, per ipsum servatur. Hoc
est, quod ait Zacharias. 2. v. 8. *Qui tangi-*
rit vos, tangit pupillam oculi mei. Parum
fuit dicere me tangit, sed etiam partem no-
minavit; quæ est in homine charissima, ea-
demque ad sensum mollissima. Unde ele-
ganter Beda. Sit, inquit, tibi Domus Deus,
& esto Domus Dei, & maneat in te Deus.
Manet in te Deus, ut te contineat, manes
in Deo, ne cadas. 4to. Manet Deus in a-
mante quasi locatum in loco. Anima enim
sancta est thronus, templum, & cælum
Dei, uti docet Paul. 1. Cor. 13. 5to. De-
nique manet Deus in justo substantialiter:
quia suam substantiam & essentiam justo
communicat, facit enim eum consortem di-
vinæ naturæ. 2. Petri. 1. 4. Plura P. Corn.
in 1. Joan. 3. v. 24.

Jacobi. 1. v. 19. *Sit autem omnis homo*
velox ad audiendum. Porro in velocitate
audiendi S. Jacobus subintelligit velocita-
tem obediendi, & audita opere exequendi,
ut ipse explicat v. 22. Non enim, ut ait S.
Paulus. Rom. 2. 13. Auditores legis justii
sunt ante Deum, sed factores legis justifica-
buntur. Et S. Bernar. Serm. de Virt. Obed.
Tu ergo, inquit, cum voluntatem, simplici-
tatem operi, hilaritatem vultui conjunxe-
ris

ris, adde velocitatem, ut sis juxta Jacobum Apostolum velox ad audiendum, & ad implendum velocior. P. Cornel. à Lap. hic.

781.
Obedien-
tia varia
exempla

Genes. 22. v. 16. *Per memetipsum jura- vi, dicit Dominus: quia fecisti hanc rem, & non pepercisti filio tuo unigenito propter me. v. 17. Benedicam tibi, & multiplicabo semen tuum sicut stellas cœli, & velut avenam qua est in littore maris. Quia fecisti hanc rem. Vide- tur, quod Abraham hac sua obedientia, & filii viçima inter alia meruerit, saltem de congruo, ut ex sua stirpe potius, quam ex alia nasceretur Christus; ac consequenter i- dem meruit & Isaac, hoc enim est præmi- um obedientiæ, quod mox subicit Deus, dicens: Benedicentur &c. P. Cornel. à Lap. hic.*

Obedien-
tia perfe-
cta in per-
cutiente.

3. Regum. 20. v. 35. *Tunc vir quidam de filiis Prophetarum dixit ad socium suum in sermone Domini: Percute me. At ille noluit percutere. v. 36. Cui ait: Quia noluisse audire vocem Domini, ecce recedes à me, & percu- tiet te leo. Cumque paululum recessisset ab eo, invenit eum leo, atque percussit. v. 37. Sed & alterum inveniens virum, dixit ad eum: Per- cute me. Qui percussit eum & vulneravit. v. 38. Abiit ergo Propheta, & occurrit Regi in via, & mutavit asperione pulveris os, & oculos suos. Dixit ad socium suum in sermone Domini ex oraculo & jussu Dei, percute me, ut pro- prii capitis mei vulnere repræsentem Achab regi vulnus ipsius, quod parcendo Benadad accepit in anima sua, ac vulnus populi, quod scilicet populus totus accepit in Achab rege quasi capite suo, ac tertio vulnus, quod tam Achab quam populus accipiet, cum à Benadad reparante bellum occidetur. Addit Abulensis causam, ut ille Propheta ab Achab non agnosceretur, & videretur esse miles, itaque accessum haberet ad eum, eique pa- rabolam hanc vulneris exponeret; si enim fuisset agnitus, noluisse eum Achab idolola- tria audire. 3tia. Et potentissima causa hu- jus percussiois & vulneris fuit exemplum, ut scilicet Deus in Propheta hoc tum percu- tiente daret exemplum & speculum perfectæ obedientiæ; unde credendum est, ait Abu- lensis, quod paulò post Deus hoc vulnus supernaturaliter curavit; ita, ut ne cicatrix quidem ejus remaneret; idque ad hoc, ut ostenderet, quanti momenti sit pura & sim- plex obedientia; quamque ex adverso Deo exosa sit inobedientia, cum propter eam il- lum, qui Prophetam percutere noluerat, leoni mactandum objecit. Audi S. Chrysost. Orat. 1. contra Judæos sub initium. Qui percussit prophetam, evasit incolumis, qui pepercit, dedit penas, nimirum ut intelli- geres, in jussis divinis non oportet curio- sum esse, examinareque rerum, quæ præci-*

piuntur, naturam; sed nihil aliud, quam obtemperare. Etenim ne prior ille veritus parceret prophetæ, non dixit illi simpliciter percutere me, sed addidit: in verbo Domini: hoc est, Deus præcepit, ne quare ulterius -- at id facere non sustinuit, eoque penas dedit gravissimas. P. Cornel. à Lap. in 3. Reg. 20.

1. Reg. 3. v. 4. *Et vocavit Dominus Sa-Samuel muel. Qui respondens ait: Ecce ego, v. 5. propter Et cucurrit ad Heli, & dixit: Ecce ego. Et obedienti- cucurrit, videtur hæc Dei sive Angeli vox fu- am meruit iste similis voci Heli, cucurrit Samuel. Ita prophetæ S. Greg. Cajet. & Mendoza. Vide hic Sa- donum & muelis prophetæ obedientiam, ob quam principa- meruit à Deo eligi in prophetam, & prin- cipem populi. Rursum discere hic Deum lo- quentem Samueli remittere eum ad Heli; tum ut Heli oraculum hoc Dei diligentius consideraret, & crederet, tum ut doceret, oracula Domini examinanda & dirigenda es- se à Superioribus, ut servetur ordo & subdi- torum subordinatio, ac ne locus sit illusioni diabolicæ. Ita Cassian. Coll. 2. P. Cornel. hic.*

Hebr. 11. v. 18. *Ad quem (Abraham) dictum: Quia in Isaac vocabitur tibi semen. v. 19. Arbitrans, quia & à mortuis suscitare po- tens est Deus: unde eum & in parabolam ac- cepit. In parabolam. Ut Isaac esset parabola, fabula, proverbium, exemplum memo- rabile & prodigium omnium sæculorum, quod omnibus sæculis homines memora- rent & celebrarent, ut, cum dere mira, me- morabili, prodigiosa, & paradoxa volent loqui, narrent hoc fidei, spei, pietatis & obedientiæ exemplum Isaac. Plura vide a- pud P. Cornel. à Lap. hic.*

Exod. 25. v. 40. *Inspice, & fac secundum. Obedien- dum exemplar, quod tibi in monte monstra- tum est. Agitur de idea tabernaculi Moysi in rumque monte ostensa. Tropologicè. S. Gregor. 1. virtutum 1. Reg. 6. 19. Hæc est, inquit, forma electæ Exemplar obedientiæ, ut in omni, quod foris agi- in monte mus, ad potentiam creatoris, ejusque sa- Calvaria. pientiam quasi ideam ubique præsentem re- spiciamus. Rursum inspicere exemplar obe- dientiæ, patientiæ, fortitudinis, charitatis, humilitatis, contemptus mundi, omnium- que virtutum, quod tibi in monte Calvariæ à Christo ostensum est, quodque Moyses per suum altare holocaustorum, & Thymia- matis, perque Tabernaculum, virtutibus omnibus adornatum, & perfectum Deo in anima tua construes; nam, ut ait S. Augusti- nus, tota vita Christi disciplina fuit. Hoc Christi crucifixi exemplar assidue inspexit S. Franciscus, ut illud in se exprimeret, ideo- que non tantum in mente, sed in corpore sacra*

sacra ejus stigmata divinitus impressa acce- pit. Vide Breviarium. P. Cornel. à Lap. hic.

1. Cor. 9. v. 24. *Nescitis, quod ij, qui in stadio currunt, omnes quidem currunt, sed unus accipit bravium? sic currite, ut com- prehendatis. Sic currite, ut comprehendatis, scilicet coronam gloriæ, & bravium victo- riæ. Vox sic notat rectitudinem, diligentiam, celeritatem & perseverantiam, quæ maximè in cursu ad bravium requiritur. Pulchrè S. Bernardus Epist. 254. Porro currentem non apprehendit, qui & ipse pa- riter non currit; & quid prodest Christum sequi, si non contingat consequi? Ideo Pau- lus ajebat; sic currite, ut comprehendatis, ibi Christiane fige tui cursus, profectusque metam, ubi Christus posuit suam. Factus est, inquit, obediens usque ad mortem. Quantumlibet ergo currens, si ad mortem non perveneris, bra- vium non apprehendes. Bravium Christus est -- Itaque si proficere currere est, ubi proficere, ibi & currere desinit, ubi verò non currere ibi & deficere. P. Cornel. hic.*

Sequendus
Christus
in obedi-
entia.

Circa A. D. 1332. Floruit Sanctæ vi- tæ quispiam Carthusianus, post cujus obi- tum ad sepulchrum ejusdem cum fierent mi- racula, magnusque populi concursus. Su- perior illius religiosæ domus ad sepulchrum defuncti se contulit, dixitque. Itane, cum ipse requiem æternam obtinueris, quietem nostram perturbas? Virtute S. Obedientiæ præcipio tibi, ne ullum amplius facias mi- raculum. Factumque id. P. Kwiatkiewicz in Annal.

A. D. 1551. Excessit è vivis Joannes Antonius de Apulia Soc. Jesu Novitius, qui moriturus interrogatus, quid se maximè optaret. Respondit, se optare id, quod o- bedientiæ placet, & ut voluntas Dei in il- lo quoad omnia impleatur. Quæstus ite- rum, quid sibi maximè in mortis articulo, adferret solatii. Respondit Obedientia. 3tio. postulatus, in quo tum se, tum alios excel- lere optaret. In obedientia, reposuit. I- bid.

A. D. 1308. In Anglia Eduardus rex crudelis, subito extinctus, cui strenuè re- sistebat, etiam Eduardus Episcopus Can- tuariensis, meticulosos animando illis Ver- bis Actor. 5. v. 29. Obedire oportet Deo magis quam hominibus. Ibid. Circa. A. D. 1640. P. Vagnonius insignis in Sinis o- perarius, nostris diu, sed invitatus præfuit, solitus dicere, Proferi se libentius peditem pugnare quam equitem, hoc est, parere quam regere. P. Bartol. p. 3. Asiatica Hi- stor.

Joannes de Cruce Coadjut. Florentiæ, cum emptoris munereungeretur, militi cuidam egeno carnes emere volenti pecuni- am mutuam dederat: Rector simplicitatem hominis risit, quod putaret sibi illam à mi- lite restituendam. Quocirca joco adjecit, ut à carnibus interea abstinere, dum pec- uniam redderet miles, quam acceperat. Plures hebdomadæ & forte menses abierant, cum Joannes à cruce abstinuit, id quod ubi Rector advertit rei jam pridem oblitus, laudata hominis obedientia jussit illum car- nes comedere, & mira Dei, rem ita dispo- nentis voluntate, miles eodem die restituit pecuniam, mutuo pridem acceptam. P. Nadasi. in Anno Dierum Memorabilium. 15. Januarii.

783.
Obediens
carnibus
abstinet.

P. Jacobus de Yevenes jussus cribro a- Obediens quam haurire, obediens id præstitit, & cribro nec una gutta è cribro effluxit. Idem ibid. haurit a- 22. Janu. P. Puliolus Gallus Sebastianus Davin Tyroni, ad illustrissimam coecæ o- bedientiæ laudem imperavit, ut jacentem Arbor o- & siccam in horto ramum tamdiu irrigaret, dum ille virorem acciperet: Perstitit perse- veranter mandato Sebastianus, & ecce ti- bi, ut plures testantur, ramus ille vivere, atque in ignotæ indolis arborem excrescere est animadversus, eoque arbor illa diu po- stea superstes, arbor obedientia, nuncupata est à sociis, donec fabricæ locum ut daret, excisa est, digna, quæ in omnibus religio- sis hortis creseat, ne illius memoria nun- quam intereat. Ibid. 30. Janu.

P. Bernardus Olivarius Belga Mini- Obediens- trum agebat Romæ in Domo Professæ, tiamquan- cum ægro cuipiam, ex medici præscripto, tum æsti- pharmacum præberi jussit S. Ignatius. id, mavit S. quod Bernardus, Valetudinarij administro, Ignatius, commisit, & ille per inconsiderantiam neg- lexit. At Ignatius noctu ægrum invisens, more suo, nec porrectam illi medicinam intelligens, Bernardum inobedientiæ reum, ipsa nocte domo exesse jussit. Exivit, sed inter extimas fores perstitit Bernardus per- severanter, atque ab Ignatio, constantiam laudante iterum admissus, & brevi Col- legij Romani Rector est designatus. Obiit is ætatis 33. Societatis 9. Ibid. 22. Au- gusti.

P. Joannes Isenbrant Belga, mortu- Obedien- us, cum in Sarcophago 7. jam aut 8. a mor- tia libenter te horis jaceret cadaverem, ejus socius illac præstita à fortè transiret, audiri visæ sunt claræ & di- mortuo stinctæ tanquam viventis Patris Joannis vo- commen- ces, tertio repetitæ. Libenter, libenter, li- datut. berer. Quibus ille verbis, velut antipho- na solemnî, singulis superiorum imperiis respon-

respondere solebat, quidquid agere jubere-
tur, dicens, agensque libenter. Ibid. 21.
Decem.

Obedien-
tia verè
cœca. —
P. Augustino de Sinofa dixit Medicus,
fore, ut oculorum usum amitteret, si fo-
ras prodiret. A Superiore aliquo missus;
id, quod erat, dixit; sed adjecit se nibilo-
minus ire paratum, si ita vellet Superior: eo
volente, quod minus crederet periculum,
exiit P. Augustinus, & cœcus domum re-
diit, majore superioris quàm sui luctu, i-
mò lætus oculis obedientie impensos ami-
sit. P. Drews in Brev. Asc. in Lect. tertia
Febr.

Obedien-
tia adfert
lætitiā. —
P. Franciscus Costerus Belga suppli-
cat Deiparæ, quomodo lætus esse possit,
si podagra, aliisque doloribus premeretur,
respondit illa. Franciscus promittas mihi hoc,
quod semper futurus sis obediens, ac hu-
milis, & ego vicissim tibi promitto, quòd
nunquam futurus sis æger & retinere possis
semper illam lætitiā, quam Pater tuus
(Ignatius) tibi commendavit. P. Wieruf-
zowski. 6. Decem.

S. Francisca Romana, Virginitas, Obedien-
tiam conjugatorum, viduarum, religiosarum ex-
emplar, cum Officium B. Virginis recitaret, sa-
quater interpellata, obediens illud abrup-
pit, & ad id, ad quod mittebatur, profe-
cta est, ac reversa, versum, quem obedi-
entia causa abruperat, reperit literis aureis
exaratum, P. Nadasi, in Anno. Cœlesti. 9.
Mart.

Alphonfus Rodriguez vir ex ordine Obedien-
nostro apprimè pius & Majoricensis Colle-
gii diutissimè Janitor, quoties campanula
signum dabatur, cogitare solebat, illam à
Christo pulsari, Christum pro foribus sta-
re, atque intro admitti optare, ideòque ad
primum sonum semper respondebat: *Vado*
Domine; ac cum hoc dicto singulari mox
alacritate ac pietate ibat, ut januam refera-
ret. Quam viri integerrimi, doctissimam
simplicitatem, ut mirè sibi gratam accideret
Servator ostenderet, ipsemet, aspectabili
specie, sanctissima Matre sua, aliisque An-
gelis & sanctis comitatus, Alphonso fores
pandere, Collegium aliquomodo ingredi,
non est dedignatus. Hort. Rosar. c. 17. &
P. Nadasi. in Amore. divino.

CAPUT IX.

DE FORTITUDINE

§. I.

Quid sit Fortitudo?

784.

EX Aristotelis 2. Ethic. c. 7. & 3.
Ethic. 6. & 7. colligitur, quòd
Fortitudo sit Virtus, per quam a-
nimus erga ea, quæ sunt acerba,
ita rectè se habet, ut nec pravè
timendo, neque temerè audendo
discedat propter illa ab officio rationi rectè
consentaneo, sed in eo se contineat sive ti-
mendo sive cavendo, sive audendo, & o-
pus arduum aggrediendo.

Inter magna licet consurgant ardua, mo-
tus
Fortis in officio se retinere sciet.

Ne caveat, metuatque magis, quàm causa
requirit.

Utque petat mediā magna pericula viā.

Sic bonus est, qui, nec furibundus in ardua
fertur,

Nec, si opus est, ultra, pergere tardat.
equus.

Non est contra rationem Fortitudinis
interdum fugere pericula. Ubi habetur
Math. 10.

Vult Deus, ut fortes, nonnulla pericula,
stando,

Vincamus: reliqua aut vult superanda fuga.
Est

Est melior prudens fuga, quàm temerari-
us ausus.

Vir fugiens iterum fortis arma movet.

Fortitudi-
nis exem-
pla. —
Anno Mundi 2720. Ostendit Sagmar,
non solum in excolenda terra, sed etiam
in eradicandis hostibus dexteritatem Judic.
3. v. 31. Qui (Sagmar) percussit de Philis-
thiim sexcentos viros vomere: & ipse quoque
defendit Israël. Hinc ab aliquibus inter Ju-
dices numeratur. Quo modo autem occidit
Philisthæos, an divisim ex insidiis, an in
aliquo loco congregatos, dicit esse in cer-
tum. P. Sallianus in Annalibus Mundi.

Jonathas
uno stipa-
tus famu-
lo. castra
aggreditur
Circa annum Mundi 2964. contigit
ingens ausus Jonathæ filii regis Saul. Confe-
derant ad Machmas & Gabaa Philisthæi, u-
bi generoso, fortique animo extitit cele-
bris dictus Jonathas: is animadverso loco
in castris hostilibus, aditus propter prærup-
ta difficillimi exindeque minimè suspecti,
credibile instinctu divino non delatà re ad
Patrem & Seniores, uno stipatus famulo,
exercitum hostilem aggreditur, voluit fa-
men ex ore illorum divine voluntatis habe-
re indicium, dixitque 1. Reg. 14. v. 8. Ec-
ce nos transimus ad viros istos. Cūque appa-
ruerimus eis. v. 9. Si taliter locuti fuerint ad
nos: Manete, donec veniamus ad vos: Stemus
in loco isto, nec ascendamus ad eos. v. 10. Si
autem dixerint: Ascendere ad nos: ascenda-
mus; quia tradidit vos Dominus in manibus
nostris. Cūque excubitores Philisthinorum
dixissent. v. 10. Ascendite ad nos. Ascendit
ad eos Jonathas v. 13. Manibus & pedibus
reptans. Credibile, ait P. Sallianus, summo
mane, jam enim poterant conspici à dicen-
tibus. v. 11. En Hebræi egrediuntur de ca-
vernæ suis, in quibus absconditi fuerant. Ni-
hil moratus Jonathas & armiger ejus Philis-
thæos vigiles invadunt, cadunt proximos
quosque. v. 14. Percussit Jonathas & armi-
ger ejus, quasi viginti virorum in media parte
jugeri, quam par bonum in die arare consuevit.
Cornel. à Lap. hic: hoc est, brevissimo tem-
poris spatio, quasi dicat, unitos occidit non
palantes & sparsos, dicit hoc, ut augeat
miraculum Dei, & fortitudinem Jonathæ,
facta divinitus consternatio in castris, tur-
bati hostes ipsi sibi manus inferebant; Saul
re cognita insequitur hostem & vincit.

Fortitudo
adferenti-
um aquam
David
per hosti-
um castra
Anno Mundi 2588 Contigit memora-
bile facinus trium fortissimorum, qui desi-
derante Davide in siti aquam, de cisterna
Bethlehem, cui videlicet à juventute assue-
verat, castra Philisthæorum interjecta in-
itu, redituque pervaserunt. 2. Reg. 23. v.
16. Irruperunt ergo tres fortes castra Philis-
thinorum, & hauserunt aquam de cisterna
Bethlehem, qua erat juxta portam, & ascen-
derunt. P. Kriviatkovski, S. J. Collectanea Ascetica.

lerunt ad David: At illa nolant bibere, sed
libavit eam Domino. v. 17. Dicens: Propiti-
us sit mihi Dominus, ne faciam hoc: nam san-
guinem hominum istorum, qui profecti sunt, &
animarum periculum bibam? P. Sallianus ait,
Noluit bibere, quia maluit rem sibi charis-
simam offerre Deo, existimans tam præ-
tiosam aquam non mortalis hominis cupi-
ditati, sed divino gustui servire debere,
transireque in materiam cujusdam extraor-
dinarii sacrificii, & hoc facto multo magis
honoravit heroes suos, quàm si illam bibis-
set. Nolebat præterea bibere, volendo da-
re exemplum exercitui in toleranda siti. Si-
mile quid egit Julius Cæsar & Alexander
Magnus siti laborans, teste Curtio 1. 7.
tunc poculo pleno sicut oblatum est reddi-
to, nec solus, inquit, bibere sustineo, nec
tam exiguum dividere possum omnibus. Sic
& Cato ad suos milites ait apud Lucanum.
l. 9.

Patetque pericula vestra:
Præsentate meo, sitiat quicumque bibentem
Viderit.

Multarum hic virtutum actus exercu-
it David, Mortificationis, ut ait S. Ansel-
mus, satisfactionis pro peccatis. S. Gregor.
l. 9. Regist. Epi. 39. Licebat illi, si voluis-
set, sed quia illicita se fecisse meminerat,
laudabiliter, & à licitis abstinebat.

A. M. 3014. Sexagesimum quartum æ-
tatis annum agebat David, cū à Philis-
thæis factum initium belli, quibus suscita-
tum agit
bant animos novi Gigantes antiquo illi cum altero
Goliatho supparet, cum illorum uno Jef. Gigante,
bibenob dicto, ipse David congressus. 2. fortes crea-
Reg. 21. 15. & 16. Desiciente David, Jef. at,
bibenob - cuius ferrum hasta trecentas uncias
appendebat - nisus est percutere David v. 17.
præsidioque ei fuit Abisai, filius Sarvia, &
percussit Philisthæum interfecit. Theodo-
ret, in M. 5. Qui factum est, ut David de-
ficeret in acie? Senex erat, vincebat au-
tem animi alacritate corpus.

A. M. 3016. Pacificus Davidi, quòd
in gratiarum actionem Deo effunditur, cū-
que altissima hæc pace frueretur, elegit 301
fortes ex omni exercitu (P. Sallianus) divi-
sitque illos in tres decades, in quarum una-
quaque erat unus princeps fortissimus, hæc
electio fiebat juxta ejusque fortitudinis
laudem & merita. De uno ex tribus Davi-
dis fortibus dicitur 2. Reg. 23. 8. Sedens in
cathedra sapientissimus princeps inter tres ipse
est quasi senerrimus ligni vermiculus, qui ostin-
gentos interfecit impetu auro. Quis hic sedens
in cathedra? David rex, inquit Hebræi
apud S. Hieron. Lyranum, Verum P. Cornu-
l. 111 l. 111

lius à Lap. hic, sedens non est David, sed Ibaan primus fortium Davidis; nam LXX. vetunt *Jesbaam filius Theamani primus trium hic*, 1. Par. 11. 11. Jesbaam filius Hachamonis princeps inter 30. Recensentur enim hic fortes Davidis, quorum princeps fuit Jesbaam. Ita Beda, Hugo, Glossa &c. Dicitur *tenerrimus ligni vermiculus*. Amicis enim erat mitis, & benignus quasi vermiculus, sed idem hostibus erat terribilis ut leo. Ita Eucher. Lyr. Abul. dum dicitur. 1. Paral. 11. occidisse trecentos, intelligendum juxta P. Corn. à Lap. quod prima vice occidit octingentos, 2da trecentos. Allegorice Jesbaam fuit Christus. P. Corn. hic.

Fortitudo
zelosa
Mathathie.

1. Machab. 2. v. 23. *Accessit quidam Judaeus in omnium oculis sacrificare idolis super aram in civitate Modim, secundum jussu regis; quem Judaeum (P. Sallianus) patet consulto fuisse subordinatum. At zelo divinae legis accensus Mathathias v. 24. insiliens trucidavit eum super aram v. 25. Sed & virum, quem rex Antiochus miserat, qui cogebat immolare, occidit in ipso tempore & aram destruxit, statimque populum publice ad defectionem evocavit. Cædes illa culpa vacabat (P. Sallianus,) quam ex zelo Domini scriptura profectam ait. Adde, quod princeps populi erat in illa civitate, & sacerdos primarius, ut tantam totius populi injuriam jure vindicare posset, imò & Pontificis munus exercuit. Multi igitur exemplo animosi animati ad Mathathiam confluxerunt, ita ut iustus ex illis collectus fuisset exercitus v. 44. & percusserunt peccatores in ira sua &c. Plura vide apud P. Sallian. in Annal. apud P. Corn.*

Judæ
fortitudo.

A. M. 3889. mortuo Mathathie successit tam in Pontificatu, quam in principatu jure primogenituræ, & paterna voluntate Judas Machabæus, qui exercitum collegit, obtinuit victoriam de Apollonio præfecto Syriæ, qui magnum contra Judæos collegerat exercitum, ipsumque interfecit, spolia ex illo recepit nominatim gladium, quo deinceps perpetuo usus est, Plura P. Sallian. in Annal.

Eleazari
fortitudo
sternentis
elephantem.

1. Mach. 6. v. 43. *Et vidit Eleazar filius Saura unam de bestiis loriceam lorice vestitus & erat eminens super cæteras bestias: & visum est ei, quod in ea esset rex. v. 45. & cucurrit ad eam audacter in medio legionis interficiens à dextris, & à sinistris, & cædebant ab eo huc atque illuc. v. 46. & ivit sub pedes elephantis, & supposuit se ei, & occidit eum: & cecidit in terram super ipsum, & mortuus est ille. Fortitudinem Eleazari magnopere æstimans. Emmanuel Thesaurus ait: Hanc (bestiam) Eleazar virtuti sua sco-*

pum destinat, ut uno lapsu duo caderent, tyrannus de mole, ipse sub mole, uterque sua morte; nam saculi satum est bonos opprimere, malos tuere - ergo Eleazar Antiochum perivit, sed pro Antiocho perivit bestia, pro simili similis. Plura vide de fortitudine Judæ & aliorum apud P. Sallianum & apud P. Corn. in Machab.

Nec minor fuit & est fortitudo Christianorum, quot tolerata pro Christo martyria, tot eximie fortitudinis exempla: eo Christianorum exemplis ceteri Christiani excitari debent ad fortia gesta pro Deo, ad fortiter quocertandum contra carnem, mundum, & dæmonem. Cælum est civitas fortium, in qua nemo imbellis admittitur, juxta illud Isaia 26. v. 1. *Urbs fortitudinis nostra Sion Salvator, ponetur in ea murus & antemurale. In vita S. Astionis & Epicteti martyrum legitur, quod illi acerba pro Christo tormenta fortissime tolerarunt, nil aliud ingeminantes, quam Christiani sumus, ita fortia pro Deo agere Christianorum est. Abbas Athan. in Prat. Spir. narrat se in extasi ab Angelo ductum ad cælum, cumque pulsans illud ingredi vellet, audivisse ab Ostiario. Non huc ingreditur quispiam in negligentia degens, sed si intare vultis, abite, certate, nihil æstimantes vanitates sæculi. Hinc in cælo canunt Beati: transivimus per ignem & aquam & eduxisti nos in refrigerium. Canit classicum & ad vim faciendam regno cælorum excitat. Boetius 1. 4. de Cons. Metr. 7. *Ita nunc fortes ubi celsa magni duxit exempli via, quid merces Terga nutatis? superata tellus, Sydera donat.**

A. D. 1100. Tradunt Rodericus Sanctus p. 3. Hist. Hispan. c. 37. Picart. Dec. 1. P. Stengelius Exem. 1. 3. c. 2. n. 2. Ferdinando Legionis 33. regi in regno successit Alphonsus IX. qui vivo Patre & Uracca noverca sua varia, verèque novercalia expertus, mutire tamen ob Patris metum non ausus alta mente recondidit, interim qua publice qua privatim matrem cæremoniis aulicis professus. At Patre defuncto Uraccam una cum fratre ejus Didaco de Haro Domino de Viscaya è regno expulit, ivere in Africam exules. Didacus castrum quoddam de Guir dictum, fama clarissimum, à situ loci & munitione quodam modo inexpugnabile, discedens, nobili cuidam Hispano Marco Gutterio (alii cum Gutherrium appellant) in fidem tradidit, tum etiam atque etiam commendavit. Talis arx regi fuerat in oculis spina, utpote, qui non poterat pati, ut Didacus nomen, nedum arcem in regno suo haberet, in quam tot prædæ ab erumpentibus convehbantur, quare omnem movit lapidem, ut arce-

potiretur. Tentavit imprimis per legatos Marci animum, ut arcem traderet Fisco. Respondit Marcus exulem innocenter pati; cum Uraccam sororem, contra regem non conceitaverit consilio, nec præsidio ullo. Tentabatur deinde Marcus auro, sed frustra. Perspecta immobili Marci mente, rex censuit vi adigendum. Sustinuit septennio arctissimam obsidionem arx, premebantur obsessi fame, lora, coriaque, aqua dissoluta, cessare in escam, tandem amissis omnibus præfidiis solus Marcus, ultimisque superstitibus, sedulo discurrebat per arcem, & quasi multi in ea supersessent, nunc per hanc, nunc per illam fenestram ejaculatus, hostem terruit, solus excubitor, solus dux & miles. Erant illi cibi animalium coria, herbarum demum, & cætares & ejusvis generis bestiarum, his tamen ipsis herbis consumptis, arcem hosti non patefecit, sed admirando consilio, suspensus ad collum arcis clavibus, inedia, fameque consumptus, ad partem interiore turris, in medio cardinis, ferè exanimis, prostratus decubuit, pugnavit vivus, pugnare voluit & defunctus, obstruereque hosti editum, vel proprio cadavere conabatur. Sic mansit integra die. Interim rex solitum impetum in arcem exerens, miratus est neminem esse resistentem, jussit ergo scelas ad murum admoveri, certatim tuitur, ascenditur, tandem semivivus fortissimus vir invenitur. Ita illud destituerant vires, ut sine motu, ac prope etiam sine sensu jaceret. Hunc illi, qui castrum occupant, mortuum arbitrati, ad regem supra humeros detulerunt. Ille hinc miratus est tantam viri suspiciens virtutem Rex, curam illius, dum indicia vitæ advenisset, seriam gestit; adhibitisque remediis, sensum convalescere ager: offerenti in præmium tantæ constantiæ donaria Regi respondit Marcus: Absit, ut à te Rex aliquid capiam, qui gloriam, qui honorem arripuisti meum &c. ibo, si permittis, ad Dominum meum libens, ut vitam adimat, quam tu invito donasti. Placuit generositas viri, hunc cum magnæ benevolentia signis dimisit; qui non Domum ad uxorem, aut liberos, sed recto itinere, inde ad Dominum suum, in Africa exulantem profectus, magnam præstulit ob amissam arcem animo tristitiam. Sed Didacus, jam rerum omnium, ex relatione gnarus, eundem benigne accepit. Videbantur omnia salva, cum, intra paucos dies, accidit, ut vice quadam, celebri (in solemni multorum nobilium conventu, convivioque) lætitia fervente, sermo incideret de bonorum, malorumque militum moribus, quorum alii lusuibus, poculis, scortis vacent, alii prælia sitiant, nec uxores ipsas, nec delicias curent. Inter ejusmodi sermones fuit, qui præsentem Marco diceret: Marcum esse

talem boni militis ideam, simulque ejus fidem, & constantiam ad astra usque tolleret. Assensere omnes, unus Didacus, amissum castri desiderio moestus aiebat: Verissimum atque fidelissimum Gutterium existisse Castellatum, nemo ambigit, verum tamen castrum libenter recipere meum, Marco fiducialiter commissum. Quod in sulsum atque sævum, & inhumanum verbum, seque de fide incusatum, nec illam satis Domini præstitisse putans, illico Curiam Regis Legionis petiit. Qua de causa? ut Didacum de ingrato animo accusaret? Non; sed ut mundo ostenderet, quàm nihili facienda sit ejus pompa, quantæque fidelitate Dominis sit serviendum. Itaque prolixam barbam, & negligenter comptos, impexosque deferens capillos, villissimasque vestes indutus aulam adiit ipso habitu incognitus, mundum voluit contemnere, Deoque servire velut alter Alexius. Et cum sciret in aula nullam viliozem conditionem, mundum in mundo despiciens, inter canes venatorios Regis se recepit, atque cum illis panes angustia comedit. Non desuerunt tamen, qui illius hominis squallidi actiones observarent, & juxta, sub obsoleto habitu, quanta virtus lateret, adverterent. Illi, ob igitur ad Regem adeunt, eique significant, quantum bellicum inter canum greges aleret. Evocatum ad se Rex interrogavit, cur eousque se demitteret, qui principem in aula locum facile tenere posset? Marcus postquam multa de mundi vanitate, deque ingrati animi vitio disseruisset, tandem Didaci scomma commemorat (adeo prolatum ob ingrato verbum transverberaverat cor virile Herois) multisque cum lachrymis obtestatur, ne se rex tanquam profugum & castri proditorem vagari sineret sed castrum Hero redderet, atque vel hoc pacto se eidem fidem servare permitteret. Tam generosissimo spiritui, consuit rex annuendum, quam ob rem extemplo jussit, si castrum, quod 7. annis obsederat, ita uti tum armis, & omni genere comæatus instructissimum erat, reddi. Dictum id & factum. Marcus eo tam liberali beneficio exhilaratus ad Didacum scripsit, ut veniret jam ac castrum suum reciperet, seque hominatio præstiti liberaret. Didacus fidem viri admiratus, Marco rescripsit, uti arcem Regi Legionis traderet, ipse hominatio liber esset, & gloriosissimam vitam ageret. Si tanta in retinendo terreno fortalio; in servanda fide erga temporalem Dominum, fortissimi herois eluxit constantia, quanta in nobis, in retinendo ad cæli regnum jure, in fide, supremi æternique Domini ac Regis constantia esse deberet? quàm longè minor in salutis maximo negotio superanda essent difficultatum obstacula.

S. Torpes è Neronis aula martyr vi-
tream Neroniani cœli machinam fregit oran-
do. Annus Cœlest. 17. Maij.

Quæ summum penetrat submissa oratio cœ-
lum,

Illud confringit, quod sibi fingit homo.
Non faciunt hominem terræ super orbe bea-
tum,

Fallacis mundi, vitrea, fluxa, bona.

787. Fortitudo vera, in
patiēdo
magis,
quàm in
agendo.

Vera fortitudo & robur præcipuè si-
tum est in patientia, in eaque se maximè o-
stendere Dei, divinæque gratiæ potentiam,
longè enim difficilius est dura & fortia pati,
quàm fortia agere, unde Proverb. 16. v. 32.
*Melior est patiens viro forti: & qui domina-
tur animo suo, expugnatore urbium*, idque
patet in martyribus, quorum patientia
omnium confessione summa fuit. Unde S.
Ambros. l. 1. Offic. c. 4. & Chrysost. hom.
85. multis ostendunt, fortitudinem magis
in tolerando, quàm in vincendo con-
sistere. *Fortia agere Romanorum est, aiebat
Scevola; sed fortia pati Christianorum est.*
Hæc est perfectio, hic apex patientiæ, &
longanimitatis, si non tantum patienter, sed
& cum gaudio feras quævis dura & adversa,
imò gratias agas Deo. P. Cornel. à Lap. in
Coloss. 1. 12.

Fortitudo in defen-
dendo
Rege.

Sciborius Polonus gente Ostioius manu
& ingenio promptus, Ludovico Rege Po-
loniæ & Hungariæ bello cum Venetis, at-
que deinde Bulgariæ decertante in Hungaria,
merebatur stipendia, qui succedente deinde
in regno Hungariæ Sigismundo, & in illo
bello contra Turcas apud Nicopolim Legi-
oni præfectus, sese strenuè gessit. Cumque
omnes jam Christiani profligati essent & Rex
ipse, navi concessa trans Danubium fuge-
ret, ille in defensione regis occupatus, ac
quo minus navem conscendere posset impe-
ditus, urgente Turcarum impetu, ita, ut
erat armatus, sese commisit Danubio, feli-
citerque non minus quàm fortiter adversam
ripam tenuit, charisque postea Sigismun-
do regi extitit, qui, cum à suis Hungaris
Rex arci Socloffeni traditus esset, conscri-
ptis è Polonia & Bohemia, turmis aliquot
superiores Hungariæ partes & Moraviæ fi-
nitimas in fide ejus continuit, proceresque
nonnullos captivos ac Regi devinctos re-
tinuit. Starowski in Heroibus Poloniæ.

Fortitudo respuit
oblecta-
menta.

Dicenti Confucio Sinenfi Philosopho
nondum yidi virum fortem, astantium non
nemo proposuit: Xinçem nonne est fortis?
Cui Philosophus: obsequitur appetitioni-
bus pravis, & oblectamentis sensuum, quo-
modo censeripotest vir fortis? Scientiæ
Chinice l. 1.

De Godefrido Bullionio refert Thom. Fortitudo
Sallius c. 8. P. Faber, in Auctuar. Conc. de Godefri-
Ascen. Christi, quod in recuperanda Palæ-
stina tanto manuum robore pugnaverit, ut nū in
equites cataphractos uno ictu medios seca-
ret, interrogatus, unde illi essent tantæ vi-
res? Respondit: Nunquam hæc dextram mol-
liori aliquo & turpiori contactu effemina-
ta est, Nicæ fortissimus homo enormi
corporis mole, robore extraordinario, &
ferocia vultus minas spirantis, gigantem
referens, firmissimam unam defendebat tur-
rim, stabat in plano cæteris omnibus alti-
or, & horrendam Christiano militi stragem
inerebat ex alto, vibrans vi acerrima sagit-
tas, quibus lorica nulla, nullus clypeus re-
sistere poterat: insultabat etiam occumben-
tibus, quos violentissimis prosternebat icti-
bus, & amara dicteria atrocioribus misce-
bat contumeliis, ambabus manibus appre-
hensa saxa prodigiöse molis præcipitabat,
& quod creditu arduum videretur, nisi is,
qui suis talia spectabat oculis, asseveraret,
illud est, quod cum 20. jam sagittis consi-
xum haberet, & instar herinacæ appareret,
non desinebat, tamen & saxa jacere & con-
vicia evomere, donec tandem Godefridus
Bullionius è sua statione accurrens & in-
solentiam barbari ferre non valens, tam scitè
in illum telum direxit, ut illud rectè in cor
brutalis hominis defixerit, & exanimem in
fossam deturbaverit: quasi validissimus bar-
barorum, adventum Godefridi expectasset,
manu Generosissimi periturus, P. Wietow-
ski Anno 1097. Idem Godefridus, ubi
primus feria sexta & hora nona, que Chri-
stus passus fuerat, muros Hierosolymæ con-
scendit, reliquo exercitui portas urbis ape-
ruit. Viderat is paulò ante, cum ab assul-
tu repulsi esset, & fatigato militum quietem
dedisset, hominem ignotum supra montem
Olivetæ clypeum agentem, eoque signo
monentem, ut nostris resumptis armis de-
nuò assultum facerent, fore, ut jam arde-
rentur, uti factum, P. Faber in Au-
ctuar. Conc. in Ascen.

De fortissimo illo heroe Georgio Ca. Fortitudo
striotto Christianitatis propugnatore gene-
rosissimo dicto Scanderbeg scribit Bartlett-
begi.
us l. 1. c. 28. petum aliquando fuisse, à
Machometo Turcarum imperatore gladium,
quo in præliis uteretur, mitteret, & misit
eum Georgius: Sed cum nemo in aula Tur-
cica reperiri esset, qui eo commodè uti
posset, reliquit eundem, & renuntiavit Ca-
striotto, non videri sibi hunc ipsius gladi-
um esse, quod intractabilis esset. Cui re-
scripsit Georgius, se bona fide gladium su-
um misisse, verum robustam manum, &
brachium suum, quo medios scindere Tur-
cas, & transyecos dividere soleret, non
misisse.

misisse. Obiit is victoriis de Turcis repor-
tatis celebris. A. D. 1466. Duo millia Tur-
carum propria manu trucidasse dicitur.
Moreti in Di& Gall. tit Scand. Victorias
de Turcis celebres reportavit 21. P. Buffier
in Geogr.

S. Ludovicus Galliarum rex ab omni
peccato mortali innocentissimus post felices
successus in Bello sacro victus, captus, ite-
rum liber imperturbato animo ad bellum re-
dux peste extinctus fuit. Ann. Cœl.

Lude vices Lodoice; per hoc fer gaudia
cœlo

Martis, per terras, permare Lude vi-
ces,

Dumque tui cecidit fauste minus, alea belli,
Orbis terrarum Rex, Tibi ludus erit.

Hunc, cœlestem, sorte beata, vertis in Or-
bem,

Pro terræ regno, Rex potière, Poli.

§. II.

Fortitudini affines Virtutes.

788. FIDUCIA, Magnanimitas, Securitas animi,
Magnificencia, de qua jam supra, Pa-
tientia, Longanimitas, Perseverantia.

FIDUCIA

Fiducia
quid?

Juxta D. Thomam 2. 2. q. 129. ar. 6.
Est virtus perficiens animum, ut sit prom-
ptus ad aggrediendâ opera ardua. Differt
à Fortitudine, quia immediatus actus for-
titudinis est voluntas non recedendi ab offi-
cio rationi rectè consentaneo, sed in eo se
continendi, sive timendo, sive cavendo,
sive audendo, & opus arduum aggredien-
do: Fiduciæ verò actus est, voluntas ex-
quendi opus arduum.

Hæc sperare facit virtus, superanda pericla
suadet, dum magnum mens bona po-
test.

Hæc addens animum, vires restaurat & ur-
get,
Et velut in tumidis anchora firmat a-

MAGNANIMITAS

Magnani-
mitas
quid?

Est virtus, quæ perficit animum, ut
circa res magnas, & præsertim circa hono-
res magnos rectè se habeat: nempe eos,
prout expedierit, vel contemnendo, vel mo-
deratè curando. Vide Arist. 4. Eth. c. 3.
& D. Thom. 1. 2. q. 129.

Indicium est magnæ mentis, si in magna
feratur.

Et sciat, estne bonus, quidve requirat
honor,

Hunc possit, retinet, moderatè, aliisve re-
linquit,

Semper in officio mens generosa ma-
nens.

Dum esset Hierosolymis Nicanor, dela- Razia Ju-
tus est ad illum vir insignis, nomine Razias dæi in-
2. Machab. 14. v. 37. qui pro affectu Pater gens ma-
Judæorum appellabatur, publicèque se Judæ-
gnanimitatem, contra quam alii profitebantur. Nica-
tas.
nor itaque misit 500. milites, qui cum com-
prehenderent, v. 41. Turbis autem irruere
in domum ejus, & januam disrumpere, atque
ignem admoveere cupientibus, cum jam com-
prehenderetur, gladio se percutit, v. 42. Ali-
gens nobiliter mori potius, quàm subditus fieri
peccatoribus, & contra naturales suos indignis
injuris, agi. v. 43. Sed cum per festinatio-
nem non certo ictu plagam dedisset, & turba
intra ostia irrumperet, recurrens audacter ad
mutum præcipitavit semetipsum viriliter in tur-
bas: v. 44. quibus velociter locum dantibus
casui ejus, venit per mediam curvicem: v. 45.
& cum adhuc spiraret, accensus animo surre-
xit: & cum sanguis ejus magno fluxu deflueret
& gravissimis vulneribus esset saucius, cursu
turbam pertransiit: v. 46. & stans supra quan-
dam petram præruptam, & jam ex sanguis ef-
fusus, complexus intestina sua, utriusque ma-
nibus projecit super turbas, invocans Domina-
torem vitæ ac Spiritus, ut hac illi iterum red-
deret, atque ita vita defunctus est.

D. Augustinus damnare videtur fa-
ctum, existimari tamen potest, ait P. Sallian.
in Annal. id facinus ab illo patratum in-
pulsu Spiritus sancti, cum illum scriptura com-
mendat, nec factum hoc reprehendat. Respici-
ens Raziam Emmanuel Thesaurus ait: Trepidus
cives adhortatur, ac ne verbis desit pondus, sua
ipse viscera de vulnere dissipat. O viracem
Fortitudinis naturam, quæ suis de vitalibus
ludis Raziam in saxo pingit sua viscera di-
videntem, viscerati amoris symbolum est. In
Glossa ait S. Augustinus. Si rationem dili-
gentius consulas, ne ipsa quidam animi magni-
tudo rectè nominatur, ubi quisque non valen-
do tolerare, vel quacumque aspera, vel aliena
peccata, se ipsum interemerit; magis enim mens
infirma deprehenditur, quæ ferre non potest,
vel duram sibi corporis fortitudinem, vel stultam
vulgi opinionem; majorque animus dicendus
est, qui vitam arduam magis ferre potest,
quàm fugere & humanum judicium pro consi-
entia luce ac puritate contemnere, apud Hu-
gonem de S. Charothie. Nota ex P. Cor-
nel. à Lap. in 2. Mach. 14. 49. Quæres,
ap Razias occidendo se peccavit? Suppono
LIII 3 ex

ex communi sententia S. Augustini, Lactantii, S. Thomæ, aliorumque DD. Ecclesiæ, non licere homini se occidere, ad vitandam infamiam, violationem pudicitie, peccandi periculum, aliamque ob causam. Ratio à priori est, quod Deus solus sit vitæ nostræ Dominus, qui ut eam dedit, sic & repetit, recipitque, quando illi liberit; quare injuriam Deo facit, qui se occidit: quia rem Deo propriam, puta vitam suam illi eripit. Vide S. Aug. l. 1. de Civit. Hoc quoque The-
sin,

789. Tunc ad Hypothesin descendamus & Razias hic & nunc se occidendo peccavit, an non? I. S. August. l. 2. contra Epi. Gaudet c. 21. Magis propensum excusatur à det eo, ut censetur eum peccasse, præsertim ob Circumcelliones, qui Razias exemplum imitantes seipso necabant, quasi hoc esset honestum, imò quoddam martyrium; quare laudari quidem Raziam hic à probitate, continentia, auctoritate, & amore Patriæ, non tamen à sui occisione.

2do. Franc. de Victoria, & S. Thomas respondent Raziam non peccasse, ad quod ex Spiritus Sancti instinctu voluntariam sibi mortem consciverit; sed hujus instinctus nulla hic apparet scintilla, præsertim quia non solet Spiritus Sanctus inspirare, ut quis se occidat ad vitandam ludibrii infamiam, ut fecit hic Razias; hoc enim in se illicitum est & inhonestum.

3tio. Dico, ait P. Cornel. Raziam hic à peccato excusari per ignorantiam inculpam, quæ ignorabat sui occisionem tali casu esse illicitam, imò ipse illam licitam, honestam, nobilem, & generosam esse arbitrabatur, ut dicitur v. 42. Sicut enim olim multi, tam Philosophorum, quam Doctorum Ecclesiæ putarunt mendacium quandoque esse licitum, sic idem censuerunt de sui occisione, hæc enim fuit sententia Stoicorum, quam sæpius inculcat Seneca Epist. 12. 17. 24. &c. Eadem fuit sententia aliorum Hebræorum apud Josephum l. 12. c. 5. Eadem fuit S. Hieronymi in c. 1. Jonæ versus finem, ubi sic ait: Unde in persecutionibus non licet propria perire manu absque eo sub castitatis periculis. Ubi planè indicat, quod in periculo castitatis liceat se ipsum occidere.

Sic S. Ambros. l. 3. de Virg. ante medium & Euseb. l. 8. Histor. & Palladius laudant feminas, quæ se occiderunt, ne violarentur; neque id tribuunt divinæ inspirationi, sed laudant factum tanquam honestum ob talem finem. Simili modo D. Soto excusat S. Apolloniam l. 5. de Justitia: Nam se occidere ob patriæ salutem, aut pudicitiam, custodiam non est ita evidens esse malum,

quin inculpate possit ignorari, & putari esse licitum, ut putarunt viri doctissimi jam citati; quos secutus Cato Romanorum sapientissimus, seipsum occidit, ne victori Cæsari se dedens foret ludibrio. Sic & Razias per ignorantiam videtur excusandus à peccato, præsertim, quia ipse erat quasi caput Senatus & princeps Israël, unde ludibria illi irroganda Senatui, & toti Israël fuissent ignominiosa, maluit ergo mori, quam se, totumque Israël injuriis, & ludibrio regis idololatæ exponere. Adde, potuisse regem fingere Raziam à Judaismo apostatasse, & ad idololatriam accessisse; quæ res multos Judæorum commovisset, ut ejus exemplum sequerentur, & apostatarerent. Insuper, poterat metuere Razias, ne acerbitate tormentorum victus cederet Antiocho, & verè à fide apostatarer, quod ingens fuisset toti Israël Scandalum. Quare prudenter videbatur sibi facturus, si hæc omnia pericula & damna voluntaria morte absunderet. Sic in Historiis Indiciis apud Hieronymum Olorium l. 8. de Gest. Eman, post initium legitur Lusitanum virum fidelem duos filios suos ex pietate occidisse, ut eos periculo Machometismi ariperet; jam enim capiendi erant à Machometanis, & ab eis in perfidia sua educandi. Ita Raziam per ignorantiam excusat Lessius l. 2. de Just. c. 9. dub. 6. n. 19. Idque confirmatur ex eo, quod Razias hic à virtute & probitate eximia commendatur, qui utique non se occidisset, nisi id putasset esse licitum; imò honestum & generosum, unde & expirans v. 46. a. Etum fidei, spei in Deum eliquit. Invocat dominatorem vitæ & Spiritus, ut hac illi iterum redderet in beata resurrectione. Supposita hæc Razia ignorantia, heroicus hic actus fuit fortitudinis, quo se pro honore patriæ, & avita religione conservanda occidit; ideoque v. 42. de eo dicitur, eligens nobiliter mori: longè enim difficilius est se ipsum occidere, quam necem ab alio illatam sustinere; quare posita ignorantia, quod illo casu liceat seipsum occidere, Razias summum fortitudinis actum, se non semel sed tertio feriendo, & interimendo eliquit: Natura enim summè amat se, suamque vitam; quare generosissimè fortitudinis est hunc naturæ affectum transcendere ac sponte pro eo vitam ponere. Plura P. Corn. à Lap. in 2. Machab. 14. v. 44.

Numeror. 16. v. 23. Et ait Dominus ad Moysen. v. 24. Præcipe universo populo, ut separatur à tabernaculis Core, & Dathan, & Abiron. v. 25. Surrexitque Moyses, & abiit ad Dathan, & Abiron: & sequentibus eum senioribus Israël. v. 26. Dixit ad turbam: Recedite à Tabernaculis impiorum, & nolite tangere, quæ ad eos pertinent, ne involvamini in peccato.

790. Magnanimitas prælati necesse.

peccatis eorum. Describitur deinde, quomodo ad verba Moysis disrupta est terra sub pedibus eorum, & aperiens os suum, deglutivit illos cum tabernaculis suis. Docet hic Moyses Prælatos, ut suam dignitatem apud alios, etiam parentes & cognatos tueantur. Narrat Plutarchus de Fabricio Romano, qui Pyrrhum devicit, quod, cum senex equo ad filium jam Consulem contendere, & se Consulem venerari; quem Pater amplexus: Rectè, inquit, sapias fili, sentiens, quibus præsis, & quantam imperii majestatem adeptus sis.

Paulus monet Timotheum Episcopum Ephesinum, ne se patiatu contemni. Sic enim ait 1. Tim. 4. v. 12. Nemo adolescentiam tuam contemnat. Et Titum Episcopum Cretensem c. 2. v. 15. Nemo te contemnat. Ita S. Paulus suam dignitatem contra obtrectatores defendit, tota Epist. 2. ad Corinth. Ita S. Carolus Borromæus, vir humillimus, maledicta in suam personam congesta, ferebat & dissimulabat; sed cum tangeretur ejus dignitas, & jurisdictio Ecclesiastica, eam intrepide contra reges & principes tuebatur, eosque excommunicabat. Ita Episcopalem dignitatem contra Valentinianum imperatorem, ejusque Matrem Justinam constanter defendit S. Ambrosius, pro illaque morti non semel se obtulit. Ita S. Chrysostomus suam dignitatem propugnavit contra Eudoxiam, S. Basilium contra Valerium, S. Athanasium contra Constantinum & Julianum Apostatam, Gregor. I. contra Mauritium imperatorem. Plura P. Corn. in Numer. 16. 24.

De Magnanimitate S. Pauli Apostoli.

S. Paulus uti in se, rebusque suis fuit humillimus, ita in iis, quæ ad Christum, Deique gloriam pertinent, animo fuit erecto & celsissimo, unde officium & apostolatuum suum exaltat. 2. Timot. 1. 1. & Roman. 1. 13. & 2. Cor. 3. toto capite. 2do. Paulus honores, opes, gloriam, omniaque terræ bona pedibus calcabat Philipp. 3. 7. Ratio est; quia in celo mente habitans, celsior erat terræ, omniaque terrena sub se despiciens vilipendebat. Idem se fecisse relicto sæculo scribit S. Greg. l. 1. Epist. 5. Nihil, inquit, in hoc mundo appetens, nihil pertimescens videbar mihi in quodam rerum vertice stare, ita, ut in me plenè impletum crederem, quod pollicente Domino ex Propheta (Isai. c. 58. 14.) didicissem: Sustollam te super altitudines terræ: super enim ipsam altitudinem terræ sustollitur, qui & ipsa, quæ alta & gloriosa præsentis videntur sæculi, penitentis despectum calcant. Assimilat deinde S. Doctor, 39. Moral. c. 19. illos, qui in oculis cor habent, comparari aquilis, de

quibus Job. Numquid ad præceptum tuum elevabitur aquila, & in arduis ponet nidum suum &c. 3tio. Paulus; quasi terra major ejusque turbinibus celsior, jugiter in adversis, æquè ac prosperis, summa animi pace & tranquillitate fruebatur. S. Greg. l. 5. Moral. Magnus est, qui æternæ concupiscit. 4to. Paulus liberè prædicabat Philosophis, regibus, tyrannis, quasi omnium Superior, omniumque Magister; quare intrepide eos monebat, arguebat, castigabat. Ita Paulus coram Felice præfide, animose differens eum tremefecit. Actor. 24. 22. Sic Magistratus Philipenses arguebat audacter, quod homines Romanos miserunt in carcerem. Ita Ananiam Pontificem iniquè jubentem se percuti. Percutiet te Deus, paries dealbate. Actor. 23. 3. in repentinis enim, & improvisis periculis maxime apparet fortitudinis habitus, ait Aristot. 3. Eth. 8. 5to. Eadem magnanimitate Paulus Magis & demonibus erat formidabilis, eosque plectebat, & expellebat Actor. 13. 10. Act. 16. 19. Ita ejus sudaria fugabant Spiritus immundos Actor. 19. 12. 6to. Paulus hac animi celsitudine contempsit omnes Neronis & tyrannorum minas, vincula, eculeos, ignes, gladios, bestias, cruces: Paulus occidi potest, superari non potest, ait S. Greg. 3. 1. Mora. 15. Aureè S. Chrysost. Hom. 2. de Laud. S. Pauli, eum non tantum tyrannis & demonibus, sed & Angelis Superiorem facit. 7mo. Paulus adeo fuit magnanimus, ut non fugiens sed sciens & prudens ambiret, & adiret certissima vitæ pericula, vincula, tormenta & martyria. Vide Actor. 17. 5. 8vo. Omnes Christianos jubet esse generosos & magnanimos quasi qui duellum initari sint cum diabolo, imò cum toto demonum exercitu, omnibusque inferni viribus. Vide Ephes. 6. 12. 13. 14. Hos Pauli animos induit noster Edmundus Campianus, Angliæ Apostolus & Martyr, quando evidentiæ causæ, & fidei certitudine confusus, omnes in Anglia Calvinii doctorum provocavit ad disputationem. P. Cornel. à Lap. ante Act. Apost. in effigie Pauli. c. 2. Virt. 4.

SECURITAS

Juxta D. Thom. 2. 2. q. 129. ar. 7. est virtus, quæ placat & confirmat animum adversus nimias anxietates & curas, quas sollet timor excitare. 791.

Ut nimios inter fluctus, nec nauta remittit. Remum, nec nimio verbere vexat aquas:

Sic, quem curarum nimia pressere procellæ, Quem

Quem regit hæc virtus, scit retinere modum.

Judic. 18. v. 7. *Videruntque populum habitantem, absque ullo timore.* Tres hic dantur illecebræ & causæ, cur Danitæ Laïs invaserunt. Imò, quod cives in illa habitarent securi, ideoque inermes. 2do, quod essent opulenti. 3tio, quod separati ab omnibus hominibus, qui illis auxiliari potuissent, & procul à Sidone, itinere scilicet unius diei, ait Joseph.

Tropologicè discè hic, quàm periculosa sit nimia Securitas: hæc enim allexit Judæos, ut perderent Laïs; Rursum, noctu maximè esse excubandum contra hostes. Hinc Græci noctu cœperunt Trojam. Virgil. 2. Æneid.

Invadunt urbem somno, vinoque sopitam.

Sic Cyrus Babylonem noctu invasit & occidit Balthasarem. Dan. 5. 30. Sic Abraham super hostes irruit nocte, Gen. 14. 15. &c. P. Cornel. à Lap. in Judic. 18. v. 7.

Lucullus Romanus accepto responso Tigranis de non reddendo Romanis Mithridate Socero versus Armeniam signa movit, ac superato Euphrate Mesopotamia, etiam Tigrim transgressus est. Nemo interim Tigrani ingressum Luculli in Armeniam nuntiare audebat, quod primus, qui de ejus adventu nuntiavit, tanquam pacis publicæ turbator, suspensus sit. Id tamen denique ausus est Mithrobarzanes, missusque cum multis copiis contra Lucullum, ac jussus est Lucillum vivum attrahere; reliquos delere, sed mox Mithrobarzanes victus cecidit, Tigranes deinde, cum maximis equitum, peditumque copiis occurrens, monitus tamen à Mithridate, ut cautè ageret, & fame Luculli exercitum (qui constabat 12. millibus equitum, trium non minus peditum,) opprimeret, sed victus fuga sibi consulere adactus est. P. Sallian. in Annal. A. M. 3584.

PATIENTIA

792.
Patientia
quid?

Juxta D. Thom. 2. 2. q. 1. est virtus, quæ firmat animum adversus tristitias, ne ab illis oppressus deserat officium rationis.

Ut rupes mediis constans persistit in undis;

Sic patientem, non, ardua multa movent.

Perstat in officio proptio, variasque per artes

Ludit, fortunæ verbera fertque suæ.

Lucæ. 21. v. 19. *In patientia vestra possidebitis animas vestras.* Patientia ergo est possessio animæ. 1mo, quia patiens dominatur animo, eumque in pace moderatur, & regit, quocunque libet. 2do, quia nemo potest custodire spem futuræ vitæ, ait S. Augustinus, nisi qui patientiam habuerit in laboribus hujus vitæ. 3tio, S. Gregor. Hom. 35. in Evang. Idcirco, inquit, possessio animæ in virtute patientiæ ponitur: quia radix omnium, custosque virtutum patientia est; per patientiam verò possidemus animas nostras; quia dum nobis ipsis dominari discimus, hoc ipsum possidere incipimus, quod sumus. Impatiens animam non possidet, sed possidetur à vitio iræ, & vindictæ. Porro non alii, nisi vehementer amantes Deum possunt possidere veram patientiam, uti obtinere ferventes martyres, uti S. Laurentius, Ignatius &c. Quocirca Trajanus imperator, qui sua sententia causam dedit Martyrio S. Ignatii dixit: *Nulla gens pro Deo suo tanta tolerat atque Christiana.* Audi S. Grego. l. 5. Moral. c. 13. Quid est enim animas possidere, nisi perfectè in omnibus vivere, cunctisque mentis motibus ex arce dominari: qui igitur patientiam tenet, animam possidet: quia inde contra adversa omnia fortis efficitur, unde sibi, & seipsum vincendo dominatur. Idem l. 9. Epi. 39. In patientia, inquit, vestra possidebitis animas vestras. Pensate, quæso, ubi erit patientia, si deest, quod toleretur. Ego Abel esse non suspicor, qui Cain non habuerit; boni enim, si sine malis fuerint, perfectè boni esse non possunt; quia minimè purgantur: ipsa autem malorum Societas, bonorum purgatio est, unde ait Lucanus.

Serpens, sitis, ardor, arena
Dulcia virtuti; gaudet patientia duris.

Denique in patientiam omnis virtutum chorus influit, ut ipsa videatur virtutum esse complexio. Audi Senecam Epist. 67. & seqq. Cæterum illic fortitudo est, cuius patientia, & perperio, & tolerantia rami sunt. Illic est prudentia, sine qua nullum initur consilium, quæ suadet, quod effugere non possis, fortissimè ferre. Illic est constantia, quæ dejici loco non potest, & propositum nulla vi extorquente dimittit, Illic est individuus ille comitatus virtutum, P. Cornel. à Lap. hic.

2. Cor. 6. v. 4. *In omnibus exhibeamus nosmetipsos sicut Dei ministros; in multa patientia*

scientia, in tribulationibus, in necessitatibus, in angustiis. Nota to in patientia referri ad sequentia, q. d. Exhibeamus nos quasi Dei ministros patientes in multis tribulationibus, necessitatibus &c. Hanc enim patientiam tanquam altiore Philosophiam retinent, ex eaque colligunt doctrinam, fidem, religionem, Dei spiritum: Ita S. Franciscus Xaverius & socius ejus Joannes Fernandez in Japonæ concionantes nihil profecerunt, donec à Japonæ sputo in facie appetiti, modestè detergo sputo, in concione sua perrexerunt, probra, irrisiones &c. pertulerunt, eorumque doctrinam & fidem certatim complecti cœperunt, P. Cornel. hic.

793.
Patientia
est expectatio
præmii.

Hebræ. 10. v. 36. *Patientia enim vobis necessaria est: ut voluntatem Dei facientes, reportetis repromissionem.* Pro patientia Græcè est, sustinentia, longanimitas, & patientis expectatio liberationis, & præmii, quæ duramus in persecutionibus, ærumnis, atque meliorem sortem longanimitè expectamus. Unde subdit v. 37. *Adhuc enim modicum aliquantulum, quiverunt est, veniet & non tardabit,* ut vos persecutione hac liberet q. d. Paulus, uti hic explicat S. Chrysost. Unum tantum vobis deest o Hebræi, ut scilicet perseveretis, & expectetis futura, non ut iterum certetis; ad ipsam jam coronam proximi facti estis; certamina cuncta sustinistis, vincula, tribulationes; substantiæ vestre direptæ sunt, quid ergo restat? State, ut coronemini, hoc solum agite, ut expectetis adventum coronæ. Hinc rursum S. Chrysostomus, Patiens, inquit, vocatur longanimis, quia longum & ingentem habet animum.

Patientia
martyrii
um sine
sanguine.

S. Greg. hom. 35. in Epi. 1. ad Cor. Patientia, ait, est Martyrium in occulta cogitatione. Quocirca S. Hieron. in Epi. Paulæ ad Eustoch. Martyr, ait, tua longo martyrio coronata est, non solum enim effusus sanguis in confessione reputatur, sed devotè quoquo mentis servitus immaculata, quotidianum martyrium est. Huc pertinet illud S. Bernardi in Osta. Pasch. Ser. 1. Est, inquit, Martyrii genus, est quædam effusio sanguinis, in quotidiana corporis afflictione. Est & baptismus aliquis in compunctione cordis, & lachrymarum assidue. Patientiam homini necessariam esse docuerunt etiam Gentiles. Bion ajebat, magnum malum esse non posse ferre malum, absque hoc enim nulli potest esse vita suavis. Notat Tertull. de patientia c. 15. Patientiam ita Christiano necessariam esse, ut omnibus humanis actibus, & Dei mandatis intervenire, & intermisceri debeat. Patientia, inquit, fidem munit, pacem gubernat, dilectionem adjuvat, humilitatem instruit, R. P. Kwiatkowski, S. J. Collationes Asceticæ.

Quid præstat ejus actus & officia.

pœnitentiam expectat, exhomologesios usque signat, carnem regit, spiritum servat, linguam frænâ, manum continet. -- Martyria consummat, pauperem consolatur, divitem temperat -- Servum Domino, Dominum Deo commendat: Formam exornat, virum approbat, amatur in puero, laudatur in juvene, suspicitur in sene, in omni sexu, in omni ætate, formosa est. Deinde patientiæ effigiem ita depingit. Vultus, ait, illi tranquillus & placidus, frons pura, nulla mororis, aut iræ rugositate contracta, remissa æquè in lætum modum supercilia; oculis humilitate non infelicitate dejectis; os taciturnitatis honore signatum, color qualis securis & innoxius, motus frequens capitis, in diabolum & minax &c. Plura P. Cornel. à Lap. in Hebr. 10. 36.

Patientia
effigies.

Hebr. 12. v. 11. *Omnis autem disciplina, in presenti quidem videtur non esse gaudium, sed mororis: postea verò fructum pacis, scilicet justitiæ, exercitatis per eam reddet justitia.* Nota. Non dicit Apostolus est, sed videtur esse mororis: quia revera per se disciplina est causa & procreatrix non mororis, sed omnis lætitiæ, & gaudii, adeoque vitæ æternæ, inquit Chrysost. nobis tamen in momento castigationis & afflictionis videtur esse mororis. Notat Theophilactus disciplinam vocari gymnasium, quod Christianos, quasi Patientiæ athletas, exerceat, formet, & perficiat. Cur fructus & ergo eam horretis & fugitis o Hebræi, o bona Christiani! disciplina enim docet vos patientiam, patientia autem omnem virtutem Non moror &c, ut ait S. Jacobus, c. 1. *Opus perfectum boni sed lætitiæ.* Nota. Fructum justitiæ vocat ipsam justitiæ & sanctitatem; per hanc autem justitiæ intelligit patientiam solidam, & perfectam, hæc est fructus disciplinæ & castigationis, tanquam causa, hæc est sanctitas & justitia scilicet per excellentiam illustris & eximia: Quia nihil animum ita purgat, mansuefacit & perficit atque patientia: homo enim patiens, in omnem comparatus est fortunam, altissima semper animi pace fruatur.

Quidam Zenonis discipulus, à patre rogatus, quidnam tanto tempore didicisset ostendam, inquit, cūque nihil aliud diceret, pater iracundus, existimans impendium periculi, cœpit flagris cedere filium: eam parentis scimitram adolescens æquissimè tulit, dixitque. *Hos à Philosophia fractus tuli, ut patris iram possim commode perferre.* P. Cornel. à Lap. in Hebr. 12. 11.

Patientiæ virtus omnes sanctos exercuit & perfecit. Dedit illius exemplum Patientiæ ipse Christus, qui pro suis crucifixoribus o. exempla, M m m m ravit.

794.

ravit. 2do Job. 3tio David, de quo 2. Reg. 16. S. Stephanus orans pro lapidantibus se. S. Paulus, qui ait 1. Cor. 4. v. 12. *Maledicimur & benedicimur: persecutionem patimur, & susinemus.* Alphonsus Aragoniae rex à quodam, qui in via praecebat, ramo arboris dimisso graviter in oculo laesus dixit: Nihil profecto doleo, nisi percussoris dolo-rem & metum, ita Panormitanus l. 4. P. Cornel. à Lap. in Exod. c. 16. 3.

Perfecta
laetitia in
patientia.

S. Franciscus interrogatus, in quo consisteret perfecta Religiosorum laetitia? non in magna scientia vel sapientia, non in gratia miraculorum, non etiam in magno sanctitatis, & aedificationis exemplo, non denique in conversione omnium infidelium, sed si fame, frigore, nuditate afflicti, innocentes convitiis, injuriis, verberibus exagitemur, illaque cum gaudio, amore Christi toleremus. Ibi perfecta est laetitia, quia prae omnibus donis maximum est propter Deum opprobria sustinere. Nam in ceteris mirabilibus nos gloriarì non possumus, quia non sunt nostra, sed Dei; sed cruce afflictionis & tribulationis gloriarì possumus: quia illud est nostrum. Et ideo dixit Apostolus. Mihi absit gloriarì nisi in cruce Domini nostri Jesu Christi. Gala. 6. v. 14. P. Corn. à Lap. in Matth. 5. 12.

Matth. 5. v. 41. *Et quicumque te angariaverit mille passus, vade cum illo & alia duo.* Angariare est vox Persica, à Persis enim publici nuntii & veredarii vocabantur *Angari*, quibus jus erat equos, homines & navigia usurpandi, & ad sibi serviendum cogendi, unde angariare idem est quod stringere, & cogere, unde nomen Angariae & Panangariae in libris juris. Porro ne fideles putent hic sibi nimis dura & ardua à Christo praecipì, hinc S. Basiliius hom. de legendis Gentilium libris, ostendit Philosophos similia docuisse & fecisse, ut Periclem, qui tota die à quodam probis affectus, eundem vespere cum lumine domum deduxit. Et Socratem, qui à quodam multis in facie plagis affectus, non aliter ultus est hominem, quam fronti suae velut statuae nomen ejus quasi opificis inscribendo. Et Euclidem, qui, cum quidam juraret se illum occisurum, juravit viciissim eum placaturum, ac ne in se animo esset hostili, effecturum. De Julio Caesare ait Cic. orat. pro Marcello. *Caesar nihil oblivisci solet, nisi injurias.* Hae fuere umbræ virtutis Christianae, quae utique longè Major & Solidior extitit in S. Paulo, S. Laurentio, S. Vincentio, & similibus, qui tortoribus gratias agebant, quòd sibi Martyrii coronam torquendo pertexerent. Clim gr. 4. de obedientia narrat Religiosum nomine Ab- bakirum à Socia variè per annos 15. tenta-

tum & tribulatum, ut è mensa quoque à ministris expelleretur, omnia hæc patienter tulisse, ac interpretatum hæc omnia, non serio, sed probandi sui causa fieri, atque instante morte dixisse: Gratias ago Domino Jesu Christo & vobis; quia propter id, quod me tentastis in salutem, ecce decem et septem annis permansi à demonibus non tentatus, P. Corn. à Lap. in Matth. 5. 41. idem ad v. 39.

Proprie martyrium est, non resistere malo, non se defendere, sed permittere se occidi pro Christo: quia miles pugnatur, martyr non pugnatur. Martyr enim est collega passionis Christi, ut scribunt Martyres ad S. Cyprianum l. 5. Epi. 22. Sic legio Thebanorum militum non resistebat. Ratio à apex in priori est. Quia in hoc consistit apex patientiae, magnanimitatis & charitatis. Patientia enim opus perfectum habet, ut ait Jac. 1. v. 4. Perfectius autem est, si non resistat injuriis, & injuriantibus, sed ultro illis se offerat. Magnanimitas est omnes res hujus vitae adversas æquè ac prosperas quasi intra se positas despiciere. Charitas optat dura & dira pro Deo pati.

Nota. Dum Christus Matth. 5. v. 39. dicit: *Ego autem dico vobis non resistere malo: sed si quis te percusserit in dexteram maxillam tuam, praebe illi & alteram.* Hoc quandoque est præceptum, quandoque consilium evangelicum. Hoc communiter est consilii, uti è illa de angaria: præcepti vero, cum Dei gloria & salus proximi id absolute jubet & praecipit v. g. Si Indi & Japonenses scirent Christum præcepisse Christianis, ut percutienti unam maxillam præbeant alteram, & nisi hoc illi faciant, ipsi scandalizarentur, & à fide Christi suscipienda averterentur, tum utique Christianus præsertim prædicator, ferienti unam genam porrigere debet alteram: cujus rei literale extat exemplum in vita S. Francisci Xaverii, de Jacobo Fernandez à Japone conscripto, de quo supra. Ita Monachus, de quo Author libri doctrinae Patrum, cum intrasset in domum, venit puella illa, quæ à demone vexabatur, & mox dedit alapam Monacho, ille autem convertit illi & alteram maxillam secundum divinum præceptum, demon autem clamare cepit: *à violentia mandatorum Christi Jesu expellit me hinc.* Quòd si verò quis hæreticus & impius te in unam maxillam percutiat, ut tuam orthodoxam fidem, religionem, virtutem despiciat, & despiciendam alteri ostendat, tunc sanè non præbenda est illi altera, sed graviter ille increpandus est, uti Christus increpavit satelitem, dantem sibi alapam coram Pontifice dicentem: Si malè locutus sum &c. Joa. 18. 23. Et

Et Paulus, cum eum juberet pontifex percuti; Percutiat, inquit, te Deus paries dealbate Actor. 23. 3. tunc enim faciendum est illud Sapientis. Responde stulto juxta stultitiam suam, ne sibi sapiens esse videatur. Prov. 26. 5. Cassian. Coll. 16. c. 20. irridet vesaniam nonnullorum, qui, ut hoc Christi præceptum impleant, ultro jurgia miscebant, aliosque ad iram provocabant, ut ab iratis percuterentur, ac percussi aliam maxillam percutienti ferendam offerebant. Patientis enim est, neminem ad impatientiam provocare, ne ipsa patientia fiat impatiens. Plura P. Cornel. in Matth. 5. v. 39.

Pati oportet
Christum, &
nos cum
illo.

Lucæ. 24. v. 26. *Nonne hoc oportuit pati Christum, & ita intrare in gloriam suam.* Oportuit ergo pati Christum. Imo, Quia id prædixerunt Prophetæ. 2. Quia ita decreverat Deus Pater. 3. Quia hoc exigebat nostra redemptio, ut ejus pretium morte in cruce persolveret. 4. Quia decebat tantam gloriam tanto labore & dolore quasi merito comparari. 5. Quia oportebat Christum quasi ducem exemplo præire Martyribus, Apostolis, Confessoribus, Virginibus, Sanctisque omnibus, qui per multas tentationes tendunt in cælum. q. d. Vos o discipuli, passio mea turbavit, sed sine causa; nam hæc potius vos in vestra fide & spe roborare & confortare debuisset; quia non est alia via ad resurrectionem, nisi per mortem, nec ad gloriam, nisi per passionem & crucis ignominiam. P. Cornel. à Lap. hic.

S. Prosper ad objecta Gallorum respondit. 13. docet per miram Dei providentiam persecutiones cedere in bonum Ecclesiae, adeoque persecutores fabricare coronas iis, quos persequuntur. Idem ad excerpta Gentienium resp. ad dub. 7. docet, quòd in malorum potestate est peccare, ut verò peccando hoc vel hoc illa malitia faciant, non est in eorum potestate, sed Dei dividentis tenebras & ordinantis eas, ut hinc etiam, quod faciunt contra voluntatem Dei, non impleatur nisi voluntas Dei, &c. Judæi ergo persequendo Christum & Ecclesiam exultarunt, quia occidendo Christum fecerunt illum salvatorem mundi, & fundatorem Ecclesiae, occidendo fideles fecerunt illos martyres, seque de Rempub. perdidit. Sic Aman persequens Mardocheum illum exaltavit, se perdidit. Sic fratres Josephi Josepum vendendo, eum creaverunt principem Aegypti; ecce quàm mira, quàm potens Dei Providentia in suos. Plura P. Corn. in Act. 4. 28.

796.

Actor. 5. v. 41. *Et illi (Apostoli) i. R. P. Kpiatowski, S. J. Collectanea Ascetica.*

bant gaudentes à Conspectu Concilii, quoniam Pati pro digni habiti sunt pro nomine Jesu contumeliam Christo pati. Quid gloriosius, quàm Christo tanta quanta & tam dura pro nobis passio vicem reddere dignitas, (ut ait Tertul. de resurr.) plagas plagis, probra probis, cruorem cruori rependere, etiam enim illius cruor infinites majoris sit pretii quàm noster, tamen noster pariter maximus est pretii, nec enim habemus quid pretiosius, quod illi rependamus. S. Ignatius Fundator Societatis nostrae, Christi causam in vincula coniectus, cum ab illo quæreret Franciscus Mendosius postea Episcopus Burgenis, & Cardinalis, num dolenter ferret illum carcerem ac vincula? Respondit, an tantum malum videtur tibi carcer esse? At verò non tam multae Salmanticae compedes sunt, non tot catenae, quin ego plures pro Christo cupiam, ita Ribad. vitæ. l. 1. c. 15.

Idem roganti, quanam esset compendiosa via. Respondit: Multa pati pro Christo, idque assidue postulare à Deo. Idem sentiebat illustris in Japonia Martyr Michael. A. D. 1609. qui dixit, quadriennio fui in carcere ita lætus & alacer, ut uno tantum die mihi fuisse videat. Ecce hi fuerunt spiritus primitivæ Ecclesiae in Japonia, quos suscitabat in illis mustum Spiritus Sancti. Plura P. Cornel. à Lap. hic.

1. Cor. 13. v. 4. *Charitas patientis est, benigna est, &c.* Nota. Charitas patientis est non formaliter, sed causaliter, quia parit patientiam & benignitatem; quia patientia æquè, ac benignitas, non est actus elicited, sed imperatus à charitate. Pulchre Tertul. de patientia c. 11. docet. Nullam esse perfectam virtutem, quæ non habet comitem patientiam: itaque in omnibus Beatitudinibus, quas Christus Matth. 5. enumerat, patientiam quoque intelligendam esse &c. 12. docet, thesaurum charitatis disciplina patientiae contineri, & ipsam charitatem à patientia, quasi à Magistra, erudiri. P. Corn. hic.

Ad Philip. 1. v. 29. *Quia vobis donatum est pro Christo non solum, ut in eum credatis, sed ut etiam pro illo patiamini.* Notant hic Chrysost. & Theoph. pati pro Christo vocari ab Apostolo donum Dei imo, ut eos non pudeat passionis, sed eam acceptent ut donum Dei. 2do. ne in illo extollantur, cum illud non habeant à se, sed à Deo. 3. donum patiendi pro Christo majus esse quàm suscitare mortuos, & signa miranda patrare. 4. pati pro Christo esse singulare Dei donum non tantum eatenus, quatenus Deus obicit homini, occasionem faciendi fidei, ita & Martyrii, similiumque af-

Pati pro
Christo,
plus quàm
mortuum
suscitare.

M m m m a

hicti.

fictionum, pro Christo & fide toleranda-
rum, sed etiam hoc ipsum pati pro Christo,
est donum Dei; quia Deus affectum, desi-
derium & fortitudinem patiendi pro Chri-
sto aspirat, ut contra Pelagium passim do-
cet Augustin. Plura P. Corn. hic.

Patientiae exempla. 2. Tim. 2. v. 3. *Labora sicut bonus mi-
les Christi Jesu. Pro labora Græcè est, mala
perfer, dura tolera.* Pulchrè Tertul. Apolo-
get. c. 50. Licet nunc sarmentitios, inquit, &
semarios appellatis, quia ad stipitem dimi-
dii axis revincti, sarmentorum ambitu exu-
rimur; hic est habitus victoriæ nostræ, hæc
palmeta vestis, tali curru triumphamus. A-
pud vos quoque o Gentiles Mutius (Scævola,
) dextram suam libens in arca reliquit.
O sublimitas animi - Anaxarchus cum in
exitum Pisanæ pilæ contunderetur. Tunde,
tunde, ait, Anaxarchi follem, Anaxar-
chum enim non tundis &c. P. Cornelius
hic.

797. Patientiæ pugilum Christi exempla. Jacob. 1. 2. *Omne gaudium existimate
fratres mei, cum in tentationes varias incid-
eritis.* Tres sunt patientiæ gradus, 1. mus.
sustinere patienter. 2. dus sustinere libenter.
3. tius sustinere gaudenter. Vis pugilum &
heroum Christi exempla? S. Antonius à
dæmonibus laniatus, & semimortuus reli-
ctus, provocabat eos dicens. Ecce ego
hic sum Antonius, non fugio vestra certa-
mina, etiamsi majora faciatis, nullus me
separabit à Charitate Christi, psallebatque
dicens: Si confurgant adversum me castra,
non timebit cor meum. S. Athan. in ejus
vita. Sara 13. annis à Spiritu fornicationis
oppugnata, nunquam rogavit, ut recede-
ret à se ejusmodi pugna, sed solum dixit:
Domine! da mihi fortitudinem, per tenta-
tionem sensum purgatur, & purificatur ani-
ma, ut perveniat ad puritatem & perfecti-
onem penè angelicam. S. Dorotheus Do-
ctrina 13. narrat, Monachum quemdam in-
doluisse, quod Deus illi ademisset tentati-
onem, qua pulsabatur, ac lachrymando
amicè dixisse. Ergone Domine indignus
sum, qui patiar, affligar, & tribuler pro no-
mine tuo? S. Auxentius à columba pastus
est: qui scaturientes à tabescente corpore
suo vermes adeò pretiosos habuit, ut, si
quis eorum excidisset, eundem in locum su-
um reponeret. Ann. Cælest. 14. Febr.

A qua nutritis, sequeris sine bile columbam,
Vermi iram haud leuic dente movere
tuam.

In pretio Tibi sunt vermes, quos corpore
pascis.

Magni, Dive, Tibi vermiculatum o-
pus.

S. Ambros. in Luc. 1. 4. c. 4. *Nonne
tentatio Joseph virtutis est consecratio? Nonne
injuriam carceris, corona est castitatis?* Cassian
Coll. 18. c. 14. celebrat Religiosam quam-
dam, quæ petiit à S. Athanasio, foeminam
pauperem, & infirmam, sed molestam, in-
gratam & rixosam, cui serviret, ut in ea
haberet exercitium patientiæ; cumque illi
diu magna patientia, & charitate servivisset,
rediit gratias relaturo, eò quod ei se-
cundum desiderium suum, magistram pa-
tientiae dignissimam providisset, cujus in-
juriis jugibus, ut quodam palæstræ oleo,
quotidie roborata, ad summam animi pati-
entiam perveniret. v. 4. *Patientia autem,
opus perfectum habet; ut sitis perfecti, & in-
tegrum in nullo deficientes.* q. d. Patientia ve-
stra habeat opus perfectum, id est, sit con-
stantis, continua & plena, nullis ærumnis quod-
& doloribus cedens, nulla duratione fa-
tiscens, sed fortis, sui semper similis, cre-
scens & invicta. Ut sitis perfecti, & integri
in nullo deficientes: multi enim Christiani,
illo ævo initio ferventes, postea animo ca-
debant; hos ergo animat & roborat Jaco-
bus, sic hodie multos videmus patientes,
sed imperfectos, ideòque ex parte impatien-
tes, qui dicunt: Vellem pati hanc persecu-
tionem, injuriam, sed non illam ab hoc, at
non ab illo. Hæc est patiens impatientia
& impatiens patientia, nec piscis, nec ca-
ro, sed mixtum ex utroque, quæ onus si-
bi adauget, dolorem & cruciatum duplicat.
Patiens verò & perfecta patientia cupit pa-
ti, quidquid mali à quocumque, quantum
cumque, quomodocumque irrogatum fue-
rit, tales fuerunt Martyres. Porro pati-
entia habere debet opus perfectum triplici-
ter. 1. mo. Perfectum in se, puta in fortitu-
dine & continuatione tolerantiae usque ad
finem crucis & vitæ. 2. do. Perfectum in
fide, ut patiat pro Christi fide, justitia
aut virtute. 3. Perfectum in comitatu in-
nocentiae, cæterarumque virtutum, ut sci-
licet patiens sit innocens & purus, ab omni
peccato & vitio. Quid enim tibi prodest
pati injuriam, si avaritiæ, gulæ, luxuriæ
indulgeas. Ita Salmeron.

798. Quæres. Quomodo patientia sola præ-
temperantia, fide, spe, charitate, cæterisque
virtutibus dicatur perfecta, & habere opus
perfectum. Respondetur. Certum est, Cha-
ritatem, & Religionem, utpote quæ proxi-
mè Deum respiciunt, ex objecto esse nobi-
liores & perfectiores patientia, aliunde ta-
men patientia habet opus perfectum, id-
que multipliciter. 1. mo. Quia patientia om-
nia sustinens, & in finem perseverans virtu-
tum consummationem efficit, & conservat: tus sine
quocirca nulla virtus potest esse vel consistere patientia.

re sine patientia. Vera enim humilitas esse
nequit, nisi per patientiam toleret inopi-
am, famem &c. Vera charitas esse nequit;
quæ per patientiam non toleret infirmitates
proximi, quin & hostium. Nullus verò,
nisi vehementer amans Deum, fidem, & vir-
tutem potest perfectam patientiam obtinere.
Unde S. Laurentius, Ignatius &c. Qui fue-
runt specula patientiæ, fuerunt quoque spe-
cula charitatis. Aurum ergo patientiæ Chri-
stianæ, non nisi in fornace charitatis coqui-
tur & formatur. 2. do. Quia perseverans
patientia & patiens perseverantia coronat
& perficit studium agonis & vitæ humanæ.
Tritum est illud, omnes virtutes certant,
sola perseverantia vincit, & coronatur.
Itaque patientia hic significat perseveranti-
am in patiando. 3. tio. Quia patientia est
quasi lorica & clypeus, quia omnia mala,
quasi tela, ab homine avertit & repellit, &
contraria bona conciliat: ipsa enim omnes
animi motus, passionem &c. regit; sedat
omnes animæ affectus, ad æquitatem redi-
git; unde sequitur mira pax, & sui domi-
nium. An non ergo patiens perfectus est?
Patientia fidem munit, pacem gubernat,
dilectionem adjuvat, humilitatem instruit
&c. Servum Domino, Dominum servo
commendat, foeminam exornat, virum ap-
probat &c.

**Patientia calx virtu-
tum.** Virtutes sine patientia sunt id, quod
murus sine calce & cemento, qui proinde
illicò ruit. Virtutum ergo calx est patien-
tia, unde Beda hic. Cujus patientia vinci
non potest, ille perfectus esse probatur.
4. to. Perfectum & totum est, ait Aristote-
les, id, cui nihil deest; patientiæ autem ni-
hil deest; imò illa omnes virtutum aliarum
rerum defectus supplet. 5. to. Sicut truncus
portat arborem cum omnibus suis ramis, &
fructibus, ita patientia portat totum ho-
minis, & virtutum omnium onus, & pon-
dus, puta omnia difficilia, ardua, idque
sereno animo, ore, & vultu. 6. Patientia
Deum habet agonothetam, & debitorem.
Aded (inquit Tertullianus) satis idoneus pa-
tientia sequester Deus, si injuriam deposueris
penes eum; ultor est: si damnum restitutor est;
si dolorem, medicus est; si mortem, resuscita-
tor est, quantum Patientia licet, ut Deum ha-
beat debitorem. Causam subdit, omnia enim
placita ejus cunctur, omnibus mandatis ejus in-
servient. 7. mo. Patientia opus perfectum
habet; quia ejus opus & actus primarius est
Martyrium, inquit Thomas Anglicus, quod
opus est nobilissimum & perfectissimum.
8. vo. Quia Christo patientissimo nos facit
simillimos. Philippus rex Macedonum gra-
tias agebat conviciatoribus quia, inquit,
dum conor illos mendacii factis meis con-
vincere, evado melior. Ita Pluar, 12. Apo-

ph. Regum. Sicut Apelles suis picturis per-
fectis & eximiis inscribat *Apelles fecit*, ita
patiens suis facinoribus perfectis & heroi-
cis, quibus patientiam quasi heroinam in
anima sua depingit & ornat, inscribit: *Pa-
tientia fecit*. P. Corn. in Jacob. 1. 2. 4.

**799. Jacobi 1. v. 5. Si quis autem vestrum
indiget sapientiâ, postulet à Deo.** Nota. Li-
cet hæc sapientia exigat & complectatur om-
nem virtutem, tamen præ cæteris sita est in
patientia. Verus ergo patiens verus est sa-
piens, & summè patiens summè est sapiens,
juxta illud Prov. 19. v. 11. *Doctrina viri per
patientiam nescitur.* Quocirca meritò Laetan-
tius l. 6. reprehendit Ciceronem, qui de
officiis definit virum bonum esse, qui pro-
sit, quibus possit, noceat nemini nisi lacer-
situs injuria. *O quam simplicem, inquit, ve-
ramque sapientiam duorum verborum adjectio-
ne corrumpit. Quid enim opus fuerit addere la-
cessitus injuria, ut vitium bono viro quasi cau-
dam turpissimam apponeret, & patientia, qua
omnium virtutum maxima est, faceret exper-
tem. Nociturum esse dixit bonum virum, si fuerit
laccessitus: jam hoc ipso, viri boni nomen amittas
necesse est, si nocebis.* Probat id imo. non
minus enim mali est referre injuriam, quàm
inferre.

2. do. Quod se vindicare non est homi-
num, sed pecudum. In quo igitur sapiens &
bonus vir à malis & insipientibus differet?
3. Quia, qui referre injuriam nititur, eum
ipsum, à quo latus est, gessit imitari. Ita,
qui malum imitatur, bonus esse nullo pa-
cto potest. 4. Quia ipse (Cicero) Cani-
nam illam facundiam suam (sicut Sallustius
ab Appio dictum refert) exercuit, voluit
quoque hominem Canino more vivere, ut
remordeat laccessitus. 5. to. Quæ retributio
contumeliæ, quàm pernitiola sit, & quas
edere soleat strages, unde oportunitus pete-
retur exemplum, quàm ex ipsius doctoris
tristissimo casu, qui dum his Philosopho-
rum præceptis obtemperare gessit, ipse se
perdidit.

Quid si laccessitus injuria (ab Antonio)
patientiam tenuisset; si dissimulare, si fer-
re injuriam, boni viri esse didicisset, nec il-
las nobiles orationes, alieno titulo inscrip-
tas, impatientia, levitate, & infania pro-
fudisset, nunquam capite suo rostra, in
quibus ante floruerat, cruentasset, nec
remp. funditus proscriptio illa delesset. Un-
de concludit, sapientis & boni viri non est
velle certare ac se periculo committere De-
nique Marcus Tullius contra suum præcep-
tum oblivionem injuriarum in magnis lau-
dibus posuit: *Spero, inquit, Caesar, qui Patientiæ
oblivisci nihil soles, nisi injurias &c.* Patientia
ergo sapientia, præcepta, & prudentia, sapienti-
diæ inter alia sunt hæc, 1. pax præstat
M m m m 3 qui-

quibusvis opibus & bonis, illorum ergo jactura est, emenda. 2dum. Nullus pejor animæ hostis, quam tumultus, æstusque cogitationum, iræ, & impatientiæ. 3tium. Optimum vindictæ genus est lædenti benefacere, ut agebat S. Joannes Eleemosynarius. 4tum. est, Mansuetudine subditi vincitur asperitas Prælati. 5. Injuria nobis illata animarum nostrarum est medicina. 6. Maleficio compensandum est beneficio. 7. Prudentis est, modica ac brevi poena præsentis vitæ per patientiam redimere longas & graves purgatorii vel inferni poenas. 8. Crucem hanc merui, ergo feram, ut pro peccatis satisfaciam; si non merui, feram eandem, ut coronari merear. 9num. Senecæ l. 2. de Ira. Magni animi est injurias despicere, pusilli hominis & miseri est repetere mordentem, ut mures & formicæ, ad quas si manum admoventis, ora convertunt. Imbecillia se lædi putant, si tanguntur. Ambros. Epi. 87. ad Eccl. Vercell. Non hæc sola est forma justitiæ, inquit, ut non lædas eum, qui te non læserit, sed etiam illa, ut remittas ei, qui læserit. 10. Patientia prudens in quavis difficultate suggerit consilium, Plura P. Cornel. à Lap. in Jacobi. 1. v. 5.

Jacobi. 5. v. 11. *Ecce beatificamus eos, qui sustinuerunt. Sufferentiam Job audistis, & finem Domini vidistis, quoniam misericors Dominus est, & miserator. Beatificamus, (beatos prædicamus) eos, qui sustinuerunt exemplum Christi, qui ait: Beati, qui persecutionem patiuntur propter justitiam. &c. Matt. 5. Sufferentiam Job audistis, id est, tolerantiam, sustinentiam, patientiam. Producit & multis patientibus unum Job: quia ipse fuit speculum & exemplar singulare patientiæ, ut ait S. Hieronymus. Unde Suidas verbo Jobeum vocat firmissimam columnam, & incudem. S. Basil. hom. 4. Adamantini cordis hominem, & ut scopolum in mari eminentem. Exclamat S. Augu. Sermon. 105. de tempore. O virum putrem & integrum, ô sædum & pulchrum, ô vulneratum & sanum! ô in stercore sedentem & in celo regnantem. Allegoricè, Job fuit expressus typus Christi. Plura P. Cornel. in Jacobi. 5. v. 11.*

S. Mauritius ad palum alligatus, melius perunctus à vespis tandem ad mortem usque confossus est. Ann. Coele. 21. Febr.

Dum Te multiplici morfu ferit ira malorum,

Est merces meriti, multiplicata, tui. Melius Tibi dulci mortem dat mundus amaram.

Sed Tibi celesti, dulce in amore, mori,

S. Job rex antiquissimus patientiæ exemplar Ann. Coele. 16. May.

Job princeps, pauper, patiens, mendicus, & æger.

Magnum, ut rex, semper cor, animumque gerit.

1. Petr. 2. v. 23. *Qui (Christus) cum malediceretur, non maledicebat; cum patere-
tur, non comminabatur &c. Qui cum malediceretur, vocaretur potator vini, Samaritanus, possessus à diabolo, seditiosus, hostis Cæsaris, subversor gentis &c. Non maledicebat. Græcè uti legit S. Hieronymus. Ambros. Non remaledicebat, non remaledicebat, inquam, sed altissimum tenuit silentium, ita, ut Pilatus miraretur, quod signum erat animi non tantum innocentis, sed & excelsi. Imò sanxit discipulis suis, diligite inimicos vestros, benefacite his, qui oderunt vos; & qui te percussit in maxillam, præbe & alteram. Lucæ. 6. 28. Licet verbò Judæis & Scribis sæpe vix maledictionis æternæ, Deique judicium, tam in vita, quam in morte intentarit, ut Matth. 23. toto cap. & cap. 25. tamen id non fecit propter se, nec ex impatientia & appetitu vindictæ, ut scilicet se de illis vindicaret, sed propter ipsos, & ex charitate, ut scilicet denuntiando sceleratis iras divinas & ignes æternos, eos advocaret à scelere & gehenna. Hujus virtutis dedit specimen & exemplum Cardinalis Bellarminus, qui cum à quodam æmulo in omnibus ferè sententiis carperetur & refutaretur, idque assidue, continuè tacebat, mirantibus aliis, ac rogantibus, cur se, suæque dicta, & honorem cardinalitium non tueretur. Respondit: Melior est uncia charitatis, & pacis libra victoriæ.*

1. Petr. 3. v. 17. *Melius est enim benefacientes (si voluntas Dei velit) pati, quam malefacientes. Scilicet si Deus nos velit pati, si afflictiones nobis immittat, aut immitti permittat. Hoc, si voluntas Dei velit, addit ad consolationem fidelium, ut sciant, nihil acerbi sibi accidere, nisi ex nutu & ordinatione Dei, qui omnia ordinat ad suam gloriam, & ipsorum salutem. Resignent se ergo in manus Dei Patris, & divinæ ejus de se providentiæ, nec dubitent, quia Deus eis daturus sit vires ad patiendum, ac deinde patientiæ lauream, ita Oecum. Perstringit, ait Beda, quosdam, qui si pro culpa patientur, patienter ferunt, si inculpati patientur, murmurant. Et ita bonum innocentia perdunt per culpam impatientiæ.*

Ita Socrates, damnatus ad mortem Apollodoro comploranti, dicentique, *Innocens pateris. Quid?* inquit, *num me nocentem mori*

mori mallet? Bonum est pati nocentem, at melius est pati innocentem. Unde colligas bonum esse malefacientes pati & puniri, hic enim est actus justitiæ vindicativæ: unde fures, dum patienter poenam sustinent, faciunt actum virtutis, non unius, sed plurium, puta poenitentia, patientiæ, justitiæ. Plura P. Cornel. à Lap. hic.

801. Patiendi inferimur cruci Christi.

1. Petr. 4. v. 13. *Sed communicantes Christi passionibus gaudere, ut & in revelatione gloria ejus gaudeatis exultantes. Communicantes &c. Gaudere. Duas affert causas, cur in afflictione non tristiari, sed gaudere debeant. Prior, quod in tribulatione communicent Christi passioni. Unde S. Fulgentius legit sed ut communicantes, quod summum est decus & gloria, æque ac commodum & meritum: Nam patientes per passionem suam passioni Christi, quasi inseruntur, & inoculantur uti ramus arbori, itaque ab ea omnis gratia, & vigoris succum, vimque tolerandi, merendi, & perseverandi exsugunt. Posterior, quod cum Christo passio resurrexerunt sunt ad gloriam. Tertull. legit etenim secundum quod communicati, quæ lectio significat tantum gaudendum esse, quanto patiando communicamus passionibus Christi, ut quo magis crescit passio, eò magis crescat & gaudium, adeoque mensura gaudii sit mensura tribulationum, juxta illud. 2. Cor. 1. 5. Quoniam sicut abundavit &c. & illud Psal. 93. 19. Secundum multitudinem dolorum meorum in corde meo: consolationes tua latificaverunt animam meam. Unde patientes dicuntur, 1. pati non tam suam crucem, quam Christi, juxta dicta Hebr. 13. 13. 2. Corin. 4. 10. Rom. 8. 17. 2do. Christus vicissim dicitur pati in fidelibus quasi caput in suis membris. Hinc Christus ait Saulo, quid me persequeris. Act. 9. 4. Ita S. Paulin Epi. ad Aprum de Christo. In Abel occisus à fratre &c. in Abraham peregrinatus, in Joseph venditus. 3tio. Patientes dicuntur Christo incorporari, adeoque unum effici, & esse cum Christo: Sic enim Apostolus nos vocat commortuos, complantatos, concrucifixos Christo. Rom. 6. 5. & 2. Tim. 2. 11. Unde idem ait, Christo confixus sum cruci, vivo verò jam non ego, vivit verò in me Christus. Gal. 2. 20. Et S. Ignat. Epi. ad Rom. Amor meus crucifixus est. Quocirca in afflictionum tolerantia, & persequentium dilectione consistit vitæ Christianæ apex & summa, P. Corn. in 1. Petr. 4. 13.*

In patiente Dei majestas requiescit.

1. Petr. 4. v. 14. *Si exprobramini in nomine Christi, beati eritis: Quoniam quod est honoris, gloria & virtutis Dei, & qui est ejus Spiritus, super vos requiescit. Quoniam &c. Requiescit. q. d. Gloria, virtus, &*

Spiritus Dei super vos requiescit, agitque ad omne arduum, puta ad heroicam patientiam. Syrus legit, Spiritus gloriosus Dei super vos requiescit. In eo ergo, qui patitur pro Christo, requiescit Dei primo honor, 2do. Gloria. 3. Virtus. Græcè potentia & robur. 4to. Spiritus, qui gloria, honoris, virtutis omnis est auctor in patiente, quasi in templo suo mira cum voluptate requiescit; quia patiente delectatur, & in eo deliciatur. Significat, inquit Dionysius, quod Deus reputet honorabile quid gloriosum, virtuosum, sive triumphale invictam patientiam in adversis. Ita Spiritus fortitudinis requievit in Christo. Isai. 11. 2. Hæc verbis significat, quanta dignitas & decus sit pro Christo pati, scilicet quod in isto situs sit omnis honor, gloria, virtus, & Majestas Dei, adeo, ut nihil dignius, honorificentius, Deoque gratius & gloriosius excogitari possit, imò ipsa Spiritus Sancti Persona & Majestas in eo, qui patitur, requiescat: Ipse enim quasi dux eum, qui pro Christo patitur, animat, roborat, perficit, ut vincat, eumque ad triumphum & coronam æternam perducatur; summa enim, & nobilissima fortitudo est pati pro Christo. Porro causas, cur pati pro Christo sit summa dignitas, varias hic

Cur summa dignitas pati pro Christo.

insinuat S. Petrus. 1ma. est, quia hic est actus summus Christianæ fortitudinis, patientiæ, charitatis. 2da. Quia passiones sunt vestes regales; puta purpura, paludamentum, Stemmata, insignia, & ut Apostolus vocat Gal. 6. 17. Stigmata Christi. 3tia. Quia Christus crucem & passiones in corpore suo sublimavit & quasi Deificavit: sicut enim verè dicitur Deus incarnatus & factus homo; ita verè dicitur Deus passus, crucifixus, mortuus. 4ta. Quod Christus, Spiritus Sanctus, totaque SS. Trinitas patientibus, quasi sacrificiis & holocaustis, non brutis, sed humanis & rationalibus summè honoretur, ut ait hic S. Petrus. 5ta. Quod iis à Deo promissa & parata summa merces, & corona in celo, puta laurea martyrii. 6ta. Quod crux contactu corporis Christi sanctificata adoretur, nec tantum illa, quæ tetigit corpus Christi, sed & quævis alia, quæ illius est representatio & imago. 7ma. Quod passiones Martyrum mirè illustrent Ecclesiam. Nulla enim secta est, quæ tot habeat Martyres, qui pro sua fide, aut potius perfidia, velint non tantum opes, sed & vitam profunderere, quod habet religio Christiana. Rursum Martyr illustre dat exemplum cæteris fidelibus, ut & ipsi pro Deo pati ac mori gestiant. Unde Tertull. Sanguis martyrum est semen Christianorum. S. Cyprianus de laude & exhort. Martyrii. Nec poteris amare mar-

martyrium, nisi prius oderis Sæculum. P. Corn. in 1. Petr. 4. 14.

Deus certat & vin-gratia, qui vocavit nos in æternam suam glori-
cit in pati-entibus. modicum passos ipse perficiet, confir-
mabit, solidabitque. Est hic ultimus, ad
certandum & patiendum stimulus, quod
Deus certantes adjuvet, perficiat & coro-
net. Ipse enim est Deus omnis gratia, ergo &
patientia, perseverantia, ac gloriæ æter-
næ, hæc enim ultima, & maxima est gratia-
rum. Verè S. Augustin. Serm. 57. de Temp.
Quod si semper, inquit, beneficia Dei no-
stri, quæ nobis nullis præcedentibus meri-
tis nostris collata sunt, assidue cogitamus,
peccata nostra nobis non dominantur. P.
Cornel. à Lap. hic. Ab unoquoque crux
sua gestanda de quo Matth. 16.

Ah! fugias, quocumque voles, crux te ipsa
sequetur.

Majorem invenies tu fugiendo cru-
cem.

Heu placeat potius Domino præeunte su-
premo,

Ausa ferre, Dei, nobiliore, crucem.

Ille crucem fert, ille gravem, nos ferre
minorem

Vult, quæ pro nostris viribus apta fo-
ret.

802. Patiens regnat in tribulatione.

Apocal. 1. v. 9. Ego Joannes frater ve-
ster, & particeps in tribulatione, & regno,
& patientia in Christo Jesu. q. d. Ego Jo-
annes spero uti tribulationis, ita & regni
coelestis vobiscum particeps fieri, & repe-
te particeps in patientia in Christo Jesu. q. d.
Et particeps patientiæ in Christo Jesu, vel
patientia Christianæ, quæ omnia suffert,
affligentibus non indignatur, nec in Deum
obmurmurat, sed quicquid ab eo immittit-
tur per quemcumque, æquo animo susti-
net.

2do. In Christo, id est, per Christum,
Christique fidem, quam prædico. Ita Ri-
bad. Aliqui sic exponunt in tribulatione &
regno; quia tribulatio & crux Christi est
regnum Christi & Christianorum; nam
regnabit à ligno Deus, itidem regnat in tri-
bulatione patiens: hoc mylticum est, sed
verum & appositum. ita Sophron. vel poti-
us Joan. Molchus. P. Corn. hic.

S. Cyprianus pios adhortans ad fortem
patientiam l. de Mortal. Quanta sublimitas
inter ruinas humani generis stare erectum. Et
l. 4. Epi. 6. ad Tib. Gravior, ait, & fero-
cior pugna imminet, ad quam virtute ro-
busta parare se debent milites Christi, (im-
minente persecutione Decii & Valeriani.)
Considerantes idcirco, se quotidie calicem

sanguinis Christi bibere, ut possint & ipsi
propter Christum sanguinem fundere. To-
Patientia, ait, fidelium Salus, tota, patientia fortitudo
fortitudo, ad eum, qui in sanctis suis mi-
rabilis, referenda est. P. Cornel. in Apoc.
14. v. 13.

Patientia S. Paulus fuit, adamantinæ Patientia
& amplissimæ, eam enim quasi fundamen-
tum vitæ Apostolicæ in anima sua colloca-
vit: quocirca ipse perfectum virum Apo-
stolicum depingit. 2. Cor. 6. 4. Talis ex-
emplo Pauli fuit S. Athanasius, qui per 46.
annos Ariandrum persecutiones invicto ani-
mi robore sustinuit, cui proinde meritò
hoc dat elogium S. Greg. Nazian. Orat. 20.
Athanasius fuit percutientibus adamant, diffi-
dentibus magnus.

2do. Paulus hanc Patientiam per to-
tam vitam ubilibet exercuit, & exercendo
quasi in immensum auxit. Quocirca S.
Chrysof. Hom. 1. de Laud. Pauli, eum præ-
fert Sancto Job, ubi post multa. Videbis,
quàm erat omni saxo durior anima ista per-
petuens & ferrum atque adamantem supe-
rans. 3tio. Tres sunt gradus patientiæ. 1.
pati patienter; 2. libenter; 3. exuberanter.
Sic S. Franc. Xavierius consolationibus di-
vinis exuberans dicebat: Satis est Domine,
satis est, de laboribus verbis & persecutioni-
bus. Amplius Domine, amplius, non me liberet
hæc crux, nisi graviores immittas. Ita habet
ejus Vita & Acta Canonizationis, hoc di-
citur à S. Paulo. Exultabat Paulus in vin-
culis: Ego, inquit, victus in Domino
Ephes. 3. 1. hocque titulo magis gloriabatur,
quàm diademate coronatus, ait S. Chrysof.
Hinc S. Petrus Epi. 1. c. 4. v. 13. Communi-
cantes, inquit, Christi passionibus gaudete, ut
& in revelatione gloria ejus gaudeatis exultan-
tes. 4to. Paulus à Deo electus Apostolus,
simul auctoratus fuit dux passionum & pa-
tientia, ut disceremus, Apostoli insigne
esse omnigenam patientiam. Vas, inquit,
electionis est mihi iste, ut portet nomen meum
coram Gentibus. Causam subdit. Ego
enim ostendam illi, quanta oporteat eum pro
nomine meo pati. Act. 9. v. 15. Particula-
tim autem agones suos recenset, in iisque
quasi trophæis triumphat. 2. Cor. 11. 23.
5to. Paulus mira patientia suos emulos in-
vidos, detractores, calumniatores. Vide 2.
Cor. 10. & 11. & Philip. 1. 17. & 2. Cor.
4. 8. Verè S. Greg. 35. in Evan. Patientia
ait, est martyrium in occulta cogitatione. 6to.
Paulus plurimas non tantum infirmitates, &
angustias corporis, sed & continuas carnis
tentationes heroicè sustinuit & superavit. P.
Cornel. ante Acta Apost. in effigie Pauli c.
2. v. 1.

Sancta Fina magnâ patientiâ in diutius
pro:

protracto morbo insignis, cujus infirmæ
corpus asseri, in quo decumbebat, accre-
verat, sanctum vitæ finem sortita est. A D.
1253. mortem illius proprio motu, nullo
hominum movente compagne sonitu suo
prosecuta sunt. P. Kwiatkowski in Annal.

S. Lydvina S. Lydvina virgo gravissimis 38. an-
nos doloribus cruciata fuit, cujus mortali
agoni præsens Christus & Maria adfuit, le-
gulum Angelorum & Divorum corona cin-
xit. Ann. Cœl. 14. April.

Lento martyrio vitam finire volebas;

Tormentum lectus, sit tibi Virgo,
tuus.

Rex regum, ac Regina tuum dum spectat
agonem,

Constanti ad finem, jure corona da-
tur.

Morbi
corporis
profund
animæ.

S. Petrus Sanctæ Petronillæ filia fe-
bres, & paralytim pro salute animæ im-
petravit, quæ tamen sanata, etiam alios
sanavit. Ann. Cœl. 31. Maij.

Siccine Dive Pater morbos acceris acet-
bos

Affligens Natam? sicine Patris Amor
Hoc suadet? Prodest animæ, quod corpo-
ris ardet

Vires; hæc febris quæque maligna fu-
gat.

Patientia
vitam ser-
vat.

A. D. 1438. dum Tartari incurrisent
in Podoliam, nobilitatemque Russicam,
duce Michaeli Buczacio Præfecto sive Pa-
latino Podolizæ occisò, fudissent, Joannes
Vulodicus gente Sulimæus multis vulneri-
bus confectus, cum inter cadavera jacens
à victoribus despoliaretur, ita compressit vi-
talem spiritum, ut cum barbarus digitum
ejus cum annulo præcideret, tamen nullam
doloris, neque sentis significacionem edi-
dit, & incredibili patientia vitam servavit.
Cromer. in Hist.

Patientia
colaphi-
zato.

Juvenis quidam Lusitano & Indapro-
genitus, iniquissimè P. Francisco Vieiræ
ingentem colaphum impegit, & violento im-
pulsu in terram prostravit supinum, qua in-
genti infamia nihil motus vir Sanctus, ut se
terra levaret, rogavit, hanc ipsi condona-
ri injuriam, designavitque sacerdotem, à
quo execrationis anathemate solveretur. P.
Bartolus. in par. 2. Asiaticæ Hist. circa A.
D. 1559.

Patientia
in adversis
Gentili-
um.

Japones inter maximas etiam calami-
tates probro ducunt vocem ullam tristem
proferre, ac licet mœrore divelli sibi vita-
lia sentiant, frontis sereno illum dissimu-
lant. R. P. Kwiatkowski, S. J. Collectanea Ascetica.

lant, ne in famulos quidem in dignantur. P.
Bartolus. in Vita S. Franc. Xaverii l. 3.

LONGANIMITAS

Juxta D. Thomam 2. 2. q. 1. ar. 6. est
virtus, quæ firmat animum contra molesti-
am, quæ percipitur ex rei expectatæ dila-
tione. 803.

Expectare docet virtus hæc, atque mola-
stas,

Et longas firmo vincere corde moras,
Post hyemem tandem ver cernitur, atque
serenus

Post diuturna licet nubila, Phoebus ad
est.

CONSTANTIA

Juxta D. Thomam 2. 2. q. 137. ar. 3.
est virtus, quæ firmat animum ad perseve-
randum in finem in bono, sumat, inquam,
contra difficultatem à quibusvis impedi-
mentis.

Pondere stat constans valido, adversisque
resistit;

Conservatque bonum non titubando sta-
tum,

Stat gravis, haudque levi Constans terrore
movetur;

Incorrupto instat prospera, corde ma-
nens.

Non adversa timet, non blandas respicit
auras,

Auster aut Boreas flet, bene firmus erit.

Gen. 39. v. 10. Hujusmodi verbis per
singulos dies, & mulier molesta erat adolescen-
ti, & ille recusabat stuprum. Nota hic in-
victam Josephi constantiam, sapius tenta-
tur, & promissis, & blanditiis à muliere ne-
quam, tamen fortiter resistit proclivi in la-
psum juventuti. Disce hic nullam tentatio-
nem, quantacunque illa sit, esse insupera-
bilem, teque inexcusabilem fore, si ab ea te
superari sinas; cum æquè ac Joseph per Dei
gratiam superare possis & debeas, præter-
tim si jugiter memor sis æternitatis, & æter-
næ gloriæ. Plura P. Cornel. hic.

Rupertus Tropologicè de illis 60. cō. Constani-
luminis Tabernaculi, de quibus habetur tia laboris;
Exodi. 27. v. 10. 11. 12. Sexaginta, in-
columna, quam, columnæ significant laborem con-
tinuum & constantem in observandis Dei
præceptis, quibus ad cœlum tendimus, sex
enim significant tempus præsentis vitæ, sex-
tem decalogum (Sexies autem decem facit
sexaginta) cujus perfecta observatione per-
N n n h totam

totam vitam nostram ad futuram in caelis gloriae perfectionem pervenimus. Qui ergo eo, & ad apicem virtutis contendit, laboret & sit constans ut columna; juxta illud Horatii.

Justum & tenacem propositi virum,
Non civium ardor prava jubentium
Non vultus instantis tyranni
Mente quatit solida.

Constantia enim opus est ad vincendum 1mo. innatam nobis animi molli-tem, & pronitatem ad voluptuosa. 2do. ad superanda ardua, difficultates, & tentationes, quae in operibus virtutum praesertim heroicis occurrunt. 3tio. requiritur constantia ad perseverantiam, multi enim bene incipiunt, sed sensim languescunt. Diogenes teste Laertio l. 6. cuidam monenti, ut jam senex quiesceret a laboribus. Quid, inquit, si in stadio currerem, utrum oportet, an metæ vicinum cursum remittere, an magis intendere? q. d. Non debeo refrigescere, cum ad finem vitae vel agonis accedo, sed magis accendi. Socrates ad mortem damnatus, ad iudices conversus: Patientem, ait, est magis Deo immortalis, quam vobis. Itaque quamdiu spirabo a philosophando & vos admonendo non desistam. Ejus haec erat sententia: *sicut statua vel columna basi, ita vir bonus institutio innixus honesto, nullatenus dimoveri debet.* Unde Xantippe uxor Socratis de eo praedicabat, quod semper vidisset eum eodem vultu revertentem domum, quo exierat. Seneca. Bonus, ait, vir est, qui eoque perducit affectu animum, ut non tantum peccare non velit, sed etiam non possit. Anaxarchus cum a Nicocreonis Cypri tyranno in saxo concavo runderetur, ait: Tunde, tunde Anaxarchi vasculum, at Anaxarchi constantiam non teris. Nota est constantia S. Vincentii, Laurentii, Ambrosii, Athanasii, Antonii, Hilarionis, Luciae, Agnetis, Mathiae &c. S. Anselmus in simili, c. 173. Quadratus, ait, lapis sex aequalia habet latera, in quod horum ceciderit, firmiter stabit; sic providendum est viro justo, ut in suo persistat proposito. hujus autem latera sex haec sunt: prosperitas, adversitas, sui libertas, subiectio; in secreto esse, & in publico; in quibus singulis, si a diabolo impellatur, stet, nec a proposito moveatur. P. Corn. a. Lap. in Exod. 27. 12.

804. Matth. 7. v. 25. *Et descendit pluvia, & venerunt flumina, & flaverunt venti, & irruerunt in domum illam, & non cecidit: fundam. Pluvia, venti, flumina sunt quaelibet adversitates & tentationes, tum a mundo, tum a carne, tum*

a demone ingruentes; item condemnatio quam Christus in improbos detonabit in die iudicii, haec enim saepe in scriptura nomine procellae exprimitur, ut Isaia. 28. 2. Psal. 49. 7. Sapient. 5. 18. Fidelis ergo in Christo, Christique lege, timore, amore velut in firmissima petra fundatus, non curat flabra persecutionum, nec fluctus adulationum, nec Zephyros promissionum, nec Aquilones minarum, nec nimbos probrorum, nec procellas verberum, sed in vocatione & officio suo, in timore & amore Dei inconcusus consistit. Exemplum fuit in S. Petro, qui in petra, id est, Christi amore solidatus omnia adversa pervicit. Unde Act. 4. 20. a principibus sacerdotum iussus cessare a predicatione Christi. Respondit: *Non enim possumus, quia vidimus & audivimus, non loqui.* Quem locum citans S. Chrysostomus hic. Considerasti, inquit, grande mentis invictae excelsum, vidisti petram, undarum murmurā deridentem, magis ipse percussus &c. Tria esse insuperabilia, ait Greg. Nazian. Orat. 28. scilicet Deum, Angelum, & Philosophum. P. Corn. a. Lap. hic.

A. D. 493. Clodoveus Clotildem Burgundam duxit uxorem, haec primum infantem Ingomeram, cum annuente Rege, instantissimis precibus, Christianis sacris initiasset, mortuus est infans. Imputavit Rex mortem ejus luorum deorum offensae: sed Regina tam modestè quam piè: 1mo Deo meo gratias ago immortales, quod utriusque mei primitias, partum illum primum, diademati natum, spemque nostram dignatus est ad regnum suum evehere, longe nostro anteposendum. Evicit deinde, ut secundo genitus facto lavacro ablueretur, Clodomirum appellatis: corpi fraterno fato agrotare infans, & ad mortem perducere, increpante graviter Clodoveo & imputante conjugii, quod filios deorum indulgentia concessos impietate sua extingueret. Verum precibus suis ad Deum fufus erexit puerum mater, nihilque omittebat piè anxia mulier, quo etiam Regem ad Christum adduceret, uti postea adduxit. P. Buffieres in Hist. Fran. Constantiam fortissimi Christiani, Marcel Gutterii vide supra, ubi de Fortitudine, n. 786.

P. Adamus Scial, diu sterilis laboris in urbe Sinfanga (in China) repentini fructum collegit invicta patientia, ac quantum antea derisui, contemptui, tantum post hac, aestimationi fuit; templum edificavit, sanè magnificum & ornatum, & quod mirabilius, ex stipe ab Ethnicis non tam corrogata, quam certatim oblata. P. Bartolus in Asiatica Hist. Par. 3. l. 3.

PER-

PERSEVERANTIA

805.

Juxta D. Thomam 2. 2. q. 137. est virtus, quae perficit animum, ut persistat in recta ratione usque ad operis finem, firmiterque illum contra molestiam ex diuturnitate temporis in opere bono perficiendo, aut acquirenda virtute. Differt a Constantia secundum ea, quae difficultatem adferunt ad persistendum in bono: nam perseverantia firmat animum contra molestiam, seu difficultatem, quae provenit ex diuturnitate actus. Constantia verb contra difficultatem, ex quibuscunque aliis impedimentis. Utraque firmat animum, ut persistat in bono usque ad finem.

Perseverantia vincit omnia.

Curritur in stadio, sed laus in fine locatur, A protracto operis gloria fine venit. Justitiae dignus, divina lege, coronā, Qui sanctum, sancto fine coronat opus.

Rectè dicebat Chilon, tardè quidem aggrediendas esse res magnas; sed cum semel inceperis, constantissimè in agendo perseverandum esse: nihil enim est tam arduum, & insolitum, quod non evincat perseverantia. Perseverantia vi est efficacior teste Sertorio, multaque, quae uno impetu perfici non possunt, paulatim absolvuntur &c. inquit Plutarchus. Turpe, inquit Seneca, cedere oneri, & luctari cum officio, quod semel receperis. Non est vir fortis ac strenuus, qui laborem fugit, nec crederet ei animus ipsa rerum difficultate. Idem Epi. 69. In excelsis est vita beata, sed perseverantia penetrabilis. P. Corn. in Levit. 22. 23.

Perseverantia in finem.

1. Reg. 13. v. 8. *Et expectavit (Saul) septem diebus juxta placitum Samuelis, & non venit Samuel in Galgala, delapsusque est populus ab eo. Expectavit septem diebus juxta placitum.* (id est, constitutum & decretum) Samuelis. Jussit Samuel Sauli c. 10. ut ingruente hoste vel periculo iret in Galgala, ibique nuntio ad se missio suum adventum praestolaretur 7. diebus integris; ut invocato Deo ab illo audiret, quid agendum foret. Paruit Saul, misitque nuntium ad Samuelem, ejusque adventum expectavit per dies 7. sed septima die inchoata, & nec dum exacta, videt populum, metu Philistinorum, diffuere, non expectato ulterius Samuele, lacrimarum obtulit, ut Deo propitiato ab eo disceret, quid facto foret opus, ab eoque robur ad praeliandum acciperet. Atque hac in re peccavit, quod scilicet non expectavit finem diei 7mae, uti jussit Samuel. Nam ante ejus finem Samuel advenit, qui videns Saulem sacrificaf. R. P. Kwiatkowski, S. J. Collectanea Asctica.

se, acriter eum de inobedientia reprehendit. Ita S. Greg. Lyr. Abul. & alii. Audi S. Gregor. ideo per inobedientiam cecidit, quia integris 7. diebus, sicut iussus fuerat, non expectavit. Et postea. Ecce 7. diebus Prophetam sustinuit, sed dum praestolari eum in fine diei desuit, gloriam tantae dignitatis amisit. Minus rectè ergo alii Saulem excusant, quod integros 7. dies Samuelem expectavit, sed quod non rectè eos computarit, computavit enim eos a die, qua misit nuntium ad Samuelem accersendum, cum a posteriore die eos computare debuisset. P. Corn. a. Lap. hic.

Matth. 10. v. 22. *Qui autem perseveraverit usque in finem, hic salvus erit.* Qui autem perseveraverit usque in finem, in patientia, Graecè enim est, qui sustinuerit scilicet has persecutiones & adversitates usque in finem, tum persecutionum, tum vitae. Hic omnis & solus salvus erit salute, felicitate, & gloria aeterna, quasi patientiae suae premio & corona donabitur. Non satis est semel, aut iterum pati, sed ad coronam necesse est usque ad finem, juxta illud Apost. Apoc. 2. Esto fidelis usque ad mortem & dabo tibi coronam vitae. Vide ibidem dicta a P. Corn. Ut autem tolere usque ad finem, juxta respice finem, Audi S. Bernard. Epi. 129. Perseverantia meretur vivis gloriam, coronam virtutibus. - Tolle perseverantiam, neque obsequium mercedem habet, neque beneficium gratiam, neque laudem fortitudo.

Act. 11. v. 23. *Qui (Barnabas) cum pervenisset (Antiochiam) & vidisset gratiam Dei, gavius est: & hortabatur omnes in proposito cordis permanere in Domino.* Cum vidisset gratiam Dei, quod scilicet Gentiles Antiochiae per gratiam Dei excitati, tam avidè arriperent fidem Christi, in eaque tam essent constantes & ferventes. Rursum gratiam, id est, gratias gratis datas, puta loquendi linguis, praedicandi &c. Antiochenis cum gratia communicatas. Hortabatur omnes &c. in Domino, hoc est, in Domini Jesu Christi fide, amore, gratia, Ecclesia, puta in Christianismo. S. Chrysost. hortabatur, inquit, omnes cum praconio & laudibus, & forsan in eo, quod laudabat & approbabat turbam, plures convertit; virtus enim laudata crevit.

Dogmaticè discite hic perseverantiam, De perseverantia licet sit donum Dei, tamen pendere a libero arbitrio, adeoque in cujusvis fidelis & dogmata. justis potestate & arbitrio esse cum Dei gratia. Perseverantia in fide & charitate perseverare usque ad finem vitae, itaque salvari. Deus enim nisi det etiam ipsi illius gratia defuerint, sicut caput opus a libro ac bonum, bitrio.

Perseve-
rantia du-
plex do-
num.

bonum, ita perficiet operans velle & perficere, Inquit Concil. Trid. Sess. 6. c. 13. & c. 11. Deus enim sua gratia semel iustificatos non deserit, nisi ab eis prius deseratur. S. August. in Soliloq. l. 14. Quocumque iero, tu me Domine non deseris, nisi prior ego te deseram. Rursum duplex est donum perseverantiae Prius, quo quis in fide & gratia Dei perseverare potest, si velit. Hoc habent omnes iusti in actu primo, habituri & in actu 2do, si assidue gratiam Dei invocent, eique strenue cooperentur. Posterius quo quis in fide & gratia usque ad mortem actu perseverat: hoc habent omnes & soli praedestinati sive electi ad gloriam: Hi enim accipiunt à Deo gratiam efficacem, sive congruam, qua scilicet praevidet Deus, eos, non tantum posse perseverare, sed & actu perseveraturos, eo quod libero arbitrio ita sit contempta, ut illud ad perseverandum pelliciat, & flectat. ideoque liberum arbitrium, & sponte, & continue usque ad mortem cooperatur. Ita S. August. totò libro de bono perseverantiae & l. de Praedest. Sanctorum. Et Concil. Trid. Sess. 6. c. 16. Si quis inquit, magnum illud, usque ad finem, perseverantia donum, se ceritè habiturum absoluta & infallibili certitudine dixerit, nisi hoc ex speciali revelatione didicerit, anathema sit. Unde hoc donum non cadit sub merito, sed merum luerit, per orationes tamen fervidas & continuas illud postulando, perque assidua bona opera illud à Deo impetrare, & quia è congruo emereri possumus. Quocirca, qui hoc donum ambit, uti quilibet salutis suae cupidus ambire debet, loquatur monitum S. Petri. 2. Petr. 1. v. 10. Satagite &c. & c. 3. v. 14. Satagite immaculati & inviolati &c. inveniri in pace.

Moraliter discite, quantum donum ex parte Dei, & quanta virtus ex parte hominis sit perseverantia. S. Hieron. Epi. 10. ad Furiam, Non quantantur in Christianis initia, inquit, sed finis. Paulus male capie, sed bene finivit. Iuda laudantur exordia, sed exitus prodicione damnatur. Hinc inter virtutes sola perseverantia coronatur. Nam qui perseveraverit usque in finem, salvus erit, ait aeterna Veritas Matth. 10. Quocirca perseverantia, uti virtutum est maxima, ita summum est Dei donum, ut docet S. Augustin. l. de Bono Perseverantiae & Concilium Trid. Sess. 6. can. 16. S. Greg. Incassum quippe bonum agitur, si ante vitae terminum deferatur: quia & frustra velociter currit, qui, priusquam ad metas venerit, deficit. Plura P. Cornel. in Act. 11. 23.

307. 2. Tim. 2. v. 5. Qui certat in agone, non coronatur, nisi legitime certaverit. Au-

thor Serm. ad Fratres in Ere, apud S. August. Serm. 8. To. legitime sic explicat q. d. rantia perseverantes usque in finem. S. Paulus ad Romanos ceteris, Gal. 3. v. 3. Sic stulti estis, ut cum spiritu tantum caperitis, nunc carne consummemini? P. Cornel. hic.

Ad Philip. 1. v. 6. Confidens hoc ipsum, quia qui capis in vobis opus bonum, perficiet usque in diem Christi Jesu. Confidens hoc ipsum, quia (quod) qui capis in vobis opus bonum (scilicet Deus) perficiet &c. Pro confidens novantes legunt credens certissime scilicet vos perseveraturos in bono opere, quasi velit Paulus fideles securos, & certos reddere de sua perseverantia, sed perperam hoc dicitur: nam constat, donum perseverantiae actualis non omnes fideles habere, multi enim à pia vita & à fide deficiunt, fiuntque impii haeretici. Melius vertit Vatablus & Beza persuasum habens. Optime Chrysost. Theoph. Ambr. Syrus & alii vertunt confidens. Plura Cornel. à Lap. Rom. 8. 38.

Nota. Sicut versu praecedenti gratias egit Deo, quod opus hoc bonum fecisset per gratiam suam in Philippensibus, ita hoc versu confidet Deum suum hoc opus in eis perfecturum. intellige, nisi ipsi Philippenses gratia Dei defint, nolintque eam sequi, & ipsi cooperari. Est ergo Metalepsis, confido, quia Deus perficiet, id est, confido, quod vos per Dei gratiam perficietis opus bonum, quod cepistis, ex Deo enim, Deique gratia, gratiae operationem & effectum intelligendum relinquit.

Nota 2. Cum duplex sit (ut supra) Explicatio perseverantiae donum, unum quasi potentiale, quo in accepta gratia & iustitia perseverare quis possit, alterum actuale, quo perseverantia actu perseveret: prius omnibus iustis datur, ut docet Concil. Trid. Sess. 6. Deus enim omnibus iustis ea dat auxilia gratiae, eas mentis & voluntatis excitationes, impulsus, & corroboraciones, quae necessariae sunt ad vitanda omnia peccata mortalia, & ad perseverandum in gratia & bona vita, ut si eis recte utantur iusti, sicut debent, perseveraturi sint & salvandi. Posterius donum perseverantiae, quod magnum, imò maximum est, non datur omnibus iustis, sed iis solum, qui actu perseverant, complectiturque omnem illam gratiarum seriem, qua fit, ut homo actu in gratia perseveret, & ita moriatur & salvetur. De quo tria haec docet Apostolus, & ex eo Trident Sess. 6. c. 13. 1mo, esse donum Dei, non autem esse ex nobis. 2do, neminem esse certum, se illud habere, aut habiturum. 3tio, quemque debere à Deo sperare, ita tamen, ut timeat.

ne ex parte sua Deo & Dei gratia defuit, itaque hoc donum amittat.

Perseve-
rantia do-
num di-
stinctum
à gratia
sanctifi-
cante.

Hinc 4to. S. August. l. de bono perseverantiae docet, hoc donum & gratiam perseverantiae distinctam esse à gratia iustificante, & per solam gratiam iustificante non posse hominem in iustitia accepta perseverare, ut tentationes, omnesque difficultates vincat, & superet, sed insuper egere ciebri gratiae impulsibus & excitationibus, quibus assidue in sua infirmitate & torpore excitetur, roboretur, protegatur, ut in via virtutis constanter, & fortiter pergat; quae variae & multiplices gratiae sunt, quae dicuntur donum perseverantiae, nec enim hoc donum unus est habitus vel actus, sed multi. 2do, has gratias plures, & majores dari humilibus, orantibus, sollicitis, ut bene vivant & perseverent, ut docet Trident. supra. Denique sapiens & pium consilium ad hoc donum assequendum est, ut assiduo pro eo oremus, nimirum ut Deus non tantum det gratiam copiosam, qua perseverare possimus, sed qua praevidet nos actu perseveraturos, utque tanquam Pastor bonus nos tanquam oves suas iis viis, & mediis dirigat, ducat, quibus nos praescit recta processuros in gratia, ut nullum peccati gravioris lapsum incurramus, sed rectis itineribus pergamus ad coelestem gloriam, & Beatitudinem. P. Cornel. à Lap. in Philip. 1. 6.

Apoc. 12. docet S. Joannes, fideles in Perseverantia debere esse constantes, & longanimes, multi enim persecutionis acrimonia persequuti am vicerunt, sed duratione victi sunt. Praeclare Theodorus Studita ad Fratres dispersos in persecutione Leonis Armeni, quae duravit quadriennium, & quae ac duratura est Antichristi. Minime vos perturbet duratio persecutionis, haud multos annos pertulimus, ut antiqui Confessores. Abrahama semen illud, cui promissa Dei benedictione Terra Sancta haereditas fuerat 430. annis Pharaonis servitutum servire permisit Deus. Christi Ecclesia ab Apostolorum predicatione usque ad Constantinum primum Christianorum regem supra 300. annos ferocem persecutionem passa est. Qui secuti sunt, remisit quidem, at tamen longius tempus duxerunt, praeterquam sub Juliano Apostata. & tu 5. annorum spatium langues? Clemens (Anciranus martyr cum Agatangelo) multorum certaminum vir, 28. annis in Martyrio perpetuo martyrio fuit; & tu intra paucos annos tium 28. defecis? Non audisti sufferentiam Job? nonne annorum annos 15. & amplius gravi ulcere vexatus est, praeter alios, qui adjecti fuerunt lugubres casus - Feramus adhuc frenui milites Christi, dies sicut umbra transierunt. Ita & Thomas Morus uxori eum remanti, quid, ait 20. anni favoris regii vel odii & persecutionis ad aternitatem gaudiorum caeli. P. Cornel. à Lap. in Apoc. 12. 14.

CAPUT X. DE TEMPERANTIA

§. I.

Quid est Temperantia?

808.

Juxta Aristot. 3. Eth. 10. & D. Thomam 2. 2. q. 147. est virtus moderatrix earum passionum, quæ versantur circa delectabilia corporis.

Ut cæco rapidi quæcunque per invia saltu Fortia ni ponas fræna, feruntur equi;
Sic ad delicias, affectus, passio, sensus,
Ni ratione velis hos moderare, ruunt.

Exempla
Tempe-
rantia.

Nota in sacra scriptura exempla Temperantia Josephi, Davidis, aqua in maxima siti abstinens, Trium puerorum leguminibus vitam sustentantium & aliorum; Tum in novo Testamento plurimorum sanctorum, S. Joannis Baptiste, tot illum imitantium Eremitarum Regularium hominum utriusque sexus, imò & sæcularium sanctam castam vitam etiam in statu matrimonii ducentium, carnem jejuniis, aliisque mortificationibus vincuntium. Polonis meis præcipue sit exemplo Casimirus Poloniae Princeps. de quo plura.

Tempe-
rantia
aliæque
virtutes
S. Casimi-
ri.

S. Casimirus, Patre Casimiro, matre Elisabetha Austriaca Poloniae regibus ortus, à pueritia sub optimis magistris pietate, bonis artibus instructus, juveniles artus aspectu domabat cilicio, & assiduis extenuabat jejuniis. Regii sprete lecti mollitie, dura cubabat humo, & clam intempesta nocte præ foribus templorum pronus in terra divinam exorabat clementiam; in Christi contemplanda passione assiduus, Missarum Solemnis adeo erecta in Deum mente solebat adeste, ut extra se rapi videretur. Ca-

tholicam promovere fidem summopere studuit, & Ruthenorum Schisma abolere. Quapropter Casimirus patrem adduxit, ut legem ferret, ne Schismatici nova templa construerent, nec vetera collabantia restaurarent. Erga pauperes, & calamitatibus oppressos beneficus & misericors, patris, & defensoris nomen obtinuit. Virginitatem, quam ab incunabulis servavit illasam, sub extremo vitæ termino fortiter asseruit, dum gravi pressus infirmitate mori potius, quam castitatis jacturam ex medicorum consilio subire constanter decrevit. Consummatus in brevi virtutibus & meritis plenus, prænuntiatio mortis die, inter Sacerdotum & Religiosorum choros, spiritum Deo reddidit, anno ætatis 25. Corpus Vilnam delatum multis claret miraculis. Etenim, præterquam quod puella defuncta vitam, cæci visum, claudi gressum, & varii infirmi sanitatem ad ejus sepulchrum recuperarunt, Lithuanis exiguo numero ad potentissimi hostis insperatam irruptionem trepidantibus in aëre apparens insignem tribuit victoriam, quibus permotus Leo X. eundem Sanctorum Catalogo adscripsit, ex Breviario.

A. D. 1471. Hungari, postquam Ula. S. Casimiri dislaum, regis Poloniae filium, regem Borussia creatum esse acceperunt, miserunt tur rex & ipsi Legatos ad Casimirus alterum ejus Hungariae filium Casimirus regem sibi dari petentes; expeditusque fuit S. Casimirus, sed non omnibus eum acceptantibus Hungaris rediit in patriam, & melioris, quia colorum regni acquirendi diligentem curam suscepit, cujus

coronam à manu Dei, cum A. D. 1484. ultimum obiisset diem, regis oratus virtutibus suscepit. A. D. 1515. Petrus Gastoldus, cum Joanne Boratynski 2000. bellatorum recensentes, Duna fluvio, per vadum incognitum, ductu equitis juvenis armis fulgentibus atque vestibus candidis conspicui ad sui sequelam hortantis, castra Moschorum aggressi, interfectione insperata omnes prope deleverunt. Juvenis ille superato fluvio disparuerat, & certis indicibus D. Casimirus Poloniae ac Lithuaniae princeps creditus fuit, P. Kojalovicz.

A. D. 1604. cum sepulchrum D. Casimiri referretur, inventum est incorruptum corpus etiam cum vestibus, quæ ipsa occasione inventus est hymnus de B. Virgine (incipit hic: Omni die die Mariæ mea laudes anima) dextro ejus tempore adjectus. P. Kojalovicz in l. cui tit. Miscellanea rerum. Barthol. Cieszynski Vilnensis Diocesis Canonicus, in panegyrico sive votiva tabella D. Casimiro oblata. D. Casimirus, Regnum Hungariae respuisse ita tradit.

Diadema fulgens gemma, sceptrumque Hungaricum

Cum Legatis ablegatis contempsit ut toxicum.

Et quid mirum, Casimirus, qui se cælo obtulit,

Hæc sprevisse, contempsisse, vera falsis prætulit.

SWiecicius de S. Casimiro. Ad regnum administrandum judicabatur aptissimus, sed id non modo ambiebat, verum etiam à parente, aliisque regni Proceribus oblatum constantissime respuebat. Circa hoc advertitur in Actis Sanctorum, collectis à Bolando, Henschemio, & Papembrochio. Haud dubium videtur, quin, si vita illi diuturnior obtigisset, eum Antistites, alique Proceres & universus ordo equestris Patri successorem lecturi fuerint, qui fratres ceteros ut ætate, ita morum gravitate, studio boni publici, ac præsertim orthodoxæ religionis, & magnitudine animi, sed nequaquam præcipitis, antecelleret. In variis Belgii urbibus visitur Divi effigies affabre facta. Congregationes etiam quadam & Sodalitates sibi illum Patronum adliverunt tres potissimum ob causas. 1. ma. ut presidio sit ad tuendam castitatem, qui, ne virginitatem non servaret illibatam, mori maluit. 2. quod grassante mortalitate multi ipsius ope à pestilentia immunes extiterent. Hinc Barthol. Cieszynski in panegyrico, quem D. Casimiro ob beneficium servatæ vitæ à proxima contagione inter alia inquit,

In Belgio
devotio
ad S. Casimirus
æroruit.

Ad medicas Casimire tuas concurrimus aras.

In tumultu vernet, nam nova vita, tuæ.

3. Quod in bello juvet. Plura de illo §. 10.

Acta Sanctorum, Narrat SWiecicius, quod, S. Casimirus cum Anno 1515. Moschus, superiore clade tri ope al- (de qua supra) immantior, & ferocior poterat victor, pularetur Lithuaniam, Lithuani Nobiliteria, 2000. contra 6000. Moschorum S. Casimirus invocato, illosque ducente, eosdem Moschos ceciderunt, nec uno solo desiderato, adfuit quoque Casimirus eodem, quo Anno superiore, & oris & corporis habitu sublimis in aëre.

Romam eunti SWiecicio contigit, S. Casimirus Chronus fluvius ex hybernis nivibus auctior rus juvat transmittendus erat, dum autem portitores in naufragio, lembo ad verito flumine impellerent, uni prægiò, reliquis strenuo, & impetui fluminis rapidissimi obsistenti contus frangitur, ac ille mole corporis inclinante in præceps fertur, atque in profundo miser demergitur, quo casu fortis deterriti, cæci viribus destituti, attoniti hærent, navigis medio & secundo flumine sine nauclero periculose delabentibus; tum D. Jasinski quasi voce adhortantis excitatus exclamat. S. Casimire succurre naufragantibus, reddito vivum, qui merlus aquis suffocatur. Itaque post multum intervallum & temporis & loci, quasi manu ductus applicatur navigiis; quod miraculum à D. Casimiro perpetratum ejusdem narratio confirmavit: nam à quodam & ab aquis defensum, & ad naves per dexteram attractum se agebat. Adfuerat verò, D. Gregor SWiecicius Canonicus Vilnensis, & alii duo Nobiles adolescentes. Quin ipsi quoque Domino SWiecicio, quidpiam ejusmodi experiri contigit: nam inter cetera hoc sibi beneficium à Deo per intercessionem S. Casimiri collatum est. A. D. 1603. cum ex animi sententia, Divi apothecæ confecta ex Urbe in patriam reverteretur primis diebus Junii Wencronam inter & Pontevam civitates Vene. S. Casimirus, accidit agasone incautior, (artus juvat tevertentibus iter dicto Canonico, D. Joann. itinerans ne Rudomina & Domino Nicolao Lub. tes, mirski Nobilibus) copia rerum satis onustam currum ex rupe altissima evertere supra fluvium subterlabentem, ubi spatio penè unius horæ, una tantum rotarum anteriorum quasi miraculose detentus hærebat, nec viribus humanis accessu nullo patente sublevati poterat. Continebantur autem vehiculo illo, vexillum benedictum Officium Romæ impressum S. Casimiri & aliæ plurimæ imagines ejusdem sancti, authenticum atque adeo totius expeditionis negotia; & quamvis graviter

viter Canonicus casum ferret, graviusque exterritus esset, aurigam tamen ipsum Paduanum Joannem Baptistam cum socio, adeo rerum omnium ex presentissimo periculo amissio perterruit & exagitavit, ut diei natiuitatis suae maledicerent, humique projecti, praegemitu, ceu lupi ulularent. Sed, divina providentia accidisse, non obscure colligi potest; etenim totus de tanto thesauro anxius Canonicus cum sociis, quod certius offerebatur auxilium, arripuit: quare conversus ad divum Casimirum sic tacitus orabat: S. Casimire, tuum ego saepius in laboribus, angustiis, doloribus, tentationibus & afflictionibus auxilium expertus, te ego Patronum fidelem, defensorem invoco, succurre nunc afflicto, remove periculum honoris tui dispendium, memineris, tibi vexilli inaugurati &c. Et ecce Juvenis habitu Italico, albis vestibus apparuit, tunc simul adherentes contigit nec requisitus, nec a quoquam rogatus, ultro currum, verbo nullo adstantibus dicto, subiit, eumque (quem postea in aequo spatio eversum, difficulter 8. viri elevare) arte mirabili, ipse praerupta adherens rupi, erectum, omnibus rebus salvis, terrae restituit, ac iterum tacitus omnibus attonitis iterum prosequitur: post medium verò stadium ad eos conversus, haec Italico idioma te dixit: Bene valete; gratias me vestrae commendo. Refert autem idem Canonicus, ante ea verba ita mentem suam admiratione quadam percussam fuisse, ut nec conjectari de illo quidquam, nec loqui ei valuerit. Omnes quoque, qui aderant, menterecepta non hominem, sed caelitus quempiam subsidio venisse, uno prelocutos. Proinde ocyus gradu concito properandum esse, & gratias illi maximas habendas. Sed frustra etiam diligentissime quaesitus non est inventus amplius. Et famulus Canonici Christophorus Wielo Wski, qui duobus stadiis, & amplius praecesserat, nec illi periculo interfuit, angustissimo illo itinere, neminem praetergressum, constantissime affirmavit: nec alia via aut semita, qua elaberetur, inveniebatur; à sinistris praecipitium altissimum, in fluvium rapitissimum minabatur, à dextris eminentissima petra ascensum omnem pracludebat.

811. Apparitiones D. Casimiri factae A. D. S. Casimiri-1654. auctoritate Episcopi Vilnensis excursiones.

Dominus Paulus Woydesza, vir gravis, quinquagenario major, Illustrissimo & Reverendissimo Tyszkiewicz Episcopo Vilnensi juratus asseruit haec, quae subjiciuntur, à se audita fuisse, cum à Szeremet Moschovitici exercitus ductore narrarentur. Titulus hujus scripti refert visiones has juramento

plurium fuisse affirmatas. Ima: apparitio. Praenominatus Szeremet Moschorum copias sub Polociam ducebat, non sine metu eruptionis; cohortibus ergo distributis in ordinem aliquantum substitit, exploraturus, quid animi civibus esset. Cum eximiae formae Juvenis candido invehit equo, albas & ipse in datus vestes, toti spectanti exercitui S. Casimiri adequitavit proximus, dataque Szeremeti salutem, his eum est allocutus: Quae haec magni vestri Ducis, ac omnium vestrum est verba, cordia, ut nulla habita pactorum, sacra mentisque ratione, nostras bello infestetis conditiones, & juratam fidem violetis? Noveris, vestro Duci ac vobis omnibus mercedem in proprio sanguine, similem huic, impendere, quam modo fugientis plebis in Duna fluvio, oculis tuis intueris. Arbitratus Szeremet, generosos hos spiritus audaculi cujuscumque Polocensis esse, jubet comprehendere Juvenem, sed ille, stupentibus universis disparuit. Visione hac attonitus, quid facto opus esset, diu haerebat hostis, donec tamen edoctus neminem esse, qui resisteret, civitatem est ingressus.

2da apparitio. Occupata Polocia & arce, praetorium Szeremet in Collegio Patrum Societatis Jesu fixit, dato mandato, ut templum in propugnaculorum structuram statim dirueretur. Jam miles deposito testro, solvendis parietibus impigre insistebat, cum Szeremet sub meridiem audiret se acri voce excitari, commoneri: *Licetne Szeremete sacras divino cultui erectas ades abolere? Nisi destiteris, te & domum tuam Deus confestim destruet.* Exterritus, proripit se ad fenestram, visoque eodem, quem antea conspexerat, in candidis vestibus Juvenem, custodes corporis interrogat, quemnam coram se stare minitabundum viderent? Illi neminem esse asserunt; Vocat deinde cives, & de Thaumaturgis Poloniae & Lithuaniae divi Tutelariibus inquirunt. Responsum est, S. Josaphatum (fuit is Concepius Archiepiscopus Polocensis Graeci ritus A. D. 1623. 12. Novem. Witepsci à Schismaticis crudeliter interfectus, ab Urbano VIII. catalogo Martyrum adscriptus) Pontificem coli Polociae praecipue Patronum. Subdit Szeremet, non ignorari hoc esse, alterius tamen opus esse, quod contigit. Interea, postquam ab aliis didicit singularem Lithuaniae protectorem esse D. Casimirum Principem, facile consensit inquit: Nostris quoque scriptores referunt, gravem nobis semper fuisse, quoties periclitabatur Lithuania, nec dubito, nunc quoque à me fuisse conspectum. Milites nihilominus cum à templi demolitione revocaret, monuit se à D. Nicolao (habet verò S. Nicolaus apud Moschovitas magnam vene-

nerationem) qui Mozayscii in Moschovia exquisito honore colitur, prohiberi.

812. Tertia apparitio. Cum Moschi jam securè agerent Polociam, pars ad ripam Dunae paritio, in in pascua deduxit equos; locum hunc una & qua S. Casimirus antea D. Casimirus celebri miraculo illustrebat, quando Gostoldum & Boratinum contra Moschorum copias vado ostenso praevit. Ne facti hujus & securae victoriae intercederet memoria, Patres Societatis eo in loco posuerunt Ecclesiam, & in anniversariis supplicationibus populus recolebat beneficium. Visa tunc fuit, tum equis contra solis aestus defendendis, tum conciliando sub meridiem somno custodibus, opportuna. Sed sacratae sibi sedis injuriam non tulit D. Casimirus, simili enim forma conspectus, non solum equos inde abegit, sed etiam custodes torto fune castigatos, cum verberum signis, ad Szeremetum remisit, & hac admonitione instruxit: Deus peccatis nostrae gentis offensus, placari se tandem patietur, at vobis impendat exterminium, & ultra Wolgam (olim Rha dictus fluvius creditur) usque, quaerendae securitatis necessitas. Haec Acta Sanctorum ad diem 4. Martii S. Casimiri Castitatem celebrat P. Sautel Epigrammate.

An venus, an Veneris, nobis, lasciva propago
Profuerit, reliquis, quae nocuisse solent.
Dixit: & occubuit generoso Sarmata voto,
Tanta, verecundi cura pudoris erat.

Corpus D. Casimiri inventum multis post mortem ejus annis cum superposito eodem hymno *Omni die &c.* Ex actis.

Eminet in casto (quamvis post fata superstes)
Ac incorrupto corpore purus amor,
Caelorum Regina: Hunc aurea verba loquuntur,
Lingua Licet Divi morte ligata tacet.

S. Casimirus pingitur effigiem Crucifixi intra lilia tenens.

Candida purpureis Crucifixi lilia spinis
Juncta tenens, sacro foedere, Dive; notat
Virgineam, dignam regali stirpe coronam,
Regius in manibus flos Casimire tuis.

813. Temperantia alique virtutes S. Stanislai Kostka. S. Stanislaus Senatoria Kostkarum gente ortus in Polonia. Quam olim militiam esset secuturus, nomen Jesu praenuntiavit, pariturae matris germino divinitus inscriptum. Virginitatem adhuc puer ita coluit, ut paterna in mensa, si quid minus pudici.

cè dictum audisset, praehortore exanimis corrueret. Ad Viennensem in Austria Seminarium studiorum causa missus, non minus exemplo Sodalibus quam venerationi fuit. Coactus inde in Lutherani hospitii aedes migrare, ibique à Paulo fratre ad liberiores vitam, omni etiam asperitatem genere incitatus, domesticum bellum toto biennio constantissime sustinuit, ad aeterna se, non ad caduca natum affirmans. Itaque unicum illi erat rerum caelestium desiderium, perpetua cum Deo consuetudo, cultus Deiparae adeo tener, ut eam Matrem suam suavissime appellaret. Quotidianae fratris vexationi crebra ipse jejunia, flagella aliosque infantis corpusculi cruciatus adjiciens, lethalem in morbum incidit; quo ingravescente, cum demonem horrendi canis specie insipientem signo crucis ter fugasset, sacrum viaticum, quod in haeretica domo decumbens frustra ab hominibus petebat, ab Angelis accepit. Mox ad pueri Jesu amplexum à Beatissima ejus Matre comiter admissus, ac societati jus suum nomen dare, subito convaluit, sed, cum aditum ad illam Patris timor, in Germania praecederet, peregrini habitu, solus, pedes mendicus fugam arripit, certus non sistere, nisi voti compos fiat. Iter non uno Dei beneficio prosperum fuit. Nam praeter alia, Pauli profugum fratrem jam assequens equi, immisso divinitus torpore constiterunt. Et Stanislaus Angelorum pane, iterum Angelico ministerio refectus, post duodecies centena passuum millia, tandem Romae in societatem Jesu à S. Francisco Generali Praeposito meruit cooptari. Tironis emeriti virtutes in Religiose vitae palaestra splendidius eluxere. Charitas praesertim erga Deum, in quem assidue alienata à sensibus mente rapiebatur. Inde illi facies semper accensa, non nunquam irradians, perennas lachrymae, ardor pectoris tantus, ut media quoque hyeme foret ingesta identidem frigida temperandus. Itaque amore verius quam febre aestuans, die Assumptae in caelum Virgini sacro ad ejus triumphalem pompam, propius, ut optaverat, spectandum ab Ipsa, beatarum Virginum Choro stipata vocatus est ex Quirinali domo probationis, anno innocentis vitae decimo octavo, operum plenior quam dierum. Multis post obitum miraculis in sua praesertim Polonia enituit; ejus armis contra formidabiles Turcarum exercitus spectabilis è caelo affuit non semel; & civitates, alias peste, alias incendio, liberavit. Quamobrem Clemens X. eum inter primarios totius regni Patronos constituit. Benedictus verbò XIII. (quod à Clemente XI. jam pridem fuerat decretum) in Sanctorum numerum, retulit. Ex Lectionibus Breviarii. A. D. 1668. obiit sanctissime S. Stanislaus Kostka magnis non modo in patria, sed in novo

Deipara
Virgo cur-
ru vecta,
ad cuius
pedes orat
S. Stanis-
laus.

novo etiam orbe, à Deo insignitus miraculis, P. Kwiatkiew. in Annal. A. D. 1621. Magnæ Matris Dei patrocinium vir quidam Religiosus, probusque divulgavit, namque ea tempestate (sub tempus belli Chotimensis 1mi.) per quietem vidit, curru radianti, equis duobus candidis eundem trahentibus per coruscam in celo viam, ab occidente in orientem versus Chotimum, insidentem, vètamque Deiparam, ad cuius ex opposito pedes, supplex, genu flexo D. Stanislaus Kostka, maternam apud Filium opem Polono exercitui imploraret. Non somniantis illud erat miraculum, cui fidem dies stabilitæ pacis, quin ipsum penè momentum adstruxerat. Kobierzycki Palatinus Pomeraniæ in Hist. Uladislai I. 10.

Id ipsum fortè clariùs exprimit P. Raphael Janczynski in M. S. dum refert. Eodem die, quo istum est fœdus inter Polonos & Turcas. P. Stanislaus Oborski Rector Collegii Calisii, ante ortum solis de fenestra cœlum contemplans vidit currum sublimem duobus equis candidis vectum à parte orientali, cui curru insidebat Beatissima, ad cuius pedes S. Stanislaus Kostka, flexo utroque genu planè cernuus supplicationes offerebat, divinare non possum, an orans, an gratias referens, quod mater pietatis regno favisset in sancienodo fœdere.

Sub tempus quoque secundi belli Chotimensis expertus est patrocinium S. Stanislai Kostkæ Polonus, Lithuanusque exercitus, hunc enim in Patronum belli huius elegerat Illustrissimus pro tunc (brevis postea Serenissimus rex) Joannes Sobieski supremus Exercituum Regni dux obtemperanti insigni victoria die S. Martino Pontifici Sacra, qua memorabili ausu Poloni, Lithuanique castra aggressi sunt, ubi cruenta Marte certatum, ac ferè bihorii spatio actum de Turcis, illorum enim exercitus, qui 40000. constabat, contritus est, cuius pars non exigua Tyrâ flumine haurita est. Eadem die in castris Turcicis ara erecta, in qua gratias Deo offerentibus Victoribus, sacrificium missæ celebratum est, Opulenta spolia cessere victoribus, equorum, Camelorum, magna copia abacta, Vexillum Machometi primarium Romam missum iussu Summi Pontificis in Basilica Vaticana appensum est. P. Kwiatkiew. in Annal. A. D. 1673. Specialis hæc fuit victoria, quod hostis apparatu belli benè instructus, munitis castris se continens, ab equestri magna ex parte exercitu in equis etiam vallum superantibus Nostis expugnatus sit.

814. A. D. 1657. & subsequenti horrenda pestis incubebat Leopoli; iram Dei ut placare possent Cives, ad patrocinium S. Stanis-

lai Kostkæ confugiunt. Insigne anathema pestem (votum nuncupant) se curaturos promittunt. Longè aberat à civitate Archiepiscopus loci Joannes Tarnowski, qui, itidem pro liberanda civitate votum Divo nuncupavit, eundem actum religionis in Deum per intercessionem S. Stanislai placandum elicit, & Rector Collegii Soc. Jesu Leopoli ignarus, quid Antistes, quid Cives fecissent. Audiit Deus emissâ vota, & virgam indignationis suæ à civitate avertit: quare cum volentes inter se convenissent, magna cum voluptate & consensu à Deo inspirati, ad solvendam gratitudinem alacres profilerunt. Ac civitas quidem auctore Anczeuski medicinæ doctore statuit, ut turris, quæ medium fori exornat, iconem S. Stanislai in ære, satis operose depicta, conspicua redderetur, quæ patrocinium Beati posthumis sæculis testetur, P. Raph. Janczynski in M. S.

A. D. 1648. in magno periculo oppugnantibus Cosacis Premisla fuit; cum ipsa die quoque discriminis ultimi defendentibus civibus murum & fossam pro tessera datum fuit nomen Stanislai B. Stanislai Kostkæ, & in ipsa impressione implorant Cosacorum ita ingeminabantur voces lachrymabiles, opem sancti implorantes circa vallum ipsum, ut & perfidi Judæi, proprio nomine istum sanctum simul cum Catholicis invocarent, mansitque in integro Civitas. Historia Coll. Premisliensis. A. D. 1657. Post obsidionem irritam Crofnæ ab Hungaris Raccocianis, Cosacis &c. quidam agrestium hostem fugiens, cum nullam aliam evadendi viam haberet, in fluvium Wislok dictum, tum exundantiâ, glacie soluta, ferocem se dedit præcipitem, ac B. Stanislaum Kostkam, in ipso sui præcipitii aditu suæ vitæ advocans adiutorem vel mortis patronum. Dedit verò se in fluvium, quæ totus vestitus, calceatusque erat, totoque ex corpore, advocatis viribus, illum superare conabatur, sed ecce ingens fractæ glaciei adveniens frustum, hominem in profundum deprimit, in quo, nantandi imperitus, existens, videt avem, nivea per totum, vestitam pluma, se miserum alis suis protegere, sursum elevare, demum ad litus proximum toto efferre corpore; liber ergo aufugiens ad urbis moenia, ex illa parte qua sacellum S. Stanislai extra antemurale aliquot prodibat cubitis, periculis etiam festus obdormit. Tum S. Stanislaus in somnio ei apparens, ait, se fuisse cum illo in fundo fluvii in specie candidæ avis, utque tunc postularat eum adjuvisse; narrat proinde beneficium, non tantum uni sibi à se præstitum, sed toti Crofnensi civitati, in hoste propulsato, ac in fugam turpiter coniecto. Fecit id notum evigilans homo ad diem Annuntiationis Virginis festum, non solum coram suo Confessario, sed etiam publico Notario Apostolico.

S. Stanislai
literæ ad
Beatissimam.

leo, speciali juramento, hanc suam visionem confirmans. Historia Coll. Crofn. Superius autem in dicta Historia narratum fuerat; hostes, qui ab obsidione irrita vicinos rabiose invaserunt pagos, passos fuisse, se in hanc rabiem non tam dedecore actos quam per B. Stanislaum Kostkam, in Jesuitica veste visibiliter persequente, pulsos, quod etiam à capitivis postea in libertatem vindicatis optima fide est narratum. Ibid.

S. Stanislaus Kostka (in Novitiatu exstans) ad Beatissimam misit epistolam, per S. Laurentium patronum suum, in qua expetit annumerari triumphali comitatu die Assumptionis ejusdem Deiparæ. Beatissima quoque responforium præcedenti dedit, quæ sub pulpito inventa à B. Stanislaio. In hæc verba: Videbis triumphum meum Stanislae in hora Assumptionis meæ. P. Bogucki in Heroica Poësi. Observatum est, eo tempore caput ex Italia in Poloniam B. Kostkæ illatum, quo tempore Turca ad Chocinum partim fugatus, partim ad petendam pacem coactus fuit. Kobierzycki in Hist. Vladisl. IV. P. Tytkowski, P. Duryewski.

Epigrammata de S. Stanislaio Kostka.

815. S. Stanislaus Kostka Soc. Jesu splendentibus Nominis Jesu radiis in utero circumfusus, antequam in lucem prodisset, Matri suæ Castellane Zakrocimensi apparuit ex Palæstra Pietatis P. Morawski.

Vel tenebroso uteri materni carcere clausus

Illustris (Domini nomen habendo tui) O! divine Puer fueras: ex stemmate tanto, Noscere licet, cujus, filius esse Domus Debes; vix infans vivis, cum non Tibi vis.

Sed Christo, clypeo Te tegit ille suo. Te socium notat esse suum, tum ad signa vocando

Natum ad militiam Te cupit esse suam.

S. Stanislaio Angelica puritas nec verbum audire potuit honestati adversum; nam, si quid liberius ab aliquo hospitum proponeretur ad mensam paternam, versis in cœlum oculis Stanislaus, veluti exanimis, sub mensam delabi à fratre suo Paulo non semel observatus est.

Floridus ad mensam Juvenis cui candida vultu

Lilia cum rubeis se posuere rosas, Dum nitet, en subito violento ut turbine raptus

R. P. Kwiatkowski, S. J. Collectanea Ascetica.

Flos niveus languet, flos roseusque cadit. Innocuum florem, qui coeli vivit in aura Pestifera e verbis putribus aura ferit.

Mensæ assidens sæpe cibi penè immemor, rerum divinarum gustu mentem pascebat.

Velle Dei eluriens illo, satiaberis illo. Qui fuerat Christi, sit cibus ille tuus.

Christicibus erat facere vo-

Per tot viarum spatia, Viennâ usque luntatem Dilingam, hinc deinde Romam se conferens Patris admissionem ad Societatem Jesu quaesivit. Joan. 4. Alluditur ad illud Cantic. 2. v. 8. Ecce iste venit saliens in montibus transiens colles: v. 9. Similis est dilectus meus caprea, binuloque cervorum.

Quo currens properas quo kostule tendis angelus

Innocuo calcans integra regna pede, Per campos, colles, montes, per flumina, saltus

Per latrones, per milla pericla viæ? Curris ceu sitiens ad fontes, cervus, aquarum.

Est Tibi vivus fons, est Tibi meta, Deus.

Erga Deiparam tenerrimo ferebatur amore, eam matrem suam appellabat. Ex Anno Coelest.

Reginæ cœlorum es Filius, est tua Mater, In spem te regni nutrit illa sui; O dilectæ Dei Matri per Matris amorem Fac, mea ceu Nati Mater ut esse velit.

S. Stanislaum ægrum in lectulo pane Angelorum Angeli in præsentia S. Barbaræ, quam specialiter colebat, ceu advocatam suam, refecerunt, qui virginitatis florem illibatam ad tumulum detulit. Ex Palæstra Pietatis P. Morawski.

Angelicis manibus, speciali munere Divum Virgine cœlestes subministrante dapes.

Virgo tene magno defesse labore viarum; Grande, Tibi, velox Angele, restat iter.

S. Stanislaio Mater amabilis amabilissimum Jesum in sinum dedit, cum hoc inter mutuos amplexus Stanislaio colloquium.

Stringis me divine Puer, Te stringo vicissim;

Me tuus urget Amor, Te, meus urget Amor.

In manibus sis Christe tui captivus Amoris; Eternum maneam dive Puella tuus.

In manibus sis Christe mei captivus Amoris, Eternum maneam dive Puella meus.

O o o o

Tra-

Trado meum Tibi cor & Rex! Te in corde repono.

Trade tuum mihi, me in corde repono tuo.

Kostka in Polonico idem significat, quod fors, aca. Alluditur ad illud Psalmi 30. 16. *In manibus tuis sortes mea.*

In manibus Domini veluti fors Kostka locaris,

In manibus Dominus Stanislai tuis Sors est: æternum es, tanta Tu forte beatus,

O faveat fors hæc, Te mediante, mihi.

Illis Stanislaus, qui eum fugientem afsecuti, non agnovere specie fenis mirabiliter visus. P. Młodzianowski in Hom. Festi.

Alluditur ad illud Sap. 45. ætas senectutis vita immaculata, Cur retinet Juvenis speciem, vultumque senilem, Florigeras niveo crine tegendo genas? Quis vita Innocuus Christum ut Simeon gestavit in ulnis, Est meritis ac est moribus ille senex,

Minas Patris pro aureis ferreas catenas promittentis non curat Stanislaus constans in vocatione. Ex vita.

Ferri quid jactas, auri quid vincula jactas? Non his allicitur Kostka, nec illa timet,

Servitio Superum caelo neccente coronam, Ille tenetur, quam divus inaurat amor.

Æstuantis, ac languentis amore divino, pectus Stanislai, frigida perfunditur, Ex vita.

Siccine sic dilecte Deo languescis amore? Pascitur interius pectore flamma tuo, Frustra hanc, o focii gelidis exstinguitis undis,

Quam totius non obruet unda maris, O dilecte Deo sacratis ignibus istis, Cordis Tu accendas intima quæso mei.

Romam ad tyrocinium tendenti alba prævolavit aquila Stanislao. P. Krafzewski in Norma Evangelica die Epiph, Stanislao, in qua, a fama nomen habenti,

Stemma Poloniae Aquila alba, 1. Romanas Aquilas famam sectando, secuti Heroës patrias deseruere plagas; Tu Romam properans Aquila ducente Polonia, Et patriam & patrias Kostka relinquis opes.

Justitiae solem dum aquilino lumine spectas,

Sic Aquilæ patriæ, sis memor, oro, tuæ. 2. Candidus Angelicum Juvenem dum di- Alluditur ad Isai. 18. rigit ales.

Fortassis dux est Angelus ille viae. 2. Ite Angelus Sic Puer ad Gentem, Angelicus velut Angelus velogelus ivit

Velox; ad quam illum iusserat De. Gentem &c.

A. D. 1591. S. Aloysius Gonzaga ab innocentia, & castimonia Angelicus juvenis dictus Madriti ante imaginem Deiparæ Templicæ Boni consilii dum oraret, audiit vocantia S. cem, quæ ad Societatem Jesu vocabatur. Aloysius Societatem Jesu ingredi, cui obsequens, Gonzaga spreto Mantuano Principatu & Marchionatus (Castilionis) Religiosam in Societate virtutem elegit. S. Maria Magdalena de Pazzis de magna illius in celo gloria revelationem habuit, ac cum admiratione dicebat: O quam gloriam habet Aloysius filius Ignatii, nunquam credidissim, nisi ostendisset id mihi Jesus meus: Habet gloriam tantam ob actus internos, & quia obediens erat inspirationibus divinis. O quantum amavit in terris, ideo fruitur Deo pleno amore in celis. P. Kwiatkiewicz in Anna, & Ann. Coelest. P. Nadasi.

Natus S. Aloysius fuit A. D. 1568. 9. Martii; ope virginis baptizatus in casu necessitatis, Deo prius natus, quam mundo. R. P. Mutio Vitellesco Generali factus est, se ne minimo scrupulo angere de elicto ad Etæ amoris Dei, cum ad usum rationis pervenit, quod certus esset, eo ipso instanti, quo usu rationis præditus fuit, ea gratia se præventum fuisse, ut se totum ad Deum converteret. Per biennium Aloysius in orationibus non longiori tempore distractionem habuit, quam recitari posset salutio Angelica, licet aliquot horas quotidie contemplationi Dei impenderet. Si cibus Aloysii perpenderetur, vix unciatim in diem vixit. Ludibunda Mater obtulit Aloysio in diversis tabulis ipsiusmet Aloysii & Alexandri Magni effigiem, mundi globum obterebat imposito pede Aloysius, orbem terrarum subiecta manu sustentabat Alexander, tum puer Aloysius ad imaginem Alexandri conversus. Istene inquit, a mundo victus est, qui onus, dominiūque subiecta manu ferre compellitur? Pudor Aloysii manifestus inviolatus; hinc a quopiam anagramma formatum: Aloysius sis viola. Teste Bellarmino, nullam tiillationem carnis, imò nec cogitationem impuram habuit; neque propriam Matrem aspexit, quæ dixit aliquando: Respice me Aloysi, ne fugias eam, quæ te genuit: at ille ingenuo suffusus rubore. Ideo, inquit, te fugio, quia scio me a te genitum

nitum esse, finitus non fuisset ex muliere, sed essem Spiritus, qui carnem & ossa non habet, haud mihi esset formidabilis foeminarum aspectus. P. Engelgrave in Festo ipsius. Multo magis conversationem cum aliis foeminis, etiam dum esset in sæculo, vitabat. Hinc vocatus ab aulicis, *Foeminarum inimicus*. Missam a matre nuntiam aliquam in quopiam negotio demissis oculis in terram ad fores cubiculi audiebat. P. Anton. Mendoza de Sancto in Paneg. Mor. pag. 400. n. 32.

Contigit, ut, dum adhuc puer cum suo celsissimo parente Principe Mantuano & Marchione Castillonis fuisset in Castris, audit dictitari a minus cautis, minus honesta vocabula, didicique quoddam illorum, puer ac significationem illius ignorans illud aliquando prolocutus, cum postea minus honestum illud cognoverit, adeo suffundebatur rubore, dum illam locutionem in memoriam sibi revocasset, ut illam, veluti grande aliquod crimen acriter deleteret poenitentia. P. Mendoza, ibid. S. Ludovicus Gonzaga hæres Marchionum de Castillione in Italia, cum ædes paternæ plura continerent instrumenta, equitaturæ quæ agenda poenitentia devotus Adolescens acceptas calcaribus rotulas, vice cilicii utriusque lateris suo applicabat; & hoc modo admotis lateribus suis calcaribus tanta alacritate viam virtutis, perfectionisque decurrit, ut 23. vitæ annos necdum affectus annumerari Beatis meruerit. P. Vieira in Domin. Palm. 1656.

S. Aloysii calcaria sibi admodum vet.

817. A. D. 1637. Dum Smolenscum gravi Roxolanorum premebatur obsidione, jamque cuniculi sub ipsa murorum ingentia fundamenta descenderant, ut accenso pulvere validam turrim, quæ hostem maxime petebat, ejicerent, ecce dum defuncti, qui adverterent, adsunt cæcites, qui defenderent. Comparant duo Juvenes vultu decori & incessu in ea templi, tunc Societatis Jesu parte, quæ transeuntium teritur frequentia. Hi obvios quosque subistere, seque comitari jubent, tum ad eum deducunt locum, in quo murorum latebat eruptio, ut animosè & fortiter contra hostem agant, benevolè mionent, animatis militum ad pugnam animis disparent ipsi. Vix primæ vespere. S. Aloysii Gonzaga, campanam moverant, inter ardentia populi vota, ut superi per hujus Divi meritum tuerentur urbem, ingens cum illa turri tum erupit fragor, atque totam contra hostes vertit molem, quæ uno in loco 300. obruit, atque oppressit, inter erumpentes pulveris accensi flammæ visus est nigro Juvenis habitu adversos retundere impetus, hostique minari exitium. Retulit ipse Moschorum mystes id se vidisse, tum Germanus arte pictor, qui tunc apud

Moschos stipendiis merebat. Insuper Centurio ex illa ipsa turri, priusquam hæc eiceretur, cum bis monentem vocem audire neglexisset, manu invisibili periculo extractus. Ex M. S. Hist. Smolen. P. Naromowski in facie rerum Sarmat. p. 305.

S. Aloysio Auditores Rotæ proprio motu dederunt titulum Angeli, aut Angelici. Ipsa quoque illius Illustrissima Parens non aliter eum vocabatur nisi *meus Angelus*. P. Cornel. in Act. 6. 15. Sanctissimus Benedictus XIII. in Decreto Canonizationis causam ejusdem exprimit. *Us ad Majorem Dei Gloriam, Catholica Ecclesia exaltationem & inchoat ipsius Societatis decus fidelibus universis, Adolescentibus præsertim, venerandus atque imitandus proponatur Juvenis innocentia vita, & principatus contemptu clarissimus.* Ex Decreto Bened. XIII. De ejusdem Sancti Baptismo ibidem in Decreto dicitur: In quo Beatus candidam Innocentiæ stolam accepit, quam moriens immaculatam pertulit ante tribunal Jesu Christi. S. Aloysius ope Beatissimæ natus, illam in singulis scalarum gradibus parvulus Angelus salutabat. Ad auditum Mariæ nomen in teneras lachrymas diffuebat. Ex Ann. Coelest. Ad quem

Angele parve, Poli Dominam venerando gradatim,

Velox per tales scandis in astra gradus.

Gaudia colorum in lachrymarum valle mereris

Flendo Puer, tenero Matris amore, tua.

A Virgine in casu necessitatis baptizatus fuit. ibid.

Candida divino offertur Tibi munere vestis,

Hanc Tu virginæ suscipe Dive manu.

Interrogatus, cur Marchionatum desideraret? Respondit: Volo mihi coronam in celis acquirere, pro qua interius operabatur. Ibid.

In celis regnare volens, hic esse recusas Marchio; iudicium fers bene Dive Puer.

Actio digna Polo, interius dum operaris, & instas,

Ut veniat meritis jure coronæ tuis.

§. II.

De Partibus Temperantiae.

318. Juxta D. Thomam 2. 2. q. 144. & 145. partes integrantes Temperantiae sunt duae. Honestas, & Verecundia. Aliae partes Temperantiae sunt 4. Abstinencia, Sobrietas, Castitas, & Pudicitia.

HONESTAS.

Honestas est habitus inclinans ad amorem illius honesti, seu peculiaris decori, quod elucet in actionibus ac operibus Temperantiae, Javellus.

Eximiae Virtutis opus, dum spectat honestum.

Ex hoc objecto est rectus, honestus Amor.
Fingitur esse Puer, sed nunquam gravior extat,

Quam cum deliciis abstinat iste Puer,

VERECUNDIA

Est habitus inclinans ad timorem & horrorem illius turpis ac probro digni, quod maxime cernitur in operibus intemperantiae.

Si quando fortasse odium sit, quæris amandum?

Est: dum cum vitis fortia bella gerit, Ac illud superat, quodcumque repugnat honesto

Virtutum, hoc odium nomine, quæso, voca.

Par est, ut quilibet Adolescentes reverantur Seniores, ut ab illis dirigi se sinant; canities enim venerabilis est, tum ob experientiam & sapientiam, tum in moderatione passionum, quæ in Juvenibus ob copiam sanguinis, & caloris ebullunt & vigent. Idem viderunt & sanxerunt Philosophi, Diogenes, adolescenti erubescenti, ideoque turbato, Bono, ait, esto animo à fili! istiusmodi est tinctura virtutis. Ita Laërtius in ejus vita. Demetrius Phalereus admonerat adolescentes, ut domi Parentes, in via obvios, in solitudine reverantur se ipsos, Ita Laërt. l. 5. c. 5.

Socrates hortabatur juvenes, ut hæc tria haberent; in animo prudentiam, in lingua silentium in vultu verecundiam, P. Cornel. à Lap. in 1. Petr. 5. 5.

ABSTINENTIA

Est virtus, quæ moderatur appetitum in cibo, Javel.

Ut bene, continuò flagrans, per ligna fovetur,

Et bona pro flammis, & moderata, focus;

Sic calor in nobis, is, quem natura paravit,

Apto servandus non nimioque cibo.

Abstinencia plurimum prodest, imo. Sanitati & longevitati; consumit enim noxios humores, spiritusque vitales purificat. 2do. Castitati & aliis virtutibus prodest, subtrahit enim sanguinem, succum, & spiritus, qui venerem, iram, aliasque passionnes fovent & excitant. 3. Confert ad scientiam (sicut & sobrietas) quia anima (quæ una est in homine, eademque simul est & vegetativa, & sensitiva, & rationalis) limitata est virtutis & activitatis, ideoque quò minus occupatur cibo, eibique concoctione & digestionem, & egestionem, eò magis intendere solet studio & contemplationi, in eamque totam vim suam exercere. Hinc Salomon Eccl. 2. 3. Cogitavi in corde meo abstrahere à vino carnem meam, ut animum meum transferrem ad sapientiam. Ita abstinentes fuerunt. Enos, Henoch, Mathusal, Noë &c. Moyses, Elias, Joan. Baptista, Antonius, Hilarion, & tot Anachoretarum & Monachorum examina, qui vitam longævam, & quasi Angelicam duxerunt, vixeruntque centum & amplius annos. Ita Cœnobitæ olim teste S. Hieronymo, perpetuò jejunabant aquam bibentes, & solum panem cum leguminibus & oleribus manducantes. Audi Gentiles, Tradit Xenophon, antiquos Persas, ad panem, nihil nisi nasturtium adbibere solitos, tumque floruerunt sapientia & virtute bellica, orbisque imperium tenuerunt, per 200. annos, scilicet à Cyro ad Darium, qui per delicias & vina imperium cum vita perdidit. P. Cornel. à Lap. in Genes. 9. 21. In aureo Sæculo Saturni, cum omnia humus funderet, nemo carnibus vescabatur, sed pomis, & quæ sponte terra gignebat. S. Hieron. l. 2. Jovin.

1. Reg. 9. v. 24. Levavit autem cocas armum, & posuit ante Saul. Dixitque Samuel; Ecce quod remansit, pone ante te, & comede. Moraliter discit hic frugalitatem prisci avi. En Samuel Sauli regi non perdes, non phasianos, non varia fercula, sed unum tantum apponit. Audi, qualia fuerint primorum Christianorum convivia; deserti-bentem Tertull. in Apoc. 6. 39. Non prius

819.
Abstinencia prodest
sanitati.

discumbitur, quàm oratio ad Deum praeferatur, editur, quantum esurientes capiunt, bibitur, quantum pudicis est utile. S. Antonius teste S. Athanasio solo pane, sale, & aqua vixit ad annum ætatis 105. S. Paulus primus Eremita teste S. Hieron. panem & aqua ad annum 113. Audi S. Bernard. Epi. 1. ad Rob. Prudenti, inquit, sobrietate versanti satis est ad omne condimentum sal cum fame. famem miro modo dulcia reddit, quæ fastidium facis insipida. Olus, faba, pulvis, panisque cibarius cum aqua, quiescenti quidem fastidio sunt, sed exercitatio magna videntur delicia. Denique prisci Romani, pulvis pro pane vescabantur, teste Valer. Maximo l. 1. c. 5. unde & pultraphagi sunt appellati, erantque sani & validi, & totum ferè orbem sibi bello subjecerunt. Medici enim docent, multum ad sanitatem, & vires conferre, si quis uno duntaxat, eoque simplici cibo vescatur; crudelitatis enim, indeque febrium & morborum causam esse ciborum varietatem. Idem docet experientia, P. Cornel. à Lap. in 1. Reg. 9. 24.

1. Tim. 4. v. 1. Spiritus autem manifeste dicit, quia in novissimis temporibus discedent quidam à fide, attendentes spiritibus erroris & doctrinis demoniorum. v. 2. in hypocritis loquentium mendacium & cauteriatam habentium suam conscientiam, v. 3. prohibentium nubere, abstinere à tibis. Ineptè Novantes hæc torquent contra coelibatum sacerdotum, & jejunia Ecclesiarum: Non enim Ecclesia nuptias aut carnes prohibet, quasi mala, uti faciebant hæretici, quos hic carpit Apostolus, sed ad refræmandam concupiscentiam, ad exercendam obedientiam, & poenitentiam. Sicut Deus prohibuit Adamo esum pomi, scientiæ boni & mali, & Jonadab filius Rechab suis filiis & posteris prohibuit usum vini, aliisque multa, qui obediētes Patri benedictionem meruerunt accipere. Jere. 35. Ita Joannes Baptista ob abstinentiam laudatur. Matth. 3. v. 4. P. Cornel. à Lap. hic. Pulchrè S. Greg. l. 20. c. 31. docet, abstinentiam instar chordæ musicæ moderandam esse. Pensandum, inquit, est, quòd horda in cithara, si minus tenditur, non sonat, si amplius, raucum sonat: Sic virtus abstinentiæ aut omnino nulla est, si tantum quisque corpus non edomat, quantum valet; aut valde inordinata est, si corpus atterat plus, quàm valet. P. Cornel. in 1. Tim. 5. 23.

820. Abstinencia universale remedium morborum esse censetur in Libello P. Leonard. Læssii, cui titulus Hygiasticon seu vera ratio salutis remedium. Valetudinis bonæ Antuerpiæ 1613. edito. ibi in 4ta Regula. n. 14. habetur. Ad senium vergentibus, & debilibus communiter

satis esse videntur 12. 13. vel 14. Unciæ, (Libra apud veteres fuit unciarum. 12. non 16) per diem, computato pane, carne, ovis vel aliis obsoniis, quibus quisque vescitur, & totidem, vel paulò plus, unciæ (Sextarius Romanus, sive scyphus magnus aquæ, vel aceti ponderat 26. uncias, cyathus continet unciam 1. ½.) potus, hoc intellige de iis, qui parum corpus exercent, & toti studiis, vel aliis mentis officiis sunt addicti. Sanè Dominus Ludovicus Cornarus Italus hanc mensuram probat, eamque sibi Anno 36. ætatis suæ præscripsit (prius enim variis morbis ferè à Medicis in intelligibilibus agitabatur, jussusque fuit quærere pro se mensuram victus, mutata præsent.) & usque ad finem vitæ tenuit, vixit tamen diutissime & sanissime (edidit enim aliquem tractatum annò ætatis suæ 95.) vegetus. Dicitur Ludovicus cum ab Anno æt. 36 to. 12. uncias cibi & 14. potus sumplisset, ad annum 75. optima semper valetudine fuit, at cum amicorum hortatu duas adhuc uncias cum in cibo, tum in potu adidisset, intra 10. dies dolorem lateris acerrimum, angustias pectoris & febrem 35. dierum passus fuit adeò, ut à medicis judicaretur depositus, nec potuisse curari, nisi restituta prior consuetudine, rediit itaque ad priorem victus mensuram, illi quoque sanitas pristina rediit. Hæc ille de se in tract. vitæ sobriæ Num. 12. Addit Num. 18. Nemo, qui illam (vitam ordinatam) sectatur, astringitur, ut tam parum comedat & bibat, quàm ego, nemo vetatur velci fructibus, pisce, & aliis, quibus ego non vescor. Ego parum comedo, quia tantillum satis est parvo & debili meo stomacho (alibi dicit illum fuisse frigidissimum & humidissimum) Abstineo his, &c. quia mihi nocent, qui verò talibus juvantur, possunt, imò debent illis uti, cullibet tamen vitandum, ne majorem quantitatem etiam commodissimi cibi vel potus assumat, quàm ventriculus ipsius facillè possit concoquere. Unde qui nullo cibi vel potus genere offenditur, ei solum quantitatis regula, non qualitatis est servanda. Hæc ille. Notatur quoque in dicto Libello P. Læssii varietatem ciborum nocere, & si opus est diata sicciore ut hyeme, & quando diuturnæ pluvie, facillè est augere quantitatem panis, & minuere quantitatem potus, & obsoniorum humidorum, copia enim potus & obsoniorum humidorum, quæ tempore sicco juvat, eadem in humida & frigida aëte, si aliquot diebus sumatur, obest. Senes qui una vice non possunt, ob imbecillitatem multum assumere, expedit, ut sapius comedant, sed modica quantitate, itaque in prandio possunt sumi 7. vel 8. unciæ, vesperti tres vel 4. sed in his diuturna consuetudo magnam

magnam vim habet. Qui non sobriè vivunt, singulis diebus aliquid crudi humoris addunt, quod ad venas attractum per totum corpus veluti per spongiam distribuitur; jamque intra unum vel alterum annum tanta saepe est quantitas pravi humoris in corpore, quantum vas ducentarum unciarum. Isti humores tandem temporis tractu putrescunt, & lethales morbos inferunt. Unde maxima pars hominum ante tempus extinguitur. Hinc suadet bona purgatio, vere & autumnis, qui corpus parum exercent. Ista purgatio debet esse ex præscripto periti medici, non debet esse valida & confestim operari, sed sensim, per duos vel tres dies assumpto medicamento, sic enim & facile toleratur & amplius prodest.

S. Paulo primo Eremitæ 15. annos nato, ad 113tium vitæ ejus annum victum ac vestem palma dedit. Ann. Coele. 15. Febr.

Abstinencia & victoria sui confortant.
Munere, Paule, Dei victor consurgis in astra,
Dum Tibi continuo dat tua Palma cibum.

Idem flexis humi genibus orans expiravit, quo situ mortui cadaver repertum, & ab Antonio & leonibus sepultum.

En nutu, corpus, quod promptus Spiritus ivit,
Intentum caelo, monstrat utraque manu.

S. Dalmatius jejuni, cibisque cinere aspersis mirabilis gulæ hostis meruit, ut per iter lasso, & sitiienti Dei mater rosas melle conditas, & odore cœlesti admirandas miserit. Annus Coele. 24. Dec.

Dulcia promeruit, postquam gustavit amara.

Virgine mellitos subministrante cibos,
Sunt sitis, esuries, dolor ac afflictio; spinæ,

Ex spinis, patiens colligit hisce rosas,

SOBRIETAS

821. Est virtus, quæ moderatur appetitum in potu.

Sobrietas mater sanitatis, &c.

Ut satus, excultusque satis quando imbre madescit,

Perfruges amplas, fructificabit ager.

Sic homo, si in potu moderamen servet honestum,

Utilis & frugi, redditur ille bonæ.

1. Petri. 5. v. 8. Sobrii estote, & vigilate: quia adversarius vester diabolus tanquam leo rugiens circuit, quarens, quem devoret. Sobrii estote & vigilate. Jungit hæc duo, quia sobrietas mater est vigiliæ, & vigilantia; sicut gula & crapula somni & dormitionis. Rursum, sicut sobrietas mater est sanitatis, sapientiæ, & sanctitatis, præsertim castitatis, mentemque vigilem & acrem facit: ita ex adverso crapula est mater infirmitatis. P. Cornel. hic.

1. Tim. 5. v. 23. Noli adhuc aquam bibere, sed modico vino utere, propter stomachum tuum, & frequenter tuas infirmitates. Vox adhuc ait Hieron. 1. 2. contra Jovin. significat, Timotheum hucusque abstemi. Abstinentiam & tantum aquam bibisse tum temperantia & virtutis, tum castitatis causa, nam ut ait Hieron. ad Eustochium. Vinum & adolescentia duplex incendium voluptatis est. Quid oleum igitur flamma adiciamus, quidquid ardentis corpusculo fomenta ignis administramus. Et Chrysost. Juventus pyra quadam est, quæ omnia succendit. Idcirco Timotheus illam undique obstruebat, & flammæ extinguebat. Infirmitur, inquit, corpus, & non infirmitur animus, refrænetur caro, & ad cælum cursus non impediatur. Unde notat hic S. Prosper Timotheum longa abstinentia se fregisse, & hos morbos sibi conciliasse. Nota, tanto viro Paulus vinum permittit non ad voluptatem, sed ad necessitatem, non ad luxum, sed propter stomachum.

Anacharsis teste Laërtio vini 4. pocula sive haustus distinguebat in Symposiis. Primum, inquit, poculum est necessitatis. 2. dum. Sobriæ hilaritatis. 3. tum. Voluptatis. 4. tum. infirmitatis & insaniz. Plato verò Dial. 1. & 2. de legibus ita præcipit. Principio, inquit, lege sancimus, ut pueri ad 18. usque annum vino prorsus abstineant, & causam dat: ne ignem igni addant, & furiosum habitum juventuti suæ inducant. Bacchica ergo bacchantis Lutheri, quam sua inter pocula effudit & effudit, est interpretatio, & argumentatio. Apostolus ait, modicum vini, id est, cyathos præscripsit Timotheo, quia is infirmus erat, nobis verò utpote sanis non cyathis, sed amphoris (cyathus continet unciam unam & 2/3) At bonus vir Timotheus, dum sanus erat, non vinum bibebat, sed aquam utique Apostolo probante & suadente. Vinum ergo modicum illi, idque modicum non ob sanitatem, sed ob infirmitatem præmittit. Nimirum talis glossa talem doctorem, imò potatorem decet, de quo recte noster Fructus.

Biblia quæ tuæ sunt? sunt pocula Bacchicæ Luther.

Est Apotheca tua, est Bibliotheca tua. P. Cornel. à Lap. in 1. Tim. 5. v. 23.

Sobrietas Rechabitarum.

Circa annum mundi 3431. factum est Verbum Domini ad Jeremiam de adeundis Rechabitis, & invitandis ad vinum bibendum contra illorum institutum, quod illi se facturos constanter negarunt. Noluit quidem Dominus, ut advertit P. Salianus, illorum abstinentiæ propositum labefactare; sed inde argumentum sumere reprehendendi populum, diviniore, magisque veneranda divina præcepta violantem. Jerem. 35. v. 14. Prævaluerunt sermones Jonadab filii Rechab, quos præcepit filiis suis, ut non biberent vinum. Quare dixit Dominus v. 18. Pro eo, quod obedistis præcepto Jonadab v. 19. Non deficiet vir de stirpe Jonadab filii Rechab, stans in conspectu meo cunctis diebus. Notat hic P. Cornelius à Lap. istos Rechabitas originem duxisse à Jethro, egisse vitam curis vacuam, & prædiis carentem. In Tabernaculis vixerunt per 300. annos, præceptum Jonadab de non bibendo vino fuisse non politicum, sed religiosum, vel certe ipse filios tam bonos morigeros sciebat, ut ultra sibi illud imponi sinerent. A. D. 1253. Præmyslaus dux Majoris Poloniæ tantæ erat justitiæ & moderationis in judicando, ut ejus judicium, victus atque victor ex æquo probarent, ebrium aut iratum eum nemo vidit. Cromer. P. Kwiatkowski tota Quadragesima gestasse cilicium tradit.

CASTITAS

822. Est virtus, quæ coercet cupiditates circa gignendum. Javel. seu, est abstinencia ab omni delectatione venerea interna & externa. Lessius, Laym. Busenbaum de votis 1. 4. c. 1. dub. 4.

Ne generatio moralis corruptio fiat, Ejusdem, virtus prospicit ista moribus.

Naturam frenat, tollitque cupidinis artes,

E stultisque homines eximit illa, feris.

Genes. 39. v. 12. Qui (Joseph) relictus in manu ejus (uxoris Putipharis) pallio fugit. Fugit, potuisset Joseph utpote robustus formosus hoc pallium suum per vim extorquere, sed noluit, idque timore, ex reverentia, ne quam vim heræ suæ inferret. 2. Quia præsentissimum remedium contra tentationes libidinis fuga, non colluctatio, unde Apostolus ait: Fugite fornicationem. Hinc R. P. Kwiatkowski, S. J. Collectanea Asctica.

S. Augustinus Serm. 250. de temp. ait. Joseph, ut impudicam Dominam posset evadere, fugit. Ergo contra libidinis impetum apprehende fugam, si vis obtinere victoriam; nec tibi verecundum sit fugere, si castitatis palmam desideras obtinere. Inter omnia certamina Christianorum, sola duriora sunt prælia castitatis, ubi quotidiana est pugna, & rara victoria, hic ergo Christianis quotidiana martyria deesse non possunt. Recte S. Bernard. in sententia brevi. Parcitas; ait, in ubertate, largitas in paupertate, castitas in juventute martyrium est sine sanguine. Nota hic, & apprehende cum Josepho duplex scutum castitatis. primum est Dei præsentis memoria, amor & timor, nimirum cogitationes de judicio Dei, de præsentia Dei. 2. dum est fuga occasionum, & tentationum. Sed quid si fugere non liceat? Audi, quid fecerit S. Euphrasia martyr,

quæ ad prostibulum damnata, quod idola colere nollet, cum ab impio juvene invaderetur, hac arte eum elusit: Si, inquit, mihi parcas, docebo te pharmacum, quo inunctus in præliis nullo telo vel ferro lædi poteris, ille promissit, si ejus rei fidem faceret, tum illam in me, inquit, cape experimentum, atque cera cum oleo immixta ungens colum, feri, inquit, illud, quàm potes validissime, fecit juvenis, & uno ictu caput ei resecuit. In hoc stratagemmate, æquæ calliditatem virginis, atque constantiam admiraberis. testis est Nicephorus 1. 3. Hist. c. 13. Non enim erat illi tunc aliud remedium servandæ castitatis, nisi pia hæc fraus, ad quam eam coegit juvenis inhians ejus pudori, quem & servaret, mori maluit, unde justè juvenem decepit, qui proinde necis ejus auctor censeri debet tum physice, tum moraliter, ipsa ergo martyr est, non sui homicida. S. Chrysost. ait, magis se mirari factum Josephi, quàm tres pueros Hebræos in fornace Babylonica illæso permanisse. Potest acclamari Josepho, quod S. Dominico, non fundatori sed alteri ex ejus Ordine acclamantur demones, dum similem ac Joseph vicem tentationem: Viciisti, quia in igne fuisti, & non ardisti, Corn. à Lap. in Gen. 39. 12.

Imitata S. Euphrasiam simillimo modo Sanctimonialis in Marchia Brandeburgensi. A. D. 1326. à Barbaro similiter decepto, decollata. Cromer. in Hist. Polon.

B. Conradus Placentinus, ut castitatem servaret, in vepres se abjecit. Adolescenti hæc à cœlo transfigendo, clypeum se objecit, carnes appostas in pisces mutavit. 40. annis humi cubavit. Ann. Coele. 19. Febr.

Pppp

Castitas morte deserta.

In rigidis Divus conservat lilia spinis,
lilaeus manet his, integritatis amor;
Qui propter cœlum toleravit spicula terræ,
Hunc, quem protegit, haud hasta feri-
te valet.

Castitas
vegetum
velocem
reddidit.

2. Reg. 2. v. 18. Porro Asael cursor ve-
locissimus fuit, quasi unus de capreis, quæ mo-
rantur in sylvis. Josephus ait, Asaelem a-
deo fuisse velocem, ut non tantum homi-
nes, sed & equos cursu superaret, quales
etiam sunt in Hibernia & India. S. Ba-
charius Episcopus de lapsis. Asael, inquit,
velox velut cervus à scriptura perhibetur,
ob hoc credo, quod incoinquinati corporis,
puritas donum ei velocitatis indulerat,
corpus enim, quod corrumpitur, aggravat
animam. Sap. 9. 15. P. Cornel. à Lap. in
2. Reg. 2. 18.

S. Martinianus, cogitatione ad pecca-
tum inclinata manum, resipiscens in ignem
consecit; & sub dio sex annis poenitentiam
egit: Naufragam puellam fugiens, mari sese
commisit à Delphinis elatus; illa verò virili
animo & veste vivens sanctè mortua. Ann.
Cœl. 13. Febr.

1. Extinguit nocuos purgantibus ignibus
ignes;

Corrigit errorem non trepidante manu:
Per lachrymas, senis, maculam delevit acer-
bam

Annis; sic circa hanc, multa laborat a-
qua.

2. Heu fuge nate Deo vicinæ incendia
flammæ,

Per mare virtus haud naufraga fiet aquis,
Instinctu stimulata Dei, Delphinus ami-
cos

Sentiet Angelicæ virginitatis, amor;
Fortior ipsa volens hospes deserta manebit,
Nam tandem virtus ista virilis erit.

Castitas Matth. 22. v. 30. In resurrectione enim
hominem, neque nubent, neque nubentur: sed erunt sicut
similem Angelis Dei in cœlo. In resurrectione, id est,
facit An- in futuro seculo, ut explicat Lucas c. 20.
gelis, imò v. 35. Suita in cœlo & cœlesti beatitudine,
ipsi Deo. Nec nubent, neque nubentur, id est, non da-
bunt nuptui, sed erunt sicut Angeli (Syrus
instar Angelorum) Dei in cœlo. q. d. Beati
post resurrectionem in cœlo erunt similes
Angelis non quoad naturam, sed imò.
quoad puritatem 2. quoad vitam spiritua-
lem: vivent enim cibo non corporali, sed
spirituali 3. quoad incorruptionem, &
immortalitatem. 4. quoad felicitatem, &
gloriam æternam. Subiicit Lucas, & sunt
filii Dei, cum sint filii Resurrectionis, q. d.
Beati resurgentes tam corpore, quam animo
similes erunt Deo. puta spirituales, glo-

riofi, immortales, æterni, sicut est Deus,
tanquam filii ex resurrectione orti. Ex hoc
loco Auctor imperfecti hic docet, nullam
virtutem esse tam Angelicam, quam casti-
tatem; de hac enim ait hic Christus. Erunt
sicut Angeli Dei, hi enim nesciunt per ex-
perientiam, quid sit libido. S. Basilus dicit,
castitatem nos non solum Angelis, sed Deo
ipsi similes facere juxta id, quod addit Lu-
cas. Et sunt filii Dei. Eleganter & piè S.
Bernardus. Differunt quidem inter se homo
purus & Angelus, sed felicitate, non virtu-
te, sed etiam istius castitas felicior, hujus ta-
men fortior esse cognoscitur. P. Corn. hic.

Nota. Licet gratia faciens nos confor-
tes divinæ naturæ includit omnes virtutes,
tamen S. Hieron. id ipsum appropriat vir-
ginitati. Grandia, inquit, nobis & pretio-
sa virginitatis promissa donavit, ut per hæc
efficiamur divinæ consortes naturæ. Plura
P. Cornel. in 2. Petr. 1. 5.

Castitas adhuc ab Apostolis commen- Apostoli
data fuit; quare Flavia Domitilla, despon- fuerunt
sata Aureliano ante connubium conversa, à præcones
suis Eunuchis Nereo & Achilleo, velum castitatis
virginitatis à S. Clemente Papa accipiens,
nuptias, sponsumque respuit, eadem de
causa tam ipsa, quam S. Clemens, Nereus &
Achilleus martyrium subierunt. Sic S. The-
cla conversa à S. Paulo resiliit à nuptiis,
eæque de causa multa & atrociter sustinuit.
Sic S. Iphigenia hortatu S. Matthæi, recusa-
vit connubium Hirci regis. Sic S. Susan-
na neptis Diocletiani imperatoris respuit
nuptias Maximiani imperatoris, qui proin-
de eam occidit, martyremque effecit. Sic
S. Agnes, S. Felicula, & alia pleræque vir-
gines. Plura P. Corn. in 1. Petr. 3. 1.

Apoc. 4. v. 3. Et iris erat in circuitu se- Castitas
dis, similis visioni Smaragdina. Tropolo- Symbo-
gicè. Iris instar Smaragdi est symbolum vir- lum in
ginitatis, quæ semper viret instar Smarag- iride, &
di; quocirca Poloni in Canonizatione S. de S. Ca-
Castimiri, qui maluit mori, quam virgini- similis
tatem perdere conjugio: cum illud medici
valetudini ejus necessarium esse dicerent, hoc
Anagramma ei dederunt: Sum (quasi) iris,
in quam scilicet irradians sol Justitiæ suum
illi puritatis fulgorem affavit. Rursum Ca-
simirus, quasi cadis Mirus; quia pro casti-
tate moreris, & virginitatis victima, oc-
cumbis.

Sponte cadis, sed amore cadis, Castimire,
pudoris;

Mirus, te Christo mirificante, cadis,

Cecidit Anno. 1484. ut cum Agno re-
surgeret. P. Cornel. in Apoc. 4. 3. S. Ca-
simiri

simiri illud solenne dictum: Male mori,
quam sedari.

S. Pauli
castitas
specialis.

S. Paulus castitate fuit Angelica, unde
fuit coelebs, imò virgo per totam vitam.
Hinc fidelibus proponit consilium virgini-
tatis. 1. Cor. 12. 7. Ita S. Ambros. & S.
Hieron. In hac castitate mirè crevit, per
continuum suam cum stimulis carnis, eam
assidue comprimens, & subjungens. Hinc
inter juvenculas & matronas versabatur
quasi Angelus, easque non tantum ad fidem,
sed etiam ad castitatem traducebat, uti à
Nerone abstraxit pellices, ideoque à Nero-
ne occisus, factus castitatis hostia, uti do-
cet S. Chrysost. Licet verò haberet donum
castitatis S. Paulus, in eaque æquè, ac in
gratia esset confirmatus à Deo, tamen non
tantum studiosè vitabat tentationes, & pe-
ricula, sed etiam carnem suam severè casti-
gabat. 1. Cor. 9. 27. Sine hoc enim difficile
& quasi impossibile est servare castitatem,
ut asserbat S. Carolus Boromæus, hinc
noluit mulieres pias, quæ cum alerent, se
comitari. 1. Cor. 9. 5. & 15. Quin & S.
Theclæ ab ore Pauli pendente, eumque
sequi volentem, prohibuit, eamque domum
amandavit, uti habet S. Theclæ vita; idem
fecit & aliis, mox enim, ut eas converterat,
aliò migrans illas ibi relinquebat: Magnum
enim, & famæ, castitati periculum creatur
ex crebra cum mulieribus etiam piis & de-
votis conversatione. Quocirca S. Franc.
Xaverius, licet vir esset coelestis, nunquam
tamen cum femina ulla, nisi luce palam, &
adhibitis arbitris, de rebus utique necessariis
collocutus est, ratus mulieres adiri minori
emolumento, quam periculo, ait Turkel-
linus in ejus vita l. 6. c. 6. Quin & Hiero-
nymus Nepotiano ita præscribit. Hospitio:
lum tuum, aut raro, aut nunquam mulie-
rum pedes terant; omnes puellas & virgines
Christi, aut æqualiter ignora, aut æquali-
ter dilige, nec Samione fortior, nec Salo-
mone potes esse sapientior &c. Memento
semper, quod paradisi colonum de posses-
sione sua mulier ejecerit. Idem ad Rust.
Matrem, ait, ita vide, ne per illam alias
videre cogaris. ancillas, quæ illi in ob-
sequio sunt, tibi scias esse in insidiis: quia,
quantò vilior illarum conditio, tantò faci-
lior est ruina. Quamdiu in patria tuæ,
habeto cellulam pro paradiso, varia scriptu-
ræ poma decerpe, his utere deliciis. Si
scandalizat te oculus, pes, manus, projice
ea; nulli parcas, ut soli parcas animæ &c.
& inferius. Volo ergo te non habitare cum
Matre, ne oleum igni adjicias, & inter fre-
quentiam puellarum, per diem videas, quod
nocte cogites. P. Cornel. à Lap. ante Aq.
Apost. in Effigie Pauli c. 2. Virt. 6.

S. Franc.
Xaverius
imitator
S. Pauli in
castitate.

R. P. Kwiatkowski, S. J. Collectanea Ascetica.

2. Cor. 6. v. 4. Exhibeamus nos met- 823:
ipsos sicut Dei ministros &c. v. 6. in casti- V reginitas
tate, in scientia. In castitate in Græco in pu- & castitas
ritate, scilicet omnibus in rebus, pressius ver- nota Ec-
tatur in castitate, pura enim & plena casti- clesia, quæ
tas, ut scilicet omni libidinis usu abstinere, non inve-
& castitatem angelicam colas, ut fecit Pau- nitur apud
lus & Apostoli: signum enim est hominem hereticos,
esse divinum, Deique ministrum: omnis
enim hæresis & infidelitas putat & verè pu-
tat sibi esse impossibilem castitatem, solis
enim Catholicis fide vera, Deique gratia
præditis possibilis est. P. Cornel. à Lap. hic,
De Godefrido Bullionio refert Thomas Sal-
lius c. 8. Prax Spir. & ex eo P. Faber in
Auct. de S. Cathar. quod in recuperanda
Palestina tanto manuum robore depugna-
vit, ut equites Cataphractos uno ictu me-
dios secaret; interrogatus, unde illi essent
tantæ vires, respondit: nunquam hæc dex-
tera molliori aliquo, ac turpiori contactu
effeminata est.

A. D. 1291. Ptolomaidam sive Accon Castitatis
eripuērunt Christianis Saraceni, in qua or- amor in
be situm fuerat S. Claræ Clausstrum, in quo Virgini-
illa, quæ sanctimonialibus præerat virgo, bus se na-
pudicitia suarum à barbaris metuens, fuasit, so moti-
ut illud cæteræ facerent, quod se facturam lantibus,
adverterint. Nec impigrè nasum sibi absci-
dit, manantemque sanguine, faciem delinivit
secutæ superioris exemplum reliquæ virgines,
quem heroicum actum mirati quidem sunt
Saraceni, cæterum sic mutilatas morte affe-
cerunt. P. Kwiatkowski in Annal. similem
Hist. vide in Baronio A. D. 870.

Stanislaus Karnkowski Archiepiscopus Castitas
pus Gnesensis, in Concione, quam in tem- servata ad
plo, sumptibus suis exedificato, ad coro- honorem
nam studiosorum habuit (Calissii) dixit. promo-
Vide studiosa juvenus, hæc manus antea vet-
formacem succendebant, hi pedes dicalcea-
ti, frequenter ambulebant, & tamen manus
hæ, & inaugurant sacra unctione reges, &
diademata regibus imponunt, hi pedes Pri-
mateo regni, nec non primum Principem
portant. Unde tanta mihi beatitudo ob-
venit? sincere & candidè dico, non aliun-
de, nisi quia castitatem studiosissime colui.
P. Raph. Janczynski in M. S.

Fuit, quidem Karnkovius iste Equestri
Ordine oriundus, sed cujus nobilis quidem
domus, in pauperiem, uti non raro, neri-
am illustrissimis, lapsa fuerat, gentilitio
que Agno aureum vellus non accreverat,

Calistas Papa, creavit Cardinalem, Pretium
Principem Lusitanæ, qui brevi obiit, mori- castitatis
turusque dum illi sanitatem medici non ap- in Lusita-
promitterent, absque castitatis detrimento no Prin-
Pppp a dixit

cipe mori dixit: *malo mori quam pollui* P. Kwiatkiew. malentis A. D. 1426.

lam amittere. S. Gerardus; cum mortuus ad sepul-
turam lavaretur, se semel iterum, tertioque
textit Ann. Cœl. 13. Oct.

Vivit & in niveæ mortis scintilla, pruinis,
Ac rosei in gelido corde pudoris amor.
Sic nec in extincto torpescens corpore vir-
tus,
Prorsus honeste, post fata superstes
agit.
Mortis magistra, effrons Juvenis disce inde
pudorem,
Sit, tuo, ad exangue hoc corpus, in
ore pudor.

PUDICITIA

824. Est virtus, quæ coercet cupiditates,
etiam circa tactus &c. obicænos. Javel.

Flos est innocuum corpus, tangique reca-
lat,
Pulcher in intacto, vivere flore color
Confluevit; sic pulchra virens in corpore
virtus
Redditur; & superis gratior illa venit.

S. Mertranus Martyr, dum nollet im-
pura verba proferre, vultum & oculos pera-
cutis calamis, terebratus, & lapidibus op-
pressus est, Ann. Cœl. 31. Janu.

Dum cœcus sibi vult Divum assimilare cu-
pido,
Ictu sacrilego lumina sacra ferit.
Non tamen in cœcæ compellet abire rui-
nam,
Scit Divus lingue fræna tenere suæ.
Effraenis linguam moderari discit juvenis
Lubrica, quæ lapsu præcipit ante, ruit.

S. Cunegunda Virgo, conjux Impera-
trix illæsis pedibus nudis candenti ferro in-
ambulat, ad ostendendam suæ puritatis &
pudicitie innocentiam, Ann. Cœlest. 3.
Martii.

Cereæ quod nunquam fueras in lubrica recti
Candenti ferro hoc, intemerata pro-
bas,
Dum Te divinus prorsus penetraverat ignis,
Haud alius, Te ignis lædere Virgo, po-
test.

S. Itisberga virgo, ne Lufitani Regis
sponsa fieret, Christi esse præeligens; cum
esset elegantissimæ formæ, lepram sibi à Deo
impetravit; post hæc tamen pristina sani-

tati restituta, cum Regis sanctâ arte elusit
postulata, Ann. Cœl. 20. Junii. Alluditur ad
illud Ilai, 53. 4. *Putavimus eum quasi lepro-
sum.*

Tanquam leprosus dum nostri factus amore
Præ natis hominum, qui speciosus e-
rat.
Ex hujus sponsi, Tu spernis amore coro-
nam,
Cum sponso lepram, Rege tenendo,
tuo.

VIRGINITAS

Perfecta quædam temperantia est, vi-
cujus conservat quis ab omni voluntaria ob-
scenitate illibatam puritatem, & integrita-
tem. Javellus.

Virginitas obscæna fugit quæcunque, vo-
luntas
Virginis à fœdis intemerata manet.
Floribus è multis virtutum Virgo coronam
Nexuit, est; plane virginis iste labor.

Apoc. 14. v. 1. *Et vidi: Et ecce Agnus Virginis
stabat supra montem Sion, & cum eo 144. tis excel-
sissimas habentes nomen ejus &c. v. 4. Hi sunt, lentis-
sime cum mulieribus non sunt coinquinati: Vir-
gines enim sunt. Hi sequuntur agnum, quo-
cunque ierit &c. Agnus stabat supra montem.
P. Cornelius hic Agnus dicitur supra mon-
tem, non in monte. I. ut significetur, quod
virginitas omnem virtutis communis altitu-
dinem superet. Quinimò in virginibus re-
lucet imago sanctissimæ Trinitatis, Pater est
ingenitus, Filius à solo Patre sine matre ge-
nitus, Spiritus Sanctus non generatur sed
spiratur. Hinc S. Greg. Nazianzenus in car-
mine de Virginitate.*

Prima Trias Virgo est, siquidem Patre na-
tus Anarcho
Filius est, &c.

Hos, 144. millia longè verius est, ait
P. Cornel. diversos esse ab illis 144. milli-
bus Signatis; illi enim fideles & sancti, cu-
juscunque status, etiam conjugalis. Viegas
censet poni hic nuntium definitum pro in-
definito, pluresque fore in fine mundi vir-
gines; nam soli infantes, qui utique sunt
virgines, plures erant. Respondet P. Cor-
nelius hic non numerari infantes & parvu-
los, his enim virginitas non est virtus, sed
conditio ætatis, dicitque tam masculos,
quàm feminas virgines hic enumerari. *Se-
quuntur Agnum, quocunque ierit, scilicet gres-
sibus non tam corporis quàm animi, intel-
lectus & voluntatis. Viegas & Alcazar cen-*

§. III.

De Virtutibus affinis Temperantia.

Virtutes affines Temperantiæ nu-
merantur 8. scilicet: Continentia,
Mansuetudo, Clementia, Mo-
destia, Humilitas, Studiositas,
Eutrapelia, Parcitas.

CONTINENTIA.

Continentia strictè sumpta est virtus fir-
mans voluntatem, ut se contineat in bono
rationis contra impulsus concupiscentiæ, ut
quibus ad voluptates præcipue venereas im-
pellitur. Javellus.

Fræna, voluntati, rationis providet ista
Virtus, ne rectam deserat illa viam;
Et percat pergendo illuc, quo blanda vo-
luptas
Provocat illicitis, deliciisque trahit.

Sancto Galgano ad visendam sponsam
eunti, is, cui insidebat, equus, in via dixit;
se ab Angelo, ne pergeret, prohiberi: qua-
re soli Deo vixit solus, sponsæque ac matri,
ut penitus se Deo consecrarent, persuasit.
Ann. Cœl. 3. Decemb.

Virtutem angelicam, quo promptius inde
sequaris,

Ultra nec pergas Angelus obstat equo.
Prodigium! sequeris monitum, Teque ipsæ
coercens

Scis desatellit fræna tenere tui.

Licet non omnes habeant donum Con-
tinentiæ, quod actu continent, sicut non tunc do-
omnes justis habent donum Perseverantiæ, num ora-
quo actu in gratia perseverent, tamen sicut tunc con-
omnes justis habent donum perseverantiæ, sequi pos-
quo possint perseverare, si velint, ita om-
nes possunt habere donum continentie, si
scilicet vires à Deo petant ad hoc, & Dei
gratiæ per debita media cooperentur. Secus
est de dono Prophetiæ, aliisque gratiis gra-
tis datis, quæ sæpe nec orando, nec col-
laborando obtinere possumus. Plura P.
Cornel. à Lap. in 1. Corin. 7. 25.

Alcamenens dives cum parcius viveret, Continen-
tiam alii dixit: Decet eum, qui mul-
ta possidet, pro ratione, non pro libidine pla-
vivere. Alexander magnus invitatus, ut Da-
rii alias pulcherrimas, captas videret, noluit
ire dicens: Non committam, ut, qui vi-
ros vici, à mulieribus vincatur. Simeon Sti-
lites

sent hac phrasi sequuntur &c. non aliud si-
gnificari, quàm quod Agnus virginibus mi-
re delectetur, ita, ut illos à latere nunquam
velit discedere, sed comitentur & sequan-
tur quæque verum, v. 5. *In ore eorum non
est inventum mendacium.* Virginum decus
est sinceritas, ipsæque virginitas hunc can-
dorem secum affert, Plura P. Corn. hic.

Virginitas S. Hieronym. scripsit libros contra Hel-
vidium & Jovinian. hæreticos, qui matri-
monium virginitati æquabant, scripsit verò
hos libros præcipue Romæ, dum à Dama-
so Papa illuc vocatus fuisset. Baron. A.
D. 382.

Virginitas A. M. 4062. Augustus junctis matri-
monio publicè laudavit, vagas libidines uti
Rep. noxias reprobavit, neque tamen repro-
bavit virginitatem, quippe Collegium Ve-
staliū encomio prolecutus auxit, ac præ-
miis auctit. P. Sallianus in Annalibus Mundi.

A. D. 16. Augustus imperator obiit: is
statuerat legem, cum rescivit pauciores suo-
rum militum esse uxoratos, ut omnes matri-
monio se addicerent; statuitque penam in
transgressores, quæ tamen exemit illos, qui
verè virginitatem colere vellent, & virgini-
bus, quales fuerant Vestales, tanta privile-
gia, quanta matrimonio junctis concessit.
Baron. in Annal.

In regno Americæ, Peru dicto, vir-
gines 18. annos natæ soli sacrificabantur,
sed non mactabantur, perpetuam castita-
tem in templo Solis servaturæ. Erant ple-
rùmque regii sanguinis, occupabantur in
conficiendis pretiosis pannis. Morerii in
Dict. Gall. tit. Peru. Refert de la vega l.
4. c. 3. quod in urbe regia Corco apud
Peruanos olim ethnicos fuit monasterium
virginum mille quingentarum, quibus nulli
fas erat loqui nisi Coyæ, id est, reginæ,
cui cum filiarum suarum comitatu permissus
erat in has ædes aditus. Summo in honore
habebantur istæ filie Solis, qui deus supremus
in ea regione celebrabatur vocabaturque.
Si qua autem in tanto numero in luxuriæ ne-
fas laboretur, viva defodiebatur in terram, a-
masius suspendio necabatur, eadem poena affi-
ciebant rei uxores, ejus liberos, servos, pa-
rentes, omnesque urbis, quam incolebant
cives; ne demptis quidem infantibus, mat-
ræ applicitis, urbem à fundamento ever-
tebant.

lites matrem videre noluit. Eusebius, teste Theodoret, nec vicinos campos, nec cœlum, videre voluit. Sed ferro degravatus, curvus & terram spectans incedebat. Nota est continentia Arsenii, qua nec fami satis facere, nec mulierem ullam videre sustinuit. Abbas Pambo rogavit Abbatem Antonium, quid faciam, ut salver? *Esto*, inquit, continens ventris & lingua. Continentes ergo sunt victime pacificæ sibi & Deo. P. Cornel. à Lap. in Levit. 3. 1.

1. Petri. 2. v. 11. *Charissimi, obsecro vos tanquam advenas, & peregrinos abstinere vos, à carnalibus desideriis, quæ militant adversus animam.* Per abstinere ergo intellige continere, & continentiam hæc enim omnem concupiscentiam domat, atque hæc Gentilibus fuit amoris, & venerationis, ideoque fideles continentes, eis faciebat amabiles, & admirabiles, longè magis quam suam Catonem, de quo dictitabant: Catonem, & continentiam ex eodem utero prognatos; & Archidamum, qui promittenti vinum suavissimum, *Quorsum*, inquit, *opus est? quia quo melius est, ei plus abstineatur; & quæ fortes viros decet, ea reddet inutiliora.* Ita Plutar in Laconicis. Emicuerunt præci Christiani in continentia, Johannes Eremita, qui Theodosio imperatori victoriam de Eugenio tyranno prædixit, & præstitit, tantæ erat continentia, ut per 40. annos feminam non viderit, adeoque cum Tribuni uxor eum devotionis causa videre percuperet, eam non admiserit, sed per visionem absenti apparens, ejus voto satisfecerit, admonens, ne deinceps faciem corporalem servorum Dei aspicere desideraret; sed gesta eorum & actus, ita Ruffin. Palad. & alii in ejus vita. S. Arsenius Mulieri, quæ clam ad eum irreperat, poscenti ejus preces, ut in iis sui recordaretur. Respondit: Oro Deum meum, ut deleat tuam ex corde meo memoriam, P. Corn. hic.

MANSUETUDO

§26. Est virtus moderationem statuens, id est, in ira, Javellus.

Qui justum, servare potest moderamen in ira,

Vindictæque feram, scit retinere sitim.
Fortior est illo, qui scit cicurare leones,
Et suavi rapidas arte tenere feras.

Manfuetudo eff. 626. Magno animi dolore excepit mortem filii Absalonis David; quem lugentem, audacter adiit Joab, monuitque, ut deposito luctu, præferret, approbare se, quæ facta sunt, ne populus, sibi deserto Davi-

de confuleret. Tulit mansuetæ monitionem David, misit ad Tribus amicos, qui redintegrationem amicitia suaderent, & persuaserunt. Venit quoque Semei cum mille viris, ad pedes Regis provolutus veniam petiit, & videbatur insecti David, cum Absai zelans ut ante pro honore regis dixeret. 2. Reg. 19. 21. *Numquid pro his verbis non occideretur Semei, qui male dixit Christo Domini?* & ait David: *Quid mihi & vobis filii Sarvia?* id est, ait P. Salianus A. M. 3010. quid vestra interest, si ego miseriors esse voluero. Cur efficiamini mihi in satan, id est, adversarium, erat enim hoc consilium inimici, & regis negotiis valde adversarium, mortem enim Semei sequeretur tumultus populi, ideoque v. 23. ait rex: *Semei non morieris, juravi que ei.*

Representabatur adventus Christi Salvatoris in mundum venturi fore diversus, & adversus spiritui Moysis, Eliæ & legis veteris. cum etiam Filius Dei in carnem ascendit, venit in spiritu lenitatis & mansuetudinis, juxta illud Isaie 41. 1. quod citat Matthæus 12. 19. unde Rupertus non in variis, inquit, Judæorum captivitatibus erat finis, non dum venerat Messias, sed in spiritu aure lenis, id est, occultus & secretus fuit ejus adventus, quem quasi de aura tenui, id est, de spiritu S. Maria Virgo concepit. Hunc Spiritum lenitatis Christus commendavit & impressit SS. Petro, Paulo, cæterisque Apostolis & fidelibus, unde, hic est Spiritus legis gratiæ & novi testamenti, qui longè potentior est & efficacior spiritu timoris & terroris Veteris Testamenti. B. Petrus Damiani l. 1. Epi. 16. Si Roboam senum consiliis acquiescens populo mitia responderet, totum Israel sui juris imperio subdidisset. Plura P. Corn. in illud 3. Reg. 19. 12. *Non in igne Dominus, & post ignem fibulus aura tenuis.*

Numer. 1. v. 3. *(Erat enim Moyses vir mitissimus super omnes homines, qui morabantur in terra)* q. d. Quia Moyses erat mitissimus hominum istius ætatis, hic Mariæ & Aaroni sibi obsecrantibus & jurgantibus non respondit, ideoque Deus eum tuendum suscepit & pro eo respondit. Nota, Moyses pro sorore detractrice rogatu Aaronis, orans & deprecans in veteri testamento fuit mitissimus hominum istius ætatis: sed in novo mitior illo erat S. Stephanus, ait Abulensis, qui pro suis etiam Lapidatoribus & Saulo, nemine orante oravit; unde & Paulum Ecclesiæ impetravit & ex Saulo Paulum effecit. Vide quid apud Deum impetret mansuetudo; vide quanta sit virtus, quam sit magnanima. Seneca lib. de Ira: *Magni animi est injurias aspicere, pusilli hominis & miseri*

miseri est, repetere mordentem, ut mures & fornicæ, ad quas si manum admoventis, ora convertunt, imbecilla se ledi putant, si tanguntur. De Julio Cæsare dixit Cicero, quod nihil oblivisci solet, nisi injurias, ut refert S. August. Plura P. Corn. hic.

827. Manfuetudo facit cor docile. Jacobi. 1. v. 21. *Propter quod abjicite omnes omnem immunditiam - malitiam, in mansuetudine suscipite infirmum verbum, quod potest salvare animas vestras.* In mansuetudine. Mansuetudinem opponit malitiæ: mansuetudo enim facit cor docile, capaxque seminis Verbi Divini, cujus incapax & indocile facit malitia; mansuetudo enim est mentis serenitas, tranquillitas, claritas, quæ facile capit sapientiam, cernitque omne verum; unde ipsa est quasi aqua limpida, vel speculum tersum, in quo rerum imagines clarè perspicuntur. Ex adverso malitia & ira est mentis turbatio, tumultus &c. adeoque similis aquæ turbidæ, & speculo pulveribus obducto, in quo nihil rectè videri potest, præsertim, quia malitiæ & iræ individua comes est superbia; ita mansuetudinis comes est humilitas, quæ necessaria & optima est ad sapientiam dispositio, adeoque eam à Deo emendicando meretur accipere. Insuper mansuetudinem exigit S. Jacobus, ut matrem patientiæ, quæ fidelibus illo ævo instantis persecutionibus & tribulationibus erat necessaria, quam proinde eis v. 1. & deinceps impensè commendavit. P. Corn. à Lap. hic.

S. Hedwigis Poloniæ patrona & princeps, in Trebnicensi à se fundato Monasterio 40 annis sanctam vitam duxit: irata à nemine unquam visa est, contenta ea objugatione, *Deus tibi pareat.* Brav.

1. Dum tegitur Princeps sacro tua purpura velo,
Per subtile, magis pulchra videtur, opus.
2. Sancta Tibi Princeps est ira, sed ira columbæ;
Felix ira, cui parcere finis erat.

Manfuetudo Beatorum quæ? Matth. 5. v. 4. *Beati mites: quoniam ipsi possidebunt terram.* Mites ergo sunt, qui impatientia, iræ, invidiæ, cæterisque turbidis animæ motibus & perturbationibus dominantur, ut nec obmutescant, nec proximis injurias inferantibus indignantur, sed omnia placidè tolerant in Dei providentiam resignati; quare mites hac morum suavitate omnium animos sibi concilians. Itaque mansuetudo facit nos primò gratos Deo, & hominibus, 2.

Similes Christo, qui dicit: *Discite à me, quia mitis sum, & humilis corde.* 3. aptos ad hauriendam sapientiam, cæteraque bona cælestia. Porro gradus mansuetudinis, & beatitudinis illam subsequens, sunt 1mo. Mansuetudo corde & ore cum omnibus conversari. 2. iras aliorum mansuetudo responso frangere. 3. Mansuetudo tolerare injurias & rapinas sibi factas. 4. in iis exultare. 5. sua mansuetudine & beneficiis vincere inimici & iracundi malevolentiam.

Quoniam ipsi possidebunt terram. S. Augustinus, Arabicus hæreditabunt. Appositè Christus mitibus promittit terram; quia mites sæpe à rixosis bonis terræ spoliantur; hanc injuriam ergo hac beatitudine illis reparat, & reparat hic Christus. At quam terram? 1mo. S. Chrysost. Euthym. S. Augustinus putant, hic mitibus promitti terram præsentem. Hic sensus verus est, sed non plenus; plenius ait P. Cornel. cum S. Hieron. hic. Nysseno &c. per terram accipe cœlum, quæ viventium est terra, cum hæc nostra sit morientium juxta illud Plal. 26. *Credo videre bona Domini in terra viventium.* In cœlo ergo terra quædam est, at non crassa, opaca, & terrestris, sed subtilis, lucida, cælestis. Ibi enim est paradysus rosarum, liliorum, omniumque deliciarum, at non terrestrium, sed cælestium, quæ mirè occultos, sensusque Beatorum delectant, alioquin enim corpora, sensusque Beatorum, quæ tam dura imò atrocia passa sunt in hac vita, carerent meritis suis, oblectamentis, solæque animæ & mentes eorum essent beatæ, quod est absurdum. Vide Apoc. c. 21. & 22. Denique modus assequendi mansuetudinem est. 1mo. si ejus dignitatem & utilitatem, iræ verò damna & indignitatem sæpe mediteris. 2do. si iratus nihil dicas, agas, donec iram in corde sedaveris. Unde Clemens Alexandrinus refert Athenodorum hoc consilium dedisse Augusto Cæsari, ut iratus nihil diceret, aut faceret, priusquam 24. literas alphabeti secum percurrisset. 3. si animo sis excelsus, Princeps, ait, ille superior est omni injuria. Quocirca Augustus Cæsar obtrectantium sibi linguas spernebat dictitans: In libera civitate, libera oportere esse linguas. 4. si cogites exempla mitium, ut imiteris; Præsertim exempla Christi, de quo Isai. c. 53. Quasi Agnus coram tondente se obmutescet. Ita S. Elzearius comes Arriani omnes injurias sibi illatas meditatione & imitatione passionis, & mansuetudinis Christi superabat; adeo, ut videretur esse insensibilis. Plura P. Cornel. in Matth. 5. 4.

vel mala agnoscitur ex bonis vel malis fructibus. *Matth. 7.*

Fructus ostendunt, qualis sit, quæ hos dedit, arbor.
Vel bona poma bonam, vel mala mala malam.
Sic hominum mores demonstrant, ipsaque prodit,
Vel bona vita bonos, vel mala vita malos.

831.

Præcipua Prælati dose est, modestia. Sic Moyses Pontifex & Princeps Synagogæ erat mitissimus omnium virorum. Probus mittens S. Ambrosium Mediolanum ad sedandum populi tumultum. Vade, inquit, age non ut iudex, sed ut Episcopus. Omen hoc fuit, & quasi oraculum; egit enim ut Episcopus, ideoque voce populi acclamatus, & creatus est Episcopus. Hinc Episcopi & pastores vocantur Patres, ut sciant se, ut patres filiis præesse, non ut reges, & tyrannos servis imperare. Hinc Papa est Pater Patrum, imò Servus Servorum Dei. Sapienter S. Bernard. l. 4. de consideratione ad Eugenium, docet eum & prælatos, quo pacto gravitatem cum lenitate miscere debeant. Esto, ait, gravis, sed non austerus, non dissolutus neque severus, sed inter ea mediocritatem tene, ut neque de severitate sis oneri, neque de familiaritate contemptui; austeritas fugat infirmiores, gravitas reprimat leviores. In palatio Papam, domi te patrem familias exhibe - ille convenientior habitus, si actu severus, vultu serenus, verbo lenius. Plura P. Cornel. in 1. Petr. 5. 3.

Modestia In vita S. Ephrem, legimus, eum, cum oculorum civitatem ingrederetur, rogasse Deum, ut virum de aliquid bonæ ædificationis sibi occurreret; & ecce occurrit ei meretrix, quæ cum fixè eum intueretur, ideoque levè ab eo rogaretur, cur id faceret! invecundè ab eo responsum accepit. Fœminam virum, quasi sui originem (Eva enim formata est ex costa Adæ) intueatur, vir verò terram, ex qua plasmatus est, respiciat. Plura P. Cornel. Luc. 2. 27.

S. Petrus & Paulus, cum inspicerentur, divinum quiddam præseferbant, Spiritu S. & divina gratia ita referti, ut, qui eos viderent, fideles ex aspectu solo arcanam quandam & latentem conciperent gratiam, &c. S. Paulus oculis, ore, opere, gestu, habitu, omnique actione, & motu spirabat animi, morumque compositionem, pietatem, devotionem, sanctitatem, S. Franciscus animo cœlo intentus, non aliud vitæ, & voce, habitu, & gestu concionabatur quàm: ad cœlum, ad cœlum. S. Bonaventura c. 4.

vitæ ejusdem &c. 12. Omnis ætas, omnisque sexus properabat virum novum mundo cœlitus datum cernere & audire. Imitatus hunc noster S. Franciscus Xaverius, mente, & oculis in superna defixus, qui, non si paradisi cogitabat, spirabat, prædicabat. P. Cornel. in Effigie Pauli ante Acta Apost. c. 2. vir. 7.

SILENTIUM.

Cum modestia extendatur etiam ad ^{832.} moderationem vocis, de Silentio etiam hic ^{præcipue} Silentium ^{in templo.} agendum erit.

In veteri Testamento, tam sacerdotes quàm populus, mira Religione & silentio sacrificiis aderant, uti testatur Aristæas l. de 72. interpretibus. Sic apud Romanos Numma sanxit, ut ad sacrificia præco ingenti voce præcedens clamaret: *Hoc age*, animos scilicet sacrificio adhiberi jubens; atque, ut scribit Cicero, & Seneca de vita beata, clamando: *Favete linguis*, indicabatur silentium, ut ritè perageretur sacrificium, nulla mala voce obstreperente, quid nunc faciant nostri Sacerdotes, quid Christiani? Cum & Virgilius Poëta indicat - *Fida silentia, sacris*. Audiant in Ecclesia garruli, audiant immodesti S. Ambrosium l. 3. de Virg. Estne quidquam, inquit, indignius, quàm oracula divina circumstrepere, ne audiantur, ne credantur, ne revelentur, circumsonare sacramenta confusis vocibus &c. Unde illud exemplum proditur. Alexandro Macedonum rege sacrificante puerulum barbarum, qui illi lumen accenderent, excepisse ignem brachio, atque ambusto corpore mansisse immobilem, nec dolorem prodidisse gemitu, nec tacito pœnam indicasse fetu. Tanta in puero barbaro fuit disciplina reverentiæ, ut naturam vinceret, atque ille non Deos, qui nulli erant, sed regem timebat. Hæc S. Ambr. Deinde aliud fidelium affert exemplum. Frequens, inquit, sermo est, cum plurima rana-rum murmura religiosæ plebis auribus obstrepebant, Sacerdotem Dei præcepisse, ut conticerent, & reverentiam sacræ referrent orationi, tum subito circumfusus strepitus quievit. Silent igitur paludes, homines non silebunt? Si cœlum est templum, ut S. Chrysost. ait, vide, quid in cœlo agant Angeli, in ipso templo hoc audis. Majestatem tuam laudant Angeli &c. Id ipsum & tu in templo age, lauda, ora Deum, juxta illud Psal. 28. in templo ejus omnes dicent gloriam, & Psal. 64. Te decet hymnus Deus in Sion, id est, in templo. Hebraicè est. *Tibi silentium est laus O Deus in Sion.* Silentium enim laus est quædam, tum interna animi, Deum venerantis, tum externa: quia alios excitat ad Dei laudem, dum in sacris vident tan-

tantam modestiam & religionem. P. Cornel. à Lap. Levit. 1. 17. S. Regulus Episcopus ranis sub concione coarantibus silentium indixit. An. Cœlest. 30. Mart.

Concio dum fieret, ranae tacere; jubente Præfule, Cur hominum turba tacere, nequit?

Circa altare erat maxima multitudo Sacerdotum & Levitarum, præsertim infestis, cum multæ immolande essent victimæ: Alii enim eas macabant, alii excoriabant, alii secabant, alii lavabant, &c. Sed miro omnes silentio & reverentia. Audi Aristæam lib. de LXX. interpretibus. Silentium verò, totum inest, ut, cum 700. ferè ministrorum continuò adfint & offerentium libamina multitudo sit ingens, nec unum quidem hominem in loco versari putes, summa namque veneratione cuncta, & magna Dei pietate perficiuntur. P. Cornel. in Exod. 27. 5.

Silentium Christi.

Matth. 26. v. 63. *Jesus autem tacebat.* Cur? tum quia accusatio nullum crimen morte dignum continebat, tum quòd sciret, ait S. Hieron. quidquid tandem respondisset, torquendum ad calumniam, tum quia totum se ad mortem à patre sibi decretam componebat, quare nolebat se excusando mortem evadere. P. Cornel. hic. Matth. 27. 12. *Et cum accusaretur (Christus) à principibus Sacerdotum & senioribus, nihil respondit.* S. Ambros. in c. 22. Lucæ. *Benè tacet, qui defensione non indiget, ambient defendi, qui timent vinci. Quid timeret, qui non ambiret salutem? Solus omnium suam prodit, ut acquirat omnium.* S. Athanas. Serm. de Passione & cruce. Magnum id certè, & mirificum in Salvatore, qui tacendo, & non respondendo, tam efficaciter in persuadendo, ut iudex ultro factiones, conspirationesque adversus eum initas & agnosceret, & confiteretur.

833. Silentium docet loqui.

Jacob. 3. v. 2. *In multis offendimus omnes. Si quis in verbo non offendit, hic perfectus est vir.* Potest etiam *frano circumducere totum corpus.* Porro ratio & modus dirigendi linguam, ne offendant, est silentium. Vis discere loqui? Sile, & in silentio cogita, quid, & quomodo sit loquendum.

Hac de causa in omnibus Religionibus tanta est disciplina, & cura silentii, quòd id ad cavendum offensas, & ad cordis puritatem, & innocentiam sit utilissimum, imò necessarium. Itali prudenter hoc suis proverbium occurrunt. *Audi, vide, & tace, si vis degere in pace.* Lege vitas Patrum, & in innumeris exemplis ita esse deprehendes. Inter alios Eximius fuit Abbas Pambo, qui suo silentio eò perfectionis pervenit, ut in morte protestatus sit, nullum sibi verbum unquam excidisse, cujus se pœniteret. Rudis & P. Kviakovski, S. J. *Collectanea Aethica.*

enim cum esset, ait Socrates l. 4. c. 18. magistrum adiit, à quo audiens primum versum Psal. 138. *Dixi: Custodiam vias meas, ut non de linguam in linguam.* Secundum audire noluit, sed discedens dixit: *Unus hic versus satis est, si modo ipsum te ipsa & opere discere potueris.* Cumque post sex menses rogaretur à magistro, cur ad se tantopere non rediisset. Respondit, se versum psalmi nondum re ipsa didicisse. Post plures annos rogatus, an illum didicisset? ait: se 19. annis vix didicisse eum opere implere, quocirca moriens, inquit Palladius in Lusiaca c. 10. dixit: Non memini me ab aliquo panem gratis datum comedisse, nec me in hanc diem pœnitet sermonis, quem dixerim &c. Similis fuit Arsenius olim præceptor Arcadii & Honorii Imperatorum, qui eorum iram declinans abiit in eremum, audiitque ab Angelo: *Arseni fuge, tace, quiesce, hac sunt principia salutis.* Quæ in praxim redigens, vir magnæ sanctitatis evasit. S. Antonii monitum fuit, *Contine linguam, & ventrem.* Alius Senior in vitis Patrum eos, qui linguam non continent, vocabat *stabulum sine janua*: Quia quodcumque illis ascendit in cor, id ore loquuntur. Anacharsis rogatus, quid in homine esset optimum & pessimum? Respondit: lingua, teste Laetio. l. 1. c. 9.

Proverb. 10. v. 19. *In multiloquio non deerit peccatum.* Quocirca S. August. Prox. in Libros Retract. testatur, se libros Retractionum scribere, ut multa locutus maledicta castigaret. *Potest enim frano circumducere* (Syrus subjicere, & in servitutem redigere) *totum corpus.* q. d. sicut qui frenat os equi, per illud frenat, regit, & circumducit, quocumque vult, totum corpus equi, totumque equum, ita qui frenat os, & linguam, potest regere, frenare, & circumducere, quocumque voluerit, totum corpus. Aliqui per corpus accipiunt corpus peccati, alii congeriem passionum, 3tio. alii accipiunt corpus actionum omnium. q. d. qui frenat, regit, & circumducit, potest pariter frenare, & regere passionem, mortisque animi, atque actiones omnes; Nam, ut ait S. August. Serm. 17. de verbis Apost. *Ream linguam non facis, nisi membra.* 4to. genuinè & propriè. q. d. Qui frenare novit linguam, hic perfectus est vir, ideoque frenare potest, cætera corporis membra, omnesque actiones & motus moderari & componere ad leges modestiæ & virtutis. P. Cornel. à Lap. in Jac. 3. 2.

Jacobi 3. v. 6. *Et lingua ignis est, universæ fitis iniquitatis.* Moraliter. Sicut lingua & Silentium loquacitas ignem & incendium immane excipit, ita silentium & linguæ moderatio la linguam idem sopit & extinguit. Unde Sapiens Proverb. 26. 20. *Cum defecerint lingua, excim-* Q 9992

guitur ignis (sic) & susurronē subtrahit , jurgia conquiescent . Hujus rei Symbolo Deus incendium voce silentis extinxit . Erat is Radulphus , ob silentium continuum cognominatus Tacens , per 10 enim annos nullum verbum ex ore emiserat ; habitabat ille in monasterio Affligemensi Bruxellæ adjacenti , in eo casu exortum est incendium , quod cum nulla vi restingui posset , Radulphus silentium solvens fidenter edixit : *Stesignis , flamma penitus conquiescat* . Idcirco stetit ignis , ut stetit sol ad imperium Josue . Ita Thom. Cantiprat. l. 2. de apibus c. 13. §. 4. Quocirca orabat Esther. c. 14. 13. *Tribue sermonem compositum in ore meo* . P. Cornel. à Lapide hic.

Jacobi 1. v. 19. *Sit autem omnis homo velox ad audiendum ; tardus autem ad loquendum* . Quæres . Cur S. Jacobus ad sapientiam præ reliquis requirat velocitatem audiendi , & tarditatem loquendi ? Respondetur 1mo . Quia auditus est sensus disciplinæ , teste Aristotele , unde videmus discipulos audientes fieri sapientes ; juxta illud Prov. 1. 1. *Audiens sapiens sapientior erit* . Ita S. Thomas attenter & silenter audiebat Albertum Magnum , adeo , ut à condiscipulis per scoma vocaretur *bos mutus* , sed defendit eum Albertus dicens : Bos mutus mox tantos edet mugitus , ut eos totus audiat mundus . Ita factum vidimus & etiamnum videmus . Intendit hic docere S. Jacobus Christianos , ut potius ambiant sapientiæ Christianæ esse discipuli audiendo , quam Doctores loquendo , in quo multi præcipientes errant , qui docere volunt , quæ non didicerunt , prius magistri quam discipuli . Sapientis est nonnisi post multam auditionem , meditationem , & studium proficere ad docendum , idque tardè , & nonnisi rogatum , imò jussu . S. August. Verbi Dei , inquit , inanis est forinsecus prædicator , qui non est intus auditor . 2do . velocitas audiendi facit , ut homo multa audiendo hauriat & cognoscat ; tarditas autem loquendi facit , ut pauca , & benè præmeditata loquatur , quorum utrumque est actus & praxis sapientiæ . 3tio . quia Deus , qui est sapientissimus , hunc modum sapientiæ non tantum verbo , sed & exemplo suo præscribit : ipse enim per æterna sæcula in sua sapientia contemplanda & fruenda conquievit , & tandem , puta inito mundi & temporis , cepit loqui , unicoque verbo *fiat* fecit cælum & terram &c. Idem docet nos Christus , qui per 30. annos pauca locutus . 3mo anno cepit docere , sed quam pauca sunt ejus verba , quæ in Evangelio continentur ? Sic B. Virgo , de qua S. Lucas c. 2. v. 19. *Mater ejus (Jesu) conservabat omnia verba hæc in corde suo* . 4to .

Quia Angeli pauca locuti , quæ in scripturis continentur , & dum invicem loquuntur , uno conceptu , quasi una voce , & uno mentis in idu id faciunt ; ut docent Scholastici . 5to . Quia natura hunc sapientiæ modum nobis insinuat . in enim animalia sapientiora parum vocalia sunt , ut elephantes , simiæ leones , hi enim raras sed efficaces dant voces . Rursus aves canoræ modico tempore canunt , ut philomela : garrulæ , ut passeret , hirundines perpetuè garriunt : quocirca S. Gregor. Nazianz. ad Celestium arguentem ejus taciturnitatem respondet per apologum cygnorum & hirundinum , titumque de eis proverbium . *Tunc cantabunt cygni , cum gratulati fuerint* . Simili modo magna & præstantia corpora , ut orbes omnes celestes , motum omnem , qui maximus & velocissimus est , sine voce & strepitu peragunt . Mystici cæli sunt Apostoli & Sancti , juxta illud Psal. 18. 1. *Cæli narrant gloriam Dei* . Sancti ergo cælos imitentur , ut os non aperiant nisi ad laudem Dei , & salutem proximorum . 6to . Quia fabrica hominis , puta organa audiendi & loquendi idipsum hominem docent ; Deus dedit homini aures apertas , ut multa audirent , linguam verò duobus claustris circumsepsit , dentibus , & labris , ut esset tardiloquus . Deinde dedit duas aures , & unam linguam . Aurium officium unum est scilicet audire , linguæ plura , uti cibos discernere , sapere , comedere &c. Denique loquaces & garruli sunt pueri & femine , in quibus munus est sapientiæ rationis & cerebri .

7mo . Hunc sapientiæ modum docuerunt omnes , præci sapientes , tam Gentiles , quam Christiani . Gentiles accipe . Theocritus audiens Anaximenem dicit : *Incipit verborum flumen , mentis gutta* . Demosthenes interrogatus , cur unam habeamus linguam , & duas aures ? Respondit , quia duplo plus audiendum quam loquendum . S. Maxim. Serm. 47. Hocrates à Careone loquaci discipulo duplicem mercedem postulavit *Alterum* , inquit , *ut loqui discas , alterum , ut taceas* . Xenocrates in maledictis silens , rogatus causam dixit : *Quia dixisse me aliquando penituit , tacuisse nunquam* . Idem de obscuris interrogatus , cum taceret , causam postulatus ait : *De talibus te rogare decet , me non respondere* . Maximus Serm. 31. Solon cuidam dicenti , ideo eum non loqui , quod infans esset Respondit : *Stultus silere nequit* . Lacedæmonii propria erat verborum paucitas , unde Breviloquentia vocatur *Laconismus* . Hi aliquando Samiorum legatis multiloquis dixerunt : Prima sumus obliti , postrema non intelleximus : quia prima non meminimus . Plutarch. in Laconicis .

Chri-

Christianos accipe . S. Greg. Nazian. Sermone , inquit , *tacemus , ut , qua loqui oportus sit , discamus* . S. Ambros. l. 1. Offic. Lex dicit , inquit , Audi Israel Dominum Deum tuum , non dicit loquere , sed audi . Ideo Eva lapsa est , quia locuta est viro , quæ non audierat à Domino Deo suo . S. August. in Psal. 51. *Sicut* , inquit , *eligit , quo vescaris , sic elige , quod loquaris* . S. Bernard. ait Serm. 18. Doctorem debere esse concham audiendo , & retinendo , non canalem effundendo duntaxat verba sapientiæ . Idem in 8. punctis perfect. *Dis* , ait , *ad limam veniunt verba , semel ad linguam . Plus diligas audire , quam audiri , ut interrogatio magis aperiat os tuum , quam ad non interrogata respondere* . S. Chrysost. in Psal. 50. Os nostrum perpetuè custodiamus , rationem ei tanquam clavem adhibentes . P. Cornel. à Lap. in Jac. 1. 19.

83 f.
Silentium
etiam in
cælo.

Apoc. 8. v. 1. *Et cum aperuisset sigillum septimum factum est silentium in cælo , quasi media hora* . Silentium signum est laudis , & modestiæ ejusdem approbationis , quæ divinæ justitiæ integritatem & aequitatem Beati tacite approbant , & collaudant . Huc spectat illud Psal. 64. Te decet hymnus Deus in Sion . ubi Hebræa habent . Tibi silentium Deus in Sion : pio enim & reverenti silentio , æquè ac voce in hymnis honoratur Deus . Moraliter quoque discere hinc , quanta sit virtus silentii , quam etiam in cælo servant , & nobis commendant Beati . Quocirca S. Mechtildis silentium tantum indixerat sibi , ut mutam crederes , si verò loqueretur , cum Angelo te conferte putares , ait Engelhardus in ejus vita . c. 5. Quæ proinde , ut idem narrat , cum quadam vice ei inadvertenter verbum otiosum excidisset , illud multis lachrymis , & poenis castigavit . Plura P. Corn. à Lap. hic.

Silere a-
tus forti-
tudinis.

Lædi , & silere summæ fortitudinis est . Pythagoras dicebat : Aut file , aut asser silentio meliora . P. Drexel. plura in Rosis par. 1. de Silentio . P. Labbe describit solitudinem & in silentio cum Deo colloquium .

Hic asuesco Deo ; vocemque audire loquentis .

Silentium
etiam in
loquendo.

Et tolerare Deum disco ; discedite curæ , hic licet æternas audire , & reddere voces , Atque hominem miscere Deo , o commercia cæli . Humano majora animo ; quis mutua verba , Quis teneros sensus , purosque enaret amores ; Lingua file : debent divina arcana taceri , Arcanus vult esse Deus .

S. Arsenio delapsa de cælo vox : Fuge .

Tace , Quiesce , persuasit , ut ex aula Imperatoris in Eremitum fugeres . Ann. Coel. 19. Julii .

Arseni , fumat vitiosis ignibus Aula , Heu fuge , post , inter saxa quiesce , tace . Sunt inter surdas , sunt tuta silentia , rupes , Colloquioque Dei , est aptior iste locus .

Ad Ephesios. 4. v. 31. *Omnis amaritudo , & ira , & indignatio , & clamor , & blasphemia tollatur à vobis cum omni malitia* . S. Chrysost. 53. in Gen. c. 27. Non solum Clamor nolo vos succensere , & indignari , & irasci , sed neque cum clamore proximi loqui . clamorem hic dicens , qui ab ira nascitur . Agatho toto triennio lapidem in ore gestavit , ut silentium facilius observaret . P. Lohner to. 1. tit. Tacitur . Cum quidam sub charitatis colore infirmum visitare , & eo tempore , quo tacendum erat , colloquio recreare vellet , disertè vox è Crucifixi ore auditæ dixit : *Non placet mihi ista charitas* . Laberith in Medit. 29. Ezechiel Propheeta ad loquendum missus à Deo , 7. diebus sedens , mærensque tacebat : hinc S. Greg. Hom. 11. super Ezech. ab eo argumentatus : Si , inquit , qui ad loquendum missus est , tamdiu tacuit , pensandum nobis , quanta culpa sit ei non tacere , quem nulla necessitas cogit loqui . S. Ignatius teste Corn. à Lap. in c. 30. Isaia , tria dabat signa , ex quibus quis perspiceret , si in monasterio aliquo vel collegio bona esset disciplina ; Si bene servaretur clausura . Si omnia loca essent nitida & composita . Si bene servaretur silentium , si non essent fabulæ , strepitus . Dæmon , qui omnes carnes Jobi consumpsit , integra tamen ejus labia reliquit , ut pronam peccandi occasionem relinqueret . Hinc ipse Job dixit : *Derelicta sunt tantummodo labia circa dentes meos* . Augustus Imperator ita filiam & neptes instituit , ut nihil agerent , nihilque loquerentur , quod non in diurnos Commentarios referri posset . Sueton. apud Drexel. Plura P. Lohner sub tit. Taciturnitas .

Christo
non placet
charitas
cum fra-
ctione si-
lentii .

Ait Isaia c. 21. v. 11. *Onus Dama ad me clamat ex Seir* . Ailtesus Duma interpre. Silentium tatur silentium , dicitque ulterius . Scitis servare fratres , quam multos silentium onerat : ita difficile , quæ si videtis Monachum in claustris residentem huc illucque circumspicere , oscitare crebrius ; nunc librum ponere , nunc resumere ; postea quasi quibusdam stimulis agitatam , de loco ad locum , de auditorio in auditorium cursitare , sub onere Duma illum suspirare non dubitetis .

Q999 3

Et

Silentium eloquens. Et magnum & negotiosum silentium ut erat Sulannæ (Daniel. 13.) quæ plus egit tacendo, quam si esset locuta, tacendo enim apud homines, locuta est Deo, nec ullum majus indicium suæ castitatis invenit, quam silentium. Ipse Dominus in Evangelio tacens operabatur salutem hominum, S. Ambr. de Off. l. 1. c. 3.

Silentes in operibus efficaces. P. Stanislaus Herbertus Polonus, usu loquelæ per morbum amisso. Rector tamen Domum & postea rem æconomicam egregie administrat. De quo P. Wieruski. 14. May.

Quodsi Jessum posuere silentia templum, Ædificat tacitus, Præses & iste Domum.

Cocus si- Dominicus Joannes Lusitanus, antea lentium homo valde agrestis, in Religione per 24. annos à magnis viris æstimatus, cocus nunquam silentium violavit, culinam sanctam ædem appellabat. Idem 2. Sept.

P. Gonfalus Exquires Hispanus dum ob gallinarum cantus meditari non posset, digito silentium illis imposuit. Idem 28. August.

Silentiarii A. D. 509. Alamundarus Saracenorum rex, Arabiam & Palestinam infestabat bello; cujus exercitus multos Monachorum ibidem degentes afflixit; inter hunc armorum strepitum Joannes Silentiarius mansit immotus; etsi enim ad fugam capessendam urgeretur à suis, illorum consilia, Dei circa se curæ fidens, non est secutus. nec fessellit spes confidentem in Domino: nam ad fores sui cubiculi horrendum adventit leonem, quo viso primò exhorruit, mox tamen, ut advertit se per eundem leonem à Saracenis defendi, divinam adoravit providentiam. Dicitur nihilominus Alamundarus visis miraculis ad Christum conversus esse.

Silentium os clau- Circa A. D. 1231. Raymundus Nonnatus ita dictus quod, cum in defunctæ matris utero conservatus tandem excisus fuisset, Religioni Redemptionis de Mercede captivorum nomen dedit. Is in Africa ad liberandos captivos se ipsum vendidit: cum verbò plures ibidem Judæos, Saracenosque converterit, fustibus contusus, flagellis per plateas diverberatus est; os ejus consutum, seræque clausum, ipso tyranno clavim penes se retinente. Magna nihilominus tormenta patienti tulit silentio. Carceri mancipatus, ibidem custodiis in pariete scripta verba ostendit Psal. 118. v. 43. Ne auferas de ore meo verbum veritatis. Hoc

tamen magicis artibus imputatum. Os Divi iterum consutum, seræque oclusum: at tamen dum id in notitiam hominum venit, impietatem deseruere. Sustinuit hunc carcerem mensibus octo, ac tertîa quaque die os ejus dissiuebatur, propter sumendum cibum & iterum consuebatur, claudabaturque: in quo suo martyrio passionem Christi in cruce pendentis reclebat. Tanta merita Divi moverunt summum Pontificem ad conferendam Raymundo Cardinalitiam dignitatem: auro itaque & ferrea servitute liberatus Barcinome honorificentissime susceptus est. P. Kwiatkiewiz in Annalibus.

EUTRAPELIA seu URBANITAS

Est modestiæ species, quatenus delectationes circa ludos, ac jocos moderatur. Vide D. Thom. 1.2. q. 160.

Ad ludos nimium si non modereris amorem,

Vita tibi præfens quid nisi ludus erit.
Vita salutifero potius formanda labore,
Non poscit ludos illa suprema dies.

Gen. 21. v. 9. Cumque vidisset Sara filium Agar Egyptia ludentem cum filio suo, dixit ad Abraham: v. 10. Ejice ancillam hanc, & filium ejus. Ludemem. Irridentem, subfannantem, vexantem, imò persequentem Isaac, uti explicat Apostolus ad Gal. 4.29. Sic duellum Joab cum Abner vocatur lusus 2. Reg. 2. 14. Surgant pueri & ludant, id est, duellant, tales ludi dedecent Christianos, adeoque fugiendi.

A. D. 1226. Tarvisini recreationis ergo extruxerunt in medio urbis munitionem, coriis murorum vice cinctam, quæ Virginibus ad tuendum commissa, expugnatio autem præcipuis Adolescentum instructa telorum, globorumque loco poma, pyra &c. assignata fuere. Invitati ad jucundum spectaculum Veneti & Paduani, In primis Veneta Juventus assultum munitionis tentavit; invidentes gloriam Venetis Paduani, Venetos aggressi, eisdem vexillum imagine D. Marci insignitum eripere, confregerunt. Quare Veneti ad feriam arma versi injuriam vindicare contendeant, vixque sedatus tumultus, sic immoderati, impertinentes ludi & joci, rixis, contentionibus, imò & pugnis obnoxii, P. Kwiatkiewiz, in Annal.

A D.

A. D. 404 Elatus victoriæ Honorius, postulatis & persuasionibus Ethnicorum Romanorum cessit, restituitque diabolicos illos ludos, qui ludi sæculares vocabantur; in quibus solius crudelis voluptatis spectantium gratia plurimum sanguinis fundebatur. Hos ludos severe prohibuerat Constantinus Magnus, alique Imperatores, iste Honorius suo malo illos resuscitavit: nam his ethnicorum peccatis confortatus Alaricus Romam cepit. Baron.

Factiones in ludis.

Factiones olim dicebantur partes illæ, seu classes, quæ in ludis Circensibus Romæ decretabant, fueruntque quatuor, ac distinguiebantur quadruplici colore, scilicet Viridi, cæruleo, rubeo, & albo. Color viridis videbatur representare ver, cæruleus hyemem, rubeus æstatem, albus autumnum, additque Tertulianus, hos colores redoluisse superstitionem illorum, qui hos colores consecrabant Æstati, Authumno &c. Imperator & populus ordinariè favebat alicui factioni ex affectione particulari. Sic Caligula ad viridem, Vitellius ad cæruleum propendebat. Tempore Justiniani Imperatoris tanta exarserat contentio inter factiones coloris viridis, & cærulei, ut ad 40. millia hominum cæsa fuerint. Morenii in Dictionar. Magno Gall. tit. Factiones.

HUMILITAS

Juxta D. Thom. 2. 2. q. 161. est Virtus, quæ quis defectum suum considerans in infimis secundum modum suum se continet.

Fundamenta jact reliquis virtutibus ista

Virtus, hæce basi consolidatur opus Perfectum, quod jure potest rectumque vocari,

Si summis subsunt infima firma suis.

Humilitas submissio magna efficit.

Genes. 33. v. 10. Dixitque Jacob (ad Esau) Noli ita, obsecro: sed si invenieris gratiam in oculis tuis, accipe munusculum de manibus meis; sic enim vidi faciem tuam quasi viderim vultum Dei: esto mihi propitius. q. d. Mihi timido & anxio insperata tui vultus clementia, & suavitas cum tanta excellentia, & dignitate conjuncta, tam jucunda, & reverenda est, quam esset vultus Dei vel Angeli signo aliquo suam opem, & præsentiam ostendens, quod vulgò dicitur: Deus ex machina apparet. Ita Abulen. Hac arte Taxiles rex Indiarum sapiens Alexandrum Magnum sibi conciliavit, & ex hoste amicum effecit, salutans enim Alexandrum dixit: Quid bellis inter nos opus est, cum

neque aquam nobis ademptum, neque victum necessarium veneris, pro quibus solis necesse habent sani decertare, reliquis opibus, si ego abundantior sum, impertiar tibi libens, sin inferior, non reculo abs te grato animo accipere beneficium. Delectatus ea oratione Alexander, illumque amplexus; Annè tu, inquit, hac comitate certamen evadere putas? Erras, quippe contendam tecum beneficiis, ne me superes beneficentia, ac muneribus acceptis, multis, datisque pluribus. Denique mille talenta argenti ei propinavit, ait Plutar. in Alex. Ecce, inquit S. Chrysost. quam blandis, augustisque verbis Jacob ferocem fratris animum demulcet, ita Esther ad Assverum regem c. 15. v. 16. Vidi, inquit, te Domine quasi Angelum Dei. P. Cornel. à Lap. hic.

Exodi. 7. v. 1. Dixitque Dominus ad Moysen: Ecce constitui te Deum Pharaonis. Humilitas Vide hic, quid meretur humilitas, quam exaltat que ipsa Moysen exaltavit, faciens eum homines. Deum Pharaonis. Sicut Moyses vicit Pharaonem, ita humilis vincit diabolum. Legimus in vitis Patrum l. 7. c. 13. diabolum occurrisse S. Macario, ac voluisse illum percutere falce acuta, sed non valuisse, ideoque exclamasse, ac dixisse: Magnam vim à te patior Macari, qui cum cupio tibi nocere, non valeo; dum quæcumque tu facis, ego magis exuperem. Tu enim interdum jejunas, ego nunquam ullo cibo reficior, Tu sæpe vigilas, me verò nunquam sopor oppremit, sed una re me vincis ipse fateor: cumque ab eo rem ipsam requisivisset, ait: Humilitas tua sola me vincit. Quo dicto orante Macario inter auras evanuit. Ibidem alius Abbas ait. Quantumcumque se deposuerit homo in humilitate, tantum proficit in altum: Sicut enim superbia, si ascenderit ad cælum, ulque ad infernum deducitur: ita & humilitas, si descenderit ad infernum, tunc exaltabitur usque ad cælum. Ibidem alius comparat humilitatem Joanni Baptistæ, charitatem Christo. Omnis labor, inquit, sine humilitate varius est, humilitas enim est præcursor charitatis, sicut Joannes præcursor erat Jesu, omnes trahens ad eum, ita, ut humilitas attrahit ad charitatem, id est, ad ipsum Deum, qui Deus charitas est.

Ibidem c. 15. S. Antonio in meritis præfertur Coriarius quidam mirè humilis, qui jugiter dicebat. Omnis hæc civitas ingreditur in regnum Dei propter justitias suas, ego autem solus propter peccata mea penam sempiternam ingrediar. P. Cornel. à Lap. hic. Idem in 1. Reg. 15. 17. Nota hic fructum humilitatis, Deus enim ob eam Saullem evexit ad regnum, ipse enim humiles exal-

exaltat, superbos humiliat. Sæpe clamat S. Scriptura, urget S. Gregor. To. 1. Reg. 24. v. 17. *Nonne cum parvas esses (de Saulo) in oculis tuis caput in Tribubus Israel factus es. In oculis tuis. q. d. qui se clarè cognoscit, sibi vilescit. Superbia enim oritur ex cecitate, & sui ignorantia. Idem Greg. hom. 7. in Evan. sic clarè & nervosè explicat. q. d. Cum tu te parvum aspiceres; ego te præceteris magnum feci. Quia verò tu te magnum conspicias, à me parvus æstimaris. Unde concludit. Qui sine humilitate virtutes congregat, quasi in vento pulverem portat. P. Corn. in 1. Reg. 17. 17.*

S. Gregorius Turonensis cum Gregorium summum Pontificem adiret; & ille eum corpore tam pusillo esse cogitaret, ad cogitationem ejus illis verbis respondit. Dominus fecit nos, & non ipsi nos, idem in parvis & in magnis. Anni. Coel. 17. Nov. Ad Sanctum Gregor.

Gratia concessit Tibi, quod natura negavit,

Magna Tibi virtus, parva statura fuit. Corpore non æquans alios introspectis alta, Et penetras cella, quæ addita mente latent.

819. Humilitas frangit iram, reconciliat inimicos.

1. Reg. 24. v. 16. *Sit Dominus judex & judicet inter me (Davidem) & te (Saulum) & videat, & judicet causam meam, & evadit me de manu tua. v. 17. Cum autem complisset David loquens sermones hujusmodi ad Saul, dixit Saul: Numquid vox hac tua est, fili mi David? Et levavit Saul vocem suam & flevit: Vide hic quàm efficax fuit vox Davidis, vide pariter, quàm potens fuerit ejus profunda humilitas, & incensa charitas, quæ adamantinum cor Saulis fregit, ac mites, placidumque reddidit, ut in lacrymas amoris diffunderet. Unde S. Chrysost. Quid igitur Davide felicitus, qui ex homicida fecit Patrem, ex lupo ovem? qui fornacem iracundiæ multo replevit rore, quique tempestatem vertit in tranquillitatem &c. Ecce hos carbonem ignis juxta monitum S. Pauli Rom. 12. 20. concessit David super caput Saulis, quibus eum ad se redamandum accendit. Dixerat autem David v. 17. ex humilitate. Quem persequeris? Rex Israel? quem persequeris? canem mortuum persequeris & pulicem unum. P. Cornel. à Lap. hic.*

Inde colligit Chrysostomus in nostra potestate esse inimicum nobis reconciliare, si cum Davide nos coram ipso humiliemus, & charitatem in eum ostendamus, juxta illud Proverb. 25. v. 1. *Responsio mollis frangit iram. Probat id exemplo ignis; si enim infles scintillam ignis, excitas incendium,*

contra si inspuas, & utrumque tibi in manu est; quoniam utrumque, inquit, ex ore tuo proficiscitur. Idem sit & in inimicitia proximi.

Matth. 11. v. 29. *Tollite jugum meum* Humilitas super vos, & discite à me, quia mitis sum, & Christo chara. *humilis corde: & invenietis requiem animabus vestris. Humilis corde.* Cordis affectu, id est, voluntate, ait S. Bernard. Serm. 42. in Cant. Multi enim sunt humiles ore, sed pauci corde. *Et invenietis requiem animabus vestris.* q. d. Imitamini meam humilitatem & mansuetudinem, estote mitis & humiles & sentietis, quàm suave est jugum Dei. Ita S. August. Chrysost. Sapienter Climacus. Discite, inquit, non ab Angelo, non ab homine, non ex libro, sed à me, hoc est, ex mea in vobis habitatione, illustratione, & operatione. 2do. & magis genuinè, Author imperfecti. Maldon. & Jansen. q. d. Discite à me, id est, ne vereamini ad me accedere, & jugum Evangelii mei in collum vestrum suscipere; quin venite & illud suscipite, discetis enim, & re ipsa experiemini in me, me non esse tyrannum, sed Dominum humilem, mitem, clementem, & benignum. Hunc sensum exigit ratio, quàm subiicit: jugum meum suave est. Moraliter discite hic, quanta & quàm chara sit Christo humilitas. 1mo. Ex eo, quod sit summa, & coronis vitæ, doctrinæ, & perfectionis Christi. q. d. Discite à me non mundum creare, non miracula facere, non subtilia de SS. Trinitate disputare, sed quia mitis sum, & humilis corde. 2do. Quod Humilitas sit sedes pacis, & invenietis, inquit, requiem animabus vestris. Nusquam quies animi nisi in humilitate. Vis ergo requiem, complectere humilitatem, humilem locum, humile officium, humilem victum, vestitum &c. Impossibile est, ut superbus habeat pacem animæ, qui semper majora ambit, & sæpe assequi nequit, 3tio. Quod humilitas tollat ab homine omnem laborem & omnia onera. Venite &c. qui laboratis &c. & ego reficiam vos &c. Humilitas ergo est levamen omnis laboris & oneris, & refectio virium, ut quidam Doctor merito dixerit.

Humilitas est pharmacum contra omnes morbos, ac sanitas animæ & corporis; Humiles morbum enim tolerando lenit, & superat, longævit. Quin & Hipocrates dixit: Animalia, quæ felle carent, ut cervi, sunt longæva. Mitis ergo & humiles sunt fani, & longævi, mansuetudo enim uti mores, ita & humores contemperat, quos distemperat bilis, unde morbi.

4to. Humilitas est virtus Christi: discite, ait, à me, hæc mea, mihi propria, mihi

hi præ cæteris chara est virtus. Sic è diverso superbia est peccatum Luciferi. 3to. Eadem facit jugum Christi suave & legem levem. Vide S. Bonav. de Humil. S. Francis. Præclare S. August. Epi. 112. qui, inquit, didicerunt à Domino Jesu mitis esse & humiles, plus orando & meditando proficiunt, quàm legendo & audiendo. Denique Christus jungit hic mitem cum humili, quia mansuetudo & humilitas sunt quasi duæ sorores invicem associatæ, vel sicut mater & filia. Plura P. Corn. à Lap. in Matth. 11. 29.

Matth. 12. v. 4. *Quicumque ergo humiliaverit se sicut parvulus iste, hic est major in Regno celorum. Humiliaverit.* Scilicet humilis sit per virtutem, sicut iste per ætatem, sive, ut sit parvulus animo sicut iste est parvulus corpore. Jubet ergo Christus nos parvulis fieri similes, non in insipientia, & imprudentia, sed in simplicitate & innocentia, & propriè ac directè in humilitate.

Moraliter discite, si cupis elevari ad primos thronos in empyreo, demitte te ad imos inferni, ac te colloca sub pedibus Judæ, uti faciebat S. Franciscus Borgias, quod enim minor & humilior fueris, eo major eris in regno Celorum. Vifa est olim sedes alta & gloriosa inter Seraphinos, & vox audita: Hæc sedes humili servatur Franciscus, ita S. Bonaventura. Ratio à priori est, quod humilis profundissimè se demittendo Deum summè revereatur, honoret, & colat, quare meretur ab eo summè exaltari. Humilitas ergo est grata & honorata Deo, Angelis, & hominibus. Quin etsi politice agatur, humilitas adhibenda est: Quia illa ab omnibus colitur, superbia verbò ab omnibus deprimitur. Hinc aulici licet ambiciosi, se tamen mirè verbis & gestu humiliant; sed quia occulta in mente laborant arrogantia, difficile est animi fastum non prodere vultu, quin per signa & gestus erumpat.

Aurea est Gnome B. Nili. Beatus, cuius est vita excelsa, Spiritus autem humilis. Et illa S. Chrysostomi. Nil æquè Deo gratum atque se cum infimis numerare. S. Hieron. dat humilitatis speculum S. Paulam, de qua in ejus epitaphio. Cunctorum virtutes, & potentias sua humilitate superavit &c. P. Cornel. à Lap. hic.

Actorum. 8. v. 9. *Vir autem quidam nomine Simon, qui antea fuerat in civitate Magus, seducens Gentem Samaria, dicens, se esse aliquem Magnum. Symbolicè Simon Magus, puta superbus & insipiens se jactat aliquem, cum sit nullus & nihil: ex adverso. R. P. Kwiatkowski, S. J. Collectanea Asatica.*

so humilis & sapiens dicit se nullum, & nihil, cum per Deum sit omnia. Sapiuit hoc prudens Ulysses, qui cum vocasset se *Nul-* Humilis lum, Cyclopi manus evasit: nam, ut nar. dicit se rat Homerus Odyss. 9. Ulysses cum Sociis nullum: captus à Polyphemo Cyclope, petensque ab eo gratiam liberè redeundi ad patriam, rogatus à Polyphemo, quod ejus esset nomen? Respondit Græcè. *Nullus vocor.* Cui Polyphemus, Ego, inquit, Nullum; sociorum ultimo loco comedam, alios verò prius, hoc nostrum munus habeto. Ulysses ergo Polyphemum inebriavit, ebriumque exoculavit, evigilans ille exclamat, advocatque alios Cyclopes, Adjuvate, Nullus me per dolum excæcavit, Cui illi. Si nullus tibi soli existenti vim adfert, morbum magni Jovis non est evitare. q. d. Si nullus hominum, sed Jupiter te fecit, nolimus contra Jovem pugnare, ut tibi opem feramus. Ita evasit Ulysses tectus pelle arietis. Simili modo humilis Cyclopi, id est, demonum manus evadit. Unde S. Antonius, cum vidisset totum mundum usque ad coelum plenum laqueis demonum, anxius orare cepit, quis hos laqueos evadet, audivitque: *Humilitas.* P. Corn. à Lap. in Act. 8. 9.

Act. 20. v. 19. S. Paulus de se dicit: *Serviens Domino cum omni humilitate, &lachrymis.* Nota, Apostolus humilitatem esse ait, servitium Dei. Nulla enim re magis se quis proficitur servum Dei, quàm si se profundè, non tantum ipsi, sed & hominibus quibusque propter Deum humiliet, & subternat. Rursum nota *To cum omni humilitate*, non enim sufficit in una re se humiliare obiter, sed in omnibus profundè & semper. Humiliavit ergo se Paulus in corde, in verbo, in incessu, in salutatione, in victu, in vestitu, cæterisque omnibus.

Matth. 3. v. 13. & 14. Christus accedens ad Joannis Baptisma, cum Joannes Humilitas ex summa reverentia eum prohiberet, dicit. *Perfectus sum omnibus, ceretque. Ego debeo à te baptizari, & tu venis ad me?* Respondit Christus: *Sine modo; sic enim decet nos implere omnem justitiam.* Omnis justitia est humilitas, ait Glossa, quæ se non tantum superioribus, & æqualibus, sed & inferioribus subjicit. Sicut ex adverso omnis injustitia est superbia, qua quis etiam Superiori se præponit, jus enim & subjectionem debitam ei adimit: Sicut ergo in omni actu virtutis intervenit humilitas, qua quis Deo ejusque legi humiliter se subdit, ita in omni actu peccati se miscet superbia, qua quis superbè jugum, legemque Dei excutit. Humilitas ergo solvit, imò superat omnem justitiam, omneque debitum, quod debet Deo, proximo, & sibi ipsi. Rrrr Deo

Deo enim se subicit per religionem, proximo per charitatem, corpus per continentiam subdit animæ, animam spiritui, spiritum Deo. S. Thomas interrogatus, quo indicio verè sanctus & perfectus dignosci possit, respondit, humilitate, contemptu sui, fuga honoris & laudis. Si ex adverso, inquit, videris aliquem, dum negligitur, postponitur, irridetur, dare sensum doloris vel indignationis, deicere vultum, nasum contrahere, rugare frontem, scito hunc non esse sanctum, non esse magnum, etiam si miracula faceret; ostendit enim in sui contemptu suam superbiam, tristitiam, iram, impatientiam, ac proinde vilem se facit, ac contemptibilem. *Omne iustitiam*, id est, omne incrementum iustitiæ & humilitatis, ut scilicet quotidie magis ac magis te humilies, donec ad culmen, aut potius ad centrum humilitatis pertingas. Sic Christus descendit de cælo in uterum, in præsepium, ex præsepio in Jordanem, ex Jordane in crucem, ex cruce in infernum, unde meritò tanti descensus ex inferno gloriosus ascendit, & resiliit in cælum, imò super omnes cælos. Nimirum docuit te & me, ut si ex uno loco, gradu, in quo eminebas, colebaris, honorabaris ab omnibus, mittaris ad alium locum, gradum, in quo deprimaris &c. liber eo descendas, dicasque cum Christo, *sic decet nos implere omnem iustitiam*, hoc si feceris, scito te cum Christo in summum honoris gradum ascensurum. P. Cornelius à Lap. in Act. 20.

De Humilitate S. Chrysostomus: Humilitas Latronem ante Apostolos in paradisum duxit. S. Bernard, Magna & rara virtus perfecti est, ut magna licet operantem, magnum te nescias.

Humilitas exemplum. A. D. 598. Refert Sophronius Præsp. c. 151. se audivisse à Joanne Abbate Persa, quod dum ille Abbas Romæ fuisset, velletque adorare Pontificem Gregorium Magnum, ille eum præveniens, ante Abbatem in terra se prostravit, nec surgere vorum Pontifex, priusquam Abbas itidem prostratus iustitiam surgeret. Baron.

Memores humilitatis suæ nominant se summi Pontifices servos servorum Dei. Patiuntur verò pedum oscula. 1. Non quòd illi hoc expetiverint, sed quòd id primi Christiani reges adinvenerint. Uti fecerunt Iustinus, Pipinus &c. P. Faber in *Aucluar.* in Feito S. Petri.

A. D. 912. Adepheon rex vita excessit, cum prius magno humilitatis & dexteritatis exemplo apud filium regem, du-

cem exercitus contra Saracenos egisset post abdicatum regnum, Baron.

A. D. 633. In Hispania celebrata 4ta. Synodus, Toleti, 62. Episcoporum, ad quam Rex ipse, cum jam totam Hispaniam possedisset, venit, ac coram sacerdotibus in terram prostratus inter planctum & suspiria, preces illorum expetit, ac conservationum Regum, Ecclesiæ. Baron.

A. D. 1261. S. Ægydus vita excessit, qui dum audiit Eliam Generalem Franciscanorum Friderico persecutori Ecclesiæ, accessisse, in terram se abiecit dicens: *se vel le quàm maximè humiliari*, dum ille, qui tantopere se exaltabat, tam infima ruina cecidit, egit tamen postea penitentiam iste Elias, P. Kwiatkowski in Annal.

Circa A. M. 3474. traditur, Cois jaci-Humilitas entibus nassam, eam capturam ab hospitibus Milesiis incerta adhuc fortuna emisit & decet. extractumque reti Tripodem fuisse, cum verò utrinque altercarentur, consultum Pithiam præcepisse, ut Sapientissimo eum tripodem darent. (erat Tripus mensa in templo Apollinis Delphici, qua supposita Phœbus vaticinabatur.) Itaque ille Tripus primò missus fuit ad Thaletem, qui, cum sibi Biantem præferret, Tripodem ad eum misit. Et hic ad alium eundem promovit, iste quoque ad alium, donec ad Thaletem redierit. Deinde Mileto Thebas transportatum tradunt, atque Ismenio; Apollini consecratum, Utique sapienter ad Deum, juxta suam opinionem, uti fontem sapientiæ, præmium sapientiæ retulerunt sapientes. P. Salian, in Annal.

Carolus V. Imperator, cum Seldius Ferdinandi fratris legatus in multam noctem cum illo traxisset colloquia, dilapsò famulatio, ipse Carolus Soldio candelam ad cubiculum prætulit, dicens: Hoc tibi monumentum Cæsaris illius Caroli habeto Seldi, tot exercitiis & satellitibus olim stipati; quem nunc solum, & à familia etiam desertum vides, & cui tu tot annis servivisti, ipse tibi servit & lumen prætulit. Cyth. Orat. de Carolo V.

STUDIOSITAS

Juxta D. Thom. 2. 1. q. 167. est virtus, quæ affectum & studium cognoscendi juxta rectæ rationis normam temperat; Studium autem est vehemens animi applicatio ad aliquid cognoscendum.

Tu studium moderare tuum, nimiumque sciendi.

Se, desiderium, se ratione regi. Permittat; studiosus enim sub lege teneri, Debet: nec doctos omnia nosse decet.

PARCITAS

Juxta D. Thomam 2. 1. q. 169. quæ decorum in cultu corporis, & alio rerum exteriorum apparatu servat. Quatenus hæc virtus tollit superflua, Parcitas dicitur. Quatenus nimium exquisita non requirit, simplicitas seu moderatio dicitur.

Si quos in cultu ratio non exigit ulla, Sumptibus, est virtus, parcere scire suis. Hæc non admittit, removetque superflua virtus. Servans hæc, possunt quæ satis esse sibi, Ac exquisitis parcat moderatio rebus, Communesque sibi judicat esse satis.

SIMPLICITAS.

Simplicitas quid?

Act. 2. v. 46. de Christianis antiquis dicitur: *Sumebant cibum cum exultatione, & simplicitate cordis.* id est, sine malitia, dolo, suspitione, invidia, mæstitia, benevolè, candidè, sincerè, integrè, hilariter, significat omnia bona fide esse gesta, nullas exquisitas fuisse delicias, nullas etiam sectas & schismata, sed quemque sua libenti & alacri animo fratribus communicasse, ait Chrysost. ac vicissim, quæ ex distributione sibi obtingebant, simpliciter candidè & grato animo accepisse, non respiciendo, an alteri melior & major pars distributa fuisset. Nota, Sicut in rebus naturalibus simplicitas dicuntur corpora, quæ non sunt mixta, & composita, qualia sunt cælum & elementa, ex quibus reliqua corpora componuntur, & constantur, ita in moralibus simplices vocantur, qui carent furo, dolo, & cupiditatem, passionumque mixtura. Quocirca Deus simplicissimus est tam physice in natura, quàm moraliter in virtute, candore, & puritate. Unde præclare S. August. l. 11. Civit. c. 10. *Est, inquit, bonum, solum, simplex, & ob hoc solum incommutabile, quod est Deus, ab hoc bono creata sunt omnia bona, sed non simplicia, & ob hoc mutabilia.* Creata sanè, id est, facta, non genita; quod enim de simplici bonum genitum est, pariter simplex est, puta Verbum, & Filius Dei. Quò ergo quis simplicior est, eò proximius ad Deum & ad divinitatem accedit; quoniam monet, Christus: *Estote prudentes sicut serpentes & simplices sicut columba.* Matth. 10. q. d. ait Hieron. Epi. ad Rust. *Habete simplicitatem columba, ne cuiquam machineris dolo, & astutiam serpentis, ne aliorum supplantaveris insidiis: quia* R. P. Kwiatkowski, S. J. *Collectanea Ascetica.*

non multum distat in vitio, aut decipere, aut decipi posse. Idem in c. 7. Olee. Prudentia, ait, absque simplicitate malitia est, & simplicitas absque ratione stultitia nominatur.

Simplicitati opponitur hypocrisis, quæ Hypocritarum virtutum simulatione clausum vitium ab. te describit, scondit, & arte palliat; quam proinde acriter, ter passim infectatur scriptura. Hypocrita enim est vulpes, histrio, Mercurius triceps, & simia in purpura, ut Camelopardalis collo refert equum, pedibus & cruribus bovum. Camelovem, capite Camelum, maculis tigrim, aut pardalis pardum, ita inter Hypocritas sunt, qui qualis? acrias hominum formas exprimunt. Si cultum similiatur inspicias, sanctum quempiam esse existimes, Hypocritæ si orationem audias, Satrapam loqui putes, tæ, si vitam expendas, nebulonem invenies. Vide S. Greg. l. 10. Moral. c. 27. in illud: *Deridetur iusti simplicitas, & Clim. gr. 24. ubi inter alia ait: Simplicitatem esse habitum animæ varietate carentem, totiusque perversæ cogitationis ignarum, & qui nulla mala cogitatione moveatur.* Sic S. Paulus exhortans ad eleemosynam jubet, ut eam faciant in simplicitate. Rom. 12. v. 8.

Simplicitatis insigne exemplum & speculum R. P. Paschasius Broettus, qui unus è 10. primis Patribus creatus nuntius Apostolicus per Hiberniam, ac præ cæteris omnibus à S. Ignatio dignus iudicatus Patriarchatu Æthiopiarum ob raram sapientiam, & sanctitatem, cum miro candore & simplicitate conjunctam, adeò, ut ab eo Angelus Societatis appellaretur, sic enim de illo scribit P. Scëhinus To. 1. Hist. Societatis l. 6. n. 97. Propria ejus laus dicebatur simplicitas mixta prudentiæ. Hanc simplicitatem prædicabat, idque tribus ex causis. 1. Quia materia capax maximè celestium donorum simplicitas est &c. 2. Quòd illa sit alienæ benevolentiae rapax illicium. 3. Quòd simplicitum congressu & Deus & homines mirificè delectantur. Denique simplicitas in eum maximè statum reponit hominum sobolem, unde serpentis fraus parentem primum dejecit.

Simplicitatis quoque illustre dedit exemplum eminentissimus Cardinalis Bellarminus, adeò, ut dum quidam liberius diceret eum non esse evectum ad Pontificatum, eò quòd haberetur simplex; candidè & hilariter respondit: *Felix simplicitas, quæ me tanto onere liberavit.* P. Cornel. à Lap. in Act. 2. 46.

Rom. 12. v. 8. Hortatur Apostolus, ut Eleemosynarius secundum gratiam simplicitatis tibiueat eleemosynas. *Qui tribuit in simplicitate.* Quæritur. Quanam sit hæc simplicitas? Chrysost. Theodor. Simplicitas, inquam ero; Rrrr qui-

ganda
elemosy-
na.

quiunt, est liberalitas, hæc enim simpliciter
dat manu extensa; cum avarus manum con-
trahat.

Alii Recentiores, simpliciter, inquit, tribuit, qui non expectat, ut sibi retribuatur. Pulchrè Seneca l. 1. de Benef. Demus, inquit, beneficia, non foveremus, dignus est decipi, qui de recipiendo cogitavit, cum daret. Anselmus inquit, simplicitas hæc opponitur duplicitati, id est, dolo, fraudi, hypocrisis, acceptioni personarum, item & curiositati. Simplex ergo est, qui non aliud intendit quam quod intendi debet. Simplex itaque in danda elemosyna, qui non considerat, an is, cui det, sit amicus, familiaris, commodus, & utilis, aut gratus futurus, sed an indigeat. Rursum qui non nimis curiose inquit, an bonus sit, an discolor, an fictus, cui dat elemosynam, sed, ut ait Ambrosius, in omnes indigentes puro se fundit, affectu & candidè, prudenter tamen sua, sibi que commissa erogat, tales enim ad functionem Elemosynarii aptissimi, ideoque. P. Cornel. à Lap. hic. S. Thom. 2. 2. q. 3. art. 3. Simplicitas est virtus, ad quam pertinet directè præservare se à deceptione. Simplicitas duplex est, quædam enim contraria est deceptioni, quæ reprobatur, quædam contraria dolositati. Bona est, de qua in Evangelio: Estote simplices sicut columbæ.

MORTIFICATIO

843: Mortifica-
tio quid?
& quæ of-
ficia illius.

Annumerari meriti potest affinis
Temperantiæ virtutibus, utpote quæ sensi-
bus corporis, passionibus animæ frænâ im-
ponit, & ad finem suum rectâ viâ deducit
mortificatio.

Roman. 12. v. 1. Obsecro itaque vos
fratres per misericordiam Dei, ut exhibeatis
corpora vestra hostiam viventem, sanctam, Deo
placensem, rationabile obsequium vestrum.
Corpus Sanctorum est hostia vivens. 1mo.
Quod sit vivum. 2do. Quia vivum per no-
va opera, novæ vitæ spiritualis. 3tio. Et
propriissimè per actus mortificationis. Est
enim mortificatio viva quædam mors, est ta-
men simul hostia viva, per vivos contraria-
rum virtutum actus. Vult ergo Apostolus
nos semper corpus nostrum exhibere Deo
hostiam vivam, ut scilicet semper mortifica-
tioni corporis, id est, concupiscentiarum
corporis incumbamus, itaque ad vitam quie-
tam, sanctam, perfectam, adeoque ad mar-
tyrium, si opus est, subeundum nos compa-
remus.

Hostes enim sunt nostri concupiscen-
tiæ, si ergo eas vincamus, hostiam offere-

mus Deo, inde enim dicta est victima & ho-
stia, uti canit Poëta:

Victima quæ cecidit, dextera victrice,
vocatur.
Hostibus à domitis hostia nomen ha-
bet.

Pulchrè Origenes. Si superbiam in-
quit, corporis tui vincas & resecas, immolas
Deo vitulum, si iracundiam arietem, si libi-
dinem hircum, si vagos & lubricos cogita-
tionum volatus columbam & turturam. Si-
militer notat hic S. Thom. triplicem esse ho-
stiam. 1mam. Animæ, scilicet orationem,
2dam corporis, scilicet mortificationem,
3jam operum scilicet elemosynam. P. Cornel. hic.

Apoc. 5. v. 8. Et 24. Seniores cecide-
runt coram Agno, habentes singuli citharas. Mortifica-
tionis
Symbolum
cithara.
Mysticè & Tropologie Primatius per citha-
ram accipit crucem Agni, (ejus enim insig-
nia gerant hi Seniores Agni stipitatores & af-
flictæ) ejusque passionis & mortificationis
imitationem. Sic & Beda, Rupertus &c.
per citharas accipiunt mortificationem car-
nis, per quam 24. Seniores, alique sancti ad
cælum, cælestesque has citharas in thronos
pervenerunt, idque. 1mo. Quia sicut in ci-
thara chordæ, sic in mortificatione membra
distenduntur & cruciuntur. 2do. Quia in
cithara, ut ait Ansberrus, aliæ chordæ ma-
gis, aliæ minus tenduntur, ut aliæ acutum,
aliæ gravem sonum edentes, faciant concen-
tum: Sic & in Ecclesia, alii plus mortifica-
tionis subeunt, alii minus, sed plus vacant
operibus charitatis, & misericordiæ, atque
ex omnibus pulchra sit consonantia, quæ
Deus laudatur. 3tio. ut ait S. Greg. lib. 3.
Mor. 3. Sicut in cithara chorda, si minus
tendatur, non sonat, si minus raucum sonat.
Ita mortificatio si levior sit, vel rigidior ju-
sto, in Dei auribus non sonat, nec ei placet.
4to. Sicut cithara ex inferiore parte sonat;
ita mortificatio interiores animæ vires, &
carnem domando personare eas facit,
Deumque laudare, ita S. August. in illud
Psal. 42. Confitebor tibi in cithara Deus, Deus
meus. quo hic alludit S. Joan. P. Cornel. à
Lap. hic.

Jacobi 4. v. 9. Miseri estote, & lugete, Mortifica-
& plorate: visus vester in luctum convertatur, & tio neces-
sarium in merorem. Miseri estote. Græcè saria,
affligite vos, vel affigimini tum per inter-
num dolorem, mentisque compunctionem,
tum per externas corporis afflictiones. Mi-
seri ergo estote. 1. Miseriam vestram hu-
militer agnoscendo, 2. Miseriam culpæ &
peccati deplorando, & castigando. 3. Mi-
serias hujus vitæ patienter tolerando. 4. Mi-
serias

serias æternas gehennæ per modicas poeniten-
tias redimendo. 5. Tentationes & persecutio-
nes cum Christo sustinendo. 6. Alienis ca-
lamitatibus compatiendo. 7. Per labores
præsentis vitæ alacriter ad æterna gaudia
transcundo. 8. à miseris hujus exilii ad
Christum & cælum suspirando. Sumus er-
go hic in valle miseriarum & lachrymarum,
ideoque nos ipsos misereri, gemere, & de-
plorare debemus, juxta illud Ecclæ. 7. v.
5. Cor sapientium, ubi tristitia est, & cor stult-
orum, ubi letitia. Quin & Seneca, *Larga, ait,*
ubique flendi est, & assidua materia, lachryma
nobis deerunt, antequam causa dolendi. Quo-
circa Heraditus semper flebat suam, homi-
numque miseriam. Democritus verò eo-
rundem ineptiam, stolidamque in tantis ærui-
nis letitiam & risum pæpetim ridendo deri-
debat. Plorandum itaque, poenitendum:
Nam, ut ait S. Nazianz. Orat. 18. Neque
enim Deus ulla re, perinde atque corporis
ærumna conciliatur. Et B. V. Maria asse-
veravit Elisabethæ, apud Bonav. in vita
Christi. c. 3. Pro cento habeas, quod nulla
gratia descendit in animam, nisi per oratio-
nem, & corporis afflictionem. P. Cornel.
in Jac. 4. 9.

Mortifica-
tio in
edendo.

Joannes Abbas, Possum Anachoretam
visens, rogavit eum, quid per 40. annos in
Eremo profecisset? Respondit ille. Solom-
nis collustrans nunquam me manducantem
vidit, nec itatum. In vitis Patrum. P. Corn.
in Gen. 26. 3.

844. 4. Reg. 6. v. 30. Quod cum audisset Rex
(mulieres scilicet dilectantes, quæ comed-
rant in fame infantem, & alterum altera vo-
randum ex pacto contendeat) sedit vesti-
mentis suis, & transibat per murum. Viditque
omnis populus cilicium, quo vestitus erat ad car-
nem intrinsecus. Rex hic, licet impius cen-
suit poenitentia & cilicio placandum esse
Deum, pœnitor ergo fuit nostris hæreticis,
qui cuticulam curantes respuunt cilicia, atque
superstitioni addicunt. Vide hic quàm an-
tiquus sit usus cilicii in poenitentia, sic rex
Ninives cum toto populo vestivit se sacco
(cilicio) sedetque in cinere. Jonæ 3. 6. Itæ-
que excidium evasit. Porro longè antiquior
est usus Cilicii, primus enim eo usus legitur
Jacob Patriarcha, audiens filium suum Jo-
seph à bestia devoratum. Gen. 37. 34. P.
Cornel. hic.

Solifacere
sancti au-
steræ vitæ,
claruerunt
miracula,
plagas, aliæque corporis macerationes &
afflictiones. Notant S. Greg. Ansel. quod
Apostolus, dum carnem flagellat, & casti-

gat, hoc ipso simul demonem antagoni-
stam suum, cum concupiscentia nostra carna-
li, foderatum, & in luctro carnis delitescen-
tem, per eamque nos tentantem & opugnan-
tem, flagellat & verberat. Nota, à viris
prudentibus in vitis Sanctorum solemiter ob-
servatum est, nullos penè sanctos miraculis,
& gestorum, rerumque admirandarum cla-
ruisse, nisi illos, qui jejunis, & vitæ austeri-
tate excelluerunt, quique corpus afflixerunt,
aut à Deo morbis, vel ab hostibus, aut ty-
rannis tormentis, vel ærumnis afflictis fue-
runt, ceteros sanctos, qui communem vi-
tam egerunt, multum quidem sibi & Eccle-
siæ profuisse, sed miracula aut nulla aut rara
patrasse. P. Cornel. à Lap. hic.

2. Cor. 4. v. 10. Semper mortificationem Mortifica-
tione. Mortificatio in corpore nostro circumferentes, ut & tio mors,
vita Jesu manifestetur in corporibus nostris.
Mortificatio. In Græco mortem, ut le-
git Ambrosius, vel potius, ut vertit S. Hie-
ron. Mortificatio Jesu est passio mortis si-
milis passioni Jesu Christi, quæ viva est in-
choatio mortis, adeoque longa & viva mors,
sive mori in se, non in facto esse. Dicitur
ergo mors vel mortificatio Jesu: Quia illius
exemplo toleratur. 2do. Quia pro ejus fide
& Evangelio subitur. 3. & optimè, ut Am-
brosius: quia ipsam Christi mortem & pas-
sionem nos ejus ministri, in corpore nostro,
quasi representatione quadam gestamus, ut
servi stigmata dominorum suorum, Gal. 6.
17. Dat hic causam Paulus, quare in tribu-
latione non angustietur & moriatur, sed di-
latetur & vivat. Hæc causa est, quod per
tribulationem similis fiat Christo, tam cru-
cifixo & mortificato, quàm resuscitato: itæ-
que in ea gaudeat, & sibi placeat. Hinc mo-
raliter Salvianus l. 1. de vero Judicio docet,
neminem esse miserum, qui sua miseria est
contentus. Nemo, inquit, aliorum sensu
miser est, sed suo, & ideo non possunt esse
falso judicio miseri, qui sunt verè sua con-
scientia beati. Et rursum, nulli, ut opinor,
beatiores sunt, quàm qui ex scientia sua, at-
que voto agunt. Humiles sunt Religiosi,
hoc volunt; pauperes sunt, paupertate de-
lectantur: sine ambitione sunt, ambitum
respuunt, inhonorati sunt, honorem de-
spiciunt, lugent, lugere gestiunt; infirmi
sunt, in infirmitate lætantur. Cum infirmor,
ait Apostolus, tunc potens sum. Itaque
quidquid accideritis, quicumque verè Reli-
giosi sunt, beati esse dicendi sunt: quia inter
quantumlibet aspera nulli lætiores sunt, quàm
qui hoc sunt, quod volunt. P. Cornel. à
Lap. hic.

Ad Coloss. 3. v. 5. Mortificate ergo
membra vestra, quæ sunt super terram. Dices Mortifica-
tio, 3. dixit: Mortui estis, quomodo ergo hicio con-
di-
Rrr 13

tinuū ex-dicit, mortificate? Respondent Chrysoſt. ercenda. & Theoph. duplicem eſſe mortem & mortificationem, priorem, qua præterita peccata delentur & mortificantur, hæc facta eſt in baptiſmo, & de hac dicit Apoſtolus: mortui eſtis. Poſteriore, qua motus concupiſcentiæ mortificantur, hi enim quotidie poſt baptiſmum renaſcentes, aſſidue juſtificato ſunt, mortificandi. Unde dicit Apoſtolus, mortificate. Moraliter S. Greg. explicans illud 1. Reg. 2. Dominus mortificat & vivificat, ſic ait. In his verbis etiam ordo notandus eſt, prius quippe mortificare dicitur, deinde vivificare: quia, niſi ſaculo moriamur, Deo per amorem vivere non valemus. mortificatum ergo, & vivificatum eſſe, eſt præſentia nulla concupiſcere, & æterna deſiderare.

Mortificatio ſenſim & continuò faciendâ. Abbas Primenius, Ille, ait, Monachus poteſt tanquam mortuus huic ſæculo eſſe, qui duas res horruerit, id eſt, carnis ſuæ requiem, & vanam gloriam. Mortificationem ſenſim exercendam, docet quidam Abbas in vitis Patrum. l. 1. c. 7. apologo. Inducit ſcilicet hominem; qui filium ſuum juſſit expurgare agrum à ſpinis & tribulis, hic difficultate abſterritus præ tribulatione aliquot diebus projiciebat te ibidem humi, & dormiebat: cum veniſſet Pater, & nil factum vidiffet, ab illòque, quo deterretur, didiciſſet, dixit illi Pater: Fili ad meſſuram latitudinis, quam jacens in terra occupas, per ſingulos dies operare & ita paulatim proficiet opus tuum. Fecit id juvenis & in parvo tempore expurgata poſſeſſio. Et eo (dat alicui doctrinam Abbas) frater paulatim operare & non deficere, & Deus per gratiam ſuam reſtituet te iterum priori ordini tuo. Plura P. Cornel. hic.

Mortificatio ul- tronea in aromatibus mei. Cant. 5. v. 1. Veni in hortum meum, ſoror mea ſponſa, meſſui myrrham meam cam tronea in aromatibus mei. Verbum iſtud meſſui vilis eſt, omnibus nec ſtudio ſatis exprimit ſponſi erga mortificationem, ſœnum enim & quæ acervatim congregamus, in agro demetere ſolemus ideo delicatius in Hebræo habetur. Collegi myrrham meam, quod ſanè exquiſitiorem cum delectu diligentiam designat. Utræque verſione verſio LXX. videtur diviniore. *Vindemiavi myrrham meam*, quo in verbo geſtientiſ animi ſtudioſum designatur. Quam non ſatis eſt tolerare oblatam, niſi eam ipſi amoris manibus decerpamus. Et quidem ſi tui ipſe manibus demetes myrrham, non eam ſine aromatibus demetes.

Matth. 11. v. 29. Tollite jugum meum ſuper vos, & invenietis requiem animabus veſtris. Non ſi imponatur, ſed ſi tollatur jugum, erumpit in ſorem ſuaviſſimæ quietis. in floribus delectus diligi poteſt, in myrrha

verò nihil non ſapit, ſive enim famam de- colorat, ſive cor vexat, ſive corpus ex- cruciet, ſive torquat mentem, de pretio ſecurus eſt. Oratio aliquando ſuperbia eſt, labor raro in jaſtantiam non degenerat, ſcientia quàm raro ædificat, et myrrhæ vel nihil admiscetur, vel ſola commiſcentur aro- mata R. P. Oliva, in Hom.

P. Leonardus Perinus, per aliquot an- nos in cubiculo nunquam ſedili uſus, nobi- lis ſtylita, P. Wieruſzowski, 6. Febr. 846. Mortifi- catio con- tinua.

Nempe ſuas præſens numen repleverat æ- des, Perpetuus Dominum, verna ſtat ante ſuum.

S. Simeon ſtylita, glorioſa in columna ſtatione peracta pluribus annis, jam ſtat in conſpectu Dei. Annus Cœl. 24. Maij.

Stando ſub aperto cœlo fortiffime miles Æſtum perge die, frigora nocte pati. Gaudetis victor forti ſtatione peracta Te manet in cœlis, ſumma, beata quies.

Caspar de Caray Hiſpanus, coadjutor, ſimplex vir, nullo umquam pulvinari uſus, P. Wieruſzowski. 14. Febr.

Non jacet in molli, ſed ſit ſapientia lecto. In Chriſti poterat Doct̃or hic eſſe ſchola.

P. Petrus Paulus Italus ex Japonia pulſus, clam ignota veſte rediit, cap- tus decreto Imperatoris mori juſſus, quod legem Chriſti contra ediſtum regis prædica- verit, inventus eſt cilicio veſtitus, quod rogo non eſt combuſtum, ſunibus, & aliis veſtimentis igne conſumptis. P. Wieruſzowski, 1. Novemb.

P. Robertus Ciuſſottus Gallus, quoties noctu expergilcitur, toties flagellationem in- ſtituit. Idem 23. Dec. Continua mortifi- catio, indulgentia eſt, parcis tibi, dum non parcis, parcis tibi, quia facis, ut par- catur P. K. Wiatkiewicz in Face Aſcetica.

Duo fratres Germani Pæmen & Anub Abbates in eremo matri adveniēti negarunt, & fugerunt aſpectum ex mortificatione. illa itaque abiit promiſſione filii contenta, quod illos in cœlo viſura ſit: P. Drexel. in Cœl. l. 2. c. 1. §. 3.

Socrates à medico libidini ac crapulæ Mortifi- catio con- tinua. pronus denuntiatus, medico non irſceba- tur, diſcipulorumque manus continuit di- rigi- cens: Talis eſſem, qualem me hic depin- xit.

xit, niſi me aliam Philoſophia & virtus ſe- ciſſet. Idem in Roſis. P. 2. c. 9.

Orationis Societas. S. Bernard. de verbis illis Cant. 7. Quæ eum mor- eſt iſta, quæ aſcendit per deſertum ſicut virgula ſumi ex aromatibus myrrhæ & thu- tis dicit: Duo hæc myrrham & thus deſi- gnare orationem & mortificationem. S. Auguſt. ut in templo à Salomone extructa fuerunt duo altaria, unum foris, in quo ma- ctabantur animalia offerenda, alterum in- tus in Sancto, ſic in nobis, duo ponenda eſſent altaria, unum orationis, alterum mor- tificationis. Sicut in charta pargamena non poteſt ſcribi, niſi ſit bene rafa, & avul- ſa à carne, ita anima, niſi ſit avulſa à carne, non eſt apta, ut Deus in illa imprimat ſu- am ſapientiam.

Mortifi- catio vi- ctorem facit. S. Chryſoſt. de Davide & Saule Tom. 1. cenſet plus feciſſe David ſe mortifican- do & ſuperando à vindicando injuriam ſibi à Saule illatam, dum illum poterat occidere in ſpelunca, quàm ſuperando Gigantem Goliath.

Utendum mortifi- catione in pio falconum, is ſape tunc, dum falco ar- videndo, deam apprehendebat, oculos demittebat, audiendo, omittebatque recreationem, quam toto tem- pte id lice- pore magno cum labore quaſierat. P. Ro- dericus P. 2. tit. 1. c. 13.

Mortifi- cationes va- licet re. 1. Paral. 11. 17. dum ab aqua in minutis per tantam audaciam comparata abſtinuit: non ſper- dum ante arcam ſaltavit. Catholicus im- nenda, mortificatus parvarum muſcarum morſum non ferens, à Marichæo adductus, ut crede- ret, primo muſcas, poſtea apes, poſtea ſcarabæos, lacertas, aves, animalia, tan- dem & hominem à dæmone creatum fuiſſe.

847. **Mortifi- catione utendum etiam bo- nis.** Etiam mortificatis, bonis, utendum mortificatione. S. Bernard. Serm. 58. ſuper Cantica. Credite mihi, & putata repullulant, & effugata redeunt, & reaccenduntur ex- tinſta, & ſopita denuò excitantur. In hor- tis, ex herbis efformati leones, aquilæ, na- turaliter degenerant, niſi ſape folia abſcin- dantur. Ita licet aliquis videatur leo, aquila &c. Major difficultas in nobis excolendis, quàm in quadrandis lapidibus: hi enim ad priſtinam formam non redeunt. P. Roder.

Mortifi- catio emundat. In veteri lege Ephod veſtimentum ſa- cerdotis erat ex lino, ex quo vulgaris eſt tela. Gloſſa arcanum ex Origene divulgat, dum ita in c. 28. Exod. ait: Lino cum in terra naſcitur, multo labore nativum colo-

rem deponit, & quem prius non habuerat candorem, aſſumit. In lino igitur puritas intelligitur: quia caro noſtra ſine multa cor- poris & ſpiritus afflictione ad munditiæ ho- neſtatem non pervenit. P. Conſalvus Sylve- ira, qui martyrium lubit in Monomotapa, perpetuum geſtabat thoracem cilicinum, ferreis intextum aculeis, lapis illi pro cer- vicali: flagris & virgis ita in ſe deſæviebat, ut toto corpore vulnus unum fieret. P. Kroſnowski in Viator. Alloc. 1.

P. Sertorius Caputi quotidie quater ſe flagris per 7. Pfalmos flagellabat: non raro integra hora poſtremis annis ſomnum non- niſi flexis genibus capiebat. P. Joannes Nun- nius crucem variis aculeis aſperam, & cor- pori firmiter appreſſam continuò geſtabat, quæ poſt mortem ita inhæſit cadaveri, ut vix inde extrahi poſſet. P. Petrus Claveas frigore compellente nunquam ad focum ac- ceſſit; colore æſtivo ſudorem eliciente, nun- quam illum deterſit, muſcas, culices acu- leum alitè deſigentes non repulit. P. Kro- ſno. ibid.

Ad S. Romualdum Abbatem Henricus Cæſar dicebat: O ſi hæc anima mea pro do- micilio tuo haberet corpus, Ann. Cœl. 19. Jun. Ad quem,

Corpus Divetuum, quod mortificatio mun- dat, Exornat virtus, Cæſare digna domus.

Aſtor. 14. v. 21. Per multas tribulatio- nes oportet nos intrare in regnum celorum. Mortifi- catio ve- Pſal. 43. v. 22. Propter te mortificamur tota ſtigis die. 1. Petr. 2. v. 21. Chriſtus paſſus eſt pro nobis, vobis relinquens exemplum, ut ſequa- ducit ad mini veſtigia ejus. Ad Hebr. 12. v. 2. Pro- cœlum, poſito ſibi gaudio ſuſtinuit crucem, conſuſione contempta.

De Patre Gabriele Lagronio fertur, Chriſtus eundem tanto mentis fervore ſe flagellis cru- mortifi- entaſſe, donec Chriſtus ei comparuerit, & canti ſe benigne compeſcuerit dicens: Satis eſt Ga- dat ſatis, briel, ſatis eſt. R. Capuc. in Feſto Omni- um SS.

Mortificatio corporis eſt minor, quàm Mortifi- catio cordis & gloriæ. Exerce autem te cor- ipſum ad pietatem. Nam corporalis exercitatio diſ pluris ad modicum utilis eſt. 1. Tim. 4. v. 7. & 8. quàm cor- poris. R. P. Oliva Strom. l. 8. p. 163. Utilioſa- ne & ſavior cordis laniena, quàm carnis; hinc ex Domini verbis David clamat, La- pidem quem reprobaverunt ædificantes. La- pis angularis Chriſtus, qui non queritur, quod contuſus, ſed quod reprobatus. Ni- mirum cordis cruorem ſudit reprobatio, clavi

clavi verò sanguinem carnis profundere, Psal. 37. v. 9. *Rugiebam à gemitu cordis mei.* Dominus irrugit ob gemitum cordis, non carnis: ideo Isaias cum illum virum dolorum appellavit, non plagarum, sed opprobriorum meminit, *Despectum & novissimum virorum.* Quàm sèva carena dedecus, malo jejulare quàm despici; malo plorare, quàm rideri. Satiùs est, inquit Hieronymus, stomachum dolere, quàm mentem: hinc illæ Domini voces: Psal. 21. v. 7. Ego autem sum vermis, & non homo, opprobrium hominum, & abjectio plebis, v. 8. omnes videntes me, deriserunt me.

848. Mortificatio est rubus, in quo invenitur Deus. R. P. Vincentius Caraffa. Mortificatio rubus, in cuiuspiam Deum crebrius roganti, ut se ipsi quo invenirent, ostenderet, adfuisse Christum in specie infantuli, in fasce acutarum spinarum involuti, nec poterat eum tangere, nisi se prius pungeret. Mortificatio etiam externa Deum nobis ostendit. Idem R. P. Vincen. ibid. c. 4. meminit cujusdam sancti, mortificationis amanti, qui interrogatus, ecuradeo fugeret corporis commoditates. Respondit: Iesus prohibuit, Iesus non permittit. Prohibuit verbo, non permittit exemplo.

Mortificationis re- tinenda gula. Christus S. Brigittam instruens l. 4. Rev. c. 108. ostendit mortificationem, quæ caro maceratur, quod præcipue in cibo fit, sibi apprimè charam esse: Tres, inquit, sunt sancti, qui mihi præ cæteris placuerunt. Mater mea, Joannes Baptista, & Maria Magdalena. Isti tres sic habuerunt animam suam, quasi Dominum, corpus verò tanquam servum. In mensa certè servus non solet præponi Domino, nec ad arbitrium servi comedit Dominus, sed è contra: nam sic diligitur corpus, tanquam propter animam, anima propter Deum, Deus propter se ipsum, ut ait S. Bernard. l. 2. prope initium.

Asellus Marinus (P. Nieremb. Hist. Nat. l. 1. c. 19.) cor in ventre habet, & angues in capite. Quid mirum, si serpentina venenatas impuras cogitationes habent in capite, qui aselli cor defossum habent in ventre. *Aufer à me ventris concupiscentiam* (orabat Deum Ecclesiasticus c. 23. v. 6.) & anima irreverenti, & infrunita ne iradas me. Anima infrunita, sive sine freno, nihil scit negare gulæ suæ; anima verò Deo addicta divini amoris freno gulam coercet. P. Nadasi in Monte myrrhæ, c. 10.

Mortificatio candacaro flagellis. Idem ib. c. 11. ait: memini cujusdam illiusmodi animæ, cui cum ad manum nullum esset flagellum, detracta è collo,

tenuissima ex auro catenula disciplinæ loco est usa. In auream divini amoris suppellectilem, pretiosa flagella referenda &c. S. Maria Magd. de Pazzis, dæmones, à quibus inter flagellandum affligebatur, pepulit flagello. Ibid. Affirmat Seneca de Benef. l. 6. c. 8. Quorundam flagellis quartana discussa est. Febris nostra libido flagellis excutienda. Paulus Apostolus, ut observat S. Greg. l. 6. Epi. 22. jam ad tertium coram descendit, & tamen adhuc trepidans dicebat: *Castigo corpus meum, & in servitutem redigo.* 1. Cor. 9. 27. Non credam carni, dum dicit, *Civis Romanus sum*, ut flagella fugiat; mancipium est. Sunt, qui flagellationem comparant pulsato tympano. Petrus Damiani Cardin. (ut refert Gretserus de discipl. l. 2. c. 3.) ille, inquit, in tympano Dominum veraciter laudat, qui confectum jejuniis corpus per disciplinam verberat. Narrat Gretserus ex Æliano. Leo, inquit (l. 7. Symb. 68.) ne quid ignavè faciat, flagellans semetipsum caudâ, excitat Elephantum pariter se, ut ad certamen incedant, proboscide verberant. Memoria prodidit Cantipratanus Hugonem, Canonicum Parisiensem, ob doctrinam dictum alterum Augustinum, post mortem amico apparuisse, dixisseque, se ad purgatorium transeuntem à dæmonibus acriter verberatum ob disciplinam omissam. Huc spectat illud Bernardini Senen. (Serm. 65. p. 553.) Citharæ Dei, corpora Beatorum; citharæ tamen tangenda est non toto pugno, vel fuste tundenda, sic enim confringeretur; ita disciplina tangi quidem caro debet, sed non frangi. E fastis Capucinatorum (in ann. 1589.) in Romano ipsorum cœnobio didicit P. Nadasi de corde Raynerii viri spectatæ apud eos virtutis, cum defuncti cordis dissectum fuisset, in illo flagellum, quale à nostris componi solet, quinque funiculis contextum, atque ex ipsa cordis carne divina arte fabrefactum apparuit. O verè, ubi est amor tuus, ubi thesaurus tuus, ibi & cor tuum.

Hispanus comes de Lemos, quem Joan. Rho (Virt. Exem. l. 7. c. 5. n. 10) in aulico splendore choreis nuptialibus, dicto die in se flagello aureo deservisse, non vanus testis est. Quoniam, inquit ille, huiusmodi flagellationis sacrificio, stata comiti ea erat dies; subiit animum cura, ne sine consueta memoria dies illa sibi abiret ingloria &c. dissimulante, abditum in conclavè secedit, torquemque multo gravem auro è collo diripuit, nudato tergo incutit. Ita ille. En torquatum victoriæ de carne reportatæ heroem &c.

Pulchrè B. Petrus Damiani (to. 1. l. 6. ep. 1,

ep. 1. pag. 238.) nec perhorrescit sub momento volentem asperitatem, qui providè considerat eam, quæ sibi compensanda est, suavitatis æternæ dulcedinem. O quàm jucundum, quàm insigne spectaculum, cum supremus Iudex de cælo prospectat, & homo semetipsum mulctat. Ubi reus manibus se gaudet exhibere tortorem. P. Nadasi in monte Myrrhæ c. 12. Idem alibi c. 15. an. 16.

Flagellatio oculis non nocet.

S. Trudo patris admirandis celebratissimus, eos, à quibus monebatur, ut in suum corpus mitior esse inciperet, Amicos non benè misericordes, atque onerosos consolatores appellabat. Sunt, qui, ut disciplinæ seu flagelli, quod dorso infligitur, usum sibi, aliisque dissuadeant, dicunt: eum nocere oculis, de quibus do id, quod Gretserus (de discipl. l. 2. p. 149.) noster à clarissimo & experientissimo medico accepit responsum, in hæc verba: Vulgaris illa persuasio, quod flagellorum ictus dorso incussus, oculis officiant, nulla probabilitate nititur. Nimia profusio sanguinis obest, illa quidem ut cerebro, ita & oculis, quos aliqui germina cerebri appellant, idque imminuendo calorem nativum, & spiritus, at tantum sanguinis hic non funditur, ut depauperari calore suo cerebrum possit, imò verò si in quàm plurimis oculorum morbis, tum arcendis tum percurandis scarificationes dorso (nota pulchrè erratum in typo *sacrificationes* ponendo pro *scarificationes*, sacrificatur enim dorsum, dum bona intentione tunditur) prodesse manifeste cernimus, cur à flagis istis noxam verebimur? neque funiculorum illorum incussio, quæ dorsum citra sanguinem rubefacit, tam impetuosa est, ut ex ea detrimenti quidpiam sit metuendum. Hec & his plura præstans ille medicus ad Gretserum, qui suam illi sententiam libens, volensque adjunxit.

849. Mortificatio in cilicio & catenula usurpanda. David Psal. 34. v. 12. *Cum mihi molesti essent, induebar cilicio.* Psal. 68. 12. *Posui vestimentum meum cilicium.* Gen. 37. v. 34. *Indutus est cilicio, lugens filium suum multo tempore.* Ita Patriarcha Jacob induebatur cilicio, dum recolebat filium suum, quem mortuum esse putabat. Amor Dei ostendit nobis Filium Dei mortuum in cruce, plorantes induamur cilicio, cujus mortis causam dedimus.

Machabai (1. Mach. 3. v. 47.) jejunaverunt, & induerunt se ciliciis &c. & clamaverunt voce magna in cælum. Judith (Judith c. 8.) In superioribus domus suæ fecit sibi secretum cubiculum, in quo, clausa morabatur, & habens super lambos suos cilicium, R. P. Kwiaskowski, S. J. Collectanea Asatica,

jejunabat omnibus diebus vita sua, præter festam domus Israel.

Ex Irenæo memoratur, Adam cilicium sibi è foliis ficulneis circumdedit, sive tegumentum, quod mordet & pungit corpus. Abrahamus totis 50. annis non mutavit vestem cilicinam, quam induit.

Ajunt S. Ludovicum Gallie regem; si quando Confessarii jussu consuetum cilicium deponere ob valetudinem afflictam, ad tempus eo die concessam hanc, ut ipse dicebat, corpori suo indulgentiam erogatis 40. scutis in pauperes redemisse. Nempe his scutis se defendebat contra hostem. P. Nadasi in monte Myrrhæ c. 13.

S. Egwinus Episcopus pedes suos ferreis vinculis adstringens clavem compedum, in Anglia in fluvium abjectam, Romæ in Tyberino pisce inventam recepit. Ann. Cæsar. Ad quem

Mancipium vis esse Dei, dum claudis a-cerbè

Corpus, sed Superum munere libet eris. Clavem Roma dabit, Petri, tua vincula piscis,

Ut tenuis retis, rumpere fila, potest.

Mortificatio in lecto quoque adhibenda, aliquibus pro cervicali fuit lapis cilicio vestitus. S. Bononius cilicio vestitus super lecto, nuda humo jacebat supposito lapide capiti. Et certè, dum delicia somni quaruntur, adest somni soror inopinata mors. P. Nadasi proponit hic rarum quoddam exemplum, quod legit in Francisco Poma medico, Exempl. 18. Filia Nicolai ad Comitis Salmaticensis vidua, ætate, opibus, forma præstans & amoribus dedita ad eam devenit insaniam, ut nihil præter luxum exquireret, Meridie, positis vestibus, sese alto rosarum cumulo immergit, ut leni sopore quiesceret, sed mortua est, *Spiritus quippe prohibiti cordi necem conscribere suffocato calore*, inquit Auth. Ecce vidua, quæ in deliciis est, vivens mortua. P. Nadasi, ib. c. 14.

In somno quoque Mortificatio vigilet. Mortifica Surge ergo, surge velociter, ait Amor Dei catio in ad hominem, ut olim Angelus ad Petrum somno, in carcerè. Ostendit primitias diei Deo dandas, non carni & dæmoni esse primum annulum catenæ, aureæ aliarum ex aliis virtutum exercendarum illa die, esse horam auream reliquarum reginarum, esse caput aureum diei. Monebat Cato.

Plus vigila, semper nec somno deditus esto,

S s s

Quis

Quis nescit Aristotelem, ut sua Philo-
sophia invigilet, instar gruis pede altero
sublato lapidem tenentis (in ejus vita) ha-
buisset in manu sphaeram, quae in subiectam
pelvim decidens eum à somno excitaret.
Simile suadet Amor Dei, ut somnum ad ra-
tionem, divinaeque voluntatis nutum com-
ponas. Infidiosi sunt carnis deliciae etiam
in somno longiore, imò etiam sine somno,
in mora longiore in lectulo, ait P. Nadasi,
id, quod dicit, accepisse à digno fide &c.
Dicebat ille, etiam in lecto vigil quidem, sed
oculis clausis quiesceret, sole jam fenestram
in aestate, luce prima ingressò, occurrisset
quasdam in mente imagines, à tenera pudici-
tiae verecundia omnino alienas, id,
ubi advertit, castus animus exhorruit. Horror
ille oculos ei aperuit, & hem aiebat vulgari
idiomate loquens. Vidi penes lectum me-
um puerum, tenerrimum instar foedi Aethio-
pis, qui mox aversus à me se proripuit &
confestim in faga ipsa evanuit. P. Nadasi,
ib. c. 15.

850. Mortifi-
catio sani-
tati pro-
dest.

Adfert P. Hieron. Platus de bono statu
Religioso. l. 3. grandes mortificationis he-
roes, longo senio graves, Hieronymum
100. annos natum, Antonium 105. Paco-
mum 110. Arsenium & Romualdum 120.
Ludovicus Granatensis apud Drexel. de je-
junio l. 2. c. 5. rem suae aetatis testatissimam
narrans, ait, hominem chiragra & podagra
laborantem, ab homine infidiatore in car-
cerem turris profundae abjectum, pane par-
cissimo, aqua tepida, & foetida per 4. an-
nos tractatum, sanum ex isto ergastulo exi-
visse. Pechius in omnem vitam à podagra
se liberum sensit, postquam in specu per
19. annos latuit pane solo & aqua conten-
tus, P. Nad. ib. c. 16.

S. Agnes Politiana 15. annis in pane
& aqua jejunavit, cui Beatissima dona coe-
lestia, & Jesum ipsum, Jesus crucem,
Angelus Eucharistiam dedit, mortuam in-
fantes de cunis sermone & cantu laudave-
re. Ann. Coel. 20. Apr. Ad illam.

Ad Superos grandis, strictè jejunis tot an-
nis

Restat in extremo tempore Virgo, via.
Angelico te pascit cibo: Tibi porta patebit:
Nam signum à Domino resipis ipsa
tuo.

Non mor-
tificantes
carnem
mala mor-
te pereunt.

Franciscus Burgundus (ut eum vocat
Nebridius ab Muendelheim Canon, Reg. in
pererudito suo Antiquario Ep. 86. p. 391.)
cum se sacrae Capueinorum disciplinae tran-
scripsisset, videretque eos, qui tunc prae-
erant, ob hospites vel officii dignitatem sub-
inde meliuscule tractari, uti ille loquitur,

ut ad lautitias illas adreperet, carnisque suae
blandiri posset, fucata virtute, tandem
Mauritano in Sabaudia conobio praefectus
capit suum desideratiscapodis abiecit jam eam,
quae in Ordine illo tantopere splendet, mor-
tificationis curam, brevi angina ad extrema de-
ductus gulae pomas dedit in gula; ita ut post
sacramentum poenitentiae, ne quidem divi-
num viaticum sumere sit ausus, sed humi
prostratus illud adoravit dicens: Deus pro-
pitius esto mihi peccatori. mox vota solem-
nia renovavit. At hem, post altum silen-
tium & suspirium dolenter & desperanter
suorum commodorum, ac spretoe omnis
mortificationis memor in haec erupit: O
fratres, fratres, verè non omnis, qui dicit,
Domine, Domine, intrabit in regnum coe-
lorum. O! O fratres profecto spes impii
tanquam lanugo est, quae à vento tollitur;
nulla pars est mihi cum hereditate sancto-
rum, gula & ambitio totum me rapuerunt.
idcirco iusto Dei iudicio ad aeterna suppli-
cia damnatus sum, stupentibus, trementibus,
que omnibus, Confessariis dicente vitam
adhuc illi, & poenitentiam, misericordiam,
spem pateret. Respondit. Tempus poeni-
tenti modò recessit, Dei misericordia &
omnis salutis spes oclusa mihi est. Instat
Confessarius, Crucifixum ostendens, & ma-
gno verborum pondere, amorem, sangui-
nem, mortem Christi exaggerans. At ille:
frustra haec mihi narras, jam damnatus sum,
nihil omnia juvant, alter Judas fui sub emen-
tito Religionis titulo, Christum velut oscu-
lo prodidi. Nulla mihi unquam erga De-
um fuit sincera charitas, sed ambitio & gu-
la cuncta mea opera, quae vobis bona
apparent, depravarunt. JESU &
Mariae pronuntianda nomina suggerit
Confessarius, tum sceleratus ille inimicus
crucis Christi. Non possum, inquit, nec vel-
lem, etsi possem, dixit, & è manica re-
gularum libellum excutens & abiciens, ex-
clamavit. Damnatus sum, mox Agnum Dei
projecit & dixit: Damnatus sum. Denique
Deiparae Rosarium cum eadem voce dam-
natus sum. Et cum ea iterum offerentur, no-
luit. Tunc optimi maesti filii in templum se
conferunt, preces & lachrymas fundunt.
At Guardianus ille Franciscus Burgundus,
infelix, nihil interea dicebat aliud, quam
Damnatus sum, Alter Judas fui. Confessa-
rius Eucharistiam deportat ad agrum, roga-
tus, ut praesentem ibi Deum veneretur, Eu-
charisticam pyxidem manu contrectet, ve-
rùm ille, (sunt verba Authoris) retorquens
alio caput & oculos, identidem vocifera-
batur, damnatus sum, alter Judas fui. Tan-
dem miser alta voce clamavit: In aeternum
in aeternum, & adhuc Alius, In aeternum,
simulque Spiritum ejecit. Ejus facies post
mortem tam terribilis & horrenda apparuit, ut
cunctis

conctis metum incusserit, nec oculi, nec os
ulla arte claudi potuerunt, sed hiantia ma-
nebant, supra modum terribili spectaculo
P. Nadasi in monte Myrrhae c. 17.

Idem Nebridius p. 22. author est,
post mortem cujuspiam Nobilis, qui ma-
jorem curam carnis, quam animae habebat,
religiosa veste indutum cadaver in conclavi
jacuisse, ingressos eò duos praegraves mo-
lossos, vocem auditam, quae dicebat: Quid
moram nectis, nostra hujus anima est, imò &
corpus diripite, cui altera vox respondebat,
se à rapiendo vetari habitu seu veste S. Fran-
cisci, qua cadaver tegebatur. Vix ea veste
cadaver fuit exutum, cum foedum in mo-
dum à molossis discriptum, & gravi post
foetore relicto abreptum est. Nempe plus
prodest in vita vestis cilicina, quam vestis
religiosa post mortem. P. Nadasi ib. c. 18.

851. Mortifi-
cantes car-
nem bene
moriun-
tur.

Mortificantes carnem, bene moriun-
tur. Narrat Nebridius Epist. 110. S. Caje-
canum Tienæum, unum de primis Theati-
nem benè
nis, cum à medico saccum stramineum mu-
tare juberetur, dixisse: Quid stratum mol-
lius? In cinere & cilicio, in cinere & cili-
cio debeo & volo mori.

S. Joannes de Matba (Ann. Coel. 17.
Dec.) moriens, cilicium, catenas, flagra,
manicas, pedicas & alia, quibus corpus
affligerat, sanctae seditae instrumenta cir-
ca lectulum collocari jussit, & supremis
verbis: Filii (ajebat ad suos) en hereditas,
quam vobis testamento relinquo. P. Na-
dasi ib.

Mortifi-
catio cu-
stos casti-
tatis.

S. Gregor. Nazianzenus docet exem-
plo suo mortificationem esse custodiam ca-
stitalis. In hac canicie corpus lanio, ocu-
los premo, diuturnis, nocturnisque curis
ter miseram animam conficio, ut eam à flama
extraham; ne sic quidem tamen, nisi ad-
modum aegre corpus in potestate teneo.

Valentinianus imper. subridens mori-
tutus dixit: Deus unicam mihi victoriam
concessit, inimicorum nequissimum vici
carnem meam. Utinam & nobis in agone
dicere liceret: carnem meam vici.

Theophilus Raynaudus to. 4. l. 4. ad-
ducit multa de Aegyptiorum sacerdotum
castitate, atque afflictione, quòd à carni-
bus, vino, abstinerint, quòd hyssopum
pani miscuerint, quòd ova, carnes liquidas,
lac verò sanguinem colore mutato esse dixe-
runt, ideòque neutro vesci voluerint.

At dices: velle te Beatissimae, sancto-
rumque opem implorare, suaviora haec ser-
A. P. Kojatowski, S. J. Collectanea Ascetica

vandae castitatis media. Respondeo. Benè
orandum, sed & jejunandum, hoc genus
demoniorum immundorum non tantum
oratione, sed etiam jejuniis ejicitur. hoc fan-
ti ipsi dictis & factis docuerunt. Senex ille
impurus apud Ribadeneiram (in vita S. An-
dreae) qui senex 64. annos natus, Nico-
laus nomine S. Andream adiit, petiit pro
se orari: oravit pro illo 5. diebus, sed toti-
dem & jejunavit S. Apostolus & vocem de
coelo audiit. Conceditur tibi petitio pro se-
ne, sed sicut tu pro illo jejunasti; ita ipse pro
se debet jejunare. Dixit seni S. Andreas, at
ille etiam sex menses orando & jejunando in
pane transegit, & vivere desuit. Tunc An-
gelus adfuit S. Andream, ac dixit, Nicolaum
illo sex mensium labore felicem in aeternita-
te requiem consecutum.

S. Andre-
as orat
pro im-
pudico
sene, sed
& jejunat;

De S. Cecilia Breviatum 22. Nov.
Cilicio Cecilia membra domabat. At An-
gelum habuit castitatis custodem? nihilo-
minus tamen Biduanis & triduanis jejuniis,
orans commendabat Domina, quod timebat.
Author est Robertus Holkot moral. 29.
quod philomela, ne à bubone capiat, ne
spinas intret; angelus tenebrarum est velut
bubo, innocentes animae ut philomela lau-
dem Deo canentis intrent spinas mortifica-
tionis, etiam spinas Christi &c.

Ait Gellius Noct. 1. 15. lignum alumi-
ne illitum igne non laedi. Nam cum oppu-
gnaret Sylla Piræum, & contra Archelaus,
regis Mithridatis praefectus propugnaret tur-
rim ligneam defendendi gratia structam,
alumine oblitam, ab igne immunem fecit,
sic mortificatio turri castitatis applicanda,
ne impuris ignibus ardeat. Alumine aurum
purgatur, ut ait Plin. l. 35. c. 15. Aurea
castitatis statua, alumine mortificationis
purganda. Alumen etiam oculis medetur,
scabiem sanat. Caro insolescens demonum pa-
bulum est, ait S. Antiochus Hom. 6. P. Na-
dasi, ib. c. 20.

852. Mortifi-
catio est
purgatoriu-
m.

Surius 16. Novemb. c. 9. de Edmund.
do scribens ejus duplex cilicium vocat du-
plex martyrium, at martyrio evitatur pur-
gatorium. De Achillis hasta vulgatum est, purgatorii
eam & vulnerandi & sanandi vim habuisse, nostri
hoc de mortificatione persanctè affirmari compe-
ndit, quòd, dum nos vulneret in corpo-
re, sanet in anima, ne anima tanta tormen-
ta in purgatorio, quanta passura aliàs erat,
patiatur. Marneius (Heroides Mariana
p. 12.) meminit Agnetis regiae in Hunga-
ria viduae, quae per annos 48, ad nudam
carnem cilicio cooperta, cum aliquando
ad viri sui cineres, pro ejusdem salute ora-
ret, ac fieret, vocem audivit in haec verba:
Beata hora, qua nata es. Porphyrogeniti
Ssss 2
nalcun-

nascuntur ad purpuram, sed feliciores, qui nascuntur ad cilicium. P. Nadasi, ib. c. 22.

Mortificatio est Mortificatio est vita prædestinatorum; Zachar. 3. v. 19. *Jejunium erit (domui Juda) in gaudium & letitiam & in solemnitates præclaras: veritatem tantum, & pacem diligite.* Joann. Rho Hist. Virt. l. 7. de magna Virgine Joanna à S. Cruce refert, qua se industria cruciarit, ait, illam ingenti cruci adhæsisse, apprehensisque prominentibus è stipite clavis diductis latè brachiis, diu pendisse suspensam, voluntatem fuisse inter spinas, à flagris jam ante cruentatam, & ingeniosa pietate, descriptis ferrea in lamina Christi patientis insignibus, ea pertusa, qua parte lacerando corpori asperatur, pro cilicio usam, vivamque dolorum Domini sui factam imaginem. In morte hoc habent prædestinati, ut odio sui, ac Dei amore flagrantem se plectant, ostendantque se esse inter illos, quos Deus prædestinavit conformes fieri imaginis Filii sui. Rom. 8. 29. Major sum, aiebat Seneca Epi. 65, quam ut mancipium sim corporis mei. Abiponum in Paraquaria heroes ac semidei hujus nominis honorem ita emunt (Messis Paraquaria A. D. 1638 in Coll. S. Jacobi) ut hujus gloriæ condidati, cribri instar, (citra mortem tamen) toto corpore perforantur, & in lingua; tum saxo illis undique cutis abraditur, post hæc & alia doloris inflicti experimenta, is, qui doloris nullum edit indicium, inscribitur magna tum catalogo, factus semideus heros ex homine generoso: quia doloribus ultrò susceptis est major. Quid sunt hæc præmiorum somnia ad nostras mortificationes?

S. Eligius (Ribad. in vita) de sua peregrinatione anxius animi, hanc sibi vocem (nempe demonis instinctu) exaudire identidem videbatur. Quidquid agis, inutile est, denique tandem casurus es, quia de numero es reproborum. At ille in consueta mortificationis exercitatione pergebat. Et verò inter cilicina lintea, noctu quiescentem, vox de celo lapsa recreavit: quæ de statu gratiæ & peccatis remissis eum certior reddens, illum spe suavissima replevit sanctorum enim reliquiis, quæ pendebant ad lectulum odorato liquore stillantibus, & ea significatione, contestatis eum ad prædestinatorum numerum pertinere. P. Nadasi, in monte Myrrha, c. 23.

Beatissima Religioso cuidam Pharmacopolæ, de ma mortificatio-nem diligenti-
celesti illo nequitate, quod Religiosis Cisterciensibus porrigebat Beatissima, nihil dedit dicens: illum ceu medicum, sua, suo corpori commoda & solatia procurare, à quibus ille postea abstinuit, se mortificans,

quare à reduce Deipara una cum aliis desideratam celi ambrosiam, sive dulcissimum quempiam cibum accepit. P. Nadasi, ib. c. 26.

A. D. 1609. è regno Mexicano per scriptum fertur. Nobilis juvenis à formina Mortificatio-nem melioris formæ, quam pudicitia ad amicitiam invitatus, cum demum adverteret forminam à familiaritate impudentem factam, luti pro ei plus quidpiam quam, decebat, flagitanti sic ut minimè annuit. Tunc mulier nequam misit verecundo illi juveni, & forti heroi pro familiari munusculo perscitè confecta ex faccaro, sed præsentissimo veneno infecta bellaria, quæ ille nihil suspecta admisit, jam illaturus ori erat (monebatur enim, ut dum calerent, fumeret) optatum dulce illud venenum, cum ecce in mentem illi venit sabbatum esse, aut alium diem, quem ille amoris Deiparæ ac honori jejuniis constituerat celebrare. Itaque gulæ, fræno sanctæ mortificationis, in Dei matris honorem injecto, se pervicit, abstinuit. Seposita ergo illo die bellaria, postmodum à famulo proferri jubet, at hem jam exitiale venenum eruperat in foetorem, ac diros vermes. Agnovit dulce venenum, sed & beneficium sanctissimæ Matris, tum fructum mortificationis. P. Nadasi, ib. c. 26.

Ferunt, Sanctum quempiam sanctæ authoritatis senem cessisse tandem importunitatis precibus, quibus rogabatur, ut ad Concionem verba faceret, conscendit concionalem cathedram, & omnes, qui aderant ac prope singulos per diu contemplatus, in ea verba erupit, quibus aiebat, se, cum illos ac mundum reliquum aspiceret, videre sanctos Antonium, Benedictum, Franciscum, Bernardum, & cœlites omnes prope modum delirasse simplicitate plus quam nimia. Tacuit & descendit. Coorto murmure, putabatur mente turbatus vel impius, at de sanctimonia viri constabat: ergo rogatus, ut explicatius paradoxum illud explanaret, rediit & longè ac latè, disertèque dixit: Sanctos errasse, quod eò, quò mortales nunc, & illi concio ac ferè mundus reliquus, via molli adeò & expedita, facillimèque deliciarum, tum mortalium, tum immortalium compendio & consociatione tenderent, cœlites illi per iter tam confragosum, tam asperum, per spinas & prærupta, flagra, cilicia &c. penetrarint. Ita illos attonitos monuit, ut iisdem ad cœlos itineribus tenderent, quibus Martyres, aliique sancti multa perpassi pervenerant. P. Nadasi, in monte Myr. c. 27.

Thomas à Kempis de disciplina claustrali aiebat: si vis Deo & sanctis placere, carnis domum carnem (quæ est exterior mortificationis) diu.

ti) frange propriam voluntatem, quæ est interior. Die S. Petri de Alcantara, (Viri, carnis suæ verè sancti hostis) 19. Octob. orat Ecclesia Deum: Da nobis quæsumus, ut carne mortificati cœlestia capiamus.

854. Per quinque sensus Eva mors intravit. Mortificatio quinquē sensuum vidit, suggestiones audivit &c. S. Bernard. Serm. 3. de Jejun. Quadr. n. 4. *Jejunet oculus (à curiosis aspectibus) jejunet auris, jejunet lingua, jejunet manus &c.* Nobile sensuum nostrorum Gymnasium sunt vulnera Christi, in quibus, velut in foraminibus petra lateant. Unde Missale Ambrosianum de 5. plagis, ita orat in votivis: *Deus, qui voluisti Unigenitum tuum pro nostrorum mortificatione sensuum plagas in suo pretioso corpore sustinere, presta quæsumus, ut ipsis mortificatis, in tua gratia vivificati semper permanere valeamus.* Mortificati sensus Christi, in passione ita, ut ab ipso ad dolorem dici posset. Plura non habui dolor, quæ tibi litarem. Sene. in Medea. Actu, 5.

Nebridius Moral. Epi. 110. Narrat Sabam, qui cum adhuc juvenis in hortu laboraret, suadente mala suggestionem pomam decerpit, & ad se reverius acriter semetipsum corripuit, pomum in terram abjecit, pedibus contrivit, affirmans, nunquam se pomum ullum gustaturum. Ludovicus Blofius Instit. Spir. c. 2. Quando quis, ait, propter Deum etiam in minimis rebus se mortificat, rem Deo magis gratam facit, quam si multos mortuos ad vitam revocaret; dicitque Jacobus Alvarez to. 2. l. 1. p. 1. Mortuos suscitare, opus esse gratiæ cujusdam gratis datæ, propter utilitatem aliorum, quam mali aliquando recipiunt, se verò ipsum in minimis abnegare, solet ab animo pio, & perfectionis ac Dei amatore provenire; qui hac abnegatione, suum in Deum amorem testatur, & gratiæ ac gloriæ majoris mercedem accumulatur, opus meritorium & Deo gratum facit. P. Nadasi in monte Myrrha c. 28.

Mortificatio placere Deo facit. Thom. à Kemp. de discip. Clau. Si vis Deo placere, domum carnem. Hinc illud inter Symbolica Pythagoræ monita: Ex non putatis vitibus Deo ne liba. P. Nadasi, ibid. c. 29.

S. Alexius. Sponsus Virgo, Romæ in paterna domo ignotus Patri, Matri, Sponsæ totis 17. annis abjectus latuit, & ex scheda, ac audita per Ecclesias urbis divinitus voce, post mortem cognitus, vultura-

dianre, aliisque prodigiis laudatus est. Ann. Cœl. 17. Julii.

Magnus eras Mundi fallacis victor Alexi. Sub patria latitans exul in Urbe domo; Assiduo certans, Patris non victus amore, Sponsæ, matris, opum, victor at ipse cui.

Mortificatio augeat amorem Dei, apud Grego. Forarium in Cant. c. 2. n. 45. locum illum ordinavit in me charitatem, aliqui legunt, Amorem contra me tanquam exercitum vexillatum instruxit. Pugnare contra carnem per mortificationem Amor Dei. De B. Joann. Columbino scribens Joan. Bapt. Rosi vitæ par. 4. dicit, quod Joannis dilectio erga Deum, Joannis corpori bellum indixerat. Amor Dei practicus in Abrahamo. Gen. 22. 6. Qui portabat in manibus ignem & gladium: Accingit cor amore, sed & stringit gladium mortificationis ex amore Dei.

Mortificatio noxias amoris flammæ verberibus extinguit. Mortificatio est instar saxorum illorum & fustium, quibus increscens noxius terræ ignis extinctus est, apud Tacitum l. 13. Annal. in fine, cujus hæc sunt verba. Nam ignes (terræ editi) villas, arva, vicos, passim corripiebant, neque extingui poterant, non, si imbres caderent, non, si fluvialibus aquis, aut quo alio humore niterentur, donec inopia remedi, & ita cladis, agrestes quidam eminus saxa jacere, deinde residentibus flammis propius sgressi, istu fustium, aliisque verberibus, ut feras abstergebant. Profectò turpis ille ignis terræ filius, tantæ in carne & spiritu cladis author, mortificatione ceu saxi & fustibus est verberandus ac extinguendus. Dion. in Anton. Philo. p. 367. de barbaris hostibus, cadente de celo igne ardentibus loquens, ait: *Instigebant sibi vulnera, quod ignem sanguine restringerent.* P. Nadasi, in Myr. Mon. c. 29.

S. Bernardus Epi. 2. Quomodo potest esturire vel sitire Christum, plenus quotidie siliquis porcorum? Quomodo ignis & aqua simul esse non possunt, sic spiritus & carnales deliciae.

In annis Philippinarum (Collegii Manilæ) hæc anni 1611. perscriptum est. Sess 8.

Mortifica-*sinistro genu sublato, dextro tantum humi-*
tio in ge-*posito, consuevit orare quempiam, qui*
nuxione tamen subvereri se aiebat, mali quidpiam
in poenam, quæ sinistram genu suum fle-
deret. Vates fuit: cancer enim sinistram
genu ejus invasit, & omnia sursum depa-
stus, ad abdomen usque sese porrexit.
Moribundus fassus est, se id pati, quod in
illo genu pati Dei causa tam modicum no-
lisset, ac editis pulcherrimis patientiæ do-
cumentis vivere desist. Curvavit, ajunt
literæ Manlianae, & alterum genu cancer,
qui hominem, agnitam demum numinis
ultionem patienter ferentem confecit. Sa-
lomon rex in medio basilicæ (2. Paral. 6.
Flexis genibus, & palmis in celum levatis.
Eccl. 12. 12. Faciendi plures libros nullus
est finis: frequensque meditatio, carnis as-
siduo est. Quem locum sic legunt nonnul-
li: Lætionis multum, labor carni, at iste
labor spiritui prodest. Hieronymus Mele,
Neapoli (ut narrat Petrus Gisolphus in vi-
tis Patrum) inter insignia virtutis documen-
ta notus, cum in se perdomando variè se-
verus esset, linguam ligneo fræno capti-
vam tenebat, quod mortificationis instru-
mentum, sanguine aspersum, in ejus cu-
biculo est repertum, cum hac inscriptione
Latina. *Flagellum lingua.*

In minimis mortificatio magnum con-
servat meritum. Jacob. Alvarez to. 2. l. 2.
Mortifica-*p. 1. Fulse differit mortificationem esse*
tio magni magni momenti, etiam in minimis, ubi ait:
meriti. Thus lachrymam esse arbusculam, è qua, ut
thus fluat, cortex parvis incisionibus aperi-
tur. S. August. 10. Confess. 33. Etiam in
tio in au-*sacra musica timet, ne implicetur, ne sub-*
ditu, in-*jugetur, aurium voluptate. Fluctus, in-*
musica, *quit, inter periculum voluptatis & experimen-*
sum salubritatis. Non improbat quidem,
ut per oblectamenta aurium infirmior ani-
mus in affectum pietatis assurgat, tamen,
inquit, cum mihi accidit, ut me amplius
cantus, quam res, quæ canitur, moveat, poe-
naliter me peccare consteator, & tunc mal-
lem, non audire cantantem, Flete mecum,
& pro me flete.

Meminit Glicas (Nieremb. Bilanc. c. 6.)
Mortifica-*Eremitam, qui per annos 40. in eremo a-*
tio in re-*lperam vitam duxerat, divinitus certiore*
creatione. *factum, Theodosium imperatorem, in me-*
ritis illi parem esse; adiit imperatorem E-
remita, ab eoque vivendi rationem tandem
extorsit, cum se diceret ad eum à Deo mis-
sum. Dixerat de fidei in matrimonio casti-
tate, de eleemosynis, jejuniis, ciliciis &c.
Theodosius, at Eremita necdum acquies-
cente adjecit. Scito, dum in theatris, aliis

que nobilitatis exercitationibus sum præ-
sensus, animo me abesse ita, ut me volupta-
te illa privem, unde dum res calet, ac hi-
at desiderium; dum sunt actus oculis maxi-
mopere placituri, oculos alio avertio, aper-
tos quidem, sed ad præsentem oblectatio-
nis occasionem, quasi cæcos. Didicit à
Cæsare Eremita, quantopere Deo grata sit,
etiam in recreatione mortificatio, tanquam
gemmula carbunculi in ornamento auri. Eccl.
32. 7. P. Nad. c. 30.

P. Franciscus Suarez permagnis plus-
quam 20. Tomis, de Theologicis discipli-
nis maxime meritis, magnificè sapientiam
trahabat. Mortificationis, ac orationis studia,
consecratione assidua, de hoc P. Drexel de
Jejun. l. 1. c. 3. Quotidianis jejuniis carnem
maceravit, nec enim unquam, nisi semel
cibum admisit; quotidie ita flagellis corpus
in servitutem redegit, ac si studia negligere-
ret, ita studiis invigilavit, ac si orationem
intermitteret.

Caro mortificanda, & tractanda instar Mortifi-
jumentum. S. August. to. 9. tr. de util. Jeju. *candaca-*
Suaviori malo servo ventris, responde: Si *ro ut ju-*
jumento fortè insideres, si equo uteris, *mentum.*
qui te gestiando posset præcipitare, nonne,
ut securè iter perageres, cibaria ferocienti
subtraheres, & fame domares, quem fræ-
no non posses. Caro mea jumentum meum
est, iter ago in Hierusalem. At pertinet, inquit
Aug. delectationem carnis non relaxare usque
ad illicita. Nonne tantum? Aliquantum etiam
à licitis refrænare; qui enim se à nullis refræ-
nat licitis, vicinus est & illicitis. Marina
de Escobar (vitæ l. 3. c. 18. §. 4.) vitæ habet in
vita ejus Ludov. de Ponte, vidit Christum
crucis bajulum, euntem ad cælum per vi-
am, per quam seminata splendebant cru-
ces pulcherrimæ. Vidit eadem de Societa-
te Jesu in cælo splendor multos, è quibus
illi, qui se affligendi studio fuerant in vita
magis addicti, habebant cruces pretiosas in
manu. Vitæ l. 4. c. 14. §. 12.

Beatissima Turzanensis imago celeb-
ris scitè inter spinas incisa hanc habet inscrip-
tionem. Effigies B. V. Turzanensis in Mora-
via, quæ in rubis latens A. C. 1050. lucis
indicio prodita aliòque asportata, sæpius in
spinas rediit, & templo ibidem condito,
claret miraculis, nunc Societati Jesu tradi-
ta. Amat spinas mortificationis V. Mater
Crucifixi spinis coronati, non rosas. P.
Nad. c. 31.

Hugo

Mortifica-*Hugo Victorinus apud Jaco. Alvarez*
tio nem *to. 2. l. 2. demonem contra mortificatio-*
demon-*nem argumenta proponentem depingens,*
odit. *ait: Ecce diabolus Physicam docet, ecce*
medicus factus est, de complexionibus lo-
quitur: infirmitates diversas generari præ-
dicat. Sed quare hoc? non ut mederi velit,
sed ut occidere possit, videt ex subtractio-
ne ciborum luxuriæ vires minui, & ideo
non tardat minari ægitudinem. S. Comes
Elzearius serico thorace cilicium velavit, &
ad quinquagesimi psalmi (Miserere) singu-
los versus, singulis ictibus idque catenulis
ferreis se cecidit. Drexel, Nicet. l. 2.

Mortifica-*S. Thomas Cauthuariensis ArchiEpiscopus*
tio Mag-*cilicium vestem ad genua usque por-*
natum, *rectam gestabat, & dicitur in reficiendo ci-*
licio lacerato à Deipara Virgine adjutus.
S. Brigitta vidua ser. 6. & aliis, si quando ver-
bum inconsideratum protulisset, amaris-
simam herbam ore versabat. P. Nadaß. ib.
c. 31.

Mortifica-*Narrat Lyreus de imit. Christi l. 3. Cæ-*
tio etiam *debat se Ludovicus Granaten. in cubiculo*
alijs salu-*flagris, ut sæpe factitabat; audierunt stre-*
tatis. *pitum verberum duo juvenes, qui per pla-*
team sub ejus fenestra ibant, ad opera te-
nebrarum, ad sordes suas. At illo fragore
audito consilia contulere, fenestram nota-
vete, ac pedem ab infami illo itinere mul-
tis inter se ultrò citroque dictis retulere.
Adfuit Ludovicus, & illi se, illius discipli-
nae, ut vocant, audire, à Deo conversos
testati, peccatis per poenitentiam ad ejus
aures expiatis, ejus consilio vitæ suæ ratio-
nes ad rationes æternas composuere. Benè
adductus ibidem Ambrosius ait: quod cæ-
damus aëreas potestates, si nos ipsos nove-
rimus castigare; contra verò cædimur ab
ipsis, si nimium nostræ carni blanditi, ejus-
modi exercitationibus abstinemus. P. Na-
daß. in Monte. c. 31.

Mortifica-*In peregrinatione sua tradit Radivill.*
tio in ho-*quod Turca quispiam pro uno maydino seu*
norem *nummo Turcico, lata novacula in pectore,*
Christi *profunda duo vulnera, sibi pro Imperato-*
pro Glo-*ris salute incididit. Quid nos par est face-*
ria Dei. *re pro Christo, pro Gloria Dei. P. Nadaß*
in monte Myrrha. c. 31. 280.

857. *B. Aegydius interrogatus, cur à pue-*
Mortifica-*ritia vitam religiosam amplexus asperis mor-*
tio etiam *tificationibus se affligeret, & severam age-*
innocenti-*ret poenitentiam, cum non haberet gravia*
bus faci-*peccata, pulchrè respondit: Carnes salien-*
enda. *das antequam putrescant; serius salem ad-*
hiberi, ubi computruerint. Sic S. Joannem

Baptistam sanctificatum teneris in annis de-
sertum petiisse. P. Swierczynski in Via ad
salut. p. 336.

Quomodo B. Deipara crucem auream
offerendo ad mortificationem invitat, vide
supra. n. 594. fol. 455.

P. Claudius Viola Gallus Au-
domari servierat peste infectis, eoque
munere jam per plures menses perfunctus,
aderat cuidam, qui stomacho indignante
statim, à percepto viatico, quod acceperat,
vomuerat, pervicit se Claudius, & hausit,
quod ille reddiderat. Cum Indiam impetra-
re non posset martyrii desiderium, in diram
carnificinam convertit. P. Nadaß. in Anno
Dierum memorab. 29. Julii.

P. Ludovicus de Ponte Hispanus inno-
centissimum corpus dirè virgis flagellat. De
quo P. Wieruszowski. 16. Febr.

Cælum corpus erat, cur illud virga flagel-
lat?
Scopa sit in cælo fortè cometa suo.

Fuit sui corporis carnifex; visi sunt An-
geli ejus vulnera curare, Ibid.

Angelus est puro Lodoicus corpore, solus,
Hoc curare valet pharmacopola Poli.

Idem Ludovicus cum illud invitatori
dicebat: *venite, adoremus & procidamus an-*
te Deum, toto corpore in terram sterneba-
tur. P. Wieruszowski. de eodem ibid.

Decipias Numen, ne mendax, quando
precaris,
Facta juvet gestus, factaque dicta ju-
vent.

P. Fabius Justinianus Græcus ex ferreis
catenulis cilicium pectori intum per tres
gestabat annos, & non nisi triduo ante
mortem exiit.

Ante, prius, mortem debet lorica reponi.
Ad requiem properat miles & arma jacit.
Idem 13. Martii.

R. P. Franciscus Piccolominus Præ-
positus Gene. Soc. Jesu in ardentissima feb-
ri oblatam frigidam effudit, inquit: *Li-*
bemus eam Deo, hoc enim esset querere deli-
cias in cruce. De quo P. Wieruszowski. 27. Ju-
nii.

Ut possis, cordis majorem augere calo-
rem,

Cor

terioribus plagis, planè sanatum est. At verò, cum externa mortificatio absque interiori sit velut corpus sine anima, internam mortificationem jungebat exterioribus. Et sanè providit illi Deus internam mortificationem, dum permisit in illum exacui linguas & calamos; linguas, quibus velut speciali oblonio suos pascit Deus. Antequam verò hoc ferculum providit illi Deus, disponebat eum ad illud, & quodammodo exacuebat appetitum ejusdem illa visione, dum quapiam die idem R. P. Druzicki ad aram confisteret, cogitabat, quomodo ipsemet Deo fieri posset sacrificium, & ecce dum se obvertit ad populum, vidit repletum templum linguis, in varias figuras efformatis; hæc instar lancearum, aliæ instar sagittarum, aliæ pugionum instar, nonnullæ serpentinarum in modum linguarum fuerant efformatæ, intellexitque vir Sanctus, placere Deo, ut propter illum fieret sacrificium linguarum, & confestim se Deo ad illud altare obtulit. Et verò in variis officiis sensit dictarum linguarum puncturas, quibus, nec calamus, nec literas, ne verbum quidem unquam opposuit. Invenit P. Pawtowski, insignis Theologus & Asceta, ostiduanis editis Collectionibus celebris, scriptor vitæ illius, inter occultiora pietatis scripta, in quibus dictus vir dolorum fructum & proventum, quem ex linguis reportarat, sibi annotaverat. In 4-

na illarum schedarum scriptum fuerat: *Proventus Provincialatus*, in altera *Proventus Recloratus*. Nec his contentus, quæ illi aliunde obvenerant interioribus afflictionibus, etiam ipsemet mirabilibus modis easdem procurabat; adinvenit spirituales disciplinas, quas flagella cordis nuncupabat, quibus præcipue sub tempus examinis & ante Missæ Sacrificium utebatur, inter has erat, humiliatio sui infra centrum sui nihili, exprobratio sibi defectuum, & grandis dolor pro iisdem. Timor mortis, judicii Dei, inferni, odium, abominatio, solatorum sensualium, vitæ istius. Affectus jam Magdalensæ, jam Publicani, jam Filii prodigi & alii.

Insultatio sibi ipsi & irrisio sarcastica sui ipsius, & aliæ subtiles penetrantes cor mortificationes. Ultra has pro duodecim mensibus, 12. interiores mortificationes, uti mortificationem amoris proprii, intellectus, judicii proprii, judicii de rebus alienis desiderii ad sciendum, appetitus irascibilis, concupiscibilis &c. His & aliis modis, quos enumerare difficile esset, vincebat se ipsum prædictus Venerabilis Pater, asellumque corporis sui, etsi obsequentem Spiritui, ad benè progrediendum in via Spiritus pungebat stimulis. Utinam saltem ex parte liceat, imò libeat imitari eundem.

CA-

CAPUT XI.

DE

FINE ULTIMO, ET
ÆTERNA BEATITUDINE
HOMINIS.

Am igitur ultimatò hoc Capite collimandum ad Finem: De Fine ultimo objectivo Hominis, DEO scilicet gloriosissimo jam actum supra Num. 316. & sequentibus: actum de modis ad hunc finem perveniendi per exercitium Virtutum tam Theologicarum quàm Moralium, restat agendum de Fine & Beatitudine formali Hominis. Per faciliora igitur & sensibus aliquomodo subjecta ad sublimiora, & captu difficiliora adjuvante & prosperante Gratiâ DEI procedendum erit. Sit itaque

§. I.

De Loco æternæ Beatitudinis scilicet Cælo.

261.

DUm dicitur Gen. 1. v. 1. *In principio creavit Deus cælum.* Perseus Greg. de Valentia & alii probabiliter intelligunt per cælum omnes orbes cœlestes, quasi primo Mundi die Deus omnes orbes cœlestes, & elementales creaverit, eosque sequentibus s. diebus, motu, luce, astris, influentiis, & intelligentiis tantum exornaverit. Maxime tamen probabile est, ait P. Cornel. à Lap. hic, nomine cœli intelligi primum & summum, scilicet Empyreum, quod Paulus vocat cælum tertium, David cælum cœli, quodque

sedes est Beatorum, ut passim omnes docent contra Eugubinum, qui putat cælum Empyreum non esse corpus cœleste, sed esse qualitatem quamdam increatam, cujus visione animæ reddantur Beatæ, claritatem inquam, ex Dei essentia manantem. Imò itaque die Deus ex cœlis creavit tantum cælum Empyreum, illudque omni suo decoro exornavit, & perfecit. Probatur hæc sententia imò, quia firmamentum, id est, cælum octavum & orbes vicini non tantum ornati, sed re ipsa facti & creati sunt. Die 2do. ut patet v. 6. ergo non primo, cælum ergo primo die creatum non est aliud quam

R. P. Kwiatkowski, S. J. Collectanea Assectica.

Ttt 2

quàm Empyreum. est hæc sententia B. Clementis, Theodor. Bedæ, Magistri Senten. Lyran. Abulen. Molinæ, & aliorum adeb. ut S. Bonaventura hanc sententiam asserit esse communiorē. Catharinus ceratissimam. Angeli quoque ima diei in celo Empyreo creati, ut censent cum D. Thoma omnes ferè Theologi juxta P. Salian. Citatque Cornel. à Lap. in Gen. c. 1. v. 1. S. Gregor. August. Rupertum &c. & Concil. Later. sub Innoc. III. *Firma fide credendum est Deum ab initio temporis simul utramque de nihilo condidisse creaturam, spiritualem & corpoream, Angelicam & mundanam.* Cornel. hic.

Quot sunt
celi.

2. Cor. 12. v. 2. Scio hominem in Christo ante annos 14. sive in corpore nescio, sive extra corpus nescio, Deus scit. raptum hujusmodi usque ad tertium celum. Quæritur. Quodnam hoc celum tertium? Respondetur. Varii variè tertium celum assignant, simplicius, ut docet D. Thomas 2. 2. q. 175. ar. 3. ad 4. Primum celum est sydereum, 2dum Crystallinum, 3tium Empyreum. Vel potius celum primum est aëreum, 2dum Sydereum, 3tium Empyreum. Ita Theoph. Damasc. & jam alii passim: Aër ex vulgi phrasi in scriptura dicitur celum, unde vocantur volucres celi, hoc est, aëris. Aër ergo primum celum est, nimirum aëreum. Omnes orbes coelestes sunt 2dum, 3tium & summum celum, in quo Beati habitant, crystallinum. P. Cornel. à Lap. hic.

Gen. 1. v. 14. Dixit autem Deus: Fiant luminaria in firmamento celi, & dividant diem ac noctem, & sint in signa & tempora. Quæres. Quomodo id sit factum? Nota 1mo. Firmamentum hic non solum significare octavum celum stellatum, sed summi pro extensione omnium orbium celestium; hos enim omnes significat Hebræum Rakia; & Moyses loquitur rudibus Hebræis, qui hos orbes non norant distinguere. Nota 2. Licet Plato asserat, & S. Augustinus Enchirid. c. 18. dabitur, an sol, luna, & alia sint animata, & utantur ratione, & consequenter, an aliquando beanda sint cum hominibus & Angelis; tamen certum est jam, nec celos esse rationales, nec astra: nec enim celum & astra habent corpus organicum. Rursum motus illorum circularis perpetuus & naturalis arguit principium illius motus, puta naturam illorum non esse liberam, nec rationalem; sed inanimatam & determinatam, ita S. Hieron. in Isai. 45. & passim PP. & Philosophi.

Rursum errat Pilastrinus, dum ait: Est hæresis asserens stellas esse celo infixas, cum

certum sit illas in celo moveri, sicut aves moventur in aëre, & sicut pisces natant in aqua. Contrarium docent omnes Astronomi (dicit P. Cornel.) scilicet stellas suo orbi affixas esse, cum eoque moveri, & rotari, puta cum celo octavo, sive sydereis. Notandum tamen, quod alii docent non potestem notæ Mathematici, celum etiam sydereum esse fluidum, in illoque stellas moveri, sed contrariæ sententiæ docenti stellas esse celo infixas hæresim non appingunt.

Suppono 3tio. verius esse stellas & planetas omnes specie distingui à suis orbibus Planetæ sive celis, rursus stellas à planetis, denique specie à planetis à se invicem specie distingui. Prostringuntur id primò: Quia stellæ & planetæ fulgent mira luce, qua orbes carent. Rursum lis & inter stellæ ex se, suaque natura sunt lucidæ. Negat hoc, Albertus, Beda, Plinius, sed asserunt alii passim, nam nullum unquam in eis cernitur luminis sive incrementum sive decrementum, etiam per dioptram, sive ad solem accedant, sive ab eo recedant. Stellæ dico, nam clarum est Lunam non lucere ex se, sed à sole lumen suum mutuari, idem verisimile est de aliis planetis; nam Venerem æquè ac lunam per statas temporum vices, quibus ad solem accedit, aut ab eo recedit, corniculati, crescere, & decrecere, ego ipse (ait P. Cornel.) cum multis aliis Matheseos peritis, per dioptram clarè perspexi. Dixi stellas à planetis differre specie, nam verisimile est multas stellas esse ejusdem speciei, eas scilicet, quæ habent eundem modum influendi in hæc inferiora.

Dico nunc. Deus hoc die quarto partem unam colorum rarefecit, ut condenseret aliam, scilicet lucidam illam, quæ prima die creata est, & dicta est lux diei tertia, in eamque ita condensatam expulsa colorum forma, novam formam solis, lunæ, & stellarum induxit: simili modo ex aqua die 2do. fecit firmamentum. Molina & Sol erit alii probabiliter putant, quod in resurrectione Deus producat alium solem, qui habeat aliam formam etiam substantialem, utpote, qui naturaliter septuplum plus lucis habiturus sit, quàm habeat hic noster sol, ut ait Isaias c. 30. v. 26.

Rursum hoc die 4to. planetarum orbes divisit in suas partes, sive circulos excentricos, concentricos, epicyclos, si quæ sunt ejusmodi, nam Aristoteles hæc omnia negat.

Nota, ex dictis in opere tertia sequitur solem productum esse in principio Arietis, ita Beda, tunc enim ver incipit. Lunam verò productam esse in opposito solis, puta in principio libræ: erat ergo tunc plenilunium, uti definit Concilium Palæstinum, ita,

ita, ut sol unum hemisphærium, luna alterum illuminaret. Ita Molina & alii, unde sequitur, dividunt diem ac noctem, q. d. *Discriminent diem ac noctem.* Et sunt in signa & tempora & dies. In signa non prognostica Astrologiæ judicariæ: hanc enim damnat scriptura Isaiæ. 42. 25. Jerem. 10. 1. Licet enim alia influendo corporum dispositionem, & complexionem immutent, indeque eodem animam inclinent; non tamen eam necessitant, esto enim, quod anima corporis complexionem sæpè imitetur, unde cholericos cognoscimus esse iracundos, sanguineos esse benignos, melancholicos suspicaces, timidos pusillanimes, & invidos, phlegmaticos pigros; voluntas tamen maxime per gratiam adjuta, & corpori, & passionibus hisce dominatur. Unde multos cholericos videmus mansuetos, & melancholicos benignos, magnanimos, Sapiens ergo dominabitur astris. Itaque Sol & Luna sunt in signa, scilicet prognostica pluvie, serenitatis, 2. in signa ferendi, plantandi. 3. & propriè in signa dierum, mensium & annorum, item tempora sicca, calida. In signa & tempora, id est, signa temporanea, est Hendiadis. Plura P. Cornel. in Genes. 1. 13. 14.

Genesis 1. v. 15. Ut luceant in firmamento celi, & illuminent terram. Et factum est ita. v. 16. Fecitque Deus duo luminaria magna: luminare majus, ut præficeret diei: & luminare minus, ut præficeret nocti: & stellas. Fecit duo luminaria magna. Solem & Lunam. Licet enim Luna omnibus astris, excepto Mercurio, sit minor, tamen quia citima est & vicinissima terræ, hinc videtur omnibus aliis esse major, æquè ac sol.

Rursum Luna majori, quàm alia stellæ pollet efficacia & virtute agendi in hæc inferiora. Ita Chrysost. hic Hom. 6. Perer. & Christoph. Clavius in Sphæram c. 1. Ubi docet, terram in se continere Lunæ magnitudinem, ita, ut Luna tantum sit trigesima nona pars terræ.

Et stellas, ut scilicet una cum Luna non præficerent, eamque illuminent, Psal. 135. v. 7.

863.
Mira colorum
magnitudo, terræ
verò paritas.

Docent Astronomi, miram esse altitudinem, ac consequenter magnitudinem orbium celestium & stellarum, ita, ut terra, quæ est centrum mundi, sit respectu eorum instar puncti, proinde omnes opes, bona & gaudia terrena, sunt quasi punctum respectu celestium, sequi habent, ut gutta ad totum mare.

Nam primò docent, solem in se Solis magnitudinem totam quantitatem terræ, centies niudo, & sexagies, eumque à terra distare 4000000. distantia, milliarum (fortè Italicorum) & amplius, uncurius. de sequitur tantam esse peripheriam & vastitatem orbis solaris, ut sol 24. horis suum circum peragens una hora percurrat 140000. milliarum, quod tantundem est, ac si terræ ambitum & gyrum circumcurreret quinquagies, 2do. docent, terram à concavo firmamenti sive celi octavi stellati (octavi Celi 9. inquam, nam primum est Luna, 2dum Solis, 3tium Mercurii, 4tum Veneris, 5tum Martis, 6tum Jovis, 7tum Saturni, 8tum Firmamentum sive celum stellatum) distare 80000000. cum medio milliari. Spissitudinem verò firmamenti esse eandem scilicet 80. millionum, quanta ergo debet esse spissitudo celi Empyreici? Plura P. Cornel. à Lap. in Gen. 1. v. 15. 16. Et supra hic Num. 361. Vastitatem celi Empyreici vide supra Num. 361. quæ hic quoque consideranda est.

864.
Quod celum empyreum neque moveretur, neque rotundum est, fixæque in sua quadratura subsistens, existimatur ab aliquibus. Empyreum verum est, scilicet celum Empyreum, um non in quo sunt Beati, non moveri, sed esse fixum, movetur, xum & immobile. Posterius, quod sit quadratum, saltem quoad superficiem convenit an quadratum, docet Ludovicus Molina in tr. de opere dratum. re 6. dierum & Conimbricenses l. 2. de celo. c. 5. Innuit quoque S. Joannes Apoc. 21. Ubi de celo loquens. Civitas, inquit, in quadroposita est. Quod ad literam, uti sonat, accipi potest, Verum melius hoc quadratum, uti & plateas, lapides, muros, aliæque illius celestis civitatis ornamenta, quæ illo cap. describit S. Joannes & copias, non ad literam, sed Symbolicè, ut nimirum partim ad ornatum, partim ad firmitatem, partim & maxime ad amplitudinem & commoditatem, qua ad omnes mundi plagas obversa est, quadrata dicatur, & proponatur. Quare nihil est, quod cogat nos dicere (ait P. Cornel.) celum Empyreum esse difforme aliis celis, cum figura Sphærica perfectissima & capacissima sit. P. Cornel. à Lap. in Hebr. 8. v. 1.

Actorum. 7. v. 55. Dicebat S. Stephanus. Video celos apertos, & Filium hominis stantem à dextris virtutis Dei. Quæres. Quomodo celi solidi aperiri potuerint? Genuinè dico celos hic dici ei fuisse non scissos, sed apertos, id est, patentes: quia scilicet oculus ejus per Dei concursum supernaturalem elevatus celos omnes quasi patentes penetravit, & porrectus fuit ad celum empyreum; ut in eo clarè perspiceret Dei gloriam, & Jesum à dextris Dei. Sicut enim nos per aërem apertum videmus remota, puta Solem, Lunam,

nam, astra; ita Stephanus per celos apertos, id est, patentes & perspicuos vidit gloriam Dei & Christi, ad hoc illi duntaxat aperti sunt caeli. P. Cornel, in Act. 7. 55.

Quomodo celi transiunt? 2. Petr. 3. v. 10. *Adveniet autem dies Domini, ut sur: in quo caeli magno impetu transiunt, elementa vero calore solventur &c. Celi magno impetu.* Græce impetuosè, stridenter & cum sibilo, qualis ab igne flagrante edi solet, inquit Oecumenius, transiunt. Græce præteribunt, dissolventur. Quæres. Quinam hi caeli? Multi accipiunt celos præcisè & propriè dictos, puta sydereos: distinguuntur enim hic ab elementis, ac consequenter ab aëre, ut aëreos intelligere non liceat; hos enim celos censent factos esse ex aquis, ideoque non esse solidos, sed fluidos instar aëris, ac propriè esse ætherem, qui mutationis ac corruptionis sit capax. Pro-

bant id ex hoc loco S. Petri, & Psal. 101. 27. *Ipsi (caeli) peribunt.* Isaia 34. 4. *complicabuntur sicut liber caeli.* Matth. 24. 29. *Sol obscurabitur &c. & virtutes colorum commovebuntur.* Rursum cælum empyreum constat æthere; nec enim Beati in eo quasi in muro solido & duro compingentur, sed in illo naturaliter moveri, ambulare, & loqui poterunt, ut nos in aëre hoc. Si in cælo empyreo est æther sed incorruptibilis, ergo æther divisibilis quoque est in celis inferioribus & sydereis: Mars enim, Venus, Mercurius (qui duo ultimi, modò supra solem, modò infra apparent) ceterique planetæ motus habent tam miros, & varios, tot gyros, flexus, & reflexus, ut moveri videantur in æthere divisibili, sicut pisces in aqua, ut censuit S. Basilus, S. Ambrosius & alii. Ita disertè sentit & S. Petrum explicat ejus discipulis & Successor S. Clemens 1. 2. Recogn. ubi narrat. S. Petrum disputantem cum Simone mago dixisse, duplex cælum, unum nobis invisibile, in quo habitant Beati, quod ait esse æternum, & immutabile, alterum visibile & stellis distinctum, illudque esse corruptibile, & corrumpendum, cum scilicet homines in terra esse desierint. Idem 1. 3. an. 5. ex ore S. Petri ait: quod sicut pullus ex ovo prodit, effracta testâ, alter & diversus ab ovo, ita dissolutâ hac mundi, & celi machina oriatur & pandetur Beatis novus colorum status. Idem de celis sydereis interituris, igneque comburendis, censuerunt S. Justinus, S. Hieron. Theod. Ambr. Hilarius, & ex modernis, Catharinus, Salmeron, Serarius, Molina, & alii. Idem cecinere Sibyllæ, Manlius, Plinius, & alii, qui censuerunt sydera ali vaporibus, quibus in fine mundi sublatis, & exustis illa interitura. Hinc & Lucanus 1. Phars, de fine mundi ita canit.

Sidera sideribus concurrent, ignea Pontum

Astra petent; tellus extendere littora no-

let, Executietque fretum; Fratri contraria Phœ-

bo Ibit, & obliquum bigas agitare per orbem

Indignata, diem poscet sibi; totaque discors

Machina divulsi turbabit fœdera mundi.

Si objicias illud Job. 37. v. 18. *Tu foras fabricatus es celos, qui solidissimi, quasi are fusi sunt.* Respondent solidissimi, id est, firmissimi per inde acsi are fusi essent.

Alii passim veteres & moderni, celos hic accipiunt aëreos, non sydereos. Cælum Alii enim in scriptura significat omne, quod super nos expansum est, sive aër, sive propriè aëreos in lum, & sic paulò ante dixit S. Petrus, celos, sine mundi id est, partem imam celorum dedisse aquam diluvii. Per elementa vero accipiunt aquam & aërem infimæ regionis, terræ vicinam. Ratio est; quia caeli sunt incorruptibiles non tantum ex Aristotele & Philosophorum sententia, sed etiam, uti videtur, ex scripturæ sententia, uti Job. 37. 18. 2do. Ignis non potest agere in celos, sicut nec egit aqua diluvii. 3tio. Quia in cælo nullæ sunt fœdes & peccata expianda. Hinc iidem censent, celos hos aëreos corrumpendos, non quoad substantiam, sed quoad qualitates, ut scilicet manente eadem substantia à fœdibus expurgentur. 4to. Sicut homo idem resurgat, sic & eadem elementa, quæ homini servierunt, cum illo resurgent, illudque erit quasi præmium laboris & passionis eorum, uti insinuat S. Paulus Rom. 8. 20. P. Cornel. & Lap. De media sententia placet, scilicet per celos hic intelligi tam sydereos, quam aëreos, utrique enim magno impetu transibunt. Alibi enim scriptura docet, celos propriè dictos esse immutandos, adeoque solem & lunam majori lumine esse decorandos. Hinc Christus Matth. 24. v. 29. *Virtutes, inquit, colorum commovebuntur.* Et Ecclesia in Officio Defunctorum, quando caeli movendi sunt & terra. Ita Cajetanus, Viegas, Suarez 3. par. to. 2. disp. 58. sect. 3. ubi ait, probabile esse celos sydereos in die judicii celerius esse agitando, ut secum celos aëreos rapiant, & ad ignis accensionem, mundi que inflagationem, tum suo illo velociore motu, tum etiam influentia & actione concurrant. Transibunt ergo caeli. 1mo. Quia velocius rapiabuntur. 2do. Quia mox eorum motus cessabit, uti docet S. Ambr. 1. 5. Epi. 25. bunt caeli & passim Doctores. Sol ergo in uno hemisphærio, luna in opposito in æternum consistet, ut quisque suum illuminet, non enim

est necesse, ut omnes caeli suum cursum absolvant, satis ergo est, ut moveantur, quamdiu homines, quibus servant, in terra degunt, hominibus abolitis incidetur caeli cursus, ac consequenter sublanarium omnium, 3tio. Transibunt, id est, dissolventur quoad inferiorem sui partem, scilicet quoad celos aëreos, ut explicans deus subdit: vi caeli ardentis solventur, quoad superiorem verbò sui partem scilicet quoad sydereos immutabuntur, & in alium statum, majoremque lucem & gloriam transibunt. Sic Christus ait Matth. 24. v. 35. *Cælum & terra transibunt, scilicet à statu præsentis corruptibili in futurum incorruptibilem.* 4to. Transibunt; quia fulminibus, fulgetris, nubibus, comets, stellis cadentibus, aliisque meteoris procellis & tempestatibus ita aër perturbabitur, ut caeli transire, è mundi cardinibus convelli, subruì, & evanescere videantur. Vide dicta Apoc. 6. in fine.

866. Denique nonnulli viri eruditi, ut prior res duas sententias concilient, & S. Scripturæ locis omnibus satisfaciunt, ingeniosè novam opinionem adinvenierunt, dicendo, celos, qui jam sunt solidi, in fine mundi redituros ad materiam fluidam, è qua velut chaos & abyssus primo formati sunt, Gen. Verum hæc sententia suas quoque patitur difficultates. Nam 1mo. Remanet questio, quomodo ignis aget in celos solidos & incorruptibiles, ut illos redigat in materiam fluidam. 2do. Celi post diem judicii videntur fore solidiores, quam nunc sunt, & Isaia ac S. Petrus ex eo hic celos novos creandos promittit. Rursum Isaia c. 30. 26. ait, lucem lunæ fore instar solis, solis verbò septuplum fore majorem, quæ omnia arguunt, celos in fine mundi non redituros in suum chaos, suamque primævam materiam, sed longè elegantiores, formosiores, & præstantiores fore, quam sunt modò. Quocirca alii insignes Philosophi & Theologi, ut planè verbis S. Scripturæ, ac præsertim S. Petri hoc loco satisfaciunt, utque cum illis concilient Philosophiam, & Aristotelem; qui potius sacram Scripturam sequi quam præire debet, dicunt primò celos esse incorruptibiles hoc modo, quòd naturaliter nec à se, nec à corporibus sibi subiectis, puta ab elementis, corrumpi possint; eosdem tamen corrumpi posse à virtute superiori; ideoque à Deo corrumpendos esse sub diem judicii per ignem conflagrationis mundi, qui à Deo de novo excitabitur ad hoc, eritque nostro igne elementari superior & efficacior. 2do. Asserunt, celos per ignem conflagrationis arduos, & liquandos, ut ab omni fœde ac fæce purgentur. Idem disertè ait hic S. Petrus & Isaia c. 34. 4. & c. 51. 6. ac inter Re- censiores noster Adamus Tannerus Dissert.

de celis c. 11. Celi ergo & stelle liquabuntur, & solventur, ita tamen, ut iidem quoad substantiam mancant, & formam substantialem retineant, sed ea ratione, ut utraque perficiatur, novamque unionem, dotesque & qualitates illustiores recipiat; adeò, ut videantur effici novi caeli, nova terra, novus mundus, ut ait Isaia, & Apoc. 21. 5.

In resurrectione enim universali erit. In resurrectione, renovatio, & glorificatio non solius refectione hominis, sed colorum, terræ, & totius mundi, di, qui hominibus electis servivit, & communi. passus est. Quare in præmium hujus passionis, & servitutis cum homine resurgente resurgent ad gloriam. Sicut ergo homo post mortem resurget, idem numero quoad substantiam, sed jam perfectam & gloria donatam, ideoque immortalem & incorruptibilem, sic pariter caeli per conflagrationem liquati & purgati, manente eadem forma & substantia, quasi resurgent ad suam gloriam, cum majori luce, subtilitate, indeque incorruptione, & æternitate donabuntur. Exemplum est in metallis, ut ferro, aëre, auro, argento &c. Sicut enim aurum igne liquatur, ut ex eo fiat pulcher scyphus aureus, ita, ut manente eadem forma & substantia auri, illa tamen ipsa per ignem, arte & figura perficiatur & illustretur, sic quoque caeli & elementa igne conflagrationis solventur, & liquabuntur, sed ita, ut eadem manente substantia & forma ad novam perfectionem & gloriam reformatur & resurgant. Eosdem enim numero quoad substantiam manens celos & elementa colligitur ex illo Eccl. 1. v. 4. *Terra autem in æternum stat.* & c. 3. v. 14. *Didici, quod omnia opera, quæ fecit Deus, perseverent in perpetuum, hoc est, quod diserte ait Apostolus Rom. 8. v. 20. Vanitati enim creatura subiecta est non volens, sed propter eum, qui subiecit eam in spei v. 21. Quia & ipsa creatura liberabitur à servitute corruptionis.* Eadem ergo creatura, quæ nunc vanitati, id est, passioni, & corruptioni subiecta servit homini, speratque ab ea liberari cum homine, cum homine resurgente liberabitur, & resurget ad gloriam, non alia; alioquin enim non esset resurrectio, sed alterius creaturæ creatio. Et Isaia c. 30. v. 26. *Erit, ait, lux luna sicut lux solis, & lux solis erit septupliciter sicut lux septem dierum.* Manebit ergo eadem luna, idem sol, sed septupliciter clarior. Ex dictis colligunt nonnulli (licet alii id negent) in fine mundi adeò celos innovandos esse non tantum accidentaliter, sed & substantialiter; hoc enim significat illud Isaia 65. v. 17. *Excito celos novos, & terram novam.* Et Apoc. 21. v. 1. *Vide cælum novum, & terram novam. Primum enim cælum, & prima terra abiit.* Sicut enim in resurrectione, licet idem numero homo

resurrecturus sit, tamen is, ut videtur, substantialiter perfectior erit, quam fuerit prius: accipiet enim novam substantialem perfectionem & unionem, quā anima intimius, arctius, perfectius, nobilior unietur corpori, quā ante fuerit unita: ita, ut homo resurgat quasi coelestis, gloriosus, impassibilis, immortalis, quare tunc perfectius esse accipiet, quod semper persistere & durare possit, imò corrumpi, aut alterari nequeat. Idem proportionaliter fiet in coelis, ita S. Thom. & ex eo D. Soto, P. Cornel. à Lap. in 2. Petr. 3. 10.

Apoc. 21. v. 1. *Et vidi calum novum & terram novam. Primum enim calum, & prima terra abiit.* Alcazar accipit hanc mysticē. Sed alii passim hanc accipiunt de materiali coelo, & terra, hanc enim secundum qualitates, & ut alii volunt, secundum substantiam, id est, formam substantialem immutandam in resurrectione & innovanda, de his enim ait S. Petr. Epi. 2. c. 1. v. 13. *Novos coelos, & novam terram secundum promissam ipsius expectamus,* P. Cornel. à Lap. hic.

867. Apoc. 21. v. 2. *Et ego Joannes vidi sanctam Civitatem Jerusalem novam descendentem de caelo à Deo, paratam sicut sponsam ornata viro suo.* Sicut civitas, nunc ipsos cives, Ipsi Beati nunc ipsam civitatem, sive locum, puta plateas, domos, turres & muros significat, ita & Jerusalem hanc coelestis est duplex, 1. mo. est ipsa Ecclesia, seu coetus & congregatio Beatorum, puta, ipsi Beati collecti, & adunati, hanc enim hic vocatur sponsa. 2do. est ipsa civitas & locus Beatorum, puta ipsum coelum empyreum; huic enim, 1. Competit propriè, quod sit civitas & tabernaculum Dei, quod sit longa, lata, alta, quod extendatur ad 12. millia stadiorum &c. Secundariò tamen hanc ipsa, etiam ipsi Ecclesiae sive castri Beatorum conveniunt. Hanc enim est civitas & tabernaculum Dei aptè dimensum, quia in ea singulari modo, ordine, & proportionem habitat Deus. Joannes hasce duas civitates commiscet, nuncque de una, nunc de altera multum loquitur: quādam enim dicit, quae magis uni, quaedam, quae magis alteri conveniant; omnia tamen utriusque modo conveniunt, vel imò per se, vel analogicè. Jerusalem coelestis est coelum empyreum cum suis incolis, puta cum coetu Beatorum. Describit enim Joannes directè Jerusalem, quasi civitatem Beatorum quoad muros, portas, fundamenta &c. Itaque quod propriè locum ipsum describit, sed quia locus hic est Beatitudinis, & Beatorum, hinc consequenter ipsam Beatitudinem & Beatorum gloriam describit.

Quoniam esto in hac Civitate determi-

natè & in singulari non viderit ipsos Beatos, nec enim ullos nominat, aut describit, tamen indirectè & in genere satis eos depingit, cum dicit: *Quod ipsi populus ejus erunt & absorbet Deus omnem lacrymam ab oculis eorum, quod reges terrae afferent gloriam suam & honorem in illam, quod servient illi, & videbunt faciem ejus & nomen ejus in frontibus eorum, quod Dominus Deus omnipotens templum illius est & Agnus.* Ubi enim est Agnus, ibi sunt & Agni affectus fideles & Beati, ubi Deus est, ibi sunt & Angeli, itidem, & Beati. Sicut ubi est Rex, ibi est aula & Aulici. *Novam.* Quia Judaica & vetus Jerusalem anagogicè significabat hanc novam, scilicet Ecclesiam; non militantem, ut vult Primasius & Beda, sed triumphantem, ut patet ex sequentibus. *Descendentem de caelo.* Scilicet ad iudicium, ut cum Christo in valle Josaphat iudicet orbem, ait Maldonatus in c. 25. verum iudicium jam peractum audivimus in Parte 1ma. cap. XIV. Dico ergo figuratè hic dici Jerusalem coelestem descendere de caelo, ut electos ad se assumat. Fingitur enim hic coelum empyreum, & Ecclesia, sive coetus Beatorum in terram descendere, ut homines terrestres, ac praesertim eos, qui cum tyrannis, ac Antichristo, tanto agone, ac sudore certabant, sibi cives cooptet; quod in re nihil aliud est dicere, quā, quod coelestis gloria & beatitudo hominibus terrestribus obtingat coelitus per Dei liberalitatem & gratiam; est enim coelestis & divina. Unde S. Augustinus l. 20. Civit. 17. de caelo, inquit, dicitur descendere; quia coelestis gratia est, qua Deus eam fecit, & de caelo quidem ab initio sui descendit, Spiritu S. misso de caelo;

Jerusalem ergo hanc est, manetque in caelo, & tamen per sui communicationem descendit in terram. Simile est in sole, qui est in caelo & simul in terra; in caelo per substantiam, in terra per radios, quos eo diffundit. Talis est hanc Jerusalem, ita Abb. Joachim. Sic vicissim nostra conversatio cum S. Paulo in coelis sit. Quia corpore in terra, mente & vita convertemur in caelo. Rursum hoc civitatis descensu symbolicè significatur, Deum in huius coelestis palatii descriptione non uti conceptibus caelestibus, angelicis & divinis, nec eam planè describere, uti in se est: sic enim nobis incomprehensibilis & inexplicabilis esset, sed ad nostram infantiam, nostrosque teneros conceptus descendere, ut eam aliquo rudi modo nobis ostendat, & repraesentet; hac de causa ejus pulchritudinem per aurum, crystallum, gemmas &c. describit; quia nos in terra his pretiosiora non vidimus. Tropologicè anima sancta est coelum. Audi S. Bernard. Serm. Anima 27. in Cant. Est ergo coelum S. anima, ha-sancta est bens solem intellectum, lunam fidem, astra coelum;

virtutes, quae maxime in nocte, id est, in adversis emicat. Ergo virtus est sidus, & homo virtutum est coelum, P. Cornel. à Lap. in Apoc. 21. 2.

868.

Apoc. 21. v. 3. *Et audi vi vocem magnam de throno dicentem: Ecce tabernaculum Dei cum hominibus, & habitabit cum eis. Et ipsi populus ejus erunt, & ipse Deus cum eis erit eorum Deus.* Videtur hic thronus esse idem cum throno Dei, coram quo astare visi sunt cum Agno 4. animalia & 24. Seniores, c. 4. 2. Porro hanc vocem magna significat, 1. magnitudinem coelestis gloriae, & consequenter magnam misericordiam Dei. 2do. Deum velle, ut hanc vocem ab omnibus audiat; utque omnes hac voce excitentur ad gloriae hujus ardens desiderium & prosecutionem per opera sancta, & divina, ea-que ardua. Vox enim magna innuit rei vocatæ, & proclamatae magnum pondus, & momentum.

Coelum
civitas
fortium.

Cur vo-
catur ta-
bernacu-
lum.

Exit de throno, id est, à Deo, quia Deus solus hanc bona suis sanctis preparavit, omnibusque ea offert & proponit: Coelestis ergo hanc vox proclamatur, hanc coelestem Jerusalem esse civitatem illam fortium, & triumphantem, quā Deus electis suis fortiter contra mundum, carnem, demonem ac praecipue contra Antichristum certantibus, & vincentibus preparavit. *Ecce tabernaculum Dei cum hominibus.* Citat Ezechielem 37. 21. Nota, coelum vocatur hic tabernaculum, tum quia passim Joannes hic in Apocalypsi alludit ad vetus tabernaculum & templum, hoc enim erat typus, & figura coeli. Tum quia, & potius, ut cogitemus coelum empyreum, licet splendidum & augustum, minus tamen esse maiestate Dei, ejusque non tam esse palatium, quā tabernaculum, & tentorium, utpote qui in se ipso, suāque immensa essentia gloriosissimè, & immensè habitat. *Et ipsi populus ejus erunt:* quasi diceret: Beati nullius erunt nisi Dei, neminem Dominum agnoscent, neminem colent nisi Deum. *Et ipse Deus cum eis:* q. d. sicut rex jugiter est cum populo, pater cum filiis, magister cum discipulis; ita Deus jugiter erit cum Beatis in caelo, eos recreans, pascens, oblectans & beans; erit, inquam, cum eis per jugem praesentiam, qui in hac vita videbatur ab eis absens, & absconditus; in caelo enim videbunt Deum praesentem, facie ad faciem; cum eo ore ad os loquentur, qui eos ineffabili consolatione mulcebit. *Erit (enim) eorum Deus.* q. d. Deus Beatis erit Deus, id est, pater, curator, protector, provisor, omnium bonorum suorum glorificator, idque in aeternum, 2do. erit eis Deus, id est, erit eis omnis voluptas, omnis lætitia, omnis felicitas, &c. *R. P. Kpiskowski, S. J. Collectanea Africana.*

In caelo
Deus om-
nibus om-
nia.

nis honor, omnia virtus, omne bonum, ut ei Beati dicant cum Psalme: *Quid enim mihi est in caelo &c.* & cum S. Francisco Deus meus, amor meus, & omnia. Hoc est, quod optabat Moyses Exodi 33. 18. dicens: *Ostende mihi gloriam tuam, cui respondit Dominus: Ego ostendam omne bonum tibi, 3tio. erit eorum Deus.* Quia Deus singulis Beatis erit proprius ac quasi peculium, & possessio jucundissima cuique, ut iure dicant: *Dominus pars hereditatis meae & portio mea in terra viventium.* & cum Psalme: *Deus meus es tu.* & cum S. Thoma: *Dominus meus & Deus meus.* Sicut musica eadem singulorum audientium aures pascit, implet, & delectat, aequè ac omnium; ita Deus, sicut regis conspectu omnes gaudent & singuli, ita Deus singulos Beatos seipso, omnibusque suis deliciis & bonis implebit. Plura P. Cornel. in Apoc. 21. 3.

Apoc. 21. v. 12. *Et habebat murum magnum, & altum, habentem portas 12: & in portis Angelos 12: & nomina inscripta, quae sunt nomina 12. tribuum filiorum Israel.* Hic murus significat firmitatem insuperabilem coelestis Jerusalem. *Habentem portas 12.* ut scilicet per eas intrent omnes tribus prognatae ex 12. filiis Israel, id est, Jacobi: Hanc enim tribus significant universitatem Sanctorum, & Ecclesiae triumphantis, idque quia ipsa olim adumbrata est, & significata in Ecclesia veteri 12. tribuum Israel. Potius hic Joannes alludit ad castra 12. tribuum, n. 2. hanc enim in quadrum erant disposita, ita, ut singula quadrilatera tres continerent tribus, quarum singulae singulas videntur habuisse portas. Rursum alludit ad Jerusalem descriptam ab Ezechiele c. 43. v. 3. *Mythicè S. Hieron. in c. 48. Ezech. Augustinus, & Rupertus per 12. portas accipiunt 12. Apostolos.* Hi enim sunt Patriarchae, duces, & capita 12. Tribuum Israel, id est, omnium fidelium & sanctorum, qui eos sua praedicatione, & labore ad Ecclesiam primò militantem, 2do triumphantem vocarunt, & adduxerunt. Porro custodes portarum coelestis Jerusalem sunt Angeli, quos nemo indignus fallere, aut corrumpere potest. v. 14. *Et murus Civitatis habens fundamenta 12. & in ipsis 12. nomina 12. Apostolorum Agni.* Probabile est, quod Apostoli ait Alcazar, quod unum fundamentum fuerit alteri impositum in singulis muri partibus, menta 12: ita, ut in qualibet muri parte in imo fundamenti lapide esset Iaspis, deinde eidem Ierosolym. impositus Sapphirus, huic Chalcedonius & mæ. ita deinceps. Nota To omni v. 19. *Et fundamenta muri civitatis omni lapide pretioso ornata.* q. d. fundamenta civitatis undequaque non habent unum lapidem pretiosum, sed singula omnes, puta 12. Jam Unu certum

869.

Civitatis
coelestis
muri, por-
tae 12.

certum est apud omnes, hæc 12. fundamenta significare 12. Apostolos; ipsorum enim humeris, quasi innixus Ecclesiæ murus incumbit; ideo enim illorum nomina fundamenta inscripta sunt, ut significetur, ipsos esse fundamenta, & fundatores, (hæc enim duo eodem reincident) Ecclesiæ. Præclare S. August. in illud Psalmi 86. *Fundamenta eius*, (Sionis, id est, Ecclesiæ) *in montibus sanctis*. Quare, ait, fundamenta sunt Apostoli & Prophetæ? Quia eorum autoritas portat infirmitatem nostram. Quare sunt Portæ? Quia per eos intramus in regnum Dei: Prædicant enim nobis, & cum per eos intramus, per Christum intramus: ipse enim est janua; & cum dicuntur 12. portæ Jerusalem; & una porta Christus, & 12. portæ Christus: quia in 12. portis Christus, P. Cornel. hic,

870.
Metitur
Angelus
civitatem
coelestem.

Apoc. 21. 15. *Et qui loquebatur mecum, habebat mensuram arundineam auream, ut metiretur civitatem, & portæ eius, & murum. Mensuram arundineam, id est, mensuram, quæ arundo, sive calamus dicitur, continetque sex cubitos & palmum, ut patet Ezech. 4. 5. Calamo ergo hoc mensus est Angelus coelestem civitatem, unde aureus est, & gloriam significat. Communis opinio cubitum accipit à flexu brachii ad extremum digiti longissimi, ut sit 4ta hominis stature pars, non autem à flexu brachii (ut volunt alii) ad manum tantum, quæ ratione cubitus est sexta hominis stature pars.*

v. 16. *Et civitas in quadro posita est, & longitudo ejus tanta est, quanta & latitudo; & mensus est civitatem de arundine aurea per stadia 12. millia: & longitudo; & altitudo, & latitudo ejus equalia sunt.* Civitas hæc 1491. milliariis superat civitatem Ezechielis. Aliqui ex hoc loco opinati sunt celum empyreum non esse rotundum, sed quadratum. Verum verius, magisque genuinè hoc quadratum, quod firmitatem civitatis significat, uti & alia hic symbolicè accipias. Mysticè hoc quadratum significat, civitatem hanc ad 4. plagas orbis obversam patere tam Occidentalibus quàm Orientalibus, tam Australibus, quàm Aquilonaribus. Rursum eam regi & beari 4. Dei attributis, scilicet sapientia, bonitate, justitia & potentia; caret suburbis, id est, imperfectis. Tropol. Haymo. Albertus. Ecclesia, inquit, in quadro posita esse memoratur, quia est robusta per fidem, longanimis per spem, ampla per charitatem, efficax per operationem. &c. Rursum per 4. latera civitatis possumus intelligere 4. Virtutes, principales seu Cardinales, Prudentiam, Temperantiam, Fortitudinem, & justitiam. Lon-

gitudinis ejus tanta est, quanta latitudo. Longitudo est æternitas, latitudo est extensio gaudiorum, id est, objectorum, de quibus gaudent. Ambitus hujus civitatis est ingens, ut designet ingentem coelestem Jerusalem capacitatem, quæ capiet tot miliones hominum, quot constabuntur ex omnibus electis. Octo stadia faciunt milliaria Italica; ambitus ergo civitatis continens 12. milliastadia Italica, quare latus hujus quadrati continebat 376. milliaria Italica. Quocirca qui hæc adlitteram, uti sonant, accipiunt, dicunt tantum prorsus esse spatium civitatis, sive loci Beatorum, quem ipsi inter se per varias stationes distributi occupant in celo empyreo, nec enim totum empyreum occupare possunt, essent enim inter se nimis disjuncti, illud enim vastissimum est, & terræ totius globum plusquam decies centies milles continet, uti supra dictum. Verum passim interpretes hæc 12. stadiorum millia, uti & alia hic mysticè accipiunt, ut designent ingentem capacitatem hujus civitatis adæquatam mensuræ & numero 12. Apostolorum, qui ejus sunt quasi fundatores, & parentes; nam & cætera de pavimento aureo, de fundamentis gemmeis mysticè accipienda videntur. Hæc civitatis capacitas significat ingentem; & quasi innumeram fore Beatorum multitudinem, uti ait Joannes Apoc. 7. 9. Quocirca Alcazar, ad urbem inquit, tantæ amplitudinis, quanta hic describitur, coelestis Jerusalem incolendam, quæ occupare possit vicies centena millia urbium Hispalim magnitudine adæquantium, innumerum requiruntur, innumeri enim parvuli inter hæreticos, & schismaticos salvantur; atque ex adultis plures, quàm multi opinantur, salvantur. Ingens Catholicorum toto orbe numerus per mille sexcentos, (jam nunc septingentos) annos semper fuit & erit, ad finem mundi Catholicorum autem longè major pars salvatur, tum quia plerique, penèque omnes suscipiunt sacramenta, quæ ex attrito faciunt contritum. Tum quia tertia vel 4ta. pars hominum moritur ante annum vigesimum. Tum quia plerique educantur benè, ab educatione autem bona pendet vita, & salus. Vidit id S. Pater Noster Ignatius, qui in Societate Gymnasii omnium Classium, & facultatum, ac extra eas scholas puerorum ac puellarum passim institui curavit magno Reip. & animarum bono, ut jam longè plures salvantur, quàm ante. Ita unus vir cœlitum numerum valde auxit. Taceo ingentem Religionum, & Virginitatis multitudinem in monasteriis, quæ coelestem vitam ducunt. Taceo Martyrum, Confessorum, Anachoretarum, viduarum, conjugatorum bonorum turbam innumeram, qui ex Christianis dam-

Multitudo salvandorum.

nantur, cæterorum comparatione pauci sunt. Auger in quadruplum hujus civitatis coelestis spatium Alcazar, censet enim ipse Angelum hic metiri civitatem, id est, civitatis longitudinem tantum. Beati enim, ait, vim visivam habent acutissimam, ut ea, quæ hoc spatio sunt, tam clarè & commodè videant, quàm nos videmus, quæ in uno cubiculo sunt: hoc est, quod ait Baruch. c. 3. v. 24. *O Israel quàm magna est domus Dei, & ingens locus possessionis ejus.* Plura P. Cornel. in Apoc. 21. 16.

Vitus Beatorum acutus.

871.
Cur cœli
fundamenta
gemmea
ornata.

Cur cœli fundamenta gemmea ornata, de quibus Apoc. 21. v. 19. *Et fundamenta muri civitatis omni lapide pretioso ornata. Fundamentum primum Jaspis: 2dum Sapphirus: 3tium Chalcedonius: 4tum Smaragdus. Et fundamenta &c. Ornata.* Quia licet singula fundamenta essent ex singulis gemmis, erant tamen vestita aliis 11. ut significaretur Apostolos, licet una virtute excelleret, alias tamen aliorum illis non defuisse, ita inquit Ribera. Verum simplicius videtur & convincitur, si dicamus singula fundamenta singulis duntaxat gemmis constituisse, ita, ut omnia simul juncta essent omni pretioso lapide. (id est hisce 12. pretiosis gemmis) ornata. Nota. Coelestis Jerusalem fundamenta, speciem, & decorem. S. Joannes describit per gemmas, 1mo. quia in terra gemmis nihil est pulchrius & præstantius; sicut enim in celo emicant stellæ; sic in terra gemmæ, ita, ut videantur esse stellæ terrestres, ac stellarum coelestem lucem, & vim participare. Docent enim Physici gemmas à peculiari cœli & stellarum influxu gigni, & formari. 2do. Quia in celo videntur fore veræ gemmæ, non terrestres, sed cælestes, & longè hisce nostris præstantiores. Id colligitur primo ex S. Joanne hic, qui eas se vidisse in celo asseverat, atque ex Tobia c. 13. v. 21. *Porta Jerusalem ex Sapphiro & Smaragdo edificabuntur.* Ad quæ verba alludit hic S. Joannes, verba enim Scripturæ propriè, ut sonant, accipienda sunt, ait S. August. nisi quid absurdi ingerant. Colligitur 2do. Quia corpora & oculi Sanctorum suas trahunt opes & objecta pulcherrima & præstantissima, quibus se pascunt & oblectant, oculi autem non sola luce pascuntur, sed varietate colorum, arborum, florum, fructuum, item fluvii, & fontibus perlucidis instar vitri, ac præsertim gemmis fulgentibus. Ergo in cælis hæc eis non deerunt, aliòquin feliciores fuissent in terra. Denique in cælis varias Beatorum fore mansiones, & palatia pulcherrima ex margaritis, & gemmis constructa, item prata, nemora, hortos, aliæque amenissima docet S. Anselm. l. de Simil. c. 44. D. Soto, Fernandus, quos citat & sequitur Baradius to. 3. l. 18. c. 3. R. P. Kriakowski, S. J. *Collectanea Asctica.*

In celo palatia.

In celo videntur esse veræ gemmæ.

Apoc. 21. v. 20. *Stum Sardonius: 872. Stum Sardinus: 7mum Chrysolitus: 8vum Bevilus: 9num Topazius. 10mum Chrysoprasus: 11mum Hyacinthus: 12. Amethystus.* Has gemmas fuscè describentem & singulis Apostolis eas aptantem vide P. Cornel. à Lap. hic. v. 21. *Et duodecim portæ duodecim Portæ cœlestis sunt per singulas: & singula portæ lestis Jerusalem ex singulis margaritis: & platea civitatis salem cælestis aurum mundum, tanquam vitrum perlucidum, lata ex Genuinè Ticon: Aretas, Beda, Viegav. margaritis hic significari, non quod in singulis portis, tis fuerint 12. margaritæ, sed quod singulæ portæ fuerint factæ ex singulis margaritis, ideoque fuerint singulæ margaritæ. To enim per singulas, idem est, quod singula ex singulis, ita enim mox se explicat. S. Joannes dicens: *Et singula portæ erant ex singulis margaritis.* Ad hæc singulæ portæ factæ erant ex una margarita integra, non dissecta, nec ex variis partibus confata. Erant ergo ingentes hæc margaritæ, utpote ex quibus erigeretur ingens & magnifica porta, tantæ civitati proportionata cum suis postibus & liminibus, sicut Romæ portæ templi, quod Pantheon vulgò dicebatur, ex una æris lamina constat. Insuper margaritæ à Latinis vocantur uniones, eò quod nullæ duæ reperiuntur in conchis solæ, sed singulæ aliis sunt unitæ, connexæ, & quasi compactæ. Porro per portas intelliguntur Apostoli, & viri Apostolici; horum videtur & doctrina est margarita; quia mirè præstans & pretiosa, atque instar unionis summè inter se unita & consentiens, ut enim Religiosi & Clerici, qui sunt prædicatores zelosi, portæ cælestes fiant, multosque in celos transmittant, debent esse inter se, & cum capite suo unionis nexu copulati; adeo- que instar primorum Christianorum esse cor in unionem & anima una. Talis est & visio beatifica, gloria, & fruitio Apostolorum, & Beatorum in cœlis. Unde Christus Matth. 13. regnum cœlorum comparat homini querenti bonas margaritas. Rursum ut ex margaritis fiant aptæ, & concinæ portæ, oportet, ut multis tensionibus, & malleationibus feriantur, & poliantur; ita & poliri debent magna corporis maceratione & sensuum castigatione ac varia mortificatione, tant sponte assumpta, quàm ab aliis illata, qui aliis portæ cœli fieri cupiunt. Symbolicè margaritæ aptè viros Apostolicos & Religiosos repræsentant. Ex sententia Plinii unio cœli rore gignitur, ita vita Apostolica & Religiosa coelestis est, & cœlo ad homines delapsa: ac cujusque vocalio ad statum tam eximium opus est peculiaris gratiæ ac favoris Dei. Ros albens fulguris vi non modò concrevit in unionem, sed & ipse unio celerius Jove tonante paritur, ait Elian. l. 10. c. 13. licet Uuuu 2 Plinius*

Concordia Apostolorum in unionibus signata.

Margaritæ symbolice viros Apostolicos & Religiosos repræsentant.

Plinius asserat, si fulgeret, comprimi conchas. Id S. Greg. Thaum. de Incarnatione Christi explicat: Fulgur enim esse virtutem Spiritus Sancti, rorem esse purissimum sanguinem Deiparæ Virginis, unionem corpus Christi, unde Sedul. l. 2.

Uterumque Puellæ
Sydereum mox implet onus; rerumque cre-
ator

Nascendi sub lege fuit: stupet innuba ten-
los

Virgo sinus, gaudetque suum paritura Pa-
rentem.

Simili modo effulgorante in mente Spi-
ritu S. ros, id est, pia & cœlestis cogita-
tio, coalescit in unionem vitæ, & virtutis
religiosæ. 1do. Margaritæ multiplici cute
constant, æquæ ac cœlum variis orbibus,
planetis, & circulis; atque extremum em-
pyreum omnibus enisinet, omnesque am-
bit, & continet. Ita religiosa vita omni-
bus statibus eminet, eorumque virtutes &
dotes in se complectitur. 3tio, principium
& culmen omnium rerum pretii margaritæ
tenent, ait Plin. Ita religiosa vitæ nihil pre-
stiosius, quare prudens negotiator vendit
omnia, quæ habet, & emit eam. Matth.
13. 46. Cleopatra duos uniones habuit,
qui valebant duodecies centena millia Phi-
lippicorum, teste Plin. l. 9. 35. Hac ætate
pretio, æstimatione primas tenet Adamas,
2das. Rubinus, tertius unio, 4tas Sapphi-
rus, ego tamen huic Opalum præferri existi-
mo, ait Boët. l. 2. de gemm. c. 44.

Pretium
Gemma-
rum.

873.

4to. Margarita æternæ prope possessi-
onis est, ait Plin. & vita religiosa æternæ
omnino possessionis est. Rursum Origen
tr. 13. in Matth. & Plin. l. 9. c. 35. doc-
cent: inter conchilia esse unum maximum,
& pulchritudine margaritæ intra se conditæ
venustissimum, quod quasi ducem alia con-
chilia turmatim sequuntur: hoc urinatores
præ cæteris venantur, eo enim capto facile
reliquum agmen, omnesque margaritas eo
inclusas capiunt. Ita viri Apostolici & Re-
ligiosi Christum, Christique vicarium, puta
suum Superiorem velut ducem per omnia se-
quuntur. 5to. Margaritarum omnis dos in
capite, magnitudine, orbe, lavore, pondere
ait Plin. ita cadent, ut nullam habeant
maculam, nullam labem. Talis est Ange-
lica Religiosorum puritas, & castitas; ma-
gnitudo notat animi magnitudinem, terrena
despiciuntis, terrestria spectantis. Orbis, id
est, rotunda figura facile in omnem par-
tem mobilis, symbolum est obedientiæ, quæ
se ad nutum Dei & superiorum gyryr sinunt,
ad omnem locum, officium, exercitium, cum
orbe juncta est nuditas, id est, paupertas:

lavor est politura absque ullo tumore, aut
scabritie, hæc notat mores religiosos, per
omnia ad regulas compositos. Ponderosi-
ores margaritæ, quales sunt occidentales,
pretiosiores sunt, ita gravitas, modestia, &
prudentia Religiosorum, quod major est, eo
pretiosior. Addit Plinius non promptis rebus
q. d. Non facile est hæc omnia simul in uni-
onibus reperire, ita non facile est, omnes
dotes in uno Religioso invenire; sed in quo-
cunque reperiuntur, hic vir rarus & eximi-
us. Vir ergo religiosus refert Christum, Christus
qui est prima & pretiosissima margarita; margaritæ
cujus Deitas in concha humanitatis contine-
tur, ex materia virginea, & rore Spiritus sancti.
Sancti conceptus, summè candidus per vi-
tæ innocentiam, lucidus per sapientiam, ro-
tundus per omnis perfectionis possessionem,
habens pondus constantiæ, lavorem miti-
tatis, pretium ditandi homines, & orandi
Ecclesiam, præsentem & futuram. 6to.
Margaritæ rore suaviter & modestè nutri-
untur & arescunt, Religiosus oratione nu-
triat Spiritum oportet. 7mo. Solida sunt
& nullo lapsu franguntur, ait Plin. Ita solidi
sunt ascetæ, nulla persecutione, tentatione,
franguntur. 8vo. usæ atteri non dubium
est, coloremque indiligentia mutari, so-
le rubescunt, candoremque perdunt, ait
Plin. Ita Religiosi nimia conversatione cum
secularibus atteruntur &c. 9no. acetii aspe-
ritas, visque margaritas in tabem resolvit,
ita aceto suum unionem liquavit Cleopatra.
Pari modo itæ, rancoris, & invidiæ asperi-
tas omnem religionis formam tabefacit in
eo, quem intecerit & corruerit. Vide quo-
que supra dicta n. 755.

10mo, flavescent in senecta margari-
tæ, rugisque torpescunt, nec nisi juvenia
constat ille, qui queritur vigor. Ita in se-
nescentibus Religionibus aut Religiosis tor-
pescit, & penè evenescit primus ille vigor,
spiritus, quod ut caveatur, renovatione
frequenti opus est, ut quisque cum S. Fran-
cisco jam emoriente gestiat ad novitatus,
humilitatis & fervoris redire primordia. Si-
mili enim modo ad pristinum colorem, &
quasi juventam redeunt margaritæ, nimirum,
ut scribit Anselm. Boetius de gemm. c. 38.
dempta cuticula superiori, demitur autem spi-
ritu vitrioli, aliàs pulvere alabastræ & co-
ralli albi. Idem fit, si columbis devoran-
dæ præbeantur, aut si orizæ & sale diu fri-
centur; maculæ abolentur rore Maij, qui
foliis lactucæ infidet, si per diem illi immo-
rentur, aut eo perliniantur. 11mo. Sin-
gularis gratia est, margaritam clare luce il-
lustratam intus rubescere, ac velut animam
habere sanguineam. Id licet non habeat
Plinius, in modernis tamen, præsertim oc-
cidentalibus idipsum videtur. Ita Religiosi
anima

874

anima est passio & sanguis Christi, unde à
Cassiano & aliis vocantur crucifixi. 12mo.
unionis gratia & splendor in unitate con-
sistit, si enim feces & dividas, perit; hinc
& unio dicitur: quia in singulis conchis,
singula, vel si plures sint, unitæ & indivi-
sæ reperiuntur. licet Boët. l. 2. de gem. c.
37. Magnæ, inquit, margaritæ uniones
vocantur, quod raro sibi æqualem magni-
tudine habeant.

Vita com-
munis
animæ &
corpori
profructu
Singulari-
tas fugi-
enda.

Ita Religiosæ vitæ decus & fulgor in
concordia, & charitate fraterna consistit.
Si ea pereat, perit religionis species & san-
ctitas: quocirca sicut uniones colore, ro-
tunditate &c. sibi simillimi, ita & Religiosi;
qui enim singulares esse volunt, iuge habe-
re purgatorium tam animæ quam corporis,
qui hoc evadere velit, ac jucundè & reli-
giosè vivere, debere agere vitam commu-
nem. Acriter S. Bernard. Serm. 30. in
Cant. hosce singulares, velut perturbatores,
unionis & disciplinæ religiosæ æquæ ac pro-
pria quietis, insectans ait: *Parce, obsecro,*
primò quieti tuæ: parce, deinde labori mini-
strantium; parce gravamini domus; parce con-
scientiæ non tuæ sed alterius. & S. Chrysost.
Hom. 58. ad populum, loquens de Reli-
giosis: Una mentis & ministrantibus, & iis,
quibus ministratur, eadem fercula, eadem
indumenta, habitacula eadem, eadem vita,
parvus non dolet quasi contemnatur, nec
ullus est, qui contemnat. Quocirca meri-
tò David inter alia mirabilia Dei opera hoc
etiam commendat, his verbis: *Qui habitare*
facit nuus moris in domo, id est, ita con-
cordes, æquales & similes, ac si multi unus
essent.

13tio, Uniones, ut usui esse possint,
perforantur. Religiosus, ut Ecclesiæ profit,
siquæ doctor, concionator &c. prius ejus
virtus & fides perspicienda est, ut constet
eum esse solidæ, & probatæ doctrinæ æquæ
ac virtutis. Porro quæ hic dixi de gratia
& vita Apostolica, pari modo, imò ma-
jori jure competunt gloriæ ejusdem in cœ-
lesti Jerusalem, de hac enim ad literam hæc
Joannes cum portas ejus ait constructas ex
margaritis. Hæc ergo Christi margaritas,
humilitate parvas, valore pretiosas, por-
tatu faciles, gestemus in capite nostro, ad
ornamentum in fronte per confessionem fi-
dei, in auribus per obedientiam, in collo
& pectore per amorem &c. Ita in cœlesti
Jerusalem sumus portæ ex margaritis ac cum
aliis, quos ad inducendum, fulgebimus in-
star unionum in perpetuas æternitates P.
Cornel. à Lap. in Apoc. 21. 21.

875.

Apocal. 21. v. 21. *Et platea civitatis*
aurum mundum, tanquam vitrum perlucidum.

Platea, id est, plateæ, nam civitas 12. Plateæ &
millium stadiorum necesse est, ut plurimas Domus
habeat plateas. Platea ergo hic non est so- in cœlo
rum civitatis, ut aliqui putarunt, itaque ex auro
sensu est. q. d. Plateæ omnes æquæ ac do- perlucido;
mus eis utrimque adjacentes aureæ sunt &
perlucens. Quæ re & simbolo significa-
tur latitudo (platea enim Græce idem est,
quod lata) charitatis æquæ ac claritatis
Beatorum; scilicet quoddam omnium illorum
communicatio, licet inter se gloria & me-
ritis impares, & inæquales sint, sit frater-
nitas tota aurea & fervida charitate, æquæ
ac lucida, sincera, & clara instar vitri, San-
cti enim invicem alii aliorum gloriam clarè
intuentur, eaque gaudent & fruuntur. Hic
aurum participant à Christo, qui in cœlo
fulget & radiat ut Chrysostolus juxta illud
Philip. 3. v. 21. *Reformabit corpus humilitatis*
nostræ, configuratum corpori claritatis
sue. Deinde Chrysostolus sive aurum per-
lucidum aptum est symbolum felicitatis Bea-
torum, aurum enim charitatem, vitrum
perlucens claram Dei visionem & fructio-
nem, quæ eos beat, significat.

Apoc. 21. v. 22. *Et templum non vidi Cœli*
in ea, Dominus enim Deus omnipotens templum templum
illius est, & Agnus. Porro in cœlo non est est Deus
templum, 1. quia in hac mortali vita tan-
tum est locus oblationis sacrificii, & orati-
onis, & per consequens templorum, quæ
ad hoc solum destinantur. In cœlo autem
post plenam resurrectionem locus est facie-
lis præsentis, & fructus Dei, ubi scilicet
Sancti Dominum facie ad faciem semper
contemplantur, adorant, & laudant,
atque in ipso, quasi in templo Divino &
Increato divinam & beatam obtinent man-
sionem, ita, ut Deus illis sit templum &
Præses templi & omnia in omnibus, ita Ri-
chard. & Primasius. 2do. Deus ibi non
indiget templo, ac consequenter nec Beati:
quia ipsemet sibi est templum; nam & in se
ipso videtur à Beatis, & in se ipso majestatem
omnem templi continet, eamque quasi
Omnipotens totam beatis fruendam & possi-
dendam communicat. Hoc enim est opus
omnipotentis Dei: nusquam enim magis
quàm in cœlo Deus suam omnipotentiam
manifestat. Pari modo Agnus est templum
Beatorum. Tum quia Christus quæ Verbum Agnus:
est Deus, Deoque Patri æqualis, tum quia
quæ homo, sua gloria animæ & corporis
mirè recreat Beatos, ab eisque quasi Salva-
tor & Redemptor colitur, & adoratur. Al-
cazar Christum hominem comparat Sancto,
Deum verb Sancto Sanctorum, Supervacane-
um ergo in cœlo est templum, ubi Dei, &
Christi charitas immensa Beatos tenet in sui
contemplatione defixos. Quare perperam
Marloratus hunc locum objicit Catholicis.
Uuuu 3 ut

ut probet in Ecclesia non debere esse templa ad offerendum Deo sacrificium, cum illud in lege nova nullum sit, nisi sacrificium Christi in cruce, hæc est enim hæresis, quæ usu totius antiquitatis refellitur; porro frustra hunc locum citat, Joannes enim hic non ait de Ecclesia militante, sed triumphante, P. Cornel. à Lap. in Apoc. 21. 22.

876.
Fluvius a-
qua vitæ
in celo
quis?

Apoc. 22. v. 1. *Et ostendit mihi fluvium aqua vitæ splendidum tanquam crystallum, procedentem de sede Dei & Agni.* Arabicus vertit. *Et ostendit &c.* Dei & Agni in medio platearum ejus, & mare ex hinc & illinc (ex utraque parte) & lignum vitæ proferens 12. fructus secundum numerum mensium. Fluvium hunc celestem vocat mare, quia ingens erat, & amplius instar maris. Pro intelligentia hujus visionis & symboli nota, S. Joannem vidisse thronum Dei & Agni in medio urbis alto loco positum, atque ex hoc throno prodire fluvium, qui per singulas urbis plateas decurrit, tum ad voluptatem, tum ad utilitatem civium, eamque duplicem, scilicet, 1. ut sitientibus det potum, ut dicitur v. 17. 2do. ut esurientibus det cibum, habet enim, alitque utrimque arbores pulcherrimas, ferentes poma, & fructus præstantissimos instar paradisi divini. Quocirca & fluvius, & arbores, & poma, omniaque cætera hic divina sunt,

Vocatur hic fluvius *vita*, id est, vitalis, vivas, semperque scaturientes dans aquas, per quas sitientibus & potantibus vitam perpetuam & beatam confert. Quæres. Quisnam hic fluvius vitæ? 1mo Joachimus & Richardus respondent esse gratiam Spiritus Sancti, 2do. Rupertus ait esse ipsum Spiritum S. qui procedit à Patre & Filio, sicut fluvius hic à throno Dei & Agni &c. 3tio. Haymo & Anselmus fluvium hunc ajunt esse prædicationem Evangelii, quæ instar fluvii omnes gentes pervasit. Verum S. Joannes ait hic de Beatis & de Beatitudine, non de conversione gentium. Itaque dico (ait P. Cornel.) eum alludere hic ad paradisum terrestrem, ejusque fontem, & lignum vitæ, de quo Gen. 2. Fluvius ergo hic significat exuberantiam donorum & voluptatum à Deo, & Christo in Beatos effusam. Dicitur *fluvius aqua vitæ* vel ut alii legunt *aqua viva*, qui scilicet semper ex se quasi ex vitali corde aut hepate effundit aquam, sive qui semper fluit, & nunquam arefcit, aut deficit, qui, si urbem permeet, magnam illi amenitatem & utilitatem affert. Unde dicitur Psal. 45. 5. *Fluminis impetus lætificat civitatem Dei.* Talis ergo fluvius in celo est visio Dei beatifica, per quam Deus se, suæque omnia bona Sanctis communicat, suæque gaudia in eos effundit, adeo copio-

se, ut de iis dicatur Psal. 35. v. 9. *Inebriantur ab ubertate domus tua, & torrente voluptatis tuæ potabis eos.* Quocirca pie & vere S. Bernard. Serm. 1. de diversis. In remuneratione torrentis est voluptatis, & fluminis impetus torrentis inundans lætitiæ, flumen gloriæ, & flumen pacis. Flumen sanè est, quod affluat, non quod fluat & effluat &c. Dices. Visio beatifica est sol hujus urbis, puta claritas Dei, urbem illuminans, ut dictum est c. 21. 23. ergo eadem nequit esse fluvius urbis. Respondeo. Nego consequentiam; in visionibus enim Symbolicis & ænigmaticis eadem res per diversa symbola & ænigmata representatur, præsertim, cum res ipsa varias habet dotes, quæ per unum symbolum adæquatè figurari, & exprimi nequeunt. ita hic visio Dei comparatur soli celestis Jerusalem, quia illam illuminat & glorificat, eadem visio comparatur fluvio urbis; quia omnem sitim, omnemque desiderium Beatorum explet & satiat, eosque ineffabili voluptate perfundit & inebriat. Huic fluvio vitali similis est fons Virginis balsamum vegetans: Burchardus enim, qui ante annos trecentos lustravit terram sanctam, in ejus descript. c. penul. & ex eo Bozcius de signis Ecclesiæ l. 2. c. 7. narrat se vidisse in Ægypto hortum balsami, qui ex se non dabat fructum nisi irrigaretur fonte vicino, in quo B. Virgo sapiens puerum JESUM lavit, atque Saracenos expertos testari, frustra illum aliis aquis irrigari, quapropter duxisse in illum fontem aliunde aquam, ut virtutem divinam inde hauriens abundè sufficeret ad irrigationem. Putant nonnulli fluvium hic Crystallum comparari crystallo, id quod aquasit ma- quid sit teria crystalli, ac glacies diu in frigidissimis num frigidibus servata, tandem in crystallum glaciæ convertatur. Verum id refutat Anselmus, Boetius l. 2. de gemmis c. 73. Nunquam aqua in crystallum mutari potest, absque tamen aqua non generatur, solvi enim tenuissima terræ portio ab aqua debet, aut illi aliunde missa commisceri, quæ recedente aqua tum primum in crystallum concrevit. Si crystallus ex aqua congelata constaret, igne solveretur (quæ enim frigore concrevit, calore solvuntur) ac quæ partes igne solverentur, quod non fit, experienti igne enim cremata calcem seu terram & sal, cujus beneficio coagulata fuit, ostendit. Vera ergo causa, cur hic fluvius comparetur crystallo, est ea, quod sit limpidus instar crystalli. P. Cornel. à Lap. in Apoc. 22. 1.

v. 2. In medio platea ejus, & ex utraque parte fluminis lignum vitæ afferens fructus 12. per menses singulos reddens fructum suum. & folia ligni ad sanitatem gentium. Lignum, hoc est, ligna,

ligna, id est, arbores vitales, nec enim una, eademque arbor potest esse ab utraque fluminis ripa. Alludit tamen ad lignum paradisi, de quo dicitur Gen. 2. v. 8. & 9. tum ad Ezech. c. 47. 7. Ecce in ripa torrentis ligna multa nimis. Ubi nota, in paradiso terrestri variæ erant arborum species, & quibus una vocabatur arbor vitæ; in celesti vero paradiso omnes arborum species sunt vitæ, id est, vitam & immortalitatem jucundam & beatam afferentes. q. d. Planè immortales sunt Beati, eorumque gaudia, & felicitas: quia quocunque se vertant, hæc arbores vitales se illis offerunt, quarum fructibus assidue fruuntur. Huic arbori vitæ similis est palma, quæ ad singulos lunæ ortus singulos etiam ramos procreat; ita, ut 12. ramorum productione annus expleatur. Quocirca Ægyptii animum indicantes pingebant palmam, inquit Horus Apollo in Hierog. c. 3. Ita in vita S. Onuphrii legimus, eum fugientem in Ægyptum confedisse juxta fontem & palmam, quæ singulis mensibus fructus, puta dactylos, illi proferebat. Per singulos menses, inquit, affert mihi unum botrionem dactylorum, qui mihi sufficit 30. diebus, & post hunc maturatur alter: In Italia quoque videre est ficus biferas, id est, bis in anno dantes fructus, in Junio scilicet, & Septembri. Rursum arbores melangulorum, sive malorum aurorum, citriorum, quæ toto anno virent, fructusque gestant, alios maturus & croceos, alios virides, & maturescentes.

Palma
quomodo
fructificat.

Dactyli
quid?

Arbores
vitæ in
celo quæ?

Crux
Christi &
sanctorum
in celo.

Quæres. Quanam sunt hæc arbores vitæ? Ticonius hic putat esse crucem, quæ per totum mundum non modò omnibus mensibus, sed etiam omnibus diebus in iis, qui baptizantur, exhibet fructum Deo, &c. Verum hæc arbores vitæ à Joanne in paradiso celesti, crux autem est in terra, & in Ecclesia militante. Nisi quis dicat crucem Christi & Sanctorum quoque fore in celo ad trophæum, & triumphum æternum; quia crux, quam hic passi sunt, pariet illis gaudia & gloriam perennem. Unde vel ipsa in se, vel ejus imago & symbolum in Beatis remanebit. Sicut enim Christus retinet in celo cicatrices vulnerum, sed gloriosas jam & mira gloria fulgentes, ita videtur, quod similes retinebunt Martyres, alique Sancti; quia & in celo exterius apparebit crux Christi, quasi victoriæ trophæum, hoc est enim, quod ait Christus. Matth. 24. v. 30. *Et tunc parebit signum Filii hominis in celo.* Unde & Ecclesia canit: Hoc signum crucis erit in celo, cum Dominus ad judicandum venerit. Et Sybilla l. 6. Garminu.

O lignum felix, in quo Deus ipse peperit, Nec te terra capit, sed celi tecta videbis, Cum renovata Dei facies ignita micabit.

2do. alii, ut Viegas &c. censent esse ipsos Sanctos, & Beatos: hi enim arbori comparantur. Psal. 1. 3. Tanquam lignum quod plantatum est secus decursus aquarum. Verum hæc arbores vitæ sunt cibus Beatorum. 3tio. Beda, Rupert, Ribera & alii per lignum vitæ intelligunt Christum, qui sui visionem dat Beatis vitam immortalem. Lignum hoc fert fructus per 12. menses, hoc est, perpetuo. Folia ligni sunt verba Christi.

4to. Magis appositè & genum Alcæ. 878. zar censet sapientiam divinam, sive visio. Arbores nem beatificam hic representari per duo vitæ symbola, scilicet & fluvium aquæ vitæ; præstant quia Sanctorum sitim, & vota omnia satiat, beatitudi- eosque summa voluptate inebriat. Eadem nem co- dicatur lignum vitæ, quia ejus adinstar Be- lestem- atis confert immortalitatem: nam visionem beatificam (quæ perfectissimus est sapientiæ actus) necessariò consequitur summa voluptas, necnon immortalitas, atque hæc duo aptissime per potum vitæ & cibum vitæ figurantur: quia ex potu & cibo, potus aptior videtur ad voluptatem inducendam, cibus autem ad vitæ sustentationem, nam in potu major voluptas, in victu robustior alimonia reperitur. Potrò quod hæc arbores singulis mensibus novos proferant fructus, significant, jugem esse in Beatis immortalitatem, & beatitudinis renovationem, eamque novam, semper completam, & perfectam, adeo, ut singulis mensibus, diebus, & horis, ita illis nova sapida & jucunda visio Dei & fruitio, ac fuit primo die, quo illa frui cœperet. Nunquam enim illis obtepet vetustatis aut fastidii vestigium. 3tio. *Folia ejus sunt ad sanitatem gentium* Beatitudo- tum non instaurandam & curandam, hoc sanctorum enim fieri nequit, cum ibi nulli sint morbi, semper nullus virium defectus, sed conservandam nova. & propagandam in omne ævum. Potrò folia hæc significant dotes accidentales visionis beatificæ, quæ eam condecorant, velut folia arborem. Quales sunt in anima summa delectatio, fruitio, comprehensio summi boni; in corpore plena sanitas, vigor, robor; item alacritas, claritas, subtilitas, impassibilitas. Hunc vitæ fontem cum suis arboribus & gemmis ita depingit scripto à S. Augustinus lib. Medit. c. 26. to. 2. Augustin.

Ad perennis vitæ fontem mens sitivit arida, Claustro carnis præstò frangi clausa querit anima,

Ubi

Ubi vivis margaritis surgunt ædificia.
Auro celsa micant tecta, radiant triclinia.
Auro mundo tanquam vitro urbis via ster-

nitur;
Abest limus, deest sinus, lues nulla cer-

nitur.
Hyems horrens, æstas torrens, illic nun-

quam sæviunt. &c.
Et rursum.

Flos perpetuus rosum ver agit perpetuum.
Candent lilia, rubescit crocus, sudat bal-

samum.
In coelis est verus

fluvius & virent prata vernant sata, rivi mellis in-

fluunt,
Pigmentorum spirat odor, liquor & aro-

matum.
Pendent poma floridorum non lapsura ne-

morum.
Inhiantes semper edunt, & edentes inhiant.

Quibus verbis significatur, fore ibi
res floridas, odoriferas, amenas, quæ vi-

sum, odoratum, aliisque sensus pascant,
& mira voluptate perfundant. Idem docet

S. Anselmus de similitudinibus c. 57. Ocu-

li, inquit, aures, nares, manus, guttur, je-

cur, pulmo, ossa, medullæ &c. Beatorum
mirabili delectationis & dulcedinis sensu re-

plebuntur. Idem asserit B. Laurentius Ju-

stinianus. de Discip. Mon. c. 25.

Idem liquet ex visione, quam recenset

S. Gregor. l. 4. dialog. c. 36. Erunt enim Be-

ati in cælo empyreo quasi in æthere suavis-

simo & felicissimo, quem proinde instar

æris nostri fundi & scindi posse, (ne Bea-

ti in eo quasi in muro compacti sint) docet

S. Thomas in 2.º Dist. 2. q. 2. ar. 2. Richar-

duus, imò S. Basilii, Ambrosii, Damasci, &

Sebasti, Barradii, to. 3. l. 10. c. 3. & alii.

Denique omnes sensus Beatorum proprias

& mirificas voluptates, & oblectamenta,

quæ nec oculus vidit, nec auris audivit, in

cælo habituros docent S. Thomas, Scotus,

D. Soto & alii, quos citant & sequuntur

Suarez 3. par. to. 2. Disp. 47. Sect. ult. &

Joannes Salaz l. 2. q. 5. Hoc est, quod

Psalmista suspirabat, *Credo videre bona Do-*

mini in terra viventium. Psal. 26. 13. Quo-

circa fluvius hic, arbores, & poma ad li-

teram, uti sonant, accipi possunt. Quid
enim obstat? Nam si his in paradiso terre-

stri fructus est Adamus, multo magis iis-

dem fruentur Beati in paradiso cælesti: hu-

jus enim specimen, & imago fuit paradisi

terrestris. Quocirca veras & naturales a-

guas supra cælos ex Moyse, & ex commu-

ni sententia Patrum Cornel. docuit in Gen.

1. 6. sed per hæc mysticè & symbolicè do-

tes Beatificæ jam dictæ, ac bonorum, &

gaudiorum affluentia significatur & repræ-

sentatur.

S. Dorothea Virgo & Martyr

Theophilo Scholastico cum risu petenti;

ut è sponsi sui viridatis recentis rosas, flo-

res, poma mitteret, misit per Angelum, &

Theophilum martyrem effecit. Breviar. Ann.

Cæle. 6. Febr. De quo.

Verbo virgo stetit; paradisi flore, coro-

nam,

Immarcescibilem se reperisse probans;

Mittit Virgo rosas (quo tempore bruma ri-

gebat,)

Sic sub virginea stant data Verba rosa,

Tropologicè lignum vitæ est sancta

perfectio in cordibus justorum plantata,

juxta fluentia gratiæ, radix est timor Dei.

Eccli. 1. 16. Rami sunt omnes virtutes, quæ

à Dei timore & amore procedunt, de qui-

bus Eccl. 1. 25. Rami ejus longævi folia

sunt præcepta divina. Quæ lignum istud

protegent, & ornant. Fructus 12. enume-

rat Jacob. Alva. de Paz. l. 3. Plura P. Corn.

in Apoc. 22. 2. &c.

Numeror. 24. v. 5. Quam pulchra ta-

bernacula tua Jacob. Anagogicè per hæc ta-

879.

Cælestis

Jerusalem

quanta

pulchritu-

do.

do.

do.

do.

do.

do.

do.

do.

do.

do.

do.

do.

do.

do.

do.

do.

do.

do.

do.

do.

do.

do.

do.

do.

do.

do.

do.

do.

do.

do.

do.

do.

do.

do.

do.

do.

do.

do.

do.

do.

do.

præmia in cælo. Unde Interlinearis. *Man-*
siones multa, hoc est, diversa, inquit, præ-
mia meritorum. Mansionem, inquit S.
Augustinus, pro suo quisque accepturus est
merito. S. Greg. l. 4. Moral. c. 31. In mul-
tis mansionibus, inquit, erit retributionum
diversitas concors. Has mansiones multas
magnitudine lucis plenas Stephano cuidam
ostensas, narrat idem S. Gregor. 4. Dial. c.
36. Igitur Christus hisce verbis, & hac
ostentatione præmii cælestis animat Apo-
stolos, ut tentationes & persecutiones sibi
imminentes non reformident, sed ambi-
ant, utpote per quas præmium hoc conse-
cuturi sunt. Plura P. Cornel. hic.

Luce. 12. v. 37. *Beati servi illi, quos*
cum venerit Dominus, invenerit vigilantes:
Amen dico vobis, quod præinget se, & faciet
illos discumbere & transire ministrabit illis.
Hæc parabolicè accipienda, non propriè,
ut patet; in cælo enim non sunt cingula,
nec mensæ, nec discubitus, nec transeun-
tes, nec ministrantes. Tantum ergo dico-
re vult Christus. Imò, se inustatum præ
omnibus bonis, fidelibus suis servis, in cæ-
lo honorem exhibiturum; ut scilicet eos ex
servis faciat quasi Dominos, quibus com-
municet, & administret communionem sui
epuli nuptialis, id est, felicitatis, & glo-
riæ cælestis, idque, 2do. Se facturum cum
multiplicibus, & indefinentibus ferculis,
id est, voluptatibus, & deliciis tam ani-
mæ, quam corporis, & 3tio. Provisurum,
ne quid desit, non tantum necessarium, sed
& jucundum, aut optatum & desideratum;
faciet enim, ne quis quid desideret: quia
omnia desiderata, & quæ desiderari pos-
sunt, superabundanter largietur. 4to. Se
pro meritis cuique alias & alias delicias,
apposurum, To enim transiens significat
cœnam fore pro meritis cujusque variam &
laetissimam. To verbò ministrabit, fore ho-
norificentissimum. Denique To faciet illos
discumbere fore æternam illam cœnam, ait
Tolet. P. Cornel. hic.

880.
Desideri-
um cœli.

S. Maria de Oignies teste Cardinali Vi-
triano, in ejus vita, cum vixisset vitam
Angelicam, accepit revelationem suæ salu-
tis, ac gloriæ, hisce verbis: Ibis in Sancta
Sanctorum, cumque illa rem intelligeret,
non verba, utpote Latina; dicebat assiduè
jubilans ancillæ suæ: Ibis in Sancta
Sanctorum dulcissima Clementia, (hoc e-
rat ancillæ nomen.) Et quid sunt Sancta
Sanctorum? nec aliud dicere poterat, eb-
ria gaudii noctes & dies, nec comedere,
nec bibere. Huc per crucem præcessit, &
prævit nobis Christus, qui per proprium
sanguinem introivit semel in Sancta, æter-
na. P. P. Kriakowski, S. J. Collectanea Asatica.

na redemptione inventa. Hebr. 9. 12. Cor-
nel. à Lap. in Exod. 26. 35.

Regnum cœlorum dicitur simile esse
thesauro Matth. 13. Quare desiderandum.
De quo.

Thesaurum simile est regnum cœli; ergo re-

quirat,
Ut sit vel similis sollicitudo, labor,

Circa se, velut esse solet circa peritu-
ras,

In modico puncto temporis, Orbis
opes,

Mente revolvatur enervati, cor adhaereat
illi:

Sit desideris intima meta meis.
Sed mihi quid præter Te est, in terra, vel
in ipso,

Cælo. Thesaurus Tu Deus esto meus.

Abbas Athanasius in Prato Spir. apud Cœlum.
Joannem Moschum, c. 130. narrat, se in vimpati-
extasi ab Angelis ductum in cœlum; cum-
tur. que pulsans illud ingredi vellet, audisse ab
ostiaro, non huc ingredietur quispiam in
negligentia degens; sed si intrare vultis,
abite, certate, nihil æstimantes vanitates
sæculi. Hinc in cælo canunt Beati: *Transivi-*
mus per ignem & aquam, & eduxisti nos in re-
frigerium. Unde Boëtius l. 4. de Consol.
Met. 7.

Ite nunc fortes, ubi celsa magni
Duxit exempli via, quid incertes?
Terga mutatis? Superata tellus,
Siderata donat.

3. Reg. 6. v. 8. *Per cochleam ascendebant,*
in medium canaculum, & à medio in terram. Ad cœlum
via difficilis.

Tropologicè. Cochlea ascendens in lis,
gyrum in templo Salomonis, significat, non-
nisi per tortuosam laborum & dolorum vi-
am ad perfectionem virtutis, & ad gloriam
Beatorum in cœlum ascendendi. Ita Eucher.
Cujus rei appositum extat visum in vita S.
Perpetuæ, quæ per scalam cultus oblitam vi-
dit Satyrum in carcere focium suum in cœlum
ascendere; ac per hanc visionem accepit
omen Martyrii. Ita habet vita ipsius apud
Surium, P. Cornel. hic.

Matth. 11. v. 12. *Adiebus autem Joannis Cœlum*
Baptista usque nunc regnum cœlorum vim pati-
tur, & violenti rapiunt illud. Viam patitur,
Syrus. Cum violentia accipitur. Luc. 16.
v. 16. *Ex eo regnum Dei evangelizatur, &*
omnis in illud vim facit. Pertinet hoc quo-
que ad laudem Joannis, ostenditque illum
esse plus quam Prophetam, q. d. Joannes pri-
mus
Xxxx

mus capit predicare regnum celorum, adeoque efficax fuit ejus predicatio, conjuncta cum vita sanctae exemplo, ut multi ab eo exitati penitentiam egerint, & ad caelum magno studio contenderint, hoc studium ego succedens Joanni, per me, & Apostolos promovi, in dies promoveo, & deinceps promovebo. Quare nunc regnum celorum vim patitur.

imo. Quia magna multitudo, studio, aviditate, impetu, alio alium praeventente, satagente, ad illud obtinendum, imò rapiendum homines à Joanne excitati, concurrunt; sicut merx aliqua rara v. g. vinum Creticum & faccarum, cum ab omnibus avidè emitur, rapi dicitur. 2do. Quia non naturali propagine, ut volebant Judaei, non etiam naturae pondere & virtute, sed supernaturali vi gratiae, quae naturam superat, hoc regnum jam ab omnibus ambitur & quasi invaditur; adeoque peccatores, ut publicani, meretrices, gentiles, in ipsis Pharisaeis, & Judaeis, qui sibi solis quasi filiis Abraham hoc debitum putabant, fervore spiritus, & penitentiae, illud praeripiunt, eripiunt, & quasi vi auferunt. q. d. Certant pro Regno celorum Pharisei & Christiani, sed Christiani eis illud vi extorquent. S. Ambrosius, l. 5. in Lucam. Rapiat Ecclesia à Synagoga regnum. Regnum meum Christus est, rapitur ergo regnum celorum, cum Christus à Domesticis denegatur, à Gentilibus adoratur. Rapiatur, cum ab illis repudiatur, à nobis colitur.

3tio. Quia propter regnum celorum terreni homines sibi & suis vitis vim inferunt, per penitentiam, paupertatem, continentiam, mortificationem. Ita S. Chrysostomus Hieron. & alii. In vitis Patrum (apud P. Herber. p. 590.) narratur visio Anachoretæ cujusdam, qui vidit discipulum suum una nocte septem in caelo coronas meruisse, eo quod septies cogitationibus suis & cupiditati somni viriliter resistisset. Unde intellexit, quod quoties quis cogitationibus & cupiditatibus suis oblectatur, toties coronetur à Deo; etenim scriptum est, vim patitur regnum celorum &c. 4to. S. Hieron. ad Algas. Epi. 122. Regnum celorum, ait, vim patitur, quia proprium est Angelorum, utpote celestium Spirituum: vis ergo ei, quasi sit, cum à terrenis hominibus invaditur. Præclare S. Ambr. in Luc. l. 5. & Serm. 6. Vim facimus Domino non compellendo, sed flectendo, non provocando injuriis, sed lachrymis exorando &c. Deinde modum & arma hujus violentiae subjicit dicens: Aggredimur eum non ferro, non fuste, non saxo, sed mansuetudine, bonis operibus, castitate &c. Prius enim ipsi regnare debemus in nobis, ut regnum possimus diripere Salvatoris. Plura P. Cornel. in Matth.

Actorum 1. v. 11. Viri Galilai, quid statis aspicientes in caelum? hic Jesus, quid aspicitis? sumptus est à vobis in caelum, sic venit, quemadmodum celi utilitatem vidistis eum euntem in caelum. Moraliter docent Apostoli, crebris oculis tam mentis quam corporis caelum aspicere, ad illudque anhelare cogitando nos in hoc mundo peregrinos. S. Martinus jugiter aspicebat caelum, & quae nota à ceteris dignoscebatur, adeo, ut vulgo cognominaretur *Suspexit cali*. S. Franciscus ita assidue & affectuose in caelum spectabat, ut corpore in caelum ascenderet, nimirum tanta erat vis amoris, & desiderii, ut secum sursum attolleret molem corporis, quocirca pingitur ille pede orbem terrae calcans, oculis caelum suspiciens cum hoc Lemmate, *Qua sursum sunt, non qua super terram*. S. Ignatius Fundator Societatis Jesu solebat solarium ascendere, unde erat prospectus ad caelum, ibique fixis in caelum oculis Deum adorabat; unde illa ejus vox: Quomodo sordet mihi terra, dum caelum aspicio. Ita P. Ribad. l. 5. vitæ c. 1. P. Cor. à Lap. hic.

Coloss. 3. v. 1. Igitur si consurrexistis Signum est Christo, qua sursum sunt querite. Adverte surrectionis signum resurrectionis spiritualis, (scilicet nis spiritus nos à peccato resurrexisse cum Christo resurgente à mortuis) clarum & evidens est, quod peregrinatio dat Apostolus, nimirum, si caelestia quaeramus & sapiamus. Hoc est, quod Paulus quasi tuba Evangelii identidem nobis inculcat, quodque Concionatores, quos quasi aeternitatis latrores, inquit S. Hilarius, posuit in mundo Deus, suis frequenter inclamare debent. O Christiani sursum corda, quae sursum sunt querite &c. O Israel, quam magna est Domus Dei & ingens locus possessionis ejus. Audi S. Augustinus l. de conspectu multorum. Amor praesentis saeculi &c. dicitur: O quam deestabilis terra in nemorum floribus, in fructuum suavitatibus, in pratorum, rivulorumque amenitatibus, in segitum culmis luxuriantibus, in vinearum foliis, & botrionibus plenis, palmitibus &c. Amor caelestis patriae respondet, si te ita delectant, quae sub caelo sunt, cur non magis ea delectant, quae super caelos sunt? Si carcer ita pulcher est, patria, civitas, & domus qualis est? Si talia sunt, quae hic incolunt peregrini, qualia sunt, quae ibi possident filii?

Et paulo post. Ubi nulla necessitas turbat, nulla adversitas angustat, nulla molestia inquietat, sed perennis lætitia regnat. Si queris, quid ibi sit? Aliter dici non potest, nisi quod quidquid boni est, ibi est, & quidquid mali est, ibi nusquam est. Moraliter S. Bern. toto Serm. 6. de Ascensu ex hoc Ascensus textu duplicem ascensum, quo anima sursum in caelum

sum cum Christo ascendere debeat, ostendit, scilicet, ut intellectu quaerat, & voluntate, & affectu sapiat caelestia. In particulari deinde, quanam sint caelestia, enarrat. Quaecumque vera sunt, quaecumque pudica, quaecumque justa, quaecumque amabilia &c. Ac mox ostendit, quid sit sapere ea, quae deorsum sunt. Contra sanè invenite est homines pusillanimes & remissos, quorum brevis & rara conjunctio, animalis cogitatio, tepida conversatio, quorum obedientia sine devotione &c. Plura P. Cornel. in Coloss. 3. 1.

Hebr. 11. v. 13. Juxta fidem defuncti sunt omnes isti, non acceptis repromissionibus, sed à longe eas aspicientes, & salutantes. quia peregrini & hospites sunt super terram. Non acceptis repromissionibus, tum de terra promissionis, tum de caelo. Ex hoc loco PP. & Theologi colligunt ante Christum, Christi-que mortē nullam animam quantumvis sanctam & puram caelum introisse, aut Dei visionem & beatitudinem adeptam esse. Id ipsum Hebr. 10. v. 19. 20. dilertè asseruit Paulus dicens: Habentes itaque fratres fiduciam in introitu Sanctorum in sanguine Christi, quam initiavit nobis viam novam & viventem per velamen, id est, carnem suam. Heb. 11. 13. Sed à longe eas aspicientes, & salutantes. Est metaphorā à navigantibus, inquit Chrysostomus, qui dum portum eminens conspiciunt, læto clamore quasi celestium eum appellant, & salutant. Ita hi Patres cum per fidem obscure viderent, id est, crederent patriam caelestem, eam crebro cum desiderio appellant & salutant. Plura P. Cornel. hic.

882. A. D. 1057. Ad Imperium Orientis se ipsam ingressus Isaacius Comnenus; cum vero Michael legitimus Imperator se itrenuè contra invalorem defenderet, misit ad eum Patriarcha Metropolitanus, qui ad spontaneam resignationem eundem induceret; cum verò interrogasset Michael, quid mihi Patriarcha pro imperio offerret: responderentque Metropolitanus: Regnum celorum: ex nunc, deposita purpura & calceis pictis, vestesque domestica assumpta ad suas privatas aedes se contulit. Ita ultima Augusti dies, extrema fuit Imperii Michaeli Augusti, æterna digno memoria, qui pro terrenis caelestia, pro temporali regno æternum sibi elegit, Baron. ex Europalate.

Venatio coeli.

A. D. 1466. Amadæus Sabaudia Dux magnas in egenos largiebatur elemosynas, vitioque hanc profusionem illi vertentibus dicebat. Id sibi fortaliterum, castrorum, defensionisque maximæ loco esse, pauperes dicebat suos esse commilitones. A quopiam legatorum interrogatus, ubinam suos & P. Kwiatkowski, S. J. Collectanea Ascetica.

venaticos canes haberet, plenam inopiam aream, & propter eos onustas ferculis mentis ostendit: Hi mei sunt, inquit, venatici canes, quibus venor coelum, hos alo, ne ipse efuriam in æternum. P. Kwiatkowski. in Ann.

Circa A. D. 1227. Quidam e Principibus Thuringiae Ecclesias opibus spoliabat, coelum vilipendebat, nullamque illius curam habebat, dicens: Si praedestinatus ad coelum sum, nulla mihi oberunt peccata; si verò non praedestinatus, nulla mihi prodeunt bona opera. Abusus insuper illis Pfaltis regii verbis Pfalt. 113. 16. Cœlum cali Domino; terram autem dedit filiis hominum. Is aliquando morbo correptus, accersiri iussit medicum, à quo salubrem sanè spirituales medicinam sumpsit. Si, inquit medicus, o Princeps sanitati restituendus es, etiam absque meis medicamentis sanaberis, si non es restituendus, nec mea tibi medicamenta proderunt, tum illi dicenti: Morbis adhibenda remedia; Reposuit Medicus; Cur similiter de penitentia morbis animae pro remedio adhibenda non discutis? Acquivit sapienti doctrinæ, æger, ad vitam haud emendavit, vilisque postea à Lucifero potu infernali potari. Idem in Ann.

Solimanus Turcarum Imperator, cum Colidest ex monte Salabia urbem Damascenam sita derium in loci, palatiorum amenitate, & omni deliciarum genere abundantem contempisset, metano, Salve, inquit, coelestis paradisi, altèque ingemiscens subjunxit. Cum mihi pulchra hæc civitas coelesti munere donata sit, non ingrediar illam, veritus, ne cor, animumque mihi surripiat, quo coeli, coelestiumque obliviscar. P. Lohner in Bibl. tit. Mortificatio.

Psalm. 136. v. 1. Super flumina Babylonis illuc sedimus, & flevimus, cum recordamur Cœli desinitur. Id expendens Bellarm. Card. derium in Verba sunt captivorum, qui ab Jerusalem in hoc exilio Babylonem abducti fuerant. Sed spiritualiter Verba sunt Electorum, qui corpore captivi tenentur in mundo, quamvis corde à mundo separati, cives se noverint coelestis Jerusalem. Illi enim sancti super flumina consistunt, non in fluminibus demersi volvuntur, & precipitantur ad mare. Flumina Babylonis sunt bona temporalia hujus mundi: qui enim supereminet rebus temporalibus, non ad Babylonem, sed ad caelestem pertinent Jerusalem. Psalm. eodem v. 5. Si oblitus fuero tui Jerusalem, oblivione detur dextera mea. v. 6. Adhæreat lingua mea faucibus meis: Si non meminero tui, Bellarm. Hæc verò propria est qualitas civium patriæ coelestis, & certa nota Electorum Dei, si neque

que in prosperis, neque in adversis obliviscantur Patriæ supernæ, & si optent carere manu & lingua, si gloriæ Dei, atque æternæ salutis deservire non debeant. S. August. de lib. arbitr. l. 3. ult. Tanta est jucunditas lucis æternæ, ut etiam si non liceret in ea amplius manere, quam diei unius mora, propter hoc solum innumerabiles anni hujus vite pleni deliciis, & circumfluentia temporalium bonorum recte, meritoque contemnerentur, non enim falso, ac parvo affectu dictum est. Melior est dies una in atris tuis supermillia.

Cœlestis gloriæ symbolum,

Mons est eminentissimus apud Austrogothos non longè ab arce regia Kindaculle dictus, sic mons in lacu est situs, longè à navigantibus ad 40. milliaria Italica videri potest, ideo multi tempestatibus agitati summis viribus conantur ejus pedes attingere, ubi tranquillissimum portum adesse sciunt. In ejus montis summitate ea amenitas frondum, herbarum, fructuum, diversarum arborum suapte nascentium raritate & suavitate spectabilem: accedit avium concentus &c. Olaus Magn. l. 11.

Cœli acquirendi modi vari.

Modi varii acquirendi cœli traduntur à variis. Legisperito Evangelico Luc. 9. Christus generalem modum præscripsit, scilicet charitatem Deo & proximo, possunt enim plures alii assignari in charitate fundati, eorum aliquos D. Bernardus proponit, dum ait, alios cœlum violenter rapere, alios mereri, qui faciunt sibi amicos ex mammona iniquitatis; alios furari, qui nonnulla bona opera occultè faciunt, quia laudem humanam vitantes, solo testimonio divino contenti sunt, alios compelli ad illud, quales sunt pauperes &c.

Prudentes virgines Matth. 25. suadebant fatuis, ut irent ad vendentes &c. Dan. 4. suadet Daniel Nabuchodonosori. Peccata tua elemosynis redime. S. Greg. Hom. 5. in Evang. Regnum Dei tantum valet, quantum habes; Zachæo dimidium substantiæ valuit; alteri calicem aquæ frigidæ, viduæ duobus minutis valuit. Furantur cœlum alii, occultis virtutibus. Præclarissimo stragemmate cœlum emit S. Alexius, in domo paterna ditissima delitescens. S. Radbodus Episcopus Ultrajectensis, cum vini potum, & carni esum ignoraret, curabat id esse occultum; dumque quidam aqua illum uti non vanè suspicatus fuisset, subito poculum ejus ex onychasfactum, arripiens, in convivio dum bibit, ex illo, suspirante interim S. Episcopo, aqua repente in vinum mutata est. Lipello & Surius in ejus vita 29. Novemb. In vestitu quoque lufere sancti, ut S. Eligius Episcopus Noviodunensis; qui

adhuc in sæculari & aulica vita apud Dagobertum Franciæ regem constitutus more aliorum aulicorum auro, gemmisque ornatus incedebat, intrinsecus autem aspero indutus cilicio carnem macerabat. Surius l. Decemb.

S. Editha Edgardi Anglorum regis filia, cilium asperissimum, quo diu, nocteque carnem edomabat, nitidis extrinsecus occultabat vestibus.

Rapiunt regnum cœlorum, qui maximo ardore, spretis obstaculis humanis salutem querunt, talis fuit S. Stephanus, alique Martyres, in cruce bonus Latio &c. Plura vide apud P. Fabrum in Aucluar. Conc. Dom. 12. à Pent.

S. Petrus Cælestinus post abdicatum speciali exemplo Summum Pontificatum, moriens plaudentes Angelos habuit. Ann. Cæle. 19. Maji. Ad quem,

Cælestine, supremum in terris linquis honorem,
Non nisi cælestis sit Tibi gratus honor.

Pernocabat Anaxagoras etiam hyeme Cœli amor vel plateis in publicis, vel in agris. Misera & contumplatio. Sicut quidam Græcus, interrogabat, quam ob rem tam molestum frigus perpeteretur, quoties serenæ essent noctes, respondit: *Ut celi fruatur aspectu*. Sunt, ajebat Anaxagoras, stellæ tam pulchræ, planetæ tantis mysteriis fœti, ut mihi tam præclaris fruiro spectaculis gelu sit pro flore &c. R. P. Oliva Conc. 38. to. 5.

S. Greg. Magn. Expof. Moral. l. 8. in Cœlestis c. 7. Job. Sicut dies mercenarii dies ejus, patria de-
Dies suos mercenarius evolvi citius exoptat, ut ad laboris sui præmium sine tarditate perveniat. Dies itaque hominis vera & æterna luptates sapientis rectè mercenarii diebus comparantur: quia præsentem vitam, viam non patriam militiam, non palmam reputat; & eò se abesse longius à præmio conspicit, quò tardius ad finem venit.

Abulana rex Fessæ, cum domum sibi Expense regiam absolutissimæ dignitatis plenam fabricasset, ejusque rationes audire cepisset, jamque ad 40 aureorum millia expensa devenisset, cætera discepsit, nec audire vel legere voluit dicens: Quidquid charum, quamvis carum, si pulchrum, non est carum. P. Bartolus in Geog. in Adhort. ult. Par. 1mæ.

S. II.

§. II.

De Beatitudine æterna & dotibus Corporis, ac de oblectamentis sensuum, quibus fruuntur incorporeis suis gloriosis Beati in Cælo.

824. **D**otes corporis gloriosi dicuntur: Impassibilitas, Claritas, Agilitas, Penetrabilitas. Beatorum corpora gloriosa, incorruptibilia & impassibilia erunt. Hinc S. Bonaventura de corpore glorioso non magis lædi poterit gladio ferreo, quam radius solis gladio vitreo.

De Christo in resurrectione dictum fuit, nam nos in hoc mundo, non stamus, sed continuò sumus, 1. Reg. 14. Omnes morimur, & sicut aquæ dilabimur: de corporibus tamen gloriosis Sanctorum id dici non poterit, si enim incorruptibilia corpora aliquorum Sanctorum miraculosè conservata sunt longo tempore, quid dicendum de gloriosis. S. Ubaldo Episcopi Eugubini corpus post 350. annos integrum repertum, Virgineum S. Cociliæ corpus à Clemente VIII. post 900. annos incorruptum & sanctitatem spirans inventum est. S. Francisci Xaverii corpus post aliquot menses, è viva calce vividum exemptum est. Lepidum narrat Raderus S. Eduardum Angliæ regem ipso die Paschæ, tempore lauti epuli, à sensibus advocatum, rebus divinis totum intentum, effusè risisse; cujus causam, mensis re-motis, Antistiti, qui aderat, & Heroldo Communi dixisse: Septem illi Juvenes in monte Cælio ad Ephesum Decio imperante compositi, ducentos (alii legunt sexcentos) annos in dextro latere quievère, nunc hac ipsa hora, qua in risum solutus sum, in sinistram versi 74. annos, eo situ jacebant, postea descriptis illorum statum, figuram, habitum, quæ omnia juxta dicta inventa sunt. Plura P. Engelgr. die 1ma Paschæ.

1. Cor. 15. v. 42. dicit Apostolus: *Seminatur in corruptione, surget in incorruptione.* q. d. Sicut alia est claritas Solis, alia stellarum, de quibus verba præcedente dixit, ita pariter proprium & pro meritis dispar, Deus cuique Beato dabit corpus Beatum & gloriosum, uti explicat Paulus in sequentibus. Aptè Sancti & Beati comparantur stellis ob causas allatas apud P. Cornel. in Rom. 4. 18. Rursum sicut una stella alteri, ita & unus Beatus alteri uti gratia &

meritis, ita gloria & præmiis præfulget atque.

Micat inter omnes Virginis fides velut inter ignes Luna minores.

Seminatur in corruptione, surget in incorruptione. Seminatur corpus humanum, dum scilicet sepelitur, & quasi semen in terram abjicitur, ut corrumpatur: sic enim granum, dum in terram abjicitur, corrumpitur &c. Ita Chrysost. Ambr. Hinc errant quidam putantes resurrectionem fore per vires naturæ, quasi in pulveribus cadaveris sint rationes quædam seminales effectivæ resurrectionis, ut refert D. Thom. illorum errorem; Hic enim error est contra fidem, & veram Philosophiam, quæ docent resurrectionem esse super omnes naturæ vires. Nec Apostolus in eo ponit similitudinem; sed in eo, quòd sicut Deus unicuique semini dat proprium corpus, ut extritico, non hordeum v. g. sed triticum nascatur. Sic Beato cuique dabit corpus secundum opus & meritum. Id ita esse pater ex sequenti versu. Ad hoc idem declarandum adduxit Paulus v. 39. & 40. Nota, insignis imago & argumentum resurrectionis est in semine moriente & repullulante, ac quasi resurgente, unde S. August. Sermon. 34. de verbis Apostoli, cum adduxisset in exemplum arbores, quæ vere reviviscunt &c. Interrogo te, inquit, infidelis homo, qui de resurrectione dubitas; ubi sunt ista, quæ tempore, quò Deus disposuit, producuntur, dic mihi, ubi latitant, antequam producantur, quæ nusquam quidem videntur; sed tamen Deus, qui omnipotens est, & ea ex nihilo condidit, secreta sua virtute producit. P. Cornel. à Lap. in 1. Cor. 15. 42.

S. Anselm. l. Similitudinum c. 50. In illa vita pulchritudo Sanctorum solis pulchritudini; qui septuplo quàm modò spendior erit, adæquabitur. Quam sententiam porum S. Vincentius adeò luculentam asserit, ut gloriosos omnes DD. dicant, quòd septies erit clarior rum, sole corpus gloriosum: quòd si Deus loco solis poneret corpus gloriosum, magis mundum illuminaret, quàm sol. Suar. par. 3. c. 4. sect. 2. Illa lux corporis gloriosi non lædet oculum, sed confortabit. S. Romualdus Ravennatium ducis natus, dum S. Apollinarem è feretro prodeuntem magna luce circumfulsum viderit, deinceps, quoties solem conspiciebat, vermiculum nocturnum lucentem sibi videre videbatur. P. Damianus in vita S. Romualdi. S. August. l. 22. de Civ. c. 30. Omnes illi, qui nunc latent harmoniæ corporalis numeri, non latebunt extrinsecus & intrinsecus. Galea. l. de format. XXXX3

fectus per anatomiam, crudam hominis fabricam considerans dixit: Laudent alii Deos suos thure & victimis, ego laudabo stuporem & admiratione. P. Engelgr. de 1. Paschatis.

De agilitate corporum gloriosorum.

Agilitatem, teste S. Thoma, innuit Apostolus. *Seminatur in infirmitate, surget in virtute.* S. August. 1. 22. de Civ. c. ult. *Certe ubi volet Spiritus, ibi protinus erit & corpus.* S. Ansel. 1. Similit. c. 51. Ipsi Angelis Dei æque celeres erimus, qui dicto citius de cælo ad terras, & e converso delabuntur. S. August. 1. 13. de Civ. c. 38. similitudinibus hanc rem illuminat. Si Angeli possunt sine labore rapere corpora animalium &c. cur Sanctorum spiritus sine ulla difficultate posse ferre, quo voluerint, & sistere corpora sua non credamus? Alteram similitudinem adfert de gravi aqua, quæ concreta in nubem per aëra volitat.

De penetrabilitate.

Seminatur corpus animale, surget spirituale. 1. Cor. 15. v. 44. S. Vincentius die Paschæ Sermon. 2. id de penetrabilitate corporum gloriosorum intelligit. Rupertus de divinis Officiis, 1. 8. c. 4. tradit de Religioso, cujus cingulus die Paschæ, dum ab Abbate Berengario hæc antiphona imponebatur. *Mulierem sedentem ad monumentum subito ante illum cecidit, ille cingulum accepit ratus solutum fuisse, sed dum nodum integrum videt, miratur, auditque vocem.*

Sic potuit Christus clauso prodire sepulchro. P. Engelgr. die 1. Paschæ.

Adhuc de corporis gloriosi.

1. Cor. 15. 43. *Seminatur in ignobilitate, surget in gloria; seminatur in infirmitate, surget in virtute.* Puta corpus humanum, dum sepelitur, & quasi semen in terram abjicitur, est ignobile, crassum, spissum, opacum, *surget in gloria, surget gloriosum clarum, fulgidum.* Succidit hic Apostolus alteram radicem erroris asserentium, quod corpora crassa &c. incongrua essent animabus beatis, hoc refecat hic Apostolus dicens: In resurrectione animæ gloriæ, consimile dandum esse corpus gloriosum. *Seminatur in infirmitate, puta infirmum, tardum, Surget in virtute ex græco, in potentia, id est, potens agile.* 1. Cor. 15. 44. *Seminatur corpus animale, surget corpus spirituale: si est corpus animale, est & spirituale.* *Seminatur corpus animale, id est, quod vixit vita vegetativa & sensitiva, ut animalia.* Tale corpus fuit etiam Adam in paradiso. Corpus ergo animale est, quod edit, bibit, dormit &c. *Surget corpus spirituale, non quod corpus in spiritum, aut in corpus æreum sit vertendum, ut voluit Origenes & Eutych, Patriarcha Constan, tempore S. Gre-*

gorii (à quo convictus revocavit errorem) sed spirituale, id est, spiritui subditum, omnino & conformatum, ut cibo & potu non egeat, non labore, non fatigetur, sed quasi coeleste efficiatur & Deificatum. 2do, spirituale, id est, subtile, ita, ut instar spiritus corpora penetret, & pervadat. Ita Damasc. Deus enim sicut ab igne calorem; ita à quantitate corporis potest auferre duritiem repletivam, quæ est quantitatis naturalis proprietas. Hinc Theologi colligunt, 4. dotes corporis gloriosi: *Impassibilitatem ex 1ma, Apostoli antithesi, qua ait. Seminatur in corruptione, surget in incorruptione. Claritatem ex 2da. Seminatur in ignobilitate, surget in gloria. Agilitatem ex 3tia, quæ ait: Seminatur in infirmitate, surget in virtute. Subtilitatem ex 4ta. Seminatur corpus animale, surget spirituale.* P. Cornel. à Lap. in 1. Cor. 15. 44.

Lucæ 24. v. 39. *Videte manus meas, & pedes, quia ego ipse sum: palpate, & videte: Corpus quia spiritus carnem & ossa non habet, sicut gloriosum videtur habere.* q. d. si aspectui non credendum, quod tactui credite. Proben sibi manus vestras, si mentiuntur oculi vestri, ait S. August. Sermon. 69. Tactus enim visu est foli-palpabile, dior & certior. Hinc patet, corpus Beatorum esse subtile quidem per effectum spiritualis potentie, palpabile autem per veritatem naturæ.

Quæres. Qua ratione corpus Christi (& Beatorum) post resurrectionem gloriosum, ideoque subtile & penetrabile, possit simul esse palpabile?

Nota hæc tria in corpore esse distinguenda 1mo. Quod corpus non cedat, sive quod alteri corpori resistat, 2do, quod sentiat. 3. quod palpetur. Coeli enim corpori resistunt aliis corporibus, non tamen sentiuntur propriè, ignis vero sentitur, non tamen resistit, nec palpatur. Resistit ergo corpus, cum alteri se opponit, nec ab eo se penetrari sinit, sive id faciat ratione lux indivisibilitatis, ut coelum, sive ratione suæ duritiei, & densitatis, ut ferrum & alia. Sentitur vero, cum per calorem frigus, molitiem, asperitatem & qualitates tactiles, sensum tactus immutat, aut ei speciem intentionalem imprimit. Denique palpatur corpus teste S. Thoma 3. par. q. 54. Art. 3. ad 2dum, cum utrumque habet, id est, cum resistit ratione suæ densitatis, & simul sentitur esse molle, asperum, lene, durum, aliasque similes dispositiones tactiles habere, quæ variae sunt in variis membris, secundum quas variè palpanitur, & contrahuntur. Unde S. Gregor. Sermon. 26. quod palpatur, ait, necesse est corrumpi, scilicet naturaliter.

turaliter: quia hoc signum est illud constare 4. elementis ac qualitatibus contrariis. Dico naturaliter, quia supernaturaliter corpus gloriosum incorruptibile est, & tamen palpabile. Unde subdit S. Greg. *Sed miro modo atque inestimabili Redemptor noster, & incorruptibile post resurrectionem, & palpabile corpus habuit.* Et monstrando incorruptibile, invitaret ad premium; & præbendo palpabile firmaret ad fidem. Et incorruptibile ergo se & palpabile demonstravit, ut profecto esse post resurrectionem ostenderet, corpus suum & ejusdem naturæ, & alterius gloriæ.

At, qua ratione hoc fecit Christus? Dico primò corpora gloriosa habent dotem subtilitatis, per quam possunt non resistere alteri corpori, illudque penetrare; unde ea utuntur, aut non utuntur, prout illis libuerit. Dico 2do, consequenter corpora gloriosa, cum volunt, sunt palpabilia: Si enim velint resistere, & sinere se sentire, & contrahere, sunt palpabilia, si aliterutrum nolint, id est, si nolint resistere, & velint sentire, aut si nolint sentire, sed velint resistere, uti coeli, aut si velint nec resistere nec sentire, non sunt palpabilia. Ita Suarez. 3. par. q. 54. art. 3.

An palpatio Christi, comestio, &c. fuerit sufficiens argumentum Resurrectionis.

Quæres 2do, An hæc Christi palpatio, comestio, & similia, fuerint sufficiens argumentum resurrectionis Christi? Respondendo, non fuisse omnino physicè certum; nam etiam Angeli in corpore assumpto palpati fuerant ab Abraham, Lot, & aliis, fuit tamen certum certitudine morali, & humana. 1mo, quia propter hanc causam voluit Christus diu inter Apostolos versari. 2do, quia ad Dei Providentiam pertinebat hæc tot signa non permittere, & fucum, si quis fuisset, detegere, agebatur enim de vero Messia, ejusque nova Religione, & ejus præcipuo puncto, id est, resurrectione confirmanda. 3tio, quia cum his signis, juncta miracula Christi, & prophetiæ de Christo faciebant rem omnino certam, & credendam. Ita S. Thom. 3. par. q. 54. art. 6. Igitur eadem Christi forma, loquela, vultus, vulnera, tactus, esus, potus, progressus, conversatio, asseveratio, miracula, testimonia Angelorum, oracula Prophetarum, hæc omnia, inquam, in unum collecta, & conglobata, certo demonstrabant eum resurrectisse. P. Cornel. à Lap. in Lucæ. 24. 39.

887. Aureolæ seu Laureolæ variaz minus, qui ait. Ego sum Pastor bonus Jo-

1. Petri. 5. v. 4. *Et cum apparuerit princeps pastorum, percipietis immarcescibilem gloriæ coronam.* Princeps Pastorum, Christus Doctor bonus, qui ait. Ego sum Pastor bonus Jo-

nam essentialem communem omnibus Beatis, dant Doctoribus, (quales sunt Episcopi & Pastores) quoque accidentalem, quam aureolam vocant: Tres enim constituunt aureolas, 1mam Martyrum, 2dam Virginum, 3tiam Doctorum, quas representant tres coronæ Tabernaculi, scilicet corona altaris thymiamatis representavit Aureolam Martyrum Exod. 30. 3. Corona arce representavit Aureolam Virginum Exod. 25. 21. Corona mensæ panum propositionis representavit Aureolam Doctorum Exod. 25. 23. Doctor enim dat animæ doctrinam quasi panem suum, vide S. Thom. & Scholasticos in 4. Dist. 49. Porro utraque corona Doctorum & Pastorum ingens erit, & eximia, 1mo, respondet ingenti eorum charitati, quæ non tantum se, sed & alios salvare & perficere satagerunt. 2do, quia respondebit zelo, quo regnum & gloriam Dei propagarunt. 3. quia gloria subditorum, gloria erit Pastorum, quot enim coronæ subditorum, tot erunt & Pastorum juxta S. Paulum 1. Thessal. 2. 19. quæcirca hæc corona vocatur gloriæ, 1. id est, gloriæ, 2. quia ex variis gloriæ celestis dotibus contextitur, 3. gloriæ, id est, magnificentie, majestatis, splendoris divini, juxta Apoc. 10. & Sap. 6. 17. Accipient regnum decoris & diadema speciei de manu Dei, 4. gloriæ, quia est corona gratiæ in hac vita, cui in futura ex æquo respondebit corona gloriæ, juxta illud Psal. 20. 4. Posuisti in capite ejus coronam &c. Plura P. Cornel. in 1. Petri. 5. 4.

Daniel. 12. v. 3. *Qui autem docti fuerint, fulgebant quasi splendor firmamenti: & qui ad justitiam erudiunt multos, quasi stella in perpetuas æternitates.* Hunc locum scri. Corpora puræ expendent DD. docent, Beatorum Sanctorum in cælo corpora ab extra & ab intra foræ in splendida, omnia luce celesti penetrata, cælo erunt perlucida; ita enim lux penetrat firmamentum & stellas, & ex hac visione speciale fore sanctorum gaudium. Ita docet S. Thom. Paludanus, Sotus, Franc. Suarez. 3. par. 10. 2. Disp. 48 Sect. 2. & alii.

Nec ista lux in corporibus Beatorum impedit colorem eorum corporum, ita vitrum potest habere varios colores, etsi illud lux penetrat; imò & alia grossiora corpora, aut materiæ habent simul colorem & lucem, uti videre est etiam in illis vermiculis, noctu lucentibus, in quibus nihilominus die suus patet color. Hinc Cyrill. Hierol. Cath. 18. *Qui fecit, ut vermis lumine splenderet, multo magis hominem justum splendidum efficiet.* Hic observat Cornel. à Lap. majorem gloriam in cælo hos habi-

Docti & habituros, qui simul & docti & docentes Docentes fuerint, quàm homines rudes & indocti, practicè imò non tantum gloriam accidentalem, sed maiorem etiam essentialem, & ratio est: cum eorum gloriam doctrina est practica & affectuosa, in affectu habebunt & effectu consistens, maiorem in se continet præ rudibus.

Tres enim numerantur aureolæ, sive laureolæ, scilicet Doctorum, Virginum, & Martyrum, uti tradunt DD. Et probabile est, uti observat S. Augustinus, Martyres gesturos coronas, vel, ut existimat Dominicus Soto, apparebit in corporibus Martyrum lumen aliquod rubicundi sive purpurei ad instar rosarum coloris. In Virginum corporibus lumen candidum instar liliorum; in Doctorum denique corporibus splendor instar stellarum & viridulum laurorum. De his laureolis S. Bonaventura, S. Antoninus & alii similiter ajunt.

Addit Soto S. Virgines fortè gesturas manibus lilia, SS. Martyres palmas, SS. Doctores laurus; nam ut addit S. August. Serm. 1mo de omnibus SS. Floribus cœli nec rose, nec lilia defunt Cornel. à Lap. in Daniel. 12. 3.

De Oblectamentis sensuum in corporibus Beatorum.

888. Aliquatenus in communi, superius de oblectamentis sensuum in corporibus Beatorum dictum est supra N. 878. nunc in particulari aliqua restant dicenda.

Visus.

VISUS Beatis, quantum in corporibus gloriosis adfert solatium quis non videt? dum videbit illorum oculus illa in Patria, quæ non vidit unquam in via; dum etiam longè distita, eaque pulcherrima videbit obiecta. Valdè probabile Beatos in cœlo empyreo constitutos posse videre, & terram, & solem, & lunam, & stellas, & planetas, quæ longè pulchriora, nitidiora post

diem iudicii, uti supra dictum, spectabuntur. Si enim oculus hic adhuc in terra degens hominis adhuc viatoris adminiculo tuborum-opticorum, telescopiorum, distinctè solem, lunam, etiam maculas in illis, stellarum figuram, & alia longè distinctius quàm libero oculo, etiam totè millibus miliarium distita dignoscere potest, imò libero etiam oculo, tam distita objecta, saltem aliquatenus mortalis oculus valet conspiciere, quid dicendum de oculo corporis gloriosi jam specialiter à Deo confortato. S. Stephanus adhuc viator moriturus pro Christo, vidit eundem in cœlo empyreo existentem in corpore, dicebatque Actor. 7. v. 55. *Ecce video cœlos apertos, & Filium hominis stantem à dextris Dei.* Si tam perspicacem oculum specialiter à Deo confortatum habuit viator, quàm multò perspicaciorē habebit in cœlo comprehensor, specialius confortatum in corpore glorioso in patria. Videbunt itaque Beati Sydera, per cœlos per lucidos. Videbunt civitatem illam Jerusalem, palatia et gemmis, non terrestribus sed cœlestibus fabricata. Videbunt amœnissimos hortos paradisi cœlestis, quæ omnia etiam ad literam, ut supra dictum n. 878. accipi possunt: videbunt corpora gloriosa longè clariora, pulchriora sole, stellis, gemmis, & omnibus terrenis oblectamentis. In stuporem rapiebatur Galenus considerando fabricam corporis humani adhuc rudis, & tot infirmitatibus obnoxii, at quanto mirabilior fabrica corporis gloriosi. Videbunt corporeis oculis Beati in corpore glorioso gloriosissimam Deiparam, imò ipsummet Regem cœlorum Christum, qui ascendit super omnes cœlos, Quis enarrabit omnia objecta, pulcherrima, amœnissima, splendidissima illius Patriæ felicissimæ, & æternæ?

AUDITUS quàm potunc suavissimis, dulcissimis sonis, melodiis, cantibus compositissimis Sanctorum hominum & Angelorum, voce à Throno Deiparæ, & Christi Regis prodeunte saturabitur. In speculo Exempl. Dist. 9. c. 65. narratur Monachum quendam in choro canentem versus illum Psal. 89. v. 4. *Mille anni ante oculos tuos tanquam dies hesterni, qua præterit, & mirantem, quomodo id verum esset, egressum in nemus ibi audivisse aviculam suavissimè canentem, quæ eum detinuit per 300. annos, sine cibo, poqu, somno; avolavit illa deinde, ac ille rediens ad se reversus ad monasterium & chorum, quasi tertiam ejusdem diei cantaturus (putabat enim adhuc eundem diem, quo ex choro exierat, perdurare) vidit alios monachos, alium chorum, alia omnia, Abbas sciscitatus nomen Monachi, & reperit in Chronico Mona-*

Monasterii, eum ante 300. annos vixisse, & choro exiisse, nec amplius comparuisse. Sumpsit deinde iste Monachus S. Synaxim & illico expiravit, & ad gloriam cœlestem, cujus melodiam & gaudia delibarat, evolavit. P. Francisc. Costerus historiam hanc diligenter investigavit, comperitque revera accidisse in Monasterio Affligemsi Ordinis S. Benedicti, quod in Belgio situm est inter Bruxellas & Alostum, uti ipse olim narravit P. Cornel. à Lap. qui hæc scripsit in Epist. 2. Petri. 3. 8. Hæc ruminemus, hæc profundè meditemur, ut à vanitate ad veritatem, à brevitate vitæ ad æternitatem non miseram sed beatam transire possimus. S. August. l. 12. Civit. 12. *Omnia spatia sæculorum definita, si æternitati interminata comparantur, non exigua estimanda esse, sed nulla.* Tot annos cantanti aviculæ aures dedit sine nausea auscultans Monachus ille, quàm jucundè hominum, Angelorumque cantus devotissimos, laudantium Deum, magna animi voluptate, tota æternitate beata, audient in cœlis Beati. Terrenæ melodiarum cantus, instrumentorum musicorum sonus, si protrahantur, in fastidium abeunt, & spernuntur: verum ex auditu cœlestis musicæ nullum fastidium, sed gaudium æternum.

889. ODORATUS quoque in cœlo in corporibus gloriosis, suis non carebit deliciis. In templo illo portatili adolebatur thymiana Odoris suavissimi, de quo Exod. 30. 8. *Uret (Aaron) thymiana sempiternum coram Domino, non quòd tota die incendiatur, sed singulis diebus, mane semel, & semel vespere adolendum sit.* Adolendi hujus thymiamatis ritum describit P. Cornel. hic. Hoc thymiana variis constabat aromatibus, de quibus hic. v. 34. *Dixitque Dominus ad Moysen. Sume tibi aromata, stacten & onycha, galbanum boni odoris, & thus lucidissimum, aequalis ponderis erunt omnia. v. 35. faciesque thymiana compositum opere unguentarii, mixtum diligenter, & purum, & sanctificatione dignissimum.* Notandum. Sicut Deus pacis voluit victimis antropopatos; ita & voluit delectari odoribus ac ita placari; quia iræ & indignationis indicium est in naribus, unde Job. 41. 11. dicitur, de naribus ejus procedit fumus: nares autem mulcentur suavi odore, unde hic placationis aptum est Symbolum. Nota. 1. circa aromata thymiamatis. Stacte est lachryma myrrhæ. 2. Galbanum succus est, ait Dioscor. l. 3. c. 81, ferula nascentis in Syria, quem nonnulli metopium vocant. 3. Onycha, inquit Glossa, est ostrea parva, redolens, instar unguis humani. Equidem puto Onychem esse illam, quam Dioscorus unguem odoratum vocat l. 1. c. 8. Tropologie S. Gregor. l. 1. Moral. 39. *Thymiana quale fuit.*

Thymiana, ait, ex aromatibus compositum facimus, cum in altari boni operis virtutum multiplicitate redolamus. Atque commodè per thus religionem, orationemque acceperis; per stacten mortificationem, per Galbanum (utpote calidum & pingue) charitatem, & misericordiam; per onycham utpote similem ungui, & odore nardo) castitatem. Thymiana fiebat ex aromatibus confusis, sic oratio ex animo mortificato & humili procedere debet: thymiana in igne adolebatur; ita oratio in igne tribulationum exardescit, *Sanctificatione dignissimum.* q. d. facies thymiana tam benè, & diligenter commixtum, ut dignum sit, quod Deo sanctificetur, id est, adoleatur, offeratur, incendatur.

Ita Deus terrestre Templum voluit esse odore tam exquisito plenum, quod typus fuit cœli. Quid censendum de ipso cœlo, quod desiderando oramus, *ut in templo gloria tua presentari mereamur*, quàm plenum sit odoramentis, quid obest, ut dicatur, ipsa quoque gloriosa Sanctorum corpora in cœlis odorifera fore, siquidem etiam hic in terris aliquorum Sanctorum corpora post mortem eorundem etiam multis annis suavissimum emanant odorem. S. Polycarpus dilectus S. Joannis discipulus igni additus odorem dedit igni innoxio velut fornice, aut arcu illi imminente Ann. Cœl. 26. Janu. Ad quem

Fragras, dum flagras flammis succensus acerbis

Et, quòd odor Christi sis bonus, igne probas.

Dumque juvante Deo vicisti, victus, in arcum

Ignis sublimem flectitur ipse Tibi.

Si terreni horti benè exculsi floribus vernantes suaveolentem faciunt aërem, quid dicendum de hortis cœlestibus, & floribus?

GUSTUS Beatorum in cœlis, cum 890: nulla ibi esuries, & sitis, nulla patientur in-Gustus & commoda, nec sua illis deerunt oblecta-alia linamenta, imbuetur lingua nectare aliquo, quæ obdulcedineque cœlesti. Aliunde quoque instrumentum gustus lingua afferet Beatis oblectamentum, ex suavissimis cum Christo Domino, Deipara, aliisque Sanctis colloquiis, de Deo & divinis mirabilibus operibus. P. Cornelius à Lap. dum illa verba Una in Apostoli 1. Cor. 13. v. 8. perpendit: *Sive lingua cessabit, advertit: Non dicit sive lingua cessabit, sed lingua cessabit.* Quia in cœlo cessabit varietas linguarum, non tamē omnis lingua: nam non solum mente, sed

sed & sensibili lingua unanimiter laudabimus Deum. Una ergo remanebit lingua, qua utemur in caelo, omneque fore Hebraeam, qua usus fuit Adam in statu innocentiae, omnesque Patriarchae, Prophetae & sancti ante Christum, imò totus mundus ante confusionem linguarum in Babel docet Haymo, Remig. &c. Sed an ulla remansura sit, non constat; nam Apostolus tantum dicit: *Lingua cessabit*; quod sic intelligi poterit nova, test, ut omnes cessent, & quae jam inter homines in usu sunt; cum quo tamen consistit, ut alia de novo infundatur Beatis in caelo sensibilibus lingua, eaque omni hac nostra longè nobilior, & coelestis, quae deceat os, & corpus gloriosum, qua Deum corporaliter laudent, quod an verum sit, felix nos docebit experientia. Verius id esse censet noster Salaz in l. 2. to. 1. q. 5. ar. 5. tr. 2. Quia, inquit, Hebraica lingua suavitatis, copia, & perspicacitate caret. In caelo ergo erit labium electum, ut ait Sophonias c. 3. v. 9. hoc est, specialis quaedam lingua summè suavis, brevis, & perspicua communis cunctis nationibus docenda à Deo.

Unde S. Bernard. in Medit. c. 4. Una, inquit, erit lingua omnium; jubilatio indefessa. Præter hanc autem loquentur, cum libuerit, aliis linguis; omnes enim habebunt donum linguarum. Addit noster Salmeron & alii, in caelo Deum omnibus linguis esse celebrandum; quia hoc videtur spectare ad maiorem Dei gloriam. Ut omnis lingua confiteatur, quia D. N. J. Christus est in gloria Dei Patris. Et sic omnis lingua erit una, quia unum, idemque sentiet & prædicabit. Sicut Martialis Epi, r. Blandiendo Cæsari dixit.

Vox diversa sonat populorum, hæc est tamen una,
Dum verus Patriæ diceris esse Pater.

Dicit ulterius S. Paulus: *Sive scientia destruetur*. Scientia in Græco, cognitio testificat, ut Chrysost. Theod. imperfecta, obscura & enigmatica, ut ait Paulus. v. 12. puta fides, & quicquid fide nititur, qualis scientia est Theologia nostra, quæ ex principiis fidei conclusiones deducit: hæc omnis in caelo cessabit; nam erit ibi alia specie Theologia, utpote ex visione Dei, & principiis evidentissimis, evidentissima. Ita Cajet. Valquez, Molina, & alii initio 1. mæ partis. 2do. non malè Photius sic explicat: Scientia, id est, doctrina & discentia evacuabitur, in caelo enim nec docebimus, nec discemus. P. Cornel. in 1. Cor. 13. v. 8.

Colloquia sanctis colloquiis; hæc enim sunt signum

nostri erga Deum amoris. Lucæ. 2. dicitur: ex abundantia cordis os loquitur, lingua est index cordis. Abraham humaniter ab Hebraeis susceptus, sic eundem alloquebantur. *Audi nos Domine, Princeps Dei es apud nos*. Unde illi iste honor obvenit? Respondet Philo Hebraeus, evenisse hoc illi propter sanctitatem verborum, dicitque ulterius, honorabant eum quasi Dei principem, suspicientes ingenium augustius humano fastigio; nec enim sermonibus utebatur vulgaribus, sed divinitatem quamdam præferentibus. 4. Reg. 4. dicebat Sunamitis de Eliseo. Animadverto, quod vir Dei sanctus est iste. Unde hæc sanctitatis opinio? Cajetanus & alii interpretes asserunt, quod ex frequenti cum Eliseo sermone ad magnam ejus sanctitatis estimationem Sunamitis pervenit. Joann. 6. v. 69. de Christo Domino dicitur. *Verba vita aeterna habes*. v. 70. *Es nos credidimus, & cognovimus, quia tu es Christus Filius Dei*. P. Natalis. purè ex sanctis S. Patris nostri Ignatii colloquiis vocationem ad Societatem concepit. Idem fecit insignis Michael Turrianus, qui similiter in alio negotio S. Patrem adjerat, inflammatus ejus colloquiis Societati nomen dedit. S. Laurentius Justinianus de Perfect. monasticæ conversationis. Videmus, inquit, agricolas, cum in unum coadunantur, repente & sine tadio de iis, quæ agriculturae sunt, sermocinari, artifices de artificiis, mercatores de mercimoniis &c. Et pro dolor soli Dei servi, quæ proprio congruunt statui, loqui non curant? P. Krosnowski in Viatore Alloc. 6. par. 3. P. Bernardinus Zanotius annorum ætatis 50 in disciplinæ domesticæ diligentia usque ad decrepitam ætatem exemplum fuit. Quipiam per ipsos 10. annos cum illo versatus, nullum ex ipsius ore verbum non solum in compositum, sed ne otiosum audivisset. Si de rebus mundi tractaretur, obdormiscebat inter colloquendum, si sermo ad coelestia spectaretur, evigilabat. P. Nadali in Ann. Dierum memor. 29. Mart.

P. Henricus Sommalus, vir, in omnes diei partes religiose transigendas attentus, ad consuetum in Societate Recreationis locum nunquam, nisi preparato accedebat, tria semper puncta habens in promptu, quæ opportunè proponeret, ad suam socii sermocinandi materiam suggerendam. Idem Ibid. 3. Mart. Plura vide de colloquiis piis in lib. ejusdem R. P. Nadali de signis Prædest.

Gerardus Dominique Gallus coadjutor, apparuit post mortem in labio stellæ getens in colloquiorum illustre premium. P. Wieruszowski 14. Jul.

P. Jo-

Hinc pars hæc tabem nescit Adame tuam.

Porrò meditatio est, breviter in hunc sensum,

Prælidium 1. mum. Spectabo coelum æthereum, & in eo sanctos suo ordine dispositos assistentes Sanctissimæ Trinitati.

2. dum. Prælidium. Petam desiderium coelestis gloriæ. Punctum 1. mum. Accedam ad chorum B. Virginum, videbōque sponsum Agnum super montem Sion; inter lilia, septem choreis Virginum cantantium canticum: Confitebor tibi Domine Rex & collaudabo te Deum Salvatorem meum, quia liberaisti corpus meum à perditione. Adorabo singulas, gratulabor illis, petam elemosynam accipiamque illam: Beati mundo corde: quoniam ipsi Deum videbunt.

2. Accedam ad chorum SS. Confessorum, videbōque illos quasi in quodam tridinio discumbentes ad mensam regis dapibus saturari, inebriari ab ubertate domus Dei, torrente voluptatis potari, adorabo singulos, petamque ab illis elemosynam, accipiamque. Beati servi illi, quos, cum venerit Dominus, invenerit vigilantes, præcinget se, & faciet illos discumbere, & transiens ministrabit illis. Considerabo hæc, petamque assumi ad coelestem gloriam.

3. Accedam ad SS. Martyres, videbōque Christum ducem potentissimum accinctum gladio super femur, stantem inter hos heroes, gestantes instrumenta suæ passionis, atque videbo illis imponi Laureolas à Christo; adorabo singulos, gratulabor illis &c. petam elemosynam, accipiamque illam; Beati qui persecutionem patiuntur propter justitiam &c.

4. Accedam ad SS. Apostolos, eosque videbo tanquam in Curia coelesti sæculorum Judices sedere super sedes Assessores Christo Judici; adorabo singulos, gratulabor illis &c. petam, accipiamque elemosynam illam. Vos, qui reliquistis omnia, & secuti estis me, sedebitis super sedes 12. judicantes 12. tribus Israel. Agam Deo gratias. Petam ab illis assumi.

5. Accedam ad S. Patriarchas, S. Joannem Baptistam, S. Josephum & alios magnos Curie coelestis ministros & Senatores, adorabo singulos; hunc Christi Oeconomum fidelem illum Mareschalcum, alios ut Secretarios & Senatores, gratulabor illis &c. Petam, accipiamque elemosynam illam. Sancti per fidem & spem vice-

Y y y a

runt

P. Joannes Torres Bollus Hispanus, ardentissimus in Paracletici operarius, regnum Peruanum Hispanis miti oratione subiecit, quod bella subicere nequiverunt. De illo P. Wieru. 8. August.

Indomitum bello Torres pacaverat ore,
Quam Mars, Mercurius pluris in hoste valet.

Angeli etiam colloquia pia religiosorum amant. Legimus in vitis Patrum Prælat. 7. exem. 4.

Senem quemdam ac S. Virum conspexisse Angelos hilari, ac sereno vultu adstantes, sicubi monachi sermonem miscabant de rebus spiritualibus; si verb de rebus vanis & inutilibus loquerentur, recedentes, indignantesque; & succedentes in locum eorum atros demones, qui specie spurcorum animalium circumeuntes, impuras cogitationes inspirabant. Rursum quamprimum resumerent mentionem Dei, ac SS. Virtutum, reverti solitos custodes Angelos, & fugatis immundis spiritibus, ablucere angelica manu omnes maculas, quas incauti fratres ex commercio infernalium bestiarum conceperant. Ex Libel. de SS. Angelis, P. Albertini.

S. Bernardinus Senensis præsentia sua impudicas linguas coercerat, cui de S. Jesu nomine ad concionem dicenti illustre, solis instar, Jesu nomen supra caput apparuit. Ann. Cæd. 20. Maii. De quo.

Bernardinus adest, tarpe procul este loquelæ,
Aures virgineas non decet hæcce pati.
JESU dulce sonat, dum Divi nomen in ore,
Illustrat mentem, est lux, tenebrasque fugat.

891. Colloquium cum sanctis. Colloquendum cum sanctis, imò Deo ipso per sanctas orationes proponit modum in sua de omnibus sanctis Meditatione magnus Theologus, & Asceta R. P. Joannes Morawski Polonus, cujus cor post 23. à morte annos à P. Wieruszowski (qui id ipsum scribit 25. Janii) visum est integrum. De quo Idem.

Integer ergo etiam vivis cœloque soloque,
Nam primum vivens post tua fata viget.

Pulvis es, & in pulverem reverteris. Genes. 3.
Pulvis es haud totus; meliori parte perennas;
R. P. Kosiński, S. J. Collationes Asiatice.

runt regna, operati sunt iustitiam, adepti sunt repromissiones.

6. Accedam ad SS. Angelos in 9. choros distributos, tanquam coelestes Principes, Deique Legatos à Latere proximè SS. Trinitati assistentes, quam die noctuque laudant, ingeminantque, Sanctus, Sanctus Sanctus &c. Adorabo illos, gratulabor &c. petam, accipiamque eleemosynam illam: Incorruptio facit proximum Deo. Desiderabo, & petam assumi. &c. Ultimo accedam ad secretum Regale cubiculum, ubi videbo Humanitatem Christi Deificatam, in throno inferiori Matrem Verbi incarnati super choros Angelorum exaltatam, ab iisque adoratam, adorabo & ego eandem, gratulabor &c. petam, accipiamque eleemosynam illam, scilicet Doctrinam: quæcunque jufferit Filius meus vobis, facite, Desiderabo & petam assumi ad consortium gloriæ.

Maxima, supremi, cælorum Curia, Regis,

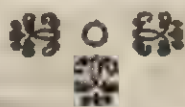
Omnimode celebrans, vos mea Musa, canit.

Alligat affectus, cultum in vos carmen in unum;

In cælo divus quos sociavit amor.

TACTUS. Restat ultimus hic sensus, qui per totum corpus diffunditur, multisque in hac vita mortali miseris & molestis, tum ab elementis, tum à morbis est obnoxius. At verò in corporibus Beatorum ab omni prorsus miseria, molestia, erit immunis; nullo dolore, æstu, frigore, luctu aliisque mortalium incommodis vexabitur. Quinimò summa tranquillitate in temperantissima coelestis ætheris aura perfruetur, & gaudabit.

Nec ista sensuum oblectamenta impediunt aut distrahent Beatos, quominus laudent, glorificent, ament ut summum bonum Deum Creatorem suum: ex his enim ipsi, quæ sensibus percipient, ad cognoscendum Sapientiam, Omnipotentiam, Bonitatem Conditoris sui, & ad amandum, laudandum, glorificandum ter optimum, maximum datorem omnium bonorum Deum, insuper ad agendas pro tantis beneficiis gratias summo Benefactori continuò excitabuntur.

§. III.

De Beatitudine æterna. Sanctorum quoad Animam.

Quæritur 1mo. Quid sit Beatitudo? Respondeo. Beatitudo simpliciter dicta quoad suum conceptum, est summum bonum perfecte satiativum naturæ rationalis prout possessum ab eadem natura. Beatitudo hæc alia est essentialis, alia accidentalis. Item alia naturalis, estque summum bonum naturæ rationalis, prout naturaliter possessum. Alia supernaturalis, estque summum bonum naturæ rationalis prout possessum possessione supernaturali. Utraque hæc Beatitudo, quoad suam rationem formalem sic explicata, quoad rem ipsam, est concretum quoddam ex ipso summo Bono perfecte satiativo appetitus rationalis & ex possessione talis Boni. Porro possessio hic dicitur Beatitudo formalis, ipsum verò summum Bonum, quod per illam possidetur, Beatitudo objectiva.

Quæritur 2. Quid sit quoad rem, seu quænam sit res Beatitudo objectiva? Deum optimum maximum esse Beatitudinem objectivam creaturæ rationalis. Tum quia S. Augustin. l. 12. de civit. Dei c. 1. Non est, ait, creatura rationalis, vel intellectualis bonum, quo beata sit nisi Deus. Et l. 19. de civit. Quæmadmodum, ait, vita corporis anima est, ita Beata vita hominis Deus est. Et Boët. l. 3. de Consol. Prosa 10. Beatitudinem in solo Deo sitam esse necesse est. Tum quia Beatitudo objectiva est summum bonum, perfecte satiativum appetitus rationalis, tale autem Bonum est solus Deus.

Quæritur 3. Quid sit Beatitudo objectiva sumpta quoad totam suam realitatem, & Beatitudinem objectivam sumptam quoad totam suam realitatem consistere in omnibus prædicatis divinis, tam absolutis, quam relativis; Plura circa hoc Scholastici.

Quæritur 4. In quo consistit Beatitudo formalis supernaturalis? Essentiam Beatitudinis formalis supernaturalis consistere formalis tam in actu intellectus intuitivo Dei, quam supernaturalis in actu voluntatis. Tum quia Scripturæ & Patres Beatitudinem formalem quandoque quoque explicant per visionem intellectualem Dei, ut non expresso actu voluntatis, quandoque contra. Per visionem explicatur. Joann. 17. v. 3. Hac est æterna vita: Ut cognoscant te solum Deum verum, & 1ma. Joann. 3. v. 2. Cum apparuerit, similes ei erimus: quoniam videmus eum, sicut est. Per actum

voluntatis explicatur Matth. 24. v. 21. Intra gaudium Domini tui. Hinc August. l. 19. Confes. c. 22. Ipsa est beata vita gaudere ad te, de te, propter te. Tum quia etiam Scripturæ & Patres Beatitudinem formalem explicant conjunctim per visionem & Amorem. Psal. 16. v. 15. Satiabor cum apparuerit gloria tua. Psal. 25. Torrens voluptatis tue potabis eos, quoniam apud te est fons vitæ, & in lumine tuo videbimus lumen. S. August. Lumen est, & fons est, fons, quia satiat si visus, lumen, quia illuminat cæcos. Benedictus XII. in Extravagante, quæ incipit, Benedictus Deus, definit, quod animæ justorum hinc decedentes, si non egent purgatione, vident divinam essentiam immediate, eademque perfruiuntur, nec non quod tali visione & fruitione sunt verè beatæ. Tum quia Essentia Beatitudinis formalis consistit in eo, qui convenit propriè & in stricta acceptione, esse possessionem summi boni exercitè & in actu 2do fructivam tali bono, eodemque satiativam & quietativam naturæ rationalis. Quia Beatitudo formalis consistit in possessione perfecta summi Boni, possessio autem perfecta non est nisi possessio fructiva exercitè & in actu 2do. Quia illa sola possessio est perfecta, ex qua profuit in actu 2do omne bonum possidenti, & ex qua gaudium & oblectamentum actu percipit. Possessio enim solum perceptiva in actu 1mo gaudii est adhuc imperfecta, quia deest illi complementum, ad quod ordinatur, scilicet actus 2dus. Jam autem esse talem possessionem summi boni exercitè & in actu 2do competit propriè tam actui Intellectus, scilicet visioni, quam actui voluntatis. Quia possessio summi boni fructiva in actu 2do duo dicit: possessionem & fruitionem summi boni, atque esse hoc utrumque convenit propriè tam visioni quam actui voluntatis, idque convenit propriè & in stricta acceptione; quia sicut actus voluntatis, in latiori acceptione est possessio summi boni, cum sit quædam unio & conjunctio cum tali bono: ita visio in latiori acceptione est fruitio & quies, quatenus appetitus innatus potentia intellectiva in visione summi boni quiescit, eoque expletur. Jam ex dictis concluditur essentiam Beatitudinis formalis consistere tam in actu intellectus intuitivo Dei, quam in actu voluntatis.

Quæritur 5. An Beatitudo formalis consistat in gaudio de Deo viso? Beatitudinem formalem consistere in gaudio de Deo viso actualiter, ita, ut affectus hic cadat non supra ipsam præcisè visionem, sed supra totum hoc concretum Deus visus actualiter. Quia in illo actu voluntatis consistit beatitudo formalis, qui est fruitio,

quies & possessio finis ultimi, talis autem fruitio est solum gaudium explicatum. Amor enim præcisè, cum præscindat ab objecti præsentia vel absentia, nequit esse possessio, fruitio &c. de cujus ratione est, esse fruitionem boni præsentis.

Quæritur 6. An visio Beata necessitet voluntatem Beati ad gaudium vel amorem beatificum, ita, ut posita visione Dei, amor beatificus non sit liber voluntati Beati? Non esse liberum libertate contrarietatis, & quoad specificationem docent omnes Theologi, quia posita visione non potest Beatus odio habere Deum, cum hic sub nulla ratione proponatur ut malus Beato. Esse tamen liberum libertate contradictionis & quoad exercitium docent Scotistæ, quatenus consent posita visione Beatum posse suspendere actum amoris beatifici, Negant Thomistæ.

Quæritur 7mo. Posita visione Dei Beatos necessitari etiam necessitate exercitii ad amorem beatificum. Tum quia posita visione voluntas Beati neque habet libertatem directam ad suspendendum amorem, neque indirectam. Non habet directam, quia talis libertas requirit cognitionem indifferenter proponentem Deum, ut amandum, non est verò talis cognitio in Beato. Neque enim ipsa visio taliter proponit Deum: hæc enim cum proponat Deum, ut summum in omni genere bonum proponit non nisi ut amandum. Neque etiam alia cognitio datur in Beato, quæ Deum proponat voluntati non ut amandum, quia est incompatibilis cum visione, sicut fides cum infidelitate. Ratio 2di. scilicet quod posita visione voluntas Beati non habet libertatem indirectam ad suspendendum amorem. Eatenus enim haberet, quatenus voluntas Beati posset avertere intellectum ejusdem à visione Dei, qua cessante cessaret amor beatificus: non potest autem avertere. Tum quia posito lumine gloriæ non minus intellectus Beati necessitatur ad videndum Deum, atque oculus corporeus instructus speciebus &c. necessitatur ad visionem corpoream. Tum quia aliàs deberet proponi vel ipsa visio, vel amor beatificus sub ratione molesti, difficilis, & fastidiosi. Ex his inferes. Beato non posse proponi præceptum de desistendo ab amore, quia non potest proponi circa materiam non substantem libertati.

Quæritur 7mo. Quis actus est perfectior in Beatitudine formali, an Visio Dei, an Amor beatificus? Visionem esse perfectiorem Amore docent Thomistæ, tum ex ratione generica actus intellectus, quod per

Yyyy }

talem actum primo differamus à brutis, tum ex specifica, quod visio sit possessio intellectualis Dei, quod visio moveatur immediate essentia divina secundum se, Amor vero non nisi prout proposita per visionem.

SCOTISTÆ Amorem dicunt perfectiorem, Tum ex ratione generica actus voluntatis, quod actus voluntatis habeat rationem finis; actus intellectus rationem medij ad hunc finem. Tum ex specifica charitatis Dei: Sicut actus charitatis in via videtur esse perfectior actu fidei. Tum quia sola charitas unit perfecte cum Deo, & amantem transformat in Deum, facitque moraliter, ut sit idem cum Deo. 3. Jam Visionem & Amorem beatificum habere se sicut excedens & excessum, hoc est, ita, ut in aliqua ratione Visio, Amore in aliqua ratione Amor Beatificus, Visione sit perfectior, patet ex rationibus pro utraque sententia adductis.

896.
Beatitudo
formalis
an sit amissibilis.

Queritur 8. An Beatitudo formalis sit amissibilis? Resp. Beatitudinem formalem esse inamissibilem & perpetuam, 2. perpetuitas vero ipsius provenit ex natura Beatitudinis, Ratio 1ma, Concilium Lateranense c. firmiter de summa Trinitate dicit: Electos propter sua opera recepturos à Christo gloriam sempiternam. Ratio secunda, Tum quia aliis S. Paulus & Moyses essent beati in via, quod negat S. Thom. hic q. 5. Tum quia perpetuitas est de essentia & natura possessionis perfectæ; hæc enim non potest esse perfecta, si solum sit ad aliquod tempus, & non perpetua, Beatitudo autem est possessio perfecta.

Noto, perpetuitatem Beatitudinis esse essentialem constitutivè & in tantum, in quantum hanc completè sumptam constituit perpetuitas: non verò essentialem etiam illativè visioni Dei saltem omni: quia potuit ad breve tempus in hac vita per aliquam legem concedi visio Dei. Cum hoc tamen stat, quod visioni procedenti à lumine gloriæ permanente sit connaturalis perpetuitas. Quia eadem est connaturalis ipsi luminari, ad quod necessariò sequitur visio.

Est etiam essentialis illativè perpetuitas illi visioni, quæ se reflectit supra Revelationem & Decretum Dei de se perpetuo conservanda; talis enim visio infert essentialiter sui perpetuitatem.

Beatitudo
formalis,
non po-
test stare
cum pec-
cato.

Queritur 9. An Beatitudo formalis possit stare cum peccato? Resp. Negative. Ratio est: quia peccatum impossibile est stare cum Visione Dei quam cum Amore beatifico, quibus constituitur Beatitudo forma-

lis. Ratio primi. Visio enim eadem vinecessitat Beatos ad fugiendum malum repugnans Deo utamato perfectissimè, & pralativè, quæ ad amandam, cum hæc sunt secum connexa.

Ratio 2^a, hic enim cum sit Amor perfectissimos, necessariò est exclusivus omnis peccati, si enim Actus Charitatis in via est exclusivus peccati, quid Beatificus? Plura de Beatitudine formali vide in Theologia Scholastica R. P. Adriani Miaskowski tum M. S. quam docuit, tum in Tract. de Fine ultimè & Beatitudine impresso Posnanie A. D. 1731.

Nota. Accedit ad gaudium Beatorum memoria representans hanc illorum Beatitudinem esse æternam possessionem Beatitudinis istius nunquam amittendam, Deum assidue videndum & amandum, adeoque Sancti erunt beati in memoria dicta representante; beati in intellectu clarè Deum vidente; beati in voluntate, perfectissimè Deum ut summum Bonum amante, & de illo viso gaudente. F. Jordano Ord. Prædic. vel ipse demon veritatem fassus est, ut faciem Creatoris mei etiam ad minimum tempus viderem, libentissimè unus omnia omnium damnatorum tormenta subirem usque ad diem iudicii. P. Aradekin in Cath. P. 180.

S. Augustinus statuerat scripto exquirere à S. Hieronymo, quid de Beatitudine sentiret? Quia verò S. Hieronymus interea decesserat, ideo post mortem eidem apparuit, dixitque: Vide, si numerare potes stellarum cæli, arenas & guttas maris: id namque facilius est, quam gloriam illam dicendo explicare; est enim res tanta, quanta, nisi ipse vidissem, nunquam credidissem. Et tamen longe abest ab eo, quod ego vivens cogitabam, ut omnino sit quidpiam infinitis majus. P. Lohner to. 3. de Beatis.

1ma Joan. 3. v. 2. Charissimi, nunc Beatitudinis Dei summus: quoniam cum apparuerit, est aliquid simile ei erimus: quoniam videbimus eum, sicut infinitus est. Nota. Similitudo Dei in nobis est triplex, 1^a per naturam; sumus enim naturam rationalem & intelligentem, 2^a per gratiam, quæ, ut ait S. Bernardus ad FF. de monte Dei, in virtutibus consistit. 3ta similitudo Dei summa & perfectissima in nobis erit in cælo per gloriam beatificam, in qua, ait S. Bernardus, sit homo cum Deo Similitudo unus spiritus, non tantum voluntate volentis, sed expressiore quadam unitate sima cum aliud velle non volendi. Hæc ergo tertia Deo Beati similitudo, de qua loquitur S. Joannes, consistit in gloria & felicitate cælesti, quæ, ut gloria cæ-

docent communiter Theologi in visione Dei unius in Essentia, & trini in Personis per lumen gloriæ. Unde To. similis explicans S. Joannes, quoniam videbimus eum, sicuti est. Hinc Scholastici 1. par. q. 12. docent, Beatos videre ipsam Dei essentiam, ejusque tres Personas, & attributa divina omnia. Beati enim per visionem Deum possident, eumque quasi intra se trahunt, indeque sugunt omne bonum. Rursum, dum vident Deum, ejus speciem sibi in mente efformant, puta Verbum mentis, quod planè Deo simile, Deumque eis refert & representat. Hinc rursum Beati similes Deo erunt; quia participabunt beatam ejus æternitatem, eruntque feliciter æterni sicut & ille, uti explicat S. Greg. Hom. 2. in Ezech. & notter Valquez. 1. Par. q. 12. Ex hac similitudine gloriæ & visionis Dei, quæ erit in intellectu, sequetur alia, quæ erit in voluntate, nimirum perfectus amor Dei visi, & possessi. Unde S. Fulgentius, similes, inquit, imitatione justitia. Nam hic Dei amor non tantum excludit omne peccatum etiam levissimum, sed & totum hominem rapit in Deum, ut diligat eum ex tota mente, ex tota anima, ex toto corde, & omni fortitudine, ac viribus suis, ita, ut nihil diligat, aut diligere possit, nisi Deum propter se, & cætera omnia propter Deum. Sicut enim Deus ita diligit se ipsum, ut aliò mentem & amorem flexere nequeat: sic & Beati Deum, utpote optimum, pulcherrimum &c. ita diligunt, ut aliò mentem avocare nequeant: Unde sunt non tantum impeccabiles; sed immobiles à Deo, Deique contemplatione & amore. Porro hic amor idem semper durabit, in omnem æternitatem, ideoque Beatos jugiter accendat ad Dei laudes. 3^{io}, Ex hac gloria & visione sequentur omnes dotes animæ & corporis, similes dotibus animæ & corporis Christi gloriosi: in anima enim erit summa pax, summa concordia, summa harmonia potentiarum, virium, & actionum omnium. In corpore erit impassibilitas, claritas, subtilitas, agilitas teste S. Paulo 1. Cor. 15. 18. Rom. 8. 29. Vide ibi dicta de glorificatione Beatorum. P. Cornel. à Lap. in 1. Joan. 3. 2.

897.

Apoc. 3. v. 21. Qui vicerit, dabo eisdere mecum in throno meo: sicut & ego vici, & sedi cum Patre meo in throno ejus. q. d. faciam illum participem regni mei cælestis. Sic Isaia ult. dicitur: Cælum sedes mea est, in hoc tamen universali throno in regno varietatis sunt sedes & altitudines. Et hic sensus genuinus est. Huic enim Episcopo uti & cæteris promittitur merces & bravium regni cælestis. Hanc enim Coronam licet alio & alio nomine & titulo singulis ostentat Christus, ut eos ad studium virtutis & pietatis

Gloria
cælestis
alio &
alio titulo
promittitur.

acuat. Huic ergo tepido eam promittit titulo sessionis: quia tepidus fugit laborem, & cursum, hinc si eum complectatur, promittit illi requiem æternam, & sessionem regalem in cælum.

Nota, in septem istis Epistolis Christi passim ipse vincenti & non alteri promittit bravium, vincenti, inquam, se, suasque cupiditates, metum, torporem, aliasque passiones: quia hæc sui victoria, uti difficilis, ita nobilis est & gloriosa. Viderunt hoc sui ad coram erinus & per umbram Gentiles. Quoniam libera est anima & Domina passionum, vincere se ipsum omnium victoriarum prima est & optima, vinci autem à se ipso, & turpissimum & pessimum, ait Plato de legibus.

Latus regnes avidum domando
Spiritus, quam si Libyam remotis
Gadibus jungas, & uterque Pœnus.

Serviat uni, ait Poëta.

Et alius. Ardua res vicisse alios, victoria

major
Est animi fluctus composuisse sui.
P. Cornel. à Lap. hic.

S. Chrysostomus & Anselmus advertunt, quod in gloria cælesti omnes erunt æquales, quod intellige de Beatitudine objectiva; omnes enim eundem Deum videbunt, illoque erunt satuti & Beati, sed in hac visione, consequenter in gaudio & gloria gradus erunt, & disparitas pro ratione meritorum. Sicut idem erat manna, imò æquale & æqualiter omnes satians, aliter tamen his, aliter aliis sapiebat. P. Corn. in 2. Cor. 8. 15.

In gloria
cælesti
qualis æ-
qualitas.

Apoc. 2. v. 28. Dicit Christus: Et dabo illi (Episcopo Thyatiræ) stellam matutinam. Stella matutina est lumen gloriæ & clara visio Dei, quam anima victrix per Christi gratiam adipiscitur per mortem; hæc dicitur stella propter charitatem contemplationis. Domine, inquit Pfalter, in lumine tuo videbimus lumen. Dicitur matutina, quia post mortem hujus vitæ, & sæculi illucescet, 2do, Propter inchoationem Beatitudinis, quæ complebitur in resurrectione corporum, quando hæc stella matutina mutabitur, quasi in solem meridianum; cum scilicet anima, gloriam suam diffundet in corpus. Nota, Coronam vitæ, quam Christus promittit Angelo Smyrnæ v. 10 eandem v. 7. promittit Corona Angelo Ephesi & vocat lignum vitæ; eandem gloriæ & promittit Angelo Pergami, & vocat Calceum. Beatitudo lum candidum v. 17. eandem rursum hic 7. titulis promittit Thyatiræ & vocat stellam matutinam. Eandem Apoc. 3. Promittit Angelo Sardensi & vocat librum vitæ v. 5. & Angelus Philadelphie v. 12. vocans eam columnam in templo Dei. Et Angelo Laodice v. 21.

21. vocans illam sessionem in throno Christi. Ubi adverte, hæc gloria mutat sua nomina, ut insinuet dotes & excellentias varias, quas includit, quasque ipsa nomina significant; has enim dabit cuique appositè, & proportionatè ad suam luctam & victoriam. Ephesino enim, quia senio fractus à primo fervore discesserat, si eum resumat, promittitur lignum vitæ, quod vires senis fatiscences reparabat & pristino vigori restituebat. Smyrneni verò, quia perfectæ & probatæ virtutiserat, hæc gloria datur & vocatur corona, quæ est circulus plenus, ac gemmis, rosis, liliis undique circumseptus & clausus. Pergameno luctandum erat contra timiditatem; hanc si vincat, promittitur illi eadem gloria sub nomine calculi candidi, calculus enim, quia solidus, & candor, quia tenebras dissipat, rectè opponitur timiditati, quæ vacillat, & tenebras animo offundit. Thyatirense luctandum erat contra imprudentiam, hinc si eam vincat, promittitur eadem gloria sub nomine stellæ claræ & omnia collustrantis. Sardensis mortuus erat spiritualiter, unde si ad vitam gratiæ resurgat, promittitur illi fiber vitæ. Philadelphensis imbecillis erat & modicæ virtutis, hinc si hæc evincat, promittitur illi gloria de coelo. Laodicensis segnis erat & deses; hinc si resurgat & strenuè laboret, promittitur illi sessio in throno Christi. P. Corn. in Apoc. 2. 28. ex Alcaz.

898.
Corona
justitiæ
quæ, red-
ditur ex
justitia.

2. Tim. 4. v. 8. Dicit S. Paulus: *In reliquo reposita est mihi corona justitiæ, quam reddet mihi Dominus in illa die justus iudex.* Nota, coronam justitiæ vocari eam, quæ justitiæ, id est, cuius virtuti, debita est, ita Chrysost. cum suis. 2do, ut Ansel. corona justitiæ, id est, iusta, quam justè merui, quæque iustæ iudicis sententia mihi adjudicabitur.

Hinc patet, nos bonis operibus mereri Beatitudinem, & Gloriam æternam ex condigno: hoc enim significat corona justitiæ, quam non dat, sed reddit pro merito, non donator, sed justus iudex Christus. Suae ergo cuique virtuti erit corona, eaque pro meritis varia: nam ut ait S. Augustinus Serm. 37. de sanctis. *Floribus ejus (Ecclesiæ celestis) nec rosa, nec lilia desunt.*

Certent nunc Charissimi singuli ad utriusque honores, amplissimas accipere dignitatum coronas, vel de virginitate candidas, vel de passionis purpureas, vel de doctrina laureas. Adverte hanc coronam dandam esse in illa die, scilicet celebri & publica, puta in die iudicii generalis, non quod ante non detur, scilicet statim à morte in iudicio particulari, ut censuerunt Græci & Armeni, quos damnat Concilium Florent. sed quod in iudicio universalis, plena & consummata, scilicet cor-

poris & animæ, & publica coram toto mundo dabitur corona.

Quæritur hic, an Deus coronam hanc 899. justis ex justitia debeat, ita, ut debito justitiæ Deus ex obligetur eis ad dandam hanc coronam; justitia dat adeoque quæ & qualis justitia sit in Deo. coronam gloriæ. Videtur enim indignum in Deo ponere ali- quod debitum, Deumque debitorem facere homini. Ex altera parte scriptura hic dicit Deum hanc coronam redditurum Sanctis, tanquam coronam justitiæ, id est, ex justitia illis debitam. Sic & Matth. 20. jubet operariis dari stipendium, quod diuturno illorum labori promissum & pepigit. Rursum scriptura sæpe dicit: Deum redditurum cuique secundum opera, id est, pro meritis operum, sive poenam sive præmium, prout commertuit, quodque impios justè vindicabit, & punit igne inferni. Ergo in Deo est justitia tam vindicativa, quam distributiva, & commutativa. Clarius verò idem significat Paulus ad Hebr. 6. v. 10. *Non enim iniustus est (inquit) Deus, ut obliviscatur operis vestri & dilectionis.* Unde sequitur, quod Deus mercedem hanc labori eorum debeat ex justitia. Plura vide in P. Corn. à Lap. in 2. Tim. 4. v. 8.

Apoc. 19. v. 9. *Et dixit mihi: Scribe: Beatitudo Beati, qui ad cenam nuptiarum Agni vocati sunt.* Ad literam loquitur S. Joannes de nuptiis, quas Ecclesia Beata celebrat cum Christo in cælis, quicumque enim eo efficaciter vocati, & perducti sunt, terque quaterque beati sunt. Beatitudo vocatur coena 1mo. Quia ad vespèram & finem vitæ dabitur nobis hoc epulum celeste. Dicitur & prandium Matth. 22. v. 4. *Dicite invitis: Ecce prandium meum paravi.*

2do. Alludit ad veterum ritum, qui nuptias peracto jam die & diei negotiis celebrabant vespere & noctu, ut patet Matth. 25. 1. P. Corn. à Lap. hic.

Luc. 19. v. 17. *Et ait illi: Euge bone servus, quia in modico fusti fidelis, eris potestatem magna habens super 10. civitates.* Id est, pro una magna 100., adeoque mille & mille, imò regnum unius provincie, sive Decapoleos, puta 10. civitatum & plurium, recipies, q. d. pro parvo labore in terra, maxima in coelo præmia referes. Causam dat Beda. *Ergo potestatem habens supra 10. civitates, hoc est, abundantior civitatem, atque honorem fortioris in cælis, & pro omnibus, ac ab omnibus, quibus fuisti cooperator salvationis, glorificaberis in supernis.* Nam & post iudicium manebit in Beatis ordo dignitatis, In Beatis ac congruè ad invicem honorationis; unde in coelo dicit Apostolus: *Quæ est spes nostra & gaudium, aut corona gloriæ? Nónne vos ante nitatis.* Dominum nostrum Jesum Christum estis in ad-

adventu ejus? 1. Theff. 2. 19. P. Corn. in Luc. 19. 17.

900.
Beatitudo
incom-
prehensi-
bilis, sensi-
bus imper-
ceptibilis.

1. Cor. 2. v. 9. *Sicut scriptum est: Quod oculus non vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit, quæ præparavit Deus iis, qui diligunt eum.* Nota Isaiam c. 64. quem hic citat Paulus, agere de Incarnatione Christi & vitæ præsentis, unde hunc versum, de miraculis Christi, de sapientia, virtutibus &c. quam Christus hic vivens communicavit, accipiunt Chrysost. Ambr. Theoph.

2do. P. Cornelius ait, & aptius videtur Isaias avolare ab Incarnatione & Christo homine ad gloriam cælestem, quæ fructus & finis est Incarnationis Christi. Tales enim raptus Prophetis ob lumen sublime propheticum & amplum sunt familiares. Hæc Apostoli sententia olim S. Adrianum convertit, cum enim ille miles esset florenti ætate 28. annorum, videretque tantam Martyrum constantiam, interrogavit eos, quid pro tantis poenis expectatis? Responderunt illi: *Speramus bonam illam, quæ nec oculus vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit, quæ præparavit Deus diligentibus se.* Hoc audito Adrianus subiit Martyrium spectante, & incitante eum S. Natalia uxore sub Diocletiano Cæsare Nicomediæ A. C. 306. 3tio. Plena erit hujus loci intelligentia, si utrumque sensum jam dictum conjugas q. d. *Oculus non vidit &c.* id est, superant omnem sensum, experientiam & cogitationem natu-

ralem, & omne hominis naturale desiderium ea bona, quæ Deus præparasti per Christum expectantibus te, tum in hac vita, scilicet iis, qui aliquid de illis jam inaudierunt, tum maxime & propriissime in futura gloria. Nota in cor hominis non ascendit. id est, in mentem hominis non venit; sive homo naturaliter cogitare, concipere, aut intelligere nequit. Gorenim per Catechesum Hebræis mentem significat; Nam sicut cor in corpore est principalis pars, ita mens in anima. Adde cor subministrat cerebro spiritus animales, qui imaginationi & consequenter intellectui subserviunt. P. Corn. à Lap. hic.

Hactenus in fundamento Verborum Psalmi 36. v. 27. *Declina à malo & fac bonum.* & 1. Petr. 3. v. 10. & 11. *Qui enim vult vitam diligere & dies videre bonos &c. Declinet à malo, & faciat bonum,* de vitis, quæ à Fine nostro consequendo nos impediunt, vitandis & fugiendis: De Virtutibus tum Theologicis, tum Moralibus, insistendo Christi, Beatissimæ Deiparæ, aliorumque Sanctorum vestigiis, de tendendo ad Finem ultimum actum est: Jam ergo & ad finem suscepti operis collimandum est, ac concludendum cum Angelis Apocalypsis 7mo. v. 12.

Benedictio, & Claritas, & Sapientia & gratiarum actio, honor & virtus, & fortitudo Deo nostro in sæcula sæculorum, Amen.

A. M. D. G. J. C. V. H. SS. P. V.

INDEX

Rerum præcipuarum, quæ in hoc libro Collecta-
neorum Asceticorum continentur.

NB. Numerus primus Marginalem libri, secundus numerum folii
denotat.

A.

A Bjettio quid? n. 174. fol. 108.
Abstinencia quid? prodest. sanitati. n.
819. fol. 662. universale remedium
morborum. n. 820. fol. 663.
Acacia quàm mala. n. 136. fol. 84. & n. 139.
fol. 85. quas filias habet, unde provenit. n.
136. fol. 84. quibus motivis fugatur. n. 140.
fol. 86. quibus remediis curatur. n. 142. fol.
88.
Actio qualis esse debeat. n. 716. fol. 576.
Adam credens serpenti perdidit fidem. n. 23. fol.
13. quæ peccata comisit. n. 24. 14. peniten-
tiam egit cum Eva. n. 25. 14. pulsus ex para-
diso. n. 29. 16. in montè Calvariæ sepultus.
n. 370. 257. quomodo formatus. n. 369. 256.
extra Paradisum creatus indidit nomina anima-
libus. n. 373. 260. habuit scientiam infusam.
374. 261.
Adalberti S. gesta, virtutes, Martyrium. n. 630.
492. & n. 631. 493.
Adoratio quid? n. 721. 582.
Adulatio quantum malum? n. 59. 35. quid? n.
147. 92. laudem corrumpit. n. 157. 98. bono
publico exitiosa. n. 158. 99. Adulator candi-
dus esse non potest. n. 160. 100.
Adulterii poena qualis? n. 95. 56. & n. 96. 57.
ab adulterio quomodo Christus absolvit. n.
493. 362.
Aeternitas à nobis obtineri potest bona, vel mala.
n. 268. & 269. 179. mente revolvenda. n.
270. 180.
Aeternum Hebræis quid? n. 193. 123.
Aevum quid? quo differt ab aeternitate. n. 320.
220.
Agape quid? n. 510. 376.
Agnetis S. virtutes, Martyrium. n. 635. 497.

Agnus Paschalis, quid? n. 509. 375.
Alea jactus mirabilis. n. 593. 454.
Alexius S. oculus sanctus, exul in paterna do-
mo. n. 54. 693.
Aloysii S. Gonzagæ temperantia, aliæque virtu-
tes. n. 817. 661.
Autumni ab igne præservat. n. 851. 691.
Ambiguitas quid? n. 144. 90.
Ambrosius S. Ecclesiæ Doctor. n. 644. 507.
Amicitia quid? omnia communia facit. n. 768.
620. mundi inconstans. n. 769. 621. quæ ve-
ra. ibidem. vera iusti cum Deo. n. 770. 622.
cum Deo à charitate indivulsa. n. 771. 622.
plura de amicitia. vide *Charitas*.
Amor Dei. vide *Charitas*. inimicorum. n. 673.
535. fraternus condiendus amore Dei. n. 676.
538.
S. Andrea gesta, virtutes. n. 615. 478. instin-
ctu vocatus. n. 741. 598. mortificatio pro
impudico fene. n. 851. 691.
SS. Angeli iudicabunt in die iudicii. n. 261. 173.
comparebunt in corporibus splendidis. n. 263.
175. & n. 353. 243. ubi & quando creati
pugnabant pro Deo boni sub Duce S. Michae-
le, qui Princeps est omnium. n. 336. 231.
quæ habent officia. n. 337. 231. item. n. 341.
234. qui noti ex scriptura. n. 338. 232. quo-
modo assumunt speciem humanam. n. 342.
236. tuentur Jacobum, apparent Abrahamo.
n. 345. 238. quale corpus assumunt, dum ap-
parent. n. 246. 238. pugnant pro hominibus.
favent illis. n. 347. 239. Eleemosynariis Reli-
giosis, castis favent, amant spiritualia collo-
quia. n. 348. 240. velocissimi, sapientissimi.
auxiliantur nobis. n. 349. 240. & 241. benefi-
cia varia præstant. n. 350. 241. quomodo red-
duntur nobis familiares. n. eod. fol. 242. no-
mina non habent, quomodo loquuntur. n.
351. 242. præfunt elementis, animalibus,
provinciis, exercitibus, templis, collegiis,
lingu-

INDEX.

singulis hominibus. n. 352. 242. & 243. quo-
modo participant passionem & mortem Chri-
sti. Christum pro capite suo agnoscunt. ap-
parebunt in die iudicii. n. 353. 243. non an-
te mundi creationem creati. n. 354. 244.
Angelus Custos, quæ habet officia. n. 342. 235.
singulis hominibus suis assignatus. n. 343. 236.
notus Epicteto, non mentientem defendit. n.
344. 237. alapam infligit adolescenti. n. 348.
240. a somno excitat, pro verbo verberat, lu-
minis vicem noctu gerit, cocum agit. n. 352.
242. Christo apparet in horto, quomodo eum
confortat. n. 515. 380.
Anima rationalis non educitur à traduce. n. 369.
257. quò differt à spiritu. n. 559. 423. Sancta
est eorum. n. 867. 704.
Anima Purgatorii juvanda baptismo scilicet mor-
tificatione. n. 285. 193. laudant Deum ibid.
militum poscunt opem, & gratias agunt visibi-
liter pro liberatione. n. 287. 194. juvanda. n.
288. 195. orant pro nobis. ibid. potius juvan-
da quàm peccatores. n. 298. 196. juvanda op-
eribus bonis, sacrificiis, quæ non perduntur,
dum pro illis offerantur. n. 290. 196. & 197.
quibus modis adhuc juvanda. n. 291. 197. &c.
juvanda actu complectente plures. n. 295.
200. à Beatissima juvantur. ibid.
Animalia quando creata. n. 363. 252.
S. Anna dignitas. n. 536. 399. Confraternitas. n.
537. 400. Anna, id est. gratia. n. 544. 407.
Annuntiatio Deiparæ. n. 550. 413.
Antichristus quid agat, & quomodo peribit. n.
241. 156. & 157. similis pardo, simulabit se à
morte resurgere, blasphemus, atheus. n. 243.
158. quem characterem habebit. n. 244. 158.
& 159. quem numerum. n. 245. 159. accerrimè
persequetur Christianos, compendiose de-
scribitur, regiam habebit Jerusalem. n. 246.
159. & 160. quomodo peribit. ibid. quo die
occidetur. n. 247. 161. quis & qualis, quoad
mores, doctrinam, affliget christianos per
magnos exercitus. n. 248. 161. & 162. &c.
S. Antonius Paduanus patrat miracula. n. 645.
509.
Antonella piscis coctus, & mirabiliter resuscitatus
n. 110. 68.
Apirocalia quid? n. 147. 92.
Apostolorum divisio, Prædicatio. n. 608. 469.
&c.
Apparitiones Christi post resurrectionem. n. 528.
391.
Aqua supra firmamentum quales? n. 357. 246.
Arbor vitæ in Paradiso qualis? 192. 122. quo-
modo vitam prorogat. n. 194. 122. & 123.
scientiæ boni & mali. n. 373. 260. qualis fuit.
372. 259.
Arbores, herbe quando creata. n. 359. 248. vi-
ta in celo quæ? n. 877. & n. 878. 711.
Arca aurea interficiens. n. 69. 41.
Aristoteles moriens invocatur Ens Entium. n. 197.
126.
Arrogantia quid? n. 147. 92. & n. 172. 107.

Arundo Christi. n. 519. 384.
Ascensio Christi in cælum quomodo facta, quæ
miracula habuit. n. 531. & n. 532. fol. 395. &
sequenti.
Astra quando creata. n. 360. 249. non sunt ani-
mata. ibid. & n. 861. 700. inclinant, non ne-
cessitant. n. 862. 701.
Astrologia judiciaria damnata. n. 360. 249.
S. Athanasius quàm magna egit. n. 644. 509.
Avaritia quid? n. 64. 37. quàm mala. n. 66. 39.
mancipium facit. n. 67. 39. mater scelerum,
victimam facit patrem & filium. n. 68. 40. ex-
cæcat. n. 70. 42. puniatur. n. 71. 42. &c. depau-
perat. n. 72. 43. celo excludit. n. 75. 44. tur-
bat regnum. n. 76. 45. suspensio punita. n. 77.
46. damnosa etiam avaro. n. 79. 47.
Aves quando creatae? n. 362. 250. & 251.
Audacia nimia, sive temeritas. n. 176. 110.
S. Augustinus Doctor Ecclesiæ celebris. n. 315.
216. & n. 644. 508.
Aureola sive Laureola variæ Beatorum. n. 887. 719.
Aurum quomodo æruginem contrahit. n. 73.
44.
Asterias quid? n. 174. 108.

B.

Baptismus Christi quando institutus. n. 479.
fol. 344.
S. Bartholomæi gesta, virtutes. n. 623. 485.
& 486.
S. Basilii Doctor. n. 644. 508.
Beatissima. vide *Deipara*.
Beatitudo Sanctorum semper nova. n. 878. 711.
quid sit, quotuplex. n. 892. 724. quid forma-
lis, supernaturalis. n. 893. 724. in quo consi-
stat. n. 894. 725. inamissibilis, non potest ste-
re cum peccato. n. 895. 726. est aliquid infini-
ties majus, quàm cogitamus. 896. 726. voca-
tur cœna. n. 899. 728. imperceptibilis sensi-
bus, incomprehensibilis intellectu. n. 900.
729.
Beatitudines Evangelicæ octo. n. 487. 357.
Beatorum Aureolæ seu Laureolæ. n. 887. 719.
sensuum oblectamenta. n. 888. 720. in cælo
ordo. n. 899. 728.
S. Benedictus Abbas ejus virtutes. n. 645. 509.
S. Bernardinus Senensis Nominis Jesu cultor. n.
890. 723.
S. Bernardus Abbas mellissimus Doctor. n. 594.
454.
P. Bobola quanta patitur à schismaticis. n. 643.
505.
S. Bruno virtutibus præfertim in solitudine celeb-
ris. n. 596. 456.

C.

Cæcus à nativitate à Christo illuminatus. n. 493.
362. item alter ad Jericho. n. 494. 363.
Zzzz 2

INDEX.

Calum quàm magnum, n. 361. 249. & n. 533. fol. 396. trahit intuitu sui Martyrem. n. 361. 250. quotuplex. n. 361. fol. 700. mirabiliter magnum, & terra parva respectu illius, empyreum quàm vastum, quàm distat à terra, n. 863. 701. empyreum non movetur, quadratumne, an rotundum, quomodo S. Stephano apertum, quomodo transibit non empyreum, n. 864. fol. 701. & 702. empyreum dicitur celestis Jerusalem & Beatorum sedes, n. 867. 704. & fortium, n. 868. 705. quas portas habet, quod fundamentum, n. 869. 705. mensuratum ab Angelo, n. 870. 706. cur habet fundamenta gemmea, n. 871. 707. quales plateas, templum aliud non habet nisi Deum, n. 875. 709. quales habet arbores, n. 877. 711. quàm pulchrum, quàm multas habet mansiones, n. 879. 712. desiderandum, n. 880. 713. utiliter aspicitur, præterea æstimandum, n. 881. 714. non contemnendum, n. 882. 715. desiderandum, acquiritur variis modis, n. 883. 715. & 716. qualis ibi lingua, n. 890. fol. 721. & 722.

Calix in cæna pertinebat tantum ad Apostolos, n. 510. 376. Christi in horto orantis, n. 513. fol. 379.

Calvaria mons qualis? n. 520. 385.

Calumnia quàm mala, gravem mortem adfert, n. 178. 111.

Candela diu lucens, n. 586. 429.

S. Capistrani vocatio ad Religionem specialis, n. 744. 600.

Carnibus ante diluvium abstinebant homines, n. 368. 256.

S. Casimiri temperantia, aliæque virtutes, n. 808. 654. n. 809. 655. & sequent. apparitiones variae, n. 811. 656.

Castitas ad exemplum Josephi, morte defensa, vegetum & velocem reddit, n. 822. fol. 665. & 666. similem hominem facit Angelis, imò Deo, ab Apostolis prædicata, symbolizata in iride, S. Pauli, n. 822. 666. est nota Ecclesie, fortem reddit, æstimatur præ sanguine, n. 823. 667.

S. Catharina virtutes, Martyrium, n. 634. 496.

Cautio in quo consistat, n. 714. 574.

Censurionis puer sanatus à Christo, n. 488. 357.

Cete grandis n. 362. 251.

Charitas Theologica quid & quotuplex? 665. 527. & sequent. proximi etiam in exemplis, n. 682. 544.

Christus natus, vide *Natus Christus*, circumcissus, n. 453. 326. oblatus in templo, n. 458. 330. in templo inter Doctores, n. 460. 333. subditus parentibus proficit sapientia, n. 461. 334. baptizatur, n. 465. 336. n. 471. fol. 341. & n. 472. 343. aquam in vinum vertit, n. 482. 351. ingreditur solemnitè Jerusalem, n. 507. 373. in horto orat, tristatur, n. 513. 379. capitur, n. 514. 380. ad Capharnam ducitur, n. 516. 381. conspuitur, alapis cæditur, ibid. condemnatur ad crucem, n. 518. 384. crucifigitur, n. 520.

fol. 385. & n. 521. fol. 386. cur de cruce non descendit, n. 522. fol. 386. resurgit, n. 527. fol. 390. apparet variis, n. 528. 391. ubi morabatur ante ascensionem post resurrectionem, n. 530. fol. 394. & 395. quomodo comedebat post resurrectionem, ibid. ascendit in cælum, n. 531. & 532. 395. illuc duxit Sanctos, etiam in corporibus aliquos, plausu cæli exceptus, vestitusne ascendit, n. 533. 396.

Cicatrises vulnerum Christi, quales fuerunt, n. 529. 393.

Circumcisio Christi cur facta, & quomodo, n. 453. 326.

Circumspectio in omnibus quàm utilis, n. 714. fol. 574.

Clementia est fortitudo, exemplis ostenditur, n. 828. 672.

Cena Domini ante passionem, n. 509. 375. & n. 510. 376. Magna Evangelica, n. 498. fol. 366.

Colloquia Sancta in terris & in cælis, n. 890. 722.

Columba in Baptismo Christiana realis, n. 472. 343.

Communis vita tenenda, perutilis, n. 529. 393.

Conceptio Immaculata Deiparæ, n. 32. fol. 18. & n. 538. 400. & sequent.

Concordia Apostolorum in Margaritis significata, n. 872. 707.

Confessio quàm necessaria, n. 302. 205.

Conformitas cum Dei voluntate servanda, n. 513. 379.

Consilium bonum proficuum, n. 715. 575.

Constantia quid? laboris columna, Anaxagoræ, n. 803. 649. in prosperis & adversis patienter coronat, n. 804. 650.

Continentia quid? exemplis probatur, n. 825. fol. 669.

Conversatio cum mulieribus cauta, n. 489. 319.

Conversio vide *Panitentia*.

Corona summi Pontificis qualis? n. 605. 467.

Coronatio Christi coronâ spinea, n. 519. fol. 384.

Corpora gloriosa diversimode possunt apparere, n. 528. 393.

Corruptio fraterna quàm necessaria, n. 681. 543.

Creatura habet nomen proprium, *Non sum*, n. 321. 221.

Creaturarum contemplatio tropologica triplex, n. 334. 230.

Credere Christo, credere in Christum quid? n. 601. 462.

Crucifixio Christi in monte Calvarie, n. 520. fol. 385.

Crucis boiulatio, n. 519. 385. vis, n. 80. 49.

Crudelitas quàm mala, n. 173. 107.

Crux Christi erit etiam in cælo, n. 877. 711. & qualibus lignis fuit, n. 521. 386. titulum qualem habuit, ibid. in iudicio Dei apparebit, n. 229. 148.

Cruce cuique sua ferenda, n. 801. 647.

Curiositas oculorum quàm periculosa, n. 23. 13. magnorum delictorum initium, n. 68. 40. quàm

INDEX.

quàm mala sub pretextu charitatis impertinens, n. 175. fol. 108.

D.

Dæmon concionatur de variis tormentis, n. 278. 187. odio habet genus humanum, n. 17. 10.

Dæmones in parcos missi, n. 484. 354. & quibus vinculis ligantur, n. 235. 152.

S. Damascenus, n. 596. 457.

Deipara Virgo contrivit caput Serpentis, & cunctas hæreses, n. 26. & 27. fol. 15. immunis fuit à peccato originali, n. 32. fol. 18. etiam in primo instanti Conceptionis Deum vidit clarè, n. 32. fol. 19. immaculate concepta historiis ostenditur, n. 34. fol. 20. liberat à draconibus, n. 388. fol. 275. an vidit divinam essentiam Filii, n. 431. 309. sub cruce patitur fortiter, n. 522. fol. 387. patiebatur spasmodum, n. 523. 387. immaculate concepta, 539. 401. nascitur splendide, n. 540. 403. præsentatur in templo, votum virginittatis emittit, n. 545. 407. desponsatus S. Josepho, n. 546. 408. gratia plena in Annuntiatione dicitur, crevit in gratia proportionem geometricam, n. 551. 413. plura de Annuntiatione seqq. numeris. visitat Elisabetham, n. 557. 420. beata septupliciter, n. 560. 423. vitam restituit tribus simul, n. 561. 424. adfuit nativitati S. Joannis Baptistæ, n. 563. 425. quomodo purificatur, n. 565. 427. quos passa est dolores, n. 568. 431. moritur, assumitur in cælum, describitur quoad speciem, 571. 435. thronum altissimum obtinet, n. 573. 436. mulier amicta sole, pulchra ut luna ob septem analogias, ibid. quàm excellentis dignitatis & quàm benefica, n. 586. 448. & seqq. plura.

Detrahitio quàm mala, n. 180. fol. 112. & sequent.

Deus qualis in essentia bonitas summa, n. 316. 218. à dando dicitur, propendet ad se communicandum, n. 317. 218. & fol. 219. imitandus in liberalitate, n. 318. 219. quæ habet nomina, n. 319. 220. & seqq. est incorporeus, est spiritus, est remunerator bonorum, quomodo definitur, si cognoscatur naturali solum cognitione, hoc non sufficit ad salutem, n. 325. 223. cognoscitur per cognitionem creaturarum, n. 326. 224. concurret ad omnes actiones, 328. 226. est Pater & Mater, n. 330. 227. Pater misericordiatum, ibid. ubi habitat, n. 331. 228. quæ habet attributa, n. 332. 228. quomodo in illo sumus & vivimus, n. 327. 224. & n. 328. 225. Dei genus quomodo sumus, n. 329. 226. Deus ubique est, n. 333. 229. tanquam finis respiciendus, n. 416. 297. merces magna nimis, n. 417. 298. omnia in omnibus, n. 418. 298. centrum dilectionis, n. 419. 299. semper laudandus, ibid. semper memoria retinendus, n. 420. 300. quomodo nobis semper

præsens? ibid. Charitas est, diligendus prædicte, diligitur, dum diligitur proximus, n. 421. fol. 301. vult omnes salvos fieri, non vult quemquam perire, neminem reprobat ante prævisa ejus demerita, n. 422. fol. 302. omnibus omnia, 868. fol. 705. gratia prævenit, n. 500. fol. 367.

Dies & nox quomodo facta, n. 356. fol. 246.

Dilectio Dei qualis & quanta, n. 665. 527. novum mandatum, n. 512. 378.

Dimissi & Societate poena, n. 50. 29.

Diffinitio quid? n. 147. 92.

Divinatio quid? n. 146. 91. quàm mala, n. 149. 93.

Divitiarum usus perniciosus, n. 64. 37. & 38.

Divortium quomodo validum per Magistratum civilem, n. 96. 57.

Docilitas quid? n. 714. 574.

Dolores Deiparæ quanti fuerint, n. 568. 431. & seqq.

S. Dominicus loricatus, n. 35. 20. n. 654. 509. n. 859. 697.

Domini duobus non serviendum, n. 417. 298.

P. Druzbicki mortificationes singulares, n. 860. 697.

E.

Ebrietas quid? mater vitiorum, venenum insanabile, dæmon, gentilibus etiam abominabilis, n. 114. 70. quanta perpetrat scelera, damna, n. 115. 70. mala, n. 116. 71. dæmoni tradit assandum, dementat, cecedes causat, submergit, ibid. & fol. 72. peiores bestis facit, in pericula impellit, & ad omnia scelera, n. 117. 71. vincit exercitum, vivum sepelit caesarem, scholasticos quoque invadit, n. 118. fol. 72. & 73. punitur à legibus, à muribus, n. 119. 73. ebriosum dæmon rapit, n. eod. fol. 74.

Eclipsis luminarium cæli ante diem iudicii, n. 232. 147.

Eleemosyna fructifera, n. 682. 545. panis angelorum, n. 265. 177.

Elias & Enoch certabant contra Antichristum, n. 248. 163. prædicabunt, n. 149. 164. occidentur, n. 248. fol. 162. & n. 151. fol. 165. ubi nunc sunt, n. 371. 259.

S. Elisabeth Regina, n. 764. 616.

Ementes & vendentes Christus à templo ejicit, n. 508. 374.

Emmanuel Iesus, n. 427. 306.

Epiphania quid? n. 756. 610.

Epiphania Domini, n. 444. 319.

Epulonis & Lazari historia, n. 502. 368.

Eruditio profana potest sacris servire, n. 650. 513. & 514.

Escuriale quid? n. 767. 619.

Eva quomodo peccavit, n. 22. 12. si sola peccasset omnesne homines contraxissent peccatum originale, n. 22. 12.

INDEX.

ginale. n. 31. fol. 18. condita in Paradiso, n. 374. fol. 261. & 262.
Eubulia quid? n. 714. 573.
Eucharistia castitati favet, injuriarum oblivisci facit. n. 380. 267. Sacrificium. n. 511. fol. 376 & 377. pignus amoris. n. 511. fol. 377.
Examinis Romani timor exanimat Episcopandum, n. 224. 145.
Excusationes in peccatis damnosae. n. 25. 15.
Exemplum bonum Principum multis proficuum. n. 582. 444.
Exercitus ingens Antichristi. n. 236. 153. & n. 237. 154.

F.

Fictiones olim in ludis. n. 837. 679.
Fatuitas quid? n. 145. 90.
Fatum quid? n. 376. 264.
Fervor spiritus quid? quomodo excitandus? n. 140. 86. & n. 141. 87.
Fidelitas sive fides quid? n. 774. 625.
Fides Theologica quid? quoduplex? n. 597. 458. &c. sola non iustificat. n. 600. 461. Christiana etiam ab infidelibus laudata. n. 607. 469. propagata per SS. Apostolos. n. 608. 469. & seqq. per SS. Martyres utriusque Sexus. n. 627. 489. & n. 637. 498. & seqq. per SS. Confessores, & DD. n. 644. 507. & seqq.
Fiducia quid? n. 788. 637.
Filia Jairi resuscitata. n. 486. 355.
Filius Prodigus redit ad Patrem. n. 302. 250. & n. 500. 367.
Filius viduae suscitatus à Christo. n. 488. 358.
Finis hominis Deus, semper respiciendus. n. 416. 297.
Firmamentum quid? quando creatum. n. 357. fol. 246. & n. 861. 700.
Flagellatio Christi quam acerba. n. 518. 383. flagellatio homini non nocet, ejusque oculis. n. 848. fol. 68x. & 68y.
Fluvius aquae vitae in coelo qualis? n. 876. 710.
Fortitudo religiosa quae habet opposita vitia? n. 176. 109. quid sit ista fortitudo? n. 678. 540. & n. 784. 632. ostenditur in exemplis Davidis & fortium ejus. n. 785. 633. Judae & Eleazari. ibid. Christiana in quo? n. 786. 634. Marci Gutterii specialis. ibid. vera in patientia respicit oblectamenta, Godefridi Bullionii, Scanderbegi, S. Ludovici regis. n. 787. 636.
Fortuna fortunans quae? n. 376. 263.
Fortuna mundi despicienda, Dei Providentiae fiendum. n. 394. 279.
S. Franciscus Assis. obediens post Generatum. n. 777. 627. ad coelum adhuc viator elevatur. n. 881. 714. n. 587. & 588. fol. 449. & n. 654. fol. 509.
S. Franciscus Borgiae prudentia, ceteraque virtutes. n. 702. 562. & 563.
S. Franciscus Salesti Zelus. n. 645. 509.

S. Franciscus Xaverii Zelus, aliaeque virtutes. n. 652. 516. & seqq.
Fuga Christi in Aegyptum. n. 459. fol. 332. quae fuga non obest fortitudini. n. 784. fol. 632.
Fur à mortuis terrefactus. n. 80. 47. fugatur à mortuo, ab anseribus proditur. n. 81. 49 item à campanis proditur ibid. nec mirabilibus plagis emendatur. n. 82. 49.

G.

Gabriel S. qualis Autoritas. n. 340. fol. 233.
Gemmarum quae pretiosiores. n. 873. 708.
Gloria coelestis aliis & aliis titulis promittitur. n. 879. 727. datur ex iustitia. n. 899. 728. quomodo aequalis omnium. n. 879. 727.
Gloria vana vitanda. n. 56. 32. & n. 57. 34.
Gloria Patri &c. origo. n. 396. 281.
Cog Magog qui? n. 248. 163.
Gratia seu gratitudo à variis exhibita benefactoribus, erga conservatorem, erga Patrem spiritualement. n. 758. 611. gratitudo animalium. n. 759. 612.
S. Gregorius Magnus Ecclesiae Doctor. n. 589. 451. & n. 644. 507.
S. Gregorius Nazianzenus. n. 644. 508.
S. Gregorius Turonensis. n. 838. 680.
Gula quid? n. 107. 66. maximos sumptus consumit, quae mala causat, excitatur à Demone. n. 108. 66. odio habetur specialiter à Deo, sepelet, sanguine pascitur. n. 109. 67. occidit virtutes & subvertit, ipsum gulosum punit; castigata in anseribus. n. 110. 67. & 68. clamans non audienda, mortificanda. n. 111. 112. inprimis vincenda. n. 113. fol. 68. & 69. remediis amovetur. n. 120. 74.

H.

Hereses cunctas quomodo Deipara contrivit. n. 27. 15.
Halleluja quid? n. 322. 221.
Hebetudo mentis quid? n. 143. 89.
S. Hedwigis Princeps Poloniae. n. 827. 671.
Heliodorus avarus, raptor bonorum Ecclesiasticorum flagellatur ab Angelis in templo. n. 50. fol. 29.
Hemorrhoida Sanata. n. 483. 352.
S. Hieronymus Doctor Ecclesiae. n. 644. 508.
Hierosolyma ruinam futuram desiet Christus, clades ejusdem. n. 497. 365.
Homo quid sit moraliter? n. 28. 16. inter feras educatus. n. 326. 224. quando creatus. n. 364. 253. refert naturalem Dei imaginem. 365. 254. quale dominium habeat in creaturas? n. 367. 254.
Honestas quid? n. 818. 662.
Hortus Gethsemani Christum affligit. n. 513. 379.

INDEX.

Humilitas quid? exaltat homines deprimat diabolos. n. 838. 679. frangit iram, reconciliat inimicos, Christo chara, sedes pacis. n. 839. 680. longaevos facit, & ut se nullos reputent, persuadet hominibus. n. 840. fol. 681. Sapienter decet. n. 841. 682. Deiparae magna. n. 560. fol. 423.
Hybrides quid? n. 363. 252.
Hydropicum sanat Christus. n. 497. 365.
Hypocrysis quid? n. 147. 92. quam mala. n. 167. 104. similitudinibus exprimitur. n. 168. 104. & 105. punitur poenis non fictis. n. 170. 106.
Hypocritae descriptio. n. 242. 683.

I.

Iacobi S. Majoris virtutes. 621. 483.
S. Jacobi Minoris, fratris Domini virtutes. n. 616. 479.
Iactantia quid? n. 147. 92.
SS. Japonensium MM. virtutes. n. 632. 494. & seqq.
Idololatria quid? n. 146. 91. quam periculosa. n. 148. 92.
Idolatrii quid? n. 148. 93.
Jehova sive Jeheva nomen, cur dicitur in effabile. n. 323. 221. significat essentiam Dei, symbolicè exprimit SS. Trinitatem. n. 324. fol. 222.
Jejunium vide *Mortificatio*.
Jesu nomen, pectori inscribitur, victoriosum est. est proprium. n. 454. 327. Sanctius nomine Jehova, excellentius Dei nominibus quid significat. n. 455. 328. venerabilis Dei nomine, oleum, Lux &c. n. 456. fol. 328. 329. quomodo colendum, adorandum, estimandum. n. 456. 329. pellit demones, solatium bonis hominibus adfert. n. 457. 330.
Jesuita à Jesu Christiani dicuntur in coelo. n. 454. 328.
Jerusalem coelestis duplex. n. 867. 704.
S. Ignatius Episcopus & Martyr. n. 456. 329.
S. Ignatius Soc. Jesu Fundatoris virtutes, gratiae à Deo datae, miracula, beneficia. n. 646. 510. & seqq. plura, fidei iustorem. n. 543. 405.
Ignavia quid? n. 143. 89. & n. 176. 109.
Ignis universalis iudicii diem praecedens. n. 230. 149. & n. 253. 167. quomodo purgabit mundum. n. 253. & n. 254. 167. infernis qualis? n. 275. 185. & seqq. sine fumo. n. 283. fol. 191.
Impatentia quid? quam nociva? n. 177. fol. 110.
Improvidentia quid? n. 145. 90.
Incarnationis Christi & adventus Spiritus S. Analogiae. n. 406. 289. Mysterium quando & quomodo evenit. n. 423. 303. Series & Verbum carofactum quomodo. n. 424. 303. & n. 425. 304. cur Spiritui S. tribuitur. n. 428. 306. quantam Deiparae gratiam, meritum at-

tulit. n. 431. 308. opus majus quam creationis mundi. n. 432. 309. cur saepius inculcatur à S. Joanne. n. 433. 310. quatuor circumstantiae. n. 434. 310. Symbolum generationis in concha, Mysterium hoc Gentilibus aliquo modo notum. n. 435. 311. Opus omnium maximum. n. 558. 422.
Incarnatus Christus est nobis Patrimater. n. 433. 310. Lux ante & post incarnationem. n. 435. 311.
Incautio quid? n. 144. 90.
Incircumspectio quid? n. 144. 89.
Inconstancia quid? n. 177. 110.
Incontinentia quam mala. n. 173. 107.
Indocilitas quid? n. 143. 89.
Infanticidium Innocentium propter Christum. n. 459. 332.
Infantes etiam nunc, dum in odium fidei Christi occiduntur, fiunt verè Martyres. n. 459. 332.
Ingratitudo Hierosolymae punita. n. 492. 361. & n. 497. 305.
Infernus quid, quando creatus? n. 274. 184. & n. 356. 246. repletur fletu, stridore dentium, poenis variis, etiam frigore. n. 275. 185. ignem habet etiam spiritus affligentem. n. eod. & n. 276. 186. unde dicitur tartarus ibid. quantae capacitatis. n. 277. 186. qualem habet carcerem. n. 281. 190. lectum quam durum, quam acerba supplicia. n. 282. 190. quas poenas infligit in anima & corpore. n. 283. fol. 190. & 191.
Inimicorum amor virtus Christi. n. 514. 380. maxime regius. n. 711. 571. praeceptus judaeis. n. 673. 536.
Injuria oblivione sepe lienda. n. 680. 542. remissa in morte facit securitatem. n. 681. 543. non reddenda pro injuriis, sed bonum pro malo, praecipue à fratribus toleranda. n. eod. fol. 544. ut toleretur, lex Charitatis exigit. n. 679. 541.
Innocentia status generationem non excluderet; quas haberet dotes. n. 375. 262.
Insensibilitas quid? n. 177. 110.
Intelligentia quid? n. 714. 574.
Inemperantia quam mala. n. 173. 107.
Intentio bona facienda. n. 416. 297. & n. 419. 299.
Intimiditas quid? n. 176. 109.
Invidia quid? n. 98. 59. magnos invadit. n. 99. 59. & 60. praecipue inter cives. n. 105. 64. compendium scelerum, aliena damna appetit. n. 101. 60. scelus diabolicum; etiam demones & damnatos torquet, plus quam diabolicum vitium. n. 102. 61. plurima scelera causat & damna. n. 103. 61. feris crudelior. n. eod. fol. 62. quovis peccatore sceleratibrem reddit, ipsummet & invidum torquet. n. 104. 62. oculis orbat Principes. n. 105. 64. quibus remediis curatur. n. 106. 65. in iustis non est. n. 500. 367.
SS. Joachimi, & *Anna* dignitas. n. 536. 399.
S. Joannes Baptista quantae dignitatis, Christum baptizat. n. 465. 336. similis Eliae exultat in uero.

INDEX.

- tero. n. 466. 337. puer in deserto. n. 467. 338. prædicat in deserto. n. 468. 339. vox ad mundum surdum; mortificat se. n. 469. 340. Baptismi Joannis à Baptismo Christi differentia. n. 470 & 471. 341. è carcere mittit discipulos ad Jesum n. 474. 345. laudatur à Christo. n. 475. 345. & 346. quomodo major aliis n. 476. 346. decollatur. n. 477. 347. legationem excipit judæorum. n. 479. 349.
- B. Joannes** Cantius veritatis amans. n. 773. 625. **S. Joannes** Chrysostomus. n. 644. 508. **S. Joannes** Evangelista recumbit in sinu Jesu. n. 512. 378. virtutes varias exercet. n. 617. 480. & n. 618. 481.
- S. Joannes** Franciscus Regis Zelo, aliisque virtutibus celebris. n. 694. 554.
- S. Job** patientiæ speculum. n. 799. 646.
- S. Joseph** qua origine natus per genealogiam ostenditur, & quod Jesus successit in regno Juda per Josephum. n. 546. 408. fuit jure Pater Christi. n. 547. 409. fuit sanctificatus in utero. n. eod. fol. 410. cur sponsus factus est Deiparæ. n. 548. 410. cur eandem voluit dimittere. n. 549. 411. cælitus designatus sponsus. n. eod. fol. 412. vir magnæ dignitatis moritur. 462. 334.
- Ira** qualis bona. n. 121. 75. & n. 122. 76. qualis peccaminosa, quas habet filias. n. 124. fol. 76. præcipitat verba, justitiæ Dei inimica. n. 125. 77. ardeus etiam in tempestate maris. n. 126. 78. irato nocet, furem facit. n. 127. 78. ingratus Deo sacrificium reddit, virtutes corrumpit. n. 128. 79. multa mala causat. n. 129. 79. tragœdias facit, duellum. n. 130. 78. in anima & corpore occidit. n. 131. 80. implacabiles duellantes facit; iram Dei in duellantes provocat. n. 132. 81. quibus remediis curatur. n. 133. 82. quomodo distinguitur. n. 173. fol. 107.
- Iracundia** quid? n. 134. 82.
- Ironia** quid? n. 147. 92.
- Irreligiositas** quid? n. 146. 91.
- Iter Sabbati** quale? n. 534. 379.
- S. Juda Thaddæi** virtutes. n. 625. 487.
- Judas** Iscariotes Christum vendit, interfuit celebrationi Paschæ, & Eucharistiæ. n. 509. 375. male poenitentiam egit. n. 517. 383.
- Judex** Christus cum quanta Majestate adveniet. reges strictè judicabit. n. 257. 170. & seqq. judicabit vivos & mortuos quos. n. 260. 173. Assessores habebit Apostolos & Religiosos. n. 261. 173. & n. 262. 174. quomodo feret sententiam. n. 265. 176. n. 266. 177. & n. 267. 178. judicabit qua homo in præsentia SS. Trinitatis. n. 271. 181. & 182.
- Judicia** Dei abyssus multa. n. 273. 183.
- Judicium Dei** particulare quomodo peragitur. n. 217. 140. qualis ignis illud præcedet. n. 218. 141. erit in die mortis cuique. n. 219. 141. circumstantias quas habet. n. 220. 142. à Christo peragitur. n. 221. 143. ex citatione peragitur. n. 223. 144. quam terribile. n. 224. 145. libram quam habet; in illo defendunt merita Christi, Deiparæ, Sanctorum. n. 225. 145.
- Judicium Dei universale** quæ antecedent. n. 226. 146. quæ plagæ. n. 228. 147. & n. 230. 149. planctum adferet magnum. n. 229. 148. tubæ clangor antecedit & ignis. n. 230. 149. præcedet exercitus equestris. n. 235. 152. peragetur noctu. n. 255. 168. optabile iustis. n. 256. 169. simile diluvio. ibid. ubi erit? n. 257. 170. quam horrendum. n. 260. 172. quo ordine peragetur. n. 262. 174. non fiet in momento. n. 265. 176. utiliter meditatione perpenditur. n. 271. 181. & n. 272. 182.
- Judicium temerarium** vitandum. n. 181. 113. & n. 185. 115. quam malum. n. 184. 115. formatur ex propriis moribus. n. 186. 116. quam injustum. n. 190. 118. punitur. n. 190. 121. humanum fallibile, non adeo illi fidendum. n. 188. 117. n. 189. 118.
- S. Julianus** poenitentiam agit mirabiliter. n. 314. 214.
- Juramentum** quid? n. 721. 582.
- Justitia** misericordiæ socianda; n. 717. 577. placat Deum; propagat regna. n. eod. fol. 578. quomodo dividitur. n. 718. 578. Legalis specificè sumpta quid? n. 756. 610. distributiva, commutativa, vindicativa. n. 757. 611. quæ habet opposita vitia. n. 146. 91.
- Justus** quomodo septies cadet. n. 48. 28.
- Juventus** crescat virtutibus. n. 51. 30. n. 812. fol. 657.

K.

- Koska** Paulus ad Religionem admittitur. n. 743. 599.
- Koska** S. Stanislaus ejus innocentia. n. 47. 27. variis floret virtutibus. n. 813. 657. & seqq.

L.

- Laboris** fuga inutilis labor. n. 145. 91.
- Laborantes** Senes diu vivebant. n. 141. fol. 87.
- Latroes** Christo impropertant. n. 522. 387.
- Latus** Christi lancea aperitur. n. 526. 389.
- S. Laurentii** virtutes & Martyrium. n. 629. 491.
- Laureola** sive Aureolæ variz Beatorum. n. 887. 719.
- Lazari** resuscitati historia. n. 504. 370.
- Lenitas** quid? n. 173. 107.
- Lentitudo** quid? n. 174. 108.
- Leprosi** decem sonantur à Christo. n. 492. 361.
- Liberalitas** commendatur. n. 381. 268. quid? in Deum lucrosa. n. 760. 613. S. Nicolai. n. 762. 615. Tobiz & aliorum. n. 763. 616. in egenos, in bonum publicum fructuosa. n. 764. 616. & 617. gentiliū in eruditos; in alios liberales in se parci. n. 765. 618.

Libi-

INDEX.

- Libido** mater crudelitatis. n. 89. 53. perniciofa excacat. n. 90. 54. fixa in inferno. n. 93. 55. horribiliter punitur. n. 94. 55. & n. 95. 56.
- Lignum vite** in paradiso quid? n. 192. 122.
- Lingua** ignea super Apostolos dispersit. n. 404. & n. 405. 287. & 288. in celo quales. n. 890. 721.
- Litigium** quid? n. 147. 92.
- Locusta** interficientes ante diem judicii. n. 232. 150. pungentes instar scorpionum, demones. n. 233. 151. similes equis, hominibus &c. n. 234. 151.
- Longanimitas** quid? n. 803. 649.
- Lotio** pedum ante ultimam cœnam. n. 512. 378.
- S. Lucas** Evangelista. n. 364. 253.
- Lusus** superfluous vitandus. n. 174. 108. interdum occasio discordiæ. n. 837. 678.
- Lupus** liberat captivum mirabiliter. n. 384. 270.
- Luciferus** dixit se modicum salis cum demone commedisse. n. 154. 97.
- Lux** quas habet prerogativas præ sole. n. 541. 403. universalior sole, velocior sole. n. 542. 404. lux ima die mundi producta. n. 356. 245.
- Luxuria** quid? n. 87. 52. compendium vitiorum. n. 88. 52. mortem adfert. n. 89. 53. fons crudelitatis, cognata luxui. n. 90. fol. 53. & 54. Deo odibilis. n. 91. 54. multa damna infert. ibid. crudelis à Deo conteritur. n. 92. 55. luxuriæ & crudelitatis poena horribilis. n. 94. 55. quibus remediis curatur. n. 97. 57.
- S. Lydia** multa patitur. n. 802. 649.

M.

- Magdalena** S. intimè diligit Christum. n. 528. 393. una fuit non tres; fuit propriè peccatrix, vivum poenitentiz exemplar. n. 312. 212. à peccatis liberata; Marfiliz fit Apostola, poenitentiam veram ibi stricam egit. n. 313. 213. Domi ad pedes Christi hospitibus excubavit. n. 496. 364. Christum in convivio ungit. n. 506. 372.
- Magi** Christum adorant. n. 442. 318. quam domum ingressi. n. 448. 322. quæ munia obibant. n. eod. fol. 323.
- Magnanimitas** quid? n. 788. 637. Prælati necelaria. n. 790. 638.
- Magnificat** Cantici partes. n. 559. 412.
- Magnificencia** quid? quæ exercet opera. n. 666. fol. 618.
- Malignitas** quid? n. 145. 90.
- Manfuetudo** quid? facit cor docile, laudatur. n. 826. 670.
- Manus arida** sanata. n. 486. 356.
- S. Marcus** Evangelista. n. 639. 501.
- Mare** unde salsum. n. 358. 247.
- S. Margarita** virtutes, Martyrium. n. 636. 498.
- S. Maria** vide Deiparæ.
- Maria** quærunt crucifixum. n. 527. 390.
- S. Martini** Episcopi Prudentia militaris, alizque virtutes. n. 705. 565. n. 706. 566.
- SS. Martyrum** varia Martyria. n. 627. 489. & seqq.
- R. P. Kviaskowski, S. J. Collectanea Asetica.**
- Martyrium** fortiter obeunt septennis puer. n. 637. fol. 499. Christophorus puer. n. 638. 500. Pelagius adolescens. n. 639. 502. Symphorianus adolescens. n. 640. 503. Basilida novennis ibid. Justus novennis. 641. 504. Anciranus 28. annis. n. 807. 653.
- Martyria** nostræ Societatis. n. 643. 505.
- S. Mathia** virtutes, electio. n. 626. 488. & n. 742. 598.
- Mater** filiorum Zebedæi. n. 505. 371.
- Maternitatis** Dei dignitas quomodo infinita? n. 431. 308. plures ejus prerogativæ. n. 586. 448.
- S. Matthai** vocatio. n. 485. 354. virtutes. n. 624. 486.
- Meditatio** quam utilis, pia inchoatio vitæ beatæ n. 496. 364. vita Sapientis. n. 721. 582.
- Memoria** prudentiæ quid? n. 714. 574. Dei semper habenda. n. 420. 300.
- Mendacium** quid? n. 147. 92. quam malum. n. 161. 100. nunquam licet n. 162. 100. indispensabile etiam à Deo; Commissum fuit à Jacobo. n. 164. 102. etiam Ethnicis odio habitum. n. 165. 103. diabolicum vitium. n. 166. 103. in Spiritum S. quomodo punitur. n. eod. fol. 04.
- S. Michael** Dux omnium Angelorum. n. 136. 231. qualis ejus excellentia, benignitas, libram dirigit in judicio. n. 338. 232. stigmata imprimit S. Francisco, in periculis juvat, unus tantum, non duo. n. 339. 233. prælium agit in celo; Princeps omnium omnino Angelorum. n. 19. fol. 11.
- Militia** status bonus. n. 704. 564. quomodo tractandus. n. 707. 567.
- Milites** Sancti. n. 287. 194.
- Minimorum** Cura. n. 490. 359.
- Misericordia** quæ habet opera? n. 265. 177. celo addicit Misericordes. ibid.
- Mitra** Episcopalis origo. n. 616. 480.
- Modestia** quid? quam utilis. n. 810. 673.
- Mollities** vocatur ornatus superfluitas, item inconstantia. n. 177. 110.
- Monetum** pretium. n. 492. 361.
- Montes** ingens mittitur in mare. n. 231. 149. montes configunt. n. 228. 147.
- Momumenta** aperta sub mortem Christi. n. 525. 389.
- Mors** quid? homini non natura sed poena. n. 191. 121. in paradiso non fuisset. n. 192. 122. poena peccati Adæ. n. 194. 123. quomodo tamen homini naturalis, incerta quomodo, articulum quem habet. n. eod. fol. 124. comprehendit etiam eos, qui vivent sub tempus judicii extremi, statuta. n. 195. fol. 123. & 124. æquat regibus pauperes. n. 196. 124. naturaliter horribilis, quæ pretiosa Sanctorum. n. 197. fol. 125. & 126. item n. 203. 130. subitanæ ex lætitia. n. 198. 126. peccatori pessima. n. 200. 128. & n. 201. 129. somnus. 203. 130. nox. 204. 131. & 132. bona tam à bonis, quam à malis desideratur. n. 205. 131. non timetur à Sanctis, Sanctorum fortis, pretiosa, gloriosa. Bbbbb

INDEX.

sa. n. 207. fol. 133. jucunda, fortis. n. 208. 134. stando. n. 209. 134. verè regia. n. 210. 135. leta. n. 211. 136. generosa ex obedientia, innocens, illustris, assecurata. ibid. memoria mortis retinenda, peccatum arcet, ad virtutes excitat. n. 212. 137. pernecessaria. n. 213. 138. praxis sanctè moriendi. n. 214. 138. præparatione præveniendi, quibus actibus. n. 215. & n. 216. fol. 139. & 140.

Mortificatio quid? quæ habet officia. n. 843. 684. Sancti pueri. n. 51. 30. antiqua, faciens miracula, est quædam mors. n. 844. 685. exercenda continuò, ultronea in omnibus. n. 845. 685. & 684. continua victorem facit. n. 846. 687. etiam bonis sit in usu, emundat, Christo placet danti satis; cordis pluris, quam corporis. n. 847. 687. rubus, in quo invenitur Deus, in flagellatione. n. 848. 688. in cilicio, catenula, jejuniò, in lecto, in somno. n. 849. 689. & sanitati prodest, non mortificantes carnem mala morte pereunt. n. 850. 690. mortificantes carnem bene moriuntur. n. 851. 691. custos castitatis ibid. compendium purgatorii, vita prædestinatorum, grata Deiparæ. n. 852. 691. & 692. Sanctitati & sanitati prodest, sanctis placet, exercenda. n. 853. 692. quinque sensuum, auget amorem Dei, malos ignes extinguit. n. 854. 693. in esca & pota, in minimis; in auditu in recreatione, inter studia, demoni odio, magnatum, etiam aliis salutaris. n. 855. & 856. 694. etiam ab innocentibus faciendi, in vincendo se ipso, ad mortem, in febris sitis, arcet venerem. n. 857. 695. & 696. variis statibus commendatur. n. 858. 696. B. Sufonis specialis, Japonum Christianorum, B. Dominici Loricati. n. 859. 697. P. Druzbiki. n. 860. fol. 697. 698.

Mulierem inclinatum erigit Christus. n. 497. fol. 365.

Mundi creatio contigit verno tempore. n. 334. 230. & n. 359. 248. mundi amicitia in constans. n. 769. 621. vanitas, instabilis status etiam regnorum. n. 712. 571. & n. 713. 573. vanitas cognoscitur etiam à mundano. n. 733. 591.

Mundanorum infelicitas. n. 733. 591.

N.

Nativitas Christi in quibus circumstantiis. n. 436. 312. n. 437. 313. n. 449. 324. humi analibi natus. 437. 313.

Natus Christus quam primam vocet edidit. n. 437. 313. cur Deus homo. n. 438. 314. in spelunca reclinatus, in præsepi ligneo, natus tripliciter. n. 439. 314. & 315. cur primò à pastorebus adoratus. n. 440. fol. 315. & 316. Laudatus ab Angelis. n. 441. 317. adoratus à Magis. n. 444. 319. cur in Bethlehem. n. 447. 321. delicate describitur. n. 449. 324. turcam è præsepi vocat. n. 450. 324. nobis, pro nobis, u-

trique sexui. ibid. & n. 451. 325. à variis speciebus devotione colitur. n. 452. 326.

Nativitas Deiparæ splendida. n. 540. 403. & sequent.

Negligentia quid? n. 145. 90. studiorum. n. 174. 108.

S. Nicolai Pontificis liberalitas, aliæque virtutes. n. 762. 614.

Novissimum meditatio utilis. n. 54. 31.

Nuptia Canæ. n. 482. 351. Filii Regis. n. 498. fol. 365.

O.

Obedientia Superioris, qui habet sub se superiores. n. 488. 357. ad cælum promovet, describitur, proprietates quas habet, quos gradus ad imperium. n. 775. 625. prompta perfecta, melior victimis, quomodo præstat Religioni? alias virtutes adducit. n. 776. 626. præstat paupertate, & castitate. n. 777. 627. S. Francisci post Generalatum ibid. etiam malis superioribus, etiam Ethnicis. n. 778. 628. quos habet filios? charitatis quæ? est tessera veræ fidei, perfecta in patientia. n. 779. 629. Dei habitaculum. n. 780. 629. ostenditur in variis exemplis. n. 881. 630. &c.

Oblatio quid? n. 721. 582. Christi in templo. n. 458. 330.

Oblivio quid? n. 143. 89.

Observantia reddenda cui debetur. n. 756. 610.

Observatio vanarum observantiarum quid? n. 146. 91. quam mala. n. 149. 93.

Occasio boni captanda. n. 376. 264.

Odium quomodo curatur? n. 106. 65.

Omnipotentia Dei in creatione Mundi. n. 334. fol. 230.

Opera bona non ostentanda. n. 57. 34.

Oratio quid? n. 718. 579. sine intermissione quomodo. ibid. quæ optima. n. 720. 580.

Originale peccatum in quo consistit? n. 31. 17.

Ornatus superfluitas damnoſa. n. 175. 109.

Otiū fuga. n. 54. 32.

Ovis perdita, quomodo inventa. n. 499. 366.

P.

Palatium Salomonis quàm magnificentum. n. 767. 620.

Pan magnus mortuus. n. 525. 389.

Panes quinque multiplicati. n. 490. 359.

Papa triplicem habet coronam. n. 605. 467.

Papatus an aliò transferetur extra Romam ante diem iudicii extremi. n. 242. 157.

Paradisus unde dictus? fuit in terra? n. 370. 257. sub quo gradu longitudinis & latitudinis? an adhuc superſit? n. 371. 258. laborem exigebat. n. 373. 260.

Paralyticus sanatus. n. 485. 354. alter ad piscinam. n. 486. 355.

Patia

INDEX.

Parca solum fati. n. 377. 265.

Paritas quid? n. 842. 683.

Parvi magnanimi. n. 505. 372.

Parvifcientia quid? 147. 92.

Parvuli, qui sine Baptismo decesserunt, & decedent, comparebuntne post diem iudicii in terra? n. 264. 175.

Passio Christi breviter descripta. n. 513. 379. &c. est scientia Sanctorum. n. 526. 390.

Pastor vide *Reſtor*.

Patientia quid? possessio animæ, complexus virtutum, sublimis Philosophia. n. 792. 640. expectatio præmii, Martyrium sine sanguine, describitur in effigie, fructus quos habet. n. 793. 641. letitiam adfert, fuit in Philosophis, quem habet apicem. n. 794. 642. præbentis alteram maxillam, quam habet coronam. n. 795. 642. pati pro Christo quanta dignitas, patientia perficit virtutes, in exemplis ostenditur. n. 796. 643. opus perfectum facit, pascit vermes. n. 797. 644. comites requirit alias virtutes, est calx virtutum. n. 798. 645. est sapientia, & quæ habet dictamina. n. 799. 645. maledictiones suscipit, pro innocentia sustinet. n. 800. 646. insert cruci Christi. n. 801. 647. regnat in tribulatione, fortificatur à Deo, S. Pauli Apostoli admirabilis, insignis in ignominia, in adversis etiam Gentilium. n. 802. 648 & 649.

Patrifamilias conducentis ad vineam parabola. n. 503. 370.

S. Pauli Apostoli dignitas, virtutes &c. n. 610. 473. & seqq. prudentia. n. 701. 562. magnanimitas. n. 790. 638. castitas. n. 822. 667.

S. Paulus primus Eremita. n. 820. 664.

Paupertas spiritus in quo, quos gradus habet. n. 723. 583. Evangelica commendatur, juvat ad perfectionem. n. 724. 584. sublimatur in die iudicii. n. 725. 585. quas habet opes. n. 726. 585. cur æstimata à primis fidelibus. n. 727. 586. propagata à Christo in Christi imitatores. n. 728. 586. & 587. à gentilibus etiam æstimata. ibid. & n. 729. 588. æstimanda. 729. 587. dives, Apostolica. n. 730. dilecta etiam Principibus. n. 731. 589.

Peccatores Deus quomodo audit? n. 494. 362.

Peccatum quantum malum? n. 1. 2. quomodo dividitur. n. 2. 1. mortale quantum malum. n. 3. 2. maxima damna adfert. n. 6. 4. & sequent. quomodo punitur. n. 10. & 11. 6. Angelorum. n. 12. & 13. 7. primorum hominum. n. 20. 11. Originale in quo consistit? originale partim actuale, partim habituale. n. 31. 17. & n. 191. 121. causa morborum. n. 485. 354. mortale & religiosus monstrum. n. 197. 126. veniale etiam gravem habet levitatem. n. 38. 22. graviter punitur. n. 41. 23. & seqq. delendum quantum. n. 45. 25. omne veniale quomodo & quamdiu potest vitari. n. 46. 26. in loco præcipue sancto non committendum. n. 49. 28. quodcumque quibus remediis curatur. n. 53. fol. 31.

Perjurium quid? n. 146. 91. quantum malum. n.

150. 93. quomodo punitur. ibid. & n. 151. 94.

Perseverantia quid? vincit omnia, in finem virtutis ducit. n. 805. 651. laudatur dogmatibus, qualis non cadit sub meritum. n. 806. 652. coronat certamen, distincta est à gratia justificante, in persecutione persistit. n. 807. fol. 652. & 653.

Pertinacia quid? n. 177. 110.

Petra scissæ in morte Christi. n. 525. 389.

S. Petrus Apostolus negando Christum fidem non perdidit. n. 511. 377. confessus est Christum, primatum obtinuit. n. 490. 359. & 60 penitentiam egit. n. 517. 382. propugnat fidem, claret virtutibus, qualis ejus effigies. n. 609. fol. 471. & 472.

S. Petrus de Alcantara virtutibus & miraculis clarus. n. 379. 266.

Pharisei & Publicani parabola. n. 503. 369.

S. Philippi Apostoli virtutes. n. 622. 485.

S. Philippus Neri. n. 667. 530.

Phœnix an unica avis? n. 362. 251.

Pietas cui debetur. n. 756. 610.

Pilatus voluitne liberum facere Christum. n. 517. 383.

Pisces quando creati. n. 362. 250. capientibus Apostolis apparet Christus. n. 530. 394.

Piscina probatica salutifera. n. 486. 355.

Piscis coctus & mirabiliter resuscitatus. n. 110. 68.

Plaga ante diem iudicii extremi. n. 228. 147. n. 230. & seqq.

Planctus magnus ante diem iudicii. n. 229. 148. & S. Bernardi. ibid.

Pluvia sanguinea. n. 230. 149.

Pena talionis Judæorum. n. 517. 383.

Penitentia ad mortem dilata mala. n. 202. 129. quas habet conditiones. n. 296 & proprietates. n. 297. 201. est purificatio, qualis? n. 300. 203. olim severa. n. eod. 204. qualis esse debet, ut sit Deo accepta. n. 301. 204. filii prodigi. n. 302. 205. publicanorum olim qualis. n. 303. 205. à Deo data. n. 304. 206. mare Crystallinum; instituenda non ob temporalia, in regnum restituit. ibid. occasione invigilet; felix agenda etiam à bonis ante mortem. n. 305. 207. quos habet dignos fructus. n. 306. 208. penam Dei avertit. n. 307. 209. ad thronum evehit expectatur à Deo, pro aliis ibid. vera nescit recidivos; bona malæ vitæ mutationem exigit. n. 308. 209. non differenda, præcipue illuminatio, in infirmo infirma, sera misera. n. 310. 211. in exemplis ostenditur. n. 311. 212. vera etiam maxima delet peccata. n. 314. 214. Principum. n. 315. 215. Iacobi specialis. n. 315. 216. ad penitentiam DEI poenæ adducunt. n. 309. 210.

Porta celestis Jerusalem exaltæ ex margaritis. n. 872. 707.

Portiuncula festum & locus gratus Deiparæ, & S. Francisco. n. 587. 449.

Bbbbb a

Pra:

INDEX.

Præceptum quid? quid ad ejus bonitatem requiritur. n. 716. 576.
Prædestinatione Dei nemo perit. n. 422. 302.
Præsentatio Deiparæ in templo, præsentationis, festum quàm antiquum. n. 545. 407. & 408.
Prodigalitas quid? n. 64. 38.
Profana eruditio potest sacris servire. n. 650. 513.
Providentia Dei mirabilis. n. 105. 65. quid? componit rerum occasiones. n. 376. 263. etiam Gentiles habet subditos. n. 377. 264. in adversis elucet, etiam in nobis non advertentibus; mirabilis in Hebræos. n. 378. 265. providentiam humanam famulam habet. ibid. ostenditur in variis exemplis, circa Franciscanos, circa Nostros. n. 379. 266. circa peregrinos Capucinos, item circa nostros. n. 380. 267. circa nostros laborantes. n. 381. 268. per animalia, per lupos, per camelos. n. 382. fol. 268. & 269. per aviculas in corvos. 383. 269. circa vocatum ad religionem nostram per lupum eum liberans. n. 384. 270. circa Principes prius depresso, postea erectos. n. 385. 271. circa captivum Gallum. n. 386. 273. circa naufragos. n. 387. 274. circa conservatum inter dracones. n. 388. 275. circa pauperes. n. 389. 275. circa ludentem latrunculis; circa vocatum à corona terrestri ad celestem. n. 390. 276. circa innocentes; circa moribundum; circa naufragum puerum. n. 391. 276. circa infantem, circa pauperem, licet illa uti nescientem; circa liberalem. n. 392. 277. circa S. Ignatium à calumnia liberatum; circa festum, cui equum suppeditat. n. 393. 278. demones ipsos obsequentes habet. ibid. vivificat, evellit insperatè; à peste liberat, prae aliis conservat. n. 394. 279.
Prudentia quæ habet opposita vitia. n. 143. 89. quos habet effectus. n. 700. 561. quomodo dividitur. n. 704. 564. politica, regnativa. n. 708. 567. quas partes habet. n. 714. 573.
Pudicitia quid? n. 824. 668.
Purificatio Beatissimæ Virginis. n. 458. 331. & n. 565. 427.
Purgatorium gladio igneo Symbolizatum. n. 30. 17. ostenditur. n. 218. 141. & n. 284. 192. desiderii. n. 286. 193. qualem ignem habet. ibid. diuturnum. 287. 194.
Pusillanimitas quid? n. 174. 108.

R.

Raphael S. in suprema Hierarchia. n. 341. 234.
Rapina, præcipue Ecclesiasticorum bonorum depauperat. n. 83. 50. in gentilibus etiam punita. 85. 51. damnationem meretur, quam mortuus enarrat. ibid.
Raptor nobilis à demone obsidetur. n. 84. 50. violenter moritur. n. 85. 51.
Ratio pars prudentiæ. n. 714. 574.
S. Raymundus Nonnatus. n. 555. 417.

Razia magnanimitas, quomodo occidendo se à peccato excusatur. n. 788. 637.
Restor instar Moyſis misceat severitatem cum misericordia. n. 708. 568. & n. 709. 569.
Regalis lex qualis? n. 711. 570.
Reges decem ante diem iudicii extremi. n. 240. 156. Pastores populi. n. 710. 569. vitæ regum brevis. n. 712. 571.
S. Regis Joannis Francisci Zelus, aliæque virtutes. n. 694. 554.
Regnativa prudentia qualis? n. 708. 567.
Regnorum mundi vanitas. n. 712. 571. regnum regum splendida servitus. n. 713. 572.
Regnum Christi. n. 553. 415.
Regularum observantia pernecessaria ad perfectionem. n. 751. 606.
Religio quid? n. 718. 578. prout complectitur varios ordines Religiosorum. n. 722. 582.
Religiosi status dignitas. n. 723. 583. æstimatio à Regibus, qui facti sunt Religiosi. n. 734. fol. 592.
Renovatio quàm necessaria. n. 752. 606. frequens præcipue senibus à Christo comendata. n. 753. 607. cordis, operis, oris. n. 754. 608. spiritu faciendâ; margaritis & Religiosis necessaria. contra teporem perutilis. n. 755. 609.
Resurrectio Christi quali serie peracta. n. 527. 390. & seqq.
Roma iterum Ethnicismus ante diem extremi iudicii. n. 239. & 240. fol. 155.
S. Romualdus Abbas. n. 847. 687.
Rosarium Deiparæ gratum, quæ juvat intuitu illius. n. 579. 442.
Rusticitas quid? n. 147. 92.

S.

Sacerdotibus potestas data remittendi peccata. n. 529. 353.
Sacrificium quid? n. 721. 583.
Sacrilegium quid? n. 146. 91. quàm malum, quomodo punitur. n. 152. 95.
Savitia, sive feritas dedecet hominem. n. 174. 107.
Salvandorum & damnandorum numerus. n. 870. 706. & n. 222. 144.
Salve Regina Hymni quis author? n. 574. 437.
Salutis suæ certitudinem qualem habent perfectiores. n. 408. & n. 409. fol. 291.
Samaritana conversio. n. 489. 358.
Samaritanus vulneratum curat. n. 495. 363.
Sanctorum intercessio quàm efficax. n. 558. 411. & n. 197. 126. colloquium. 891. 723.
Sapientum Græciæ Gnomæ. n. 700. n. 561.
Satisfactio pro peccatis. n. 77. & 78. fol. 46. n. 296. 201.
Scandala vitanda. n. 6. fol. 4. & 5.
Scapulare signum salutis, amoris protectionis Deiparæ. n. 576. 440. & c.
Scientia inflat. n. 62. 36. scientia Sanctorum, in Passione Christi memoria meditatione. n. 526. fol.

INDEX.

fol. 390. de celo solida. ibid. S. Bonaventura.
Doctoris Seraphici. n. 526. 390.
Scurrilitas quid? 147. 92. quàm mala. n. 172. fol. 106.
Securitas nimia periculosa. n. 791. fol. 640. & 641.
Senes serio laborantes diu vivebant. n. 141. 87.
Sensus Beatorum habebunt sua oblectamenta. n. 878. 712. & n. 889. 721.
Sepulchrum Christi gloriosum. n. 526. 390.
Serpentem assumpsit seductor demon, & de variis serpentibus. n. 21. 12.
Servis olim perforabantur auriculæ. n. 778. fol. 628.
Severitas nimia noxia, Davidis an recta. n. 829. 673.
Silens qui? n. 167. 104.
Silentium præcipue in templo; Christi. n. 832. 674. docet loqui. n. 833. 675. sopit mala linguæ. 834. 675. facit sapientem. n. eod. fol. 676 etiam in celo, signum Religiosæ disciplinæ. n. 835. 677. servatu difficile, servatur tamen etiam in culina; sera os clausum habentis. n. 835. fol. 677. & 678.
S. Simon Stylita. n. 846. 686.
Simonia quid? n. 146. 91. quàm mala. n. 153. 95.
S. Simonis Apostoli virtutes & Martyrium. n. 625. 487.
Simon Magus à S. Petro volans terræ alliditur. n. 154. 96. & n. 155. 97.
Simplicitas quid? n. 842. 683.
Simulatio quid? n. 147. 92. Petri qualiter peccaminosa. n. 163. 101.
Sobrietas quid? mater sanctitatis & sanitatis. n. 821. 664. Rechabitarum. n. eod. fol. 665.
Socrus Petri sanata. n. 483. 352.
Sodalitas Deiparæ animat in morte, quàm grata Beatissimæ. n. 584. 446.
Sodalium Sanctorum exempla. n. 582. fol. 447.
Sol novus qualis? n. 360. 249. quantum distat à terra, quomodo currit? n. 361. 250. quàm magnus. n. 863. 701.
Solertia quid? n. 714. 574.
Sollicitudo nimia vitanda. n. 378. 265.
Somnolentia quid? n. 145. 91.
Spasmus patiebatur Deipara in Passione Christi. n. 529. 387.
Spes humana fallit. n. 664. 526. Theologica quid, quotuplex? n. 656. 520.
Spicola R. P. Martyrium. n. 643. 506.
Spiritus Domini ferebatur super aquas. n. 355. 245. Sanctus improprie dicitur etiam Verbum, realiter physice in Persona datur justis, quomodo effunditur, diffunditur; cur vocatur Spiritus S. n. 399. 283. quomodo in homines veniat, quomodo elevat corda sursum. n. 400. 284. Magister efficax, cur datus post mortem Christi, quomodo paracletus; manet in æternum in Ecclesia, quomodo Spiritus veritatis. n. 401. 285. quid præstet in hominibus. n. eod. fol. 286. quomodo Spiritus S. missus, non R. P. Kwiakowski, S. J. Collectanea Ascetica.

Filius, quomodo non loquitur à semetipso. n. 402. 286. in varios usus datur, quasi incarnatus, in linguis igneis cur Hierosolymis missus? n. 403. 287. visibiliter descendebat in Baptizatos, in variis figuris apparuit, in linguis dispersus. n. 404. 287. & n. 405. 288. & c. descendit in Apostolos hora nona, ipse etiam, non solum illius dona nobis infunduntur. n. 407. 290. quale testimonium dat. n. 409. 291. operatur in nobis gemitum, robur, auxilium, & scientiam bene orandi; quomodo postulat pro nobis & c. quomodo & per quos contristetur. n. 410. 292. quales fructus adfert. n. 411. 293. improprie dici potest Verbum, est amor notionalis, charitatem nostram creatam accendit, quomodo communicatur animæ, eamque elevat. n. 412. 294. desperabundo misericordiam exhibet. n. eod. fol. 295. quomodo obumbravit B. virginem. n. 429. fol. 307.
S. Stanislaus Episcopi Cracoviensis Zelus pro Gloria Dei, Zelus animarum, aliæque virtutes. n. 692. 552.
S. Stanislaus Kostka. vide Lit. K.
Stater in ore piscis. n. 492. 361.
Stationes quid? n. 526. 390.
Stella ducens ad Christum qualis fuit. n. 445. 320. & n. 446. 321.
Stellarum variz magnitudines. n. 361. 250. & n. 363. 701. distinctio specie, lux propria. n. 861. 700.
S. Stephani virtutes, Martyrium. n. 627. 489. & n. 628. 490. visio cæli aperti. n. 864. fol. 701.
Studioſitas quid? n. 842. 682.
Stupor quid? n. 173. 107.
Sudor Christi sanguineus. n. 515. 380.
Superbia quid? quomodo dividitur, radix malorum. n. 56. 32. Deo & hominibus facit odibilem. n. 57. 33. punita. n. 59. & n. 60. 35. & c. quibus remediis curatur. n. 63. 37.
Superstitio quid? n. 146. 91.
Suscipere in S. Scriptura quid? significat. n. 563. 425.
S. Susonis Henrici mortificatio. n. 859. 696.
Synesis quid? n. 714. 573.

T.

Taciturnitas Christi se non defendentis. n. 517. 383.
Tarditas ingenii quid? n. 143. 89.
Temeritas seu audacia nimia quid? n. 176. fol. 110.
Temperantia quæ vitia habet opposita. n. 173. 107. exemplis ostenditur. n. 808. 654.
Tempestas maris à Christo sedata. n. 484. fol. 353.
Templi Salomonis Magnificencia. n. 767. 620. in vasio in Heliodoro punita. n. 50. 29.

INDEX.

Tempus pretiosum, n. 238. 154. quàm velox, n. 863. 701. imaginarium ante mundi creationem, n. 354. 244.
Tenebra in morte Christi, n. 523. 388.
Tentatio Dei quid? n. 146. 91. quàm mala, n. 149. 93.
Tenetur Christus à dæmone, n. 479. 349.
Trepiditas quid? n. 137. 84. quomodo pejor frigore, n. 138. 85.
Terra quando creata, n. 334. & 335. fol. 230. commota moriente Christo, n. 525. 389.
Testamentum novum promulgatum in Pentecoste, n. 412. 294.
Thaidis poenitentia specialis, n. 314. 215.
Theandrica actiones quæ? n. 461. 333.
Theologia in celo alia, n. 890. 722.
S. Theresia Virgo Fundatrix, n. 645. 509. & n. 671. 534.
S. Thoma Apostoli qualis fuit incredulitas, n. 530. 394. quantæ virtutes, n. 619. 482.
S. Thoma Aquinatis doctrina, virtutes, n. 645. 509.
Thymiana quomodo conficiebatur, n. 889. fol. 721.
Timiditas quid? n. 176. 109.
Tineas quæ herbæ fugant? n. 72. 43.
SS. Trinitas adumbrata in scriptura veteri; judæis etiam aliquatenus nota, n. 395. 280. quomodo SS. Trinitati accommodatur, *Ex per, in*; tota est pro nobis, venit ad tres potentias animæ nostræ, n. 396. 281. in tribus Personis testibus in celo, n. 397. 282. in SS. Trinitate quomodo Pater generat Filium, Pater & Filius produciunt Spiritum S, n. 398. 283. SS. Trinitatis professio liberat à periculo, aliqua notitia apud Gentiles, similitudines, Mysteriorum humano intellectu imperceptibile, n. 413. 295. cultores, n. 415. fol. 295. & 296. Umbra Sibylla denotat, nova colonia apud Indos, n. 416. 296.
Tristitia Christi in orto, n. 513. 379.
Tuba citans ad Dei iudicium, n. 230. 149. & n. 252. 166.
Tunica Christi inconsutilis, n. 521. 386.

V.

Velum Templi scissum in morte Christi, n. 525. 388.
Veneri signa, n. 76. 45.
Verbum Divinum quomodo Caro factum, n. 423. 303. &c. quomodo incarnatum ad verba consensu virginis, n. 430. fol. 307. & 308. quomodo unitum; Incarnationis opus majus, quàm creatio mundi, n. 432. 309. Verbum in sacra scriptura sæpe ponitur pro re, n. 441. 318.
Verba septem Christi in cruce, n. 524. 388.

Verecundia quid? n. 818. 662.
Veritas sive veracitas quid? n. 772. 623. quomodo fiat? n. 773. 624.
Vermis damnatorum acerbis, n. 281. 189.
Versalia in Gallia magnificentia, n. 767. 619.
Versus pii morales non sunt contra rationem Libri spiritualis, n. 650. 513.
Via mirabiles per multa millaria strata, n. 766. 618.
Victoria sui confortat, n. 820. 664.
Vindicatio quid? n. 774. 625.
Vindicta genus potentissimum potuisse vindicare, & noluisse, n. 511. 377.
Villici iniquitatis parabola, n. 501. 368.
Vineam conductorum parabola, n. 503. fol. 370.
Virginitas potior Matrimonio, n. 824. 669.
Virgo virtute divina parere potest, n. 428. fol. 306.
Visitatio Deipara Elisabetham, n. 557. 420.
Visus Beatorum, n. 870. 707.
Vita communis æstimanda, animæ & corpori proficua, n. 874. 709.
Unio hypostatica similitudinibus illustratur, n. 434. 310.
Vocatio Apostolorum, missio, n. 487. 356. ad statum Religiosum magna Dei gratia, n. 735. 593. æstimanda, amanda, n. 736. 593. promptè suscipienda, n. 737. 594. Nobilis ad statum rusticum vocatio specialis, n. 738. 595. ad Religionem à Virgine suscepta post multas revolutiones, n. 739. fol. 595. & 596. subito accepta, n. 740. 596. per Christum spinis coronatum, 741. 597. constanter observata dæmonem vincit, à S. Andrea inculcata, n. 741. 598. ipso JESU vocante; minime cogitantis ex concione funebri; Principis, n. 742. 598. voce clara edita à Beatissima, à SS. Trinitate, seminudi, è domo paterna fugientis, n. 743. 599. capillis tracti; formosissimæ Virginis; S. Capistrani rasi mirabiliter; per aviculam confirmata, n. 744. 600. à S. Ignatio confirmata; rumpens matris amorem; deserta, sed vocante JESU reassumpta, n. 745. 601. ex Eucharistia; ab utero, à Beatissima, amata vivaciter à Sene, spermentis bona terrena, n. 746. fol. 601. & 602. Medici, n. 746. 603. non dissuadenda, non impedienda, n. 747. 603. sperta morte pessima punita, n. 748. 604. sperta virginis, sed reassumpta accepto à Christo vulnere; damnatione punita, n. 749. 604. neglecta multiplici vomitu pereuntis, n. 50. 29. & n. 750. 605. non impedienda, cum hoc sit diabolicum, ibid. negligere vocationem periculosum, n. 483. 353. spernentem non exaudit Christus, n. 202. 129.
Voluntas Christi duplex, n. 513. 379. bene placiti divini duplex, n. 422. 302.
Vota Religiosorum, n. 722. 582. & n. 731. 590. Paupertatis, Castitatis, & Obedientiæ an elicit

INDEX.

Z.

Zelus Christi, n. 729. 587. de voto Paupertatis vide n. 723. fol. 583. &c. de voto Castitatis vide n. 822. 667. &c. de voto Obedientiæ vide n. 774. 603. &c.
Votum quid? n. 721. 582.
Urbanitas quid? n. 774. 625.

W.

Wenceslaus S. n. 140. 87.
S. Wernerus puer à Judæis excruciat, n. 639. 301.

Zelus animarum quanti momenti, n. 395. 280. & n. 684. fol. 546. pro honore Dei, n. 685. fol. 547. & seqq. Apostolorum, n. 608. fol. 469. debet esse discretus, n. 688. 549. Hominum Societatis Jesu, n. 695. fol. 555. & seqq. plura.

O. A. M. D. G.

Blum. 350

三

[Faint, illegible handwritten text]

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY
540 EAST 57TH STREET
CHICAGO, ILL. 60637
U.S.A.

27

1000

O. A. M. D. C.

